

AUTHOR JACOB BEN ASCHER

NO. 206

TITLE פירוש ארבע
[ARBA'AH TURIM]

RR _____

IMPRINT CONSTANTINOPLE, 1493

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

CALL NO. GOFF, HEB-49; ACC. 72075

DATE MICROFILMED _____

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

C 2399

FILMED FOR THE JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY OF AMERICA

XEROX University Microfilms, Inc.
A DIVISION OF XEROX CORPORATION

ברוך ה' אלהי ישראל

אשר לו תגדל והגדול לו פאז שיר וסמ'הלל ואמרה עו
מומסל על כל אלהי' אחד בעל'אם אומ'אשמיע כל תהלת
ואחלה לא חובל כי אין כלשוני מלה וכי הוא מרומ' על כל
ברכה ותהילה ולו דומיה תהילה שליט בכל דרי מטה ומ
ומעלה כלם איש איש ממקומו ישתחוו לו כחלה ראשון
לראשונים אין לראשיתו ראש ותחלה ועם את אחרוני' תו'
ואין לו קץ ותכלה בראשית בראשית השמים ואת הארץ
ובששת ימים עשה את מלאכתו עד אם בלה ויצר את
האדם עפר מאדמתו את הכל עש' יפה בעתו בעבו יסר'
ראשית תבואתו ובעצור תורת קמינו וראשית נסיכתו לה
להנחלה לעם קדשו יעקב חבל כחלתו חונן ראשית עם
ראשיתו טוב אחרית דבר מראשיתו וזונו יפהעלה כי א'
אמרת ה' ערופה מקוטטת בבר' ככלה ויתן לנו על יד
פאמן ביתו חוקי דתו ותורתו ויביאנו מנומאת גויי הא'
הארצית ויקרבנו לעבודתו ויציאונו עליו חוקי' ומשפטי'
ל'אמדם ויעש כאשר צוה וילמד חוק ומשפט לישראל לא ע'
עשה כן לכל גוי ומשפטו' כל ידעום וחוקי האל ותורה א'
אשר קבל משם מסיבי ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים ו
זקנים לבניאם ובניאם מסרה לחנני כנשת הערולת
וה' החזירו העברה ליושנה וברכו במורא האל הגדול הג'
הגבור והנורא ותקם כל סדר הכרבות קש' שחרית כ' ל'
לפניה ואל' אחריה וערבית שתיים לפניה וסתיים לאחרית
ושמטם על המקרא שבע כיום הללתיך וכן כל יח' ברכו'
על הסדר ושמטם על המקראות ותקם לבדך מזה ער
ברכות בכל יום ולבדך על כל דבר ודבר מעין ברכ' ו
והם מסרום לתלמידיהם וכן דור אחר דור עד היום וי
ויקם כי ארבו לנו הימים בעלותינו ותעש כמים ושמים ל
לכנו ודעו ידינו וכזה עינינו ונבדו אומים ונאל' לשומנו
וכט מדברינו ונשתחו מעיינות חכמתנו ונשתבשו הם
הסבחת ונרלו היחלוקות ורבו הדעות ולא נשארה הל'
הלכה פשוטה שאין בה דעות שונות כי רבים מעלים בה
בהנחתן מן העולם בלא ברכה ואח' חז' לך אדם חז' ח
חכם וילמדו סדר ברכו' כרי שלא יבא ליד מעיל' על כן
העירוני רעיוני ומחשבותי ועם לבבי אשיחה אמרים ח'
אקומה כא ואשובה בבתי יעבן תרעתי' שמעתיים סוכ'
סוכתיים סופרים ואכילה כספרים ואלקטה כ'ג' גרבי'
בראשי האמרים מדברי המחברים ואחבר ספר בענין ח'
התפלות והברכות ואסדרם כל דבר ודכ' ברכתו הראויה
לו תחילה וסוףאבר' בענין שלא יסאר כחן ספ' וישיבני
סעיפי הלא ימים ידעו ורוב שנים יודיעו חכמה ואמת
עגיד אתה ואין כך דעת ומוימה ולא אתה יודע עד מה
לבן חז' לך במחשבותיך פן מה תעשה באחריתך ואל יכ
יכלימוך רעיוך ואשיבם דבר לאמר אקומה כא ויהי מה
כי היא מלכות שמים ואשאלה עזר מאתו יהיה לי לעינים
לשמוע בלימודים יעיר לי אזנים ולדבר משרים יפתח לי
לשכתי ויוציא לפעל מחשבותי ותעלזוך כליותי וראי

וראיתי לחט' עוד הלכות סבת ומועדים מנילה וחמכה
ורח' ותעיות כי הם דברים ההוי' וכאים לעתים ידועים
ואין רענוי להאריך בראיות אלא להביא דברים פסיקים
במ'ים שיש דעות שונות אבתם ואבתו' אחרי כן מס'
מס'ק' אח' הראש' ול' וקרחתי ספר זה אורח חיים כי הוא
יסיר ממוקשי מות להולכי באורחותינו וחלקתי לב' חלקי'

החלק הראשון סדרתו סדר

יתבהג האדם מעת קומו עד שכתו בענין קש' שחרית וע'
וערבית וענין התפלות כל אחת בזמנה והלכותיה וסוף'
התפלות כגון תפלת הדרך והרומין לה ואיך יתבהג במ'
במאכליו ובמשקיו במשאו ובמתנו כל אחד בעתו ואבר'
הלכות צינית בעת התעטו בבקר ואחריו הלכו' תפילת
בעת הנחת' ובכל ברכה וברכה מיוח' ברכות סדרתי בה
ענינה כגון הזכרה בעבודות ושאלה בברכת השנים וכ'
ונשיאות כפים בברכת השלום וכן כולם ואח' יח' סדרתי
קריאת התורה וברכותיה ואחר' כן קדושת בית הבגשת
ומכירתה ובעת הסעודה סדרתי דין כטילת ידיים מים
ראשונים בתח'ת הסעודה ומים אמצעים במציעיה וא'
ואחרונים בסופה ודין הכניעה ועל מה רחמי לבנינו וכל'
הלכות הסעודה ודין טום של ברכה וברכת המזון וכל מ'
מה שמוסיפין בכל ברכה וברכה ואם שכח ולא הזכירו ו
וכל דיכיו והזימון מי יצטרך ומתי כחלקין וכל דיכיו וכ'
וברכת הכהן תחלה וסוף ושיעורם ואיזה קוד' לחכירו
ופיטר חכירו וכל משפטן וברכת הריח והכס וההוראת
ושאר כל הברכות וסיבת ההורים ובינת האר' בהנאותינו
מן העולם הזה

החלק השני סדר יום השבת איך

יתבהג כבודו ומיוס'
הראשון ואילך והלכות כל ענין ענין בזמן כגון תקבול'
וסכירו' מרחן שלפני שבת ושבתות עש' הגוי והפלגת ס'
ספיכה וסיל' אגדל ג' ימים לפני השבת ודברים הנהנין
בע' ש' כגון איסור מלאכה ושהיית' והטמאה ודילקה כל א'
אחד במנו ואינו מלאכה מתחילת ע' ש' עש' חשיכה ומי
שהחסיק לו בדרך ואח' כך שדר היום בעצמו והלכותיו
המותרין והאסורין אבל חיוב חטאת לא רציתי להאריך בו

החלק השלישי סדר מועדות

והלכותיהם ו
מונלה וחמכה ורח' והתעבות והתחלת' סהלכות רח' ופ'
ויפירטת' בו ברכת הלבנה ומעט מהעניבור לידע המולד
והתקייפות וקביעות השנה ואחר כך הלכות הפסח כי ל'
לרגלים מוכין מכיסן וספירת העומר והלכות יט' ויחולת
חמועד וט' באב ושאר תעניות והאשמורות לפני דה ורח'
ועשרת ימי תשובה ויום הכפורים וסוכה וילול וחמכה
וסדר הפרשיות ומנילה וראיתי עוד לגשות איממים למ'
לכלול כל ענין וענין במלות קצרות ולביתם בתחלת חס'
חספר במספר במין למען היות סקל לבקש כל ענין ועני'
א

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

3. — . . . f. Constant., per artifices David Nachmias et Samuel socium ejus. sub Bajazet fin. fer. VI.4. Tebet 5254 [22. Decembr. 1503?]. [Unicum hujus ed. pseudo-incunab. expl. Opp. 521F., ff.407(408), linn. 30, typis rabb., incipit f.1. verso, sed secunda tantum columna, prima plagula vero 7 tantum ff., unde folium album ad eam pertinere debet. In epigr. Correctoris Elia (אליא) b. Benjamin Leri legitur: ע"י האומנים ר' דוד'ן נחמ"אש ור' שמואל אח"י... השלמה אילו הטורים פרשת ויהי רוח יעקב אביהם [=פ' ויגש] יום ר' ד' לטבת שנה חמשה אלפים ומאתים וחמשים וארבעה פה בעיר קיסט' החת מלכות ישמעאל המלך הגדול שולטן ביוזט unde A.1494 in Catall. et ap. H³p.446.447.⁴p.865*. Sed hujus Anni typographiam Constantinopol. omni jure suspectam fert Hof., Annal. p.106, Ann. Saec. XVI. p.45 n.7 (qui vero in alios incidit errores, cf. ad ed. 6); Diem et mensem eam Calendario A.5254 et 5264 congruere, posteriorem ergo conjecturandum diximus (Jüd. Typ. p.37): ad argumenta adde, quod Corrector idem vid. qui A.1509 curam habuit Isak Alfasi (q. v.). Liber utrovis Anno expressus primus officinae Constant. habendus.]

יהודה בן תימא

אומר

לעול רצון אביך שבעמ' פרט לך ארבעה דבר' בעבור
הבורא יתעלה והתחיל בעו כבוד לבי שהוא כלל גדול ב
בעבודת הבורא יתעלה לבי שבעמ' שאדם חפץ לעשות
המטה ומחבב מלעשותה מפני כפי אדם מלעבדו עליו
ועל כן הוהיד שתענין עבד כבוד המלעבדו ואל תמנע
מלעשותה וכן אמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו יהי
רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בער דמס' וכן
הוא לעבדו הכונה שפעמים שאדם מתבייש מפני אדם
יותר ממה שיתבייש מפני הבורא יתעלה ועל כן הוהיד
שתענין מנעך כבוד המלעבדו ולא תבוס וכן אמר רב
עליו השל' וארבעה בעדותך בעד מלכ' ולא אכנס יואף כי
היה מדדך ובורח בין האומן היה מחזיק בעורה ולומר
אף כי היו מלעבדו עליו ואמר קל כבוד כבוד ראות הע
העין ודמה אותו לשאר כי כאשר הפסד טעם בארץ כן
הוא ראות העין לומר שתעצום עיניך מראות דבר שהוא
תחת העבירה שהעין רואה והלב חומד וכלי המעשה
גומרי ואמר נבחר בארץ כבוד הלב כי תגדלה בעבודת
הבורא יתעלה היא כלל ואמר שתחזק לבך בעבודתו
ואמר רבן כבדי כבוד הרגלים שרגליך לטוב ירדו וכן
דוד עליו השלום התפלל על שלמך אלא שפסד הסדר
אמר חרדיכי במתיב ממתוך על הרגלים ואמר כן הו
לבי אל עזותך ואל אחר כן העב' עיני מראש הוא והזכ'
כלב הטויה ובעין העברה כי הלב הוא ברשותו להטותו
לדרך טובה או לרעה אף אחר שראה מעשה המלא על כן
התפלל שיעזרם להטותו אל דרך פטובה אבל ראות הוא
אין ברשותו כי איפשר שיטעו בו פתאום ויראם עלבן
התפלל שיעבר עיניו מראות המלא ולא יאחזקו לבינו
כלל לכן צריך האדם להתגבר בארץ לעמוד בב
עבד לעבודת הבורא יתעלה ואף אם ישיאם ימרו
בחורף לאחר איך תעמוד מחמתך הקור גדול או ישיאמו
בקץ לאחר איך תעמוד ועדיין לא שבעת מפסק
יתגבר עליו לקום סיהא הוא מעורר השחר ולתאיהא הוא
מעירו כמו שאמר דוד עליו השלום עורה כבודי עורה
הנבל וכבוד אעירה שחר אני מעיר השחר ואין השחר
מעיר אותי וכל שכן אם ישכים קודם אור הבקר לקום
להתחק לבי כדאין מה טוב ומה יתנו ותוכלתי
מחקרים שיכון לעשות שמונתה המעמדות שהן
בשנים הלילה ולבוק שמי שלמי הלילה ולבוק הלילה ש
שכאן החמים הקבה מוכר למרסן תבית וכלת ישראל
בין האומות והתפלל שיתפלל האדם אותה טעה על ה
הגלות והחרבן רצויה וקרוסה להתקבל ופיל תחפוט
לפני המקל' אחר המרבה ואחר הממעיט וכלב' שיש
את לבו לשמי' בתחמכו כי טוב מעט בבוטת מהרבות
בהם בלא כוונה וטוב לאחר פרשת העקידה ופיר' המק
והפדת הדברות ופרשת הקרבנות כגון פרשת העולה

ומנחה ושלמי וחטאת ואשם : אחרס פרשת הקרבנות
יותר טוב לאחרס ביום שחם במקום הקרבת הקרבן
סומנו ביום : וכשיסיים פרשת העולה יאמר רצון כל ה
העולמי יהי רצון מלפניך סיהא זה חשוב ומקובל לביך
כאלו הקרבתו עולה במזנה וכן יאמר אחר פרשת ה
המנחה והשלמי והאשם ואחר פרשת החטאת לל יאמר
כן לבי שאינה באה במרבה ואם אינו יכול להשכים
קודם אור הבקר מכל מקום מועד התפלה אשר הוא מ
מועד לכל יאמר יאמר ויחשוב בלבו אלו היה בעבודת
מלך בער דמס' וצוהו להשכים בבקר לעבדתי היה זריו
והוהיד לעבדתי אשר צוהו כל שכן וקל וחומר וכן
במ של קל וחומר לפני מלך מלכי המלכ' הקבה יתבדך
ויתעלה **ב** וימחר לקום כדיוות ולא ילגש מיושב
אלא יקח חלקו ויכרים בו ראשו וירועתיו בע
בעדמו שוכב ומתא' כשיקום שהוא מבושה כמו שהיה
מתפאר רבי יוסי משולם לא ראו קורות ביתי שפרת
חלקי ואל יאמר הנבי בחדרי חרד' מי רואי ומי יודעי
כי הקבה מלא כל העולם כבודי אשר לפניו חסכת בא
כאורה וידקדק בחלוקתו ללגשו כדרכו שלם יהפך חפ
הפנימי לחיץ כדאיתא בשבת פרק אלו קשרים אמר ר
יוחנן אי זה הוא תלמיד חכם המדקדק בחלוקתו להפכו
כדרכו ובאי נעול מבעליו יבעול של ימין תחלה ואחר כך
יבעול של שמאל ויקשרנו ויחזור ויקשר של ימין ואמר
רבי יוחנן כתבלין כך מבעליו מה תבלין בשמאל תחלה
אף מבעליו כועל של שמאל תחלה ומתגיה בבריתא כועל
של ימין תחלה הילכך לצאת ידי שפיהם כועל של ימין
תחלה וקושר של שמאל תחלה ויקום וילך בכפיפת קומה
כדאיתא בפרקא קמא דקדושין אמר רבי יהושע בן לוי
אשר לו לאדם לילך בקומה זקופה משום שמאמר מלא
כל הארץ בבורו : ויכסה ראשו כדאיתא ממי הפס
דבהנבא לא אול ארבע חמות בגילוי הראש אמר שכיפה
למעלה מראשי ויברוק כקביו ואמר רבי יוחנן הרוצה
לקבל עליו עול מלבו שמי שלימה יפתח ויטול ידיו ויכיה
תפלגן ויתפלג **ג** ובביסות לבית הכסא יאמר
התבדרו מכובדי **ד** קדושי מערתי עליון שמררכי
שמררכי שררכי עזרכי המתכו לי עד שאכבה ואכל שכן
דרכי של בני אדם וכן יאמר בכל פעם שיכנס ויהיה כ
צוה בבית הכסא ולא יגלה עצמו עד שיכב וימשימש בפי
הטבעת ואחר כך ישב ויגלה מלפניו טפח ומאחוריו
טפחיים ואשה מאחוריה טפח ומלפניה ולא כלום :
וכשישכ שיחיו פביו לידו ואחוריו לצפון או איפכא
אבל לא ישכ בין מזרח למערב ומיהו דוקא כשיפנה ב
מזרח מנגלה אבל במקו' שיש לו מחיצות כמו בית הכסא
שכבית אין צריך לרקדק וכשיפנה בשדה אם הוא אחורי
הגדר יפנה מיד ובעקפה יתרחק עד מקום שלא יוכל
חכירו לראות את פרוצו : ולא יאכנס עצמו לרחוק יותר
מראי ויקבץ כיד שמאל ולא כיד ימין : לא יקבץ בחדר
משום כשיים ולא כעשכים יכשים ולא בצרור שקבץ בו
סכירו ויפנה בצריעות כליל כדרך שעושה ביום ולא

שחרית שמתפלל מנחה שתיים ואם יראה לו שיכול לעמוד
על עצמו בשעת קום יביח תפילין בין אהבה לקום וישרך
עליהם כיון דאכנס הוא יכול להפסיק ולחמיח
קטן שיכול לאכול כוית בברי שיכול גדול לאכול **פא**
ד' צדים מרחיקין ממצותו או ממי רגליו היה קורא וראה
צאה כנגדו ילך כדי שיוריקנה מאחריו ד' אמות ואם לא
אפשר כגון שיש לפגיו כהר או דבר אחר המעצבנו ילך
כדי שיביחנה לצדיק ד' אמות **פב** לעבין צאה
במה תהא לחה ויהא אשור ל לקרן כנגד
אסיק' אומר רבא צאה כחרס אשור' מי רגלים כל זמן ש
שומטפחין פ' טופח כדי להטפוח כגון שאם מביח ידו ע
עליהם תעב' בה לחו' שאם יביח על דבר אחר מקבל מ
ממנה לחות ואם איכס לחין כל כך מותר והי' דמי צא'
בחרס ואסיק' דאפי' אם היא יבשה כל כך שאם יורקל
נפרכת אשור עד שתפר' על ידי גלילה שיותר בקל נפרק
על ידי זריקה מעל ידי גלילה אבל כשהיא נפרכת על ידי
גלילה אז היא כעפר מותר **פג** כגם שאם לקרו
כנגד צאה כך אשור לקרות **פד** כנגד בית הכסא
אפי' אין בו צאה ודיוק' יאן אבל חרס מעבי' אם מותר
לקרות אפי' בתוכו או לא ולא אפשר' וכת' תרצה כיון
דלא אפשר' אוליין לקולא דקיימא לן הומנה לאו מילת'
היא ומשום גזירה או משו' ביזיון הוא דמבעיא לן הילכך
אוליין לקולא והר'ס במו' כת' לחומר' וכן דעת א' הראש
ז'ל ודיוקא בתוכו אבל כנגדו מות' ואם חל' בית זה יהיה
לבית הכסא ואומר על בית אחר וגם זה דיכס שיה' כב'
סהומי' לבית הכסא ואם אומר על השני ובית זה ולא א'ם
גם זה מעבי' אם היה דימ' כדון הראשון ויש מפרשין ל
לקולא וקורא בו לכתחילה והר'ס במו' כת' לחומר' ואם
קרא יצא אבל לכתחילה לא יקרא אומר רבא חכי בית הכ
הכסא דפרסאי אף על גב דאית בהו צאה כשתמין דמו
ומות לקרו' בהן פ'שי שהן בחפיר' ופיהן ברחוק ד' אמו'
מן הגומא והרעי מתגלגל וכופל למרחו' ומיירי שאין בה'
ריח וכת' ר' שלמ אף על פי שהן שתמין רגלין להשתין
בהן ואין ראוי לקרות בהן **פד** מרחן חדש שלא
דח' צ' מות לקרו' בו ובישן בבית החיצון יש
סם קש ותפלה ומביח תפילין ויש שאילת שלם וטבית ת
הפבימי הכל אשור וצריך לחלון תפיליו ובאמצע יס' ס
שאלת שלם ולא קש ותפלה ואינו מביח תפילין אבל היו
צראא אין צריך לחלון **פה** לא ילך אר' במבוא
המטוכס' ומביח ידו על **פי** ויקרא את שמע
ולא עוד אלא אפי' היה קורא ובא צריך להפסיק ואם לא
פסק עליו הכתוב אומר וגם אני נתתי להם חוקים לא
טובים ומשפטים לא יחיו בהם ואם פסק עליו הכתוב א
אומר ובר' הזה תאריכו ימים וכשיחזור פסק רב אלא
חוזר למקום שפסק אפי' שהה' כדי לעמוד את כלה ולי' פ
פסק אם שהה כדי לעמוד את כלה חוזר לראש דוראי ת
היכא שהפסיק באמצע בלא אונס שאם היה רוצה חיה יכ
יכול לקרות בהא קיימא לן שאפי' שהה כדי לעמוד את כ
כולה חוזר למקו' שפסק אבל זה שהוטרך לפסוק מפני ת

המקום שאינו ראוי לקרות אם שהה כדי לעמוד כוונתו
חוזר לראש וכן כלה ותפלה ומביח **פז** ידיו
צמים פרוחים או מבי' משרה ששורה **פז** בהן פ
פשתן או קכנס לא יתבסס בהן ויקל ואשור לקרו' כנגד
כמו כנגד הצאה לפגיו מלא עיניו ואחריו ד' אמו' ממקו'
פסלה הדיח **פז** גרף של רעי ועביט של מי רגלים
הן כצאה ל **פז** לפגיו מלא עיניו ולאחריו ד' אמו'
אמות ומקום פסלה הדיח אפי' אם אין בהם כלום ואפי'
אם הטיל בהן מים לא מהני ודיוקא אם הן של חרס או פ
של עץ שנגע בתוכו ומלאין וזהו מלא אבל אם הן של זכוכ'
או של חרס מושפין מותר כת' אבי העזרי שאם כפאז על
פיו מותר האיל' ומכוסה דלח גרע מצאה' בעצמית וכל'
כיון שהוא בלועסו שיהא אשור דברו בתוכו ואם ת
הגרף והעביט בכות' בהא פליגי ביה תבאי רשאי אומר
אפי' בית של מאה אמה חשיב כולו כדי אמות ולא יקרא ע
עד שיצאנו או יביחנו תחת המטה דאז חשיב כאלו הו'
ברשות אחרת ולשכב לא מיתסב כל הבית ד' אמות וסבר
דאם הן אחר המטה קורא מיד המטה חוצצת וחשוב בא
כאלו הוא ברשות אחרת לפגי המטה מרחיק ממנו ד' א
אמות ורובן סברי אין חלוק בין בפגי המטה ולאחריה א
אלא בכל עבין מרחיק ממנו ד' אמו' ולית הלכת' ברשאי
דחשיב כל הבית כדי אמות דרבא פשיק דלא כותב' ולע
ולעבין מטה אם תמחן פסק בא' בר' שכת' שחוצצת מהא' ד
דבגי רב יוסף מרב' הוכח מטה פחותה משלם כלבד ד'
דמי גר' הו' ז' מ' אפי' אחר ליה לא ידענא עשרה לא מעב
מעבי' ליה דברשותא אחריתא דמיא אומר רבינא הלכת'
פחות משלם כלבד דמי' רשות אחריתא היא גר' הו' ז'
ט' בעי מביח רב יוסף מר' הוכח ולא פשט ליה ולחומר' א
והנאון מפר' לחד בעי' אליב דרש'ב דפחות מ' אינה ת
חוצצ' ודאי ופער' חוצצ' מ' ע' מ' בעי' ליה וכו' דמי' בעי
ליה אליב פסק כותיה דער' י' איב' חוצצ' ומי' לפר'שי אין
ראי' משם לשם כר'ס בב שהוא פיר' העבי' אליב דרש'ב
ואתחת המטה קאי דבפחות מ' כלבד דמי' וחשיב כמ
במכוסה למעלה מעשרה כאלו הוא ברשות אחרת ולא
חשיב במכוסה תחתיה מ' ע' וער' י' מעבי' ליה ולמי' ז'
תחת המטה עד ג' שרי דחשיב במכוסה וכן כת' תרצה
דאפי' רשכא דמחמיר מודה בהא **פח** כל העומא'
קורין בתור' וקורין שמע ומתפלל **פח** חזן מעב'
קרי שכת מקלות ראש לכך אשור ברברי תורה בקש ופ
ובתפלה והאירכא שרי דאמר רב נחמן כהנא עלמ' כ' י
יהודה בן בתי' ברברי תור' דאמ' דברי תורה אין מקבל'
טומאה ואין צריך טבילה וכן כי אתא זעירא אמ' בטלות
למבילתא כ' יהודה בן בתי' ולאן דוקא למבילתא אלא
הוא תדין כמי' רחיצ' בו קבין לא בעי דהא ר' יהודה לא
מצי' אפי' רחיצה וקאמ' דכהנא כוונתיה לגמרי כת' רב א
אלפא איב' מאן דאמ' הא דאמ' בטול' למבילתא בין לברי
תור' בין לקש ותפל' ואיב' למאן דאמ' דיוקא לברי תירח
אבל לתפל' בעי' טביל' ולא טביל' א' רחיצ' בו קב' ורבינא
האי ז' כת' כיון דבמרח' ליכ' האי מילתא בקוט מכהב כל

מכאן נבין ונאמר ד' יהושע בן נון לעולם ישכים ארס ל
לביית הכנסת כדי שימנה עש עשרה ראשי כ' שפ' מזה
באים אחריו כמטל שבר כגד כלם ואמר ד' יהושע בן נון
לביית הכנסת ואחשיכו לבי כנסתא פ' השכימו והעריכו
לביית הכנסת כי היכי דתיריכו חיי שנים שנכסו לבית
הכנסת וסיים אחד תפלתו קודם חכירו ומיהר לבאת ולא
הצתק לחכירו אין תפלתו כשמצבת ואש המצתק לו שחרו
הרבה מאד ופ' רבינו חננאל דווקא בימיהם שבת כנס
כנסיות היו בארץ וסביחי מוסיקין ויש אומרי דאף בשלמ
בלילה צריך להצתי ור' היה ממת' אף בשלמ ביל גרסיל
בפסח' לתפלה ד' מילין והבי מילי לפיכך אכל לאחריו עד
מיל חומר טפי לא ופ' רש' לתפלה להתפלל בעשרה שאש
הוא הולך בר' והגיע לעיר ורונה ללון בה אש לפיכך עד
ד' מילין מקום שצתתללן בעשרה צרי' ללך סס ולאחריו
צריך לחזור עד מיל כדי להתפלל בעשרה אצט' שיש פיר
פירושם אחרים שצפרשים בעבין כאלת ידים שצריך ל
ללך לפיכך ד' מילין כדי שיהיו לו מים לטול ידיה לתפלה
ולאחריו מיל פ' רש' עיקר ללך צריך להשתדל בכל כחו
להתפלל עם הצבור והבי מילי להמון העם אכל' מ' שיש לו
מדרש קב' צריך ביעו שלומד בו מצוה להתפלל בו אפ' **צ**
אין ל' עשרה ד' אצ' ור' אש' אצ' דהו תליש כנסתא ב
באכריא לא הו מצי אלא ביני עמודי היבא דהו גרסי
פ' בבית המדרש ואמ' אבי מריש הוה גריסא בגו ביתא
ומגליכא בגו כנסתא ביום דשמינא לאה דאמר ד' חייא
בר אמי משמיה דשולא מיום שחדר בית המקדש אינל
להקפ' בעולמו אלא ד' אמות של הלכה ואמר רב חמד
מאי דכתיב אוהב' שפרי ציון מכל משכנות יעקב את
הקב' אוהב אבי שפריס הצעיריכין בהלכה מכל בתי כב
כבשות לא מצינא אלא ביני עמודי היבא דגריסא ומ
מיהו אצ' הר' אצ' כת בתשובת שאלה וול טוב להתפלל
עם הצבור בעשרה כי זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד
וגם אין תורתנו כל כך אומנותינו ובהרבה טעות ביום
אז מתבטל כבאל תורתנו בעצת תפלה ופאלים איתת
בשעות אחרות וכפ' ידי חובותינו בתורה ובתפלה וגם
אם אין תלמוד חכם מתפלל עם הצבור ילמדו אחרים קו
ממנו ולא יחשו על התפלה כלל וכמכאן בתי כנסיות ב
באלות כי לא ידנו אותי לכך זכות שאינו בא בטובל למ
למוד ע' וקבע מ' קום לתפלתו שלא ישכחו אש לא לצור'
גדול דאמר רב הונא כל הקובע מקום לתפלתו אצ' אב
אברהם בגורו ואין די לו במה שיקבע לו בית הכנסת ל
לתפלה בה תדיר אלא גם בבית הכנסת שקובע בה צרי'
שהיה מקומו קבוע וידוע ולא ישכח היום כאן ולמחר ב
במקום אחר דהבי איתמר בירושלמי אמר רב תבחו ב' **צ**
חייא צרי' אדם לייחד לו מקו' בה' הכנס' של ויהי דוד בא
עד הר' אש' אשר ישתחו' סס' השתחוה לא כאמ' אלא ישתחוה
משמע שיהי תדיר משתחוה שם ולא ישכח מיד אצל השתחו
אלא יכנס שיעור שמי פתחים דאמר רב חסדא לעולם יב
יכנס אדם שיעור שמי פתחים ויתפלל שפאמר לשמור מן
מחול פתחי ויח' שלא ימיהר להתפלל אלא ישהה כדי הלך

שיעור שמי פתחים אבל אם יושב סמוך לשתח אין נחוש
והא' מרוב טובה היה אומר דווקא כשכית הכנסת פ
פתוחה לרשות הרבים מפני שמביט לחוץ ואינו יכול ל
לכוין אבל אם איכה פתוחה לרשות הרבים שפיר דמי וכן
וכרא' שאין לחלק דהא יליף טעמא מקרא וגם גרסת ה
הירושלמי לעולם יכנס אדם לפניו משע' דלעותמה טעם
אשרי אדם שומע ל' לצורך על דלעותי יום יום משמע ד
דלאו משום פתיחת הפתח היא ומשמע כמי בפשיה ש'
שיכנס לפנים משני דלעותי וצריך שלא יהא שום דבר ח
חונק בינו לבין הקיד' והארון והתורה איכן חונקין אבל ש
שאר כל דבר כל' וכיוצא בהם או בעלי חיים חונקין ולא
יתפלל בעד רבו ואחריו וכפ' שלא יתפלל לפיכך ואחריו
לרבו ואם הרחיק ממנו ד' אמו' מותר וצרי' שיהא המקום
כפי מצוה ומי רגלים וריח רע ומכל הדברים שבתתי
למצוה גבי קא וכן אש התפלל ומכאן צוה במקומו או ה
הפסיק באמצע מפני מי רגלים שותתין על דרכיו או מ
מפני טרחה המקום מטופף כהולס הו' דינא כחו בקס
בגדיו כיס גרסיכין כפ' דשבת רבה בר רב **צ**
הונא ראמי פומקי ומצי פ' היה מתקשט ב
בבתי שוקים בשעת תפלה אצ' רבאשי חזינא לרב כהל
כי איכא ריתחא בעלמ' כפר ידיה ומצי כעבדא קמי מ
מריה וכי ליכא ריתחא מציין כפשיה ומצי פ' כשהיה ע
עת זעם היה חובק ידי דרך צער ומתפלל וכשהיה עת
שלום היה מתקשט בבגדים כאש ומתפלל ואפ' אין לב
רואה את העררה כגון שחונק בגליה על מתבני שומע
לקרית קא אצ' להתפלל עד שיכנס את לבו דתביא הית
טלית של בגד או של עור חגורה לו על מתבני קורא קס ו
ולתפלל עד שיכנס את לבו כת' היום במזל לא כשה את לבו
או שכאם ואין לו במה שיתבשה הואיל ובמה ערמוה ויה
והתפלל יצא ולבתחילה לא יעשה כן וגרסיכין כפ' דשבת
לאמר תפלת ערבי רש' כיון דשרא המייביה לא מערביכ'
ליה פ' לאחר שדדיר אזורו אין מטריחין אותו לחזור ולת
ולתפלל כדי להתפלל וצריך וליצלי הכי פ' יתפלל בלח חג'
ומשני משו' הכון לקראת אלריך ישראל וכת' בעל התרומל
מכאן יש ללמוד שצריך אדם לחזור אזור בשעת תפלה א
אפילו יש לו אבנט שאין לבו רואה העררה ויכסה ראשו ו
וכת' היום במזל לא יעמוד בתפלה באצבעותיו ולא בראשו
מגולה ולא ברגלים מגולות אש דרך אכשי המקום שלא י
יעמודו לפני גדולים אלא בבתי רגלים **צ** גופו
כיצד דתנ' היה צריך לבקשו אל יתפלל **צ** משו'
שפאמר הכון לקראת אלריך ישראל ובתיב שומר רגלך
כאשר תלך אל בית האלים ואמר רבאשי ואיתמר ד' חמיכא
בר פפא שומר כקביך בשעה שאתה עומד בתפלה לפני
ואם התפלל תפלתו תיעבה וצריך לחזור ולהתפלל והבי
מילי שאינו יכול לעמוד על עצמו שומר הילוך פרא' אבל
אם יכול לעמוד על עצמו תפלתו תפלה אבל להתחילה לא
יתפלל עד שיכרוק עצמו תח' יפה וכן יסיר כיחו וסיעו
וכל דבר הטורדו ואחר שברק עצמו יפה ירחו ידיהו בצי
אש יש לו ואם אין לו צריך לחזור אחריהם והבי מילי שיש

יפה לבג יכשל קו לפני מלך מלכי המלכים הקצה שצרי
לבו חף מחשבתו כי לפניו המחשב כדבר כי כל מחשב
הוא חוקר וכן היו עושין חסידים ואנשי מעשה שהיו מ
מתבודדים ומכונסין בתפלת עד שהיו מביעין להתפשט
הנשמות ולהתגברות רוח השכלית עד שהיו מביעין ק
קרוב למעלת הכבוד ואם תבא לו מחשבה אחרת בתוך
התפלה ישתוק עד שתתבטל המחשבה ולא יתפלל לו
במקום שיש בו דבר שמבטל כוונתו ולא בשעת המבטל
כוונתו דאף חייא בר אבא כל שאין דעתו מיושבת עליו
אל יתפלל כי כפיא ביומא דרתח פ' ביום שהיה כועס ל
לא הוה מצלי ד' אלעזר אומר הבא מן הדרך אל יתפלל תו
ג' ימים ד' אלעזר בנפול ד' וסי' הגלילי אומר חף המיצר
שמואל לא הוה מצלי בבית דאית בה שברא מפני הרוח
שטורדו רב לא הוה מצלי בביתא דאית ביה הרסנא וכת
ה' מאיר מרומכבורק אין אנו כזהרין עתה בכל זה שאי
אנו מכונסין כל כך בתפלה ויתפלל דרך תחנונים כרש
המבקש בפתח ובכח ושלל תראה עליו כמאוי ומבקש
ליפטר ממכה ואחר שיעשה כל זה מובטח לו שתתקבל ת
תפלתו שהתפלה היא במקום הקרבן דכתיב ונשלמה פרי
שפתינו ובתיב ולעבדו בכל לבבם וכי יש עבודה בלב
אלא איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה ולכך
צריך לזהר שיהא דוגמת הקרבן בכוונה ולא יעיר בה
מחשבה אחרת כמו מחשבה שפוסלת בקדשים ומעומד
דומיא דעבודה דכתיב לעמוד לשאת והשואת הרגלים
כהנים בזה העבודה וקביעות מקום כמו הקרבנות
שכל אחד קבוע מקומו לשאיטתו ומתן דמיו ושלל יחון
דב' כינו לבין הקיר ובינו לקרקע דוגמת הקרבן שחצי
טסלת בינו ובין הכלי ובינו לרצפה וראוי הוא שיהיו לו
מלבגים כאיס מיוחדים לתפלה כגון בגדי כהונה אלא
שאין כל איש יכול על זה ואם טוב הוא שיהיו לו מבגדי
מיוחדים לתפלה משום בקיות ואחר שיעשה דוגמת הק
הקרבן עולה לריח כיחוח למקום שהקרבן עולה והמלא
עושה אותו כתר לקונו ואל יחשו ראוי הוא שיעשה הק
בה את בקשתו כיון שכונתו בתפלתו דאדרבה זהו המ
הצריך עונותיו חלף יאשוב שיעשה הק' ה בקשתו בזה
בזקרו ויאמר בלבו מי אני דל וכזה בח' ל קש מאת מל'
מלכי המלכים הקצה אם לא ברוב חזריו שהוא מתגבה
בהם עם בריותיו **צט** שכיר אל יתפלל עד שי
שיעבור יינו ואם התפלל תפלתו תועבה
וצריך לחזור ולהתפלל ואפי' אם עבר זמן התפלה דחשוב
כעובד שתי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תפלה חיבי דמ
שכור והיכי דמי שתי שכור כל שאינו יכול לדבר בפני
המלך שתי כל שכור לדבר לפני המלך ואם לבתחילה ל
לא יתפלל חפ' אם שתי כרי רביעית עד שיסיר יינו וד
ודרך מיל ושיבה כל שהוא מפיגין היין והכי מילי בשעתה
רביעית אכל שתי יותר כל שכן שטיפה שוכרתו ודרך ט
טורדו ופ' בהג' הכי מילי במה' ברגלי אכל רכובדאי
דר' מפיגה היין יין ושכר אל תשת ראשי תיבת ואם שתי
כרי רביעית אסור להתפלל תשת תפלת שכור תועבה

ק וצריך להסדיר תפלתו קודם שי תפלל כרי שתיח
שגורה בפיו ודווקא תפלה של פרקים לפי שאינו
רגיל בה אכל תפ' את התדירות לא וכתב הרם במזל של
פרקים כגון של ראש חדש ומועדות ואף הר' ח' זל כתב
של פרקי' היא מל יום ואילך ולפי זה ר' ח' אין צ'
תנו רבנן המתפלל צריך שיכוון בכל הדברות
ואם אינו יכול לבין בכולן לפחות ביון באבות דאמ' רבי
אלעזר לעולם ימוד חדש עצמו אם יכול לבין באבות י
יתפלל ואם לאו אל יתפלל ואם התפלל ולא כיון באבות י
יחזור ויתפלל ואם כיון באבות אין צריך לחזור ויראה
אפלו אם כיון בכולן ולא כיון באבות שצריך לחזור ולהת
ולתפלל והאידנא אין אנו חוזרין בשביל חסרון כוונה ש
שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוין אם כן למה יחזור כת
ה' אלעזר שירגיל אדם עצמו שיכוין לפחות בחתימה
של כל ברכה שיש בהן קיב' תבות כמו שיש בתפלת חנה
וקיב' פעמים לב בחומש לומר שצריך בהן כוונת הלב אם
רב המכאז במה הלבתא גבראתא איבא למשמע מהכך
קראי דחנה וחנה היא מדברת על לבה רק שפתייה כעו
מכאן למתפלל שצריך שיחתך בשפתיו וקולה לא ישמע
מכאן שלא ישמיע קולו בתפלתו ותכיל המשמיע קולו ב
בתפלתו הרי זה מקטני אמנה שמרחה באלו הקצה אין
שומע תפל בלחש המגביה קולו בתפלתו הרי זה מכבידי
השקר דכתיב בהו ויקראו בקול גדול יא' ה' דאמ' ש' י
ישמיע קולו בתפלתו שצריכה שתהיה בלחש עד שלא תש
תשמע חפ' לאזניו ומביאין ראיה מן התוספת' יכול יהא
משמיע לאזניו כבר פירש בחנה וקולה לא ישמע מיהו
בגמ' דידן אינו מוועט אלא השמעת קולו דמשמע שמש
משמיע קולו לאחרים אבל לאזניו יכול להשמיע והכי חי
איתא בהדיא בירושלמי יכול יהא מוהביה קולו בתפל' ע
כבר פירש בחנה וקולה לא ישמע והדעת נותנת שיותר
טוב להשמיע לאזניו כי אז יכול לבין יותר וכן כת' הרם
בז' זל ולא יתפלל בלבו אלא מחתך הדבר' בשפתיו ומש
משמיע לאזניו בלחש ולא ישמע קולו אחר רב הוכח לא
שנו שלא ישמיע קולו אלא שיכול לבין בלחש אבל אם אינו
יכול לבין בלחש מותר והכי מילי בינו לבין עצמו אבל ב
בצבור אסור דאחי למיטרד צבורא ואם משמיע קולו ב
במתפלל בביתו כרי שילמדו ממנו בני בית מותר כד
כדאית' בירושלמי ד' יוכה כד הוה מצלי בני בכשתא הוה
מצלי בלחישא וכד הוה מצלי בביתיה הוה מצלי בקל עד
דילפו מיכ' בני ביתיה צלתא ויכול להתפלל בכל לשון שי
שירצה ופ' רב אלפס דווקא בצבור אבל ביחיד לא יתפלל
אל' בלשון הקדש ויש מפרשי דהא דאמר' יחיד לא יתפלל
אלא בלשון הקדש דווקא בששואל צרכיו אבל בשמתפלל ת
תפל' של צבור אפילו יחיד יכול לאמרה בכל לשון ואף הר'
זל כת' דאף יחיד בששואל צרכיו יכול לשאול בכל לשון שיר
שירצה חוץ מלשון ארמי **קב** אפי' האשה הנכב'
עמכה בזה מכאן שאסור **קב** לישב בתוך ד' א'
אמות של תפלה ובין מלפניו בין מן הצדדין צריך להרחיק
ארבעה אמות הנצבת עמכה שהיה עומד כמותה בזה ב

לו עמד פחות להתפלל אבל אם אין לו שהות ויעבור וזמן
התפלה יסקה אותה בצדו או בעפר או בכל מידי דמכקי
וכת' אבי העזרי הא דאמר' בכל מידי דמכקי הכי מילי ד
ר'א אס' דעתי לא שכתלכלכו בטיט ויא' אדרבה צרי' שלא
יהי מלכלבין ועל היסח הדעת אין לחוש שאין היסח הד
הדעת אלא באכילה ואח' הדאש ו'ל היה אומר שאין לחלק
לא שכל לכלוך לא שכל בהיסח הדעת אלא שינקה בכל מ
מידי דמכקי גרסינן במילה בפ' כבי העיר המשתין לא י
יתפלל עד שיטהר כרי הלך ד' אמות משום כיצנות וז'
והמתפלל לא ישתין עד שיטהר כרי הלך ד' אמות שכל
ד' אמות תכלתו טערה לו בפיו ורחוש מרחשן שפוטתיה ו
ואיתה מני הכי בירושלמי גבי דקיקה הרקק לא יתפלל
עד שיטהר ד' אמות המתפלל לא ירוק עד שיטהר ד' אמו'
וטוב לית' צדקה קודם תפלה ד' אלבזר הזה יהיב פרוט'
לעבי ומצלי דכתיב אבי בצדק אחזה פביך

צ וצבאו להתפלל יטהר מעט קודם שיקום להתפ
להתפלל דתקן חסידים הראשונים היו שהיו שני
אחת קודם תפלה כרי שיכוונו לבם למקו' ושעה אחת א'
אחר התפלה שלא תהא מראית עליו כמסוי שמחה
לצדית ממסד' ובעמודו להתפלל לא יעמוד אלא מתוך
כבוד ראש פ' באימה' והכבוד דתקן אין עומדין להת
להתפלל אלא מתוך כבוד ראש כרי שיכבד לבו למק
למקום ותביא אין עומדין להתפלל לא מתוך שחוק ולא מ
מתוך קלות ראש ודברים בגלים ולא מתוך כעס אלא
מתוך שמחה ולכך כהנ' לומר אשרי ופסוקי דזמירא ק
קודם תפלה כרי לעמוד לתפלה מתוך דברי שמחה של
מצוה שעוסק בדברי תורה ותביא אין עומדין להתפלל א'
אלא מתוך הלכה פסוקה שלא יהא לבו טרוד בה והיינו
כרי כמו מתוך שמחה שהתורה משמחתו דכתיב פקודי
ה' ישראלים משמחי לב ירושלמי ל' ירמיה אומר לא יעמוד
אדם להתפלל אלא מתוך הלכה פ' שיהיה פסוק כדמפור'
ב' צד' דידן העוסק בצרכי צבור כעוסק בתורה דמי פ'
לעבין לעמוד מתכוו' להתפלל שגם זו שמחה היא לו שע
שעוסק בצרכי ציבו' ויש מפרשים אומרו לעבין שאין צרי'
לפסוק כרי להתפלל כמו שאין צריך לפסוק מתלמוד תורה
להתפלל למי שתריתו אומנותו **צד** ובקומו להת
להתפלל יחזיר פניו למזרח ד' דתגי' סומא

ומי שאינו יכול לבין הרוחות יכוין לבו לאכיו שבשמים
שכאלו והתפללו לה' היה עומד בחוצה לארץ יכוין פניו כ
בגד ארץ ישראל שכלאמר והתפללו דרך ארצם היה עומ'
בארץ ישראל יכוין לבו בגד ירושלם שכלאמר והתפללו אל
העיר הזאת היה עומד בירושלם יכוין לבו בגד בית ה
המקדש שכלאמר והתפללו אל הבית הזה היה עומד בבית
המקדש יכוין לבו בגד קדשי הקדשים של והתפללו אל ה
המקדש הזה היה עומד אחורי הכפרות מחזיר פניו כב
בגד הכפרות מוצא עומד במזרח מחזיר פניו למערב
במערב מחזיר פניו למזרח בצפון מחזיר פניו לדרום כ
בדרום מחזיר פניו לצפון ממצא כל ישראל מכוונין לבם
לאביהם שבשמים אל ד' אכין ואיתמא ד' אבינא מאי ק

קראה כמגדל דוד צוארך בני לתלפיות תל שהכל פוכן
בו ובהכ שמענת קיימ' לן ולא כההיא דבבא בתר' דפליגי
אמוראי בפ' לא יחפור איכא מ'ד' שכינה במזרח וצריך ל
להחזיר פניו למזרח ואיכא מ'ד' שכינה במערב וצריך ל
להחזיר פניו למערב ואכן שמחזירין פניו למזרח מפני
שאנו יושבין במערבה של ארץ ישראל וכשנחזיר פנינו ל
למזרח מצינו מתפללין בגד ירושלם היה רוכב על החמור
אין צרי' לירד ולהתפלל אפי' אם יש לו שתופס חמורו אלא
מתפלל דרך הלכו וכן אם היה בשפיכה או על גבי קרון
יושב ומתפלל או אם היה הולך ברגליו מתפלל דרך הלכו
אף אם אין פניו בגד ירושלם אפי' שלא במקום סכנה כ
כי אם יעמוד ויתפלל יקשה בעיניו איחור דרכו ויטרד
לבו ולא יוכל לבין ויש מחמירי לעמוד באלו

צה ויכוין רגליו זה אל זה דכתיב ורגליהם רגל
ישרה ומתרגמין ורגליהם רגל כוונין ירושלמי זה שעומ'
בתפל' מצרי' להשוו' רגליו ל' לוי ו' סימון חד אמו' כמלאכי
השרת דכתיב ורגליהם רגל ישרה וחד אמו' ככהנים ד
דכתיב לא תעלה במעלות שהיו הכהנים הולכין עקב צד
בצד גדול כאלו רגליהם שוים זה אל זה וצריך שיכוף ר
ראשו מעט שיהיו עיניו למטה לארץ שכלאמר והיו עיניו
ולבי שם כל הימים ואנו מתפללין בגד בית המקדש ולב'
צריך שיתקן עיניו למטה כנגדו וכחשכ כאלו אנו עומדי'
בו ומתפללין וכלבו יכוין למעלה שכלאמר פא' לבבינו אל
כפים אל אל בשמים כת' ה' מ'ל' מניח ידיו על לבו כפ
כפותין הימנית על השמאלית ועומד כעבד לפני רבו ב
באימ' וכיראה ובפח' ואל ימיח ידיו על חלציו

צו ולא יאחז בידו תפילי' ולא ספ' תור' בזרועו ולא
קשר' מלאה בידו ולא סכין ומענת וכבר מפגי שלבועליה'
שלא יפלו מידו ויטרד ותתבטל כמכתו ולגלג בזמנו וס
מות' לאחזו ביד כיו' שהו' צד' מצוה אינו כטרד בשביל
ולא יגהק ויפהק ואם עשא' לרצונו הרי זה מוגסי

צו הרוח ואם צריך לעשות מתוך אונס ימיח ידו
ידו על פיו שלא תראה פתיחתו ולא ימיח ידו על סכטרו
בדרך גבי הרוח ואכור לו לרוק אם חפצו לו ואם אי
חפצו לו שלא לרוק מכליעו בבשותו ואם הוא איסטנים
ואינו יכול להכליע בבשותו זורקו לאחריו או לשמאלו או
אלא לא לפניו ולא לימינו ואם כי' עוקצתי ימשל בבגדיו
להסירה כרי שלא תתבטל כוחתו אבל לא יסירה בידו
ואם כשמוט טליתו ממקומו יכול למשמש בו להחזירו אבל
אם כפל בולו אינו יכול לחזור ולהתעטף בו דהוי הפסק
היה לו משוי של' קבין על ראשו והגיע שעת תפלה צרי'
לפרקו מעליו ולהתפלל פחות מכאן מתפלל ועורמו עליו

צח מחשבתו כיצד דתגי' המתפלל צרי' שיכוין לבו
של תבין לבם תקשיב אזכך כ' שיכוין פירוש
המלות שמוציא בשפתיו ויחשוב כאלו שכינה כנגדו של
שומתי ה' לבגדי תמיד ויעיר הכוונה ויסיר כל המחשבות
הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בת
בתפלתו ויחשוב כי אליו היה מדבר לפני מלך בשר ודם
שהיו כאן ולמו' בקבר היה מחדר דבריו ומכיל בהם י

יפה להל יכסל קו לפני מלך מלכי המלכים הקדש שצרי
 לבו חף מחשבתו כי לפניו המחשב כדבר כי כל מחשבו
 הוא חוקר וכן היו עושין חסידים ואנשי מעשה שהיו מ
 מתבודדים ומכווכין בתפלת עד שהיו מגיעי להתפשטו
 הנשמות ולהתגברות רוח השכלית עד שהיו מגיעין ק
 קרוב למעלת הכוונה ואם תבא לו מחשבה אחרת בתוך
 התפלה ישתוק עד שתתבטל המחשבה ולא יתפלל לו במ
 במקום שיש בו דבר שמבטל כוונתו ולא בשעת המבטל
 כוונתו דאח חייא בר אבא כל שחין דעתו מיושבת עליו
 אל יתפלל כי כיונא דריתח פי ביום שהיה כועס ל
 לא הוה מצלי ד' אלעזר אומר הבא מן הדרך אל יתפלל תו
 ג' ימים ד' אלעזר בבגד של ד' וסי הגלילי אומר חף המיצר
 שמואל לא הוה מצלי בבית דאית בה שברא מפני הרוח
 שטורדו רב לא הוה מצלי בביתא דאית ביה הרסנא וכת
 ה' מאיר מרוטנבורק אין אנו כזהרין עתה בכל זה שח'י
 אנו מכווכין כל כך בתפלה ויתפלל דרך תחנונים כרש
 המבקש בפתח ובכח ואלא בראה עליו כמשוי ומבקש
 ליפטר ממכה ואחר שיעשה כל זה מובטח לו שתתקבל ת
 תפלתו שהתפלה היא במקום הקרבן דכתיב ונסלמה פד'י
 שפתינו וכתיב ולעבדו בכל לבבם וכי יש עבודה בלב
 אלא איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה ולכך
 צריך לזהר שתהא דוגמת הקרבן בכוונה ולא יערב בה
 מחשבה אחרת כמו מחשבה שפוסלת בקדשים ומעמוד
 דומיא דעבודה דכתיב לעמוד לשאת והשוואת הרגלים
 כהנים בצעת העבודה וקביעות מקום כמו הקרבנות
 שכל אחד קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמיו ושלח יחזק
 דב' בינו לבין הקיר ובינו לקרקע דוגמת הקרבן שחצי
 פוסלת בינו ובין הכלי ובינו לרצפה וראוי הוא שיהיו לו
 מלבגים באים מיוחדים לתפלה כגון בגדי כהונה אלא
 שאין כל אדם יכול על זה ונא' טוב הוא שיהיו לו מבג'י
 מיוחדים לתפלה משום קביעות ואחר שיעשה דוגמת הק
 הקרבן עולה לריח כיחוח למקום שהקרבן עולה והמלח'
 עושה אותו כתר לקונו ואל יחשו ראוי הוה שיעשה הק
 ב' את דבשתו כיון שכוונתו בתפלתו דאדרבה זהו המ
 הצריך עונותיו אלא יאסוב שיעשה הק'ה בקשתו בזכ
 ב' אסור ויאמר בלבו מי אבי דל וכזה בח' ל' קש מאת מל'
 מלכי המלכים הקדש אס לא ברוב חזריו שהוא מתגהג
 בהם עם בריותיו **צט** שכיור אל יתפלל עד שי
 שיעבור יינו ואם **צט** התפלל תפלתו תועבה
 וצריך לחזור ולהתפלל ואפי' אס עבר זמן התפלה דחשוב
 כעונג שתי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תפלה חיבי דמ
 שבור והיכי דמי שתי שבור כל שאינו יכול לדבר בפני
 המלך שתי כל שבור לדבר לפני המלך ונא' לבתחילה ל
 לא יתפלל אפי' אס שתי כד' רביעית עד שיסיר יינו וד
 ודרך מיל ושינה כל שהוא מפיגין היין והכי מילי בשעתה
 רביעית אבל שתי יותר כל שכן ששינה שוכרתו ודרך ט
 טורדתו ופי' בה' הכי מילי במה' ברגלי אבל רכובדאי
 דר' מפיגה היין יין ושכר אל תשת ראשי תיבת ואם שתי
 כד' רביעית אסור להתפלל תשת תפלת שבור תועבה

ק וצריך להשדיר תפלתו קודם שי תפלל כד' שתהא
 שגורה בפיו ודווקא תפלה של פרקים לפי שאינו
 רגיל בה אבל תפ'ות התדירות לא וכתב הר"ם במזל של
 פרקים כגון של ראש חדש ומועדות ואח' הר"ם ז"ל כתב
 של פרקי' היא מל' יום ואילך ולפי זה רח אין צ'
 תגו רבנן המתפלל צריך שיכוון בכל הברכות **קא**
 ואם אינו יכול לבין בכולן לפחות כיון באבות דאמ' רבי
 אלעזר לעולם ימוד חדש עצמו אס יכול לבין באבות י
 יתפלל ואם לאו אל יתפלל ואם התפלל ולא כיון באבות י
 יחזור ויתפלל ואם כיון באבות אין צריך לחזור ויראה
 אפלו אס כיון בכולן ולא כיון באבות שצריך לחזור ולהת
 ולהתפלל והאידכא אין אנו חוזרין בשביל חסרון כוונה ש
 שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוין אס כן למה יחזור כת
 הר' אלעזר שירגיל אדם עצמו שיכוין לפחות בחתימה
 של כל ברכה שיש בהן קיב' תבות כמו שיש בתפלת חכה
 וקיב' פעמים לב בחומש לומר שצריך בהן בוכה הלב חמ
 רב המנוכח כמה הלבנתא גבראתא איבא למשמע מהכך
 קראי דחכה וחכה היא מדברת על לבה רק שפתיה כעו
 מכאן למתפלל שצריך שיחתך בשפתיו וקולה לא ישמע
 מכאן שלא ישמע קולי בתפלתו ותכח המשמיע קולו ב
 בתפלתו הרי זה מקטני אמנה שמרחה באלו הקפה אין
 שומע תפל' בלחש המגביה קולו בתפלתו הרי זה מכבידי
 השקר דכתיב בהו ויקראו בקול גדול יא' הח דאמ' שח' י
 ישמע קולו בתפלתו שצריכה שתהיה בלחש עד שלא תש
 תשמע אפי' לאזניו ומביאין ראיה מן התוספת' יכול יהא
 משמיע לאזניו כבר פירש בחכה וקולה לא ישמע ומיהו
 בגמ' דידן אינו מועט אלא השמיעת קולו דמשמע שמש
 שמשמיע קולו לאחרים אבל לאזניו יכול להשמיע והכי חי
 איתא בהדיא בירושלמי יכול יהא מגביה קולו בתפלתו
 כבר פירש בחכה וקולה לא ישמע והדעת כותבת שיותר
 טוב להשמיע לאזניו כי אז יכול לבין יותר וכן כת' הר"ם
 בז' ז' ולא יתפלל בלבו אלא מחתך הדברי' בשפתיו ומש
 ומשמיע לאזניו בלחש ולא ישמע קולו אחר רב הוכח לא
 שנו שלא ישמע קולו אלא שיכול לבין בלחש אבל אס אינו
 יכול לבין בלחש מותר והכי מילי בינו לבין עצמו אבל ב
 בצבור אסור דאחי למיטרד צבורא ואם משמיע קולו ב
 בשמתפלל בביתו כד' שילמדו ממנו בני בית מותר כד
 בדאית' בירושלמי ד' יוכה כד הוה מצלי בני כפשתא הוה
 מצלי בלחישא וכד הוה מצלי בביתיה הוה מצלי בקל עד
 דילכז' מיכ' בני ביתיה צלותא ויכול להתפלל בכל לשון שי
 שירצה ופי' רב אלפס דווקא בצבור אבל ביחיד לא יתפלל
 אל' בלשון הקדש ויש מפרשי דהא דאמר' יחיד לא יתפלל
 אלא בלשון הקדש דווקא בששאל צרכיו אבל בשמתפלל ת
 תפל' של צבור אפילו יחיד יכול לאמרה בכל לשון ואח' הר"ח
 ז"ל כת' דאף יחיד בששאל צרכיו יכול לשאול בכל לשון שיר
 שירצה חוץ מלשון ארמי **קב** אפי' האשה הנכב'
 עמכה בזה מכאן שאסור **קב** לישב בתוך ד' א'
 אמות של תפלה ובין מלפניו בין מן הצדדין צריך להרחיק
 ארבעה אמות הנצבת עמכה שהיה עומד כמותה בזה ב

לו עמד שחית להתפלל אבל אם אין לו שהות ויעבור זמן
 התפלה יסקה אותה בצרור או בעפר או בכל מידי דמנקה
 ובת אבי העזרי הא דאמר ר' בבל מידי דמנקה הכי מילי ד
 דלא אם דעתי לא שכתלכלכו בטיט ויא' אדרבה צרי שלא
 יהו מלכלכלין ועל היסח הדעת אין לחוש שאין היסח הד
 הדעת אלא באכילה ואח' הלאש ז'ל היה אומר שאין לחלק
 לא שכל לבלוק לא שכל בהיסח הדעת אלא שינקה בכל מ
 מידי דמנקה גרסינן במגילה בפ' בבי העיר המשתין לא י
 יתפלל עד שיטהה כרי הלך ד' אמות משום כיצונות וז
 והמתפלל לא ישתין עד שיטהה כרי הלך ד' אמות שכל
 ד' אמות תכלתו שגורה לו בפיו ורחוש מרחשן שפנותיה ו
 ואיתה מיי הכי בירושלמי גבי דקיקה הרקוק לא יתפלל
 עד שיטהה ד' אמות המתפלל לא ירוק עד שיטהה ד' אמו
 וטוב לית דקיקה קודם תפלה ד' אלבזר תהי יהיכ פרוט
 לעני ומצלי דכתיב אבי בצדק אחזה פביק
צ ובבואו להתפלל יטהה מעט קודם שיקום להתפ
 להתפלל דתק חסידים הראשונים היו שוהין שע'
 אחת קודם תפלה כרי שיכוונו לבם למקו ושעה אחת א
 אחר התפלה שלא תהא כראית עליו כמשי שממחה
 לבאית ממחה ובעמודו להתפלל לא יעמוד אלא מתוך
 כבוד ראש פ' באימה והכבדה דתק אין עומדין להת
 להתפלל אלא מתוך כבוד ראש כרי שיכבד לבו למק
 למקום ותביא אין עומדין להתפלל לא מתוך שחוק ולא מ
 מתוך קלות ראש ודברים בעלים ולא מתוך כעש אלא
 מתוך שמחה ולבך כהנו למד אשרי ופאוקי דזמרא ק
 קודם תפלה כרי לעמוד לתפלה מתוך דברי שמחה של
 מצה שעוסק בדברי תורה ותביא אין עומדין להתפלל א
 אלא מתוך הלכה פסוקה שלא יאה לבו טרוד בה והיינו
 כרי כמו מתוך שמחה שהתורה משמחת דכתיב פקודי
 ה' ישראלים משמחי לב ירושלמי ר' ירמיה אומר לא יעמוד
 אדם להתפלל אלא מתוך הלכה פ' שתייה פסוק כדמפור
 ב' מ' דין העוסק בצרכי צבור כעוסק בתורה דמי פ' **צ**
 לענין לעמוד מתוכו להתפלל שגם זו שמחה היא לו שע
 שעוסק בצרכי צבור ויש מפרשים אומרים לענין שאין צרי
 לפסוק כרי להתפלל כמו שאין צריך לפסוק מתלמוד תורה
 להתפלל למי שתריתו אומנותו **צ** ובקומו להת
 להתפלל יחזיר פניו למזרח ד' דתבי' סומא ו
 ומי שאינו יכול לבין הרוחות יכוין לבו לאביו שבשמים
 שאלו והתפללו לה' היה עומד בחוצה לארץ יכוין פניו כ
 כנגד ארץ ישראל שאלו שאלו והתפללו דרך ארצם היה עומד
 בארץ ישראל יכוין לבו כנגד ירושלם שאלו והתפללו אל
 העיר הזאת היה עומד בירושלם יכוין לבו כנגד בית ה
 המקדש שאלו והתפללו אל הבית הזה היה עומד בבית
 המקדש יכוין לבו כנגד קדשי הקדשים של והתפללו אל ה
 המקדש הזה היה עומד אחר הכפרות מחזיר פניו כב
 כנגד הכפרות מוצא עומד במזרח מחזיר פניו למערב
 במערב מחזיר פניו למזרח בצפון מחזיר פניו לדרום כ
 בדרום מחזיר פניו לצפון מוצא כל ישראל מכוונין לבם
 לאביהם שבשמים אמר ר' אבין ואיתמא ר' אבינא מאי ק

קראה במגדל דוד צוהרך בנוי לתלפיות תל שהכל פוסק
 בו ובהנ שמענת קיימ לן ולא כההיא דבא בתר דפליגי
 אמוראי בפ' לא יחפור איכא מ' שכינה במזרח וצריך לה
 להחזיר פניו למזרח ואיכא מ' שכינה במערב וצריך לה
 להחזיר פניו למערב ואכן שמחזירין פניו למזרח משבי
 שאנו משבין במערבה של ארץ ישראל וכשנחזיר פנינו ל
 למזרח מצינו מתפללין כנגד ירושל' היה רוכב על החמור
 אין צרי לירד ולהתפלל אפי' אם יש לו שתופס חמורו אלא
 מתפלל דרך הלכו וכן אם היה בעשינה או על גבי קרון
 יושב ומתפלל או אם היה הולך ברגליו מתפלל דרך הלכו
 אף אם אין פניו כנגד ירושלם אפי' שלא במקום סבה כ
 כי אם יעמוד ויתפלל יקשה בעיניו איחור דרכו ויטרד
 לבו ולא יוכל לבין ויש מחמירי לעמוד באב' **צ**
 ויכוין רגליו זה אצל זה דכתיב ורגליהם רגל
 ישראל ומתרגמין ורגליהם רגל כוונין ירושלמי זה שעומד
 בתפל' שצרי להשוו' רגליו ל' וז' סימון חד אמו' כמלאכי
 השרת דכתיב ורגליהם רגל ישראל וחד אמו' ככהנים ד
 דכתיב לא תעלה במעלות שהיו הכהנים הולכין עקב צב
 בצד גדול כאלו רגליהם שוים זה אצל זה וצריך שיכוין ר
 ראשו מעט שיהיו עיניו למטה לארץ שאלו והיו עיניו
 ולבי שם כל הימים ואנו מתפללין כנגד בית המקדש ולב'
 צריך שיתן עיניו למטה כנגדו וכחשב כאלו אנו עומדי
 בו ומתפללין ובלבו יכוין למעלה שאלו שאלו לבינו אל
 בפיס אל אל בשמים כת' ה' מ' מ' מ' ידיו על לבו כפ
 כפותין הימנית על השמאלית ועומד כעצד לפני רגל כ
 באימ' וביראה ובפח' ואל ימח ידיו על חלציו **צ**
 ולא יאחזו בידו תפילי ולא ספ' תור' בזרועו ולא
 קשר' מלאה בידו ולא סכין ומעט וכבר מפגי שלבועליה
 שלא יפלו מידו ויטרד ותתבטל כוחתו ולולב בזמנו וס
 מות' לאחזו ביד כיו' שהו' צור' מזה אינו כטרד בשביל
 ולא יבהק ויפהק ואם עשאו לרצונו הרי זה מוגבי **צ**
 הרוח ואם צריך לעשות מתוך אונס ימח ידו
 ידו על פיו שלא תראה פתיחתו ולא ימח ידו על סנטרו
 כדרך גבי הרוח ואסור לו לרוק אם אפשר לו ואם אי
 אפשר לו שלא לרוק מכליעו בכסותו ואם הוא איסטניס
 ואינו יכול להכליעו בכסותו וזרקו לאחריו או לשמאלו א
 אצל לא לפניו ולא למימנו ואם כיכ עוקצתו ימשח בבגדיו
 להסירה כרי שלא תתבטל כוחתו אבל לא יסירה בידו
 ואם נאמט טליתו ממקומו יכול למשמש בו להחזירו אבל
 אם כפל כולו אינו יכול לחזור ולהתעטף בו דהוי הפסק
 היה לו משוי של' קבין על ראשו והגיע שעת תפלה צרי
 לפרקו מעליו ולהתפלל פחות מכאן מתפלל ושדרו עליו
 מחשבתו כיצד דתבי' המתפלל צרי שיכוין לבו **צ**
 שכל תבין לבם תקשיב אזכך פ' שיכוין פירוש
 המלות שמוציא בשפתיו ויחשוב כאלו שכינה כנגדו של
 שותי ה' כנגד תמיד ויעיר הכוונה ויסיר כל המחשבות
 הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בת
 בתפלתו ויחשוב כי אלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם
 שהיו כאן זלמח' בקבר היה מחדד דבריו ומכני' בהם י

הערכו חוץ מעצומת תפלה דלא מיחזי כל כך חידוש מה
 שמוסי' בה כיון שהיא ברכ' כללית ויכול לשאול בה כל מה
 סידרה אבל בשאר ברכות שאינן יכול לשאול בהם אלא ב
 מעבין הברכה הוי חידוש מה שמוסיף בה ואף הראש' וכל
 כתב לא ברירא לי שפיר פירושא דהאי מילתא כי מי ה
 הוא זה שאינו יכול לחדש דבר באחת מכל הברכו' לרפוא'
 או לפרנסה או לתלמודו וכל' אם יכול לחדש כ' אם כת
 בתחדש אצל דבר שלא היה צריך לבקש עליו קודם עכ' ו
 ואם אינו יודע לחדש דבר וגם בריא לו שהתפלל ורוצה
 להתפלל אדעתא דכדבה לרב אלתא יכו' להתפלל חוץ מן
 המוסף ויש אומרים שגם בשבת אין להתפלל כדבה שאין
 כדבה בשבת ולרבי' האי אין להתפלל כדבה בלא חידוש ול
 ולזה הסכים אף הראש' וכל שכתב בתשובה שאלה וכל היל
 הילבך אפי' אומר שיש לאדם לזהר שלא יתפלל כדבה בלא
 חידוש וגם צריך שהיא מכיר את עצמו זריו וזהיר ואפי'
 ברעתו שיוכל לבין בתפלתו מראש ועד סוף אז קרינן
 ביה כריב לב טולות אבל אם אין יכול לבין יפה קרינן ב
 ביה למה ל' רוב זבחים והלואי שיוכל לבין יפה בשלש
 תפלות הקבועות ליום עכ' **קח** טעה ולא הת
 התפלל שחרית מתפלל מכחה שתי הראשונ'
 מכחה והשכייה לתשלושין טעה ולא התפלל ערבית מתפל
 מתפלל שחרית שתיים וכן אם טעה ולא התפלל מכחה ית
 יתפלל ערבית שתיים אעפ' שעבר יומו כתב בה ג' טעה
 ולא התפלל ערבית יתפלל שחרית שתיים שכתב ולא התפלל
 שחרית יתפלל במכחה שלש בתפלה מתפלל של מכחה וא
 ואחר כך שחרית ואחר כך ערבית וכל' כל זמן שלא עבר
 היום יש תשלושין לתפלותיו אבל הראשון כתב שאין תש
 תשלושין אלא שמונה בומן תפלה ראשונה שאחריה א
 אבל אם לא נזכר עד שבער זמן שתי תפלות אין לה תש
 תשלושין וכן כתב הראש' במוזל טעה ולא התפלל שחרית
 ולא מכחה מתפלל ערבית שתיים אחרונ' תשלושין מכחה
 אבל שחרית אי' לה תשלושין שכתב עבר זמנה וכן בשאר
 תפלות עכ' טעה בתפלת מוסף אין לה תשלושין והא דיש
 לתפלה תשלושין דוקא בטעיה או באכס אבל אם הזיר מ
 מעוות שאינו יכול לתקן הוא ומיהו יתפלל כדבה אם יר
 ירצה ויש לו שבר תפלה דרחמי טעה ולא התפלל מכחה
 בערב שבת מתפלל ערבית שתיים של שבת ואם טעה ולא
 התפלל מכחה בשבת מתפלל מוצאי שבת שתיים ולקמן ב
 בסדר מוצאי שבת יתבאר זה בעה' ואם טעה ולא הזכיר
 יעלה ויבא במכחה בראש חדש או שהתפלל במכח' בשבת
 תפלה של חול יש אומרים שמתפלל ערבית שתיים ויש או
 אומרי' שאין צריך ולצאת ידי ספקא יתפלל ערבית שתיים
 השכיית כדבה ואין צריך לחדש בה דבר **קט**
 הנכנס לבית הכנסת מוצא צבור מתפללין
 אם יכול להתחיל ולגמור קודם שיגיע שז' לקדושה יתפלל
 ואם לאו אל יתפלל לפי שצריך לומר קדושה עם הצבור ו
 ואם נכנס אחר קדושה אם יכול להתחיל ולגמור קודם ש
 שיגיע שז' למודים יתפלל ואם לאו אל יתפלל לפי שצריך
 לשמח עם הצבור במודים שלא יהא נראה ככופר למי
 שהצבור משתחוים לו והוא הדין ממי אם יכול להגיע למ

למודים או לאחת מן הברכות סמוך שיגיע שליח
 צבור למודים שפיר דמי כיון שמשתחוים עם
 האחרים ואם צריך להתחיל כדי למוקד גאולה לתפלה ו
 והזמן לו שמיגיע ש' למודים כשהוא באחת מהברכות
 באמצעה ישחה עמו אבל אם הוא בתחלתה או בסופה לא
 ישחה שאין שוהין בתחלת ברכה או בסופה אלא באבות
 ובהודאה ומיהו לכתחילה אין לעשות כן אם לא שהוא
 מוכרח להתפלל כדי למוקד גאולה לתפלה וכן לענין ק
 קדושה אם הוצרך להתפלל כשיגיע עם ש' לבעריו יאמן
 עמו מלה במלה מה שהוא אומר ואין בזה הפסק
ק רבן גמליאל אומר מתפלל אדם בכל יום שמונה
 עשרה ר' דוסא אומר מעין שמונה עשרה והיא ה
 הביכנו שאומר ג' ראשונה ואחר כך הוא אומ' הביכנו ה'
 אלדינו לרעת את דרכיך ומול את לבבינו ליראתיך לשל
 לבלח היה לנו להיות גאולים ורחמינו ממכאוב ודשנינו
 באות ארצך והכפוצים בארבע תקבץ והתועים בדעתך
 ישפטו ועל הרשעים תגוף ידיך וישמחו צדיקים בבנין
 עירך ובתיקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבד' ובעריב'
 כר לבן ישי משיחך טרם נקרא אתה תענה טרם כדבר
 אתה תאמץ כי אתה ה' עובד ומציל בכל עת צרה וצוקה
 פ' דה ומציל בא' שומע תפלה ואומר שלש אחרונ' וצריך
 לאומרים מעומד ובכל השנה יכול להתפלל אותה חוץ מ
 מצימות הגשמי' שצ' לומר שאלה הברכות השנים וחזן
 ממוצאי שבת ויום טוב מפני שצריך לומר הברכה בחוס'
 הדעת והכי מילי בשעת הדחק כגון שהוא צריך לחזור
 בו וכשיגיע לביתו אין צריך לחזור להתפלל פעם אחרת
 אבל שלא בשעת הדח' אין לומר אותה כת' הראשון הפועל
 שמוסין מלאכה אבל בה מתפלל' הביכנו אם עושין בשבד
 שמוסין שבר פעולתם לבד מסעודתם שאז צריכין לומר
 למלאכתם אבל אם אין מותן להם שבר אלא שמוסין בשב'
 הסעודה מתפללין כל יום אבל אין יורדין לפני התבה וא'
 כושאין כפיהן ואיפשר שחושב פועלן כשעת הדח' ההולך
 במקום גרודי חיות ולבטים מתפלל תפלה קצרה וזה כו
 כוסחה צרכי עמך ישראל מרובין ודעתן קצרה יהי רצון
 מלפניך ה' אלהי שיתן לכל אחד ואחד כדי פרנסתו ולכל
 גויה וגויה די מחסורה והטוב בעיני' עשה בא' שומע ת
 תפלה ואינו צרי' לב' ראשונה ולא לב' אחרונה ואומר כשהוא
 מהלך ולבשיגיע לביתו צרי' להתפלל פעם אחרת היוצא לר
 לדרך יתפלל תפלת הדרך וזה כוסחה יהי רצו' מלפניך ה'
 אהי ואהי אבותי שתליכנו לשלנו ותעדיכ' לשלנו ותחמככ'
 לשלום ותביאנו למחוז חפצנו לשלום ותצילנו מכף כל או
 אויב ואורב בדרך ותבנו לחן לחסד ולרחמים בעיניך וב
 ובעיני כל רואיכ' כי אתה שומע תפלתעמך ישראל ברחמי'
 בא' שומע תפלה וצריך לאומר' בלשון רבי' ומעומד ואין
 צרי' לומר אות' אלא פעם אח' ביו' אפי' אם יבוא בעירבאמצע
 היום ומה שאינה פותחת בברוך פרי' לפי שאינה אלא ת
 תפלה בעלמא שמתפלל להקצה שיוליכנו לשלום ואינה לא
 כבוד הסהמין ולא כבוד' שתקנו על שם המאורע אלא ב
 בקשת רחמים ומפני שיש בה אריכות דברי' חותמי' בה
 בברוך והל' מאיר מרמטבורק כשהיה יוצא לדרך בבקר
 ח

בנימטריא תריסר דהיינו י"ב אמות ל' ב' הרוחות וכתבוה
הבאזכים דיוקא בשיושב בטל אכלאם עוסק בתפלה כגון
בק' ש' וברכות' וכיוצא בו שפיר דמי ומשמע מדבריה'
שאם עוסק בתורה אסור שלא הזכירו אלא ק' ש' וברכות'
והכי מסתבר אעב' דחמרא תורה מתפלה שהרי מי שנתן
שתורתו אומנותו אינו מפסיק ממנה לתפלה כהא תפלה
עדיפא שהטעם שאסור לישב בתוך ד' אמות של תפלה מ'
מפני שכרחה כאלו חזירו מקבל עליו מלכות שמים והו'
אינו מקבל וכשהוא עוסק בקש' וברכותיה אזל ליה האי
טעמ' אכלאם הוא עוסק בתורה אכתי איתא היא טעמ'
ועוד כלמוד מן הכדון שהרי עלי מסתמא לא היה עומד
בטל מתלמוד תורה כדאמרינן אסו לתלמיד חכם לעמו'
במקום הטוב לפי שאי אפשר לו בלא תלמוד תור' ואפי'
הכי היה צריך לעמוד ואם היושב ישב כבר ועמד זה לא
להתפלל בצדו היה אומר אף ארשא ז'ל שאינו צריך לקום
שהרי זה בה בבבולו אעפ' שיש להשיב דהא ילפיכ' מעלי ו'
והוא היה יושב תחיל' דבתיב ועלי הכהן יושב על מזבח'
היכלה' ואפילו הכי הוצרך לקום מן אינ משיבין את ה'
הארי אחרי מותו וגם כי לשון הגמרא משמע כדבריו ד'
דקאמר אסור לישב אצל המתפלל אכלאם ישב כבר מות'
מלא קאמר אסור להיות יושב ואסור לעבור כנגד המת'
המתפללים בתוך ד' אמות ודוקא לפניהם אכלאם בצדיהם
מותר לעבור ולעמוד **קו** היה עומד בתפלה ו'
וכתעטש פי' שיצא ממ' ממנו ד' רוח דרך מטה
ממתין עד שיכלה הריח וחוזר ומתפלל בקש' להתעטש ה'
הולך לאחוריו ד' אמו' ומתעטש וממת' עד שיכלה הריח
ובשיכלה הריח חוזר למקומו ואומר רבון העולמים יצ'
יצרתנו וכלמתנו חרפה וכלימה בחיינו רחם ותולעה
במותנו וחוזר למקום שפסק המתעטש בתפלתו למטה
סימן רע' לו למעלה סימן יפה' לו ששם שיעושין לו נחת
רוח למטה שהעיטוש הוא נוח לאדם כך עושין לו נחת
רוח למעלה **קד** ולא יפסיק בתפלתו ואפי' ה'
המלך שואל בשלמו לא ישיבו והא' מלך
ישראל אכלאם מלכי אומות העולם פוסק מפני הבבא אס'
אי אפשר לו לקצר אכלאם איפשר לו לקצר כגון שא'
שיאמר תחלת הכרבה וסופה ובענין זה יוכל לסיים קוד'
שיגיע אליו יקצר ואם איפשר לו ליכנס ממנו במה שיטה
מן הדרך יטה ולא יפסיק בדיבור היה מתפלל בדרך וב'
ובאה בהמה או קרן כגדיו יטה מן הדרך ולא יפסיק אכל'
בענין אחר אינ' לו לצאת ממקומו עד שיגמור תפלתו וה'
והיה ד' עקיבא כשהיה מתפלל בינו ולבין עצמו אדם
היה מכניח בזוית זו והיה מוצאו בזוית אחרת מרוב כר'
כריעות והשתחואות בתחנונים של אחר תפלה היה וא'
אפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק ודיוקא נחש אכל' ע'
עקרב פוסק לפי שהוא מועד יותר להזיק ונחש כמי אס'
רחה שהוא כעוס ומוכן להז' פוסק ואם רחה שור בא' כ'
כגדיו פוסק דתאכני רב אושעיא מרחיק' משור תם חמ'
חמשים אמה וממועד כמלא עיניו ובכל מקום שפוסק
חוזר לתלתברכה שפסק בה ואם פסק בג' ראשונה חוזר

לראש ובאחרונה חוזר לרצה **קה** המתפלל ב'
תפלותיו אחר זו כגון במוספי' או ששכח ול'
ולא התפלל וצריך להשלימה בזמן תפלה של אחרית ומ'
ומתפלל שנים זו אחר זה צריך להמתין בין אחת לחברת'
כדי הילוך ד' אמות **קו** כל הפטורין מקש כגון
שעוסקין במצוה או בטרידת מצוה פטורין
מן התפלה ועודף עליהם חלופי כושאי המטה שאין למט'
צורך בהן שפטורין מן התפלה אעפ' שחייבים בקש'
ונשים ועבדים חייבין בה וקטנים שהגיעו לחינוך צרי'
לחככם להרגילם בה ובעל קרי יש אף אעפ' שאינו צריך
אפי' רחיצה בט' קבין לקש צריך הוא לתפלה וכן כת' הר"ם
במזל ומיהו האידכא כהגו שלא להצריך שום דבר א'
אפי' לתפלה ומי שתורתו אומנותו כגון ד' שמעון בן יוח'
וחזיריו מפסיקין ממנה לקש ולא לתפלה אכלאם מפס'
מפסיקין בין לקש בין לתפלה והמתפלל אינו פוסק לא ל'
לאמן יהא שמיה רבא ולא לקדושה וקדיש וכתב ד' חכאל
שישתוק ויכוין למה שאומר שז' ויהא כעונה וכן פרש' ב'
בשם הג' אכלאם רבינו תם ור' כתבו שאין לו לשתוק דכיון
רשומע כעונה הוה ליה הפסק וכן כתבו הגאונים
קו אמר ד' אלעזר ספק התפלל ספק לא התפלל לא
יחזור ויתפלל ד' יוחנן אומר הלואי שיתפלל אד'
אדם כל היום כולו והלכת' כד' יוחנן ומפרש ד' ד' יוחנ'
לא קאמ' אלא בספק התפלל אכלאם וראי' לו שהתפלל לא
פליג אדרב' יהודה דאמ' פוסק אפי' באמצע ברכה ורב א'
אלפא פי' ד' יוחנן דיוקא ביחיד קאמ' ואדעתא דרשות
דהשת' הויא לה כמו כדבה וכמו שהיחיד מתברך קרבן
כדבה כך יכול להתפלל תפלת כדבה אכלאם אדעתא דחובה
אסור וצבור בין אדעתא דחובה בין אדעתא דכדבה אס'
אסור דקיימ' לן תפלות כנגד תמידין תקנום וכשם שהצ'
אין מביאין עולת כדבה כך אין מתפללין תפלת כדבה וי'
ויחיד כמי אינו יכול להתפלל מוסף כדבה כמו שאינו מ'
מתברך קרבן מוסף והא' דאמ' רב יהודה פוסק אפי' בא'
באמצע ברכה מיירי כגון שהתחיל להתפלל אדעתא דחו'
דחובה וזכר שכבר התפלל פוסק שאם יגמור אותה אד'
אדעתא דחובה הוי כמקריב שני תמידין ואינו יכול לג'
לגמור אותה אדעתא דכדבה כיון שהתחיל אותה אדעתא
דחובה ורבי' האזיל פי' ההיא דר' יוחנן על ידי חידוש
לאו אל יתפלל וכן כתב הרב רבינו שאלן לו
להתפלל שאם יבגל' לחדש בה דבר יתפלל ואם'
אלא על ידי חידוש או בהפסק אס' התפלל או לא כמנח' הע'
העולה בידינו מדברי כולם מי ששכח שהתפלל והתחיל
להתפלל וזכר באמצע שהתפלל פוסק אפי' באמצע הבר'
הברכה ואם יודע לחדש בה דבר מתחיל לכתחלה פעם
אחרת דאמר רב יהודה הכנס לבית הכנסת ומצא צב'
שמתפללין אס' יכול לחדש דבר שתהא תפלתו תחנונים
מתפלל ואם לאו אל יתפלל ואין חילוק בין אם מצא צבור
מתפללין אס' לאו לעולם אל יתפלל אלא על ידי חידוש יש'
אומרי' שצריך חידוש בכל ברכה וברכה מעניכה ולא כ'
כהירא רק שיכול לחדש בה דבר אחר ויש אומר ודאי ס'
סגי בדבר אחד ומיהו צריך שיחדש באחת משאר כל הב'

שריחם על קן צפור וכו' וכתב אחר כן וכן לא ירבה בכב
 בכוויין של שם כגון שיאמר האל הגדול הגבור והנורא ה
 החזק והאמין העוזר שאין כח באדם להגיע עד סוף שב
 שבו ממש דמפר אותו בתחכוכים דומיא דההיא דקן
 צפור והכי מסתבר לפי הטעם שאין לחלק בין תפלה לת
 לתחכוכי וזכ' חסדי אב' ומכ' גוף' לבני בכיה למע' שמו
 תקנו להזכ' חסדי אב' אצל הגאון לומר שאף אם תמה זכו
 אב' גאולתו לעול' קיימ' שהרי הבטיח בה בשמו הגד' וכא
 וכאש' שמו קיי' לעולם ולעולמי עולמי' כן גאולתו קיימ'
 והכי פיר' זכ' חסדי אב' לבניה לגאול' ואף אם תמה זכו
 אב' מכ' גאול' לבני בני' למען שמו שהו' קיי' לעול' ומזה'
 ועד יו' הכפול' מוסר' באב' זכרינו ובגבור' מי כמורך
 ודין חזרת' ואם טע' בהם יתבאר במקומו בעה' לשו' אחי
 ה' יחיאל זל' דורשי רשומי' הם חסדי אשכנז אשר היו
 שוקלי' וסופרי' מספ' מכ' תבו' התבול' והברכו' וכנגד מה
 כתבו אחריו שכל ברכו' הראשונה יס' קו' תבו' לפי שיסודן
 ממזמו' הבו' לה' בני' אל' וכו' צא' תבו' ומן הפסו' כי בראותו
 ילדיו כדאית' בפרק' דמגיל' מה ראו לומר' ב' אח' קדוש'
 השם דכתיב כי בראותו ילדיו וכו' עד והקדישו את קד
 קדוש ישראל וסמיק' ליה וידעו תועי' רוח בינה וכו' יו' ת
 תבות הרי קו' וברכה ראשונה יש בה מ' תבות ולא נת
 כתלה לטעמים ואקח מן הבא בידי עד שידע ויכולני
 לומר כנגד ואעשך לגוי גדול שיסודה ממנו ובג' תבו'
 וכנגד ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קונה ש
 שמים וארץ שמעם בזה המטבע וכו' ט' התבות וכנגד
 כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' וזה הוא וזכר חסדי א
 אבות ומכא' גאול' לבני בגיהם וגו' ויש בו כה' תבות הרי
 מ' ועוד יכולני לומר כנגד פסו' אחר הדברים האלה ה
 היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר וגומר שמעם הושר
 מן אברהם ויש בו יט' תבות וכנגד ואברהם היה יהיה
 לגוי גדול וגו' ויש בו י"א תבות וכנגד הביטו אל אברהם
 אביכם ואל שרה תחוללכם וגו' שיש בו י"ב תבות הרי מ' ת
 וכנגד שם של מ' שפירש אותו על האבות ולכן אות ה' ה
 הראשונה של ברכה ב' והאחרונה מ' הרי מ'

קיד ברכ השכייה אינה פותח' בבר' מפני שהיא
 סמוכה לחברתה כדפריש' ומכין תבותיה
 בא' כמכין תבות של ד' פסוקים שהוסד' ה' מהם והם ד'
 פסוקים שבהם ד' מפתחות ואינן כמסדין בידי אדם
 ואלה הן מפתח של גשמים ושל פרנסה ושל תחיית המת'
 ושל חיה וסימנה מפתח' מטר פרנסה תחיית חיה של מ
 מטר דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים ל
 לתת מטר ארצך בעתו וכו' כל תבות של פרכסה דכתיב
 פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון וכו' ו' תבות של חיה
 דכתיב ויזכור אלהים את רחל ויפתח את רחמה וכו' ת
 תבות של תחיית דכתיב וידעתם כי אני ה' אלריכם בפ
 שפתי את קברותיכם ובהעלותי אתכם וגו' י"א תבות ה
 הרי נא ומזכירי' בה גבור' גשמי' שאומ' משיב הרוח ומורי'
 הגשם כדתנן מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים
 וטעמא משום שכל שם שמתחיי' המתים חיים לעולם כך
 שמים חיים לעולם ומתחילין להזכיר בתפלת מוסף של
 טוב אחרון של חג ואין פוסקין עד תפ

תפלת שחרית של יום ראשון של פסח ותפלת שחרית בב
 בכלל כדתנן ר' יהודה אומר העובר לפני התבה ביום ח
 אחרון של חג האחרון מזכיר פ' אותו שמתפלל מוסף מן
 מזכיר והראשון שמתפלל תפלת יוצר אינו מזכיר ביום ה
 הראשון של פסח הראשון מזכיר והאחרון אינו מזכיר ו
 ואיתמר בירושלמי ר' אבא בשם ר' פדת חזן אשור להזכ'
 עד שיזכיר ש' ז' ופיר' הראב"ד דהכי פירשו אשור להזכ'
 עד שיכריז ש' ז' משיב הרוח ומוריד הגשם חו' מוריד ה
 הטל כרי' שלא יאח' הדבר מעורב ביניהם זה מזכיר ו
 וזה אינו מזכיר אותו איתמי בירושלמי אשור לחי' להזכ'
 עד שיכריז ש' ז' הקימון לגלותא מזכיר כיון שזכיר ש' ז'
 פ' הבא לבית הכנסת ועמרו העם להתפלל מוסף ולא ש
 שמע שהכריז ש' ז' משיב הרוח ומוריד הגשם מזכ' אעפ'
 שלא שמע מע' ז' וכן כת' אבי העזרי' שאשור לחי' להקרי'
 תפלתו לתפלת הצבור אף אם הוא חולה או אנוס לפי שא
 שאשור להזכ' עד שיאמ' ש' ז' בין בלחש בין בקול רם אבל אם
 בא לבני' הבגס' והצבו' התחילו להתפלל יכול להתפלל ולהזכ'
 אעפ' שלא שמע מע' ז' תבא בטל וברוח' לא חייבו חכמי'
 להזכ' ואם בה להזכ' מזכ' הילכך אם אמ' משי' הרו' בימיו
 החל' או לא אחריו בימיו הגשמי' אין מחזירי' אותו וכו' בטל
 כוהנ' בשפר' להזכירו בימיו החמ' אבל באשכנז אין כוהנ'
 להזכירו אלא אומר רב להושיע מכלב' חיים וכו' ואם אומר
 מוריד הגשם בימיו החמ' מחזירי' אותו וחזו' לראש הברכ'
 ואם סיים הברכה חוזר לראש התפלה דשלשה ראשונות
 חשובות כחדא ואם לא אומר מוריד הגשם בימיו הגשמי'
 מחזירי' אותו והכי מילי שלא הזכיר טל אבל אם הזכ'
 טל אין מחזירי' אותו וכתב' אבי העזרי' שאין צריך לחזו'
 לראש הברכ' אלא חזו' ואומ' משי' הרוח ומורי' הגש' מכלב'
 חיי' וכו' ולא רמי' לאומ' מורי' הגש' בימיו החמ' שצרי' לראש
 לחזו' הברכ' דהתם כי לא היה חזו' לראש הברכה אלא היה
 אומ' מכלב' חיים לא היה מבטל מה שהזכיר שלא כדון
 שכן דינא בימות הגשמים לומר מכלב' חיים אחר
 מוריד הגש' אבל בימיו הגשמי' יש היכירא כשחזו' ואומר
 מוריד הגש' שהרי בימיו החמ' אינו מזכירו וכת' אב' הרא'
 זל' כל' הא' דאמרי' לא אמ' מורי' הגשם מחזירי' אותו היימ'
 כשסיים כל הברכ' ואז חזו' לראש התפלה אבל אם כזכ' קוד'
 שסיים הברכ' יאמ' במקו' שזכר שלא קבעו חכמי' מקום
 להזכירו בת' הברכ' אלא אחריו מזכירי' גבורות גשמי' ב
 בתחי' היצו' אלא שכהגו' לאומרו לפני מכלב' חיים לפי
 שהגשמי' כלב' ופרנס' אבל אם לא אחריו לפני מכלב' חיים
 בכל הברכ' מקומו ואם טעה ולא הזכ' גשמי' וכזכר קוד'
 שומע תפלה איתת' בירושלמי שזכר' בשומע תפלה אבל ב
 בגמ' דידן בת' תפלה' השח' גרסי' טעמא' הזכ' גשמי' בת
 בתחי' המת' מחזירי' אותו טעמא' ולא שאל בברכ' השכי' אי'
 מחזירי' אותו מפני שיכול לאומרו בשומע תפלה' מכלב' רב
 רב הזכר' אין לו תקו' לאומרו בשומע תפלה' וטעמא' משו' דשאל'
 שהיא בקשה שייכא בשומע תפלה' אבל הזכרה שהיא שבה
 אין ענינה בשומע תפלה' לכן אם שבה ולא הזכיר עד שי
 שסיים הברכה חוזר לראש וכן כתב' ר' אלפס ואב' הראש'
 זל' כת' אבי העזרי' אם שבה להזכיר עד שסיים מחיה ה
 המתים וכזכר קודם שהתחיל אתה קדוש אין צריך לחזור

היה אומרה אחר יהי רצון כרי להסמיכה לברכת גומל חסדים ותהיה ברכה הסמוכה לחברתה ויש לומר אותה אחר שהחזיק בדרך ואין לאומרה אלא אב יס לו לילך פר פרסה אבל בפחות מפרסה לא יחתום בברוך ואם שכח מלאומרה יאמר אותה כל זמן שהוא בדרך ובלבד שלא הגיע תוך פרסה הסמוכה שרצה לגון בה משם ואילך יא יאמר אותה בלא ברכה הנכנס לבית המדרש יתפלל שלא יאריע תקלה על ידו ויאמר יהי רצון מלפניך ה' אלרי ואלרי אבתי שלא אכשל בדבר הלכה ושלא אומר על טהור טמא ועל טמא טהור ולא על מותר אסור ולא על האסור מותר ולא יכשלו חברי בד' הלכה ואשמח בהן וביציאתי יודה ויאמר מודה אני לפניך ה' אלרי ששמת חלקי עם י יושבי בית המדרש ולא שמת חלקי עם יושבי קרנות שא שאכי משכים והם משכימין אני משכים לדבר תורה והם משכימים לדברים בטלים אני עמל והם עמלי אני עמל ו ומקבל שכר והם עמלים ואינן מקבלין שכר אני רץ והם רכין אני רץ לחיי עולם הבא והם רצין לבאר שחת

קיא

ויסמוך גאולה לתפלה שלא יפסיק ביניהם כלל דהעיד ר' יוסף בן אליקים משום קהלה קדישא דבירושלם כל הסומך גאולה לתפלה אינו כיוק כ כל אותו היום ירושלמי תהי גאולה לתפלה שכל יהיו לרצו אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי היינו גאולה וס וסמך ליה יעבך ה' ביום צרה היינו תפלה אמר ר' אחי ב כל מי שאינו סומך גאולה לתפלה למה הוא דומה לאוהבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך ויצא המלך לירע מ מה הוא מבקש ומצאו שהפליג אף הוא מפליג אבל אמר מ אחר גאל ישראל לא הוי הפסק ומצאו לעמותו כיון שהוא אחר סיום ברכות של קש ויש כוהגין לומר קודם פסוקים כגון שמוע תפלה עדיך כל בשר יבואו כי שם ה' אקרא ה הבו גדל לאלריכו ואין לאומרם דהוי הפסק אבל ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך לא הוי הפסק דאמר ר' יוחנן בתח בתחלה הוא אומר ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך כיון דתקמיהו רבין בתפלה בגאולה אריכות דמי אבל במוסף ומנחה אם ירצה לומר פסוקים יאמר

קיא

גרסינן בפרק דמגילה תפילת קריאת קריאת ומה כמה כביאים תקנו על ברכות על הסדר ואמר רב יהוד' אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונים ולא בשלש אחרונים אלא באמצעיות אמר רב חנינא ג' ראשונות למה הן דומ דומות לעבד שמבקש פרס מרבו אחרונות למה הם דו דומות לעבד שקבל פרס מרבו שמשכחו והולך לו ופי' ב שה' וכן ר' ר' דוקא צרכי יחיד אין לשאל בהם אבל צרכי צבור שרי דהא כולו אחרונות צרכי רבים כינהו ועם מה שהעבד מסדר שבחו של רבו יכול לשאל צרכי צבור שזה שבח וכבוד לרב שרבים צריכין לו ועל כן מה שהגו לומר קדושות בשלש ראשונות ועוד שאומר יעלה ו ייבא בעבודה אלמא צרכי רבים שרי

קיא

ראשונה והיא אבות תביא מכין שמאל שאלו אבות שאלו ה' בני אלים ומכין שאומר גבורות שמאלו ה' כבוד ועוז ומכין שאומר קדושות שמאלו ה' הכו

כבוד שמו ופתיחין באלהי אברהם דאמר ריש לקי ואעש לבני גדול זה שאומר ר' אלהי אברהם ואברכך זה שאומר ר' אלהי יצח ואגדלה שמך זה שאומר ר' אלהי יעקב יכוליהו חותמי' בכולן תל ויהיה ברכ' בך חותמי' ואין חותמי' בכול' והיא פתיחת וחותמת בברוך והאחרות כולן הוי ברכה הסמוכה לחברת' הילכך אין פתיחות בברוך ואעפ' שאין מלכות בפתיחה יש אימורי ואלהי אברה' הוי כמו מלכות שאברהם המליך אותו על כל העולם שהודיע מלכותו ו ואלהותו לכל באי העולם ויש אומרי' האל הגדול הגבור והנורא הוי כמו מלכות דלאו דוקא לשון מלכות בעי' כ כדאמרינן בפרק דראש השנה שמע ישראל וגו' הוי מלכות וכשאומר ברוך אתה ישחה דתביא אלך ברכו ששוחי' בהן באבות תחלה וסוף ובהודאה תחלה וסוף ואם בא לשחור בסוף כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא ישחה שלא יב יבואו לעקור תקנת חכמי' שלא יאמר כל אחד אשחה ב בכל מקום שארצה ומצא שאין כאן תקנת חכמי' ודוקא בתחילת הברכות וסופן אבל באמצעיתן יכול לשחות ה הילכך אותם שנוהגי' לשחות בראש השנה וביום הכפורי' כשאומר זוכרנו ומי כמוך צריכי' לזקוק כשיגיע ולסוף הברכה אמר ר' תנחו' אמר ר' יהושע בן לוי המתפלל צרי שיכרע עד שיתפקקו כל חוליותיו שבשדרה פי' שיהיו ב בולטין הקשרי' שבפרקי חוליותיו עולה אמר עד שיראה איסר כנגד לבו פירש רבינו שלמונ שיכרע עד שיראה א קמטים אחד למעלה מן הלב ואחד למטה וכרוחב אה איסר ביניהם ורבינו האי פי' שיכופ ראשו כאגמון שאין רואה איסר שמונח כנגד לבו ולא שיטחה גופו וראשו זק זקוף ר' חנינא אומר כיון שנעכע בראשו טוב אינו צריך אמר רבא והוא דמצער בפשיה פי' שכיכר שהוא חפץ לב לברוע אלא שמצער עצמו ואינו יכול כגון שהוא חלה או זקן וכשיצא ה' זקוף דאמר ר' חנינא שבא משמיה דרב כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זקוף זקוף בשם מאי טעמא אמר שמואל דכתיב ה' זקוף כפופים רב ששת כי כרע ברע בחיזרא וכי זקיף זקיף בחיזרא פי' שי בחיזר' כשכט שביד האדם שאדם חובטו כלפי מטה בפעם אחת כך יכרע במהירו' בפעם אחת וכשהוא זקוף זקוף בבחת ראשו תחילה ואחר כך גופו שלא תדאע עליו כמשוי כמו הנחש כשחוא זקוף מגביה הראש וזקוף מעט מעט ור רבינו האי פירש חיזרא הוא אחד ממניי הקוצי' וראשו כפוף וכן יכרע שלא יכרע באמצע מתגין וראשו ישר זקו וזהו שפירש בפיר' שיראה איסר כנג' לבו האלה הגדול הגבו' והנור' אין להוסי' עליו כדאית' בפ' אין עומדי' ההוא דכחי' קמיה דר' חנינא אמ' האל הגדול הגבו' והנורא האדי' העוזו היראוי האמיץ החזק אמר ליה סיימתיה שבחת דמךך אי לא דאמרין משה רבינו ואתו אנשי כנס' הגדולה ותקייכו לא הוה אמרי' להו ואת אמרית כולי האי פי' ו וכשמתפלג לומר מראה דבריו שהגיע לתכלית השבח הי הילכך אין לומר אלא כמו שאמרו הראשונים ופי' ר' דו דוקא בתפלה קאמר שאין לשנות ממטבע שטבעו חכמי' בברכו' אב' בינו לבין עצמו לית לן בה אב' מדברי ה' אמר יראה שאסור בכל ענין שכתב מי שאומר בתחילתו

אלא אומר משיב הרוח ומוריד הגשם בלא חתימה וכן
בשאלה אם מזכיר קודם שהתחיל תקע בשופר אומר ות
ותי טל ומטר ואחכ' אומר תקע כראית ב' שלשה שאכלו
טעה ולא הזכיר של רח' בברכת המזון אומר ברוך שנתן
ראשי חדשים לעמו ישראל וכן בשבתות וימים טובים ו
וקאמ' עלה לא שנו אלא שלא פתח בהטוב והמטי' אבל פתח
הטוב והמטיב חוזר לראש וה' ה' ממי הכא אם לא פתח
הברכה של אחריה אין צריך לחזור וכן יעלה ויבא אם לא
פתח במורדים אין צריך לחזור אלא אומר יעלה ויבא אבל
אם פתח במורדים חוזר לרצה אם לא עקר דגליו אבל אם
עקר דגליו חוזר לראש וכתב עוד בכל מקו' שאנו אומרי'
חוזר לברכה שטעה בה הכי מילי שטע' בשוגג אבל במזיד
ובמתכוין חוזר לראש ירושלמי התפלל ואינו יודע אם ה
הזכיר אם לאו כלל י' חזקה מה שהיה למוד מזכיר מכאן
ואילן מה שצרי' מזכיר הילכ' עד ל' יום אם ספ' לו אם הזכיר
או לאו צרי' לחזור דמסתמא לא הזכירה ה' ממי עד ל' י'
אחד הפסח מסתמא הזכיר וצרי' לחזו' הר' א' מרוב טבול
היה רגיל לומר בשמיני עצרת ברכ' אתה גבור צ' פעמים
עד משיב הרוח ומוריד הגשם כנגד ל' י' שאומ' אותו ג'
פעמים בכל יום ועבדיו אם היה מסופק אין צרי' לחזור
וראייתו מפ' כיצד הרגל דאל' גבי שור המועד ריחוק כג'
בניחותו חייב קירב בניחותיו לא כל שכן הכא ממי כיון
דאחר ל' יום אם הוא מסופק אין צריך לחזור כל שכן צ' פ'
פעמים ביום אחד וה' פרץ ז' כת' לא חזינא לרב' קפ'
קאשי' דצרת דעבדי הכי שאי' הנדון דומה לראיה דה
דהתם טעמא משום שהחזיק ליבא ואם החז' בב' רחוק'
כג' בב' קרוב' אבל גשם שנתקן בתפלה והדבר תלוי ב'
בהרגל לשנו' לא אמרינן הכי וא' ה' אש' ז' היה נוטה
לסברת ה' מאיר ברכה ג' אתה קדוש ובה יד' תבג' כנגד
יד' תבנות שפסול וקרא זה אל זה ואמ' וחותם ב' א' האל הק'
חונן מעשר ימי' שבין ראש השנה ל' הכפורי' שחזר' המל'
הקדוש כאשר יתבאר במקומו בעה' ואלו ג' ברכ' חשובו'
כא' ובכל מ' שטע' בה חז' לראש לא שכל יחי' ולא שכל צב'
ברכה רביעית אתה חונן ומה ראו לומר ב'
בינה אחר קדושה דכתי' כי בראותו ילדיו
וב' עד והקדישו את קדוש ישראל וסמי' ליה וידעו תיעי
רוח בינה ויש בה י' תבג' במנין תבנות שפסוק ואתה ת
תדבר אל כל חבמי' לה ומשו' שמונת האדם מן ההמה ה
היא הבינה וההשכל' קבעיה ראש לאמצעיות ירוש' אם אין
בינה אין תפל' ומכילי' בה במוצאי שבת ויט' משו' שהיא
חכמה שמה שהאדם מכיל' בין דבר לדבר חכמה היא לו
לכן קבעיה בברכת חכמה ודין הדלה וטענתה יתבאר
בסדר מוצאי שבת בעה' חמישי' השיבנו ומה ראו לומר
תשובה אחר בינה דכתי' השמן לה העם הזה ואזכור הכבד
ועיניו השע' פ' יראה בעיניו ובאזכורו ישמע ולבבו יבין ו
ושב ורפא לו הרי שהבינה מביאה לידי תשובה ויש בה ט' ו
תבות כנגד טו' תבות שפסוק יעזוב רשע דרכו וכן ב'
בפסוק ובשוב רשע מרשעתו וכן בפסול ועוד בה עשירי'
וגדולה תשובה שמגעת עד כשא' הכבד' ומן הארץ ועד ל'
רקיע מהלך תן שנה ועוביו של רקיע מהלך תן שנה

וכן כל אור' שבין רקיע לרקיע כמצא ז' אומרים י' רקיעי'
ולמעלה מהם כסא הכבוד שהתשובה מגעת שם הרי ט' ו
והברכה מתחלת בהא' ומסיימת בהא' הרי י' כנגד י' ימי'
שבין ראש השנה ל' יום הכפורי' שמזמנין לבעלי תשובה ו
ומה שתקנו לומר אבינו בברכת השיבנו ובסלח לנו מה
שאין כן בשאר הברכות היינו טעמ' שאנו מזכירי' לפינו
שהאב חייב ללמד לבנו על כן אנו אומרי' השיבנו אבינו
לתורתך ובסלח לנו משום הא' דכתי' וישוב אל' וירחמנו
ואל' אל'ינו כי ירבה לסלוח על כן אנו מזכירי' רחמי האב
כדכתיב כרחם אב על בנים שירחם עלינו ויסלח לנו ש'
טשית סלח לנו ומה ראו לומר סליחה אחר תשובה כי על
ידי תשובה הקצרה סולח דכתיב וישלח אל' וירחמנו ואל'
אל'ינו כי ירבה לסלוח שביעית ראה בא בעינינו ומה ר'
ראו לומר גאולה בשביעית כי היה ראוי לומר רפאינו אח'
סלח לנו בסדר הפסוקים הסולח לכל עושיכי הרופא לכל
תחלואיכי אלא אמ' ר' הייא בר אבא מתוך שאנו עתידין
ליגאל בשביעית קבעיה בשביעית אעב' דבששית קולות
בשביעית מלחמות במוצאי שביעית בן דוד בא מלחמ'
אתחלת דגאולה היא ועוד כהן לומר תבג' לסליחה גאו
באולה

קיו

בשמינית רפאינו ומה ראו לומר רפ'
בשמינית אומר ר' חייא בר' אבא מ'
מתוך שניתנה מילה בשמיני וצריכה רפואה קבעיה בש'
בשמינית וגם כדי לומר גאולה בשביעית שאינו מסדר
הפסוק שהיה ראוי לומר רפואה בין סליחה לגאולה ברפ'
כדפריש לעי' כדכתיב הסולח לכל עושיכי הרופא לכל
תחלואיכי אלא שראו לקבוע גאולה בשביעית הילכך קב'
קבעיה מיד אחר ברכה שאחריה ויש בה כז' תבנות כנגד
כז' פסוקים שבתרשת מילה וכז' תבנות בפסוק והיה אם
שמוע עד רופא'ך שזכות התורה והמצות ב' רפואה
וכז' אותיות בפסוק כי חיים הם למוצאייהם ולכל בשרו מ'
מרפא אעב' דתביא כל הכתי' לרבי' אין מכנין אתו כיחיד
ליחיד אין מכנין אותו לרבי' ואם כן כיון שהפסוק הוא ל'
לשון יחיד רפאי ה' וארפא היאך אנו אומרי' אותו בלשון

רבי' פ' ה'מה היינו במתרגם המתרגם הפסוקים אינו
רשאי לשנות מיחיד לרבים או איפכא וה' ממי הקורא
הפסוק ככתבו בזמן שמכוין לקרית אבל פסוקי' של תפל'
שאין בוונת הצבור לקרית אלא להתחנן דרך תפל' וכן
ובקשה הריהן בשאר תפלות ורשאין לשנותם לפי צורך
השעה ולפי ענין תחנתם ובקשתם וה' יונה כת' דווקא
כשקורא כל המזמור או כל הענין כסדר אז אין לשנות
אבל כשמתפלל ואומר פסוקים הנה והנה יכול לשנות ממי
מיחיד לרבי' ומרבי' ליחיד ולמה נוטה דעת א' הר' זל'

קיו

תשיעית ברכ' השמים ומה ראו לומר בתשיעי'
אמר ר' אלכסנדרי כנגד מעקיעי שצרי' דכתי'
טבור זרוע רשע ודוד ממי אמרו בתשיעי' ראשי האיש
ולמה רגשו גוים שתי פרשיות הן ויש בה ל' תבג' כנג' כג'
תבנות שפסוק יפתח ה' לך וז' שפסוק פותח את ידיך ה'
הרי ל' ובפסוק טבור זרוע רשע יש כט' אותיות וקריאתו
חשוב' כאחת הרי ל' ובאשכנז אין משנים בה כלל אלא
אומרי' בימות הגשמי' ותן טל ומטר לברכה ובימיו החמה

צדיק שיפגע ב' פזיעות לאחריו ואח' יתן עלו ואם לא
פגע בן כאלו לא התפלל ויש כוונתו לומר עלו בשמאלו ו
עליו בימיו עוש' עלו במרומי וכו' וראית' מהא דאמרי' כ'
במס' יומ' משום ד' שמע' אמרו כות' של' בימיו ואח' כ'
בשמאל' פ' בימיו של שכי' שהיא כנגדו שה' שמאל' וכתב
אביהצורי שאין לאומרו שאין פרושו שיאל' שלום בשמאל'
וכ' אל' כשאומר עושה שלום במרומיו הופך פניו לצד
שמאל' ובשיאל' והוא יעשה שלום הופך פניו לצד ימיו וכו'
ובמקום שאלו ב' פזיעות יעמוד ולא יחזור מיד למקומו
דאיתמר משמיה דרב מרדכי כיון שפגע ב' פזיעות ל'
לאחריו התם מיכני ליה למיקם משל לתלמיד שפגור מ'
מרבו שאם חוזר מיד דומה לבלב שז' על קיאו שזופו ה'
הוכיח על תחלתו של' פגע לאחריו כדי ליפג' מרבו כיו'
שחוזר אליו מיד וכת' רב אלפז מבני ליה למיקם התם ע'
ער דפתח שז' וכד פתח שז' הדר לרובת' ויאל' אל' ער
דמטי שז' בקדוש' **קבר** ולאל' שסיימו הצב'
תפלת' יחזור שז' התפלה שאם יש מי
שאינו יודע להתפלל יכוין למה שהוא אומר ויוצא בו וכ'
והתב' רב שרירא ורב האי שצריך שיכוין לבל' מה שאומר
שז' מראש ועד סוף באדם שמתפלל לעצמו ואין מפסיק'
ולא משיחין ופוסעין ב' פזיעות לאחריהם וגם מחזיר
התפלה כדי שיענו קדושה אחריו ועלבן צריך של' יתח'
יחיד להתפלל אל' אל' יכול לבזו' קודם שיגיע שז' לקדוש'
ואם התחיל והגיע עש' שז' לקדושה יאמר עמו כעריצ'
וקדושה מלה במלה וצריך שיכוין כל יחיד ויחיד למה שא'
שאומר שז' אל' אל' הראש זל' בתשובת שאלה יש לבגור ב'
באותם המגביהים קולם ואומרי' עש' החזן תפלת' יח' וק'
וקדוש' דאף ל' יוחנן דאמר הלואי שיתפלל אדם כל היום
כולו היינו כהפך התפלל אדם לא אל' הא' שהתפלל כבר
אסור להתפלל סכית והחזן מתפלל להוציא מי שאינו בקי
והקהל יש להם לשמוע ולכוין לברכות החזן ולומר אמן
וכשאין ט' בבית הכנסת המכוני' לברכו' שז' קרוב בעיני
להיו' ברכת שז' ברכה לבטלה כי כתקנה ברכ' שז' לאחר'
ב' וכשאין ט' המכוני' לברכותיו כראה בברכה לבטלה ל'
לכן כל אדם יעשה עצמו כאלו אין תעשה זולתו וכוין ל'
לברכו' החזן והמומרי' עם החזן כראה בקלו' ראש ושומעתי
מאבא מרי שהיה אומר על כל ברכה וברכה שהיה שומע
בכל מקום ברוך הוא וברוך שמו וזהו שאמר משה רבינו
כי שם ה' אקרא הבו גדל' לאלהינו ועוד אפי' כשמוכידי'
צדיק בשר ודם צדי' לברכו' שז' זכר צדיק לברכו' עש' מעגו
אמן אחר כל ברכה וברכה בין אותם שיצאו ידי תפלה וכו'
אותם שלא יצאו ובכונה שיכוין בלבב' אמת היא הברכה
שצריך המב' ואני מאמין בזה כי אמן הוא לשון האמנות
דברים ולא יעבה אמן חטופה פ' כאלו ה' בקודה בחטף
ויש מפרשי' שלא יחטוף אותו שלא ימהר לענותו קודם
סיימם המברך ולא אמן קטופה שאינו מחתך האותיות
ולא אמן יתומה שלא שמע הברכה מפי המברך ופי' ר'
הכי מילי' שלא יצא ידי חובת המברך ועונה אמן כדי לצאת
אבל אם כבר יצא ליתלך בה אבל מדברי רב כהן זל' משמ'
אפי' אם יז' כב' לא יענה אמן יתומה שכתב חייבין הצב'

לשמוע כל ברכה וברכה מפי החזן ואח' יענו ח'
אמן כי העונה אמן ולא שמע הברכה היא חזן יתומה וה'
והכי משתבר טפי ומיהו אם יודע איוו ברכה סיים אעפ'
שלא שמעה מפיו יכול לענות אמן בדמיון במס' סוטה
בבית הכנסת של אלכסנדריא של מצרים היו מסיפין בש'
בסודרין להודיע שסיים של' צבור הברכה ויענו אמן
אלמ' שהיו עוכין אעפ' שלא שמעו מפיו וכל שהיו מכוני'
במשבח הברכות לידע איוו ברכה הוא אמן חל' רב צמר'
מאן דקאי צבי כנישתא אחורי שז' בעי' לבוכי דעתיה וכו'
ובתר דחתים שז' על כל חותם ברכה וברכו' להיו עני אמן
דהכי אמו' רבין מאי דכתב ארזי' כוצר ה' אל' שאומרי'
אמן באמונה אומר שז' ברוך יחיה המתים והם עוכין ח'
אמן ועדיין לא ראו תחיית המתים ומאזינין בהקפה ש'
שמחייה המתים אומר שז' ברוך גאל ישראל והם עוכין
אמן ועדי' לא כגאלו וא' תאל' כגאלו הרי חזרו וכשתעבדו
ומאזינין שעתיד הקפה לבאלם אומר שז' ברוך בונה יר'
ירושלם ועדיין היא בחורבנה ומאזיני' בהקפה שעתיד
לבנותה ועוכין אמן הוי אמונים כוצר ה' תניח אן עוכין
לא אמן חטופ' ולא אמן קטופ' ולא אמן יתומה ולא יזרקפה
מפיו פ' שלא ימהר לחזרה של' בהוכנה בן עזאי אומר
האומר אמן חטופה יתחטפו ימיו קטופה יתקטפו ימיו י'
יתומה יהיו בני' יתמיים קצרה יתקצרו ימיו חרובה מ'
מאריכין ל' ימיו ושמתיו ובלבד של' יאריך בה יותר מ'
מדאי דאמר רב חסדא אין הוצנע רשאי' לבעוד עד שיכלה
אמן מפי רוב העוכין אבל אם בלה מפי רוב העוכים אפי'
יש עדיין מייעוט ומאריכין אין צריך להמתין להם כיון
שמאריכין צ' יותר מדאי אומר ד' שמעון כל העונה אמן
בכל כוחו פירו' בכל כוונתו שיתחיל לו שצרי' בן עזר שכתב
פיתחו שצרי' ויבא צדי' שומר אמונים אל תקרי' אמוני' אל'
אמיני' אל' שאומרי' אמן מי ששכת' אל' אמן יעל' ויב' ברת'
או בחולו של' מוע' או בכל דבר שצרי' לחזו' בשביל להתפלל
יבין דעתו ושמע מש' ז' כל יח' ברכות מראש ועד סוף
ויוצא ידי חובתו אעב דאמר בפ' דראש השנה שז' אינו
פוגד אל' האמונים שאינן יכולין לבא לבית הכס' שאני
הכא שכתב התפלל אל' ששכח ולא הזכיר מוצי' אף הבקי
ולאחר שסיים ברכה ספיה יאל' **קבה** כקדישך
וכעריצ' וכו' ויענו אחריו קדושה ואומרי'
באשכנז כוסח אחר וזהו כקדש את שמך בעולם כשם ש'
שמקדישין אותו בשמי מרום וכן כתב וקרא זה אל' זה
ואמר ויש בו יד תיבות כמו שיש בפסוק וקרא זה אל' זה
ואמר וכחג' בגי ספרד ליתן עיניהם למטה בשעה שאומר
קקק ובני אשכנז וצרפת כותבין עיניהם למעלה וכושא'
גושן כלפי מעלה ושאר למנהגם משבר היכלות ברוכים
אתה לה' שמים ויורדי מרכבה אד' תאמרו ותגדו מ'
לבי מד' שאני עושד' בשעד' שמקדישים אותו ו
ואומרי' קקק ולמדו אותה שיהיו עיניהם כשאין למרו'
לבית תפלתם וכושאין עצמ' כי אין לה' הכזה בעולם כאות'
שעה שעיניהם כשואות בעיני ועיני בעיניהם וביום ת'
תעבית מוסיף ש' ז' סליחות בברכת סלח לנו ואומר ע'
עכנו בין גואל לרופא ובהלכו תעבית יתגדל דינו בעה'

ק

ברכת שש עשרה שמע קולנו ותקנוה א
אחר צמיחת דוד שכיון שבא דוד באה תפ
תפלת דכתיב והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית
תפלת שאל אדם צרכיו בשומע תפלה שהיא כוללת כל
הצקאות וכן בכל ברכה וברכה יכול לשאול מענינה כגו
על חולה ברפאנו ועל הפרנסה בברכת השנים ויחיד מ
מתפלל בה ענינו ביום התענית ובחלכו תענית יתבאר
בע"ה' אמצעיות אין להם סדר דאמ' רב אסי טעה בג' רח
ראשונות חוזר לראש בג' אחרונות חוזר לראש אמצעיות
אין להם סדר והילכתא בנותיה ופ"י אין להם סדר
שאם דלב ברכה ואחר כך כזכר קוד' שהגיע לראש אומרה
במקום שזכר לפי זה ש' ששכח לשאול בברכת השנים או מי
במקום שזכר או מי ששכח לשאול בברכת השנים או מי
שטעה בעשרה ימי' שכן ראש השנה ליום הכפורי וחתם
מלך אוהב צדקה ומשפט וכזכר אחר כך יאמר אותה ב
ברכה במקום שזכר וראש בה פ"י ודאי צרי' למי' כל שמכ
עשרה ברכו' על הסדר שתקנום שהרי כלם הסמיכום ע
על המקראות אלא לענין זה אין להם סדר שאם דלב או ט
טעה באחת מהם אין צרי' לחזר' לאתה חוכ' כמו בראשונ'
שכל מקום שטעה בהם צריך לחזור לראש אלא יחזור
לראש הברכ' שטעה בה או שדלב ומשם ואיל' יחזור על
הסדר ולפי זה ש' ש' ששכח עינינו לא יחזור שאם היה ח
חוזר היה צריך לחזר עינינו ואמכ' רפאנו וכל הסדר
וזה אי' אישפ' דאם כן הוי ברכ' לבטל' כיון שאין מחזירי'
על ענינו ומי ששכח לשאול בברכ' השני' וכזכר חוזר לב
לברכת השני' ומי שטעה וחתם מלך אוהב צדקה ומשפט
חוזר לברכת השיבה שופטנו וכן פ"י וכן עיקר

קב

ברכת יז רצה ותקנוה אחר שומע תפלה ש
שכיון שבאת התפלה באה עבודה דכתיב ע
עולותיה וזבחה לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפלה י
יקרא ובר' וזבחול המוע' מוסיפי' בה יעל' ויבא וטענתו
וחזרתו יתבאר כל אחר במקומו בעה' ונוהג' בהפך ש
שלא לחזר רצה במנחה אלא מתחיל ואשי' ישר' וכן בתר
שרירא גאון לומר רצה ה' אליהם המנהג כאשר כתב רב
סעדיה שאין חוזרים אותו אלא במנחה של תעני' ומי ש
שאמרו תמיד לא יפה הוא עושה וזכר הכפורי' במנח'
אעפ"י שאין כושאין בפיהם כהגו לומר רצה ואיני יודע
טעם למנהגם אעפ"י שאין כשיאות כפי' במנחה מה ענין
זה אצל זה שלא לומר רצה ואי' משום הא דאמרי' כל מי
שאין עולה בעבודה פ"י ברצה שוב אינו עולה מאי כפא
מינה וכי בשביל שהיו עולי' לרצה לא יאמרו אותו כשאין
כשיאות כפיס ואשי' ישראל וכו' אעפ"י שאין עתה עבודה
מתפללים על התפלה שהיא במקום הקרבן שתתקבל בך
ברצון ובמדרש יש מיכאל השד הגדול מקריב כשמתן של
צדיקים על המזבח של מעלה ועל זה תקנו ואשי' ישראל
וי"מ אותו על מה שלמעלה מימנו והכי פירושא והשכ הע
העבודה לרביר ביתך ואשי' ישראל ותפלתם תקבל' ברצו'
תחילת דבר הוא **קבא** שמנה עשרה מודים ות
ותקנוהו אחר ר' רצה דכיון שבאת עבוד'

באת תודה דכתיב זובח תודה יבדדכני החומ מודים מו
מודים משתקין אותו ושוחין בה תחילה וסוף ולעיל בב
בברכת אבות פירשתי דין שחייה בפ"ק דבב' שדרו של א
אדם לאח' שבעי' שנה כעשה כחש והוא דלא כרע במודי'
מדה כנגד מדה שהיה לו לברוע ולקוף כחש והוא לא
עש' כן לבן כעשית שדרו כחש ובחכ' ופירי' מוסיפי' בה
על הכיסי' ומראש השנה ועד מוצאי יו' הכפורי' מוסיפי'
וכתוב לחיים וכל אחד יתבאר במקומו בעה' אחר הודא'
ברכת כהני דכתי' וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכ'
וירד מעשות החטאת אלמא לאחר העבודה ברכה והיה
ראוי לאמרה מיד אחר עבוד' אלא דעבודה והודא' חל'
מילתא ודווקא ש' צ' אומר אותה אבל יציד אין לאמרה

קכב

תשע עשרה שים שלום ותקנוה אחר ב
ברכת כהנים דכתיב ושמו את שמי על
בני ישראל ואני אברכם וברכה של הקב"ה היא שלום
דכתיב' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשל' ומראש
השכ' ועד יום הכפורי' מוסיפי' בה ובספ' חיים ובמקומו
יתבאר בעה' ולאחר שסיים יח' ברכות קודם אלהי כזכר
יכול לענות קדושה קדיש וברכו שאלהי כזכר אינו אלא
מתחנני' של אחר התפלה ואומר אלהי כזכר ויש מוסיפי'
לומר מלכנו אלקינו יחיד שמך בעולמך והכי אי' תמר
בהגדה אחר שמואל כל חזרי' לומר ד' דברים הללו זוכה
ומקבל כפי שכינה עשה למען שמך עשה למען ימיכך
עשה למען תורתך עשה למען קדושתך וכן כהגה'
לומר אלהי כזכר עד וקלקל מחשבותם מלכנו ואלהינו
ואלהי כר' בשר יחיד שמך בעור' מך בנה
עירך יסד בית' שכלל היכלך קרבן ביאת משיחך
פדה עמך שמח עדתך עשה למען שמך עשה למען תורתך
עשה למען קדושת' עשה למען מלכא' מרומי' עשה למען
ימיכך עשה למען משיח צדקך עשה למען כס' לז' לז'
למעננו למען יחלצנו ידידי' הושיע' ימיכך וענינו ויהיו
לרצון אמרי פי וכל זה לשון רב עמרם שכתב אחר סיום
יח' ברכות ומכאן ואילך אסור לשפר בשבחן של מקום ד'
דכתי' מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי' כחה למי'
למלא גבורות השם למי' שיוכל להשמיע כל תהלתו אצל אי
בעי למימר וידוי איכמי מידי דבעי רשותה ביד' והכי
תקינו רב' למימ' זלגותיה מלכינו אלהינו יחיד שמך בע
בעולמך יחיד זכרך בעולמך בנה ביתך שכלל היכלך ק
קרב קץ משיחך פדה צאנך שמח עדתך עשה למען ש
שמך עשה למען ימיכך עשה למען מקדשך עשה למען
כבודך עשה למען מלכותך עשה למען קדושתך עשה ל
למען גדלך ותפארתך עשה למען היכלך משה למען מ
משיחך ע' למען צדקך עשה למען כס' אס לא למעננו הר
הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח ולחיי העולם הבא אלהי
עד שלא נוצרתי וכו' עד אבל לא על ידי יסורי' אלהי כגו'
עד צורי וגואלי **קכג** ובורע ופירע שלש פס
פשיעות לאחריו

קכד

בורע קוד' שיוקו' יטה בראשו לצד שמאלו במי' שבה ליפט'
מרבט ואחר כך לימינו דאמ' י' יחושע בן לוי המתפלל

חנותם באי חי העולמים וכך היה כוהן אהרן הראש ז'ל
 על חמשה המיני שהם גפן ותאנה ורמון וזית
 ותמרה שנשתבחה בהן ארץ ישראל כי דבש
 האמור בפסוק הוא דבש תמרים מצרכין עליהן ברכה א'
 אחת מעין שלש ולבג' תתבא' שמתוך חשיבותן קבעו לה'
 ברכה בפני עצמן וחמשת מיני דבש שהן חטים ושעורים
 וכוסמים ושיבולת שועל ושיפון שהן גם כן חשובין שנש
 שנשתבחה בהן ארץ ישראל שבוסמין הן מין חיטין ושבול'
 שועל ושיפון הן מין שעורים ועוד יש להם מעלה כי עליה'
 יחיה האדם ואם עשה מהן פת מצריך עליה' המונח' הילכ'
 אפי' לא עשה מהן פת אלא תבטיל בג' מעשה קדר' ודיים'
 ואפי' עירב בהם דבש ושאר מינין מצריך עליהן בורא מ'
 מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש דאמר שמואל
 ב' שיש בו חמשת המינין מצריך עליו בורא מיני מזונות
 הילכך תבטיל שהוא מחמשת המינין אפי' עירב עמו דב'
 דברים אחרים עד שנעשו רוב מצריך עליהן בורא מיני
 מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש אבל אם לא נתנו
 מהם בתבטיל אלא להקפיתו ולדבוקו בטילי בתבטיל והכי
 מילי שעושין מהם תבטיל אבל אם חבל אותם בעין לא ש'
 טכא חיינ' לא טכא מטבטילין חיינ' חשובין לקבוע להן ברכ'
 ומצריך לפניהם בורא פרי האדמ' ובברכה אחרונה כח'
 בהג' בורא בפשנות וכן כתב הר"ם במזל והתל' מספיק' בה'
 אם היא בורא כפשו' או מעין שלש על כן כתבו שיש לזיה'
 שלא לאכול חטין חיינ' או שלוקין בעיניהם אבל בתוך הש'
 העבודה שאם אדם מושקע בברכה ראשונה יצרך מספ'
 שהכל דעל הכל שאמר שהכל כהיה בדבריו יצא אבל ברכה
 אחרונה אין למיר אלא כפי שנתקפה קמח של חטין תח'
 תחילה שהכל ולאחריו בורא בפשנות לא מיבעי' אם כטח'
 דק דק שאינו ראוי לאכילה אלא אפי' לא כטחן דק דק ויש
 בו עדיי' טעם חטה או קמח של קליית' שראוי קצת לאכיל'
 אפי' הכי מצרכין עליו שהכל שתינתא והוא תבטיל מקמח
 של קליית' עבה שעומד לאכילה בתחילה בור' מיני מזונות'
 ולבסוף ברכה אחת מעין שלש רכה שהיא לשתייה לפגיו ש'
 שהכל לאחריו בורא בפשנות האוכל אורז בעין תחלה מב'
 מצריך עליו בורא פרי האדמ' עשה ממנו תבטיל או שת'
 שטחמו ועשה ממנו פת מצריך עליו תחלה בורא מיני מז'
 מזונות כיון דזיין לאחריו בורא בפשנות ולא מעין שלש וא'
 ואם עירב ממנו בתבטיל אחר והתבטיל האחר הוא הרר'
 מצריך עליו בברכת התבטיל שאינו חשוב לגרר התבטיל
 אחריו כיון שאינו מחמשת המינין ועל פת דוחן כתב רב'
 אלפס שהכל וכן כלל הר"ם במזל ע"ש שא' קטנית שברכת'
 שהכל ובהג' כתב בורא פרי האדמ' ואה' הראש ז'ל כת' כל'
 שזין דוחן כדיון אורז דאיהו נכמי מיון זיין וסועד הלכב'
 כמזל אורז הילכך תחלה בורא מיני מזונות ולבסוף בורא
 כפשו' רכות אבל העושה פת או תבטיל משאר מיני קט'
 קטנית לתייה הכלל מזון ומצריך עליו שהכל ע"כ וכן כתב
 באזן כיון דאורי' לאו מיינ' דבן הוא מצרכין עליו בורא מ'
 מיני מזונות כיון דזיין הוא הדין כמי בדוחן או בשא'
 בשאר דברים שאין ראויין דזיין כמזון מין הנקרא פגיו

מצרכין עליהן בורא מיני מזונות חביבא והוא פירורי
 לחם הכרובקין יחד על ידי מרק וטרוקטין וטרינתא ולחם
 העשוי לכותח ופת הבאה בבסקין כתבת' למעלה בהלכו'
 סעודה אמר ליה אביי לרב דימי ברכה אחת מעין שלש
 מאי היא אמר ליה על חמשת המינין הוא אומר בחי חמיה
 על המחיה ועל הכלכלה ועל תבובת השדה ועל ארץ חמר'
 טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו לחביל מפריה ו'
 ולשבע מטובה רחם ה' אלדינו על ישראל עמך ועל ירוש'
 עירך ועל ביון משכן כבודך ועל מזבחך ועל הילכך ובה'
 ירושלם עיר הקדש במהר' בימינו והעלינו לתיב' ושחחנו
 בה כי אתה ה' טוב ומטיב באי' על הארץ ועל המחיה ועל
 הכלכלה על המחיה הוא מעין ברכת הזן ועל ארץ חמר'
 חמדה הוא מעין ברכת הארץ רחם מעין טובה ירושלם
 כי אתה ה' טוב ומטיב מעין ברכת הטוב והמטיב וכתב
 הרב רבינו משה בר' מיימון זכרו לברכה יש שאין אומר
 כי אתה ה' טוב ומטיב שלא תקנו אלא מעין שלש ומיהו י'
 ישנו בכל הכסחאות וקורין אותה מעין שלש אע"פ שתקב'
 מעין ארבע שאין קורין אותה אלא על שש שלש שהם דחו'
 דאוריית' דפירי על הארץ ועל פרי העץ וכו' והו' מעין
 ברכ' הזן ועל היין על הגפן ועל פרי הגפן והיא מעי' ברכ'
 הזן וכת' ר"י שאין לומר' ועל תבובת השדה על הפירו' ועל
 היין שאין לשון זה כופל אלא במיני דבש דכת' ויא' תבוב'
 שדי וכת' בשפ' המצו' שיש לומר אחר כי אתה ה' טו' ומטיב
 לכל וכודה לך על הארץ ועל המחיה ובש' פירי על החז'
 ועל הפירות ובש' יין על הארץ ועל היין כדי שיהא מע'
 מעין חתימ' סמו' לחתימ' וכת' עוד ויא' וכאכל מפריה וכ'
 וכשבע מטוב' ואין לאומר' שאין לחמור האר' בשביל פריה
 וטובה אלא כדי לקיים מצו' התלויות בה ע"כ ובהג' ישכנו ו'
 ואה' הראש ז'ל לא היה אומרנו וגם לא אומר וכודה לך וכו'
 ובחזרה לארץ חותמין בפירות על הארץ ועל הפירות ו'
 ובכי ישראל חותמין על הארץ ועל פירותיה ועל היין ח'
 חותמין על הארץ ועל פרי הגפן ולא באותה שחותמין ע'
 על הגפן ועל פרי הגפן וצריך להזכיר בה מעין המאורע
 כגון בשבת קודש כי אתה ה' טוב ומטיב יאמר וכחמכו
 ביום המנוח הזה וביום טוב אומרים ושחמכו ביום חג'
 פלוני הזה ובראש חדש אומרים וזכרינו לטובה ביום ר'
 ראש חדש הזה כתב בהג' שאם אכל פירו' משבע המינין
 ואכל מיני מזונות ושתה יין שיכלול הכל בברכה אחת
 ויאמר על המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פריה הגפן ועל
 העץ ועל פרי העץ ועל תבובת השדה וחיותם באי' על ה'
 הארץ ועל המחיה ועל פרי הגפן ועל הפירות ולא הוי ח'
 חתימה בשתיים שהארץ מוציאה המחיה והיין והפירות
 כתב אה' הראש ז'ל שאם אכל פירות משבעה המינין אכל
 עמם תפוחים שאינו צריך לברך בורא בפשנות על הת'
 התפוחים שגם הם פרי העץ הם אבל אם אכל תפוחים ו'
 ושתה יי' צרי' לבר' בור' כפשו' רבו' על התפוחי' וכל שכן אם
 אכל בשר או מפרי האדמ' ושת' יי' או אכל משבעת המיני'
 שצרי' לברך על כל אחת ואחת ע"כ ואפי' הייתי רוצה לומר'
 דהוא הדין אם אכל מיני ליפתן ואכל עמו מחמת המיני'
 יה

קצ שטענדיג באמת מכל הברית קולג אונד
 וכאמזכירי אונד יודע לחוד למקומו אין
 משלוקן אונד אכל אס דלג קלגת המיכן משלוקן אונד מ
 מיד שמו מין הוא אכל אס התחירי אונד וטעה בה אי
 משלוקים אונד ירושלמי שליח צבור שדלג ב או ג בר
 צרכות אין מחזירי אונד חוץ ממי שלא אחר תחיית
 המתי שמי צופר הוא בתחיית המתי ומכביע זרי שמו
 מין הוא ובוכה ירושלמי שמו איכו ממין בביאת המשיח
 ואי אומר מין הוא וכאמזכירי אונד העמוד במקומו ל
 לא ישרב כלל אעפ"י שדעוב לפי התנה שרי לשרב כרפרי
 לעיל הא שמו באמצע תפיל אין לו לשרב ודיכא שטעה
 ואיכו יודע לחוד שמו אחר עמוד במקומו מתחיל השמי מ
 מתחילת הברכה שטעה זה ואס היה הטעם בלש ראשונ
 מתחיל בראש ובאחרונ מתחיל ברנה ובבל מקו סיחיד
 חודר ש ז חודר אס טעה כשאמזכיר התפלה חוץ מבר' ח
 שחרית שאס לא הזכיר יעלה ויבא איכו חוץ שלא להטריח
 על הז' כת צסה על טעה ג שגם בתפיל המוס' אין מחזירי
 אונד מפי טורח צבור ודוקא בריח אכל בשבת ויט' מ
 מחזירי אונד ובשפר המצות קטן כת דאפילו בשבת ויט'
 אין מחזירי אונד והפי משתבר דמי' שמו שבת ויט' מ
 ח' וכן מה שכת' שגם במוסף אין מחזירי לא כחירא דלא
 קאמר בעמרא אלא מפי שתיפילת המוסף לפיכך אכל לא
 סיחיק ממוס' על מכה של אחר און כת הדס כס זל שאס
 טעה ש ז כאמתפלל בלחש שאיכו חודר ומתפלל שכיית
 מפי טורח צבור אלא סומך על התפלה שמתפלל בקול רם
 ואס טעה באותה שיתפלל בקול רם חוץ למלא כמו היחיד
 ובאיגוע ש ז למורי שמו' עמו הטעם דגרסיל

קצ בירושלמי הכל שומך עם ש ז בחדר אה בתי
 הדס במוזל ולא ישחו יות' מדיאי ואיכו משמע כן בירושלמי
 ראית התם מעשה באחד ששחה יותר מדיאי והעבירו ר'
 יוחנן למען דקאי דוקא אס' ז דלא שייך העברה אלא ב
 צא' ז ממוס' זה אין ליחיד להתפלל אלא אס כן יכול לב
 לבחור קודם שיגיע ש ז למורי כרי שלא יהא בראה ב
 כבוד אס איכו משתחוה עם הצבור ואס התחיל והגיע
 ש ז למורים והוא באמצע אחת מן הברכות ישחה אכל
 אס הוא בתחלת ברכ' או בסופה לא ישחה אלא באבות או
 בהודאה והא דתביא הכורה בהודאה דרי זה מוגל מו
 מחזיקין לה בהודאה שבהלל ושברכת המזון גרסינן ב
 בשוטה בשעה שש' ז אומר מורי העם מה הם אומרים
 מורים אכחו לך וכו' ופליגי בה אמוראי טובא ואסיקא
 אומר רבא הילכך בימריהו לבולה חוה מוסחו מורים א
 אכחו לך ה' אלרינו ואלי כל טאר יוצרנו יוצר בראשית
 ברכות והודאות למחך הגדול על שהחיינו וקיימנו
 כן תחינו ותקיימו ותאסוף גלותנו לחצרות קדשך ל
 לעמוד חוקיך ולעשות רצונך לעבדך בלבב שלם על ש
 שאם מורים לך וכירושלמי חותם בה פאי האל ההודאו
 וכן היה מחב' אה' הלאש זל וכאיגיע לברכת כהנים אס
 יש שם כהנים משאים כפיהם ואס אין שם כהנים יאמר
 הוא ברכת כהנים וכתב בעל המסד ברכת כהנים
 אסור ליחיד לאמרה גם בצבור יש שאין אומרים א

אונד בירורים שכן בני בבל ובין בני ארץ ישראל אכסי
 מורח שליח צבור אומר ברכת כהנים בקול רם ואכסי
 מערב ס' אומר ושמו את שמי שאסור להזכיר את השם
 אלא אס כן היה בהן למדכו מזה שאסור ליחיד לקרוא ו
 ואס כל הגלות הם אכסי מורח וקורין אותה בקורא ב
 בתורה עכ' וכתב עוד על שם רש' שאין לשל' למור פסוק
 ושמו את שמי שצבר בקשם ברכה בברכה המשולשת ב
 בתורה וכו' אומר המשולשת ומה לבו להוסי' עוד ושמו
 את שמי בשם שאין אס אומר' בה תצרכו את בני ישראל
 ששביה' לשון צוה ולא לשון ברכה אכל רב עמרם כרע
 ואס אין שם כהני' אומ' שז אלהים ואלהי אבותינו ברכה
 בברכה וכו' עד עושה שלום וכו'

קכח **הלכות נשיאות בפנים**

אין בשיאות בפנים בפחות מעשרה והכהני' מן המנין כל
 כהן שאין בו אחד מן הדברים המעכבין צריך לישא כפיו
 ואס איכו נושא עובר בלאש' עשה כח תצרכו אומר להם
 ושמו את שמי והוא שיהיה בבית הכנסת כשקורא כתבי
 דכתיב אומר להם ומתרגמין ימרון להן אכל אס איכו
 שם איכו עובר כתב ה' פרץ שאס אין שם אלא אחד איכו
 עובר דילפינן ליה מאומר להם דמאמר דוקא לרבים וא
 ואיכו בראה ללהם על אהרן ובניו קאי ופי' אצו' להם לבל
 אחד מהם ואס הוא נושא כפיו מתברך דכתיב ואברכה
 מברכך וכן מצותי יחלוץ מעליו שזו היא מתקנות רבנן
 יוחנן כן זכאי שלא יעלו לדוכן במעליה ויטול ידיו ויברך
 על גבולת ידים וכתב הדס במוזל שצריך ליטול עד הפרק
 כמו בעבודה וכאמתחיל שז רצה כל כהן וכהן שבתית
 הכנסת בעקר ממקומו לעלות לדוכן ואס לא יגיע שם
 עד שיסי' שז רצה שפיר דמי כיון שצריך רגליו בשבתית
 אכל אס לא עך רגליו ברז שובלא יעלה וכאעקר רגליו
 לעלות אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא ברכה זו
 פציתנו לברך את עמך ישראל ברכה שלמה ולא יהא בת
 מחסול ועון מעתה ועד עולם ורש' פי' שלא יתחיל בברכה
 עד שיעלה לדוכן ואז יתחיל ויאריך בה עד שיכלה אמן
 סל הודאה מפי הצבור ועולין לדוכן ועומדים שם פניהם
 כלפי הדיכל ואחוריהם כלפי העם ואצבעותיהם כחופי
 לתוך כפיהם עד ששז מסיים מורים ואז אס הם סנים
 קורא להם כהנים ומחזירין פניהם כלפי העם ואס הוא
 אחד אין קורא לו אלא הוא עצמו מחזיר פניו וכתב ר'ת
 שאין לשל' להפסיק לקרות כהנים דהוי הפסק בתוך הת
 התפלה אלא חזן הכנסת פי' הממונה על כל דרכי בית
 הכנסת קורא וכתב ה' פרץ בשם ר'ת שאין שז אומר אלא
 אלהינו ואלהי אבותינו ברכה וכו' אלא מיד כפי
 כפיסיים מורים קורא החזן כהני' ורי' כתב דוקא להם
 שלא היו רגילין לומר אלהים ואלהי אבותינו אכל עכשיו
 ש' ז רגיל לאומרו בבל פגש בצבור גם כשהכהני' נושא
 כפיהן כהן לאומרו וכן היה נוהג ה' מאיר מרוטבורק
 כשהיה הוא שז היה אומר אלהינו ואלהי אבותינו עד

בין טרם לברך ובין רעם לרעם צרי לחזו ולבר' היה יושב
בבית הסא ושמע קול רעם או ראה ברק אם יכו לצאת
ולברך תוך כדי דיבור יצא ואם לאו לא יצא

רבה

על ימים ונחרות הרים וגבעות ומדברו
אומר באי' אלה עושה מעשה בראשית כ
כתב ה' צמח על ים הגדול משלמים יום לל' מבר' באי'
אלה עושה הים הגדול ואיני יודע למה פסק כיחיד ס'
יהודה הוא שקובענו ברכה לעצמו ורבנן פליגי עליה

רבט

הרואה הקטת אומ' באי' אלה זוכר הבר'
ובאמן בבריתו וקיים במאמרו ואשור ל
להסתכל בו הרב הרואה חמה בתקופתה והוא מכח' של
לכח' שנה והתקופה בתחלת ליל ד' כשרואה ביום רביעי
בבקר מברך ברוך עושה מעשה בראשית וכן מבר' ג' כ'
כשרואה לבנה בטהרתה ובוכבים במשמרות ומזלות
בעתם וזה לשון ה' צמח כשתחזור הלבה בתחל' מזל
טלה בתחלת החדש ולא תהיה נוטה לא לז' צפון ולא לז'
דרום וכן כשיחזרו כל כוכב מחמשה הכשאים לתחלת
מזל טלה ולא יהא נוטה לא לז' צפון ולא לז' דרום וכן ב
בכל עת שיראה מזל טלה עולה מקצות מזרח על כל אח
מאלו מברך עושה בראשית

רל

מה שעבר כגון שנכנס לע
לעיר ושמע ק
קול צעקה בעיר ואומר יהי רצון שלא יהא קול זה בתוך
ביתי או שהיתה אשתי מעוברת ואמר יהי רצון שתלד א'
אשתי זכר הרי זו תפלת שוא ודווקא אחר מ' י' לעיבור'
אבל תוך מ' יום מועלת תפלתו אל יתפלל אדם על העתי'
לז' ויתן הודאה על מה שעבר כגון הנכנס לברך אומר
יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לברך הזה לשלום
כבשם שלום אומר מודה אני לפניך ה' אלהי שהכנסתני
לברך זה לשלום בקש לצאת אומר יהי רצון מלפניך ה'
אלהי שתניאני מברך זה לשלום יצא בשלום אומ' מודה
אני לפניך ה' אלהי שהוצאתני מברך זה לשלום וכשם ש
שהוצאתני לשלום כן תוליכני לשלום ותשמכני בשלום ו
ותצדיקני בשלום ותצילני מהפ' כל אויב ואורב בדרך ה'
הנכנס למוד גורמו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתצ
שתשלח ברכה בברי הזה התחיל למוד אומר ברו' השולח
ברכה בברי הזה מוד ואחכ' בירך הרי זו תפ' שוא שאי'
הכרטה מצויה לא בברך המכני ולא בברך המודד אלא
בברך השומני מן העין הנכנס למרחץ אומ' יהי רצון מ
מלפניך ה' אלהי שתכניסני לשלום ותניאני לשלום ותצילני
מן האור הזה וכיוצא בו לעתיד לבא יצא בשלום אומר
מודה אני לפניך ה' אלהי שהצלתני מן האור הזה הנכנס
להקיז דם אומ' יהי רצון מלפניך ה' אלהי שיהא עסק לי ל
לרפואה כי רופא חכם אתה ולאחר שהקיז יאמ' ברו' רופ
חולים לעולם יהא אדם רג' לומ' כלמה דעביד רחמנ' לטב
הנני חוז' לשדר היום

רלא

אחר שגמר'
סעודתו ובירך יחזור
אי איש' לו ללמוד בלא שיכת הצהרים ישן ובלבד שלא יא
מאריך בה הרבה דגרי' בשוכ' פ' הישן אמ' רב אסו' לישן
ביום יות' משיבת הסום וכמה היא שיכת הסום שתין ט'

כשמי אביי הוה נאס מכי עייל מכי בוכי לפתח דית' קרי
עליה רב יוסף עד מתי עז' תשכב ואף בזה המעט לח תה
תהא כוונתו להכא' גופו אלא להחזיק גופו לעבודת השם
יתברך וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכו' להנאחו
אלא לעבודת הבורא ית' כדכתי' בכל דרכיך דעהו ואמרו
חכמי' ויהיו כל מעשיך לשם שמים וכ' סדר ה' יונה העב
העני' בפרקי אבו' ויהיו כל מעשיך לשם שמים אפי' דברי
של רשות כגו' האכילה והשתייה וההלכה והישיב והקימ'
והתשמים והשיח' וכל צרכי גופך יהיו כולם לעבודת בו
בוראך או לרבר הגורם עבודתו אכילה ושתייה כיצד א'
אי' צרי' לומ' שלא יאכול לא ישתה דברי' אסורים אף כי א'
אכל ושת' דברי' מותר' והיה רעב וצמא אם להנאת גופו
עשה אי' זה משוכח אלא אם כתבו' להשלים צרכי גופו וס'
ושיאכל כדי חיותו כדי לעבוד בוראו הישיב והקימ' ו
וההלכ' כיצד אי' צריך לומ' שלא ישב במושב לנים ושלא
לעמוד בדרך חטאים ושלא לילך בעצת רשעים אלא אפי'
לישב במושב ישרים ולעמוד במקום דייקים ולילך בעצ'
תמימים אם עשה להנאת עצמו להשלים חפצו ותאוות
אין זה משוכח אלא אם עשה לשם שמים שכיבה כיצ' אין
צריך לימד בזמן שיכול לעצוק בתורה ובמצו' אם מתגר'
בשינה לעבד עצמו שאין ראוי לעשות כן אלא אפי' בזמן ש
שהוא יגע וצריך לישן כדי לנח מביעתיקאם ע' ה להכא'
גופו אין זה משוכח אלא אם כן כתבון להשלים צרכי גו
גופו שיוכל לעבוד בוראו ויתן שינה לעיניו ולגופו מכוח'
לצורך הבריאות ושלא תיטרף דעתו בתור' מחל' היגיע'
בתשמיש כיצד אין צריך לומ' שלא יעבור עביר' אלא אפי'
בעונה האמור' בתור' אם עשה להנאת גופו או להשלים ת
תאוות הרי זה מגונה ואפי' אם כתבון כדי שיהיו לו בבי'
שימשו אותו וימלאו מקומו אין זה משוכח אלא אם כת
כתבון שיהיו לו בנים לעבודת בוראו או שכתבון לשמש
מטותו לקיים עונה האמור' בתורה באדם הפורע חובו ה
השיחה כיצד אין צריך לומ' לספר לשון הרע וסבלות פה
אלא אפי' לספר בדברי חמה צריך שתהיה כוונתו לעבוד
הבורא או לרבר המביא לעבודתו כללו של דבר חייב אד
אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול את כל מעשיו מ
מאזני שכלו ובשראה דבר שיבא לעבוד' הבור' יתב' יעשה
ואם לאו לא יעשה ומי שמדו' הלל' מצויות בו כמצא עובר
את בוראו כל ימיו אפי' בשעת שבת וקומו והלכו ופגע'
משאו ומתנו ואפי' באכילתו ושתייתו ואפי' בתשמישו וב
ובכל צרכיו ועל הדרך הזה זקף רבינו הקדו' אצבעותיו
למעלה בשעת מיתתו ואמר גלוי לבניך שלא כהייתי מ
מהם אלא לשם שמים עכ' ואם ישן שיכת עראי מיושב על
אבני ידיו אינו צריך לברך ברכת התורה כשיחזור ללמ
ללמוד אבל אם ישן על מטתו הוא קבע וצריך לברך וא
ואם השכיב עצמו על מטתו לישן ולא יכול לישן לא ה
הוי הפסק ואין לברך

רלב

וכשיגיע
זמן תפלת המנחה יתפל'
ליזהר בה דאמר רב חלב' אומר רב הונא לעולם יזהר
אדם בתפלת המנחה שהרי לא כענה אליהו אלא בתפלת

ס זימן צריך לברך על הלפת: שברכת על המחי פטרתו
 דאף הוא זיין ולא הורה לדברי כתב אחי ה' יחיאל ז"ל א
 אבל עכבים ושתה יין היה ל' שאין צריך להזכיר על הע'
 ועל פרי העץ ברכה אחרונה שגם העכבים הם בורא פ
 פרי הגפן מידי דהוה אעכבים ותפוחים שאינן צריך לב
 לברך בורא נפשות על התפוחים ומטעם זה יראה שגם
 מברכה ראשונה יפטור מבורא פרי הגפן שמברך על ה
 היין אלף שאין דעת אף ה' אלף ז"ל כן לא בברכה ראשונה
 ולא בברכה אחרונה לבל מקום הסכים לה שאלם בירך
 על העכבים בורא פרי הגפן יצא מידי ברכה ראשונה מי
 מידי דהוה שאם בירך על פרי העץ בורא פרי האדמה
 יצא וכתב עוד אחי ה' יחיאל ז"ל בשם אף ה' אלף ז"ל שאם
 שתה יין ומים שאין לו לברך על המים בורא נפשות רבו
 כי ברכת היין פטרתו אעפ' שאינן מעין ברכת מידי ד
 דהוה אברכה ראשונה דקיימא לן יין פטור כל מיני משק
 משום חשיבותו אעפ' שאין בלג פה הוא הדין בברכה
 אחרונה **רמ** היה בידו כוס של מים וסבור של י
 והתחיל ואמר ב' א' אמה על דעת לו
 למר בורא פרי הגפן וכבר שהא של מים וסיים שהכל
 כהיה ברברו יצא וכל שכן אם היה בידו כוס של יין וסב
 שהא של מים והתחיל על דעת למר שהכל וכבר שהא
 של יין וסיים ב' הגפן שיצא אף אם סיים שהכל כהיה בר
 ברברו יצא וכן אם טעה ואמר על היין שהכל כהיה בר
 ברברו בורא פרי הגפן או שאמר על המים בורא פרי הג
 הגפן שהכל כהיה ברברו יצא וכן הדין בפרי העץ ופרי ה
 האדמה שהיה לו לברך על אחד מהם ופתח ארעת דאיר
 וכבר וסיים בריכו או שאמר שניהם יצא כתב ה' אלף ז"ל
 ז"ל כל הכרית בלם אם כשתפק אם בירך אם לאו אינו
 חוזרו ומברך לא בתחלה ולא באוף מפני שהם מדברי ס
 סופרים וכראה דוקא ראשונה שהיא מדרכן דנפקא לן
 משברא שאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה אבל ב
 ברכה אחרונה מעין שלם דשבעת המינים דאורייתא היא
 דמסמיק ליה אקרא וכן יראה מדברי הלכות גדולות

ר ברכה ראשונה אין לה שיעור שצב כל הדברים
 מברכין להביהם בבל שהוא שאסור ליהנות מן
 העולם הזה בלא ברכה ומי מטעמת שטועמת התבטיל
 אין צריך לברך עליו רביעית להאורה משמע אפי' אם ה
 הוא טועם ובלעו וכן כתב ה' אלף ז"ל שטועמת מי
 אינה צריכה ברכה עד רביעית אבל רבינו חננאל פ"ו דו
 דוקא בטועם וטלטל אבל אם הוא בלע אפי' בבל שהוא כ
 צריך לברך ומיהו כשהוא טלטל אין צריך לברך אפי' על
 הברכה אבל ברכה אחרונה צריכה שיעור ושיעורה ב
 טעמת המינים כזית ובירושלמי משא שכל דבר שהוא
 כבדייתו כגון גרניר של ענב **א** של חמץ שמברכין אחריו
 אעפ' שאין בו כזית והתעשרות משתפקין בזה לכך טוב ל
 ליהדר שלא לאכול בריית פחות מכזי כדי להסתלק מן השפ'
 וכן משתפקי על דבר בור' כפשו' אם צריכ' שער' אם לאו ו
 ועוד משתפקי בברכ' אחרונ' של יין אם מברכין אותה ד
 דוקא ע' כזית או כרבעי לכן טוב ליהדר שלא לשת' אלא

או פחות מכזית או רביעית כדי שלא ליכנס לספקא ה
 האוכל משבעת המינים פחות מהזית שאינו יכו לברך
 מעין שלם כת' ה' אלף ז"ל לברך בורא כפשו' ואף ה' אלף
 ז"ל כתב ולא כהירא דמסתברא שכל דבר הראוי עליו בר
 ברכה מעין שלם בטביל חסרון השיעור לא שייך בו ברכ'
 אחרת עכ' וכן יראה מדברי ה' אלף ז"ל שכת' האוכל פחו'
 מכזית בין מפת בין משאר אוכלין והשות' פחות מרביעי'
 בין מיין בין משאר משקין מברך תחלה ברכה הראויה ל
 לאותו המין ולאחריו אינו מברך כלל ואינו מחלק בין ב
 בריה לשאר דברים ולא בין טעמת המינים לשאר המינים

רא

היו לפניו מינים הרבה ד' יהודה אומר אם י
 יש בהן משבעת המינים מברך עליו וחכמי
 אומרים על אי זה מהם שירצה מברך עליו ומוקמינן לה
 בטברכותיה שוין ד' יהודה אומר כיון שברכותיה שוות
 ואחד מהם נפטור בברכת חברו מין ז' עדיף אבל אם בר
 ברכותיהן שוות וצריך לברך על שניהם על אי זה שירצה
 יברך תחלה ואחר כך יברך על השני ואפי' אם היה אחד
 מהם חביב עליו יותר יכול לברך על אחד תחלה ובספר
 המצות קטן כתב כשאין ברכותיהם שוות צריך להקדים
 החביב ואף ה' אלף ז"ל כתב כסברא ראשונה והלכה כד' י
 יהודה הילכך אמ' הביאו לפניו שני מינים שאין בהן ממי'
 שבעה וברכותיהן שוות כגון אתרוג ותפוח יברך על ה
 החביב תחלה שאם בבל פעם אחד מהם חביב עליו יותר
 אפי' אם חפץ עתה במין השני צריך לברך על המי' החבי'
 חליו ברוב הפעמים ויאלץ ממנו קצת ואח' כ' יאכל ממנו'
 השני אם ירצה ואם יש בהן מין ז' יברך עליו אפי' אם הכ'
 חביב עליו יותר ואם הביאו לפניו דבר שברכתו בורא פ
 פרי העץ ודבר שברכתו שהכל בורא פרי העץ קודמת ש
 שהיא חסונה שאינה פטורת אלא דבר אחד ושהכל ב' וכל'
 כל הדברים וכן בורא פרי האדמה ושהכל בורא פרי הא
 האדמה קודמת וכת' בהג' שברכת בורא פרי העץ קודמ'
 לברכת בורא פרי האדמה אבל אף ה' אלף ז"ל כתב שהן ש
 שוות ועל אי זה מהם שירצה יברך תחלה אפי' אם יש בה'
 מו' המינים והוא חביב עליו יכול להקדים לו השני בל הק
 הקודם בטעם שמוזכר בו שבתו של ארץ ישראל שהוא א
 ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודב
 קודם לברכה אפי' אם המאחר חביב עליו יותר ודווקא
 עד רימון אבל מכן ואילך לא דארץ בתרא דכתבי בקרא
 הפסיק הענין וכל הסמוך לו חשוב מהמאחר ממנו לאר'
 קמא דקרא הילכך זית קודם לשעורה שהוא ראשון לאר'
 בתרא ושעורה שני לארץ קמא וכן דבש קודם לבגן שהו'
 שני לארץ בתרא וגפן שלישי לארץ קמא וכתב ה' פרץ ד
 דווקא אם אוכל עכבים שברכתו בורא פרי העץ אבל אם
 עשה מהם יין שברכתו בורא פרי הגפן כיון שמפרט בה
 הגפן חסונה וקודם לרע ואפי' לזית שהוא ראשון לארץ
 שני כיון שברכת היין חסונה קודמת בין בברכה ראשונ'
 בין בברכה אחרונה כשכולל ברכת היין גם ברכ' הפרות
 כדפרש' לעיל צריך להזכיר תחלה על הגפן ועל פרי הג
 הגפן ואח' כ' על הע' ועל פרי הע' ומי' נפא קדר' דחטין ו

ולכבוש אותי כענין שאמרו חזק קטן יש באדם מרעיו
שבע ומשכיעו רעב ואין מי שבושתו לכ' שיהיה שבע מן
ההיתר שלא ירעב ויתחזק אל האיסור כוכתו לטובה ויש ל
ל שבר באדם שיכול להתענות יום אחד בלא טורח גדול
שלא יחלה ולא יטעור הרבה אעפ"ל הוא חוב' מעט כדרך
בני אדם שאינו נתפס באותה חכמה ומקבל עליה שבר
שמראה להפשוט מעט הכאה ואינו רוצה לצער אות' בענין
שכ' גומל כפשוט איש חס' וכא' צדי' אובל' לשון כפשוט אכל' מי
שאינו צריך לדבר ואין יצרו מתגבר עליו והוא מעורר
תחנות ומביא עצמו לדי' תאוה וקישוי כדי להשביע יצרו
ולמלא תאוות מתאוות העולם הזה הוא עצת יצר הרע ו
ומן ההיתר יסיתנו אל האיסור ועל זה א' ר"ל המקש עצמו
לדעת יהא בדיו' ופריך ולמי' חסו' משו' דמגרי יצר הרע
בפשטיה וזה דומ' לאדם שהוא שבע ואובל' ושותה יותר
מראי' עד שמשתבר ומקיא ודומה לבהמה שאובלת עד
שיאחזה דם ותמות ועוד יש מחשבל' המפסידות את ש
טברו בני ט' מדות בני אנוסה בני שנואה בני כדוי' בני
תמורה בני מורדת כוסח אחר בני מריבה בני שברות
בני גרושת הלב' בני ערבותי' בני חטפה ותיבא לא תתורו
אחרי' ל' בכם מחזן אמרו לא ישתה אדם בבוס זה ויתן ע
ענינו בבוס אחר ואמר רבינא לא כצרה לא אפי' לשת' כ
כשיו בני אנוסה אין צריך לומר שאם אכא אשה והוליד ממ
ממנה בן אלא אפי' אכא אשתו לתשמיש וכן שמינו במשכ'
כלה מפני מה הויין לאד' בני' בעלי' מומי' מפני שנוכחה
ואינה כותבת לו פי' אינה מתרצ' לו ר' יהודה אומר מפני
שאומר' לו בשעת תשמיש אנוסה אינו ואיכא ביכיהו רוב'
ואינה רוצה וכן איתא בעירובי' כל הכופה אשתו לרצו'
מצוה בקרא רע של גם בלא דעת כפשוט לא טוב ממא' כי ה
האונס אסור אף באשתו אלא אם הוא צריך לאותו מעשה
יפיים ואחכ' יבעול בני שנואה במשמעה והוא ששמאה
בשעת תשמיש אכל' אם רצויה בשעת תשמיש אעפ"ל שהיא
שנואה שרי' בני כדוי' בני כדה אעפ' שאינו ממזר מן ה
התורה וי"ל שאם הן בדיו' או הוא או היא שאסורים בת
בתשמיש המט' וה' ה' כמי' אם א' מהם אכל' בני תמור' שהיה
מכוי' לערו' וכדומ' לו אשתו וי"ל אפי' שתי כשיו שמתכוון
לו וכדומ' לו האחר' בני מורדת דאמר' לא בעינא לך ו
ואעפ"ל הוא משל עמה והרי היא אכל' כמו זכ' אפי' אם
הוא מרעית' למסא' אחריכ' בני מריבה שהן מתקוטטין ב
ביחד בכל פעם דהויא ביאה זו כמו זכות כיון שאינו מ
מתוך אהב' בני שברות שהוא או היא שבורי' בני גרושת
הלב' שכלבו לגרש' אפי' אין בלב' שנואה בגו' מאותן שבושי'
להוציא וגו' כלבו לגרש' ואחכ' בא עליה בני ערבותי' ת
שמעו' עם אשתו וכת' דעתו על אחר' אפי' שתיה' כשיו בני
זנופה שנוכחתינו בפה והרי' הדיא כזונד' וא
אזור' לקיימה אכל' מ' שאשתי מרצד' אות' ב
ע"ברי ריני' ומקשטת עצמה לפניו כדי שיתן ד
דעתו עליה על זו אר' ז"ל שיוצא' ממנה בני' חכמים וכ
וטעני' בלאה שיצא ממנה ישכ' וכל' אל ט' מדר' אפילו ב
צריכין לשריה ורביה כגו' שאינה מעוברת אפילו הכי ב

בכל' אלי' אמרו פוגם הולך ונקר' פישע ויש עוד דברים ש
שפוגמי' המעשה ומקלקלי' חותו והם מה שפירשו בגדרי'
אמר' ר' יוחנן בן דהבאי ארבע דבר' סחו לי מלאבי' השרת
חגרי' מפני מה הויין מפני שהופת' את שלחכ' פי' שכינה'
כמעשה בהמה סומין מפני מה הויין מפני שנסתכלין
באותו מקו' בשע' שרוב' לשון אעפ' ששע' תשמיש מביא
עצמו אם ביום מאפיל בטליתו ואם בגילת' מכסה הכר מ
מכל מקום כהנו בו מכהב הפקר וכש' אם מסתכל' שלא
בשעת תשמיש זהו משעה יצר הרע בעצמו לאמים מפני
מה הויין מפני שנושקין באותו מקום חרשי' מפני מה ה
הויין מפני שמספרי' בשעת תשמיש הראשונות מפני ש
סנוהב בה מכהב הפקר והרביעי' מפני שנותן דעתו ע
על אחר' מה שאמר' ר' יוחנן אין הלכה בר' יוחנן בן דהבאי
אינו אלא על הפיכת השלחן אכל' כל האחר' אחריו' וה
והפיכת השלחן ממי' שהתירו פי' הרש' בר דווקא שהיה
מתרצה לו אכל' אם הוא כופה אותה לכך חכי' קורא עליו
גם בלא דעת כפשוט לא טוב שהרי אמרו אין ברבלי' חוטא
זה הבעול ושונה ופרי' והאמר' רבא הרוצה לעשות בבית ז
זכרים יבעול וישנה ומשני כאן לדעת כאן שלא לדעת ה
השת' אפי' זה שבעול ושונה כדי לעשות בבית זכרים הוא
שלא לדעתה אסור כ' ש' חס' הופך שלחנו שלא לדעתה נקר'
חוטא והתוספ' פירשו דהפיכת שלחן שמשמש עמה שלא
כדרכה ודווקא באקראי בעלמ' שהוא תאב לכך מות' אכל'
אם רגיל לעשול בן אסור' משו' השחתת זרע מיד' דהוא אר
אדם מכבדים חזרה מבחון שאסור' משו' השחתת זרע גר
גרסי' במסכ' בלה הוא למטה והיא למעלה זו דרך עזות
משו' שניהם כאחת זה דרך עקש בת' הרש' בר' יש מקשי'
מהא דאמר' יצר תיכונ' ואשה תהא שמא דוחה וימין מקרב
כיון שכתבו חכמי' עונה לכל איש כפי' כחו כדאיתא בב
בכתוב' אם כן מה תהא עוד דחיית' שמא והקרב' הימין
וכת' שלא אמרו כן אלא על הטוילין שעובתו בכל יום ש
שעליהם אמרו שתהא שמאל דוחה וימין מקרבת' למעט
מהם ברשותה ומדעתה כדי שלא יתגבר יצרו עליו א
אכל' מעונות תלמידי' חכמים אין למעט וכל' שכן לעונות
האחרות בגון הגמלים והשפנין ופי' עוד כי העונות ש
שכתבו חכמים למלא תשוקת האשה אינו ראוי למעט מ
מהם שלא מדעתה אכל' אם יצטרך להרבות עליהן כדי ל
ליכנל מן העבירה הרשות בידו ועל הדרך הזה הזהירו
שיעמוד כנגד יצרו ולא ימלא כל תאוות' אלא תהא שמאלו
דוחה ולא דחייה גמורה כי שמאל מתוך הלחמו עם יצרו
ירצה לדחותו ולבטל עונתו אלא תהא ימין מקרבת' לקיי'
עונתו ופי' עוד כי העונות שקבעו חכמים על דרך סת
סתם קבעו אותם כי אמרו דעת האשה שהיא מתפייסת
בכך אכל' אם ראה שהיא מבקשת יות' על ידי התקשטות'
והשתדלות' לפניו חייב לשמח אשתו בדבר מצו' אפי' שלא
בשע' עונת' אפי' היא מעובר' וכשהיא צריכ' לאותו מעש'
קאמר' ואז' יהושע בן לוי היודע באשתו שהיא יראת חטא
ואינו פוקדה נקר' חוטא ואי' בשע' עונתה פשיט' דאוריית'
הוא דכתי' שאר כמות ועונת' לא יגרע לא אפי' שלא בשעת

המכחה שכל ויהי כעלות המכחה ויגש אליהו והטעם ש
שתפלת השחר זמנה ידוע בבקר בקומו ממטתו יתפלל
מיד קודם שיהא טרוד בעסקיו וכן של ערב כלילה זמנ'
בבואו לביתו והוא פגוי מעסקיו אבל של מכחה שהיא כ
באמצע היום בעוד שהוא טרוד בעסקיו צריך לשל אות'
אל לבו ולפנות מכל עסקיו ולהתפלל אותה ואם עשה כן
שכרו הרבה מאד ועל כן מכעו חכמים לכל אדם לעשות
מלאכות הקבועות סמוך לזמן המכחה דתכן לא ישב אד'
לפני הספר פי' להסתפר סמוך למכחה עד שיתפלל ולא י
יכנס מרחץ ולא לבורסקי ולא לדין ולאכול ופי' דת' דו
דווקא סעודה גדולה כגון של מילה וכשואין ופדיין הבן
ותפורת של בן אלעשה שהיא בעין תפורת של כהן
צדק שהיה מתאחר בה הרבה ובורסקי גדול ותחל' דין
כל הכי אחריו אפי' סמוך למכחה גדולה דהיינו בתחלת
שעה שביעית אבל סעוד' שאוכל כל אדם בביתו ותפורת
של כל אדם ובורסקי קטן כגון לענין מלאכתו ובגמר ד
דין מותר להתחיל סמוך למכחה גדולה ואפי' בסעודה גד
גדולה ותפורת של בן אלעשה ובורסקי גדול ותחל' דין
אם התחילו סמוך למכחה גדולה אין מפסיקין אפי' כשה
כשהגיע מכחה קטנה שהיא בט' שעות ומחצה וכלבד שי
שיהא לו שהות להתפלל אחר שיגמור סעודתו ומלאכתו
ובסמוך למכחה קטנה שהוא בתחלת שעה עשירי' אסור
להתחיל אפי' בסעודה קטנה ואפי' בתפורת של כל אדם
ובורסקי קטן ובגמר דין ואפי' אם התחילו מפסיקין א
אפי' אם יש לו שהות להתפלל אחר שיגמור סעודתו ומל
ומלאכתו ודווקא לאכול אסור סמוך למכחה קטנה אבל
לטעום פירות מותר דאין הלכה כר' יהושע דאמ' כיון
שהגיע זמן תפלת המכחה אסור לטעום עד שיתפלל והר'
יהודה כת' בשם ר'י שהיה מתיר גב' סעודה קטנה סמוך
למכחה קטנה וכל' דאף לר'תם שאסור סעודה קטנ' סמו'
למכחה דיוקן באקובע עצמו לסעודה אבל אם אוכל כב
כביצה כדרך שאדם אוכל מעט בלא קבוע מותר כמו א'
אכילת פירות ור'יף כת' אפי' סעודה קטנה סמוך למכח'
גדולה אסור וכן כתב הר"י והמחמ' תבא עליו ברכה ואם
התחילו באחת מכל אלו סמוך למכחה גדולה והגיע זמן
המכחה אין מפסיקי' אעפ' שהתחילו באיסור וכגון שיש לו
שהות בול' להתפלל אחר שיגמור סעודתו ומלאכתו אבל וא
אם אין לו שהות להתפלל אחר צרי' להפסי' מיד ומאימתי
הוי תחלת תפורת משימח סודר של ספרי' על ברכיו וה
והתחלת מרחץ משיסיר לבישו העליון והתחלת בורסקי
משיקשו בגד בין בתיפיו כדרך עושה מלאכה והתחל' דין
אם היו עוסקי' בו כבר משיטעטפו הדייני' ואם היו ע
עוסקי' בו משיטחילו בעלי הדיינין לטעון והתחל' אכילה
משירחץ ידיה או משיטיר אזורו למי שרגיל להתירי' בשע
אכילה **רלב** וזמנה משש שעו' ומחצה ולמענ'
ענה הל' הלילה דברי חכמי' ר' יהודה או
אומ' עד פלג המכחה שהוא עד סוף יא' שעות חסר ו
רביע והוא שעה ורביע קודם הלילה ולא כפסק הלכתא
בהדיא בחד מנכיהו ואסיק' דעבר כמר עבר דעבר כ

כמר עבר והוא שיעשה לעולם כחד מיכיהו שאם עשה
כרבנן ומתפלל מכחה עד הלילה טוב אינו יכול להתפלל ע
ערבית מפלג המכחה ולמענ' דכיון שמחשיב אותו לענין
תפלת המכחה אינו יכול לעשות ולילה לענין תפל' ערבית
וכן אם עושה כר' יהודה ומתפלל ערבית מפלג המכחה ו
ולמענ' צריך לזהר שלא יתפלל מכחה באותה שעה וכש
וכשיבא להתפלל כת' רב עמרם שנוטל ידיו אין לו מים ל
ליטלם אם יודע שיהו לפניו עד ד' מילין והוא בר' ימתי'
עד מקום המים אפי' אם יעבור זמן התפלה אבל יותר
מד' מילין יתפלל מיד ואל יעבור זמן התפל' והיו לפניו א'
א' לאחריו פחות ממ' חוזר אב' מי' אינו חוז' והתוספו'
כתבו שאין לו להעביר זמן התפלה כדי ליטול ידיו במים
ואם אין ידיו כקויות יקחם בעפר או בצרור וכ' לאחריו
אין צריך לחזור כלל כדי ליטלם אפי' אם יש לו זמן ולע
ולענין ברכה על הנטילה אין לו לברך אם לא שעשה כ
צרכיו וקנח או קטנים ושפסף אז צריך לברך

רלד

שכח ולא התפלל מכחה מתפלל ערבית ש
שנים הראשונה של ערבית והשנייה ל
לתשלומי מכחה ודווקא שכח אב' הזיד ולא התפלל אין לו
תשלומין וגאון כתב אפי' הזיד אם רוצה להשלים אותה
בתפלת ערבית הרשות בידו אלא שאין לו שכר תפלה ש
שאלה לא' הראש' זל' מי שהתפלל מכחה גדולה ורוצה לה
להתפלל מכחה קטנה נדבה אי זה מהם חובה גדולה או
קטנה והר"ם במזל כתב כהג' אכשי' הרבה להתפלל מכח'
גדולה וקטנה והאחרת רשות והורו קצת הגאונים שאין
ראוי להתפלל רשות אלא הגדולה ואם התפלל הגדול חובה
לא יתפלל הקטנה כי אם רשות עב' והשיב לדברי רבני' צ
צרפת ואשכנז אין לו לאדם להתפלל תפלת נדבה שלא הק'
תקנו אלא ג' תפלות ביום אב' ר'יף כת' שיכו אדם להתפלל
תפלת נדבה ואתם שאתם כוהנן כמותו מכתב' כיון שה
שהגיעו שש שעות ומחצה שהוא זמן מכחה הראשונה ח
חובה והשנייה נדבה אבל כל' שיש לאדם לזהר שלא ית
יתפלל תפלת נדבה אם לא שיוכ' לחדש בה דבר וגם צרי'
שיהא מכיר עצמו זהו זמנו ואמר בדעתו לבוי' בתפלתו
מראש ועד סוף בלא היסח הדעת אבל אם אינו מכיר בה
יפה קרינן ביה למה לי רוב זבחיכם והלאי' שיוכ' להנץ ב
בג' תפלות שתקנו חכמים סדר תפלת המכחה בצבו'
אומר אשרי וקדיש ומתפלל' יח' וש' מחזיר התפלה כ
כדרך שעושין בשחרית וכופלי' על פניהם ואומרי' ואנח
ואנחנו לא נדע וכו' ואומ' קדי' שלם וכפטרי' לבתיכם
לשלם ויש שאין אומרי' רצה במכחה אלא מתחילין ואשי

רלה

וכשיגיע הלילה יתפלל תפלת ערבית
ואיכה חובה שלא כתקנה אלא כנגד א'
איברים ופרדים של תמיד של בין הערבים שלא כתעב
כתעב כל ביום שקרבין והולכין כל הלילה וממ' מצוה א'
איכא ואין לבטלה ורב אלפ' כתב דהאידכא קבועה ח
חובה ואין לבטלה כלל וזמנה אחר קש' של ערבי' רל

האכנים אין מברכין עליו שאז אינו עשוי להאיר ולבא
אחר שפארפו אז כעשה להאיר ומברכין עליו כר על בית
הכנב פריש אס שס אדם חשוב אין מברכין עליו שפארפו
לכבודו ולא להאיר ואם אין שס אדם חשוב מברכין עליו
ויאמרו רבנן דכשמי שס אדם חשוב מברכין עליו שפארפו
להאיר לו וכשאין שס אדם חשוב אין מברכין עליו שלא כ
כעשה אלא לכבוד שכינה ואם יש שמש שאוכל שם בבל ע
ענין מברכין עליו שפארפו להאיר לו והוא שלא תהיה לב
לכה וזרחת שס שס יש שס לבנה אז אין צריך לאורה ו
ולא כעשה אלא לכבוד אין מברכין על האור של מתים ש
שאנו עשוי להאיר הילכך מת שהיו מוליכין לפניהו כר
אלו הוציאוהו ביום והוציאוהו בלילה בבר אין מברכין ע
עליו כיון שגם ביום היו מוליכין אותו לפניהו אס כן היו
לכבוד אעפ שצריכין לו עתה בלילה וכל שאין מוליכין ל
לפניהו ביום אס הוציאוהו בלילה בבר מברכין עליו שאותו
הוא להאיר וסומא כת אבי העזרי שאין לו לברך דהא אי
מברכין עליו עד שיאורו לאורו וסומא חמ עולא עד שיזה
בין איסור לפסולין אלא כל זמן שאינו כהנה כשיעור ה
הזה אין לו לברך היו יושבין בבית המדרש והביאו לפניה
אור אחד מברך לבולם **רצמ** כוסס ההבדל
אזי אמה המברך בין קדש לחול ובי
ור לחושך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי לשבת י
מי המעשה באי המברך בין קדש לחול ירושלמי צריך
ומר אחר ההבדלה החל עלינו את ששת הימים הבאים
קראתנו לעולם ותשמיענו בהם שסמן וסמחה והגיענו
צדנו והענין אמן צריך שיתנו עיניהם ככוס ובר ב
דר רב עמרם מביאין לו כוס ואברקא של אור ומברך
רא פרי הגפן ובורא מאורי האש ומברך בין קדש לחול
ומן חלו השבועי אל משב עמא עליך פתה עד של שבת
שיר לב טפא מממי ותפליה על טוריא ראתא בשם שם
והתא קרישיתא ארי מם ארי מם אכא סאל ופתחאל ו
ח יצא חן בעני ה' ויהי דוד בבל דרכיו משכיל וה' עמ
נו ואומ' שיר המעלות אשא עיני על ההרים עד מצבת
ד עילא בראשית ברא אלדים וגו' ה' צבאות עימנו וגו'
דינו וחלמי אבותינו החל עלינו את ששת ימי המעשה
באים לקראתנו לשל חסוכים מכל חטא ופגע וממקי
כל אשח ועין ורשע ומדוכקי בתלמוד תורתך וחממים
זה ובינה והשכל מאיתך והשמיענו בה ששן וסמחה ולא
וגלה קצאתנו על לב אדם ולא קמאת אדם תעל על לבנו
גל היועץ עלינו ועל עמך ישראל ענה רעה בטלה וטול
עצנו כדכתי' ה' הפיר עצתנו עוצנו עז ותופר וגו' רב
מחשבות בלב אים ועצת ה' היא תקום בי ה' צבאות יען
ומי יתר וכל היועץ עלינו ענה טוב קיימו וקיים עצתו
טאמור וסכותי את אשר אחון וריחמתי את אשר ארחם
ברו המצ' עצו רעו מעלינו ומעל כל עמו ישראל ומקיים
עלינו עצתו ועצתה של צדיקי לטוב ברו' שלא עזבו כן ה
אלדים אל יעזבו ואל יטשנו ואל יכלימונו ואל יחפירונו
לא בעל הזה ולא בעולם הבא ועם הצדיקי כפגור בשל
הכה אל יסועתי אכסח ולא אפחד כי עמי וסמח' ית' ויהי

לי לישועה וסוות מל' לנצחיו ומטעים בני ביתו ורב צדי'
כת' אין צריכי בני ביתו לטעמי מכוסא של ברכה וכת' עוד
רב עמרם אנו נוחגי להטיל מים בכוס של ברכה לאחר ש
ססותי אותו וסוטפין אותו וסותחו וסומענו מרבותינו ש
סמחה לבנו כן לפי שסירי מצוה מעבדי הפירענו' ומה
שיסתיין מן המי' מטייל על ידינו ומעבדי ע' אותו עינינו
לחבב המצו' אסיר לאכו' סו' דבר או אפי' לשתו יין או סא'
משקי' משתחשך עד שיבדיל בין בלילה בין למחרתו ומי'
מנות לשתו' אכל אס היה יושב ואוכל מעגור יום וסח' לו
אין צריך להפסיק ואס היה יושב וסותה וסחכה לו צריך
להפסיק טעה ואכל קוד' שהבדיל יכול להבדיל אח' כ' שסח
ולא הבדיל במוצאי שבת כתבו הנאוכ' שאינם יכול להבדיל
אלא כל יום ראשון ולא יותר וכן כת' הר"י גיאת והתוסט'
כתבו שמבדיל עד סוף יום השלישי וכן כת' רב עמרם וד
ודווק' בור' פרי הגפן והמברך בין קד' לחול אס על השמי
והאס אינו מברך אלא במוצאי שבת כת' בהב' הכי מילי ד
דמברך ביום ראשון ולא טעים מירי אכל טעים מירי ל
לא ואעב' דקיימ' לן טעם מברך הכי מילי היכא דהבדיל ל
לאחרתא אכל אי מברך למחר אי טעים מירי אינו מברך
ואיני יודע מה ישבין לילה ליום לענין אי טעם מברך ה
המברך לעג' היין על שלחנו פטור היין שבתוך המזון שאין
צריך לברך עליו וגם אין צריך לברך ברכה אחרונה על
כוס של הבדלה ואס אין לו אלא כוס אחד וסבור שיביאו
לו יין יותר והבדיל על אותו כוס ואח' כ' לא הביאו לו יין
יותר וצריך ברכת המזון בלא כוס צריך לברך ברכה אח
אחרונה על הכוס של הבדלה ואפי' לסברת אס' ה'אס זל
סכתבתי למעלה גבי קידוש שאין צריך לברך אחר הכוס
של קידוש הבדלה שאכי שאינה צורך בעורה וכת' הר"ם מ
מרוטבורק שצריך ליזהר שלא יביא הלחם לשלחן עד ח
אחר הבדל ואס הכי פורס עליו מפה ומכסנו לפי שהוא
מוקדש בשוק וצריך להקדימו אס לא יכסנו אסור לנו
לעשות שום מלאכה קוד' שיבדיל ומי' אפי' לא אחר אלא ב
באי אמה' המברך בין קדש לחול שרי וכת' רב עמרם דו
דוקא אס רוצה לעשות מלאכה קודם תפלה אכל ולחחר
תפלה אין צריך לבד אעפ' שלא הבדיל על הכוס וכן פריש
ופי' עוד אפי' אחר המברך בין קדש לחול בלא ברכה שר
שרי אכל מלשון אס' ה'אס זל משמע אעפ' שמבדיל בתפלה
אסור במלאכ' עד שיבדיל אפי' בלא כוס ויאמר באי אמה
המברך בין קדש לחול שצריך למחר הזכר' השם ומלכות
וכן כת' בהג' שצריך בה הזכרת השם ומלכו' גרסינן בפר'
מקום שנהגו העושה מלאכה במוצאי שבת וימי טובים
אינו רוא' סימ' ברכה ודוק קוד' הבדל קאמ' בראיתא ביר
בירושלמי הכי כשי דכהני רלא למעבד עבדיתא בריש יר
ירחא מכהנא באפוקי שבתא לח מכהנא עד דתתפגי סד
סדרא פי' עד שיסלימו סדר התפלה מכהנא יש נוהגין לו
לימ' בכל מוצאי שבת כל הפסוקי' שמוזכ בהם אליהו וסמח
שהו' טוב לשכחה וסו' דבריו מצליחי' **ש** לעולם
יסדר אד' שלחמ' במוצאי שבת אפי' אינו
אלא לכזית כרי לגומ' את השבת

יח

עומתה קאמ' ואמר' כמי' חיי' אדם לפקוד את אשתו בשע'
שיצא לדרך אפי' סמוך לנסת ואית' כמי' במסכ' בלה מהר
יעשה אדם ויהיו לו בנים יעשה חפצי שמים וחפצי אשתו
חפצי שמים יסור מענות לאביו' וחפצי אשתו ר' א' עזר
אומ' יפתנה בשעת תשמיש ר' יהושע אומ' ישמחנה בדבר
מצות ואחר שצרי' לעשו' חפצי אשתו לשמחה בשמחה זו
בכל שעה שהיא צריכה על כן הזהירו שיהא שמואל דוחה
פ' תסיתגו לעבור על המדה הזאת ותמשיכהו אחר הכלי
העולם ויהיה צנוע בשע' תשמיש ובבת' כדאית' בדה פ'
כל היד ד' דברי הקבה' שוכחין וחד מבייהו המשמש מוטע
בפבי כל חי רבה מקרקש גזי דכילתי אביי בחלי דדבי פי
היו מבריהי אפי' הצרעי והזביבי שסביב מטותיהם בשע'
תשמיש ומי' הם היו מחמירי' על עצמם כדאית' כמי' התם
אמ' ליה רב יהודה לשמואל אפי' בפבי עכברי' פי' שאל לו
על מה שאומ' שאין לשא' מוטע' בפבי כל חי אם אסור אפי'
בפבי עכברי' אמ' ליה לא כגו' שלבית פלג' שמשמשים' מ'
מטותיהם בפבי עבדיהם אימ' שמות' בפבי עכברי' לא ש'
שהם היו מחמירי' על עצמם הילכ' מות' בפבי בהמה וחיה
ותיבוק כמי' שאין יודע לרד' כשהמ' דמי' והא דאסור' בפבי
כל חי דווק' בבעור אכל ביטן שפיר דמי' ויש להסתפק אי'
מחמי' במחמי' עשרה ומשתב' דלא מהמי' אעב' דמהמי' גבי
ספר תור' הכא כיון דטעמ' משו' צמיע' הוא מסתבר דלא
מהמי' בית שיש בו ספר תור' אסור' לשמש בו עד' שיעשה'
בפביה מחמי' עשרה ואם יש לו בית אחר אסור' עד שיוציא'
ואם יש בו תפילין או ספרי' אפי' של תלמוד אסור' עד שיתבט'
בכלי בתוך כלי והוא שלא יהא השמי מיוחד לזן מזה אחד
חשיבי ואם פירש טלית על גבי ארגז חשו' בכלי בתו' כלי
יעשה הדבר באימה וכירא' לא בתחלת הלילה ולא בשופ'
כדי שלא ישמע קול בני אדם ויבא לחשב' באשה אחרת
לא יעשו' באמצע הלילה כדאיתא בדברי' פרק ואלו כדרי'
שאלו לאית' שלום אשתו של ר' אלעזר מפבי מה בניק' ימים
ביותר אחרת מפבי שאינ' עמי' לא בתחלת הלילה ולא ב'
בשופ' לא בחמי' הלילה פי' מספר על עסקי תשמיש ובשהו'
מספר מגלה טפח ומכס' טפח ודומ' כמי' שכתב' סד' פי'
באית' וכירא' כאלו כפאו' עד' כת' הרא' בר' יא' מגלה טפח ו'
ומכס' טפח שלא יהא ממדק האבר בשע' תשמיש כדי ל'
למעט הכאתו ודומ' שכתב' סד' שיעשה הדבר באונס ופי'
הוא מגלה טפח שבהמה כלל עבשו' מגלה אותה לצורך ת'
תשמיש ועבשו' מכסה אות' כלל' שלא היה מאריך באותו
מעשה כמי' שכתב' סד' דומ' לו כמי' שבעתו השד וטבעת
והכיח המעש' כל כך היה מקצר בתשמיש והקש' הוא לר'
לדבריו אם כן למה לא היה משהה על הבטן שהרי א' ר' זל'
סבר פרי הבטן הויין לו בבי' זכרי' ותרין כי כל' לטבור'
דודס ה' וכל המעשים שהם לשם שמים טובים הם ומי'
שיודע בעצמו שיוכל לעשות זה המעשה ולא תבט' בו
מחשבה אחרת והוא משהה עצמו כדי שתהיה האשה
מן המעשה ור' זוריע ר' חלד' מכנין לעשות
מנהג יאק' ט' משלם לו שבריו בבגדים זכריים

ומי שאינו בטוח בעצמו וממהר במעשה כדי ליכבד מן
החטא גם הוא עושה מצוה והק' בה' משלם לו שכרו בבגד'
זכרים ויא' מגלה טפח על הסיכר שהיתה חוגרת בו ט'
שאף בשעת תשמיש היה מצריכ' לחוגרו ומגלה רק טפ'
ממנו ומכסה מיד לאחר תשמיש כדי למעט הכאתו ואל'
יספר עמה לא בשעת תשמיש ולא קוד' לכן שלא יתן דעת
באשה אחרת ואם ספר עמה ושמש אחרו עליו מגיד לא'
לאדם מה שיחולאפי' שיח' קלה שבי' אדם לאשתו מגיד' לו
בשעת הדין אכל בעיני תשמיש יכול לספר עמה כדי ל'
להרבות תאוות כדאית' בפר' הרואה רב כהנא על גבא
תותי פורייא דרב שמעי' דשחה ושיחק ועשה צרכיו ו'
ואם היה לו כעס עמה שצריך לרצותה שאסור לשמש ע'
עמה עד שיפייסנה יכול לספר עמה כדי לרצותה אסור'
לשמש ביום דאמר' ישראל קדוש' הם ואין משמשים מ'
מטותיהם ביו' ולא לאור הכר' ובבית אפס' מותר ונת'
שהוא צנוע בדרכי' מאפיל בטליתו ושרי' אסור לשמש מ'
מטותו בשנת רעבון אלא לחשובי במים ואכסנאי' אסור'
לשמש בת' הרס' במ' זל' שבת זרע היא כח הגוף ומאור'
העינים וכל זמן שתצא ביותר הגוף בלה וחיינו אובדים'
והוא שאמ' שלח' בחכמתו אל תתן לגשים חילך כל השטות'
בבעיל' זקנה קופצ' עליו וכחו תשש ועיניו כהות וריח'
רע כודף מפיו ושער ראשו וגבות עיניו וריסי עיניו ס'
כושרות ושער זקנו ושיחיו ושער רגליו רבה ושיחיו כוס'
כופל' והרב' כאבי' חוץ מאלו באים עליו אמרי' חכמי' ח'
הרופאי' אחד מאלף מת' משא' חללי' והאלף מרוב תשמיש'
לפיכ' צרי' לזהר בדבר זה אם רוצה להיות בטובה ולא י'
יבעו' לא כשימצ' גופו בריא וחזק ביות' והו' מתקש' הרב'
שלא לדעתו ומסיח עצמו לדבר אחר והקשוי' בשהיה וימנ'
כובד ממתביו ולמט' וכאלו חוטי הכצי' מעשבי' וכשרו' חס'
זה צרי' לבעו' ורפוא' לו לבעו' לא יבעו' אדם והוא שבעאו'
רעב לא עד שיתעכל המזון במעי' ויכדו' כקביו קודם'
בעיל' ואחר' בעיל' ולא יבעו' מעומד ולא מיושב ולא בבית
המרחץ ולא ביום שכתב' למרחץ ולא ביום הקז' ולא ביום
יציא' לדרך או ביו' מן הדרך לא לפמיה' ולא לאחריהם
דמי' לא ישתין אדם בפבי מטותו ערוס דארבע'
דברי' הקבה' שוכחין וא' מהן המשתין מים
לפבי מטותו ערוס וגרסי' בשבת בפר' במה אשה אמ' ר' אמי'
ואמר' לה במתנית' תבא ג' דברי' מביאי' האדם לירי עיניו
ואו' הן המשתין מים לפבי מטותו ערוס וכו' ולא אמרן אלא ר'
דמהר' אפיה לפוריי' אכל' לא מהדר אפיה לפורייא לית לן
בה ודלא מהר' אפי' לפוריי' כמי' לא אמרן אלא בארע' אלא
במכ' ליתלן בה וקוד' שיאור' הבק' ימה' לקו' בזריזו' לעבוד'
הבור' יתענל' ולא יה' הבק' מעירו' לא יעירו' הו' וכו' כדלג'
ויש חסיד' ואנשי מעש' שהיו מחמירי' על עצמ' וטובלן'
לקיריון להתפלל' וחומר' יתרה היא זו שאף לר' יק' שכתב' פי'
מצריכי' טביל' לתפל' לאו דווק' טביל' לא רחיצ' בט' ק'
ואכי כתבתי למעלה שאין צריך לא טבילה ולא רפי'
וד' מחמירי' ר' טא עליו ברי' ט'
פליק סדר עבודת היום בעזרת מורא ואיום

פאין מרשין הוי משרי אכל סאגור שבורך על הרטייה
 שלא תיפול מעליו יכול לילך בו וקושרו ומתירו בבי מלבי
 וכן כל אדם יוצאין בזוג הארונגן להם בהמותן אכל אינן
 ארונגן לא יוצאין במיכא עשבים שקושרין אותם בקשרים
 ותולין אותם לרפואה אין יוצאין בקמיע שאינו מומחה ו
 ואם הוא מומחה יוצאין בו לא שכל איתמחי גברא ולא ק
 קמיע כגון שכתב לחם אחד בב' אגרות ורפאו שלשתן דא
 דאיתמחי גברא לאותו לחם בכל פעם שיכתבו אכל לא
 שאר לחשים וגם אין הקמיע מומחה אם יכתבו אחר ל
 לא שכל איתמחי קמיע ולא גברא כגון שכתב לחם אחד ב
 האגרת אחת ורפא בו ב' פעמים שאותה אגרת מומחה ל
 לכל אדם וכל שכן איתמחי גברא וקמיע כגון שכתב לחם
 אחד בב' אגרות וכל אחת הועילה לב' אפ"י או לאדם אחד
 ב' פעמים איתמחי גברא לחם זה בכל אגרת שיכתבו ול
 ואיתמחו אגרות הללו לכל אדם אכל לחם כתב ב' קמיעים כ
 לאדם אחד ורפאו ב' פעמים איתמחי גברא ולא קמיעה
 ומותר לצאת בקמיעא מומחה לא שכל שכתב או של ע
 עיקרין בין בחולה שיש בו סכנה בין שאין בו סכנה ולחם
 שכתב סדר ותולו לרפואה אלא אפי' לא אחז החולי א
 א"ל שהוא ממספחת נכפין ותולו שלא יאחזבו שרי וקו
 וקושרו ומתירו ברה' ובגברא שלא יקשרו בשיר או בטע
 בטובת ויצא בו לרשות הרבים שאז יאמרו שיוצא בו ל
 לשם תבשיט וזהו אסור דלא תבשיט הוא נאמן לומר ש
 הרופא על עצמו שהוא מומחה יוצאין בבית התרנגולת
 ובמסמר הצלב ובגן של שועל בין בחול בין בשבת ואין ו
 בו משו דרכי האמורי וכן בכל דבר שהוא משום רפואה
 אכל לחם עושה מעשה ואין כיבר בו שהוא משום רפואה
 אסור משום דרכי האמורי אכל כל לחם מותר מי שיש לו
 מה בביטת רגלו מקושר עליה מטבע להגין שלא יגנב ב
 ברגלו וגם יש בו משום רפואה מותר לצאת בו אין יוצאין
 בהכדל המסומר לא שכל שכתב ולא שכל יום טוב ובגמרא
 מפרש צרתו ובמה מסמרי' יש לו ואינו משרי לו ולבן ל
 לא האדכתי בו ואלו הסמלים שלנו המסמרי' אין בכלל
 זה ומותר לצאת בהן ומל' מהגו בהן אסור ואין לפרוץ ג
 גיר היוצא בטלי' מקופל' פי' לאח' שכתב על ראשו מגביה
 סוליה ומקפץ על כתפו או במשו' הצרורי' לו בסדינו חיו
 וכל שאינו להתגאות כגו' שמקבץ שני קצותיה על כתפו כ
 כרי שלא יעבטוהו מלילך או שלא יעבטוהו מלגשות מל
 מלאכתו אסור שאינו דרך מלבו' וכל שהול' להתגאות דרך
 מלבו' הוא מותר יוצ' אדם במדר המקופ' על כתפו אעפ'
 שאין כיו' כרובה לו על אטבעו הכלבים יכולי' להבי' סדיכ'
 שמסתפגי' בהם דרך רשו' הרבי' דר' מלכו' שיכס' בו ראשו
 ורובו שביט' וזהו סוד גרו' שתלוי לו בין כתפיו וראשו
 עטוף בו אם מביאו דרך ריה' צריך לקשור שני ראשיו למ
 למט' מכתפיו זה עם זה שלא יפול מראשו לבד' הקשין
 אסור להביא ברה' או בכרמלי' דרך מלבו' ואם הן רבים
 ושינוכי' ישרי' שני חגורו זה על זה אסור דהוי משרי אכל ב
 לבשו' שרי' ובמס' אמו' התיר שני סרבל' ואם שני חלקי'
 בילה שיש בה רצוע' שמוותחין אותה בהם יכול אדם לה

להתעטף בה ולצאת לרה' ואין הרצועות חשובות כמשרי
 שמכונות אגדה הילכך מותר לצאת ברצועות התלויות
 באבנט אעפ' שאין המכעלין קשורין בהן דלא חשיבי' וב
 ובטלי' אגב האבנט אכל אם הם של משרי חשיבי' ולא בטלי'
 ואסור אם אין המכעלי' קשורין בהם מידי' דהוה אטלי'
 שאינה מצויינת כהלכתה דאסורא לצאת בה לרה' דכיון
 שאינה מצויינת כהלכתה הוי הציצית משרי דחשיבי' ולא
 בטלי' אכל בשמצויינת כהלכת' לא הוי משרי הילכך מותר
 לצאת בטלי' שלנו לרה' דחשיבי' מצויינת כהלכת' אעפ'
 שאין בה תכלית דקיימא לן אין תכלית מעבת הלכך ידע
 לך שהרי אנו מצרכין עליהם והר' מאיר מרוטנבור' היה
 מחמיר שלא לצאת בה וא"ל הר"ם ז"ל היה יוצא בה כתב
 בספר המצות כל דבר שנפסק מן הצד וראשו אחד מח
 מחובר בגו' ללואות ואינו חשוב מותר לצאת בו ואם חס
 חשוב אסור לצאת בו כובע אין לא מיהדק בראשו אסור ל
 לצאת בו לרה' שחם יעבירו הרוח ואתי' לאתי' ואי מיה
 מיהדק שרי אפי' אם הוא בולט טפח לרש' ולרת' אם הוא
 בולט טפח אסור משום אהל אפי' בבית ואם אינו בולט ט
 טפח מותר אפי' ברה' המוציא תפילין בשבת בבזיון בו
 במקום שאין משתמרים אדם יש בהן רצועות שאז כיכר ש
 שהן תפילין והן קשורות שיכול לגבשן מכניסן זוג זוג ד
 דרך לבישה עד שיכניסן כולן היה מהם הרבה שלא יספיק
 היום לגבשן ולהכניסן זוג זוג יחשיך עליהם עד הלילה ו
 ואם יש שמד שגזרו שלא להכניס תפילין מכאן והלך לו א
 אפי' אם הם מעטים ואם אין שמד אלא שירא להחשיך מ
 מפני' ליסטים ואינו חושש אם ימצאו בידו אם הם רבים
 מוליכין פחות פחות מד' אמות או כותב' לחבירו וחבירו
 לחבירו עד שיגיע לחצר החיצונה הבא להציל כליו מפני'
 הדלקה לובש כל מה שיכול ללבוש ועטוף כל מה שיכול ל
 לעטוף ופשוט וחומר ולבוש משרי ששחרו כליו במים הולך
 בהן ואינו חושש שחם יבא לדי' בחיטה ובשנוטחן פסק
 רבי' כמים שנוטחן בחמה שלא כנגד העם ור"י פסק כיון
 שאסור כנגד העם אפי' בחדי' חדרים ממי אסור מכתב
 אדם באלכתי' ומביא בידו ולא חשיבן שחם יבא לשחוט
 ולא ימסר' לבגיו שהן חשודין על השחיט'

שב

המכער טליתו מפני טל שיעליו חייב משום
 כיבוס ודוק' בחדתי ואחבמי דבהכך הוי הכיעו' יפה כמו
 כיבוס והוא שמקפיד עליו שלא ללבוש בלא כיסור אכל
 אי בציר חד מהבי' שרי הנוטל מן הבגד קסמיון וקשרין
 הכשאר' בו מן האדרי' אם היה מקפיד שלא ללבוש עד ש
 שיטלס חיי' חטא' מקפלי' כלי' בשבת לצור' שכל ללבוש בו ב
 ביו' ודוק' באד' א' אכל בב' בני אדם לא דהוי תיקון טפיו
 ואפי' באדם אחד דוק' בחדשי' דהיינו כל זמן שלא רוחצו
 ולבבים שאין הקיטול מתק' כל כך והוא שאין לו להחליף
 אכל ישבים או טבעים או שיש לו להחליף אסור מכבש ש
 שהוא כלי שכושין בו הבגדים אחר הכביש' והם ב' ליחו'
 זה על גב זה והבגדי' ביניה' של בע' הבית מתירין אותו ל
 ליטול הבגד' מיתוכו שזה הוא לצורך שבת אכל לא כובש
 ליתבס בתוכו שזה הוא לצורך חול ושל אומן אפי' להתיר

אם באתי לבתוב כל הילכו שבת תרצה עלי
המלאכה כי הלכתא רבתי לשבתא וגם מ א
אבות מלאכות חקר אחת ותלדוניהן ידועות ואיני צרי
לחאריך בהן ולא בשיעוריהם שלא כחמרו שיעורין אלא
חיות אכל לחסורא איכא בכל שהוא על כן לא אכתוב אלא
דברים הצריכי ואשר יחד דברי הדומי ואתחיל בהילול
על סדר הפסוק אם משבת רגליך היאך יהא הילוכו בסב
ובמה האיש יוצא ותקון בגדיו ובמה האשה יוצאה והעב
והבהמה ואיסור חפציו והדיבור בהם ודיתר חפצי שמי
וטלטול כי מזה למדו חכמי איסור טלטול כיון שהזכיר ה
הכביא שלא יהא הילוך ושיחה של שבת בהילוך ושיחה של
חול כל שכן שלא יהא טלטול של שבת בטלטול של חול כדי
שלא יהא כיום חול ויבא לפנות כל חפציו מפיכה לשיכ ש
שהיה הוא בטל ויבא דבר להתעסק בו וכמא בטל מע
משבת שבת ואשר כך בגין ואהל וצידה וקשירה ובישול
וציריה וסחיטה ותקון מחבל אדם ומחבל בהמה ודבר
הניזוד בשבת לצורך גוי או לצור ישראל או הציאו מחו
לתחום ושאר דברים שעשאו לצרכו ורחיצה וסיכה וכל
רפואה ופיקוח כפי ויולדת וצרכי מילה והולדת בהמה ו
ורפואתה ופינוי מקום לחורחים והעלה מפני הדלקה ומ
ומעט מהלכות שבת בלא סדר וחילוק ד' דשירות ומעט
מדיני הוצאה ודין קרפף סאתים או יותר ועבין מחיצות
וכל דיניהן והכשר מבוי וכל דיניו ועירוב חצרות וכל ד
דיניו ושינופי מבואות וכל דיניו ועירובי תחומין וכל
דיניהם כתיב אם תשיב משבת רגליך ודרשו חז"ל שלא י
יהא הילוכך של שבת בהילוך של חול על כן אין לו לחס
לרין בשבת בדרך שעושה בחול אכל אם רץ לדבר מצה
פגון לכה או כיוצא בו מות' כתוב בשפר המצ' בחורים
המתענגים בקפיצתם ובמרוצתם מותר וכן לראות כל
דבר שמתענגים בו מותר לראותו היה הולך והגיע לחמ
המים יכול ללכת ולקפוץ עליה אפי' אם היא רחבה שאינו
יכול להיח רגלו רחשונה קודם שיעקור שנייה ומוטב
שילב ממה שיקיפה מפני שמרבה בהילוך ואסור לעבור
בה שלא יבא ליד סחיטה היה הולך לדבר מצה פגון לה
להקטיל פגי רבו או פגי מי שגדול ממנו בחמה יכול ל
לעבור בה ולעבר שיעשה שניי פגון שלא יוצא ידו מתח'
שפת חלוקו כדי שיזכו ולא יבא ליד סחיטה ואסור לעבור
בה בעבר לו דחישין דילמא כפיל ואתי לחיתויי אכל במ
במכעלו מות' ללא כפיל ויש בליס שמענו חכמים לצאת
בהם ברה' זה הכלל כל היוצא בדבר שאינו מתבטיטין וא
ואינו דרך מלבו' והוצאו בדרך שרגלי' להוציא אותו דב'
חיי' וכל תבטיט שהוא רפוי שאיפשר לו בקל לטפל אסור
לצאת בו ואם יצא פטור ואשה לא תצ' בתבטיטתה שדרטה
לשולפם ולהראותם הילבך לא יצא האיש בהייף ובקשתו
ובתריום ואלה ורומח ובכלים שאינן תבטיט ואם יצא חי
חייב חטאת שאינו דרך מלבוש ולא בשדין ולא בקשרא ו
לא במגפיים ואם יצא פטור שהן דרך מלבוש ולא יצא ב
בתפילין מפני שצריך להסירם כשיכנס לבית הכסא ולא
יצא קטן במנעל גדול דילמא כפיל ואתי לחיתויי אכל יו

יוצא הוא בחלוק גדול שאינו מנעל ממנו ולא יצא במנעל ח
אם אין לו מכה ברגלו דילמא מחייבי עליה ואתי לחיתויי
אכל אם יש לו מכה ברגלו יוצא בחותו שאין בו המכה ד
השתא ליכא למיחש דילמא מחייבי עליה שרואין בו שא
שאינו יכול לבעול המנעל השכי מפני חבתו ולא יצא במ
במחט התחובה לו בבגדו בין בקובה בין שאינה בקובה
ואם יצא פטור ולא יצא בטבעת שאין עליה חותם ואם יצ
יצא חייב ואם יש עליה חותם לרש' פטור אכל אסור ול
ול'ת' מותר דכל דבר שהוא תבטיט לאיש לא שייך ביה ד
דילמא שליף ומחוי ליה אכל דבר שהוא תבטיט לאיש ול
ולאשה אסור גם לאיש וכן דבר העשוי לתבטיט ולהשתמ'
בו כגון אותן מפתחות באות של כסף כמין תבטיט אסור
שהרואה אומר לצורך תשמיש הוא מוצאו וה' מאיר הת
התירו אם הוא עשוי מכסף אכל לא בשל ברזל וכחושא א
אפילו עשאו לגוי ובספר המצות כתב מפתח אסור אם א
אינו עשוי ברצועה מוטבעת בתוך יד של מפתח אכל בש
בשלשלת שיש בה קרם והקרם אחוז בצפתת יס חוקרים
ויש מתירין עד כהן ודעת א"ל הראש ז"ל להתיר לא יצא
החייט במחט התחובה לו בבגדו ולא נגר בקיס' שברזנו
ולא סורק במשיחה שברזנו ואם יצא פטור ולא הזכ ב
בבים שעושה להציל מציבתו שלא יטכף בה וכן אשה נד
מדה שקושרת בגד לפניה שלא תתלבדך בדם כדויתה אם
אסורה לצאת בו אם לא יהא סיכר עשוי כעין מלבוש אכל
אם קושרתו כדי שלא יבאכ לה הדם ולא תצטער מותר
לצאת בו אין הקטע יוצא בקב של פ"י מי שנקטעה רגלו
ועושה לו כמין דפוס רגל וחוקק בו מעט לתת בו ראש
שוקו וכן קטע שאינו יכול לילך כלל על שוקיו אלא יושב
על כסא וכשנעקר ממקומו כסמך על ידיו ועל שוקיו וכ
ומחה לפגיו ועושה סמוכות לראש שוקיו אסור לילך ב
בהן וכל קטע שגדר שוקיו ועושה סמוכות לאור' שוקיו
מותר לו לילך בהן וצמר שאינו יכול לילך בלא מקל חייב
לו לילך בו אפי' אינו קשור בו אכל אם איפשר לו לילך
זולתו ואינו נוטל אלא להחזיק עצמו אסור מי שהוא אכ
אסור ובכלים ברגליו מותר לצאת בהם דלאו משוי הח
ולמישלף כמי לא חישין לפי שהם תקועים יפה אין יצא
בכסא פ"י שיושב בכסא ובני אדם משאין אותו אחד ה
האיש ואחד האשה ואם דבים צריכין לו מותר והלכד של
שלא יכתף שלא ישים כל אחד ידו על כתף חברו והכה'
על זרועותיהם ואין יוצאין באנקטמין והוא כמין חמור
שעושין הליצנים ונראה כמכב עליו והוא כושא והולך ב
ברגליו ולא בקשוריו והם עצים גבוהין ויש בהם מוסב ל
לבק הרגל והולכין בהם בטיט ולא בשראמי והם כמין צ
צורת פרצוף שנותנין על הפגים להפחיד התיכונות אין
יוצאין בתיבה וקופה מוחצלת אכל יוצאין בשך ויריעה ו
וחמילה פ"י בגדים גסים יוצאין במקד וספיג שעל המכה
לפי שהן מרפאין הילבך הוי כמו תבטיט וכן בקליפת ש
סוס ובצל או באיספלגית ומלוגמא ורטייה שעליה ואם כ
כפלו מעליה לא יחזיקם וכש' שלא יתגס בתחלה אכל אם
אסור לברוך חוטאו משיחה על המכה לצאת בו דכיון

ומחזיא ליה ואסרו בחצר אפי' אטו דה' לדידן דלית לן דה'
שרי אבל דבר שהוא למשי ובריה שאסר מן התור' אסר' ממי
לדידן בכל מקו' הדבות קטנות הנקבים אזכיהם ואין נו
פוטבין בה חמשים עד שיגדלו ונותבין חוטבין בנקב' כדי
שא' ישתמו אס' הם צבועים אס' לילך בהן ואס' חסין צב
צבועין מותר' ויש שנותבין בהן קסמין והם גם כן מותר'
ואס' יוצאה רעולה והוא שמעטפת כל ראשה מהפגים ו
ויוצאה פרופה והוא שמתעטפת בטלית שיש בראשו ה
האחד רצועה וקושרת אגוז או אבן שיחדה אותה לכך כ
בראשה השמי וכרבת הרצועה באגוז או באבן כדי שלא
יפול הטלית אבל על המטבע אסור לפרוק דלאו בר טלית
טלית הוא ולא מהמי ביה יחוד וכתב הרמב"ם ז"ל אס' פר
פרפה המטבע מאתמול מותר לצאת בו ואינה יכולה לכ
לברוך על האגוז אס' מכוננת להוציא האגוז אבל יכולה ל
לברוך עליו כדי להוציא לברמלית ויוצאה באבן תקומה
ובמשק' ששקל כנגדו כדי שלא תפיל ואפי' לא נתעברה
עדיין אסור לאשה שתעביר סרקעל פניה בעבת משום צ
צבוע ולא לכחול עיניה ואסור לה להיות קולעת שערות ו
ולא להתיר קליעתו אבל יכולה לחלק שערות
אין העבד יוצא בחותם של מתבת לא שסא

אס' הוא בבאותו או בצואר דכין שהוא חשוב ורבו מקפ
מקפיד עליו חיישינן דילמ' מפסיק ואתי' לאיתויי ואס' ה
הוא של טיט שאין רבו מקפיד עליו בצוארו מותר דאי מ
מפסיק שביק ליה וליכא למיח' ממי דאתי' לאיתויי משו'
דמירדת מרביה שיאמר עליו שהוא רוצה להראות שהוא
בן חורין ולכך הסירו דמשום הכי לא מיייתי ליה בדיד
ש זימ' סימן עבדות אלא כשהוא בכסותו או בצוארו ואס'
הוא בבאותו אסור דלמא מפסיק ומירדת מרבו שיאמר
שהסירו כדי להראות שהוא בן חורין ומקפד טליתו כדי
שלא יראה מקום החותם שהוא רוצה ודומה לטלית מקופלת
שחייב חטאת אדם מנוה על שביעת עבדו והמי מילי פ
שמל וטבל לשם עבדות וקבל עליו מצות הכהנות בעבד
אבל לא מל וטבל אפי' קבל עליו שבע מצות הכהנות שהבי
בן הדי הוא בבר ותושב ומותר במלכה בשבת ודיוקא
לעצמו אבל אסור במלכת רבו

שה בהמה יצאה טהם שזשתמרת
אס' איסור משתמרת בו הוי נטירותא יתירתא והוי משוי
וכן כל דבר שפושטן לה למי לא תצא בו הילכך באקת יוצ
יוצאה באומא דפירולא וחמרא לובא טבא דפרולא וגמ
וגמלא באפסד וכן פרה וחמור וסוס יוצא ברסן או באפ
באפסד אבל לא בשתיקן ומותר לברוך חבל האפסד סבי'
צארה ותצא בו ומותר לטלטל האפסד וליתבו עליה ואי'
בו משום איסור טלית שמוכן הוא לבהמה ובלבד שלא י
יסען עליה ובעלי השיר בגין כלבים של ציידים וחיות ק
קטנות שיש להן כמין אצורה וצמיד סביב צאריה וטבע'
קטנה שה מכביסין בה רצועה ומושבין אותה בה יכולי'
לצאת בגדי הכרוך על צארה ויכולין למשכה בהם אילין
יוצאים לגבי' והוא עוד שקושרי' להם תחת זכרותן שלא
ישלחו על הסקבות וחרתלו שמחות והוא שקושרין בגד

אליתן כלפי מעלה כדי שיעלו עליהם הזכרים ויוצאות צ
בכונות והוא שקושרין ראש דדיהם ודיוקא בשקושרין ב
כדי שיצטמקו דדיה' ולא יהלכו עד שתעבר דוח מחר
שפיר ולא חיישינן דילמא כפיל ואתי' לאיתויי חמור יוצא
במרדעת והוא שיהא קשורה לו מע' ש' ושאר הבהמות
אסורות אפי' אס' קשור' להם מערב שבת ולא יצא באוכף
ואצט' שקשור לו מערב שבת ומותר ליתן עליו המרדעת
בחדר ובלבה שלא יקשרנו בו ובספר המצות אסר לית' ה
האוכף על הסוס שכתב אסור להסיר האוכף מעל הסוס
ומרדעת מעל החמור וכן לית' עליו אבל לית' מרדעת ע
על החמור שרי עכ' ונראה דשרי ליתן אוכף על הסוס אבל
בא' קשירה דטעמ' דאסור לקשור מפ' בירושלמי שלא ישת
ישתמש בבעלי חיי' כי בשקושר צרי' ליקרב חליה אב' בלח
קשירה אין צרי' ליקרב חליה ולפי זה אין חילוק בין סוס ל
לחמור אוכף שעל גבי החמור שסא מן הדרך וכתבנו ו
וצרי' להסירו לצרכו לא יתלכו בידו אבל מולכו ומביאו ב
בחדר והוא כופל מאיליו אין תול' לחמו' סל בצוארו ליתן
מאלו בתיבו כדי שיאכל מיתוכו אבל עגלים וסייחין שצ
שנאדן קצר ומצטמקין לאכול מעל גבי קרקע שרי אבל
הקשור באבוס בראשו האחד מותר לקושרו בבהמה בר
בראשו השני וכן הקשור בבהמה מותר לקושרו באבוס ל
לא יצא הסוס בטב שועל שתיילין בין עיניו שלא תשליט בו
עין הרע ולא בזהרית שעושיין לי לבוי ולא עזים בהים ש
שבדיהם שקושרין אותן שלא יסרטו דדיהם בקוצים ולא
פרה בחסום שפיה שחוסמין פיה שלא תרעה באדנות ח
אחרות ולא כל בהמה במדל שמועלין ברגליה כדי שלא ת
תבגף אבל יוצא באבד שעל גבי המכה ובקשקשין שעל ג
גבי השער והן לחות שקושרין להם סביב העצם הנסער
בה ובשליש שיצאה מקצתה ותליתיה בה ופוקק זוג שצבא
שבצארה ומטייל בה בחדר אב' אס' אינו פקוק אפי' בחד'
או פקוק ברה' אס' כי אס' הוא בצואר או בבשותה לא תצ
תצא בחותם בין אס' הוא בצארה או בבשותה אין הבחל
יוצא במטולת והוא כמין בר קטן שנותבין תחת זככו של
שלא תצא הרצועה את צארו אפי' היא קשורה לו בזככו
אלא אס' כן תהיה קשורה בזככו ובחוטרתו או בשליתיה ול
ולא תצא שום בהמה לא עקוד ולא רגול פי' עקוד שקושר
ידו אחת עם רגלה רגול שקושר אח' מרגליה כלפי מעלה
שלא תלך אלא על שלש רגלים ולא יקשור הרבה בהמות י
יחד ויוצאים שפראה כאלו מוציאן כדי למכור אבל אחת ל
לבהמה יכול להוציאה בחבל ובלבד שלא יצא החבל מתחת
ידו ולמטה טפח וגם לא יכניח הרבה מן החבל בין ידיו לב
לבהמה כדי שלא יכביד עד שיגיע בטפח הסמוך לארץ
ואס' הוא ארוך יכרוך אותו סביב צארה אין חמור יוצא
במרדעת בזמן שאיכה קשורה לו מערב שבת ולא בזוג ח
אף על פי שהוא פקוק ולא בשולם שבצארה והן לחות ש
שקושרין סביב צארו שלא יחכך מכתו ולא ברצועה שבר
שברגליו והוא כמין טבעת עבה שעושיין מקש וקושרים ב
ברגלי בהמה שפשיעוניה קצורות ומכה ברגליה זו בזו
ועושי' זה לה להגין שלא תכה זו בזו ואין התרגולי' יוצא י

אסור מפני שזו עשוי לתקן הכבדים ונתחוב בחזקה ונתת
והתרתו דומה לשתירה אבל אם היה מותר והוא מכיר
כליו שבו שומטן מתוכו חילוק לאחר כביסה הוא מתקן
ומשפסין אותו בידים לרכבו מותר לעשותו בשבת שא
סאינו מכין אלא לרבו אבל סודר אסור מפני שמכין
לכחצו והוא כחלון טיט שעל רגלו יכול לקפחו בין בק
בקרקה בין בכותל ואין בו משום אשוויי גמיות אם מק
מקפחו בקרקה ולא משום בהן בכותל והוא במחל כתב
מקפחו בכותל ולא בקרקה ואף הראש זל התר שניהם
טיט שעל בגדו מכסו מעבדים כיצד לוקח הכב בשבי
ומשפסו זה בזה אבל לא בחוץ דדמי לליכון שמתלבן ב
בהך ומגררו בצפורן או בשכין והר' שרץ הביא תוספתא
והכי מילי לח אבא יבא הוי טוחן אבא רהוי מלאכה שאיכ
צריכה לגופה אסור מדרבנן אין מגרדין לא מעכל חדש ו
ולא מעכל יסן מפני שקולף העור והוי ממחק מות' ליתן
מים על מעכל לסכסכו אבל אסור לטבחו במים ובגד שי
טיט עליו לבלוק אסור אפי' לטבחו שזהו כבושו אלא מק
מקנח במרטוט ור' כתב דלא אמרינן שרייתו זהו כב
ביכוסו היכא שהוא דרך לבלוק כמו המסתפף באלכסנית
ה' המקנח במפה ומטעם זה התיר באשה שלכלך התינו'
בגדיה במי רגלים שטיטול ידיה ותקבחו באותו מקום
לבלול המי רגלים שאין זה לבן אלא דרך לבלוק וגם היא
אינה מכונסת אלא לבלול מי רגלים ראיתי כתוב על שם ה
ה'ם מדרוטכורק דלא אמרינן שרייתו זהו כבושו אלא ב
בבגד פשת' אבל לא בגל צמר ומטעם זה התיר ליתן מים
על בגד צמר שכתל עליו יין והיה מפקפק לטבב הידים ב
בבגד פשת' אלא בבגד צמר ואפי' תמיה אם אמרו שיש ח
חילוק בין צמר לפשת' שאינו מחלק בבגד אלא בין עור
לבגד אבל כל הכבדים שוין וכן כתב בהג' סתם בגד שס'
עליו יין אין נתיבין עליו מים ולבגד הידי שרי כיון שאינו
אלא דבר מצינו אין בו משום כיכוס אין משתכלין בשבת
במראה של מתכת חשי' אם היא קטועה בביתל גזירה א'
חטו אינה קטועה ואותה אסורה שמא יסיר בה כימין וס'
ושאינה של מתכת מותר אפי' אם אינה קטועה **ש**
אין האשה יוצאה בחוטי צמר ולא בחוטי פשת'
ולא ברצועות שבראשה מפני שצריכה להסירם בשעת ט
טבילה חיישין דילמא אתי לחיתוייהו ארבע אמות ברה
ופר' ש' אפי' אם הם קלועות לה בשערה ור' פי' שאם הן
קלועות בשערה מותר דלא חיישינן דילמא אתי לחיתוייהו
שאסור לסתור קלועות שערה אלא מיירי באותן שהן על
ראשה ואם הם ארוגים מותר שהם רפים וחמים ככסוי
בהם ואינה צריכה להסירם בשעת טבילה ובגד שלא י
יהו מטוכים שאז צריכה להסירם מפני שטיט שחונץ ו
ולא יהו מוחזבי שאז חוששת עליהם שלא יתקלקלו במים
ותסירים ודוק בחוטין שבראשה אבל חוטי שצנארה מו
מותר שהם רפויים ואינם צריכה להסירם אבל בקטלה ש
שצנארה אסור שהיא מהדקת אותה כרי שתרצה בעלת
בשר וחוצצת ואינה יוצאת במחשבת והו' המין צ'ן ומגיע
מאזן לאזן ולא במדביעין והו' גב' במין צ'ן ואינו מגיע

על הלחיים והכי מילי כשאין קשור' בשבכה אבל אם קט
קשור' בשבכה שרי ולא תצ' בכיפה של צמר פי' חוטי דעמר'
דברילי ועבדן כי הוצ' ורחבי כשתי אצבעו' בשיעור צ'ן
ולא באוצמימא והו' מטלית שתול' בו חוטין של צבעונין ו
ותול' אותה לבלה להבריח ממנה זבוב' שחם יעמוד לה
זבוב על פניה היא מתבייטת לטורדו ולא תצ' בעיר של ז
זהב ופר' ש' ברוכבא ור' פי' כעין עטרה לראש כלילא אם
הוא עשוי מחתיכות דקות של זהב חרוזות בחוט אסור
ואם החתיכות תפורות על המטלית שרי דסוקיא פי' חת
חתיבת מעיל רחבה אם יש בה רצועות קצרות תלויות
בה לקושרו בהם ולהדקו סביבותיה דמיהדק שרי ולא ח
חיישינן דילמא מישראל קיטי ואתי לאיתוייהו אין לו רצו
רצועות אסור ולא תצ' בקטל ויש לו שכנים כעני' מכבסים
ומכביסין בה רצועה רחבה וקושרה סביב צנארה והבגד
תלוי על לבה ולא בחומי האף אבל יוצאה בחומי האזן ולא
תצ' במחט שמחלק' בה שערה' אפי' אם הו' עשוי להתקשט
בו אבל מחט שמעמד' בו קשוריה יכולה לצא' בה ולא תצ'
במחט נקובה ואם יצאה חייבת וכשאינה נקובה לא תצ'
ואם יצאה פטורה ולא בטבע' שיש עליה חות' ואם יצאה
חייבת וכשא' עליה חות' לא תצ' ואם יצאה פטורה ולא ת
תצ' בבוליי' ופר' ש' כושקא ור' פי' כעני' רדיד וטערוך פ
פירש כעני' עטור' ולא בכובל' והו' קשר של כושים שמתקשט'
בו שן תותב' פי' אם כפל אחד משניה ומשימ' אח' במקומו
אם הוא של זהב לא תצ' בו ואם הוא של כסף או של אדמ
מותר לא תצ' במעכל הקרוע למעל' שבאפי' הוא לה ומחכו
עלה ואתיא לאיתויי' ולא במעכל חדש שמ' לא יבא למדתה
אלא אפי' בסתה ללבת בה מאת מו' שהו' למדת' אבל איש מ
מותר שאינו מקפיד כל כך יוצא' בחוטי שער בין אם הם
חחוטי' עשויי' משער' או משער חדרת' ואפי' משע' בהמה
ובלבד שלא תצ' זקב' בשל ילדה ולא ילדה בשל זקבה וה'ם
במחל התיר לילד' בשל זקב' ויוצא' בחומרת' דקט' פת' במוך
הקשור ומיהדק באזנה ובמוך שצמדלה הקשור לה בעק
בעקבה ובת' בשפ' המצו' דסביל ומעכל שלמו מותר אפי'
בלא קשור דלא כפיל מיני ומות' ליתבו לבתחל' בשב' ובמח'
שתקב' לבדת' חשי' אינו קשור' דכיון שהו' מאוס לא חיישינן
דילמא שקלא ואתיא אפי' אם יש לו בי' יד ובתפיל' ובגרב'
מלא ובזבוב' וקממון שתתן לתוך פיה ובגד שלא תתב'
לבתחלה בשבת ואם כפל לא תחזיר ובת' בשפר המצות מ
מי שיש לו ריח הפה יכול לצאת בתפיל' שחפיו ומסופקני
אם יכול לבתחלה או לא וכתב' ר' שיכולה לצאת בבתי ש
סוקי' שקושרי' במשיחה סביב סוקיה אעפ' שאין המשיחה
קשורה בהם ולא חיישינן שמא ישתלשלו למטה ובכל מח
שיכולה לצאת יכולה להתירו ברה' ולא חיישינן דילמא מת'
ליה ויוצא' בחצר בבגול ובפיהא ככרית פי' קליעת שער ס
שקולע' בתוך שערה אבל כל שאר הדברי' שאסורה לצאת
ברה' אסור' לש' בהן גם בחצר אבל ר' פי' דגם בשאר ה
הדברי' מותר' לצא' בחצ' אפי' איכ' מעורב' אבל לא בברמלי'
אל' הכח לה' לבבו' ישר' מוטב שיהו שובגו' ואל' יהו מזידות
ובעל התרומה חילק כל דבר שאסרו משום דילמא שלמ' ומ

וכתב ה' פרץ סבלון לנו הכל לשון אחד הוא זימן אור
אורחין והבין להם מיני מגדים וכתב בכתב כמה זימן
וכמה מגדים הבין להם אסור לקרותו בשבת אפי' אם הו'
כתוב על גבי כותל גבוה הרבה משום בזירה שמה יקרא
בשטרי הדיוטות אבל אם חקק בכותל מותר לקרותו אף
בטבלא ופנקס אפי' אם הוא חקוק אסור לקרותו וכל שט'
שטרי הדיוטות כגון שטרי חובות וחשבוניות וכל שאלת
שלום אסור לקרותן ואפילו לעיין בלא קריאה אסור ר'א
ראיתי כתוב על שם ה' מאיר מרומב"ר שמונת לקר'
בכתב שהובא לו בשבת רק שלא יגע בו ואפי' תמיה כיון
שאסור ליגע בו משו' שהובא בשבילו למה מתיר לקרותו
והלא קריאתו היא הנחתו ורבינו תם היה אומר אחר ש
שלא הובא לו יכול לקרותו הואיל ולא הובא בשבילו אי כ
מצי אפילו מי שפסלנו לו יכול לקרותו שהרי השולח שלחו
בשביל עצמו ולא בשביל אותו שהוא שלוח אליו עד כאן
ומכל מקום אפי' תמיה היאך התיר הקריאה בשטרי הדיו
הדיוטות ומצאתי כתוב מה שרמב"ן עתה שקורין בכת
בכתבין שהביאום בשבת לפי שאין יודעין למה הביאום
ושמא יש בהן צורך הנוף ולא דמי לשטרי הדיוטות שאין
בהם צורך הנוף כלל ואין כדאה לי הטעם משפיק כתב
שתחת המורה שכתבין תחתיה מה היא אסור לקרותה
שח כל הכלים כיטלין בשבת חוץ מכלים שאר
שארם חס עליהם כגון סכין של שחיטה ומי
ומילה ושל ספרים דהוא ליה כאלו הקצם שמקפיד עליהם
שלא יטלטלו כדי שלא יפגמו וכן כל כיוצא בזה וכל דבר
שהוא בלי אפילו הוא גדול וטוב הרבה לא יטלטל שם בלי
ממנו לא מפני גדלו ולא מפני כובדו בלי שמלאכתו לאסור'
יכול לטלטלו בין לצור' גופו בין לצור' מקומו לצור' גופו
כגון קורב' של כפח' או של זהב' למצו' בו אגוז' או קורדל'
לחתו' בו דב' וכו' בזה בין לצור' גופו בין לצור' מקומו
כגון שצרי' להשתמש במקום שהכלי מונח שם אבל אם חייב
צרי' לגופו ולא למקומו אל שרצו' להוציאו משם מפני שיר'
שישבר שם או שיגבש משם או אפי' אם צרי' לו הוא דבר ש
שמקפיד' עליו שלא לעשות בו אלא מלאכתו כגון קורב' ש
של בשמים שחוטט עליו שלא יתבלקל אסור' וכלי שמלאכתו
להיתר אפי' לצור' הכלי מותר לטלטלו שלא יגבש או לא ישב'
כל הכלי שפגעו בו אפי' בשבת שצריהם מותר לטלטלם וכל
והכל שיהיו ראויין לשום מלאכה כגון שברי עריבה לבש'
לכאן כח התב' ושטרי זכוכי' לבסוף בזה פי הפך אבל אם ה'
חייב ראויין לשום מלאכה לא חתיכ' חרס שנסברה בחול
מכלי וראויה לבסוף בזה בלי מותר לטלטל אפי' במקו' שאין
כלים מצויין שם לבסוף בזה ודקה לאשפ' מעבוד יום אסור'
לטלטלה שכלה מהיות עוד בלי כל הכלים הכיטלי' בשבת
דלתייתקן שכת פרקו מהן כיטלין לא שמה נתשרקו בחול
לא שמה נתשרקו בשבת דלת של שירה תבנה ומגדל יבנה'
ליתלה מהם ואסור להחזירם ושללול של תרנגולין אסור'
אחריהם בין לטול בין להחזיר כשני צור' ודות אין כוונ'
יטלין אותם אלא אם כן יש להם בית אחיזה דאז מוכח
שמה כל וכל כלים אפילו הן מחוברים כגון תבוא' שם

שחברו בטיט יכולין לטלו אפילו אין לו בית אחיזה מה
מחט שלימה יכולין לטלטלה לטול בזה הקוץ כיטל חודה א'
או חור שלה לא וחדשה שלא נקטה עדין שריא שירי מחצ'
מחצ'א' מותרין שירי מטלניות שכלו חס יש בהן סלשה
אצבעו' על שלשה אצבעות מותר לטלטלן ואם לחו אצו'
אסורין מכלל חדש מותר לשומטן מעל הדפוס אעפ' שם
שמלאכתו לאיסור כיון דשם בלי עליו מותר לטלטלו לצו'
לצורך מקומו סמלל שכתבקה רצועה הפנימית עדיין ת'
תורת בלי עליו מותר לטלו ככתבקה החיצונה בטל ות'
מתורת בלי ואסור לטלטלו ואם הוא בברמנית מותר לב'
לברוק עליו גמי' לח שהוא מאלל בהמה לתקנו שלא יפג'
מרגלו ובחצר שהוא נשבר שם אסור חלוק שכתבן אותו
ותחבו בו קפה לתלות בו ליטאו יכול לשומטו מעל הקפה
ואסור ליקח הקפה מתוכו שאינו בלי ואם תחבו בו בלי י'
יכול לטלו מתוכו אפילו הוא מלאכתו לאיסור כירה שם
שפגמטה אחת אפילו מירכותיה אסור לטלטלה וכל שכן
אם נשמוטו שתיים לבנים שכתבן מן הבצין מותר לטלו
לטלטלן סדרן זה על זה והקצם לביני' אסור לטלטלן כל
דבר שאינו בלי כגון צרורות שכתבן וכיוצא בהם אסור
לטלטלן קוץ המונח בזה מותר לטלטלו פחות פחות מאל'
מארבעה אמות וברמילי' אפילו טובא מצי שרי סולם ח'
אפילו של עליה והוא גדול מותר לטלטלו בשבת בחצר וזה
והדם כחול' אסור' אבל של שוכך מותר לבאותו ממקום ל'
למקום אבל לא יוליכו משוכך לשוכך חריות של דקל שק'
שקצקן לשרפה מוקצין הן ואסור לטלטלן ישב עליהן מ'
מעט מעבוד יום מותר ליטב עליהם בשבת וכל שכן חס'
חשב עליהם מעבוד יום ל' שם עליהם אפילו בחולחו שק'
שקצקן ליטב עליהם וכן פשתן סרוק וצמר מכופץ שנות'
שפותבין על המכה אם חישב עליהם לנחת בהן חו שיצא
בהן בחולאו שנובען שזמן דגלי דעתיה דלמכה קיימי
או שברכ' במשיחה מותר ליתבס על המכה בשבת שחיל' בו
משום מוקצה משום רפואה מצי ליכא שאינו אלא כחמו מ'
מלבוש שלא ישרטו בגדיו במכה עורות בין של אומן בי
בין של בעל הבית מותר לטלטלן כסדרים של בעל הבית
מותר לטלטלן ושל אומן אסור אלא אם כן חישב עליהם
מעבוד יום ליתן עליהם פת לארחין או תשמיש אחד
עצמות שראויין לבלבים או קליפין שראויין למאכל בהם
בהמה ופרומי' שאין בהם כזית מותר להעבירם מעל ה'
השלחן אהל כל דבר שאינו מאכל בהמה אין מטלטלין א'
אותו אלא מכער את הטבלא והן מופלקן וחבילי עצים ו
וקט שהתקין למאכל בהמה אפילו הם גדולים הרבה מו'
מותר לטלטלן אין מטלטלין הלוי' אף על פי שהוא ראוי
לעורבים ולא את החצב אלא אם כן יש לו צביים ולא שם
שטרי זכוכית אלא אם כן יש לו צביים וכל כעמיות וכל
ולא חבילי זמורות אלא אם כן יש לו פילין ולא חרדל אלא
אם כן יש לו יונקים גריסי תמרה מותר לטלטלן ומ'
ומכל מקום אדם חשוב צריך להחמיר על עצמו שלא לטול
לטלטלן אלא דרך שינוי חבילי קט וחבילי עצים וורדין
הראויין למאכל בהמה אפילו אם הם גדולים הרבה מו'

בחושים מקושרים ברגליהם לחייו ולח ברצונות שקושר
 ברגליהם כדי שלא ישכרו הכלים וחיין האלים יוצאין בב
 בעגלה שתחת חליותיהן ששניין להם כדי שלא תהא הא
 האליה נגדרת בארץ וחיין העינין יוצאין בעין שנותנים בח
 בחוטמיהם כדי שיתעטשו ולא העגל בעול שנותנים על
 צוארו ולא פרה בעור שקושרין ברדיה כדי שלא יקנוה
 השרצים ולא ברצועה שבין קרניה בין אם היא לשמור א
 או לכוי חיין רוכבין על גבי בהמה ולא כיתלגן עליה ואפי'
 בצדה אסור להשתמש אצל צדי צדי' כגון שדבר אחד מ
 מונח על צדה והוא משתמש בו מותר ואם עליה עליה א
 אפי' במזיד ירד משום צער בעלי חיים וכן פורקין משוי
 שעליה משום צער בעלי חיים כיצד מכנים ראשו תחת
 המשווי ומסלקו לצד אחר והוא כופל מאיליו בהמ' שפלה
 לאמת המים אם חיכו יכול לעשות לה תקנה במקומה מ
 מותר להביא ברים וכשתית וליתן תחתיה משום צער ב
 בעלי חיים אעפ' שמבטל בלי מחיבתו וכן מותר לומר לב
 לבוי לחלוב בהמתו ביום שהחלב מצערה והחלב אסור ב
 ביום משום משקין שזכו ולמוצאי שבת מותר ובתב' הרי'
 יוכה ור' מאיר מרוטנבורק שצריך לקצוץ מן הגוי בדבר
 מועט שלא יהא כרחה בחולב לצורך ישראל מי שיש לו כ
 בער גוי ורוכב על בהמה בשבת בשמוליה כי להשקותה א
 אין צריך למוכנו שהרי חי כושא את עצמו אצל צריך למ
 למוכנו שלא יתן עליה בדיו ולא שום דבר
 ממנו חפצך דרשו חז"ל חפצך אסורין אפי'
 בדבר שאינו עושה שום מלאכה כגון שמענין נכסיו לר
 לראות מה צריך למחר או לילך על פתח מדינה כדי שי
 סימנה מיד לצאת בלילה למרחץ וכן אין מחשיבין על הת
 התחום לשכור פועלים אבל מחשיבין על התחום להביא
 בהמתו היתה עומדת חוץ לתחום יכול לקרות לה כדי ש
 שתבא וכן מחשיבין על התחום לעשות צרכי בלה ועל מ
 ינות להביא לו ארון ותכריכין ויכול למחר לחברו שיחשי
 כדי שיביא לו ויאמר לו לך למקו' פלוני לחמצת במקו'
 פלו' לך במקום פלוני לחמצת במנה קח במחתי' ובלבד
 שלא יזכיר לו סכום דמים ולומר לו קח ככך וכך דמים
 השוכר פועלים לשמור לו פרה אסור לו ליקח שכר שבת
 לפיכך אין אחריות שבת עליו שכרו לחדש או לשנה מות'
 לו ליקח שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו ולא יאמר
 תן לי שכרי של שבת אלא יאמר תן לי שכר החדש וחפצי
 שמים שרי כגון חשבונות של מצה לפסוק צדקה ולפקח
 על עסקי רבים ולשרך התיכונק ליארס וללמדו ספר אומ
 אומנות והר' מאיר מרוטנבורק כתב דווקא לדבר אליו
 אם רוצה להשתכר אבל לשוכרו ולהזכיר לו סכום מעות
 אסור מותר למדוד מדידה של מצה בשבת כגון למדוד
 אם יש במקוה ח' סאה וכיוצא בו ולחש שמלחשין על כאב
 הראש שלקחין אזורו ומודדין בו שלש אמות שלש פעמי'
 ואומר הלחש על המדידה אבי העזרי' התירו דמשו' לחש
 ליכא שמותר ללחש בשבת ומשום מדידה כמי ליכא דמ
 דמתעסק הוא אצל מדידה והר' משה יצחקן אסרו והר"ם
 מרוטנבורק היה מרח' מותר למדידה של מצה והדקדוק

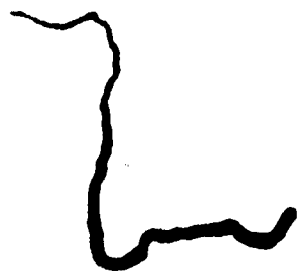
שו

בעסקיו מותר ומכל מקום משום עונב שבת מצוה שלא
 יחשב בהם כלל וזהו שכתב ששית ימים תעבדו ועשית כל
 מלאכתך ואין אדם יכול לעשות כל מלאכתו בשבת אחד
 אלא יראה אדם בכל שבת כאלו מלאכתו עשויה ואין לך
 עונב גדול מזה **שו** ודבר דבר דרשו חכמים ש
 שלא יהא דיבור של שבת כדיבורך של חול
 הילכך אסור לומר דבר פלוני אעשה למחר או סחורה פ
 פלוני אקנה למחר ואיתא בירושלמי דאפי' בשיחת דברי'
 בטלים צריך שלא להרבות אסור לשכור לו פועלים ולא
 יאמר לבוי לשכור לו פועלים שכל מה שהוא אסור לעשות
 אסור לומר לבוי לעשותו ואסור לומר לו אפילו קודם ה
 השבת לעשותו בשבת ובספר המצות התיר לומר לו אח'
 השבת למה לא עשית דבר פלוני בשבת שעברה אעפ' שמ
 שמכין מתוך דבריו שרצונו שיעשו בשבת הבאה וכן ב
 כתב בעל התרומות ומסתברא קצת לאיסור כתב הר"ם
 במז'ל שאמירה לבוי מותרת בשבת דרבנן בדבר שיש בו
 צורך מצוה כגון שאומרים לו לעלות באילן להביא שופר ל
 לתקוע בו תקיעה של מצוה או שיש בו קצת צורך חולי כ
 כגון שאומרים לו להביא מים דרך חצר שלא ערבו לרחו'
 בו התיכונק או המצטער אבל התוספות כתבו שחשור' לו
 לומר לו להביא שום דבר אפילו דרך כרמלית אפי' ספר ל
 ללמוד בו שיש בו מצוה שלא התירו אמירה לבוי חלל לצ
 לצור' מילה שהיא גופה דוחה שבת ואסור לחש' חשבונותיו
 אפי' אם עברו כגון כך וכך הוצאתי על דבר פלוני דיוקן
 בעדיין שבר' הפועלים אצלו שמצא שצריך הוא לחותו ח
 חשבון לידע כיהה הוא צריך ליתן להם אצלם כשר פ
 פרעם מותר מותר לומר לחברו הנכחה שתעמוד עמי
 לערב אעפ' שמתוך כך מבין שצריך לו לערב אבל לא יא
 יאמר לו הנה בבק' עמי לערב יכול לומר לחברו לפרק פ
 פלוני חני הולך למחר וכן מותר לו לומר לך עמי לברך
 פלוני למחה כיון שהיום יכול לילך על ידי בירגבין פירו'
 סוכות שמצוין שכל אחת מאלה בתוך שבועים אמה ור'
 טפחים של חכרתה שעל ידי כן יכולין לילך כמה פרסאו'
 כאשר יתבאר בעה' וכן כל כיוצא בזה שיש בו צד היתר
 לעשותו היום יכול לומר לחברו שיעשו למחר ובלבד ש
 שלא יזכיר לו שכרות אצל בדבר שאין בו צד היתר לעשותו
 היום אפי' אם אין בו איסור אלא מדרבנן כגון שיש לו פ
 פירות מוקצין חוץ לתחום כיון שאי' איפשר לו להביאם
 חיוס אסור לומר לחברו שיבאם לו למחר וכן כמי אסור
 לו להחשיך בסוף התחום כדי שימנה הלילה לילך שם ל
 להביאם אבל יכול להחשיך בסוף התחום כדי למה' לילך
 שם לשומרם שאפי' היום היה יכול לשומרם אם היו בתו'
 התחום וכיון שלא כיון להחשיך אלא כדי לשמורם יכול
 אף להביאם מותר לומר לחברו שמור לי פירו' שבתחומא
 ואני אשמור לך פירות שבתחומי השואל דבר מחברו ל
 לא יאמר לו הלאני דמשמע לחזן מרובה ואיכא למיחש
 שמא יכתוב הלזתי לפלוני כך וכ' אלא יאמר לו השאילני
 וכתב הר' פרץ שפלאשן לעז הכל לשון אחר הוא זימן או
 אורחין והבין להם מיני מגדים וכתב בכתב כמה זימן

להוציאו חפץ לרשות הרבים על ידי תימך אבל לא על ידי כבד שאינו טפל למת אלא שרץ אסור אבל כל שאר דברים האסורים לטלטל לא התירו על ידי כבד או תנו תלך אותם שמטלטלין מנורה שהדליקו עליה בשבת על ידי כבד או תנוק לא יפה הם עושין ואם אין לו כבד או תנוק לא יטלטלנו כלל חפץ להפכו ממטה למטה שטלטול מן הצד לצד דבר האסור אסור היה מיטל בחמה ואין לו מקום לפנותו אינו ראוי לעשות לו אהל לצל אלא באי שני בני אדם ויושבי' בצדו חס להם למטה מביא כל אחד מטה ויושב עליה חס להם מלמעלה מביא כל אחד מחצ' ופורס על גביו חוקף כל אחד מטות והולך לו בעבין שתעשה המחיצה מאיליה שבראיה כאילו עשה לצורך החי שאין מחללין השבת לצורך מת חפץ שאיסור דרב' אבל התירו לשוכו ולהדיחו ולשמוטו מעל הכר ובלבד שלא יזיז בו לא ידו ולא רגלו ולא שום אבר ואם היה פניו הולך ופתח קושר לחיו העליון שלא יפתח יותר אבל לא יורי יורידו לסוגרו שאם כן היה מזיז בו אבר ואלו מעצמין עיניו כדי שיסגרו דהוה ליה מזיז אבר טלטול מן הצד לצורך דבר המותר מותר הילכך מעות ששכח על הכר כושר את הכר והן כופלותוכן כמון שטמן בארץ ומקצת עליו מוגל' נוטל אע"פ שכתבתי מזיז עפר ממקומו וטלטול בגופו אפילו לצורך דבר האסור מותר הילכך קם שעל גבי המטה והוא מוקצה מבעבנו בגופו ואם הכיח עליו מבעוד יום כר או כסת מבעבנו חפץ בידו שיהי' הכינו מבעוד יום לשכב עליו פירות הטמונין בתבן או בקש המוקצה אפילו כולן מכוסין יכול לתחוב בהן מחט כדי שיסגר הקש מעליהם ויטלם **שיב** מ"י שיש לו מקו' מיוחד לבית הכס' יכול להכניס עמו אבב' לקבץ מלא ידיו אין לו מקו' קבוע מכניס עמו כשעור ראש ברכא' קטנה ואם כבד בארץ שקפחו בו מן מותר להכניסו אפילו הוא גדול הרבה או אפילו אם הם הרבה ומותר להעלותו לבב לקבץ בו ולא אמרי' כיו' שיש לו מקום מיוחד לבדו יעלה שם מערב שבת צרור שעליו בו עשבים מותר לקבץ בו ולא חיישי' שמה יתלוש ולא יקבץ באדמה חפץ שהיא כפרכת וכיון שאינה ראויה ללקבץ אסור לטלטלה אסור לקבץ בחרס אפילו בחול משום סכנה היו לפתיו בשבת צרור ואוכי חרס חלקים שראוין לקבץ בהם מקבץ בחרס שהוא ראוי לטלטל לכסות בו ה' הכלי ולא יקבץ בצרור צרור ועשבים לחים יקבץ בעשבי' אבל ביבשים לא משום סכנה שהן חרץ ומחתכין העפר היה צריך לבקביו ואינו יכול לפנות שרשואתו למשמש ע"י הטבעת לא ימשמש בכל ידו כדרך שעושה בחול משום השחתת ממין אלא ימשמ' כלאח' יד בשתי אצבעותיו ור' חננאל פירש שלא ימשמש בצרור של הקנח להחליק כדרך שעושה בחול משום כתישה אלא כלאחר יד קטנה לה' מאיר מרוב טבירק ששאלת על משמוש הצרור בפי' ה' הטבעת אם מותר בשבת אמר' הנה אמר רבא אסור ל' למשמש בצרור בשבת כדרך שעושה בחול מתקיף ליה פ

מיר וטורא ליסתכן ומשכי כלאחר יד חלמא על ידי סיכ' שרי כגון שאוחז הצרור או הצרור בשתי אצבעותיו ומש וממשמש אבל בכל היד לא ואם הוא תחוב כולו בריף היה כראה דשרי לצאת בו דלא דמי להא דתבן בפרק המצבי המוציא בפיו וצמרפקו פטור וכל פטורי שבת פטור אבל אסור דהת' כשהו' פותח פיו ופושט מרפקו המשו' כראה אבל הכא שהוא בלוע כולו בגוף היה כראה דשרי אמונ' אינו מתירו כיון שמכניסו תדיר כדי לחזור ולהוציא חף על גב דלא דמיא ממש להכי איכא למימר דפטור אבל אסור כי הכי והואיל ואיפשר במשמוש גרידה ועל ידי סיכוי בו ובהכי כג' דלא ליסתכן לא שריכן לה להכניסו כולו חפץ על ידי סיכוי לצאת בו בשבת עד כאן אס' לפנות בשדרה פיר בשבת שמה יבא לאשוויי גומות **שיב** סקק החלון כגון לח או שאר כל דבר ששותף בו החלון יכולין לשותפו חפץ אם אינו קש לאור ואמרי' ד דהוי כמזיק על הבין ובלבד שיחשב עליו מערב שבת לשותפו בו ובהכי מיהא כג' וקנה שהתקינו להיות כעל בו ממי חין צריך שיקשרנו בדלת ומ' דמי לבין טפי מפקק החלון ולא כג' במחשב שיחשב עליו מאתמול וצ"ל שיתקבצו לכך לרש' צריך שיתקבצו לשם בלי שיהא ראוי ל' לשום השמים ולר' ת' חין צריך שיתקבצו חלף לנעול בו וכג' שהו יתר שנועלים בו ותוחבין ח' תן באסקופ' למטה ודומה טפי לבין לא כג' בהכי ואין נועלן בו אלא חב' יהא קשור וכיכר יהיה קשור אם יש בראשו גלוסטר' פי' שהו' עב באחד מן הראשונ' וראוי לבת' בו שדומה לבני פני אפילו אם הוא קשור בחבל דק שאינו ראוי להיות בו כוטל בו ואפילו אם אינו קשור בדלת עצמו אלא בבריח הדלת חפץ אם החבל ארוך ואינו תלוי כלל באויר חלף כ' כולו מוכח בארץ והא' אפילו אם אינו קשור כלל ואם חין בראשו גלוסטר' אם הוא קשור בדלת עצמה כג' חפץ כ' בחבל דק שאינו ראוי לנעול בו ואפ' כולו מוכח בארץ ו ואם אינו קשור בדלת אלא בבריח צריך שיהא הקשר ח' חמין שיהא ראוי לנעול בו ואפ' הכי חין צריך שיהיה ת' תלוי חלף חפץ כולו מוכח בארץ שאין אסור חלף כששומן כששומטו ומכחו בקרן זוית וכל כג' שאמרנו מיירי פה שהאסקופה גבוהה וכשנועץ אותה במפתן אינו נקוב ב' בארץ אבל אם כשתחה האסקופה בעבין ששומכנים הכ' הנגר בחור נוקב תחתיו בארץ הוי כגין ואסור לנעול בו רחצה שאחורי הבתים שאין ככסין ויוצאין בה תדיר אם עשה דלת לפתחה חו' שתילה בה מחבלת של קנים וכן פ' פרצה שגדרה בקוצים כגין דלת אם יש להם ציר או חפץ חין להם ציר אלא שהיה לה ציר נועלן בהן אפילו כגדר כגדין בארץ דק שקשרן ותלחן לנעול בהם ולא חש' כ' כבונה שניבד בהן שהוא דלת כיון שהיה להם ציר חין ל' להם ציר ולא היה להם ציר חין נועלן בהן אלא אם כן חן גבוהים מן הארץ שלזה טפחים ופתח העשוי לכניסה ויצאה תדיר נועלן בו חפץ לא היה ציר נעולם והוא כג' כגדר דלת העשוי מ' נוח אחת או שאין לה אסקופה התח

מותר לטלטל בשר חי אפילו טפל שאינו מלוח כלל ותפוח מותר לטלטל שראוי לבלבד דב מלוח מותר לטלטל ושאינו מליח אסור לטלטל שאינו ראוי אפילו לבלבד כתר הדם במזל חבית שנתגלית ואכתיב שנסב שנסברה חף על פי שאינם ראויין לאכילה כיוול ומכיוון במקום המוצנע כיוצא בו קמיעא שאינו מומחה חף על פי שאין יוצאין בו מטלטלין אותו צואה של תרכובות הממוכחת בחצר מותר להוציאה שהוא בגדף של רעי שמו שמוותר להוציאו אפילו בלא כלי ואם הוא בחצר אחרת שא שאינו דר שם אסור להוציאו ואם ירא מפ כי התינוק שלא יתלבך בה מותר לבטל עליה כלי אעפ שמוות להוציאו גרף של רעי אסור להוציאו אלא אב נתן לתוכו מים אסור להביא לפניו דבר שימאס כדי להוציאו כשימאס בעיניו אבל מותר לקבוע ישיבתו אצלו כדי להוציאו לאחר שימאס מ מכבים אדם מלא קופתו עפר ומיחד לו מקום ועושה בו כל צרכיו כיון שהביכה לכך אבל אם נתנה באמצע הבית בשל אב עפר הבית ואסור לטלטלו כוסין הסל לפני האפ האברוחין כדי שיעלו וירדו בו תרכובות שזרחה רוחין אותה מאחוריה כדי שתכנס אבל אין מרדין ליקח אותה בחפצים אעפ שרגליה בארץ ומרדין עגלים וסייחים ח חיה ושאר עופות ובלבד שלא יבטיהם בענין שיעקרו רגליהם מן הארץ ודוקא בחצר אבל בכרמלית לא וכל שכן ברשות הרבים והאשה מדדה את בנה אפי ברשות הרבים ובלבד שלא תגררהו אלא יהא מעביה רגלו האחת ויכח השנייה על הארץ וישען עליה עד שיחזור ויביח רגלו שהביה שמוצא לעולם הוא נשען על רגלו האחת

שט נוטל אדם את בנו שיש לו געגועין עליו ע עם אבן בידו אבל אם אין לו געגועין עליו או אפי יש לו געגועין עליו ומטבע בידו לא יטלו בלבד שהיתה בקובה וסתם אבן מותר לטלטלה שהרי נעשה האבן כדופכה וכן דלע שטול בה אבן כדי להכביר למלא בה אם הו קשול יפה שאינו כופל מות למלא בה שהוא כמו הדלגת עצמה שהוא בטל אגבה ואם לחו אסור למלא בה בה בלבנה מלאה פירות ואבן בתובה אם פירות רטובי הם בגון תאנים וענבים יטול אותה כמות שהיא שאם י יכער הפירות מתוכה יכבדו אבל אם הם פירות שאין כפסדי יכער ויכער גם האבן עמה ולא יטלנה עמה שבה אבן על פי החבית או מעות על פי הכר מטה החבית ע על צדה ומכער הכר והן כופלות ואם הכיחה עליהן מד מדעת אסור להטות ולכער ופי מכיח כשהניחם על דעת שיטארו שם בבנים השכ ופי אם שכח שהיה דעתו לט מכעור יום בשעה שהניחם שם ושכח שם אבל התרומות כתב אפי הכיח אדעתא שיטאר שם בבכיסת שבת לא מ יקרי מכיח אלא כשהניח על דעת שיטארו שם כל אותה השבת אבל אם הכיחם במזיד כדי שיטלם בשבת מותר ל לכער לאחר החבית והכר והם כופלות כדתבן מומכין בגיז צמר ואין מטלטלין אותן כיצר עושה מכער ה

הקדרה והן כופלות ואם החבית בין החביות בענין שא שאינו יכול להטות אותה במקומה ושם עליה אבן יכול ל לכהגביהה כמו שהיא עם האבן למקום אחר להטותה שם כדי שיטול מעליה וכל זה בצריך לבד החבית ויספיק ל בהטיתה שעל ידי זה תפול האבן אבל אם צריך למקום החבית ולא תספיק לו ההטיה יכול לטלטלה עם האבן שע שעליה לשבות במקומה **שי** עץ שתליץ בה בשר או דגים מותר לטלטל במקומו מחמת מיאוס כך שמעון דשרי אבל במקומו מחמת חסור בגו כר שהדליקו בה באותה שבת לא קיימא לן כוותיה ואסור אפילו לאחר שכבה אבל בב בכל שאר דבר קיימא לן כך שמעון דלית ליה מוקצה א אלא בגרונרות וצמוקים שהעלם לבגליטען והן מסריח מסריחות קודם שיתיבשו דכיון שיודע שיסריחו ודאי ה הסיח דעתו מהם יעור שרחה אותם בידים בהא מורי ש שאסורין אבל שאר כל דבר אפי חטין שזרען ועדין לא השרישו ובכ שכתבו תחת התרכובות מותר לטלטל ומו מוקצה מחמת חסרון כים בגון כלים שחשובין בעיניו ומקפיד עליהם ומיחד להם מקום מורי ר שמעון ואין מוקצה לחצי שבת בין באיסור אכילה בין באיסור טלטול הילכך כל דבר שהיה ראוי בין השמשות אם אירע בו ד דבר שנתקלקל בו כיום וחזר ונתקן שרי אבל כל דבר ש שחוקה בין השמשות אסור כל היום כל דבר שאסור לט לטלטלו אסור ליתן תחתיו כלי כדי שיטול לתוכו מפני ש שאנו הכלי מטלטלין ודומה לוותר שאתר זה הכלי ממה שהיה ראוי תחלה אבל מותר להטותו עליו ובלבד שלא יב יגע בו דבר שמותר לטלטלו והכיח עליו מכעור יום דבר האסור גם התחתין אסור מפני דבר האסור המונח עליו הילכך מטה שיש עליה מעות או אפי אין עליה עתה והיו עליה בין השמשות אסור לטלטלה אין עליה עתה ולא היו עליה בין השמשות מותר לטלטלה אפי יחדה למ למצות והכיחן עליה מכעור יום אם סלקן זהו לרב חלפה אבן רבינו תם אסור היכא שיחדה והכיחן עליהן מכעור יום חף על פי שסלקן ואם יש עליו דבר האסור ודבר המותר בגון המחתה שיש עליה אסור שמותר לטל לטלטל לבדות בו הרוק ויש עליה גם שרי עצים שאסור לטלטל מותר ובגון שדבר המותר חשוב מדבר האסור אבל אם דבר האסור חשוב יותר מדבר המותר בטל אב אצלו ואסור לטלטלו **שיא** מת שמוטל במקו שירא עליו מפני הד הדליקה ר ש מת לטלטלו טלטול גמול ולרב אלפס דווקא טלטולמן הצד ואח הדאש זל השכי לרברי רשי ואם מוטל בחמל אורביוני כגון שהיו מסריח אם יש לו כבר או תינוק מניחו עליו ומטלטלו על ידו אפי מרשות היחי לברמלית והאממזל כתב שמוטל להוציאו לברמלית בלא כבר ותבוק מעל ידם כדי למעט ההוצאה שלא אמרו על ידי כבר ותבוק אלא ב ברשות היחיד מחמה לאל וכתב עוד שזרחה שמותר לה

טפחים וזין באיפועה טפח פי' שאין כל צד וצד מתפשט
 למטה להתרחק טפח מכבד' אחצני' מרהיבו שזין כרחב'
 למטה שני טפחים שאינה עשויה לישן תחתיה אלא לבני
 ומיירי כמי' שאינה יורדת למטה טפח בזקיה בלא שיט'
 לאחר שכלה השיפוע אבל אם יש בגג טפח או בפחור
 משלשה סמוך לגג טפח או שיט' באיפוע טפח או שיורד
 טפח בזקיה אסור לנטותה ואם כרך עליה מאתמול חוט
 או משיחה לנטותה בו מותר אפי' אית ביה כל המי' מכל
 מקום במקום שאין בו תורה לא שריק על ידי כריכת ח
 חוט שלא יבא ללול בה טלית כפול' שקושר בין שני כות
 כותלים והיא משלכת ונובעת בארץ וככנס לישן תחתיה
 לא יעשה לכתחילה ואם כרך עליו חוט או משח' מותר ל
 לכתחילה ופי' רב אלפז אפי' אין בגג טפח לא יעשו לכת
 לכתחילה ואם הראש זל כתה ודאי' אם אין בגג טפח ולא
 אחד משאר דברים שאוסרין בבילה מותר לכתחילה כמו
 כילה אלא מיירי שיט' בגג טפח או אחד משאר דברים
 האסורי' בבילה הילכך אסור' ואפי' הכי' אם כרך עליו חוט
 או משח' מותר לכתחילה וילן הדרוש התלוי לפני הפתח
 מותר לבטותו ולפירקו שאין אהל עראי בלא עשיית גג
 היבא שאינו טל' להתיר בגד שטוחות על פי החבית לבס
 לבטותו לא יטמאנו על שני כולו משום אהל אלא יניח קצ'
 ממנו מנגל' **שי** והא' אינו כיצוד בו פטור אבל
 בו חייב וא' יסן סומא חייב' חולה או זקן פטור כל
 דבר שבמינו כיצוד חייב עליו אין במינו כיצוד פטור א'
 אבל אסור הילכך זבובים אעפ' שאין במינן כיצוד אסור
 לצודן לכן כתב בעל התרומות שאסור לנבול בשבת הת
 חתכה שיט' בו זבובים אלא ית' סבין או שום דבר בין מכ
 משהני' לתבה צמין שיוכלו לצאת משם וכראיה לי' שאין צ'
 צריך לרקדק בזה שאין הזבובים כיצודין בתבה שאם בא
 לשתית התבה ולטלטל' יברחו ולא דמי' לזבובים בכורת דק
 דקתמי' טרסין מחללת על גבי הכורת ובלבד שלא יכוין
 לצוד כי הכורת קטנה היא והדבורים כיצודין בה ועוד
 דכחור' גפה קטמ' ובלבד שלא יכוין לצוד אלמא כי לא
 מחמין שרי' צדי' שכלם לתוך הבית וכעל אחד מפירו חייב
 ביצי' שנים פטורין לא יכול אחד לבטל שנים חייבין
 יט' הראשון על הפתח ומלאו ויט' השני בצדו אעפ'
 הצד הראשון וזהלך לו השני פטור' ומותר' והראשון
 חייב הצד כחם לרפואה חייב ואם בשביל שלא יטמאנו
 מותר לכתחילה שומה שרצים האמורין' בתורה הצדן
 שרץ שלא פירס אם צריך להם אם לאו חייב והחובל
 בהן אף על פי שלא יצא מהם דם אלא כצד פחת ה'
 הצד חייב ושאר שרצים אינו חייב החובל בהן אל
 אלא אם כן יצא מהם דם והצדן לצוד חייב ושלא ל
 לצוד פטור אסור לצוד פרעוש ודוחף מעל הארץ
 או גל' בגדי' אבל אם הוא על כשרו אעוקצו מותר
 לצד' ואסור להורגו אבל כיפה מותרת' והורגד' ו
 ושי' מילי' בלוקחה מעל כשרו אבל המשרה' בגדי'

אסור להורגו גם כיפה אלא יבא להורג פרעוש ודוחף
 במפ' א' בגדי' בזירה הריב' כיפה אטו הריב' פרעוש אבל
 במפ' א' ראשו מות' להורג כיפה ולא בזריקן אטו הריגת
 פרעוש שאינן מצויות בראש וה' יוסף פי' שהשחור הוא
 כיפה והלבן הוא פרעוש ורת' פי' איפכ' צהב' כרב' חומס'
 כהרגין בכל ענין שמעדי' להזיק דבוב שבמצרי' ושרעה
 שבכניה עקרב שבהדי' וכחש שבארץ ישראל כלב שוט'
 בכל מקום ושאר מזיקים אם רצין אחריו מותר להורגן
 ואם לאו אסור להורגן כחש ועקר' דורסן לפי תומנו הוא'
 והן מזיקי' מותר וכן ברוב שלפניו יכול לדרו' עליו ולא
 חייב' שמה' ישוה גמול' כי' שאינו מכוין לכך וככתה הר'
 מאיר מרומבבורק שאין לשפשו בגליו דלא קחמר חנח
 דורסו אבל לא לשפשו וכן כתב הרם במזל' לא ידוק על
 גבי קרקע וישוף בגליו דלא קאמרינן אלא דורסו אבל
 מותר לדרוש רוק שעל גבי קרקע לפי תומנו **שי**
 כל קשר העומ' להתקיי' לעולם חייב' חטאת
 על קשירתו והתרתו בין אם הוא של חומץ או של הדייט
 והעומד להתקיים שבעה ימים פטור אבל אסור' ולפירק
 של מצה כגון שקשר למד' שיעור אחד משיעוריו וצרה
 מותר לכתחילה וכתב השפר התרומה' דצועות שקושרים
 באב' ואי' מתירין אותן אלא כשמחליפי' המכנס' אסור'
 לקושרן בשבת וצועות שכתב' שעל הכתף שמהדקי' שהן
 הכבד שיצאו אסור' להחזיר' חייבין שמה' יקשור מתירין
 בית הצאור מקשר שקשרו כובשם אינוקשר של קיימא
 אבל אין פותחין אותו מחדש דמתק' מחד הוא נזקק'
 דלי' לבור אף בחבל ולא חייבין שמה' יטלטלו שם ויהיה
 של קיימא והוא שיהיה חבל של גרדי' אבל חבל דעלמ' לא
 ועכביה מותר כחבל דעלמא דלאו קשיטה הוא קושרין
 חבל בבני' הפרה בבני' שלא תצא אפי' בשני ראשי' הפתח
 ולא חייבין שמה' יתיר ראש האחד ויוציאו הדרך פס
 ויניח ראש השני קשור מטלטלי' חבל גרירי' לקשר באב'
 וצרה ולא חייבין שמה' יתיר ראש האחד ויניח השני
 קיי' אבל חבל דעלמ' לא **שי** המעלל בשבת
 חייב ולענין המתבשל פלגיו ר' מנחם
 סבר אם כעשה בצונג מותר אפי' בו ביום בין לו בין לא
 לאחר' אם כעשה במזיד אסור בו ביום אפי' לאחרים ול'
 ולמוצאי שבת מותר אפי' לו ור' יהודה סבר בצונג מותר'
 למוצאי שבת אפי' לו בו ביום אסור אפי' לאחרים ורמז'
 אסור לו עולמית ולאחרים מותר למוצאי שבת ורב' יוח
 יוחנן הסבדר' סבר בצונג אסור לו עולמית ולאחרים מו'
 מותר למוצאי שבת ובמזיד אסור לעולם בין לו ובין לאחר'
 לאחרים ופסקו הגאונים כרבי יהודה דבמזיד אסור לו
 לעולם ולאחרים מותר למוצאי שבת מיד ואין צריך לה'
 לחמתין בכדי' שיעשו ובצונג אסור בו ביום וצ' לאחר'
 ולערב מותר גם לו ורבי פסק ורבי מאיר דב' צונג מותר
 אפי' לו בו ביום ובמזיד אסור בו ביום אף לאחרים ו
 ולערב מותר גם לו ויראה שאין הלוק בכל מעשה ש'
 שבת אבל בעל' יתרומות כתב דווקא עמבאל' צ'
 שבת בצונג מותר אעפ' לו

התחנה וכו' ופיתחין בה שמונים אותה וע' קדים אות' בין כוונתו בה אפילו יש בה ציר שירה תבה ומגדל שפתי שפתייהן מן הצד ושי להם שני צירין אחד למעלה ואחד למטה אם יצא התחתון כולו ממקומו אסור להחזירו שם שמה יתקע חבל אם יצא מקצתו דוחקו עד שמחזירו למקומו כיון שהעליון כשאר במקומו בקל יכול להחזיר התחתון אבל כשיצא העליון אסור אפי' לדחוקו ולהחזירו למקומו מטה של פריקים אסור להחזירה ולהדקה ואם תתקע חייב חטאת ואם היא רפוייה מותר לבתחילה וראי וראיתי כתוב על שם ה'ס מדרובבורק דהוא הדין כוס של פריקים אסור להחזירו אלא אם יהא רפוי וכראה דכ דכוס אין דרך להדקו כל כך ושאי בכל ענין קודם שנסברה מותר לסומכה בחרכות המטה שהן כלי כרי ש אלא תרד יותר אבל לא כרי שתעלה דאם כן הוה ליה בגופה והוא שהיו רפויין שיכול לטלם כשירצה אבל אם ה מהדקם שם אסור חצר שנתקלקלה בימי גשמים יכ יכול לזרות בה תבן ולא חשיב כמוסיף על התבן וכ ובלבד שיטפה שלא יזרה לא בסל ולא בקופה אלא במ בשולי הקופה שיהפכה ויביא התבן על שוליה

שיד

אין בגין וסתירה בבגים והני מילי שאינו בגין ממש בגון חבית שנסב שגשגיה ודיבק שגשגיה בזפת יכול לשברה ליקח מה שג שגשגיה ובלבד שלא יבין לבוקבה נקב יפה שיהא ל לה לפתח דאם כן הוה ליה מתקן מזה אבל אם היא שלמה אסור אפילו לשברה ואפילו נקב בעלמא אסור לבקוב מחדש ואפילו יש בה נקב חדש וכו' להחזירו אסור היה בו נקב ונסב' אם הוא למטה מן השמרי' אסור לפיתחו דכיון שהיא למטה וכל כוונת היין עליו צריך סתימה מעליה ואחרי כן כפתח מחדש למעלה מן השמרים מותר לפתחו מותר להתיר ראש המגו המגופ' בשייף דלאו לפתח מכיון כיון שמסיר ראשה אבל לבוקבה בצדה אפילו ברומח שגשגיה נקב גדול ואינו דומה לפתח אסור דודאי לפתח מכיון כיון ש שאינו מסיר ראשה והני מילי בצדה אבל למעלה מותר לבוקבה דלאו לפתח מכיון שאין דרך לעשות פתח ל למעלה מפני עפר וצדירות שיפלו בה אבל בצדה א אסור דלפתח מכיון כדפריש' חותמות שגשגים כגון שירה תבה ומגדל שהכסוי שלהם קשור בהם בחבל יכ יכול להחזירו או לחותכו בשיף או להחזיר קליעתו וכ וכתב הר' פרץ אבל היתדות שנועלין בהן אסור לה להחזיר דהוי כבגין גמור וכתב אה' הרמ"ם ז"ל ודון דדוחקא בעין קטירת חבל וכיוצא בו אבל פותחת ש של עץ ושל מתכת אסור להפקיע ולשבר דכב' ממי שייך בגין גמור וסתירה גמורה וכשפר המצות קטן כתב וכשכירת פותחת של תבנית כחלקו בה הר' חלבו אלעזר מתיר והרב רבינו יצחק אומר ומיהו על יד די גוי יש להקל עד כאן ושם קרקע כגון דלת של כורב שקשור בו חבל יכול להחזירו דלאו קשור של קי מזה הוה שהרי עומד להתיי' אבל לא מפניו וחוקק נעמו

סתירה אסור לחזיק שפופרת וליתנה בבקב שבהבית כ כדי שיקלח היין היתה חתוכה כבד מותר ליתנה אפילו לא כתבה שם מעולם וכל שכן שמותר להחזירה אם היתה שם וכתבה עלה של הדם אם הוא קטום ויש לו הרבה מה קטומים מותר ליתנו בבקב במקום מרוב כדי שיקלח היין ואם אין לו אלא אחד אפי' אם קטום ועומד אסור ל ליתנו שם אסור ליתן שגשגיה או שומן שהוא עב בבקב החב החבית מפני שהוא ממרח חבית שניקב והיין יוצא ממ מממ אסור ליתן בו בר של שום לסותמו ואם הוא מער' אומר שנותנו שם להצניעו אסור לאכילת דעלמא ולצורב מדרבנן שרי **שמו** אסור לעשות אפי' אהל ע עראי בשבת ויט' ופי' רש"י שאין אסור עשיית אהל אלא בגבולא במחיצות וד' פי' דבמחיצה כח כמי אם עושה אותה להחזיר סוכה או להיתר טלטול אסור אבל אם אינו עושה אלא לצניעות בעלמא מותר עדים ש שתיקעין ראשן האחד בדופן השנינה וכופפין ראשן הש שני בדופן השני של השנינה ופירשין מחצלת עליהן ל' אם יש ברחבן טפח או אפי' אין ברחבן טפח ואין בין זה לזה שלשה טפחים חשיבי כאהל ומותר לפרוס בשבת מ מחצלת עליהן דהוה ליה תוספת אהל עראי ושאי ואם ל לאו הוה ליה תחלת עשיית אהל ואסור וכן מחצלת פרוש' כדי טפח מותר לפרוסה כולה בשבת דהוה ליה תוספת א אהל עראי אבל אסור לפרוסה בתחלה בשבת כוריה ונלמ מלמעלה למטה שרי ממטה למעלה אסור פרי' מטה שם כשמעמידין אותה אסור ליתן הרגלים ולתת הקרשים ע עליהם אלא ימים הקרשים תחלה ואחר כך יתן הרגלים תחתיהם ופי' התוספת שלא יתכן לאסור זה אם לא יהיו הרגלים ר' דפין מחוכרין כל' דופני התבה שאין העולם בזהרין ליתן השלחן על גבי הרגלים בשבת וכן מטה שמו שמועמידין אותה ואחר כך פורשין עליהם עוד דמי לא לאהל ואסור להעמידה ולפרוש עליה ואם פרס חייב חט חטאת אבל מטה כעין שלנו אם היתה זקופה או מוטת ע עלצדה מותר להוסיף על רגליה דלאו מדי עבד וכן כסא העשוי פריקים וכשרונים לשב עליו פותחין אותו והעור כפתח וכשמסירין אותו סוגרין אותו והעור ככפל מותר לפתחו לבתחלה וכן כשמסדרין חביות זו על גב זו אחת על גבי שתים אוחז העליונה בידו ויסדר התחתונה ת תחתיו אבל לא יסדר התחתונה תחלה והעליונה עליהם אבל אכבים של בית הכסא מותר לחדן וכתב הרמב"ם ב בשם התוספת' שלא אסרו אלא בבי האי גונא שצריך גזר לחזיר של מטה אבל אין צריך לחזיר של מטה שרי על כן מותר להניח ספר אחד מכאן ואחד מכאן ואחד על גבי גביהן משמרת שכולין אותה לתת בה שמרים לסבב ומו מוהיחין פיה לכל דר חשיב עשיית אהל ואסור לטוותה כ כילת חתבים והיא כתיבה על שני עצים זקופים ובלטי מהמטה אחד לראש המטה ואחד לרגליה וק"ל כתן ע עליהן והביל' פרושה עליו ויורדת לכאן ולכאן מותר ל לוח והוא שלא יהא בגב רוכב טפח והיא כפחות מ' טפח פמו' לבגד טפח פי' שאינו מתרחב' טפח עד לאח' טפח

עם שמרין במסכמת לסכנו ואין בו משום בורר ומשום
ליבון כמי ל'כ' דמשמרת עשויה לכך ואינו חושש לליבונה
אלא במורד שחושש לליבונה אסור ליבון וכשאר משק'
חוז ממים דלא שייך בהו ליבון שרי וכשמשכין היין ס'
במורד צריך לזהר שלא יעשה כגומה ל'כל היין אלץ יש
ישפוך עליו והוא יסקע מעצמו וכן מותר לסכנו בבפי'
ובל'ג' שלא יגביה הכפיפה משולל הכלי טפח משום אהל
אלא אסור ליתן קסמין על פי הכלי ולסכנו עליהם דמי ל'
למשמרת והרס במו'ל' לא התיר חפלי בבפיפה וסודר אלץ
יין שאין בו שמרי' ומים צוללן אלץ' לסכנו במשמרת חפלי
צוללן או בבפיפה וסודר מים עכור' ויין שיש בו שמרים
אסור ואינו כדאח' כן ודבריו חל' הר'אש' זל' אלץ כדפריש'
מות' לערו' בבחת מכלי לחבירו ולא חשיב כבורר ובל'ג'
שיכרין שמיר' שיפסוק הקילוח ומתחילין הכיצו' לטפוח
שיפסוק שאם לא יפסוק חשוב כבורר מה שבורר הכיצו'
מתוך השירי' מסכנת שבת' בה חרדל לסכנו מות' ליתן ב'
בה ביצה אעפ' שהחלמון יורד למטה עם החרד' והחלבון
נשאר למעלה עם הפולת לא חיישינן כבורר שהחלבון
והחלמון שניהם אובלי' הם ואין כותבין אותו לתב' אלץ ל'
לתקן מראה החרדל הילכך לא חשיב כבורר אובל מתוך
הפולת **שב** זיתים וענבים אסור לבוחטן וא'
ואם יצאו מעצמן אזורין ואפי' עומדין לאכ'
לאכילה דלא הוה לן למיחס שמח' ישחוט אפי' הכי כיון ש'
סדוכן לשתייה חיישינן שמח' ימלך עליהם לשתייה ואם כ'
נתרסקו יפה מערב שבת מותר' המשקין היוצאין מהן כ'
בת' בעל התרומו' בגית מל' עבדי' שבעטו אותה במקל'
אין זה נתרסקו ואסור היין היוצא מהם ואם יש בגית י'
יין צלול שיו' מערב שבת מותר' שכל יין ויין שיוצא בשבת מ'
מן העבדי' מתבטל כיון שיצא מערב שבת ומטעם ז'
זה ממי מותר' לשתי' יין מן החב' שממלא' אותו עבדי' שלמי'
וכותמי' יין עליהם ולחל' זמן מתבקעין ויוצא מהם יין אף'
בשבתקעו כל מה שיוצא מהם מתבטל כיון שיש בו תו'ת'
ורמזי' חס' לבוחטן ואם יצאו מעצמן אס' עומדי' לאכילה
מות' ולא חיישינן שמח' ימלך עליהם לשתייה כיון דרובן ל'
לאכילה עומדי' לשתייה פסול חיישינן שמח' ישחוט ואף' כל'
השירי' מותר' לבוחט' הא דאמ' רב אוחט אדם אס'
אשכול של' עבדי' לתוך קדרה פי' שיש בה אובל וחזק לית מ'
משקה הבא לאובל ולא לתוך הקערה פי' שאין בה אובל וה'
והנה לית משקה הבא למשקה ואסור וכן הא דאמ' רב חסד'
חולב אדם עו' לת' הקדר' אלץ לא לתוך הקערה פי' שח'
שאינו הלבה וכן הסוחט כבאי' ושלוקן מפגי סגרי' למימיה'
בתב' שחייב חטאת אפי' לתוך הקדרה אלץ רב אלמש פסק'
שחוט' אשכול וכבאי' ושלוקן לתוך הקדרה ולבתחלה א'
אפי' למימיהן אלץ לתוך הקערה פגור אלץ אסור ולגופן'
שאינו צרי' למים ואינו מכין אלץ לתקן לאכילה אפי' לת'
הקערה מותר' וחולב אדם עו' לתוך הקדרה ב'א' קאמ' ולב'
מותר וכן התיר הר' יוסף לשח' בוסר לתוך האובל ואף' ה'
הר'אש' זל' כתב בתא' שאלה על סחיט' בוסר לתוך הקע'
שיש בה אובל מי יכביס ראש' בין החרים הגדולים ויחמ'
לע

והמחמיר תבא עליו ברכה והתיר לבחוט' ל'מוכי'ס' וזהר'
לבחוט' רמזים חפלי ל'צורך חולה אס' לא שיהא בו סכנה
ודת כתב דבוסר ודאי אסור דלא שרינן אלץ באשכול של'
ענבים שראוי לאכילה אובל בוסר שאינו ראוי לאכיל' ואפי'
האובל בטלה דעתו והו' כבורר אובל מתוך פולת אין'
מרכקין השלב והבדר אלץ כותבין הוא לתוך הכוס או לתוך'
הקערה ואינו חושש אעפ' שמתמחה כיון שאינו עושה בי'
בידים שרי על כן צריך לזהר בחור' כשכונטין הידים שלא
יהא במים לא שלב ולא ברר וה' מחיר' ורוב כבורר התיר
להטיל מי רגלי' בשלב שדימה אותו לרדיסת הרגלי' שדירס'
אותו ברגליו ואינו חושש ואף' הר'אש' זל' מזהר בדב' שאינו
דומ' לרדים הרגלי' כי על ידי השת' ודאי כימנח ואפי' העור'
כת' שמות' לשבד הקרח כדי לטול המי' מתחתיו בת' בעל'
התרומו' שאסור לפסוק הידי' במלח בשב' לפי שהוא כימנח
והו' כולר הסוחט בגד להוציא מי' שבו חייב הילכך אסור
לפרוש סוד' על פי החב' ולית' על גביו הכלי שדולק בו שמ'
יבא לידי סחיט' אלץ בגד העשוי לפרוש עליו מותר' שאי'
שאינו חושש עליו לבוחטו ואסור להדק מוכין בפי חבית'
שים בו משקין שמח' יבא לידי חסיטה שפוג חין מקנחין
בו אלץ אס' כן יש בו בית אחיזה מוס' בזירה שמח' ישחוט'
חבית שפקקו בפקק שלפשתן לבתום הכקב שמוציאין מ'
ממנו היין התיר בערוך להסירו בשבת אעפ' שאי' חפסר'
שלא יסחוט והוה ליה פסיק רישיה וקיימ' לן כל פסי' רש'
אסור אפי' הכי הבא שרי כיון שאינו כהנה בשחיטה זו ש'
שהרי היין נופל לארץ והו' פסיק רישיה דלא כחליה ושרי'
אלץ אס' היה כלי תחתיו לקבל היין אסור ור' היה אסור
אפי' איבא דלא כחל' ליה **שבת** חבילי פחה
וחבילי אובל וקורכית הב' הכבים לעצ'
אין מסתפקין מהן הכבים למאכל בהמה מסתפק מהן וק'
וקוטס ואובל ביד אלץ לא בבלי ומולל בראשי' חבבעותיו
אין עושין מי מלח הרב' ביחד לתת לתוך הכבשים שכו'
שעושהו כדי להתקיים דמי לעיבור שהמלח מקיימו אלץ
יכול לעשות ממנו מעט לתת לתוך התבשיל ואם כותבין ל'
לתוך שכי' שלשי' מלח אסור לעשות ממנו אפי' מעט אסור'
למלח חתיכת צנן ד' אונ' ביחד אלץ מטביל כל אח' ואח'
לברא ואובלה אלץ בצים מותר' למולחן בתב' הר' שחזק'
שאין למלח ביחד הרבה פולי' וערשי' שכתבאלו בקלפת'
מותר' לרוך פלפלין בשבת בקתא של סכין אפי' הרב' ביח'
כיון שהוא דרך שיכני אסור לחתוך הירק דק דק שדומה
לטוחן ואסור לרדות דבש מהכוור' שדומה לתולש קמח'
של קליות ששתייבש בתב' ועושין ממנו שתייתא אס' הוא'
עבה אסור לגבלה הרבה ביחד אלץ מעט מעט ואם הי'
רבה מותר' לגבלה אפי' הרבה ביחד על ידי שיכני ומיהו'
השיכני שית' קמ' תחל' ואח' כ' חומץ שבת' דר' לית' החומץ'
תחל' חרד' שלש' בער' שב' למח' יכו לערבו בי' ביד בי' בכלי'
ונות' לתוכו דב' ולא יטרו לערבו בכח אלץ מערבו מעט'
מעט שחלי' שדח' מער' שב' למח' כות' יין וחומ' ולא יטרוף'
אלץ מער' וכן שו' שדכו מע' ש' למח' כות' לתוכו פי' וברסי'
ולא יטרו' אלץ מער' וכע' התרומו' כתב כל מה דשרי' לע

דמעיקרא חזי לבוס אכל חסוחט או שאר מלאכות דמע
דמעיקרא לא חזי כלל כגון שהדליק נר אפילו בשוגג א
אסור לו באותו שבת השוחט לחולה בשבת לא שכל חלה
מאתמול לא שכל חלה היום מותר לבריא לאוכלו חי וכלא
מליחאכל המבשל לחולה אסור לבריא שאם ירבה בשבי
בשכילו כשה שאסור לבשל באור כך אסור לבשל בתולדו
האור כגון לית ביצה בצד הקדרה בשביל שתצלה ואפילו
בתולדות חמה למי אסור כגון סודר שנתחמם בחמה א
אסור ליתן בו ביצה כדי שתצלה בזיר הטו אור אכל בח
בחמה עצמה כגון ליתגה בחמה או ליתן מים בחמה כד
כדי שיחמו מותר ואסור להטמינה בחול ובאבק דרכים
כדי שתצלה אפילו תבשל שנתבשל פבר יש בו משום בישול
אם כגון כבד אכל בעודו רותח לא ואם לא כתב
כתבשול כל שרבו אפי' כתבשול כמאכל בן דרוסא שייך בו
בשול אפי' בעודו רותח והכי מילי שיש בשול אחר בשול ב
בתבשיל שיש בו מרק אכל דבר יבש שנתבשל כבר מותר
לערותו בחמי בשב' דתקן כל שכל בחמי מלפני השב' פ
שנתבשל כבר שורין אותו בחמי ומקלי לה בתרבות דר
אכל שנתבשל כל שרבה והיתה יבשה וכל שלא בא בחמ
בחמין לפני השבת אין שורין אותו בחמין בשבת דחש
במבשל אכל מדיחין אותו בחמין חוץ ממליח היטב וקו
וקוליים האספן פי' דב קטן שאין צריכין אלא בישול מ
מעט הדחתן הוא גמר בשול וכתב הר' אליעזר ממין
אעב' שאין בישול אחר בישול בדבר יבש בדבר שנאפה או
בצלה יש בו משום בשול אם בשלו אחר כך במשקים וא
ואסור ליתן פת אפי' לתוך כלי שני שהיד סולדת ותימאלמה
אסרו בכלי שני ואפשר דמדתא ליה למלא דקאמר בגמרא
לחד ליטבח שמבשל אפי' בכלי שני ואינו כראה לאוסרו בב
בכלי שני וכתב הר' פרץ שבהפייה אחר אפייה וצלייה א
אחר צלייה וי"ח שגם זה אסור לדברי הר' אליעזר ממין ו
כתב שאפי' לדבריו אין אפייה אחר אפייה ולא צלייה אחר
אחר צלייה כלי שיש בו תבשיל קר אסור ליתגו על גבי ק
קדרה הטמונה כדי להתחמם אם הקדרה חמה בעכין ש
שהעלין יכול להתבשל ואם אינו יכול להתבשל מותר אם
אין בו דבר קדוש אכל אם יש בו דבר חס יכול ליתגו כדי
שישמר חמו כלי ראשון מבשל אפי' לאחר שהעבירו מעל
האש הילכך אסור ליתן בו אפי' בצר שור אעפ"י שצריך ב
בישול רב ואינו מתבשל לחלוטית סבו מתבשל ומותר לית
ליתן בו מלא שאינו ממהר להתבשל מיחס של נחשת שה
שהעבירו מעל האש ואין בו מים או שיש בו מים חמין
לא יתן בו מים מעטים מפני שהן מתחממים
אכל כותן בו מים רבים להפסידם אפי' אם מפעפעין א
אותו מחזקין אותו שרי כיון שאינו מכין לכך כוס ש
שהריק בו מים חמין מכלי ראשון לשתייה מותר לערב
עמהם צונכין בין שיתן חמין שבו לתוך הצונכין או שי
שיתן הצונכין לתוכו אכל ספל שיש בו מים חמין לרחיצה
אפילו הוא כלי שני אסור ליתן בהן צונכין דכיון שהם
לרחיצה פתמה חמין הן הרבה ומתבשלין הצונכין שמע
סמערבין בהן אכל לערות מהם לתוך צונן מותר דתת

רתתאה גבר וכן הדין בכלי ראשון והוא לשתייה שמוות
שמוות לערות ממנו לתוך צונכין ואסור לערות צונכין
לתוכו והכי מילי מעט צונכין אכל אם הן מרובין ואין
יכולין להתבשל בהם אלא להפיג צונכין מותר מותר ל
ליתן קיתון של מים או של שמן כגד האש להפיג צין כתן
ובלבד שיתבס דחוק מן האש בעכין שאינו יכול להתחמם
להתחמם באותו מקום עד שתהא היד סולדת בו דהיינו
כל שכריסו של תינוק ככזיה בו אכל אסור לקרבו אל האש
למקום שיכול להתחמם שתהא היד סולדת בו ואפי' להכניח
בו שעה קטנה שתפיג צנתו אסור כיון שיכול להתבשל ש
שם וכן מותר ליתן הקיתון בכלי שני שיש בו מים חמין
אכל בכלי ראשון אסור ליתגו ואסור ליתן אכסבארא אפי'
ברחוק מקום מפני שהשומן שבה שנקרש חוזר ופוחה
והוא ליה טלד ואסור ובספר המצות התירו כיון שאינו ע
עושה בידים ואף הראשון אסור וכן כתב בספר התרומה
שיט הבורר חייב והכי מילי בבורר בגפה וכן
וכברה או בורר לאוצר אפי' ביד אכל ב
בידו כדי לאכול מיד מותר הילכך היו לפניו אוכלין עש
פפולת שלהן בורר בידו לצורך אותה אכילה ואם בירר י
יותר חייב בקבוק ובתמחוי לא יברור ואם בירר פטור ו
ואם בירר בגפה ובכברה חייב חטאת וכיצד הוא בורר ו
אם יש טורח בבירית האוכל יותר מבירית הפפולת בור
בדרכו לזרוק הפפולת ואם יש יותר טורח בבירית הפ
הפפולת כגון שהוא דק ~~אכל~~ אכל ומיח הפפולת וכל
זה כשהאוכל מרובה על הפפולת בבמותו ומשכחת בזה
באוכל מרובה שאפי' הכי יש טורח יותר בבירית הפפול
כגון שהוא דק בדפרש' אכל אם כמות הפפולת מרובה
אסור אפי' לטלטלו שהאוכל בטל ברוב הפפולת ואין לזו
ובטנים שנסתברו ועדין מעורבין בקליפתן חשש' שהק
שהקליפת מרובות על האוכל לא מיקרי פפולת מרובה
על האוכל כיון דאורחיהו דהכי והוא כמו שזמר לפנינו
ותורמוס קאמר בגמרא דאפי' אוכל מתוך פפולת אסור
ויהיה טעמא משום דסקלי ליה ו' זימכין ואי לא סקלי ליה
לאוכל הוה מסרה לכך חשיב אפי' ברירת אוכל בבירית
פפולת ולפי זה תורמוס שלגו שאין דרכן בכך מותר ל
לברור מתוך הפפולת היו לפניו שני אוכלין אותו ש
שרוצה לאכול עתה חסוב כאוכל והשני חסוב פפולת וי
ואסור לברורו אין מוללין מלילת בשבת אלא מוללין
בשינוי מעט בראשי אצבעותיו היו לו מלילות מערה
שבת מכפח מיד ליד ואוכל אכל לא בקבוק ותמחוי ה
שורין כרשיכין פי' שמציק מים עליהם בכלי כדי להסיר
הפפולת ולא שפין אותן ביד כדי להסיר הפפולת דהו
ליה בבורר אכל כותבן בכברה אעפ"י שפעמים נוסף הם
הפפולת דרך נקבי הכברה משמרת שמכניס בה שמרי
בה שמרים אפי' תלויה מערב שבת אסור ליתן בה שמרי
לסכמו משו בורר אכל היו בה שמרי מערב שבת יכול ליתן
עליהם מים כדי שיחזרו צללין ויין או מים שהן צללין
יכול לצבן במשמרת ואין כאן משום בורר כיון שהן צ
צללין אכל עכורין לא וכשעת הגיעות שדרך לשעת
היין ע' ור קצת יכול ליתגו

השור ואינו ראוי עוד לחמור אסור לגרוף האבנים לבני
שור של פיוס אפי' באבנים של כלי גזיר' אסור של קרק' דאית
לאמורי' ביה גומות ואסור גם כן לשלוק התבן ומלפביל
שבר מותר לממן גוי בשבת אעפ' שביום טוב
אסור ומותר ליתן לו מזונות בחצר ואם ג
פולן ויצא אין כזקקין לו ודווקא שהגוי בחצר אבל אם עומ
בחץ ופוטט ידי' לפנים שידוע הוא שיוציאו או ליתן לו
אחר חפצים שדרכן להוציאן אסור אפי' אם יעמוד בפנים
או אפי' אם החפצים של הגוי שהרואה שכותן לו אינו יוד
יודע שהחפצים של הגוי פת של גוי שחאפה בשבת רת' א
אזר אותו דמחא כחון פיוס וכצא שהחא מוקצה רבין
השמשא לא היה ראוי ובש' התרומה כת' פכים לאיסור ול
ול' יתר ואח' הראש' ז' כת' ולי כראיה להיתיר דאפי' היה ק
קמח או עיסה בין השמשא לא הוי מוקצה כיון דגמרו ב
בידי אדם והטחיכה והאפייה אינה חוסרת כיון דבשכיל
גוים היא גוי שער דגים או לקט פירות או אפה פתאו ב
בשל לעצמו כת' ספר המצות יש מתירין כמו שאר מלאכה
שעשה לצרכו ויש אסורין כמו פירות הנושרין שחאסרו
אפי' בשדו מאלהין דברר מאכל החמירו טפי והכי מוס
מסת' דאסור' דלא גרע מחאסרו מאלהין ואפי' אם הם ספק
אם לקטן או עד היום אסורין בו ביום אבל לערב מותר
מיר חפי' אם ודאי לקטן ועד היום ואם לקט ועד בשכיל
ישראל אסורים לכל בו ביום ולערב כבדי שיעשו וכן כמי
אם עד ולקט בשכיל ישראל וגוי צריך להמתין לערב כבדי
שיעשו ואם ספק אם לקט בשכיל ישראל אם לאו אז שרי
שידוע שלקט לצורך ישראל ואין ידוע אם כלקטו היום
אם לאו אסורין בו ביום ולערב כת' בס' ה' שמותרין מיר
כיון שהחא ספק ודבר שאין בו חשש צידה ומחורר אלא ש
חושש שהובא מחוץ לתחום אם הביאו הגוי לעצמו מותר
אפי' בו ביום ואם הביאו בשכיל ישראל אסור בו ביום ל
למי שהובא בשכילו ולערב כבדי שיעשו ולאחרים מותר
בו ביום ואם הוא ספק אם הובא מחוץ לתחום אם לאו מ
מותר לערב לאלתר אפי' למי שהובא בשכילו לרי' ולרי' גם
בזה צריך להמתין כבדי שיעשו גוי שחילא מים לבהמתו
מותר שהיא רשות היחיד לרי' יכול ישראל להשקות לה
לבהמתו והוא שאין הגוי מכירו דלי' למיחש שמח ירבה
בשכילו ואם מילא לצורך בהמת ישראל אסור לכל' בכל
מיכ' תש' ויש והאידכא שאין לנו רה' דאוריית' מותר' לאחר
שלא מילא בשכילו ורת' הוה אומ' הא דאשרי' במילא ל
לצור ישראל דווקא לבהמתו אבל הוא עצמו מותר' בהן אעפ'
שהחילא בשכילו כיון שאם היה רוצה היה יורד לבור ס
ושותה ורי' אשר לקט עשבי' לצור בהמתו מאכל ישראל
אם אינו מכירו אבל אם מכירו אסור' וכן בכל דבר דאפי'
למיחש שמח ירבה בשכילו אבל בדבר דלי' למיחש שמח
ירבה בשכילו כגון שהדליק הכר שכבר ח' יספיק לכל או ע
עשה כבש לירד בו אפי' מכירו מותר' דבש' לאחר כבש
למחא ואם לקט בשכיל ישראל אסור' ואם לקט ואחכיל לבחול
ישראל אין צריך למחות בידו לפי שעה אבל אם רגיל ב
בכך צריך למחות ואם עשה ארון או קבר לעצמו מותר'

לישראל ליקבר בו ואם עשאו בשכיל ישראל לא יקבר בו
פולמית ואח' הראש' ז' חילוק בפסקין בין אם הוא בגג
או בפרהסיא אבל הראש' כתב דמקח שהקבר בפריסא
והארון על גביו שהכל יודעין שנעשה לפלגיו אבל אם הא
בגגה מותר לערב ליקבר בו כבדי שיעשה ואפי' הוא
בפרהסיא מותר לאחר ליקבר בו כבדי שיעשה וכן משמ'
בגמרא דמוקד לה בקבר העומד בשד' א' והארון מונח
על גביו אלא שרש' פי' אותו על עשה קבל וארון לעצמו
שאר עומד הקבר בשד' א' במקום שחין דרך הישראל ל
ליקבר שם אז ודאי לא נעשה בשכיל ישראל ומותר ליקב
בו מיר הא לאו הכי צריך להמתין כבדי שיעשו ואם הכי
חילוק לצורך ישראל למוטדו בהם לרש' לא יספר בהם ע
עולמית ולרי' מותרין לו לערב כבדי שיעשו ולאחר מותר
מותרין מיר ודווקא בידוע שהביאן מחוץ לתחום אבל ש
פתחא שאינו ידוע אם הביאם בשבת אם לאו שרי לרש'
ולרי' פתחא כמי אסור אלא אם כן ידוע שהיו בתוך הת
התחום וכן כתב הראש' ז' דאפי' פתחא כמי אסור ואפי'
ואפי' בידוע שהביאן באיסור שהעבירן ד' אמות ברשות
הרבים אפי' הביאן פתח ואם אמר לו ישראל להביאן לו
אסורין לו לעולם ולאחרים כבדי שיעשו ממקום ספק
שהביאן ואח' הראש' ז' הסכים לרש'
שבת אסור לרחוץ כל גופו בשבת ויום טוב
אפי' כל אבר ואבר לבד אפי' במים שהחמו מערב שבת
וייום טוב בין אם הם כבלי או בקרקע ואפי' לשפוך המי'
על גופו ולהשתטף אסור אבל מותר לרחוץ בהם פניו
ידיו ורגליו והכי מילי בחמי האור אבל בחמי טבילא או
בצנכין מותר לרחוץ כל גופו ובשפר המצות לא התיר ב
בחמי טבילא אלא אם כן הם בקרקע אבל לא כבלי ואח'
הראש' ז' התירם בכל עבין אמת המים שהיא חמה אסור
להשתטף לתופה סילוק של עכן אפי' מערב שבת ואם הא
חמשה כה המים אסורין ברחיצ' ובשתיה כאלו הוחמו
בשבת אפי' המים שנכנסו לה מערב שבת לא ישתטף אר
אדם בצונן ויתחמם מיר אחכ' כנגד האש מפני שהמים
שעלו מתחממים לכך צריך לזהר שלא לחמם אידיו א
אבל האש אחר הנטילה אם לא שיעבס תחלה יפה אחר
מותר להשתטף בצונן אחר שכתחמם אבל האש שאין ה
חמים שעלו מתחממים כל כך מותר לחמם בגד ולית
וליתבו על גבי בטנו אבל כלי שיש בו מים חמין אין להם
להיחמו הרחוק כבדי צריך שיעבס גופו יפה כשעולה מ
מן הכהר מפני המים שלא ישארו עליו ויטלטלם ד' חמ
אמות בכרמלית אבל ההולך במער ומסר יורד עליו וע
ועל לבושו שרי אדם מותר לטבול בשבת מטומאתו מ
מפני שנראה כמקד מותר לרחוץ פניו וידיו ורגליו בעפ'
לביכה כתישה וכעפר שלפלין ובמי זית' ובאהלל מע
מע ורב עם הדש ועם עשב שקורין ויאללש ולא חיישיב'
שיסיר השער וכלבד שלא יהא רובה אהלל מרחץ שיסת
שיסתמו נקביו מעש' למחא שבת רוחץ בה מיר אפי' בשב
יט' אסור אפי' להזי' והא' באמבטי קטל אפי' באמבטי גר' של

לעבד משקה בחרדל דיוק' שכתבו מבעוד יום אבל בשבת
אסור לתת משקה בחרדל או בשו' שכתבו מבעוד יום ואם
הראש' ז' בת כסל' הראשון מות' לעשו' חמולין שהוא י'
יין יסן דבש' פלפלין מפני שהוא לעתייה ואין עושי אלוב
אלו נתינת ש' הוא יין יסן ומים כללי' ושמן אפרסמון שהוא
לרפואה אין ש' רין החלתי' לא בפוסרין ולא בצונכין שד'
סדרך לשרתו ולזמנו לרפואה ואם שמה ממנו יום ה'
ויס' ו' וצרי' לעיתים בשבת מות' שכן הוא דרך רפוא'
רפואתו לש' ז' ימים זה אחר זה הילכ' מות' לשרתו בצ'
בצונכין וליתמו בחמה מפני שיש בו סכס' אם לא ישת' מיוכו
שום וצור' ומל' לית שרסקן מערב שבת אם מחוסרין
דיבה אסור לגמול' דיתקן בשבת ואם אין מחוסרין אלא שח'
שחיק' מות' לגמול' בשבת וכת' הרס' צ' מול' לפיכ' מות' לגמול'
שחיק' הריפו' בעץ פרור בקער' בשב' אחר שמורידין א'
חותק' מעל האש **שבב** כינה שכולה בשבת
אסור' לאוכלה ואפי' לטלטל' אסור וא'
ואפי' בתערוב' באלף כולן אסורות ויכול לבזק עליה בלי כו'
כדי שלא תשבר ובלבד שלא יגע בה ושבת של אחר יט' או
לפניו כוללה בז' אסורה בזה וכן שירי פתילה שכתב בשב'
אסור להדליק בהן ב'ט' של אחריו משום הכנה אם לא שם
שכיבה אותן בחול קודם שהדליק בהם דהשתא הוכחו ב'
בחול וכן למדין שכותרו בשבת וכתב אסור להדליקם בי'
ביום טוב שלאחריו שהבינו הוא הכנה שכתב הכיבוני
הן כוחין להדליק בפעם אחרת פירות שנסעו מן האילן ב'
בשבת אסורין בו ביום ולערב מותרין מיד אוכלי בהמה
אין בהן משום תיקון בלי לפיכך מותר לקטוע אפי' בשב'
קש' או תבן לחצית בו שיכני אבל קיסם שאינו אוכלי בהמ'
אפי' ליטול' כדי לחצות בו שיכני אסור מותר לטלטל' עצי ב'
בשמים להריח בהם ולהפיץ בהם לחולה ומולג להריח בו
וקוטמו להריח בו אחד קשין ואחד רבין המחלק לבני ב'
ביתו מכות בשבת יכול להטיל גורל למז' למי שיצא בגורל פ'
פלוני יהיה חלק פלוני שלי והוא שיהיו החלקים שוו' ואפי'
ואפי' עושה אלא כדי להשוותם שלא להטיל קפאה ביניה'
אבל עם אחרים אסור כיון שמקפדין זה על זה יבואו לי'
לדי' שאלה שאסור בשבת ולדי' מדה ומשקל אבל לית' מ'
מכה גדולה כנגד מכה קטנה ולהטיל גורל עליהן אפי' בב'
שבבי ביתו ובחול אסור משום קוביא **שבב**
מותר למור לחבירו מל' לי בלי זה אפי'
הוא מיוחד למדה אבל אסור להזכיר לו שום מדה כגון ת'
תן לי מדה פלונית או פלגית כתב הר"ם במזל' אסור לש'
לשקול כלל או למנות ולמדוד בין בלי מדה בין ביד בין
במכל ומותר למור לחבירו תן לי ביצים ואגוזים במכין
ואומר לחנוכי תן לי ד' ביצים וה' רמונים ובלבד שלא יזכר'
לו שם דמים ולא סכום מדה ולא סכום מכין למור כך ו'
וכך יש לך בידי תן לי כך וכך ויהיה לך בידי כך וכך ה'
המביא כדי יין וכדי שמן לא יביאם בכל וקופה בדרך ח'
חול אלא יביאם לפניו או על כתפו וכיוצא בזה שיטפה מ'
מדרך חול אפי' אין בשיכני קלות במש' ואם אי אפשר לו
לשנות מותר מדיחין כלים בשבת לצורך היום כגון שם

שכשאר לו עדין סעודה לחכול אבל לאחר סעודה שליטת
אין מדיחין וכלי שתייה מדיחין כל היום שכל היום ראוי
לשתייה אבל אסור להטביל בלי חרס' או להטביל מטומאתו
ומותר לשפסף הכלים בכל דבר כדי לצמצח דכיון שאינו
מכוין אלא לצמצח מותר חוץ מכלי כסף ובגדתו שא'
שאסור לשפספו בהן והוא מין עפר המתקשה בחביות
של עץ משמרי' היין מפני שהוא עיקר תקומו והוא גורר
אותו וחייב משום ממחק **שכר** שיפול המו'
את התבן בבירה כדי ש'
לארץ ולא יכניחו במקום גבוה כדי שירד המוץ אבל כו'
כוטל בבירה ונותן לתוך האבוס אעפ' שהמוץ כופל מאי'
מאיליו שרי כיון שאינו מכוין לא ימדד שיעורים ויתן ל'
לפני בהמתו אבל נוקב הוא בכרי בכלי עצמו וממלא ה'
הכלי שלא בדרך המדידה לרש' ולפני' ד' דוקא משער לפ'
לפי אומדן דעתו אבל לא ימדוד כלל אין גובלי המורסן ל'
לפני ההמה אבל מתכין בו מים ומעביר בו המקל פע'
אחת שתי ופעם אחת ערב ומעירו מכלי אל בלי כדי שי'
שיתערב ואפי' כור או כורים יכול ליתן לפני בהמה אחת
ובעל התרומות אסור ליתן בו מים דכתיבת מים הוא גיב'
גיבולו ולא ישרי אלא להוליך בו המקל שתי וערב אחר ש'
שבתן המים מערב שבת ואם הראש' ז' כתב כסברא דא'
ראשונה קשים של שכולים שקושרין בשמים או ב' מקומות
מותר להתירן כדי שתכל מהן ההמה אבל אסור לשפס'
בהן הידים כדר' שעושין באוכלי בהמה כדי שיהו כוחין
לאוכלן דשוויי אוכל בדבר שאינו אוכל שרי לעשותו או
אוכל אבל מטרח באוכלא בדבר שהוא ראוי לאכילה לא ט'
טרח' ביה להבשירו ולתקנו יותר עשים שקצצן מן הדקל
ויש מאכילין אותה לבהמה בעודן לחי' מתירין ומשפספי'
בהן להאכילן לבהמה שאינן ראויין לה בלא שפסוף וכמוצ'
שהשפסוף הוא להן שווי אוכל מתירין הדלועין שכתבנו
מאתמול לפני ההמה ואת הכבלה לפני הכלב' ואפילו כ'
כתבנו היום כד' שמעון דלית ליה מוקצה ואין מחתכין מ'
השחת והחרוב' לפניו בין אם היא דקה או גסה אין חוב'
אובסין הגמול פירוש שמאכילו בידו ותוחב המחכל הרבה
עד שכרא' באבוס במעיו ולא דורסין שדורס לו המחכל
בגרמנו למקום שאינו יכול להחזירו אבל מלעיטו שאינו
תוחב לו כל כך בעימק בגרן אלא עד מקו' שיכ' להחזיר
משם ולא מאמרין העבל פי' לתחוב לו עד מקום שאינו
יכול להחזירו אבל מלעיטין כדפרש' עד מקום שיכול ל'
להחזירו משם ומלקטים לתרנגולים פירו' ליתן המחכל ב'
בפיהם ולא לוכי שוכך ועלייה ואפי' ליתן לפניהם מים
אסור ולא לפני הדבורי' אבל כותבי' לפני חוזין ותרנגול'
וינוכי הדרסי' אות כותבין מזונות לכלב' ולא לחזיר מעמיד
אד' בהמתו על גבי עשב' מחוברי' ולא חיישיכ' שמ' יתל'
מהם ולא על גבי מוקצ' מפנישא יסורו קל וחיישי' שמ'
יתן לה ממנו בידי' ודוק להעמידה שם בידי' אפי' לעמוד
בפני' בעמי' שלא תוכל להטול' אלא דר' שם מות' כוטלי המחל'
מלפני' חמו' וכותבי' לפני שור שאינו כומח' לפני חמו' וראוי
עדיין לשו' ואפי' כוטלי' לפני השור ליתנו לחמו' שכתבנו לפני

ומגלה קצת הרטויה ומקמח פי המכה וחוזר ומגלה קצת
השבי ומקמחה ורטייה עמה לא יקנח מפני שהוא ממזר
פי משה אותה והממרח חייב חטאת אשכנזית שפירשה
מן האגר מחזירין אותה תחת האגר על פי המכה המפיש
מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב חטאת ואם אינו
חושש לעשות לה פה אלא להוציא הליחה מותר לכתחילה
מי שגפה ידו או רגלו צומתה כיון כדי להצמיח הדם אבל
לא בחומץ מפני שהוא חזק ויש בו משום רפוחה ואם הל'
מעונכ אף היין לו כמו החומץ ואסור מי שגמטה פרוק
ידו או רגלו ממקומה לא ישפחה הרבה בטנן סזהו ר'
רשאינו אלא רוחן כדרכו ואם כתרפא כתרפא נישורן ש'
שפירשה רובה וכן צינן שפירשו רובן כלפי מעלה שחנע
שמעירות אותו ביד מותר להסירן בכלי פטור אבל אסור
לז פירש רובן ביד אסור בבלי חייב חטאת כך פירש ר'
דכל כלפי מעלה שמעירות אותו על הא דאמר רבה בר
בר חנה אגר ר' יוחנן והוא שפירשו כלפי מעלה ומעורר'
אותו אבל מדברי הרם במו"ל משמע שהם שבי עינים כ'
כלפי מעלה וגם מעירות שבת אותו כלפי מעלה ומנע
ומעירות פירשו מותר ביד ואם אין מעירות אותו אסור
ופ' כלפי מעלה שפירש כלפי הג' וימ כלפי ראש אצבעו'
וצריך לחוש לכל הפרושים החושש בפינוי לא יגמע בהן
החומץ ויפ' וט אבל מנע וטלע או מטבל בו כדרכו הח'
החושש בגדו לא יערערנו בשמן אבל כותן שמן הרבה
לתוך אגרונו וטלע בו מאלב לב שרשאינו ליתן חלב
מן חבהמה מותר ליתן בשבת ממנה ואם הוא מנוער מ'
מחמת רעבון אסור בשבת ומותר ביט' אין לעשי' משטה'
ולא ספין בו הסיים לרפואה ואם מכיון לריח הפה מ'
מותר כל מאכלין ומשקין שהן מאכל' בריחים מותר' לאוכל'
ולשתות לרפואה אעפ' שהן קשים לקצת דברים והנה לן
למימר וזהו לן למימר כיון שהם קשים לקצת דברים ומ'
ומנח' מילתא דלרפואה עביד אפי' הכי שרי פיון שרדך
בריא' לאוכל' ולשתות וכל שאינו מאכל' ומשקה בריא'
אסור לאוכל' ולשתות לרפואה אבל אם אוכל' ושותה או
אותו לרעבו ולנחמו ואין לו חולי שרי אין עושי' אפיקטור
פי' גרמת הקיא אפילו בחול משום הפסד אוכל' ואם מצ'
מנוער מרוב המאכל בחול מותר אפי' בשם ובשבת אסור'
בשם ומותר ביד החושש במעיו מותר ליתן עליהם בשם ש'
סעירו ממנו חמין אעפ' שעדיין יש בו הכל מי שנשתכר
שרפואתו לשון כפות ידיו ורגליו בשמן מותר לנחמו בש'
בשבת כתב הרם במו"ל אין מתעמלין בשבת ואיזו עימו'
שדורסין על גופו בבח כדי שייגע ויזיע שאסור לחולה ל'
ליגע עצמו בשבת כדי שזייע מפני שהוא רפואה ואסור
לרחוק בריסו של תינוק כדי להוציא הרעי שלו שחא יבא
להשקותו שמכין המשלשין מותר לבפות בוש על הטיבור
כדי להעלותו ולהעלה' אונים בין ביד ובין בכלי ולהעלה'
אונקלי שכל אחת מאלו אין עושין בשמכין כדי לחוש לשח'
לשחיקה ויש לו צער מהם רוחצין במי גרר ובמי חמתן ו'
ובמי טבריא ובמי היפס שבים הגדול אעפ' שמלחמים
קצת סבן דרך לרחוץ בהם וליכ' הוכחא דלרפואה עביד

אבל לא במים הרעים שבים הגדול ובמי המשרה שהם
מאוס' ואין דרך לרחוץ בהם אלא לרפואה ודיוקן שפיהה
בהם אבל אם אינו שווה בהם מותר שאינו כרחה אלא כ'
במיקר לחשי' לחיטות כחשי' ועקרבי' ומתבי' בלי על גב'
העין להקר והוא שיתא בלי ניטל בשבת ועצם שיצא ממ'
ממקומו מחזירין אותו **שבת** זה משוכח ח'
דאפי' כפלה דליקה בחצר אחרת וירח שתעבור לחצר וזו
ויבא לידי סכנה יכול לבכותה כדי שלא תעבור ואין ה'
הולכין בו אחר הדוב כגון ט' גנים וישראל אחד לא מבעי'
באמה חצר דפשיט' שאם נפל ס' עליהם שמפיקין דהנה
ליה קבוע וכל קבוע במחנה על מחנה דמי אלא אפילו
פירש אחד מהם לחצר אחרת ונעל עליו סם מפיקין כול'
סכשאר קביעות הראשון במקומו חשבינן ליה במחנה ע'
על מחנה אבל אם נעקרו כולן ובשעת ע' ירתקו פי' אחד
מהם לחצר אחרת ונפל עליו חין מפיקין כיון שנגקר
קביעות הראשון ממקומו אמרינן כל דפריש מרובא קח
פריש מי שגפלה עליו מפילת ספק חי ספק מת ספק שם
ושפק אינו שם ואפי' אם תמצא לומר שהוא שם ספק גוי ו'
ושפק ישראל מפיקין אעפ' שיש בו כ' זה שפקות ואפילו מ'
מחזוהו מרובן שאינו יכול לחיות אלא לפי שגה מפיקין'
ובדקין עד חוטמו ואם לא הרגישו בחוטמו חיותו חז' ור'
ודאי מת לא שחא פגעו בראשו תחלה או ברגליו תחלה ו'
ואפי' מצא עלינו מתים לא יחל' כבר מתו התחתונים' אלא
צורך עליהם שאי' עדיין הם חיים גנים שגרו על עירות
סל ישראל אם באו על עסקי ממון אין מחל' ין עליהם הם
השבת באו על עסקי' בשבת או חפ' סתם יוצאין עליהם
בבלי זיין ומחללי' עליהם את השבת ובעיר הסמוכה לשפר'
אפי' לא באו אלא על עסקי' ממון מחללין עליהם השבתו
וכן על הספינה המטורפת בים ובהר השוטף מצה על ב'
כל חדש לזמלם ולחלל עליהם וכן יחיד הנדדך מפת' ג'
גנים מצה להצילו והמחללין חוזרין בבלי זיין למקומן
יולדת היא בחולה שיש בו סכנה ומחללין ע'
עליה השבת לבל מה שצריכה קור' לה חכמ'
ממ קום למקו' ומילדין אותה ומדליקין לה הכר אפי' היא
סומא וממ' בבל מה שיכולי' לשכות ונשכין אבל עובדת צו'
אין מילדין אותה בשבת אפי' בשכר אפי' בדבר שאין בו
חילול שבת ובהול מילדין אותה בשכר אבל לא בחנם ו'
ונקראת יולדת משתאב על המשבר והדם שותת ויורד
אבל הרמב"ן כת' דאי זה שקודם מחללין אם יושבת על ה'
המשבר קודם או הדם שותת קודם ציד מחללי' וכל ג' ימ'
ימים הרחשוכי' אפי' אצרה אין צריכה אפי' מחללין עליה
אם חברותיה אומרו שצריכה והרמב"ן כת' חפ' ליכ' כ'
ולא רופא שאומ' צריכ' עישין לה שדבריו שצוי' להיות
בחולידועי' הם כל ז' ימים הרחשוכי' פ' מ' ע' ז' אחרה
איני צריכה אין מחללי' עליה סתמ' מחללי' מכאן ואילך ע'
עד ל' יום אפי' אחרה צריכ' אפי' אין מחללי' עליה אלא הר'
הריהאכשאר חולה שאין בו סכנה שאומ' לגוי ועושה הי'
חיושב על המשבר ומתה מכיאי' שכן בשבת אפי' דרך ר'
כב

כרבי שאין בה זיעה הרבה מותר לעבדו בה אעפ"י שרבי
הילכו הוא מויע עיר שישראל וגו' דר' יוס' ב"ר
בה מרחץ רוחצת בשבת אם רוב גוים מותר לרחוץ בה ב
במוצאי שבת ואם רוב ישראל אפי' מחצה על מחצה אסור
במוצאי שבת עד כדי שיחממו ובאמבטוי קטנה ושלטון
בעיר ויש לה עבדי ואיפ"ל לתלות שחממו אותה לצרכו ב
בבת אחת תולין בו מותר מיד במוצאי שבת **שבו**
החושש במתבין לא יסוך שמן וחומץ אבל
סך הוא שמן לבדו ואפי' בשמן ורד במקום שהוא מצי
שדרך בבי בבי אדם לאוץ בו בלא רפואה אבל במקום ש
שאינו מצי אסור סבין ומשמשין בכל הבוקר להנחתו ועל
ידי שכו' כגון סך ומשמש בחדר אבל לא יסוך ואחר כ
כך ימשמש וכן לא ימשמש ואחר כך יסוך ולא ימשמש א
לא ברשין ידיס אבל לא בכח ולא מגרדין בה בלי העש
העשוי לכך שהוא בעוברא דחול אבל היו ידיו או רגליו
מטופפות בטיט ונאפה יוכל לגרד בדרכו שהוא כיכר שא
שאינו עושה לרפואה לא יסוך רגלו בשמן והוא בתוך ה
המכשול או הסדל מפני שהעור מתרכך ודמי לעיבוד א
אבל סך רגלו ומכחו במכשול וסדל וסך כל גופו ומתענג
גב גבי עור והוא שלא יהא בשמן הניסוף מניפו לעור ש
שיעור כדי לעבדו אז הוא מותר אפי' יש בו כדי לצחצחו
אבל אם יש בו כדי לעבדו אעפ"י שאינו מכין לעבדו ולא ל
לצחצחו אסור **שבת** כל רפואה אסורה לע
לעשות בשבת גזירה משום שחיקת ס
סמין אבל כל דבר שיש בו סכנה מותר הילכך כל מכה
ש' חלל דהיינו באברים הפנימיים מן השיניים ולפגים
מחללין עליה השבת בשבת אפי' אין שם בדי וחולה אינו
אימר כלום אבל באיורעין באותו חולי שאין צריך לחלל
עליו אין מחללין וכל שכן אם רופא אומ' אינו צריך וכן
מכה שגב גב היר ובה הרב מחללין אבל באחר מכות בה
בשבת אין מחללין עד שיאמ' חולה חרופ' שצריך מי ש
שגב עליוקה מחממין לו חמין מי ששכב כלב שוטה או
אז אחר מוחלי עפר הממית' אפי' אם ספק אם ממ' אם
לאו עינין לו כל צרכי רפואה להצילו החושש בשיכיו מט
מטילין לו אם שהוא ספק בפאות ומחממין לו חמין בין ל
להקנותו בין להברותו ולא ספק שבת זו בלבד חלל אפי'
ספק שבת אחרת דומה כגון שאמרוהו שצריך לעשות לו
רפואה זו ח' ימים והיום שבת לא יאמרו כמתין עד הליל
חלל יעשו מיד אעפ"י שצריך לחלל עליו שבתות ואין עוש'
הדבר על ידי קטני וכותיים וכשים חלל על ידי גדולי יש
ישראל וכל הזריו הרי זה משובח אפי' אם מתקן עמו דבר
אחר כגון שצריך להעלות תיכונק מן המים וצד עמו דג'
וכיוצא בזה היה החולה צריך לבאר שוחטין לו ולא יתב' ל
לו בשר בטלה כדי שלא יצטרכו לחלל שבת בשחיטה כי ה
השבת הוא אכלו כחול לבלמה שצרי' על כן אין להאכילו
בשר בטלה מעליו אונקלי בשבת פי' רב אלפא פסאד אל מ
מעדיה פדעתא פי' מכת חרב ענבתא פי' מורשא וממטא
וחיטתא צמדתא על כולן מחללין עליהם זאת השבת מחללי'
על חולי העין כגון מאי אמר רב יהודה דמא ודיז וריא

ודמעית עינא וקדחא ותחלת אובלל לאפוקי סוף אובכא
דלא וזה לשון הר"ם ב"ר ח' החושש בשבת עיניו או שהיה ב
באחת מהן ציר או שהיו שותות מהן דמעיות מחמת ה
הכאב או שהיה דם שותת או שהיה בהם קירא ודיז וכיו
וכיוצא בהן הרי זה בטל חולי שיש בו סכך והחוס שסימ'
הבשר מחללין עליו השבת וכן כל חולי שהרופא' אומר'
שהוא סכנה אעפ"י שהוא על הבשר מבחוץ מחללין עליו א
את השב' וכן אם רופא אחד אומר שצריך ואחר אומ' אין
צריך מחללין ובת' ר'י שאין צריך מומחה דכל בבי אדם
חשובין מומחין קצת וספק כפשות להקל ואסור לאחר ה
הדבר כדי לשחול אם הוא מותר דגרסינן בירשמי הב
השאל הרי זה מוגבה והשאל הרי זה שופ' דמים
והרי הכת' אומ' וחי בהם ולא שימות בהם אמרוהו הרי
הרופאים שצריך לגרירות ורצ' עשרה והביאו לו כל א
אחד ואחד גרירות כלם פטורים אפי' הכריא בראשונה
אמרוהו לשתי גרירות ולא מצאו אלא שתי גרירות בשתי
עוקצין וג' בעוקץ אחד כורתין העוקץ שיש בו ב' אעפ"י ש
שאין צריכין אלא לב' כדי שלא להרבות בבצירה לברות
ב' עוקצין כל צרכי חולה בדבר שאין בו סכנה הוא לא יע
יעשה אבל אומר לגבי ועושה כיון שאין בו סכנת הגוף א
אפי' יש בו סכנת אבר אין מחללין עליו באיסור דאוריית'
אבל מחללין עליו באיסור דרבנן אעפ"י דעבד מעשה אבל
בחולי שאין לו סכנת אבר כשתפק אפי' הראש' ז' אם מותר
לחלל עליו השבת בשבת דאית ביה מעשה דמא לא הת
התירא אמירה לגבי אבל לא שבות דאית ביה מעשה חלל
בשבת אבר אפי' הרס ב"ר ח' חול' שאין בו סכך עוש' לו
כל צרכיו על ידי גוי ואם היו צריכין לדרבנים שאין בהן
מלכא עושין אותן אפי' על ידי ישראל לפי' מעלן אונק'
ומעלן אונקלי בשבת ומחזירין השכר וכל כיוצא בזה
והרמב"ם חילק בדבר דבחולי שאין בו סכנה אפי' סכנת
אבר אעפ"י שהתירו אפי' שבות דאית ביה מעשה צריך ש
שיעשו בשבטו אבל בלא שיכיו אסור אבל אם לו סכך
סכנת אבר מותר אפי' שבות דאית ביה מעשה כלל עיניו
אין כותבי' יין לתוך העין אפי' על גביו אם פותח וסוגר ה
העין כדי שירד לתוכו דמוכחא מילת' דלרפוא' עב' אבל
אם נתן על גביו ואינו פותח וסוגר מותר ורוק תפל אפי'
על גביו דמוכחא מילת' דלפוא' עב' שורה אדם קילורין מ
מעריב ש' וכות' על גב העין בשם שאינו כרא' לא כרוחץ
ולא משו' שחיקת סמני' דכיון שלא התירו לו לשרותן אלא
מע' שבת אפי' היכ' מעבירי' גלי המכ' וסבין אות' בט
בשמן אבל לא בחלב מפני שהוא נימוח ואפי' בגמר מכה
דליכ' אלא צערא שרי אבל אין מתבין עליה שמן חמין ולא
על גבי המוך שעליה אבל מתי' הוא חוץ למכה ושותת גויו
ויורד לתוכ' ומתבי' עליה חתיכו' של בגדי' ושפוב יבשים
וחדשי' שאיז לרפוא' לא כדי שלא יסרטו הכבדי' את המכ'
אבל לא ישכ' שהן מרפאי' והמ' ישכ' שלא נתנו מעולם על
המכ' אבל היו כב' על גבי מכ' אפי' שרי ואין כותבין ע
עליו גמי שהו' מרפ' רטייה שכת' מעל גבי המכ' אם כפלה
על גבי הקרק' לא יחזירכ' סב' על גבי כר או כשת יחזירכ'

אח' ולבש כל מה שיכול ללבוש ומוציא ופושט וחוזר ולבש ופושט ואחריהם בואו והצילו לכם כל אחד מוון ג' סעודות ויכולין ללבוש כל מה שיכולין ללבוש ואם רוצין וזכין בו מן ההפקד כיון שאמ' הצילו לכם ואם אינ' רוצין לזכות אלא רוצין להחזירו ולקבל שכר על הצלתם הרשות בידם ולא הוי שכר שבת ואין מצילין אלא לאחר המעורבת אבל לשאינ' מעורב אין מצילין כלל כתב בעל התרומה דכל הצלה דהכא מיירי לחצר ומכאן הסמוכין ל'יה' וגם אינן מקורין דמיון ל'יה' הילכך אין מתירי' להציל אלא מוון ג' סעודות וכלי' הצריכין אבל בבית אחר שעירב עמו' יכול להוציא כל מה שירצה ואינו כראה לי דכיון ד דטעמ' הוא משו' שמא יהא טרוד ויכבה אב מה לי בחצ' ומא לי בב' כל כתבי הקדש מצילי' האידרא מפני הדלקה וקורין בהן אפי' כתובי' בכל לשון בשם ובמיקרא ובכל ד דבר וכן הדרב' והקמיעין מצילי' אותן וטעמיהן גביהם שלא יכחשו במקו' הפקר ותרנו' שכתבו עברי' ועברי' שכתב סתתבו תרגו' וספר תורה שיש בו ללקט פה' אותיו' מתוך תיבות שלמות או שיש בו אזכרה מצילין אותה מצילין ת תיק הספר עם הספ' אפי' יש בו מעו' וכת' בעל התרומה' אס' הניח תפילין בארנקי' מלא מעות יכול להצילו כד' ל תפילין אפי' לחצ' שאינ' מעורב' אבל אס' תמיך בו טבעת או כלי אחר שמותר לטלטלו אין הארנקי' מטלטלי' אגביו ש שהכלי אינו חשוב וטלטל גבי הארנקי' כתב בספר המצות דבירושלמי שרי על ידי כבד או תינוק להציל דסקיף מל מלאה מעות מפני הדלקה וכת' דהה' דשרי מפני יראת אונס ודיוקן ל'יה' אבל לא לחצר שאינ' מעורב' אע"פ דבבא דידן לא התירו כבד או תינוק אלא למת בלבד שמא כ בהדלקה מודי דשרי ואין להקל מצילין הספרין אפי' לחצ' שאינ' מעורב' ולמצי' וכלל' שיהא לו ג' מחיצות ולחי' אבל אס' אין לו לחי' לא המיזין שכתבו להם ספרי הקדש אין מ מצילין אותן ואף בחול שורפן עם האזכרו' שכתב תיבה ש שאחו' בה האור יכול לפרוש עוד של גדי מעד' האחד ש שלא תשרף ועשין מחיצה בכל הכלים להפסיק בין הדלק אפי' חדשים מלאים מים שודאי יתבקעו בשתגיע אליהם הדלקה דגרם כיבוי מות' וטלית שאחו' בה האו' פושטת ו מותבסק' בה ואינ' חושש אס' תבב' כיון שאינ' מסוכן לבד וכן יכול ליתן עליו משקין כגון יין שאינו דרך כיבוס אך לא מים משום כיבוס כבדי' טבא לבבו' אין צריך למחות כ בידו אבל קטן טבא טרי' למחות בידו ויכול לומר בפביל הגוי כל המכב' אינו מפסיד או אס' אינו מחזק כחן יכו לקרות שיבא אע"פ שודאי יכבה כשיבא וכן כל כיוצא בו' בדיוק הטא פתאום כגון אס' נתרועעה חבית של יין יכו לקרות לגוי אע"פ שודאי יתקנסה כשיבא גחלת המזומנת שמקום שריבס נזוקים בה יכול לבבותה בין אס' היא של עץ או של מתכת מות' לבפות קערה על הכר כרי' שלא יא יאחז בקורה

שלה

חבית שפסגרה מצילי' שלש סעודות אפי' בבלי' הרבה וכלבד שלא יספוג פי' שלא ישאב היין בספוג להח להחזירו לבלי' אפי' יש לו בית אחיזה דליכא למיחש לסח

למחיטה ולא יטפה צמח לחכמים בו את ידו ולקנחה כס בצפת הכלי ואס' כפצרה כראש גבו מביא כלי ומביח תח תחתיה וכלבד שלא יביא כלי אחר וילקוט לקבל מן הקי הקילוח באויר לאחר שירד מן הגב ולא יביא כלי אחר וי יצרך אותו לראש הגב כדממו' לו אורחים מביא כל א אחד וקולס כלי אחר ויצרך ולא יקלוט ויצרך וימזין אח' כ' האורחים אלא ימזין תחלה ואח' כ' יקלוט ויצרך ולא י יערים לזמן אחרתי' שאין צריכין לטבול כתפזרו לו פירז' מלקט מעט מעט וכלבד שלא ילקט לתוך השל או לתוך ח הקופה **שלו** אין עולין לזילן בין לח בין יבש ו והמ' ב' בימות הגשמים שאין כיכר בין לח בין יבש אבל בימיו' החמה שכיכר שהוא יבש מותר ו והוא שאין בו לא פירות ולא ענבים שיכול להסיר' עלה מעצוד יום כרי' לירד וחסכה לו או שגב' בשוגג משחשכ' ירד במזיד לא ירד אבל כרי' שיש ומערה וגדר מטפה וי ויורד מטפס ועולה אפי' עמוק מזה אמה ולא חיישינן ש שמו' יעקור מן הקרקע במתכוין שרשי' אילן הגבוהים מ מן הארץ ג' טפחים אסור להשתמש בהן פחות מזה' מן מותר להשתמש בהן דכקרקע חשיבי' ואס' באין מלמעלה ויורדין למטה במקל שגבהין ג' אסורין ובמקו' שאין גב גבהין ג' מותרין היו גבהין ג' וחלל' תחתיהן אע"פ שער א אחד שיה' לארץ כגון שהקרקע גבוה אצלם מעד אחד אס' אסורין כיון ששלא צריהן כראין מות' לילך על גבי' עשבי' בין לחים בין יבשים כיון שאינ' מסוכן לתלוש אב' האוכלי' אבל האוכלים בגב' אסור להם ליטול ידיהם על העשבי' שמסקין אותן אע"פ שאינן מכוסין פשיק רישיה הוא אבל מותרין להטיל בהם מי רגלי' או שאר משקין שאינן מצת ממחיחין עשבים שעלו על אחוץ הכלי מלחות הכלי חסוכי' במחזקבין והתולען חייב עשבים שתלען במיט' לחה אס' מקשת' מוגלת' יכול להוציאן בשבת אע"פ שלא הוציאן תח תחלה בחול ואסור לתלוש אפי' מעצין שאינן סקוד צינ' שעלו קשקשין ממעבן ברגלי' בשבת צדיכעא הדס מחזק יכול להריח בו שאין הכחש אלא להריח וזה יכול לעשות במחזקב אחריו ונתפוח וכל דבר הראוי לטבול אסור ל להריח בו במחזקב שמא יקוץ אותו לטבול **שלו** כל דבר שאינו מתכוין מותר הילכך גורר אדם מטה כסא וספסל בין גדולים בין קטנים וכלבד ש שלא יתכוין לעשות חריץ אבל כל פשיק רישיה ולא ימות פי' שאע"פ שאינן מסוכן לעשות אי' איפא' שלא יעש' אסור הילכך מותר לרכץ הבית כיון שאינן מסוכן להשקות גומו' אלא שלא יעלה האבק וצ'ה' התיר גב' לבד הבית בכל מ מקום והדס' בחול' התיר במקום המרוצף ואס' בשאינן מרוצף וחילק' במיכה שכת' אין סכין הקרקע' ואין מדיחי' אותו אפי' אס' הוא מרוצף גזירה אטו' שאינן מרוצף דאי דאית' לאשווי' גומות ודאי' אס' גם הכיבוד בכל מקום וא ואח' הראש ז'ל כתב בתשוב' שאל' על כיבוד הב' מהגבן א איסור באשכחו' וסאדן הזאת סומכין על דברי רב אלפס ולא מלאמי' לבי' לאסורו להם כי לא היו שומע' לי ומאח' סמלן טאילן גדוללמה' אעשה אות' מוידן אסור לצד א

רשו הרבים וקורעין בטובה ומוציאין הולד שמא ימצא ח
חי שאפי' ספק בזה שלא היה בחזקת חי דוחה שבת ועוש
ועושין מדורה לילדת או לשאר חולה ואפי' למי שהקיז ד
דם וכצנען ואפי' בתקופת תמוז הולד לאחר הילדה עוש
לו כל צרכי מרחיצין אותו ומולחי אותו וטומכי' השליא כ
כדי שיח' הולד וקושרין הטיבור ואף הראש וז' פהק שאי'
חותקין אותו אלא אם כן הסתאומים וטיבוריהם דבקי'
זה בזה והרס במו'ל התיר לחת' אף באחד וזהי מיני בבו
בהולד לו' או ל' אכל כולד לח' או אפי' ספק כולד ל' או לא
אין מחללי' עליו אלא אכ' גמרו שעריו וצפרכיו ואסור לו
לטלטלו אכ' אמו שוחה עליו ומניקתו מפגי' צער החלב ו
וכן היא בעצמה יכולה להוציא בידה החלב המצער אותה
אסורי' ינוקא שרי פירוש שמישרין איבריו שנתפרקו מ
מיחמת צער הלידה ודווקא ביום הלידה אבל אחר כך אם
אסר' אבל להרכי' בבגדיו שלא יתעקמו איבריו שרי לעולם
ולח' פי' בצמחלת ערלת הגרון של תינו' משימה החיה אכ'
אכ' צעה לת' פיו ומסלקת הערלה למקומה ומות' אעפ' ש
שפיעמי' שמקיא התינוק **שלא** עושין כל' צ'
צרכי' מילה בשב' מוהללין ופורעי' ומ'
מוצצי' וניתגי' עליו כמו ומרחיצ' הקט' אחר המילה אפי'
ביום השלישי שחל לחיות בשבת ואפי' ישראל מצבי' האש
ומחמם המים וכל זמן שלא סילק ידיו מן המילה חוזר אכ'
אפי' על ציצין שאיכן מעבדין סילק ידיו אינו חוזר אלא ע'
על ציצין המעבדין ואלי' הן המעבדין בשר החופה רובגו
גובה של עטרה ואפי' ספק אם כולד לשבעה או לשמונה
ולא גמרו שעריו וצפרכיו מלין אותו בשבת דאי' חי הוא ש
שפיר מהיל ואי' מת הוא מחתק' בשר בעלמא הוא אבל אם
הוא ודאי כולד לח' אין מלין אותו בשבת אלא אכ' גמרו' ש
שעריו וצפרכיו ודווקא מילה בזמנה אבל שלא בזמנה כגון
שהיה חולה והמתין לו עד שהברי' אינו דוחה שבת אכ'
אכ' דרובינאם וכולד בין השמשות וכולד כשהוא מהול ומי
שחין אמו טומא' לידה כגון יוצא דופן וכברית טילדה ואח
ואח' כתיבירה אין מחללין עליהן השב' ודווקא מילה עכ'
עצמה דוחה שבת משום שאי' איפשר לעשותה מערב שבת
אבל מציירה שאיפשר לעשותה מערב שבת אין דוחין היל'
הילכך אם לא הביא סבין מערב שבת לא יביא בשבת אפי'
דרך גבות וחצריות וקרפפות אם לא ששבת כהן לא היה
לו כמון שחוק מערב שבת לא ישחקנו בשבת אלא לעם
באיכיו אם לא עירב מאתמול יין ושמן ליתן עליה לא יער'
יערבם בשבת אלא יתן כל אחד ואחד להדיו וביט' מערב
בדרכו ואין עושין לה חלוק אלא כורך עליה סמרטוט וא'
ואם אין לו כורך על אצבעותיו דרך מלבוש ומביא דרך
חצר אחרת אפי' לא ערבו יחד אסור למר' לגוי לפני' המ'
המילה לחמם המים לצורך המילה דכיון שיטבו איסור
דאורייתא לא התירו אמירה לגוי אבל באיסור דרבנן כ
כגון להביאם דרך מבוי שלא עירבו מותר למר' לגוי לה
להביאם וכן אם היה לגוי מים שחיים בשבת לצורך עכ'
עצמו או שערב ישראל וחיים אותם מותר לרצו בהם
אעפ' שאסרו רחיצה בכל הגוף אפי' במים שנתחממו בע

בערב שבת במילה התירו **שלב** חין מילדי'
הבהמה בשבת אבל מסעדי' אותה לחנו
כולד שלא יסול לארץ ונפח לו בחוטמו ונותן דר' לפיו ו
ומביא מלא אגרוף מלח ונותן לתוך רחמה של טהורה ש
שריח' ולדה כדי שתקדכו ומזלפין מי השליא על הולד
כדי שתרחם עליו אבל לא בטומאה שלאחר שריחקתו לא
תקדכו עוד אין מפרכי' לבהמ' גלרי' המכ' ולא סכי' אות'
בשמ' והא' בגמר מכה ומשו' תעבוב אבל בתחילת מכה ו
ואיכא צערא שרי ואם אכלה ברשיכי' הרב ומצטער יכול
להריצ' בחצ' כדי שתיגע ותתרפא ואם אחזה דם יכול לה
להעמיד' במי' כדי שתצטנן ובע' התרומו' אם להעמידה ו
ואף הראש וז' התירו **שלב** מי שיש לו אורחין
בשבת ואין לו מקום להכביס' או שאין
לו מקו' לבי' המדרש ויש לו אוצר תבוא' יכו לפגותו בשב'
כדי להכביס' האורחיו או לפגות מקו' לבי' המדר' אבל שלא
לצור' מצו' אסר' לפגותו וכיצד מפגתו היי' האוצר גדול מ
מפגה ממנו ה' קופו' היה שם ה' קופו' מפג' מהם ד' אבל כ
כולד לא יפג' שמה יבא להשוות בומו' וכשמפג' אל' ד' או ה'
קופו' לא יחלק' בקופו' קטנו' להוליכ' בהרב' פעמים כדי ל
להקל' המשו' מפגי' שמרב' בהילוך ואוושא' מילתא טפי ו
ואלי' ד' או ה' קופו' שמפג' היינו לאורח אחד ואם באו לו ה'
הרב' מפג' כשיער הזה לבל אורח ואורח ובלב' שלא יפגה
אחד לבול' דאיכ' טירח' יתיר' אלא כל אחד יפגה לעצמו
שלב נפלה דלק' בשב' אם הוא בלילה קוד' סעוד'
יכול להציל כדי מזון ג' סעודו' הראוי' לחי'
לא דם והראוי' לבהמ' לבהמ' ובשחרית מזון שתי' סעודות
ובמנח' מזון סעיד' אח' ודווקא בבית שהדלק' בו חותה לח'
יצילו יותר מכדי צור' שבת שאם יצילו יותר איכא למיחש
מת' ד' שהוא טרוד בהצלה ישבח השבת ויכבה אבל בתים
הקדושי' לדלק' וירא' שתגיע אליהם הדליק' לא דחילי' כול'
האי' ויכולין להציל ובת' בעל התרומו' דאפי' מצו' ודברית
המוקצי' יכולין להציל דבמקו' פסיד' אין לחוש לאיסור' מ'
מוקצה כי הכי דשרי' למי' שהחשיך לו בדרך לטלטל כיסו
פחות פחו' מל' אמו' וכן אם רוא' אכסין באין לביתו יכול
ליקח כל מה שצביתו ולהצביעו שאין לחוש לאיסור' מוקצה
במקו' פסידא' וכל' שהוא חסו' שלא התירו למי' שהחשיך
לטלטל פחו' פחות מל' אמו' אלא כדי שלא יבא לידי' חי'
איסור' דאוריית' לטלטל בהדיא אבל הא' דליכא למיחש
שיבא לידי' איסור' גדול מזה שודאי ירא' להוציא מפניהם
אסור ועוד אפי' אם הוציאו אין בו איסור דאוריית' לריד'
שאין לבו רשו' הרבי' וגם בדלק' כמי' ליכא למיחש שמא יכ
יכבה כל זמן שלא הגיעה אליו הילכך ודאי אסור להציל
דברים המוקצים מפגי' הפסד ממנו הציל פת כקנייה לא
יציל פת הדריאה אבל איפכא שרי מצילין מיו' הכפורים ל
לשבת אבל לא משב' ליו' הכפורים ויט' ולא לשב' הבח' והא'
דאין מצילין מזון אלא של שלש סעודו' היינו דווקא בשני כ
כלים אבל בכלי' אחד מצילין אפי' כל הכלי' מלא אפי' אם ה'
הוא מחזיק הרבה ואפי' פירש טליתו וקיפל והביא לטוב
וחזר וקיפל והביא לטוב שרי כיון שמוציא הכל בפני

רשות היחיד ואויר רשות היחיד הוא רה"ע עד לרקיעו ואפי' כלי אס הוא ג' גבה ורחב' על ארבעה בג' גבה או מגדל הוי רשות היחיד ורשות הרבים הוא יו"ט וטווקים הרחבים שנים עשר אמה על שנים עשר אמה ומפונשים משער לשער וששים רבוא עוברין בו וכל דב דב שהוא ברשות הרבים ואינו גבוה שלושה טפחים חסוב בקרקע והוא רשות הרבים אפילו קוצים או צואה שזין רבים דורסין עליה ואס הוא גבה' ומג' עד ט' ול א ט' בבלל אס הוא רחב' ד' על ד' הוי ברמלית פחות מכאן ו הוי מקום פטור ומט' עד י' ורבים מכתפין עליו הוי רה"ט אפי' אינו רחב' ד' ומי' ולמעלה אס הוא רחב' ד' רשו' היחיד פחות מכאן מקום פטור אפי' יש בו מקום כדי לחוק לה להשלימו לר' לא אמרינן חוקקין להשלים בבי האי בוכא ו ובומ' ברה שאינה עמוקה ג' הויא רה"מב' עד י' אס רחב ד' הויא ברמלית פחות מכאן הויא מקום פטור רה"אי' תופשת אלא עד עשרה אכל למעלה מעשרה הוי מקום פ פטור חור' רה"אי' כנה אלא כדוכין כפי מדותיהן א אס יש בהם ד' על ד' וגבהים י' רשות היחיד ואס יש בהם ד' על ד' ואין בגבהן עשרה הוי ברמלית ואס אין בהן ד' על ד' הוי מקום פטור וכלבד שיהו גבהין מן הארץ ג' וכ ברמלית הוי מקום שאינו הילוך לרבים בגן יס ובקעה ואשתוכית ועמודים העומדים ברה ואצטבא שלפניהם ו וקין זית השמחה לרה בגן מבואות שיש להם ג' מחיצו' וחין להן לחי ולא קורה ברוח רביעית ורה' שיש עליו תק תקרה חו דבר המוקף מחיצות שאינן גבוהות י' או תל ש שיש בו ד' על ד' ואינו גבה' י' וכן חריץ שאינו עמוק י' בי שאין תוכו י' וקיריו משלימו לי' יש בו ד' על ד' תוכו כר ברמלית ועל גבו רשות היחיד ואס חקק בו ד' על ד' אפי' באמצע רחוק מן הכותלים כעשה כולו רשות היחיד גב הבולט על מחיצות הבית בענין שאין מחיצות הבית כיכ כיכרות לעמוד על הגב הוי ברמלית אפי' הוא גבה ורו ורחב הרבה ואס חלקן פת חלון מן הבית הוי רשות היחיד וכן זיזין הבולטין מן החומה ויש בהן ד' על ד' הוי ברמלית אלא אס כן הוי חלקן הבית פתוח להן חור' ברמלית לאו ברמלית דמו ואינן תופשות אלא על י' ולמעלה מי' הוי מקום פטור הילכך הבולט מעל פגי המים בימי' ובחללי' עד י' באויר הוי דינו ברמלית למעלה מי' הוי מקום פ פטור בור העומד ברמלית אפי' עמוק מאה אמה הוי כ ברמלית אלא אס כן הוי רחב' ד' על ד' מקום פטור הוא ד דבר שאין בו ד' על ד' וגבה' מג' ולמעלה עד לרקיע או ח חריץ שאין בו ד' על ד' ועמוק יותר מג' וכן מחיצות הגב הגבה' מג' ולמעלה ואין ביניה' ד' על ד' אפי' הוא ארוך ה הרבה הוי מקום פטור **שמו** מן התורה אין חיוב אלא במוציא ומכיל

דרך רה"א או איפכא וכן העומד ברה"י ומוציא או מכנים או מושיט וזורק לרה"א דרך מקום פטור או איפכא חייב וכן לא יעמוד אדם עליו ויקח חפץ מיד מי שעומד ברה"י ויתבנו לעמוד ברשות היחיד או איפכא ואפי' אס מקום הפטור בין רשויות דרבנן בגן שתי חצרות שלא עירבו א אסור לעמוד עליו להחליף מזה לזה להכניס לבית מן הת התורה אין חיוב אלא במעביר ד' אמות ברה"י וחכמים ח אסרו להעמיד ד' אמות בברמלית גזירה חטוק' וקרב' יותר מבית סאתים שלא הוקף לרידה מן התורה הוי רש רשות היחיד וחכמים אסרו לטלטל בו ד' אמות חטוק' רה"י וממ' מותר להוציא ממנו לברמלית אחרת בגן בקעה ה העוברת לפניו אעפ' שהיא רשות היחיד במור מן התיר' ואעפ' שאסרו להוציא מרשות היחיד לברמלית הכא שרי שחם באסור להוציא ממנו לברמלית ואסרו עליו שהוא ר רה"י ויטלטלו בבילג ומוטב להתיר להוציא ממנו לברמלית דמיירי דלא שכיח הוא כדי שלא יבואו לטלטל בתוכו ממה שכתבנו להוציא ממנו ואז יבואו לטלטל בהולאו והוא מ מיירי דשכיח ואס' יטלטלו בו יבואו לטלטל ברה"י ומטעם זה אס' יש גיכה יתירה מס' איתים ולא הוקפה לרידה ובקע' לפניה מותר לעמוד לפניה וליקח המפתח מן הבקעה ו ולסגור אותה ולהחזיר המפתח חליו **שמו** מן התורה אינו חייב אלא בשעוקר החפץ מרשות היחיד ומכחו ברשות הרבים או איפכא אבל אס עקר חפץ מרשות הרבים והכניסו לרשות היחיד ונטלו חבירו מידו והכחו שניהם פטורים אבל אסור' לעשות כן אבל אס עקר חפץ מרשות הרבים והכניסו לרשות הי היחיד והכחו לתוך ידו של חבירו או שנטלו מתוך יד ח חבירו בפנים והוציאו העומד בחוץ חייב והעומד בפני מותר לעשותו להתחלה ואין בו משום איסור שבת אלא שאסור לעשותו מפני שמכשיל את חבירו וגור' לו להוציא החפץ ולכא לדי חילול שבת **שמח** הוי עומד ברה"י והוציא ידו מלח' לחוץ בגובה מותר להחזירה לאותו חצר ואסור להושיט' לחצר אחרת הוציאה במזיד אסור להחזירה אפי' לאותה חצר והא' שהוציאה מבטור יום והכניסה שם עד הלילה ש שאינו יכול לבא לדי חיו' חטאת אף אס' ישליכם מידו ח אבל הוציאה משחשבה מותר להחזירה שמה ישליכ' מידו ויבא לדי חיו' חטאת הא' דבעינן עקיר' מעל גבי מקום שיש בו ד' על ד' והכחה עליו ויעקור מתחלה כדי להוציא ומוציא כדרך המוציאין וכשיעור וילך ד' אמות בלא עמ עמידה באמצע וכן זרק מרשות היחיד לרה"י ורשות הר באמצע וכתבון לזרוק שתים זרק לתוך ד' וכתבגל חוץ לר' או איפכא ומושיט מרה"י לרה"י דרך רה"י ובמה צדי ש שנאמרו בעבין הוצאה והעברה ד' אמות לא באמרו אלא ל לעבין חיוב חטאת אבל איסורא איכא בהולאו ולכך אין ד רצוי להאריך בהם **שמט** כל אדם יש לו ד' אמות ברה"י שיכול **שמט** לטלטל בהן ומיוחדין אותן לו באמה שלג מרווחת ואס' איבריו גדולים ואמתו קטנה שלא יספיקו לו ד' אמותיו כותבין לו ד' אמות

[REDACTED]

_____

בזכרון שכל אחד מהם ו' טפחים ואלו ד' אמות מוסיפין
עליהם אלכסון שיהיו ה' אמות ו' חומשין ומיהו פרש' שא'
לי אלכסון אל' אלכסון העול' אל' לריב' העול' אי' לו אל' ד'
אמו' ור' פי' שלכל ד' יש לו ה' אמות ו' חומש' והר'ס במו'ל
חילק שבת' ד' אמו' מות' לטלט' מד' עד ה' אמו' ו' חומשין
פטור אל' אמו' מכאן ואילך חייב חטא' ואיכ' יוד' למה אומר
בשיעור האלכסון פטור אלכל' אסור' כיון שנותבין אלכסון מות'
בו לכתחלה לשיכך מות' לאד' לעקו' החפץ מרשות הרבים
וליתנו לחבירו שאלו בתו' ד' אמותיו וחבירו לחבירו שא'
שאלו אפי' ק' מילין אעפ' שהחפ' הול' כמה מיל' ברשות ה'
הרבים שכל אח' לא יטלטלו אללא' בתו' ד' אמותיו ובלב' של'
יוציאו מתחו' שלו או בחפץ שלא ק' שבת' כגו' שהו' הפך
שאינו קו' שבת' היו שני מקצ' אמותיו של זה בתו' אמותיו
של זה כגו' שיש בביה' ו' אמו' מביאי' ואוכל' באמו' ובלבד
שלא יוצ' כל אח' מתו' שלו לתו' של חבירו היו ג' ואמצעי מ'
מובלע בביה' כגו' שבי' ב' החיצוני' ח' אמו' האמצעי מותר
עם כל אח' מהחיצוני' במה שר' אמותיו מו' בלעי' בתו' שלו
וב' החיצוני' אסורי' זה עם זה **שנ** עומ' אדם ברה'
גמ' ידו לרשו' הרבי' ומטלט' שם חפצ' שאין
צריכ' לו שנוטל' מכת' ומכח' לבא' ובלב' שלא יעביר' ד'
אמו' ולא חיישיכ' שמא יביאם אליו הילכ' יכול לעצמו ברה'
ולטול' מפתח ברה' ולתתו' שם וכן מרה' לרה' אלכל' לא י'
יעצמו' אד' ברה' ויוציא ראשו לרה' וישתה' שם או או אישכ'
אללא' ב' יכבי' ראשו ורובו למקו' שהו' שות' רכיון שהוא צר'
צרי' לאל' המי' אמו' חוששין שמא יביאם אליו אלכל' מותר ל'
לעמוד ברה' או ברה' ולשתות בברמלית לא יעמוד אדם
ברה' וישתין או ירוק ברה' או אישכ' אפי' אם הוציא פיו או
אמיתו לחוץ ורוקו שכתלג' משיו ומוכן לזרוקו לא יהלך בו
ד' אמו' ברה' עד שירוק **שנא** לא יעמוד אדם
ברה' ויחבר ידו למזחל' שהוא צינור' ארוך
מוכח לאורך הגב בתוך ג' טפחים המוך לגב לקבל' המים
ממכ' שביין שהוא בתו' ג' סמוך לגב חשיב כגב ואסור בין
אם הוא למעלה מי' או למטה מי' אלכל' מותר לקלוט מן הח'
האור' אפי' אם ידו תוך ג' למזחילה היתה המזחילה בולט'
ג' מן הגב וכן סתם צינור שטולט' ג' יכול לחבר ידו אליהם
ולקבל' המים כגון שאין בהם ד' על ד' והן למטה מי' אלכל' א'
אם יש בהן ד' על ד' או אפי' אין בהם ד' על ד' והן למעלה מ'
מי' אסור **שוב** הקורא בספ' על האסקופ' וכתלגלג'
ראש הא' מהספר מידו וכשאר ראש הספי'
בידו גוללו אללא' אפי' כתלגלג' חוץ ל' אמו' ואפי' ברשות ה'
הרבים והאסקופ' ברה' והר'ס במו'ל כתב דווק' תוך ד' א'
אמו' אלכל' כתלגלג' חוץ ל' אמו' לא ואף' הראש ז' לא כתב כ'
כן היה קורא בו על הגב וכתלגלג' ראשו הא' מידו עד ש'
שלא הגיע ל' טפחים התחתוני' הקרוב' לארץ גוללו אללא'
הגיע ל' טפחי' התחתוני' אם הכותל משופ' בענין שכן ע'
עליו אסור לגוללו אללא' וכדי שלא יעמוד בבזיק' הנפשו ע'
על הכתב ואם אינו משופע כל זמן שלא הגיע לארץ גוללו
אללא' **שנ** שני בתים ששני צדי רשות הרבים ו'
הם של אדם אחד או של שנים ועירבו א'

אם שניהם שוין מותר לזרוק מזה לזה ואם אחד גבוה מן'
מחבירי אסור לזרוק מזה לזה זיו העלול מן הכותל לרה'
למעלה מי' ויש בו ד' על ד' וחלון הבית פתוח לו משתמשים
עליו בכל מיני כלים וכל מקום אפי' שלא כנגד החלון א'
אם אין בו ד' על ד' אין משתמשי' עליו אללא' בכלים שוראי'
יטערו אם יטלו אלכל' באחרים שאנו חוששי' שמא יטלו ו'
ויביאם אליו ואם החלון משלימו ל' מה שממנו לפגי' הח'
החלון משתמשי' עליו בכל מיני כלים שלא כנגד החלון א'
אין משתמשי' עליו אללא' בכלים הנשברים **שנ**
בור ברשו' הרבים וחוליא סביבו אם עומד
בתוך ד' טפחים לרה' מותר למלאת ממנו מרשות היחיד
אפי' אין החוליא גבוה' ואם הוא רחוק ד' מרה' אי' ממלא'
ממנו אללא' אכ' תהא החוליא גבוה' א' אשפא ברה' שגבוה' ו'
ורחבה ד' אם היא של רבים מותר לזרוק לה מרה' הקרוב
לה ואם היא של יחיד אסור **שנ** פתוח לה מ'
למעלה מן המים וחלון פ' מן הבית חין ממלא' ממנה אללא' אכ' עשה לה מחיצה כל ש'
סביבה דהשתא הוי כל שכנגדה עד למטה רשות היחיד
דחשבינן לה כאלו יורדת למטה או יעשו מחיצה סביב הכ'
הקב שדולק דרך שם והוא שיהא בו ד' על ד' ואין חלוק ב'
אם יעשה למטה מחיצה מותרת לה בין אם יעשה על גבה וכן
וכיון שעשו מחיצה מותרין גם לשפוך ממנה וכן ההולך
בשפינה אינו יכול למלאות אללא' אכ' יעשה רחב ד' על ד' ו'
ומקישו מחיצות ועושה בו קב וממלא דר' שם והוא שהוא
בתוך ד' טפחים למים אלכל' אם דופי הספיכה גבוהים י'
מעט המים מוציא זיו כל שהוא וממלא שהרי דרך אור' מ'
מקום פטור הוא ממלא ואין צריך זיו אללא' להיכר ומימינו
יכול לשפוך על דופי הספיכה והן יורדין לים וכן בית ה'
הבשח שעל פני המים מותר כי הא' גבול על ידי מחיצה
תלמיה ובלבד שתהא עשויה להיתר סוף שיחברנה למטה
סביב אלכל' אם עשה לצביעות כגון שעשה למעלה לח ע'
עשה דף שתכול הצואה עליו קודם שיפול למים אי'
צריך מחיצ' דהוא ליה כחו בברמלית ושרי אלכל' בית הכ'
הכזא העולט חוץ לחומת העיר נוטלת בחפירה שהוא כ'
ברמלית אינו מות' על ידי מחיצה תלמיה שלא התירו אות'
אללא' במים אלכל' על ידי דף שרי דכחו שרי בכל ברמלית ה'
היו ג' בזוטראות זו למעלה מזו משוכה זו מכנגד זו מעט
ואיכה רחוקה מכנגדה בין אם עומדות תוך ז' זו לזו בין
יש ביניהם יותר מגבוה' אמו' אם עשו לעלינו מחיצה
בשותפות משל שניהם ולא לתחתונה שתיהם אסורות זה
עד שיערבו וכ' ש' אם עשו שתיהן לתחתונה ששתיהן אסו'
אסור' עד שיערבו אלכל' כל אחת מהן שעשתה לבה בשל'
אין האחרת אסרת עליה אפי' לא עשתה האחרת במלה ו'
וכן אם עשו בשתיהן בשותפות משל שניהם אין אח' אסור'
על חברתה **שנ** אחת המים העוברת בחדר עמ'
עמוקה י' ורחבה ד' אין ממלאין ממנה ב'
בשבת אללא' אם כן עשו לה מחיצה גבוה' י' בכניסה ויוציא'
ויהיה טפח ממנה משוקע במי' ואם התחיל לעשו' המחיצ'
אללא' השפה מכל ד' ולא חיבר אות' באמצ' כדי שיא' המים

ולא מהני בבקב' אבל היה היקף כתקנו אלא שיש בו פר
 פירצות יותר מעשה מחבי ביה צורת הפת' אפי' אם הפרו'
 מרובה ומהו צור' הפתח קכז מכאן וקנה מכאן וקנה על
 ג'יהן אפי' אינו נוגע בהן כגון שהגביהו למעלה מהש הר
 הרבה רק שיהא גובה הקנים י' ויהיו מכוונין כנגד הקב'
 הע' יין ואם חיבר הקנה העליון לשני הקנים מצדיהן על
 מהני וצריך שיהיו הקנים חזקים לקבל דלת ומיהו אפי'
 אינן יכולין לקבל אלא דלת כל שהוא כגון של קש או של קב
 קנים סני וצריך שיעשה לו היכר ציר **שם** מן
 התור' כל מקום שיש לו ג' מחיצות
 רשות היחיד במור' אלא שחכמים אסרו אותו עד שיעשה
 לו שום תיקון ברביעית וכיון שאין צרי' אלא תיקון דרב'
 התירוהו בתיקון כל דהו ואם הוא חצר שנפרץ במילואו
 עד עשר אמו' כיתר בפס' רחב ד' טפחים שיעמידנו מצד
 ח' במקו' הפרו' ואם ירצ' לתקנו בשני צדי הפרצ' די בשני
 פסין של שני משתויין ואפי' אין בפרצ' ד' טפחי' כיון שהוא
 במילואו צרי' תיקון עד שיהא בה פחו' מג' ואם יש בפרצ'
 יותר מ' אמו' אפי' אינה במילואו צריך לתקנה בצורת ה
 הפתח ואם הוא מחבי שיש לו ג' מחיצ' ופרו' בצד רביעית
 התירו בלחי שעביו ורחבו כל שהוא שיעמידנו בפתח ה
 המחבי ויהיה גובה י' טפחי' ומכל דבר שיעשנו כצד אפי'
 מבעלי חיים ובלבד שיהא קשור שמה ואפי' מעצי אשמה
 שטעון שרפה לא שפא אס' מראית בליטות הלחי לעומדין ב
 בתוך המצוי ואיכ' מראית לעומדי' בחוץ כזה או שפראים
 לעומדי' בחוץ ואיכ' מראית לעומדי' אפ' כזה כצד ה
 הרחיקו מן הכותל ג' או שהגביהו מן האר' ג' פאו' ואפי' לא
 עשאו לשם לחי אלא שמדמן לו שם מאיליו כצד ובלבד ש
 שיאמרו עליו מערב שבת אבל לא סמכו עליו מערב שבת
 כגון שהיה שם לחי אפי' ופס' בשב' ובאין לשמו' על זה מכא'
 וא' ל' פסו' ומיהו אפי' סמכו עליו מערב שבת לא מהני א'
 אלא ח' יהא בולט בת' המחבי בפחו' מל' אמו' אבל אם הו'
 בולט לתוכו ד' אמו' אין שם לחי עליו וצרי' לחי אפי' להתירו
 ומעמידו ברוח שבגדו או אצלו ויעשנו מעט כעב או רק
 יותר מהבליטה כדי שיהא כיכר שהוא לשם לחי ודיוקא
 במצוי שרחבו מח' אמו' ולמעלה אבל אין בו אלא ח' אמות
 מצומצמות אפי' אם הלחי בולט ד' אמו' לתוכו שרי וכן הכ
 העשירו בקורה שממחה על ראש המחבי ככותלי המחבי
 אפי' כעץ שתי יתרו' אפי' המחבי בחוץ אפי' בשמו' לו והמחה
 ענינה פסול וצרי' שתהא עשויה לשם קורה כדי לתת ה
 המחבי אבל לא כעשית לשם כך אפי' סמכו עליו מערב ש'
 שכל פסולה ושיעור הקורה רחבה טפח ועוביה כל שהוא
 רק שתהא חזקה כדי לקבל חצי לבנה הילבך עשאה מעצי
 אשמה פסולה דלשרפה קיימא וכתותי מכתת שיעורה וא'
 ואם היא רחבה ד' טפחי' איכ' צריכ' להיות חזקה לקבל ח'
 חצי לבנה ומעמידה אין צריך שיהיו חזקים אלא כדי ל
 לקבלה ולא כדי לקבל אות' וחצי לבנה וה' אפ' כתב שמוע
 שמעמידה צריך שיהיו חזקים לקבלה ולקבל חצי לבנה ו
 וא' הראש ז' לא כתב כן היתה עגולה צרי' שיהא בחיקפ'
 ג' טפחים שאז יש ברחבה טפח היתה של קש או של קנים

פסולה היתה עקומה ועקמומיתה כוטה חוץ למצוי או ל
 למעלה מכ' או למטה מי' כזה רואין כל שאלו תבטל העק
 העקמומית ואין בין זה לזה ג' כשרה ואם לאו פסולה היתה
 יוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה כגון שסמכה ע'
 על קורות או שתי קורות אחת יוצא מכותל זה ואפי' יוצא'
 מכותל זה ופוגעת זו בזו באמצ' המחבי אם אין ביניהם ג'
 כשרה יש ביניהן ג' פסולה הכיח שתי קורות זו בצד זו ו'
 ואין נוגעין זו בזו ואין שום אחת מהם יכולה לקבל חצי ל'
 לבנה אם הן קרובות זו לזו שבין שתיהן יכולות לקבל חצי
 לבנה שהוא טפ' אין צרי' לעשו' אחרת ואם לאו צרי' לעשו'
 אחר היתה ח' גובה וא' ממוכה רואין את העליונה כחצי ה'
 היא למטה ואת התחתונה כאלו היתה למעלה עד שיהיו זו
 אצל זו ובלבד שלא תהא העליונה למעלה מכ' והתחתונה
 למטה מי' ולא יהיו ביניהם ג' טפחים שכאשר רואין אות' כאלו
 הן בעוה שיהיו זו בצד זו כך כת' הר"ם במזל והר' מאיר מ'
 מרומבבורק כת' בזה שהוא פסול וכן כת' אפי' הראש ז' פ'
 פירש עליה מחצלת ואיכ' נוגעת עד הקרקע אם גבוה ג'
 טפחים פסולה שהרי יצאה הקורה ואינה מראית ופסולה
 מהיות קורה ומחיצת ג' כן אינה כיון שגובהה מן החוץ
 ג' אבל עשה קורה רחבה ונמשכת עד למטה מעשרה כ'
 כשרה כעץ שתי יתדות עקומות על שני כותלי המחבי וע'
 ועקמומית כוטה לתוך המחבי ואין ביתדות טפח שיעור
 קורה להיות כחשבין בקורה כזה כזה אם אינן גבוהין מ'
 מכותלי המחבי ג' ואין בגט יתן ג' כשרה שאנו רואין כאלו
 הן על כותלי המחבי וכאלו הקורה נוגעת במצוי יש בב'
 בבוכה או בנטיית' ג' פסולה והא דמחבי כיתר בלחי וקור'
 דיוק' כשאין בגובה יותר מכ' אמו' מצומצמות ולא יהא כ'
 כמורך פחות מי' טפחים מרווחין ולא יהא רחבו יותר מי'
 מצומצמות ושיהא ארבו ד' אמו' מרווחות או יותר אבל ח'
 אם הוא בגובה יותר מכ' אמות או כמורך מעשרה טפחי'
 או רוחב יותר מעשרה אמות או שאיכו ארוך ד' אמו' אין
 לו תקנה בלחי וקורה אלא בצורת פתח ומי' עד כ' סני ב'
 בלחי וקורה אפי' חלל המחבי עשרים וכל הקורה למעלה
 מעשרי' היתה למעלה מכ' ועשה למעלה בפתחו כמין קבי'
 בולטין סני בקורה שבין שיש בו שיכוי הכל מסתכלי בו
 ומתוך כך מסתכלי גם הקור' אעפ' שהוא למעל' מעשרי'
 אבל הקנים אינן מועילין לרחב יותר מעשר' להתירו בלחי
 צור' הפתח היתה גבוהה מעשרים ובה בין תחת הקור'
 למעטו מעשרים די בגבין רחב טפח כרוחב הקורה אבל
 אם אינו גבוה עשרה וחוקק בו להסלימו לעשרה צריך ל'
 לחוק ארבע אמות לתוך המחבי על פני כל רחבו כתב ה'
 הר"ם במזל מחבי שאין ברחבו שלשה טפחים אין צריך לחי
 ולא קורה שהוא כשנים והר"ם מרומבבורק כתב כיון ש'
 שאין ברחבו ארבעה טפחים אין צריך שום תיקון וכן כ'
 כתב הראב"ד ולזה הסכי' אפי' הראש ז' ואיכו כיתר בלחי
 וקורה עד שיהיו שתי חצרות פתוחות זו לזו שפיר דמי וא'
 שני בתים ואפי' כל החצרות פתוחות זו לזו שפיר דמי וא'
 ואפילו אין דרין בו אלא האב ובניו או הרב ותלמידיו חס'
 חשיב כרבים וכיתר בלחי וקורה

הוא עתה יותר מבית אבות אבי אבותי החצר אינו בו
 גורם לו ליחשב יותר מבית אבות אבותי החצר לדידה ו
 וכל מקום שזקק לדידה אין שיעור לאורו מן מקום מ
 מחיצה שפירצה מיתר אותו והחצר מותר בדפדפי שאי
 שיעור לאורו קדש יותר מבית אבותי שלא זקק לדידה
 ופתח בו פתח ועשה מחיצה לפניה יותר מן והותר על
 ידה שנתבטלה מחיצה הראשונה ונפלה האחרונה אינו כ
 בית על ידי הראשונה **שומ** רחבה שאחורי
 הבית ולא היקפה לדידה **שומ** אין מטלטלין
 בה אלא בר' אבות ואם בת' לה פתח מביתו ואחכ' הקיפה
 הוי הוקף לדידה אפי' אם יש גורן בינה לבין הבית ולא א
 חמירין דהך פתח הוי פתח לשם הגורן ולא בשב' הרחבה
 ואין כאן פתח לרחבה אלא חשיבי ליה שפיר פתח לרחב'
שם יחיד ששבת בבקעה והקיף מחיצות גרועות
 כגון שתי ולא ערב או ערב בלא שתי עד ס
 סאתים מותר לטלטל בכלה משאתים ואילך אין מטלטלי
 בו אלא בר' וכן הדין אם הם שנים ואם הם ג' חסובין כש
 בשיירא ומותרין לטלטל בבולה אפי' הוא גדול הרב ובלבד
 שלא יקיפו יותר מכדי צרכם שלא ישאר בית סאתי פגוי
 סזין צריכין לו לתשמיש' אבל אם נשאר בית סאתים פגוי
 אין מטלטלין בכל היקף אלא בר' אמו' בת' ה'ס במזל ס
 סזין הקטן מצטרף להשלים לשיירא היו סס ג' והקיפו כל
 צרכם ומת אחד מהם בשבת מותרין בכל כיון שהותרו כ
 כבר היו שנים והקיפו יותר משאתים וכיתושפו עליהם כ
 בשבת אחרין כיון שצרכם השבת באיסור היו ג' והקיפו י
 כל אחד לעצמו זה בצד זה וערבו יחד אם החיצונים רח
 רחבים והאמצעי קצר שנתצא האמצע פרוץ במילואו לח
 לחיצוני' והחיצוני' שיש להם גשפ' עודפין עליו מכל צד
 מותרין באמצעי אפי' הוא גדול הרבה שאנו רואין כאלו
 בולן דרין כעובי והרי יש ג' ביחד וחיצוני' אינן מותרין
 חלף עד סאתי ואם אחד מהם יותר משאתי גם האמצעי
 אסור שהרי הוא פרוץ לו במילואו ואם החיצונים פרוצים
 במילואם לאמצעי והאמצעי מנוסף ויחיד בכל אחד אין
 כותבין לכל אחד בית סאתים ואם אחד מהחיצונים
 יותר מבית אבותי הוא לבדו אסור ואם האמצעי יותר מ
 משאתים גם החיצונים אסורין שהרי הם פרוצים למקום
 האסור להם אבל אם אחד בכל אחד מהחיצוני' וב' באמצעי
 או ב' בכל אחד מהחיצוני' ואחד באמצעי כותבין לשנים
 החיצוני' כל צרכם דחשיבי כל מה שבאמצעי כאלו הוא כ
 בחיצוני' **שם** ג' האמור לרשות הרבים
 ואינו גבו' **שם** אסור לטלטל עליו מן הב'
 אלא אם עשה לו סולם קטוע לעלות לו מן הבית חצר שנת
 שפירצה במילואו או שפירצה יתר מן לרה' מקו' המחיצה
 כידון כצדי רה' שהוא ברמל' כמו החצר עצמה ואם כפרן
 בקרן זוית אפי' בפחו' מן' אסיר דלא חשיב כפתח שפתחא
 בקרן זוית לא עבדי איכא' וכן בית שנספץ בקרן זויתא
 אפי' בפחו' מן' נספץ גם הקרוי עד שנספץ בחלבסון כזה
 אסודכי חיבי דלא חשיב פתח בקרן זוית הכא כמי' לא א
 אמרי' פי תקרה יורד וסותם בקרן זוית אבל פירצה שאינה

בקרן זוית אומרי' בה פי תקרה יורד וסותם וחשיב' לו
 כצתום אפי' ביותר מן' ובגון שפי התקרה חלק ורחב' לו
 טפחים אבל אם הוא משופע ואין בו ד' טפחי' חלק לא
 אמרינן פי תקרה יורד וסותם ואפי' כפרצו ב' מחיצות של
 שלמו אמרינן פי תקר' יורד וסותם אבל כפרצו ג' לא אמרינ'
 פי תקרה יורד וסותם ואפי' בשב' דאמרי' פי תקר' דווקא כ
 כשנפרצו שני' זו כנגד זו אבל שני' זו בצד זו לא
שם כל מחיצה שלא נעש' לדור בתיכ' חלף לנ
 לצביע' או לשמור מה שיתנו בתוכה או ל
 לישב בה כדי לשמור השדות הויא מחיצ' להתיר לטלטל ב
 בתוכה אבל לא הויא מחיצ' לעשות מה שבתוכ' מוק' לדיד'
 אם הוא יותר מסאתי הילכך אילן שענפיו יורדין למטה
 אם אינן גבוהין ג' מן הארץ ועיקרן במקום שמחוברין לא
 לאילן הוא גבוה' חסוב מחיצ' מותר לטלטל בכלו והוא ש
 שימלא האויר שבין הענפי' בעצי' או בקש ויקסור הענפי'
 שלא יכידם הרוח שכל מחיצ' שאינ' יכולה לעמוד ברוח מנ
 מצויה אינה מחיצ' דווקא' עד בית סאתי' אבל יותר מסאתי'
 לא אפי' אם נטעו לכך כיון שאינו עשוי לדור בתוכו אלא
 להסתיפק בצל לשמור השדות תל' שבבונה ה' והשלימו ליש
 שעשה עליו מחיצ' גבוה' ה' חשיב מחיצ' לטלטל ולכל דבר
 מחיצ' העומדת מאיליה פי' שלא נעשית לשם מחיצ' כשרת
 אפי' נעשת בשבת שלא סמכו עליה מחמתו' והכי מילי' שנ
 שבעשית בשבת בשוגג אבל במזיד הויא מחיצ' להחמיר ל
 לא יב' הזורק מרה' לתוכה אבל לא להתיר לטלטל בתוכה
 והא' שלא היה שם מחיצ' תחלה אבל היתה שם והוסרה ו
 וחזרה ונעשית אפי' במזיד חזרה להתירה הראשון כגון
 שני' או ג' שהקיפו במחצלות שביצותיהם דרה' והבדילו
 גם ביניהן במחצלות וערבו יחד ומותרין לטלטל מזה ל
 לזה וכלל' המחצלות בשבת כאשרו חזרו וכפרשו אפי' לו
 במזיד חזרו להתיר הראשון שפי' תל' לטלטל בבולה אפי'
 יותר משאתים דחשיבא מנקפת לדירה כפאה לר' תחתי
 הוי רה' עליה כפאה לזוהתה לא הוי רה' עליה כפאה עשוי
 מחיצ' בבלי' ובזבלי' של שתי' לבד כגון של חבלים או של ע
 ערב לבד כגון קנים כענפי' בארץ ומותרת עד סאתים א
 אפי' ליחיד בישוב ובלבד שלא יהא בין חבל לחבירו ובין ק
 קצה לחבירו ג' טפחים ואפי' כענפי' חיים ובלבד שיהו כס
 כפותין ואפי' באשנים שצומדין זה אל זה בפחות מב' מ
 ואפי' כשהן מהלכי חסובי' מחיצ' וביניהם רה' והוא שלא
 ידעו שהצמדו לשם מחיצ' ואפי' אם לא הודיעם שצוה
 מהם מחיצ' עתה אם קרוב הדבר שידעו כגו' שצוה מה'
 מחיצ' פנים אחרת לא יעשה בהם מחיצ' עוד פרוץ כענפי'
 מותר בין בשתי' בין בערב ובלבד שלא יהו במקום אחר פ
 פרוץ יותר מעשר אבל עד י' מותר מפגי' שהוא כפתח ו
 ואם עשה צורת הפתח אפי' לפירצה יתרה מעשר מותר
 ובת' ה'ס במזל' ובלבד שיהו עומד מרובה על הפרוץ וה'
 והרי' פי' אפי' לא כעין אלא ד' קונדיסי' בר' רוחו' ועש' צורת
 הפתח על גביהן שרי' והא' בחצר ומבני' שיש בהם דיוקן
 אבל בבקע' שבה לעשות היקף לטלטל בתוכו לא מהני' ויו
 דווקא' בשב' ד' הרומות על ידי צור' הפתח בה' אמרינ'

סיערבו מפי סהבתים הם רשויות מיוחדות לכל אחד
 שלו והחצר רשות משותפת לכולם ודומה קצת לרשות
 הרבים ואם היו מוציאים מהבתים לחצר יאמרו שמונת
 להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים ועל כן הולכי מדב
 מדברו פטורין מעירובי חצרות שלא רצו להחמיר עליה
 אבל התירו אותן על יד עירוב שבובין פת מכל בית ובית
 ונתבין אותי באחד מבתי החצרות שעתה אנו רואין בא
 באלו כולם דרין באותו הבית וכאלו כל חצר מיוחד לאו
 לאותו בית ואינו דומה לרשות הרבים ומפני זה הבית ש
 שמיחין בו העירוב אין צריך ליתן פת שחרי אין העירוב
 אלא שנחשוב כאלו כולן דרין שם והרי הוא דר שם ואינו
 משום קצין שנחשוב כאלו זה הבית קנוי לכולם הילכך א
 אין צריך שיהא בעירוב שוה פרוטה ואין מערבין בכלי ו
 ואין מציחין אותו בחצר אלא בבית שיש בו ד' על
 ד' שראוי לדירה ואפי' הוא של קטן ואם רגיל ליתנו תמיד
 בבית ידוע אין להם לשמותו וליתנו בבית אחר משו' דרכי
 שלם ואפי' קטן יכול לבנות העירוב ולקבצו וצריך ליתנו
 בכל אחר ואם חלקוהו וכתבוהו בשני כלים אינו עירוב
 אלא אם כן נתמלא האחד וצריך שלא יקפיד שום אחד מ
 מהם על עירובו אם יאכלנו חבירו ואם מקפיד אינו עי
 עירוב ולכך צריך לזהר שלא לערב בדבר שתקן לצורך
 שבת ואין מערבין אלא בשבת שלמה אבל לא בפרוסה אפי'
 היא גדולה הרבה אבל שלמה אפי' קטנה מאד מערבין ב
 זה ובזה שיהא זה כשיעור ומיהו אם כולל ממנו חלק
 בחתום כדי לתקנה שהוא אחד ממ' מערבין זה כפרס'
 וחזרה בקיסם אם כיבר שפרסה אין מערבין זה ואם
 אינו כיבר מערבין זה ואם אחד מזה לכולם יכול לער'
 בפרוסה מערבין בשבת אורז ועדשים אבל לא בשבת דוחן
 ואם אחד מבני החצר רוצה ליתן פת בשביל כולם שפיר
 דמי ובלבד שיזכרו לו וצריך לזכותו להם על יד אחר
 שיאמר לו זכה בזה בשביל כל בני החצר ולא יזכה להם ע
 על ידי בנן ובתו הסמוכים על שלחנו אפי' הם גדולים
 מפני שידם כידו ולא יצאו עדיין מרשותו אבל אם יש לו
 לאדם חלמך או סופר שאוכל בשכרו או יתום אוכל על ש
 שלחנו בתורת צדקה יכול לזכות על ידי אעפ' שממוכים
 על שלחנו ואינו מזהה על ידי עבדו ושפחתו הכנענים ו
 ולא על אשתו שנותן לה מזומת אפי' אם יש לה בית בחצר
 לבה אבל מזה להם על ידי בנו ובתו שאינן סמוכים על
 שלחנו אפי' אם הם קטמי ועל ידי עבדו ושפחתו העבדי
 ועל ידי אשתו שאינו מעל לה מזומת אפי' אין לה בית בח
 חצר והרס במזל פסק בשמאל דאמר גדול גדול ממנו
 וקטן קטן ממנו שאינו יכול לזכות על ידי קטן אפי' אינו ס
 סומך על שלחנו ואף הראש זל לא כתב כן וטוב להחמיר
 בדברי שמהם שלא לזכות על ידי בנו קטן אפי' אינו סומ
 על שלחנו ולא על ידי בנו הסומ על שלחנו אפי' הוא גדול
 וסמוכין בו צריכין להגביהו מן הארץ טפח בעל הבית ש
 שהיה שותף עם שכמו בסמורה אפי' זה ביין וזה באמן א
 אין צריך לערב אפי' לא נשתתפו לשם עירוב ובלבד שיהא
 הכל בכלי אחד ואפי' היו מקובים לאכו וקדש עליהם המ

סומכין משום עירוב על הדת שלפניה' בשלחן והוא שמים
 שמוכרי בבית שהוא מקום הראוי להניח שם העירוב אבל
 בחצר לא ובשתיפי מבואות סומכין עליו משום שיתוף ח
 אף אם מסובין בחצר **שם** אשתו של אדם מ
 מערכת לו שלא מדעתו אפי' אם מיחה בה
 שלא לערב ואפי' אם אין רגיל לערב עמהם והכי מילי שח
 שאדם עליהם כגון שאין הבית פתוח אלא לאותו החצר ה
 אבל אם הבית פתוח לשתי חצרות באחת רגילה לצאת ולבא
 תדיר שאוסרת עליהם ובאחר אינו רגיל לצאת ולבא כרגי'
 שאוסר מערב' שלא לדעתו אפי' אינו רגיל לערב ובשאינו
 רגיל לצאת ולבא כמי אעפ' שאינו אוסר אם רגיל לערב ע
 עמהם מערכת שלא מדעתו אבל אינו אוסר וגם אינו ר
 רגיל לערב עמהם אינה מערב' שלא לדעתו וכל זמן שלא
 מיחה בה בפירוש אפי' אם אינו רגיל לערב עמהם ואינו
 אוסר מערכת שלא לדעתו דמסתמ' כיחא ליה אבל אינה
 יכולה לזכות משלו לאחרים שלא מדעתו ואפי' בני הבית
 יכולין לערב שלא מדעתו אם אין הבית פתוח אלא לחצר
 אחת אבל בני החצר אין יכולין לקח פתו מביתו לערב ס
 שלא מדעת שום אחד מבני הבית ואפי' רג' עמהם ואוס'
 עליהם **שם** ערבו כבד וכהקלקל העירוב
 ובא אחד **שם** יצא היצר לחזור ולתקנו ו
 ולזכות לאחרים אם חוזר ומתקנו ממין שהיה העירוב ה
 הראשון אפי' בלה כל העירוב מזה להם ואין צריך להודיע
 אפי' מתקנו משלהם ואם מתקנו ממין אחר הם כמתעט
 משעורו וצא להוסיף על ו מוסיף ומזכה להם ואין צריך
 להודיעם בלה כולו צריך להודיעם אם מתקנו וכן אם כ
 כיתוספו עליהם דיוורין צריך להודיעם דשמא אינן חפצי
 בעירוב והכי מילי בבית שפתוח לשתי חצרות דאיהא למ
 להימר שמא לא כיחא להו לערב עם חלו אבל אם אינו ס
 פתוח אלא לזה החצר אין צריך להודיעם שמערכת עיר
 עירובי חצרות שלא לדעת היבא שהו פתוח לחצר אחת ו
 וכמה שיעור העירוב בתחלתו בזמן שהם עד שמכה עש'
 ושמה עשר בכלל שעורו כדורגרת לכל אחד אם הם יט'
 ומיט' ולמעלה אפי' עד כמה שיעורו בשתי סעודות שהם
 יח' ברוגרות היו זה כשיעור וכתמעט ונשתייר בו חפשי
 כל שהו כשר **שם** הכותן מעה לבחיתוס ו
 ואמר לו אם יבאו בני החצר לקנות
 ממך כבד לערוב בעירובן זכה לי שיהיה לי חלק עמהם
 בשביל מעה זו אינו עירוב אפי' אם זיכה החנוכי לכולם ו
 זיכה גם לזה עמהם אינו עירוב לזה שלא כיון לזכות לו
 במתבת חכם אלא בשביל מעה שנתן לו ומעו' חיון קוכות
 כמז' שאין לו חלק בעירוב אבל אם חמר לו ערב לו קנה
 עירוב שחרי עשאו שליח לערב לו בענין שיועיל וכיון ש
 שאי איפשר להיות לו עירוב אלא אם כן יזכה לו כמו לחא
 לאחרים הוי כאלו חמר שיזכה לו כמו לאחרים ואפי' אם
 חמר זכה לי אם נתן לו כלי בתורת קצין שיקנה לו בו קנה
 עירוב שאז נקפית לו הפת וכן אם זיכה לו הנחתום על י
 יד אחר או שקנה במעה שנתן לו לחם מן השוק קל עירוב
 ואם נת' מע' לבע' הב' ואמר לו זכ' לי בעירוב קל עירוב לשי
 סאי דר' בע' הב' למכור משלו ולדעת שיקנה לו במעותיו

וכן אם צדו אחד גוי וצד אחד ישראל כיתר בלחי וקורה ו
וצריך שיהא ארצו יותר ע רחבו ואם רחבו יותר על
ארצו דינו כחצר שנפרץ במיליו וצריך פס ד' טפרים ב
בצר אחד או בשני צדדין שני משהוין וצד שאלו יתר
על רחבו דינו כחצי וכל יתר בלחי וקורה מבני סתם שא
שאר מצדדין ים לא חשיב כסתם דחיישינן שמא יתייב
הים ותתבטל המחיצה היה אחד מצדדיו חשפה של רבים
חשוב כסתם אבל אם החשפה של יחיד לא חשוב כסתם
דחיישינן שמא יטלטל משם מבני שצדו אחד ארוך וא' קצר
אפי' אין צד הארוך עורף על הקצר ד' אמו' אינו מכניח ה
הקורה חלה כנגד הקצר אבל אם ירצ' יעשה צורת הפתח
בחלבו' ותוך המבוי יכול להכניח הקור' בחלבו' ומסתמ'
עד הקורה ואם העמיד לחי באמצע המבוי אם יש חצר מ
מהלחי ולחון ועשו גם החיצוני לחי לראש המבוי חוסר'
אלו על חלו' עד שיערבו יחד ואם אישם חל' או שיש חצר ונ'
עשו החיצוני לחי לראש המבוי שמן הלחי ולפנים מותר'
אמנו ולחון חסורי' אבל אם עשו באמצע צורת הפתח חפ'
הוא רחב יותר מי' או אם עשו שני פסין והוא רחב י' חפ'
אז יש חצר מהתקן ולחון ועשו גם חיצוניים תיקול לרא'
המבוי כל אחד יבנה לערב לבדו ויהיה מותר בחלקו מבוי
שרחב כ' אמות עושה פס ארוך ד' אמו' ומעמידו באמצע
וחשוב כל צד מצד הפס כמבוי בפני עצמו כיון שאורך
הפס ד' אמו' ויתן קורה בראש וצריך לזהר שתהא הקור'
מונחת על הפס או תוך ג' חפחים ואם יש מ' הפס עד ה
הכותל האמצעי של המבוי יותר מי' אמו' יש לו דין מבוי
עקום כמין זה שהרי אלו שני המבואו מתעקמין באמצע
ופתיחי' בשני ראשיתן לרשות הרבים וכל ד' ח' בפחו'
מי' או אם ירצה ירחיק שתי אמו' מהכותל ויעשה פס רחב
ג' אמו' ויעשה ג' מ' מצד השני וישאר באמצע פתח רחב י'
אמו' או אם ירצה ירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה וי
ירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה וכן מצד השני מב
מבוי שזוה מתוכו ומדרון לרשו' הרבים ותל' המתקט'
מתוך ד' או שסוה לרשות הרבים ומדרון בתוכו אין צר'
שם תיקון שהתל' עולה במקום לחי **שם**
מבוי המפולג בשני ראשיו לרשו' הרבים

כאלו היה מפולג בעקומיו וצד צורת פתח בעקומיו
ובשני ראשיו לכל אחת לחי או קורה או צורת הפתח בכל
אחד משני ראשיו ולחי או קורה בעקומיו ואם עשו
כמין ה' צד צורת הפתח בשני עקומיו ובשני ראשיו
לחי או קורה והעשו ככד פירוש מבוי גדול שהרבה מבוי
מבואות קטנות פתוחין לו וראשם השכנים פתוחו' נרשו'
הרבים אפי' אין פתחי הקטנים שמכאן ומכאן מכוונין
זה כנגד זה עושה לכל אחד במקום פתיחתו לגדול צורת
הפתח מצד אחד ובראשו השני הפתח לרשות הרבים ל
לחי או קורה ובמבוי הגדול אם הוא מפולג עושה צד'
הפתח מצד אחד ומצדו השני לחי או קור' ואם הוא סתם
עושה לחי או קורה בראשו **שם** מבוי שני
שנפרץ מצדו אי בקעי רבי' במקום
הפרצה אפי' לא נפרץ אלא פרצה שלל טפחים לא חשיב כ
כפתח וצריך תיקון ואי לא בקעי ביה רבים עד פרצת י'
אין צריך תיקון אפי' אי לכא בדורי והכי מילי שנשאר מ
ממנו ד' טפחים פלגי' ראשו אבל לא בשאר ד' טפחים אפי'
לא נפרץ בג' צדדין תיקון פחות מ' אין צריך תיקון ואם נ
נפרץ מראשו פרצתו בד' מבוי שנפרץ במיליו לחצר ונכס'
ונפרץ החצר מצד השני לרשות הרבים לא ערבו בני חל'
עם בני המבוי חצר מותרת אפילו אם נפרץ כנגד פרצת
המבוי אפי' בקעי בה רבים ובלבד שלא יהא בפרצה יותר
מעשר ומבוי אסור אפי' אינו כנגד פרצת החצר דכיון ש
שלא ערבו עם המבוי אסרת עליו ובגון שבכנסין כותלי
המבוי בחצר בעבין שאין הגפופין שנשארו לחצר כראין
למי שעומד במבוי הילכך אין עולין להתירו אבל אם כראי'
עולין לו לשם לחי ומותר ואם ערבו בני החצר עם בני ה
המבוי והפרצה שבמבוי לחצר אינו מצד החצר ופרצת ה
החצר מצד השני אינן מכוונות כנגד פרצת המבוי כזה
והחצר של רבים גם המבוי מותר אבל אם לא ערבו או אפי'
ערבו ופרצת המבוי לחצר מצדו כזה או אפי' באמצע ופר
ופרצת החצר מצד השני כנגדה או אפי' אינה כנגדה וי
והחצר הוא של יחיד אסור ואם נפרץ לריחבה פחות מ' א'
מסותים או יותר על סאתים והוקפה לדירה דינו כאלו נ
נפרץ לחצר אבל אם יתרה על סאתים ולא הוקפה לדירה
הוי כאלו נפרץ לברמלית וצריך תיקון מותר להשתמש ת
תחת הקורה וכנגד הלחי והכי מילי בפתחו לרשות הר
הרבים אבל בפתחו לברמלית אסור כיון תחת הקורה ונ'
כנגד הלחי מפני שמצטר לברמלית שאצלו והוא אסור הת'
כנגד הלחי אף בפתחו לברמלית ואף הראש ז' לא כתב
כן ואעב' דמותר להשתמש תחת הקורה מכל מקום לא יסב
אדם בראש המבוי שמא יצא לו החפץ מידו לרשו' הרבים
ויציאו חלו' כיון שאין היכל' דינו לרשות הרבים אבל על
פתח החצר מותר שיש בו היכר' מבוי שמיטל קודתו חל'
לחיו אעפ' שהותר למקצת השבת אסור משם וחילק
שם חצר שהרבה בתים פתוחין לתוכו מן הת
התורה מותרין לטלטל בכל החצר ומנ
מבתיהם לחצר שהרי רשות היחיד גמורה היא אבל ח
חכמים אסרו לטלטל מבתיהם לחצר עד

אינו רחב ד' אבל אינו יכולין להעלות מפירות ולא להורד
ממנו הכניסו לבית אפי' אין בו רוחב ד' וכל שכן שלא יחל
יחליפו פירות בית זה לבית האחר דרך הכותל היה לאחר
מחצות גבוה עשרים ולשני אינו גבוה עשרה כגון ש
שקדעיתו של אחד גבוה משל חברו אין יכולין לערב
יחד כדפרש"י ועיקר תשמיש הכותל כותבין אותו למי ש
שאינו גבוה לו ש' אותו מותר להשתמש עליו אף בבלי ה
הבית והשני אסור כפרץ הכותל עד עשר אמות חשיב כ
כפתח בית מעשר חשיב כחד חצר וצריכין לערב יחד
העמיד סולם אל הכותל רחב ד' וכן כנגדו בחצר השני
אפי' אין הסולמות זה כנגד זה אם אין ביניהן ג' חשיב כ
כפתח היו מופלג זה מכנגד זה אם הכותל ר' עדין חשוב
כפתח שיכול לעלות בשולם זה ולילך על הכותל עד הס' לש
וליד אין צד רחב ד' לא חשיב כפתח עקר חוליה מראש
הכותל למעטו מגובה י"א ש' זה משך ד' מהני בין לענין
לעשותו כפתח לערב יחד בין לענין שיכול להשתמש ב
בכל הכותל אין צד ד' אינו חשב כפתח לא לערב יחד ולא
להשתמש בכל הכותל אלא כנגד המקום שניתמעט יכול
להשתמש בזה אצטובה למטה אל הכותל למעטו מגובה י'
אם יש בה ד' אורך במשך הכותל וכוללת ד' מועיל להשתמש
בכל הכותל אבל אינו חשוב כפתח לעד יחד עד שיגיע ל
לראש הכותל אין בה ד' על ד' אינו מועיל אפי' להתי' להשתמש
בגדרו אפי' כפה אצל ספסל שיש בו ד' על ד' וגבוה כל שהו'
מועט בו גובהו מעשרה מותר להשתמש כנגד המיעוט
וכנגד שיחברו בוטם בזה אצטובה על אצטובה אם יש בה
בתחתית ד' על ד' או אין בה ד' על ד' ויש בעליונה ואין ב
בין זו לזו ג' טפחים ממעט להשתמש עליו אבל לא מחנול
למחני פתח לערב יחד ואם אין הכותל גבוה י' חוקק ס
סולם גבוה ג' ומסחו במשך ד' אל הכותל מתירו לשמש ע
עליו כיון שלא נשאר עד ראש הכותל אבל לא מהני לערב
יחד כיון שאינו מגיע לראש הכותל ודוקא שיש בסולם ד'
שליבותו מותר לשמש עליו אבל אם אין בו ד' שליבותו
אינו מותר וזו הינוצא מן הכותל ויש בו ד' על ד' והכיח
עליו סולם כל שהוא מועיל להתיר לו תשמיש הכותל והוא
שלא תהא שליבה התחתונה גבוה מן הארץ ג' ולא יהא ב
בין שליבה לשליבה ג' והוא שיכח הסולם על גבי הויזאבל
סמנו אצל לא וכל זמן שאין גבוה הכותל עשרים טפח
די בזיו אחד שמכחו באמצע שהרי אין גבוה עשרה עד
היו ולא גבוה יותר ממנו עד ראש הכותל ואם הוא גבוה
עשר' צריך ב' וזיון אחד למטה מן העליונים שאם היה ז
זו גבוה י' לא סגי לה בסולם כל שהו' והוא שלא יהו הזיו
הזיון זה כנגד זה שראוי להטות סולם מזה לזה העמיד
שני סולמות זה בצד זה ולא היה בטניהם משך ד' והרחיק
זה מזה כדי שיהא בטניהם ד' ומילא האויר שביניהם בקט
אין מועיל לא להתירו לשמש עליו ולא לערב יחד שמקום
משך הרגלים הוא באמצע הסולם ואין ראוי לעלות בק
בקט העמיד הסולם באמצע והקט מן העד מהני בין לה
להתירו לשמש עליו בין לערב יחד אין הסולם רחב ארבע
ארבעה וחוקק אצל הכותל להשלימו לארבעה אין צריך ל
לחוק כל גובה הכותל ודי לו שיחוק בגובהו עשרה לה

להשלימו לארבעה לא העמיד סולם כלל אלא חקק בבית
כמין שליבות של סולם לעלות בו צריך שיחוק בכל גובה
הכותל ומועיל בין להתיר תשמיש בין לערב יחד עשה מ
מחילין מחובר סולם אינו מועיל מפני שאסור לעלות בו
בשבת ואם הוא אסירה יבשה שאין בו משום איסור שבת
מועיל אף על פי שיש בו איסור עטרה זרה והר"ם במזל
כתב שאילן מועיל ואשרה אינו מועיל ואח' הר"ם ז"ל לא
כתב בן היה בין חצרות חריץ עמוק עשרה ורחב ארבע
ארבעה אין יכולין לערב יחד אפילו מלא תבן וקט כל
זמן שלא בטלו ואם הוא מלא עפר וצורות אפילו התמלא
שלא בטלו חשוב כמלא וצריכין לערב יחד נתן עליו כסר
כמין גמר משפת החריץ אצל שפתו אם הוא רחב ארבע'
חשיב כפתח פחות מכן לא חשיב פתח נתן הכסר לחורק
החריץ במשך ארבעה אפילו אין בו חלא כל שהוא חשוב
כפתח שהרי אין בחריץ במשך ארבעה שהוא שיעור פ
פתח רחב ארבעה טפחים ואם החריץ לאחר עמוק עש
עשרה ולשני אינו עמוק עשרה דינו ככותל סנותבין חו
חותו למי שאינו עמוקים ואם הוא לשניהם שוין דין שם
שניהם שוין בו ואם יש ביניהן ג' ש' של תבן גבוה עש'
עשרה כל אחד מערב לעצמו כתיבט בחול מגובה עשר'
צריכין לערב ביחד וכעוד שלא כתיבט אסור לשום אחד
מהן ליתן מן התבן לתוך קופתו בשבת להאכיל לבהמה
ואפילו להעמידה שם כדי שתאכל אסור אבל יכול לעמוד
בבניה כדי שלא יהא להדרך לבטות אלא משם ואח' הר"ם
ז"ל כתב דאפילו בחול אסור ליתן ממנו לקופתו ולהעמיד
שם בידים ודווקא ג' ש' שכן שתי חצרות אבל ג' ש' ש
שני בתים מותר להאכיל בהמתו ממנו בידים

שע

שתי גזוז טראות הבולטות שתי עליות זו
כנגד זו ונתן ביניהן כסר רחב ארבעה
חשוב כפתח ואם רוצין מערבין יחד אבל היו זו של א
כנגד זו שאחת משוכה למזרח ושנייה למערב כזה אין י
יכולין לערב ששיתבו הכסר מזו לזו יב' מקדן זוית של
זו לשל זו ולא חשיב פתח דפתח בקדן זוית לא עבדי א
איכא וכן אם היתה אחת גבוהה מחברתה לא חשיב פ
פתח אבל אם הם תוך שלשה זו לזו בין בריחוק בין בבית
חשיב שפיר כפתח **שע** ערבו דרך הפ
הפתח שביניהן וג' ונשתם בשבת
מותרי' להשתמש דרך גובה הכותל וחוריו דשבת כיון
שהותרה ואפילו אם עירבו לאסא ונשתם הפתח בחול ד
השתא לא נכנסה השבת בהיתר וכפתח בשבת חזר הע
להתירו וכן אם כותל ביניה' וערבו כל אח' לעצמו ונפרץ
בשבת מותרין כל השבת לטלטל כל אחד בחצרו אפילו
כלי הבית אבל חצר שגבר' בשב' לרשות הדב' או לכרמלי'
אסור חצר קטנה שגבר' במלואה לגדולה ואין בפרט
יותר מעשר אמות גדולה מותר להוציא כלי הבית לחצר
אם ערב' לעצמ' וקטן אסור להוצי' כלי הבית לחצר אל אב'
ערבו יחד וכן ג' קטן שגבר' במלואו לגדול קטן אסור
להעלו עליו כלי הב' וגדול מותר והו' שיהו מחיצו' הב' כיבד'
למי שצומד על הגב אבל אם אינו כיבד' כג' שהגב ב' לט

אמר לו וכאלו את מערב לי שעשאו שליח לערב וחזקה ש
שליח עושה שליחותו **שע** הדר בבית שער א
אכדורה ומרפסת שחצר אינו אוסר
על בני החצר שזיכין חסובין די רהחבל הדר בבית התבן
בבית העצים בבית הבקר ובבית האוצרות אוסר בעל ב
הבית שיש לו הרבה בתים בחצר והשאלים או השכיר לא
לאחריו ויש לו בכל אחד מהן כלים אם זיכין כיטלין בשבת
מחמת איסור או מחמת כבודן אין הדריין בהם אוסרין ע
עליו שחשובין לו כולם כאלו דריין עמו ואם כיטלין בשבת
אוסרין כיון שיכול להוציאם משם חבורות ששבתו
בטורקלין וחלקיהו במחיצות אם עוברין כולם זה על זה
שאין פתח פתח לחצר אלא החיצון וכולן עוברין דרך ע
עליו אין צריכין ליתן בעירוב אלא שנים הפנימיים וכל ה
האחרים חסובים בבית שער להם היה לכל אחד פתח פ
פתח לחצר אם המחיצות מגיעות לתקרה דהוי כל אחד
חדר בפני עצמו אפי' הן של יריעות יש בהן חילוק רשויו
בפני עצמן לענין זה שאם בני החצר נותבין עירוב בבי
מבתי החצר שלא בזה הטורקלין צריך כל אחד ואחד לית
העירוב אבל אם כתבו העירוב בזה הטורקלין אין צריכין
ליתן כלל בעירוב שכולם דריין בבית זה ובית שמכניחין ה
העירוב אין צריך ליתן עירוב וכן אם אין דיוורין אחרים
עמה בחצר אין צריכין עירוב חלקיהו במחיצות שאין מג
מגיעות לתקרה אפי' אם נותבין העירוב במקום אחר ד
די בעירוב אחד לחמשתן ואם היו הדריין בעליות ומש
אפי' נותבין העירוב במקום הטורקלין צריך עירוב לכל א'
ואחד אבל מי שיש לו מלמד או סופר בביתו וכן תלמידו
הלומדין בפני הרב ודריש בביתו כל אחד ואחד בחדרו א
אפי' יש לכל אחד פתח פתח לחצר ואוכל וישן בחדרו א
אינו אוסרין מי שחובל במקום אחד וישן במקום אחר מ
מקום אבילתו הוא העיקר ושם הוא אוסר הילכך האחין
שחובלין בבית אביהם וישנין בבתיהם אינן אוסרין ואם
כותן להם פרס ואוכלין בבתיהן אוסרין ודווקא שנותבין
העירוב במקום אחד אבל אם נותבין אותן בבתיהן או ש
שאין עמהם דיוורין בחצר אין צריכין לערב מי שיש לו ה'
נשים וה' עבדים מקבלין ממנו פרס וכל אחד אוכל בבי
בביתו וכן תלמיד המקבל פרס מדבר ואוכל בביתו אינו
אוסרין זה על זה אם אין עמהם דיוורין בחצר אלא הם
העירוב בא אולם עשרה בתים זה לפנים מזה וכולם עוב
עוברין מזה לזה ויוצאין דרך החיצון לחצ' שנים הפנימי'
לבר צריכין ליתן בעירוב והשאר פטורין שחשובין כולן
בבית השער **שע** דירה ב' א' א' א' א' א'
אוסר הילכ' מי שיש לו בית בחצר וה
והולך מבנין יום לשבות אצל בתי אפי' באותו העיר א
אינו אוסר אפי' חזר בשבת ודווקא אצל בתי שהשיח דע
דעתו מדירת ביתו שאיפשר לו לדור אצל חתנו אבל אצל
בני שלא השיח דעתו מדירת ביתו שמוא לא יוכל לדור א
אצל כלתו ואפי' גוי שאיפשר לו לחזור בשבת ואם הלך מ
מבנין יום אינו אוסר ומיהו אם בא בשבת אוסר והרס
במזל כתב שגוי אוסר כיון שיכול לבא אחד מן השוק שה

שהיה לו בית בחצר ומת והניח רשותו לאחר מפני החצ'
אשמת מבנין יום וזכה בו מבנין יום אין הזוכה אוס'
שאותו העירוב שמעירב על ביתו מתיר גם מה שירש מת
משחשבה אוסר ואעפ' שמעירב הזוכה עמה אינו מועיל
למה שירש בשבת אחד מן החצר שמת בשב' אם עיר אפי'
ירשו אחד מבני השוק כל זמן שאינו בא לדור עמה אינו
אוס' בא לר' בשב' בבי' מורישו אוס' ירשו אח' מבני החצר
אם עיר היור' והיה דר עם המוריש בבי' אינו אוס' אעפ'
שלא עיר המוריש לא היה דר עם המוריש אלא בבי' אחר
שבחצר אוס' אעפ' שעיר היור' כיון שלא עיר המוריש יצא
וגר שהיו דריין בחצ' ומת הגר מבנין יום והחזיק ישרא'
בבכסיו אפי' לא החזיק עד שחשבה אוס' עד שיבט רשותו
כשא' יור' מת משחשב' אין המחזיק אוס' שבהיתרו הראשו'
עומד כת' הרמבם ז"ל אח' מבני החצ' שהיה גוסס אעפ' ש
שאינו יכול לחיות בו ביום אוס' עד שיזכו לו ויערב עליו
וכן קטן אוס' אעפ' שאינו יכול לאכול כזית אבל האורח א
אינו אוס' חצר שפתו לחצ' אחר יכולין ל
לטלטל מזה לזה כל' ששבתו בתוכ'
דגבין וחצר' וקרפפו כולן רשו' אח' הן מותר ללטלטל מזה
לזה אפי' הן של בעלים הרב ולא עירבו יחד מותר ללטלטל
מחצ' לחצ' אחר או מחצ' לבג או לראש הבות שביניה ומג
לבג אחר הסמוך אפי' הוא בגו ממנו הרב ומהגב לקרפף
או למבוי שמתקן בלחי או קור' אעפ' שלא עירבו בו וחפ'
עירבו בני החצ' לעצמן דשכיחי מאמי דבתי בחצ' אפי' ה
הכי מותר ללטלטל בלי חצ' לחצ' אחר ולא חיישינן שמי' יטלטל
בלי הבית וכל' ששבתו בבית אסור ללטלטל מחצ' לחצ' או
לחצ' מאלו והא' דחצ' וקרפף רשו' אח' הן דווקא כשאין בק
בקרפף יות' מסאתים או יות' על סאתים והוקף לדירה א
אבל לו הוקף לדירה אסור ללטלטל ממנו לחצ' שהרי ברמל'
הוא ומקרפף לקרפף עד סאתים כול' ללטלטל בביתו מ
מזה לזה יות' מחצ' יכול ללטלטל ד' אמו' בזה וד' אמו' בזה
שתי חצרו' שרוצין לערב יחד להתיר אף כלי הבתי' אין
צריכין עירוב אח' אלא העירוב שעשו כבר להתיר אחד
מבני החצ' מוליכו בשביל כול' ונותבו בחצר מבתי החצר
השנייה וכולם מותרין ואם ירצ' יוליד שם אפי' פת משלו
וכלם מותרין והוא שערבו בני החצר השנייה לעצמ' ואז
בני החצר השנייה גם כן צריכין פת אחר אלא העירוב
שעשו כבר מתירן ואין שתי חצרו' יכולין לערב יחד אלא
אם כן יהא פתח בביה או חלון שיהא בו ד' על ד' טפחים
ואפי' אין ממנו אלא משהו בתוך עשרה טפחים הקרוב'
לארץ וכשיש בניהן פתח או חלון רצו מערבין כל אחד ל
לבדו רצו מערבין ביחד וארובה שזיכין עלייה לבית רצו מ
מערבין ביחד אפי' היא למעלה מעשרה ואפי' אין שם סו
סולם לעלות בו היה בין החצרו' כותל גבוה עשרה טפחי'
או שהיה קרקעיתו של אחד גבו' מחברו חמשה להשלימו
לעשרה אין יכולין לערב יחד היה הכותל לשניהם גבוה
עשרה ובראשו פירות בני שתי החצרות יכולין לעלות ע
עליו ולהעלות עליו מפאת החצר ולהורידם ממנו לחצר
אחרת ולהוריד מה שעליו לחצר בין אם הוא רחב ד' או

זכה בחלק שטעלען לו בעצמן סיוכל לטעלען בחצר אינו יכול
לחזור ולהקנותה לחבירו **שפא** המטעל רש
רשותו והוציא אחר מבי **שפא** מכירתו לחצ
בזונג אינו אוסר במזיד אוסר שהרי חוזר מביטולו שב
שטעל החזיקו בו כבר שהוציאו מכתיהם לחצר לא שפא
מבעוד יום לא שפא משחשבה אינו יכול לחזור מביטולו
יש ביטול רש' מחצ' לחצ' לא שפא ב' חצרו' ופתי' ביסיה' ולא
שפא ערבו יחד יכול אחת לבטל רשותה לחצרית' להיות'
מוותרת להשתמש בה ולא היא לא שפא ב' חצרו' ז' מלפגי'
מזו ולא ערבו שפבימי' אוסר' על החצונה יכולה לבטל לה
רשותה שלא תשמש ולא תעבד עליה אלא בשעה שצריכ'
לצאת ותהיה החצונ' מותר' או ערב יחד וכתבו עירובן
בחיצונה ושכח ח' מן הפבימית ולא ערבו יכול לבטל רשותו
אבל אם כתב עירובן בפבימית ושכח ח' מן הפבימית אף
בטול אין צריכ' כדפרש' לעיל יש בטול רשות בחורבה
בגן ב' בתי' וחורבה ביניהן שהיא של שניהן ושכחו ולא ע'
ערבו יכול ח' לבטל רשותו לחבירו ולהיות מותר' בה ו
יש בטול רש' מכית לבית שאם ב' בתי' ופתח ביניהן ולא
ערבו ח' המטעל רש' לחבירו ואפי' המטעל יכול להוציא מ'
מכיתו לבית חבירו ואין כאן משל חוזר ומחזיק ברשותו
שאין בקרא מחזיק אלא באמכנים לרש' שטעל אבל מה
שמוציא ממנו אינו חזרה אבל אינו יכול להוציא מכית
חבירו לביתו שאז נ' חוזר ומחזיק רש' שטעל וכן אם
יש לו חדר פתוח לביתו ובטל רש' ביתו אסור להוציא מה
מהחדר לביתו אבל ב' בתי' ברש' הרב' וצאו גנים בשבת
ושגרו רשות הרב' שביניהן בעצמן שיש ביניהן כמו חצר
והרי אוסרין זה על זה שהיא כמו חצר ששני בתי' שתמחי'
ל' אינן יכולין לבטל ח' לחבירו יורש מטעל רשותו שאם ל'
לא עירב מורישו ומת בשבת והיורש בחצר ואוס' יכול
לבטל רשותו מטעלי' וחוזר' ומטעלי' פ' שמטעלי' רשותן
ב' חצר לחצר אחרת עד שיוציאו מה שירצו. או לאחד
מבני חצר וחוזר' ומטעלי' לאות' שטעל להם עד שיוציאו
גם הם מה שירצו **שפב** דירת ג' כדירת
שהמה הילב' הדר עם הגוי בחצ' אינו
אוס' עליו עד שיחז' ב' ישראל' דרי' ב' בתי' ואוסרין זה ע'
על זה ח' הגוי אוס' עליהם ודבר זה מדרבנן שפא ילמד
ישראל הדר עם הנכרי ממעשיו ונבאשו עילא למנוע דיר'
ישראל עם הגוי הילב' אחריו שאוס' עליו כד' שיקשה די'
דירתו ויצא משם מזה הטעם ג' אחר' שטעל רש' אינו
מועיל ג' הגוי עד שיסכיר רשותו כי לא ירצה להסכיר
ומתוך כך יצא הישראל משם ואינו מצי' שידור' ישראל
אחד עם הגוי שפא יתרגמו ולכך לא הוצרכו לאסור' אלא
במל' ישראל' עמו ואם ב' או ג' דרי' אי' יכולי' לבטל רשות'
ל' מהם כד' שיחשב ביחיד ויהיה היחיד מותר' להוציא
מכיתו לחצר ואין להם תקנה עד שיסכיר להם רשותו ו
וע' ימות בשבת שמסכור להם מועיל ואין צריך לפרש
כד' להתיר הטעל' ואין צ' יך כתיבה וחתמה ולא סט
סטר משוטרי' העיר ושוכרין ממנו אפי' בשחנות משנה
פירוש וכל אמן שאינו חוזר בו מוציל הסכיר' אפי' למקן

מרוכז ואין צריך לשכור ממנו בכל ערב שבת וחמשה
הדרי' עמו אחר' שוכר לכולם ואם אינו רוצה להסכיר אף
יכולין לשכור ממנו בעל כרחו וזה תקנתם שאחד מבני
החצר יתקרב אליו עד שיסאיל לו שום מקום ברשותו לו
לית' בו שום דבר ומצא זה כאלו הוא סכירו או לקיטו
ודר עמו בביתו ונותן עירו' בשבילו ודיו ודווק' כי האי'
גופא דמייחזי בשלחו' אבל אם יחד הגוי מקום להסכירו
להשתמ' בו ואינו יכול ליתן עירוב בשבילו שאינו בשלחו'
בכל הכית שאין לו אלא מקום המיוחד לו וכן אם ישראל'
וגוי דרי' בבית אף הישראל יכול לערב בשביל הגוי סלבל'
אחד דירתו בפני' עצמו וצריכין לערב עם הישראל'
ולשכור מן הגוי ואם יש לגוי חמשה שכירים או לקיטים
דריס בביתו אין דירתן חשובה דירה שיאכרו זה על זה
סתי' חצרות זו לבנים מזו לא שפא דר' ישראל' וגוי שפב
בפבימית וישראל בחצונה לא שפא ישראל' וגוי בחצונה
וישראל בפבימית אוסר עד שיסכיר ואפי' גוי בפבימיתו
ושני ישראלים בחצונה אוסר אע"פ שבישראל' כי האי' גופ'
אינו אוסר בגוי אוסר וצריך לשכור ממנו גוי שהסכיר
ביתו לחבירו גוי אם כשאר לו שום תפיסה בבית יכולי'
לשכור ממנו לא שפא לו בו שום תפיס' אם יכול המסכיר
לשלק השוכר תוך זמנו חשוב כאלו הוא ברשותו וכולין
לשכור ממנו ואם לאו אין יכולי' לשכור ממנו חצ' ישראל'
וגוי דרי' בו ובית אחר' של ישראל' חצ' ביתו של זה ואינו פ'
פתיח לחצר וחלונ' ביניה' אינו יכול לערב עמו דר' החלונ'
שביניה' כדי להוציא כ' דר' בית שטעל הפתוח לחצ' אבל
אם פתח פתוח ביניהם מותר ל' בינו ש' ול' ח' אף
אם פת' פתוח ביניה' אסור **שפג** גוי הדר עם
ב' ישראל' ואין הגוי בביתו **שפג** אינו אוסר
ויערבו ויהיו מותר' ב' הגוי בשב' ארס' והעירוב בטל
ומי' יכולין לשכור ממנו ואחר' ששכרו יבטל האחר' לחב'
לחבירו ויהיה היחיד מותר' ולא אמרי' שיחזו העירוב לק'
לקדמות ח' ששכרו להיו' שניה' מותר' וכש' אם מת הגוי
בשבת שיבטל אחד לחבירו ויהיה היחיד מותר'
שפד גוי הנכנס בחצר לשם אכסאות אם נכ'
נכנס שלא ברשות אינו אוסר לעולם וא'
ואם נכנס ברשות אם הוא רגיל לבא ארס' מיד ואם אינו
רגי' אינו אוס' עד לאחר שלשים יום **שפה**
צדוקי דרי' הוא בישראל ומטעל רש'
אבל לערב כתב הד'ס במזל שאינו יכול ח' שאינו מודה
בעירוב וכותי דרי' הוא בגוי וצרי' להשכ' וישראל משומר
לחלל שבת' בפרהסי' אפי' מ' חלל' אלא באיסור' דרבנן דרי' ה'
הוא בגוי ואם אינו מחלל' אלא בצבעא אפי' מחלל' באיס'
באיסורי' דאורייתא דרי' הוא בישראל ומטעל רשות'
מן התורה מותר' לטעל מן החצר למכר' א'
אלא שחבמי' אסרו מפני' שהמכרי' חשוב
רש' ומשנות' כנגד החצר' וגזרו אטו מרש' הרב' לרש'
היחיד והתירוהו על ידי שית' ששם שיערובי' חצרות מ'
מערב כ' בתי' החצ' כך שתי' מבואות משתק' כל חצרי'
המכרי' שגובין פתחו דבר אחר ממכרי' מחבל' מכל ח'
חצר וחצר ונותנין אותו באחד מן החצרות ואז אינו

עליהן הוי כרמלית אלף אם כן חלון מחבית פתוח לו

שעה

מרפסת שהוא דרך לעליות הפתוחות
לה ועומד בחז' ועול' לה בסולם ובי' ה
העליות יורד' ממנה לחצר ועובר' לרש' הרב' אינן אום
אוסר' על בני החז' דסולם תורת פתח עליו והוי כשתי
חצר' ופתח ביניה' שאם רצו מערב' יחד ואם רצו כל' י
מערב' לעצמו ובלבד שיערבו בני המרפס' לעצמן דתהוי
רגל המותר' במקומה לא ערבו יחד ויש ת' או עמוד בח
בצר שהוא משותף בין שניהן אם הוא גביה מקרקעית
החז' עשר' טפחי' ואין מראשו למרפסת' טפחי' והוא כ
בתוך ד' טפחי' למרפס' בני מרפס' מותר' בה לפי שתשמו
שתמישו להם בבחת מלבני החז' ואם אינו גביה' לבני
החז' וממנו למרפס' י' או אם הוא תוך י' לשניהן ורחו' מן
המרפס' ד' טפחי' בני החז' מותר' בו שהוא כוח להם יות
ואם הוא לשניה' טוה' ת' י' או יות' מי' והו' בתו' ד' למפרס'
או שהוא גביה' י' לבני החז' ורחו' ד' מן המרפס' או שהוא
עמוק כענין של שניהם עמוק עשר' שניהם אסור' אבל
כל שתמישו בבחת יותר מלחצירי' ויתבין אותו למי' שה

שהוא בבחת בין אם הוא עליון או תחתון

בור שאין בו שתי חצר' ואין ביניהן פתח
חו' חלון שיכולו לערב' או שיש ביניהן ולא ערבו אין ממל' ז'
וממנו בשבת אלף אם כן עשו מחיצה' למעלה מן המים
ויהא טפח ממנה משוקע במים ואינה צריך ליגע בקרק
בקרקעית הב' או יעשו קורה רחבה ד' טפחי' בפי הצור
בתו' ובלבד שתהא עשויה לכך להחיר למלאות ואם אין
הצור קרוב להם אלף רחוק מכל אחד ד' טפחי' כג' שיש
שכל קטן בין ג' החצר' והצור בתו' ואין דיוורין פתוח'
לו אלף ממל' חין דרך חלונ' הפתוחין לו משתי החצרות מ
מותרין שאין חדס אסור דרך חור' הילכך שתי חצרות ו
וביניהן שלש חורבות כזה כל אחד מותר באותו שאלו
והאמצעית מותרת לשניהם היו עומדות בחצובה כזה
כל אחת מותרת בחורבה שאלה והשלישית הקרוב' לב'
חצר' אסורה לשניהם ואפי' יש לחורבות בעלים אינן א
אוסרין כיון שאין דרין בהן שתי עליו' הפתוח' לחצר ואחת עשית' גומא בחז' כרי לשפך מימיה כדפרשית לעיל והשנייה לא עשית' אם
ערבו יחד שתייהן מותרות לשפך מימיהן לא ערבו יחד
והאחת ערבה לעצמה והב' לא ערבה כלל זו שלא ערבה
אסור' ושערבה מותרת ובלבד שלא תשפך להדיא לגומא
אלף תשפך בעלייה דכחו בחצר שאינה מערבת שרי

שעה

שלש חצרות פתוחות זו לזו ופתוחות ל
למבוי וערבה כל אחת מהחיצונות עם
האמצעית והחיצונות לא ערבו יחד החיצונות אסורות
זו עם זו והאמצעית מותרת עם כל אחת מהם והם
מותרות עמה' שתי חצרות זו לפנים מזו ופבימית פ
פתוחה לחיצונה וחיצונה למבוי ויש לפבימית דריסת
הרגל על החיצונה ערבה פבימית לעצמה ולא החיצונ'
או ששכח אחד מן החיצונה ולא עירב פבימית מותרת
וחיצונה אסורה עירבה חיצונה ולא עירבה פבימית

שתייהן אסורות דכיון דפבימית אסורה בחצרה אסורת ג
גם על החיצונה ערבה כל אחת לעצמה א' מותרת בחצרה
עירבו ביחד ונתנו עירוב' בחיצונה ושכח אחד בין
מן הפבימית בין מן החיצונה ולא עירב שתייהן אסורות
עד שיבטל רשותו נתנו עירוב' בפבימית ושכח אחד מן
הפבימית ולא עירב שתייהן אסורות אבל שכח אחד מן
החיצונה ולא עירב פבימית מותר' דכיון שעירובה אצל
ואין לחיצונ' דריס' רגל עליה אלף בשביל עירוב' שמרגילה
לתוכה יסלקנה מעליה ותישאר עירובה אצלה לבדה ו
ותהיה מותרת ואם יחיד בפבימית ויחיד בחיצונ' או שני
בחיצונה ועירבו אין היחיד שפבימית אום' על החיצונ'
וכין שלשה חצרות זו לפנים מזו ויחיד בכל אחת ואחת
אעפ' ששנים עברים עלהחיצונה אין אוסרין עליה

שעה

שלש חצרות ושלושה בתי' ביניהן פתוח
זה לזה ורוצין לערב' יחד חצר זה בא' דרך בית שאלו וכותן
עירוב' בבית שבאמצע וכן עושה
שני' ומותר' בג' שכל בית שאלו החז' חשו' לו בבית שער
ואין צריך ליתן פת והאמצעי הוא בית שמכניחין בו הע
העירוב' אין צריך ליתן פת שתי חצרות ושני בתיים בני
ציניהן ולא עירבו יחד אלף כל אחת לעצמה ובא חצר זו
זה דרך בית שאלו והניח עירוב' בבית שאלו חצר הב'
וכן עשה לא קנו עירוב' שאם נחשוב שני בתיים בבית ש
שער הדי' נתנו עירוב' בבית שער' ואימ' עירוב' ואם נחשו'
אותם בבית גמור הדי' חצר מפסיק בינו ובין הבית ש
שכתן בו עירוב' אחד מבני החצר בשבט
ולא עירב עם האחרים אום' עליהן מה

שעה

תקנתן יבטל להם רשות שיאמר רשותי מבטולת לבם או
קנויה לבם ואין צריך לזכות בקנין סודר ויכול לבטל אף
משתחשך ואם דר עם ד' אוה' צריך לבטל לבל אחד ואחד
שיאמר רשותי מבטולת לך ולך או יאמר לבולם בכללו
ואם ביטל בשותף סתם ולא פירש שמבטל רשותו ביתו לא
ביטל אלף רשות שיש לו בחצר הילכך הם מותרים להוציא
מבתייהם לחצר וגם הוא שהוא אורח בעלמא אבל אסור'
להוציא מביתו לחצר וגם הוא הילכך צריך לבעול ביתו
שלא יבא להו' ציא באיסור ולא יפתחנו אלף כשרוצה לצאת
ולבא ויכעלנו מיד אחרי' צאתו ואם בטל להם כפרוש
גם רשותו ביתו מותרים גם מביתו לחצר ואם אינו מזה
לבטל להם רשותו אלף להשכירו מועיל כמו ביטול ואם נ
בניהחצר שערבו מבטלין רשותן לאחר שלא עירב הוא
מותר להוציא מביתו לחצר ולא מבתייהן והן אסורין אף
מביתן לחצר ולא אמרינן שהם יהיו כאורחין שאין רבי'
בעשין אורחין אצל יחיד שכחו שנים ולא ערבו יכולין ל
לבטל רשותן שיבטל כל אחד מהן רשותו לכל בני החצר
בין אם מבטלים לרבים שערבו ובלבד שכל אחד מהם י
יבטל כל אחד ב' מבטלין לאחר שלא ערב אצל אין מבטלי'
רשותם לשנים שלא ערבו בין אם המבטלי' רבי' וערבו בין
אם ה' יחיד שלא עירב שהדי אף לאחר שיבטלו להם הם
שנים ואחד אסור על חצרו ואפי' אמר לאחר אני מבטל
לך על מנת שתחזו' ותבטל לחצרך אינו מועיל כיון שלא

צריכין לשבור מכל חצרותיו וחל של גוי שאין מספיק בזה
 במה שיטען **שצב** עיר של יחיד פה שאין ב
 בה שמים ר **שצב** רבוא וה' צמול כתב
 שהוא קנין של יחיד אין יכולין לערב כל מצוי ומצוי ב
 בפני עצמו שחשובה כולל כחצר אחת ויאסרו זה על זה
 אם לא יערבו יחד אלא כולם יעשו עיר' אחד ואם ירצו
 ליחלק למבואו שרצו קצ' מן המבואות לערב לבדם צריכי
 לעשות כל אחד מחיצה גבוה' טפחים לפתח מבואו או
 שני פסין של שני משהויין אם הוא רחב עשר אמות ואם
 רוחב יות' מעש' צרי' צור' הפתח אצל אין יכול' ליחלק בלחי
 וקורה ועיר של רבי' אין יכולה לער' כולה ביחד אלא צ
 צריך לשייר מעט ממנה שלא יערבו עמה והשאר יערבו
 ביחד אם ירצו וזה השויר שמכין אפי' אינו אלא בי' אחד
 סבי' ואפי' אינו פתוח לעיר בענין שיכול לערב עמה אפי'
 הכי הוי שויר ואפי' הוא בית הבקר או בית התבן שאין
 צריך לערב ואם הוא משייר ממנה הרבה השויר יערב
 מפני עצמה ושאר העיר בפני עצמה וכל אחד מות' בשלו
 וכלבד שלא יוציא זה מזה וצרי' שיעשה צור' פתח ביניהן
 אם הוא יתר מעשר' ושני פס' אם הו' עשר' ואם אין לעיר
 אלא פתח אחד חשיב בשל יחיד ומערבי' ביחד אפי' הע
 העמיד לה סולם בצד השני ואפי' העמיד הרבה סולמות זה
 בצד זה עד רוחב עשר' לא חשיב פתח ואם יש לה שני
 פתחי' אם יש אשפה בפני אחת מהן חשיבא כאלו אין לה
 אפי' פתח אחד ואם היתה של רבי' וכעשית של יחיד עדי'
 יש לה דין של רבי' וצריכה שויר עד שתתמעט שלא יסאר
 בה אלא חמשי' דיורי' ואם היא של יחיד וכעשית של רבי'
 יש לה עדין דין של יחיד וצריכי' לערב יחד ואם ר' של הרבי'
 עובר בה מעט לטע' וחולק אותה לארבה מתקן ר
 המ' הר' בדינו בדלתו ואז יערבו כולם ביחד ואיכ' רש
 וזיין ליחלק לארבה שאין בגי עבר הלו רשאי לערב לבד'
 וצרי' עבר' הלו לבדן מפני ששניה עוברי' דרך רש' הרבי'
 ויוצאין דרך פתחיו לכאן ולכאן ורש' הרבי' שבאמצע מח
 מחברין אצל אם רוצין ליחלק לארבה ששני בתי' העברי'
 צרידי' להם פתח שאצלם ומסתלקי' מן השני וכן חצי רח
 רחבה של צד השני בוררי' להם פתח שאצל' יכולי' ליחלק
 כיו' שכולי' להסתלק אלו מאלו שלא יהא להם דרך אלו על
 אלו וצרי' שיעשו ביניה' במקו' שמתחלקי' ברשו' הרבי' צור'
 פתח **שצב** אין מערבי' ערובי' חצרו' ושיתופי'
 מצו מבואו צ'ט' שחול להיות בערב שט'
 אלא יערב מער' יט' ואם שכח יער' צ'ט' על ידי תבאי' שיא
 שיאמר ביו' הראשון אם היו' חול יהא זה ערוב ואם היום
 קדש אין צריכי' כלום ולמח' יאמ' על אותו הפתח אם היו'
 קדש הרי ערבותי מאתמול ואם היו' חול יהא זה עירב וה
 והני מילי בשמי ימי' טובי' של גליות אצל בשמי ימי' טובי'
 של רחש השנה לא אחד ערובי' חצרו' ושיתופי' מבואות'
 מערבים אות' בין השמשות ואפי' אם כבר קבל עליו תוס
 תוספת שבת כתיב ה' שמריה שיכולי' לערב ויש אוסרי' א
 אם קבל עליו תוספת שבת ואפילו עירב לשכי' לאחר מעשו'
 יונק זכ' העירו' בין השמשות ולאח' ער' ו' בין שמשו' שניה'
 ק' ערוב שלאותו שחבל ערובו בין השמשו' אנו

חושבי' אותו לילה ולאותו שהניח ערובו בין השמשות
 חושבי' אותו יום **שצד** ספק עירב כג' ספק
 אם היה קיים בין השמשות אם לאו
 כשר והוא שיהיה לו חוקת כשרות בג' שהניחו שם ואי
 ואירע בו ספק אצל' לא היה לו חוקת כשרו' בגין ספק
 אם הוכח שם אם לאו לא וצרי' שיהא בין השמשות במקו'
 טראוי' ליטול הילכך כפל עליו גל' אם יכול ליטול בלח' יור
 מרא' וחצי' כשר ואם לאו פסול ואם נתנו במגדל בעל' ל
 לפגיו ואבד המפתח אם הוא של לבנים מעדורים חלו על
 אלו בלא טיט וטיח וביום טוב הוי עירוב מפני שיכול לה
 לבותרו וליטול אצל' בשבת או ביום טוב והוא של לבני' אי
 אינו ערוב ואם המגדל בלי של עץ והמכשול קש' בחב' וי
 ויכול לחתכו בשכין הוי עירוב אפי' מכשול של עץ או של מ
 מתב' אסור לחתכו אף בבלי' דאף בבלי' יש משום בגין א
 אם לא יהא עשוי מעברי' כלים מחוברי' על ידי זפת בההי'
 דווקא אין בו משום בגין ואם מצא מפתח ביום טוב בין
 בעיר בין בשדה הוי ערוב שיכול לטלטלו ולפתוח אעפ' ש
 שלא היה בידו בין השמשות בין שצד' הוא חשבינן ליה
 כאילו הוא בידו בשבת בעיר הוי עירוב שיכול להביאו על
 ידי בגין וחצרות בשדה אינו עירוב **שצח**
 מצו לחזר בין אחר עירובי' חצר
 חצרות בין אחר שתופי' מבואות ועל שניהם מברך על ה
 מצות עירוב ומתי מברך בשעה שמקבצין אותו משה' הע
 החצר ומצוי המצוי או בשעה שמזכה להם ואחד מזכה
 לכולם ואומר בדין עירובא יהא שרי לכל לטלטלו מבתי'ם
 לחצר ומחצר לבתי'ם ואשתופי' מבואות יאמר מחצרות ל
 למצוי וממצוי לחצרות לבו ולכל הדריס בעיר הזאת
שצו תביא שבו איש תחתיו מבאן שכל אדם יש
 לו ר' אמו' בכל מקו' אפי' יצא חוץ לתחום ש
 שצרי' מעט אפי' חוץ לתחום שצדו חוץ לתחום ללקוט ומי
 ומורדי' לכל אדם שפי' אמונתו ומורו' ולפי' שפי' אפי' חוץ לתחום
 לו אכלשונן ואם הוא כבד באיבריו שנותני' לו ר' אמונתו בג
 בזכויות ופסק רב' אלפ' שאין לו אלא ר' אמונתו ומו' שצמ
 באמצע' והר' זרבי' הלוי פסק שיש לו ר' אמו' כול' ר' ה
 רוח שהן שמה על שמה והני מילי להלך אצל' לטלטל ח'י'
 לו אלא ר' בכל מקו' שקי' היום עליו אם הוא מוק' לדירה
 אפי' אין בו עתה דיורי' חשו' כולו בארבע אמות ואם אי
 אינו מוקף לדירה עד סאתים חשוב כולו ר' אמונת ואפי'
 שבת הת' גבוה עשר' ובקמה קצורה וכולי' מקישו' אותו
 חשיבי' כר' אמונת עד סאתים **שצו** כל אדם
 יש לו אלפ' אמה לכל רוח חוץ **שצו** מר' חמו
 אמונתו או מהמקו' שצד' בו כדדדד' אל' יצא איש ממקומו
 אילו אלפי' אמה ואינו אלא מדרבנן וקד' אשתכח' בעלמ' ו
 וכל אדם אסור לילך חוץ לאלפי' בלא עירוב אפי' הולכי' מ
 מדבריו שאי' צריכי' לער' בחצרו' חייבי' בעירובי' תחומין ו
 ואם קדש עליו היום בבקעה ואינו יודע תחום שבת מהל'
 אלפי' פציעו בימורי' שהם תחום שבת ופסע שאין לו אלא
 אלפי' כך כל כליו ובהאמונתו יש להם אלפי' שלו ואם עירב
 הוא לרוח אחת אין אחר יכול להוליכם לרוח אחרת אפילו
 פגיעה אחת וכל בהמות העיר הם כרגלי הדועה אם אי

רוחן באלו פתוח כל המצוי לאותו הצד ומפני שאינו אלא לשתי החצרות שאין בהם דירה יכולין ליתנו באחד החצר או בבית שאין בו ד' חצרות ואין צריך ליתנו בבית רק שהאחזקו המשתמרת הילכ' אין כיתכין אותו באויר המצוי ובכל משפטי עירובי חצרו ושיעורו וזכויו ושאר משפטו מערכת בשבילי ושמעדין שלא לדעתו היבא ש שאין הבית פתוח אלל לחצר אחת כך דיני שיתוף שמש משתתפין שלא לרעת אס אין החצר פתוח אלל למצוי אחת וקטן גובה אותו אפי' אס אחד מזכה לבולם רביעי' יין שיש לו באוצר סגוי ומשתתפין בכל מיני מאכל אפי' ד' או ה' מיני מאכל מצטרפ' לזתי שיעורו חוץ מבגורגדיו' שהיקפו לזרע ולא תבלין ופולין יבשים ולא בעלי בצלים שלא גרע אורך זרע ולא בבמהין ופטרינות ולא במים ל לבדן ובמלח לבדן אכל אס ערבין יחד משתתפין בהם וכל דבר שרגלין ללפת בו הפת שיעורו כדי ללפת בו הפת הנחבל לב' שיעורו וכל שאין מלפתין בו הפת שיעורו כדי לחבול ממנו מזון ב' שיעורו ובשר חי לא הוי לפתן וצריך כדי שיאכל ממנו מזון ב' שיעורו אכל עלי הוי לפתן ושיעורו ושיעורו כדי ללפת בו ב' שיעורו וחומץ הוי לפתן וכן יין מבוסל הוי אכל יין חי לא הוי לפתן ושיעורו ב' רביעיות וכן שיעור שאר משקין ומשתתפין בשני בצים ובחמש רמונים ובחמשת אפרסקין ובלגרא ירק ומשתתפין אפי' באוכל שאינו ראוי לו אס ראוי לשום אדם כגון לבזיר ב ציין ולשרא' בתרומה אס שבועה שלא אוכל כבר זו מש משתתפין לו בה שלא אסר אלל באכילתו ולא שאר הכאן הסאותיו אכל אס שבועה שלא אהבה ממנו כראה שאין משתתפין לו בה ואעפ' שמעדין לו בה עירובי תחומין היינו טעמ' משו' שאין מעדין חלאלרבר מצוה ומצוה לאו להכות כיתבו מה שאין כן בשותפי מבואות ואס אס קונס הכותו או אכילתו עלי אין משתתפין שהרי אפילו עירובי תחומין אין מעדין בו ואס אס על הכבד היום חול ולמחר קדש או קונס מעדין לו בו אכל אס אס היום קונס ולמחר חול אין מעדין לו בו חצר הפתוח ל לשני מבואות ושיתף עם כל אחד מהם מותר עם כל א אחד לטלטל ממנו לחצרו ואס לטלטל כלים ששבתו במצו במצוי זה למצוי האחר דרך החצר לא שיתף עם שום א אחד מהם אס הוא רגיל עם שניהם לצאת ולבא בחול ד דרך עליהם אוסר על שניהם ואס הוא רגיל עם האחד ו עם השני אינו רגיל אותו שרגיל בו אוסר ושאינו רגיל אינו אוסר ואס שיתף עם אותו שאינו רגיל הותר הרגיל לעצמו אס שיתף ביניהם ואין זה אוס' דכיון דשיתף עם השני סילק עצמו מזה שאינו רגיל בו וכן נמי אס רגיל ע עם שניהם ושיתף עם אחד מהם מותר השני שהרי סילק עצמו ממנו ואס המצוי שרגיל בו שיתף ביניהם ואותו שאינו רגיל לא שיתף והוא לא שיתף לא עם זה ולא עם זה דוחין אותו אכל זה שאינו רגיל ויסתלק מאותו שרגיל ב כדי שיהא מותר כיון שהוא אינו מפסיד ברב שהרי לא שיתף עמהם ויש ריוח לאחריו שעל ידי זה יהיו מותרין באפי' אותו על מידת סדוק

שפז כומכין על עירוב במקו שיתוף ועל שיתו במקו עירוב שאס חיו ב' חצרו פתוחו זו לזו ופתוחו למצוי וערב החצרו דרך פתחי' שביניהם אין צריכי' שיתוף במצוי וכן אס שיתפו במצוי אפי' ביין שאין ראויין לערב בו בחצרות אין צריכי' לערב בחצרות והרס צמח' כת' שאין כומכין על שיתוף בשביל עירוב לא אס כן שיתפו בפתוחא הראש' ז' לא כת' כן

שפח אס לא ערב החצרו יחד וגם לא שיתפו במצוי כתב הרס צמח' שאס ערב בו בחצרו כל אחת לעצמה או און מטלטלין במצוי אלל כל אס לא ערבה כל א' לעצמו או מותר לטלטל בכלו ובהג כת' בסתם אסו לטלטל במצוי בלא עירוב ולא חילק בין עירוב חצרות לעצמן או לא וזה ודאי אי אפס' דאפי' רב דאוסר לטלטל במצוי בלא עירוב מורי' שאס לא ערב ח חצרות עם בתים שרי והתוספו פוסקין שאין הלכה כרב דשרי לטלטל בכל המצוי אפי' כי ערב חצרות עם הבתי' וכן יראה דעת רב אלפס שלא הביא דברי רב

שפט גוי הדר במצוי ויש לו חלקן אחורי ביתו פתוח לבקעה או לקרפף אפי' אין בו אל' ל טפחי' על ד' אינו אוסר על כמ' מצוי אפי' מכנים ומזו ומוציא גמלים וקרוכות דרך המצוי כל היום שחפץ יותר באותו שפתו לו מאחוריו לבדן שיש לו בו אס' והוי פתוח למצוי כמו שאינו רגיל שאינו אוסר והוא שיש בבקעה או בקרפף יותר מסאתים אכל אס אין בו אלל סאתים קטן הוא' ולא כיחא ליה ביה וישראל' שיש לו פתח למצוי ופתח מאחוריו לקרפף ושכח ולא עירב אס הקרפף יותר מסאתים לשי' שאינו ראוי לו ואינו מסתלק מן המצוי ואס אינו אלל סאתים אינו אוסר דכיון שרחוי מסתלק מן המצוי ופרטי' ואס הוקף ל' ידיו אפי' יותר מסאתים אינו אוסר כיון שראוי לו ורי' פי' אדרבה אס הוקף ל' ידיו אפי' בית סאתים אוסר שכיין שהוקף ל' ידיו אין בו או אוסר ואינו חפץ בו להסתלק בשבילי מן המצוי

שצ מצוי שצדו אחד גוי וישראל' בצדו השני וזו וזית אח' של ישראל' אצל פתוח לרשו' הרב' ולא למצוי וחלון בינו לבין ישראל' הדר במצוי אינו יכול לערב דרך החלון שביניהם להוציא כליו למצוי דרך ב' בית ישראל' שכנו הפתוח למצוי אכל אס פתח ביניהם מותר לרטי' ולר' אף אס פתח ביניהם **שצא** בכל משפטי ביטול למי ששכח ולא עירב בחצר כן הוא במצוי שאס שכח חצר אחת ולא כשתתפו מבטלת רשותה לשאר בני המצוי או הם לה אעפ' שהם הריבים שבני החצר בני מצוי חשוב' כיחיד גביח צרי ומה שצריכין ביטול דיוק' בשלא ערב כולם יחד אכל' כולם פתוחי' זה לזה וערב יחד אין צריכין ביטול דמי דסומכין על העירוב כדפריש לעיל ובכל משפטי ישר ישראל' בחצר עם הגוי כן הוא במצוי או בעיר שאין אסו לטלטל במצוי או בעיר המוקפת חומה עד שיהו ב' חצרו של בתי' ישראל' בעיר אכל חצר אחת לא אפי' אס הרבה ב בתי' של ישראל' פתוחי' לתוכו וכשיש ב' חצרו של בתי' ישר

ומורדי לה מן הכהן והלוי ואם לאו אין מורדי לה אלא מ
מכתיה יושבי צרי' פי' חלו שניסין סוכות ויהוצין וערב'
אין חסוד' להיות הכל כל' ואם יש ביניהם ג' חצירות שם
שם אחד יש בו שני בתי הוקבעו כולם ליחשב בעיר
שצט אין מורדי תחום העיר אלא בחבל של פ'
פשתן של חמשים המה לא פחו' שהוא כ'
כמתח ביותר ולא יהא ארוך יותר מפני שמחמת ארצו מ'
מכבד באמצע ואינו ימתח כרחי' ואם יש כהן לפניו לם
לסוף עה' אמה פליגי טה בירושלמי איבא מאן דאח' לחא'
שמורד חמשי חוזר לאחריו כה' אמה כדי שיהא החבל של
כ' אמה שלם עד הכהן ואיבא מ' ד' שמורד כה' אמה היות
היות רים בחבל של ד' אמות ומצטרף כל ד' שחוזר לאח
לאחריו וישים החבל כנגד לבו וימתחנו בכל כחו ולא ימ
ימדוד אלא כנגד העיר אפי' אם יש הר' וגאיל' כנגדה לא
ילך מבגדה בצדה שהוא ישר וימדוד שם ויחזור כנגד ה'
העיר לפי מדה שמורד שם אלא ימדוד כנגד העיר וכשיב
וכשיגיע לאחר אם הוא כל כך זקוף שאם יורידו חוט המ
המשבליגות מראשו לא יתרחק מכנגדו למטה בשי פולג ד'
אמות אז אין צרי' למדוד כל כך הירירה והעלייה אלא א'
אם יש מישור בראשו מורד ואם אין מישור בראשו אינו מ'
מורד כלל ואם חוט מתרחק מכנגדו ד' אמות ומתלקט'
מתוך ה' פי' שבהילוך ה' אמות של שיפוע עולה י' טפחים
הז' רואים אם אין משפטי אל שפטי אלא חמשים אמה מב
מבליעו בחבל של חמשים אמה שזוקק עץ גבוה בשפתי
מזה ועץ אחד כנגדו בשפתי מזה ומתח חבל מזה לזה ו
ואם אינו יכול להבליעו בחבל של חמשים אמה מורד בח
בחבל של ד' אמות וכן יעשה אחד עומד ברגלי ההר למת
למטה ואחד למעלה ממנו רחוק ד' אמות ונותן התחתון
החבל כנגד לבו והעליון כנגד רגלו ועולה התחתון למק
למקום שעומד העליון והעליון עולה ד' אמות ומודדין כ'
בבתחלה וכן יעשה עד שימדוד כולו ואם הוא משופע יו
יותר שבהילוך ד' אמות עולה י' טפחים אז הקילו בו ולא
הטריחו להבליעו בחבל של ג' אמה על ידי קורנות אלא א'
אם אין בו אלא ג' אמה ישעראותו כמה יש בו לפי אומד
הרע' ואם יש בו יותר מג' אמה מודדו בחבל של ד' אמות
כדפרישי' הגיע לביא אם חוט המשקולת מתרחק מכנגדו
למטה ד' אמות אז רואים אם יכול להבליעו בחבל של ג' א'
אמה מבליעו ואם לאו מודדו בחבל של ד' אמות כדפרישי'
וחוא שלג' יהא עמוק יותר מאלפי' אכל אם הוא עמוק יו
יותר מאלפי' מורד הירירה והעליה של כל השיפוע ואם
אין החוט מתרחק מכנגדו ד' אמות אז אם יכול להבליעו
בחבל של ג' אמה מבליעו ואם לאו אינו מורד כלל השיפוע
של ירירה ועלייה אלא המשול של מטה ואפי' אם עמוק יותר
יותר מאלפי' הגיע לאחר וכל משהוא ממנו מכנגד העיר ה'
הוא רחב מחמשי אמה שאינו יכול להבליעו בתו' אלפי' של
עד עמוק או דרו' ילך שם ויבליעו כיון שהוא עדיין בתו' ה'
התחול' של עד העי' אל אם אינו יכול להבליע בתו' אלפי' של
עד העי' לא יתרי' יותר לצד העי' כדי להבליעו לא ימדוד א'
אלא אדם ממונה וכך במרירה מרד ומצא מדתי במזח

במזרחית צפופת יתרה על שם ב' בקרן מזרחי דרומי
מופתח החיט של ס' מן התחול' מזה לזה בחלשון מ'
מדדו שני' במקל אחד והוא' אחד על חבירו הגב' אחד
המרכה וכלבד שלג' יוסי' יות' ממדת העיר ואלבס' כה' ושו
וענשי' אותה בטבלא מדוכב' פי' שימדוד על פני כל חוקק
העיר למזרח אלפי' אמה להקצותן לצפון ואחרי' רוח' בחול'
היתה טבלא מרובע' בקר' ל' ל' זהו וכינח התחום בקרן ח'
אלפי' ולבס' שהם אלפי' ות' חבל' לא ימדוד מאמצע הקר'
אלפי' באלבס' וכן בקר' שבגדרו וית' החוט מזה לזה שזה
כן מפשי' הת' שזקק וגם לא יהיה התחול' כנגד העי' אלא
אלפי' ות' ח' וית' פי' דמדת התחול' כנגד העי' אלפי' ואלבס'
ואלבס' שהוא אלפי' ות' ח' ללא כהירא חשי' עבד ושפח' כ'
כאמכ' למ' עד כאן תחול' שכל אכל קטן לא וכאמן למ' אחד
שיגדיל שידע בקטנו שעד כאן תחום שבת
ת מי שיטב בד' לבנוח וחשבה לו ולא ידע טה
טהו בתחום העי' ואחרי' מצא עצמו בתחומ' הר' הוא כאב
כאנשי העיר שהיא כולה לו ד' אמותיו ויש לו אלפי' לכל ר'
רוח **תא** מי שיטן בד' וחשבה לו קנה שבת'
במק במקומו ויש לו אלפי' אמה לכל רוח
ורווקא באדם וטעמא משום הנאיל ואלו היה כיצ' היה ק'
קובה ישן כמי קונה חבל חפצי הפק' שדומי' לאל' הישן חי'
איכ' קוב' שבת' והם כרגלי הזנב' בהן תחלה סיב' להוליכ'
למקל' שילך הוא אכל חפצי הגוי קובי' שבת' במקומו חפצי'
שבגליה' לחו בגי' שבת' כינהוא בזיר' חפצי' גוי חטו חפצי'
ישרא' ואם הוציאן הגוי חוץ לתחומ' והביאן לעיר יכולי' ל'
לטלטל בתולה שכולה כל' חמו' וכלב' שתהא מוקפ' לדיד' וס'
ושת' עיירו' מוקפ' לדיד' שבוכי' בתו' תחלה ואחרי' מקיפין
אות' אכל שת' מבצרי' איכן מוקפ' לדיד'
תב חריץ מלא מים מכוכבי' שזוח בין שני
תחומי' שבת פי' מקצתו בתחול' עיר זה ומקצתו בתחול' עיר
אחר' שתי' העיירו' אסורי' למלח' ממנו אפי' בתוך התחום
שהצי' שבתו' התחול' קובי' שבת' העיר ומתעבדי' חילו' עם
חילו' וצריכי' לבגש' מחיצה בסו' התחומי' להפסיקן ואפי' ה'
היא תלויה שאינה כוגב' לקרקעי' החרי' ושל קב' בוגלת' ס'
כגי' ואם הצי' מושבי' אין צרי' שאז אין קובין שבתיה
תג שבת בבקעה והקיפה גוי מחיט' בשב' לדידה
אינו הולך בה אלא אלפי' שאינה כולה כל' חמו'
כיו' שלג' שכל באויר המחיצה ומטלטל בכל' על ידי זריקה
סיבול' לזרוק אפי' חוץ לאלפי' שהרי ר'הי' גמול' הוא כיו' שזהו
שזוקק לדידה אלא שאינו יכול להלך בכל'
תד יש תחומי' למעלה מי' כגון מי' שהולך בבח'
שם בקפיצת הדד' או עמו' שהיה בסוף התחול' ומקצתו חוץ
לתחול' וגבה' י' אפי' אינו רוחב ד' דחשוב באויר אסו' לעלו'
עליו בתו' התחול' ולירד מצד השני שחון לתחום
תה מי שיצא חוץ לתחול' אפי' אמה אחת לא יכנס
להיות בבני העי' ואין לו אלא ד' אמותיו רגלו'
אחת בבני' ורגלו' אחת בחוץ יכנס מי' שזקש עליו רגל' כ'
בערב שבת' וזהו חוץ לתחול' אפי' אינה אח' לא יכנס להיות ה'
בבני העי' אל' עד סוף אלפי' שלו מי' שיצא חוץ לתחול' סלח ל'

חין בעיר חלל רועה אחד אפילו היתה ברשות הבעלי
 בין השמשות ומחרה לו למחר שוראי ימכרה לו אבל אם
 יש בעי' שני רועי' ונוסר' לאחד מהם בשב' היא כרגלי הבע
 שור של פטם כרגלי מי שיקנהו ממנו ביש' שהרי עומד ל
 לימכר לכל ושל רוע' כרגלי אכשי העי' ואפי' עירב הרוע'
 שאין דר' לקנו ממנו חלל אכשי עירו כלי' המיוחד' לאח'
 מן האחין שבי' הם כרגליו ושאינן מיוחדין הם כרגלי
 כולם ואין יכולי' להוליכם אלא למקו' שכול' יכולי' לילק' שכי'
 ששאלו חלוק זה לילק' בנשחרית וזה לילק' בו ערבית לא
 יוליכו זו אלא למקו' ששניהם יכולי' לילק' ואם עירב זה לש
 לנסוף אלפי' למזרח וזה לשו' אלפי' למערב לא יזוזהו ממק
 מ' מקומו ואם הניח כל אחד עירו וכו' לשו' אלף יכולי' להולי
 להוליכו כל אחד אל מקומותיו עד מקום שגם חברו יכול לי
 לילק' בו שנים שלקחו חבית או בהמה בשותפות וחלקו ב
 ביש' כל אחד יכול להולי' חלקו למקו' שיכול לילק' ולא אסרי'
 בבהמה מפ' חלקו של זה שיונק משל זה השואל כלל
 מחבירו מערבת אפי' לא לקחו עד הלילה הו' כרגלי השואל
 כיון שמערב שבת אחר להשאלו לו השאלו בשבת כרגלי
 המשאל אפי' הוא רגיל להשאלו לו בכל פעם האשה ששא
 ששאלה מים ומלח לעיסתה ותבלי' לקדרתה ביש' הרי
 הם כרגלי שתי' הגחלת כרגלי בעליה שאם השאלה לא
 לאחר לא יוליכנה אלא כרגלי בעליה והשאלה שאדם מדל
 מדליק בה כרגלי המדליק לפי שאין בה ממש שתקנה שבת
 שבתה עם בעליה בור' של יחיד כרגלי היחיד ושל אותה
 העיר כרגלי אותה העיר אלפי' אמה לבל' רוח ואפי' עירב
 אחד מהם לרוח אחת אינו יכול להוליכ' עמו ושל הפקר ה
 העומ' באם הדרך כרגלי הממלא הראשו' וכהר' המושבי'
 ומעיינו' הנובעי' אפי' הן של יחיד אינן כרגליו אלא כרגלי
 הממלא הראשו' מל' מי' מבור' של הפקר לצור' חברו הן כר
 כרגלי הממלא מי' שהוא בעי' אחת ופירותיו בעיר אחר'
 רחוקה ממכה ארבעת אלפי' ועירבו בני אותה העיר לבא
 לבחן יביאו לו מפירותיו עמה' לפי שהן כרגלי בעליה שלא
 עירבו ואם עירב הוא ערותיו כמוהו ויכול לילק' שם לה
 להביאן עמו מי' שזימן אורחי' מעי' אחר' ובאז' על ידי ער
 עירוב לא יוליכו עמהם ממה שיתן לפניהם לפי שהוא ש
 של בעל הב' וקנה שבתה כמוהו אלא אם כן זיכה להם
 מחתמול על ידי ח' שנמצא הם בעליו מאתמול המפקיד
 פירו' אל חבריו אם קב' עליו שמירת' הם כרגלי בהפקד
 ואם יחד להם קרן זוית הם כרגלי המפקיד

שיצח

הבא למדוד אלפי' של תחום העי' אם אין
 כל החומה ישרה אלא יש בה מקומו' וכו'
 ובגלטי' ממנה רואי' באלו חוט מתוח על פני כולה כנגד
 מקו' החיצו' הכולט ממנה ומודד מן החוט ולחוז' אפי' יש
 לה בליטה לצד מזרח ולצד מערב כזה רואי' באילו חוט מ
 מתוח עליהם בכל צד היתה רחבה מצד אחד וצרה מצד
 אחר כזה או עגולה רואי' אותה באלו היא מרובע' הריב
 והי' יבוע שמוסיפי' עליה' מוסיפי' לריבוע של עולם אבל א'
 אם היא מרובע' ולא כריבוע של עולם או אם היא אריכת'
 וקטנה אין מוסיפי' עליו כלום הית' עשויה במין גס כזה

כזה או במין קשת כזה רואין אותה באלו היא מרובעת
 ומלאה בתים ומודדי' לה מן היתפ' מה' מ' שאין שאין בין ית'
 לקשת אלא אלפי' שיכול להגיע שם אז מודדי' לה מן היתר
 אפי' יש בין שני ראשיה יותר מד' אלפי' אמה או שאין בין
 ראשיה ד' אלפים אמה ששני התחומי' מובלעי' זה בתוך זה
 אפי' יש בין יתר לקש' יות' מאלפי' אמה אבל אם יש בין יתר
 לקשת יותר מאלפי' אמה ובין שני ראשיה ד' אלפי' אין מו
 מודדי' לה מן היתר אלא ממקום ד' א' כשאר מן הקשת עד
 שם יותר מאלפי' או שנתקצרה עד שלא כשאר ביניהם ד'
 אלפי' אמה וכן הדין אם אחד מאלו שמתערבי' עמה קר'
 לה בתוך ע' אמה ושירי' ואחד כנגדה בראשה השני חפ'
 אם יש ביניהם יותר מד' אלפי' אמה רואי' באלו חוט מתוח
 עליה ומודד משם ולהלן ולאל' שהוסיפו עליה לרבעה מו
 מוסיפי' עוד עליה שאין מתחילי' למדוד מהריבוע מיד אלא
 מוסיפי' עליה ע' אמה ושירי' ומשם ואילך מתחילי' למדוד'
 אלפי' היה בתוך ע' אמה וד' טפחי' בית אפי' כהרס שלא נ
 כשאר' בו אלא ג' מחיצו' בלא תקרה או שיש שם בגין שעשו'
 על הקבר ויש בו ד' אמו' על ד' אמו' או גשר או בית הק
 הקברו' שיש בהם בית דירה או בית הכנסת שיש בה בית
 דירה לחזן או ע' ז' שיש בה בית דירה לבומרי' או ארונות
 סוסי' או חוצרו' שיש בהם בית דירה או בית שבי' כל אחד
 מאלו שהוא קרוב לה בתוך ע' אמה ושירי' רואין באילו
 העיר מגעת עד שם ומודדי' משם ואילך ע' אמה ושירי'
 ואלפי' היה עוד בית אחד בתוך ע' אמה ושירי' לראשון
 מודדי' ע' אמה ושירי' מן השני וכן עד לעולם אבל בית ש
 שפירז משתי רוחותיו או גשר וקב' ובית הכנסת אומ' ז'
 וארון ואוסרו' ובגרב' שאין בהם בית דירה וכו' ושיח' ו
 ומצודה וגד' ושוכך ובית הכבוי בשפיכה אינן חסוטי' לה
 להיותם נוספי' עליה שתי עיר' זו אל זו כל זמן שאין בינ
 בניהן אלא קמא אמה ושלש חסוטי' בעי' אחת וכשיבטח למ
 למדוד תחומי' דאחת מודד מע' אמה ושירי' חוז' לחברת'
 אהל עיר' ובית אפי' גדול הרבה אינן חסוטי' באחת חלל' א'
 א' הוא בתוך ע' אמה ושירי' וכן חומ' העי' שכפרצ' משתי
 רוחותיו זו כנגד זו ונחרבו הבתי' שביניהם עד קמא' ושלש
 חסוטי' כשתום שתי עיירות זו כנגד זו ושלש' כנגד חויר
 שבי' הן רואין באילו היתה האמצעי' בין השתי' שז
 כנגד זו ואם אין ממל' לכל אחת מהחיצונות יותר נוקמ'
 אמה ושלש חסוטי' החיצונות כאחת ואפי' יש ביניהם
 הרבה ובלבד שלא יהא בין האמצעית ובין כל אחת מהחצ
 מחיצונות יותר מאלפי' וגם לא תהא האמצעית גדולה
 מאהו' שביניה' בעגין שבעמל' רואין אותה באילו היא
 ביניה' שבי' אותה האויר שביניהן והאמצעית אין מודדין
 לה אלא בחומותיה עיר היושבת בעמק וכהר' לפניה זחס'
 היא מוקפת חומה גבוהה ד' אמות חסוטי' בעיר ומודדי'
 בחומה שהיא על שפת הכהר ואי' לאו לא חשיב בעיר ומ
 מודדי' לכל אחד מפתח ביתו ודווקא זאת שאינה נכחה
 ליוסביה לפי שהיא בעמק אבל שאר עיירות חשיבי' כחד'
 כחדא אפי' בלא היקף חומה למדוד לה מהחיצון והר' ב
 צמול' פי' על ידי החומ' חסוטי' הכהר באילו הו' מן העיר ו

ואם אינו רוצה לטרוח להחשיך שם ילך מבעוד יום ויניח
 שם פת מזון ב' סעודות כפי סעודת חול כל אחד ואחד כ
 כפי מזונו ולחולת ורעבת הוי שיעז' בעז' סעודת בינוני'
 שזה ח' בנים או מכ' דבר שכתבתי למעלה שמתתפק בו
 שמוצי' מביא' ויאמר בזה העיר' אהיה מותר לילך למח'
 אלפי' אחיה לכל רוח וחוזר ולן בביתו ואפי' הכי מודדין לו
 תחומו ממקום עירונו שאנו רואין באלו דר שם שאף לל
 ללן אם היה רוצה אילו היה שם מקו' ללון אבל התלמיד'
 החובלים אבל בעלי בת' וכתיהן בגדה וחוזרין ולבי' בב'
 רבם מודדי' להם תחומים מבית רבם מקו' לכתן שהיה
 להם עיקר שגם בבית רבם היו חפצים יותר לאכול אל
 היה שם מזונם ואם ירצה יסלח שם העיר' ע' שלי' ויאמר'
 בזה העירוב פלוגי מותר לילך ובלבד שלא יהא קטן ויהא
 מודה בעירו' שלחו על ידי קטן או בותי' שזכור מודה ב
 בעירו' אינו ערו' ואם אמר לאחר לקבל ממנו וראה שזה
 מולכו וכתבו לאחר שם הוי עירובא עפ' שלא ראיה שהניחו
 ו חוקה שליח עושה שליחותו והוא שלא יסמה השליח אבל
 חז' שיכה בבן שאומר לי ערב לי בגרונותי עירוב לי ב
 בתמרים או חפשא או שאומר לי להניחו בעליה והניחו
 ב' או שאמר לי ערב לי לצפון וערב לי לדרום או איפכא
 נח הוי עירוב אבל אם אמר לי ערב לי סתם ולא יחד לאיזה
 רוח בבל מקו' שיערב ובלל מקום שיכחו ולא יזהר רוח ש
 שיערב הוי עירוב מי שכל דרך ומכיר אילן או ציר במ
 בזוף אלפי' וירא שמה תחשך קודם שיגיע שם ואמר ש
 שבייתי תחתיו בעיקרו קנה שבייתי בעיקרו ויש לו מש'
 אלפי' אעפ' שאינו יכו' להגיע שם מבעוד יום במהלך ב
 בינוני חל' אם כן ידון יכול לילך שם בבחת אעפ' שאינו
 מגיע שם מבעוד יום אבל לא היה יכול להגיע שם כלל מב
 מבעוד יום לא יזון ממקומו שהרי עקר דעתו מכאן וגם
 שם לא קנה ודונקא שיחד ד' אמו' והם בתוך אלפי' בבן
 שחז' שבייתי בעיקרו ומכאן ער עיקרו אין יות' מאלפי'
 חל' אם אין כל האילן בתוך אלפי' ולא יחד מקום תחתיו לא
 קנה שבייתי דשמה היה טרעתו על ד' אמו' שהן חוץ לאפי'
 וגם כאן לא קנה שהרי עקר דעתו מכאן ולא יזון ממקומו
 וחס' טע' עומד תוך אפי' ולא יחד מקו' שבייתי בבן ש
 שחז' שבייתי תחתיו כל אילן יש לו אלפי' ממקומו לכה
 האילן חוץ משיעור מסך תחתיו של אילן בבן אם שיעור
 האילן עשירי' אחת יש לו אלפי' פחות עשירי' אחת היו שמים
 אחד מכיר ואחד אינו מכיר שאינו מכיר מוסר שבייתו
 למכיר ואומר שבייתו במקו' פלוגי ודונק' לבא בדרך
 הדרו' הוי גופא אבל מי שיושב בביתו ואמר שבייתו
 במקו' פלוגי לא התירו לו ויש לו שבייתו ביתו
 מי שיש לו בית באן ובית אחר לסוף ארבעה א'
 אלפי' אחת והחזיק בעצ' בדרך לילך לביתו שבסוף ד' אל
 אלפי' חפ' לא ינא חלף מפתח ביתו או שירד רק מהעלייה
 לג' כ' די ליל וחז' כי יכול לילך שם למחר שכיון שהחזיק
 בדרך כדילי' שם ויש לו בית שם וראי' במר בלבו לקנות
 שבייתו בשוף אלפי' חפ' לא אמר שבייתו במקו' פלוגי והוי
 באלו אמר ולרש' צריך שיאמר שבייתו במקו' פלוגי' מ

תיא

מיטתיה במזרח ביתו ואמר' לשלוחו לערב
 לו במערב אם נותן העירוב מהלל' לביתו
 בענין שהוא רחוק ממנו יותר מאלפי' העירוב אינו כלום
 וכשאר לו שבייתו ביתי נתן העירוב בעמי' שהיה לו בתוך
 אלפי' אעפ' שב' ביתו לו בת' אלפי' קנה שביית' במקו' עירונו
 ולז' בביתו עירוב חצי היום הראשון
 לר' צפון וח' וחציו השני לרוח דרום
 שטעה והיה סב' שאפס' לעשו' כן או שאמר לשבי' ערבו ע'
 עליו ואחר עירו עליו לצפון ואחר לדרום אם הכיח כל א'
 אחד עירונו בסו' אלפי' לא יזון ממקומו שאין ידוע איזה
 עירו' קנה לו ואם לא כתבו העירובי' בסוף אלפי' הולך מה
 שאיפשר לו לילך בשבי' כיצד נתן כל אחד עירונו בסוף
 אלפי' מביתו יש לו אחת שבייתו על כל אחד מהעירובים
 נתן האחד למזרח לבו' אלפי' והשני למערב לבו' תן' הולך
 למערב אלפי' מכח העירוב שבמזרח ולמזרח אלפי' ותן' מ'
 מכח העירוב שבמערב

תיב

תיג

אמר' הרי עירוב זה בשב' בשביל כל בני ה
 העיר ובלבד שיהא בו מזון שתי סעודות לכל אחד וכל מי
 שירד' יסמו' עליו וצרי' לכול' להם על ידי אחר הראוי לכך
 כמו שפירשנו בעירובי' חצרו' וצרי' להוריעם וכל מי שהו
 שהוריעו מבט' יו' אפי' לא במר בלבו לסמל עליו מבעוד
 יום חל' לחל' שחשכ' הוי עירו' אבל אם לא הוריעו מבעוד
 יו' אינו יכול לסמו' עליו לאחר שתחש' וכן כמי מ' שהניח ע'
 עירוב לבד שבת' השכ' ואמר' איזה מקו' מהם שארצה חלף
 ואשמוך עליו אעפ' שלא במ' בלבו ער למח' יכול לסמוך
 עליו וכן מי ששמע שיש לחכ' לבא ואינו יודע לאיזה רוח
 והכיח שבי עירובי' ואמר' לאותו צד שיבא החכ' יקנה לי עי
 עירוב לרוח שבא לו החכם קנה לו או אם אמר' אם לא יבא
 כל' אהיה סבגי עירי או אם יבואו סבגי למקו' שארצה חלף
 חל' לפי' תבאו וכן אם אמר' לשבי' או לשלשה הריני מערב
 על איזה מהם שארצה אעפ' שלא בירר את מי רצה ער ש

תיד

אין מערב' עירובי'
 תחומי' לאחר אלפי'
 רוצה להרויח אלפי' שמצד זה כדי שלא להפסיד אלפי' שם
 שבטעור חו' מבטו קט' שיכו' לער' עליו שלא לרעתו חפ' חז'
 סמו' על סלחמו יעל' עבד' וספחתו הכביצמי' ואפי' מיחו
 בו ש' ל' ל' עליה' אינו מיחו' ואפי' ערבו הם בעצמם או
 אינו כלום ויוצאי' בשל רבם אבל במו גדו' חפ' סומ' על סל'
 סלחמו ועבדו וספחתו העבריי' אינו יכו' לער' עליה' שלא
 מדעת' והם שמיחו בו או שערבו הם בעצמ' לרוח אחר'
 אבל עיר' עליה' וידעו ולא מיחו הוי עירו' קט' שאי' חביו ב
 בעי' יוצא בעירו' אמו' חפ' לא ערב' עליו ער' שיהא לו שם
 שבי' סלחמו מפני שבגרר אחריה אבל אם חביו בעי' אינו כ
 בגרר אחריה כל כך ואינו יוצא בעירוב' אלפי' ער חמס' ש
 סבי' סלחמו

תמו

אין מערב' עירובי' תחומי' א'
 אלפי' לדר' מוצא בגו' לילך לבי' האבל חז'
 להקבי' פני רבו מפני פחד גוי' או לטעו' ומיהו לאחר שיע
 שיעיר' לדר' מוצא יכול לילך חף לדר' הרסו' כת' הרים ב
 במזל' ואם עירב לדר' הרסו' הוי עירוב ובעל הלבו' כת'
 שאינו עירוב ואי' מערב' אותו בין השמשו' גם בזה כת' ה

לד' מות' לשון' לו מחיצה של בג' אדם מערכו לאותו רוח
ויכול' לילך שם ויעשו סביביו יכמו מחיצה ויכנס בינ
ביניהם וה' שלח ירעו אותם שכעס' בהם המחיצה שלשם
כך בקרא אל'ם יצא לדעת חסו' ואפי' הוציאוהו גוי' או
רוח רעה אושאר כל אונס אין לנפ' אל' ד' חמו' החזירוהו
כאלו לא יצא וכל העי' לו כד' חמו' ואלפי' לכל רוח כתבוהו ו
בני' או שיצא טאול' בדי' או סהר שפול' מוקף מחיצו' מהלך
את כולו דכיו' שחזו' מוקף מחיצו' חסוב כולו כד' חמו' מו'
מי שהפליגה ספינתו בים מהלך את כולה כיו' שהיא כג'
מוקפ' יצא לדעת והחזירוהו גוי' אין לו אל' ד' חמו' וכל ש'
שכן חזר לדע' אפי' הוציאוהו גוי' ומיהו כל העי' כולה כד'
חמו' אפי' יצא לדע' וחזר לדע' פירו' שהציא' חוץ לתקומתו
והחזירו אפי' במזי' הריהו בתחלה וכל העי' כד' חמו' להם
יש אלפי' לכל רוח וכל חזק שלח החזירו והם חוץ לתקומתו
אם הוציא' בשונב מותרי' במזיד חסו' חסו' לשלול' חוץ לאר
לארבע אמותיו וחשו' לחובלם אפי' לח' שלח הוציא'

תו מי שאי' לו אל' ד' חמו' וחצרה' לכקביו יכל' לל
לנא' מהם עד שימצא מקום טובע' לטבו' ועצה ט'
טובה לו שיתקרב בצד תחומו שזם לא ימצא מקו' צבוע
עד תחומו יכל' לזכס' ולח' שכנסה הוי' כאלו לא יצא כ
כיו' שכנסה ברשו' אל' חס' מצא מקו' צבוע קיד' לא יכניס
אל' יפנה שם ויתרחק ממקום שכנסה עד שיכלה הריח
ושם יש לו ד' חמו' ואם בהתרחקו מן הדוח כנסה בתחומו
כאלו לא יצא ודווק' ביצא שלח לדע' אל' יצא לדע' לא והק'
צרכו פי' ד' חמו' לקטבו' קאמ' ואח' הדחש זל' בת' דווקא
לברז' וכן בת' הד' יהודה ברצוג' **תו** מי שיצא
ברשו' כגו' להביא חכמה לילד וכיו'
בזה ואחרו' לו כבד כעשה המעשה ואיך צריך שם יש לו
אלפי' חמו' ממקו' שכל' לו ואם היו האלפי' פיס' לו מובלגו'
בתוך תחו' העיר כחילו' לא יצא ויש לו אלפי' סביב העיר
היוצא להציל חבירו מידי גוי' אש יר' ישראל תקיפה שחיכו
ירא מהם אין נותני' לו אל' אלפי' לכל רוח מ' מקומו ואם
יד גוי' תקיפ' חיו' לתקומתו ובשחר חו' עם כל כלי זיינו

תח מפני שתחומים דרובן חקילו' בהם והותירו
למי שצריך לילך ד' אלפים לרוח אחת שיתק'
עירובו לשוק אלפי' וילך מהלכה לעירובו אלפי' ומכל' מק'
מקום מפסיד כנגדו החלפי' שמעבר לעירו שאין לו לאר'
חל' ד' אלפי' והשמתן עירובו לשוק אלפי' חיו' חיו' רו'
רוחין כאלו דד' שם ומשם יש לו אלפי' לכל רוח הילכך אם
הכוחו בתוך עיבורה של עיר לא עשה ולא כלום שכלאו
הבי' יש לו העיר כולה ועיבורה וחוצה לה אלפי' לכל רוח
ובשחרור ממקו' שהכוח עירובו לצד עירו ומורד האלפי'
אם הן כלין בשוק העיר כגון שמתן העירוב בשוק אלפי' ו
יהעיר אלפי' או העיר כולה כד' אמות ומסלימי' לו חוץ ל
לעיר אלפי' אמות פח ות' ארבע ואם כלו באמצע העיר אז
אינה כולה כד' אמות לעבין פיסלימו' לו עליה השאר אלפי'
ממ' חסובה כולה כד' חמו' לעבין שהולך כולה הואיל וכן
ה' חבל' הדם במו' בת' שאפי' בעי' עצמה אין לו אל' ד'
חו' ולא כהיר' ד' כ' מי שדר בעי' גדולה ונתן עירובו

חוצה לה לא יוכל לחזו' לביתו וכן הדין ממי אש פוגע בעיר
אחרת בתוך אלפי' אש כלתח מדרתו בסופה אין עולה מן
המכו' ומסלימי' לו עליה חבל' אש כלתח מדרתו בתוכה עול'
לו ואפי' בתוכה אינו יכול לילך אל' עד סוף תחומו כיון
שלא לן בה הכות' עירובו במקו' שמוקף לדירה ויכו' כחש'
שבת בו שכולם כד' אמות אפי' חרבו דיורי' שהיו בו כיו'
שהמחיצו' קיימות ומקו' שהוקף מחיצו' ולא לדירה עד ס'
פאתי' חסו' כולו כד' חמו' **תט** צרי' שיהא העי'
העירוב במקו' שיוכל להג'

אליו בין השמשו' חבל' אש אינו יכול להגיע אליו כגו' שהו' בהן והעירוב כ
בבית הקברות אינו עירו' ודווק' שאיסור דאוריית' מונעו
מליטל' חבל' אש אין בו אל' איסור דרבנן כגון שכתבו' בא'
באילן אעפ' שאסור להשתמש באילן בשבת הוי' עירוב שזו'
קביית עירוב הוא בין השמשו' וכיון שאין בו אל' איסור
דרבנן לא גזרו עליו בין השמשו' במקו' קביית עירו' וכיון
שיכול לטלו' בין השמשו' שרי ואם כתבון לשבות בארבע
אמות שאכל האילן ונתן עירובו עליו הוי' עירוב בין אש כ
כתבו' למטה או למעלה אפי' אש האילן עומד ברשו' הרבי'
חוץ לעיבורה של עיר ואם כתבון לשבות ברחוק ממנו
עד ד' חמו' והאילן עומד ברה' חוץ לעיבור' של עיר אש כ
כתבון לשבות למטה אל' עיקרו ונתן העירו' למעל' בגוף
ורבים מכתבים על הגוף והוא גבוה ט' שהוא רה' אינו ע'
עירוב כיון שאינו יכול להביאו אליו אל' דרך הגוף שהוא
רה' חבל' אש כתבון לשבו' למעלה או שאין רה' על הגוף או
שהאילן עומד בתוך עיבורה של עיר אחרת הוי' עירוב
זה הכלל כשהוא ברה' ועירובו ברה' או איפכא' לא הוי' ע'
עירוב כיון שאינו יכול להביאו אליו אל' בחיסו' דאוריית'
חבל' כשהוא ברשות היחיד או ברה' וע' ירובו בברמלית או
איפכא' הוי' עירוב ודווק' כתבו' באילן הוי' עירוב חבל' כתבו'
בשנה מחובר בין שזו' רך וכוונ' לקטוע חיו' עירוב ד'
דחשיבן שזו' יקטוע כשיצא לטלו' חבל' אש הוא תלוש ו

ונתני' עליו חפ' אש הוא גבוה מאה אמה הוי' עירוב אעפ'
שאינו רחב ד' כתבו' בגור העומד ברה' אש כתבין
לשבות למטה חו'על שפתי' בתו' ד' חמו' הוי' עירוב כתבון
לשבות חוץ לד' אמות אש הבור עומד ברה' והוא עמוק'
ורחב ד' אינו עירוב ואם הוא ברה' או בברמלית הוי' ע'
עירוב כתבו' במגדל דינו כמו שכתבתי למעלה בעירוב
חצרו' וכן כפסל עליו גל' כמו שכתבתי למעלה כתב' חוץ
לתחום מעבור יום אינו עירוב שהרי אינו יכול להגיע
אליו בין השמשות והוא שכתב' חוץ לד' חמו' חבל' לתוך ד'
אמות הוי' עירו' שהרי הכות' עירובו יש לו שם ד' חמו' וזה
כחשבו' לו מכלל התחום כתב' מחשב' דכיו' שהי' בין השמ'
השמשו' במקומו אין אנו חוששין מה שכנסה בו אחר כך
ספק אש היה שם בין השמשו' אש לאו כשדר דספק עיבור
הוא שהיה לו חזקת כשרות כדפריש' לעיל כיצד עשיית
עירו' אש רוצה לילך בשוק התחו' ולהחשיך שם זהו עיקר'
מצותו ואפי' לא חל' שבייתו במקומו אל' החשיך שם ו
נשתק לא שנא מי שיוצא מביתו להחשיך על התחום לא ש'
שנא מי שחל' בדרך וחשכה לו קונה אלפי' בלא חמייה ו

חוזר לרצת אכל אס עקר רגליו אעפ' שרגליו לוח תחנכוני
אחר תפלתו או אינו רגליו לוח תחנכוני אעפ' שלא עקר ר
רגליו חוזר לראש ור' עמר תלה אותנו בעק' רגליו שבת
לא עקר רגליו אעפ' שאינו רגליו לוח תחנכוני חוזר לעבוד
עקר רגליו אעפ' שרגליו לוח תחנכוני חוזר לראש ואח' הר
הראש זל לא כת' כן ולמעלה בדרכת אלה חונן כתבתי אס
יכול לחזו בדבר שאין צרי' לחזור והא' דמחזירין על שבת'
הז' דת' רח' דמוק' שחרי' ומוסף ומנחה אכל שבת ולא הזכ
הזכ' רח' בערבי' אי' מחזירי' אותו לא שפא' רח' יום אחד ח
או אס הוא שבי ימי' וכסס שיחיד חוזר שליח צבור כמי ח
חוז' אס טעה חוץ משחרי' דתביא טעה ולא הזכיר רח' ש
שחרי' אין מחזירי' אותו מפני שתפלת המוסף לפגיו ואח' ר'
יוחנן בצבור שבו פירש רב אלפ' מפני טורח צבור הקלו
בו לשמוך על תפלת מוסף כיון שהיא מיד אחד זאת ורש'
פי' בצבור שבו מי' שמתפלל בצבור אפי' יחיד אין צרי' לחזו'
מפני ששומע אותו משליח צבור ואין הלשון משמע כן שח
שהרי תלה את מי' שמתפלל המוסף לפגיו ולא קחמרי'
מפני ששומע מש' ז' כת' ר' ישאס שבת ולא התפלל יענה וס
ויבא במנחה שאי' לו להתפלל במוצאי רח' ערבית שנים
כיון שאין לו להזכ' רח' למה יתפלל ערבי' שתי' כיון שבת
תתפלל רח' במנחה ולא דמי' לזא דאמרי' טעה ולא התפלל
רח' במנחה בעבת מתפלל במוצאי שבת שתי' של חול
דשאפי' התם דאף בשבת היה ראוי להתפלל רח' אלא
שאלקו' מפני טורח שבת הילכך בשלח התפלל במנחתיו
ביח' שמתפלל במוצאי שבת דאיכאן כמי' שייכי לשבת וחכ
וחכמי' פרוכיכא כתבו כיון שלא יצא ידי חובתו במה שה
שהתפלל הוה ליה כאילו לא התפלל וצרי' להתפלל שנים ב
בערב אעפ' שאינו מזכיר בה של רח' ואח' הראש זל כתה
דבר מוכרח לכך וזה אומר הר' יונה שהכחן לצאת ידי
ספק שיתפלל אותו לערב בתורת כרעה ואין צריך לחדש
בה דבר דכיון שמתפלל אותה מספק אין לך חידוש גדול מ
מזה וקורין ההלל ורצו בו הדעת יש אומ' שיח' אין אומר
אותו כלל בראש חדש אכל צב' אומ' אותו ומכריזין לפגיו
ולאחריו ויש אומ' שאין חילוק בין יחיד לצבור ושניהם או
אומרי' אותו בלא ברכה וזל' כת' דלא שפא' יחיד ולא שפא'
צב' אומ' אותו ומכריז' עליו אפי' כל יחיד ויחיד ולמה הם
השבי' אח' הראש זל ומכריז' לקרא את ההלל וחזרתו' ביה
ציהללך וכן כתב רב עמר' וקור' אותו בדילוג שמתח'
הללויה וקור' אותו ער חלמיש למעיינו מים ו
ומדלג' לא לבו ומתחילי' ה' זכרנו וקור' ואכחנו כדרך י
יה ומדלג' אהבתי כי ישמע ה' ער כל האדם בזב ומתח
ומתחילין מה אשיב ער הודו לה' וכל הצבור קור'
שיחיד עד הודו וקורא שז' לצב' הודו והקהל עובי' אחריו
הודו וקורא פסוק יאמר בא ישראל והקהל עובי' אחריו הי
הודו וכן יאמרו כל בית אחרון ועובי' הקהל אחריו הודו
וכן יאמרו בא יראי ה' ועובי' הקהל אחריו הודו וקור' בו
כולם ביחד מן המצד וכו' עד אורך כי עביתני ומשם וא
ואילך כופלי' כל פסוק ופסוק ואומ' שז' אכא ה' הושיעה בא
והקהל עובי' אותו אחריו וכופלו וחוזר יעובי' אותו אחס

אחריו וכו' אכא ה' הצליחה בא ובספרד פושטין פסוק בד
ברוך הבא ופסוק אל ה' ויאר לבו וכופלי' אלי אתה וחורך
והודו וכאשכנז כופלי' הכל וכן עיקר ועוד יש מנהגים
משעבי' בהדב' מקומי' בקריאתו ועיקר קריאתו תלוייה
במנהג הילכך כל מקום ומקום לפי מנהגו וכיון שאין ג
בומרי' אותו ואין קורין אותו אלא בדילוג אינו חמור לעב
לענין הפסקה כקש' אלא אף באמצע שואל בשלום אדם כ
כבוד שצרי' להודו בו כבוד ומשיב שלום לכל אדם אכל ב
בענין אחר אין לו להפסיק ואס הפסיק ושהא בו אפי' ש
שהא כדרי' למור כולה אין צרי' לחזור לראש

תב

ואומר שז' קדיש תתקבל ומוציא ספר רוח'
וקורא ד' אין פותחי' מהם ואין מוסיפי' על
עליה ואין מפטירי' בבכי' ובקריאת הפרשה הלכתא ברב
דאמר דולג' פי' כהן קורא ג' פסוקי' שהם וידבר צו ואמר
ואמרת להם ולגי חוזר וקורא ואמרת וזה פי' דולג' שדולג
לאחריו וקורא את הכתוב אחד ועשרי' האופה וישראל ק
קורא עולת תמיד עד ובראשי' חדשיכם והרביעי' קורא
ובראשי' חדשיכם ואומר קדיש ואשרי' וכו' לציון ושדר ק
קדושה ואין אומר יעבך ה' כיום צרה ומחזי' ספר תורה
למקומו ועומדי' לתתפלל תפלת מוסף אבו' וגבורי' וקרו
וקדוש' השם וג' אחרונ' ושל ראש חדש באמצע ראשי' חד
חדשים לעומך כעת וכו' וחזרתם באי' מקדש ישראל וראשי'
חדשי' וזמן כפרה וכו' ששעיר רח' מכפר על ישראל ועל ט
טומאת המקדש וקדשיו ונאמ' בו ואותה נתן לבס' לשאת
את עון העדה ומחזי' שז' התפלה ואומ' קדיש וכוהגין בם
בספרד לוח' מוזמו' ברכי כפשי' לפי שיש בו עשה ירח' למו
למועדי' מחזירי' יעלה ויבא בדרכת
המזון ואס לא אמ' אי' מחזירי' אותה
ולמעלה בברכ' המזון כתבתי מה דינו אס כזכר קודם ש
שפתח בברכ' הטוב והמטיב
חדש שחל להיות בשב' ערבי'

תבר

ואס לא אמ' אי' מחזירי' אותה
ולמעלה בברכ' המזון כתבתי מה דינו אס כזכר קודם ש
שפתח בברכ' הטוב והמטיב
חדש שחל להיות בשב' ערבי'

תבה

שחרי' ח

ומנחה מתפלל שבע ואומר יעלה ויבא בעבודה ואינו מ
מוציא' של שבת ביעלה ויבא שבער הזכירו ברביעי' ומוצי
ומוציאין ב' ספרי' וקור' ב' אחר שבעה מסדר היום ובשני
ובשנייה קורא מפטיר' וביום השב' עד סוף הפרש' ומפטי'
והשמי' כפשי' ואפי' רח' אלול שחל להיות בשבת מפטירי' הש
השמי' כפשי' ולא עביה סוערה ואי' מחזירי' של רח' בהפט
בהפטור' והרי' כת' שצרי' להזכיר של רח' לוח' את יום המנוח
הזה ואת יום רח' הזה אלא שאי' חזרתם בשל רח' ולא נהגו
כן ורח' שחל להיות באח' בשב' מפטירי' בשב' שלפגיו ויאמר
לו יהונתן מחר חדש מוסף של שב' ורח' אומ' אבו' וגבורי'
וקדושת השם וכול' ברביעי' של שב' ושל רח' באחד אתה
יצרת וכו' וחזרתם באי' מקדש השב' וישראל וראשי' חדשי'
ברכת הללכה אומ' ר' יהוד' הרואה לבנה בחי
בחידושה אומ' באי' אמה' אשר במאמרו ג

תבו

ברא שחקי' וברוח פיו כל צבאאס חונן וזמן נתן להם שלא
ישנו את תפקיד' שמים ושמיים לעשו רצו קוניהם שיעל
אמת שפעולתו אמת ללבה אומ' שתתחדש עטור' תפארת
לעמוס' בטן שאף הם עתיד' להתחד' כמותה ולפאר ליוצ
על שם כבוד מלכותו באי' מחדש חדשים פי' פועל יצאת

ה'רס במזל' ואם עירב היו עירוב ומכרד בא' יאמה' אק' צו
על מצות עירוב ואומר בזה העירוב יהא מותר לי ליתק
למח' אלפים אמה לכל רוח ואם מערב לרבים אומר יהא
מותר לפלגיו ולפלגיו או להבי מקום פלגיו
תי' ש' ויט' שתי קדושו' הן ה' יט' הסמו' לעבת
בין לפלגיו בין לאחריו יכול לערב ליום ראש' למזרח והשני
מערב ובלבד שיכח העירוב' לשון אלק' לבאן ולסוף אלק'
לבאן או פחו' כדי שיוכל ליל' בין ראש' על מקו' הערו' של
יום השני שאם לא כן אין העירוב' של יום השני כלום דבר
דבעיק' בעעודה הרחוקה לו מעצ' יום ואם עירב ראש'
ברגליו ש' חש' במקו' שרצה לקנו' שביטה יעשה גם כן
בשני יחשיך ש' סולא יאמ' כלום שאס' לעשו' שום הכבד'
מי'ט' לשב' או משבת ל'ט' אפי' בדיב' וכ' ש' שלא יוכל לערב
בפת' שלא עירב בו כבד' בין הראשון משבי שהיה צריך ל'
לקרו' עליו שם עירו' ומצא מכין מי'ט' לחכירו אבל אם ע'
עירב בראש' בפת' יכול לערב בשני באותו פת עצמו ש'
שאין צרי' לומר כלום ששב' קרא עליו שם עירו' ואם כן א'
אינו מכין כלום דסוף כן השמות' שהיו תחלת היום קונ'
עירוב והיום שמערב לי קונה עירו' לעצמו בתחלתו ואם
עירב לשני הימ' לרוח אחת צרי' שיהא העירו' קיים בין
השמש' של יום השני שאם אינו קיים אין כאן עירו' ליום
השני וכן הדי' בבל' שני ימי' טובי חוץ משני ימי' טובי של
ראש השנה שהן קדוש' אחת ואין מערבין עליהם שני עיר
עירובי' יום הכפורי' הרי הוא כשב' בין לעבין עירובי' חד
חצרו' בין לעבין עירובי' תחמין ויט' נוהג בו עירובי' תחו
תחומי' אבל לא עירובי' חצרו'

הלכות ראש חדש

גרסינן בפרק אין מערב' ר'ח' אינו אומר בעשיית מלאכה
ואית' במי' בפרק דמוע' קטן ר'ח' יוכיח שיש בו קרבן מוס'
ומותר בעשיית מ' לכה והא' דאית' במגילה וש'אין בו ביטול
מ' לכה בגין ראש חדש וחול' של מועד אלא' שאסור בעשיית
מ' לכה דקאמר מפני שאין בו ביטול מלאכה אם ישהו בב'י
הבב' תקנו להוסיף אחד ולקרו' ארבע בתורה ה' היא לכשי'
קאמ' מפני שהש' בטל' בו ממלכ' והכי ממי' אית' ברש'א'ל'
הכי נש' דפ'ה'י דל' למעבד עבדתא בריש ירח' מנהגא
ואית' בפר' מ' מפרקידר' אלעזר לפי שלא רצו כשים ליתק'
כזמיהם לבעליה במיע' העב' לבך נתן להם הק'כה שברק'
סיהו משמרו' רח' יותר מהאכס' ושמעתי מאחיהר' יהודה
טעם לרבר לפי שהמועדי' נתקנו כנגד אבות פסח כנגד
אברהם דכתי' לנשי ועשי עוג' ופסח היה שבעו' כנגד יצ'
יצחק שתקיעת שופ' של מתק' תורה היה בשופ' מאל' של י'
יצחק סוכו' כנגד יעקב דכתי' ולמקדו עשה סוכו' ויב' ח'
ראשי חדשי השכ' שגם הם בקראי' מועדי' כנגד יב' שבטי'
וכשחטאו בעגל בטלו מהם וכתבו לכשתיהם לזכר שלא ת'
היו שאותו חטא **ת**י' ואסור בתעבי' דתקן אי'
בזמין תעבי' על' העב' בראשי חדשים ח'
חכוכה ועוריס ואם התחילו שבזרו להתעכו' כדוכך ימים

והתחילו בהם קג' ראש חדש אפי' יום אחד אי' ממשק'
ומתעבים ומשלימי' ויחיד שקבל עליו תעבי' כדוכך ימי'
ופגע בו ראש חדש בדרו' בגול' וצרי' התר' חכם ויפתח לו
בחרט' שיאמ' לו אילו כתת אל לבך ר'ח' לא היית כוודר וכת'
ה'א'א'ן ודווק' דאפקי' בלש' ארי עליו שהולשון כדר' אבל
אפקי' בלשון קבלת תעבי' בעלמא אינו חמול' כשאר כדר' ו
ואפי' התר' אינו צרי' גרסינ' ברש'א'ל'י בכל מתעבין חוץ ממ'
מבשבת' וימי' טובי' וראשי' חדשי' וחול' של מועד'

תי' ומצוה להרבו' בעבוד' ראש חדש דגרסינ'
במגילה באילו אמרו מקדימי' ולא מאחרי'
וכו' אבל בעוד' פורי' ופעוד' ראש חדש וכו' אלמא דמנ'
הוא דחשיב ליה בהדי' סעוד' פורי' ואתקש' מי' למועד' ד'
דכתי' וכיום שמחת' ומועדי' ובראשי' חדשי' כ' וכת'
בבי' דוד כי זבח משפחה לנו ור'ח' היה דכתי' ויהי ממחר'
החדש ואית' במי' בפסיקתה כל מוונותיו של אדם קצובי'
לו מראש השנה ועד ראש השנה חוץ ממנה שמוציא בשבת'
ימי' טובי' וראשי' חדשי' וחול' של מועד' ומה שהת' בלכות
מלכ' לבי' רבן אם מוסיף מוסיפי' לו ואם פחת פחת'
לו ואס' בהשפד דתקן נש' במועד' מעצ'
תי' שכולן אומרו' באחת אבל לא מטפחות
להכו' כ' אלכך בראש חדש חכוכ' ופרי' מעב' ומטפחו'
לא מקובכו' שתהא אח' אומר' ואחרו' עוכו' אחרית ואחר
פנקב' המת' לא מעב' ולא מטפחו' ועל' צידוק הדין אם יש
לאומרו' בל'ח חכוכה ופרי' בחלקו בו חכמי' גרמיזא אמל'
אותו דרך הילוך וחכמי' מגבא' אין אומר' אותו אלא' על'
אדם גדול וכן השיב רבינו משול' בר' משה שכיט' אין מי'
מכחי' המטה ברחוב שלא להרגיל ההשפד ומתו' צידו' הדי'
ידגלו בהשפד וכו' שאי' אמרי' צידוק הדי' אי' אמרי' קדי'
ודי' לאדם גדול שמספירי' בל'ח ובחול' המועד' שאמרו עליו
צידוק הדין וקדיש והר'ין ביאת כת' כהנו' מימיו וקכ' הרח'
הראשונ' שלא לומר צידו' הדי' אחר המת' בראש' חדש חכוכ'

ופרי' דל' עדיף צידוק הדי' דהדינוט מצידוק הדין דמשה
רבינו דמשלק' ליה בשב' שח' להי' במועד' ור'ח' חכוכה פ'
ופרי' שחל' להי' בשב' דהלל' ימי' שמח' כיכהו דכתי' וכו'
שמחת' ומועדיכם ובראשי' חדשי' ובבל' אחד מהם ח'
אומרי' הלל' זה היו עשה ה' בגילה וכשמחה בו ותלמידי'
ר'י' כתבו בשמו' שזומרי' צידוק הדי' וקדיש אפי' בחול' פ'
של מועד' **ת**י' וכוהג' בחשככו' שזומריס
פרשת וכו' ובראשי' חדשי' שחרי' אחר
פרשת התמיד ובספרד אי' מהג' לאמרה **ת**י' וכו'
גרסינ' בפרק במה מדליק' ימי' שיש בהם
קרבן מוסף כגו' ראש חדש וחול' של מועד' ערבי' שחרית
ומנח' מתפללי' יח' ברכו' ואמ' מעין המאורע בעבור' פ' ח'
אות' יעלה ויבא ברצה ואם לא אמר מחזירי' אותו ואם כו'
כוכר קוד' שייס' ברכת רצה כל זמן שאינו מתחיל מודי'
אומרו' במקו' שנזכר ואם לא כוכר עד לאחר שהתחיל מו'
מודי' או אפי' כוכר בשום שלום חוזר לתחילת' רצה שייס'
חוזר לראש ואם יקרא שלעולם חוזר לראש אלא' אם כן לא
עקר רגליו וגם רגיל לומר תחנוני' אחר תפילתו שאז ח'

ואפי' אם חל טב' ה' שראוי לקבוע בזה אם המולד בחצ
היום ומחצ' היום ולעלה נקרא מולד זקן ואין קובעין ר
ראש השנה ביום המולד וכדחה ליום של אחריו אבל היה
המולד פחו' מחצ' היום אפי' רגע אחד קובעין אותו בו
ביום אם הוא ביום שראוי לקבוע בו ואם היה מולד זקן
ביום שלפניו אד' ו' שאיננו ראוי לקבוע לא בו ולא ביום של
אחריו כגון שהיה מולד זקן בשבת כדחה עד יום של אח
אחריו שהיה יום ב' והוא יום ב' למולד וכן כל כיוצא בזה וי
יש עוד מולד שדוחי קביעות ראש השנה מיום הולדו ו
הוא מולד בליל ב' ט' שעות ד' חלקים בשעה העשירי
וממנו למעלה והשנה פשוטה אז הוא כדחה מיום הולדו
ומיום של אחריו מפני אד' ו' נקבע ביום ה' אבל אם היה
חלק אחד פחו' מר' ד' אז שהשנה מעוברת אז נקבע ביום
הולדו ועוד יש אחד שדוחי הקביעות מיום הולדו והוא
מולד ביום ב' ג' שעות תק' פט' חלקי בשעה הרביעי' וממ
וממנו ולמעלה והוא שיהיה השנה שלפניו העיבור מיד
ששנה שלפניה היתה המעובר' אז אינו נקבע ביום המולד
כדחה עד ליום שלאחריו אבל אם היה פחות מזה אפי' ה
חלק אחד או שאינו שנה שמיד לאחר העיבור אז נקבע ב
ביומו ועל כן הוצתה לידע קביעו ראש השנה חשוב מולד
תשני באיזה יום ובאיזה שעה ובאיזה חלק יבא ויום שי
שיהיה בו המולד הוא יום הקביעו אם לא שימנעם אחד
מהדברי שה זכרנו שלא יהיה בא' ד' ולא יהיה מולד זקן
ולא יהיה ב' מולד בשנה פשוט ולא בא' ו' תקפט' שלפניו ה
ועיבור וכיון שמידע קביעו ראש השנה ורצתה לידע קב
קביעו מרשיה אם שנה זו שלמה או החסרה או כדירה
יחשוב באי זה יום יקבע ראש השנה של אחר שנה זו ויח
יחשוב מכין הימים שביניהם חוזמיום הקביעות של ש
שנה זו ושל שכל הבאם אם יש ביניה ד' ימים יהיה מרחשו
ובכלל שלמים ואם הם ב' יהיו כסדרן מרחשון חסר וככל
מלא ואם הם ב' יהיו חסרים כד' א' בשחיתה השנה שרצ
לידע סידור חדשים פשוטה אבל אם היא מעובר' אז אם
יש בין הקביעו ד' ימים היא שלמה ואם הם ו' הם כסדרן
ואם הם ה' היא חסרה כיצדהרי שרצ לידע סידור חדשי
שנה זו ויהיה ראש השנה ביום ה' והיא פשוט ושל אחר
ביו' כמציא שיש ביניה ג' הרי ידעו שהיא כסדר' ואם רא
ראש השנה שלפניה ב' היא שלמה שיש ביניה ד' ימים
ואם ראש השנה בשנה זו בשב' ובשנה שלפניה ביום ג'
הרי חסרה שאין ביניהם אלא ב' ימי ועל דרך זו לשנה מ
מעוברת בתוס' שני ימים כאשר ביארנו וכדי שלא יט
יגורך אדם לחשוב כמה יש בין קביעו ראש השנה זו לש
לשנה אחר' אכתו בכלל לידע בהן קביעות חדשים בלח' ח
חשבון שנה שעיבור לפניה ולא לאחריה והיה שנה אד'
ט' יב' עו' כלל שנה אטרד' בש' בטו' תקפט' ג' גטורד' ה' ה
הטורד' הש' היה ז' ח' ו' תח' בח' ז' יח' בח' וזה פירושו מולד של
ראש השנה מולד ב' אטרד' וממנו עד בטו' תקפט' יהיה ר
ראש השנה ביום ב' והשנה שלמה והמולד ב' בטו' תקפט'
וממנו עד גטורד' יהיה ראש השנה ביו' ג' והשנה כסדרן ו
המולד בגטורד' וממנו עד הטורד' יהיה ראש השנה ביום

ה' והשנה כסדר' והמולד ב' הטורד' וממנו עד היה יהיה רח
ראש השנה ביו' ה' והשנה שלמה והמולד ב' היה וממנו עד ז' תח
יהיה ראש השנה ביו' ז' והשנה חסר' והמולד ב' תח' וממנו
עד ז' יח' יהיה ד' ביו' ז' והשנה שלמה והמולד ב' יית וממנו
עד אטרד' יהיה ד' ביו' ז' והשנה חסר' ובש' שעיבור' לאחר
ולא לפניה והיא שנת ב' יב' י' כלל שנה אטרד' בש' ב' יח
ג' גטורד' ה' הטורד' הש' היה ז' ח' וטורד' ז' יח' בח' והפ'
כמו שכתבתי למעלה בכלל הראשו מתחל' הסימן עד הכי
הסימן של אחריו סימן השנה כמו שכתוב אצלו ובשנה ט'
שעיבור' לפני' ולאחר' והיא ש' ז' תכל' שנה אטרד' בש' כטו
תקפט' ג' גטורד' ה' הטורד' הש' היה ז' ח' וטורד' ז' יח' בח
ובש' מעובר' שהו' ש' ג' יח' י' א' יט' כלל שנה א' ק' תח
בש' ב' יח' ג' יח' ח' ד' יח' ת' ט' הש' היה ז' ח' יח' בח' תח
ז' יח' בח' ויש עוד כלל' בסידור השני ש' שראש השנה ב
ביו' ז' או ביו' ג' תהיה לעולם כסדר' בין פשוט בין מעובר'
ואם יהיה ב' או ב' החסר' היא פשוט' אי' איש' שיהיו חדשי
חסרי' ואם היא מעובר' אי' איש' שיהיו כסדר' חיל' הימי'
שאי' ראוי' לקבוע בהן המועדי' לא אד' ו' ראש השנה ולא
אג' צום כפור ולא ז' פרי' ולא ז' פסח ולא ג' עג'
עג' והשנה רצה לא ב' חנוכה ולא ג' אשתד' ולא ד' ט'
תמוז' ואב' לעולם ביו' שהיה פרי' יהיה לב' חללים לעומ'
וסימן פלג' וכיו' שיהיה חנוכה יהיה עג' ואילו הימי' שהיו
שהוקבע בהן ראשי חדשי' ולא בוולתן כיון א' ה' אייר ב'
בדיו' סיון אדר' תמוז' אב' ח' אב' ברו' חנוכה אדר' תשרי ב'
בדיו' מרחשו' כד' ו' כלל' אב' גדר' טבת כדר' ה' שבט כדר'
הז' אדר הראשו ושני' זכרו' סימ' לקביעו המועדי' את' בש'
גר דק חזופ' כי ביו' א' של פסח יהיה לעול' ט' באב וסימן
על' ממנו ומרוד' יאכלהו ביו' ב' שבעו ביו' ג' בו' ביו'
בו' קרא' התור' פי' שמח' תור' מיו' ה' ב' צום כפר' ביו' ו' פרי'
שעב' לעול' קורי' ט' את' אהרן קוד' פסח בפשוט' ובמעובר'
מצרע חזן מכ' ז' ח' מעובר' שקורי' אחרי קוד' הפסח ולב'
ולעול' פרש' וירב' שהיא תחל' השפר קוד' עג' ט' באב קוד'
וא' תחל' וא' כצב' קוד' ראש השנה ולכן בשראש השנה ביום
ב' ג' שיש ב' שבת' בין ראש השנה לסוכו צריכי' לחלק כצבים
וילך כרי' שיקראו וילך בין רח' לצום כפר' והאזינו בין ז'
צום ספורי' לסוכו וסימן ב' ג' המלך פת וילך אב' בשראש
השנה ביו' ה' אז אי' ב' ד' לסוכו אלא שב' אחת שקורי' בה ה
האזינו אז וילך עם כצב' קוד' ראש השנה וסימן לשבט' פק'
שקורו ופסח' ולמעובר' סגור ופסח' ממנו ועצרו צומו וז'
וצל קומו ותקעו פרש' האזינו מחלקי' שש פרשיות' כדר'
שהיו מחלקי' אותה במקדש שהיו קורי' השיר' פעם אחת
לששת ימי השבוע וכתב רב פלגוי גא' סימן ה' י' לך פי'
האזינו עד זכר' ומזכר' עד ירכיבו ומירכיבו עד ויר' ה'
ומיר' ה' עדל' חכמו ומל' חכמו עד כי אש' אל שמי' ומכי
אש' אל שמי' עד סו' השיר' ובב' הכנס' קוד' השביעי' כו'
הסד' אתקלל' שבתור' כהנ' אי' מפסיקי' בהן אלא אח' קוד'
כולם הי' הילכ' מתחיל' בפסח' שלפניה' ומסיימי' בפסח'
שאחריה' אב' קלל' שבתור' יכול' להפסי' בה' ח' פסוקי'
אחרונ' שבתור' אי' מפסיקי' בה' אל' יח' קוד' כול' בפסיקה'

הקב"ה שפעולתו אמת שברו' מיעט הלבנה ויש גורסין פ
 שועלי אמת ופעולת' אמת וחזו' על צב' השמי' שפעולתם א
 אמת ואי' משכ' סדר' אחר' ר' יוחנן עד מתי מברכ' על החד'
 עד שתתמלך פגמיתו אב' מכאן ואיל' כבר הו' יסן ואינו ר
 ראוי לבר' על חידושו וכמה פי' מתי תתמלא פגמיתו רב
 יהודה אומר עד שבעה שבתמלא' הפגים והיא כחצי עבולה
 וזה דרשי עד י' ו' ולא י' בבל' שבעה כולו שלם והלכמתא
 כנהדרעי והכי י' משע' המולד מוכי' אותם מיום קב
 קביע' החדש תבא דברי ר' ישמעאל אילו לא זכו ישראל אל'
 להקב' פני אביה' שבעמי' פעם אחת בכל חדש דיי' אלא א'
 אבי הילכ' מברכ' מעומד מרימ' ורב אשי מכתפי' להו' ו
 מברכ' פי' דר' חשיבו להקב' פני שכינ' דר' כבוד גרסינ'
 במסכ' סופרי' אין מברכ' על הירח אלא במוצאי שבת כש
 כשהו' מבוסס ובגדיו נאים ותול' עיניו כגד' ומיש' רגליו
 ומבר' ואומר ג' פעמי' סימ' טוב תהיה לבל' ישראל ברוך בר
 בירא' ברו' יוצר' ברו' מקדש' ורוק' ג' פעמי' כגד' יאמר' בבל'
 פע' כשם שאני רוקד כגד' ואינו יכול ליבע' כך כך אם י
 ירקרו אחרי' כגד' להזיקני לא יגעו בי ואומר' תפו עליה'
 • • • אמת' ופז' בדרו' זרוע' ידמו כאב' ידמו זרוע' בדרו' ופז'
 אמת' עליה' תפו' ואומר כ' ב' פעמים שלום עליך וילך ל
 לביתו בלב טוב ויש אומרי' בזה הסד' ברו' יוצר' ברו' עוש'
 ברו' קוב' ברו' בורא' וסימ' יעקב והיא רמו' לו
תכו הנבי כותב מעט כללי למצוא מולד הל'
 הל' ג' חדש של לב' כט' ימי' יבצע' ת' ש' צ' חלקי' שתת' דף
 מה' בשעה ואילו לא היה כח' ימי' יהיו כל מולדו' בנקוד' א'
 אחת שהם כלי' ו' וחזר' לעולם לתחל' הנקוד' ומפגי' ש
 שהו' כט' יב' ת' ש' צ' חלקי' במש' כל מולד' אחר' חזרו' איב'
 ת' ש' צ' לב' היודע מולד' חדש אחד ורוצ' לידע מולד' של
 חדש של אחריו יתן' עליו איב' ת' ש' צ' ובמקו' שיכלה חשב
 חשבונו שם הו' המולד וכיו' שיתרין חדש אחד על השבי
 השביעי' איב' ת' ש' צ' אם כן לשדה פשוט' שהיא יב' חדש'
 יתרוכ' יב' פעמי' איב' ת' ש' צ' שהו' דח' ת' ת' עו' למעובר' ש
 שהיא יב' חדשי' יתרוכ' הכח' ת' קפט' ומי' שיודע מולד' השכ'
 ורובה' לידע מולד' השכ' שלאחריה אם השכ' שעברה פשוט'
 ית' על' המול' שלה דח' ת' ת' עו' ואם היא מעובר' יתן' עליו
 הכח' תקפט' ויצא לו מולד' של ראש השכ' של אחריה ויט'
 פ' י' ש"ב מהם' פשוטו וז' מעוברו' שה' שלישי' ו' ושמיני' ושכ'
 י' ויד' ויז' ויט' נקראי' מחזור' הלבב' וכשיתקב' מותר' שהו'
 יב' פעמי' דח' ת' ת' עו' וז' פעמי' תכח' תק' פט' יעלה ב' ו ת
 תק' זה לפיכ' היודע מולד' של ראש השכ' של ראש המחזור
 ורוצ' לידע מולד' של ראש המחזור' של אחריו יתן' עליו ב' ו
 תק' זה ובמקו' שיכלה חשבונו הו' מולד' ראש המחזור' השני
 ואם אינו יודע לא מולד' של המחזור' ולא של השכ' ולא של ח
 חודש ומבקש לידע המולד' יצרף השמי' ששברו מצריחת ע
 עולם ויעשה מהם מחזורים של יט' שנים ויחשוב לבל' א
 אחד מהם ב' ו תק' זה ומה שיעלה לו מן החלקים שיקבץ
 כשיעלה לתת' קריע' מהם ששע' ויחשבה עם השעו' ומ
 שיתקבץ לו מן השעות כשיעלה לב' ד' יעשה מהם יום ויז
 ויזכרו עם הימים ויסיר השביעיות ומה שיותר לו יתן

על בהר"ד פי' ליל שני ה' שער דר חלקי' שכך היה מולד חר
הראשון ובמקו' שיכלה חשבונו שם הוא מולד של ראש המ
המחזור ומה שנשאר מן השכ' של ה' הגיעו לכלל י"ט יטטוב
לכל פשוטה ממנה דח' תתנ' ו' ולמעוברת הבא' תק' פג'
ויצרפם ויתבס על המולד של ראש המחזור ובמקו' שיכלה
חשבונו הוא מולד ד'ה ומה שנשאר מן החדש' של ע'
ע"ו לכלל שנה יחשוב לכלל' א"ב תש' ג' ויצרפ' ויתב' על מ'
מולד ראש השכ' ובמקו' שיכלה חשבונו הוא המולד אשר
הוא מבקש או אם ירצה יצרף חשב' המועדו' מכיו' תקצ' ה'
עב מותרי השכ' של ה' הגיעו לכלל מחזור ועם מותרי ה'
החדש' של ה' הגיעו לכלל שג' ואחר שיצרוף הכל יתבאו על
בהר"ד וידע המולד אשר הוא מבק' וכיו' שחדש' של לב' כט'
יום שער' י"ב ת' שג' חלקי' אי' איפשר לקבוע ראש חדש ב'
בשג' המולד שאי' איפשר לקבוע בחצי היום שיהיה מקצ'
מקצתו' מחדש שעב' ומקצתו' מחדש הבא' לפיכ' עוש' החד'
החדש' אחר מלא משלש' יום אעפ' שחדשה של לבנה פח'
פחו' מזה שעל ואחר מכ' ט' יום אעפ' שחדש של לבנה יומ'
מזה שעו' ואילו לא היה חדשה של לבנה אלא כ' ט' יום וח'
וחצי היו כל החדש' אחר מלא א' חסר ו' מלא' לשכ' וו' חס'
חסרים אלא מפני החלקי' שיש בכל חדש וחדש יותר על
חצי יום יתקבצו מהם שעו' וימי' עד שיש במקצאת השכ'
חדש' מלא' יתרי' על החסרי' ובמקצתם חסרים יתרי' על
המלא' ויום ל' עוש' אותו לעולם ראש חדש ואם היה חדש
שעבר חסר יהיה יום שלש' מחדש הבא' ואם היה חדש
שעבר מלא יהיה יו' ל' ראש חדש האיל ומקצתו' ראש חד'
והיה תשלום חד' המלא שעבר והיה יום ל' מחדש הבא'
וממנו יהיה המכין והוא יום הקביעה לפיכ' עוש' ראש ח'
חדש אחר יום אחד והשכ' ב' ימי' ובתב' ביום הראשון
בשטר' ביום ראש חדש אעפ' שהוא תשלום חדש שעבר ו'
יום מדקדק' לבתב' ביו' ראש חדש שהוא יום ל' לחדש שע'
שעבר

תבא וזה סדר החדש' תבא' לעולם
מלא' וטבת לעולם חסר ומטב' ואיל'
אחר מלא' ואחד חסר על הסד' כיצד טבת חסר שבט מלא'
אד' חס' כ"ס מלא' אייר חס' סיו' מלא' תמוז חס' אב מלא' אלול
חסר ובג' המעובר' אדר הראשון מלא' והשני חס' ובתב'
בשטר' באדר הראשון אדר סתם ובשני כותב' אדר השני
ומרחשו' ובסלו' פעמי' שניה' מלאים ופעמי' שניה' חסרי' ו'
ופעמי' מרחשו' חסר ובסלו' מלא' ובשניה' שניה' מלאים ב'
בקר' השניה מלאה ובשניה' חסרי' בקר' חסרה ו'
ובשניה' אחד מלא ואחד חסר בקר' בסדר' וסימן לידע
איזה חדש חס' ואיזה חדש מלא כל דשמי' למלא' חס' ניס'
מלק' שבו חג המצ' סיון מלק' שבו חג שבועו' אב מלק' שבו
היו קובצ' עני' להרדן תשרי מלק' שבו המועדו' שבט מלק'
שבו ראש השכ' לחילבו' וקביעו' השכ' לידע אם היא שלמה או
חסרה ו' בסדרן תלמי' ביום קביעות ראש השנה על כן א'
אשרם תחלה הימי' שראוין לקבוע בהן ראש השנה אין קו'
קובעין ראש השנה לא ביום אחד ולא ביום ד' לא ביום
שמי' וסימן לא אדר' ראש ואם חל מולד תשרי באחד
מאלו הימים דוחין הקביעות ליום של אחריו ו'

הלכות פסח

תמיא שואלי בהלכו פסח קוד' הפסח שלמי יום הילכך ל' יו
 קיד' הפסח חל עליו חוב' הכי עורכאשר א' אחר מצאתי כת'
 מראש חדש כ'סן עד אחרי אחרו חג'י נוסף' על פניה
 נ' ביום ולא בלילה ואי' אומרי' דרקתך במכחה בטל ואין
 מתענגין ואין מספירי' וחכי איתא בפ' דמס' סופרי' מפ'
 מפגי מה אי' מתענגי' בבי' מפגי שבאחד בבי'סן הוקס ה
 הווסכן וי'כ כשיאי' הקריבו קרב' ב'כ יום וכל אחד עשה
 ביומו י'ט ואין מתענגי' בו עד שי'עב' כ'סן והבכורו מתע
 מתענגין בער' פסח ותלמיד' מתענגין בו שמי וחמישי ושמי
 מפגי חילול השם ג' ימי' וכל דהגך ג' ימי' אחר הפסח קא
 קז'ז' כמו שרבי' באשכבו להתענות ג' ימי' אחר הפס'
 וכן אחר הסוכות מפגי שהם ימי' משתה ושמהו שמא מ
 ח'טך כך באו לדי עבירה וסמכא ותם אקד' ראיונ ויהי
 כי ה' ישי' ימי' המשנה וגו' והעלה עולות מ' ספר כולל
 כי חל' אינו חול' חסא' בבי' וגו' **תל** שבת של
 ט'פ' הפסח קורי' אותו שבת הגדול ו
 והט' לפי שנעשה בו כס גדול שפסח מצרי' מקחו בפסח
 כ'כתיב בעצ' לחדש ליה ויקחו להם אי'ם שהכית אבות
 שה לבית ופסח שיצאו ישרא' ממצרי' הית ביום ה' כדאית'
 בער' עולם וממא' שעשה בחדש היה שבת ולקחו להם כל
 אחד מה לפסחו וקשר אותו בברעי' מ'טות ושאלים המז
 המצרים למה זה לכם והשיבום לשחטו לשם פסח במצות
 השם עלי'ם והיו שי'יה קהות על שסוחטו את אלהיה ולא
 היו רשאי' למ' להם דכ' ועלמ' אותו הנס קורי' אותו שכי'
 הגדול **תל** כתיב שבעת ימי' שאור לא ימ
 ימצא בבתיכם וכתי' אך כיום הרא'
 הראשון תשכיתו שאור מבתיכם ודרשו חכמי' דחאי יום
 ראשון הוא שלשה שבעת ימי' הוא ז' בבי'סן שאור הוא א'
 אלו מן התורה ולא כולו אלא משש שש' ולמעלה באשר ד'
 דשא ממדרג' הפסוקי' אלא שחכמי' הוסיפו לאשרו עוד
 ג' שבעת קוד' ומדאורייתא בביטול בעלמא סני' שי'בטלו
 בלבו ויחשבו כאלו הוא עשר בעלמא ואז אי'ם עובר פ'
 עליו אלא שחכמים הצריכו לחוצאו מן הבית לפי שאר'
 רגיל בו כל השנה נחשו שמא יבא לאכלו אם ישאר בבית
 והצריכו עוד לבדוק אחריו בחורי' ובבדקי' ובכל המקו
 המקומות שדרך להשתמש סם ומצאו להם סמך מן הפסוק
 שבדיקה זו תהיה לאור המר ומפגי זה אמרו ליל' יד' בוד'
 בדקי' את תחומן לאור המר פי' ליליה שמחרתי יהיה יד'
 וכיון שצרי' לבדוק לאור המר צרי' לבדוק בלילה שאור אחר
 מזהיק מהם היא שעה ידועה שכל אדם מצי' אז בביתו
 לבן יש לזכור כל אדם שלא יתחי' בשום מלחכה ולא יאכל
 עד שי'בדוק ואפי' אם יש לו עת קצוץ ללמוד לא ילמוד עד
 שי'בדוק ובת' ה' יומה שאם יתחיל ללמוד מבעוד יום שא'
 שא' צרי' להפסי' וכל דכיו' שהטעם משום שלא יסרי' ביל'
 בלמודו ויטכ' מלכדו אין חילוק ואפי' אם יתחיל כב' פוס'
 וקוד' שיתחי' לבדוק יב' בא' אלה אקכו
 על בעו' חמ' שבדיק' זו תחיל' כיעול ומד'

אח' חכריקן האמכטול ובע' העיטול כת' איבא מאן דמכר
 סהחיינו דחו' מוח' לוח' קאתי ואיב' מא' דאמ' דלא כרי' דה'
 לא קבע ליה זמנה דהא מפרש בים ויוז' באיירא ודעתו
 לחזור אפי' מראש השנה צריך לבדוק ומסתברא רשות
 הוא ומאן דבעי' מברך ואא' ה'ראש' ז' כתב שאין מברך
 שבדיקה היא לצורך הרגל ואשמכין אומן דרגל וכתב
 עוד אא' ה'ראש' ז' יש אומרי' שאין לבדל' לרב' עד שי'במו'
 כל הבדיקה ויש מוסיפין עוד לומר שאם שח בדברים
 שלא מצין הבדיקה שצרי' לחזו' ולבר' וכל זה איכנו שנה
 לי אלא שיש לזכור שלא לדבר בין הכרכ' לתחלת הבדיק'
 אלא משעת' לבדו' לא הוי שיחה הפס' מידי דהו' אישיב'
 סוכה ובאר' המרכ' בתו' סעודתו דלא הוי שיחה הפס' להז'
 לחצרי' לחזו' ולבר' על ישיבת סוכה וברכת המוציא ומי'ה
 לבתחיל' טוב לזכור שלא לעסוק בשיחה בגולה עד שי'במו'
 כל הבדיקה כדי שי'שים א' לבד לבדוק בכל המקומות ש
 שמה' י' בו חמין וסברה אחת יכול לבדוק כמה בתים
 ואם בעל הבית אינו יכול לטרוח ולבדוק בכל המקומות
 שבה' יעמיד אחד מבני ביתו אכלו בשע' שהו' מבר' ויתבאר
 ויתבאר לבדוק אי'ם במקומו על סמ' הכרכ' שבר' בעל הב'
 שצער' שנושי' מצוה אחת אחד מבר' לכול' **תל**
 והבדיק' צרי' שתהי' לאו' הכ' ולא לאו' הלכ' ולא
 לאו' החמ' אפי' אם בוד' ביו' בגו' שלא בדיק' בליל' יד' אפי' הכי
 צרי' לבדו' לאור הנרומיהו אכסדרה כיו' שאור רב בבדק'
 לאור ואפי' בחדר אין צריך נר כבד החלק אכל' מברדין
 צרי' נר אי' בדקי' לאו' האבוק' מפגי שאינו יכול להכניס
 לחורי' ולבדקי' וגם ירא שמא ישרוף בו הכי' ויהא לבו טר
 טרוד ולא יבדוק יפה וכת' אא' ה'ראש' ז' על כן כוהג' בא
 באשכבו שא' בדקי' אלא בבר' של שעה אכל' לא בבר' של ח'
 חלכ' שמא יטיף על הכלים ולא בבר' של שומן שמא יטיף
 ער' בלי החלב ולא בבר' של שמן שירא שמא יטיף
 ער' הבדקי' וגם אינו יכול להכניסו לחורי' ולבדקי'
 ובדק' בכל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו בהן חמין
 כגו' אורגו' יין שמשתפקי' מהן ומקום שמצניעי' סם דגים
 קטכי' והמלח והעצי' והכרי' והתמרי' שפגמי' שהם כלים
 בתו' השעור והשמש תולך להביא מהם ופתו בידו ומטע'
 זה כל חרדי' הכי' והעליו' צריכי' בדיק' שפגמי' אדם כב'
 בחן ופתו בידו ואוצרו' שבר' במקו' שרגיל' כך חשיבי' בא'
 באוצרו' יין להצריכי' בדיק' במשתפקי' מהן אכל' אוצרו' יין
 שא' משתפקי' מהן ואוצרו' שמן אפי' אם כשתפקי' מהם ומקו'
 יין מצניעי' שם דג' גדולי' ח' צריכי' בדיק' שא' דר' ליככ'
 בהז' בתו' השעורה מפגי שידוע כמה צריכי' לשעורה ומ'
 ומביאי' הכל קוד' השעורה וחורי' הבית וזיון הבולטו' מן
 הכו' עלי' שאי' גבוהי' הרבה ולאומוכי' הרעה צריכי' בדי
 בדיקה אכל' הגבוהים שאין יד האדם מגעת סם והממוכ'
 פחות משלשה טפחים אין צריכי' בדיקה ובירושלמי חס'
 חשיב גבוהים למעלה מעשרה טפחים ואינו נראה שעי'
 שביקר תאמי' אדם הוא למעלה מעשרה חלל' כד'
 כדפרישי' שאין יד האדם מגעת סם גג היציע והמג'
 והמגדל' שדיוא' משופע ואינו ראוי

מבראש' עד י"ז בתמוז מפטירי מעבין הפרשיות דומה
ברומה ומשם ואילך לפי הזמן ולפי המאורע תלתא דפג
דפורענותא ושבעה דכחמתא ותרתי חיובתה תלתא דס
דפורענותא דשח' דברי ירמיהו לפרשת פגח' שמענו דבר
ה' לראשי המטות חזון לאלה הדברי' בשבת שלפני ט' באב
ש' דכחמתא כו' ע' אר' קש כחמו לואתחנן ותאמר ציון ל
לעקב עניה סוערה לרחם אבכי לשופטים רני עקרה לבי
תצא קומי אורי לבי תבא שוש אשים לאתם כצבים וכשחל
ראש השנה בג' ג' אילך בין ראש השנה לכו' כפ' מפטירי
דרשו בין ראש השנה ליה' ובין צום כפור לבוכות שובה ל
להזינו אבל כשראש השנה בג' ג' מפטירין בין דה' לצום
כפור שובה ובין צום כפור לבוכות וידבר דוד וסימן ה
הפסיקה מוכח כמנהג הראשון דקאמר תרתי תיובתא
חשבון התקופות שנת החמה הוא שס' ה' ימי' ורביע יום
והעושה מהם מחזורים של יט' שנים יעלה בידו למחזור
מותר על חשבון הלבנה שעה אחת ותפ' ה' חלקים שקוד'
חמה ללכנה הילכך הרוצה לידע חשבון התקופות יעשה
מהשנים שעברו מבריאת עולם מחזורים של יט' יט' שני'
יחשוב לכל מחזור שעה ותפ' ה' חלקים ויצרף מה שיעלה
בידו מכולם ואם ירצה לידע תקופת כיון של ראש המ
המחזור יסיר חשבון זט' תרמ"ב פי' ימים ט' שעות תרמ"ב
חלקים ומה שיותר בידו יתן על מולד כיון ובמקום שי
שיכלה חשבון שס' ה' התקופה ואם ירצה לידע תקופת
תשרי של ראש המחזור יסיר מחשבון יב' ב' רד' פי' יב' ימי'
ימים ב' שעות רד' חלקים ומה שיותר בידו יתן על מולד
תשרי ובמקום שיכלה חשבון שס' ה' התקופה ואם ירצה
לידע התקופה של כיון של השנה שעומד בה שהיא כד' וכ
וכך במחזור יקח ללב מחזורים השלמים שעה ותפ' ה' לכו'
מחזור ולשנים הגמורות שנכנסו במחזורים בא' רד' לכל
שנה ויקבץ הכל ויסיר מהם זט' תרמ"ב ומה שיותר בידו
ממנו חשבון של חדש' הלב' כט' יב' תש' ע' והניחא' ס' על
לכו' ט' כ' תש' ע' יתן על מולד כיון של אותה שנה ובמקום
שיכלה החשבון שס' ה' התקופה ואם ירצה לידע תקופת
תמוז יק' ב' שש' ויצר' אות' עם המות' שלא על' לחשב' כט' ב'
תש' ע' יתן אותו על מולד רח' תמוז ולתקופת תשרי י
יקח ה' תרמ"ב ויצרף עם השאר שלא עלה לכו' ט' יב' תש' ע'
ויתן הכל על מולד ראש חדש תשרי ולתקופת טבת יקח
חב' תתק' ע' ויצרף אותו עם המות' שלא עלה לחשבון ב'
כט' יב' תש' ע' ויתן על מולד ראש חדש טבת דרך אחרתי
לתקופת השנים שנכנסו לתוך המחזור לשנה ראשונה
יקח יכ' א' רד' ויצרף עם המות' של שעה ותפ' ה' של כר'
מחזור אחר שהסיר ממנו זט' תר' מב' ויתן אותו על מול'
ראש חדש כיון ולשנה יקח בא' יח' תח' ולשלישית גם כן
תש' ט' ולרביעית יד' ימים ג' חלקים ולחמישית כ' ד' בא'
רבו' ולשישית ז' ה' תשי' א' ולשביעית י' כו' תחק' גב' ולשימ
ולשמינית כ' ח' ימים מו' חלקים ולתשעית א' דקי' ולש
עשר יב' יא' שס' ולשלש עשר כב' ח' תת' קמ' ולארבע ע
עשר דיו' תתצא' ולחמשה עשר טו' יד' קעח' ולשש עשרה
צק' יב' שס' ולשבעה עשר ז' יח' תתע' ולשמונה עשר יז'

יו' ת' תרע' ולתשע עשר שנה ו' תפ' כל תקופה נמשכ'
מחברתה ו' שעות ומחצה כי כל התקופות צ' א' ושבע ש
שעות ומחצה וצ' א' הם שביעיות נמצא שאינה נמשכת על
שלפ' אלא ו' שעות ומחצה לכן היורה תקופה אחת ומח
ומבקש לידע השכייה של אחריה יתן עליה ו' שעות ומח
ומחצה ושם היא השכייה תקופת כיון לעולם אינה נופ'
אלא בתחלת היום או הלילה או בחצי היום או הלילה ושל
תמוז לעולם אינה נופלת אלא ב' שעות ומחצה או תשע'
ומחצה ב' או בלילה ושל תשרי לעולם אינה נופלת אלא
בט' שעות או בג' ביום או בלילה ושל טבת לעולם אינה
נופלת אלא ב' ומחצה או בד' ומחצה ביום או בלילה פי'
לאלו ב' הלחות בלוח הראשון יש קביעות של כל שנה וש
ושנה משנת חמשת אלפים וכו' ה' שהיא תחלת מחזור רס'
עד תשלום אלפים שנה כל מחזור בשורה אחת וכל יט'
קביעות שורה במין שני המחזורים ותחת כל מחזור
כמה מוכ' לברי' עולם בתחלת וכל המחזורים הכתוב'
בשורה אחת קביעות שנה פי' סימן ב' ש' שראש השנה ב'
ביום ב' ומרחשון ובשנ' שלמים ופי' ב' ש' שראש השנה ב'
ביום ב' ומרחשון ובשנ' חסרים ובג' ש' שראש ביל' ג' ומר'
ובשנ' כסדר מרחשון חסר ובשנ' מלא וכן כולם האות
הראשונה שבכל סימן מורה על קביעות ראש השנ' והאו
והאות השני מור' על מרחשון ובשנ' אס' שלמי' או חסרים
או כסדרן והמעין בלחות אילו צריך שידע באי זר'
מחזור עומד וכמה שנים שנכנסו וימנה בלוח הראשון
מרא' המחזור ההו' בשנ' של מין שני המחזורים כמני'
שנים שנכנסו בו ובמקום מנינו הוא סימן שנת' וגם צרי'
לידע אס' השנ' פשוט' או מעוב' ואח' שידע סימן שנת' אס'
בג' או ב' אחר מהשימ' אס' האחר' יעיין בלוח השני
באי זה מקו' ימצא אות' השימ' שנת' פשוט' יעיין ב' שער'
הפשוט' וז' ה' מעובר' יעיין ב' שער' המעובר' ושנ' של
תחת השימ' של שנת' מהגת אחת השנה ובה ימצא כל ע'
עבין השנה ראשי חדשיה ומועדיה וצומותיה ופרשיותיה
וסדריה הכיפרדיס והצמדים מי שלא ידע באי זה מחזור
הוא ולא בכמה במחזור אס' הוא ידע כמה מוכין למין
צריאת עולם יעיין בלוח הראשון תחת אי זה מחזור תמ'
תמצא מין הסמוך למין בתוך יט' לפי שכל אות מחזור
הוא והמין שבו ראש המחזור למין של בריאת עולם
הם השנים שעברו מתחלת המחזור עד שנת מנינו וטמ'
ובמקום שיכלה מנינו הוא סימן שנת' והדמיון כזה רצ'
רצינו לידע שנת חמשת אלפים ומאה לבריאת עולם באי
זה מחזור הוא וכמה הוא והנה מנינו המחזור שמינינו
סמוך לזה המין ביט' שלפניו כי הוא מחזור רס' שנת
סתחלת חמשת אלפים וצ' וכמה יש בין חשבון זה חמ'
לחמשת אלפים ומאה ושבע שנים הנה כתב' לכן ששנת
חמש' ומאה' היא ש' שמיני' למחזור רס' וכן כל כינצא בזה

ומה שאני ברוך איני יכול לחזור בו ולומר העשיתנו א
אשר ביקרנו שמוחלי לית שחר של הצריקה וכל שכן אם כל
אחד ברוך לעצמו הכל כאמכ' על בדיק חמץ להעיד עלה
הכל שהא ברוך איני נשים ועבדי וקטני וחשי ידענו ש
שלא ברוך בעל הצית והא אומרי ברוכה כאמכ' בת' היום
במזל והוא סתיה קטן שיש בו דעת לברוך **תלח**
עבד סכבס לבית ברוך וכבר בפיו וכי
וכבס אחיו ומא פירורי' איני כל הכבר צרי לברוך
כל הצית שאין דרכו של עבד לברר והני פירורי' מעלמ'
אני וצרי לברוך אחר הכבר שהבני ותימון סכבס וככ'
בפיו וכבס אחיו ומא פירורי' כרי כל הכבר אין צריך
לברוך שדרכו של תימון לפי ואנו תול' הפירורי' בבכר
שהבני התימון אכל אם אין בפירורי' כרי כל הכבר צרי ל
לברוך ואם עבד כבס וכבר בפיו ועבד יוצא וכבר ב
בפיו אז עבד כבס וכבר בפיו וחוליה יוצאה וכבר בפ
בפיה אז מחוליה יוצאה ועבד וגם הכבר בפיה מיבעי'
בכולהו אם צרי לברר' אם לאו ורבו בחן הדעות והמחור'
שכבס אם לא בטל צרי לחזור ולברוך דהוי ספק דא ורי'
דאורייתא ואם בטל הוי ספק דרבנן ואין צרי לברוך וא
מעניא כבר למעלה על הקורה אם צרי סולם להורירו וא
ואם הוא בגולא צרי סולם להעלותו ואם הוא בפי כח
פחם אם צרי חר להוציאו ולא אפשרטו וגם באלו רבו ה
הדעות ודינא דהנך כרינא דקמיית' שאם בטל אין צריך
לברוך ואם לא בטל צרי לברוך אבל הלאחר בת' דהנך בע
בעין לאו להתחלה בעו אם צרי להוציאו אם לאו דוראי
צרי שאם לא כן היה ליה כמטמין בבורות אלא בשכר
ובטל מיידי ולאחר איסורו מא ומיבעי' אם צרי להוציאו
אם לאו ואין דבריו כדאין שאי' כאן הטמ' דבין שאלו א
אינו שלג והא דאורייתא שאי' יטמין בגורו היינו בשלא ב
בטל וכן בת' היום במזל על ההיא דככ' בגור שמכבסו ו
וריו ובת' עליו הלאחר שטעה ונראה שלא טעה

[illegible]

לתשמי' אין צרי' בדיק' אפי' הוא בתו' הבית וכן רפת בקר
ולילין של תרכנולי ומתבן וכן חצר איכה צריכה בדיק' לפי
שהעופו' לא יגילו סם חמץ שלא יאכלוהו חור שבין יהודי
לחבירו כל אחד בדרך עד מקו' שידו מגע' והשם' מוטל
לבו ודיו' בו ו שבין יהודי לבני' אין צרי' בדיק' כלל כותל שב
שכנתו' בו חמץ חור' ונפל וכעשה גל אפי' אינו גבוה
של' טפח' כדי חפ' שתהכלב אין צרי' לבדוק תחתיו כיו'
שיש בו סכס' עקרב שמצוי' בגלי' חיישי' שמא אח' שישל'
בדיקתו שאין עשוק במצוה יחפש אחר מחט שנאמר לו וי
ויבא לדי' סכס' והני' מיני' בבית' אכל בידוע שיש תחתיו
חמץ אם אינו גבוה ב' טפח' צרי' לבדוק אחריו ולהוציא מ
מס' במרא' וחציכה בעיניו שאין בו סכס' ואם יש עליו
גובה ב' טפח' מוטל בלבו ודיו' מטה החולקת כל הבית מ
מכות' לכות קאמ' ר' שםב אם יש תחתיו עצי' ואכז' אי' צרי'
לבדוק אלא דה' החיצו' שכלפי' החוצה ואם אין תחתיה עצי'
ואכז' אם היא גבוה בדרך אף דה' השמימי' שיכול לעבו'
תחתיה ואם היא כמזכה אין צרי' לבדוק דה' הפנימי' שא
י' שאינו יכול לעבור תחתיה ואח' הדאש' ז' לא הכי' זה ב' ב' **תלד**
בבוקר ולא רב' חלפ' ואיפשר משום שהם דברי יחיד דל'
דלרב' לעול' אינו בדרך אלא צד החיצו' מרתף שמסדר'
בו שור' של חביות זו אכל זו עד שנתמלא כולו וחוזרין ו
ומסדר' שור' אחר' על התחתון עד הקורה אין צרי' לב'
לבדוק אלא שורה הע' יונה פי' שורה אחת על פני רוחב
המרתף ולא על כל שטח המרתף אלא עליונה הרואה את
הקורה ואת הפתח ואחרת למטה ממנה ויש שסוקין העל'
העליונה בדפריש' ואחרת לפני' ממנה ואח' הדאש' ז' פ'
פסק' כשברא רחשונה ירושלמי בתי כנסת' ובתי מדרשו'
צריכי' בדיקה שמכבישי' בהן חמץ בעבורי' ובראשי' החד'
החדשי' פי' בשעורה שעושי' בעיט' השנה ובעיט' ראש ח'
חדש הילכך שלבו כמי' צריכי' בדיקה לפי שהתוכו' מכני'
מכבישי' בהם חמץ כת' ר' אבן' במי' אדם המכבידי' חדריה'
ב'ג' בגי' ומכוכ' לבדוק החמץ ולבער וכו' הדין שלא לה'
להכניס שם עוד חמץ אעפ' כן צריכי' בדיקה בליל יד'

תלד

ואחר הבדיקה יהא כזה בחמץ שמשיי
שמשיירי' להביעו שלא יצטרך בדיקה א'
אחר כבו' אם יטלנו עכבר בפניו' אם יחסר לחמו' כול'
שהכניס עשר בכרות ומצא תשע שאז צרי' לבדוק כל הכי'
פעם אחרת אבל בסתם שאינו יודע אם חסר ממנו אם
לאו חוששי' שמא גררה חולדה ממנו להצריכו' בדיקה ואם
כפה עליו כלי' ולא מצאו אין צרי' בדיקה אחרת פיו' שאי'
חיפש' לחול' ולעכבר ליטול ודאי אמת תול' אדם נטל' אכ'
אם לא כפה עליו כלי' ולא מצאו צרי' בדיקה אחרת לכך ט'
טוב לתלותו באויר או ליתנו בתבה מקום שאין עכבר יכ'
יכול לבא שם ואחר הבדיקה מיד בלי' יטלנו ויאמ' כל
חמירא דאיתיה בורסותי דלא חזיתיה ודלא בער' היה ל'
ליבטיל ולהוי כעפרא דהשתא אפי' אט נשאר בבית חמץ
שלא מצא אינו עובר עליו דהוי הפקר ולא דליה הוא ולא
יפירט למו' כל חמירא דאיתיה בחזין ביתא כדי' לכלול אף
חמץ שיש לו ממקומות אחרות ואח' הדאש' ז' היה כזה ל'

לכג' פעם אחרת ביום יד' באוק' שעה חמישית לפי שר'
שרבילי' לקמית פת ביום יד' וגם בפת ששייר בלילה למא'
למאכל חוזר וזוהי בו ויש לחוש שמא ישאר ממנו בבי'
ויעבור עליו לכך טוב לחזור ולבטל קודם שהגיע שעה
ששית שאז באשר ואינו בידו לבטל ואמ' לא יסמוך על כי
ביטול היום שלא לבטל בלילה כי ביטול הלילה הוא עיקר
בשעה שידוע מיד אחר הבדיקה מה שאין כן בביטול הי'
היום דאיכא למיחש שמא ישכחנו ולא יבטל יה' פרץ כ'
כת' דביטול הלילה יאמר כל חמירא דאיכא ברש' תי דלא
חמיתיה ודלא בערתי' וטבטול היום יאמר דחמיתיה וד'
ודלא חמית' דבערתי' ולא בערתי' וטלחו יכול לבטל

תלה

לא בדיק' בליל יד' יבדוק ביום יד' באוק' **תלה**
שעה שיזכו מהיום לא בדיק' כל יום יד'
יבדוק בתוך הפסח לא בדיק' בתוך הפסח יבדוק לאחר ה'
הפסח שלא יכשל בחמץ עובר עליו הפסח שהוא חסור ב'
בהכאה ועל הבדיקה של אחר הפסח לא יבדק כלל

תלו

המפרש מייבשה לים או יוצא בשיירא ואינו **תלו**
מניח בביתו מי' שיבדוק ואין דעתו לחזור
בתוך הפסח אם הוא קודם ל' יום לפני הפסח אין צרי'
לבער וכשיגיע הפסח יבטלנו בלבו ואם הוא בתו' ל' יום
צרי' לבער שבער חל' עליו חובת בעיר כיון שדורשי' בה
צהלבו הפסח ואם דעתו לחזור אפי' מראש השנה צרי' לב'
לבער ואם שבת ולא בדיק' כשיגיע הפסח וענין הב'
הברכה כת' דה' אם הוא יודע שיש לו חמץ יבדק על ביטול
חמץ ואם לאו לא יבדק ובראיה שאפי' יודע שיש לו חמץ
בביתו אין צרי' לבדק כיון שעיקר הביטול בלבו ואם מח'
מחשב בלבו לבטל סגי דלא מצינו דרכ' על מחשבה שכלל'
אעב' שנהגו' למו' כל חמירא וכ' לא מצינו שתקנו חבמיל'
לשוק זה חל' שנהגו' כך והרם במו' כת' אם דעתו לחזור
אפי' קודם הפסח צרי' לבער שמא תתאחר ביאתו עד תו'

הפסח או בין השמשות' וכן כת' הר"ן ביאתו וכן הדין בעושה
ביתו חוזר ואין דעתו לפנותו קודם ל' יום אין צרי' לבער
אלא מוטל כולו כשיגיע הפסח תו' ל' יום צרי' לבער ואם
דעתו לפנותו אפי' מראש השנה צרי' לבער כת' חבי העזרי
ישראל היוצא מבית גוי תו' ל' יום צרי' לבער אעפ' שהגוי י'
יתן בו חמץ שהמטה מוטלת על ישראל לבער כשיצא מ'
ממנו והני' מיני' במפרש ויוצא בשיירא אבל אם כבס' ה'
הישראל בבית אחר בעיר הזאת או אפי' הלך לעיר אחר'
בדרך שמה ואין צרי' לבדוק כאן וכל' שאין צרי' לבדוק כיו'
שהגוי כבס' בביתו אף אם כשאר לישראל חמץ ודאי מתי'
מתאש ממנו ואין לך הפקר גזיל מזה

תלו

המשכיר בית לחבירו ביד מי' שהנא ה' **תלו**
המפתח בידו בתחילת ליל יד' שהו' התחלת זמן חיוב הער'
הבדיקה עליו מוטל לבדוק אם נשאר ביד המשכיר עליו
מוטל לבדוק אם בא ליד השוכר הוא חייב לבדוק השוכר
בית מחבירו ביד ואינו יודע אם הוא בדיק' אם לאו אם
הו' בעי' שואל אם בדקו ואם לאו אם אינו בעי' פיל' להק'
למו' שדקו מוטל בלבו ודיו' השוכר בי' מחבירו וחזק' דיו'

יחיאל מפריש כתב עריבות שלשין בהן כל השנה אין לס
 להמוך על מה שרוחצין אותן בחמין ומקדין החמ' מה'
 מהגלי כי אי אפשר לנקרן שלא ישאר בהן בין הכלי כזית
 מצרפו וצריך ליתקן במתנה לבני עד לאחר הפסח או לט
 לטוחן בטיט שני חמאי כזית בצק שהן בעריבה וחוט של
 בצק מחברין רחין כל שאלו ינטל החוט והן ניטלי עמו חס
 חסיבי כזית במקום אחד וצריך לבערם ואם לאו אין צר
 צרי לבער ודווקא בעריבה אב בבית אפי' אם אין ניטלי
 על ידי חוט חסיבי כבמקום אחד לפי שמתחברין יחד כ
 כשחברדי הבית ושתי בתים זה לפנים מזה וכחצי זית
 בכל א' או' כחצי זית בבית וכחצי זית בעלי' או' באכסדר'
 שלפי הכ' מיבע' אי חסיב במקו' אחד ולא אפשיט' וכתב
 בעל העיטור מבטל ואין צריך לבער דכיון דבטלו הוי ספ
 ספק דרבנן ולקול' וכן כתב א"ז **תמו** חמץ
 משש שעות ולמעלה ביום יד' אם **תמו** אסור
 מן התורה ולקין עליו א' ע' פי שבעל העיטור כתב שאינו
 אסור מדרבנן ובעל המאו' כתב שמותר לאוכלו עד הלילה
 דאכלתו מעביתו והר"ם במזל כתב שלקין משש שעות
 ולמעלה עליו ולזה הסכים א"ז וז' וכדי להתרחק האדם
 מן העבירה הוסיפו חכמים לאוסר עוד שתי שעות דהייב'
 מתחלת שעה חמישית ומיהו כל שעה חמישית מותר בה
 שהאכל ויכול למכרו לבגים אפי' הרבה ביחד שדאי לא
 יכל' קודם לפסח ואפי' כותח ויכול להאכילו לבהמה חיה
 ועוף ובלבד שיעמוד עליהם לראות שלא יצביעו ממנו
 ויבער מה שישיר ממנו ומתחלת שעה שישיית ומעלה
 אחריו גם בהכאף ואם קדש בו האשה אינה מקודשת
 כיון שאסרו בהכאף הילכ' מי שהיה בידו חמץ של חברו
 נפקדון והגיע הפסח יעכבנו עד שעה חמישי' ואם באו
 בעלי' ימכרנו לבני ואם לא צריך לבערו בזמן איסורו
 אפי' אם אינו חייב באחריותו מעשה וקנתה שפחה כבע
 גויה ירקות בחמץ אחר שש שעות והתירו דלת לפי שאינו
 תופש דמיוכדאמרינן חמץ של עובדי עברה לאחר הפס'
 מותר מפני שה' מחליפין ארבעה עשר שחל להיות ב
 בשבת בודקין בליל שלושה עשר ומבע' הכל לפני השבת
 ומשיירין מזון שתי סעודו' לצורך השבת דסעוד' שליטית
 וזנה אחר המכחה ואז אינו יכול לעשותה לא במצה ולא
 בחמץ וטוב לעשות בפירו' וז' היה כוהג לעשותה במצה
 עשירה שני לשה במי פירות וכן הורה ר"י לבער הכל ל
 לפני השבת ולשייר מזון שתי סעודות ולא לאכול מצה כ
 כדי שיאכ' אותה בלילה לתאכו' וטוב לבער בערב שבת
 קוד' חצות אעפי' שמותר לבער לאחר חצות כדי שלא
 יבואו לטעות באר השמים לבער אחר חצות וביום הש
 השבת יבטל תשובה לא' הראש' ז'ל ששאלת ארבעה עשר
 שחל להיות בשבת אם יכול לומר לגוי להוליך המפה והק
 והקערות חוץ לבית לא ידע' למה צריך להוצי' המפה
 והקערות חוץ לבית לא יבצר המפה ויקנח הקערות יפה
 באצבעו ויטמא מן העין עם שאר כלי חמץ שנשארו
תמר ההולך ביום יד' לדבר מצה לחו' את בנו
 או לאכול סעודה ראשונה של אירוסין
 או של סבולנות בבית חמיו וכזכר שיש לו חמץ בביתו א

אם יכול לחזור לביתו ולבער ולחזור למצותו יחזור ויכב
 ויבער על כמה הוא חוזר על כביצה ואם לאו שהוא פחל'
 מכביצה מבטלו בלבו ודיו היה הולך להציל י'
 מן הכהר ומן הדלקה ומיד הגייס יבטלו בלבו ולא יחז
 יחזור היה הולך לעשות עירוב כדי לילך לצורך דברי הר
 הרשות חוזר מיד ויבערו ואפי' הלך לערב כדי לילך ללבו'
 לפני רבו חשוב דברי הרשות היה לו עיסה בביתו והוא
 טרוד במקום אחר וירא שחל תחמין מבטלה בלבו במק
 במקום שהוא קודם שתחמין **תמה** ר' יהו
 יהודה אומר אין ביעור חמץ **תמה** אלא
 שרפה ור"י פוסק כר"י וכן פס' בספר המצות והנאכז'
 פסקו כחכמים דאמרו מפרד וזורה לרוח או מנייל לים
 פי' גם יפרד באיזרוק לים ולא ישליכו שם שלם וכן כת'
 הר"ם במזל ובעל העיטור והר"י ואפי' ר' יהודה לא קאמר
 דווקא בשרפה אלא שלא בשעת ביעורו אבל בשע' ביעורו
 השבתו בכל דבר ופ"ש' שלא בשע' ביעורו הוא שעה
 שיסית או הוא דווקא בשרפה ובשעת ביעורו מכאן ואפי'
 ור"ת פי' איפ"ש' ביעורו הוא שעה שיסית ואז השבת'
 בכל דבר משם ואילך דוקא בשרפה ולפי זה אפי' ל' יהו
 יהודה אין צריך לשורפו שרוב העולם מצעירין קודם סו
 סוף שש כתב א"ז הראש' ז'ל דאפי' לר"י בשעה חמישי' ה
 השבתו בכל דבר כיון שמותר בהכאף ואינו כראה בן
 מפירושו שהוא פי' דל' יהודה אפי' יוצא בשיירא הוא דו
 דוקא בשרפה ובשרפ' בשע' איסורו לבע' אסור ליהנות
 בו לכך טוב לעשות לו מדורה ולשורפו בפני עצמו אבל
 ליהנות באפרו אחר ששרפו זה תלוי בפלוגתא דר' יהודה
 ורבנן ל' יהודה שהוא בשרפה מותר דקימ' לן כל הכשר
 הכשרפין אפרן מותר ולרבנן אסור דכל הכשרפין אפרן
 אסור ואם בשל תבשיל או אפה בו פת ל' יהודה שאפרו
 מותר אין התבשיל או הפת אסורין אלא אם כן באפת הפ'
 וכתב בעל התבשיל בעוד גוף החמץ קיים או הבטל לוחשו
 אב' אם בבו מותר' ולרבנן שאפרו אסור אסורין בכל עכ'
 והר"ם במזל כתב סתם ואם אפה פת או בשל בו תבשיל
 אסורין והוא הולך לשיטתו שפוסק כחכמי' **תמו**
 המוצא חמץ בביתו בפסח אם הוא בחול ה
 המועד יוציאו מיד ואם הוא יום טוב יש אומרי' שיכפה
 עליו כלי עד הלילה שיוציאו אבל ביום טוב אינו יכול ל
 לטלטלו כדי להוציאו ולא מבע' אם בטלו שאין כאן איסור'
 דאורית' בזהיותו דפשיט' שאינו יכול לטלטלו אלא אפי' לא
 בטלו שיש בו איסור דאורית' אפי' הכי לא יוציאו כיון
 שאינו יכול לבערו כדינו דהייב' בשרפה ל' יהודה וכן
 הר"י בחמץ שנשא' בביתו ביד שחל להיות בשב' אח' ה' שעות
 ואחי הר' יחיאל ז'ל כת' שיכו' לשורפו ביום טוב כיון שיש
 קצת מצה בשרפתו אמר' מתוך שהותר הבערה לצורך
 הותר כמי שלא לצורך הילכך אם לא בטלו יוציאו
 וישרפבו כדי שלא יעביר עליו במזיד שער עתה לא עב'
 עליו לא בשוגג וכן כתב בספר המצות ואם מצא פת יח
 ואינו יוד' אם הוא חמץ או מצ' מותר' אפי' באכיל' דחולין
 בת' בת' ולסוף כשתמצ' מצה בבי' ואם מעופש הרבה שז'
 איפשר לו להתעפ' כל כך משכבכ' הפס' אז ודאי הוא חמץ

אח לו מעבשיו חפץ שמשכנו בידו מותר והוא שאין האחריות על הישראל שחם האחריות על הישראל חפץ פקדון בעלמא חייב לבערו **תמב** תערוכ שחינו חמץ ממור אלף תער חמץ כגו כותח הטבלי שמשפרי' בו פירורי לחם להחמיצו ושכר המדי שניתנין בו שעורים ומים ומחמי' וחומץ הא' האדומי שנותני' בו שעורים כדי שיחמיץ יתוס המצרי והוא תלתא טערי ותלתא מלחא תלתא קורטמי או חמץ בלא תערובת חלף שאינו חמץ ממור והוא שחכמי' קורין לו חמץ כוקש' כגו זוהמא של צבעי' ועמילן של טבחי' והוא פת של תבואה שלא הביא שליט וכותבי' אותו על פי הקדו' לשאוב הזוהמא וקולן של סופרים ועשין אותו מקמח והסופרים מדבקין בו כיירותיהן כל חלף לר' אליעזר הן בלאו ואין בהן כרת ולרבינו אסור להשהות' בפס' אעב' דקיימ' לו בר' שמעון רלף קנים בחמץ על ידי תערובת' הכי מילי שנתערי' אחר הפסח אבל היבא שאיסורי' בעין כמו שהיה מעיקרא חמיר טפי ולרבנן אפי' לאו אין זה חלף א' איסורא בעלמ' ולרביהן מותר להשהותו ופסק ר' סבא ז"ל בר' אליעזר שכת' תערובת חמץ עוברין עליו בבל יראה כגו שכר המדי והמוריים וכל דבר כיוצא באלו אבל דבר שיש בו תערובת חמץ ואינו ראוי לאכול מותר לקי לקיימו בפסח וכן כתב הר"ץ גיאת ובעל העיטור כתב דתערובת חמץ בלאו וכתב דיוקא הקך שהן בעין ולא כ' כעשה צהן מלאכה אכלאם כעשה בהם מלאכה כגון' אם אכלאם וקילור אימ חייב לבערו וכן יראה דעת רב כט בטורכא' שהשיב על שאלתו על העושין יין מצמוקין ו ושורין אותו במים ופגמים מוצאין בהם שנים אונ' חט' אם מותר לשתותו אם כעשה קודם הפסח והשיב ודאי אסור לשתותו בפסח אבל לבערו אם יודע שכשחט מן ה' החטין חמץ לתוך מי הצמוקין צריכין את' לבערו ואם אין ידוע אין צריך לבערו עב' ואם תמה למה אסרו ה' היבא שנתערב קוד' הפסח שהדי כבר כתבנו בשא' ורב אלבם פה' כחכמי' שאין לאו לא בתערובת חמץ ולא בחמץ ביקשה אלא איסור דרבב' ולפי זה מותר לבערו בתחלה ל' לפני הפס' ולהשהותו עד לאחר הפס' ולזה הסכי' א"ה הראש ז"ל דיוקן שאיבתערוב' טעם חמץ כגו' כל חלף שאין כותבי' אותו בו אלא לקיחא בעלמ' אבל אם יש בו טעם חמץ וח מחייבי' עליו דטע' בעיקר דאוריית' מיירי ממי שאין בהן כזית בבדי' אכילת פרס אבל אם יש בו כזית בבדי' אכילת פרס חייבי' עליו ועל כן השגר שמשין באשכנו מחטין ו ושעורי' חייבי' לבערו כת' אבי העזרי קולן של סופרי' כ' ל' שהכיר בעצמו מיתקן בבד' כגו' עיבוד וכיכר החמץ אב' אנו ממדבקין בו הקלף על הטבלא ואימ כיכר שרי מעש' באחד שהעמיד גב' ינו' בחלף דשכרא ואשר רבינו אבן ל' להשהותם בפס' כיון דאוקומי מוקף חשיב כמו בעי כיהו עריבת העבד' שמת' לתוך קמח קוד' ג' ימי' אינו חייב לב' לבער שכר הסריח תוך ג' ימי' חייב לבער ואם נתן לתוך עורו' אפי' שעה אחת אימ חייב לבער שהעמדות גורמין שמסריח מיד הקילור והאספג' והרטייה שכת' לתוך קמ

קמח אין צריך לבער מפני שמסריח' מיד אבל מלגמח אינה מסריח' מיד הילכך מחמיצ' ואחכ' בסריח צרי' לבער אבל אם בסריח' ואחכ' החמיצ' אי' צרי' לבער כת' ר' האי גחל' כיו' שמלגמל' שנסריח אי' צרי' לבער כל שכ' טריאקא שמער שמערי' בג' חמ' יבש שחוק אם בשר אפעה שאי' צרי' לבער וכ' כת' הר"ם במז' דב' שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כגו' הטריאקא וכיוצא בו אעפ' שמות' לקיימו אסור' לאוכלו עד לאחר הפס' אעפ' שאי' בו חמץ אלא כג' טהור וכת' עוד ב' בגרי' שכתבו אותם בחלב חטה וכ' כיירו' שהבקו אותם ב' בחמ' וכל כיוצא בזה מותר לקיימו הפס' וכן העיד רבינו משול' על רבינו אליעז' הגדול שהיו בגריו מביבסי' במי ק' קמח בפס' וכן כת' רבינו אבן' על כר' וכתבו שטחי' אות' במי סוכי' שאי' צרי' לבער שאי' שם אכל עליו שמאוס הוא ו ואימ ראוי לכלב וכת' עוד מה שכתבנו לגרר הכתלי' והם והבא' שנגע בהן חמץ מצאתי להם סמך מן הירושלמי א' א"ה רב הובא הטח ביתו בהצק חייב לבער והו' דאמ' ר' שמ שמעון קופ' שאור שייחדן לשיבה בטלו ההוא בקופ' מאוס ואם הוא במדק שאינו יכול לחטט אחריו יטח עליו מעט טיט חמץ שכתעפש קוד' זמן איסורו או ששרפו באש וכת' וכתח' עד שאינו ראוי לכלב או שיחדו לשיבה וטח או אותו בגיט בטלו ויש אומרי' שמות' אפי' באכילה והר"י יהודה אלברטלני כת' שאסור באכילה מותר בהכאה ולזה הסכי' א"ה הראש ז"ל ואלמורי' שמשין קוד' הפס' מפת שרוף אסור' לאוכלו אחר הפסח בצק שבעדקי' עריבה אם יש בו' במקו' א"ה חיי' לבער פחז' מכ' בטל במעוטו ואיכא חרי' לש' במדקא ללישכ' קמ' הא דכז' חיי' לבער דיוק' במקו' שאינו עשוי לחזק אבל במקו' העשוי לחזק אפיכז' אימ חיי' לב' לבער ופחז' מכז' אפי' במקו' שאינו עשוי לחזק אימ חיי' לבער וללישכא בתר' הא דפחז' מכז' בטל דיוק' במקו' העשוי לחז' אבל במקו' שאינו עשוי לחזק חיי' לבער וכז' אפי' במק' במקו' העשוי לחזק חיי' לבער ופס' רב אלף לחומר' כלשנא בתור' ור"ח פסק כאבי' דמתר' תרי' לישני אהרדי' והוי מס' מסק' דפסיק' לפרשי' בשולי עריבה אפי' כז' אינו חייב לב' לבער ובשפה העליונ' לחביי' אפי' פחז' מכז' חייב לבער וב' רפבות' כז' במקו' אחד צרי' לבער פחז' מכאן אין צרי' לב' ולפרי' אין חילוק בין אם הוא בשולי' או במקו' א"ה אלא אם בצק זה עשוי לתק' הסד' שבעריב' ולא היה מיתקן זולתו אז הו' בטל יות' ולפרשו הוי מסק' דפסיק' לחביי' ב' במקו' לישא דהינו כל העריב' חוץ משפת' העליונ' כזית חי חייב לבער אפי' אם עשוי לחזק ובין אפי' פחז' מכז' אם אי' עשוי לחזק לעול' חייב לבער עד שיהא פחז' מכז' במקו' הע' העשוי לחזק ואלא במקו' לישא לעולם אינו צרי' לבער עד ש' שיהא כזית במקום שאינו עשוי לחז' אבל פחז' מכז' אפי' אין עשוי לחזק או עשוי לחזק אפי' כזית אינו חייב לבער וא"ה הראש ז"ל כת' לא הארכת' לבאר הא במקו' לישא הא שלא במקו' לישא ולבתוב פרי' ופרי' לפי' שישרא' קדושים הם וגורדין כל החמץ המצא אפי' כל שהוא אפי' הדבק ב' בבית' והר"י אבי העזרי כת' כל זה מיירי בעריבה שאי' לשין בו אבל אם לשין בה בפס' צרי' לגררה ולהעבילה והר'

תמט

חנות של ישראל והסחורה סמכרת צו
היא שלו והטעם שמשללין בו גוים ח
חמץ שמכרזא שם אחר הפסח מותר אפי' באכילה שאנו תו
תולין אותו בטעמים גוים ואם החנות והסחורה של גוים
והטעמים ישראל אסור שאנו תולין אותו בטעמים ישראל
כך היא גירסה הר' חננאל ורבי האי גורם איפכא שהולך
חמץ בעל החנות וכך היא גירסת רש"י **תנ**
רש"י ישראל שליו כבד מחבירו קוד הפסח
למירעו אחר הפסח ואין בו משום איסור חמץ שצד ע
עליו הפסח כיון שלא היה בעין באשת איסור ויש בו משל
גורם חמץ פורעו וישראל שמקבל מגוי בדרות טריות
בכל טבוע כתב אבי העזרי שיהא לו קוד הפסח שיתן לו
בזבוע של פסח קמח אומניות ואז אפי' אם באו אחר כ'
לחשבון מותר לקבל ממנו מה שלא קבל בתוך הפסח שאלה
לרש"י ישראל וגוי שיש להם תהור באותיות מהו לומר לגוי
טול חתה של פסח ואפי' אטול אחר כך והטעם שיתנה קוד
הפסח ויטול דמים מאותו טבוע והר' שמשון בר' אברהם
כתב מעשה בא לידי בישראל שהי' לו תבוא ואפי' בו גוים
חמץ בפסח ובא האופה שהיה גובר של ישראל והביא לו
בכרות לאחר הפסח משבח התבוא ואסרתי לו לקבלם לו
מבעי חמץ שאסור שזכה בו ישראל בעבר תבואו והוא ל'
ליה חמץ של ישראל שצד עליו הפסח אלא אפי' מעות א'
אסור לקבל באכריו כיון דחמץ בפסח אסור בהנאה הוה
ליה משתבר באיסורי הנאה דאפי' חמץ של ככרי אסור ל'
ליהנות ממנו בפסח מיהו אם קבל כבד המעות מותר לי'
ליהנות מהם דתכן גבי ערלה ובאפי' חרם מוכרן וקדש ב'
בדמיהן מקודשת ומיהו שרי לישראל להשכיר תבואו לגוי
על מנת שיאפה בו מצה ואם יאפה בו חמץ אין זקוק לו
בדעתן שברו לעשות עמו מלאכה אחרת אעפ' שאמר לו
הצד לי חבית של יין כסף ממקום למקום מותר מותר ל'
לומר לצד בפסח הילך דכר זה וקפה ואכול אעפ' שיהי'
שיקפה חמץ ואין זה בקופה חמץ אעפ' שמזונותיו עליו א'
אבל יאמר לו דא ואכול ואפי' פורע אסור להשכיר בליו
לגוי בפסח שישלם להם חמץ מפני שרונה בקיומו של אי'
איסור על ידי דבר אפי' שלא יבקע הכלי ועוד כיון שהכלי
עצמו אסור בהנאה אסור להשכירו לבתולת ולא דמי להא'
דתיבא בתוספתא משכיר אדם חמורו לגוי להכיר עליו ח'
חמץ ממקום למקום דהתם החמור אינו אסור אבל הכא
הכלי עצמו אסור **תנא**
שנשתמש בהן חמץ **תנא** כל השנה אפי' אותן
שעושין בהן דייסא ומימי קמחין משפספסן היטב בעבין ש'
שלא יחא חמץ כיכר ומותר לשהות לאחר הפסח להשתמש'
בהן בין במיכו בין שלא במימי ומצביען בפסח במקום צב'
צבוע שאין רגיל לילך שם כרי שלא יבא להשתמש בהם בפ'
בפסח וטוב להוציאן בחדרנו להצביע המפתח אבל היסק ש'
שיסוק באש אינו מונעיל בהם ולא לשום כלי חרס שנשתמ'
בהם בחמין אפי' שלא על ידי האור אלא שציריה לעוכר דו'
דיתח ואפי' אם ימלאום בחלים דחיישינן דילמ' חיים על
גליהו שמה פקעי ולא עבי' להו הסק מעלית ואם החויר'

לכשן וכתבנו כת' אבי העזרי יס אמר' שג' זה אינו מונע'
דחיישינן שח' חיים עליהו וכן כ' זה זקבי הר' אכן וסגב'
היא כי דם דלא אמר' דילמ' חיים עליהו אלא כצריך ל'
ליתן בהן גחלים אבל כשחזרן לכבשן מתלבבין מצפנים
ומכחזן כי השלכות עלה להם מכל צד ולא פקעי וכן כ'
כת' בעזרתו דכלי חרס שרו בחזרת כבשונם וכת' כ' הרמב'
ז'ל דיוק שכתב' לכבשן שצטרפי בו כלי חרס חדשי דכיון
שצפנים להיסק גדול כזה ודאי דלא חיים עליהו דילמא
פקעי אבל לתנור' שלנו לא דאיכ' למיחש דילמא חיים ומ'
ומצינא מן התבוא קודם שיתלבנו היטב וכו' אפי' פ' ש'
כלי שעושין מלכדים ועפר כמו כירה ואופן ומטבחים ב'
בו ויש אומרים תבוא קטן שדורין פדילא היסקו מבחזן
ואסור להשתמש בו בפסח דכיון שזין ביתבין האש מצפנים
אינו מכליט החמץ הכלוע בו ואם מלאו גחלים מצפנים
פ' דלא חיישינן שמה חיים עליהו וכן קדחה של מתבת
אם רוצה להסיקן ולמלאהן בחלים שרי סביבין מנעילן בב'
בכלי ראשון ושני וכלי ראשון כקרא שהרתיחו בו מים על
האש אפי' איכה עתה על האש רק שעודינו רותח וקודם
ההגעלה צריך להשתמש יפה במשחז' או בריחים להעב'
כל חלודה שבהם וכן כל הכלים צריך להעביר כל חלודה
שבהם קודם הכשן הילכך אם יש גמנות בשבין ואינו יב'
יכול לבקויה יפה אין מונעיל לו הגעלה וצריך ליתן כלי' ש'
שמשמשין בהן על ידי האור בגון שפודין ואסורות וכו'
וכיוצא בהם צריכין ליתן והליבון עד שיהו כיצוצות בית
ביתין מהם ושנשתמש בהם בצוק בגון כוסות וקיתונות
די להן באיפה ושנשתמש בהן בחמין כפי תשמישן כך ה'
הכשן אם תשמישן בכלי ראשון בגון כף שמניסין בו טב'
בחדרה צריך להכשירן בכלי ראשון ואם תשמישן בכלי ש'
שני הכשן בכלי שני ועירוי שמערה מכלי ראשון על ח'
האחר חשוב בכלי ראשון וכך צריך להכשירן ומיהו כלי'
שנשתמשו בו על ידי האור לא שני בעירוי שמערה מכלי'
ראשון עליו אלא צריך להכשירו בכלי ראשון לכן כתב אבי
העזרי שצריך להכשיר כל הקערו בכלי ראשון פ' שפצמי'
כדפין אותם במחבת כשהוא על האש כתב בעל המכחיב
כפית העשויין מקרן המתקל קלין במי' חמין אין להם תקיב'
בהגעלה דחיישינן דילמא חיים עליהו אין חילוק בין כ'
כלי עץ או אבן או מתכת כולן דינן הוה להתירן בהגעלה
והר"י משימשנו כתב דכלי גללים וכלי אבנים די להם ב'
באפי' וכתב שם לרב האי דכלי גללים וכלי אבני שנשתמ'
בהם ברותחין אין להם תקפה בהגעלה דדמו לכלי חרס
וצריך להסיקן בתבוא עד שיתלבנו באש ורב אלפס השוה
כולם וכן עיקר כלי כסף שאין דרך להשתמש בהן בחמין
כלל חושש שמה שנשתמש בהן בחמין ורונה לחגעילן כ'
כתב אבי העזרי שאסור להגעילן עם שאר הכל'
הכלים דמתוך שאינן בולעים הרבה פולטין מיד ומ'
וחוזרין ובלעין ממי ההגעלה האסורין וכן כל כלי שנס'
שנשתמש בו בכלי שני לא יגעלנו עד כלי שנשתמשו בו ב'
בכלי ראשון מהאי טעמ' וכן יש אומרים כלי שהכניסו שני
פעמי' שפסעם השם בולע מן המים האסורין ולמאי דבע'
דבעינן למיכתב שאין לחוש במי שמגעיל קודם שם שמו

ואם עברו מן מי פזח שכולל לתלות שכתעב' משכבם
הפזח עד עתה תולין להקל אפי' הוא מעופש הרבה שא
שאו תולין לומר כל יום חפה פת חס וכתבו עליו ולבך
הרבה להתעפש **תמו** חמץ הפזח הסכימו ר
רוב המפרשים שאוס' תערוכתו בין ב
במינו בין שלא במינו במשהו חוץ מבשאלות שפסק ב
במותן טעם ואין נוהגין כן וכתב הר"ח ז"ל דבמשהו אינו
אוסר בהכחה אלא באכילה ורב אלפס כת' שאוסר אף בה
ההכחה ולזה הסכים א"ה הר"ח ז"ל ודווקא בתוך הפזח א
חבל משש שעות ולמעלה עד הלילה הוי כשאר איסורין ל
לר"י במינו במשהו שלא במינו במותן טעם ולר"ת בין במ
במינו בין שלא במינו במותן טעם ובפזח ממי לא יאמרן
דהוי במשהו אלא בשכחי' בתוך הפזח אבל אם כתעבר
קודם לבן וכתבטל בשש' מותר ולא אמרי' דחוזר ונעו'
וכן התיר ר"י בשר יבש ובבינה שמלחו קודם הפזח ד
דאפי' למאן דאמר במשהו אסור הכי מילי בעיניה אבל אם
כתעבר קודם לבן אינו אוסר אלא בשש' וכן כת' בעל הע
העיטור דווקא חמץ דאיתיה בעיניה אבל גיעול הו"ו
מדיכחו של כלי לענין דבש ושמן של גרים בפזח וכן מליח'
בשר שנגע' לבני הפזח ולא כזהרו במליחתו בטל הוא
וכמה ימים מהב' אדוכי' איסור והמחמ' תבא עליו ב
ברכה עכ' והר"ן גיאת כת' אמרי רבותא חלב שחלב ג
גוי קודם הפזח ובבינה הכיקפת קודם הפזח ושומרה מ
מחימוץ מותר' ואם לאו אסורי' וא"ה הר"ח ז"ל התיר וזה
למינו בתעופה גבינה לזה בפזח מותר' אעפ' שנגעית ב
בבלי' של כל השנה ולא כזהרו בה כיון שאין נוסתמשין
בחנות' בלי' בכל השנה ברב' חס אינן בולעים ואפי' אם
שמשו בהם ברב' חס כיון שאין עושין בהן הגבינה בחמי'
אינו מפליט וכת' עוד אסור לחבול דגים מלוחין השרויין
במים בפזח והיבשים במקום שנוהגין לחבול אובלי' וכן
ובמקום שנוהג' שלא לחבול אין אובלי' עכ' וזית' שכתב'
בשאר ימות השנה ולא כזהרו בהם לדעת בעל התרומות
שחזר בזמן ובעל שחתבו אותן בשבין של גוים אפי' אינן
בני יומן מפני שמדמי' אותן לקורט של חלתית דאמרי' ו
חורפיה מחלי' למחזכיתא והוה ליה כמותן טעם בשלח
הבא ממי חורפיה דזית עושה אותי כבן יומן ולא שייך ה
בזה ביטול דאבולי' שבין משערי' וא"ה חזרו הזית' כולם
חמץ וכן יראה מתשוב' א"ה הר"ח ז"ל שהשיב להתי' על ש
ששאלוהו על ככל שחתבוהו בפזח בשכ' שגדר' בו הבב'
מהעריבה כל השנה וכת' אפי' לשם התרומה שמדמה בכל
לקור' של חלת' שאני הבא כיון שידוע שאותו שבין לא שמו
שמשו בחמי' לא בלע דעוק מכליע ולא מפליט עכ' הרי ש
שלא התי' אלא משום שהשכ' לא היה מיוח' אלא לצרכ' אבל
אשתם שבין לא היה מתי' ומי' ה' מאיר מרוטנבורק כ
כת' על ההי' דש' התרומה לבי כוטה להתי' ואעפ' שאני
מורה בספר התרומ' אי' כ' ל' למחות ביד הנוהגין היתר
עכ' וכל' ד' אפי' לדעת בעל התרומ' אם כזהרו בהם בחת
בחתוכת השכ' אפי' לא כזהרו לכוזבם בקדירה חדשה אם
איכה בת יומה מותר' כיון דבשעת כבישה מתגי' בהן מ

מים בטל ליה חורפיהו ולא שייך תג למימר מחלי' להו
חמץ שכתעבר במצה ביבש כת' ר"י שמשליך אחד והשאר
מות' בהכחה וא"ה הר"ח ז"ל התי' הכל אפי' באכילה ונות'
טעם לפגם בפזח רשכס אום' וכן ה' ר"ה עז' ממין זה' מ
מאיר מרוטנבור' כת' אפי' אום' לעצמי הואי וכפך משומ'
ד' רשכס ואפי' מתי' לאחר' כי ר"ת ור' היו מורי' להית'
ואעפ' כן אפי' רגיל לומר לשאל' פלוגת' דרבותא הו' ורבי'
כמעט' מאליהן עכ' ור"י פסק להתי' ולזה הסכי' א"ה ז"ל
ולאח' הפזח בין במינו בטל בשש' ואפי' שהיה בעיניה ו
וכתעבר א"ה הפזח בטל ומי' דווקא בשכתעבר שנגב א
אבל במי' לא והרי' כת' אפי' כתעבר במי' ולא כהיר' לא א'
ז"ל וכת' עוד הרי' אם בטל שנגב קודם הפזח אי ממי ב
בפזח בג' שלא היה יודע שהו' חמץ מות' ואם בטל במי'
קודם הפזח לכאורה כראה שהוא מות' כיון שבטל קודם
איסורו אבל אם בטל במי' אדעתא דלשהייה א"ה הפזח
אסור ושאר' כי' שהוא דבר המעמיד אפי' אם בטל שנגב
אסור כיון דלמעמיה עבד לא בטל עכ' ואפי' מבי' תימן
דבריו שאם הוא דבר שעובר' על תערוכתו מאי כפך
מיכה בביטול הרי עבר עליו וראוי לקובעו ואם הוא דבר
שאין עובר' על תערוכתו אפי' עברו אדעתא דלשהייה ש
שרי אלא כלל' דמילת' כל דבר שאין עובר' על תערוכתו
יכול לעברו מכתחילה ולשהותו ודבר שעובר' עליו אפי'
כתעבר ממיל' קודם הפזח צרי' לבערו ואם לא בערו
אסור כתעבר אחר הפזח שנגב בטל בששים במי' אינו
בטל **תמח** חמץ של גברי' שעבר עליו הפז'
מות' אפי' באכילה וכן פסק רב אלפ'
והלכו בדולו והבי' איתא בשאלת' ובידושלמי וכן פסקו ה
הבאוכי' ובעל העיטור כת' שאסור באכילה והארי' בעני' ו
וסוף דבריו ומן הדין עליו להחמ' ממה שנוהג' עכשיו
שישראל מקבל דורו' חמץ של כוכרי' מן המכחה ולמעלה ש
שנגע' חמץ של ישראל שעבר עליו הפזח שאסור בהכחה
ולפיכך היה עליו לבדו' גדר עכ' ומי' א"ה ז"ל אומ' תקנה
לזה שיאמ' הישראל' איבי רוצה שיקנה לי רש' ואז לא יקנה
לי בעל כרחו ואיפשר לומר אפי' בסתם ששתק ולא אמ' לו
כלום לא קני ליה רשותיה כדאית' בבבא מציעה דהיתר'
ביחחלה דליקני דאיסור' לא ניחאלי' דליקני אם לא שיקב'
מהגוי' או כינוא בו שכיב' מתי' מעשיו שחפצו ושל ישראל'
שעבר עליו הפזח אסור בהכחה אפי' הכיחו שנגב או אום'
ואם מכרו או נתנו לגוי קודם הפזח מות' ובלבד שיתג
לי במתנה במור' ורשאי לומר לו עד שאתה לוקח במתנה קח
במאת' שמא אצור' שאקחנו ממך אחר הפזח וחמץ שנ
שנימא בבית ישראל' אחר הפזח אום' בירושלמי אעפ' שנ
שבטל דחיישי' שמא יערי' לומר שבטל אעפ' שלא בטלו ו
ובעל העיטור אסור באכילה והתירו בהכחה ואי' טעם נכ
כבן לחלק בין אכילה להכחה ואום' עוד בירושלמי להחיל
חמץ בפזח אפי' לכלב של הפקר שאינו כהנה בו כלום ד
דגרסי' בפרק כל שעה לא יאכל חמץ אפי' לכלב' במהא
אין קיימין אם לכלב' היא הכייה אלא כן אכן קיימין אפי'
לכלב שלא אחרי' זאת אומר' אסור להאכ' אפי' לבהמ' הפקר

הראשון ושופכה ואח' הראש ז'ל בת' שדין יורה ה
הגרולה כרין שאר הכלים שאם אינה בת יומה או אפילו
היא בת יומה והוא קודם שעה חמישי' אין צריך להגעיל
תחלה אבל אם הוא מעשה חמישי' ואילך והיא בת יומה
צריך להגעילה תחלה מפני שבהגעלה ראשונה כאשרין
המים שאין בהם טמאים לבטל פליטת היורה דבבולה מש
משעריה ומוצא טמאים כולם כאשרין וכלגועין בכלים ה
הגעילין בתוכה אם משהיה אותה בתוכה עד שתגמור פ
פליטתן אבל קודם שעה חמישי' אעפ' שאותן המי' חוזרין
וטלגועין בתוכן אין לחזר מפני שהיא שעת היתרו ודמי' ל
לבות טעם בר כותן טעם שמועט' הם ומתבטלי' במי' הג
הגעילה השנייה וגם יהיו כוהרין לשופכן קודם שיכחו
מרתחתה דהשתא לא בלגה **תנ** בחד' ובעשרי'
סיוצאין בהן ידי חובת מצה **תנ** בחמי' ובעשרי'
ובסומין ובטבלת שועל ושיטין אבל לא באורז ושח' מיכ'
וגם אינן באים לדי חיומן ומות' לעשות מהן וקטביל
וב' בכל מיכ' קטבית ויש אוסרין לאכול אורז וכל מיכ' ק
קטבית בתבטיל לפי שמיכ' חטין מתעבדי' בהן וחומר
יתרה היא זו ולא כהג' כן ואם עירב אורז עם אחד מאלו
דמיכ' ובישה מהם עיסה אם יש בה טעם דגן יוצאין בה
וחייבת בחלה אעפ' שרובה אורז בת' הר' פרץ יש כוהגין
לשרר החטין אחד אחד מאכילת עכבר ויש חומרין שאין
צריך דהוי מי פירות וכתב הוא שאינו דומה למי פירות
שחרוק מחמין כדתבן לא ילעום אדם חטין ויתן על גבי
מכתו וב' ואין להקל עכ' וכראה שאין לחוש לזה כלל דהש
דחשש רחוקה היא זו לומר שתחמין חטה חמץ קשה ב
טמא' רוק שפני העכבר דאפי' ליתתא שרי בגמרא אבל
שהחמיר הגאונים לאסרה ועוד אפילו אם יש בהן כשכ'
אינו אחד מאלו ומתבטלי' הן כשיטחמו ואין כאן מבטלין
אסור לכתחילה שאינו טוחן כדי לגלות כתב רב אלפס
שצריך לשמור חמין סיוצאין בהן ידי מצה משפ' קטורה ש
ש' יבא עליהם מים ואח' הראש ז'ל בתה שאין צרי' אבל
משעת טחיכה וזה לשון כוהגין באשכנז ובגרפת לשומר
מצעת טחיכה לפי שאז מקרבין אותה על המים שטוחמין
ברחים של מים וכן בת' באפלתית לא כפיק ידי חובתיה
חלה במצה דמיכ' מוחמין מן כר כפ' מיא עליה ואי
חמטיכהו לחמי גרי חרס שוט' וקטן לא כפיק ביה ידי חוב
מוכתיה תשובה לגאון ליקח קמח מן השוק בשעת הדחק
מותר ויוצאין בו דלא מחזקינן אסור אבל לכתחיל' בעי
שימור ליתתא אצב' דגמרא שרי ליה בחמי' הגאונים אם
אסרה וכן שדרו ממתיבתא שאין לנו בקיאות בליתתא
הילכך אין לנו לליתת כלל לא בחטין וכפ' בעשרים

שנד

עושין מצה מסולת כקיייה ואפי' היא יפה
במצת שלמה או מפת הדראה ופרש' אפי'
טלה סיבין אבל הרים במזל אשר כולה סוכין שכתב אין
יוצאין לא בפת סוכין ולא בפת מורסן אבל לא הוא העיס'
בשוכין שטו ובמורסן ויוצא בו וכן דעת רב אלפס עישת
כ'בי' בזמ' שהרועי' אוכלין ממנה יוצא' בה ואם לאו אין
יוצא' בה עיס' טבלת' רב' וחלט' ברותח' לא מקרי לא

לברך עליה המוציא ואי אפייה בתר הכי בתנור מקרי לא
לחם לענין המוצי' ויוצא' בה ידי מז' ואם בלינתה עבה ו
וחלטה וחפיה הוי לחם לענין חלה והמוצי' אבל אין יוצ
יוצאין בו בפסח ול' האי יוצאין בו בפסח וכל זה לדין הב
הגמ' אבל הגאונים אסרו כל חליטה מצה גולה אין יו
יוצאין בה בצקות של גוים שכיכר בהם שלח החמין שרי'
בהן סידוק ולא הכשיש פניהם מותר לאוכלם וכלבד שיא
שיאכל כזית ממנה שמורה לשם מצה באחרונה ויש חוס
אוסרין לאוכל' אלא אב' לשן הגוי בפניו ולא כהירא לאח' ה
הראש ז'ל **תנה** אין לשין חלה במים שכלול' רש'
לאו דווקא שלכו לילה אחת אלא שעבר

עליהם יב' שעות משנאכלו ולפ' הר' אליעזר ממין צריך
שלא יהו במחזור משכבם הלילה שכלילה מעינות רותח'
והשואבן בערב עם שקיעת החמה מותרין מיד בת' א'
הראש ז'ל וכן עמא דבר לשואבן בין השמשו ואם הע' הוא
חם ישימם במרתק שהוא קר ואם העת קר יכח' באור
כי המרתק הוא חם בת' רש' בתשובה אין לשין אלא במי'
שלכו שחשו חכמים לרוב עיירות שאין להם אלא מי בור'
ומעיינות שהם רותחין ויראה מרבירי שבמי כהרות ח'
לחוש ומא' אין להקל אלא חפ' במי' כהר אין לגוש חלה אב'
לבו וכן יראה מלשון הלכות גדולות שאינו מחלק שכתבו
ולא מבני במיא דפשירי דאסיר למילש' בהו אלא חפ' לי
במיא דההה דמל' ביומיהו אסור לגוש בהו עד דבייתי
ולא תלגש בחמין אפי' לא שתחמו חלה בחמה ולא במים
הגרופין מן המוליאר והח' דוד גדול שנחושטני עב' ותלגי
על מקום האש ומים שכתבו פושרין חפ' בשאין האש ת
תחתיו ואם עברה ולשה בהן אסור לרב חלפה חפ' במי'
שלא לבו וכן בת' בעל הב' והר"ץ גיאת ולרש' דווקא בחמי'
ובחמי' חמה אבל במים שלא לבו בדיעבד שרי וחפ' לי
לכתחלה שרי למילש' בהו אי ליכא אחריו ולזה הסכים
אח' הראש ז'ל והא דאשרי' כן בעברה ולשה פי' אפי' הצרי'
דווקא עברה במזיד אבל שוגג שרי ולרש' אסור חפ' שוגג
ופירש עוד שאסור חפ' באכילה משו' חטא חמין ואפי' ח
אם ירצה לאכול כזית מצה באחרונה דגרע מבצקות של
גוים והר"ץ גיאת ובעל העיטור כתב דווקא למצ' משומה'
וכן מים שלכו דווקא למצה משומרת אבל לאכילה שרי ד
הא קיימא לן בצקות של גוים אדם ממלא כריסו מהם ו
וכלבד שיאכל כזית מצה באחרונה ואח' ז'ל הסב' לפרש'
לאוסרו חפ' שוגג ואפי' באכילה והרבה כוהגין שלא ליתן
מלח בפת בפסח וכן מהגין בכל בכל אשכנז ואין טעם ב
ברור לאוסרו ומא' אין לשכית משום אל תגוש תור' חמך
ויש אומרים שכלילה הראשונה אין ליתן בה מלח משום מ
מצה עשירה וגם זה אינו שאיכ' כקראת עשירה אלא שכי
שכלישה ביין ושמן ורש' אבל מל' אינו מעשיר גרסינן ב
במנחות תב' פי' מצ' בקצח ושומשמן וככל מיכ' תב' ל'
כשר' ביין שיש בה טעם מצ' וכת' בשפ' הרוקח ומא' אין ל
ליתן בה פלפל' לפי' שהוא חם ומחמם העיסה

תנו

שיעור העיס' של פס' שלש' בפע' אח' היא מצ'
בצים וחמ' בי' כינוכיי' וכן ישער' אות' ימלא

לא

אם יבאג הכלי ממני ההגבלה אין צריך לדרקק בכל זה
סלים שחולחין בהן הכשר כתב חבי העזרי שצריכי הגעל
ומחבת שמטבגי בו כתבם הוא שאביו רבינו יוח' הצריכו
ליבו והוא התירו בהגבל ולזה הסכי' א"ז הראש ז"ל וכן כת'
בתשובה מחללת בפסח ע"שין ל' הגעלה ואם הי' א' ארוכה
משים חציה והוסף עוד ומשים חציה האחרת ואם הי' ה'
ארוכ' ביותר מלגל בחמץ וכן כל כלי שאינו יכו' להכניסו
בפסח אחת ויכנס חציו ויחזר ומכניס חצו השני ולא ח'
חיישינן שיהיו הגעלה בולג מצדו השני שלא נגע וכל הכ'
הכלים צריך להגעיל ידוניה' כמותה מחבת או ורה שיש
בו טלחי אין פיתר בהגעלה לפי שהכלוע תחת הטלחי אינו
נכלט על ידי ההגבלה ואפי' העזרי בת שרא' בבית אביו
הר' יואל סהיה מצוה להגעיל הכלי בשעת תיקן כי קודם ש'
שישימו הטלחי וסוב' היה מצוה ללגן הטלחי ולדרכיקו ואף
עפ' שהיו משת'וטי' בו אח' קודם הפסח היה מגעילו דכ'
דבולגו עש הטלחי כך פילגו כסוי של כרזל שמכניס בו
הקדרה צריך הגעלה כיון שמזיע בכל שעה מחום הקדר'
וחם נתגהו בפסח על הקדרה בלא הגעלה כל התבטיל א'
אזר שזיעת היסודי מתערבת בתבטיל ואם אפי' עליו כ'
בבן צריך לזכר כסוי של כרזל שמשימין אותו על חדרה
סכח' על גבי הכירה יש אומרי שאפי' הגעלה אינו צריך
כיון שאינו עשוי אלא לבשות ואין החדרה נוגעת בו וכל
סצריך לזכר כי ברוב פגמים נוגעת בו ועוד שהחם מזיע
מהכ' החדרה שתחתיו מרובה של עץ ואבן שדבין בהן כל
השנה ולפעמינ דבין בהן פירורי לחם עם שומין ופגפגין
כת' רש"י דלא מהי' ליה הגעלה וגם בריחים קטנים של
פלא' וכן כת' ר"ה שצריך חותן לבית שאור פי' כל שמסחי'
בו השאור ולבית חרושת פי' כלי שעוסק בו מיני טיבול ש'
סכיתבין בו דברי ח'ים בבין שומין ופגפג' עם קצח ומ'
ומכליע' לתוך הכלי וכל' פראי ור' ר' ל' שר' הגעלה
ור' התיר כולם בהגעלה ולזה הסכי' א"ז הראש ז"ל וזה לש'
לשוננו בתשובה ר' תמה על ר'ת' איך עלה על לב לאסור בית
שאור בהגעלה וגם בצידי שלא וכי משום שחיימוצו קשה
בלג בצונן טפי מדבר אחר על ידי האור וכל שכן לרב אל'
חלפת שבת דההיא דבית שאור איירי בכלי חרס חב' בכלי
שטף אין חילוק בין בית שאור לשאר כלי' אלא כלם מותר'
בהגעלה וכן אפי' מהגעל כל' וכן כת' אפי' העזרי ובעל הע'
העירו והרי גי' תוכן המנהג וכל' שישו חלקים שאין ב'
בהם בקעים הדין שצריך עליו כל השנה אין מותר' עליו
מצוה ולא עשה דרמי לבית שאור וצרי' הגעלה והעריבה
שלשין בה כל השנה צריכה הגעלה השלחנות והתבנות שמ'
שמכניעין בהן חובלין כל השנה רגילין לערות עליהם ר'
רותחין לפי של פעמ' נספק המדקמן הקדר' לתוכ' רגיל'
באשככו ליתן שכר של שעורין בחביות של חרס והתיר ר'
יואל ליתן בהן יין בפסח עי' הגעלה דהא דאמר' כל' חרס
אינו יוצא מידי דופגיו לעולם היינו דווקא כשכלע עי' ה'
האז' אבל בצונן סגי להו בהגעלה לא שדא חס מזופ' אפי'
אינו מזופ' ועירויג' ימי' הוי כמו הגעלה ע"כ ומי' בפר' ב'
בתר דע' מוכ' דעירוי' לא עדיף בהגעל ומדברי רבינו ה'

האפי' יראה דלא מהכי להו הגעל לכלי חרס אפי' כשתמש בו
בצונן שבת עריב' של חרס שלשי' בה כל השנה ובשעת הג'
הנתינת הדיחו אות' יפ' ודרכו בה עכצ' או הכיחוח תחת
הצינור לקבל בו היין אותו היין אסור לשתותו בפס' שכלי
חרס אין לו תקנה אלא בליבן הילכ' אם ידוע אותו הדי'
אסור אבל בפס' כי האפי' מילת' לא חיישינ' כל הכלי אפי'
של חרס כשתמש בהן חמץ בצוק מותר להשתמש בהן מצו'
אפי' בחמי' חוץ מבית שאור וכי' חרושת שזעפ' שלא כשתמ'
בהן אלא חמץ בצוק אסור להשתמש בהן מצוה בחמין אכל'
בצוק להכניס בהן מצ' אפיה מותר אבל אסור לגוש אעב' דצונ'
הוא שממחר להחמין וכל זה בלא הגעלה אבל על ידי הג'
הגעלה אפי' כי' שאור וחרוס' שדא חס איכ' של חרס אבל חס'
של חרס לא מהכי להו הגעלה ואפי' לא כשתמש בהן חמץ
אלא בצוק לא ישתמש בהן מצוה אלא בצוק מאפי' דקוניא פי'
כלי חרס המחושוין באר' דבין ככלי חרס לענין חמץ כפ'
כפסח ושאר חיסורי' חוץ מלענין יין כשך דחיורי' ואוכמי'
שרי חס' הם חלקי' אבל חס' יש בהן בקעי' או ירוקי' אפילו
חלקי' חסורי' כת' ר' האפי' כלי עץ מצופי' בשימני' ומשתמש'
בהן חמץ דבין ככלי חרס ואין משתמשין בהן בפסח וכל'
כלי השתייה שרו בטפי' לא שפא של עץ או של חרס או ש'
של זכוכי' סדר הגעלה לקוח יור' ברולה
מלא' מים **תנב** ומרתיחה ומכניס בה כל הכ'
הכלי' וכלי גרו' שאינ' יכו' להכניסו לתוכ' ממלאו מים ומ'
ומרתיחו ועוש' שפ' לפיו סביב מטיט כרי' שיתחלף היטב
ויגעו המים בשפתו וזה ירצה יקח אבן רותח או לפיד ח'
אש וישליכ' לתוכו בעודו רותח ומתי' כך ירתיחו המי'
יותר ויעלו על שפתו כת' ר'יף משהי' להו למא' בבר יורה
עיר דבולגו וכת' אפי' העזרי מי יודע לשער שיער הפליטה
אולי ישדס לתוכ' וחוזרי' ובעלי' להן ירח שמים הרובה ל'
להגעיל כלים הרבה ביחד יש הם מצית לעת לשתמישין דכ'
דבין דענינא פגום אין אסורי' דק' שנגעיל בזמן היתרין
קוד' שפ' ה' דלחחר חיסוריו אין פגמיתו מותר' ויח' הראש
ז"ל כתב דקודם מן חיסוריו יכול להגעיל אפי' בלי' בן יומ'
אפי' אין במים שמים כרי' לבטלו אבל מזמן חיסורו ואילך
לא וכן בכל ימות השנה הבא להגעיל כלי שכלע' מחיסור
אין להגעילו אלא אם כן לא ידא הכלי בן יומ' או שיהא ב'
במים ששין כרי' לבטלו וכוהגין להכניס ולהוציא מיד כתי'
בתשובה על ש' רש"י שצריך לחזר ההגעלה בעיר מים ר'
רותחין עליהם צריך לשוטפן מיד במים קרים שלא יחזרו
ויכלעו ממים הרותחין שעליהן וכן כת' רבינו האפי' וכן מ'
נוהגין ולא משום שלא יחזרו ויכלעו המים שעליהן שחין ל'
לחוש לזה בדפרי' שא' אלא שסנהג בן כתב ר'סב' שצריך ל'
להגעיל תחלה היורה שמגעיל' בה שאר הכלי' וכן פסק ר'
רש"י וכן הורה ריב"א וכן יש בתשובת הגאונים מדיח יור'
ברולה ומגעילה ברותחין ומכשירה ושוטפה בצוק ומפג'
מחמץ תח' ויח' כך מרתיח בה מים רותחי' בלי' שיער
ויזהר שלא יכחו המים מן הרתיחה שאם יכחו אסור לה'
להגעיל בהם כלים ופיט' ושוטפן בצונן ואחר כך ממלא'
היורה הגדולה וסוב' שפחה בטיט ומגעילה במשכ' הר'

את המצ' עד שיהא שימו' לשם מצה ורב הא' בא' בת' מצ'
 שחפה גי' בפני ישראל כתקונ' מותר' לישל' לאוכלה ובעלי
 מעב' וחסידי' מחמירי' על עט' בגאונ' המחמירי' ולשין
 בעצמ' ואופי' כהה' דתב' מה דרכו של עבלי' מסי' ואשתו
 חופה לבן מצ' על כל אד' להשתד' בעשיי' המצ' ובאפייית'
 וכן היה מנהג אה' הראש' ז"ל היה משתד' בהן ועומד על ע'
 עשייתן ומורו העוסקי' בהן והיה מסייע בעריכתן ויהא
 אדם רגיל' למ' על כל פירורין שיפלו בעל' לשה ועריבה
 יהיו בטל' כרי' שיתבטלו קודם חימוצן אין עושין סריק'
 המצ' וירין בפת במין חיה ועוף אבל כל מה שעוסי' אותו
 במסרק כרי' שלא יתפח מות' ומא' טו' שלא לשהות עליו ל'
 לעשותו במין ציור וכתב רב אלפ' שלא אסרו אלא בעלי
 בתים שאינן בקיאים בצורין ויבאו לשהות עליהם אבל כ'
 נחתמין מותרין ופי' הר' יונה ז"ל דכחצומין מותרין אפי'
 בלא רפוא' ובעלי' בת' אסורין אפי' יש לה' רשום שממיהר'
 לעשות' וכן כת' הר"ם במזל' ואח' הראש' ז"ל היה נוט' לחסו'
 לכל אף לכחצומין מותר' לאפו פת עב' ביט' פי' פתין גדולי'
 ולא חיישינן לטרח לא שכל' ביט' של פסח לא שכל' במא' י'
 ימים טובי' רק שלא ילו' ביט' של פסח יות' מבשיעו בעינ'
 חמת **תסא** ענין היסק התגור כתב רב נט
 בטורכא' תגור ופיר' שאופי' בו כל השל'
 מותר' אשת' בו בפסח וטפחא של חרס שהוסק מלמטה ו'
 ועל גבה אין גחלים ולא שלהבת ואופין בה כל השל' אסו'
 לאשת' בה בפסח אבל חדשה לא שכל' היסקה בפנים או ב'
 בחזן מותר' כיון שהאור שול' תחתיה אעפ' שאין שלהבת עו'
 עונה על גבה מרתח רתח והפת באפית מיד ואינו בא ל'
 לדי' חימוץ אבל צריך להסיק תחלה בין תגור בין בוכי'
 ואח' ב' מדביק הפת אבל להדביקו תחלה ואח' להסיק א'
 אסור והכי אמר רב עמרם כלל זה יהא ביד' כל שמסיקי'
 תחתיו או על גביו ואח' מדבקין בו הפת אינו בא לדי'
 חימוץ ואם מדביק ואח' מסיק אסור וזה יונה כתב ש'
 שצרי' לזהר במסיקו התגור שילכו גחלים על פני כולו
 ואין די' לו בלהבה דכמו שכלע על ידי גחלים כך פילטו
 על ידי גחלי' ושיהו כיצטו' כיתוי' ממנו הילכ' אם הסיקוהו
 כמ' פעמים קודם הפסח אינו מפסיק אלא אם כן כיון
 להתירו לצורך הפסח כי שמא לא הלכו הגחלים על פני
 כולו כל זמן שלא כיון לכך ויש כוהגין להטיל בו קרקע ח'
 חדשה כרי' שלא יצטרכו היסק ומכהג יפה הוא מצה שכ'
 שנאפית עד שאם פורסין אותה אין חוטין ממעטין ממכ'
 יוצאין בה ופחות מכן אין יוצאין בה ויוצאין במצ' האסוי'
 על גבי קרקע והאפיה באלפ' בלא מים ובמנה השרואה
 במים א' האפי' א' כתב' א' אפי' אין יוצאין בה אפי'
 לא מימחה כת' בהג' אי אפייה על גבי קרקע או על טפח'
 נפיק בה ידי חובתיה והיכ' דבעי' לטגן העיס' במחבת
 בשמן מותר' והיכ' עבד מרתח המחבת תחילה באש שית'
 שיתקן בשלהבת יפה ואח' כות' כי העיס' ומטב' בשמ'
 ומותר' לפי שאין לה פסח' להחמין אבל אם נתן העיסה ת'
 תחילה ואח' הרתיח המחב' אסור והכי שדר רב כהן גד'
 די' מתכתא אבל לחלוט העיסה ב' יתחין קודם אפייה

אסור' דהכי שדר רב שרידא אעפ' דחלוט אינו בא לדי' חי'
 חימוץ וחליטה היא מים רותחין על גבי קמח לא שמעמו
 בשתי' ישיבו' שהתירו זה אל' לחיה חו' נחולה על א' בקיאי'
 וכן כת' רבינו האי מצה חלוטה ברותחין מצה היא חבל'
 רבן קמחי אמרי' לא ירעינן חליטה היכ' היא וכו' חולין
 טרחו להתיר לה' מי שעורי' בחליטה ולא התירו הגאונים
 אלא לחולה שהוקשה חוליו על פי רופאי' מצה שנאפי' עם
 חמץ בתב' כת' ר' שמות' דריח כי האי גזכא לא מצנו
 שיאסור כל הפת ויש אומרים אם כגב זה בזה דדמי' לפת
 חמה וחבת' פתוח ולרעת אה' הראש' ז"ל דשרי אפי' במצ'
 שמצנצת בה חיטה בקוצה יראה דהבא ממי שרי

תסב

מי פירות אין מחמין ורב' בו הדעות
 לר' אין חייבין על חמוצם כרת אבל
 חמץ נוקשה הוי אפי' במי פיר' לזרן אסור לגוש ולרב ח'
 אלפ' אפי' במי פירות עם מים מותר' לגוש מליל ראשון ו'
 ואילך ויש אומרי' לגוש במי פיר' עם המים אף מליל רא'
 ראשון ואילך אבל קיטוף שמקטף בהן העיסה בשע' עריב'
 מתירי' מליל ראשון ואילך ודי' פי' דמיפיר' בלא מים אין
 מחמין כלל ומותר' לגוש בהן מליל ראשון ואילך אבל ב'
 בליל ראשון ושני אין יוצאין בהן ידי חובת מצה דהוה ליה
 מצה עשירה ומי בצים היה משתפק ר' א' אם מחמין ו'
 ור' היה מתיר ולזה הסכים אה' הראש' ז"ל ומי פיר' עם
 מים הן חמץ נוקשה ואין בו כרת אבל ממחר להחמין י'
 יותר משחר עיסה הילכך אין לגוש בהם ואם לא כן פ'
 פסק בהג' כר' דאמר ישרף מיד והר"ן גיאת' ז"ל פסק כ'
 כחבתי' דאמרי' יאפה מיד ולזה הסכים אה' הראש' ז"ל וכל'
 משקין הוו בכלל' מי פיר' הילכך חטה שמצנצת בדב' ח'
 או בי' וחומץ מותר' ובלבד שלא כתערב בהם מי' מצחתי'
 כתוב שאם מצנצת במלח חטה מלוחלת מחמץ כי ה'
 המלח מתולדת המים הוא ואינו בכלל' מי פיר' ואינו כר'
 כראה ל' דהא שרינן ותיקא במשחה ומלחא אלתא דמי'
 מלח הוי בכלל' מי פיר' מותר' לחרוך

תסג

ב' שכל' ביחד ולא חיישינ'
 מחמץ לחברתה ותחמין דהוה ליה מי פיר' ואין מחמין
 הילכך ותיקא שהו' תבטיל העשוי משמן ומלח עם קצח ש'
 שרי חבל' העשוי ממים ומלח עם קמח אסור אין מוללין
 הקדרת' פי' שנותנין קמח בתוך המלח להקשות בין חס'
 יתן הקמח תחלה בין אם יתן החומץ תחלה ואפי' בקמח'
 דאביסנא שהו' קמח העשוי מקליות שכתוב' אסור בתגור'
 ואין מחמין אפי' הכי אסור דחיישינן שמא לא כתיב' אסור
 כל דרבן מחמין אכל' במצה אפייה וטחונה מותר' ולא
 חיישינן דילמ' אתי' לחלוט בקמחא וכן בקמח עדשים ו'
 ושאר קטניות שרי' שאינו מחמין ורב' חל' וכן אה' הראש'
 ז"ל כתב' שתמא להתיר' במצ' אפייה ובבמר' קאמ' דאפילו
 במצ' אפייה אסור היכא דאיכ' עבדי דמוללין במצות או
 כינצא בזה דאיכ' למיח' דאפי' לשרויי אף בקמחא

תסד

חרדל או שאר מיני טיבול שיש בהם מ'
 מים אי' כותבין בהן קמח ואם נתן לתוך
 החרדל יאכל מיד ולא ישהנו שמא יחמין ובשאר מיני ט'
 טבולי' כיון שאינן חדים כמו חרדל ודאי החמין וצריך
 לב

כלי מים ויתן אותו לתוך כלי אחר ריקן ויכניס לתוכו מ
מב בנים בגת אחת לאחת והמים היוצא כלי המחזיק
אותה הוא שיעור המד' או ימלא כלי מים ויערה המ' ס'
ממנו לכלי אחר ואחר כך יתן בו מב' בנים וחומש ביצה
ויחזיר בו ה' ימים שצירה ממנו והמים שיותרו הם המד'
וזה יותר טוב ש'א יוכל לבזבז בגתית הבנים לתוכו כס'
כשהוא מלא ובת' ה' יצחק בר' יהודה שזו המדה היא רנ'
דווקא לראשונים שתבוריהם היו קטנים ואיכא למיחש ב'
בבל עינים כרי לחממו אבל תגורים שלבו שהם גדולים ע'
עדיף טפי שילגם הרבה ביחד ויהיו עשוקין בעינים תמיד
שלא תבא לדי חימוץ ולא תודו לו חביריו ובת' ה' יונה
הי' שלג יותר מזה השיעור חכמי צרפת היו אוסרין א'
אמנו וכראה לי להתיר ומיהו לרעת הגאונים שכתבו על
מלכתחלה אין להכניח העיסה אפי' רבע אחת בלא עסק א'
אבל לבתחלה אין ללגש יותר מזה השיעור עכ' ולזה הכי'
אח' הראש ז'ל אין מורדין קמח ביט' ללגש וביט' של פסח ש'
שאור ללגש יותר מעשרון יקח באומד הרעת ולא ירבה
על עשרון **תנו** מפני שצריך לרקדק בשיעור
העיסה שלא להרבו בה מש' חשש איסור'
חימוץ ומוטב שימנעו בה לבן טוב לקרב העיסות יחד
צמצת הפרשת חלה דמ' יש בחס' שלא היה בה שיעור ואם
לא הפר' מן העיסה יתגס באל והאל יצרפה לחלה ואם י'
ידוע שהיה בעיסה שיעור חלה ושכח להפריש חלה עד ל'
לאחר אפייה אפי' צירוף סל' אין צריך אלא יקריב כל הכ'
הכבירות יחד ויטול מאחד על כולם ואפי' אם שכח ואכל
קצת יפריש על המותר דחלת חומה לארץ אוכל והולך ו'
ואחר כך מפריש הלג' עיסה ביט' של פסח במקום שאין
בהן לא יקרא לחלה שם עד שתאפה שאם יקרא לה שם ל'
לא יהא דשאי לאפיתה כיון שאין באן מי שראוייה לו ואם
יניחה כך תחמין ואינו דשאי לשורפה שאין שורפין ק'
קדש' ביט' הילכך לא יקרא לה שם עד אחר אפייה ואז
יצרך האל בעלויפריש אחת על הכל ואם שכח וקרא לה
שם יטילנה לטבן ואז לא תחמין אבל במקום שיש שם בהן
קט' של ראה קרי מימיו או אפי' גדו' שרא' קרי יב' לקר'
לה שם מפני שראוייה לו ע'י שיכללה ברוכ ויחללה ב'
בימי טומאתו וחלה סבייה האכלת לבהן יפריש' ויאפה'
כמו שאמר ימות השנה שמונת לבהן לחולה אפי' לברי'
בימי טומאתו ויש מהב' אונ' שכתבו שאף חלת האור יב'
לקרות לה שם ולאפיתה אף במקום שאין בהן ביוק דחזיא
ליה אם איתיה אמרינן הוהיל והלבה כרבה דאמרי' הוהי'
ומוטב שלא לקרות לה שם אלא אם יש בהן בעיר לאפוקי
כשפיה מתלגגת **תנו** אין מתחילי להתעסק
בפת כיד' עד אח' שש שעות ואיתא בת'
בתעוה' מעשה באחד שאפה חנות קודם ארבעה שעות
וכבר ביער חמנו ואשרו רבותימי חמנית ראיתקם לבה'
ובין דפסח אינו אלא משש שעות ולמעלה אף מזה בן א'
אבל רבי אליעזר הגדול ורבי שמואל הזהן הדינו אף ל'
לבתחילה יש לזהר משום חביבה מצוה בשעת ח' ואפי'
העזרי הכי' תוספת' יוצאין במשה ישל' ובלבד שיעשה ל'

לשם פסח וכתב דירושלמי פלוג אתוספת' ואוסר אפילו
עשאה לשם פסח וכיון דירושלמי אוסר ראוי להחמיר ש'
שלא לגשותה קודם חנות ובשעת הדחק שלא ימנעו לא'
לאפי' לילמוצאי שבת משו' איד הגו' ראוי לשמו' על העוספ'
ולהתיר ואמ' יעשו שלג מצו' בגיל פסח משו' חביבה מצוה
בשעתה וכן כת' רב מתתיה על ערב פסח שחל להיות בשב'
דקיימ' לן מכערין הכל מלבדי השבת ומקיימין מזון שתי'
סעודו ולמה אין מכערין הכל ויאשו מצוה ויאכלו בשבת
כדי להדר המצוה שלאחר שמילא כריסו ממכ' אינו מבר'
עליה הילכך אל תאשו מצוה אלא במוצאי שבת מפני מרא'
העין שאם חתם אופין מערב שבת אחרי' מזלולין במצוה ו'
ומקל' בה אעפ' שמותר לאפותה מערב שבת חזקו והדרו
המצוה ואפו במוצאי שבת בזמנה עכ' וכיוצא בזה השיב'ם
ה' יהוד' הזהן על ששאלהו מהו לאפו מצו' שצריכו בגיל'
שני מערב יום טו' והשיב' חביבה מצוה בשעתה ויאשו ב'
בגיל' שני ורבינו האי כת' מכהב אבותינו לבער חמץ מע'
מער' שבת ולאפות מצוה וברד גדרו קדמונינו שלא יבחו לי
לידי איסור ובמוצאי שבת אופין מצוה כתק' ואינו אין לבוא
אלא מכהב אבותינו לאפו מערב שבת ולא לטרו' ביט' ולאחר'
אכילת מצוה אלא זריזין מקדימין למצית עכ' ואח' הראש ז'
היה מכער מלבדי השבת ומשייר מזון שתי סעודות ואופ'
מצו' מע' ש' ואפי' ראיתי בברצלוה מהמדקדקין שהיו או'
אופין כל מה שצריכין למנוע מקוד' המנוע' שאם יתערב ע'
עמו משהו מחמץ שיתבטל קוד' איסורו **תנו**
אין לעין במקו' השמש וביו' המעונן אפי'
תחת כל אור הדקיע אסור ואל תתקרב חלשה ללגש אל'
פי התבוא מפני חוס התבוא ולא תגביה ידה מן הפת לתת
להתעסק בעסק אחר עד שתבמור כל הפת דלבתחילה
צריך שלא יכחוהו בלא עסק אפי' רגע אחת וכל זמן ש'
שמתעסקין בו אפי' כל היו' אינו מחמץ ואם הכיחוהו ב'
בלא עסק בדי הלך שיעור מיל' הוי חמץ ואם התחיל ב'
עיסו' כחחת והחמיצה האח' בידוע שהחמיצה גם השני'
אפי' אין רואין בה סימני חימוץ ואם החמיצה עד שיש ב'
בה סדק' אפי' לא כתערבו סדקיה זה בזה אלא אח' הולך
הכח ואח' הול' הכח הוי חמץ גמור והאכלו חייב ברת וא'
ואם אין בה סדק אלא הכשיפו פהיה הוי חמץ כוקס' וה'
והאכלו פטור וצריכ' ב' כלי' שלמי' אח' שמקטפת בו פי' טע'
טעמה בו פני החררה ואח' שמצננת בו ידיה כדי שלא ת'
תתחמם העינים והרס' במזל' כת' ואם היא לשא' ואופת' אפר'
צריכ' שני כלי' ולא ידענא למה כת' לשא' ואופה דאכל חס'
שהיא לשא' קאי ואלו המי' עם שא' המי' שרומצין בהן הע'
העריבה ושאר הכלי' לא תאפסם אלא במקו' מדרגון שלא י'
יתקבצו במקו' אח' ויחמיצו לא שכל' אם הם רב' או מעט'
אין עושין המצו' ע' י' בני חרש שוטה וקטן ו'
והכי אית' בשאלתנו' לשא' גוי לעינים או חרש'ם
שוטה וקטן דלאו בני שימור' כינהו אעפ' דאפייה ישראל'
בר דע' ועבר בה שימור' בשע' אפייה לא כתיב בה ידי חו'
חובתיה וכן כת' רב' בהן צדק לצאת ידי חוב' בגיל' רחוק'
אפי' אלא במנה שאפאה ישראל' לשם מצו' דכתי' ושמרת'

בפסח כסביל סתעברו מימי הבור במי המחמוץ בפסח
הרוקח חט סממח בקדר' כאשר' והכף סהגיסו בה הקדר'
שמה בקדר' אחר' כול' אסורות וכת' עורחטת שממח'
בתרגו' מלח' ומלחו עמ' אחר' שאותה שממח' עליה
אשר' כי' כתר' כ' החט' וחמ' בפס' במשהו והש' מותר' והו'
הרין אס' על' התרגולת בשפור' וממח' חט' על אחת מהם
אות' אסור' והש' מותר' וכת' אס' הראש' ז' אין דבריו ב'
מדין בזה שאס' כל' התרגול' המלח' שממח' בה החטה
אלא כ' אס' כת' הר' אליעז' ממין' שנט' מקו' פנעו אכל' ת'
תרגול' עליה שממח' בה חטה בזה כר' דבריו שכל'
התרגול' אסור' לפי' שסממח' הפס' מתעט' הטע' בכל'
התרגול' ואס' היה מעש' בא' לרי' הייתי אס' כל' התרגול'
סממח' הסוגיות זו ב' כי על ידי הפס' השפור' מתפס'
חזו לזו ובי' הכי דבש' אסור' אס' היה כרי' ליתן טעם ב'
ככול' כול' אסור' ה' ה' כ' חמ' בפסח במשהו עכ' יס' מתירי'
חטה שממח' כ' של' תרגול' כדאמר' ג' טומא' דחטיב'
במעבולת ואינה מחממת ואין עליה תורת אכיל' ויא' שאי'
למחור אסור' מוטומח' ולזה הסכים אס' הראש' ז'

תסח העושה מלחמה בערבי שבתות וימים
מן המכחה ולמעלה אינו רואה סימן בר'
כר' לעיל' ובערב פסח מחממת ולמעלה אסור' וממח' תיכ'
ליה וקד' חט' תלוי' במהג' במקום סנהג' אסור' אסור'
ובמקום סל' סנהג' אסור' מותר' וכת' אבי העזרי' דווק'
שעשה מלחמה להשתדל' אכ' מהק' הוא כליו לשב' ויט' וכן'
מי' סבת' ספרי' לעצמו דרך' למחור' מותר' כל' היו ההג'
ממקו' סנהג' לעצ' למקו' סל' סנהג' או אפ' יס' לו לעשו'
במחג' המקו' שרעמו להשתקע' שם אס' דעתו להשתקע' ב'
במקו' סנהג' שם יעשה במהג' בין לקולא בין לחומרא ואס'
דעתו לחזור' למקומו יפהג' במנה' אכ' מקומו והי' מילי'
בזיכע' סל' בפ' אכ' המקום אשר בא שם אכל' למי' יס'
אס' יס' לחוש' למחלוק' אס' יס' במנה' ממנהג' יס' במנהג' אכ' יס'
מקומו ויס' במנהג' אכ' סנהג' להקל' כ' אס' סנהג' לו'
להחמיר' ואכ' במקום סנהג' סל' לעשות כל' היום אס' ת'
התחיל במלחמה מאתמול' והיא לצורך' המועד' יכול' לגומר'
בערב' המועד' ופ' אכ' לאחר חנות' ואס' הראש' ז' כתב'
דוקא עד' חנות' ואס' אינה לצור' המועד' אכ' אס' התחיל'
בה מאתמו' לא יגמר' החייטין' והפרי' והכובעין' עושין' מ'
מלח' עד' חט' אכ' במקום סנהג' סל' לעשו' והר' סמול'
כת' שאכ' חיל' השלטה' לא יתחיל' אלא במקום סנהג' לע'
לעשו' ואחר' אומניות' שאס' אומרי' אס' התחיל' מאתמול'
גומרי' עד' חט' כמי' דווק' במקו' סנהג' לעשו' ואס' הראש'
ז' כת' כ' כ' ראש' מושבי' שוככי' לתרגול' פי' להושיב'
על' כ' לגדל' אפרוחי' ביד' כל' היום וכ' אס' ברח' מעל'
הט' שיכול' להחזיר' עליה' סל' יפסדו הכ' גורפין' הוכל'
מתחת' רגלי' חטא' והוכל' שכת' לא יוציא' אלא יסלקו'
לסדיס' אס' כת' כ' כ' יוציא' לאספה' מוליכין' ומביאי'
כ' מבי' האומן' כל' היו' אכ' שאינו לצור' המועד' גס' כ' כ'
כת' הראש' ז' דווקא עד' חט' ואי' כ' כ' אסור' למחור' גס' כ' כ'

במקדים בהמתו ונראה כאוכל קדשים בחזן יש מפרשי'
דמק' גדי' או עלי טלה פראו' לפסח אכל' רש' פי' אכ' טג'
בהמ' לפי' שהיו סבורים שהקדישו לרימי' פס' ואכ' סחוט'
כמי' וכן כוהרי' באשכנז' גילין' למלח' גס' ל' פסח' ול'
ולי' שזו שאין מוכירין' עליו שס' פסח' אלא אומר' גס' זה ל'
לי' וגדי' מקולם פי' של' ראשו על' כרעיו ועל' קרבו אכ' אכ'
סל' פירש' ואומר' זה לפסח' אסור' לעשותו ושרי' למי' ת'
הכי חטי' לפסח' גרסי' במסכ' סופרים' הב'

תע בערב פסח והטעם זכר'
לגם שני' מלחמת' בבורות וכת' אבי העזרי' שגם בבור'
לז' יס' לו להתעמת' כמו שהיתה המכה גס' בהם ומי' ג'
גדול' הבית' אין צריך' להתעמ' אכ' שהיתה בהם המכה ל'
לא מחמירין' כולי' האי' האטמין' מתעמין' כרי' שיאכל'
מנה' לתיאב' והפי' אית' בגו' רב' שטת' הוה יתיב' בתעמית'
כל' מעלי' יומא' דפסח' משום' דאטמין' הוה ואי' הוא אכיל'
בימיו' לא הוה מני' אכיל' בלי' ל' **תעא** כל' אדם'
אסור' לאכול' פת' מעטת' עשירי'

תעא כרי' שיאכל' מנה' לתיאב' אכל' גס' חרק' ומי' תבשיל'
שרי' והר' סמול' כת' אכל' חובל' הוא מעט' פרות' או ירקו'
אכל' לא ימלא' כריסו' מהם' ויין' מותר' לשתו' הן רב' או מעט'
כיהו' גורר' תאות' המאכל' אכל' שעה' עשירית' יכול' לאכול'
פת' ומהו' הפת' שיאכל' חמץ' אסור' מתחילת' שעה' חמישית'
ומעלה' מנה' כמי' לא דאית' בירושלמי' האוכל' מנה' בערב'
הפסח' כבועל' ארוסתו' בבית' חמיו' הילכך' לא משבח' כת'
סובל' זכול' אלא מנה' עשירה' פי' שכלי' שיהי' פירות' ר'
דמירושלמי' לא אסר' אלא מנה' שיוצאין' בה בלי' אכ' מל'
סאין' יוצאין' בה בלי' מות' לאוכל' עד' תחילת' שעת' ע'
עשירית' ואס' התחיל' לאכול' קודם' שעה' עשירית' ומסכה'
סעודתו' עד' הלילה' פסח' רש' אכ' דבש' שבת' וימים'
טובי' קיימ' לן פורס' מפה' ומקד' בפס' מרי' להפסי' סעודתו'
בעקירת' שלחן' ורב' אלעז' פסק' דאף' בפסח' אין צריך' להפ'
להפסיק' בעקירת' שלחן' וברכת' המזון' אלא פירש' מפה' ומ'
ומקד' על' הכס' ואי' מברך' עליו בפה' ומברך' ברכת'
המוציא' וגומ' סעודתו' וי' אומ' שגם ברכת' המוציא' אין'
צריך' לברך' אכל' רב' אלעז' כת' הצריך' לברך' ברכת' המוציא'
וכן כתב' מהג' ולזה הסכים אס' הראש' ז'

תעב ויהיה שלחן ערוב' מעבור' יום כרי' לא'
לאכול' מיד' כשתחשך' ואף' אס' הוא בבית' המדרש' יקום' מ'
משום' שמצוה' למחור' ולאכול' בשביל' התינוקות' סל' יסגו'
אכל' לא יאכל' קודם' שתחשך' אכ' דבש' שבתות' וימים'
טובי' יכולין' להוסיף' מחול' על' הקדש' פסח' שאי' דומן' אכ'
אכילת' מנה' אי' אלא בלי' דומי' דפסח' ויכ' שלחן' יפה'
בבלי' כאיס' כפי' כחו ויכין' מקום' מושבו' שיסב' בהיסכ' דר'
חיות' וכתב' אבי העזרי' בזמן' הזה שאין' רבילות' בארצנו'
להיסב' יושב' כדרכו' ואין' צריך' להיסב' וכשהוא מסב' לא יס'
יטה' על' גבו' ולא על' פגיו' ולא על' ימינו' אלא על' שמאלו' ופ'
ופי' רש' מסב' שצריך' לאכול' בימינו' ולפי' זה אמר' יד'
ימינו' יטה' על' ימינו' ורש' פי' הטעם' סל' יקדים' קפה' לנש'
ולפי' זה אין' חילוק' בין אמר' לאחר' אכ' אינה צריכ' היסב'

ל' א

לשורש
חבל חו
תסה
אין שורש המורסן לתרגולי
חולט' פי' ברותחי' שאז אינו
מחמיץ והגאונ' אחרו כל חליט' בדפדפי' לעיל כתב בעל
העיטו' בת' צדק' העבלי מות' ללוס לתרגולי מורסן או קא
ימאבילן מיר או יעמוד עליה שלא ישהה שיעו' מילוכ' ו
זמן שמכ' דין בהן או מהפכין בהן אינו בא לירי חימוץ וא
ואין לשמו' על זה שאכ' נשהה העיט' שיעו' מיל' עכ' בת' חבי
העזרי מעט' היה ושרו מעט מורס' ושפשו' בו אורו בפה'
ואחר אבא מרי כל האורו משו' דאית' ביה בעוריה פריצי פ
פריצי ואית' בפר' העז' והרוט' ואי אית' ביה פילי כולי אפי'
האשה לא תשרה המורס' שתוליד' בידה לבית המרחץ אכ'
שפה היא על בצרה יבש אעפ' שיש זיע' על בצרה דזיעה
אינה מחמיצ' ובלבד שתהר היטב שתעביר כל המורסן ק
קורס שתטוף במי' עכ' בת' ה' יופה שהאיד' אין הנשים
בקיחו' בזה ויש למוכע' מלתת המורס' על בשר' אפי' יבש

תסו
לא ילעוס אר' חטוי וית' על גבי מכתו מפני
שהן מחמיצין שהרוק מחמיץ על כן הנותן
שעור' לבהמתי ומצא בהם דיר צרי' לבער בת' ה' אליעז'
מגדמיזא שק מלא קמח שנת' אצל החומר וכתלחלח מזיע'
החומר מחמיץ הילכך אם כפל מים על קמח או כתלחלח
השק ירקד הקמח והשאר מות' ואם מעט שלב' או מים כפ'
על הקבוצ' יגרף החטוי העליוני ויקח מהתחתוני' שק
שיש בו קמ' וישבו עליו תרגולי' וכתלחלח מצוא' התרגולי'
אינו מחמיץ מיהו ירקד הבצק לחוץ והשאר מות' כפ' יבש
שמזיע בצע' הגשמי מחמיץ מכח המים שהורח בו חלב
שכשפך על גבי חטוי אינו מחמיץ דחש' מי פירו' עכ' מה
שרימ' זיעת החומר לרוק לומר' שמחמיץ היה משתבר לאא'
ה'אש ז'לדמותו לזיעת אדם שאינו מחמיץ ובת' עוד על
מה שהתיר לרקד הקמח שכל עליו מים קולא גדולה היא
זאת לעשות כך בתוך הפסח שמחן במשהו כי שם יעבו'
עם הקמח חמץ כל שהוא בפפה וראיתי מורי' הלב' למעש'
שיאחזו בידו כל המקל המליחל בצק עד שיריק כל הקמ'
שכס' והכי עדיף טפי עכ' קמח שנפל עליו דלק אפי' כל ה
היו אינו בא לירי חימוץ והוא שיהא הדל' טור' בגי' הפסח
ויאפכו מיר לבשיפסק ואם הוא מסופק אם הדלק טורד
אם לחו אסור

תסו
חטין שכתו בפניה וטבעו
ויש בהם חשש
לח ימכר לגוי שצא יחזור הגוי וימכר' לשר' כיון שאין ח
חימוץ כיבר' אלא ימכר' לישראל מעט מעט בעמין שיוכל ל
לאוכלל קוד' הפסח ובת' בעל העיטו' אפי' אם לא הודיעו
כיון שיוכל לאוכלל קוד' הפסח וה'אש במזל' בת' שצריך ל
להודיעו ומשתבר' בדרי' בעל העיטו' מרלא' שרי' אלא ו
דבר מועט שאם מודיעו אפי' טובא ממי' יש חומרי' דהוא
הדין לגוי יכול למכר' מעט מעט שלא אסרו למכר' לגוי
אלא הדבה ביחד דאיכ' למיח' שם יחזו' וימכר' לישראל' בת'
ה' אפרי' שהן אסורי' אעב' שלא כתבקעו אעב' דגבי' לתית'
אינן אסורי' אלא אכ' כתבקעו שאכי' חתה דעב' בה הילכ'
אינן באין לירי חימוץ עד שיתבקעו אכ' הכא כיון דמיכח
ביחי' אפי' לירי חימוץ בת' כהג' חטוי' שכתו בשפיכ' אס' לחו'
הז'אז שכתתמוראיתו בידוע שהגיע אליה מים ואסור ל

להשהות בפ' אלא לזכריהו קבא קב' כי היכי דליכ' ינחז
קמי' פסח אכל אס' יבשו הן וקשות ולא כשתבו מראיתן א
חזוקי' איסורא לא מחזק' מותר' לאכול והכי שדר רב
צו' ריש' מתיבת' וכן בת' רבינו אבן דבש של גוי' אי' מחזק'
בו איסור' לומר' מזוייף הוא לתת חטוי חו שעורים וכתבקעו
אסור' לא כתבקעו מותר' וקאמ' מיר עוקבא הא דקאמר
בת' בקעו אסור' לא כתבקעו ממש אלא שקרובו ליבקע ש
שאלו מניחין על פי חבית של יין והן מתבקעו מכח ריח ה
היין ואית' דגרסי על פי הדיב והוא כלי שקלין בו קליות
על האש ושמואל אומר' אינן אסורי' אלא אכ' כתבקעו ממש
ובת' רב' אלפס יש פוסקי' כשמואל' כתבקעו ממ' ויש פוסקי'
כמר עוקבא ופסק הוא כמר עוקבא לחומר' והכי מילי ל
למיכ' יכיהו בעיניהו אכל אס' מצאו בתבשיל ולא כתבקעו
ממ' כיון דאיסור' משהו מדרבנן אינן אסורי' התבשיל חל
אכ' כתבקעו ממש בת' בספ' הרוקח בעינא דאימ' מילתא
מסתפי' מחבריה דחטוי' שירד עליהן דלק וכתבקעו וחז
וחזרו וכתבקעו ואין ביקוען כיבר' יש לצד הרבד נאיסור
וליתר' והאריך בו וכו' לת' אלא שלא רצה לשמוך על ד
דבריו להתיר ואם כמציאת חטה בעיט' או במז' חטוי' בת'
אז' ה'אש ז'ל שמות' אפי' היא בקוע' שאפי' כתבקעה אינו
חמץ גמור אלא קרוב לחמץ מדאמ' ר' יוסי שורן בחומ'
וחומר' צומתן ודבר ידוע שחטה קשה ואינה ממחרת ל
להחמי' כמו העיט' כיון שהעיט' לא החמיצ' כש' החטה ולא
חיישיכ' שמה הית' במי' לפי שישרא' רבלין נשמו' יפה המי'
השמונ' וראיתי קצת גדולי' שאסרו חות' ממ' ויש אחרים
שאסרו כל המצות ולא נהיר לי שצפי' הית' חמץ למה ת ח
תיאש כל המצ' והא דאמרינן חמץ במשהו היינו דונק' על
ידי ביטול שמתפש' החמ' בכל' הקדר' אכל תס' בז' חט' כפ'
על חרר' חחת דבר ידוע שאין איסור' החלב מפעפ' בכל
החרר' דאפייה לא הוה בביטול להתפש' הטע' בכל' החררה
אלא אור' כרי קיפ' או כרי כטילה וכש' חטה חמ' שאין בה

בפליטת' להתפשט בכל החרר' וכן בת' הר' חליעזר ממין
שאם מצא' חט' על בשר מליח או עלי' או על מצ' רותחת ח
חנות' מקו' פעפועו לפי אומר' הדע' ואם הוא ב'ט' אחרון
של פסח מות' להש' אותו עד אכ' הפסח כיון שהו' שפך יט'
שפך חול' עכ' מעט' שאלבו תרכגלת במי' חמין ומצ' חסכ'
במים גרעין של חט' ואחר דבינו אבן התרגולת דשמה ה
הית' החט' במי' קוד' רתיח' והחמיצ' ובלג' התרגולת מן ה
המי' מעט' וכמצ' חט' בקוע' בכלי' של מי' ובשלו בחות' המי'
תבשיל' והתירו התבשיל' ולא אמרי' שכתו כל המי' ויחם יו
התבשיל' וכן התיר אבי העזרי' חטוי' שכתו לבד ובת' שחי'
מחמיצ' כדאמרי' תפח תלטוט בצוק אלא שהצוק מעבבו
מלהחמיץ וכל' שאי' הכד' דומ' לראיה דהיה דונק' בעיט'
אכל חט' וראי' מחמצ' במי' צוכין כהיה ארבא דחייטי דט
דטבע' בחיטתא ופיר' דתכל' בתוספת' שרי חטוי' ושעורים
במי' והחמיצו אסורי' אלא כד' להתיר מהאי טעמא כיון ש
שהמי' צוכין אין החט' כותבת בהם טע' ואפי' חמץ גמור ש
שכת' לבד מות' מזה הטע' מעט' שהגעיל יורה מחומצת
ובשפסכו המי' המחומצ' ירדו לבד ואסרו לשתות מימ'

בפסח בסביל סנתעברו מימי הבור במי המוחמני בספ
הרוקח חט סמנח בקדר' באשר' והכף מהגיסו בה הקדר'
שמה בקדר' אחרו כול' אסורו תוכת עורחטהשנמח'
בתרגו' מלח' ומלחו עני' אחרו' שאלותה שמתחלת עליה
אשר' כי' כתר' החט' וחמ' בפס' במשהו והש' מותרו וה'
הדין אס' עלו התרגולת בשפור וממח' חט' על אחת מהם
אות' אסור' והש' מותרו' וכת' אף' הראש' ז'ל' אין דבריו ב'
מדין' כמה שאף' כל' התרגול' המלח' שמתח' בה החטה
אלא' באש' כת' ה' אל' עני' ממי' שמו' מקו' פנעו' אכל' ת'
תרגולת' עליה' שמתחלת' בה חטה בזה כראין דבריו שכל'
התרגול' אסור' לפי' שכתמהפבי' השפ' מתעשט' הטע' בכל'
התרגול' ואס' היה מעש' כל' לדי' הייתי' אום' כל' התרגול'
סמנח' הסנענות' זו בזה כי' על ידי' הפוך השפור מתפס'
מזו' לו' ובי' הכי' דשא' אסור' אס' היה כרי' ליתן טעם ב'
בבול' כול' אסור' ה' ה' חמ' בפסח במשהו עכ' יש מתירי'
חטה שמתח' כופ' של' תרגול' כראמר' גב' טומא' דחשיב'
במעבולת' ואס' מחממת' ואין עליה תורת' אובל' ויא' שאי'
ללמוד' איסור' ממומחה' ולזה הסכים' אף' הראש' ז'ל'

תסח העושה מלאכה בערבי שבתות וימים
מן הממחה ולמעלה אינו רואה סימן בר
ברכה לעולם ובערב פסח מחממת' ולמעלה אסור' וממחממ'
ליה וקוד' חט' תלוי' בממחה במקום שנהגו איסור' איסור'
ובמקום שלא נהגו בו איסור' מותר' וכת' אבי' העזרי' דיוק'
שעושה מלאכה להשתכר' אכ' מהבן הוא כליו לשב' ויט' וכן
מי' סבות' ספרי' לעצמו דרך' למודו מותר' כל' היו ההוג'
ממקו' שנהגו לעצ' למקו' שלא נהגו או איכ' יש לו לעשו'
בממחה ממקו' שדעתו להשתקע' שם אס' דעתו להשתקע' ב'
במקו' שבה' שם יעשה בממחה' בין לקולא' בין לחומרא' ואס'
דעתו לחזור' למקומו' יפהג' כמנה' אנשי' מקומו' והכי' מילי'
בניכנא' שלא בפי' אנשי' המקום אשר' בא' שם אכל' לפיכך'
אס' יש לחוש' למחלוק' אס' ישנה' מממחה' יכיה' ממהג' אנשי'
מקומו' ויסהוג' בממחה' אפי' נהגו להקל' בא' אס' נהגו' לא'
להחמיר' ואפי' במקום שנהגו' שלא לעשות' כל' היום אס' ה'
התחיל' בממחה' מאתמול' והיא' לצורך' המועד' יכול' לגמור'
בערב' המועד' ופרי' אפי' לאחר' חנות' ואף' הראש' ז'ל' כתב'
דוקא' עד' חנות' ואס' אינה' לצור' המועד' אפי' אס' התחיל'
בה מאתמול' לא יגמור' החייטין' וספרין' והכובשין' עושין' מ'
מלאכל' עד' חט' אפי' במקום שנהגו' שלא לעשו' והרס' במזל'
סת' שאפי' אילו' השלטה' לא יתחיל' אלא' במקום שנהגו' לע'
לעשו' ושאר' אומניות' שאנו' אומרי' אס' התחיל' מאתמול'
גומרי' עד' חט' כמי' דיוק' במקו' שנהגו' לעשו' ואף' הראש'
ז'ל' כתב' כסדר' ראשון' משיב' שוככי' לתרגול' פי' להוסיב'
על' בני' לגדל' אפרוחי' ביד' כל' היום וכפ' אס' ברח' מעל'
הטע' שיכול' להחזיר' עליה' שלא יפסד' הכני' גורפין' הובל'
מתחת' רגלי' חנה' והובל' שכתב' לא' מצינו' אלא' יסלקנו'
לסדדים' אס' נתערכ' בחד' ינציאל' לאשפה' מוליכין' ומביאי'
כל' מי' האמן' כל' היו' לעצ' שאינו' לצור' המועד' גם כזה'
כת' הראש' ז'ל' דיוק' עד' חט' ואינו' מרא'

תסט אסור' למיר' גמר' זה לפסח פסחה' במ

במקדים בהמתי ונראה כאוכל קדשים במזן יש מפרשי'
דיוק' גרי' או עלי' טלה פרחי' לפסח אכל' רש' פי' אפי' גמר'
בהמ' לפי' שהיו סבורים שהקדישו לרימי' פס' ואפי' שחוט'
פמי' וכן כזהרי' באשכנז' רגילין' למלח' גמר' לצור' פסח' ול'
וליצאו' שאין' מזכירין' עליו' שס' פסח' אלא' אומר' גמר' זה ל'
ל' וברי' מקולם' פי' של' ראשו' על כרעיו' ועל קרבו' אשכ'
שלא' פירש' ואומר' זה לפסח' אסור' לעשות' ושרי' למימר' ה'
הני' חטי' לפסח' **תע** גרסי' במסכ' סופרים' הב'
הכבורו' מתעב' בערב' פסח' והטעם' זכר'

לכס' שכיטלו' מומכת' בבורח' וכת' אבי' העזרי' שגם' בבור'
לאס' יש לו' להתעמת' כמו' שהיתה' המכה' גם כהם' ומיהו' ג'
גדול' הבית' אין' צריך' להתעמ' אעפ' שהיתה' טהם' המכה' ל'
לא' מחמירין' כולי' האי' האשטמיסין' מתעבין' כרי' שיאכלו'
מזה' לתיאב' והפי' אית' בגמ' רב' שעת' הוה' יתיב' בתעמית'
כל' מעלי' יומא' דפסחא' משום' דאשטמי' הוה' ואי' הוא' אכיל'
בימיו' לא' הוה' מצי' אכיל' בלילא' **תעא** כל' חדס'
אסור' לאכול' פת' משעת' עשירי'

כרי' שיאכל' מזה' לתיאבון' אכל' גמר' וירק' ומימי' תבשיל' פ'
שרי' והרס' במזל' כת' אבי' חובל' הוא' מעט' פירות' או ירקו'
אכל' לא ימלא' כריסו' מהם' ויין' מותר' לשת' הן רב' או מעט'
כיהא' גורר' תאות' המאכל' אכל' טעה' עשירית' יכו' לאכול'
פת' ומהו' הפת' שיאכל' חמץ' אסור' מתחילת' טעה' חמישית'
ומעלה' מזה' כמי' לא' דאית' בירושלמי' האוכל' מזה' בערב'
הפסח' כבועל' ארוסתו' בבית' חמיו' הילכך' לא' משבח' פת'
שיובלל' זכור' אלא' מזה' עשירה' פי' שכיטלה' במי' פירות'
דכירושלמי' לא' אסר' אלא' מזה' שיוצאין' בה' בלילה' אכ' מז'
שאין' יוצאין' בה' בלילה' מות' לאוכל' עד' תחילת' טעם' עש'
עשירית' ואס' התחיל' לאכול' קודם' טעה' עשירית' וממחה'
סעודתו' עד' הלילה' פסח' רשכס' אעב' דבשאר' שבתו' וימים'
טובי' קיימ' לן' פירס' מפה' ומקד' בפס' דרי' להפסי' סעודתו'
בעקירת' שלחן' ורב' אלפס' פסק' דאף' בפסח' אין' צריך' להפ'
להפסיק' בעקירת' שלחן' וברכת' המזון' אלא' פירס' מפה' ומ'
ומקדש' על הכס' ואינו' מברך' עליו' בפה' ומברך' ברכת'
המוציא' וגומ' סעודתו' ויש' אומ' שגם' ברכת' המוציא' אין'
צריך' לברך' אכל' רב' אלפס' כת' הצריך' לברך' ברכ' המוציא'
וכן' כתב' מהג' ולזה הסכים' אף' הראש' ז'ל'

תעב ויהיה שלחנו ערוך מבעור יום כרי' לא'
לאכול' מיר' כשתחשך' ואף' אס' הוא' בבית' המדרש' יקום' מ'
משום' שמצוה' למיר' ולאכול' בשביל' התינוקות' שלא יסמו'
אכל' לא יאכל' קודם' שתחשך' אעב' דבשאר' שבתות' וימים'
טובי' יכולין' להוסיף' מחול' על הקדש' פסח' שאמי' דומן' אכ'
אכילת' מזה' אינו' אלא' בלילה' דומי' דפסח' ויסד' שלחנו' יפה'
בבלי' מאיס' כפי' כמו' ויכין' מקום' מושבו' שיטב' בהיסב' דר'
חירות' וכתב' אבי' העזרי' בזמן' הזה' שאין' רגילות' בארצנו'
להיסב' יושב' כדרכו' ואין' צריך' להיסב' ובשאר' מסכ' לא יט'
יטח' על גבו' ולא' על פניו' ולא' על ימינו' אלא' על שמאלו' ופ'
ופי' רשכס' מפני' שצריך' לאכול' בימינו' ולפי' זה אסר' יד'
ימינו' יטה' על ימינו' ורש' פי' הטעם' שלא יקדים' קפה' לטע'
ולפי' זה אין' חילוק' בין אסר' לאחר' אינה' צריכ' היסב'

לשירש חבל חו **תסה** אין שורין המורסן לתרגולי חולטי פי ברותחי שאז אינו

מחמיץ והנאוכי אסרו כל חליט בדפדפי לעיל כתב בעל העיטו בתעדר העבלי מות לגוס לתרגולי מורסן או קט ימאבילן מיד או יעמוד עליה שלא ישהה שיעו מילוכי ז ומן שמכ קרין בהן או מהפכין בהן אינו בא לידי חימוץ ואיין לשמו' על זה שאב נשהה העיט' שיעו מיל עכ' בת' חבי העזרי מעט' היה ושרו מעט מורס' ושפשו בו אנוו בתפ' ואחר אבא מרי כל האנוו משו' דאית ביה בעוריה פדצי פדצי ואית בפר' העי' והרנו' ואי אית ביה פילי כולי אסי' האשה לא תשרה המורס' שתולך בידה לבית המרחץ אב' שפה היא על בשרה יבש אעפ' שיש זיע' על בשרה דזיעה אינה מחמץ ובלבד שתהר היטב שתעביר כל המורסן קודם שתשטף במי' עכ' בת' ה' יונה שהאידך אין הנשים בקיחו בזה ויש למוכע' מלתת המורס' על בשר' אפי' יבש

תסו

לח' ילעוס אר' חטי' וית' עלגבי מכתו מפני שהן מחמיצין שהרוק מחמיץ על כן הנותן שצורי לבהמתו ומצא בהם ריר צרי' לבער בת' ה' אליעז' מגדמיזא שק מלא קמח שנת' אצל החומר וכתלחלח מויע' החומר מחמיץ הילכך אם כפל מים על קמח או כתלחלח השק ירקד הקמח והשאר מות' ואם מעט שלב' או מים כפ' על התבוא' יגרף החטי' העליוני ויקח מהתחתוני' שק' שיש בו קמ' וישבו עליו תרגולי' וכתלחל' מצוא' התרגולי' אינו מחמיץ מיהו ירקד הכבד לחוץ והשאר מות' כפ' יבש שמזיע בשפ' הגומי' מחמיץ מבח המים שהורח בו חלב שנשפך על גבי חטי' אינו מחמיץ דחשי' מי פיר' עכ' מה שדימ' זיעת החומר לרוק לומ' שמחמיץ היה משתבר לא' ה'רש' זל' לרמותו לזיעת אדם שאינו מחמיץ ובת' עוד על מה שהתיר לרקד הקמח שכפל עליו מים קולח גדולה היא זחת לעשות כך בתוך הפסח שחמץ במשהו כי שמי' יעב' עכ' הקמח חמץ כל שהוא בגפה ודאית מורי' הלב' למעט' שיאחזו בידו כל המקולח למלח' בשק עד שיריק כל הקמ' שבה' והכי עדיף טפי עכ' קמח שכפל עליו דלק' אפי' כל ה' היו אינו בא לידי חימוץ והוא שיהא הדל' טור' בגי' הפסח ויאחזו מיד לבשיפסח ואם הוא מסופק אם הדלק' טורד אם לאו אסור **תסו** חטיין שחזו בפנינה וטכעו ויש בהם חשש

לח' ימכר לגוי שחז' יחזור הגוי וימכר לשר' כיון שאין ח' חימוץ כיכר אלא ימכר' לישראל מעט מעט בעמין שיוכל' לאוכלם קוד' הפסח ובת' בעל העיטו אפי' אם לא הודיעו כיון שיכול' לאוכלם קוד' הפסח והרס' במזל' בת' שצריך ל' להודיעו ומשתבר' בדברי' בעל העיטו מרל' שרי' אלא ד' דבר מועט שאם הודיעו אפי' טובא ממי' יש אומרי' דהו' הדין לגוי יכול' למכר' מעט מעט שלא אסרו למכר' לגוי אלא הרבה ביחד דאיכ' למיח' שמי' יחזו' וימכר' לישראל בת' ה' אפרי' שהן אומרי' אעב' שלא כתבקעו אעב' דגבי' לתת' איכן אסור' אלא אב' כתבקעו שאם חתם דעב' בזה הילכ' איכן באין לדי' חימוץ עד שיתבקעו אב' הכא כיון דמיכח ביחי' אפי' לדי' חימוץ בת' כהג' חטי' שחזו' בשפיכ' אם לחו' הקחו שנסתמוראיתן בידוע שהגיע אליה מים ואסור ל'

להשהות בתפ' אלא לזכניהו קבא קב' כי היכי דליכ' ינחו קמי' פדח אב' אם יבשו הן וקשות ולא כשתבו מראיתן א' מחזוקי' איסורא לא מחזוקי' ומותר' לזכור' והכי שדר רב צמ' ריש' מתיבת' וכן בת' רבינו אב' דבש של גוי' אי' מחזוקי' בו איסור' לומ' מזוייף הוא לתת חטי' חו שעורים וכתבקעו אסור' לא כתבקעו מותר' וקאמ' מר' עוקבא הא דקאמר בת' בקעו אסור' לא כתבקעו ממש אלא שקרוב' לכתבקע' שאלו מכיחן על פי חבית של יין והן מתבקעו מכח ריח' ה' היין ואית דגרי' על פי הכיב והוא כלי שקלין בו קליות על האש ושמואל אומ' איכן אסור' אלא אב' כתבקעו ממש וכת' רב אלפס' יש פוסקי' כשמואל' כתבקעו ממ' ויש פוסקי' כמר' עוקבא ופסק הוא כמר' עוקבא לחומר' והכי מילי' ל' למיכ' יכחו בעיניהו אב' אם ממצאו בתבטיל ולא כתבקעו ממ' כיון דאיסור' משהו מדרבנן איכן אסור' התבטיל חל' אב' כתבקעו ממש בת' בספ' הרוקח בעיבא דאימ' מילתא ממסתפיכ' מחבריה דחטי' שירד עליהן דלק' וכתבקעו וחו' וחזרו וכתבקעו ואין ביקוען כיכר' יש לזדר הרב נאיסור וליהתיר והאריך בו וכו' לה' אלא שלא רצה לשמוך על ד' דבריו להתיר ואם נמצאת חטה בעיט' או במז' חפוי' בת' א' ה'רש' זל' שמות' אפי' היא בקוע' שאפי' כתבקעה אינו חמץ גמור אלא קרוב לחמץ מדאמ' ר' יוסי שורן בחומ' וחומץ צומח ודבר ידוע שחטה קשה ואינה מתהרת ל' להחמי' כמו העיט' כיון שהעיט' לא החמיץ כש' החטה ולא חיישיכ' שמא הית' במי' לפי שישראל' רבלין נשמו' יפה המי' השמורי' וראיתו קצת גדולי' שאסרו חות' מז' ויש אחרים שאסרו כל המצות ולא כהיר' לי שפ' הית' חמץ למה ת' ח' תיחס' כל המז' והא דאמר' חמץ במשהו היינו דנוק' על ידי' בישול שמתפש' החמ' בכל' הקדר' אב' אם בוי' חלב נפ' על חר' חמת דבר ידוע שאין איסור' החלב משפסג' בכל' החר' דאפייה לא הוה בבישול להתפש' הטע' בכל' החר' אלא אום' כרי' קליפ' או כרי' כטילה וכש' חטה חמ' שאין בה

בפליטות להתפשט בכל' החר' וכן בת' ה' חליעזר ממין שאם נמצא חט' על בשר מליח או עלי' או על מצ' רותחת ח' חותק מקו' פגעפיעו לפי אומ' הדע' ואם הוא בייט' אחרון של פסח מות' להשקותו עד אחר' הפסח כיון שהו' שפך יט' שפך חול' עכ' מעט' שחלבו תרכגלת במי' חמין ומז' חחכ' במים גרעין של חט' ואסור' רבינו אב' התרגולי' דשמה ה' הית' החט' במי' קוד' רתיח' והחמיץ' ובלע' התרגולי' מן ה' המי' מעט' וכמז' חט' בקוע' בכלי' של מי' ובשלו' בחות' המי' תבטיל' והתירו התבטיל' ולא אמרי' שחזרו כל המי' ויחס' יו' התבטיל' וכן התיר אבי' העזרי' חטי' שנפגל' לבזר' ובת' שחי' מחמיצו' בדאמרי' תפח' תלטוש' בצוק' אלא שהצוק' מעבבו מלהחמיץ' וכ' ל' שאי' הכרו' דומ' לראיה דההיא דנוק' בעיט' אב' חט' ודאי מחמץ' במי' צוכנין כההיא ארבא דחטי' דט' דטכג' בחי' שתא' וס' דתני' בתוספת' שרי' חטי' ושעורים במי' והחמיצו' אסור' אלא כ' להתיר מהאי טעמא כיון ש' שהמי' צוכנין אין החט' מתכת' בהם טע' ואפי' חמץ גמור' ש' שנפל' לבזר' מות' מזה הטע' מעט' שהגעילו' יורה מחומצת' ובשפסג' המי' המחומצ' ירדו לבזר' ואסרו' לשתות מימ'

פי' רשעם חפזי שאיכות בעלה עליה ולפי זה חלמנו וגרשנו
בעי היסבה ובה ג' בת יחוס דלחו אורח חרעא דחשה ל
למזגא חלפ' זה כל חשה אינה צריכ' היסבה חשה חסוב' צ
צריכ' היסבה בן אצל אביו צרי' היסבה חפז' הוא רבו מו
מיוסבה תלמוד לפי רבו אין צרי' היסבה חפז' אינו רבו מ
מיוסבה חלפ' חס בן יתן לו רבו רש' השמש צרי' היסב' וכל
וי' שצ' היסבה חס חלפ' ושתה בלח' היסב' לח' יצא וצרי' כל
אדם לש' ארבע כוסו על הסדר שפירש שתאן זה חס' זה
שלא בסדר לח' יצא ושיעור הכוס רביעית ומדת הכלי שי
סיכלנו ארבו כרחב שפי' גודל' וחצי גודל' וחומש גודל' ו
וח' צרי' ששתה כולו חלפ' רובו ואם הי' חזק צרי' למזג
וצ' רביעי' לאחר שימזגנו ואם שתאן ח' יצא וכל
סיקיה בירביעי' וישתה רובו ויין שלנו לבתחלה ח' כו צרי'
מזינה ואית' בירושלמי שמצוה לחזר חס' יין אדום וירא'
שאם הלבן משוכח מהאדום שהיא קודם ויין מבושל כתב
רבינו האי שאי' יוצא' וצרי' ומצרי' עליו שהכל ובירושלמי
יש שיוצא' במבושל ובקנדיטו ואפי' ח' לו חלפ' מזון שתי
סעוד' ו' ימכר' לק' יין לו כוסו' אעפ' שצרי' לקב' בוח' מן
הצדק' ואחר חכמי' ואח' כשי' חייבי' בה' ובכל מצו' הדיבור
בחזק' ל' כגון מצו' ומרו' וגם התיבוקו טוב ליתן לבל
חס' כוסו' לפיגו' ומצוה לחלק להם קלנו' ואגוזי' כרי' שירא'
ש' כיו' וישא' ו' ממוגיל' לו כוס רחשו' ומ
מקדש עליו **תע** ומכרך תחלה בורא צרי'
הגבן ואח' קידוש היום ושהחיינו ואינו מכרך שעשה כ
כיסים לפי שעתיד לחומרו בהגדה ואם חל בשבת חומר
ויכלו ואם חל במוצאי שבת חומר' קצחו' יין קידוש כר הב
הכרלה זמן ויכסח הכרל' באי' חמה המכרי' בין קדש לחול
ובין חור לחש' ובין ישראל לעמי' ו' בין יום השביעי לשבת
ימי המעשה בין קדוש' שכל קדוש' יום טוב הכרלת וחת'
יום השביעי משבת ימי המעשה קדשת והכרלת וקדשת
את עמ' ישראל בקדושת באי' המכרי' בי' קדש לקדש ושותה'
זה יסבה לח' היסב' צרי' לשתי' פעם אחר' בהיסבה ואינו מ
מכרך אחריו על הגבן ועל פרי הגב' ואם ירצה לשתי' חפז'
כמה כוסו' הרשו' בידו וכת' אביהעזרי' רק שיכני' לבג שלא
יצטרך לבדק פעם ב' שלא יהא במוסיף על הכוסו' וכן כת'
הר' מאיר מרוטנבורק שחלמהו חס' יכולין לבדק על שני
יין הטוב והמנו' בלי' שפח והשיב שיכולין לבדק שאינו כ
בראה במוסיף רק חס' יכרך כפ' כמו שבידק על המוס'
והן הלכה לשיטתן שמצריכי' לבדק כפ' על כל כוס וכוס
הילכך משתבר להו למימר שאם יכרך יותר שבראה ב
כמוסי' אכל' לרעת חס' הרחש ז'ל שאין צרי' לבדק כפ' על
כוס וכוס אין חילוק חס' יכרך חס' לאו שאם אמחוסי'
אותו במוסיף חפז' בלח' ברכה כמי' ומביאין לפיגו' קערה
שבה ג' מצות ומרו' וחרוס' ושאר ירקות מחיזה' מין סידר'
ושם תבשילין מרור זכר לוימררו את חייהם ואלו ירקו'
שייבאין בהם ידי חוב' מרו' חזרת ועולשין תמצה וחרחב
וחרחביה מרור ויבחי' בעלין שלחם ובקלח' חלפ' שבעלי'
אין יושאין חלפ' אכ' הן לחין ובקלח' יומאי' בי' לחין בי' יבאי'
אכל' לא כבנאי' ולא שלוקי' ולא מבוסלי' כולן מצטרפי' לבאי'

שהוא שיעור שלהם ועיקר המצוה הזאת בחזר' ואם אין לו
חזרת יחזר אחר ראשון ראשון כפי הסד' השנויין במשכ'
והחרוס' הוא זכר לטו' שהיו אבותינו משתעבדי' ב' לב' צרי'
לעשות עב' זכ' לטו' ומדברי' חמצי' ז' לתפוחי' דכתי' תח'
התפוח עוררתיו וזכ' למרור ואיתא בירושלמי אי' דעב'
לה עבה ואית' דעביר לה רכה זכר לרס ופי' הר' יחי' דה'
ז' ח' אית' מתחלה עושין אותה עבה ואח' כך מרכיזי' אות'
בחומץ ונותנין בה תבלין בגו' קמחין וזכביל' הדומי' לתב'
שהיו מגבלין בו הטויט ונותנין בה תפוח זכר לתחת הת
התפוח עוררתיו ואגוזים דכתיב אל גבת אגוז ירדתי ו
ותחכה דכתיב התאנה חכמה פניה נשכי' תבשילין אחד ו
זכר לפסח ואחר זכר לחגיגה מאי' זה מין שירצה וכהג'
בבשר וביצה וכהג' ליקח זרוע רמו' לזכר דורס כטויה ויש
אומר' שבפסח במוצאי שבת שאין ליקח חלפ' תבשיל' אחד
זכר לפסח אכל' לא השכי' שבבגד החגיגה לפי שאז לא הי'
היתה חגיגה בזה עם הפסח שאין רוחה שבת מה' פרץ
כתב שאין לחוש כיון שאינו חזק בעלמא ואדרבה המדק
המדקדק בזה נראה שעושה אותו כמין קדשים ממש וכ
וכן כתב בעל העטור שאל' ישנה אדם חס' וחס' צריכין להביא
מכל אחד ואחד חלפ' לפי בעל הכית והוא יחלק לפיכך
וכוונת ידיו לצורך טיבול הראשון דכל שטיבולו במשקה צ
צריך כטילה ומכרך על כטילת ידים ולא יטול קודם קיד
קדוש כי לקידו' אין צריך כטילה ומיהו מי שרגיל לטול
כל ימות השנה קודם קידוש ולא חשיב לקידוש הפסח מ
מפני שהוא צריך קעורה שהרי אסור לחול' עד שיקדש
גם עתה יכול לטול קודם והר' מאיר מרוטנבורק כתב
שהאירכא אין צרי' כטילה לרבו שטיבולו במשקה ועל כן
לא הי' מבר' על כטיל' של טיבו' הראשו' וכ' כת' בעל העיטור'
ולא נהירא וכן כתבו הגאונים שצריך לבדק וכן כת' הר'
שמעיה בשם רש' והרצוה ליצא ידי ספקא יביא עצמו ל
לדי חינוכ' כטיל' מצד אחד כגון שיכרך רגליו וישכשכו' וכל
ולקח ירקו' ויכרך בפ' ומטבלי' כרי' לעשות שני' שטוב
שטובלין קודם סעודה מה שאין דרך לעשות כן בשאר
הימים ואין צריך כזיתיהם וכתב רב עזרס שטיבול זה
בחרוסת וכן כתב הרס' במזל ור' פ' שמטבלי' בחימוץ ולא
בחרוסת לפי שהחרוסת מצות עם המרור ואין לחלל כ
ממנו קוד' מצותו וכן הי' כנה' חס' הרחש ז'ל ואפי' אין לו ג
ס' ירקו' שג' טיבולו הראשו' בחזר' חפז' הכי אין לטבול בו
בחרוס' בין שאין בטיבו' ראשו' עיק' מצותו ולר' מבר' חס'
הטיבו' בורא כפשו' ולר' שם אי' צרי' לבד' חס' ולר' הקסבי'
חס' הרחש ז'ל ויק' מצ' האמצעי' ויבצע' לשני' וית' חס' לא
לאח' מן המסובי' לשומר' לאפיקומן ונותנין אותה תחת ה
המפה זכר למשאות צרור' בשמלותה ומציה השכי' יש'
בין שתי השלמות כרי' שיפ' ע' בשלמה תחלה כשיבא לבדק
ברכת המוציא שממנה יש לו להצו' ויבגיה הקערה שבה
המצו' ויחמ' הא' לחמא וכו' עד מה כשתל' ואז יבנה להסיר'
מעל השלחן כחלי' כבר אכלו כרי' שיסחל' התיכנו' למה מה
מסירין הפת ועדיין לא אכלנו והוא לנו במקום עקירת
השלחן ויש מדרקין להוציא ממנה התבשיל

קיימא לן כרב יהודה מהודו עד על כהרות בבל שהם כו' כי לעולם חסדו והל' חיים בהן לא היה חותם ביהללך ב' ח' וכו' אלף היה אומר עד כי מעולם ועד עולם אתה א' אל והיה אומר הלל הגדול וכמות כל חי וחיות כי למה יח יחתם שני פעמי בעב' אחד וכן היה כוהג א' הראש ז' וסותה כוס רביעי בהיסטה בלא ברכה ומכרך אחריו ע' על הנפץ ואם שתהו בלא היסבה צריך לשתות פעם אחר בהיסבה ומכרך לפניו בפה לפי שהסיח דעתו מלשון ע' עוד **תפא** כוס חמישי לא הוזכר לפי רש"ם חין לעשותו ולכ' פי' שאומ' הלל הגדול ע' כוס' רביעי וכן יראה מדברי רבי' האי שכתב לכתביו א' אשכנז לרב סעדיה שאומ' מי שרוצה לשתות חמישי יאמ' עליו הלל הגדול ויכין יהללך ויאמר לאחריו אב' עכשיו באו תלמידים ואמרו שכל כל כוס וכוס צריך ברכה לא לאחריו כמו לפניו ואומר יהללך אחר ההלל וחיותי מל' מהלל בתפאחות וסותה כוס חמישי ואומרים עליו הלל הגדול וחיותי כמות כל חי הביחר בשירי והשי' דברי רב סעדיה בן הוא ומכאן יפה הוא ואכן לא כהנין ככוס חמישי כל עיק' והכי תלמיד חכמי' דמכרכין אחר ההלל ואחר הלל הגדול דרב סעדיה ודילכין עדיפא מדילתהו ד' דלא אמרו רבין שתי ברכות עכ' והעול' כהנו בו לעשותו רשות וכן כת' רב יוסף טוב עלם שחס הוא תאב לשתות יעשה כוס חמישי וכן כת' רב שר שלום כוס חמישי רשות א' רונה לשתות ישתה ואומר עליו יהללך וכן סדר רב כהן דק ורבינו משה וכן כתב רב עמרם ירחה מדעתם מי שירצה לעשותו חותם ביהללך אחר ההלל ואומר על החמישי כמות וחיותם וכין ראוב' פלוגת' דרבוותא טו' למעט בברכות ומי שרוצה לעשותו לא יחתום אחר ההלל ויאמר עליו ההלל הגדול וכמות ויחתו' וכן כתב הר"ן ג' גי' בכתב א' ז' אראה מדברי ר' יוסף טוב עלם שאסור לשתות אחר ד' כוסות וכן כתב רב אלפ' בתי' ראוב' כל מגדלי ושרי אב' בסוף כזית מצה דמכטרא ולא טעמין בתי' הכי כלום בר מכסא דפרכה מוזנא וכסא דהליל' ו יאמן דח' לית ליה רשותא למשתי חמרא אלף מיא וכן ב' כתבו כל הבאונים ותימה מנא לן הא דהא לא קאמר אלף חין מפטירין לאחר הפסח אפיקימן היינו שלא לחכול א' אל למשתי שרי ומכאן פשוט הוא שלא לשתות יין ופי' הר' יונה טעם למטהג לפי שחייב אדם לעסו' כל הליל בהלכו' פסח וביציאת מצרים ולספר במיסים וכפלאו' שעש' הקבה לחיותו עד שתחטפו סינה ואם ישתה ישתכר והכי א' איתא ברוב שתי' חייב אדם לעסוק בהלכות פסח וביציאת מצרים כל הלילה והו' ששנינו מעשה בר' אלעזר ז' יהוש' שהיו משפרי' ביציאת מצרים כל הלילה וכו' **תפב** כתב ר' יף מאן דלית ליה אלף כזית מצה דמיכטרא אב' ברישא דלא מיכטור ומכרך עליה המוצ' ולב' ז' על כזית דמיכטור לאכול מצה ומכ' אמרו ואכ' והדר בריך מצה ומרור ואכ' בלא ברכה ותמה עלי' א' א' הראש ז' לפי סברתו שאכל כזית דמיכטור לבסוף הי' י' יעשה בריכה אחר שאכל כזית דמיכטור ויאכל שא' ש' ז' שנינו אחריו ויכטל טעם נונה ויותר מסתבר לפי

סברתו להניח הכריכה שאינה אלא זכר למקדש ממנה סי' שיכטל טעם מצה שכתבו וכן כת' הר' יונה שיכטל כזית ד' דמיכטור באחרונ' ויבר' עליו על אכיל' מצה ולא יאכל לאחר לאחריו כלום ובעל העיטור כתב שיאכל מיד דלא מיכטור ויברך עליו המוציא ועל אכיל' מצה ויאכל בזה דמיכטור' בסוף בלא ברכה וא' הראש ז' כתב שיאכל מיד כזית ד' דמיכטור כדי שיאכל מצה לתיאבון ויברך עליו המוציא ו' ועל אכילת מצה ואינו חושש אס' יאכל לבסוף דלא מיכטור' **תפג** כתב ר' יף מאן דלית ליה חמרא בליל פסח מ מקדש אריפתא והיכי עביר שרי המוציא וכו' ובצע לריפתא ומנח ידיה עליוהי עד דגמר קידושא ומכ' ומכרך לאכול מצה ואכיל' והדר אכיל' שאר ירקי' ולסליק לפתורא ואומר מה פשתנה וכל ההגד' עד גאל' ישר ומכ' אמרו והדר בריך מצה ומרור ואכיל' בלא ברכה וה' והרי גי' כת' שאינו מכ' בשע' קידוש אלף המוציא וגומ' הקדוש ואוכל ומכ' ירקות בחרוס' וגומ' ההגד' וא' כך מכרך על אכיל' מצה ועל אכילת מרור ובעל העיטור כת' שמיד בקידוש אחר שברך המוצ' יברך על אכילת מצה וגומ' הקידוש ואוכל וכין שאוכל מצה יאכל מרור מיד פ' שאין להפסיק בין אכילת מצה לאכילת מרור עכ' וא' ל' ד' דמסתמינא הוינא אומר שיכטל בירקי מיד בלא קידוש ו' ואחכ' יסדר ההגד' וההלל עד למעינו מים ויקדש ויברך המוציא ויגמ' הקידו' ויבר' על אכילת מצה ויחכ' אחר כך מרור בסדר שאס קדש מיד צריך לאכול מצה מיד ולב' ולברך עליה ומרור אחריה מיד שאין להפסיק בין מצה ג' למרור וממנא משנה כל הסדר ועוד חס מקדש מיד כמנא שאפי' טיב' הראש' ה' ח' המוצ' ואין ב' היבר' לתיכונק' הילכ' מוט' לטעו' קוד' הקידו' לקי' המצ' בסד' ממה שיס' כל הסד' וכן ירא' דעת רב כטרוכא' שכת' ואס אין לו יין ס' סודר הלל והגדה על הפת ומה כשת' וחיות' ומכ' המוציא ולאכול מצה וגומ' סעודתו כת' בעל העיטור מי שאין לו יין עבר אדרכב' דאמרי' ולא יפחו' לו מר' כוסו' וצרי' למכ' מה שיש לו לקי' מצות חכמי' ולא יסמוך על הפת שאס קיי' כוס אחד לא' קיים הג' לכן ימכ' מה שיש לו ולהוצי' הוצאו' עד שימכ' יין או צמוקי' כמו שאר צרי' לחזו' ח' לול' וחיתו' ורב יוסף בר רב ורב האי גאל' כתבו מי שאין לו יין מקד' על הפת בליל' שכתו' וימי' טובי' חוץ מלילי' פסח שהרי ח' אמרו ולא יפחתו לו מר' כוסות **תפד** כתב ר' יף מאן דבעי לברוכי בתרי' או בתלת' בתי' הכי עביר מכרך ברישא בבי' דליה ואכיל' כל מאי ד' דצריך ומכ' ברכ' המזון והדר מכ' לכל חד וחד בביתיה ושתי' אינהו כסא דקדוש' ודאגדת' ואכלי' ירקי' ומצ' ואיהו לא אכיל' ושתי' בהדייהו ושביק' להו למגמר סעודתיהו ומ' ומכרכי' אינהו ברכת המזון והדר אזיל לבייתא אחריתא ו' ועביר הכי אעב' דבברכ' הנהנין קיימא לן שאינו יכול לב' לב' לאחר' אלף אס' כן יהנה עמהם שאני' ברכת הלחם של מצ' וקידו' היו' שה' חוב' הילכ' וכו' לב' להוצי' אחר' ואף עכ' שאינו כהנהגהדר אזיל לביתיה וגמי' הליל' ושהי' כסא דהליל' ואי' בעי' לאקדומי' להי' בתי' ברישא בריך להו ולא אכיל' ולא טעיס והדר אזיל לביתיה ומקדש ושפיר דמי' ו

מחשק' לי כבדיכה אי בעי היסבה כיון דמרו לא בעי היס
היסבה ובעל היסבה כת' דבעי היסבה בעכו המצ' שפא'
זכר לחר' וכת' עוד הרונה לקיים מצוה מן המבחר לא י
יס' עד ש' היסבה כהלל כרי שתעלה לו ברכת מו'
ומרו לבריכה כהלל דהא משו' דלא איתמר הלכתא לא כ
במר ולא כמר עבדין לחומר בתרוייהו הל' לענין ברכה
צריך ל' למעבר שיעלו שפיה ובעיית חולין צריך ל' זהר א
חבל טונ ברוך לא הוי ספק בלע מצוה ולא לעשה יצא דמ
דמקרי שפיר חבילה בלע מרו לא יצא דטעם מרו דע
בעי' ואפי' בלע מצוה ומרו כאחר אפי' הכי יצא ידי מצ'
ולא יצא ידי מרו כרכן בפי' אף ידי מצ' לא יצא ח' בלא
מתבין יצא כת' הרס במזל היה ככפה ואל' מצוה בשעת
חולין לא יצא ואפי' יודע אס הוא פוסק דמצות צריכות
כו' זה או אפי' למאן דאמ' אין צריכות כוונה מודה דכי ה
האי גוינא לא יצא ובהג' כת' דמצות צריכות כוונה וכן כ
כת' חס' הר' ש' זל' אכלן חצאין פי' חצי חצי וזית ביחד יצו ו
ובג'ד שלא ישהה בין אכילה לאכילה כרי' אכילת פירס פי'
שיעור אכילת ארבעה בצים ואין חיוב אכילת מצוה חל
בל' דראשו' אכל מבאן ואילך אס ירצה לאכול דבר אחר ה
הרשות בידו רק שלא יאכל חמץ ואפי' בלי' ראשון יוצא כ
כת' רב' אלפ' שזין צריך אלא שתי מצו' אחת פרוסה לשני'
ומכרך על חציה המוציא ועל אכילת מצוה וחציה השני לא
לחציקומ' והשלמה לברי' וכן כתב קצת הגאונים ובחילו'
מכ' ה' כהנ' אכסי' בגל' כשחל פסח בשב' מכי' פרוסה
בין שתי השלמות וכשחל בחול מכי' פרוסה ושלמה ומכר'
עניה ש' ברכות ופ' ארץ ישראל בין בחול בין בשבת
מכ' חץ פרוסה על השלמה ומכרך על השלמה שתי ברכו'
ובן חילק בהג' שבת והיכא דמיק' ל' פסחא בלי' שבתא כ
כ' ע' תרתי ופרוס' התעשרו' כתבו שצרי' לעשו' ג' ברכו'
ובן כת' רב' צמרס ולזה הסכים חס' הר' ש' זל' וכתב וכוונה'
בחס'כו ודבר' לעשות מעשרו' זכר ללחמי תורה שהיוצא

מכית החסור' מביא תורה ותורה היה בה ג' מיכין של מ
מצוה חל' דקיק' ורבוה וכל מיין היה בה ג' עשרונ' ושל'
מכל מיין היו עושין י' חל' הרי שהגיע לכל ג' חלות עשרון
אחד ועל כן עושין שלשת' מעשרון ועושין בהן סימן לדע
איוה דחשונה וחיוה שכייה ואיוו שלישי' כדרך' שהיו עו
עושין ב' ופות שתי' מיין בהן הלשבה שהיו כותבין בהן א
חב' לידע איוו כתרמה ראשונה שממנה לקחין תחלה ה
הכא כמי עושין מצוה ראשונה בחלותה שבעשית ראשונה
הילכך מברכי' על הראשונה המוציא ועל השכייה על אכ
אכילת מצוה ומהשלישית בריכה ואס החל' אחת בחברת'
לא עיכב **תע** ואוכלין כל צרכ' במקו' שמוהג'
לאכול צלי' אכלים וג' מקולם פי' שנס' ראשו על כרעיו ו
וגל' קרבו אסור בכל מקום וכירושלמי קאמר אפי' בשר
עגל ועוף כל דבר שטעון שחיטה אסור כת' אבי העזרי
רחיתי בגי' ארס שאוכלין בשר עוף צלי' בלי' פסח' ואין
חילוק כדאית' בירושלמי ודאי מבטל משהג' בשר הוא במ
במקום שמהג' שלא לאכול צלי' ואס'כו מקום שמהג' שלא

תעו

לאכיל צלי' הוא **תעו** ולאחר גמר כל הסעודה
אוכלין ממנה **תעו** השמורה תחת המפה בא
באחרונה זכר לפסח הנאכל על השבע וי' אכלינו בהיסבה
ולא יברך עליו ויהא זהיר לאוכלו קוד' חצות ויש אומרי'
שצריך לברכו במרו ולטובלו בחרוסת ולאכול אחריו כ
כזית מצוה לבדה ואס' הר' ש' זל' כתב שאין צריך אלא כזית
אחד לבדו ואס' שכת' ולא אכלו עד שנטל ידיו לברך או ש
שאמר הב לן וכברך או אפי' בירך כבר וכזכר קוד' שבי'
בפ' כתב אבי העזרי' שיטול ידיו ויברך המוציא ואכלנו
ואס' לא נזכר עד אחר שצריך בורא פרי הגפן לא יאכל פ
פעם אחרת מפני שהיה צריך לברך בורא פרי הגפן על
בבוס אחר שיברך ברכת המזון שנית וכמנא מרב' בכוסו'
ובבי' האי גוינא כדאי' הם מצות שלנו לסמוך עליהם כי
וכולם שמורית משעת לישא ובעל העיטור כתב שאין צרי'
לחזור כלל ויוצא בכזית שאכל בראשונה אעפ' שאכל דבר
אחר אחריו ואס' הר' ש' זל' הסכים לברא ראשונה והר'
פרץ כתב אעפ' דאמר הב לן וכברך יכול לאכול בלא ברכ'
אעפ' דבעלמא חשיב סילוק שאני הכא כיון דאפיקומן מצ
מצוה דרמיא דחמץ עלן איכ' למימ' אתב' דרחמ' סמכי'
ולא כהיר' לחס' הר' ש' זל' **אעפ'** ואחר אפיקומ'
אין לחבל שום דבר דתב' **אעפ'** אין מפטירין

אחר הפסחא אפיקומן פי' משהתחילו לאכול הפסח לא יע
יעקרו ממקומ' לאכול במקום אחר ואפי' באותו מקום ל'
יחבלו אחריו שום דבר ואפיקומן הוא לבו במקום הפסח
הינכך משהתחילו לאכול לא יעקרו ממקום למקו' ולא י
יאכלו אחריו שום דבר אפי' באותו מקום ואס' לאחר ש
שהתחילו לאכול ישנו כל בני החבורה חסו' בהיסח הדע'
ונחבלי עוד ממנו אפי' באותו מקום דחשיב במקום אחר
אכל אס' ישנו מקצת' אס' לא נשתקעו בשיכ' אלא כתבממו
מעט לא חשיב סילוק ומותר' לחב' עוד ממנו ואפי' אות'
שכתבממו חבל אס' נשתקעו בשיכה חסו' סילו' ולא יחבג
חיות' שיסג' והר' כת' דמקא ביסמ' כולם יש חילוק בין יס
ישנו לבתבממו דכתבממו יאכלו וישנו לא יאכלו חבל יס
ישנו מקצתם אפי' קבע יאכלו וכן כת' הרס' סמו' ואס' זל'
כת' בס' דחשונה **תעט** ואחר כך מחגים
לו כוס שלישי ומבר' עליו ברכ' המזון

ומכרך בפ' ושותהו בהיסבה ולא יברך אחריו לדעת א
חס' הר' ש' זל' ואס' שתהו בלא היסבה צריך לשנות פעם
אחרת בהיסבה ולא ישתה יין בינו ובין כוס רביעי ומצ'
לחזור אחר זימון והכי איתמר במדר' תלמי הקורחים את
ההלל צריך שיהיו ג' שיא' אחד אומר לשכים הורו וכתב
חס' הר' ש' זל' ולא כהג' כן ואס' משום הורו לומר בג' סגי
באשתו ובגיו שהגיעו לחיכו' **תפ** כוס רביעי
גומר עליו את ההלל ומתחיל **תפ** לא לכו בלא
ברכ' וגומ' ואומ' עליו ברכ' השיר ופליגי מאי' צרכ' הש' רב
יהוד' אומ' יהללך וחיות' מלק' מהולל בתושבחו' ר' יוחנ' אומ'
כשמו' כל חי וחיות' ב' שתב' וכת' רב אלפ' דמכהג' כרב יהוד'
ור' שם כתב כיון ד' א' איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר
עבדי' בתרוייהו וחיות' בהל' באי' מל' מהולל בתושבחות
ואומ' בהל' הגדו' נשמו' וחיות' באי' מל' מהולל בתושבחו' ובהל'

במבט המאחרים בבית הכנסת שלא יזיקום המזיקים ו
והחידנה אין צריך דליל שימורים הוא וכו' הגון באשכנז
שאין שליח צבור מקדש בבית הכנסת לפי שאין עני בישראל
שאין לו ד' כוסות ואם כן כל אדם מקדש בביתו

ספח

שחרית נכבשין לבית הכנסת וקורין הזמ
הזמירות של שבת ומתפללין תפלת שחרית
וגומרין את ההלל ומברכין לבמו את ההלל וה' מאיר מ
מרוטכורק לא היה מברך לבמו את ההלל אף בשמירת
אותו אלא לקרוא את ההלל כי היה אומר כשמברך לבמו
זמן יחזר ממנה אות אחת או תיבה אחת הוי ברכה לב
לכמה ואח' הלאש זל היה אומר שאין לרקדק בזה כי לב
גמור הוי פירושו לקרות כמו ותיקן היו גומרין אותו
כי קורין אותה אין מפסיקין בו אלא כדרך שאמרין בקש'
באמצע הפרק שחל בשלום אביו או רבו ומשיב שלום לא
לחדש נכבד שיתן לו שלום ובין הפרקי שחל בשלום אדם
נכבד ומשיב שלום לכל אדם ואם פה באמצע ושהה חשינו
כדי לגמור את כולה אין צריך לחזור לראש אלא למקום
שנשק תבוא בהלל אפי' עשרה קורין ועשרה מתרגמין וס
ושדר קריאתו כתבתי בהלכות ראש חודש ואומ' שליח צבו'
קדיש שלם ומוציאין ב' ספרי' וקורין באח' ה' גברי' בפרט'
בא מן משה עד מחרץ מצי' על גאונתם ויש מתחילין
מן ויתיה היום הזה להם לזכרון ומפני קור' השמי' בפרט'
גבחס ובחדש הראשון עד סוף הפרשה ומפני ביהושע
מן בעת ההיא עד ויהי ה' את יהושע ומחזיר השפנים ל
נח קרין ומתפללין תפלת מוסף ג' ראשונות ואת' בחרתנו
מפני חטאינו וכו' עד משה עבדך באמו' ובחדש הראשון'
בארכנו עשר יום לחדש פסח לה' ובחמשה עשר יום לח
לחדש וכו' והקדבתם עולה אשה לה' פרים בני בקר שנים
ואיל' אח' עד וסמי' תמידין כאלהבתן וב' אחרונות ואין מזב
מזבירין גשם מלאך ואילך וכן פוסקין משה ואיל' מלשון
בברכת השמים ולמעלה בתפלת החול כתיב ד' אש ט

חפז

טעה וש' או הזכ' גשם מלאך ואילך
ספירת העומר ואם טעה בו ערבית
אחר התפלה מתחילין לשפור העומר שזמנו מתחלת ליל
ז' במסן ומופז' וחולק מ' יום חזק השפיר מתחלת הליל'
ואפי' אינו לילה ממש אלא ספק חשיכה יכולין לשפור שם'
לשפור בתחילת הלילה הולך וסופר כל הלילה ומצה על
כל אחד ואחד לשפור לעצמו וצריך לשפור מעומד ולבד'
תחילה וסופר הימים והשבועים כיצד ביום הראשון יצו
עומד ומברך בא' אמה' אקבו' על הפירת העומר היום
יום אחד עד שמיני' ל' ימים ואז יאמר היום ז' ימים ג
שהם שבוע אחד וביום ח' יאמר היום שמינה ימים' שהם
שבוע אחד ויום אחד עד שמיני' ל' ימים ואז יאמר היום י' ימי'
שהם שני שבועות וכן לעולם וכת' אבי העזרי' יש אומרי'
שאין צריך למנו' הימים רק עד שמיני' לשבוע בגו' היום
יום אחד עד שמיני' ל' ימים ואז יאמר היום י' ימים שה'
שבוע אחד אבל מלאך ואילך אין צרי' למנו' ימי' של שבוע
שעבר עם השבוע הבא אלא ביו' ח' יאמר היום שטוב אחד
ויז' אח' ואין צרי' לומר היום ח' ימי' שכל מלאך בשבוע ג
שעבר וכן ביום ט' עד שמיני' ל' ימים ואז יאמר היום יד' ימים ג

שהם שני שבועות וביום טו' היום שני שבועות ויום אחד
וכן לעולם ויש אומרים שאין להזכיר השבועות אלא בכו'
השבוע בגו' ביום ז' יאמר היום ז' ימים שהם שבוע אחד
וביום ח' אינו אומר אלא היום ח' עד שמיני' ל' וכן לעולם
ובאשר כתבתי בן נהגו וכן עיקר וכתב עוד אבי העזרי'
היבא דפתח ואמר בא' אמה' אדעתא דלימא היו ארבע'
שהוא סביר שהם ד' וזכר וסיים בה' והן ה' מי אוליכ' בת'
פתיחה וצו' דפתח אדעת' דלימ' ד' לא נפיק או דילמ' בת'
חתימה אוליכ' וברין חתים וכפיק אי' ממי' חתים הם ד'
ופתח אדעת' דלימא ד' וטעה וסיים בה' מי אוליכ' בתר פ
פתיחה וכפיק או בתר חתימה ולא נפיק ומסתברא דב
דבריו ייהו לא נפיק דבעינן פתיחה וחתימה בא' אש לא
אינו יודיע החשבון ופתח אדעתא דליס' ימים' במו' שימנע
מחזירו וסתק עד שימנע מחזירו וסיים במו' יאמר ד
דפתיחה וחתימה איבא עכ' כתב בעל הלכות גדולות פ
שאם שם לבדך כל הלילה שישפור ביום ואינו נראה לרי'
ואח' הלאש זל כתב שישפור ביום בלא ברכה וכתב בהג'
שאם שכח לברך באחד מן הימים שלא יברך עוד בימים
שלאחריו ורב' סעדיה כתב שאם שכח באחד מן הימים י
יברך בימים שלאחריו חוץ מלילה הראשון שאם שכח ולא
יברך בו שלא יברך עוד ורב' האי' כתב בין כלילה הראשון
בין השאר לילת אש שכח ולא יברך בו יברך בשאר לילת'
וכן כתב הר"י אשור לזכור חרש אף בזמן הזה עד תחיל'
ליל יח' בביתן לא שכל לחם ולא שכל קלי' ול' ס' כחול

תז

יום שני מתפללין כסדר שהתפללו ביום הר
הראשון וקורין בפרשת אומר שור או בשב
עד סוף הענין ומפני קור' כמו ביום הראשון ומפני
במלכים בפסח דאשיהו מוישלח המלך עד ואחריו לא
קם כמוהו יום שלישי שהוא חולו של מועד ערבית שחרית'
ומנחה מתפלל כדרכו ואומר יעלה ויבא בעבודה וחס
לא אומר מחזירין אותו וכן מוזכרו בברכת המזון ואם ל
לא חז' אין מחזירין אותו וביום מתפללי' כד' שמתפללי'
במוסף ביט' אלא שמיני' לעל ידי משה עבדך באומר ח
אומר והקדבתם עולה וגו' עד וסמי' תמידין בהלכותן שא
שאלה לרב' האי' אש' יש לומר בחול המועד בעבוד' ביעלה
ויבא ביום חב פלו' הזה ביום מקר' קדש הזה והשיב אין ר
ראוי לומר כן ואין אומרי' בבבל אלא ביו' חב פלו' הזה ואין
מזכירין יו' מקרא קדש בעבודה אבל במוס' אומ' ותתן לבו
מועדי' לשמח את יו' חב פלו' הזה את יו' חק ויש מקדקי'
ואין אומרין מקרא קדש ואין זה דקדוק ואיני יודע מה
חילול יש בין יעלה ויבא שבעבוד' ובין מוס' ובאשכנז אין
אומרי' מקר' קד' כלל לא ביט' ולא בחול המועד והבי' מסתב'
דמאי' שם' להזכיר מקר' קד' טפי מאישו מלאכא ושאר כל ה
הלכותיו דכיון שהזכיר חב פלו' הכל בכלל כל הימים שלח
חול המועד וסמי' ימי' אחרוני' של יט' קורי' ההל' ואין גומרי'
אותו אלא באש' כתבתי בהלכו' רח' ומוציאין בכל יו' ב' ספרי'
וקורין ב' ה' הראשון חול המועד ג' בפרשת בא אל פרעה
מקד' לי עד סו' אדר' ובשבייה קורא בה רביעי בקרבנות
המוספין בפרשת פנחס ומתחיל והקדבתם עד סוף פ
שיסקא בשני קורין שלשה בפרשת ואלה המשפטים ז

ואם ירצה יגמור הכל בביתו ואחר כך ילך לקדש צבתי
האחרים ויקרש להם ולא יאכל וישתה עמהם וכתב בעל
העיטו מסתברא דלא מצי מברך בורא פרי האדמה אש"ח
ירקו ש"ח שחיו טועם עמהם שלא אמרו אלא בברכת ה
הלחם ש"ח וצריך למיעבר כרב חסדא דמברך בור'
פרי האדמה ולאכול מרור בחזרת ואכיל וכי מטי למרור א
אכיל בלא ברכה ולא נהירא לא"ה ה"אש ז"ל דכיון דתקנת
חכמים היא משו"ה הכיר לתינוקות הוי בברכת משה ויכו'
להוציאם אע"פ שחיו טועם ומה שכת' רב אלפס ומברכי
חינהו ברכת המזון הרי תקנה למדעים ברכת המזון וא
ואם אינן יודעי כת' רב עמרם שאין תקנה להוציא' שאם
נברך להם ברכת המזון תו לא מצי למישתי בביתיה בר
ברכת המזון וכן כתב רב כהן דק שאם אינן יודעין בר
בר ברכת המזון אסור לקדש כי אם בבית אחד ואם קדש ב
בשני בתים הוי מוציא שם שמים לבטלה ולא כ"א למימר א
אע"פ שברך ברכת המזון איכ' עדיין מזה בבית אחד ו
ומברך ברכת המזון דאטו איכ' דבני למיכל תרי זימני
ב'יליא מצי אכיל ובלבד שיאכל בזית מזה באחרונ' וכתב
א"ה ה"אש ז"ל דאפי' אם אינן יודעי ברכת המזון יש תקנה
לחקירתם מלה במלה כקטן שמקרא את ההל' שעובדין חס
אחריו מה שהוא אומר שאין כאן מוציא שם שמים לבטל'
וכן כת' ה"ח' גיאת ואיפשר דאף ברכת המזון יכו' לברך
כדי להוציאם כי היכי דברכת הלחם של מזה מוציאם כ
כיון שהוא חובה הכי מצי ברכת המזון כיון שתקנו ד' ב
כוסות ותקנו אחד מהם על ברכת המזון הוי חובה מצי
כמו שכתבתי בשם א"ה ה"אש ז"ל על טיבול של ירקות

תפא

אמר שבעה שלא אוכל מזה סעודה אסור
לאכול מזה בליל פסח אחר סעודה שלא
אוכל מזה בליל פסח ולקח אוכל מזה בליל פסח

תפז

סדר בדרך קצר לפי שכתבתי הסד' בדיעו'
טובות אסדרנו על דע' א"ה ה"אש ז"ל למע'

ירון הקורא ט' יתן לפי כל אחד ואחד כוס של רביעית
אנשים ופז' וטף ויקדש מיד קודם בטילה יקו' יין קידור'
ומן ואם הוא שבת אומר תחלה ויכלו ואם הוא מוצאי ש"כ
אומ' יק' ה' יין קידוש בר הבדלה ומן וישתה רביעית או
דונ' בהיסבת שמאל ולא יברך אחריו ויכול לשתות בין
כוס ראשון לפני חפ' כמה פעמים ואם לא היסב בריך ל
לשתות פעם אחת בהיסבה והיסבת ימין ופירקין לא הוי
היסבה ואם חשבה צריכה היסבה אכל לא אשה שאינה
חשבה וכן אכל אכיו צריך היסבה ותלמיד אכל רבו אין
צריך היסבה חפ' אינו רבו מוטהק אלא אכ' יתן לו רש'
ושמש צריך חסבה ויביאו לפניו קערה שיש בה שלש מצ'
סדורות זו על זו ומרור ושאר ירקות ושכ' תבשילין זריע
של טלה וביצה בין אם פסח בשבת או בחול ונוטל ידיו ו
ומברך על בטילת ידים ולוקח פחות מכזית משא' ירקו'
ויברך עליו בורא פרי האדמה וטוב בחומץ אכל לא בח
בחמים ואינו מברך אחריו בורא בפסות רבו ובצנע מצ'
אמנעית מן השלשה לשנים ונותן חצי' ליוחד מן המסות'
למזמרה ומשים אותה תחת המפה לאפיקומן וחציה הש
השני ישים בין שתי השלמו' ויגביה ואמר הא' לחמא עביא

וכו' עד מה כשתבה ואין צריך להסיר ממנו השני תבשילי'
ומסיר הקערה מן השלחן כאלו כבר אכלו ומזוג כוס ב'
ומחזיר הקערה לפניו ואומ' מה נשתב' וכשיגיע למז' זו
יגביהה וכן למרו' ולא יגביה התבשיל כשיגיע לפס' שהיו
אבותינו אוכלין וכשיגיע עד לפיכך יגביה כוסו ויאחזנו
בירו עד סוף גאל ישראל וקורא ההלל עד למעיינו מים ו
ואינו מבר' לפניו ואומ' ב"א' אלה אשר גאלנו וגא' וחות'
ב"א' גאל ישראל ושות' כוס שני בהיסב' ואינו מבר' לא לפניו
ולא לאחריו וכוט' ידיו ומברך על בטיל' ידי' ויקח הקערה
שיש בה המצ' ב' השלמו' והפרוס' כיניה' וישים ידו עניהם
ויברך המוציא ולא יבצע ויברך על אכיל' מזה ויבצע מן
השלמו' העליונ' ומן הפרוס' כאח' כזית מכל אחת ויאכלם
יחד בהיסב' ואם אכל בלא היסבה צרי' לאכול פעם אחרת
ואם אינו יכול לאוכלם ביחד יאכלתחל' של המוצי' ואחכ'
של אכיל' מזה ויקח כזית ממרור ויטבלו כולו בתוך הח
החרוס' ולא ישהנו בתוכו ויברך עליו על אכילת מרור ו
איל קלו קיכחו'ו אירולו בלעו ולא יברך בורא פרי הא
האדמה ויאכלנו בלא היסבה ואם לא היה לו שאר ירקות
אלא מרור בטיבול ראשון מברך עליו בורא פרי האדמ'
ועל אכילת מרור ואוכל ובטיבול השני טובלו בחרוסתו
ואוכל בלא ברכה ולקח כזית ממצה השלישית ובדרכו ב
בכזית ממרור וטובלו בחרוסתו ואוכל בלא ברכה זכר ל
למקדש כהלל ויש מצריכין היסב' גם לזאת וגו' סעודתו ו
ואוכל ושותה כמה שירצ' ואוכל באחרונ' כז' מאפיקומי'
בהיסבה וקידש חצ' ואחריו לא יאכל ולא ישתה יין וזלתי
הכוסו' שהם חובה ואם שכח מלאוכלו עד שנטל ידיו לב
לברך או שאמר הכל ונברך יטול ידיו ויברך המוציא
ויאכלנו אכל אם נזכר עד שברך ברכת המזון וברך ב
בפ' לא יאכל פעם אחרת ויטול ידיו אם הוא רגיל במי'
אחרונ' ולא יברך עליהם וידיח כוס של ברכה בפנים ו
וישטפו בחוץ וימלאנו ויאחזנו בימין ויברך יושב בלא

היסב' ואומ' יעלה ויבא בבוכה ירושלם ואם שכחו דינו מ
מפורש למע' בהלכו סעוד' ויבר' בפה' וישת' בהיסבה ולא
יבר' אחריו ואם ישת' בלא היסב' צרי' לשת' פע' אחר' ולא
ישתה בין כוס זה לרביעי יין ומתחיל לא לכו בלא ברכה ו
וגו' ההלל ואומ' יהללך ואינו חות' אלא עד עול' חתה חלנו
ואומ' ה"לל הגדו' וכשנ' וחות' מלך מהולל בתישכחו' ושות'
בהיסב' בלא ברכה ומבר' לאחריו על הגפ' ואם שתאו בלא
היסב' ישתה פע' אחר' בהיסב' וצרי' לברך לפניו ואחכ' לא
ישת' אלא מי' ואם ירצ' לשת' כוס חמישי לא יחתו' ביהללו'
אח' ההלל ושות' בלא ברכ' לפניו ולאחריו ואומ' הלל הגדול'
וכשנ' וחות' ושותה כוס חמישי בלא ברכ' ולאחריו יברך

תפז

סדר היו' תביל' הלילה בב' ימי' הראשונ' ערב'
שחר' ומנח' אומ' ב' ראשונ' ב' אחרונ' וקדוש'
היו' באמצ' את' בחרתנו וכו' ותת' לנו ה' אלרינו את יו' ה'
חב המצ' הזה ומן ויירותימו יעלה ויבא והשיאנו וחותם
מקד' ישראל והזמני' ואם חל בשב' מזה' גם של שב' ואומ' את
יו' המכל' הזה ואת יו' חב המצ' ה' וחות' מקד' השב' וישר'
והזמנים כתב בעל העיטור על שם רבינו כיסים שטחל
בשבת אין אומרים ברכה מעין שבע שבתקנה

לכצור ברמון באחד ולדרוך כל עטביו ולגחון חרבה כי
 ביחד וחשו חכמים שאם היו מתירי ביט' היה קוצר כל ש
 שיהיו וכו' כל ברמון דורך כל עטביו וימנעו משמח' יט'
 וכן נזרה אחרו שפעמים שתעלה במצודתו דגים הרבה
 ובירושלמי מסמיק להו כולהו אקראי ויש דבר' שהחמירו
 בו ביט' יותר מבעבת כטון באיסור מוקצה לרב אלפס דא
 דעבד' דקיימא לן בעבת כר' שמעון ביום טוב פסק כר' יה
 יהודה לפי שהוא קל והחמירו בו כרי שלא יבואו ללול בו
 וכן כתב בשאלות וכן פסק הר"ם במזל' חבל בעל הב' ורס'
 ור' ור' פוסקי' כר' שמעון בין בעבת בין ביט' אלף שר' ה
 היה מחלק לומ' שאין הלכה כר' שמעון חלף במוקצה חבל
 בטול הלכה כר' יהודה וכן ר"ח פסק כר' שמעון אף ביט' א'
 חלף במוקצה מחמת איסור וכולר פ"א כר' יהודה בין טוב
 ואם שששין שני ימים כל מה שאסר' בראש'
תצו אסור גם בעני ומכדין עליו למי שזלזל בו ו
 וז"ל הוא צדק מדרבנן אין מחמירין עליו לדרותו אלא מ
 חל' קין אותו ולעבין מתבאר הוא שחלק שני מן הראשון
 כחש' יתבאר בעני' וכן להחול' העין אעפ' שאסור בראש'
 על ידי גוי אלא חכ' יש בו סכנה בעני מותר אפי' על ידי
 ישראל אעפ' שאין בו סכנה וכיום טוב שני של ראש השנה
 אסור חס' על ידי גוי או שיש בו סכנה והכני מסדר ה
 הוכחנו על סדר תיקון המאכל בידה זימון ושחיט' והפס'
 ומליחת העור והלבי' ולקייחת הכשר ועצ' הראוין להסק'
 ותיקון החם והתבטיל וסדר הפת מדידת הקמח והרקקה
 ולשה' והפרשת חלה ותיקון הפת ואפייתו והיסק התגור
 ומאירי אובל כפס' ואיסור ביטול לכלבים ולבנים וכיצה ש
 שאלה ביום טוב וכבני הפתילה והדלקתה וגוי המביא
 דורין לישראל ומה משלחין ביט' והיתר קטייה מן החנוכי
 ועין ההוצאה וטלמל ומת ביט' ועירובי תבטילין וחצרות
תצו אין צדין דגים מן הכיבירי ביט' ואין כותבי'
 לפרהם מזונות ואם פתם אחת המים בכב'
 בהמיה וכיצה מערב יום טוב מותר לקח ממנה דגים
 כ"א דהו להו כיצדין ועומדין ואפי' ספק צידה אסור כב'
 כגון מצודות חיה דגים ועופות שהיו פרושות מערב יו'
 טוב ולמחר מוצא בהם אסורין אלא אב' ידוע שניצודו מ
 ובעוד יום אווין ותרנגולין שכתבית מותר לצודן ואין צר
 צריכין זימון ושאר כל חיה ועל כל שמחוסרי' צד' שצרי'
 לזימון הוצא מצודה וכצדו אסור לצודן וליתן לפגיהם מזו
 נונות וכל שאין מחוסרין צד' מותר לצוד וליתן לפגיה'
 מזונות איל' וצ' שקכנו ספרד' וילדו בו עפרים ועדין ה
 הם קטנים שאין צריכין צד' מותרין הלא זימון ודווקא ב
 ספרד' הסמוך לעיר בתוך ע' חמה דרעתי' עילתה אכל
 אם אינו סמוך לעיר לא היה אפי' זימון אין מועיל לה כי
 כיון שמחוסרת צד' יוכי טובך ומני עליה וצדרי' אקכנו
 בטפוחים אסור לצודם הילכך אין מועיל להם זימון והוא
 בגדולי' חבל בקטני' מותר לצוד' אכל זימון צריכי' וכיצ' הו'
 הזימון אומ' זה וזה אב' כוטל' למח' ואי' צרי' לבעבע' זימון ש
 שחורי' ומח' לבג' או איפב' או ב' ומצ' בפשיט' שאסורי' אכל'
 אפי' זימ' שחורי' ולבג' ומצ' שחורי' במקל לבג' ולבג' במקל

שחורי' אפי' יס' ב' ומצ' ב' מותר' בערך הקן ומוצ' לבג'
 הקן ולא בתוכו אסורין ואם אין סם קן אחר מותר' ובג'
 שאינו שורח דליכ' למיתלי דאיתו בעלמ' אלא מדת' מעט
 מעט וכיון שאינו שורח חס' חס' יס' קן בת' יס' אלא שאפשר
 לו לדרו' משם ולכאן אם חיינו עומד להדיא בענין שיוכל
 לראותו חלף עומ' בת' קרן זימית מותר' שאינו מדרה משם
 לכאן כיון שאינו יכול לרחות קנו בכל פעם השוחט בהמה
 ביט' כרי' שלא יבדוק עד שיפשיט' שאם ימצ' טרפה לא יהא
 רשאי להפשיט' ובענין טלמל הכשר לרב אלפס שפסק ב'
 במוקצ' כר' יהודה ביט' אסור ולר' שט"ס כר' שמעון שרי
 ובענין מכירתה לבוי' כרחה שמות' כר' שהתירו מכירתה
 לישראל שלא יסקול ולא יזכיר שנס' ככנס' דמיס' ואם אינו
 מחמיר יקח ממנו משכנ' שאם לא כן לא ישתמו' וזאת לחי'
 לחימנוצי' משמח' יט' כרחה יט' כר' כר' שר' לפר' הר'
 הדורסין **תצו** חין מראי' סב' לחס' ביט' לרחותו
 חס' הוא ראו' לשח' אלא יראנו לעצמו
 וישאילו לאחר' ויכול להוליד סב' והבהו' חבל טבח לשח'
 חפ' גדי קטן שצרי' להוליכו על כתפו או טבח ילד חבל ס'
 סב' ובהמ' ואי' שוחט' את המדבריות ולא משקי' אותן יס'
 השקאה של צר' שחיט' שדרך להסק' הסהמ' קודם שחיטה
 כרי' להפריד בין העור ובין הכשר חבל שאר השקפה שרי
 להסקותה ומדבריות היינו שרועו' חוץ לתחום וחיל' באות
 ללון בתוך התחום ודווקא לר' יהודה אב' מין דפס' במוקצ'
 אפי' ביט' כר' שמעון שרי' אם הובאו לתו' התחום שלא לצדו
 מיהו בעל העיטול כת' דאקולר' שמעון אסירי' כיון דבחדל
 לישכא קח' בגמר' דר' שמעון מודי' בהו דבברונגות יצמו
 ובמוק' דמו חזלינן לחומרא' אכל' בהג' כת' מוקצ' הו' דרבנ'
 וזימון ראוב' תרי' לטכני' חזלינן בה לקולא ושרי' לר' שמעון ו
 ולזה השב' אפי' הלאש זל' עבב' שכולר' ביט' מותר' לשוחטו ח'
 אם חס' עומד' לאכילה חבל' חס' עומד' לגדל ולדות אסור
 לר' יהודה והא דשרי' דווקא דקיימ' לן בגיית' שכלו לו הדסין
 דאי' לחי' הכי אסור עד ליל יום ח' ובג' שהפריש על' בגי'
 קדקד' שיש' מכלל' ריסוק אכרי' ואם כולר' בשב' כתב' דר' ח'
 חפרי' שאסור ביט' של אחריו משום הכנה ובעל העיני'
 כת' שמות' וכן כת' אפי' הלאש זל' דלח' שייך הכנה בלדת'
 העבב' בהמה מסוככת שירח' שח' תמות' והוא חבל' שגר'
 ואין צריך לה אסור' לשוחט' חלף אפי' יש שהות ביום לאכול
 כזית ממנה מבעוד יום ואפי' אין שהות ביום לבדקה ולי'
 ולתתה יכול לאכול בלא בדיקה ואם שחט' בשדה לח' יב'
 יביאנה לעיר במטה או במוט' בדרך ששוחט בחול חלף י'
 יביאנה בידו אברים אברים עוף שפרד' שצריך שהיה
 מצת' לעת' ובדיק' אחר שחיט' משום חשש טרפות יכול לש'
 לשוחטו ביט' ולא חיישי' שמח' ימצ' טרפה אעפ' דאיתליד
 ביה רעיתא כבוד בזמן הזה שאסור' לשוחטו בלא זימון ח'
 חס' יכול לראותו ביט' אם יש בו מום לשוחטו עליו אפי' אם
 עבר ורא' ומצאו שיש בו מום ח' יכול' לשוחטו חבל' חס'
 כולר' במומו ועפ' וקראהו כשחט על פיו ואם רחוק המום
 מערב' יט' ורא' שהו' מו' שר' לישח' עליו יכול לחקור עליו
 ביט' אם כפ' בו המו' מאיליו ומתירו שכל' מו' של' כפ' בו מעט
 אפי' אחרי' ברמון לו כבונ' אינו חשו' מו' לישח' עליו בצינה

יחלם כהן תלגה את עמי עד לא תבטל גדי בחלב אמו וזה
והרביעי כמו אתמול וכן בכל ימי חול המועד בשלישי קו
קורין בליל כי תשא מפלג לך עד לא תבטל גדי בחלב א
חמו בלילי פירש' בהעלותך מוידבר ה' אל משה עד ול
ולאזרח הארץ בחמישי שהוא שביעי של פסח והוא יום
טוב סדר התפלה כבשני ימים הראשונים אלף שרוב עמר'
בת שבתפלת מוסף מוסיף על הפסוקים של והקרבתם ו
וביום השביעי מקרא קדש וגו' ואין נוהגין בן ומקדשין
בלי' על היין ואין אף זמן וקורין ה' בפרש' בשלח מריש פ
סדרא עד רופאך ומפטי' קורא והקרבתם כמו בחול המ
המועד ומפטי' במחול מוידבר דוד עד סוף השירה ב
ביט' השם קדש' בפרש' ראה כל הכבוד עד סוף סדרא
ואם חל בשבת משה' עשר תעשר ומפטי' קורא כמו
אתמול ומפטי' בלילי עור היום במב לעמוד עד טהלי
ורוני שבת שחל בחול המועד ערבית שחרית ומנחה מ
מתפלל כדרכו של שבת ואומ' הזכרה ברצה ובמוסף מת
מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומ' קדושת היום ב
באמצע וחזרתם באניהם וקורין' בפרש' כי תשא מראה
אפה אומ' אלי עד בחלב אמו ומפטי' קורא והקרבתם ו
ומפטי' ביחזקל מן היתה עלי עד סוף העבין והכי אמר
רב האי שיעתי מפי חכמים כי פחיתת המיתים עתידה
להיות בביתן וכחצת נג ומנג בתשרי ומשום הכי בביס'
מפטי' העצמות היבשות ובתשרי ביום בא גוג וסימן
הפרשיות משך תורא קדש בכספא פסל במדברא שלח ב
בוכרא פי' משכו שור או כשב קדש לי כל בכור אש כסף
תלגה פסל לך במדבר סיני ויהי בשלח כל הכבוד וזה לא
ישתנה אלף בשחל פסח ביום ה' כי בשחל ביום ו' או ביו'
ראשון אין שבת בחול המועד וכשיבא ביום ג' יבא שבת
ביום ה' שמימנו פסל אלף בשיבא ביום ה' אז קורין ביום
אב' משך תורא וביום ג' שהוא שבת קורא ראה אתה או
חומר אלי שהוא פסל וביום אב' ג' קורין קדש בכספא

במדברא כסדר שהן כתובין בתורה שאין הראוי לקדושתם
לעולם כסדר שכתובין בתורה אלף שקורין שור או כשב
בזכי לפי שיש בו ענין הפסח ובט' יום וגו' ופרש' בשלח
בשביעי לפי שאין עברו הים ובאחר הימים קורין כסדר
שכתובים בתורה שבת שח' להיות ב'ט' קור' במנח' כסדר
חות' שבע **תעב** במוצאי יט' בין במוצאי יט'
לחול בין במוצאי יט' לחול המועד
מתפללין ערב' כמו במוצאי שבת ומטבילי' על הכוס כד
כדרך שמטבילי' במוצאי שבת אלף שאין מטבילי' לח' על' הכ'
ולא על הכזמי' יט' שחל להיות במוצאי שבת בין י' ראשו'
של יט' בין יום שני אומ' ותדיעמו שאומר אתה בחירתנו
עד עלינו קראת ותדיעמו ה' אלרינו משפטי דקדק וכו'
עד והקדשת את עמך ישראל בקדושתך ותתן לנו ה' אל
אלרינו וכו' **תעב** מהגין באשכנו וצרפתל
להתעבות **תעב** ב' וה' ושמ' אח' הפה' והחב
וממחיני' עד שיעטור כל חדש כסין ותעשרי ואז מתעבין
לפי שאין רוצי' להתעבות במים ותעשרי ושמוכו אותם על
מקרא דאיוב ויהי כי הקישו ימי המסת' וגו' אולי חטאו

בג' וגו' ובשבת שימי המועד הם ימי משת' ושמחה אולי
חטאו ועושין אותן כמו תעב' צב' לקרו' ויחל **תעב**
נוהג' בכל המקומות שלא ליש' אשה בין פסח
לעצ' והטעם שלא להרבו' בשמחה שבאותו זמן מתו תלמידי
ד' עקיב' וכת' הר"י ביאת דווק' כי שואין שהוא עיקר שמח'
אבל לאדם ולקדש שפי' דמי וכישואי' מי מי שקפץ וכנס
אין עונשי' אותנו אב' אש' כל לעשו' בתחל' אי מורי' לו לעשו'
כך וכוה' הדור הגאופי' ויש מקומות שנהגו שלא להסתפר
יש מקומות מל' ג' בעומר ואילך שאומרי' שאז פסקו מל'
מלמדות מצאתי כת' מנהג שלא לעשו' מלח' מפסח ועד
עצ' משקיע' החמ' עד שחר' משו' תלמידי ד' עקיב' שמתו
סמוך לשקיע' החמ' ונקברו אח' שקיע' החמ' והיו העם ב
בטלן ממלח' על כן בזרו שלא לעשו' שמח' ביכתי' ונהגו
הנשי' שלא לעשו' מלח' משתק' החמ' ועוד שאכנסופרי'
העומר אח' שקיע' החמ' וכת' שבע שבת' תמימות' תהייל
מלשון שבו ולשון שמו' ש' שבת' וכת' וספרת לך שבע
שבת' שנים מכאן שהספיר' בצד' מה שנת השמטה אהור
במלח' אף'אומ' ספיר' העומ' דהיינו לאח' שקיע' החמ' אס'
במלח' **תעב** ביום חמישי' לספירת העומר ה
הוא חב' שבעות וסדר התפלה כמו ב
ביט' של פסח אלף שאז את יום חב' השבעות הזה זמן מת'
תורתנו ובמוסף מזכיר קרבנו המושפי' וכו' והביריס
וכו' עד וסבי תמידין בהלכתן וגומדין ההלל ומוציאין ב'
ספרים וקורין ביום ראשו' ה' בפרש' וישמע יתרו מבחד'
השלישי עד סוף סדרא ומפטי' במדברא דיחזקאל ומסי'
בפס' ותשאכי רוח ביום השבי' קורין בפרשת כל הכבוד
עד סוף סדרא ומפטי' קורא כמו אתמול מפטי' בחבקק'
מן וה' בהיכל קדשו עד למנצח בגנינותי וכוהגין בכל ה
המקומות לומר במוסף אחר חזרת התפלה אזהר' העשומ'
על מנין המצו' וכל מקו' ומקו' לפי מהגו' **תעב**

הלכות יום טוב

בחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש בין הערבי' פסח
לה' וגמ' ובחמשה עשר יום לחדש הזה חב' המצו' ונימ' כל
מלאכת עבוד' לא תעשו וכן באמ' בשביעי של ובראשון ו
ושמיני של חב' ובעצרת וראש השנה הילכך כל מלאכה ה
האסורה בשבת אסורה ביט' חוץ ממלאכת אוכל נפש דב
דכתי' אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם ותתן
אין בין יום טוב לשבת אלף אוכל נפש בלבד שמועד ביט'
חוץ מהוצאה והבערה שמתוך שהותרו לצור' אוכל נפש
הותרו נמי שלא לצור' ובלבד שיהא בהן צור' קצת כאשר
יתבאר בעה' וכן מכשירי אוכל נפש כיון שצרי' לתיקון ה
האוכל' ס מות' לעשותן ביט' וכבו' שאי איפשר לעשותן מ
מאתמול אבל אש' היה איפשר לו לעשות מאתמול אסור
לעשו' ביט' אבל שא' כל המלאכות אסורו' ביט' ולקיי' עליה'
וקציר' וטחיכה וצירה וסחיסה אעפי' שהן אוכל נפש אש'
אסורם חבמי' ופר' הטעם לפי שאדם רגיל לקצור שדהו

אפי' מן הקדשין אין מביאין עלי קנים ועלי גפני אפילו
כנסם מאתמול חשיכי כמפוזרי מפני שהר' אפי' אפי' אפי'
הניח עליהם כלי מאתמול שלא יפוזר הרוח וכשמלק' בחז'
עני' כדי לשר' לא יעש' מהם צבור אלא יביא מעט וישרו'
ויחזור ויביא מעט וישרוף עני' שכשרו מן האילן ב'ט' אפי'
מסיקין בהן ואם נשרו לת' התב' יתב' בדין התב' בעז'
אור שהוא עץ שמחתין בו החם וכשר' ב'ט' אין מסיקי' בו
ל' יהודה מפני שהוא סכר כלי שקדים ואגוזים שחלקן
מערכ' יט' מסיקי' בקליפת' ואם חלקן ב'ט' אין מסיקים ב'
בהם ל' יהוד' אפי' להסיק ב'ט' שני של ראש השנ' הלפיד' י'
שכבו ב'ט' ראש' וכן בגל' יט' שאחר השבת אסור להסיק
באות' שכבו בגל' אלא אפי' ירבה עליהם עצים אחרים וי'
ויטנם ברוכ' ובלבד שלא יגע בהן עד אחר שיתבטלו ב'
ברו' ובש' יט' מותר **תקב** אין מביאין האש לא
מן העצי ולא מן האבנים ולא מן ה
העץ ומן המים כגון שמתבין מים בזוככית וזה כגד'
השמש והכבד' מל' בה ואין עושין פחמין ואין נפחין
במטח מפני שדומה למלאכת אומן אלא בשפיר' בת' א'
ח' ראש' ול' במטח קטן של בעל הבית שרי דלא דמי ל'
למלאכת אומן ולא בפחמין ולא לצורפי זהב ומיהו להקל
מולא אשכחן היתר' אלא בשפיר' מכלל דכל מטח אסור
בשעו' האש ונות' עליה הקדרה צריך לזהר בשידור ה'
העצי' ובמתינת הקדרה עליהן שלא יהא דומה לבג' ראש'
רב יהוד' מדורתא מלמעלה למטה שרי' ממטה למעלה א'
אסיר וכן פוריא וכן חביתא פירו' בשעו' מדר' גדולה
עושין ד' שורות של עני' כעין ד' דופני התבה ומתב' על
עליהם עני' וזהא קאמר שלא יעשה הדפנות תחלה אלא
אחר יאחו העליונים בידו ואחר יעשה הדפנו' תחתיהם
שלא יחש' דרך צדן מדורה העשויה מעני' דקים מותר ל'
להסיר מהם כל זמן שלא אחז בהן האור וכן הקדרה כש'
בשפתן אותה לא יביא אפי' תחלה ויתן אותה עליהם
אלא יאזנה באויר ויתן האבני' תחתיה וכן כ' בשעו' ל'
אית' ומביחין אחת על גבי פתים וחלש' ביניה יאחו הע'
העליונה בידו ויתן האחרות תחתיה וכן פיריא בשעו' צ'
להעמיד המט' אחוז הקדש' למעל' ומכ' הרגלי' תחת ה'
אבל לא יתן הרגלים והקדשים עליהן ודוחק' כשהדפנות
מחוברו כגון דופני התבה הא' לאו הכי שרי דאין עשיית
אהל ערבי כזה אסור בלא עשיית מחיצות ועל כן אין צ'
צריך לזהר בשמשי' השלחן ואחר כך הרגלים דכיון
שאין לו מחיצות אין לחוש וכן חבית בשעו' להטותה
על אבנים מטי' אותה תחלה ואחר כך נותבין אבני' ת'
תחתיה או בשעו' ד' חביות זו על זו אחת על גבי שתי'
יאחו העליונה בידו מסדר התחתונות תחלה אפי' אבני'
של בית הכסא מותר לצדן ד' פ' דכ' זה דלא כהלכת'
דקיימ' לן כ' שמעו דבדר' שאי' מתבין אפי' פ' מות'
דחש' שפי' מתבין שרי' מכ' למח' שעו' כ' ד' פ' ד' כ'
התוספת' של אסורו אפי' הא' ב'ט' שרי' לאוי' שלמט' אפי'
אם אינו צריך לאויר מותר על כן מותר להניח עפר מ'
מכאן ואחד מכאן ואחד על גביהן כיון שאינו צרי' לאוי'
שלמט' אין שומכין הקדר' בבקע' עץ לחה דכיון שהיא

לחה ואינה ראויה להסקה אסור לטלטלה לצורך שום דבר
אבל יבשה שראוי להסקה מותרת לבל דבר אין מבעלין ב'
בקדר' של חרס חדשות אלא אפי' הרתיחן תחל' מערה יט'
מפני שהבישו הראשו' מחזקן והוא גמר תקול'
תקב אסור לבשל ב'ט' אלא בדרך צורך חיוס א'
אבל מ'ט' לחבירו או מ'ט' לשבת אסור א'
אבל ממטאה אשה הקדרה מכשאר אעפ' שאינה צריכה אל'
לחתיכה אחת מפני שהתבטל מיתקן מ'ט' כשיש הרבה ב'
בקדרה ויש' אומדן ראשי' המרה בפי' שהיא רוצה אותה לב'
לצורך מחר שהוא מ'ט' ויש' אומדן ונראה שהוא מותר
כיון דטעם ההיתר מפני התוספות גורם טעם בתבטל'
אפי' אפי' פיר' בפירו' כמי מות' כת' בע' העשול דמזק' קוד'
אפילו יכולה להרבו' בבישול אבל לאחר תבטל' אפי' יכולה
לבשל ולו' אפי' ממנו בזית דאין ל' העצמה גדולה מזו
וכן נחתים יכול לחמם חבית מלח אעפ' שאינה צריכה חלה
לקיתון אחד **תקד** תבלין אפי' שלבלין בידוכין כ'
בדרך לרב' אלפס אפי' במדוך של אפי' חלה
חוז מן המלח שצריך שיכני' שיטה קצת ומיהו אפי' לטחול'
הפלגל בריחים קטנים שלהם וכן כת' הר"ם במזל' אבל ל'
לדעת התוספות גם שלבלין ותבלין צריכין הטיה אפי' יור'
מערכ' יט' במה קדרות רוצה לבשל ואם אינו יודע שרי'
ושום וחדל ושלח' אפי' אפי' יודע מערכ' יט' שרי' לפי ש'
סנפצמים בזית' אפי' שוחקין אותם מערכ' יט' מותר להולך
תבלין ומדוך אבל הקדרה או הקדרה אפילו אין כותשין
הריפות וכיוצא בזה במכתש גדולה אבל בקטנה שרי'
ובאחר' דאפי' למיח' שיכתשו בגדולה ויאמרו בקטנה
עשינו אסור אפי' בקטנה וכיון שאין שיעור מפורש מה צ'
פקרא גדולה או קטנה כהן להחמיר לאסור בגל' אסור ל'
למדוך תבלין כדי ליתנם בקדרה ולבחתום מותר כדי ש'
שלא יקריח תבטל' **תקה** קדרה שיש בה או
אובלי' מותר לחלוב **תקה** הבהמה לתבכה
ל' אפי' שאסור ליכס מן הבהמה ב'ט' אלא אפי' אפי' מ'
מטעם חס' לא יכס אפי' הכי מותר לחלוב לתוך הקדרה
אבל אם אין בה אובל' אסור וד' אסור אפי' כשיש בה אובל'
אין מודדין קמח ב'ט' כדי לגש' אל' יפחות
אז יוסיף מעט על המדה ויש' מתיר' בפי'
מפני שצריך לרקדק במדירה שלא יפחות משיעור חלה
ושלא יוסיף משום חשש חימוץ ורב' אלפס אומר וכן כת'
הר"ם במזל' ואין מרקדין הקמח כתחיל' ב'ט' אפי' על ידי
שימי' אבל אם רקדו מאתמול וכפל' בו צדור או קיסם ור'
ורוצה לרקדו פעם שנית מותר אפי' בלא שיכני' לא כפל' בו
דבר' אלא שרוצה לרקדו שנית כדי שיהא הפת' כזה צריך
סימי' קצת כגון על גבי שלחן אבל אין צריך שיכני' גדול ל'
לרקד אחריו המטה הלש' עיסה ב'ט' יכול להפריש ממל'
חלה ולחליכה לבדן וכן מתנות כהונה יכו' להוליכ' לבד'
אפי' הורמו מאמס' ועיסה שנילושה מערכ' יט' באר' יבשה'
לבולי' עלמא אסור להפריש ממנה חלה ב'ט' אבל בחוצה
לארץ דקיימא לן אכל והולך ואחר כך מפרי' רק' שיטל'
ממנה מעט יותר מן החלה פסק ר"ח שיכול להפרי' וד' יק'
ל'

חזיה של גי וחצי של ישראל יכולין לשחטה ביום טוב ו
 ואפי' יגלה שנים יכול לשחוט שתיקה כתר הדם במו"ל
 השוחט שמה ביום טוב מותר לתלוש הצמר לעשות מקו'
 לבשין וכלכל שלל ייזכו ממקומו אלף ישראל צמר מסוכך
 שם בשאר צמר הצואר אבל בעוף לא ימרט הכוזה והרמ
 צם התיר למרוט אף המצה ור' שבק בדברי הרם במו"ל
 אלף שהוסף אף בתלישת הצמר לחורו אלף אפי' אינו מת
 מתבטן בתלוש אבל צמתבין אסור ולזה הסכי' אף הרמ"ם
 ז"ל מותר לשחוט להתחלה חיה ועו' ביום טוב לרית' אפי' יש
 לו דקר בעוף ועפר תיחוח בעצמן שאין צריך לחפר' ולא לב
 לבתו וכפ' אפי' המצין עפר מאתמו"ל אבל לר"ף לא יסח
 ישחוט לפתול' אלף חכ"ם לו עפר מוכן מאתמו"ל ואם ש
 שחט כפ' י"ג לו דקר בעוף ועפר תיחוח יכול לבשות בו
 אפי' כידה שחט מקרב יום טוב יכולין לשחוט ולבשות
 בו הוסק ביום טוב כפ' אפי' ואסור אף לו שמעון אלף
 אפי' הוסק ערין חס שראוי לצלית בו ביצה ואם שחט כפ' כפ' כפ'
 מותר לבשות אפי' אינו ראוי לצלות בו חכמים עפר הרב
 לביתו לצורך גבתי והוא כנוס במקום אחד מותר לבשות
 בו דכל זמן שהיה צורך דעתו עליו לבל מה שיצת' מכבים
 חרס מלף קיפתו עפר לבית בשתם ועושה כל צרכו ולא
 חזירי שהיה בטל אגב קרקע הבית והוא שיחד לו קרן זר'
 ומיירי שהיה תיחוח שחינו צריך לא בתישה ולא חפירה
 וז' היה חסר אלף זימון אלף חס הכבים מלף קיפתו לצור'
 גבתי לא רבין שהיה מועט בטל כיו' אין שוחטו אותה ביו'
 ט"ב רבין שהיה ספק בהמה אסור לבשותו מספק הילכ'
 אסור לשחטו ואם שחטו אין מכשין את דמו אפי' אם יש לו
 לו עפר מוכן שהיה שחטו אין את דמו יאמר ודאי חיה
 הוא ויבא להתיר חלבו ולערב' אפי' רישומו כיבר יבסנו ש
 שחט בהמה וחיה וכתבנו בו דמם זה בזה אפי' יכול לבס
 לבשותו בדקיר' אחת שאינו צריך להרבות בשביל דם הם
 הבהמה יבסמו דמם לאו לא יבסמו ואפי' דקירה אחת אפי'
 אסור לעשות ולבשות בה והרם במו"ל כתב אפי' יש לו עפר
 מוכן ואפי' כירה יבסמו בדקיר' אחת וברחה אפי' יכול לב
 לבשותו בדקירה אחת ביון ששחט כבר מותר אפי' אין לו
 עפר מוכן רק שיהיה לו דקר בעוף ועפר תיחוח ואם יש
 לו עפר מוכן יכול לבשותו אפי' בהרבה דקירות ששחט
 צמר מערב יום טוב ולא כפ' דמו לא יבסמו ביום טוב

תצט

אין מרגלי ביום טוב פ' שמפטיטין העו'
 העור שלם כדי לעשות ממנו כאר כתב
 בהג' אסור למלוג גדי ואם רוצה למולגו כדי לאכול עורו
 מפני שיש בו טורח יותר בהפשוט שרי בהמה שנשחטה ב
 ביום טוב מותר להגביה עורה וליתנו במקום דריסת הר'
 הרגלי אפי' שאין צמר עליו כלל מותר למלוג עליו בשאר
 מליחה מועטת בדרך שמו"ל ללג' אפי' דרמי קצת לעי
 לעיבד מותר להערים למלוג כאן מעט וכאן מעט ער
 ש' מלח את כולו אלף אפי' כשחטה מערב יום טוב אסור א
 אין מלח' החלבי ולא מהפב' בהן אפי' לטוחן על גבי י
 יתרות אפי' שנשחטה ביו' ואם רצה למלוג בשאר עליהם
 בחיור בתוך ידו בעבין שאינו מוגע בהן יש מתירין כיון

שאין כאן הוכחה שיעשה בשביל החלבי שיש לתלו' ששחט'
 הצמר הוא עושה ויש אופרי' מלח שרי אלף למלוג על ג
 גבי העור מכלל דעל גבי החלבי אסור בכל עכ"ן משום ד
 דבמליח' מועטת סגי להו ואפי' במליחה בצלי הוי בהו כע
 צביט' והכי מסתבר עלי' שהו דף עב וכבר וכי' הוא אלף
 שחטתו לאסור לכתום בו הריפות מותר לטלטלו לצורך
 גופו לקצב עליו בשאר ולאחר שקצב עליו אסור לטלטלו וד
 מיוון' מחמה לצל אלף לצורך גופו ולצורך מקומו מותר ו
 ור' כת' אפי' לצור' גופו ולצור' מקומו כמי אסור ול' הסכ'
 א' הרמ"ם ז"ל

תק

אין קניין צמר מהטבח בפ'
 שחטתו לו תן לי בשלע אפי' ב
 בשמים וכן לא יאמר לו הרני שותף עמך בשלע אלף מחלק
 להם שליטות או רביעיות כפי החלקים שדרך לחלק בעי
 בלח פיסוק דמים ומכיל שתי בהמות ויאמר זו כזו ולמח'
 שמיין הנשחטת וכפי מה ששנה כך יפרע לו אסור לשקול
 בשאר ואפי' ליתנו בכף מאכס לשומרו מן העבדים אסור
 אפי' היא תה' ייה במקום שרגלין לשקול בה מפני שגדחה
 כשקול ואסור לשקול מכה ככד מכה חו במ"ס כגו' שבות'
 מים בבלי ונותן בו החתיכה ולפי מה ששולין המים יודע
 כמה בחתיכה ומותר לשקול בידו שליקח החתיכה בידו ו
 משער כמה יש בה ושכח אומן אפי' זה כמי אסור כתב הרמ'
 סכ' גבאורה כדאף דכל זה לא איירי אלף בלוקח מן הטב
 חו בשמי שותפין שחולקי' ביניהן אבל לשקול בביתו לידע
 כמה יבשל מותר ומיהו גבי מדירת קמח משמע דאפי' לו
 בביתו כמי אסור אין בית יד בבשר פ' לנזקכו לתלות בו
 ודוק' כפ' אלף ביד מותר ולבשות בו שייך מותר אפי' לו
 בשמי מולגין הראש והרגלים ברותחין כדי להסיר השער
 ומזהבין אותן בחור אלף אין טופלן בידן בשיד ולא בח
 בחרסית ולא בהדמה דמיחוי כענינו ואין גוזזין אותן ב
 במשפרי' שגדחה כעושה לצורך השער מותר למנוח הרב

תקא

חתיכות ביחד אפי' שאינו צרי' אלף אחת
 אין מבקעין עצים מן הקורות שעומדין
 לבשין אפי' לו שמעון ולא מה קורה שנשברה ביט' לו יהוד'
 אלף לו שמעון מותר אפי' היא רעועה וקרוב הוה שחט
 ואם אינה רעועה אפי' לו שמעון מותר ואם נשברה מערב
 יט' מבקעין ממכה ובשהו"א מבקע לא יבקע אלף בקופין
 ובשר הקצר של חלל לא בצד הרחב שיש שתי פיות אחד ק
 קצר ואחד רחב והרחב דומה למלחכת אומן ובקדרום א
 אפי' בצד הקצר אסור וכן לא במגל ולא במגירה ובשפרה
 המצת אפי' גס בקופין לפי שאין בקיפין מהו קופין ול'
 התיר אלף בשכין ואפי' בקופע בקופין לא שרי חלל בקו
 בקירה גדולה דאי אפי' לחדקה בלח בקופע אלף עצים
 של חסקה גדולין קצת וראוין להסך בלח בקופע לא יבקע'
 כלל כיון שאפי' לחדקה בלח בקופע אלף לשכרם שרי י
 יראה משפטי' שמותר אלף מלשון אפי' הרמ"ם ז"ל ירא' דאפי'
 לשכרם ביד כמי אסור וטוב להחמיר אין מביאין עצים א
 חלף מן המטכסין שברפ"ף השמוך לעיר בתוך ע' אמה
 וד' טפחים ואפי' אין לו פיתחת או שיש לו פיתחת אפי' לו
 בסוף התחום אלף מן השדה אפי' מכונסים או מחזירין

ולחמם מים לרחוץ רגליו אבל לא כל גופו ולרחוץ כל גופו
במים שהוחמו מערב יט כת ר' יקב בשם גאון שמות ור' י
אמר ולזה השכים את זל אדם מותר לטבול ב'ט' מעוממית
אבל אסור להטביל כלים חדשים או טמאים לטהרם אין
עושין מונמר פי שמופר מיני בעמים על הגחלי בין אם
מכוין להריח בין אם מכוין לבמר הבית או הכלים אבל
אם עושה כדי לית ריח טוב בפירות למתקן לאכילה מו
מותר לא שם את מפורן על גבי חרס או על גבי גחלת
של עץ **תקוב** אין מבטלין לאורך גוי ב'ט'
הילכך אפי' להזמינו אסור שם יר
ירבה בטבילו ודווקא להזמינו דכיון שדנו לבדו חיישינ'
שם ירבה בטבילו אבל לעבדו ושפחתו בביתו וכן השלי'
השלוח לו מות להאכילם עמו ולא חיישינ' שם ירבה ב
בטבילם כתיב הרים במזל אבל אם בא הגוי מאלו אוכל ע
עמו שטבר הכיפשו ואינו נראה ראע' שטבר הכיפשו
חכתי איבא למיחש שם ירבה בטבילו אם הוא חשוב ור
וראוי לבק אלף צריך שיאמר לו אם יספיק לך בזה שם
שהבנו לעצמינו הוא ואכול אנשי המלך שמוטל על כ
העיר לאפית להם אסור לאפית להם ב'ט' אפי' אם אינן
מקפידין אם יאכל הישראל ממנה שהוא חופה ובה' התיר
אם אינן מקפידין וכן כת' הרמב"ם ב' חיל שנתנו קמח
שלהם לישראל לאפית להם אם אינן מקפידין שהישראל א
אוכל ממנו מותר לאפית להם ואינן כן לפי גירסת הגמרא
שלא וכשם שאסור לבטל לצורך גוים כך אסור לבטל לצ
לצורך כלבים ודווקא כישול ואפייה אבל לטלטל מזומת ו
ולית' לגביה' מותר אפי' בטב' ואפי' העזרי והד' הלוי כתבו
שמות לבטל לצורך כלבים ולא כהיר' לא' הראש זל'
תקין כיצד שמלמה בשל ויט' אסור ליגע בו ו
וכפ' שלא לאוכלה ואפי' ספק מלמה ב'ט'
אז בחול אסור ואפי' נתעברה באלף כולן אסורות ואפי'
העזרי אסור אפי' התבט' שנעשה בספק ביצת שמלמה ב
ב'ט' וכן כת' הר"ם מרנוטבורק ולפי מה שפי' ר"ת דהא דא
דאמר' דבר שיש לו מתירין לא בטלי דווקא בשהוא בעין
אבל טעמו בטל בעשים הייה כראה שתבטיל מות' כיון שלא
נתבטין לבטלה מותר לכפות עליה כלי שלא תעבר וכלל'
שלא יגע בה וב'ט' שני מותרת בשמי ימים טובים של גל
גלויות אבל בשמי ימים טובים של ראש השנה או משבת
ליום טוב של אחריו או מ'ט' שלפני השבת לשבת אסורה
בשמי ביצה שיצאה רובה מערב יט' וחזרה ויצאה ב'ט' מ
מותרת דחשיב לידה משיצא רובה הילכ' אפי' בדיק בקיב'
של תרכגולת מערב יט' סמוך לחשכה ולא מצא בה בצים
ולמחר השכים ומצא בה בצים מותרות שתרנגולת אינה
יולדת בגילה וב'ט' מותרת מותרת ילדה אעפ' שברק אתמול ו
ולא מצא בה אנו תולין סמאיתמול יצא רובה וחזרה וכג'
דאיבא זכ' בהדה ואפי' עד ס' בתי וכלבד שלא יפסי' בה'
שאין בו גזר שאז אינה יולד' בגילה אב' אי' ליכא זכר נח
בהדה לא שאז יולדת בגילה ואם לא בדיק מערב יט' אפי'
אי' ליכא זכר בהדה שריא דתליין דמאיתמול היתה שם ד
דחף בלא זכר רובן יולדות כול הילכך מותר ליקח בצים

מן הגוי בגיל ראשון של יט' דתליין מערב יט' ילדה וכן כל
בגיל שני בשמי יט' של גלויות אבל לא בגיל שני של ראש ה
השנה דאיתמו מאיתמו הוה השוח' תרכגולת וצ"ז בה צ"ז
גמירות מותרות ואפי' ב'ט' שלאחר השב' אפרוח גמולד ב
ב'ט' יש מתירין והגאונים אסרינן וגם ר' יקב אסור ואם כו
כולד בשב' כת' אחי ה' יחיאל זל' שאסור ב'ט' שלאחריו מ
משום שבה דודאי שייך ביה הכנה דבעודו בקליפתו לא
היה ראוי לבג' **תקיד** אסור לבג' הדליק
ב'ט' אפי' רוחה את ביתו שפסוק או
לכבות הבקעת בין אם מכבה מפני שחם עליה שלא תשר'
בין אם מכבה כדי שלא תתעשן הקדרה ודווקא בשאיפס'
לו להצילה מעישון בלא כבוי כגו' שסירכ' מאש זה ויתבג'
על אש אחר אבל אם אין לו אש אחר' ואם לא יכבד' תתעש'
הקדרה מותר לבטלה כדי שלא תתעש' הקדרה אסור לב
לכבות את הכר אפי' אם צריך לכבותו כדי לשמש מטתו
ואפי' להטותו כדי להתרחק השמן מן הפתילה אסור דא'
זה חשיב כבוי ואסור ליקח פתיל' מכר הדולק אפי' לית'
בגר אחר שהרי מיד בשמוצי' מכבה אותה ומאי' כפוקא
מינה כשדליקנה אחר כך כר של שיעור שרופה להדליק
ב'ט' וחם עליו שלא יסדק כולו יכול לית' סביביו דבר המ
המוכח מלישרף בענין שיכבה בשמי' שם דגרס כבוי מו
מותר כר שכבה מותר' לחתו' ראש הפתילה כדי שיהא נוח
לידלק ולא חשיב תיקול' מכא' ודווקא שרופה לחול' ולהדליקו
כו' בגילה אבל בגיל שני של ראש השנה וכן בגיל יט' של ח
אחר השבת אסור להדליק שירי פתילה שכבה בראשון ש
שבתה שכבה בראשון הוכחו להדליק בו פגם שבת והוה
ליה מכין משבת ל'ט' ואסור אם לא שהדליק וככבה מער'
שבת כר שלבטלה פי' שאינו צרי' לו אסור להדליקו אבל של
בית הכנסת לא חשי' של בטלה ומותר להדליקו וכת' ר' אב'
הראש זל' בתשובה שמותר להדליקו ביום הראשון בערב
לצורך ליל שני ואפי' ב'ט' שמי בערב ואין בזה משום אין
יט' מכין לחול שמיד בהדלקתו יש מצוה לאותה שעה שב
פכבל שעה אפי' ביום יש מצוה בהדלקת מדות ב'ט' אין
מתבין כר על גבי חילן מערב יט' דחיישינ' שם יבא לה
להשתמש בחילן' אן' פוחתין הכר פי' כר של חרס בעודו ר
רך כמו בצים של יוצר ממעבין אותו ביד לעשות לו בית
קבול אסור לעשותו ב'ט' משום דמתקן מכא' אין חותבין
הפתילה לשמים אבל בפי' שתי כרו' סנותן שתי ראשיה ב
בפי' שתי כירות וצריך להדליק שניהן ומדליקה באמצע
מתיר ר' יקב אבל אם אין צריך להדליק שניהם אלא שיעוש'
כדי לחותמה לשמים לא ואח' הראש זל' היה חופך בה לה
להחמיר אף בפי' שתי כרו' וצריך לשניהם ואין גורלין או
אותה ולא מהבהבין אותה פי' להחריכה כדי שתהא כוח'
להדליק אבל אם היתה גדולה כבר אלא שאינה קשה כל
צרכה יכול למעבה בידו כדי להקשותה ויכול לעשותה ב
באמן ומותר להסיר הפחם שבראש הכר כשהוא דולק וא
ואפי' בגלי אעפ' שמטל לארץ וכבה והלמכס זל' אסור ב
בגלי ולא כהיר' לא' הראש זל' **תקמו** אפי' יט'
סהטא ודוק לישראל ב'ט' אם

ובן רש"י פסקו שאין להפריש ורבינו חיים כתבם רש"י
דאש"י מה שאוכל ומשייר החלה הוא בכלל אין מנביהין ת
תרומות ומעשרות וכו' דאיכא פלוגתא דרבנן תנא טוב
שלא להפריש אלא אוכל ומשייר וכאפירש החלה ב"ט לא
ישרפינה מיד אלא כיחכה עד הלילה וב"ט של פס' שאסור
להניח משום חימוץ כתבתי בהלכות פסח מה יעשה בת
מות' לעשות פת עטה ב"ט פ' פתין גדולי' ולא חיישינן שח
שמיתוך כך יבא לאפות יותר ממה שצריך היה לו קמח או
עיסה בשותפו עם הגוי אסור לאש' ב"ט
אופין בטורי' ולא חיישינן לטירחא ובלבד
שלא תהא חדשה דחיישינן שמה תפחת וימנע משמחת
יט' ומחמין חמין שאכילי' אעפ' שעצם שנשדו מן הרקל
ב"ט או בשבת שלפניו אסור להסיק' אם נשדו בת' התנב'
מדינה עליהם עצי' מוכבי' ומבטלן כיון דקליש לאיסוריה'
מות' לבטל איסור דרבב' ובלב' שלא יגע בהן עד שיתבטלו
ברוב ואחי' ה' יחיאל ז"ל כת' שאם נפלו בתבואה בשבת או
אסור להסיקן ב"ט שלאחריו אש' על ידי בטול ברוב ולא
דמי' לנשדו ב"ט דבההיא ליכא אלא איסור דרבב' בדידה
שמה יעל' ויתגש אב' הכ' שנשדו בשב' אסורי' מדאוריית'
ב"ט משום הכנה ובאיסור דאוריית' אין מבטלינן איסור
אסור ליקח עץ מבי' העצים לחת' בו האש בתבואה דהוה
ליה מתקן מכא' תבואה שסבל לתוכו מטיח הטויט אם איש
לאפות וללגות בו בלא גריפה אסור לגרשו אבל מותר
להשכיב האש והאפר שבו כדי שיהא חלק ולא יגע בשבת
אבל אם צריך לגרשו אש' אם איפשר לאפות וללגלג בו
בלא גריפה ואימ' גרשו אלא כדי ליפות הפת והצלי' שלא
יגע בו הטויט ויחד' שרי' ודיוק' בתמרי' שלה' שהיו מדבקי'
הפת סביבה ואין צריכין לגופן אלא מהטויט שנופ' לתוכו
אבל בתבואה' שלבו שמבבין הגחלים בגריפתן אם איפשר
לאפות בלא גריפה מותר תבואה וכלים חדשים הרי הן כ
ככל הכלים הכיטלינן בחצר אבל אין סכין אותה בשמן ולא
טחין אותה במטלית ולא מפיגין אותה בצוק כדי לחזק או
חבל היסק ראשו מותר אעפ' שהוא חדש שאימ' נבמר ליה
להתחזק עד שיפיגו ואם צרי' להפיגו כדי לאש' בו כגו'
שהוסק יותר מדאי יכול להפיגו בצוק ולכך היה אומד
ה' מאיר מרטנבורג שמוותר לשדו' במי' המכבד' שמכבדי'
בו התבואה אעפ' שמכבה מות' לאש' תבואה מלא פת אעפ'
שאין צריך אלא פת אחד ופ' רש"י דיוק' להם שתבאריה' היו
קטנים והיו מדבקין הפת בדפמתייהן ומת' שהוא מלא
אין מקום לחמומו להתפשט והפת כאש יפה אבל בתמרי' אין
שלבו אין לאפות יותר ממה שצריך אסור לבבל טיט לטול
בו פי התבואה אב' יכול ליקח מהטויט שעל שפת חסדר לט
לטוח בו ובלבד שיחדו לכך מערב יט' שיצין אותו ואפר
מותר לרש"י לבבל ולטוח בו ולר"י אסור אלא אב' כת' עליו
מים מאתמול ור"ת פ' דאפר במי' אסור לבבל ופי' הוא א
בב' מותר פי' להכניחו על פי התבואה כדי שיטמו' חומה א
אבל עפר אסור להניח עליו
הרעפים כדי ללג עליהן
זה הן מתחזקין והיה ליה כמתקן מלא ולא שוכרין תמל

תקח

אין מלגבין

ולא חותכין הכייר ללגות בו עלי' ולא פוצעין הקנה ללגות
בו מליח אבל פוצעין האגוזי' במטלית ולא חיישינן שמה
יקרע מכאירי אוכל כפש' שאי איש
לעשות מערב יט' דוחין יט' כגו' גריפ'
תבואה ושפור שפסדו חודו ב"ט בענין שאין ראוי ללגות
בו מותר לתקנו אבל אם נתעקס קצת ועדיין ראוי ללג'
בו אסור לתקנו ואש' אם יכול לתקנו בידו בלא בלי שכי'
שפסדיה ב"ט מותר לחדרה במשחות של עץ או על גבי
חברתה ומורין לעשות כן אבל במשחות של חבץ אעפ' ש
שמות' לחדר בו אין מורי' לעשות כן אבל להעבי' שמנוניות
אף בבל אבן מורין לעשות כן ואם כפגמ' מערב יט' אסור
והדומים ז"ל כתב אש' על גבי עץ הלכה ואין מורין כן ו
ועל גבי משחות של חבץ אין משחזין בלל ואש' הקדוש זל
כת' בספרא הראשונה כפגמה מערב יט' אסור לחדרה ב
במשחות ואם לא כפגמה מערב יט' אלא עמדה פי' התח
התחילה קצת להתקלקל ואיכה חותכת יפה אם יכול לחת
לחת' בה על ידי דחק יכול להשחיה ב"ט ופי' רב אלפס
אגב ריחיא או דיקולא אבל לא במשחות ובעל העיטור כ
כת' אש' במשחות והכי משתבד אבל אם אימ' יכול לחת'
בה אש' על ידי הדח' אסור להשחיה דהוה ליה מתקן מלא
מוללין מליט' ומפרכין קטניות ב"ט ומכס'
מעט מעט ואוכל אש' בקבוק ותמחוי אבל

תקי

לא בגפה וכברה הבורר קטניות ב"ט או שאר דבר אם יש
טורח בבירית האוכל יותר מפסולת כגון שהאוכ' מרוב'
בורר כדרכו לזרוק הפסולת ואם טורח יותר בבירית
הפסולת כגון שהוא דק נוטל האוכל ממיח הפסול' ודוחק
בשהאוכל מרובה על הפסולת כבמותו ומשכחת לה בא
באכל מרובה ואש' הכי יש טורח יותר בבירית הפסולת
כגון שהוא דק בדפ' ש' אבל אם כמע' הפסולת מרובה א
אסור אש' לנטול שהאוכל בטל ברוב ומא' לזים ובטלי'
שנשדו גרידין מעורבין בקליפתן אעפ' שהפסולת מר
מרובה על האוכל מותרין דלא מיקרי פסולת מרובה כיון
דאזרחייהו טהרי' והוא כח שומר לפריקלא דמי' לעצמו
וקליפין כיון שנשדו לגמרי מן האוכל אין מסככי' החרד'
במשכחת שלג ואין ממתקין אותי בבחלת של עץ אב' בשל
מתכת מותר אין תולין המסככות ב"ט להכ' בה שומרי' הית'
תלויה ועומדת מותר ליתן בה שומרי' להכ' מערי' ותולת
אותה ליתן בה רמונים וכמותן בה שומרים ובלבד שית' בה
רמונים תחלה אין עושין גביכה ב"ט ואין גיזוין הירק ב
במשפריס שרגילי' לחותכם בהן מן המחובר ומתקבי' את
הקורנים והעכבי' אעפ' שמות' לטרוח לתק' צרכי' סעודה
ב"ט מא' מה שאיפשר לשמות מדרך חול יעשה הילבך ה
המביא כדי יין ממקום למקום לא יביא' בשל וקופה לתת
לתוכה ד' או ה' כדים ביחד אלא יביא' לבדו או בידו אח'
אחד או שנים שנים דמוכח שלצורך יט' מביאים וכן כל
כיוצא בזה ישנה מדרך חול אש' אין בשינוי קלות המש'
ואם אי' איפשר לו לשכנ' כגון שזימן הרבה אורחים וצרי'
למחר ולהביא לפניהם יעשה כדרכו

תקיא

מותר לעשות מדורה להתחמם כגד'

סחא מוכן סעמל להסקה חבל לא בעני' שהן מוקצין והא
 דאיכא לאוקומי כד' שמעון וסיפא בארזי ואשוחי דמור
 בה' ר' שמעון כיון שגומדין לבין חוי מוקצה מחמת חו
 חסרון כים ואיכ' ממי לאוקומי כד' יהודה ובבל מיני ענה
 ורישא איירי בתבא סריא דאית ביה קוצי ואיכא דאזית
 חלא להסקה וזה תלמי בשינוי דעות הפוסקי' בענין מוקצ'
 העושה סוכה בעצרת לכל אסור ליטול ממנה עצים ב"ט
 אפי' היתה רעועה ונפלה ור' שמעון מתי' ברעועה ונפלה
 ואם לאחר שתקנה ברפנותיה ובסככה סמך לה עוד חב
 חבילות ולא חברים שמה או שזרק עוד יותר על הסכך מ
 מותר ליטול לבולי עלמא ואם התנה ליטול ממנה ב"ט ו
 ונפלה מותר אף לתקן אפי' מעיקר סככה חבל בסוכת ה
 החב לא מהני תמאה בית שאינו טוח בטיט חלא לבין מ
 מסורדים זה על זה והוא מלא פירות ונפחת ב"ט מותר
 ליקח מהם במקום הפחת ולא אמרי' מוקצ' הן כיון שאי
 בפחיתת חלא אסור דרבנן לא אסח דעתיה מיניהו אב
 חבל אם היה במו' במו' אפי' ר' שמעון מורה שאסור
 ליטול ממקום הפחת **תקין** כעין מנ' של
 מחוברין בקרקע אל' עץ וסוג' אותו צליל וכפדוזה לפתחו מסלק הדל ונותנו
 לפי' החנות ומסדר עליו צורות רובלן למוכרן מותר
 להלקו ולהחזירו חבל אם יש לו כיוצא בזה בבית מותר ל
 להלקו ואסור להחזירו והא דשרי בחניות דיוק' כשיש לו
 ציר באמצע פי' באמצע הדופן יש ציר ויש לר' שם בליט'
 כגדו שתיחבין אותו בציר ואינו נראה כל כך בטובה א
 אפי' יש לו ציר למעלה ולמטה אפי' בחניות אסור ואם
 אין לו ציר כלל אפי' בבית כמי מותר חותמות סככלים כ
 כגון סירה תבה ומגדל שהכסוי קשור בהן בחבל יכול לה
 להחזירו או לחותמו בבין או להחזירו קליעתו וכתב אל'
 הר"ש ז"ל דיוק' כגון קשירת חבל וכיוצא בו חבל פותחת
 של עץ או של מתכת אסור להפקיע ולשכך דבכלי כמי ש
 שייך בבין וסתירה גמור' וכפד' המטות קטן בת' וסככ'
 וכפד' פותחת של כלים כחלקו בו: ה"ל אליבד' ממין
 מתיר וה"ל שמעון אסור ומיהו על ידי גוי יש להקל עכ'
 ואל קרקע כגון דלת של בו שקשור בו בחבל יכול להחזירו
 דלאו של קיימ' הוא שהרי עומד לחזיר חבל לא מפקיע ו
 וחותר משום דהוי סותר אובלי בהמה אין בהן משום ת
 תיקון בלי הילכך מותר לקטוע קש או מבן לחצות בו פי
 שינוי אפי' בחכ' אפי' קים' שאינו אובלי שה"ל אפי' ליטול
 כל קטיו' ולחצות בו שינוי אסור מותר לטלטל עצי בצמח'
 כדי להריח בהן וקומי'ן ומוללין להריח בהן אפי' אם הן ק
 קטין קמטים שגומי'ן הנשים בבתי זרועותיהן וטבתי שו
 פוקיהן אסור לעשותן משום תיקון מנ' **תקב**
 רבן גמליאל אומר מותר לכבד ב"ט בין
 המטות במקום שאכלו משו' פרורין חבל בארז חבית א
 אסור וטב' אפי' בין המטות אסור ורבנן פליגי עליה וא
 מחזירין הכל והלכתא כותיהו ומיהו ר"ח ור"ף פסקו דא
 דאפי' טב' מותר לכבד בכל מקום כמו שמותר לרבן
 והתוספות אסדין לבד ולזה הסכים אל' הר"ש ז"ל

תקבא מי שיש לו פירות בראש הגב וראה מ
 מעד שטא יכול לשלשל למט' דרך אר
 ארובה שגבג שיורדין למט' בחבל חבל לא יטרח להורידן
 לא בסולם ולא במדרגה ולא בחלונות שבמעקה אפילו לה
 להפילם דרך שם ולא ישיטם מגב לגב ואפי' להורידם בא
 בארובה לא התירו חלא ד' או ה' קופצת אפי' לא וטב'
 אסור מותר לכסות פירות או כדי יין או לבגים מפני ח
 הדלק שלא ירד עליהם לרשי דיוק' ביום טו' ולר' ז"ל אפי'
 בשבת טב' כלי תחת הדלק אעפ' שאינו ראוי לשתייה
 ואפי' בטב' ואם נתמלא כולו שופכו וחזר ונטתו

תקבב אין האומא יוצא במקלו ולא הירועה
 בתרמילו ואין יוצאין בכסא אחד אב
 אנשים ואחד הנשים פי' שיושב בכסא וכושאין אותו בו ו
 ואם רבים צריכין לו ואינו יכול לילך שם בענין אחר מותר
 וטב' שלא יכתף פי' שלא ישים כל אחד ידו על כתף ח
 חבירו והכסא על זרועותיהם ואי איכא בעיתות' שירא
 לילך בלא כיתוף מותר אף על ידי כיתוף מי שכתונו
 גדי שוקיו יכול לילך במקל אין פרה יוצאה ברצוע' שכן
 קרניה ואין מכהיגין אותה במקל
תקבג מקרדין הבהמה ב"ט אעפ' ששיני

המגדרת קטנות ועושה חבורה שרי כיון שאינו מכוין
 להך וכפ' קרע' ששיניה גדולות ואינו עושה חבורה ופי'
 רבי' יצח' שמגדרות שלהן היו בענין שאין השער נתלם א
 חבל סלמו שגדליה השער נתלם הוה פסיק רישיה והכל א
 אסור אין מילדין הבהמה ב"ט חבל מקעדן אותה שאומח
 בולד כדי שלא יפול לארץ ונפח לו בחוטמו ונותן לו רד
 לת' פיו הבהמה טהורה שרחקה ולדה מותר לזלף מן סלי
 שלייתה עליה וליתן מלח אגרוף מלח ברחמ' כדי שתרח'
 עליו ואסור לעשות כן לגמלאה

תקכד אין עולין על גבי אילן ב"ט ולא רוכב'
 על גבי בהמה ולא שטין על פני המים ולא מספקי' להכל
 כף על הידך ולא מטפחין להכות כף על כף לא בחמתו
 ולא דרך שוחח ולא מקרדי' ולא דכין לר'ת' היכא דאיכא
 דעדיף מיכיה חבל או ליכא דעדיף מיכיה שרי ולר' א
 אסור ככל עמין ולזה הסכים אל' הר"ש ז"ל ולא מקדשין ל
 לר'ת' דיוק' כשיש לו אשה ובגים ולר' אסור בכל עמין ולר'
 הסכים אל' הר"ש ז"ל ולא מיבמין ולא מגרשין ולא חולצי'
 ולא מקדש' ולא מחמרין ולא מפרשין תרומות ומעשרות
 אפי' ליתבם לבהן בו ביום ודיוק' דטביל מאתמול אב' טב'
 ביביום כגון שלש עיסה מותר להפריש ממכ' חלה וכל'
 אם עשאן בין שוגגין בין מזידין בין מוטעין מה שעשה ע
 עשו

תקכח הלואית יט' פליגי טה רבא
 רב יוסף רבה אומר מותר ליתב' ליתב'
 דין ורב יוסף אומר לא כיתבה ליתב' בדין יש פוסקי' כד'
 יוסף ורב אלפס פסק כרבה וכן דע' התוספות בת' הר"ש
 בן זל גבאי דדקה גובין מן החצרו' ב"ט חבל לא יכריזו כ
 כדרך שמכריזין בחול חלא גובין בצנעא וכותבין לתוך מ
 חיקם ומחלקין לכל שבו' ושכוכה בפגי עצמה

תקכו מת המוטל לקוברו אם הוא ביום טוב
 ראשון יתעסקו בו עממין אפי' מת ביום

במינו במחזור או מחזור צידה אסור לאוכלו בו ביום ואפי' לטלטלו ולערב אסורין בבדי שיעשו לפרטי' בשני ימי ימים טובים של גלויות מותר מיד בליל יום טוב שני בבדי שיעשו ומיהו גם אם הובא ביל' שני צרי' להמתין במוצאי יום טוב בבדי שיעשו אבל בשני ימים טובים של ראש ת' השנה או ביום טוב של אחר השבת או שלפניו צרי' להמתין במוצאי יום טוב וטבת בבדי שיעשו ופי' כדי שיעשו כדי התלשטה והצידה לבד ואין צרי' להמתין כדי הכאה לכאן וקוד' בבדי שיעשו אסורין לכל אף למי של' הובאו בשבילי ואפי' אם ספק אם בלקטו היום או לאו אסורין אבל אם כיבר נתן של' בלקטו היום מותרין מיד אם היו בתוך ה' התחום ולר' אפי' בשני ימים של גלו' אסורין עד מוצאי יום טוב שני כדי שיעשו ופי' כדי שיעשו כדי שיוכלו להבי' ממין זה ממקום הקרוב הכמא ממנו סמוך לעיר ודווקא לאותו שהובא בשבילו אבל לאחרים מותרין מיד בלילה ו ואפי' אותו שהובא בשבילו אם הגי' תלשן לערכו ושוכה ה' ה' אין לו מותרין מיד בלילה וכן דבר הכיבוד מאליו או פ' פירות שנסרו מאליו אסורין בו ביום ובליה מותרין מ' מיד ואם חל' יט' ביום חמישי ושישי והובאו ביום הראשון כ' כ' בעל העיטור שאסורין עד מוצאי שבת בבדי שיעשו וכן כ' כ' וה' מפר' התירם בליל שבת בבדי שיעשו ולזה הסכים א"ל הראשון ו' דבר שאינו במחזור ו ואינו מחוסר צידה אם בא מתוך התחום מותר לכל ואם בא מחוץ לתחום אסור לאוכלו למי שהובאו בשבילו אבל מותר לטלטלו ואחרים מותרים אף לאוכלו ולערב צריך להמתין מי שהובאו בשבילו כדי שיעשו לרב חלפה וכן כ' כת' בעל התרומות ולר' אין צרי' לזה הסכים א"ל הראשון ו' ואם הוא ספק אם בא מחוץ לתחום אם לאו לר' מ' מותר ולר' ב' הגאונים אסור וכת' הרשב"א שאף לר' ב' הגאונים אין לאסור א"ל בגוי שאין שריו עמו בעיר דא"ל למיחש שמה מחוץ לתחום הביאם אבל בגוי הערני עמו כ' בעיר אין לחוש מספק ודבר שאין במינו במחזור שהובא לישראל ב"ט ראשון של ראש השנה מותר בשני אעפ' שקדושה אחת הן שאין עליו איסור הכנה ולא דבר התלוי בקדושה שכאמר קדושה אחת הן אלא משום קבא שמה יאמר ו' להביא ור' א"ל קבא אותו בראשון וכן משבת ליום טוב מותר לטלטל ב"ט דורון בין מכו' של תבשיל' הראוי לאכילה או בהמה חיה ועוף בין חיים בין שחוטים יינות שמנים וסלתות וקטניות ור' אף מתיר אף בתבואה וה' מ' ו' אסור ולזה הסכים א"ל הראשון ו' וכשנולד לא יעשה שורה לשלוח בשלש' ב' אד' ביחד משום דאנושא מילתא וב' מיני' ב' גברי מבעי' ולא אפשיט' וה' מ' ו' מתיר משלחן כלים בין תפורין בין שאין תפורין שאף הם ראויים לישען עליה ואפי' אם יש בהם כלאים אם הם קטין שראויין להציע תחתיו ובלבד שלא יהא בשרו נוגע בה' ואפי' תפילי' משלחי' אעפ' שאיב' ראוי במוע' ראוי בחו' דכ' דכ' שראוי בחו' משלחים אותו ביום טוב **תקו** מותר למחר לחנוכי' ישראל ת' ב' א' אבחים או לרועה הרגיל אכלו ת' ג' או טלה ולטבח ת' לי כתף או ירך ולמחרת ת'

לי כבד ולחנוכי' ת' לי ה' ב' צי' רמוני' וכל כימא בזה ובלבד שלא יזכיר לו שם מדה למחר לו ת' לי קב או קב' ולא סכום דמים למחר אטול כך וכך ואטלם לך דינר ולא סכום מכין למחר כך וכך יש לך בידי ת' לי כך וכך ויהיה לך בידי כך וכך והכי מילי חנוכי' ישראל אבל חנוכי' גוי אסור ליקח ממנו דבר שבתיו מחובר שמה בלקט היום ולא דבר שמחוסר צידה שמה כיצדו היו' ול' א' ב' צי' שמה בלר' היום אבל דבר שאינו במחזור אפי' הובא היום ח' חוץ לתחום שרי וכן קמח שנטחן היום שרי כיון שרובם גוים אדעת' דגוים טחני' ליה ומשום מוקצה ל' דחטין מ' חוץ לתחום בין השמשות ולעשות מהן קליפות ור' יא' כ' כתב א"ל הראשון ו' בתשובה לא התירו לקנות ב"ט אלא בדרך שפר' בגמ' הולך אדם אצל חנוכי' וכו' אבל ישראל שאומר לגוי מערב י' טוב שתקנה לי יוכים למחר לא י' יפה עשה אבל אם עשה כבר מותר לאכול ממנו אפי' בו ביום ובלבד שלא יהו מפריחין ולא יהו אסורין משום מ' מוקצה אבל אם רגיל בכך אסור לאכול מהם אפי' קנה כ' כבר דאין זה חשוב דיעבד כיון שרגיל בכך מותר למחר מלא לי כלי זה אפי' הוא מיוחד למדה ובלבד שלא יזכיר לו שם מדה למחר ת' לי מדה פלוגי והר"ם במח' אסור כ' בבלי המיוחד למדה ולא כהירא לא' הראשון ו' לא ימרוך אדם שעורים ויתן לפניו בהמתו אבל קודר הוא קב או ק' קביים ונותן לפניה ופר' קודר נוקב נקב בבדי עצמו וממלא שלא בדרך מדה ור' פי' קודר משער' לפי' אומר דעתו **תקו** כל הנאפה שיש בה קצת צור' אפי' אינה לערבו אלא לצורך מ' מצוה בבן קטן למולו וספר תורה לקרות בו וללמד לנאפה בו מותר וכשם שמותר להוציא כך מותר להחזירו וכן אם צריך לילך לבית הכנסת או לעייל לשמחת יט' ואינו יכול להניח קט' בבית יחידי יכול להוציאו עמו וכן מפת' שסגר בג' האוכלין שירא להניחו בבית יכול להוליכו עמו וכת' ר' שמואל דרומ' להוליכו בידי אב' ברעוה בדרך חול' לא ואין כראה לחלק דלא מיחזי' כל כך עובר' דחול' מה שהוא תלוי ברעוה וכן כל צרכי תבשיל' יכו' להוציא כדי להתקטט בו ביל' טו' א"ל דכ' שאין בו צורך אכילה ולא צורך תבשיל' בבן מעתה שסוגר בו הכלים וביוצא בו ש' שאין בו צורך כלל אסור להוציא ב"ט וכל דבר שאסור לו לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ב"ט לקח עין שאינו מיוחד לו לשפוד וכלה בו בשר אסור לטלטלו אחר כך שאינו כלי' אלא שומטו ומכחו בקרן זוית כדי שלא יזקקו בו אפי' ח' עליו בשר כלל מותר לטלטל השולם משוכך לשוכך אפי' ב' ברשות הרבים והכי מילי סולם קטן כגון של שוכך אכלג גדול כגון עלייה אסור לטלטלו ואפי' בבית מותר להוציא גרף של רעי' לאשפה ואסור להחזירו חל' אם בן יתן לתוכו מים ואפי' רעי' בלא גרף מותר להוציאו אעפ' שאסור להבי' לביתו דבר שעתיד לימאם כדי להוציאו לבשימאם מותר לקצוץ ישיבתו אכלו כדי להוציאו לבשימאם בהמ' שהי' מסוככת מערב יט' ומתה ב"ט מותר לטלטל' אפי' ל' יהוד' היתה בריאה ומת' אפי' ל' שמעון אסורה היתה חול' ק' פלוגתא דר' יהודה ור' שמעון מתחילין בערימת הפסח

עירל אופין ממשל'ל למי שהכחו דשלחו סל אל פחות
 ולז כזיר רבדרי גרסי אינו אופה לאחרי ואם עב' במז'
 ובשל מות' לאוכלו אבל אם הערים לבשל סתי קדור' לצור
 היום והותיר אחת לצור מח' אס' לאוכל ואם חין אחרים
 שעברו שוב להקבו להם התירו לו חכמי מש' כדי חיו ו
 ומש' סב' שכל לעשו דבר מועט ואפי' הוא בעצמו כגון ל
 לחשות בכר אח' ולבש קדר' אח' ולהדלי' כר אח' וכתב ה'
 מאיר מרומטבו שיכול לחפש בחדר שום חפץ אפי' מבעל
 יום ולהכחו דולק עד הלילה וא' כוכר ביום הראשון של
 יט' יכול להכחו בתכא' שיתכ' ויאמ' אם היו קדש איני צרי'
 לצד ואם היו ח' ולמח' קדש בעירו זה יהא שרי לן לאפוי'
 ונשאלו וכו' ולמח' אין צריך לומר כלום שאם קדוש הוא
 קרי סבר עירב מאתמו ואם הו' ח' אין צריך עירו וכתב
 הר' אפרים דרוק' דלית ליה מירי דבא' מאתמו' אבל אי א'
 חית ליה מירי דבשיל מאתמו' לא מהני תבא' וכו' שאין צ'
 צריה וכן כתב בע' העיטור ודווקא ב' ימים טובי' של גלויות
 יכול להכחש על תכא' אבל בשמי ימי טובי' של ד' לא

תקב

יט' אין צריך עירובי חצרו וסתיפי
 מנח' אכל עירובי תחומי' צרי' כמו
 בעבת וכל הלכו תחומי' בתבתי בהלכו שכל יט' שח' להיות
 בעד שכל' מיערבי' לא עירובי חצרו ולא עירובי תחומי'
 אבל אם כוכר ביו' הראשון בשמי ימי טובי' של גלויות יכול
 לערב עירובי חצרו בתבתי שיאמ' ביו' הראשון אם היום
 ח' בעירוב זה יהא מות' לטלטל מחל לבתי ומבתי לחצר ו
 ואם היו קדש אין ברע' כ'ו' ולמחר יאמ' אם היו קדוש
 פבר ערב' מאתמו' ואם חול בעירו זה כהא מיערבי' אכ'
 עירובי תחומי' אין מחי' אותו ביו' טוב' בתבא' בת' היום
 במח' דרוק' בזמן שבר' מקדשי' על פי הראיה וכו' גלויות
 עוש' ב' ימי' משפך אכ' האידנא שבי אר' ישראל סומכ' על
 פי החסד' ואין חנו עושין ב' ימי' מסכ' אלא משו' מנהג וכו'
 וכדשלחו מתם הזהירו בב' ימי' טובי' של גלויות משו' מהנהג
 אבותיהם אע" דבקיאים בקבוע' דירחא לפיכך אין מע'
 מערבי' בתבא' בזמן הזה לא עירובי חצרו ולא עירובי ת'
 תחומי' ולא סיתופי מבואות ואף הראש' ז' לא כתב כן מ'
 מצות יט' לחל' אותו חציו לב' המדלי'

תקבט

וה' צו' לאכילה וסתיפי' ואע" שצריך
 כל אדם לצמצם יציאותיו אל יצאנו בהוצאנו יט' וצריך ל'
 להכירו ולענג סדרך שמעג ומכבד השבת ובהלכו שבת
 כ' צבתיו ויש אות' שצריך לעשו כו' ג' סעודו' וכן כת' היום
 במח' ואף הראש' ז' לא כת' כן כת' היום במח' חייב אדם
 להיות שמח וטוב לב במוע' הוא ואשתו וכו' וכל חבלי'ם
 אליו כל אח' בראוי לו כיצר הקטני' כותן להם קליו' ואגוזי'
 מוגדנות והנשים קינ' להם בגדים ותכשיטין כפי' ממנו
 והאנשים אובלין בשר ושותין יין וכשהוא אור' ושות' חייב
 להאכיל לגד' ליתום ולאלמנה עם שאר העניים אבל מי ש'
 שזעל דלתי ביתו ואוכל ושותה עם בניו ואשתו ואינו
 מאכיל ומשקה לעמי' ולמרי' כפא' אין זו מצוה אלא שח'
 ברי' זו גל' חילו' כח' וזכיהם בלחם אונים להם כל אר'
 אכלו יט' ואח' כי לחמם לבשם הוא אע" שהאכילה וז'

וסתיפי' במועד מצות צצה היא לא יהא אובל וסתיפי' כל
 היום אלא כך היא המדה כל העם משכימי' לבתי כבדיו'
 ולדת מדרשו' ומתפללי' וקור' בתורה בעבין היו' וחזרו'
 לבתי' ואוכלי' והולכי' לבתי מדרשו' ושוכני' עד חצי היום
 ומתפללי' תפלת המנחה וחזרו' לבתי' לשתי' שאר היו' עד
 הלילה בשחר' אובל ושות' ושמח ברגל' לח' ימשך בבשר ו
 חין ובשחוק ובקלות ראש ויאמ' כל המוש' כזה מריבה בש'
 בשמח מצו' לפי שאין השחור וקלות ראש הרבה שמח' אלא
 הוללו' וכללו' ולא כנעונו על ההוללו' והסבול' אלא על שמי
 שמח' שיש בה עבודת היוצר חייבין כד' להעמיד שוטרים
 צבא' שיהיו שוטרי' ומחפשי' בגנו' ופרדסי' ועל הפהרות
 שלא יתקבצו שם לאכל ולשת' אכסי' ונשי' ויבואו לירי' ע'
 עבירה וכן יהיו ברב' זה לכל העם שלא יתעורר אכסי'
 ונשי' בבתי' בשמח' ולא ימשכו ביי' שמח' ויבואו לירי' עב'
 עבירה מדת החסיד' אשר השם לבגד' תמי' ובכל דרכיה'
 ידעוהו בעת שמחתם אז יות' ויות' מברכי' ומשכחי' להק'
 ב' אשר שמח' ויאמ' האד' בל' בעת שמחתו והמאנו' אם
 כך היא שמח' העי' הזה אשר הוא הב' כי יש אחריה' תע'
 תיב' וצ' א' מה תהיה שמח' העול' הבא התמידית שאין א'
 אחריה' תיבה ויתפלל' להק'ה שיע' לבו לעבדו ולעשות' ר'
 רטנו' בלב שלם שישמחו בשמח' העול' ויזכרו לחיי העול'
 הב' ליאור באור פני מלך חיים ת' ק' ל'

הלכות חול של מועד

חול המועד' שהן הימים שבי' ראשו' של פ' ל' ושבי' רחשו'
 של חג' מותי' בכל מלח' מן התור' אלא שחכמי' אסרו'
 במקצת מלאכ' אע" דילפי' להו מקראי טובא אסמכתות
 בעלמ' כיכחו אבל עיקרן אינו אלא מדרבנן הילכ' התירו
 דבר אחד פי' שהיה חדר אם לא יעשו והתירו כל צרכי'
 רבים ואפי' צרכי' יחיד אם חים מעשה אומ' והתירו כל
 צרכי' המועד ואפי' צרכי' האסורי' התירו בשבי' הסייעל'
 אם אין לו מה יאכל והכני' מסדר אות' תחלה אכא' דבר'
 שבגופו ואח' כ' דברי' הצריכי' לו בעניני' האכילה ואח' כך
 הצריכי' לו לשאר תשמישי' ודבר' האבד בעבין קר' ודבר'
 האבד בתלש' ומשא ומת' ובבין ומלאכ' הדיוט וצרכי' רבי'
 ובתיכ' כבישת ספי' ותבשיטיה' הספר וקריע' וקבור' המ'
 והבראה ודימי' אבל הרב' וח' המוע'

תקלא

אין מנח' במוע' והטע' שלא יכבס'
 למוע' כשהו' ממול' פי' שאם היה יב' לב' בתי' לא היה ח'
 חושש לבלש' ערב' המוע' וכמו' ככבס' למוע' ממול' ומצוה ע'
 על כל אדם לבלש' קודם המוע' להבדיל המוע' וביין שהוא
 אסור לבלש' במוע' יהא זהיר לבלש' קוד' המוע' ור' פי' כ'
 כיון שזהו הטעם חב' בלש' קוד' המוע' מות' לבלש' במועד ו
 וקשה מאד להתיר וגם אינו כראה בין מתו הגמרא דאם
 אית' הוה ליה לשיטרה כהדי' הכך דתנן ואלו מגלחין כי ה'
 היכי דקאז' בבי' כבוס כל מי שזין לו אלא חלוק אח' מות'
 לבבסו במוע' מל' דאפי' אם כבסו קוד' המוע' הוא חוזר
 ומתלבש' הסא' כמי' הוה לי' לפרושי' היתרא דאם בלש' ק'
 לו

הילבך בית הסלחין שהיא טרה שצריך להשקות תמי' טאם
לא כן תפזר מות' והשקות' ודווק' שהתחי' קוד' המוע' טאם
כפסד' אם לא יסקנ' יות' אבל אם לא השקה קוד' לכן אסור
להשקות' ואם היא טרה לחה הוי' טאלו התחיל להשקותה
קוד' א' טרה הטעל טהיה טרה טאין צרי' להשקות' טרי' לא
במט' השמי' ואין מוסק' מות' אלא להטכ' ח' אסור' להשקותה
ואפי' בבי' השלחי' לא התירו אל' היכ' דליכ' טרח' יתר' בגר'
מן המעין לא טכ' יטן או חר' ולא חיישיכ' כיון שהל' חל' סמ'
ינזק' א' ח' מים מכוסדי' ונקוין בגומ' וצרי' לרלות מהם
ויטוב טור' או מימי' אגמי' מקובצי' אסור' להשקו' מהם אפי'
ב' ערוב' וזו למעל' מוז' אי' דולי' מהתחתונ' להשקו' העליונ'
ואפי' א' ח' חניה גב' ואח' כמוב' אי' דולין מהמקום הסמוך
להשקו' הטב' יאורו' מי' המושבי' מהאגמי' אם איכ' פוסקין
סמקנטי' תמי' מות' להשקו' מהם ואם הן פוסקי' אסורין ח'
חרינין שהמי' טאי' דר' טם מהנה לטל' אסור' להשקות מהן
אעפ' שטאלאו קוד' יט' לפי טהן פוסקי' ואם א' המי' עובר'
ביניה' טאם איכ' פוסקי' מות' אפי' אם אין רוב הטרה דאוי'
להשקו' מן הא' בי' השלחי' טיש כה מעין שמימי' כוטפין
ממכ' לטל' אסור' ומתקבצי' טם וכעשי' בריכ' כל זמ' שמכטשי'
ולא פא' מעין רחשו' יכולי' להשקו' ממכ' טל' אחר' מהבריכ'
שמתקבצי' א' א' אם פא' מעין הראשו' או אפי' לא פא' ואיכ'
מכטש' יות' אסור' ירקו' טרוכ' נאובל' כמוע' יכול' לרלו' מים ו
ולהשקות' כדק' טיגדלו ויהיו ראוי' למוע' אבל אם אינו רז'
רז' לטובל' ועוש' כד' להטכ' ח' אסור' טרה הטב' טיש כה א'
אילני' יכול' להמטי' המי' מתח' איל' זה לתח' איל' זה ובלב' טל'
יסק' כל הטל' אי' עוש' בתחל' החריני' טשכי' עיקרי' הגבבי'
היו עשי' כב' ונתקלקלו יכולי' לתקכ' אי' עוש' בתחל' האחר'
המוטכ' מים לטל' הית' טעויה כב' ונתקלקל' טלא כפאר כ'
בעומק' אלא טל' יכול' להעמיק ו' טפחי' אסור' לפתוח מקום
לטל' כד' שיכבשו צה מי' להשקות' ואם כיכ' טעוש' כד' לצג'
דני' כד' לטובל' כמוע' כב' טפית למעלה מקום שיכבשו ו
ולמט' מקו' טיטאו מות' אעפ' שסוף סוף גס הטרה טותה
אסור' להשקות' הטל' לצור' חריש' ואם כיכ' טמכוין כד' לרוט'
לצורך המוע' כב' טמטה כול' מות' אסור' ללקט עצים מן ה'
הטרה לפותו לחריטה ואם כיכ' טמכוון לצרכו שצריך ה'
העני' כב' טכוטל' הגדולי' ומכוח הקטני' מותר' אסור' לקבץ
ענפי' האילן לתקכ' ואם כיכ' טמכו' טשכי' הענפי' להאכילן
לבהמתו כב' טקונץ כול' מוצ' אחר' מותר' אין מתליעין ה'
האילנ' ולא מזהימין הנטיעו' אבל סכין את האילנות ואת
הפירות כמין איטק' ועכברים שמשפדין בטרה האילן
מותר' לצודן כדרכן שחופר גומא ותולה המוצ' בה ואפי'
בטרה הלכך השמוטה לטרה האילן מותר' לצודן כדרכו סי'
טיוצאי' ממכ' ומשפדין טרה האילן ואם אינה סמוכ' לט'
לטה האילן אין צדין אותה אלא על ידי שימי' טכועץ טפ'
ספוד טאר' ומכענ' נכאן ולכאן עד טמטטי' גומא ותולה
בה המוצ' והלם טמזל' אסור' בטרה הלכך השמוטה לטל'
האילן בלא טיטוי' ואח' ה'אש זל' התיר אין מכביסין טאן ל'
לדיר טחול המועד לטבל הטרה ואם הכביסן הנגי' מעצמו
ינתרין אף בטבת ואפי' אם מחזיק לו טוכה על טהכביס'

ובלבד טלא יתן לו טכר ואפי' אין כות' לו אלא טכר מוזנו
אסור' וכיט' יכול' ליתן לו טכר מוזנו ובלבד טלא ית' לו ט'
טכר א' ובחול המוע' אפי' אם כות' לו טכר א' מות' טלא
יטכידנו ובלבד טלא יטייעו ולא ימסור לו טומ' לטב' הטל'
ואם היה הנגי' טכיר טכח טכיר חרש טכיר טמה מטייע'
אזני' בוח' המוע' ומוסרי' לו טומ' לטכר הצאן בטבת אסור'
לקצור הטל' בחול המוע' אם הוא בענין טאינו כפסד' אם י'
יעמו' עד לטח' המוע' ואם אין לו מה יאכל קוצ' ורש' וזור'
וטורר כדרכו ובלבד טלא ירוט' בפירו' והמ' טאינו צריך
אלא לו לבדו אבל אם הוא צרי' לרוט' לצור' רבי' דט אפי' לו
בפירו' מי' טיש לו כרם אלא כרמו טל' גוי' והנגי' טור' טע'
בחול המוע' ואם לא יטצו היטל' גס את טע' יטבי' יכול' לטב'
ולדרו' היין ולטעו' החביות וכל צרכי' היין בלא טיטוי' וכל'
ובלבד טלא יכוין מלאכתו כמוע'

תקלה

מי טלקט זיתיו וכתנן בבית הכר'
והטבן בענין שפסדי' אם אינו דורכין מיד או טיינו כב'
וצרי' לרורכו או טודה לו אונס טלא היה יכול' לדורכו עד
סהביע המוע' דור' זיתיו ועטביו כדרכו ומכביס' לחביות
וטומות' ועושה כל הצרי' להם כדרכו בלא טיטוי' ובלב' טלא
יכוין מלאכתו כמוע' כב' שהיה כב' שהיה יכול' לטאות עד
אחר' המוע' ואירע דבר טאינו יכול' לטאות חו' טאירעו טל'
אונס קוד' המוע' ומות' לופת בין החביו' גדול' בין כלים
קטני' שהם לטתייה ויש אונסרי' בקטכ' ומתירי' בגדולים
וח' ה'אש זל' בת' סת' להתי' ולא חילק מות' להכביס' פירות
מטבי' הגבבי' ואם הם במקו' המסתמר אסור' להכביס' וטולח
פשתנו מן המטרה וכל כיוצ' בזה מדבר האחד ובלב' טלא
יכוין להטאות עד המוע' ומיהו יענ' בצינע' כב' שיכביס'
טליה ואם הוא דבר טיש בו פרסו' בלינה יותר' מכיום כ'
כגון שצריך להכביסו באכוקו' וטקולות יכביסם ביזם היו
לו תאנים טטוחין בטרה ליכש וירא מהמט' יכול' לכבות'
בקט' כבוי' רפה אבל לא כבוי' עב המכוין מלאכתו כמוע'

קונסי' חותני' טלא יטשכה אעפ' שהנא דבר האבד ואם מת'
לא קכשו כגו' אחריו ומות' לו לטעות' אם הוא דבר האבד
כל סחורה אסורה אפי' כל טהור בין
לקנות בין למכור ואפי' סחור' טכאכר'
תקלט
לפי' המועד אסור' לטבוע דמיה כמוע' אל' א' יהא הלוק'
אדם טאינו מצוי במקו' המוכר וכזדמן לו בחול המוע' חז'
הוא מות' דהוי' כדבר האבד ואם יש לו סחור' ואם לא ימ'
ימכרכ' עתה יטבי' מן הקרן מות' למוכר' אבל אם לא יטבי'
מן הקרן אלא טאם ימכרכה עתה ירויח יותר' משאם ימ'
ימכרכה אחר כך אסור' למוכרה ואם אין לו מה יאכל או
אפי' יש לו אלא טאם ימכרכה עתה יהיה לו מעות בריוח
ויניס' יות' לטמח' יט' מות' למכור' וכן אם כחו טיר' והטיח
סחורו' טאיכ' מציין כלל' א' המוע' אז יקנו מהם וכן אם
אינו מצוי טיטאו טייר' כאלו לקנו' מות' לקנו' מה' ולמכור'
להם וה'אש זל' כת' דווק' למכור' להם מות' אבל דבר אבל
לקנו' מהם אם קוד' הדכ' להטכ' אסור' אעפ' שהריוח כיכר
סקול' כזו' מהאיינ' אבל אם צרי' הדכ' לצרכו ודעזו לקנותו
ונזדמל לו עת' מי' טמוכ' כזו' והדכ' ירועטל' יזדמל' לו אחר'

קוד' המועד ועו' מי יודע אם גלח קוד' המועד דכי האי גו
 ביוכ קח' במר' על ה' דכני מי שאב' לו אב' בער' יט'
 אם מנת' ל' לח' במוע' מפי' שהיה אנוס שלא היה לו פנאי
 לגלח קוד' המועד וקח' מי יודע שהיה אנוס הילכך כל ש
 שזין להתיר' אל' לחות' שפ' בהדיא ואל' מבלחין מי שיז'
 מבית השביה ולא היה לו פנאי לגלח קוד' המועד ומי שיצא
 מבית האסורין ואפי' היה חבו' ביד ישר' שהיו מניחין לו
 לגלח ח' ה' כיון שהיה חבו' היה צד' ולא היה יכול לגלח ו
 וכן המנוח' שלא היה יכול לגלח קוד' שהרי ה' אש' לגלח ו
 וכגון שהתירו לו קוד' הרב' וחל' י' ל' צד' שלא היה יכול ל
 לגלח קוד' שאין כידוי פחו' מל' י' אב' אם כשאר בידוי ש
 שלא בקש שיתירו לו וברב' בקש והתירו לו לאו אנוס הוא
 ואינו יכול לגלח וכן מי שמדר' שלא לגלח וכשאל' על דדור
 צד' ובג' שלא מצא מי שמת' לו קוד' הרב' אב' אם מי
 ולא נשאל' לא והב' ממדיכ' הים שלא היה יכול לגלח קודם
 ובג' שהלך להרויח מזונותיו או להתעב' אב' אם לא ה' ק'
 אלא לטיל' לא יגלח דלאו אנוס' ה' דאפי' לו שני ילק' והר' צד'
 שי' אפי' לטיל' דאמריכ' לא יגלח דווקא' מאר' ישר' לחנו' לצד'
 אב' אם הכל בחנו' לצד' או בארץ אפי' ה' לטיל' יגלח קד'
 מלת' לגלחו בחול המועד' לא שפ' כולד' במועד' ולא שפ'
 קוד' לכן אב' שחל' ו' שלא בשבת ערב הרב' מות' שלא היה
 יכול לגלח קוד' ובג' אר' מות' לגלח מה שעל שפת פיו אפי'
 אינו מעבב עליו ומה שאכל השפה מכח' ומכא' אם מעב'
 עליו מנלח ואם לאו לא יגלח והר' אב' כת' שאפי' מה שעל
 השפה לא יגלח אלא אם מעבב עליו ולא כהירא' לאח' ה'
 הר' אם ז' **תקלה** מות' לטול' צד' לא שפ'
 דיר' לא **תקלה** דרגל ופי' הר' יהוד' דווק'
 בבב' אב' במספרים והר' בר' מוסיף לחשו' אפי' בשבין ו
 ורב' אלפ' התירו אפי' במספרים ולזה הסכים א' הר' אש'
 ז' כל רשעה מותר' בחול המועד **תקלה**
 מותר' לטחון קמח בחול המועד לצד'
 המועד ואפי' כיון מלאכתו במועד ולקון עצים מן המ'
 המנוח' ולהטיל' ב' ים' תמרים בין של שומרים לצד'
 המועד ושלא לצד' המועד אסור ואם עשה לצד' המועד'
 יהות' מותר' ואם יס' לו שבר' יסן ומערי' לעשותו חרש' שא'
 שזמן' שחפץ מות' בחרש' בת' הרמס' ז' דמות' ואח' הר' אש'
 ז' לח' הביא זה בפסקיו וכו' שרעתי לאסר' דפלטת' דתבאי'
 היא מותר' לעקור פשתן מפני שראוי לבא' בו את האוכל'
 ולעקור בשות' שראוי להטיל' בו שבר' לצד' המועד ולעקור
 שומשומין שהיטעם שבו ראוי לאכול מיד פיר' שכתבנו
 קבת' וכאכלין על ידי הדחק מותר' ללקטן כרי' לאוכל' ואם
 לקטן לאוכל' והותי' וחושש' שפ' יתליעו אם לא יבטט' ל'
 להוצי' לזה שבהם יכו' לבג' אב' אסור' ללקט' תחלה כרי'
 לבג' וכן מותר' לצד' דג' לאכל' ולבט' אם התירו מהם
 אב' אסור' לצד' או לקנות' כרי' לבג' אלא אם יהו ראויין לא'
 לחבו' מהם במוע' ומי אפי' אינו ראויין אלא על ידי הדחק
 מותר' וכן כל דבר אסור' לבטא' אלא אם יהא ראוי לאכול מ'
 ממנו במוע' אב' אם הו' דבר שאינ' נמצא' המועד מותר'
 לקנותו ולבטא' ציד' היה ופסק' צד' בציכ' לצד' המועד'

וכן כותשי חטון לעשו' דייס' וטוחני פול' לעשו' ברשות
 עוש' בציכ' לצד' המועד **תקלה** אי' מכבשי'
 במוע' והטע' כמו בביל'
 שכתב' הכה' ממדיכ' הים ומכ' השביה ומכ' האסורין ו
 ומנוח' שהתירו לו חכמי' שמכד' אש' בתבט' ומי שמדר'
 שלא לבג' וכשאל' צד' והתירו לו שכל' איל' לא היה להם
 פנאי לבג' כדפי' לעיל בגי' תגלחת ומטפחו' הידים שאפי'
 אם כבשן קוד' הרב' חוזר' ומתלבב' ומטפחו' הספרים
 שכותפי' עליה' כשצד' דגרי' הספרים ומטפחות ה'
 השפכין שמתבין בהם כשיוצאי' מבית המרחץ ובגרי'
 קאנים וכל כלי' פשתן מותרין לבטא' וכת' א' הר' אש' ז' לו
 ולא כהגו' כן ואין להתיר' ומי שאין לו אלא חל' א' אפי'
 אינו של פשתן מותר' לבטא' שהו' מתלבק מיד אף אם כב'
 כבשו קוד' לכן וכשפר' המנו' קטן אשר אלא אב' חוזרו' מו'
 מוכיח עליו והר' פרץ הוסיף לחשו' בכל חלוקי' שגבו שאי'
 שבו חוזר' מוכיח עליו וכש' מי שאין לו אלא מפה אחת או
 סדין א' כת' שאין לו לבטא' דליכ' הוכח' כלל ואח' הר' אש'
 ז' הביא מימר' דר' יוחנן מי שאין לו אלא חלוק אחד וכ'
 ולא הביא הה' דחוזרו' מוכיח עליו מי שיש לו כלים בבית
 האומן והן לצד' המועד יכול להביא' לביתו ואם אינו לו
 לצד' המועד לא יביאם ואם אין לאומן מה לאכול כות' לו
 ש' ומוכיחין אב' ואם אינו מאמינו נוטל' ממנו ומכיח'
 בב' השמיר' לו ואם ירא' שפ' יגבט' משם מבין משם ל'
 למקום הראשון המשתמר **תקלה** אי' מפני'
 מחבר' לחצר' לח' לבנות ד'
 ולא לבנות כליו שאין לצד' המועד אב' באותו חצר מ'
 מותר' מב' לבית ואם אין הבתים פתוחין לחצר אלא למכני'
 יא' שמונת' מבית לבית השאון לו אב' מכאן ואילך חסור'
 והא' דאין מפנין מחצר לחצר דווקא' בשביה' של' או של'
 אדם אחר אב' מאדם אחר לת' של' מותר' גרס' בירושלמי'
 אין מפנין מדיר' כזה לכזה ולא מכבד' לכבד' והא' כש'
 כשדתי' של' או של' אדם אב' מאדם אחר לתוך ש'
 של' חפ' מספה לכבד' מותר' הובל' שפחד' אש' להוציא או
 אלא יסלקנו לבדד' ואם כתרבה עד שכעס' החצר כרפת'
 מותר' להוציא **תקלה** מי שצריך לרבו' לצד'
 המועד ולא כסה ללבת' צד' יכול
 לטול' צד' השום ולתק' צד' והאוכף והרס' וכל צד'
 הרביבה וכלבד' שלא יבנין מלאכתו במוע' מותר' להקיז' ד'
 דם להחמה ואין מוכעין ממנה כל מיני רפואה ואין מו'
 מרבעין אותה חין מוש' בין תרפוגות על' הבצים לגדל' אפ'
 אפרוחים הוסיב עליה' קיד' המועד וברח' מעליה' יכול ל'
 לחזור' והא' תוך ג' ימים לבריחת' שאין טורח' בחזרתה'
 וישבה עליה' ג' ימים קוד' שברחה שבר' כפדור' הבצים
 אב' לא ישבה עליה' ג' ימי' או אפי' ישבה עליה' ג' ימים ויש'
 ג' ימים שברח' מעליה' אין מחזירי' אותה וזהו לרב' אלפס'
 דמלאכת חול המועד' מדאורייתא אב' לר' שהוא מדרבנ'
 אפי' לא ישבה עליה' ג' ימים אם הוא תוך ג' ימי' לבריחתה'
 מחזירין אותה **תקלה** דבר האבד' מותר' לט'
 לעשותו בחול' המועד בלא שינוי ה'

ואכל כבשה חזית באיסור על ידי גויים כטון להחזיר סלח
 יבדלו נה והם בבית שהם בחבור אבל בתלום שנתן לו
 מלאכה קודם המועד בקבולת לעשותו בביתו מות' מות'
 ליתן לגוי מלאכה בקבולת או בשכיר יום סיעשכ' אחרת
 המועד ובלבד שלא ימרו ויסקול וימכ' כד' שיעש' בחו'
 צרכי רבים מותרין לעשותן בחול ה'
תקמד המועד כגון לתקן הדרכים ולהסיר
 מהם המכשולות ולבנין הקבירות שיזהרו בהם הכהנים
 ולתקן המקומות ברורות ומענינות של רבים שכל בהם ע'
 עפר ואבנים וכתקלקלו מותר לתקן ואפי' אין רבים צ'
 צריכין להם עתה כיון שאינו עושה מעשה אומן אבל לח'
 לחפור להם ברורות מחדש שהוא מעשה אומן אם הרבים
 צריכין להם עתה מותר לתקן אפי' כיומו מלאכתן במועד
 ואפי' בפרהסיא ובטירחא יתדתא ואם אין צריכין להם
 עתה לא יעשו אבל ברורות שיחין ומעורות של יחיד אסור
 לחפור אותם מחדש אפי' אם צרי' להם עתה ואם היו עש'
 עשירין סב' וכתקלקלו אם צריך להם עתה מותר לתקן
 ואם אין צריך להם עתה אסור לתקן אבל מותר להמשיך
 מים לתוכן אפי' אם אין צריך להם עתה

תקמה אסור לבתוב בחול המועד ואפילו ל'
 להגיה אות אחת בספר אסור ואסו'
 לבתוב תפילין ומזוזות לאחרים בעבר אבל לעצמו או לא'
 לאחרים בחכם או אפי' בעבר כדי שיהיה לו הנצחות
 יותר ברינוח למחמת יט' מותר אפי' יש לו מה יאכל שאם
 אין לו מה יאכל כל' מלאכה כמי שרי' ודווק' תפילין ומזוז'
 משום מצוה שאף בחול המועד צריך לחניח תפילין ולבר'
 עליהן וכן היה כוונתו אף הלאס ז' אבל שאר ספרים אסור
 צ'ן בחכם בין בעבר אם יש לו מה יאכל מותר לטוות תבג'
 לציוותיו בין ביד צ'ן בבל' אבל לאחרים אסור מותר לב'
 לבתוב חסכוניותו ולחשב יציאותיו ובתב' גיטי סעים ו'
 וקדושין ושוכרין דייקתי ומתכות ופרחובלן ואגרת פוס'
 ששמו בר' כבשי' לנה למנה ואגרות מוזן חל' ומיחובין
 ושערי בירורין שבתבין פלוגי ביה פלוג' דין ופלוג' לפג'
 ואגרת בית דין פירוש פסקי דין ואגרות רשות פי' שא'
 סאלת שלום שחדס טולא לחכירו ויש אומרים ומפרשי' אב'
 אגרות של רשות שטרי ממס' וכן כת' בהג' אגרות רשות
 מפרשי' רבנן פסקי דרשותא אבל דיסקי לא ואף הלאס
 ז' כת' כשכר'א רחשונה אין כותבין שטרי חוב שיכול לה'
 לחמתין מלכותבן עד אחר המועד ואם אינו מאמינו מה'
 והנה צריך למעות למועד או שאין לסגור מה יאכל מו'
 מותר יש מתירין לבתוב על ידי שילוי כגון בעסק' או ב'
 בעקום וריבא היה אונ' כיון דאפי' אות אחת אסור להגיה
 ט' זה שהוא כת' גמור אדרבה כשרוצין לישות חל' פג'
 למסירת עושין כן ואפי' מי שכותב אותיות טהפן שחל'
 השג' כחאו' וב' זיתו צ' שכתב ח' כירא' היה אסור ולא'
 היה מתיר לבתוב אלא אותיות חסכות ותיור שכולה ג'
 אף יעשה כקודם אחת ויש שגושין אותה עיגול קטן חל'
 הראש ז' כתב תשובות שאלה בחול המועד והתיר ל'
 להעתיק דחשיב דבר האבר דמן בחול המועד בין דכי'
 ימיכות בין דכי' כפשות ומש'תין ומכין למי' שלא יקבל

עליו חזין **תקמו** אין טעמין נשים במועד
 לא בתול' ולא חתונות ולא מיתות
 ומותר לאדם וכלבד ש'א יעשה בעבודת אירוסין מותר לה'
 להחזיר ברשותו מן הכסותין ולח'מה אירוס' ובער המוע'
 חבל מותר עושה אזה תבטי' בחול המועד כגון כוח'
 ופוקסת ומעברת סרק על פניה ומעבר' סג' על פרחת'
 ועל פניה שלמטה **תקמו** חול המועד אס'
 בהספר ובקצי'ת **תקמו** הילכך אין מניחין
 המטה ברחוב העיר שלא להרבות בהספר והסג' מעבר'
 פ' שטלן עובות באחת אבל לא מקבצות שיהא אחת מו'
 מרצות וכולן עובות אחת' ולא מטפחות להג' כף חל'
 כף סקט המה אף לא מעבדות וחשי' כל ליום לפני המוע'
 אסור להספיד על מת שצ'ת לו מלפני ל' יום קודם המוע'
 ואפי' אם יש לו הספ' בלא זה כגון שצ'ת לו מת עתה שאומ'
 מות' למוסרו אפי' מת צרכי הרב' חסו להספ' עמו על המה'
 שמת לפני ל' יום קודם המועד אבל בתבס מותר לרב' אב'
 לשמואל אפי' בחכם כמי אסור והרמב'ן פ' ב' ב' והרמב'
 סזק בשמואל ומה שהם אף הרמב' ז' אין קורעין בחל'
 המועד ולא חולצין כתף ולא מברין חל' קרובין של מת'
 אבל הקרובין קורעין אפי' ביום שמועה אם שמעו תוך ל'
 יום ומברין החל' ומיהו אין מברין חל' על מוט' וקוס'
 סאין חל'ת כוונת בחול המועד שיצטרך לבטות המטות
 להברות עליהן ובספר המצות קטן כת' שאין קורעין ולא'
 מברין בחול המועד ואף הרמב' ז' כת' בספר' רחשונה
 חסס שמואלין אותו דבר הל' בכל מקום ואומרה חבל ק'
 קורעין עליו בין בבניו בין שלא בבניו וחולצין עליו ומ'
 ומברין עליו ואפי' בחול המועד ואפי' ביום השמועה שא'
 שאינה יום קבוצה ואפי' לא קרע ביום שמועה יקרב' כל'
 זמן פעוסקיק בהספר אפי' עוסקין בו יותר מן ימים כ'
 כגון שאר ימו' השנה אבל בח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
 ויום השמועה כמו בפירו' דמי ועל רב' שלמדו חכמה או'
 שהאיר פביו במשנה אחת כגון חברים שלמדו זה עש'
 זה קורעין בחול המועד אפי' בעש' שמוע' ואין מתחילי לעצ'
 ועל אדם בער דלא סג' שומעניה וחינו חסוד על פוס ע'
 עביר' ולא על ב'טו' מנ' חל' ש'זינו חל' כתיר' קורע' בחל'
 חמוע' אם ידע בין מית' לקבור' חל' אם לא ידע בין מית'
 לקבור' לא ועל כל אדם אם עומד בשעת יציאת פסח' חיי'
 לקרוע אפי' בחו' חמוע' ואפי' אם הוא חסוד בעצמות רק'
 שלא יחא משומ' לעז' או משומ' להב'יע לעבור על אחת
 מכל המצ' עושי' כל דרכי המ' בחול המועד גוזז' לו שער'
 ומכבדין לו כמותו ומנסרין לו חר' ובלב' שלא יקון חות'
 מן המחובר ומיהו דווק' כבצ'א שיעש' האיר' עש' המה' ב'
 בחצר שיחא פ'כר'טולא לצרכו ואם המ' אדם מפרשס'
 שיש לו שס' מות' אפי' אם יעשנו בשוק וימקול שהיהודי'
 מעש' דר' במקום אף והכל יודעי' כשיש מת בעיר הכל ח'
 חסי' כמפרש' אין חופר' כוכין וקברו' בחול המועד ופי'
 חל'אסר לקט' סג' חמוע' אבל מחכבי' אות' שאם הג' חר'
 מקצרו או מאריכו או מרמז' ורשי' פי' אין חופר' כוכי'
 לקט' סג' ח' חמוע' ומחכבי' אות' אפי' לקבור' סג' ח' ח'
 חמוע' אבל לקט' סג' ח' חמוע' חופר' אות' אפי' בחול המועד
 ולמה הספיד אף הלאס ז'

חזקתו סידר כזו דבר האחד הוא ומות ואף האלף זל
 לא חילק בזה אבל מצינו אחר לטרוח ולחפש עליה בגו'
 חזר שהציק דג' על שפתו אסור לאוסף כרי לבגסם אלא
 חז' יהו' ראויין לחבול מהם שמוצ' מישמליו לחבירו על ח
 חסן על תבאי שאם לא ישרע לו לסיף ח' ימי' שיהא קנוי
 לו יס' יתירי' שזרי עיקר הקטייה היז' לחזר המוע' ואיס
 פ' זה להתיר שזם בן מות כל משא' ומתן שזן יערימו ל
 לעשות בן גיי שפרע נישר' יין בתוכו מות לקבל ממנו ר
 דבמציל מידו דמי ומי שצריך לקנו' יין ביצת הפק' לצורך
 שתיית כל הטה' ואם יעבור המועד לא ימצא כזול כמו
 שמוצ' עתה דבר האחד הוא ומות לקנו' ולתקן החכיות
 ולזופת' ובלב' שלא יביין מל' זכתי במוע' אבל יות' מדי' ב
 צורך שתייתו לא יקנה מוכרי' בשות' ובליס לצורך המוע'
 מותרי' בצנעא כגו' אם חכיות פתוח לרשר הרב' פותח
 חציו ומ' חציו בעול ואם הוא פתוח לסטיו פותח כ
 כדרכו ואם הוא מוכר ירק וכל דבר שאינו מתקיי' פותח
 מוכר כדרכו וערב יט' האחרון מוכר' כדרכ' ומעטרין
 השוק בפירות משום כבוד יום טו' האחרון יס' אומ' שצרי'
 ליהר' בערב יט' האחרון שלא להבין ליום שני של יט' אלא
 על ידי הערמה שיאכל ממנו מע' בו ביו' דכיון דבקיאי' ל
 בקטע' דירחא הוה ליה חול ואם בן מכין מחול המועד
 לחול' ל' דאירבה שאין ליהר' בהך כי היכי דלא אתו ל
 לזולת' ביט' שני דמהאי טעמ' מהי לא מעבלין בליס פסי
 כי היכי דלא לחלוט' ולא ראיתי לחז' דאש' זל כזה' בזה
 וזין לקחין בתים ואבאי' עבדי' ושפח' אלא לצורך המוע'
 או נטריך המוכר שזין לו מה יאכל שאז מותר לקנות מ
 ממנו כל דבר בעבין הליצה בריבית לגויס יס' אוסדים ס
 סדומה לשחורה ובת' דת' להתיר דלא מקרי פרקמטיא א
 חל' משא' ומתן של שחורה ולא הלואה ובת' דז' כיון שזת'
 התיר ורוב בני חז' נוהגין התיר אין בידי' לאשו' והמחמה
 תבא עליו הרבה ואפי' רבול לומ' למלחיס לבו בחז' המוע'
 סיקחו מיד מהגוי רבי' של שמוע' הראשו' ויציאהו לשמוח'
 יט' וקר' מאיר מרנוטבור' בת' שמואל להלו' למכירי' ובלבד
 סיליה להם שמוע' הראשון בחנם ואף האלף זל התיר למ
 למכירי' חפ' אם יקח מהשמוע' הראשון וזה לשונ' בפתח' ו
 ובזמנ' הירח את דבר ה' מוצג' איסור' בתלואת רבי' לבו'
 בחול המועד ואפי' התירי' טביתי להלות לבוים סדגילין
 תציר' לגוית' בדיתי שאם לא ילנה להם ילבו ללוות במקום
 אחר וירגיליס לבא חלם ואפי' פסיד'

תקמ

בגין חפ' כל שזל אסור ואם כפרן גדר
 שדהו מקרהו בהוצא ודפנא או צר בצרור ואפי' טח כגוי'
 ושל חצרו בוכחו כדרכי' אבל אסור לעותרי' כרי לחזור ול
 ולבנות ואם הו' מסוכן וכטה' ליפול מות' לשותרו ולחזור
 ולבנות מות' ליטול גבאיסית שטבית ומות' לעשות מעש'
 לב' מרפשת מעזה הדיוט כגון בהוצא ודפנא או צר כז
 כצור ואינו טח באיט סדקין שפ'ג שהמים יורדין דרך
 סס מות' לשותמן ביד ובלבד שלא יעשה מעשה אומן במ
 טמיהבליס שהחז' בלי החומס' ביר הדלת וקמעתח והצימ'
 מקור' טכאכרי חפ' מערב יט' יכול לתקנס בחול המועד

לא פנא הן של פן או של צדל ובלבד שלא יכין מלכתי ב
 במועד מותר לבנו אריות שזיס פי' אכוס שיחל' בהם
 מעשה הדיוט ובלבד' ספדל קטן או אצטכא לצורך המועד
 בת' הר' יס' מפרשי' אצטכא בבין שבושין מאבב' או מטי'
 ולא כדירא דזה הוי בגין גמור הל' כ' לאצטכא כעין סס
 ספדל שלבו כשר שמחברי' לו דגל' ס וכן אריות דשרי' לאו
 בבין גמור חל' לזוסיב האכוס של בהמה למקומו ואז' ה
 הדחש זל בת' בסת' וכו' שרעתי להתיר חפ' של בבין תב'
 סראוי להתייבא בעבין שיהיה ראוי לאפ' בו במועד מותר
 לעשות ואם לאו אסור לעשותו והעשוי כבד מות' לעשו'
 לו בית מושב להעמידו עליו ומות' לעשות בית מושב לרי
 לריח' להעמיד' עליו ולבקר אות' כשהם חלקי' ביות' בין א
 אם היא חדשה או ישנה ולתקן אחת המיס שטוחכין עלי
 ידה וליטול כפרכי' החמור המגלגל הריחיס אבל אסיר ל
 לתקן הכקב שזאמצע האבן המגלגל שהוא מעשה אומן מ

תקמא

מותר לעשות מצודות דגים מערב'
 שהוא מעשה הדיוט אבל לא הארונה'
 מחוטין שהוא מעשה אומן משרגין המטות פי' לחרוב או
 אות' שני וערב בחבלים שזין בה כבד אלא שלא היו ס
 פדורין והוא משרגן אבל לא יפגיל החבל' בתחל' ומלשון
 ד' א' יראה שמותר להפגיל לה החבלים לכתחלה רק שלא
 יעשה החבלים מחדש וכל זה בצריך לה במועד בשבוס'
 קרמי מות' פי' שזאמצעין בגדי' שפתי' בידים אחר הכוס
 כרי' ללבן ולרבין לעב' הקמטים שטבתי הידי' והשוקיס
 וחזור לתקן מלבושין ומכעליו הקדושי' ולא אמרי' דהוי
 דבר האחד שזרי יתקלקל אם לא יתקנס דלא מקרי דב'
 האחד חל' כשציקר הדבר כפסד כמו מי שזפך זיתיו ו
 וכ' חבל בשביל מעט תוספת קלוקל לא מיקרי דבר האחד
 הילכך חזור גם כ' לומ' לבוי לתקנו לו דכל מה שאסור ל
 לעשות חזור לומ' לבוי לעשותו ההדיוט שאינו יודע להוצי'
 מנה מחט באחד שכן דרך האומן תוחב הרבה תחכיות
 במחט מלא חרבו' ואז' כ' מושכו ומי שאינו יודע לעשות
 כן וגם א' בו יודע לבין אימרא' כשזת החלוק שדר' לתפול'
 צד על השפה שלא יקרע והדיוט אינו יודע לבין זה ס
 שתזיה שזה חל' פצמי' מרחי' ופצמי' מקצר ומי שאינו י
 יודע שום אחד מאלו יכול לתפור כדרכו לצורך המועד
 ואם יודע אחד מאלו לא יתפור אלא דרך שינוי שיפסיס
 פזיע' גשו' וגם יתחוב אחת למעלה ואחת למטה כשימי
 הכנב

תקמב

חפ' מלכא' לעב' ת' בעבר ומי' אם אינו מות' לו סס קצוב
 אלא שזובל עמו כשצרו מות' וכל מלכא' מות' ע' פועל ס
 שאין לו מה יאכל כרי' שישתכר וירויח
 כל מלכא' או דבר שאסור לעשותו אסו'
 לומ' לבוי לעשותו ואפי' דב' שמואל' לעשותו ביט' כגון גוי
 טקבל לבבו בידי' של ישר' מער' יט' בקטל' שמואל' לו ל' אמת
 ביט' אם הוה חזן לתח' העי' וגם חזן עי' אחר' בתו' תחמומו
 סל' הכית' בחז' המוע' אסו' חפ' חזן לתח' סחרי' יכלי' ליל'
 סס הילכך אין חילוק בין חזן לתח' או תוך ה' חמוס וא

תקמו

בו דחורבן כי שם חמיר לן ואלו נוס הרביעי הו' לחקק
 העיר ולבנות שהוכפל בו **תקן** פריך צמור
 קרי לזו נוס וקרי להו שאל ומוטני רבא
 בזמן דאיכא שלום בבין שבית המקדש קייס ששין בזמן
 דאיכא שמד נוס והאידרא דליכא שלום ול' סמך רצו וז'
 מתעבין רצו אין מתעבין פירוש דליכא שלום שהבית חר'
 וליכא שמד בזמן ידוע ב' שרח' רצו ר' ישראל והסכימו
 עליהם שלא להתעבין אין מתעבין רצו רוב טבור מתעבין
 והאידרא רצו וסבגו להתעבין לפיכך אסור לפרוץ עד זכ'
 שכן ברורו הללו שבעובותינו יש שמד ואין שלום הילכך
 הכל חייבין להתעבין מדברי קבלה ומתקן כביאי ומיהו כ'
 כולם מותר' בדחיה וסיכה ופעילת הסדרל ותשמיש ה'
 המטה ואין צריך להפסיק בהן מבעוד יום חוץ מט' באב
 ואם חל בשבת דחי' עד אחר השבת **תקנה**
 ט' באב חין בית דין יכולין לבטלו כיון
 שהוכפל בו הצרות משכבם אב ממעטין בשמחה וצר י'
 ישראל דאית ליה דיכא בהדי גוי לשתיט מיניה דריע מ'
 מזליה תביא ב' החולץ קודם לזמן הזה פי' מרח' עד הת'
 התעבית העם ממעטין בעסקיה מלישא ויתן מלבבות ו'
 ולטוע ומזרחין ואין כונסין ואין עושין שיעורת אירוס'
 דבאירוסין בלא סעודה ליכא שמחה אבל בבאואין איכא
 שמחה בלא סעודה רבינו כיסים התיר לאדם אפי' ביו' ט'
 באב וזכי איתא בירושלמי ומו' טע' שלא יקדימו אחר ב'
 בירושלמי וקאמר בירושלמי הדין דתימא מלבבות בגין ש'
 של שמחה אבל אם היה כותלו גויה ונוט' לישול מותר ו'
 ובגין של שמחה מפרש ב' דמגלה הכונה בית חתנות ל'
 לבם ונטיעה של שמחה בגין אבירנקי של מלכים פי' אילן
 שנוטעין ללא להשתייף בגלו ולפי זה הדין דאמר אם היה
 כותלו גויה מותר אפי' בכותל של בית חתנות קאמר שם
 שיותר אם גויה ואל' כיון דנמר' דידן אסור בגין סת' כל
 בגין קאמר כדרך שאסרו כל משא ומתן נמו שאכל אסור
 בגל דרי' שיהו כדאין במתאבלין על ירושלם שבת שחל ט'
 באב להיות בתוכה פי' השבוע שחל בו ט' באב אסורין לם
 ולבם ואפי' אינו רוצה ללבוש עתה אלא להמחו עד אחר
 ט' באב ואפי' אין לו אלא חלק אחד אסור לכבשו וללבושו
 וכן תמצא ב' מקור' לכן אסור ללבוש ולא ללבוש לבד
 חלל בין ללבוש בין להציע בהן המטה בין איש בין אשה א'
 אסור ואפי' מטפחות הידים והשלחן הכל אסור וכיבוס
 שלם מותר אבל גיחון שלם אסור וכלי פשתן אין בהן מש'
 משום גיחון והרי הן כביבוס שלנו ומותר לפי שאי' חושש'
 לגחץ לפי שהן קרובין לבשר ומתמלאין זיעה תמיד והא'
 דשרי דומ' לגוחץ ולהכין לח' ט' באב אב' אסור ללבוש
 בשבת שחל ט' באב להיות בתוכה כת' הרמב"ם הא דאין בגלי
 פשתן משום גיחון דווקא כי שכי' אבל בחדשים יש בהן מש'
 משום גיחון אלא דכלי צמר אפי' ישכי' אסורים הילכך כ'
 כלים חדשים בין לבנים בין שבעים אסורין וכן ישמים מ'
 מוכסין טל אסורין אפי' להמח אחר השבת וגיחון של
 שלנו כמי אסורין בין כיסנים בין בחדשים יושאין מתחת
 המטה ויהיו כיסוס שלנו לכבש ולהסח מותר דמלאכת
 גיראי הוא וכן כלי פשתן בכל מקום אפי' בגיחון מלחון

מותר לגוחץ ולהכין אבל ללבוש בין חדשים בין ישמים כ'
 שבעים ולבנים בין מוכסין עכשיו בין מוכסין קודם
 אסור ללבוש בשבת זו אפי' כלי פשתן עכ' כת' אבי העזרי
 כהנו אבותינו אסור אף כביבוס שלנו כת' רבי' שכת' דה' ה'
 כמי כלי חדשים אסור לתקן בשבת שחל ט' באב להיות בת'
 בתוך דגריס' ב' מקו' שבהנו כסים דכתיבו דלא למישתי ע'
 עמר' מנו דעיל אב מכהנא ופ' רבי' כיסים מלשון או בש'
 בשתי א' בערב וכיון שהשתי אסור כש' תיקון בודים חד'
 חדשים וראוי להממיר בזה ברח' דהיינו כמי בגלל מיעוט
 שמחה ואיתא ב' נוסחת דגריס' דלא למיכל בשרא ולמשתה ח'
 חמרא ומה כהנו במקומות שלא לאכול בשר ולא לשתיית
 יין בשבת זו ויש מוסיפין מראש חדש עד התענית ותש'
 ותשפורת של שבת זו כת' הרמב"ם שדינו כדיון אבל אחד ר'
 ראשו ואחר כל שער שבו ובזקן כל שמעבב האכילה
 מותר מי שתבטוהו אבל של מת ושל שבת של ט' באב וה'
 והטבד שעריו מן' בתער אבל לא במספרים ומכבש כש'
 כמותו במים אבל לא בנחר ובחול ולאחר התענית מותר'
 מיד כל מאיר מ' לא כדשכב דאסור כל השבת והלכה כר'
 בג' דלא אסור אלא באותה שבע' ולא כל מאיר דאסור אחר'
 ואילך ואם חל ט' באב באחד בשבת או בשבת ודחה עד
 אחר השבת מותר בשתי שבת' שבע' שלפניו מותר' כיון
 שנדחה התענית עד יום הראשון אב' שבת ראשונה אינה
 שבת שחל בו' כו' להיות בתוך שבת' ובשנייה כמי הוא אחד ה'
 התענית הילכך מותר' בשניהם ובשפר המצות כת' שבהנו
 בשחל להיות בשבת לאסור כל השבוע שלפניו לשפר ולבב'
 ובת' בשפר המצות קטן פי' לפירוש כל השבוע לבד מיו' ה'
 ומיום ו' כי היאך יאסור ביום ה' הלא בשחל ט' באב בע'
 בערב שבת שרי ביום ה' כש' בשחל להיות בשב' ובס' בשחר
 ימי השבוע הוא חמרא יתרה ואם חל ט' באב בערב שבת'
 כגון למקדשי ע' הראייה מותרין בה מפני שבוד השבת
 כת' אבי העזרי כהנו אבותינו שלא לרחו' מרח' ויש עלינו
 לקיים משום אלתעושת תיר' חמך ויש פירוש' הם שמתעבין
 מיו' בתמוז ואילך ויש מתעבין מבש' ויין וגריס' בירושלמי
 מה יש כיניהם בין י"ז בתמוז לט' באב כ' י' משתובקב'
 העיר עד שחרב הבית ויש אומרים כנגד שלשה שבועים
 שהתעבה דכילא ומכהנא שכו היחידים מוכנים מבשר
 ויין מיו' בתמוז ואילך ומרח' ואילך ממעבין כולם מבשר
 ויין וזאת השבת שאוכלין ושתיין כדרך כל השכל כולה וכן
 כת' הר"ם במזל יש מוקומות שמהגין שלא לאכול בשר מר'
 מראש חדש עד התענית וכהנו הכל שלא ליכב' לבי' המרחץ
 בשבת זו ואסור לשנות מכהנא אבותינו **תקנה**
 ערב ט' באב לא יאכל בשר ולא ישתה יין
 ולא יאכל שני תבשילין דשכב אומר ישבה שאם רבי' לאכל'
 ג' יאלב שנים היה רגיל לשתיית ד' כוסות ישתה ג' והלכה כ'
 בתן ובשר מליח מותר ועד כמה אינו נקרא בשר מליח
 מפרש בבמרא כל זמן שהוא בשלמים שלא עבר עליו יות'
 משני ימים ולא אחת אבל מכאן ואילך כתבול טעמו ו'
 ואחר העזרי פי' משום דבשלמים כתיב שמחה וכיון שעב'
 עבד זמן שלמים לית ביה משום שמחה ואמרין כמי גבי'
 בן סורד ומורה דאינו חייב אלא בבשר שהוא

תקנה

כתב בהלכות גרולות מי שמת לו מת
באחד מימי הרגל או בחולו של מועד
חוץ לבית האחרון אינו מהג אבולו ברב עד שיצא בלח
הרגל ומיהו יום האחרון עולה לו אצט שאין אבולו כוהג
בו ומשלי עליו י ימים ואם מת ביום האחרון כוהג בו אב
אבולו וכן כת' רב א' פ' ור' כת' שאף אם מת ביו' האחרון
אינו מהג אבולו שאין אבולות כוהג במוע' כלל אלא אכילות
שאם מת לו מת בחול המועד אסור בדברין שאוק' אסור
בהן ואם מת ביו' אב אינו רוצה לקוברו בו ביום חי' עליו
דין אכילות אלא אב צריך להחשיך על התחום להכין לו
צרכי קבורה או חל עליו דין אכילות משעה שחשך א
אב אס מת ביום טוב שבי והוא רוצה לקוברו או ביו' ר'
ראשון ורוצה לקוברו על ידי ביום חל עליו דין אכילות א
אב לאחר שנקבר אין עליו דין אבולות אלא לעכין דברי'
שכבועא שכוהגין הרגל ומיהו אעפ' שאסור בת שמיש המ
המטה אין צריך לישן בין האכסאים אלא אסתר יסבה עמו
צחדר ולנה הסכים א' ה' אש ו' אעפ' שאין אבולות הרגל
אס מת לו מת הרגל הרגל עולה למיין ל' ומתעסקין בו
הרגל לבחמו ולחחר הרגל מתחיל למנות שכבה וכשיכל
י למיתת המת אעפ' שיעדיין לא כלה האבולות מלאכתו נע
נעשית על ידי אחרים ועבדין עושין לו ככבועא בתוך ב
ביתו מת לו מת קודם הרגל וכהג אבולות אפי' שעה אחת
לפני הרגל בטלה ממנו גזירת שכבה וימי הרגל עולין לו
למכין הרי י לפי הרגל וימי הרגל ומשלים עליהם עד ל'
ודיוקא שכהג אבולות באותה שעה אבולות אס סג או הזיר
ולא כהג אבולות או שהיה קרוב לחשכה ולא היה יכול לב
לבהג אין הרגל מהבול האבולות אלא כוהג הרגל דברים
שכבועא ומוכח י ימים אחר הרגל ובאותה ה' מלאכתו
נעשית על ידי אחרים ועבדין עושין לו ככבועא בתוך כי
ביתו ואין רבים מתעסקין בו לבחמו שהרי כבר נתעסקו
בו הרגל עולה לו למכין ל' ואם כהג י לפני הרגל ו
והרגל פוגע בתוך ל' מהבול ממנו גזירת ל' ואפי' אס חל
יום י ערב הרגל מותר לשפר ולכבד ולרחוק ערב הרגל
וכן מתי אס חל יום ח' להיות בשבת ערב הרגל מותר לכו
ולכבד ולרחוק ערב שבת ואס לא גילח בערב הרגל מותר
לגלח אחר הרגל שהרי כתבול ממנו גזירת ל' אבולות הך
הרגל לא גילח כיון שהיה איפשר לו לגלח קודם הרגל ואס
חל יום י שלי בשבת ערב הרגל מותר לגלח הרגל כיון שלא
היה איפשר לו לגלח קודם ואס חל יום שביעי או יום ל'
סלו בערב הרגל מותר לשפר ולכבד ואסור לרחוק עד הרג
הלילה וגם אסור לגבש מה שכבד עד הלילה ור' א' פ'
כמו שאסור לרחוק כך אסור לכבד כל היום ומיהו סבי
סביהם מותרין סמוך לחשיכה ואין צריך לחמתן עד חל
הלילה וא' ה' אש ו' כת' כמכר ראוה דיוק' כמכר מ
מיתם אבול באביו ואמו שאסור למשך עד שיגששו בו חב
אכידיו אפי' פגע בו הרגל אימ מהבול ומיהו כת' כמכר
אחשת קטן דיוק' שפגע בו הרגל כמכר ל' אבולות עכרו
ל' ופגע בו הרגל או אפי' חל יום ל' ערב הרגל הרג' משה
ומותר לגלח ויה' ויום הכתרים חשיב כרגלים לבטל הא
האבולות רב שעה לפני הפסח אותה חשבה כ' וח' ימי

הפסח הרי טו' ומשלים עליהם טו' שעה אחת לפני עזרת
חשובה כ' ועזרת חשוב כ' ימים שביין שאס לא הקריב
קורבנות עזרת בעזרת ישלו תשלומין כל י חשבו כ' ח
הרי יד' ומשלים עליה טו' ויום ב' של עזרת עולה למכין י
ירדכין שאיכן בקיאי' בקבוע דירחא ואין חבו עושין שמי
ימים אלא משום מכהג חשוב בחול ועולה למכין י' שעה
אחת לפני ראש השנה וראש השנה הרי יד' ומגלח ערב
יום הכפורים שמהבול ממנו גזירת ל' שעה אחת לפני יו'
הכפורים ויום הכפורים הרי יד' ומגלח ערב החג שעה
אחת לפני החג והחג הרי יד' ושמימי עזרת חשוב י הרי
כא' יום סבי של שמימי עזרת הרי כ' ומשלים עליהם ס
שמהג שמע שמועה קרובה בשבת או הרגל ולמוצאי ס'
ורגל כעשית רחוקה אינו מהג אלא יום א' ח' כדן שמוע'
רחוקה וכוהג אבולות ביום ראשון ומקצתו כבולו וכבול
או הרגל כוהג דברים שכבועא שמע שמועה רחוקה נ
בשבת או הרגל אינו מהג בשבת וברגל אפי' דברים שג
שכבועא אלא למוצאי ש' כוהג שעה אח' וריו וכן למוצאי
הרגל שמע שמועה קרובה בשבת כת' במה' הקטן דשבת
עליה ליום א' ולמחר קודם ו' ל' יום י' לאבולות ויה' יח' א'
כת' דשבת אימה עולה בתחילת המכין אלא יתחיל למס'
ביום ראשון ו' ל' שבת יום שביעי ויכהג דברי' שכבועא
במקצת היום

הלכות תשעה באב ושאר תעניות

גרסינן בפרק בתרא דתעניות חמשה דברים ארעו את
אבותינו ביו' בתמוז וה' ב' ב' ב' בתמוז נסברו הלוחל
ובטל התמיד והזבקה העיר ושאר אפס טומות הרס' את
התורה והעמי' כלם בהיכלו באב כוהג גזרה על אב
אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשון וכשביי
ונלכד ביתר ונחרש העיר וחרש טורנוסרופס הרסע
את ההיכל ונתיא' ר' עקיבא היה דורש כה אמ' ה' צום ה'
צום ה' וצום ה' וצום ה' יהיו לבי יהוד' לשאר ולשאר מ'
הרביעי זה יו' בתמוז שבו הובקע' העי' ש' בחד' הרביעי
בג' לחד' ויחזק הרעב בעי' וכת' ותיבך העי' ולמה נקרא
רביעי שהוא בחד' הרביעי שמוכין לחדש' מכיסן צ' ה'
זה ט' ב' שבו נשרף בית אלקים ש' בחד' החמשי בתע'
לחד' וג' ולמה נקרא שמו חמשי שהוא בחד' החמישי ע'
ה' זה ג' בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ולמה ככתב
כאן ללמדך ששקולה מיתת צדיקי' כשרפ' בי' אלקיכו ולמ'
נקרא י' שהוא בחד' ה' צום ה' זה י' בטבת שבו סמך מל'
בב' על ירושלם ש' ויהי דבר ה' אלי בשב' התשעי' בעשירי
בעשור לחד' לאחר בן אדם כת' לך וג' ולמה נק' שמו י'
סהל חד' ה' והיה ראוי להקדימו כחד' הפורענו' אל' שבת
כחד' החדש' אעפ' דכתיב בקל' צום הרביעי בג' לחד' ח
מזבקה העי' האיד' מתעבי' ביו' בו משו' דמתחל תקמו ח
העצמי' בג' בו לפי שבו בו הובקעה העיר בראשונה וכן
שמי' ביו' וכיון דכשביי הובקע' ביו' תקמו להתעב' ב' ימי

כוהנן לקרות פרשת קרבן גויס למזמור אחרי שקראו דב
 דברי הרע' שבידמיה וכת' ה' מא' מרוטכור' איני יוד'
 מהיכן נהגו שקורין כמה פסוקי נחמה שבידמיה וגם ק
 קורין פרשת קרבן גויס שבידמיה שכולה נחמה שהרי
 לא התיר הספר לקרות אלא דברי הרע' שבידמיה ואכ'
 היה ראוי לרגל כל פסוקי נחמה אח' כ' שמעתי שיש פק
 נקיי הדעת שמדלגין כל פסוקי נחמה עכ' כת' ה' מוכן
 נהגו קצת העם שלא לקרות פרשת הקרבן ומשנת איזהו
 מקומם ומדרש' י' שמעאל בבית הכנסת לפי שאסור לק
 לקרות בתורה ואינו כראוי לפי שאין לנו איסור בסדר ה
 היום שהרי קורין קט' ומדרכין לפניה ולאחריה וכן קור'
 בתורה ומשפירין בביתא ופרשת הקרבן ואיזהו מקומ'
 כנגד התמיד תקנום ואומרים כדרכו ואינו חושש ואיסור'
 אכילה ושתיה כו' כדרך איסורו ביום הכפורים אלא ש
 שזה עבש כרת וזה מדברי קבלה ומכין אותו מל' מדרו'
 וגרסי' בפר' מקום שנהגו עוברות ומניקות מתעבדות כו'
 ומשלימו' כדרך שמתעבד ומשלימות ביום הכפורי' וכן
 השמעות של אסור וכת' ה' מוכן ומיהו חיה כל' יום וכל
 חולה שהוא צריך לאכול אין צריך אומר אלא מאכילין או
 אותו מיד דבמקום חולה לא גזר רבנן וכן רחיצה וסיל'
 אסורין כו' למדרי' כמו ביום הכפורים בין בחמ' כי' בצונ'
 דא' חלוצה אסור לאדם שיושיט אצבעו במים כו' באב
 כדרך שאסור ביום הכפורים ומיהו טבילה של מטה מו
 מותרת ומותר לרחוץ ידיו לתפלה דהוי כטבילה של מצו'
 דכל חייבי טבילה טובלן כדרך כן כו' באב בין ביה' וכ'
 שאר היום אח' שש' צרכיו וצריך לבר' אשר יצ' יכו' לטו'
 ידיו ומי' צרי' לזוהר שלא לטו' כל ידיו אלא לפי הצורך ל
 להעביר הלכלוך ואפי' שלא לצורך ברכה ותפלה אם היו
 ידיו מלכלכות בטיט וצואה ורוח' אותם להעביר הטיט
 והצואה ואינו מכין לתעבוב מותר שלא אסרו אל' רחיצה
 וסיכה של תעבוב כראיתא בבמר' מי' שיש לו חמס' בראש
 סך כדרכו ואינו חוש' ירושלמי ט' באב רוח' ידיו ומעביר'
 על גבי עיניו פי' לאח' שטבבם ועדין הן לחות קצת ואם הם
 היה לכלוך על גבי עיניו ודרכו לרוחצם במים רוחץ ומ
 מעביר ואינו חושש דהוה כמלכלך בטיט וצוא' שרוחץ
 כדרכו ואינו חושש וכן כת' ה' מוכן וכל' כה' במו' ל
 שכת' ביום הכפורים שאין בו רחיצה ואינו מבר' על כויל'
 ידים ולא המפיל חבל' סיכה החולק להקביל פני רבו וע
 ועבר במים עד צוארו ואינו חושש בפרק שבי דימא ע
 ערב ט' באב מביאין לו מטפחת ושורה במים ומקמח בה
 פגיו ידיו ורגליו פי' שורה במים ערב ט' באב ומוציא מן
 המים והיא מתגבבת ומקמח בה בלי לזה ידיו ורגליו כד'
 להטבין ולמחר מעבירה על גבי עברו להעביר הלכלוך א
 אפי' אין דרכו לרחוץ עיניו ככל יום ועושה עתה לתעבוב
 שרי טיט שהיא טבבה ירושלמי הבא מן הדרך ורגליו כ
 טהות מותר לרחוץ במים ואיסור נעילת הסנדל באיסורו
 ביום הכפורים דוחק של עור אכל של בגד או של עץ או
 של שש' וגמי מותר תנא אכל וממורה שמהלבים כדרך
 מותר' בנעילת הסנדל ולבשיגו לעיר יחלוטו וכן בא'

באב ותענית צבור כת' אבי העזרי נראה דבזמן הזה ש
 שאנו בין הגוים שאין לחלוץ אלא כשנכל ברחוב היהודי'
 או בבי' ישראל ואם חל ט' באב בשבת מותר ככולן וה' יחזק
 כת' אעפ' שאנו דוחין אותו עד למח' אסור בתשמי' המטה
 מידי דהוה אקובר מתו כרגל שמדחה עד אחר הרגל אפי'
 הכי דברי' שבידמיה נהגו' הכא ממי' שכל' זו גבי ט' באב ה
 הניא כמו רגל ואסור בתשמי' המטה וה' מרוטכור' חלק
 חלק עליו וסוף דבריו ומיהו כהן להחמי' כדברי מורי' ש
 שאפי' הוא מיקל ואינו מחמי' היה לי לעשות כדבריו וכל
 שכן עתה שהוא מחמי' ואינו מיקל ואפי' ה' אש' ז' כת' ומי'
 לשון התוספות דקתבי ומעלה על שלחנו ואינו מוכנע עד
 עצמו משום דכ' משמע אפי' כדברי' שבידמיה וכן עמא ד'
 דבר וכן כת' ה' מוכן אין שאלת שלום לחברים כו' באב ו
 והדיעות שאין יודעין ונותנין שלום משיבין אותו בשפ'
 רפה וגרסי' בפר' מקום שנהגו מקו' שנהגו לעשו' מלאכ'
 כו' באב עושין מקום שנהגו שלא לעשו' אין עושין וכל
 מקו' תלמידי חכמים בטלים דשכב אומר לעול' יעש' אד'
 עצמו תלמיד חכם ויבטל ולא חיישי' ליוהרא רב' אומ' כל
 העושה מלאכ' כו' באב אינו רואה סימן ברכה לעול' וכל
 האוכל ושות' כו' באב אינו רואה בשמחת של ירושל' וכל
 המתאכל על ירושל' וזהו ורואה בשמחתה של שיש' את'
 משום כל המתאכלים עליה וכל האוכל בגד או שותה יין
 בשעורה שמפסיק בה עליו הכת' אומ' ותי' עומתם על
 עצמות' ט' באב אינו חייב בבפיית המטה
 המטה ולא בעטיפת הראש שהן כ' **תקנה**
 כוהנ' באב' והא דתנ' כל מצות המהגו' באב' כוהנות
 כו' באב ההוא לעבין מצות לא תעשה הנוהג' באב' תנ'
 אכל לעבין מצות עשה שבאב' כגון כפיית המט' ועטיפ'
 הראש לא ואין צריך לומר קריעה דליתיה בכלל מצות הכ
 הנוהג' באב' כדאמרי' אכל' לחוד וקריעה לחוד וכת'
 אפי' ה' אש' ז' ומסתברא דחייב בתפילין כיון דאב' גופי'
 לא מתקבץ אלא ביום ראשון דלא אחמיר תשעה באב מעט
 מששת ימי אבילות וברייתא מצות הנוהגות באב' כל שם
 שבעה ימים קאמר ופרושי קא מפרש להו כגון רחיצה
 וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ולקרות בתורה ו
 מהרב' מאיר מרוטכור' כתב וכו' דבתשעה באב אין
 להכיח תפילין כמו ביום ראשון של אכל שאין יום מרי'
 יותר ממנו יום קביעות בביה לרדיות וכתב אפי' ה' אש'
 ז' איפשר שדחק למצוא טעם למנהג אשכנז אכל לכאור'
 כדאח' כמו שכתבתי ועוד כתב הרב' מאיר מרוטכור'
 וציצית נהג קדמונים וכל אשכנזי' שלא להתעטף בו כ
 בתשעה באב ואשכנזי' אקד' בצע אמרתו ואיתא במדרש
 איכה כו' פרשין דליה ויש שאין רוצין לשנות המנהג
 וגם אין רוצין להיות בלא ציצית ומתעטפין בטלית קטן
 תחת בגדיהם כתב רבינו האי אכל שחל יום שביעי' שלו
 בתשעה באב מה שהוא אסור בתשעה באב כגון רחיצה
 וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה עומד באיסורו כ
 כל היום אכל דברי' המותרים בו ואסורין באב' כגון ע
 עיטוף ובפיית המטה והסרת תפילין הרשות

כעלמים שיש בו שחמה ומחשך בתריה ואמר רבא אכל
 בער עוף חיכי כעשה בן סורר ומור וגרסי' בפ' ק' רחמי' **אכל**
 ישראל יוצאין ידי חובתן בגדיים אכל לא בעיפית דכתיב
 ושחחת בחגך את שיש בו שחמה יצאו עופות שאין בהן
 שחמה מכל הני משמגי דה' ה' נמי בעבודה המפסק' שרי
 וכן פסק רבי' ש"י ע"כ וכראה דאעפ' שאין בו שחמה אס'
 אסור שלא משום שחמה לבד אסרו בער אל' כד' להרבו'
 אכל תרע שהרי אכל אחר מצוה להשקותו יין דאמר' לא
 כבא יין חלא לבחם בו אכלים שחמה לבחמו לשכח צערו
 והבא אסרו יין כי אם ישתה ישכח רישו ומצוה שיזכור
 חורבן הבית ויצטער עליו הילכך מטעם זה יש לאסור א'
 אפי' עופות כמו בער ובשפר המצות קט' כת' עתה שרוב
 מאכל' שלבו בער לאחר שצברו עליו שני ימים נראה שא'
 שחמור ומות' לשתות יין מנתו דהיינו תוך ג' ימים לרדי'
 לרדיכ' ונשי תבגילין כת' רבי' האי גאון כגון אורז וע'
 ועד' שהן שני מיכין והרי גיאת כת' כל שני תבגילין הו'
 דרך כבוד ואחרים חכמים אפי' מין אחד של קטנית או
 מין אחד של ירק ואין צריך לומר שני מיכין וכן כת' ה"ה
 בן גאהגין בצרפת ליתן כמה מיכין בקדרה אחת דכיון
 שמתבגל יחד נקרא הכל תבגיל אחד ובאשכנז מחמירי'
 וכראה דאפי' לרבי המחמירין דבר שדרבו בכך כל הש'
 השנה כגון אפי' שמתבגין בהם בצל' ובצים שרי כת' אה'
 ה"ה ז"ל יש אומרי דווקא שני תבגילין מדרב' שאינו בא
 אכל כמו שהוא חי אכל דבר הנאכל כמו שהוא חי כגון
 חלב וגבינה ודג מליח יבש לא מקרי תבגיל וה"ה אכר כת'
 דאפי' תבגיל מגבינה נקרא תבגיל וה"ה מסתב' עד כאן
 וכירקו' או שריו מות' ללפת בהן הפת כשהן חייין אפי' כמ'
 מיכין ויש מקומו' שכוהגין להפסיק בעדשים שהוא סימון
 לאכל מה ערשה זו גלגל אף חבלות גלגל הו' שחוז' בעולם
 ומה ערש' זו אין לה פה אף אכל אין לו פה שאין לו להרבו'
 צדור ובאשכנז כוהגין לאכל בצים שהוא כן סימון לאכל'
 לבד אין אוכלין תבגיל אחר בעבודה המפסקת וכל זה
 למי שאי' איפשר אכל למי שאיפשר יחמיר על עצמו כד'
 יהודה ב' אלבאי שבערב ט' באב היו מביאין לו פת הם
 חרבה במלח ויושב בין תבור לבירים ושות' קית' שלמים
 ודומה לו כמי שמתו מוטל לפניו כת' אבי העזרי' מכ ע"ל
 ליה לחי' לנפשו שאם היה רגיל לסעוד בעשר' בגי אדם
 יסעוד בה' שבוה מודה תק' ל' ש"ב וישב על גבי קרקע
 ולא יאכל בער ולא ישתה יין ולא יאכל כ' תבגילין ויש פר'
 פרושים שמועגין עצמן מכל לפתן אלא פת במלח ומים
 במשורה כמו ר' יצחק ב' מנחם ויש שאוכלין ביצה לבד'
 שהיא מאכל אכל כמו ר' יצחק ב' יהודה ע"כ וכן כתב ה'
 ה"ה במזל מימינו לא אכלו אפי' תבגיל של עדשים בע'
 בערב ט' באב אלא אם כן בא בשבת כת' בתקנא' שרבי'
 משולם אכל בערב ט' באב עם ג' בגי אדם ולא בירך בא'
 בימיו אלא בירך לבדו וכן סג' ר"י ואפי' תמה דאפי' אכ'
 חייבין מין ואף ה"ה ז"ל היה מהג' לזכר' לבדו בעשר'
 המפסקת להתבודד וכל זה בעשרים שנים' בה' ובאשכנז
 יואר חז' אכל אם היה קודם חז' או אחר חזות ודעת

לאכול עוד אחרי כן שרי וכת' ה"ה ז"ל בעבודה המפסיק ב'
 שאין דעתו עוד לאכול אחריה סעוד' קבע אעפ' שדעתו
 לאכול אחריה עראי' לא באלו שבטכס בטון רשעים אוכלי'
 בער ושותין יין ומשתכרין ואח' כ' אוכלין עראי' כד' להפ'
 להפסיק באכילה שאין בה טע' ויין ואם חלוט' באב באחר
 בשבת חו' שחל בשבת ונדרחה לאחר שבת אוב' בער ושות'
 יין בעבודה המפסק' ומעלה על שלחנו אפי' כסעודת של
 שלמה בעת מלכותו כת' רב' שר' שלום ט' באב שחל ביום
 ראשון או בשבת ונדרחה ליום ראשון שפיר דמי למיכל ב'
 בער' ולמשתה יין אכל אכין אכין רגילין כך ואפי' בער'
 אכין אכין אוכלין בער ושותין יין בעבודה המפסקת משו'
 חורבן הבית וכן כת' אבי העזרי' ויש כוהגין שאין אכ'
 אוכלין בער ואין שותין חמרא בעבודה המפסקת שאין
 חובה להעלות על שלחנו כסעודת שלמ' אך רשאי לעשו'
 כן בעבודה שליטית יכול לקיים קודם סעודה המפסקת
 עכ' וכל דכיון ש ממנע מלאכול בער ולשתות יין משום א'
 אכל הוא אסור כדמוכח במועד קטן דכלדר' שכיכר בו
 טעושה אותו משום אכל אסור לעשותו בשבת ואח' ה"ה ז"ל
 ה"ה היה נוהג לאכול בער ולשתות יין

תקנא

כת' ה"ה ז"ל משהתחיל לאכול סעודה
 המפסקת מו' טעו' ולמעלה אסור לרחוץ ולסוך כמו ט'
 באב עצמו וטעמ' משום דכיון שהתחיל באכילת אסור ל'
 לרחוץ אעפ' דאכתי לא עייל ט' באב דהכא דסיכה הכא'
 שלאחר שעה היא נראה כרחוץ לגורד ט' באב אכל בעל
 בעילת סנדל ושאר אכלות אין כוהגין עד שתחשך וכתב
 אה' ה"ה ז"ל ודבר תימה הוא שיהא מות' לאכול ולשתות
 ויהא אסור לרחוץ ולסוך כת' ה"ה ז"ל כיון שהפסיק סעו'
 סעודתו חל עליו התעבית מן הסתם ואסור לאכול ואפי'
 לרחוץ אעפ' שלא פירש מן הרחיצה כיון שהפסיק חינו' י'
 יכול לחזור ולאכול וכן כת' ר"ף משום גאון לעגין תעג'
 צבור שפסק מבעוד יום א' עפ' שפסק חוזר ואוכל עד ש'
 שיבא השמש וכתב הוא ומס' תב' ה"ה ז"ל קבלה עליה ל'
 לתעבית אכל קבלה עליה איתמר למיכל ולמשתה וכתב ה'
 ה"ה ז"ל דלא שייך למימר קבלה אלא ביום הכפורי שצרי'
 לתוסיף עליו מבעוד יום אכל בעשר תעביות אפי' ט' באב
 שבין השמשות שלו אסור אם בפסק ומילך דבר פשוט הו'
 שחזר ואוכל עכ' ואין נראה לחלק דודאי קבלה אום' בכל
 תעבית שצריך להפסיק בו מבעוד יו'

תקנא

ת"י כל המצות המהגות באכל מהג'
 ב' באב אסור ברחיצה וסיכה ובעילת הסנדל ותעביות ה'
 המטה ואסור לקרות בתורה נביאים וכתובים ולשנות ב'
 במטה ובמדרש ובתלמוד בהלכות ובאגדות אכל קורא
 הוא במקום שאינו רגיל לקרות ושנו' הוא במקום שאינו
 רגיל לשמוע דברי ר' מאיר מפני שהוא צעיר לו ר' יהודה א'
 אומר אף אינו קורא במקום שאינו רגיל לקר' ולא שנו'
 במקו' שאינו רגיל לשמו' והלכתא כוותיה אכל קורא הוא ב'
 באור ובדברים הרעים שבידמיה ותינוקות של בית רב'
 בעלי' בו משום סכ' פקודי ה' ישרי' משמחי לב' ובאשכנז

תקס

משחרב הבית תקנו שכל דבר שח
שמחה סיהיה בה זכר לחורבן הב'
ועל כן חמרו סד אד ס את ביתו במיד ומכיו בי אמה ע
על אמה בלא סיד זכר לחורבן הבית והלם במזל כתב י
אין בזמן כבין מסיד כבין המלכים אלא טח בית בס'
ובגרב סיד ומשייר בו אמה על אמה ואינו משמע כן ב
במחרא דבתר דמייתי הק ברייתא תל לא יסוד אדם את
ביתו במיד ואם עירב בו חול או תבן מותר ל יהודה א
אומר חול הרי הוא טרם סיד ואסור תבן מותר ומסיק כ
אמרו חכמים סד אדם את ביתו ומשייר בו אמה ער
אמה אלא על ידי סיד אמה על אמה מותר כל מיני סיד
ועשה אשה תבטייה ומשיירת בהם דבר מועט ומאי ה
היא בת צרעה פי' טפול סיד שמטפלת במקום הצרעים
ועש' אר כל צרכי סעוד ומשי' בה דבר מועט ואפי' בסא
דהרסכ ותקנו להכיח אפר ברח' חתב' במקו' הנח' תפיל'
ואשרו עטרות לחתב' ודווקא לחתנים שהיא שמח גדול'
אלא אשרו אה בעת רבוי שמחה אבל לשאר כל אדם מותר
וקאמר רב לא שנו אלא של מלח ובשרית אבל של ורד והר'
מותר ושמואל אומר אף של ורד והרס אסור אבל עשה
של קנים וחילת ופסק הלם במזל כשמואל ואינו יודע ל
למה דהא קימא לן כרב באיסורים ופירשו התוספות דלא
בעטרות של הראש איירי שאין לעשותן דרך מקנים וחיל'
לא כעין כיפה שעושין לחתן שיושב בה וכלו מותרו
בכ! חוץ מבעיר של זה ששאריו אף לבלות והלמזן כת'
דלאו דווקא עיר של זה אלא כל שעיקרו של כסף או של
זה אסור אף לבלות ולא התירו להם אלא שעיקרן של צב
מימי צבעוכין אעפ' שיש בו משכנות זהב וכן כתב הלם
במזל ברח על עטרו כלות שלכה וזהב אבל עטרו של גר'
מותר בכל ואשרו כל מימי טי' בין בכל' טי' צב' ופיר' כגון
לשורר בבית המשלה והתוספות מפרשים דאפי' בלא מ
משתה במי ודווקא למי שרגיל בבק' כההי' דאית' בירושל'
רש' גלות' הוה קאי ודמיק' בזמר פי' בשכס' ובקומו היו
ממדין לפיכך ומלשון הירמיה' ו'ל משמע דבכלי אסור ל
לשמוע בכל ענין ובפה דווקא על היין אבל הוא ביאר ב
תשובת שאלה דאפי' בפה אסור אף בלא משתה ואין חיל
חילוק בין לשון עברי ולשון ערבי וכל שכן אם הם דבר'
כיבול שאסור לשמועו אף בלא מליצה וכיגון והכי מילי
שירת אלהים כגון לשבח יפה כיופיו וכיוצא בו אבל מו
מותר למר שירות ומעשבות על היין בבית המשתה א
ואסור לאדם שימלא סחוק פיו בגלות הזה של אז ימלא ש
סחוק פיו

תקסא

הראשונים אומר
שרואה ערי קדש היו מדבר וקורע ואינו צריך לקרו'
עוד באחריות ובשרואה ירושלים אומר ציון מדבר שמח
היתה וקורע ובשרואה בית המקדש אומר בית קדשנו ו
ותפארתנו אשר הללך אבותינו היה לשרפת אש וכל נ
מחמדינו היה לחרב וקורע ומידין חייב לקרוע מציג'
לצופים ואם ראה המקדש תחלה קורע על המקדש ומאס'
על ירושלים ואם ראה ירושלים תחלה קורע על ירושלים
צפוי עצמו ועל המקדש שצפוי עצמו הידיחולך וכל אם
שהה ליום שלא ראה אותו צריך לקרוע פחו' מכן אין ב

צריך לקרוע וצריך לקרוע מעומד וכל בגדים שעליו ע
שמגלה לבו ואסור לאחותו פי' תמידה מבגדים ואחרת ע
עליה מבחוץ לא מותר למוללן ולשולל' ולגקטן ולעשות
כמין סולמות פי' תפירות שאינן מיושרות

תקסב

אמר רב חסדא כל תענית שלא קב
קבלו מאתמול ושלא שקעה עליו ח
חמה פי' שלא השלימו עד צאת הכוכבים אינו תענית לה
להתפלל בו עכנו ואפי' קבל במכח עליו להתענות ליום
המחרת והתענה וכלילה של אר' התענית ממלך להתעב'
גם ביום השני אעפ' שלן בתעניתו וקיבל עליו הראשון
השני אינו תענית כיון שלא קבלו תחלה הילכך הח דקי
דקייל' לן מתעבין לשעות ומתפלל ענינו צריך לפרשו ש
שקבלו מאתמול וגם שקעה עליו חמה והיכי משכחת לה
כגון שקיבל עליו מאתמול להתענות עד חצי היום וכשה
וכשהגיע לחצי היום כמלך ובמרו או שקבל עליו להתע
להתענות למחר מחצי היום ואילך ולמחר כמלך ולא חב'
גם חצי היום הראשון אבל אם קבל עליו תעני' עד חצי ה
היום ואכל אחכ או שאכל עד חצי היום וקבל עליו תעני'
משם ואילך אינו נקל תענית להתפלל ענינו ומיהו נקל
תענית לענין שצרי' להשלי' נדרו והלם במזל כת' שחם א
אכל ושמה ואחר כך התחיל להתענות נקרא תענית לש
לשעות ולא כהירא לה' א' ה'לם ו'ל ואם קבל במכח להתע
להתענות שבי ימים או ג' זה אחר זה אלא שיאכל בלילות
שבי' נ' הוי קבלה לבלום אעפ' שלא קבל כל אחד ואחד ב
במכחה שלפניו אבל אם קבל במכחה הרבה תעניות ולא
רצופין זה אחר זה מספק ליה לה' ה'לם ו'ל אי הוה קבל'
לכולם או לא כתב אבי העזרי מי שרגיל להתענות עשרת
ימי תשובה אין צריך להתענות עשר' ימי' עד צאת הכ
הכוכבים רק עד שיצא מבית הבגשת דעצרא בעלמ' קב'
עליה מדפריק תלמודא עליה דרב חסדא מאכסי משמר
שמתעבין ולא משלימין ומשני התם לצעורי בעלמ' ורב
חסדא לא אמר' אלא מי שקבל עליו תענית בפירוש וסתם
תענית יום סלם אבל בעשרת ימי תשובה לא ואין רגיל'
לקבל בתחלה בעשרת ימי תשובה תענית שגזרינן על ה
הציבור אין כל ימי צריך לקבל תחלה אלא של מכריז ה
התענית והרי הוא מקובל וכל שכן תעניות הכתובות ב
בפסוק אימתי מקבלו רב אומר ב
במכחה כ' שנגע זמן המכחה יאמר
הריני בתענית יחיד למחר ושמואל אומר בתפילת המכ
המכחה פיר' שיאמר בשמוע תפלה הריני בתענית יחיד
למחר יהי רצון מלפניך שתקבלנו באהבה והלמזם ו'ל
שיאמ' עבינן בתפילת המכח וגומר בלב להתענות למח'
וכן כתב ר' הג' ולא כהיר' דהא אמרי' גבי הזכרת עכנו ע
ערבית שחרית ומכחה ולא קא' במכח' שלפני התעני' ד'ק'
פסק בשמואל והלמזר פסק כר' דאית' פליג' דרבות' טו'
שלא להפאי' בתפל' ואם היה ברעית להתענו' והרה' בלב
קבל תעני' היה אומר ר'ת דהוי שפיר קבלה אעפ' ש'ל' ה'צ' ו'ל
בשפת' ודווקא דהרה' בשע' מכח' לרב ולשמואל בתפל' המכ
המכח' הלכתא אוכל ושונה עד
שיעל' עיניו

תקסג

תקסד

השחר וכתב דירלר
לח

כידו אם רצה להמתין עד הערב ימתין ואם רצה להסיר
מכאן חבולות מיד יעשה והביא ראיה הרם במזל מדבריו
שאכל זב מות בתפיל ואיכז מה שכת דברי המותר
בו אשורין באכל כגו סילוק תפילין שהרי גם אכל מותר
מיום ראשון וחילק **תקנו** כעובדה ג' אע"כ
דקיימ' לן מתפלל אדם של מוצאי ש
שבת בזהב ואומ' הדלה על הכוס אם חל'ט' באב באחר
בשבת לא יבריל מעבוד יום דאי אבריל קבלה ל' באב ו
יחזור ל' לשבת אלא יברך במוצאי שבת על 'החם ואינו
מבריל עד אחר התענית ואז מבריל על הכוס ואינו מבר'
על האש וה'למכס כת' שחין ל' להבריל על הכו' ואח' הראש
ז'ל הסכים לרברי הלכות גדולות וכן כת' רב כטורכאי.

תקנו בג' באב צריך להזכיר מעין המאורע מ
מאי היא נחם ה' אלריכו את אכלי ציון ו
ואומר חתה בטובה ירושלם לפי שהיא מעבידה וכת' חז'
הראש ז'ל כל ימי תענית למא' אין אומרי' אותו אלא בתפל'
המנחה כיון דקאמרי' יחיד בג' באב צריך להזכיר מעין
המאורע משתמח בגל תפילותיו קאמ' כמו ערבי' שחרית
ומנחה דראש חדש וחנוכה ופורי' וה' יהודה איברגלמי
כת' מדברין מעין המאורע ערבי' שחרית ומנח' ובשומע
תפל' מדבר' דתעניתא באחר תענית צבור ואי' דוכת'
דכהני' למימר ערבית ושחרית דחם ובמנחה נחם והא'
מילת תליא במנהגא אע"כ דליכ' שינויא בין נחם לרחם דא'
דאין כל יומא ל' באב מנלי' על נחמה ובעינן רחמי' על
הא' מילתא **תקנה** תבא ב' באב כהנסו גוי'
ל' ג' מ' ואכלו בו ושעו בו וקלקלו
בו יום ח'וט' עד שפנה היום לעת ערב הציתו בו האש וכן
וכאדף עד שקיעת החמה ביום י' ותייבו דאמ' ר' יוחנן חל'
אלמנ' הייתי התם קבצתי בעשירי שדוכו של היכל בו כ'
כשרף ואית' בירושלמי ר' אבהו צייס תשיעי ועשירי ר' לוי
צייס תשיעי וליל עשירי מנחי' שלא היה בו כח לצום כל יו'
יום עשירי צם ליל עשירי ואכו בזמן הזה תם כחנ' ואפי'
ביום הכפורים שהיה ראוי לעשות משפך שני ימים אין
אנו מספיקין ואמ' מנהג כשר הוא ש'א' לאכול כשר בליל
עשירי ויום עשירי רק להשיב הכסף שהיה קרוב לעינוי
סדר היום כת' אבי העזרי ליל ט' ב'
חולצין מנע' יהם והולבין לבי' הכנס'
ויושבין לארץ באכלים ואין מדליקין כרית רק כד אחר ל'
למ' לאורו איכה וקיינות ועומד ש' ומתפלל ערבי' ואומ'
קדיש שלם וקורין איכ' ואומר קיינות ואחר כך סדר קדו'
קדושה ויתחיל ואתה קדוש ולא יאמר ובא לציון גואל ש'
שאין גאולה בגולה ולא ואני זאת בריתי שפראה במקיים
ברית על הקיינות ועוד דלא שייך למימר ואני זאת ברי'
בריתי שהכל בטלים בו אכל בבית האכל יש לאומרו שא'
שאם האכל בטל הנחמין אינן הנחמין בטלן ואומ' קדיש
בגל תתקבל והולבין לבתיהן ואין מותבין שלום זה לזה לא'
כאכלים וכופין ואם חל ט' באב במוצאי שבת אין אומרי'
צדקתך מידי דהוה אר'ח שחל להיות בשבת שאין אומרי'
צדקתך בשבת דט' באב ממי אקרי מועד ואין אומרים ו
נדי' מועם ויש מהגאונים שכתבו כיון שאין אומר ויהי כ

כידו אם רצה להמתין עד הערב ימתין ואם רצה להסיר
מכאן חבולות מיד יעשה והביא ראיה הרם במזל מדבריו
שאכל זב מות בתפיל ואיכז מה שכת דברי המותר
בו אשורין באכל כגו סילוק תפילין שהרי גם אכל מותר
מיום ראשון וחילק **תקנו** כעובדה ג' אע"כ
דקיימ' לן מתפלל אדם של מוצאי ש
שבת בזהב ואומ' הדלה על הכוס אם חל'ט' באב באחר
בשבת לא יבריל מעבוד יום דאי אבריל קבלה ל' באב ו
יחזור ל' לשבת אלא יברך במוצאי שבת על 'החם ואינו
מבריל עד אחר התענית ואז מבריל על הכוס ואינו מבר'
על האש וה'למכס כת' שחין ל' להבריל על הכו' ואח' הראש
ז'ל הסכים לרברי הלכות גדולות וכן כת' רב כטורכאי.

תקנו בג' באב צריך להזכיר מעין המאורע מ
מאי היא נחם ה' אלריכו את אכלי ציון ו
ואומר חתה בטובה ירושלם לפי שהיא מעבידה וכת' חז'
הראש ז'ל כל ימי תענית למא' אין אומרי' אותו אלא בתפל'
המנחה כיון דקאמרי' יחיד בג' באב צריך להזכיר מעין
המאורע משתמח בגל תפילותיו קאמ' כמו ערבי' שחרית
ומנחה דראש חדש וחנוכה ופורי' וה' יהודה איברגלמי
כת' מדברין מעין המאורע ערבי' שחרית ומנח' ובשומע
תפל' מדבר' דתעניתא באחר תענית צבור ואי' דוכת'
דכהני' למימר ערבית ושחרית דחם ובמנחה נחם והא'
מילת תליא במנהגא אע"כ דליכ' שינויא בין נחם לרחם דא'
דאין כל יומא ל' באב מנלי' על נחמה ובעינן רחמי' על
הא' מילתא **תקנה** תבא ב' באב כהנסו גוי'
ל' ג' מ' ואכלו בו ושעו בו וקלקלו
בו יום ח'וט' עד שפנה היום לעת ערב הציתו בו האש וכן
וכאדף עד שקיעת החמה ביום י' ותייבו דאמ' ר' יוחנן חל'
אלמנ' הייתי התם קבצתי בעשירי שדוכו של היכל בו כ'
כשרף ואית' בירושלמי ר' אבהו צייס תשיעי ועשירי ר' לוי
צייס תשיעי וליל עשירי מנחי' שלא היה בו כח לצום כל יו'
יום עשירי צם ליל עשירי ואכו בזמן הזה תם כחנ' ואפי'
ביום הכפורים שהיה ראוי לעשות משפך שני ימים אין
אנו מספיקין ואמ' מנהג כשר הוא ש'א' לאכול כשר בליל
עשירי ויום עשירי רק להשיב הכסף שהיה קרוב לעינוי
סדר היום כת' אבי העזרי ליל ט' ב'
חולצין מנע' יהם והולבין לבי' הכנס'
ויושבין לארץ באכלים ואין מדליקין כרית רק כד אחר ל'
למ' לאורו איכה וקיינות ועומד ש' ומתפלל ערבי' ואומ'
קדיש שלם וקורין איכ' ואומר קיינות ואחר כך סדר קדו'
קדושה ויתחיל ואתה קדוש ולא יאמר ובא לציון גואל ש'
שאין גאולה בגולה ולא ואני זאת בריתי שפראה במקיים
ברית על הקיינות ועוד דלא שייך למימר ואני זאת ברי'
בריתי שהכל בטלים בו אכל בבית האכל יש לאומרו שא'
שאם האכל בטל הנחמין אינן הנחמין בטלן ואומ' קדיש
בגל תתקבל והולבין לבתיהן ואין מותבין שלום זה לזה לא'
כאכלים וכופין ואם חל ט' באב במוצאי שבת אין אומרי'
צדקתך מידי דהוה אר'ח שחל להיות בשבת שאין אומרי'
צדקתך בשבת דט' באב ממי אקרי מועד ואין אומרים ו
נדי' מועם ויש מהגאונים שכתבו כיון שאין אומר ויהי כ

מועם גם סדר קדוש' אין לומר רב צמח גאון כת' אין אומ'
וי' בוע' אב' חומרי' ובא לציון וכוליה סד' קדוש' אב' ואני
זאת בריתי אין אומרי' ורבי' כיסי' כת' אין אומ' ויהי מועם
אב' מכהיבנו לומר ערבית ושחרית ואני זאת בריתי ול'
ולמה לא באמרוהעם עומ' קיים באיוב וירמיה וקיינות ב'
באמרי' משרדין הברכות והזמירות כמו בשאר הימים ו
יש מקומ' שמהגין שלא לומר השירה ומתפלל' יט' ברב'
ויחיד חומ' עבינו בשומע תפלה וש' ב' בין גואל לרופא כ'
כמו באחר תענינו ואמ' נחם בטובה ירושלם ואינו' בשא'
תענית צבור לא לענין כד' ברב' ולא לעני' תפלת נעניה
וכת' רב עמרם מכהני' להרבות סליחות בסלח לנו ואי'
אומרי' תחינו' דאיקרי מוע' ואם חל בשמי' ובחמישי' אומ'
אל אר'ך אפים ואין אומ' והוא רחן' ובשפרד אין אומרים
אל אר'ך אפים ומוציאין ספר תורה וקורין ג' בפרשת וא'
ואתחנן כי תוליד בנים ומפטיר הוא השלישי ומפטיר ב'
בירמיה אסוף אסיפם וכת' אבי העזרי וגולל ספר תורה
במקומו שלא למעט בבבדו אכל במסכ' סופרי' כתב יש
קורין ספר קיינות בערב ויש מאחרין עד הבקר לאחר ק'
קריאת ספר התורה שאחר קריאת ספר תורה עומד ומ'
ומתפלל באשר ובגדיו מפולסי' וקורא בבכיה ויללה אם
יודע לתרגמו מוטב ואם לאו מוטב למי שיודע לתרגם כ'
כדי שיבינו כל העם והתינוקות שהנשים חייבות כאנשי'
וכפ' בנים זכרים והקורא בג' באב אומ' בר' דיין האמת
יש שמכחין את תיק הספר על הקרקע ואומרי' כפלה
עטרת ראשינו וקורעין ומשפירין באדם שמתו מוטב לפ'
לפניו ויש שמשכין מקומותיהן ויש שיורדין מספספליהן ו
ומתפללי' וכולם מתפללי' אין באשר ואין אומרים שלום זה
לזה כל הלילה וכל היום עד שישלמו כל העם קיימותיהן
ובעצת הקימו' חסור לספר דבר ולצאת חוץ כד' שלא ית'
יפסיק לבו מן האכל וכל שכן שלא לשוח עם הגוי וחס' יש
אכל בעיר הולך בגולה לבית הכנס' וגם ביו' עד שיגמרו
הקיימות ואם יש תיבוק למול מלין אותו אחר שבמדין ה'
הקימו' ויש ממתכין למול עד אחר חצו' ויש אומ' שאין ל'
לברך על הכוס אלא יברך בלא כוס ודעת התיסב' שיבר'
על הכוס ויתן לתיבוק לשותות ולא חיישי' דילמ' חו' תי' למ'
למסדף פי' יבא לשותות אף בלא זה כיון שאינו דבר קבוע
וממ' ט' באב שחל להיות במוצאי שבת לא אמרי' שיבר' וית'
לתיבן משו' דחיישי' דאית' למסדף דחשיב שפי' דבר קב'
כיון שלפי קביעו' השמים בא נפשי' לסו' ג' חו' ד' שמי' טע'
אח' ובעצ' ברי' ל'ט' בגד' אחרי' אך לא לבכי ממש מעשה
שחל ט' באב בשב' וכדחה עד למחרתו והיה רבי' יעבץ ב'
בעל ברי' והתפלל מנח' בעוד ה' ל' גדל ורחץ ולא השלים ת'
תעניתו לפי טו' שג' היה וראיה דתנבי' אד' חליעו' בר'
צדק אבי היתי' מרבי סכאה בן בבימין וחל ט' באב בשבת
דחייבוהו עד לאח' סב' והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני
שיט' שלמו היה ומהג' שלא לשחן' ושלל להכי' צרכי' סעוד'
עד לאח' חצו' במנח' קורי' ויח' כמו בשא' תענינו ומפטיר'
דחייבו ורבי' האי' כת' שמנכ' להפטיר שובה ומתפלל' יחי'
צדקת ואומר נחם בטובה ירושלם ועבינו בשומע תפלה
ושליח צבור אומרו בין גואל לרופא

חתרת חכם וזה חילי בתעב' סתם כגון סכרד להתעב'
 יום אחד וקבלו במכא' אכל' אס' לו יום ידוע להתעבות
 כגון יום שמת' רג' אכיו או רבו אין יכול ללוותו ולפיר' וכ'
 תעב' חלום אין ללמין אותו שצרי' להתעב' מו' למחר ואפי'
 בשל' וצרי' להתעב' יו' אחר על שכל עונב שבת ואין צרי'
 סיהיה תעבית האח' מיד ביו' ראשון של אחר השב' כתב' ר'
 עמר' ורבינו קלכמו' שבזמן הזה אי' להתעב' תעב' חלו'
 בשבת שאין אנו בקיאים בפתרון החלומ' לידע אי' זה רעו
 ואי' זה הוא טוב ואין מתעב' בשב' וכן כת' אבי העזרי'
 והמתעב' בשבת יש אומ' שאומ' עכנו בשר' רביעי' בשבי
 עצמה וכרא' יותר טוב לבללו באהי' כצור בלא חתימה כד'
 ברפרישית לעיל בסוף ברכות אין תעבית צבור בבבל לי'
 ליאסור במלכא' ולפיר' מבעוד יום אלא ט' באב בלבד
 הילכך יח' שקב' עליו תעב' סתם לא חיישינן שמה תעב'
 צו' קב' עליו ומות' בבול' **תקס"ט** יחיד
 שמתעב' על צד' ועברה או חול'
 וכתפ' או מת צריך להשלים כל תעביות שקבל' עליו אב'
 הצדור שמתעב' על שום דבר ונעב' קודם חצות לא ישל'
 יסלימו **תקע** מי שמד' להתעב' כך וכך ימי'
 חרע' סתם שבתות' וימים טובים או
 חרע' חדשים חנוכה פ' רים כדור' בגל' וצריך התרת ח'
 הכס' שיאמר לו אלו שמת' אל לבך שיאדעו בו אלו הימים
 לא זית' כד' ומתיר לו והותר כל הכדור וכתב' ה'מזכר'
 דיוקא דאפי' בלשון הדי' עלי' שהוא לשון דבר אכל' אפ'ק'
 חזקיה בלשון קבלת תעבית אינו חמור כשאיר' כד' ואפי'
 התיר' אינו צריך ואם נשבע סתם להתעבות אין צריך ה'
 התיר' שאין שטועה חלה על דבר מצוה אלא לוקה על שב'
 שפסע' שטועה הוא **תקע"א** היושב בת'
 בתעבית אי' מל' מעצ' כפשי' כק' חוטא ותלמיד חכם
 ק' וט' ואי' לא מצי' מעצ' כפשי' כק' חוטא ותלמיד חכם
 ח' רשאי' לישב בתעב' מפני שממע' במלכ' שמי' וכן מ'
 מ'מרי' תבוק' **תקע"ב** אין גוזרין תעב'
 יחיד בתחלת' ביום חמישי שלא
 להפקיע השערים לפי שהרואה שקונין ביום חמישי בער'
 לצורך שתי' סעודות גדולות לצורך סעודת הלילה ולצורך
 סעודת שבת תמיהין וסבורין שרעב בא לעולם אכל' משח'
 משחתו חילו' כד' להתעבמות יודעי' שהוא בשביל התעביות
 אין גוזרין תעבית על הצבור בראשי' חדשים חנוכה ופור'
 ואם התחילו כבר להתעב' ואדעו אלו הימים אפילו לא
 התחילו אלא יום אחד אין מפסיקין ומתעבין בהן ומשלי'
 ומשלימין וכן יחיד שקבל' עליו תעבית סתם בערב שבת
 מתעב' ומשלים אל אכ' פירש' בשעת קבלה שאינו רוצה
 להתעבות אלא עד' שיסלימו הקהל תפלתם
תקע"ג הלכתא בגל' המגלת תעבית שכ' הימ'
 הכתוב' במגל' תעב' שלא להתעבות
 בהן מותר חוץ מבחמ' ופורים וכתב' הראב"ד דווקא יח'
 יכול להתעב' בהן אכל' צבור אסורין לבזר תעבית בהן
 ואפי' לבניה' ולאחריה' כמי' אסור ושבת' וימי' טובים מותר'
 לבניהם ולאחריהם **תקע"ד** ההול' ממקור'
 שמתעב' למקו' שד' מתעב' ודעת

דעתו לחזו' צרי' להתעב' כל תעב' שקבל' סמותין עליו
 חומרי' מקו' שיצא משם כיון שדעתו לחזו' ההולך ממקום
 שאין מתעבין למקו' שמתעב' יתעב' עמה' ופיר' ריבא וחב'
 דעתו לחזור ומיהו כיון שלא קבל' עליו תעב' אס' יצא מן
 העיר חוץ לתחום מותר לאכול וי"א ראשיתו בעיר מותר'
 לאכול שלא בשביהם עב' ויראה מדבריו שמפר' שהול' שם
 ביו' התעב' ומסתבר' כדבריו אס' הולך שם ביום התעב'
 אכל' סגיא' דשמעתא מוכח דמיידי בהולך שם קוד' לכן
 וקבל' עליו תעב' ואז ודאי הוי תעבית גמול' ואסור לאכול
 אפי' יצא חוץ לעיר שכן ואכל' אל יראה בפניה' כאלו אכל'
 ואל יראה עירובין בעצמו מצוה להרעיה אדם עצמו' בשמי'
 רע' ואסור לשמ' בו המט' ולחשוב' בבי' מות' כל הסוד' עצמו'
 מן הצבור אינו רואה בבחמתו וכל המצטער עמהן זוהי
 ורואה בבחמתו **תקעה** סדר תעביות
 שמתעב' בארץ ישראל על הגש'
 הגשמים כך הוא הגיע יו' במרחשון ולא ירדו הגשמים
 היחידים פי' תלמידי חכמי' מתעבין שכי' וחמישי' ושני' א'
 ואוכלין ושות' משחשבה ומותר' בבישוי' מלאכ' וברחי' וס'
 וס' ובבעילת הסדל' ובתשמיש המטה ומפסיקין ב' ח'
 אצב' שבת' התחילו להתעב' אס' פגע בהן ראש' חדש חס'
 מפסיק' וכל תלמי' יכול להחזו' עצמו בחזק' תלמיד חכם
 כדי להתעב' ואין בו משום יוהרא אכל' לא שאר הע' הניע'
 ראש' חדש כהל' ולא ירדו הגשמי' כד' גוזרין שלא תעב'
 על הצבור שכי' וחמישי' ושני' אוק' ושותין משתחשך ומ'
 ומותרין במלכא' ורחיצה וסיכה וכבעילת הסדל' ותש'
 ותשמיש המטה וכבשין לבית הכנסת' ומתפללי' ומתחככי'
 כשאיר' תעביו' כיצד אחר תפילה של שחרית מעייב' בע'
 בעמין העיר עד חצי היום לבול' עושי' רשעה ודורסין וח'
 וחוקרין על כל עוברי' עבירות ומבערין אותן ומבזין ו'
 ואילך רביע' היו קור' ברכו' וקללו' ש' מוסר ה' כפי חל'ת'
 תצאם וג' ומפטרין בבתי' בתוכחו מעב' הצדור ורביעי'
 האחרון מתפללין ומתחככין עברואלו ולא פגע' כד' גוזרין
 עו' ב' תעביו' אחרו' שכי' וחמישי' ושני' ומפסיקי' בה' מעב'
 יו' כמו ביו' הפסח' ואסור' במלכא' ביו' אכל' בליל' מותר'
 ואסור' ברחיצה כל הגו' בחמי' אכל' ידיו פגיו' ורגליו בחמי'
 ורחיצה כל הגוף בטוב' מות' ואסור' בתשמיש המטה' ובבעילת'
 סדל' בעי' אכל' בדר' מות' ומתפללי' בבתי' כבשין ומתפללין
 כשאיר' תעביו' עברו אלו ולא פגעו כד' גוזרין תעביו' שכי'
 וחמישי' ושל' וחמישי' ושני' וחמישי' ושני' וכן מה' שאסור' ב'
 סלפ' אל אסור' אף באל' ויתר' אל שצתריעי' בהסבסופר
 על הדבר' שמוסיפי' בה' ומתפללי' ברחו' העי' ומורידין זק'
 להוכיח' ומוסיפי' יו' ברכו' בתפל' שחר' ומכח' וכו' החמי'
 החנוני' ובשבי' לע' ער' פותח' מע' כד' שימטאו לקבו' סע'
 לסעוד' הליל' ובחמישי' פותח' כל היו' משו' כבו' השב' ואם
 יש לחנו' ב' פותח' פותח' אחר' וכו' אחר' ואם יש אצטק' לפי'
 פותח' כדרכו ועברו ומניקין אי' מתעב' באלו הו' מפני'
 פה' רבי' ולא יוכלו לעמו' בה' ולא ב' ראשונ' מפני' שער'
 אין צרי' כל כך אלא ב' אמצעיו ומיהו לא יאכלו אלא כד'
 קיו' המל' והאס' במזל' כת' שמתעב' באלו הו' ולא בראשונ'
 לב'

דיווח של גיור סעודתו לא היה נשכח ואוכל יכול לאכול
עד שיעל עמוד השחר אבל במר סעודתו או אפי' לא גמר
ויסוף בתוך הסעודה אכור לאכול ולשתות דייק פס' אפי'
גמר מלאכול כל זמן שלא יסן מותר לאכול וכן אם יסן
בתוך הסעודה מותר עד שיגמור ויסן אחר כך ודווקא
סיבת קבץ אבל מהגמנס שרי ולזה הסכים א"א הראש ו'
ואם התנה לאכול עוד מותר לאכול עד שיגלה עמוד ה'
השחר אפי' גמר ויסן יש חומרים שאין צריך תבאי לו
לשתיה דמסתמא דעתו של אדם לשתות אחר השינה כיו'
סדריך כל אדם להיות צמא הוי כאלו התנה

תקסו

יחיד אומר עבמ בשמיע תפילה לא
שכח יחיד שקבל עליו תעבית לא ש'
שכח יחיד המתפלל עם הצבור בתעבית צבור ואומר או
אותו ערבית שחרית ומנחה ואם לא אמר אין מחזירין
אותו ואם זכר קודם שעקר רגליו אומר אותנו בלא חתימ'
ויש אומרים כיון שסיים כבר יח ברכות שיכול לומר ב'
בחתימה ואין כאן משום אין יחיד קובע ברכה לעצמו ו'
ולא כהירא יש מהגאונים שכתבו שאין לומר בלא ברכה
במנחה שיהא יחיד בלתי שיעטק לאכול וכמו שזכר'
בתפלתו אבל שז' אומרו בכל פעם שאי אפשר של יתעמ'
קצת מהקהל וכן נוהגין באשכנז ובספר' נוהגין לומר א'
אותו ערבית שחרית ומנחה וכן היה נוהג א"א הראש ו'
וטוב לומר במנחה בתחנונים שאחר התפלה לאחר חלה'
כצד רבין כל העולמים גלוי וידוע לפיך שבזמן שבת
המקדש קיים אדם חוטא מקריב קרבן ואין מביאי ממל'
לא חלבו ודמו ואתה ברחמיך הרבים מכפר ועתה בענו'
בגופי יתנו חרב בית מקדשך ואין לנו מקדש ולא בהן ש'
שיכפר בעדנו לכן יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי ש'
שנתמעט היום בחלה מוכח על המזבח לפיך ותרצני ב'
כתב רב כהן שאין מכהג ליחיד המתעבה לומר יבמדות
ואינו יודע מה חשב יש בדבר שהרי אינו לא בקורח בן
בתורה שהרי לא אמרו חכמים לא כל דבר שבקדוש בג'
ק"ש וקדושה וברכו

תקסו

אומר שז' עבדי בין
וחותם באי העונה לעמו ישראל בעת צרה וכתב חבי הע'
העזרי ששמע מאביו רבי יוא ומרבו ר' שמסון שהיו תמ'
תזהין על מה שמכו הראשונים שמתפלל שז' עבדי בין
גוש רופא בשמתפללים על גזירה או על כל צרה שלא
תבא עליהם וכן למה קורין ויחל דביחידים דמו כדחז'
אפי' באשכנז נהג דחשיבי ביחידים לעבין שאלת מטר א'
אבל תעבית שני וחמישי ושבי שאחר הפסח ואחר החג
כהנו בהן בכל תפוצות ישראל ולא הוי תעבית יחי' והירא
כתב על אלו שהן תעבית יחיד ולא יאמר בהם שז' עבדי
בין גוש רופא ולא יקראו בהם ויחל וכתב א"א הראש ו' לו
ובאשכנז עשאו קבץ והכל מתעבין בהם ושמו על מ'
מעש' דאיוב דכי הקיפו ימי המשתה והעלה עולות למס'
למשפר בולם כי חמר איוב אולי חטאו בגי וכן באמחה ו'
ומסתה של החב אולי חטאו וכל דכהג' ביחידים דמו לע'
לעבין שאלה היינו טעמא כדמפר' הירושלמי שאין לשנות

מתעב ברכות ד"ח ברכות תיקול כביאי הם ואי' לשנו' בה'
אבל קה' שמוקבלי עליה תעבי ודחי רבי אקר' ויכולי לקט'
ברכו' עב' ומיה' כרח' שצרי' עשר' שמתעבי ואפי' לרתי' שכת'
שאסי' ו' ש' ש' קרי' וברכו' יכולי ומ' קרי' וברכו' העת'
שהש' שמע' ה' מור' דבעי עשר' הייכ' טעמ' כמ' שכת' א'
ול מידיהוא טעמא לא שכל דבר שבקדושה לא יה' בפחו'
מעשרה והרי מוקד' השם בי' אבל הכ' לעבין קביעו ברכ'
צריך שיהו עשרה ואפילו אם יש עשרה בעי' שמתעבין
אם אין עשר' בגי' הבס' אינן יכולין לקבו' ברכ' ומנהג'
להרבות בליחות בברכת סלח לנו ופ'י' שמוכסין על דא'
דאמרי' אם בא לומר בסוף כל ברכ' אומר רק שיתחיל מעין
אותה ברכה ואחר כך יכול

להארי' בדברי ריטוי ותחנונים כפי רצונ' בין יחידין רבי'
והא דאמ' ר' יהושע בן לוי שיכול לומר אחר תפילתו אפי'
בסדר יום הכפורים לא בא למעט בסוף כל ברכ' וברכו'
אם התחיל מעין הברכה לא שלאחר התפלה יכול לזה'
להתחיל ולומר הייך שירצה מה שאין כן בתוך התפלה
ויש מקומות שנוהגין לומר סליח אחר סיום יח ברכות וכן
כתב רב עמרם שיכולין לומר סליחות בשלח לנו והכי ק'
קאמר רב כטרוכאזי מכהג שתי ישיבות בתעבית צבור בג'
בשחרית אומרים ו' סליח ובמנחה ג' ואם יש פגאי אומר'
ה' וכן כתב רב שר שלום בתעבית צבור אין מכהג' לומר'
סליחות אחר יח ברכות א' בשלח לנו כתב רב כהן שז'
שאין מתעבה אינו יכול להתפלל שכיון שאינו מתעבה אי'
אינו יכול לומר עבמו ואיני יודע למה שאינו אומר ביום
תעביתי לא ביום תעבית הזה ותעבית הוא לאחרים ודחי'
אם אפשר שיהיה שז' המתעבה טוב הוא מאחר אבל אם
אי אפשר כל' שיכול להתפלל איתה במדר' ואהרן וחור תמ'
תעבו בידיו מבין שאין פחות' מב' העובדין לפני התבה
בתעבית צבור לכן צריך בתעבית צבור שיעמדו שנים א'
אז שז' שיואמר עמו סליח ויש אומר שכל תעבי' שיאמר
בשמי וחמישי שקרי' שחרי' פרש היו ובמנחה ויחל דתדיר
קור' או יקרא' שבי' בפרש' היו והשליש ויח' ור' עמר' כתב'
סבתעביל' דבתעבי' בשח' דווקא קורין ויח' חו' מט' ב' בא' ור'
שר שלח כת' שכל תעבי' צב' וכל תעביל' שבזרי' על הגמלי'
וכל דבר הצרי' וה' אומרי' ויחל בשחרי' ומנחה בין בשני ו'
ובחמישי בין בשח' הימי' כל תעבי' יש בו נשיח' כפי' המנחה'
חזן מביל' הכפירי' שתח' מנחה כושאין כפיה' כנעילה וכן
נוהג' בשתי ישיבות

תקסו

יכול לטעו' עד כדי'
שיפלו וכו' הכפירי' ותעב' בא' אהל וכת' אבי העזר' שיהו'
ללעו' עני קממו וינן המתו' ללחל' גרוכ' ולשלג' כדאמרי' כס'
פ'אלי' ביו' הכפירי' פטור' והה' סמי' לפתח' והא דנק' דיעב'
משו' דבאכיל' גימור' איכ' חזין חטא'

תקסו

דר להתעב' ואכל' כזי' אב' התעבי'
והא שאינו יום ידוע לו להתעבות הילכך תעביתו של אותו
חזין יאכ' וי' שלמכ' ביו' א' א' א' א' א' י' י' י' י' י' י'
כג' ביו' ש' א' א' א' רב' ושב' ואב' כזי' י' י' י' י' י' י'
להתעבות ומצטער יכול לגותו ולפרוע אותו ואין צריך

עליהם אין לך צרה גדולה מזו ומתפללין עליהם

תקעה

כתב ה'ס במזל כס' שצבור מתעב' ומתפללי' על צרת' כך כל יח' מתעב'

ומתפללי' על צרתו כיצד היה לו חולה או תועה במדבר או חבוס בבית האסורים יש לו להתעבנו ולבקש רחמי' בתע

בתעביתו ולא יתעבה בשב' מועד וחכמה ופיר' וראש' חדשים

תקעם

כל יוסיוס מז' תעביות האחרונ' או שאר תעביו' שמתרי

שמתריעין בהם עושין כסדר הזה מוציאין התבה לרח' של עיר וכל העם מתבססין ומתבססין בשקים ונמתבין חפ

חפר מקלה על גבי התבה ועל גביספר תור' להגיד הכבי' כדי שיכענו לבם ואחד מן העם נוטל אפר ונותן בראש

הנשיא וראש אב' כד' במקום הנחת תפילין ואחר כך כל אחד ואחד נותן על ראשו ואחר כך מעמיד ימיו' זקן

שהוא חכם לא היה שם זקן שהוא חכם מעמידין זקן א' או חכם אין שם לא זה ולא זה מעמידין החכם שגביהם

ואומ' לפניהם דברי' המעשרים את הלב כגון אחי' לא שק ותעבית גרמין חלל תאונה ומעשים טובים גרמין' שכן

מצינו בנשי' כונה שלא כאמ' וירא ה' אתהסן ואל' תעביתם חלל ויר' אלהי' את מעשיה' כי שבו אי' מדרכ' הרע' ונבטל' הוא אומ' וקריעו לבבכם ואל' בגדי' מוסיף בעבי' חלל

כפי' כחו עד שיכענו לבם וישובו בתשוב' ואח' כך עומדי' להתפלל ואם היה אותו שאומ' לפניה' דברי' כבשים בקי' ו

וראוי להתפלל עומד להתפלל וא' לאו מעמיד' ש' הראוי ואי' זה הוא ראוי זה הרגיל בתפילה וכלל הדברות לרגל

לקרות בתורה כביא' ובתוב' ויש לו טיפול ואין לו טל' לפרס' ויש לו יגיעה בעד וספל' בדרך ופרקופאה מרובה

לעם ולא יהא בעל עבירו' ולא יצא עליו שם רע בילדותו ויש לו כעמ' וקולו ערב וה'ס במזל' הוסי' בו ולא יהא בב

טביו וטביו ביש' ובקרוכיו' וכל' הללו' 'אליו בעל עבירו' ויוצא' לב' הקטנות להתחק כלום הרי אנו כמותי' אס' לא תרחם עלינו ונבדור הגאונים משה' זה אס' קריא'

הספ' לפי שאז נתקבצ' כל העם וזה סדר' יתח' אשר יצ' ו חמירו' של שבת עד ואראהו בישועתי ואומ' אלו המאמורי'

תפל' לרו' שמע' לרו' אלי' ה' כשאי' אש' לרו' משכ' אשר' פשו' פשע בבא אליו כתי' הנביא לך דומיה תהלה רצ' ה' ארצך

לרוד הטוה ה' אונך עבנו לרוד ברכי' כשאי' את ה' ברכי' כ כשאי' את ה' הללו' הלל' עבד' ה' שיר המעלה אל' ה' בצרת' לי שיר המעלה אשר עיני אל' ההרי' אליך כשאתי את עיני' לולי

ה' שהיה לנו ממעמקי' קראתך ה' הלל' הגדל' וברו' שאמר ובר' שלא יעבור זמן קש' טו' לומ' אילו המאמורי' בין יוצר למכח' ולא יאמרו באחרי' אל' זמירו' של חול' וברו' שאמר וישתבח ויוצר עד גוף' ישראל ויתפללו היחיד' יח' ברכות

ועבדו בשומע תפלה ויחזי' ש' התפל' אבד' וגבור' וקדוש' השם אתה חונן הסיב' וסל' לנו ויאמ' כל הסליחו והיחיד' ויאמ' עזרא הסופ' וכו' בעמיי' וכו' עבנו ה' עבנו וכו' עד כי אתה ה' עושה ומציל טודה ומרחם בכל עת צרה וצוק' וקיים לנו ה' אלהי' אתהצרי' ואת החסד ואת השכונות שב שטבעת לאברהם אבינו וצדק המור' ותרחה לפנ' ה' מ'

העקדה שעקד את יצחק כמ' על גבי המזב' וכבש רחמי' לעשות רצונך בלבב שלם כן יבשו רחמיך את כעסך וי

ויגלו רחמיך על מדותיך וישוב חרון אפך מעצך מי' ש שענה לאברה' אבי' בהר המור' הוא יעבה אתה' וישמע

קול צעקתך ביום הזה באי' גוף' ישראל' ועובי' אמן ותוקע' תקיעה ותרוע' ותקיע' ויעבור ויאמ' היום יבואנו חסדי'

עם רחמיך היום הדד' לנו עלינו מי' גשמיך אס' כבבים אס' כעבדי' אס' כבבי' וכו' אתה זוכר מעש' עולם ופוקד

כל יצו' קדם כי זכר כל היצו' לפיכך בא מעשה איש ו פקודתו ועליל' מצעדי' גבר מחשבו' אדם ותחבולתיו וי

יצרי' מעללי' איש אחרי' איש שלא ישכחך וכן אר' יתאמן בך כי דורשיך לעולם לא יכשלו ולא תכלים לבצח כל החו

החוסים בך וגם את נח טאהבה זכרת ותפקדו בדברי' י שועה ורחמים טהביאך את מי' המטול ככת' בתורתך ו

ויזכו אלהי' את נח וכו' וכל פשוק' דזכרונו' אלהינו ואלהי' אבותינו זכרנו בזכרונו' טוב מלפני' ופקדונו' בפקוד' רחמי'

וישועה משמי' שמי' קדם ונעבור שמך הגדול' ישוב חרון אפך מעצך ומנחלתך וקיים לנו ה' אלהינו את הדבר ש

סהכטחתנו בתורתך על ידי משה עבדך כאמ' וזכרתה להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים

וגומר מי' שענה את משה ואבותינו על יס' סוף הוא יעבד אתכם וישמע קול צעקתכם ביום ה' באי' זכ' הנשכחו'

ותוקעין תרועה ותקיעה ותרועה ויעבור היום בשם כ' כדבות תביק' אלהים היום מלא מים פלג אלהים היו' תבי'

מטובתך לעבי' אלהי' אס' כבבים וכו' אתה כגלית בענק' ו כבודך על עם קדשך לרד' עמיהם וכו' כמו שהי' בתפלת

זה עד והלך בעשרו' תימן וירע העם ויתקעו בשופרות ויהי כשמוע העם את קול השופר וירעו העם תרועה

גדולה ותפול החומה תחתיה ויעלו העם העירה איש כב' כגדו וילבדו העיר ובתורתך ה' אלהינו כתוב לאמר ובי

תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעות' בחרצרו' וכזכרת' לפנ' ה' אלהי' ומושעת' מאויבי' חבור לבו ה' אלהי' זכותו של יהושע עב' ה' ורחם עלי' למע'

שמך מי' שענה את יהושע בגלגל הוא יענה אתכם וישמ' קול צעקתך ביום הזה באי' שומע תרוע' ותוקע' תקיעה

ותרועה ותקיע' ויעבד' היום אל' תזכור לנו עוננו' עבונ' היום אל' תשים שמך ככחוש' היו' זכור לנו ברית אב' שלם

אס' כבבים וכו' שיר המעלות אל' ה' בצרת' לי עה סוף הק המזמור אמר ה' אלהינו זכור לנו היום זכותו של שמואל

חמוך ורחם עלינו למען שמך מי' שענה את שמואל במח במח' הוא יענה אתה' וישמע קול צעקתך ביו' הזה באי'

שומע צעק' ותיקע' תרוע' תקיע' תרוע' ויעבד' היו' עכנו בגשמי' רצו ברכ' וכו' היו' עכנו א' כעב' בשו' קדוש' רבה

היו' עכנו ופת' לנו אוצרך הטו' אס' כבבי' וכו' שיר המעלה אשר עיני' וגו' עד סו' המזמור אמר ה' אלהי' זכור לנו זכות' של אלהינו כביא' ורח' עלינו למען שמך מי' שעב' את אלהינו

בהר הכרמל הוא יענה אתה' וישמ' קול צעקתך ביו' הזה באי' שומע תפ' ותוקע' תקיע' תרוע' תקיע' ויעבד' היום המט' משמי' גש' על פני האדמ' היו' תעל' אי' מן האדמ' היו' תבא' ברחמי' אל' תראי אדמ' אס' כבבי' וגו' ש' המעלות מ'

והוא לא יעבור חן גזרי עור תעבי והני מילי בשמתעבין
על הגשמי לתי שבעברו יב תעבי' אל כתר עבר זמן
שמי ואין בה תועלת אבל על שאר פורענות מתעבין
והנין ער שיענו ואעפ' שאין עור תעבי' אבל ממעטין
במסא ובמתן ובנין של שמחה כבון בית חתנו' אבל כותל
של בית חתנות כטוי ליטול יכול לסותרו ולחזור ולבנות
וממעטין בטעיה של שמחה כבון אילן שמוטע' להסתופ'
בצל והרמכס' ול כתר בבין של שמחה כבון ציל וכיו' וכו'
וכטוע' של שמח' בגו' הד' ומהל' וממעט' בארס' צעזע'
אלא אם כן לא קיי' פרי' ורבי' ובשאל' שלו' כן ארס לחברו
אלא בגי' ארס המופי' המכוד' למקו' וע' הארץ שנותן
שלו' מחזירי' לו בשפה רפה ותלמיד' חכמי' לברן מתעבין
שני וחמישי ושני עד שיצא כספן של תקופה וכשמתעבין
מותקין לאב' בלי' ובמלכ' ובשח' הדברי' ומפסיקי' ברא'
חדש יצא כספן של תקופ' אין מתעבין עוד שהגשמי' סימן
קללה הואיל' ולא ירדו בתחיל' השל' וכל זה הסדר כש
כשלא ירדו כלל אבל ירדו ברביע ראשונה וצמחו העשבה
וכשצמחו מתריעין מיד בשמתעבין שני וחמישי ושני וכוהג'
בה' כל חומר בעה אחרונות אבל יצאו לגמרי' אי' מתעב'
שאין בהן עיר תקפה וכן אם פסקו הגשמי' בין גשם לגשם
ארבעין יום מתריעין מיד ומתעב' עד שירדו הגשמי' או
שיצא זמן וזמן ירדו לצמ' זים ולא לאיל' כבון שירדו מעט
מעט בנחת ואין מפסיקי' לאילנו' מתריעין לפני הפחח ש
שפחח הוא זמן הוצא' שר' האילנו' ירד' לאילנו' ולא לגמרי'
כבון שירדו בגבור' מתריעין מיד ירדו לגמרי' ולאילנות
ולא ירדו כרי' למלא' כהן הכורו' לשתייה מתריעין עליה'
לפני החב' עד שירדו כרי' למלא' הכורו' ואם אין להם מי'
לשתייה מתריעין עליהן מיד וכולם אין מתריעין עליהם
אלא במקו' הצריך להם כתר הדס' במזל' הגי' מילי' בארץ
ישראל' אבל מקומו' שגופת גשמים שלהם קודם יו' במרח
במרחקו' או חחריו כשיגע זמנו ולא ירדו גשמים יחיד'
מתעב' שני וחמישי ושני ומפסיקין בראשי' חדשי' חנוכה
וכירי' ושוהין אחר כך כמו' ימים לא ירדו גשמים כל' ג'
גזרין על העב' יב תעבי' על הסדר שאמרנו וכל תעבית
שגזרין על העבור בחנוכה לארץ אוכלין פה כלילה ודיקן
כשאר התעב' שאין גזרין על העבור תעבי' כמו' יו' העב'
השפיר' אלף בארץ ישראל' לבר היו מתעבין על הגשמים
וכעבו במהירדו ויהיו פוסקין משיכנסו בעומק הארץ ה
החרבה טפח ובעגומות שני טפחים ובעבודה ג' טפחים
ואם התחילו לירד אחר חצות יסלימו אותה היום ואם ה
התחילו לירד חצו' לא יסלימו אלף יאכלו וישעו ויעשו יט'
ולערב יתקבצו ויאמרו הלל הגדול

תקע

בשם שמתעבין ומתריעין על הגשמי'
כך מתעבין על שאר הצרות כבון גוים שצדיק על עיירי'
ישראל' בת' הרמכס' ול אפי' לא באו אלף לשאול מהם מס
או לגזור עליהם חפ' על מצה קלה מתעבין ומתריעין
עד שירחמו וכל הצרים אשר סביבותהם מתעבין ולא מ
מתריעין אלף תוקעין להתקבץ לעזרם והפילו לא באו א
אלא לעבור דרך ארצם שאין להם מלחמה עמהם אלף ע

אלף על גוים אחרי' ועוברין על מקום ישראל' מתעבין ומ
ומתריעין וכן על דבר ואי זה הוא דבר עיר שיש בה אלף
ות' רגזי ויבזו ממנה ג' מתים בג' ימי' בזה אחר זה היו
דבר ביום אחד אוכל' ימים אינו דבר וכן לפי החשבון זה
וקת' הרמכס' ול ואין נשים וקטני' וזקני' ששבתו במלחכה
בכלל אכסי' המדיכ' לעבין זה ואם היה דבר בארץ ישראל
מתעבין שאר גלוי' עליהם היה בחוב' לארץ ושיירות הול
חולבו' וכאו' ממדיכ' למדיכ' אחר' שתיקן מתעבנו' אעפ' שה'
רחוקות זו מזו וכן מתעבין על משולת שבעיר ואי זו היא
משולת שכוללן בתים חזקי' שאין ראוי' ליטול ועומדין ב
במקו' שאי' רחמי' ליטול אב' עומדי' על שפ' הכהר אפי' הם מ
חזקי' ראויים ליטול וכת' הרמכס' ול וכן על הרע' והרוח'
שמשוללן הכנימים מתריעין עליהם וכן החוליס' כבון שיש
אש' בה בעיר להרבה אנשים אס' מת' מתעב' ומתריע'
ואם א' כן מתים אין מתריעין וכת' הרמכס' במזל' וכן מי
חיבוק' לא חרי' הוא כשאין פורח ואם פשט ברוב הצבור
מתעבין ומתריעין עליו אבל חיבוק' יבא צועקי' עליו' בלל'
וכן על חיה רעה שנשלתה אפי' לא הזיקה אלף מראית' ב
בלגד מתעבין ומתריעין בכל מקום אפי' הרחוקים אבל א'
אם איכה משולחת אינו אלף מקר' ואין מתעבין והיכי ד'
דמי' משולחת מראית' ביום ובעיר חרי' זו משולח' אבל בלי
בלילה או ביום בשדה איכה משולחת ראתה שני בני אר'
ורדפה אחריהם משולחת ברחק מפניהם איכה משולחת
טרפ' שני' בני ארס' ואכלה אס' מהם משולחת שאל' עוש'
מחמת רעבו' כיו' שאיכ' אוכלת שניהם אלף שנשלת' להזי'
אלגה שניהם איכה משולחת שמחמת רעבון עשת' ככנס'
לבית ולקחה ת' כוק מהעריסה חרי' זו משולחת בת' הדס'
במזל' שזר מיני' רמש' העו' ורמש' האר' משולח' והזיק' כבו'
שילוח כחשי' ועקרובי' ואין צריך למז' צרעין ויתושין והדו
והדומין להם אין מתעבין עליהם ולא מתריעין אלף וזעקי'
בלא פרועה עב' ובראה דנחשים ועקרבים מתעבין עליה'
ועל חירקו' והשד' משולח' בתבוא' אפי' לא התחיל אל'
אלא במקום אחד כמלא' פי תבור מתעבין ומתריעין בכל

המקומות חפ' הרחוקים שהם דברי' המתפשטין וכן ע'
הסחר' שכוללנו בעבין שהשפד אבר מתעבין ומתריעין
ביצר אם ירדו רוב הסחורות שרוב חיי אכסי' אותה העי'
תלמי' בה וכתמעט המסא ומתן עד שצריך למכר' עשרת
בשם מתעבין ומתריעין אפי' בשב' אב' על כל החרי' אין
מת' כבין ולא מתריעין לא בשבתו' וימי' טובי' חוץ מעיר ש
שהקיפו' גוים או כהר וספיכ' המטורפ' בים ואפי' על יחי'
הנדרק' מפני' גוי' או לטוי' או רוח רעה וזעקין ומתחככי'
בתפלג' בשב' אבל אין תוקעין אלף אם כן תוקעין לקבץ הע'
לעזור לאחייהם להציל' כך כתר הרמכס' ול ורשי' פ' אפי'
תשלה להתחנן ולעזר' אין לעשו' חל' צועקי' על בני ארס' שי
שיבאו לעזור' ומסתבר' כדברי' הרמכס' ול

תקע

מתפללי' על כל צר' שלא תבא עליה'
חו' מעל ר' הגשמי' שאי' מתפללי' על
ריבוי הטוב' ומ באר' הרי' שצריכ' לר' גשמי' אב' ארץ מצו
מצול' שר' גשמים קשין לה ולא עוד אלף שמשוללן בתי' וס

לתקוץ בכל בקר וערב אח' התפל' ויש מי שמשימי' לוח' סליחו ותחננו' מרח' חלול ואילך לר' בהן צד' מנה' ב' ישיב' ל' מ' סליחו ותחננו' ב' ימי תשובה וכן אח' רב' עשר' ב' ימי תשובה משכימי' לבי' הכנסת בכל יום ומתח' שז' אש' וקרי' ומתח' תחננו' ומסי' ואכחנו לא כל' וקרי' ואח' רב' החי' מנהג' למחר תחנונים בהכ' י' ימי' לחוד ושמוע' ד' דבמוק' אחרונת' קיימי' מרח' חלול ואמר' דביה סלי' משה' להר' בעצ' ג' וכח' בלוח' שכי' ביום הכפורים וכל' המוס' לבקש' רחמי' זכות' הוא לו ואנו מנהגינו בהכ' דקיימי' מ' מרח' חלול ומנהג' השכנ' בשחל' דה' ביום ה' או בשבת' אי' מתחיל' ביום א' שלפניו לעמוד' באשמו' הבק' ואח' סליח' ותחנוני' ורוב' הצב' מתעבין ומתפל' ין תפילת' תענית' וכ' וכשחל' דה' בב' חז' מתחילין ביום א' בשבע' שלפני' השב' שחל' דה' להיות' בתיבה' מהגין באשכח' להתעב' כול' בעד' דה' ושמוק' לזה ממדר' ד' תחנומה' ולקחת' להם ביו' הראש' וכי' ראשון' הוא והלא' טו' הוא אלא' ראשון' לחשבון' עונות' מ' משל' למדינה' שחייבת' מ' למלך' ולא' כתבו לו בא' אליה' ב' בחיל' לבבות' כשכתב' אליה' ב' פרסאו' יצאו' גדולי' המד' המדינה' לקראתו' ואמרו' לו אין' לנו מה' ליתן' לך' המלך' להם שלש' כיון' שכתב' יותר' יצאו' בריבוי' העיר' לקראתו' הכיח' להם שלי' השכי' כשכתב' יותר' יצאו' כל' בני' העיר' ל' לקראתו' הכיח' להם הכל' כך המלך' זה הקצה' בני' המדינ' חנו' ישראל' שמסגלין' עונות' כל' השנה' ערב' דה' הגדולים' מתעבין' ומוותר' להם שלש' עונותיה' ב' ימים' בגומים' מתעבין' ומוותר' להם שני' שלישי' ב'יה' הכל' מתעבין' ומוותר' להם הכל' במוסאי' יום הכפורים' עוסקי' במצות' טובה' ול' ול' חזין' עושין' יגו' להך' קורא' י' ראשון' של' סוכות' ר' ראשון' לחשבון' עונות' ודוחני' ומשתפרין' ע' המדרש' אמ' ד' סימון' בתיב' נ' מי' גי' גדול' וגו' ד' חסיד' ו' יהושע' או' אומר' אי' זו אומה' באומה' זו סיודעת' ארפיה' של' אלהיה' פ' מנהגיו' ודיכיו' שמנהגו' של' עולם' אדם' שיש' לו דין' לוב' סחורים' ומתעבין' שחורים' ומגדל' זקנו' ואין' חות' בשר' לבי' שאינו' יודע' איך' יצא' דינו' אבל' ישר' אינם' כן' לנשים' להגים' ומטעני' לבגי' ומגלחין' זקנם' ואוכלים' ושותים' וס' ושמחים' ברה' לפי' שיודעין' שהקבה' יעש' להם' כל' לפיכך' כ' מנהג' לשפר' ולבבם' בעד' דה' ולהרבות' מנו' ברה' ומכאן' תשוב' למתעבין' ברה' ומהגין' באשכח' שאין' כפילת' אפים' בערב' דה' כמו' בשאר' ערבי' י' אעפ' שמתפל' על' פגיהם' בגור' באשמו' וקור' **תקפב** ערבי' כנס' לבי' הכנסת' וקור' וחות' מים' ופרוס' ומת' פלגין' ד' ברכות' ג' ראשונות' וג' אב' אחרונות' וקדושת' היום' באמצע' כמו' בשאר' המועד' אלא' שחותמי' בשלישי' המלך' הקדוש' כדאיתא' בפרק' קמ' דבר' דברכו' א' חסיד' א' סבא' משמי' דרב' כל' השנה' מתפללים' האל' הקדוש' מלך' אונת' דק' ומשט' חזן' וי' ימים' שכן' דה' ויה' שאח' המל' הקדוש' המל' המשפ' ד' אליעז' אומ' ימי' תשוב' אס' אח' האל' הקדוש' האל' אונה' דק' ומשפ' יצא' ואסיק' מיא' הוי' עלה' רב' יוסף' אמר' האל' הקדוש' מלך' אונה' דק' ומשט' רבה' אומר' המל' הקדוש' המל' המשפ' וברי' ע' פליגי'

מדרש' אליעזר' יצא' מכלל' דלרב' אפי' ברי' עבד' לא יצ' והלכ' והלכתא' כר'א' הילכך' לא יצא' וצריך' לחזו' הילכך' בהל' ה' הקדוש' אס' טע' בו חוזר' לראש' כדלע' דשלש' ראשונות' חב' חסונ' באחת' ואס' טעה' בהמל' המשפ' אס' כז' קוד' שער' רב'יו חוזר' לברכת' השיב' ואח' מש' ואיל' על' הסדר' למחי' דפי' לעיל' דאמצעיו' אין' להם' שדר' ואס' לא' כז' ע' שער' רב'יו חזו' לראש' ואכ' העזרי' כתב' דלא' פליגי' אלא' לבתח' אבל' באעב' לכ' ע' אינו' חזו' וכן' כתב' הרמב"ם' והרמב"ם' ומהרי"ם' כתב' שחזו' לזה' השכי' חז' זל' מהגין' באשכח' לזה' להתפלל' ברה' ויה' בהריעות' לפי' שאנו' תלוינ' בדין' לפיכך' יבין' להתפלל' באימה' וביראה' והמדרק' דקין' מכוונין' לזק' בסוף' הברכו' משום' הא' דאמר' בפר' חזן' עומדין' חנו' בר' ברכו' ששוחין' בהם' תחילה' וסוף' ואס' כל' לשחן' בסוף' כל' ברכה' וברכה' מלמד' אותנו' שלא' לשחן' ותקנו' להוסיף' ב' בברכת' מן' זכרנו' כי' בחיים' נופל' לשון' זכיר' דכתי' ונפול' רשע' מרשעתי' וגו' את' כפשו' יחיה' וכתי' זכירה' באברהם' דכתיב' כי' זכר' את' דבר' קדשו' וגו' לפיכך' תקנו' זכיר' במל' ויש' במטע' זה' יא' תיב' ע' וולך' עוזר' מוסיע' ומש' חזין' הוא' מטע' הברכה' כנגד' יא' תבו' שבפסוק' החפץ' אלפי' במוות' רשע' וגו' חז' תבו' שבפסוק' ובאוב' רש' מרשעתי' וכן' יש' בפסוק' ועוד' זה' עשיריה' וגו' ותקנו' כנגד' אל' הפסוקי' שיש' בהם' תשובה' לפי' שהן' ימי' תשובה' ויש' בה' סח' חות' במכין' חיים' והיו' זכרנו' לחיים' וכנגד' שמים' ושמה' מי' תיבות' שיש' בפרש' הקדוש' של' דה' בפסוק' וכנגד' סח' אל' אלפי' שהם' בעשרת' הדבר' על' שם' עץ' חיים' הי' למחזיקי' בה' ואנו' מבקשין' חיי' בכול' התורה' והל' מאי' מרוסכור' היה' אומר' לחיים' ולא' לחיים' בפתח' כי' לחיים' משמע' לא' חיים' כדאית' בגדלי' לחולין' כמו' לא' חולין' ולא' היה' אומר' לחיים' טובים' אלא' לחיים' עד' לבשו' בהודאה' שהיה' אומר' וכתי' לחיי' טובי' כי' המבקש' דבר' צריך' לבקש' תחלה' דבר' מועט' ואח' כך' מוסי' והולך' כמו' שמינו' ברוד' תחל' חז' שביאות' מי' יבין' ואחר' כך' בקש' על' הדורו' דכתי' גם' מזרי' חסד' עבדך' ואח' כך' אל' ימשלו' בי' אז' איתם' ואח' כך' חז' ופקתי' מפע' רב' פ' העבירו' החזקו' ומביא' משל' לזה' חז' אבא' כותי' הללו' יודעי' לבקש' על' הפתח' תחלה' הוא' חז' תן' לי' מעט' מים' ומתבין' לו' תנו' לי' בכל' אחד' ומתבין' לו' ח' אומר' בכל' בלא' פיתא' כהיב' ליבא' ב' הצדיקי' יודעי' לרצ' ברח' ש'שפתי' דדי' ידעין' רצון' וגם' לפי' חשבון' התיבות' שכתבתי' שיש' בה' אין' לאומרו' מי' כחוק' יש' בו' ח' תבו' עד' ונאמן' אתה' כנגד' ויזכו' כי' בשר' המה' שיש' בה' ח' תיבות' ובכן' תן' פחדך' יש' בו' מד' תיבו' וכן' יש' במלך' עד' בכל' מ' משלה' כנגד' מד' תיבות' שיש' מן' בה' אומר' ה' עבא' עד' חז' יבא' עמי' לחלית' פני' ותקנו' לומר' ובכן' לשון' המקד' ובכן' אבא' אל' המלך' וגו' לפי' שהוא' עתה' יום' הדין' ואנו' באי' לפי' מלך' מלכי' המלכ' הקצה' ובכן' עול' עכ' רמז' לשם' של' עב' וס' פ' ד' מתגלגל' בצירופו' עכ' ומוציאין' בהודא' וכתו' לחיים' כשמיני' לזכר' החיים' יודוך' הלה' יחז' ופתח' לחיי' טובים' כל' בני' בריית' ובג' של' סמו' לחיתו' מוסיפי' ב' כשש' חיי' ברכ' ושל' ויש' מהגאונים' שאמרו' שאין' לאומרו' אלא'

ויצחקי קרחת' ה' וכו' אלה' אלהינו זכו' לנו היו זכותנו של
 יונה כביחך ורחם עלינו למען שמך מי שענה את יונה ו
 במעי הקד' ה' יעב' את' וישל' קו' צעקתכם ביו' הזה בא' ה
 העונה בעת צר ותקע' תרועה תקיעה תרועה ויעבור
 היום העתיד לעם שופכי לב' כמים היום רוח אדמה
 לא טביה מים היו' הטה ברכ' עם גולת המים אם כבדים
 וכולו תפלה לעני כי יעטוף וגומר אלה' ה' אלהינו
 זכור לנו זכותם של דוד עבדך משיחך ושל שלמה בנו מ
 מלכ' ורחם עלינו למען שמ' מי שעב' לר' ושלמ' בגל' בירושל'
 הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביו' הזה בא' מרח'
 על הארץ ותקעין תקיע' תרועה תקיעה ויעבור היום
 רצה תפילתנו לשל' שאר' בארץ היו' גשם אל' יכלה לרעות
 הארץ היו' חסר כעשך עמנו ומטובך תשבע הארץ אם
 כבדים וכו' רפאינו ה' וכו' ושמע קולנו ה' אלר' וקבל ב
 ברחמים וברצון את תפלתנו ומלפניך מלכ' בו ריק' אל
 תשיבו ועבנו בורא עולם בחדת רחמי' בחר בעמנו יש
 ישראל להודיע גורלו והדרת כבודו שומע תפלה תן טל
 ומטר לברכה על פה האדמה ושבע את העולם כולו מע
 מטובך ומל' ידינו מברכותיך ומעושר מתנות ידיך ש
 שמחה והצלה שנה זו מכל דבר רע ומכל מיני משחית
 ומכל מיני פורענו' ועשה לה תקו' ואחרי' שלום חיים ורח'
 עלינו ועל כל תבואתה ופירותיה וברכה בגשמי רצון בר
 ברכה וברכה וחיים ושבע ושלום כשנים הטובו' והסדר ל
 ממונו חרב ורעב וחיה רעה ושכי וכוה ויצר הרע ואויב
 וחלאים רעים וקשים ומאורעו' רעות וקשות וגו' עלינו
 ביירו' טובות מלפניך ויגו' רחמיך על מדינת' ותתבהב
 עם צדיק בחדת רחמי' וקבל ברחמי' וברצו' את תפלתנו
 כי את' שומע תפלת כל פה בא' שומע תפלת רצה ומודים
 וברכת כהנים ושם שלום וקדיש עד למעלה ושמונים ו
 ותוכחות ופתיחו' והסליחו' כולם עד בריל שמך רבא וי
 ויחל' תחינה ומיושב אם עוכינו עמו בב' וקרי' עד למעל'
 ופומכים ותוכחות ומוציאין ספר תורה וקורין בפרשת
 חסדחוקותי כהן עד וישבתם לבט' עלי' לוי עד והקיימותי
 את בריתי אתכם שלשי והוא המפטו' עד סו' הקללות עד
 בהר סיני ביד משה קדיש עד למעלה ויקרא המפטו' על
 דברי הצדקות ויברך ברכה ראשונה והאחרונה עד מנן
 דוד ויקראכה בגיגן הפטור ט' באב ויאמר מלכאין אכנח
 וידרוש מישראני לדרוש וקדיש דרבנן ויחזור ספר תורה
 למקומו ויאמר קדיש תתקבל וסליחו' ואם ירצה יתחילת
 תלים ויקרא קצת כמו מקורין בגיל יום יום הכפורים או
 יותר עד זמן המנחה למנחה אשריוקדיש עד למעלה אל
 חרך חפים ויוציא ספר תורה וקורין ויחל' בה' ולוי ומפטו'
 קרי' עד למעל' ויפטו' שובה ויתפללו היחידים כמו ביוצר
 ויחזי' שז' התפל' כמו ביוצר דוי' ח' ברכו וכלב' שיאמרו
 ישראל שאי' אומ' ברכ' כהני' במח' תחל' ומיושב אם עוכינו
 עמו כמו קדיש תתקבל ומזמו' שיר לך דומיה תהיל' קדיש
 עד כעילא למעלה שמונים וסליחו' ופיליס עד שע' כעיל'
 כעילא קדיש עד למעלה ושז' יזכיר הקבל למור מה אמו ו
 ויתפללו היחידים יח' ברכות ועכמו באומע תפילה ואחר

המברך את עמו ישראל בשל' יאמר וידרו' ומ' בא' לפני' יוס'
 מרו' עד עת' יודע מה אנו וכו' עד מוחל וסולח ויחזי' שז'
 התפל' עי' סל' לב' וכו' היודוי' אשמנו וכו' לעינינו וכו' מה
 אנו אתה הברלת אנוש וכו' עד ואם יצדק מה יתן לך ויע
 ויעבור ועזרא הסופר ראה בעניינינו וז' ברכות כמו ביו
 יצו' רצה ומודים וברכ' כהנים ושם שלום קדי' תתקבל
 תענ' ותעתר' **תקפ** כתב כהנ' אילו הימים ש
 שמתענ' בה' מן התורה והמתענ' בה'
 לא יאכל ולא ישתה עד הערב בא' בניסן מתו בני' אהרן
 ב' בו מתה מרים ונסתלק הכהן בכ' בו מת יהושע בן נו
 כון ב' באייר מת עלי הכהן ושמי כמו נסכ' אר' הכרי' בו
 בב' בו מת שמואל הנביא וספרוהו כל ישראל בב' בסינ'
 בטלו הביכורי מלעלות לירושל' בימי ירבעם בן נב' בב'
 בחדג' רשע ורבו שמואל וז' חמיסא סגן הכהנים בב' בו
 פאדף ר' חמיסא בן תרדיון וס' עמו ב' ב' בתמוז כשתגרו
 הלוחות ונטל התמיד ותובקעה העיר ושרף אפוסטמוס
 התורה והעמיד עליה כלבא' באב מת אהרן הכה' בט'
 באב בגזרה בזירה על אבותינו שלא יבסו לארץ ונחרב
 הבית ראשונה ושנייה ב'ח' כבה כד מערבי בימי אחז כ
 כ'ח' באלול מתו בו מוציא דבת הארץ במנפה בב' בתשרי
 מת גדליה בן אחיק' והיהודי' אשר עמו במנפה בה' בו מ
 מתו עשר' חים מ' ישראל ונחש' ר' עקיב' בן יוס' בבית הא
 האיסורין ומת ב' בו בגזרה בזירה על אבותינו שימחוהו כ
 בחרב וברעב וברב' מפר' מעשה העגל ב' במרחשון כ
 עזרו עימי צדקיהו ושחטו בניו לעיניו בב' בבסל' שרף י
 יהויקים את המזלה אשר כתב בדר' מפי ירמי' בממונה ג
 בצוכת כבת' התורה יוכית בימי תלמי המלך והיה חשך
 לעולם ג' ימי' בט' בו לא כתבו רבותי על מה הוא ב' בו סכ
 סמך מלך בבל על ירושלים לאחר' בה' בטבט מתו הזקני'
 שהיו בימי יהושע בן נון בב' בו כתבצו כל ישראל על ג
 טבט בימין על ענין הפלגש ועל פסל מיכה ב' בח' מת
 משה רבי' עה' בט' בו גזרו תענית על סנחלקו בט' ובה' זה
 על זה אל' ימי תעניות קבלו ישראל מן התורה ועו' גזרו
 ג' ז' שיהי' מתעבדן מפי ג' דברים שבי' וחמישי על חורב'
 הבית ועל התורה שנסרפה ועל חרפת השם ולעתי' לבא
 הקכה' עתיד להפסד לשל' ולשמחת דבתי' והפכתי אכלם
 לשמן ונחמתים ושמחתים מיגונם וכן יהי רצון במהרה
 בימינו אמן

תקפא הלכות ראש השנה

תביא בפר' אליעזר ב'ח' אלל אחר הקפה למשה עלה חלי
 ההרה שאזעלה לקבל לוחות אחרונ' והעבירו סופר במ
 צמח' משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר עו' והקפה כת
 כתעלה באותו שופר שנא' עלה אלרים בתרועה וגו' לכן
 התקינו חז"ל שיהיו תוקעין ב'ח' אלל בכל שז' ושז' וכל ה
 החד' כדי להזהיר את ישראל שיטעו תשובה שז' אם יתקע
 שופר בעי' וגו' וכדי לצרוב את השטן וכן נוהגין באשכנז

השכל ויום הכפורי דאז איהו אמרו מלאכי השבת למגי
הקבה רבוכו של עול מפי מ' אין אמרו ישר שיר לפני לא
טרה ולא ביו הכפורי אמ' לה איש' אבי יוש' על כס' דין ו
וספרי חיי וספרי מת' לפני כפתחין וישרא' יאמר' טירה
ומוט' אין שני ספרי' באחד קורי' חמשה בפרש' וירא אליו
מן ו' פקד את טרה עד ויהי אחר הדברי' האלה ואם הל
טב קורין בו ו' ומפטי' קורא טבי בקורבנו בפרש' פגחם
ובחור' השביעי עד סוף פסקא' ומפטי' קורא בתחלת ספר
שמואל ויהי איש אחד מן הרמתי' עד ויל קין

תקפה

משיחו וצומד התוקע לתקוע ס
ספרי' שיתקע מצומד דכתי' יו
תרוע יהיה לכם וילפי' מלבס דכתי' גבי צומר וספיר' ו
העומ' מעומ' דכתי' מהחל הרמ' בקמה אל תקרי' בקא אל'
בקומה וקוד' שיתקע יסד' לשמוע קול שופר ולא לתקוע
דל' זו בתקיע' תליא מילת' אל' בשמיע' כדתי' התקע בת
בת' הקב' לא יצא בת' אבי העזרי' ויברך שהחיינו ויתקע
תקיע' ג' פעמי' ותקיע' ג' פעמי' ותקיע' ג' פעמי' ואם התחיל
ולא יכול להשלי' כת' די דער פשוט הוא שמעלי' אחר ואפי'
ג' ודי דבר' שבי' הראשון כי הראשון מברך בשביל כל
העבור ותקוע ולא יברך השני ואפי' אם בירך ולא יכול
ל' תקוע כלל השני תקוע בלא ברכ' וברכ' לבטל' לא חוי כיל'
סיוכ' בתקיעת השני אד' יצחק למה תקועי' ומריעי' כשה'
יושבי' וחזרי' ותקועי' ומריעי' כשה' ע' ומרי' כרי' לערבה
הסמן פי' למה תקועי' מיושב קודם מוסף וחזרי' ותקועי'
של שדר ברכ' למה מקרימי' לתקוע מיושב כרי' לערבה
השט' פי' כרי' שיתערבב מיד בתקיע' ראשון שלפני התפיל'
ולא יקטרב בשעת התפלה ויש מפרשי' שמכח תקיע' רא'
הראשון מתערבב בשמיעה והכי איתא בירושלמי בלע המ
המזל לבטח וכתי' וליה בול' ההוא יתקע באופר גדול כי
שמי' קול שופ' אחר' אצל' בהיל' ולא בהיל' אצל' שמי' ההוא
אצל' דשופר גדול מאל' כדתי' תבינו' או דל' חסא' זמני'
ומירית' ומתערבב וליה פד' ליה עבר קטגוריא'
חבל' לעולם עיקר תקיע' היה מצומד שהיא על שדר ברכ'
כרתג' העוב' לפני התיבה כיום טוב של ראש השנה השני
מתקיע פי' מי שמתפלל תפלת מוסף ומתקיע ודקדק רבי'
הא' מרקא' מתקיע ולא אצל' תוקע אצל' אחר עוקב ולא
טב' וכתי' אל' הראשון ו' והטעם כי הא' דתגן בפ' אין עומדי'
העובר לפני התיב' לא יעשה אמן אחר הכהן מפני הטור
הטורקפי' שצא יטרף דעתו בעניית אמן ואז לא ידע מ'
מהיכן יתחיל לחזור ואם אין שם כהן אל' הוא לא יצא את
כפיו מזה הטעם עצמו ואם הו' בוטח שנושא כפיו וח'
ומזר' לתפלתו שצא מתהלל רשאי וכן הטעם בבאן דת'
דתקיע' ודאי לא הוי הפסק הילכ' אם הוא מובטח שחזור
לתפלתו רשאי לתקוע וכן כת' בגל' העיטור' מסתברא שאם
טב' יודע לתקוע הראשון בידו אל' מכהג' הראשון שהיו ו'
אד' במצ' ומחבטין אותן כל אחד ואחד בנטל' חלקו כרי'
לקבל' שבר' וכן כת' אחי' הר' יחיאל ו' וכן ע' מכהג' באשכ'
השכבה טורלי' העיר מקרימי' לתקוע כל מי שזרין בו י'
יית' מה שאין כן במשד שגורתי' מן המצ' עד שצריכין

לשכור אחד מן הסוק לתקוע להם ולא ידעתי מ' זין מצחו
היתר זה כי כדאז לי סאסל כדתי' הסוכר את' פ' עליס
לשמו' הס' והמימוק אין מותגי' לו שבר' שבת אל' בהדיא
קתי' שאסו ליטול שבר' טב' אל' על ידי הבלגהכר מפרש
בשיפא דבריית' ששכרו לשמו' חדש מעש' יראה טיבא טב'
שכרו בהפזרו ועל זה כאל' עביר' גוררת עביר' עכ' חזר'
יצחק כל שכל' שאין תיקועי' בה בתחלת' מריעי' לה בשופה
מאי טעמ' משו' דלא מערבה שטן ומפרש בה ג' לא דחלקע
בשבתא אל' דאיתליד' אונס' ולא תקעו רמז' לדבר' א' שטן
ואין פגע דע ראש' תב' שופר' פירו' כשיש שופר' אין פגע
רע אעפ' שאין שופר' מפור' בתקיעו' לה אנו למודי' אותו
מיוכל' דכתי' ביה והעברת שופר' תרוע' בחד' השביעי

תקפו

שופר של ראש השנה צרי' שיהיה ראוי ל'
לתקוע בו ושיתקע התוקע במקום ש'
שראוי לתקוע ובזמן שראוי לתקוע ויהיה התוקע ראוי ל'
לתקוע ושתהיה התקיע' כשדר' והכשר' שופר' הראוי לתק'
לתקוע כיצד שיהא של איל' וכשר' דאז' איהו למה תוקע'
בשופר של איל' אות' הקבה תקעו לפני' בשופר של איל' בדי'
שאזכר' לבס' עקידתו של יצחק ומעל' אבי' עליכם כאל' עק'
עקדתם עצמכם לפני' ובפזר' אצל' לוי מונה של ראש ה'
השכל ויום הכפורי' בבטור' ואית' בירושלמי כרי' שיתפלו ל'
לבס' בתפיל' ודיוק' לבתחל' חבל' בדיעבד' חו' שאז' לו איל' וכ'
ובפז' יוצא בשאר מינין ובפשוט' חוץ ממשל' פרה דתגן
כל השופרי' כשרי' חוץ ממשל' פרה כמזכ' איש בו שלש חלקי'
של פרה פסול אפי' בדיעבד' ובת' ה' זמנ' והא' בקרי' רוב
החיות שהם עגס אחד ואי' שמים בלשון הקדש שופר' שאז'
בקר' שופר' אל' מקריני' החלול' שיש להם זכר' בפני' וכן
ובקל' גלדן מן הכבד' כגון של כבשי' ואיל' חבל' רבי' החיות
הן עגס אחד ופסולין כמו של פרה וכל שאר מינין כגון י'
יעל' וצוי' כשרי' בדיעבד' אפי' הם פשוטי' ולבתחיל' בעינין ש'
סיהא כפז' ואפי' בשל' עזי' ומזל' מצוה מן המוכרח' לחזר'
אחר' של איל' לזכר' עקדת יצחק והל' כמזל' בת' כל השופ'
השופר' פשוט' חוץ מקרן הכבשי' והכל תפשו עליו בזה ה'
הגזל' שופר' ותקע בו יצא אפי' לא כתי' אסו העבלי' ממנו ש'
שופר' של עז' של גוי לא יתקע בו ואם תקע בו יצא של עז'
של ישראל' לא יצא שאינה בטלה עולמי' ובתתי' מכתת' שי'
שיעור' הילכ' אפי' בשל' גוי לא יצא אל' אל' לא בתחיל' לזכר'
בו חבל' אם בתחיל' לזכר' בו הוה ליה עז' של ישראל' ואעפ'
שהוא גזל' הא' אמרינן דיוצא בגזל' המודר' הכאה משופר'
מותר לתקוע בו תקיעת מצ' דמזל' לאו ליהנות כתבו ולא
חשיב הכאה מה שיוצא בו ידי חובתו כל הקול' כשרי' בש'
בשופר' הילכך היה קול' עב' מאד או דק מאד או באיזה
ענין כשר' כיקב' ושתמו' שלל' במינו' אפי' אם אינו מעבב'
התקיע' לאחר השתימה שחזר' קולו לכמו' שהיה בתחלה פ'
פסול' אפי' כשתיי' בו רובו ובעל' העיטור' כת' ואם כשתיי' יר'
שיעור' שופר' ממקו' הכקב' עד הנחת פיו כשר' כי קיב' ד'
דאמרינן בבבלי' לרסנו' ולא כהירא' שתמו' במינו' אם אי'
אינו מעבב' התקיעה ונשתיי' רוב כשר' אף על פי ש'
סדידי' מעבב' קודם' שתיי' ואם מעבב'

משורדקיימ' לן לא ישאל אדם צרכי לא בב' ראשונה ולא בב'
אחרונה וכן בת' הה' לא ישאל אדם צרכי בב' ראשונה וכו' ו
ומהכא לא שביק' רבנ' למימ' אפי' זכרנו לחי' במג' ובתוב
במורי' כמי' לא חמרי' אבל בשפ' חיי' אומרי' בס' של' דסלק'
להו' יח' והוכתחנו' ור' האי' בת' שיש' לומ' חומ' וההי' דח'
ישאל' אדם צרכי בב' ראשונה היי' דיוק' בצרכי' יחי' אדם בצרכי'
דבי' שרי' וכן יש' במס' סופרי' בש' שחת' ימתק' של' דה' ויהי'
משוכ' משאר' ימי' טוב' כך תפלתן' משוכ' ואי' אומרי' זכרנו
בב' ראשונה וכת' בב' אחרונה' אלא בשני' ימי' טוב' של' ראש'
השנ' ובקושי' התירו' עב' וכב' כהבו' לאומרו' כל' עשרת' ימי'
תשוב' ואחר' רב' תמהת' מעול' למ' אי' אומרי' בב' ובב' תן' פחד'
כל' ימי' תשוב' דמאי' שכל' זה התוספ' שבצרכי' קדוש' הש'
ממ' שמוסיפי' באב' ובב' ושמעתי' שיש' מקומו' שמוהבי'
לאומרו' וכת' ד' שז' לא' אחר' זכרנו' ומי' במוך' וכתוב' לא
ר' חיי' ונשפ' חיי' שמחזירי' אחר' כמו' בה'
בהמלך' הקדוש' ואח' הוא' מסיפק' אדם' לאומרו' חס' ג'
לאו' חז' וכת' אחר' הראש' ז' אכיתמי' למה' מחזירי' אות' כיון'
שאנו' מוזכר' בתלמוד' דבהמלך' הקדוש' והמלך' המשפט' א'
יזכיר' פלגותא' ופסיק' תלמודא' דלא' יצא' אלא' בזכרנו' מי'
במוך' אס' תקנת' באנו' היא' לאומרו' מלך' מחזירי' אות'
אין' זה' משנה' ממטה' ברכות' כיון' שאנו' מוזכר' בתלמוד'
עב' וכן' כתב' הר"ם' במז' לבס' הבאנו' שאין' מחזירי' אות'
בין' יחיד' בין' ש' ואומרו' אתה' בחרתנו' וכו' ותתן' לנו' ה' א'
אלרינו' באהבה' את' יום' הזכרון' הזה' ואין' צריך' להזכיר' ד'
ראש' חדש' למי' ואת' יום' ראש' החדש' הזה' דקיימא' לאן' זה'
זכרון' אחר' עולה' לבאן' ולבאן' וכשאומרו' את' יום' הזכרון' ה'
הזה' גם' ראש' חדש' בבבל' דכתיב' וכיום' שמחתכם' ונמוג'
ובמועדיכם' ובראשי' חדשיכם' וכת' וזכרתם' ואכילתו' ק'
קאי' ואס' הוא' שבת' אומ' את' יום' המנוח' הזה' ואת' יום' ה'
הזכרון' הזה' ואין' אומ' ותתן' לנו' ה' אלרינו' באהבה' מועדי'
לשמחה' חבים' וזמנים' לששון' לא' בראש' השנה' ולא' ביום' ה'
הבטורי' אבל' רב' שר' שלם' כת' אומ' בשתי' ישיבות' בראש'
השנ' וביו' הבטורי' ב' בתפל' ב' בקידו' מועדי' לשמחה' חבי'
וזמני' לששון' את' יום' הזכרון' הזה' שהרי' התי' אלה' מועדי'
ה' ברים' עבינא' ונבוק' עבינא' מדבר' משה' את' מועדי' ה'
וקאי' אבל' עבינא' אפס' עצרת' ראש' השנה' ויום' הכיפורי'
סוכ' ושמי' עצרת' בולתו' איתקוש' להדידי' לקרנות' מועדי'
ה' מקראי' קודש' וכן' כתב' רב' פלגיו' באון' וצריך' למי' ותת'
לבו' ה' אלהינו' באהבה' מועדי' לשמחה' חבים' וזמנים' לש'
לששון' את' יום' הזכרון' הזה' וכן' כת' רב' שמואל' בן' חפני' מ'
מכה' שתי' ישיבות' לאומרו' וכת' עוד' שאס' חל' ראש' השנ'
בחול' אומ' יום' תרועה' מקרא' קדש' ואס' חל' בשבת' אומרו'
זכרון' תרועה' מקרא' קדש' וכן' מנהגין' באשכנז' וכתב' רב'
האי' שאין' מכה' לומר' מועדי' לשמחה' חבי' וזמני' לששון'
אלא' את' יום' הזכרון' הזה' זכרון' תרועה' וכן' פשט' המנהג'
ונתנים' בשפ' לומר' את' יום' פליגי' הזה' את' יום' טוב' מק'
מקרא' קדש' הזה' ובחול' המוע' אומרי' את' יום' חג' פלגיו' ה'
הזה' את' יום' מקרא' קדש' הזה' והכי' איתא' במס' סופרים'
בין' בתפלה' בין' בכוס' צריך' להזכיר' יום' מו' מקרא' קדש' ה'

הזה' יום' חג' פלגיו' הזה' וכת' יט' מקרא' קדש' הזה' יום' ה'
תקצת' בשופר' הזכרון' הזה' ובאשכנז' אי' מנהגין' לאומרו'
והכי' משתבר' דביו' שאומרו' את' יום' חג' פלגיו' הזה' הבל' ב'
בבל' דמא' שכל' להזכיר' מקרא' קדש' טפי' מחיט' עשיי' מלכא'
וצא' כל' הליכותיו' וכ' אמ' ר' האי' באון' אי' אומרי' בב' אלא'
ותת' לנו' אי' חג' פלגיו' הזה' ואומ' יעל' ויב' מל' על' כל' העולם'
כולו' בבבד' קדש' במצותי' ות' חלקינו' בתורת' ושמחנו'
בישועת' וטה' לבנו' לעבד' באמ' כי' את' אלרי' אומ' ודבר' אומ'
וקיי' לב' באי' מלך' על' כל' הארץ' מקדש' ישראל' ויום' הזכרון'
ואס' הוא' שבת' חותם' מקדש' השבת' וישראל' ויום' הזכרון'
אב' והשיא' הכה' ר' בגרמי' של' לאומ' לפי' שצרכי' מועדי'
לא' שיי' אל' בב' דגלי' דכתי' שלם' פעמי' בש' ירח' כל' זכור'
וסמי' לי' אי' כמת' ידו' כצרכי' אלרי' וכ' כת' שלתיא' דב'
דצרכי' מועדי' קרב' חגי' דכתי' כצרכי' אלרי' ח' אינו' י'
כי' אס' שלם' פעמי' בש' ומטע' זה' אי' לאומ' במוס' ואי' אנו' י'
יכולי' לעלו' ולראו' לפי' אל' ואי' אנו' יכולי' לעשו' חובותינו'
לפני' אל' ר' ב' יהוד' הכה' במגנז' לאומרו' ברא' השנ' ויו'
הכפורים' בש' ר' אליעזר' הגדול' וגם' רבי' משול' שא' את'
פי' ראש' ישיב' שבידוש' והשיבו' שאומרו' אות' וכן' כת'
רב' יהודאי' ריש' מתיבתא' יחיד' צרי' לומר' בתפלה' בראש' ו'
השנה' מלך' והשיאנו' ובאשכנז' ובצפת' כוהני' של' לאב'
לאומרו' ובאחר' ארצות' אומרי' אות' ומקדש' שז' בב' הכנס'
הכנסת' כמו' בשא' ימים' טובים' ואומרו' זמן' דהכי' מסקינן'
הלכתא' אומרי' זמן' בראש' השנה' ויום' הכפירי' וכפירי' לן'
לבתיהם' לשלם' מנהגין' באשכנז' שכל' אחד' מבקר' לחבירו'
ואומרו' לו' תכתב' בשנה' טובה'

תקפג גרסינן בספ' דרבנן אומר ר'
מאן דבעי' למידע' אי' מסיק' שתא' אי' לא' מייתי' בהדי' עמל'
יומי' שבי' ראש' השנה' ליום' הכפורים' שגא' בביתא' דלא' ו'
פשיב' זיקא' אי' משיך' זהוריה' ידע' דמשיך' שתי' מוח' דבע'
למידע' אי' מצל' עסקיה' אי' לא' מרבה' תרגולא' אי' שמין'
פשיד' ידע' דמצל' אומר' אבי' השתא' דאמרת' סימך' מילת'
היא' יהא' איניש' רגיל' למיכל' בריש' שתא' אתרונא' קרי' רוב'
דוביא' כרתי' סלקא' ותמרי' רוביא' פריש' תלתן' רובי' ירבו'
זכויותינו' כרתי' יכרתו' שוכאנו' סלקא' יסתלקו' אויבינו' ה'
תמרי' יתמו' שוכאנו' וקר' מפני' שמה' להי' גר' ומז' רבו'
המכה' כל' מקל' ומקל' לפי' מכה' כמו' באשכנז' שרגילין'
לאב' בתחל' הסעוד' תבו' מתו' ברכ' למי' תתחדש' עלינו' ס'
שכ' מתוק' ובפרוכי' כוהבי' להכי' על' השולחן' כל' מיני' חי'
חידו' ואוכלי' רא' כב' והריא' למי' כהי' לרא' ולא' לזכ' והריא'
לפי' שהי' קל' והר' מאי' מרוטטבד' הי' רב' לאב' רא' אי' זכ'
לאילנו' של' יצא' **תקפד** שחרי' משכימי' לב'
הכנס' ומסדרי' הכרסו' וקורי' הזמ'

האמירו' כדר' שאומרי' בש' ויש' מקומו' שמוסיפי' מומו'
מעבינו' של' היס' כגון' מלפני' משפטי' יצא' והרכינו' לאלרי'
עוזינו' וקורי' ק' ש' בצרכותיה' ומתפללין' בדרך' שהתפללו'
ערבית' ומחזי' שז' התי' בבבד' וכתב' מל' במל' וכל' חטבור'
יבזכ' למי' שאומ' שז' ולא' ישיחו' שיח' בטל' ויש' מקומו' שכוה'
שמה' למי' פיוטי' מעבינו' של' יום' ואין' אומרי' חלל' בראש'

לקטן סוף הגיע לחימו' שיתקע בסכ' כרי' להתלמד לתקוע
אבל אם הגיע לחימו' אסור לומר לו לתקוע ואם תקע מ
מעצמו אין צרי' לחמו' בידו
אדם הראוי לתקוע לאפיקי

תקפט

חרט שמו'הוקטן כל שאימו מחויב בדבר אימו מוציא אח
אחריו ידי חובתה ואשה כמי אינה חייבת דהוה ליה מצו'
עשה שהזמן ברמח' אכד'רונ'כו' מוציא את מינו שאם זה ו
דבר גם זה זכר ואם זה נקבה גם זה נקבה טומט' ואפי'
מינו אינו מוציא שמו' זה יקדע וימנע' נקבה ואחר ימנע'
זכר מי שחציו עבד וחציו בן חור' אפי' לעצמו אינו מוצי'
דלא אחי' צד עבדו שבו ומוצי' צד חירו' שבו וצרי' שיתקע
לו אחר ואפי' ששאי' וקטמ' פטור' יכול' לתקוע ולבר' ואי'
מוחי' ביד' ואין כאן מקום איסור תקיעה ב'ט' ולא' משום
כרסה ל'טלה וכת' בעל העיטו' אחר שיצא כבר אינו יכול
לתקוע להוציאן אלא אכ' לא יצא סכמנא תקוע להוציא את
ע צמו וכן נוהגי' באשכנז' לתקוע להשי' היולדו קודם שית
שיתקעו ב'ט' ה' כרי' שיוציא התקוע גם את עצמו ואפי' ה
העזרי' כת' שאפי' אחר שיוציא יכול לתקוע להם ולהוציא
השופר באכלם אפי' דרך ר'ה ולזה הסכי' אף הרש' זל' המ
המוד' הפכה מחטירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה ד
דמצי' לאו ליהנו' מיתנו וצרי' שיתבין התקוע להוציא ה
השומע שאם תקע ולא כיון להוציא לא יצא דאף זירא לא
לשמעיה איכון ותקע לי פי' התבין להוציאני אלא בעי' ד
דעת שומע שיכין לזאת ודעת משמיע שיכין על זה לה
להוציאן ולית הלכתא ברבא דאמ' התקוע לשיר פי' לשיר'
ולא כתבון לתקיעת מצוה יצא דקיימ' לן מצוה צריכו כו'
כוונה וכן כת' בהלכו' גרונ' הי'לבך המתעסק שאימו מוכי'
לתקיעת מצוה אלא מלמד לאחר' לתקוע לא יצא והשומע
ממנו לא יצא והא' בענין שיכין שברט' להוציא זה השומע
ביחיד התקוע אפי' של התקוע משהוא דעתו להוציא כל
השומע' רתל' היה עובר אחורי בית הכנסת ושומע קול ש
שופר או קול מבל' אם כיון לבו יצא ואם לא לא יצא והר
והר' גי'אית פסק ברבא ד' מצות אין צריכו כוונ' ותקע
לשיר יצא ומתעסק היינו טעמא דלא יצא שלא כתבון ל
לשמע אלא לתקיעה בעלמ' וכן פסק ר'ח ורב' שריחא סד
סדר ממתעבתא דהלכתא ברבא מניהו מראש כחון ל' זיר'
דאמ' לשמיע' איכון ותקע לי אמרינן לא ליצביד לכתחל'
אלא יכין במצוה ואם לא כתבון יצא ואדומי' אפי' ה'ראש
זל' פסק ד' מצות צריכו כוונה

תקצ

תקיעה והבארה דתקן סדר ת
סלג' של סלג' שלג' דב' פעמי' כתיבי תרועה בתורה שנים
ברה ואחת כיוכל וילפינן ראש השל' מימיה וכל תרוע'
ילפינן מקראי' שיש תקיעה לפניה ולאחריה זרי' ג' פעמי'
תקיעה תרועה ותקיעה ותקיעה ילפי' מקרא' שהוא העב
והעבירה קול פשוט אבל תרועה לא ידעין מאי היא אל'
מדת רגמי' יבא אלמ' שהוא בקול שאדם משמיע בשחי'
טובה ומילל' דילפי' מאמיה דסיסרא דכתיב בו ותיטב ו
יעריין אין אנו ידעין אם הוא באדם הגונח מלבו כדרך
החול' שמשמיע קולו קצרי' קול אחר קול ואחרי' סלג' קל

והוא המקרא' גנח או באדם המילל' ומקוץ שמשמיע קולו
קצרי' תכופי' זהוה והוא המקרא' יליל או אם הוא שניהם
כאח' הילכ' מספקא אנו עושי' הכל תקיע' וג' שרי' שהוא
גנח וקול אחר שיש בו קולו קצרי' תכופי' שחז' יליל ואחכ'
תקיעה ועושין כן ג' פעמי' ואחכ' תשע' ג' פעמי' שאם תר
תרוע' היא שרי' לא עשינו כלום טיללהפשי' בין תרועה
לתקיעה אחרונ' ואכן בעינן שלא יהא ביניה' רבר' המפשי'
ואחכ' תר' ג' פעמי' שאם תרועה יבא היא אכ' הפשיק'
השברי' פי' תקיע' ראשון לתרוע' על כן צרי' תש' ג' פעמי'
פעמי' ותש' תר' ג' פעמי' שיעור תקיע' בתרוע' ושיעור'
תרוע' כב' יבא פ'ש' ג' כח' בעלמ' כל שהוא ולפי
זה צרי' לומר בשברי' שלא יארי' בכל שבר כב' יבא שהן ג'
כחות כל שהוא שאכ' יצא מכלל שבר ונעשה תקיע' שהרי
שיעור תקיע' ב' קולו של כל שהוא וצרי' להארי' בתקיעה
של תש' יותר משל תש' וכל תש' יותר מכלל תר' ד
הוא שיעור תקיע' בתרועה ותש' אנו עושי' משום של
תרועה היא גנח ויליל על כן צרי' להארי' בתקיע' כשיעור
שניה ותש' משום שמו' תרוע' היא שברי' שהם ג' קול' מ
מופשיק' הילכ' צרי' להארי' בתקיע' כשיעורי' ותש' משום
שמו' היא יבא שאימו אלא קול אחר לכן אין צרי' להארי'
בתקיע' אלא כשיעורו ומיהו אם מארי' הרבה בכל תקיע'
אין לחוש שאין זה שיעור למעל' ויכול להארי' בה כמו שרצה
וכן בתרוע' אפי' דשיעוריה כב' יבא יכול להארי' בה כמו
סירצה וכן ב' שברי' אין לחוש אם מוסף עליהם ועושה ל'
או ה' כי שברי' תרוע' היא ויכול להארי' בה כמו שירצה אכ'
בעל העיטו' כת' מסתברא ג' שברי' ג' קול' קטמ' מוספיקים
וג' יבא כשיעור' ג' שברי' אלא שאין הפסק ביניה' ולא פליג
בשיעור' אלא שזה שברי' קטמ' בהפס' כגון גנח ורדה עושה
בלא הפסק והוא יליל והכל שיה וכן כת' הרש' בא' זל' ולפי'
זה אין צרי' להארי' בתקיעה של תש' יותר משל תר' וס
וסברא ראשון היא דעת התושב' וכן דעת אף הראש' זל'
כת' ר'ת רב' שברי' צרי' לעשותן כגשימיה אחת שהוא במקל'
תרועה אבל ג' שברי' ותרועה דתש' לא עבדינן כגשימ'
אחת דגנחי' ויליל כגשימיה אחת לא עבדי אינשי וכן כ
בתרג' רוב המפרשי' שחשבו ל' קולו בתקיע' אבל ר'ין ג'
גי'אית כת' שברי' לעשותן כגשימיה אחת ועל כן לא חשב כ
בהן אלא כו' קולו וכן כת' אף הראש' זל' חה לשומ' ושברים
ותרועה יש לעשותן כגשימיה אחת משום דילמא גנחי' ג'
גנח וילילי' יליל והכל תרועה אחת ואפי' שאין דרך הא
האדם לגנח ולילל כגשימיה אחת אמ' תרועה היא גנחי'
ילי' ובעינן שתהא התרועה בלא הפסק ואם תקע תקיע'
ותרועה ותקיעה כגשימיה אחת ללא חזרה לא יצא שאי' כח'
לא ראש ולא סוף ומי' בירושלמי' לא משמע כן דבריה' התם
עשאן כגשימיה אחת יצא עכ' ואם הארי' בתקיע' אחרונה
של תש' כשיעור שתי תקיע' כרי' שתעלה לשם תקיעה
אחרונה של תש' וכל כיל הראשונה של תש' קאמ' ברי'
בירושלמי' שאינה עולה לו כלל אפי' במקום אחרונה של ת
תש' אבל במל' דידן מוכח שער' לו בשכ' אף ולא בשכ'

התקיעה פשוט אעפ"י שפסטייר בו הרוב כך היא דעתה
הגאונים וכן כת' הר"ם במזל ולרעת ר"י אם סתמו במינו וכן
וכסת ייר בו הרוב אפי' מעבב התקיעה שלא חזר קולו ל
לכיון שהיה כשר סתמו שלא במינו אם מעבב 'התקיעה
שלא חזר קולו לבנו שהיה כשהיה שלם פשוט אפי' אם נס
פסטייר בו הרוב וכן אם נשאר קולו כמו שהיה קודם
סתומה פשוט כיון שפסטייר קולו מבנו שהיה כשהיה שלם
אבל אם היה מעבב התקיעה כשר אעפ"י שסתמו שלא
במינו כיו' שפסטייר בו רוב וכל זמן שלא סתמו כשר כשר
אעפ"י שפסטייר קולו שכל הקולו כשרי' בשופר ולזה הסכי'
אז הר"א ז"ל כשרק לארכו אפי' כל שהוא פשוט והוא שלא
דבקו אבל דבקו כשר והוא שדבקו במינו וכת' הרמב"ן ד
דסתומת דבק חשיב שלא במינו אלא אם חממו באור עד
שנפער וחבר קצתו אחד אל אחד אבל אפי' הר"א ז"ל כת'
שדבק חשיב במינו ולא חשיב שלא במינו אלא כשסתומת
הנקב בחתיכ' אחר' אבל במחברו דרב חזר לבנו שתי
שהיה ואין הדבק כיכר בין הסדק' ואם כשרק כולו בין מ
מצא אחד בין משני צדדין ודבקו אפי' חממו באור וחבר
סדקיו זה עם זה פשוט כשרק לרובו אם נשאר מהסדק
לעד פיו שיעור תקיעה כשר אפי' אם מעבב התקיעה ד
דחשיב לאידך כמאן דסקיל והיה ליה ארו וקצרו ואם לאו
פשוט ודוקא שפסטייר רוב רחבו אבל מיפוטו היה לו' נקב
בעלמ' וכשר וכמה שיעור תקיעה כרי שיאחזנו בידו ו
ויראה מעט לכאן ולכאן והיינו דאמרין שיעור שופר ט
טפח דהיינו ארבע אצבעו' בינוניות ומה שיראה ממנו ל
לכאן ולכאן משל' והאי דקאמ' כרי שיאחזנו לאו אתקע
קאי דא"כ הוה ליה למתנייה בהדיא הכל לפי מה שהוא א
אדם ואגרופו של בן אבטיח הוא גדול מפי' אלא כרי שיא
שיאחזנו אדם סתומא והיינו טפח כרפריטי והר"י גיאת ב
כת' שצרי' טפח צחק כרי שיראה לכאן ולכאן ולמאי דפר
דפרשינן אין צרי' דבק שברי' שופרו' זו עם זו ועשה אדם
שופר פשוט אפי' יש' כשר' שפסטייר פיו שיעור שופר הוסי'
עליו כל שהוא בין במינו בין שלא במינו פשוט אפי' היה ב
בו שיעור שופר הפכו ותקע בו לא יצא דכתי' והעברת
דרך העברתו לא שכל הפכו בדר' שהופכין החלוק סתמו
שהחזיר פגימי חיצון והחיצון פגימי לא שכל אם הכיחו
כמו שהיה אלא שהרחיב את הקצר וקצר את הרחב הי
היה ארוך וקצרו אם כשר בו שיעור תקיעה כשר גדול
והעמידו על גלגל פ' שישאו דק אחד כמו גלגל כשר בין
גדולו מפי' בין גדולו מבחוץ לא הוציא כל הזכרו' אלא כ
ניקב בו ותקע בו כשר אבל אם הוציא כל הזכרו' ועשה מ
מינו שופר כגון שניקב בו פשוט צפהו זהב בעביו במק
במקום הקצר שהוא מקום הכחת פיו פשוט שלא במקום
הכחת פיו בכל אורך השופר מצד הקצר עד צד הרחב א
אם נשתנה קולו מחמת הציפי פשוט ואם לאו כשר וכתב
הרמב"ן לפיכ' חל' שמצד רי' צור' לבנותו לא יפה הם עוסי'
שמוא נשתנה קולו מחמת הציורי' אעפ"י שאין כולו מצופה
במינו הציורי' לפיכ' הקול נשתנה בהן אבל אם נתן זהב
על צווי' השופר כשר הרחב היינו מוסי' עליו כל שהוא ו

ופשוט אפי' לא נשתנה קולו וימ' צפהו זהב במקו' הכחת פ
פיו אפי' באורך השופר אם הוא מיד סמוך לראשו צד
הקצר פשוט לפי שהתקע מכי' קצתו בפיו ושהיה מכסה
עליו וכחצא הזהב חוצקין שפמו לשופר ולמדנו מכאן ש
שם הרחיק השופר וכפח בו ותקע בו פשוט כיון שאין ה
השופר כובע בפיו וכן כת' הרמב"ן נתן שופר בתוך שופר
אם שומע קול פגימי' לבד כגון שהוא בולט ויותר מן הח
החיצון ונתן הפגימי' בפיו כשר והוא שלא ישכה קולו בו'
שהוא נתן בתוך החיצון ואם אינו בולט אז אי' אישור של'
ישמע אלא קול שכי' ולא יצא שופר אחד אמ' רחמנא ול
ולא ב' וב' שופרו' כפלו עליו גל ואי' אישור ליטלו בלא טלטול
אבני' אסור ותדמה התקיע' וכן אין מוציאין אותו חוץ ל
לתחום ולא עולין בשבילו באילן ולא רוכבין על גבי בה
בהמה ולא שטין במי' להביאו אעפ"י שאין בהם חלל אישור
דרבנן ולא חותכין אותו לתקן אפי' בדבר שאין בו חלל א
איסור דרבנן כגון מגל שאי' דרך לתקנו בו והיו בלחוד יד
שהעמידו דברי' לבטל דברי' תורה בשב' ואם תעשה וכת'
ה"י יונה דווקא ישראל' אשר לעשותו אבל מותר למו' לבני
לעשותו כיון שאין בו אלא משום שבות דאמרה לבני פטו'
ושבו' במקום מצה שרי' והתוספו' לא כתבו כן במצ' בתם
שכ' ויכול ליתן לתיבו מי' או יין לצחצח אבל מי' דגלי' אף
בחו' אסור מפני הכבוד **תקפו** מקו' הראוי
לתקוע בו כיצד כגון מקו' שתשמע
שתשמע בו התקיעה בלא עירוב חבל אם שמעה בערב'
ביא לא יצא לפיכ' העומד בבית או בחב' גדולה ויתקע ו
ושמעו אחר' מבחוץ לא יצאו שאין שומע' אלא קול הברה
אבל הוא עצמו יצא ששומע קול שופר ואם התחיל לתקוע
בבו' ועלה חוצלבור וגמרה יצא שכל מה שמע בו בין בפני'
בין בחוץ היה קול שופר והאחר' לא יצאו אעפ"י שבמקו' הת
התקיע' שמעו קול שופר כיון שלא שמעו קולו בתחילה
לא יצאו ששמע תחל תקיע' בלא סוף או סוף בלא תחלת'
ואין באותו מקצת שיעור תקיע' לא יצא ובעל העיטור' כת'

פאפי' אם יש במקצת שיעור תקיע' לא יצא

תקפח בזמן הראוי לתקוע כיצד משעת הכ
הכחחמה עד הלילה דתבן כל היום
כשר לתקיעת שופר ואם תקע משעלה עמוד השחר' יצא א
אבל בלילה לא לפיכ' שמע מקצת תקיע' בגיל' ומקצת' ביום
לא יצא שמע תשע תקיעו' מתשע בבי' אדם כבו' תקיע' מו'
ותרוע' מזה אחכ' אפי' בנ' שעו' ששהו בהם הרב' יצא שמע
תשע' תקיעו' מתשע' בבי' אדם שתקעו כולם כאחת לא יצא
שאי' כאן פשוט' לפיכ' ופשוט' לאחר' ושכ' לאו זמ' תקיע' הו'
דתבן יט' של ראש השל' שחל להיות בשב' במקד' היו תוקע'
אבל לא במדינה שאי' הכל בקיאי' בת קיעת שופ' וחיישינן
שמוא יטלבו בידו לילך אצל בקי' למדנו ויעבירונו ארבעה א
אמ' ברשות הרבי' וריק' היה תוקע בבית דינו ושמוך לו פ
על הא דתבן משחרב בי' המקד' התקין רבן יוחנן בן זכאי
פיהיו תוקע' בכל מקום שיש בו בר' ולפניה' ורובה' לפרס
כלב' ואפי' שלב' ולא כהנו כן שכ' המערש' פירשו כל שלב'
פתן סבדרי קטב' ואעפ"י ששכ' לא זמ' תקיע' היא מות' לומר

מגבול הכהניו שאין להזכיר ראש חדש כלל ואפי' מלבד עונ
עולת החדש ומנחתו אין לומר וכן פי' בערו' חזקה חג שהח
שהחדש מתבטל בו שאין אומרי' ובראשי' חדשיכם לא בת
תפלה ולא בזולתה פי' טעם במוסף ולא בבקר באקור' פר
פרט הקרבן שיש מקומו' אקור' בראש חדש בבקר לאח'
אקור' פרט התמיד ובראשי' חדשיכם כמו שאומרי' ב
בטל וכו' הסב' וכן כתבו קצת מהגאונים שאין לומר ובראש'
חדשי' שחדי' בראש השנה כי היכי דלא לזלזל במועדו' ש
שם יאמר אותו בשמי יאמרו שמי עיקר כמו בעאר ראשי
חדשים של כל השנה ואותו למחמי מועדי' משמי אבל ה'
יחזק ב' אלבד כת' שיש לאומרו' בשמי כמו בראש' כמו
שאומרי' בשמי ובחדש השביעי באחד לחדש הכי ממי אמ
אומרי' ובראשי' חדשי' והיינו ראש חדש היינו אחד לחדש
ואח' הראש' וז' היה מזה לומר במוסף פסוקי הקרבן' כמו
ד' ואח' עלינו לשבח ורב עמר' כת' שאין ליחיד לאומרו
במקום שיש שכל וכתב מהגון לאומרו' וכן כת' רב משה ב'
בחזן יחיד דמנע' בראש השנה בלחישא אי גמר עלינו לש
לשבח למי' ואי לא למי' מלך ואחילה מראה מתוכ' שאי
ליחיד לא ממי שהוא רש' לשל' אין פחת' מי' פסוקי' שכל
שאלה' בכל אחד מהם ומעשרה זכרונ' ומעשרה שופרו'
וז' יוחנן אמ' חפ' לא אח' אלא שלש מלכו' ושלש זכרונ' וש
ושלש שופרו' כגון שאמר אחד שלתור' ואחר של כביאי' ואחר
של כתובי' יצא והלבית בנותי' ואפי' לא אח' מהם כלם אלא
ובתורת' כתוב לאמר יצא ואי אס התחיל פשו' אחד של ת
תורה צרי' לומר עוד אחד של כתובי' ואחד של כביאי' אבל
אס אינו רוצה לומר כלם יבול לפטור עצמו במה שאומר
ובתורת' כתוב לומר שאז כולל אותם כולם ביחד שגם נה
נביאי' וכתובי' מקרו תורה ומו' כיהני' בתק' לומר עשרה
ומתחיל ואומר בתורת' כתוב לאמר ואומר ב' של תורה ואחכ'
ובתרי' קדשך כתוב לאמר ואומר ב' של כתובי' ואחכ' ועל
ידי עבדיך הכביאי' כתוב לאמר ואומר ב' של כביאי' וחזור
ואומר ובתורת' כתוב לאמר ומסיים בשל תורה ואס סיי
שאל כביאי' יצא ואס בא להוסי' על י' כת' אבי העשרי' שכתב
להוסי' קובץ בת' היום במו' בשם הגאונים שלא אמרו אלא
אי פחתין אבל אס בא להוסי' מוסיף בת' רב האי ובהגו' לו
לומר מלכו' כהד' שהם כתובי' בתורה ה' ימלך לעולם ועד
לא הביט און יהי בישורו' אעב' דבגמרא איכ' מוכרי' בזה
השד' ואומר מלך וחיות' מלך על כל הארץ וכו' ואי היחיד'
מהגו' לומר באשכחון היו' הדת' עלם אלא בחזר' שכל התפלה
על התקיעה שמע ישראל אלקינו ה' אחד הוי' מלבד מוצא
בו ידי מלכו' וכן יודעת היום והשנה אל לבדך וכן אתה ה
הראת לדעת שאז שער' ראשיכם קדמח' עולה במקו' שם
שיש בו שמי פנימי' מלך ובתרי' עולה במקו' ג' שיש בו ג'
פנימי' מלך זכרונ' אלה זכר וכו' וכתב להפסיק בין שמי
פסוקים שבידמיה לומר באמצע פסוק אחד של יחזקאל ל
לפי שדמיו' זה לזה ובטוליטלה כוהני' לומר יעלה ויבא בוכ
בזכרונ' ומזהב טוב הוא ובאשכחון אין כוהני' וחיותמי' ב
לא' זכר הכרי' פקדונ' וה' פקד את שרה עולה במקום
זכרונ' וכן פקדתי אתכם דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר

אינו כזכרונ' והלכה כר' יוסף ומו' כהנו' כל יחוד' שופרו'
אתה נבלי' וכו' וחיותם כח' שומע קיל תרועת עמוי' שר'
היו ברחמי' וכוהני' להרבו' בפסוקי' דשופרו' ואי' לחזק תר
תרועה הרי היא שופרו' כגו' יום תרוע' יהיה לכם הילכ'
זכרון שיש בו תרועה כגו' שכתו' זכרו' תרועה יכול' לחזק
לאומרו' עם הזכרונ' ועם השופרו' ומלכו' שיש עמכם
תרועה כגון ותרועת מלך בויכול' לאומרו' עם המלכויות
ועם השופרו' כת' אבי העזרי' יש שאי' משלימי' למכין י' תב
פסוקי' של זכרונות וזכרתי להם ברי' ראשונ' וכך ביום
שמחתכם לפי שאין סמוכין לשאר המקרא' כמו מלכויות
שאל' מיד ובתורת' כתוב לאמר שמע ישראל ועוד שאי' בו
שופר אלא חצוצרות ולא יתכן דבריהם שהרי שנינו ומשל
ומשל' בתור' ולכריה' לא השלימו בתורה ומה שהרחיקו'
לפי שהפסוק כופל על לשון של תפלה ומיהו תימה ל
למה תקמו' לומר פסוק שיש בו חצוצרות' ולא שופר הילכך ע
על כרחין צריכין למי' שאינו משלים ומה שאומר' מסיים
בתורה היינו היבא אלא אח' אלא עשר' אבל אס הוסיף לא
חיישמי' ומסיים כדכתיב ואנו מוסיפין פסוקים בזכרונ'
ושופרו' ואומר' סודדי תפלה חזרו אחד פסוק של תורה וזה
והדס היה מסיים בשופרו' לא הביט און ביעקב אעפ' שם
שכתב אמרו' עם המלכו' הוא אמרי' כן חס רצה לאומרו' עם
המלכו' ויעם השופרו' והי' צניאית היה אומר יום תרועה
יהיה לכם ואח' הראש' וז' כת' חבי' אומר' שאי' לשנו' מטבעת
פניהגו' בו אבותינו וכו' היכי דתרועה ב'א שופר מיקרי'
שופר ה' ממי תקיעה ומשו' דכתוב ביה חצוצרות' לא גרע
והפי' מוכח בידועלמי' שהיו משלימי' בו בשופרו' אי' אומרי'
מלכו' וזכרונ' ושפרו' ש' שורענו' מלכו' כגון חי אבי כאס
ה' אל קים אס לא בחמה שצבה אמלך עליכם זכרונ' כ
כגו' וזכור כי באר המה שופרו' כגו' תקעו שופר בגבעה
אבל אס בא לומר מלכו' וזכרונ' ושופרו' מפורענו' של אומר'
העולם אומר' מלכו' ה' מלך עולם ועד אברו' גוי' מארצו
וזכרונ' וכו' ה' לבי אדו' שופרו' וה' אלהי' בשופר עליהם י
יתק' והלך ואין אומר' זכרונ' של יחיד אפי' הן לצובה כגון
זכר' לי אלהי' לצובה זכרני ה' ברצון עמך אמ' רב יוסף
לא לגי' איכ'ש גלתא דמוספי' דריש שתא בתלת שעי קיי
קמיית' ביחיד זימכין דמפקד דיבא עליה ומידחי

תקצב

ואחכ' מחזי' שכל תפלה כדילתקוע יג
על סדר הכרי' דתקין מי שבידך אח
אחכ' כתמכה לו שופ' תקוע ומריע ותקוע פי' שהמתפלה'
ברכות ולא היה לו שופר ואחכ' כזדמן לו שפי' ודיקין ע
טעמא שלא היה לו שופר אבל אס יש לו שופר תקוע על ש
סדר הכרי' ומוקמי' ליה דווקא בצבור אבל יחיד חפ' א
אס יש לו שופר אינו מפקי' ככרי' לת' וע' הילכך מחזי'
חתפה ונתקע' למלכו' תפלה פגם אחד ולזכרונ' תפלה
ולשופרו' תפלה ומן הראוי' שיתקעו למלכויות תפלה תפלה
תפלה פגם אחת וכו' לזכרונ' וכן לשופרו' והכי איתא בע
בערוך שכתב והכי דמחמירין ותיקעין שלשים כרי
כריתבין ושלשים ב'אש ושלשים השדר פגבר

ש' י' מעשה אירע במבטא שטענענדיקע בשרי ש' אחר
 ש' תקע ש' פ'עמים תקיעה ש'ערי תרועה תקיע' טענה ב'ב'
 ו' ז' ש'עקע ב'ש'ערי' התחיל להריע וקצת הקהל החזירו ו'
 ל' י'עם וקצתם אמרו ל' תקע ש'ערי אחר וס'יים והוא התח'
 לת' ק'ע ב'תחילה ותקע ג' פעמים תש'רת ואמ' ה'ר' אליעז'
 ב'ר' כ'ר' ש'על ב'ר' החז' והוא ג'עם התקע ע'בר על ש'ות
 ד'ר'ב'ן ש'על הפסיד ס' ר'ו כ'מה ש'התחיל להריע אחר ש'כי
 הש'ערי' כ'יון ד'ש'ערי' ותרועה ש'כיהם מ'עום תרועה ד'ק'ר'
 ע'ד'ר'ן ל'ז' ש'על ג'נ'חי ו'ל'ל' והכל תרועה אחת והוא ל'ית
 כ'ז'ל' כ'תק'ל' ב'ש'ערי' ש'חז'ר אל'יו אל'א היה ל' לחזור ולת'
 ולתק'ע ש'ערי אחר ול'הריע ד'מ'אי א'ס ג'מ' התרועה ש'הת'
 ש'התחיל ב'ה בטע'ו ה'וי הפסק כ'יון ד'ג' ש'ערי' י'ש' ל'ה'ן ל'ה'י'
 ז'ה אחר ז'ה והפסקו בתרועה ה'וי בתרועה ש'נחלקה ל'ש'ג'
 ל'ש'ים וא'ניה כ'ל'ס וצ'ר' לחז'ר ולתקוע תש'רת א'כל ש'כים
 תש'רת הראש'ני ל'א הפסיד וא'ל הראש' ז'ל' כ'ת' א'פי' א'ס ג'מ'
 התרועה כ'יון הש'ערי' ל'א הפסיד התקיעה ש'תקע אל'א ח'ו'
 ותקע ג' ש'ערי' ו'מריע ותקע ד'כ'יון ש'הכל היה תרועה ש'
 ש'ערי' ח'נו ע'וסי' ג'מ' ו'ל'ל' מ'עום ד'י'ל'ת' תר'ויהו תרועה א'
 א'ס כ'ן ח'ד'א תרועה היה אל'א ש'מ'תק'ל'לה ולא ה'וי הפסק
 מ'אי' ד'היה א'פעמי' ש'התקע מתחיל לתקוע וא'ין הקול
 ע'ל'ה ל'ו י'פ'ה ו'ש'ק וח'ו' ומתחיל לתקוע ח'ו' להריע ול'א מ'
 מ'פ'ז'ל' מה ש'תקע כ'בר ב'ש'כ'ל ש'הפסיק בקול קצ'ר ש'השמייע
 ב'אי'פר ד'ל'א מ'קרי' הפסקה כ'יון ש'אי'נו קול אחר ש'אי'נו מ'
 מ'ע'ין התקיעה ולא ד'מי' ל'ה'ר' ד' תקין ד' א'כ'הו ד'אמרי' ד'ש'ב'
 ד'ש'ערי' ח'ו' תרועה ה'וי הפסק ד'התם א'ס תרועה ג'מ' ה'וי
 י'ל'ק'ול אחר לגמרי וא'ס הוא י'ל'ל' ח'י ג'מ' קול אחר לג'מ'
 לגמרי א'כל הכ'א ש'ניהם קול אחר ש'ל' תרועה וא'ס ע'שה ד'
 ח'י ה' ש'ערי' ז'ה אחר ז'ה ה'וי הפסק א'ין כ'ב'ך כ'ל'ס ש'ערי' ל'ב'
 ל'כ'תח'ל י'כ'ל ל'ע'ש'י מ'ת'ס כ'מו ש'ירצ'ה א'כל א'ס ע'שה ב' ת'רו'
 תרועת' ז'ו אחר ז'ו ח'ו ש'תקע אחר התרועה תקיעה כ'מ'
 כ'מתעסק ש'ל'א ל'ש' תקיעה והפסיק ב'ה כ'יון תרועה לתק'
 לתקיעה ח'ו' ל'אחר ש'תקע ג' ש'ערי' ש'תקע ו'הפסיק וא'חכ'
 ת'ק'ע ש'ערי' אחר' י'ס ח'ומרי' ד'ל'א ה'וי הפסק אל'א כ'אמפ'ס'
 כ'יון ש'ערי' לתקיעה ח'ו' ש'תפסיק ש'ערי' ב'ין תקיעה לתרועה
 א'כל כ'י ה'וי ש'תקע ש'תי תרועה ז'ו אחר ז'ו ח'ו ש'תקע ב'א
 ב'אמ'ע תקיעה כ'מתעסק ל'א ה'וי הפסק לחזור לראש אל'א
 ג'מ' ו'יו'ט' ולא כ'תק'ל'ק'ל ח'ד'ר' וה'ל'מ'כ'ן כ'ת' ד'כ'ול'הו ה'וי ה'
 הפסק ו'ה'כ'י'א הת'ר'פ'ת תקע ו'תריע וחז'ר ו'תריע וחז'ר ו'
 ותקע א'ין כ'יד'ו אל'א אחת פ'י תקיעה האחר'וכ' א'כל הרא'
 הראש'ונה הפסיד ב'ש'כ'ל התרועה ש'חפ'ס'י ב'אמ'ע וח'ו' ה'
 הת'ר'פ'ת' א'ין ק'וסי'ת ל'ר'כ'רי' ח'א' הראש' ז'ל' ש'כ'ת' ש'א'פי' א'ס
 ג'מ' התרועה בטע'ו ל'א ה'וי הפסק ש'הוא ל'א א'מ' כ'ן אל'א כ'
 כ'תש'רת ש'התרועה ש'ל' הטע'ו היה מ'ע'ין תרועה ש'י'ס ל'
 לתק'ע א'כל כ'ת'ר'ת ש'ג'מ' התרועה מה ש'מריע א'חכ' ה'ויה
 הפסק וא'ס תקע ש'כי תש'רת ח'ו' תש'רת א'ז' ת'ר'ת כ'הונ'ן ו'טע'
 ב'ג' י'ס ח'ומרי' ש'ערי' לחז'ר כ'ל' הס'י'ת מ'ראש' ג' פעמי' וה'ל'מ'כ'
 כ'ת' ש'אי' צ'רי' לחז'ר אל'א ל'אחר'ו ש'טע'ל ב'ו

תקיעה

ואחר ש'גמול התקיעה מיושב יתחיל
 ש'ל' ח'שרי הע'ס יודעי תרועה וגמול

עד תרום ד'רכ'ינו א'שרי יו'ס'י ב'ית'י וג'מ' ומחז'י ש'ערי ת'
 ת'רה נ'מק'ומו וא'ומ' קרי'ע ומתפלל'י ח'צ'בו ב'ח'ש תפ'לת מ'
 מ'וס'ף ח'ע'ב ד'ק'יי'מ' ל'ן ב'ר'ג ד'אל' ש'ל' פ'וטר'ן ד'ת'ב' כ'ש'ס ש'ט'ל'
 ח'יי'ב כ'ך כ'ל' א'חד וא'חד ח'יי'ב ל'ג ח'ומ' ש'ל' פ'וטר' הר'בים ו'
 וא'ז'יק'נ'א ה'ל'בה כ'ר'ג ד'אל' ב'ראש' הש'נה ו'יום הכ'ש'רי' ש'ל'
 י'מ' צ'י'א ל'כל מ'י ש'הוא ב'בית הכ'כ'ש'ת וש'מע מ'מ'כ'ו התפ'לה מ'
 מ'ראש' וע'ד ס'וק'א'פי' א'ס הוא ב'קי' ו'יודע ל'התפל' ומ'י ש'ה'
 א'נו'ס וא'ינו י'כ'ל ל'ה'א ל'ב' הכ'כ'ס כ'ג'ן ע'ס ש'ב'ד'רו ו'ז'ק'ן ו'ח'
 וח'ול'ה הוא פ'וטר'ו א'פי' ל'א ב'א ל'בית הכ'כ'ס מ'מ' מ'יו'ט'ב ש'ת'
 ש'יתפלל'ו ה'יח'יד'י' כ'י מ'י ש'ירצ'ה ל'צ'את כ'תפ'לת ש'ל' צ'ריך ש'
 ש'י'מ'ן ל'כל מה ש'ח'ומ' ש'ל' וא'ס ח'יס'ר א'פי' מ'לה אחת ש'ל'א
 כ'יון ל'ה ל'ז' י'צ'א וא'ין כ'ל' א'דם י'כ'ול ל'ע'מוד כ'זה ו'כל ש'כ'ן ל'ב'
 ל'ב'ג'ל' הע'י'ט'ו ש'כ'ת ש'אי'ן ש'ל' פ'וטר' ח'ל'א מ'י ש'אי'נו ב'קי' ח'ל'
 ב'קי' א'פי' א'ס היה ב'בית הכ'כ'ס א'ינו פ'וטר'ו ה'יל'כ'ך ט'וב ה'ו'
 הוא ש'יתפלל' כ'ל' י'ח'יד ו'יח'יד ו'כן כ'ו'ה'ג'ן ו'כ'ע'נ'ן תפ'לת ה'מו'
 ה'מו'ס' ש'ל' צ'ב'ר כ'ת' ה'ר'י'ן צ'י'את ש'נה'ג'ו כ'ש'תי י'ס'י'צ'ו ש'כ'ב'ג'
 ש'אי'ן ח'צ'בו מתפלל'י ח'ל'א ש'כ'ע ו'ש'צ' י'ור'ד ומתפלל' תש'ע ו'ה'
 ו'ה'כ'י'א תש'ע'ה הר'בה ל'ב'א'כ'י' ל'ר'ב כ'ט'רוכ'א י'ול'ר'ב ע'מ'ר'ס ש'
 ש'ז'ע'ול'ס ל'א התפלל' צ'ב' ב'ראש' הש'נה אל'א ש'כ'ע ו'ר'ב ה'אי'
 ו'ר'ב ש'ר'יר'א כ'ך א'מ'רו והוא כ'ת' ק'ב'ל'ג'ו מ'ח'כ'מי' ג'רו'ל'י ו'כ'ע'
 ו'כ'ע'י' ה'ור'אה וא'ש'י מ'ע'ש'ה ש'ק'ב'ל'ג'ו ג'ס ה'ס מ'ח'כ'מי' ג'רו'ל'
 ש'ל'פ'ת'ה כ'ג'ן ר'ב ש'מ'י'ח'ל' ה'ל'וי ש'ק'ב'ל' מ'ר'ב ח'נוך ג'רו'ל' ש'ב'ד'ר'
 ה'ל'כ'ה ל'מ'ע'ש'ה ש'מ'י'תפלל'י תש'ע ו'ה'ר'מ'כ'ן ז'ל' ד'ח'ק ל'ה'ע'מ'יד'
 ד'ב'רי' ה'נ'א'כ'י' כ'י ח'ל' ש'כ'ך ה'ית ה'מ'כ'ה'ג' כ'ר'וב י'שר'א' ע'ד ש'
 ש'כ'א ה'ר'י'ן צ'י'את ו'ה'ח'ז'ר מ'ן צ'ת ה'מ'ע'ר' ל'מ'כ'ה'ג' ש'ל'מ' ע'ג'כ'ן
 ד'ח' ל'ש'ב' מ'כ'ה'ג' הראש'ון ו'ל'א כ'ה'יר'א ל'א'ר' ה'
 הראש' ז'ל' ו'כ'ת'ב' א'דר'בה מ'י ש'מתפלל' ש'כ'ע ה'וי ב'ר'בה ל'ב'ג'
 ל'ב'ט'לה כ'יון ש'מ'ח'ז'ר מ'ה'ב'ר'כו' ומ'כ'ה'ג' א'ב'ות'ינו ת'ורה ה'אי'
 וא'ין ש'כ'י' ו'ח'ו' א'צ'ב' ו'ג'ב'ד'רו ו'ק'דו'ש' הש'ס מ'ל'כ'י' ו'כ'ולל' ע'מ'ה'
 ק'רו'ס' ה'יום ז'ב'ר'נו' ו'ש'ופ'רו' ע'ב'וד' ו'ה'וי' ח'ה ו'כ'ר'כ'ת כ'ה'נים
 ה'מ'ל'כ'י'ו מ'תח'י' א'ת'ה ב'ח'ר'ת'נו מ'פ'סי' ח'ט'אי'נו ו'כ'ל' כ'ת'ר'ת' ש'
 ש'ערי' ל'ח'ז'י' ק'ר'ב'נו' ה'מו'ס'פ'י' ב'כ'ל' תפ'ל'ה'ש'ל' מ'וס'ף ש'ה'ס כ'מ'
 כ'מ'ק'ו' הק'ר'ב' ה'מו'ס'פ'ין י'ח'י'ן י'וצ'א'ין כ'מה ש'ח'ומ' כ'כ'ת'וב כ'ת'
 כ'ת'ר'ת' ע'ל' י'די' מ'ש'ת' ע'ב'ד'ך א'כל ש'ל' ראש' ח'ד'ש א'ין צ'רי' ל'ה'
 ל'ח'ז'י' כ'ר'אש' הש'נה ש'רי' ל'ו כ'מ' ש'ח'ומ' מ'ל'כ'ר' ע'ול'ת' ח'ד'ש'
 ומ'כ'ח'ת'ה ש'ט'ה כ'כלל' כ'ל' מ'וס'פ'י' ראש' ח'ד'ש' הע'י'ל'ו ו'כ'רי' ל'ה'
 ל'ח'ז'י' ג'ס הש'ע'י' ש'הוא ח'ט'א'ת י'אמ'ר ש'כי ש'ערי' ל'כ'פ' ו'ש'ני'
 ת'י'ד'י' כ'ה'ל'ב'ת'ן ו'ש'א' ה'מ'פ'ר'ש'י' ל'א פ'יר'שו כ'ן ח'ל'א ש'יו'צ' י'די'
 ה'מ'י'ס'פ'י' כ'מה ש'ח'ומ' כ'כ'ת'וב כ'ת'ור'ת' ו'כ'ל' כ'י ה'י'כ'י' ש'יו'צ'א'
 כ'ו י'די' מ'ל'כ'י'ו ז'ב'ר'נו' ו'ש'ופ'רו' ו'כן כ'ו'ה'ג'י' ב'ש'פ'ר'ד' ש'ח'י' ח'ומ'
 ש'פ'ז'וק'י' הק'ר'ב'נו' ח'ל'א כ'ש'ב' ו'ראש' ח'ד'ש' ד'ר'ג'י'ל'י כ'ה'ו'ח' ו'ל'א ח'
 ח'ו'ת'י' ל'מ'טע'י' א'כל' ג'ש'אר מ'וע'רי' ד'ל'א ר'ג'י'ל'י כ'ה'ו' ח'ת'ו' ל'מ'
 ל'מ'טע'י' ל'כ'ך א'י' מ'ז'כ'יר'י' ח'ו'ת'ם ו'כ'ע'ל' הע'י'ט'ו כ'ת' כ'י' ש'ח'ומ'
 ל'ס ה'ז'כ'יר'ו ה'זה א'י' צ'רי' ל'מ'י' ראש' ח'ד'ש' ה'זה ש'כ'ב'לל' י'וס' ה'
 ה'ז'כ'יר'ו הוא וא'ס ב'א ל'מ'י' מ'וס'פ'י' ח'ד'ש' ו'ה'ז'כ'יר'ו כ'ולל' ח'ו'ת'ם
 כ'כ'לל' ה'ז'כ'יר'ו וא'ומ' א'ת' מ'וס'ף ה'יום ה'ז'כ'יר'ו ה'זה כ'ע'ש'ה ו'ס'ק'ר'
 ל'פ'י'כ'ך ב'א'מ'ו ו'כ'ח'ד'ש' הש'ט'י'ע'י' וג'מ' ו'ב'ראש'י' ח'ד'ש'י'כ'ס וא'י'
 צ'ריך ל'ומר י'וס' ל'ח' ה'זה ו'ר'ב ע'מ'ר'ס כ'ת'ב' ש'אי'ן ח'ומ'
 י'ק' ע'ול'ת' ח'ד'ש' ומ'כ'ח'ת'ה ו'ש'כי ת'מ'יד'ין כ'ה'ל'ב'ת'ן ו'ג'רו'ל'י

הימי שכן ראש השנה ליום הכיפורי מרבי בתפלות וזאת
 ובתחנוני כמו שבת למעלה ומיסיפין בחיות זכרנו וזב
 ובבירור מי כמורך ובהורחה וכתוב לחיים ונשים שלום
 בספר חיים ובאשכנז כוהגין לומר בקר וערב אחר סיום
 שמונה עשרה אבינו מלכינו על חלפת ביתא וכן כתב רב
 עמרם והיחידים מתעבין בהן חוץ מכתב שאי להתעבות
 בן כלל וכוהגין בספר שגם בסבת מרבין לומר סליחות ות
 ותחנוני ואבי תמיה על מכהגם שהרי חין מריעי בשבת
 ואיכא מאן דאמר הרעה בפה פי' לומר העביו והם אצרי
 עניות ותחנוני ובאשכנז חין כוהגין כן ירושלמי ר' חייא
 מפקיד לרבא את יכול למיכל כולי שתא בטהרה אכול ו
 ואי לא אכול וימים שאתא וכתב חבי העזרי קבלתי אילו
 הם וימי שכן ראש השנה ליום הכיפורי עכ' וקורא אותן
 וימים לפי שבראש השנה לא היה צרי להזהר לאכול בטהרה
 שפשיטא סי' אכל בטהרה שחייב אדם לטהר עצמו
 ברגל ולא פשח עדיין אלא וימי חול שיה צריך להזהר ו
 עליהם ועל כן כוהגין באשכנז שאף מי שחינו כזהר מפת
 סלגים כי ימי תשובה הוא כזהר

תרגום הלכות יום הכיפורים

תני ר' חייא בר רב מדפתי ועביתם את כפשותיכם בתעב
 לחדש וכי בתעבה מתעבין והלא כי מתעבין ללמדך שכל
 האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכת' באלו התעבות
 תשיעי ועשירי והכי קאמר קרא הכינו עצמכם בתשיעי
 לעינין של מחר ומד אפקיה רחמנא לאכילה בלשון עינוי
 חכ' חשיב כמו עינוי כאילו התעסה תשיעי ועשירי וכט
 ונצטוו להתעבנות אלא יום אח' באלו ולטובתם לכפר עוב
 עונותיה ויום שיאכלו וישתו תחלה כרי שיוכל להתעבנות
 ושלח להזיק להם העינוי משל לילך שהיה לו כן יחיד וגור
 עליו להתעבנות יום אחד וזה להחזיק ולהשקות קודם
 סיוכל לסתול וכן כוהגין להרבו בו בסעוד' ומביא במדרש
 מעשה האונס העיר שאמ' לעבדו קנו לי דגים ולא מצא
 אלא דג אחד וכוונתו זהו היה שם יהודי חייט והוסיף
 עליו עד שהעלוהו לחמשה ונשאר לחייט בא העבד אלא
 אדוניו וספר לו כל המאורע שלח האונס אחד החייט ואמר
 לו מה מלאכת' אמר לו חייט אמר לו למה קיית דג שזה
 זהו בחמשה זהוב' ולא עוד אלא שלקחת מיד עבדי שם
 סלחתיו לקנותי לי הסיב לו והיחך לא אקננו אפי' בעשר
 כרי לאוכלו ביל' כזה שצמק הקכה' לאכול ולשתות ושאר
 צנזים שקכה' יספר לנו עונותינו אמר לו אם כן יפה ע
 עשית וספרו והלך לשל' **תרה** יש מקומות

סנהג' לשחות תרכנו **תרה** לפתרה וכן
 יש בתשוב' הגחוכי ושאלת' שאנו כוהגין לשחות ערב יום
 הכיפורי תרכנו ואין אנו יודעי' מכהג זה למה אי משום
 תמורה מאי שכל תרגמו מכהמה וחיה הא ודאי קושא
 היא אלא שיש בה שני טעמי' אח' שהתרגמו מצוי בבי' יותר
 מכל טהמה חיה ועוקוים במקומות עשירי' שניש' תמורה

אילו ועיקר בעלי קרבי דמו' אילו של יצחק אבינו לפיכ
 לא דבר קבוע הוא עוד שמענו מחכמי הראשונים קעפ' שב
 שבהמה דמיהיקרי' יות' מתרגבול חעפ' כן תרגבול מוכח
 לפי ששמו גבר מהמי ומעלי וכך רגילין כחן אחיו של הת
 התרגבול ומכיו ידו על ראשו וכוטלו ומכיו על ראש ה
 המתגב' ואומר זה תחת זה זה חילוף זה זה מחולל על זה
 ומחזירו עליו פעם אחר' ואומר יושבי חשך וצלמ' אסירי
 עני וברזל יוצאים מחשך וצלמ' ומוסרותיה' יפתק אולי
 מדרך פזעם ומעונותיה' יתענו ויצעקו אלה' בער להם
 ממנוקותיה' יושעי' ישלח דבריו וירפח' וימלט משחיתות'
 יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבבי אדם כפס תחת כפשו ועו
 ועושה ככד' הזהג' פעמי' ואח' מכיו ידו על ראש התרגב'
 תבכי' סמיכה וסומ' עליו ושוחטו לחלת' תבקי' לסמיכה שח
 שחיתה ורגילי' לתת' לעניי' כדישיח' כפר' לנפשו ומה ש
 שרגילי' לזרוק את בבי מעלי' על הגג כדי ליתל' לעיני' יש
 להביח ראיה קצת מההיה דמסבת חולי' רמי בר תמרי א
 איקלע למערב מעלי' יומא רבטורי חזה דקא שדו כבדא
 וכו' לית' אול שקליהו משום דהאידנא שביח טפי

תרו

ויתן כל אדם אל לבו בערב יום הכיפורי
 לפי' לכל מי שפס' כנגדו דעבר' שבין אד'
 למקד' יו' הכיפורי מכפ' וסבי' אדם לחברו אי' יום הכיפורים
 מכפר עד שיפייסנו ואפי' לא הקמינו חלל בדבריו צדיק ל
 לפייסו וצדי' לילך לו ואם אינו מתפיי' בראשונה יחזור וילך
 לו פעם ב' וג' ובכל פעם יקח עמו ג' שיפייסנו שימחוללו
 ואם אינו מתפיי' בג' אינו צרי' לפייסו עוד והמ' לחבריו א
 אכל לרבו צרי' להרבו עליו ריעי' עד שיתפיי' ואם מתמכ
 מביא עשרה בבי אדם וימצימדם על קברו ואומר חטאתי
 לאלקי ישראל ולפלג' זה שפגעתי לו ועוסינ' כן כדי שיהא
 לב ישראל שלם כל אחד עם חברו ולא יהא מק' לשטן לק
 לקטרג עליהם והכי אית' בפ' טו' מפירקי' ר' אגור ראה ש
 סמאל שלח ממנו חטא בישראל ביה ואומר רבו העולמים
 יש לך עם אח' באר' במלאכי השם מה מלחביה' יחסי רגל
 אף ישראל יחסי רגל ביה מה מלחבי השם אי' להם קפיצ' אף
 ישראל אי' להם קפיצ' עומדי' על רגליה' ביה מה מלחבי השם
 כקיי' מכל חטא כך ישראל כקיי' מכל חטא מה מלחבי השם
 השדת שלום ביניה' כך ישראל ביה והקכה' שומע עדותן
 מן המ' טרגין ומכפ' עליהם וכגו' לטובל בערב זה ואומר
 רב עמרם טובל אדם בשעה שביעי' ומתפלל מכהה ואמר
 רב סעדיה בעלייתו מלטבול מבר' על הטבילה וכתב אח'
 הראש ו' ואי' דבריו כראי' בזה שלא מצינו בתלמוד דמו' י
 לטבילה זו ואינה לא יסוד כביאי' ולא מכהג כביאים ולא
 עריפ' אמעריבה דאמרי' חביט חביט ולא ברי' משום שאיכ
 אלא מכהג כביאי' ואי' משו' דר' יצחק דא' חייב אדם לטהר
 עצמו ברגל היינו לטהר עצמו מכל הטומאות ואף מטומאות
 מת' ולחזו' עליו ג' ח' והאידכ' אי' לכו טהרה וכיון שאי' בעלי
 קדיי' טובלי' כל השנה אין חובה לטבילה זו ואין לצדק אלא
 שבהג' העול' לטהר עצמם מקרי' ביום הכיפורי ושומע על
 מדר' של פירקי' ר' אלעז' שפיקיי' במלאכי השם ביל' הכיפורים

תרו

וה' להתדור במכחה קוד' שיערה המפסקת
 כרתבי' מנית

מזה פניית דפניא חמייה דסיסרא ואילין עשרה איכון
כעגמרי כל דתב כל תקיעתא דחידא מבעי להינות
תשרית קטן תרת ואיכון ורת הנהיב לתקוע תשרית
למלכיו וכן למכונא ולשפרו ועוד מנהגי אחרי והעיקר
כמו שכתבתי וכן כת' רב אלפז בדי הוא שיהו תיקעין
על סדר ברב בר' סדר שתקעין כשהם יושבין אלף כיון שאי
הדרב' מעבד התקיעות הרי יצאו ידי חובתן באותן ש
שתקעו כשהן יושבין ודי להם לתקוע תשרית תשרית
על סדר בר' פנים אחת שלא להטריח הצב' וכן המנהג
בכל העולם ובבתי ישיב' ואם שח' בי' התקיע' שמיושב
או אחר שגמ' התקיע' שמיושב קוד' לאותן שמעמוד שהם
על סדר הדרכ' חין צרי' לחזו' ולברך ומיהו יש לבגו' במי
שמשיח לא שח' תוקע ולא שח' צב' שאיכו מבר' לתקוע
אלא לשמוע קול שופר ובשכיל כל הצבור הוא מברך

תקע

ברכו' של דיה ויום הכפורי מעבדות ו
את זו שאם איכו יודע כולם לא יאמר
מה שידע מהם אלף או יאמר כולם או' לא יאמר כלל וכן
בתקיע' אם הוא בקי בתקיעה תרועה ותקיעה יתקע ו
ואם איכו בקי בשלשון לא יתקע כלל אלף ברכו' ותקיע' ו
חין מעבד זו את זו ואיזה שידע מהם יעשה

תקצר

יחיד שלא תקע חבירו יכול לתקוע
לג' להוציא ידי חובתו בכל המצות ש
שארם מוציא את חבירו יחיד שלא התפלל תעשה ברכות
חין חבירו יכול להוציאן שאין יחיד בעשה שליח לחב
לחברו להוציא ידי תפלה אלף אם כן בעשה כתב הרי"ן
ביחית ה' דאמר' שופר מברך ובר' יוצא דוקא בברכות
המזון וברכת המצות שבהגו להשמיען אפי' ליחיד מה שא
שחי' כן בתפלה שלא כתקנה אלף בלחש והכי שדר רב שי
סריח חין רשו' למתפלל להשמיע קולו ולהוציא את שאי
פאיכו בקי עד שירד לפני התבה

תקיעה

מצוה בתקיעין יותר מבמברכין
כיצד ב' עייר' באח' תוקעין ואין מברכין שאין יודעין ה
הברכו' ובאח' מברכין אין להם שופר לתקוע הולך למקום
שתוקעין ולא למקום שמברכין אפי' התקיעה ספק והבר

תקעו

וזכרה ודאי תפלה מריעי'
ת' יע' בדי לערב השמן ורב האי כת' לא מתור' המכה
אכו עושי' אלף מבי אתח' ל' יצחק ואח' מבי' מסי' ש' תקי
תקיעת' ביבנה לא שמע איכס חורמיה מקול תקיעתא ש
סיחידיו היו רגילי' לתקיע' אחר התפלל ואם ח' עושי' כן ח'
עיכוב בדבר שכתב יצאו ידי חובה ואח' שגמ' ש' התפלה

תקעו

אומר קדישוכתרי' לבתייהם לשלו'
ואכלי' ושתי' ושמיחי ואי' להתעבנות
בו כלל ורב נטוראלי כת' ביו' הראשון של ראש השנה אי
איפס' ליטב בו בתעבי' משום דמראיית' הוא אכל ביו'
טוב שכי' ושב' לי' בהו קושיא משום ד' ימי' איכו משומי' מ
מכל ימיו השנה לפיכ' נהגו רבותינו ליטב בהם בתעבית ב
בין ש' וכת' אח' הראש' ו' ודבריו תמיה' שאז' להתעבול'
ביו' ט' הראש' של ראש השנה והתיר להתעבול' בשב' וסר'
דבריו רב האי שכת' להתעבול' בשמי' ימי' פוכי' של השב' אחר

דלאין שיפה הוא שלא להתעבול' שבך אמרו שדכסי ישראל
הרחשונ' ליש' ח' לכו אכלו משמכי' ושמו ממתיקי' וכן טעם
טובה אין חנו רואין שיתעבה האדם שהרי ט' בלח' שהוא
תעבי' חמור אשור לקבוע בשבת וכן כת' הרי"ן ביחית שא
שאין להתעבול' דעשר ימי' תשובה איקרו ימי' טוב לא איק
איקרו וכן ירא' ממדר' שהבאתי למעלה כי מי' גוי גדול
וגומ' עד ואוכלי' ושוה' ושמיחי' ברה' והכי אית' בירו' ברה'
מתריעי' ולא מתעבי' **תקע** סדר קדוש וקדו'

תקע

ש' תהלה לרוד וח' ומתפללי' כמו ביו' ואם חל בשב' כת' רב עמרם שאמר'
צדקת' כמו בשב' דעלמ' רכיו' שהוא יו' דין אומר' צדקת'
משו' דרוק הדי' ושר' אי' לאמר' ביו' די' **תקע**
ערכי' מתפללי' כמו בליל ראשון

ואם חל בשב' כת' אבי העזרי' שאלתי לרבנתי' אם יש לומר
ותידיעכו מפני' שאמר' בו וחגיגת הרב' וראש השנה א
איכו לא חבולא רגל והשיבני' ראעפ' כן אומר' ותדיעכו
כי היכי דאמרינן במוצאי יו' טוב בהדרגה בין יום השב
השביעי לשבת ימי' המעש' דאמר' סדר הדרג' הוא מונה
הכא סמי' סדר התקון הוא אומר' **תר** ביצה ש
שולדה ביום טוב הראש' של ר' ראש השנה

תר

השב' או שום דבר אחר שכתב' בו מן המחובר אשור גם
בשבי' אף על גב דבשחר יט' מותר בשבי' הכא אש' דתרוי
דתרויהו' חשיבו כחדא קדושתא ולעבין זמן בליל יט' שמי
על הקידוש וכיום השבי' על השופר כת' ר' יוסי בתשוב' רבו
רבתי' אומר' שאי' אומר' זמן אלף בראש' דקדושה אחת
הן וכחד יומא אריכא דמי' אכל' אבי' אומר' שצרי' לומר' זמן
וכן נוהגי' במקומנו ובכל המקומות שעברתי ואין חילוק ב
בין יט' שבי' של ראש השב' לשאר ימי' טובי' של גלויות אלף ל
לעבין ביצה ומחוב' לאשור של זה בזה וטעמי' משו' דאף ב
בזמ' ב' פנמי' היו עושי' שבי' ימי' אעפ' שלא היה שם ספק
שיום שבי' היה עיקר יט' והיו גומרי' יום ראשון בקדושה
שלא יזלזל' בו לשכ' הבאה אכל' לעב' זמ' ממה כפסך חי' ספק
הוא אומר' זמן ואי' אפכהג' דבר' סמכ' שיהי' נוהג' היום
קדם ולמח' קדם אומר' זמן דהא מיום שבי' היו מוכין תיקו'
המועדר' והוא עיקר דה' וצרי' לומר' בו זמן וכן הלכה וכן כ
כת' ר' שמש' בשם ר' יוסי וכת' דמשתב' טעמיה וכן דעת
בעל הביטול והנחונ' כתבו שאין לומר' זמן בשבי' לא בקידו'
ולא בשופר וכת' אח' הראש' זל' וטוב שיקח אדם פרי חדש
ויביחנו לשהיו ויברך שהחיינו ויהא דעתו גש' על הפס'
ויצא ידי ספק וכן היה ניהג' ה' מאי' מדרושכר' עב' וכל
שאם חל יום ראש' בשב' דלכילי' עלמא יש לימ' זמן בשופר
ביום שבי' כיון שלא תקעו בראש' **תרא** בשמי
מתפללי' ותוקעין כמו בראשון

וקורי' בפרש' וירא' חליו מן והאלהי' כסה את אדמה עד
סוף סדרא ומפני' קורא כמו אתמול ומפני' בירמיה כח
אח' ה' משה חן במדבר עד הכן יקיר לי אפר' ובמוצאי ר'
ראש השנה מברילי' כמו במוצאי שב' אלף שאין מברכ' ע'
על הכעמי' ועל האש' **תרב** למחרת מתעבי'
מתפללי' תפלת תע' תעבית והוא ט'
השביעי האומר בפסוק וטהלכו תעבית פירשתיו וכתב'

תרב

ל

כולם שעורם ככותבת לא שפא אובל דברים המותרים או
 דברים האסורים כגון פגול כותר וטמא כזלה וטרף וכל
 האוכלים מצטרפין לכשיעור ואפילו מלח שעל הכסף וציר
 שעל הירק מצטרף עמו להשלים לכשיעור אבל אובלין ו
 ומסקין אין מצטרפין ושיעור לצדק שתי אכילות הוא כרי
 אכילה פרס שהוא ד' בצים וכתב הר"ם במזל שאם יש מת
 מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כרי אכ
 אכילת פרס מצטרפות ואם לאו אי מצטרפו אבל אובלין
 שאינן ראויין לאכילה או שאכל אכילה גסה כגון מיד על
 האכילה שאכל ערב יום הכפורים פטור אבל על קנים ול
 ולולבי גפנים שלטבו קודם ראש השנה פטור דען בעלמ
 כינהו אבל לטבו אחר ראש השנה עדיון כרי הם וחשיבי
 אובל כס פלגלי או זנבילא יבישתא פטור דלא חזו לאכ
 לאכילה והא דבעינן שיעור דווקא לחייב אבל איסורא
 איכא בכל שהוא אבל מדבר שאינו ראוי לאכילה כת' אבי
 העזרי דאפי' איסורא ליכא שתייה דתכן השותה מלא לו
 לוגמיו ביום הכפורים חייב ומשערין בכל אדם לפי מה
 שהוא ולא מלא לוגמיו ממנו אלא כמלא לוגמיו פי כל שיו
 שיקלבו לב אחד בפיו ויראה כמלא לוגמיו והוא פחות
 מרביעית וכל משקין מצטרפין לכשיעור ושיעור צירוף
 כרי שתיית רביעית והלאה כת' דשיעור צירוף שתייה ו
 הוא כרי אכילת פרס כמו צירוף אכילה שנה משקין שא
 שאינן ראויין לשתייה כגון ציר או מוריים וחומץ חי פג
 פטור אבל אסור חומ' מוזג חיי' **תרי** רחי
 רחיצה דתביא אסור לרחוץ ב' **תרי** ב' יום
 הכפורים מקצת גופו ככל גופו ואפילו להוסיף אצבעו
 במים אסור בין בחמין בין בצונן ואם היו ידיו מלוכלכו
 בטיט וצואה מותר לרחוץ שלא אסרו אלא רחיצ' של תעבוב
 הילכ' בבקר דסת' ידי מלוכלכו מותר לרחוץ וכן בכל הי
 היום אחר שגשה צרכיו וקנח או הט' מים ושפף בידיו
 ובלבד שלא ירחוץ אלא מקום הצרי' כגו' ראשי אצבעותיו
 ולא כל היד ובמקום שמצויה רוח רעה ששורה על השת
 כזכותין אותו לתינוק בלא כטייל ידי מותר לרחוץ בכ' פע'
 שיתנו לו שת והאידרא אין אונה רוח רעה מצוי' בימינו
 וכתב גזון מי שהוא אפסוס וצרי' לקנח פניו במי ואין
 דעתו מיושבת עליו כל היום עד שיקנח יכול לקנח ביום
 הכפורי' וכן כתב ר"ן גיאת' אם יש לבלוך על פניו או על
 גבי עיניו יכול לשרוף מפה במים ערב יום הכפורי' ולשו
 ולסוחטה שיצאו מיומיו ולמח' יכול להעביר' על גבי עיניו
 אעפ' שכשאר בה מליחוחית המים כתב בעל העיטור ו
 איכא מאן דחז' שאין מצרכין ביום הכפורי' על כטילת י
 ידים ושעשה לי כל צרכי כיון שאסור בגעיל הסכר' ובגט'
 ומסתברא כיון דכידו וברשותו הוא לבעול משו' סכנתא
 עקרב יכול לצדק כמו בשאר ימי ההולך לבית המדרש או
 חו להקביל פני חביו או רבו או מי שגדול ממנו בחכמ'
 או לצרכי מצוה יכול לעבור עד ציורו במים וכן בחזרה
 כמי מותר ובלבד שיעשה שיכני של יוצ' ידו משפ' חלקו
 כרי שיזכור ולא יבא לידי סחיט ומשו' כבוס ממי ליכא כ
 כיון שהוא דרך לבלוך וכתב בהג' דווקא עד ציורו אבל

מעבר לשוט אסור ותימה אם התירו לו רחיצ' חמור' דהח
 אסמכיה אקרא כס' שיטה דקילא והר' אסור לעבור במים
 כדי לילך אבל תלמיד ההולך לשמור פירותיו מותר לעבור
 במים אבל בחזר' אסור מותר להצטנן בטיט אעפ' ש' בו
 קצת לחלוחי' אבל אם יש בו כל כך לחו' שאם ידבק לידו
 האחרת תרבו בה הלחו' שקבלה מן הטיט אסור ומותר לג
 להצטנן בכל מיני פירות ובתינוק ובכל מיני כלי הרק'
 אכ' אם יש בה מי' אפי' איכ' מלא' אסור לא שכל' של חר' לא שכל'
 של כס' שמא יתגעגעו וישפ' מן המי' עליו ויש אומר' בכלי
 חרס אפי' רקי' לפי שכלעי' הרב וכשמצטנן בה פולטי' מ'
 שכלעו וחשיב כמו רחיצה המלך והכלה ירחצו את כביה'
 דברי ר' אלעזר וחכמי' אסורין ונקרא' כל' כל' יו' והר"ן
 גיחת פסק כ' כחמי' ור"ף פסק' כ' אליעזר ולזה הסכים
 א"א הראש' ז"ל ולענין טבילה בעל קרי כתב הר' יהודה ב
 ברעלני שטובל כדרכו דתכן הרואה קרי ביום הכפורי'
 יורד וטובל וכן כתב זה ב' והר"ם כתב כיון דקיימא לן ג
 דבעל הקרי אין צריך טבילה לא לתפול' ולא לדברי תור' חז'
 בשא' ימיו השל' חזלין לחומרא שאי' לו לטבו' בין הכפורי'
 אלא אם הוא לא ירחוץ אותו מקום לבד ויקנחנו ואל' הוא
 יבא ישפפנו בידו וכן פסק ר"ת ושאר חייבי טבילה כתב
 בהג' שטובלין כדרכן ביום הכפורי' ולת' כת' דאין טובלין
 והא דתביא כל חייבי טבילה טובלין כדרכן ביום הכפורי'
 היינו דווקא למד טבילה בזמנה מצוה ואכן קיימ' לן דלאו
 מצוה הילכ' ימתי' עד למח' **תרי** סיכ דתבי'
 אסור לשו' מקצ' גופו בב' גופ' **תרי** וחס'
 הוא חולה אפי' אין בו סכנה או שיש לו חטטין בראש' סך
 כדרכו ואינו חושש אבל כל' חול' אפי' אם אינו סך לתעבו'
 אלא להעביר הזוהמא אסור כעלת הסנדל ילפינן מקרא ד
 דחשיב עינוי' ודווקא בשל עוראמיהו כל דבר של עור או
 אפי' קב הקיט' וכיוצ' בו אסור אבל של גמ' וש' קש' וב' המיכים
 חו' מכשל עור מותר וכן מותר לילך באפס' של בגד לא
 שפא צבית לא שפא ברשות הרבים והחיה מותר' לבעול ה
 הסנדל כל' ליום משו' צבה כת' בהג' אי בעי למיזל למקרי
 בצבורא חו' למאי דצריך ליומיה והוא דחיל למיעל כלל ו
 מסאכא משום עקרבא שרי למברך מידה אברעיה בשא'
 כל צרכי' ולא כהירא דמשום סכנת עקרב מותר' אפי' במכ
 במכעל ממנו ואפי' שלא לצור' מצוה מותר' אפי' לבעול ממנו
תריה תשמיש המטה כמי יליף מקרא דחשי'
 עימי הילכך אסור' אפי' האידרא שאין
 צריך טבילה לבעל קרי הרואה קרי ביום הכפורים יראא
 כל השנה כולה שמראים לו של קבלו תעניתו והשביעיהו
 במה שבידס להשביעו כעבר שמוזג כוס לרבו ושופך לו
 הקיתון על פניו ואם עלתה לו שנה מוכסח לו שהיה בן
 לעולם הבא ויראה זרע ויאריך ימין שודאי יש לו הרב'
 זכיות שהביאו עליו **תרי** התינוקו מותר'
 בכל אלו חו' מבגשילת סנדל שר' חוששי'
 כל כך אם לא נעלו אבל בשאר הדברים שהם משפיעים
 אין למונעין מהם ומותר להאכילם בידים וכתב הר'
 מב

וידוי יום הכיפורי עם חשיב' אבל אמרו חכמי' מעד' קוד
 קוד' אכילה שעה תעורר דעתי עליו מחול' הסעוד' שלא יו
 יוכל להתעורר אחר כך והיכן חומרה יחיד חומרה אחת
 תפלתו חז' שבמ' קוד' שער רגליו וש' חומרה ביה' בת'
 התפלה יעיקר הירוי הוח' אבל אכחנו מטאנו אלא שכהנו
 למר' גם שז' דברי' כמו' מה' כאל' לפי' ואתה יודע רזי
 עולם' ועל' חטא ועל' חטאי' ואלהי' עד' שלא מצרתי ובאשכב'
 כו' ג' נח' על' חטא על' סדר' אלפא ביתא ומפרטי' בו' הח
 החטא' וכן' כ' רב' עמרם וכן' כ' ה'ס' במזל' והרי' כתב
 שרי' לפי' החטא ובשפרד' חין' כוהב' לאומרו וכן' כראה
 שאין' צרי' לפרט' החטא ש' עקיבא' אומ' שאין' צרי' לפרט' ה
 החטא והלכת' בדבריו וצרי' להתעורר מעצמו ואפי' כי שמע
 ליה' מש' ז' והיח' התורה כבר' צרי' לעצמו ועימו' שהתעורר על
 עליהם ביום הכיפורי שער' ולא' ש' עליהם כתב' הרי' גבי
 גי' א' שאין' להתעורר עליהם אלא' אם' גב' או' גול' והתעורר ע
 עליהם בשנה שער' יאמ' במקו' גבתי' געלתי' בדרכי' שה
 שהיח' דרך' כלל' וכן' בכל' הפרטי' יש' לשמו' בעמין' זה' כשי
 כשיטור' והם' בשמית' כלל' כי' לבין' עצמו' אבל' בשאומ' עם
 השביר' אין' לחוש' ש' אי' שער' שלא' יהא' אחד' מן' הצב' שגב'
 או' גול' ואז' ז' ב' ש' יכול' להתעורר עליהם אעפי' שלא' שנה
 בהם' ובחתימ' הוידוי' כת' רב' עמר' החותם' בא' האל' השו
 האומ' טיפה' ולפי' שי' יכול' לחתום' שהוא' גורם' בכל' מקום
 שזקוק' לשכח' אם' בא' לחתום' חותם' וכיו' שחכמי' אמרו' ש
 שיוכל' לחתום' א' כך' הלכה' ובכל' סדרי' אשכנז' יש' בהם' ח
 חתימה' ובשפרד' אי' חותמי' מוטב' שלא' לחתום' כיון' דאיכא
 פוגמת' דרבנותא' ולפי' חז' ש' ז' את' הוידוי' במנחה' כ
 כת' חז' העזרי' שאין' לו' להחזירו' כיון' שאינו' יכול' לאומרו
 בזמנ' התפלה' כמו' בשאר' התפלה' וגם' כי' לא' נתקן' במנח'
 ח' משה' גזיר' שחז' יארע' אונס' וכן' דעת' הרי"ף' גי' חת' ו
 ודכינו' חז' בת' חין' מכהב' שיתעורר' שז' במנחה' אבל' חס' ר
 רפה' להרויח' בברכ' המרב' לשלוח' בבין' וידוי' חין' מונעי'
 חותם' כת' בתשוב' אחת' יפה' השיבו' הראשונים' על' שאלתם
 בוידוי' יום הכיפורי' שלא' לאומרו' שז' בדרכת' סליח' שלא
 שמיצו' שכל' שאומ' שז' וידוי' בתפלת' המנחה' של' ערב' יו
 הכיפורי' ולדברי' שאתם' צריכ' לכך' מפני' שאין' הצבור
 בקצין' צריכ' אתה' להודיעם' כי' כל' אחד' ואחד' צרי' להת
 להתעורר' אחר' תפלתו' קודם' שיאכל' סעוד' מפסק' אבל' רב
 עמרם' כת' ש' חז' וידוי' במנחה' להודיע' שאינו' בקי' וכן'
 כוהנ' בשפרד' וכוהנ' באשכנז' שכל' הקהל' לוקי' מלקות' א
 ארבעים' בבית' הכנסת' אחר' תפלת' המנחה' שמתוך' כך'
 יתן' חז' לבו' לשכח' מעבירות' שבידו'
 וחז' מפי' קוד' בין' השמשות'
 דמקרא' כפי' לן' שרי' להוסיף' מחול' על' הקדש' בין' באיסור'
 אכילה' בין' בעשיית' מלחכה' ותוספת' זה' אין' לו' סעוד' אלא'
 קודם' בין' השמשות' שזמנו' מהלך' אלף' ותק' חמה' קודם'
 הלילה' צריך' להוסיף' מהחול' על' הקדש' ואם' הפסיק' מאכ
 מהבילתו' בעוד' יום' גדול' יכול' לחזור' ולאכל' כל' זמן' אלא'
 קבל' עליו' התעבית' **תרם** ולענין' הטומאת'
 חמין' בערב' יום' ה' הכפורי' כת' רב'

על' ש' שאין' להטמין' מפני' שאין' טומא' החמין' אלא' לבג'
 שבת' חז' שחבנו' בחול' במוצאי' יום הכיפורי' אין' לו' להטמין'
 לבגד' החול' וכבר' הפ' וגו' אפסי' אספמ' ביה' ועשו' סמיכ'
 שאין' להטמין' בערב' יום הכיפורי' אבל' רב' נטרוניא' גאון'
 התב' להטמין' בערב' יום הכיפורי' למוצאי' יום הכיפורי' ל
 למה' הוצרך' לכך' בשלמא' להטמין' בשבת' דקא' בעי' למכיל'
 למחר' אלא' למוצאי' יום הכיפורי' חול' הוא' למה' הוצר' להט
 להטמין' למוצאי' יום הכיפורי' ימתי' למוצאי' יום הכיפורי'
 ויעשה' כל' צרכו' ואל' איסור' אין' בדבר' והעושה' חין' מוח'
 בידו' ורב' שריא' כת' דשפיר' דמי' שהחז' מכין' מחול' לחול'
 אעב' דשהי' ביום הכיפורי' על' גבי' כירה' והטמין' לשמור'
 חומיו' אין' בכך' כלום' למוצאי' יום הכיפורי' ישהי' שיעור'
 מה' שתחום' הקדרה' באותו' חום' ואחר' כך' אובל' ממנה' ו
 ומותר' גבי' תמיה' למה' צרי' להמתין' כדי' שתחום' הקדרה'
 באותו' החום' שלא' מצאנו' כן' אלא' במלחכה' הנעשית' בא'
 באיסור' אבל' זה' שטמין' בהיתר' מה' צרי' להמתין' ואפי' יודע'
 מה' חשש' איסור' יש' בדבר' שהוצרכו' גאונים' עולם' לדבר' בו'
 ואדרבה' כראה' יותר' טוב' שיטמין' כדי' שימנע' סעודתו' מ
 מוכבלי' במוצאי' יום הכיפורי' גדולה' מזו' התירו' קבי' ירק'
 מן' המנחה' ולמעלה' כדי' להכין' סעודתו' כל' שכן' הטמין' ח
 חמין' שמותר' **תרי** מקום' שמה' להדליק' כ
 כר' בגיל' יום הכיפורי' מדליקי' ובמקו'
 שמה' שלא' להדליק' אין' מדליקי' וכת' א' הראש' ז' שישל'
 לדרך' עליו' כמו' בשבת' ובכל' מקו' מדליקי' בבתי' כנסיות'
 ובבתי' מדרשו' ועל' גבי' חולי' ובמבואו' החפ' וכוהנ' בכל'
 מקו' להרבו' כרו' בבתי' כנסיות' משום' דכתי' על' כן' באורי'
 כדור' ה' ומתר' גמין' בבבאי' יקרו' ה' ואמרי' ולקדו' וש' ה' מ'
 מכובד' זה' יום הכיפורי' שאין' בו' לא' אכילה' ולא' טעית'
 כדור' בבבאי' נקייה' על' כן' מכבדי' אותו' בכל' מיני' כבוד'
 ומטעם' זה' כמי' כוהנ' להניע' בבי' הכנס' בגדי' חזים'
תריא כל' הדברי' האסורי' בעיקר' היום' אלא'
 אסורי' גם' כלילה' ומה' הן' הדברי' האס'
 האסורי' מלחכה' אכילה' ושתייה' וסיכה' ובעילת' הסנדל' ות'
 ותישמי' המטה' וכולהו' כפי' לן' מקראי' ומיהו' אין' חיוב'
 כרת' אלא' במלחכה' ואכילה' ושתייה' אבל' בהנך' אין' בהן'
 כרת' ותעב' דכפי' מקראי' אסמכתא' בעלמא' כי' כהו' מלחכ'
 כי' כד' כל' מלחכה' שחייב' עליה' בשז' חייב' עליה' ביום' ה'
 הכיפורי' וכל' ששכח' פטור' אבל' אסור' גם' כן' הוא' ביום' הכפ'
 הכיפורי' אלא' ששבת' ודרכו' סקילה' ויום' הכיפורי' ודרכו' כרת'
 וכל' איסורי' הוצאו' שז' כוהנ' ג' כ' ביום' הכיפורי' וכל' דבר'
 שאסור' לטלטלו' בשכ' אסור' לטלטלו' ביו' הכיפורי' אלא' שבה' ה'
 הקילו' בו' שהתירו' בו' קבי' ירק' מן' המנח' ולמעלה' פי' לה'
 להסי' ממנו' עליו' המעופשי' לתקן' אותן' לאכילה' וכן' מותר'
 לטבוע' אגוזי' מן' המנחה' ולמעלה' פי' לשבר' אותם' להכי'
 להכניס' לאכילת' הלילה' וה' מ' בשחל' בחול' אבל' בשבת' אסור'
 והידכא' שהנו' לאסור' חף' כשחל' בחול'
תריב אכילה' דתקן' האוכל' ככותבת' הגסה'
 ביו' הכיפורי' חיי' והו' פחול' מכביב' ואי' חלוק' בין' גרין' לקט'

שכח עלינו כולם חזרנו בנו לפני אבינו שבממים ואם כ
כדרכו אין כאן דבר ואם אהרנו אין כאן איסור אם חרם ה
החרמנו אין כאן חרם אם שבע נשבענו אין כאן שבע
בטל הכרז מעיקרו בטל האיסור מעיקרו בטלה השבעה
מעיקר בט' הקין מעיקרו אי' כח' לא מד' ולא שבע' ולא אי'
איסור ולא חרם ולא קיום יש בהאן מחילה וסליחה וכפרה
כמו שכתוב בתורתך ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר ה
גר בתוכם כי לכל העם שגגה וכתב עוד דבי תקון ב
רבין לומר כל מדרי לעדה שגגה ואסרה איס' על כפשה
בבית הכנסת כבון מדרי שגגו ואוסין שגג' עבור כדכתי'
ונסלח לבג' עדת בני ישראל אבל מי שנשבע כל השכל' להתי'
שבעה ולבטלה לא ונהגין לאומרו קודם ברכו משום ד
דאמרי' אין נסלחין למדריס בשבת אלא לצורך השב' אבל ו
רב כמרוכאי כתב אין נהגין לא בשתי ישיבות ולא בשום
מקום להתיר מדריס לא ברחש השנה ולא ביום הכפורי'
אלא ששמענו שבשאר ארצות אומרי' כל מדרי אבל אנו ל
לא ראינו ולא שמענו מאבותינו דמה מועלת התרה למי
שמענה אחר כדורו שיהא בטל הילכך אין אנו סוברין ולא
נהגין לעשות כן וכן כתב רב האי אין אנו מתירי' מדרי'
לא ברחש השנה ולא ביום הכפורי' ולא שמענו מרבתינו
שהיו עושין כן כל עיקר ואף אתם החמירו כמותינו ולא
תשנו ממנהג הישיבות וכבר שטט המנהג בכל המקומות
לאומרו ואחר שאמר כל מדרי מברך שהחיינו דקיימא ל
לן שאומרי' זמן בראש השנה ויום הכפורים וזמן אומרו
חסי' בשוק אלא שתקנו לאומרו על הכוס כשיש כוס והיכ'
דאי' אפש' לאומרו על הכו' דאי' אמ' זמן קבלי' לה עלי' אתם'
למסתי' ולא יהי' ליה לתבוק דילמא אתי למיסרך פי' יבא
לשתי' אף לאחר שיגדיל וכתב רב עמרם מנהג שלמו אח'
שאובלי' ושותין סודין לבית הכנסת להתפלל תפל' ערב'
וכיון שעומד שז' לפרוס על שמע מברך שהחיינו ואחר י
כך מתחיל והוא רחום וכל כך למה שמאיש אחד מישראל
שלא בירך אבל אם תלמיד רוצה לברך לעצמו הרשות בי
בירו שזמן אומרו ואפי' בשוק וכן כתב רב פלטוני ורב סע
סעדייה כתב שצריך לברך שהחיינו אחר תפלת ערבית
בי' ביחי' בי' בצבו ואמ' רב האי מהגי' אנו כר' סעדייה והמ
והמנהג עתה כרב עמרם וקורין שמע בברכותי' וכוהג'
באשכנז לומר ברוך שם כבוד מלכותי לעול' ועד בקו' רס
ושמך לרב מודר' ואלה הדברים רבה כפרש' ואתחנן
בשעלה מש' לריקיע שמע למלאכי השרת שהיו מקלסין
להקבה ברוך שם כבוד מלכותי לעולם ועד ואורידו ליש
לישראל למה הדבר דומה לאדם שגב הורמין פי' חפץ בא'
מתוך פלטורין של מלך כתבו לאשתי ואמר לה אל תתקשט'
בו אלא בצנעא בתוך ביתך לכן כל השנה אומרי' אותו ב
בלחש וביום הכפורים אומרי' אותו בפרהסיא לפי שאנו
במלאכי' וחותמי' ופרו עלינו וכו' ומתפללי' הצבו ו' ברכו'
ואומרי' זכרנו באבות מי כמורך בגבורו' ובכן ובכן
ובכן באתה קדו' וחותמין המלך הקדו' אתה בחרתנו יענ'
ויבא מחול לעומתינו קדשנו במצותיך וחותמין מלך מ
מול' וסול' לעומתינו ולעונו' עמו ישראל ומעבי' אשמותינו

בכל שנה ושנה מלך על כל הארץ מקדש ישראל ואם חל'
בשבת אומר ותתן לנו ה' אלרינו את יום המנוח הזה ואת
יום הכפורים הזה וחותם מקדש השבת ישראל ויום
הכפורי' וכת' הדין ביאת שאומר יעלה ויבא מלך ומח
ורב עמרם לא כתב לא מלך ולא יעלה ויבא אלא מחול ל
לעונותינו ובאשכנז נהגין לומר יעלה ויבא ומחיל ולא ב
מלך ובספרד נהגין לומר גם מלך ואומר עבודה והו
והודאה ויודו' כמו שכתבתי במכא' ואין חזרת תפל' לשב'
בערבי' אלא מתחיל בסליחות ותחנונים כל מקום ומקו'
לפי מנהגו ואומ' הוידוים כמו שאמ' באשמורות ואם חל'
בשבת אומר ויכולו וברכת מנן אבות בדברו כמו בשאר
שבתות וחותם מקדש השבת וזינו מזכ' של יום הכפורי'
ואחר כך סליחות ותחנונים ואית' בפרקי' ד' אליעז' שצרי'
להעמיד אחד לימין שז' ואחד לשמאלו כדכתיב וזהרן ו
נחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד ומזה קהגו להעב
לחעי' אלא שז' פיו הכפורי' ועוד נהגו אנשי מעשי באש
באשכנז שעומדים על רגליהם כל הלילה וכל היום על פי
המדרש שכתבתי ואין להם קפז' במלאכי השרת ועוד כ
פזגו ללון בזה' ואומרי' סיר' ותושבות כל היללתי

תרכ

שחרית משכימין לבית הכנסת ומסדרי'
הברכות ואומרים פסוקי דזמרה כמו
בשבת ובספרד נהגין להרבות במזמורים מעבינו של יו'
וטוב שלא להאריך בה' כל כך כדי לקר' קש בעונות' וכתב
רב עמר' ועומד שז' לפני התבה ואומ' נשאל ואם יש מנהג
ביוז' אור ובאהב' רבה ובאמת ויצי' לומ' תושב' הרשות בי
בידו וכן נהגין באשכנז אבל יות' כבון מנהג טוליטולה ב
שאין מוסיפין וכבר הארכתי בזה בהפל' החול ומתפללין
הצבו ו' ברכות כמו בשל ערבית ואחר כך מחזיר שז' הב
התפלה וכת' רב עמרם ויורד שז' ואומ' במנן ובמחיה בב
ובחאל הקדוש דברי רצוי וסליחה ולא דבר קצוב הוא ולא
חובה אלא שבה והודאה והזכר' זכות ומה שירצו או להר
להרבו או למעט ולפנינו אין אומרי' אלא דבר מועי' כב'
ראשונות אבל סליחות ורחמים חוב' היום הם ואומ' אתה
בחרתנו ומחול עד לפני ה' תטהרו וידינו על חטא כי חת'
פולחן ואח' כך יעלה ויבא וקדשנו במצותיך וכו' רצה וע
ועבד וברכת כהנים וכת' בעל העיטו' שחרי' מתודה ג' ה
פעמים וכן במוסף ובמנחה אבל בכעילה פעם אח' והן
עשר וידו' כג' עשר פעמי' שמזכיר כהן גדו' את הש' ביה
ובגילה אינו מתודה ויש מקומות שבהגו שאינו מתודה ב
אלא לכל תפלה פעם אחת והצביר פעם אחת הרי ח' יב'
פעמים בערב אח' במנחה ואחר בערבי' ומה טו' ומ' כגי'
מנהג טוליטולה שכאמסי' שז' חזרת כל התפלה אח' כ' ממ
מתחיל הפיוטים וסליחות ומארי' בהן כפי רצונו ממנהג
אשכנז שאומרי' כל הפיוטי' והסליחות בת' התפל' וטו' לקצ'
בפיוטי' ובסליחות שחרי' כדי למה בענין שיתפלל מוסף ק'
קוד' שבע שער' כי אם יאמרו עד ו' שעל שבע' הגיע זמן
המנח' יצטרכו להקדימה כיון שהגיע זמנה לבק' דריסין
למה כדי שיתפלל מוס' קודם שעה שביעי' וא' א' הראש ו' ל
שחיה רוא' שהיו מתאחרין היה מתפלל מוס' יחיל כדי

ה' יהודה שמותר לומר לבני לרחוק התינוק אפי' בחמין
 שהנחמו בו ביום דשהם תינוק חולה הוא אל חמי' ודבר
 שאין בו שבה אומ' לגוי ועושה ומא' מחכבין אותה להרי
 להרגילם במצות ומוכנין מהם מאכל שעה חח' או יותר
 ממנה שרגיל שז' היה רגיל לאכול בשתי שעות מאכילין
 אותו בב' ואם רגיל בב' מאכילין אותו בה' כי' תינו'
 הכריח מחכבין אותו לשעות בשכ' י' בשכ' י' ובשכ' י' וב'
 משל' מדרבנן ובשכ' י' משל' מן הדינוריה
 וחול' שאינו חז' לשכ' התעבי' מחכבין אותו לשעות בשכ' י'
 וי' ובשכ' י' משל' מדרבנן ובשכ' י' משל' מן התגר והתנן
 והתינוק שממנה' ליחש' גדול' קוד' התינו' שכ' חח' הכריח'
 מחכבין אותו לשעות בשכ' י' ובשכ' י' ובשכ' י' ובשכ' י' ובשכ' י'
 מדרבנן ובשכ' י' משל' מן מדרבנן והחולה מחכבין
 אותה לשעות בשכ' י' ומשל' מדרבנן בשכ' י' ומדרבנן
 בשכ' י' ובדרך שמחכבין אותה באכיל' כך מחכבין אות'
 ברחיצה וסי' **תרי** עובדות ומכילות מת
 מתעבד ומשל' ומשל' מן ביל' הכיפורי'
 עיבר' שהריח' מאכל וא' לא יתנו לה ממנו תשת' היא או
 היל' לוחשין באזה' שהיום יום הכפורי' אם תתישב דג
 דעתה מיטב ואם לאו כותבין לה מן הרוטב ואם לאו כתי'
 כתי' דעתה בז' כותב' לה מן האש' עצמו וכת' לה' מן
 דווק' עובדה שאין לנו אומ' בישוב דעתה פעמים מתי'
 מתי' ש' ברוטב ופעמים שצריכה לשומן עצמו אבל חול'
 שמאכילין אותו על פי בקי' מאכילין אותו מתחלה דב'
 הצרי' לו כרי' הצרי' לו על פי בקי' וא' כל' אד' שהרי' מאכ'
 וכשתנו פביו מסוכן הוא ואם לא יתנו לו ממנו ומות' לית'
 לו יולדת תוך ג' ימים לא תתענה כלל מב' עד ז' אם אמר'
 צריכה אפי' כותבין לה כמו לחולה מכאן ואילך היא בשכ'
 כל' אדם **תריח** חולה שצריך לאכול אם
 יש ש' ר' רופא בקי' שאומר אם לא
 יתנו לו איפשר שיכבד עליו החולי וישת' מאכילין אותו
 על פי' ואין צריך שיאמר שמא ימות ואם אין שם רופא ו
 מאכילין אותו על פי' שמאחר שהודיעוהו שהוא יום הכפורים
 והוא שואל לאכול אין צריך לירקד עליו יותר
 ואם הוא אומר שצריך ואפי' מא' רופא' אומרים שאינו
 צריך יתנו לו ואם רופא' אחד אומר שצריך ואפילו הוא ו
 אומר אינו צריך יתנו לו ואם הוא רופא' חח' עמו אומרי'
 שאינו צריך ורופא' אחד אומר שצריך או שהוא אינו רופא'
 אומר כלום ורופא' אחד אומר צריך ושנים אומרי' אינו
 צריך לא יתנו לו עד שיהו שנים כנגד שנים אם הוא ואח'
 עזו אומרי' צרי' או שנים אומרים צרי' אפי' ק' אומרים ש
 שאינו צריך ואפי' הוא אומ' עמהם שאינו צריך כותבין לו
 שאין חולבין בהבנת נפשות אחד רוב דעו' אלף כיון ששני
 ששנים אומרי' צרי' יתנו לו ואם הרופא' אומר אינו צריך
 והחולה מסוכן לא יתנו לו איכ' מאן דאמר מדר' מדר'
 מדרבנן מאכילין אותו על פי' בקי' ש' יחיד מומחה ומ'
 מומחה בבקיאות ורופאים שאינן חכמים ומומחים כל' ו
 כך ה' אין אחר הבקיאות ואינו כרח' לה' מן אלף כיון
 שכל' רופאים ויודעים במלאכה אין דבריו של אחד ב'
 במקום שנים ומא' במוטל מהם בחמה חוששין לדברי'

אם אומר שצריך אפי' במקום שנים ומדברי ה' במזל
 יראה שהולך אחר רוב דעות ואח' בקי' הרופא' שכתב
 מקצתן אומרי' צריך ומקצתן אומרי' אינו צריך וה' שות'
 הולכין אח' הרוב או אחר הבקיאים ולא כהיר' אל' כדברי
 כדברי' שית' לא שכל עובדה שהריחה או חולה שמאכילין
 אותו אם ישי' להם שיתנו לו מעט מעט פחות מכשיעור
 בהפסק כרי' שלא יצטרך ככותבת כדרי' אכילת פר' כותב'
 להם מעט מעט כרי' להקל האיסור מעליהם אבל אם רוא'
 מצריכין לביעור ביחד יתנו להם מיד מי' שאחזו בלמל'
 והוא חולי' שכל מחמת רעבון וסימניו שעיניו כהו' ואינו
 יכול לראות מאכילין אותו עד שיאורו עיניו ואפי' דבר ו
 איסור מאכילין אותו אם אין כאן של היתר וא' יש כח' שני
 מיכ' איסורי' אחד חמור' מחבירו מאכילין אותו הקל תחל'
 חולה שאכל ביו' הכפורי' וכת' ישיבה דעתו בענין שיכול ל'
 לבר' ה' אומ' ח' ה' אש' ז' שצרי' להזכ' של יום הכפורים
 כדרכה המזון שאומ' יעלה ויט' טובה ירושל'

תריט

ערבית ככנסין לבית הכנסת וכו' הבין
 באשכנז שקודם שיתפללו מתירין לבל
 העבריינין כרי' להתפלל עמהם ואפי' אם לא יבקשו שיש
 שיתירו להם דאל' שמעון חסידא כל תענית צביר שאין
 בו משושי ישראל אינו תעני' שהרי החלבה ריח רע ומ'
 ומכאן הכתוב עם סימני הקטורת ואמר' בזה הלשון ב'
 בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה על דעת המקום ועל
 דעת הקהל אנו מתירין להתפלל עם העבריינין ומוציא
 ספ' תורה השל' ואוחזה בחיקו ואומר כל כדרי' וחסר' וכו'
 די כדרכא ודי אשתעבדא ודי אחרמנא מעם הכפירים ו
 שער' עד יום הכפורי' הזה שמכוננין להתי' הכדרי' וה'
 והחרמות והשבועות אולי עברו עליהם וכדי ליכבד מן י'
 העונש והקסה לר' מה מועיל להתי' על מה שעברו כבר
 והכריז לומר מ' וס הכפורי' הזה עד יום הכפורי' הבא עלי'
 עלינו וגם תהיה לומר כדרכא ודי אשתעבדא כי אמר ש'
 שפוט זה המנהג מזה דתבן בכדרי' הרוב שלא יתקיימו
 כדרי' של כל השנה יעמוד בראש השנה ויאמר כל כדרי'
 שאני עתיד לידור בזו השנה יהיו בטלים והוא שלא יזכ'
 לתבאו בשעת הדור שאם הוא זוכר לתבאו ואפילו הבי'
 הוא כודר הרי מבטל התבאי והדור קיים אבל באינו ז'
 זוכר לתבאו אז מועיל התבאי ולכך צריך לומר כולתון א'
 איחרטא בהון בלומר אם אשכח ואדור מעת' אפי' מתיר'
 עליהם ומתבא שיהו בטלים ומיהו ביטול אינו מועיל חלל'
 לבדרי' עצמו ושבעה שישבע מעצמו אבל כד' שחבירו ג'
 מדירו ושבעה שחבירו או כד' משביעין אותו אין מועיל'
 להם ביטול וכתב' ח' ה' אש' ז' ומיהו כדראה במנהג הקב'
 ה' דמונים רכל לשון כל כדרי' מוכח שנתקן על הכדרי'
 שעברו עליהם בשנה שעברה ומתירין אותם כרי' ליכבד
 מהעונש ולכך אומרים אותו ג' פעמים ואומר וכסלח לבל
 עדת בני ישראל כי צריכ' כפר' לאותן שעברו ובעיננו ז'
 זה כתב רבי' שצדיק זה לשון יש שעושין בן עומר שכל'
 בגיל צום כפר' ואומ' כל כדרי' וחרמי' ואשרי' ושבעי' וקונ'
 וקונמי' שדרכו ושחרמנו ושארנו וששבענו ושקיימנו
 על נפשותינו מין הכפירי' שער' עד יום הכפורים זה ס'

אלו בורם וחכמים אומרים וחיתמין בברו ממ בתפלת
 בעילה חותמין בברוך דהא אתפלת בעילה קיימי וקאמר
 שחיתמין בברוך וכן כתב הר"ן הלוי מיהו כיון דאיכא פ
 פלוגתא טוב שלא לחתום ואם חל בשבת מוצ"ה סה של שב
 ותתן לנו ה' אלריכו את יום המנוח הזה וחיותה גם בגל
 שבת אבל בידוי של אחר התפלה אין צריך להזכיר של שב
 ויחזיר של התפלה ואומר וידוי באמצע התפלה כמו בב
 טעם התפלות ואומר כתר כמו במוסף וכי שאין הכהנ"י
 כפיהם ואם יש שזות ביום אומרים סליחות

תרבר

ומתפללין ערבית שאין תפלת בעילת
 פיטרת של ערבית ואומר בה הדבר
 בחוסן הדעת וצריכין להוסיף מחול על הקדש גם בביתו
 שימתינו מעט אחד יציאת הכוכבים ותקועין תש"ת זכ
 לתקיעת היוכל שהיתה ביום הכפירים ויש מנהגין לתקוע
 מיד אחר תפלת בעילה קודם ערבית אעפ"י שצריכין לה
 הכריזו אין חוששין כיון שתקיעת שופר אינה מלאכה וכן
 ובהן יותר להמתין עד אחר ערבית ואפי' אם יתק' קודם
 שהכריזו אין לחוש כיון שהכריז בתפלתו ומכריזין על הכוס
 ואין ומכריזין על הכוסים אבל מכריזין על האור שדבר ח
 חידוש הוא שלא כהגו ממנו היום וחומר יום הכפירים י
 משבת שאין מכריזין על האור היוצא מהעצי' ומתאבדים
 פי' שהוציאוהו עתה מן האבדים אלא אם כן היה מערבב
 יום הכפירים ומיהו אפי' אם הודלק ביום הכפירי' אם
 הודלק בהתר כגון לחולה יכולין לברך עליו ואובלי' ושות'
 בשמחה דכתיב לך אכול בשמחה לחמך ושת' בלבטו ייבך
 וג' וחשירים ואכסי מעשה באשככו רגלין לעשות שם י
 ימים יום הכפירים שמתעמין ב' ימים ולתעמיהם היה מהן
 והיו מתפללין בעשרה ככל הסדר יה וא' א' הלאש זל הי'
 מוחה בידם אבל לשאר כל דבר ואיסור מלאכה מנהג' כמו
 בראשון הילכך אפי' אחר' לא יבט' לו ויש אומ' מי שעש'
 פע' אחת שני ימים טוב אינו יכול לחזור בו לעולם דכיון
 שקבלו עליו הרי הוא עליו באיסור כרת וא' א' הלאש זל ו
 היה מתיר לישאל עליו

תרבה

הלכות סוכה

בזכות תשובה שבעת ימים וגו' למען ידעו דורותיהם כי
 באוכ' הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם וגו' תלה ג
 הכתי' מצות סוכה כיצאית מצרים וכ' הרב מצ' לפי שהו'
 דבר שראינו בעינינו ובאזכורו שמענו ואי' אר' יכול להכ
 להכחישנו והוא המורה על אמית' מציאו' הטורא יתעלה
 שהוא ברא הכל לרצונו והוא אש' לו הכח והממשל' וחיכול'
 בעליוכ' ובהתחיתוכי' לעשות בהם כרצונו ואין מי שיאמר לו
 מה תעשה כאשר עשה עמנו בהוציאנו אותנו מארץ מצר
 מצרים באותו' ומופתיו' והסבר' שאומ' הכתוב שהושיבנו ב
 טחם הם עבדי כבודו שהקיפן בהם לב' יכה אותם שרב
 נשמש ודומה לזה עמו לעשו סכ' כדי שזכו' ככל' ימיתו
 ובראותיו ואיב' שיצאו ממצרי' בחדש כסל' לא עמו' לא

לעשות סוכה באותו' הזמן לפי שהיא ימית הקין ודל' כל
 אדם לעשו' סוכ' לכל ולא היתה כזו' עשייתו כהם שזה
 במצו' הטור' ית' ולכן צוה אותנו שבע' שזל' השביעי שהו'
 זמן הגשמי ודרך כל אר' לצד' מסוכתו ולשכ' בביתו וכן
 ואכחנו יוצאין מן הבית ליש' באר' כזה יראה לב' שצוה
 המלך היא עלינו לעשות' וסוכ' זו צריך שתהיה במקום ה
 הראוי לעשות' וממין הראוי ושיהיו רפנותיה כראוי כזה
 כשעור' ובמכיל' ושיהיה סכ' כראוי ואלא תהא בט' יותר
 משיעור' ולא מוכ' פחו' משיעור' ולא קט' משיעור'

תרנו

מקום הראוי כיצד שיעשה תח' אויר ג
 השמים דכתי' בס' תשבו ודרשין ולא
 באר' שתחת ולא באר' שתחת הבית ולא באר' שתח'
 האילן ואם האילן גלתו מרובה מחמתו פזולה כז' ענין
 אף אם הסוכ' גלתה מרובה מחמתו אבל אם האילן חזיתו
 מרובה מלגתו אז רואין אם הסוכה גלתה מרוב מחמתה
 בלא אילן כשהיא אפי' לא השפיל הענפים למטה לעצמם י
 עם סכך הסוכ' אבל אם אין הסוכה גלתה מרובה מחמת'
 אלא על ידי האילן אז צריך שישפיל הענפים ויערב' יום
 הסכך בענין שלא יהו כבדים ויהא הסכך רכה עליהן ומ
 ויבטל' וזהו לרע"ש זל אב' אבי העזרי' כתי' אפי' אם הסוכ'
 גלתה מרובה מחמתה בלא האילן והאילן חזיתו מרובה ב
 מילתו אם ענפי האילן מכוונין כנגד סכך הסוכ' פזול'
 שזרי' הגל' מן האילן ולא מן הסוכה לא שאל' אם האילן
 קודם לא שאל' אם הסוכה קדמה פזולה כיון שגנפי' האילן
 מכוונין כנגד סכך הסוכ' אבל אם הענפי' כנגד האויר ו
 שפין הסכך הכשר בשדה הואיל וזל' הכשר הוא מ
 מרובה מחמתו שאפי' אם יכפל האילן יש שיעור' בכשר לה
 להכשיר וכן כתב הרמב"ן ומפני זה יש מחמירין שלא לעב
 לעשות סוכה למטה בבית תחת הגג אעפ"י שהזירו הרב
 הרעפין כיון שפסארים עדיין העצים הדקים אשר הרע
 הרעפ' מוכ' ז' עליהם אעפ"י שיש אויר גדול בין העצים י
 יותר מכדי העצים והר' יציאל' היה נוהג בש זיה עושה פ
 סי' כה בבית תחת הגג שהזירו הרעפ' היה זוקף קנים י
 מן הסכך עד הגג לערב שני העצבים יחד להיות הכל פ
 סכך אחד וכל' שהוא מותר שחף לרברי' הפוסל בו לא ער
 עירב' היינו דווקא באר' שגלתה מרובה מחמת' ימ' ו
 מקום יש אויר בין סכך הכשר הילכך באמצעות הסכך ו
 הכשר כנגד האילן כחאן דליתיה מצטרף עם החנו' שזה
 ותהיה חמתה מרובה מלגתה אבל באר' שגלתה מרובה
 ואין בה אויר כל' אפי' אם כחשוב הכשר כחאן דליתיה ו
 עדיין כשאר גלתה מרובה מחמתה ושרי ובעל העיטור י
 גם כן התירו מטעם אחר שאל' כיון שהזיר הרעפים הג
 העצים הכפארים אין עליהם דין סכך פסול דיתן תקרה
 שאין עליה מעויבה מסקפך או כוול' אחר מביכתיים ולא
 שאל' אם האילן קדם או הסכך קדם דין אחר. הם ואם ג
 קצן האילן להכשירו ולהיות הוא עצמו מן השיכך כשר
 והוא שינענענו לשם עשיית סוכ' אבל לא כענענו לא אמ
 אמרינן קציצתי זו היא עשייתו

תרנו

סיכי דכעין שתהא הסוכה ת

לחפזם שמונה לבאון מנחם של ישיבה בארץ חמשה שב
 פנינים וינעב ובחוסף ובמחזה לו ובגילג' ואבי העזרי
 כתב שן בלתי שכתב יול נריך לומר יב פעמים ויעבור י
 כנגד יב מרו ורכ נטונאי כת מנהג בשחרית אומר י
 סליחות ובחוסף ה' ובמחזה ג' ואש יב פכאי אומר ה'
תרבא ומוציאין ב' ספרים באח קורי שפה
 בפרשת אחרי מו' מרים סדרה עד ו
 ויעש כחש' נ' ה' את משה ואש חל בשבת קורי י' ומפטיר
 קורח בשבייה בפרשת קרבו שבבחס ובשעור לחדש וי
 ומפטיר בישעיה כה אחר רס וכפא עד כי פי ה' דבר ומ
 ומחזירין ספר תורה למקומו ואומ' שלי' צב' קדי' ומתפללי
 הצב' מוסף חרות ובבורות וקדושת השם אתה בחרתנו
 מפני חטאינו ובג' עבודה והודאה וברכת כהנים וידוי
 ומחזיר ספר התפלה אתה בחרתנו מפני חטאינו ואומר ג'
 ענינו לשבח חתילה אלרינו וחללי חבותינו היה עם שפ
 פניות עמך וסדר עבודה והודוי שהיה כהן גדול מתודה
 ואומר ומחזיר השם י' ענינים ג' בכל וידוי ואח' בגורל
 שומר לשם חטאתי ותביא כינר מתירה אומר עייתי פ
 שש' דברי' ר' מאי' וחכמים אומרים חטאתי עייתי פ
 שש' עני' ופסק רב סעדיה ברבי מאי' וכן פסק הר' יצחק
 גיאת ובעל העיטור אצל ריף פסק ברבנן וכן כתב בעל ה
 הל' גדולי' ור' פלג' ור' ור' ור' כהני' ברבנן וילפינן מקר'
 שידוי ש' יום הכפירי צריך לומר בג' אל' ה' וזה נוסחו חכ'
 ה' חטאתי עייתי פשעתי אחי וביתי ככתי' בתורת משה
 עברך כי ביום הזה יכפר עליהם לטהר אתכם מכל חט
 חט' תי' לפני ה' תטהרו ובגידוי השם היה מוסף אחי ו
 ובתי' ובג' חתין עם קדושיך ובגידוי השלישי שכל השע
 היה מתורה על יסוד' והיה אומר אכל' ה' כפר טא לחטאי'
 לעונות ולפשעים שחטאו ושעו ושפשו' לפיך עמך כי
 יס' יא' בתי' וב' ותביא בתוספת' אכל' השם עייתי וכל א
 אכל' ה' כפר טא וב' יש במקצת גרסא' ובשני בשם ואיתא
 בירושל' כי חמ' ר' חגי בראשונה היה אומר אכל' ה' ובשנייה
 חמ' בשם ובת' רח' לא משגיחין כר חגי לבני מתבי' ופ
 ובדור של ר' שלמה הגדול כתב בשניהם ח' אכל' בשם' אתה
 בראשית כתב בראשונה חמ' ה' ובשנייה אכל' בשם וכן כת'
 יד' ור' יצחק בן שפיר' חגי בראשונה היה אומר אכל' ג
 ה' ובשנייה אכל' בשם ה' עדיין דאמוראי בקיאי בגרס'
 שש' יכן וס' ור' דבראשונה היה אומר כהן גדול אכל' ה'
 ובשנייה אכל' בשם ור' ה' כתב לא בלשון הזה היה אומר
 כהן גדול אכל' ה' אכל' שם של מל' אונות וצדיק מצוי הא'
 ה' שיה' בקבלה וידוע הוא לחכמי' וכן בשם' אומר לפני ה'
 הגדול היה אומר שם המפור' וכת' אכל' ה' אכל' ור' ארי'
 לי' דערי' דכין דילפינן בשם' הזכר' ה' של ד' אונות' ח' לשם'
 חלל' כמו שהיה כעובד' חמ' מוזכרו חל' שמזכירו כב
 ככתובתו והוא שם הקורא שם מפור' והוא מקול לכל הס
 חמ' וכל חמ' ממו' ועליו באמר הדונה ה' באונותינו
 כב' וכן העני' שזין לזכירו בגבולין עם' בת' סעדיה
 פ' ור' יצחק' השם המפור' כמו חל' ה' וכת' הרין גיאת
 ואם חמ' לפני ה' חן בך כל' דקרא הוא דקרינן ואי' אש

הונים ה' באונותינו וכתב חגי העזרי על כל אזכרה היו
 מברכים וטורע' לכוזר ה' וכן מצונו בספרים החיצונים
 כשנסר' חכמה בן הקנה את ה' לתלמידיו צוה לה' לכוזר
 וליטול על פניהם וכן אנו עושין לרובנו וזהו שיי' הפי'
 ח' הוא היה מכון לגמור את ה' כנגד המברכין שהיה ו
 מאריך בשם בכעיות קול עד שהיו כורעו ואומר' בר'
 שם כבו' מלכותו לעולם ועד ואז מסיים תהארו ואמ' רב
 פטונאי חין אומר' סדר עבודה לא בשחרית ולא במנח'
 אלא במוסף שמו' סדר עבודה והזאות בשעת עבודה
 וכין שמו' ב' במוסף למה יחזור ויזכיר וכן המנה' בשתי
 ישיבות ואחר כך אומר מחול וידוי עבודה והודאה וברכ'
 כהנים וקדיש **תרבב** למנח' אומר' אשרי
 ובא' ציו' וירא' שאין לומר ואמר
 תפילתי אף חס חל בשם' כי מה שאומר' חותי במנח' בשם
 הוא על פי המדר' ישיחו בי יושבי שער וכנינו שותי שבר
 אחר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם אומר העול' בשמותי
 ומשתברין יושבים ומנגנים ואמר לא כן אל' ואמר תפילתי ג
 לך ה' עת רצון חשפ' שאני אובל ושותה אני בא לפיך ועל
 כן מוחנן לומר חותי בשבת במנחה לאחר שחברו ושמו
 דזה לא שייך ביום הכפירי' לפיכך ממהג טולטולה שא
 שאומרים חותי בכל פעם אפי' כשחל בחול ומוציא ספר
 תורה וקורין בו ג' בפרשת עריו עד סו' הפרש' והשלישי
 הוא מפטיר ביונה ומסיים מי אל במוך ומברך לזמיה ולא
 ולאחריה כדרך שצריך שחרית ואש חל בשבת מוזכ' של ו
 שבת וחוקתם זה בשל שבת כמו בתפלה ומחזי ספר תורה י
 למקומו ומתפללין צב' כמו בשחרית ומחזי ספר התפלה וח
 והודוי כמו בשחרית וכתב רס עמרם בתפלת המנח' ח'
 אומר' לפנינו לא שליחה ולא רחמי' אלא חח' סיו' תפלתו ו
 אומר' לפנינו אכל' רב נטונאי כפ' הרובה לומר סל
 שליח' במנח' הרש' בידו שיום שליחה הוא ובכל תפלה ה
 ותפלה ראוי לומר וכן המנהג בשתי ישיבו' וכן המנה' עתה
 לומר שליח' בכל ארבע תפלו' ואש חל בשם' חמ' דקרק' וכ
 וכתב רב עמרם שזין נשיאות כפי' במנחה חמ' בעל הלכו'
 כתב שיש בה נשיאות כפים ובאשכנז מנהגן כרב עמרם
 ומחזיקין בלילתו וברחמי' עד פניע **תרבב**
 זמן תפלת בעילה וזמנה סמו' לשקיעת
 החמה כשהחמה בראש האילנות ויש לזהר שלא יחחרת
 להתפלל אותה כלילה אלא במוך לשקיעת החמה בעפין ג
 שייסימו אותה עם צאת הכוכבי' זה סדרה אומר' שכל חסר'
 וקדיש ורב עמרם כתב אשרי ובח' לזין ואין מנהג' עתה
 לומר ובח' לזין גואל' אלא במנחה ומתפללין שבע ברבות
 כמו במנחה אלא שאומר טוקו' וכתבו וחתמו ובהדא'
 במקו' זכ' וכת' זכ' וכת' ורב עמרם כתב במקו' זכרינו
 חתמו ולא כהג' כן ואין לומר חמי' במוך חותם יצרינו
 במקום זכ' ואומר וידוי וכפאי' נחת' יודע' אומר' חת' סת'
 יד לב' פעמים וכי' עד כי אתה סולחן ובסדר רב עמרם ג
 אינו חותם טונו שאינו חותם בשאר התפלות וברחה' דא
 דאפילו למי' שפסק שזין לחתום בשאר תפלות שאינו גו
 גורם וחכמים אומרים כל מקום שזקוק לשבע ממנו

בהן כלל משום דילמא אתי לשכך בהן בקביעות בענין ו
 שאין הגשמי יכולין לירד בה אפי' מסובבת כהלכתא ויר
 ממח ייבא הסכך או שישיירו העלין ותהיה חממה מר
 מרובה מצילת ופירש עליה סדין שלא תיבא או תחתיה
 שלא ישרו העלין כיון שהסדין גורם שעל ידו צלת מרוב
 מחממה פסולה אבל אם לא כיון בפריסת הסדין אלא הב
 להגין מפני חממה והעלין לכאורה כשרה ובלבד שיהא
 בתוך ד' לשכך ומיהו לכתחלה לא יעשה אלא א' כ' יהא כי
 כיבר לכל שמכוין כדי להגין או שהוא שריו במים שאז כי
 כיכרכלל שאינו שוטח ו שם אלא כדי ליבא

תרל

כל הדברים הפסולין אינן פסולין אלא לי
 לשכך אבל כולם כשרים לרפנו שהרפנו
 כשרים מכל דבר ואפי' חממו מרובה מצלתו ובלבד שיה
 שיהו עשויות כראוי בעצורם ובמכניסם כיצד דתקן שתי
 כהלכתא ושלישית אפי' טפח וצריך צורת הפתח הילכ' אם
 יש לה שתי רפנות זו אצל זו עושה טפח מרווח ומעמידו
 צמחות מג' לאחד מהכותלים ויעמיד קנה כנגד סוף הב
 הכותל וישם קנה עליו ועל הטפח וכשרה ומותר לטלטל
 בה אפי' בצבת דכמו שחשוב מחיצה לענין סוכה חשוב
 מחיצה לענין שבת ואם עשויה כמבוי מפולג בזה עושה
 פה ד' ומעמידו בשחות משלש סמוך לרופן ונותן קנה ב
 מחפץ על הדופן האחר ואם השתים כהלכתא וטפח בעל
 צלשית אפי' יש בשתי המחיצות פתחים הרבה שאין ב
 בהן צורת הפתח שכשתצטרף כל הפרוץ יהיה מרובה על
 העמוד כשרה ובלבד שלא יהא בהם פרצה יתירה על ע
 עשר אמות ואם יש בה צורת הפתח אפי' ביתר מעשרה ו
 כשרה והלם במזל כתב אפי' יש לה צורת הפתח אם יש
 בה פרצות יותר מעשר פסולה אלא א' כ' עמוד מרובה
 על הפרוץ ולא כזירא לא א' ה' אש זל נעץ ד' קונדיסין ג
 באמצע הגג וסכך על גבה פסולה דלא חשבינן להו כמח
 במחצות ואם מועץ אותה בצפת הגג וסכך עליהן כתב
 הלם במזל כשר' שרואין מחיצת הבית באילו עולות למ
 למעלה וכן כתב רב שרירא והדין גיאת אבלידף פסל
 וכן כת' אבי העזרי וה' ישעיה ולזה הסכים א' א' ה' אש
 זל מבוי מפולג בלא שום תיקון וסיכך על גביו באותה ה'
 המתקן בלחי הסוכה כשרה בצבת שבה מותר לטלטל
 בה אבל בחול פסולה וכן סיכך על גבי פסי ביראן ברעל
 הרבים שהן ד' קורות נעוצות בר' רוחות זו כנגד זו כוח
 שכל אחת נוטה אחת לבאן ואחת לבאן כשרה הסוכה בצב
 סכנה ומותר לטלטל בה אפי' אם אין בגיה' בור אבל אם
 עשה כן בחצר פסולה היה אכשר' בגי' וסוכ' לפניה ועש'
 סוכה בחצר שאפי' רפנות שלימות ופחד השלישי סמכת
 לאכשרה בענין שהסכך נוגע בפי האכשרה כזה והיא
 רחבה ד' אמות בענין שאין כותל הבית עולה וה' לסוכה
 אם יש לה עמודים שכשמכת עליהם בפחל מג' כין זה לזה
 כשירה דחשיבה מחיצת אף לסוכ' ואם אין ילה עמודים אפי'
 אם יש בגי התקרה של אכשרה טפח לא אמרינן ביה יו
 ירד וסותם להכשיר הסוכה לחיו' לה דופן כיון שלא נע
 נעצז לשם כך היה לה בליטה כיון עמוד בין שרירא כי

בפנים וסוה בחוץ כזה בין שרירא בחוץ וסוה בפנים כזה
 כשרה והוא שיעשה צורת הפתח כדופן השלישי על פני
 כולו היו רפנותיה גבוהין י טפחי' או אפי' אין בהן אלא
 ומשהו ומעמידן בפחל בשלשה סמוך לארץ כשרה אפי'
 הגב גבוהה הרבה ובלבד שיהיה מכונן כנגדן ואפי' אינו
 מכונן ממע' רק שהוא בתוך שלשה כנגדו כשרה וא' איכ'
 גבוהה אלא עשרה טפחי' אפי' אין בדופן אלא ארבע' ושני
 משתינין כשר' שמעמיד' באמצע ואמרינן לבוד למעלה ו
 ולמטה וחשו' כשת' היו הדפנות גבוהים מן הארץ שלש ט
 טפחים פסולה העושה סוכתו בין האילנות והאילנות די
 רפנות לה כשרה והוא שיקשור ענפי האילן שלא יכירם ט
 הרוח שכל מחיצה שאינה יכולה לעמוד לפני הרוח מצד'
 אינה מחיצה וכת' הדין פרץ על כן אין כהן לעשות כל
 המחיצות מיריעות של פשתן בלא קנים אצט' שקושרין
 בטוב זימנין דמיכתקי ולא ארעיתיה והו' לי מחיצ' שאינה
 יכול' לעמוד בתי' הרוח מצד' והרוב לעשות באידיכין טוב
 שיארוג במחיצות קנים בפחות מג' ועושין מחיצה אפי' מ
 מבעלי חיים שיקשור שם בהמה לרופן ויכול לעשות יוח
 מחכירו דופן לסוכה להכשירה ואפי' ביום טוב ובלבד שכל
 שלא ידע אותה שהועמד שם שכשכל מחיצה תועמד ש
 שם אבל בחול אפי' אם הוא יודע שפיר' דמי' יש מרקדקי'
 כשעושין דופן מקנים להעמידם דרך גרילתן כראמרי'ל
 גבי ללב שאין יונאין בו אלא דרך גרילתו ואינו צרי' כיו'
 שרפנות כשרים מכל דבר הסומך סוכתו בהרע' המטה
 פי' שסומך הסכך על כרעי המטה והכרעים הן הן מחי
 מחיצות אם יש גבוהה י טפחים מן המטה עד הסכך כ
 כשרה ואם לאו פסולה סמוך הסכך על העמודים והכר
 והכרעים אהן הן רפנות אפי' אם אין גבוהה י מן המט' עד
 הסכ' כשרה

תרלא

סככה כראוי כיצד ד
 דתקן סוכה י סבלתה מרובה מחמ
 מחממה כשרה ודייקינן הא בחדרי פסולה ודווקא כשם
 כששנין למעלה שאז ודאי למטה חצתה מרובה מכלתה ל
 לפי שהחמה מתפשטת בריחקה אבל אם הם שנין למטה
 כשרה שאז ודאי למעלה הכל מרובה ובעל העמוד כתב
 בהפך שאם למעלה שנים כשרה שאז ודאי למטה צלתה ב
 מרובה מחממה לפי שהחמה מועצת למטה ואם למטה
 שנין אז למעלה חממה מרובה פסולה ואם בר' ממנה ב
 צלתה מרובה שני מעשהיין ובמיעוט ממנה חממה מרוב'
 משהו בענין שכשנצטרף יחד החמה והכל של כל הסוכה
 יהיה כל מרובה מחממה משתהא כשרה וצרי' שלא יעשה
 כשייה עב מאד כדי שיהו הכוכבים וכיצוץ השמש כראי'
 מתוכה אבל בריעבד אפי' מעובה כמין בית כשרה ור'ת
 פסק שחם עשה עבה מאד שאין המטר יכול לירד בה
 פסולה א' ע' ג' דב' ה' חכאירין מעוב' כמין בית היינו דח
 דווקא שאין כיכבים וחמה כראין מתוכה אבל בשאינו
 יכול להמטיר בתיבה פסולה אפי' לבה' וא' א' הר' אש זל לא
 הביא דבריו בפזקיו היה כשיה דק מאד שיש בה אויר
 הרבה אלא שאין ג' טפחים במקום אחד וכן הפל' צלתה
 מרובה מחממה כשרה היה קנה עול' וקנה יורד אם אין

אויך השמים ולא יהא סבך אחר עליה הכי כמי בעינין שי
 שיהא הוא באויר הסוב ולא יהא סבך אחר חונק בינו לא
 לסוב לפיכך חישן בה תחת המטה או תחת הכילה אם היא
 בטובה יטפח ויש לה בג טפח חשובה כאלה ולא יז' אכל
 אם אין לה בג רחב טפח או שיש לה בג ואינה בטובה יטרי
 והריו' ב'ז' תלה חבל בגב שאם יש לה בג טפח אפי' אינה
 בטובה י' אזור לישן תחתיה ואם אין לה בג שרי אפי' גבוה
 י' ולא כהירא לח' ה'ראש ז' הילכך העצים היוצאין מדר
 ראשי המטה אזור לפרוש עליהן סדין ולישן תחתיו אפי'
 אינן בטובים י' משום דקביעי טפי מכילה חבל אם אחד
 יונק באמצע המטה בראשה והשני במרגלותיה כגדרו י'
 מותר לשרו' סדין עליהם ולישן תחתיו ולא חשיב אהל ואפי'
 אם פירש סדין תחת הסבך לבני פאולה ובגון שהוא רחוק
 מן הגב ד' טפחים אכל אם הוא בתו' ד' לגב בטל אצלו כיו'
 שהוא לבני אכל אם אינו לבני אפילו שזה בתוך ד' פשו' וח'
 והריו' ז' כתב דלגוי לא פסיל חל' א' כ' יהא מופלג י' טפח
 ול' לא' ז' **תרבח** סוכה שתחת סוכה י'
 העליונה כגד' והתחתונה פאולה ג'
 וה' מ' שיכולה התחתונה לקבל כרים וכסתות של עליונה
 שאז בקראת התחתונה סוכה שתחת סוכה כיון שראוי לג'
 לדור בעליונה אכל אם אינה יכולה לקבלם לא ומיהו אפי'
 אם אינה יכולה לקבלם אלא על ידי הדחק פאולה וגם ז'
 צריך שיהא ביניהן י' טפחים אכל אם אין ביניהן י' או ש'
 ביניהם עשר ואינה יכולה לקבל כרים וכסת' של עליונ'
 אז התחתונה כשרה אם היא מאוהבת כהלכת' אפי' י'
 אם העליונה למעלה מכ' ואם אינה מאוהבת כהלכתה ומ'
 ומתבשרת על ידי סבך העליונה צרי' שתהא העליונ' בתו'
 ב' לארץ ובה ז' כתב חפ' אין ביניהן אלא ד' טפחי' פאולה
 וכן כת' אבי העזרי והריו' ז' ול' לא' ז' ז' העונ' סוכה ב'
 בראש העבלה או בראש הסביבה אם אינה יכולה לעמוד
 ברוח מצויה דיבשה פאולה אכל אם יכולה לעמוד ברוח
 מצויה דיבשה אפי' אם אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה ג'
 דים כשרה עשאה בראש הבמל או בראש האילן כשרה וח'
 ואין עולין אליה ב'ט מקצת' על האילן ומקצת' בדבר אחר'
 אם היא בגבין שאם ינטל האילן ותשאר היא עומדת שלא
 תפול עולין לה ב'ט ואם לאו אין עולין לה ב'ט

תרבח

ממין הראוי כיצד כל דבר שאי מקב'
 טומאת ובידולו מן הארץ משכב' י'
 אכל דבר שאינו צומח מן הארץ אפי' אם גדול מן הארץ
 ואינו מקב' טומאה כגון עורו של בהמו' שלא נעברו שחי'
 שאינם מקבלות טומאה או מיני מתכו' אין משכבין בה' וי'
 כל דבר שמקב' טומאה כגון שפודין וארוכו' המט' וכל הכלי'
 אין משכבין בה אפי' נשברו שלא נשא' בהם שיעור קבלת
 טומאה סככה בחיצים שאין להם בית קבול כשרה שאינן
 מקבלים טומאה ישאלם ב' קבול פאול' בפשת' שלא כיד' ול'
 נופץ כשר' רעץ בעלמא הוא מיל ונופץ פאול' בחבלים ו
 של פשתן אזור בטל גמי ושל סיב כשר' מחבל' של קש וקני'
 וסיפ' וגמי לא שכיח ארוג' שהיא חלק וראויה לשכיבה לא ש'
 שכיח עשוי מעש' שרשרו' שאינ' חלק ואינה ראויה כל כך

לשכיבה אם היא קטנה שתחת עומד' לשכיבה ומקבלת טו
 טומאה ואין משכבין בה אלא א' כ' עשאו' לשיכו' ואם היא י'
 גדולה סתמ' עומד' לשיכו' ומשכבין בה וה' מ' שאין לה פ'
 שפה אכל אם יש לה שפה בענין שראויה לקבל אפי' אם כ'
 גמול שפת' אין משכבין בה כתב הר' ישעי' אפי' במקום שג'
 שעושין אותו לשכיב' הקונה אותה מן האומן על דע' לשכ'
 מותר לשכ' בה ול' לא' א' ז' אלא אם הולכין אחר מכה' אשוי
 המקור' כיון שדרכן לעשותן לשכיבה אפי' אם קמא' על דע'
 לשכ' או אפי' צוה לאומ' לתקב' על דע' לשכ' אין משכבין בה
 כי מי יודע אם תקב' לכ' כיו' שדר' אשוי המקור' לעשות מש'
 משכב' כל מיני אוכלין מקבלי' טומאה ואין משכבין בהן
 הילכך ענשי תאבה ובהן תאכיס ומורו' ובהן ענבים אם
 פאולת' מרוב' על האוכל או האוכל בטל ומשכבין בהן ו
 ואם האוכל מרוב' על הפאול' אין משכבין בהן ואם קצר
 לאוכל או יש להם תור' אוכל לקבל טומאה וצרי' שיהא בה'
 בפאולת' כדי לטול האוכל והיד' ואם קצר' לשיכוך אז אין
 לה תור' אוכל ואדרבה הוא מצטרף עם הפאולת' לטול
 האוכל קצרים לאוכל ונמלק עליהם לשכוך אין המחשבה
 מוציא' הידו' מתור' אוכל עד שיעש' בהם מעש' שכיבר שר'
 שרובה אות' לשיכו' כגון שיד' אותם ואם סיכך בירקות
 שממחרין ליבש אעפ' שפאולין לשבך שחר' מקבלי' טומאה'
 אין דיכס כשכך פסול לפאול' כל טפחים אלא כאוי' חשיב
 לפאול' כג' ואם אין דרכן ליבש אז דיכ' כשכך פסול כל דב'
 שמחובר אין משכבין בו לפיכך אם הרד' עליה גפ' או דע'
 דלע' ועשה מה' השבך פאול' אלא אם כן קצצו כדלעיל וי'
 דברי' ששאר' מן התור' אלא שחול' אחרו' לשכ' בה' לכתחיל'
 ובדיעב' יצא כמו מיני עשבי' שאינם ראויין לאכילה ואין
 מקבלין טומאה וריח דע' או שמושרין עליהן דחיישינן שמא
 מתו' שרחן דע' או מתו' שצליהן נופלי' י' מן הסוכ' וחביל'
 גב' אחרו' לשכ' בה' משו' שפעמי' שאר' מכיח חבילתו על הש'
 הסוכ' ליבש ולא לשכ' ואחר' כך פאול' עליה לשכ' ואות'
 פאול' משו' שאר' תעש' ודרשינן ולא מן העשוי בפאול' כגון
 זה שלא נעש' אפי' לגב' חל' להתיב' הילכ' אחרו' לשכ' בחבילה
 בזיל' חמו' זאת וכיון שצפיה זה אחרו' לא הוצרכו' לאזור
 חל' בחבילה שדרך' ליבשה ואין זה בפחו' מכה' קני' הלב'
 כל זמן שאין בה כ' ה' שרי ואם הרב' קני' יוצאי' מגזע אחר
 אפי' אם הן כ' ה' וקשר' בראש' השני אינ' כקרא' חבילה כיון
 שעקרן אחר ואם אגד' עמה' קנה אחר ויש בין שניה' כ' ה'
 הויח' חבילה וכן חבילה שאין קושרי' אותה אלא למוכרה י'
 במכין ומיד' בשיקננה הקונה יתירה אינה חבילה ואם פ'
 סבך בחבילה והתירה כשר' כיון שאין אסורה אלא משום
 גזירה בדפירתה אכל חבילה שהעלה ליבש ונמלק עליה
 לשיכוך שפאולת' מן התור' כתב הר' מקרקסוכה שאינה
 כיתרת' כיתרת' אלא צריכה' כעגוע
 ויש אומרי' שאף זאת כתר' בהתר' ומסתבר' שצריכ' כעגוע
 וכן אחרו' לשכ' כגסר' שרחב' ארבע' אפי' הפב' על גר' שאי'
 בה' ד' משה' שדומי' לתקור' הכי' וחיישינ' שמ' יש' תח' התקור'
 לשכ' סוכ' וח' א' בה' ד' כשרי' אפילו הן משופים שדומי' לכלי'
 וכתב' בשפר' המצות קטן ומיהו כהג' העולם שלא לשכך י'

עד עשרי אינו מיעוט להכפירה ואם נתן זה כר' ובחפ
ובחפ' למעט חללה אפי' בטלן שם לא הוי מיעוט כיון ש
שאי' דרך לעולם אבל למעטו בתבן אפי' לא בטלו בפרו'
אלא שאנו יודעי' שאין עתיד לפנותו בבין שאנו צרי' לו א
אז מיעוטו בע שר אפי' אתם שאי' אנו יודעין אם צרי' לו הוי'
מיעוט אבל תבן ועפר ועתיד לפנותו בבין שידוע שצרי'
לו אינו ממעט חלל אפי' בטלו להיו' שם כל ח' ימי' אבל אין
צרי' לטלו להיות שם לעולם היתה גבוהה מכ' ובהה בה א
אצטבא ככנר דופן האמצעי על פני כולה כזה וכו' שיעו'
סוכה בסדרה כל הסוכה אפי' מהאצטבא וחללה והר' יסעי'
פי' שאינה בסדרה חלל על האצטבא ואפי' הרי"ש הסכי' לדע'
רשי' בגמ' האצטבא מן הצד כזה אם יש מן האצטבא עד כ
סמל השני פחו' מד' אמו' בסדרה על האצטבא אפי' אם גבו'
יותר מי' דלא כר' יצחק שפאל באצטבה גבוהה עשרה א
אעפ' שהיא בתוך ד' לכותל ואם יש בינה לכותל ד' אמות
פחולה אפי' האצטבה גבוהה עשרה ולא אמרינן גוד אפי'
מחיצתה להשיך על גבה ולא ממוכה משיעורה דתבן וש
ושאינה גבוהה י' ספחים פחולה היתה גבוהה מעשרה ו
והוצין יורדין לתוך עשרה אפי' חמשה מרובה מצלתה פ
פחולה אבל אם הכווי' יורדי' לתו' י' אינן פוסלי' היתה כמו
ממוכה מי' וחקק בה להשלימה לי' ויש בחקק שיעו' הכשר
סוכה אם אין בין חקק לכותל ג' טפחים בסדרה בתוך הח
החקק ביניהן ג' פסונה **תרלד** ולא קטל'
משיעורה וכמה שיעור' סכנה ט
טפחים על סכנה ולענין גודל אין לה שיעו' חלל יעשנה ג
גדולה כמו שירצה יש בה בגדי' לכ' זונות וממעטו' אות' משי'
משיעורה פחולה ואם היא עגולה ויש בה לרבע ז' בסדרה
ואם היא גדולה ויוסף סמוך לפתחה ואין ממנה בתוכה
היא רחשו ורובו יסולחמו חוצה לה פסקר' ושלל יצא וכן
ב' ד' ב' חלל הרי' ביאת והר' יסעיה וחלו' הלוי פסין שי
ט דא' ולמה הסכי' אפי' חלל חלל' **תרלח**
סוכה בסדרה אעפ' שלא כעצו'

למש מצד סוכה הלכך סוכת ג' כ"ך ד"ק צ"ש פ' גוים נשים
צדקה בתיים רוצ' קייני' בוגין' שומרי' שדו' כשר' וכלל
חתה' עשויה כהלכת' פי' שתהא עשויה לכל להג' משרב' וס'
ושמש' ולא להביע' בעלמא' וד'ת פי' כהלכת' שלא תהא מעג'
מעובה כמין בית וזהו לשטתו שפוסל כשאין העממי יכול'
ליד' לתוכה הלכך החוקק בגדים שבוטל העממי שלמט'
לעשו' בו חלל להיותו סוכה פבילה פהרי' לא כתי' שם הגד'
למש סוכה וכמא' כחוקק ומוציא העממי בעשו' מחיל'
ודרשינן תעשה ולא מן העשוי אטל' אם מתחלה כפסד' פ'
שם הגדיס' הניח חלל טפח במשך ז' על ז' כפירה דכיון שח'
שזכית חלל טפח כשיעיר הכשר סוכה שח' שחך עליו וכ'
כחוקק מלויטה למעלה עד שמגביה החלל לבובה עש'
ח' זה עש'י' הסכ' אלז' תי' ז' הדפנו' לא ובריתגור' אמרי'
תעש' ולא מן העשוי והוי' כחוכ' שז"ל גבות' עשר' וחק קהה'
לחללימה לעש' ובת' אטי' העזרי' אם הגדיס' גדול ולא הפ'
הכית' חלל חלל טפח במשך ז' ושוכ' חקק בה הרבה' ועשה'
בה סוכה' גדולה' חיל' כפירה פבילה על ידי' משך ז' שחית'

תחלה ולא דייכין ל' כפסל היוצא מן האוכה דהא לא יז
 ממשכא חד דופן כהדיה ואם חקק מב' צדדין ד' חמות יז
 יותר על ה' תחלה דסבך פסול פסול מן הצד של חמות
 סוכה יסבה סבבשית מקדש נחב ליל
 כשרה ובלבד שיחדש בה דבר יצאה ב

תרלו

בגופה לשם חב ואפי' בטפח על טפחי סגו אם הוא במק
במקו' אחד ואם החידוש על פני כולה סגו אפי' בכל דהו'
ואם עשה לשם חב אפי' מתחלת השנה בשדה בלא חדו'
יוצר כלי חרס שיש לו שתי סובות זו לפני' מזו ועושה קד
קדרותיו בפנימי' ומור' בחיצו' הפנימית חיצו' יוצא ידי
סובה כיון שהיא דירתו כל הש' אינו כיבר שדר בה לשם
מנו' סובה והחיצו' יוצא בה שהרי אינו דר בה כל הש'

תרלו מי שלח עשה סוכה קיד' החג יכול לעב
לעשותה בדרך החג או אם יהיה לו סו
סוכה יכול לעלות ממנה ולשבת באחרת דלא בעינן חוכה
לכול ז' ימי החג ויוצאין בסוכה שאלה חב' לא בבזול ושל
ופרטי דלא משפחת סוכה בזולה אלא שבול סוכה עשויה
בראש הספינה או בראש העגלה שאלו תקקבחו בירו ודור
והוציאו משוכת קיימא לן קדקע אלא כבזלת ואל' גול ע
עצים וסיבך בהם אינן עליו אלא דמי עצים אפילו לא ש
סיפה בהן שום דבר ויצא בה בדיעבד ובעל העיטור סת'
שם גול עצים וסיבך בהם ואינו רוצה ליתן דמיהם הני

כמי בזולה
תדלח
עני הסכך כל זמן שה
קיימת חסורין מן ה
התורה כפלה חסורה מדרבנן ודלת פי' ראשונה בעורה קיי
קיימת אין חסור מן התורה אלא במה שצרי' להשגשג
סוכה והשאר אינו חסור אלא מדרבנן ובדפנו' אין בהם ש
שום חסור אלא הלמבם ז' בת' שגם עני הדפנו' חס' רי' ו'
ולא שהירא לרא' הלמבם ז' כמי סוכה חסור' באבילה ואם
התבז עליהן שאמר' איני כול' מהן כל בין השמשות מותר'
שאל לחל עליהם שום חסור' אלא בעני סוכה לח' מהני ת
תבזה שאל ברחמי' כדל' מהו כל בין השמשות משנ' סדורת

אחל ודווקא שמתבה בזה הלשון אבל חזון חזי מתב עליהן
לח' אלן בשיטתו אינו כלום אבל זה חז' חזי חיתתה עליהן
לח' אלן אימתי שארצה מהני שבה בין השמשות' בליל יחזי ת
תירון אחר של התוספת לח' מהני תבאה אפילו בנדים ח
חלל לאחר שיפלו וכן יראה מדברי בעל הלבו' שבת' גמ'
עטורי סוכ' שפלו בשב' אסורי' באבילה ואסורי' לעלות
במקומן כפלו ביו' טוב אסורי' באבילה ומותר' לעלות ב
במקומן כפלו בחול המועד אסורי' באבילה ומותר' להחז
להחזירם אבל אם התנה עליהן בשעה שתלה חותם ואומ'
כשארצה אטול מהם מותר' ע"כ הני שלא התיר בתנאי' ח
חלל לאחר שפלו ואיני מבין מה שחלק לענין טלטול במ
במקומן בין שב' ליום טוב וא"ל הראש זל כתב בתשובה ד
דמהני ב' ותבאה אפי' בעמדו היימ' חב' רלח תבאה חבורה

[illegible]

עולה רוחב טפח כש' ופ'שי אפי' חמיתה מרובה מעלתה
 שמימי שפחד גבול מחסירו החמה בזה מן הערדין א'
 חפ'י הכי כש' חפ'י ח'י יסעיה ב' ודחי א' חמיתה מרוב'
 מעלתה פאולה א' ח' ח'יירי שגלתה מרובה והכי מסת
 מפתהר שפי' איפסר להכשיר סוכה שחמת' מרובה שהרי
 קנים שאין ביניהן ג' חסובי' כשתי' וחפ'י' הכי' לא חסובי'
 להכשיר בסכך א' לא סכך' כיון שיש בחן כל מרובה כש'
 כש' חפ'י' עומד באמצע השמים רק כשכונה לצדדי' א' ח'
 החמה מרובה קריקן ביה שפי' גלתה מרובה מחמתה וכן
 דעת'י קנים היוצין לאחורי הסוכה כגון שאחרי דופן
 האמצעי בולטי' קנים מן הסכך ויש בהם הכשר סוכה וז'
 וזאת מרובה מחמתן ושלש דפנו' כש' חפ'י' שהדופן הא'
 ה' חפ'י' לא נעשה בשבילם אלא בשביל עיקר הסוכה שה'
 שפי' א' למי' ממנו וכן הקני' הבולטי' מן הסכך לצד הפרוץ
 ודפ' אחר כש' חפ'י' עומד כש' חפ'י' שפי' דופן של הערדין
 י' ע' על שבעה ודי' לו כש' חפ'י' והוא ל' לאי' ח' ח'י' גילה ה'
 י' ע' ח' חפ'י' כל הסוכה בדפנו' א' חפ'י' דופן אחר שחפ'י'
 ע' ח' חפ'י' של הסכך איכו' מן הסוכה אלא מפני עצמו ע'
 ע' ח' חפ'י' שפי' לו אלא דופן אחר שהיא דופן חפ'י'
 חפ'י' ח' חפ'י' סוכה בשפיר' שפי' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'

תרלב

סכך פאול פוסל באמצע בד' טפחי'
 חבל פחו' מ' כש' ומותר לישן תח'
 תחתיו מן הצד איכו' פאול אלא בד' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'i'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'i'

כש' וי' ח' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'i'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'i' חפ'i'
 חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'י' חפ'i' חפ'i' חפ'i'
 חפ'י' חפ'י' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i'
 חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i'
 חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i'
 חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i'
 חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i'
 חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i'

תרלג

חפ'י' חפ'י' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i'
 חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i'
 חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i'
 חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i'
 חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i' חפ'i'

שחמנו כמשכ כל זמן האכיל וכל זמן שאוהא בתוכ' ופיר' כזוכו תשבו תתעבבו כמו וישב העם בקר' וככ' ת'מר רב צמח באון אעפ' שמסככ' לה צרי' לבר' כיון שאי' לה קבע אלא בשיטה בעמוד ויש קדוש היל' וסעוד' לפניו סודר' על הכוס וה' מאי מרוטכור' היה מבר' על הסוכה קוד' ברכ' המוציא אף בחול משום דתניא ככב' ליטב בה מבר' הל' ראוי שחקר' ברכ' זו לברכ' המוציא מיד אחר הישיב' ואח' הראש ז' כת' העולם לא נהגו כן כי רבילין כל העם ש' שזין מברכ' ע' הסוכ' אם ככב' לטויל ולשיכ' אלא בעת אכיל' הילכך ראוי לברך תחל' ברכ' המוציא קוד' שהתחיל

תרמד

הזעור ואח' מברך על הסוכ' שחרי משכימי' לבי' ה' כנסת

ומסדרי' הברכו' וקור' הזמירו' כמו בשכ' ומתפללי' כמו ב' בערבי' ומחזי' צא התפלה ואחר חזר התפל' נוטלי' הלולב ומברכ' עליו על כטיל' לולב ושתחייבו וגומרי' ההל' וכן בכל ו' ימי' החג דכל יו' חשו' כ'ט' בפני עצמי' כיו' שחלוק בקרב בקרבנותיו מיו' שלפניו ומברכ' לבמו' ההל' בין צב' בין יחיד וה' מאיר מרוטכור' לא היה מבר' אלא לקרות אף כשגומרי' אותו לפי שאם יבר' לבמו' ויחסר אפילו אות' א' אחת הוי ברכ' לבטל' ואח' הראש ז' היה אומר שאין לחוש כי לגמור הוא כמו לקרו' כדאמרי' גבי קס' ותיקי' היו ג' גומרי' ופירושו קורי' וכיון שגומרי' אותו חין מפשיקי' בו אלא כדר' שחמרו בקס' באמצע הפרק שואל בשל' אכיו א' או רבו ומשיב שלום לכל אדם כבוד שיתן לו שלום וכן ה' הפרקי' שואל בשלום אדם כבוד ומשיב של' לכל אדם ואם פסק באמצע ושהה אפי' כדי לגמור את כולו חין צרי' לחזור לרא' אלא למקו' שפסק ותביא בהל' ומגיל' אפי' קורי' ומית ומתרגמי' וסדר קריאתו כתבתי למעלה בהלכו' רח

תרמה חלכות לולב

ולקחתם להם ביו' הראשון פריעץ חדר כפר' תמרי' וענף עץ ערבו' וערבי' כחל ודרשו חכמי' פרי' עץ הדר זה אתרל' כפת' תמרי' זה לולב וענף עץ עבו' זה הדס וערבי' כחל זה ערבי' ויהכני מפר' אותם על סדר המוסבה דרך הלולב בשי' שזינא מן הדקל יוצא כולו עץ אחד כחזן לאחר שגדל מ מעט כפתח מעט וכל מה שמוסיף ליגדל כפתחי' עליו יות' ואם שהה באילן עד שכתת' וכתפרדו עליו באר' אפי' לא יא יאגרינו אכ' אם שהה באילן עד שכתת' הרבה וכתקשה ו ונעשה כעץ פסול ואם כפרדו עליו פשו' פרי' שכתלשו ב' בעיקרן מן השדרה והתוספו מפרשי' אותו על כפלו' העלי' ש' אחד כפול וגדל אחד ופניו שני' ואם כפרד שכתלן ב' בגדו רוב אורך כל עלה ועלה כרוב על' שכתלש פשו' ד' הלולב ל'אח' שיוצא עלה אחד מיד בשיעור' שתי' אצבעו' יוצ' אחד וכן הרבה זה על זה עד שמתבסס כולו בהרב' עלי' ו זה על זה וכל אחד כפול ואם איכ' כפול' או שכל עליו כפ' כפול' מאדו הבח' וצד השני ערו' בלא עלי' או שאי' לו הרב' עלי' זה על זה אלא מכל צד יוצא עלה אח' למטה סמו' לע

לעקרו ועולה עד ראשו או אפי' היה לו עליו קרבה א' אלא שאי' מכוס' זה על זה כגון שלא יצא עלה השני עד ש סכלה כל אורך העלה שלמו' ממנו פסול לולב שיכש שדר' שדרתו או רוב עליו פשו' וה' אבר הכסיר ביבשו רוב ע' עליו וכלבד שתהה התיומת העליונ' לחה ולא כהירא לח' הראש ז' ושיעור' היבשו' פירשו התוספו' שיהא כפרך ב' בצפורן וה' אבר פי' משיכלה מראה ירקו' שבו ויטבינו פנ' פניו וכן עיקר בקטס ראשו פסול ופי' הראש שנקטס מהעלין שבראשו עד שחצר מעט מן השדרה ובעל' העיט העיטו' כת' לא שנקטמו קצ' מהעלי' העליונ' פי' עד השדר' ולא כבע' בשדר' ואח' הראש ז' פי' ד' ברוב קטימת העלי' ה העליונ' מפסיל כסדר ראשו כשר ואי' עבד כחמק פי' כלי שיש בו שני ראשי' כזה פסול ופרי' שיתחיל ברייתו הייתה כך שיש לו ב' שדרות' מחצית עליו לבאן ולשו' כסדר' חיינו מ משמע כך ראש כו' היה לו לומר לולב שגדל סדוק כי היכי דאמר לולב דסליק בחד חז' אלא מיירי שנסדר כחצב באמצעיתו עד שכתת' כחלקה התיומ' פשו' ופרי' שני' עליו העליונ' שש' השדרה כלה כחלק זה מזה וכשדקה השדר' עד העלי' שלמו' מהן והגאונ' מפרשי' עליו העליונ' שר שדרתן להיות מחובר' כפרדו זה מזה ברוכ' עד שכתלן ב' בשני' ור' פי' על כל עלה לולב שהם כפול' וגבן אחד וחם כפרדו פניה' זה מזה ועדין מחובר' בגבן' כשר אכל אם כחלקו בגבן רוב כל עלה ועלה כרוב כל על' שכתלש פשו' וכן כת' הרם במזל' וראש' יש לו במין קוצין בשדרתו או שכתת' וכתלן ש' עקו' אמצעיתו לפניו חו' לצדדי' פסול אכל עקו' לאחריו כשר ואם ברוך בראשו פשו' ודוק' כשם כששדרתו כפול' אכל עליו כפול' בראשו כמו שדר' להיות הרב' לו לבי' כשר

תרמו

וענף עץ עבו' דרשו חכמי' ש' ע' ענפי' מכסין א' את ענזיו והיינו הדס והיכי דמי עבו' דקיימ' תלת' בחד ק' קיכא פירוש שיוצאין ג' עלי' שמוכי' זה לזה בעובל' אח' שאי' אחד פמוך מחבריו ואם יצאו הרב' בקן אחד ופסלו מהם עד שלא נשארנו אלא שלש' בקן אחד כשר אפי' פסלו רובם כגון שהיו שבע' ונשירו מהם ד' ונשארו ג' ואם נשירו רובם העלי' של שיעור' העבו' פסול כתב הגאונ' שצרי' שיהא בב' בכל שיעור' אור' ההדס עבו' ואם לאו פסול ובעל' העיטור כת' אפי' חין בו רק פגם אחת ג' בחד קינא כשר וכן כת' הרם במזל' ואח' הראש ז' להכריע ברברי' הראש דלמטה בעינן כל השיעור עבות' ולעיכוב' ברוכ' ואפי' אי' העבות בראשו יבשו עליו פשו' אכל אם במשו כשר ושיעור' היבשו' לרי' עד שיהא כפרך בצפורן אם עדין ירוק' הם כשר שאם ישרו אותם במי' יום או ימי' יחזרו לבמו' שהיו במש' במישושן ובמראיתן ואיכ' נקראי' יבשי' אלא כשילבינו פנ' ככיתן שאז אפי' אם ישרו אותם במים לא יחזרו לבמו' ש שהיו ואם יבשו רוב עליו ונשארו ג' וג' כדי עליו לחי' כשר והוא שישארו הלחין בראשו יש מפרשי' שכתלש הדין של העבות' ישאר בכל אחד בראשו שלש' עלין בחד קי קיכא ואח' ז' פי' אפילו אם מיה' שר' ש' שכתלש קיכא

רשן ומטייל בה ולגל בה דבר שאי ציי עיון שאינו חושש
 שיטרידוהו כי אכל דבר שצרי עיון יכול ללמוד חזקלסוכה
 כתי' ה'ר' המזל המתפלל באוכה רעה מתפלל באוכה רעה
 מתפלל חזק לבוכ' חזק מניחי' בליאכילה באוכה אחר ה
 האכילה מפגי שהם ממאסין אכל כל שיתיה מותר' וכר א
 אכ' כשהנה דולק והוא צרי' לו חזק להניחו בסוכ' קטל' אכל
 עבדול' מות' אכיל' אכילת עראי חזקלסוכ' ואין יסני' אפי' ש
 סיבת עראי חזקלסוכה וכמה אכילת עראי עך כביצה מ
 מפת וכיזה בכלל והר' מאיר מרוטמבורק היה מחמיר א
 אפי' בפרי שלא לאוכלין חזקלסוכ' והר' היה אומ' דפירי ל
 לא צריכי' סוכה אכל שאר דברי' כגון בשר וגבינה וכיוצא
 בהן צריכי' והר' המזל כת' מותר' לשת' מי' ולאכול פירי'
 חזקלסוכה והמחמיר שלא ישתה אפי' מים חזקלסוכה תבא
 עליו ברכ' ואח' הר'אש' זל כת' דאפי' אם תמצא לימיר דפירי
 וגבי' בעי' סוכ' היינו דווקא מי שקבוע עליה אכל מי שאו
 מאוכלן דרך עראי ודאי אין צריכי' סוכ' ושתיית יין נמי
 עראי הו' ומכיו' שאי דר' לקט' עליה אפי' הקובעסע' דתג
 עליה לז' חשיב' קבוע דלא עדי' מאכיל' עראי דפת שאי' צריכי'
 סוכה אכ' תבטי' העשוי' מחמט' המיני' הקבוע עליו חשיב'
 קבוע וצרי' סוכה מברכי' עליה סוכ' בכל פעם ופעם שסכבס
 בה ואפי' הנכבס בסוכה חבירו לבקרו צרי' לבד' בכל פעם
 שאעפ' שצריך עליה ביום הראשון חזרי' ומברכי' עליה כ
 כך בתבו הגאונים שצרי' לבד' בכל פעם ופעם ולת פירט
 כיון שציקר קביעו' שאדם עושה בתוך הסוכה היא האכ
 האכילה מדרך על האכיל' ופטר כל הדברי' אפי' השינו
 שהיא חמורה מהאכילה שהרי אוכלי' עראי חוזה לה ואי'
 ישכין עראי חוזה לה אפי' הכי כיון שהאכילה עיקר פטור'
 השאר אין קצבה לעבודות של סוכה אלא אם ירצה יאכל
 ואם לא ירצה לא יאכל שאין המצוה אלא כשיאכל שלא יא
 יאכל חזקלסוכה חזקלסוכה יט הראשון שהוא חוזה לאכול
 בסוכה ואף אם ירדו גשמי' לא יעצרו הגשם ומיהו משא
 משאכל בה כז' דגן יצא אעב' דשיעור אכילה בלא סוכה ה
 הוא כביצה שאי ליל ראשון שהוא חוזה טפי ואפילו לא ב
 בעי' למיכל אלא כזית אסור לאוכלו חוזה לה הלכך יוצא ב
 בו מדי ידי חובת סוכ' היה אוכל וירדו גשמי' אם ירדו כ
 כל כך שמתקלקל התבטיל שטבמו יכול לצאת ובפטר המ
 המצו' כת' משירדו טפי לתוך הסוכ' שאם ירדו תוך המק
 המקפה יתקלקל ואפי' אין לו תבטיל שיתקלקל יכול לצא'
 זל כיון שירדו שיצור כרי' שיתקלקל ואפי' אין לו תבטיל ש
 שיתקלקל יכול לצא' ואין משמע כן מדלא אמ' כרי' שתפסח
 המקפה אלא משתפסח משמע שתפסח חמש פסקו גשמי'
 קודם שגמר סעודתו אין צריך לחזו' וכן היה יסן וירדו ה
 הגשמי' ויצא אין צרי' לחזו' עד שיעור משנתו אחר שעלה
 צמוד השחר אכל אם כיצר משנתו בלילה או שעלה עמו'
 השחר קודם שיעור אין צרי' לחזור

תרמ
 גשים ועברי' וקטמי' פטורי' מן הסוכ'
 מומטוס ואדרוביכו חייבי' חספ' וקטן שאין צרי' לחמו'
 דהיינו כגון וכן ז' חייב מדרבנן לחכמו חולז' אפי' אין ב

בו סכנה כגון שחש בראשו או בעיניו הוא ומשמשו פטור
 פטורי' מצטער מחמת הרוח או ריח רע הוא פטור בין
 מלא כול בין מלישן ומשמשו חייבין ודוק שכל לו הצער
 במקרה אחר שעשה שם סוכה אכל אין לו לעשו' סוכה ל
 לבתחילה במקל' הריח או הרוח ולומר מצטער אני וכד'
 ונראה שאין כל אדם יכול למ' מצטער אני לפטר אלא ב
 צדכ' שדרך בני אדם להצטער בו הולכי' דרכי' ביום פט
 פטורי' מן הסוכה ביום וחייבי' בלילה וההולכי' בלילה פט
 פטורי' בלילה וחייבין ביום והעוסקי' במצוה או הולכי' ב
 צדכ' מצוה כגון להקל' פגי רבו או ללמוד תורה ולפר
 ולפריק שגים וכיוצא בהם פטורי' בין ביום ובין בלילה ו
 וכגון שאם היה צריך לחזר אחריה בלילה יתבטל גס בי
 ביום ממצוה אכל אם הולך ביום דרך מצוה ויכול לחזר
 אחר סוכה בלילה בענין שלא יתבט' ממצוה צרי' לחזר ח
 אחריה אכל חייב בסוכה וחתן כת' הר'אש' זל שהוא פטור
 כל ה' הוא ושוכניו וכל כרי' החופה ואח' הר'אש' זל כת'
 דשוכני' לא מקרי' עוסקין במצוה וחייבין בכל המצות ח
 חזקלסוכה התפל' ותפילי' וחתן אעפ' שפטור מכל המצו' חייב
 בסוכה שאיפשר לו לשמור בסוכה שומרי' העיר ביום פ
 פטורי' ביום וחייבי' בלילה והשומרי' בלילה פטורי' בלילה
 וחייבין ביום ושומרי' גנות ופרדסים פטורי' בין ביום בי
 בלילה שאם היה קובע סעודתו לשמור במקו' אחר יגבט
 לו ממקו' אחר הילכך השומ' כרי' של תבואה שיכול לשמור
 כל ממקו' אחר חייב לעשו' סוכה במקו' ששומר

תרמא
 העושה סוכה לעצמו אין צריך לבד'
 על עשייתה אעב' דגרסי' בירושלמי
 העוש' סוכה לעצמו מבר' אכיל' לעשו' סוכ' עשאה לחבירו
 מברך על עשיית סוכה המכין אגמ' דידן דקאמ' שאין
 צריך לבד' על עשייתה אכל שהחיינו היה רחמי' לבד' ד
 דתביא העושה סוכה לעצמו מברך שהחיינו ככבס ליטב
 בה מברך ב' אכיל' ליטב בסוכה אלא דמשדרינן לה א
 אכסא חזקן שעל הכוס פטור גם דסוכה

תרמב
 סדר היום ערבית ככבסי' לבית הכס
 הבבסת וקורי' שמע בברכותיה וחז
 וחזתמי' ופרוס ומתפללי' שלש ראשונים ושלש אחרונים איתה
 בחרתנו ונתת לנו ה' אלהינו מועדי' לשמחה חגים וחמני'
 לששון את יום חג הסוכה הזה זמן שמחתנו באהבה מקר'
 קודש והשיאנו וקדו' ואם הוא שם תזכי' גם של שבת את יום
 המנוח הזה ואת יום חג הסוכה הזה וחזקתם מקדש השב'
 ישראל וחזקתם ויכלו וברכת מן אב' ב' ב' וחותה בשל
 פכ' לבו מקדש ש' וכפטורי' לבתיהם לשלום ואכלי' ושותי'
 בסוכה **תרמג** סדר הקדו' יין וקדו' היום
 וסוכה ואחר כך זמן לפי שהזמן ח
 חוזר על קדו' היום ועל מצו' סוכה והר' המזל כת' שצרי'
 לקדש מעומה כרי' שיברך קוד' עשיית המצוה וכת' אה' ה
 הר'אש' זל אם כן לרבריו היה לו לקדש קודם שיכבס בה ש
 שמיד בכבישתו הוא עושה המצוה אלא כיון שצו' סוכה
 היא האכילה והטויל אף אם מברך לאחר שיכבס מקרי' ש
 שפי' קודם לעשייתה

שחמט' כמט' כל זמן האכיל וכל זמן ששואה בתוכ' ופיר' כזוכ' תשבו תתעבבו כמו וישב העם בקד' וככ' ת' מר רב צמח גאון אעפ' שמשכנל' לה צרי' לבר' כיון שאי' לה קטע אלף בשיטה בשעור' ויש קדוש היל' וסעוד' לפניו סודרן על הכוס וה' מאי מרנוטכור' היה מבר' על הסוכה קוד' ברכ' המוציא אף בחול משום דתביא ככס' לישב בה מבר' הלה ראוי שיקר' ברכה' זו לברכ' המוציא מיד אחר הישיב' ואח' הראש ז' כת' העולם לא נהגו כן כי רגילין כל העם ש שאין מברכ' ע' הסוכ' אם ככס' לטיוול ולשיכ' אלף בשעת חכיל' הילכך ראוי לצדק תחל' ברכ' המוציא קוד' שהתחיל

תרמוד

השעור' ואח' מברך על הסוכ' שחרי' משכימי' לבי' ה' כנסת ומסדרי' הברכ' וקור' 'הומיר' כמו בשב' ומתפלג' כמו ב בערבי' ומחזי' צא התפלה ואחר חזר התפלג' נוטלי' הלולב ומברכ' עליו על כטיל' לולב ושהחיינו וגומרי' ההל' וכן בכל ה' ימי' החג בכל יו' חשו' כ'ט' בפני עצמו כיו' שחלוק בקרב בקרבנותיו מיו' שלפניו ומברכ' לגמול' ההל' בין טב' בין יחיד וה' מאיר מרנוטכור' לא היה מבר' אלף לקרות אף כשגומרי' אותן לפי שאם יבר' לגמול' ויחסר אפילו אות' א אחת הוי ברכ' לטבול' ואח' הראש ז' היה אומר שאין לחוש כי לגמול' הוא כמו לקרו' כדאמרי' גבי קס' ותיקי' היו ג' גומרי' ופירושו קורי' וכיון שגומרי' אותן חין מפשיקי' בו אלף כדר' שאמרי' בקס' באמצע הפרק שואל בשל' אכיו א או רבו ומשיב שלום לכל אדם ככס' שיתן לו שלום ובין ה הפרקי' שואל בשלום אדם ככס' ומשיב שלום לכל אדם ואם פסק באמצע ושהה אפי' כדי לגמול' את כולו חין צרי' לחזור לרא' אלף למקו' שפסק ותביא בהל' ומגיל' אפי' י' קורי' ומית ומתרגמי' וסדר קריאתו כתבתי למעלה בהלכו' רח

תרמח חלכות לולב

ולקחתם להם כיו' הראשון פריעץ הדר כפר' תמרי' וענף עץ ערבו' וערבי' כחל' ודרשו חכמי' פרי עץ הדר זה אתרל' כפת' תמרי' זה לולב וענף עץ ערבו' זה הדס וערבי' כחל' זה ערבו' והכני מפר' אותם על סדר המשנה דרך הלולב בשי יוצא מן הדקל יוצא כולו עץ אחד כחול' לאחר שגדל מ מעט כפתח מעט וכל מה שמוסיף ליגדל כפתחי' עליו יות' ואם שהה באילן עד שכת' וכתפרדו עליו בשר אפי' לא יא יאגרינו אכ' אם שהה באילן עד שכת' הרבה וכתקשה ו ונעשה כעץ פסול ואם כפרדו עליו פשו' פדשי' שכתלשו ב בעיקרן מן השדרה והתיספו מפרשי' אותן על כפלי' העלי' טכ' אחד כפול ונגד אחד ופניו טכ' ואם כפרדן שכתלן כג בגדו רוב אורך כל עלה ועלה ברוב עלי' שכתלן פשו' דר' הלולב לזח' שיוצא עלה אחד מיד בשיעור' שתי אצבעו' יוצ' אחר וכן הרבה זה על זה עד שמתכסה כולו בהר' עלי' ו זה על זה ככל אחד כפול ואם איכ' כפולי' או שכל עליו כפ כפולי' מאדו הכח' וצד השני ערו' בלף עלי' או שאי' לו הרב' עלי' זה על זה אלף מכל צד יוצא עלה אח' למטה סמו' לע

לעקרו ועולה עד ראשו או אפי' היה לו עליו קרבה א אלף שאי' מכוסי' זה על זה בגין שלא יצא עלה השני עד ש סבלה כל אורך העלה שלמט' ממנו פסול לולב שיבש שדר' שדרתו או רוב עליו פסול וקד' אכר' הכסיר ביבשו רוב ע עליו וכלבד שתהה התינומת העליונ' לחה ולא כהירח לזח' הראש ז' ושיעור' היבש' פירשו התוספו' שיהא כפרך כג בצפורן והראש פי' משיכלה מראה ירקו' שבו ויטבינו פכ פניו וכן עיקר בקטס ראשו פסול ופי' הראש שנקטוס מהעלין שבראשו עד שחצר מעט מן השדרה ובעל העיט העיטו' כת' לא שנקטמו קצ' מהעלי' העליוני' פי' עד השדר' ולא כגע בשדר' ואח' הראש ז' פי' ד ברוב קטימת העלי' ה העליוני' מפסיל כסדק ראשו כשר ואי' עכד כחמנק פי' כלי שיש בו שני ראשי' כזה פסול ופדשי' שתחיל' ברייתו הייתה כך שיש לו ב' שדרות' מחצית עליו לבאן ולגול' כסדק חינו מ משמע כך ראש כו' היה לו לומר לולב שגדל סדוק כי היכי דאמר לולב דסליק בחד חור' אלף מיירי שנסדק בחצב באמצעיתו עד שכת' כחלקה התינומ' פשו' ופדשי' שני עלי' העליוני' ששם השדרה כלה כחלק זה מזה ונסדקה השדר' עד העלי' שלמט' מהן והגאונים מפרשי' עליו העליוני' שר שדרתן להי' מחוברי' כפרדו זה מזה ברובן עד שכתלן ב טכ' וריק' פי' על כל עלי' לולב שהם כפולי' וגבן אחד ואם כפרדו פניה' זה מזה ועדיין מחוברי' בגבן כשר אכל' אם כזלקו בגבן רוב כל עלה ועלה ברוב כל עלי' שכתלן פשו' וכן כת' הרם במזל' וראש' יש לו במין קוצין בשדרתו או סכסמת וכוונתו שיעקו' אמצעיתו לפניו או לצדדי' פסול אכל' עקל' לאחריו כשר ואם בבוק' בראשו פסול ודוק' בשם בשדרתו כפול' אכל' עליו כפול' בראשו כמו שדר' להי' הרב' לו לבי' כשר

תרמו

וענף עץ ערבו' דרשו חכמי' שעב את עציו והיינו הדס והיכי דמי עבו' דקיימ' תלת' בחד ק קיכא פירוש שיוצאין ג' עלי' סמוכי' זה לזה בעוגל' אח' שאי' אחד במוך מחבירי' ואם יצאו הרב' בקן אחד ופסלו מהם עד שלא נשארו אלף שלש בקן אחד כשר אפי' נשארו רובם בגון שהיו שבע ונשארו מהם ד' ונשארו ג' ואם נשארו רובם העלי' של שיעור' הענף פסול בתנו' הגאונים שצרי' שיהא כב בכל שיעור' אור' ההדס עבו' ואם לאו פסול ובעל העיטור כת' אפי' חין בו רק פגס אחת ג' בחד קינא כשר וכן כת' הרם במזל' ואח' הראש ז' להכריע בדברי' הראש דלמטה בעינן כל השיעור עבות ולעיכות ברובו ואפי' אי' העבות בראשו יבשו עליו פסול אכל' אם כמטו כשר ושיעור' היבש' לרי' עד שיהא כפרך בצפורן אם עדין ירוקי' הם כשר שאם ישרו אותם במי' יום או ימי' יחזרו לבמו' שהיו במש במישושן ובמראיתן ואיכ' נקראי' יבשי' אלף כשילבינו פכ פניהן שאז אפי' אם ישרו אותם במים לא יחזרו לבמו' ש שהיו ואם יבשו רוב עליו ונשארו ב' וג' כדי עלי' לחי' כשר והוא שישארו הלחין בראשו יש מפרשי' שכתלן קדין של העבות ישאר בכל אחד בראשו שלש עלין בחד קי קיכא ואח' ז' פי' אפילו אם מיהדר' ש' שכתלן קיכא

וישן ומטייל בה ולמן בה דבר שאי צ"י עיון שאינו חושש
 סיטורידותו כי אכל דבר שצ"י עיון יכול ללמוד חזק לזכות
 כתי' יצא ממזל המתפלל באוכה רעה מתפלל באוכה רעה
 מתפלל חזק לבוכ' אין מניחי בליאכילה באוכה אחר ה
 האכילה מפני שהם ממחזין אכל כלי שתייה מותר' וכר' א
 אב' כשהוא דולק והוא צרי' לו אין להביחו באוכ' קטל אכל
 בגדול מות אובל' אכילת עראי חזק לבוכ' ואין יסבי' אפי' ש
 סיבת עראי חזק לבוכה וכמה אכילת עראי עך כביצה מ
 מפת וכיזה בגלל וה' מאיר מרוטמבורק היה מחמיר א
 אפי' בברי' שלא לאוכלין חזק לבוכ' והר"ן היה אומ' דפירי ל
 לא צריכי סוכה אכל שאר דברי' כגון בשר וגבינה וכיוצא
 בהן צריכי' והר"ם במזל כת' מותר לשת' מי' ולאכול פירי'
 חזק לבוכה והמחמ' שלא ישתה אפי' מים חזק לבוכה תבא
 עליו ברכ' ואח' הר"ש ז"ל כת' דאפי' אם תמצא לימוד דפירי
 וגבי' כגני סוכ' היינו דחוק' מי שקבע עליה אכל מי' שאו
 מאוכלן דרך עראי ודאי אין צריכי' סוכ' וסתתי' יין כמי
 עראי הו' ומכיו' שאי דל לקט' עליה אפי' הקובע ע'דית
 עליה לז' חשיב קבע דלא עדי' מאכיל' עראי דפת שאינ' צריכי'
 סוכה אכל תבטי העשוי מחמ' המיכי' הקובע עליו חשיב
 קבע וצרי' סוכה מצריכי' עליה סוכ' בכל פעם ופעם שכתבם
 בה ואפי' הנכנס באוכה חסידו לבקרו צרי' לבר' בכל פעם
 שאע"פ שפירך עליה ביום הראשון חסידו צריכי' עליה כ
 כך כתבו הגאונים שצרי' לברך בכל פעם ופעם ולת' פירי
 כיון שצריך קביעו' שאדם עושה בתוך הסוכה היא האכ
 האכילה מברך על האכיל' ופטר כל הדברי' אפי' השיבה
 שהיא חמורה מהאכילה שהרי אוכלי' עראי חונה לה וחי'
 יסמין עראי חונה לה אפי' הכי כיון שהאכילה עיקר פטור'
 האחר אין קצבה לעבודות של סוכה אלא אם ירצה יאכל
 ואם לא ירצה לא יאכל שאין המצוה אלא כשיאכל שלא יא
 יאכל חזק לבוכה חזק לבוכה יט' הראשון שהוא חונה לאכול
 באוכה ואף אם ירדו גשמי' לא יעצרו הגשם ומיהו משא
 משאכל בה כו' דבן יצא אע"ד שיעור אכילה בלא סוכה ה
 הוא כביצה שאם ליל ראשון שהוא חונה טפי ואפילו לא ב
 בעי' למיכל אלא כזית אסור' לאוכלו חונה לה הלכך יוצא ב
 בו ממי ידי חובת סוכ' היה אוכל וירדו גשמי' אם ירדו כ
 כל כך שמתקלקל התבטיל שכתבנו יכול לצאת ובפטר המ
 המצו' בת משידו טפי לתוך הסוכ' שאם ירדו תוך המק
 המקפה יתקלקל ואפי' אין לו תבטיל שיתקלקל יכול לצא'
 דל כיון שירדו שיעור כדי שיתקלקל ואפי' אין לו תבטיל ש
 שיתקלקל יכול לצא' ואין משמע כן מדלא אמ' כדי שתסרח
 המקפה אלא משתסרח משמע שתסרח ממש כסוקו גשמי'
 קודם שגמר סעודתו אין צריך לחזו' וכן היה יסן וירדו ה
 הגשמי' ויצא אין צרי' לחזו' עד שיעור משנתו אחר שעלה
 צמוד השחר אכל אם כי ער משנתו בלילה או שעלה עמו'
 השחר קודם שמיער אין צרי' לחזור

תרמ

גשים ועברי' וקטמי' פאורי' מן הסוכ'
 מומטוס ואמדרוביכו חייבי' מספק וקטן שאין צרי' לאמו'
 דהיינו כגון וכן ז' חייב מדרבנן לחנכו חולז' אפי' אין ב

בו סכנה כגון שחש בראשו או בעיניו הוא ומשמטיו פטור
 פטורי' מצטער מחמת הרוח או ריח רע הוא פטור בין
 מלא כול בין מליטן ומשמטיו חייבין דוק שכל לו הצער
 במקרה אחר שעשה שם סוכה אכל אין לו לעשו סוכה ל
 לבתחילה במקל' הריח או הרוח ולומר מצטער אני וכי'
 ונראה שאין כל אדם יכול למ' מצטער אני ליפטר אלא ב
 צדבר שדרך בני אדם להצטער בו הולכי' דרכי' ביום פט
 פטורי' מן הסוכה ביום וחייבי' בלילה וההולכי' בלילה פט
 פטורי' בלילה וחייבין ביום והעוסקי' במצוה או חולכי' ב
 צדריך מצוה כגון להקב' לפני רבו או ללמוד תורה ולפר
 ולפריק שגים וכיוצא בזה פטורי' בין ביום ובין בלילה ו
 וכגון שאם היה צריך לחזר אחריה בלילה יתבטל גם כי
 ביום ממצוה אכל אם הולך ביום דרך מצוה ויכול לחזר
 אחר סוכה בלילה בענין שלא יתבטל ממצוה צרי' לחזר ח
 אחריה אכל חייב באוכה וחתן כת' הר"ם ז"ל שהוא פטור
 כל ה' הוא ושוכניו וכל בני החופה ואח' הר"ש ז"ל כת'
 דשוכניו לא מקרי עוסקין במצוה וחייבין בכל המצות ח
 חזק לבוכה התפל' ותפילי' וחתן אע"פ שפטור מכל המצו' חייב
 באוכה שאיפשר לו לשמור באוכה שומרי' העיר ביום פ
 פטורי' ביום וחייבי' בלילה והשומרי' בלילה פטורי' בלילה
 וחייבין ביום ושומרי' גנות ושרדסים פטורי' בין ביום כי
 בלילה שאם היה קובע סעודתו לשמור במקו' אחד יגבט
 לו ממקו' אחר הילכך השומ' צרי' ש' תבואה שיכול לשמור
 כל ממקו' אחר חייב לעשו סוכה במקו' ששומר

תרמא

העושה סוכה לעצמו אין צריך לבר'
 על עשייתה אע"פ דגרסי' בירושלמי
 העוש' סוכה לעצמו מבר' אקלו' לעשו סוכ' עשאה לחבירו
 מברך על עשיית סוכה שמכין אבמר' דידן דקאמ' שאין
 צריך לברך על עשייתה אכל שהחיינו היה רחמי' לברך ד
 דתביא העושה סוכה לעצמו מברך שהחיינו ככנס ליטב
 בה מברך בבר' אקלו' ליטב באוכה אלא דמסדרינן לה ח
 אכסא וזמן שעל הכוס פטור גם דסוכה

תרמב

סדר היום ערבית ככנס' לבית הכס
 הכנסת וקורי' שמע בברכותיה וח
 וחזרתו ושרוס ומתפללי' שלש ראשונים ושלש אחרונים אלה
 בחרתנו ותתן לנו ה' אלהינו מועדי' לשמחה חגים וחמני'
 לששון את יום חג הסוכה הזה זמן שמחתנו באהבה מקר'
 קודש והשיאנו וקד' ואם הוא שבת וזכ' גם של שבת את יום
 המנוח הזה ואת יום חג הסוכה הזה וחזרתו מקדש השב'
 ישראל וחזמנים ויכלו וברכת מן אב' דברו וחזרתו בשל
 סב' לבו ממקדש שז' וכפטורי' לבתיהם לשלום ואכלי' ושותי'
 באוכה

תרמג

סדר הקדו' יין וקדו' היום
 וסוכה ואחר כך זמן לפי שהזמן ח
 חוזר על קדו' היום ועל מצו' סוכה והר"ם במזל כת' שצרי'
 לקדש מעומה כדי שיברך קוד' עשיית המצוה וכת' אה' ה
 הר"ש ז"ל אם כן לרצוני היה לו לקדש קודם שיכנס בה ש
 שמיד בכמשתו הוא עושה המצוה אלא כיון שצו' סוכה
 היא האכילה והטויל אף אם מברך לאחר שישב מקרי' ש
 שפי' קודם לעשייתה

ובמקומה' אותו חזר למראה אפרו ספר שיצא אחריו
קטן פחו' מכבינה פסול אבל אם הוא כבינה אפי' אם הוא
בספר שצדי' לא נבא' פרו' כשר ובגדול אפי' הוא גדול הר
הרבה שצדי' לא נחזו בשתי ידיו כשר

תרמז

כל ד' תמימי' פסולי' בגזול' בין לפני י
יחוס' בין לאחר יחוס' ובשאל' ובשל'
עיר הדחת ואזרה של ישראל פסול אבל של גוי לבתולת
לא יטול ואם כול' יצא מיום ראשו ואילך דלא בעינן לבס
וכל הפסולי' כל י' תמימי' חוץ משאל' שמונת' מיום ראשו
ואילך וכן חסד מותר מיום ראשו ואילך הילכך כקב' או
ספקותו עכבר' מותר מיו' ראשון ואיל' הילכ' אם כשארנו
כשיעו' ובהלכו' גדול' פסול' כקב' עכבר' כ' י' תמימי'
משום דמא' אעב' דמקב' כשר וכן כת' רב כורנא גאל'
ואח' הדאש' ז' לא חילק ואפי' לבתולה מותר לאכול ממ
ממנו רק שיסאיר ממנו שיצור כרי' לצאת בו ולדין' חס
נשוב' יום שבי' כמו יום ראשון אבל כל שאר הפסולי' פסולי'
כל י' תמימי' והי' נאית כת' כל הפסולי' אינן פסולי' אלא כר
בראשון אבל משם ואילך לא שפא' גזול' ולא שפא' שאר פא'
פסולי' כולם כשרי' וכן כת' בעל העיטור והי' יונה ואח' ה
הראש' ז' כת' כשר' ראשון וכל הפס' ול' מחמ' מום אם ה
הוא שעת הדחק שאין ממנו כשר כשרי' ויכול' להר' עליה'
והראש' כת' שלא ירד עליהם אלא אחרים בידו שלא תס
הס' ח' תיר' לולב ולא כהירא' לאח' הראש' ז' והרמבם ז' ה
השיר' לולב יבא בשעה הדחק ולא שאר מיכן ולא כר' דמ
דמאי' שפא' זה מזה

תרנ

שבי' טפחים וחצי
ושדרה של לולב לולב מעלי' העלי' למעלה מהשדרה צדי'
סי' יצא למעלה מההדס טפח חסר שתי' ואם ידע' י
יסיף עליהם כל מה שירצה שאין להם שיעור למעלה

תרנא

מטות ארבעה תמימי' שיטול' כל אחד
ואחד מ' ישראל לולב ח' וכל ערבו' שליו' ו
וג' חדסין אפי' שלש' קטומי' בראשיה' והדס' לצול' להסיר
גם בערבה קטומה' ולא כהירא' ויעשה מההדס וערבה ו
וה' לולב אגודה אחת אעב' דקיימ' לן לולב אין צרי' אגד' מ
מצה לאגדו משום כיו' וכיון שאין חובה לאגדו אפי' אגדו
במין אחר שפיר דמי' ומשום חצינה כמי' ליכא אעב' שהק
שהקשר מפסיק בין ידו ללולב דכיון שהוא לפחות אינו ח
חונק' הילכ' אם כשאר מעלי' הל' לולב או מעלי' ההדס וכשאר
בתוך האגודה בעצמן שפסיק אין לחו' ממ' לבתחלה חב
חובה לאגדו משו' זה אלו ואמיהו התבא' לפגיו' במצ' ואם
לא אגדו מאתחול' או שהות' אגדו ב'ט' אלאיפשר לאגדו
בקשר גמול' אלא אגדו באגד' של ירק שבו' האגד' סביב
ותוחב' ראש האגד' לתכה' ולא קשירה ויטול' האגודה כי
בידו הימני' ויהיו ראשיה' למעלה ועיקרה' למט' והאחרון
בידו השמאלי' ואח' אם הוא אטר' יד ימינו יטול' האחרון מ
משאל' כל אדם שהוא ימינו וכשיטול' הלולב בידו קודם ש
שיטול' האחרון יברך על כלי' לו לב וס' חיינו כרי' שיברך
קוד' לעשייתו שילי' יטול' ארבעתן קוד' שיבר' ממנו סכב'
יבא קודם לעשייתו שיהיו שחב' יהיו יבא או יהפך הלולב

או האחרון עד שיברך וממנו שלא יבא כיון שלא כולו ד
דרך גילתו אי' כמי' יכול' שלא לצאת עד שיברך והרמבם
ז' כתב שיברך קודם שיטולו בידו ול' כ' ל' ז' וי' כיון ש
פסול' יעבדו עדי' יש לו לתפשו' בידו אעפ' שאינו מעבד
קרינן ביה שפיר' קוד' לעשייתו וטוב לעשו' באחד מן הדרי
הדרכי' שכתבתי ולא יברך שהחיינו עד שעת עשייתו ול
ולקיימה על ידי דב' אחר שמה לקיימה הילכך אפי' עשה כי
יד וכוונתו כי הלולב ונטול' שפיר דמי' אפי' כל הלולב חוץ מ
מידו וכלבד' שיהא דרך כבוד אבל אם אינו דרך כבוד כ
בגן שכתבו בבלי' ונטול' לא יבא ויעבד כשמה שמכר' וכן
יעבד בשעת קריאת ההלל בהודו' בכל פעם שמחזירי' ח
אותו הקהל וכן באמא' ה' הושיעה בא אבל לא באמא' הצלי
הנליחה בא וכן יעבד בהודו' שבסוף המזמור והי' עבד
הוא שמואלך ידו מכנגדו להלל' ויעבד שם ג' פעמי' בת
בחולכה וג' פעמי' בהובאה ואח' מטה ידו לסד טפח ועו
ועושה כן ג' פעמי' וכן לסד דרום וכן לסד מערב ומעלה
ידו למעלה ועושה כן ג' פעמי' ומורידה לסד מטה ועושה
כן ג' פעמי' סך הכל נ' פעמי' ובה' כת' ופיעמנו דרכנו וא
ומחלינן ביה לן לא ואין כרי' לכל רוח ג' פעמי' הולכה וג' פ
פעמי' הובאה אלא בין הולכה והובאה ג' פעמי' כל רוח ו
התב' עוד מכהב' אבותי' מולך ומביא מעלה ומוריד ב
כלבד' מול' ומבי' למי' סד' רוחות של ומהמול' סד' מושל' ב
סד' והמולך לטפח ולדרך דעת חיצוני הוא ואח' ז' כת' ו
והעולם לא כהגו' כן אלא מליכי' ל' רוחו' ומכהב' כשר' ה
הקצרה יד ימינו להודו' למי' סד' רוחו' של ומכהב' אחר
הוא חיצוני והראשון שהכריז כן היה כראה ל' שהמולך ו
ומביא ל' הרוחו' כרא' בשתי מערכ' כמו שהגוי' עושי' בירי
בידיה' והכל הוא דאדרבה כשמולך ומביא לשתי רוחות
ואח' מעלה ומוריד כ' בשתי' וערב' שיש לו ד' קצות אבל
כשמולך ומביא ל' רוחו' ואח' מעלה ומוריד יש לו שס
קצ' עכ' בת' ה' הולכה והובאה הוא הפיעמנו ואין צריך
כעבד שדרה ועלין וכן כת' גאון ז' שאין צרי' כעבד שר
שדרה ועלין שלא אמרו אלא בדרך שאמרו בתבוסה מול'
ומביא מעלה ומוריד ואילו הי' מיכן מעבדין זה את זה
סאם חסר לו אחד מהן לא יבר' על הכמנאי' בידו אבל אם
יש לו כול' אפי' לא כול' זה אחר זה יבא וכלבד' שיהו' כולם
לפגיו' ויטול' הלולב תחלה חסר לו אחד מן המיכן לא יקח
מין אחר אפי' אם לא יאגדו שמה' אם יאחזו בידו עמה'
לפג' מנ' לולב איכא כל תושי' אבל מאותם ד' המיכן יכול
להוסי' עליה' ובחדס' שמה' שאינו עבו' בחלקו' כי הגאמי' א'
אם הוא מין חדס' ויבא להוסי' אותו אם לא בהלל' גדול'
כת' הדס שמה' אפי' בהדי' אם אחריכ' פסול ורב כסדומא'
כת' אם יכול' לעשותו כולו עבו' מצה מן המוכח' ואם אינו
מוציא אלא ג' הדס' עבו' ממנו אותה הדס שמה' ושפי' דמי'
וכן כת' אח' הראש' ז' כת' רב עמר' כהגו' במקומי' במת
במתבתא מכמה' דורו' שלא לפחו' מ' ח ערבו' במכה' לולב
ויס' מוסיפי' עד שבעי' במכ' פרי'

תרנב

מצה לולב ביום ולא בגילה' וכל
היום כשר לבגילת' לולב שאם לא כולו שחרית יטלמו' עד
מה

יבשו סכילא נשאר בהם רק אחד לח כשר והוא שיסא רב
בראש הדר פי' כי ג' עלי' של הקן אחד יוצא מבין ואחד י
יוצא מה' והשלישי מורכב על שניה והוא הנקרא ראשו
וכו' תלמי' ההדור ולכ' צרי' שיסא אונתו לח והד' אחד בת' אס
יבשו כולם וכשצדו ג' ברי' כמו שכל' פסול שאין מציל מידי
יבש אלא הלח ההדור ולא כהירא לא' הראש ז' דכיון ר
רבינוס כשר ה' ה' כמי' אפי' יבש כולו וכשצדו ג' ברי' כמוס'
כשר כקטור ראשו כשראש' אס לא עלתה בו תמרי' הילכך
אס יבש בראשו כשר דלח גרע מנקטס היו עכשיו מרוב'
מעליו אס ידוק' כשר שהם ממראו ואס הם אדומ' או ש
שחור' פסול ואין ממעטין אותן ביום טוב ואס מעטן כש
כשר **תרמו** עד כי כחל דרשו חכמי' שעלה
שלה משוך ככחל וזה סימנה קנה
שלה אדום ועלה שלה משוך ופיה חלק לבמרי' וצנפה פה
פסולה וזה סימנה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה אי
איכה חלק ודוק' שסבימותי' הולכ' ככחן ויש להם שני עין
עיקצין במסמר אכל' יש מין ערבה שקנה שלה אד' ועלה
שלה' משול' ופי' איכה חלק לבמרי' אלא שדומה למגל שסבימו
שסבימותיה עקומ' וכטול' לצד אחד והיא כשרה ואס יב
יבשה או כשצדו רוב עליה או שנקטס ראשה פסולה אכל'
כמשה או כשצדו מיעוט עליה כשרה ובת' בעל העיטור
מסתברא אפי' לא כשתייר אלא על' אחד בדר אחד כשר
ולחומר' בעינין כהדס ומלש' א' הראש ז' יראה דבעינ'
שיסא רוב והגדלה על ההרי' פי' שלא על המי' כשרה ור
ורוב המפרס' פרשו של כתחלה צרי' לחזור אחד הגדלה ע
על המי' אלא שבריעב' יצא אף בגדלה על ההרי' וא' הראש
ז' בת' דלכתחלה יוצא בשל הרי' וכן יראה מדברי' ה'ם ב
במזל' שבת ערבי' כחל האמורי' בתורה אין כל דבר הגדל
על הכחל כשר אלא מן ידוע הנקרא ערבי' כחל ורוב מין
זה גדל בבחל אפי' גדל במדבר או בהרי' כשר

תרומה

פרי עקדד דרשו חכמי' הדר כחיל'
משנה לשנה והיו אתרונ' ואס הוא
יבש פסול שיענ' היבשו פי' הד' אכל' הוא כשתכלה הלחה
ואינו מוצא שום לחה כי הלחה לבד' כמו הדס לבשר ה
החי שכל זמן שהוא לח יוצא לחה או מדומק הסבין או מ
מסחיטתו אכל' לאחר שיבש לח יוצא לחה אלא שהצדיק'
של קשה לפי שאי' איפשר לאיחטו או לחותבו אכל' כיון ש
סבב שאי' בו חסרון כשר יכול להעביר בו מחט או חוט
ואס יש בו לחה יראה בחוט ניקב וחשר כל' שהוא פסול א
אפי' אין הנקב מפילש אכל' אס אינו חשר כלום כל זמן שא
שאין הנקב באישר כשר ומש' נקב רחב בלח חסרון כ
כגו' שתחב יתר עב וניקב בענין שלח חשר כלים וה' מ' ש
שאין הנקב מפילש אכל' אס הנקב מפילש באישר פסול א
אעפ' שאינו חשר ואס ניקב עד הזרע שגרעיניו בתוכו
חשוב כמפילש לפסול אפי' בפחו' מבאישר ור' פי' ראש'
נקב שיש בו חסרון אינו פסול אלא בבאישר חו' מפילש וכן
בת' ה' ישעיה וא' הראש ז' בת' כשר' ראש' אתרונ' ש
שסבימו כל בשרו בפ' וקליפתו החיצו' קיימת וחרי' ה
הזרע קיימי' בפני' מבטיח ולא אכשית' ורע' ריק' להקל ויש

מחמרי' והכי מסתברא כיון דספיק' דאוריית' הוא ואס כ
כסדק כולו מראשו לסופו ו' אפי' אס אינו חשר כל' פסול
אכל' אס כשר בו שור למעל' ולמט' אפי' כל שהו כחשר ק
נקלקל ממנו קליפה דקה בענין שלח חשר מבשרו כל' מח
מחלק תלמוד' בין כולו למקצתו ופר' שי' בכל' כשר במקצ
במקצתו פסול ולפי' זה הוא פסול החחו' להבשרו ואס כקלקל
מקצתו יק' ק' אס' וכשר ור' שי' אפי' כולו פסול אפי'
לא כשתג' מראשו מקצתו כשר ואפי' אס לא כשתייר בראש'
כסלע ומיהו פי' ה' אכל' שחק' הקלקל הוא ממראה גוון ה
האתרונ' אכל' אס הוא משוכ' ממראה האתרונ' אס הוא במ
במקו' אחד כפסל ברוכו' ואס הוא בב' או בג' מקומות פ
פסול ואפי' במיעוטו ואס הוא בחוטמו אפי' כל שהו פסול
כדי' חזוית כיטלה פיטמותו והוא הפרח שבראשו לפי' ה'
יעקב ב' יקר פסול אכל' כיטל עוקצ' כשר בכל' ענין ולפי'
הרי' הלוי כטלה פטמותו כשר בכל' ענין וכטלה עוקצ' אס
כיטל מה שחוצ' לגומא לצד כשר ואס כיטל מעיקרו וכיכר
מקומו שהוא חשר פסול ור' פוסל בשניה' וכן בת' ר' י' וה
וה'ם במזל' ובת' א' הראש ז' וכן כהני' לבשר' כשניה' ור
ודוק' כשהיית' לו פטמה וכטלה אכל' יש אתרונ' שלה היה
להם פטמו' מעולם ואי' כפסלת בבך' וכן דוק' כשכיטל ה
העוקץ ולא כשר ממנו כלל באתרונ' אכל' כשר ממנו כל
שהוא כשר עלתה בו חזוית והוא כמו אבעבועו ויש בו מ
ממש שמקומו כיכר במישור' שהוא גבוה מן האתרונ' ואס
הוא במקו' אחד אינו פסול אלא ברוכו' ואס הוא בב' או ב
בג' מקומו' אפי' במיעוטו פסול ובת' ה' יציאת אפי' אס ה
הכ' או בג' מקומו' במיעוטו של צד אחד פסול אכל' ה' אכל'
בת' דוק' שנתפ' הנימו' ברוכו' אעפ' שבשטח החברגרות
הוא מיעוט אכל' במיעוטו בגן שכולם מצד אחד של האת
האתרונ' כשר ולזה הסב' א' הראש ז' ואס הוא מחצה ע
על מחצה במקו' אחד בת' אחי' ה' יחיל' ז' כיון שהוא כ
בידי אדם איפשר לצמצ' וכשר כמו פרוץ ועומד אכל' ה'
אכל' בת' כל הפסולי' שישל' ברוכו' מחצ' על המחצ' פסול
פסול שאי' אישר לצמצ' דבעינ' רוב הנראה' לעיני' ומחוטמו
ואינ' היינו ממק' שמתחיל' לשפג עד הפיטמות פסול חזוית
וכל' סיכוי מראש' בכל' שהוא ובת' ה' אכל' ה' ה' יבש פ
פסול שם בכל' שהוא ואס עלתה בו חזוית בעינ' דכפסלחו
שהו' מנמו' אס כשקולפ' חו' למרא' האתרונ' כשר וזהו פ
פסול החחו' להבשרו כפל עליו מים בהלגס ותפח או בחרו
והוא יותר מתפוח שיש בו קצת ריח רע או שהוא כבש
כחומץ או מבטל או מגומ' פסול ואס הוא שחור או לבן במ
במקו' אחד פסול ברוכו' בב' או בג' מקומו' דינו כחזו' לפי
ליפסל אפי' במיעוטו והא' דשחור' פסול דודק' בארצ' הרחו
הרחיקו' מאר' כיש' שהו' סיכוי להם אכל' הסמוכי' לבוש ירג
ורגיל' באתרונ' שחורי' כשר הוא להם והא' דשחור' הבא' מ
מאר' כוש כשר בארצ' הקרוב' לבוש אכל' שחור' שגדל' באר'
אחרת פסול שאי' דרכו בכך העגול ככדור פסול גדל' כרס
ברפו' ועשאו' כצור' אחר' שזיכר' מצור' האתרונ' פסול אכל' אס
עשאו' כצור' האתרונ' אפי' עשאו' דפי' דפי' חשיב שפי' צריתו
וכשר התינו' שגדלו שני' דבן י' זה כזה כשר ובת' המצת
פסול תינו' הירנ' שדומ' לעשבי' הסדה פסול אכל' אס הוא ירוק

מאנח סוב חוץ כדי שלא להוסיף חסר שלא לצורך כיון ש
שאי קורי' נ' אלא שאין כוונתו' כן וסדר ההקפה בת' רבי'ם
האי' בכל יום ב' פנימי' אחד לימינו ואחת לזמנא' וכיום
ב' פנימי' לזמנא' וא' לימינו וא' כוונתו' כן עתה אלא בכל
יום אחת לימינו ובעב' אין מקיפין בת' רש' דאף בחול קיי
שאין לו ליל לא יקיף כמו בעב' שאין מקיפ' כיון שאין לו
ליל ובת' רב שריח באין שאין לומר הושעבא בעב' מפני
התמקו' שישמעו שאומרי' בעב' כזו בחו' ויבא' גם ליטו'
לילא' אבל בעב' אומ' הושעבא מתעבר להם ונרא' דכיו'
שאין מקיפין בעב' מתעבר להם במה שאין מקיפ' ואין
צרי' למנוע כלומ' הושעב' וכן בת' רב' ואומ' קדים ופסטר'
למכת' מתפלג' כמו ביוצר **תרסא** בערבית כמו בליל ראשון
וכן ב' ובקדוש ליל שני אומ' קידוש וזמן אחריו מיד' ואחר כך
סוכה וזמן לא קאי אלא אקידוש ולא אסוכה דאף אם יום
ראשון חול' יצא בזמן דסוכה הלבך צריך שלא להפסיק ב'
צמחה בין קדוש לזמן ואפי' העזרי' כתב שאף בליל שני'
יש לומר זמן באחרונה כמו יקב' ה' ז' אפי' שהזמן אינו
חוזר על ההבילה וא' ה' ה' ז' הסכים לטברא רא'
ראשונה **תרסב** וכיום שני מתפלגין כמו
בראשון ונוטלין לילא' ומכריזין
על טוילת לילא' וכן כל סעודה אבל לענין זמן ב'ט שני כ'
בזמן ה' שלמה בר' שמעון כתב שאין לאומרו דממה כ'
פסח יצא בזמן שאמר בראשון אף אם הוא חול' דלא גרע
מאלו אמרו בעצת עשייה שיצא ולא דמי לזמן דקדוש שי'
שאומ' בליל שני שאותו הוא בעב' היסוד ולו' בעב' הסוכ'
וכן כתבו רש' ור' יש אומר שצריך לאומרו משום שלא
תקנו זמן אלא בעצת עשייה או בעצת טוילה ואם היח'
אחמול חול' א' כ' לא היה לא שצת עשייה ולא שצת טוילה
הילכך לא יצא בזמן של אחמול ולו' א' ה' ז' אפי' וכן כ'
בזהבן באשכח ומי' נ' שאם חל יום ראשון בעב' שצריך
לאומרו בעב' כיון שלא אמרו בראשון' ומוציאין ב' ספרי'
וקור' באחד כמו אחמול ומפטר קורא גם כן כמו את
אחמול ומפטר' במלבי' ויקהל עד בהוציא את מארץ מ'
מצרים ומחזירי' הספרי' למקומן ואומ' קדים ומתפלגין
מז' כמו אחמול ואומ' קרבנו' המוספין ובחמ' עש' כמו
אחמול ומכא' קט' למכה' טולטולט' שאומ' ביום השמי' הושיענו
בחגיגת יום שמי' דכיון שעשינו אותו קודש היאך כעשינו
כעשינו חול' לומר יום השמי' **תרסג** בחול ו'
המוע' מתפלגין ערבי' שחר' ומכא' **תרסד** בחול ו'
בדרכ' ואז יעל' חב' בעבוד' ולמענ' בהלבו' פא' כתבת' אם
יש לחזיר בו יום מקרא קדש הזה ונוטלין הלולא' ומכא'
ומכריזין עליו ובמזרי' ה' ה' ומקיפין התיבה בכל יו' חוץ
משבת ומוציאין ס' תורה וקורין בו ארבע' בקרבנו' החב'
שפסח' ורבו הרע' באד' קריאתן והעיק' כך הו' שפסח' ג'
הראשון של חול' המוע' קורא בהן וכיום השמי' ולו' ביום'
הב' וישראל' חוץ וקורא וכיו' הג' וד' קורא שפיקא דיומא' פ'
סהוא ביו' הב' וכיו' הג' ובעב' קורא בהן וכיו' הג' ולו' ביו'
ארבעי' ויש' חוזר וקורא וכיום הרביעי' ושלישי' חוזר ו'

ערב ומת זריז מקדיש למנו ומטלה אותו בבקר שמו
שמנות מעלות השחר ועיקר מצותו בשעת ההלל ואם
צרי לילך בד' ואינן יכול להמתין כוונתו מיד קודם סילק
ובלבד שיעלה עמוד השחר וקורא ההלל בלא טל מחדץ
ומדקדק במעשיו יעש' באכס' ישראל שיהיה אדם יושב
מביתו ולילכו בידו היה קור' קט' ומתפלל ולילכו בידו
אעפ' שאס' לחחו בידו סת' ותפל' בשעת תפלה שמו ית
יתבטל מכוונתו שאני הכא כיון שדבר מצו' הו' לא חייס'יל
שמו יתבטל מכוונתו קורא בתור' ומשא כפיו מכוונתו על
גבי קרקע לפ' אכל' ולבדק חולי' ולילכו בידו ככנס לב'
המדר' משבירו בידו או ביד עבדו ואס' לזכור קודם
שיטלנו שבת ואכל קודם שנטלו והוא על שלחנו ביום
הראשון שמו יתבטל מכוונתו ראשון ואילך אם יש שהות ביום
לא יפסיק ואם לאו יפסיק **תרנג** אחריו של
מצו' מותר להדיח בו ש' שיעקרו ל'
לאכיל' ומח' לזכ' הוקצ' ולא מלהר' והמדר' בו סת' הו' שמו
שאין לו לבדך צורך שבת' ריח טוב בפירות דעיקר
לאו לריח' עבד ואני העזרי' כתי' שיש לו לבדך הדם של
מצו' אס' להדיח בו שיעקרו אינן אלא להדיח' ומזה הוקצ'
מקבלת אשה מיד בזה או מיד בעלה
תרנד העל' ומחזרת' למים ביט' ותסיף' א'
אם צריך ובלבד שלא תחליף המים ובחול המועד מצו'
להחליפם כדי שיסא' לח' והדר' **תרנה**
גוי שהביא ליל' לישראל ב'טמא'
לתחום כתי' הרשע' שמו יתבטל שאל' אס' חמיוס ד'
דבר שחז' מחוץ לתחום אלא לאותו שהוכח' בשביל' ואפי'
הוא מותר לטלטלו ולא אחריו לו אלא באכיל' ובתכ' ומ'
ומצו' לחו' ליהנו' כיתבו **תרנו** קנה אחריו
שרא' לצאת בו ומצו' אחר כלה ממנו
מצו' להסיף' עד שליש בדמי הראשון כדי להחליט' ביו
ביותר כזה **תרנו** קטן היודע לנעבד' העל'ל
אכיו צריך לקט' לו ליל' כדי לחככו ב'
במצו' **תרנה** מן התורה ליל' ביטל במקד'
כל ש' שבעה וחזן למקדש רק יום
ראשון וחמיו' תקמ' שיהא ביטל בכל מקום כל ז' ימי' אכל'
בשב' אינן ביטל בכל מקום לא שאל' אס' חל' יום ראשון בט'
בשב' או אחר משאר הימי' הילכך ביום ראשון שחז' מן ה'
התורה אין אדם יוצא בלילה של חבירו אלא אכ' יתבטל לו
במתנה גמור' דדרשינן ולקחת' לבס' ביום הראשון משל
אכל' אס' כתבו לו במתנה עמ' להחזירו לו אכ' הוא מתנה
ובלבד שיתנו לו במתנה גמור' עמ' להחזיר' אכל' אס' אמ' לו
יהא שלק' עד שתבא בו ואכ' תחזירו לו לא יצא וצריך ש'
שיחזירו לו אכ' לקיים תבאו אכ' אס' לא החזירוהו אכ'
הרי לא קיי' תבאו ומצו' המתנה בטלה למפרע לא יצא
יחסי' אכ' מידו בעבין שאינן יכול להחזירו ורוב' להחזיר'
לי דמיו' לא יצא ואפי' כתבו לו סתם ולא פיר' עמ' מתחז'
שתחזירו לו מתנת' דעתו שיחזירו לו כיון שצו' לצאת
בו ואס' לא החזירו לו לא יצא ומיהו אפי' לא החזירו לידו

לא אחד ואחד לאחר ואחר ואחר' מחזיר' לבעל' יצא רש' או
אחר' שאין צרי' להחזירו לו אלא אכ' ככל תבאו שמו יתבטל
לו הרי הוא לך במתנה עמ' שתחזירו לו ואס' לא תחזירו
לאתו ומתב' שאס' לא ככל תבאו הוי תבאו' דהיינו החזיר' בו
ומעשה דהיינו המתנה קיים ויצא בו אפי' לא החזירו לו
אכ' לבי מה שכתבתי ראפי' במצו' צרי' להחזירו לו כל ש'
פ' אס' התנה ולא ככל מוטעם זה דבעינן משלם לא לק'
לקי' איכ' ליל' לקטן ביומא קמא דקטן מקסא קפי' א'
אקמוי' לא מקמי' ומצו' שאין אחר יכול לצא בו אחר' שה'
ש' צו' לידו אחין או ש' שיש להן אחריו בשותפו' אס'
יכול אחר מהם לזכור ואין חבירו מקפי' עליו יוצא בו
דחסי' בשל' ואס' לאו לא יצא שאין השותפין יכול' לצא' ב'
באחריו המשותף עד שיתן לו חבירו חלקו במת' ומה ש'
ש' צו' במקו' שאין אחריו מצו' שכל הקהל קובץ אחריו
ש' צו' ויכאן בו פרשם כיון שקנאוהו כדי לצאת בו מ'
המתנה הוי כאל' פירשו שכל הקהל כותבי' חלקם לכל מי
שמטל לצאת בו כז' שיחזירוהו להם כיון דבעי' אחר אין
יכול' לצאת בו תשובה להב' שריירא מקום שאין אחריו
מזל' מצו' וגובין מהקהל מכל' אחר ואחר וקובין וכוונתו
רוב' ההכנה בידו בשעת ההלל ומכרך עליו וכותבו לקבל'
המכרבי' עליו שוב מוטל כל אחד מחבירו עד שמכרבי' ע'
בלי' כל הקהל יצאו ידי חובתן או לא והשיב ורא' כז'
בשאר ימות החג מיום השמי' והלאה יצאו ידי חובתן בזה
באיתו ליל' אכל' ביום הראשון צרי' כל אחד ליל' של' וכן
רא' שכתבו שהיו קובי' הלילה לאחד מן הצבור או סיקח
סיקחם ממנו או שיתנו הדמים לחזן מתנה והוא יקנה
יקנה ממנו או שיתנו הדמים לחזן מתנה והוא יקנה
לצדקו וביט' הראשון יתנו במתנה לאחד מן הזקני' וכל א'
אחר יתבאו לחזירו במתנה עד שיבא ליד כולם ובאשכנז
וצר' כזה' כ' שם **תרנו** אחר שגמרו ה'
ההל' אחר קדיש של' ומזבזין
ב' שפרי' באחר קורי' שור או כז' בפרשת אומר אל הכות'
הזהבי' וכשני קורי' המצוי' קרבנו' המושפי' ובחמשה עט'
עשר יום לאדם השביעי ומפני' בזכריה הכה יום כז' וז'
ומחזיר' השפרי' ואומר קדיש ומתפללין הצבור מוסף ב' רא'
ראשון וב' אחריו וקדוש' השם באמצע אשת' בחירתו
מפרי' חסאינו את מוסף יום חג הסוכות הזה וכו' באומר'
ובחמשה עשר יום לאחר הזה וכו' ומחזיר' של' התפלה ואומר'
אומר קדיש **תרם** קדיש קודם השעשאל'
סזין אומרין ומזהבין להק' התורה פעם אחד בכל יום ומעלין סת' על'
התורה במקישין אותה ז' פצמי' וזכ' למקדש דתבן בכל
יום מקישין המזבח פעם אחת וביום השביעי ז' פעמים
ואומר אלא ה' הושיענו בא אלא ה' הצליח כז' יתרת או
אומר אלא ה' הושיענו בא אלא ה' הושיענו וכו' וזכ' וזכ'
פר' וזכ' אלא השם' על' שם עמו אכ' בזה וכו' ואפי' ב'
בחדק הגולג' וזכ' חז' בזיקי' כז' כול' וגם אפי' וזכ' בגימ'
אזכ' ה' וזכ' אית' וזכ' ליריתו וזכ' ה' כז' שמוקיש'
אמר אחר קריאת ההפארה בעוד השם' על' התורה ואמר

אמר אחר קריאת ההפארה בעוד השם' על' התורה ואמר

כפיית כלי דהו מילתא דפסיקא ומניח על פתח הסמוך ב
 לרה מבחון אם הבית פתוח לרה מניח על פתחו ואם ה
 החז פתוח לרשו הרבי מניחו על פתחו ואם הוא דר בג
 בעני שאין לו פתח פתוח לרה מניחו בחלק הסמוך לרה
 ובני הסככה שאינו ראוי לקיים המצו מניח על שולחנו
 ודין וצרי' כר אח' להשתמש לחורו ואם יש מדורה אין
 צריך כר אחר שיוכל להשתמש לאור המדורה ואם הוא
 אדם חשוב שאין דרכו להשתמש לאור המדורה צריך כר אחר
 אפי' אם יש מדורה מצוה להניח למט' מי' טפחי וא' הכניח
 למעלה מי' יצא אבל אם הכניח למעלה מכ' אחיה אפי' בדי
 בדיעב' לא יצא דלא שלטא ביה עיב' וליכא פרסומי כיסא ו
 ובת' ה' יואל הלוי דוקא בשמכיח בחוץ אבל בשמכיחו ב
 בבית אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כדאמרין גבי סו
 סוכה אם דפנות מביעו' לסכך אפי' למעלה מעשרי' אמה
 כשרה דשלטא ביה עיבא וכראה לי שאין הכדון דומה לדי
 לראייה דהתם בעינן שתשלטו עיניו בגג וכיון שמחיצות מ
 מביעו' לגג על ידם ישלטו עיניו בגג אבל הכא שצריך שיג
 שישלטו עיניו בכירו' כיון שהוא למעלה מכ' דלא שלטא ביה
 עיבה מאי כפא' מיכא בגג שהוא עדין למעלה ממנו בג
 בשבילו לא שלטא ביה עיבה טפי וה' מדרוטכבורק ז' ה
 היה מדרקד' להניח למעלה מג' טפחי' ולמט' מי' ומצו' להניח
 בטפח הסמו' לפת' משמאל כדי שתהא מזו' מימין ונר ח
 חנוכה משמאל ובת' אבי העזרי' שאם אין מזוזה בפתח כ
 מניח מימין ובס' ה הקטן כת' שאם מניח בדלת עצמה
 יניחה מימין של כניסה לצד שמאל ובבית הכבש' מניח
 לדרום ובר' למזרח שהיתה בדרום ע' כ' חצר שיש לה ב
 פתחים משתי רוחו' צריך להדליק בב' פתחי' של יחסדותו
 העיברים לומר כשם שלא הדליק בזה הפתח כך לא הדליק
 באחר הלכך אם ב' הפתחי' מרוח אחת שיכולין לראותן כ
 באחד די' לו באחד מהן ובת' בעל התרומ' לריד' שמדליק'
 בפנים אפי' בב' רוחו' די' לו באחד מהן שאין הכירא' אלא
 לבני הבית והם יודעים ששני פתחים של איש אח' נראה
 שאין להקל ואף לדין איכא חשש כיון שמדליקין בפתח
 הבית העיברין רואין שלא הדליק ואיכא חשד

תרעב

מצותה מסו' שקיע' החמ' עד חצי ש
 שעה מן הלילה שאז העם עובדים וב
 ושכין ורואין אותן ואיכא פרסומי כיסא הילכ' צריך ליתן
 בה שמן כזה השיעור ואם בת' יתר יכול לכבות' לאח'
 שעב' זה הזמן וכן יכול להשתמש לאורה לאחר זה הזמן ש
 שער עיקר מצותה ומא' עדיין זמנה כל הליל ודל' כהרס
 ביזול' שכת' שבה או הזיר ולא הדליק עם שקיע' החמה מד
 מדליק עד שתכלה רגל מן השוק עבר זה הזמן אינו מ
 מדליק אבל אם עבר כל הלילה ולא הדליק לא ידל' ביום
 המחזרת דשרב' במהרה מאי אהני וכן לא ישלים כלילה של
 אחריו שבער עבר זמנו וכן בת' ה' יצחק ב' יהודה והב
 והעש' כתבו לדין אין צריך לרקדק ב'זמן שכתבו חב
 חכמים ז' שיעו' שלא כתבוהו אל' להם שהיו מדליק' בחוץ
 ולאחר ז' הזמן אין עובדים ושבי' אבל אנו שמדליק' בב'
 ואין היכרא' אלא לבני הבית אי' להקפיד על הזמן וכתב' ב

בא' ה ומ' מ ככון להדליק בעוד בני הבית נעורי' ופ' שא'
 לריד' צרי' לרקדק בשיעור שאצ' פ' שמדליקין בפנים כול'
 שמדליקין בפתח הבית והוא פתוח יש הכירא' לעיברים
 ושבים כל השמנים והפתילות כשרה
 לה בין **תרעג** בחול בין בשב' אף הפסולים
 לבר' של שבת מפני שא' השמן כמשך אחר הפתיל כשרי'
 לה דלא חיישינן שמא תכבה ויחזו' וידליק' שאף בחול אם
 כבתה קודם שיעבר' זמנה אין צריך לחזו' ולהדליקה ולא
 חיישי' כמי' שמ' יט' מפני שא' חורן יפ' שהרי אסור להשתמש
 לאורה לא שא' תשמיש של קדושה כגון ללמוד ולא שא' ש
 שאר תשמיש ואפי' תשמיש עראי בעלמא כגון לעיין מעו'
 לאור' אש' וכע' העטו' בת' דוק' תשמי' של חו' אב' תשמי' של
 קדושה שרי' ולא כהירא' לאח' הרחש ז' ומפני שאסור להש
 להשתמש לאורה מוסיפין כר אחר שאם ישתמש לאורה ש
 סיהיה השימו' לאור אותו הכר שאלה לאחי' ה' יחיאל כר'
 חנוכה שמדליקין אחר יותר בב' לשמש ולא פירש אי זו
 מהם יכול אחר כך לברור אי זה שירצה להיות שמש אפי'
 הראשון או מן האמצעיות או דוקא האחרון והב' ימסכת
 תשובה ברות חנוכה אין להפסיק בהן הילכך האחרון יהי'
 שלא לשם כר חנוכה שאם ישתמ' לאורן ישתמש לאור אותו
 הכר ואין שם שמש עליו כי השמש הוא המדליק בג' הכר'
 ע' כ' וה' מאיר מדרוטכבורק לא היה מדליק בבר' של חרס
 אלא בשל מת' וכשלא היה לו אלא שלחרס היה לוק' חרס'
 בכל לילה וכשלא היה לו חרס' היה מסיקן באו' דהו' כמו
 חרסים דהכי איתא במסכת סופרי' אין מדליקין בבר' יש'
 אין לו רק יסן מלבנו באור יפה וסתם כר הוא של חרס ח
 ה' לכ' בשל מת' אין צרי' חרס' ושל' וכוכי' או חרס' מצופה ד
 דינו כמת' **תרעד** מדליקין ממד' לגב' ב
 דיוק' בבר' עצמו שיכו' להדליק

אחד מחביריו אבל אסור להדנ' כר אחר של חול אפילו כ
 להדליק כר אחר של חנוכה כל שכן שאין להדליק בה כר א
 אחר של חול לצרכו ובספר התרומ' התיר להדל' מ'כ'
 לבר' על ידי של חול והשיב כר של שבת ושל בית הכנסת
 כולם של מצוה שיכול להדליק מזה לזה ואח' כתב בספרא
 ראשונה **תרעה** הלכתא הדלקה עושה מצו
 מצו' ולא הנחה שאם היתה מונחת
 במקומה שלא לשם מצוה חנוכה מדליקה שם ואין
 צריך להסירה ולהניחה לשם מצוה חנוכה הלכך עשית
 שהיתה דוקלת כל היום לצרכ' מכבה ומדליקה לשם מצוה
 ומא' צריך שידליקה במקום הנחתה שאם הדליק בפנים
 והוציאה לחוץ לא יצא שהוציאה אותו לצרכו הוא מדליקה
 וכן אם מדליקה ואוחזה בידו במקומה לא יצא שהוציאה
 אותו לצרכו הוא אוחזה וכיון שצריך המצוה בעשה ה
 ההדלקה צריך שיהא בבר' שיעור שמן קוד' שידליק אבל ל
 לא ידליק ויתן שמן אחר כך ו' א' ידליקה חרס' שוטה וק
 וקטן אבל אשה מדלקת שאף היא חייבת בה

תרעו המדליק בליל ראשון מברך להדליק כר
 של חנוכה ושעשה כיסים ושחייבו וא
 ואם לא בירך זמן בליל ראשון כתב א' ה' אש ז' בטקסוב

תרסה

כל ז' הימים ובשמיני עשרת מותר ולדין דאית לן תרי יומי בשמיני ספק שביעי אסור אבל בתשיעי ספק שמיני מותר וכתב הר' פרץ שאם חל יט האחרון של חג באחד בשבת שאסור חף בתשיעי ח' ע' דקיימא לן שמונת בט' היינו באר ימים אבל הכא אסור משו' הכנה רכיון דטב' לפיז אין שבת מכילה ל'ט ולא נהירא לא' ח' הראש' ולדלא שיך בה הכנה וכן כוונתו בה היתר הפריש' ואתרנגים ל' ימים כל אחד יונא בו ואוכל למחר אבל כיומו אסור שה' שהוקצה לכל אותו היום

תרסו

סעודתו ביו' לא יסתור סוכתו שחא יודמן לו סעודה אחר כך ויטור' לאכול בה מוציא הכנ' ממכה מן המנחה ולמעל' ומתקן הבית לבטור יט האחרון ואם רצה לאכול בה בשמיני צריך לפתח בה מקו' ד' על' ד' לעשות היכר שאנו יושבי' בה שלא לשם מצות סוכה שלא יהא כראה כמנ' וזהו דוק לבדי ח' שאין צריכין ל'ט' בה בשמיני ויום ז' הוא להם חול הלכך יכולין לסותר' ולתחור' בה אכלו שצריכין ל'ט' בה בשמיני אין לעשו' בה שו' הכי'רא של פסח שהרי משום ספק ח' אנו יושבי' בה ואם ר' רוצה ל'ט' בה בתשיעי' אי אפשר לפחור' בה בח' מפ' שהל' יט ומה יעשה להכר' אם היא קטנה שאסור' להכיר בה הכר' כיחמו בה וזהו יט הכר' ואם גדולה היא שמות' להכיר' ב' בה הכר' יכיר' בתוכה כלי המאכל שהן אסורי' להכיר' בתוכ' סוכה ומה' אסורין גם בח' ולדין גם בתשיעי' שהוא ס' שמיני וכת' ח' ה' הראש' ז' וכדמקל'ט שב' במוצאי יט האחרון של חג כוונתו' שלא להסתפ' מכיו' סוכה עד מוצאי שבת וכראה דשרי

תרסז

ליל שמיני ערבי' מתעללין ב'ראשונ' וב'אחרונ' וקדושת היום באמצע ות

תרסח

ותקן לנו את יום שמיני חג עצרת הזה ומקדש בבית הכ' הכנסת וספדורין לבתייהן לשלום ואוכלין בבוכ' מפ' שה' ספק שביעי ואין מצריכין על ישיבתה שאם כן היינו עוש' אותו חול אלא שאנו יושבין בה מספק ולא שיי' בישיבתו' בה למחר היאך נעשה חול ספק דרך בני אדם לפעמים ל'ט' בט' סוכה חפ' שלא לשם מצ' סוכ' ומקדש' ואומרי' וכן נהג' יושבין בה עד לאח' העמוד' ויש מנהגין שלא ל'ט' בה כלל שמיני וכו' השמיני יושבין בה ואינו משהב' טב' משמיני' לבית הכנס' ומתעללין יוצר כמו בערבית' ובמדין ההל' מוציאין ב' ספרי' וקורין ט' חמשה בראה כל הכבוד ואם הוא שבת קורי' ז' ומתחילין עשר תעשר וי' ומתחילין עשר תעשר לפי שהוא זמן אסיפה ומתב' עכ"י והמפגור קורא בשמי' וביום השמיני עשר עד ס' הסדר ו' ומפגור' במלאכי' ויהי ככלו' שלמה ומחז' הספרי' ואומר' קדיש ומברין מסיב הדוח ומורי' הגשם ואין פוסקים כד' כדלעיל בתפ' החול

תרסט

מתפללין כמו בליל מתפללין כמו ביום שלפניו ומקדשין ואומ' וזמן ולמחר מתפללין כמו ביום שלפניו ומ' ומצייאין ב' ספרי' וקורין באחד ואם הכרטה והמפגור'

קורא בשמי' כמו אתמול ומפגור' במלאכים ויעמול' שלמ' לפיכך' ובירושלמי יש שמפגורין ויהי אחרי מות משה וה' מה' מנהגינו ובשלישי מתחיל בראש' וקורין אותה שוב שמחה תורה לפי שמסיימין בו וראוי לשמוח בסיומה ורי' נרבי' ליל להתחיל מיד בראש' כדי שיהא פתחון פה לשון לקטרג לומר' כבר סיימו אותה ואינם רוצין לקרונה עוד ומצריכין בפיוטים כמו אשר בגלל אבות ויש מקומות שמוז' שמוציאין כל הספרי' ואומרים על כל אחד ואחד פיוט כל מקום לפי מנהגו וכוונתו באשכנז שהמסי' והמתחיל כוונתו מברין וקוראין לכל מרשיהם ועושין מסת' ושמח' ויט' לסיימה של תור' ולמוצאי יום טוב מברלין בתפלה וכן על הכוס כדר' שמברלין במוצאי שבת אלא שאין מצד מצריכין על הכר' ולא על הבשמי'

תרע

הלכות חנוכה

מאי חנוכה דתביא בכה' בהסל' יומא חנוכה תמכיל' אי אימין דלא למשפר בהון ודלא למגור' בהון תעבי' סכרנה סכסכנסו יונים בהיכל טמא כל שמן שבהיכל וכשגבר' יד מלכות בית חשמונאי' וכחוס בדקו ולא מצאו חלא פ' אחד של שמן שהיה חתום בחותמו של כב' ולא היה בו א' אלא כדי להדלי' יום ח' ונעשה בו כס' והדליקו בו ח' ימים לשכ' אחרת קבעום ח' יט' בהלל ובהודאה פיר' לומר' בהן ה'לל ולהודות לומר' בו על הכיסים בהודאה אכל' מותרין הן בעשיית מלכה ומהגות הנשי' שלא לעשו' מלאכה בעו' שהכירות דולקות ואין להקל להן וגם אם יש מקומות שר' שמהגין אסור' בכל היום אין להקל להן משום דברים הכ' המותרים ואחר' כהגו' בהן אסור' ח' אתה רשאי' להתייר' בבהיהם וקראו חנוכה חנו' בכ' ויהי' אומ' ה'ס' מרובטבול' ז'ל שרבי' העשירו' שמרבים בהם הם סעודת הרשו' שלא קבעו' אלא להלל ולהודות ולא למשת' ושמח' אין מקפדין אלא לחכם בפניו ולעיל בהלכו' רח' כתבתי אם יש לומר' ב' בהן צידו' הדין

תרעא

ויען כי אירע הנס בפרות תקמו' להדליק מד' בבל' לילה כדי להזכיר הנס וצריך כל אדם לזהר בהן מאד ו' ואפי' עני' המתפרנס מן העדקה שואל או מוכר כסותו ולו ולקח' שמן להדליקן וזהו הדין בהן יהיו לו בנים תלמידיו ח' חכמים ובהם ביר' הם בליל ראשון מדליק אה' מכא' ואיל' מוסי' והולך אה' בכל לילה עד שבאחרונ' יהיו שמו' ואפי' אם רבים בני הבית לא יעשו' יותר מ' שיש לו שתי פיות' עולה בשביל שנים כגון מליל ראשון ואילך ואם מלא קער' שמן והקיפה' פתיל' אחד כפה עליה' כלי' כל פתיל' עולה בשביל מ' אחד לא כפה עליה' כלי' אפי' לבר' ח' אינו עולה לפי שהוא במדורה וכת' ח' ז'ל מסתברא שלא הרחיקם זה מזה עד באצבע אבל אם הרחיקו זה מזה עד באצבע שאינו נעש' במדורה יצא וכל דאפי' הרחיקם אין להתי' בלא כפי' כל דמה גבול יש בהרחק' זו אם הפתיל' גמות והלכה גדול ואפי' מיות' מכאצבע מתחברות ואם הם דקות אפילו בפחות מכאצבע סגי להכי קאמרין כי

ובשניה של חנוכה ומפטי בברו דזכריה רבי ושמוחי ואם ח
 חל בו שתי שבתות מפטרי בשניה דגיל יל בברו של שלמה
 ואם חל ר"ח טבת בשבת מוציאין **תפילין** וקורין ובענינו
 של יום ובשניה קורא אחד של ר"ח מתחיל וביום השבת
 ובשלישי קורא מפטי בשל חנוכה ומפטי בברו דזכריה ו
 ואם חל ר"ח בחול מוציא בשפרי וקורין באחד ג' בענין ר"ח
 ובשניה קורא אחד בענין חנוכה
תרפ"ה פדר הפרטין ר"ח חדר שחל להיות

בשל קורין פרשת שקלי שהיא כי תשא שהיא מענין השקלי
 עד ועשית כיור נחשת ומפטי ביהודיע בן שבע שני ו
 ומוציאין ג' שפרי באחד קורין ובענינו של יום ובשני קור
 אחד בשל ר"ח ובשלישי קורא מפטי בפרשת שקלים ובש
 ובשני שניה מוציאין ג' שפרי וקורא באחד מענינו של יום
 והמפטי קורא בשני זכור א' אשר עשה לך עמלק עד
 סוף סדרא ומפטי כה א' ה' פקדתי ובש' שלישי שהיא ט
 טו באדר מפטיקין ובש' רביעי שהיא כ' בחדש פרשת פ
 פרה אדומה באחד קורא האדר ובשניה קורא המפטי
 ביחזקאל וזרקתי עליהם מ' טהורי ובש' חמישי שהיא כ
 כט בחדש פרשת החדש הזה לכם ומפטי בראשון באחד
 לחדש חל ר"ח אדר השני לביסן בתו ימי השבוע ואפי' בע
 בע' ש מקדימין לקרן פרט' שקלים בשל שלפניו ומפטיקין
 בשניה כדי שתהא פרט' זכו בשל השמחה לפורי מלפניה
 ואם חל פירי בע' ש מקדימין לקרן פרט' זכור בשל שלפניו
 ואז משתנה האדר והכני מפרט האדר לפי הימי שחל ל
 לקבוע בהם אדר והם ד' ימים ש' וי' שני וי' רביעי וי'
 שני וסימן ז' ברו' ואם חל ר"ח אדר בשל אז האדר כמו ש
 שבתות לעיל ואם חל ר"ח אדר ביום השני מקדימין וקו
 וקורין פרט' שקלי בשל שעברה שהיא כט' בשבט ובש' שני
 שה' ששה בא' ר מפטיקין ובש' שלישי שהיא יב' בו פרשת
 זכר' ובש' הרביעי שהיא כ' בו פרט' פרה ובש' חמישית ש
 שה' כז' בו פרט' החדש חל ר"ח אדר בא' מקדימין וקורין
 פרט' שקלי בשל שעבר' שהיא ט' בשבט ובש' שניה שהיא ד'
 באדר מפטיקין ובש' שלישי שהיא יא' בו פרט' זכר' ובש' ר
 רביעי שהיא יג' בו פרט' פרה ובש' חמישי שהיא כה' בו
 פרט' החדש ואם חל ר"ח אדר ביום ו' מקדימין וקורין פרט'
 שקלי בשל שעבר' שהיא כה' בשבט ש' שניה שהיא ב' באדר
 מפטיקין ובש' שלישי שהיא ט' בו פרט' זכר' ובש' שני יו
 ט' מפטיקין וכה' שהיא כג' בו פרט' זכר' וכה' ר"ח כוסן פ
 פרט' החדש סימן זטו' כז' דר' וז' פ' בשל ר"ח אדר בשל
 אז מפטיקין טו' בו וסימן זטו' לבשל ביום באז מפטיקין
 ו' בו וסימן כ' ובש' ביום ד' אז מפטיקין כד' בו וסימן ד'
 ד' ובש' ביום ו' אז מפטיקין כ' בו וי' בו וסימן וכו' פר
 פרט' שקלי בשל להיות בשל שבואתה תצו במקו' שהמפטי
 עול למניין ו' מוציאין שפר אחד וקורין מואתה תצוה עד
 ועשית כיור נחוש' והשביעי' שהוא מפטי חזק וקור' מבי
 תשא ואם חל בשל שבי תשא עמיה במקו' שהמפטי ע
 עול למוצי' ו' קורין ו' מבי תשא עד סוף סדרא והשביעי' ש
 שה' המפטי חזק וקור' כי תשא עד עשית כיור ובמקו' שה'

המפטי עולה למניין ו' קורין ו' מבי תשא עד סוף סדרא ו
 והמפטי חזק וקורין מבי תשא עד ועשית כיור ולפי חלוק
 סדר' שלנו לא יבא הק לעולם **תרפו**

הלכות מגילה

ברשיק במגילת תעני' יו יד ויום טו' באדר יומי פורים
 אינן דלא למספר שהן ודלא למנוח בהן תעני' ואעב'
 דקימא לן בשל' מגילת תעני' בחנוכה ופירי' לא בשל' ואם נ
 לפניה ולחריה נמי אסור כדאית' במגילת תעני' דבבל מקו'
 סנא ולא למספר שהן לפניה ולחריה נמי אסור אפי' הכי
 כוהב' להתענו' ב' יד דלא עדיף לפניה ולחריה דחנוכה ו
 ופירי' משאר יומי דמגילת תעני' וכיון ששאר הימי' בשל' ע
 עיקרן ומות' להתענו' בהן אעב' דחנוכה ופירי' לא בשל' ע
 עיקרן לפניה ולחריה מיהא מות' ועוד יש סמך מיהא
 דאית' במגילת יד זמן קהיל' לכל היא פי' שהכל מתק' בצי' לחג
 לתעני' אשת' ובאי' בגי' הכפרי' לעייר' לז' סליחו' ותחנכו'
 לפי' שבו נקח' לעמול' על גשס והיו צריכי' דחמי' וחכו עו
 עושין כמו שהם היו שמי' בימי מרדכי ואשת' ובש' פג
 פורי' ביו' ח' מקדימין התעני' ביו' ה' שלפניו לפי שרגילי' לה
 להרבו' בו בשליחו' ותחנכו' ולא יתכן לעשו' כן בערב שבת
 שלא יוכלו להבי' צרכי' ש' יש מתעני' ג' ימי' באדר והבי' אית
 איתמ' במה' סופרי' רבותינו שבמערב מתעני' באדר ג'
 תענינו של אשת' אעפ' שאותן היו בגי' לא רצו להתענו' בכ
 בגי' לפי שבו נבאלו אבותינו ממצרי' והוקם המשכן

תרפו

אמר' יהושע בן לוי חייב אדם לקרות
 המגילת בליל' ולשנות' ביו' והיא מצו' עשה
 מדרבי סופרי' ומרבי' עליה כמו שמרבי' על המצו' דרב
 דרבנן וצרי' אדם לזוז' שלא לבטל קריאת' שהרי אפי' כהכ'
 צריכי' ליבטל מעבדתך כדי לשמוע מקרא מגילת ואפי' תלמ
 תלמו' תג' ששקול' כנגד כל המצו' מכללי' אות' לשמוע מק
 מקרא מגילת כש' שאר המצו' ואין לך דבר שאין כדחה מפני'
 מקרא מגילת אלא קטור' מת מצוה בלבד שהמוציא מת מצו'
 קוצרו ואחכ' קורא אכל' שאר כל המצו' מדחי' מפניה ה' כ'
 צרי' אדם לזוז' בה והכני מקדד הלכותיה תחלה אבאר ז
 זמן קריאת' ומי' הם שחייבי' לקרות והכס' קריאת' והכס' ת
 תיקול' וברכות' וסדר היום ומצו' סעידתו ומתגל' עניי
 וס' יוח' מכו' ואסורו בהספד **תרפ"ח** מגילה
 כקרא' ב'א' ב'ב' ב'ג' ב'ד' ב'ה' ב'ו' ב'ז' ב'ח' ב'ט'
 והאידנא אינה נקרא' אלא ב'ד' אלא שהצרכי' המוקפים ח
 חומה מימול' יהושע בן לוי קורין בטו' אפי' אם הם בחומה ל
 לאר' וכן הכפרי' הסמוכי' להן אפי' איכ' כדאי' עמיה כגון ש
 שהם בעמק או שבראי' עמיה אפי' איכ' סמוכי' בגו' שה' בהר
 וכל' שלא יהו רחוקי' יות' ממיל' אפי' הכה' איכ' מוקפי' חומ'
 עתה אם היתה מוקפת בימי יהושע קורין בטו' וכיון
 שהיתה מוקף שפיר' אין בו עשרה בטו' אין

בר וליין תרע"ט
 חנוכה יב
 דמי מדליק של שבת בריש חיתא ליה לאדליקי של חנוה
 דחא קבלי' לשבת עילית והתושב' בתהו שאין הקבלה ת
 תלויה בהדלקה ויכול להדליק של שבת תחלה ואחכ' של
 חנוכה כל זמן שלא קבלי' לשבת

החפץ ב' ה' בבבלי ומתחילין ביה ביום בלות משה י
 ויש מקומות שמתחילין בגדל בה' ומכאן יפה הוא לבי
 סכעזה הנם על ידי כהנים וכן הסדר ביום הראשון מת
 מתחיל ביום בלות משה וקורא אותו עה כהן לוי ישראל
 קור' ובי' הר' זמן בול שני קורא כהן ובי' הר' עד פר' א'
 בן בקר לוי ע' ובי' הר' וישראל חוזר וקור' וביום הר' וכל
 בבלי ב' הר' מתחיל ב' הר' ובי' הר' כהן ישראל ויש
 מקומות ש' קור' ע' פר' ראשון של כהן ל' ב' לה' ש'
 חסכה בשדר הכרות ומכאן יפה הוא וסבת שבת חסכה
 מוציאין שני ספרים באחד קורא ענינו של יום

ע"ז ברכי כל ישראל אמר ר' פנחס וצרי שיאח וגם חרוב
 זכ' לטוב כת' רב האי זל מאן דקרי לה למגיל' פושט וקור'
 כאיגרת אבל כס' ת' לא חזי לן ור' ז' ל כת' הו' יודעין שב
 שבת' ישיבו שבת' רבי' שבת' וכל מקו' ישראל קורי'
 וכורכי' כס' ת' ומהגין בספרד ובאשכנז וצפת כר' האי
 מגילה בזמנה שהיה ביד' שהוא עיקר זמנה קורי' אותה א'
 אפי' ביחוד לזי' וז' כתב אפי' לחזר אחר עשרה אין
 צרי' אלא לבתולה קורי' אותה ביחוד ובהג' פסק ודוקא ב'
 בעשרה ור' ז' כת' צרי' לחזר אחר עשר' ואם אי' איפשר
 בי' אז קורי' אות' ביחי' **תרצא** ובהקדמתו על חד
 בסיקרא בקוממוס ודפטר' ועלה כפי' פס' ערשתה' כתוב' עלהס' ובריו וקלפי'
 שלמו' כשרי' אעפ' שאי' מעופפי' וצרי' סירטוט ור' ז' כת'
 כיון דבקרר' ספר' כותבין לה כל דין ס' ת' חוזממ' שמפר'
 בהדיא דהיו שם הטיל בה ג' חומי' גיד' כשרה אבל לכ'
 שאר הדברי' היא כסת' לעמין עיבו' לשמה והיקף גיל' והט'
 וחטרת טתין ותליית ההין וקופי' וכל גופו האותיו בצ'
 בצ' רתן חוק' של שטמ' ג' ונחסירו' וי' תרין וצ' ריכה עמ'
 עמוד בראשה וחלק בשופה כרי' להקיפה בו הכל כסת' וה'
 והר' במזל כת' שאין צריכה עיבו' לשמה ואם כתבה מין
 או גי' פס' ובה ז' כת' שאין צריכה תגין עשר' גי' המן כ'
 צרי' לכתבם כשירה ולא כשאר שירי' שחלק על גבי כתב'
 אלא ממיח חלק בין כת' לכתב' כזה פרשנ' את דלפ' וק'
 וקאמר בירושלמי שהיה פסולה אם לא עשה כן וצרי' לחז'
 להצרי' ו' דיוצתא ירושלמי אמ' יוכי בר' בון צרי' שיהא אי'
 אי' צרי' דפא ואת בשופא שני' ונחוז כהדי' קנטירא נקד'
 נקראת ספר' שאם תפירה בחוטי' פשתן פסולה ונקראת
 איגרת שאם הטיל בה ג' חומי' גידין כשרי' וכלבד' שיהיו
 משולשין ומש' שיש בו פירושי' שוכי' צרי' לצאת ידי' כולם ל'
 לעשות אחד בראש היריעה ואחד באמצעית' ואחד בסו'
 בשופה ואחד בחלק רביעי' מכאן ואחד בחלק רביעי' מכ'
 מכאן וצרי' להכח שויר בראש היריעה ובשופה כשתפרס'
 ביחד שלא יתפרד הכל וכתסהו צרי' שיהא כתובה לב'
 לבה שלא תהא מחובר' עם השפרי' ואם היא מחובר' עם
 עמהם וקרא בה ביחוד יצא וכלבד' סתה' בגלל' כס' ת' אבל
 בצור' לא יצא ואם יריעותי' עורק' מעט על שאר הידיע'
 הידיע' שכתב או חסירו' מעט ופ' בצור' יצא בה כתב'
 בה ז' להא דאמרי' בצור' לא יצא' ככית הכנס' דהוא מ'
 מקום צור' ואיבא פרשומי' כיהא אבל שלא בזה אפי' כי'
 יצא ול' כדכל' מקורו ציבו' לכל דבר ואין חיל' אם הם שב'
 צה' או לא ואם אין מגילה כשיר' יש מתירי' לקרותה צה'
 בחומס כדא' לעמין לולב שיוצא ביבש בשע' הדחק כת' בה'
 זל שאם קרא במגילה גולה יצא **תרצב**
 הקורא מגילה מברך לפניה ג'
 צרי' על מקרא מגילה ושהחיו ושעשה נסים וכת' ר' ז'
 שאף ביום צרי' לברך שהחיו שערק' מנ' קריאתה ביום
 והר' במזל כת' שאין מברכי' שהחיו ביום ואף ז' הפס'
 לדעת ר' ואין מהגין כן ולאחריה במקום שמוהג' לברך
 כר' והאידנא כהגין לברך מאי מבר' באי' אמה' תאל' תר

הרב את ריביו והדן את דיכנו והנוקם את נקבותי
 והכפר' לנו מצרינו והמשלם גמול לכל חובי' כפשינו בדי'
 הנפרע לעמנו ישראל מכל צריהם האל המושיע בת' ר' ז'
 ז' לא אמרי' האל הרב דהא אמרי' אלהינו ופ' ה' ז' כת' ב'
 כיון שברכה אחרונה במנהגא תליא מלתא חין לעבור במי'
 שסח בקריאת' דלאו הפסקה היא אלא בקריאה תליא מיל'
 מילתא ואי' כדאה דכיון שהיא מברך צרי' שלא להפסיק
 דמאי כפיקא מינה דתלי' במנהגא סוף סוף הוא מברך מי'
 סקורא לחולה אעפ' שהוא יצא כבר יברך להוציא מי' סק'
 סקורא לו דק' ל' כל הברכו' אעפ' שיצא מוציא תוספתא קר'
 קרא' בין עומד בין יושב בין שיברך לפניה ולא לאחריה ב'
 בין לאחריה ולא לפניה או שלא בריך כלל לא לפניה ולא ל'
 אחריה יצא **תרצג** כת' ר' ז' זל בליל פורים
 אחר קריאת' מגילה אומ' וכל' לציון וי'
 ויש אומרי' שאין אומרי' אותה לפי שאין עיקר הגמולה כל'
 בלילה אלא מתחילין ואתה קדו' ואם חל במוצאי שבת אומ'
 אומרי' ויהי כועס אחר קריאת' המגילה ובבוקר מתפללי'
 כשאר ימי' אלא שמוסיפין על הכיסי' בהודאה וכן בלילה
 ואם לא אמרו אין מחזירי' חיתו ולעיל' בהלכו חסוכה כת'
 כתבתי אם מסיימי' בו בשם שעשית וכו' ואין קורי' ההלל'
 כת' ר' ז' זל מנהג שתי' ישיבו' ליטול על פניהם כיון שהו'
 יום נס ונבאלו בו צריכי' אמו' לבק' רחמי' שינאלו באחרונ'
 כבראשונה ובתשובה לבאן מצאתי שאין נוטלין על פניה'
 וכן המנהג ומוציאין סת' וקורי' ג' פרשת בשלח מויבא עמ'
 עמל' עד סוף סדר' וקורי' המגילה ואחכ' סדר' קדושה
 חייב כל אדם ליתן מתנו' לשני עניים מעות
 ולפחו' שתי מתנו' לשני עניים מעות
 שגב' לחלק לעניים בצורין אין רשאין לשנותו לצדקה אח'
 אחרת ואין העמי' רשא' להוציאו לדבר אחר אלא בשעדות
 פורי' ואין מדקדקי' בהן אלא כל מי שפושט ידו ליטול כות'
 כותבי' לו אחד ישראל אחד גי' **תרצד**
 מצנה להכבו' בשעדות פורים

וצרי' שישתכ' עד שלא ידע בין ארור המן לברו' מרדכי וא'
 ואם אכלה בלילה לא יצא ואומר על הכיסי' בברכ' המזון ב'
 בהודאה ואם יתחיל בשעדותו ביום ומשכה עד הלילה
 כת' אף הר"א ז' שאין אומרי' על הכיסי' וצרי' לשלח מנ'
 איש לרעהו לפחו' שני מנ' לאדם אחד ולרב' ר' מנ' ואם ה'
 החליק שעודתו בשל חבירו יצא **תרצה** פורי'
 מות' בגשי' מלחכה ובמקום ש'
 שנהג' שלא לעשו' אין עושי' והעושה אינו רואה סימן בר'
 ברכה לעולם ואם בהשפד ותעכ' ביד' ונטול' לבני ברכים
 ועיירו' שתי' אסור' בשניה והנשי' מעכו' בהם שכולן עו'
 עונו' כאחת ומטפחו' שוכו' כפאל' כפאל' לא מקוננו' שת'
 שתהא אחת מדברת וכולן עונו' אחריה כקבר המת לא מ'
 מעכו' ולא מקוננו' ובהלכו ר' ח כתבתי אם יש לומר ב' צ'
 צדוק הדי' וקדי' כת' בשאלתו שאם מת לו מת בצורי' חסו'
 להשפידו ולא להב' אביל' ואם מת קוד' פורי' ופגע בו פו'
 פורים בתוך ז' בטל ממנו גזיר' ז' ודוקא פורי' אבל חנוכה
 מ'ח אין מטילין האבילות אלא שאין מספיד' בהן והר'

סמטת ימי תמיד לבי הכנס קורי בטל ואיכו קרוי מוקףא
 חזא חכ' הוקף חומה תחיל' ואחכ' כתייטב אכל כתייט' וא
 וזל' הוקף אין קורי אלא ביד ופי' ה'ס מרוב כבודך דל
 דלא מקרי יטב ואחכ' הוק' אלא כתייטב תחיל' אדעתא ש
 ש' להקייפי אכל אס יטב תחיל' על דע' להקייפו מקרי ש
 ס' הוקף ולמקייטב כרך שהוא ס' אס הוקף בימי י
 יהושע אס לאו קורי ביד ובטל ולעני' ברכה כת' אחי הרי
 זל' משתבא סיקראו בלא ברכה ב' הימי' ביום טו' לא יבר
 יברכו דמא אכנה מוקפת חומה וביום יד' לא יברכו ד
 דמא היא מוקפת ועדי' לא הגיע זמנה והוא ברכ' לבט
 לבטלה וביון דברכ' לא מעבכ' למה יכני' עצמו בהם' ברכ'
 לבטלה וה'ס במזל' כת' שמערכי' ביום יד' כיון שהוא זמן
 קריא' לרוב העולם ובטל' קורי' בטל' אעפ' שאינה מוקפ'
 מימיו יהושע בן נון בן עיר ש' הלך לבר' וכן כרך ש' הלך לעי'
 אס כס' הלך היה דעתו לשוט לביתו בליל יד' קור' שיחיר ה
 היום קורא כבני מקומו אף אס כתעבב שמה ואס לא היה
 דעתו לשוב למקומו עד שיחיר יום יד' קור' כבני המקו'
 ש' הלך לשם כי' בן כרך ש' הלך לעיר אס היה דעתו לשו' ל
 למקומו בליל יד' קורא כבני מקומו אפי' כתעבב אככ' ב
 ב' ביר אכל אס היה דעתו לעמוד שם מקצ' יד' כיון שדעתו
 לבצור שם במקצת יום של זמן קריאת' חל' עליו זמן חוב'
 קריאת' וקורא עמהן וכן בן עיר ש' הלך לברך אס דעתו ל
 לזכות לביתו בליל יד' קור' שיחיר היום קורא אככ' מקומו
 חל' אס היה דעתו לבצור שם מקצ' יד' כיון ש' היה דע'
 דעתו לשוב למקומו בזמן חוב' אככ' מקומו כחשכ' כבני
 הז' וס' שצמד שם להתחייב בזמן קריאת' פורי' שחל להיות'
 בש' כ' ב' טו' לבני' ברכי' דאילו יד' לא יבוא לעול' בש' אין
 קורי ח' המגילה בש' אלא מקרימי' לקרות' בעש' וכדי ש
 שיחיר ענין היום דורשין בעמינו שדרו מ'תית'ת' היבא
 דכ' ב' ב' יד' או כפיק בשפיכת' קורא ביד' וכל תקנה סי'
 סי' ל' לעשו כדי שיקרא ביד' יעשה ואס אין יכול לעשו ק'
 קורא ח'ת' ב' א' ב' אכל בעשר ומעשר' ולמט' איכו יכול
 ל' קרות' וכן כת' דעס זל' וכת' שמעבר' לפי' ולא חרי' כשקור'
 ח'ת' מ'ת' ולמעלה וכן זל' כת' שהחיר' אין קורי' אותה
 ב' אלא ביד' אפי' מי שיוצ' בשיירא וטו' לקרות' בלא ברכ'
 קורי' אות' בלילה וחזרי' וקורי' ביום ושל' ליל' זמנה כל הל'
 הל' ושל' היום זמנה כל היום מהנפ' החמ' עד סוף היום ו
 וח' קרא' משעלה עמוד השחר יצא קראוה בארר ראשו'
 וח' ראו' לעבר השנה קורי' אותה בארר שני אכל הפ'
 הפ' סי' ש' ש' באר' הראשון אין צרי' לחזור לעשות' בשני
 הכל חייבי' בקריא' מגילה בה' לגיס
תרפט וישראלים עבדי' ומשוחרי' חללי' מ'
 מ'זרי' וכתיבי' טומטום ואדרוביכו ומחכבי' כמי הקטן בה
 וכ' מ' חייבו' בקריאת' ופי' ד'סי' זל' שמוציאו לבסי' ידי ח'
 חובת' וכן ג' כת' אעב' שחייבו' במקרא' מגילה איכה מוצי'
 מוציאות' לאכסי' וכן זל' כת' כי היכי' דכ' מ'זמנו' לעצמן
 וי' מ'צטרפו' לברכ' הזימון הכי' מ'י איכ' מצטרפו' לעשר'
 לבתחיל' ואדרוביכו מוצי' מיכו ולא שאיכו מיכו וטומטום
 ויוי' שחיו עבר וחזיו בן חורין א פילו מיכו איכו מוציאו

חרס שוטה וקטן אפי' הגיע לחינוך איכס מוציאים אחריו
 ידי חובתן וז' יהוד' מבשיר בקטן כיון שהגיע לחינוך וכ
 וכ' ה'זל' פסק כוותיה' ל'ד'ני אבי זל' הביא המשנה בצור
 בצורת' ואכ' דעתו ל'שוק כת' וכן כת' בהג' ירושלמי ד'
 יהושע בן לוי הוה מכניס בימי ביתיה והוה קרי קמיהו'
 מכאן מהגין במקצת מקומות להביא קטנים וקטנות
 לשמוע מקרא' מגילה **תרמ** עומד או יושב יד' מ'ס
 עומד או יושב יד' מ'ס משל' בריעב אכ' מ'ס
 לבתחילה לא יקרא יושב ובירושלמי קחמ' ראפי' לבתחילה ו
 וה'ס במזל' כת' אכל לא יקרא לבתחיל' יושב בצב' מ'ס כי כ
 כ'די הצב' ואפי' שמי' ואפי' עשר' יכולי' לקרות' ביחד וצרי'
 לקרות' כולה ומתו' הכתב' ואס קרא' על פה לא יצא הילכ'
 צרי' שתהא כתיבה כולה לפי' ודוק לבתחילה אכל דיעב'
 אס השמיט בה הסוף תיבו' אפילו עד חציה וקראה הקור'
 על פה יצא אכל ביות' מחציה אפי' הן כתבו' חלל' ש'ס מ'ס
 מטוטטטטט ואין רישומן כבר פאולה קראה סירוגי' פי' שפ'ס
 יצא וס' זה כה ואחכ' חזר למקום שפסק אפילו ש'ס כרי' ל
 לבמו' את כולה קראה סירוסין פירוש שקר' פשוק הראשו'
 ודילג' השני וקרא שלישי ואחכ' חזר וקר' השני לא יצא דה
 דהוה ליה למפרע והקורא למפרע לא יצא הילכך אס די
 דילג' הקורא פשוק לא יקרא לפי' ויחזר ויקר' הפשוק שר
 שרילג' ויקרא מש' ואילך מגילה כקראת' בכל לשון ובגד
 שי' בן אותו הלשון ושתה' כתוב' באותו לשון אכל אס אינו
 מביין בלשון שקורא בו או שאינה כתוב' באותו הלשון לא
 יצא ובלשון הקדש הכל יוצאים בו אעפ' שאי' מ'ביני' אותו
 ודע' זל' כתב' שלשון יוני גם בו כשר' לכל וכן כת' ה'ס במ
 במזל' וכ' ה' ואין דעת' ד'יק' זל' כן ולמה הסכים א' זל' קרא'
 מתבמכס פי' כים ולא כים תיר ולא תיר יצא היה כותבה
 כגון שקורא פשוק וכותבו יצא ובל' ש'תהא כותבה בו
 כולה לפי' וכן אס היה מגייה ודורשה שקורא פשוק ו
 ודורשו יצא והוא שיכוין לקרונה כראוי ולא כמי שקורא
 להגייה ולא יפסיק בה בעמינים אחרי' כשדורשה וצריך
 ש' כיון הקורא לצאת בקריאתו וגם להוציא לכל השומעי'
 וגם צריך שיכוין השומע לצאת והא' דבעינן שיכוין הק'
 הקורא על השומע בפרט להוציאו הייב דוקא יחיד הקו'
 הקורא אכל ש' משתמא דעתו על הכל דתקן היה עובר א'
 אחרוני' הכנס' ושומע' קול מגילה אס כיון לבו יצא ירושל'
 ירושלמי אין מדקדקין ב'יעינותיה רב יצחק בר אבא ורב
 חננאל הוו יתבו קמיה דר' חד קרי יהודי' וחד קרי ית'
 יהודי' ולא הדר חד מכהן וי' דוקא בטעו' כה' הא' שהל'
 שהלשון והענין אחד אכל טעו' אחר לא שא' כ' לא קראה כ'
 כילה וצרי' ל' עשר' כ'י המן בבשימה אחת ירושלמי ו
 וצרי' לאמרס בבשימה אחת ועשר' עמ'ס ל' כת' זל' הק'
 ה' קורא מגילה אשתר בקהל צרי' למדורה באחד מ'סבי ש'
 שהיא איגרת' אכל ככשימ' אחת אין צרי' אלא עשרת' כ'י ה'
 המן ועשר' בלכך אס מפסיק בין פשוק לפשוק הרא'
 הראשון בידו ושיעורו בין פשוק לפשוק ובין באמצע הפ'
 הפשוק כרי' כשימה ר' בר ירושלמי צרי' שיאמ' ארור'
 המן בר' מרדכי ארורה זרע ברוכ' אשת' ארור' פל' עבדי

במו"ל כתב שאין מצולין האכילות ומא' אין אכילת מזהב
 בהם לא ביד ולא בטו' אלא דברים שבצבעה ולאחר שיתפ
 שיתפלג בבית האכל בליל פורים ילק לבית הכנס' לשמוע
 מקרא מגילה וחייב לשלוח ממת' ואע"פ שאינו מתאכל ב
 צה"ל עולין לו ומטלי' אכילת' אחר כך ויש אומרים שלא ילק
 לבית הכנסת אלא יקרא המגילה בביתו וכן חתן
 לא ילק לבית הכנסת אלא יקרא בביתו ואח' זל

כת' בדברי ה"ר במו"ל
תרסו

יום יד וט' ושבאד'

הראשון מותרין בהספד ותענית

דהא ראמרינן דיום יד וט'

ראד' הראשון והשני

סוין בהספד

ותענית

היינו

דוקא

פסקראו המגילה וכו' ביום מראה להם לערב הספד אכל

חס לא קראו המגילה מותרין בהספד ותענית וכו' ה' כ

כתב שאמרינן בהספד ותענית ככל השנים

אע"פ שלא קראו המגילה וכן יראה מ

מדברי ה"ר במו"ל וכן כתב הר"ף

ח"ל שצריך להרבות

בו בעמוד

ביד

אכל בטו' כתב שאין צריך להרבות בו בעמודה ואח' ה"א

כתב בסברא ראשונה

נשלם המור האחד

שבח לאל המיוחד

ברוך ה' אלהי ישראל

אמר לי הגדולה והגבורה לו כחה שיר ושכחה הלל ואמרה
עז וממשלה כורח עליה על כל חלוא מרר בעלה אם א
חונדל אש ציע כל תהלתו ואלהלה או גבורתי אמללה לא ג
אובל כי אין בלשונכי מלה וכי הוא מרומ' על כל טרפה ות
מתלה ולו דומיה תהל' שלי בכל דרי מטה ומעלה כולם
איש ומקומו ישתחו לו בחיל ראשון לראשונ' כי אין לר
לראשיתו רח' ותחלה וגם את האחרונ' אין לו קץ ותהל'
בראש' ברא את השמים ואל האר' וכש' ימי' עש' מלחכתו
ער חס כלה ויצר את האדם עפ' מאדמתו ואת הכלע
עשה יפה בעתו בעבור ישראל ראש' תבולתו ובעבור ת
ת' קנינו ראש' כשיכתי להכחיל' עם קדשו יעקב חבל
מחלתו וזווג ראש' עם ראש' טוב חרות דב' מראשיתו
וזיווג יפה עלה חמר' ה' צרופה מקושטת בעשרים
וארבע ככלה ויתן לכוני' כאמן ביתו חוקי דתו ותורתו
הידי' לבו מוטומ' גוי הארצות ויקריבו לבו לעבודתי וציה
עליו חקים ומשפטים ללמדנו ויעש כאשר צוה וילמד ב
חק ומשפט בישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטיו כל ידע
ידע' וחקי האל ותורה אשר קבל משה מסיני מסר' ליה
ליהושע ויהושע לזקני' וזקנים לנביאי' ונביאי' למשפטים
לחש' כגם הגדולה וכן דור אחר דור עד היום ה' ויען
כי ארכו לבו הימים בגלותינו כאל ברכינו ויטע כחנו ו
ורכי ידינו ושמן' לבנו וכהו עינינו וכברו ארכינו וכאל
לשוננו וכיטל נודדנו וכשתנו מעייני חבתינו כשת
נשתבשו הספרות וגדלו המחלוקות ורבו הדעות ולא נש
נשאר הלכה פשוטה שאין בה דעות שונות עד כי רבים
יסוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו על כן העירוני רעי
רעיני ונחשבותי ועם לבבי אשיחה אמרים חקומ' אל
והשיבתי בתי' יעב' תרעתי סוכתי' שופתי' ואכינה בשם
בשרי' ובשרי' תמחברי' ואלקטה שנים ואלה גרברים
בראש' האנורי' ואחריה ספר בענין איסור והיתר ושאר
כל הדברים הנריכים בזמן הזה ושיטתי סעיפי הלא אמ
אמרת ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה ונעיר את
חמה למים ואין כך דעת ומזימה ואין חלק יודיע עד מ
מה לכן חדל לך ממחשבותיך פן מה תעשה באחריתך ה
וחל' יכלימו' ריעך ואשיבם דבר לחמ' חקומה אל ויהי מה
כי היא מלח' שמים ואשאלה עזר מאת ויהי לי לעינים
ולשמוע בלומדים יעיר לי אזכירם ולר' משמים יפתח לי
ספרים ויוני' לביעל מחשבותי ותעלול אליותי ואין רע
דנו' להאריך בראיות אלא לכתוב דברי' פזוקי' ונמוקי'
סיס דעות שוני' אכתבם ואכת' אחריהם מסכתא ח' ה
היאש' לוקראתי לזה ספר יורה דעה כי הלא יר' למד
האדם דעת' להורות בכל אשר יגורך מדברי' הטהנים ו
ציון הזה וזה סידורו הלבנות שמיטה וכל דיכיה וכלל
דין סליל הכחא בהמה ואותו בגו ויח' טריפתו ו
וטבלם טריפות הריאה ובריאתה ודין מתנת כחמה ג

מהם הזרוע אלהים וחקנה ואמר מן חיי ואיסור חלב צב
צמה נוהג וקדמו' ונדין שים בהן משום חלב ואיסור חי
חיתוכן כשהין אל בער ואיסור הדחתו ומליחתו עם הב'
חבצר וכל דיכיו והוקומות והנידיו שים בהן משום דם ו
והכסין ודין גיד הנשה וכל דין הניקול' איסור דם וצמה ג
פוגה וכלל דם בנים ודם אדם ודימי מליח' לכל החברי'
לכל אחד כראוי ולג' וכל דיכיו סימני בהמה ומיה טהו
טהורה וכללן כל היוצא מן החי בגון חלב ומי דגלים וני
וציר' וכשר' טיפקה מן הטורפה ואיפכא ועד כמה פינוק י
יונק וסימני העוף וכיצד העוף כח' סימני דגים וקדמי
דגים וציר' וסימני טרפים וכללם תולעים הכיתאים י
צבורות וכלי המים ובפירות סימני חגבים וסימני צדי'
וממי' כקחים וכללם ביצי נבלה וטרפ' וביצי טמאה או ו
שים בה חסרונ או דם שנתבטלה עם אחרות ודיכיה' ואי
ואיסור ביטול בער בחלב ואיסור אכילתו וכלל דין הכ
הכחל ותעצוב' בער בחלב וכל דיכיו דין כל שח' האיסורי'
סנתעצבו בהיתר וכיטול' ופת' של גוים והשלקות שלהם
ומשקין שלהם ואי זה דבר ניקח מהן ואיז' פאינו נקח ומה
וחלב שחלבו גוי והגבימת שלהם ודי' גלי' ודברים המאל'
המאוסים ודברי' האסורים לעשות בהן סחורה והצריכי'
פני חותמו' ביד גוי דין החשוד על דברי' האסורין ותיקון'
הכשר כל' הנקח' מן הגוים הלכות יין כסך דין כל' היין
אסורין והכשרן איסור' הכחה מעט' ומתעמיטה ומקדושת'
וכל דיכיה ודברי' האסורי' למכור לגוים ואיסור משח ומ
ומתן עממם ביום אידם והתרחק מהם ככל מן ושלח לג
לרפחות מהם דימי ריבית איסור לקיחתו וחזרתו וכל ד
דיכיו ואיסור לכת בחקי הגוים וקוסם ומכשף ומנחש וכ
וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המת' וכתוב
קעקע והקפת הראש והשחתת זקן והעברת תעור בער
הבוק' הלכות מדה ויולדת והתרחק בעליהן מהן וכל טהר
טהרת' וכל דיכיהן והמקוה שראוין לטבול בהן וכל דיכיו
הטבילה והמקוה הלכות מדדים איסורין והיתרן וכללן ה
התרת האב לבתו והפרת הטעל לזשתו וכל דיכיהן הנא'
טבועות איסורין והיתרן כיצור אב ואם ואיסור קלנת' וי
והזאתן כיצור הרב ומורא ואיסור הכותש מצות תלמוד'
תורה כיצ' ילמד האדם וילמד בגו ואי זה קודם וכל דיכ
דיכיהם מצות צדקה מי חייב בה וכיצד נתיכנה וכל דיכ
דיכיה מילת בגיו בזמנה ושלח בזמנה בחול ובשבת ויום
טוב וכל דיכיה מילת העצבים והגרים ודין גר הבא להת'
להגיייר ואיסור עריות בגרים ועדותן הלבית' ת הל
הלכות מזונה איסור' הרש' הלכות ערל' הרכב' החילן וכלאי
הכרם וכלאי זרעים וכלאי בהמה וכלאי בגדים הלכות ו
כב' אדם ופריזנו ובכורי' בהמה טמאה וטהורה ופריזון
וכל דיכיהם הלכות חלה ותרומות ומעשרות חלכות כדור'
וזיתיו הלכות חבל וכא' אשיים כאשר הוא סוף כל האדם
וטבלג ענין ביקור חולין ואם נתן רשות לרופא לרפחות
ואם בחל' או בעבר ודין הגוש' ענין הפטירה וענין חקב
הקריעה ואיזו מתאחין ומי שמתו מוטל לבניו בחול' חו
בעת או ב'ט והמשמ' המת ודין מת כיצ' ודין המת

לרננים ירושה

מאביו ר' יצחק

על שם יצחק

בר רננים ירושה מאביו

יצחק ר' ה' כ

קל איסור תשמיש יין ככלי הנגזר בלי תיקון והית' לשאר משקין
קלח חבטת הגת וכליה ומפות שנפל עליהן יין כסך
קלט איסור עבודה זרה ותשמישיה וכו' ותקדושת' וכירות שמדליקין לפניה והמחתה והגביע שנותבין לגלח' וכברות
קמ ע' ותקדושת' שכתעברו בדבר אחד
קמא צורות הכמזאות ושבר ע' הכמזאים אי זה אם אסור' ואי זה מותרין ואיזה צורת אסור לעשו לעשותן ולהשהותן
קמב איסור כל הכאות הבאות מע' פת שנאסר' מעציה וכבר שפארב כבדברה ואפרוחים שג ש' כנו עליה והעברת תחת' וזריעה תחת החטרה ימה נקרא חטרה ומרחץ שעומד בח חטרה
קמג איסור המהכה אותה כגון ביתו סמוך לע' ונפל ושל' לבנות לה כיפה שמעמידין בה ע' ואיסור אפייה צתבור' ושכירו חכיותה ש ושל' לשפד בח' לילה ושל' ליתן לגבאין שלה דמי ע' ביד ישראל וביד גוי
קמד אין איסור ע' במחומר ובבעל חיים ודין ת' ת'גס ולבסוף חברו וג' אבנים וב' אחרות ואין אדם אסור דבר שאינו של' וחלפי ע' ביטול ע' של' ג' ושל' ישראל' ואיך בטלה והלקה גרומא' ומצא בהן ע'
קמו איסור השבע בשמה ושל' להזכ' איסור' משא ומתן עם הגוים ונתינת שלום להם ביום אידם ולבגיהם ולהולך להתרפאות
קמז איסור הליכה לעיר שיש בה ע' ואיסור קבייה בעיר שיש בה ע' יריד שנותבין מכס לע' וח' אי' נורבין מכס וגויה הולך ליריד או ישראל' נתפזרו למענות בפני ע' או שיטב לו שם קון ברגליו ומעיין המושך שם ופרצוף מקלח מים
קנא דברים האסורין למכור לגוי משום חשש עבודה זרה או משום כוון לרבים ושאר ד דבר ומכירה ושכירות בתים להם ואים ואיסור מתנה' וס' פיר בשבחן
קנב איסור אכילה במשעה חופתן
קנג איסור ימור בהמה ותינוק עמהם ואיסור הטפלות עמו בדרך ואיך יתבאר עמו ב בדרך
קנד איסור לילך ולהניק לבכרית והיא ל לישראלית
קנה איסור התרפאות מהן וכעני' האשרה
קנז איסור השתפר מהם ופניו' בגדי' ואיסור' השתכל במראה
קנז ב' אי זה דבר יעבור ואל יהרג ובאי זה יהרג

קנח הגוים לא מעללין ולא מורדין ומי מורדין הית' כתיבה בריבית לגוי ולמשומר
קנז איסור ריבית כמה צריך לזהר בו שלא ליהנות המלוה מן הלואה אפילו בריבית מ מוקדמת ומאחרת ודבור וריבית מלחמה ואפילו אם נתנו במתנה ומוחל עליו א ואפילו לגוי ביתו ולמי מותר כגון ליתומי' ולתמידים חכמים וכגון שאינו בא מידיה ה למלוה
קסב באיזה דבר כוהג ריבית וכאיזה ענין מ וחזרת ריבית קצוה ושאונה קצוה ושטר ש' בו ריבית
קסג איסור הלואה סאה בסאה והיתרין איסור העמדת מלוה על הפירו' וא' הל' לחבירו חטים במנה וחזר ולקחו ממנו בתפעים מ הלואה על שדהו לא יחזור וימכר' לו בדבר נ קטב והמלו' על שדהו ואם לא תתן מכאן עד שלש שנים הרי הוא לך מעבדיו ומה בפי יהא בפרות
קסז המלוה מטבע וכס' ועשו אחר שזהו שיט' עליו
קסז המלוה מעות לחבירו לא ידור בחצירו בחי בחס' אי זה הוא ריבית קצוה ואיזה אבק ריבית
קסח מלוה אדם מנה לחברו שיתעסקו בו לערכו עד שיהא ב' מנים ומס' ואילך יחזר הלואה ישראל' שלח מעות מנה וכל ישראל אחר נ'טל' וגוי שלח מישראל וכל ישראל ל'טל' מידיו וישראל' שאומר לגוי לזה לי מעות מישראל ויר וישראל' שאמר לחבירו לזה לי מעות מנה ומס' ומשכנו של' גוי ישראל' וכל למסכנו לישראל' ומעית של' גוי מופקדות ביד ישראל' או חיפהח ו יראובן שחזר לשמעון לקחת ממנו רבית קצוה ומשיכה לח לקחתי אלא על יד גוי
קעב איסור ערבות בין ישראל' לגוי בהלואת ריבית י ישראל' שלח מנה ומס' וכתגיד או חיפהח
קעב משכנתא אי זה אסורה ואי זה מותרת וסילוקי המלוה ממל' ואי זה קרוב לקבית המלוה או י בעל המצרן וכל ריכיה ומשכן לו על שדהו ואם לו חל תמכרהו אלא לי וגוי שמשכן שדהו ליסר לישראל' וחזר ומכרה לאחר
קעג איסור ע' ידי מכירה כגון שמוכר ביוק' בשב' המתבת המעית או קנה בזול בשביל הקדמת המענות וכאיזה ענין מותר והיתר מכיר' מלו' בפחות והמ'כר תבואה או סחור במקום הזול במקום זיוקר לחמורים ולאדם אחר
קעד איסור אכילת פירות במכירת שדה של' סח' והיתרו
קעה איסור פסיקא על השער ויתירו וכיצד פהק

ואם כיצד זה וקצרות חולצת שחדיחן בורה של בשר
 צ צנן שומין וצנן שחתכום בסכין של בשר לאוב
 לאו צנן בחלב
 ס אין לשין העיסה בחלב ולא טחין התבואה באלה וכו'
 ופת שאפזו עם הבשר
 צח איסור שנתערב בהיתר במימנו ובשאינו מימנו וא'
 ואם הוא שלם חו כימנוח חו נשפך ואם גזל בקדרת אסור'
 או תחבב חסור לתוך היתר וביטול וטעמית קפילא
 צו כיצד מוציין האיסור וההיתר ואם העצמות מ'
 מצטרפין ואם נתרבה באיסור או בהיתר
 ק ביטול בריה וטעמא ומה נקרא בריה וירך פנת
 שנתבשל עם גידו
 קא מה נקרא חתיכה הראוי להתבאר וביטולה ואם
 נתרסקו אבריה והחתיכה
 קב מה נקרא דבר שיש לו מתירין וביטולו
 קג מתן טעם לפבס וקדרה שאינה בת יומא
 קד עכבר שנפל לתוך שער וחומץ יין ושמן
 קה איסור שנתערב בהיתר על ידי כביש או במליח
 חו כצלי וכמה אסור ותתאפה גבר ושומן מפעפע וחתיכ'
 איסור שנבעה בהיתר כצלי וחתיכה שנפלה בציר וגבינ'
 שנעשו בדפוסים גוים
 קו איסור הכולל בחתיכה ונתבטלה בקדרה ויש פ'
 ששים לבטלה וכן חתיכה שיש בה חלב ונתבטלה בקדרה
 שיש בה ששים לבטלה
 קז דגים שנתבטלו ומצא בהן דג טמא חבוב שהי'
 שהוציאו בבק' וחזרו ותחבבוהו בקדרה
 קח ריחא אי מלתא היא אם לאו
 קט ביטול יבש ביבש בדברים שאינן חשובין
 קי דברים חשובים שאינן בטלים ברוב והיכא אמי'
 חמרינן כל דפריש מרובה פריש ואם באבר אחד מהם
 או פרשו הרוב למקום אחד והמישעט למקום אחר ובאי'
 זה שפק שפקא תולין להקל וטרפה שמתצאת במקו' ולין
 קא ס' איסור שנתבטל בהיתר תולין להקל או לחמול
 קב איסור פת של גוים והיתרו של ישראל שאשא
 גוי ואם מועיל השלבת קישם לתבוא
 קג איסור טעולי גוים והיתרין
 קד איזה משקין שלה' אסורי' וחיו מותרין ואיך נק'
 נקחים מהן ומהי ועבבים וכבשים שדרך ליתן בהן יין וה'
 ואברישין וקפלטון ומוריים
 קטו חלב שחלטו גוי ואין ישראל רואהו וגבינו' שלה'
 קיו גילוי ונקורי שרצים והזהר ממאכלין ומשקין
 מאוסין ומלאכל בשר דג ביחד ומדברים שזהירים בה'
 בהן העולם ומלאכל בהמה וחיה חשובין
 קיז אי זה דברים האסורים מותרין במחורה ואיזה
 אסורין ומי שמדמן לו נבלות וטרפות
 קיח איזה דבר מותר בחותם אחד ואיזה צריך שפ'
 סכים ואם יש חלו' בין גוי וישראל חסור ואם הכיר חותמו
 מתי חיישינן לחלוף ודין יוצא וכבש

קט חסור לאכול דברים האסורין או למזבחין כג'
 ס' מכין עליו והמוכר דברים האסורין מהדין בענין המ'
 המעות ומה תקנתו לסמוך עליו עור
 קכ טבילת כלים חדשים הנקחים מן חבויס
 קכא הכשר כלים שנשתמש בהן על יד האש והסכיני'
 קכב היתר מתן טעם לפבס ואם גזל בקדרה שאינ'
 בת יומא ופתם עליהן אינן בני יומן

הלכות יין נסך

קכב איסור יין נסך ושתם יינם ומגע גוי ביין שלם
 ובאומלין ובאלמתי ובתבאי' שיש בו יין ובחומץ ובבוסר
 וחרצבים וזבין ותמרות ומאמתי הוי יי' ליאשר במגע גוי
 ומורק בבת פקוק ובגיבית ומה אסור במגעו בבת
 קכג אי זה גוי אסור בטעייה ואיזו בהנאף ומגע עם
 עבדי' או שא' גוי שנתגיירו וכו' שפחות וישמעאלים חי'
 זה מגע אסור בהנאף או בטעייה וגוי שהכניס הכרזא ח'
 או הוציאה או נתן ידו בבקבאו שמתקן השול' המטפטי'
 קכד כחו של גוי לבדו או ישראלי עמו או שזרק חב'
 חבין לין או שמצו במים או שנושא חבית של יין או נור י'
 לבדו או ישראל עמו ואם הוא מכבד'
 קכז כיצוק וגוי המערה
 קכז חומר לחבירו כתבשך ייבך מתי באמן
 קכח ביד מי מחזיק יין ואין מקפידין וגוי שחזא ב'
 עומד אצל היין ובית שיש לישראל וגוי ויין בתבוא או לים
 לישראל לבד ומצא בו גוי
 קכט חמיכה גוי בחנותו או שמשך לו המפתח או פ'
 שהניחו בשפיכה יבבש לעיר או ששמע תקיעת שופר ב'
 בערב שבת ועבדים רבים שתולין להקל במגע גוי וחב'
 שמתצאת בכזהר או טמונה בברס של ישראל
 קל כיצד מקפידין ושלוחין יין ביד גוי ופסד או קל'
 בית ישראל שגוי וכו' וכו' יין
 קלא המטהר יאכז של גוי ונתנו ברשותו
 קלב איסור הנאת יין כשך ואיסור מכירתו חוץ
 מל' גוי שנכסו וכיצד יעשה המוכר יין לגוי וקיעלים ר'
 שצאו מלחמה לגוי וכותן להם יין כשך ומי שיש לו פועלי'
 גוים לא יסקם יין כשך והאומר לגוי פייס בטבילי למלק י'
 או מלגטי מהאור והיתה דמי יין כשך של גוי
 קלג איסור המשתבר לין כשך ואם השכיר חמורו י'
 ל' רוב עליו או כשכר להעביר חבית ממקום למקום וכו'
 ומצאת בהן של יין כשך
 קלד איסור תערובת יין לנסך ושתם ייכ' ביין או במי'
 ותקנתו וחומץ ביין או איפכא ויין בעבבים וחטין נשג'
 נשעורין
 קלה דיכ' כלי יין איסורין ותיקונן שלם ומגע בו גוי י'
 או של גוי ופיתין ומכסין לקיום ושאינו מכסין לקיום
 וכל דיכיהלן
 קלו השלח כלי יין על יד גוי

מומנו ורוצה ליתן מעות לבתו
 רכב המדיר בנו לתלמוד תורה והמדיר בנו ושיקל' הוא הכהנים להקנותה לבן בנו לכשיהיה תלמי' חכם
 רכז ראובן שחמר לשמעון כבשי עליך חרם וכו'
 רכה אין אדם אוסר פרות חבירו על חבירו אלא אב' יעב' אבן
 רכז שנים שותפין בחצר שהדירו זה את זה או שאח' הדיר ל' אחד מהשיק מכבשין
 רכז מי שאסר עצמו מכל ישראל או אסרם עליו או אסר הכהנים והגוים או העניים עליו
 רכז דין התרת הנדר שיתחין לו ומה נקרא פתח או חרטה וביצר יתירו לו ומה נקרא על דעת רבים וגו' וחרמים וחרמים שמיטלין הקהל
 רכז כד שזותר מן צד או שתלז כד כד וזהו הרשעין או שגדר על דבר כ' פעמים או ששבע שלל לשלול עליו או שלל ליהנות מהחכם שיטל עליו
 רל כל דבר ושבעה יש להם התרה בפתח וחרטה
 רל המדיר על תכא' שיבטלו כשירצה או תולה בד' דעת אחר שיבטלו או לזמן
 רל כדריס שאין צריכין הדבה בגון כדרי זירוזין והבאי ושגגות וחונקין כדריס לאכס' והקולל כדרי בדבר ולא נתקיים
 רל או שהדירו אס יטול ממנו כד וכך אס לא יתן לו כך וכך
 רל עונות כדריס לזכר ולבקה
 רל מתי מפר האב להיות והבעל לאשתו ומתי מפר מפר' שניהם יחדיו באי זה אשה מיפר וכיצד ה' הפרה וההקמה ואי זה כד מפרים וכל דיכיהן
 רל המדיר אשתו מהכאתו או מתעמ' או שלא תלך לבית אביה או לבית האב' והמשתה או שלא תע' תענה מלחכה או שלא תשא' בליה לשכניה ולא תשאל מהם עד כמה יקיים

הלכות שבועות

רל כיצר היא שבועת ביטוי ושבעת שוא
 רל כיצר עיקר לשון שבועה ויריות וביטויין ואס צרי' לישבע בזה או בכנוי
 רל שבועה שלא אוכל בתם כמותה ואס שרש שלא אוכל ושותה או איפכא שלא אוכל דבר איסור ש' שלא אוכל ואכל עפר או דבר שאינו ראוי וחילוק שכן לא אוכל כד זה או לא אוכלנו ושלא אוכל ג' עשרה אי' איפכא וכשבע על הכהר ואכלו ופשאל

עליו
 רל ש' צע' זירוזין והב' ות' ושגגות ואכס' ונשבע על דבר שאין בו ממש ולבטל מצוה דאורייתא או דרבנן ומתפ' בשבועה ואין שבועה הלה על שב' שבועה
 רמ כיבוד אב ואם ומוראם כיצר הוא הכבוד וה' והמורא וביבוד אב' והגדול ואשת אביו לעבוד על דברי תורה
 רמא שלא להכיר לחביו ולאצו ושלא לקלקל ולבזות וכו' ועבד אס חייבין בכך ומי שכתחייב שבועה לב' לבו היאך יטענו
 רמב כיבוד ומורא תלמיד לרב איסור הנראית לפי' ואי זה תלמיד ראוי להורות ואס הרב מחל עליו כבודו והנחת הרב עם התלמיד
 רמב כבוד ה' ממש ומלעשות מלחכה עם שאר הע' והקדמת מביירת חזרתו ואיסור הבזות
 רמב קימה והדור מפני חכם שאינו רב חפ' הוא י' יניק וזקן וחכם אי זה קודם לבגור
 רמב חייב אדם בלימוד לבנו ולתלמיד ומישיב' חלמ מלמדו תניקות בל עיר ועיר וכיצד מלמדן אותם
 רמז חייב אדם בלימוד ואס ישא קודם וישלש זמן ל' למודו והיאך למדן בשב' וחשה לא תלמוד גדל שבר הצדקה ועוכש מכיעותה
 רמז מי חייב בה ומי ראוי לקבלה
 רמז כמה חייב ליתן בכל שנה וכיצד יתבנה כמה ראוי לבט' אחר ואחר
 רכ כיצד כותבין אותה ואי זה קודם לחבירו פדיוס שבועה וכיצד פדיוס אותה ומי פדיוס ו משנים אפי' מתלמוד תורה לפדיוס שבועין
 רכב כמה יהיה לו ולא יטול מן הצדקה ומי שהיו לו ש' פדות ואינו יכול למכור ומי שצרי' לטול ואינו רוצה לקבל וית' שצריך לטול ומות' עניים לעני' ומות' שבוין לשבוין
 רכז שלא לקבל מנוי כפרה ומל' שאל' צדק' ל' ישראל להרחי' מלקבלה למי שאפשר ולקבלה למי שאי אפשר ולתת
 רכז קופה ותימחוי כיצר בגבית ויתחלקי ולצור' מה יכילין לשנותן וכמה יהיה בעיר ויתחייב בהן וי' ובבשות עניים וקבורת' יחיד או רבים שהלכו ל' לעיר אחרת ופזקי עליהן שס צדקה
 רכז מכהב הגבאים בגביית הצדקה ובחילופה שלא ל' לאחרת
 רכז המתפיש בצדקה והמודר ואינו יודע כמה כד' ו' והאומר תנו מ' אהים זון לבית הכנסת או לעני' ואמירתו לגביה ומקדיש חוב שכיר אחר
 רכז השמותה קודם שבה ליד גבאי ואחר כן ב' הנו כבודר כלע' או דבר מוכנים בגין כדור מוכר' או בר לבית הכנסת

ואם יכול לפרוע מעות או פירולו והפוסק על יד שליח ו
מקף שכעשה באיסור

קצו חיסור שכירות מעות והיתרו בכלי ובחמה
קצו חסר על פי ששם אותה בדמים ומרכים בשכירות קרקע
ולא בשכירות אדם וכיצד מרכין בשכירות שדה
וחנו ובאיזה ענין חסור

קצו קבלת עסקא היאך שמין אותה והיאך חולקין
הרינו וההפסד והיאך כותבין השטר ואם לא
פירש כן שהוא עסקא והיאך חולקין חולד והי
והיאך פורע לו שכר טרחו וכל דיניה

קצו חיסור לבת בחקות הגוים
קצו חיסור קושם ומעונן ומכשף ואיסור ל
לחישא על המכה והיתרו ולכשיכת כחש

קפ כתיבת קעקע גדידה ושריטה וקריחה על מת
קפא הקפת הראש והאחתת זקן מקומן ושיעורן ומי
חייב בהן וכיצד חיוכן

קכב העברת שער בית השחי ובית הערוה ושאר
הגוף ואיסור כלי גבר לאשה ואשה לאיש

קכג

הלכות נדה

דין נדה וחבה דאורית והחומרא שהחמירו אחר כן

קכד פרישת מאשתו סמוך לנסתה והיתרה אחר
הנסת ושלל בשעת נסתה והטא מהדרך

קכה אשה שאמרה טמאה אני או שהחזקה כדה אש
בשכנותיה וחזרה ואמרה טהורה אני ונשפטה
כדה תחת בגלה

קכז היתר תשמיש למי שאין לה נסת

קכז הרואה דם מחמת תשמיש ובדיקתה

קכח מראות דמים הטהורים והרואה דם בשפופרת
ובחתיכה ודם יבש ובמין קליפת ושערות וכו'

קכט וכאמרת אשה לומר כזה ראיתי ואברתי

קכט סדר קביעות הוסת למים ולחמנים שוין ושאי

ושחיס שני וכחקרי ועקירתן ושכויי מום לנסת

והיתר במחבא כצת וסתר וקביעות וסת בימי

כדה חיבה ולקטנה וזקנה והגיה וסתה בימי ע

עטירה ומחיקתה

קכ דיין כתב באיזה אשה גורו ובאיזה מקום באי

באשה ימנא ועל איזה דבר ובאיזה מקום באי

בחיילוק ושיעור ותלייתו וכל משטטיו

קכא אשה שכתבא דם בהטלת מימיה

קכב תרעומה לינא וכתבישה וחזק שפרשה בלתי פד

וחופת כדה

קכג הכנסה בתולה מתי ישרוש וספירתה וריחוקה

קכד דין היולדת ומפלת שפיר מרוקס וטילא ופול

קכז ואם בועלין על דם טוהר

קכז ריחוק האדם מאשתו בימי טומאת ואינו מלא

קכז מלאכות מותר לעשות לו

קכז ספירת השבעה ובדיקתן כיצד וכמה ואם באם

בזה סבת זרע ובדיקת חרשת ושואה ושומא

קכז זמן טבילת כדה חבה וכשי דירן האירכא

קכז אי זה דברים החוצצין וכיצד תטבול ובאיזה מק

מקום ותה' אשה עומדת עליה

קכז חטיפה באיזה מקום בגוף וכמה ואי זו טעה ו

מאיך תעשה בשבת ויום טוב ואם טבלה ולא ח

חפפה

כ ברכת הטבילה

כא דין מקוה ומעין חכשרן ופסולם וכל דיניהם

כב דין טבילת כלים והחוצץ בהם

כג

הלכות נדרים

התרמק האדם מן הנדר ואיזה נדר יכול לנדור

כד כיצד עיקר הנדר וחילוקן לשלול כי בחולו בדיקת

כה המתעבש אשתו או נדר ברטר האסור

כו ידות נדרים ומהו ידות

כז כינוי נדרים

כח סתם נדרים להחמיר ונדר בחרם ואמר לא נדר

כח נדרתי אלא בחרמו של ים ובאיזה נדר צריך ל

כח לבזוג חיסור בימים שעבר ונהג בו היתר

כח מודר מפי אחר

כח צריך שיהא פיו ולבו שוין ובמודר בחלום והמדר

כח וחזר בו מיד

כח המתבזה שיהיו דבריו בטלים

כח הנודר בתורה או במה שכתוב בה

כח נדרים אין חלין על דבר שאין בו ממש ונדר ל

כח לשלל פרק וקונס עיני בשנה היום אם אישן ל

כח למחר

כח נדרים המותרים ואחרים פהגו בהן איסור כ

כח נדרים חלין על דבר מצוה

כח חילוק שבין האומר פיר' חלו או לא אומר חלו ו

כח וכן ביתך לב' זה וכן קונס בשר עלי או שאני טועם ממנו

כח וכיוצא בזה

כח כיצד חולבין בנדרים אחר לשון בני אדם

כח ובאיזה דבר שהנודר בו אסור כיוצא בו ואיזה

כח דבר בכלל חבירו

כח כיצד חולבים אחר כונת הנודר

כח מי שנדר לישא אשה ולא קבע זמן או אסר עלי

כח דבר אחר בלא זמן

כח חילוק שבין קונס יין הי' ליום אחר וסבוע

כח ושואה ונודר על דבר שזמנו קבוע או אינו קב

כח קבוע או עד הגשם או הצמחים

כח מה הן הדברים האסורים במודר הבאה

כח מחבירו או מודר מאכל או דברים

כח תמכיאין ליד אכילה ומה הן

כח המותרין והמשביר ב' לחבירו והדיר

כח עליו והכשכע שלא לדבר לחבירו

כח מי שחתכו מודר הנאה

כלאים לחיים ולמת ולמרדעת החמור ואיזה ב
בגד של כלאים אסור ללבוש ובגד שזר בו כל
כלאים

שיח

היתר לבגד שאבר בו חוט של כלאים
היתר לבגדים הנקחין מן הגוים

שא

שב

שג

המוצא כלאים דאורייתא או דרבנן עליו או שר
שראה אותו אחר עליו והמלביש את חברו
כלאים

שיט

היתר עשיית וקיום לכלאים

שד

שה

פדין בגד אדם מי חייבו ומתי כוהנו כיצד
יתבנו וכמה הוא וספקו ומתי ראוי לפדיון וכל
דיניו

שכ

שכא

בגד בהמה טהורה באיזה זמן כוהג ובאיזה ו
מקום וכמה צריך הכעלים לטפל בו ואם צריך
להקדישו וכיצד יתבהג בו הכהן בת' ובע' מוס

שז

אין מרבילין בו ואם שחטו וכמצי' טרפה מבי
מכירתו בעודו חי בזמן הבית והאידנא

שח

איסור עבודה ובאיזה בו ואיסור צמר שבתלם
מעצמו והאורג ממנו בבגד

שט

אין הכבוד כיתר בזמן הזה אלא על יד ש לשה
ואינו ראוי לבוססו לכיפה ואינו מומין שרא
שראויין לשוחטו עליהן

בבד ששחט שלא על פי חכם ואחר כך נמ
נמצא בו מום או במכר ממנו ומי שאינו מו
מומחה וראה הכבוד

שא

שא

החשוד למכור בבד לשם חולין
הנוטל שכר לראות בבד ואין החכם רואה
לעצמו ולא רואה אותו ביום טוב

שא

שא

איסור הטלת מום בבבד ושלא לשוחטו על
המום שהטילו בו ואם עשה גוי או ישראל כ
כדי שיכבד ממנו ואם אחזה דם להקזיה על י
יד המום

הכהנים חסודים להטיל מום בבבד ומתי
באמכי' ומי באמן להעיד עליו וישראל באמ'
אפילו על שלי ואין רואין בבד לישראל כלל
כהן עמו

שא

שא

דין ספק בבד ויוצא דופן טומטום ואנדירו
ואנדוביכוס ומכבד' שיצאה מלואה וחזרה ר
ריקבית ורחל שילדה עז או איכבא ורחל ב
בת רחל בת עז ואפכא ופרה שילדה מין ח
חמו' ואיכבא ובהמה דקה שטכפ' ובהמ' נג
נשה שהפילה שלא או חרד' דם וכרכו בסי'
או בשליא או באחותו וכפחתו כתלי בית הר
הרחם או בעקרו נגמם או נשרץ מקטנו או
הרביק שני רחמים זה לזה

שא

שא

הלוקח בהמה מהגוי ואינו יודע אם בבד'
ואם היא חולב' או מגדל' ולד והלוקח מחבירו
ולא הודיעו אם בבד'

שא

שא

שאי' שהפקידו אצל אחד זה בבד וזה פשוט
או אח' ש הפקיד' אצל הגוי וכו' ומת אח' מהם

שא

שא

ורוע' ספק מילדו בהמותיו בבי' בע' הכי
רחל שלא בבד' וילדה שני זכרים ושני רחלי'
שלא בבד' או אחת בבד' ואחת לא

בבד' וילדו וגר שניתגיי' וספק אם
בבד' בהמתוקוד' אכלאחכ'

חיתוך אבר אבר הכבוד ולהשליכו לכלבים
ויצא שליט ומכרו לגוי ויצא שליט דרך יו
דופן ויצ' רובו במיעו' אברו וחציו בדר' אבר

מי חייב בבבד' בהמה טהורה וכיצד פטור
סותפות הגוי וכזמן הזה מצוה להשתתף ע
עמו והמקבל ממנו שאן ברזל

בבד' בהמה טהורה כמה כוהג ובאיזה מקו'
וכיצ' פדיונו ועריכתו וספקו וודאו וכל דיניו

הלכות חלה

דין חלה כמה חלו צרי להפרי' באר' ישראל וב
נחוצ' לארץ ואם יש כהן טהור מה דינו

חלה דרבנ' היאך נתב' וכחלות ואיכ' טובלת
שיעור חיוב חלה ושלא לעשות פחות ממנו

כדי לפטור' ואיזה מיכין מצטרפין וכדר ציד
צידופן והעושה עיס' מאורז דבן והכותן ש
שאר פטור לעיסה חייבת ואיכב' ופת פטור'
סנתעד' לפת חייב ועיסה שאי' בה שיעור ות
ותפח' לאח' אפייה

כיצד מפרישין מעיס' על אחרת כשאין במוס
אחת כשיעיר וכשיש בשתייהן כשיעור

שנים שלמו כל אחד פחות מכשיעור או אח'
שלם שני עיפות ואין משום אחד כשיעור וכת
וכתעבר' והעושה עיסה לחלקה בצק ושתי
עיס' יצאו אח' כשיעור' והופר' מה' וכתעבר'
מתי יצא על העיס' חיל' חלה ואם הפריש' קוד'
שיעור חלה וברכת' ומי ראוי להפרישה

איזה פת חייב בחלה
עיסת כלבים והפקד' ושותפין וישראל ששיתף
עם הנוכרי

דין תרומת ומעשרו' סידורן
וכיצד כותבין וכיצד הכהן מקבלן ובאיזה זמן
דאורייתא או דרבנן והלוקח מישראל או ממג'
או מוכר להן והמקבל שדה מהגוי

דין מתנות עניים
דין ראשית הגז

הלכות נדוי

דין המכירה והמוחרם וכיצד מהגין עמהם
וכיצד הנדוי ועל מה מנדין וכד' דין הנדוי י
וכיצד התרתן ותלמוד חכם מכרה לבבדור

עכין ציקור חולים מתי מבקרין וכיצד יאמר
לו ויתפל' עליו ואנה ישב ואיזה חול' מבקר'
פיתק' רש' לרופ' לרפאו' וח' יכול לקבל שכר ואם
טעה והזי' ואי' יכ' לרפאו' למור' הכח ממנו ויז

דין המכירה והמוחרם וכיצד מהגין עמהם
וכיצד הנדוי ועל מה מנדין וכד' דין הנדוי י
וכיצד התרתן ותלמוד חכם מכרה לבבדור

עכין ציקור חולים מתי מבקרין וכיצד יאמר
לו ויתפל' עליו ואנה ישב ואיזה חול' מבקר'
פיתק' רש' לרופ' לרפאו' וח' יכול לקבל שכר ואם
טעה והזי' ואי' יכ' לרפאו' למור' הכח ממנו ויז

דין המכירה והמוחרם וכיצד מהגין עמהם
וכיצד הנדוי ועל מה מנדין וכד' דין הנדוי י
וכיצד התרתן ותלמוד חכם מכרה לבבדור

עכין ציקור חולים מתי מבקרין וכיצד יאמר
לו ויתפל' עליו ואנה ישב ואיזה חול' מבקר'
פיתק' רש' לרופ' לרפאו' וח' יכול לקבל שכר ואם
טעה והזי' ואי' יכ' לרפאו' למור' הכח ממנו ויז

דין המכירה והמוחרם וכיצד מהגין עמהם
וכיצד הנדוי ועל מה מנדין וכד' דין הנדוי י
וכיצד התרתן ותלמוד חכם מכרה לבבדור

עכין ציקור חולים מתי מבקרין וכיצד יאמר
לו ויתפל' עליו ואנה ישב ואיזה חול' מבקר'
פיתק' רש' לרופ' לרפאו' וח' יכול לקבל שכר ואם
טעה והזי' ואי' יכ' לרפאו' למור' הכח ממנו ויז

דין המכירה והמוחרם וכיצד מהגין עמהם
וכיצד הנדוי ועל מה מנדין וכד' דין הנדוי י
וכיצד התרתן ותלמוד חכם מכרה לבבדור

עכין ציקור חולים מתי מבקרין וכיצד יאמר
לו ויתפל' עליו ואנה ישב ואיזה חול' מבקר'
פיתק' רש' לרופ' לרפאו' וח' יכול לקבל שכר ואם
טעה והזי' ואי' יכ' לרפאו' למור' הכח ממנו ויז

דין המכירה והמוחרם וכיצד מהגין עמהם
וכיצד הנדוי ועל מה מנדין וכד' דין הנדוי י
וכיצד התרתן ותלמוד חכם מכרה לבבדור

עכין ציקור חולים מתי מבקרין וכיצד יאמר
לו ויתפל' עליו ואנה ישב ואיזה חול' מבקר'
פיתק' רש' לרופ' לרפאו' וח' יכול לקבל שכר ואם
טעה והזי' ואי' יכ' לרפאו' למור' הכח ממנו ויז

הלכות מילה

רס גדול שבר מילה ועונש ביטולה
 רסא על מי מוטל למול
 רסב זמנה לבריא ולחולה ולאדרוגימם ולמי שיש לו
 שני ערלות ולגולר בין השמשות
 רסג קטן שהוא אדום או ירוק או שיש בו ספ' חולי ו
 ומי שהוחזקה בניה מתים מחמת מילה וכולד
 כשהוא מהול וקטן שמת תוך ח' ימים
 רסד ומי רחוי למול וכמה מלין וכיצ' מלין ואיזה ציצ'
 מעכבי' וקטן שמרוב בשר אינו כראה כמהול
 רסה סדר ברכת המילה ועל מי מצרכין ואם יש שני
 תינוקות ומילה ביום תעבית ואם יש לבדך ושה
 שהחיינו ואם צריכה עשרה ואם יש לבנות ער'
 הקטן ומוחלין על העפר וכסא אליהו
 רסו אי זו מילה דוחה דבר דוחה שבת ויום טוב ואיזה א
 אינה דוחה ובאיזה דבר דוחה שבת ויום טוב ואיזה דברים מן
 מותרין לומר לגוי בשבילם
 רסז מילת עבדים איזו כימול לח' או לאחריו ולקח ג
 עבד גדול שאסור לקיימו ערל ואם יכולין להב
 להטבילו בעל כרחו ועבד קטן ושונה ועבד ש
 שמכרו רבו לגוי והלקח עבד מגוי וקדם וטבל
 בן חורין וברכת מילתו ודין עבד עברי ודין עב
 כנעני
 רסח כיצד מגיירין הגר וברכתו ואם הוא כימול כב
 או שאין לו גיד ואם הוא קטן וכברית שכתבייר'
 מעוברת ואם שכתבייר לשם חשה וגר שחזר ל
 לבשרו והבא ואומ' כתביירתי בבית דין פלוגי או
 בבי לבין עצמו
 רסט איסור עריות בדרים ודין לעכין עדות וחליצ'
 ודיכין

הלכות ספר תורה

רע ספר מצות כתיבת ספר תורה ושלל לחזקתה ו
 והאידכא שאר הספרים
 רעא העור שכתבת עליו ועיבודו ושרטוטו ובאיזה
 צד כותבי בו ודיו שכתבת בו
 רעב שיעור ארכה והיקפה ושיעור אורך היריעות
 ורוחב הדפין ודף האחרון ובאי זה מקל יסיי' בו
 רעג שיעור הגיליון למטה ולמעלה ודין דף לדף ובי
 שיטה לשיטה ובתחילה וסופו ודין ספר לשפר י
 וכמה יכול לכתוב חוץ לדף
 רעד כתיבה לשמה ומיתוך הכתב ותיקון
 האותיות ואם נקטו או פרכו או כפסחו או
 כמחקו או כפל דיו באות ותיקונו
 וזיון האותיות
 רעה צורת פרשה פתחה וסתמה וסדורה ואם שה
 שיטה שהן ואם שיטה בשאר תיקוני סופרים
 רעז תליית הדילוג או שטעה בש' וכל דיני כתיבתו

רעז סלח להפוך יריעה על פניה
 רעז תפירתו כיצד ואם חצר יריע' שאיכ' תפ
 רעז איסור שהייתו כשאכו מונה ואי' יביקו
 רעז כקריעה היריעה לאחר תפירה או שגלתה
 רעז מי הפער לכותבו ואם מצא ביד גוי ועד כ
 רעז פוזין אותם ממנו ואם אחד הפוער שלל כ
 רעז האזכרות לשמן ולא עיבר הערות לשמן
 רעז כבוד ס' ת איך מתנהג בכבודה ואם מוליכה ג
 רעז בדרך ודין תשמישה בעודן קיימין ולאחר
 שכל
 רעז מות לרבן תורה ובאי' וכתובי' וסידורי
 וכמה יביח ריוח בין זה לזה ומותר לכתוב כ
 חומש וחומש ושיעור גליונו ואם כותבין מ
 לתינוק להתלמד כח
 רעז איסור כתיבה בלא שיטתו ובאי זה פתב וכן
 תעבות

הלכות מוזה

רעה סבר מצות מוזה וכמה עונש המבטלה
 רעז איזו מקומות חייבין בה והשוכר בי' מתי חייב
 רעז איזו פתח חייב בה
 רעז כתיבתה בזה ככתבת והיאך ואם הוסיף בה מ
 שום דבר בפנים
 רעז מקום קביעתה ופיס' כקבעת ובר כתי
 רעז אם כתבה על גליון של ספר תורה
 רעז מתי כדקת ומי חייב בה והשוכר בי' מישראל
 לא יטלנו בש"א
 רעז מצות טילוח הקן
 רעז איסור חדש ומי' מהג ובאיזה מקום

הלכות ערלה

רעז דין ערלה באיזה מקום מהגת ובעל מי וספק ו
 וכל דיניה
 רעז הרפבת האילן
 רעז כלאי הכרם וכלאי זרעים
 רעז כלאי בהמה הרבעתן והסחבתן
 רעז כלאי בגדים
 רעז איזו מיכין כותב בהן כלאים צמר גמלים ורחלי'
 או קנבוס ופשתים שערבו יחד וכבר צמר גמלי'
 שאר' בו חושל צ' וח' של פשת' אצל' אוברחו' ממנו
 איזה כלאים דאורייתא או דרבנן
 ס כמה נקרא חבור ומכסה של פשתן
 שצמלחו צמר ועורה תפורה
 בפשתן ליתמה תחת בגד צמר ורצועה
 שראשיה אחד צמר ואחר
 פשתן וללבוש חלוק של צמר על של פשתן וכבר
 צמר ששפתו פשתן סימן כיצד איסור לבישת כ

סכ	איסור תלמוד תורה ודיתור
סכז	איסור שולח שלום והיתור
סז	עניית הרש
סח	דין כפית המטה
סח	איסור הנחת תפילין
סח	איסור כבוד שבעה וגיזסלמים לשאר קרובי
	ולאזיו ואמו עד שיגדלו בו חבריו
סז	איסור כליט שער וצפרנים לאיש ואשה
סח	איסור שמחה וליכנס לבית המשתה לשאר קר
	קרובים ליום לאכילת ולחמו שנים עשר חדש
סח	איסור אירוסין וכישורין על אכילת ואמו ואשתו
	ושאר קרובים והיתור
סח	איסור יציאת מביתו בשבת ובחול
סח	סלף להקשות על מת יותר מדאי וכמה זמן הב
	הכחי והאכל וההסד ופיקדין על המת וכיצד
	מתבאר האכל
סח	מקצת יום ו' כאלו אם מקצת הלילה ככל היום
סח	אכלסלף כהב אכלת בשוגג או בחזקת חוססיה
	קטן והג' יל תוך שבעה או תוך שלשים
סח	חם יש להתאכל גל פי עד אחד
סח	אם יש אכלית דאורייתא
סח	דין הקיבור מתו להבי הרגל ושרגל ודיני כל הר
	הרגלים היאך מפשיקים
ת	דין שבת עולה ואיכה מפסק ואינו דברי כוהג'
תז	דין אכלו וההסד והטראה בחול המועד ורחש ח
	חדש וחמכה ופירים
תז	דין שמועה קרובה ורחוקה ואם שמוע בשבת
	או ברגל
ע	דין ליקוט עצמות אכילת ואמו ושאר קרובים

היתה מזהר ושואל קריק ביהשפיר יודע עד שיאמר
על האזר מותר ומיהו לבתחילה יכולין ליתן ולמחוט
על סמך שיבדקו ואלו חייסין שמה יאכלו משחיתתו
בזה שיבדקו וישאלו הכל מי שיוצא בו שאינו יודע
הלבית שחיתת חפ' שחט לפיכך ד' או ה' פעמים שחיתה
הגובה ורחוקה ושחט אחר כך כינו לבין עצמו שחיתתו כ
פחולה אפילו שאלו עשית כך וכך ומתוך תשובתו כראה
ששחט כראוי ח' לסמוך עליו וחפילו חמר ברי ל' שחט
שחטתו יפה אכל כל מה ששחט לפיכך כשר וחפילו לב
לבתחילה יכלין ליתן לו לשחוט כיון שחמר נעמד על גריו
ובלבד שירא: איתו מתחילת השחיתה עד ס' פה ובעל ה
העיתור כת' אי ידעין ביה דגמיר חפילו לבתחילה מותר
לשחוט לבתחילה ואי כ' ידעין ביה אי נמיר אי לא לב
לבתחילה לא ישחוט ואם שחט שחיתתו כשר ואין צריך ל
לבדקו ואפילו הוא לפיכך והרמבם חילק בין מומחה ומ
מוחזק לענין לשחול שבתב היודע הלבית שחיתה הרי
זה לא ישחוט כינו ל' ע' עצמו בתחילה עד שישחוט בפני
חכם פעמים רבות עד שיהיה רגיל וריו ואם שחט כינו
לבין עצמו שחיתתו כשר' לא כת' שצרי' לשחול אם הוא מ
מוחזק ובמה שאין יודע אם יודע הלבית שחית' שחט
שחט כינו להין עצמו שחילין חות' אם יודע הלבית שחי
שחיתה שחיתתו כשרה וא' הרמבם ז"ל לא חילק חת' אם
הוא לפיכך בודקין אותו ושחילין אותו אם כתבגלה ואם
אינו לפיכך כומ' בין על החזקה בשניהם וכן היא סברת ר
רב אלפ' ובין שרוב מצוי' חל' שחט מומחין הן המומ'
בהמה שחוט' כראוי במקום שרוב ישראל מצוין כשרה
וחל' אם כגבה ממכו ומצאה שחוט' חפ' שהיה חסוד
על הגבה ח' כסוד חסוד על השחיתה וכתב הרמבם דיקח
שחט' בבית אכל מצאה בשוק או באשפה שבבית חסודה
ואח' ז' התיר אפילו באשפה שבבית ולא חסד אלא בש
באשפה ששוק והרמבם התיר אפילו מצאה באשפה שפס
ששוק חרש שאינו שומע ואינו מדבר ושונה היוצא יחיד
בלילה או מקרע כמות או לן בבית הקברות או מחצר
מה שכותבין לו אפילו באחת מחילו אם עושה אותו דר
דרך שטות בקרא שונה וקטן שאינו יודע לחזק ידיו לשח
לשחוט לבתחילה אפילו אחרים רואין אותו ובריעבר כ
כשרה אם אחרים עומדים על גביו ואין מוסרין להם ל
לבתחילה לא שחט בשאין אחרים עומדים על גביו אפילו
אם רוצה להשליכו לבלבים וחדש המדבר ואינו שומע חק
על פי שמדבר לבתחילה לא ישחוט מפני שאינו שומע ה
הכרה וזה שחט חפילו כינו לבין עצמו שחיתתו כשרה
והשומע וז' מדבר אם הוא מומחה שחט אפילו לבת
לבתחילה אם אחר מדבר וקטן מומחה ויודע לחזק את י
ידיו לשחוט לא ישחוט לבתחילה לבין עצמו ואם שחט
שחט' כ' כשרה ואם גדול עומד על גביו שחט אפילו לבת
לבתחילה ושיכור שהגיע לשכרותו של לוט דינו כשוקה ו
ואם לא הגיע לשכרותו של ל' שחט אפילו לבתחילה ופ
ושיכור ושומע א' ישחוט לבתחילה חלה אם כן חס' עומד
על גביו ובר' לא ישחוט לבתחילה מפני שאינו

תניא וזכחת מבקרך ומצאך באשר צחיתך
מלמד שצטוו משה על פה הלבבות
שחיתה והכחי מחדר הלבבותיהן מי הראוי לשחוט וכוננת
השוחט ומחשבה הפוסלת השחיתה ובמה שחטין ומתי
שוחט' ובאיזה מקום שוחט' ומי הן הנשחטין ושליל הכ
הנצח בבחמה ואותו ואת כ' לאחר ולמרוצים ובריכת
הסימני' ובריכת השחיתה ומ' וז' השחיתה כצאר ובמה
שוחטין וחמשה הלבבות שחית' והביסוי וברכתו הכל שוח
שוחט' לבתחילה כמים ועבדי משוחררי' וכל אדם אפילו
חין מכירין אותו שמוחזק לשחוט שלא יתעלף וגם חין
מדעי' בו שזוא מומחה ויודע הלבבות שחיתה שרוב הרב
הרגילי לשחוט אם בחזקת מומחין ומוחזקין כ' א שאינו
כפיו או מותר לאכל משחיתתו ושומחין על החזקה א
אכל אם הוא לפיכך לבדקו אם הוא מומחה דשוא
דשחול אם כתבגלה וכת' בשפ' הוצ' בשם רבינו תם ש
שאין צריך שידע כל הדין אלא אם אומר על דבר זה סי

יכול לברך **ב** שחיתות נכרי נבלה אפילו אחרים רחוקין חותנו
 אינו עובר ע"י כגון גר הנשבע משומד אוכל נכנות לתאכל
 לתאכלן ישראל בדרך שבין וכו' וכן לאכול משח
 משחיתתו אפי' אם ישחוט בינו לבין עצמו ואפילו אם לא
 יחבל הוא ממנה תחילה וכתב הרשב"א אפילו אם אין יוד
 יודעין אם יודע הלכות שחיתות ודוקא שדוק הסבין תח
 תחילה אבל אין ליתן לו בלא בדיקה על סמך שיבדקנו א
 חחריו דחיישינן שמא ישבח ולא יבדקנו ובלא בדיקה ת
 תחילה או בזמן חסיד אפילו אם ישראל עומד על גביו כ
 כתב הרשב"א שחט בינו לבין עצמו ולא ידענו באיזה סכ
 שחט ויש' עמו סכ' פה' ושאינו יפה ואומ' שבי' שחט ונכח
 וחש' לו אם נמצאת בגר שחוטתו בידו אם יש טבחים מקו
 מקולים ישראל באמן לומר מן השחוטתו לקחתו ואפילו א
 אם בידו עוף שאינו נמכר במקולים אם יש אנשי מומח'
 עמו במדינה באמן לומר ישראל מומחה וכשר שחט לו ואל
 שאינו מביח היתר ואוכל איסור ומשומד אוכל נבלות ל
 להקטין כתב הרשב"א שאין מוסרי' לו כתחילה לשחוט אפ
 אפילו אם ישראל עומד על גביו ואם שחט בדיעבד כשר
 על ידי בדיקת סבין תחילה וסוף ואח' הרשב"א כתב פדי
 שדינו כגוי משומד לאחר משאר עברות שחט בינו לבין
 עצמו ואין צריך אפילו בדיקת הסבין והלמכס הנריך גם
 בזה בדיקת סבין והכי מילי לשאר עברות חוץ מעבירה ז
 זרה וחילול שבת בפרהסיא אבל משומד לאחר מחילתו הוי
 כגוי גמור וכו' והאירכא דינו כגוי וצדוקי וכו' יתוסי כ
 כתב הרמב"ם שחיתותו אסורה ואם שחט בפג' כו' מותרת
 שאינם כגוי אלא שחטין באמנין לומר לא קלקלנו והרשב"א
 כתב אם שחט בינו לבין עצמו אפילו אם חות' כזית בגר
 וכו' לו חסורה שכל מצוה שאינה בתוכה בתורה אפילו
 החזיקו בה אין סומכין בה עליהם התחיל אחד מהפסול'
 לשחוט וגמר הישראל על ידי חן הישראל שהתחיל וגמר ה
 הפסול על ידו פסולה ב' א' שהתחיל חסול בדבר שעושה
 חותה ככה כגון בושט או ברובה של קפה אבל התחיל ב
 בחצי קפה וגמר הישראל על ידו כשרה היה הישראל והפ
 והפ' לו וחזין בשבין אחד ושחטין פסולה ואין צריך לומר
 אם כל אחד סבינו בידו לא מבעיה אם שחיתות הישראל
 כשרה על ידי צדוק פסולה אלא אפילו שחט כל אחד רח
 רובו של סימן פסולה **א** שחיתות חולין אין צריכה כ
 כונה לפיכך חפ' לא **א** כיון לשחוט חלל מתעסק
 בעלמא לחתוך או שורק סבין למעצת בביתו ושחטה כה
 כ' זלכתו כשרה והוא שראה ס'א החליד הסבין בין סימן ל
 לזימן או תחת העור ואם מצא הנוטה חתוכה ודחי' לה ה
 החליד אפילו הפיל הסבין בידו או בדגלו שלא כבונה כלל
 והלך ושחט כשרה אבל כפ'א מעצמה פסולה דבעינן שי
 שיבא מבח גבר' וכן אם היה הסכ' מונח בחיקו חו' בידו
 ונפ'א מידו או נחיקו שלא כבונה בפלה מעצמה דמי פ
 פסולה **ד** השוחט לשם ע"י הרי זה זבחי מתים וא
 נחסור' בהנחה אפילו לא חישב בשעת שחיתו ל

לעבירה זרה אלא חישב בשעת שחיתו לזרוק דמה' או ל
 להקטיר חלבה לע"י הרי זה זבחי מתים שחט סתם ואחר
 כך חישב לזרוק דמה' או להקטיר חלבה לע"י הרי זה כפ'ן
 זבחי מתים ישראל ששחט בהמתו של גוי אפילו חישב נג
 הגוי לע"י כשרה ואם חישב הישראל שיזרוק הגוי לע"י כ
 כתב הרשב"א רפסולה ישראל ששחט בהמת חבירו לע"י לא
 אסרה שוראי' לא כיון לאוסרו אלא לצערו אבל אם היא ש
 של שניהם כתב הרמב"ם ש'אוסר גם חלק חבירו ואח' ז' כ
 כתב שאפילו אם הוא שותפו אינו אוסר שאינו מכין אלא
 לצער שותפו ואם ישראל משומד שוחט בהמה אחר חו' ש
 שהתירו בו כישראל וקבלה ה' דא' או דא' כוון לאסור ואוסר
 השוחט לשם הריס וגזירות לשם חמ' א'בנה כוכבי' ומוזלות
 ימים וכו' ורבות אין לו דין תקרובת ע"י לאוסר' בהנחה אבל
 שחיתותו פסולה פרי' אפי' אם מכין לעבד' ולהלמכס אם
 מכין לעבד' הוי תקרובת ע"י אם אינו מכין לעבד' ר
 אלא לרפוא' וכיוצא בזה בדברי הבאי שחיתותו פסולה
 ומותרת בהנחה שחט לשם שר של הר או לשם שר אחר מ
 משאר הדברים בין ששחט לשם מיכאל שר הגדול בין לש
 לשם שר שלשול קטן שבים הרי זה זבחי מתים ואסורה כ
 בהנחה לרי' דוקא בכת כוון לעבדו ולהלמכס אפילו לא נ
 כתבין לעבדו **ה** השוחט לשם דבר שכל בשר
 או נדבה כגון עולה ושלמים ואשם תלוי וי
 ותודה וקורבן כו' שחיתותו פסולה דאיכ' למיחש שמא ע
 עתה הקדישו והוא ליה שוחט קדשים בחזקתן פסול' כול
 שיכול להפרישו ב' ל' שעה שירצה דומה למידר וכו' וכתב
 הרשב"א אפי' היא בעלת מום שאינו ראוי להקרבה שפג
 שפעמים שאדם מביא מומה ואין כיבר אבל השוחט לשם
 דבר שאינו בא בשר ונדבה כגון חטאת ואשם ודאי נב
 בבשר מעשר ותרומה שחיתותו כשרה ב' א' שלא נודע ש
 שגבר עבירה שחייב עליה חטאת ואשם אבל אם עבר ע
 עבירה שחייב עליה חטאת ואשם ואומ' לו לחטאתי ואש
 ואשחתי פסולה שחט תרנגולין וחזויות וכו' וכתב בהן מינ'
 סחין ראויין להקרבה כשרה אבל שחט תורים וכו' יונה
 פסול' והיא שיהיו תורי' גדולי' וכו' יונ' קטני' אבל אם תו
 תורי' קטני' וכו' יונ' גדולי' כשרי' שחב' יורעי' שאיכ' ראוי
 להקרבה היו סני' ששחטין בין שאומ' בין כסבין אחד בין ש
 שכל אחד סבינו בידו ושחט אחד לשם אחד מכל הדברי'
 האסורי' ואחד שחט לשם דבר ששחיתותו כשר' שחיתותו פ
 פסול' וכת' הרמב"ם וכן אם שחטו זה אחד זה וכו' אחד מ
 מהם לשם דבר פסול' **ו** בכל דבר התעלש שוחט
 בין בסכ' בין בט' בין בזכוכי' בין בקל הגדול באג' בין
 בצדקין וכן בשן יחידים וכלבד' שיהיה פיו חד וצדוק מב
 מהגומ' כח' יתב' ברי' פגיו' בשכ' אי' שוהטי' בקרומי'
 פ'קל' לא במג' קצ' והוא כלי שצדו אחד סכ' וצדו
 אחד מגל ואסור לשחור אפי' בצ' הסכ' גירסת שחיתותו
 הקחד ואש שחט בו שחיתותו כשרה דה' ר' כ'

ובצדק וקול חזק כשר וא' קול חל' ומול פסול וא' הדאס
ול לא הכי' בפסקיו וגם הדמם לא כתבם על העיטור
בת' שחם הלכה וכל חיל' הסימני' צרי' שתעמם בצוף הש
השחית' חבל' אס' עש' בתחיל' השחית' או בראשיתה לא
מזנ' והא' ויצעק הכך סימני' דוקא כשהית' בחזקת מסו
מסוכ' חבל' אס' היא' צרי' אפי' אין בה אחת מכל חל' הס
הסימני' כשר' יש מן הג' ח' שכתבו שלא התירו מסוכנת
על ידי סימני' חל' בבהמת ישראל' מסוס הפסד ממנו ח
חל' לא בבהמת גר' ובתשונה אחר' נאמן מסוכנת והיא
של גוי' מותר' לשרא' לשחט' ולקח ממנו' כשר' ומותר' לשרא'
לקנות' מן הגוי' **יח** השוחט בשר' ומצאה פגומה
הרי זו טה' אפי' כנגד בעצם המפרק' אין תול'
שפס' בו אחר' שח' חל' חייטין שח' בעל' נפגם ומז
ומצא שחט' בסכין פגומ' ואפי' בעוקב' הדמם אפי'
היא קטנה ביותר ולא הזכ' חזר' צורן וכן בת' הדמם ש
שיעור' הפגומה כל שהוא ובלבד שתחזור בה כל שהוא אפי'
כחוט השער' וא' הדאס' ול' פסק כרי' שתחזור בה הצפור'
וכיון שפגומ' פסולה צרי' לבדוק הסכין תחילה ואין לשחט'
על מה שירצה לבדוק אחר' השחית' אס' עבר ולא צדק' ת
תחלה ואח' צדקו ומצאו יפה שחיתותו כשרה וכישר' ה'
הפגומה כי הא' דאמ' רבא' שלם מדו' בשר' אונ' לא יסחור'
ואס' שחט' שחיתותי' פסולה מסוכנת' לא יסחוט ואס' שחט'
שחיתותו כשר' עולה ויורד שוחט' לכתחיל' פ' אונ' פיסלה
שפי' עוקצ' וכן הוליד' ולא הביא' או הביא' ולא הוליד' פשו
פסול' מסוכנת' שאין לה חל' עוקצ' אחר' וצד' השפי' הוחלק
במשחית' ובגון דקיימ' ארישא' דסכין' והוליד' ולא הביא' ב
עני' שלא חתר' אפי' העור ער' שער' כל הפגומה ואס' ה
השחית' חל' הקת' צרי' שיביא' ולא יוליד' חבל' אס' היא' ב
נאמנ' הסכין' אס' העוקצ' כלפי' ראש' הסכין' בכל' ענין פס
פסול' וצד' חלפ' פסק' אפי' באמצע' הסכין' אס' העיקצ' כלפי'
וא' הסכין' כשר' אס' הוליד' ולא הביא' שאין עוקצ' הפגומה
קורע' חל' בפגומ' בשר' ולא כשיורד ממנה ואס' העוקצ'
לפי' הזכ' אז כשר' אס' הביא' ולא הוליד' וכן בת' הדמם
והי' בת' כשר' הראשונה ולזה הזכ' א' הדאס' ול' עול'
יורד' שאין לה פיס' עוקצ' שהשחית' שפי' עוקציה סכין' שיש
לה פגומ' הרבה מדון כמגירה ואפי' צרי' עבד' פסולה ופי'
הי' אפי' כלם מסיכסכו' ובעל' העיטור בת' אס' הם מסוכ
מסוכנת' כשר' צרי' עבד' אס' שחט' בענין' שלא נגע בעוקצ'
הפגומה חל' מיד' שהן אונ' וא' הדאס' ול' הסכין' לפי' הי'
סכין' שאין בו פגומה חל' שהעוקצ' מסוכנת' בו מוכח' חד
חדו' כראש' השכונ' כשר' סכין' שפי' חלק' חל' שאינו חד
שחית' בו אעפ' ששוקה בשחית' הרבה דק' שוליד' ויביא' ו
ול' ישהה בשחייה ובענין' צדק' הסכין' אס' יקנא' והלכתה
אשרא' ואטופרא' ואת' רוחתא' פי' שצרי' שיעבד' עליו' ב
עפר' ורא' אס' יחזור בו כשר' אעפ' בת' רוחתא' פי'
על' שיה' ובשר' צדק' הילכך צדק' כהול' ובהנחה על' ח
חורה בבשר' לאט' ובכונ' הלב' שלא יפ' לבו' דצרי' בטל'
ואח' כהול' ובהנחה בבשר' שחינו' יבול' להרגיש יפה' א
אס' יצדק' טבא' וצדק' ביחד וכן יעשה בשפי' העיטור

והי' שפי' עבד' ואשר' צדק' ושחיתות' כשר' הצרי' צדק' ח
הרבה זה אחר' זה צרי' לבדוק' חסדן בין כל אחת ו
ואחת ואס' לא צדק' ונמצאת פגומ' כולן אסור' אפי' רח
ראשונה אצ' שצדק' הסכין' לפי' השחית' צרי' לבדוק' גם
לא צרי' זה וזה מיל' לכתחילה שצדק' לפי' חל' אס' כח
כאשר שחיתות' כשר' ואפי' שחט' בו הרבה זה אחר' זה ויש
אומרי' ש' אס' כנגד במפרקת הראשונה ושחט' בה אח' אחר
אחר' וכאשר צדק' כל שחט' בה אח' אחר' רשמי' כפגם
במפרקת הראשונה וא' הדאס' ול' מביא' גם כזה חבל' אס'
לא צדקו קודם השחית' וכאשר אחר' כן שחיתותו פסול' ומ
ומיהו' בת' א' הדאס' ול' טבח' שיש לו סכין' מיוחד' לשחיט'
ומקום מיוחד' שחיתותו שס' תמיד בחזקת צדק' הוא ואס'
שחט' בו כשר' צדק' ואשר' שחיתותו כשר' השחט' כשר'
צדק' ואחר' השחית' שער' בה עצמו' ומצאו פגום כשרה פ
שחט' תול' שבעצמו' כפגם וכל כיוצא בזה כגון שפסלה על
גבי' קרקע קשה ודוקא שראינוהו שפסלה על חדרה חבל' מ
משפך' אין תולין' למ' שפסלה על חדרה בת' בעל' העיטור
אס' כיוצא בעצם המפרקת פגום' וחסדן פגום' על ידי הית
מעשה' ונמצאתי' והשכתי' כיון שדרך' שחיתותו כפגם' לא ר
דמי' לשער' עצמו' ופסולה ורבותינו כחלקו עליו' ופסלת'
את' פי' הר' יעקב' והאיב' בדברי' טבח' שלא הרח' שחינו' ל
לזה חל' צדק' לעצמו' ושחט' בה ונמצאת יפה מציין' ח
חותו ואס' כיוצא' פגומה מדי' חותו' ומעבירי' חותו' ומכ
ומצוי' על כל כשר' שיצא מתחת ידו שהוא טרפה כשר
חל' הדאס' ול' ארי' כהוג' בכל' בג' ישראל' שאין מאמיכין
לקצ' וממנו' חסדי' דונ' על' השחית' ועל' הצדק' ולזה
מחל' חסדי' את' כשרה כי הם דיו' ונות' כך כתבנו' צד
צדק' הדאס' לבדק' גם לצי' ששוחט' לביתו' חסדי' חינו' כס
כגון' הרבה צרי' יסוב' הדעת ויראת' שחי' לבדק' הסכין'
השוחט' צרי' שיבדק' קוד' בא' חלפ' מה' אשר
קדש' כחיתותו ונמצא' השחית' שחט' ולא ביר'
שחיתותו כשרה ואס' שחט' מזה בהמות' מברך' ברכה חל'
לכונן' שפי' שחיתות' כשרה' יבול' אחר' לבדק' מזה בן חב
חברו' אס' חברו' מאין' להוציא' צרי' שלא ידבר' בין ברכה ל
לשחיתות' ואס' דבר' בין ברכה לשחית' צרי' לבדק' פעם' אח
אחרת' וכן אס' רוצה לשחוט' הרבה לא ידבר' בין שחיתות' ל
לשחיתות' ואס' דבר' בין שחית' לשחית' צרי' לבדק' דם שחית'
ראשונה ולבדק' פעם' אחר' על' השחית' חבל' על' פיסוי' הש
השפי' לא יבד' וכן המכרך' על' רצת' לשחוט' חיה אחת' וא
ואח' הביאו' לו יותר' יכסה' דם הראשון ויבדק' עליו' ויבד'
על' שחיתות' השכיה' ולא על' הכסוי' ובעל' העיטור בת' דוק'
כשאכסה' ממין' הראשונה כגון' ששחט' חיה והביא' לו עוף
חבל' אס' הוא ממין' הראשונה אין צרי' לבדק' וא' הדאס' ול'
לא חלק' ואס' מתחלה כשצדק' היו לפי' הרבה לשחוט' ו
ואח' העיטור' להצ' אחר' בת' כשר' חמט' אס' כשחיתות'
לפי' האחר' יש עוד' להצ' מאות' כהיו לפי' כשצדק'
אין צרי' לבדק' על' חותו' צרי' לו אך אס' גמר' כל אשר
לפי' לשחוט' צדק' לבדק' על' האחר' ואין צדק' לחלק' חל'
אשר' כשר' מיד' ש' ח' היד' לפי' כשצדק'

מביקא אס מצאו בתיבה אלא אפי' כולד ממנו מות' דבמל
בן פרה מות' חסות' הב' זמ' ומצא בה דמו' יוכה אסל' אכל' א'
מצא בה בהמה שהגלי' כהגלי' יוכה או שאין לה דגלי' כלל
מות' המפלט בריה שיש לה שני גבי' ושני שרירות' אסור
המקשה לילד והוציא העובר את ראשו אעפ' ש
סחזירו הרי הוא כילוד ואינו פיתר' בשחיטת'
אלא בשחיט' עצמו אס הוא בן קיימ' ואס הוא בן שמנה א'
או בן תשעה מת' אסור הוציא ידו והחזירה מה שצא מן
החב' לחוץ אס חבל' מה שצא ממנו בב' ומקום החתק'
מות' לא חזיר' קודם שחיט' גם מקו' החתק' אסור אכל'
מה שצב' מות' חפ' הוא מיעוטו ואס יצא רוב העובר ה'
הרי הוא כילוד ואס יצא חציו ברוב אבר כגון שיצא רוב
ידו ובשאר מה שיצא מהעובר איכ' אלא חציו ואס נט'
פ' ל מיעוט היד שצא אחר רוב היד שיצא הוי ר'
רוב שייקן מיעוט היד שצב' אחר רוב היד שיצא להפלי'
לרוב העובר ואסור וכן אס יצא רובו ממיעוט אבר חסר'
וחין אומרי' כטיל מיעוט אבר שיצא אחר רוב האבר שצב'
שצב' חפ' מטייל' חותו אחר רוב העובר שיצא ואסור ה'
הוציא אבר אחר והחזירו וחזר והוצי' אבר אחר והחזירו
ע' שהש' לרוב שחיט' שלא יצא מות' ואס חתק'
כל אבר ואבר בשע' שהוצי' חותו גם המיעוט שצא
בפנים אסור עובר שהוצי' ידו והחזיר' ואס' כ' כולד וגדל'
והוליד חלבו אסור כחתק' מהעובר שצמעי' בהמה וכמו'
בתורה מותר באילה' כחתק' מגופה וכמו' בתיבה לחי'
השחיטה אסור בחיילה' ה' שיש ידו למעי' בהמה וקל'
חלב מן תשעה חי שצריכה חייב' עליו משום חלב בעל'
חלב בהמה גמורה **מ** אחריו כל זמן שלא יצא ל'
לאויר העולם חסר' משום שרץ השורץ על ה'
ולאחר שיצא לאויר העול' מות' מיד ור' אליעזר בן יעקב
אסור עד שיפתחו עיניו ופסק רב' אלהם בת' דשרי' ואס'
הי' אס' אפ' אס' חליעזר ולר' בהמה תוך שמנה ימים א'
אסור משום שפ' כפ' ומיהו חין צריך ח' ימים שלמים א'
חל' מיד בתחילת ילד' ח' מותר והכי מילי' בשאין ידוע'
שג' ל' חדשיו אכל' אס ידוע שג' ל' חדשיו מותר מיד
חפ' מיום שנולד ולא חייב' שמי' כתרסקו אבריו מחבלי'
הגדרה **ק** אסור לשחוט חותו ואת' בגו' ביום אחר לח'
שא' האס' וחמ' הכן חו' הדת' לא שא' הכן חו'
הבת' ואח' האס' בין בנקט' כגון האס' והבת' בין בוכרים
כגון הח' והבן בין בחל' אחר בין בשני' ואס' עבר' ושחט'
ביום אחר בת' דרמבם ש' מות' חסר' ובהלבו' גדול' חס' ר'
לח' בל' ב' ביום ויום האמו' בחותו ואס' ב' ביום הולק' א'
א' זר הלילה שזס שחט בלילה אסור ביום שלאחריו ואס' ש'
שחט ביום מות' בלילה של אחריו וה' רחל' לשחוט דוקא
בירוע שהיא חבו' וכן בירוע שהיא חמו' כגון שצריך לח'
אחריה אכל' חין הספק' חין חוששין הילכ' הלוקח בהמ' בכל'
מקום וכל' זמן חינו' חושש' ש' לא בשחט' הזס' ח' הכן היום
חבל' על המוכר להזיז' על' הלוקח שאס' שחט האס' מן הכן
היום חו' מוכרה לאחר לשחט' היום חס' הוא באחר מו' ה'
י' חומים שדרך' שכל' מי שקונה בהמה ששוחטה מיד

ואס' ערב הפזח ערב עצרת וערב ראש השנה וערב יום
טוב האחרון של חג שוראי' קונה אותה לשחט' מיד צריך
לה' דיעו ש' ערב היום האס' ואס' לא הודיעו שוחט ואינו ח'
חושש' לא שכל' קנה מישרזל או מטי' ואס' נודע לו חו' ל'
ששחט' חמה היום הוי מקח טעו' ודוקא שמוכר שניהם
ביום אחד אכל' אס מוכר הזס' ביום שלפניו חין צריך לה'
להודיעו ואס' מוכר האחר לחתק' ומוכר השני ללילה חפ'
אס מוכר בשני ימי' צרי' להודיעו שוראי' שניה' שוחט' ביו'
א' זר שש' ש' אחרו חותו ואת' בגו' ביום אחד הלוקח תחל'
ישחוט ולא השני בד' ח' בשלוקחוס שניה' מחד' אחר שמי'
בשחט' ל' יצא ל' היה לשחוט את' שפאזר בידו שחלקה ל'
לקח עג' מכת לשחוטו מיד וכיון שהוצא לא היה יכול לשחוט
לשחוטו גם הלוקח ממנו אינו יכול לשחוטו ש' אינו יכול
למכור אלא זכות שיש לו בו אכל' אס לקחוס משנים שניה'
שוין וכל' מי שישחוט תחלה זריז ושאר חותו ואת' בגו' מ'
כיהב בהמה אכל' לא בחיהוועוף ומהג' בכל' ח' הכז מן ה'
הצו ורחל' צבי הכז על' התישה וילדה צבי ושוחט התיש'
וגב' ביום אחר ליקח צבי הכז על' התישה וילדה בת וא'
וחות' בת ילדה בת ושחט בתה ובת בתה חייב' תיש' הכז
על' הצביה וילדה בת ואותה בת ילדה בת ושחט בת'
ובת בתה פטו' אכל' חסר' בת' דרמבם תיש' הכז על' הצבי'
וילדה תיש' אסור לשחוט את' הצביה ובהה' אכל' חין לוק'
עליהן ע' ל' וכל' שמונ' לבתחיל' לח' אס' תורה בששוחט ח'
אכל' נאמר ומעקר' האס' מותר לשחוט הכן לפיכך ח' ש' ש'
ששחטו האס' בינו לבין עצמו מותר לאחר לשחוט אחר ב'
בן הכן נפי' שרוב מעשיהן מקולקלי' ואס' אחריו רואין שסו'
ששוחט' בראוי אסור לשחוט אחריהן בהמה ששחטה ח'
א' היום וכתצרכה באחריו וצרי' לשחוט מהם היו' כיצ'
תק' אתו כבשביצה דנידי ממקום קבועיתו ויקח' מהם ח'
אחר וישחוט דכל' דפריש מרוב' פרי' ושפ' האחר' אחריו
היום **ק** מוסכבת חיה כתרת בשחיטה וביצ' מ'
מוסכב' שחיטה יכולה לעמוד בשמעמדי' הוחה
אס' חלילה בקציו וקורו' כיון שחיטה יכולה לעמוד בחוק'
מוסכבת היא וחי' כיתר' בשחיטה אלא אס' בן רואין בהס'
סימן שלא יצא חיות' קוד' גמר' שחיטה ומה היא סימ' אס'
היא דקה צרי' שתפאזר ידה ותחזיר' אצלה וכן אס' היתח'
פאזר' והחזיר' חלילה הוי סימן אכל' פאזר' ולא כשפח'
לא מה' ש' שאין זה חל' הוצאת הכס' וה' מילי' ביד אכל' ב'
ב' בין שפאזר' ולא כשפח' או כשפח' ולא פאזר' כשפח' ו
וה' ש' חילוק' בין יד לרגל דוקא בדקה אכל' בבסח' חין
חילוק' בין יד לרגל איזה מהם שתפאזר' או שתפאזר' כשפח'
וחיה' גב' דינה כבהמה דקה ובשכס' בוכנה כש' ב' בג'
בג' בין בדקה וע' אצ' לא דפרקאלא בעינו או כשפח'
בזב' כש' ואס' בגמר' שחיטה יצא ממנה דס' בקילוח כס'
כשפח' ואס' שחט בלילה ולא יכול לרא' ולמחר מצא בותל'
בית' השחיט' מלככה' דס' בירוע שיצא בגמר' שחיטה ר'
דרך קלוח ובס' ואל' ח' אכא תרי' סימ' בגמר' שחט'
העיר' ר' ר' ומתרות כש' ואס' שו' דת' תפאזר' ל'

או ברגליה ותיימם בעיני דרכא שהחז המיעוט השימנים מ
 מהו לחד פירושא ולשי' פירש בעיני דרכא כשהמיעוט
 בתרא ולבך בתה דאפי' המיעוט בתרא של קטנה או של ו
 ושל אבולת שזיה לפי' כך שחט רוב אחד בעוף או רוב ש
 פכים בבהמה ופיהא למות מוטב שיכבה על רחשה ממת
 שיחזור וישחוט וכן בתה בהלכות גדולות שזה המיעוט
 השימנים בין בתולה בין בסוף אזור והלמכס פירש ב
 המיעוט קמא אבל אם שחט רוב אחד בעוף או רוב שכי
 בבהמה אפי' שהה הרבה כשרה על כן בת דבגל לא שייך
 שזיה בקנה שחט רוב ופי' כן כבד כגמר' השחיט
 וכשרה ואם שחט מיעוטו חוזר ושחט כל זמן שירצה או
 אלא בושט לבד שייך שהיה המיעוט קמא ובבהמה אף
 בקנה כגון ששהה לאחר ששחט רוב ואף הראש זל בתב
 ובאשכנז ובצרפ' נוהגין להחמיר בשי' שחט העוף ושהה
 בו ואינו יודע אם ניק' הושט אם לאו חז' ופיהא הקל' לבדו
 במ קום אחר ומכיון עד שימות ויורק הושט מתבטא או
 אם אינו מוצא בו טיפת דם בידוע שח' ניק' ובשרה

כר

דרסה כיצד השוחט צריך שיוולך ויביא ואם
 לא עשה כן אלא התניו השימנים טבת אחת כ
 כמו שחיתק הבגן פזולה היה שוחט בהולבה או בהוכח'
 לבד אם יש בהכין במלא אחר וחוז' לצאר במלא אחר כ
 כשרה שאי' איפשר לו לשחוט בלא דרסה על ידי הולבה או
 הוכחה לבד ואם הולך והביא אפי' שחט באיזמל כל שהו'
 כט' בת' אח' הראש זל לא שיצטרך להולך כל חורק השכי
 קודם שיסחוט הרוב דאין אדם יבול לזהר בזה דפנימים
 הסכין חד וחריף וחיתק רוב השימנים קודם שיוולך ש
 או יביא כשיעור הזה אלא לא אמרו חכמים שיעור זה ח
 אלא דקים להו שאז יכול' לשחוט בריוח בלא דרס' והשחיט'
 כשרה בהולבה או בהוכחה כשיש בהכין מלא אחר וחוז'
 לעומר במלא אחר או באיזמל כל שהו' והול' והכי' אף אם
 שחט הרוב קודם שהולך כל חורק הנאר וכלבד שלא י
 יתבטא הסכין במזיד במקום אחד וישחוט בדרסה קודם
 שיסחוט הרוב עכ' שוחט אדם שפי' ראשית באחד וכלבד
 שיהא הסכין כרי' שלשה ראשים לא היה בו אלא כרי' שנים
 הביא ולא הולך המיעוט כשרה והפגימית פזולה הולך
 ולא הביא הפגימית כשרה והמיעוט פזול' שנים אחוז'
 בשכין ושחטין אפי' זה למעלה לבד תרחש וזה למטה לבד
 תחזה שאחזין אותו באלבסון כשרה ולא חיישינן שמח' י
 ידרוס זה על זה

חלרה

בין סימן לסימן
 התחזקו בהלכות ממעלה למטה וחוזר והיטחו ושחט הע
 העליון לא שחט העליון ממטה למעלה שלא כהלכתו
 תחלד הסכין תחת העור או תחת צמר משוכך בצואר ה
 הבהמה או תחת מטלית הקשור בצוארה או שהמטלית מ
 מחורק בה כשצרה ושחט שחיטתו פזול' חל' אם המטל'
 פרוש על צוארה ושחט תחתיו שחיטתו כשרה והלמכס
 פזול' גם כזה ולא כהיר' כתב בשפר המצות צריך לזרז
 כשחוס שוחט ואם על העור שלא יעשה בו קרע גדול וש
 שחט צראש הסכין ומתכבה מהעור למטה אם שחט צ

באמצע הסכין אין לחוש אם ראשו מתכסה בעור כיון ש
 ס' הסכין במקום שחיט בו כבד השימנים אינו מוגדל
 ו. ד' ח' עזר ממין היה מחמיר גם כזה והחליד המיעוט
 השימנים מבעינא ולא איפשיטא' ולחומר' וגם כזה פירש'
 המיעוט בתרא ולאחר ששחט הרוב החליד תחת המיעוט
 ושחטו ממטה למעלה והלמכס פי' המיעוט קל' שהחליד
 תחת המיעוט הראשון ושחטו ממטה למעלה ואחר כך ג
 במד' השחיטה כדרכה וכן אם שחט רוב סימן אח' כבהמ'
 והחליד הסכין תחת המיעוט הנשאר ושחט סימן השני אב'
 החליד המיעוט בתרא כשר ואף הראש זל כתב בריש'

הורמז

כיצד כגון ששחט שלא במקום שח
 שחיטה וכבד כתב לעיל במקום ש
 שחיטה בקנה משיטיו כובע ולמטה ואם שחט למעלה מ
 ממקום שחיטה או שהתחיל לשחוט במקום שחיטה ושח'
 מעט והטה הסכין חוז' למקו' שחיטה ובמד' שח' שחיטתו
 פזולה אבל אם שחט הרוב במקומה והטה כ'פי' מענה
 ובשרה שח' כשרה אפי' למי' שפוס' שזיה וחלדה המיעוט
 בתרא ודיוק' שח' רוב חלל הקנה אבל ברוב חטובעת לא
 סגי לפי' ס'ז' מקיטית את כל הקנה ואצפ' ששחט רובה
 עדיין לא שחט רוב הקנה חוז' מטב' העליון' שהיה מקל'
 כל הקנה ולשי' פזול' גם כזה שבת' בין שחט שלישי והגרי'
 שלישי ושחט שלישי כן הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים ש
 שלישי וחז' שחט שכי' שלישי' והגרים שלישי' הכל כהל' וח'
 הראש זל לא פזול' כמזנו' ביה שפזול' שחט שכי' ש
 שלישי' והגרים שלישי' ובכבין שחט שלישי' והגרים שלישי' ו
 ושחט שלישי' או איפכא יש חוסרין הכל ואפי' הגרים שלישי'
 ושחט שכי' שלישי' והלמכס השגיר הכל חוז' מהגרי' שלישי'
 ושחט שלישי' והגרי' שלישי' אבל שחט שלישי' והגרים שלישי'
 ושחט שלישי' או הגרים שלישי' ושחט שכי' כשרה וזה
 היה מטע דעת אח' הראש זל וכל זה בקנה אבל בושט א
 אפי' אם שח' בו כל שזוא' חוז' למקום שחיטה קודם במד'
 הנאר השחיט' פזול' אב' אב' כל השחיט' לפי' שנקיבותו

עיקור

פירש' ששחט בהכין פזול' ובעקרו
 השימנים ובעל הלכות כת'
 שבעקר השימן או כשחט ממקומו ואחר כך שחט ואפי'
 בעוף אם כשחט סימן אחד ושחט השני פזול' או שבעקר
 בתוך השחיטה קודם שגמרה אבל אם בעקר לאחר ששח'
 רוב כשרה ודוק' שבעקר כל השימן או רובו מן הלחי או
 אן מועיל השחיטה אבל אם שחט בו רוב מחובר בלחי
 כשר ואף דפזול' בעקר דוק' שבעקר בבח' מכה' ומכה'
 המיעוט הנשאר אינו במקום אחד הילכ' אינו חסון חיבר'
 אבל אם נשאר המיעוט מחובר במקום אחד שרי' שחט ש
 סימן אחד בעוף ואחר כך כשחט השני כשר כשחט אחד
 ואחר כך שחט השני פזולה שחט אח' ומצא השני שמו'
 ואין יודע אם כשחט קודם השחיטה אם לא פזולה ואם
 כמנא השחוט שחוט כת' הלמכס אם לא תב' בשימנים
 כשרה שאי' איפשר לשמוטה שתעשה שחוטתו ובדחי' פה'
 שחיטה כשחט ואם תב' בשימנים הרי זה ספק טבלה ונח'
 תזכיר שח' בריקה ויש אומרים שאפי' אם תב' בשימני'

צרי' להדק עליו אלף אם כן היה דעתי על כל שיכיל לו
 היה שוחט חיה חז' עין אדעתי לשחוט עוד נסבח וכסה ו
 וביר' כשח' וסוח' חן צרי' נכר' על' השחיט' שאין הביטוי
 הפזק הא' דמיה' הוי' הפזק דין' כזה ברברי' שאין' כז
 בצרי' שחיט' חכל' דבר' מצרכי' השחיט' כגון הביטוי לשחוט
 וכיוצא בו לא הוי' הפזק **ב** מקו' השחיט' כגון' כהק' לעד
 הד' מסיפ'י כובע' ולמט' והו' קור' שיתחיל' הכובע
 לשב' ולעג' ולמטה' עד מקו' שתביע' חוכה' העליונה' אל
 היו' תנ' הכחמה' ברבליה' שביטלו' אות' ברבליה' יתפשוט
 האונו' למט' ועד מקו' שתביע' חוכה' העליונה' הוא מקו' הפ
 השחיט' והוא כל' חורק' הצאר' כשתמט' ההמה' צחירה' ל
 לרע' כדכה' וכלבד' שלא תאכנס' היח' את עצמה' לפס' ט
 צאר' יות' ממה' שרבי' לעג' כשהיא רועה' וכשט' מניח
 לצד' הראש' כרי' תביס' וממ' ולמט' הוא מקום' השחיט' עד
 מקום' שישפיר' פי' עד מקום' שיש' כמין' שער' כמו' שיש'
 בברס' ובצו' עד הזפק' וכדי' תפיסה' פ' רטי' ארבע' חצבע'
 וכו' צ' פי' כרי' ש' חזו' כשתי' ארבעותיו' והיינו' רוחב' ארבע'
 ש' ש' ושיעור' זה' צמור' הגדול' ושאר' בהמ' חיה' ועוף' כפי'
 צידע' למדת' זה' השיעור' כתחילה' שוחט' כנגד' הגר' שחט'
 מן' הצדדי' שחיטתו' כשר' וכלבד' שידע' שחקק' הש' מ' קור'
 שחקק' המפרקת' כי' השימכ' רכי' וכדחי' מופי' השכ' חס'
 לא' ש' ידע' צדדי' השוחט' מן' העורף' שחיטתו' פאילה' שדרי'
 חותק' המפרקת' תחיל' ואם' החזיר' השימכ' חחורי' העורף'
 כשר' **בא** כמה' שיעור' שחיטה' טבאה' לכתחילה'
 צריך' לשחוט' שמי' השימכ' וכעוף' לרעת' רב'
 חלצה' אש' לכתחילה' בשימון' אחד' בין' בקנה' בין' בטט' וה'
 וזממה' כת' שגס' בעג' צר' לכתחילה' שנים' ולזה' השכ' ח'
 ח' הראש' אל' שחט' רוב' של' כל' אחד' ואחר' בהמה' ורוב' ח'
 אחד' בעוף' אחד' קנה' ואחר' ושט' שחיטתו' כשר' וכלבד' פי'
 פיה' רוב' הכרחה' לעינים' בשיעור' ולא' ברוב' שאינו' מוש'
 מוש' חלף' כמחשבת' הלב' דמחצה' על' מחצה' אינו' ברוב'
 חכ' כשהוא' רוב' הכרחה' לעינים' אפי' כחוט' השער' כשרה'
 ואם' שחט' בהמה' האחד' כולו' והשני' חציו' או' בעוף' כל' ח'
 אחד' חציו' כפול' לא' שחט' רוב' של' השימון' במקו' אחד' כגון'
 שהתחיל' לשחוט' ונתהפך' השימון' וגמר' שם' וכי' שניה' רוב'
 כשרה' בין' בקנה' בין' בטט' לא' מבעיא' אם' שני' החתכים' ש'
 סוף' בתיקוף' אחד' חלף' אפי' אם' האחד' לצד' הראש' והשני' לצ'
 מטה' כשר' בין' חס' אחד' אחד' שחט' כך' טעם' או' בשלשה' מ'
 מקומו' בין' ששחטו' שני' בשני' פכים' חכל' אם' הכל' במקום'
 אחד' כגון' שלח' השתחיל' לשחוט' מעט' הכי' ח' זה' המקום'
 ושחט' למט' או' למעלה' ממנו' באותו' צד' צרי' שיהא' חתכ' ב'
 במקום' אחד' ומיהו' כשיש' רוב' אפי' במקום' השני' כשר' אפי'
 חכ' שאין' השחיטה' מפורשת' שחיטה' העשויה' כאלכסון' כ'
 כקולומס' ח' כפי' המצדק' כשרה' היה' חצי' הקנה' חתוך'
 ושחט' בו' חתכיו' לרוב' כשר' ואין' חילוק' אם' חצי' החתוך'
 לצד' ושחט' בו' חתכיו' לרוב' בין' אם' היה' נקיב' בחצו'
 בחתכיו' ושחט' למעג' כנגד' הפק' ופיג' כגון' והפק'
 משלמו' לרוב' **בב** רוב' דמי' שבהמ' ובעג'
 צדדי' סבוא' ח' הצדדי' ואין' המלח' ולא' האחד'

פואב' כל' ידס' פכה' חלכ' על' פדל' לצלמו' סלס' צרי' לשח'
 תוריד' כרי' פיה' הדס' ולא' מהורידין' חס' בתורת' שחיט'
 סחרי' חס' פה' או' דרס' כחן' כשרה' חלף' שרי' לבקב' כז'
 בעצת' שחיטה' בעוד' פחדס' חס' שלא' יתקדר' בתוכו' ואול'
 לא' יוכל' לצאת' לא' חתכן' בעצת' שחיטה' ומכתת' העוף' לא' כ'
 לא' צרי' שרי' אכל' לא' יאמ' לכתחילה' לא' אחתכם' בעצת' שחי'
 שחיטה' ואכתתם' לצדדי' דחיישין' שחט' לא' יכתתו' וכיון'
 שדרך' לצלמו' כאחד' וכן' צרי' וטלחי' שרונה' לצלמו' כאחד'
 צרי' לחתו' וירידה' לא' חתכן' וטלחן' כאחד' כת' צרי' שחטו'
 מותר' ואם' הראש' אל' כת' שחט' אלו' ומיהו' אינו' מכתת' ב'
 בבולו' חלף' יסליך' הוריד' ויחתוך' סביבה' כדי' כעילה' פה'
 כעצמי' ארבע' ואם' בעג' בקדרה' מ' חטט' ומקדק' החוט' וח'
 והסאר' חס' יש' בו' כדי' לבטל' כל' החוטין' בשני' מות' וטלח'
 כיון' צדדי' לכתחילה' אין' צרי' לחתו' הוריד' ומות' בין' לבטל'
 בין' לצלמה' וה' אפרי' כת' שאי' לרע' עיוף' שלס' ארבע' שחט'
 הוריד' עד' שיתחנן' אכר' אכר' ויסיר' כל' הגיד' שיש' טה'
 דס' וכן' בהמה' שרונה' לבטל' ארבע' שמתחנן' צריך' לשחוט'
 הוריד' וכן' כת' בעג' חלבו' גדול' והכי' מחרקי' דבהמה' צר'
 צרי' למחת' כיהו' בהדי' סימכ' ארבע' דאמ' רב' חסד' לח' חל'
 יהודה' חלף' בעוף' הואיל' וטלח' כולו' כאחד' זימין' דהמ'
 ממי' צולה' כולה' כאחד' וצריכה' ולא' כהירא' לא' ח' **כג**
 חמר' רב' יהודה' ח' רב' כל' טבח' שאינו' יודע' חל'
 חלבו' שחיט' אלו' לא' כול' משחיטתו' ואילו' חן' חלבו'
 שחיט' שהיה' דרס' חלרה' הגרמ' ועיקר' שהיה' כיצד' חרי' פה'
 פ' חת' לשח' והגבי' ידו' קור' שגמ' השחיט' ושהיה' בין' שח'
 בטובב' בין' במזי' בין' באכס' בין' ברע' וחז' הוא' או' ח' ונמ'
 שחיטתו' הפחיטה' פסול' אם' שהיה' שיעור' שהיה' וכמ' שיעור'
 שהיה' כדי' שחיט' אחד' ופזק' רשי' כדי' שחיט' בהמ' גס' ח'
 לשחי' גסה' וכדי' שחיט' בהמ' דקה' לשחי' דקה' וכדי' עוף'
 לעוף' והק' שחיט' דמשערי' בה' יש' חומרי' דהיינו' ברבונה'
 ועומד' לשח' שחן' משערי' חלף' בהדי' חתכ' השימכ' לצד'
 ויש' חומרי' שמשערי' בהדי' שיגביה' וירבי' וישחט' וכן'
 עיקר' ומיהו' ח' משערי' בהדי' שחיט' כל' השימכ' חלף' בהדי'
 שחיט' רוב' פה' הכשר' שחיט' וכן' כת' הראש' חלף' שחילק'
 בעוף' שכת' בדק' כדי' הגבהה' והרבה' ושחיט' דקה' ובגס'
 כדי' הגבהה' והרבה' ושחיט' גס' ובעג' כדי' שיגביה' טהמ'
 דק' וירבי' ושחוט' ולרב' חלף' אפילו' לרק' ולעוף' משערי'
 כדי' שחיט' גס' והגבהה' והרבה' ולזה' השכ' ח' הראש' חלף'
 חלף' שכת' ארבע' דמשערי' כדי' שחיט' גסה' והגבהה' והרבה'
 וארבעה' היימ' דוק' לבהמ' חכל' לעוף' לא' משערי' חלף' כ'
 כדי' שחיט' חלף' לחור' דלא' מכתת' להקל' כולו' חלף' למצ'
 בהגבהה' והרבה' חלף' לעוף' שחט' מעט' ושהיה' מעט' וחור'
 ושחט' מעט' ושהיה' מעט' חס' יש' בין' הכל' שיעור' שהיה' ח'
 מצורט' השוחט' ככ' שאינו' חר' והולך' והביא' כל' היום'
 פולג' רק' שלא' שזה' כשר' והכי' מילי' בעוף' שהשחטו' בשימון'
 אחד' חלף' בהמ' חס' עכב' כשיעור' שהיה' בשחיט' מיעוט'
 ואחריו' של' שימון' ראשון' ארבע' שהולך' והביא' דרך' שחיט' פ'
 פחול' כיון' ששחט' רוב' השימון' מיעוט' חסד' חסד' חסד'
 ומה' שנתעכב' אינו' כחשכ' מן' השחיט' והוי' בחומק' בידה'

אין מכזין כובל הגם והחול הגם שדוטר צריך לבנות
ולא תקמח וסוכין ומור: ואלא בעקחת מתנות חיון מכ
מכזהב שחוק וכזהב הרשכא בד' ח' שלא נשרט ח' נשרט
חוזרין לעפר ומכזין בעפרין חיון מצטין בעפר המדכ' כת'
בעל העיטור אין מכז' ככל דבר שיש בו ליחלוחית מים
בגן מתכתא כתיב בפרי ה' חזקיהו זלמי שפך יט
יסה ואם ראהו אחר שלא בזה חייב לבזות וזמה שפ'
יסה שלא יבזה בגלו שלא יהא המנות בזויות עליו וא
ואם זה דעה לכסית וקדם אדם אחר וכזה ח' ב' ליתן לו
עזרה זהוב' ומיהו אם עמד אחר לקרות בתורה ועומד
אחר תחתיו אין לחייבו הי' זהוב' דבקר' יאה כולם חייבי
זה כמו זה ואפי' כהן ועמד ישראל תחתיו אין לחייבו ב'י
זהוב' והא דאמר' וקדשתו לכל דבר שבתרופה לבעור ר
ראשון ולברך ראשון ולטול יכזה יפה ראשון חסמתא ב
בעלמ' היא ולא גבי' מיכיה ב'י דינא ואפי' על היסוי
לא גבי' מיכיה ב'י דינא בזמן הזה דבמילתא דלית בה
חסרון כים לא עבדין שליחותיהו ואם כתבו לו בן למיל
וקדם אחר ומל אותו כמו בן אין מחייבין אותו דלא עב
עבדין שליחותיהו ועוד דהא אפי' תבא מפיקין מיכיה
דכיון דעבה חיון הא חמריבן גדול העושה חיון יותר מן ה
המברך ואם שמע ולא ענה חיהו דאפ' חספיה חבל
אין לטורו מטעם שיתן לו תרגולת לשחוט דזו היח' מ
מצה אחרת ומצ' ראשונה הלכה לה ומעיות לא יוכל' לת
לתקן **כח** ובאר בצורה טרפה לא תזכנו מ'אין
כתיב חזרה לטרפה ועתה טרפה היינו טרפה ארי וכיונח
ט' ובענין שדורס אורי עוף הדורס בגן הכן וכיונח ט'
ועי' לח' חיי'י בטורפה ומתה דאכ' הוה לה ככלה דמה ל
ל' ככ' שהומתה על יד אחרים או שמתה מעצמה אלא
חיי'י בטורפה ועדיין לא מתה ואי איפשר לומר דבארפ'
בעלמ' שהוכחה מכה כל שהיא תהיה אשורה דהא כתיב
לבל' תשליכן אותו אלמ' מיירי בענין שאינה יכולה לחיו'
ואיכ' ראוי' אלמ' לבל' ונח' להשמיענו כיון שנטרפ' בעב'
שאכזה יכולה לחיות אפי' אם קדם ושחטה אשורה וכיון
שדענו דב'טורפ' עד שאינה יכולה לחיו' אשור' ח' ב' ה'
אם חירע לה מעצמה חולי שאינה יכול' לחיו' ממנו שהיא
אשור' ובי' הי'י דגבי ככלה חיון חילוק בין מתה מעצמה א
או מתה עי' אח' כך חיון חילוק בטורפ' בין בטורפה על ידי
אחרים או בטורפ' מעצמ' עי' חולי שכל' ענין הי' טרפה
וזו ששכינו כל שחיון כמו חיה טרפה ויש מיכ' חולאים ש
שהלכה למטה מיכ'י שהיא כטורפ' בהן לפי שאינה יכולה
לחיו' מהם והן שמכה דרוס' כקובה חסר' מנולה ופסוקה
קדושה כפולה שטירה וכל הטורפיות ככלל'ן באל' השמכ'
כתב הרמבם חסר' שכול' ה'כה למטה מיכ'י חיון לך כפי'
מן התורה אלא דרוס' ולב' החמירו בה וכל שפך שישתפק
בדרוס' אסור' ושח' מיכ'י שבע' טרפיו' יש בהן כפ' שמונתרי'
והבי' משרש אותם על סדר היל' הבהל' ואיתח' מן הראש
גלגל' ששחכה וניקב קרוס של מוח וחוט השדר' שנפסק
כי הו' מ'ז מן חוט המוח ואחזור לראש בגן כטול הלחי
יטרפת היסט חפך בעוף והקבה וכל אברי הפנימים ב

בגן ריאה לב סדר מורה וטחו' וכוליא ואס' צדקין וח
והקב' והסרס צפ'אלי וחייטון והמס' ובית הכסות וק
וקורק' פ' בעוף וניקב בקון לחל' וזלעיט' חלת' י' וכפ'
לחור ואזר כך אסרי' החיטני' בגל' ה' די' והצ' ע' והגלי'
ואחר כך טרפת' שיש בו כל העוף כגו' דרוס' כטול' וכל' ד
ושכלה ס' הנות והג' כחש' חו' כססה כג' שוטה
בזמ' או חיה ש' זכזה ענה גלגלתה פ' ש' ש' יו'ל
ברוטו טרפה בין ברוב היקף דחיי'י באומעיות
ולמ' ע' שח' למטה מהעניס' בין ברוב גבהן דחיי'י מ'י
ממקום שהתחיל כד' לשפ' והוא למעלה מהעיני' ח' גפ'
ס' דקרו' קיים טרפה ואם נפחתה וחסר ממנ' כאלע' כתב
ר'י שהיא טרפ' וכן כת' הרמבם שאם חסר' כאלע' טרפה
ואם כקנה נקבים שיש בהם חסרון אם יש כבי' כאלע' ט
טרפה ולפי זה צריך לומר מתכיתין דקת'י ואל' כשרות
וקא חס'י כפחתה הגלגלת' מיירי בעזין בו כאלע' ובעל'
העיטור כת' ש' היא בצורה וכן יראה מדברי א' הראש' זל
שהיא המשכה ואל' כשרות גלגלת' שנחכזה כששטה ולא
חילק ובעוף של מים בגן חיות וכיונח כהן חפ' לח' כיק'
העצ' אלא כל שז' טרפ' ועוף של יבשה אם הכזה חונר'
על ראשה או כגזה ויש לחוש שמה' כיקב הקרוס מכיה ידו
בזר' חקב' וכיונח או מכ'י' ידו לתוך פיו ודוחק בל'י מ
מצלה אם יוצא המוח דרך הקב' כידוע שניקב הקרוס ו
וטרפה ואם לאו בצורה **לא** המוח יש לו ב' קרוני'
זה על זה ואם ניקב זה בלא זה כהח' ח'י'
פלגתא דת' אומר בביק' העליון ומתיר בביקב התחתין ר
רב' חלת' אומר בתחתון ומתיר בעליון ורבי' אליעזר כת'
שמתיר עד שיכבו שם הם וכן יראה מדברי הרמבם וכל'
היא מצקת א' הראש' זל' ואם חסר מן המוח מעט כגו'
שברקב או כתלועז' והקרוס קיים בצורה אכל' אם כימות
ונשפך כמים בתוך הקרוס או שכתרבך עד שכינח' כזה
בחוט השדרה אם מעמידין אותו אינו עומד טרפ' וכתב
ה' אליעזר ב'י כן שמעשה כל לידו שנמצא בתו' הק' יום
מים וכחשד המוח כזיעור מקום המים והיה המוח מקי'
המים ס'יכ' שלא היו מגלין כל' והתירו וכן כת' בהלכות
גדולות בין שהמוח מקיף המים הדרא ברי' אכל' אם ח'י'
המוח מקיף המים ס'יכ' סביב טרפה ענה שהמוח מוסר
בתוכו יש בו חלל גדול כמו קדר' ויש על פיה כלפי העור
כמו שני פילין וכל מה שיש מהמוח בתוך הקדרה עד ה
הפולין ופילין ככלל' מן המוח ונקובתו במשהו ומכאן ו
ואילך כדון כחוט השדרה **לב** חוט השדרה יונ'
מן המוח וכחשך על פני כל השדרה עד סו'
הזכה ואם נפסק עורו של החוט שהמוח בתוכו כילו' או
רובו טרפה אעפ' שכל' המוח קיים אכל' אם כשדק לתוכו
או כשדק לרחו' בפחות מרוב' כד' אעפ' שנפסק כל המ
המוח אכל' אם כתלוקל' המוח בתוך החוט עד שמימות ו
ונשפך כמים ואל' היה החוט נקוב היה יונח' או כימ' וכ
וכתרבך עד שאל' היה מעמידו בידו היה המעט שחממ'
חיון לידו שוחה ולא היה יכול לעמוד טרפה וכן חס' החו'
עב' וכד' ואם מעמידין אותו אינו יכול לעמוד מתמת' ב

מונתה על ידי בריקה שברקו ואם כעשה קודם השחיטה
אם לחו ביד יעשה יביא בהמה אחרת וישחוט ויביא
ואחר כך יעקרה ויחזקוהו ואם שתי השחיות שוות כשר
שחט שזו כשחטה קודם כך הראשונה כשחטה קוד'
השנייה מאחר יותר שחטה שזהו סימן שהראשונה כש
כשחטה קודם שחטה ואח' הראשון אל כתב דלא מהניא ב
בריקה חלה בשלח תפא' תפא' לא מהניא בדיק' ופסול'
השחט תרנגול צריך לזהר שלא ירחוק רגלו בקרקע או
או יבטיחה שלא יכעון רגלו בקרקע כדי שלא יעקור ה
השימשים **כה** השוחט צריך שיברוק בשימשים או
זחר השחיטה אם כשחטו רובן שכל
ומן שזין ידוע ששחטה בהמה בראוי היא בחזק' חיסול'
ומעידע ששחטה בראוי היא בחזקת היתר אפי' כולר ב
זה ריעות' בגין שכל זאב ונטל כפי מעיה והחזיר' בקוב'
כשרה שאנו תולין לומר הוא נקבם ולא אמרינן במקום
הקב' נקב' ואין צורך לברוק אם כעקרהו שימשים או כקנו
יבא' המכין ארבעה כמו בשחטה עשרה טרפ' וכבדיק'
השימשים כמו אם בשעת שחיטה רואה אות' שחוט' לפניו
הצריך יותר **כו** כי קב' הושט בשעת שחיטה כב
בבד המקום ששחט כבר טרפה שחט הקנה
הקנה הריחה קודם ששחט הושט או ששחט הושט' וכיקנו
כפי מעיה קודם ששחט הקנה טרפה אעפ' שחיי הריחה
הצריך בקנה וחיי המעינים תלויין בשט' או ה' שייך בהן טר
השחט עד שיסחוט סמיה קנה וושט ויש מכשירין בגק'כ
היה אחר שחיטת הקנה וכקנו מעיה אחר שחיט הושט
הצריך דעת א' הראשון אל כן **כז** חתך מהבהמה לא
היה ששחטה בראוי ועולנה מפרכסת
והיה לחולה בעולנה חיה אכל לאחר שמת' מותר לחולה
היה לחולה לגבי מותר להאכל בגי מעיה לגבי כל ששחט'
שחיטה הרי זו כלה וכל ששחטה בראוי ודבר אחר ג
גורם לה ליפול הרי זו טרפה כשברה מפרקת ורוב ויש
בשר עניה כלה **כח** השוחט חיה ועוף צריך לב
לכסות דמו לא שכל צדן עתה לא שכל היו
מזומנים בידו ומכרך ברוך אתה ה' אלרינו מלך העולם
חקכו' על כיוני דם בעפר וכתב בהלכות גרולות שמכס'
ואחר כך מכרך אעפ' דכל המצות מכרך עליהם עובר ל
לכסותן הן בתחילת המצוה אכל זו סימ' מצוה הית' וב
ובאמצע מצוה אין ראוי לברך הילכך מכרך על השחיטה
קודם התחלת המצוה ועל הכיוני אחר גמר המצוה וכת'
אח' הראשון אל ולא נהגו כן וכי' שהוא ספק חיה וכלא' ה'
מבהמה וחיה צריך לכסות דמן' אכל אין לברך עליהם
מפני שהו' ספ' ובעל העיטו' כת' שמכרכי עליה' ולא נהיר'
לאח' הראשון ואין שוחטין כיו' כיום טוב מפני שהוא ספ'
ואם שחטו אין מכסין את דמו וכללה אם רישומו כיכר
יכסנו ואין יכולין לקבל הדם בבלי לכסותו הלילה שאין ש
שוחטין לתוך הכלים כיצד מכסין מותן עפר תיחוח למע
לצוה ועפר תיחוח למעלה וכתב בעל העיטור שצריך ל
להזמין ליוטה לשם כיוני ואח' הראשון אל בכתבין צריך ל
ליתבנו לשם כיוני אלא אם מצא עפ' תיחוח ושחול' לתוכו
שחיה דמיו ויכסה' הדין או בכתבין או בבלי אחר אכל לא ב

ברגלו שהוא דרך בזיון ומראה שהמצות בזויות עליו ש
שחט ולא היה עפר למטה צריך לגרור הדם וליתבו בעפ'
תיחוח ולכסות עפר' תיחוח עליו שחט ולא כיסה ו
וראהו אחר חצ' לכסות שמצות כיוני היא בשאר מצות
עשה שכל ישראל חייבין בהם אלא שהשוחט קודם לכל א
אדם הילכך אם יקדמו אחר וכיסה חייב ליתן לו עשרה ו
זקנים שכר ברכה שביטל ממנו אלא שאין גובים אותו
בזמן הזה שחט מאה חיות או מאה עופות או ששחט חיה
ועוף במקום אחד כיוני אחד לבולן וכבר כתבתי למעלה
שאם סח בינתיים שמכסה ומכרך עליהם על דם שחיטה
ששחט ויברך ברכת השחיטה על מה שיסחוט ולא יברך
על כיוני דמה השוחט וכללע דם בקרקע אם רישומו כי
כיכר חייב לכסות ואם לאו פטור מלכסות כשהו הרוח ו
נחזר וכתבתי חייב לכסות כשהו עצמו וחזר וכתבתי
אחר כך פטור מלכסות דם שכתעבר במו'
אם יש בו מראית דם חייב לכסות אין בו מראי' דם פטור
מלכסות ואין חילוק בין אם כפל דם בדרך מים או מים ל
לתיך דם לעולם כשיש בו מראית דם חייב לכסות אף ע
על פי שדחה מכיוני כשלא היה בו מראית דם כשחזר
למראה דם חייב לכסות פתעבר ביון ארום או בדם בהמ'
רואין היין ודם הבהמה באילו הוא מים ואלי כתעבר במו'
כשיעור היין הזה והיה בו מראית דם חייב לכסות כתב
בעל העיטור מאן דשחט כיכר או חיותא ושחט בהמה
עליו פטור מלכסות בהמה ואחר כך חיה חייב לכסות ד
דם הכיני ושעל הסכין אם אין שם דם אחר חייב לכסותו
אכל אם יש שם דם אחר אין צריך לכסותו שאין צריך ל
לכסות כל דם לפיכך אין צריך למצות ער שיצא כל הדם
השוחט לחולה בשבת לא יכסה אפי' אם יש לו דקר כעון
וכללה אם רישומו כיכר יכסנו כל השוחט חפילו אין צר'
לו לחובלו וחיינו חושש חלה מפני הדם שצריך לו חייב לב
לכסותו כיצד יעשה נחזר או מעקר שלא חייבה תורה כ
בכיוני אלא בשוחט שחיטה הראויה הילכך השוחט הט
הטרפה או השוחט וכתבתי בידו פטור מלכסות לפיכך
צריך לברוק השימשים והסכין קודם הכיוני וכתב בעל
העיטור השוחט חיה לא יכסה עד שיברוק את הריאה ו
מסתברא אם יסתבא סירבא דתליא בדיקה בג' סכין'
דחייס פומי' דלא בדיקנן השתא אי כמי' אומא לדפ' מכס'
כלא ברכה ח' ס' ששחטו בינן לבין עצמם אין אחרים חיי
חייבין לכסותו ראו אחרים ששחטו בראוי חייבין לכסותו
ומי שאין לו עפר לכסות לא ישחול' עד שיהיה לו עפר לב
לכסות השוחט חיה ועוף ולא יצא מהם דם מותרין אין
מכסין אלא בעפר וכל הדברים שהורעים הנורעים בהם
מצמיחין הם בכלל עפר ואם אינן מצמיחים אם נקראים
עפר מכסים ואם לאו אין מכסין בהם לפיכך מכסין בזבל
ומחלדק מחר עד שאין היוצר צריך לביתאן כלל ובעיר
ובחדרית ולביתא ומגופה של חרש שכתאן ובשחיקת אב
אבנים ובשחיקת חרש שח' ובהב' שחוק ובעער' של פשת'
דקא ובעצירת של חרשים ובאובלי' או בגדים שרופים ע
עד שנעשו עפר ובאיחור ובעחול ובקדרת הפסילי' אכל
אם כפה עליו כלי או כשהו באבנים אין זה כיוני לפיכך

סאם ים באיסר במקדים עם השלם שביהם טרפה ואם א
אין בהם חשרון שיעורן ברוכה ובעיף שיש בה נקבים כ
כנסה אין שיעורן כפי שיעור איסר לבהמה אלא חותק ה
המקום המכירה כנסה ומשימה על פי חלל הקנה אם יש
באותה חתיכה לבסות רובו של חלל הקנה הנקוב ממנה
עם השלם שבין הנקבים טרפה ואם לאו כשרה כפחתה כ
כמו דלת שלא כטל הפחת אלא תלוי ועומד וזקוק שם כ
בדלת על פי הארובה אם הפחת גדול כדי שיכנס ויצא כ
צו איסר טרפה וכהו יתר מבאיסר ואם לאו שאינו אלא כ
באיסר מצומצם כשרה כיון שהדלת סותם הנק' והלמבם
כתב כפחשה נקב מפולש משני צדדיה כדי שיכנס איסר
לרוחה טרפה וכן כתב רב אלפא כיון שניקבה תשמי צד
צדדיה כגורף בשיעור קטן פי' כעובי דינר כשרה לארכ'
אע"פ שלא חסר ממנה כלום טרפה כד' א' שלא נשאר ממנה
כלום אלא כשאר ממנה כל שהיא ומעלה ולמטה כשרה ו
והוא שישאר המשהו ממקום הראוי לשחיטה שממקום ש
שאינו ראוי לשחיטה ואילך כידון כריאה ליאסר בגקיבת
משהו ואם מוצא הגדרת שכתבקה או נחשדה ואינו יוד'
אם נעשה מחיים אם לאו פוסקה במקום אחר ורוא' אם
הם שווים כשרה ואם לאו טרפה אין מדמין אלא מחוליא
לחוליא ומכר חוליא לבר חוליא אכל לא מחוליא לבר ח
חוליא ולא מכר חוליא לחוליא ובר חוליא הוי מחציו של
טבעת כלפי מטה ממקום שמתחילין להיות דקין ויש מה
מפרשי' חוליא היינו טבעות בר חוליא היינו עור שבין ה
הטבעות וטוב לחוש לרברי' שניהם הקנה בשופו משכב'
תחת החזה מתפצל ומשם יפרד והיה לב' ראשים והאחד
נוטה לצד הלב והאחד לכבד והאחד לריאה ופרשי' דשכל ל
לב וריאה נקובתן במשהו ושל כבד דינו ככבד רח' פוסק
דשלישית נקובתן במשהו **לח** ריאה שנקבה ט
טרפה ותחילה אפרט צורתה ואחר כך
טרפת שלה אמר רבא חמשה אונות איתא לריאה תלתא
מימיכה ותרתי משמאלה פי' למיין הבהמה והוא למיין ה
הטבח כשחוללה אותה ברגליה ובה מימינה כלפי הטבח ו
ואם יתלה אותה האדם בידה ופרי הריאה כב' פריי יהיו
לשמאל האדם שלשה ולימינו שנים ויש לה עוד צד ימיים
אוכף אחת קטנה ונקראת עינוכיתא דוורדא ואיל' עומד'
בגדר האונות אלא מרוחקת מהם לצד פנים ואם חצר א
אחד מהימין או מהשמאל או שהיו שני מימין וב' משמאל
טרפה ואם חסרה הוורדא פרי' דכשרה ואם יש לה שני'
טרפה ורבי' אפרים אומר כשהיא חסרה ומכשיר בשנים
והגאונים מכשירין בין אם אין לה כל' בין אם יש לה שתי'
וכן עיקר כתיספו האונות במגין שהיו ד' מימין וא' מ'
משמאל אם התוספת עומד בגדר שאר אונות כשרה וא
ואם לא טרפה וכתב בעל העיטור דלא מכשירין אלא כש
כשעומד ממנו בגדר האונות אכל אם היא ביני וביני ש
שלא בגדר כדרך הוורדא טרפה בין בימין בין בשמאל א
חבל הרמבם כתב כל מקום שהוא כלפי פנים הריאה אי'
התוספת אסור אלא אם כן יהיה בגבה ואם הראש ז'ל הם
הסכים להסרת בעל העיטור שכת' שאם מצאת הוורדא

צד שמאל טרפה חיה היתרון על גבה בכל מקום אפילו
קטן כטרפה דאם טרפה אכל פחות מטרפא דאסא אחר
שתפח הריאה לאו יתרון הוא וכת' בעל העיטור שמיני'
מהא דשיעורא דאוכף כטרפא דאסא ואם איסר אחת מ'
מהאונות ואין בה אלא כטרפא דאסא כשרה היתה חסר'
מאונות הימין כתב הרמבם שהוורדא משלמת אות' ורשי'
כתב שאינה משלמת וטוב להחמיר היתה הריאה כולה ש'
שתי ערובות ואין לה חיתוכי' דאוכף טרפה פי' רשי' היבא
דלא מיחתבא באוכף חית' גמור אלא כמין מראש הפרט
כיבר בו כשרה לשון אה' הראש ז'ל כתב הרמבם כמצאו ש'
שתי אונות באוכף אחת ואין נראות כשתיים דבוקות א'
אם היה ביניה' כמו על' של הר' בין בעיקר' בין באמצעיתן
בין בשופן כדי שיוכר בהן שהן שתיים דבוקות מותרות וח
ואם לאו טרפה ויש שכתבו אי' צריכין מעיקרן ועד סופ'
מייתכן שכיבא חריפא ומפרקינן להו אי' מפקא זיקא בי
ביניהו חדא היא וטרפה ואם לאו כשר ולישכח דתלמוד'
משמע כפרשי' דאי' איבא היבא כל שהוא כשרה וכן עי'
עיקר ע' **לח** הריאה יש לה שני קרומים כיבא זה
בלי זה כשרה עד שינקבו שניהם ואפילו כ
נגדרקרום העליון כולו כשרה ומיהו צריכה בדיקה וכת'
הרמבם שאם נקבו שניהם זה שלא כנגד זה כשר' ניקבו
ועלהו קרום וכשתה טרפה ריא' שמוציא' קול באכזבתי'
אותה אם יודעין מהיכן הכל יוצא מפיח' על' אותה המקו'
קש או נוצה ומפחין אותה אי' מצטבצא טרפה ואם לאו כ
כשרה ואם אין יודע' מהיכן יוצא הקול משימין כולה כב'
בבלי שיש בו מיה ומפחין אותה אם המים מצטבצין טר
טרפה ואם לאו כשרה ולא יהו המים לא קרים ולא חמים
אלא פושרין כהפרשת המים של ימות הקיץ שעמדו בבית
קצת לאחר שנסאבו וכתחממו קצת מחום האויר ואם נמ'
כמצא הכבב במקום שיש לתלות שבעשה אחר השחיטה כ
כגון במקום שהעביר הטבח ידו או שתלש' בכח או שלקח'
זאב והחזיר' נקובה תלינן להקל וכשרה וכן אם כמצאו ע'
עליה תולש' שפחצה ואין ידוע אם נקובה לפני שחיטה
או לאחר שחיטה נקובה כשרה ואם אין מקום לתלות זה
והדבר ספק אם נקבה מחיים אם לאו עושין נקב אחר וא'
אכל אם הם דומין כשר' שכתו שזה נעשה אחר שחיט' כך
נעשה הראשון ואם אינן דומין טרפ' שודאי הראשון כשר'
לפני השחיטה ומדמין מגסה לבשה ומדקה לרקח' אכל
מדקה לבשה ומגסה לרקח' ופיר' רב אלפא שמדמין מריח'
לריאה אחרת דק שתהיה מבהמה כמותה אם גסה גסה
אם דקה דקה ורשי' פירש שאין מדמין מבהמה לבהמה א'
אחרת ואפי' באותה בהמה דוקא מאוכף לאוכף ומאומא'
לאומא אכל לא מאומא' לאוכף ומאוכף לאומא' וכך היא מ'
משקבת אה' הראש ז'ל ניקב אחר מהשמט' שכתבים לח'
לחברו כגון במקום שמתפצ'ין זה מזה ואין בגר ביניהם
טרפה שחכירו קשה ואין מגין עליו אכ' ניקב לבשר הבר'
מגין עליו וכשרה לשון הרמבם אחר משמט' הריפה ש'
שניקב אפי' לחכירו טרפה ויראה מלשוננו דכל שכן אם כ
ניקב לבשרו ולא כהיר' חסר מבשר' מכפנים והקרום קי'

בכדו טרפה אבל אם נחמד קצת מן המוח ונתרסקו כשר
וטרפות זה של החוט הוא עד פרט השלישי פי' כשמגיע
החוט לר הירכים מתפצל פי' ציל אחד לצד ימין ואח' לצד
שמאל ואמצעיתו יורד עד למטה כנגד הזכר ולאח' סיור
עוד בשלשה אצבעות מתפצל עוד לשני פי' צילן אחד לימין
ואחד לשמאל וכן ההרכה מקומות עד שיכלה וכל מקום
שיפסק עד פי' ציל השלישי טרפ' ומס'
ואילך כשרה וחס כפזק כנגד עוצי הפי' ציל של פרטה ה
השלישית בת' הרטבא יראה שהוא טרפה ויש שמתירו וא'
ואם נפסקו אחד משני חוטי הפי' צילן הראשונים ושניים
טרפה אבל אם נפסקו חוטי פי' ציל השלישי כשרה ובעיק'
הוא טרפת החוט עד בין האגפיים התחלת המקום שה'
מחברין בו צנף והרשטא בת' עד מקום כלות חיבורן ב
צנף ולא בהירח ואם בעקרה חוליא אחת והחוט חפיל
למטה מההכלים שאין שם צלעות טרפה בהמה שהיא או
חותה על הסדרה במקל והלק המקל על פני כל אורך הש'
הסדרה כשרה ולא חיישינן שמה נפסק החוט וחס לח' הי'
הגיע המקל על פני כל הסדרה או שיש במקל קשדים חו
חוששין שראש המקל בנקום שהוא בלה מכה ככה וכן ב
צלקים הקשרים וכן אם הבה לרחב הסדרה חוששין שמי'
נפסק החוט בהמה שגוררת רגליה אין חוששין שמי'
שמי' נפסק חוט הסדרה שלה שאנו תולין אותה בשגרו'
פי' באר הירכים ובת' הרטבא בד' א' שני' נדע שכלה א'
אבל אם נידע שכלה חוששין שמי' נפסק חוט כפזק חוט
הסדרה ולכן נדרת רגליה שפסקת חוט הסדרה מצי' ע'
עם כפילתה **ל** כיטל לחי' התחתון כשר וכתבו ה'
הנאונים **ל** והוא שיכלה לחי' על ידי המרח'
והצניט' הא' לאו הכי טרפה בתה' הרמבם כיטל לחי' הע'
העליון טרפה אבל כיטל התחתון כשר' שנגמם עד השימכי'
ולא בעקרו הרי זה מותר וצמי' בתבתי' למעשה בהלכות ש'
שחיתה שצ' בעקרו רובן מהלחי' אם הציצט כשאר מח'
מחברו במקום אחד כשר עד שבעקרו בולם או שלא נס'
י' אחר המי' שט' במקום אחד ונח' חצי תורה על מה שאמר
כיטל לחי' העליון כיון שאינו מפיר' וכו' להוסי' על הטרפ'
יש ואין לרקק מזהב' בתחת' מכל' דבעל' טרפה ד'
דלגי' חמור' לחשמועין א' ג' רשימין מחוברין בו
וכ' ש' בעליון וט' שניקה בל' שהוא טרפה וצ' בתרכין
הוט' שאינה מקום שחיתה דיו' כושט לענין פיק' וסמי'
עירות יש לוט' זה על זה ואם פיק' זה כזה זה כזה פיק' זה
פיק' זה ואם כשר זה טרפה הילכך הכל מקום ש'
שפיק' טרפה ואם פיק' ועלה כי קרום ופנת' טרפה ד'
דל' חשיב' סתימה וקר' מין חל' החי' אדום ופ' ימי' שניה'
ואם נתחלפי' שהחי' לכו' ופ' ימי' אדום טרפ' ואם שניה'
אדומים או לבנים בת' בעל' העי' אור' כשר שאחר מהם לכו'
וחברו מגין עליו והוא ליה כפיק' זה בל' זה דחייב' מין
דאמר טרפה ובת' א' הראש' וכל' וכן כ' דל' דמי' לבק' ק'
קטן דחבריה מגין עליו חל' חל' שכל' לקוי אינו מתקין'
ע' ירי' השני' וכיון שצ' החי' אדום והפ' ימי' לבן חל'
לי' בדיקה בחון חל' דרושה שצריך בדיקה בדחית' לקמן

דכיון שהיא אדום אין אדום האדום כיבר בו אלא מצב'
וכיבר יעשה אם ענף הוא גורק הקנה בחון ושוחטו וא'
ואחר כך מהפך הוט' ובדקו בפנים ובעל' העי' אור' כת'
שנח' חס בהמה היא שוחט' ובדקה בפ' א' אם יש בה קור'
דס פסול' ואם לאו כשרה בל' ולא חיישינן שמח' במקו' דס'
שחט' דמי' כשרה מילתא ע' כ' ודבר קשה הוא להתיר בהמה'
שהוא מתלכלך בדם השחיטה ואין קורט דס' של האדום כ'
כיבר בו ופרטי' דהוא הדין כמי' לענין נקב אין בדיקה מ'
מבחון ואח' הראש' וכל' כשרה כשיקב כיבר בו מבחו' חפ'
שהוא אדום ויש מחלקין כשהקב במקום ידוע יכול לבדקו וי'
לבדקו אבל כשאינו במקום ידוע אינו יכול לבדקו וי'
וכיון שאינו יכול לבדקו חס הוא בהמה אין לו תק' שחי'
אישאר לשוחטה ולהפסג' אחר כך ולבדקו דשמי' ש' ש'
במקום נקב ואם עוף הוא שוחט הקנה וי' הפי' הוט' וי'
מברק' עוף הכ' לפי' בו וצארו מלכלך בדם פרט' שאי'
חוששין לשפך דרושה לבדק' כל' היחוד חל' חוששין לשפ'
נקובה לבדק' מקום המלכלך ולי' כשרה פירש' שאין צריך ב'
בדיקה כלל אחר עילא' ישב לה קוץ בושט אין חוששין שמי'
הבריא ורוב השבקים פסקו דל' בותיה חל' חוששין
שמי' הבריא ופ' ר' ש' הכר' א' ניקב מלשון וברא א' תהן ב'
בחרבית' וצריך בדיקה למ' ר' וט' יש לו בדיקה חל' כל' כ'
ויש מפי' ש' הכריא מלשון בריא שמי' ניקב וכתב' והוא
ליה קרום שכלה מחמת מכה בושט ואינו קרום וכן כתב'
הרמבם הרי זו ספק כלה דשמי' ניקב הוט' ועלה קר'
במקום הנקב ואינו כרחה ודוקא שמי' ניקב הקוץ תחוב בו
בושט אבל חס מוצא לארבו או לרח' ואינו תחוב כשרה
בת' הרטבא בד' ח' ש' קורט דס' בושט חו' סביב הקוץ א'
אבל לח' נמצא עליו קורט דס' בידוע שהוא לאחר שחיטה
וכשרה ומקצת המורים אחרו בין כך ובין כך ולזה דעתי'
כיוט' ע' והר' אליעזר בר' נתן פסק בעילא' דחין חוששין
אפי' בקוץ התחוב ובכל' ענין כשר ולזה הסכים חל' הראש'
ו' ואם לר' ר' חס' יש עליו קורט דס' בחון ברחמי' טרפ'
דודאי ניקב סיל' בת' רח' כשר' הוט' מהקנה וכתב' דל'
זה מזה ברוב שיעור ארבו טרפה בעוף מחוזה הזפק ב'
בושט שלאחר שכלה הוט' מתחיל הזפק והוא בבית' תלוי'
למטה ואם ניקב כשר וגבו דינו כושט ל' אחר כשרה כל' ש'
שהוא ואיזהו גבו כל' שנמתח עמו פי' ממקום שמתחיל לט'
לשפך כלפי' הוט' וכעשה על הזפק כבשו' על פי הקדרה
הר' מ' אומר חל' כיטל בול' כשר ובת' בעל' העי' אור' ד'
דקיימא לן כד' אבל' בת' בתשובת הגאון מרקח'מר בגו' של'
זפק בידון כושט ש' מ' לא קיימא לן כד' דאמר חל' כיטל ד'
דחא אי' מ' חס' דאפי' ב' ניקב לבד טרפה ע' **ל**
גרירת שפזקה רוב חללה במקום הראוי
לשחוט טרפה אבל אם ל' נפסק רוב חללה אעפ' שהוא ר'
רוב היקפה חס תנרף עמו עי' הצי' כשרה ואם נקבה
אפי' יש בה חסרון כל' זמן שאין נקב כשיכר כשרה וחס'
חשרה באי' טרפה ואם נסדקה לחרבה ויש בה חסרון
מצטרף לכחישר ואם ניקב סביב היקפה נקבים דקים זה'
אבל זה נקב הגפה חס' יש בהן חסרון מצטרף לכחישר

מראשה של זו לסופה של זו וכן כוהגין בכל המקומות ואומ'
שכרם לא ימא שבעה מחיתוך לחיתוך היה רת' אומר
ואל' הראש זל כתב וכהג העם להתיר וכן כת' ה' יהודה
מכרלני בשם הגאונים ועיכונתא דוורדא לכל מקום ש
שתדך טרפה אפי' לביס שלח ואפי' כולה מדבק בו ואירכ'
היוצאת משיפולי הריאה הויא כחלג כשרכ' מן הגב וטרפ'
שתהיה כשרכ' משיפולי לשיפולי כי שתהיה כשרכ' משיפולי
לחיתוך האונא לכל מקום שתדך הריאה בין לגברת או
לחזה או לעצמוני הלב או לארפא אסור' בין אם הסירכ'
מן האונא או מן האומא וסירכא היוצאה מן האונא או מן
הגב והיא תלגי פי' שאינה באחות בראשה השני לשו' מקו'
אלא בחוט יוצא ותלגי בה כשרה ואפי' בדיקה לא בעיא מ'
מר' יעקב גאון הורה לחזון בקנה ולנענע הריאה שלשה
וארבעה פעמים יפה יפה וכל סירכא שתכתק על ידי כ'
ניענע זה כשרה ועל זה כוהגין במקצת מקומות להכשי'
כל סירכא שתתק בשדמח מכבים ידו בכחת לדוק ש
שאומדין שאינו סירכא אלא ריר בעלמא שכתפאט מליחול'
הריאה שהסירכא אפי' אם יפרוך אדם אותה כל היום כי'
אנבענתי היא הולכת ומחזקת והלשכא כת' כל סירכא ש
שחמרו אין הפרש בין אם תהיה עבה וחזק' בין אם שתהי'
דקה בדקות ולא בהללו שממעבין ביד ואם נתמעבה תו'
תונין להקל וכל כוהגין כן כאלו מאכילין טרפות לשראל'
סזה לא שמענו מחכמים בשום מקום עכ' ריאה שניקבה
במקום חיתוך האונות בגב האונא כנגד הדופן כשר' וכן
הדין בכל השלש שכנגד האונות למעלה עד הערוב כשר'
מפני שהמקום צר וכרחקת לדופן והוא שתמו וכקר' דופ'
עד החוט שמנקרין מן החזה ומשם ואילך כקרא חזה וד'
ודוקא ש' זקב כנגד הדופן אבל אם נקבה מעבגי' וסירכ'
יוצאה משם לדופן טרפה על כן כת' הרשבא ביק' בשיפולי
אונא וסירכא יוצאה אל הדופן טרפ' חוששין שמה מעבגי'
היא באה כתב בעל העיטור אם נקב באונא וסירכא עול'
מן האונא לדופן שכשר האומא כשרה אבל אל' הראש זל כ'
כת' אם הסירכא יוצאה מבין חיתוך שבין אונא לאונא ונ'
וכשרכת לדופן או מגב אונא כשרכו לדופן חזן למיצר ה'
החזה טרפה שאין הדופן סותמתה כתב הרשבא בשם הג'
הגאונים שאם כל הגב של האומא מהשלמ' האוכין ולמעל'
דבוק בשדרה כשרה שדך מראים הדברים שזו הי' בריית'
בר' א' בשכל הגב דבוק אל' השדרה אבל אם יש שם שיטל'
שאין כל הגב דבוק אל' השדרה טרפה והא' דדופן סותם ד'
דוקא כשרה כנגד הכשר שגין הצלעות והוא מאוכך ופ'
וכחזו היטב לבשר אבל כנגד הצלעות אינו סותם ואם ת'
הוא כנגד הכשר וגם כנגד הצלעות כזה כתב הרמבם א'
הבא מורי מן האוסרין ואפי' מן המתירין ואל' הראש זל כ'
כת' ורוא' אפי' דברי האוסרין כיון שכשרמ' לחודיה לא חש'
סתימה הוא הדין כמי בגרמא וטבשרא דכתי' שהכשר פו'
סותם כגדו לא מהכיא אותה סתימה כיון שכנגד העצם
אינו סותם ורב טר שלח ה'יר אפי' אינו מאוכך הרבה
כשר אל' שרוך בו מעט וכן כת' רבי גרשם והוסיף אלה
להתיר אפי' שרוך בצלעות אלא שהחמיר להצריך בדיקה

ולא משום ריעות' דצלעות שאף בשרוך כשרה היה מצרי'
בדיקה ולא היה מחלק בין בעצם לבשר דבשניהם היה מ'
מתיר בשרוך ועל ידי בדיקה והעיקר כמו שכתבתי דל'
דלג'ם אפי' בדיקה לא יצוי' ולבשר אפי' בלא בדיקה שרי'
וכשרכ' ריאה הנקובה במקום שאין הדופן סותמה דה'
דהיינו כל האומא חזן ממקו' חיתוכי דאונא כת' הרמבם
דמפרקינ' ליה אם כוונתא מכה בדופן אפי' יש ריעותא ב'
בריאה כגון שהעלתה צמחים כשרה אפי' בלא בדיקה ול'
ולרעת רב חלפא אם יש מכה בריא' וריעות' בדופן כריכ'
בדיקה וא' אין מכה בדופן ואפי' אין ריעות' גם כן בריא'
אסורה ואפי' בדיקה לא מהכיא ויש אומרים דמהכיא לה'
בדיקה ומתירין כשיש מכה בדופן ואין ריעות' בריאה ו'
ואפי' בלא בדיקה ולרעת' דשי' ורי' לעולם אינה כיתר' אפי'
בבדיקה אלא אם כן יש מכה בדופן ואין ריעותא בריאה
אבל אם שניהם שוין בין יש ריעות' בשניה או שרי' ריעות'
בשניהם לא מהכיא ליה בדיקה וכל שכן כשיש ריעותא ב'
בריאה ולא בדופן ואל' הראש זל כתב בתשובה דל' שרינ'
אלא על ידי מכה ממעט שדופן אבל אם יש בו בהר' שחורו
אינו סימן מכה ממש כי איפשר שבאו מחמת הכאית ש'
שהכו הבהמה על גבה שכן דרך מקום המכה להשחיר ח'
אבל פשר הצלב אפי' שחור ונקשר קרינ' ביה שפיר מכה'
יש אומרים כל היכא דתלינ' בדופן אין חילוק בין אם שם
סמוכה כולה לדופן או שרובה לו חתל' אל' הראש כת' דוק'
סמוכה כולה לדופן אבל שרובה לא תלינ' ריעות' בדופן ח'
אלא בריאה ואם כל הריאה דביקה לדופן בלא שום פילוס'
ובלא שום פירור יש מתירין על מה שמתירין אותה מן
הדופן בכחת ואם עולה בגפיחה כשרה ויש אוסרין וכל כ'
בדיקה דהכא דכפחין במיא דפוסרין אי' מכבבב טרפה
וכת' אל' הראש זל דבאשכ' ובצרפת כוהגין להטריף הכל
ריאה שכשרכת לאח' מהמקומות שאין הכקב פוסל בהם כ'
כמו לחזה ולגברת ולשמכונת הלב ולטרפא כזה כתב
הראש שדינ' כשרובה לדופן שאם יש בה מכה תלינ' לה'
להקל כמו שתלינ' לדופן והרמבם כת' שאין תולין אלא במ'
במכה שדופן ולא במקום אחר וכן כתב אל' הראש זל ד'
דדוקא בדופן שהוא רחב ולחותו מרובה פקלטת הריאה
אליו אבל לא לשאר האברים וכת' בעל העיטור שאם האונ'
והאומא כשרכו יחד בסירכא אחת אל' הדופן אם רוב הש'
הסירכא מן האונה ומיעוט מן האומא תלינ' דעיקר הכק'
היה באונא וסרוכי שריך באומא וכשרה ואם רובא מן
האומ' טרפה וכן ריאה השרובה לחזה ולדופן שרינ' בתר'
רובה וכן כמי אם יש בה מכה בדופן והסירכא במקום ה'
המכה וחוצה לה כהל' חזינ' בתר' רוב ויאל' דלח חזינ'
בתר' רובה דמאי נפך' מיכה ברוב שכנגד הדופן שחשוב
בשנים אבותי איבא מיעוטא שלא כגדו שאינו סות' ואפי'
הראש זל השכים להכרת בעל העיטור **מ** קט' בימינו
שלשה חללים אחד גדול בארבע ואחד קט' בימינו
ואחד קטן בשמאלו כיקב עד לאחד מן החללים טרפ' ואם
חלב הטרפא של הלב סותם הכקב הוי סתימה וטרפה ו'
ואם לא הגיע הכקב לחלל כשרה בר' א' שניקב מחמ' חולי

בשרה לפיכך כימיוק מצטרף נחמד אפי' אם המקור
 שבת-יוקן גדול עד שיחזיק רביעית בשרה כימיוק בשרה
 גפנים כמים בשרה ובגד שיהו כל שמפירות קיימי ופי'
 רב אלפי דוקא שיהו מייחוי המים וז' אכל אם הם עכור
 או סרוחים טרפה וכן כת' הרמב"ם ואל' הר"א ז"ל מכשיר
 חף בעבורין וס' זוחין וביצד בודקים את כל שמפירות
 קיימי מביחין קורה מחוסה באבר שהיא לבנה וז' קבין
 חתה וסופין לתוס' אם רואים בה כמין ורידים לבני'
 בידוע שזין המפירות הן וטרפה ואם לאו בשרה כתב ה'
 הרמב"ם חסר מנף הריאה אעפ' שלא ניקב הרי הים כמו
 חסר מנין האונות ובעל העיטור כת' שהיא בשרה כיון
 שזר קיים אעפ' שנפגמ' והכי מסתב' ריאה שאירע בה
 חקר שנפגמה וכש' בה מקור' אטום שאינו עולה בפניחה
 וז' עין המקום האטום אם נמצא בו ליחה בשרה שמחמ'
 הליחה כזו ואם לא נמצא בו ליחה מניחין עליו קש או
 ס' ונפחין אותה אין מבטא בשרה שהרי הריח בה ש'
 אם ואם לאו טרפ' חסר' אין צריך לחוש על זה כל זמן שלא
 בפניה ריאה שנתחמם טרפה כיצד כגון שנמצא שלא
 ובתולין אותה תחתך ותפול חתיכו חתיכו ריאה שקשה
 כגון שמישוא טרפ' יבש' אפי' מקנתה טרפה וכגון שהיא
 נפרכת בצפורן אכל' לא שרכת בצפורן בשרה ציקה כולה
 אפי' אינה יבשה אם מחמת ברי' אדם שהפחידה כגון שס'
 ששחטו אחרת לבה' וכיוצ' ובה טרפה ואם בידי שמים
 כגון שפחדה מקול הרעם או מפחד שאר בריות כגון מ'
 מקול שחגת אריה וכיוצ' בזה בשרה וביצד מדע' אם הוא
 בידי חס' אם לאו משימין אותה במי' מעת לעת אם חול'
 ללחותה בידוע שהוא בידי שמים ובשרה ואם לאו בידי
 אדם הוא וטרפה ובאיזה מים צורך' אותה כימות החול'
 לזקחין בלי חס' שאינו לבן ומחוסה אבר מבני שא' המי'
 שז' ממחרת להתקדר וממלאים אותו מים פוערין שיהו
 חמין כמו צבבין כימות הקיץ שצמדו מעט טבית בין של
 חזר בין של מעין ומפחים אותה בו והוא שיהיה המים פ'
 פוערין כל מעת לעת ובקיץ בודקין אות' בכלי חרס לבן
 מחוסה באבר שהוא ממחר להתקדר ונותגי' בו מים קר'
 שצמדו מעט כזית אח' שנפגמו וממחין אות' בו כל מעת
 לעת מחמ' שמנחת בריאה אם שלמ' היא נותחין אות' אם
 עולה בפניחה בשרה בין אם הוא דק או עבה בין אם היא
 פכה דרך חודה או דרך קופא' ואם היא חתיכה או אפי'
 שלמה חס' עליה קורט דם כגד המחמ' בחון טרפה
ל ריאה שיש בה אבצבועות אפי' הם גדולות הרבה
 ומלאו מים בשרה ומיהו לרב אלפי צריך שלא יהו
 עכורים ולא סרוחים וכן כת' הרמב"ם ריאה שיש בה אבצ'
 אבצבועות אם הם מלאים רוח או מים זכים או
 ליחה הממזגת או ליחה קשה כגון מוערת ואם יש
 בה ליחה סרוחה או עכורה אסורה ובת' צד ובאמוציאה
 ליחה וכורך אותה צריך לברוק הסמטון שתחתיה אם כ'
 נמצא נקוב טרפה ואל' הר"א ז"ל מתיר אפי' בעבורין וס'
 והרומחין וגם לא חזיר בריקת הסמטון ואם יש בה פתי'
 אבצבועות סמוכות אסורה אפי' מלאות מים זכים ואם

היא אחד וכרא' כשתי' מוקצים אותה בלחות מוערת אם ש'
 שופכו למקור' אח' אחת היא וכשר' ואם לאו שתי' הם וטרפ'
 אבצבוע שנמצא בציפולי הריאה כת' בהלכו' גדולות אם
 העשר מקיף בכל צד אפי' בכל שהוא בשרה ואם לאו הרי'
 היא כיתרה וכל יתיר כנטול דמי וטרפה אבצבוע שנמצ'
 בו נקב וחיונו יודע אם נקב מחיים או לאחר שחיטה ח'
 חומרים כנקוב אחר לרמות בו שאין מדמי' באבצבועות
לח הריאה נפאלת בציכוי מראה כיצד היתה שח'
 שחור' כדיו או ירוק' במראה החלמון של ביצה
 או במראה הכשות' או במראה הברכו' או במראה הבקע'
 או במראה העשר טרפה אפי' בכל שהוא ממנה וכל חל' ה'
 המראו' אין פוסלי' אלא לאחר נפיתה שנפחים אות' ואינ'
 משתנית אכל' אם על ידי נפיתה חזרת למרא' הטב' כשר'
 ואם אינה שחור' כדיו אלא במרא' הכחול או ירוק' כשרתי'
 או שהיא במראה הכבד או אדומה אפי' בתכלית האדום
 בשרה אפי' היא כולה כך היה האדום מחמת מכה שיש ל'
 לה ביומן כגדו טרפה אפי' בכל שהוא ואם יש בה הרבה
 גוונים מאל' המראו' הכשרים בשרה ולא אמרינ' כיון שז'
 שבהמה להרבה גווני' נתקלקל ועתידה לנקב' יש בה גל'
 גל' גל' פי' קליפות כמו נתק' והיא שלמ' כשר'
לט כל טרפות שמנו חכמים בזהמה ובעוף אין
 צריך לברוק אחריהם דחוקת בהמה חיה ועוף כשרים
 הם שרוב בעלי חיים בריאים וכשרים הם אלא שהצריכו
 לברוק הריאה כשהיא לפגמו לפי שהצריכות מצויות בה
 ובעל התרומות כת' דאפי' אם אינה לפגמו יש לחוש כיון
 שהצריכו מצוין בה ולא התיירו כשאינה לפגמו אלא בגד'
 בגדיים או בטללים שאין הטרפו מצוי בהם כל כך לכך נ'
 כיהגין בכל המקומות לברוק הריאה ואם יש בה שירכא פ'
 פי' חוט של ריר סיוצ' ממנה וכשרך אל מקום אחר טרפה
 אפי' אם אין רואין בה נקב דודאי ניקב אלא שנכסה וקרו'
 שצלה מחמת מכה בריאה לא חשיבסתית' והכי מילי כשר'
 השירכא כשרך אכל' אם היא מאוב' לאוב' כשרד' כשר' ויש
 חומרים דאפי' כשרך צריכה בדיקה לראות אם עולה כג'
 בפניחה אכל' רב החי כת' שאפי' בדיקה אינ' צריכה ולזה
 הסכים אח' הרמב"ם ז"ל ופירש' דלא מקרי שלם כשרך אלא
 שנכסה שתיים החיטונו' ממעל פי' כגון שנכסה השתים
 החיטונו' אחת לחברת' כגון שהשירכא עולה ממחיטונה לח'
 לחיטונה ועוברת על האמצעית או מתחתיה פירוש כגון
 שהולכת השירכא מחיטונה לחיטונה ועוברת מתחת הח'
 האמצעית וזה מתחתיה אכל' כל שנכרכה לאוב' שאכלה
 בין מחיתוך לבד או אפי' מנג' לבב בשרה אכל' כל הס'
 שסוקין פסקו דלא מקרי כשרך אלא בשתים או אכל' זו מ'
 מחיתוך לחיתוך מחיתוך של זה לחיתוך של זה אכל' מנה'
 של זו לבדה של זו או אפי' מחיתוך לבד או מחודה של זה
 לחודה של זו שאכלה אסורה וזה' כת' דאפי' מחיתוך לחיתוך
 אין מתירי' אלא אכל' כשרכת כולה מראשה לאפה של שיש
 פוטל ביניהם בראשן או באמצעיתן או באופן מתניענע'
 ומתפרקו' זו מזו ולא הורו כן הגאונים אלא כל שהיה מ'
 מחיתוך לחיתוך שאכלה בשרה אפי' כשרכת באל' שזין מ'

על הכרעתה שצעתהן טהורין חינוך ונחלח ח
חיה שבגדו טמא בבהמה אינו סתם יטחו הדקין לחון
והיפך בהן והחזירן טרפה חשי' הן טהורים אבל חס החזיר
ולא היפך בהן כשרה כתב הרשב"א חשי' לא יטחו וכמו
מהפכה טרפה דכל שנהפכו בני מעיה אינה יכולה לחיו'
הדרה דכנתא שניקב אחד לחבירו כשרה שחברו מגין ע'
עליו ואין צריך לומר חס ניקב לכנתא שהכנתא חלב טהור
הוא וסותם חלחלת והוא מעי האחרון שהוא שנה בלא
עיקים והריעי יוצא ממנו חס ניקב במשהו טרפה כמו
סחר המעיים בד' ח' שניקב לחלל הבטן אבל חס ניקב במ
במקום שהוא דבוק בין הירכים בשר ואפי' נטל כל מקו'
הדבוק בין הירכים בשר רק שיסאר ממנו במלח ארבעה
אצבעות בשור הגדול ובדקה לפי שיעור זה הגדול לפי ג'
גדול והקטן לפי קטנו וחם באותן ד' אצבעות ניקב יש א'
חומרי דח' במע' זו טרפה וה' יונה הבטי' עד שינטלה
הרוב של הד' אצבעות ולזה הסכים ח' הר"ש ז"ל
מז הדקין של הבהמה שיוצאין מהן מעי קטן כענף
היוצא מן הד' חס בראש הקבה במקום שהדקין יוצאין מ'
מעס' יש שלם ברוחב אצבע קור' שיתחיל זה המעי ליפרד
וגם למטה לאחר שנתחבר עם שאר הדקין יש ברוחב אצ'
אצבע שלם בשר ואם לאו שאין באצבע שלם למעל ולמטה
טרפה ויש חומרים שאינם בשר חלל חס כן יהא באורך ה'
הפיצול פחות מרוחב אצבע ורחשון עיקר ובעוף כיוצא
בזה בשר מעי היוצא מבית הכנסות להמסס כשרה והיוצ'
מבית הכנסות לברם טרפה ואי' אית לה תרתי סגיא דיבי
טרפה ואי' שפכי להדרי כשרה בת' ח' הר"ש ז"ל בתשובה
הדרה דכנתא שיוצא מן המעייתה יתרת שתלוי בדקין כ'
כמו מעי קטן באורך אצבע כשרה **מח** קבה ש'
שניקב טרפה ואם החלב שעל היתר **מח** סותם
הקבה כשרה אבל שפכי הקשת אינו סותם ברם הפנימי ש'
שניקב כל שהוא טרפה ואי' זהו ברם הפנימי יש חומרים
היב' דפרעי טכחי פ' כל מה שפירא מהברם כשהטבח פ'
טריע ופחות מהיריבי' עד החזה ושמהצר מזה ומזה הפ'
הנעץ תחת הצלעות הוא ברם החיצונה ואינו כאשר בכ'
בנקיבת משהו ויח' דכל הברם הוא הברם הפנימי ליאסר
בנקיבת משהו וכן עיקר וברם החיצונה הוא בשר ההופ'
חת רוב הברם פי' קרום עב העובר על כל החלל משהו מ'
מן החזה עד הירכים והקרב שקורין פהצא נחבא בצלעו'
החזה ורובו תחת אותו הקרום ולהכי קאמ' החופה רוב
הברם שרואין כמה יש מן הקרום כנגד אותו רוב הברם
וזה דינו חס נקריע בו קרע באור' טפח חס נטל בו טרפ'
ואם נתמסמס הבשר עד' שהרופא גוררו חסוב כניטל ו'
ואם הבהמה קטנה שכלל בשר החופה רוב הברם אין בו
שני טפחים כאשר ברובו אצבע שאין בו טפח כקדר הבש'
כעגל או באורך חס אין החזרון חלל בשלע כשרה ואם
יש בו יותר מכאלע שיעורו כדי שיכניסו בו ג' גרעני ת'
תמרה זה חלל זה בדוחק טרפה המסס ובית הכנסות ד'
דביק' זה בזה ואם נקצו במקום חיבורן חשי' הנקב מפ'
מפילם מזה לזה כשרה ואם הנקב בשאר הצדדין שאינן
דביקין יחד חס הנקב מפילם מעבר אל עבר טרפה ואם

לאו כשרה בין בהמסס ובבית הכנסות ורשי אחר בהמסס
חשי' חין הנקב מפילם ולא נהיר' נמל' בחד מהם חרט ת'
תחוב בו ולא נקב מעבר אל עבר הופכין אותו וצולקין
אותו מבחוץ חס נמל' עליו קורט דם בידוע שניקב כולו
וטרפה ואם לאו כשרה ואפי' ראש העב שלו לצד חוץ וחס
עבר המחט מעבר אל עבר ועודנו תחוב בו הדקין חי
אותו חס נמל' קור' דם סביב המחט בידוע שקור' השחיט'
ניקב כולו וטרפה ואם לאו אחר השחיטה דחק ועבר וכ'
וכשרה דכיון שהמח' עודנו שם חילו עבר מהימם היה ה'
הדם סביבו חלל כשאין המחט לפינו חסור כשניקב כולו
אפי' חין בו קור' דם בת' הד' פרץ חס מלחו או הדיחו חשי'
אין עליו קור' דם חסור דחיישינ' שמא עבר על יד מלחה
או הדחה **מט** כל חילו הטריטיו' הטריטיו' בבהמ'
טרפו גם בעוף באברים הממנאים בו חלל
שאין לעוף לא ברם ולא המסס ובית הכנסות ויש כנגדו ז'
זפק וקורקבן ולמעל' פירשתי דין הזפק והקורקבן יש לו
שני עורו' ואם ניקב זה בלא זה בשר עד שינקבו שניהם
זה כנגד זה חלל נקבו זה שלא כנגד זה בשר ואם ניקב וס'
ושומן שעליו סותמו בשר ואם נמל' מחט תרוב בו בפנים
ולא ניקב כולו דינו בדקין מחט שנמל' בהמסס וב' הכול'
כל חילו הנקוב' חס יש במה לתלו' כמו בטב' או ביה'
נ שנטל' תולו' בהן ואם אין דבר לתלו' בו וספיק' חס ניק'
מחיי' חס לאו נוקבין נקב חללו ומדמי' זה לזה בדפרישי'
לעיל ואפי' חס אין דומין חס משמשו בידים בנקב הספ'
ימשמשו גם בג' שעושי' לדמי' בו חס דומי' לחס המסמס'
בשר ומי' פי' רבי' יונ' שאין מדמי' חלל בברם ובדקי' חלל' לא
בבשר ולב וטחו' והקורקבן ובע' העיטו' בת' שמדמין בכל ו'
ואח' ז'ל בת' בבשר' ר' יונ' כל אבר שאמרו בו חס ניקב במ'
במשהו טרפה הוא הדקין נמי חס כניטל חוץ מטחול בדפי'
לעיל וכל שאמרו בו חס חסר טרפ' ב' חס נחתך וכיטו' ח'
אבל כל שאמרו בו חס כניט' טרפ' בת' הרמבם שחס נכרת'
חברה אותו האבר בשר והרשב"א בת' שגס בזה כמי טרפ'
נא קרן או מחט שניקב לשל' הבהמה חס ענ' חיישינ'
שמא ניקב בחל' מהמקומו' שנקיבתו במשהו חס
חס לא ניק' לחלל' חשי' כולו טמון בבשר כגון בידך שהוא
עבה וצר העבה של המח' כלפי פני' בשר' ולא אמרינ' ודאי'
מן הדקין בא ונכב' לירך דרך חורו שאלו בא מן החוץ לא
היה יכול לנקב בצד העב' שלו כל עובי הירך עד סמוך ל'
לחל' חלל' חסו תולו' לימ' שבה מן החוץ ולפי שדרך הבהמ'
להתחבר בביתו' ניקב בצד העבה ודחק ונכנס כל עובי'
הירך בת' בה' ג' דנקיב' קרן ומחט יש לו היתר על ידי ב'
בדיקה שיברוק כל המקומו' ואם אינו מוצ' נקב כשרה ח'
אבל רבי' שלמה פי' שאין לו היתר בבדיקה לפי שהמקומו'
רבי' והנפ' דק ואי' איפס' לעמוד בהן על ידי בדיקה וירוק'
קרן ומי' שזן דקי' חלל' ניקב בקל' וכיוצ' בו יש לו בדיקה
בת' הרשב"א נקב הקרן לפינו ונשחט הבהמ' ונמל' הקרן
תחוב לפינו מדופ' הבהמ' לחל' האברי' נחשי' הדברי' שלח
ניקב במקו' חלל' לפיכ' פגע בלב וכיוצ' בו ולא ניק' לב' חלל'
בשר' הלעיטה קורט של חלתי' טרפה מפני שנוקבין בבי'

אבל אם כי קב בקץ חו במחט אבי מנחם טרפה ראש
מחט שמנחם בחלל הבהמה טרפה כמו שיתאר לקמן ב
בג' ה' ואם מחט מנחם בו אעפ' שחינו כישר בחוץ טרפה
לסוף הלכות ברולית מחט דמסתכח ב' אעפ' רל' נק' טרפה
והני מילי כי מנחם מחט במנחם דליכא דגמא ד
דלית ליה דוכתא למיפק וכו' רישא לתתא דכמה ואתא כ
כקובי מנחם וטרפה חבל קופא לתתא לא עייל אלף במ
במנחם רבא תלין ו' למא בהרי דשעי לא פלגא לה ו
ואחזיקה באיסורא לאו מילתא היא דנפקא מהתם ונק
ונקבה בדוכתא אחריית ע' כ' קנה הלכ' דינו כלב לאשר
ביש' זו וזו חל' שכל דוש' הערוב והרמבם פי' ק' ה' ה'
הוא המזרק הגדול היוצ' ממנו לריאה כיטל הלכ' בין ביד
בין מחמת חולי טרפה **מא** כיטל הכבד טרפה ב
בר' ח' שלח נסחר ממנו כדת במקום מרה ו
וכזית במקום שהוא חיה ש' הוא המקום שהוא תלוי בו א'
חבל' חס' נסחר ממנו כזית במקום מרה וכזית במקום
שהוא חיה כשרה ובעו' הכל לפי גודלו ולפי קטנו לא היו
חלי' כשני הו' שלח' כל אחד במקומו אלא מת' קטין או
בר' ע' חו מרודין אעפ' שיש מהם בעני' זה כזית במקו'
מרה וכזית במקום שהוא חיה עד שפס' בצפרן טרפה
דכנטול דמי' אכל' חס' התלי' אפי' במקום מרה ובמקום
חיותה כשרה ואין צ' התלי' אלא במקומות ששרה
כתל' הכבד כולו במקום שהוא מחובר שם ועדיין ה'
מחבר בטריש' של הכבד כשרה כת' הרמבם קני הכבד
והם המזרקים שבו הדם מתבטל אס' כי קב אחר מהם ט'
טרפה ולא כהיר' רל' מנחם אפי' כיטל כולו חוץ מכ
מכזית במקום מרה וכזית במקום חיותה מחט שמנחם
בכבד בין חס' בל' לבנינו שלם חו' חתך אס' צד העב' של
לכ' חל' הבהמה לחוץ טרפה אפי' כולו טמון בבשר הכ
הכבד שחצו חוששין שיהא ככס' דרך הושט לרקים ויח
מ' דק' ל' חל' הבהמה ונקב' מנחם ככס' לכבד שאלו כ'
כ' כ' דרך' שמפון לא היה יכול לנקב' בצד העב' שלו ואם ח'
הכבד דק' של' כל' חוץ כשרה שאלו תולין לומר דרך' כ'
סימון כס' ש' ח' במחט גסה אכל' בדקה אין חילוק וט'
וטרפה בכל ענין שחרי' הוא ראי' לנקים כבד העב' שלו ו
ובת' הרמבם ואין ח' בקי' חיו' גסה חיו' עבה הילכך
בין בון בין בון חסורה ויר' שאל' היא גסה בגרעין' של ג'
תמר' שאינה ראויה לנקים ע' כ' בתוב' בהלכות גדול' ראי'
אנקים טריש' רב' טרפה ומחטא דמסתכחא בטריש'
ספק טריש' הוא וכל' ספק טריפה לחיסור וחס' מנחם ב'
במנחם רב' רב' טרפה בכל ענין ככלה לא' והוריק'
כבד כבד מרה בעיף טריפה וטרפ' ככלה לאור יתבאר
זה לקמן בג' ה' ואם נמנחו שני כבדים בבחמה או בעיף
טרפה רב' יתר ככנטול דמי' והוא ליה כיטל הכבד ויח' ד'
רל' אצריק' כחלי' כיטל כולו אלא כחלי' כיטל עס' המקו'
שהוא רבוק' שם הילכך חס' הם רבוקים בכזית של מקו'
מרה או בכזית של מקו' חיותה טרפה ואם לאו כשרה ו

ואל' הראש ז'ל הסכים למכור הראשונה **מב**
מרה שנקבה טרפה ואם נקבה ככבד ה' אבד
והכבד סותמו כשרה כטלה ביד או חסרה טרפה אכל' יש
מימי עופות שאין להם מרה כמו תורים וכו' וזין ל'
לאשרין כיון שכל המין הו' כך ומא' אין ללמו' מהם להכש'
מימיס אחרים שאין להם מרה שחלוקין הן במינן ואין לל'
ללמוד מין משחינו מינו כת' בה' ג' חס' כיטלה המרה טע'
טעמינן לה בדוכת' חס' יש בה טעם מרה כשרה בידוע ש'
שכל' בע' דוקומה וכת' הר' אליעזר בר' נתן ואי לא טעיס
בה טעם מררה כשהוא חיה יכלה ואי בל' בגיה יתב'
בה טעמא ואם נמנחו שנים טרפה דכנטול דמי' ואם ה'
היא אחת וכרא' כשנים מוקבין אותה ואם שופכות זול'
לזו אחת היא וכשרה ואם לאו שנים הם וטרפה גרעין ש'
שמנחם בה חס' הוא גדול כשל תמרה כשרה שאינו יכול ל'
ל' קוב וידיחי' ככס' דרך הסתפון ואם הוא דק כשל כזית
טרפה שחרי' הוא עשוי לכבד **מו** כיטל הטחול כ'
כ' יב' י' חיל' בין ראשו האחד למכורו
ש' טחול' בראשו האחד עבה ובראשו השני דק כי' בראש'
הדק כשרה ואפי' כחלק' שם כולו כשר כי קב בראשו העב'
טרפה בר' ח' שלח' נסחר ממנו כעובי דינר זהב ש' ניקב
אכל' חס' נסחר בו כעובי דינר זהב שלם כשר כת' הרמבם
עובי דינר זהב זה לא ידענו שיעורו ויראה לי שהו' פחול'
מחצ' עיבוי כחלק' במקום עובי' יש מי' שמתיר יראה לי
שהוא אסור משפך וטחול' של עוף עגול כענבה ואינה ד'
דומה ל' כ' חל' ל' י' ח' יש מי' שהורה שאין הכקב כשל
בו ועליו חס' סומכין ש' כבד הורה זקן ע' כ' נמנחו שני ט'
טחולין כשר כיון דאפי' כיטל כולו כשר
כ' טלו הכליות כשרה הילכך חס' נמנחו שלמה
כשרה וכן חס' נקבו או חסרו אפי' הגיע החסור והנקב ע'
עד הלובן כשרה וחס' הם מלאים מים זכים כשרה חבל'
חס' הם עכורים או אפי' זכים וסרוחים טרפה לקתה אפי'
בזחת מהם טרפה ואיזה הוא לקוי כל שנתמסמם הבשר
עד שח' יאחזו אדם במקצתו מתמסמם ויפול והו' סיג'
הלקוי ומים העבורין על הלובן שבה כוליא שהקטינה ט'
טרפה וכזה תקטין ויתורף בבהמה דקה עד ככטל ופול'
בכל' טרפה יתר מכחן כשרה ונכסה עד כענבה ביטויית
ורוקא כשהקטינה מחמת חולי אכל' חס' קטנה כתולדתה
כשרה ומרחת' מוכחת עליה כתב' בעג' העיטור מס' ר'
דלובן ככוליא לקותה הוא וכל' סימני מרחה כושל בה וחס'
היא ירוקה כשרה כת' הרמבם יש מגדולי הח' דין שהורו
שאין טרפית ככוליא של עיף אעפ' שיש לרק' ולאסור כבד
הירה זקן ע' **מח** כיטל האס' שהולך מונח כ'
בה כשרה כיטלה שלפוחית שמימי הר'
הרגלים סקין לתובה טרפה לר' והר' אליעזר בר' נתן מ'
מכשיר ולמה הסכים אל' הראש ז'ל **מו** כי קב חדקי'
טריפה ואפי' ליחה שבהן סותמתן חיל' סתימת
ואפי' היא רבוקה בהן הרבה עד שאין יכולין להוציאה חל'
על ידי הדחק ואם חלב טהור סותמתן כשרה שכל חלב
טהור סותם טמא אינו כותם חוץ מקרו' ש' עלה חלב וחל'

התרומה פת' גרסי וכן מנהגין באשכנז וצרפת וכיון שאם
פחתך רגלה טרפה אש' יש לה ג' רגלים טרפה דכל יתר ב
כנטול דמי וכאלו חסר רגל אחד הוא שיהיה זה היתר מ
מחלם ענש התחמון ולמעלה ולכל מקום שהוא יחזק
שם בין במקום צומת הגידין או ליטת מין כל מקו' שאם
יחזק שם הרגל והיא טרפה כבון מעצם התחמון ולמעל'
גרסי אפי' אם לא כחתך אלא כשבר אם אין עור ובשר ח
חופין את רובו חסוב כחתך בין בטהמה בין בעוף ואם
עור ובשר חופין את רובו הכל מותר בין בטהמה בין ח
חזר ואפי' אם כפל קצת מן העצם אם יש בעור ובשר לח
לחיות השבר אף אם לא כפל העצם כשבר חבל אם אין לו
ברי לחיותו אלו לא כפל אצבע שיש בו כדי לחיותו עתה
טרפה ובמקום שאינו כטורף אלו נחת' כמו בעצ' התחת'
גרסי הכל וכלאמעני שלא כנגד צומת הגידין לרב ארבע
אם אין עור ובשר חופין את רובו בטהמה מותרת והאב'
אזור מדרבנן ורוב זה צריך שיהא רוב עוביו ור' יקפו
פ' יש עצם שזינו עבול אלא רחב מצד אחד והולך ומצד
לצד השני ואם בשר החופה כצדו הרחב או רוב עוביו יו
יותר מרוב היקפו והוא במקום פומצ' והולך אז רוב הי
היקפו יותר מרוב עוביו הילכך בעינן לעול' תרומה ו
והא דמבשרין כשיעור ובשר חופין רוב דוקא בארוב
החיפוי מן הבשר וחז' המיעוט של העור מצטרף עמו לה
להשיר אבל אם החצי מן העור והחצי מן הבשר לא והכי
מילי בטהמה אבל בעוף כיון שצדו רך מצטרף עם הט'
אפי' אם מחצה בשר ומחצה עור כת' הרשב"א יראה שצד
לברו אינו מציל אפי' בעוף ויש מקום שצד לברו מציל א
אפי' בטהמה והוא במקום הממוק ממע' לארבעה לפי ש
שזין שם לעולם בשר אלא עו' לגד דבוק עם העצם וכיון
שזן שהעור מודבק בתולדתו עם העצ' מציל ה' במקומו
הוא רירין בין העור ובין הבשר י' א' שצד אצבע שזין שם
צד ע' כ' גידין שזין לתקנות אינן מצילין בטעם לח היה
הטעם החופה מצד במקום אחר אלא מתלקט מעט כאן
ומעט כאן סביבות העצם או שהוא במקום אחר אלא ש
שהוא מרודר או כקלקל מעל העצם או שניטל שלישייתו ה
התחתון או כיקבאו כסדק בבולן מבעיא אם חסוב חיפוי
ולא אפשיטא ולחומריו וכן אם כתמסמס בשר החופה ע
עד שהרופ' גררו חסוב כאילו אינו וטרפה כקדר הטעם
בשזין מעל השבר פעין טעם טעמול ורוב היקפו מכוסה
בשרה גר' ח' שהבשר דבוק בעצם סביב הקדיר שאז מעל'
אדוכה אבל אינו דבוק לא כשבר העצם במקום שצושה
טרפה וחזר ונקשר ואין ידוע אם יצא רובו אם לאו כת'
כתב' הגאון דבשרה דכיון שנקשר בידוע שלא יצא רוב
רובי מצד שבר ואין ידוע אם נעשה מחיים או לאחר מ
מיתה אם מקום המכה שחור בידוע שנעשה מחיים ואם
אין יכולין לשמור עליו אם יש כמה לתלות כמו שדרסה ל
לכותל או שרצ' וכו' צ' תולין להק' ואם לאו אסור' מספ'
כנטול צומת הגידין או שכתבין טרפה אעפ' שכל ה
העצם קיים וצומת הגידין הם בטהמה בעצם ה
האמעני בלפי חזן שהזכר כפל עליו לאפוקי מדברי הר
הראב"ד שכת' שהם בלפי פנים לצד חלל הטהמה והתחלת'

מהארכובה ולמעלה אעצם קטן סומך השוק לארבעה
המכרת עם הראש ושמו ערקוס ולמעל' ממנו מת' חזר'
וצומתין רידין אלו ועולין ומתפצטין בשוק עד סמ' הרב'
וחזרין בעין בשר כפצקו או כטול כנגד הערקוס בשרה
כפצקו או כטול למעלה מהערקוס והוא המקום שהטעם
תולס בו טרפה ושיעור אר' בו ממקום שמתחילין להיות
צומתן עד שמתפצטין בו כבשר בטהמה הוא ד' ארבעות ל
גרסי ולדעת הרמב"ם י' ארבעות ובהמה דקה לח כתב'
בהם חכמים שיעור אלא במראיתן ובמישור דכל זמן ש
שהם לבנים קשים ויבשים יש להם דין צומת הגידים חבל
משהם מתחילין להתרכך או שהם קטנים ודקי' אין להם
דין צומת הגידין ובמקום שאין לבנים כל כך חלל לבנים
קצת ומוז'ירין בעין וכו' כית' גרסי הוי צומת הגידין ולרב
חלפס לא הוי צומת הגידין וכן היא מסקנת א"ח הרחש ז"ל
ויש גידין אחרי' שבלגים כאלו בזכרים ובנקבות ואינן
אינן כאלו צומת הגידין וגידים אלו ג' בטהמה אחר עב
ושנים דקים וכתב הרמב"ם נפס' הגדול כולו וסמ' הקטני'
קיימים חו' שכתבין השנים והגדול קיים בשרה וכן אם כ
כפצק קצת כל אחד מהם בשרה עד שיפצק רוב כל אחד
ואחד מהם גרסי אחר אפי' כשנפס' רוב של כל אחד מהם
ואז' הרחש ז"ל כת' אפי' לא כשאר רוב של כל אחד ואחד מ
מהם בשרה שאינה אסורה אלא אם כן כפצק כל הגדול ו
ורובו של כל אחד ואחד מהקטנים או שכתבין כל שנים
הקטנים ורובו של הגדול אבל כפצקו וכשאר רוב מכל ח
אחד מהקטנים או שכתבין שפי הקטנים וכשאר רובו של
הגדול בשר בעוף הן בעצם האמעני כמו בטהמה ושימ'
בו כשימסם בטהמה והם י' וחומר עיף מטהמה שחפוי
אם כפצק אחד מהם טרפה כת' הרשב"א ואם כפצק קצתו
של אחד מהם יש מתירין עד שיפצק רוב כל אחד ואחד
מהם כמו בטהמה ויש מי שאוסרין אפי' כפצק רוב אחד
מהם ואם כשבר העצם במקום צומ' הגידין ונקס' ופתר'
יפה יש אוסרין בלא בדיקה כיון שאילו הובא לשינוי קוד'
שכתב' היה צריך בדיקה והר' שמואל מחברת' כת' שם
הרשב"א שאם לא נשתנה מראית הטע' שכל השבר חז' ורז'
כתרפא יפה אבל אם נשתנה אז נדאי יש לחוש ורבינו ש
שזין כת' שאם יאדע הדבר בערב שבת בין השמשות ב
בעין שזי' איפשר להכין אחרת היה מתירו אבל לא בעני'
אחר וכת' א"ח הרחש ז"ל וכיון שהדבר מפורק בעיני ה
הגדולים כבון לתחמיר בדבר הרמב"ם מכשיר בניטולו צו
צומת הגידין וחתך אחר כך הרגל למעלה מהם מפני ש
שזי' צדק כחתכו רגליה כרב ארבע ובעיקר הפסד
שהוא מכשיר בכתבו רגליה למעלה מצומ' הגידין אין ד
דעת א"ח הרחש ז"ל כן ובמה שכתב לחתך הרגל למעלה
מצומת הגידין להכשירה לפי דבריו כת' א"ח הרחש ז"ל ור
ודעת רחוקה היא זו **נ** דרוס' טרפ' פ' הנדר' מחיה
ועל' הדורסין ולא כל **נ** חיה ועל' שזין בדריסת' חל'
מעל' מעל' יש בי' הארי יש לו דריס' אפי' בשור הגדול ו
ובחיה חפ' גדולה שכתב' ואין צ' בעיפ' והזכר אין לו ד
דריס' בטהמה גסה ואפי' בקטל' שגסות בגן בעגלים הר
דריס' אבל יש לו דריסה בדיקה

מציא אצל אלה עליון של כשרה כתר הדמם הלעיטה ח
חליתית ד שמה ימים ספק ניקב ספק לא ניקב ותבדק
ולא כהירח מרק חז' שמואל הלעיטה חליתית טרפה אלמח
אין לה בדיקה **נב** נפלה לאור וכחמרו בני מעיה ו
נשתנו בגן לב קורקבן וכבר שדרבנן להיות
אדומין נשתנו והוריקו או המעיים שדרבנן להיות ירוקי
כשתנו והאדומין טרפה אפי' במשהו מהם שנשתנו אפי' לא
הגיע לאלל שזין שלקו מחמת מכות אש אופן לניקב ואי'
הכבר דומה ללב וקורקבן שהלב והקורקבן בכל מקום ש
שישתנו אפי' במשהו טרפה וכבר אין השינוי חוסר בו אל'
א' כשתנה כנגד המעיים ואין איסורו מחמת עצמו שהרי
אפי' כיוולתו כשר חלל שאנו חומרים כיון שלקא כנגד
המעיים אפי' בכל מהו ודאי לקו גם הבני מעים אפי' הן
נפנינו ואין רוחין בהן שום ריעות אסורה וכנגד המעיים
הוא רחש התחתון שלה הוא וכלפי פני דגד החיצון שלה
הוא כנגד הנלעז כתב הרשבא הוא קדין נמי חס הוריק
כנגד המרה או כנגד ניקוס חיותא שהיא אסור דכל מקו'
ירקות באילו כשרף וכל מקו' אפי' במה דבריה אין לחל'
בכפילת האור מפ' שהלעזות מבינות עליה ופ' הרשבא
דל' קאמ' אלא לענין שזין צריך לבדוק אחריה אפי' אם כ'
נפלה לאור לפניו חבל חס רחינו שהאדומה טרפ' שהרי
לא הנינו עליה כלעזתיה ואח' הרשע ז' כתב אפי' רואין א'
חותה אדומה כשרה דכיון דלעזתיה מבינין עליה אנו ת'
תלין השינוי בדבר אחר ולא בפילת העור אפי' אם נפלה
לאור בפניו והא דשינוי פושל דוק' כשתנו בשינוי אפי'
ששלקו חבל אם שלקו וחזרו למראית' לא שכל ירוקין שה'
שהאדומין ושלקו וחזרו והוריקו לא שכל אדומין שהוריקו
ושלקו וחזרו והאדומין כשרה וכת' הרשבא דלא מכשרין
אלא בירוקין שהאדומין ושלקו וחזרו והוריקו חבל לא בא
באדומין שהוריקו וחזרו על ידי ששלקו וחל' הרשע ז' כ'
הכשי' בשניה אדומין שלא הוריקו ושלקו והוריקו וירוקי'
שלא האדומין ושלקו והאדומין טרפה ומת' מותר לאכלן
עלין ולא חיישינן חס היה שולקן שמה היו משתבין כתב
הרשבא שני מיני ירקות הן יש ירוק כשרתי ויש ירוק כב'
כביצה ויראה לי שהירקות הפושל בבבד של עיף הוא ה'
הירוק כשרתי שהכבר הוא ירוק כביצה חס הוא שומ'
וכן יראה לי שאין ירקות פושל בעיף בייתי שיש בשינוי מ'
מדברי שכל המדברים כבדן ירו' כשרתי וכל שיש בשינוי
מדברי ירוק איפשר שימצא לעתים גם בייתי ירו' כעני'
שהתירו יתרה שבריהא מפני שיש לעזים מדבריות כן ו'
וכת' עוד הוא ז'ל ממצא הכבר ירוק כנגד בני המעים ואין
ידוע חס נפלה לאור אם לאו טרפה דבידוע שנפלה לאור
ואח' הרשע ז'ל כת' דכל מה דטרפינן בשינוי מראה בוצע'
היינו דוקא בידוע שנפלה לאור חבל אי לא ידעין וחזי'
שנשתנו בני מעיה לא תלינן בכפילת האור דמילתא דלא
מכחח היא אלא תלינן בשינוי המעז' דפעמי' מחמת רוב
שומן או כחש משתבין וכת' עוד אח' הרשע ז'ל יש חומרים
דטרפו שנפלה לאור לא שייך בבהמה לפי שצורה קשה ו'
יגם שני הלעזות מבינין עליה וגם בני מעיה קשין לי

ליחמר כי צורם יחמרו מפילת האש ישרף עורה ובשר'
וכן כת' הרמבם ובעל העיטור כת' דרך פשרה שהעוף מ'
מכיון שנפל לאור צריך לבדוק לפי שאין לו עור וקרוה ה'
הדבר שחמרו מעיו חבל בבהמה אין חוששין חבל ודאי
אם נחמרו גם היא טרפה בכך ואין אילו חלל דברי כב'
כביאות אלא ודאי לא שייך בבהמה כלל ע' כ'
נב כשתברו ידי הבהמה או אפי' כחתכו לגמרי או
שנשמוטו מעיקרן או שיש לה שלשה ידים כשרה והעצם ע'
עצמו אסור כשנשבר אם אין עור ובשר חושפין את רובו כ'
כאשר יתבאר בע' ה' וכן בעוף שנחתכו או נשברו חבטו
חבל אם נשמוט מעיקרו אפי' אחד מהם חוששין שמה נקב'
הריאה וצריך לבפחה לבדקה אם היא שלמה כשרה ואם
לאו טרפה ובעל העיטור כת' שהיא טרפה דלא מהניא לי'
בדיקה וכן כת' בעל התרומות דבדאי איעבול כידי ואח'
הרשע ז'ל כת' כשרא ראשונה וא' שאם נשכ' עצם השלטי
המחובר לגוף חוששין שמה נקב' הריאה וצריכה בדיקה
כשתברו כלעזתיה טרפה והוא שנשתברו רוב' כיצ' הבהמ'
יש לה עשרים ושנים כלעות גדולים שיש בהם מוח אחד
עשרה מכאן ואחד עשרה מכאן וכל אחת תקועה בחוליה
שלה ולמטה מהם יש לה כלעות קטנות שאין בהם מוח ול'
ולאחר שיכלו כל הכלעות שחוליות שאין כלעזת' תקועות
בהן נשברו רובן של עשרים ושנים הגדולות בין ששה מז'
זו ושש מצד זו או אחד עשר מצד זה ואח' מז' השני טרפ'
בד' א' שנשתברו מחציו ולמעלה כלפי השדרה חבל לא נש'
כשתברו רובן או שנשתברו רובן מחציו כלפי מטה כשרה
ואם נשברו מן החוליא והחוליא קיימת הוי בחילו נשברו
כשתברו כלעות הקטנות שאין בהן מוח כשרה כעקר כלע'
וחצי חוליא עמה טרפ' וכת' הרשבא דוק' מהלעז הגדול'
חבל הקטנות שאין מוח אפי' כעקר כלע' וחצי חוליא כשר'
ואח' הרשע ז'ל לא חילק בזה כעקרה חוליא אחת כולה א'
אפי' מאותן שאין בהן כלעות אסורה **נב** כחתכו
דגליה טרפה ולא בכל מקום שיחתכו **נב** אלא מקו'
מקומות יש כיצ' שלשה פרקים יש ברגל התחתון והוא מ'
מה שחותכין עם הפרשות כשנפשיטין את הבהמ' ונקרא'
ארכובה הנמכרת עם הראש ולמעלה ממנו פר' שני והוא
הנקרא שוק וצומת הגידין בתחתיתו סמוך לארכובה הנ'
הנמכרת עם הראש ולמעלה ממנו פרק שלישי והוא הקול'
ומחובר לגוף בפרק התחתון בכל מקום שיחתך בו כשר'
למעלה ממנו מיד בכל מקום שיחתך טרפה ואח' בתיק'
הפרק שבינו לשוק לדעת רש' ועצם הקולית אפי' לא כחת'
אלא כיתק' ממקומו במקו' חיבורו בגוף טרפה כי בבהמה
בין בעוף בד' א' שנפסקו הגידין שמחוברים בהן לגוף או כתע'
כתעבלו חבל לא נפסקו ולא כתעבלו כשרה והל' חלחלן כ'
כת' וק' מ' בבהמה חבל בעוף טרפ' אפי' לא איעבול ואח' ז'
לא חיל' בזה כת' הרשבא ראשו התחתון של עצ' זה המחוב'
עם השוק נשכל ממקומו יש חוסרי' חפץ של נפסקו ולא כ'
כתעבלו גידיו ויש מתירי' אפי' נפסקו וכתעבלו ולזה כו'
דעתו ע' כ' ורב' חלפ' בנחת' בעצ' האמצעי וכלל' של' יה' בת'
במקו' צונו הגידיו וכן כת' הרמבם ואח' הרשע ז'ל כת' וכשר'

מסדיון הזכר סכים עשר חדרים וזמקבה עד שתתעב ותלך
 ויש מהם זכרים שכתבו שאנו סומכין על בדיקתנו שאין
 לרין אלף מה שבינינו רוחות וצריך בדיקה יפה שצטורין
 הקטבין וגם היונים הזדמומית כמנח בהן ובדיקתן קשה
 וגם כתבו שחרם הכן אינו אדום כל כך ואינו ניכר לפיכך
 אין לו בדיקה כת' הרמב"ם שזם רבים הם המדרסין אסור
 להשתנות שנים עשר חדרים שמתו שהם לרבים יבא לדין מ
 מכשול לזול אחד מהם חסור למכור דרוסה או ספק ד
 דרוסה לגוי שמא יחזור וימכרנו לישראל והוא לא ידע כ
 כתב בספר המצות דספק דרוסה שכתעברה באחרות י
 יש בה צד להתיר והיו ספק ספקא דכל אחד ואחד שמא
 לא זו היא וממ' במגס לחזור דכיון דבריא היא אינו כית'
 בספק ספקא כיון שקודם שכתעברה היה הספק אסור מ
 מן התורה ונר' שיש תקנה אפי' לדאי דרוס שכתעברה ב
 באחרות דכבשאיכו דכ ידי וכל דפרי' מדובא פריש וב
 וכולן מותרות חוץ משתיים האחרונות **נח** נפולה
 אגורה כיצד טהמה שכתלה ממקום **נח** נפולה
 או שכתלה לבד אש יש מכריזה עד המקום שכתלה שם
 עשרה טפחים חוששין שמא נתדסקו אבריה ואפי' בודק'
 חותה ומוצאין אותה טלחה מכל אבריה טרפה שודאי נת
 נדסקו אבריה אעפ' שאין רואין בה שום סימני וכן כל כ
 כיוצא בזה כגון שטרפה לבותה או דרסה רגליה או הכ'
 באזן ככל טפה וכן הדין בעוף שנחבט על דבר קט' ואם
 שהתה מעת לעת יבאה מכלל רישוק אבריה וניתרת על
 ידי בדיקה שיברקו אותה כנגד כל החלל אש היא טלחה
 מכל יח' טריפות השרה ואם לאו טרפה כת' הרמב"ם וכן
 אש נתדסקו מהאברים שכתבים וכפסדה צרתן טרפה א
 אפי' אש נתדסקו אבר שאם כטל כולו כשר כגון טחול וב
 וכלית טרפה שהרישוק יותר מהניטול והנקובה והמוח
 והזמנים אין צריכין בדיקה. אש עמדה תוך מעת לעת
 אפי' לא עמדה רך פשוטה ידה לעמוד יבאה מכלל רי
 רישוק אבריה כאלו שהתה מעת לעת ודאי להצטרף לקתה
 הלכה אפי' לא הלכה רק שצקרה רגליה לילך מותרת מ
 מיד אפי' ב' ב' בדיקה והרמב"ם כתב ולא מהניא פשוטה יד'
 להתירה תוך מעת לעת עד שתעמוד ולא מהני עקרה רב
 רגליה לילך להתירה עד שתלך וכן יראה מדברי הרמב"ם
 ואף הרמב"ם ז"ל כתב כשרא רחשונה ובעל העיטור כתב
 ואין הצורך לכא מאן דבדיק ובעינן הלכה ועוף שנחב'
 על פני המים חוששין לרישוק אבריה ואם שט מלא קומתו
 ממטה למעלה לצמח המים הרי זה כהילוך ואין צריך
 בדיקה ואם שט מלמעלה למטה אין זה כהילוך. שהמים
 הנדיונה דרך ירדתה לפיכך היה קט' אומתן על פני ה
 המים בגיה' לי וקדם הוא להם ודאי מבחו שט והוי כהי
 כהילוך כיון שקדם להם וה' דשרינן הי' דלא כפ' בגובה
 עמדה דוקא בגוף. מעצמו אבל אש הפלוגה אחרים חפ'
 בפחות מעמדה חוששין לו לפיכך זכרים המנחין זה את
 זה ונפלי' לארץ חוששין לרישוק אבריה אבל אש לא כפלו א
 אין חוששין ואם ידעה תחילה שרובין להפילה אין חוששין
 מפני שבעצת צורכיה בחרן ומחזקת עצמה לפיכך מ
 צרי' שמפלי' לשוחט' אין חוששין לה אפי' אש נשח' קולה

באפלה קפצה מדעתה אפי' ממקום גבוה הרבה אין חו
 מושסין לה לא שח' קפצה מחלון שכבותה לזשכא מאדוכה
 סבאמצע הגג לפיכך חס הכיחה למעלה ומנחה למטה ח'
 חוששין להשאנו תולין לומר מעצמה קפצה ואפי' הפילה
 אחרים אש כפלה על מתניה אין חוששין לה לפיכך גבשים
 שגבשו בחמה מן היד אפי' הגלי' בזה מעבר לגדר שהוא
 נבזה מאד אין חוששין שמכיונן להפילה על מתניה כדו
 שותכל' לרוץ לפניהם וכן בשב' שמחזירי' אותה חס מחמ'
 תשובה מחזירין אותה שמכיונן להפ' לה בעינן שלא יפ
 יפסידוהו אלא חס מחמת יראה מחזירין אות' אין מכוכ'
 לכך וחוששין לה עובר שכלר חצב שכבית הרחם ה' א מ
 מקום צד אין חוששין לו לרישוק אבריה אפי' אש רוא' ב
 בו ריעות' שאינו יכול לעמוד ומותר לשוחטו מיד אש יד
 ידוע שאלו לו חרשיו עוף שנחבט על דבר קט' כגון טל'
 שמתח על גבי רשתו שיש בה קשרי' ועל גבי דק שמוכין
 מהשט' ועל חבק דרבים ועל גבי חריות של דקל חוששין
 לו ואם נחבט על דלך דק כגון על טל' כפ' ועל חול הגב
 ובינחא בזה אין חוששין לו כדכחו ככפיו כדכק שצדי' אותו
 בו וכחבט אש שני ככפיו כדכקו בד' שצדי' אותו כג חוס'
 ואם לא כדכק בו אלא אחד מהם אין חוששין שיה' פורה
 מעט ככק השני **נח** הגלדה אסור' והוא שנפס'
 כל עירה בין בירי' אדם בין על ידי חולי ואם
 כשתייר בה כאלע השרה ופסק רב אלפס דבעינן שישחר
 ברוחב סלע על כל אורך השדרה והלחמכס פסק דבעינן
 כאלע על פני השדרה וברוחב סלע על כל פרק ופרק מ
 מעדקיה וברוחב סלע על מקום טיבורה ואם כטל מקו'
 כל השדרה חו' צד כל פרק ופרק ממנה חו' מקום טיב
 טיבורה והש' כולו קיים מבעי' אש מהני ולא חשאיט'
 ולחומר' ואף הרמב"ם ז"ל פסק וכל מקום ממנה שישחר בו
 כאלע שהיא כשרה **ס** חמות הדם והמעושנותה
 והמטונות ושאכלה **ס** הדריפיו' וציחות תרנגולין
 ופיחה ופלאגלי' וכס חמות של בהמה חו' ששת' מים הרע'
 פשרה אלה שם חמות על אדם חו' הכיסה נחש חו' סכסכ'
 כלה שיטה מיתרת משום טרפה ואסורה משום סכנת כ
 כפאות בהמה חו' חיה שכתבין רגליה לא יאכלו ממנה א
 אלא על ידי בדיקה שיש לחוש שמא נש' נחש ולא בדיקת'
 סלא יזכר' אלא על ידי צלי ואם יש בה ריעות' יראה מ
 מיד על ידי החש

הלכות מתנות כהונה

אחד שברק ומנח כשר יפריש המנח' שהם הזרין והלחיי'
 והקבה דכתיב וזה יהיה משפ' הכהני' מאת העם מאת ז
 זוכאי הזבח אש שור אש שה ונתן לכהן הארוע והלחיים
 והקיבה פי' ארוע דוקא בשל ימין והיא מברק ארכובה ה
 הנמכרת עם הרחש עד כף היד שקורין אישפלגא והם ס
 שני פ'קים וה' חיים והם מפרק של לחי עד פוקא של ג
 גרגרת שהיא טבעת הגדולה עם הלשון שביניהם וצריך
 ליתנו עם העיר ועם הצמר שבראש הכבשים והשער ס
 שבראש הקישי' שאינו ראוי למלגה ראש ולא להפשי' שרי

ואפי' בגדולה שדקות כגון כבשים הגדולים ואין צל
בעופות חתול ונמיית וסועל אין להם דריסה בכבשים ה
הגדולים אבל יש להם דריסה בגדיים וטלאים וכל שכן ב
בכל העופות חולדה אין לה דריסה בבהמה כלל אפילו ב
בגדיים וטלאי' אבל יש לה דריסה בכל העופות וכלל אין
ל דריסה כלל אפי' בעופי' אלא כמעשה קוץ בעלמא שאם
דרם או כבא בשיניו עד לחלל חוששין לו כדרך שחוששין
לקוץ שניקב לחלל וכל שאר חיות חוץ מאלו כת' אף ה'ראש
ז'ל שאין להם דריסה שאעפ' שהדוב שכול והנמר עז אינן
דורסין וה'ראש כתב כל חיה טמא' שאינה גסה מן הזאב
אין לה דריסה בגדולה שדקה בכבשים ועזים אפי' היא
גסה הזאב אבל יש לה דריס' בגדיים וטלאי' וכ' ש' בעופו'
וחם הית' גסה מן הזאב דינה כזאב ויש לה דריסה בדקה
אבל לא בבהמה גסה אפי' היא גדולה כארי היתה גסה יו
יותר מחרי הרי הי' אפ'ארי ויש לה דריסה' אבל וכן יראה
מדברי ה'מחם כל העופות אין להם דריסה בבהמה אפי'
בגדיים וטלאים חוץ מהבן שיש לו דריסה בגדיים וטלאי'
ולא כשאר דריסה לחוש כשנתאדם הטאר אלא אם ניקב
עד לחלל חוששין ל'דריסתו' שאז מטייל אדם ועופו' בעופו'
כיצד הגב והוא חושטור ויש אומרים שהוא פלקון וכל של
שלמעלה ממנו יש לו דריסה בכל העופו' אפי' בגב שגב'
ושאר עופות שהן למטה מהגב עד הכן יש להם דריסה
בכל העופות ובהמות אבל לא במינין הגדולים מהם הכן
הוא הנקרא שפרווייר יש לו דריס' בכל העופות הדקין
כגון יונקים וכיוצא בהם וכ' ש' בצפורים ואפי' הם גדולים
ממנו אבל לא בגדין באומים ותרנגולי' כד' א' בתרגומי'
הגדולים אבל בקטנים יש לו דריסה כתב אף ה'ראש ז'ל כל
שלמטה מן הכן אין לו דריסה כלל אפי' במינין שלמטה מ
ממנו וכל חל' שיש להן דריסה אין חילוק בין אם באין לה
להצט' הנדרם ממנו ובין אם אין באין להצט' אבל בהפר
ה'רומות כתב דחתול אין לו דריסה אפי' בעופות אלא א'
יה כן יש לו מצילין ועל כן אנו סומכין להיתר בחתול שכ
הכבש לתוך לול של תרנגולים ומסקנת אף ה'ראש ז'ל כש
כשברא החשינה ור'אף אומר בכל ענין וטוב להחמיר וה'
וה'ראש כתב אפי'א שחתולין שלבו בגי תרבות הם עם
התרנגולין וכל שלל ראינו שדרך אחריהן והכה אין חוש
חוששין לו וראינו לחוש להם עכ' אין דריסה אלא ביד ובכ
ובצפורין אבל דרסה ברגל' או נשא' בשיניה לא היו אלא ב
בקוץ בעלמא ואין דריסה אלא מדעת הדורס אבל שלא מ
מדעת כגון שגפ' הדורס דרך מקרה על המדרס ונתחב
בו צפורנו לא היו דריסה ואין דריסה אלא מחיי' של דור'
וכרדם כיצד הרי שנגבן בצפורנו בגב של דרום ועד שלא
הנציא צפורנו הומת הדורס או כשחט המדרס הרי זה כ
כשר כד' א' כשראינו מתחיל ועד סוף אבל אם בא לפנינו
ונצטרך תחובה לו בגבו חוששין שמה דרם וחזר ודרם וכ
ובן אלו הצדין בעופות הדורסין אפי' אם שחטוה קודם ש
שהחיר צפורנו אסור שכן דרך הצייד שמכה בו כמה פע
פעמים עד שיצורנו חוששין להטק דרוסה כגון שרואין
ארי ששכב לבית השוורים חוששין שמה דרם כד' א' כש
ב'הוא שותק והם מקרקרין אבל אם הוא שותק והם שו

שותקין או הוא והם מקרקרין אין חוששין ואם חתך רא
ראשו של אחד מהם אין חוששין לאחרים אפי' הוא שותק
והם מקרקרין דאמרינן כבר נח רובויה וכתב ה'ראש ד
דוקא כשהרגה אבל אם פסע אחת מהם ולא הרב חוששין
לכולם דכל שכן שחמתו בערה בו כשהצילה עצמה ולא ה
הרב' והא' דחוששין דוקא כשידענו שכבש הארי אבל אם
הוא ספק אם שכבש אם לאו או שהוא ספק ארי או כלב או
או שמה בקנה כגף אין חוששין ארי שכבש בין השוורים
ונמצאת צפורן של הארי תלושה ויושבת בגבו של אחד מ
מהן חוששין אפי' אם הוא שותק והם שותקין שחוששין שאל
הארי דורסו והצפורן כשחטו וישנה לו בגב וכתב ה'
ה'ראש לא לזה לבד חוששין אלא לכל השוורים שצריך ש
שכבר ציארנו שאין אומרים נח רובו אלא כשהרב אחד מ
מהם אבל דרם ולא הרב אדרבה רובו ביותר ומכה ודור'
וכתב עוד הוא כד' א' כשכבש בכלב מלא עוף או בדיר
של בהמה שהוא להם מקום צד שאין דרך לברוח מפניו
אבל ארי שכבש למקום שהבהמות רועות שם אפילו שצ
שמענום צוחות והוא שותק אין חוששין שאנו אומרים ב
ברחו מפניו ולא השיב ע' ב' בהמה או עוף שבה לפנינו
כשהוא מבעבערם ולא ידענו מה היה לו ומה אירע לו
תולין להקל ואמר בקנה הוכה או כלב הכה אויבו ואין צר
צריך בדיקה אלא במקום שהדם מבעבע וכן אם ניקב א'
אפי' בפנים כשרה וכתב ה'ראש דוקא שיש לפנינו כלב
וחתול או קנה וחתי' שיש דבר לתלת בו להק' אבל כשכחו
לפנינו כך ולא ידענו במה לתלות אין תולין אלא במצוי
בין להקל בין להחמיר הא' דחוששין ל'דרוסה' היינו שלא
להתירה בלא בדיקה אבל אם בודקה ואינו מוצא בה רו
רוסם כשרה ומיהו כתב ה'מחם דוקא כפך דרוסה כי
כיתרת בבדיקה אבל אם וראי שדדרסה אין לה היתר כב
בבדיקה וכן כתב בעל העיטור דלא שרינן בבדיקה אלא
היבא דקח' אין חוששין לו אבל היבא דקאמ' חוששין לו אפי'
לו תקנה בבדיקה ואף ה'ראש ז'ל בת' ראש' וראי דרוסה י
יש לה היתר בבדיקה וכיצד היא הבדיקה צדקין מכבד
המוח עד סוף הירכים מכל יח' טרפו' וחס כחצ' שהחדי'
הטאר כנגד אחד מהאברים שנטרפת בהן אסורה וכן א'
אם נתמסמם הטאר כנגדו או כנגד צומת הגדין עד שה
שהרופא גדרו אסור והשיממים קשים הם אלא דריסה ה
הילכך אפי' אם האדם בשר כנגדם מותר עד שיארימו
הם בעצמם ואז אסור אפי' האדם הקנה בכל שהוא בהם
שדדרסה אין לה תקנה בבדיקה כיון שושט אין לו בדיקה
מבחוץ כדפרי' לעיל בטרפית הושט כתב ה'ראש דקו
ולא האדם הטאר מבחוץ אם סמוך ל'דריסתו' בדיק כשרה
ואם לא בדיק סמוך ל'דריסתו' יראה לי שחוששין לו שהרי
חוששין לספק דרוסה וחוששין שמה שיכה מראיו מבחוץ
והטריא ויורד ונוקב למטה עכ' ולא ידעתי למה יש לנו
לחו' לדבר של מצינו שחששו לו חכמי' כתב' ג' בכל מקום
שהזכר שם בדיקה כגון בדרוסה כפולה וטבורה כד' א'
בדורות הראשונים דרבנן קמאי הוו חכמי' ובימי' כב
בבדיקה אבל השתא ליבא למיקם בבדיקה שפיר ואמור
רבנן לזכר י' חרש ולנקבה כל שאינה יולדת הילכך אם

לאחרי כן אם יש בו כחית בין חס חסין בו כחית וכן בער ה
העירם מן החי אסור אעפ"י שאין בו משום אבר מן החי א
אסור משום ובער בערה טרפה לא תאכלו ואפי' העורם
מהבהמה ועדיין הוא בתוכה כגון שנתקן מהטחול או מ
מהכליות וכשאר החתיכה בתוכה אסורה אבל אם נחת
מהעובר שחציה ופסאד בתוכה מותר אבר המדולדל ב
בהמה וכן בער המדולדל בו אם אינו יכול לחזור ולחיו'
אפי' אם לא פירש ממנו עד לאחר שחיטה אסור אבל אם
יכול לחזור ולהיות אם כשחטה הבהמה מותר ועצם הכ
הנשבר אם עור וכשר חושפין את רובו מותר ואם אין ע
עור וכשר חושפין את רובו האבר אסור ובהמה מותרת א
אם הוא במקום שאינה נטרפת בו בדפרי' לעיל בהלכות
טרפות כיצד זכר שתלשו ועדיין הן מעורין בבית מותר'
אלא שכתבו בהן מכהב אסור ואין לשנות הוציא העובר
את ידו כתבתי למעלה בהלכות טרפות
סג בער שנתעל' מן העין אסור אפי' היא בהמה שלמ'
ואפי' מוכח בביתו לרצ' רב אלעזר וכן כתב הרמב"ם חכמי'
אזרו כל בער הנמצא בין טחוק בין ביד גוי אעפ"י שרוב ה
הטחום והמוכרים ישראל ולא עוד אלא אפי' המכח ט'
נביתו אסור אם כעלם מן העין אלא אם כן יש לו בו סימ'
או טביע' עין ורש' התיר הכל ורש"ם כתב ודאי אם כו
נעל עוף והחזירו אסור דחיישינן שמא החליטו וכן אם
אזרו ומצאו אסור הכל אם אין בו סימן או טביעות עין
אבל אם מצאו במקום שהניחו מותר והרשב"א כת' דאפי'
הניח עשרה ומצאם תשעה אסור דחיישינן שמא נטלו וא
נחל אחרים הם ויש מחלוק' שאם הניחו במקו' שהשדט'
והעפות יכולין לטלו משם ולהבי' אחרי' במקומן חיישי'
אלא אם תלכו במשמר ומצאו שם לא חיישינן ומסקנתו
אל' הרש"א ז"ל בדברי הרשב"ם **סד** כל חלב שור
וסמנו לא תאכלו לפיכך אין חייבים מ
מזם חלב אלא אלו הג' מיכין אבל בהמה טמאה וסיה כי'
טהורה בין טמאה חלבם כבשרם ואפי' באילו הג' מיכין כ
כתב הרש"ם שאין חייבין על חלב כסל שלם אלא משום כ
טלה כמו על בשרו אבל באלו השלשה מיכין חייבין משום
חלב בין אם היא שחוטה או טלה וטרפה כיו חלב אסו'
ואין חייבין עליו השוחט בהמה ומצא בה עובר לא שפא ב
כן שפא או כן תשעה בין אם חי או מת חלב מותר והא
דחלב כן תשעה חי מותר דווק' שלא הפרים על גבי קרק'
אלא הפרים על גבי קרקע אסור והרמב"ם אסרו אפי' לא
הפרים על גבי קרקע ולא נהירא הושיט ידו למעי טמא'
ותלש חלב מכן תשעה חי שבתוכה חייבין עליו משום ח
חלב כעל חלב בהמה גמורה איזהו חלב כל שהוא תומב
קרום ונקלף פירוש שהוא פרו' על הקרו' בעגין שכתבנו
הקרום נקלף עמו ולא יהא בער חופה אותו חלב האליא
מותר חלב שעל הכלים וקרום שעליהם אסור ופירוש
הרמב"ם שהוא החלב שבעקרי הירכים ורש' פי' עצם קל'
הוא ומונח על עצם הכנף ומחומר תחת האליא מלמעלה
ועליו יש חלב תחת ראש המותן שקורין לנכיל מל' שתח'
המתגים אסור ופירש' שהוא תחת הכליות וכדא' בגמ' ב

הכלים ואחר כך נכלע תחת בשר ארום דק ומתפשט ת
תחת אותו בשר בכל הכל וכל שהבשר חופהו מותר רב
וכשכלה למטה אותו בשר יוצא ממנו קרום' נכין ועב' מן
מהקרום דק המתפשט וכל הכלים שאסור משום חלב
ותחת אותו קרום יש לכן חלב ויש נוהגין בו איסור חלב
לפי שאותו קרום העב אינו חשוב להם חפוי בשר אבל כ
באשכנז נוהגין בהם היתר וגם בעיני כדא' שחשי בשר
גמור הוא ורב אלעזר פירש שהוא תחת הבשר בראש הכ
הכלים וקרום מפסיק בין זה החלב ובין השומ' שתחתיו
והעליון אסור והתחתון מותר והרמב"ם כתן סימן להכיר
איזה חלב ובת' כל מקום שתמצא בו חלב תחת הבשר ו
הבשר מקיפו כל סביביו ולא יראה עד שיקרע הבשר ה
הרי זה מותר חלב שעל המסס ובית הכסות חייבין עליו
קרום שעל דר הטחול והוא הצד הגב חייבין עליו ושעל
שאר הטחול והחוטין שבו אסורין ואי' חייבין עליו הכ
הכוליא יש עליה שני קרומין העליון חייב' עליו התחתו'
והחוטין שבה אסורים ואין חייב' עליהן ולכן שכתבתי י
יש אסורין ויש מתירין ורש' פסק לחומרא חוטין שכתב
אסורין ואין חייבין עליהם חוטין שבעוקף אסורין ואין ח
חייבין עליהן והם חמש ג' מימין וב' משמאל הג' שמימין כ
כל אחד מהם מתפצל לשנים שנים והשנים שמשמאל כל
אחד מהם מתפצל לשלשה שלשה וראשו האחד מחובר לש
לשדרה וראשי הפצלין כדבקי' תחת החזה בראשי הנלגו'
ואותן ראשי הפצלין מצוין בחצי הבהמה שלפני' וצריך ל'
ליזהר לחטט אחריהם בקבה יש שני מימי חלבים אחד ע'
עשוי בקשת ואחד עשוי כיתר ורב אלעזר התיר שעל ה
היתר ואשר שעל הקשת וכן כת' הרמב"ם ורש' אסר שניה
ולזה הסכים א"ז הרש"א ז"ל חלב שעל הדקין אסור ודוקא
באורך אמה משמתינן לבאת מן הקבה חלב מכאן ואיל'
שומן הוא ומותר לשון הרמב"ם חלב הלב וחלב המעים ו
הם הדקים המלופפין כולו מותר חוץ מהמעי' הסמוך ל'
לקבה שהוא תחת בני המעים שצריך לגרור חלב שעליו
יש מהבאוכי' שאמרו ראש המעים שצריך לגרור והוא ה
המעי' שיוצא בו הרעי' שהוא סוף המעים אין מולחין ה
החלב' עם הבשר ולא מדיחי' אותם עמו וכלי שמדיחין
בו את החלבים אין מדיחין בו את הבשר לפיכך במקום
שצריך הטבח להיות מדיח הבשר בחנות צריך שיהיו לו ש
שני כלים אחד להדיח בו הבשר ואחד להדיח בו החלבים
סבין שחוטבין בו החלבים אין חותבין בו הבשר לפיכך כ
צריך הטבח שיהיה לו סבין לחלבים וסבין לבשר כתב ב
בעל העיטור מסתבר' מנקרי' הבשר אין צריבין שם סב
סביבין שאין מחתבין חלב שאסור מן התורה אלא גדר
אותו בסבין ואין בה דוחקא דסביב' בבשר אף על פי ש
שטמאטכית בגיד אי איפשר שאינו חותק ומקד' ישראל
קדושי' הם והחמירו בו ולא החמירו בסבי' ואפי' דחשתב'
דאית בה דוחק' דסביב' בדיעב' מות' בהדח' שהרי כל ישראל
כהגו להדיח הבשר לקדר' וכן כת' הרשב"א מהגו מסקרי' ה
הבשר לבקר בסבין אחד לפי שלא חמרו שני סביבים אלא
לחתיכת חלב' אבל בגיד ושמוכיתו אין בו שום חלב כל

ואחר כך מתחיל מתקום אינו הגיד ממוציא מן החזה ו
ומקלף בידו אותו קרו' שכל ההכל וכאמק לק כראי ראשי
החוטין שזן כהא' והן סלמה מימין ושמאל משהאל שלמה
סמימין מתחלקין לב' כ' ושמאל שמשאל' לאלמה שלם כוטל
ראשי הגיד בידו וממשיך וכעשהו מאליהן בהיותי חסא
אכל בצגן בריך לפשע אחריהן וגורר אותי חלב שתחת
בשר התתנים ומקלף יפה יפה משני צדי ההמה ואח' כ'
מיעה' בשר התתנים סקורין בלגו לוכבים ואינו ראוי אל'
לגלי וגוררו יפה משני צדדין ואותי עצם המתין בינתים
מחתכו ומסיר כל ההנהות עד שיש צד עש הכשר כרי
סל' ישייר בו משרשי החוטין וכשר המתנים כל' וחז'
לכבי מעים וממשיך אותו ממקום שזן קבועי בו ומוציא
ראשיהם סל' כ' מעיים באותו חלחלת המטופשת סקורי
אותה מבעו או לך ומחתך אותה חלחלת עד חמה מ'
מכבי מעיים ומשליכו לפי' שאינו ראוי לאכלה אותו שהו'
מקום קבוע לכבי מעיים קורין אותה ככתא ובלגו יטל'
והוא אשר לבסל מותר לגלי וכוטל הדרא דכנתא ומקלף
מעליה קרום של חלב שכל הקבה וסל' בית הכסות סל'
הטלחל הידועה באלפתת כך שמו בערבי עם קרו' שצמו
הב' מעבירי' ומוציא את דמו וכוטל הטחול ומקלף מעליו
קרום עם החלב שצמיו וכוטל דוב הגיד ס' צדך הצדו'
ומוסך אותו וכעשכין עצו סלמה חוטין שבתוכו וכוטל ה'
הלב ומחתך האזנים ומשליכן וקורעו ומוציא דמו וכוטל
את הכליה ומעביר החלב שעליה ומנקרו יפה יפה וכ'
וכוטל השכין ומחתך ומעביר קרום החלב שעליה על
על כל אחת ואחת ומחתך בתוך הכוליא ונוקר אותו סו
מורש של גיד מתוך הכוליא כמו ס' ה' עם קצותיו הכרתי'
מחוז וכן לבלי' באכית וכוטל הכי' ומעביר קרום סל' ח'
חלב שעליה וממשיך את החלחלת וקולף קרום סל' ח'
חלב שעליה עם אותו חוט סל' דם מקצה אל קצה וכוטל ה'
הצין ועיקר כל אותו חלב סמוך לחלחלת מכל צדדין מ'
מיעקר הצליה עד מקום שיעקר ממנו בשר התתנים שה'
ס' חזרנו למעלה עם כל אותו החוט המעורב עם אותו ח'
חלב עד שמתבקר יפה מקום שחולחל' קבועה בו מחלב
וחוטין וכ' דבר וכוטל השכין וחז' באליה ומוציא ממכה
חוט שמתחלק לשנים וממשיך החוט מעיקר האליה עד
קטק' מאותן פנים המכשין על ירכי ההמה ואחר כך
כוטל השכין וגורר מאותן הפני' גופן חומרים סקורין כ'
בערבי עקר מן העצמות וגורר יפה עד שישתנה מקום
גבהות החומרים עם פסל' שעליה ולא ישתיר לכל פני'
האלי לא בשר ולא שצנכית אלא גוררין יפה ופוס' הירך ה'
האחר ומצדק בשכין במקום שיש הזכר' בעצם שבו גיד
הא' וחותר הזכר' והנקבות ומשליכו והשאר שבצדדין
מנקרו יפה יפה מכל מיני חוטין וחלב שבו ומן אותו ח'
חנותא סקורי' אחרות ומן גיד ששם בעצם וואמצעי' וה'
והחוטין והחל' כיכרים בו ואי איכשר למר אל' בראיית
הצין ואחר כך כוטל העצם האמצעי' שמוסק הזכרות מק'
מקצתו ונוקר החלב ומיני החוטין מצנו וחותר בשכין
גדול הקצה השני שהוא סמוך לעצם של ירך שזה ממנו ו

וכאמל אותו עצם אמצעי' מחותר משני צדדין ואי אותו
עצם ס' הוא סמוך חותר בשכין גדול אותו המקום הסמוך
לעצם זה ס' חזרנו ומשפסא אחר חוטין קטנים וחתיכו'
קטנות של חלב ששם ומעביר אותו גיד אחר הכמשך מק'
מקצת עצם האמצעי' עד קצת השוק והוא הכרחה לשיכו'
ואי איכשר לפרש יותר מצאן וכן לירך השני וכל גידין ס'
ס' בריך אשר בין צלגין בין מבוטלן עד שמנקר אותה ס'
יפה ומוציא כל החוטין וכל החלב שבתוך הירך שהכל ה'
הוא חלב ואחר כך אוכל אותו צל' ומטבשל והגיד' שתח'
הכתף אש טלה אותו בארה לאכלה שהם צמוקי' באל' וכן
הלכה וחוט המוח שכל מהראש לשדרה מוציאם אותו ו'
והקרום שתחתיו ומנקר חלב שיש בצדד' כיקור יפה ו'
ושדר רב עמרם ול' אין סינו בין גיד הכשה לשומנו וישל'
קרוסיהם הם עשאות בגיד הכשה וזה הח' החמי' והמחמי'
תבא עליו ברכה **סו** כל דם לא תאכלו לעו ולטבא
וחיה בכלל ובין טמאה ובין טהורה חייבין ע'
עליה משום דם כ' חייבים על דמו ושליל' איצ' שחלכו
מותר דמו אשר אל' דם רגים וחגבים מותר דם בדים
אש ידוע שאינו מרוקם האפרוח אין חייבי' עליו חל' סו
שחמים אחרים אכל אש ידוע שהוא מרוקם האפרוח
חייבים עליו ואש כמנא על הקשר פירוש בראש החר' סל'
הביצה והוא על החלמון כל הביצה אסורה וכן אש הוא ע'
על קשר החלבון וכיכר שמתפסא ממנה חוצה לו ואש כ'
כמנא על החלמון והחלבון סל' על הקשר או אפי' על קש'
סל' חלבון ולא נתפסא חוצה לו דם חסור והבי' מותרת
ור' היה מתיר גם הדם אש כמנא על החלבון וחלמון סל'
על הקשר ולדעת הגאונים אין חילוק בין קשר לחוצה לו
אל' בין חלבון לחלמון שכל מקום שימצא בחלמון הכל ח'
אסור וכל מקום שימצא בחלבון זורק הדם ואוכל השאר
וכת' אל' הראש ול' טוב להחמיר ליאשר כולה בשכתפסא
חז' לקשר וגם בכל החלמון ולפי' זה אין היתר לביצה ח'
במצא כפסא סל' חלבון ולא כתפסא חוצה לו סו בשאר מ'
מקום בחלבון כת' אל' הראש ול' בכתפסא בדים הטרופים
בקצרה וכמנא דם על החלמון על אח' מהן שכול' חסור'
איצ' שזרקו החלמון שעליו הדם שכין שטורפין אותה ב'
בקצרה החלבון שהוא דק מתערב ביחד והכל חסור בצי'
המזירות פירוש שאינם מזכר אל' משפסא מאדעא ואיכ'
בקטנות לעליהם אפי' ישבה תרנגולת עליה עד שמוזרה מ'
מותרת לאוכלה וזורק הדם דם רגים איצ' שהוא מותר
אש קבצו בבלי' אסור משום מראית עין לפיכך אש כיכר
ס' חז' מרגים בגזן שיש בו קשקשים מותר דם אדם אש
פירש ממנו אסור גם כן משום מראית עין לפיכך אש כ'
כשך הכשר בצינו ויכא דם משיכו על גבי הככר צריך ל'
לגרו אל' שכין השיכים מוצנ **פז** בדים בהמה ו
וחיה ממי אין איסור ברת אל' בדים הנפסא ס'
שחשמה יוצאה בו אכל דם האכרים מותר והם כסל' פ'
פירש מן האבר ויצא לחז' אכל אש פירש מן האבר ויצא ל'
לחז' או ס' נצרך בחתיכה או שפירש ממקומו ונתעורר ל'
לנחת וטבלו במקו' אחר אסור ולקין עליו וכין שמויתר

[illegible]

התורה ותא הפסא בל חירך וחיתון אזור מדבריהם
וקמוקות שפסית אזורים מדבריהם לשיך צריך לח
לזטא אחריהם בל מקום שהז נשמעם אזור לפי ש
קדוש'תם וכחצו בו אזור וגיש של גיד אינו חלל כען
סאין בו טעם ואצ' כן אצרתו תורה על' כן אינו אזור
ת גרובתי בל' יט' והקמוקות והשומן יש בהם טעם ל
לפיך אזורין תג'ובת' בל' יט' ויש אזורין אות' בה
בהז' והממם התירו ולזה תשבים א' א' הלאם ול לפי
סולא אדם לכחי ירך שגיד הנשה בתוכה אצ' שמחזיק
לו שוכה בשכל הגיד ואם אינו מתא' לבוי בתי' ישראל י
יכול ליתנה לו כן אם ש'ת' או מתוכה ואם נותנה לו כ
בתי' ישראל לא יתנה לו כ' היא מתוכה חלל אם כן כול
גידה שיש לחזא שחא אזור ישראל שראה שכתנה זה לבוי
שכל גידה קודם שכת' לו ויקחנה ממנו ויכ'ב' ע'ס גיד
סכל ירך סינכא מתחת יד ישראל מחות' כדר' שמחת' י
אחתה מנקרי הכסר היא בחזקת שכיטל גידה הילכך מי
סכא מעל' ויכ'ר והלך לו ואין חט יודעים אם הוא כ
בקי בג'ור ואין כאן מי שהוא בקי בג'ור להראותו לו אם
הוא מנקרי יפה מותר שחא תולין את' שהוא בקי בג'ור
וכיכר יפה דרוב המצויין חלל הכיכור מומחין הן העב
כ'צ' על' גיד הנשה כדרך שחאין על חללה וכת' דממם
ו'י' חין לנקחין בשר מכל טבח חלל אם כן היה אדם כ'
ומחזק בה'רות אותו שחט לצבצו ומוכר לאזרים ו
וכחמן תליקח בשר וג' חו ביד אחד מצ'י הארצ' נחמ'
עליו אצ' שאינו מומחין בה'רות ואין חושפין שמי'ת'
וח' עב'י ישראל וא' אותיהן כאצ' כ' בדבר זה חלל לא
ג'ים שחושפין שחא יחליף חלל כל התיכ' שכיכר בה מי
חיתוך הכיכור כג' הירד וכו'לית חוטי הירד והח' שטט'
מן הזוז מותר לשלוח על יד גוי סדר הכיכור מבעל ה
הגיפור סדר הכיכור שהעתיק דרב מ'חד מן המחברי
הכוקר את דמ' מתחיל בראש ומחתבו ומציא המוח
ומצ'ר ה'רים ש'י' ואחר כך מצ'ר הקבוס שחת
הצוח הרביע כענש וכו'ל הלחיים ומחתך בשכין תחת
שורם חלשין ומציא ממנו חוט ש' ד'ס ויורר משם לג'ר
לצ'ים שח'ט' ומציא משם ש'י' גידין מחד זה סגול' לב'
וס'י' גידין מחד זה סגול' לבשר ואחר כך חותך את החול'
לש'י' צדדן ומאיתו בשר אדום שסמוך לחזה מוציא חוט
סל כ' ש'ח'זו מקצת החזה עד קצתי וכן מן החזה הש'
ומטל השכין ומחלק בין הכתף לבוק וכו'ל את ה'חזה ו
ואת הכתף ומתחיל מחדש הכתף באמצעיתו ומחתך ו
מוציא גיד עבה ומוליך חשכין ומחתך חזרוע על יד ק
קצ'תי עד שימשיך כל הגיד שאחזו משפת הכת' החמו
לש'ית עד קצת היר וצ'י' לשאון השכין יפ' עד שיע'
אותן גידו החוטין הממשכין ממנו מעיקרו שהיה מחלק
בין הכת' לבוק ויעקור שורם גיד זה שחברנו למעלה ש
טעם חזרם ש'י' מוציא ממנו מחד הכתף מלמעלה חוט
אחר וכן ל'ת' הש'י' וכו'ל היר ומחתך בו ומציא ממנו
גיד אחד ואינו כחשך למעלה ומדתו כמדת היר ומחתך
מנד' היר ומציא משם גיד אחד שהוא סמוך לצנח היר ו

אפי' למאן דאמר סבין גמטט צו צריך הדחה אפי' להשתא
צו בצוקן שאני התם דאיכא דוחקא דסביבא חבל בצורה
צוננת דליכא דוחקא מותר להשתמש בה בצוקן והי' מס
משתבר חבל אס הוא מנוקב מות' וי'א' שאפילו אס הוא מ
מנוקב אסור לאב' בו דותח ולא כהיר' לא' ה'ה'ס' ז'ל' והר'
פרץ כת' שאס הוא של עץ מות' כיון שהיא מנוקב ואס ה
הוא של חרס אסור אעפ' שהוא מנוקב והבשר שחמלח ב
בבלי שאינו מנוקב אסור לאוכל' אפי' עלי דהוי כאלו כת
כתבשל בדמיו וכת' הר' פרץ שכל החתיכה אסורה אפילו
מה שממנו חוץ לגיד אעפ' שחתיכה שחמלחה ופלה כצד
של איסור איכ' אסור' אלא מה שממנה בתוך הציר הבא כ
כולה אסורה וא' הר'אס' ז'ל' כת' שגם בבאין חין איסור אל'
מה שממנה בתוך הציר וכן כת' הר'אס' וא' אס' יס' בה
שומן לא חמרינן שכל ידי הש'ומן מפצפץ בכולה וכתב
ר'ת' שכל אס' מיד אפי' לא שהיה שיעור מליחה והר' יהוד'
אל' ברב' כי כתב שלא כאל' אלא אפי' שיהיה בבלי שיעור
מליחה וא' הר'אס' ז'ל' כת' שאס' שיהיה בו כשיעור' מסיתמו
מיס' על האס' עד שיתחילו להרתיח חסוד בבשר וכל מה
שממנה ציר אסור' אלא חין איסור ממנה חלח כרי
קליפה כתב הר'מכס' אפי' לאחר מליחה חין לטבל הבשר א
חלח א' יתנוהו במים דותחין כרי שיתלבן מיד ולא יבא
דס' ולא כתב כן דכיון ששהה שיעור מליחה חין חוששין ל
לרס מעשה שחמלח בשר ושהה כרי מליחה וכתבוהו אחר
כך בבלי שלא הדחה וכתבולא מצייר והתירו ר'ס' בתקום
סאין מלח מצי' יכלו הבשר עד חצי עלייתו וא' כ' יבאנהו
מצאתי כת' באגרת תשובה להר' יונה ז'ל' הבשר לאחר ש
שחמלח אעפ' ששהה במלח כשיעור הראוי לשהות אסור
לאכל ממנו עד שיריחונו יפה יפה ואסור לחתוך ממנו
בצדן עד שיריח הבשר יפה ואס' חתכו בסבין צריך לה
להגדיל השבין ברותחין על גבי האס' לפי שהעליה הרי ה
הוא כרותח המסכה הבשר פאדוני' לקיים הטעם המליח
ב' ימים און ב' ימים מדיחין אותו יפה יפה לאחר ששה'
במלח בבלי מנוקב כשיעור' הראוי וא' כ' חמרינן ומולחין
אותו פנים שבייה ברעב' בבלי שאינו מנוקב כרי שיהא
מותר לחתוך ממנו בסבין וכרי שלא יטול מן הדס הכוס'
מן הבשר דרך נקבי הבלי על הכלים שבתית ויאסור אותו
עד כאן **ע** מולחין הרבה חתיכות זו על גב זו א
אפי' על פי **ע** שהחתיכות גומרת פליטתה קודם לג
לעלוכה לא חמרינן שחמלח וטלעת מרס העלי' יונה לפי
שהיא שונה הרבה לפלוט ציר וכל זמן שפליטת ציר איכ'
טלעת ואפי' מתקבץ הרבה מציר ועומד בגומ' סבין ה
החתיכות שרי ב' א' במולח בשר עם בשר ואפי' בשר שו'
עם בשר גדיים וטלאים ואפי' עם עופות שאי' איפשר לג
לגדיים וטלאים ואפי' לעופות לגמור כל פליטת צירן עד
שיגמור בשר שור לפלוט את דמו אבל בשר עם דגים א'
אפי' בשר עופות עם דגים אסור למלח לפי שהדגים פ
טלגין כל צידן קודם שיפלוט העוף את דמו עבר ומלח'
יחד פרי' ש' ג' וטות מותרין והדגין אסורין אבל לא מל'
מלחין יחד אלא שמלח הדג אלא העוף מותר ודע' ש'

סנה העיפית אסורין לפי שהדגים חמרינן ופליטין הדס
שכלעו ומכל' עין אותו בעופות וכן היא מסקל' ח' הר'אס'
ז'ל' והא' דחמרינן לדגים לא טלח אלא כרי קליפה מהם ל
לפיכך אס' הוא שלם ולא בטל' הקסקין שרי וכל זה בשמל'
סניהם יחד אבל אס' לא מלחין יחד חלח לאחר שמלח הדג
כתבו עם העוף מותר בשר שחמלחו עם עם בשר טרפ'
אסור אעפ' שאינו בולע מרס הטורפה טלע מציירה דבט
טמא וטמא שחמלחו יחד אסור ובי' א' אס' הטמא מליח וס'
והטהור טפל' אבל אס' טהור מליח והטמא טפל' וכתבן הט
הטהור אחר שמלחו על הטמא שרי ואפי' קליפה לא בעי'
כת' הר'אס' אסור למלח בשר עם בשר שטבר במלח אס'
שהה הדחשן במלחו כרי פליטת צירן לפי שחמור וכלע
מרס חתיכה זו כיון שאינו טהור לפלוט אפי' צירו וברול'
מזו שמעתי מרבותי שאפי' בשר שחמלח לעצמו אסור ל
להשקותו במלחו לאחר פליטת כל צירו לפי שחמור וכול'
מלחליחית דס' שצלי' ושעל המלח עבר ושהה צריך ק
קליפה שאין דס' כשהה בו אלא כרי קליפה ומקובל אפי' מ
מרבותי שער שני עשר שעות טלע כרי וא' הר'אס' ז'ל' כ
כת' שייכלין להשקותו כמו שידנו לפי שרס שצלי' מעט א'
הו' וכלע במלח ואינו יכול לבא' ממנו שאין המל' מפליטו
ממנו אדרבה דרך המלח להפליט הדס ומשבו אחריו ונ
ונשזר בתוכו ואינו חוז' לטבל כת' עיר הר'אס' אס' ליתן
בשר שלא כחלח כלל עם בשר שחמלח קודם פליטתו לפי
שבשר זה שלא כחלח בולע ממנה שחמור טלע שאין ל' ד
דבר שיצבעהו מלבדו וכספר התרומות כת' שחמור ונ
לחיות מותר עם מליחתו שחמו שפליט דס' של עצמו כך
פליט דס' שחלע ואפי' לפי זה בשר שחמלח בשר ופליט כל
דמו שמלחו עמו בשר אחר אסור דכיון שפליט כבד דמו
אינו חמור ופליט דס' שכלע ויס' מתירין גם כזה על ידי
מליח' ולא כהירא **ע** כת' הר'אס' המולח הר'אס'
כיד יעשה שחמ' **ע** מפסיק בינו ובין המלח
יס' אומרים שחמלח על השער ואחר כך מפסחו על החס'
עד שיסיר השער וחזר ומולח ואיכ' רחוק דבריהם אלא
חותך הראש לשנים ומולח יפה יפה הראש לצד פנים וח
וחמור ומולח על השער שאין השער מעבב על ידי המלח
לזליט דס' שטבר הראש שהרי מוח שטבר העצמות
בבשר על ידי מליחה ואין העצם מעבב ק' ו' לשע' שבראש
וכן הדין לטלגים מחתך אותם מעט לחטה ומולח והדס
יבא דרך החתך הקדום שעל המוח יס' בו חוטין והמוח
עצמו יס' בו דס' ואיכ' יוצא מידי דמו במליח' הראש לפי
שעם הראש מקיט ועומד לפניו ואין מקום לרס לזכ
ואפי' טלחו על האס' אי' איפשר לאס' לשחוב דמו והדס מ'
מתקבץ בעצם המוח העשוי בקדרה לפיכך חבא למולחו
קורעו ומזיח המוח וקורע הקדום ומולחו רוב' לאוכל'
כלי מניח בית שחמלחו על האס' והר' זכ' דרך ב' הפסחית'
הכחו על בית כחיריו ונעץ בו שטר או קפה מותר לפי
סגס דרך שס' זה הדס וכן אס' ניקב בעצם כגבר הקדום
והכחו על הנקב שפיר דמי והר'מכס' כת' שאין מבטלין
ולא קולגין אותו עד שיהיה בו אותו באש תחילה וכן כתב

כל זמן שלא פירש לבי סך מותר לא לזל בשאר חי בלא מליח
וכלל שלל יהא בו מהחוטא פירש בהם שהדס שבחוטאין ה
הוא ככנס ועומד בבלי ואסור והלמכס כת' הרוז' לאכל
בשר חי מולחו ומדיחו יפה יפה ולא כהיר' השוכ' מפרקת'
של בהמה אסור לאכול ונכסרה חי אלא אם כן מולחו יפה
לפי שהדס מתעורר לזאת בשעת שחיט' וכששוכ' מפרקת'
חיכה יכולה לזכק להציאו וחוזר ונכלע באכר' חבל על י
ידי מליחה מותר חפ' בקדרה ובעל העיטור כתב דאפילו
במליחה אסור שאין המלח מפליטו וכשאר בו מרס הכפס
ואסור ואח' הראש זל לא כת' כן כצדק הדס מחמת מכה ח
אסור לבג' עד שיחתוך המקום וימלחנו יפה יפ' שכיח
שצדק הדס אין לו פתח לזאת עד שיחתוך בו חבל מותר
לזלתי על האש חפ' בלא חיתוך ומליח' שהאש שואב הדס
וכן כ' הורידו והקדמו' שיש בהם דס כאשר בארתי למ
למעלה אסור לטעום בלא חתיכה ומליחה אכל מותר לז
לזנות בלא חתיכה ומליחה וכן כת' הראש' יש מהגאונים
שכתבו שצריך שיניח מקום החתך למטה בשעת מליחה
כדי שיוזב הדס וכן בכל מקום שצריך לחתוך בגון בהמה
ועוף שלא נשחטו הורידו צריך לחותכן קודם מליחה
כשר שכתבוהו בחומ' כדי להצמיח דמו בתוכו אם כתב'
הבשר זהו סימן שבעקר הדס ממקומו והחומץ אסור וגם
הבשר אסור לחובל' חי ואין לו היתר לקדר' אלא בחתיכה
ומליחה או לזל לא כתב' הדס הבשר בידוע שלא בעקר הד'
ממקומו והחומץ מותר וגם הבשר מותר לאוכלו חי וח
וחומץ שכתבו בו בשר פגע אחת להצמיחו לא יצמיחו בו
בשר פגע אחת לפי שכתב' תשם בחו ואין בו עוד כח
להצמיח אכל כל שלא חלנו בו כלל מותר לחלוט' בו אעפ'
שחיט חזק **סח** הטומא הראש ברמץ למולג צריך
לזוין שיה' בית השחיטה למטה כדי שחוב
הדס דרך שם ואם הכיחו על צדדיו המוח והקרן אסור'
לפי שהדס מתקבץ בת' הגלגלת מתבטל המוח בת' הדס
הכיחו על צדדיו וכעין בו קנה או דבר אחר מותר לא כ
כעין בו שום דבר אסור וכן החוטאין שכלחי צריך לחותכ'
קודם מליחה ושמולגין הרגלים אין צריך למולחם תחלה
אלא שצריך להסיר ראשי הטלפים כי הם מצמידים הדס
ומותר למולג תרנגולת ברמץ שאין בה מקום שיתקבץ ש
שם הדס כת' הרמבם המהבהב חנוזין ותרנגולין בחור ל
לחרוך שיורי הנוטה שעליה צריך לרחוץ בית השחיטה כ
כדי שלא יתבטל דס בית השחיטה ויכלע הבשר ואחר כך
מעבירו טאט ולא ישהה אותו הרבה באש כדי שלא יכלע
דמו בטבירו על ידי חוס האש שמה שטבלע על ידי חוס ה
האש מסתדק הרבה ואינו יוצא על ידי מליחה אין מולג'
גדיים וטלפים ועופות בכלי ראשון שהוא מתבטל חלב ו
דס שבהם עש הבשר ורמבם חתיר לעדות מכלי ראשון
עליהם שצדדיו חסוב בכלי שמי ור' אשר דחסיב ליה בב
כלי ראשון ומיהו אם עירה עליו די לו בקליפת העור ש
שחיט מתבטל אלא כדי קליפה ואם ראש העוף למעלה כש
סממנה עליו אז אין צריך קליפה לפי שהמנוח מגינה ע
גביו ורמבם כת' שאפי' אם מחסב עירוי בכלי שמי אסור

שאפי' שאינו מתבטל מכליע ומפליט שהרי אסרו חפ' להסס
הכסלים על הבשר מיד אחר שחיטה שמיא יזוב החלב וי
יכלע בבשר לשיכך אסור למולג אלא אחר ניקור ומליחה
סז כיצד סדר מליחה מדיח הבשר תחילה ואם
הדיחו הטבח אין צריך להדיחו עוד ואם מ
מלח ולא הדיחו תחילה יש אומרים שאין לו תקנה עוד אף
אם ידיחו וימלחנו פעם אחרת ויש מתירין לזה השכ'
אח' הראש זל ומולח בין במלח דק בין במלח גס והרמבם
כת' שאין מולחין אלא במלח הגס שהמלח הדק הוא כקמ'
בכלע בבשר ואינו מפליט ואח' הראש זל כת' דלא מכתב'
דיותר שהוא המלח דק הוא מתפור על הבשר ופועל לה
להוצי' הדס כי הוא הנדבק בו חבל הגס הוא כושר מן ה
החתיכה כשהופסה למולח' על דה השמי ובעיקר המליח'
כת' הראש' שאין צריך ליתן מלח על הבשר עד שיכסנו כ
כזו אלא מולח יפה יפה עד שלא יהא ראוי לאכול עם חו
אותו מלח ואין צריך למלוח החתיכה משמי צדדיה אכל
אח' הראש זל כת' צריך לפזר עליו מלח הרבה שלא ישאר
בו מקום מכלי מלח ואזו ותרנגולת צריך למולחם גס כ
בפנים ושיעור שדייתו במלח כת' הרמבם כדי שיעור הי
חילוך מילוא' הראש זל כת' כדי צלוייה ואחר ששהה מי
שיעור מליחה ידיחו שמי פעמים ראשונה להעביר מלח
והדס ושנייה להעביר למליחת המי ששאר בו וישטו'
הכלי שרוחצין בו בין רחיצה לרחיצה וקור' שיתגמ בבלי
של מים שמדיחו בו יכפץ מעליו כל המלח שעליו או יס
ישטבו במים כדי שלא ישאר עליו מהמלח לכן כתב' הד'
שכ' שמוטב למלוח במלח גס כי הדס נדבק בטב' הרבה
וצריך שפשוף גדול ורש' פי' שהדק אין צריך כיפוף כלל
שהוא בכלע בבשר ואין כשאר ממנו על הבשר כלום ומי'
בין מלח במלח גס או דק ולא כפצו או לא כשטף במים ת
תחילה אין לאסרו כי המים שבכלי מבטלין כח המלח ו
לא חסוב כריתת לאסור הבשר ואם כתב' הבשר בלא
הדחה שאחר המליחה צריך שיהא בקדרה כ' לטבול כל ה
המלח ואין צריך ס' לטבול כל החתיכה וכת' בהפך המצותו
ואם גוי משמש בבית ישראל ונתן הבשר בקדר' ואין ידוע
אם הדיחו אם לאו באמן במיח' לפי תומו ואם יודע ש
סדרך ישראל להדיחו והיה שם חפ' כצד שיוודע בטיב ה
הדחה או חפ' אם ככנס ויוצא מותר דמירתת גוי ויש ח
אומרים בזה בשר שכתב' בלא מליחה צריך שיהא בקדר'
שמים לטבול כל הבשר ואז הכל מותר וי' חפ' אם יש בה
שמים שהתבטל מותר והבשר אסור לפי שכתב' ברמז
ויש מתירין לזה השכס אח' הראש זל כתבו הגאונים כ
בשר ששהה שלשה ימים מעת לעת בלא מליחה כתיב ד
דמו: בתוכו ולא יצא עוד על ידי מליחה ואין לאוכלו מח
מכוסל אין מולחין אלא בכלי מכוסב או על גבי קשין וק
וקסמי או צמקים מדרון בענין שאם ישפך שם מים יצאו
מיד ואם מלח בכל שאינו מכוסב הכלי אסור להשתמש בו
כדבר רותם וי' שאפי' בצנן אסור להשתמש בו לכתחיל
בלא הדחה ואם כשתמש בו בלא הדחה ידיח מה שנטמא
בו וי' לכתחילה מותר להשתמש בו בצנן בלא הדחה א

אכל בכבוד אחר בכל עמין ליתן כלי תחתיו לקבל שמחה
מפני שרם הכבוד עבה ואינו יורד לשולי הכלי ומתערב
עם השומן וכתבו הגאונים שלא התירו על יד כתיבת מ
מלח אלא בשמים או שלש בגדין אב' אס' תמלח הרב' אס'
לפי שפסק כח דם ועושהו כמים ומערב עם השומן ועל
כן כת' רש"י שאין אנו בקי' אין בדבר שלא להרבו' או למעט
ואין ליתן כלי תחת חצלי עד שימלחנו וישהה כשיעור מ
מליחה וכתב הרשב"א ואס' עבר וכתן אפי' מלח הרבה מו
מותר שאין בו איסור דאוריית' כיון שנתבטל הדם וכל
שנתבטל קצ' עד שמעט' תמורתו פי' עד שיהיה דם עוד ש
ממנו על הבחלים מעלות עשן שזה סימן שאין דם עוד ש
שאין דרך הדם להעלות עשן **ע** עופות או גדי'
שממלאין אותם בשר שלא **ע** מלח אס' לגלי
מותר אפי' פיהן למעלה ואפי' אס' ממנו החיצון שעתה א
אינו טרוד לפלוט וכמו שכלע דם המלאים כך פלטו ו
ולקדרה אסור עד שימלח חיצון לבדו ופנימי לבדו אבל
אס' לאחר שמלאו מלח לחיצון אינו מפליט לרם שפנימי
הטופל במק' בעוף שלא מלח כשיעור מליחה
אס' הבסק של סמירא פי' מקמח של חטין סול'
הגם מותר אעפ' שמאדים שבסק של סמירא מתפדר וכ
ובגלעג כך פלטו ואין אדמומית זה אלא מרא' דם ואס'
הבסק מקמח של חטין מנופה דק אפי' אין מראה האחד'
אלא זך כהדף אסור לפי שנתבטל בו הרבה וכלע ואינו
פלטו היה הבסק משאר קמחים אס' האדים אסור ואס' ל
לאו מותר **ע** כתיב להבדיל בין הבהמ' הטמא
לטהור **ע** פי' האסורה לאכילה ומותרת ו
זבחה יבדילו ביניהן בסמיכה וסמי' סימנים בטורה ש
שהיא מעלת גרה ופרסותיה סדוקות דכתיב וכל בהמה
מפרסת פרסה ושוסעת שסע פרסות מעלת גר' בהמה
אותה תאכל וזוהי היא ככל בהמה שאינה כתר' אלא כ
באלו סמי' סימנים וכל בהמה וזוהי שאין לה שיבים בלחי
העליון ולא כיבין שהן תלת' בשר כעין שיבים בולטין ב
באפי' כידוע שהיא טהורה והוא שיכיר בין גמל שאין
לו כיבין עד שיגדיל דכיון שאין לה שיבים למעלה היא מ
מעלת גרה וכל שמעלת גרה גס הוא מפרס פרסה חוץ
מהגמל והארבה והספן שהם מעלין גרה ואי' מפרס'
פרסה ולאותן אין לחוש שיש להם שיבים למעלה או כיב'
אעפ' שמעלת גרה ולפיכך אמוציא בהמה שפרסותיה מ
חתכות שאינו יכול לבדוק בהם יבדוק בפיה אס' אין לה
סיני' למעלה' ולא כיב' כידוע שהיא טהור' והוא שיכיר בין
גמל וכל שמפרסת פרסה מעלת גרה חוץ מהחזיר לפיכ'
מוציא בהמה שפיה חתוך יבדוק בגליה ואס' פרסותיה
סדוקות כידוע שהיא טהורה והוא שיכיר חזיר יש לה ק
קרפים יצא מספן חזיר וטהורה ואין בהמה טמא' שבשר
תחת העוקץ שלה הונ' שתי ועד' לאיזה צד שיחתכו אותה
אלא הערוד לפיכך המוציא בהמ' או חיה שפיה ופרסותיה
חתוכין יבדוק בבשרה שתח' כפני העוקץ אפי' שישחטו'
אס' חולק' שתי וערב טהורה והוא שיכיר ערוד טמא' מ
טורה כמין טהורה אעפ' שיש לה כל סימני טהור' אסור'

וטהורה טורה כמין טמא' מותרת שהיוצא מן הטמא ט
טמא ומן הטמור טהור אעפ' שיש לו כל סימני טמא' ור
דוקא טליתו בפנינו אבל אס' הכיח מעוברת ומצא מו
טמא חולק' אחריה אעפ' שכרוך אחריה ויונק אותה אס'
טמא לא ילדתו והנולד מן הטריפה מותר **פ** חיה ח
חלבה מותר ודמה אסור וטעון כסוי ולא כספדטו
סימניה' בתורה וחכמים כתבו סימן בקרנותיה אס' הם
מפוצלות ודאי חיה היא ופרס' מפוצלות שהרבה שינוי'
יוצאי מהן ורת' פי' שהן זקופו' וכפופו' בראשית' ואס' אינו
מפוצלות צריך שיהיו כרוכות הדורות וסדוקות פירוש
פרוכות עשויות גלדי גלדי בגלדי הכלים הדורות שיהיו
עבולות ולא רחבות בקרני העז דוקו' שיש בהם חריצי'
כל סביבו והוא סימן החריצין תכופין ומובלעים זה לזה
חסר זה אחד מאלו שלשה הסימנים אינה חיה עז הכר
מין חיה הוא ושור הכר מין בהמה הוא **פ** חלב
בהמה וחיה טמאה או טריפה וצירה **פ** חלב
רגליה לא שפא מ' רגלים של חמור ל' ש' של שאר בהמה ופ'
וחיה חמא' אסורין כבשרה וגבימות שנעשו מחלב ב
בהמה ובמציאת טריפה אס' הוא טריפת סאיפסר שלא אי
אירע לה אלא עתה כגון כיקב קרום של מוח וכיוצא בזה
מותרת דאמרי'ן השתא הוא דנטריפה שרוב בהמות כח
בחזקת כשרות הם והשתא הוא שכטרפ' אבל ידוע שקוד'
שחלבה נטרפה כגון יתרת או הנולד פי' המכה שכידוע
שב' ימים קודם השחיטה היה כל הגבימות אסורות ואס'
בעדר עש' בהמות אחרות ומתערב חלבה באחרות כל ה
הגבינו' אסורין והרשב"א כת' שהולכין בו אחר שיעור שפי'
כמו בשאר איסורין ואס' נטרפה ע' י' סירכא כת' הרשב"א
כיון שחי' איפסר לגמרי עכשיו ממש נטרפה אסורות וכל
פירוש באמת שלא עכשיו ממש נטרפ' אבל כבר יצאה זו
מחיים מחזקת הרוב ואין ידוע מכמה וכסף יש לאסור
דספק דאורייתא לחומרא ואפי' הראש' זל כתב להתיר ב
בטרפות שעל ידי סירכא מפני שאס' היינו בקי' אין לבדור
איפסר שהיה להם היתר ע' י' בדיקה אס' כן הוה ליה ספ'
ספקא ספק טריפה ספק אינו טריפה ואס' תמצ' למ' טרפ'
אימור אחר כך נטרפה יאלי דיחמורתא מותרת פי' כמי'
ביני זכר שמורתא משלבת מרחמה עור הבא כנגד פ'
פניו של חמור מותרין פי' שלא מהחמור כוונ' צד דפרס'
בעלמא הוא חלב בהמה וחיה הטהורין ומי רגליהם מותר'
ואין בו משום אבר מן החי וכת' הר' אליעזר דוקא חלב ש
שהתירו הכתיב אבל מי חלב אסור והר' סמחה מתירין ו
יכן מהגין טריפה שיבקה מן הכשרה חלב שממנו תקבתה
מותר וכשרה שיבקה מן הטריפה חלב הפמא' תקבתה א
אסור ודוקא תכלול אבל הקרום מותר ולקמ' יתבאר בה
בהלכות בשר בחלב חלב אדם מותר בד' ח' כשפיר' מהאס'
שחלבתו בתו' כלי אבל גדול היונק משרי' אשה כיונק פרו'
ומכין אותו מכת מרדות ותימך יונק ער סוף ד' פנים
לבריה וחמשה לחולה בד' ח' כשלח פירש' אבל אס' פירש' ש
שבמלחנה ג' ימים מעת לעת אחר כ' ד' חרש' לא יחזירוהו
והם מיני' שהיה בריא ופירש' אבל אס' פירש' מתוך חוני

ועובריהן אין כקחים אלא ימין המומחה מהא דתניא דב ט
טמא משרין טהור מטיל בנים אלא שאין עוברין לרב ט
טמא ומשני סמי עוברין מדברי רבבי הן כקחי' מכל' אר'
הא איכ' סיכוי אחריני דמשני רב זירא אידי ואידי משרי'
זה משרין בנשים וזה משרי' בחזן ופיון דאיכ' תרי סיגוי
כקסינן לזמורא דב טמא שכלע דב טהור בין שמתא במ
ביועיו בין שיוצא לחזן מותר אפי' לא ראינו שכלעו ובכל
ענין שמתא בו בין במצא דרך בית הרעי בין במצא דרך
בית הכליעה וטהור שכלע דב טמא אסור דלא חסוב כמ
במצא כל בין שהוא של' **פד** משרים הגדלים במי
שכלע' ושכבודו' שיחין ומעור' חריצי' ונעיצ'
שאין כובעין מותרים אעפ' שאין להם סכסכ' וקסקסת ל
לפי' כך שוחה ושוחה בכל מקום מהם ואינו חוש' לזרע'
סכסכה והלמכה לא היתיר אלא שגבורות ומעירות שהם
דומין לבנים אכלא של חריצין ונעיצ' המושכ' אעפ' שאיכ'
כובעין אסורין ואח' הלאם זל לא כת' כן והא דשרינן דוק'
כאלא פירשו אכלא פירשו ממקום רביתן בגו' לחזורי'
הבור או על שפ' חכלי' מכחון אינ' שחזרו אסורין אכלא
אם לא פירשו אלא על דופן הכלי מכפין לא חשיב פירשו
ומותרין המסכן המסקה והיו בו שרצים חסוב כפירשו ט
שהיו פירשו ממקום רביתן לפי' כך מסקה שדרך לנגדל
בו שרצים אין לנגדו טילה שמא יחזרו השרצים לתוך הב
הכלי ויבא לשתות ודרי' כבר פירשו אכלא משהמא' אין לח
לחוש שמא פירשו כל זמן שאין הוכחה בדבר תולעים הב
הגדלים בפירות בתלש מותרין שלא אברה תורה אלא ט
שרץ השורץ על הארץ בד' ח' שלא פירשו מן הפרי אכלא פ
פירשו מן הפרי אפי' לא הגיעו לאר' אלא שמת באויר ק
קורם שהגיע לאר' ואפי' לא פי' כולו מהפרי אלא מקצתו
או שלא פיר' אלא על גבי הפרי או על הגרע' שבתוכו ט
שפיר' מפרי' לפרי אסור והלמכה אסר אפי' מת בתוך ה
הפרי ופיר' אח' כ' ולא נהירא לאח' הלאם זל כתב הלשכא
כל זמן שמתא בתוך הפרי אפי' חזרו כקוב לחזן לא חיי
חייסין שמא פיר' והגדלים בפרי בעורו מחובר חסוב
כשורץ על הארץ ואסור אעפ' שלא פיר' ורבי' יעבן
התירו גמ' וזה' ג' אסור וכן עיקר כתב הלשכא אפילו
החור' שתולע בתוכו קטן ואינו מחזיק אלא כרי' התולע
אסור ואח' הלאם זל מותר וכתב הלעיס' הנמצאים בה
בזילין ובחיותי' מותרין חיותי' פי' אפיוני' בלשון ערבי' ד
דלא קרינן בהן שורץ השורץ על הארץ כל זמן שלא ריח'
אכלא הנמצאים כשרביטים אסורין שיש מקו' לרחוש אפי'
הגדלים במחובר אם עבר עליהם זכ' חדש משתלשן מן
מותרין ספק אם התלעי' הפרי במחובר אם לאו אסור ל
לפי' כך כל פרי שדרכו להתלעי' במחובר אסור לאוכלו' ית
תוך זכ' חדש בלא בריקה ולאחר זכ' חדש מותר ומי' כת'
אח' הלאם זל גם לאחר זכ' חדש צריך לבדוק ולהסליך ח
התולעים הנמצאים ביניהם לחזן או על גבי פרי ואף ל
לאחר שישליך הנמצאים יש לחוש שמא כשיתנס במים ב
בתוך הקדירה שירחשו במים או בדופני הקדירה או על
גבי הפרי הילכך מנהג יפה באלו הערשים שומרי' בהם

הכמות תוך שנים עש' חדש אין לו תקנה לאחר שנים
עשר חדש יתבס לתוך מים צבין המתולעי' והמקצים
יעלו למעלה ואחר כך יתבס בקדירה רותחת שחם כשא
בו תולעת ימות מיד ע' כ' כת' הלשכא עבר' ובישל' תוך
זכ' חדש בלא בריקה אם יכול לבדוק בידק ואם לאו מותר'
ואם כמזל קצת בקדירה משליכו ואוכל' השא' שזין בהם כל כ
כך שאסרו' פליטת' בתערוכה' יש מיני עיפות הגדלים
בזילין ותלויין באילן כחרטומיהן וכת' רב' כו' יצחק שהן
אסורין משו' שרץ השורץ על הארץ כל תולעים הנמצאים
בבזמה לא שכל במציה ולא שכל בין עור לבש' בילן אסור'
והנמצאים בדג' במציהם אסורין בין עור לבש' חו' בתו'
הבשר מותרין וחגדלי' בבשר ודגים ובבזמה המלוחין מ
מותרין כל זמן שלא פירשו וכתב אח' הלאם זל הילכך ת
תולעים הנמצאים בקצרת שכלו מן הבשר מותרין ולא
חייסין שמא פירשו לחיים חזן מחתיכה דמסתת' אות'
שפירשו מחיים ככל' בהדריחו הבשר וחלו כשארנו בבשר
ועתה יצאו כך כת' הבשר התרומות ודאוי היה לחוש כש
כשנת' הבשר בקדירה במים צבין אולי פירשו לדופני ח
הקדירה ולא חייב' רביתיהו ונהג' להתי' ע' כ'
פה סימני חגבים כל שיש לו ד' רגלים וד' כנפים
ובגפיו חופין את רוב אורכו גופו ורוב חיקו גופו ויש לו
פני' ברעים שמנתר בהן ואפי' אין לו עתה ועתיד לגדלם
לאחר זמן וצריך שיחא' שמו חגב וכשיש לו כל הסמנים ת
הללו מותר ואין חילוק בין ראשו ארו' ויש לו זנב או אם אי'
ראשו ארוך ואין לו זנב וכת' אח' הלאם זל האידנא אפי'
חגב הבא בארבע סימנין אין לאוכלו' אלא במסור' ששמו
חגב חגבים אין טעוין שחיתה כת' הלמכה אעפ' שציר
דגים טמאים אסור ציר חגב טמא מותר שאין בהן ליח
ליחלוחית **פו** סימני' בנים להכיר שהיא מעוף טהור
הוא כשראש' אחד כר ועיני' וראש' חסני
חד ועיני' וחלבון מבחון וחלמון מכבדים ואינו סימן מן
מבחן לשמוך עליו לקנות מהבוי' אלא להבי' אהני' שזם
יש בהן סימן טהרה שואלי' את המוכר ממה הן אם אומר
משל עוף פלוגי ואנו מכירין אותו שהוא טהור קובין מ
ממנו אכלא אם אכל' סתם משל עוף טהור ואינו מזכירו' אפי'
קובין ממנו והלמכה כת' ראשי' כי אומר משל עוף פלוגי
וטהור הוא לא מהני' אלא לקנות מישאלא אכלא מגי' אין
קובין אלא אפי' מכירין אותו ויש לו בהן טביעות עין שהן
ביני עיף פלוגי הטהור וכר' שאין לחלק בין גי' לישאלא חשוד
ואם שבי' ראשית כדן או חרין או שחלבון בפנים וחלמון
מבחון וראי' אסורה ואפי' אם יאמ' המוכר שהם מביני' ע
עוף טהור' אין סומכין עליו ועכשיו נוהגין לקנו' בני' אפי'
בסתם מכל' אדם לפי שאין ביני עוף טמא מצויין בימינו
בינה נבילה וטרפה אפי' כגמר' שבידא' בזה נמכר' בשוק
אסור' אפי' כתגריב' באלף כול' אסור' וכת' בשפ' התרומות
אכלא ספק אם הי' בי' נבילה או אם היא בי' שחוס' מותר'
אפי' בלא תערוכתא אכלא ספק אם היא של טרפה או של
סחוטת אסורה הבה תרגולת על זנבה והפילה בבית
קורם שגמרת מותרת ואין בה מפוס אבר מן החי וזה'

ס'א יכל לנכח ופירש לא חשיב בפירש ויכולין להחזירו
ואז יש סבה מחזירין פי' אחר כמה ימים ובתוך כ'ד'ח
חדש חפ' פירש מתוך גוריו חדש או יותר מחזירי' חות
דבש דברים מותר ואין בו משום אבר מן החי וכתב
בה' המנוח' חפ' שטחי הדבורי מעורבין בו וכשפירש
הדבש מהן מחזירין ומרתיחין אותו חפ' הכי מותר שנות'
טעם לפנים הוא דבש הגזין והערעין בת' דת' שהוא מותר'
וכן בת' הלמכה וז' הדבש ז' בת' לחסור דבש הגזין ו
והערעין **פב** סימני העוף לא נתפרשו אלא שפי'
הבתים עופות טמאין וטהורין וכמה
שחלוקין הטהורים מהטמאים עשו חכמים סימני טהר'
והם חרבה דברים הטהור אינו דורס פי' אינו אוכל
העוף מחיים ויש לו זפק ואצבע יתרה וקורקבנו בקלף
ציד וחפ' אם אינו בקלף אלא אם כן מתנו אותו בשמשנה
להתחזק חשיב שפיר בקלף אבל אם אינו בקלף אלא בם
בזבין לא חשוב בקלף לפיכך מי שמכיר כ'ד' עופות הט
המזמין המפירשין בפסוק ומיניהן מותר לאכול כל עוף
שאינו מהן וכל מי שאינו מכירן אם רואה עוף דורס וד
וראי טמ' ואם אינו יוד' אם דורס אם לאו אם כשמשמיד'
אותו על חוט חולק את רגליו ב' אצבעות לכ' וב' אצבעו'
לפ' חן שקלט מן האויר ואוכל בידוע שהו' דורס ואם ה
הוא בחזק שאינו דורס ויש לו עוד אחר מנ' הסומכים ח
חיזה שיהיה בת' הלמכה שהוא טהור אבל רבי' חננאל בת'
שאין להעירן בסימן אחד אלא שקורקבנו בקלף אבל אם
אינו בקלף חפ' יש לו זפק ואצבע יתרה טמא ורש' כתב
שאין לשאנך ולאכול כל עוף א' במסורת שצדדו לכו א
אבותינו שהוא טהור שיש לחוש שמה דורס והלמה הלוי
בת' וקבלנו מסורת מאבותינו ומוקמינו הקדמונים שכל
עוף שחלטומו רחב ובק' רגל רחבה בשל אונן בידוע שא
שאינו דורס ובת' חז' הלאש ז' וכן משתבר ויש לחושל ח
אם ימנחו לו ג' סימנים בטחי ואין לחוש שמה הוא דורס
בזמן הציד למד עוף זה התיר לי פלוגי הציד והוא שי
סיהר חתי שזמר ש' ירנו לו בק' בהם ובמאותיהם ב
כתב א' הלאש ז' מי שהוא במקום שבהגין איסור בעל'
אחד מפי' שאין להם מסורת והלך למקום שיש להם ב
מ' ירת אכול לחי' במקום שחל' שם ואפי' דעתי לח
לחזור ולא עוד אלא חפ' בכל המקומות יכולין לשמוך על
חית המקום שקבלו בו שהיא מותר כל זמן שאין יכולין
להכיר שז' טמא בי' עוף טמא אחרין כמותו **פב**
סימני דגים מפירש' בתיר' כל שיש לו סנפיר
וקשקשת סנפיר הוא ששט בהן וקשקשת הן הקליפות ה
הקטנין בי' ואפי' אין לו אלא סנפיר אחד וקשקשת אחד
מותר והוא שתהיה הקשקשת קבוע' תחת לחיו או תחת
כבו או תחת סנפירו ויש אומרי' שאינו מותר עד' שיהיו
ג' סנפירי' ב' העקומות וא' הלאש ז' מתירו חפ' באחת
אפי' אין לו עתה ועתיד לגדלם לאחר זמן או שהיה לו ב
בציד במים והסירן מיד בעלותו ליבשה מותר יש מיני
דגים שקשקשתהן דקין מאד ואינן ניכרות ואם כרכותו
בבד או נתנו אותו בכלי מלא מים ונמצאו קשקשים מ

מותר בידוע שיש לו קשקשים כל שיש לו קשקשת יש לו ס
סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת נפ' כ' מנח ח
ח' בת' דג שיש לו קשקשת אין צריך לחזור אחר סנפיר
מנח לו סנפיר לא יאכלנו עד ש' דע שיש לו קשקשת מנח
חתיבות דגים ויש באחד מהם קשקשת אם החתיבות מ
מתאימות כולם מותרות חזקת' מדב' אח' ב'או ואם אין
מתאימות א' שכתב קשקש' מותרות והפאר אשורות
אפי' כולם מלוחי' ביחד עוד יש סימן אחד בדב טהר' והו'
שהטמא רחשו חד ואין לו סדרה והטהור אין ראשו חד
ויש לו סדרה ויש מהגדולים שכתבו שיש לשמוך על שני
סימנים אלו להתיר כל דב וא' הלאש ז' בת' שאין לשמו'
עליהם וא' בת' ג' שכתב חבית מלא מחתיבות דגים
מזמין כל דג שמכירין ראשו וסדרתו מותר והפאר חפ'
אחרין ציד דגים טמאין אין אלא מדרבנן לפיכך מותר
לקנות מהגדולים דגים מלוחים טהורין אעפ' שמוכחים ע
עם הטמאים בבלי אחד שמה לא נמלחו יחד ג' שהיה
חבית מלאה מציר של דגים אם כוללת אחת פוטטת בו
מותר שזה סימן שהוא מדגים טהורי' שאין דרך כוללת
בציד דגים טמאים ואם לאו אשורה וה' מ' דסג' בבלי' ח
אחת בחבית שתומה אבל אם היא פתוחה אינה פטרת
בפחות משתי' אבל באחת חיישין שמה מעלמא אתא ו
והלמכה בת' דרך אחרת כל חבית שדב טהור משוטט ב
בו מותר שאנו יכולין למד שכל הציד מדגים טהורים ו
ואם הוא פתוח צריך שיהיו בו שנים דגים טהורים היו ח
החביו' דגים וכולן פתוחות ודב טהור באחת מהן כולן
מותרות היו סתומות פתח אחת מהן ומנח בה דב טהור
הוא טהור שיהיה נמצא בה דב טהור כולן מותרות בת'
הלאש ז' ד' ד' ד' ע' י' דב טהור משוטט בו ה' מ' בשאין
בו חתיבות אחר' שאין בהן קשקש' היו בה חתיבות אחר'
או דג' שיש בהם קשקשין וחתיבות אחר' שאין בו קשקש'
הכל חסור חפ' צירן גורה משום גופן קרבי דגים
אינם נקחין אלא מהמזמחה אבל מי שאינו מזמחה אין
לוקחין אותן ממנו בד' א' בפנימוחו אבל אם הן שלמין ו
ומכר בהן סימן טהרה נקחין מכל אדם ומהו סימניהן
שבראש האחד בד ועגול וראשו השני חד ועגול כמו ח
הבינה ובת' דת' שהוא סימן מובהק להתיר עליו כל דב ו
וכירושלמי משמ' שאינו מובהק וכן היא מסקל' א' הלאש
ז' והא דאין נקחין ממי שאינו מזמחה בפנימוחו היינו
דוקא בשתם חפ' אם אומר משל דב פלוגי ואנו מבירים
שה' טהור חו' שאומ' חפ' מלחמים או שאמר חל' הדגים
שקרבין אלי' באין מהן נקחין מכל אדם אבל אם חסור של
דב פלוגי וטהור ה' ל' מהניא והלאש ז' בת' ראשית הן ש
שלמין וסימן טהר' כי' בהן אין נקחין ממי שאינו מזמח'
אלא א' ח' ח' של דב פלוגי וטהור הוא או חל' דגים וחל'
קרבניהן וא' הלאש ז' בת' בשב' ראשונה וכתב עוד ה
הלאש ז' ציברי דג' והם המקיבים הנמכאים בדגים מ
מותרין ל' ח' מכל אדם שידחי מדב טהור הן שכל דב ט
טמא משרין ואינו מטיל בנים ואינו יורע למה בת' כן
אעפ' דפריך תלמודא על מילתא דרב ואומר קרבי דג'

בני חוב' הוא לטול ידיו **ז** החל בין שה' של מניח
 שיש בה חלב הרבה בין אינו של מניקה חסור
 מדרבנן לטול חשי' בקדר' לברו בלא טאר וז' ש' עש' הטע'
 אלא קורעו שתי וערב וטחו בכותל להוציא כל חלב שבו
 ואז מביא בקדרה לברו לא קרעו או חשי' קרעו ולא טחו
 בכותל יבטלו חשי' בקדר' לברו אם אין שש' כנג' הבח' אסור
 ואם יש שש' כנגדו מותר והבח' עצמו מוטלים לשש' ואם ב
 בלא בקדר' עש' בלא חשי' יש שש' כנגדו הבח' אסור והבח'
 מותר ואם בלא טע' אחר בקדר' דינו כמו בביד' הרשע
 ולכלי צריך קריע' שתי וערב בלאו בלא קריעה מותר זהו
 לרע' חשי' ולרע' חשי' אם קרעו שתי וערב וטחו בכותל
 מותר לטול לכתחיל' בקדר' עש' הטע' לא קרעו כלל וטע'
 עש' הטע' אסור עד ש' ואם ש' כחל אסור וטע' מותר אכל
 טע' בלא טע' אסור חלואו בדיעבד חשי' בלא קריע' כל מותר'
 ואם קרעו קצת ולא כהלכתי אסור לטול לכתחיל' עש' ה
 הבשר ואם בלא עמו בדיעבד מותר אכל מותר לכתחיל' לטול
 לטע' בלא בשר או לטע' על ידי קריעה קצת אכל בלא
 קריעה כלל חשי' לטע' אסור לכתחיל' ולר' חלף קרעו
 שתי וערב וטחו בכותל מותר לטע' בקדר' עש' בלא קרעו
 כלל וטע' בלא בשר מותר ועש' הבשר אסור עד שש' ואם
 יש שש' כחל אסור וטע' מותר ולכלי מותר אף בלא שום ק
 קריעה כת' חלש' הא דאמרינן כחל עולה למנין ששים
 דוקא לטע' טעם החלב בגון שטע' בקדר' לברו אכל אם
 טע' ביורה של חלב צריך שש' והוא שאין חלב שבו כיכר
 ומרע שיצטרף עש' שאר החלב לטע' הטע' וכת' עוד ויר'
 לי שאם כפל בראש' בה בתחנות מכות' טעם חלב עצמו
 חזר טע' ואם כפל אחר כך בקדרה צריך שש' והוא וכת'
 עוד ויש מחמירין להצריכו לכתחיל' קריעת שתי וערב
 וטיחה בכותל חשי' בקדרה בפני עצמו ולכלי קריעה כל
 דהוא ורחמי' לחוש לדבריה' וזהו כדע' חשי' וכן כת' בזה
 המצות וכת' כהגו שלא לטע' כלל עש' הטע' חשי' בקריע'
 שתי וערב וטיחה בכותל וחשי' אסור ממש בקדרה לברו
 מצרי' קריע' וטיח' וכת' הקדר' מיוחד' לכך חשי' קרעו ש
 שתי וערב וטחו בלא לטע' עש' הטע' בשש' לא יתן הבחל
 למעלה והבש' למטה אלא הטע' למעלה והבחל' למטה וכת'
 הבח' למעלה מותר בדיעבד וכת' חלש' דה' כימי בשמולחו
 עש' הטע' לכתחיל' צרי' שיהא הבח' למטה והבש' למעלה עב'
 ומלח כחל על הטע' מותר וכן כת' הרמבם שאם מלחו בלא
 קריעה מותר בדיעבד ואחר' חלש' זל כת' שמותר לכתחיל' לטול
 למולחו עש' חסר בכל ענין שהמלח אינו מוטל החלב ש
 שבו ומותר לכתחיל' לחתכו בשש' של כש' וליתנו בבלי של
 טע' אחר קריע' וטיח' **ז** בזה ובבית' שנגע זה
 בזה וייתרין אלא שצרי' להיחמק מקו' כגיעת'
 ומותר לומר חות' במטבח' אחת ולא חיישינן שמא יגעו זה
 בזה כת' בצ' העיטון ש' כל מידי דבידי הדיח בגון טע'
 חיתר טען בקצת' של איסור צינן אסור לכתחיל' דילמא א
 אכל בלא חדר' דוק' טע' דלחו אורחין בהרח' אכל
 מידי דאורחיה בהרח' בגון כש' חשי' וכיוצ' בו שרי לכתחיל'
 וכיון דבצנן בעי הדח' צרי' ליהדר שלא יגע בשר לח בלח'
 ואם יגע בו אסור לאוכלו עש' גבי' וכן אם יגע בו גבי'

אסור לאוכלו עש' בלא חשי' אית' בירושל' הדין דאכל חוב'
 ובעי למיכל קישר מבער פתיתיה פי' מי שאכל גביה ור
 ורוב' לחבול בשר צרי' לבער מעל השלחן סיורי פתס
 שאכל עש' הגבינה ברא' בשש' כיהן צנכין אכל בשר וחלב
 רותחין שנתערבו יחד או חשי' בשר צנכן לתוך חלב רות'
 או חלב צנכן לתוך בשר רותח הכל אסור אכל חלב רותח
 שנטפל על בשר צנכן או בשר רותח שנטפל לתוך חלב צנכן ק
 קולף הבשר והש' מותר וכן בחלב כת' רבי יוח' צרי' שיהא
 בו שש' כדי הק' יפ' שפאס' ממנו אכל רבי יצחק כת' שאין
 צרי' וכן יראה מדברי הרמבם שכת' קולף הבשר שנוגע ב
 בזה חלב ואוכל השאר ולא פ' בחלב מה יעשה אכל רותח
 לומר שכולו מותר שאם היה בו איסור היה מפר' אותו ואם
 כפל זה לתוך זה צנכין מריח הבשר ומותר' ומלח דינו
 כרותח ולא לבמרי' לטע' כולו אלא כדי קליפה לחוד וא
 ואינו הלוי בין אם הוא עליון או תחתון אלא בין עליון או
 או תחתון המלח מלביע בתפל ואינו צלע ממנו הילכך
 בשר וגבינה המלחין שנגעו זה בזה צרי' לקלף שניהם
 מקום כגיעתן ואם הבשר מלח והגבינה תפלה הבשר ש
 שרי בהדחה והגבינה צרי' קליפה ואם חשי' חשי' חשי' ואם
 הן יבשין חשי' אם הם מלוחין או לחין ולא מחמ' מלח' כג
 בהדחה וקא דרותח חשי' במלח דוקא בשאינו נאכל מ
 מחמת מלחו ופ' חשי' דהיינו מלח בשר להצניע שאינו כח
 נאכל עד שישרוהו במים וידיחוהו ה' טב ויח' דלא מקרי
 אינו נאכל מחמת מלחו אלא בגון עיבוד שמולחין אותו
 הרבה לנרדך הדרך וכת' פ' דכל מלח שמולחין לקדרה מ
 מקרי אינו נאכל מחמת מלחו אכל נאכל מחמת מלחו ל
 לא הוי כרותח ודוקא בשר חספ' חילוק בין נאכל מחמ'
 מלחו לשאינו נאכל מחמת מלחו אכל לבבלי חין חילוק שא
 טע' כפל למלח שכתב מחמת מלחו בעי קליפה ואם י
 יש בו בקעי' או מבוכל בתרגין חשי' אין בו בקעי' והוא חשי'
 כולו אסור **עב** כזית בשר שכתב לתוך יורה של
 חלב רותח' **עב** ויש בחלב שש' כנגד הבשר אם
 קדם וסילק הבשר קודם שתגמח היורה מרתיחה הבשר
 אסור והחלב מותר אכל אם אין בחלב שש' לטע' הבשר
 או חשי' יש בו ששים ולא קדם וסילקו קודם שתגמח היורה
 מרתיחה' גש' החלב אסור לרשי' דמין במינו במשהו אכל לר' ד
 דמין במינו בשש' חשי' לא קדם וסילק כיון שיש בו ששים
 מותר' טיפת חלב שנטלה על חתיכת בשר שבקדרה אסור
 בה שש' לטע' החלב מותרת ואם לאו אסורה ואין השאר
 שבקדרה מצטרף עמו לטע' החל' ופ' דוק' שכל החתיכ'
 חוץ לרוטב בגון שחתיכה שתחתיה קצתה חוץ לרוטב וזו
 מוכחת עליה דכילה חוץ לרוטב אכל אם מקצתה ברוטב
 הדתיח' מערבית הטעם בכל הקדר' והכל מצטרף לטע'
 החלב ולרשי' פי' חשי' מקצת' ברוטב אי' הכל מצטרף לטע'
 החלב וכן כת' ב' ה' ודוקא בלא כיע' הקדר' מיד כשנטפל
 החלב וגם לא כיע' אות' מיד אכל אם מיד כשנטפל החלב על
 החתיכה כיע' הקדר' או כיע' אותה הכל מצטרף לטע' הח
 החלב כתב הרמבם אכל אם כיער מתחיל ועד סוף שכ
 טע' ממש' כפיל' ועד וס' חרי זה כמות טע' וכרא' שאין
 צרי' רק שיכע' או יכא' מיד בשע' נכילה ואפי' פאק אחר' כ'

ה'שכא במה דברים אמורים שאינה מעורה בגידולי אבל
היא מעורה בגידולי הרי זה כבשר הפורש מן החי ואסור
ביצת עוף טרף שבתבשל עם אחריו חס היא בקליפתה א'
אינה זוסרת ואם היא קליפה אסור וצריך ששים ואחד
בצים של היתר כנגד' לבטלה ואם כתבשל כתבש' של הית'
אין צרי' אלא ששי מהתבשיל לבטלה וביצ' שיש בה חפרו' או
דם חס' המתבשל עמה אפי' חס אינה קליפה ובספר ה'
התרומות אין מחלוק בין ביצת עוף טמא לשים בה חפרו'
או דם ומדברי א"ל הרחש ז"ל יראה שיש לחל' אסור' שכול'
מציצה טרפה וטרפה מותר בת' הרמבם ביצי עוף טמא
שזתחיל העוף להתרקס בה לוקין עליו משו' שרץ העוף
וביצי עוף טהור שזתחיל העוף להתרקס בה ואכל' מבי'
אותו מבת' מדרות טרפה אינ' יולדת לשיכך עוף שהוא
ספק טרפ' והטיל ביצין משהין אתו עד שיטיל כל ביציו ש'
שטוען בשר חס יטעון יותר שעם אחרת כשר ואם לאו ט'
טרפה אין מוכרין ביצי כבלה וטרפה לגבי שמה יחזור וי'
וימכרם וישראל כיצד יעשה יטרפה בקערה וימכר'
לגוי שאז ודאי לא יקנה אותה ישראל ממנו שאין קנין ה'
פנים טרופית מן הגוי בדר' א' שרואין אות' טרופ' שיש לחו'
ודאי ישראל מכרם לו מפני שהוא טרופה אבל מותר לק'
לקנות ממנו פת שפילוס בבצים במקום שבהגין לחביל
פת של גוים כיון שאין רואין אותה טרופה בידו ואין חו'
חוששין ב'כ' משום דם שרוב בבצים אין בהן דם שזרי' אנו
חובלין בבצים מנולבלין ואין אנו חוששין משום דם

פז איסור בשר בחלב בתיב לא תבשל גדי בחלב' אמו
וכחמר ג' פעמים ביצירת אחד לאיסור ביטול וא'
ואחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור תבואה והוציא איסור
אכילה בלשון ביטול לומר שאינו אסור מן התורה אלא דר'
ביטול אבל מדרבנן אסור בכל ענין וגדי' לאו דוקא דה' ה'
במי שור שה ועז ול' ש' בחלב אמו ונ' ש' בחלב אחר' אלא
סדבר הכת' בהוה ואינו כוהג אלא בטהור' בגון בשר ב'
בהמת טהורה בחלב טהורה אבל בשר טהור' בחלב בהמ'
טמאה או בשר טמאה בחלב טהורה ובא' חיה ועוף אפי'
בחלב טהור' אינו א"ל מדרבנן ומותר' בביטול ובהכא' ובצי'
הממטאים בעופות מותרין לחובלם בחלב בדר' א' שהן בגו'
במורות אבל חס אינן במורות היו כבשר העוף עצמו כ'
בת' הרמבם כל שיש לה חלבין חלמון חפ' שהוא מעורה
בגידולי הרי זה גמורה אין לה אלא חלבין עדיין בשר הוא
ורשי' פי' כשנמחר החלמון ועדיין היא חדומה ומעורה כ'
במו' השליל של הכבים המזכ' באספ' שרי וירא' מדבריו
שמותר אפי' אין לה עדיין חלבין דגין וחגבי' מותר' לחובלם
בחלב בת' הרמבם המכשל בחמי טבריא מעושן ודם אב'
שגשג בחלב פגול ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחל'
המכשל שליל בחלב חייב וכן האוכלי המכשל שליל או עז'
גידין ועצמו ועיקרי קרבי' וטלפי' הרבים בחלב פגול וכן
האוכלי פגול המכשל במי חלב או בחלב מתה או בחלב
זכר' טהור ובת' א"ל הרמבם ז"ל דפאינו דחלבה אינם בכלל
מי חלב ואסור מן התורה אלא מי חלב היינו חס' שהוציאו
מן חלב כל האוכל בגון לאחר שישאו כל הגבינה מכשלי'
החלב והאוכל כף מלמעלה ולא נשחר בו אלא מים בעלמ'

זהו הפקדא מן חלב חלב הממז' בקבה לדערב אלא' אינו
חל' ומותר לטעול בו בשר אפי' בצלונ' טבה וכן בת' הרמבם
ורשי' חסריו ובת' שהוא חלב במור אפי' הקרוש טבה כ' ש' ה'
הצטל ולת' חילוק הקרוש טבה אינו חלב חלב הצל' ה' הוא ח'
חלב לפי כך חס מנח הקבה בחלבה כאשר משום בשר בח'
בחלב דמליח מותרין וכן חס עמר בה יום אחד דכבוש
כמכושל ואם העמיד בה גבינות חס יש בהן כבוקן טעם
חס' דר' לרשי' אפי' בקרוש ולת' כנולל דוק וכן היח' ומסקל'
חס' הרמבם ז"ל כל הבש' שאסור' לחובלו בחלב ח'
אפי' בש' חיה **פח** ועוף אסור' להעלותו על השלחן

שחובל עליו גבינו' שלא יבא לחובלם יחד אבל בג' חן ש'
שסודר עליו התבשיל מותר ליתן זה בצד זה והא' שחזור
להעלותו על השלחן דוק בשני בני אדם המכירין זה את
זה ואז אסור אפי' אין מ' פירין זה על זה אבל חס' זכאין ש'
שאין מכירין זה את זה מותר' ואפי' המכירין חס עשי' שום
היכר כגון שכל אחד אוכל על מפה של או חס' חובלין על
מפה אחת ונותנין ביניהן פת להיכרם מותר' וי"א שאם יש
להם הוצא' אחת שאין להם חיתר על ידי היתר שעושין ב'
ביניהן **פט** אבל בשר ל' ש' בהמה חיה ועוף כז' י'
יחבל' גבינה אחריו עד שיטעה בשיעור ש'

שמומין סעודת הבקר עד סעודת תצרכ' שהו' שש' שער'
ואפי' חס שהה בשיעור חס יש בשר בין השיכים צריך לח'
להזכירו ובתוך הזמן אפי' אין בשר בין השיכים אסור לפי
שזכר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארו' ולפי זה ה'
הטעם חס לא חבל' אלא שלעשו' לתינוק אין צריך להמת'
דכיון שלא חבל' אינו מוציא טעם והרמבם כתן טעם לש'
לשהייה משו' בשר שבין השיכים ולפי דבריו לאחר ששהה
כשיעור מותר' אפי' בשאר בשר בין השיכים והלעו' לתינו'
צריך להמת' וטו' לחחוז בחמורי' שני הטעמי' אבל גבי'
מותר' לחבל' אחריו בש' מיד ובא' שיעיין ידיו שלא יהא שו'
דבר מהגבינה מדבק בהן לפיכ' חס הוא לילה שאינו יכול
לעיין אותם היטב צריך לרחצם וכוים אין צרי' ויר' פרץ
בת' יש לרחצם חף ביו' לשי' שפעמים שהגבי' שמכ' ונתבק'
בגמולות הדיים ולאו ארעיתיה וצרי' לקנח פיו ולהדיח
ותקנח הוא שילעו' פת ויקנח בו פיו יפה וכן בכל דב'
שירצה חוץ מקנח' ותצרי' וירק' לפי שהם כדב' ב' בחיב'
וחין מקנחין יפה ואח' כ' ידיח פיו ביין או במי' ויש נוהגי'
לשדו' פת ביין או במים ולאובלו וחוא עולה בשביל קינו'
והדיחה ויותר טוב להיות כל אחד ואחד בפני עצמו ובת'
הרמבם ב' ח' באוכל בשר בהמה וחיה אחר גבינה אבל
חס אוכל אחריה בשר עוף אין צריך לח' קינו' ולא הדח'
ולא נטילת ורת' בת' בשם חב' שמותר' לחבול בשר אחר גבי'
מיד בלא קינו' ואחר' וגם גבי' חס' בשר מותר' מיד אלא
צריך קינו' והדח' ואח' הרמבם ז"ל בת' ונחגו' העולם שלא
לחבל' גבי' אחר' בש' ואפי' אחר' בשר עוף ואין לשנו' תמכהג'
בד' ח' באוכל הבשר והגבי' בעצמם אבל חס אוכל תבשיל'
של בשר מותר' לאכול אחריו תבשיל של גבי' ואפי' הנטילת
ביניהם אינ' אלא רשות אבל חס ב' לאכול הגבי' בעצמו
אח' תבשיל של בשר או הבשר בעצמו אח' התבשיל של גב'

והירקות וכת' ה' פרץ יס רוצים להתיר בעזר רותח סח
שחתכו בסכין חלבת על ידי קליפה כדאמרינן גבי עינת
השחיטה אוכל רותח וסוגי בקליפה ולא דמי להתם דהתם
אין כל הבהמה רותחת חלף מקום בית השחיטה לבר חב'
חתיכה שכלה רותחת כשחותכין אותה בסכין חולעת מ'
מתפשט בכלה וכולה אסורה אין בה ס' כדי כל הסכין אב'
אם אינו בן יומיו או אינו יודע חס הוא בן יומיו חס לאו
מזאת אינו בן יומיו דסתם בלי אינן בני יומן אבל קליפה
בעי צו רגים רותחין מיד לאחר שסלקן מן ה
האש שמתנן בקערה שנכת של ב' או שהרגי'
נכנין והקערה רותחת מותר לאוכלם בחלב אבל חס כ
כתבנו בקדירה של בשר יש אוסרין לאוכלם בחלב ורשי'
מתיר אפי' שכתבנו בקדיר' של בשר חלף חס כן כתבנו
עם הבשר בעצמו ובעל התרומות מתיר כשכתבנו וא'
ואוסר כנצלו שכיון שנצלו בלא מים קבלו טעם בשר מע'
מעיקר הכלי ואסור לאוכלם בחלב ולזה השכים א"ה ה'
הראש ז' וכתב ידקות או רגים שנכתבנו בקדירה של ב'
בשר מותר לאוכלם בחלב רק שהיתה הקדירה רחוקה י'
יפה שלא היתה שום שומן דבוק בה אבל אם נצלו בכלי של
בשר אסור לאוכלם בחלב וכן התיר הרמבם כשכתבנו
שכתב קערה שאלה בה בשר ונצלו בה רגים מותר לא'
לאוכלם בחלב רגים שנצלו ע"ה הבשר אסור לאוכלם עם
החלב ואינו מבין למה כתב שנצלו ע"ה הבשר אסור לא'
לאוכלם בחלב דה"ה ממי מנצלו ע"ה שחרי לא התי' אלא
שכתבנו בקערה של בשר ואם בא להחמי' נצלו חס כן ל'
למה כת' ע"ה הבשר אפי' בלא בשר נמי בכלי של ב' אסור
קערות של בשר שרחצו אותם ביורה חולבת והיא על ח'
האש או אפי' אינה על האש ורחצו חמין שחיד כבית ב'
כת' בספר התרומות חס הקערות והיורה שבהן בני יומ'
הכל אסור אפי' היו הקערות יפות שזין שום שומן דבוק
בהן אבל חס אין היורה בת יומא מותר וכלבד שיהיו הק'
הקערות יפות שזין שום שומן דבוק בהן וא"ה הראש ז'
מתיר אפי' הן שניהן בת יומן וכת' אמר' יש לחוש לפי שכ'
שכשמדיחין קערות נשאר השומן ממה שאלו בהן דבוק
בהן ונוגע ביורה וכאשר היורה מממשות הבשר שנכנס
בה והכל אסור הלכך אין להתיר עד שיאמרו ברי' לי שלא
היה שום שומן דבוק בה אין מביחין בלי שיש בו כותח ח'
אבל בלי שיש בו מלח אבל מותר ולהניחו חלל בלי שיש
בו חומץ וכן מותר להניח בלי שיש בו חלב אבל
בלי שיש בו בשר צו צוון הו' שלקות שחתבום ב'
בסכין של בשר אסור לאוכלם בחלב עד שיקל'
מקום החתך או עד שטעי' ליה שלא יא' בו טעם בשר וה'
והרשב"א כת' שכלו אסור וא"ה הראש ז' ל' ל' כת' וכתב
בספר התרומות ראש' אין הסכין בן יומיו אסור וכן ח'
הדין בשומן ובגלים וכרשין שחתכו בסכין של בשר שאי'
לאוכלם בחלב משום שהן חריפין ב' צנון ואם עבר ובשל'
בחלב צריך ששים לבטלו ומיהו אין צריך ששים כדי כל
הצנון רק ס' כדי הבלוע בו היינו כדי כל הסכין אבל א'
אם חתכו בסכין של בני צרי' ס' הנבל כל הצנון וה' מרוב
ה' יר' בו הצנון בין בשומן ובכלי אלא חס כן היה הסכין

בן יומיו ולא רצה להורות הלכה למעשה וכת' אעפ' שאיני י'
מורה בספר התרומות לאסור איני מוחה בידי הנה י'
היתר ואם חתך קיטואין בסכין של בשר מותר לאוכלם צו
בחלב בלא קליפה רק שיגרר מקום החתך ואם חתך י'
לפת אפי' גרידה אין צריך רק הדחה בעלמ' לח' ע' ד'
אפי' צנון שחתך אחרי הלפת שרי בהרחה צנון הלפת ופ'
ופרשי' לפי שטעם הלפת משונה ומחטל טעם הנפלט מ'
מהסכין וכת' בספר התרומות דוקא לפת אבל חתך בו ל'
לחם או ירק או פרי אסור לחתוך בו אחרי כן צנו'
או פרי או ירק חריף שיצא לחלף עם חלב צו
אין לשין העיסה בחלב שחלף יבא לאוכלה עם
הבשר ואם לא כל העיסה אסורה אפי' לאוכלה לבדו ואי'
עבדיהו כעין תורא שרי ב' פ' סלא לא אלא דבר מועט
עונה קטנה ורב אלא פ' שעשה בהן שינוי פי' נורות כ'
כעין השור וכיוצא בו שחנך כך יזכור שיש בה חלב ח'
טחין התבואה בחליה ואם טח כל הבת אסורה אפי' לאוכל'
לכדה א"ה חס כן הסיק ה' בור תחילה יפה שאז פלט הכל
אפי' היח של חרס כד' ח' בתבואה שהסיקוהו בבגים אבל בו'
בוביא שהסיקוהו בחוץ אסור חלף חס כן מלחו נחלים כפ'
בבגים עד שיתלבן כת' הרשב"א פת שאפפה בתבואה עם ה'
הבשר יש מהבגים שאסרו לאכול אותו הפת שריחו כ'
בטעמו ויש מתירין וכן כד' ע' ב' וכן פסק רש"י דריחא ל'
לחו מילת' היא ומותר לאוכלה אפי' בחלב וד' פסק דריח'
מילת' היא ומיהו דוק בתבואה קטן כמו שלהם אבל בתבואה'
שלנו הגדולים שרי וכת' בספר המצות ופירשו לי רבותי
המחזיק שנים עשר עשרונים זהו תבואה גדול צו
דיני התערובת וביטולו א"ה יוחנן כל איסורי'
סבתורה בששים אמר רבא אמור רבן בטעמא חמור ר'
רבן בקפילא חמור רבן בשש' מין בשאינו מינו התירו
בטעמו כגון תרומה שכתערה בחולין מין בשאינו מינו
יטעמו בהן חס אין בו טעם תרומה מותר דאסורה כ'
כגון חלב שכתערה בבשר יטעמו קפילא גוי חס אומר
שאין בו טעם חלב מותר כתב הרשב"א ואין צריך שיהא
אומן כבד' חלף אפי' סתם בני חרס שכל טעם שחינו כר'
כרגש לשתם בני חרס אינו טעם וכ' עוד ואם הו' חומץ
אפי' יודע שחומכין עליו כאמן טאכיו מפסיד חזקתו ויש
מי שא' שר עד שיהא חומץ ומסיח לבי תעמו וכן כת' ח'
הראש ז' ל' שצריך שלא ידע שחומכין עליו דעבין איכור ו'
והיתר מין שכתערה במינו דליכא למיקם חטעמא כגון
חלב בשומן ומין בשאינו מינו וליכא קפילא בשש' ופרשי'
דסמכין אקפילא דוקא בדאיכא ששים וחפ' הכי לח' ש'
שרי עד שיטעמו קפילא אבל קפילא בלא ששים או שס'
בגל קפילא לא ו' מ' בדאיתא קפילא אבל מין במינו לא ס'
סייך בית טעימת קפילא או אפי' מין בשאינו מינו וליכא
קפילא אין צריך לחזר אחריו ואי' אית ביה ששים שרי ו'
והרמבם חילק היכ' שמכירי האיני' ולא כתערה ממנו ח'
אלא צירו וטעמו כיון שזין הדין לא היה לנו לשער חלף כ'
בטעמו לפי שאין אנו יודעי' כו' הו' כו' סמכין אקפילא
חטע' שאין שש' כנגד גוף החיסור אבל כשהגוף החיסור
כתערה וצריכין ששים לבטלו אז לא

מלכער מיר מתעורר הטעם בכל מה שבהקדירה ומצטרף
כולו לבטל וכת' עוד הימכם נפל חלב בתוך המרק או ל
לכל החתיכה וזה מורה לא זו חתיכה נפל נועד את הק
הקדירה כולה עד שיתערב הכל אם יש בהקדירה כולה ט
טעם חלב חסורה ואם לאו מותרת ואיני מבין את דבריו
שאם החתיכה כולן בתוך הרוטבמה צריך לבער ואם א
אינן ברוב מה מועיל כי עיר שמכע' אח' כ' והיכ' שנאמר
החתיכה מחמת החלב נעשית כל החתיכה איסור ואם ב
בשלה עם אחרות צריך ששים לבטל כול' אעפ' שאי איפא'
לישמו החלב הכלוע' וליבטל בשמי' בשאר החתיכו' אפי'
הכי חבל אסור שכל' כי נעשית החתיכה כולה איסור וצרי'
ששים לבטל כ' לה ואם יש בכל מה שבהקדירה בין מרק ב
בשר ותבלין ששים לבטלה מה שבהקד' מותר והיא כשאר'
באיסורה ואם מכירה מטלי' ותאחרות מותרות ואם א
אינו מכירה הרוטב מותר וכל החתיכות אסורות אם
חתיכת האיסור ראויה להמכר ודפ' זה יתבאר עוד ל
לקמן בהלכות התערובות ופסק ה' אפרים דלא אמרינן
איפשר לשוחטו אסור אלא בשאר בחלב אבל בשאר איסורי'
בבין בזית חלב שכללע בחתיכה ואין בה ששים לבטל ופ
וכזארה ואח' כ' בשלה עם אחרות אין צריך אלא ששים כ
כדי בזית הראשון ואז אפי' בחתיכה עצמה חוזרת להיות
מותרת וזהו פסק דאף בשאר איסורין איפשר לשוחטו ח
אסור ודוקא כשאסור בגותן טעם שלא היה בחינת שמי'
לבטל האיסור שכללע בו אבל כאשר במשהו חפ' נאסר מ
מחמת מינו שאסור במשהו ל' יהודה לא נעשת כולה כ
כב' לה ואח' ה' אש ז' השכים לרעת ח' אפרים טיפת חל'
שנפלה על הקדירה שאח' האש מבחון אפי' אם יש בתבוא'
הקדירה ששים כנגדה אינו יכול לבטלה ואם כן הטיפה
אוסרת הקדירה כל' סביבותיה ונאס' התבטל שבה וכת'
ה' מאיר מרומכור' שאם יש בתבטל ששים פצמים ס
ששים כנגד הטיפה מותר שהטיפה אינה אוסרת חלא עד
ששים כנגדה ואם יש בתבטל ששים כנגד אותם ששים
מותר וכפ' המצות בת' שאם נפלה כנגד התבטל אין
צריך אלא ששים כנגד הטיפה שמפעפע על לפנים וחיו ל
ל' חלא נפלה בתבטל ואם נפלה במקום הריקן והיא מ
מפעפע צדופן הקדירה עד סמוך לרוטב כל כך שאין
ששים כנגד הטיפה הרי כאשר אותו מקום הקדירה ואם
יערה התבטל דרך מקום הקדירה שנאסר הרי יאסר ח
התבטל וזה תקנתו שיכחל כך ולא יגע בה עד שתצטק
וכבר נהגו העולם לחסור כשנפלת על הדופן שלא כנגד
הרוטב ודוקא כשנפלה באותו צד שאינו כנגד האש אבל
אם נפל כנגד האש מותר שהאש שורפי ומייבשו ודוקא
בדבר מועט בגין טיפה אבל אם נפל הרבה אין להתיר א
אפי' אם נפל כנגד האש אלא אם כן כנגד הרוטב ועל ידי
ששים ורבי' יחיאל היה מתיר בשעת הדחק בגון כערב ש
טבת אפי' שלא כנגד הרוטב אפי' שלא כנגד חסם על ידי
ששים פת' אח' ה' אש ז' מחבת של חלב שנתנו בכירה ת
תחת קדירה של בשר הזיעה עול' ונכלע בקדיר' ואוסרת'
קדירה שכלל בה בשר לא יבטל בה חלב ואם ב
בטל בה בתוך מעת לעת אסור אבל אם פחה מ

צ

מעתי' לעת קודם שכלל בה' הנה ליה' נותן טע' לב' ומות'
בת' בע' העיטור אם כלל חלב בהקדירה של בשר והוא בת
יומא ויש בה ששים איכ' מאן דאמ' מבטל בה ממין שיבטל
בה עכשיו כיון שהתבטל מותר טעם הראשון בטל וקד'
וקדירה כמי מותרת ואיכ' מאן דאמ' כיון דקל' כלי חרש
אינו יוצא מירי דופיו לעולם טעם הראשון אינו יוצא לע
לעולם וא' כו' יכול לבטל בה ממין שכלל בה עכשיו וממין
הראשון אינו יכול לבטל בה שהרי האחרון אינו בטל ואז
לה תקפה אלא שכירה וכת' הוא שיכול לבטל בה מאיזה מ
מין שירצה ואפי' תמי' היאך מותר לבטל בה חלב וכי עדי'
מהבטל דאפי' הגעלה לא מחכי לכלי חרש שפולט תמיד
מעט מעט וה' פרץ בת' אפי' איכ' בת' יומא ובטל בה חלב
אסור אח' כ' לבטל בה בתחילה לא בשר ולא חלב אפי' שהיה
בלוע מבשר בחלב אלא אם היא של מתכת יגעיל' לחמר
מעט לעת של ביטול שכי' ואם היא של חרש אין לו תקנה
אלא שכירה כתב הרמב"ם שאם בשל ירקנות בהקדירה של
בשר שמותר לבטל בה אח' כ' גבינה שכבר כתמעט בלוע
הבשר ונקלט עד שאין ראוי לחול עליו שם איסור בשר ב
בחלב בד' א' כ' שכללע היתר כמו שאמרנו אבל דבר איסור
לעולה הוא באיסורו עד שיגעיל הראוי להגעיל ולבין הר
הראוי ללבן ע' כ' **צד** התנחב כף חולבת בהקדירה
של בשר חו' אפי' משערינן בכל מה שתחב
ממנה בהקדירה דלא ידעין כמה כפך מיכיה וה' פרץ כ
בת' שאם חכף של מתכת משערינן בבול' אף מה שלח נכ
כבש ממנו בהקדירה משום חס מקצתו חס כולו ואם תח
חכף בהקדירה כ' פצמים ולא מודע ביכתיס צריך שכי' פ
פצמים ששים ואם יש ששים לבטל הכף הקדיר' והתבטל'
מותרין אבל הכף אסור בין עם בשר בין עם חלב לפי ש
פחיא בלוע מבשר בחלב ואפי' בדעבד אסור' אם חזרו
ותחבבה בין בבשר בין בחלב כל זמן שהיה בת' יומא ואם
אין לו ששים הכל אסור בהכאה אפי' הקדירה אך מותר
לתת לתוכה פירות או צופן כיון שאינו כהנה מגוף האי
האיסור ואם אין הכף בן יומו הקדירה והתבטל מותר'
והכף אסורה לכתחילה בין עם בשר בין עם חלב ומ' מ'
בדעבד אינה אוסרת כיון שלא חיתה בת' יומא כת' בשפ'
התרומות אעב' דבשאר איסורין קדירה של איסור' ששהיה
מעט לעת בלא איסור אם הוחמו בה חמין בתוך מעט ל
לעת חשיבא כבת' יומא שהרי טעמ' האיסור' שבהקדירה פ
פלט לתוך המים ולא היו בהן ששים לבטלה דכבולה משע
משערינן וכעשת בת' יומא וצריכה מעט לעת לאח' חיימו'
המים בבשר בחלב אין כן שאם בשלו בה בשר ובת' מעט
לעת הוחמו בה מים ואח' כ' ששהיה מעט לעת לבטול ה
הבשר בשלו בה בשר ובתוך מעט לעת הוחמו בה חלב
מותר אעפ' שהיה מעט לעת לחימום המים אעפ' דשאר
איסורי' שכתיה' איסור' הכלוע צהית' בגון בצלים בלועים ב
באיסור וכללם בקדיר' של היתר צריך ששים כנגד כל ח
הבצלים ולא שני ששים כנגד כל חלביה' בבשר בחלב
אינו כן שאם בצלים או ירקן' שכלועי' מבשר ובטל' בקדיר'
חולבת אם ידוע כמה בשר כלוע בצלים ובירקן' אין צרי'
אלא ששים כנגד הבשר ולא כנגד כל הבצלים

מדרבנן כגון גביה של גוים ושמו של גיד אין מערבין אותו בהיתר כדי לבטלו עבר ועירבו בהיתר כדי לבטלו בשוגג מותר בחיור אסור ככל מעצמו בהיתר חצף שחי' ההיתר כדי לבטלו מותר להוסיף בהיתר כדי להכשירו כדחוינן בעצמם שפסדו מן הדקל בתו' התנור ביט' שיונת' להרבות עליהן עצים מוכנים לזתירו ואח' הלאש זל בת' ראש' אסור דרבנן שכתעבר אסור להוסיף עליו לבטלו וזל' התירו אל' בעצמם שפסדו לתו' התנור מנפוס דמקלי קלי לאיסורא איסורא שכתבטל כגון שהיה ששים כנגדו ופ' וכתסוף בו אח' כ' מן האיסור חוזר ונאסר לא שפסד מין ב' בחיורו או מין בשאינו חיבו בין בלח בין ביבש

ק כל דבר שהוא בריה כגון ממלה או עוף טמא וגידי הנפ' ואסור מן החי וכיוצא בזה שאם יחלק אי' שמו עליו אינו בטל לעולם ואם כתבטל עם ההיתר אס' חינו מכיר הכל אסור אפי' הן אלף אכל' הרוטב תלוי בכתובת טעם שאם יספיקהיתר ששים כנגד הבריה הרוטב מותר סאעפ' שציקרו אינו בטל טעמו בטל ואם מכירו וזרקו וז' אחרים והרוטב תלוי בכתובת טעם שאם יש ככל טעמי כנגד הבריה מותרין ואם לאו אסורין חוץ מגיד הנפ' ש' שאין טעמו חוזר דקל' אין בדין בנותן טע' אכל' שומם אסור מדרבנן וצריך ששים כנגדו להזיק הרוטב הילכך יד' שכתבטל עם גידו אס' מכירו וזרקו וכל השאר מותר' אס' יש בו ששים כנג' שוממו ואס' אינו מכירו כל החת' כו' אסור' ואס' יש בקדירה ששים כנגד השומן או הרוטב מ' מ' ואס' לאו אסור ואס' כיוצא ששים כיבר צריך גם כן ששים כנגדו דאעפ' שאין בו טעם והוא כעין התורה מ' חושדו יז' דבריה בטילה בת' תק' ז' ולא כהיר' אלא' הלאש זל' חתיכה הראויה להתבאר דיכה כבריה

קא שאיכה בטילה אפי' היא חסורה כהנא' קרינן ב' ראויה להתבאר כיון שאם תתבטל תה' מותר' ותהא ראויה להתבאר אכל' טעמ' כגון כרין כרדיה דוק' ש' אסוריה מחמת ג' צמחה ב' צמחה בפילה ופסד כחלב חלב חס' באסרה מחמת שקבלה טעם מאיסור ולא היו בה ששים לבטלו אפי' למי שסובר שכתבת בטילה אין לה דין חת חתיכה הראויה להתבאר שלא נאזרה אלא מחמת טעם שקבלה וכתבין חתיכה הראויה להתבאר בת' אח' הלאש רבו הדיעות יז' שכתבטל כבוצתה וכן חתיכת חיה כ' כיון שאין ראויין עתה לא חשיבי ראויה להתבאר ואפילו בהמה שלימה בטלה עד לאח' שכתבטל וראויה ליתן לפה' חורח לבדו ולא כהירא דלח קאמר ראויה להתבאר אלא' לשיעורא שתהא גדולה וראויה לבט' בה' אסורא לכתבטל' אכל' ככתבטל שהיא חיה או כבוצתה לא בטילה חשיבותה ו' וגם יז' דכבש שלם או ארז שלם אינו כקל' ראויה להתבאר' שזין דרך ליתן לפה' אורח כבש או ארז שלם וגם חל' דב' דברי הכאי' הם וכי' ככתבטל שראויה ליחלק פתיכו חשבו' גרע טפי כ' ט' החשיב טפי את שדרכו למכירת והא דבריה מחתיכה הראויה לא בטלי דוקא בעודם שלמים אכל' אס' פתרסקו בטלי דתו' לא חשיבי ואפי' אס' כח' ככתבטל' וכת' יכת' דקו' אח' כ' מתבטלין ודוקא שכתבטלן חכמים והחמ

וחמ' כ' בשוגג אכל' בחיור סכין לבטלו אסור למי' סכין כ' אלא' ומי' אס' שכתבת לחתיכה אח' אין יטלי' לומר דהאסור כח' דק' ומתבטל ויהיו כולן מותרות חלח' ח' אותה שכתבת לזר מותרת ממנה כפ' דחש הי' של החיור ח' כ' כ' מותרות ואס' איכה של איסור הרי היא לזרה מ' מותרת והשאר אסורות ואפי' כח' ד' כ' רובן אין תיטן ס' ס' שהאיסור מן הרוב שכתבו אלא' כל הכתובות מותרות והשלמות אסורות **קב** כל דבר שיש לו מתירין כגון ביצה שסול' ביט' שראויה למחרת אס' כ' כתבטלה באסרות כיון שלמה בין טרופה איכה בטלה ח' אפי' באלף ואפי' ספק אס' נולדה ביט' אס' לאו וכתבטלה ב' באסרות אסור' ואפי' עשה ממנה תבטיל בת' חבי' הצורי ש' הוא אסור אכל' לפי מה שפירש ר' דהא דדבר שיש לו מתירין אין אינו בטל דוקא ככתבטל בחיור אכל' כתבטל כ' כשחינו מינו טעמו בטל בששים אכל' התבטיל מותר אס' יש בו ששים כיון שלם כיון לבטל בת' הדשכא שחינו כקל' דבר שיש לו מתירין אלא' דבר שההיתר יבא ודאי ממילא פ' צ' ביצה אכל' דבר שאינו בידו להתירו ואינו בידאי' ש' שיכא לא הלבך ספק ביצת טרפה אפי' שאיפסד שטמא' התבטלת או תהיה יז' חדש מותרות כולם כיון שספק הוא לחי' דבר שיש לו מתירין **קג** כל דבר ש' שטעמו פג' אינו אס' תערוכותו ואפי' מין ט' טעמו פג' מחמת עצמו שכתבי עצמו הוא מוטעם ומ' ומטובח אלא' ששים תערוכותו כגון יין כהך שכתב' נתיך גריסין שהיין כצמחו הוא טוב אלא' ששים הגריסין מ' ופג' זה אין צריך שיפגם לגמרי עד שיהא קץ נחל' ח' אלא' אפי' פגם קצת אינו אסור תערוכותו כד' ח' שפגם מתחילתי ועד שפג' אכל' השכיחו ולבסוף פגם ח' פגם ולבסוף השכיח כגון יין שכתב' לתיך גריסין טוב' והשכיח' והרתחן ופגמו אס' אין כח באיסור לבדו לפגם ח' אלא' על יד' דבר אחר שחשיבו כג' שכת' איסור נקדר' שיש בה ממ' ח' מרוב' ואיל' חל' המל' וכתבטל' שבה לא היא כ' באיסור לפג' אפי' הכי מותר' כל קדירה שאיכ' בת יומא חשיכה טעמא' לב' ואיכה אסור' ומקריא בת יומא כל זמ' ש' ש' ש' מע' לע' אחר שכתבטל בה האיכ' ואס' כד' מע' לבי' ש' בה חממו בה אפי' מים לבדם חשיבא בת יומא עד שתפסה מעת לעת לחימום המי' לפי שמשערין בכל' הקדירה ובשחממו בה המים בתו' מעת לע' לא היו כמי' ש' לבטלה וחזרו המים כולן איסור' ואינו כן כבאר בחלב כד' כד' ש' לעיל בהלכו' ש' בחלב כהב' הרשעא יראה ל' דה' דאח' יכ' מתן טעם לפגם מותר דוק' ש' ש' ההיתר על' ח' האיכ' אכל' כיון שההיתר באיסור אינו מותר' עד שיפגם לגמרי סכל' שאין ההיתר רבה עליו כאילו הו' בעינו ולא' התירנו תורה עד פל' יהיה ראוי לגר' ומ' קדירה שחיכה בת יומא אפי' שמשערין בכל' וכח' שאין ההיתר רב' ע' אפי' הכי שרי' והיינו טעמ' שאין באין ממנו של איסור יז' טעמו וכל' שטעמו לב' מיעור' בו אס' נותן טע' לפג' אפי' קצ' מותר' אכ' צירי אס' וז' ש' ככתבטל' כי' גופו של איסור שחימ' מותר' עד שירכ' ההיתר או עד שיכ' לגמרי שאינו ראוי לגר'

סמך ק חקפילא בבציר חסמים אכל בשמים מיהא שרי ו
ואין צריך לחזר אחר קפילא כלל ורי פי' דבכל עבין סמ
סמכין חקפילא חשי' בבציר חסמים ובשמים אין צריך ק
קפילא כלל חשי' אס הוא לפיכך ולזה השכי' אס' הראש זל
בין חס כתערב איסור בהיתר מין במינו כגון חלב לתוך
שומן בין מין בשאינו מינו כגון חלב לתוך גריסין שיעורו
בשמים ומיהו פי' לת' דמין במינו כיון שאינו כותן טעם
מן התורה בטל ברוב חלב שחכמים הצריכו שמים ושלא
במינו אסור מן התורה עד שמים חלב שאין לוקין עליו ע
עד שיחא בו כל כך מן האיסור עד שיהא בתוך כל ארבע
בצים מן ההיתר כזית מן האיסור ואז חייב על כל כזית
וכזית מחכו ונפקא מינה אס כתערב מין במינו ונשפך
בענין שאין יכולין לעמוד עליו לעשרו אס כתבאר שהיה
רובו היתר מותר דספקא דרבנן תולין להקל ואס לא כת
כתבא שרובו היה היתר אסור ואס כתערב בשאינן מינו
ונשפך אסור דספקא דאורייתא לחומרא וכת' הרשב"א ש
שם כתערב במינו ובשאינו מינו ונשפך רואין את שאינו
מינו באלו אינו ותולין למור שמינו היה רוב וכתבול כי
הכי דאמרינן רואין את מינו באלו אינו להקל ושאינו מ
מינו רבה עליו ומבטלו למאן דאית ליה מין במינו לא ב
בטול ואס שאינו לפיכך כגון שנשפך חלב אס הוא לפיכך
אלא שאינו בקי לשערו חשי' מדרבנן אין תולין להקל הילכ
כחל חשי' שהוא דרבנן צריך שמים כגון כולו ורשי פירו'
דמין במינו לא בטול כלל חשי' באלף ומין בשאינו מינו א
אינו חלב דרבנן ולרידיה תולין להקל משפך במין בשאינו
מינו ואס הראש זל הסכים לסברת דת' ולא מבעיא איסור'
שכתערב בהיתר וכימוח בתוכו שצריך שמים לבטלו אלא
חשי' מכירו והוא שלם וזרקו צריך שמים כגון כל האיסור
שאין אס יודעין כמה יצא ממנו לפיכך המבטל בקדירות
איסור שהיה בת יומא או תוחב כף של איסור בהיתר ופי
האי גנ' בבשר בחלב צריך שמים כגון כל הקדירה וכנגד
כל מה שתחב מהכף שאין אנו יודעין כמה בלענו לא שכ'
הן של חרס או עץ או מתכת והר' פרץ החמיר בכף של מ
מתכת להצריך שמים כנגד כולו חשי' לא תכבסו כולו מ
משום דחס מקצתו חס כולו ומיהו אס בטל איסור בקדר'
היתר לא אמרינן שגוף הקדירה תצטרף לבטל האיסור דל
דלהחמיר אמרינן הכי ולא להקל ואין משערינן חלב כמה
שכתובה ואס ידוע כמה הוא האיסור כגון כף חדשה ש
סמינר בה כזית חלב ואס כ' כיומו כיצר בה קדירה של ב
בשר אין צריך חלב שמים לבטל הכזית שכלל אב' כף יסל'
סמינר בה כמה פעמים אין יודעין כמה בלע ומשערינ'
בבולה בחצי זית של איסור שכתערב בהיתר צריך שמים
חצאי זית היתר לבטלו ביצה שיש בה אפרוח או טיפת
דס שכתבולה עם אחדות צריך שמים ואחד לבטלה לפי
מים ביצת גדולות וקטנות לפיכך הוסיפו ביצה אחת ל
לחטול מדתו לפיכך אס כתערב בה בטל חלב טהור
כמו שחר איסורין ואס נתערבה ביצה זה יתבאר לקמן
בא' ה' כחל מתבטל בכ' ט' ולמעלה כתבתיו בהלכות כחל
ובל שאר איסורין בין של תורה בין של דבריהם צריכין ש

שמים לבטלם חוץ מחמץ בפזח כאשר בארתינו בספר א
אורח חיים ויין כסך כאשר יתבאר בע' ה' וחזן מטבול וע
וערלה ותרומה שאי' לנו עתה עסק בהן כל שיש שמים כ
כנגד האיסור מבטלין אותו חשי' אין הם כולו היתר כ
כגון קדרה שיש בה כ' ט' זתים של היתר וכטל בה כ' זתים
אחד של דם ואחר של חלב כל אחד מצטרף עם הכ' ט' של
היתר לבטל חבירו וכן ל' זתים של היתר שנפל בהן כזית
דם ול' זתים אחרי' של היתר שנפל בהן כזית חלב וכתערבו
אלו התערבות בשוגג מותרין וכן שלש מיני איסורין של
יבש שכתערבו זה בזה כזית מכל אחד כל ב' מינין רבים
על הב' ומבטלין אותו ופטורין על שלשתן
צמ חתיכת כבילה שיש בה בשר ועצמות שנפלה
לקדירה של היתר יש אומ' שעצמות האיסור מצטרפין ע
עם בשר האיסור להצריך שמים ככברו ועצמות ההיתר
מצטרפין עם בשר ההיתר ג' כ' לבטל האיסור ורבי' שצאן
כת' שאפי' עצמות האיסור מצטרפין עם ההיתר לבטל ה
האיסור וכן היא מסקנת אס' הראש זל לפיכך הכא לבטל
איסור שנפל לקדירה יצרך כל מה שבקדירה בין רוטב וכ
ובשר וקיסה ועצמות ואפי' העצמות של האיסור ואס יש
בין שכל שמים מותר אכל המוח שכתערבו האיסור מצטרף
עם האיסור לאסור וגוף הקדירה איס' מצטרף לא עם הה
סהיתר ולא עם האיסור ד' ח' בחתיכה נכילה שנפלה לק
לקדירה שהיה חיה אכל אס כתבולה תחילה ואס' כ' נפלה
לקדירה היתר עצמות טהור מצטרפין עם האיסור לפי ש
שכללנו מבשר הנכילה כשכתבולה לבדה לפיכך כשחזרה
ונפלה לקדירה צריך לשער גם בעצמות ולא סגי בשמים
כנגד הבשר דשחא כתמעט בשר הנכילה כבישולו וככנס
בעצמות ומשערינן ההיתר והאיסור כמו שכת' לפיכך א
אעפ' שהיה ההיתר יותר מתחיל וכתמעט כבישולו וככל'
בקדירה חשי' חשי' מן משערינן אותו אלא כמו שכת' לפיכך
שגם באיסור היה יותר וכתמעט וככלל בקדירה הילכך
משערינן שמה' כמו שכת' לפיכך והר' שחומרי' כת' יא' שאומרי'
כמה בלע מן ההיתר בקדירה ומצטרף עם ההיתר ויראה
לי מין במינו שמן התורה בטל ברוב וחכמים הצריכו ש
שמים תולין: להקל אכל מין בשאינו מינו כזית בכרי אב
אכילת פסד דבר תורה ואפי' כזית של ביד בעקרו אין ת
תולין בו להקל ואין משערינן חלב כמה שכת' לפיכך ואס'
הראש זל לא חילק כת' בבשר המצות שצריך החכ' לחקור
אס כתבו מים בקדירה אחר שכתבו בה האיסור שאותן ה
חמים שכתבו אחר כך אין מצטרפין לבטל האיסור וכן ל'
שאינו צריך שאפי' אס הנסי' מים אס' כ' אס לא כיון כרי
לבטל האיסור מצטרפין דקיימ' לן כל האסורין שריבה ע
עליהן שוגג מותרין במזיד אסורין ואין לחוש שחא באו
לרבות במזיד שאס באנו לחז' לזה גם לא באמין ל' מה ש
שחמ' שלא ריבה אכל המכין להרבות חשי' הוא מין במינו
וההיתר רבה על האיסור שהוא בטל מן התור' חלב שחכמי'
הצריכו שפי' אינו בטל כיון שריבה במזיד וכת' הרמב"ם
דוק למבטל עצמו אס הוא שלם קכסינן לאוסרו עליו או
נמי שסיון לבטלו בטל חלב לאחריני שרי וכת' הראש"ה
אכל דבר שצריך אינו יד אינו חלב

מסאג' היה כולו דם ואין לבו להחמי' כנאס' יות' מכאוס' ורבי' שמעון מקוני ורבי' יצחק בר' אברהם כתבו בין שהם מלח כימון עם הדם ומתערב' בכל הקדירה ומוליך איסורו עמו צריך לשער כאלו היה הדם כולו מלח

ק כתב הרשב"א אעפ' שאין חתיכה שבלעה איסור נעשי' ככלה ואינה אוסר' אלא לפי חשבון האיסור' שבה אעפ' כן בשנופלת לקדירה שיש בהם ששים לבטל' איסור' הבלוע שבה אין החתיכה חוזרת לקדמות' להיתר' לפי שאיסור' שבה אינו כפלט ממנה לגמרי' ואינו ככלל ל' לתוך ההיתר שנקדר' מה שאין כן בדבר הנבלל ונמוח' ס' סאס' כפ' דם וכיוצא בו לתוך רוטב של היתר ואסרו' מ' מחמת מיעוטו יחזר וכתרבה הרוטב של היתר עד שיהא בין כולו ששים לבטל' הדם כולו מותר' שהכל ככלל וכתער' האיסור' בתוך ההיתר ואינו מכין דבריו דכיון שהכל מש' מעורר' לבטל' על כרחיק' המעט מתבלבל' ככולו וכיון ש' שנתבלבל' ככלל' א' כ' נתבטל' וכת' עוד הרשב"א חתיכה שיש' זה חלב שכתב' בקדירה שיש' בה ששים לבטל' ההלב צרי' לזהר שלא יסיר' טום דבר מן הקדר' בעוד חתיכה האיסור' בתוכה דסמא' תשאר באחרונה בשעה שאין ששים לבטל' החלב תאסור' מה שנקדרה וגם לא יוציאנה תחילה שחלב' טה' יאסור' אותה ומה תקנת' סיניח' עד שיצטנן התבשיל' והקדירה וזה לפי סברתו שאף לאחר שנתבטלה לחזור' להיתירה אבל לפי מה שכתבתי שלאחר שנתבטלה האיסור' שבה אינו אוסר' וחוזר להיתירה אין לח' ומא' יש לחלק א' אעפ' שחתיכה שבלע' איסור' מתבטל' האיסור' שבה בס' ו' ואינו אוסר' עוד חתיכה שהחלב שבה היא בעין אינו מת' מתבטל' ואעפ' שיש' ס' כנגדו חוזר ואוסר'

ק נתבטל המצות דגים קטנים שנתבטלו ומצאו בהם דג טמא' יש אוסרין אפי' מעידו ודקו' ויש' ששים לבטל' לפי שהשמעיה מים החמי' לפעמים' במקו' העריו' עם מיעוט מים ישאר הדג טמא' עם עשר' או עם שלשים דגים וכאשרו וחוזרין המים וכו' וצריך לכל הדגים ויש' מתירין מפני שאותם עשירים או שלשים שנשארים ב' בטל' ברוב תערובת כי לא שייך למר' בריה לא בטילה אלא כבדיה שפאסרה מחמת עצמה ולא שפאסרה מחמת בליעת איסור' אחר ואין חוזרין ואוסרין השאר שנמחבת אעפ' שכונע' טה' המים לפי שאסור' הנבלע ואין איסורו מחמת עצמו ייבן חוזר ונבלע ביט' כי אם על ידי ביט' יא' זכר או כמלה שפאסרה בקדירה והוציאנהו בבק' צריך ל' לזהר שלא לחזור ולתחוב' הבק' בקדירה לפי שסבר' באסר' הבק' כשהוציאו בו חזרה מהקדירה דמא' לא היה בו ששי' כנגדו ואם יחזור ויתחבם לקדירה אוסרה אם אין ששים כנגדו ומה' שאין לחוש בין שאין ידוע כמה הל' האיסור' הבלוע בבק' אין צריך ששים כנגד' כל חכ' אלא כנגד' הן הזכר' הבלוע טה' **קח** ריח של איסור' שנתערב בחיתר' כגון כזר' טבלה שזלאז בתבוא' ועם כזר' שחוטט' פלוג' ביה רב ולוי רב אשר ולוי שרי' יפסק' ר' ר' ב'וי דשרי' וכן כתב' טה' לכות גדולות וד'ל' פסק' כרב' דאשר ואפי' כזר' טבלה כחוש' עם כזר' שמן שחוטט' דריח'

כי האפי' מילתא היא וכת' הרשב"א הסכמת רוב המוריד' ל' להתיר' מ' לכתחילה אסור' לגלות' בתבוא' צר ואם כח' לב' לבטל' בקדירה כל אחד לעצמו אפי' בתבוא' צר ופי' הקדר' מבלה מותר' אפי' לכתחילה שאין ריח המתבטל כל' כ' א' אוסר' ומסקנת' א' הרשב"א ז' כ' ד' ודוקא בתבוא' טה' שזה מכוסים לבק' ככנס הריח של זה בזה אבל בתבוא' צר גרולים' שלגו ופיהם פתוחין אין לחוש' פת חמה שמונחת על גבי חבית פתוחה של מין כסך אסור' לפי שקולטת הרי' הרבה אבל אם הפת צננת' אפי' אם החבית פתוחה או פ' פת חמה וחבית סתומה מותר' וכן מותר' להריח בבית' תהיה דיין פ' נקב שעושין בחבית להריח מעט' בין אם הוא טוב' חתיכה שאינה ראויה להתבאר' שנתערבה **קט** באחרות יבא ביט' בטלה אפי' חד בתרי' ולבאור' כדא' שאין חילוק בין נתערבה במינה בין שלא במינה כגון הגפר' לחתיכות דקו' שאין כיכר' בי' זה לזה אבל בעל התרומות כת' דוקא שנתערבה במינה אכל' מין בט' אינו מינו אפי' יבא ביט' צריך ששים כיון ד' דא' יבטל' יתן בהן טעם וכיון שנתבטלה החתיכה בר' מותר' לגמרי' ואפי' איסורא דרבנן ליכא' ומותר' לאדם אח' לאכול כולם ביחד אעפ' דבראי' אוכל' האיסור' וכן מותר' לאכול כל אח' ואח' בפני עצמו ואין צריך להשליך אחת' כ' כנגד' האיסור' ואפי' אם האיסור' איסור' הנאה כגון חמץ בפסח בטל' ברוב כיון שהוא יבא ביט' ולפי' אסר' תעריב' חמץ בפסח יבא ביט' באכילה ומתירו' בהנאה אלא' שח' שמתריך להשלי' אחד מהם לזהר' ורב' חלפ' אוסר' הכל' ו' ואפי' בהנאה ואפי' הרשב"א ז' מתיר' הכל' ואפי' באכילה ואם ביטל' התערובת אחר שנתבטל' ברוב כת' הרשב"א שכל' א' אחד ואחר מותר' בפני עצמו והרוטב כמות' טעם שצריך ששים כנגד' האיסור' ואפי' הרשב"א ז' חילוק' בזה וכת' שחס' ל' לא כדע' תערובתו קודם שנתבטל' צריך ששים כנגד' הן האיסור' ואם כדע' תערובתו קודם שנתבטל' גס' הרוטב מותר' כולו' כדור' החתיכות שנתערבו ואפי' אחר שנתבטל'

ק ברוב כתוב' על האיסור' חוזר ואוסר' חתיכה הראויה להתבאר' וש' הדברי' החשוב' **ק** כג' בעלי חיים ודברי' שדרבן למנות שנתערבו בהית' חייב' בטלים ל' לעולם אפי' באלף ופי' ד' דוקא דברי' שלעולם אין מוכרי' אותה אלא בזמן דהל' כ' יוחסין דאח' את שדרבן למנות שביט' פי' שלעולם אין מוכרין אותה אלא בזמן אבל דברי' שלעצמי' מוכרי' אותה באומד' בטל' ברוב לבק' כת' שביט' בטילה שפעמי' מוכרי' של מלא' בני' ביחד ובעל העיטור' כת' שביט' אינה בטילה והל' מבט' פסק' כחכמי' דאפי' דב' שדרבן למנות לעולם בטל' דשבע' דברי' לבד' הן שאין בט' בטלי' כגון רימוני' ברוך ואגוזי' פריך ומ' כת' כל דבר שהל' חשוד' אכל' בני' מקום מן המקומות לפי' הזמן ולפי' המקו' שהוא שם אינו בטל' ואוס' בטל' שהוא ה' יקוד' הורה על קרקע' טרפ' שנתערב' באחרי' שהוא בטל' דלא' ה' דחונ' ל' להתבאר' בדאמרי' בני' המעשים אוכליהן לאו בר' אינש' ו' ולפי' זה ה' הדין מ' בטל' בני' המעשי' בעלי חיי' שנתערבו באחרי' וכשחטו בו' חשיבת' ובעלי' וה' שפאסרו' בשב' ו' חתיכה שפאסרה לאח' שנתערב' בטל' כדפ' לעיל והא' חד

קדור שנתל לאמר או לחומץ חשו חבמי שמה
 מעשיח השחר והחומץ לפיכך חס כפל לתוכו
 זמן והקדור של חס לא פדה בתוכו יום שלם מעת לעת
 מותר חסל חס היו דותחין או חסי צוננין ושהה בתוכן
 מעת לעת חסוב כמשיח חסי הסירו סלם צריך ששים יב
 פגדו להל טעמו שכלט ואז כתחתך בתוכו לחתיכות
 דקות ויכול לנכנו במעבדת בענין שלא ישא ממנו בתוכו
 כלום טעמו בטל בשמים ואז כימוח לתוכו לגמרי בטל
 בשמים ואז כתחתך בענין שאינו יכול להדרו ולהוציאו
 הכל חסל כת' הרמבם ואז כפל לין ושמן שרי שאלו נריכי
 להיות משימים ובודאי פנים כתב הרמבם דברים חס
 המצויים שכתבו של אדם קנה בהן כממלס וכזכוכים וי
 ויתישין שכל חס' בדיל מהן ל ויאוסן חסי' כתעברו בתבשי
 ונצחה נופן לתוכו חס' ההיתר רבה עליו מותרין ומכל
 מקום כל שזיפאר לברוק ול העביר במעבדת בוד' ומשכן
 כל הדין שניהג באיסור טפתערה בהיתר על
קדי ביטול כך דינו חס כבבש בתוכו יום של
 מעת לעת רבבש דינו כמבטל חסל פחות מיום כיון ש
 שמיא נכון סגי בהדחה בעלמ' ואז חס שזיר נכזית
 בו חס אסור כחו מבטל כת' הרמבם יא' שאין מפליט חסל
 חס של בלי חסן שזא מבטל חסל בלי שני וכן עירוי ש
 שזא בלי שני אינו מפליט ולא בהירא שהרי חוס של בלי
 השמיטה וחוס חסל השכלים מפליט שהם פחותין מכלי
 שני חסל כל חוס שכל ידי האש מפליט חסי' חין היר שולר
 בו ע' כ' וכל שאין הכיוון דומה לראיה שאין חוס בית הש
 השמיטה וחוס חסל השכלים מפליט חסל חרי קליפ' חסל
 להגליע בכל ההיתר לא חסוב חוס חסל ח' כ' היר שולר
 בו ואיפאר שר' רחוס לתוך חוס אינו חוסר בס כן חסל
 ברי קליפה וכן ראיתי לקצת מהמחברים ואינו כן חסל
 חוסר כולו חס היר שולר בו לפי כס' איסור חס לת' הית'
 חס או חסי' איסור כול לתוך היתר חס הכל חסל דתתחא
 בדר חס' שדחתתן היתר כיון שה' חס בוד' על העליו'
 ומחממו עד שפליט בתחתון כ' ש' חס התחתון חס חס
 איסור שיותר כן ל להפליט חס' חס' בעליון חס' חס העליו'
 חס והתחת' נכון חס אינו חוסר כולו חסי' חס העליון חס'
 איסור שהתחתון בוד' על העליון ומכנו עד שאינו מפלי'
 איסורו בכל התחת' חסל ברי קליפ' להר וכ' ש' חס העליו'
 שזא חס היתר ברי' ח' בשתעברו דרך ביטול בגון שכל
 לתוך התגליל חסל דרך בלי בגון איסור חס או חסי' קר
 שכל על חסל שכל חס אינו חוסר כולו חסל חרי כטיל'
 שזא בעיני רוח חסל חסל לפיכך ירך שכל או בידו חס
 חתיכת איסור שכלאו עד חתיכת היתר וכוננו זה בזה
 צריך להזיר ברי כטילת סביב הגיר וכן מן החתיכה במ
 במקום שנגעה בחתיכת איסור וכן חס כפל איסור על ח
 חתיכה שבהיררה שהיא חסן לרובט ולא כישר הקדירה ו
 ולא כישר אותה אינו חוסר חסל ברי כטילת חסל חס היא
 צרובת לרא' חסי' מקצתה ולרי כילה כרפריש לעיל או ח
 חסי' כולל חסן לרובט וכישר או כישר הקדירה הרובט
 מפעפע הסעס ומעברו וככלל כולו ברי' ח' בירך עם ג

גידו וכיוצ' בו דב' בחוס שאין בו כח לפעפע בכל החתיכ'
 חסל ברי' שמן שכלאו בחלבו חסור לכלול חס' מרחש חס
 סכיון שהיא שמן מפעפע בכללו וכולל שכלאו בחלבו חס
 אינו חוסר חסל ברי' קליפה שהקרום מפשיק ולא מפעפ
 חתיכה אחת שיש בה חלב שמפעפע בכלה חסל חסי' חס
 חתיכות האיסור בחוס וחתיכת הית' שכללת עמה שמה
 האיסור מפעפע בכלו מלוח שהוא מלוח עד שאינו כל
 כאלל מחמת מלוח וכבר פירשתי שיעור מליחתו בהלבו'
 בשר בחלב שדינו כרותח ומפליט ולא לאסור הכל חסל חס
 ברי קליפה ברי' ח' כשהאיסור וההיתר שניהם מלוחין וא
 חסי' האיסור מלוח וההיתר תפל חסל חס חס ההיתר מ
 מלוח והאיסור תפל וכוננו זה בזה לא שאין כח במלוח
 סיגרום לאיסור שלא במלוח שפליט שאין בו כח חסל חס
 להפליט מה שכתבו וכת' הרמבם דוקא כשהאיסור המ
 המלוח למטה וההיתר התפל למעלה דתתחא בבר חסל חס
 חס האיסור למעלה וההיתר למטה לא בעי חסל ברי קל
 קליפה דתתחא בבר שההיתר שהוא למטה מצד העליון ו
 ואינו בולע חסל ברי קליפה ע' כ' יראה שהוא סובר שחוס
 על ידי מליח' חוס' הכל ואז' הרמבם ז"ל לא כתב' וגם מה שח
 שחילק בין חס האיסור למטה או למעלה כת' רי' שאין חס
 חילק דכיון שהוא חס על ידי מליחה חסן חילק בין תתח'
 לעילתה חסל בכל ענין שהאיסור מלוח מכליע בהיתר ח
 התפל ומא' חסן חוסר כולו שאין כח שכל ידי חסל חסל'
 חסל ברי קליפה ובאיסור תפל הכל מותר ואפי' קליפה
 לא בעי ולא שייך מליחה חסל באוכלים ולא בכלים הילכך
 גבימות שכתבו בדפוס הגוים חס' שכלל לחסן לתוכן לא
 אמריקן מליח כרותח ויהיו אסורין חסל כמו איסור תפל
 והיתר מליח ומותר וכן מלח שהוא בקצ' של בשר מותר
 ליתבו בחלב וכי חסי' דמפליטן ככלי בין בחוס לשמן ח' ח
 במי בחוס של מליח שאז החתיכה שמיכה וכמלח בחלב
 או האיסור מליח וההיתר תפל והוא שמן מפעפע בכל'
 ואסור כולו ומא' חתיכה שכללה מקצתה לתוך הציר ש
 שאלו חס' מה שכתב אסור והוא מותר חסי' חס יס ב
 בה שומן חסן הציר מפעפע על ידו לקצתה שחון לציר כ
 כיון שהציר עצמו אינו מפעפ' למעלה והא דחתיכת
 איסור אסרת חבירתה בבגיעתה דוק שאיסורה מחמ'
 עבמה בגון ככלה או בשר בחלב חסל חס חסן חס איסור ח
 חסל מה שכללע ממקום אחר אינה אסרת אחר' הנוגע'
 בו ואפי' חס ככלל ביחד שאין דבר תכלע בחתיכה יוסא
 ממכה להלע באחרות חסל ע' רובט חסי' החתיכה של ח
 היתר שמיכה ושומן שבה מפעפע לפי שאין השומן שבה
 מוליד עמו האיסור חסל למקום שהאיסור יכול ליל' בטבע
 ובת' חסל ברי' ח' כשכלל איסור שאינו מפעפע חסל כלע
 מן הדברי' המפעפע' בטבען בגון שומן אסרת חבירתה
 בין ככלי בין כיבעת זו בזו חוס בחוס שהאיסור תכלע
 כבגיה מפעפע ויוצא מחתיכ' לחתיכ' כת' כס' חס' חס' חס'
 מ' חסל חסל חס' בגון מי מליחת בשר וכת' חס' בקד' חס'
 שכתבו בקדירה בשר מלוח חסל חס' חס' חס' חס' חס'
 חס יס שמים כנגד המלח חס' חס' חס' חס' חס' חס'
 וטעם אינו בטל חס' חס' חס' חס' חס' חס' חס' חס' חס'

לבוים או העליון לבלי יסלמו לו דמי טרפה המוכר דב
 דברי האסורי מעבדיו ומוסריתין אותו ואין לו תק
 תקן ליקח מיזבו עד שילך למקו שאין מכירי אותו ויחזר
 אצל ברי' חסוד או ישאל בעצמו וימצא טרפ' לעצמו ברי'
 חסוד שוראי עשה תשובה בלא הערמה כיון שאינו חס ע
 על ממנו כת' הרשבא האומר למי שחשוד לחבול גבי' של
 גי' קנה לי גבי' כשרה מן המומח' והלך והביא לו ואמר
 מן הכשרה קניתי מן המומחה אינו כאמן מאיש פלג' מן
 מומחה קניתי כאמן חזקה לא כיחש ילך וישאלנו וימצא
 בראי הביא לו מכחה בשם אחר מן המומח' כאמן שאינו
 חשוד להחליף ואם אתה חושש שמא משלו הוא כותה אין א
 עשוי ליתן מכחה משלו בשם אחר בראי שאינו חשוד על
 הגזל ואם חשוד על הגזל כש' שה' חשוד על החליפי'

קב השדר בלי הכחאי מן הגוי הלוקח בלי חרשים
 מן הגוי אסור להשתמש בהן עד שיטביל טובילה
 הנובעת בלא חניצה במקוה של חרבעי' סאה ובת' בהסר ה
 המצ' אכל לא במעין אעב' דמעין מטהר בכלי שמא בכל
 שהוא בכלי הלוקחיו מן הגוי צרי' מ סאה ולא כהירא שאי'
 להחמי' בטביל' זו טפי מבטביל' טמאה דלא ידעין להך א
 חלא ממנה וצרי' סיהא הכלי רפוי בידו בשעת טביל' שאם
 מהדקו בידו בשעת טבילה הוי חניצה ומיהו אם ליחלח
 ידו במי תחילה אין לחו' ויברך בא' חני' חקבו על טביל'
 בלי ואם מטביל ב' או ב' בוח' יאמ' על טביל' כלים ואי' צריך
 טביל' אלא לבלימתבו והן צרכי הסעוד' בגו' כוסו וצלוחיו
 יורו קומקמי' וכיוצ' בה' שה' מצרכי הסעוד' אה' שאר בלי'
 בגו' משפרי' וכיוצ' בהן או כל צרכי סעוד' ואי' משל' מימי
 מתב' לא וכלי זכוכי' בכלי מתבו דמו וכן בלי חרס' המסו
 המצופי' באבר והמ' במצופה בפני' דהשתא דמו לבלי סע
 העד' שהצפוי בפני' במקו' התשמיש אכל אם אינן מצופי'
 אלא בחוץ אין צרי' טביל' ומטעם זה כמי בלי של עץ איש לו
 חשוקי' של ברזל שמעמיד אותה אין צרי' טביל' אפי' למי ש
 שולק' אחר המעמיד כת' בשפ' המצטרב של כסף מחוכ'
 בכלי עץ צרי' טביל' כיון שמשתמש בשל כסף אכל מבחוץ
 לא אעב' דמעמיד ויש מחמירי' להטביל' בלא צרכה דרוק'
 בלוקח בלי מן הגוי אכל שואל או סוכר ממכו אין צרי' אכל
 ישראל שולקח מן הגוי והשאלו לחברו אסור להשתמש בו ב
 בלא טביל' כיון שסבב כתחייב ביד הראשון ואם משכן לו
 הגוי בלי אם צרי' ברעת הגוי שרונה לשקעו בידו צריך
 להטביל' ואם אינו יודע אם ברעתו לשקעו מביא אם כ
 צרי' טבילה ולא איפשיטא וי' לקולח שאין צרי' טביל' וטוב
 להטביל' בלא ברכ' או יקנה בלי אחר ויטבילנו עמו ישראל
 שנתן כסף לחנון גוי לתקן לו בלי אין צרי' טביל' אפי' למד
 אומן קוף בשבח בלי כיו' שלא כקר' שם הגוי עליו ורי' צבא
 בת' דחפי' אם כותן לו בלי שבור לתקנו אם לא היה מחזק'
 רביעי' קודם לכן ותקנו שמחזיק רביעי' צרי' טביל' דקיימ'
 לו הכל הולך אחר המעמיד ישראל שמכר בלי לגוי וחזר ול
 ולקחו ממנו צרי' להטביל' אכל אם משכנו בידו וחזר ופר
 ופראו ממנו אין צרי' להטביל' אעפ' שצרי' להטביל' הכלי ק
 קודם שישתמש בו אם כשתמש בו קודם לא פאחד מה שם

שנשתמש בו ויטבילנו גגור **קבא** הלוקח בלי
 יסכי' מן הגוי ברי' שנשתמ' בהן, הגוי
 כך הנה השקן לתיכ' הלוקח בלי תומי' יסכי' שמשתמשין
 בצונן בגין כוסו וצלוחיו וכיוצא בהן משפספן ברי' להסיר
 ולמרחק החיסו' שצל גביהן ואח' ש' טפן במי' ומטבילן והן מ
 מותר' לקח מהן בלי שנשתמש בה בחמי' בגו' קדרו ויורו'
 שמשתמש' בהן בחמין מבעילן ומטבילן והן מותרין ואי'
 חילוק בין אם הן של מתב' או של עץ או אבן ובתשוב' לרב
 הילחי' גאון רבלי' אבה' דין בלי חרס' ולא שרו בהגעלה
 אכל רב חלפ' כתן להם דין בלי שטף וכן עיקר ובתב' הר
 הרשבא דוק מבעילי' ואח' מטבילן אכל אם הטבילן תחל'
 הוי בטובל' ושרצ' בידו אכל די' כת' שיכול להטביל' תחילה
 ואם לא ירצה להשתמש בו אלא צונן יכול להטביל' ולהשת
 ולהשתמש בצונן וכשירצה להשתמש בו בחמין יבעילנו ויש
 וישפיק לו טבילה שהטביל' כבר כיצד היא ההגעלה ישפספ
 הכלי היטב ברי' להעבי' חלוד' שני ואח' מבעיל' אם הוח
 בלי ראשו' בגון יורו' וקדרו' מבעילן בכלי ראשון ונקד' בלי
 ראשון בעודו רותח אפי' אינו גבי האש וי' אם כשתמש
 בכלי בעודו על גבי האש צרי' שתהיה ב' בהגעלה דווקא
 בכלי שהאש מהלך תחתיו והכי מסתב' ואם הכלי גדול ש
 שחינו יכול להכניס כולו האחד יכניס חציו ואחר כך חצי'
 השני ודין ואם הוא הוא אחר' שגם זה אינו מספיק לו מלב
 מלבנו באמצע ויורה גדולה שאינו יכול להכניסה באחד'
 יעשה לה שפה מטיט או בצק ברי' שיכול למלאותה היטב
 ברי' שיבא המי' על כל שפצה או יכניס בה אור בוער ומת
 ומת' כך ירתיחו המי' ויעלו על כל שפצה בלי שיש בו טל
 טלחי' אינו כיתר בהגעלה לפי שמה שבלוע תחת הטלחי' א
 אינו כפלט בהגעלה וצרי' להסיר הטלחי' קוד' שיבעילנו ואם
 בא לערו' עליו מכלי ראשון להכשירו כת' דת' דחשול' בכלי
 ראשו' ורש' כת' דעירני' לא חס' בכלי ראשו' ואח' הראש
 ז' כת' דהכי ודאי לא מהכי עירני' דחפי' אם נחשכנו בכלי
 ראשו' היינו דווקא להפליט ממנו מעט ברי' קליפה ומיהו
 אין לו כח לפלוט ממנו כל איסורו הבלוע בו ומיהו בלי ש
 שלח כשתמש בו אלא על ידי עירני' די' לו גם כן בהכשרו
 על ידי עירני' וכלי שלח כשתמש בו אלא בלי שני מבעיל'
 בכלי שני ודין וכלי שמשתמש' בהם דברי' חריפי' כאן מי
 מרוק שרבי' בו שומין ופליטלי' עש' דברי' האסורי' אפי' לא כ
 כשתמשו בו כי האי גופא אלא בצור' צריכי' הגע' לה ומיהו
 על ידי הגעלה ישרו כת' רב חלפ' צרי' שישהא הכלי במי'
 עד שיפלוט כל האיסור' שבו ולא כהגו' כן כי מי יודע לשער
 מתי יפלוט הכל שאם באנו לומר' כדרך שנשתמש בו לא הו
 הוה מהכי בהן הגעלה שהרי כשתמש בו איסור' זה כמה ימ
 ימי' והיאך יפלוט בפעם אחת אלא ודאי קיים להו דבגעלה'
 אחת פולט הכל ואין חילוק בין אם ישכנו בתוכו או יוצ'
 יוצאנו מיד וכן כוהג' ולאחר הגעלה ישטפנו בצונן ברי'
 שטופין הכוס וכת' ר' שצרי' שיטפנו מיד במים קדים
 בעוד החמין עליו ברי' שלא יחזו' ויכלע ודי' כת' שח' לא
 שטפו מיד לא כאשר כי אינו חוזר וטובל וממ' כוהגון' לשו
 לש וטפי' מיד וכן ראוי לעשו' ואין מבעילין הכלי עד שאי

בטל בתרי כיצד בדבר שאינו חשוב דוקא כשהוא אינו
 כיבר במקומו או בטל דבר שאינו חשוב ודבר חשוב אינו
 בטל ואפי' אם פ' אחד מהן מהתעוררות אסור ולא אמרינ'
 מרובא פירש אבל אם היסור כיבר במקומו בגן תענה
 חסויות מורדות בשם שחוטא ואחת מוכרת בשם כבילה
 ולקח מאחת מהם ואינו יודע מאיזה מהן לקח חסור וא'
 ואפי' בחתיכה שאינה ראויה להתכבד דכל קטע כמחצ'
 על מחצה דמי אבל בשם הכחצ' לפני החסויות מותר חס'
 בחתיכה הראויה להתכבד דכיון שלא פיר' בפנינו לא נו'
 נולד השפק במקום הקביעות ולכ' אנו תו' אין איתו בר'
 אבל אם פיר' בפנינו הרי כ' ילו היא עדיין במקו' הקביעו'
 ואסור וכתב הרמב"א לפיכך מצא בשם בר ג' חפ' ש'
 שד"פ ידוע שאין לוקחין בשם אלא מאותן מקולים והוא
 אינו יודע מאיזה לקח מותר דלחומר שפירש מלך ב' ש'
 הזפק בר' א' שלא ראו אותה יוצא מן המקולין אבל ראו א'
 אותו יוצא מן המקולין באותה מצה מלך השפ' ומצא ש'
 ששקוס הקביעות מלך השפק ואסור ויראה לי שלא חס'
 חסרו א' א' בזמן שהוא בפני עצמו אבל כתעוררה בחסור'
 ואינה נכרת בגולה ברוב משום שפק שפק לפיכך מי ש'
 שלקח בשם מן המקולין אפי' חתיכה הרחוקה להתכבד וא'
 ואחר כך במצאת טרפה במקולין ולא נדעו חתיכות הט'
 הערפות בין שאר החתיכות והוא אינו יודע מאי זה מהם
 לקח כל מה שלקחו מהמקולין קידם שמתצאת הטרפה מ'
 מית' שלא כפ' בהן השפק בהקבעה אלא לחסור שפי' אבל א'
 חסור ליקח משם מכאן וחילק בר' א' בחתיכה הראויה ל'
 להתכבד שאין לה ביטול אבל שאר החתיכות מותרות ור'
 וראוי להחמיר ולאסור כל החתיכות ששארן במקולין ש'
 שאין אבל בקיין ברברים אלו ואם אתה מתיר בשאינ'
 חסור' קרוב הדבר לטעויות ולקח אף מן החסויות וכן ח'
 חסו כוהנן ע' כ' ואיבי מקבץ מה שכת' להתיר בחתיכות ש'
 שאינן ראויין להתכבד אלא שהחמיר לאוסרן שכל שאסור'
 מן הדין ולא מטעם חומרא דכל קבוע במחצה על מחצה
 דמי וחסור בטל דבר וכן כת' אף הרמב"ם ז"ל דכל מה שלקחו
 קודם השפקא הכ' מותר ולאחר שגורעה השפקא הכל
 חסור והא דשריין כשפיר' אחד מהם מהרוב דוק דומיא
 דט' חפיות שהאיסור ידוע וניכר במקומו אבל בעלי חיי'
 ושאר דברים חשובים שנתערבו בהיתר שאינן בטל' א'
 אפי' באלף אפי' אם פירש אחד מהן מן הרוב חסור דכיון
 שאין האיסור כיבר במקומו חיישינן שמה יקח מן הקב'
 וכת' הרמב"א דוקא כשהשריש במתכוין אבל אם פירש מ'
 מתכיל שרי ואז ז"ל בת' דאפי' פיר' ממילא נמי אסור ומי'
 דוקא כשפיר' אחד שגורע התערוב' אבל אם פ' קודם ש'
 שגורע התערובת מותר דבהא לא שייך
 למגור שמה יקח מן הקבוע דהא אכתי כולם בחזק' הית'
 הם ואפי' אם פיר' בפנינו מותר כיון ששריי' לא מלך השפ'
 ח' ל' כולל השפק במקום הקביעות ותלמינו דמרובא פ'
 פייט דכל זמן שהן בחזקת הית' אין חיל' בין פיר' בפנינו
 ובין פיר' ס' ח' בפנינו דבר שאינו בטל מחמת חסיבותו כ'
 כגון בעלי חיים וכריה וחתיכה הראויה להתכבד שנתער'
 בחסרים ונאכל אחד מהם או ככל לים הענין שחזר מן

העולם בשיגב הותרו כל האחרים שאנו תולין למ' האיסור
 הנהך לו נש' ר' דוקא שכתב מעצמה אבל אם הפילו חס'
 סוגב אסור אטו מזיד וכת' אף הרמב"ם ז"ל שאם הפילו קיד'
 שגורע התערובת שרי דלא שייך למיגור כיון ששריי' לא
 פירש התערובת והא דשרי בשאבר אחד מהן דוקא כש'
 כשאכלו הנשארות שתי שתי כיחד דמה כשפקא אכילת אחד
 דהיתירא אלא לאוכלם אחד אחד או שאוכלם כולם אחד
 אחד אסור ודוקא שפיר' אחד מהם מהעולם כרפריש חס' ל'
 לא כזכר אלא שפיר' אחד מהן אין להתיר בשביל הנשאר'
 ולא מבעיא אם פיר' אחד מהן אלא אפי' פירשו מהן הרב'
 אין להתיר הרוב הנשארות אלא המצוט שפירשו מותר'
 שאנו תולין למ' האיסור בר' והרוב אסור ואם כל המצוט
 כתערבו באחר' כולן אסורין כאלו ככל שם האיסור כדוע
 אבל אם המיעוט כפל' מ' קודם אחד מותר וכת' הרמב"ם ד'
 דחפ' ככל' כקצת' לזקן אחד מותר שאנו תולין להקל ב'
 בשפק שפקא שמה ל' דהא האיסור בתוך חלו שכתבנו לה'
 ואם תימצא למר כאן היה שמה זה שאוכל עתה אינו הא'
 האיסור ודוקא שנתערבת הראשון היה מותר מן היתיר'
 כגון שנתבטל ברוב לבד תולין להקל בשפק שפקא אבל ח'
 חתיכות איסור שנתערבו בחתיכות היתר מוצא השנים
 כפ' אחת מהם לתוך עשרה של היתר אין חומר בזה שפק'
 שפיקא להקל לפי שאנו רואין כל אחת מהגנים כגוש של
 איסור כל זמן שלא נתבטל האיסור ברוב והא דשריי' שפ'
 שפקא דוקא על ידי תערובת כרפריש אבל שפק טרפה
 שנתערבה באחרות כולם אסורות עד שיהא בהיתר כרי'
 לבטל האיסור חס' הוא מרברים המתבטלים שביין ששפק'
 הראשון היה בגוף אין להתירן מספק שפק' ויח' שחפ' ש'
 בשפק שפק' שפ' תערובת אין להתיר ברברים החסובין ד'
 דכי היכי דמהניא להו חסיבותיהו דלא כטילי אפי' כחל'
 מהניא להו כמי שלא להתיר בה שפק שפיק' ולא נהירא ד'
 דשפ' שפיק' מותר בכל האסורים ואפי' בע' ז'
קמאמר תורת הכית איסור שכתב לחקור חס'
 ואין ידוע לחיזה מקום ככל יס' בזה להקל ולהחמיר כיבר
 שתי קדרות אחת של הית' כגון בשם שחוטא ואחת של ח'
 איסור כגון בשם נבלה ולפניהם שתי חת' יבנת אחת של ח'
 היתר ואחת של איסור אם החתיכה היא מאיסור דרוב'
 כגון שמינו כגון שמינו סל גיד הנסה וכפל' חלו לתוך חלו
 מותר יין שאנו תולין למר האיסור כפל' לתוך האיסור והי'
 וזהו הית' לתוך של היתר ואפילו אם ההיתר שפקדנה מי'
 אינו רכה על האיסור שלטניה וכן הדין אם לזהיה כח'
 אלא קרבה אחת של בשם שחוטא וכפל' בה אחת מחלו ש'
 שתי חתיכות ואין ידוע אי ז' אנו תולין דכל היתר כפל'
 אפילו אין ההיתר רכה על האיסור או חס' לא היה כאן
 חלף חתיכה אחת מאיסור דרבנן ויש שתי קדרות אחת
 של היתר ואחת של איסור ואין ידוע לאי זה כפל' גם כן
 כזו תולין להקל בר' א' שתולין בכל' חלו להקל אפי' חין הדי'
 ההיתר רכ' על האיסור שאין האיסור גב' רכ' על ההיתר חס'
 חס' האיסור רכ' על ההיתר אי' תולין כל כך להק' הי' האיסור
 של תור' אי' תולין להק' למ' לתור' האיסור כפ' עד שיה' החית'

ברוכי שכל שזין מתירי סלג באי מאיליהן צרי לתו מעותיו
ולהנחיל הנחול במתירי אינו בכלל שיש לו מתירין

קבו הלכות יין נסך

יין שנתבסך לעו' אסור בהנחה וסכר' גורו על סתם יין
משום שנותיהן ואשרו אף בהנחה אעפ' שלא עשו כן
בס' זר הרב' סגורו עליהן והטעם כיון שיה' כסך גמול' א'
אסור בהנחה עשו סתם יינם כאלו נדאו כנתבסך והחמירו
לזול' בהנחה אפי' מנב' גוי בין שלמו חבל' לסכס' כס' בשם
רמ' שכת' על שם הנאכז' וכיון הו' חין איסור' הנא' במצב
של גוי בין שלמו דגוי' כיון הו' חין רגילין לכסך לעו' והו'
לכסך כסך' כאלו אינן יורעין בטיה עו' ומשעמיה והו' י'
כתיב' סעודה יין כסך לחס' בשתייה ולא בהנח' ועל זה
ס' יצא' בהנח' מקומ' ליקח יין מן הגוי' בחובותיהן וגם א'
אס' נב' גוי' בין שלמו מוכרין אותו לגוי' ואס' הראש' ז'ל' ה'
החריק בו בסיס דבריו וטעמ' הללו מצידיקין למנב' גוי'
בין שלמו חבל' סתם ייכן שאסור' בהנח' משום שנותיהן אפי'
טעם להנח' ומיהו יל' שמתחלה לא אסרו סתם ייכן חלל'
בשתייה מירי דהו' אפי' שמתן ושלקו' חלל' משום שזיו' רב'
רגילין לכסך אסוריהו בהנח' בין שכסך ל' גו' והאידנא ש'
סזין מנכסין דין הוא שבעה סתם ייכן בשת' ושלקו' וממ'
רזיה ברורה חין לבו להתירו בהנחה והכח להס' ליש' אפי'
מוטב שיה' מונבין ואל' יהו' מוזיל' ע' וכיו' שמש' דרביסל'
אסוריהו לא אסרו חלל' כיו' הראוי' להס' לפיכ' יין מנב' שלמו
סנב' בו גוי' חין בו משום יין כסך וממ' מתו כקדש מנב' סל'
מש' דרביסל' על גבי' ה' חלל' צי' שלמו סנב' בו גוי' וכן ב'
טייכו ומלין חין בו משום יין כסך ואיזו אליכתי' יין יסור'
ומי' כללי' ואשרסמון יינמולין יין דבש ופלסלי' ומפרש' ב'
במרח' שלש דבש שלש יין שלש פלסלין ויש מפרשין דוק'
בז' הא' גוי' חלל' כפחול' מן יס' בו משל' יין כסך והרשכא'
כת' דלאו דוקא דהו' דין כמי' בפחול' מן דין שישתנה ט'
טעמו מחמת הדבש והפלסלי' אסור' להנח' כשתה' טעמו לאו יל'
וה' לכתית' סלג' אסוריהו וה' באותה שמוכרין בחנות' אסור'
חס' רוחה שמוציא אותה מן האוצר מות' שזין מערבין בה'
יין ע' שמוכרין אותה בחנות' סלג' התקלקל' תבשיל' שיש'
בה' יין נב' גוי' אפי' קוד' שדרתי' חין בו משום יין כ'
כסך כת' הרמבם אס' כדערב' ביון מיב' דבש או מעט' ש'
ס' זור' הנחיל' ואינו ראוי' לכסך דרי' הוא בין מנב' סל' וכסכ'
ומות' לשתי' ע' הגוי' וכת' ח' הראש' ז'ל' ואין לשמוך' על'
זה שצריך' הגמירה משום שנותיהן חלל' שחמירו לאסור'
בהנח' בין שנתבסך לעו' וכן כת' הרמבם חומץ לזו בר' כס'
כיסך' הו' לת' מן הראוי' סלג' יהא בו משום מנב' גוי' ור'
ורבי' משולם רצה להתירו וקרא' חומץ משעבר' עליו גוי'
ימי' מנב' שחמאי' והרשכא' כת' שזיה סימנו' שאס' מנב' גוי'
בשעמיה' אותו על הארץ אז נדאי' חומץ גמול' הוא ורתח'
אסור' לפי שאין אנו בקיחין שיש יין שבראה בחומץ והו'
יין גמול' כיון יין סלג' כתב' לנב' כיון כל צרכו וכן כוהנן'
לחמורו וחומ' סלג' שהיה תחלתו יין אסור' שזעם שהחמיר'

לא פקד' איסוריהו מיכן' והטעם גס' כן מן הראוי' סלג' יהא
בו מל' יין כסך דלאו בר' כיסוך הו' חלל' סלג' חמיר' ג'
בס' כן לפי שאין חנו' בקיח' מתי' כקד' בוסר יין מנב' ח' י'
כ' כן מ' הרבה כל זמן שיש בו טעם יין ישבו משל' יין
כסך הצור' שנותני' מ' ע' חרצני' כת' הר' אברהם
אס' בר' שזין בו משום יין כסך חלל' אס' כת' ג' יור'
מדול' של מ'ס ומנח' חרצני' והראש' כת' שאין להציר' מנב'
גוי' בשום תצור' וה' יוס' כת' שצרי' שלמו שנתמין ולז' יצ'
חלל' כרי' מדתי' פנב' ראשו' חסור' ופנב' סני' מותר' חבל' ס'
סמרי' של גוי' לעולם אסור' אפי' לא מנח' חלל' כרי' מדתי' ח'
אפי' תצור' במה' פנב' ומ'ס שנותני' על החרצנים שגור'
שגור' כרגל' ולא כתעצרו בגלגל' וקורה פנב' ראשון' וס'
נש' אס' אפי' לא מנח' כרי' מדתי' סהוג' בולע' מהמי' ויו'
וינח' היין שבהם הילכך לעולם יס' בו משום מנב' גוי' עד'
שיח' גרוע' שאי' דרך' כרי' אס' לזתי' ואס' נעצרו בגלגל'
אז אין בהן משום יין כסך חלל' אס' כן כת' סלג' מדתי' סל'
מ'ס ומנח' חרצני' וכן הי' מסקנת' אפי' הראש' ז'ל' חרצנים'
ס' גלגל' יין הרב' עד' כשצרי' אותן במי' פילטין ייכן אס' כל'
בנב' יין כסך דרי' הוא כמותו ואסור' בהנחה החרצנים'
והזבין סלג' גוי' תוך' שנים עשר' חרש' אסורין בהנחה ולח' חר'
שנים עשר' חרש' מותר' אפי' באכילה וכן סמרי' יין ומיהו'
כת' ר' יצ' אפי' התירו סמרי' זגים וחרצני' אחר' שנים עשר'
חרש' חלל' כשתמין תחלה במ'ס אס' אס' לא התמין חסור'
לעולם אפי' יבש' כתנול' ורבי' אפרים היה מתי' היכא פנב'
סיכס' כדגול' מיד' ולמה הסכים אפי' הראש' ז'ל' והחמירין בהן'
ת' ד' זמן איסורן כל היצ' אסוריהו בהנחה כת' הרמבם ת'
תצנתי' היין הכקדש על דופי' החס' והקדקני' כהגו' כיון'
הי' צרי' שיהיו שני' כס' כל כק' כהר' כלה כלה לחלוצי' יין שבו'
ועפ' ב' גלגל' הוא ומעט' ככל' יוס' שמשעמיהו ככל' גוי' ל'
לחחר' מלחזו' ואין מקשלין התצנתי' הכקדש עליו' ממי' מתו'
כקד' יין ליאסר' מנב' גוי' משהתחיל' לימשך' ואס' מש' ו'
ומלין נב' גוי' כאסר' ואפי' לא נב' בו חלל' דרבו' וכמשך'
יור' מנב' לנב' מה' שסבור' אסור' כדבעינן מומר' שחמיר'
בנחו' בנחי' דכסך לברה' ופי' התחיל' לימשך' כיון שפי' דפי'
סכסך על הגת' בעצמו כי הגת' הוא מדרון' ואס' פניה' הח'
החרצנים' והזנ' והדרי' מיהיו' והיו' לבדו כמשך' מנב' ח'
הע' לנב' התחתון' וכאסר' היין לבדו עומד' כקד' המש'
הנכס' וכאסר' כל מה' שכת' אפי' לא נב' חלל' החרצנים'
וכזבין חס' יס' בהן טופח' על מכת' להטפוח' והלמב' כת' מ'
אפי' אס' יס' בו טופח' על מכת' להטפוח' אינו אסור' חלל' מ'
מקום מנב' חבל' כל זמן' סלג' הדרי' היין מן הזבין וחרצני'
לא הו' המטפה הילכ' אס' הגת' סתימה' ומלואה' בעבין' שחי'
איפשר' לין לבדו לימשך' כז' חין בו תיר' יין ל' יאסר' כמנב'
גוי' ולכאורה מות' לדר' כז' עס' הגוי' חלל' סלג' החמיר' לא'
לאסור' כז' כיון דבהמשכה' כל דהו' נעשה' יין כסך אפי' ח'
איפשר' לזחר' ממנב' סלג' גוי' אחר' המשכה' חטו' שאיכ' סת'
ס' עמי' ומל' וכדורבי' בגי' לא שיי' בה' המשכה' ח'
אס' פ' לו החרצני' לצד' אחר' כרי' שימש' הי' לצד' אפי' הו' ח'
המשכ' כן אס' מילא' ממנו' כיו' וכיו' לשלוחו' מן הזנ'
החרצני' הו' המשכ' וכ' ס' אס' הוציא' כל היין דרך' כרז'

יהא בן יומנו או שיהיו בחיים שמענו'ל'נו ס' כנגדו אבל אם
יהא בן יומנו או חין ביו' ס' כנגדו לא עלתה לו הגעלה ולא
עמד חל' חס'י' ה'ל' ש' זכרנו בתיכונ' ב' כן כאשר אם היה
ס' היתר וכן חס' מעני'ל' כל' של בער לאכול ב' חלב או אי
חיטבא צרי' שלא יהא בן יומנו וא' מעני'ל' בכל' של איסור
צרי' שלא יהא בן יומנו כי המים באשרין אם חין בהם שיעו'
ס' כנגד הכל' וא' אישאר שיהא בהן ס' כנגדו דכחלו' חס'
משעריבן ואין שום כל' מחזיק שיעו' ס' כנגדו ואיזו' ש'א'
ס' אינו בן יומנו פ' דת' כל' שיעור עליו לילה אחת בלא תבט'
תבטיל חס'י' בעל' בו אתמו' בערב מיד בבקר אינו בן יומנו
ור' פ' ש' צרי' ש'יהא מעת לעת וכן עיקר ואם בתוך מע'
לעת חזמו' בו חס'י' מים לבדם צרי' לשהו' מעת לעת לבי'
לביטול המים אבל בעשר בחלב אינו בן אם בעל' בה' מים
לכדם אחר ביטול העשר וכל' להבשר' לחלב' צרי' לשנות
מע' לעת אחר ביטול המי' אלא אחר ביטול העשר כל' חד'
שנסתמש בהן איסור' מחמין חס'י' שלא אכל האש אלא שיעור'
ליתבו רותח אין לו העשר ואש' מלאוב בחלים מפס' ולבט'
היטב אם הוא דבר שאין דרכו להסיקו בפס' מקדירה לא
עשה ליה ואם הוא דבר שדרכו להסיקו בפס' והסיקו ב'
במים שפיר דמי' אבל אם לבט' מחוץ לא מהני ליה ואם
חזוירו לטבאן עד שנתלבן חס'י' קדירה שפיר דמי' ומיהו
כת' אלא' הר'אש' ז'ל' דווקא שהחזיר לטבאן שמצטרפ' בו כל'
חרס חדש' דכיון שמתכסה להיסק גדול כזה ודאי לא חי'
חיים עליה דילמ' פקעה אבל לתמרי' שלבו לא דאיכא למי'
למיחם שחא חיים עליה ויוציאה קודם שתתלבן היטב כ'
כת' בעל' העיטו' חי' לא מסתפיכן מרבוותא' אמינא דאפילו
כל' חרס טקד' דלאו בת יומא כיון דאיסור' דרבבן מגעלה
ג' פעמי' ודין והביא ר'יה מן הירושלמי וכן כת' הר'שכא ו'
ואיום דבריו דאיפשר שלא התירו אלא באיסור' של דבריה'
שאין לו עיקר מן התורה כת' רומה וחלה בחוזה לאחר וכן
ביטול' בו' חלב שאר איסור' של דבריהם החזירו בהם בעל'
תורה וראוי לחוש שלא להקל בהם עכ' עלי' שמתמסין ב'
בהן על ידי החור כבון שפודי' ואם בלחות צרי' ללבן היטב
עד שיהו כיצט' כיתיון הימינו וכת' הר'שכא שצרי' לסופן
תחילה ופריחה שאין צרי' כי האשיעביר הכל ולא דמי להב'
להגעלה שצרי' לסופן תחילה שאין המים מבח האש הגעיל'
כל' הצרי' ליבון חסו' להשתמש בו בחמי' חס'י' שלא על ידי
האש אבל שתשמישו על ידי האש אינו פולט הקל' על ידי ה'
הגעלה וכל זמן שישתמשו בו על ידי חמין פולט' מע'
מעט מעט ויכול ללבן חס'י' הכלי ואחכ' חס'י' הסמי כת' הר'
הר'שכא כל כל' מתב' שחם מקצתו חס' כולו לפיכך אפילו
אם לא נשתמש בו איסור' חלל' במקצתו כאשר כולו דוקא ל'
לאיסור' אבל לענין הכשרו לא עלה לו הכשר עד שיבשיר כ'
כולו בין לענין ליבון עכ' וכל' דוקא בשתמש בכולו אבל א'
אם ידוע שלא נשתמש אלא במקצתו כהשר ממי' מקצתו ד'
דכחלו' כך פולטו מחבת שמטבין בו כת' חס'י' העזרי ב'
בזה אביו ר' יוחל' שצריכה ליבון והוא כת' שדיו בהגעלה
ולא הסכי' חס'י' הר'אש' ז'ל' שביני' יסבי' הכיחוי' מן הטי' ב'
גדולי' בין קטני' אם בא להשתמש בהן כבגין כוועה מלשה

פַּעַמִּי בְּקִרְקַע קֶסֶף וְדִין אִין שָׁפָה בַּמַּסְחָר שֶׁל כַּפְחֵי הַיָּם
עַל פְּנֵי כֹלָה וּפִי ה'דֹמָה שֶׁכָּל פַּעַם נֹעֵץ בְּקִרְקַע קֶסֶף
וְלֹא יִנְעֲצֻנוּ בַּמִּקּוֹם שֶׁנֶּעֶץ בַּפַּעַם רֹאשׁוֹכ' שָׁצֵרִי שֶׁהִיא קֶר
קִרְקַע קֶסֶף בְּבֶל כְּעִיזָה וְכְעִיזָה וּבַמִּקּוֹם שֶׁנֶּעֶץ פַּעַם אַחַת
בְּבֶר כְּעִשָּׂה דֶק וְרָשִׁי כֵת' שָׁצֵרִיכ' שִׁיפָה וְכְעִיזָה וְלֹא כִּהִי
וְכֵת' ה'לִשָּׁבָא דִּאֲפִי לֵהֲתֵן בָּהּ דְּבֶר חֲרִיקָכְמוּ צֹנֶן סָגִי בָּהּ
בְּהִכִּי וְאִם בֹּא לִהְשַׁתֵּמֵשׁ בּוֹ רִיתָח מִגְעִיל בִּדְא' שֶׁהוּא חֵל
חֶלֶק שֶׁאֵין בּוֹ גִּזְמוֹ אֲבָל אִם יֵשׁ בּוֹ גִּזְמוֹ אִסּוֹ לִהְשַׁתֵּמֵשׁ בּוֹ
בֵּין בְּצֹנֶן בֵּין בַּחֲמִין עַד שִׁילְבֻנוּ הֵיטֵב וְיֹא שֶׁאֲפִי אֵין בּוֹ גִּזְמוֹ
וְהוּא קֶטֶן צִרִי לִיכּוֹן שֶׁפַּעַמִּי מִהֶפֶךְ בּוֹ הִגִּי בְּשֶׁר אֲבָל
הָאֵשׁ אִין מִתְקַן בּוֹ כִּי שֶׁל חֲלָב בַּעֲדֵי שֶׁהוּא דֹלֶק וְכֵת' אֲחִי
ה'דֹאֵשׁ זֶל וּמִיּהוּ אֲפִי לֹא לִיכּוֹן אֲבָל חֲדוֹ כִּדְרֶךְ שֶׁנֶּשְׁתַּמֵּשׁ
בּוֹ הִגִּי עַל יְדֵי הָאֵשׁ דְּמִי **קבב** כֵּל מִתְקַן
טַעַם לַפֶּגֶם מוֹת' וְכָל קֶדֶר שֶׁאֵין לֵת
יוֹמָא חֲשִׁיב' טַעַם לַפֶּגֶם וּמִיּהוּ חֲכָמִי אֲסִירוֹ לִבְשָׁל בָּהּ לִפְתֵּי
לִבְתַּחֲלִיל גִּזְרָה אֲטוֹ בֵּת יוֹמָא וְאֵין חִילּוֹק בֵּין אִם הִיתָה בְּלִי
בְּלִעָה מִאִיסוֹר כְּבֹלָה וְכֵן אִם הוּא בְּלֹעַ מִחֲלָב וְכֵן לִבְשָׁל
בָּהּ בְּשֶׁר אִין אִיפְכָא שֶׁאֲעֵפ' שֶׁנֶּפְגָּמָה הִקְדֵּר' קוֹדֵם שֶׁבִּלִי
לִידֵי בְּשֶׁר בַּחֲלָב אִסּוֹ לִבְשָׁל בָּהּ לִבְתַּחֲלִיל וְהוּא דִּחְשׁוֹב פֶּגֶם
פָּגוֹם בַּהֲעִיּוֹת יוֹם א' דְּרוֹקָא שֶׁהִקְדֵּר יִפָּה וְכִי מִמֶּנָּה כֵּלֵּשׁ
שֶׁמִּנְכֹּכִי אִיסוֹ דְּרִכּוֹק בָּהּ אֲבָל לֹא הִדִּיחָה יִפָּה שֶׁאִיסוֹר הוּא
בְּעֵין אֵינוֹ כַּפֶּגֶם בַּהֲעִי' יוֹם אַחֵד כֵּת' ה'לִשָּׁבָא אִיסוֹ מַעֲט
שֶׁנֶּבְלָע בְּבִלִי אִם דִּרְכּוֹ שֶׁל אֲוִתּוֹ כֵּלֵּי שֶׁלֹּא לִהְשַׁתֵּמֵשׁ בּוֹ בָּהּ
בְּהִיתֵר מוֹעֵט בְּכִדִּי שִׁיתֵּן זֶה טַעַם בְּהִיתֵר שִׁישְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כִּי
כִּמוֹ קֶדֶר גִּזְרָה וְחִבֵּי וְכִיּוֹצֵא בֵּהֶן הִרִי זֶה מוֹת' לִהְשַׁתֵּמֵשׁ
בּוֹ לִבְתַּחֲלִיל אֲעֵפ' שֶׁהֵא בֵּן יוֹמוֹ לִפִּי שֶׁאִי אִיפְשָׁר לִבְחֵי לִידֵי
כְּתִיבֵת טַעַם אֲבָל אִם הוּא כֵּלֵי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשִׁין בּוֹ בְּדִבְרֵי מוֹעֵ
כִּמוֹ קַעֲדָה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אֲסוֹר לִהְשַׁתֵּמֵשׁ בּוֹ שֶׁאֵין מִבְּטָלִין אִים
אִיסוֹ לִבְתַּחֲלִיל אֲפִי אִיסוֹ מוֹעֵ וְאֲפִי אִיסוֹ הִבְלָע עֵכ' וְאִי
וְאִינוֹ כִּדְרָה מִקּוֹ לִהְתִּיר דִּאֲפִי קֶדֶר שֶׁאִיכָּה בֵּת יוֹמָא שֶׁהִי
מוֹתֵר אֲחֵשׁ מַשּׁוֹם גִּזְרָה אֲטוֹ בֵּת יוֹמָא כֵּשׁ בְּאֲוִתּוֹ כֵּלֵּי עַ
פִּזְמוֹ אֲעֵפ' שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִהְשַׁתֵּמֵשׁ בּוֹ בְּהִיּוֹת מוֹעֵט יֵשׁ לָנוּ לִ
לְבֹאֵר אֲטוֹ שֶׁמֶח יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהִיתֵר מוֹעֵט סָתֵם כֵּלֵי גִּזְמֵי הֵם
בַּחֲזֹק שֶׁאֵין בְּגִי יוֹמָן לִפִּיכ' אִם עֲבָר וּנְשַׁתֵּן בּוֹ קוֹדֵם הֵם
הַכֹּסֶר הִתְבַּשִּׁיל מוֹת' וְכֵת' ה'לִשָּׁבָא אֲעֵפ' כֵּן אֲסוֹר לָנוּ לְבִי בִּ
בְּשָׁל לִי יִרְקוֹת בְּקִדְרֶתְךָ וְכֵן לֹא יֵאמַר לֹא עָשָׂה לִי מִקְרָחַת
אִין פֶּת שֶׁכֵּל הַחוֹמֶר בְּשָׁל לִי הִרִי הוּא כִּחְלָו בְּשָׁל בִּידֵינוֹ וְאִי
וְאִיפְשָׁר שְׁעֵי הַפֶּלֶטֶר אִין עַל יְדֵי הִרְקָחִי מוֹת' שֶׁכֵּל הַחוֹמֶרִי
מִיִּיחָדִים כִּלִּים כִּקְיִי לִמְלֹאכֶתָן כִּדִּי שֶׁלֹּא יִפְגְּמוּ חוֹמֵנוֹתָם ו
וְכַעַל כִּפֶּשׁ יִחוּשׁ שֶׁדִּבְרֵי אֲלֵן מִכִּיּאֵין לִידֵי טִהַר וְכִקְיִי עֵכ'
וְטַע' דִּמְחִזִּיקִי כֵּלֵי כִּלְהִגִּי שֶׁאֵין בְּגִי יוֹמָן פִּי אֲחִי ה'רֹאשׁ זֶל
מַשּׁוֹם דִּהִי סִפֵּק סִפֵּקָא סִפֵּק אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הִינִי וְאֲפִילוֹ
אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הַיּוֹם שֶׁמֶח נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּדִבְרֵי הַפֶּגֶם בְּעֵין
וְכִיּוֹן דִּסְפֵּק סִפֵּקָא הוּא תֵּלִיכֵן לִהְקַל וְלִפִּי זֶה הוּא הִדִּין כִּמִּי
כִלִּים שֶׁלֵּנוֹ שֶׁהוּא סִפֵּק סִפֵּקָא תֵּלִיכֵן לִהְקַל כֵּת' ה'רֹאשׁ בִּלִּי
שֶׁאֲחֵסֶר בְּבִלְעֵי אִיסוֹר וְכַתְעָרַב בְּאַחֲרִים וְאִינוֹ כִּיכֵר בְּטוֹל
בְּרוֹכ וְאֲעֵפ' שֶׁאִיפְשָׁר לִהְגַּע

בשתייה והלחצו חסר ואם היין יוצא והוא בענין שיצא
כילו אלמלא הכיח הגוי ידו עליו כגון שעושין מניקה כח
כפופ' וכו' תנין ראשה האחר בתוך היין בחזית ומונעין
ויוצא כל היין שבחזית ואם נתן הגוי ידו שם ומנעו מל
מלצאת הכל חסור בהכחה מנע גוי שלא בכוונה על ידי
דבר אחר כגון שיש לו קנה בידו וכנע בו ביי' שלא בכוונ'
או בכוונת מנע חלף שאינו יודע שהוא יין רשאי אסור ב
בשתייה ודחיה בורח אלמלא מת ירין אפי' בשתייה ולזה
הזהיר א"א הראש ז"ל גוי שנגע בנוד שיש בו יין אפילו י
הוא חסר והגוי רפנותיו זנעם זו מותר אפי' בשתייה
וכן חזית שפסקה לרחבה והיין מטפטף לצאת ובא גוי
וכתן ידו עליה והסביר עליה עד שהדקה ומונע יציאת
היין מותר וכן היתר ד"ח ברזא שהיתה רפניה בחזית או
מונע שהיא רפניה ובא גוי ומהדקא וכן היתר בחזית
שאין שולי מהדקין והיין יוצא טיקח ישראל כעורו בידו
ויתפזז חסר הנקב שימנע קצת מהיין לצאת ויבא גוי
אומן ויהדקנה בשכין כנקב עד שישתים היטב ומיהו א
חס היין שותת הרבה אז צריך לזהר כי אז כונען ה
הגוי ביין ואם אינו כונען בידו אלף בשכין מותר שאינו ב
מכוין רק לשתיים הכלי ולא ליגע ביין והוי כמו כונען על
ידי דבר אחר שלא בכוונה ויש מחלוקין בין אם בא ליתן
הנעורת סביב השולים במקום שמחוברין לרפנות וכן
אם בא ליתני באמצע לבי' שבאמצע הוא תיחב הנעורת
כנגד חלל החזית וכונען ביין ואסור אבל סביב השולים
אינו תיחב כנגד חלל החזית וא"א הראש ז"ל לא חילק

קנה כח של גוי כגון שמער' מכלי אל כלי אם
הוא בכוונה שיודע שהוא יין היוצא מב
מכלי אסור ובתה' ה'ש בא שאסור אפי' בהכחה וא"א ה
ה'ש ז"ל אינו אסור אלף בשתייה ומה שפסקא ממנו בב
בלי מותר אפי' בשתייה ואינו אסור משום כזק שלא הי
החמירו בבח הגוי לאסור המחובר לו על ידי כזק וא"א ה'
שלא בכוונה שלא ידע שהוא יין הכל מותר אפי' בשתייה

וכח כמו כחון דמי ורשאי היה מסתפק בבית שלנו שיש בו
שליש כחות כמו הדפין והקורה והגלגל אם חשיבי כחון
וה'ש בא פת' אפי' עשר כחות דייכין להו כחון לחום
לאסורו בהכחה להבדלו שאסור כחון בהכחה וא"א הראש
ז"ל בתה' בתשובה על הקורה שגלגלה גוי לברו דאיתי רב
רבתי ויתירין לפי שיש כמה כחות וכן אפי' מתירו אפי' י
בשתייה כח גוי וישראל מעורב ביחד כגון ששניה עירו
ביחד מותר אבל אסור להתחלה שחא יסמוך על הגוי לב
לברו כתב ה'ש בא יש מי שהורה לאסור אף בדיעב' וכל
שמותר בדיעבד וה'ש בא ג' היתירו וכתב עוד ה'ש בא
כח גוי וכח ישראל מעורב בו מותר בד' א' כשגלגלו ישר'
וגוי את הגלגל ולא היה הגוי יכול לגלגלו אלף חסר כן ישר'
מסייעו אלף היה יכול לגלגלו לברו אף על פי שישראל
מסייעו יש מי שהורה בזה להחמיר דמסייע אין בו ממ
וראה שזוטר שאף גוי מסייע לישראל ולמה נעשה הגוי
שיקר וישראל מסייע דכל שדבריהם הולכין להקל זרק
אפי' או חפץ לתוך היין מותר אפי' בשתייה אבל אם החפ'
יתגלגל בדוחקו עד שמופל לתוך היין אסור אפי' בהכחה

ואם עשה כן בחמתו מותר אפי' בשתייה אע"פ שמגלגלו
ודוחה לפיכך גוי שהציא עכבים בשלים וזרקן לגת שיש
בו יין דרוך מותר דהוי כזורק אפי' לגת ולמ' לכתחילה י
אסור לעשותו שחא יגע ביין כתב ה'ש בא יש מי שהורה
שאסור ליתן עכבים בדרדורים לגת על ידי גוי מפיני שה
שהעכבים נסחטין והיין מתאסף לשולי הדרדורין וכמו
הגוי שופך יין עלול לגת ואם ישראל מסייעו בנתינתו ל
לגת מותר אפי' לכתחילה שהרי יש כאן כח ישראל מעורר
בו עבר והביא הגוי לברו ושכבו לגת חש' שהיין מזלף
על העכבים מותר מפיני שעדיין לא נדרשו העכבים ולא
כמשך יינו ואין מכוין לשפיכת היין אלף לשפיכת העכ
העכבים על כן גוי הזורק מים לתוך היין מותר אפילו ב
בשתייה ואפילו מאן דאית ליה כזק חיבד היינו דיקא י
יין לין אבל מים לין לא בד' א' שאינו מכוין למנוח כגון ז
זורק מים למבית גדול או לבוס ולא ידע שהוא יין שהוא
ידוע שאינו מכוין למנוח אבל אם מכוין למנוח אסור
בשתייה ואם אין ידוע אם מכוין למנוח חס' לאו כת' א"א
ה'ש ז"ל בתשובה דספקא דרבנן לקולא גוי שמערה מב
מכלי שבידו לכלי שביד ישראל היוצא אסור בשתייה ויש
וישראל שמערה מכלי שבידו לכלי שביד גוי מותר אפילו
בשתייה ואם הגוי מקרב הכלי לצד הקילוח לרשאי אסור
בשתייה ולה'ש בא אפי' בהכחה וכן היא משקנת א"א ה
ה'ש ז"ל גוי הנושא יינו של ישראל כגור וישראל הולך
עמו מותר אפי' אם הוא חסר והו' משכשך דרך הילוכו
שאין דרך כסוד כבד ואפי' אם הוא פתוח היה נושא בב
בבובא אם חסרה שרי ואם היא מלאה אסור שבהל יכול
ליגע בו ולא יראהו הילבך חיישי' שחא נגע בו וכתב הר
ה'ש בא שאינו אסור אלף בשתייה ומותר בהכחה דלא ח
חיישינן שחא יגע הגוי בכוונה שהרי הוא עשוק במלכותו
אלף חיישי' שחא יגע בו שלא בכוונה וא"א הראש ז"ל כתב
אסור בשתים ויראה ש"ל אפי' בהכחה וכת' ה'ש בא שם ה
ה'ש בא דוקא כשהירש' הולך אחריו דלא מצי מינטר ל
אלף הולך בידו וכמו ליה אפי' אלף עינו שרי שחא חיישי'
לו ליגע בו שלא יראהו וא"א הראש ז"ל לא חילק ואם נשא
הבובא במוט בשנים אפי' מלאה שרי שהיא רחוק' ממנו
ואינו יכול ליגע בה וכת' ה'ש בא גוי הנושא חזית במוט
או אפי' על כתפו והיא בקובה ומוציאין יין שלא מדעתה
הגוי מותר אפי' היה היין נשפך מתוכו דכל כחון שלא בי
בכוונה מותר אפי' בשתייה היתה מטפטפת מעט אפילו
יודע שמטפטפת מותר שאין היין נשפך מכחו שגוי ולא
מריבה בשפיכה בגד נדורו שאפי' אם היתה מונח' על גבי
קרקע היתה מנוט' ומוציאה כך בדרך שמטפת ומוצי
מוציאה על כתפו ואין כאן כח של גוי כל עיקר ולבד מ
מותר אלף שיש להתיישב בדבר ע"כ **קנו** חלש
פסק רשאי דהוי חיבו' וכן דעת רב המערה מכלי שיש בו יין של היתר לתוך יין של איסור דו
דואין פאלו יין של האיסור מעורב בשל היתר הילבך א
אם עירה וקיטף שקודם שנגע למטה בשל האיסור הי
הפסיק קלוח היורד מהיין של היתר מותר ודעת פסק ד

ברזא דהוי המושב אבל אם לקח החרצני עם היין לא היו
המשכה וחפ' אם לקחן גוי ביחד מות' להחזי' המות' וגיב' **קבר**
מלאה עכבים דרוכ' עומד בבי' הגוי אסור לקנות ממנה
שמיא היסיד מית' וחזר ומלאה חפ' בהעלמת העין שהע
שהעלי' הישראל' עיניו ממנה אסור ליקח ממנה חס לא שח
סחתם הגיב' גת שהיא סתימה ומלאה דלא שייך בה המש
המושבה וירד ממכ' יין וחרצני' ביחד לתוך הגרגותיכי שה
שהוא כל שלפני הגת שהיין מסכן בו או ממנו ירד לבור
אין על מה שבת תורת יין אלא על מה שבכל לבד ואם כ
פגע גוי בכל פאשר ואם החזירו לגת פאשר מה שבת מש
משום תערוכ' יין שבכל שנתערבו בו ואלו הן דברי רב ה
הוכח וכך מביאם ח' הראש ז'ל אבל בספר התרומות כתב
בין דקיימ' לן סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה
עליו ומבטלו חין הלכה כרב הוכח בזה דחרצני' נזבים ש
שאינם ממין היין מבטלי' אותו **קבר** דיוק'
מגע של כל הגוי' אסור בהנא' אלא **קבר** דיוק'
בדר' שירדע בטיב ע' ומשמשיה דהיינו כל שזוכר ומזכ' **קבר**
בפיו ע' ומשמשיה אבל קטן שלא הגיע לכלל זה אינו אדם
אלא בשתייה ולא בהנאה גר תושב שקבל עליו שבע מצו'
ב'ל' הרשעא דמגעו אסור גם כן בשתייה ואח' הראש ז'ל מ
מית' בשניהם חפ' בשתייה פסק'ל' הקוסה עכדי' מן הגוי'
חפ' שמלו וטבלו עושי' י' כסך עד שני' עשר חדש ודיוק'
שאינו מתגי' מדעתו אבל גר שמתגי' מדעתו מיד לאחר
שימול ויטבל כרחוי' אינו עושה יין כסך ול'ל' פסק דחפ'
עבר מיד לאחר שימול ויטבל כרחוי' אינו עושה יין כסך
וכן פסק ח' הראש ז'ל שפחול גי'ו שילדו בבי' ישראל' בעוד
הבנים קטני' מגעו מות' חפ' בשתייה אחר שגדלו הרי הן
כשחר גוי' דעלמ' וכתב הרשעא דבעודן קטני' דשרי' היינו
מלו וטבלו והלמה כת' דיוק' בשמלו ולא טבלו והבי' מש
יוסתר בת' הרשעא כבד ביארנו שגר תושב שקבל עליו
שבע מצות יינו מות' בהנאה לפיכ' יש מהגאונים שהתירו
יינו של ישמעאלים בהנאה שהדבר ידוע שאינן עובדי' ע'
וכן כת' הרמבם וכת' עוד שמגע' בלא כוונ' מות' חפ' בשתייה
לא כל מגע הגוי' שזה לאס' יש שאס' בהנאה ויש שמוותר
בהנאה ואס' בשתייה ויש שמות' חפ' בשתייה כיצ' מגעו
בכוונה שביק' לגעו ביין ואינו עושה דבר אחר לא שכל
כגע בידו או בדבר אחר שבידו אס' בהנאה בשכשך בע
בעלמא ששכשך בו ולא יצק ממנו כל' ואפי' בשיו כגון ש
ששתה ממנו או שח' במיכ' שבחבי' והעלהו לפיו כל היי'
אס' בהנא' חמ' כל' שיש לו חוטמי' כמו שיש לכל' שכוטלין
ממנו לידים ויש בו יין יב' ישראל' למח' מחוט' זה וגוי'
מחוט' והכח' וכלבד שיפסול היסר' קוד' שיפסול הגוי' לפיכ'
הגוי' שכל' לחנו' ישראל' ושא' יש כאן יין ואמרו לו ח' כאן יין
ורא' יין בכלי' ושכ' בו בידו כאס' בהנא' ואם נתערב כאס'
דמי' היין המסופס' אס' בהנא' ותשא' מות' בהנא' וכן חבי'
דכטלה ממנו הכרזא והכנים בה גוי' אצבעו עד שנגע ב
ביין כולו אס' וכן אם הוציא הכרזא התחובה בכקב ויית'
ניגע עד היין שאי' איפשר שלא שכשך אבל אם איכה עובד'
כל עובד' הסול' בענין שאי' איפשר לו לשכשך בשמוציאה

הוי כמו כחו ומח שנשאך בחבית מותר אפילו בשתייה ו
ומח שיצא אסור בשתייה כת' הרמבם אחז בכלי' פתוח ש
של יין ושכשכו אעפ' שלא הגביהו ולא כגע ביין פתוח ולא
פראו דבריו לארזי' חבי' הראש זכרונ' לברכ' ומגעו שלא
בכוונ' בין שלא היה לכוונ' מגע כלל כמו קטן או שיש לו
כוונת מגע וידוע שלא כיון לגע כגון שהוא טרוד בדבר
אחר אסור בשתייה ומות' בהנא' חפ' הוא חנוס בגיעתו
ביין כגון שפסל לבור אסור בשתייה בד' א' שהוא באונסו
כל זמן שנגע ביין כגון שמת בבור אבל אם לאחר שעבר
האונס עד יין כוגע בו כגון שעל ה' חי וכיוצא בו אסור א'
אפילו בהנאה לפיכ' קטן שאינו יודע בטיב ע' ומשמשיה
או גדול שפסל לבור ועלה מת מותר בהנא' וכן אם מרד
היין לידע כמה הוא בין מדרו בידו בין מדרו בקנה או ש
שהיה פסולת או גרענין על פי החבית והעבירו בין בידו
בין בדבר אחר מותר בהנאה שבכל חלו' יש חובהה שלא כ
כיון לנסך אלא למלאכתו וכן חבית שנסדקה לארכה והי'
יוצא וכרבה גוי' וחבקה גונע שלא יצא מותר בהנאה ופ
וכת' הראש ז'ל דיוק' בשלא היה שם ישראל' שיוכל להציל או
וראי' לא כיון אלא להציל אבל אם יש ישראל' שיוכל להציל ו
וקדם הגוי' והציל ודאי' כיון לנסך ואח' ז'ל לא חילק וכן אם
דרך היין ברגליו מותר בהנאה כיון שטרוד בדריכ' בד' א'
בשומר ישראל' שלא כגע ביין אבל אם לא שמר ישראל' אם
אסור בהנאה שודאי' נגע בידיו שחיבת' כיסוק עליו וה
והרשעא כת' שאפילו נגע ברגליו ביין בכוונת נגע מ
מותר בהנאה כיון שאין דרך כיסוק בכך וארזי' חבי' ה
הראש ז'ל אסור בהנאה וכן חס הכנים ידיו לחבית
של יין ואינו יודע שהוא יין מותר בהנאה ופסל'
דיוק' שלא נודע לו שהוא יין עד שהוציא ידו והראש ז'
כתב אפילו כדע לו שהוא יין אם מיד כשנודע לו ה
הוציא מותר בהנאה וכן היא מסקנת ארזי' חבי' ה
הראש ז'ל ואם נפל לו שום דבר ביין והכנים ידיו
והוציאו לא פאשר בהנאה בהכנסת ידו אפילו אם יו
יודע שהו' יין שאינו מחוין אלא לטול את של' אבל
בהוצאת ידו יאסר בהנאה כיצ' יעשה יאחז בידו
שלא יוכל לנענע ביין ויפתח כקב בחבית למטה וי
יוציא היין דרך שם כתב ארזי' חבי' הראש ז'ל שא
שאין לנו לדמו' מילתא למילתא אלא מה שמפורסם בת
בתלמוד שנקרא טרדא דיוק' כזה מותר ואין לו לר
לדמות דברים אחרים היה יין יוצא דרך הכקב ונ
ונתן הגוי' ידו על הכקב ומגעו מלצאת מה שמן ה
הכקב ולמעלה אסור אפילו בהנאה ומה שממנו
ולמטה לר' מותר אפילו בשתייה ור' אסור בו
כולו בשתייה ור' אסור כולו בהנאה ולרב אלפס
של מעלה אסור בהנאה ושלמטה אסור בשתייה ו
וכן עיקר ואם לנגע אלא בקילוח היוצא בזה כתב
א' הראש ז'ל בתשובה יין שיוצא דרך חקקה אם הניח ה
הגוי' ידו על פי הכקב ועצב הוא מלצאת כל היין שכתב
אסור אבל אם לא נגע אלא בקילוח היוצא היין מותר
אפי' אם נגע במתכוין ויראה מדבריו שמתירו אפילו ב'

עליו תת' ו' שלא יראנו וכן כס' ל' לבית המרחץ הלך דרך
עקלתון בענין שלא ידע הגוי שהלך לבית המרחץ ועל כן
ירח בכל פעם עתה יבא אלב' אס' רח' שהלך ליכנס לבית
המרחץ יור' ש' ימ' ל' ואיכ' יר' או שאומ' לבו' שהני' בחנו'
שמו' לי יור' שכתל' משמירת' או שאומ' לבו' המעב' החביו'
לך ואיכ' אב' או אחרי' או שהודיעו שהו' מפל' אס' החביו'
פתוחו' כיון שכתל' מצינו אסורו' ואס' הם' שתמו' כת'
הרשב' אס' יש' בהפל' ש' יעו' כרי' שיוכ' להס' מנפ' החבי'
ולהחזיר' אס' ה' ס' יר' וי' שיעו' הר' שיפתח' כול' ויסתמכ'
ותכנ' אס' אב' אס' אומ' לו להפ' פחו' מז' השיעו' אפי' יש' בו
כרי' שיעו' סיכנו' חור' בחבי' או במנפ' ויסתמו' מותר' דל'
חיישינ' לפתיו' הקב' וגם' לא' חיישינ' לזיוף' החותם' חבלל'
לפי מה שפס' לת' דסג' בחותם' אחד' וסתימ' החבית' הוי' י'
בחנות' אפי' שהודיעו שמפל'ג' מות' כיון שהוא' סתום' וכן
יראה מדרב' ח' ה' הר'ש' ז' ונמ' עתה נוהגין להצריך כ'
חנותו' ואין להקל בת' הר'ש' א' הר'ש' בשיש' דר' עקלתו'
דיוקא כשהגוי' לבדו חבל אס' ח' או בעמו' אסור' שאיפשר
לאח' מהם' לשמור' דר' עקלתון' והאחר' ליגע' כתב' הר' אב'
דל' שדיכן בחבי' ת' פתחו' לבמרי' אלף' בפניה' או בחנו'
שאין לו רשות' ליגע' בחבית' עצמו' חבל' במעב' חבית' מות'
מחזק' למקו' לא' לבי' שאיפשר' לו לפשוט' ידו' וליגע' בתוכה' או
אס' היא' מלאה' הילכ' אס' היא' מלאה' אסור' אפי' לא' הכיחו'
כלל' ואס' היא' חסרה' אס' העלים' עיניו' אסור' חיישינן שם'
הורידה' מעל' כתפי' וכגע' בה' ומשתמי' למו' הורדתי' מעט'
והי' פי' אפי' פתוחה' לבמרי' מות' והל'מבן' הכריע' דווראי' כ'
בפתוח' לבמרי' אין להתיר' כיון שהיא' על כתפו' ובק' יכול'
ליגע' בה' חיישי' דילמא' נגע' ולא' ירא' כלל' דמשתמי' למימ'
להחזיק' בחבי' כינכתי' שלא' תתל' אלף' מיירי' בשתומות' כ'
שקק' של עץ' וכיוצא' בזה' שדר' להעב' חביות' דאע"פ' שי'
שטל' להלקה' וליגע' בו' בלא' זיוף' כלל' ירא' וכן היא' מסקנ'
אס' הר'ש' ז' וכת' הר'ש' א' הודיעו' שהוא' מפל'ג' אס'
החב' פקוקה' והוא' בזמן' שיש' הדי' עוברי' דרכים' בזמן'
זמן' הנתינת' מותר' שהוא' ירא' מעוברי' דרכים' וכת' הר'ש' א'
בס' רסי' הוא' דאשריכן' שהודיעו' שהוא' מפל'ג' דיוקא' בב'
בזקו' שיש' לחו' שמא' גבה' ושתה' וכתן' מים' במקומו' או הח'
החלף' טוב' בר' אב' במקום' שאין' לחוש' שמא' גבה' ממנו'
בזמן' שרבים' עוברי' שם' אפי' הן' גוי' לא' חיישינן' המוסר' מ'
מפתח' חמותו' לבוי' היין' שבו' מותר' אפי' הודיעו' שהוא' מב'
מפל'ג' שלא' מסר' לו' אלף' שמיר' מפתח' והוא' ירא' ליכנס' בו'
ומכאן' התיר' דת' לישר' שהלך' לעיר' אחר' לשב' שם' המוע'
והניח' יין' במרתפו' ומס' המפתח' ביד' שפתחו' אע"פ' שלא'
נשאר' שום' יהודי' בעיר' והל'מבן' חלק' על זה' וכתב' שלא' ה'
התירו' אלף' כשאין' יודע' שהוא' מפל'ג' ואז' מותר' אפי' מ'
משאו' שכתב' חבל' אס' הודיעו' שהוא' מפל'ג' אפי' אס' כתפ'
עליו' כבכ' אסור' ישר' וגוי' שהיו' בפניה' ושמע' ישראל' קול'
תקיע' שופר' שתוקעו' לשבו' וכבס' לעי' והניח' היי' שכתפ'
עם' הגוי' היין' מותר' שהגוי' ירא' ליגע' שיאמ' עתה' יזכור' י'
י'ס' ויבא' אפי' יש' בו' לין' יותר' מאלפים' אומ' שאין' אומ'
בעיני' הגוים' בחזקת' שומרי' שבת' כראוי' היו' יושבין' לש'

[illegible]

קֶחַח

וסגלא ודאי אשור ביין שאינו חושש על מנוח גוי וישיבת
 וישמעאלים לחזו עובדי עז' הן ומות' ליחד חצק' חבל לח' כ
 להפקיד וסא' כל הבוי' מכא' הין ואין מפסידין חבלם ולא מ'
 מיוחדין ולא מבעיה שא' ה' ליחד חבלם חלף חפ' בלא יחוד
 כל היכא דאיכא למיח' שמא' כגע בו אסו' כגון גוי שממל'
 עומר בצד ייכו של ישר' ויש לו מלוא עליו אסו' דחיישינן
 שמא' כגע ודוקא' שיש לו מלוא על' אונתו יין כגון שעשו
 אפיתוקי' או משכנו לו הא' לחזו הכי שרי' שהוא ירח' לגע
 בו ואפי' כמא' בידו קצף שרגיל לעלות על פי היין מוח'
 שאנו תולין למ' מדופכי' החכית לקחו ולא מפיו וכתב' ה'
 הרשבא בר' ח' ברברי' המצויין לפעמי' בדופכי' החכ' חל'
 ברברי' שאיכ' כמא' חל' על פי החכ' אסו' שאע' פי שנתפ'
 עליו כבכ' ממ' מה שמא' בידו לא בא אלף מפי' החכ'
 וכן בית שיש לישר' ולגוי ויין בתיכו וככ' הבוי' וסב' הדל'
 אחריו בעכין שאין יכולי' לראותו מבחו' היין אסו' היו נק'
 כקבי' ברלת זס הישר' יכול להסתכל מעס' ולראות כח'
 החכיות מות' וית' אפי' אין פתוחות ואס' לאז את שיכול'
 לראות דרך שס מות' והשא' אסו' וכת' הרשבא דחפי' חכיו'
 סתמוות אשור' דאפי' פי שאין הגוי יכול למנוע הישרא'
 מליכא' כשיכא' יכול לישמע' ולומ' יסן הייתי ולכ' לא פתה'
 פתחתי' לך בר' א' שאין ישרא' דר' בחכ' חכ' אס' דר' בו חיל'
 יכול לישמע' שלא היה לו לשגור דלת' בפינו אחריו שהיו
 דר' שס ודאיתי' לחח' מגדולי' המורים שהחמיר בדבריו או
 אחרי שיש לגוי' שייכות בפי' וצריכין אנו לחוש לבריו' ע'
 ע' כ' וא' חין בפי' חל' ייכו של ישר' לבד' וכמא' הבוי' בתיכ'
 פלגי' אס' כתפ' כבכ' על הכביעה מות' אפי' שאינו כתפ'
 כבכ' על הכביעה ואס' אינו כתפ' כבכ' על הכביעה אסו'
 חכ' פ' שכתפ' כבכ' על הכביעה ואפי' אס' הפתח פתוח
 דורחי' כגע ביין כס' ככס' שס וכן הדין כמא' עומר
 בפי' בין החכיות אס' כתפ' כבכ' על הכביעה מות' חכ' פ'
 שאינו כתפ' כבכ' על הכביעה אסו' ולי' פי' כל היכ' שהל'
 פתוח אפי' אינו כתפ' כבכ' מות' וכל היכא שכתפ' כב'
 כבכ' אפי' על הכביעה לבד' מותר אפי' הדלת כגע' וכן הי'
 מפקדת ח' ח' הראש' זל' כת' הראש' כל היכא דאנו חושדין
 משום שמא' כגע הייכו דוקא' בשתייה חבל אינו אשור' נח'
 בהבאה חלף חכ' הפקידו חבלו ודאי פי' שהוא אסו' בהח'
 ביין שאנו תולין לומר שמא' כגע ולמה הכבים ח' ח' הראש'
 זל' כל מקום שהיין בחזקת משתמר די'
 דאיכא למתלי' שלא כגע בו הגוי מו'
 מות' אפי' בלא חותם כיצד הפיח בכרי' בחנותו ויכא' או ש'
 שהיה לו יין בשפיכה או בקרקו והכיחו עם הכברי' והל' לו
 לכה' או לבית המרחץ או שהיה הגוי מעביר לו חביותל'
 ממקום למקום והכיחו לבריו' עם היין ויכא' אפי' שכל'
 חלו' יש לכברי' שייכות ביין מותר אפי' שהזמן רב שהואג'
 ירא' בכל פגע' עתה יכא' ויראני' וכלבד' שלא יסגור' הגוי'
 החכיות ולא ירחיק הקרון והשפיכה בעכין שאין יכולין
 לראותו אפי' הכי אין אנו חושדין שמא' הגר החכיות או
 הרחיק הקרון והשפיכה בר' א' שיש דר' עקלת' סיכ' לכה'

על האיסור כדי שיתבטל בתוכו מדברי תור' היה ההיתר
 רבה על האיסור כדי שיתבטל בתוכו מדברי תור' תנין
 להקל כיצד שתי קדרות אחת של בשר שחוטת ואחת של ב
 בשר כבלה ופלה חתיכה כבלה לתוך אחת מהן אחת הית'
 שנקדרות ההיתר רב קצת על התיכה הכבלה תולין להקל
 לפי מדבר תורת מין שמינו בטל ברוב חלל שחכמים הב
 הצריכו שמים וכיון שזינו אלף דרבנן מקילי' היו שתי ה
 הקדרו' ממין אחד והאיסור ממין אחד חין תולין להקל עד
 שירבה ההיתר שמים על האיסור מפני שחין מתבטל מין
 שזאינו מינו דבר תורה מפחח' משמים ויש מקילין להקל
 כל זמן שחין בו כזית בכדי חכילת פרס היו כחן שתי קד
 קדרו' של היתר ולפניהם שתי חתיכו' אחת של היתר וחח'
 של חיסו' ונפל אחת לתוך זוח' לת' זו שתי' חסורו' חפי'
 בחיסו' דרבנן שאי חיפסר לתלו' באחת יותר מ בחטרתה
 גז' א' כשא' טעו' אחת מהן כדי לבט' האיסור' אבל אם יש
 באחת מהן לבטל האיסור' שתייהן מותר' שחני אומר האיס
 האיסור נפל' לתוך אותה שיש בו כדי לבטל וחי' חילוק ה'
 אם שני הקדרו' של אדם אח' או משל שני בני אדם היו כ
 כחן שני קדרו' של היתר ונפל חיסו' לתוך אחת מהן וידוע
 לחיזו' נפל וחח' ונפל איסור לת' אחת מהן ואין ידוע לחיזו'
 נפל חני אומ' למקו' שנפל איסור' הרשין נפל גס השני נפל
 האיסור לתוך אחת מהן ואין ידוע לחיזו' נפל ואחכ' נפל הי
 איסור לתוך אחת מהן וידוע לחיזו' נפל שתייהן אסורותו
 ואין אומרי' למקום איסור' האחרון נפל גם הרשון היה כ
 כך שתי קדרו' של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן וה'
 ידוע לחיזו' נפל' ואין בחח' כדי לבטל האיסור' ויש בשתייהן
 כדי לבטל שתייהן מצטרפין לבטל ולא עוד אלא חפי' הי
 היתה אחת בבית ואחת בעליה מצטרפי' וה' חפי' למחא
 ש' ש' נכנס בשפך מחמת האיסור מצטרף לבטל כר' א' בט
 שתייהן משל אדם אח' לפי שכל שהוא כל אדם אחד עת'
 להצטר' לפי' רוחי' אותו כחלו כבר מצטר' אצלם הם ש'
 באדם אין מצטרפי' לבטל

קרב

דברים שאסרו' חכמים א' עיקר מן התורה כמו פת של גוים חפי' אפחו ישראל והס
 והשלקו' שזכר' הגוים ואסרו' לשתי' במציבתן חפי' שאר
 משקין שאין בהן משום חשש יין כדך וכל אלו הדברים א'
 חסרו' משום חתגו' פי' שלא יבו להתחתן בהן שכל חילו' מו
 ויושע' לב האדם ואם יתקרב אליהם בחמד מחילו' יבא לה
 להתחתן בהם ובת' אח' הראש ז' בתאונה שלא חסרו' אלא פ
 פת חטים ושעורי' וכוסמין ושיבילת שועל ושיפון חבל של
 קאני' ושל אורז וחוחן אינו בכלל פת סתם שאסרו' וגם אי
 חינו חסר' להיות בו משום ביסולי' גוים ובזרת הפת לח' נת
 נתפשה בכל המקומות ובת' אח' הראש ז' ועל זה שומכין
 הגרילי' שאין חוסרין אותו לבדי מדינתן שנהג' בו היתר
 כי הם אומרי' שהם מהמקומות שלא פטו איסורו' שם ועור
 שומכין על מה שכתב בחלוף אנהגין שכן בבי' ארץ ישראל
 לבדי' בכל מי שהתעבה ג' ימ' מותר בפת של גוים משום ח
 חיי' כשז' וברוב מקומות גליותינו אין פלטר ישראל' מצוי זה
 והוא כאלו התעבה ג' ימים ע' יום חוסרי' אותו אלא חכ'

התעבה ג' ימים ממש ויש מהנאונים שהתירוהו טעם אס
 אין לו מה לאכול משום עונש ש' ולרעת אח' הראש ז' חין
 חילוק בין פת של בעל הבית לשל פלטר חבל קצת מהמין
 מהמחברי' חלקו בין של בעל הבית לשל פלטר דלח' שייך
 חתכו' חלל בשל בעל הבית הלכך חסרוהו בכל ענין חוקי'
 מבמקום שבהם אכל של פלטר חין כאן כל כך קירוב דעת
 שבאומותינו הוא עוסק וכן מחלק ברושלימי שמתיר לקמו'
 מפלטר של גוי במקום שאין פלטר של ישראל מצוי ובת' ה
 הרשע' חפי' יש שם פלטר של ישראל אס' חין הפת של פל
 ישראל בפת הפלטר של גוי מותר כיון שצרכו עליו יותר א'
 ואין בראיה כן מן הירושלמי שלא התיר חלל במקום שאין
 פלטר ישראל מצוי אבל אם הוא מצוי חלל דשל גוי ערב
 לו יותר לח' התיר של בעל הבית אסורה לעגו' חפי' קס
 קפאה פלטר ממנו וחפי' שלחה לישראל לביתו וכן חפי' של
 שלחה אותו ישראל לאחר אסורה לעולם ושל פלטר מות
 מותר לעולם חפי' קפאה ב' על הבית ממנו שלא הלבדו באי
 בחיסו' זה אחר מי שהפת בידו עבסו' חלל אחר מי שהיה
 לו בציצ' חפי' וחין להתיר חפי' במקו' שבהם חלל בפת ש'
 של גוים ואותו חין לו היתר על ידי חיתוי שיחתה ישראל בב
 בבחלין כי חין איסורו' משום ביסול' חלל משום הפת עבסו'
 חבל פת של ישראל שאפחו גוי הוא בכלל איסור' ש' ק' וב
 ובאותו לא נהגו היתר בשום מקום ועלה קאמ' ג' מלחכ'
 בפת היסק התבאר וחתיית הבחלים והחפיה שחם ישראל
 עשה אחד מאלו חין בו משום ביסולי' גוים ובת' אח' הרשע
 ז'ל ותימי על מה שזכרנו' האידכז להקל בהשלכת קישוס ל'
 לתבאר ובהלכה שבין בני ארץ ישראל לבני כבל' בתוך בני
 מזרח משלכי' קיסם לתבואו' ובני מערב אומר קיסם זה
 חינו מעלה לו ולא מוריד אלא חס' כן התעבה ג' ימי' מותר
 משום חיי' כשם והנח להם לישראל מוטב שיהו שובגין וחל'
 יהו מזידין וכן בת' הרמבם שאפי' לח' זרק הישראל חלל עץ
 אחר לתוך התבואה היתר כל הפת שבו שחין הדבר חלל לה
 להיות היבר שפת של גוים אסורה ע' וירחא שאינו מחלק
 בין של גוי לשל ישראל שצפחה גוי וכאשר כתבת' כן ב' ל'
 עיקר פת של גוי' שכלום בבצים חעפ' ש' בבצים משום
 ביסולי' גוים ושלקו' חסור' בכל המקומות חפי' רבי מותר
 כיון שהפת מותר הבצים טיילין לו כתבו הגאונים' שכותח
 של גוים מותר ואין חוששין פת של גוים שבו וי' תתיר לנו
 שזהר מפת של גוים לאכול בקערה עם מי שזינו כ' אר
 ממנו אינו חושש לתערובת הפת
 שלק' ת' שכלם גוי חסור' ל' ש' חס

קרב

בשלים הגוי בביתו או בשלים בבית ישראל וזה' חברה קדי'
 מתירם אם בשלים גוי בביתו של ישראל דלח' שייך בהו' נח
 משום חתנות ולא משו' שמא יאכלו דברים טמא' וזה'
 חולק עליו וכן כנהגין ולא חסרו' אלא דבר שזינו כחבל כ
 כמו שהוא חי וגם עולה על שולחן של מלכים לפת בו
 הפת או לפרפרת חבל דבר הנכבד כמו שהיה חי חפיו'
 הוא חסוי להעלות על שולחן מלכים או דבר שזינו בחבל
 על שולחן מלכים חפי' חינו כאלו כמו שהיה חי חין בו חס
 משו' בשולי' גוים ולא חסרו' אלא כשמכר' הגוי לבס' ביטלו'

כנגד עיר סרוב ישר' אש ים בנהה מכשולת יסכר אגמי
מים שהיו מעמידין אותה חלי בא ממקום אחד מותרת ג
שאין לתלותה חלף בשי' סמנצ' כנגדה ואש אין בנהר סכ'
חגמי מים אסורה שאנו תולין אותה ברוב הסביבות שה'
גיים שכל מקו' שיש רוב וקרוב הולכין אח' הרוב כמצא ג
כנגד עיר סרוב גיים אש רוב הסביבות ישר' ויכולה לבא
שם דרך ישר' שלא תטבעה מותר' אפי' קרובה הרבה נעי'
של גיים עד שזוכים קרבתה שהיא של גיים מפיחי הקרו'
והולכין אחר הרוב ואם לאו שאינה יכולה לבא מהסביבו'
היין חסור והחבית מותר' בהפאה למוצאו ואם בא ישרא'
וכתן בה סימן אף היין מותר' למוצאו חבי' של יין שנמצאת
בזרמנו של ישר' ויש ברמים אחרי' של ישרא' המוכי' וכרמי'
רבי' מהם של גיים סביבותיהם אע"פ שרחוקי' משל ישרא'
החבי' אסורה ואין ל'ל בשאין שם כרם אח' של ישר' אלא זה
שאין דרך לגבות מכרם זה להנביע בתוכו וכן נמי להקל
אש כמצא בשל גוי ויש סביבותיו ברמים של ישרא' בר' א'
כשיושב בין החרי' שאינם מעב' לעצמיו דרכי' אכל אש אינ'
יושבת ההרי' חסורי' סרוב עוברי' דרכי' גוי' הם ושם מה'
כהל' בר' א' שתולין בעוברי' דרכי' כבקבוק שדר' עוברי' דר'
דרכי' להולי' כינצא בו אכל חבי' שאין דרך עוברי' דרכים
להוליד כינצא בו אין תולין אותו בעוברי' דרכי' כודו' יין ג'
שנמצאו מושלכין בדר' אש רוב שופכי' יין ישרא' מותרין
ודווקא כמודו' גדולים אכל אש הם קטנים שדרך עוברי'
דרכי' להוליד כינצא בהן אסורין שאנו תולין ברוב עוברי'
דרכים שהם גיים היה בה' גדולי' וקטני' מותר' שהגדולי'
מוכיחין על הקטני' שהם משיפכי' ישר' והרי רובו ישרא'
והקטני' להכריע המס' באו ולפיכ' כולן מותר' **קל**
מה שאין מיחדין ולא מפקידין יין בי' גוי' דוק
כשאנו חתי' אכל אש הוא חתי' מפקידין ושלוחין על ידו
ופי' דת' אפי' בחות' אחד דכיון שחתום בחותם אחד לא י
טרח ומזיי' ובלבד שלא יהא בחבית שום כקב כקב שמכ
שמניחין בו שינצא ממש הרוב ויש מח' לקי' בין להפקיד י
בירו' ובין לשלוח על ידו דוודאי להפקיד בידו שרי בחותם
אחד מפגי' שעתיד לראות חותמו ומירתת גוי' ולא מזייף
אבל בשלוח לחבירו שאינם מכיר החותם לא מירת' ובעי'
שני חותמו ואפי' לפי זה אש הודיע לחבירו צור' החותם
וגם הודיע לגוי שהודיע לחבירו מירתת גוי' וסג' בחות'
אחד וה' ג' וכן רב אלת' מצריכין לכל' חותמו' וכן כוהגין ל'
לעשות שולי' ל' לחבית ולסתום המנופה היט' ולחברה עו'
במסמרים אכל ר' יצח' בר' יהודה השיב לרשי' דחביות של
עץ אסורו לשלוח על ידי גוי' אפי' בחותם חתי' חות' ודוק
בחביו' של חרש שטורח לעשו' בהן כקב ולמותמו' די בסתי'
בשתיו' פיה' בחות' בתוך חות' אכל בחות' של עץ יכולין לי'
יכולין להוציא היין בין הכסרי' ולא ירגישו כלל הילכך אין
להם תקנה אלא להכני' כל החבי' בשק שאין בו שו' תפירה
מבחו' ויחתים פי' הש' וכל שכן כמודו' שכן יכולין להוציא
היין מבין התפירו' וכן כת' א' הר' אש-ז' וישר' קדושים ו
וכוהגין בשני חותמו' וכלב' בכלי' שלא יוכל הגוי' להוצי' הי'
שלא ירגי' הישר' וכבו' בחבי' של עץ בין הכסרי' ובמודו' של

עור התפירו' היכי דמי חות' בתוך חות' טח פי' החבית ו
וחתמו וכופה כלי על גביו והדקן בעכי' שיש טור' להסירו
הוי חות' חתי' חות' קש' פי' הככל של יין וכתבו בש' פי' הככל
למטה וקש' השק למעלה הוי חות' בתוך חות' פי' הככל למ'
למעלה לא הוי חות' חתי' חות' בר' א' כשאין פי' הככל כפיף
לתוכו היה פי' הככל כפי' לתוכו אע"פ שפיו למעלה גשק
הוי חות' חתי' חותם ב' קסרי' משוכי' הוי כב' חותמו' שני ח'
אותיו' הוי כב' חותמו' מפתח וחות' הוי כב' חותמו' חתמו'
בב' חותמו' נחז' על חותמו' ולא הכירו ודא' זייפו' ואסור' לא
טרח ומזיי' לפיכ' אין צרי' לחזר אחרי' וממ' השולח יין לח'
לחבירו על ידי גוי' צרי' להודיעו צור' החות' כדי שיחזר א'
אחרי' שכל' או קנ' בי' בחצרו של גוי' ומלאהו יין אש ישר'
דר' שם מותר' אפי' בלא מפתח וחות' אפי' אש גם הככל ד'
דר' באותו חז' אש ישר' לו מפתח וחות' מותר' אפי' בעי' שכול'
גיים ואם לאו אסור כת' הר' אש בר' א' כזהכרי' דר' באו
באותו חז' אכל כשאנו דר' שם אינו עתי' לבא שם כשא'
לו שייכו' באותו חז' ומת' ויש מי' שאומרים שאפי' נמצא
עומד בחצר יין מותר' דכל שאינו דר' באותו חז' חז' הרי הו'
ככרי' אח' ש' מגדולי' המורי' שאומרי' שכל שהשכ' אומל'
יש לו קצ' שייכו' ואם נמצא עומד בצד היין אסור' וראוי' לח'
לחז' לדבריו ע"כ **קלא** ייכו' של גוי' בהכשר בי'
פי' שישראליושין **קלא** ייכו' של גוי' בהכשר בי'
שמכרו הגוי' לישר' ולא פרע לו המעו' ואלא אכל ליטלו' אין ג'
הגוי' מניחו' או שלא מכרו לו אלא שמטהרו כדי למוכרו ל'
לישר' על ידו אש כתבו בחצרו של גוי' והישר' דר' בחצ' מותר'
אפי' בלא מפתח וחות' אפי' אש גם הגוי' דר' שם ואם אין
הישר' דר' באותו חז' אש דר' באותו העיר הבית שהיין בו
פתוח לרה' מותר' על יד מפתח או חות' לרה' דסג' בחותם
אח' ולשאר המפרטי' צריך מפתח וגם חות' ואם הבית פ'
פתוח לאספה חסו' כפתוח לרשו' הרבי' וכן אש יש בחצר
כנב' פתחיה' חלון פתוח לרשו' הרבים חסוב' כפתוח לר'
לרשות הרבי' וכן חס' יש דקל לישר' כנגד פתח הב' חסוב'
כפתוח לרשות הרבים לא מעבי' אש יש בו פירו' שיל' הגוי'
שמת' יעלה עליו ללקט פירותיו אלא אפי' אין עליו פירות
הוא ירא שמת' עתה יעלה עליו לצורך תשמיש' אח' ויראנו
משם ואם אין הבית פתוח לרה' אע"פ שישר' דר' בעיר או
בעיר שכולה גיים אפי' הבית פתוח לרה' אסור' אפי' במפת'
וחות' עד שיהא' שם טומא' ומשמר ומיהו' אין השומר צרי'
להיות יושב ומשמר תמיד אלא יהא' יוצא ובר' ובספר הת'
התרומו' התירו בחותם תוך חותם וא' א' הר' אש ז' אסור'
בפסקיו וכת' בתשוב' שאלה' כיון שכוהנים הגויים שסאין
הזאת שלא לשאת מיינ' של ישראל שאומרים כיון שהם מ'
כוהנים מיינ' שלנו כך כוהר אנחנו מיינ' שלהן נר' להתיר
בחותם תוך חותם שהיו ירא לזייף שחם זייף לא יוכל
למוכרו לח' ליהודים ולא לגויים אלא שאיני ידונה להקל ל'
לבתחילה ואם רובלי' ישראל רגילין לבא לעיר ואין לעיר ג'
חומה דלת' ובריח בעיני' שיוכלו לבא שם בכל' שעה
סירצו חשיבם כאילו ישראל דר' שם ושרי' במפתח ומ'
וחותם בר' א' כשהיין בבית הגוי' בעליו אכל אש כתבו בבי'

הביאו ממקו' סחין ביוקר למקו' שהוא בזול מות' ולאחיי
חיישי' שמח הלך במקומו' שהי' בול בר' א' כפעם ראשו
ראשונ' ושני' שכתבו עליו מים שגדי' הוא שמן ואיפסר
ליתק' בלא יין אבל מפעם שמי' ואילך כבר כחש' ואי
איפסר לתקן בלא יין בר' א' בחומן שהוא יכול לתקנו פעם
ראשונ' ושני' בלא יין אבל מי' שאינו חומן אפי' כפעם ראש
ראשונ' אינו יודע לתקנו בלא יין ואח' אס' היין ביוקר מ
חלב שחלבו גוי ואין ישראל' רואהו
קטו שמה עירב בו חלב טמא לא טמא
חלבו לטרכו חו' לצור' ישראל' לפיכך היה חולב בצינו וישל'
יושב מבחון אס' יודע שאי' לו דבר טמא בעדרו מות' אפי'
אין הישראל' יכול לראותו בשל' שהוא יושב היה לו דבר טמ'
בעדרו והישראל' יושב מבחו' והגוי חולב לצור' ישראל' אפילו
אינו יכול לראותו כשהוא יושב אס' יכול לראותו כשהוא ע
עומד מות' ישראל' שמה יעמוד ויראהו והוא שיודע שחלב
טמא' אס' לישראל' גבינו' הגוי' אסורו' ומפר' בגמר' כמה טע
טעמי' מפני שמעמיד' אותו בעור קבת כבלה ומפני שטח
סמחי' כפי' בשומן חזיר ושפער' בה חלב טמא אעפ' ש
שאין החלב הטמא כקפא חיישי' שמה ישרא' ממנו מעט
בין נקביה כת' הרמבם אפי' אס' לחוש כגו' שידוע שה
שהעמיד' כעשבי' ואין בה חלב טמא הנורו הגאונים שהיא
אסור' שבער גזרו על הגבוי' בין שהעמידו בדבר האס'
האס' בי' שהעמידו בדבר המותר והאס' גבינו' הגוי' או ח
חלב שחלבו גוי ואין הישראל' רואהו מכין אותו מכת מרדו'
והחמאה מקצת הגאונים התירוה שהרי לא גזרו על החמ
החמאה וחלב טמא אינו עומד ומקצת הגאונים' אסרוה מ
מפני ציחצוח חלב שישאר בה שהרי הקום שבהמאה אינו
מעורב בה שיתבטל במיעוטו וכל חלב שלהן חוששי' לו ש
שמה חלב טמא מעורב בו ויראה לי שאם לקח חמאה מן
הגוי ובעלה עד שהלכו להם ציחצוח החלב הרי זו מותרת
שאם כתערבו עמה וסתכל הכל בולו במיעוטו אבל הח
החמאה שבעל אות' הגוי' אסור' משום גיעולי גוי' עכ' וה
וה' שטא אסרה אף לאחר ביטול וה' פרץ התירה להדיח
כל' ביטול ואח' הראש' ז' היה אומ' שלא היה יודע בה ט
טעה ברו' לאסור' אלא שבהג' בו איסור' לבן לא היה מוחה ל
לאסור' המקו' שנהג' בו היתר' אבל אס' רוב המקו' נוהגי'
בו איסור' אין לאדם לשנו' **קיו** יס' דברי' שאסרו'
חכמי' משום סכנה כגון משקי' שמתגלו ש
שיש לחוש שמה שתה מהן כחש' והטיל בהן אדם אפי' אס'
שתה מהן אחרי' ולא הוזקו אין לשט' מהן שיש כחש' שהאר'
צף למעלה ויש שהאדם מפעפ' עד אמצעי' המשקה ויש
שהאדם של' שוקע לשולי' הבלי' לפיכך אפי' שתה ממנו אחרי'
ולא הוזקו אין לשט' מהן דשמה אדם של' הכחש' ששתה מה'
שוקע ואלו המשקי' שיש בהן משום גילוי מים יין חלב וד'
ודבש ושום כת' ושומסקי' ששכנו במשמר' יש בהן משום גי
גילוי שמה עבר האדם דרך המשמר' וכמה ישהו מגולין
ויהא בהן משום גילוי כרי' שיצא הכחש' מתח' און הכלי' וי
וישתה ויחזו לחורו וכמה שיעו' המשקי' שיש בהן משום ג
גילוי בבלי' אין להם שיעו' הן רב הן מעט בקרקע קאמרי'
בגמר' מ' סאה ויהיב טעמא' לפי שאז' אין האדם כיבר' בהן

אין אס' אס' מ' סאה או יותר אז האדם בעל טהם ושרי' ופ
ופחו' מבין אינו בעל ואסור' ויהי' איפסא שער' מ' סאה מותר'
לפי שהן מעט' ואס' היה בהן אדם כיבר' אס' הם צולין אב
אבל כשהן יותר איפסר שיש בהן אדם ואינו כיבר' בהן וט
ומכ' לחוש לדברי' שניה' יין מזוג כל זמן שיש בו מעט יין
יש בו משום גילוי יין תגש' אין בו משום גילוי וכמה תו
תגש' כן ג' מי' כל זמן שכתולו המשקי' כן ביום בין בלי'
יש בהן משום גילוי אפי' יס' כדן שאין אימת יס' עליהם
יין מבו' של אין בו משום גילוי ויין שהחמין אין בו משום ג
גילוי משקי' שיוודי' וטעמי' טיף טיף אין כחש' משום גילוי
משקי' שכתולו לא יפסדו לרשות הרבי' שמה יעבור עליה'
אדם יחף ולא ירבה בהן הכי' ולא יגבל בהן הטיט ולא יס'ק'
מהם לא בהמתו ולא בהמת חבירו ולא ירחץ מהם פניו י
ידיו ורגליו אפי' שאין בהן בקע כל השרי' יס' להם אדם
וצרי' לחוש למקור' ושל כחש' ממנו ושל שאר שרבי' אינו מ
ממנו אלא שהוא מוחץ כל פרי' שיש בו לחו' כגון קישואין ד'
ודילועי' תאכיל' ומלפפונ' ואבגיוחי' אס' הם מבוקעי' לא א
יחבל מהן שיש לחוש שמה כקר' בהן שרץ והטיל בהן אדם
אפי' הן גדולי' הרב' בין אס' הם תלש' אומות' ושרי' אס'
רואין שנקר' בו מי' שאין לואדם כמו צפור או עכבר אס'
אסורי' פ'ים לחוש שמה כקר' בהן שרץ אחר תחילה חת' הז
הצפור כקר' במקו' שנקר' בהן השרץ וכת' הרמבם דווקא מ
מבוקרי' או מבוקעי' שהליחה שבהן מגולה אבל מבוקעין
שאין הליחה שלהן מוגלה מותר' לפיכך תאכיל' אין בו משום ג
גילוי ואוכל' אדם תאכיל' ועבדי' בגל' ואינו חושש וצרי' אד'
ליזהר בחילוי' הדברי' מאד ולהחמין בפסקו' מבפסק' איסור'
והאידכא כהגו' לחקל אפי' בורא' שאי' הכחשי' מעין עתה ו
ואין בזה משום דבר שאסור' בממין שלא גזרו אלא משום
הרחשי' ובין שאין רחשי' ליתיה לבזיר' וצרי' ליזהר שלא לזה
לאכול בשד' דבר כיחד סקשה לצרע' ויש מחמירי' בדבר' לי
ליחד לבדי' בלי' לבדן ואח' הראש' היה רביל לרחוץ ידיו בין
בשר לרב' והיה שורה פת ביין ואוכל' ביכתי' כרי' לרחוץ
פיו וצרי' ליזהר מויעת' האדם שכל ויעת' אדם כחש' המות
חוז' מויעת' הפ' וצרי' ליזהר שלא יתן מעות' בפיו ושל'
ל יתן כבר לחם תחת בית חשאי' ושל' ליתן תבטיל תחת ה
המטה ושל' לבעון שכן באחריו או בצגון ולהניחו ביעוב
ואסור' לאכול מאכלי' שנכששו של אדם קצה בהן כגון משקים
שכתערבו בהן קיא או צואה ולחה סרוח' וכיוצא בהן וכן
אסור' לאכול ולשת' בבלי' הצואי' שנכששו של אדם קצה בהן
כגון בלי' של בית הכסא וכלי' זבובי' שמקידי' בהן וכיוצא ב
בהן וכן לא יאכל בידים מזהמו' ועל גבי' בלי' מלפפונ' מ
פכל' אלו בעל' אל תשקצו את כפשותיכ' וכת' הרמבם שח
שהאוכל' מהמאכלי' אל' מכין אותו מכת מרדו' כל בהמה
חיה ועוף שהן חולי' ותשי' כח ומטין למות ואין להם טמס
סימן טרפו' אלא שמוט' למזל מותר' לאכלם וכלבד' שיטרכא
כדמפורש בהלכו' שחיט' מ' המדקדק במעשיו וחמיו' על
עצמו שלא לאוכלם הרי זה משובח
קיו כל הדברי' האסורי' מן התור' אעפ'
שמותרי' בהכאה אסור' לעגול' בהן סחורה בדפנ' אין יעש'

אבל אם אינו מהוין לשם ביטול כגון שהזיק חתמו לוי
 בו בלי ויהיה בו כשר ולא ידע בו ונכלה חו שחר רחש גדי
 להסיר שער ונכלה ראשי האזני שהם רבין עד שראוין לא
 להכלה מותר כיון שלא כיון לשם ביטול אבל אם כיון לשם
 ביטול כגון שהזיק התבאר לטעם
 בו והיה בו כשר תחילתו נכלה חתמו לוי כיון לזה הכשר טע
 סתם לא ידע בו חשי הכי חשור לפיכך אם ידע שהיה בט
 בתגו חשי חממה לטעם בו בלי חסר חיישינן שמא כיון גם
 לביטול כיון שידע בו ולא חשירו אלא כשכל הכיטול על
 ידי גוי אבל היה תחלתו חושש על ידי ישראל מותר כי
 כי' הניח גוי התבטל על הגחלי וזכא ישראל וחתה בבחלי
 מות חשש שהיה מתבטל בלא חיתיו וכן אם הניח ישראל
 וזכא גוי וחתה מות כד' ח' שמצאה גוי על גבי הגחלי כשח
 כשחית' אבל אם כתבו הישרא' על האש וסלקו מיד וזכא גוי
 והחזירו אשור אלא אם כן הגיע למחבל כן דרושאי שהו'
 טליס ביטולו כשסלק' שכל שכתב' על ידי ישראל כמא' כן
 דרושאי חשי' אם סלקו הישרא' מן האש אם בא גוי והחזי
 והחזירו ובמרו אין בו משום ביטול גוי ובת' ה' שכתב' דה
 דהוא הד' ממי אם בשלי גוי כמאכל כן דרושאי ח' לוי
 היתר אחר על ידי גמר ביטול ישראל' ולא כהירא לח' ה'
 ה' אם ז' להקל החשיבו כמאכל כן דרושאי כמבוס' ולא
 להחמי' ח' חשי' אם בשלי גוי כמאכל כן דרושאי וזכא
 ישראל וחתה בו ובמרו מות כת' ה' שכתב' הניח הישרא' על
 גבי גחלי עממו' שלא היה ראוי להתבטל עליה' וזכא גוי ו
 והפך בו וכתב' הד' זה אש' הניח הישרא' על גבי האש ו
 והניח הגוי לשומרו והפך בו ואין ידוע אם סלקו גוי עד
 שלא הגיע לנפול כן דרושאי אם לאו הד' זה מותר וזכא
 חושש' שמא סלקו דספ' דבריה' להק' ולא חשירו אלא בביטול
 שעל ידיהם חתם שלא על ידי האש חשש' שמליח כדד' ח'
 וכבש כמבטל שרי הלכך כשר או דגים קטנים שכתב' ג'
 גוי חו מלחן עד שראוין להכלה מותר חשי' בשלש חתם'
 שהמלחה חייב' חושבת' וכשכתב' חתם' דבר שכתב' בחי
 שהוא חי הוא מתבטל וכן אם עושי דבר' הראוין להכלה על
 ידי עישון מותר כת' ה' שכתב' דגים מלח' גדולי' חשש' סק
 סקצת חכמים אבלים אונת' חיון מחמ' מלחן אכילה זו חשי'
 חכילה על ידי הדחק היא הדבה ואינה אכילה לפיכך אם
 בשלש גוי אשור' ויש מן החכמי' שהתירו והראש' כראה ע
 עיקר בזה שכתב' גוי אשור' תמרי' מתוק' שכתב' גוי
 מותרין שכתב' ל' כל כשהן חיון המרים הרב' שאין נאכל'
 חל' על ידי חזר ואש' הכיכונ' שיש קצת חכמי' שאוכל'
 אונת' כשהן חיון אש' לפי שאין נאכלין חל' על ידי דוחק ד
 גדול עירוב דבר הכאכל כמו שהוא חי עם דבר שאיכ' כ
 נאכל כמו שהוא חי וכתב' גוי רואי' אם העיקר מדבר'
 שיש בהן משום ביטול גוי אש' ואם העיקר מדבר' שזין כ
 בהן משום ביטול גוי מות' שהולכין אחר העיקר כין להק'
 כין להחמי' לפיכך הרמב' שנושי' לדג' והוא מותר של דג
 דגים הנאכל כמו שהוא חי ומקמח אש' שהקמח עיקר פ
 פחדה של גוי שאפאה גוי אשור' חשי' למי שכתב' היתר ב
 בפת של גוי שהשומן כאש' כשהוא בעין משו' ביטול גוי וז

וככלע צפת וכן ירק' הנאכל' כמו שהן חיון וכתב' עס כ
 כשר חזרי' שומן של כשר ככלע בהן וכת' הרמב' וכן כ
 כלים שכתב' בהן גוי דבר' שיש בהן משום ביטול גוי אשור
 אשור' לפיכך ד' לזהר בשפחו' מכרי' המבטל' לעצמן כ
 בבית רבן ישראל שלא יכירה על גבי האש ואם קדמו והנ
 והניחוהו ד' שיהפך בו קודם שיגיע למאכל כן דרושאי
 ולא כהירא לח' ה' וזכא שאין ד' להוסיף לזה כלל של
 שלא החמירו בגיטול גוי' לאשור' פליטתו
 כל שכתב' אחד שכתב' תמרי' חו של שכתב' ד'

קיד

וכן משקה העשוי מדבש אשור' משום חתמו' אבל אין בהן
 לא משו' בשולי גוי ולא משו' גיעולי גוי' ולא החמירו בהן
 כמו בפת ושלקו' שלא חשירו אלא בגי' גוי וכת' ח' ז' שזק'
 בגי' הגוי לא חשירו אלא כשקובע עצמו לשת' כד' שכתב'
 קובע בשתיית' אבל אם כבש בגי' הגוי ושות' דרך ערף כ
 באקראי מותר וכן מי פלג בגי' הגוי חסוכ' הפסדוק בביתו
 מותר לשת' כת' הרמב' מקו' שישאר' נוהג' שם קולל כן
 של גוי חשי' השכר אש' ושאר' משק' כגו' של תפוחי' וריחו
 ורימוני' מותר לשתות' בכל מקום שלא בזרז עליהם לפי פ
 פזיבן מנז'י' וכל אלו המשק' וגם החומץ של שכתב' אשור' ל
 לקבוע מהן אם דמיהן יקרי' מדמי' היין שאנו חושש' פ
 שמא עירב בהן יין כד' ח' כשמוכרי' בחכ' אבל אם דמיהן
 שמוכרי' אותו מן החכמי' מותר' ולא חשיבן שמא עירב כ
 בהן יין שאם היה מערב יין בחכ' היה מתקלקל הסמך וז'
 מים החמי' שלהם מותר' ואין בהן לא משום ביטול גוי
 ולא משו' גיעולי גוי' הקפריסי' והקעלגטו' והחנב' שלהם
 חשש' מותר' כד' ח' שרואה שמוכרי' אותו מן האנז' חתה
 המוכרי' בחכ' אשור' שמא זילף עליהן יין וכן זית' שלהם
 הכבשי' מותר' חשי' רבי' הדבה עד שגרע' כן נשמו' ולא
 חיישינן שמא זילף עליה' יין וכלב' שלא יהו כהתבי' גס'
 שלהם לדע' בעל התרומו' שאם ככל שכתב' בסכ' של גוי
 כש' של סק' חריף שמדמה אותו לקורט של חלית' והל
 ח' מרוב' דבר' כת' על דבר' בעל התרומו' גוי נוטל
 לזה' חשש' שחשי' מורה כשר התרומו' חיון כ' ל' ח' ח'
 הנהג' הית' וכן העב' שלהם חשי' הן לחין הרב' עד שיש
 שמכש' וכן כל הכבשי' שאין דרך' לתת נטין יין וחומן
 וכן טרי' שזי' טרופ' פי' דג' וחומת' והוא שיכיר ראשו
 ושדרה של כל ח' ואחר וכן ציר של דג' שיש בו כלבית' ו
 ולמעל' כהלכ' דג' פרשתי כיצד התירו וכן ע' של חלית'
 אבל אש' ליקח מהם קורט של חלית' ותר' טרופה ונחל' פ
 פי' מיני' דג' קטני' מערב' מבגי' שדג' טמאי' מתערבין
 עמהן ואין יכולין להפריד' וכבשי' שדר' לטבחי' ניתב' בהן
 יין חשש' שאי' ידוע שהכל כותב' בהן יין חשש' אשור' ל'ן
 לקנות מהם ואשור' בחכילה מותר' בהכא' אבל בידוע
 שהכל כותבין בהן יין אשור' חשי' בהכא' חשש' שאינו יודע
 שכתבו לתוך חלו אשור' בהכא' מספק באלו היו ודחי' ענ
 שכתבו בהן יין המורי' שלהם אש' ואי' חשירו מחמ' עצמו
 אלא משום שמעריב' בו יין לפיכך אי' איסור' חל' בו וז' שהי'
 כול' יותר ממכאכל אם דמיו יקרי' מדמי' המורי' ונות' ח'

על אחר מותר במפתח ומותה והוא שלא יהא גוי האחר
 כפוף תחתיו בעל היין ואם הוא כפוף תחתיו ואלו באב
 בעל היין ליבע בו אינו רשאי ליחול לו הוי כאלו הו' ברשו'
 בעל היין ואם כתב הגוי לשל' התקבלתי דמי היין ואלו בא
 ישראל ליטל אינו מעבב עליו הרי הוא כיינו ומותר במפ
 במפתח ומותה אפי' בעי' שכולה גויס כת' רבינו עם אף
 על פי שבעי' שכולה גויס ולא כתב לו התקבלתי אסור עד
 שיהא יושב ומשחר גויס שקובץ יין מישור וחותרין אותו
 חותם בתוך חותם ומוליכין אותו כזה ימים בשפיכה ללב
 לבד מותר שלא אמרו אלא במטהר יינו של כפרי שגדל
 בהרמיו שלא טרח בו כל כך ולא הוציא עליה הוצאות ואי
 ראינו חושש כל כך אם ירביש היסור' שזייף אכל בשמולך
 יין למרחוק בטור' גדול והוצאה מרוב וגם קפה אותו חש
 למרחו ולהוצאתו ולא יזייף יש עוד דעות רבות בענין ה
 המטהר יינו של כפרי וכאשר כתבתי הוא שיטת ה
 התוספות וכן כתב א"א הראש ז"ל **קלב** אע"פ
 שזנב גוי ביין שלנו אסור בהכחה מותר
 ליקח דמיו מאותו הגוי שאסרו לו אותו הגוי ימכרו וי
 ייקח דמיו לישראל אכל הוא אסור למוכרו וליהנו ממנו שו'
 הנזה בד' א' שהגוי נותן לו המעות קוד' שיתן לו יסור' היין
 אכלהם הגוי ליקח היין מישראל ואם כך נותן המעו' מות
 מותר' ביין שאח' שקנה הגוי היין במשיכה כתו הדמי' לא
 הוי דמי' יין כסף ודקא לאחר מותרין אכל לבעל היין שא
 שמכרו אחרין לעולם לפי שכהנה מדמי' יין כס' לפיכ' יסור'
 שמוכר יינו לגוי צרי' לזה' שלא יאס' בעורו ברשות כיצד
 יעשה יקח ממנו המעו' קודם שימכרו לו היין ויתנה עמו
 שיתבטל עתה כה חף אס' לא יתן לו היין דמי' לאו הכי
 לא יקנו לו שאין מעות קונו' בגוי עד שימשו ואם לא עשה
 כן ומורד לבלוי של גויס שיש בפיו עקבית יי' אסור אע"פ
 שפך דמי' היין שמיר כאשר בזהביע נפי הכלי ומיהו בד
 שיעבר מותר דקייא לן יין שכתערה בשתם יין מוכרו לג
 לגויס חוץ מדמי' יין כסף שבו ואם שפך דמי' היין ומדרו
 לתוך כליו של ישראל ומשכו הגוי וצפי' לבלוי של גוי שאין ב
 בשו' עכ"ל יין כלל ומשכו הגוי מותר יש בו עכבת יין בא
 בשו' והכלי עומ' בחצרו של גוי' תיפ' אותו בידו מות'
 שמיר בזהביע לאוי' הכלי קפאו ולא באס' עד שיג' לשוליו
 ואם הכלי בחצרו של מוכר לא קפה ואס' אלא אם כן יאמר
 לו יקפה לך כ"ה היה הגוי מורד הגביהו תחילה לקנותו קי
 קפאו ממ' בשמיתג' אס' למד' שלו הוא לא הגביהו תחלה
 לן אותו אס' ומיהו למאי דכתבין לעיל דכח בהוכ' מאי
 דכ' לגבי שרי' בחכמה מות' בריע' אלא שלכתחל' אסור ג
 שקדו הדמי' שזנב היין מדר עד של' פ' אס' אע"פ שאי' בא'
 אלא תעורב של שתם יין קרוב הדם שיבע אס' שימכרו ו
 ועדיין לא נקנה לו כיון שלא פ' וכיון שלא כזה היסור' יש ל
 לח' שמח כנגד בו שיעלי' יסור' שזנב מלא' אע"פ גוי ושל' לה'
 יין כס' שזכר אס' קוד' שזכו בו אחרו לו תו' לנו דמיו מות'
 ואם לאחר שזכו בו אחרו לו תן לנו דמיו אסור שהרי הו'
 כאלו מוכרין אותו לו מי ששכר שיעלים גוי' ופסק להם מ
 ייחנות אס' להשקות יין כסף ואם אחר להם זאן ואכלו ו

וצאו ממנו פלגיו ואני פורע אם הקדים הדיבר לחכמו
 אסור שמיר נקנה לו היין שביד החכמי ומשלי' משק חות'
 אכל אס' לא הקדים לו הדיבר מותר אע"פ שיחד לו הדיבר
 לחיות שעבודו עליו והוא בעין בי' בעל הכית ויש אומר
 גם כזה דכיון שיחדוהו הוי כאלו כתבו לו ונקנה לו מיר
 כת' הרשטא הא ראשו' שהקדי' לו הדיבר דווקא בשאנו' לו
 יהא דיבר זה בידך עד כשתטקה לפועלי' ואני אחשב עמך
 באחרונ' אכל אס' כתבו לו להוציאו עכשיו אס' יצטרך לו מ
 מות' עכ' ואינו כרא' דכיו' שהקדי' לו הדיבר מיר נקנה לו ה
 היין ובשליחותו כתבו להם יש מקומו' שנותני' למלך חלק
 ידוע מהפירו' ואם יש לישראל' יין וצרי' ליתן ממנו' חלק יד
 ידוע למלך יכול לומר לגוי פייס למלך בשבילי' אע"פ שנותן
 לו יין כסף והוא חוזר ונותן לו דמיו אין כראה כפורע חו
 חובו ביין כסף דכיון שאנו' לו פייס שתם משמע שפייסו כ
 כמה שתוכל לפייסו ופ' דוק שגם הישראל' היה יכול ל
 לפייסו בדבר אחר ורי' פ' אפי' הוא בענין שאין הישראל'
 יכול לפייס אלא ביין מות' אכל אס' אומ' לו היה במקומו' לי
 ליתן למלך אס' דהוי כאלו אומ' היה במקומו' ליתן לו היי'
 פייס עלי' לתת לו מלך שיש לו חוק על בני המדינ' כשיש לו
 יין שהוא מחלקו על בני המדינ' פלג' יקב' ממנו כדוכך ופ
 ופלג' כך וכך אס' כתבו על ישראל' חלק ידוע ואומ' לגוי מל
 מלכא' מאמר המלך מות' לפי שזה הולך וקונה לעצמו מן
 המלך כרי' שלא יבופ' הישראל' לקנו' ואם אומ' לגוי הכבש
 במקומו' וקח מאוצר המלך אס' דהוי כאלו אמר קבל או
 אותו בשבילו ואני מור' לך ויא' שאס' כתבו כפר על ישראל'
 חלקו אסרו ככל לשון שיאמ' לו ואין בו היתר אלא כל זמן
 שלא כתבו עליו שמות' לומר לגוי פייס בשבילי' שלא יכתבו
 עלי' והא דדמי' יין כסף אסור דוק בשל' ישראל' אכל גוי שמכ'
 עו' לו אינו הדמי' מותר' והא דאמר' דמי' עו' ביד גוי
 אצור' דוק בשמכ' לקנו' בדמי' צריכי' עו' שאז נשארו הד
 הדמי' באיסור' כדתני' ישראל' שהיה נושא מכה ביד גוי וזה
 וזה מוכר עו' ויין כסף ומכור לו מות' ואס' אע"פ שהתקן
 עד שאמר' עו' ויין כסף ואמר' לך אס' מפני שרונה בקי
 בקיומו' ואפי' ר' דסיפא מיידי' שאי' לו ערב ממנו ולבד א
 אס' שאינו יכול לפרע ממנו בעני' אס' ורונה בקיומו' ע
 עד שימכר' אכל אס' יש לו ערב שכלאו הכי יכול לפרע מ
 ממנו מות' והאמר חילק בשבילי' לגבשו ומרצמו ממנו'
 לו אס' שהדי על ידו מתקיים עו' אכל בשאינו בידו לכנו
 לגבשו על בורחו ממנו' לו ומות'
קלב כסס שאס' למכר' שתם יין וליהנו
 בו כך אס' להשתכר בו לפיכ' ישראל' שזנב לגוי לעשו' לו מ
 מלאכה אפי' בשתם או שזכ' לו חמורו אס' שפיתנו להוליך
 בו אפי' שתם יינס שכרו אס' בהנא' כיצד נוטל מעות בש
 בשכרו שוחק וזורה לרוח או מטיל לים כתן לו פרו' יוליד'
 לים המלח או ישראל' ויקבר העפר בגו' הקטרו ברישלא
 יבא שיש אדם ליהנו ממנו' ואפי' לקח בשכרו קרקע או ג
 בהמה דבר שאינו כאשר בהשתחוה החמירו בו לאוסרו
 בהנאד השכיר לו חמורו ר' רבוב ע"י אף ע"ל פי
 שמכר גם לגוי עלי' או שהשכיר לו שפיתנו להוליך בה

שחורתי אע"פ שנתן בה גם מחללי ומשקין סכרו מות
 כינשעיק השכירו לא היה בשביל יין כס' לו להעביר
 לו חביות ממקום למקום כל אחד ואחד בפרוט' ונמצא ב
 בהן א' של יין כס' שבר אותו חב' אסור והש' מות' שכל חב
 חב' וחבית שכירו בש' עצמו סכרו להעביר ק' חביות כן
 פרוט' והיתה א' מהן של יין כס' כל סכרו אסור שהכל קבל
 קבלו' א' היא ואותה פרוט' מעורב' בכל השכ' ואלו לא הב
 העביר לו גם אות' חב' לא היה מות' שום דב' מסכרו וכת'
 ה'אחד מ' יס' לו תקנה ע' שילי' שבר אות' חב' לי' המלח
 וכן פ' ר' והלמכן כת' כיון שקבלו' היא כוליה אגור' אכל
 חרס' וחרס' יחי' ואין לו תקנה על ידי תולכ' הכ' לים המל'
 וכן כת' ה'רמיה וכת' ה'רשב' דוקא שיש בביהן שיה פרוט'
 משכ' יין כס' אכל פחו' משום פרוט' כגון שסכרו להעביר ק'
 חביו' ב' פרוט' והיתה אח' מה' של יין כס' מות' אע"פ שיש
 בהן שבר חצי פרוט' מיין כס' וכת' עוד אפי' היה עושה
 עמו בחס' ממעבדין אות' מכהס' כגב' סכרו לפיכ' לא יב
 יהא ישראל' משל' ומחוב' לגבי כס' ואפילו אמ' לו הבוי' ש
 שמור בחכ' חב' זו של יין כס' אסור אע"פ שפגול' אס' כשכר'
 או כזכרה מל' מיצר הוח' אס' תשכר' או תאכ' מתי' שמירתו
 ורונה הוא בקיומו ואסור שברו לשכרו' חביו' של יין כס'
 שברו מות' אע"פ שרוב' בקיומו' עד שיסבר'
 י' כס' גמול' שנתערב ב' של ית' אפי' כל
 שהוא אסור בהכרח אכל סתם י' כס' ששכר' ב' של ית'
 כתב' ד' שכתב' כס' כמז' שאר איסורי' ואי' דע' שא' המפרש'
 בן אל' אסור בבל' שה' ב'ין כס' גמול' והא' במערה מביגית
 של יין כס' לפי שקלחו' גדול' הילכך אסור' כל מה ששכר'
 אפי' יס' בו' ל' לבטל הקילוח אכל המער' מצרע' לבו' או אפי'
 מחב' ב'ין שאין קלחו' כל כך גדול' בטל' כס' שאס' יס' כס'
 ס' לבטל' מות' אפי' בשתייה' עד שיתרבה כל כך שאי' כס'
 ס' לבטל' והמערה מעט מעט מיין של ית' לתוך של א'
 איסור' אע"פ שנתערבה כל כך עד שיש בחיתר' לבטל' ג
 האיסור' אסור' אע"פ גדול' איסורין כה' ה' היה חזו' וימער'
 ומות' ב'ין כס' מחמירין וחבל' אסור' ודע' פ' שאין חילוק ג'
 ביגית' לצרצר' וחב' אל' בבל' ענין' אסור' בבל' שה' וא' ח' זל
 כת' בספר' ראשון' ויין כס' שנתערב' במים אסור' בבות' טעם
 יס' מפרש' והיכו' כס' כמז' שאר איסורין והלכך כת' כיון
 שנתערב' במי' עד שיש בו יות' מדי' מזהג' פגמנו' ומות' אג'
 אפי' בשתייה' הילכך אס' יס' במי' חלקי' מן היין מות' אפי' ב
 בשתייה' וכן פ' ר' ואם כפל היין לת' המים מעט מעט א'
 אע"פ שאין בו כדי' ליתן טע' כשמתערב' עד שיח' בו' כדי' ל
 ליתן טע' אסור' ואם כפל המים לת' היין אפי' מע' מע' כיון
 שנתערב' המי' עד שאין היין מות' בהם טע' מות' י' של ית'
 ואיסור' שנתערבו' ואח' כך מופל' לתוכו מים אס' יס' במים
 כדי' לבטל' היין של איסור' רואין היין של ית' כאילו אינו וז'
 והמים רבים על האיסור' ומבטלין אותו ולא אמרינן כדרי'
 חז' היין של ית' כאיסור' ויטור' מים לבט' שניה' וכ' ש' אס' ד'
 חז' המי' עם היין של ית' ואח' כך כס' על האסור' עמהם
 ואין צריך למז' אס' היו המי' עם היין של האיסור' ואח' כך
 כס' של ית' לתוכו שהוא מות' ולאו דוק' ממזגו של איסור'

קדר

אסור' תערובתו אל' אפי' טעמו' מדי' אסור' כיצד כתן יין של
 ית' בקנקין של ג' אע"פ שאין בו אל' טעמו של האיסור'
 אסור' יין כס' גמול' שנתערב' בחי' אין לו תקנה ד' א' כס'
 כשנתערב' ג' היין ביין אכל חב' של יין כס' שנתערב' בחביו'
 של יין של ית' מולי' דמי' חב' אס' לים המלח והש' מות'
 טהמא' או מכרו ביחד לגבי ח' מדי' יין כס' שכו' וכת'
 י' אפי' כתערב' גוף הי' ב' יס' לו תקנה להתיירו טהמא'
 על ידי תולכ' הכ' לים המלח או למכרו לגבי ח' מדי' מדי'
 האיסור' שבו ולפי זה היכא שאין בו ממזגו של האיסור' כגון
 סתם יין בקנקין של ג' הכל מותר בהמא' שאין כאן דמי'
 האיסור' כתב' הרשב' יס' אומרו' כל היכא דאמר' מותר
 לגבי ח' מדי' יין כס' שבו שצריך למז' לגבי בשעת' מכר'
 הריכ' מוכרו' לך חזן מדי' י' כס' שבו אכל אס' מכרו' לו
 סתם אסור' והוא כתב' שאפי' מכרו סת' שפי' דמי' וכתב' ע'
 ד' כס' גמול' שנתערב' חבית' בחבית' אע"פ ש' לו תקנ'
 על ידי מכירה' לגבי ח' מדי' יין כס' שבו אין נית' על ידי'
 הולבת' הכחה לים המלח ואע"פ דבסת' י' כס' מדי' אפי' ל' י'
 ב'ין וא' א' הרשב' זל' לא כתב' כן אלא תרומהו מהני' גם כ'
 כס' גמול' חזן של ג' שנתב' לתו' יין של ית' או יין של ג'
 שנתב' לתוך חזן של ית' שכיח' חסוכין מין כס' י' כס' י'
 ואין אסורין אלא בבות' טעם ויין של איסור' בין חדש בין
 ישן שנתב' על הענב' אס' חס' שלמי' ידיח' והם מותרין ואם
 חס' מתוקעו' או שכיטל' עוקץ' שאין חסוכין במתוקעו' אס'
 יס' בו' כדי' ליתן טע' אסורין באכילה' ויעצרו' וימכרו' לגבי'
 חזן מדי' יין כס' שנתב' אכל לא ימכרו' כמז' שהן שמי'
 יחזור וימכרו' ליסור' ואם אין בו כדי' ליתן טע' מותר'
 יין של איסור' שנתב' על ערש' וסעוד' וכיוצא' שהן שאין
 מתוקעין ידיח' והם מותרין וכת' הרשב' דמז' שהדיח'ם
 מיד' או למז' מועט' אכל אס' עמ' עליהם ומז' רב ודאי' כל'
 ואין להם היתר' בהדחה' פל' על חטו' וכתן בהם טע' כיון
 שהם מתקעין כולם אסורין ואסור' למכרו' לגבי שמי' ח'
 יחזור וימכרו' ליסור' אלא יטחוק אות' ויאפי' וימכרו' לגבי של'
 בשבי' יס' שאין לו יקל' אות' ממז' אס' חז' במזק' שנהגו' של'
 לאוכלו' אכל' במזק' שנהגו' לאכול' סת' של ג' אין לה' תקנה
 למכרו' לגבי חזן של איסור' שנתב' לתו' ג' יסין' רותח' טעמו'
 ומותרין אכל' לתו' טעמן' משביחן ואסור' אפי' תרתיח'ם א'
 אחר כך וחזרו להי' טעם לבט' דכל' שתחילתו' לשבח' ואח'
 כך טעם אסור' **קלה** הלכות ב' יין איסורין ו
 והכשר' כל ב' עץ ומתכ' או זכוכי' או
 אבן שאין דר' להכב' בהן יין לקיל' אלא משתמש' בה' לשפץ'
 סני' להו' בהשוק' בין הקונה אותם מן הגוי' יסכים בין של
 סלבו' שטבע' בהן גוי' בעוד משקה טופח' עליהם דר' א'
 כשאכס' זפתים' אכל אס' הן זפתים' אפילו הלוקח'ם
 אותם חדשים מן הגוי' צריכין עירוי' שמי' כתן בהם הגוי'
 יין בשעה' שזפתם' וכן שלבו' שנגב' בהן גוי' צריכין עירוי'ם
 שהזפת' מבלע' היין ומיהו פירש' ר' דוקא בימיהם שהיו
 רגילין ליתן יין בזפת' שאין אינו כיכר' אס' יתן בהם יין אס'
 הזפת' אכל' האידכא' שאין רגילין ליתן בהן יין בשל' זפת'
 כל ומז' שהן חדשים מראיתן' צהוב' עד שיתב' בתוכו היין

אפי' כתרממו עד שגזר הזפת לא מהני וכעב' בשפר הת
 ת גרומות שזס עבר חומס לזר חוץ עד שזיכו יכו' להג'
 בן ירו של לפי' חביות של עץ בין מושתין בין שאינן מ
 מושתין חצפי' שזכני' בהן של' לז' מהני וצריכי' ע' רוי
 או הגעלה ור' התיר לשדוך בהן דותח' ולגלגל עד שיע
 שיעברו על פכ' כול' וכת' ח' הדל' ח' רח' לדבריו ח' להתי'
 בה ג' ח' שזיכו מושת' חבל' מושת' לא מהני בהגעל' גרוע'
 כז' זת' ומשמע מדבריו כי הגעלה טובה מהני בלא קליפ'
 הזפת ור' היה מצרי' להגעל' כל כסר וכסר לבדו שיכניס
 בלי לתיך היורה כשהיא רותח' על האש וישפ' על כל כסר
 מזהר שהמי' שבאותו כלי חסוכי' בלי ראשן כי' שהעבירו
 מרותחין בלי עץ וכלי עור חצפי' שמכניסין לקיו' שצריכי'
 עירוי שרו כמי' בהגעלה חבל' בלי חרס כת' הרמב' דלא ש
 שרו בהגעלה חל' בחותן שאין מכניסין לקיוס חבל' אס מ
 מכניסין לקיוס לא שרו בהגעלה והלשון כתב' יש מגדולי'
 שחומרין שא' במכניסין לקיוס שרו בהגעלה וכל' ר' דב' ר' ה
 נדוקח בלי ראשן חבל' בלי שפי' או חפי' לערות מכל' ר'
 ראשן עליהם לא מהני כי' שמכניסין לקיוס חבל' אס חין
 מכניסין לקיוס סג' להו בעירוי שמערה מכלי ראשן עלה
 ע' אהם כל הכלים שיסכן ב' עשר חדש שרו שודחי' בה' כל
 ליחלח' יין שבהם וכעב' ח' הדל' ח' זל' בתעובה שזס כת'
 בהן מים תוך שנים עשר חדש חין צרי' להמתין שני' גש'
 חדש לצ' אחרונים חל' שנים עשר חדש למן הראשון כי
 כת' הלשון יש מי' שהורה שצריך להתיר הקשרים וכן ב
 כתב' הרמב' ומדבר' ר' ירמיה שחין צריך להתירו וכן
 כתב' הרמב' וכן כתב' מקום שצריך עירוי חין להתירם סג'
 שהמים ככנסין בכל מקום חבל' ב' ח' שמוציא כיבוב צר
 צריך להתירם ואח' זל' כתב' להתירם גש' בשון

קל השולח בלי ביד גוי צריך להחזיקו שכל בלי
 ששה ביד גוי חפי' שעה אחת צריך להשאר ג
 כ' הדב' שצריך חלו' היה יסן בבית הגוי וכח לקבועו
 ממנו ור' יצ' כתב' שצריך חותם בתוך חותם והרמב' כת'
 שרי בחותם אחד וכשפר חתרומות התיר לשלוח חביות
 סג' עץ גדולים לבית גוי אומן חס או יומים לתק' דבכלי
 גדול כזה חין רבילין להשתמש בו לפי שעה
 כל הכלים החסורין שכתמם בו ישראל בני
 עד שלח השפ' כדמי' חסור בשתיים מותר בהנחה אפי'
 הוא יבא כל זמן שלא עבר עליו שנים עשר חדש ומג
 ומיהו כתב' ח' הדל' ח' חל' הוא בלי שאין מכניסין לקיוס
 לז' חס' חל' אס בן עמי' בו יימ' של ישראל עשר' ור' שג' חל'
 בדבר שמכניסין לקיוס ירא' מלשון רש' שחל' בו הי' מיר
 דבי היכ' שחל' חל' על ידי גו חפילו לא הכני' בו ייכו חל'
 לפי שג' הכי כמי' בא' בו ייכ' של ישראל חפי' לפי שג' וכתב'
 הרמב' שאס נתן בו קיתון של מים רואים כל שיש במים
 כרי' לבטל קליפת הקנקן מותר חפי' בשתיים שאפילו אס י
 כחשוב הקליפה בין הוא מוטט' בת' שג' חלקי' כדאמר'
 לפי' רואין היין כאלו אינו והשאר מים רבים עליו ומכב
 ויבטלן אותו וכ' אס דרך עכבים בגת' של גוים שלא הכ
 יעשי' שרי חסר רבים והזגין רבי' ע' הקליפו ומכטלן

אותן ויראה לי שאפי' כן אסור להוציא היין דר' נקטי' הברן
 שהקב' אסור והיין יוצא ממש צלגל מבלי תערוכ' החרצני'
 ויחסר שס ע' כ' וכן הת' ר' יין שדור' בגת' של גוים שלא
 הוציאו אפי' שסור ליתן יין בכלי שנשתמ' בהן הגוי בין
 מותר ליתן בהם מים ושכר ושאר כל מיני משקין לפי ש
 שהיין פגם אותם ולא חיישינן שמא יתן בהם יין

קלח גת של אבן שזפתה גוי ונתן בה יין בשעת
 זפתה או שזפתה ישראל ונתן בה יין ונגי'
 בה גוי בעוד משקה טופח עליה צריכה כיבוב וכן אס דרך
 הגוי כשאכנה וזפתה צריכה כיבוב אכל' אס דרך בזפתה
 חין די' לה כיבוב אלא יקלוק הזפת ואח' כך יג' או עירוי
 בלא קליפה ושל עץ זפתה גוי ונתן יין בשעת זפתה חפי'
 לא ודרך בה או שזפתה ודרך בה אחר כך דין אחד לה שג'
 שצריך קליפה וכיבוב או עירוי בלא קליפה ואס' דרך כשא
 כשאכנה וזפתה יגב' ואס' יש בעירות של שפתן בין כסר לג'
 לבשר או בלאי' בגדים כמו שעושין כרי' לדבקה כרי' של יג'
 יטבטק ממש חין די' לה כיבוב אלא צריכה עירוי ושל חר'
 זפתה הגוי חפי' לא דרך בה צריכה קליפה וכיבוב או עי
 עירוי בלא קליפה ואס' זפתה ודרך בה צריכה קליפה ועי
 ועירוי או הגעלה בלא קליפה ואס' דרך באינה זפתה צרי
 צריכה עירוי וכתב' ח' הדל' ח' זל' בתעובה חבל' לטוח עג'
 סיד לז' מהני מפני כוכב הדריכ' פעמי' הוא מתבקע ולא
 מניחו היתר בזה בתלמוד ע' כ' וכל' שאותה שכתבי' מלכני'
 או סיד ובפשיטת דוכה כשל חרס כת' הרמב' שכלי הנתמ
 מהני להו הגעלה על ידי עירוי שמער' מכלי ראש' עליה'
 ויש' אחרין ודעתו היה נוטה לדברי המקילין והכי מסת'
 שאי' חסר להכניס גת בכלי ראשן בגיית גדולה שדורכי'
 בה דוכה כמו גת וכן המרח' והמשפ' ריכס כדן הג' כעצ'
 כל אחת לפי מה שהנח וכן בלי המדה כיון שמורדין בה ת
 תמיד צריכה הכסר גדול כמו הגת רש' כתב' שאין חילוק
 בין גת לשאר כלים דגת כמי' סג' לה בהדחה ורבינו תס כ
 כתב' דבכל' ישראל וכתב' בה גוי סג' בהדחה חבל' אס תמי

תחילת תשמישה על ידי גוי צריכה כיבוב וה' מ' שיש חיל'
 בין ישראל ללא גוי כשאכ' וזפתה ולעבין כיבוב אכל' אס ח'
 זפתה חין חילוק בין אס תחילת תשמיש' על ידי גוי ללא גוי
 שכתב' בה גוי לא שפא' אס היא של אבן או של עץ כולם דין
 אחד להם וכן כתב' הרמב' דאף של חרס וכיליה אס תמי
 תחילת תשמישה על ידי ישראל סג' ליה כיבוב ושל חסן
 סג' ליה בשדוך ומסקנת ח' הדל' ח' זל' בדברי ר' ת הקו
 הקורה שצורדין בה הע' לבים והדפין שמישימין' על העב'
 סג' לה בהרח' העקלים שצורכין סביב העביט העשויין מי
 מחריות של דקל מכבבן ושל שיפא' ושל גמי' כולעת טפי וי
 וצריך לז' אסן שנים עשר חדש משמרת של גוים חס' הי' של
 שער ח' כ' בלעת ודיה בהדחה ואס' היא של חמר צריכה
 כיבוב ואס' היא שפתן צריכה יש' שנים עשר חדש וא' י
 בה קשרים צריך להתירן קודם היסון דקולי' וחלת' פ' י
 וכוורת שזסכניס בהן בשע' הגיתו' שהן של גוי אס הן עש'
 עשוין מחבלי' מ' צרי' של דק' די' לה בהדחה ור' מגמי' מ' יג'
 מכבבן ואס' הן משפתן מייסכן שנים עשר חדש אחר' שית'

החמה וכן בת' ה'מחמם זורעין תחתיה ידקו' בין כימות ב' החמה בין כימו' הגשמי וכן ירח' דעת' א' ה'חמם ז'ל סדה פנורבלה כוכל' עו' ופ' יה' ש'מ'מ'ל' כ'כ'ר' ש'י' עו' בריעבר מיתרין ול'ת'חיל' א'אור וק'ר'א' א'ארה כל' ש'עו' תחת' א'פ' איכן עובדין האילן כ'ס' א'ח' עובדין האילן בצמנו וכל' איל' שמומרין פירותיו לעצ' מה' ש'כ'ר' ל'ש' ע'ת'ו כ'וס' א'ירם א' א'ל' כ'ידוע ש'עובדין אות' ואיל' ש'דק' ש'רגיל' ל'טע' כ'פ'י' עו' ס'ל'ס' י'ס' א'ומרין ש'ז'ן מותרין א'ז' עובדין אות' ונ'ל' ל'כ'י' כ'א'עו' לה' א'ל'ל' ש'מחוקי' ה'גו' הוא לעצ' כ'אות'ן א'ל'בל' וה'י' כ'עין ת'ק'רוב' עו' ונ'ט'יע'ת'ן ז'ו' ה'י'א' ת'ק'רוב' ונ'ט'יע'ת'ן כ'זה' א'י'ס' כ'א'ס'ר' כ'י'ן ש'אי'נו כ'עין פ'כ'י' ו'י'ח' ד'ל'ל' ג'רע' מ'נו' עו' וא'ש' ו'ה'כ'י' מ'סת'ב' מ'רח'ן ש'עו' ע'ומדת' כ'ח'סרה' מות'ר' ל'רח'ו' כ'ה' ש'ז'ין ה'מ'ר'ח' כ'ע'ש'ת' כ'א'כ'ילה' א'ל'ל' ה'י'א' כ'ע'ש' ל'כ'י' • למ'רח'ן **קמו** כ'ש' ש'א'ז'ר' ל'יהנות' מ'עו' כ'ך' ח'ב' א'ז'ר' לה'ה'נ'ל' ל'פ'י' מ'י' ש'כ'ית'ו' ס'מוך' לעו' ונ'ט'יע'ת'ן א'ז'ר' ל'ב'ר'י'ע' ש'מ'ה'נה' ל'ה' ל'כמות' ל'ה' כ'ות'ל' כ'י'ע'ר' י'ע'שה' כ'וכ'ס' ל'ת'י'ך' ש'לו' א'ר'ב' א'מות' ונ'ט'יע'ת'ן כ'ב'ין ה'כ'ות'ל' ו'ה'מ'ק'ל' ש'ז'ל' א'ז'ר' ע'ל'יו' מ'ש'ות' כ'י'נו' ונ'ט'יע'ת'ן ע'ו' ח'ז'י' ת'ק'וס' ה'כ'ות'ל' ש'י' ס'ה'ז' ש'לו' ע'ול'ת' ל'ה'ר'ח'ק' א'ר'כ'ע' א'מות' ונ'ט'יע'ת'ן מ'ן' הע'ני'ס' ונ'א'כ'ב'י' א'ח' מ'כ'ירו' מות'רין' וא'ח' ל'א'ז'ר' ה'כ'ל' א'ש' ונ'ט'יע'ת'ן ל' א'מות' ש'ה'ר'ח'יק' י'ע'שה' כ'ה'ס' ב'ית' ה'כ'ס'ז' ש'ל'ל' ת'ה'נה' מ'ה'ס' • ה'עו' וא'ח' א'י'נו' ר'ש'א'י' י'מ'ל'א'כ'ה' ק'וצ'ס' א'ז'ר' ל'במות' ה'כ'י'פ'ה' ש'מ'ע'מ'יד'ין כ'ה' ע'ו' ע'ב'ר' ונ'ט'יע'ת'ן מות'ר' ונ'ט'יע'ת'ן ה'ר'מ'כ'ס' ח'ב' כ'וכ'ס' ה'וא' ל'כ'ת'ח'ילה' ה'ט'ר'ק'ל'ן' א'ז'ר' ח'ס'ר' ש'י'ס' כ'ה' א'ות'ה' כ'י' כ'י'פ'ה' ונ'ט'יע'ת'ן כ'ת'ב' ר'ש'י' ס'ה'וא' מות'ר' כ'י'ל' ש'ה'וא' ת'ש'מ'י'ש'י' עו' ו'י'ח' פ'י' ר'א'כ'י' ת'ש'מ'י'ש' כ'מי' א'ז'ר' ה'י'ה' לעו' ג'י'כ'ה' א'ז'ר' מ'רח'ן ו'ה'ט' כ' וה'י'נ'כ'א' מ'ה'ס' ה'י'א' ל'כ'ומ'רים' מות'ר' ל'יהנות' מ'ה'ס' ש'ל'ל' כ'מו' כ'ט'וכ'ת' וא'ז'ר' ל'יהנות' מ'ה'ס' כ'ט'וכ'ת' וא'ח' י'ס' ל'א'ח'רים' ח'ל'ק' כ'ט'וכ'ת' ע'ש' ה'כ'ומ'רים' וא'ח' א'י'ן' ה'ט'וכ'ת' ה'י'נ'כ'א'ה' מ'ה'ס' ל'כ'ו' ל'כ'ומ'רים' א'ל'ל' ל'ע'נ'כ'יד'ת' מות'ר' ל'יהנו' מ'ה'ס' א'ח'י' כ'ט'וכ'ת' כ' א'ש' ה'ב'נה' ו'ה'מ'רח'ן' לעו' ל'כ'רה' ו'ה'ר'מ'כ'ס' כ'ת' כ'ע'ש' ל'א'ח'ר'י' ח'ל'ק' כ'ט'וכ'ת' מות'ר' א'פ'י' ה'י'א' ה'ט'וכ'ת' ל'כ'ומ'רים' ופ'ר'ש'י' כ'ט' כ'ט'וכ'ת' ש'מ'ע'ל'ת' ל'ה'ס' א'ז'ר' ה'וא' א'ז'ר' ש'ל'ל' כ'ט'וכ'ת' כ'ח'ס'ס' ח'ז' ה'וא' מות'ר' ונ'ט'יע'ת'ן ז'ה' א'ז'ר' ל'ע'ח'ון' ונ'ט'יע'ת'ן כ'ר'י'ח'י'ס' ונ'ט'יע'ת'ן ל'ט'ל' עו' ו'ל'ת' פ'י' כ'ט'וכ'ת' ש'מ'ח'ז'יק' ל'ה'ס' ט'וכ'ת' א'ז'ר' ח'ב'ל' כ'ט' כ'א'ז'י'נו' מ'ח'ז'יק' ל'ה'ס' ט'וכ'ת' מות'ר' א'ז'ר' פ'י' ש'נ'ות'ן' ל'ה'ס' ש'כ'ר' ונ'ט'יע'ת'ן פ'י' ר'ת' ונ'ט'יע'ת'ן א'ח' א'י'ן' ה'ר'י'ח'i'ס' ו'ה'ת'נ'ו' ע'ומ'דים' • כ'ח'ס'ר' עו' ע'צ'מ'ה' מות'ר' ונ'ט'יע'ת'ן ל'י'ר'יד' ש'ל' ג'ו'יס' ש'א'ז'ר' ל'י' ל'י'ז'ן' מ'ה'ס' לעו' ד'ה'ת'ס' מ'י'יר'י' ש'ה'מ'כ'ס' ה'וא' ל'כ'ור' עו' כ'ו'י'ת' ונ'ט'יע'ת'ן כ'ר'וכ'ת' ח'ב'ל' כ'ט'א'י'כ'ה' א'ל'ל' ל'ח'ק' ל'כ'ומ'רים' ו'ה'כ'א'ת' ו'א'י' ע'י'ש'ין' מ'י'כ'י' צ'ר'כ'י' עו' מות'ר' ו'ה'י' י'וכ'ת' כ'ת'ב' ל'א'ז'ר' ד'וק'ן' כ'ב'י'ל' ה'ע'י'מ'ר' ל'פ'ג'יה' כ'ר'כ'ר'י' ר'ת' א'ל'ל' א'פ'י' ר'ח'וק' ל'ה' כ'י'ן' ש'ה'ג'י'כ'ה' כ'ת'וכ'ת' ל'עו' ונ'ט'יע'ת'ן פ'ירו'ת'יה' ל'ש'ל' ה'מ'ת'ע'ש'ק'ן' כ'ר'כ'ה' ד'ג' ד'ה'י'י'נו' ה'כ'ומ'רים' א'ז'ר' ל'יהנות' מ'מ'כ'ה' כ'ש'ל' ח'ב'ל' ג'נו' ס'ק'ט' ה'כ'ומ'רים' מ'א'י'ל'יה'ן' ל'א' מ'י'כ'י'נו' א'י'ס'ור' ל'יהנות' מ'ה'ס' ע'ל' כ' ו'א' ו'ח'י'א' ה'ר'א'ש' ז'ל' כ'ת'ב' כ'ז'ת' ח'ל'ל'ין' ש'ל' עו' א'ש' ל'ש'פ'ור' כ'ה'ן' ח' ח'כ'ו'י'ת' ש'ל' עו' א'ז'ר' ל'ש'כ'ר' מ'ה'ס' וא'ח' מ'ע'ל'ת' ש'כ'ר' ל'מ'ד'י'כ'ה' מות'ר' ל'כ'כ'ור' מ'ה'ס' פ'י' ש'מ'ע'ל'ת' ה'ש'כ'ר' ל'מ'ד'י'כ'ה' ונ'ט'יע'ת'ן ה'מ'ד'י'כ'ה' מ'ש'ק'י'ן' כ'ר'כ'י' עו' • כ'י'ן' ש'ז'ין' ה'ש'כ'ר' ל'מ'י'ו'ח'ד' ל'ש'ל'

נבאין של עו' א'ז'ר' ל'ית'ן' ל'ה'ס' וא'ח' ה'י'נו' מ'ע'ל'ת' ש'כ'ר' ל'מ'ד'י'כ' ח'כ'ב' ש'כ'י'ן' לעו' מות'ר' ל'ית'ן' ל'ה'ס' פ'י' ש'כ'ר'י' ה'מ'ד'י'כ'ה' ל'וק'ח'י' ל'נ'ט'יע'ת'ן מ'ה' ש'כ'י'ן' ונ'ט'יע'ת'ן כ'ר'כ'י' ה'עו' מות'ר' כ'י'ן' ש'ז'ס' י'ג' י'ר'עו' י'ק'חו' ל'ע'צ'מ'ן' כ'ל' מ'ה' ש'כ'י'נו' ונ'ט'יע'ת'ן לעו' כ'ז'ל'נו' כ'ו' כ'י'ת'ר'ין' מ'י'ס'ין' **קמר** כ'ש'ס' ש'עו' ונ'ט'יע'ת'ן כ'ר'וכ'ת' ח' א'ז'ר'י'ן' כ'ך' ד'מ'י'ה'ן' א'ז'ר'י'ן' כ'ר' א'ר'מ'י' עו' כ'י'ד' י'ס'ר' ש'מ'כ'ר'ה' ח'ב'ל' א'ח'ס' מ'כ'ר'ה' ג'י' א'כ'י' מ'כ'ר' ל'ע'צ'מ'ר' ה'ר'מ'י'ן' מות'ר'י'ן' וד'וק'א' ש'ה'ר'כ'י' י'ד'וע' ש'מ'וכ'ר' ל'ע'צ'מ'ת' צ'ר'כ'י'ו' צ'ר'מ'יה' כ'ב'ון' ל'ש'ר'וע' ח'וב'ת'יו' א'ז'ר' ש'ז'ר' צ'ר'כ'י'ו' ח'ב'ל' א'ח'ס' א'י'ס' י'ד'וע' י'ס' ל'ח'ו' ש'מ'י'א' מ'כ'ר'ה' ל'ק'נו' צ'ר'מ'יה' עו' א'ח'ר'ת' ו'ה'ר'י' ה'ב' ה'מ'צ'ו' מ'וק'צ'ין' לעו' וא'ז'ר'י'ן' **קמה** א'י'ן' א'י'ס'ור' עו' א'ל'ל' כ'ר'כ'ר' ש'י'ס' כ'י' ת'ש'ל' י'ד' ח'ר'ס' ח' ה'י'ל'ת' ה'מ'ש'ת'ח'ו'ה' ל'ה'ר' ל'א' כ'א'ש' ו'א'פ'י' א'כ'י' ה'ר' ש'כ'ת'ר'ל'נו' ונ'ט'יע'ת'ן ה'ן' כ'מ'ק'ו'מ'ן' א'י'ן' כ'א'ז'ר'י'ן' ונ'ט'יע'ת'ן ה'כ'ה'ר'ו' ונ'ט'יע'ת'ן כ'ר'כ'י' ונ'ט'יע'ת'ן ח'ב'ל' א'ח'ס' א'י'ס' כ'י'ן' כ'א'ז'ר'י'ן' ונ'ט'יע'ת'ן ח'ב'ל' א'ח'ס' א'י'ס' כ'י'ן' כ'א'ש' כ'א'ש' ג'ו'ף' ה'א'י'ל'ן' ש'מ'ש'ת'ח'ו'י'ן' ל'נו' כ'ל' ה'ס'ר'י'י'כ'י' ו'ה'ע'ג'י'ן' • ו'ה'פ'ירו'ת' ה'י'נ'כ'א'ין' מ'י'מ'נו' א'ז'ר'י'ן' כ'ה'כ'א'ה' כ'ל' ז'מ'ן' ס'ה'ר'ו' כ'ע' כ'ע'ב' ו'א'ז'ר' פ'י' ש'מ'ח'וב' א'י'נו' צ'מ'ו'י'ן' כ'א'ז'ר' ת'ל'ג' ונ'ט'יע'ת'ן ח'ב'ר'ו' ח' ח'ס'וב' כ'ת'ל'ש' ל'פ'י' ה'כ'ר'כ'י' כ'י' לעו' א'ז'ר' ש'מ'ח'ז'יק' כ'ב'י' ו'ה'ש'ת'ח'ן' ל'נו' כ'א'ז'ר' מ'י'ד' וא'ח' ש'ל' י'ס'ר' א'י'ן' ל'נו' כ'י'ט'ול' ח'ב'ל' א'ח'ס' ל'א' כ'כ'א'ז' ל'ע'צ'מ'ר'י'ן' א'ל'ל' ל'ה'ע'מ'י' כ'י' עו' ה'ר'י' ז'ה' מ'ש'מ'ש'י' עו' ו'ח'י'נו' כ'ח'ס' • ע'ר' ש'י'ש'ת'מ'ל' כ'י' ס'י'יד'ו' ונ'ט'יע'ת'ן לעו' כ'וט'ל' מ'ה' ש'כ'ר' ו'ה'ש'כ'ר' • מות'ר' ל'א' ש'כ'ר' ס'י'יד'ו' ונ'ט'יע'ת'ן ג'י' A'ז'ר' כ'א'כ'ו'ט' מ'ה' ש'ה'ח'ר' ה'ש'ל' מות'ר' כ'י' ל'א' כ'א'ש' א'ל'ל' ח'ח'יד'ו' ח'ב'ל' ה'כ'י' ו'ה'כ'י'ד' ש'כ'ט'ל' מ'י'מ'נו' כ'ש'ל' כ'א'ז'ר'י'ן' ו'א'י'ן' ל'נו' כ'י'ט'ול' ע'נ'ל'מ'י' א'ח'ס' ה'וא' ש'ל' י'ס'ר' וא'ח' ה'וא' ש'ל' ג'י' ע'ר' ש'י'כ'ט'ל'נו' ה'ג'י' ה'כ'י'ס' ל'ע'צ'מ'ר' עו' ו'ה'י'כ' ו'ה'כ'י'כ'ה' מות'ר' פ'ר'ש'י' ש'ל'ל' ה'ק'צ'ו'ה'נו' לעו' א'ל'ל' ל'פ'י' ש'ע'ה' ה'ל' ה'י'ל'ת' מ'וע'יל' ה'נ'כ'ל' ל'נו' ש'ע'ת' ח'ס'י' ד'ע'ת'יו' ל'ה'ח'ז'י'ר'ה' א'ז'ר' א'כ'י'ע' ה'י'נ'כ'י'ה' י'ס'ר' מות'ר' ח'ב'ל' א'ח'ס' ה'ק'צ'ו'ה'נו' ל'מ'ש'מ'ש'י' עו' L'א' מ'ה'כ'י' ה'י'נ'כ'י'ה' ל'פ'י' ש'ע'ה' ע'ר' ש'י'כ'ט'ל' מ'ח'ס'כ'ת'נו' מ'ו'נ'כ'י'ה' ע'ל' מ'כ'ת' כ' ש'ל'ל' ל'ה'כ'י'ס' ג'וד' ג'י' א'כ'י' ה'ס' א'ז'ר' ש'ח'כ'ב' ל'ר'י'מ'ו' A'ז'ר' ס'ז'ק'ב' ל'כ'ך' ונ'ט'יע'ת'ן ו'ה'ד'י'מ'וס' ע'צ'מ'נו' א'ב'ב' ה'נ'ט'ל' ש'מ'ע'מ'יד'ין' ע'י'נו' ה' ה'ר'י' ז'ה' א'ז'ר' מ'י'ד' ס'י'יד'ו' ונ'ט'יע'ת'ן ח'ח'יד'ו' ו'ח'י'ד'ו' כ'ה' א'פ'י'ל'נו' כ'ב'נ'כ'ת' ש'ל' A'ז'ר' כ'וט'ל' מ'ה' ש'ח'יד'ס' ו'ה'ש'א'ה' מות'ר' ה'ע'מ'י' ע'ל'יה' עו' ו'י' ו'ה'ל'ת' ה'ר'י' ז'ה' מ'י'ד'ר' ש'ל'ל' א'ש'ר'ו'ת' ה'ן' א'י'ל'ן' ש'כ'ט'ע'נו' מ'ת'ח'י'ל' לעו' ה'ר'י' ז'ו' א'ש'ו'ר'ה' ג'ר'ע'נו' ונ'ט'יע'ת'ן לעו' ו'ה'ח'ל'יק' כ'וט'ל' מ'ה' ש'ש' ס'ה'ח'ל'יק' ו'ה'ש'א'ר' מות'ר' ופ'י' ר'י' ד'וק'א' ש'מ'פ'ר'ש' כ'ה'ר'י'ח' ש'מ'כ'י'ה' ש'ל'ל' י'ה'ז' עו' A'ל'ל' מ'ה' ס'ה'ח'ל'יק' ד'מ'י'א' ד'ס'י'ור' ונ'ט'יע'ת'ן ש'ז'י'ס' מ'כ'ו'ן' ל'ע'צ'מ'ת' כ'ל' ה'כ'י'ת' עו' ח'ב'ל' A'ח'ס' מ'כ'ו'ן' ל'ע'י'ק'ר' ה'א'י'ל'ן' ח' כ'ע'ש'ה' כ'ול'נו' עו' ג'יד'וע' ופ'י'ס'ול' A'ז'ר' פ' ש'ל'ל' ה'ס'ת'ח'ו'ה' ל'נו' ו'ח'י' ח' ה'ר'א'ש' ז'ל' כ'ת'ב' א'פ'י'ל'נו' כ'י'ו'ן' ל'ע'י'ק'ר'ו' ש'ל' A'i'ל'ן' א'פ'י'ל'נו' ה'כ'י' L'א' כ'א'ז'ר' A'ל'l' כ'ול'נו' A'l'l' A'ח'ס' כ'ן' ה'ס'ת'ח'ו'ה' L'נו' A'ח'ר' כ'ך' S'א'ז'ר' כ'א'ז'ר' כ'ול'נו' ונ'ט'יע'ת'ן ופ'י'ש'ו'ל' כ'א'ז'ר' מ'ש'ח'ג'ר'ל' A'ח'ר' כ'ך' A'ז'ר'י' S'ל'ל' ח'ס'ת'ח'ו'ח' L'נו' ה'ע'מ'יד' G' כ'ל'ל' ת'ח'ת'יו' ונ'ט'יע'ת'ן ה'ר'י' Z'ה' מות'ר' A'ז'ר'י' S'ק'ר'ק'ע' A'י'ס' כ'א'ש' ע'ש'ת' כ'י' מ'ע'ש'ה' כ'ב'ון' ש'ח'ס'ר' כ'י' ג'ר'ות' ס'י'ח'ין' ונ'ט'יע'ת'ן ו'ה'ס' ו'ח'ס'ת'ח'ו'ה' L'נו' A'ח'ר' כ'ך' כ'א'ז'ר' כ'י'ע'ל' ח'י'יס' A'i'ן' • כ'א'ז'ר'י'ן' ש'א'פ'י'ל'נו' ה'ס'ת'ח'ו'ה' ל'ב'ה'מ'ה' S'ל'ל' L'א' כ'א'ז'ר'ת' ע'ש'ת' כ'ז' מ'ע'ש'ת'

סכא אותם שבמדינת העליון בגן חיות שרפי ואופנים ומ
 ומלאכי השם לא סכא אותם ששורר התחתון בגן חמה
 ולפניה כוכבי ומזלו לא סכא אדם לבדו כולם אסורין וכן
 כמי שמסין שבמקד' חס' לעשו' ממ' דוגמתן אם לא שישכ' ב
 בהן קצ' בביב חו באור' כדתיב' לא יעשה אר' תבני' היכל' *
 בשיעור' גובה' ואר' ורחב' חסדר' תבני' אונ' ח' תבני' עזר'
 סלח' תבני' סלח' מנור' תבני' מנור' אב' עוש' של' ה' קכ' או של'
 ו' חו' סמ' אב' של' ז' לא יעשה אפי' משא' מיני' מתכו' וצור'
 ימים' ובעני' מותר' לעשות' וצ' דרקו' אסור' למי' שמוצא'
 להשקות' ומותר' לעשות' וכל' הצור' שאסור' לעשו' לעצמו' א'
 אסור' לעשות' גם כן לגבי' וכן אם גוי' עשא' לו אסור' להשא'
 להשקות' כל' א' בטולט' אב' בסוקע' באותם' שאורבין' ב'
 בבגד' ושמע' ירין' בבות' מותר' לעשות' כדתיב' טבעת' שח'
 שחיתמה' בולט' פי' מהצור' שבה' בולט' חס' להניח' ומותר'
 לחתום' בה' שהצור' כשקע' בשערה' חותמה' שוקע' מותר' לב'
 להניח' ואסור' לחתום' וכל' דכל' אותם' שאסורין' במוצא' אב'
 אסורין' אפי' בסוקע' דכיון' שאנו' חוששין' לו שמה' נעש' לעז'
 אף' בסוקע' כמי' חס' למי' ואף' בבולט' מי' לא אסרינן' א'
 אלא' ליחיד' דטעמא' משום' חסד' שיחשדוהו' שמכין' לעז'
 הילכ' בשל' דכ' דלא' שייך' בהו' חסד' או אפי' של' ימי' והיא'
 עשויה' פרכי' או עשויה' להתלמד' בה' שרי' ורב' חלבה' אינו' י'
 מת' אלא' בשאר' להתלמד' אב' אינו' להתלמד' אפי' של' דכ'
 ושל' פרכי' חס' וכן' בת' ה' ואל' ז' בת' כסדר' ראשונה'
 וד' בת' דבטולט' חמה' ולבנה' כוכבי' ומחלות' חין' חיל' בין'
 בולט' לסוקע' דאין' חיל' בין' בולט' לסוקע' אלא' בשאר'
 צורות' ופרצופין' אב' כל' חלו' אסורין' בולט' עני' בין' לעשות'
 בין' להשתית' והרמז' הוסי' עוד' צורת' אדם' וכל' שמסין' ש'
 שבמדר' שאסורין' בין' בטולט' בין' בסוקע' ולא' מפלגין' כ'
 שוקע' לבולט' אלא' בשא' צור' דטעמא' משום' חסד' הי'
 הילכ' לא' אסרי' אלא' בבולט' דאיכא' חסד' אב' בסוקע' ע'
 דליכא' חסד' שרי' אב' ה' דאיסור' דידהו' משו' לא' תעשו'
 אתי' אין' חילוק' ומסתבר' שלא' אסרו' בשא' צור' אלא' על'
 הטבעות' וכיוצא' בהן' שהן' מוכרין' אב' על' המכונן' מותר'
 לצור' שאר' צורות' בין' שוקע' בין' בולט' דליכא' למיחס' בהו' י'
 לחסד' והא' דקתבי' חס' לחתום' בה' על' המכונן' קאמר'
 בגין' שירא' וטעמו' אב' על' המכונן' שרי' עכ' בת' הרשע'
 דמי' שמסין' שח' לעשות' אין' חילוק' בין' מוכרין' למכונן'
 דלא' שייך' לחלק' בין' מוכרין' למכונן' אלא' בהנך' דאיכא'
 מישום' חסד' עז' ומכונן' איכא' למי' לעז' ולא' במכונן'
 אב' בהנך' דאיסור' דידהו' משום' לא' תעשו' אתי' אין' חי'
 חילוק' בהן' ע' ואל' דאסרינן' בצורת' אדם' ודרקו' דווקא'
 בצורה' שלמה' בכל' אבריה' אב' צורת' ראש' חו' גוף' בלא' ר'
 ראש' אין' בה' שום' איסור' לא' במוצאו' ולא' בעושה'

קמב

כשם שצו' אסורה' בהחלה' כל' המזל' הבא'
 ממכ' אסורות' אפי' אם שרפה' ליהמת' בנה'
 בגחלתה' ואפריה' אב' מותר' ליהנות' משלהבתה' סבין' של' ג'
 עז' חדש' או יסן' ולבגו' אסור' לשחוט' בו' לכתחילה' בהמה' מ'
 יוצא' בכת' ולחתוך' בו' כתחים' קטנים' דהוה' ליה' מתקן' ובר'
 ובריע' מותר' ומותר' לשחוט' בו' בהמה' דריאה' ונתחים' י'

גדולים' העומ' לרורון' דהו' ליה' מקלקל' בטל' בדבר' מהה'
 מהאשר' ואר' בה' בגד' חב' חס' בטל' ממנה' עצים' והצ'
 בהן' התנור' חד' יותן' שנגמ' באיסור' יסן' יוצן' ואם' אשה' ט'
 הפ' באותו' היסק' למאן' דאמ' זה' וזה' גורם' אסור' הפ' חס'
 אב' אכן' קימא' לן' זה' וזה' גורם' מותר' בריע' אב' לכתחילה'
 אסור' לעשו' על' ידי' זה' וזה' גורם' ואמ' תנור' חד' שהסיקו' ב'
 בעצי' איסור' מותר' לכתחילה' לאפות' בו' על' ידי' היסק' שסי'
 סיסיקו' בעצי' היתר' דחשוב' דיעב' כיון' שהיה' צרי' לכתח'
 אב' הנור' יס' שהסיקו' בעצי' איסור' חס' לאפו' בו' לכתחיל'
 כיון' שאין' כאן' אלא' הפס' מועט' של' דמי' העצים' ואמ' אפ'
 בו' הפ' מותר' ואב' דקיימ' לן' זה' וזה' גורם' מותר' חס' אב'
 כנגדו' הפ' אסורה' ויש' שכל' עצים' בפת' וה' חמה' כתב' אפילו'
 למד' זה' וזה' גורם' מותר' הכא' גבי' עז' בפ' שפא' בעצי' חס'
 והבגד' שכתב' בכרד' של' עז' אסורי' וכן' יראה' מדברי' א'
 א' ח' ה' ז' ס' ה' ח' ט' י' כ' ל' מ' נ' ס' ש' צ' ק' ר' ט'
 והבגד' באחרים' כולן' אסורין' כדפי' לעיל' דעז' אסורין' בגל'
 שהו' ר' ח' עז' חס' יולק' הכא' ל' המלח' והלכת' כמות'
 שאפי' שפא' הפת' והבגד' יס' להס' תקנה' על' ידי' פדיון' שי'
 פדיון' דמיהן' ל' המלח' ויהיו' הן' מותרין' ופ' שי' דאפי' לא'
 כתעבר' הפת' באחר' כיתר' על' ידי' פדיון' ופי' עוד' שאין' צ'
 צרי' להולי' ל' המלח' אלא' דמי' העצי' ולא' דמי' כל' הפתו'
 ורי' פי' שאין' לו' היתר' בפדיון' אלא' אם' כן' כמעט' הפתו' ואל'
 פגי' ל' בהול' דמי' העצי' לבד' אלא' צרי' להולי' דמי' כל' ה'
 הפת' וא' ח' ה' ז' ס' ה' ח' ט' י' כ' ל' מ' נ' ס' ש' צ' ק' ר' ט'
 להתי' הפת' בלא' תערו' על' ידי' הול' הכא' ל' המלח' אב'
 בהא' כל' כדפי' שאין' צריך' להוליך' ל' המלח' אלא' הכתי'
 העצים' דכיון' שנסתל' מכאן' הכא' גוף' האיסור' הותר' הכל'
 עכ' כתב' הר' ז' שאין' להתיר' באכילה' על' ידי' הולכת' ה'
 הכחה' ל' המלח' אלא' בהחלה' לבד' והר' יוסף' כתב' דאפילו' ב'
 באכילה' כמי' שרי' ולו' הפס' א' ח' ה' ז' ס' ה' ח' ט' י' כ' ל' מ' נ' ס' ש' צ' ק' ר' ט'
 באשרה' ואין' צריך' לאמן' מותרין' אב' בגים' שעליה' או'
 אפרוחין' שצריכין' לאמן' אסורין' ואפי' באפרוחין' שאין' צרי'
 צריכין' לאמן' לא' יעלו' עליה' ליקח' האפרוחין' א' יתיו' בקל'
 עד' שיפלו' לחרץ' ולא' חיישין' דשמא' יעלה' באילן' אסור' לשי'
 לישב' בגל' האשרה' ואפילו' בגל' צלה' פי' שחרית' וערבית' הי'
 הגל' שכל' דבר' ארו' מאד' עד' כדי' קומתו' כקרא' גלו' ומי'
 וחילק' כקרא' גלו' ואפילו' לעבור' תחתיה' דרך' העברה' י'
 בעלמא' אסור' וה' מ' שאינו' נוטה' על' הדרך' אב' אם' נוטה'
 על' הדרך' חס' יש' דרך' אחרת' אסור' לעבור' תחתיה' ואס'
 חין' דרך' אחר' מותר' לעבור' תחתיה' וא' י' רחיק' אדם' חס'
 חשוב' מהביעו' והדמו' לו' ובעבור' תחתיה' ימחר' לרוץ' י'
 בכל' מה' שיוכל' וכת' הר' אב' דוקא' אשירה' שעשויה' לגל' כ'
 לתחתיה' בין' לחונה' לה' אב' בית' עז' תוכו' ונגד' פתחו' ת'
 ד' אמות' אסור' אחריו' לגל' מותר' ואפי' תוכו' אס' גזול' הרב'
 הרבים' סקדס' לו' הדרי' ואח' כך' בגל' פס' בית' עז' מותר' לי'
 לעזב' דרך' שם' אב' אם' קדם' חב' לדרך' אסור' וזרעין' תח'
 האשרה' ירקות' בימות' הגשמים' אפי' לכתחילה' אב' לא' ב'
 בימור' החמ' ופרי' שאפי' בריע' אסורי' ולא' החמ' לא' בימור'
 הגשמים' ולא' בימור' החמ' אב' ה' חמה' מת' ירקו' גם' בימות' ה'

להננותן שאין הגלחים קינן מהם לא תקרובת עו' ולא נו
 כוונת אלל אובלין ושותין חות' ועו' כיון שעיק' פרכשתינו
 מהם ואנו כושאין ונותנין עמהם כל ימנו השכ' ואם היינו
 פורשי מהם כיום חידם היה לנו איבה לב' שרי וקבי תגי'
 בתי' שתי' צד' א' בגוי שאינו מכירו אכל' חס' מכירו מותר
 מפ' שהיה כמחנ' לו ותביח כבש' לעי' ומצאם שמחים ב'
 סמח עמהם מפני שהוא כמחנ' להם **קמט**
 עיר שיש בה עו' אס' ליל' שם חס' הדר'
 מיוחד לחותי העי' לבד' כגון שאין הדר' כבושה מבאן לשם
 חלל' לזות' העיר אבל אם יש בה מעבר' לעבד' מפס' לעיר'
 אחר' מותר וכי' רש' דטעמא משום חסדא שיחסדוהו שה'
 סהיל' לשם עו' ומשום חבי' קאמ' בירושלמי שלא אהרו ח'
 חלל' באשכנזי בין עיר מותר שיירא מות' שכן דר' שיירא
 לילך בכל מקום כת' א' א' הלאש ז' יש שבתבו שאם יהודי'
 דרים בעיר מותר דתלין דלדבר עם היהודים הולך שם
 ומתיר הירושלמי אינו משמ' דלא שרי חלל' כגון עיר שהיה
 חוץ לעיר והולך לביתו ע' כ' ופ' ה' ה' ה' ה' ה' טעמ'
 דחסדא חבי' ישר' הדר בעיר שיש עו' בה אס' ליל' לרחוב
 שבו' שם חס' אין אותו רחוב פתוח לשווקים חסדים דכר'
 כהולך שם כדי לעבודה וכש' שאסור ליכנס לעולם לחצר
 עו' וחז' לרבר עם ח' מהם ואפ' חז' על עסקי רבי' ואפ'
 על פ' ונח כפס' אסור ליכ' שם כדאמר' גבי מעי' המוש' מי'
 לבני עו' שלא ישתה אפי' אי מאית' אי לא שתי ע' כ' וה' יו
 יונה כת' ומשום עו' שבעיר אין לאסור ליל' שם אלא מיירי
 סעודים יריר ביום האיר ולמי סגונים מתקבצין מהמה מ'
 מקומן והלצים שם אס' שלא יתא' כר' כח' מהם הולך שם
 לסחורה ולבשר עו' אבל בעיר שישין שם יום איר וח' ה'
 הולכין שם משאר מקומות לא מצינו שיהא אסור לילך
 לשם משום חסדא וכן היא מסקל' ח' ה' ה' עיר שישבה
 יריר על עו' וכלמי' ש' לקח שום דבר מות' מהם לעו' אס'
 לקח משם כלום בין אם ית' מהם או לא יתן שז' יתן מי
 מיד' מהם לעו' ואם לא יתן הרי זה כהנה ממכה שמכחת
 לו המכה ואם לקח משם בהמה תעקר שיחתום פרסוה'
 מחסר' וכל' פירו' כסות' וכלים ירקבו מעות' וכלי מי
 מתכות יולכס לים העל' לפיכך פגמים שהגוי מוכר א'
 חפץ ואומר לא אתנו לק' חלל' כבד' וכך ועו' פשוט לקדש
 פלג' או שרבי' סנותין לעו' הפשוט שמקיימין המקח'
 בו אסור לישראל לקח ממנו וכ' דב' דב' התרומות ואם
 אינו מזהיר בפירוש עו' חלל' חסד' אתנו לק' כבד' וכך ופ'
 ופשוט יותר מותר ואפי' אומר ועו' פשוט יותר לחלל' ש'
 של' איפ' שהיה מותר דשיח' דשתי' לתנו לעבדי גויים ור'
 ודוקא ביריד סנותין היכס' לעו' אסור לקח מהם אבל
 ביריד שאין נותנין מהם לעו' או לקח מעל' הכי' שאין ל'
 לקחין ממנו מכה מותר כדתי' הולכין ליריד של גוים
 וליקחין מהם עבדים ושפחות אחד עבד גוי ואחר עבד
 ישראל בתי' שדות ובהמים וכות' וכות' ומעלה בערבא'
 שלהם מפני שהוא כמצי' מידם וכתב' ה' יונ' אפי' במקו'
 שאין נותנין מכה לא התירו לילך שם לקנות אלא חלי' מפ'
 מפני שדברים אלו אין אדם מוכרו מוכר אותם אלא מפ'

מפני חסדו' כי הילכ' משום מעוטינהו שרי ליל' שם וליקח
 מהם אבל כמות' וכל' העשוי' לסחור' אסור לילך שם וי'
 וליקח מהם שאין זה כמצי' מידם אלא מהכ' ומעשי' חז' וי'
 הדר שם מותר ליקח כל דבר כיון דלא יהבי מכסא אבל י'
 לילך שם וליקח לא התירו חלל' עבדי' ושפחות' ובהמות' שם
 ישוב' ללוקח ומיעי'ט' לבומרי' וכל' זה איירי בירי' שאינו ב'
 ביר' האיר אבל אם הוא ביום הא' אסור לשא' ולתת עמהם
 כדפרי' לעיל וכת' א' א' הלאש ז' יש אומר' דהאי ירי' יום
 איר הוא ואפי' הכי מותר ליקח כל דבר שצרי' משו' דילמ'
 לא משכ' להו אלא ביריד והוא לית לגבי ידיה דכ' האב'
 וגבי ידיהו ליכא רוחא דביריד זול' תרעי טפי משאר זב'
 זמני והיינו דאמ' משום מעי'טיבהו כלמי' הממעט להו רי'
 רוחא ומעט' זה נמי מותר למכור' לו סחורה חוברת' וכת'
 רב' האי בתשובה והאידרא כהוג' היתר ליש' וליתן להגו'
 ולפורען אף ביום אידם מהטעמים שכתבתי למעלה וב'
 האידרא אינו מצוי שצטבו המכס' לעבודה זרה ואם יש מי
 מכס' הוא לבומרים ואוכלין ושותין אות' ואין קושין ממ'
 ממנו לא תקרובת עבודה זרה ולא כוונת ער' כחן גוי' ה'
 ההולך ליריד שמוכרין שם עבודה זרה ונורכיה מותר לי'
 לשאת ולתת עמו בין בהליכא בין בחזרת' שאין חנו' הילכין
 שמכר שם עבודה זרה וישראל' ההילך שם בהליכתי מותר'
 בחזרה אסור שאנו אומרים יודאי עו' מבר' שם **ק**
 מצוה להתרחק מדרך עבודה זרה ארבע
 אמות יאכלו קוץ ברגלו בפני עבודה זרה או כהפדו' ו'
 מעות' לפניה לא ישוח להסיר הקוץ וליטול המעט' מפני
 שנראה כמשתחוה לה ואם אינו נראה כמשתחוה לה בגו'
 שמצדד עצמו מותר מעיין המושך חיס' בפני עבודה זר'
 זרה לא ישחה וישתה ואפילו אי מאית' אי לא שתי פרצף
 המקלח מים בברכים לא יניח פיו וישתה מפני שנראה כ'
 כמכס' לעבודה זרה **קנא**
 המיוחדין למין ממכרי' עבודה זרה
 אסורי' למוכרן לעול' לעובדי' אות' עו' שבאותו המקום ור'
 קול' הרבה ביחד שכיב' הדבר שהוא קופה אותה לסחור'
 מותר' ודברי' שאינה מיוחדים לה מוכרין אותה כת' ואם
 פי' הגוי שהן לעו' אסור למוכרו לו חלל' אם כן פסל אותה
 מלהקרי' לעו' ואם הגוי מחזר אחר דברים המיוחדין לעו'
 ומערים לבגל' דברים אחרים עמו או כינוצ' בזה כדי ש'
 שלא יבינו סקונה לצורך עו' אסור למוכר' לו ואם אין רגלי'
 להקטי' חלל' לבונה כל דבר מותר למכור לה' חו' מלכ' וכל'
 לבגל' אסור' בי' זכ' בי' שאיכ' זכ' וכתב' ה' ה' אפי' אומר
 שצרי' אות' לדברי' אחר' א' אסור' אימו' איערומ' קח מערי'
 אבל אם ידוע שצרי' לו לרב' דבר מותר כת' דב' התרומות
 אם אין רגלי' להקטי' חלל' לבונה אסור למכור לבגל' לבגל'
 ולשא' גוי מותר וכן שניה ביום איר קנדל' אסור למכור' לגו'
 אבל בשא' ימים מותר למכור' להם שער' וכן הגביע שתיפס'
 הבומר בידו וקנאו ישר' אחר שפגמו גוי ובטלו אסור למ'
 למוכרו לגוי דבשכיל פגימה קטנה בזו אינו מכיח' הגוי
 מלעשו' כי עבודתו וכן שפרי' דתן אסור למכור לגל' גוי' מ'
 מקו' שבהגו למכור בהמה דק' לגוי מוכרי' ובתק' שכתב'

אנחנו נלמד לרשאותי ואין בו שם לרשאותי הכל מתרשאותי
מקן וכל זה בשאינו מומחה לרבים אבל אם הוא מומחה
לרבים מתרשאותי ממנו בכל דבר דלא מרע נפשיה הילכך
בני אומן וקקיו דם כיון שזה מומחה מקקיו ממנו ורישוי
ממנו כגון להחיותו מתרשאותי אפי' מזהב וכל מקום שאין
מתרשאותי אפי' הוא שפי' חיו מתחיל מתרשאותי ממנו שו
שוראי ימיתנו אבל אם הוא נראי מתת מתרשאותי ממנו די
דלחיי טעה לא חיישינן ואם אחר שם פלוגי יפה לו וסם
פלוגי דע לו יכול לשמוע עליו שירא שמוא ישאלגם לאחרי'
ואדם שקרו' למלכו יכול להתרשאות מהכל אפי' מימי סי
שאינו מומחה שירא לעשו לו רעה ואם הגוי מתקבצים
עליו שזהו שונאן אפי' הוא קרוב למלכו' אחר שהגוי מ
מוס' כפשוטו עליו לעשו לו רעה וכל מה דאמרן היינו בשם
לרשאותי בשם אבל אם הוא לרשאותי בלחש מות' שאי' בו
סכנה כד' א' בהתם שאינו יודע אם מוזכיר שם עו' אבל
אם יודע שמוזכיר שם עו' אפ' אפי' אם יודע שוראי מ
ימות והוא דבשבת מותר בשבת' אפי' מין אפי' שבת
ממי אסור שוראי מוזכ' שם עו' ומי' להתרשאות ממנו על ידי
שם דינו כש' א' ג' דעלמ' ל' דב' וגו' דעלמ' שכל לרשאותי
ואפי' לו קח מימי אל' או מצינ' פלוגי שהיה של עו' או יקבל
ממנו כד' א' ריבן בכל מתרשאותי אפי' באיסור הכ' במקו'
סכנה או אפי' שלא במקו' סכנה אם הוא שלם בדרך הסא
השאתי כגון מכיח חל' של שו' הנסקל על גבי מכתו וכיוצ'
בו חוץ מהבני עו' ודוקא שאין לו שאין לו רשוא' אל' במי'
אל' או מצינ' זה שאז כד' לו כאלו הישר' נותן ממנו בעו'
אבל אם אומ' לו קח מימי אל' או מצינ' זה ולא הזכיר לו
שם עו' ואין מצינו המי' או מצינו החילק ממנו אלא אל'
מותר כיון שלא תלה הרשואה במה' שהן עבירה זרה

ואין כזה מורה בענין **קנה** הגנים שירדין. על הרמזה אותה לה
או למקו' סכל' אין להעלותן חפ' אם יתן לו ס' לתי' אין לרפאותן חפ' בש
בשכר ואם מתיירא מהם או משו' איבא מרפא אותם כי
בשכר חבל לא בחל' ויחז' אין מורידין אות' לבור ביד' חבל
המינין והעשור' ומשומ' חוב' סכל' להכני' והאפיקורוס'
מורידין אותם בידים **קנה** דבר תור' מותר ג
לחלות לגוי בריבית דטעמא דריבית
דכתי' וחי אחי' עמך וגוי' אין מצוין להחיות חכמים אם
אשרוהו משו' גזירה שחא ילח' ממעשיו ובכדי חיוב שריב
ובטורא דרבנן דלפא' למיח' שחא ילמד ממעשיו שריב
אפי' ביות' מכדי חיוו ושאר כל אדם כמי' לא אסרו אלף ב
בריבי' דאורייתא אב' ריבי' דרבנן שרי' והאידך כהגו' הית'
לכל בכל מיני ריבי' משום שאי אפשר לנו להשתכר בשו'
משא ומתן אם לא שגש' וכתן עמהם אם כן לא שייך ברי
בריבית שחא ילח' ממעשיו טפי משאר משא ומתן משום
שכפר בעיקר מותר להלוותו בריבית כיון שאין חסו מצו
מצוין להחיות ואשו' ללוות ממנו בריבי' ראפי' שחטא יס
ישר' הוא והכותבו לו עוב' משו' ולפני עור' לא תתן מכשול
ריבי' הואיל ואתא לידן כימא בי' מילתא מאד
מאד צריך אדם לזוז' בא' יסור ריבית ובהמה
לאין סאמרו בו ואפי' הלוי והכותבו עובר מה שאין כן בי
בשאר דיני' ממנו שאם אר' רוצה לזנוק בבכסיו רס' וי' ח
אבל מפני רגילו' החטא מזה' גס בליה וכן בערב ובכעדי'
המתעסקין בדבר וכל הכותן בריבית בבכסיו מתמוטטין
ובאלו כפ' ביציאת מצרי' ובאלהי' ישראל וכל העול' מעותיו
בגוי' לז' שהם של גוי' ומל' אותם בריבית דינו מסור לח
לחוקר לטבט' ליפרע ממנו ואפי' אם הלוי כותן לו יותר
מדעתו בשעת הפירעו' שלא התנה עמו ואינו חומר לו ג
סמיתו לו בשביל ריבית אסור אפי' שרשי' מתיראבה וג
וגם הקדמם כת' להיתרא לא כהיר' לח' א' הלאש זל ואפי'
אם חומר לחל' זה אפי' מוחל הריבית וכתבו לו במתנה א'
אסורה והבאזכים כתבו שאם מחל הלוי לחל' ריבית ש'
שלקח או שעתיד ליקח אפי' שקמו מידו או כותבו לו במ
במתנה אינו כלום שכל ריבית שבעולם מחילה היא חבל
התורה לא מחלה ואשרה מחילה זו לפיכך אין המחילה ג
מועלת כלום ואפילו בריבית של דבריהם והרמבם חלק
על זה וכתב שהמחילה מועלת וא' א' הלאש זל בתב' ודאי
אם לקח ממנו ריבית וצריך להחזירה לו מועלת מחילה
לפטורו כיון בכל גזל' חבל בשעת לקיחת הריבית א'
לפי' אם אמר אפי' כותבו לק' במתנה אסור לקבלו ולא ריבי'
אכש' הלואה לבד אסור' חלא חפ' ריבי' מוקדמת וריבית
מאוחר כפי' אסור' והיכ' דמי' מוקדמ' כגון שכתן עיניו ל
ללוות ממנו והיה שלח' לו ואח' בשביל מעיתק שתלמי' ב
מאוחרת לחא' שהחזיר לו מעותיו היה משלח' לו ואמר ב
בשביל מעית' שהיו בגללו' אכלי' ויראה שחיו' אסור' אלא
במפרט ששביל המשלח' לו חבל בשת' מית' והרמבם אפי'
כפי' בשת' ובש' המנו' כתב דבר' מופ' מית' בשת' שחיו'
פיכר ששביל ההלואה הוא עושה חבל בדבר מרובה א'

סלח למכור אין מוכרין וכל מקום אין מוכרין להם בח
בהמה גסה ומות' ומוכר להם על יד ספייר פי שקונה
הבהמה לעצמו כדי להרויח ומוכרה מיד אבל על יד ס
ספייר בעלמא אסור כמו בלא ספייר ופרשי דלא אסרי
אלא בהמה טמאה שור חי למלכה או בטורה שפי' למ
למלכה אבל בטורה סת' מות' שאכן תולין לומר שלשחיט'
קונה חותם ועבלי קטנים שקונה לגדלם חפי' באתם אב
חסורין דמסתמא חינו טורח בהם לגדלם אלא למלכה י
ודאי האי כתב שאין צד היתר אלא חס כן נראה כי שקול
איתה לשחיטה והלמכס כתב בשמוכרם לטבח ודאי נש
לשחיט' ומות' וכשמוכר' לבעל אדמה ודאי למלכ' ואסור
וכשם שאסור למכור לגוי כך אסור למכור לישר' החסור למכור
לגוי והאידכא בהגו הית' בכל וכת' רי הטע' לפי שביניהם
היו דרי הרב' יהודים ביחד והיו יכולין למכור זה לזה אבל
האידכא שמע' יהודים דרי במקום ח' ואי לא מוזכר לגוי
איכא פסידא שרי וכת' בספ' התרומה חפי' לפי זה אין להי
להתי' ח' כשמוכר' לו אבל לקנו' כדי להרויח לא חי מוכר'
להן כל דבר שיש בו חזק לרבים בגין דוכי וחרינות ולא ש
שום בלי זיין לאסור' וככלי נקולרין ושלל אונות של ברזל ח'
ואפי' עש' של ברזל שראוי לרד' ולעשו' ממנו בלי חסור' ולא
משחיזין להם בלי זין ולא בוכי להם מקום שדכין בו בגי
חדם וכשם שאסור כל חלו למכור לגוי כך אסורין' למכור'
לישר' החסיד למוכרם לגוי ולא לישר' לשחיט' חפי' איכ'הור'
בה כול' שע' ידי הוי' עימ' על כפשו ומלכט' הכריז' והחידר'
בהגו למכור כל בלי זיין לבגים כיון שעל ידם מצינ' חותגו
מהאויבים הבאי' על העיר אין מוכרין להם בארץ ישראל
כל דבר הממוכ' בגין חילן וקמה אבל מוכרו על תנאי שי
שיקין יכול למוכרו לו כך כתב הרמבם ורב' אפי' חס' גם
בזה חלף ח' כק' חותגו תחלה ומסקנת' ח' הרמבם זל' כמו
הרמבם והרמבם כת' דה' תנ' בחוב' נא' ח' חס' גזיר'
חטור' ישר' ולא נרא' דבריו נח' ח' הרמבם זל' אין מוכרי' לה'
בתים ושד' בחי' אבל משכירין להם בתים ולא שד' ובחוב'
לארץ בין בתים בין שד' מותר' בין למכור בין להשכיר ו
וכלל שלל ימכור ח' ישר' לבגים ביחד בשכונת היהודי'
אבל לא חי לה יכול למכור ח' להשכיר כמו שירצה ולא חי
חישיבן שמח ימכור הוא ח' ישר' להשכיר ולא התירו לה
להשכיר אלא לחצר ח' לשכר תשמיש חוץ מלדידה אבל ל
לדידה אסור להשכיר מפני שצבנים לתיכר עו' והאידכא
בהגו להשכיר ח' לדידה בין שאין מהגין להכסים עו' לגוי
בבתיה' אסור ליתן להם מתה' חכס ב' ח' בשאינו מכירו חכ
חס מכירו ח' שכן מות' וכן מות' לפרש עניינם ולבקר ח
חוליה' ולקבוצ' מותיהם ולהשפידן ולכחם אפליהם משום ד
דרכי' ש' וכן חס ממחי' ביד עני גוי מליטול לק' שכחה
ופאה ואסור לשכרו בזה כא' גוי זה וכ' ש' לאפ' בשכח מ
מצעה ידיו אבל חס מכין בשכחו להגיד' להקצה' שברא
דריית' בזה מותר' גוי העושה משת' לחופ' כגל' ח' כת
אפי' לישר' לאכול שם חפי' אוכל' משל' ושם' שלי עימ' עליו י
ומשמו ומאומתי חס' מקודם החופה משת' תחיל' להבין י
שום דב' לצרכי החופ' ולאחרית' כהת' ליום ולחז' ליום ול

ולאחר ליום מות' אבל חס' אומ' שמומינו בסביל' חופה י
חס' עד יב' חדש ולאחר יב' חדש מותר' חפי' הוא אומר כי
בשיל' החופה ואם הוא אדם חשוב שהגוי שמח בו חס' או
אומר מחמ' החופה אסור' חפי' חינו שומע ממנו שמורה ל
לעו' דמסתמא מורה כיון שהוא שמח בו שהוא אדם חשוב
ואם הגו' שולח לישראל לביתו עושו' חיי' או דגים כתב א
ח' ח' הרמבם זל' בתיב' שמותר' **קנו** זכרים אלו
בהמות בפירקא' שלהן אפילו זכרים אלו
זכרים וכן בנות אלו נקבות מפני שחשודין על הרבע' וכן
מצוי אלו חסת חבירו הילכ' אסור' חפי' נקבות אלו נקבות י
ואין צריך לומר נקבות אלו זכרים וזכרי' אלו נקבות ואין צ
מוסרין בהמה לרועה שלהם ואין מוסרי' להם תינו למדו
ספר ח' אומנות ודל' פסק שמות' להעמיד אצלם בהמות י
דקיימא לן שאין חשודין על הרב' ע' ואין מתי' חרין עמה'
מפני שחשודין על שפיכר' דמים ואם חזרמן לו בדרך חס'
הגוי חגור סייף טופלו לימינו כדי שתהא ימינו קרובה י
לסייף הגוי שהיא חבורה לו על שמאלו ואם הגוי יש לו מ
מקל' בידו טופלו לשמאלו היו עולי' בעלי' או יורדי' ביריד'
לא יתא' ישר' למטה וגוי למעלה אלא לעול' יתא' ישר' למעלה
בבין בירידה יתא' ישר' חחרון ובעלייה' ראשון ולא יטעה ל
לפניו שאל' לו להיכן אתה הול' ירחיב לו הדרך ולא תתיח'
חשה עמהם חפי' הם רבים וכשנתיים עמהם וכה' ג' בשר'
סרי' ובגוי אסור ופרי' דווקא' באשה שאינה חסובה אבל
חס היא חשובה וקריבה למלכות מותרת להתיירד שאין
חוששים לה משום שפיכות דמים ולא משום ערוה וכל
אשה מותרת להתיירד בי' הגוי' ורשי' פירש דכל אשה נכ
חסורה להתיירד עה' האנשים משום ערוה **קנו**
בבית' לא תתיירד לישראלית בינה לבינה
מפני שחשודה על שפיכות דמים ואפי' הי' מומחת וכן מ
מטעם זה לא תביק לבנו של ישראל בביתה וחפלי' חסר'
עומדין על גבה' ולא חפילו בבית' ישר' חלף ח' חסרי' עו
עומדין על גבה' ח' ינצחין וכבסין מותר' לולד ולהניק בה
בבית' ישר' אבל אין להניחו עמה לבדו בליה' וישראלית
לא תביק לבן גוי חפילו בשכר ולא תתיירד לנכריות בחל'
אבל בשכר מותר' בזה דברים אמורים בחול' אבל בשבת
אסור חפילו בשכר וכתב הרמבם הא' דשרי' בשכר דוקחי
במילדת ידוע' שמתעסקה בכך שאז יביה' לו איכה' שחס
לא תעשה אבל חשה שאינה רגיל' בכך חפילו בשכר חסור'
דליכא איבה דמצי' למימר חיי' בקיחה בכך **קנו**
כל מכה וחולי' שיש בהן סכנה שמחללין
עליהן שבת' אין מתרפאין מהן דכיון שחשודין על שפיכות
דמים ודאי יתרגמו ולא יחוש עליו שיאמרו עליו שהוא ה
הרגו שיש לו טענה למר' מסוכן הוא למות וכן בדבר שא
שאין בו חולה ואין בו סכנה כמו רבדא' דכוסילתא שהקי'
לו ישראל ונאסר לו המקום לא יתרפא ממנו דכיון שאין
ברפואה זו אומנות חס' ימיתנו לא יתל' הדבר בחסרונ'
ידיעתו אלא יאמרו בלאו הכי הגיע
זמנו למות ורב' אלפס התיר
בזה וא' ח' הרמבם זל' כתב בשבטא' ראשונה וטחול' שצריך י

אפי' בשעת כתיב אסור וצרי המלנה ליוזר שלא ליהנות מ
מהלכה שום דבר כל זמן שמעביתו בידו אפי' בדב' שהי'
עשה לו חף לא הלכה וזה מ' שמלנו כהנה מהלכה בלא ג
דעתי שזין שנהכה ממנו בלא רשותו כראיה ששמו' ע' יו'
סבשכל מעביתו שבידו יסבול לו אבל אם כהנה ממנו ג
מרשותו מות בדבר שהיה עיש' לו חף אם לא הלכה ובגל'
שלא יהא דבר של פיהסוף בנזן לדור בחצרו ולהשתמש י
בעבדיו שזה הוא אסור בכל עבין כדלקמן ואסור להלות ג
בריבי' לנביו ולבני ביתו אפי' ששאינו מקפיד עליהם וכו'
וכדאי נותנו להם במתב' אפי' הכי אסור כרי שלא להרגיל'
ב' דבר ואפי' במלכ' יש בה משול' ריבי' שלא יעשה עמו מל'
מלכ' ע' מ' שיעשה עמו אחר' לחל' זמן כדתקן חמור אדם
לחבירו כה עמי ואכבש עמי ולא יאמ' ער' עמי ואכבש
עמי שפעמי' שהאחר' שיעשה לו חבירו כהנה יות' מאותה
פעשה לו ובכ' שממתקן לו מלפידקו שכל עבודתו עושה
עמו מלכ' הכה' יותר מוזת שיעש' לו ואפי' באותה שיע
פעש' לו אם חבירו יעשה לו בזמן שבהנה יות' חסור כד'
כדת' לא יאמ' לו כה' עמי בגדי' ואכבש עמי בריבי' ואפי'
ריבי' בדברים כתיב אסור שלא יקרי' לו ש' אם לאהי' רג'
לית' לו שלם ולא יאמ' המל' לז' הוריעני אם כה' א' פל'
ממקו' פל' וכיוצ' בו על כ' כרי לז' הוריעני אם כה' א' פל'
לז' כדית' בי ה' דב' חמוס' לאר' ואם היו יפת' לו בחורש'
מח' יובי' מידי יום יום עד שיפת' לו בפתחו של אולם ומ'
ותיהו לו אסרה תורה חל' ריבית הבא מיד לזה למלכה לב'
ל' יב' אדם לז' לחבירו הילך זח והלכה עשר דינרי' י'
ל' יב' ודיוק' שחומ' כך מעצמו בלא דעת הלכה וגם לא י'
יחזור ויקחנו מהלכה וגם לא יאמ' הל' למל' אפי' לא חתן
לך אבל פל' ית' לך כשכילי אבל אם יש בו דר חסד מל' לו
חסר ואם חל' חל' חל' ללכה אפי' מלכה לך ע' מ' שרתן זוח לב'
ל' אפי' פזיטה שהוא אסור אפי' ששאינו חייב לו כיון שב'
ששליחנותו כתבו לו ובן מות' לאדם שיאמר לחבירו היל'
זח ואמור לפל' גבי' שיליה לי מעות ואפילו לז' המלכה יכ'
לומר כן והוא שיהא גדול ואינו שומק על שנתן חביו א'
אבל אם הוא קטן שהוא שומק על שנתן חביו א'
חסר דכאלו כותבו לז' המלכה דמי ותלמידו חבמים מוי'
מותרין להלוות זה לזה בריבית לפי שיודעין שהוא אסור'
וכותבין אותה במתנה גמורה ודוקא בדבר מועט שזר'
רגיל לית' לחבירו במתנה אבל בית' כן לא יאמ' לו יתומי'
מותר להלוותן קרוב לשאר ורחו' להפחד פ' ש' יהיה
ריוח שיחלקוהו ביניהם ואם יהיה הפחד שיהיה הכל על
המקב' וזה בכל ריבית דרבנן וכן הדין במצית של הק'
הקדש שהוקדש לגבי' או לתלמוד תורה או לצורך בית'
אבל אסור להלוות בריבי' דאורייתא אפי' ג' דהקדש גמורה
בזמן שהקדש לבדק הכי מותר להלוות אפי' בריבית דא'
דאורייתא **קסא** כל דבר אסור ללמדת כהיכ' **קסא**
בין כסף **קסא** כל דבר אסור ללמדת כהיכ' **קסא**
אזכ' כה' ב' כה' כחוכ' אפי' דפת' כה' כה' כחוכ' מרביב'
כל דבר ופי' רי' חזן מקרק' כגון שהלוח לו ה' גמול' טעיוכו'
בשם חו' מפחות מפות פרוטה והלמה כת' דאפי' כפחו'
משה פרוט' אסור מן התורה אבל א' מוסיף אונתו בריבי'

עד שיהא בו שיה פרוטה חמ' רב כחמן כלל דרבייתא כ'
כל אב' כסר לי אסור פ' בשב' המתנת מעותיו כותן לו שכל'
בין אם דרך הלואה או דרך ממכר או שכירות חלל שח'
הוא דרך מקח הוי מדרבנן וזהו אבך ריבי' ואינה יוצא'
בדייבין וכתב' הלאבד כהי' שאינה יוצא' אם תפס לזה מ'
משל מלכה לא מפקינן מיניה וא' א' הלא' ז' כתב' אפילו
תפס לזה משל מלכה מפקינן מיניה דאחר סתתנו לזה למ'
למלכה הוא סל' וריבית דאורייתא שהוא דרך הלוא' ברי'
קצוב יוצא' בדייבין וכן בהלואה על חצרו ואמר לו על מ'
מכת שידו בו חכם או יסבירוהו לו בפחו' וכיוצ' בו כד'
שהמלכה קיי' אבל אם מת אין הבנים צריכין להחזי' אפי'
שיודעין שהו' של ריבי' ואם הוא דבר מסויים כגון פרה י'
וטלית צריכין להחזי' משו' כבוד אביהם ודוק' שיעש' תשוב'
בחייו חלל' שלא הספיק להחזי' עד שמת אבל לא עשה תש'
תשיבה אין חייבין בבבדו שיחזירו משו' כבודו והיכא מ'
שכא לעשות תשובה להחזיר הריבית אם הוא דב' מסוי'
מקבלי' ממנו ואם אין הריבי' שלקח בזמן כגון שאינו דב'
מסויים אין מקבלין ממנו והמקבל ממנו אין רוח חבמי'
בוחה חממו ודוקא כה' לעשו' תשובה מעצמו אז אין מה'
מקבלין ממנו שלא לבעול דלת בפני בעל תשוב' אבל עמו'
בחדרו מוסיף ממנו בעל כרחו ואפי' כה' בעל לעשות ת'
תשובה מעצמו לא אמרינן שאין מקבלין חלל' ממנו שרוב'
עשקו ומחייב' בריבי' לז' שתשובתו קשה אבל כתי' שיע'
פעשה באקראי מוסיף ממנו בעל כרחו מי שהיה לו לי'
ליתן לחבירו ריב' של ריבית וכתן לו כשכילי חממה יחד'
של חטים והיו כמכרינן ארבע בריב' כשכא מלכה להחזי'
להחזירו לו צריך להחזיר לו חממה מרות ומיהו'
אם רוצה להחזי' לו דמיהם דינר וריב' רשאי שהמקח'
קיים אפי' עש' שכעשה באיסור ואם כתן לו בריב' גלימה
ס' זוח דבר מסויים צריך להחזירה לו ואם המלכה שבה'
מהמלכה חפץ באונתו דינר של הריבי' ולא היה ראוי לשו'
לשוכרו בחצי דינר כשמוציאים ממנו להחזירו מוסיף אין'
ממנו כל הדינר משלם אפי' ששהוא לא קבל ממנו חלל' שו'
חצי דינר שיש בו ריבית בין של תורה בין של דבריהם ג'
גובה הקרן ולא הריבית כד' א' כשאין הריבית בטור אל'
העדים מעידי' על פה שפסק עמו ליתן לו ריבית אבל א'
אם העדים מעידי' שכלל קרן עש' הריבי' וכתבו בטור'
אינו גובה לא קרן ולא רבית **קסב** חסור לל'
ללוט סאה בשאה וכן כל' **קסב** דבר חזן
ממטב' בין אם קטב' לו זמן לכירעון בין אם
קטב' דשמי' יתיקרו וכח' שנותן לו יות' משהלכהו אם לא
שיעשו דמי' שח' יתיקרו שיתן לו דמי' וא' לא ששאוהו ד'
דמי' וכתביקרו כות' לו דמי' שהיו סוי' בשב' הלוא' וח' החל'
כתן לו חט' וריב' זה ש' לו דין פרי' שאסור ללוט דינר זה'
בדיב' זה שח' אותו שש' בשב' הלוא' ד' וכן דינרי' כה' ית'
סוי' בשב' פירעון ח' וכן אבל מות' לל' דינ' כה' בדינר כה' וכן
כל שח' מטבע וזה מ' כשיוטא בהוצא' אבל אם כפה' ואינו יו'
יטא כה' זה הוי כה' פרי' ואסור ללוט זה כה' ואם יש לל' אפי'
סאה ח' אפי' אינו מוטיה עת' בידו כגון שאין בידו עתה ח'
תעפתח או עד שיבא כה' שיהא השאה בידו לז' עליה

מהבי כיון שהודה תחילה שאינו שלו ואף אם יאמר השלי
למנה אל תמכרהו כי הגוי אלס אין המלוה צרי לחוש לר
לדבריו כי אין למלוה עם הגוי כלום ואם השליח ירא יטל
עצמו ויפדה המשכון אז יוסיף משכון ללוה כרי שלא יפס
יפסיד בהמתנה ומדברי הרמב"ם יראה שצרי שלא יהיו ה
המע' באחריו השליח אבל על המשכון אין לחוש אם הוא
באחריותו שכת' ישראל שאמ' לחברו טול מעו' הללו והלו'
אותם לגוי בריב' אם אחריו המעו' על השליח בהולכה א
או בהובאה חסו' למלוה ליקח הריב' מיד השליח או מיד
סלוחו של שליח ואפי' עד מאה ואם אין אחריו עליו אלא
כשאר סלוחים אם שומ' חכם שומ' חכם ואם שומ' שבר שו
שומ' שבר מוכר' ומלוה שנוטה שליח לישראל חברו לקבל
משכונו מיד גוי והלוה השליח עליו לגוי בריב' מותר למ
למשלח לקבל הריבית אעפ' שהשליח נתחייב באחריותו
המשכונ' דפיקדון הוא דאפי' אלא שמחייב עצמו באו
כסין וקיימא לן מתנה שומר חכם להיו' כשואל ולא דמי ל
למעו' דמעו' לא הדרי בעיניה ואמסון הדרי בעיניה עכ' ו
ואח' הדאש זל לא חילק וחפי' לשכרתי אם לא עשאו שליח
רק בהבאת המשכון והוא בעצמו נותן המעו' לגוי אפס
שהוא מותר אפי' אם אחריות המשכונ' על השליח ישראל ש
שאו' לחברו לזה לי מעו' מהגוי אם נותן לו משכון ואמר
ללוית עליו מות' שהגוי סומך על משכונו ומות' לשליח לי
ליקח הריב' וליתנו לגוי לפי שהוא סלוחו של ישראל וכל
מה שלקח וניתן חינו עושה אלא בשליחותו של זה ואינו ל
לא לזה ולא ערב ואם לא נתן לו משכון אסו' שהגוי אין לו
עסק אלא אם הישראל שהלוה לו והוא חוזר ומלו' לישראל
סלוחו ואם אמ' לחברו לזה לי מעו' על שמי מות' שחז' הגוי
סומך על המשלח ואחריותו עליו והשני אינו אלא שליח
שעלמא משכונו של גוי שכיר ישראל והביאו לישראל חבי
חברו שליח עליו ולכשיבא הגוי לפרותו שיקח הוא הרי
הריב' שעלה עליו עד אותה היום והשני יקח הריב' שיב
שעלה עליו מאותה היום והלאה התירו ר"ת וכלבד שיאמ
לו הריב' מוכר לך כל כח וכו' ושיעבוד שיש לי על המשכונ'
זה ואין לי עסק עמך ולא לך עמי דבגין זה לאו הלוהה ת
הוא אלא מכר ואם לאחר זמן רצה שני זה לחזור וליטול
מן הרחשון קרן וריבית ולהחזיר לו משכונו מות' מפני ש
שהוא כאלו חוזר ומוכרו לו ובחובו של חסראי צריך שיא
שיאמר לו אתה תתנו הגוי כהך וכך מכל וכל ובהך וכך
אני קונה ממך כל מה שאני יכול להוצי' מיד הגוי ואח' ה
הרחש זל התיר בתשובה במשכון שכירו מהגוי לקבל דמיו
מיד חברו והריבית שעלה עליו עד היום אף אם אינו מ
מוכרו לו אלא מוסרו לידו על מנת ליקח הריבית מן הג
הגוי דלא חשבי' לריב' שנותן הגוי לישראל שפי' כאלו נות
נותנו מכר ישראל הראשון אלא בשכ' משכונו הוא נותנו
לו שחב' מי שכר משכונו הוא פירחו ואינו נות' בשליחו
בשליחות ישראל הראשון וכן כת' בעל העיטור ואם אחר
כך יחמ' הרחשון לשני אינו חמת אלא שלי הוא והחזירחו
לי בחכם ישבע השני שכך אמ' לו הראשון ולא יחזיר לו המ
המשכון לעולם אלא אם כן יבא הגוי שיפרנו ואם לא יבא ה

הגוי ימכרונו והוא שלו אפי' סוה הרב' אצל ישראל הכא לא
לחברו ואמ' לו הלוני מעות על משכונו אלו סהן של גוי ה
והלוה לו או שאמ' לחברו הלוני מעו' בריבית ואני חסלח
לך משכון ענ' יד גוי והגוי הביא המשכון למלוה והיו יד ה
המעו' ללוה בזה הוי ריב' קצונה ומשכונו של ישראל ביד
גוי כת' בעל העיטור שאסו' לישראל להלוות עליו בריבית
אל' אם כן אמ' ישראל בעל המשכון לגוי קנה מעכשיו המש
המשכון אם לו אתן לך עד יום פלוני וכת' אח' הדאש זל ו
ואין כראה דבריו דמי' כפי' מינה שאין המשכון לגוי וכי
אסו' להלות לגוי על משכון של ישראל ואפי' אם הלוה הגוי ל
לישראל בריבית מות' לישראל להלות לגוי על חותו משכון ב
בריבית ולקבל מישראל הריבית שחייב לגוי שהרי הישראל
השני לא הלוה לראשון כלום אלא לגוי ובמקומו הו' לקבל הד
הריב' מיד הישראל מעותיו של ישראל מופקדו' ביד גוי וה
והלוה אותם לישראל בריבית ואם היו באחריו הגוי מותר
לישראל ליקח הריב' כיון שהם באחריו הגוי חסכו' כשלו
ומה שנותן הריב' לבעל המעו' אינו אילח במתנה בעלמא
ואם היו באחריו ישראל אסו' לו ליק הריב' מעותיו של גוי ב
מופקדו' ביד ישראל אם הם באחריות הישר' אסו' לו להלות
בריבית ואם הם באחריו הגוי מות' להלות בריב' ישראל
שאומר לגוי הי לך שכרך והלוה מעותי בריבית אסו' שה'
באחריות הישר' וגוי שאומר לישראל הילך שכר' והלוה מעותי
בריב' מותר אלא אסו' לעשו' כן ונשום מראית העי' ויראה
פגם בפקדון אסו' אפי' שאינו באחריותו משום מראית
העין ויח' שאינו מותר אלא בשקל' לו שכרו דבר ידוע בין
אם ירויח או לא ירויח אבל אם אמ' ליה פליגא לך בדיוח
אסור אפי' שחין לו בהפס' כלום ויש מתירי' הוחיל ולא מ
משום כהפ' בזה לו וכן כת' הרמב"ם גוי שעשה לישראל
אפיטרוכ' על ככסיו מות' ללו' ממנו בריבית וישר' שעש'
לבו אפיטרוכ' על ככסיו אסו' ללו' ממנו בריב' ובבזה תלג'
במי שאחריו עליו ראובן שאומר לשמעון לקחת ממנו רי
ריבית מיד לי ושמעון משי' לא לקחתי אלא על יד גוי כאמ'
כת' ח' הדאש זל בתשובה שכתבן בלא שבע' חב' אם
משיב' איני יודע אם נחת לי מעולם מעות בריבית צריך
לשבע' על אותם מעות שטוען ראובן שהלוה אותם לו ברי
בריבית שאינו יודע שכתבה לו מעולם
קע
ישראל שלח מעות מגוי בריבית אין
לישראל ליכנס ערב בשבילי כיון דבריניהם בתר ערבא ג
אזלי הוי כאלו הגוי מלוה לישראל הערב והוא חוזר ומלו'
לישראל ואם כתב לו לדין בריביתו שלא לתבוע לער' תחלה
שרי והאידנא אפילו סתמא כמי' בבתוב דמי' שהרי הן רב
דין בריביתו וכת' הר' יצחק קרקווא וכו' למורי' היבא דלח
קביל עליה שלא לתבוע לערב תחלה ונעשה לו ערב ופיר'
בשבילי צרי' לשלם לו כל ההפס' דדוקא לכתחיל' הוא דאסו'
אבל דיעבר' ישלם כל ההפסד כיון דמחמת' קא פסי' ע"כ
וחינו כראה דכיון שיש בו צד איסור למה כחייבנו לפרוע
באיסור ודאי כל הפסד שבא לי מכחו כמו שאכנסו ארבו
כיוצא בזה צרי' לשלם אבל לא כאמר לו תן ריבית כתב הר
הראב"ד דהנה הדין כמי' גוי סלוה מישראל בריבית שחין ל
ישראל רשאי להיות לו ערב

ה'רמב"ם ב'ק'ימא לאגד'א בת'רפ'אלפ'א לא מבעי'אס פרעו
כ'ר' ד'ל'ח מ'פ'ק'י'כ' מ'י'ס'י'ה ד'מ'ל'ג' ש'כ'ר הדירה ש'ד'ר כ'ו א'ל'א א'
א'פ'י' ל'ח פרעו ה'ל'ה ע'ד'י'ן ו'ס'י'א ה'ל'ה ש'כ'ב'ה ל'ו מ'ח'ב'ו ש'י
ש'י'ע'ה ש'כ'ר' ש'ר'א'ז'י' ש'י'ת' ע'ל ש'ד'ר ב'ח'צ'ר'ו ל'א מ'ג'ב'י'ן ל'י
ו'צ'ר'י' ל'פ'ר'ע'ו ל'ג' כ'ל ה'ח'ו' מ'ש'ל'ם ו'ה'ר' א'פ'ר'י'ם ח'ל'ק' ע'ל'ו כ'ז'ה'
ו'כ'ת' כ'י'ן ש'ל'א פ'ר'ע'ו מ'כ'ס'י' ל'ו ש'י'ע'ו ה'ש'כ'י'ר' מ'ע'י'ק'ר ה'ח'ו'ב'
ו'ל'ה ה'ס'כ'י'ם א'ל' ו'ל' ו'א'ס מ'ש'כ'ן ל'ו ה'כ'י'ת ז'ה י'ת'ב'א'ר ב'ר'י'כ'י'
מ'ש'כ'ו'ה ל'ק'י'ן כ'ע'ה **קסח** מ'ל'ה א'ד'ם ל'ח
ל'ח'ב'י'ר'ו מ'כ'ס' ע'ל ת'כ'א'י' ש'י'ת'ע'ש'ק כ'ו ל'
ל'ר'י'ו'ח ה'מ'ל'ה ע'ד ש'י'ה'א ש'כ'י'מ'כ'י'ם ו'י'ת'י'ה ב'א'ח'ר'י'ו'ת ש'מ'ל'ה'
ע'ד א'ו'ת'ו ז'מ'ן ו'ל'ב'ש'י'ה'י'ת ש'ת'י' מ'כ'י'ם י'ח'ז'ר'ו ש'כ'י' ה'מ'כ'י'ם מ'ל'
מ'ל'ה מ'ש'ס ו'א'י'ל'ק' י'ה'י'ת כ'ל ה'ר'י'ו'ח ל'ל'ו'ת ו'כ'ל'ב'ד ש'י'ת'ן ל'ו ש'
ש'כ'ר ע'מ'ל' ע'ד ש'י'ה'י'ו ש'כ'י' מ'כ'י'ם ש'ל'א י'ה'י'ה ר'י'ב'י'ת מ'ו'ק'ד'מ'
קסח י'ס'ר'א'ל ש'ל'ה מ'ע'ו'ת מ'ג'ו'י' ב'ר'י'ב'י'ת ו'כ'י'ק'ש'ל'
ל'ה'ח'ז'י'ר'ם ל'ו מ'צ'א'ו ח'ב'י'ר'ו ו'א'מ'ר ת'ב'ס' ל'
ו'א'כ'י' א'ע'ל'ה ל'ק' כ'ד'ר'ק' ש'א'ת'ה מ'ע'ל'ה ל'ו א'ס'ו'ר ש'א'י'ן ל'י'ס'ר'א'ל'
ה'ל'ה ש'ו'ס ע'ש'ק ע'ס ה'ג'ו'י' ו'א'פ'י' א'ו'מ' ת'ב'ס' ל'י ו'א'כ'י' א'ע'ל'ה ל'
כ'ד'ר'ק' ש'א'ת'ה מ'ע'ל'ה ל'ו א'ס'ו'ר ד'ב'ע'ל'י'ח'ו'ת'ו ה'ו'א' כ'ו'ת'ן ל'ג'ו'י' ו'
ד'ו'מ'ה ל'מ'י' ש'א'ו'מ'ר ל'ח'ב'י'ר'ו א'כ'י' א'ל'ה ל'ק' ע'ל'מ'כ'ת ש'ת'ת'ו ה'ר'י'
ה'ר'י'ב'י'ת ל'ג'ו'י' ד'פ'ש'י'ט'ה ש'ה'ו'א'א'ס'ו'ר ל'א מ'כ'ע'י'א'ס א'ס ה'מ'ל'ה ח'
ח'י'י'ב' ה'מ'ע'י'ת ל'ג'ו'י' ו'ה'ל'ה כ'ו'ת'ב'ס' ל'ו ב'ע'כ'י'ל'ק' כ'י' ה'כ'א' א'ל'א ח'
א'פ'י' א'י'ן ה'מ'ל'ה ח'י'י'ב' ל'ג'ו'י' כ'ל'ס' כ'י'ן ד'ב'ע'כ'ר ה'ה'ל'ה'ה כ'ו'ת'
כ'ו'ת'ן ל'ג'ו'י' ה'ר'י'b'י'ת ע'ל פ'י' ה'מ'ל'ה ה'ו'י' ר'י'b'i'ת ק'צ'ו'כ'ה ו'א'פ'י'ל'
ה'ע'מ'י'ד'ו א'ל'ג' ה'ג'ו'י' ו'א'מ' ל'ו ה'ג'ו'י' ת'ב'ס' ל'י'ס'ר' ז'ה ו'ה'פ'ט'ר ו'א'כ'י'
א'ת'ב'ה ע'מ'ו ש'י'ת'ן ל'י ק'ר'ן ו'ר'ב'י'ת א'ס'ו'ר ד'כ'י'ן ד'ק'י'ב'ל מ'י'ד' י'
י'ס'ר'א'ל כ'ד'א'ה כ'ז'ו'ת' ר'י'b'i'ת ל'ג'ו'י' ב'ע'ל'י'ח'ו'ת'ו א'ל'ג' א'ס ק'ב'ל'ה
ה'ג'ו'י' ה'מ'ע'י' מ'י'ד' ה'י'ס'ר'א'ל ה'ר'א'ש'ו'ן ו'כ'ת'ן ל'כ'י' מ'ו'ת'ר' ח'פ'י'ל'
ל'א פ'י'ר'ס כ'פ'י'ר'ו'ס ש'פ'ט'ר' ה'ר'א'ש'ו'ן ד'מ'ס'ת'מ'א' ד'פ'ט'ר'ו ו'כ'ת'ח'י'י'
ל'ו ה'ש'כ'י' ו'ו'ו'ת' ח'פ'י' א'ס כ'ו'ת'ן ה'ר'i'b'i' ל'י'ד' י'ס'ר'א'ל ה'ר'א'ש'ו'ן ש'כ'
ש'כ'ע'כ'י'ל' ה'ג'ו'י' ה'ו'א' מ'ק'ב'ל' א'ו'ת'ה ד'ו'מ'ה ל'ג'ו'י' ש'מ'ל'ה ל'י'ס'ר'א'ל'
ב'ר'i'b'i'ת ע'ל מ'כ'ת' ש'י'ת'ן ה'r'i'b'i'ת ל'י'ס'ר'א'ל ד'ש'ר'י' ו'כ'ן א'ס ה'ע'
ה'ע'מ'i'ד'ו א'ל'ג' ה'ג'ו'י' ו'א'מ'ר ל'ר'א'ש'ו'ן ה'כ'י'ח'ס ע'ל ב'ה' ק'ר'ק'ע'ו
ו'כ'ן ע'ש'ה ו'כ'ש'ת'ל'ק'ו'ל'ק'ח'ס ה'ש'כ'י' מ'ש'ס מ'ו'ת'ר ו'ג'ו'י' ש'ל'ה מ'
מ'ע'ו'ת מ'י'ס'ר'א'ל ב'r'i'b'i'ת ו'כ'ק'ש'ל'ה'ח'ז'i'ר'ו ל'ו מ'צ'א'ו י'ס'ר'א'ל ו'
ו'א'מ'ר ת'ב'ס' ל'י ו'א'כ'י' א'ע'ל'ה ל'ק' כ'ד'ר'ק' ש'א'ת'ה מ'ע'ל'ה ל'י מ'ו'ת'ר'
ש'כ'ע'כ'i'l' ה'ג'ו'י' כ'ו'ת'ב'ס' ל'ו ו'א'ס ה'ע'מ'i'd'ו א'ל'ג' י'ס'ר'א'ל ו'א'מ'ר י'
י'ס'ר'א'ל ה'ר'א'ש'ו'ן ל'ג'ו'י' ל'ת'ב'ס' ל'ש'כ'י' פ'ר'ש'י' ש'ה'ג'ו'י' כ'ע'ש'ה ש'ל'י'ח'
ה'ר'א'ש'ו'ן ל'ת'ב'ס' ל'ש'כ'י' ו'א'ס'ו'ר ו'ל'ת' פ'י' כ'י'ן ש'א'י'ן ש'ל'י'ח'ו' ל'ג'ו'י'
ל'א כ'ע'ש'ה ש'ל'י'ח' ה'י'ס'ר'א'ל ו'ש'ר'י' ו'כ'ן ה'י'א מ'ש'ק'כ'ת' א'ל' ה'ר'א'ש'
ז'ל' ו'מ'י'ה'ו א'פ'י' ל'ר'ת' א'ס י'ס'ר'א'ל ה'ש'כ'י' א'ו'מ' ש'כ'ע'ל'i'ח'ו'ת' ה'ר'א'
ה'ר'א'ש'ו'ן מ'ק'ב'ל'ס מ'ה'ג'ו'י' א'ס'ו'ר ד'ש'ל'י'ח' ש'ל' י'ס'ר'א'ל ה'ו'א' ו'כ'א'ל'
מ'ק'ב'ל'ס מ'י'ד'ו ד'מ'י' י'ס'ר'א'ל ש'א'ו'מ' ל'ג'ו'י' ל'ה' ל'י מ'ע'ו'ת מ'י'ס'ר'א'
כ'ש'מ'ק' ו'מ'א'י' ד'י'ה'ל'י'ת ל'י'ה ק'ר'כ'א' ו'רו'ו'ח'א' ע'ל'י' ה'ו'א' ו'ח'מ'ל'ו'ת'
ל'א י'ד'ע' ש'כ'ע'כ'i'l' י'ס'ר'א'ל ל'ק'ח' א'ו'ת'ס' ו'ל'כ'ש'ו'ן כ'ו'ר'ע' ל'ו ל'ר'b'r'i'
ר'ת' ש'א'י'ן ש'ל'i'ח'ו' ל'ג'ו'י' כ'ל'ל' מ'ו'ת'ר ד'כ'י'ן ש'א'י'ן ש'ל'i'ח'ו' ל'ג'ו'י' א'
א'י'כ'ו ש'ל'i'ח'ו ש'ל' ה'י'ס'ר'א'ל ו'א'י'ן ל'מ'ל'ה ע'ש'ק א'ל'ג' ע'ס ה'ג'ו'י' ו'ל'פ'י'
ד'ש'ו' י'ס' ש'ל'i'ח'ו ל'ג'ו'י' ל'ח'ו'מ'ר'ח' ה'ר'י' ה'ו'א' ש'ל'i'ח'ו ש'ל' ה'י'ס'ר'א'ל ו'
ו'א'ס'ו'ר ו'ר'י' ה'ר'i'b'i'ת ו'א'ף' ל'ר'b'r'i' ד'ש'י' ו'א'פ'י'ר'
י'צ'א'ח' ח'ל'ה' ש'ל'i'ח' כ'פ'i'ר'ו'ס ו'י'ס' ע'ד'י'ם כ'ר'ב'ר' ו'כ'ת'ל' א'ל' ח'ג'

ה'רמב"ם ז'ל ל'ר'b'r'i' ר'י' א'י'ן ה'י'ת'ר כ'ד'ב' א'ל'א ל'מ'ל'ו' ל'פ'י' ש'א'י'ן
י'ו'ד'ע' ס'ה'ו' ל'צ'ו'ר'ק' ה'י'ס'ר' א'כ'ל' ה'ל'ה ש'י'ו'ד'ע' ש'ל'ק'ח' ל'צ'ר'כ'ו'ת'
ה'ר'י' ש'ל'i'ח'ו ה'ו'א' ו'א'ס'ו'ר ל'פ'ר'ש'י' י'ס'ר' ש'כ'ת'ן מ'ש'כ'ו'ו' ל'ג'ו'י' ל'ל'ו'
ע'ל'ו' מ'י'ס'ר' ב'r'i'b'i'ת כ'ת' ר'י' ש'ח'ו'א' מ'ו'ת'ר' ל'ו ל'י'ק'ח' ח'ר'i'b'i'
א'פ'י' ה'ל'ק' ה'ג'ו'י' ו'פ'ו'ר'ע' ה'י'ס'ר' ק'ר'ן ו'r'i'b'i' ל'י'ס'ר' ה'מ'ל'ה ד'מ'ס'
ד'מ'ס'ת'מ'א' ל'א ש'כ'i'ק' ה'י'ת'ר'א' ו'א'כ'i'l' א'י'ס'ו'ר'ה' ו'א'ק'י' כ'י'ח'ל'ה'
מ'ש'כ'ו'ן ל'ג'ו'י' ו'ג'ו'י' ק'כ'i'י'ה ב'מ'ש'י'כ'ה ו'כ'ל' מ'ה ש'כ'ו'ת'ן ל'י'ס'ר'א'ל'
ב'ש'כ'i'l' ה'ג'ו'י' ה'ו' כ'ו'ת'ן ל'ו ו'כ'ת'ב' כ'ס'פ' ה'מ'צ'ו'ת' ו'ל'פ'י' ז'ה ג'ו'י' ש'י'
ש'מ'ש'כ'ן ל'י'ס'ר' ב'ח'ו'ב' ו'מ'ש'כ'ו'ן ה'מ'ש'כ'ו'ן ל'י'ס'ר' ב'r'i'b'i'ת א'ס'ו'ר'
ל'ו ל'י'ק'ח' ח'r'i'b'i' מ'י'ס'ר' ב'ע'ל' ה'מ'ש'כ'ו'ן ש'ז'ה ו'ר'א'י' ל'א ה'ק'נ'חו'
ל'ה'ו'מ'ד'b'r'i' א'ל' ה'ר'א'ש' ז'ל ל'ק'י'ן ב'מ'ש'כ'ו'ו' ש'ל' ג'ו'י' כ'י'ד' י'ס'ר'
י'ר'א'ה ש'ב'ס' ז'ה מ'ו'ת' ו'כ'ת' A'ל' ה'ר'א'ש' ז'ל ש'ג'ס' כ'ז'ה' ש'י'ס'ר'
ש'ו'ל'ח מ'ש'כ'ו'ו' כ'י'ד' ג'ו'י' ל'ל'ג' ע'ל'יו' צ'ר'י'ק' ש'ל'א י'ד'ע' ה'מ'ל'ה'ס'
ש'ה'מ'ש'כ'ו'ן ה'ו'א' ש'ל' י'ס'ר' ו'ל'צ'ו'ר' י'ס'ר' ה'ו'א' ל'ה' ו'א'ס' י'א'מ'ר' י'ס'ר'
ש'ל'י' ה'ו'א' ל'א י'א'מ'i'כ'ו' ה'מ'ל'ה' ו'ע'ד'י'ם ל'א י'ו'כ'l' ל'ה'כ'i'א' כ'י' ל'א'
י'ו'כ'l'ו' ל'ה'ע'י' ש'ל'א'ל' ה'מ'ע'ו'ת' ע'צ'מ'ן ש'כ'ת'ן ה'מ'ל'ה' ל'ג'ו'י' ש'ח'ז'i'ר'
ו'כ'ת'ן ל'י'ס'ר' ש'י'ו'כ'l' ל'מ'ל' ל'ה'ס' ע'כ'ב' ל'ע'צ'מ'ו' ו'מ'מ'ע'ו'ת'ו' ח'ל'ה'
ל'ו ה'י'ל'כ' A'i'ן כ'i'd'i'כ'ו' כ'ח' ל'ו ל'מ'ר' ל'מ'ל'ה' א'ל' ת'ק'ח' ר'i'b'i'ת'
מ'ה'ג'ו'י' א'כ'l' A'ס ה'ו'א' י'ו'ד'ע' ש'ה'ו'א' ש'ל' י'ס'ר' א'ס'ו'ר' ל'ל'ו'ת' ע'ל'יו'
ו'א'ל' A'ס' A'i'כ'ו' י'ו'ר' A'ס י'ו'ר' ש'ה'מ'ש'כ'ו' ש'ל' י'ס'ר' ב'ג'ו'י' ש'ה'ו' מ'ל'כ'ו'ס'
ש'ל' י'ס'ר' ש'א'i'ן ה'ג'ו'י'ס' ד'ג'i'l'i'ן כ'ו' מ'כ'ו'ע'ר' ה'ד'b'r' ל'י'ק'ח' R'i'b'i'ת'
ו'ה'ר'מ'ב"ם ח'ל'ק' ע'ל' ד'b'r'i' R'i' ב'י'ס'ר' ש'ש'ל'ח מ'ש'כ'ו'ו' ע'ל' י'ד' ג'ו'י'
ו'מ'i'ה'ו' ג'ס' ה'ו'א' מ'ו'ד'ה' ש'א'ס' ה'ש'A'i'l' ה'י'ס'ר' מ'ש'כ'ו'ן ל'ג'ו'י' ל'ל'ו'
ע'ל'יו' ל'ע'צ'מ'ו' ש'מ'ו'ת'ר' A'ע'כ' S'ה'ו'l' ה'ג'ו'י' ו'פ'ו'ר'ע' י'ס'ר' ב'ע'ל'
ה'מ'ש'כ'ו'ן ל'מ'ל'ו' ק'ר'ן ו'r'i'b'i' ד'ה'א' A'ק'כ'i'i'ה' ל'ג'ו'י' ו'ק'כ'i'י' ב'מ'ש'i'כ'
ג'ו'י' ש'A'o'm' L'י'ס'ר' ל'ו'ה' L'י' מ'ע'ו'ת' מ'i'ס'ר' ב'r'i'b'i'ת כ'ת'ב'ו' ר'b'i'g'
ג'ר'ש'ו'ס' ו'r'b'i' A'כ'ן ש'מ'ו'ת' ל'מ'ל'ה' ל'י'ק'ח' ח'r'i'b'i'ת מ'i'd' י'ס'ר'א'ל'
ה'ש'ל'i'ח' A'ע'כ' S'ש'A'i'ן ש'l'i'ח'ו' ל'ג'ו'י' ו'כ'ע'ש' S'ל'i'ח'ו' ש'ל' ה'מ'ל'ה' ל'ה'
ל'ה'ו'l'i' M'ע'u'ת' L'ג'o'י' L'ה'כ'i' L'ו' מ'ש'כ'ו'ו' ו'א'פ'i' A'ס פ'ר'א'ו' ה'ש'l'i'
ב'מ'ע'u'ת'ו' ו'כ'ת'ן L'מ'ל'ה' ק'ר'ן ו'r'i'b'i'ת מ'ו'ת' S'ל'א' A'ס'r'ה' ת'ו'ר'ה'
A'l'g' R'i'b'i'ת ה'כ'א' M'i'd' L'ו'ה' L'מ'ל'ה' ו'ז'ה' L'א'ו' L'ו'ה' ת'ו'r' A'l'g' S'
S'l'i'ch' B'c'l'g'm' A'l'g' ו'ק'כ'ה' ה'מ'l'ה' ה'מ'ש'כ'i'ן S'ל' ה'g'o'i' ב'מ'ע'u'ת' S'ה'l'
S'ה'l'g'ה' ע'ל'יו' ו'ה'י' כ'A'l'g' מ'ו'כ'r'ו' ע'ת'ה' L'ז'ה' ה'י'ס'ר'A'ל' S'ש'r'd'h'o'
ו'כ'ן כ'ת' A'ב'י' ה'ע'u'r'i' ו'כ'ת'ב' S'ש'A'p'i' ה'g'o'i' A'l'g' ו'A'i'כ'ו' פ'ו'ר'ע' L'g'
L'g'l'i'ch' י'כ'o'l' ה'מ'l'ה' L'י'ט'o'l' ח'r'i'b'i' M'm'k'o' A'l'g' A'ס ק'z'z'ir' S'
L'ו' ה'g'o'i' S'ה'o'ch' A'l'g' L'א י'ט'o'l' M'm'k'o' ו'A'l'g' ה'r'A'sh' Z'l' כ'l' כ'ת'ש'
כ'ת'ש'o'b' S'ש'r'i'q' S'י'A'ch' ה'מ'l'ה' L'ש'l'i'ch' A'ת'ה' ת'ה'י'ה' S'ל'i'ch' L'ה'
L'ה'כ'i'A' L'י' ה'מ'ש'כ'ו'ן M'i'd' ה'g'o'i' ב'A'ch'r'i'o'ת'ו' ו'ל'ה'o'l' L'י' h'מ'ע'u'ת'
ע'ל' A'ch'r'i'o'ת'ו' ו'כ' S'ש'A'p'i' ת'ה'i' S'l'g'h' L'ה'כ'i' L'י' M'ע'u'ת' M'
ה'g'o'i' ו'י'ה'i'ו' ב'A'ch'r'i'o'ת' M'i'd' כ'ש'i'צ'A'ו' M'i'd' ה'g'o'i' ו'כ'ן ת'ח'i'ח'
S'l'g'h'i' L'ה'ח'z'ir' L'ו' ה'מ'ש'כ'ו'ן ו'A'ס' A'i'כ'ו' M'A'i'c'i'כ'o' י'A'm'r' כ'ך' B'
כ'l'b'ו' ו'A'i'ן צ'r'i'q' L'ה'u'r'i'ע'ו' A'ו' י'ת'b'ה' ע'מ'ו' S'l'g' י'ה'A' כ'ח'z'm'
L'מ'r' כ'A'k'ש' A'ו' כ'A'b'd' A'l'g' כ'ע'd'i'ס' ו'A'ס' ע'ש'ה' כ'ן ו'כ'ע'ש'ת' P'
P'r'i'i'g' A'ו'm'r' ה'ש'l'i'ch' L'א A'm'r'ת'i' L'q' A'מ'ת' ת'ח'i'ל'ה' A'l'g' S'l'g'
ה'ו'א' י'A'm'r' ה'מ'l'ה' A'i'כ'i' M'A'i'c'i'q'k' A'l'g' L'r'b'r'i'ס' ה'r'A'sh'o'k'i'
A'כ'i' M'A'i'c'i'ן S'A'i'כ'i' R'v'z'eh' L'ה'ch'z'i'q'k' כ'ר'ש'ע' A'כ'l' ח'ו'ש'ש' A'כ'i'
L'r'b'r'i'q' ו'A'i'כ'i' R'v'z'eh' L'q'k'b'l' M'et'q' h'מ'ע'u'ת' ו'כ'ש'i'כ'A' ה'g'o'i' ו'י'ת'
L'י' h'מ'ע'u'ת' A'ת'ן L'ו' M'ש'כ'o'ו' ו'A'p'i'l'g' A'ס' י'r'z'eh' L'י'ש'כ'ע' A'
A'i'כ'o' כ'A'z'm' ו'A'p'i'l'g' ע'd'i'ס' M'ע'i'd'iq' S'ה'o'ch' S'l' Y'is'r'A'l' A'l'g'

שפירכה חיותי שירצה הילכך קרינן ביה לא יבו' ואם בא
הגיה לא יקו חפ' לא י' סילקו השפירות והן עדין תחת חפ' חפ'
החילן יבול לשלקו ונוטל וכל א' כתמו המלכה בכליו סוב
חין הלוח כוטלן ואם אמר הלוח לא תכל יתד הפירות כ'
כי חפ' רוצה להביא לך מעותי ואפ' אם אומ' שאין לו מעו'
אלא שרוצה לגרוח כדי להביאם מאות' שעה ואי' חינו' די
רשזי לאביל הפירו' ובא תרא' דלא וסלקי בעל חוב גובה י'
ממנה ובכו' כוטל פי' ב' חז' ז' משמעתה משכנתה אם בא י'
הלוח ליוכרה אותה שהיא נמוסכה בידו קרוב לקמתה י'
יות' מבעל המצר ואפ' אם קנאה כבר בע' המצר בעל ה'
ה נסבוכא וסלקו ממנה ואם בתחל המסבוכא בא בעל ה'
המצר ואומ' חפ' אלנה לך כי אתה מוערים למשכנה לחפ'
בשכיל שאתה רוצה למוכרה לו חפ' כך חין שומעין לו דמ'
דמוצי למימרי' הו' כוח לי לגלו' מימנו שירחיב לי הזמן או לא
יגוש אותי אמר דבר זה תלוי בראי' הדרינן חס' רואין ש'
ערימה בדבר כגון שלא כמס' זמן המכר אחר ההלוחה או
סחיבו' הגיל ללוית וכיוצא בזה חינו' דוחה המצדק משכן לו
סדה בפחול משווינו על תכא' כשירצה ליוכר' ש' ימכר'
חלף לו באלו הדמים או שיוכ' לו בו מעט וממ' הוא סוה י'
יות' חסד שפסד המענה המועיל גב' חבל אם חפ'
לא תמכרה אלף לי בשווייה מותר גי' שומדן קרק' ליסל'
וחזר הגוי ומוכרה לישאל אחר חין יסד' הרחשון צריך הב'
להגלו' שבר' לישאל' הכ' סקאל' מהגוי חלף דר' בתוכו עד ש'
סיתן לו הגוי מעותיו **קע** כשם שים ריבית י'
בהלואה כך יס' ריב' במכ' כיצר מכר לו
דבר ששנה י' זהובים ב' בשכיל שממתין לו המעו' אסור חפ'
אם המוכר עשיר ואינו צריך למעו' ולא הית' השחורה כס'
כפסדת חלף דר' א' בדבר ששומתו ידוע כמו פלפל וסעו'
או כל דבר שיש לו שער ידוע חבל טלי' שאין לו שער ידוע
וחין שומתו ידוע יבול למוכרה ביוקר בשכיל המתנת המ'
המעו' ובלגד שלא יאמר לו בפי' א' חתן לי המעו' מיד הרי
קום לך ב' זהוב' ואם לאחר זמן ב' וגר' שפ' חינו' מפ'
מפרס בהדיא חין היתר אל' במעלהו מעט חבל אם מעלהו
הרבה עד שכיכר דכל ששכיל המתנה המעו' הוא מעלהו
הוי' לו במכ' דר' א' במת' בתחל המכ' אם מעבשין ב' ואם
לח' זמן ב' חבל אם מכר' ב' על מל' לפורעו לחפ' זמ' יבול'
למ' תפרע לי מי' יאק' ממ' מירי' דהוי' חסד חסדו כפסדו'
סחי' ש' לו שט' על חסדו או מל' על פה יבול למוכרו לחפ'
שחזית ואין בו משום ריבית ובלגד סיה' אחריו של הסט'
והמל' על הלוקח כגון אם יעבי' הלוח שלא יהיה לו ממח'
לפרוע שלא יחזור על המוכר חבל אחריו' שבה מחמתה
המוכר כגון שפסד פירע או שטרפי' בעל חוב מוקד' ח'
צריך שיהיה על הלוקח וכינו' שכול' למוכרו לחפ' בתחנות י'
כך יבול למוכרו ללו' עצמו ובהפירות מות' חפ' מפרסג'
בהדיא כגון שפסדיר לו ב' ששנה שפסדיר לו יב' זהובים ח'
ואומר אם תפרע לי מיד הרי' הוא לך ב' זהובים לשכח ט'
ואם למרס' תתן לי זהוב' לכל חדש מות' שולחני שמוכר ד'
דיכר טבוע במעות שאין טבועות ומוכר הדיכר צינתר'
יסונו בשכיל שוממתין למעות אם יש ללוקח המעו' מותר

ואם לאו אסור ובת' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
כל דמי' הרי' בת' הלוח דוק' שולחני דאורחיה כהפ' חפ'
באכ' ש' אחריו חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
ודוק' דיכר' ב' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
ובש' שפסד' למכור ביוקר בשכיל המתנת המעו' כך חפ'
ליקח בזול בשכיל הקדמת המעו' שאם קונה דבר ששנה י'
יב' ב' בשכיל שמקד' המעו' חס' ישכן ברסל המוכר חלף
שאינו מכו' לו עד שיבא בכו' חסד שומתה המתנת מות'
ויא' שנות' חפ' במפר' אם חקדים לך המעו' לא חתן לך ח'
חלף י' ואם לכשעתן לי החפ' חתן לך יב' והר' ישעיה כת' ד'
דוק' בהתם חבל במפר' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
מחנותו הדבר ברשותו כלל חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
בהקפה ביד אחר' ומות' להקדים מעו' לבכאה סיתן לו
לזמן פל' דלועי' ב' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
בזון חפ' שחין לו עתה ב' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
בירו' כיון דממילא חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
ולדדו' כוונתו ואומ' לחברו מה שעיני' חולבת וגוזזת ומ'
ומה שכוונתו רודת חפ' מוכר לך המדה בכך וכך וממיל'
גביה בשכיל הקדמת המעו' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
בירו' חבל' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
וכוונתו רודה חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
מות' שהו' קרוב לשכר ולהפסד ובכרס ככה ב' חפ' חפ' חפ'
לאחר שפסדה סמדר או בוסר חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
בדבר ידוע כדי שיקד' לו המעו' וכן בורתו הזמור' חפ'
להקדים להם מעו' בשכיל הזמור' כדי שימכרו בזול חבל'
מות' לקנו' בעל בזול בשכיל הקדמת המעו' ולחסיחן ביד ה'
המוכר עד שיגדיל שאם ימות או יפחיש הוא ברשות הל'
הלוקח שומרי' השדו' שבעלי' השדה חייבין ליתן להם שכיר'
שכירותן מיד אחר הקציר חסד חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
סימ' יבול אחר הדישה ומרוח חלף חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
ולחבר' מות' להקדים מעו' על יין בשעת הכסד על חכמ' ח'
סיתן לו יין טוב במס' ולא חסדין ריבית מה אשהמוכר'
מקבל עליו' האחריות בשכיל הקדמת המעו' וכן מותר לה'
להקדים מעו' של חבית ידוע של יין ולהתנול' עם המוכר'
שאם ידלול או יתייקר עד זמן מכירת היין יהיה ברשות'
הלוקח ואם יחמ' יהיה באחריו' המוכר ואין חילוק בין'
אם מושכר לרשותו או אם מכחו ברשות המוכר חבל' חפ'
אין הלוקח מקבל עליו' אחריו' הזול אסור חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
לרשותו כת' חרמכם חבית של יין ששנה עתה דיכר ואכר'
בשנים עד זמן הקיץ שאם תארע תקלה בה שתהיה ברסל'
המוכר עד שימכרה הלוקח הרי' זה מות' שאם אכרה או'
כשברה אין משלם לו כלום ואם לא מצא' למוכר' ולהרמח'
בה היה לו להחזירה לבעלים וכן אם מכר' לו מידה בשכ'
ואומ' לו היתר על הב' יהיה שברך בשכיל שאתה מטפל ל'
למוכרה ואם לא תמצא' למוכרה כמו שתרצה החזירה לו
מותר חפ' שאם אכר' או כנס' או חסדיה תהיה ברשות'
הלוקח עב' מי' שיש לו שחורה שמוכר' כאן בזול ובמקום'
אחר ביוקר ואומ' לו חברו במקום הזול תנה לי כאן ואולי'
ואולי' כנה' למקום היוקר ואמכרה' שם ואמרעך לך כפי'

אֵלֶּכָּה אֶת־הַתִּכְהָ עִם־הַגּוֹי שֶׁלֹּא יִדְּיוּכֶם אֶת־הָעֶרֶב כֹּל־זֶמֶן שֶׁ
שִׁים דִּירָו לַפְּרוֹעַ שֶׁאִם לֹא בֶן־הוּא לִיה בַּמְלִיכָה לִישְׂרָאֵל הַעֲלֵה
וְחַם קִבְּלָנוּ עָלֵינוּ מוֹת־אֵשׁ גְּדוֹלָה לִיתְלִית שֶׁקִּיל מִיִּשְׂרָאֵל קָרָן נִי
וְרִיבִי יִשְׂרָאֵל שְׁלוֹה מַעֲשֵׂי מִגִּי וְנִתְּבִיר אֶת־
חֶם עַד **קע** שֶׁלֹּא נִתְּבִיר זָקֵנוּ עָלֵינוּ כַּמְלִיכָה גְ
בִיכָה אֶת־הַקָּרָן וְאֶת־הַרִיבִית שֶׁהָרִי קוֹד־שִׁנְתְּבִיר חֹז־כּוֹלֵ
בַּקָּרָן דִּמְשַׁע־זָקִיפָה חֲשׂוֹבֵנוּ וְאִם לֹא־נִתְּבִיר זָקֵנוּ חֶ
כַּמְלִיכָה גְבוּהַ הַקָּרָן וְלֹא הַרִיבִי וְפִי־אֶת־הָרֹאשׁ זֶל־דֹּאשֵׁנוּ רֶ
רִיבִי שְׁעָלָה קוֹד־שִׁנְתְּבִיר אֲבוֹר לִיקָח וְגַי שְׁלוֹה מִיִּשְׂרָאֵל
בְּרִיבִי וְנִתְּבִיר אֶת־לֹא זָקֵפ־בַּמְלִיכָה עַד לֹא־נִתְּבִיר גְבוּ
קָרָן וְרִיבִית שֶׁלֹּא יִאֲמְרוּ בַּשִּׁבְלִי מַעֲשֵׂיו שֶׁלֹּא נִתְּבִיר זֶה
וְהֵלֶּדֶן כְּמִי לֹא זָקֵפֵנוּ עָלֵינוּ כַּמְלִיכָה כִּיִּן שְׁלוֹה כַּשֶּׁהִיָּה גַי
צִי־לַפְּרוֹעַ הַרִיבִי וְכֵת־הַדִּמָּה שֶׁאִיכֹן כּוֹתֵן לֹא אֵלֶּכָּה רִיבִית
שְׁעָלָה קוֹדֵם שִׁנְתְּבִיר אֲבָל לֹא מִה שְׁעָלָה לֹא־נִתְּבִיר וְאֶת־
הָרֹאשׁ זֶל־כֵּתֶב שְׁנוֹתֵנוּ אֶת־רִיבִית שִׁעָלָה לֹא־נִתְּבִיר
עַד שֶׁפִּרְעוֹן **קעב** מִטְּכֹכֵא שְׁלוֹה מַעֲשֵׂיו מִ
מִחֲבִירוֹ וּמִשֶּׁלֶּה לֹא שָׂדֵהוּ לֹא־בֹל פִּירוֹ יֵשׁ
מִקּוֹמוֹת שְׁנוֹהֵגִין שֶׁאִין קֹהֲלִיָּה יִכּוֹל לַפְּרוֹעַ עַד הַזֶּמֶן שֶׁקּוֹבֵעִי
שִׁיחֵה וְיֵשׁ מִקּוֹמוֹ שְׁנוֹהֵגִין שִׁיכּוֹל לַפְּרוֹעַ חִימֵתִי שִׁיחֵה
חֶם שֶׁהָרֹאשׁ וְגַם הַמְלִיכָה יִכּוֹל לִכְוֹל לִלְלוֹה שִׁיחֵה חִימֵתִי
שִׁיחֵה וּבַמֶּקֶד שְׁנוֹהֵגִין שִׁיכּוֹל לַפְּרוֹעַ דּוֹמָה טִיפִי לְרִיבִית
שֶׁהַשְּׂדֵה הֵיִא בְּרִשׁוֹ הַלֵּוֹה וְאֶת־הַמַּעֲשֵׂוֹת הֵן בְּתוֹר־הַלֵּוֹה בִּי
הֵלֶּל אֲבָל בַּמֶּקֶד שְׁנוֹהֵגִין שֶׁלֹּא לַפְּרוֹעַ דִּמִּי טִיפִי לִמֹּכ־בִּאֲלֵנוּ גַל־
הַשְּׂדֵה כְּמִכְרֵנוּ עַד הַזֶּמֶן וְאִיכָּזָה חִיתִירָא טִיפִי הֵילֵכֶךְ לְרִיבִי
בִּתְרָא דִּלֵּא מַסְלָקִי שְׂרִי אֶת־בִּלָּא בְּתִיתָא וּבִתְרָא דִּמְסָלְקִי
בִּלָּא בְּתִיתָא הוּא אֲבָךְ רִיבִי וְאִיכָּזָה יוֹצֵא בְּרִיבִי וְנִתְּבִיר שְׂרִי
וְהִיבִי דִּמִּי בְּתִיתָא שְׁנוֹהֵגִין לֹא מַעֲשֵׂיו הַלֵּוֹה דְּבִר־יְדוּעָה
כֵּל־שֶׁהָרֹאשׁ בַּשִּׁבְלִי הַפִּירוֹת שֶׁאֲבָל וְכִיִּן שְׁנוֹתֵנוּ לֹא דְּבִר־יְדוּעָה
כֵּל־שֶׁלֶּכֶם בַּשִּׁבְלִי הַפִּירוֹת כִּיִּן חֶם יִהְיוּ הַפִּירוֹת חֹז־לֹא יִהְיוּ הֵן
קָרוֹב לֵאשׁ וְלֹא־כֵּס וְשְׂרִי אֶת־אִין מַכְהָ לֹא חֶלֶל דְּבִי מוֹעֵט
וְלִרִיבִי וְלִרִיבִי אֲבָל בִּתְרָא דִּמְסָלְקִי בִּלָּא בְּתִיתָא הֵן רִיבִית
קָרוֹב וְיוֹצֵא בְּרִיבִי וְנִתְּבִיר וְנִתְּבִיר הֵן אֶת־רִיבִי אֲבָל בְּתִיתָא הֵן רִיבִית
דִּלֵּא מַסְלָקִי כִּיִּן בְּבִיתָא כִּיִּן בִּלָּא בְּתִיתָא הֵן אֲבָךְ רִיבִית
וְאִין חִיתִיר לְשׁוֹם מִטְּכֹכֵא אֵלֶּכָּה כִּיִּן מַשְׁבִּיתָא דְּסוֹרָא שֶׁמֶ
שִׁמְשִׁיכֵן לֹא לִשְׁמִי יְדוּעָה וְכִיִּתֶּכֶה כֵּה כַּמְשִׁלֵּם שְׁנוֹתֵנוּ חִיִּלִּי
תִּפְּקִי אֶרְעָא דִּלֵּא בִּלָּא בִּשְׂפָא וְנִתְּבִיר שֶׁמֶ יִשְׂרָאֵל מִרְחִיב־הַזֶּמֶן
הַרְבֵּה עַד שֶׁאִין מַגִּיעַ לִבֵּל שֶׁהָרֹאשׁ דְּבִר־מוֹעֵט דְּכִיִּן שֶׁ
שִׁתְּסָחֵם כֵּל־הַשִּׁכִּים כֵּל־שֶׁלֶּכֶם וְכִיִּן וְאִיכֹן יִכּוֹל לַהֲעֵלֵי
כֵּל־שֶׁהָרֹאשׁ מִמֶּה שֶׁקָּרָה עִמּוֹ לֹא דִּמִּי לַהֲלֹאֶה אֵלֶּכָּה כֵּל־מֶה
לֹא פִירוֹת כֵּל־שֶׁהָרֹאשׁ כֵּל־שֶׁלֶּכֶם שִׁיכּוֹל לַסְלָקִי כֵּל־שֶׁלֶּכֶם וְשִׁנְתָּ
וְנִתְּבִיר מַכְהָ לֹא הַפִּירוֹת לְרִיבִי הַשִּׁכִּי שֶׁאֲבָל וְאֶת־בִּתְרָא
דִּמְסָלְקִי דִּמְחֹזִי בְּרִיבִי חֶם אֲנוֹמֵר הַלֵּוֹה חֲשׂוֹב הַפִּירוֹת שֶׁ
שִׁתְּסָחֵם וְנִתְּבִיר אֲנוֹתֶם כְּחֹב־שִׁאֲנוּ דּוֹעָה לִיתִּי לֶךְ רִיבִית גְ
לֹא שִׁמְשִׁיכֵן לִיה אֶת־לֹא חֶלֶל אֵלֶּכָּה כִּיִּן חֲשׂוֹב כֵּל־שֶׁאִם אֶת־
חֶלֶל יוֹתֵר שֶׁאִין מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ שֶׁאִיכֹן אֵלֶּכָּה רִיבִית וְאֶת־
הֵן מַסְלָקִי לֹא בִּלָּא זֶמֶן כֵּלֶנוּ מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ שִׁתְּסָחֵם לֹא
חֶלֶל בְּתִירֵת פִּרְעוֹן חֲש

קעב

דכתיב היינו בממשכן שדה שפעמי איכה עושה מירי
הילכ' מותר בגביתא שכלכם בספק שמא לא יעשה מירי
וחיו קרוב לשכר ולהפסד אבל בממשכ' בית וחד' שני
דהיינו הדירה מצוייה תמיד כתב ר'שי שאסורין חפ' לו
בגביתא וכן כת' ר'שי שאסורין חפ' בגביתא וכן כת' הרמבם
ור' ור' מתירין גם כז' שפעמי' כופל הבית או כשר' וא'
חשיב שפ' קרוב לשכר ולהפסד וא' א' הר'אש ז'ל השמים נג'
לרע' ר'שי ואפי' לרע' דת' כל אס' כותב לו אחריות על שח'
כבשיו אס' שאס' יפול חב' או כשר' מיר' ישרע משא' כבשיו
וכמציא שאין כאן חפס' ועל מה שנוחגין האיד' שר' זוכין מי
ממשכן ביתו לשמעון ולוי שוכרו משמעון וראובן כשר' י
בביתו ופורע השכירו לשמעון על ידי לוי השוכר כתב
א' א' הר'אש ז'ל בתשובה אפי' אוסרו אבל ריבית קצוצה לא
הוי כיון שלא פסק לו ריבית על ההלווא' וגם אס' יפול הב'
או ישרוף יפ' שמעון מעותיו ולכתחלה י' לאוסרו וא'
לדין להשתדלו ע' כ' ולא ברירא לי הא טעמא שבת' שא'
יפול הבית או ישר' יפסיד' שמעון מעותיו שכיון שכותב
לו אחריו על כבשיו ור'א' לא יפסיד מעותיו ומדברי הר'
הרמ' יראה שהוא ריב' קצוצה ויוצאה בדייכין שבת' גבי
המלוה לחבירו על שדהו וחז' ומכרה לו בדבר קצוב חפס'
ריבית ור' מ' דלא אתני בהדי' מעיקרא כי משכן גבי' ארע'
ארעית' דליהדר וחז' ליה מיכ' או אגר' לי מיכ' בכך וכך
אבל אי אתני בהדיא מעיקר' ריב' קצוצה היא ויוצאה בד'
בדייכין לא שכל אתני בהדיא דהבר' ליה איהו מיכ' לא שכל'
חבר' ליה אפי' היכ' דמחי' לשוכ' או לחובר למפרע מחיר'
דפרע למלוה בדיליה ע' כ' וז' ש מה שנוהגין עתה שהלוה
נותן משכונ' בקרן והשכר בפירו' דהוי ריב' קצוצה כל מ'
משכונ' חין הלוי יכול לשל' המלוה ת' שכתו ומיכאן ואילך
תלוי במנהג כדפר' לעיל ובחק' שנוהגין שאס' לא ישרכ'
לזמן ידוע כגון בתחיל' כל' השכ' ושכר' או ט' ימים קודם
שיכלה הטכ' טוב לא ישרכ' אותה שנה כת' הר'אש דחש'
אתר' דלא מסלקי כיון שאינ' יכול' לשלקן בכל שנה אחר'
שיעבור הזמן וא' א' הר'אש ז'ל כת' דחשיב' שפיר אחרת דב'
דמסלקי כיון שיכול' לשלקן בתחיל' השנה ואפי' באתר' דנ'
מסלקי ואס' אמ' המלוה ללוה בתחיל' ההלוואה בעצמו לו כב'
כבשיו איני רוצה להסתלק בכל שט' שתרצה יכול' לשלקן
בכל שעה כיון שאומר כן בתחיל' ההלוואה ואדעתא דהכי
קבל המעות וכן אס' אמ' איני רוצה להסתל' חין הלוי יכול'
לשלקן חפ' אס' הוא באתרא דמסלקו אבל אס' בתחילתיה
ההלוואה לא התכו כלום אלא שעבד לו שדהו סתם וטעמ'
מתן מעו' אמר לו הלוי על מנת שתשל' ותוא' באתר' דלא
מסלקי לא מהכי חפ' הוד' לו המל' אינו מועיל בלא קנ'
אבל אס' הוא באתר' דמסלקי ואמ' המל' חז' לא מסתלקי
מהכי חפ' דכבר נגמר השעבוד כשתם כיון דקודם מת'
מעות אמר לא מסתלקך והודה לו הלוי אדעתא דהכי
קבל הלוי המעו' שלא יסלקנו מנגביתא באתרא דמסלקי
אין בעל חוב גובה ממנו מיודשי המ' ג' ואין הכו' כו' כה
פי' ב'ו' משמעתה טעם המלוה יכול' להפק' ללוה

לענותי וניתבטל שליחותי וגם הסליח אינו עומד בזה
 שפרע מקח שנעש' באיסור כגון שהוסיף במקח משום א'
 אבר כער חו' שפס' קוד' שיצא השער ולא היה לו לזכור זה
 המקח קיים ויתן כשער של היתר ואין חזר מהם יכול לו
 למ' המקח בטל כיון שנעשה באיסור אלא אם קנו באחד מ'
 מדרבי הקכא' המקח קיים והריבי' שבו אין מוציא' אותו
 מיד המוכר **קע** אסור' להסביר אסור' להסביר מעותיו
 בלש' סבירו' שיאמר' אשכ' י' דיכר' בריכ' ל'
 נדרש בר' א' כשהשוכ' צרי' להוציא' אכל' אם שוכרם כדי לה'
 להתל' בהם או ליראו' ומחזיק' לו בעין מות' וכלי' מות'
 להסביר' אפי' כותק' לו רש' למוכרו ולעשו' בו כל חפצו רק
 שלבשוף יחזי' לו כל' אחר כזה מות' להסביר' כל' ולקצו' ד'
 דמיו' ולהתנו' שאם ישכר באונס שיסל' לו דמיו' אעפ' שמן
 הדי' הוא פטור מן האונס' וא' כ' כיון ששם אותו בדמיו' ומת'
 ומתחייב באונס' הרי הדמים בהלוא' חטלו והשכר שנותק'
 לו מחזיק' בריבי' אפי' הכי שרי כיון שאינו מתחייב בדמיו'
 אלא אם כן ישכר וכל זמן שהוא העין הוא מחזיקו כמו ש'
 שהוא ועד שעת שכיר' הוא ברש' העולם לזולת וגם הוא
 נפחת נמצא שער אותו שעה הוא אכלו בתור' שכירות ש'
 ובתור' שכיר' הוא כותק' ואעפ' שכשכ' וכעשה עליו בהלוא'
 מתחייב בשכירו' קוד' שנעשה הלואה הילכך לבשישכר א'
 אינו מתחייב אלא בדמיו' שהיה שעה בשכיר' ולא מה'
 מבעיא כל' שאינו נפחת מיד ע' תשמיש ואין ההלואה כ'
 נעשת מיד דשרי אלא אפי' יורה שמתחלת לפתח' מיד מ'
 מות' לשוכר' ליקחנה במשקל ולהחזיר במשקל והוא ישלם
 פחת המשקל אעפ' שההלואה מתחלת מיד בשעת שכירות
 כיון שנפחת מיד אפי' הכי שרי שערין היא ברש' המשכ' ל'
 לענין לקול' הכחושט שאף המשקל שמחזי' לו שזה פחו' ממ'
 שהיה שזה בשבטלם לפי שנשקף באש מות' לשכור פרה ול'
 ולשמו' בדמיו' כגון שיאמר' הרי פרתך עשוי' עלי' בל' דיכר א'
 חס תמו' וכל זמן שהיא אצלי אעלה סלע בחד' בשכירו' לפי'
 שהיא ברש' בעל' עד שעת מיתה וגם נכחשת ובלבד שי'
 שיאמר' אותה כפי' מה ששנה בשער' מתה השוכר שדה מח'
 מחזיקו ב' כורין לשנה יכול לומר הלויכ' מאה דיכרין ש'
 שאוציא עליה לאחר ש' ולבש ואפי' אעלה לק' כורין לשל'
 אעפ' שהמאה סלוקה ממנו בתור' הלואה לוקח אותם שה'
 שהרי מחזיקים לו בשוק' וכמציא שמוסיף לו שכי' כור'
 בשכר הלואה הק' אפי' הכי מות' כיון שמוציא אותם בגוף'
 השדה וכן אם שכר ל' חנות א' ספינה ב' דיכרין יכול לו'
 לומר הלויכ' מאה דיכרים שאברה' בו החנו' ואצטרכו ואת'
 ואיתקן בתן הספינה וכליה ואפי' אעלה לק' בשפינה ובחנו'
 יב דיכרין אכל' אסור לומר הלויכ' מאה דיכרין להתעסק ב'
 בחנו' או לקנו' בהם סחורה להוליך בספינה ואפי' חוס' לק'
 בשכירות מות' להרבו' בשכירו' קרקע כיצר שמשכיר שדה'
 ואמר' אם מעבשיו תפרע לי השכירו' הרי הוא שלך ב' כל'
 סלעי' לשנה ואם תתן לי השכר בכל' חדש וחדש הרי לק' בש'
 בשלע' לחדש ואסור להרבו' בשכר אדם שיאמר' לו עשה עמ'
 עמי מלאכה היום ששנה דיכר ואפי' אעשה עמך לשבוע א'
 אחרית ששנה שתיס השוכר הפועל בימות החורף לעשות

עמו בימיו הקיץ כדי לזון מקדו' לו שכרו מעתה וסב'
 ושכרו שניה לימיו הקיץ אלא ליום אחד ויפני שכר' בא' מ'
 מלוא לו מעות מהיום כדי שיזלול בשכרו אכל' חס חות' ע'
 עשה עמי מהיום עד יום פלו' הדיכר ליום מותר כיון ש'
 שמתחיל לעשו' עמו מלאכה מעתה אינו נדר' כנוטל שכר'
 מעותיו שמקד' לו **קע** אין מקבל' חזן ברז'
 מישראל פי' שמקבל' מחברו חזן או סחור'
 אחרת ושם אותה בדמיו' וכפי' מה ששמן חותה כך מקבל'
 עליו ליתן בה אם ימותו הצאן או תיזל הסחור' וחולקין הר'
 הרינוח ודבר זה אסור שהרי מיד נעשו עליו ממלוא וכמציא'
 הרינוח שנותק לו הוא ריבית ולא מבעיא זה אלא אפי' כות'
 לו בתור' עסקא דהייכושחצי החחריות על הכות' ויחזי'
 על המקבל' אפי' הכי אסור' שכל עסק' פלגא מלוא ופג' פקד'
 פקדון שהחצי שלוקח ממנו הרינוח הוא מלוא וחצי האחד'
 הוא פקדון ונמצא שטורח בחלק הפקדון בשביל חלק המלוא'
 הילכך צריך ליתן לו שכר טורחו ולא כל שכרו אלא רוחין'
 חדם שכתר' ואין לו שוכ' מר' אכר' כמה היה'
 רוצה ליקח להתעב' בזה העסק ואפי' אם היה לו מלאכה י'
 שכותג' עליה שכר טוב ומתבטל ממנה אין אומדן כמה'
 היה רוצה ליקח וליבטל ממלאכתו ולהתעסק בזה העסק'
 שלא היה לוקח אלא הרב' אלא אומדן באר' בטל בדפרש' ו'
 וכן צרי' ליתן לו בכל יום וה' מ' שלא פסק עמו אלא כות' לו'
 למחצ' שכר אכל' אם רוצה לטעו' עמו על כל העם' בדבר'
 ידוע ואפי' בריכ' א' רשאי' ותק' חכמי' הוא למי שנות' עסק'
 לחכירו' סתם ואינו פוס' שיק' המקב' חצי אחריו' ולא יקב'
 עליו אלא של' האחריות ונמצא שתי' כל העם' סלוק' ממנו'
 ריוח ואינו מקבל' עליו אחריו' הוא שכר טורחו או שלוקח'
 סבי חלקי הרינוח ואינו מקבל' עליו חלק חצי האחריות או'
 כיוצא בזה שנותק לו דיכר כל ימי משך העם' וה' מ' שצרי'
 ליתן שכר טורחו בחכמו' וכיוצא בו דל' ליה עסק' אחרים'
 אלא הדין עיסקא כדתנ' המוסיף חת חכמו' בחנו' אם היה'
 אומן לא יעשו' באומנתו לפי שאין עיניו על החנו' בשעה'
 שעוב' באומנו' אלא מאן דאית ליה עסק' אחרים' דל' קח' י'
 מבטל מיניה לא בעי אגרא בולי' חזי' כגון רופה שיסל'
 בחמו' לעצמו ולוקח אחר' בעסקא שאין צריך לטובה ית'
 בשביל העסקא וכיוצא בזה כתב הרמבם אעפ' שניתק לו'
 שכר על חלקו שהוא פקדון בידו אינו עליו אלא בשומר ח'
 חכם והר' אבר' השיג עליו ואמר כיון שמקבל' עליו שכר די'
 דינו בשומר שכר והכי מסתבר כת' הר' רובן שמות' ליתן ע'
 עסק' למחצ' שכר ולהתנו' שיהא כל האחריו' החוכסין על'
 המקבל' רק שיהא אחריות הזול על חנותו ודי' אסור אם ל'
 לא שיהא אחריו' האונסין גם על חנותו כתב' חת' מות' לי'
 ליתן עסק' למחצ' השכר ולהתנות שני' יתעסק אלא בדבר'
 פלוגי ואם ישנה שיהא כל אחריו' על המקבל' וכן כל תנאי'
 שירצה בגון שיתנה שלא ישמור הכשפים אלא תחת הקרק'
 ואם שינה והפסיד כל החפצ' למקבל' ואם הרינוח הוח' לו'
 לאמצע אעפ' שעת' הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד לא חס'
 חשיב ריבי' כיון שאם לא שינה היה קר' לשכר ולהפסד ב'
 כת' הר' ישעיה שלא התירו אלא פסק' למחצית שכר בלח' קב'
 קציצ' אלא אם קצב בדבר ידוע אפי' אם כל אחריות על'

פסוקים הם כרי פתחתו לי המעו' אם אחריו בהלכה על ת
הלקיח אחר אפי' אם אחר אשר ענה לך מיד כשתזכר שם
שציר במקו' הזול כעשת עליו הלואה כפי מה שזיה שם ו
ומוסיף לו לפורע כיוקו' היוקר בשביל המתנת המעו' וא
ומה אחריו על המוכר מותר ודוק' סבותו לו שכר טרחו
על הבאת' למקו' היוקר דאם לא כן הנה ליה ריב' מוקדמ'
ואם המוכר אדם חשוב שצוירי' ללקוח המכסו' בשביל
מות' אפי' אינו נותן שכר טורח הבאתו והחמרי' שדרכו
ל'הולך תביאה ממקו' למקו' מותר להן לקבל מעית' מעבלי'
בתים במקו' היוקר על מנת ליתן להם לזמן פלו' תבואה כ'
כשער מקו' הזול אפי' אין כותבי' להם שכר טורח ההבאה
ואפי' אין נותן המעות אדם חשוב שיפטרו ממכס בשבילו
ופי' רשי' אפי' אחריות ההבאה על החמדי' ודי' פי' שצריך
שיהיה אחריות ההבאה על כותבי המעו' אבל אם האחריו'
על החמרים אלו ודוק' בתבואה מות' לחמדי' לעשו' כן א'
אבל לא בשחור' אחרת אפי' בתבואת' אדם חשוב שצריך ל'
לדקדק במעשיו לא יתבנה להם כן המולך פירות ממקו'
היוקר ומצח חברו ואמ' לו תבס' לי כאן ואפי' אתן לך שם
פירו' תחתיהן לזמן פלוני' אם יש לו שם פירו' מות' ואם ל'
לזו אלו' קעד מכר שיה' לחברו ואמ' לו לכ'
לכשיהיו לי המעו' תחזירנה לי אלו' לל'
ללקוח לאכול הפירו' שחין כאן מכר אלו' הלואה ביו' שצרי'
לחזיר' לבעירה וכמצי' שאוכל הפירו' בשכר המתנת ה'
המעו' ואם אומ' הלקוח מדעתו לכשיהיו לך מעו' אחזירנה
לך אינו תנאי ביו' שלא התגה המוכר והמקח' ק'
קיים מיד לפיכך הלקוח אוכל הפירו' מכר לו השדה וכת'
לו קצת המעו' וחזו' לו בשתיבא המות' קצת לך השדה מעב'
מעבשיו ומכר המכר תלוי ועומ' אם ישלים לו המעות כ'
בקנה לו השדה למפרע ותשלום המעו' היא אצלו 'בהלואה
ואם לא ישלים יתבטל המקח ומה שהיו מהם מיד המוכר
היו הלואה הילכך אין שום אחד מהם רשאי לחבל הפירו'
מוכר לא יאכלם שמח' ישלי' הלקוח המעות ומכר' שקנה
השדה למפרע והרי שאל המוכר הפירו' בשביל המעות
שגשגארו לו ביד הלקוח ולקוח לא יאכלם שמח' לא ישלים ה'
המעו' ולא יצא השדה מרשו' המוכ' ומכר' שאלם בשביל ה'
המעו' שהיו לו ביד המוכר אלא יהו מוכחים ביד שליש א'
חם יגמ' המקח יתנם ללקוח ואם לא יתנם למוכ' והוא יח'
יחזיר המעו' שקבל ואפי' אם יאמ' הלקוח אני אוכלם ואם
לא יגמ' המקח בשיחזיר לי המעו' שכתתי לו חסלם לו הפי'
הפירו' אסור דסי' סוקרישית חבל אלו' שמחזירו חבל ודאי'
אם יאמ' אוכלם ואם לא יגמ' המקח בשיבא המוכר למח'
להחזיר מעותי אעפא עמו חשבין ואכזה דמי הפירו' מז'
מות' והיא הדין כמי' אם המוכר אומ' כן ואם כשנתן לו ה'
המעו' אמ' לו קנה בשיעור מעותך כל אחד אוכל פירות
כפי מעיתיו ואם חמ' לו בשתיבא מות' המעו' הני ולא ח'
מעבשיו לוק' אסור שחי' כאן מקח כג' עד שיבטיח המעו' אם
היא אוכל ממ' שבכ' מעותיו הוא אוכל מוכ' מות' רשע'
הוא אוכל ואם אמר קמי' מעבשיו וזווי' ליהוי' הלואה גבך'
לקוח מות' סמיר נקבי' לו ושללו הוא אוכל מוכר חסור דכ'

דבשבר המתבת המעו' הוא אוכל האומ' לחברו קנה לי
סדה מפלו' ואצ' המוכר לשליח איז מוכר לך על תבחי' מי
שיחזירו לי להשיגיו לו המעו' והשיג השליח אתה וחצק
חברים בטוב תפשו' אינו מוכר אלא על זה התבחי' וצרי'
להחזירו ופירות אכל' הוי אבק ריבית ואיזה יוצאה בדי'
בריינין **קעה** אין פוסקין על הפירו' עד שי
שיבא השער פי' אינו יכול לה קדי' לח
לחבירו מעות ולפשו' עימו פיתן לו חטוי' כל השפה כשיעו'
מעותיו כפי מה ששוה עתה ששכיל הקדמת המעות ה'
הוא מקבל עליו ליתן כפי זה הסכו' אף אם יתייקרו ודב'
זה אסור כל זמן שלא יב' השער של עיירות אבל מעט' ה'
השער פוסק אפי' אין לו למוכר או אם יש למוכר חטוי' יכול
לפשו' עד כדי החטוי' שיש לו היו חדשות באצת' פ' יקרא'
סאי' בשלי' וישכור שטוב' יות' משל' סאי' בשלע וכן תבוא
של לקט שאינ' טוב' היא אי' ארבע' סאי' בשלע ושל בעל הכית
של' סאי' בשלע אינו יכול לפשו' שיתן לי אפי' מחדשות ומשל
בער' הדבית ארבע' שאין בשלע עד שינא
השער של ארבע' לכל ויכול לפשו' עם לקוט שיתן לו דב'
בשלע מתבואתו משיבא השער ארבע' של לקוט אבל אינו
יכול לפשו' בע' ה' מד' בשלע אפי' מתבוא' לקוט ה' המוכ'
תחלה לקוטרים ויש לו גדיש יכול לפשו' עליו כיון שיש לו
חב' פ' שערין לא יבא השער ופר' שיכול לפשו' חטוי' כזול'
כיון שיש לו אע"פ שחסר תיקון קצת ולי' כיון שחסרת
תיקון קצת לא חשבינ' ליה כמו בידו בענין שיכול לפשו'
סוה' ה' בר' אבל חשבינ' ליה קצת בידו בענין שיכול לפשו'
עם בע' ה' בשער הלקוטות שהוא הזול ששבע' רים חב' דב'
דבר שהוא בידו ואינו חסר של תיקון יכול לפשו' אפי' סו'
ה' בר' ואם יש לו עכבי' וזיתים בסומר והבנים ביני' לעשו'
מהם קדרו' והבנים פיר' לבאן לארצו יכול לפשו' עליהם
וכן על הזבל בימות המחה שהוא צבור קצת חב' לז' בימו'
הבאים וכן כל כיוצא בזה שהוא קצת בידו אפי' חסר כג'
מלאכות יכול לפשו' עליו אפי' אין בידו לבומר אלא בידו
שמים חסר ג' אינו יכול לפשו' עליו אפי' הוא בידו לבומר
הפוסק על השער צריך ש' ידויח בדבר כלום כגון שהי'
מכאן שהלוקח כותן שבר' הסרסור צריך שיתגס לו ה' א'
וצריך שינכח למוכר החסרון שראויה להתחבר לפי הזמ'
ולב' המדה שאם לא כן הוי רבית שמרמיח זה בשכיל הקד'
הקדמת המעות הפוסק על הפירות ונתייקרו בשעה הפ'
פרעון בת' ר' כמו שיכול ליתן הפירות כך יכול ליתן דמי'
דמיהם כפי מה ששומת באצת' היקצר והרשעם כתב ודאי'
מיצת אינו יכול לית' אבל יכול לשום פירות שפסק עליה'
במעות וליתן להם פירות אחרות ולזה חשבים א' ח' הרא'
הראש ו' הפוסק על השער צרי' לפרש שאם יודלוג מזה י'
השקוס שפסק שיתגס לו כשע' הוא ואם לא פיר' כקלרונה
לחור' לאחר שכוללנו צריך לקבל עליו מי שש' ואם פסק
כן ודלוג והמוכר חסר בו ואינו רוצה ליתן לו כפי חזול'
צרי' לקבל עליו מי שש' ואם עש' שליח לשאר והשלי' לא פי'
ליתן לו כשע' הוא והמשל' רוצה לחזור בו אינו עומ' במי' ג'
ספר' שיכול לומר חשלי' ה' לו לפרש ובין שלא פי' לא פלחתי

עליואל תרענומי ואי ערלי שלק ומכ' מוצאי ממכו בע' כרו
קע אשו ללכ' בחקו הגוי ואי צרי למ' ש' לקשו
 ולכז' ולענכ' ש' אל מפרשי בתור דכתי' לא
 תלמו לבאו בתעבו הגוי לא ימנ' כך מעבי' בנו ובתי בא
 קום קדמי מעינן מכז' ומכש' וחוב' חב' וסוף חוב' וידענו
 ודורש אל המתי' אלל' חבי' מנה' סהגו אסור לילכו דכתי'
 ובחקותיהם לא תלבון וכן כתי' הרמבם אין הולכין בחקות
 הגוים ולא מרמין להם לא במלבו' ולא בשער וכיוצא בהם
 אלל' יהיה הישר' מוכרל מהם וידוע במלבושו ובשאר מעשיו
 כמו שהוא מוכרל במדעו ובדעותיו ולא ילבש מלבוש המ
 המיוחד להם ולא יגדל צי' ראשו כמו צי'ת ראשם ולא
 יגלח מן הצדדין ויפיה השב' באמצע כמו שהם עושי' וזהו
 סקל' בלורי' ולא יגלח השב' מכג' פניו מאח' לחזון ויניח
 הפרע ולא יבזה מקומו' ככנין היכלו' של ע' כרי סיכסו
 בהם דבים כמו שהם עושין וכל העושה ח' מאלו וכיוצא
 בו לוקח מי סקרו' למלכות וצרי' ללבוש במלבושיה' ולדמו'
 להם מות' ככל **קעט** קוסם כתי' הרמבם זהו ג
 מעשה מעש' עד שיש 'תפג' מחשבתו
 מכל הדברים עד שיאמ' דברי העתיד' להיו' וי' שמעמשי'
 בחול או באכזבים ויש שגהר לאר' ונועק ויש שמתקבל בי
 במראה של ברזל או של עשש' ומדמי' וחומ' ויש מי שאוח'
 מקל בידו וכשעין עליו ומכה בו עד שתפג' מחשבתו ומדכ'
 וא' הק' ש' וא' השואל אסורין אלל' שהק' לוקה והשואל
 אינו לוקה אבל מכין אותו מכת מדרון מעונן זה האוחז
 העינים שמדמה בחלו עושה מעש' ואינו עושה כלל הילכ'
 אין בו אלל' איש' ואינו לוקה וכן המעש' השע' והעתי' לנא'
 יום פלוני יכול לנא' כתי' הרמבם מעינן בגו' אלל' שאומר'
 באיטג'יכות יום פלו' ראוי לעשו' בו מלכה פלג' חדש
 פלו' או שעה פלו' רעה לרטר פלו' ואסור לעינן אש' פ' שלא
 עושה מעשה אלל' שהודיע אותן הזכרים שחשכל' מרמין
 שהם דברי אמת וכל העושה מעש' מפני האטג'יכו' וכי'
 מלכתו או הלכתו באותו הע' שקבעו חוברי שמי' חרי זה
 לוקה מכח' האומ' פתי כפלה מפי חו מקלי מירי או צדי קו
 קור' לי מאחרי או שצדי הפסיקו בר' או שצב' כח' מימינו
 או שועל משאלו פ' באח' מאלו שארעו לו עוש' ממכו כיג'
 פיוסו שלא לבא' אחריו לדר' או שלא להתחיל בשו' מלכה
 כי לעית' לא יכל' וכן אלל' שמועין צי'פצ' העופות וקול ג
 החולדה ואומ' דב' פלו' יהיה או לא יהיה אלל' שמחשין בה
 צבוכ' לנא' כג' פלו' עולה אין טו' לנא' וכן אלל' שאומרים
 אל תתחיל לבגו' ממני שמרי' הוא מוצאי שכל הוא רח' הוא
 שאינו רוצה שיהיה תחל' עש' וכן בנתיב דב' מתח' ידו וכן א'
 אלל' שאז' שחז' תרכטל זה סקר' בעור' ותרכטל' סקר' כתר'
 כתר' וכן כל דבר שצוי' לסימ' אש' יארע כך וכל אש'
 דבר פלוגי נאש' לא יאר' לא אש' שכל' אש' אש' אש' אש'
 בי' אשה ותניק מות' לעשותן סימן בגון ש' בי' ואומ' מע'
 שקיטניו היה לי לסימן טוב כי הצלחתי בכל דרכי וכן מש'
 משכא'תי אש' פלו' וכן שא' מ' לתינו' פשו' לי פסוק ושמו' כג'
 כשאומ' פשו' לי מהדרכו' וכתי' הרמבם כל אלל' וכיוצא בה'
 מות' הוחיל אלל' כיון מעשיו ולא מעש' מלבושו' אלל' עשה זה
 סימן לעצמו לרטר שגבר היה חרי זה מות' חוב' חדר זהו

שעל ידי לחם מקב' חיו' בין גדולים בין קטנים ואפי' כחשי'
 ועקרבי' יתושים ופרעושי' כתי' הרמבם חיי זה חוב' הו' אש'
 מדכ' דברי' שאינו בלגון עם ואין להם עמי' ואעלה על דע'
 דעתו בשבילתו שהאומ' כך על הכח' ועל העקר' שאינו מ'
 מו' והאומ' כך וכך על הארץ אינו כיוז' ואח' בידו בעתי'
 ש מדכ' מפתח ביתו או סלע וכיוצא בו בדברי' אלל' חמור ו'
 והחומר בעצמו לוקה ואל' שהחומר אומ' עליו קולל' ויושב
 לפניו ומדמה שיש לו בהן הכח' מבי' אותו מכ' מדרון מפני
 שיש ע' בשביל' המכח' מי שנשכו' כח' ועקר' מות' ללחוש ג'
 עליו חבי' בשבת ובתי' הרמבם אש' ש' אש' הדבר מועיל כל
 כלום הוחיל ומשכן הוא התיירו כדי שלא תא' דעתו ור'
 מי שרודפין אחריו כחש' או עקרב מותר לחב' כדי שלא ת'
 יזיקוהו כתי' הרמבם הלוחש על חיי' וקור' פשו' מן התורה
 וכן הקור' על התינו' שלא יפג' חו' מפיח' ש' ת' חו' תפילין על
 הקטן לא די להם שהם בכלל חכמים ומכחשי' אלל' שהם ב'
 בכלל הכופרי' בתורה שצו' דברי תורה רצו' הגוף
 ואינו אל' רפישת הנפש ולי' פי' דוקא בלוחש על המכה ומ'
 ומזכיר שם שמים ודוקא אותו הו' שחין לו חלק עולם חב'
 אש' אינו דוקא לא חמיר כולל הא' ומי' חיים ר' חייב בלוחש
 פסוק על המכה אפילו בלא דקיק' וכלל הזכ' את שם שמים
 ואש' יש בו שבת כשמות הכל מותר ומותר לקרל' פסוק לב'
 להגן בגון בליטה על מיטתו חוב' זה הוחיל המה' כבשמי'
 ידענו זה המסית ענש' חיה ששמע' ידוע בדרך פיו והו' מ'
 מדבר מאלו דורש אל המתי' זה שמרצ' עש' וכן כתי'
 הקברות כדי שתשרה עליו רוח הטומאה ויכסף כולל כל י'
 אלל' ויש בו שלישה חלקים העושה מעשה ע' כשפי' חייב
 סקילה ואש' אינו עוש' מעשה כמו חותז העיני' פטור חב'
 אסור ועל ידי שבר' יציר' מות' לעשות כתי' הרמבם שמוע'
 שמעשה שדים הו' ככלל מעשה בשמים וכן כתי' הר'
 כל אדם שמושה ע' שמוטי' הקדושים מותר שהו' גדולתי'
 ובגדתי' של הקצה ואין אסור חל' ע' שדים וא' הרמבם זל'
 כתי' שמותר לישאל בהן על הנביאה שאינו עושה מעשה י'
 אלל' לנשות על ידן מעשה היה מסת' והיה כוונה להתיר
 גם כזה **קפ** כתי' קעקע ויחוקי הגוי הוא והוא
 שכותב על בשרו כפריטה וממלא מקום הש'
 השריט' בחול חו' דיו או שח' כשעני' הרמבם וכלל מקום
 שיעשה כן על בשרו חייב בשל' מה ש' כתיב אפי' אינו כות'
 שם עז' ואש' עושה כן על בשר' אש' ש' כפיה לו פטור
 אלל' ח' שיי' כדכ' מות' ליתן ע' כידה על גבי מכתו וא'
 ואין בו משו' כתיב קעק' גדירה וקדחה על המ' גש' היח' מ'
 מחוקי הגוים דכתי' בניס' אתה' לה' אלל' כס' לא תתגדרו
 ולא תזימו קרח' בין עיפ' לנ' וכתי' ושרט' לבש' לא תתנו
 בבשרכם וגדירה ושריטה אש' היח' והוא ששרט' בבשרו ו'
 ואינו חייב אלל' ח' כ' עושה כן על מתי' ולעז' אלל' שעל מתי'
 חייב בין ביד בין בפלי' ולעז' אינו חייב אלל' ככלי וכתיב הר'
 הרמבם דוקא שריט' חבל' אש' מזה בידו על בשרו מותר
 כדאשכחן כד' עקיבא שפגע טומטו' של ר' אליעזר והנה
 מכה על בשרו עד שרמו' סותת' לזרן וכתיב ח' הרמבם ח'
 זל' מדבר תימ' הוא דכיון דבי' ביד בין ככלי אסור היח' יה'

הנותן אסור משום דמחזי כמלך דריבית ואתי לאיחלושי
בדיבית גמורה וכל דב- שפיתגין אותה ב תור עיטוק' ש
שליין אותה כפי הימנה בענין שלא יהא בו שום הפסד למ
למקבל שחם לא בן יהיה ריבית כגון אם נותן לו שחורה ו
ודרך לשבור בתקלה לכה לשוק לא יאמר לו כיון שאני כ
נותן לך שבר טורחך אתה תתן שבר כתקאלא סמין כמה
צדי ליתן שבר לבתך והוא מכלל הקרן והרינוח שיהיה מ
מות' על זה יחלקו דאפי' היתה העיסוק בבי' המקבל מעל'
אותה כשער ששוק והו' יותר על הקרן שבר הכתף שח
שהיה צרי' ליתן להביאה לבית המקבל וזה כוונת המקבל ת
תחילה וכל ביוצא בזה וכ' ש' אם יש למקבל שחורה שקנה
כבר ונתייקרה ורוצה ליתנה ברמי העסק שלא ישים או
אותה אל' כפי מה שסוף עתה ולא כפי מה שקפאה בשעת
הזול הנותן לחבירו בהמ' בעסקא שיחלקו בגיזה ובולדות
באחור' חייב לטפל בה יח' חדש ובדקה כ' ד' חדש בתוך זה
הזמן כל אחד מעבד על חבירו וכולדו מקום שנהג לכלל'
לחלק מיד חולקין מיד ובמקום שאין מנהג כלל יגדלם
המקבל בדקה ל' יום ובגסה ג' יום ומשם ואילך כוונת חצי
השבר והחצי מחלק השני ואין צרי' ליתן לו שבר טורחו מ
מחלק השני כיון שצרי' לטרוח בו בשביל חלקו ואם בא לח
לחלק צרי' להודיע לחבירו ואם לא הודיעו וחלק ח' כג'
ועדין הן שותפין בביתחילה ליקח כל אחד החצי ובמקום
שביהגין שגבול המקבל הרבה אפי' זמן רב יעשו במנה
כמנהגם ויח' שחם מנהגין שיגדיל ולרי' האתנו' יותר מ' יח'
ולרי' בהמה דקה יותר מכ' ד' חדש שאין לילך אחר מנהג'
הנותן עיסקא לחבירו לא יצרך הרינוח עם הקרן ויעשה מ
ממנו כולו קרן דשמיא לא יהיה כל כך בריוח וממנו כוונת
מיונו ריבית וכן לא יבתוב עליו שטר חוב דכיון שאינו מ
מפרש בשטר שהיא עיסקא א' כ' הוה ליה הכל מלוה וקרו'
לשטר ורחוק להפסד אפי' התכו בביהם על פה שיחלקו ח
הרינוח בביהם לא מהני דבתר שטרא אזלינן והוה ליה כו
כילג מלוה ואינו יכול ליקח ממנו שום ריוח ואם כת' בט
בשטר פלגא באגר ובהפס' אם הנותן או המקבל אדם גד
גדול הוא וידוע שלא היה עושה איסור ליקח ריב' דכין א
אותו להיתיר לומ' אם יטול חצי הרינוח שיקבל עליו שפי' ת
חלקים בחחריות ואם לא יקבל עליו אלא חצי האחריו של
סל' לטול אלא שלי' הרינוח אכל באיכס אחריכ' דלא אית
חיתחוק בהבי' כת' הדמה דיימנן לשטר' כשטרא והוה ליה
שטר שיש בו ריבית ואם יש הפסד יקבל החצי כפי תבאי
וחם יש בו ריוח לא יקבל כלום והיכא שהוה אדם גדול ש
סדנין להתיר' אם יש בו ריוח ואם הנותן אינו יטול החצי
מיד ואם יהיה בו הפסד אקבל אחרינו הפסד שני חלקי'
או אם יש בו הפסד אומ' איני מקבל אלא חצי הפסד ולכ
ולכשהיה בו ריוח לא אקבל אלא השליש והמקבל אומ' בה
בהפסד אם יש בו ריוח שיטול קו' מיד שני חלקים ואם י
יהיה בו הפסד יקבל עליו חצי האחריות אם יש בו הפסד
אומ' שח' ממקבל אלא השליש וכשהיה בו ריוח לא יקח מ
מיונו אלא חצי מהתבר דאי' כתיב בשטר דיהיב מדי' עם
שק' למקבל פלגא באגר ובהפסד משמע דמילתא במרי

עסק קיימ' וברידיה תליא מילתא למיהב למקבל מאי י
דמיחא ליה ואי כת' ביה למשקל פלגא באגר ובהפסד י
משמע דמקבל תליא מילתא למשקל מאי דבעי ודוק י
דכת' ביה פלגא באגר ובהפסד אכל אי כפי' ביה פלגא כ
באגר ולא הזכיר הפסד יטול מלוה חצי הרינוח ואם יהיה
הפסד יקבל שני חלקים וכן אם כת' ביה פלגא באגר
יקבל עליו חצי הפסד ואם יאייח בו ריוח לא יקח אלא
השליש ואין בזה חילוק בין גברא רבה לאיכס אחריכ' ע
ע' כ' המושיב חבירו בחנו' להתעסק ויחלקו הרינוח לא יהיה
לוקח ומוכר דברי' אחרי' ממעותיו ואם לקח ומכר השבר
לאומ' פי' אם לקח ומכר ממעו' של עצמו חצי הרינוח ובעל
החנו' הנות' המעו' לחבירו להתעס' אעפ' שהחצי יש לו דין
מלוה אינו יכול להוציא' לצרכו ולהתעס' בחציו לבד לצורך
חבירו אלא צרי' להתעסק בכלו והלמכס כת' שאינו יכול
לומ' להתעסק בחצי שלי והכיח החצי של הפקדון כגד' ולא
כהירא דדבר פשוט הוא זה ואם מת ויש עדים שמעו' או
מטלטלי' אלו הן מזה העסק כוונתו בעל הממון כלל שבו
שצו' ואין בעל חוב ולא האשה כוונתו מהם כלום אלא א
אם בן היה בהם ריוח הרי חלק הרינוח של המת של יורשו
וכוונתו מאותו חלק בעל חוב והאש' כת' הדמכס כות' המת
המתעסק מתב' מהמטלטלי' של העסק או מהמעו' לאחרים
והביא בעל הממון ראייה ברורה שהן מזה העסק מונח
מידם אפי' שאיכס אותם מקבל המתנה ומכרם או נתנם
לאחר' או הפסיד חייב לשלם והכל בראיית ברור' מי שנתן
לחבירו עסק אחת וכת' עליה שני שטרו' אין שטר אחד מ
משועבד לחבירו לומ' שחם היה באחד ריוח ובשני הפסד
שימלאו הקרן וחכ' יחלקו הרינוח אלא יחלקו כל שטר ושטר'
לפי תבאש ואם יתן לו שני עסקי' בב' פעמי' וכתבם בשטר
אחד והרינוח באחד מהן והפסד בשנייה אחד משועבד ל
לחבירו וימלאו הקרן תחיל' ואחכ' יחלקו המות' המקבל ע
עסק' מחבירו והפסיד ולא הודיעו אלא כתעסק וימלאו הק
הקרן אינו יכול לומ' תפסיד חלקך מן הפסד חל' יתחיל
הקרן מהרינוח ואם יש מות' יחלקוהו לפי תבאש שנים שק
שקבלו עסקא מאחד לזמן ואם אחד לחבירו קודם הזמן כ
כחלק העסק ואתעסק אפי' בחציה ואתה בחצייך אין שו
שומעין לו ואפי' אם יאמ' איני אקבל עליו האחריו בחצי של
שלך שחם תפסיד איני אפרענו לבעל המעו' חש' הכי אין
שומעין לו ואפי' אם יאמר ישר 'הקרן בין שנינו ולא כחלו'
רק הרינוח אין שומעין לו ויחיד המקבל עסק' יכול לחזו'
בו כדין בעל שחז' בחצי היום ובעל המעו' אין יכול לח
לחזור הלוקח מעו' מחבירו ליקח בהן פירו' למחצי' שברל
לא יהא לוקח בשלו חטו' ובעל חבירו שצורי' אלא הכל חטו'
או הכל שצורי' כרי' שיהיו מעו' שניה' שוות בקבלת הנותן
מעו' לחבירו ליקח בהן פירו' למחצי' שבר רשאי ליקח בהן
כל מה שירצה אפי' בעלי חיים ובלבד שלא יק' בהן לזכ
פאו' ולא כלי' הנותן מעו' לחבירו לקבל בהם פירו' ליחצית
שבר רשאי לקבל גם לעצמו מאותו המין ובלבד שלא ימכר
ביחד אלא אינו כפי' עצמן ואינו כפי' ענמ' הנותן מעו'
לחבירו ליקח בהן פירו' למחצי' שבר ואומ' לחלקתו אין לו

ואלו ראת' חזון לתחל' ימי כידות ואם ראת' בהם וכעשתה
 זכה אינה חזון לימי הכידו עד שיהיו לה' ז' נקיי' ואז יתחי
 יתחילו ימי הגליו' ואחריה' ימי הזיכו' כאשר פירשתי וכן
 לעולם מערבו הגיו' ותכפו הצדו' וכתמעטו הלכבו' חסו'ם
 שמא יבאו לטעו' באיסור' כרת שיו' תר' האשה בימי כיד
 כידת' ז' ימים ויהיה הכל דם טהור ובשביעי' תרח' דם ט
 טה' וסבור' לטבול בליל שמיני' וצריכ' עוד ז' ימי החמירו
 לטמא כל מו' אה דם ארום וכדי שלא יצאו לידי טעו' בין
 ימי כדה וימי זיכה הנשי' חומר' אה' חומר' עד שחמירו ט
 שאפי' אם לא תר' אלא טיפ' דם כחד' תשב עליה ז' נקיי'
 וכזה גדולה **קבר** רוב הנשים יש להם וס
 ושתית לראות בזמן ידוע כל אחת לפי
 זמנה וסתה וסת מל' יום לכל מי שיש לה וסת קבוע
 בא עליה שלא באצת וסתה כמו פירצה ואיזה צריכ' בדיק'
 ואחרת אין לה לבדוק לפני תשמיש שלא יחל לבו כוקצו
 ופורס אבל כל המרבה לבדוק שלא באצת תשמיש הרי זו
 משובחת ובשבת וסתה צרי' לברוש מומה עינה אחת א
 חס הוא כיום פורס מומה חותו היום כולו אפי' חס הוס'
 באושי ומותר וייד בלילה של אחריו וכן אם הוא בתחלתו
 פירס כל היום ויוות כל הלילה שלבני' וכן הדי' אם הוא ב
 בלילה פירס כל הלילה ומו' ביום שלבני' ולאחריו בין ט
 טקבעה וסת בג' פעמי' או טבעה אחת וסת' הרשבה ברא
 בגדולה חל' הקטנה שלא הגיעה לימי הכנעו' ולא הכיחה
 סימנים אין צרי' לברוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעה
 בג' פעמים בת' הרחבה ואם רגילה לרא' הכנהחמה ולא
 קים לה שפיר אי קודם הכן החמה חו' אחר הכנהחמה יש
 מחמירים לזוסרה כל היום וכל הלילה ויש מקיטין סמיכת
 אסור' חל' ביום והכריע הוא בדברי המקילין ואם רגילה
 לרא' ראה מרובה מקודם הכנהחמה עד אחר הכנהחמ'
 איכא מד' ס' אסור' כל היום וכל הלילה דהקיה טעמה כולה
 ס' בת' וסת היא ואיכא מד' רבת' תחלת הוסת אוליכין ולא מ
 מ' תחלת חל' בלילה והלחבר כת' שחיה חסור' חל' בלילה
 והיום בשביעי' הכתשך בו ואם וסת כתשך ב' ימים או ב' ימי
 ימים שמובעת או מולשת ב' ימים או ב' ימים כת' הלחבר
 טבילין חסובין בעובת אחת ואצ' טהוב' תחלת הוסת ול
 ולא ראה צריכה לברוש כל ימי מסך הוסת וכן כתב הר
 הרמב"ם שאם וסת כל ימי מסך הוסת שכל יום ויום וסת מ
 י' עמי' עמי' וצ' כעקר יום הרחשן חוששת לרא' הימי'
 עד שיסדקו כולם והרי ל' כת' שחיל' צריכ' לברוש אלא ע
 עינה רחש' של הוסת וסיון טעמה חסובה ולא ראתה מו
 יומת' ולא הוסת אלא הלאה זל ואם הגיע וסתה בימי ע
 עיב ר' משהמר עיברה חו' בימי מ' קינה סיון כד' חרש'
 מס' ור' קליר ח' מ' תולד אין צרי' לברוש סיון לוסתה
 וכן לחזק הוסת ומו' חשב' שלא בדיק' האשה טהיתה כ
 טהית טהית מ' פחד והגיע וסת' חושט' ח' חפ'
 לא היה לה וסת קבוע עד היום ולא צריכ' מותר' שחרד'
 יושלך הרעיו' ודוקא הכ' אבל כל אשה דעלמ' שהגיע וס
 וסת חסור' עד שתבדוק ומי' אה בדיק' אה' ומצאה טהור'
 טהורה אע"פ החזקה אורח בא בזמנו לא מחזקי' לה ודאי
 טהורה

הילכך אם בדיקה ומצאה טהורה ופרשה פירס סמוך לו
 לוסתה אינו חל' לתשמיש אבל מותר' בשאר כל קריב' וצ'
 היוצ' לר' צרי' לפרק' אשתו אפי' סמוך ל' ויח' דאפי' בתשמי'
 חיל' לפרק' ורת' פי' שאסור' לפרק' בת' זמן ט' אלא בדברירי' ו
 ולא חיישי' שמא יבא עליה הצד' וכן הד' וכן הוסת' עד אס' ו
 בעיר והגיע עת וסתה חס' לרא' עליה עד שיטהלכה ואם
 טהה ל' יום חסוב כהגיע עת וסתה דסה שוב' ל' יוסחוס'
 לפרק' ל' יום עד שתבדוק צרי' שלא טהה חסר הוסת שיע'
 כדי שתוכל לטבול אבל אם טהה אחר הוסת שיעור' שתוכל
 לטבול בא עליה ואין צרי' לשחל' בין יום הוסת עירה חו' יוסתה
 בין קט' בין גדול' ואפי' בלא טהה סצריך' לשח' כתב הרשב
 דוק' שיש לה וסת לימי' לחוד אפי' יש לה וסת לימים ולא פיע'
 טהו' טהלי' במעשה חיו' לח' קבעה ולא ראתה וכתב עוד
 יש לה וסת שלא קבעתו עדין בג' פעמי' והוא פסול' בעינה ב
 בינוני' כגון שרחתה מ' ה' וי' וי' וי' חשב' שלא בדיק' כ' ו
 שלא הרגשה בדם טהורה בלא בדיקה
קפה האשה שהיה בחזקה טמאה חס' לו לרא'
 עליה עד שתחל' לו טהור' ומי' בס' חומר'
 לו טהור' כאמרת ואם החזקה כידה בטמאיתיה כגון שר'
 טהורה לוסת בגד' המיוחד' לה בימי כידותה חסיבה ב
 בודחי' טמאה אמר' לבעלה טמאה חס' ואחר כך חומרת' ט
 טהורת' חס' אינה כאמרת ואם כותבת חסות' לח' לבריה ט
 טמאה לו כן תחלה מפני' שלא היה בה כח חו' דבר ביום
 בזה כאמרת בת' הרמב"ם החזקה כידה בטמאיתיה ואח' כ
 חומרת' טהורה חס' אפי' כותבת חסות' לח' לבריה טמאיתיה
 לא לבשת' בגד' חל' חל' שלא תטרידני עכשיו כי לא הייתי
 בריאה חס' כאמ' עכ' ר' ל' בין שרא' לו ל' בגדי כידות'
 הוי כחיל' ראינו שראת' פאז חס' כאמרת' ל' לח' ראינו
 ותימז הוא ובי' עדיף החזק' כדה בטמאיתיה מבטחו עד
 בפרוש טמאה חס' טמאיתיה סיו' ל' טהור' חס' על ידי ח
 חמלה' היה משמש עס הטמאה ופירשה כידה לח' יפרג'
 אלא יתעורר צפורי' בארץ ולא יח' מ' חס' טמאיתיה
 החבר ויפרוש בארץ מת **קפו** כל אשה שהינה
 עזוקה בטהור' פרי' טמאית' צריכה
 בדיקה לבעלה אפי' אין לה וסת ואם פה' בין שאין לה ו
 וסת אפי' לבעל' אסור' עד שתבדוק וכת' ח' זל' ל' כפ' שמי
 אלא שלא מלחני לבי לחלק כי דברי רח' דברי קבל' הן והק'
 בדיקה ש' רב חלפ' שבידק' חס' תשמיש היא והוא חס' עשת'
 כן ב' ימים ומצא דם על של' חו' על של' בג' פעמים תנח ב
 בלא בתוכה ואין לה לח' מונ' ולא פירוש' ולא טהור' ואם
 שמש' בג' פעמי' על ידי בדיקה ולא מונח' לח' בגולה ולא טה
 בשלו בכל פעם הרי היא בכל הנשי' ומותר' בלא בדיק' וכן
 כת' הרמב"ם אלא שהוסף עדין בדיק' אחת לה קודם כל' טה
 תשמיש ותימז' ואח' הראש זל כת' שבידק' פעם אחד קודם
 תשמיש ופעם אחת אחר תשמיש והבטח' חס' צרי' לבדוק
 וכן יתבאר כל ימיה של ע' ל' אסורה לנשי' בלא בדיק' ואם
 החזקה בג' פעמים להיות רחוקה ורחוקה תשמיש חו' חסורה
 לשמש לעולם יתבאר בלא בתוכה

יחא מות' דרך' הכאה והתעס' פ' ס' עקידה' היה עוסח
 כעל התורה כמו שהיה חומ' הרבה מעו' י' ואין לי של
 שולחני להרצות המשרט על צער אחד שהא' לו פטור ה'
 המשרט ה' סיבות' על מת אחד או על ה' מתים שריטה א'
 אחת חייב ה' וקרחא הוא ש' עלט משרט ראשו על המת ש'
 בכל מקו' בראש בין ביד בין בש' ושיעורו כת' הרמבם ב'
 כרי' סיר' מראשו כברי' פני' בלא שער ואח' הראש זל כת'
 דאפי' כל' שערות חייב ומי' ח' שורא איכא אפי' בשער אח'
 ואם קרח קרחה אחת על ה' מת' אינו חייב על אח' חבל א'
 אם קרח ה' קורח' על מת אחד חייב על כל אחת ואחת כ'
 כת' הרמבם הקרח בראשו של חברו והמשרטט בגד' חב'
 חברו וחברו משייע' אם שניהם מזידין ליקן אחד פוגג'
 ואחת מזיד המזיד לוקה' השובג פטור ירושל' וי' דב' תנאי
 אפקד' לחבריה מפקד' לשכבין כד' יהון קיימ' על מת א' ד'
 דלא ליתלשין בשעריהון שלא יכחו לרי קרחה של' כי עס'
 קרוט אחת אחד אנט' ו' ואחד נאס'
 חקפת הראש והשחתת' ב' באלו כת'

קפא

ה'רמבם שאמר הכתוב ופניו מעושין בן עשרי ע' וכו' וכו' מריחם ע' זה אינו מפירם וא' אנו צריכים לפרש טעם למע' כי מע' מלך הם ע' כי לא נדע טעמה ופי' ופיות הראש הם פת' סוף הראש הוא מק' חכרו' לנחי מימין ומשמאל ואין חילוק בין אם מב'ח הפיאות דלמ' ו מניחם שאר הפיער שבראש או שאכלה כל הראש עם הפי' הפיח' ב'ג' עמין חייב וכת' הרמבם שאינו חייב אל' וכת' בתער אבל במספרים כעין תער מות' ואח' הרמבם ז' סתם שגם במספרים כמי חייב על פיח' הראש ואחר מק' וכת' וואחר כיקף חייבין ובגון שסייע בדבר שמתה עצמו עמו לחק'ו וכת' בשפר היצו' אבל איסורא איכא לעבד לל' די סייע לפיכ' אש' להיו' כיקף על יד בוי המקיף הקטן חייב ו ואש' שהו' קפה זו שהקיפה פטורה ועבדי חעב' שרינס' ב' ככאים לבגין חייב מע' חייבין בהקפ' הראש באכאים וכו' וטומטום ואחר דנוכיס חייבין משפך בת' הרמבם הראש' אצפ' שהיא פטור' אסור' להקיף האיש ואפי' הקטן ובשפר המע' בת' שהיא מותם' להקיף האיש כת' הרמבם ש עור החפיו' לא נתנו חכמים שיעור ושמעו מזקיכו שחן מכ מניחין פחו' הד' שצרו' ופי' ו' הזקן הן חמס' וזה מקומן לל' לל' מקו' חיבור הלחי לצדעים בימין ומשמאל ימני בגולי הספה מימין ומשמאל ואחר למע' בסוף הזקן כגדגרת' ולרשי אחת מק' חיבור הסנטר לעצם מימין ואח' כגדרי משמאל ואחת מק' חיבור הלחי לצדעים מימין וכגדרי משמאל ואח' למע' בסיף הזקן ויש' שיעצם לחי המחוט' לב' לצדעי' הוא רחב הפי' ויש' לו שני פיאות הרי זה ארבע' ו אחת למטה וכת' אח' הרמבם ז' וירא' שמים יכא ידי כולם ולא יעביר תער על כ' לזקמו כלל' ולא בחותן שומיח' חוט כל שחיא על הפיח' כי לפימיו אין מהכונ' ע' הפיח' אינו חייב עד שיטחית בתער חפה שיש' לה זקן מות' להטחיתו פאיכה חייבת אל' על השחתת זקן הא' ב' בת' הרמבם הם השתם מות' בג'ו' בתער ואח' השער שעל גבי הספה הע' הע' וכו' וכן השער המרול' למן הספה התחתונה ואעפ'

קפ

הלכות נדה

ראשונה כי תהיה זכרה דם יהיה זכרה בבשרה שבעת ימים
 תהיה בברתה ולמדו חכמים ממדרש הפסוקי שלא יבטל
 מקום שתזכר ממנה דם טמאה חלף דוקא דם הבחן המ
 המקור ולא כל דם הבחן מן המקור טמא חלף דוקא מים
 דמים כאשר יתבאר ב' ע' ה' וחקיבאלו אינה טמאה עד שת
 שתרביש כי נחתו ומיהו משתרביש בו שבעה מקומות ו
 יבטל לבית החיצון טמאה אעפ"י שלא יבטל לחוץ וזה משפטה
 שנתבררה טפת דם חפ"י בחרדל או פחות בין בחונם בין ב
 ברטון מוכה ז' ימים עד יום ראשית וטובלת בלילה וכן ח
 הדין חפ"י שופעת כל ז' רק שתפסוק בתהר' ביום ז' בערב
 טובלת בלילה ומיום ז' ולא ילך עד יום כה ראש ימי ו
 זיבה והן שהחכמים קורין להם יום ששן כידה לגיד'
 ומשפטה בהן חם רחמה בהן יום אחד לבד בין שתראה ה
 בתחלת הלילה או בסוף היום רק שתפסוק מטהרת משמ
 משמרת כל הלילה שאחב' אם לא תראה תשכים למח' ותט
 ותטבול מיד לאחר הכנהחמה אם תרצה ומ' מ' חסירה לש
 לשמש כל היום שמח תראה ותהייר וזו הי' שנקרא' פומר'
 יום כנגד יום ראש' גם ביום השני ופסק' בו משמרת ביו'
 השלישי וטובל' לא תפסוק כאשר פירשתי וגם זו בכלל ש
 שומר' יום כנגד יום וזו היא שנקרא' זכרה קטל ראש' וגם ב
 ביום השלישי כעשה זכרה גדול' ולא תטמא עד שיהיה ז'
 ימי' כק"י חוץ מיום שפסק' בו וטובל' ביו' ז' לאחר הכנהחמ'
 מיד חלף שאסורה לשמש שמח תרא' ותפתו ואם נח ראש'
 בכל אח' עשר עד יום האחרון טובל' מיד לאחרתו ואיכ' נר
 צי יב' לשמור' לו יום אחד לאחרתו וכיו' הי' פני אה צריכ'
 לשמור' לו יום אחד לטמא' לא לא עברו כל יום ימים

קפו

חשה שרואה דם מחמת תשמיש מיד בבדי
סתדר מן המטה משמשת פעם ראשון שני
ושלישי אם בכול רוח' ויש' וחי' לא תשמי' חלל תתגר' ותגסא
לחל' כשחת לחל' ורחל' מחמת תשמי' משמש פעם ראשונה
שנייה ושלישי משם ואילך לא תשמי' חלל תתגר' ותגסא
לשלישי כשחת לשלישי ורחל' מחמת תשמיש משמשת פ
פעם ראשון שנייה ושלישי רחל' כבולן טוב לא תגסא לא
לאחר חלל חסורה לכל עד שתברוק כיצד טודקת נוטלת ש
שטיפרת של חבד ופיה כצוק לתוכה ופותגת בתוך מרחול
ובראשו מוק ומכנסת חותי בחותו מקום כמנח דם על ר
רחשו בידוע שהיה מן המקור ואם לאו בידוע שהיה מן
הצדין ומותרת ואם רוב לברוק עצמה בעירה תחת הר
החשק אחר שמשם ב' פעמי' הרשות בידה שלא חמרו ש
שתגר' מן הרחשק חלל להקל עליה להעיר לשני ולשלישי
לכל אחד ב' פעמי' בלא בדיק' ואם משמשת סמוך לנשת' חבו
תולין רחיי' בשביל ושתה ולא חשבי' לה רחה מחמת ת
תשמיש ואם יש לה מכה בא' תי מקום תולין חותה בדם מ
משה ואם דם מכתה משונה מדם רחיי' אין תולין ב
בדם מכתה וכאמרת חשה לו מכה יש לי בחותי מקום שר
ט' זה יוצא ממכה בת' ה' חלל' וחלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
בדיק' להעיר ועוד חל' אם הוא יודע שהוא מן הצדין ה
הרי חבו ישרחל גורו על כל רוחה טיפת דם כחדל שר
שצריכה' א' כקיים ולא כהירא לחל' ה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
הצדין עלה ואם הוא יודע שהוא בא מן הצדין טחורה ו
וה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
לצדוק חס דם ומכתה משונה מדם רחיי' ועבשיו חלל' חבו
ב' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
לחל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
סוגר' לכו שיהי' יטול על בי חשה שיראה שניהם וזה יו
יובל כל חרס לידע חס דומין זה לזה אעפ' שחין חבו בקי
ב' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
לפניו יוכל להבחין חס הם סין או מסי' מן הצדין כשת
בש' התרומה שזם תרצה לה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ק דם שתתחזק חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
בת' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
וה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ת' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
וחלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'

קפח

דבר תורה ה' ימים טמאים באשה ותי לא
וחלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ב' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
וכן כל מראה שחור וחין טהור חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
וה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
סוגר' דם והוא עבד הרב וכאמרת האשה למה כזה רחיי'
וחלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'

דם טהור וכן אם ראת דם בחתי' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
וה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
לחל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
שנה וחמין חתי' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
היתה פ' חקת לחל' כל זמן שחיותו החתי' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
החיותו וטי' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ד' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ברוח' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
הקבר חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
מן החשה בין לח בין יבש טמא ולא עוד חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ממנו דם בצורת בריה כמין קליפו או כמין יבחושין חר
חרומין טמאה והוא שיהי' כימוחין בתוך מעט לעת על י
די שרי' שסורי' חותן במי' פושרי' והיו המי' פושרי' כלמ' חלל'
חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
יבשה חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
מחמתו ובהימיוס של חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
החורקואם הם קשין כל כך שאין כימוחין בתוך מעט ל
לעת טהרה חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
וכת' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
בדיק' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
סהם בריה וחלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
וחיבו כימוח טמאה וה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'

קפט

כל חשה שאין לה וסת קבוע חוששת ליום
ל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ושת קבוע לחין ידוע חבון מכל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
חוששת זמן הידוע שחשור לשמש כל זמן הופתו לחלל' חלל' חלל'
חוששת שר שתברוק ותחל טהורה כדפריס' לעיל וכי
קובעת חבון שתרצה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
חבון שרואה היום ולסוף עשרים יום פעם אחת ועוד לש
לדיק' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ולכך צריכה' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
פעמי' חוששת שמיד חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
חוששת מכאן ואילך כשיגיע עשרים וכן צריכה' חלל' חלל' חלל'
סהם למים ידועי' לחלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ליום ידוע לחלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
לחל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
לקובעו ב' פעמי' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
פעמי' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
חוששת לו בביעם שנייה ומיהו אעפ' שחוששת לו בעקר ב
בביעם אחת חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
פעמי' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
ועוד יש חילוק בין קבועי' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
פעמי' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
לשמש עד שתברוק ותחל טהור חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'

האשה קובעת וסת בימי נידו ולא בימי זכו כיצד ראתה
באחד בחדש ובחמשה בו שהיא תוך ימי נידה לרחייה ה
הראשונה אפי' כהגה כן ג' פעמי' לח' קבעה וסת לחמשה
בחדש חלף בח' לחדש וכן אם ראתה באחד בחדש ובט' ו
בו לא ק' ע' וסת לט' ולפי שראיי' חמשה עשר בחדש הוא
בתוך ימי זיבתה של ראייה אחד בחדש בד' ח' שראת' רחי
ראייה השנייה ממעיין בתוח כדפרישי' חבל' אם ראתה או
חות ממעיין סתם בגין שראתה שני פעמי' ברח ובפעם
השלישי' ראתה כה' ה' בחדש ובר' ח' פעם שראייה הסליטית
היתה תוך ימי נידות לראיית' כה' בחדש קובעת ברח לפי
שסתם ראיו' הראשונה היו ממעיין סתם וראיית' כה' בח
בחדש דמים יתירי' נתיסב' בה ומיהר לבח' ואם הקדימה
סמא וסת אחר היא קובעת וכת' הרמב"ן וכיון שהאירכא כ
כהגו שלא להפריש בין ימי נידה לימי זיבה ה' כ' לענין קב
קביעות וסת אין חילוק לפיכך אם ראתה מחמשה עשר ל
לחמשה עשר קבע' לה וסת שזשה קובעת לה וסת בתוך
וסת כיצד ראתה שלשה פעמים ברח ורביעית בב' לחדש
וכרח וכן בחמישי' ובששי' הרי קבע' ל' וסתות כת' הרמב"ן
מיעובר' לאחר ג' חדשים לעיבורה ומניקתה כל כד' חדש
אחר לידת הולד אינה קובע' וסת אפי' מת הולד או ב' ל
גמלתו שדמים מסולקי' מהם כל זמן עיבור' וכל כד' חדש
ובאם שאינה קובע' וסת בימי עיבורה ובימי מניקותה כ
כך אינה חוששת לראייה שתראה באותן הזמנים ורחייה'
קלה מוסת שאינה קובע' לפי שמסולקת דמים לגמרי ויש
מגדולי המורי' שאומ' שחוששת לה בדרך שחוששת לוסת
שאינה קובע' וראוי לחוש לדבריהם והרמב"ם כת' שקובע'
בהו וסת עיבורה משהזכר עוברה ומניקה כל כד' חדש או
אינה חוששת לוסת הראשון אפי' היה לה וסת קובע' והג'
תוך הזמן הזה אינה צריכה בדיקה ומותרו לבעלה ופי'
שיפגעות ורואות דם באות' עיני' שהיא למודות לראות בה
אינה חלף במקרה עברו ימי היעבור וההנקה חוזרות נח
לחוש לוסתן הראשון כיצד היה לה וסת לימי' חס' למורה ל
לראשי' חדשי' חושש' לרח' הראשון שהיא מובעת בו וכל
כיוצא בזה וכן הדין אם היה לה וסת הבוקלזמן ידוע חבל
אם היתה וסתה וסת ההפלגה אי' חפשי' לו לחוש עד שת
שתחזור לראו' אפי' פעם אחת הרי זה חוששת ליום ההפ
ההפלגה שהיתה למורה להפליג ויש מגדולי המורי' שהורו
להקל שאיכ' חוזרת לוסת עד שתראה פעם אחת ובאות
הוסת שזיתה נמורה לראות בתחילתה כיצד הייתה למור'
לראו' ברח' איכ' חוששת לרח' חל' אם כן חזר וראת' ברח' חזר'
וראתה בראש חדש אפי' פעם אחת הרי זו חוששת לרח'
היה לה וסת חזר' לג' איכ' חוששת בפחות מכ' ראיות שאי'
הפלגה אחת בנויה בפחות משני ראיות והראשון עיקר
עב' והרמב"ן כת' שאינה חוזרת עד שתראה פעם אחת ומ
ומסתתרה פעם אחת חוזרת לוסתה הראשון חל' אינה ר
רוחה בזמן וסתה **קצ** דבר תורה אין האשה מ
מטמא' ולא אסורה **קצ** לבצע' עד שתרגיש שיצא
דסממנה וחסמים גורו על כל כתם שצמח בגופה או
בבגדיה שה' אעמאה ואסור' לבעל' אעפי' שלא הרגישה וא

ואפי' בדקה עצמה ומצאה טהורה והחידנה מוכן לה סת
סכע' כקיים חזקמיוס המציאה וצריכה' שתבטיק' בטהר'
כאלו רחתה ורחי' ולא גזרו בקטנה שלא הגיע זמן לראות
דהיינו שאין לה יב' שמים לא שכל' אם היא בת לה או בשל'
שאפי' סדינה מלכאך בדם אינה חוששת ואפי' אם ראתה
כבר שני פעמים חבל' לאחר שתראה ג' פעמי' יש לה כתם
והרמב"ן כת' שאין ל' כתם עד שתראה ארבע פעמים נח
ואל' הרמב"ם זל' לא כת' כן היתה שופעת אפי' כמה ימים או
שהייתה מדלפת טיפין טיפין בל' הפסק אינו חלף כרחי'
אחת עד שתפסוק חבל' אם פסקה מעט וחזרה וראתה ג'
פעמים אפי' ביום אחד הרי זו מוחזק' בדמים וכתמ' טמ'
ואם יש להשני עשר שני' אעפי' שלא רחתה מעולם יש לה
כתם אפי' אין ידוע שהוציאה שערות דמסתמא הציאה כ
כיון שהגיעה לבל' סנותיה חבל' אם בדקה ולא מצאו לח
שערות כת' הרמב"ן דמהזקינ' לה בקטנה ואין חוששין ש
סמא נשרו תבוקהאלא הגיע זמנה לראות ורחי' ג' פעמי'
ושפסקה מלראות שער ג' עונות שהן תשעים יום חוזרת
לקדמותה וכתמה טהור עד שתחזור ותראה ג' פעמים
לח' גזרו על הכתם חלף אם כן יהא בו בגדים ועוד וגרי'
הוא ט' עדשות שכל זמן שאין בו כזה השיעור חנו' תל' ל
לומר דם כינה הוא אעפי' שלא הרג כינה חבל' משיש בו כ
כזה השיעור אין תל' בפי' כן אין הוא מרובע שלשה
עדשו' על שלשה או אם הוא ארוך וכת' הרמב"ן אם נזרמ
נזרמנה לבגדים יותר גדול מזה השיעור משערין ותל' ל
חותו בכינה עד שיהן בו כשיעור גרים הגדול וחס' הרב'
פפפ' או הריחה ריחו תל' בו עד' כתורמוס חבל' לח' הר
הרבהו ולא הריחה אין תל' בו וכן אם הרגתי ומיציאה יו
יותר מכתורמוס אין תל' בה אם אין בכתם במקום חח'
בגרי' אעפי' שיש טיפין הרבה סמוכין זה נזה עד שהם נכ
בצרכם יש בהן יותר מבגדים טהורה שאינו תל' כל טיפ'
וטיפה בכינה עד שיהא בו בגדים ועוד במקום אחר כיו
במה דברים אמורים כשהט' פ' על הלוקה חבל' חס' הם ע
על בשדה מצטרפין לבגדים אפי' אין הטיפין עומדי' בס
בסדר זה חלף זה חלף עומדין כשינוי או עשוי שורות או
עומדין בחנוכה או בעיגול או שארכן לרוחב הירך בכל
עבין טמאה שכל שצמח על בשדה חנו' תל' להחמיר כת
כתם שצמח ע' דבר שאינו מקבל טומאה לח' גזרו עליו כ
כיצד בדקה קרקע עולה או כל דבר שאינו מקבל טומא'
וישבה עליו ומצאה בו כתם טהורה וכתם הכתם על בג'
צבוע פליגי מה תמא קמא בטמא ור' יונתן מטתר ופסקת
הרמב"ן כתן והרמב"ם בד' יונתן וכת' חל' הראש זל' ובכת
ובכתמין שומעין להקל לא בכל המקומות שימצא שם כת'
טמא חלף דוקא במקו' שאפשר שכל' שם מן המקור כיצד
כמצא על עקיבה טמא טמא נגע באותו מקום כישיבתה
וכן אם כמצא על כל אורך שוקה ופרסותיה מכבשים והן
המקומות הדבוקו' זו כזו בעת שתעמוד ותדבק רגל ברג'
ושוק בשוק וכן אם כמצא על ראש גידל רגליה שאיפשר ש
שטקשם בעת הילוכה וכן אם כמצא על ידיה אפי' על ק
קשרי אצבעותי' שהידי' עסקניות וסמא נגעו באותו מקו'

בשבת וראיתו ולאחד בשבת השלישי ראיתו כליל קפיצה הרי
זו קפיצה לימים לבדן שהרי ראיתו באחד בשבת השלישי בלא
קפיצה וכן אם בפעם השלישי קפיצה ביום אחד וראיתו קב
קפיצה לה וסת לקפיצו לבדן שהוודר הדבר שהקפיצה גו
גורמת ולא היום אבל אם קפיצה באחד בשבת וראיתו וקפיצה
בשבת ולא ראיתו ובאחד בשבת ראיתו הלא קפיצה אין חומרי חו
הוודר הדבר שהיום גורם שהרי קפיצה בשבת ולא ראיתו
וראיתו באחד בשבת בלא קפיצה הלא תולין ראיתו אחד בשבת
בקפיצה שקפיצה שקפיצה בשבת וזאת שלא ראיתו בשבת בשם
שקפיצה פני שלא היגיע זמנה של קפיצה יש קובעת וסת
על ידי מקרים שיארעו בגופה כגון שמפלה קת ורוחה ופ
ופלישי באדם שפיטט זרועותיו מחמת כובד ויום באדם שפ
שפיתח פיו מחמת כבוד וזה פלי באדם שמוציא קול דרך
הבריון ושלשון חמות וכל סיכוי חוץ הגוף הוא סימן להת
להתעוררו אדם וכן שהחזיקה בו נביזה לחוש לו וכן אם
יהיטט דרך מטה או חוששת בפי כריסה ובסיפולי נפש
או שאחזקה צירי הקדחות או שראשה ואבריה כבדים על
עליה בכל אחד מהם אם יארע לה שלם פעמים וראיתו
קפיצה וסת שכל פעם שהיא חוששת מהם חסור לשם
ויהיה בפיחוק או עיטוס של פעם אחת אין הוסת נקבע
כי זה דרך כל האדם ואין סיכוי אלא אם עושה בן הרבה
פעמים זה אחר זה ואם יארע לה בן ג' פעמים שכל פעם
עשה בן הרבה פעמים הרי זה וסת וכל חט הנסערות שם
שבועה הן לה זמן ידוע בדפריש' אלא בכל פעם שיקר'
לה זה המקל' הוא וסת וחס בן וסת הגו' לזמן ידוע כגו'
מראש חדש לראש חודש או מ' יום לכ' יום קבע לה וסת לזמן ול
ולזמן הוס' ואין חושש' אלא שניה ביח' וחס הגו' העת וחס
בא המיחוס או שבהמיחול ולא עת חונה חוששת שיהק'
שם פעמי' ברא וראיתו ואח' פיהק' שלא ברא וראיתו הוודר'
הדבר שח' ח' אל הפיהוק וכן אם בפעם השלישי ראיתו ברא
כל' פיהוק הוודר הדבר שח' הפיהוק גור' אלא הריח אבל אם
פיהוק ג' פעמים ברא ולפעם השלישי פיהוק ברא לחדש ולא
דחול וברא' חדש ראיתו ברא פיהוק קבע לה וסת לפיהוק של רח'
שפיהוק חזיונול ברא לראיתו של רח' בדפריש' לעיל ג' ק
קפיצו פיהוק ברא וראיתו וחזרה ופיהוק בתוך ימי הח'
החדש חושש' לחיות הפיהוק ואסור לשמש עד שהפיהוק
שכל וסת בין של ימי' בין של גוף חוששת לו בפעם אחת ו
יש לחוש שיה' תקבע וסת לפיהוק אלא זמן ידוע ואם ב
צדקה וכחצו שלא ראיתו אינה חוששת עוד לפיהוק גרידא
אבל חוששת לראש חדש שח' נקבע לראש חודשים וכן ה
חזין בימים אם פיהוק היום ופיהוק לאוק' שלמים צריכ'
לחול לכל פעם שתהק' שח' תקבע לפיהוק גרידא פיהוק'
לאוק' עשרים ולא ראיתו אינה צריכה לחוש עוד לפיהוק
גרידא אבל צריכה לחוש לאוק' יום שח' תקבע וסת לי
לימים גרידא כל חט הנסערות שפיהוק על ידי מקרה חי'
חרר קובע עם חבריו אלא כל שפיהוק שלם פעמים ורא'
וראיתו קבעה וסת אבל אם פיהוק פעם אחת וקבעה
שם פעמים אין מצטרף פיהוק אלא חוששת לך הלא לשם
פעמה כיצד היתה רגילה לראות שם היתה הוסת מיד

אסורה כל זמן המערכת הוסת היתה רגילה לראות בשם
איכה אסור' חט' בשופו ברא' בזמן שכל הראיה מובלעת
בתוך הוסת אבל אם אין כל הראיה מובלעת בתו' הוסת
אלא נמשכת גם אחר הוסת בזה בת' הר' שח' יש חומרים
שהיא אסור' מתחלת הוסת עד סוף חותנו עוכה ויא' שמו
שמונת' מיד אחר הוסת והוא השכי' לשטר' ראשונה ואם
אחר מאלו בא לזמן ידוע או וראי אסור' כל עוכה הוסת
כמו וסת ימים גרידא בשם שחוששת לוסת הימים בפעם
אחת כך חוששת לוסת הגוף בפעם אחת כיצד היתה חט
מפיהוק פעם אחת וראיתו ולכס תפהק בפעם אחרת חו
חוששת לו וכשם שוסת הימים שח' קבוע נעקר בפעם
אחת שאפי' אם ראיתו שני פעמי' לזמן ידוע אם הגיע זמן
השלישי ולא ראיתו נעקר לגמרי בן הוא וסת הגוף וכשם
שוסת הימים הקבוע בג' פעמי' צריך עקיד' ג' פעמים וב
ובדיקה בן הוא וסת הגוף בגוף ומאמתי עקירתו משיק
משיק' מקרה ולא תרח' הוסת המקרה לזמן ידוע אינו נע
נעק' אלא אם בן בא המקרה ג' פעמי' בזמנו ולא ראיתו א
אבל במקרה לבדו או זמן לבדו שלא ראיתו בהן לא נעקר
בת' הר' שח' חומ' בגשת הקפיצו' מכבשאר הוסתות שוס'
הקפיצות בין שח' קרוב יותר מעוכה בינוכית בין שהיא
רחוק יותר לעיל היא חוששת לזמן עוכה בינוכית שאני א
אומר הורח בזמנו בא ובעלה מחשב עוכה בינוכית ובא
עליה לשון הר' שח' תינקות שלא הגיע זמנה לראיתו היא ק
קטנה שלא הגיעה לימי הנעור' ולא הביאה סימנים היא
קובעת וסת בשאר הנשים בב' ראיות כשאר הנסערות ובר'
בוסת ההפ' אלא שיש הפרש בינה לבין הגדולה שאעפ'
שהיחזקה רוח' וקבעה לה וסת אם פיהוק שלם עונות בי
בינוכיות שהם תשעים יום ולא ראיתו אינה חוששת לוס
לוסתה הראשון כלל וחזרה לקדמות' וחס' חזרה לראות
באותן עונות שהיתה למורה לראות בהן אינה חוששת עד ש
מתחזר ותקבעו ג' פעמים לפי שאין בת' דמי' וסתה
שדמים הראשונים מקרה היה ראיתו ג' ראיות מ' עונות
מכונן שלא פחת' ולא היתור' כתגלה מדילוג הראשון אינה
סילוק דמים אלא סיכוי וסת לפיכך ראיה ראשונה שזמנה
התחילה לרלב מצטרפת לג' ראיות אחרונות ונכונ' ארבע
ראיות ושלם חלגו' ביניהן מ' ל' אבל אם פחתה או הו
הותירה שלא היו הראיו' מכוננות אז אי' איפשר לראשון
להצטרף ועד שתראה ד' ראיו' מכוננו' אינה קובעת וסת
להפ' וגו' וכן זקנה מעברה עליה שלם עונות מסהוקינה ול
ולא ראיתו הרי זו מסולקת דמים ואינה חוששת לוסת הר'
הראשון אינו היא זקנה כל שקורין לה אח' בפניה מחמ'
זקנותה ואינה חוששת חזרה וראיתו דינה כדין תינקות
שלא הגיע זמנה לראות וחזרה לראות בעונות קטנות ש
שהיתה למורה לחיו' רוח' בהן בזה יראה לי שהיא חזרה
לקביעות הראשון אם וסת ההפ' גו' חזרה לקדמות' אם
תחית ההפ' כמו שהיתה תחלתה ואם בשאר הוסתות
אפי' פע' אחת חזרה לקדמות' שהרי כתגל' מדילוג הראשון
ל' סילוק דמים היה אלא מקד' ובזה חומר דין הזקנה מ
מדין הקטנה שלא הגיעה זמנה לראות מדין התלמוד אין

אכל אדם כמנא על שוקיה ועל פרסותיה לצד חוצו או אפילו
 מן הצדדין ואין צריך לומר למעלה מאותו מקום טהור ואם
 ירדע שזדקק בגדי והגביה רגליו למעלה טמא בכל מן
 מקום שתמצאו אפי' למעלה מהחג' בין מלפניה בין מל
 מלחציה אפי' עברה בשוק של טבחים או כתעסקה בכת
 בכתמי דכל שמוצא בגופה אין תולין להקל וי"א שצ"ל כמ
 כמנא בגופה תולין להקל אם עברה בשוק של טבחים או כת
 כתעסקה בכתמי וראשון עיקר דר' א' כשאין לה לתלו' אלא
 בעסק הכתמים או בשוק של טבחים אכל אדם יש בה מכה
 בגופה שיוכלה לתלו' בה שאיפשר שיבא הדם ממכה תולה
 בה וטהור ואם המכה בכתפה והכתם על יריכה במקום
 שאי אפשר לבא מן המכה לשם טמאה ולא אמרינן שמה כ
 נגע ידה במכה ואחרי כן נבעה כאן בידה כמנא הכתם
 על חלוקה למט' מן החג' אם לא עברה בשוק של טבחים טמ
 טמאה אפי' כמנא לצד חוצ' עברה בשוק של טבחים טהורה א
 אפי' כמנא לצד פני' על בצר' טמאה ואם כמנא על חלוקה
 מחגור' ולמעלה טהורה אפי' כזרקר' ואפי' לא עברה בשוק
 של טבחים' שאלו בא מן המקור' היה כמנא גס על בצר' וי"א ש
 שגם בחלוקה מחגור' ולמעלה וכזרקר' לא תולין להק' אלא ח
 אם כן עבר' בשוק של טבחים ואם כמנא על בצר' וחלוקה' כת'
 הרמב"ם שתול' בכל מה שיש לתלו' כגו' שכתעסק' בכתמי או
 עבר' בשוק של טבחים' תולין וטהור' בין שמוצא למט' מהחגור'
 או שזרקר' וכמנא למעלה מחגור' לא עבר' בשוק של טבחים
 ולא כתעסק' בכתמי' וכמנא למטה מן החגור' או למעלה ממנו
 וכזרקר' טמא' ואם כמנא על בית יד של חלוקה' וס' המקור' שג
 שמוצא בו הדם בבי' יד מביע עד בי' התורפה טמא אפי' א
 אם חיכו יכול להגיע אם אלא אם כן תשח' הרבה ואם חיכו
 יכול לנגע שם כלל טהור' היתה פשוטות ומתבשר' בו ה'לילה
 בכל מקור' שמוצא טמא מפני שהוא חוזר חילק' וחילק' וכן ה
 הדין אם כמנא במעפיר' שמוצא בו אשה וכן הדין לעניין
 טהר' שאם יש לה מכה בצד' וכמנא הכתם בחלוקה' אפילו
 למט' מן החגור' שאי אפשר לנגע שם מהמט' אם פשוטות ו
 ומתבשר' בה תול' במכת' שאפי' אומ' כתהפך וצ"ל שם מנא'
 כתם למעלה מהחגור' וכתם למט' ממנו וי' דעת' שלא כזרקר'
 טהור' שאפי' אומ' כמנא שחלוקה' בא מעלמ' כך בא התחת'
 צד' א' פשים בענין כברים ועוד ולמעלה שורחי' בא מעלמ'
 סהרי' אין לתלותו בבי' אכל אדם אין בו כברים ועוד אין ת
 תולין אותו מעלמ' דשמ' דם כי' הוא ואם יש בתחתין מכה
 מכברים ועוד שאין לתלו' בבי' טמא' כיון שכתמי' דרכן
 מקילין בהן ותולין אותן בכל דבר שיכולין לתלו' בהן כיצד
 שחט' בהמ' חיה ועוף או שכתעסקה בכתמי' או שיטבח' כ
 בצד' דהמתעסקי' או שעבר' בשוק של טבחים' ומנא' דם בצד'
 בצד' תול' בהן וטהור' אפי' לובש' ג' חוקי' זה על זה ומנ
 וכמנא אפי' בתחתין טהור' אכל אדם כמנא על בצר' איכו ת
 תולה אלא אם כן יש לה מכה בגופה או תול' בה אפי' על ב
 בצר' אם הוא במקום שאיפשר לרם לגטף משם וחפי' אם
 כתרפאת' אם איפשר לה להתגל' על ידי חיכוך תולה בת'
 וכת' הרמב"ם דה' א' אם כתעסק' ממש ביד' בכתמי' וכמנא
 על ידיה תולין בהן וכשם שתולה' כך תול' בגע' ובכב'
 אם כתעסק'

בכתמי' או אם יש בחג' מכה לפי שרפין לנגע בה וכתבה
 הרמב"ם אכל אדם היו עשוקין בדם ולא כמנא בהן דם איכ'
 תול' בהן אין מחזיקין לתלו' ממקום למקור' כדפריש' לעיל
 שאם ישלה מכה בצד' שאי אפשר לרם לבא משם על ש
 שוקה בטמא' ואין אומרי' שמה נבעה בידה מכה ונגעה
 בה בשוקה ספק אם עבר' בשוק של טבחים' או אם ישבה בג
 בצד' דהמתעסקין בכתמי' איכ' תולין בהן וכת' הרמב"ם דר' א'
 בעיר שהטבחי' או המתעסקי' בכתמי' יושבי' במקור' ידוע
 אכל אדם דרכן להתעסק' כאן וכאן תול' אפי' מספק שמה כ
 כתעסקו במקור' שעבר' ולא הרגי' עיר שחזירי' מצינו בה
 אין חוששין לכתמי' לפי שמוכרי' בבעל' ושרצין שחשפ' ומ
 ומתזין דם למרחוק וכתבו התוספות שהאירכא אין דין
 זה כוהג' ביכינו שהרי הדבר ידוע שאין החזירי' מתזין דם
 ואיפ' שבימיה' היה ביצני' שרצ' וככל' מוטל' ברחוב' ו
 ובשוק' והיו החזירין כוכרין בהן ומתזין דם למרחוק וה
 והכל לפי הענין כתעסק' בדבר אדום וכמנא עליה כתם ש
 שחור או איפ' באין תולין בו כדא' אדום בשחור ושחור כ
 באדום אכל אדום באדום ושחור בשחור אפי' אם אינו כ
 כיכר ממש שדומה לו תולה בו כגון שכתעסק' במי' תלתן
 או במי' בצר' או בקילור' אדום קצת תול' בו ואדום ואם נת
 כתעסק' בתרכובתי' תול' בו אדום ושחור וכדכומי' לפי שד
 שדם שחיטתו אדום ודם איבריה שחור' ודם בני מעיה כר
 כרבוני' ופעימי' שתול' במין כמה מיכ' כגו' שמוצא עליה מי'
 אחר שידוע שלא כתעסק' בו וכמנא למעלה מהחגור' שורחי'
 בא מעלמא' ואם כמנא עליה כמה מיכין למט' מהחגור' ש
 שהית' ראוייה לטמא' בהן אכן תולין כמו שאותו המין של
 מעל' מהחגור' בא מעלמא' בלא ידיעת' כך באו עליה מעלמ'
 גם המיכ' שלמט' מהחגור' ורח' מחמי' בזה שאין תולין מי'
 בכאילו' מיכ' ואפי' לדבריו אם המי' שמהחגור' ולמט' הוא
 מאותו המין שאמנו למעלה תולין זה בזה כדפריש' לעיל מ
 מסקנת' את' הרמב"ם זל בדבריו דם שתי' פשי' שכתעסקו בצד'
 אחד ושחין בו דם אלא ככלע' וכמנא על כל אחת ככלע' ש
 שתיהן טמא' כתעסקה בכברים וכמנא בה כברים ועוד
 או שני גריסין טמאה אע"פ שאם נתלה כברים בעסק סנת
 שכתעסקה לה יסא' בו כברים ועוד שהוא שיעור כתם ו
 וכן אם כתעסקה בפחו' מכברים וכמנא עליה גריס' ועוד
 טמאה ואין צריך לומר כתעסקה בכברים וכמנא עליה שני
 גריסין ועוד והרמב"ם טיהר כתעסקה בכתמי' בפחות מ
 מכברים וכמנא עליה כברים ועל' והרמב"ם טיהר כתעסק'
 בפחו' מכברים וכמנא עליה שני גריסין ואח' הרמב"ם זל כ
 כת' כסדרא ראשונ' מנא' עליה בשני גריסי' וכיכה מעול'
 בה טהורה שחברים האחד ודאי מכיכה המעוכב בו וכב
 וכברים ששני אדם תולין אותו בבי' אחר' כיון שאין בו כב
 כברים ועוד ותיבא שהרבה שפסא' ושאכל' תולין בו עד כ
 כתרמנוס חזר שיעור כתרמנוס' לשיעור' הגריס' לכל הדין
 שאמרו וי"א שעכשיו אין תולין כתם בשום דבר שאין חנו
 תולין אלא בדומה לו ואין אנו מקילין במראה דמים ולא
 כהירא וגד' וזה מוז' כת' הרמב"ם שאי אפשר לרם להקיף הכתם
 לדבר שהיה תולה בו אלא תולה מן הסתם עד שתדע שזה

הדמיון אע"פ שזין חמורה מות' לבעול על דם טוהר כל
הרואה טיפת חצי' בתוך ימי הטוהר תשבע שבעה כקיים
הרי הוא בכלל חומר שהחמירו כמות ישראל' על עמון
אע"פ שבמקצת מקומות נוהגין קולא ברם טוהר כבר ה
הסכימו הגאונים ועשו סמיכ' והחרימ' על מי סיעשה כן
וככל הלכו' כ' סוף' בזמן הזה נוהג' בר' טוה' על דין ת
תיר וכן בת' הרמבם שחלוי במחב ובאשכנז ובצרפת כ
נוהגין בו התר אין האשה טמא' ליד' עד שיב' צור' הולד
אין צורתו כגמרת בפסח' מ' מ' ח' ל' ופ' א' לבקב' לפיכ' אם
יודעת בצדק שהפילת בתו' הזו' הזה טוהר' מטומא' לידה
וזו' דעת הרמבם אבל מתוך הנומ' יראה דלא שכת' זכר
ולא שכת' נקבה שני' לר' יוס' המפלת בחין דגים ושרצים
וען התורה אינה טמא' לידה עד שיהא חצי צורת פניו ד
דומה לז' בגון המצח ועין אחד ולצד אחד ונבנת הזקן
ובשחי' הפרקי' דומה לאדם טמא' לידה חצי' כל שחזר
הגוף דומה לבהמה לחי' מה שהנח' זה זכר זה חצי' נקב'
כקבה וזה ד' ש' א' אנו בקיין בצורת חול' ככול' חושש'
לולד וטמא' לידה משפ' א' וזה' זכר טמא' ל' ואם נקב'
אז ס' נקבה טמא' ל' וכן המפלת חתיכ' בין לבנה בין שא
מדאז' ניש' בה עצם או יד או רגל או חסדל' או ולד שוטטו
אזנ' או ברי' ש' ש' לה צ' ג' וצ' ובשר' או ככול' יס' לחי' ימי ט
טומאה של נקבה וצריכ' צ' כק' בשביל הזיבה וצריכ' השפ'
אין אנו בקיין הלכך המפלת שפיר או של' ככל עכ' כותבי'
לה ימי טומא' ובימי טהרה אין כפוקות' כיון שא' נוהגי
עתה לבעול חצי' על דם טוה' של ולד גנו' ילדה ואחר כך
הפילה שלח' אין חוששין ממנה לול' אח' אלא תולין אותה ב
בולד פלילה כבר עד כ' א' יוס' בר' א' בשילה ולד של קיימ'
אבל אם הפילה ככל תחיל' אין תולין בה השליח שהפיל' אח'
כך וחושש' לשליח ליתן לה ימי טומאה של נקב' ואם יצאה
השליח תחלה אין תולין אותה בולד שתלד' אח' כך חצי' אם
הוא בן קיימ' וחושש' לשליח ליתן לה ימי טומאה של נקב'
יצאה מקבה השליח האם חושש' משום לידה יצא בול' למח'
מוכין לה משעת יציאה כולה היפלת דמות בהמה חיה ע
וע' ושלח' קטורה בה אין חוששין לולד אחר ואם אינה ק
קטורה בו חושש' לו ואם היה הולד הפרמה זכר צריכה ל
למנות ימי טומאה של נקבה בשביל השליח חולד' טומא'
אם רוביכל' כותבין לה ימי טומאה של נקבה וי' שלא היתה
בחזק' מעובר' והרגישת שהפילה ואינה יודע' מה הרי זו
טמא' לידה וחושש' שמוא' נקבה הייתה ומאימתי מוכין ל
לילד ימי טומאה וטהרה אם יצא בדרכו דר' ראשו משיכ'
דוב שיחתו חסוב כילד בין אם יצא חי או מת ואפי' יצא
מחזק' זכרי' משיכ' דוב ראשו חסוב כילד ואפילו
לא יצא לגמרי לחוץ אלא משהוצי' דוב ראשו חוץ לפתחו
לפרוה' חסוב כילד' יצא מהיפך כגון שיצא דרך מרגליתיו
אינו חסוב כילד ליתן לו ימי טהרה עד שיצא דוב חולד
בין אם היה חי או מת או שלא או מחזק' אבל משיכ' אבר
אחד מזה לידה היתה מקשה לילד ושמעו קולו של חולי'
חסוב כילד' וי' חסר' של הנומ' ראשו חוץ לפרוה' ה
הוצי' ידו או רגלו והחזירה
הרי זו טמא' לידה ואין כותבין

לה ימי טהרה עד שיולדת חולדת תאומים ושהה ולד
אחר חבירו משיכ' הראשון טמא' לידה יצא האחרון וי' ה
לו משע' יציאתו ואם היינו הראשון כ' יצא חצי' חצי' חצי' חצי'
וחצי' אינו כיבר' אם ולד או זכ' או נקבה מוכין לה טמא' ימי
ימי טומאה מן האם שמה נקבה היה ימי טמא' מן הראשון
יוצא דר' דופן אמו טהרה לגמרי מלידה ונדרה ויב' חצי'
יצא דם עמו **קצו** חייב אדם לפר' מחשבתו
בימי טומאת **קצו** עד שתשכח ותטבול ולחז' ו
מתאמל' להד' אלא בשו' דבר לח' יתקרב חליה חצי' בדברים
אם מרגלין לערונה לח' ידבר בהן שמה חבל' מית' להתייחד
עמה ולח' יגע בה חצי' באצבע קטנה ולח' יוש' מידו לידה
שום דבר ולח' יקבלנו מידה ולח' יאכ' עמ' על השלח' ואי' כל
בקער' ח' ודוקא בימים הראשונים שהיו להן שולחנות ק
קטנו כל' א' לבד על שלחנו אבל האידכא שרגלי' רבי' לאכז'
על שלחן ח' מותר ובלבד שיגעו שום היכר בגון שיכרי' לו
מפת לבד או יתן שום דבר ביניהם להיכר בגון קקון או
כיכר וכיוצא בו ומו' תרין לשתי' זה אח' זה כבול' ח' וכתב' ב
בשפר המצות ונוהגין להפסי' אדם ח' ביניה' ולא יס' במט'
המיוחדת לה חצי' שלא בעיניה ואין כל' שלא יס' עמ' במט'
אפי' כל' א' וח' בבגדו ואין מוגעין זה בזה בת' א' א' הראש' זל
בתשובה שם הוא חונ' ואשתו כידה ואין לו מי שימשכו
זולתה מותר לשמשו רק שתהיה ביומ' מהרחצ' פניו ידיו ור'
ורגליו וחצצת המטה בפניו ולא יסתכל' חצי' בעקיצה ולא
בכל המקומות המכוסות בה ורחוי' לה שתתייחד בדברים
לימי כדומה כדי שיהיו שניהם זכרים תמיד שהיא כידה
ובקושי התירו לה להתק' בימי כדומה אלא כדי שלא ית
תבונה על בעלה כל מל' אבות שהאשה עושה לבעלה כדה
עושה לו חוץ ממציגת כו' שאסור' למזל' לו הבו' ולהניחו לו
לפניו על השלחן אלא ח' כ' תעש' שום היכר כגון שתביחנו
על השלחן ביד שמאל או תביחנו על הכר או חבש' חצי' בי'
ימיכה ואסור' להצי' מטתו בפניו דוקא פריסת סדיקין המ
והמכש' שהיה דרך חבה חצי' הצצת הכרים והפצצות שיש
בו טורח וחיכו דר' חבה שרי' ושלא בפניו הכל מותר חצי'
הוא יודע שהיה מצעת אותה ואסור' לצי' לו מים לרחוץ
לו פניו ידיו ורגליו חצי' אינה מוגע' בו וכ' ש' שחשו' למזל'
לו כך הוא אסור' למזוג
לה ולא עוד אלא חצי' לשלוח לה כוס של יין אסור' לא שכת' כ
כוס של ברכה לא שכת' כוס אחר אם הוא מיוחד לה וכל' א
אלו הרחקות צרי' להרחי' בין בימי כדה בימי כדהה מיום
בין בימי ליתכנה ימי' שהן ימי' שפירתה ואין חילוק בכל' א
אלו בין רואה ממנו למזוג' בתם **קצו** ימי' כ
שהוכה שופר' מתחל' ממחרת יום **קצו** שפ' בו
וכ' משפ' אם תרח' בימים אונ' ופסק' ליראו' בודקת ביל'
שפסקה כדי שתפסי' בטהרה וכת' הרשב"א בדקח עצמה ש
שארית ומצאה טהור' איב' פ' שלא בדקח בין השמשות הרי
זו בחזק' טהור' רחל' יוס' ח' בלב' ופסק' וברק' עצמ' ומצאה
טהור' הרי זו בחזק' טהור' יוס' ש' ש' מירדן בזה מספ' הוצי'
ומעיינ' פת' ומלשן א' א' הראש' זל יראה שצריכ' שתפסקו ו
בטור' צ' השמש' שכת' וזה' לשונו ואח' שיפסקו הד' תבדלו'

וז' יש מברונים שכתבו שאינה צריכ' לא השק טהרה ולא
 בדיקה כלל בימי השפירה לא בתחילתן ולא בסופן אלא כ
 כל שהמתינה ז' ימים אחר הסש דה הרי זו טובלת וטמ' ה'
 ולא נהיר' חל' שצריכ' בדיק' כל ימי השפיר' א' ל' שאיכ' צריכ'
 להפשיק בטוהר' אעפ' שלא בדיקה ביום התביעה להפשיק
 בטוהרה מוכה מיום המחר' שבעה ימים ובודקת בכל יום
 וכן בת' הרמבם וכת' הרשבא לא שתבעו' ליכשא' לאחר שני
 עשר חדש שזמנה רחוק ואיכ' חומר' בכך וירא' לי שמונ'
 לא בשע' שמכנים צרכי החופ' מבי רמי שערי גא' אית'
 וכיוצ' בו עבר' וכנס' תו' זמ' הזה לא תיח' עמ' חל' הו' ישן ב'
 האכש' והוא ישיבה בין הנשי' כשאר חתן שפירשה אשתו
 כדה בין אם הוא תלמי' חכם או אחר לחפוקי מדברי
 הרמבם שכת' שתלמיד חכם יכול לבוכסה מיד ולחד עמ'
 כי הוא יודע שהיה אסו' לבא עליה חתן שפירשה כלתו מיה
 קודם שכל עליה אסו' לו להתייחד עמה הוא ישן בין הנשי'
 או היא ישיבה בין הנשי' ואם משכנע פירשה כדה מותר'
 להתייחד בת' הרמבם כדה כיון שאיכ' ראויה לביאה אין ח
 חופתה חופ' עד שתטהר ולא נהירא לא' הרמבם זל
קצו הכונס הבתולה בועל בעילת מצה ופורס
 מיד אפי' היא קטנה שלא הגיע זמנה לראות
 ולא ראתה ואפי' בוגר' שכלו בתולותיה ומיהו אותה בעיל'
 גומר כדרכו באבר חי ואפי' בדיקה ולא מצאה רם טמאה
 שמה ראתה טיפת דם בחרדל וחיפהו שבת זרע וצריכ'
 שתפסוק בטוהרה ותהדוק כל שבעה ולא תתחיל למנות ע
 עד יום ה' לשימושה כמו כדה וכוהב עמה בכל דיני כדה
 לענין הרחקה אלא שנידה גמורה אסו' לו לישן על מטתה
 אפי' כשאינה במטה ובכלה מותר לו לישן באותו מטה לא
 לאחר שערמה מאכלו אפילו בסדין שהדם עליו
קצד יולדת טמאה כדה אפי' לא ראתה דם בין
 יולדת חי או מת אפי' כפל וכמה הן ימי ט
 טומאת היולדת ובר טמאה שבעה וכליל שזכה טובל אפי'
 אם שופעת מתוך שבעה לאחר שבעה וכל לב' ימים שאחר
 השבעה מותרת לשמש אעפ' שרואה בהן ולאחר לב' חסור'
 אפי' אם שופעת מתוך לב' לאחר לב' וצריכה לפרוש מבעלה
 ליל מלא' אפי' אם אינה רואה ויולדת כקצת טמאה יד' וכלי'
 חמשה עשר טובלת ומותר' כל סו' אפי' היא שופעת מתוך סו'
 יד' לאחר יד' ולאחר סו' אסור' אפי' היא שופעת מתוך סו'
 ולאחר סו' וצריכה לפרוש מבעלה ליל פ' אפי' אם אינה
 רואה והיולדת בימי זיבתה אם רואה דם בלידתה צריכה
 שבעה נקיים מדם וימי טוהר שרואה בהן אין עולין לה
 לשפיר' אעפ' שזן טהורי' והאידכ' כל חילדו חסוב' יולד'
 בזוב דקיימ' לן אי איכא' לפתח' הקב' בלא דם תלכ' צריכו'
 שבעה נקיים ואם אינה רואה מתוך שבעה של ימי הלידה
 עולין לשפירת שבעה נקיים ואפילו ילדה כקצת ולא ראת'
 בשבעה ימים הראשונים ועלו לה לשפירת זיבה וראתה
 בשבעה ימים השניים אינה סותרת וטובלת לאחר ארבע
 עשר אפי' לא פסקה והרמבם כתב סותרת וצריכה שבע'
 נקיים משתפוק וא' הרמבם זל כתב כשכר ראשונה כתב

וצריכו טהור' הכלל חס בדיקה אחת או שתי ומצאו טהור
 הן ציהורות והאחר' שלא בדיקה טמאה ואם בדיקה אחת ומ
 ומצאו טמא האחר' שלא בדיקה תול' בה והן טהור' בדיקו
 שתיים ומצאו טמא הן טמאות והשלישי' תול' בהן וטהורת
 הילכך לא איירי אלא בשלא בדיקו כלל או שבדיקו כולם ו
 ומצאו טהור וכת' הרמבם הא דתליין באותה שמצא' טמאה
 לטהר האחר' וכן הא דמטהריכ' לאותה שמצא' טהור' דוק'
 שבדיק' מיד תכף למציא' הדם אבל אם שהתה כדי שיענ' ב
 בדיק' פי' כדי שתקב' בחורי' ובשדקי' אין הבדיקה מועלת
 לא בטמא' לטהר האחר' ולא בטהור' לטהר עצמה וא' הר'
 הראש זל בת' בבדיקה ומצא טמא מועיל לטהר האחרות א
 אפי' לא בדיק' מיד בד' א' כשכולן שוות אבל אם אחת ראוי
 לראו' יותר מחברת' שאינה ראוייה תול' בראוייה כיצר אח'
 זקב' שבער עליה ג' עוכו' ולא ראת' ואחת ילדה זקב' טהורת
 וילדה טמא' אחת מעובר' שהוכר עובר' ואחת שאינה מ
 מעובר' מעובר' טהור' ושאינה מעובר' טמאה אחת בתול'
 דמים שלא ראת' מעולם ואחת שאיכ' בתולה
 בתולה טהורה ושאיכ' בתולה טמאה אחת מניקה ואחת א
 אינה מניק' מניק' טהור' ושאינה מניקה טמאה היו כולן
 שוות מניקו' או זקבו' או אחת זקב' ואחת מניק' אין תול' זו
 בזו היו שלשתן ערו' ושובבו' על המט' או יושבו' על הספס'
 כזאת וכמצא' דם תחת אחת מהן אפי' תחת האמצעית כ
 כיל' טהורות שכל אחת מה' מקומה ואם תאמ' צריכ' לי ס
 שלא צאתי למקום שפמצא' הדם טהורה ואם כמצא' ביניה
 השתיים שפמצא' ביניהם טמא' והאחר' טהור' ואם לאו ד
 דרך החיצונה וכמצא' תחת החיצונה כולן טמאות תחת
 האמצעי' אמצעי' ופנימי' טמאה והחיצונה טהור' תחת ה
 הפנימי' היא לבדה טמאה ושתי' החיצונ' טהור' היה להן
 עסק לצד פני' סדרכן להתבודד ולקרב לצד פנימי' אעפ' ש
 שהפנימי' תחת הפנימי' ב' טמא' כהיה עובר' דשתיים כשי'
 שהיו טוחנו' בריחיים וכמצא' דם תחת הפנימית ואחרו
 חסמי' שתייהן טמאות נמצאת תחת החיצונה היא טמאה ו
 ופנימית טהורה שאין פנימי' דוחקת לבא לצד החיצונה
 נמצא' ביניהם שתייהם טמא' אין בבתיים משום וסת כיצר
 מצאה בתם ברח' אפילו שלשה פנימים לא קבעתו ולא עק
 עקרתו חוזמתת' בעד הדיוק לשהן מטמאין והרי הן
 בראיות לכל דבר **קצא** האשה שמתילה מי
 בשבט' וכמצא' בו דם בת' הרמבם שהיא
 טהורה בכל ענין בין יושבת בין עומד ובין מקלח' או סות
 סותתת וא' הרמבם זל בת' דיוסכ' טהור' בכל ענין דכיון ש
 שהמקו' רחבכל הדור מי רגלי' למקור להביא משם דם א
 אבל בעומד' שהמקום צד לה אם מונקת לתוך השכל שז
 שהמי' יוצאין בקיל' טהור' אבל אם שותתין על שפ' טמאה
 ואיש ואשה שהטילו שניה' מים בשפ' ומצא' בו דם טהורה
 בכל ענין **קצב** תבצוה ליכשא' וכתפיים'
 צריכה **קצב** ליטב שבעה נקיים בין
 גרילה בין קטנה ואפילו בדיקה עצמה בשעת תביעה ומצ'
 טהור' שמה מחמת חימוד ראת' טיפת דם בחרדל ולא הר'
 הרגישה בו ומוכה שבע' ממחר' יום התביע' כת' א' הרמבם

מִצֵּם מִצִּיּוֹן שִׁוְרֵד מִן הַהָר טִיפִּין טִיפִּין בַּחֲפֹץ שֵׁשׁ לוֹ דִּי
מִקּוֹה אֵלָּא ח'כ יֵרֵד בְּקִלְיוֹח בְּלֹח הַפֶּחֶק מִקּוֹה שֵׁשׁ לוֹ מ'
סָחָה וּמַעֲיִין בֶּל סָחָו יִכָּל לִשְׁאֹב כִּמוֹ שִׁירָה וּלְתַבֵּי בְּתוֹ
בְּתוֹכָ וְחָס כְּשֶׁרִי אֲשֶׁפ־ שֶׁהֵן רַבִּים עַל הַיָּמִים שֶׁהֵן בְּתוֹכָ
תַּחֲלָה אֲבָל כָּל זֶמֶן שֶׁאֵין בְּמִקּוֹה מ' שֶׁא' אֲשֶׁי' אִם הוּא כָּל שֶׁז'
שֶׁהוּא חָס כְּפִלּוֹ לְתוֹכּוֹ ג' לִנְיָן מִיִּם שֶׁחֻבֵּין פִּשְׁלִיהוּ לֹא שִׁנָּה
שֶׁאֲנִי בְּכֹלִי לֹא שִׁנָּה שׁוֹמֵט בְּסוּתִי לְתוֹכּוֹ אוֹ שׁוֹרֵק בְּחוֹפֵי
וְאֲשֶׁי' כְּפִלּוֹ בִּי מִשְׁכִּי כֹלִי אוֹ מִב' מִזֶּה מַעֲט וּמִזֶּה מַעֲט מ'
מִנְטֵרֵי בְּר' א' שֶׁמִּתְחִיל מִכְּלִי הַכ' עַד שֶׁלֹּא הִפְסִי' מִהִירָאִשׁוֹ
אֲבָל אִם פֶּחֶק מִהִירָאִשׁוֹן קוֹדֵם שֶׁהִתְחִיל הַשְּׁכִי חוֹן
מִנְטֵרֵי וְאֲשֶׁלִּי הִתְחִיל הַשְּׁכִי עַד שֶׁלֹּא הִפְזִיק מִהִירָאִשׁוֹ
דְּוֹקָא מִב' כָּלִים אֲבָל מִר' אֵין מִנְטֵרֵי בְּר' א' שֶׁמִּר' אֵין מִב'
מִנְטֵרֵי שֶׁלֹּא הִיא דַּעֲתָה מִתְחִלָּה לִיתֵּן כָּל ג' הַלִּנְיָן אֲבָל
אִם בְּתַחֲלָה הִיא דַּעֲתָה לִיתֵּן כָּל חֲב' לִנְיָן אֲשֶׁי' אִם לֹא כִתּוּן
חֲלָל מַעֲט מַעֲט מִכֶּמֶת כָּלִים עַד שֶׁזְּשִׁלִּים לִב' לִנְיָן פִּשְׁלֵל
וְאִם הַעֲבִיר בִּי ג' לִנְיָן בִּירֵדוֹ עַל גְּבִי קֶרֶק' אוֹ שִׁנָּתוֹ בִּי
מִכָּח רַגְלִי בְּהִמָּה כֶּשֶׁר וְאֲשֶׁי' פִּתְקָבֻז כָּל מ' שֶׁאִם בְּכ' הַגֶּבֶע
עַי' רַגְלִי בְּהִמָּה כֶּשֶׁר וְכָל זֶמֶן שֶׁלֹּא יִפְלֹ בְּמִקּוֹם הַחֲשֵׁר שֶׁל
שְׁלֵשָׁה לִנְיָן יִשְׁאֹר כִּמוֹ שֶׁהִיא וְלִכְפִּישְׁלִים מִמִּי גִּזְמִים בִּש'
אֵין ג' לִנְיָן פִּשְׁלֵי אֵלָּא ח' כִּי הֵיוּ שְׁלָמִים וּמִרְאִיהֶן מִיִּם לִב'
לְפִיכְ שְׁלֵשָׁה לִנְיָן מִיִּם שֶׁכָּפֵל לְתוֹכּוֹ יֵין וְחִזְרוֹ לְמִרְאִיהֶן יֵין
וְכִפְלֵג לְמִקּוֹה חֲשֵׁר לֹא פִּשְׁלִיהוּ וְכֵן ג' לִנְיָן
חֲשֵׁרִין כָּל שֶׁהוּא שֶׁכָּפֵל לְתוֹכּוֹ מַעֲט ח' ב' וְהַסְלִימִיהוּ לִב' לֹא
לִנְיָן וְכִפְלֵג לְמִקּוֹם חָס' לֹא פִּשְׁלִיהוּ כִּיִּן שֶׁאֵין חֲב' לִנְיָן שֶׁל
שְׁלָמִים אֲבָל כֶּשֶׁן שְׁלָמִים וּמִרְאִיהֶן מִיִּם פּוֹכֵלִין אֲשֶׁי' הֵם מ'
מִי כִּכְשִׁי מִמִּי שֶׁלֹּק' וְתַמ' עַד שֶׁלֹּא הִחֲמִי' אֲבָל שֶׁא' כָּל הַמַּעַס
הַמַּשְׁקֵן מִמִּי פִּירֵדוֹ וּמוֹרֵי וְתַמֵּר מִשֶּׁהַחֲמִי' אֵין פּוֹסֵלִין מִק'
מִקּוֹה הַחֵס' בִּב' לִנְיָן וְגַם אֵין מַשְׁלֵמִין אֶתְּוֹ לְהַבְשִׁירוֹ שֶׁא'
הִיא בִּי לֹט סִיִּין וְכִפ' לְתוֹכּוֹ סִי' א' מִחֲלֹ אֵי מַשְׁלֵמִי אֶתְּוֹ
אֲבָל אִם יֵשׁ בִּי מ' שֶׁא' וְכִפ' לְתוֹכּוֹ סִי' א' מִחֲלֹ וְכִפ' מִתּוֹכּוֹ סִי'
חֲשֵׁר כֶּשֶׁ אֲשֶׁי' עַשׂ כֵּן עַד יֵט פִּעְמִי אֲבָל טִי לֹא וְח' עַשׂ כֵּן
בְּמִים שֶׁאֲנִיִּין אֲשֶׁי' עַד עוֹלָם כֶּשֶׁר מִי כֶּשֶׁ יֵשׁ לֵהָ דִי שֶׁא'
מִיִּם לְפִשְׁלֵל מִקֶּת חֲסֵס' בִּב' לִנְיָן אֲשֶׁי' פ' שֶׁמִּשְׁנִים מִמִּרְאִיהֶן
מִיִּם אֲבָל אִם הַמִּקּוֹם שֶׁלֹּא אֲשֶׁי' פ' שֶׁכָּפֵל בִּי מִי צִבְעֵי וְסִיִּם
מִרְאִיוֹ לֹא כִּכְשֵׁל וְכֵן אִם הִרִיחַ בִּי כָּלִים וְכִסְתּוֹ מִרְאִיוֹ א'
לֹא כִּכְשֵׁל אֲבָל אִם כָּפֵל לְתוֹכּוֹ יֵין אוֹ מִחֲלֹ וְסִיִּם מִרְאִיוֹ כֵּת
כִּכְשֵׁל בִּי עַד יַעֲשֶׂה אִם הוּא חָס' יִמְתֵּן לוֹ עַד שִׁירְדוֹ גִּשְׁמִים
וְיִתְחַלֵּל וְיִחֲזְרוּ מִרְאִיוֹ לְמִרְאִיהֶן מִיִּם וְאִם יֵשׁ בִּי מ' שֶׁאִם
שֶׁאֲנִי כִּכְשֵׁל עוֹד בְּשִׁאִיִּם יִמְלֹאֲנִי בְּבֵת' עַד שִׁיחֲזְרוּ מִרְאִיוֹ
לְיִרְאִיהֶן מִיִּם הִיא בִּי מ' שֶׁאִם וְכִכְשֵׁל לְתוֹכּוֹ יֵין וְכִסְתּוֹ מִרְאִיוֹ
שֶׁלֹּא חֲזָיו חֲפ' הַטִּיבֵל' בְּמִקְוֹ שֶׁלֹּא כִּסְתָּהָ לֹא עֲלֵתָה לֹא טוֹבִיל'
אֵין שִׁאִיבָה פּוֹשֵׁלֶת אֵלָּא בְּמִים אֲבָל הַשְּׁלֵב וְהַבֶּרֶד וְהַכְּפִיר
וְהַטִּיט סָהוֹר עַבְדָּה אֲשֶׁי' יֵשׁ בִּי רַבּוֹת שִׁיבּוֹלִין לְהִרְיָקוֹ
מִשֶּׁלֵּלֵל כֹּלִי אֵין שִׁאִיִּב' פִּישְׁלֵת בִּזֵּן שֶׁאִם שֶׁאִם מִחֲלֹ לְמִקְוֹ
חֲשֵׁר לֹא פִּשְׁלִיהוּ וְלֹא עוֹד אֵלָּא שֶׁאֲשֶׁי' עַשֶׂה כָּל הַמִּקְוֹ מַשְׁלֵב
אוֹ כְּפִיר אוֹ בֶּרֶד שֶׁכִּיאוֹ בְּכִלִּי וְעַשֶׂה מִמֶּנּוּ מִקּוֹם כֶּשֶׁר מ'
מִקּוֹה שֵׁשׁ ב

סיהיה לו ואם שישקין צדקה וצריך לפסוק עמהם יאמר
 בלא נדר ומיהו אם מנה דגיפה ומיחייב ביה ורמי על
 עליה כההיא דאזל: פ"ק זה ואזל: משב"ז וירא
 שמה יתרשל בדבר ויש כידו לקיים הדב' שרי ליה למינדר
 לזרזיה כפשי' דא' רב גדל מכין שנצבעין לקיים המצוה ש
 סב' שנבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך וכו' ה' יבאר
 דרגל דמסתלי ועבר על אח' ממנו לא תעש' או מתרש'
 בקיום מצ' עשה דשרי ליה למנדר ולחמשתבועי לחמור
 על עצמו לשמור ולקיים המצוה ועל זה אמרו חכמים כ
 נדרים סייג לפרשות אבל מכל שאר נדרים צריך האדם
 להתרחק מאד **ד** עיקר נדר החמור בתורה
 הוא שיתפרסם בדבר הנדור כגון שחומר
 כבר זו עלי' בקרבן או שאומר איבוד עלי' כבר זו דהוי כ
 נמי נדר וכן כמי' חס אשר עליו כבר אחר שתלזו בדבר
 הנדור ואומר על אחר יהא כזה אזור ואפי' עד' כולן ח
 אסורין או שנדר על יום אחד להתענות בו או שלא לחב'
 בו כבר ואומר על יום אחד יהא כזה אזור ולאו דוקא מ
 מתפיש בציור הקרבן אלא הוא הדין ממי' בכל דב' הקדו'
 בקדושת השם כגון שאין כבר זה כאמרי' בדירין במזרח
 כחיל' כירושל' או באחד מכל מסמטי המזבח הרי זה כ
 נדר ח' הקרבן שאובל לק' בפתח או העולה חטט' התורה
 והשלימים שאובל לק' בפתח אזור וכן חס חמר לקרבן לא
 אובל בשבט אזור אבל חס חמר לקרבן לא אובל לק' בפת'
 או קרבן לא אובל לק' או הקרבן העולה המנח' החטאת ה
 השלמים שאובל לק' בברי' מותר אבל לא חולי' שאובל לק' ח
 אזור דהכי קא' לא חולין יהא חל' קרבן מה שאובל לק' ו
 וכן כמי' חס חמר לחולי' לא אובל לק' בפתח וכן כמי' חמר
 לא כבר לא עתה לא דבי' שאובל לק' או לשאר גמרה לרבי
 בפתח לא אובל לק' אזור ואין צריך לומר חס חומר מזה
 שאובל לק' טמא או נותר או כגול שהוא אזור חמר חולי'
 החולין בחולין שאובל לק' מותר לרבי' אבל חס חמר
 חולין החולין בחולין שלא אובל לק' או לחולין לא אובל לק'
 בשבט או לחולין שאובל לק' בפתח אבל חס חמר דב' חלפ'
 ודי' מת' ולזה השכים אף ה' אף **ד** המתפ'
 בדבר האסור כגון דא' כבר זה יהא' **ד** כע' זו או
 כנבל' וטרפה או כין כסך אינו נדר ואין צריך שאלה ח
 אפי' בעם הארץ אבל האומר לאשתו הרי אני עלי' באימא
 טאחתו כערלה ככלא' חעב' שאימ' מדר שהרי תלזו בדב'
 האש' חס הוא עם הארץ צריך שאלה כרי' שלא יהא רגיל
 בכך ולתעמיס יבא לאוסר' עליו בדבר הנדור ומחמירין
 עליו שאין די' לו בחרטה אלא צרי' להתנחל פתח מחר' ו
 אחר והלמנח' כת' שאף התולה דבר בדבר האסור שצריך
 שאלה בעם הארץ ואף ה' אף **ד** לא בת כן בת' אף ה' אף
 ז' בתעבה האומר ייכי' יין כסך חס אעפ' דבר פלג' ועב'
 ועשאו לא כאשר כין פלג' התפסו בדבר הנדור **ד**
 ידות נדרים כנדרים והו' שיחמו מוכיחו קצת על
 הנדר כיצ' האו' לחברו מודרני ממש שאני אובל לק' או
 מופרשני ממש שאני אובל לק' או מרוחקני ממש שאני ח
 אובל לק' אסור לחבול עמו אבל חס חומר שאני אובל לק'

לבד או שאומ' מודרני ממ' אף מופרשני ממ' או מרוחקני
 ממש ולא שייס דבריו שאינו אובל לק' אינו כלום וצריך
 לחבול עמו ולדבר עמו וישא' וליתן עמו ולעמוד בארבע
 אמותיו אבל הלמנח' כת' ה' אומ' לחברו מודרני ממ' אף
 אלא ידבר עמו מופרשני ממש שאני אובל לק' וית' עמו
 מרוחקני ממש שאני יעמוד בו' אמותיו ואף ה' אף
 כת' בסברא ראשונה ח' לחברו מודרני חני לק' מאכילה או
 מהנאה שניהם אסורי' לחבול או ליהנות זה מזה ח' מוד'
 חני ממש מאכילה או מהנאה הוא אסור בחברו וחברו
 מותר בו' ואם לא הזכיר לא אכילה ולא הנאה לא הוי נדר
 כלל אחר לחברו מנודה חני לק' משמתי' ממש אפי' שייס
 דבריו שאני אובל לק' אינו נדר ומותר בכל חבול חס חומר'
 נדי' ממש ושייס בדבריו שאני אובל לק' חס' לחבול עמו
 לא שייס דבריו שאני אובל לק' אינו כלום והלמנח' כתב
 מנודה חני לק' או שמתכא' ממש ולא חמר שאני אובל לק'
 לא ישב' בו' אמותיו ובקדיכא' ממש ולא חמר שאני אובל לק'
 לק' אסור ליהנות ממנו מנודה שלא אובל לק' אסור לחבול
 עמו ואף ה' אף **ד** כת' בסברא ראשונה האומר כנדר'
 רשעים עליו חייב בקרבן חמ' כנדר' רשעים כבר זה עליו
 אסור בו' אבל חס חומר' כנדר' כשרי' עליו או כנדר' כשרי'
 כבר זה עליו אינו כלום ואפי' חמר' כנדר' כשרי' כבר זה
 עליו קונס אבל חמר' כנדר' כשרי' עליו או כנדר' כשרי'
 כבר זה עליו הוי נדר כת' אף ה' אף **ד** הנדר שלא חובל
 לק' או שאובל ממש אפי' יד לא הוי דלמן זה לשון שביעה
 הוא ולא לשון נדר חס לא סמך לעשות מנה' כנדר' ישי'
 בפ"ק זו צדקה ומיהו כין דהאיד' מרגלא' כנמי' דחנסי'
 למנדר בחי' לישא' חין להקל וצריך חתר' כרי' שלא ינהג
 קלות ראש כנדר' והלמנח' כת' החומר פירו' כג' אסורי'
 עליו בכל לשון שאי' עליו הרי הם אסורין עליו חעב' שאי'
 פס שטע' כלל ולא הזכרת פס ולא כינוי ועל זה חמר ל
 לאסור איסר על' כפשו' שיאסר על' כפשו' דברים המותר'
 וכן חס חומר' הרי זה עליו איסר אסורין **ד** כינוי
 נדרים כנדרים כיצ' קונס קונס קונס **ד** פסא
 חמר קונס או קונס כבר זה עליו אסור בו' וכן בכל מקום
 ומקום הי' לכן אחר הלשון שרגילין בו' שאם יש להם כינוי
 לנדר ונדר בו' הוי' מדר' אובל' כינוי כינוי כי' כינוי שרחו'
 הרבה מן הלשון אינו כנדר **ד** סתם נדרים ל
 להחמיר כיצ' חומר' הרי' פירו' אילן כפס'
 מליח או כין כסך שיש במס' מליח סל קדש' או יין כסך
 לשמים שהוא נדר שהרי מתפיש בדבר הנדור ויש עוד כ
 במשמעו בשר מליח ויין כסך לב' ז' שאינו נדר שהרי מ
 מתפיש בדבר האסור אכן תולין אותו להחמיר ואם הוא
 או שדעתו בכשר מליח ויין כסך לע' כחמן ואין צריך ש
 שאלה אפי' בעם הארץ ואם רוב אנשי המקו' קורין לבשר'
 מליח סל קדשים בשר מליח סתם וליין כסך לשמים ויין כ
 כסך סתם אינו כחמן נדר בשרס ואף לא כנדרתי אלא כח
 בחרמו סל יס בקרב' ואומ' לא כנדרתי אלא הקרב' בו' מלבד
 הרי עצמי קרבן ואם לא כנדרתי אלא בעצ' שהנחת' לא
 לחיות נדר בו' קונס אשתי פתית ליומא לא כנדרתי ח'

א' א' ה'אש ז'ל בתשובה על מקוה שנובע ונתייב' בקי' והיה
 ברכ' רחוק ממנו כמו ד' בתים ומלאהו מים מכונסין וכת'
 וכתמלא המקוה מתח' הקרק' מאותן מים מכונסין שהמקו'
 כשר אע"פ שנתייב' כולו דלא חשי' זה אלא כאלו חוז' ונובע
 הבא להמשי' מים למקום צדי' שלא יהא בדב' המקב' טומא'
 כגון מי גשמים שרוצה להמשיכ' למקו' אחר לעשות מקוה
 לא יאחזו בידו דף ויעבירם עליו אלא יביח הדף בקרקע
 ויסיר ידו משם בגור' יעברו המי' עליו וכן סילון של חבר ג'
 או של מתב' אסור להמשיך בו מים למקוה המקב' טומאה
 ואם הוא מחובר לקרקע שפי' דמי' שאז אינו מקב' טומאה
 לפי שהוא בטל אגב קרק' בד' א' בממשי' מים גשמי' בעלמא
 אבל אם ממשי' מים ממעיין או ממקוה שרי' אפי' עי' דבר י'
 המקב' טומאה דחשבינן לזה המקוה שממשי' המים ל'
 לתוכו כאלו הוא מחובר למעיין או ממקוה שממשי' המי'
 משם אפי' בממשי' מי גשמים על ידי דבר המקב' טומא'
 אינו פוסל אלא ח' ב' המים כופלין להדי' מדבר המקב' טומ'
 טומאה לת' המקוה אבל אם כופלין על שפתו בחוץ וכא'
 וכמשכ' לתוכו או שמחבר לפי הסילון של חבר צינור קט'
 של עץ או של חרס שהמים מקלחין ממנו למקו' כש' מקוה
 שגדל' ח' מכותליו והמים יוצאין דרך הסד' יש פוסל' חותנו
 חפי' יש בו כמה שאין בענין שיסארו בה מ' ס' ח' שיצאו
 דרך הסדק לפי שכיון שמים העליונים נעברו לצד' השוכ'
 כולו כזוחלין וא' א' ה'אש ז'ל בתה ודאי אם יסארו בו מ'
 סאה ח' שיצאו קצת' דרך הסד' כש' אכל' אם לא יסארו בו
 מ' שאין פסול ואם בא לשתי' הסדק כדי שיסארו בו מ' ס'
 לפי הד' שמסין לא ישתום אותו בידו ולא בדב' המקב'
 טומאה וא' א' ה'אש ז'ל בה' שיכול לפותחו בדבר המקב'
 טומאה דודאי הבא המים למקוה צדי' שיהא עי' טהור חב'
 מביעת המים שלא יצאו ממנו חין צדי' שיהיה עי' טהור ל'
 לפיכך נקב' העשוי להוציא בו המים מהמקוה יכולים לבו'
 לסייתו במטלני' שיש בהם ג' עלג' הבא לערב מקוה פ'
 פסול' ח' חסר עם מקוה כשר להבשירו או ששניה' חסרים
 ובה' לערב' להבשירם צריך שיהא נקב' שביניהם רחב ב' א'
 חצ' צדית ביני ביני בעגול' ויהיה מרווח כדי שיוכל להפס'
 בנקב' שביב ולאחר שנתערב הפסול עם הכשר חפילו רב'
 כשאר לעולם בהבשירו אפי' כשתם חנקב' אח' כך כותל' שבי'
 שתי מקוהות שגדק אחד זה לצד זה ברוח' ואפי' כל שהוא
 מצטרף לערב שתי המקוהות להבשיר ואם כהד' מלמעט'
 למטה אינו מצטרף אלא אם כן יהא במקום ח' רוחב שני
 אצבעית ואם כפרץ הבית' למעלה זה לא ברוח' ב' אצבע'
 חפי' חין המים מתערבין אלא בעובי קליפת השו' מצטרפי'
 ג' מקוה' שיש בשנים מהם בכל' ח' סחין מים כשרים ו'
 ובאח' מהם ב' סחין מים שאובין ועומדין זה בצד זה
 אם השאוב מן הצד וידרו בהם ג' וטבלו ומתוך כך כתמל'
 כתמלאו ויצאו על שפתם ונתערבו יחד הוכשרו שלשתן כ'
 כיון שפעם ח' היו מחוברים ביחד מ' סאה מים כשרים יג'
 ואחד די' שאוב בחמצה שאין שנים כשרים כשרים
 יכולין להתערב אלא על ידו לא הוכשרו אלא כשארנו כמו
 שהיו תחילה והטובלין בתוכם ג' כ' לא נטהרו מקוה שיש
 בו מ' סחה מנומזמות החדס הטובל בתוכו לא יקטן לג'

לתיכנו שלא יחסרו המים בקפיצתו בתיכנו ולא יטבול בו י'
 פעמים זה אחר זה דשם בראשונה לא טבול כהונן על סוף
 השכייה וכשכייה שמה חסרו המים בראשונה אבל כשא'
 כשאינו טובל בו אלא פעם ח' כזהר לטבול כהונן טבול בו
 ב' הראשון עלתה לו טבילה אבל לא לשני אלא ח' כ' טבול הצ'
 בעוד שרגלי הראשון כונעין במים דאז חשבינן לכל המים
 שעל גופו כאלו הן עדי' במקוה הטביל בו בגד עבה שהמי'
 כבלעי' בתוכו כל זמן שהבגד כונע במקום הוא כשר הע'
 העלהו ממנה פסול שנעשה שחוב מהמי' שידרו מהבגד ל'
 לתוכו ואם מטביל בו יורה או שאר כלי מורידין לתוכו ד'
 דרך פיהו שלא יתוו המים כשמכניסין לתוכו וכמו שהיה
 חסר ומעלהו דרך שוליו כדי שלא ישא' בו מהמי' ויחסר מ'
 מהמקוה מקוה ש' מימי מתפשטין ואינו יכול להתכסות י'
 בו כותן בו מנר ח' חבילי עצים כדי שיקבצו מימיו אל מג'
 מקו' ח' ויעלו בעיני' שיוכל להתבסר בו מח' שמוכ' ב' המקו'
 מכעט' בידוכמוק' כדי שיעש' גל במי' ויעברו על המקו' ועל'
 לו חשבינן ובלבד שלא יעקב' הגל ממקומו אלא יהא מחובר'
 למקו' רב' חילו דברים חוצצין בטביל' כלי' הזכ'
 וחמר' בכלי' זכוכי' לפי שהו' חל' מאד חין דברי'
 אחרים חוצצין בו שאין דבוקין בו אבל כשאר כל הכלים
 כל דבר בדב' וחוצצ' ידו הכלים שאין עומדין להיו' קטועי'
 כגון שהכניסין שלא כדרכן או שלא הכניסין כולן או שנשכ'
 לתוך חקת' חוצץ כלי' שהטבילו דר' פיו פי' שכפה פיו למ'
 למטה והכניסו כך למים לא עלת' לו טביל' לפי שלא יגיעו
 המים לשוליו חפי' חין מהכניסין כולן למים וכן כלי' שזמכ'
 ומכאן ורחב באמצ' המים באין לו לכל צד עד שיטהו עגב'
 צדו וכל כלי' שפיו צד צריך להטהותו במים עד שיתמלא
 או ימלאנו קודם שיכנסו למקוה ידות הכלי' שהם ארוכי'
 ועתי' לקוצצ' מטבילין עד מקו' שעת' לקוצצ' חדי' רג'

הלכות נדרים

תביא לעולם אלא תהא רגיל בדברים שסופך למעול בשם
 בשב' ועות אחר שצוה' כל הנודר אף על פי שמקיימו כן
 כקרא' רשע וכן תבא רב דימי אחוה דרב שפרא כל הנוד'
 אף על פי שמקיימו כקרא' חוטא ירושלמי מוקם אדם ילג'
 קדש ואחר כדרים לבקר מתחיל אדם לגר' פנקשת נפת'
 מתבקשת דבר אחר ואחר כדרים לבקר ואיחור כדרים
 לבקר איחר אדם כדרו פנקשת נפתחת מעשה ב' אדם ח'
 אחד שכדר עולה ואיחר עליה ועבדה שפיכתו בים תג'
 תביא ר' נתן חומר כל הנודר כאלו בגיה' בשעת איסור'
 הבמות והמקיימו כאלו הקריב עליה קרבן שטוב לו יו'
 יותר לשלל על כדרו אחר רבן גמליאל כל הצטט' פירוש
 מבטא בשפתיו לדור ראוי לרוקרו בחרב' חלל' שלשון חב'
 חכמים מרפא שיתירו לו על כן צריך כל אדם להתרחק
 מן הכדרים שלא ידור שום דבר עד שיעשנו ואפילו צדק'
 וכיוצא בזה אין טובלידור אלא
 אם ישנו בידו יתן מיד
 ואם לאו לא ידור עד

ואם לשון בני אדם כפי מה שידברו אנשי המקום ההוא
בזמן ההוא ואחר כוונת הדברים לשון תורה כי כד אמר
ק נס פיר' הא' על אשור בחליפהם ובגדוליהם וכן
הר' אס ל' א' הא' אל' היו לבניו ואין קול'הם עלי ואם
אמ' קונס מה שאבי חובל או טועם מהם הם הוא דבר ש
סודרנו בל' בגן חטין וכיוצא בהם מותר בחילופיהן וב
ובגדוליה' ואם הוא דבר שאין זרעו בל' כוונתו חות' כ
בגן שומין ובגלים אפי' גדולי' אשורין וכן אס חו'
בשיר' החי' על פל' אס' בחילופיה' ובגדוליה' ח' לשנתו
קונס מעשה ידך עלי אשור בחילופיהם ובגדוליהם
אמר קונס שאבי חובל או שאינו טועם ממעשה ידך מו
מותר בחילופיה' בדבר שזרעו בל' ואשור בדבר שזין
זרעו בל' חו' לחברו קונס אפי' לביתך שאני ככנס שור'
שאני לוקח כל זמן שהחבר שותף אשור ואפי' נפל וחזר ו
וכד' חו' אשור בו מת או שמכרו לאחר מותו בו שאני
בקר' עוד ביתי אחר קונס לבית זה שאני ככנס אס' בו
לעולם אפי' מות או נתנו לאחר או מכרו וכן אס אחר ב'
הלשונות קונס שאני ככנס לביתך זה אשור בו לעולם וכן
אס חו' חו' לזכות לשמעון קונס בית זה שאתה ככל בו ומת
ומכרו לאחר חו' שאדם יכול לאשור על חברו דבר שהו'
ברשותו לכשיצא מרשותו ובגן שפיר' בחי' וכוונתו קונס
לביתו שאתה ככנס מת או מכרו לאחר מות' אחר לבנו ק
קונס שחי אתה כהנה לי אס מתירשנו חו' בחי' ובמותי
אס מת לא ירשנו חו' לחברו בכרי זו אשור' עלי אפי' נתנ'
לו במתנה אשורה לו מת ונפל' לו ביר' ושה או שנת מנאח'
והוא נתנו לו מותרת לו שלא חו' אלא בכרי ועתה אינה
שלו ח' קונס בשר ויין עלי מותר בתבשיל שיש בו בשר וי
ויין אעפ' שנתין בו טעם ואס חו' קונס בשר ויין שאני
טועם שאני אכל או שאמ' בשר או יין זה עלי חו' בתבשיל'
שיש בו טעם יין ובשר אמ' קול' זיתים וענבים עלי מותר
בשמן ויין היוצא מהן אפי' הוא חדש ואס אחר קול' זיתים
וענבים שאני טועם או שאמר קונס זיתים וענבים חל'
עלי אשור ח' במשקין היוצא מן וכתבשיל שמתני' בהם
טעם **קונס** אחד לשון בני אדם כי כד הנודר מן
המבי' בין שאומר קונס תבשיל עלי בין שאמ'
קונס תבשיל שאני טועם אס הוא בנזקים שקורין לבני מ
מנושל אשור בו ונשלוק ואס לאו מותר בהן ואשור בכל מ
מיני תבשיל שחלתין בו הפת אפי' בגינה מנובלת ובי
וכדושלמי מיכעיה אס הוא אשור במצותן שנאכל בלא
ביטול ובצט' ב' ובצט' ב' בחמי טביר' ותו מיכעיה ב'
בצ' מהצט' אס הוא אשור במצות' ולא אפי' ולחמח'
והלמכס בת' שהולכין אחר לשון בני אדם לפי המקום וה
והזמן וזתיר ביצה מנובלת ולא כהירא דבירושלמי אס
חו' בהירא הכי' ממעש' קדר' אינו אשור אלא בדבר ש
סגנונו נדרת בקדרה בגן ריש' ולבנות וכיוצא בהן ו
ואס חו' קונס היורד לתוך קדרה עלי אשור בהל' המת
המתשל' בקדרה אפי' אינו נגמר בתוכה שבער ירד
לתוך הקדרה קודם שירד לתוך החלפה כ' כד מהדיוור
לת' קדרה אשור היורד לת' חלפה כד מהדיוור לתוך ח'
החלפה מותר היורד לת' הקדר' כד מהדיוור בקדר' מותר

בגמר חלפה מהדיוור חלפה ויורד בגמר בקדר' יהי
מ' היורד לת' הדיוור אינו אשור חל' כפתוהם חו' מ
מעשה תאור עלי אשור בכל הנעש' בתאור חו' קונס כ
בבש' עלי אינו אשור חל' בבש' של ירק בבש' שאני ט
טועם אשור בכל מיני כבש' קונס שלוק עלי אינו אשור
חל' בשלוק של ירק קונס שלוק שאני טועם אס' בכל מיני
שלוקות קונס עלי עלי אינו אשור חל' בכלי של בסר קונס
עלי שאני טועם אשור בכל מיני עלי קונס מליח עלי אינו
אשור חל' במליח של דג קונס מליח שאני טועם אס' בכל
מיני מלוחין אפי' אינו מליח חל' להתקיי' לשעה והלמכס
בת' ככל' שהולכין אחר הלכון אס קורא בבש' לכל הכ
הכבשים ומליח לכל המלוחין אס נחו וכן הוא ודאי בד
ברביו אס יש מ' מהג' ידוע ואס חו' מהג' ידוע חו' כין ב
בכולן אחר הלשון בדפוסת' אחר קול' ירק עלי אינו אס
אשור חל' בנחל' חיים ואס אחר ירק קדרה עלי ח
אשור ח' ככנס' ה' ואס אחר ירק המתבשל בקדרה ע
עלי אינו אשור חל' במתבשל בה וימיהו אס' המתבשל בה
אשור אפי' בדילועין שכל דבר שהשליח ממלך עליו הוא ב
בכל המין ההוא ואס אחר לשלוחו קנה לי ירק חו' מושא
חל' דילועין הוא ממלך בו לומר תרנה דילועין הנודר מה
מהבשר אשור בכל מיני בשר ברחש וברגלים בקפה ובכל
ובקרבים ובבשר עופות ואפי' בבשר דגים משום דממלי'
עליהו שליח ואינו מותר חל' בבשר חבשים ואס כד' בו
בזמן שדגים רעים לו כימי הקזה חו' חכס' בכלל שכלחו
הכי ל' היה חובל חותה חל' הנזר' היורד מהם וכן כמי
אס בראין הדבר' שלא כד' מבשר בהמה מותר בשאר מ
מיני בשר והלמכס בת' שטעם דגים אינו בכלל בש' אס
חל' בתקום שהשליח ממלך עליו ובדרי' בן הוא שהדרי'
תגזין כלשון בני אדם לפי המק' והג' דקחמ' דהיי' בכלל
בשר אס' במקומו היה השליח ממלך עליו הנודר מהק' פ'
פי' כירורין דקין שנקטין בשל' הקדרה מותר ברוטב פי'
במרק מהרוטב מותר בקיפה מהבש' מותר בשניה' אס ל'
שאמ' קונס בש' עלי או שאני טועם חו' שאני חובל בדפוסת'
לעיל הנודר מהדרי' אס' במקפה כל גריסין מן המקפ'
מותר בגריסין מהמקפה אשור בשל' מהשום מותר במקפ'
מהתבלין אשור בחיין ומותר במבשלין ואס חו' קול' תבלי'
שאני טועם אשור בחיין ומבשלין מהבשר חו' נחשפרג'
מהאשפרג' מותר ככרו ואשפרג' שר' מן כרו' והלמכס
פי' מי שלק' של כרוב מהריסין מותר בקבלטות מהירקות
מותר ב' רקית שדה ואינו אשור חל' מבדלים בגמות הכו
הכורד מהחלב אס קורין לקוס על שם ההלב אשור
בו אס לחו מותר בו פי' קוס מי חלב הנכדלין ממנו כד'
מין הקוס מותר בחלב מן החלב מותר בגינה מהגבינה
מותר ואס' בה בין לחה בין יבשה גפלה ומלוחה דב שאני
טועם אשור בגדולים מותר בקטנים דגה שאני טועם א
אס' בקטנים ומותר בגדולים וחיל' חו' זהו גדול חו' קטן ת
תלוי במה גדלין לקראת גדול במקום ההוא דגים שאני
טועם אשור בין בגדולים בין בקטנים מלוחין וטפלים חו'
מנושלין ומותר במרית טרופה פי' מן דג שמחתין חות'
כב

והוא ממשתי רחמים שגשתי את ה' ת'ח' ואין צרי'
הצרה ואם הוא ע'ה' צריך שאלה שלא יכנהו קלות רחש ב
בכר רים ומי שמורה לו שזינו צריך שאלה מסמתינן ליה
ומיהו בחרטה שג' ואין צריך לפתוח לו פתח ואם עבר ע
על המדר אין קונסין חריו לכזהו איסור בימים שעבר ע
על המדר וכזהו היתר ודוקא במדרים אלג שאינן חלל
דרכן אלג המדר כדר דאוריית' ועובר עליו קונסין חר
חריו ואין מתירין לו אלג אם כן יכנהו איסור בימים שב
שעבר עליו וכזהו היתר ואם יש מכשול בדבר כגון ש
שגדר מדבר שאינו יכול לזוזר בו כגון שאשר עליו כל
פירות שבעולם חוץ מרגן ועבר עליו מתירין לו מיד ו
ואין קונסין חריו לכזהו בו איסור בימים שעבר עליו כ
כדי ללג יבא לדי מכשול **רט** אחר המדר מ
מעצמו שהדירו חברו ואומר חמץ או
דבר שעצמו כעצמית חמץ שהוא קבלת דברים איסור ו
ומיהו כשחברו מדירו משלג אין צריך לקבל דבריו
ר אין המדר חל ע'ד שיוציא בשפתיו ויהיה פיו ול
ולג שוין לשבך היה בלג לידור מפת חטין וה
והוציא בשפתיו פת שגורין מותר בשניה אבל חס היה ב
גלג פת חטין והוציא בשפתיו פת שגורין חסור בשל חט'
לכד שהוא נקרא פת שגורין וי' דהיינו דוקא ת'ח' אבל עש
החרץ חסור בשל ואח' ה'ח' אלג ל'ח' בת' כן ואם נודר עבר
דעת חסרי חר' אינו תלג' בלג' אלג בפי שיאמר האחר'
שהוא דעתה כן יחול המדר והמדר בחלג' כת'ח' ה'ח' חס
אלג זינו כלל ואינו צריך שאלה המדר נחזר בו תוך כ
כדי דיבור חר' שמיחו בו אחרים תוך כדי דיבור וקבל ד
דבריהם לא היו נדר והוא שזומ' כן בפיו אבל חס חומר
חזרתי בלג' אינו כלל **ריא** החומר כדר שאינו
רובה לידור לא יהא כ' וכדר מדאי אינו
כדר כד' ח' שהוצי' תחלה בשפתיו לומר שלא יהא כדר אבל
חס חסר כן בלג' חר' שזומ' ב'ח' חר' דבר' שכלל ואינן
מגלים המדר שהוצי' בשפתיו מי שהתנה וי'ח' כל המדר
סחור ע'ד זמן פל' יהיו בגלים וכדר בתוך הזמן חס ה'
זוכר לתבוא בשעת המדר כדר קיים סחרי מבטל תבוא
בשגה סחור ואם אינו זוכר לתבוא בשעת המדר התבוא
קיים והמדר בטל וכת' הלמה י'ח' התבוא קיים לטול המדר
אלג ח' ב' יזכרני תוך כדי דיבור ל'ח' וי'ח' ה'ח' אלג ל'ח'
חילק בזה התבוא על מקצת דברים שיהא מדור בטל בתן
ואינו יודע על מה התנה חס על חבילת בשר חר' שתיית
ין חס חומר בשעת המדר על דעת רחשונה חר' נודר ש
סח' חזר על מה שהתנה שאלך חזר התבוא וכזהו על
מה התנה התבוא קיים והמדר בטל ואם לא חזר על דע'
רחשונה חר' כדר ח' ח' בטל והמדר קיים **ריב**
המדר בחזרה וה' מונחת על גבי קרקע
ולא חמר במה שכתוב בה חס הוא ת'ח' חר' צריך שאלה
ואם הוא עם הארץ צריך שאלה ואם הוא חומה בידו ו
נודר בה חפ' לא חר' במה שכת' בה או חומר במה שכת'
בה חפ' אינו חומה בידו חר' כדר וצריך שאל' חר' בת'ח'
וה' כדר לאו דוקא אלג כשעב' בה שאין זה לשון כדר ות'
ה'ח' מפרים כגור מונח וכוונתו שכת' וזה לשון

המדר בתירה כגון שאומר פירותי אילו עלי כוז לא חמר
כל' ואין צריך שאלה לחס אלג בעם הארץ שלא יכנהו
קלית רחש במדרים כדר ממה שכת' בה חסור שהרי כת'
בתורה איסור כטלה בידו וכדר בה כמי שנדר במה שכת'
בה דמי **ריג** מדרים אין חלן על דבר שאין בו מ
ממש כיצד חומר קונס שאינו מדב עמ'
שזינו עיפה לך שאינו מהלך לך שאינו יסן עמך אינו כ
כדר וכן חס חומר דבורי ועשייתו והליכתו חסורין עליך
ושניה חסורה עלי אינו כדר ומיהו מדרבנן צריך שאלה
אבל חומר קונס פי מדבר עמך קונס ידי עושות לך ק
קונס רגלי מהלכות לך קונס עיני בשניה חר' מדר גמור
מן התורה וכ' ש' חס חומר יאסר עליך פי לדיבורי וידי
לעשייתו ורגלי להילכך החומר חסרה פרק זה חר' מדר ג
במור כיון שנדר דבר מצוה חומר קונס עיני בשל היום
חס חסן למחר לא יסן היום שחל למחר יסכח תמא וי
ויסן וכזהו שער למפרע חומר קונס עיני בשניה למ
למחר חס חסן היום יכול ל'סן היום ולא חיישין שחל ל
למחר יסכח כדרו ויסן **ריד** דברים המותרים
וחזרים היודעים שהם מותרים כזהו
בהם איסור חר' כאלג קבלים עליהם כדר ואסור להתיר
להם הילכך מי שנהג שלא לחלל דבר חר' להתענות בזמן
ידוע שיה' רצה לא ללג' בשר וסלג להתענות באותו הזמן
צריך התירה ויפתח בחרטה שמתחרט שכתב בו לשם מ'
ח' דברים המותרים ואחרים כזהו חר' איסור מחמת
טענות ששטורין שחן אחרים לא חר' כאלג קבלים כדר
כדרים חר' על דבר מצ' כיצד חומר קונס ס
סוכה שאינו יושב ללג' שאינו כוטל חסן ל'סכ
בשוכה וליטול לילג' וכן חס כדר להתעבו' חר' ידוע ויודע
ב' שכתות וימי' טובי וחסור ופגרי חל המדר בפ' עליהם ו
ומה לא י' בהם אלג מתירין לו כדרו ופיתח' לו בהם ש
שזומ' לי אלג שצית ללג' שיפגעו בת' הזמן חר' חר' חר'
היית כול' והות' כל המדר וכת' המדר דוק' שהוציאו בלג'
כדר ממש כגון שאומר קונס יום אכילת פלג' על' ל'כך צרי'
שאלה אבל חס לא הוציאו בלגון כדר ממש אלג בלגון ק
קבלת תענית אינו דומה לא שכת' חר' ולא חסור ופגרי
וחר' צריך שאלה כלל וכת' בהפ' המצ' ודוק שלא כד' בפיו
להתעבו' בשבת וי' אלג אירעו בת' הזמן שגד להתענות
בו אבל חס כדר להתעבו' בהן בפירוש צריך להתעבו' בהן
וה'ח' חילק בין חסוכה ופגרי לשבת וי' חר' שכתבה
המדר ל'כ' ב'כ' וי'ט' חייב לצום בהם וכן המדר ל'ט' י'
ח' חר' ב'כ' ימינו ופגע בהם י'ט' חר' חר' חר' חר'
ואין ל'ח' פגע בהן חסוכה ופגרי כדרו בטל ולא י'ט'ס
בהן מפגי שהם מדרביה וצריכי' חיונוק ומסקל' חר' ה'ח' חר'
ול' כדרבי ה'ח' כדר מדרביה האסורי' כגון כבלות וט
וטרפ' חל המדר ואם חסר מה' עוב' משל' בליחל ומי' חס
הת' בהן דבר אחר אינו כתב' שאין דעתו אלג בעיקר
האיסור דה' ל' מתב' בדבר האסור' חסר דבר שאסור מ
מדרבנן ואשרו עליו בלגון כדר והתב' בו דב' חר' כתב'
בכד' חסר **ריז** כל המדר חסר חסר חסר חס
חל לשון תורה כפי מה שיצא ממעמדותו

שמותר בגילה ואם אומ'אותו היום ולמחרתו אסור או
חנותו היו ומחרתו ולילה שבתים וליל שאחר המחרת מ
מותר היה עומד באמצע השבוע ואומ' קונס יין שאני ט
טועם שבתו אסור עד תשלום כל השבוע ויום שכל הבא
ג' כ' אסור ואם ח' שבו אסור עד שגוע סתם אסור מעת לעת
היה עומד בתוך החדש ואמ' חדש זה אסור עד תשלום ה
החדש ומות' ביו' רח' אפי' אם רח' שני ימים שהרשין לת
לתשלום חדש שבער אפי' הכי מ' ת' בו יין שאין בני אר'
קורין אותו רח' היה עומד בתוך השבוע והומר שנה זו א
אסור עד תשלום השנה ומותר ביו' רח' ושנה זו מוכין מ
מתשרי שאפי' אם עומד בב' ט' באלול כיון שהגיע תשרי
מותר אפי' שנה אחת או שנה סתם אסור מעת לעת ואם
השנה מעוברת אסור יב' חדשים מיום ליום ואם עי' יור ב
בחורף ואפי' שנה זו וקי' מעוברת אסור עד תשרי ולא ח
אמרי'ן שאדר שני יעלה לו בריקים חליל היה עומד בח
בחורף ואמר עד רח' אדר עד רח' אדר ראשון עד סוף אדר'
עד סוף אדר שני והלמבס חילק דהיינו דוקא שאינו יוד
שהכל מעובר' אכלאם יודע שהיא מעוברת ואומ' עד רח
אדר עד רח' אדר שני ואפי' הרחש ז' ללח חילק בזה היה ע
עומד בשמיטה ואמר שמיטה זו אסור עד סוף השמיטה
ובשנה שביעית ג' כ' אסור אפי' שמיטה אחת או שמיטה
סתם אסור ז' שנים מעת לעת דבר מדבר אחד ואומ' עד
הפסח אינו אסור חלף עד שיגיע פסח עד פני הפסח ח'
אסור עד שיצא והלמבס כת' דעד פני הפסח דינו כעד
שאינו אסור חלף עד שיגיע ואפי' הרחש ז' ללח כת' כן דבר
עד הקציר או עד הבציר או עד המסק בין חומר עד חו
עד שיצא אינו אסור חלף עד שיגיע שכל דבר שאין זמנו
ידוע בכל לשון שיאמר איני אסור חלף עד שיצא בכל מ
מקום זמן הדבר לפי שמהדין או מאחרין לקצור בו ואינו
הורסין אחר המקום שעימד בו הנזדר בשעת הדבר חפי'
אם הולך אחר כן הנזדר חל המקור' אחר בין להחמי' בגון
שהולך למקום שמאחרין הקציר או להקל בגון שהולך למ
למקום שמאחרין אותו וקציר סתם הוא קציר חמ' ואם
המקום שדבר בו רובו קציר שעידין הולכין אחריו וכו'
וכירושלמי מביא אם קבע זמן למשתה כני ונדר עד ז
זמן משתה בנו אם חסוב זמנו קבוע כיון שבידו לחזור
ח' ללח ולא אפי' טא ולחומר' עד הקיץ עד שיבטיחו בפ
בבלגות' פי' לא שיקוצו ערפי' חלף שיקוצו הרב' ומבטיח'
הקציר בבלגות' עד שיעשו הקיץ עד שישירו הסביני'
שקוצצין בהן התאבים לזה הפסח פי' שבער עד כל זמן
קצירתו הדור ענמו מדבר עד הגשם אסור עד זמן ה
הגשם וכשיגיע זמן הגשם שהיא בחרץ ישר' ז' במרחשון
וכגילה ששים יום לתקופה מות' אפי' לא ירדו גשמי' ואם
אומ' עד שירדו גשמים או עד הגשמים אסור עד שתירד
רביעה שנייה שהיא בארץ ישראל י' במרחשון ובגולה ע'
יום לתקופה ואם אמר עד שיפסקו גשמים אסור עד ש
פיעבור הפסח ר' יהוד' אומ' קונס יין שאני טועם עד ה
הפסח אינו אסור חלף עד ליל הפסח שלא נתכוין חלף ל
לשנה שדרך בני אדם לשתות יין שזבל שותין ר' כוסית

בגיל פסח קונס דבר שאני טועם עד העס חינוססור
חלף עד ליל הצום שלא נתכוין ח' עד שעה שדרך בני
אדם לאכול בשר ר' יוסי אומ' קונס כוס שאני הובל' ש
שתה שבת אינו חסור חלף עד ליל שבת שלא נתכוין חל'
לשעה שדרך בני אדם לאכול שם והיינו בגיל שבת מתקל'
עזרא כת' הרמבם דרבנן בלוי' בזה על ר' יהודה ור' יוסי
והלכה כרבנן ואפי' הרמבם ז' לפסח כר' יהודה ור' יוסי יר
ירושלמי אפי' קונס יין שאני טועם דבר אסור צום טוב
האחרון אמר ל' אשתי מה שאני עושה קונס שאני כהנה מ
ממנו עד הפסח עשתה לבני הפסח מות' ליהנות בו אחר
הפסח שלא אסור עצמו חלף עד הפסח ח' מה שאני עו
עושה עד הפסח קונס שאני כהנה ממנו אסור ליהנות ל
לו לעולם בזה שעתה לפני הפסח ומות' ליהנות בזה ש
שתעשה אחריו היה עומד במרחשון ואומ' לחשתי קונס
שאתה כהנית לי מבאן ועד פסח אם תלך לבני חביך עד
החג הלכה לפני הפסח חסודה ליהנות ממנו עד הפסח
ואם כהנית לו לוקה ואפי' לא הלכה חסודה ליהנות ממנו
עד הפסח שאל תלך אחר כך ותעבור למפרע כהנה
הלמבס ז' עבר הכסח אעפ' שעבר התכאי הרי זה אסור
לגהיג חולין בגדרו ולהכיחה שתלך ותהנה חלף כהנה ח'
חיסור עד החג כמו שדבר אעפ' שתלה הנדר באיסור זמ'
שעבר ע' כ' ואפי' מוכן דבריו שהרי לא נדר חלף עד הפ
הפסח הילכך אחר הפסח מות' ליהנות לו חמ' שהת כהני'
לי עד החג אם תלך לבני חביך עד הפסח הלכה לפני הפס'
חסודה כהנית עד החג ומותרת לילך ולהנות אחר ה
הפסח ראו'ן שאסור כהני' על שמעון
רנא שאסור עצמו מכבדי במעו' הכהנים
אחר לעבור על שדה האחר אפי' בדקעה בימות ההמה
שאין בני אדם מקפ' דין על דריסת רגל שבה ואפי' נשרל
ממנו כל כלי' שבעולם ואם לא נדר ממנו חלף מחבל חימ
אסור חלף לא כול' משלו ואם נדר ממנו הכאה המביחה ל
לדי' מחבל אסור ליהנות ממנו בכל דבר שמסכירין ביו'
בו ומה שאין מסכירין ביוצא בו מות' בדר' ב' בשחין לו ש'
שייכות מחבל אכלאם יש בו שייכות מחבל בגין כפה וכ
וכברה או אפי' שק להביח בו כיר' והמו' להבי' פיר' ופוס'
לרכוב עליו לבית המשתה וטובעת להר' בו בגלי המשת'
אעפ' שאין מסכירין ביוצא בו אסור בירושלמי מביע' הם
מות' לקנות לו דרכי' בעמדה ח' לא חכמי' טא ולחומי' ח'
ראובן שמורד הכאה משמעון יכול שמעון נפרוע חובו ש
של ראובן ומיהו פי' דלת' דוקא מזונות אשתו וכניו בגין
שתלך למדינת הים ועמד אחר ופרנסה שאינו חוב ברור
שאפי' שיהיה מצמצמת אם לא שפרנסה אכל שחר כל
חוב אינו יכול לפרוע בשבילו ודע' פירש שכל חוב יכול
לפרוע בשבילו ואפי' היה לי מסבן ביד המלכה והל' ופרע
בשבילו ונטל המסבן ביד המלכה נדיק להחזירו לגי' ח'
הנאמר והן כת' הרמבם שדורע חוב ששליו סתם ומבקנת
אפי' הרמבם ז' בל' יבול' לזון אשתו וכניו ועבדיו קבצני'
ופר' דוק בשון אות' לפניו והוא במדינת דכין שזן אות'
לפניו ואינו אומ' כלום דרך מתנה הוא ואינו חייב טב

נחית כות דקית בציר ומוריים היוצא מהדגים הנודר מ
מהלכה כפי מיני דגים חסידים מעורבין חסור בערית
טרופה ומותר בציר ומוריים מטרית טרופה חסור בציר
ומוריים הנודר מהתמרים מותר בדגש תמרים מדגש
תמרים מותר בתמרי מהסיתות פ' כופי עבדי שאינם
מתבטלי מותר בחומ' היוצ' מהם נד' מדב' סתם מותר בו ב'
תמרים שסתם דגש אינו חלל דגש דבורים מן החומץ ש
סתם מותר בחומץ סיתותיות הנוד' מהיין אש' בקונדיטול'
פ' יין מבוטל במיני בשמים ובמביטל ומותר ביין תפוח'
נדר מהתירוש מותר ביין ואסור בכל מיני מתין הנודר
מהשמן אם הוא במקום שמתפקין בשמן זית חסור בו
ומותר בשמן שומשמן ואם הוא במקום שמתפקין בשן'
שומשמן אסור בו ומותר בשמן זית ואם מתפקין דגש
בשניהם חסור בשניהם חעפ' טרוב סיפיקי מאחד מהם
הנודר מהתבואה או שאומ' ע' לתא אינו חסור חלל בו'
המינין מהדגן קאמר' מאיר שאסור בכל מיני קטניות ח'
חוץ מחלק' טרבים וטעמי שה' חטין נפרסין אחת' גנים
ולשניה וחכמים אומרי' שחינו חסור חלל בחמץ המיני'
ונראה מדברי ח' הלל' ש' שפוסק כד' מאיר ומדברי ח'
הלמב' ורי' שפוסק בחכמים והבי' משתבד וכן כתב ח'
הלמב' הנודר מהפת שהם אינו חסור חלל בפת חטין
ושעורין וצ' קים שרגילין לעשות פת מכל דבר נד' מהפ'
או מהמזון חסור מחמץ המינין ואם חמר כל הזן עליו ח'
חסור בכל חוץ ממים ומל' קיכס חטה שאני טועם חסור'
לחפית' ומותר' לחובלה חיה חטוי' שאני טועם חסור לחובלה'
חיה ומותר' לחפיתה חטה חטוי' שאני טועם חסור לחפית'
ולחובלה חיה גרים שאני טועם חסור לבשל ומותר' לחבול'
חי גריסין שאני טועם חסור לחבול חי ומית' לבשל גרים
גריסין שאני טועם חסור לחבול חי ומביטל' האד' מפירו'
השדה חסור' בלפירו' השדה ומותר בגריסין וטלחי' בחט'
ובצ' ובגזלות ואם חמר בו ולי' שנה עליו חסור בכלול'
מפירות הארץ חסור בכל פירות הארץ ובפרי העץ ומ'
ומותר' במהיין ופארויות ואם חמר גדולי' קרקע עני' חס'
חסור בכל הנודר מהקין אינו חסור חלל בתחנים הנודר
מהמים הנחשבים מעשיין פלג' חסור בכל הכהר' היוס' ו'
ממי' וחין צריך' לומר' מהמשיין ממנו חעפ' שבתגה' ש'
שמו וחין קורין חותו' חלל כהר' פלג' ומצין פ' ואם חמר
מכהר' פלג' או מעיין פלג' אינו חסור חלל בקרקחים על'
שמו הנודר מהכחות מותר' בשק' יריע' וחמילה מיני בגדי'
גשים הם הנודר מהבית חסור בעלייה מהעלי' מותר' בצ'
הנודר מהעיר מותר' ליכבש בתחומה ואסור' ליכבש לעיבור'
מהבית אינו חסור חלל מן האגף ולתבים נדר מי' שבי' ה'
העיר חסור במי' שיטב טע' ל' יום מבני העיר אינו חסור
חלל במי' שיטב טע' יב' חדש נדר מיושבי' חס' חסור בכל'
יורדי' חס' חפ' בחות' שאין הולכין חלל מעבר' ל'טו ואפי'
בחות' שיוצאין לטויל ומותר' ביושבי' יבשה נדר מיושבי'
יבשה חסור נד' ביורדי' חס' ואפי' בחות' שמתלבגין בו ח'
הרבה שאופן ל'רד ליבשה והם חמר יורדי' חס' נחמר ל'
חס' עליו מי' שחלל בשדה הנודר מיורדי' חס' חסור ומי' ש

סאינו מיורדי' חס' דשעת הידר מותר' בו חעפ' סל' חס' נ'
יום כפול' הנדר הוא מיורדי' חס' נדר מרואה החמה ח'
חסור חף בשומין שלא נתבון חלל למי' שהמה רוח' חות'
לחפוקי' דגים ועורבין ואם נדר מן דואים ההמה מותר'
בשומין נדר מחורי' הרחש מותר' בקרחי' ובצעלי' השי'
ומותר' בנשים ובקטנים שאין נקדחים שחורי' הרחש ח'
אנשים כת' הלמב' ואם דרכו לקרות שחורי' הרחש לבל'
חס' הנודר מן הילדים או מן הנולדים אסור' בין בחות'
סנולדו כבר בין בחות' שילדו אחר כך ואינו מותר' חלל'
בעופות ודגים שמטילי' בציר ואין דרכן להוליד נדר מ'
משוכתי' שבת' או מאוכלי' הסוס פ' שחובלי' אותנו בערב'
שבת' מתקל' עזרא חסור בישראל' ובכותיים נדר מעולי' יר'
ירושלם חסור בישראל' ומותר' בכותיים נדר מבני' נח ח'
חסור בחומות העולם ומותר' בישראל' נדר מזרע אברהם
חסור בישראל' ובגרים ומותר' בחומות העולם אפי' בבני'
ישמעאל ועפ' נדר מהעולי' חסור במולי' חומות העולם
ומותר' בערלי' ישראל' נדר מהמול' חסור בערלי' ישראל'
ומותר' במולין חומות' העולם נדר מישראל' חסור בגרים מ'
מהגרים מותר' בישראל' חסור בכהני' ולוי' מהכהני'
ולוי' מותר' בישראל' מהכהנים מותר' בלוי' מהלוי' מותר' ב'
בכהנים נדר מהגרים מותר' בבני' חס' נ'
ד חסר כוונת הנודר כיצד היה טעין צמר או
פשה' והיה ריחו קשה עליו ונדר קונס צמר ופשתים ע'
עילין עליו מותר' לכסות ולבגש בהן ואינו חסור חלל לה'
להפסילן לחמוריו היה לבגש בהן ונדר שלא יעלו עליו חס'
חס' לבגש ולכסות בהן ומותר' להפסילן לחמוריו היו מ'
מפצירין בו ליקח בית' חמותו ואומ' קונס שחית' כהנית' לי'
לעולם חס' שגירש את חשתי ואומ' קונס שהיא כהנית' לי'
לעולם מותר' ליהנות לי' שלא נתבון חלל לשם איש' היה ח'
חברו מפציר' בו שיאכל עמו ואמר קיכס בית' שאני נכבש'
טיף' טכן שאני טועם עמך מותר' ליכבש ל' יתו ולשתות ע'
עמו טיף' טכ' שלא כהמון חלל לשם חס' ל' יתו ושתות עמו
בס' באכילה ושתיה כיון שלא הוציאו בפיו רח' כן כסח'
פרה משמעו' לחרוש בה ולא דעה להשאלה לו ואם רחוק'
הנחת חרישתה עליו חס' דרכו לחרוש הוא בעצ' הוא
חסור וסחר כל העם מותר' לחרוש לו בה ואם אין דרכו ל'
בעצמו הוא מותר' לחרוש בה וסחר כל אדם אחרין לחרוש
לו בה **ר** מי סכר או כשבע ל'טח אשה או ל'
לקנול' בית וכיוצא בו ולא קבע זמן אין מ'
מחייבין אותו ל'טח או לקנות מיד עד שימצא הרש' לו'
ומי' שאסר עליו שום דבר בלא זמן חסור בו לעולם
כ קונס יין שאני טועם יום אחר או קונס יין
שאני טועם יו' ח' חסור בו מעת לעת שאני ט'
טועם היו' אינו חסור מעת לעת ח' עד שתחשך בין חס'
עומד בתחילת היום או בסופו צריך' שאלה לחס' בזיח'
סמח' פעם אחר' יאסור עליו יום ח' ולא ידע להפריש בין
היום ליו' אחר' ויבא ל'טח' בליל' ומי' חס' היה הכר' של חס'
מצה טבין ללמוד חס' לקיים שו' מצו' אין צריך' התרה ואם
חמ' כיום שאשג' דבר פלג' לא אוכל אותו היו' דינו כהיום

הראשונה תחלה ואח"כ על השנייה שאין מתירין כדר ולא
שבויה כל זמן שלא חלו והן חס בשבוע שלא יהנה לפגול ולא
לחכם שיטחלו לו על השבויה נשאל תחלה על הראשונה וא
ואח"כ על השני של חכם **ר** כת"ר אלף חן
השתא אי עבריין קרוב לדר חס עדיכ
דאמר חן חכם מת' חלל ד' כדר
סדומין לדר טעות מעיקרא וכת' עוד דלא מודקקי רב
רבין להתי' שטעם חלל בדמהרמי מילת' דאי' בית תקנת
או מניה כגון עשיית שלום בין איש לאשתו וכגון שלוח ד
דניכיר ודכשתא וכדומין להז' מודקקין במיני דמוכ' ז'
ובירין קרוב לדר' זסי חלל בחרט' ופת' בעלמ' לא עברי' ל'
זכת' ח' הרשע ז' וחומר' בעלמ' כת' משו' דביומיה קי'
בירי' חלל ודאי' הלבז שזתירין בין כדר' ה'ן שבע' בפת'
וחרט' כת' רב האי' שהנשכ' כספ' תפלות ותחנוני' ושאר ס'
פברי הקדש שכירו חן לו התירה וכת' שכדורו האחרונה
חן כח בחדש לעולם להתיר שבויה ולהפר כלל לא בחרץ
ישראל ולא בבבל וכת' עוד ושאלתם מי שבעם וכשבע' פ'
פה בהזכרת' ובתורה המונחת בארון חס יש רשות לח
לחכם להתיר שבויה זו או לא כך ראי' זו מה שהזכיר ה' א'
או התירה המונח' בארון חן רשות לשום אדם לבטלה או
להתיר בין חכם גדול או סופ' חן להם רשות להתיר לחס
שבויה הנשבעין בתורה המונחת בארון ולא בשם הכור'
וח' א' הרשע ז' כתב וכל' חלל חומרות ה'ן דאמריין לעילת
הנשכ' בתור' ולא נקיט לה בדיה לא חמר כלום וקיימח
ל' חקקין לחללי ישראל כלל שבע' יש להן התירה מן התור'
התיר חלל שהחמירו בימי' הגאונים וחמרו שלא להתיר ש'
שבע' ומת' כך היו העולם כמנצין מילשכ' ובעברי' בחנ'
החרט' דאיתי' שהיו מקילין מאד בגדרים ובשבע' ורבי' נ'
הרבה לידור ול' שכ' ופריצי טפי ואם לא יתירו לה' לא יכחו
עוד לבק' התירה חלל יעברו כמזיד כי נשבעין על דר' שאי
איפשר להם לקיימו ואמרת' להתיר להז' כדר' ושבע'
וכן כת' הרמבם שדין שבויה כדין כדר לכל דבר

דלא

חן הנדר ביתר חלל ע' פ' חכם מומחה א'
או ב' הדיוט' שאפי' חס פיר' והתב' בש'
בזעת חדר אימתי שירכ' שיטלנו מעיקרו או שתל' בח' ח'
שיטלנו אימתי שירצה אינו כלל דמיר' כשחל הנד' חן לו
התירה חלל ע' חכם ואפי' חס תלחו בדע' חלל וקיימו ושיב'
נשאל על הקיום אינו מועיל ומיהו חס כדר לזמן חן צריך
התירה חלל לכשיגיע הזמן בט' ממילא **רלב**
יש כדרים שאין צריכין התרת חכם

כגון כדרים זירוזין כדרים הבאי כדרים שבגות כדרים אונסין ה'
והתל' כדר ולא כתקיי' כדרים זירוזין פ' שלא כדר חלל מ'
לזירוז חדרו שזיה מוכר חל' לחברו ואומ' קונס עלי' כפר
זה חס אפחו' מרש' ואומ' הלוקח קונס עלי' כפר זה חס ה'
חוס' על השק' וכתרע' שניהם כג' דירין לח' כאס' ח' מהן ש'
סכן דרך התגרים לידור חן ליטבע כדי לזרז חדרו וחין
כלבו לזוס כדר ודוק' כסאין מעמי' דבריה' חלל שניהם כ'
כתרע' כג' דכרי' חלל לא נתרע' חלל זה בסלע וזה בשק'
ונתבט' המקח ודאי' לדר גמור כתבין וז' המדר כמ'
שיעט' על כדרו הרי' הל' דבריו ואם ה' העמי' ז' כרין וחל'

לא העמיד מת' שכתבט' לח' כתבט' גם לז' וכל זה מירי ב'
בסתם חלל חס חמ' של כדר גמ' כתבוננו הוי' נד' וקס' א'
חומ' המוכ' קונס חס אפחות לך ביותר מסלע חן שחומר'
הנלקח קונס חס חוס' לך על מעט פחו' משק' וכתרע' ג'
דיכרין הרי' זה כדר' שזין דר' לזרז בשמפ' יבין כל כך ולכד'
גמ' כינו המזמי' חת חדרו שית' - עמו ומסר' ומדירו חס
אינו חוב' עמו חן שחומ' נ' קונס שחני' כהנה לך חס חן ח'
אתה מתחרח עמי' ואוכל פת חמה ושיתה כוס ש' ז' כן ו'
זה מסר' הרי' זה כדר' של זירוז חלל חס זימן רחובן נשאל
לשמעון לחבו' עמו והיו מזמינים חות' גם במקום אחר
וחפץ לחלל יותר עם רחובן וחומר' לו הדיר' נ' מוכס' יך
חס לח' חלל עמך כדי' שלא יעטירו כי במקום חל' הרי' זה
כדר' גמ' כדרי' הבאי' שחומ' קונס עלי' כפר זה חס לח' דאיתי'
טרך הזה ביוצאי' מצרים חן נחש בקורת' כ' הבד' חן ח'
חומה גבוהה לשמי' וכיוצ' בזה חינו כדר' ואפי' שלא רחה ה'
הכס' מותר' ש'ן דר' העיל' להגליב' ולא כיון לשם כדר' כיו'
דע' שלא רח' כת' דת' מי' שחומר' קונס כל פירו' שבעול'
עלי' חינו כדר' כיון שאי אפשר לו לחיות כלל כל הפירות
הוי' כדר' שוא' וכן חס חומר' קונס כל פירות' שבעונס'
עלי' חס חעשה דבר' פלו' חע' פ' שאיכס' לו שלא יעשה חוה'ו
הדבר' ולא יחסרו עליו כל הפירות כיו' שהזכיר' כל הפירות'
שבעולם חינו כדר' כדרי' שבגית' כיצד חומר' קונס עלי' כפר
כ' זה חס חללתי' ושתייתי' וכזכר' שחלל' ושתה' חן חס חן
חלל' ושתה' ושתה' וחלל' ושתה' כיון שהחן שנגב' בשעת ה'
היוצא' הנדר' מפ'ו או בשעת' שיש לו לחול ואם היה יודע ש'
שהוא כן לא היה כוד' חינו כדר' חס חומר' שתי' כהכית' י'
שבגות' בימי' חן שהכתה' את' בני' וכמנח' שלא גנב' חן כלל
הכתה' וכן חס חומר' קונס לי' שחש' לתלמי' שהיו כעורה
והיתה יפה בשעת' הנדר' שחס היה יודע שהיה כזה לח' ח'
היה כודר' חלל חס היתה כעורה ויפה הל' הנדר' וכן חס
רחה מרחוק חס' שחלל' ספרותיו ולא הכירם וחומר'
הרי' הם עלי' כס' כקרב' ובש' קרח עלתם רוחה שהן חביו
ואחיו שלא היה רוחה לזוסרם עליהם חינו כדר' חע' שלא
פירש בהן כיון שהדבר' מוכיח' שאין חוס' חוסר' פירותיו
על חביו וחיוו' ואפי' כמנח' עמה זרי' מותרין דכיו' שבעול'
הכדר' חלל חביו וחמו' בטל' גם חלל' החחרים ודוק' כשה'
כשהחליף את' דבריו שחמר' תחלה כולבס' חסורין' ולבסיף
חמר' חלל' היתי' יודע שחלל' ביביבס' הייתי' חומר' פלו' ופג'
חסורין' וחתה' מותר' חן שחמר' תחלה כשרחם מרחוק וז'
ה' חס יחו' חסורין' לזה ולזה ואחר כך החליף דבריו נ' מ'
חלל' היתי' יודע שחלל' ביביבס' היתי' חומר' כולבס' חסורים
חון מחבא' חלל' חס בשעת' החיסור' חומר' כולבס' חסורין'
וגם בשע' חזרה חומר' הייתי' ח' מ' כולבס' חסורים חון
מחבא' חן שחומר' בשעת' החיסור' יהו' חסורין' לזה ול' ח'
ובשע' חזר' חומר' היתי' חומר' פלמי' ופלג' חסור' ורוב' מות'
סלל' החליף לשון הנדר' בין שעת' חיסור' לשעת' חזרה לח' ח'
היתרו החחרים כדרי' אונסין כיצד כגון שזימן רחובן ל'
לשמעון והדירו חס' לא יחלל' עמו וחרעו חונס' כג' שחלל'
חן חן בגו' חלל' חלל' לח' חס' כן כל' ביוצ' כ' חע' שבע' חלל'

קרב הכזת בני עירי עלי כשאל לחכם ששז מי שנתחרט
בעיק' הכד' חין צרי' פתח חלל' שישאל' לו החכ' חותה חפץ
בבר' זה והוא חו' איני חפץ בו ומתחר' חני שדדתי ומתי
לו ומיהי צרי' שיחחר' בעק' הכדר שהיה רוצה שלא כדר מ
מצני' חבל' אם חל' עת' הו' מתחר' ועד עת' הו' חפץ במה ש
סדר' לא הו' חרט' שצרי' שיעק' הכד' מעיקרו ובת' חל' ה
הראש' ול' וזה הכוד' שלא יחל' שמתחר' מעיקרו חלל' ח' כ'
הו' ברו' לו שהיה רוצ' שלא כד' מעול' שאם לא כן אין ההתר'
התרה והו' באיסור' כד' כל ימיו ואם אינו מתחר' צרי' לבקש
לו פתח לומר' לו הלו היה יודע דב' זה לא היה כוד' וכמצח' ה
הכד' בעק' מעיקרו וכי' הו' הפת' כבק' שפד' על דב' חחר' ו
ומפצירין בו הרב' שישאל' עליו חמר' לו חלו ידעת שיפצירו
לו כל כך ולא תוכל להשי' פניה' לא היית כוד' והו' חומר' כן
וחפ' פתח שמבין הכד' הו' פתח כגו' שהדי' פלג' מכבסיו
אם יעש' דב' פלג' ועב' ועשאו פותחין לו חלו ידעת שהיה
עוב' על דבר' לא היית כוד' והו' חומר' כן ופותחין' לחדש
בבבד עצמו כגון שגדר' לגרש את חשתי ופותחין' לו חלו
ידע' של מח' יהיו חומרי' מה ראה פלג' לגרש חשתי חל' שמכ'
עליה שם רע וכמצח' פי' כבי' חו' שיחמ' לו חלו ידע' שחת'
צרי' לפתח' לה כתיבת' לא היית כוד' והו' חומר' כן כדר' שלא
להשאיל' כליו לחברו חו' שלא לשאל' בעלגמו פותחין' לו חלו
ידעת שחת' יגנב' על לא תקו' חו' על לא תפסח' את אחיך ב
בלבד לא היית כוד' חל' חין פותחין' בבבד המק' ס' נומר'
חל' ידע' שחת' עוש' עבירה בגדר' לא היית כוד' שחין' חר'
חצוק' לומר' שלא היה כמצע' בשבי' זה והוא חומר' שהיה כמ'
כמצע' חפ' אם אינו חמת' וכמצ' שאין הכד' בעקר' מעיקרו
ומטע' זה ממי' חין פותחין' בההיא דחלו ידעת שהיו יומ'
ממשמשין' בבבדק' לא היית כוד' ולא בההיא כל הציט'
פי' כוד' ראוי' לרקור' בחרב' ולא בההיא דכל הכוד' בחלו
בבה' במה ולא בההיא דכל המקיימו בחלו הקריב' עליו ק'
קרוב' ואין פותחין' בבבד חביו ואמו' לומר' חלו ידעת שי
שיחמרו' לחביך ולאחך ראו גידולים' שגדלת' כמ' בביבש'
קל' בבדדים' ופמחאת' מוזל' בבבד' חביך ואמך מהאי טע'
טעמא ממי' שאינו חצוק' לומר' שלא היה כמצע' בשביל' כך
ומהאי טעמ' חין פותחין' לו בבבד' רבו חבל' פותחין' לו כד'
צדדי' שבין חביו ואמו' כגו' אם הדיר' מכבסיו שפותחין'
לו לו חלו ידע' שחת' חייב' במזונותיה' לא היית כוד' ואין
פותחין' חלל' בדבר' ההוא שיחמ' לו חלו ידעת שיחריע' דבר'
זה לא היית כוד' חל' ח' פותחין' בדב' חמול' ומתחדש' ח'
חל' כ' כגו' חומר' קונס' שאני כהנא לפלג' חו' שאני כהנא לפלג'
פלג' וכעש' חותו פלג' ת' ח' שהכל' צריכי' לו חו' חותו כי' בית
הכנס' אין פותחין' לו לומר' חלו ידע' שיעשה פלג' ת' ח' חו' ח'
אותו כי' הכנס' לו היית כוד' לפי' טעל' ידי' פתח' בעקר'
הכדר' מעיקרו כדפריש' ופתח' כזה אינו עוקרו שאף' אם
היה מעל' אותו על לבו לא היה כמצע' בשביל' מלידור' כיו'
שאני מצוי' כזה ואפ' שאין פותחין' במלך' פותחין' בתחיל'
כול' ומפר' במס' כזיר' כגו' כזיר' שגדר' קוד' שחר' הכית'
זחר' חין פותחין' לו לומר' חלו ידע' שיחרי' חב' כל' היית כוד'
חבל' פותחין' בתחיל' כול' לומר' לו חלו ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
משק' לך והיה חומר' שבאות' טע' חר' חב' חב' ח' ח' ח' ח' ח' ח'

תבאי כזה צרי' הניול' לפרט' כמד' קודם שיתירנו לו החכם
בת' החכם שצרי' הנודר' לבא לפני' החכם כשיחיד' לו
ואינו עוש' שליח' לשאל' על כדרו ואח' זל' כת' שיכול' להתי' לו
שלא בפניו כגו' שישאל' לחכם בכתב' את כדרו והוא יודע
שמתחרט' ומתי' לו חין מתירי' חת' כדרו עד שיחול' שאם פ'
חמ' קונ' עלי' כבר זה אם לא חעש' דבר' פלג' לומר' פלג' חין לו
התרה עד שיבא חומר' כד' על דב' חחרו חין ולו התרה חח'
מדע' חותו שגד' על דעתו ודוק' שגד' על דעתו בשביל' שום
טובה שעש' לו כמו משה שגד' על דב' יתרו בשביל' שהשיח'
לו בתו חבל' אם מעצמו כד' על דעת' חחרו חין יכול' להתי'
לו בלא דעתו ואפ' כד' על דעתו בשביל' טובה שעש' לו חס'
בדיעבד' התירו לו בלא דעתו והוא התר' והחכם לא חין'
שבת' רחוב' שהשפיע' לשמעו ועל' חמ' חין מתירי' לשמעין'
חל' בפני' רחוב' וכן אם כשבע' רחוב' חו' כד' שלא יהנה מ'
ממנו שמעין' וכיחם' וכשאל' לחכ' חין מתירי' לו חל' בפני'
שמעין' ואפ' היה שמעו' קטן' חו' גוי' כרי' שידע' הכדר' שח'
שחזיר' זה כדרו ולכך' יהנה לו וכדר' שעל דב' ח' חין לו
התר' בלא דב' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
בפחול' מב' וכגו' שיפרוט' חות' על דב' פלג' ופלג' ח' ח'
ח' חומר' בבל' על דב' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
בשם' ד' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
על דב' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
לפניו קחמ' וכד' שגד' מעצמו על דב' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
בלא דעת' וכד' שהוד' צדדי' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
שמטינ' הקהל' לא מקרי' על דב' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
יש לחס' התר' בלא פתח' וחרט' ואין צרי' לא יחיד' ולא ג'
הדינות' שאינו חל' כעין' בזיר' וכדיו' כל מי' שיעבד' על
בזירת' הילכך' כודרי' ומתירי' הם בעצמם **רנב**
כד' שהות' מקצתו הות' כולוכו' סמך' להתבנ'
זמן' ידוע' ואירעו בו שבת' וימי' ט' ב' חומר' לו חלו כהת'
לבבך' שיחרי' בו שבת' ויט' לא היית כוד' וקותר' הכל'
וכן חס' ח' לחצרות' חש' קונס' שאני כהנא כהנא כהנא ח' ח'
חומר' קיפס' שאני כהנא לך ולך' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
אחד' הותרו כולם' חל' חס' חומר' קונס' שאני כהנא לך ק'
קיפס' שאני כהנא לך ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
הותר' אחד' לא הותרו החחרים' ואפ' היבא' שכולל' לח' ח'
חמרי' שחותר' כולו' על ידי' שהותר' מקצתו חל' כשהותר'
פ' פתח' שבע' הכדר' מעיקרו חבל' אם חת' הותר' קצתו ע'
חרטה' לא הותר' כולו' ואם כדר' מאחד' ואח' על חחר' יהא'
כפלוני' כולם' חסורין' חפ' עד מאה' הותר' הרחשון' הותרו
כולם' הותר' החחרו' הוא מות' והשח' חסור' הותר' החמנע'
ממנו ולמטה' חסורין' וממנו' ולמעלה' מותר' וכן ממי' חמי'
שגדר' ושמע' חחרו בתוך' כרי' דיב' ואח' ואח' ושם' ח' ח'
ואח' ואח' חו' שגדר' חסור' והתביש' פת' בבשר' והתביש' ד'
דב' בפת' הותר' הרחשון' הותרו כולם' חס' עליו כבר' שני'
פעמים' חו' שנשכ' עליו ב' פעמי' אעפ' ששאל' עליו והתירו'
חשו' עד שיסח' פנ' סני' ואם כשכ' על דב' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
ישח' על שבעתי' כשאל' תחל' על החחרו' ששכ' ש' יתיר'
לו ואח' כ' ישאל' על הרשוכ' כשבע' שלא ידע' עש' פלג' וכשבע'
ח' ח'

שחזרת לרשות האב לבטל מה שגדרה תחת הכעל והוא
סמנו דוקא כש' הכעל מן האירוסין אבל אם גירסה לא
דמבעי ל' אי בירוסי' בהקמל דמיו' חשבו' ולחומר' היכל'
סמנוכר' וגירס' אין האב יכול להפ' לא לבדו ולא בשותפו'
עם ארום אחר ואפי' עם הארנ' הרחשון ממי לא החזירה
אבל אם לא שמע הכעל כדירה וגירסה הוי דיכ' כמנו לח' ש'
סמנו ומתלב' דבר אין האב מפר כדרי' בתו ולא הכעל כד'
כדרי' אשתו אלא כיום שמע' ודוקא כל היום ולא מעצ' נע'
לעת שחם סמנו בתחילת לילה מפר כל הלילה ויו' המחר'
ואם שמע סמוך לחשכה אינו מפר אלא עד שתחשך ואם
עבר היום ושתק אפי' לא כיון בשתיקתו אלא לבגרו אינו
יכול להפ' ואם שתק מפני שאינו יודע שיש ביד הכעל לא
להפר או אפילו ודע' אלא שגדרה כד' שסבור שאינו
יכול לתפר כגון שסבור שאינו עיכוי כפס' יכיר'
להפר אפי' לאחר במה' ימים ולא חויח שתיקתו
קיום וסע' ידיעתו כאלו היא שעת הכד' או יום שמע' ו'
ויפר כל אותו היום וכיון שאין מפירין אלא עד שתחשך מ'
מפירין בשב' חפ' כד' שאינו לצורך שבת כיו' שאם נח' יפ'
היום לא יוכל עיר להפר אין האב ולא הכעל יכולין להפר
עד שיסמנו וכל שכן שח' אינו יכול להפר והלמכ' בתב'
שחכנ' יכול להפר אפי' שלא שמו' וא' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
כן השוטה אינו מפר לא שח' אב לא סמנ' בעל קטן אין לו
אישות לפי' אינו מפר אין האב ולא הכעל מפירי' עיר שתר'
אבל נשגדרה מפירין אפי' שלא חל הכד' כיצד חמרה'
קונס כבר זה עליהם חלק למקום פלג' אפי' שלא חל' ח'
הכד' כיון שלא הלכה יכולין להפ' ודע' שלא בתב' ח'
כ' ח'
בנותיו והלמכ' בתב' שאין יכולין להפר לשתייהן בח' וכן
כ' ח'
ולא להפ' ח'
שהוא מפר כיצד כדירה אשתו וסבור שגד' כמנו או איפ' ח'
כד' מהתאכזר' וסבור שגד' מהתאכזר' או אפי' ח' ח' ח' ח' ח'
לא על דעת זה לא הוי הפ' כיון שלא כיון לשם מי שגד'
ולא הכד' שגדרה ודע' שלא כדירה לו תוך כד' דיכ' ח'
ההפ' אבל אם כדירה לו תוך כד' דיכור ורצה גס' בהפ'
בזפ' ח'
סתם והפר הוי הפ' אפי' שלא כיון לזאת בפרט כל הה'
ההפ' תלויה בשעת הכד' כיצד אם בשעת הכד' הי' כשמו'
אפי' שלא יחול עד שתתחל' כגון שאמרה קונס עלי כס'
זה לאחר ל' יום והפר לה וכתל' כד' מפר ח' ח' ח' ח' ח'
קונס עלי כבר זה לאחר שתתחל' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
חלומה בשעת הכד' אינו מפר אפי' ששעת קונס' ח'
שיחול לא שח' חמרה קונס עלי לאחר ל' יום וכשעת ביכתי'
לא שח'
כח' כגון שאמר קונס תאכזר ועכבי' עלי קיים לח' ח'
בפי' גס' ח'
אפי' לחותי שד' עד שיפר לשכיהם והלמכ' כתב' דבין
קיים בין הפר ויה' שקיים מקיים ומה שהפר מפר ולא פ'
הדירא לח'
עכבי' עלי שני כדרי' ח'

פיצ' היא הפ' אומר לה מופר ליכי בפעמים ודוקא
בז' הלשון אב' חס' לא ח'
בהפ' כגון שאומר אי חשבי כד' שגדרת ח'
כד' ואפי' חמר לה מותר לך כלשון התרת חכם חינו כיום
אבל קיום הוי בכל לשון שיחמר לה שגדרה ממנו שרצה ב'
בקיומו כגון שאומר יפה עשית אין כמות' ואם לא כדירה
הייתי מדריך והלמכ' כתב' מפר חדס כדרי' חשתי בבב'
לשון כיצד מופ' לך או בטל אין כד' זה כלום וכיונ' ח' ח'
כדרי' טעמי' עקירת הנדר מעיקרו וד' ח'
כתב' כשגדרה ראשונה חשבה לשון הפ' כלב' ולא הוציא
בשפתי' אינו כל' כד' ח'
טל' וחכמי' וחשבה לשון ההפ' כלב' הוי הפ' בין בחול
בין בשבת ומיהו טוב לשנות בשבת מן חול שיוצא בחול ל'
לשון הפ' ובשבת יחמר לה טל' וחכמי' ויחשוב כל' לשון
הפ' כל זמן שלא הפר הכעל חמרה לחשתי אינו יכול לב'
לכופה שתעבור וכן כדירה ח'
ויחשוב כלב' לשון הפ' כדפריש' ועבר כדעני' שאמר ע'
ע. עצמו בש' ח'
וישנה בל' ח'
כדירה ח'
ייחש בשתח' משלם כדירה ח'
לבטל כדרי' חשתי בל' ח'
וחפ' ח'
מח'
מופר ליכי ומכירה ח'
וי' ח'
שח'
קיים כלב' ח'
דיכור ובאשר כתבתי היא שיט' ח'
לפי' מופר ליכי ולא תחול ההקמה אלא ח' ח'
חל' ההפ' ח'
שניה' ולא ידעין ח'
וכן היא מהקמת ח'
ומפר ליכי ח'
היום או שאמר מופ' ליכי לאחר ח'
ליכי ח'
וחומר' ויהי קיום והלמכ' כתב' קיים ליכי ומופ' ליכי ולא
תחול הקמה אלא ח'
עצ' ח'
ק' ח'
חמר לח'
זה קיום ח'
הפ' ח'
קיים כדרי' אשתו או בתו וכתל' כשאל לחכם על חקמה'
ומתיר לו ויש לדרק ח'
לחמר ח'
לחמר ח'
ק' ח'
סהמ' לו כיום שמע' הפר וכתל' ח'
ח'
הפ' ח'

שניהם מפירין לה באותפת ואפי' כדרים סהיו עליה קן
קודם שכתארה ובת' הרמב"ם שצ"ט ש' שמוע' ביום
ח' אבל אם שמוע' ח' היום והפר וש' מ' השני ביום של' אחרת
אינו יכול להפר והרמב"ם כת' שכל א' מפר ביום שמוע' מע'
אע"פ שלא שמוע' ביחד והכי משתבר ואם הפר א' בלא צ'
לא הותר ומיהו חלקו של צ' כשאר קנ"ט והקל איסורו וחי'
בו מל' ות' ואם קיים הא' חפ' חזר וכשאל עב' ההקמ' אינו
יכול עוד להפר עם הב' חלק' האב או שלוחיו עם שלוחי ח'
הבעל להביא' לו להכניס' לו לחופה עדיין היא ברטו' שניה'
להפרה מפר האב או שלוחיו לשלוחי הבעל יצא מרשות
האב ומיהו אין הבעל מפר לה עד שתכנס לחופה מאורס'
שלא שמוע' אביה ובעלה את כדירה עד שבגד' ש' נח' מרש'
האב אין הבעל יכול' להפר דכיון שיצאה מרשות אב' גם ח'
האב' אינו יכול' להפר לבדו כדל' ושמוע' אביה והפ' לה חלקו
ולא שמוע' בעלה עד שבכסה אינו יכול' להפר שזין הבעל'
יכול' להפר כדרים שדירת קודם לבן לבן דרך ת' ח' נומר'
לה קודם שיכניסנה כל כדרים שדירת משחרשת י' יו'
מופריין וכן יחמ' האב לבתי קודם שתצא מביתו כל כדרים
שדירת י' יו' מופריין מת הבעל לאחר שכתארה בעורה כ'
בערה חוזרת לרשות האב לא מבטיח' שמופר מה שדירה
אחר מות הבעל' ולא חפ' מה שדירה בחייו הוא שמוע'
ומת מפר האב לבדו ודוקא שמת ביום שמייעתו ולא קיי'
הכדר חו' שהפרו קודם שמת אב' פ' שהפר חלקו צרי' זה
לחזור ולהפר כל הכדר אחר שמת' הבעל או שלא שמוע' קוד'
שמת אבל אם קיים הכדר קודם שמת או שמת ביום ש' א'
אחר השמייע' אין האב יכול' לחזור ולהפר בכסה' מת חפ'
לא בכסה' ממנו חל' שמסרה לו האב או שלוחיו להכניסה
ל' חופה ומת בעדה בערה אינה חוזרת לרשות' האב חל'
לענין כדרים שדירת אחר מיתת בעל' בכסה' וכדירה ולא פ'
שמוע' הבעל וגרסה וחזר וארס חפ' פ' שהחזרו מפר בקו'
בקודמין ובט' לא שמוע' קודם גירוסין שיהו גירוסין שהקמ'
ח' אינו יכול' להפר מה שדירה תחילה כיון שבכסה' גרס'
לרשותו שבע' אחת מת האב משכתארה אין הבעל יכול'
להפר לא מבטיח' אם לא הפר האב חלקו קודם שמת חל'
חפ' אם הפר חלקו ומת אין הבעל יכול' להפר ואפי' שמוע'
הבעל קודם שמת שהיה איפס' לו להפר חו' ששם' הבענה
והפר חלקו ואח' כ' מת האב אינו יכול' להפר אחר כך חל'
האב שמוע' חפ' והפר לה יל' השפיק הבעל לשמוע' עד פ'
שמת אין האב יכול' להפר חלקו דכיון שהפר האב חלקו ק'
קנ"ט חל' הבעל ואין בו כח להורישו לזה ובת' הרמב"ם דיון'
שמת ביום של' אחר שמייעה אבל אם מת ביום שמייעה חו'
חוזר ומפר עם הארוס השני ואינו כרחה דכיון שחינו י'
יורם חלק ארוס הראשון מפני קלישתו היחך יכול' עיר ול'
להפר כדירה והיא ארוסה ומת הבעל בין קודם שמייע' בין
לאחר שמייעה ושמוע' האב וחזרה וכתארה בו ביום הפ'
כמה פעמים האב והארוס האחרון מפירין ביחד ביום ש'
שימעי' והרמב"ם כת' שזין ארוס האחרון מפר בשותפות'
עם האב כדרים שדירה בפני הארוס הראשון חל' אם כ'
כ' לא שמוע' הארוס קודם שמת אבל אם שמוע' ומת אין הא'
הארוס האחרון יכול' לבטל ולא כהירא והא' דאמרינן

רלב קטן בין י"ב ויום
מ' חס ידעין לש'

שחזרת לרשות האב לבטל מה שגדרה תחת הכעל והוא
סמנו דוקא כשם הכעל מן האירוסין אבל אם גירסה לא
דמבעי לן אי בירוש' בהקמל דמיו' חששו' ולחומר' היטב'
סמנוכר' וגירס' אין האב יכול להפ' לא לבדו ולא בשיתג'
עם ארנס אחר ואפי' עם הארנ' הרחשון ממי לא החזירה
אבל אם לא שמע הכעל כדירה וגירסה הוי דיכ' כיון לא ש
שמע ומתלב' דבר אין האב מפר כדרי בתו ולא הכעל כד
כדרי אשתו אלא כיום שמעש ודוקא כל היום ולא מעט. נג
לעת שאם שמע בתחילת לילה מפר כל הלילה ויו' המחר'
ואם שמע סמוך לחשכה אינו מפר אלא עד שתחשך ואם
עבר היום ושתק אפי' לא כיון בשתיקתו אלא לנצרו אינו
יכול להפ' ואם שתק מפני שאינו יודע שיש ביד הכעל' לא
להפר או אפילו ודע' אלא שגדרה כד' שסבור שאינו
יכול להפר כגון שסבור שאינו עינוי כפס' יכיר'
להפר אפי' לאחר כמה ימים ולא הויא שתיקתו
קיום ושעת ידיעתו כאלו היא שעת הגדר או יום שמיעו'
ויפר כל אותו היום וכיון שאין מפירין אלא עד שתחשך מ
מפירין בשב' חפ' כד' שאינו לצורך שבת כיון שאם נח' יפ'
היום לא יוכל עיר להפר אין האב ולא הכעל יכולין להפר
עד שישמעו וכל שכן שח' אינו יכול להפר והלמכס בתב'
שזכעל יכול להפר אפי' שלא שמ' וא' ח' תראש' ז' לא כה'
כן השוטה אינו מיפר לא סנא אב לא סנא בעל קטן אין לו
אישות לפי' אינו מפר אין האב ולא הכעל מפירי' ע' שתר'
אבל משגדרה מפירין אפי' שלא חל הגדר כינר חמרה'
קונס כבר זה עליהם חלק למקום פלגני אפי' שלא חל' ת
הגדר כיון שלא הלכה יכולין להפ' ודע' שלא בתביה ב
כת' הרמבם שהכעל מפר לשתי כסיו' כח' וכן האב לשתי ב
בנותיו והלמכס כתב שאין יכולין להפר לשתייהן בח' וכן
כת' ח' א' הרמבם ז' לא' יכולין לעשות שליח לא להקמה נח'
ולא להפרה צריך שיכוין לשם האשה שמפר לה ולשם הגל'
שהוא מפר כינר כדירה אשתו וסבור שגדר' כגון או איפס'
כד' מהתאכנס וסבור שגדר' מהעניכס או אפס' והפ' ל
לא על דעת זה לא הוי הגדרה כיון שא' כיון לשם מי שגדר'
ולשם הגדר שגדרה וה' מ' שלא נודע לו תוך כד' דיכ' של
ההפרה אבל אם נודע לו תוך כד' דיכור ורצה גס בהפ'
בהפרה וזה הוי הגדרה אמרו לו כדירה אפי' בתוך ביתך ש
סתם והפר הוי הגדרה אפי' שלא כיון לזאת בפרט כל הה'
ההפרה תלויה בשעת הגדר כינ' אם בשעת הגדר' הי' כשר'
אפי' שלא יחול עד שתתחלץ' כגון שאמרה קונס עלי כס'
זה לאחר ל' יום והפר לה וכתל' למכ' ביכתי מופר חו' שזמר'
קונס עלי כבר זה לאחר שתתחלץ' הרי זה מפר היתה א'
חלומת בשעת הגדר אינו מופר חפ' ששאלת קונס סי'
שיחול לא שגס אמרה קונס עלי לאחר ל' יום וכשאת ביכתי'
לא שגס אינר קונס עלי לאחר שאגסא כדירה משני דברים
כח' כגון שאמר קונס תאכנס וענבים יגלי קיים לח' מה'
בפי' גס השני מקיים הפר לאחר מהן לא הויא הגדרה כלל
אפי' נאותו שפר עד שיפר לשניהם והלמכס כתב דבין
קיים בין הפר מה שקיים מקיים ומה שהפר מפר ולא נח'
ההירא לח' הרמבם ז' ואם אמרה קונס תאכני עלי קונס
ענבים עלי שני כדירים הם ולא שייך אחר לחזירו כלל כ

פינר היא הגדרה אומר לה מופר ליכי ב' פעמים ודוקא ב'
בז' הלשון אב' אם לא את' בלשון הפר' חפ' שגדרה קרוב'
בהפרה כגון שאומר אי חפשי בגדר שגדרת חו' חין כח' ג'
כד' ואפי' אומר לה מותר לך בלשון התרת חכם אינו כיום
אבל קיום הוי בכל לשון שיאמר לה שגדרה ממני שרונה ב'
בקיומו כגון שאומר יפה עשית אין במות' ואם לא גדרת
הייתי מדריך והלמכס כתב מפר חדס כדרי חשתי בכל
לשון כינר מופ' לך או בטל אין כד' זה כלום וכיונא' נזה
בדברים שענינם עקירת הגדר מעיקרו וא' הרמבם ז' לא
כתב כשגדר ראשונה חישב לשון הגדר בלבד ולא הוציא
בשפתי' אינו כלל כד' א' שלא אמ' לה טולי וחבלי אמ' חבלי
טלי וחבלי וחישב לשון ההפרה בלבד הוי הגדרה בין בחול
בין בשבת ומיהו טוב לשנות בשבת מביחול שיוצא בחול ל
לשון הגדרה ובשבת יאמר לה טלי וחבלי ויחשוב בלבד לשון
הגדרה כל זמן שלא הפר הכעל חזר לחשתי אינו יכול לג'
לכופה שתעבור וגל' כדירה אלא ח' ב' יאמר לה טולי וחבלי
ויחשוב בלבד לשון הגדרה כדפריש' ועבר כגעני שאמר ע'
ע' עצמו בש' חו' י' אינו חל כל' ויכול לכופו אדוכיו שיחב'
וישתה בלשון הפר' ואפי' לנשיתחל אינו חל כל' ואם קב' עלית
כזיר' חל עלינו ואינו יכו' הארנ' לתת' לו אבל כופהו לשות'
ייאזם בשתחל' משלים כזירותו והלמכס כת' יכול חדס נג'
לבטל כדרי חשתי בלשון הגדרה כד' יאמר לה טולי וחבלי ו
ואפי' לא אם אומר כך בלבד ובפה חותה לחל' הגדר בטל
מח' ואם ההפרה צריך שיוציא בשפתי' שיאמר לה
מופר ליכי ומיכסה אב' רצתה עישה
ויס' לא רצתה אינ' עושה והמקיים בלבד קיים חפ' ש
שלא הוציא בשפתי' לשיכ' אם הפר בלבד יכול לחזור ולקיי'
קיים בלבד אינו יכול לחזור ולהפר אם לא בתוך כד' דיכ'
דיכור ובאשר כתבתי היא שיט' ח' א' הרמבם ז' חל' לה קו'
לכ' ומופר לי' ולא תחול ההקמה אלא ח' ב'
חלה ההפרה כת' הר' חליעזר ממין דהוי הגדרה ויח' דחל'
שניה' ולא ידעין אם הוקם אם מופר ולחומר' הוי קמ'
וכן היא מהקמת ח' א' הרמבם ז' חל' בבית אחת קיים לבי'
ומופר ליכי אין באן לא הקמה ולא הפר' ח' ל' קיים לבי'
היום או שאמר מופ' ליכי לאחר חו' קיי' לבי' שעה ח' ומופר
ליכי אחר שעה בבולתו מבני' ח' חוי הגדרה ולא חפשיטא
ג' חומר' והוי קיום והלמכס כת' קיים לבי' ומופר ליכי ולא
תחול הקמה אלא ח' ב' חלה הגדרה הוי מופ' קיי' לבי' ומופר'
עכ' אחת הרי זה קיום קיים לבי' חיוכ' דרי זה
ק' וס' לעיר' מופר ליכי לאחר אינו מופר
אמר לח' קיים לך שעה אחד ועבר היום ולא הפר' הוי
זה קיום חל' לה קיים לבי' שעה אחת וכשעברה השעה ה'
הפר' לה הרי זה ספק וא' הרמבם ז' חל' כשגדר ראשונה
קיים כדרי אשתו או בתו וכתחרט כשאל לחכם על חקמיה
ומתיר לו ויש לדרקק אם צריך לשחול כיום שמעו דאיכ'
לתימר דלא גרע משתיקה הויא כדירה כיון שאינו יכול ל
לפרס ח' כמי שאינו יודע שיכול להפר שחין שתי יקותי ק'
קיו' ומפ' לה אפי' ח' כמה ימים ומא' כד' שיפר כיום בל' ה'
שהוא לו כיום שמיע' הפר' וכתחרט אינו יכול לשחול על ח'
חדשתי אומר לח' קיים לבי' ב' פעמים ונשאל על הרחשון
השני חל' האשה שגדרה והתביש אחר בגדרת

חין צדיקין התורה חסד לידור בהן אם לא שרונה לייסר
דבריו הנודר חו הכשבע לחכא לח הוי דר ולא שגעה ל
לפ' מדרין להרבין ולמוכסין אם הוי מוכס העומד בלא
ציון העלך חו שגח ליטול ממנו יותר מקצבתו יכול לידור
או לישבע דרי ליפא ממנו וחומ יחסרו עלי כל פירות שב
שבעילם חס איכני מבית המלך ליטור מן ההרבא חס
חין מה שחזי מבית המלך ליטור מהמכס וחושב כל
בלגו יחסרו עלי רק היום ח' עפ שמוציא מפיו סת' וקיימ
לן דברים שכלב איכן דברים גבי אכא שרי וחפ' לא בקש מ
ממנו שידור והוא נודר מעצמו חו הוי לידור יותר ממ'
ס קא בגין שאומ' לו קונס שתה' מאשת חס אינו כדבר
והוא חומ' קונס אשתי ובני כהנים לי או שבק' ממנו שידור'
והוא נשבע אינו כלום וכל מה שעישה אינו ע' עה חנח מ
מחמת חונס ולחזק דבריו ככנר האכא מי שפ' בשעת נר
נדרו על מה נדר הרי זה כתולה נדרו באותו דבר ואם ל
לא כתיקיים הדבר שנשבע בגלג' מות' בגין שחמר קונס
מצינו נשא לפג' שאביה דע וחמרו לו כנר מתאו עשה
תשובה חין צדיק התורה דהוי כחלו פי שנוד' על זה התנח'
ובקין שכתבטל הדבר כתבטל הנדר ועוד יש נדר שחין צדי'
ה' דה' בגין שאח' לחמרו קונס שחזי כהנא לך אם חין א' ל'
כ טל ממנו כך וכך הרי זה יכול להדיר נדרו שלא ע' ח
חכא ש' יחמר לו כל' נדרת חלח להבדני זהו כבודי שלא ח
אטול ממך ואש' חין המדיר חומר בפ' שבך הית' כונסו
חלח מן השתם וכן חס חמר לו ק' שחית' יהיה לי חס חין
איה ניתן לי כך וכך יש לו התר' בלא שחלת חכא שיחמר
לו הרי הוי כחלו קבלתי **רלב** קטן בין יב ויום
ח' וקטנה בת יא שנה ויו' ח' חס יודעין לש'
מי נדרו וכשבעו כדריה' נדר ושביעת' שביע' אע"פ שלא ח
הביאו כ' שערות ומיהו חין לוקין חס חללו נדרו ועברו ו
על שביעתן עד שיגדלו וכודקין ש' יג' לז' ושבת יב לבקב
ס פ' בדיקן בתחלת השנה ונמנזו שיודעין לשם מי שנדרו
חס נדרו חמר כך כהו השנה אינו נדר עד שיבדק' פ'
אזרת וקודם שיש יג' לחבר ויב' לבקב אש' יודעין לשם מי
נודרין אינו נדר ויב' ויום ח' ואילך לחבר ויב' ויום ח' וחל'
לבקב אע"פ שאין יודעין לשם מי נודרין נדריהן נדר
רלד האב מפר נדריו בתו כל זמן שהיה קטנה א'
או נערה אש' נדרה על דעת רבים נערה
או נשאת טוב אינו יכול להפר והבעל מיפר נדריו אשתו לב'
לברו מעכבזה לחופה עד שתתגרש והגיע הגט ליד היתה
מגורשת מספק לא יפר לה כתן לה גט על תכחי או לאחר
דצן יא יפר לה בימים שביבתיים שמעה שמת בעלה ונשא'
והרי הוא קיים חין בעלה ראשון ושני מפירין נדריה וכן
כל מי שנשאת באישא' כרת נשאת לאישו לאוין או לחייבי
עשה והפר לה בעלה הרי זה מפר משתתאדם עד שתכנ'
לחופה חין הבעל מפר לבדו אש' חס חייב במזונותיה כב'
בגין כוגרת ששהתה יב' חד' ונתקדשה או אלזכ' ונתקדשה
וש' זת' אחר הקידושין ליום שחיי' במזונותיה וכן נומר'
יבא אש' חין שס' חל' יבא אחד שוראי זקוקה לי ואש' עפ'
בה מאמר ח' אינו יכול להפר לבדו ולא האב לבדו חל'

שניהם מפירין לה בשותפות ואש' נדרים שהיו עליה קו
קודם שכתארה וכת' הרמבם שרי' ש' שמעו שניה' ביום
ח' חל' אם שמע ח' היום והפר וש' מ' השני ביום סל' אחרת
אינו יכול להפר והלמבן כת' שכל א' מפר ביום שמעו ח'
אע"פ שלא שמעו ביחד והכי מסתבר ואם הפר ח' בלא כ'
לא הותר ומיהו חלקו של כ' נשאר קנאש והקל איסורו וחי'
בו מל' ות' ואם קיים הא' חפ' חזר ונשאל עב' ההקמ' אינו
יכול עוד להפר עם הכ' חלק' האב או שלוחיו עם שלוחי ח'
הבעל להביא' לו להכניס' לו לחופה עדיין היא ברש' שניה'
להפרה מפר האב או שלוחיו לשלוחי הבעל יצא מרשות
האב ומיהו חין הבעל מפר לה עד שתכנס לחופה מאורס'
שלא שמעו אביה ובעלה את נדרה עד שגבר' ש' נח' מרש'
האב חין הבעל יכול להפר דכיון שיצאה מרשות חב' גס ח'
האב אינו יכול להפר לבדו נדר' ושמע אביה והפ' לה חלקו
ולא שמע בעלה עד שגבסה אינו יכול להפר שחין הבעל י'
יכול להפר נדרים שנדרת קודם לכן לכן דרך ת' ח' למי
לה קודם שיכניסנה כל נדרים שנדרת משחרשת י' י'ו
מופירין וכן יאח' האב לבדו קודם שתנח מביתו כל נדרים
שנדרת י'ו מופירין מת הבעל לחחר שכתארה בעורה כ'
נערה חוזרת לרשות האב לא מבטיח שמפר מה שנדרה
אחר מות הבעל חל' אש' מה שנדרה בחייו הוי שומע ו
ומת מפר האב לבדו ודוקא שמת ביום שמיעתו ולא קיי'
הנדר חו שפרו קודם שמת אש' פ' שהפר חלקו צרי' זה
לחזור ולהפר כל הנדר אחר שמת' הבעל חו שלא שמע קוד'
שמת אב' חס קיים הנדר קודם שמת א' שמת ביום ש' ח'
אחר שמייע' חין האב יכול לחזור ולהפר כנשה ומת חפ'
לא כנשה ממס' חל' שמסרה לו האב או שלוחיו להנכיסה
לחופה ומת בעדה נערה איה חוזרת לרשות יהאב חל'
לעבין נדרים שנדרו אחר מיתת בעל כנשה ונדרה ולא ס'
שמע הבעל ונרשה וחזר וארס חפ' פ' שהחרוס מפר בקו
בקודמין וגט' לא שמע קודם גירושין שיהו גירושין בהקמ'
ח' אינו יכול להפר מה שנדרה תחילה כיון שגבסה גט'
לרשות אש' חס חס חס האב משכתארה חין הבעל יכול
להפר לא מבטיח חס לא הפר האב חלקו קודם שמת חח'
אש' חס הפר חלקו ומת חין הבעל יכול להפר ואש' שמע
הבעל קודם שמת שהיה איפס' לו להפר חו שסמ' הבעל וס'
והפר חלקו ואח' כ' מת האב אינו יכול להפר אחר כך חל'
האב שמע אביה והפר לה יל' הספיק הבעל לשמוע עד ש'
שמת חין האב יכול להפר חלקו דכיון שהפר האב חלקו ק'
קנאש חל' הבעל ואין בו כח להורישו לח' וכת' הרמבם דוק'
שמת ביום של אחר שמייעה אב' חס חס מת ביום שמייעה חו
חוזר ומפר עם הארוס השני ואינו נדרה דכיון שאינו י'
יורם חלק ארוס הראשון מפני קלישתו היחד יכול עיר ול'
להפר נדרה והיא ארוסה ומת הבעל בין קודם שמייע' כ'
לאחר שמייעה ושמע האב וחזרה וכתארה בו ביום הפ'
כמה פעמים האב והארוס האחרון מפירין ביחד ביום ש'
שימעי והלמבם כת' שאין ארוס האחרון מפר בשותפות
עם האב נדרים שנדרה בפני הארוס הראשון חל' חס כ'
כ' לא שמע הארוס קודם שמת אב' חס שמע ומת חין הא'
הארוס האחרון יכול לבטל ולא נהירא והא' דאמריקן

אֵלֶּךָ לְבִי אֲבִי שִׁים לָהּ תִּלְתָּ בְּתִשְׁמֹחַ אֶלְלָא אֶחָד קוֹכֵי בִי יִיחִי
עֲנִי אֲבִי יִכְלֵל לְהַפְּתִיבָהּ כִּי שְׁתִּלְתָּ בְּהַשְׁמִי' וְאִי יִכְלֵל לְהַפְּתִי
וְחַס שׁוֹ' וְלֹא הִפְתָּ אֶחָד עֲמָה בְּעִי' נִדְר' חֲרָ' חֲקִי' יִנְתֵּר
מִחַ' אִזּוּ שְׁתֵּם יִנְצִי מִיָּד וְיִתְּ בְּתוֹכָהּ וְחַס אֲבִי בְּעִיר וְהָיָה
רְדוּפִי לִי לְבִיתִי רַגְלִי חֲקִי' ב' חֹן סֶת' יִנְצִי מִיָּד אֶחָד
חִיבָהּ רְדוּפִי לִי לְבִיתִי גִ' רַגְלִי חֲסִתָּם יִנְצִי ב' יִקְיִים וְחַס
אֶחָד חֹנֶה קִיכֵל תִּשְׁמִים' עָלַי אֶחָד תֵּלֶךְ לְבִי חֲבִי' יִנְתֵּר מִחֲדָשׁ חֹן
יִנְתֵּר מִרַב יִנְצִי מִיָּד אֶחָד' יִמֵּ' הַדִּיר' שֶׁלֹּא נִבְי' הַחֲכָמוֹת ל' י'
הַמִּשְׁתָּ' חֶסֶד נִדְר' הִי' שְׁחֹמֶר' קִיכֵס תִּשְׁמִים' עָלַי חֶסֶד חֲלֹ' וְקִיִּים
לֵה יִנְצִי מִיָּד וְיִתֵּן בְּתוֹכָהּ וְחַס נִדְר' הוֹ' שְׁחֹמֶר' קִיכֵס תִּשְׁמִים
עָלַי אֶחָד תִּנְ' יִנְצִי לְחֹח' יִימִים וְחַס טוֹעַ' הַדִּירִתִי' שֶׁלֹּא תֵּלֶךְ
שֶׁסֶם שֶׁבִּיל בְּנֵי אֶחָד פְּרִינִים שֶׁסֶם אֶחָד הַחֲחֹקוֹ שֶׁסֶם נִחְמֵן
וְחַס לֹא יִכְנוּ כְּחֹמֶן נִדְר' נִדְר' שֶׁלֹּא יִכְנוּ לְבִיכֹ' חֹן שֶׁלֹּא עִיבִי ב'
נִשְׁמַע וְהַפְּתִי לֵה עַל מַכַּת שְׁתִּחֲמֹר לִפְנֵי דְבַר שֶׁל קִלְקֹן שֶׁיִּהְיֶה
מִתְּהַפֶּכֶת אֶחָד הַתִּשְׁמִים כְּדִי שֶׁלֹּא תִּתְּנֶנּוּ חֹן שֶׁלֹּא חֲמִי
מִמֶּלֶךְ עֲשֵׂהָ כְּדִי מִים וְשׁוֹפָן לְאַשְׁפֵּה וְהָיָה חִיבָהּ רֹנֶה ל'
לְעֲשׂוֹת אֶחָד וְיִחַלּוּ הַדְּרִים וְכִתְּקִים הַנִּדְרִים יִנְצִי
וְיִתֵּן בְּעִיבָה חֲמִי' קִיכֵס תִּשְׁמִים' עָלַי חֶסֶד חֲשֵׁמֶה שֶׁסֶם מ'
מִלְּחֻמָּה וְשִׁמְעָה וְלֹא הִפְתָּ יִנְצִי מִיָּד וְיִתֵּן בְּתוֹכָהּ חֲמִי' ק'
קִיכֵס תִּשְׁמִים' עָלַי אֶחָד תִּעֲשֶׂה שֶׁסֶם מִלְּחֻמָּה יִנְצִי לְחֹחֵר
מִי' וְחַס הִתֵּן לֵה שֶׁלֹּא מִלְּחֻמָּה חֲפִ' כֹּל' סֶה' כְּנֹן לְשִׁחּוֹק בְּהִנְיָ
וְכִינְיָ' לֹא יִנְצִי אֶחָד הַעֲלֵה כְּלִי שֶׁכִּינְיָ עָלַי חֹן שֶׁלֹּא עָלַי
שֶׁכִּינְיָ כְּדִי שֶׁלֹּא תִשְׁחַלֵּל לֵה תִשְׁחַלֵּל מִהֶם חֹן שֶׁהַמִּדָּה קִיכֵס
תִּשְׁמִים' עָלַי אֶחָד חֲשֵׁמֶה מִשְׁכֵּנִי כִּלּוֹם חֹן אֶחָד חֲשֵׁמֶה בְּנֵי ו'
וְשִׁמְעָה וְקִיִּים לֵה יִנְצִי מִיָּד וְיִתֵּן בְּתוֹכָהּ וְחַס הוֹ' חֲמִי' ק'
קִיכֵס תִּשְׁמִים' עָלַי אֶחָד תִּשְׁחַלֵּל מִהֶם חֹן תִּשְׁחַלֵּל יִנְצִי לְחֹחֵר
יִימִים וְחַס הָיָה אֶחָד בְּנֵי שֶׁכִּינְיָ עָלַי כְּדִי שֶׁלֹּא תִשְׁחַלֵּל
מִהֶם חֹן שֶׁכִּינְיָ שֶׁלֹּא לְחֹרוֹב בְּגִידִים כִּלּוֹם לְבִיכֹ' חֹן יִכְלֵל
לְהַפְּתִי שֶׁכִּינְיָ דְבַר' שֶׁכִּינְיָ לְבִיכֹ' וְחֲכִי' לִישְׁחַלֵּל מִהֶם שֶׁכִּינְיָ
וְלְחֹרוֹב הַבְּגִידִים הִלֵּכ' תִּנְצֵה בִּלְאִי בְּתוֹכָהּ שֶׁמִּשְׁחָחֵם שֶׁסֶם רַע ב'
שֶׁכִּינְיָ **דְּבַר** כִּפֶּה בִי תִשְׁכַּח לְבִיכֹ' בְּשִׁפְתִי פִ' **דְּבַר**
שֶׁכִּינְיָ עָלַי דְּבַר שֶׁכִּינְיָ כְּנֹן שֶׁכִּינְיָ שֶׁכִּינְיָ

אין שאמר עליה הנחת תשמיש עלי אכל
אין חמרה הנחת תשמיש עלי אכל
משועבדת לו וכן הוא שאמר הנחת תשמיש עלי אינו כדר
אכל חם אומר הנחת תשמיש עלי הוי כדר ואם חמרה קונ'
תשמיש על כל העולם יפר חלקו ותהא מותרת לעד שם
שתתברש ואז חסורה לו ג' פ' חמרה קונס שאינו כהל' לחת
ולאכך חם אפי עושה לך או קונס שאינו כהל' לך חם אפי
עושה לח' ולאכך יכול להפר מיד אפי פ' שלא חל הנדר ע'
עדיין אפי פ' שחכם אינו מתיר הנדר עד שיחול בעל מפר
אפי קונס שיחול ודברים אלו הוי דברים שבינו לבינה ש'
שבאפי הוא לו שפאסר' בהנא' אביה ואינו חם עושה לו וכן
מה שאינה רשאה לעשו' לאביה ולאכיו כדי שלא תחבר ע'
עליו הילכ' אינו מפר לעולם אלא בעודה תחתיו חמרה ק'
קונס שאינו עושה ע' פ' אכא ועל פי אכך או על פי חמי
ועל פי חמי אינו יכול להפר שאינה משועבדת להם קונס
פ' עושה על פיך יפר אפי פ' שהי' משועבדת לו שמוח ינ'
יגרסנה ואז יחול הנדר ולא יוכל להחזיר' הילכ' קרינן ביה'
השתא דברים שבינו לבינה כגון שאמרה יקדישו ידי לעו'
לעושיהן שאם לא כן אינה יכולה לחסור מעשי ידיה לפי ש'
שלא כח לעולם כדירה שלא תתן תבן לפני בהמתו אינו יכ'
יכול להפר לפי שאינה משועבדת לו ופ' דוק' לפני סוסו
וחמורו משו' רביעה אכל חייב ליתן לבקרו ורב חלפה פי'
שאין חילוק בין כוס וחמור לבקר אלא שהיא חייבת ליתן
לפני בהמתו המיוחדת לו למרובתו כדירה שלא לרמו' פגמ'
ידי ורגליו או שלא למזוג לו הכוס ושלא להציע לו המטא
אינו צרי' להפר לפי שמשועבדת לו

דלה

המדר חסרת מתשמיש המטא
קונס תשמיש עלי יקיים חותה ז' ימים בין שהדירה בגי'
לא ימים או יותר או שהדירה סתם ולאח' ז' ימים יוציא וי'
ויתן כתובה הדירה שלא תהנה ממנו אינו חל שהרי הוא
משועבד לא ואם אמר לה באי מעשי ידיך במזונותיך וה'
והיא מספקת בהם לדברים גדולים ואינה מספ' לדברים
קטנים אם כל משפחה רבילין באותן דברים הקטני' אינו
חל שהרי הוא משועבד לה גם כה' ואם אין כל משפחתם
רבילין בהם אלא העשירים ואביה עשיר ורגיל בה' ובעל'
אינו עשיר ואינו רגיל בהן חל הנדר שהרי אינו חייב לה'
בהם ומכל מקום בין שהדירה ממנו והיא חוזרת לבית
אביה הוא מתחייב לה עתה בהן הילכך עד שלשים יום י'
יפרנסנה בחלו דברים הקטנים על ידי פרנס' שהמר כל'
הזן אינו מפסיד ויזון חותה אחר וילך ויקח מן הבעל' לא ש'
סכא הדירה ל' יום או יותר או שהדירה סתם אחר שלשים
יום יוצ' ויתן כתובה הדירה שלא תתקשט או שלא תאכל
אחר מהמינן אפי' הוא רע ולא טעיתו מעולה ותלואו בת'
בתשמיש שאמר קונס תשמישך עלי אם תתקשט או תאכל'
מין פלגני יקיים ז' ימים ואז יוציא ואם היא כדירה שאמר'
קונס מין פלגני עלי או קונס שלא אתקשט בקישוט פלג'
או שאמרה יאמר תשמישך עלי אם אכיל מין פלג' או חתק'
אתקשט בקישוט פלג' והוא שומע ולא הכר לה יוציא מי כד'
כר' שלא תל' לבית אביה שאמרה קונס תשמישך עלי אם

דוקא לעבנין פאר מלקות וקרבן שאינו חי' על השמייה
אבל איסור' איבא עליו ולרב אלפא חפ' איסור' ליכא וכן
היא מסקנתא' הראש' זל' ולפי' זה חס שמע חברו שנשכח
ואם איכ' מותר' הוי' שטועה במורה אבל הרמבם השות
מתפיש בחברו שנשכח למתפי' שכבד וסנאסר בשטועה
וכי' שטעניהם אינה שטוע' לחיוב אלא לחיסור' ואם חמר
אמר אני נשכח על כבד זה כמו שנשכחתי על זה אסור' ו
לא מטע' מתפי' בשטועה אלא שטועה חסרת היח ויש עוד
בשטועה מה שאין כן בגדר שאין שטועה חלה על שטועה ש
שחס חמר שטועה שלא חוכל כבד זה שטועה שלא חוכל
כבד זה אין השנייה חר'ה ואם חמר הר'יני כזיר
הריני כזיר שניהם חלו וצריך לנהוג שתי כזירות ומיהו
גם בשטועה אם נשאל על הראשונה השנייה חלה סיפ' ע
לעיל וכראה כיון שהטע' שאין השני' חלה מפני שאין לה' א
מקום לחול אם חמר שטועה שלא חוכל כבד כ' יונה וחזר ו
ואמר שטועה שלא חוכל כ' ב' יום שנייה כמי חלה ואסור' ב
בגדר חס ימים כיון ששטועות שגבות מותר' חס נשכח
שלא חוכל כבד זה חמר פלו' דבר זה נמצא שלא אמרו מו
מותר' כבד או שתלגיה הכבד בא' שא' חמר שטועה שלא
חוכל כבד זה חס חוכל זה נשכח ואכלו לא חלה ע'יו השב
השטוע' ומיהו בזה יש חילוק בין המפרשים לרש' חלה הש
השטועה בשעה מעשה הרחשון בין חס חוכל האיסור' ת
תחילה או התבאי תחילה ומשום הכי בעינן שיהא זכור ל
לשטועתו בשעת מעש' הראשון ולרש' הכל תלוי בשעת חס
חכיל' התבאי' חס חוכל באחרונ' ואי' נפקית' במחלוקת'
חלה לעבין קרבן חס אכל האיסור' תחיל' בשוגג ותבאי' כז
באחרונ' במזי' לרש' פטור ולר' חייב חוכל לעבין חסורח
הכל מורידים שיכול לחכול התבאי' תחלה ולא חיישי' שיש' ש
ויחכל האיסור' אחר כך אכל האיסור' אסור' לחכול שמ' יספח
ויחכל התבאי' ואם אכל התבאי' תחילה בשוגג שמותר' בש
בשני' ואם אכל במזיד חייב על השני' וכן חס תלוי זה
בזה שאומ' לא חוכל זה חס חוכל זה ולא חוכל זה חס חוכל
זו אין נפקותן במחלוקתן חלה לעבין קרבן חוכל להתבאי'
אסור' לא חוכל כל' ח' וא' שמח יחכל השנייה ואם אכל חס חס
כבד לא שטעתי בשעה שאכלו אסור' בשנייה לא כבד לשב
לשטעתי מותר' בשנייה **ד** מנחת עשה שיכב'
חס חביו ואמו וירא מפ' זה וצריך ל
לזה מאד בבביר' ובמוראש שהוקם כבודם לבבד המ
המקום דכ' כבד את אביך ואת אמ' וכתי' כבד את ה' מ
מה' כ' ובמוראש כתי' איש חמו ואביו תירחו ובמוראש המ
המקום כחמר את ה' אלרי' תירא ואמר' חובתי' בשותפין
יש כחדם הקב' ואביו ואמו בזמן שאר' מבבד את אביו ו
ואת אמו הקב' אומ' מעל' חבי' עליהם כאלו דרגי בגיהם
ובבדוני ובביבד הקדים אכל' ל' חס דכתי' כבד את אבי' וא'
אמר' ובמוראש הקדים אכל' לאב דכתי' איש חמו ואביו תירחו
לגמר שטעיהם שוין בין להיבד בין למורא ואי' זהו מורא
ואי' זהו ביבד מורא לא עוב' במקומו ולא יושב במקומו
פי' מקום המיוחד לו לעמוד שם כסוד וקנים עם חביריו
לעצה והרמיה כתב דה' המקום המיוחד לו להיס' בגיתו
י' אסור' את דבריו ולא מכריע את דבריו ופרש' חס

חיה חולק עם אח' בדבר' הלכה לא יאמר מדאין דברי פל'
והרמיה כת' זה אין צריך דהיינו סותר את דבריו חלה חס'
בראין לו דברי חביו אין לו למר כראין דברי אב' שברח'
כמכריע דברי חביו חלה חס' יש לו תשובה להשיב על ההו
החולק' ישיב כת' הרמבם לא יקראנו בשמי' לא בחיינו ונח
במותנו חלה חס' חס' חס' חס' חס' חס' חס' חס' חס' חס' חס'
אחרים משנה את שמם ויראה ל' שאין לזהר בבך חלה
כסם שהו' פל'י שאין הכל דשין בי אכל השמות מקורין בו
כל העם כגון אברהם יצחק ויעקוב משה ואהרן וכו' ונח
בהן בכל לשון ובכל זמן קורא בהן לאחרים ואין בכך כל'
ע' ב ותימיה עלמה שכת' שחפ' אחרים ששם כסם חביו
שאין לקראתם בשמן ועד היכן מוראש חפ' היה לכן הג
בגדי חמורות ויושב בראש הקהל ובה חביו ואימו וקריע
בגדיו והבהו על ראשו וירקו בפני' לא יכלים חותם חלה
ישתוק וירא ממלך מלכי המלכים שנהו בכך שא' בגד
ודם גזר עליו דבר' זהו מכווער יותר מזה נח היה לו לב
לפרנס בדבר' ק' ממלך מלכי המלכים הקטה ואי' זהו כי
כיבוד מחבילתו ומסקהו ויתמו לו כבד פנים יפות וחל
יראה לו פנים ונעפית שאפילו מחבילתו בכל יום פט
פטומו והראה לו פנים ונעפית כעכס עליו וז' שמחבילתו
ומסקהו היינו משל האב חס' יש לו אכל הבן אינו חי' ליתן
לו משלו ואם אין לחס' יש לכן כופין חותו וזן את אביו כפי
מה שהו' יביל ואם אין לבן חינו חייב לחזר על הפתחים ל
לחביו אכל חייב לבבדו בגופו אע' פ שמתוך כך ביטל ש
ממלכתו ויצטר' לחזר על הפתחים וכת' הרמיה דוקא ר
דאי' ליה לבן ממורא לחטוניה ביה הקו' יומא אכל חס' ל'
ליה לא מחייב לבבד ממלכתו ולחז' על הפתחים וישמסו
בשאר דברים שהשם' מסמ' בהן את דבר' וחייב לבבדו בש
בשאר דבריו במשאו ובמתנו ועשיית חפצו כיצד היה צרי'
לבקש על שום דבר' בעיר וידע שיטלימו חפצו בשביל ח
אביו לא יחמר עשו לי דבר' פלגני בשביל עצמי אלא בשב'
אבא פרי' לתלת הכבוד באביו וכן כל' כינא בזה יכלול
בכל דבריו שהו' חס' לבבדו חביו ולמורא חס' חס' יודע
שלא יטלימו לו חפצו בשב' חביו יבקש בשביל עצמו ולא ב
בשביל אביו שאינו אלא גבאי' לו כיון שלא יעשו בשביל ומו
וחיי' לעמו' מפניו כת' הרמבם חס' שהיה תלמי' לבגו אין
חאב עומד להבי' הבן ולא עוד אלא הבן עומד בפני חביו
חע' פ שהו' תלמידו וא' ח' הראש' זל' בתב' שכל' ח' עומ' בפני
הב' ועד היכן הוא ביבד חפ' בטל כי מלא מעו' ומשליכה
ליס' בפניו אל' יבלימהו וכת' הרמבם חפ' זרק כים סל ח
הבן לים ור' פ' למאי דפסקין שאין צריך לבבדו מסל' ר
ורחי' חס' זורק כ' של הבן יכול למוכנו חל' מיירי בכיסו
של אבי' אינו יכול להבלימו כדי' למוצנו חע' פ שעתיד' לי
ליורשו כתב הרמיה הא דבארבקי שלבן מצי' לחבלימיה דו
דוקא מקמיה דשדייה לים ראשאר דממכב' ולא שרי' ליה
אכל' כתר' דשדיה אסור' לחבלימיה דמאי' דהוח הוה והסת'
שתיקביבד שאין בו חסדק כים הוא ומחייב
בגיה ודוקא לחבלימיה חכל למיתבעי
בדיכא שרי' להתבועי חייב לבבדו

[illegible]

כזית וכזית מחמו שיאכלנו ומיהו כשהוא לפרכו צריך לח
לאכול כולו שבעה שחובלנה לא יצא ידי שבעתו עד שיח
שיאכל כולה לפי נשרף מקצתה חין צריך לחכול המורה ג
סלא יצא בו ידי שבעתו שבעה שהובל כבר זו וחס' כך
אומר שבעה שלא חובלנה הרחשונה שבע' בינו והשני
שבעת שח' ששבע' לבטל המצוה לעבד על שבעתו ועבד
מיד חפי' חס' לא יאכלנה ואם יאכלנה קיים שבעתו הרח
הראשון ואינו עוב על השני' היל' מוטב שיאכל' כרי ס'א
יעבור גם על הרחשונה ואם אומר שבעה ס'א חופל כ'
זו שבעה שחובלנה מיד עבד על השנייה ואם יאכלנה יע
יעבור גם על הרחשונה היל' כך מוטב ס'א יאכלנה כרי ס'
ס'א יעבור גם על הרחשונה שבע' על כבר ס'א יאכלנו ו
וחס' חפי' כולו וכס'א עליו נפטר משבעתו שבעה ס'א
חובל כבר זו שבעה ס'א חובל כבר זו חין השנייה חלה ח
ואם כס'א על הרחשונה חלה השנייה שבעה ס'א חבלתי
היום שבעה ס'א חבלתי היום יס' כחן עובד שני שבעות
ושני פעמים כס'א נשקר **דל** דין השבע' כ
כדי'הנדר לכ' דבר חין בענין שני ד'
שינוי' בשפתיו וכתבון לומר פת חטין ואמ' פת שעורין חו
פת סתם ושהול' חין בה אחר לשון בני חרס ובין לענין הק
הקמת' וביטולה חין לענין תנאי' שמטיל בה' לפי' כמו סגד
סגדרי זרמין והבחי וחוכס' ושגות מותרין הוא הדין כמ
כמי לענין שבעה וי'א דשבעת הכאי אצורה וי'א הרחש
ז'א לא כתב' חין ומיהו דוק' כס'א חין מעמי' דכרי' חג' חס'
מעמיד דבריו כגון שיאמר יחס' עליו כבר זה בשבע' חס'
לא רחיתי בדרך זה כשילה מצרים ואומר בבירוש שחיט
מכנין להבאי בדרך הפלגה חלה שודחי' ראה חז' ודחי' הכ
הכבר אסור ובתב' רת' שגד'א להחמיר בתקיע' כף שחין
לה התרה שדומה לכרית' ברית' וממ' חס' יס' הפסד בדבר
חו מכשול יפירו לו דלא חמורא משבעה ויס' דברי' שהיא
חלוקה מהנדר והוא שהי' חלה על דבר שחין בו ממש כגון
ששבע' ס'א יס' חן ס'א ידבר והעצם כזה שהשבעה חל'
על גוף האדם והגוף יס' בו ממש ומטעם זה כמי חינה ח
חלה על דבר מצוה ס'א חפסר לו לישבע ס'א יס' בטובה
ס'א חין חייב לישבע בה לפיכך חס' הוא מוציאו כלסון ג
שבעה שחמיר ס'א חס' בה או כלסון כדר כגון שאומר יס'
יסיבת סיבה עלי' בשבעה לעילם כס'א על גבי' לישבע בה
וזה חי הפסד חבל הנדר חל על החפץ שחוסרו ענין היל'
היל' כך חל על דבר מצוה שחין חייב על הסובה סיקיים ע'
על ידה המצוה ובין שחוסר יסיבתה עליו חין מחל' חין ל'
לחרס דבר החסור לו והכס'א על דבר מצוה דרבק כגון'
ס'א להדליק כר סל חנוכה חן ס'א לקרא המגילה כתב ח'
ח'א הרחש ז'א שהשבעה חלה וצריך לקיימה חן חס' נשכ'
עליה לקיימה שס' כשבע' חין וחייב עלת' חס' מבטלה ומ
ומטעם זה כמי מתב' בדרך כתב' ס'א חין האסור הוא על הח
וכס'א חן על כבר אחר יהא כמיהו חרי' הוא כמיהו חס' ס'
שבעת ששכ' על כבר ס'א יאכלנו חין שום חיסור על' ה
הכבר לפיכך חס' חמר על אחר יהא כמיהו חין חס' חס' ומ
ומיהו ח' יוסף חבן מאגס כירס

ש"כ"י במדינה אחרת ואסור לו לאדם להורות בפי רבו
לעולם וכו'. המורה לפי ח"י מיתה וכו' המורה חס
הוא רחוק מרבי שנים עשר מיל וכו' לאדם דבר הנל
בר' מ' ק"ה יכול להשיב אבל לקבוע עצמו להוראה ליש'
ולזהירות אפי' הוא באוקף העולם חסור לו להורות עד שי
סימיות רבו חסור עי' שית' ל' רשות ואח' הראש זל כתב בת
בתלמיד במור תוך שנים עשר מיל חייב מיתה חס הוא
מורה וחזן לשנים עשר מיל פסור אבל אסור תלמיד
חבר תוך שנים עשר מיל פסור אבל אסור וחזן לשנים
עשר מיל מותר ולא מקרי הוראה אלא במורה על מעש'
שכח לפי' אבל ש' זל לתלמיד הלכה בדברי מי יכול לומר
מה שרעתי כיון שזינו מורה על מעשה שכל לפי' ולא
מקרי הוראה א"ל בדבר שיש בו חידוש לשון' א"ל בהורא'
ידוע שהיא פשוטה לכל כגד נותן טעם לפס' או איבאר
סכנת ערב בהיתר לבטל בו' וכיוצא באלו שבמיתרין לו
אינו כראה לו דבר חידוש שכבר שמע הוראה זו ופשוט'
לפי שרי ולא פרושי מאיסורא הבין שרואה לאדם עובר ע
על עבירה מפני שזינו יודע שהיא אסור או מפני רשעו
מותר להפסיקו ולומר לו שהיא אסור חס' בפי רבו שכל
מקום שיש בו חילול השם אין חולקין בהוד' לרב ואסור ל
לתלמיד לראות סכין לצורך שחיטה בפי רבו שראה כב
בכונן שדרה בפי' אבל לצורך עצמו שרואה לשחוט בו
יכול לראותו בפי' אבל שאר כל הוראה אפי' לרבו אסור
להורות לפי' כת' הרמב"ם ולא כל מי שמת רבו מותר לי
לישב ולהורות אלא א' ב' הוא תלמיד שהגיע להוראה וכל
תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה הרי זה שיטת רשע וכו'
ר' ח' ועליו כאמר כי רבים חללי הפילה וכל חס' שהגיע ל
להוראה ואינו מורה הרי זה מוכב תור' ונותן מבטלות
לפי רבו' ועליו כאמר ועצומי' כל הרגויה וא' התלמיד'
הקטנים שלא הרבו תור' כראוי ומבקשים להתגדל לפי
עם הארץ ובין אנשי עירם וקופצין ויושטין בראש לרין ו
להורות ב' שאלה הם המרבי' את המחלוק' והם המחרבי'
את העולם ומכבים נדה של תורה ומחבלים כרם ה' צבאו'
ועליו הם אמר שלמה שועלים קטנים מחבלים כרמי' אסור'
לתלמיד לקרן לרבו בשמו והוא שיהיה השם פלאי שכל
האומע יודע שהוא פלגי ואפי' שלא בפי' שלא יזכיר ש
ס' בפי' ואפי' לקרנות לאחרים ששם כשם רבו אסור
אלא ישנה שם אפי' לאחר מותה ולא יתן שלום לרבו ולא
יחזיר לו שלום כדרך שאר העם שנותנין שלום זה לזה א'
אלא שיהיה לפי' ואומר לו ב' ראית ובכבוד שלום עליך וא'
ואז כתן לו רבו שלום ואומר לו שלום עליך מורי ורבי ול'
יחלץ תפילין לפי' רבו ולא ישב לפי' אלא כיושב לפי'
החלק ולא יתפלל לפי' ולא לאחריו ולא מצדו ואין צריך
לומר שאסור לילך בצדו וכיצד יעשה בשמתפלל עם רבו
יתרחק לאחריו ולא יהא מבזין כגד אחוריו אלא יצד
עצמו לצד אחד וכן בשילך עמו היו שנים הולכין עמו ח
הגדול שבשנים הולך לצד ימינו מאחוריו ומצד עצמו
לצדו ונהקטן לצד שמאלו וחזן לארבע אמות הכל מותר
ולא יכבד עמו במרחץ ואם היה צריך לו לשמשו מותר ו

ולא יסב לפי' עד שיאמר לו שם ולא יעמוד עד שיאמר
לו עמוד או עד שיטול רשות לעמוד וכש פסור לפי' לא
יחזור לו לאחריו אלא כרתב לאחריו פסור כגד פני ר'
רבו ולא ישב במקומו ולא יכריח דבריו בפניו ולא יסב'
את דבריו וחייב לעמוד מפניו משיראהו מרחוק ילא ע
עיניו עד שיתבזה ממנו שלא יראה קומתו וחס' ב' ישב ו
ואפי' היה רוב חסוב במהלך וצריך לעמוד מפניו כתב
הרמב"ם תלמיד היושב לפי' רבו תמיד אינו רשאי לעמוד
מלפניו אלא שחרית וערבית שלא יהא כגדו מרוב' מצב'
שכיבה והם דברי ר' אבהו דאמר אין תלמיד חכם רשאי
לעמוד לפי' רבו אלא שחרית וערבית שלא יהא כגדו
מרובה מכבוד שמים ואח' הראש זל כת' רב אלפס ולא
הביא דברי ר' אבהו וסביר' ליה לרב אלפס דהלכ' כר' חליעו'
שלא נתן קצבה לרבו וגם ר' עקיבא השוה מוראם למור'
המקום דרדיש את' חלדיך תירא לרבות תלמידי חס' ו
ואם אדם מקבל שכר ככה כמה פעמים ביום צריך לעמוד
באימה ובחול' כל מלאכות שהעבד עושה לרבו יתלמיד ע
עושה לרבו ואם הוא במקום שאין מכירין אותו ואין לו
תפילין בראשו וחושש שמא יאמרו עליו שהוא עבד אינו
כועל לו מעל ולא חולצו וכל המוכע תלמידו מלשמו-
מוכע ממנו חס' ופ' ממנו ידא' שמים וכל תלמיד שמזלזל
מכל דבר מכבוד רבו גורם לשכי' שתתגל' מירא' אין
חולקין כבוד לתלמיד לפי' רבו אלא א' ב' רבו חולק לו כב
כבוד ראה רבו עובר על דברי תור' חס' לו למדתו רבו'
פך וכך ולא יאמר דבר שלא שמע מרבו עד שיזכיר שם א'
אומרו ובסימיות רבו יש אומר שקודע כל בגדיו עד שמ
שמבלה את לבו ואינו מאחה לעו' והרמב"ם כת' שאינו
קורע אלא טמא וכוהג עליו כל דין אכלות מקצתו' אחד
וכן היא מסקנת א' הראש זל וכל אלו הדברים שצריך
לכבד בהם את רבו לא אמרו אלא ברבו מוכהק שרוב ח
חובמתו ממנו אס מקרא מקרא חס משה משנת ואם
תלמוד תלמוד אבל חס לא למד רוב חבמתו ממנו הרי
זה כ' תלמיד חבר ואינו חייב לכבדו בכל אלו הדברים א'
אלא צימוד מלפניו משמיע לארבע אמותיו וקודע עליו
ואינו מאחה לעולם כמו על רבו מוכהק ואפי' נח למד מ'
ממנו אלא דבר אחד בין קטן בין גדול כל תלמיד חכם ש
שריעותיו מכוונות אין מדבר בפי' מי שגדול הימנו בח
בחימה אעפ' שלא למד ממנו כלום הרב המוכהק שרצה ל
למחול על כבודו בכל הדברים האלו או באחד מהם לכל
תלמידיו או לאחד מהם הרשות בידו ואעפ' שמחל הרב
מנה על התלמיד לחדרו כשם שהתלמידים חייבי' בבב'
הרב כך הרב צריך לכבד תלמידיו ולקרבהן שכל אמרו ח
חבמים יהי כבוד תלמידך חביב עליך בשלך וצריך אר'
ליזהר בתלמידיו ולא הכן שהם הבנים המהנים בעולם ח
הזה ולב' ל' הבא התלמידים מוסיפין חכמ' הרב ומרחיבי'
את לבו אמרו חבמים הרבה למדתי מרבתי ומחבירי
ביותר ותלמידי יותר מכילם כש' שען קטן מדליק הגדול
כך תלמיד קטן מהדר הרב בשאלותיו עד שינא ממנו ח
חכמ' מפ' אר' חב' אביו ואבדת רבו המוכהק לפי' להשי'

אפי' לאחר מותו כי כד היה חנוני סמוכה מפיו לא יאמר
 עק' חזק אבא מרי חלל יאמר כן אצור אבא מרי הריני כ
 כעצת משה כי כד חתך יצ' חרש אבא ל' אחר יב עשר חר'
 בזכרו חומר זלזה כתב הרמבם מי שנטרפה דעתו של
 אביו או של אמו משתדל להצ' עיניהם כפי דעתם עד שיר
 סיגוחם עליהם ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנסתמו ב
 ביות יביחם לו וילך לו ויטוה לאחרים לנהגם כדאורי וכת'
 הר' זכר אין זה הוראה חס הוא יביחם וילך לו למי יטוה ש
 לשומרים רחוק לזכרו שיעבר על דברי תורה לא יאמר לו ע
 עברת על דברי תורה חלל יאמר לו אבא כדו בתורה כך ו
 ובך ומתו סיגורו יבין מעצמו ולא יתבייש אצור לו ח'יו
 השק' מים ומנה לפכו לעשות אס אפ' למצ' ה שנתעס'
 על ידי אחרים יביח לאחרים לעשותה ויעה' בביט' אביו
 ואם אין סס אחרים לעשותה יעשוך במנה ויביח כי כד
 אביו ס'וא ואביו חייבין במנה ה' וד תיר גדול מכיבו'
 אב ואם אצור לו אביו חס ק' מ'ס ואם חומרת לו השק'י
 מים מפיח את אמו ועושה כביכור ח' יו שגש אמו חייבת
 בבכור אביו ואם כהרס' שזיכ' חייבת בבכורו ח' שניה'
 סוף לבדס זה כזה אצור לו אביו לעבור על דברי תורה
 בין שז' לו לעבו על מצות לא תעשה או שז' לו לבטל מצ
 מצות גשמה אס' מנה של דבריהם לא ישמע לו וכת' ח'א
 הרמבם ז' בתשובה האם שביה לבנו שלא ידב עם פלו' ס'א
 יאחול לו על מה שגש' לו עד זמן קצוב והבן היה רוצה ל
 סתתפיים עמו חלל שחושש לנזות אביו אין לו לחזק לט
 לנזותו שאסור לשלל לשום יהודי אס לא שיהיה עובר ע
 עבירה והאם שניה לו למכור לאו כל באיניה להעבירו ע
 על דברי תורה וא' הדין וא' האשה סוף כביכור ובמורח
 ס'א אב ואם חלל שהאי' יט בירו לעו' ואשה אין ביד' לעשו
 סרסות אצור עליה לז' אס כהרס' או כתלמדה סכיה'
 סוים כ' הרמבם מצור חייב כביכור אביו ואמו ומורחו
 ח'כ' ס'חור ס'אור על מכת וקללת עד שיעשו תשוב' חפ'
 היה אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירח ממנו וכל
 כיון שזוא רשע אינו חייב בבכורו כדאמרינן גבי הכיח
 לזן אביזן פרה גולה חיישן להחזיר מפני כבוד אביהם
 ופריק וא' לאו עישה מעשה עיך הוא כ' ואין חייבין ב
 כבדורו ואפ' כהעשה תשיבה חלמ' כל זמן שז' עשה ב
 תשובה חין חייב' בבכורו ח'כ' פ' שחרס חייב לירח מפני
 אביו ואמו מאד ולבדור אסור לחדס להכחיד עלו על כב
 צביו ולרקד בבכורו עיחם ס'א יביאס ידי מכשיל חלל
 ימחול ויתעלם עניו מהם שהאם שזח' על כבודו כבדורו
 מחול וחמשה לבנו גדול מני' ין אותו שהרי ע' בר על לפ' ס
 עור לא תתן מכסול הייב אדם לבכר אשת אביו ח'כ' פ' ס
 ס'איה אצור כל זמן שאביו קיים וחייב לבכר בע' אצור כל
 זמן שאמו קיימת חלל לאחר מיתה אינו חייב בבכורס ב
 ואם מצוה לבכרס אס' לאחר מיתה חייב אדם בבכור ח'
 אחי הגדול בבכור אביו וחייב לבכר לחמיו דבתי' אביו ר
 ראשונה רח' **רמב** תמקלל אביו או אמו חי
 חייב סקילה **רמב** אס חור כעדים והתרא'
 אחר איש ואחר האשה סקללו ואפ' קללם לאחר מיתה כ

כד' א סקללות במס מן השמות המיוחדין אבא קללו בכנו
 אינו אלא כלאו במי שמקלל ח' מישל וח' האי' וח' האס שהכו
 את אביהם או אמו חייבין מיתה ומיתתן בחנק חס הוא
 בעדים והתראה ודוקא בחייבם אבא לא לאחר מיתה ודוק
 שעשו בהם חבורה אבא לא עשו בהם חבורה אינו חלל ב
 בלאו כמו מי שמכה אחד מישל' הבהו על אצורו וחרסו כח
 כהרס שזי אפשר שיעשה חרס כלל חבורה שטיפ' דס יז'
 מכפכס בלאו ועל זה כתחלפ' הי' לאביו קו' תחוב בבכורו
 לא יוצ' אמו שז' יבא לעשו בו חבור וכ' אס ה' מק' דס או
 רופ' לא יק' דס לאביו ולא יחתי' לו אכ' אע' פ' שמכור' לרפוא'
 ואם עשאו פטור כד' א כפי' סס ח' לעב' ח'כל חס ח' סס ח'
 לעשות והוא מצטער הרי זה מקיז וחות' כפי מה שירש' הו
 לעשות היו אביו ואצור רשעים גמורים ועוברי עבר' חפ'
 כגמר דינן להריגת ויוצאין ליהרג חסור לו להכותן ולקללן
 ואם הכה אותן או קללן פטור ואם עשו תשובה הרי זה ח'י
 וכהרג עליהן ח'כ' פ' ש' וצאין ליהרג כד' א בבנו אבא באחד
 סכא והכהו וקללו אחד שנגמר דינו אצ' פ' שעשה תשובה
 פטור הוחיל והולך למיתה ואם ביישו חייב בקנס המכוי'
 עבר אביו או אמו עברה של' ין עליה והיה הבן שליח לו
 לדייכין לא יבא אותי' ובן חס כתחייבו כידוי לא יהא של'א
 לכדונתן ולא ידרוף ולא יכ' אותן בשליחות כד' אע' פ' שרר
 סרחנין לבך ולא עשו תשובה ולא על הכחה וקללה הקפיד'
 תורה לב' חל' על הבזיו' ס'א המכ' אביו או אמו ח'כ' כד' א
 חפ' ברמיז' הרי זה כב' חרור מפי הגבורה סכ' אצור מקלל
 אביו ואצור ויט' לבד להכות על זה מכת מרדות ולענוס כ
 כפי מה שראוי כתב הרמבם מי שנתחייב שבעה לבנו כ
 כך דאיו בו תמיד שז' בו משכיעו בשבעת האלה שהרי
 זה בא לקלל אביו חלל משכיעו שבעה שאין טה אלה סתו
 סתריקו חיי' על הכאת וקללת אמו ואינו חייב על אביו וקל
 וקללת אמו ואינו חייב על אביו אע' פ' שכתבקה אצור ואם
 וחמרה בן פלוגי הו' אצור כענש על פיה אב' כנו ב' חפ'
 ומן הכבדי אינו חייב לו על אביו ולא על אמו שהיתה הור
 הורתו ס'א בקדושה ח'כ' פ' שלדית בקדושת כ' הרמבם
 ס'איו חייב על מכת אביו וקללתו וכיון שאינו ח'י
 חייב על מכה אביו וקללתו וכיון שאינו חייב על אביו גם
 אינו חייב על אמו סכ ומקלל אביו ואמו את שחייב על אב
 אביו חייב על אמו בר אסור לקלל אביו את הגוי ולהכות
 ולא יבזהו ס'א יאצורו באנו מקדושה חמור לקדושה ק'
 ס'א י זה מביא את אביו ואי' כוהנ' בו מכה כבוד אב' ע
 עבר שנסתחרר חין לו יחוס והרי הוא כמי שחינו אביו ל
 לבד דבר **רמב** כשס שחרס מביא כביכור ח'
 אביו ויראתו כך ה' מצו' כביכור
 רבו ויראתו ורבו יותר מאביו שאביו הדיח' לחיי העולם
 הזה ורבו מביחו לחיי העולם הבא וא' לך כד' כס' רטו
 ומורח במורחו ואצורו חבמים ומורח רבך במור' שמים
 וכ' החול' על רבו כחיל' על השכיב' וכל העו' מריב' ע' רטו
 כעיש' מריב' ע' השכיב' וכ' המתיר' עליו באלו סת' ר' על
 השכיב' וכל המתיר' חסר רבו כמנהג הר' הר' נפטיה
 וא' זהו חולק על כל סקילה לו מדרש ויפס' וד' פ' ומס
 ס'א כרסית רבו ורבו קיים חף על כו

יחזור סדיה לו לברוק עצמו תחילה בני החכמים שיהו א
אבותיהם ממנו כן פירשין על הצדק בזה שיש בהם דעת
לשמוע כהגדים ויושבים לפני אבותיהם וחופכין את פניה
כגד אבותיהם ואם אין בהם דעת לשמוע חופכין את פני
פניהם כלפי העם היו ביחד חכם שמופלב בחכמה והוא
בחור וזקן שמופלב בזקנה והוא חכם קל לכל לא בחור
בישיבה של דין או של תורה הולכין אחר החכמה להושיב
החכם והחור ברשע ולדבר תחילה וצמיחה של משה
או של כיוצאין הולכין אחר הזקנה להושיבו ברשע ואם ה
החכם מופלב בחכמה והזקן אינו מופלב בזקנה בכל מק
מקום הולכין אחר החכמה ואם הזקן מופלב בזקנה ו
החכם אינו מופלב בחכמה בכל מקום הולכין אחר הז
זקנה והוא שיהא זקן חכם קצת אפי' אם הבחור חכם
ממנו ואם אין שום אחד מהם מופלב לא זה בחכמה ולא
זה בזקנה הזקן קודם בכל מקום

רמב

מצות עשה על כל אחד מישראל שילמד
לבו תורה שכתב וילמדתם את בניכם וכל המלמד
לבו תורה באלו קבלה מחר סיני ואינו חייב ללמד לבנו
דרשין להבינם ולא לבנותיהם ואם אינו חייב ללמד
לבו לא למדו אביו חייב ללמד לעצמו הוא היה צריך ל
ללמוד ויש לו בן ללמוד ואין ידו משגת להשיק לטניהם
אם שניהם שנים הוא קודם לבנו ואם בנו כבד ומשכיל
מה שילמד יותר ממנו בן קורמו ואעפ' שבן קודם לא
יבטל הוא ששם שמצוה עליו ללמד לבנו כך הוא מצוה
ללמוד לעצמו כשם שמצוה ללמד לבנו כך מצוה ללמד ל
לבן בנו שכתב וילמדתם לבבך ולבני בבך ולא לבן ב
בבך לבד אלא מצוה על כל חכם מישראל ללמד לתלמידים
שגם הם נקראים בגים אלא שמצוה לתקדים בנו לבן ב
בנו ובן בנו לבן חבירו וחייב לשכור מלמד לבנו ללמדו א
אבל אינו חייב ללמד לבן חבירו אלא בחנם ומאומתו מ
מתחיל ללמד לבנו משיתחיל לדבר מתחיל ללמדו תורה ב
צוה לבן משה מורשה קהילת יעקב ופסוק ראשון מפרשת
שמיני ואחר כך מלמדו מעט מעט מהפסוקין עד שיח
בבן ששה או שבעה ואז מוליכו אל מלמד תינוקות
ה זה מכתב בעיר שלוקח מלמד תינוקות שבר כותב לו ש
וחייב ללמדו בשכר עד שיקרא תורה שכתב כולל ואינו
חייב ללמדו בשכר משכח ותלמוד וכתב הדין חייב מילי
דלא איפשר ליה דדחיקא ליה שעתא חבל אם איפשר ליה
חייב לחגמוריה משכח ותלמוד הלכות ואגדות מושיבין
מלמדי תינוקות בכל עיר ועיר וכל עיר שאין בה מלמד
מחרמיין אפי' העיר עד שיושיבו מלמדי תינוקות ואם
לא הושיבו מחרמיין העיר שאין העולם מתקיים אלא בה
בכל פיהם של תינוקות של בית רבן מהכניסיהם תינוקות
להתלמד בבן ששה וכבן שבעה וכל אחד כפי כחו וכפחו
מכאן אין מהכניסין אותו ואפי' הינוק שאינו מבין לקרות
לא ילקוהו ממס אלא ישבע אחרים חולי יבין וחמלא
יכה אותם להטיל עליהם אימה ולא יכה אותם מכת א
אויב מוצר אכזרי לפיכך לא יכה אותם לא במוט ולא ב
צחקל אלא ברצועה קטנה ויושב ומלמדו כל היום וקצת

מחלילה ברי לחכמים ללמד ביום ובלילה וללן יבטל הת
התינוקות כלל חוץ מערבי שבתו וערבי ימים טובים ו
ובסוף היום ואין מבעלי תינוקות אפי' לבבין ב' המד
אין קורין לתינוקות בתחילה בשבת מה שלא למדו מיום
טורח שבת חל מה שקראו כבר פעם אחת סוכין חות ל
לדון בשבת חמשה ועשרים תינוקות צריכין למלמד אחד
כתב הרמבם היו יותר על חמשה ועשרים עד ארבעים
מושיבין אחד לשיעור בלימודם היה יותר על ארבעים מ
מעמידין שנים ואף הרשע זל בת' שער ארבעים יספיק
במלמד אחד כלל שום סיוע ומארכעים עד חמישים מ
מושיבין אותו לשיעור ובהם חמישים מושיבין להם שנים
עיר שיש בה חמשה ועשרים תינוקות צריכין להשכיר ל
לחם מלמד ויש עיר אחרת חלה שיש לה שני תלמידין ש
שיש לה חמישי תינוקות אין בן העיר שיש בה המסור
ועשרים יכולין למד בשלח לעיר אחר וכללם לפי ח
אותם שני המלמדין והרי משפיקין להם חלל צריכין ל
לשכור להם מלמד בעירם אבל ב' בעיר אחת מבית ה
הבכשת ל' אחרת מיליין אותם והוא שלא יהא בהר מ
מפסי ביניהם שום נהר מפסי ביניהם לא יעצוריהו ע
עליו משום שכל אכל חם יש עליו גשר חזק יכו להעבירו
עליו לשון הרמבם מוליכין הקטן ממלמד למלמד אחר ש
שהוא מהיר ממנו בין במקרא בין בדקדוק ב' ח' כשהיו
שניהם בעיר אחד ואין בהר מפסיק ביניהם אבל מעיר
לעיר או מצד הכפר לבדו באותה העיר אין מוליכין אותו
אלא ח' ח' היה עליו גשר עבין בריא שאינו ראוי לישל מה
מחרה מלמד תינוקות שהיה תינוקות ויוצא או שגוש
מלא אחרת עמהם או שמתרשל בתלמודו הרי זה ככל
אדור עושה מלאכת ה' רמיה לפיכך אין ראוי להושיבו מ
מלמד אלא בגל יראה מהיר לקרוא ולדקדק ואם יש ב' ח'
מלמד שלמד לתינוקו וכל ח' טוב ממנו מכללן הראשון
מפסי השני ואם יש ב' ח' שנים האחד קורא הרבה ואינו
מדקדק עמהם להבינם על כבן והאחר אינו קורא כל ב'
אלא מדקדק עמהם להבינם לוקחין אותו שמדקד' יות'
מי שאין לו חשה לא ילמד תינוקות מפני שהמותיהן מ
מכאן בניהם ואם לא תלמוד תינוקות מפני אבותיהם ש
סמכין בניהם אחד מבני חצר או מבני מבני שבקם ל
לעשות מלמד תינוקות אין שבעין יכולין למחות בידו וב'
מלמד תינוקות שכל חבירו ופתח בית ללמד תינוקות ב
בבדו ברי שיבואו לו תינוקות אחרים בו ברי שיבואו הת
התינוקות שאל זה לחם אין יכול למחות בידו שכתב ה'
חפץ למען דקו יגדיל תורה ויחדיר **רמב** בין
אחד מישראל חייב בתלמוד תורה **רמב** בין
עניבין עשיר בין שלם בגוש בין בעל יסודין בין בחור
בין אשה וזקן גדול אפי' עני המחור על הפתחים אפי'
בעל חשה ובגים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום
ובלילה שכתב ונחית בו יומם ולילה ומי שאי אפשר לו ל
ללמוד מפני שזינו יודע כלל ללמוד או מפני טרדת הזמ
יספיק לאחריו הלומדים ותחשב לו כאלו הוא לומד בעצמו
כמו שדרשו חכמים פסוק שמת זבולן כחלקך וישעיה

משיב של רבו קוד' לשל' אביו היו ב' נושאין משאוי מניח' של
רבו ואח' כך מניח של אביו היו שני שבוים פודה את רבו
ואח' כך פודה את אביו ואם היה אביו חכם פודה את
אביו תחלה וכן בת' הרמבם וכן אם היה אביו חכם
שחינו שקול כנגד רבו משי' אביו ואח' כך אבדו רבו ו
ואח' הרמבם זל בת' דלענין לפדותו ולפר' משתו אביו אם ה
הוא חכם קודם אפי' אינו שקול כנגדו אבל לענין השבת א
אביו אינו קודם אלא א' כ' הוא שקול כנגדו אביו קודם
לשל אביו או של רבו **רמב** תלמידי חכמי' אי' יוצ
יוצא' בעצמן עם שאר העם לעשות בג
בבין וחפירות של המדינה וכיוצא בהם כדי שלא יתבזו
בפני עם האר' ב' א' בשל' א' יוצא' בעצמו אבל אם אין יו
יוצאין בעצמם אלא שוכרים אחרי' במקומן או גזין ממל'
מבני העיר לעשותו אם דבר שצרי' לחי' החד' בגון באריות
המי' וכיוצא בה' חייבי' לתת חלק' אבל דבר שצריך לשמירת
העיר כגון חומות העי' ומגדליתיה ושאר הש' מרים אין חי
חייבי' לתת בהם כלו' שאין צריכים שמי' שצריך שמירת
ונתן פטורים מכל מיני מסים ותשחורות בין מסים הק
הקטנים על כל בני העיר בין שהוא קצוב על כל א' לבדו
בין הקטנים בין שאין קבועים וחייבים בני העי' לשל'
בשכילי חותם הקטנים על כל איש ואיש וכת' א' הרמבם
זל ושוקא' תלמידי חכמי' שצריך לתת חומות א' חכם אין פ
חורת' חומות חייבי' ומי' יש לו מעט חומות א' מעט מ
משא ומתן להתברר בו כדי חי' ולא להתעט' ובכל שעה
שהוא פגוי מעסקיו חוזר על דברי תורה ולומ' תדיר נקד'
תורתו חומותו תלמיד חכם שיש לו שחורה למכור אין
מכ' חין לשום אדם למכור מאותה שחורה עד שימכור ה
הוא תחלה את שלי ואם היה לו דין עם אחר ועומד לפני
הדיין ויש שם בעלי דינים אחרים לפניו אפי' קדמו לבא
לפניו תחלה מקדימין דינו של ת' ח' ומוסיבין אותו בתבה
הרמבם עון גדול לבז' את החכמים או לשחיתות ונח' חרב
ירושלים עד שכזו תלמידי חכמים שחמור ויהיו מלביגי'
במל' חכמים וצ' דברים כלומ' בנזים לומדי דבריו
וכל המכזה את החכמים אין לו חלק לעולם הבא והוא
בבב' כי דב' ה' הוא בל'ו עדים שבהו חפי' בדברים ח
חייב המכזה כדון ובית דין מכדין אותו בהבים וקונסין
אותו לטור' זה בכל מקו' כותבין אותו לחכם והמכזה את
החכם אפי' לאח' אותו ב' ד' מכדין אותו והם מתדיין לו מ
משיחור בתפוצה אבל אם בזה החכם אי' מתירי' אותו ע
עד שירצה זה את החכם שידוהו בשכילו ותלמי' חכם חמ
המכזה לבדו יתברר בהלכו' כדון בעזר' השם

רמב מפני טיבה תקיף והדרת פני זקן שמוצא
ענה לקום מפני כל חכם חפילו אינו
זקן אלא יביק וחכים אפי' אינו רבו וכו' מפני טיבה שהוא
מ' פלב בזקנה דהיינו בן שבעים מנו' ל' ו' מפניו ומחמתו
חייב לקום מפניהם משיגיע לתיק ד' חמותיו עד שיעברו
מכב' פניו ורכוש חשוב כמהלך ואס' להעצים עיניו ממ
מ' קודם שיגיע לתיק ד' חמותיו כדי שלא יטור' לקום
מפניו כשיגיע לתיק ד' חמותיו אין עומדין מפניהם לח' ב
בית הבשא ולא בבית המרחץ דכתי' תקום והדרת קימ'

פנים ב' הידור אין בעלי אומנות חייבין לעמוד ממלכת
בפני תלמיד חכם ואם הוא עוסק במלכת אחרי' ורוצה
לתחמיר על עצמו ולעמוד מפניו אינו רשאי אין רחוי לה
לחכם שיטורח על הצבור לבוין לעבור לפניה' כדי שיעמ
שיעמדו מפניו אלא ילך בדרך קצר' כדי שלא ירבו לעמוד
ואם יכול להקי' הדרך כדי שלא יעבור לפניהם זכות הוא
לו ואפי' זקני' גוים מנוה להדרם לקום קצ' מפניה' ויבומכ'
בידו לשון הרמבם מי שהוא זקן מופלב בזקנה ח' ש' ש
שחינו חכם עומד לפניו ואפי' חכם שהוא ילד עומ' בפני
הזקן המיפלב בזקנה ואינו חייב לעמוד כדי קומתו אלא כ
כדי להדרו ואפי' זקן גוי מהדרין אותו בדברים וכותבין ל
לו יד לשומכו ע' כ' ואיני יודע למה כתי' שאינו חייב לקום
מפני הזקן כדי קומתו דהא מהך קרא' ילפינן זקן וחכם
שאינו שצריך לקום מפני חכם מלא קומתו כך צרי' מפני
הזקן ואיפשר שלא אמר שאין צריך לעמוד לפני הזקן מלא
קומתו אלא ילד חכם שזין שצריכין לבהוג בו גם כן כנז'
אין לו להתבזות לקום מפני הזקן אלא יעשה לו הידור אבל
כל אדם צריך לקום מפני הזקן מלא קומתו והכי מסתב
כמי' בב' חכמים חו' ב' זקנים שאין א' צרי' לקום מפני חכ
חברו אלא יעשה לו הידור הרואה חכם עובר ברש' הרב'
אינו עומד מלפניו עד שיגיע לתיק ד' חמותיו וכיון שעו
שעובר מלפניו ישב ומיירי כשאינו רבו או רבו שחינו מ
מוכהק אבל בדבר מוכחק עומ' מלפניו מל' עיניו וחינו
יושב עד שיתבאר מעיניו או עד שיפ' במקומו בדפריש'
לעיל ואפי' אם הוא עי' בתורה צרי' לעמוד דלית' לו חלי
חליע' דאח' אין תלמיד חכם רשאי לעמוד לפני רבו בשעה
שעוסק בתור' וה' פרץ כתב שאם הוא מופלב בחכמה ח
אפי' אינו רבו דיכ' כרבו מובה' וכן אינו רבו מובה' ואפי'
אינו מופלב בחכמה ואם אינו רבו כלל וגם אינו מוכהק
ומופלב בחכמה פטור ומיהו כיון שהוא חכם קצת כגון
לעשות לו הידור והרמבם כתב מי שגדול מ' חכמה
ורחוי ללמוד כלום אין צריך לקום מפניו אבל צרי' לעשו'
לו הידור ומי' שהוא חסיד ובעל מעשים הכל צריכים לע

לעמוד מפניו אפילו בגדולים ממה' ובחכמה הרבה ראה ח
אב בית דין עומד מלפניו מסיר חסו מרחוק מלא ע' כיו ע
עד שיעבור מלפניו חרבע' חמות ראה את הנשים עומד
מלפניו מ' עיניו ואינו יושב עד שיפ' במקומו או עד
שיתבאר מעיניו וכולם שחלו על כבודם כבודם מחול
אלא שאפילו הכי מצוה לברס ולקום מפניהם קצת וכפי
וכפיוסבין שורות שורות הבית המדרש כוחבים עומדים
בזה הסדר כשהנשים ככס' עומדין כל העם ואין יושב'
עד שיאמר להם שבי בשאב ב' ד' ככס' עומדין לו שורות עב
עומדים מכאן ומכאן עד שככס' ויושב במקומו ושחרה
העם יושבין במקומן חכם ש' ככס' כל כשיגיע לו כחכס'
חמותיו עומ' מלפניו אח' עומ' ואי' עד שככס' במקומו
בני חכמים ותלמידי חכמים בזמן שהרבים צריכין לקום
מפניהם עין על ראשי העם וככס' למקומם ואין שבת ל
לתלמיד חכם ש' ככס' באחרונה יבא לטור' ככס' וחוזר ל
למקומו ודוקא' טיבה לצור' קטני' אבל יבא לטור' גדולי' לו

הלכה ומדרש בן קוקין להלכה מדרש והגדה בן קוקין למדרש
הלכה וכן בן קוקין וכן קל וחומר גזירה סה בן קוקין לכן
היו שואל' אחד יבא ואחד תלמיד חכם בן קוקין וניכס ת
תלמיד חכם ועם האר' בן קוקין תלמיד חכם סה' חכמי
סניהם עם האר' שאלו סניהם כשת' הלבנות או בשתי סא
סזלו שתי תשובות שתי מעשים הרשות ביד הערנגמן מ
מעשה אין ימים כזית המדר' וכל המתמכס כז' המדר'
חכמתו נעשתק עי' קרעים וכן אמר שלמה וקרעי תלבי
נומא ואין משיחין כז' המדר' לז' בדברי תורה חפילו מי
שנעטעט אין אומדן לו רפוא' כז' המדר' ואין צרי' לומר
שאר דברים וקדוש בית המדר' חמור מקדוש ב' הכנסת
פרק' להלכה ב' כתר' ככתרו ישר' ככתר תור' וכת'
כהונתו וכתר מלכות כת' כהונה זכה ב' אהרן שכחמ' לז'
והיתה לו ולזרעו אחרי' ברית כהונת עולם כתר מלכות
זכה בו דוד שנחמ' זרעו לעולם יי' זוכהו כשמש נגדי
כתר תורה הרי מוכח וע' מדאמוכן לז' שנחמ' מורט' ק
קד' יעקב כל מי שירצה יבא ויטו' שחמ' תאמר שחותק ה
הכתרים גדולים מכתר תורה הרי חז' חז' כי מלחכים
ימלכוהו למדת שכתר תורה גדול מכת' כהונת' מלכו'
אמרו חכמים ממזר תלמיד חכם קודם לז' עם האר'
שנחמ' יקרה היא מפנינים יקרה היא מכהן גדול שנכנס
לפני ולפני' אין לך מצוה בכל המצ' כילן שיה' שקול' כג'
תלמוד תורה חלף תלמוד תורה כנגד כל המצות כולן שח
ס' תלמוד מביא לידי מעשה לפי' התלמוד קודם למעשה
בכל מקום היה לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה חס' ח
איפשר למצוה להעשות על ידי אחרי' לז' יפסו' תלמודיו ו
ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתורתו תחילת דינו של ח
אדם אינו כדון חלף על התלמוד ואחר כך על שאר מעשיו
לפיכך אמרו חכמי' לעולם יעשוק אדם בתורה חפ' שלח
לשמה שמעו' שלא לשמה בל' לשמה מי שנשאו לז' לקיים מ
מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר' של תורה לז' יסיח
דעתו לדברים אחרים ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם
העושר והכבוד כאח' כך היא דרכה של תורה פת במלח
תאכל וצל הארץ תישן וחיי' בער תחיה ובתורה תחיה עו
עין' ולא עליך המלאכה לעמוד ולא אתה ב' חורין' ליבטל
חלף חס' הרבית תורה הרבית שבר והסבר לפי' הנצ' במח
תא' חספה עד שאקנה ממון ואחזור ואקרא או שחקנה ב
מה שאני צרי' ואפ' מעסקי ואחזור ואקרא חס' תענה מ
מחשבה זו עליך אין אתה זוכה לכתרה של תורה לעולם ב
חלף עז' תורת' קב' ומלאכתך ערחי' ו'ל' תאמר לשאפנה
חש' חס' חלף לא תענה כתר' בתורה לז' בשמי' היא ולא מע
מעב' לים היא לא בשמים היא לז' בגסי רוח היא מצויה ו
לא מעב' לים היא ולא בת' זלבי למעב' לים לפי' אמרו ח
חכמים ולא כל המרבה בהזרה מחכים וכו' ואמרו חז'
ממעט כנה' ועשוק' בתורה שמעשנו למים שנחמ' חז' כל
צמח לבו למים לו לך מה מה מים אין מתבגשים במקום
מדרק חלף וזולין מאלהן ומתקבשים אל מקום אשארק
כך דברי תור' חז' ממנ' בגסי הרוח ולא כז' ל' גב' לב' חל'

בדכא וספ' רוח שמתאבק בעפ' רגלי הה כמים ומקור ה
התורה מתעבוי הזמן מנבו ועושה מלחמה בכל יום כה
כדי חיינו חס' לא היה לו מה יאכל ושאור יומנו ולינו עוסק
בתור' כל המשים על לבו שיצטיק בתורה ולא יעשה מלח
מלחמה ויתפרנס מהצדקה ירי' זה חילל את השם וכיוזה
את התורה וככה מאור הד' וגרס רעה לעצמו וכוטל חיינו
מן העולם לפי' שאסור ליהנו' מדברי תור' כעול' הזה חמרו
חכמים כל הנהנה מדברי תורה כוטל חיינו מן העול' ועכ'
צנו ואמרו לח תעסס עטרה להקדל בהם ולח קורדו' לח
לאכול מהם ועז' צנו ואמרו חתוב את המלח' ושכ' את הרב
הרבנות וכל שאין עמה מל' זכה סיפה בגל' וגוררת עין
ואו' אדם זה מלכטס את חכריו מעלה גדול' למי שמתפרס'
ממעט' ידיו ומדת חסידים הרחשוכי' היא וכה זוכה לכל
כבוד וטובת שבעולם הזה ובעולם הבא שח' יגיע כפיך
כי תאכל חסרי' וטוב לך השריך בעולם הזה וטוב לך לעז'
לעולם הבא שכולו טוב אין דברי תורה מתקיימין שמי' ש
שמתרפס עצמו ע' יחס ולא באלו סג' מדין מהיך עד קו ו
ומתוך חכילה ושתיה חלף חמי' שממית עצמו עליון ומ
ומעבר גופו תמיד ולא ית' שיל' לעיניו ותכנו' לעצמיו
אמרו חכמים דרך רמז וחת התורה אדם כי ימות בחלל
אין חתורה מתקיימת חלף חמי' שממית עצמו בחלל הח
החכמה וכך חמר שלמה בחכמתו התרפית ביום נר' וג'
ועוד אמ' חק חכמתו עמדה לי חכמתו שלמדתי בח' עמד'
לי אמרו חכמים ברית ברותה שכל היגע בתלמודו בבית
הכנסת לז' במהרה הוא משכח וכל היגע בתלמודו בצני'
בצניע' מחכים שכל זאת צנועים חכמה וכל המצמיע קו
קולו בשע' תלמודו מתקיים בידו חבל הקורא בלחש בב
במהרה הוא סוכח אע"פ שמצוה ללמוד ביום ובלילה הין
אדם לומד רוב חכמתו חלף בגילה לפי' מי שירצה לזכות ב
בכתר של תורה יזהר בכל לילותיו ולא יאחר אפי' ח' מהן
בשינה באכילה ושתיה ושיחה וכיוצא בהן חלף בדברי ח
חכמה ותלמוד תורת אמרו חכמים אין ריבה של תורה ח
חלף בגילה שז' קומי רבי כלילה וכל חישוק בתורה בגילה
חוט של חסד ממש' עליו ביום שז' יומם יצוה ח' חסדו וכל
ובלילה שירו עמי וכל בית שאין דברי תורה כשמעין ב
בגילה חס' אוכלתו כי דבר ה' בזה זה שלח הסניח על דברי
תורה כל עיקר וכן כל שאפס' לו לעש' בדברי תור' ואינו
עוסק או שקרא ושכח ופי' להבלי העינים והכית תלמודו ו
וזכחו הרי זה בכלל בזה דבר ה' אמרו חכמים כל המבט'
תורה מעושר סופו לבטלה מעיני וכל המקיי' את התורה
מעשי סופו לקיימה מעושר וענין זה מפירש בתור' הרי
הוא חומ' תחת אשר לא עבדת חת' חללדיך בשמח' ובטו'
לבב מרוב כל ועבדת את חייב' ואומר למען עכונתך ותג
לגשותך ולהטיבך באחריתך **רמז** מצות עשה
ליתן צדקה כפי השגת יד מח' ומאד צריך
אדם לזהר בה יותר מכל מצות עשה כי אפס' שיבא לידי
שפיכות דמים שימנ' העבי המבק' חס' לח ית' לו מיד כיה
כהחיא עיבדא דבן זומ' וכו' פעמי' כצטויכו בה בעשה וט
ועז' יש לו לא תעשה למעלי' עיניו מוננה שכל' לא תאמ' חס' ל

בזה הלכך לעולם ילמוד אדם תורה ואח"כ ישא אשה שאם
כנס אשה אין דעתו פנויה לי ללמוד ואם אי אפשר לו ב
בגל אשה שיצרו מתבאר עליו ישא אשה תחלה וכת' ח"א ה
הראש זל"ל להא' א' ויראי שאם אי אפשר לו ללמוד אם ישא
אשה ילמי ואח"כ יא' אשה וקצבה לחותנו ללמוד לא ירעיק
לא יתכן לבטל מפריה ורביה כל ימיו לא מצינו זה חלל ב
בבן עזאי שחשקה כפשו בתורה עד אימתי חייב ללמוד ע
עד יום מיתו שג' ופ' יסורו מלבב' כל ימיו חיי' וכל זמן ש
סלי' יעשו' בתור' הוא סיכח וחיי' לשל' ללמודו שלי' בתורה
שלי' במצוה ושל' בתלמוד פי' תורה שכת' שיו' תורה כ
כתי' ופ' קוים' משה' הוא תור' שבעל פה ופי' התור' שכתב
הוא בבגל זה ותלמו' הוא סיכ' ויסכ' אחרי' דב' מרחש' תו
וינצי' דבר מת' דבר וידמה דבר לרבי' וירין במדות שהת
שהתורה כדרכת בהן עד שידע היאך עיק' המצות והיאך
יוצא החיסור והמונת' וכוונת' בזה בדברים שלמד יופי' ה
המצוה כיצד היה בעל' אימונות ועושה במלכותו ג' שעות
ביום וט' שעות בתור' קרא' ג' מהן תורה שכתב' תורה
שבעל' פה וכו' יכון דבר מת' דב' וכתב' הלמכס' ד' ח' בת
בתחלת' ללמודו של' אדם חלל בסיגדיל בחכמה ולא יהא כ
צ"ל' לא ללמוד תורה שכתב' ולא לעס' הקמיד בתור' שבעל
פה יקרא' בעת' מומונים תורה שכת' מדברי' ושמעיה כ
כדי' של' יש' דבר מדברי' דיני תורה ויפנה כל ימיו לתל
לתלמו' בלבד לפי' רוח' לבו ויסוד' דעתו ולת' פי' שאנו סומכ'
א' ח' לחיתא במהדרין תלמו' בבלי בגלל' ביקורא' וכמשה
ובתלמוד וכו' חנו' יוצאין ידי' חובותינו מקיים שכתב' ללמו'
תורה שכתב' בזה מות' ללמד' שכתב' חלל תורה שבעל' פה
אנו' ללמו' בשל' לא מוצא' מי שילמדנו בחל' ללמו' בשל' וא' עפ
שהוצר' ללמו' בשל' לא יאמ' כהם שלמדתי בזה' כך חמור' ב
בשל' חלל' ילמד' לא חר' בחל' וכת' ח' א' הראש זל"ל ומ' שכתבו
האידכא ללמד' חלל' בשל' אין לי במה להתבטא' שרי' ואח'
יש לי אם הוצ' שכל' בגל' המוכח שמכח כל' עזקיו ומשאנו
סבי' וללמד' לקטנים שרי' משום שכל' שיימו' ושכל' פיסוק' ט
טעמים ע"כ כת' הלמכס' זל' אשה שלמדה תורה יש לה ש
שכל' חלל' לא בשל' החוש' אפי' שאינה מצוה ועושה וכל' ה
העושה דבר שאינו מצי' עליו אין שכל' בשל' המצוה וע
ועושה וא' פ' שיש לה שכל' שכל' חכמים שלל' ילמד' אדם ח
א' כת' תורה מפי' ש"כ כפי' אין דעתא מכיוונת' להתלמ
ומוציאין דברי' תורה לדברי' הבאי' לפי' ענינו' דעת' אמרו
חכמים כל' המלמד' לבתי' תורה בחל' מלמד' תפלג' כד' א' ב
בתורה שכתב' חלל' בתורה שבעל' פה ילמד' חות' בתחלה
ז' וז' מלמדה חינו' במלמדה תפלות' פ"ק רביעי' מהלכות
תלמוד תורה להלמכס' ח' מלמד' דברי' תור' חלל' לתלמיד
הבין כזה' במעשיו' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'
מחזירין אותי' לצוטב ומכ' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק'
חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק'
חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק'
חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק' חזק'

לכבד ולא תקשו את ידיך מאחי האביון וכל המעלי עיניו
ממנה נקרא בליעל ובאלי עובר עו' וכל הזהיר בה מעיד
עליו כי הוא זר' בדרך ה' דכתי' למען אשר יצוה את בניו וא
ואת ביתו אחרינו לעשות צדקה ומשפט ואין כשא' ישראל ב
מתכונן ודבר האמת עומד אל' בצדקה שפ' בצדקה תכוננו
ואין ישראל בגלות אל' בצדקה שפ' ציון במשפט תפדה ושביה
בצדקה ואומ' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי
לכא' וצדקתי להגלות וגלות מכל הקרובו' ואמר' אל' חלוצו
גדולה הצדקה מכל' הקרובות דכתיב עושה
צדקה ומשפט נכחר לה' מזבח אומר' אל' חלוצו כל' דה
העושה צדקה באלו מלאו לכל העולם חסד שכל אות צדקה
ומשפט חס' אל' מלאה הארץ ולעולם אין אדם מעני מן הצדק
ולא דבר רע ולא חיזוק מתגולל על ידה שכל ויהיה מעשה ה
הצדקה שלום וכל המרח' על עניים הקבה מרח' עליו ויש
לאדם ליתן אל לבו שחבוקם בכל שעה מהקבה שיזמין לו פ
פרנסתו והיו שמחוקם מהקבה שישי' שועתו כך צריך ב
שיש' שועת העניים ואף גם זאת שהקבה קרוב לשמו' ב
צצקת עניים שכל שועת עניים אתה תשי' לפיכך ישל' ח
ליחור מזעקתם וגם כי ברית בריתה להם שכל והיה כי א
יצעק אל' ושמעתי כי חנון חני' גם יתן אל לבו כי הוא גב
בגב' מחורב בבל ולם וסוף האדם לבא ל' ידי מרה זו ואם ח
לאו הוא יבא בגו או בן בגו ואל יעלה בלבו ענה לומר' איך
אחחר ממנו ליתנו לעניים כי יש לו לדעת שאין הממונ'
שלו חלף פקדון לעשות בו רצון הנפקד וזה רצונו שיחלק
לעניים ממנו וזהו חלק הטו' שישי' לו ממנו בדכתי' וה'
לפיכך צדקך ועוד כי הדבר ברור ומכוסה כי בשב' הצדק'
שניתן לא יחסר לו חלף אחרבא מוסי' לו עושר וכבוד כד
בדכתי' מחלף התרומה לבא לבית ה' אכול וסבע והותר
עד לרוב כי ה' ברך את עמו ובתי' חביאו את חמצו' אל
בית האוצר ויחיה טורף בביתו ובחיוכי נא בזאת אמר ה'
צדקות אדם לא אפתח לפס' ארובות השמים והדיקותי ט
עליהם ברכה עד בלי די ואמרו חכמים בכל דבר אשר
לכמות את ה' חוץ מדבר זה בדכתיב ובחכמו' כא בזאת ט
ועוד כי היא דוחה את הגזירות הקשו' וברע' תשי' ממנו'
כאשר איר' לנפשי בשב' כד' הקמת שנת' לאלהיו ומגיעת'
תרחי' הקרובים לנביח ממנה ומן התורה כאשר אירע
לעמון ומואב שהיו קרובים אלינו וכתרחקו על אשר לא ק
קדמו אותנו בלחם ובמים ומקרבת הרחוקי' לחסות תחת
כנפי השבינה כאשר איר' ליתרו על אהרן קרחן לו ויאכל לו
לחם על כן צריך אדם לזהר מאד מאד לית' בראוי וחכמי
מבאר כל ענינה כפי שמצאתי בתיב על שם ח' שעדיה ו
ומדברי חז"ל עסקצת שאר דעות ואבא' תחלה מי הח
החייב בה וכמה חייב ליתן וכיצד יתן אותה וכמה ראוי
ליתן לכל אחד ולמי יתן אותה ואי זה קודם ומי הראוי ו
לקבלה ומי ותיא' בגבית ומתחלק' והנדרבות' ושינוי' קוד'
שתבא ל' ידי גבאי ואחרי כן **רמב** המתרפס
חייב ליתן צדקה אפי' עני ה' המתרפס
מן הצדקה חייב ליתנו ממנו שיתנו לו ומי שאינו רוצה לו
ליתן חו' כותן פחות משראו' לו ליתן ב'ר כופין אותו עד ש
שיתן מה שאמר' ליתן ויורדן להכניסו ולקחין ממנו מ'

מה שראוי וממסכנין עליה אפי' בערבי סבתות יתומין ח'
פוסקין עליהן צדקה אפי' לשדיון שבוין אפי' יש להם ממנו'
הרבה ואם פוסקין עליהן לבבד כדי שיצ' לה' שם שפי' דמי
גבאי צדקה אין מקבלין מן הכספים ומן העבדים חל' דבר
מועט אבל לא דבר גדול שחזקתו בזול או גבו' משל אחר'
וכמה הוא דבר מועט הכל לפי עושר העללים ועביונות ו
וכתב' אל' חז"ל ש' אל' בתשובה ב'ר' א' בסתמא דאמרינן מס
מסתמא אין חבבל מקפיד על דבר מועט כזה אבל אם ה
הבבל מוחה פשיטא שאין לה ליתן בלא רשותו והמקב' מ
ממנה חרי זה גזל ואם הסבירה מלמד לבנו חס' יד' הבבל
ושחק ודאי כיחא ליה במה שעשתה אבל אם מיח' לאלתר
אין במעשיה כלום מבי' בן שאוכל אבל אביו ועבד האוכל
עש' רבו כותן פרוטה לגבי' או לבנו של אוחבו ואינו חושש
משום גז' שכך כהג' בעלי בתים אדם שוע' שנותן צדקה י
יותר מהראוי לו או דמיצר לעצמו ונותן לגבאי כדי שלא
יתבייש אסו' לתובעו ולגבוי' ממנו צדק' והגבאי שמל' ימו
וסואל ממנו 'עתי' לפרע ממנו שכל ופקדתי על כל לוחזיו
ואמרו חכמים אלו גבאי צדק' **רמב** שיסור
כתיבתה אס' ידו משגת יתן
העניים ואם אין ידו משגת לכל צור' העניים יתן כפי הש
השגת ידו וכמה הוא יתן עד חומש ככסיו מניה מן המו
המורב' ואח' מי' מדה בגופית פחות מכן עין רעה וקאמר
בירושלמי שנה ראשונה חומ' מהקרן מכאן ואיל' חומש מ'
מהריוח בכל שנה לעולם לא ימכר אדם עצמו פחות מ'
השקל לשנה והיא שתות אוקיא של כס' ואם נתן פחות מ'
לא קיים מצות צדקה כלל וכאשר יתבנה יתן אותה בסבר
פנים יפית בשמחה ובטוב לבב ומתאכז' עם העני בצערו
ומדבר לו דברי תחנונים וכחמיות ואם כתבם בפנים ועו
דעמוות ורעו' מפסיד את זכותו שאל לו העני ואין לו מה
יתן לא יגער בו ויגביה עליו קולו חלף יפייסנו בדברים
ויראה לו לבו הטו' שרצונו ליתן לו חלף שאין ידו משגת וא
ואם אין בידו ליתן לו ויכול לעשו' לאחרים שיתנו לו שבר
גדול כשבר הזיתן ויתכנה לו בסתר כדי שלא יתביי' ואם
אי' לחביע לידו בענין שלא ידע ממנו קבלה אין טוב ממנו
וכת' הרמבם בבתינה שמנה מעלות וז' שמנה מעלות יש
בצדקה זו למעלה מזו מעלה הגדולה שאין למעלה ממנה
זה המחזיק ביד ישראל המך ונותן לו המענה או הלואה או
עושה שותפו או ממציא לו מלואה כדי לחזק את ידו שלא
יצטרך לבידות ולא ישאל ועל זה באמר' וחסדקתו ב'ר' ותר
ותושב וחי עמוך פחות מזה הכותן צדקה לגבי' ולא ידע ל
למי יתן ולא ידע העני ממי מקבל שהרי זו מצוה לשמה
פגון לשבת חסאים שהיתה במקדש שהיו חסידים כותבים
בה בחשאי וחעניים בגי' טובים מתפרנסים ממנו בחשאי
וקרוב לזה הכותן לקופה של צדקה ולא יתן אדם לקופה א'
אלא אם כן יודע שהממונה עליה כאמן חכם ויודע לכסו'
בה כסורה פחות מזה שידע הכותן למי נותן ולא ידע ה
העני ממי לוקח בגין גדולי' החכמים שהיו הולכי' באת'
ומשליכין המעות בפתחי העניים וכזה ראוי לעשות ומע
ומעלה טובה היא אם אין הממונ' על הצדקה כותנ' כס'

ראי ליתך דבר הקצוב עליהן ומחלקין המעות מעלי
 לערב שבת ונותנין לכל עמי ועבד מוונות המספיקין לשל
 הימים והוא הנקרא קיפה של צדקה לפי מי שיש לו מזון
 טבעת ימים לא יטול ממנה וכן מעמידין גבאים שלוקחי
 כל יום ויום מכ' חצר וחצ'פת ומימי מחש' ופירו' או מעל
 שבת'ה' לפי הש' ומחלק' את הגב' לער' ונותנין ממנו לכל
 עמי פרנס' יומיו וזו הנקרא תמחוי לפי מי ש' ל' פרנס' יו'
 ח' לא יטול ממנו ודרכי הגב' אינו כזמני חכמים ונכבדי
 שידקדקו על כל עמי ויעני ליתקן לו הצריך וידקדקו עליה'
 שלא יטו רמזים חוץ ממי שמבק' שיאכילנהו שאין מדקדקי
 אחרינו כדפרישי' לעיל ואם אין הגבאין חכמים ורחימי' נ'ה'
 דוחין אותם ולא יגבו כלל ואם חין יכולין לרחותן חסור ל'
 לתת צדקה על ידם סכן אמרו חכמים לא יתן אדם ברגלו'
 לצדקקי' של צדקה אלא אם כן תלמיד חכם ממונה עליה
 ובתעניות מחלקין מזונות לעניים וכל תענית שאכלה
 היב' ולא חלקו מזונות לנביאי' הרי הן בשופכי דמים ב'
 צד' א' שלא חלקו פת ופירות מחוץ מיני' מחלל חבל' חס' ל'
 לא חלקו מעות או חטין או כיוצא בו שאינו מוכן לחבילה
 חין חסובין בשביל זה בשופכי דמים הקופה חין טעבית ב'
 בפחות מעט' שאין עושין שדרה על הצבור בפחות מחכמי'
 חל' לחל' טעב' ח' כאמן עליה הילכ' חפ' שני אחין יכולין
 לנבונה ואיכ' מתחלקת חל' ח' לפי שהיא כדרכי' ממונה
 לנצין על כל עמי ועמי כמה ראוי ליתקן לו ותמחוי כמו ש'
 שמתחלק ח' כך חינו גבה חל' בשלשה לפי שאינו דבר
 קטן יד' כן לנצין על כל אחד ואחד כפי ראוי שיתקן תמ'
 תמחוי טעבית בכל יום וקופה מערב שבת לע' ש תמחוי ל'
 לנבי' עולם וקופה לנבי' אותה העיר ורש' ח' בני העיר
 לשאת מקיפה לתמחוי אם רבו עליה עמי' עולם ואין מה
 מציין לזה העמ' שגבו לצדקה וכן לשאת מתחוי לקו'
 לקופה אם יש הרבה עניים בעיר ואין מה ציין להם הקופ'
 שגבו בשלש ולשמותן לכל מה שירצו ובת' ה' יום' מרגש
 ו' דוקא לצורך עניים יכולין לשנותן בגוף לצורך כמותו
 וקבירה וכו' ח' שגבו אותה לצורך מחל' חל' ש'
 שלא לצורך עניים לא וד' פ' לכל' צרכי' צור' יכולין לש'
 לשנותה וכן הורה לתת לשומרי העיר מהקופה וכן כתב
 הרמבם ולזה הסכים ח' הרמבם ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
 קופה ותמחוי שהוא דבר קטן ואם יחסר להם יגבו פני'
 אחרת חל' אם אירע מקרה שהוצרכו לנבונה לצור' עמי'
 בגוף שהוצרכו לנבונה כמות או שאלו עניים הרבה
 וגבו שמים לא יסמו ליתנו למצרך דבר חסר ולא חפ' לצור'
 עניים אחרים יש בעיר חבר עיר פי' אדם גדול שהכל ג'
 גיבין על דעתו והוא מחלק לעניים כפי מה שצריכה לו י'
 הרי זה יב' לשמותו לבלמה שירצה מצרכי העיר מי שיש'
 בעיר שלשים יום כופין אותו לתת לתמחוי עש' בני העיר
 יש' שם ב' חדשי' כ' פ' אותו לת' לקופ' יש' שם ו' חדשי' כופ'
 אותו לת' לשם יש' שם ט' חדשי' כופ' ח' אותו לת' לצרכי קבור'
 מקורבין בה העי' ועמי' לה' כל צרכי קבורה מי שחולק
 ממקומו לעיר אחרת לשחורה ופסקו עליו חנשי העיר ש'
 שחלק שם צדקה הרי זה מותן לעמי אותה העיר ואם ה'

דבריו להקדישו וליתנו כשיבא לידו
ואשלו האומר חובש לי ביד פלפי
יהיה למדקה אם אל' בן בפני העבד

כיוצא צי כאמר ברוך הנהר אשר יבטח בה
כל עיר מים בה יסר הויכין להעמיד מהם
גבאי דרקה ידועים וכאמרים פיהיו מחזירין על הצס מ
מערכ מכת לערב מכת ועוקחין מכל א' מהן מה שהוא רא

דמהלי ליה אבי קצרא **רסד** הכל כשרי למול
אפי' עבר אשה וקטן וערל ישר' שמתו
אחיו מחמת מילה ואם יש גדול סיורע למול קודם לכולם
ואם אין גדול ימול אחד מאלו אבל גוי לא ימול כלל וכת'
הלמכה ואם מל אין צריך לחזור ולמול פע' שנייה ובשם
המנות כת' שצרי' לחזור ולחטוף ממנו דם ברית ובכל מ'
מל'ן אפי' בעור ובזכוכית ובכל דבר הבשר חוץ מבקרמי'
של קנה לפי שקדמים כתיבין ממנו ויבא לידי כרות שפב'
ומצוה מן המוכח למול בברזל בין בשבין בין במספרים
וכתנו כל ישראל למול בשבין כי' מל'ן חותבין את הערלה
כל העור החופה העטרה ואח' כ' פורעין את הקרום הר'
שלמטה מהעור בצפרן ומחזירו לכאן ולכאן עד שיראה ב'
בשר העטרה ואח' כ' מונצין המיל' עד שיצ' הדם מהמקומו'
הרחוקי כדי שלא יבא לידי סכנה וכל מוחל שאינו מונצ'
מעבירין אותו ואחר שמוצ' כותב' עליה איסורלגית חו' ר'
רטי' וכיוצא בו מל ולא פרע כאלו לא מל יש ציצין המ'
המעבבין המילה ויש שאינן מעבבין אותה כי' אם נשאר
מחצור עור החופה את דוב גובהה של העטרה אפי' במקו'
אח' זהו המעב' את המילה וכאלו לא נימול לא נשא' ממנו
אלא מעט ואינו חופה רוב גובהה של העטרה אינו מעב'
המילה המל כל זמן שמתעב' במילה חוזר בין על ציצין ה'
המעבבין בין על שאי' מעבבין פירש' ממנה אינו חוזר א'
אלא על המעבבין ואין צריך לחזור על שאי' מעבבין פי'
מיירי בשבת אז חוזר על המעבב' אבל אינו חוזר על שא'
שאינן מעבבין אבל בחול חוזר על הכל בין מעבבין בין
שאינן מעבבין קטן שצברו רך ומדולדל או שהוא בעל ב'
בשר הרבה עד שגראה כאלו אינו מחול דואין אם בעת
שמתקשה גראה מחול אין צריך למול פעם שנית ואח' מ'
משום מראית העין צריך לתקן ריבוי הבשר שמכאן ומ'
ומכאן ואם אינו גראה כימול בעת קישויו צריך לחתוך
כל הבשר המדולדל עד שיפא גראה כימול בשע' קישויו
רסה חמל מצדך ברוך אתה ה' אלירינו מלך ה'
העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על
המילה וכת' הלמכה שאם אבי הבן מל בעצמו מצדך אש'
קדשנו במצותיו וצונו למול את הבן וכתנו שלא לחלוק ובין
כת' בעל העיטור ואבי הבן מצדך ברוך אתה ה' א' דינו
מלך העולם חקב' לחכמים בבריתו של אברהם אבינו
וצריך לברך מעומד דילפינן לבש לבש מעומר כתב ה'
הלמכה שאם אין אבי הבן אין אחרים מצדך אות' ברכ'
ויש מי שהורה שיברכו אותה ב' ד' או אחד מהעם ואין ר'
ראוי לעשות כן על כ' ומתקין בכל המקומות שיברך אותה
מי שתפס חכמה וכן כת' הראב"ד וד' שם ההיגס שיבר'
חאב קודם המילה דלחכמים משמע לחכא וגם צריך לבר'
קודם לעשייתו וד' כת' שאין צריך ורב' שר שלום כתב ש'
שאין לו לברך אלא עד לאחר המילה כיון סנעשית על י'
ידי חחר וכן כת' בעל העיטור ואח' הראש ז' כתב טוב
לברך מיד אחר ברכת המילה קודם שיעשה פריע' וחש'
שפיר עובר לעשייתו ולהבא דמל ולא פרע כאלו לא מל
ואם היו אחרים עומדים שם אומר כשם שהכניסנו לב

לברית כן תכניסנו לתורה ולחופה ולמעשים טובי' ע'ה
הבן או מוהל אחד מהעם אומרים צאי' חמה אשר קדש י'
ידיד מבטן וחוק בשארו פס וצאצאו חתם בחות ברית
קדש על כן בשבר זאת אל חת'נו צורינו צח להניל יד
ידידות זרע קדש שארנו משחת למען בריתו אשר שם ב'
בבשרינו ברוך אתה ה' כורת הברית ועל הכוס מצדך
אותה שמצדך תחילה בורא פרי הגפן וכת' בעל העיטור
ומנהג לית' יין בפי התינו' אחר ברכת היין ואחר כורת
הברית ולומר קיים את הילר הזה לחביו ולחמו סנקרא
שמו פלו וכו' ובקשת רחמים לא הוי הפסקה בין ברכה ל'
לעתייה ויש אומרים כיון שנתן יין בפי התינוק לא הפ'
הפסקה היא ויש סידורים שכתוב בהם ברוך אתה ה' כו'
כורת הברית ושותהו ובגולר מהול כתבתי למעלה שאי'
מצדך עליו ובעל העיטור כת' שמצדך עליו וכת' שאפי'
לדברי האומר שאין מצדך ברבת על המילה אבל ברכת
להכניסו בבריתו ואשר קדש ידיד מבטן מצדך כתב ה'
הלמכה שאין מצדך על אנדרגוס מפני שהוא ספק ו'
ור' שם שהוא זכר גמור וחייבים עליו הקילה בזכר ול'
ולדבריו מצדך עליו תשובה לבאן ממזר חעפ' שהוא מ'
מטיפה פסולה כישראל הוא לכל דבר ומצדך עליו בר'
ברכת מילה עד כורת הברית אבל אין מבקשים עליו ר'
רחמים כת' בעל העיטור היבא דמיקלע מילה ביומא דת'
דתעביתא אשכחן לרבותא קמאי דקאמרי מצדך על ה'
הכוס ומנהג להכניחו עד מוצאי יום הכפורים ושותהו ח'
אמו של תינוק ואחריך הרבה בדבר והיוצא מפלג דבריו
שכנים כפורי' ותפע' באב לא מצדך כלל אכשא ועבדינן
בברוכתא דלית ביה חמרא ובשאר תעניות מצדך וכן
ומטעמי' לינוקא וכת' עיר היבא דאיכא תרי ינוקי למ'
לחמה' בבי כנישתא כיון דלא איפשר למהלכהו כחדא ב'
צריכי ברכה לכל חדא וחדא ואח' הראש ז' כת' בתשובה
מי שיש לו שני תינוקות למול או לברך לשני חתנים יבר'
ברכה אח' לשניה ואפי' אם שני מל' הראשון יברך על המ'
המילה ועי' לשני והשני יברך אש' קדש ידיד מבטן ועי' למ'
לראשון ואפי' אין הנער השני לפניו בעת חבר' כיון ש'
פרעתי עליו רק שלא יסחי דעתו ביכתי שדר רב צמח ג'
באן היבא דליכא אלא איתתא וגברא תפיש ליה לינוקא
מצדך על המילה והיבא דאיפ' לה עבדינן לה בעשרה
והיב' דלא איפ' עבדינן לה בפחו' מי' כת' הלמכה שאפי'
הבן מצדך שהחיימו על כל מילה וימיל' ובעל העיטור כת'
שאין לו לברך וכן דע' ר' ויש אומרי' שצריך לכסות ערות
הקט' בשע' חצרכ' ובעל העיטור כת' שאין צריך דלא הוי פ'
ערו כל זמן שאי' ראוייה לביא וכת' עי' מנהג שאבי הבן
עומד על חמות' להודיעו שהו' שלוחו כדאמרי' לבבי קר'
קרבן איפ' שיה' קרובו של אדם קרב והו' אינו עומ' על
גפיו בדברי' שבין בני מזר' ובין בני מער' בני מזר' מוהל'
על המי' ומתני' על פניה' ובני מער' מוהל' על העפר' אן
הרא דכתי' גם בדם ברית' שלחתי אשיריך מב' ח'מים
בו ובישיב' רב כהן צדק במת' מחסיא מנהג למול במים
סלקי' וכתן הדם ומיני' בשמי' וכופ' דם המיל' על חמים ו'
דוחצין בהם כל תנועדי' כלומ' זה דם הבר' שבי' המקי'

ובפני בעל חוב זכה בו הגבאי והרי הוא ערק ואי איפשר לחזור בו ואסור לשנותו בחלו כבודו לא ליד גבאי

רנ האומר סלע זו לצדקה או שאומר הרי עלי סלע לצדקה והפרישו עד שלא בא ליד גבאי יכול לשנותו ללוותו לצרכו ויפריע אחר תחתיו מעט ליד גבאי אסור בין לו בין לגבאי ללוותו ולפרוע אחר תחתיו אבל יכולין לשנותו מהדבר שנדרר אותה לצרכו לצורך מצוה אחרת אפי' לא יפריעו אחרת תחתיה ובת' א"ז ת' ה"חם ז"ל שצדקות שכתגדבו לצורך בית הכנסת או לצורך בית עולמים יכולין בכי העיר לשנותה לצורך בית המדרש או תלמוד תורה חכ"א אש הבעלים מעבדי חכ"א לא מתלמו תורה לצורך בית הכנסת בת' ה"חם רצה הגבאי לצדק המענית לעשות דבריו א"ז כו רשאי חלף אש כן אין שם ע' עכ"ל לחלק היה לעבדי הכאה בצירוף המענות ביד גבאי כדי לעבד אחריו וליתן הרי הגבאי מותר ללוות ולתורע' שצדקה אינה בהקדש שאסור ליהנות בו יחיד שהתקרב כר או מכורה לבית הכנסת אש כשתקע שם בעליה מעלי' שאינה בקדחת על שמו יכולין הצבור לשנותה חפ' לידר' הרשו' ואש לא כשתקע שם בעליה מעלי' אין יכולין לשנות' לידר' הרשו' אבל לידר' מצוה יכולין לשנותה והכי מילי ב' ציטא' אל אבל גוי המתקרב כל זמן שלא כשתקע שם בעלי' מעליה אסור לשנותה חפ' לידר' מצוה בת' ה"חם גוי שמתקרב לצורך בדיק הבית אין מקלן ממכו לכתחילה ו אש כתנו אין מחזירין אבל לבית הכנסת מקבלין ממכו לכתחילה וה"ז שיאמר ברע' ישראל הרשותי אותה ואש ל לא אמר כן טעון גזירה שמה בלבו יחשב לע' ז' **רס**

הלכות מילה

מצות עשה לכל אדם מישראל שימול את בנו וגדולה היא משאר מצות עשה שיש בה דבר בר' וגם כבודו עליה שלשה עשרה בריתות בשרית מילה ולא כ' דא' אברהם שלש עד שכימול ובזכותה כהרת לו ברית על כתיבת הארץ והיא מ' מצלת מדינת של גיהנם כמו שאמרו חכמים שאברהם א' אבינו יושב בשרית של גיהנם ואינו מניח ליכנס בו לכל מי שכימול ומחוסה היא הצדקה שכתגבו בו הגוי' שכל כי ב כל הגוי' ערלי' וכל המפר בר' של אברהם אבינו שאינו מ' מל או שמוסף ערלתו אע"פ שיש בידו תורה ומעשי טוב' אין לו חלק לעולם הבא וכל המפר רבינו שלח כת' כתלה עליה חפ' סעה אח' שאיח' אותה חלף כע"פ מיד' ח' אע"פ שהיה בדרך על כן צריך לזהר בה מחד וגם כי היא חות ברית חתום כבשרנו ואינה כשאר כל המצוות כמו התפילין והציצית שאין קבועין בגוף וכאשר יסירה יסיר האות אבל המילה היא חות חתום כבשרינו ומעיו' כגו שכתב בו השם מכל העמים ואנחנו עמו וצ"ל מר' מרבינו אשר לרוד ורוד אנחנו חייבין לעבדו ולשפיר ת תחלתו **רסא** האב חייב למול את בנו ולא ה' אשה את בנה ומיהו אינו חייב כרת אש לא ימולנו שאין זה כרת חלף בערל עצמו דכתיב ו

וערל זכר אשר לא ימול כשר ערלתו וכברתה לא מלי' חייבין ב'ר' למולו לא מלוחו ב'ר' חייב למול חת עצמו לב' לבשיגדיל ואש לא מל חייב כרת כת' ה"חם ח"ן מלי' בנו פל' אד' שלא מדעתו אלא אש כן עבר וכמנע למולו שכל' מלין אותו בעל כרחו כתעלמו ב'ר' ולא מלוחו חייב למול את עצמו לכשיגדל וככל יום שיעבד' עליו לכשיגדל מבטל מצות עשה אבל אינו חייב כרת עד שימות והוא ערל ב' צמוד ע' כ' ואיני יודע למה אינו באי כור כרת בכל יום שיעבור וכן כת' ה"חם וכי משום התראה ספק פטורן אותו מן השמים וככל יום עימ' באיסור' כר' **רסב**

זמן המילה ביום שמינה ללידותו וביום ולא בלילה ומשעלה עמוד השחר של יום שמינה ה' תחלת ימנה וכל היום כשר לכך אלא שזריזין מקדימים למצות מיד בבקר חלה ח"ן מלין אותו עד שיבריח וממתיבין לו מצות שבת' מלין אותו שמינה ימים מעט לעת ואז מלין אותו וגם אז ח"ן מלין אותו אלא ביום אע"פ שאי' בזמנה ב'ר' ח' שחלצנו חמה וכיוצא בזה שהוא חול' שכלל הגוף ח' אבל חלף בחדר מאבריו שכאבו לו לעיניו וכיוצא' בו ממ' וממתיבין לו עד שיבריח ולאחר שיבריא מלין אותו מיד ו וכן כל מילה שלא בזמנה בגן טומטום שנקדע וכמנ' זכר או משוך פי' שכימול כבר ומשך העור עד שכתב' מילתו מצריך למול פעם אחרת או שלא מלין אותו בזמנ' מהמת מקרה שלא היו להם צרכי מילה כולם אין כימולין חלף ב' ביום חדרניכוס פי' מי שיש לו זכרות ונקבות ומי שיש לו שני ערלות כימולין לשמנה וכן יוצא דופן אע"פ שאין אמו טמאה לידה כולד בין השמשות ספק מן היום ח' מן הלילה מוכין לו מן הלילה וכימול לתשעה שהיא ס' ב' ב' אבל אש הוציא רחשו חוץ לפרודור מבטל' ינ' ח' שמשע אותו בוכ' חפ' לא כולד עד אחר שתחשך מוכין לו ח' מי' **רסג**

מיום שיצא רחשו ח' שמשעו אותו בוכה קטן שנמצא ירוק סימן סלף ככל בו דמו וח"ן מלין אותו עד שיפיל דמו ויחזור מראהו כמראהו ש' שאר הקטני' וכן אש נמצא אדום סימן סלף ככל בו דמו ג' בצבריו חלף בין עור לבשר ואין מלין אותו עד שיכלע בו דמו וצריך לזהר מחד בחלף הדברים שאין מלין ול' שיש בו חשם חול' דשכת' כפשות דוחה הכל שחיפסר לו למיל' לזכר זמן ואי' חיפסר להחזיר כפס' אחת מישראל ללבינס' ח' חשה שמלה את בנה רחשו ומת מחמת מילה סהכסילה כחו ומלה ג' חס' ומת מחמת מילה הרי הוחזק' שג' מתים מחמת מילה לא שנא היה מבטל אחר ח' מפניס ולא תמו' השלישי חלף תמתין לו עד טיגדל ויתחזק כמו כולד כשהו מהול כת' ר'י שאין צריך להטויף ממכו דס' ב'ר' ורב אלפ' כת' שצריך וכן כת' רבינו האי הכי אשכחור רבין ק' אפי' שצריך להטויף ממכו דס' ברית ומיהו בנחת ופ' יבא מילתא למיבדקא יבא יפה בידים ובמרחית טי' ונא כשרזנא דלח לעייק ליה ואין מברכין על המילה ח' אש כן כראית לו ערלה כפיס' ורואין וכזהרין היחך מ' חותו וממתיבין לו הרב' וח"ן חוששי' ליל' ח' ש' יביחורו נ' ירדי סכ' כת' ג' יבוק' דמית וכל' ה' נ' ח' יומי' שהכל' ט

ביתך ומקנת כסף עב' הרב ולא מלך מצוה על כ' ד' למול
 אחד עבד שכולר בבית ישראל או שקנאו רבו מן הגוי חי
 חייב למול ואינם כימולין אלא ביום ובגיה' יש למול לח'
 ויש שכימול מיד אפי' לקחו בן יומיו כיצד לקח שפחה מע
 מצריבת ועיברה עמה וטבל לשם עבדות וילדה כימול
 לשם אעפ' שלקח העובר בפני עצמו והרי הו' מקנת כס'
 אפי' הכי כימול לשמחה כיון שקנא גס האם וטבלת קודם
 שילדה ואם אחד קונה השפחה ואחד קונה העובר כימול
 מיד אפי' טבלת קודם שתלד ואין צריך לומר קנה שפחה
 וילדה עמה שכימול מיד אעפ' שזין לו שפחה אבל בלקח ש
 שפחה ועיברה וילדה קודם שטבלת קאמ' ר' אבה שחינו
 כימול לשמחה כיון שאין אמו טמאה לידה ורובן פליגי
 עליו ואומר שכימול לשמחה אעפ' שאין אמו טמאה לידה ו
 וילד בית כבון שלקח שפחה וכתעברה חבלו וילדה במי
 פליגי לרבן כימול לשמחה אפי' ילדה קודם שטבלת דלא
 משבחת ליד בית כימול לשמחה אלא בלוקח שפחה לעובר
 וכתעברה בביתו וילדה שאין לו בגוף השפחה כלום או ש
 שלקח שפחה והתנה שלא להטבילת ור' אבה אפי' לקחה ק
 קצין גזור וכתעברה בביתו וילדה אינו כימול לשמחה אלא
 אם כן טבלת קודם שילדה שאמו טמאה לידה אבל ילדה
 קודם שטבלת כימול לאחר ומקנת הבאונים פסקו כ' א
 אלא ושבאלמות פסק רובן הילכך חזינן לחומר וכימול
 לשמחה אעפ' שאין אמו טמאה לידה בבין במקנת כסף ש
 שלקח שפחה מעבדת ועיברה עמה אעפ' שילדה ואח' כ'
 טבל וילד בית שלקחה ריקנית וכתעברה חבלו אעפ' שי
 שילדה ואח' כ' טבלת ואין נמול לאחר אלא בלוקח זה ש
 שפחה וזה עובר או בלוקח שפחה על מנת שלא להטביל
 ובחילול שבת חזינן לחומר ואין מלין אותו בשבת אלא
 אם כן טבלת קודם שילדה בין בילד בית בין מקנת כסף
 הלוקח עבד גדול מן הגוי חיי' למול מיד ואשור לקיימו
 ערל אלא אם כן קנאו בערב שבת בין השמשו ולא השפ'
 למולו מקיימו ערל אותו שבת ואח' כ' מלו מיד ואם בשק
 כשקנאו התנה עמו על מנת שלא למולו מותר לקיימו והא
 דאשור לקיימו כשקנאו סתם דוקא בשלא כתובה מעול
 להתגייר אבל אם כתובה להתגייר וחזר בו מבלגל עמו
 שנים עשר חדש אולי יחזור לדעתו הראשון ואם לא חזר
 צריך למוכרו לגוי אחר יב' חדש וזהו לרשי' אבל לרב האי
 היי' איפ' קנאו סתם וכתובה למולו אלא שדוחה אותו מ
 מיום ליום אשור להשמותו וצריך למוכרו מיד לגוי ואם
 אחר בהדיא שאינו רוצה למול מותר לשמותו יב' חדש א
 אולי יפתהו שימו ואם מלו והטבילו בעל כרחו לשם עב
 עבדו לרשי' ולדינו כעבד לכל דבר אבל לבתחילה אין
 לעשותו שלא יבא להטביל א' רבו באיסור והיתר היון ש
 שאינו רוצה לקבל עליו עול מצות ולרב אלבא אין עליו ע
 תורה עבד כל זמן שאינו מתגייר מרצונו מי שהו' עבד
 מוטבל לשם עבדו ורוצה רבו להטבילו לשם חירות אם
 נהג כס' במצות שעבד חייב בהן כגון שקנאו רבו מיישר
 או שקנאו מגוי והטבילו לשם עבדו והיה עבד בביתו ל
 לרב אלבא מרצונו ובקבלת מצות ולרשי' אפי' בלא קבלת

ואחר כך בא לשחררו יכול לשחררו בעל כרחו אבל אם
 מיד אח' שלקחו מן הגוי הטבילו לשם עבדו בא לשחררו
 צריך שיהיה מדעתו כת' רב יהודאי גאון עבד קטן או
 שוטה מטבילין אותו על דעת ב' ד' תשובה לבזק עבד ש
 שאלו רבו וחזר לגיותו ומוכרו לגוי וחזר ישראל וקפ' י
 ממנו כיון שכימול וטבל לשם עבדות פעם ראשונה וי
 והכיסו תח' כפיו השכיב אעפ' שחזר אינו חוזר לעבדותו
 והרי הוא בישראל משומר שאינו צריך טבילה אלא מלקו'
 הלוקח ש' מן הגוי אין הגוף קנוי לו עד שיטבילו לשם
 עבדו הילכך אם קדם וטבל לשם בן חורין הרי הוא בן ח
 חורין לפיכך צריך להטיל עליו שום עבודה בעירו במי'
 סיחא נראה כעבד שלא יקדים ואינו חייב טובל לשם בן
 חורין אבל גי' שמוכר את עצמו לישראל קונה גי' מיד
 ואינו יכול להקדים לטבול לשם בן חורין המל העבדים מ
 מברך באי' אמה' אקבו על מילת העבדים ולהטוף מוס
 דם ברית שאלמלא דם ברית לא כתקיימ' שמים וחזן ש
 שבאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וחזן לא
 סמיתי והלמנ' כת' ואם רבו מלו אומר למול העבדים ו
 ובעל העיטור כת' המל אומר באי' אמה' אקבו על המילה
 והמברך אומר באי' אמה' אקבו למול את העבדים ולהטו'
 וב' נחות' ברוך אתה ה' כורת הב' וכן היא מסקמת אח'
 הראש ז' שהן שתי ברכות שאלו מקמיה רב יהודאי גאון
 המל העבדים מברך אחת או שנים ואומר המל מברך
 על המילה וצונו למול את העבדים כילל במקום לזכרם
 צבתינו של אברהם אבינו וצריך לבסות ערותו בשעת ב
 ברכה כיון שהוא גר'

תשלום הלכות העבדים

אין עבד עברי כוהג עתה שאינו מהג אלא בזמן שהיובל
 כוהג ומל' מי שאינו כוהג כשנחה מות' לרדוה' ולהשתעב'
 בו כעבד וכן אם הוא מצות המלך שמי שאינו פור' המס
 שישתעב' למי שפירע בשבילו מות' להשתעבד בו וכתב ה
 הלמה גוי דשבייה לישר' וקניה בדינא דמלכותא והדר ז
 זכאי לישר' קניה למעשה ידיו דכי היכי דקניה גוי למעש'
 ידיו הכי כמי מצי לזכניה למעש' ידיו ואעב' דקיימ' לן חי'
 עבד עברי כוהג אלא בזמן שהיובל כוהג ה' מ' לצקניה גו
 גופיה לשאר דיני עבד עברי אבל למעש' ידיו היכי דקני
 שבאי למעש' ידיו בדינא דמלכותא חדר מצי לזכניה לישר'
 למעש' ידיו ודוקא שכשבה במלסמח דדינא דמלכותא
 הוא והוא הדין כמי כל היכא דקני לנ' בדינא דמלכותא
 מטעמא אחרינא כגון שמכרוהו גוי המס אבל כשבה ב
 בעצת שלוח דלא קמי לית שבאי בדינא דמלכותא לא קמי
 ליה רבו שני כלל ודיכ' הו' דכפי' מייכח בלא דמים ובשעת
 מלחמ' כמי דקני למעש' ידיו אין דינו לא כעב' עברי לכל
 דב' ולא כעב' כנעני לכל דב' דהנך גופ' קנוי זה אין גופ'
 קנוי לא דייכין ליה כדן עב' עברי שאינו כוהג אלא בזמן
 שהיובל כוהג וכעב' כנעני כמי לא דייכין ליה דליפ' ל'
 ליגולס כגל כרחיה דכתיב ובאחיכס בני

לאברהם אבינו איתגל מקמי רב יהודאי גאל מוזו למימח' על גבי עשרה ואמר שפיר דמי ובלבר סלא יעשה כן בשב' סלא יבית יעבד מבחון וכוהגן על פי המדרש לעשות כן כשאז נחלקו על שזמר קסא קבאזי לה' כי עבדו ברייתק בית ישראל ח' הקב' חייך שאין עושין ברית מילה עד שיהיה בעיניך מכאן התקינו חכמי' לעשו' כשאז נחלקו סחזא כקרא מלך הכרית **רסו** מילה בין בזמנה בין סלא בזמנה שז' יש בהרת בעור הערלה אעפ' שיש בקציעת הכהרת לא תבשה חותכה עם הערלה אבל אם לאחר שכימול גדל בשר במילתו עד שאינו כרא' מהול וצריך לחתכו אם יש בהרת באותו בשר אסור לחתכו כיון שאין צרי' למולו פע' אחרת חלא מדרבנן ושבת ויט' אינו דוחה חלא בזמנ' אבל סלא בזמנה כגון סלא כימול ביום השמיני מפני חולי' התיכין או דבר אחר שיעבדו אין מלין אותו בשב' ואפי' בזמנה אינו דוחה חלא המילה עצמה אבל מבשירה סא שזיפער לעשותי מעבור יום אין דוחין השבת כיצד מלי' ועושין כל צרכי' בגון פריעה ומציצה וחזור על ציצין המעבדין אעפ' שפירש ועל שאין מעבדין אם פירש אינו חוזר ואם לאו חוזר ובע' העיטור כת' דאעפ' שא' מעבדי' חוזר אעפ' שפירש ואף' ה'אש ז'ל לא כת' כן ונתיק עליה אישפליית ואיזה הן מבשירה שאינו דוחה שב' חין עושין סבין למול בו ולא מביאין אותו ממקום למקום ואפילו ל לחזקתו מהבית ולהביאו דרך בגין חצרות ומבואו סלא ערבו אסור אבל שבת באח' מהן מותר לחזקתו מזה לזה אעפ' שעברו חצרות עם חבתיים ובעל העיטור לא התיר חלא כשאז ערבו חצרות עם חבתיים אבל ערבו דשכיחי מאפי דבתיאכחזר לא ויש מחמירין לחזקתו להביאו מזה לזה אפי' שבת בהן ואף' ה'אש ז'ל כת' כשברא ראשונה אי' שוחקין לה סממין ולא מחממין לה חמין ולא עושין לה א' אשפליית ולא טורפין לי יין ושמן לא כן זק לא כמון בער' שבת לוועד גאסינו לא טורף לה יין ושמן טורף לה זה לעבדו וזה לנצממו אין עושין לה חליק אבל כורך עליה סמרטוט וחם לא התקין לה מערב שבת כורך על אצבעו ומביא דרך מלביש אפי' מחזר אחרת סלא ערבה מלג' ה' הקטן בשבת ואח' כ' כתפזרו סממנים או כשפזרו סממין עושין חבל בשבת ואפי' ישראל מעביר האש לחמם מים ל לרחצו מפני ססכנה הוא לו ואפי' ביו' הסלישי שחל להיות בשבת היא סכנה אם לא ירחצו אבל לפגי המילה אסור אפי' למחולגבי לחמם אותה לטורף המילה שכל דבר שיש בו איסור דאורייתא אסור לומר לגבי לעשותי אפי' לצור' המילה כגון לחמם חמין או לומר לו להביא סבין דר' רשות הרבים חלא תרחח המילה עד מחר אבל דבר שיש בו איסור דרבנן כגון לימר לו להביא לו מים דרך ברמליית או דרך חצר או מבוי סלא ערבו מותר לומר לו ואם יש סאן מים שחממם בגי' לצרכו או שעבר ישראל וסממם מ מותר לישראל לרחוץ בו התיכין כל גופי כדרכו אפילו לפגי המילה אעפ' שחזרו רחיצת כל הבוף אפי' במים סב שבתחממו מערב שבת התירוהו לצור' המילה ויש דעות

אחרות שמתירות אמירה לגבי באיסור דאורייתא לטורף המילה ורב אלפא כתב כשברא ראשונה וכן כתב ח' ז'ל וכל המכשירין שאין דוחין השבת גם יום טו' אין דוחין ח חוץ מזה ששוחקין לה סמין ב'ט' הואיל וראויין לקדרה ו וכן טורפין לה יין ושמן וכת' ח' אליעזר הלוי חם האבי יורע למול חין לו למול בשבת אם יש אחר שיורע למול ד דחא מילה הוא פשיק רישית גבי ידיה דהו' מכון לתקן את בנו אבל לגבי אחר לא מקרי תיקון ושרי ומיהו אם אין אחר שיורע למול ימול ספק אם הוא זמנה אם לא אי אינו דוחה השבת לפיכך אם כלר בערב שכל בין השמש' אינו כימול בשבת חלא כדחית עד אחד בשבת שהוא ספ' עשירי ואפי' לא חוציא חלא ראש' בין השמשות אעפ' שיצא כולו בשבת אינו כימול בשבת קטן שכולר כשהוא מהול ו ומי שיש לו שתי ערלו' וכל שאין חמו טעמא לידה כגון יו יוצא דופן וביותר שבת ביורה ויל' ואח' כ' טבלא אעפ' ש שכימולין לשמחה אם הגיע יום שמחה בשבת אין דוחין ס סבת ואכד רוביכוס כת' הרמבם שאין דוחה שב' ורב אלפא כת' שדוחה וכן הוא לגבי שמחאיכו ז'ב' גמור מי שכולר כ בחדש שביעי לעיבורו והוא סלם הרי הוא כילד ס' קיימ' לכל דבר ומלי' אותו בשבת והכולר לשמחה אם הוא סלם בשערותיו ובשריו אפי' כולר ודאי לשמל' כגון שבייש בב' ממנה מיד אחר שבעל אפי' הכי חסוב בר קיימא ו ומלי' אותו בשב' דכיון דבמרו סערותיו וצברניו ודאי כג במר' לו וכשתה' לצא' אבל אם שערנו לקוי ואין צברניו ס' שלמים כצרייתו חרי זה ודאי בן ח' סלא הית ראוי לולד חלא לט' ומיה' לצאת והרי הוא כאב' ואסור לטלטל ואין מלי' אותו בשב' ס'אם הוא בן ז' בן ח' מלין אותו ממה כשך אם הוא בן ז' הרי הוא כר קיימ' ואם בן ח' הוא הרי הוא כמחתך בשר בעלמ' לטון הרמבם מלין אותו בשב' על כל פנים חס'ה' ז' חוא וסלם כדן הוא סידח' ואם בן ח' הוא כמחת' בשר בעלמ' וירחה מדבריו סלל' כשגמרו סעריו וצברניו וכרחה דאפי' לא בארו סעריו וצברניו סרימ' כשך אבל בן ח' סלא בארו סעריו וצברניו חין מלין אעפ' דמחתך בשר בעלמ' מכל מקום כיון שהוא כחנן נמה יח יחתכו בשר סלא לצורך כת' ח' הרמבם ז'ל ס' בן ז' ס' בן ח' אין מחללין עליו שבת ואיכ' מבין דבריו דודאי מלין ח אותו ממה כשך אכד פרישי' והא דקתבי' חין מחללין עליו השבת מוקי ליה במר' במכשירין וחליב דר' אליעזר דשרי מבשירין באחר מילה וכוה חין כפקותא לפסק הלכ' דאפי' בורחי בן קיימא קיימא לן דאין מבשירין דוחין סב' ישראל שנסתמד וכשוני ישראלית וכולר לו בן ממנה מלין אותו כ בשבת ואין חנו מחזיקין אותו סימח לתרבות דע כיון ס' סאמו ישראלית ישראל טעמא בגויה וילדה לו בן אינו כימול בשבת שולדה כמיה כל מילה שאינה דוחה שבת גם יט' אינה דוחה וכתב הרמבם דוקא יט' ראשון של גלו' אבל יט' שני דוחה וצ'ה' גם יט' שני אינו דוחה ואח' הרמבם ז'ל כתב בתשובה דמילה סלא בזמנה אינו דוחה אפי' יט' שני של גלו' שבת עשה על הרב למול את ע עבדיו **רסו** שכתב המונ' ימול ילד

ליה כחול עיני וסמאח יוצא לחירות שהרי כיון לאבד ול
ולרעת התוספות גם בזור' אבל לבהמה ופלה בעב' יוצא
לחירות מי שחציו עב' וחציו בן חורין או עב' של שני שות
שותפין אין יוצאין בראשי אברים לפי שאינו מיוח' לרבו ש
שחבל בו עבדי בן ברזל יוצאין בראשי אברים לאיש אבל
לא לאשה ושל כבשי מלוב אין יוצאין לא לאיש ולא לאשה ה
הפיל שן עבדו וסימא עינו יוצא בשינו ונותן לו דמי עינו
וכן כמי אפסא יציאת העב' בראשי אברים כוהב בכל מקו'
ובכל זמן ומיהו קנס הוא וצד' ג' ד מומחין לפיכך אין דכ'
אותו עתה שזרי אין מקבלין עדות לרובו ואם יודה מעצ
מעצמו פטור אע"ב שהוא תפוש שהרי הוא מוחזק בגופו
אפי' הכי כתב הראב"ד שחינו מועיל ואם יודה פטור אבל
הלמכס כתב שאין חודאמו פטרת אלא בבר' והאידנא ל
ליכ' ב' ד מומחין והו' לית כמוד' חו' לב' ד שחינו פטור' מקב'
הילכ' כיון שהוא תפוש מהני אע"פ שמודה וכן היא מסק'
מסקנת ח' א הראש' ו' וקונה עצמו בשטר שכות' לו על הכ
הכיר או על החרם הרי את בן חורין או הרי את לעצמו
או אין לי עסק' כך ומוסרו לידו או לאחר בשביל אפילו ב
בלא יד' עת' העב' יצא שוכות הוא לו שיוצא מתחת יד רבו
לחירות ומיהו אם אס מוחה בידו מלקבל' לא יצא בו
לחירות אחר לו אחר מאלו הלשונות על פה אינו כלום
הכותב לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם אין לשון זה ש
שחרור כת' הלמכס מוסר לו השטר בפני עדים או שהיו
עדים חתומי' בו ומוסרו לו כינו לב' עצמו יצא בו לחירו'
והתוספ' פסקו דעדי מסירה ברת' וצד' שומסרו בפני
עדים ומיהו בשינו מוציאין אותו חתום אין צד' סיבואו
לפנינו עדי מסירה שאנו תולין שדין ממסר צד' סיבתו'
בט שחרור לשמו כמו בט אשה כת' הלמכס שצריך ג' כ שי
סיה' כתוב בתלוש וסיחתמו עדין זה בפני זה כמותו וד
ודומ' לו כמי לענין שהוא שאל אם נעשה בערכאות של ג
גוים אפי' בעדי מסירה יסר' ודומה לו כמי למול' ומביא
שהמביא בט שחרור באר' ישראל אין צד' למסר בפני ככת'
ונפגי כחת' ואם מבי' בחוצ' לאר' אס אי' עדי' לקיימו אומ'
בפני ככת' ובפני כחת' וזהו קיומו ואם בא האר' אר' כך
ומערע' אינו כלל וכס' שהאס' עצמה מביאה גטה ואומרת
בפני ככתב ובפני כחתם אם חתמה שלא תתגר' עד שתג
שתגיע לב' פלוגי בן העב' מביא שחרורו ואומ' בפני ככ
ככת' ובפני כחתם וכ' ש שהאשה שגטה יוצאה מתח' ידיה ו
ואומרת שנתגרשה בו אינה צריכה לקיימו כך העבד שס
ששטר שחרורו יוצא מתח' ידו אין צד' לקיימו עב' שהבי'
גיטו להשתחרר בו עתה בפנינו כגון שמסרו לו על מנת ג
שישתחרר בו בבית דין לא שנא אם כת' בו עצמו וככסי ק
קמין לך לא שנא אם כתוב בו כל ככסי קמין לך עצמו קל'
על פי דיבורו שיאמר בפני ככתב ובפני כחתם ככסיו לא
קנה עד שיתקיים בחותמוי הכותב כל ככסיו לעבדו יצא'
לחירות שהוא בכלל הנכסים וקנה עצמו בכלל הנכסים י
שייר קצת מן הנכסים בין מקרקעי בין מטלטלי בין פירש
השייר בין לא פירשו בן אס היו לו נכסים אחרים חוץ
מאלו ששייר בין אם לא היו לו נכסים אחרים חו' מאלו ש
ששייר לא יצא לחירות ולא קנה הנכסים אבל אם כתב ל'

עצמו וככסי קנויים לך חו' נזד' פלוגי אפי' אין ל' אל' אותו
דבר יוצ' לחירות והלמכס כת' בזה שלא יצא לחירו' וא' אס
הראש' ו' כתב כשברא רחשונה הכות' שטר אירוסין נפס'
לשפחתו וכתב בו צד' בו והתקדשי לי בו אין כוח לשון ש
שחרור ואינה לא משוחררת ולא מקודש' כל הכשרי להביא
גיטי נסים כשרים להביא בט שחרור' ועבד כס' להביאו ולק
ולקבלו בשביל עבד חברו מיד רבו של חברו אבל אם ב' של
איש אחד או אינו יכול לקבלו מרבו בשביל חברו המסחר'
פני עבדים בשט' אס' לא קנו הכותב כל ככסיו לב' עבדיו
קנה כל אס' חצי הנכסים נמצא שכל אס' ואס' קנה חציו ו
וחצי חברו לפי צריכי' לשחרר זה את זה ודוקא שכתב ב'
שטרות וכת' בכל אחד כל ככסי כתובין לשלוי עבדי או ש
שכת' חצי ככסי כתובין לפלוגי עבדי וחצי האחר לפלוגי ע
עבדי ומסרם לאדם אחד ביח' שזכה בשביל דהשת' זכו
ב' באחד אבל לא מסר ב' השטרות ביח' אסכת' כלל' מהם
ככסי כתובין לפלו' הראשון קנה ושני לא קנה כלום שכתב
כתב' לראשון ואס' כתוב בכל שט' חצי ככסי אפי' אם פירש
חצי האחר אין טוס אחד מהם קונה ראשון לא קנה שהרי
שייר וכו' שראשון לא קנה שני כמי לא קנה ואס' לא פיר'
באחד מהשטרות חצי האס' אפי' אם מסרם ביחד לא קנו'
דאיכא למימ' חצי אחד בהן לשניהם והרי שייר קנינו אבל
אס' כתב להם כל ככסיו בשטר ח' בכל עני' לא קני המוסר
המשחרר חצי עבדו בשטר לא קנה העבד את חצי עבדו
בשטר לא קנה העבד את חציו וכשאר עבד כמו שהיה אס'
אס' שחרר את חציו בבס' שכת' לו דמי חציו כדי להשתחרר
קנה והוא חצי בן חורין ב' ח' כששחרר חציו בשט' וכשאר
לו בו חצי האחר אבל אם מכרו או כתבו לאס' בין שהיה ה
השחרור והמכירה או הנתינה באס' בין שקדם המכירה
או הנתינה לשחרור קנה העבד את חציו והליקח או המ
המקבל חצי האס' וכן עבד של שני שותפין ששחרר אחד
מהם את חלקו אפי' בשטר קנה וה' חצי בן חורין הכותב
לשפחתו מעוברת הרי את בן חורין וילדך עבד דבריו ק
קיימין את שכתב וילדך עבד דבריו קיימין חת' שכתב יו
וילדך בן חורין לא אס' כלום דהוי כמו משחר חציו מי ש
שחציו עבד וחציו בן חורין אינו יכול לישא' לא שפחה ולא
בת חורין לפי כופין את רבו לשחררו וכתב לו שטר על ח
חצי דמיו ובעוד שלא כתב לו שטר שחרור מעשה ידיו ע
לעצמו ואם המיתו שור אינו משלם לא קנס ולא כופר ב' ד
בד' א בעבד שהוא מצווה על פריה ורביה אבל שפחה קנס
תשאר כמו שהית ועובד' את עצמה יום אחד ואת רבה יו
יום אחד הכה אדם על ידה וסמיתה וסופה לחזור אס' הכ
הכה ביום ששכרת את רבה הנזק לרבה ואס' ביומה הכ
הנזק לעצמה אבל אם נקטעה ידה וכן כל דבר שאין סופו
לחזור חולקין הנזק היא והאדון ואם המיתה נותן חצי הק
הקנס לאדון ופטור מחצי הכופר עבד של שני שותפין שס
ששחרר ח' מהם חלקו כופין גס השני לשחר' חלקו ואס' יד'
מחברו שרצ' לשחר' חלקו וקד' והקד' חלקו והם יד' מחברו
שרצ' לשחר' חלקו וקד' והקד' חלקו לעצמו הקט' וא' כ' שחרר
חברו אי' ב' ד יכולין לב' ל' קטן אבל מעמיד' לו אפי' טרוב'

ישראל איש באחיו לא נדרה כי כפרך אל לא למעשה ידיו
הזדקסו ובעצמו בעלמא וכי ידיו רפועל מצי מחדר
ומהדר ליה זוזי דלחו עברים לעברים הם האו עבר ממי
מצי יהיב לרבי דמי מקנתו או דמי שויו וכפיק ויד הא
תזרון על התזת כה ליקח הפחות ועבר כנעני כיהג ע
עתה ומתו עבר כנעני משלקח אחד מכל האומות לא
שם אס לקחו מישראל או מגוי או שמוכר את עצמו או
שלקחו בשמיה או בגטו וכפס לזיות לו לעב אלח שאלתו
שלקח מגי אין גופו קנוי לו אלח למעשה ידיו עד שיט
סיטבילי לשם עבדות לזכר אס קדם וטבל לשם בן חור
הוא בן חורין ובחייבך כלהו הגוף קנוי לו מיד ובכלם
כל זמן של הטבילו לשם עבדות דינו כגוי לכל דבר ולח
סיטבילי לשם עבדו הוא עבר וחייב במצות שהאשה ח
חייבת בהן ובעבר זה מותר לעבדו בגר ובת' הרמבם
אע"פ שהדין כך מדות חסידות ודרכי החכמה שיהא א
אדם רחמן ורודף נדקה ולא יבה' עולו על עבדו ולא
יגר לו ויאכילהו וישקוהו בכל מאכל ומסקה וכן לא יבזהו
לא ביד ולא בדברים לעבדו משרם הכתוב ולא לבגשתו
ירבה עליו צעקות ובעש אל לא ידבר עמו בכמת וישמע
טענותיו האשה קונה שפחות אלא אינה קונה עבדים א
אפי' קפלים מפני החסד ובת' הרמבם ויראה לי שאינה
חסונה נקנו' אלח מבן תשעה ומעלה וכיאה שאין להתייר
בפחות מבן תשעה שמא תשנהו אף לאחר שיגדיל יכול
הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זכך אל לא ילק וישאל ל
לפתחים או יתבסס מן הנדקה ובת' הרמבם כמה דברי
חזונים בעדיו אל בעבדים שהכניסה לו חסדו בגבאי
מליב חייב במזונותיהן שגל מכת בן הכניסה אותם ואס
לא יזין אות' ימותו או יכרחו ודמי אינו חייב בחסידותן
במה דברים אמורים שיכול לומר עשה עמי ואיני זכך
סהשי' בתקן סימנא מרחמים שירחמו עליו חבל בשל
בבירת איני יכול לומר עשה עמי ואיני זכך חבל יכול ל
לומר צאי מעש ידיו במזונותיו אע"פ שהחזיק סבת בצורת
ושמא לא ישיקו לו מעשה ידיו למזונותיו הקוטע יד ע
עבר כנעני של חבירו כותן כזק צצר ריפוי וסבת ובושת
לחזון והעבר כיוון מן הנדקה אע"פ שהאדון לוקח השבת
סדרי יכול לומר לו עשה עמי ואיני זכך וחריפוי כות' ל
לרפואתו ואס אמרוהו להתרפאות בזלזלה ימים האדון
לי סמים חזקי שמהר להתרפאות בזלזלה ימים האדון
ליקח חיתרון אע"פ שהעבר כנעני בשמי' החזקי והחריפי
שמהר להתרפאות בהן כיון שלקח העבר של עיקר הח
המכה אין קטין לעבד כלל רבו שכל מה שקרה העבד קל
ידו בין מצי' או כתי' לו מתנה בין שנתנה לו הא
האדון או אחר לא זכה בה אלח חבל חוזר לאדון בין גוף
בין פירות אפי' חמר לו על מנת שאין לרבעך רשות כי איני
נותן לך אינו כלים אל א"י יאמר לו איני נותן לך על מ
מנת שתצא בי לחירות עבר כנעני בין קפאו בעודו גוי
בין קפאו אחר שהטביל בקנה כהפך או בשטר או בחזק
בין קפאו מגוי בין קפאו מישראל וחזק' ה' שישתמ' בו כגון
שיתיר לו מעבדו או יכני' בו או שהוליד כליו לבי המרחק
או שהשיטו והרחיבו סבו או גדרו ודוקא כינא טאלס

סימנא של גופו אלח עשה לי מלחמה כגון שתפר לו בגדיו
וכיוצא בזה לא הנביה העד לרב לצורך נשמיס קנחו הג
הנביה הרב לעבד לו קפאו וכנה בחליפין ובמשיכה ש
שתקפו ומשכו אליו אלח אס קפאו וחזק' בו חלו לא קנחו
אלח א"י הוא קטן חסד קונה עצמו להיות יוצא ממת
יד רבו כהפך ובשטר ובחשאי אברים כהפך בין על ידי
עצמו שאר כת לו הכפך וחזק' חרי זה נתן לך על מנת
שתצא בו לחירות ונתנו לרבו יצא בו לחירות חבל לח
לו על מנת שתצא בו לחירות לא בין על ידי אחרים שא
סמותן כהפך לרב לשדות יצא בו לחירות אפי' בעל כרחו
של חסד ורית' בת' דבחיפין ממי קונה עצמו מיד האדון
אס יס לו בלי לעשות בו חליפין כגון שנתנו לו על מנת
שיצא בו לחירו' והלמה בת' דחליפין' נ"י מצי' אל' חפוקי
שיעבדא אל לא לאפקועי חסורא' ודוק' דלית בהו שיה
פרוט' אי אית בהו שיה פרטה מהני אף נאפקועי חסורא'
וה' מ' בחליפין הניתבין בתורת דמים חבל בסתם חליפין
הניתבין ע' מנת להחזיר משפך' לך אי כשהו כסף דמי ו
ומהני נאפקועי חסורא' דמתנה על מכ' להחזיר שמתמ
מתנה או לא כשהו כסף דמי מיד דהנה חקידושי חסד ד
דמהני בה כסף וסיה כסף ולא מהני בה חליפין הניתבין
על מנת להחזיר אע"פ דאית בהו שיה כסף ה' נמי הכז
נ"י סבירא לך דלא כשהו כסף דמי ולא מהני אל לא
לאפקועי שיעבדא עבדין לחומר' דחיסור' הוא דכיפין'
ליה לזדון או לורשו אס מת הוא למכתב ליה גט שחרו'
מיד דהנה חמפיקר את עבדו וא' הרמבם ז"ל בת' דבריי
ר'ת' וקונה עצמו לנחת בראשי אברים שזס סימנא אדונ
את עיניו או הפיל שינו או חסרו אחד מראשי חטבעות י
ידיו או רגליו או ראשי חזניו או ראש החוטא או ראש הג
הגויה או ראשי הדדים שבאשה יוצא לחירות ונריך גט
שחרור אל חתך לשוני איני יוצא לחירות שרשו כבזס
ונתקן מהזיס לגמרי יוצא לחירות כרתן ושדן תלויין
בזיס אינו יוצא לחירות היה לו חטבע יתרה ונתנה לו
אס עומדת בדר' החטבע' יוצא לחירו' ואס לאו כ' יוצ'
לחירות דליל עצם מזקנו יוצא לחירות הכהו על ידו ו
נצמנה וסופה לחזור אינו יוצא לחירות הפיל שינו של ק
קטן אינו יוצא לחירות היתה עינו כהויה קצת וחבדו בו
ושמיהו אס מתחילה היה יכול להשתמש בו קצת יוצא בו
לחירות ואס לאו אינו יוצא לחירות חבל אס חטטה אפי'
היתה שמויה שלח היה יכול להשתמש בו כלל יוצא לחירו'
סדרי חסרו אבר וה' ב' אחד מראשי אברים סדיה בטל
ואינו עושה בו מלחמה אס חתבו יוצא בי לחירות סדרי
חסרו אבר הכהו על עינו וחסר מאורה על שיניו ומדה
אס יכול להש' ימס בו עדיין אינו יוצא לחירות הכהו על
עינו וסמת על אדו וחרפה יוצא לחירות הסה ככותל כג
כגד חזק' או כגד עינו וכבעת עד שאינו רוחח ואינו
שומע אינו יוצא לחירות בת' הרמבם ככל חילו אינו יוצא
לחירות עד שיעש' האדון כבזס' לפי' בין לזר' ח' להחמ'
וכפל' כ' וחת' חטבעו או הפיל שינו יוצא לחירו'
וכן הוס' ט ידו למצי' שפחתו וסימנא עין עובר שפחתו
אינו יוצא לחירות זכר' חס' היה רבו רשע וחמר

בת דכתיב לו בני אדם כתיב הארון הגב מידו ליד השליח וא
ואמר ליתנו לעבד הוי כזכה ויבא לחירו מיד כשיגיע לו
ליד השליח אפי' אם מת הארון קידם שהגיע ליד העבד א
אל' אם לא כתיב הגב ליד השליח אל' אחר תנו גט לזה לעב
לעבד כה ג' א' א' מת הארון לא יתנו חס' אם הגב לפס
לפניו כיון אל' משרו ביד השליח לא אמרינן דהוי כאלו
אחר זכה בגט זה עבדי כיון אל' משרו ביד השליח מי ש
סאמר בשעת מיתתו פלוני שפחתי על יסעבדו בה און
זה לשון שחרור אל' אל' יטריחוהו חמ' אכז' כבודות ואם
אמר יבטן לה קורת רוח כופין היורשין לביעות לה קורת
רוח ופי' רב חלפא מאי קורת רוח
אי אמר מאי עבדת' לא מצינ' למיעבד כה' לא כיפינן לז
ור' פי' שזם לא כתקור' דעת אל' בשחרור כופין את הי
היורשין לשחרר והכי משתב' אל' ה' אל' אל' ב' בת' הרמה ח
אמר אל' יסעבדו בה היורשין לא מצו כייפו לה למיעבד
עבדת' כ' כל ולא מצו לטוב' לא שפא אחר יעשו לה קורח
רוח לא שפא חמ' אל' יסעבדו בה יורש' דאי אחר יעשו
לה קורת רוח לא מצו לטוב' דה' לא מתעבד' לה קורת
רוח וכל שכן אם אל' לא יתעבדו בה שתת' ואם אחר לא
סיעבדו מה יורשין מצי לא מצו לטוב' דמיבדת' לזם
סעבדו זהו סיעבד' שכיב מרע שבת' כל כפיו לעבדו
ועימד חוזר בהכסים ואינו חוזר בעבד שהרי כבר יצא
עליו סס בן חורי אסון לאדם שיסחרר את עבדו והמשחר
והמשחרר עובר בעשה אבל לטור מצוה שצריך להשלימו
לעשה בבית הכס' שרי וכן שפחה שנוהגין בה מהגב הפ
הפקר יכולי' לשחרר כדי להשי' לה' על שיש' ארצה חב' ש
שאיפ' ליחידה לטוב' אינו שומר' כל כך ואי' נר' לומר חצי'
שפ' חצי' בת חורי' שנהג' בה' הפקר שיכולי' לשחרר'
שהרי איכ' דאי' לא לעב' ולא לט' חורי' ולא עור אל' שפ' ש
את רבה לשחרר המוכר עבדו לגוי או לגר תיטב יצא לחי
לחירות שאם ברח מהגוי' אי דכו יכול להשתעבד' בו עוד
ואם אינו יכול לברוח קיכסין הארץ לפרותו חס' עד עשר'
מכרי דמיו אס' און הגוי רוצה ליתנו בפתח צריך לפרותו
בה' ולבית' לו גט שחרור לה צד' בבית חורין חב' אם א
און הגוי רוצה ליתנו חס' בע' ארצה דמיו און צד' לפרותו
כיותר ואם מת קודם שצד' און קונסין הקן אחריו לפר
לפרותו וכת' רב חלפא דלא מבינן האי קבא אל' חס' א
אל' לזכר' ל וכן כת' הרמבם וכת' אל' הרמבם זל ותמהתי על
דברי הגאון דמה עמין זה לקבא' שאין גוב' בבבל דהיינו
קבא' שחייב' תורה ואין גוב' אית' בבבל משום דכע' ל'
מומחין ואין סימ' בבבל אל' אם חס' ת' קבא' קבא' לעבד'
סייג' לתורה למה לא יבט' אותו בבבל לזה עליו מוגי מע'
למן שאם לא יפרעו לאיתי' זמן שיהיה חל' לו ומסרו לו
מיד אעפ' שיכול לפרותו עד הזמן יצא לחירות כיון שזול'
בתקנת חס' ומסרו ליד גוי וגב קבע לו זמן להחליטו ל
לכך יצא מיד לחירו' וכן מצי לא הכיסו לרשות הגוי ולזה
עליו על תכ' להשא' אותו זמן שימסבכו ליקח העבד ו
ועד הזמן ולא כת' לו המעות אעפ' אל' משכנו בו והוא
שין ברשות קונסין אותו ויוצא לחירו' גבאון הגוי בחוט

אז סקס עלי' אדם ופרה את עצמו לא יצא לחירות מה'ו
לעבד המלך סרג' ליקח בה' וועבדים מאשר ימצאו
ונתבין דמיהם לבעלים יצא לחירות מה'ו ל' יום עמ' ש
סיחזירהו לו לאחר ל' יום או חזק ממלכתו שיסאר לו מל
מלכתו או חזק מהמעות או חזק מהשבת' ו' ט' פי' שבת
שהתנה עם הלוקח שלא יבט'ו מעש' שום מצוה או שלא
ישתמש בו בשב' ויום טוב או שמכרו לביתו או לישראל מש
משומד בבט'ו מבעיא אס' יצא לחירו' אס' לא ולא אפשיט'
ולקולא דאיסורא דרבנן ולא יצא והרמבם כת' כיון דספ'
הוא אס' תפס העבד כדי דמיו מרבו לצאת בו לחירות מ
מיד הגוי אין מוציאין אותו מידו עבד שהפיל עצמו ליד ג
גוי ואין רבו יכול לפרותו לא בדיני ישראל ולא בדיני האו
האומות או שפסבחו ואין רוצ' ליתנו לפרותו מותר ליקח מ
מהן דמיו ואין בזה משום מוכר עבד לגוי ויכול ליתן לו
אפ' שטר מכירה עליו המוכר עבדו לחברו לקנס פי' שלא
יהא לו שום דבר אל' הקנס אם המיתו שור אינו מוכר וא
ואפי' הקנס לרבו הראשון המוכר עבדו ל' יצא לחירות
וקונסין את רבו שכי שקבאו שצריך לבת' לו גט שחרור ו
ומפטייר הדמי' שכתן בו וכת' הרמבם חס' אס' עדיין לא כת
בת' הדמים אל' קבאו במשיכה או הגבה' או בחזקה צריך
ליתן למוכר מעותיו אעפ' שצריך לשחררו ואפי' אס' יאמר
איני רוצה להוציאן לח' ל' אשתעבד' בו חס' אין שומעין לו ד
דחייס' שמי' יסדלנו בדברים שיצא אחריו לח' המוכר עב
עבדו לשוריא או לעבד' דינו כמוכרו לח' ל' דין זה נוהג ח
אפי' האידנא כן ח' ל' שפא אשה בארץ ודעתו לחזור והכ
והכסים לו עבדים מבעיא אס' הוי כאלו מכרה אותם לו
או לא ולא איפשיט' ולקולא ולא יצא לחירו' עבד שיצא חס'
רבו לשורי' ומכרו שם אס' כשיצא הרב היה דעתו לחזו' ש
באי' לא איבד העבד את זכותו ויצא לחירו' ואם לא היה ד
דעת הרב לחזור איבד העבד זכותו ולא יצא לחירות כיון
שיצא לדעת העבד שאמר לעל' לאי' חס' את הרב לעלות ע
עמו או ימכרהו למי שיעלה שם ואם לא ימצא יכתוב שט
סטר על דמיו ויביחכו לילך רצה הארון לצאת לח' אינו
יכול לבק' לעבד שיצא עמו אל' ימכרו שם עבד שברח
מאדונו מח' ל' אינו יכול לבק' לעבד שיצא עמו אל' ימכר
ימכרו שם עבד שברח מאדונו מח' ל' לאי' חזק להחזירו ל
לחזו' לח' אל' אם ימצא למי שימכרו שם ימכרו לו
ואם לאו יכתוב לו העבד שטר על דמיו ויוציאו לחירות
ואפי' אס' יאמר אשתעבד' בו שמיאין שומעין לו שמיא ישת
ישתל' לילך אחריו **רסח** גר שפא להתביי'
אינו גר עד שימול ויטב' היה כמול
כת' רח' שאין לו תקנה אבל בבין בימולין ונכנסין בקהל ד
דחא אגיר עקה' בטבילה ובגר חסו' להכשיר זרעו חב' ל
לא הוא ובי' הלכ' כה' איש לו תקנה שמיאין ממנו דם
ברית ובעל העיטור כת' שאם כולד מהול אין צריך להטיף
ממנו דם ברית אל' בטבילה לחוד סגי באשה ואם לא ס
פולד מהול אל' שלא נימול לשם גירות כגון ערבי מחול ח
צריך להטיף ממנו דם ברית ואח' הרמבם זל לא חילק חב'
בב' עכין צריך להטיף ממנו דם ברית וכת' אס' כבודת ה

והוא העבד בדמים ונותן קצת מחדמי לקטן כדי שיתרצ
בשחרורו וישחררנו החפץ טרופא בדמים שקבל הקטן
וישחררנו האשטרופא שטרופא שחרור על שמו
ודקדק בזה כי בזה שביין להם יעתיק את חבמים אבל אם
מת דמיא בן קא וזח' שחרר השות' חלקו חין מעמירי
אשטרופא לשחררו חלא עובד חת עצמו יום וחת הקטן
יום אחד עד שיגדיל המפקיר עבדו וי' לחירות וצריך
בא שחרור ואם חת קודם ששחררו היורש כותב לו גט
שחרור וגר שמת ואין לו יורשין דקיימ' לן הקודם בהכשיו
זכה והיו בהן עבדים גדולים וכו' בעצמן והרי חס בבי ח
חורין קטני חין בהן יד לכית בעצמם וכל הקודם בהן
זכה וכת' חרמה ואם לא זכה בהן שום אדם עד שיגדלו ח
חין להם תקנה שמינית הגר לא פקע איסורא מיניהו
שזרי כל הקידם בהם זכה וסיון דמינית הגר לא פקע
איסור' מיניהו כי גדלו כתי' בתר הכי אע"דפקע ממונא
איסוריהו לא פקע דמיא פקע השתא ח' לבי מיתת ה
החרון דלפקע איסוריהו מיניהו עבד ששכח ודח
מכית האסורים אחר שכתויאם רבו ממנו אינו יכול עוד
להשתעבד בו וצריך לכתוב לו גט שחרור להחירו בבת
ישראל ואם פדאו ישראל אחר מן השבאי לפני יאוש בין ח
אם פדאו לשם עבד בין לשם בין חורין צריך להחזירו לר
לרבו רחשין ומשתעבד בו בתחילה ונותן הדמים לה שם
שפדאו פדאו לאח' יאוש כהא פליגי חבמים אומרי' פדאו
לשם עבד ישתעבד לו בו שני לשם בן חורין לא ישתעבד
לרבו ראשון ולא לרבו שני ולשם אומר פדאו לשם עבד
ישתעבד לרבו שני לשם בן חורין ישתעבד לרבו ראשון ו
ופסק הלמבם כחבמים וכן כת' הרמב"ם והלמבם
פסקו כשם וכן היא מסקנתא ח' ה"אש ז"ל עבד שפדאו
רבו חפתיקי לבעל חובו ואחר כך שחררו הפקיעו מיד
שיעבד והרי הוא בן חורין וצרי' לשל' לבעל חובו דקיימ'
לן חמזיק שיעבדו של חבדו חייב חס לא כשאר לו מקו'
אחר לברית ממנו וכופין להעל חוב שיכתוב לו שטר שח
שחרור שלא יוציא עגל לכו' למחר שהיה עדיין עבד עכ'
ששחרר בת חורין לפני רבו לא יצא אבל אם השיחו רבו יצא
לחירות וצריך גט שחרור ואין צריך למחר חס כושא שם
שפחתו שהיה בת חורין סאמו אומרים חס לא ששחררה
לא תיה עושה איסור ופ"ה הרמב"ם שמקורשת מספ' וביפ'
את רבז לכתוב לו גט שחרור ואי בעי לשאיה בתר הכי
בעי' קידושי אחריו דקידושי קמי' ספק קידושי כנהו
וחי לא בעי לשאיה לשם אישות בעי' גט לקידושי קמי'
דמשום חומדן דעתא מפקיעין ממונא אבל גבי איסורא
לא חליקין בתר חומדן דעתא לחתיר בלא גט שחרור בין
בהשיאו רבו בין בנושא שפחתו ואח' ה"אש ז"ל כת' ח' דמי
דמזכירי' גט שחרור במשיח עבדו משום שלא יאמר חס
חומדן לא שחררתיו ועבדי הוא אבל ודאי חליקין בתר ח
חומדן דעת' דוראי שחרריה ומפ' קיעי' חותו ממונו ומות'
בבתחורי' הילכ' גבי מקדש שפחתו דליכא לחיחש שיהא'
לא שחררתיה חפ' גט איכה צריכא עבד שלגה רבו ממנו
או שעשאי חפ' וירדא או שהכיה לפניו תפילין או קראב
הפגיו בתור' ולא מיחה לו יצא לחירות ואסור לאדם שי

סילמד לעבדו תורה א-ל חס הכיח לו רבו תפילין או קר
קראו לקרו בתורה יצא לחירות וכת' הרמב"ם וכותב גט
שחרור וכן כל כיוצא באלו הדברים ששטח דבר שאין ח
חייב בו חלא בן חורין יצא לחירות וכופין חת רבו לכתו'
לי גט שחרור וכו' חס כדר כופין חותו לעבד עליו
כגון שדר שלא לזכור בשאר וכיוצא בו שאין הגדר חל ע
עליו והיה יכול לכופו לאוכלו ולא כפחו חלא חמר
לו מופ' לך יצא לחירות שביין שלא כפאו במקום שיכול
להפותו גילה דעתו שהפקיע שיעבדו ומכאן חסי אומר
שהמשחרר עבדו בכל לשון והוציא דברי' מפיו שממשען
שלא כשאר עליו שיעבדו כלל ושגמר בלבו לרבו זה שאינו
יכול לחזור וכופין חותו לכתוב לו גט שחרור חף על פי
שעדיין לא כת' ע"כ כתב בשטר עשיתי פלו' עבדי בן חו
חורין חו עשוי הוא בן חורין או הרי הוא בן חור' ומסרו
לדיו יצא לחירות אבל חס כתב אעשנו בן חורין ומסרו
לדיו לא יצא לחירות וכתב הרמב"ם דוקא חמר אעשנו חס'
חס כתב יהא בן חורין קנה דאעשנו ליפס' דהכחשה ח'
הו' לזה אבל יוצא בן חורין לאו הכחשה הוא חלא לשון שח
שחרור אבל חס אומר על פה עשיתי פלו' עבדי בן חור'
או עשוי הוא בן חורין אינו כלל ויכול לחזור בו וכתב ח
הרמב"ם וז' מ' כבדא חס' סביב מרע שחומר אחד מאלו ח
הלכות כיון שממשעו ח' לשון שחרור זכה מיד בגופו ו
חיונו יכול לשעבד בו וצריך גט שחרור להחירו בבת חו
חורין ואח' בבי' חס אומר דרך הודאה גמורה מהני
לחיקתיה כפ"ה וצריך גט שחרור להחירו בבת חורין וז'
וזהו דברי' הרמב"ם שכתבתי למעלה האומר עשיתי פ.
פלו' עבדי בן חורין והוא אומר לא עשאי בן חורין ח
חיישין שמה זכה בו שטר שיחרורו על ידי אחר וכתב
הרמב"ם חס רצה האדון לחזור בו אינו יכול וכופין לו לכ
לכתוב לו גט שחרור ואח' ה"אש ז"ל כת' ודאי זכה לו על
ידי אחר בין שהעבד איפשר לו שלא ידע והאדון טוען
ודאי הרי הוא בן חורין ומותר בישראלית וזה חמר בת
כתבתי שחרור וכתבתי לו וישעבד חמ' לא כתבו לי הודאת
בעל דין של העבד כמחה עדים דמי ודאי הוא עבד כחו
סחיה וכת' הרמב"ם ואם שניה עומדין בדיובור לא חיצורי'
לאשמועי' דהא למתבע חר מחבריה מידי ולא חיצורי'
לאשמועי' ח' דהדרי תרוייהו שהרב אומר לא כתביו זה
והעבד אומר בן קבלתיו אבל חס העבד חזר בו ואח' בן
קבלתיו וזרב לא חזר צו כופין חותו וכותב גט שחרור
האומר תבו שטר שחרור זה לעבדי חס רצה לחזור בו לא
יחזור דזכין לאדם שלא כפיו וזכ' בו מיד וכתב רב חל
חלפא דדוקא לחזר' שאין הרב יכול לחזור בו אע"פ שלא ח
חגיג' ליד העבד חלא לא יצא העבד לחירות עד שיגיע
לדיו עפ"כ חס מת האדון קודם שהגיע לדיו לא יתבט'
שאין גט לאחר מיתתו ואפ' לרבדיו איכא למימר דוקא
כשחמר הן לו אבל אחר זכה לו יצא מיד לחירות וכן כת'
הרמב"ם אחר זכו בגט זה לעבד יצא מיד לחירות חפ'
שלא הגיע לדיו קודם מיתת האדון אבל אחר תבו לו ח
על פי שחינו יכול לחזור בו לא יתגו לאחר מיתתו ודל'

גויס מחולל על הכריות ולא יאחזו אדם ספר תורה ויכנס
 לו לבית הכסא או לבית המרחץ או לבית הקברות אע"פ ש
 סברו כי מטפחת ונתון בתיק שלו ולא יקרא בו עד סיר
 סירחי' ד' אמות מהמ' או מבית הקברות חו' מבית הכסא ו
 ולא יאחזו ספר תורה ערום פ' בלא מטפחת אסור ליטב
 על המטה שספר תורה עליה בית שבו ספר תורה לא יטמ'
 בו מטתו עד סיועאמו ואם אין לו מקום להוציאו יעשה לו
 לפגיו מחיצה גבוה עשרה טפחים וכת' הרמבם דשרי אם
 מניחו בבל' בתוך בלי והוא שאין בלי המיוחדים לו אבל
 אם הם בלי אפי' עשרה בחד מנא דמי ואם פ' טלינו על
 הארצו שמוכח בו חסוב כבלי בת' בלי וא' א' הראש ז' כת'
 דלא שרי בספר תורה בכלי בתוך בלי אלא בתפילין ושאר
 סיפרי הקדש אבל בספר תורה לא שרי אלא במחיצה ומ'
 ומיהו בכל ספרי הקדש אפי' בחומשים שרי בכלי בתוך כ'
 בלי כל הטמאים אפי' כרות מותרין לאחזו בספר תורה ול'
 ולקרו' בו והוא שלא יהו ידיהן מטונטות או מלוכלכ' אלא
 ירחצו ידיהן ואחר כך יקראו בו ספר תורה שבלת או כפ'
 כפסל כיתגין אותו בכלי חרש וקוברי' אותו אצל תלמי' חכ'
 וזו היא גזירותי כל תשמישי הספר שיש בהן קדושה אסור
 לכבדו בהן בזיון לפי מטפחות ספרים שכלו עושין מהן ת'
 תכריכין למת מצוה תיק שדוכן לספר תורה והוכח בו וכן
 המטפחת והארון והמגדל שמניחין בו ספר תורה א'
 אע"פ שאין מניחין ספר תורה בו כשהוא לבדו אלא כשהו'
 בתיק וכן הכס' שהוכ' להני' עליו סה' תערוהוכח עליו ספר
 תורה כול' תשמישי קדוש' הן ואסורין אלא לאחר שיבלו א'
 אז ישברו כגזיון תבה שנשברה מותר לעשות ממנה אחר'
 קטנה אבל אסור לעשות ממנה כסא לספר תורה וכסא ש'
 סנסטר מות' לעשות ממנו כסא קטן ואסור לעשות ממנה
 סרפרף לכסא אבל הכימו' שעומד עליהן האוחזו הספר א'
 אין בהם קדושה וכל מה שצוה לספר תורה אש או ע'
 על תבזי' להשמיט בו ספר תשמיש אם רצה מוציל בו את

התבזי' כתב הרמבם תשמיש זה שצוה לספר תורה לגי'
 תשמישי קדושה הן ואסור להוציאו לחולים אם לא לקנות כ'
 בדמיהן ספר תורה או חומש ע' כ' ומיהו בפרק בגי העיר
 קח' על ה' חכך דקתני בהן שאסור לשנותם לקדושה קלה
 ח' רבא לא שנו אלא שלא מכרוהו ו' טובי חכמי העיר במ'
 במעמד חכמי העיר אבל מכרוהו ו' טובי העיר במעמד
 חכמי העיר שרי אפי' למשתה ביה סיכרא וכת' א' א' הראש
 ז' הילכ' יחיד שמכ' ספר שלו מותר להשתת' בדמיו דדמי'
 למכרוהו ו' טובי העיר ולפי זה התפוחים יבלין בעליהם
 למוכרו' וה' דוקא יכול לעשות בו כל מה שירצה מותר להבי'
 ספר תורה על גבי ספר תורה ואין צריך לומר על גבי חו'
 חומש אבל לא חומשים על גבי ספר תורה ומניחין חומש'
 על גבי גביאיד' וכתובים אחר' אין מניחין
 גביאיד' וכתובים על גבי חומשים ולא חומשים על
 גבי ספר תורה ומותר לדבק תורה וכתובים וכתובים ככר'
 א' ומפיח בין כל חומ' וחומ' ד' שיט' וכי' כל גבי' וכתובים
 וכן בין כל גבי' וכתובים של שמים עש' ואין בקדושת' בקדושת'
 ספר תורה אלא בחומש אע"פ ואמר לכתוב כל התורה
 ויוס' הווס' בבגי עממו ואין בהן קדוש' ספר תורה השלם

ושיעור חגיון שלהם למטה שלהם אצבעות ולמעלה כתיב
 ובין דף לרף כאלף רוחב גידל רב אלתה התיר לכתוב אפי'
 מנילה לתינוק להתלמד בה והרמבם כת' לו יכת' מנילה
 בבגי עממה שיהיה בה פרשיות ואין בכתבים מניל' לתינוק'
 להתלמד בה ואם רעתו להסלימה לחומש מותר ולא להסב'
 א' א' הראש ז' אלא שכתב המסקנא ואיפשר שרב חלפס ר'
 ראה להקל משום דלא איפשר לכ' עני' שישדראל לכת' תורה
 שלמה לבנו סדרן של כתיב' יהושע שופטים שמואל מלכ'
 ירמיה יחזקל ישעיה תרי עשר וסדר הכתובים דות תילי'
 איוב משלי קהלת סיר השירים קינות דניאל מגיל אסתר
 עזרא ודברי הימים **רפג** אסור לכתוב בלא ש'
 שרטוט ופליגי ביה איבא מחן דשרי למ'
 למכתב שני תבות בלא שרטוט ואשר ב' ואיבא דשרי ב'
 ואשר בארבע וכן כתב הרמבם ובעל הלכות אחר שלח
 ושרי שנים ולנה הסכים א' א' הראש ז' כתב הרמבם כלל
 כתבי הקדש אין כותבין בלא שרטוט אפי' כתובים על הכ'
 הכייר ורת' פ' דוקא בשכותבין הפסוק לשם דרשה אבל ה'
 הכותב אגרת שלומית לחבירו ומכוין לכתוב הפסוק לדבר
 צחות מותר לכתוב כמה תיבות בלא שרטוט וכתב עמר כ'
 כיון ששרטוט שיטה עליונה מותר לכתוב למטה כמה שיר'
 שירצה בלא שרטוט וכתב א' א' הראש ז' הילכך חנו חומה
 הא דחמריבין אין כותבין בלא שרטוט היינו דוקא בשיטה
 עליונה אבל מחוץ ואילך השיטה העליונ' היא כמו שרטוט'
 כי היכי דחמריבין שאם שרטוט בשיטה עליונה שוב אי' צרי'
 שרטוט לפי שסתם בבי אדם יודעין לחמן ידם לכתוב על
 שיטה עליונה בלא שרטוט כתב הרמבם דוקא כתיבת חס'
 אסורית שכותבים בה תורה כתיבים בעני' שרט'
 שרטוט אבל כתיבה שכותבין בה כתבי' ופרושים אינה כ'
 צריכה שרטוט וא' א' הראש ז' כתב לא רחמי' לרבנתי כ'
 מהגין כן

רפד

הלכות מזוזה

מצות עשה לכתוב פרשת שמע' והיה אם שמוע' ולקובען
 על מזוזות הפתח דכתי' וכתבתם על מזוזות ביתך ובע'
 ובעשיריך וצרי' לזהר מאד בה כמו שאמרו חכמים כלל
 מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה
 בפתחו מוחזק הוח' שלא יחטא מפגי שיש במזוזות יח'
 יחודו של הקדוש ברוך הוא ותמיד בבואו ובצאתו יזכור
 יחודו של הקדוש ברוך הוא ויתן ירחתו על פגיו לבלתי י'
 יחטא וכל הזהי' בה יאריכו ימיו וימי בניו דכתיב למען
 ידכו ימיכם וימי בניכם ואם אינ' זהיר בה יתקצרו דמי'
 דמכלל הן אתה שומע לחו וכן דרשו חכמים בעון מזוזה
 בגיו ובנותיו מתים קטנים דכתיב דם נפשות אביונים
 נקיים וכמיק' ליה לא במחתרת מצאתי וגדולה מזה שהב'
 שהבית נשמר על ידה כמו שדרשו ופסל' ה' שומרך וגו'
 חלק בשר ודם מתבטלים ועבדיו שומרים אותו מבחוץ וא'
 ואת' ישנים על הקפה שומר אתכם מבחוץ ועל כן כתי'
 בתיבת' בטפח

יהיה כלל חוץ לרף יש בו דבק בחזיתות ה' יש לו לגוררו ו
 וכן צריך חסר כך להעביר עליו קולמוס לקדשו כי כבר
 כבת' כהלכתו בקדושת ה' אלח' שהחזיתות לא היו כחלב
 כהלכתו וכשתקן החזיתות הרי ה' כהלכתו
 כתב היריעה וכן לתלותה כדי שתתייבש
 לא יהפוך הכת' למטה אע"פ שמכין כדי שלא יעלה חבץ
 על גבי הכת' מ' דרך בזיון הוא חלז יהיה פני הכתב ל
 למעלה ויפרוש עליו בגד **רעח** חין תופרין
 ספר תורה אלח בגדי בהמה או ח
 חיה טהורה טהורה לכת' בעירן ולח' יתפור כל היריעה
 מראשה לסופה אלח יכח בראשה מעט וכסופה מע' שלא
 יהא תפור ובתיקון התפירה שאל השואל מה' ה' ראש זל
 תודיעני ענין התפירה כי מת' הגמרא משמ' ש' לתיפר'
 מבחו' והכ' ראיתי בכל המקומות שאין תופרין מבחו' אלח
 מניחין שתי יריעות זו על גב זו ותופרין בהם! עשוי כזה
 מבית ומחוץ והיה כל יותר טוב בזה דבר גבול ול
 ולחזק ע"כ והשיב גם אני ראיתי חבץ מורי זל שתפ' ספ'
 תורה כאשר כתבת אך בפ' ה' החצ' נ"ס יש שיש לתפור'
 יאבחוץ ותפירה מבחוץ היא יותר כחה שאי החוט' נראי'
 בשנים וכחה כולן בקלק' א' והתופרים כחש' כתבת דע
 דעמך בזה שמה שזמרו לתפירה מבחוץ למעוטי שלא ל
 לתפירה מבפנים בעין תפירת חוץ כי זה מנוכה ביותר
 חבץ לתפור כאשר כתבת כחה בעיניהם קיים יותר ע"כ
 ו' חמה שכתוב במסכת סופרים לתפור מבחוץ לח' ח'
 חתפירת היריעות זו לזו קחי אלח חנקרע היר' ע' וקחמ'
 כשכח לתפירה שלא יתחוב המחט בתוך ההת' אלח מחוץ
 לכתב ולא כדירח דהא פשיטא היא ועוד דלשכח מבחוץ
 לא משמע הכי ועושין לה שני עמודין ח' בראשה ואחר ב'
 בסופ' ומה ששייר ממנו בראשה וסופה יכרוך אותה על
 העמודין ויתפרנו בגדי' על העמודין חסר ממנה אפילו
 יריעה אחת שאינה תפירה עמו חפ' היא מוכחת חצלו ח'
 חין קורין בו עד שיהיו כל יריעותיו מחוברים יחד

רעט ספר תורה שאינו מוגה חסור להסחותו
 יותר מל"ס אלח יתקן או יגבו ואפי' קד'
 בו בדיעבד לא יצא בין שהוא חסר או יתיר חפ' או ח' ו
 וחזור לראש הסדר ואם יש בו ג' טעו' בכל דף ודף יכול
 לתקנו ארבע יגבו היה בכל דף ודף ארבע טעויות חוץ
 מדף ח' שאין בו טעויות יתקן כול' על ידו ואפי' יש בכל ד'
 דף ודף ארבע טעויות ודף ח' ג' טעויות יתקן כולו על
 ידו והוא שיהא רוב הספר מתיקן חבץ חס' רובו משוטט
 לא יתקן אפי' אם יש בו דף ח' כולו סלס וחד רפסליק ח'
 ארבע טעויות בכל דף ודף דוקא כשטעה וכת' המלח ח'
 חסר לפי שהוא גבאי' לתלות כל כך בידי שיט' חבץ כתב
 החסר מלח אפי' טעה כמה טעויות בדף יכול לתקן לפי
 שאין הגרירה גבאי' כמו התלייה שאלה לא' ה' ראש זל ל
 לפי שנהגין לעשות ה' שיטין ביריעה אם יכול למחוק ב'
 שיטין או ג' ולכתוב בח' ומן ארבע או חמשה ולהכניס מ'
 מה שדילג תשובה לא יתכן בעיני למחוק שני שיטין או
 שלשה ולכתוב ארבע או חמשה להכני' מה שדילג שממע'

רפ חכתב ומחזי כחומר וטוב לשלך היריעה ע"כ
 ספר תורה סנקרעה היריעה למעלה או למט'
 בגלי' וככנס עד שני שיטין בתוך הכתב יכול לתפירה וז'
 והוא שלא יעבור הקרע על החזיתות בענין שיטת' צור'
 שום אות חבץ אם עבר הקרע על הכת' לח' יתפור וגם ח'
 הקרע אינו נתפר אלח בגידין ככנס הקרע תוך ג' שיט'
 אם העור מעובר בעפצים יתפור שאז התפירה אינה כ'
 כשרת כל כך ואם אינו מעובר בעפצי' לח' יתפור אע"פ ש'
 שאין הקרע עובר על הכת' ושאל ח' ה' ראש זל להלח' ח'
 כדי לתלות עליו מטלית בחו' ולדבוק בדבך ודעת ח' ח'
 ה' ראש זל היה נוטה להתיר והר"ם מרוטנבורק חסר ואם
 בקרע בין שיטה לשיטה או בין דף לרף שלא כנגד הכתב
 יגר שאילו בקרע כנגד הכתב היה ככנס תוך ג' שיטין מב'
 מביציא אם יכול לתפור חס' לחו' ולא איפשיטא וכתב הר'
 הדמכם שיתפור וכחה בין דלח' חפשיט' עבדין לחומה'
 ספר תורה שכלו ממנה יריעות וכל להחליפ' לא יטול ש'
 שנים ויחזיר לשנים אלח יטול ג' ויחזי' ג' פ' חפ' לח' בג'
 ממנה אלח ח' או שנים צריך להחלי' ג' לפי שאי חפ' שיח'
 אות' שמחליף דומות לגמרי לאחרות לכך צריך שיהא לפ'
 לשח' שלשה דומות ואז אין כל כך גבאי' בשיטין

רפא ספר תורה שכתבו מין ישרף כתבו גוי
 יגבו ממכא ביד מין או ביד גוי יגבו ואין ק'
 קורין בו ואע"פ שאין קורין בו חייבין הנב' לקנותו ממנו
 ולגבחו כדי שלא יזלזל בו ומיהו אם רוצה להעלותו הר'
 חין קיבץ אותו ממנו אלח בגדי דמיו ומע' יות' ואם רצה
 להעלותו הרבה מניחין אותו בידו גר פחור לבושו מחש'
 יראה פאר לבות בו ספר תורה שאמר הויפר בעודו כי
 בידו שלא עיבר העורות לשמן או שלא כת' האזכר לשמן
 כחמן והוא פסול להחזירו לבעליו כאמן על האזכרות ולא
 על הגיל **רפב** חייב אדם לנהוג כבוד גדול
 בספר תורה ומצוה ליהרר לה מקום

ולכבוד אותו המקום ולהדרו ביותר ולא ירוק בגדי ספר
 תורה ולא יגלה ערותו כגדו ולא יפשוט רגליו כגדו ו
 ולא יניחנו על ראשו כמשוי' ולא יחזיר לחוריו לספר תו'
 אלח אם כן גבה ממנה שני טפחים אלח יטל' לפניו ככוס
 ראש ובאומה וכדירה ובפחד שהוא הער הכאמן על כל ב'
 באי' עולם של ויהיה שם כך לעד ויכבדנו לפי כחו הדירה
 הותי כשהוא מהלך חייב לעמוד לפניו ויהיו הכל עומדי'
 עד שיעבור זה שמוליפו ויגיעו למקומו או עד שיתבסס
 מע' ביהם דברים שבלוחות הכתית הן שכתב תורה לבן
 צריך לכבדו היא הולך ממקום למקום וספר תורה עמו
 לא יניחנו בשק ויניחנו על גבי חמור וירכב עליו אלח מ'
 מניחו בחיקו כנגד לבי והוא רוכב על חמור ואם היה
 מפחד מפ' הגבבים מות' אפילו לרכוב עליו ויש אמרי'
 ראש' בלח' פחד הגבבים מותר להפאילו לחוריו על גבי
 חמור ולזה נוטה ח' ה' ראש זל ומכל מקום הביא במס'
 במסקנת דבריו דברי רב אלבט שחז' אלח אם כן לפניו
 ונחיקו לבן טוב להחמיר אחרו חכמים כל המכבד את
 תורה גופו מכובד על הכריות וכל המחלל את העדות

מצותה דוקא על דוכסוסטוס ואם כתבה על הקל' כשרה
והי' פהל' חס כתבה על הגיל' וא' א' ז'ל' הכשיר כמו על הק
הקלף לכן טוב לכותבה בכל דבר שמסתמר בו יותר ועוד
חמורה מספר תורה של דברי הכל צריכה שרטוט ואם לא
שרטוט פסולה ועו' שאין תולין בה כמו שתולין בספ' תורה
ומכירה ריוח למעלה ולמטה בחצי רוחב צפור' ובתחילתה
כדי לגל' אותה אח' שתכרוך ובסופה אין צק' להכיר כלל
וכות' כל שיטותיה ביושר סל' תהיה א' אחרונה מחברתה
ואם האריך בשיט' א' יותר מבאותה שלפניה ובאותה שת
שתחתיה קצר יותר מבאותה שלפניה ולפני פניה כזה כ
כשרה וכלבד שלא יעשה כקוצה או או כזכב פ' כאהל ס
שהוא צר למעלה ורחב למטה כזה כזכב רחב למעלה וצר
למטה כזה וה' רמבם כת' גם כן ולא יעש' כעגול ועל הח' ו
יכת' בראש שיטה אחרונה ולא יכתו' בה יותר ונהגו לע
לעשותה כ' כ שיטין והיו התחלתו שמע' ה' דברים לבגיד ו
ובסבב בין והיה יוצה בכל יורה עשב פן והשתחויתם
השמים ועבדתם ושמעתם אותם כדרך ובשעריך ח
אשר על האר' קדמיה לטוטפת כת' לטוטפ' ירך חסר קד
קדמ' מוזון ותיירטך חסר ויו הטבה לאבתיכם חסר ויו
וכהפ' שכן פרשה שמע' לוהיה נהגו לעשותה בתום על
פן טוב שלא להכיר שלשה אותיות לא באו שיטה שמסיים
בה שמע' ולא בראש שיטה שמתחיל בה והיה ואם עשה
פתיחה כשרה ובדרכה מסופה לרשעה מאח' כלפי שמע' ו
וכת' א' א' ז'ל' נהגו לכתוב שדי מבחון על הריוח שכן שר
פרשה לפרשה וכן נוהגין באשכנז ובצרפת לכתוב מבחון
בגד' ה' אלרינו של יס' ד' אותיו' והם הסמוכות לאותיות
של ה' אלרינו באלפא ביתא כמו במוכזו כמו חבל מבגדי'
אין לחפסיף מאומה ולא לעשות חותמות לבי שמראה כא
החילו מבין לעשות לו קמיע לשמירה אלא יעשה המצוה
כתקונה לקיים מאמר הגדל' יתעלה והוא שהורנו והוא
יגדלו על יד ימיכנו ע' וכן כתב הרמבם מזהב לכתוב
מבחון שדי אבל אילו שבותים שמות או פסוקים או ח
חותמות הן בכלל שאין להם חלק לעולם הבא שאילו הטפ
הטפשי' לא די' לה המצו' שכתבו יאל' שישו מצוה גדול' שהי'
יחוד שמו של הקדש ואהבתו ועבודתו כאלו היא קמיע ס
של הכאת עצמו כמו שעלה בלבם הכל שזה הדבר מהמי
כהב' העולם **רפמ** בא לקובעה יתגנה בשב
בשפופרת של קנה או של כל דבר ויק
ויקבענה במקומה ויכרך באה' א' והא' קב' לקבע מוזון
ולא יכרך בשב' כתיבה וחי זהו מקומה במוזות הפתח הי
הימיני שהוא ימין לביאה כשאדם נכנס לבית בחלל הפת'
בטפח החיצון השמוך לרשות הרבים משני שלשי גובה ה
הפתח ולמעלה ולמטה מזה השיעור לא יטמנה אבל מזה
השיעור ולמעלה הוא הכל מקומה עד המשקוף וה' רמבם
כתב בתחילת של שליש התחתון של גובה השב' ואם קבעה
למעלה מזה כשרה והוא שירחיקה מן המשקוף טפח וא
וא' א' הרמבם ז'ל' כתב בסברא ראשונה ואם הכניח אחורי ה
הדלת אין זה מוצתה וכראה שאם שינה באילו המקומות
יש מעבד רק שתהיה כד' הימין לביאה שאם לא קבעה

צד הימין לביאה וראי מעבד ואם אין כיבר אי זהו ימין
לביאה או לביאה כגון מי שחולק ביתו לשני וכלל חלק פ
פתח פתחו לרשות הרבים וטמחיה החולק' יש פתח מזה
לזה ועתה באותו פתח אין ידוע אי זה חשוב ביאה או י
יביאה מזה או מזה לזה אלא הולכין אחר היכר ניר פ'
במקום שעשה החור שבסוף שציר הדלת סוב' בו ומעמי'
שם הדלתות הוא הבית וברך ימין סבכנסין בו קובע או
אותה ולא דרך ימין באיזו צד ממנו וכיצד קובעה יסמך
אותה במסמרים במוזות הפתח או יחסור בה חפירה וי
ויקבענה בה וכלבד שלא יעמיק לחפור טפח בעומק המ
המוזות שאם העמיק לה טפח פסולה תל' במקל' במקומ
ולא קבעה פסולה ע' שזה כיוון כגד פסול ופ' שי' שתחבה
בתוך עומק המוזות כדריח שבכנס בחור אלא צריכה לה
להיות זקופה ארובה לאורך מוזות הפתח ויכזין פיה' שמי'
דהיינו סוף הגלילה לגד חוץ לאויר הפת' ודלת פ' שבפסולה
בזקיפה והיינו פירוש' דבגד אלא צריך להשיב' ארובה ל
לריוח מוזות הפתח ויכזין פיה' שיטה אחרונה שבה על
הארץ לצד רשות הרבים ושיטה ראשונה שבה שמע' לצד
הבית לפנים והמדקדקין יוצאין ידי שניהם וקובע' חציה
בזקיפה וחציה בשכיבה כגון כפופה כזה וא' א' הרמבם ז'ל'
כתב ונהיגי עלמא כפ' שי קבעה במוזות בעודה תלושה
ואחר כך חברה לפתח פסולה **רמ** כפר תורה
או תפילין שכלו אין עושין מוזות מהם
ולא כותבין אותה על גליונים של ספר תורה לפי שאין מו
מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה **רצא**
מוזות יחיד כדקת פעמים בשבע שנים
ושל רבים פעמים כיוכל השוכר בית מחבירו חייב הסוב'
לקבוע בו מוזות ולתקן מקום קביעותה ולא יטל' בידו
כשיצא ואם שכרו מנוי כוטלה כשיצא הכל חייבין במוז'
אפי' פנים ועבדי' ומחכבי' הקטנים לעשות מוזון לפתחיה'
סילוח הקן בתיב כי יקרא קן צפור לפיכך **רצב**
ובגמ' שלח תשלח חת האם וחת הבנים תק
לך שכל מי שימצא קן מעוף נהו' אפי' אם האם טרפה ור
ורובצת על האפרוחים או על הבצים שלה בין אם יש בק
בצים או אפרוחים הרבה בין אם אין בו אלא ביצה חו' אפי'
אפרוחה א' ואין הבצים מוזות ולא האפרוחים מפריחה'
ואינו מוזון אלא כגון יוכי שוכך ועלייה וצברי' שקכנו
בגשיחין ובברות ואוונין ותרנגולין שקכנו בפרדס ככל' מ
מקום שימצאו בין ברשות הרבים בין ברשות היחי' אפי'
ברשות בין באילן בין בארץ או בבור' שיחי' ומערל' ואפי'
מצאו ביס או על ראשו של אדם אסור ליקח האם מעל הב
הבנים אפי' הוא לצורך מצוה אלא צריך לשלחה עד שת'
מתחת יד ואחר כך יקח הבנים ואם רוצה לחתוך כנפיה
קודם שישלחנה כדי שלא תוכל לפרוח ויקחנה מיד אינו
רשאי אלא ישלחנה מיד עם כנפיה כדי שסוכל' לפרוח ול
ולאחר שיצא מתחת ידו יקחל' אם ירצ' ואם חתכן ישת' עד
שיגדלו כנפיה וישלחל' ואם רוצה ליק' האם ולשליח הבג'
אנו רשאי שלחה וחזרה אפי' כמה פעמים חייב לשלח' אפי'
אם שלחה ונטרל הבגיד והחזירן לקן וחזרה האם

המיתון סיהא כל הבית לפנים הימניתה ובשמירתה מח' מ
 לא יחא כוננת המקיימה אלא לקיים מצות הכורא ית' שצ
 שצונו עליה **רפה** ואילו הן המקומות שחייבין ב
 במזוזה א' שצרי בתיים ושערי חצר'
 מדינות ועיירות ורפת בקר ולולין ומתבן ואוצרות יין וש
 ושמן ובית האש ובית השותפין כולן חייבין ובית התבן
 ובית העצים ובית הבקר שתמא חייבין אלא א' כ הנשים
 רוחצות בהן אז הן פטורין והלמנא כתב שאין חייבין אלא
 א' כ הנשים יושבין וגו' להתקשט אבל שתמא פטורין וא' א
 הרחש ז' כתב כשרא ראשונה בית הכנסה של כפרי' שתם
 חייבין דמסתמא דרים בה ושל רבים אס' יש בה בית דיר'
 לחזן חייב ואס' לאו פטור אבל בית הכסא וכו' המרח' וכו'
 הורססקי ובית הטבילה וכו' שאין בה בית דירה לחזן פ
 פטורין כיון שאין בהם בית דירה אבל כל מקום שהוא לר
 לדירה חייב אע"פ שהוא במקום הטינוף וטוב לבנותה פ
 פרי שלא תהא כראית אבסדרה שיש לה ג' מחיצו' ופרוצה
 ברביעית פטורה אע"פ שיש לה פנימין ברוח הרביעית
 בצורת הפתח אבל אס' יש לה מחיצה גם ברוח רביעית א
 אע"פ שהי' כמוב' או שעשו' חלונות חלונות חייבין מרפס'
 שהי' דר' לעלו' בה לעלו' ובית שער והגנה פטורין ואס' ב'
 פת' ה' לא מחלו חייבין אף במקום שנכנסין לו מרשו הרבי'
 חוץ מהמקום שנכנסין לו מהבית וכו' פי' דבית שער חיי'
 מדרבנן חייבין בית כתיב לו בית שער הפתח לבית ול
 ולחצר חייב בשתי מזוזות א' במקום שפתחו לבית ואחת
 במקום שפתחו לחצר חוץ מהמקום שנכנסין לו מרשות
 הרבים בית שער הצימד בין הגנה לבית חייב בב' מזוזות
 א' במקום שפתחו לבית ואח' במקום שפתחו לגינה בית ה
 המדרש פטור מהמזוזה ואס' יש בו פתח שרגיל לצאת פו
 לביתו חייב אבל עיק' הפתח העשוי לכל לכניסה ויציאה
 פטור ורשומי' ביה מדרשית דר' חביבא הוי ליה מזוזתא
 וכן עשה חז"ל מרוב פירוק מזוזה לפתח בית מדרש וכו'
 כשהיה יסן בו סינת הצתרים היה רוח רעת מבעתתו קו
 קודם שתקן בו מזוז' חד סוב' החב בחב והבית שבפניה
 והחנויות שבצוקים פטור'ים שתי סוב' של יוצרים זו לפ
 לפנים מזו הפנימית חייב והחיצונה פטור' בית שאינו מ
 מקורה או שאין בו חרוב' אצו' על' ד' אמות פטור וכתב ה
 הרמבם יש בו לרבע ד' על' ד' אע"פ שהוא עגול או בעל ה'
 זווית חייב ואין צריך לומר שאם ארבו יותר על רחבו פ
 שהוא חייב כיון שיש בו לרבע ד' על' ד' וא' א' הרמבם ז' כת'
 שאינו חייב אלא א' כ הוא מרובע ד' על' ד' בית שאינו מקו
 מקורה פטור ואס' מקצתו מקורה ומקצתו אינו מקורה
 כתב הרמבם אס' הקרוי חבל הפתח חייב ואס' לאו פטור
 ובת' עו' שאין הכי' חייב במזוזה אלא א' כ העמיד לו דלת'
 לפי' צריך להעמיד דלת קודם שיקבענה ולא פהיר' לא' א'
 הרמבם ז' שאין חיוכ המזוזה תלוי בדלתו יש בבית הרבה
 חדרים זה לפני זה כולן חייבין במזוזה וכן אס' יש בבית
 הרבה פתחים פתחים לחצר או לרשות הרבים וכעשו כ
 כולם לכניסת ויציאה כני הבית כולן חייבין אפי' נתמעטו
 הדירין שאין רגילי' בה' לבאה ולבא אלא בא' מהן אבל מ'

שיש לו פתח קטן לצאת בו לבדו למדרשו וכיוצא בו שאין
 צבי הבית רגילין לצאת בו פטור ארובת שכן בית לעניה
 ועולין לה בשולם ועושים סביב השולם היקף מחיצות פס
 פעמים למטה ברגלי' ופולם ופעמים למעלה בראשו ויש
 בו צורת הפתח במקום מעושין אותו חייב ואס' עשו למע
 למעלה וגם למטה חייב בשתיים תכא פתח ס' אחורי הד'
 אס' יש לו פנים טפח חייב במזוזה פ' ש' כבון ס' במקצ'
 הבית פנים קבוע לשני פתחים מחותכין בו א' נצטון וא'
 למערב וקבע מזוזה בפנים בחל' הפתח הנפני וכשהדל'
 כותח חוי אחורי הדלת אס' יש כעובי הפנים עובי הדל'
 טפח בין פתח לפתח צריך מזוזה אחרת לפתח מערבי הו
 הוהיל ואין המזוזה בחללה ואס' לאו אין צריך מזוזה אחר
 שהרי היא כמזוכחת בחלל עצמו ע' כ ויראה מכאן חמת
 פתחים שהן חלוקים ועומד באמצע די' לחס' במזוזה אח'
 אפי' אס' יש כעובי העמוד טפח דל' מחייב בשתי' בשים
 כעובי העמוד טפח חלל' עשה אחד בצפון ואח' למער' חב'
 כשג' הפתחי' ברוח אחת אפי' אס' יש כעובי הפנים טפח
 חשוב הכל כטפח אח' ואפילו לפי' השני שפ' ש' המו שדרך
 לעשות פתח קטן אצל שער הגדול שאין פותחין תמיד הט
 השער הגדול ופיתחים הקטן ואס' יש פנים רוחב טפח כ
 ציניהם צריך מזוזה אחרת אפי' לפי' זה נראה שפתח הח
 החליק אין צריך דשאני התם שפתח הקטן נכדל מער' כ
 גדול לבמרי' שהרי נפתח וכנסר כל' א' בל' חדרו חב' הכ'
 שאין נכדל' זה מזה דבשזה כפת' כס' זה כפת' וכן כבני'
 ביחד ואין העמוד כעשה אלא לבני' ודאי כח' חשי' השוכ'
 בית בח' ל' והדר בשוכרי' באר' ישראל פטור מהמזוזה ל' יוס
 והשוכר בית בארץ ישראל חייב במזוזה מיד מש' יש' חר'
 יסר' אין הפתח חייב במזוזה אפי' הוא עו
 עומ' במקום החייב אלא א' כ עשוי כתיבנו
 כיצד שתת' לו שתי' מזוזות ומסקו' על גביהם ואס' חין ה
 המסקו' שהדלת סוקף עליו למעלה יסר חלל' אכן ככנס' וס'
 ואכן יוצא או שאין המזוזה ישרה אלא אכן ככנס' ואס' יוס'
 פטור פתח שאין בו אלא מזוזה א' כבון שמצד הא' עיבר
 הכולל להלוא מהפתח כזה אס' המזוזה מצד ימיני' חייב
 ואס' היא מצד שמאלי' פטור ואס' הפתח ממלא כל הרינוח
 כזה חייב שכותלי' הבית שמן הצדדין חשובין כמזוזות ואס'
 יש לו שני' מזוזות והא' סקופא שעליהו עשויה כקשת ומ
 ומתקצרת והולכת עד שאין בה ארבע' טפחים ברוח צדו'
 אס' יש בבובה המזוזה עשרת טפחים קודם שנתקצרה ע
 עד שאין בה ארבע' חייב ואס' לאו פטור
רפח כיצד מצותה יקח עור א' שיש בו לכתוב
 פרשת שמע והיה אס' שמוע ויכתבם זה אחר זה כהדר ו
 ואס' שיכה והקדים והיה אס' לשמע פסול ואפי' אס' ידבקס
 ודאי פסול אפי' אס' בת' בעור א' בשני' דפין ולא נהיר' ומצ'
 טוב לכותבה בדרך א' וכל משפטי ספר תור' בעני' עמוד ה
 העור ולשמו ודין הדיו והכתיב והתגין של שעטנז גן כן
 הוא הדין במזוזה אלא שהיא נכתב' שלא מן הכת' והרמבם
 כתב שאינה צריכה עיבוד לשמה וא' א' הרמבם ז' כתב ונח
 ונהיגי להצריך עיבוד לשמה וחמורת מספר תור' סגי'

חפ' יודע מהנכחו מאותו הכרס מותרין רק שלא ירחס
שכבצרו מכניעות של ערלה ואין צריך לימר כרס שהוא
ספק ערלה שהו' מותר חבית של יין הטמונה בכרס של ע
ערלה מותר שאין הגב גיכה בכרס זה וטומן בתוכו חבל ע
עכ' שמצאו טמונים בו חסורין שקרוב הדבר שגבם מ
ממנו וטמנה בתוכו חסור ליטע פרי של ערל' ואם נטעו
הפירות שיוצאין ממנו מותרין דזה וזה גורם מות' ומות'
ליטע יחוד של ערלה שאין ח' סו' ערלה חלף בפרי ישר' וגוי
שיט' להם שדה בשותפו יכול ישר' לימר לגוי טול את' שני
ערלה ואני אטיל שני היתר בגנן חפ' לח' התנו תחלה זה
והדמם כת' דוקא שהתנו תחלה שיטול הגוי שני ערלה ו
ישר' יטול שני הית' בגנן חלף לח' הגוי חסו' ואפי' אם הת
התנו תחלה חס' באו לחשבון גומ' כמה פירו' חבל הגוי כ'
הערלה כך יאכל הישר' כגדלו חסו' שהרי זה במחלו' פירו'
של ערלה ואפי' הדאש' זל' כת' כהנא ראשונה ח' הנוטע ג
גרעין או יחור או שצקד כל האילן ונטעו במקום אחר ו
ואח' המרביץ יחוד באילן ח' וא' המצריך שנוטה גומ' חל'
האילן ומשפיל אח' מענפי האילן ומטמין ארבעותו בגומ'
וראשו יוצא מצד הא' ונעשה אילן כולן חייבין בערלה וד'
דוקא שחתכו מצד זה מעיקר האילן חלף כל זמן שהיה מ
מחוב' חס' כ' מ' ע' ופאו' ואם לח' שגידל הענף שח'
שהברי' הכרי' עוד ממנו ענף ח' בארץ ועושה כן כמה פע
פעמים זה אחר זה כל זמן שהראשון מחוב' לעיק' האילן כ'
כולן פטורין הפע' הראשון מעיקר האילן חייבין ומתחילה
ליכנות להן משה' שהפז' והעיקר פטור ואם נעקר העיקר'
מהקרק' חזר להיות טפ'. לענין שהברי' מוכין בין לעיקר
בין לענף משה' שנעקר חפ' שמנהג עובדי אדמה לח'
להברי' הגפנים בכל שנה ושנה היתר ר' לטעו' יין מגפני ח'
הגנים משום דספק ערלה מות' וכת' ח' הדאש' זל' הרי מ
מצא היתר לגפני הגנים חלף גפנים שישר' ענדין אותם
ומכריבין אות' בכל שנה ושנה שהיא ערלה לח' מצא היתר
ואפי' רוחה שפ' ההית' בכל הארצות ואין משגיח ותרתי
אפי' בלבי למצוא שום דר' היתר להוציא רבים ממכשול זה
והצריך בדבר והיוצא מכלל דבריו שאין מרבים ויחזיק
חייב בערלה חלף בא' חלף לח' חלף אילן שנקצץ וחז' ועל'
מהאיר' כת' הרמבם שאינו חייב בערלה חלף ח' כ' נקצץ
מעט הארץ חלף אם נשאר ממנו כל שהוא פטור ואפי' ח'
הדאש' זל' כת' שאפי' כשאר בו עד טפח חיי' ומט' ולמעל'
פטור חילן שצקדו רוח או שטפי כזה והולכו למקו' אחר
ומהעפר שצביב ש' שיו' עמו והוסי' שם עפר וכשרש שם כ'
בארץ אומדין אותו חס' היה יכול להיות בעפ' הראשון שכל'
עמו כלל תוספת עפר אחר הרי זה כנוט' במקומו ופטור
מהערלה ואם לח' חייב אילן שנעקר וכשאר משרשיו מח'
מחוב' חפ' כנוטי המחט שמונתין בו הכבד לחחר אריגה
בירו' שיכול להיות חלף תישפת עפר ופטור חפ' הוסיף
עליו עפר הרבה יורה שאינה גבוהה טפח חייבת בערלה
לעולם משום מראית העין שגדלה כאלו היא בת פכתה כ'
כד' ח' כנוטע ח' או חפ' שתי' כנגד שתי' ואח' יונחה זכב'
חלף חס' כל הכרס כך שרי ואפי' ליה קלף אילן זקן שנעקרו

וכו פירות ושתלג במקום אחר או שלקח ענף מלח פירות
מאילן זקן והרכיבו בילד' חס' כיתוס' כשרי עד שאין בלרי
הראשון שהוא הית' חלק ח' ממחתי' של התוספ' חסו' שגדלו
אישו' מבטלן היתר וחס' לח' מותר חלף חס' הרכיב ענף
מלח פירות של ערלה בתו' אילן זקן הפירו' של הענף אסורי'
לעולם חפ' גדלו הרבה שא' גדולי היתר מבטלן האיסור
חנוט' עץ מאכל ואין דעתו לצורך חבילה חלף להינתן גר'
למדה או בשביל העצים לצורפו או לבנין פטור והו' שיה'
כפר שאינו לצורך חבילה בגין חס' הוא לשרפה שנוטע ר'
דצופין ואינו מרחי' בין אילן נח' לן בראוי ואם הוא לבנין
שמספה הענפים הדי' שיתערבו וחס' נגדר שהוא במקום
מצריך לגדור ואפי' חס' צדו חס' בין פנימי בין חיצוני בין ת'
תחתון בין עליון לצור ח' מחלו' וצדו השני לחבילה חס' של
שלצורך חבילה חייב והשאר פטור ואם חישב עליו אחר
כך בשנח ראשונה או שמי' לחבילה חייב בערל' ובהנצי'
מוכין לו משע' נטיעה חלף לח' חישב עליו חלף עד כו' של'
שלישית אין בו דין רביעי שאין רביעי בלא ערלה וחס' נט'
נטעו למאכל ואחר כך חישב עליו לאחר מחלו' חייב הכו'
הכו' לצורך מצוה כגון לצורך ללבו או אחרונ' חייב הכו'
הכו' בתוך שלו לצורך רבים חייב וכתב הרמבם כד' ח' ב'
בארץ ישראל חלף בחונה לארץ פטור ואפי' הדאש' זל' לח'
חילק בזה הכו' עברה לצורך עצמו והגילן שנטע והכבד'
שנטע בין לעצמו בין לישראל והנוטע בביתו ועל גב שמלאח
עפר ונטע בו חייבין הנוטע בשפינה או בענין של חרס'
חייב אף על פי שאין נקובים ובעל עץ חס' נקובים חייב
ואם לח' פטור העולה מחלו' בישוב חייב ובמדבר לח' שכל'
עולה מחלו' ולח' שכל' נטעו אינו חייב חלף חס' כן עושה ט'
טפילה כדי להביא פירותיו לשיב

רעה

הרכבת האילן בתיב את חקויתו תצמחו
בהמתק לח' תרביע כלחים שדך לח' תורע כלחים מה בהמ'
בהמתק חפילו בחונה לארץ ח' דרך בחונה לארץ והאפי'
שדך לח' תורע לח' בכלל' זרעים חיידי שאותן אינן חסו'
אסורין בחונה לארץ חלף בכלל' האילן שאותן מוהגין חפ'
בחונה לארץ ודוקא במרכיב אילן באילן חלף מותר לענף
זרעוני אילנות עם זרעוני שדה ולצורען ביחד שלא חסו'
תורה בחונה לארץ חלף הרכבת אילן באילן בין ירק בין
באילן בין ירק לירק שאינו מוכו בין אילן באילן שאינו מי'
מימי וחס' עץ סרק על עץ מאכל או עץ מאכל על עץ
סרק ויש איסור הרכבה חפילו תחת הקרקע כגון זמור'
גפן שהרכבה תחת הקרקע אסור לצרוע עליה ירק חלף ח'
חס' כן יש על גבה עפר שלשה טפחים ואפילו הכריכה כ'
בתוך דלעת או בתוך סילון של עץ חפ' שנטרש בה זה
והוא ליה מרכיב ירק באילן חלף הכריכה בכלל' אפילו
אין עליה עפר חלף שר' שהצבעות מותר דדוקא
כה' שנקרא עליו סס חילין קודם שהכריכה אחר'
מותר לצרוע חלף האילן אף על פי ששרשי הירק נכבדין כ'
ביתוך שרשי האילן בין שאין ע' דשרשים שר'
אילן ואפילו במצריך ודוקא בזמורות גפן חפ' מהי' שהי'
רבי' ושרשי

עליה שטור מלשלי ואם טול ח' מעל הצני' ולא שלח' ישלחכ' עדיין ופטור אבל קן המזומן לו כגון יוכי הרדסיות וחונות ותרנגולין שקכני בבית ועו' טמא שרובץ על ביצי עוף ט טהורה ועוף טהור שרובץ על ביצי עוף טמא או שהבצים מוזרות או האפרוחין מפריחין או שהן טרפה או שהזכר ריב' על הבצים פטור מלשלח אפי' הוא קורא זכר וכן חם האם רובצת על ביצים שאינן שלה פטור ודוק' עו' דעלמא אבל קורא נקבה שרובצת על ביצים שאינן שלה חי' לש' וה' צבא כת' אפי' כל אם שרובצת על ביצים שאינן שלה חי' לשלח חלף שאינן ליקה ותבי' מסתב' ואם מטלי' וככפי נוצה מעוף אחר או ביצים מוזרות מפסיק בינה לקן או שיש ס פודי ביצים שנים זה על זה או שזכר על הבצים ונקבה על גביהם כולוהו מבעיא אם חייב לשלח אם לאו ולא חפשיטא ולחומר' כתב הרמבם פחט קצת סימניה בתוך הקן ק' אם שיקחנה חייב לשלח ואם לא שלח אינ' ליקה הית' תעופת' ע' אם ככפיה מוגעין בקן חייב לשלח ואם לאו פטור אע"פ שמוגעין מן הצד והרמבם כתב שחייב אם מוגעת מן הצד היתה יושבת בין הבצים או בין האפרוחין אפי' מוגע' בהן פטור היתה יושבת על שני ענפי' אילן והקן תחתיה דוח כל שצלו תשמש וכופלת עליהם חייב ואם לאו פטור

[illegible]

שעטם צמר ופשתים יחדו ואין נקרא צמר סתם חלף צמ
צמר רחלי ואלו חבל צמר גמלי וארכי וכיוצא בזה לח ו
ואין נקרא פשת' חלף סתם פשתן שאין לו שום כינוי חבל
אם יש לו כנוי אחר כגון פשתין שלם חו קנבים לח ואעפ'
שמן התורה אין בלתי חלף בזה ופשת' חבתי אחרו משי
עם צמר לפי שדומה לפשת' וכן אחרו כלך עם פשת' והו'
מין צמר שגדל בברכי הים על האבנים שבים ודומה לנא
ואפרים משום מרחית העין שלא יאחרו על הלובשן שהו'
לבגם בלמים ובת' חלף הדאש זל ומפני זה אסרתי באסכנו
שלא לתפור בגד קנבם תחת בגד צמר לפי שאין בגד קנ
קנבם מטי באסכנו והיו סבורין שהוא בגד פשתן והאי
והאירכ' מציין בגדי משי כינוי והכל מכירין בו הילכך מ
מות' לתפור בגד משי תחת בגדי צמר וכן חוטי משי בגד
בשרבל של צמר עכ' **רצמ** צמר רחלי וצמר ג
גמלי שערבן זה עם זה וטוואם יחד ח
אם הרוב מה רחלי או אפי' מחצה על מחצה חשוב כחלו ר
רחלים ואז עש' פשתן ואם הרב מהגמלי או של הרחלים
בטל ומות' יעש' הפשתן וכן חדין בפשתים או קנבם שער
שערבן ביחד אם הרוב פשתן חסורין עם הצמר ואם רוב
רובן קנבם מות' עם הגמ' הילכך מי שכתעבר לו טל' עם
פשתן מביא מין אחר ומערבנו עמהם ומבטל אחד מהם ו
ולא טייך בה' ביטול חלף קידם אריגה חבל לאחר שיעשה
מהן בגד לא טייך בהו ביטול שיבטל אחד מהן במין אחר
שאפי' בחוט אחר של פשתים שארג בשל צמר כעשה כונג
גוף אחר של חסר ואפי' עשה בגד מצמר גמלים וארג
חוט אחר מצמר רחלי ואצלו חוט אחר משל פשת' כונג ח
אזל הילכך בגד שהשתי של משי והערב של פשת' חסור ל
לתופרו עם הצמר אפי' אם רובו של משי חבל עם עשה ב
בגד מצמר גמלים וארג בו חוט אחר של צמר ובמקום ח
אחר ארג חוט של פשת' שאינו חבל הצמר ומהי' **ש**
דבר תורה לח הוי בלמים לרשי חלף חס כן ערב

פת' בספרא ראשונה אסר לעסל לבגד צמר מפה מפשתין
חו איפכ' אעפ' שאינו חורגו עמו חלף תנחפו לת' החריגה
והוא פתובם בפני תכופו בגד צמר שדוקם עליו הכובש
או חגדרי בהשתיים אסר' משי' בלמים אעפ' אחינו נכנין
חלף לעשותו לסימן תנחף חלוקן של צמר שנפרס פורטו כח
בחוט של פשת' ואם תפרו אסר' משי' בלמים וכן כתב הר
הרמבם בגד' של צמר שנפרס מות' לתפור חותו בחוטי פש
פשתן חבל לח יתפור ובת' לת' מהחריגה נסמית בטעות ד
דקשר הוי חבור לענין בלתי חלף הדאש זל בת' וכל דלח ק
קשה דמיירי שחיבר שני ראשי הקרעי' וברך החוט שני
סביבם וקושרם יחד דלח הוי חבור החוט של פשתן וחת
וחלוקן של צמר כיון שיכול להוצי' שני ראשי הקרעי' בלח
התרת הקשר עכ' מכסה של פשת' יצו צמר מות' שאין הת
התפירה מחברת יחד הפשתין והצמר שהרי יכול להוצי'
כל הצמר והתפירה פשארית קיימת אעפ' שהתפירה חמבם'
כל סביביו חינו יכול לחוציא הצמר הוי שזק של פשתן ש
סממלאו צמר ותופר אפי' שיו שאין בו משי' בלמים מותר
ללבוש חלוקן של צמר על גבי חלוקן של פשתן ולקושרין יחד
אעפ' שאינו יכול לפושטן בלא התרת הקשר וכלבד שלא י
יהא הקשר של קיימת חבל חס הוא של קיימת חסו' יש ממ
מקומות שרגלין לחבר הרצועה שחוברי' בה עם החלוקן
ובאותן המקומות אסר לחבור ברצועה של פשתן על חלוקן
של צמר או חספ' ברצועה שדחשה אחד של צמר והפני של
פשתן חסר לחבור בה אעפ' שרצועה' של צמר באמצע מפני
שקושר שני ראשיה ביח' כשחוב' בה חבל חס יש באמצעית'
צמר במקו' אחר ופשתן במקום אחר ואינו זה חבל זה מו
מות' והלמבם בת' גדיל של צמר בגדיל של פשתן חסור ח
אעפ' שהרצועה באמצע ובת' חלף זל על דבריו ולא תלה ח
הטעם מפני שקושר ב' ראשיה באחד ויראה מדבריו שהנחל ח
אסר חס' קשר שני ראשיה באחד וכן כתב העישה בגד
כונג מצמר גמלי או קנב' וארג בו חוט של צמר חס זה חסו'
וחוט של פשת' חס זה חסו' חסו' על דבריו והי' חסו' להחמי'
על עצמו ולא הי' חסו' עור' התפור' בפשת' חס' בגד של צמ'
יפי שהתפירה מחברת הצמר וצמר הצמר ביחד חבל לח
היה מורה ל' חסו' לחסו' והלמבן התירו להריח וכן כ
נחבין המכחיב בהמות בחבלי' בידו ומהם של צמר ומיין
של פשת' מותר אעפ' שבורבן ביחד בידו חבל חס החבלי'
קשורין ביחד אסר לבורבם סביב ידו הטק והקופה מצמר
מצמרפין לבלמים כיצד חתיכת בגד צמר מחוברת לשק
וחתיכת בגד צמר מחוברת לקופה וחברין יחד בשני תפי
תפירו' מצמרפין אעפ' שמחברין לשני בלמים ואסור להתכ
להתכסל בשק או בקופה ולא אמרינך האי לחודיה קחי ו
והאי לחודיה קחי חס ובהו מצמרפין כיצד היה הוא לבגס
צמרובכו פשתין וחבר שלו עם של בנו בשני תפירו' וחבר
חבורה עליו ועל בנו אסור משום בלמים חבל חס לח חבר
חבורה על שניהם שרי' דכיו' שהם בעלי חיים נפרדי' זה
מזה הוא עצמו מצמרפ' לבלמים כיצד היה לבגס צמר צר
צרבר' אחת ופשתן בשני' וחברין יחד בשני' תכופות
הוי בלמים

חבל לא כה"ל כדי שלא יחא כראה כגוז וכן מיתר גם כן
 לנשיא הזכ"ל לרשות מומיו הזורב עליו חז"ל מנחם כבד
 חס המד דבר חסד כגון מצבה ציור א כו בטל וכולו טע
 טעון קבירה וז"ל לאו אינו דבר השוכ וטל כרוב
ש בזה הזו אין לי היתר חלל על ידי מוס ואפי'
 ואפי' חס ירנו הכעלים או הכהן לאכסו לבי
 לניפה עד שמוות מעצמו אינו ראוי לנורד הכהן לגדל
 עד שיפול בו מוס ואפי' באי"ל לו מוס כעני וכי"ל
 כגון שיקטג ידו או רגלו וכיוצא בו אינו ראוי לשוחטו
 אלא על פי מומחה שורה לו שהיא מוס הראוי לישחט ע
 עליו ואם אין חכם מומחה ביתר על ידי שלשה בני כבדת
 פ' החכמים קצת אינו בקי אין כל כך וכתב הר"י וכה הדי
 האירכא דליכא מומחין אינו פאחט על ידי בני הכבדת ח
 חלל במומחין מובהקין כגון כסמית עינו וכקטעה ידו וכי"ל
 וכ וצא בהן חבל דוקין שבעין וחורור ומיס הקבועי ובינו
 וכיוצא בו לא נצרימת האון כראה שהיא מוס מובהק הי
 הדיח המוכר שפיר וכראה לעצ"ס שהיא יותר מחלרת
 צפיה וכי"ל צרימת האון שפומה צפיה עד שצחור
 בה הצפורין ומן השבט פ' התקדולף העד שצפיה חז'ו
 בין שפכ' בידי אדם בין שפכ' בידי שמים או שפדקה
 סדק הניכר אפי' שאינו חסר כלום וכן אם ניקב מנח ער
 כרטיח או סיכא פרי שתיחא פשרך בצפורין און הגרי טה
 ש יח כחילה וכראית כשתים אס אינו חלל ענש חל' כג'
 שאין לי חלל תבוק אחר חלל שפכ' תבוק העליון וכתב'ו
 למטה וכראית כשת'ו הוי מוס' ואם אינו ענש אחר חלל ח
 התבוכים כחללי למטה אינו מוס' וזכ"ל חל' גדול' מחברת'
 עד ש יכר לניחית העין שדיח גדולה מחברתה הוי מ'
 חל' חס אינו כי"ל עד שימרדו אותו ביד אינו מו' ונש' עינו
 עד ל' גל' אדם הוי מוס' שדרך טבחה להיות משוק עינו
 אצת ברולה כשל עבל והשכניה קטנה כשל חנו הוי מוס'
 חלל חס שתיחם גדולות או קטנות אינו מוס' ושאר מומי
 העין אינו מובהקין להיתירו על ידן האירכא על כן אין ר
 רש"י ל' חז"ל בהן רחל שיש לו קרבים או עו שאין לו קרבי'
 אינו מוס' היה לעו קרבים וכתבנו גם הדיח שפכ' חס
 כגון כהן עד שפכ' במק' מן פנין גמא הוי מוס' נח
 כח'הו בש' הלא כח'ר בין וצ"ל גימח זינו מוס' פיו דונ'
 לאל חזיר כזה שפכ' העליון עורפת על החתונה חו
 שצחורה עורפת על העליון הוי מוס' ואפי' אם אינו ח
 חר גל' חזיר הוי מוס' ודוקא שיש באותו עירך ענש חלל
 חס אינו חלל כח'ר כוסף אינו מוס' פיו כלום פ' שתיחם חל
 ש זינו יכול לפיתחו חס מחמת הענש שהשפכים כפתח'
 יפה חלל שצחור הלחיים כרדקים זה בזה הוי חל' חל' חס
 אין חלל חס חלל חסו הלחיים אפי' שפכ' חסין
 כ' חל' כרדקן אינו מוס' כיטל רוב לאוני הוי מוס' אפי'ו
 לו כיטל רוב של כל הזאן חלל הרוב מהמקום שאינו רוב
 וב ק' חל' חס כפח' הענש שפכ'ו שהשימים קבועין בו
 הוי מוס' יש לו שלשה ידיים או שאין לו חלל אחר חו שחת
 מפרשות ידיו או רגליו עגולות כשל חזיר' אפי' ין הדוק'
 חו שפכ' הירך ממקום חבירו ואפי' לו אינו חלל כי"ל
 יו שח' מירבתי קבוע במקום הגל והשכניה למעלה

ממנה או שירך אחר גדול מחבירו או שפכ' עיניו
 או היגל חל' חו חסר כלום ואפי' השכר קטן שזינו
 כי"ל בו שפכ' חלל כשהוא מולך חו שפכ' ענש ידו
 או רגלו כגל' אחר מאלו הוי מוס' פדשות ידיו גדול' שדין
 רחבות כרדקן חס מחמת הכשר עד והעל' מרחיב וינח
 לחון הוי מוס' ואם הכשר והענש שמים שפכ' צדין כס
 מכרדקן אינו מוס' כיטל העלפים ענש הכשר שפכ' הוי
 מוס' חין לו כמים או שאין לו חלל חסר הוי מוס' אפי' יש לו
 לו שני ביצים וכן אם אין לו חלל כים אחר הוי מוס' אפי'
 ש לו שני ביצים ואם יש לו שני ביצים ואין לו חלל כי"ל
 אחת שוחטו מיד בחזקת שאין לו חלל ביצה אחת ואין כ
 צרי' למשמש בו לראות אם יש לו עו' חסר' ואפי' חס' לחל'
 שחית' מנח' לו רבוקה כהשלים הוי מוס' כיון שאינו כ
 במקומו והלמכס כת' חס אינו משמאל' חלה ואחר כך כ
 כמנחו כהשלים יקבר והלמכס זל כת' כהשכר ראונה ו
 גל' השכים אף הלאש זל ביצה אחת גדולה מחברתה ח
 אינו מוס' כחלק הזכ' למנים עד הענש הוי מוס' וכן חס'
 יש בו כשר כוסף בגדל בין חולל' לחולל' זכ' העבל שחל'
 קטר ואינו מביע לפרק העליון שפכ' חסר הזכ' כונה לשוק
 הוי מוס' זכ' הגרי שהיא עגול כשל חזיר הוי מוס' ואפי' י
 חס' ה' עב כדרכו ואם הוא קטר ואין לו חלל חולל' חסר
 הוי מוס' יש לו שתי' אינו מוס' וכל' יש לו שתי' מוס' כלש
 אינו מוס' יבלת שיש' בה ענש כשל מק' שפכ' חס' כעני'
 בין כשל מקום הוי מוס' ואין בה ענש כשל חזיר' אינו מ
 מוס' ואפי' יש בה שער וכעני' חס' יש בה שער הוי מוס' ח
 אין בה שער אינו מוס' כל אילו המומין מובהקין הן להית'
 על ידו חפ' בומן הזה **ש** השוחט הכבד שלא על
 פי חכם חפ' מרחקו חל' כ' לחכם ומונח בו
 מוס' חס' ה' א דוק שבעין וכיוצא בו שאינו חסרין כגוט
 לכ' יק'ר ואם הוא מוס' של חסרין ר' יהודה מתיר ור' מ
 מאיר חסר ופסק בשאלות כ' י' זור' וכן כת' הר"ל שמוחל
 הכזן הבזון כן חס' ובעל הלכות פסק כל מאיר וכן כ
 כת' הרמבם וכן היא משקלת חל' הראש זל השוחט הכבד
 שלא על פי מומחה ומכר ממנו ואכלהו מחזיר לו הדמי'
 לו חס' והו יקבר ויחזיר להם הדמים מי שאינו מומחה ו
 ורואה הכבד נשחט על פיו יקבר וישלם וכמה ישלם ח
 חס' הוא בארץ ישראל משלם בג' חצי דמיו וברק' רביע
 דמיו וכחונה לארץ בין בדקה בין בגסה חצי דמיו
ש החשוד למכור כבד לשל חולין אין קונים
 ממנו כשר צבאי שדומה לכשר גב'ס ואין
 ליקחין ממנו עירות שאין עבדים אפי' של נקבה שמא י
 יחתך וברותי ויאמ' של נקבה ואין ליקחין ממנו צמר א
 אפי' מליבן וכל שכן צווי חלל לוקחין ממנו צמר טווי ול
 ולבדים ועורו עבדים **ש** הנוטל שבר לחלו'
 הכבד אין שוחטין אותו על שני חלל ח' כ'
 הוא מומחה ואדם מומחה וידוע לכל כשר והוא שיהי'
 שבר בטלתי כיכרת ואם הוא פועל ומתבטל ממלכתו כ
 כדי לראותו מותן לו שברו כפי' שיש לו מלאכה כזו ש
 שפכ' ממנה וכמה הוא רוצה ליקח כדי לישב בטל כך י
 לו

אשר מהם תוך יום והוא כבר נתן פדיונו אם לבקש אחד
 אחד נתן יחזיר לו חמשה סלעים ואם לשני נתן אין שום
 אחד מחזיר לו שכל אחד יאמר חמי תיפס בשביל החי ילדו
 זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה כותן חמשת סלעים לב
 לבקש ואם מת אחד מהזכרים תוך יום אינו כותן לבקש
 כלום ילדו שתי נקבות וזכר או שתי נקבות ושני זכרים
 לבקש כלום אחת הנקבה ואחת זכר לא בבקשה וילדו שני זכרים
 כותן לבקש חמשה סלעים ואם מת אחד מהם תוך יום אי
 חין לבקש כלום ואם מת האב בין שניהם מתגין ה' סלעים
 זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה אין לבקש כלום ג' נשים שלש
 שני חכשיל שלש בבקשה וילדו זכרים ונקבות כותן כל אחד
 חמשה סלעים לבקש מת אחד מהם תוך יום אם לבקש אחד
 נתן ישתדל הרשאה זה לזה ויוציאו ממנו חמשה סלעים
 אבל בלא הרשאה אין שום אחד יוכל להוציא ממנו כלום
 שיאמר לבקש אחד בקד החי ואם לשנים כותן אין יכולין להוציא
 להוציא מהן כלום ילדו זכר ונקבה או שני זכרים ומת אחד
 מהם האבות פטורין והבן חייב לפדו את עצמו וכן מבקש
 מבכרת שלש שהתה אחד בעלה ג' חדשים וילדה שפק בן
 ט' לראשון או בן שבעה לאחרון האבות פטורין והבן חייב
 לשדיות את עצמו ילדו שני נקבות וזכר או שני זכרים זכ
 ונקבה אין לבקש כלום אחת בבקשה ואחת לבקשה וילדו
 שני זכרים זה שלש בבקשה אשתו כותן חמשה סלעים זכר
 ונקבה אין לבקש כלום ובת הולמם שאם ילדו שני זכרים זכ
 ונקבה כותן חמשה סלעים כיון שאינו כפאר אלא בשתי ס
 ספקות אם ילדה אשתו זכר חייב ואם ילדה זכר ונקבה ח
 חייב אלא אם כן יצא הנקבה ראשונה והוא יקדד רחל
 חייב עכ' ואיך מבין דבריו שגם אינו מתחייב אלא בשתי
 ספקין שמיא ילדה אשתו נקבה ואם ילדה זכר ונקבה פטור
 אלא אם כן יצא הזכר תחיל' וכיון דאיכא למימ' הכי והכי
 אין מציאין מן הספק

הלכות בכור בהמה

בכור בהמה טהור' מהב בזבחי' ולא בקדש' דבתי' כל פטור
 רחם הזכרים וגו' ומהב בין בזמן הבית בין שלא בזמן הב
 הבית ובת' הולמם שאינו מהב אלא בארץ ופ' אם הולמו
 מח' לו לאר' לא יקדשו' שהוא חולין גמורין והולמם כותב סכ
 שמואל ב' ל' וכן היא מסקנת א"ר הראש זל וכתב הולמם
 עוד שצריך להקדישו ואם לא הקדישו קדוש מרחם וא"ר
 הראש זל כת' שאין צריך וזו היא מצותו מתגין אותו לבקש
 ולא לבדקת בין אם הוא או בעל מוס שנוטל במחמו חו
 שולד בו מוס אחד שנוטל ולא יתבא לו מיד כשילד אלא
 הנעלים חייבין לטפל בו טהרה דקה ל' יום וטבחה חמשה
 חמשים יום ואם אין לו כהן מצוי חייב לטפל בו עד סיו
 סיומין לו כהן במה דברים אמורים בתה' בזמן הזה אבל ב
 בעל מוס שדושה הן ליק' אותו ואוכל מיד או תה' בזמן
 הבית ודושה לקבל מיד ולהקריבו ראשי ואם הכהן מסרב
 מנקבל מפ' ש"ס טורח גדול לטפל בו בזמ' הזה עד שיט

בזמנו איכ' ראשי מפני שברא' במבזה מתנות כהונה ו
 והתם בזמן הבית יקריבו תוך שבתו שיזרוק דמו ויקט'
 אמוריו ויח' ה' הב' ומוכילו השל' משיה' לו ח' ימי' ואם נח
 הקריבו תוך שבת' לא כפ' ויקריבו חכ' ובזמ' ה' ישהמ
 עד שיפ' בו מו' והב' מו' שוחטו על פי מומח' ואוכלו בב'
 מקו' ומאכילו לכל מי שיר' חפ' לגי' ומוכרו ומקד' בו את
 האשה שהוא כשא' ממנו ובלבד שלא ימכרו במקולין ולא
 יסקלו בליטרה ומ' מ' מותר לשקול בו מנה בגד מנה זכ
 וכב' כלי וקופי' והם בשרו אבל חלבו ודמו וגירו וקרניו
 כמכרין במקולין וכסקל' בליטרה ושומנו של גיד הנשה' ד
 דינו כבשר כיון שהוא מותר מן התור וחפ' בעל מוס מצה
 לאוכלו ת' שבתו כיצ' נולד במחמו אי קיס ל' בדניה שכל
 לו חדשיו מוכין לו משעת שכולד ואם לח קיס ל' ביה שכל
 לו חדשיו מוכין לו השנה משיה' לו ח' ימים כולד תם ונח
 וככל בו מוס תוך שבתו יכול להשהותו עד מלאכת' שנה
 לגידתו כולד בו מוס אחד השנה יכול להשהותו ל' יום אח'
 שכל בו המוס וכן אם כפל בו מוס תוך השנה ולא שחר
 ממנה ל' יום יכול להשהותו עד שיטלמו ל' יום לבטלת ה
 המוס כגון אם כפל בו מוס חמשה עשר ימים קודם תש
 תשלום השנה משהה אותו חמשה עשר ימים אחד השנה
 ושנה זו היא שבת הלכה יב' חדש מיום ליום ואם היה מע
 מעוברת מוכ' לה יב' חדש בת' הולמם כלי' שני טלחין
 אחד בחמשה עשר באדר הראשון ואחד בראש חדש אדר
 השני כיון שהגיע יום ראשון באדר שנה הבאה עלתה לו
 שבתו וזה שנוטל בחצי אדר הראשון לא עלתה לו שבתו עד
 חצי אדר של שנה הבא הנולד ונולד בחדש העיבור מוכין
 אותו לו ואם עבר ושהה אותו אח' זמנו לא כפ' **שח**
 ח' מרגילין בבביר אפי' בעל מוס פ' להפשיט
 עורו מש' דרך מרגיל' תו והולמם התירו וא"ר הראש זל
 לא כת' כן ואם שחטו וכחצא טרפה בת' הולמם שהעור מ
 מותר בהכאה אם כשחט על' פי מומחה וא"ר הראש זל כת'
 שצדו עד שצדו אסור בהנאה וטעון קבירה צריך להקין
 לשדותיו ולגדלו לציל' עד שיפול בו מוס ובזמן שבת ה
 המקדש קיים שצומד להקריבה אינו ראשי למוכרו כל זמ
 זמן שהיה תם ובזמן הזה בין תם בין בעל מוס יכול הכה'
 למוכרו בין לבקש בין ישראל והלוקח ינהיג בו קדושת בכר
 ברא' שאלוק' קנ' אותו לצרכו אבל אסור לעשות בו שחרית
 לקמותו כדי להריחו בו קצחו לצרכו ולא צריך יכול לחזור
 ולמוכרו **שח** הבכור אסור בגזיה ובטבחה וא'
 ואפי' אם עבר וגזז או תלשו בידו אלא חפ'
 כשר הצמר מעצמו אסור בהנאה לעולם ל' מת מעצמו ל'
 שיחטו אפי' ע' מומחה אין השחיטה מותרת הצמר ס
 שכלל מוחים אבל צמר המחובר השחיט' מתירתי בו
 בשאריו ואם כתל' מוחים וצמדו מסובך בשאר הצמר' את
 סגראת כשא' הצמר כיתר בשחיט' ואם שינו כראיה כשא' ח
 הצמר כגון שצילה יותר או שציקרו הפוך כלפי' ראשו כג
 כגון שחפ'ו בחמשתיו ושני ראשי' בילטין לחוץ אין השחי
 השחיט' מתירו וכשכא' לשוחטו יכל' לתלוש הצמר של מק
 מקום השחיטה כדי לעשות מקום לשחיטה מדוקא ביד ח

לאו מפריש טלה והוא לעצמו ישראל שירש מאבי אמו כהן
וראי פטר חמור ואותו כהן ירשו מאבי אמו ישראל מפרי
טלה והוא שלו גר שבכרה חמורתו ספק קורם שכתבייר
או אחר כך מפריש עליו טלה והוא שלו כהנים ולוים פטו
פטורין מכבוד בהמה טמא ושותפות הגוי פטור בו כח
בבהמה טהור וכל דיני שותפות הגוי בטהור וכן דינו ב
בזמאח אלא שזשור להשתת' עמו כדי להפקיע קדושתו
כיון שאיש' נב' יייה או בעריפה וכדאיה דהוא הדין כמי
שותפות כהנים ולוים כמי פטור גוי שהפרי' פטר חמור
מוריעין אותו שאינו חייב והוא מות' בגוי ובעבודה
פרה שילדה כמין חמור וחמור שילד' כמי פרה כתבת' ל
למעלה בהלכו כבוד בהמה טהורה

שבב

הלכות חלה

כתיב ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה שחייב כל
אדם להפריש חלה מעיסתו וליתנה לכהן ואין לה שיעור
מן התורה אפי' כל שזה ארץ שלא יעש' כל העיסה חלה חל
אל' ישייר ממנה מעט וחכמים נתנו בה שיעור כאשר י
יתיר' ואין חוב זה אלא בארץ דכתיב באבלכם מלחם ה
הארץ ומדרכ' כדאף בח' וכו' ומה שהיה טהרה בארץ
לא היו מפרישי' חלה אחת וכלכלת לכהן ובמקומות
הקדושות לה שני חלות אחד לאור ואח' לכהן ועתה שאין
טהרה בארץ ישראל אי אפשר לכהן לאכול שם החלה אלא כש
בשרפת וכת' בה' ב' שאין צרי' להפריש אחד לכהן וכן כתב
הרמבם אלא בשאר המקומות כת' שצריך להפריש שנים
בבראשית וי' כיון שאין חלה בארץ בארץ ישראל בשא'
המקומות אין צריך להפריש אלא אח' ולשאר' ואח' הרמבם
ז' כת' שצריך להפריש שנים בכל המקומות בין באר' בי'
בחוזה לארץ בר' א' כשאין שם כהן טהור אבל אם יש כה'
קטן שלא ראה קרי או גדול שטבל לקרינו אין צרי' להפרי'
אח' אחת ואין לה שיעור אפי' כל שהיה והקטן או הגדול
דטבל לקרינו חובה ואם אין כהן קטן או כהן גרו שטב'
מפריש שנים אחת לאור ואין לה שיעור ואחת לכהן ויש
לה שיעור ומותרת אפי' לזכין ולזכר' וכרות ויולדות ואיכ'
אשורה אלא לזרים ומדברי הרמבם יראה דדוק בח' ל' ש
שצריך חיוב מדרכ' שרי לכהן קטן או לבדו שטב' לאוכל'
אבל באי' אין להם לאוכל' שתרומת אי' חסור' אפי' לטמ'
מב' אפי' איכ' דאוריית' וכן' דאפי' מח' דאמ' שהו' דאוריית'
אפי' האיר' שקדוש' שני' לא בטל' ובמי עזרא כתחייבו ב
בח' ל' אעפ' שלא עלו כול' **שבב** כל חלה שהיה
מדרכ' בתיבת אפי' לכה' עם האר' ואיכה
טובלת שמונת לאכול מהפס' ולהפרישה אח' כ' ומכבולת
בר' חולין כדי לאוכל' בטומא' כבון שיש כהן גרו לקרינו
סאין מפ' ישין אלא אחת והוא אוכל' בטהרה היינו דוקא
בטהור בעיניה אבל יכול לעב' ב' ב' חולין לאוכל' כימי
טומאתו והרמבם כת' סיכ' זר לערב' עם חול' טהור בשות
ולאכל' ולי' פי' שזשור לבטל' כדי להאכילה לזר אל' איכה
בטל' בחולין אלא בר' א' כת' דומ' דאוריית' וכן היא משקכ'
אח' הרמבם ז' וכת' בשפ' המצות שצריך לזה בה שלא לא

לאוכל' בקערה במדק דותח שלא יאסר מלאכול הזר ב
באותו קערה וחם כת' ערבה בכבדות אחר' בימינו כגון
חטין בחטין צריך ק' ח' לאכל' לזר ומין באינו מינו בטל
בס' כהן יכול לאוכל' עם הזר על השלחן ולא חיישינן ש
שח' יבא לאוכל' עמו ואין בה מש' כהן מס' ביותבותיו
שאס' לית' לו מתנו' כהזכ' **שבב** לא כל המיני
חייבין בחלה אלא חמשים' מינין חטין
ושעורין וקוסמין ושיבולת שועל ושיפון ואפי' באל' המיני
אין חיוב חלה א' כ' יש בעיסה חמשה רביעי' שהם משלשה
בז' וחומ' ביצה והרמבם שיער מד' הכלי שהוא שבע אב
אנבוע' פחו' שני תזיזית אנבוע' ער' שבעה אנבועות
פחות' תשיעית אנבוע' ברום שני אנבועות פחו' שני רת
תזיזית אנבוע' וכל שאר המינין בגין אורז ודוחן ומיני קט
קטני' או אפי' מיני חל' ואין כהן באיעור פטור וכל חל' ה
המינין מצטרפין ש' אם אין בעיסה אלא חמשה רביעי' מח
מחמשת' מצטרפין בר' א' באערבן קמח אבל אם לא פל' א
אחד לבדו ואין בו שיעור ומדרכ' ל' וין אח' אין מצטרפי'
אלא בזה הזר החטין אין מצטרפין חלה עם הכוסמין ו
והכוסמין מצטרפין עם כל אחת ואח' השעורין מצטרפי'
עם הכל חוץ צע' החטין ושיפון מצטרף עם שעורין וכן
וכוסמין ולא עם שכל' שועל מצטרפין עם שעורין וכל המי'
ולא צד חטין ושיפון וכיון שאין מצטרפין בעיסה אלא ב
במיני' שיערב' קב מן העיסה עה קב אחד מציסה שאינו
מינו וחלק' אחד בק' והואסיף על כל אח' דוב' הקב מימינו
חייב כיון שלא מצטרפי' באינו מצטרפין אבל אם שיר' קב
קמח עם קב קמח ממין אחד על דב' לחלק' וחלק' והואסיף
על כל אחד רובע הקב מימינו פטור ואם לא כל מין ומין
לבדו ויש בו בשיעור ורובה להפריש ממין זה על זה אין
מפרישי' אלא על מינו כיצד אין מפרישין מחטין על סוס
אחד מהם ולא משום אחד מהם עליה' ובכוסמין ושיפון מ
מפרישין מזה על זה וכן שכלת שועל ושעורין מפרישין
מזה על זה ואל' הרביעי' חל' הזר והשוכן והמורס'
כולן מצטרפין להפלי' זה בר' שלא הפרי' שוכן מתנו' חלה
באר' הרקד' אבל אם ריקד הקמח והפריש שוכן ומורס'
מתנו' וחזר וערבן עמו אינו מצטרף ומשעורין אחת' לבי
התבואה אבל לז' לפי הקמח אעפ' שהן יותר משל' היו
משעורין אחת' בקמח לכן באמצעלחין המדה קמח צריך ל
לבדו קב חטין מצד זה וקב שעורין מצד זה וקב כוסמין
באמצע מחבין והרי אלו מצטרפין וצריך להפריש מכל' מ
מין ומין חצי קב חטין מצד זה וחצי קב שעורין מצד זה ו
וחצי קב כוסמין באמצע מצטרפין ותורס' מהכוסמין על
שלשת' קב חטין מצד זה וקב חטין מצד זה וקב אורז כח
באמצע חו' קב של גוי או של ח' חו' קב שלחלה באמצע
אין מצטרפין היה ביניהן של מין אחד מחמשת מינין או
קב משל' חסה אחרת מצטרפין קב של תבואה חדש' וקב ש
של יסבה אין מצטרפין היה קב חדש' מצד זה וקב חדש' מ
מצד זה וישן בא' מצע מצטרפין העושה עיסה מהאורז וה
ומהדגן אם יש בה טעם דגן חייבת בחלה אעפ' דרובה ח
אורי' וז' לאו פגומה כן שאז' משישת חטין לה' עיס'
אורז אם יש בה טעם דגן חייבת בחלה וז' לאוכל' וז'
ל

יתן לו וצריך שיתנו לו שכרו בין אם יהיה לו המוס קבוע
 גייתירו בין אם לא יהיה קבוע והלמבם כת' ולא יתנו לו
 סכר על בהמה זו אלא פגע אחת ורואה אותה לעולם כל
 צדן שמכירי אותה כרי שלח יבא לירי חסד אין החכ' רוא'
 בכור לעצמו חפ' הוא חכם מומחה אין רואין מומי' ביו'
 טוב אהל' אם ראהו מערב יום טוב יכול לחקור עליו ב'ט
 היחך כפל בו המוס **שני** חס' להטיל מוס בכבו'
 ואסור חפ' לגרוס לו מוס כגון ליתן דכיל'
 על גבי אזנו כרי שיטלבה הכלב משם ויקטע אזנו עמה
 ויזנא בזה או שאומ' לגוי להטיל בו מוס ואם עשה בו ב
 בידים או בגרמתו אין שוחטין אותו על ידו עד שיטול בו
 מוס אחר מעצמו ואם עשה בו מוס ומת אין קונסין בו
 אחריו אלא שוחטין אותו על ידו ואם גוי או תיכו' מטיל
 בו המוס מעצמו אם לא כיון להתירו מותר אפי' אם סו'
 סוף' למת אין שוחטין אותו והשיבו לו לפי תומ' שאסור ל
 לשוחטו עד שיטיל בו מוס אפי' אם כיון להתירו כגו' לאח'
 שרונה שיתר אחר על ידו עושה גם כן לאחרים אסור
 וכת' אפי' ה'אש זל בתשובה על שאמרו לגויה המשרתת ב
 צבית יהודי על הכבוד שאין לאוכלו בל' מו' והלכ' וחתכ'
 אזנו שזה חשוב לרעת ואין לשוחטו עליו היה הכבוד ר
 דודק אחר הכה ובעט בו כרי להטיל עצמו ועל ידי כן ע
 עשה בו מוס מותר לשוחטו עליו וכת' ה'אש זל דוק שבעט
 בו בשעת רדיפה אכל אם בעט בו לאחר שניצל ממנו לא
 והלמבם כת' חפ' בעט בו לאחר שניצל ממנו וכן כתב א
 אפי' ה'אש זל דבר תורה כפי' שפ' בו מוס עובר מותר ל
 להטיל בו קבוע אלא שחכמים אסרוהו ובהמה שאחזה ד
 דם ואין לה רפואה אלא על ידי הקזה שאם לא יקיונה ב
 במקום שיעשוין בה מוס קבוע תמות חטיבא כבעלת מו'
 ומא' אינה נשחטת עליו דחשוב כמו עובר כיון שיש בה
 רפואה ופליגי בהא רבנן סברי מותר להקיונה להטיל בה מ
 מוס קבוע אע"פ דבעל' חסור להטיל מוס קבוע בבהמה
 שיש בה מוס עובר הבא שרי כיון שתמות אם לא יטילו
 בה המוס הקבוע ומא' סברי שאינה נשחטת על ידי המו'
 על הקיונה ור' שמעון סתיר לשוחטו עליו והלמבם פסק
 בר' שמעון ואפי' ה'אש זל ברבנן ואם היא בענין של תמו'
 אם לא יקיונה או שיש לה רפואה על ידי הקזה במקום ש
 ס'ין עשוין בו מוס רב' סברי לא יקיונה אפי' סמו' למקו'
 שיוכל לבא לידי מוס כגון סמוך לחומים או סמוך לגיבס
 שפתים וחוט' דחיישינן שמא יעש' בה מוס בל' מתכו' ור'
 שמעון שרי והלכת' בותיה מותר להטיל מוס בבכור בזמ'
 הזה קוד' שיצא לחו' העולם **שני** חכמים **שני**
 חסורים להטיל מוס בכבו' מפני שיש לו
 להם בו טורח גדול לטפל בו עד שימות אפי' אם הו' חכם
 ויושב בישיבה אם עשה דבר שראיה כמערים בגל' שנת'
 לבכור שצורים בגל' בענין כשיבא לאוכלם נעם שפתו
 או כיוצא בזה אין לשחוטו על אותו המוס לפיכך כל מוס
 שראוי לבא בידים אדם אין שוחטין אותו עד שיעירו סו'
 שיעצמו כפל בו ומיהו כהן יכול להעיד לחברו על בכור
 שג' ונא חיישינן שמא מעיד לו שקר כרי שיעידם גם כ'

בפגע אחרת ולפי' כנו וכתו מעיד' לו חוץ מאשתו סקי
 כגופו ואפי' עד אחד סגי בהט' ועד מפי עד ורועה כהן
 באמן להעיד עליו בעוד שהיא ברשו' ישראל והלמבם פסק
 רועה כהן להעיד עליו בעודו כפי' ישראל ולא הכשי' אלא
 רועה ישראל על בכור שכיר כהן והלמבם כת' כשכיר ר
 ראשונה וכן היא משכבת אפי' ה'אש זל כהן שיש לו בכור
 וראינו שמומר הוא וכל כרי ביתו אצל בחוץ ונכב' הכבו'
 לבדו לבית שלם ויצא בעל מו' מות' לשוחטו ולא חיישינן
 שמא אחר מבני חבית כטמן שם והטיל בו המוס או שמא
 חסר גומא להבטיחו שיטול בו לא היו מוחזקין בו שהוא כ
 בכור ואמר הכהן בכור הוא זה ומוס זה כפל בו בעצמו
 באמן היו מחזיקין בו בבכור והוא חביאו לפנינו במומו
 ואומ' חכם פלוגי התירו לי באמן ודוק שאומר חכם פלג'
 שמזכירו בפרט אכל אם אומ' חכם סתם לא יש אומרים
 כשאומר חכם פלג' שהוא באמן אפי' אם אין עדים מעידו'
 על המוס שמעצמו כפל בו אכל רפי' פי' דוקא שיש עדים
 על המוס וכן כת' הלמבם וכן באמן לומר ענ בכור שהוס'
 בידו והוא בעל מוס ישראל פלג' כת' לו במומו אכל אחר
 ישראל סתם שאינו מזכירו לא וכת' דר' יונה שחם הו' מוס
 מוכהק באמן אע"פ שאינו מזכיר שם החכם באמן ישראל
 לומר כתתי בכור זה לכהן במימו אפי' היה קטן והגדיל לו
 ולא חיישינן שיהא אינו מזכירו ישראל לא כחשדו על הכבור'
 אפי' על שלהם הילכך ישראל שיש לו ספק בכור שמאכנ' ב
 במומו לבעלים באמן לומר שפ' בו מוס מעצמו ח' רוחו'
 בכור ודאי לישראל אלא ח' כ' יש כהן עמו דשמח לאחר
 סידע שהוא מו' יאכלנו ולא יתכבד לכהן ואם הו' מוכהק
 ובא לישראל עליו רואין לו ולא חיישינן להדי דכיון שזרע
 ס' הוא מוס ובא לחכם להתירו לו מפני' שחושש לכב' חכם
 ח' ב' מדרק' כמעצמו ועל כן כת' הלמבם אם היה חכם ו
 מדרק' כמעצמו רואין לו לבדו **שמו** כהן
 כהן אין הבעלים צריכין ליתנו **שמו** לכהן
 אלא ישחטו עד שיטול בו מוס ויאכלנו ואסור בגיזה וב
 ובעבוד ואם תקפי כהן כת' הלמבם שאין מוציין אותו
 מידו ואפי' ה'אש זל כת' שמוציין אותו מידו יונא דופן
 ושכילד אחריו דרך רחם שניהם חכמים בכור חפ' ילדה כ
 נקבה תחלה דרך דופן וזכר אחריה דרך רחם כיון שכן
 שקדמו אחר בכור שהוא טומטום ספק אם הוא זכר אם
 לאו ויאכל לבעלים לכפ' פל' בו מוס חכם שהו' טומטו'
 אינו חשוב מוס ליטחט עליו וכת' הלמבם בין אם מטיל
 מוס במקו' זכרות או במקום נקבות אכל אפי' ה'אש זל כ
 כת' דוקא במטיל מוס במקו' נקבות אכל אם וטיל במקו'
 זכרות בכור ודאי הוא וצריך ליתנו לכהן ואכריוג'טום
 כת' הלמבם שהוא חולין גמורים ואפי' ה'אש זל כת' שהו'
 ספק ויאכל במומו לבעלים מכבדת שיצאה מלאה וחזר'
 דיקמת הבא אחריה בכור מספק שמא הפילה דב' שאינו
 פיטר מן הכבור רחל שילד' מין עז ועז שילדה מן רחל כ
 פטור מן הכבור ואם הולד דומה לאמו במקל סימני' חו'
 ומיהו חשו' בעל מוס ליטחט עליו רחל כת' רחל ואותה כ
 כת' רחל היא כת' עז ועז כת' עז ואותה עז היא כת' רחל

ומעשרות

כִּי־הָיָה

משל

25

טען שאור מעיסה של אורמה חלתה לתוך עיס' שהורמ'
חלתה והכל ממין אחד אם יש לו קמח או עיסה של אורמה
ממנה חלה מפריש ממנו על זה השאור לפי חשבו' כיצד
אם הוא קטן מפריש עליו אחד מכל' בקב או אם ירצה י
יבי' רובע הקב מקמח ויערבנו עם זו העיסה ויפריש
ממנו ואם לאו שאין לו קמח אחר יפריש אחד מכל' שבכל
העיסה ובת' ה' ברץ דהוא הדין ממנו אם השאור של הפאור'
והעיסה של החיוב כמו במוצאי פסח שלקחין שאור של
גרים ונותנין בעיסה שיכול להפריש מיניה וביה ומה שכ
שנהגין ללוש עיסה אחר' חומרי' יתרא היא מי שנתערב
לו פת שהפרי' ממנו חלה עם פה של אורמה ממנו אם י
יש לו עוד קמח יעש' עיסה מחמשה רבעי' ויצרפנו עם ה
הכברות הכלי ויפריש מיונה על איתן ככרות שנתערבו
ואם רוצה להפריש מיניה וביה צריך להפריש מעט מכל
כבר וכבר או יצרם כולם בכלי אחד ויפריש מכל אחד
על כולן עד שיפריש מכדי חשבון הכברות ומאחד יותר
כגון אם ה' שהופרש עליהן נתערבו בעשר של אורמה ע
עליהן יפריש מעשה שאור ודאי הפריש מאחד של אורמה
עליו עיסה שאין בה כשיעור ולאחר אפייה תפח' ונתרבה'
עד שגראית כהלי יש בה כשיעור פגורה חסר לעשות ע
שיעור פחות כשיעור כדי להפקיע ממנו חיוב חלה ש
שתי עיסות שאין בשום אחת כשיעור א'
שבה אם כינונית זו בי עד שדבקין מזון בזו
מזערבין בדבר הרחוק להצטרף וזה אינן נדבקין והם ב
ב' ה' וזמנן וזה אחר שחשב' ונעש' פת ואם נתנס
על לחם ובינוני בו בדבר שאין לו בית קיבול בת' ה' וזה
שהוא ספק אם מצרפו או לאו ואם הוא חלה מצדדיהם
באור' לכן כשמצטרפ' בכלי צריך שלא יצא ממנו ש' דבר
למעלה מדופני הכלי ואם נכסה הפת במפה חסיה כ' ו
כל' לצרפ' ואם יש בכל עיסה שיעור ורוצה להפריש מזון
על זה אין צריך לה צריך בלי ול' כשיעור חלה רק שתהיה
לפניו מפרישין מזון על זה **שבו** שנים שלשו כל
אחד ואחד קב לבדו והוא ש' יחד
או שנתנו הקמח לבחירתו יערב' אינו מצטרף ואפי' אחד
שעשה עיסה גדולה לחלקה בצק פגורה וזה אינן ש' דבר
דעלמא אבל בחתים העושה עיסה לחלק' נצק חייב ואדם
אחד ש' קב לבדו ונתערבו או שנתן הקמח לבחירתו וע
וערבנו מצטרף ואפי' שנים שלשו כל אחד קב לבדו אם כ
נתערבו ואינן מקפידין על תערובתו אם הוא מין אחד
ומצטרף וסתם שנים מקפידין זה על זה ואינו מצטרף עד
שיודע שאינן מקפידין וסתם אדם אחד אינו מקפיד ומ
ומצטרף עד שידע שהוא קפיד ואם אחד פת קיבר וא'
ואחה פת באה אפי' אל אדם אחד מסתמא יוקרף מצטרף
שנים שלשו יחד כל אחד קב וחלקם והוא ש' כל אחד רוב'
הקב על שלו פגור וכרא' דה' כ' בי באחד אם לש שני ק
קבין והיה בדעתו לחלק וחלק' והוא ש' כל אחד רובע
קב שפגור אבל אם לא היה בדעתו לחלק וחלקם אחד'
כך כראה שהיה חייב אפי' לה' הוסיף על כל אחד ואחד פ'
שבין שהיה בו כשיעור נתחייב אפי' שחלקם אחד כך ה
הוא ש' חלה יתעשר' שאין בה שיעור אינו כלום שאין ע

עליה שם חלה לכיבך שתי עיסות שאין בשום אח' כשיעור'
והפריש מכל' אחת וכתערבו חייבות בחלה **שבו**
אין חיוב חלה להתחייב על האוכל בלא חל'
עד שיתדבק העיסה ונעשה גוף אחד ומי' מיד כשיערב
ממנה ה' רבעי קמח במי' יכו' להפריש' אבל אם הפרישה
קודם אין שם חלה עליה לבטור העיסה ואפי' נתג' לפקן
צריך להחזיר' ואם יש בה ה' רבעי צרי' להפריש ממנו חלה
כמו משאר חולקין ומי' קאמר ר' יהושע אפי' שזכה צריך
להחזירה אזור לזר לאוכלה משום מראית העין ודבוק' ש'
שראו שבאת' לדי כהן יאמרו ראינו זה אוכל חלות' הנה
הישר מוכרה לבדן ודבוק' פליגי עלה ואז' ה' חל' על
פסק בדברי מי ונראה שהלכה כחכמים וגם הרמב"ם לז'
הת' בו לאיסור ובת' ה' חל' עליו ממין דוקא באומ' שיחול
עליה שם חלה ועודו קמח אבל מפריש קמח ואומר כש'
כשיעש' עיסה יחול עליה שם חלה דבריו קיימין אפי'
שיכול להפרישה מיד אחר שיתערבו ה' רבעים ממשיק'
מצותה ל' אחר שתגמר כל העיסה אלא שיכול להפרישה
מיד אם ירצה ובלבד שלא נשחרו עדיין ה' רבעים שלא כ
נתערבו במי' ומיהו אם מתנה שתחול החלה אף על מה
שמתערב אחר כ' חין נחוש אם היו עדיין ה' רבעי שלא כ
נתערבו וטוב ללמד הנשים שיתנו שתהיה החלה אף על
מה שמתערב אחרי כך מפני שדרך לערוך הדבה קמחה
בפת וצריך לזהר שלא לשרוף החלה עד אח' כל' חסדי'
שחס' לו כן אינו חלה על המתבטל אחר כן חשב' שהיה
לח' הפריש חלה מן העיסה יפריש מן הפת אחר שכל' פה
שיעור חלה להעל הבית אחד מכל' בין
אם עיסה עיסה לביצמו או למוכרה וכו'
שבה אחר ממנו בין אם עש' לזכור או לעצור יתע'
ביצור' חלה יבדק אפי' אפי' חלק' להפריש חל' וקפד'
לה' ד' ש' יום וחין חילוק' לפי' חל' חל' חל' חל' חל'
ערום לפי שאין אפי' לו לבדק חל' חל' חל' חל' חל'
בקרקע מפני שערותי בללות אבל חשה שפניה טוהות
בקרקע יכולה להפריש ערומה לפי שערות' מתבטלות
הרמב"ם הסומ' והשיב' אור מפריש' לבתחילה לפי שחין כב'
בעיס' רעה ויפה שיכנו ויפרישו מהרע על היפה חין מ'
מפריש' חל' בלא רשון בעל העיסה ומי' חל' כן רשון חל'
להפרי' אפי' בעודו קמח מועיל אפי' שעדיין לא נתחייב
ובת' כז' המצ' שאם הגבל הפרי' בלא רשון דהו' חלה
שבת אין חיוב חלה אלא בלח' דכתי' בחל' חל'
מלחם הארץ לפי' הדפגני העשויין ב'
בשפ' רכיבי' רבי' והדפגני' והאסקריטי' והן מטונגין ב'
בדב' פטורין מן החלה ועיסה שבלילתה רכ' ובסלה במי'
או טגנה בצק פגור' אבל אם אפי' בתגור או אפי' במחל'
בלח' שמן והרתיח' תחלה ואח' כ' הדבוק בו העיסה לבלי
עלמ' חייבת אבל אם הדבוק ולבדוק הרתיח בזו פליג'
ריש לקיש פוט' ור' יוחנן מחייב ור' ח' פוסק כר' רוב חל'
כרבי יוחנן וכן היא משקפת אפי' חל' חל' חל' חל' חל'
ירי משקי' ועיס' שבלילת' ענה שבל' במי' חל' חל' חל'
בת' חל' חל' חל' חל' חל' חל' חל' חל' חל' חל' חל'
בת' חל' חל' חל' חל' חל' חל' חל' חל' חל' חל' חל'

אם יודע שבריו תרום לא חיישינן לשמור תרם אחר אבל
אם אין ידוע לו שהיא תרם לא יסמו' חסליח שהשלי' חושש
סמך לא יסמך עלי' ולא יחבל ממנו עד שידע לו שהוא
תרם ולזה השכים אל' הד'ש' ול' פירו' השותף' חייבין ב
בתרומתו ומעשרו ואין השותפין צריכין לטול רש' זה מזה
אלא כל התרם מהם תרומתו תרומה תרם אחד מהם ו
ובא ד' כי ותרם תרומה שיה' שלא ידע שתרם חברו א'
אם היו ממחין זה על זה אין תרומת השכים תרומה ואם
לא היו ממחין ותרם הראשון כשיעיר אין תרומת השכי'
תרומה ואם לא תרם הראשון כשיעור תרומ' שיה' תרומ'
כ' הדמיה' האומ' לעלו' לתרום והלך ותרם וזה בטל' ש
שליחותו קודם שתרם אם לא שיה' השליח תרומתו תר
תרומה ואם שיה' כגון שזמר לו תרום מן הצפון ותרם
מן הדרום ובטל שליחותו קודם אינה תרומה ואיני מב'
כין שביטל השליחות ק' ד' שתרם למי' לי' שיה' חב' כג'
שיכני' חינו' תרומה ואם שיה' חב' לא ביטל השליחות אי'
אינה תרומה אדים שתרם ובא בעל' הבית ומצאו ועכ'ו
אם עד שלא תרם עבד אין תרומתו תרומה ואם מפע'
עיכב' תרומתו תרומה החפ'טורפין תורח' על של' יתומ'
כג' ש' ש' על של' ישראל דבר תורה אינה תרומה
ומדרבנן היא תרומה ודורקין הגוי שהפרישה אם אמר
גד בת' ישראל הפ'טת' תנתן לכהן ואם לאו טענה גזירה
גד' א' בדרך ישראל חבל' בח' לאי' תרומה כלל אי' הישר' חיי'
למלא בתרומה לה' היא חנות' צד' הגורן לעיר ומן המ'
המדבר לשוכ' אלא כהנים יוש' צד' לגרנות וישראל' כותבין ל'
להם חלקם שם ואם לא יצאו הרי זה מפ'ט' ומכחה ב'
בגורן ואם חיה ובהמה מצויה שם ואינה משתמרת שם
תקנו חכמים שיטל' בה ויביחכה לעיר ונטל' ש' הבאת'
וזהו ש' חסור לכהן שיטול תרומה או שאר מתנותיו עד
שיפ'ט' שום העגלים ואין לו לכהן זביה עד שישימו אותם
וחסר כך זוכה בהן ואף אחר שהורמו לא יבול' חנות' חל'
מדעת העגלים שהרי הם לבגלים ליתנם לכהן כ' ש' רצו
ואם לקחם שלא מדעת בעליהן וזהו כ' ש' לבגלים ב'
בהן אלא טובת הכזה וטוב' הכזה אינה ממון ואם' לכהני'
ולוי' לשיע' בבית הגרנות כדי לטול מתנותיהן ואסור
ליס' להכניחן לזייען אלא כות' להם חלקם דרך כ' כות'
תרומה לכהן על מנת להחזירה יצא ידי' כ' זה ואסור לג'
לעז' בן מפ'ט' שבראה כבהן המסייע בג' הגרנות וכן א'
חסור להם שיחטפו תרומות ומע' שר' ואפי' לשאל' אותם
בשיה' אסור חל' לטול' בהבד' לא ית' אדם תרומ' לשמו'
שרהו ולא בה' לשמו' עדרו ולא מתנו' לשמו' רוע' בהמתו
ואם נתן חיל' אלא אם כן נתן לו ס' שחידתו תחלה כ'
כתב' הדמיה' ורשאי ישראל' לומר' ליה' הילך סלע' זו ותן
תרומה זו או בבד' זה או שאר מתנות לפלו' תהא' כן ב'
בד' ש' ש' שהיו העגלים רוצ' ליתן אות' לאדם משני' כהני'
אלו בחס' ואומ' לו חברו הילך סלע' ותן לזה אבל בעגלים
שאומרים לכהן או לגוי הילך סלע' זה בטובת הכזה אסור'
ע' וימיהו בבבירות בד' עד כמה מש' דדוק' בתרומה
ומע' ש' לימיהו הילך סלע' והם לבן בתי' כהן חבל' ב'
בבד' ורוע לחיים וקבה אסור ואית' כמי' התם דוקא י'

ישראל' שרי' למימר שבי' לישראל' חכמיה' אבל כהן לכהן אביו
לעס' סחורה בתרומה ומעשרו חשב' סלקח מכהן מותר
לכהן כהן סכסא ישראלית מאכילה בתרומ' וכן אם קנה ע'
עבדים ודוקא עבדים כנעניים אבל שאר עבדי' חב' כ' ל'
אינו אובל' כין שזין גופו קמו' לו וכהן חב' ער' וט' שרי'
אובל' מחביל' לנשיהם ועבדיהם בת' ישראל' סכסחת
לכהן וחכמים' לו בין עבדי' מלוג' בין עבדי' צאן ברז' יחבלו
וכת' כהן סכסא לישראל' והכנים' לו בין עבדי' מלוג' כ' עבדי'
צאן ברז' לא יחבלו כהן הדיו' סכס' גר' וזה הכנים' לו עבדי'
מלוג' ועבדי' צאן ברז' עבדי' מלוג' לא יחבלו ועבדי' צאן ב'
ברז' יחבלו בת' ישראל' סכסא לכהן ומת' ויש לה זרע' ממנו ו
ואינה מעוברת היא והעבד' חובל' בין של' מלוג' בין צאן
ברז' הכניחה מעיבר' ואין לה זרע' ממנו לא ה' ולא העבד'
אובל' עד שתל' ואם הי' מעיבר' וגם יש לה זר' אם יש בה'
ז' תחלה' וכל העבדי' וזם בול' כקד' הי' ועבדי' מלוג' י'
יחבלו ועבדי' צאן ברז' לא יחבלו וכת' כהן סכסא לכהן ומת'
והכניחה מעוברת תחלה' הי' וכל העבדי' חב' קודם שתלד בת'
כהן סכסא לישראל' ומת' ויש לה זר' או שהכניחה מעוברת לא'
תחלה' לכהן חב' לחבל' מת' הזר' חוזרת בת' ישראל' מא' רס'ת'
לכהן או שומר' יבם לכהן אינה אובל' וכן כת' כהן מא' רס'ת'
לישראל' חו' שומר' יבם לישראל' נפ'ט' בת' כהן נפ'ט' לישראל' חרש'
סו'ט' וקט' שס'ט' וכת' ישראל' נפ'ט' לכהן חר' סו'ט' וקט' חינו' מ'
מחביל' ישראל' שכהן על בת' כהן בחי' ופיתוי' אינו פסול' ואם
נתיב' ממנו פסול' וכה' שכהן על בת' ישראל' בחי' ופיתוי' א'
אי' חובל' עד שתל' כל' זר' הבהן מחביל' וכל' ישראל' פ'ס' אפי'
הו' ממנו כי' בת' כהן לישראל' וכת' ישראל' לכה' וילד' בת' וכשחת'
הבת' לממנו וילד' בן הרי הו' ממנו הית' חס' אמו בת' ישראל'
לכהן תחלה' חב' מתה' אמו בת' כה' לישראל' לא תחבל' ואם ה'
הזר' עב' אינו פ'ס' ולא מחביל' כי' בת' כהן לישראל' או בת'
ישראל' לכהן וילד' ממנו בן והל' הבהן ולק' ספ'ט' וילד' בן הרי ה'
הו' עב' הית' חס' אמו בת' כה' לישראל' תחבל' אחרי מות אביו
בת' ישראל' לכה' לא תחבל' שפ'ט' שזהו כה' גמול' ופ'ט' כי' בת'
כהן' ישראל' וילד' ממנו בת' ונפ'ט' הבת' לכהן וילד' ממנו בן
הרי זה כהן גמול' ומאכיל' את' אמו חב' אחרי מות אביו ו
נפ'ט' את' חס' אמו שהרי זר' הישראל' קיים בת' ישראל' שיש' לא'
זר' מכה' שאובל' בשביל' נפ'ט' לישראל' ויש לה זר' ממנו הו' ע'
הזר' פסול' מת' חותנו זרע' חוזרת לאב' בשביל' זרעה' מכה'
אע' שזין עתה' תרומה כפ'ט' מינה' לחלה' שכוהנת' עתה'
חב' למד' לא בטלה קדוש' עזר' וחיוב' תרומת' ומעשרות'
האיד' דחוריית' היינו דוקא ביזרע' שרהו ואובל' תחלה'
חבל' זרע' ומובד' אינו חל' דרבהן וכן הליק' אפי' מחברו
ישראל' אין צרי' לעשר' חל' מדרבנן ואי' צרי' לומר' כלוקח' מן
הגוי ומיהו מדרבנן חייב' לעש' חפ' למד' יש קטין לגוי' בח'
בזר' ישראל' ודוקא כלוק' חס' שמרחמו' העגלי' אבל הליק' קוד'
שמרחמו' העגלי' חייב' לעש' מן התור' בזר' בתו' שלו חפ'
נזק' מגוי' המוכ' פירו' שרהו לגוי' אפי' לחס' גדלו' השלי'
ומירו' הגוי' פטור' מן התור' ומדרבנן חייב' לעשר' אבל גוי'
הממרח פירותיו של' ישראל' לא נפ'ט'ו בכל' לשון הר'מ'ם
פירות' חגוי' שגדלו' בקרקע' שלו כז' אם נגדירו' מלוא' כל'
בד' גוי' פטור' מכלום ואם לקח' ישראל' אחר

כגון שח עליה מים ארר שנתלשה אבל אם לא הוכשרה
חיבה ראיה לך לטומאה וזהו הדין טהורה ואי אפשר
לחובלה שהטמאים ועמא אסור לחבול בתרומה טהורה
ואי אפשר לשורפה כיון שהיא טהורה חלה תקבר וטוב
לשפירה קודם מי רוח שעדיין לא חל עליה חיוב תרומה
כדי שתטמא וישרפה מיד פן יבא לדי מכשול ליהנות מ
ממנה ואחר כך מפריש אחד מעשרה מהנשא ויתכנו ל
לכהן או לגוי והכהן או הלוי שכתובו להם יפרישו ממנה
אחד מעשרה והוא הכקרא תרומת מעש ואם זה המפריש
תרומת מעשר כהן הוא יעבדה לעצמו ואם הוא לוי ית
יתכנו לכהן ודינה כדן תרומה גדולה והכשרה הו ממנו
של הכהן או הלוי לכל דבר ומות לזרי וכן כהן ולוי צריכי
לפריש מעשר משלחן אעפ שהוא לעצמן כו' להפריש מ
ממנה תרומת מעש וכן הדין בכל התרומות ומעשרו אעפ
שהן לעצמן צריכין להפריש כמו ישרא ואם הפריש הישר
מעשר בשבטים קודם שהפרי תרומה גדולה חין הלוי צרי
להפריש ממנו חלק תרומה גדולה שהיה על הישר להפריש
חלק אם דם הישר והפריש המעשר מן הדיו קוד' שהפרי
וממנו תרומה גדולה חייב הלוי להפריש תרומה גדולה ש
טוב מלבד תרומת המעשר לוי שלקח המעשר בשבטים לא
יתקיימו תרומת משבטים חלה קונסין אותו לרוש ולהפרי
ולית המעשר דגן ואינו חייב ליתן המעשר מן התבן זה
והענה ואם הפריש תרומת מעשר שביטין כמו שלקח הרי
כותש ונות לכהן את הזר ואת ההדן ומפריש תרומת מ
מעשר אפי' שלא מן הצוקף ואחר כך יפריש ישר אחד מ
מעשר מהנשא והוא הכ קרא מעשר שבי וזה משבטו אם
לא הוכשר אז הוא טהור והיה ראוי לחובלו בירושלם שא
שצב שחין חומה קדושת העיר והבית לא בטל חלה ש
שזי אפשר לחובלו כיון שאין מזהב דאיתקיש לטמא כח
בהזה מה כביר כיון איש כי צאף המעשר דוקא בזמן ש
שם מזהב חלה הכהן חוץ לירושלם יחל כו' על שזה פירוט
וישליכנו לזהר ואם הוא בירושלם טהור אי אפשר
לפדותו ואיך למיחס שמה יבא בו לדי תקלה הילכ' מות
להכשירו כדי שיטמא ואעפ שאף לאחר שנטמא אסור ל
לחובלו ולא לבערו בטומאה מן כיון שנטמא יכו לפדותו
אפי' בירושלם ויחללנו על שזה פירוט אפי' אם הו הרבה
וישחקקה ויוליכנה לזהר והלכד סיהא במעש שזה פירוט
ואם חין לו ממנו שזה פירוט ישהנו עד שיהא לו ממנו ש
שזה פירוט ובשעה שחלל יכרך כריך חתה ה' א' דינו
מנך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיו מעשר
שבי וכן כהן ה' מכש שאף בזמן הזה חין פדיו אותו ביר
בירושלם ולא מחללנו אותו ולא מוכרין אותו שם ואם כח
בכנס בירושלם אף בחין הזה חין מוציאין אותו משם חל
י בחין אותו עד שירקב ואם עבר והוציאו מביחין אותו
עד שירקב לביכך חין מפריש מעשר בירושלם בזמן הזה
חלה מוציאין הפירוט בטבול חוץ לעיר ומפריש אותו שם
ופדותו ואם הפרישוהו שם בזמן הזה ירקב מעש' עני של
שבת שלישית ושפי' נותנו לעבדים והוא ממוכן לעשות כו'
כל מה שירצו ולחובלו בטומאה ובמו שירצו ואם באו ה
העבדים בשבילם בשדה צריך ליתן לכל אחד כדי שובעו ו

ואם חין לו ליתן לכל אחד כדי שובעו נותן לפניהם וזה
מחלקי ביניהם ואם הביאולבית מח קי כמו שירצו חלי
חין מגי' לכל אחד חל' כזי' באו חיש והם האול' מותכין לחל'
ת' ופ' טרי' אות' ואח' כ' לאיש ובזהו מחלקו בשל' חין בו
טוב' הנא' לבעלי חלה העבדי' באי' ונוטלי' אותו בעל' כרמו
ואפי' עבי' שבישר' מוציאין אותו מידו אבל המתחלק בבי'
יש בו טובת הנאה לבעלים ונותנו לכל עני שירצה אב' ו
ובנו שבי' אחים ושבי' שותפין שהיה אחד מהם עני נותן
לו השבי' מעש' עני שלו שבי' עבדים שק' אל' האד' בארסות
זה מפריש מעש' עני של חלקו ונותן נחבדו וכן חברו מ
מפריש מחלקו ונותן לו מעשר עני חין פורעין בו המלה
ולא משלמין בו את התגמולין ולא פודין בו השבו' ולא ע
פוש' בו ש' שבינות וחין מותכין ממפי' דקה חכל' משל' חל'
ממנו דבר של בני' ואת חסדים וצריך להויעו שהיו מע
מעשר עני וניתכין אותו לחבר עיר בטומאת הנזה וא' מ
מוציאין אותו מהאר' לחמה לארץ וכל חיל' התרומות ו
והמעשר ח' ואפי' מעש' עני טובלן שזהו לחבול מהצד
קודם הירדש' ועל כולם מברך בשם ה' א' חין תרומת
חלה מן היצה ולא ממין על ש' זינו מינו ולא מדב' שזהו
מל' אפי' למעש' על דבר של' גמרה מל' ח' ולא מדבר
של' גמרה מל' ח' על דבר שגמרה מל' ח' ואין תו
תורמין מן התלוש על המחבר ולא מן המחבר על התלו'
וחין תורמין מן היבש על הלח ולא מן הלח על היבש ו
זה תרם חין תרומתו תרומה ואין תורמין מפירו הארץ
על פירות חונה לארץ ולא מפירו חונה לזר' על פירות
הארץ ולא מפירו שח' חייבין בתרומ' כגון לקט שחיה
ופאה והפקד' או פירו שכתרמ' תרומת' על פירו שחייב
בה' יומ' ולא בפירו החייבין על פירות הפטורין אפי' א
אחר חיוגו מדברי תורה ואחר חיוגו מדבריהם חין ת
תורמין מזה על זה ואם תרם חין תרומתו תרומה ששה
אדם שלי' להפריש לו תרומותיו ומעשרותיו ואין עושין ש
פליח גוי חמש' לא יתרמו וזה תרמו חין תרומת תרומ'
ח' שו' והכדרי' שתרם של' ישראל אפי' ברשותו והתורם שא
שאינו שלו של' אר' ברשות הבעלים אפי' התורם משל' על של
חברו הרי זה תרומה וטובת ההא' שלי' שניתנו לכל כהן
שירצה התורם משל' חברו של' ברשו' ומצו' בע' הדיו'
וחומר לו ככל' חל' יפית אם יש שם פירו' יפ' יותר מחותם
שתרם תרומתו תרומה שהרי חינו מפקיד לא היו יפית
מחותם ש' חין תרומתו תרומה של' חו' לו חלה דרך
מיחוי ואם בא בעל' הפירות ול'ט והוסיף חפי' חין יפית
מחל' תרומתו תרומה חמשה ל' יתרמו ואם תרמו תר
תרומתו תרומה חרש המדבר ואינו שומע וחלם ששומע
וחינו מדבר והערום והסיביר והסומ' קטן שהגיע לעי'
כדדים אפי' של' הביא שתי' שער' תרומתו תרומה כתה
הלמבס החומר ל' אחרו צד ותר' והלך לתרו וחינו ידע
אם תרם אם לא תרם ומצו' כריו תרום חין חוקר' תרו'
שאין חומרין חוקת של' עש' שליחותי' להן חלה לזממ'
וחוש' ש' ח' תרם אחד של' ברשות וכן פסק חל' חל' הו'
שצוקן פ' רא' ב' חל' תור' ש' פ' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
חם הוא בענין שיהיה מכשול למכ' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'

וסבתאשן קוד' שתגמר מלאכתן ונמרחן חייבי' בעלמן התור'
 ויפריש תרומ' גדולה וכותנו לכהן ותרומת מעשר ומוכ
 ומוכרין לכהן ומעשר ראשון והוא של מוכר הגוי לישראל
 הפירות בשמן מחוברין אם עד שלא באו לעונת מעשרו'
 באו ליד ישראל חייבין בכל ונותן התרומות והמעשרות
 לבעלים ואם מוכרן לאחר שבאו לעונת מעשרות מפרין
 תרומת מעשר ומעשר ונותן לבעלים לפי חשבון כיצד לק
 לקח התבואה זרועה מן הגוי אחר שהביאה שליש ונגמרה
 ביד ישראל מפריש תרומת ומעשרו ונותן שני שלשי המעש'
 ללוי ושני שלשי תרומ' לכהן ומוכר לו השליש ישראל שמכר פ
 פירותיו לגוי קודם שבאו לעונת מעשרו פטורי' מן התר
 התרומות ומעשרות ואם לאחר שבאו לעונת מעשרו מעש'
 שגמרו חגי חייבי' בכל מדבריהם וכן גוי שגומר פירותיו
 של ישראל הואיל ודינ' ביד גוי אינן חייב בתרומות ומעשרו'
 אלא בדבריה' מוכר הגוי פירו' לישראל מחוברין אחר שבאו
 לעונת מעשרו' ברש' הגוי ומרחן הגוי ברש' הישראל אינ'
 חייבין בתרומות ומעשרו' הואיל ובאו לעונת מעשרו' ברש'
 הגוי ומרחן הגוי מעש' שהן ברש' הישראל פירו' חיי' שיצאו
 לח' פטורי' מן החלה וכן המעשרו' ואם יצאו לסוריה חיי
 חייבין מדבריהם ופירו' של ח' שכתבנו לאחר חייבי' בחלה
 ואם בקטעו למעשר ביד ישראל לאחר שכתבנו לאחר חייבי'
 במעשרו' מדבריהם עב' מעש' שהלוקח מהישראל והלוקח
 והגוי שנין שחייבין מהפריש מדברין בזה הן חליקין שה
 שהלוקח מן הגוי צרי' להפריש הכל וכתן תרומה גדולה ל
 לכהן ומוכר לו תרומ' מעשר ומעש' מישראל אם המוכר
 חבר ובהי' במעשרו' ואינו חשוד עליהן אינו צרי' למעשר ש
 שאסור לו לאדם למכור פירותיו טבלי' ואם הוא עש הארץ מ
 מפריש אחד מעשר למעשר ומפריש האחד מעשר שג' ל
 לתרומות מעשר ומוכרו לכהן ומעש' המעשר לעצמו ומע
 ומעש' שני יחללו על שוה פרוטה ומעשר עני גם כן יפר
 יפרישו ויעבדו לעצמו חבל תרומה גדולה אין צריך לה
 להפרישה כלל שאין עמי הארץ חשודין עלי' כת' בספר הת
 התרומות מעש' שלוקח מגוי ומישראל שניהם חייבין חלה דר
 דרבנן אין תורמין מזה על זה לפי שיש יותר חיוב בלוקח
 מישראל מבלוקח מגוי ודמי לתורם מחיוב על הפטור או א
 חיפה' וכ' ש' שלא יתורם אש' בלוקח מישראל על פירותיו וא
 ואין צריך לומר בלוקח מגוי דלח המקבל שדה מן רגוי כ
 בארץ ישראל למחן דאמר יש קנין לגוי אין צריך למעשר א
 חבל החובר ממנו בדב' ידוע צרי' למעשר והלמכס בפה ש
 שאין קנין לו בארץ ישראל **שלב** מתנת עניים
 מהם לקט שכחה ופאה **שלב** ופרט ועולג'
 כת' הלמכס שאין כנהגין מן התורה חלה בארץ וח' ל' הם
 מדרבנן ואם אין סם עניים אין צריך להניחם והאידרא
 אין כנהגין בהם לפי שהרוב גויים אם יניחום יבאחו גוי'
 ויטלו לפיכ' אינו רוצה להאריך בהם **שלב**
 ראשית הגז כתיב ראשית גז צאקך התן לו
 שאינ' כל ישראל לתת מראשי' גז צאנו לכהן בכל מקו' ובכל
 שנה ואינו חייב חלה אם כן יהיה לי חמס רחלות ויגזו
 מסקל שמה שלע' לאחר שיהיה מלובן וכשיסיה לו כשיש'

הזה ית' לכהן ממנו ח' שלע' ואין צריך ללבו תחלה יבן
 אם יש לו אפי' כמה מיכין אינו כותן לו חלה מסקל' שלע'
 ואם יש לו שני מיכין בימות אחד טוב ואחד רע לח יתן מ
 מהרע על הטוב אלא יתן מכל אחד לפי שיעורו היה לו ח
 חמשה רחלות וגז ראשונה ומכרת חייב כיון שהיה לו ח
 חמס כשהתחיל לגזול לא הספיק ליתנו לכהן עד שצבעו פ
 פטור שצאנו בשינוי לבנו ולא צבעו עדיין אין כאן שינוי
 וחייב הלוקח גז צאנו של בכרי שלא קנה עיקר הצחן אלא
 הגיזה לבד פטור אבל אם לקח עיקר הצחן שהיו שלג עד
 שיגזו אות' ויחזיר אחר כך חייב לקח גז צאנו של חב
 חבירו אם המוכר שייר לו קצת מהגיזה הוא חייב לא שייר
 מהם כלום אם מכר לו פתם הלוקח חייב ואם פירש לו
 אפי' מוכר לך הכל אין שום אחד מהם חייב היו לו רחל'
 שחורות ולבנות או זכרים ונקבות ומוכר שחורות או זכ
 זכרים ושייר אצלו לבנות או נקבות קרינן ביה שפיר שיי'
 ומוכר חייב דזכרים ונקבות וכן שחורות ולבנות חד מ
 מיכא כיבהו ואם ירצה המוכר יקנה מהלוקח מהשחורי'
 או מהזכרים שאין צמחן טוב כמו של לבנות ונקבות שי
 שיעור כדי להפריש כדי שלא יצטרך להפריש מהיפה על
 הרע דבר תורה ראשית הגז נוהג האידרא בחוטא לח'

הלכות נידוי

שלב מלא שלא כהג' כן
 גריסין בפרק אילו מנחמי' אמ' רבא מכלן דסמתינן דכתי'
 אריו מרזו ומכלן דמחרימינן דכתיב ארור ארור למחן דא
 דאכיל וסתי' בהדיה ויתביב בארבע אמר' ידיה דכתיב יו
 יושביה ואמ' עולא בארבע מאה סיפורי שמתי' ברכאמר
 למרזו וקודם שידו מתרי' בו שני חמישי ושני במה דב
 דברי' אמר' בשממדין על עסקי ממון בגלל אם ממדין שע
 שצובר על דבר איסור מכידי' חות' לחלוק ואין כדוי פח
 פחות ל' יום ואם אינו חוזר בג' שובי' לצדו לחלוק ל' יום ו
 ואם אינו חוזר בג' ממתיבין לו על ל' יום ומחרימינן חות'
 אפי' שבע הרגל בת' ל' יום של כידוי אינו מטיל חות' במה
 דברים אמורי' דכדוי שלשים יום בכדוי דדוקן חבל בני
 בכדוי דירין ככזיפה דידהו שהוא ז' ימי' וככזיפה דידן חד
 יומא ושל כזיפה שלשים יום כת' הלמכס כיצד הכידוי חמ
 אמר' פלו' ית' בשממתי' והלמכס בת' שאין חומרי' בשממתי'
 יהא שפוא חמור יותר מן כדוי אלא חומר בכדוי ית' וח
 ואם נראה לבית דין להחמיר עליו מפני גדול חטאו חמ
 חומרי' ארור והיינו שממתי' שיש בו כידוי וקללה וזה דין
 הממורה והמאורר אין חובלים ושותין עמו אין יושבי' בא
 בארבע אלמותיו חוץ צאשתו ובניו ובתי' שמונתין ל' יום
 לישה עמו ואין מזמין עליו ואין כולליו חות' לכל דבר שנ
 שצריך עשה' ואשור בתם שגרת כחבל ומכניא אם חייב כ
 בקריעה וכעטיפת הראש וככפיית המט' ואם אשור ברח
 ברחיצ' וכזיכ' ובתזמיש המטה ואם מותר בתפילין וכזא
 וכשאלת שלום ולא אפשיטא ויש חומרי' דאזלינן בהו לח
 לחמורא כיון דלא אפשיטא ורב א' פסק לקולא

ורחל בת עז בת רחל בן פטורין פרה שילדה מין חמור
 וחמור שילדה מין פרה חן סוס חינו קדוש לא בקדושת ב
 בהמה טהורה ולא בקדושת בהמה טמאה ואפי' חס דומ'
 להם במקצת סימנין פרה שילדה במין חמור חייב ויכתן
 לבתן ופרה שילדה במין סוס או במל ספק ויאלץ במומו
 לבעלים וחמורה שילדה במין סוס הוא ספק פטר חמור
 ויפריש עליו טלה וחוא שלו בהמה דקה שנטפ' פי' שנימו'
 העובר וינא המיחוי פטורה מן הכבודה וצריך להראותו
 ברובת חכם שיראה חס הוא מחוי הנולד ובהמה גסה פט
 שהפילה של' פטורה מן הכבודה והאלא עצמה חין בה ק
 קדושה ומותר להאביה לבלבד שפעה חדר דם פטורה
 מן הכבודה והחדרה תקצר לפרסמה שהיא פטורה מן ה
 הכבודה בכור שברכו בסיב והוציאו ולא נבע ברחם תו
 שברכו בשליא אחרת או שכתברה עליו אחותו וינ' ולא
 נבע ברחם או שנפחתו כותלי בית הרח' וינ' או שנפקרו
 כותלי בית הרח' ונתלגו בצואתו וינא כילו איבעיא ולא אי
 איפשיטא והוי ספק בכור וכן הדבין שני רחמי' וינ' בזז
 והכנים בזה ואחר כך ינא מן השני מבעיא חס הבהמה
 מהבכור ככנס ב' וינא פטורה מן הכבודה חס לאו ולא ח
 אפשיטא בפרץ מקצת הרחם ועומד מרובה על הפרץ ו
 וינא דרך הפרץ או שפרץ מרובה על העומד וינא דרך
 העומד הרי זה ספק במימו כותלי בית הרחם אינו קדו'
שין הלוקח בהמה מהגוי וילדה ואינו יודע אם ב
 בברה חס לאו הרי זה ספק ויאלץ במומו לבעלים
 לבעלים בין חס לקחה תוך שנת' או אחר שנת' ואפי' חס
 הגוי מסיח לפי תומו שבר בברה אינו כאמן ואפי' חס
 היא חולבת כתב' דל' שהוא ספק דשמיא חולבת א' על פ' ט
 שאינה יולדת ולהדיכן חס היא חולבת היא חולץ במורין
 וכן היא מס' א' א' תלמי' ז' חס ראיה סהיא חולבת
 אפי' שאינ' יולדת ואחר כך ראיה מיניקה ולא פטורה מ
 מן הכבודה שלא היתה מרחמי' עליו להזיקו אלא חס כן
 ינא חס חס הוא מן אחר שאינה מינה בבן רחל מכ
 מיניקה הזיר מי' שיה' לו בעדרו מבכירות יסאי' מבכירו'
 וילדה ולא היה שם אדם ומנא מבכירות מיניקות בקבו'
 וסאי' מבכירות מיניקות זכרים אינו חושש ש' א' בנה
 של' או בא אלא או נאל' או חל' או חל' ה' חזק' או שכל' א
 אחת מיניקה את בנה הלוקח בהמה מחברו ולא הוריעו
 המוכר חס בברה חס לאו כת' בהלות גדולות שהו' ודאי
 חולץ וקל' יונה כת' שהוא ספק בכור וכן היא מסק' א' א'
 הלחם ז' **שין** שנים שהפקירו אצל אחד שני זה
 זכרים אחד בכור ואחד פשוט ומה חס'
 מהם ואינ' יודע איזו מניח הפאר ביניהם והוא בין ט
 שניהם ורינו בהתן בכור אחד ש'פקיד בכור אצל חברו
 ולאחרו פשוט ומת אחד מהם היוצאין מחברו פ' י' הר
 הראיה וביין שהם ד' מן חזק יחזיקנו ויאלץ במומו ר
 רובת כהן שמתן ההמנות בחצר בעל הבית וילדה אחת
 מחן בכור וכתערה עם של' ב' ה' ומת אחד מהן לא חס
 אמרינן כיון שהוא רובת של' הקצה לו חברו סיקה ל' ה
 הדבור מיד והוא ל' ב' שנים שהפקירו אצל אחד חל' כ
 כיון של' בא ליד כהן לא זכה וחל' ל' ה' מוחז' ויחל'

שמואל ואלו חיינו בבבל בהמה טהור ויכריסנו
שם הבהן ויערכנו לעצמו השותפי חייבין אכלם
 שותפיה חגוי פ ט' הילכך המזב' ציב' פרתי לגוי חו' לירח
 ממנו ע' בר' פרתי פטו' מהעביר' ואפי' חין לו עמו שותפו'
 אלא באזן בין בחס' בין בעוב' פטו' והלמכס' בת' היה חגוי
 שותפו' בחס' חו' בעובר אכ' באח' מחלף פטו' מהעביר' היה
 לו באח' משניה' חגוי' אכ' כג' יד' חו' רגל' דוחין כל שחלו יח
 יחתק' ויהיה בעל' מו' פטו' וחס' איפשר שיחת' אלא יאיה' ב'
 פצ' מו' חגוי פ ט' ואיני יודע' ל' פט' היה לו באח' משניה'
 אבר' חס' דהו' הדין כמי' אפי' חס' חין לו אלא כל שהנח ביד
 חו' רגל' פטו' שאין צריך שיהיה לו כל האכ' טהמ' חרוב' אכ'
 פי' שהמלך כטל ממש' המצא' חגיב' יד' גוי' באזן' ופטורה
 מהעביר' ובזמ' הזה מנקה נשתק' עם חגוי' באזן' וכיוצא
 בו קוד' שיצא לאור' הע' נס' כדי' לנעומו' מהעבירה' חגוי'
 שחפקי' קדושתו' חגי' עדיף טפי' כדי' של' יבא' לידי' מפשול'
 ליה' מ'מל' גוי' ובעבור' ואס' יקרה לגוי' חו' העיבור' חין
 הקנין' חל' לז' שאין חין' חו' וב' בעל' והיה צרי' להקנות' לו

אדם ששוכן הלבן להתייר לא מצא טורח אחריה עד פרס'
לא מצא מתיירין לו אפי' ששוכן מנסה לא מצא מתיירין לו
עשרה שיעורני לקרות בתורה ואפי' שאינן יודעין לקרות
לא מצא במקומו עשר מתיירי לו אפי' שלש עב' ומלשון אח'
ה'אש זל יראה שזי' לו התירה אלא על ידי עשר דמיתנו א'
אז תנו השומע הזכרת השם מחבירו צרי' לנדרתו ויכול ל'
להתי' לו מיד ואם לא מיהו הוא עצמו חייב כדוי וכת' בה
בשפר המצ' במה דברי אמורי' במוזיר אכל בשוגב שאינו
יודע שה' אש' אי' לו לנדרתו וה'אש כת' אש הוא שוגב א'
אין לנדרתו אלא מזהירו שלא לשנו' בכך הרואה מחבירו ש'
שחובל מיפירותיו ואומ' יה' בכדוי והש' לו אדרבה הו' יהא
בכדוי כדוי של השני חו' כדוי ולא של הראשון וכן כל כיוצ'
בזה כל המכדה חבירו שלא כדוי ואמ' חשבי אדרבה אכל א'
אש קודם שלקח מפירותיו התירה בו ולא שמע לו ונדהו כ'
כדוי כדוי שברין כדוי אש גדול בשני' שבה וחירף' לחיו
הקטן ממנו בשני' והוא תלמי' חכם ודמ' תלמי' הקטן בשני'
לגדו' בשני' כת' אח' ה'אש זל בתשובה שכדוי כדוי תלמיד
שסרח אין מכדי' אותו בפרהסיא אכל יכולי' להלקותו ואי' ש'
סג' שומעני בגון שמתעסק בספרי מיני' ושות' במיני' זמ'
חו' שחביריו מתביישי' ממנו ושם שמי' מתחל' על ידו עד
שאומקי' שרא' ליה מרי' לפלגי' משמתי' ליה לשון ה'אש
על עשרי' וארבע דברי' מכדי' האדם בין איש ובי' חשה ואח'
הן א' המבזה את החכם אפי' לאחר מותו ב' המבזה שליח
ברין ג' הקור' לחבירו עבר ד' המזלזל ברבר אחד מדברי' ש'
פוכרי' ואי' צרי' למ' מדברי' תורה ה' מישאלחו לו בית דין ו'
וקבעו לו זמן ולא בא ומי שלא קבל עליו את הד' מדין א'
אותו עד שיתן ז' מי שיש ברשותו דבר המזיק שיסיר הכו'
ח' המוכר קרקע שלו לגוי מכדי' אותו עד שיקבל עליו כל
חובו שיבא מן הגוי לישאל' חבירו בעל המיצר ט' המעיד
על ישראל' בערכאו' של גוי' והוצי' ממנו ממון בעדותו שלא
כדי' מכדי' אותו עד שישל' י טבח בה' שאינו מפרי' המתגור'
וכות' נבה' אח' מכדי' אותו עד שית' יא המחל' יב' שלגלג'
אעפ' שהוא מכהג יב' העושה מלאכ' בערב הפסח אח' חצו'
יג המזכיר שם שמי' לבטלה או לשבועה בדברי' הבאי יד המ'
המביא את הרבי' לידי אבילת קרש' בחוצו המביא את ה'
הרבי' לידי חילול השם יו המחשב שנים וקובע חדשים ב'
צחוצה לחרץ המבטל העור יח' המעבב את הרבים מל'
מלעשות מצוה יט טבח סיצתה טרפה מתחת ידו כ טבח
לא תראה בדיקת סבינו לחכם בא המקשה עצמו לדעת
כב מי שגרש אשתו ועשו בינו וכיפה שותפותית או משאו
ומת' המבי' להזק' זה לזה כשיבואו שביה' לב' די' מכדי' אות'
כג חכם ששמועתי רעה בד' המכד' מי שאינו חייב כידר'
צורכא דרבנן עביר דיכא לגפשי' ברא' במילתא דפשיק ליה
פירס רשי' אפי' לרין ולהוצי' ממנו ממון ולנדרתו אש' לא
לא יתן לו וה'אכר כת' וראי' צעפין ממון אינו יכול ל-ק'
לעצמו אכל מי שמפקיר עצמו כגדוי אש' הדין פשוק כדוה'
דהקליא לחברו עבר שה' בכדוי יכול לנדרתו והוא מכדו'
לכל ישראל' ואם אין הדבר פשוק אינו מכדו' אלא לו לבדו
כת' ה'אש המבזה את החכם אפי' בדברי' אש' יש עדים
פירד' מכדי' אותו כד' וקונס' אותו לטור' זהב בכל

מקום ונותני' אותו לחכם והמבזה החכם בדבי' אפי' לאח'
מיתה בית דין מכדין אותו והן מתיירי' לו כשיחזו' בתשוב'
אכל אש' החכ' חי אין מתיירין לו עד שירצה 'החכם שסדרו
בשכילו לוכן החכם בעצמו מכדה לכבודו לעם הארץ שחם
סהפקי' כפגדו ואי' צרי' לא עדי' ולא התראה ואין מתיירי' לו
עד שירצ' החכם ואם מת החכם באי' שלש ומתיירין לו ואם
רצה החכם למחול לו ולא כדוהו הרשו' בידו אעפ' שיש רש'
רשות לחכם לנדרת לכבודו אינו שבה לתלמי' חכם שיהי'
עצמו בדבר זה אלא יעלים עיניו מדברי' עם הארץ ולא י'
ישית לבו לה' וכן היה דר' החכם ראשונה' שומעני מרפת'
ולא משיבי' ולא עוד אלא שמוחלי' למחרתו וסולחין וחבמו'
גדולים היו משבחין במעשיהם הכאם ואומרי' שמעול' לא
כדו' אדם ולא חסרי'מו לכבודם במה דברים אמורים כשג'
כשכדוהו וחרפוהו במה אכל תלמיד חכם שביזוהו חו'
חרפוהו בפרהסיא אסור לו למחול לו על כבודו ואם מחל'
כענש מפני שזה ביזיון התורה אלא נוקם וכוטור הדבר כ'
כחש עד שיבקש ממנו מחילה ויסלח לו **שלה**
קוצר דברי' לספר תור' האדם שחבר הרב
הגדול הלומד עם קצת דעו' אחרו' שאכזים בו ועל כל דב'
ודבר אבותו משקת אח' ה'אש זל ועל השדר שסידר ה'
הרב חוץ מהדברי' שכתבתי במקומו אחרים אמר רב ינ'
יצחק בריה דרב יהודה לעול' יבקש אדם שלא יחלה שחם
חלה אומרי' לו הבא זכית ותהטר וכיון שחלה האדם מצו'
על כל אדם לבקרו שכן מצונו בהקדוש ברו' הוא שמבקר
חולים כמו שדרשו בפסוק וירא אליו ה' בחלונ' ממרח' מל'
מלמד שכל אליו לבקר החולה וסמכוהו אקרא והודעת לה'
להם את הדרך ילכו בה ומצוה גדולה היא לבקר שמו'
כך יבקש עליו רחמי' וכמציא כאלו מחיה אותו וגם מתוך
סרחתו ומעייין בענינו אש' יצטרך לשו' דבר משתדל' לו
להמציאו לו ועושה שיכבדו וירבצו לפניו והקדושים נגס'
ככסין מיד לבקרו והרחוקים אחר שלשה ימים והחברים
בקרובים ואש' קפץ עליו החולי אלו ואלו כשג' מתיירי'
הגדול ילך לבקר הקטן ואפי' במה פעמים ביום ואפי' בן
גיל שמוטל אחד מששים בחלו' וכל המוסיף קדרי' זה משל'
ובלבד שלא יטריח לו ולא ישב על גבי מטה ולא על גבי'
השא' ולא על ספסל אלא מתעטף ויושב לפניו שהשכי' לו
למעלה ממראשותיו של חוט' שח' ה' יסעידנו על ערסנו
ואין מבקרין אותו בשלשה שעות ראשונה' של יום מפני שכל
חולה מיקל עליו חוליו בבקר ולא יחוש לבקש עליו רחמי'
וכן לא בשלשה שעות אחרונה' של יום שאז מכביר עליו חו'
חוליו וייתיח' מלבקש עליו רחמי' ובשאר שעות עליו רחמי'
אש' מבקש לפניו יכול לבקש בין בכל לשון בין בלשון הקדש
ושלא בפני' לו יבקש אלא בלשון הקדש כשא' תפילות יח'
יחיד ויכלול אותו עם חולי' ישראל' שיאמ' תתקום ירחם ע'
עליך בתוך חולי' ישראל' וכשכת' יאמר שבת היא מלשון
ורפואה קרובה לבא ורחמי' מרובין שבתו בשל' ומזכירי'
אותו שיהי' דעתו על עניניו דהכי'א מעשה אדם למטה כ'
ככסין אצלו ואומרים לו דברים מחיים ונא דברים מח'
ומתים שמה הלגית חו' שמה הפקדת אצל בני אדם או הפ'
הפקידו אצלך כי אומרים

לו סית' דעתו על עניניו ואל יפחד מפני זה יות מן המון
מבקריו לא לחולי מעי ולא לחולי העי ולא לחולי הדרח' חולי
המע' מעי' כיוסופ' חולי העי' והרא' מפני שהדבר קשה לה'
הילב' כל חולי דתקי' ליה עלמ' וקשה ליה דבור' ח' מבקריו
אותו מפניו אל' כבסין בבי' ההינו' ושואלי' ודורשי' בו יחס
צריכי' לבהר' ולרבך' לפניו וכיוצ' בו ושומעי' נערו ומבקשי'
עליו רחמי' מבקריו חולי גוי' מפני דרכי' שלום תניח' חייס'
משמש' האיש בחולי המעי' אבל לא האש' והאשה משמשת
האש' והאיש בחולי העי' ראובן שאסר הנאתו על שמעון
וחלה שמעון' כיכל' כל' לו ולבקריו ובמקו' שנותני' סבר' לבני
שיטה אבל החול' לבנו' לו לא ישה' אצלו אל' מבקרו מעי' וחיס'
ח' בנו' של שמעון' יכול ראובן' ליכב' לו ולישב' עמו ולבקריו
ואם בבאי' שמעון' אסורי' על ראובן' וחל' שמעון' כבס' ראובן'
לבקריו מעומ' אבל לא ישה' חל' בנו' אינו כבס' כלל אל' שואל'
עליו בשוק' **של** תב' דבי' ד' ישמעאל' ורפ' ירפ'
מכאן שכתב' **של** הכו' לרוב' לרפא' של' יאמר
מה' לי לבער' הז' שצ' אטע' וכמנא' הורב' כפשו' בשונב' והו'
שיזה' מח' מאד כמו שראוי' ליוז' בריכי' כפשו' ח' כ' של' יא' ו'
הקב' מוחזק' ארפ' שכן' אי' דרכ' של' בני' אדם ברפוא'
אל' ש' אנו' ש' א' גס' בחליו' לא דרש' ה' אל' ברפוא' על כן ב'
ב' ללמדנו' שכתב' לי רש' לרפוא' ומוצ' ה' ובכלל' פיקוח' כ'
כפ' ה' והזרי' הרי' זה משוב' ואם מוכנ' עצמו הרי' זה שופ'
דמי' ואפי' יש לו מי' שיראנו' של' מן הכל' אד' וזכ' להתרפאו'
ומיהו' לא יתעסק' ברפוא' אל' אם כן יהא' בקי' ויודע' בחכמ'
ובחלוא' ולא ית' שם גדו' ממנו' אבל כל שאינו' יודע' בטיב'
מלאכ' זו לא יהא' עוס' בה' וכן אם יש גדו' ממנו' לא יתעסק'
בה' כלל קו' משא' דיכי' והורחו' שכתב' דחיאך' יורה' בשפק'
כפשו' במקו' שיש' גדו' ממנו' ואם לא כתעס' בה' כלל הרי' זה
שופ' דמי' וכן גהיכ' הוא' בודאי' ואם ריפ' שלא ברש' כי' דין'
והזי' חייב' בתשלומי' חפי' אם הו' בקי' ופ' ש' באח' שאינו' בקי'
שאין' בירת' דין' מרשין' רמי' שאינו' בקי'
אח' אם ריפ' ברש' כי' דין' וטע' והזיק' פטו' מדיכי' אד' וחייב'
בדיכי' שצ' ואם המי' וכו' עד' לו ששגב' בול' על ידו' ונמל' אינו'
צרי' למכנ' מפני' חסד' טעו' ברפוי' וכן מפני' אי' שרי' ל'
להק' ללבו' ודע' הרמב' לתת' חל' שכתב' אבל רבינו הגדול'
כתב' חייב' להו' בן מהו' להקין' לאביו' ואסיק' רב' שפאל' ש'
שביק' לבד' למסקל' ל' סילוח' ולעני' שבר' הרופ' מות' ליטול'
שבר' בטל' וטרח' אבל שבר' הלימו' אבו' דאברת' טיט' הימי' ו'
ורחמ' אלו' והשכו' לי לרבו' אבר' טיט' ואמרי' כענ' עשי'
המנו' מה' אמי' בחכ' אףחל' בחכ' הילב' שבר' החכמ' והלימו'
אבו' אבל שבר' הטורח' ושבר' הבטל' מות' מישיש' לו סמכ'
וחברו' חול' וצרי' להם' אבו' להעלו' לו בדמיה' הרב' מפני' שצור'
השע' של' מצאו' סמכ' אל' בידו' ואי' לו אל' דמיה' אבל אם
הת' בשבר' הרופ' הרב' חיי' ליתן' לו שחכמתו' מכר' לו ואי'
לו דמי' ואעפ' שמצו' עליו' לרפואתו' שכל' מצו' עש' דרמיא' ח'
אבולי' עת' ואם כזמנ' לאח' ולא רב' לקיי' אל' במימון' אין'
מוציאי' ממו' מידו' ולא מפקיעי' מידו' חיו' סלה' שחי' זה כד'
ריב' שיוצא' בריכי' דרחמ' אלו' וחי' אחי' עמ' אהדר' ליה' כי'
היבי' דלחיי' בדרך' ראוב' שאס' הנאתו' על שמעון' וחל' שמעון'
אם אין' מכה' המקו' לית' ש' לרפוי' יכול' לרפואתו' חזי' כי'

צוידו ואבי' אם יש רופא' אחר' שיופאנו' אבל אם דרך' ש'
שבר' לרופא' לא ירפאנו' בחכ' **של** חול' שית' לוי'
מת' ח' מודיעי' אותנו' שיהא' **של** תטע' דעני' ולי'
ואי' קורעי' חלוקו' וחי' בופי' ח' מהפיד' בפני' של' יסב' ח'
לבו' ומשתיקי' ח' העצמו' ופני' **של** ח' ח' ח'
וכט' למו' חמדי' לי התור' שכן' **של** ח' ח'
כל המומתי' מתור' חדם' יונא' לשוק' דומ' לו ביו' שכתב' ח'
בקו' לר' עול' למט' וכטל' דומ' לי ביו' שכתב' ח' לבדו' לר'
שכל' העול' לבדו' לידו' חס' יש לו פרק' לט' שכל' סגור' ח'
לאח' אינו' כיטול' וחלו' הן פרק' לט' של' חדם' תשובה' ומכאן'
טובי' וכדי' שלא' יסבר' חל' ח' חמדי' לי הרב' התור' ולי'
מת' וחבר' של' התור' ויזע' ודרכ' ש' חל' ח' ח'
שכתב' שחל' מתור' ח' ח' וכל' המתור' יש לו חלק' לעולם'
הבא' חס' יכול' להתור' בפני' יתור' ואם' לחו' יתור' כלבו' ח'
המתור' בפני' חו' כלבו' וכלב' ש' ח' ח' דעתו' מיושבת' עליו' ו'
ואם' אינו' יודע' להתור' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
כל עונותי' וכל חלו' הדבר' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
ולא' בפני' נשים' ולא' בפני' קטני' שח' יכבו' ויפדו' ח' ח'
ובלשק' הוידו' פלגי' ד' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
וחכמי' חומרי' חטאתי' עייתי' פשעתי' ופסק' הדין' ביה' ח'
כר' מאיר' ובעל' הלכות' ורב' חלפ' פסקו' כחכמי' ומה' ח'
הזכיר' אף' הרמב' זל' כתב' הלכות' פסקו' ח' ח' ח' ח' ח'
קבלנו' מחסידיו' ואנסי' מעש' מורה' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
חכמתי' שרפיא' ח' בידך' ויחיתני' בדרך' יהי' רצו' חלפ' ח'
סתפאני' רפיא' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
עיבותי' וחטאתי' ופשעתי' שציתי' ושחטאתי' ושפשעתי' ח'
ותן' חלקי' בגן' עד' וזכתי' לעול' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
צרי' להתיר' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
של הגוסס' הרי' הו' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
ואי' שוקקי' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
ח'
כותני' על' כרסו' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
גרני' מלח' ולא' משמע' עליו' עיני' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
ח'
עם' יצא' חכמ' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
ולא' חסדי' עליו' ולא' חכמ' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
כלל' של' דבר' כל' שחזא' משל' עזקי' מיתה' ח' ח' ח' ח' ח'
שת' כפשו' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
וכת' ה' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
מי' שאמרו' לו ראינו' ככך' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
בחזק' סת' וצרי' לה' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
חייא' חל' ומצאו' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
תניא' מת' מתוך' השחוק' סימן' יפה' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
לו פניו' כלפי' העם' סימן' יפה' לו כלפי' חכמי' ח' ח' ח' ח' ח'
פניו' למעלה' סימן' יפה' לו למע' סימן' רע' לו פניו' ח' ח' ח'
סימן' יפה' לו ידוקי' סימן' רע' לו יצא' סימן' רע' לו ח' ח' ח'
בערב' שבת' סימן' יפה' לו ביום' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
יה' סימן' יפה' לו בערב' יפה' סימן' רע' לו בחול' ח' ח' ח' ח'
יפה' לו שריבן' של' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'

וזן החם שהיה בעול כדי לקבל און העובד ואין הכל בקיאי
 בזה לבד טוב יודע להקנות און קצת שהיה בעול ונרטי
 שצירס שמעית קינות בגוי צריך להקנות לו במעל ולרית
 דמשיב קונה בגוי צריך שימסור הבהמה לרשותו או להמט
 הילכך לא ידע שיהיה צריך שיתן הגוי מעול וגם ימסכנה
 לרשותו והמחנור שבבגלם שיקבל פרוט מהגוי ויקפה לו
 המקום שהיה צד עומד שם והמקל יקבל לו האון המקבל
 צאן ברזל מהגוי חצית שהמקבל מקבל עליו החמוריו חסוב
 ביד גוי באמצע ליפטר מהבכור ומי אין כל הולדו פטורין
 לעול אלא לרב היכ' הרביעי לאלה שקב חייב ליתנו לבגן
 ולרב יהוד' החמישי ובת' הרמבם ולא אפשיק' הלכה במח' **הילכ'**
 הוי הרביעי שפק ואח' הרמבם ז"ל פסק ברב הולדו וכן
 הרמבם ואם הענין ולדות תח' חמותיהן שחמ' לבגוי אם י
 יומתו האמה' יהיו ולדותיהן תחתיהן ויהיו בידו עד ה
 הזמן שקצב באשר היו האמה' והשת' שייכא בהן יד גוי ע
 טפי הילכך דור שלישי לולדו שהוא רביעי לחם גם הוא
 שלו והרביעי לולדו הו' להבן לרב הולדו לרב יהוד' החמישי
 ופ' שי שמקבל הצאן לזמן ידוע ושם אונ' בדמי' להחזיר לו
 לאחר זמן חף אם ימותו ומה שילדו תוך הזמן יחלקו ה
 הולדות וצריך לזון לשירושו דאפי' לאח' שחלק עם הגוי ב
 בולמות חלקו פטור עד דור ג' ומה שתלד השלישי דהיינו
 רביעי לא ית' להבן ולרב יהוד' עד דור רביעי ובת' ה
 הרמבם ז"ל המקבץ בהמ' מן הגוי להיו מטפ' בה והולדות
 ב' היה או שהגוי קב' מישר' בזה פטורי' המקבץ צאן בדמי'
 קצובי ופי' עיניו שיהיה השכר ביניה' ואם פחתו פחתו ל
 ל' ישראל חצית שברשו ישראל' הן והם בקנינו הוחיל ואם לא
 ימצא הגוי מעל לבבות מחמנו יגבה מן הבהמות החלו או
 מתולדותיה' כעש' במי שיש לו אחריני' ע'ית' ועל ולדותיה'
 והרי יד גוי באמצע ופטורי' הן ולדותיה' אפי' ולדו חייבי'
 שהרי של ישראל הן ואין לגוי עליה' רשון ע' כ' ירח' שר' אפי'
 אין לגוי חלק בלל' בולדו אלא שנות' לו חלקו מההיוח בדמי'
 אפי' חבי' מה שילדו הולדו פטורי' ומה שילדו ולדו

הולדו חייבין

שבי הלכות פטר חמור

פבור בחמ' טמאה כוהב בכל מקו' ובכל זמן ואינו נוחב א
 אלא בחמורי' וזה מצותו שכל ישראל' שיש לו חמור' שבה'
 פירדו בשה בין זכר בין נקבה בין תם בין בעל מום בין ג
 גדול בין קטן ויתבינו לבגן ולא לבחנת ואין לו זמן ידוע
 אלא מיד' לכשיולד עד שימול' אלא שמת' תוח' לפדותו מיד
 שלא להחמין המצנה שכל לידו ולאח' שיפדיו הו' חולין
 גמורי' ממות' בגיזה ובעבודה כשאר חולין והכהן יעשה ב
 גס כן בשה כמו בשאר חולין וכש' שפדוהו בש' כך פירדו
 בגל' מה שירצה אלא השפדוהו בשאר כל דב' צרי' לפדותו
 כענין אכל' שה אפי' חסו' טוה' אלא כל שזו ופירדו בו פדוי
 אכל' תכח לימלק בתחל' חמורי' לו שלא לפדותו בפחו' משה
 ששום שלשה דינרין ודוק' בשה פודין פחו' מכרי' שווי' אב
 לא בעגל ולא בחיה ולא בבני' ולא בכלאי' אלא בכרי' שווי'
 וח' בשה אם הוא שחוט אין פודין בו אלא בשווי' וכן פ

פקוע' חשוב בשחוט וכדמ' מבעיא ולא אפשיטא הילכ' אי
 פודין בו אלא בשווי' ואם פד' בו הוי כפ' הילכ' אם מת פט'
 החמור קודם שבת' הפדיון לבגן לא יתן לו הפדיון ופטר ה
 החמור יקבר ואם אחר שבת' הפדיון לבגן מת הפטר ח
 חמור יקבר והפדיון ישאר לבגן כיון שזו' מוחז' והרמבם
 כתב שפודין בגן פקוע' לבתולה ואם פרה בדמיה פדוי
 ואח' הרמבם ז"ל כת' כשברח ראשונה פודין בשה חמ' כמה
 פעמים בגון אם קטאו מהכהן אונ' שכתבו לו או ישר' שיש
 לו ספק פטר חמור שדינו להפריש עליו טלה והו' שלו חס
 יש לו הרבה מהם פודה כולן בשה אחד שמפרישו על כל
 אחד ואחד מיד כשהפריש הטלה תח' פט' חמור הו' הפט'
 חמור חולין אפי' קור' שכתבו לבגן ומות' ליהנות בו ואם
 מת לא יקבר והכהן זכה בשה מיד ודוק' באחריותו שחם
 מת ביד הבעל' קודם שכתבוהו לבגן פטורי' שאין חייבין
 באחריותו לפיכך מיד כשמפרישו מבר' ב'אי' חמ' אקבו
 על שדיון פטר חמור ואין להמתין עד שיתן הפדיון ליד כ
 כהן ובת' בספר המצות שמבר' ג' ש' שהיינו והח' הרמבם
 ז"ל כת' כן ישר' שפודה פט' חמור' של חברו הו' פדוי ופט'
 חמור הו' נבעליו פטר חמור יוכל למכרו קודם שיפדיו
 וכלבד' שידוע ללוקח שהוא פטר חמור והוא יפדו אפי'
 שהלוקח לא יפדו אלא בשה כל שהוא וזה ימכרו לו בשה
 בשווי' בדמים מרובים חוץ מכרי' דמי' השה של כל שהוא
 שצריך לפדותו בו אפי' הכי כל מה ששוא' יתר על שזה כל
 שה' חמור' בהנאה אכל' אם מכרו בשווי' למי' שזיכו יו
 יודע שהוא פטר חמור שאינו פורדו הדמים חסור' פטר
 חמור קידם שיפדה אסור לעבדו בו ולגזו' כדי להנות
 בשערו אכל' אם היה שערן מסוכך או שיש לו מ' במקו'
 הש' בר מותר לגזו' להכא' והשער אסור בהנאה ויקטר
 פטר חמור שמת קוד' שכתבה יקבר לפיכך ישראל' שיש לו
 ספק פטר חמור יפריש עליו טלה להפקי' חסורו ומשכב
 הטלה לעצמו לא רצי' בעליו לפדותו וכתבוהו לבגן ופדוי'
 ע'ית' הכהן טלה או ישר' ויקטר' וישר' לא יתגנו לו
 אלא ח' ב' יפריש עליו השה או יערפנו לבניו שהם חסורי'
 על דבר זה מפרי' שהם חסורים מה אפי' צריך להפריש ע
 עליו טלה כיון שהוא לעצמו לא רצה לפדותו ולא ליתנו ל
 לבגן משהו בקופין בערפו עד שימות ויקטרנו שהרי ה
 הוא אסור בהנאה ולא ימיתנו בקל' ולא במגל' ולא בקורדו'
 ולא במגיר' אלא בקופין ולא יכסיסנו בחדר ויבעול הפני'
 עד שימות מצות פדיוה קודמת למצות עריפה חמורה
 ש' בברה וילדה שני זכרים נות' טלה אחד לבגן זכר ונ
 ונקבה ספק ומפריש טלה והוא לעצמו שתי' חמורי' שלא
 בברו יילדו שני זכרים נות' שני טלתי' לב' וזכר ונקבה ח
 הזכר נות' שני זכרים ונקבה אחד לבגן ומפריש טלה ו
 והוא לעצמו שני זכרים ושתי' נקבות חו' שתי' נקבות
 וזכ' אין לבגן כלום ושתי' נקבות ושני' זכרים מפריש ב' ט
 טלתי' והן לעצמו וזכר ושתי' נקבות מפריש טלה והוא
 לעצמו והרמבם כת' רב' זכרים וב' נקבות חין צרי' הפדוי'
 כלים ולא כהירא אחת דברה ואחת לה בברה וילדו שני
 זכרים כות' טלה אחד לבגן זכר ונקבה מפריש טלה והו'
 לעצמו הלוקח חמורה מהגוי ואינו יודע אם בברה אם

ורצו עם כתב מגולגל ואם הכן גדול ואין כבודו שילך
חלוקת צדק אין צריך לחלוק וכשיח דומה לה שצריך לחל
לחלוק עליו כתף ולקדו מצחוק ולא לשאר דבר
ורבו שלמדו חכמה דומה לקדע חכמו שאינו מאחה
לעולם כדי פריש לעיל וכתב הדמכס חבל שולל מיד ביום
השני ואינו דומה לו לשאר דברי ונוהג עליו חבל מקצת
היום והקורע על חכם שמת כיון שהחזיר פניו מהמטה
שולל מיד וכתב הדמכס שחאה מיד א' לאחר קבור' ת'
על חכם חולץ מימי ועל חכבית דין משמאל ועל נשי' מכח'
מחזין ומדלף פירס באב היכן חולץ מ' רצה מכאן או מ
מכאן ואם רצה חולץ את שתייהן וכן רבו שלמדו חכמה רב'
חולץ אתיהם על כל המתי' אם לא שמע תוך שלש יום ואי
אינו קורע או מי שאין לו חלוק וכדמ' לו חלוק תוך פסע'
קורע לאחר שבגה אינו קורע ועל חכמו ואמו קורע והו
והילך ופ' הגאונים עד שנים עשר חדש והדמכס כתב כ
כל יום וככל הלב' כת' לעולם וכן עיקר וכאם שאמר ל
לאחות קרע שקרע על חכמו כך אסור להפוך עד העליון
של חבד למטה וללחות ואם' הלוקח אותו חסור לאחותו
לצדק חס' בא למוכרו דרי' להודיעו ללוקח מכרו לו פתם
ולא הודיעו חסור לו לאחותו עד שידע שאינו מקרע' פ
שאלו מתחתיו ואסור למוכרו לגוי הקורע מתוך המלל ומת
ומת' השלל ומת' הלקו ומתוך הסולל' לא יצא ידי קרי
קריע ומת' האחי' יצא ובחי' חו' אלכסנדר' ופירש הר"א
הראב"ד דהיינו תפיר' שהיא שיה' למע' וכוללת מלמטה ו
והדמכס פ' דסתם תפיר' שיה' למע' וכולל' מלמע' ואחי' חו'
אלכסנדר' שיה' מלמע' ומלמע' ובע' ין אחי' ואל' הר"א ז"ל
השכים לצירו' הר"א קרע על מת ומת לו מת אחר תוך
שבע קורע ק' אחר לאחר שבע' מוסי' על קרע הראשון
כל שהו' ועד היכן קורע ומוסיף עד פ
טכורו הגיע לטיבור מרחיק שלש חבצו' והק' כת' לא ל
לפניו מחזירו לא חזריו כת' לא מלמע' הופכו למט' כת' מל'
מכא' ומכא' כעש' במי' שא' לו חלוק שאינו קורע חמרו מת
חכמו וקריע' את בנו והוסיף תחתן מתאחה ועליון אינו
מתאחה מת' וקרי' מת חכמו והוסי' עליו מתאחה תחתיו
אין מתאחה מת חכמו ומתה אמו מת אחיו ומת אחותו ק
קורע קרע אח' על בולם ד' יהוד' אומ' על כול' קרע אח' ועל
אביו ואמו קרע אח' והלכתא כוותיה ופ' דסי' דאריס' כמי
פליג' חכא' שצת חכמו וקורע ואח' מת בנו חו שצת בנו ו
וקרע ואח' מת חכמו לעולם דרי' שיהא קרע חכמו חמו
צפני עצמו והר' חברה פירש דריש' דבריית' דארי' בזה
אחר זה מיירי דשצת' לאחר פסע' מוסיף על הקרע בזה
מודה ד' יהוד' ולא פליג' אלף בסיפה שכת' לקרע על שניה'
ונס' ד' יהוד' לא פליג' אלף על חכמו או על אמו על חכמו
חבל על חכמו ואמו ביחד מוד' שקרע אחר לזכיה' וכן היא
מסקנת אח' הר"א ז"ל כלל הדברי' מי שמת לו שני מתים
כחור או שכת' לו שמוע' משני' א"ז קורע קריע אחת על
שניה קריע ואח' מת לו מת אחר תוך פסע' קורע קרע ב
צפני עצמו בין באותו קרע עצמו שמוסיף וקורע עוד
טפח או מרחיק שלשה אצבעו' וקורע טפח לאחר פסע' ומ

מוסיף על קרע ראשון כל שהוא מת חכמו או אינו ואח' פס
משאר קרוביו קורע תחיל' על חכמו או על אמו עד לבד ו
ומרחיק שלש אצבעו' וקורע טפח על מת האחר מת חכמו
וקרע ואחר שבע' מת אחד מהקרובים מוסיף על קרע הר
הראשון ותחתיו מתאחה ועליון אין מתאחה מת אחד ו
מת קרוב' ואח' מת חכמו או חמו בין תוך פסע' בין לאחר
פסע' מרחיק ג' אצבעו' וקורע מן העד בשפת הכבד שהרי
צרי' להבדיל קמי' שפה וקורע עד שמיניע ללבו מתו חכמו ו
ואמו כאח' קורע קרע אח' על שניה' חמרו לו מת חכמו וק
וקרע או שחמרו לו מת פתם וסב' שהיה חכמו וקריע ורח
ואח' כמכא' שהוא בנו אם נודע לו תוך כדי דבור של הק
הקריע' אין צרי' קריע' אחר' לאחר כדי דבור צרי' קריע' א
אחר' וכן היה לו חולה וכתב' וקריע' עליו ואח' מת חס' מ
מת תוך כדי דבר של קריע' אין צרי' קריע' אחר' ואם לאו
צרי' קריע' אחר' כת' הר"ן ביאת על פס' באין מוסיף שמת
חכמו וקריע וישב עליו חבצות שלשה ימים ובחור וחמרו לו
קיים היה ופסק ואח' חמרו לו מת כיון שקרע בשעה חי
חממו יצא ידי קריע' ואין צרי' לחזור ולקדוע חבל צריך ל
לפס' שבעה ימי' של חבל' רצפין ודחה הוא דברי הגמל'
דכיון ששצת' לאחר כדי דבור חף ידי קריע' לא יצא וכת'
הדמכס ודאי היכא שאמר לו מת וקריע ולא מת ואח' מ
מת לא יצא ידי קריע' חבל חמרו לו מת וקריע וכאם שלש'
ימים חבל' ואח' חמרו לא מת והפסי' וחזרו וחמרו לו ב
בפגע' הראשון מת חמו שאמר הראשון חבל' שהפסיקו
אבלותך עדי שקר חס' ודאי יצא ידי קריע' בדברי הגמל' ו
ולבין מה שאומר שצרי' סיחו' שבע' ימי' חבל' רצפין רח
דאי' למר' כבד הורה זקן חלף שיש להשיב והנה היה בת
כתוב' בספרו חלף שאין רצפי' להחרי' וסיוס דברי וקריע
היה למר' שצין שחלף עליו חבל' ופגע' בו חבל' שחלף מ
מקצת הימי' באוגב עליון לו ואין תשלומין לחבל' ודבר זה
צרי' תלמוד קטן שמת לו מת מקריע' לו מפני ענין פסע'
פ' כדי לחבט' בהספד כת' הר"ן ביאת ואם הגיע לחיובך
קריע' לו כדי' שחכמי' אותו בשאר מצ' אין קורעין לב
לכבוד חסתי' אלף על חמו ועל' חמותו בל' הקורע בשב'
על מתו חצ' שחלל' השבת יצא ידי קריע' ופריך עלה ברי
בירושלמי והרי מנה גזולה אין יוסחי' בה בפסח ומפסי' ח
התם שצריך העבר' ברס' חכא' עבר עבר' כ' הדמכס ופסי'
ושמ' יכן מתפא' הקורע בחלוק הגזול לא יצא ידי קריע' ק
קטן שמת ביום שלש' דלא קיים לן בזה שכל חדשיו כת' ח
הדמכס אין שקורע' עליו אעפ' שאין מתחבלי' עליו ולא כח
בהירא' אלף אין קורע' עליו אין קורע' ב'ט חפ' ביו' ט'
פסי' של גליות חבל' בחול המיעד קורע' על כל אחד כפי
מה שהוא אם עומד בשב' יצא' כשח' או חס' הוא חס' כפי
או חכם על כל אחד בדין ואם שמע' שמוע' קרוב' ברגל
פסחא' בזה אחר הרגל שבעה שלש' ודאי וקריע' חבל' חס' ש
שמע' שמוע' קרוב' ברגל' ולאחר הרגל' כעש' רחוקה כתב
הגא' כי כיון שאינו כהן שבעה אחר הרגל' אינו קורע א
ברגל' והדמכס כת' שהיה קורע ברגל' החילוק כבד קרועה
לפני' המת ש' שחר זה עצמו בחלו קרע

מת' בחולי מצי' ח' ל' אתיר' ואמנו' קא בביל תר' מת' פתחו'
זו מית' חטופ' חל' יום' ח' זו מית' רחופ' ר' חניכ' בן גמליאל'
חנ' זו מית' מבפ' ב' ימי' זו מית' רחוי' ב' ימי' זו מית' גער'
ר' ימי' זו מית' נזיפ' ימי' זו מית' כל' אדם' ובאב' רבתי'
תבי' לר' ימי' ולה' ימי' זו מית' רחופה' לשם' ימי' מית' האמור'
בתיר' לו' ימי' מית' של' חיבה' יות' מכן' ביסורי' בן' כ' שנה' זו
מית' כרת' בן' כ' שני' זו מית' שמואל' הרמתי' בן' ס' שני'
זו מית' כל' אדם' בן' שבעי' שני' שיבה' בן' ס' שני' גבורה' ר'
חניכ' בן' אכטיב' חומר' זקן' שחלל' שבת' או' אכל' חלב' מי'
מוריע' שמת' בהכרת' חלל' המת' לשלם' ימים' מת' בחכר'
ל' או' ה' מית' רחופה' לשמה' מית' האמורה' בתיר' לשבע'
מית' של' חיבה' יות' מכן' ביסורי' שמת' מי' שמת'
לו' מת' וחוא' מהמתי' שראוי' להתחב' שמת'
כאשר' יתבאר' חייב' לקרוע' עליו' ועונשו' מית' בידי' שמי' ח'
אם' אינו' קורע' וצריך' שיקרע' מעומד' ואם' קרע' מיושב' ה'
בת' הלאבד' פיצא' וכן' דעת' רב' אלפ' והר' יצחק' את' בת' שלח'
יצא' וצריך' לחזור' ולקרוע' וכן' היא' מסקנת' חל' הלאבד' זל' ו
ומקו' הקריעה' בכל' מקו' בית' הצואר' לפניו' חל' אם' קרע'
בשולי' הבגד' למט' או' מנודי' תחת' בתי' הידי' לא' יצא' והר'
וה' מבט' בת' שגם' לאחוריו' לא' יצא' וה' מבט' בת' גם' כן' שאי'
מקום' קריע' חלל' שלפני' בית' הצואר' חלל' לא' מן' הנדדי' של'
בית' הצואר' מבין' ומבין' ואם' קרע' שם' לא' יצא' ושיעורה' ט'
טפח' במה' דברי' אמורי' בתחילת' קריע' חלל' אם' קרע' על'
מת' ובא' להוסיף' באותו' קריע' על' מת' חל' סני' בכל' שהיא'
חוז' מעל' חביו' ואמו' שחור' יותר' כאשר' יתבאר' וכאם'
סקורע' על' קרובי' שמת' חלל' עליו' כך' קרע' על' מת' שמת'
לק' יוב' ובת' הרמבם' שאינו' קורע' חלל' בפני' קרוב' בדרך'
סומרי' בחבלי' שאינו' מתחב' עם' קרובו' חלל' בפניו' וחל'
הלאבד' זל' בת' כיון' דקריע' אינו' חלל' בשעת' חימום' קורע'
מיד' חלל' חלל' בפניו' וכאם' סקורע' על' הקרוב' כך' צריך' ל'
לק' יצא' על' הרחוקים' כל' אחד' כפי' מה' שהוא' דתניא' מנבי'
מה' מתי' בפניו' ובגותיו' של' אדם' כשהן' קטני' מפני' שלח' בבח'
והת' זל' על' אדם' כאשר' שכל' הבורה' ומתחב' על' אדם' כאשר'
מוחל' לו' כל' עיבותיו' בשביל' כבוד' שיעשה' לו' ופי' טובה' ו
ומתחב' שבוכה' וקורע' עליו' חלל' אין' צריך' לישב' עליו' בא'
באב' חלל' על' רבו' מוכה' קמ' המוריד' דמיע' על' אדם' כ'
כאשר' הקפ' גיכזו' בבית' גמזו' ואם' הוא' חכם' יעשה' עליו' כ'
בראיו' לו' דתניא' חכם' שמת' חלל' דקרוביו' חלל' חולצין' ע'
עליו' והכל' מכרי' עליו' ברחופה' של' עיר' לפי' כך' יעשה' על'
כל' אחד' לפי' הראוי' כיצד' כל' העומד' בשעת' יציא' נשמת' ש'
סל' כל' אדם' חייב' לקרוע' ובת' הר' יונה' דוק' באדם' שאינו'
רשע' חלל' אם' הוא' קשע' וחשוד' חלל' לקרוע' עליו' והר' מאיר'
מרוטנבורק' בת' שכל' חלל' חייב' לקרוע' חוז' מעל' משומר'
יעבור' עבוד' זרה' או' עובד' על' כל' אחת' מכל' מצו' שבתורה'
להביע' שאותו' חשוד' כמשומר' חלל' אם' אדם' עושה' לפעמי'
עזיר' לתיאבון' או' שמכיח' מלגשו' המצו' בשביל' טורח' כגו'
זה' חייב' לקרוע' כיון' שאינו' כיפר' בתורה' ואינו' עושה' ל'
להביע' והטעם' שקורע' על' כל' אדם' בשע' יציא' נשמה' ק'
קאמר' ר' שמעון' בן' אליעזר' מפני' שדומה' לספר' תור' שנכרך'
סחב' חייב' לקרוע' עליו' ופי' שער' היה' זה' יכול' ללמד'

ודומה' לש' ת' ובת' הרמבם' ולפי' זה' אין' צרי' לקרוע' על' חשה'
ופי' הוא' שאינו' חלל' דמי' ל' בעלמא' שהוא' הפסד' גדול' והרד'
רבה' וחייב' אדם' לקרוע' עליו' בעל' ס' ת' שנכרך' ועל' כן' בת'
סקורע' גם' על' האשה' ואם' אינו' עומד' בשע' יציאת' נשמת'
אם' הוא' אדם' כאשר' שאינו' חשוד' על' ש' עברה' ולא' על' שום'
בטול' מצו' ולא' סנו' שומע' חלל' חלל' שאינו' גדול' בתיר' חייב'
לקרוע' אם' ידוע' בין' מיתה' לקבור' חלל' אם' לא' ידוע' בין' מ'
מיתה' לקבור' אינו' צרי' לקרוע' והרמבם' בת' על' אדם' כאשר'
צרי' לקרוע' בפניו' יראה' שאינו' מחייב' חלל' בפניו' ואח' ה'
הלאבד' זל' בת' סתם' בין' מיתה' לקבור' ולא' חלל' בפניו' ועל' ח'
חכם' ותלמיד' חכם' ששאלין' אותו' דבר' הלכה' בכל' מקום'
ואמו' קורע' עליו' חלל' חלל' קבור' כיו' שמוע' אדם' הוא' מן'
שלא' יום' ואם' לא' קרע' בשעת' שמוע' יקרע' בשע' שעושה'
בהספר' ועל' רבו' שלמדו' חכמה' חלל' לא' האיר' עינו' חלל' כ'
במשכ' חלל' ועל' חברי' שלומדי' שמועו' זה' מזה' קורע' ואי'
ואינו' מחלל' בקרע' של' חביו' ואמו' והרמבם' בת' שדומה' ל'
לחביו' ואמו' שקורע' לעולם' בשישמע' חלל' הוא' מתחלל' וח'
והרמבם' דימה' אותו' עוד' לחביו' ואמו' שקורע' עד' שמוע'
לבו' לא' כהיר' להרמבם' וכן' היא' מסקנת' חלל' הלאבד' זל' בה'
כ' הרמבם' חלל' שכתוב' שאי' מתחלל' לעולם' על' כל' המת' ק'
קורע' טפח' בבגד' העליון' ודיו' ועל' חביו' ואמו' קורע' כל' כ'
כל' בגדיו' חלל' חלל' לבוש' עשר' עד' שמגלה' לבו' ואם' לא' קרע'
כל' בגדיו' לא' יצא' ידי' קריעה' ונודע' ר' בו' כמי' שעובר' על'
מצו' עשה' מדברי' חכמי' וכל' זמן' שאותו' בגד' עליו' אומרי' ל'
ל' קרע' חלל' לחחר' כמה' ימים' כמי' שלח' קרע' בשע' חומר'
ואשר' קשות' איכ' מעבבת' הקריעה' פי' שאם' קרע' כל' בגד'
בגדיו' חוז' ממנה' יצא' חלל' לכתחיל' בת' הלאבד' שצרי' לקר'
לקרוע' הרמבם' בת' שאפי' לכתחיל' לאין' צרי' לקרוע' וכן' הי'
היא' מסקנת' חלל' הלאבד' זל' ואשר' קשות' פ' שיש' שהיה' סודר'
פ' שכל' ראשו' נכסל' על' פגיו' ולפי' שאינו' מלביש' חין' צריך' ל'
לקרוע' וכעל' העיר' פי' שהוא' לביש' התחתון' ופתח' בבית'
בבית' פניו' ובשניה' לבישו' קושרו' ולפי' שאין' ששין' אותו' ל'
ללבוש' חלל' לקבל' הזיעה' אינו' מעבב' הקריעה' אחד' האיש'
ואחר' האשה' פוין' לעבין' קריעה' חלל' שהאשה' קורעת' התח'
התחתון' ומחזיר' לחזרה' וחוזרת' וקורעת' העליון' על'
כל' המת' רבה' מכיח' ששית' הבגד' שלמה' וקורע' מחשפה' יל'
ולמט' ועל' חביו' ועל' חזו' צרי' לקרוע' כל' השפה' על' כל' המ'
הצרי' קורע' מהפני' אדם' ירצה' ועל' חביו' ועל' חזו' דווקא'
מכחזו' פ' שפי' בפני' בחדר' מבחזו' בפני' העם' והר' גיאת'
פי' בפני' מכבים' ידו' תחת' חליקו' וקורעו' וכן' פי' הרמבם'
ועיקר' על' כל' המת' בא' לחלוק' בגדיו' תוך' שבעה' מח'
ואינו' קורע' ועל' חביו' ואמו' אם' מחלוק' תוך' שבעה' קורע'
כל' הבגדי' שהוא' מחלוק' ואינו' מחלל' לעולם' כמו' בפעם' ה'
הראשון' ורבו' האי' בת' שאינו' קורע' בבגדי' שמחלוק' כל' ש'
שבעה' חלל' העליון' בלבד' ואח' הלאבד' זל' כתב' בספר' רחש'
ראשונה' על' כל' המת' שולל' לאחר' שבעה' ומחלל' לאחר' ש'
סל' ועל' חביו' ואמו' שולל' לאחר' סל' ואינו' מחלל' לשלם'
והאשה' שוללת' לחלוק' חס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס'
חולץ' רצה' חיו' חולץ' ועל' חביו' ואמו' חולץ' ועל' חביו' ו
ואמו' חולץ' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל' חלל'

שמב מי פהכל כל צרכי חופתו סאפ' פתו וטב' טבח ומו' ייכו ומ' אכיו של חת' או חת' של כל' שזילה מי שיטר בשכיל' לפי' וחר' וג' הו' בעני' שא' ידו' החופה יפסיד מה שהבין כבין שאינו סמך מכבים את חמת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובעל בעילות מנה ופירס וכיון שחלה עליו החופה הוי' ליה לדידה כרגל ומהג שכעת ימי המשתה ואחר כך מהג שכע' ימי חלת וכל שכעה ימי המשתה שהן לו כרגל' מהג בהן דב דברי' שכתב' ואס' בתשמי' המט' הילכ' כל' ימי המשת' ושכעת ימי האכל הוא יסן בין האנשים והיא ישנה בין הכ הנשים ובת' הד' אחר דתרוניהו דוקא שיהו אנשים יפ'ים עם החתן ונשים עם הכלה ודוקא כלילה אכל ביום מותר להתיחד עמה כמו עם שזר נשים ואינו אס' אלא בתשמי' המטה אכל במיני פרישות במציבת הכוס והצעת המט' והרחצת פניו ידיו ורגליו מותר ולא עוד אלא אפי' בחיבוק ונישוק וכיוצא בו מותר וא' אהר'אש' ז'ל כתב הרבה הפליג החכם להחמיר כלילה להצריך שתי משמרו והפלי' לזקל ביום להתיר יותר חיבוק ונישוק ואיפכא מסתבר' כי למראית העין היצר מתגבר הילכך יחוד אסור ביום כמו כלילה אבל במיני פרי' שית' חין צריך להרהי' ואין צד' שתי משמרות אלא הוא בין האנשים או היא בין הנשים וכתב הרמב"ם מין שלשים אינו מונה אלא משכעת ימי האכלות ואילך ואינו דומה לקובר מתו כרגל' שהרגל' עו עולה לו למיני שלשים אפי' שזינו מונה ז' אלא לאחר הר' הרגל' דחתם מהג מנ' ל' כרגל' אכל האכל כל' ימי החופ' מותרין בניהון ותשפירת הילכך לא סלקי כלל וכן כתב א' אהר'אש' ז'ל ותיבא שאין לו פסידא שיכול למכור מה שה' שהבין או אפי' אית ליה פסידא ומת' אמו של חתן או אפי' של כל' או אחד משאר הקרובים שמשאר להם מי שיכול ל' ל'ם לביעם אחרת לא התירו לרחות האכלות עתה בעל ח' הלכו שמכס' המת לחדר ואת החתן והכלה לחופה ובעל' בעילת מצה ופירס ומהג' ימי אכלות ואחר כך ז' ימי המשתה וכן כת' הר"ן גיאת ולא כהירא לא' אהר'אש' ז'ל אי אלא קובר אותו מיד ומהג שכעת ימי האכלות ודומה ח חופתו עד שיצרכו כל שלשים יום אם לא שיש לו בגים קט קטנים או לא קיים פריה ורביה כאשר ירהר והלמבם כתב שאין מאחרין החופה שלשים יום כיון דטריח ליה וקאי עליה מילתא **שמב** מת בעיר כל בני הע העיר אחרין חבורות בעיר שכל' מתעבקות במתים ביומה כל אחת מותרת ביום שאינו יומה בד' של' בשעת חוצתו אבל בשעת נ. ו. אחת הכל בטלים כדלקמן כת' הר"ן גיאת בהלכר מוקי לה דוקא במת מצה שאין לו קוברי' ולא כהירא אלא בכל מת איירי רב המנוח אהלע למית' שמע קול שיפור' דשכח וחז' להכך אכשי דעבדי עבדותא אחר בשמעתא להני הכך אכשי לא שכח איבא במת' אמרו ליה חבורתא איבא כדפרישי' וכתב הרמב"ם מכאן אפי' שומע כל הרואה מת ואינו מלצה עד שיהא לו כל צרכי צד' כידוי הוא אין ש מואלין שלום זה לזה וחמת בעיר צד' א כבסר קטן אכל כ

שמד בעיר גדולה מואלין על המת כראוי וכל של אדם כשר אינו מא' יד' ימים וראוי לקוברו בדי' ויום ומצותו שירים קול' לימר עליו דברים המטבירים הלבב כדי להרבות בבייה ולהזכיר שכחו ואסור להפליג בשמחי יותר מדאי אלא צריך מדותיו הנכונות שט' ומדויבין בהם קצת רק שלא יפליג ביותר ואם לא היה בו מדות טו טובות כלל לא יזכיר עליו וחכם וחסיד וזכירין להם הכ חכמתן וחסידותן וכל המזכיר על מה שלא היה בו כלל ח או שמוסיף להפליג יותר מדאי על מה שהיה בו גורם רע לעצמו ולמת ונשים ממי כסדרות בין האנשים וב' האנשים כראוי להם ותבן אפי' עני' שבישר' לא יפחות משני הלילין מוקדמות בעצן הספר אשה תביא באכל רבתי בחוקים סמכסדין פי' שרגל' להשכיר מוקדמות להספיד משכיר ע על אשתו ואם לא רצה בעלה בח' אביה וקוברת ומצויה בעל כרחו תביא קטן בן כמה שנים יהיה שספדין עליו ד' מאיר אומר' משום ד' ישמעאל עניים בני ג' עשירים בני ה' ד' יהודה אומר משמו עניים בני ה' עשירים בני ו' והל' והלכה כד' יהודה ותביא באכל רבתי בני עשירים כב' יח חבתי' בני בבתי' כבתי' מלכ' לעג' שבה מעמיה' שמוסיבין קצת על שבה מעמיהם תיביק שידע לישחל וליתן יוצא כ במעשה עצמו חין לו מעשים יוצא במעשה חבתי' ואם ח חין מעשים לאבותיו יוצא במעשה קרוביו פי' שמשכחי' אותם ויוצא מזהבירין לו שבתיו או של חבתי' או של קרוביו הכלה יוצאה בין כס' אור אביה בין כבס' בעלה שיעל' עינו ואינה יורדת עמו כתב רב'א תיבוק שעברו עליו נשים אומרים עליו צדוק הדין וקדיש וחין זה דומה להספד ד' דקיימא לן עניים בני חמשה ועשירים בני ששה המחותק והמסורס והנפלים וכן ח' וכן ט' מת הגויס והעבדים ח' מתעסקים עמהם לבל דבר פי' להספד וללוי' אכל צרכי מ מטה וקבור' מתעסק' עמהם ויורשים שאינם רוצים להספד מוסיבין מהן בעל כרחן להספד יקרא דספד הוא לפיכ' טה' שלא יספדוהו שומעין לו אסור לתלוש טה' המת חפילו שער אחד בין במקום העניים בין בכל מהם שבראש ח' החיים וא' האשה וכן אסור לשד' בשד' בין כ' ל' בל' וכתב הרמב"ם דוקא לשד' שריטה אבל מותר להכות על בשד' אפי' שהדס שות' ולא כהירא לא' אהר'אש' ז'ל הכל בעל ענין אסור אכל על אדם גדול בתורה שמת הכל ח' מותר אם אינו מבין אלא על תורה ועל המצות שבעלי העם העשוקים בהספד כל זמן שהמת מוטל לפניהם כב' כשמיטין ח' וקורין אית' שמע חין המת מוטל לפניהם ח' יושבין וקורין וסחונן יוט' ודומם ח' ומומדי' ומתפללי' י'ל' מצדיק עליו הדין ואומר יהי רצון מנפלי' ה' הלוי' שהגדיר פדונו ופדונו עמך ב' ישר' כרהמי' ודוקא הע' הכלי' לשמוע ההספד אבל החזנים המספדין בטורין מקריבין שמע ומיהו דוקא ביום הראשון אבל מיום הרחשון ואילך ג' החזנים חייבין לשון הרמב"ם ההספד שקודם הקבורה לפני המטה כשמיטין כל אחד ואחד וקורין את שמע וכן מתפללין בזמן שאין ההספד לפני המת קורין ומתפללין ל

[illegible][illegible][illegible]

הדברים שאלו אסור בהן וכן כת' הדין ביאת שאינו חסר
בין מיתה לקטורה בתבוסת וכתב שורת יברחני ותשמי'
המטה ובשאר בידת טבעה וכת' הלחמן שגנה היחמה ש
שדתינו בתשמיש המטה דכולי עלמ' בחול חסור בו וכן
קצת דיני חבל' נוהגין בו כגון רחיצה וסיבה קל' וכו'
וחומר מחבילת בשר ושתית יין ואין צרי' לומר בשמחה ו
ובתשורת ואסור בהנחת תפילין ואשר בשלל שלש ש
שאף אחרים אסורין בהנחת בעיר ובמלאכה כמי ח' ה
במלאכה עצמו אף אחרים אסורין ובשר אחרו שאסור ל
לישב אפי' על גבי מטה כפוי' אלא על גבי קרקע צרי' לישב
ולא אחרו אלא שאינו חולץ מכע' וסמך ואינו חיי' בעטיל'
רחש ובהפית המטה והקילו באלו משה שהיה טורח בע
בעסקי חמת ומוט' עליו לקיבורו וליל' מעי' לעי' חס' בל'
להחמיר עליו בחליצת מכעל וסביל ועטופת קרחס אף
עסקי חמת בשדדין בכך לפיכך לא החמירו עליו באגח
חצ' שמותר לאכול בשר ולשתות יין משמסר לכחשים
היינו משום שאינו מוטל עליו לקיבורו אבל בעדוין ובה
ובשמחה אסור וכן כת' הר' פרץ שאסור במה שנהג באגח
חוז מכעיל' הסביל ומדברי בעל התוספ' יראה שאינו א
אסור אלא בהשך ויין ותשמיש המטה אבל בשאר כל דבר א
חלוצת מותר המשח' חמת אפי' שאינו מתו פטור מקש' ו
ותפילין ומכ' מע' האמורו בתור' היו כ' זה נשמ' וזה קול'

מהומים לצרכי ונתל עלי' אבל בהזמנ' לבר ואפי' עשאים
 לצרכי לאחר שמת לא באסרו דהזמנה לאו מילתא היא ו
 וכן אם נתנם עליו ולא הזמ' כס' לכך תחל' עדיי' לא באסרו
 וכייהמת המחובים בגורם בגון פזה ככרית וכיוצא ב
 בזה אסורין כמו המת עצמו במה דברים אמורים בפתח
 אבל אם נזה שיתנו כווי גופו המחוברי' לו להבן או לנ
 לצורך דבר אחר מותרין אבל שצרו ממס אפילו אם נזה
 עליו אסור בהנחה כמו גופו אשה סבגמר דיכה ויוצאה ל
 ליתר מותר ליהנות משערה מחיים שזי' גמר דיכה ח
 אסרת אלא מית' חוסרת אכ' בהמה! סבגמר דיכה לסקל
 אסור ליהנו' ממכה מחיי' תבי' היו אביו ואמו מזריקין בו
 בלי' מנז' על אחרים להצילן רשעב' אומ' ברא' שלא נגעו
 במטה אבל אם נגעו במטה הנקדרת עמו אסורין מאס
 דמחלפי בתהריכי המת ותביח באכל רבתי הל המציל כ
 כלים מן המת הרי זה גזל את המתים ויש שמצילים ו
 ויש שאין מצילי' עד שלא נגע ולאחר מצילי' משנגעו בו
 חין מצילין אבל מלמדן את האדם שלא יזא חבנ' מפני
 שחמרו כל הירבה כלם על המת הרי עובר משום בלתי
 תפחת דברי ר' מאיר ר' אלעזר בר' ערוק אומר מנוול ר
 רשעב' אומר מרבה עליו הרמה עיר תביח באכל רבתי כל
 שהמת זוכה בו אסור בהנחה חוקמהסל והמגריפה המיו
 המיוחדין לקביר אין אדם אסור דבר שאינו שלג לפיכך
 הפרש על המת דבר שאינו שלג אפלו לקוברו בו אינו כ
 כזר כתב אה' הראש' זל' שאין כזר אלא מה שזרקין על
 הצ' במרידות הלכ' כרי שיה' כזר עמו וכנג' בורח
 הנקדרת עמו אבל אם מניחין המת על מצב אוננותין
 כד' חו' כשת תחת מראשותיו או שפירשו סדין אונותית
 על הצרון או על המטה שמוליכין בה המת לקוברו אינו
 כזר שם' תביח באכל רבתי מתירין שערות לבלות
 ומגילן פיהם של חתנים ופנתין דיו וקולג'א' בצדו וא
 וזין חוששין משום דרכי אמורי תילין מפתחו' של מתו
 ופ' קשו' של מת באדרו משום עגמת נפש ועוד חמשה
 התם עושין חופות לחתנים ובלית ותילים בהם אחד ר
 דברי' ש' הביאו אובל נפש ואחד דברים שלא הביאו
 אובל נפש דברי' ר' מאיר וחכמים אומרים אין תולין בה'
 אלא דברים שלא הביאו אובל נפש כלל של דבר כל התלגי' כ
 בחופתו של מת אסור בהנחה לפיכך אין תולין בו דברי'
 שהביאו אובל נפש שאין אובלין ואין מפשידין או
 חותן שלא לצורך **שני** תהריכי המת מותר
 לעשותן מכל'אים וכעמן הטל'

שוב תנו רבנן בראשונה היתה יציאת המת הקשה
 לקרוביו יותר ממיתתו מפני שהיו מוצ
 מוציאין עניו יציאתו מרבות כות עד שהיו
 מניחין אותו ובורחין ממנו עד שבא רב' הזקן ונהג קלות
 בעצמו והוציאוהו בכלי' שעתן ונהגו כולן אחריו בגל'
 פשתן אומר רב פפא האידנא נהיג כצדח בר' זוזא תבי
 ר' נתן אומר כמות היוודת עם המת עולה עמו לעתיד
 לבא עלבן נזה רבי יכאי לבניו לא תקברוני בבליס לבני'
 סמא לא חזקה ואהיה כחתן בין האכלים ולא בשחורים
 סמא חזקה ואהיה כאכל בין החתנים אלא בבליס נגעו'
 קצת והאידנא נהגו בלבנים וכן ראוי לעשות תכיה הרי
 הזים כדקדוקה האים אבל נז' החיפה האים והאשה ל
 לשון הרמבם מנהגות' ובקדושת' מעמי' עיניו שלמת
 ואם נשת' פיו קישר' לחיוו' ופ' קקין נקבו ח' שמדיהן
 חותן ב' ציני' באמים ונז'זין שערן ומג'טין אותות כרי'
 תבדיכין תפדין של פשתן לבג' ולא יהו דמיהן יקרים
 וחסור נ' בר' בתהריכין של משי ובגדים מרוקחין חפ'
 כשיא סביסרכל' שזו' בשות' הרוח והשחיה ומעשה ו
 גוים **שני** תביח בראשונה היו מגילן
 פני עשירים ומכסין פני עניים מפני
 שמשחירין בעצת בצרות והיו עניים חיים מתבטלים ח
 התקינו שהיו מכסין פני הכל בראשונה היו מוציאין
 עשירים בדרגס ועניים בבליכה והיו עניים חיים מת
 מתבטלים התקינו שיהו מוציאין הכל בבליכה לפיכך אין
 לשנות לעניים ולעשירים אין מני' חין סת' על מטות וסל' ח
 חכם וכבודו של חכם להוציאו דרך בתים שלא לשלול
 דרך ב'ית ובמטה ראשונה שצפו נגדו' שלא לשנות מ
 ממטה מטה תביח תביח כל שלמים יום יוצא בחיקונק
 ונקבר בחשה חחת ובש' חכמים אבל לא באים אחד נ
 ובש' כס' משם ייחוד ואין עומדין עליו בשורה וחין
 חומרין עליו ברכה אכלים ותבחומו' חכלים וחפ' קס' קי
 קיס' לן ביה שכלי' חדשי' חין שלוש יום וחילך יוצא ברלי'
 ברליס קמח ר' יהודה אומר נז' ברליס קמח הנטלת בבתי'
 חנא ברליס קמח הנטלת באגפ'ס ועומדין עליו בשורה
 וחומרים עליו ברכת אכלים ותבחומו' חכלים כן יב' חדש
 יוצא במטה רבי עקיבא אומר הוא כבן שנה וחבריו כב
 כבן שנים הוא כבן שנים וחבריו כבן שנה יוצא במטה
 רשעב' אומר היוצא במטה דבים מתעסקים עמו ומצומו
 ומצומו חין עליו שאין יוצא במטה אין הר בים מתעסקין
 עמו ומצומו חין עליו ר' אלעזר כן עזריה אומר את שכיבר
 לרבי' רבים מצומו חין עליו ומתעסקין בו שאינו כיבר לר
 לרבים חין רבים מתעסקין בו ומצומו חין עליו לר' כחשו'
 תיכונקא דאחליד דהוה בר' תרין חו' תל' חו' חרבע יומין
 ומית' הדי' רגלי' וגמדין כי כח נכפיה דמהלן ליה על ק
 קבריה ונז' משר'ין על המילה ומדקין ליה שמח דבי' מן
 שמיא מרחמי' והויח תהיית המתים והוה ידיעה בינו
 מבחין ליה לאבי תביח חין מוציאין המת במטה חל' ח
 אכ' היה ראשו ורובו קיים ר' יהודה אומר השדרה והגל
 וחגלגל' הן רובו **שני** תביח עיר פיס' בזה
 פני מתים בחדר מוציאין הראשון ואחכ' מ
 לו

בקרקע ולא יתבנו בארץ כי יחמנו כד תלמוד לומר כי קבר
תקברנו לפי הנוחן מתי בארץ ולא קברו בקרקע עובר
משום שחלן המת חלל צריך לקבור בקרקע ואם עשה א
לא ארץ וקברו בקרקע אינו עובר עליו ומ' יכול לקוב
לקבורו ב' זר דקבור ארץ ממש מנה אפי' בחוצה לארץ ו
ובכל מקום ומקום לפי מנהגו ים קוברין בכופין ויש בח
צמחין בארץ ויש בלא ארץ ולדברי הכל מותר המת על
גביו ופניו למעלה והכי איתא בירושלמי יהטובי על גבי ל
לא עומד ולא יושב ולא מונח ראשי בין ברכי חלל בארס
סהא יסן שאלה לרב כטורכאזי אי זו דרך ישר לקבורה אם
להטיל בבוקר ולהניח לח למעלה מן הכוך שלא יגע בפניו
עבר וטיט או כשם שאנו עושין שנותנין עפר על כולו זה
והשיב להטיל עפר על פניו יש בזיון בדבר ולא כהן לעשר
כן ולא כל הא' צות שנותן ים מקום שיש ביד גדול כמו בא
בארץ ישר' מכניס' אותו לבו וזין מותנין עליו כל עיקר
שמומין שיש שם ברור ויטע ואינו מתליע חלל בכל שאין
סם כוך קיברין אותו בארץ ונ' יתבין עפר על פניו ועל ע
עניו ואם יש גומים מביאין עפר יבש ונותנין עפר על
פניו ומחזין פניו בבגדיו ונותנין עפר על בגדיו שהו' ע
על כולו וכיון שנותנין בגובה טפח מותנין לוח שהוא כסו'
לא ארץ על העפר וחוזרין ונותנין עפר הרבה עד שבע
ג' גבהו כמו אמה או יותר ומה שנותנין עפר שרפיחתי
עפר ה' שכן כתי' כי עפר וכו' ירושלמי במחנה של ר' אמי
אל תרבו עלי מאד תכריכי ותהי ארוננו נקובה לח' פי'
טיע' דף הארץ התחתיו וישיבנו האר' על ש' צד' קרק'
מניה ולא תימא משום חשיבותא דארץ ישר' חלל ח' כחו
בחוצה לאר' דכתי' כי עפר אתה וכו' בראשונה היו קיברין
במחמורות כמעלה הכפר מלקטין העצמות וקוברין אותן
בארונות אותי היום היה מתחלל למחר היה שמח למחר
שינוחו עצמות אבותיו מן הדין תי' א' באל רבתי חין קוברין
שני מתים זה בצד זה חלל אם כן היה דופן הקבר מעצין
ביניהם שמיצא כל א' וא' בתוך קבר לעצמו ולא המת בצד
העצמות ולא העצמות בצד המת' יהודה אומר האיש כ
מקבר עם בתו הקטן והאשה נקברת עם בנה הקטן ועם
בן בנה הקטן זה הכלל כל שיטן עמו בחייו מקבר עמו במ
צמותו ונהגו עכשיו כ' יהודה חין מותנין שני ארונות
זה על זה ואם כן כופין העלין שיפ' זה שאין מנהגין בזיון
במתים ודוקא שאין ביניהם עפר ששה טפחים חלל אם
יש היתה עפר ששה טפחים מותר אין קוברין דג' חלל כ
נר ק' אפי' רט' חמור חלל רשע קל חין קוברין צדק וכש' כ'
בינוני חלל חסיד מוטל **שם** ירושלמי חין
מפי' המת והעצמות לא **שם** חסד מקיב
לקבר מכובר ולא מקבר בזוי לקב' בזוי ולא מפוזי למכובר
וחין צרי' למחר ממכובר להזוי ואפי' בתוך הקב' תביא חין
מלקטין עצמות לא מתוך הארץ ולא מתוך הקבר לצד ל' חין
לקבר שם מת אחר בתוך שלל אפי' ממכובר לבזוי הקבר
טהרי טע' לארס שיהא כוח חלל אבותיו כש' לרבינו חיי
גאון מערות שיש בהן כוכין שמכניסין שם המתים והטע'
שמכניסין שם המת מלקטין העצמות שלל ומשכ' אות'

מפי' חין אות' בגומא שבמעטב אי שרי חן וכן בית הק
הקברות שבתמלא ואין להם מקום וחופרים בקברים הם
היטנים ומפי' חין העצמות לבד אי שרי חן והשיב דשלא
כדין עבדי דהא חיישי רבין למקום תפיסת שני מתים ח
חלל צריך שלל יהא בין מת לחבירו פחות ממשה טפחים
שלל לא ושלל לא וליצנין בית הקברות שבתמלא ודמי
אי ליכא דוכתא אחריתי אפי' שיהא רחוק ממס מה יעשו
א' אפי' לי למשכיה למת בג' קבר חלל אי אפי' דוכתא
אחריתי אפי' בטרחא בדוחקא ילך שם ואל ינוול המתים
וכמה שדחקו המתים ודמינו שלל יקבר שם חלל ודמי ח
אם יכול להעמיק שיהא הקבר בעומק ויהא בין מת למת
ששה טפחים שפיר דמי אע"פ שזה למעלה מזה ע"כ לפיכ'
אסור לטבול המת או העצמות ממקומן לצורך מת אחר
וכ' ש' לצורך המקום ואפי' כדי לעשו לו קבר מכובר מזה
אסור חלל לכפרה שלל או לבבדו כגון להעלותו לאר' ישר'
או לקבורו בקבר אביהו מותר ואם מתחילה היה דעתם
שלל כהנהו שם חלל לפי שעה או שנותנין לקבר במהמו
במחמורות בלא ארץ עד שיתעלה הכפר וחחר כך כיתבי'
העצמות בארץ מותר תבי' באל רבתי ארץ שפיכהו חלל
בהכחה אם הוח של חבן יקבר של חרש יסבר המונ' כשרי'
בבית הקברות לא יזין ממקומו **שם** קבר
חסור בהכחה ודוקא קבר של בני **שם** חלל
קרקע עולם של קבר חינו כאש' בת' ה' ישיעיה שהעפר ש
סמכין בו המת בתוך הקבר אסור בהכחה דתל' ולבסו'
חברו הוא וחשוב כחלש ואי זהו קרקע עולם בג' החוב'
כך בשלל שהוא קרקע שלל כחלש ואינו כדחה חלל העפ'
בקרא קרקע עולם חפ' תלשו וח' כך החזירו דהא לא מ
משכח תלמודא למיכר חלל בקבר של בנין וכן דעה ח' א
הראש ז' ובת' ה' ישיעיה עכשיו מקיברים הקטני בקברי
הגדולים באיסור הן עושין מקבר מת אסור בהכחה חפ' ל
לקבר בו מת אחר וגם לישב על הקבר אסור ועל החבני'
סמכין בו הקבר או על עפר הקבר דכילאו בתל' ולבסו'
ולבסוף חבדו דמי וח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
האבן שחינו כחש מן הקברי חלל חין מנותנין עניו אחר
כך והא דקבר של בנין חסור לעולם דוקא שבהו לש' מת
וכתבו בו חפ' על דעת לטבולו ואפי' אם לא כתן בו חלל
כש' חלל אם בבחו לשם ולא כתבו בו מותר וכ' אם כתבו בו
אדעתא לטבולו ולא הזמינו מתחילה מותר לאחר שפיכהו
חלל אם כתבו על דעת להיות בו עולמית אסור חפ' לח' ח'
ספיכהו אפי' לא בבחו לשמו ואם לא בבחו לשמו וכתבוהו ב
בתיבו והוסיף בו דימוא לשמו כולו אסור חפ' לח' ח' ח'
ש' כוהו ואע"פ שקברו שם על דעת לפנותו ואם מכיר ה
הדימוא שהוסיף לשמו מסירו והוא לבדו אסור ושאר הק
הקבר מותר המונח קבר בתוך שדה ואינו יודע אם טק
בקבר שם מדעת בעל השדה מותר לפנותו ומקומו טהור
ואם מדעת בעל השדה נקב' שם חלל לפנותו ואם פיסא
מקומו טמא ואסור בהנח' ואם הוא מת מצוה שמוטל אחר
שם וקברו אפי' שלל מדעת בעל השדה אסור לפנותו ש' ח'
מנה קינה מקומו וכו' הוצ' צדק לרבינו במקום ש

מוציאין הספי ואם היו חלפין הראשון מוציאין הספי חכ' וּתְלָמִיד חכם מוציאין החכם תלמיד חכם ועם הארץ מוּ מוציאין תלמיד חכם שני תלמיד חכם שני עם הארץ מוּ מוציאין הראשון פירוש זאת שמת תחלה איש ואשה מוּ מוציאין האשה מפני שקרובה לבית הכינול הוציאו ראשון וְבְרֹחוּ אִין עֵימָדִין עליו בשורה ואין אומרים עליו בר צדקת חבלים ולא תנחומי חבלים עד שיוציאו הספי הוא הוציאו הספי וְבְרֹחוּ בְּאִי' ועימדי' בשור' מנחמי' ופיערי' חת הדבים ואין מנחמין שני חבלים כאחד אלא אם כן הי' פברס ש ה וקילוס' שנה **שנה** אין מביחין מ מטה של נשים ברחוב מפני שקרוב ליכיל' לש' של יולדת לא סבא של שאר אשה ועולין בחבר ע עיר עלהזים ואין ע לין בחבר עיר על האשה

סתם ולא יחדו לזה המה יעני מהם צרכי שחר מת' וחס
יחדו לצרכי זה המה יתכן ליורשין לא שנה מעות הן שחר

כל המדחה מטחו הרי זה משוכח כי שממהר להוציחו על
 פניו וזו הרי זה מנוגה הית נזכר שבה חן נזכר יט חן נ

וְחִלְפִּיקָן וְחִלְפֵי חִלְפִּיקָן
וְחִלְפִּיקָן וְחִלְפֵי חִלְפִּיקָן

זמן ק'ס רחש תצחילי וזגזג זמן ק'ס איין מפסד קין וחסידת

הכתמים חסורין בנענית ההלכה שמה יפה ללמדנו על חס
מחש ומחצא מתעבה מן המנהיג **נצח** מקום ש

לפני המטה הולבין
המחל מלפני הכלה

שם

תמו רבנן מעצירי חת
פילח פבעי זה כזה ב

כך קיבצו המתי יחדיו וכתבו ספרים וכל אחד מהם נקרא על שם המלך וכל אחד מהם נקרא על שם המלך

האכל קידם וכן הברכה האכל קודם למסתה של חין בזה
דברים חמור' ט"ס בידו דהה כרי שניהם חבלים חין ב'.

מניח קודם שזרי הוצ' דוחה תלמוד תורה ומקרא מעלה
והוא צריך להבין ויגיד נחמה ומה יאמר בדרך שכונת לו בבל

—

לחוסה למאן דמתני פי' שטייטס תלמידיו חכמים אין לו סי

מי שיתעסק עמו חין צריך להתחיל בשבילי ור' כטורכא:

ובת שור אין צריך שיהיה שם מן המצות
פיין שם בעיר מי שהיה לעבוק בו אין צריך לברות אס :

במחן דנה קרי ותני ויש חומרים בין שחיבה מטון נקרה
ועיסה מה שמוטל עליה וזהירה בלימוד כביה ובעל דינה

הַיֵּיתָם חֵין מִבְּטָלִין חֲפִי' לַבְּנֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּבִלְזֵה נֹחַ
חֲיִירֵי חֵלָל בְּשִׁעְתָּם צִחַם מִצְרִיכֵן לְהַתְּבָטֵל לְלוּמֹחוֹ חֲבִיב

שחיכה יומה מותרת בין בתלמוד בין בשחר מלחכות וגם
ובשעת הוצאתו מבטלן מכל שחר מלחכות ובחין ללוותו

הכל בטלים ובחזק לעשות ואם חזק חכירות בעיר כ. בעני
מנחית בריבון להתבטל ולהתבטל בו עד שיחבר אצל מ

דוקא במת מצוה ולא כהדר חלח בכל מת ממי חיירי ירום
ירושלמי ר' חזקוני שלח ג' חכמים דרביה לוי ורביה חזקוני ל

[illegible]

קודם מן המור והיינו מה שמחשבת במערכת הירידה בין חסד יפה
פס פל ערכו חולחל חסד רחבה חסד רב יהודה חסד רב

ה'חונן כל ירושלמי חמדי ר' יוסי אילין דקיימח ונקמי מי

וזכרתי מעשה עיטים ולחפזי במקום שחיו צריכין ללנות
צריכים לעמוד מפניו וארון העובר ממנו לא מקום הם

מן
לחייבנו
התורה פירוש טעריך

שמעו ואלו מצאו על המיזר שצריך לפתיתו מעם משה
ח-אלם שלא יאהילו עליו מפנהו לחי זה מקום שירצה מצ
מצאו בין שדה בור לשדה בור מפנהו לשדה בור בין שדה
ביר לשדה זרע מפנהו לשדה חילן מפנהו לשדה זרע בין
שדה זרע לשדה חילן מפנהו לשדה חילן ואם שתייהן שוות
מפנהו לקרובה שבהן ואם שתייהן שוות בקירוב מפנהו
לחי זה מהם שירצה בזה דברים אמורים במצאן חוץ ל
לתחום אבל אם מוצאו בתוך התחום מביאו לבית הקב
הקברות וחינו בקרב מת מצוה חלל אם כן מוצא ראשו
ורובו או שדרה ובלגלת וקבר המזיק לרבים כגון שחוא ס
סמוך לדרך חפילו בקבר שם מרעת בעל השדה מותר ל
לפנותו וינקמו טהור ואסור בהנאה ובירושלמי מחלק ד
דוקא שחקר קודם חבל אם הדרך קודם מקומו מותר ב
בהנאה דלאו כל כמיניה לאסור של רבים היחזק קבר ל
לזביו וקברו במקום אחר לא יקבר בו הוא עלמית מש
משום כבוד אביו אבל אחר מותר ליקב בו יש אמרינן
דוקא בקבר בזין אבל קרקע עילא שרי וחל' מה' בתה' כי
בין דטעמא משום כבוד אביו חפילו קרקע עילא שרי ח
אשרי **שם** החופר כוך נחת פטור מקרי
סמך ומהתפילה ומהתפילין ומכל מ
מצית האמורות בתורה ואם הם שנים והגיע זמן קרית ש
סמך אחד עולה ונוטל ידיו וקורא קרית סמך ומתפלל
וכתה' קר' מבין ב' דוק' דל' חפיל' ליה חלל' חד לפיכ' זה חופר
זה קורא חבל' אם היה מקום ששנים מתעסקין בו כאחד
פטורין מדחיקין הקברות מן היצר חמשים חמ

שם המוכר קברו ודרך קברו מקום מעמדיו ו
וקים הס' דין באין בגי' משפחתו וקורבין
אותו בעל כרחו של לוק' ומחזירין לו דמיו תביא בחבל' ר
דבתי' אשה שירצה קבר נקברת בתוכה היא וכל יוצאי י
ירכה דברי' ר' מאיר נחבשים אומרים היא ולא יוצאי יר
ירכה ואומרים חבשים שאם רחלה אותם בחייה נקברים
עמה במותם פירוש שירש' מקום בית הקבר' ומשפחת'
וכביה מתיחסים על שם משפחת' אביהם וגבאי' לבגי' משפ
משפחתה ליקבר אצלם אביה' אומר תקבר אצל' ובעלה' ח
אומר תקבר אצל' תקבר אצל' בעלה' ואם יש לה בנים וא
ואומר קברוני אצל' בגי' קורבין אותה אצל' בגיה' אבי' אומר
לא תקבר אצל' ובעלה' אומר לא תקבר אצל' תקבר אצל' ב
בעלה' שחייב בקבורתה חפירת כוכין בחול המועד וחייב
וחיובין בתה' בשפר' אורח חיים נחלבות חול המועד

שם קורבין מתי' גי' עם מתי' ישראל ומכחמין
חבליהם מפני דרכי' שלום ופד' לא שיקב
סיקבוס בקבר ישראל חלל' משתדלים בקבורתם כמו ש
משתדלים בקבור' ישראל לא יחלק אדם בבית י קצרות
ותפילין בראשו ובפ' תורה בורעו ויקרא ט' או יתגלו ו
והוא הדין כמי' על פה אסור ודוקא בתוך ארבע' אמות אבל
חוץ ל' אמות מותר ופד' דוקא תפילין ופד' מצית וכוונ'
בהן אבל מצית שהיא חובת הקבר מותר שאינו יכול לפתו'
בגדיו כזככזה לבית הקברות ובת' ה' יונה וזה דוקא ב
ביתיהם שהיו עושין צי' בבל בגדיה' ואי' חפ' שיפטנו ב

בגדיהם אבל טליתו' פלגו שאין אנו מבווכין בהן למבוס ח
חלל' לשם מצ' צי' הוי כמו תפילין וכן היח' מסקל' ח' א' ה
ה' א' א' **שם** תנו רבנן בית הקברות ח' ה
בוהגין בהן קלות ראש א' מרעין בהן
באמות וחין מוליכין בו אמת המי' ולא יטו' בהן לקפדרי'
ולא ילקט בהן עשבים ואם ליקט או סברי' ללקטן לטור' ב'
הקברות שורפן במקומן תכיל' באבל רבתי קבר חד' מור'
ומכר ונחלק ויהיטן אינו נמכר ולא ממדד ונא' נחלק פי
אין מודדין אותו כמה מתי' נקברים במקצתן שיתנו ח'
אותו מדה ל' צתי' אחרים כגברו ולא מוכ' משום פגם משפ
משפ' זה ולא נחלק בין יורשין חלל' כולן נקברים שורות
שורו לעצמם והכ' משום כבוד' של מתי' **שם**
חמור' חל' הכהנים בני אהרן ואמרת

ח'יהם לפש' לא יטמאו בעמיו מכאן שהכהן מזהר שלא ל
לטמאות למת וכן לכל טומאות הפרשו' ממנו ולא לגלל
סחוא האבן סותבין על הקבר לציון לא לרופק והא' שפי
ספגמים שומכין השכן באבנים קטנים ונקרצין דופק' ש
פכ' לן מטמאים והכהן מזה' עליהן וכן על חבר מן החי' ש
שים עניו בשר כל כך שאם היה מחובר היה ראוי ללעלות
א' וזה על ידו ואפי' ספק טומא' כגון חילן סמים' על האר'
וענפיו מובדלין זה מזה וטומאה תחת ח' מהן ואין ידוע
תחת ח' זה או חבכים יוצאין מן הגדר וטומאה הח' ח' מה'
וחין ידוע תחת ח' זה או שדה שנתחרט בו קבר ואין ידוע
מקומו וכל ארץ העמי' חסיר' לכהן לטומאות בהן

שם מי שנשברה מפרקתו ורוב בשר' עמה וכן מי
שבר' רע מנבו כדב' חפ' עדין הוא חי חסוב
במת ומטמא חבל' בגסס ומי' שנשחטו בו שני סימנים ח'
או פצוע הרבה פצעי' חין מטמאין עד שתצא נשם ונא'
אסור לכבש בבית' שיש בו גיסס **שם**
שחסור לבע' דמת כך אסור לזכ' **שם** תח'

החל' שהמת תחתיו חפ' הוא גדול הרבה ואפי' לבי' אחר
או לעצ' אחרת הפתוחים לאותו בית כנף' שיש בו טפ'
על טפח ובי' לאותו בי' עד עולם ואם שת' הנקב' מותר לו
לכבש לבי' האח' שהסת' חוצצת חפ' לא בטלו להיות שם
עולמית וה' מ' ששת' כל הנקב' אבל אם לא סתם כולו חלל' מ
מיעטו מטפח' אם כתו להיות שם עולמית ממעט וחונ'
כפרי הטומאה שלא תעבור ואם לאו אינו ממעט ארובה
סבין בית לעלייה ואין זה פותח טפח וכזית תהמת למט'
בבית כגדר' הבית טהור והעלייה טמאה שני חדרים' שת'
פתחי' לבית ובעל' ח' חצי' זית מהמת ודלתותיהן כעולין ה
הבית טמא והם טהורי' ואם נפתחו ג' הם החצ' המוק'
זיזין ואכסדרא' וטומאה בח' מן הבתים' אם כל פתחי' הב'
הבת' והחלונ' כעולין' טומא' יוצא' לתח' הזיזין' והאכסדרא'
ואם נפת' חלון או פתח מצד' הח' ואותם של צד החל' כולן כ
כעולין' חין הטומאה יוצאה לתחת הזיזין' ואם נפת' ג' ח'
אחת מה' לצד זיזין' וכן אם טומאה תחת הזיזין' נכ' ס'
מתחתיה' לבי' לכן הרב' גי' בולט' למעלה על פתחי' הבתי'
וטומא' בח' ח' מהבתי' כל הבתי' שפתחייהן פתוחי' טמאים
אסור לקרב תוך ארבע' אמות של מת או תוך ארבע'

ורבים מתעסקין עמהם לכחמם אבל אם היה רחוק מעשר
פרסאות או שלח היה גדול בבית או שזה הכא הוא הגדול
אפי' בא ביום השני מוכה לעצמו הלך הגדול לב' הקטנות
להתנחל בצרכי המית לעשות לו מנבה ובבין לקבר וטא א'
אחד מהאכלים ממקום קרוב שלא היה אצלם חס חזר ה'
הגדול לבית תוך שלשה ימים הרי הוא בא לו לא הלך כיו'
שהלך לצורך המית וקטן הכא נגרר אחריהם מוכה עמה'
לא בא לבית תוך שלשה ימים הרי הוא בא לו אין הגדול בבית
וקטן הכא מוכה לעצמו אפי' בא ביום השני בת' הדמכס
יש חומרים הלכו מקצתן עד המית לבית הקברו ומקצת'
נשארו בבית אילו שטבית כוהגין אכלותם משהחזירו פ'
פיהם מהמית ואלו שהולכין עמו אי' כוהגין אל' משיסותם
הגילל חזרו אותם שהלכו עד המית תוך שלשה ימים מ'
מוכים עד אל' שטבית לאחר שלשה ימים מוכים לעצמן
בין שטבית הקטנות רחוק או קרוב בין שהיה ההולך שם
גדול הבית או קטן אבל הוא פקק שאותם שחזרו מבית ה'
הקטנות מוכין לעולם עד אותם שטבית אפי' באו ביום ש'
טבעה אפי' בית הקטנות רחוק והגדול הלך שם והוא שם
שכחו קודם שפסקו מאכליתם ועל כן כת' הלך גדול הב'
לבית הקטנות וכח אפי' ביום שטבית חס בא חס' מהחל'
סלא היה עמהם נגרר אחריהם כאלו היה הגדול בבית ו'
וא' זל כת' כשברא ראשונה שאינו נגרר אחריהם חלא א'
אם כן חזר הגדול תוך שלשה ימים כתב הדמכס שאין ח'
חילוק בין אם זה הבח שמע מיתת המית באותו מקום ש'
שהיה שם תחלה בין אם שמע עליו באותו מקום שטבע'
שם בין אם לא שמע עד שמצא האכלים טביתם ואח' ה'
הלאש זל כתב דמיירי דוקא שלא שמע עד כואו אל' אחיו
דאי' מודע לו ביום שני והתחיל להאכל לא משתבר כלל
סיקצר אכלתו בשביל שאל' אחיו אבל כשלא התחיל כ'
כל' ובא אל' אינו חספין ליה כאלו התחיל להתאכל עמ'
עמהם צ' כ' כת' רב כמרוכזי היה במקום רחוק וככבש כ'
ביום שלשה במקום קרוב ועמד שני ימי' או שלשה ימי'
חשפין ליה כאלו בא ממקום קרוב ולא בהירא

שע

תבא אין עומדין עליו בשורה ואין אומרי'
עליו ברכת אכלים עד שיסת' הגולל כסת'
באים וג' מרין עליו בשורה ומנחמין ופאורין את הרבים
קברו המית עמוק לקריית שמע וחזרו אס יכולין להתחיל'
ולקרות אפי' פאוק אחד עד שיגיע לשורה יתחילו ויקראו
מ' שיוכלו ואס לאו לא יתחילו אלא יעשו שורותם ואחר
כך יקראו ויתפללו ויה' צימדין בשורה בשעת קריית שמע
הרואה את השמים פאורין שזינס רואין את הפס' חייבי'
סיהיו רגילין לעמוד שורות שורות זו לפני זו אין שורה
צפזפת מצורה ואין פוחתין מו' מצטרות ומושבות למת
כנגד הכל האכלים אמר קהלת הכל האכל הכל ואין
עושין מעמד בפחיתות מ' אין המנחמין רשזין לפתוח עד
שיפתח האכל תחלה והאכל מיכב בראש וכיון שנגע
האכל בראשו טוב אין המנחמין רשזין ליטב אכלו רכיון
סיהיו אזור בשאלת ש' וס' בזמן שפטר המנחמין שוחה
בראשו כתלמיד השוחל יפני רבו ליתן ש' לבל' האומר

סב פי' בא לבד חברו ולקום מפניו אומר לו סב חנוך מל'
מלחכל ולחולה דמשמע שם באכלות סלך ובחולי סלך חמ'
רב יהודה מת שאין לו מנחמין באין י' בבי אדם ויושבין ב'
במקומו ההוא דשביב בשבתיה דל' יהודה ולא הוו ליה
מנחמין בכל יומא הוה מכניף ר' יהוד' עשרה ואזיל וייתי'
ברוכתי לבתר ז' יומי אתחזי ליה בחלמי' אל' תנח דעתך
סהחת דעתי לשון הדמכס באין עשרה בבי אדם כשרים
ויושבין במקומו וס' אזר העס מתקבצין עליהם ואס לא ה'
היו שם עשרה קטעין בכל יום מתקבצין עשרה ויושבין
במקומן ע' כ' כל' אלו הדברים תלויין במנהג לפיכך כל מ'
מקום ומקום יעשה במנהגו וכתב אל' הדמכס זל ואידר'
לא טהנו לעשות אלא מעמד אחד בצאתם מן הקבר עוש'
שורה אחת ואומר קדים ובאשכחו ובצפת אומרי' צידל'
הדין ואחר כך אומרים קדים ומנחמין האכל ומלין חו'
אותו עד בית' והדמכס כת' המנהג שהיו כוהגין בימי ר'
רבנ' כך היה היו קיברין המית וחוזרין למ' קום סמוך ל'
לבית הקברו והוא הנקרא מקל' מעמד של בני המעבחה
ומתעבב שם האל' ועומד לצד והעס משרד' עמ' לפניו
סוריות שוריות שורה ראשונה בקרובי' וסנייה בחברה ו'
ושכנים ושלישית בכל העס ואי' שורה פחותה מי' בני חר'
ואס היו מועטים נעשים כלם שורה ח' והיו מזכרין שם
עבין תחיל' המית' כג' האל' הגדול ברוב גדלו אדיר וחזק
ברוב בראשו מחייה המיתים במאמרו ומבקשין רחמין ע'
על המית לומר היא סבה פלוגי' לתחיית המיתים ואינו חו'
חותם בזו ומקדישין שם ואומרים בעלמא דהוה עתיד ל'
לחדתא עלמא וכו' וזהו הנקרא המפאיר בבית עלמין וח'
ואחר כך בצירוס טהנו ליבנות מעמד ומושב עומד של'
שליח טבור ואומר עמדו יקרי' עמודו ועומדין ואומרי'
ברוך דיין האמת וכיוצא בזה דבר של צירוק הדין בקבר'
ואחר כך חוזר השליח ואומר להם שבו יקרי' שבו וכך ע'
עושין עד שבעה פעמים ובפעם השביעי כשאז' להם ע'
עמדו יקרי' עמודו עומדין וכל העס עומדין שורות על'
הסדר שהושבו ועוברין משמאל האכל וכל אחד אומר לו
תתבחס מן השמים ומשם הולכין למקום אחד סמוך לזה
והוא הנקרא מקום השפרו וסופדין ומקובצין בדרבן ומ'
ומשם לרחובת של עיר' ומפריכין על' הכו' ברה' שזסיימי'
באי' מנחם אכלים ואס בא לרבותי' בברכות כנגד שבו ש'
של הקפת' ולחמים כה' באי' מחייה המיתים וכנגד המנחמי'
באי' משלם הגמול וכנגד כל ישראל לחתום ברוך עוצר ה'
המנפה חרשו' בידו לרבותי' כפי הענין ולהחריך צג'
באכחו של ה' צ' וברקשת רחמים ממנו ואחר כך כככסי'
עס האכל והוא משב בראש ושליח צב' אומר כשחלי רבבן
טעמ' ואכל אומ' ברוך דיין האמת וגדולי החכמי' מנחמי'
כל אחד ואחד כפי מה שרואה לדרוש במחמה ויס' עיירו'
וכפריס שאין שם רחוב יהולכין ממקום השפר וכו' כככסין
לבית הכנסת ומפריכין אותה ברכה של אפוס אכלים בב'
בבית הכנס' ומקומו' שאין אכלים כככסין מב' הקטנות ל'
לבית הכנס' מפריכין אותה כפי האכ' והיו כוהגין נצחת ל'
לבי הקברו כל' לזה ש' ובאחזרין ל' יחוב' של ע' מ' מ' מ'

גי סתתא עליו חלל בהמת קרו לו חבל אחיו מאביזם
 סתתא חבל על אחיו מאמו שאמו קרוב לו כלל א כו כוהג ש
 שום חבל כת' ה' חבל שהחבלות כוהג עם מי שמתחבל ע
 עליו הוא חבלות גמור בחליצת מנעל וסנדל ועטיפת ה
 הראש ומתעסקין בו בהרחה וכל שאר דיני חבלות וסן
 כוהג דין שלשים בגיחון ותפטר' ולא כמו שנוהג' עכשיו
 כשכבס לבית חולץ וכשיוצא לשו' כוהג והחבל מבי' חותנו
 שיוצא לשוק כשאר כל אדם חלל כוהג חבלות גמורה וכן
 אינו מהתפטר בבית אחר ואינו מגיחן ואף על פי שחמרו
 שאינו כוהג חבלות חלל עמו בבית כיון שהוא נראה עמו
 בבית כוהג חבלות גמורה לא התירו חלל בגין דברים מ
 שכתבנו שכתוק ביתו שאינו כוהג חלל לעצמו וכן בעיר
 אחרת אינו כוהג כלל חבל כפי האכל כוהג כוהג בכל
 דבר וכתב א' הראש ז' והאידרא פהג להקל בחבלות של
 המתחבלים וסומכין על זה שאינו חלל בשביל פכוד הח
 החבל ואם רצה החבל למחול על כבודו אין צריך להתחבל
 עמו והאידרא כל החבלים כוהגין למחול על כבודם לכן כ
 כזה להקל וכן כתב הרמבם תוס' כל שלשים יום יום
 שלש' בכלל אין מתחבלים עליו חפ' גמור שערותיו וצב
 וצביריו ואין צריך למח' סחין עומדין עליו בצורה וחי'
 חומרים תכומי חבלים וברכת חבלים מיום שלש' וחילק
 מתחבלים עליו חפ' כולל לשמחה חדשים ואי קיים ל' כ
 ביה שלש' חדשי כעין שבע' ופירש וכולל למעשה חדשים
 בין שלשים בין מקוטעים מתחבלים עליו חבל חין ע' מדי
 עליו בצורה ואין חומדין עליו ברכת חבלים ותכומי ח
 חבלים עד אחר שלשים יום ועל דבר שלמדו חסמה צריך
 להקל בה חפ' חיות ומתחבל עליו בחליצת סנדל וכל דין ח
 חבלות יום אחד וכפי' חף על פי שהכל מטמאין לו חין מ
 מתחבלים עליו כלל **שעה** מכין ל חבלות שב
 שבעה דכתי' והעבתי חגיגה לח' ג' מה
 חג שבעה חף חבלות שבעה ומשום דאיכא חג שאינו ח
 חלל יום אחד כמבי ליום שמועה רחוקה יום אחד וכן ל'
 יום לגיחון ולתפירת חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 הראשון חבל הגדולים כחגו שחבלו יום ראשון ראורית
 ולפניו יתבאר בע' ה' ומה' חפ' חלל חבלות משישיתום ה
 הגולל ופירש' כפי' הארון וכת' הרמבם ונרדנו כשנתיב'
 חותנו בבית הארון וסיתמין הכיסוי במסמרים על דעת
 ליתן הארון בבוקר חו בקבר מונה משעת סתימה חבל חס
 מוציא המת בחטה או בארון פתוח לבית הקברות וקובר
 אותו בקרקע אינו מונה חלל משישיתום הקבר בבקר ובע
 וכעפר סותנין על המת או על הארון וד' ח' גולל חוה
 האבן סותנין על הקבר מלמעלה וכן פירש הגאונים כל
 זמן שהארון מנולה חין מוכין לו עד שיכת' בבוקר או בקל'
 וישתם פיהם בארץ או בגר' לפי מה שדרכן בקבור'
 וכן כתב א' הראש ז' אחר שנמחר ונסתם סתימת הקל'
 מת ויל' החבלות אבי' חס ישהו הרבה מליטן עליו החבן
 צד' ח' בלית' לכן עם המת לבית הקברות חבל חותם
 שאינם חלל עמו מיד כשיחזרו פניהם מהמטה מתח

דין חבלות
 שם הוא
 שלשים יום
 אין מתחבלין
 עליו

מתחילין למנות ומיהו כתב הרמבם דוקא כשמוליכין ה
 ח' מת מעיר לעיר מיד כשמסרוהו לחל' שמוליכין חותנו ו
 וחזרו פניהם מהמטה כג' כתיישו ממנו ודמי' לשת
 לשתיתם הגולל חבל הקוברים בבית הקברות המוך לעי'
 החוזרים מפערי חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 שנקבר וכן כתב הרמבם מי שדרכו לשלוח המת למדינת
 אחרת לקוברו ואין יודעין מתי יקבר מיד שיחזרו פניה'
 מתחילין למנות החבלות חבל בעל הלכות לא חילק ראש'
 פקבר בעירו מתחילין מיד כשיחזרו פניהם ומסב' חפ'
 הראש ז' כדברי הרמבם והא דאמרינן כשמוליכין חותנו
 מעיר לעיר שאותן שכתבן מוכין כשיצא המת וחזקן שי
 שיוצאין עמו משישיתום הגולל היינו דוקא שחין כהן גדול
 משפחה חבל חס ים כהן גדול משפחה העל הולך אחריו
 חס כשאר בבאן חלל וחלל מוכין משיצא המת ואם הולך ע
 עמו חלל וחלל מוכין משישיתום הגולל וגדול משפחה כתב
 הר"ן גי' חת' היינו דכתיב' סמוך עליה וגרירי כולוהו בת
 בתריה לא שפ' חלל ולא שפ' ח' כן קטן והיכא דמפנין המת
 מקבר לקבר חס קברוהו בקבר ראשון על דעת להות' ק
 קבר שם עולמית חלל שלאחר כך כמלכו לפנותו משם ח
 חין מוכין לו חלל משישיתום גולל הראשון חפ' חפ' חפ' חפ'
 ז' ימים חלל חס בתחילת קברוהו על ד' לפי' חפ' חפ' חפ'
 להם מתחילין חבלו מיד ואם פ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 משישיתום גולל שבי' ואם לא פ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 עבר חבלות ואין מתחבלין עליו פעם אחרת ואם מתח
 מתח' ה' הית' דעת' לפנותו משם תוך ז' חין מתחילין למ
 למנות עד שיסתיים גולל שבי' הרוב מלכו מחימתו מוכין
 להם משפחת' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 ח' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 משפחת' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 להם ע' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 וגלגל' חס חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 שחפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 החבלות חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 חלל קול יוצא כהן וקרוביו מחפשים על חפ' חפ' חפ' חפ'
 בה' קאמר בשעת סתימת' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 כבד כתקדרה דעת' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 מעצמו דמי מוכין מסעת סמועה חבל רי' כתב על מי ש
 סת' בתפילה ולא כתבו המוסל לקבורה שחין מוכין לו ח
 חלל מסעת סתימת' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 כצנח אחר סתימת' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 חלל חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 היום דל' גרע מלקט עצמות אביו סת' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 היום וקדע' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 היום חין צריך ל' להתחבל דחר מהחבלים שלא היה עש' ה
 האחרים בשעת מית' המת וחפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 קרוב להם תוך עשרה פרסאות והיה גדול הבית הבית
 חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ' חפ'
 שערין כוהגין חבלות בחליצת מנעל ועטיפת הראש ור

ואינו גלגל כת' הליץ גיאת תמיא בא' רבתי מקום פסחג
 לנחם אכלים בבני ועדמי' מאכילין מקום שבהנו לנחם ב
 בהאר חין מאכילין וכן כת' דלמכן מקום שבהנו שלח לה
 לזכירת אל' בתבאי' של עדשים ובהנאות סתקנו חכמים
 עושין מקום שבהנו להכרות בהאר ויין ובמיני מטעמים
 עושין ומכחמין תחילה בתבאיל של בני' חו' של עדשי' זכר
 לזכירת ואח' כ' אכל' כל' צרכה כת' דלמכן כזמנרין את
 האכ' אוכלין ושותין עמו כל בני' משפחתו והמנהיגין ע
 עליו והעוסקין עמו בהאר מרתקן במועד חין מזכרין
 אל' קרוביו של מת הא' בחול אחרים ממי מזכרין עמו ו
 ותביא חכם סמת הכל מזכרין עליו ברחוב' של עיר שהיו
 נוהגין להשקול שם האכל כוס אח' ולהאכילו מע' מהתבאי'
 של העדשים בבני' שהיה ברחוב' של עיר ואחר כך היו מ
 מזכרים אותו בבני' האכל במנהגם והאידרא נהגו הכל' ב
 בבית האכל **שעט** מזכרין בדברת הטובו
 והמטיב **שעט** מעין המאורע בבית ה
 האכל וזה נוסחו בא' אמה' האל הטוב והמטיב אל' אמת ש
 שופט דין לנחם בפשות במשפט שליט בעולמו לעשו' בו
 ברצונו כי כל דרכיו משפט ואנחנו עמו ועבדיו וכלל חס
 אנחנו חייבין להודות לו ולברכו גודר פרצות ישראל חו'
 יגדור הפרצה הזאת מעלינו ומעל אכל זה לחיים ושלום
 הרחמן וכו' כת' אל' הראש ז'ל בעל הלכות לא כת' וז' קח כ
 כשאת כזשטא וגב' רב אלתא לא כת' דאכא בשר' בנ'
 מדליקין יש מיתה בלא חטא ומיהו כראה שלא למזכרו ו
 וכן עזר דבר וכת' רב עזר' ב' רב' אכל' בבית אכ' כגדך
 מנחם אכל' שאלמו משל' ולבת הטוב והמטיב שכל יו'
 יטיב לבו אל אמת וכו' ומעל כל עמו ישראל לחיים והוא
 יגמלנו לעד לחן לחמד ולרחמים וכל טוב הרחמן וכו' ו
 ועוד מדבר מילתא דאכלין כגונה ירושל' ומסיים בה מכ
 מנחם אכלים ובונה ירושל' ובחן אחר חומר אחרים ב
 ברכת אכלים בברכת המזון בין ביחיד בין בשלשה בין ב
 בעשר והאכל מן המזון והאידרא לית לן לא ברכת שורה
 ולא ברכת רחמנא אל' הטוב והמטיב דין אמת יש חומרי'
 צדק מנחם אכלים טעו' ה' שזכר' יסין בבר' דבר שזכר
 מן הצד' ימושיפין על המטבב שתקנו חכמים והלמכן
 הזכרים לדעת רב עמרם לימר ברוך מנחם אכלים כדכ
 רב' שרי' שגב' ימי האכל מבר' האכל לעצמו בהטובות
 והמטיב אל' אמת ואח' צרכו אחרים לשהיו כך הם מצרכי'
 ויש מושיפין בבית האכל מנחם ה' אלריכו את אכלי ציון ו
 ואת אכלי ירושל' ואת אכלי עמך ישראל ואין בלך הפחד
 וטענת אין אומרי' אל' אמת וכן כת' רב כטרוכא בחן ש
 שאין מצרכין ברכת אכלים כשכתבין שמצרכין בשלשה
 או בעשרה לאו דברים שבהנאה הוא ובהנאות גרילתה
 כת' שמצרכין ברכת אכלים דהוי דברים שבהנאה דמי' ש
 שאין לו מצרכין הוא מצרכך לעצמו והלמכן כת' ואי' חו
 אומ' צדק ביחיד או בשלשה אכלים מבר' כדרך שמצרכך
 בחול דנבנא הוא ואח' אכל' אחרים עמו וצרכו אין מכ
 מצרכין דכין דאכא אחרים לאו נבנא הוא עד כן ומא
 מצרכי' טלש כילמד שמצרכין אל' אמת כל טענה

שפ
 אל' דברים שזכר' אחר בהם במלכה דבר
 ברחי' ושיכח ונעיל' הסדרל ותשמיש המטה
 ואחר לקרן בתירה ואח' בשאל' טלש וכבביס' וחייב כ
 בעושי' הראש וכבפי' ית המטה כל' ואחר להניח תפילין
 ציום הראשון ואחר בגיה' ובתפיר' ושמחה ואחריו הין
 הקרע כל' יום וכולם אסמכוה אקרא מלכה דתביא ח
 אכל כל' ג' ימים הראשונים אכל' במלכה חפי' עני' המתפרנס
 מן העדקה מכאן ואילך אכל' עני' חו' לו מה יאכל עני'
 בצנע' בת' ביתו ואח' טו' בפל' בת' בית' פי' ח' מתירי' נה'
 אכל' מלכה של צנע' ושל עראי בג' לחיו טו' בפל' בת' ביתה
 ואח' אינך משפחת בזה עושה אומנות סלה בצנע' תוך
 בית' אכל' אמרו חכמים תבא מאר' לשכי' כיו' שהצריכוהו ל
 לנך ואח' דבר המותר בחול המועד בגין דבר האכל' חסו'
 לזכר' לעשותו בין הו' כי' עבדיו ושפחותיו וכביו ובביתו
 חפי' חס' הם גדולים אכל' סומכין על שלחנו וכשם שהיה ב
 אשור במלכה כך אחרים אסורי' לעשות מלכותו ומיהו
 דבר האכר מותר לעשותו על ידי אחרים בגין היו זיתיו
 לחפך וכירו של יין לבוך ופשתו להעלות לו מן המטרה
 סג' חלו כשדדים חס' לא יעשו מיד מותר שייעשו על ידי
 אחרים מרביצין לו שדהו משהגיע עובת מים שלו ופירש
 דלמכן דהך השקאה מיירי בהשקאה מועטת שיעושין לש
 לשדה הלכן קודם זריעה לזרעה מיד בזמנה ודבר הזה
 הוא שאם אין מרביצין אותה בעובתה באין ימיו הגשמים
 ושוכ' חס' כזרעת בשנה זו אכל' חס' היא זריעה אשור להם
 להשקותה אלא חס' היא כי' השלחי' והיינו דקתני מרביצין
 דלמכן ריבון משמע דבר מועט בגין ריבון הבית ירשי' ב
 פיר' השקאה מועטת לירקות וד' יכח' פי' דחיירי חפי' שדה
 זרועה ונח' משום פסידה דזרעים דלא שריכן להשקות ח
 חל' בית השלחין אלא משום פסידה דמי' שהמים חלוקין
 לבני' הבקעה לכל' ח' ונח' יומיו ואח' יגיע עובת מים בזמן ח
 אכל' ולא יסקו לו שדהו עתה הוי פסידה דלא דר' יהור'
 חומר ח' זורעין לו שד' כירה ושר' העומר' לזשתן ורבען פ
 פליגי גליה ופס' ה' חס' כד' יהודה ורב' חלפ' פסק כרכל
 ולמה חס' ח' א' הראש ז'ל ואח' אין סם אחר' שייעשו לו כל
 חל' דברי' האכודי' קאמ' רשכב שיעש' הו' בעצמו ופסק רב
 חלפ' דלא כוותי' וכן כת' דלמכן והאכר והלמכן פסק ב
 רשכב ולמה חס' ח' א' הראש ז'ל ואח' האכל' שופר חו' כל
 לרבי' והגיע הרגל קאמ' רשכב שמות' לו לעשו' בין שהוא
 עורך רבי' ופסק קאמ' כמותו אכל' רב' אלפ' לא פסק בן
 וכן הי' משקל' ח' א' הראש ז'ל וכיון דדבר האכר מותר נחל
 על ידי אחרים כל' דבר האכר מותר אכ' דכ' האכל' במוע'
 משום טירחא ואח' הוא מעש' אומן דדוקא במועד אסרו
 דברים של טורח משום כבוד המוע' אכל' באכל' שעש' על
 ידי אחר' מי' איכפ' לן בטירחא' ראחרי' היל' משקי' לו בית
 השלחין אפי' מי' חגשמין וממי' קילין ועושין לו עיביאות
 לגבשים ואמה' לכתחיל' וחופרין לו בור' שיחין ומעור' חס
 צדיק להם וכו' כן לו הפרצה כדרך' וזופתין לו חבי' שני' ו
 ומכניסין לו פרותיו מפני' הגב' ופרקמטיא של' בדבר ה
 חזב' שאם לא ימכו' יפשי' מהקד' נמכר' לו על ידי אחרים

ברכה של רחבה כל שבעה והוא שים פני' חדשו' ומאריכי'
בגדל' הקברות כיון שישין ביום הראשון ואם לא יצאו ל
לביית הקברו' ובאו פנים חדשו' הולכין לביתו של החבל' וב
ימברכין ומכחצין חותי' בבית ובדורותינו בטל מנהגות
הלל' שלח היה חובה ופני' הדרכות כולן שהיו מברכין רש
דש' הם חל' כך מנהגין עכשיו כותבין המת בקב' ושותמי'
גולל הקבר וחולצין מנעל' וכדל' ומרחיקין מעט מכיתת
הקברות ומקדישין יתגדל ויתקדש שמייה רבא בעלמח' ד
דחנ' עתיד לחדתא ולחחיה מתיא ולשכלל' היכליה ולמ
ולמרחק חייח ולמכני קרתא דירושלם ולמעקר פולחנא
ויברחה מארעיה ולחתכא פולחנא קדישא דשמי' לא ערי
וזויה ויקריה ופשיכניה בחיבון וביומכון וכו' תתכלא ח
חד' וכפכא ומותבא מיכא' ומכל' עמיה בית ישראל ואמר
חמין וכו' הכי אומ' גאון מנהגינו להתרחק מבית הקברות
שיעיר חמשי' אמו' חו' מאה אמו' ויש מקומו' שב בית ל
לדבר זה חבל' תיך ארבע אמו' לא דמת' עופא חרב' אמות
לקריית שמי' כס' ל' לגאון מנהגין אצלנו כשחוזרין מבית
הקברות רוחצין ידיהן קודם כניסתן לביתיהן ויושבין על
הדפך מה טעם והשיב חין צריכין לרחוץ ואם מנהגין ור
ורוחצין חין בכך כלים וכפא' אמו' במי' שחוזר מאחורי' ח
המת ליפא' פשמי' לא אמרו חל' למי' שהולך לבי' הקברו'
ובחזרתו ובקרוני' וביום ראשון ובמקום שבהגו' וצרי' לש'
שבעה פעמי' מפני שהרוחות מלוות חותו' ובכל שעה שו
שיושבין ברחין ממנו ואמ' רב החי לא כהגו' מעולם לקנח
ידיהם בבגל' בעפר וכן חנו רוחי' דמאון דעבי' הכי ח' בב'
כלום חל' שרי' למועבד חבל' כטילת ידיהם לבתר חבי' ליכא
חל' במי' שפסחו למטה ע' ל' לבאוכי' ובמקומו' הלל' כהגו' ב
בכך לקנח בעפר ולתליס' עשב מן המחומר לאחר קדיש
ולרחוץ ידיהם במים והם אומרים שהן רומזין לצירתה
החדש בענין שחזרו בהגדה ולקח הטהר מים קדושים ב
בגלי' חדש ומן העפר למה מים ועפר שתחילתו מן המים
ואופה לעפר לפיכך כבדקת במים ועפר אם טהורה היא
כברית' ואם לאו חוזרת לעפ' ובין המים והעפר חל' רמו
ליצירה ולמית' והעשב רמו' לתחיית המתים כענין שפאמ'
ויצו מעיר כעשב השדה **שעו** עליהן בשמחה
והשפחות אין עומדין עליהן בשמחה
ואין אומרים עליהן ברכת אכלים ולא תנחומי' חבל' חל' ח
כסם שאומרים לחדש על סודו וחמורו שמת המקום
ולא חסרונך כך אומר על עבדו ושפחתו שמתו שחל' מ
חו' מי' רבי' יהודה חבל' מנוד מהו לחבריה' ולא השיב וב
ז' ת' הרמבם וכו' כיון שאסור ליש' בארבע אמותיו חין עו
עושין לו סודיה ולא מברכין לו ברכת אכלים ולא תנחומי'
אכיל' שכל' שהוא כבו' לחיים חין עושין לחבל' המנודה ח
חבל' המנודה שמת עומדין עליו בשמחה ומכחמים אכליו
שעח חבל' אסור לאכול משל' כשעיר' הראשון'
חבל' כשנייה מותר חפי' ביום ראשון ומ
ומצא על שביני' שיאבילוהו משלהם כדי שלא יחבל' משל'
ויכול אחד להחיל' לחבירו בימי' חבל' והוא יחזור גם כן
יחסי' ינו' בימי' חבל' וכל' שלא יתנו תחלה אשה שארע'

חבל' חין לאכס' להברות כת' הרמבם חבל' ודאי גם אסורה
לחבו' סעוד' ראשונה משלה וכפי' מברות חות' ואם יש לה
בני' חפי' קטני' יבלי' אכס' להברות ואם חסונה שארע'
חבל' חיל' יכול' לאכו' סעוד' ראשונה משל' בעלה' דכיון שח
שחייב בחזונותיה במשלה דמי' וכן מי' שיש לו סופר או ש
שכיר חס' אוכל עמו בשכרו והרעו חבל' אינו אוכל עם ב
בעל הב' חבל' מי' שנותן מזונו לעבד' או לית' או לבנו או
לבתו הגדולים בלא תנאי' וארע' חבל' יכול' לאכול עמו ב
בשעודה ראשונה רצה האכל' שלא לקבל' ההברא' שלא רצה
לאכול היום הרשו' בידו דגרסינן בירושלמי' ד' זעירא מ
מרמך פקיד לא תקבלין עלי' יומ' דין חביל' ולמח' מדידיה
ואיתא נמי בירושלמי' שהיו מנהגין להתענו' ביום מיתת
החכמים דגרסינן הת' הרוא' תלמיד חכם שמת כרואה
ספר תורה שכשרף אר' חבגו יבא עלי' אם טעמתי כלום
חותני היום ולבאורה כראה שאם אינו אוכל כל חותני היום
שלמחרתו אסור לאכול בשעוד' ראשונה משלו דכיון דיל
דילפינן ליה מקל' ולחם חכמים לא תאכל' חל' שמי' נהג'
הוא ב' חבל' כשאר כל דיני' חבל' חבל' מלשון בירושלמי' מ
משמע שחין צריך דקאמ' לא תקבלין עלי' חבילה יומ' דין
ולמחר מדידיה כי' למחר יאכל' משל' וכן יראה מלשון ח
הרמבם שכת' חס' רוצה שלא לקבל' הבראה רשאי' משמע
שום הבראה שאם לא יאכל' ביום השני משל' הרי מקבל' ח
הבראה ביום השני וכן כה' בספר המצות דבי' נתנח' היה
חבל' וישב בתענית וכלילה חבל' משל' והדב' נרי' תלמוד ח
חין מברכין על הקטן עד שיהיה בן' לחי' קיים לן ביה ש
שכל' חדשיו חפי' תוך ל' מברכין עליו ההול' לבית החבל'
לאכול עמו להברות חס' לבו ג' בו יברוהו על מנות כ
כפיות ואם חין לבו ג' בו יברוהו על מטו' זקופות כרי'
שהמברה יושב על מטה זקופה חבל' החבל' יושב על כסיו'
וכסל' ג' בו חף המברה יושב על כפיה כתב' הרמבם
כסאין לבו ג' בו חף החבל' יושב על מטה זקופה וכן כתב
הרמבם וכן דעת ח' הרמבם ז' תנאי' מרביצין ומכבדין
בבית החבל' ומדיחין קיברות כוסו' וצלחיות וקיתניות ו
וחין מבחי' חס' לא בשמי' ולא מוגמר חבל' מביחין חתה' ב
בבית שהמת פס' ואין מברכין עליה ואין אומרי' שמועה
ואגדה בבית החבל' חל' יושבין ודומין כפי' בראשונה היו
מוליכין לבית החבל' עשירים בקלחית של' כהף וזה נשות'
בזבוכית לבנה ופשיים בשלים של' כסדים ושותין בזבוכי'
צבועה והיו עניים מתביישין התקינו שיהו עושים לכל
בשום תנאי' עשרה כוסות התקין בבית החבל' שלש' לבני'
סעודה ושלשה תוך הסעודה וארבע לאחר הסעודה הו
הוסיפו עליהן עוד ארבע' התחילו שותין ומשתכרי' החזירו
הדבר ליושב' ופרשי' לעשר' והרמבם כי' ליושנו שלא ישתו
חל' לתוך הסעוד' דייק לאחר הסעוד' משכר וכן עמ' ד
דבר תנאי' ויזר יעקב כויד חותני היום כפטר' אברהם ח
אבינו ועשה יעקב תבטיל של' עדשי' להברות את אביו מ
מחי' שכר עדשי' מה עדש זה גלגל' חף חבל' גלגל' החוזר
בעולם איכא דאמרי' מה עדש חין לו פה חף חבל' חין לו
פה מאי' ביבייהו איכא ביבייהו לנחם בבנים שאין לו פה

חרטה מפה סעריכין להעביר מהם הזוהמא וזו מתירי
 זו תרחינה ראשונה ואח' כ'היו נוסבין איסור ברחינה כל
 שבעה הילכך אי איכ' דוכתא דנתיבי ברחינ' זו איין ממחז'
 בידם מי סתהפיהו אכליו שארעו שני אכלות זה אחר זה
 מותר לרחוץ כל גופי בארן כרה סמודמנה זמן טבילתה
 בימי אכלה לרעת חבאונים שפיסקים טבילה בזמ' מטה
 טובלת אכל שלא בזמן טבילת' איכ' טובלת ור' בת' ר'א
 קיימ' לן טבילה בזמנה מטה ולפי זה איכ' טובלת אשילו
 אם זמנה בימי אכלה ויש אומרים דאש' אש איין טבילה כ
 בזמנה מטה טובלת אשה לח תבחול ולא תתירקס בימי ח
 אכלה שכל אלו אזורין ברחינה ואשת איש אינה אסורה
 אלא תוך שבעה אכל אחר שבעה מותרת בכל כרי שלא ת
 תגענה על בעלה וכלה שאירע אכל תוך ל' יום לחופתה
 מותרת להתחט אפי' תוך שבעה בוגרת כיון שעומדת ל
 ליכנס מותרת בבחול ופירקוס אכל אסורה ברחינ' חמי'
 כל גפה וכערה אסורה אפי' בבחול ופירקוס

התיר ולזה הסכים א"ל הלא א"ל
 אסור לקרות בתורה ובספרים
 ואסור לזה במעשה תלמוד הלכות ואגדות ויש אומרים
 שאין איסור זה אלא ביום ראשון כמו תפילין וכל כאלה
 אסור כל שבעה ואם רבים צריכין לו מותר ובלבד שלא
 יעמיד תורמין אלא יאמר לאמר ואחר ואחר יאמר למת רבנן
 והמתירבמן ישמיע לרבים ובתה ה"י גי' דוקא בשבדי
 צריכין לו להתלמד אבל אם האכל כזו ואין סם בהן אחר
 אלא הוא אסור לקרות הוחיל וסגי לישאל שיקרא במקומו
 וכל שכן במקום תלמיד חכם דרב קרא בכתב ובתורה
 הרמז כיון שאין חסר יוצא לזית הכנסת אין כלל שאנו
 עומד וקורא ואין כאן משל דרבי שלום כתב א"ל היחש
 א"ל בתפילה כשמתפללין בבית האכל אם אין סם מי שית
 שיתפלל יכול האכל להתעלל ולהוציא חרבים שהרי הוציא
 חייב בכל המצות וא"ל ע"ג שבתעשה כאב מותר לקרות
 מותר לקרות באיגוד יבקינות וסדורים הרעים שבידמי
 אבל אסור כמו שהוצא חמור מתעשה כאב גם כן בשאר
 דברים ויש מתירין וכן דעת א"ל הלא שם כתב וכן כהנא
 שהאכל קור' בתוך מועד קטן בהלכות אכלות אע"ג דרב
 דבאכל רבתי משמע שהוא אסור דתניא חכם רב תלמי
 חכם שמת לו מת באין ויושבין לפניו ונושאין לפניו
 בהלכות אכלים ואם טעו משבין בשפה הפה והוא חיטו
 טוחל ואם רצה מדבר על ידי עבדו ואם לחו אחר מרבה
 על ידו פי' במצויבין בטעמו אבל ליאכל חיטו טוחל כלל
 וי"ל דבינו לבין עצמו מותר לשאת אבל בשאחרים כוונתו
 ונותנין לפניו איכא פירסום טעו ואסור ומיירי כשאין
 רבים צריכין לו אבל אם צריכין לו אפילו בהלכות אחר
 מותר לר"י כ"ה היום עד כאן
 אסור בשאלת שלום כיצד

אכל אה א מ מפסיד מהקדן אלא שאם ימכרנה עתה יד
ירגיש בה יותר משאם ימכרנה אחר כך אסורין למכור
ל' וממ אה השיירות באות עתה בימי חבלו ואינו מצוי
שיצאו אחר כך וחושש שיזלו האחרונים אם אינן ממכר
עתה אחרים מוכרים להן בשבילן ואין צריך לומר דשרי
אין חושש שאם יפסי מהקדן של אכל לענין לקנות מן ה
השיירות כדי שיקנה בזול בזה חילק הדמם אם אינו
צריך מן הדבר אלא להשתכר בו אלא ליקח אעפ"י שהרוויח
צדק שלוקח בזול מהשיירא אלא אם צריך לעצבים ולא
ולשפחות בהמה כס' וכלי לנכר ודעתו ודאי ליקח חנות
וכדמך לו עתה מי שמוכר בזול והדבר ידוע שלא יודמן
לו אחר כך כמו שיירא זו דבר האבד הוא ובהפסד גמול
הוא ודומה למחורה שיזלת אח' כ' ושרי ואח' הדאש זלל
חילק בשיירא בין לקנות מהם או למכור להן אלא שרי ב
צבל ענין צבל דבר ובענין הליאת גיט בריב' בימי חבלו
אחר הדמם אפי' על ידי אחרים ודאי אחריו אפי' בחול
המועד ח' כ' מותר באכל על ידי אחריו ודאי כיון שרת'
היה מתיר וריב' כירג' פ' הית' חין בידי לחס' והמחמ'
תע' כח' הדאש זלל כת' אלא שמו הירא את דבר ה' נהנין
אישור בהלאת ריבית לבגים בחול המועד וחכ' התרת'
בבית' להלות לבגים שרגלין תמיד להלות בבית' שחם
ל' ילול להם ילכו לבתים אחרים וילוו להם וירגילום לבא
חנם וזכיר פסידא ע' א' חם כן בבה' ג' שרי באכל ע' ח'
אחרים ואם משיק זוזי באיניש אחרים והאידנא מפסד
לזו ובתרא הכי לח מפסד להו שרי לשדורי עלליהו ומכחך
הירו הג' כין שאם יש לו לאכל דין על אדם חינו תועב כל
ז' ואם הוא דבר האבד' בגין שבקש לילך למדינת הים חו
סעדי' חולי' עושה מורשה ודין עמו וכל דברים שהתירו
במועד משהו צריך המועד כולם אסורין באכל חכ' על
ידי אחרים אפי' חין ל' מה יאכל אלא עני' ממש שזין לו
במה שיתפרנס עושה משליש ואילך חכ' על ידי עצמו ב
בבבב' בתוך ביתו אכל שדדו ביד אחר' בארשית' או
באחרות' חו בקבלו' הרי אילו עוברין בדרך בימי האכל
ש' בעל השדה וחכ' נשלים זמן חבירותה קודם האכל וכש
ובשדדו בשדה כמו שהיו ואם האכל הוא בשדה של אחר
לא יעביר הוח בעצמו אכל על ידי אחרים מותר ואם יש
לאכל חמור או שפיכה ביד אחר מוכר או מושכר הרי
זה לא יעשה בימי חבלו של בעל החמור והשפיכה אם לא
סמכרום קודם שהתחיל האכל' ועדין לא בלה הזמן אכל
כלה חכ' שדדו ביד ממנו לחס' או לשכיר כפי הרגילו'
אסיר כיון שכלה הזמן ובת' הדמם אה היה החמור והא
והשפיכה ביד אחר' למחל' לשליש ולרביע דשרי כמו חם
היו מחוברים ויש שאנשי' שלח אתתו חרים' אלא בקרק'
דלא ידע' קיימא אכל כל' ובהמה לא משו דלעיל נקרא'
על שם הכעלים ואם האב' בעצמו הו' מוכר או מושכר
אכל אחר לא יעשה מלככה בימי חבלו ואם יש שכיר יום
שעור' שדדו אפי' בעיר אחר' לא יעשה הית' מלככה אחר'
בידי בדבר תלוש כגון לרוב כין בקי' גלות דין שלח בקב
בקבלות לא יעשה הית' מלככה ביד אחרים בקבלות
בדבר תלוש בבית' ל' י' גשו בב' אחרים יעשו היה לו כב

צבין בית ביד אחרים בקבלות בחול או בחולו של מועד
לא יעשו אפי' הוא חוץ לתחום העיר ואם אלו הקבלות
ביום מותרים להב' ת' בסבת ו'ט' שחלו בימי האכל הם ה
הוח חוץ לתחום העיר ואין עיר אחר' בתחום של הבית
ובת' הדמם דה' ה' כמי חם כ' צלו לחרוש ולרוע שדדו
שהדין כמו בקבלות של בגין בית שהוא הפסד גדול כיון
שהוח לבדו אוכל הפירות כקרא הכל על שמו ודאי כיון ש
שהגוי לבדו נראה בשדה חורש וזרע אינו נקרא על שמו
ושרי וכן כת' הדאש זלל הדאש זלל הכי דבריו שני אחין
או שני שותפין חכ' כין שאירע אכל באחד מהם הרי חס'
נועלין חנות' שלח יעשה השותף בפרהסיא אכל יכול לעשו
בבבב' בתוך ביתו אפי' בעסק השותפות ואם האכל חו'
חשוב והשותפות כק' על שמו שז' חס' יעשהו בבבב'
בתוך ביתו ידוע שיש לאכל חלק בו אסור לשני לעשות
אפי' בתו' ביתו תביא בגו' הכי והר' חו' כוס' והעני' ה'ט'
א' בהם משות' מלככה לחכ' תכ' אכל ההונ' ממק' למק' אפי'
יכול למעט בעסקיו ימכר פי' ש' א' יקנה וימכר אלא מ'
מעט ואם לאו יגלגל עמהם פי' יקנה לצורך הדרך דבר'
שיש בהם חיי כפ' על כל המתים רצה ממעט בעסק רב'
אינו ממעט ועל אביו ואמו ימעט בעסקיו אפי' בדברים
המותרים ידועלמי על כל המתים אסור לילך במחורה
עד ל' יום באביו ואמו עד שיצטרו בו חביריו ויאמרו לו
לך עמנו פי' בהולכין למחורה למרחוק איירי ואיכא פי'
פירסום גדול ודומה למחמה שהולך בשיירא גדולה חבל
פזר כל מש' ומת' מות' נאחר שבע' ימי' **שפא**
רחיצה כיצד אסור לרחוץ כל גופו בין
בחמין בין בצונן פביו ידי' ורגליו בחייון אסור בצונן מו
מות' ולסוך אפי' כל שהוא אסור ודוק ש' כיון לתעני' פ'
חם הוא מלככה בטוט ונראה ורובה להעבירו רוחץ להש
להעבירו חו' ששך להעביר הוזהר חו' לרש' א' כגון שיש
לו חטטין ברחשו מות' לבי' יולדת אכלה שצריכה לרחוץ
מותר לרחוץ מאן דחית ערובי' בריש' מותר לחוף
דאזו בחמין דל' גרע מאיסע' שמות' לרחוץ אפי' כל
כל גופ' גרסי' בפר' היה קורא ר' ג' רחץ בלילה הרחש'
שמתה חשתי משום דחמ' חטטין חכ' קסבר אפי' לילה
דרבנן ובאקו' אסטני' לא גזרו בת' רב' החי דלא קיימא לן
בר' רחמ' חטטין לילה דרבנן ורב' אלפ' פסק במותו וב
ובת' עוד רבי' האי לאו כל דחמ' אסטני' חכ' שומעין לו ח'
אכל ודאי אי מגלי' מילתא דאית ביה האי מילתא ואם ח'
אינו רוחץ בא לדי' סבה רוחץ דדמי לשכבה ורפואה מ'
משו' דאסטני' בחולה גדול הו' ממדה זו ול' כל מי שנוהג
בשרו בבקיות חטטין הוא אלא מי שבה לדי' סבה חס'
אינו רוחץ עכ' כת' הדמם מה שבת' לא כל מי שחומר ח'
אסטני' חכ' ומתנהג בבקין מתירין לו יפה כיון אכל מה
סבת' ש' אינו רוחץ בא לדי' סבה לאו סב' ממעט אלא מ'
מנע' חר' ובה לדי' מוח' ככך ירושל' מקו' שכתב לרחו'
חו' המט' מרחי' ח' יוסי בר' כון מ' שמת' ברחי' ע'ח'
אותו באכיל' וסתי' ובת' הדמם ירא' מבח' שהיו נוהג'
במק' מקומו שהקרו' המכרי' החכ' היו מרחי' חות'
קודם הכר' לפי שעשו חות' כחכיל' שתי' שצריכ' להם

בענין הדבר למיר שאור בלוי חרשים נצוצים ומסכ
מכונתיו תינצא מתחת המכש תיך ו' אצ'פ שאין בהם מ
משום גזירות ל' ומותרים לאחר ו' תיך ו' חשורין ונתב ע
עוד תרבה כתרם בענין לכבד ולהכיר ואני אומר שאור
מער מלח' בין על ידי עצמו בין על ידי אחרים ואם היה
כמותו בקבילת כיד אחרי מכהסין חותי כדרכו כמו ש' ו'
מלח'תו בתלום שכיד אחרים בקבילת ונלח' ו' ח'פ' ש'
סח'א אשור בגיה' מנה' ב' לעצמו בין לח'ת' תביא ב' ל' י'
יום ל' גיה' ופירש רבינו ח'י עבדי חמורתא חמס' ו' ב'
בגלים חרשים א' ביטנים יוצאים מתחת המכש ו' אומר
לא אחרו אלא בחושים לבנים והלכתא כוותיה הילכ' ש' י'
אש'לו לבנים או נבועין אפי' חרשים מותרים שאין חשור
אל' בלבנים חרשים המנוהנים וכ' ה'ר' ח'ר' ש' ז'פ' ח'ר' ש'
לבנים המנוהנים מותר' אל' ח' כן כתבו במכש' חחר
הגיה' ונ'טעם זה התיר חל' ש'ת' ש'ת' ח'פ' מ'ה' ר'יע'
סל' ח'ת'ר' אצ'פ' ש'ת'ר' כובש היריעה וא' כ' מ'פ'ח' ל'יך
לכח' ולכח' כיון שכיד החיט' התופרה יוצ'ה נכח' ונכח'
ואינו מקפיד בכך יוצ'ה מכל' מכש' לא משכ' נ' כ'ים
חר' יוצ'ין מתחת המכש' אל' טלית וסדין ש'ת'ר' תח'
תחילה וכתבו לכוט' וכ'טעם תחת המכש' ח'ג' הרמק' כ'ל'
חר' ש' ח'ס' ר'ין ח'פ' אינ' כבושים במכש' ש'ל' ח' ז'ר'
מכש' אל' אישכים וכן כת' הרמק' וכן היא משקפ' ח' ח'
ה'ח'ס' ו'ל' חרשים לבנים מנוהנים א'ורין לבוש' ח'פ' י'
ש'ל' ש'ת'ר' ח'ע'ב' ר'בי ט' כ'ז'ב' ח'מ'ר' כ'ל' ש'ת'ר' ח'ין כ'ה' מ'ט'
גיה' ה'י'נו דוקא ל'ה'ק' ול'ה'ק' ח'ת'ר' ח'ל' ח'ס'ר' ל'כ'ים ח'מ'
המנוהנים הילכ' הכ' שאין ח'ס'ר' גיה' ח'ל' ח'ל' ח'ל' ח'ל'
ס'ת'ר' ל'ה'ק' ול'ה'ק' מותר' בין בעצמו בין על ידי אחרים
הילכ' ח'ין ח'ילוק' בין ש'ל' ח'ר' לפ'ש'ת' ו'ה'רמק' כת' ד'כ'י'
ש'ת'ר' ח'ין כ'ה' משום גיה' וכת' עליו הרמק' ואין זה כ'
כ'ין וח'ר' ד'גיה' ח'ל' כ'כ'י'כ'ם ש'ל'ה'ס' ח'ל' ח'ת'ר' ל'ח' ו'
י'ר'ח'ל'י' על' ח'ל' ח'ת'ת'ים אשור בגיה' ח'ר' ע'ד ל' יום וכ'ח'יו ו'
ואינו ע'ד ש'ים ע'ש'ר ח'ר' וכ'כ'ל' ר'ב'ת'י ת'ביא ע'ד ס'ינ'ע
ה'ר'ג' וי'ג'רו כ'י ח'כ'ר'יו וכת' הרמק' בגמ'ר' ר'ין לח' ט'
ש'י ח'ילוק' בין גיה' ח'כ'יו ואינו לש' ק'רוב' וכן הרמק'
ל' ח'ילוק' כ'ה'ס' וי'ה'יו ס'כ'י'כ'ן א'ר'וש'ל'מי וא'ב'ר'י'ת'א ד'ח'ל'
ר'ב'ת'י ד'ג'ר'י גיה' ח'ת'ח'ס'ר'ת' הילכ' אשור כ'כ'יו ע'ד ש'
ס'ינ'ע ה'ר'ג'ל' אחר ל' יום וי'ג'רו כ'י ח'כ'ר'יו למ'ר' לו לבוש' כ'
כל'ים ח'מנוה'ני' ל'ב'כ'ר' ה'ר'ג'ל' וכן כת' ח' א' ה'ר'ח'ס' ו'ל'

שצ אכל אשור לגלח שער ראשו ו' ש'ע'ה' זקנו ו' ח'
כל שער שבו אפי' בית הסתרי' לכן כת' הר' ח'כ'ר'
א'פ' ש'כחול המועד מותר לגלח השער ש'ג'ל' הש'ה' כ'אכל'
כל ל' יום אשור וה'ר'ין ג'י'ת' כת' שאשור תיך ו' ומותר לח'
לאחר שבעה וכן כת' ב'הלכות גדולות וה'ר'מק' כת' שאפי'
תיך שבעה מותר ל'טול' כל שער ש'ג'ל' הש'ה' וי'ה'ר'ד'ין כ'
כל מה שמעב'ה האכילה יס'ב' לגלח ואמרו לו מת אכיו הרי
זה משלים ראשו אחד המגלח ואחר המגלח כל ח'ל' ש'
ס'אמרו מותר לגלח בחול המועד כ'ין הכ' ממדיכ'ת' ח'ים
ס'ח'ל'ק' להרויח ולא היה לו פ'כ'א'י' לגלח קודם המועד והיו'
מכ'ית' השכ'יה ומכ'ית' האשורין ומ'כ'ר'ה' ש'ה'ת'ירו ל' ח'כ'ר'י'

והנשאל לחס' וחות' כ'ל'ן אצ'ר'ים לגלח ח'י'י' אכל' ש'ח'ס'
א'ר'ש' ח' מ'ח'ל' קודם האכילת ונכ'ס' מיד תיך ח'ז'ל' ח'ס'ר'
לגלח אכל' ח'ס' ח'ר'ע'נו ח' מ'ח'ל' ות'ה'פ'יה'ו מיד ס'כ'י' אכילת' זה
אחר זה מגלח כ'ד'ר'כ'י' בין כת'ר' ב'י כ'מ'ז'פ'רים ח'ע'י' תיך ו'
חר'ס' ס'ת'ה'פ'יה'ו אכל'ין זה אחר זה מיקל ש'ע'רו פ'רוש' ש' נ'ג'
ס'מ'ג'ל'חו ק'נת' כת'ר' ח'ל'ל'א' במ'ז'פ'רים על כל ח'מ'ת'ים ח'ג'
מגלח לאחר ל' יום על אכיו וחמו' ע'י' ס'י'ג'ע'רו כ'י ח'כ'ר'יו ו'
ואפי' פ'ג'ע'בו ה'ר'ג'ל' לאחר ל' יום אשור ע'ד ס'י'ג'ע'רו כ'י ח'כ'
ח'כ'ר'יו ת'ביא כ'אכל' ר'ב'ת'י ח'ס'ה' מותרת ב'ט'לית' ש'ע'ר'
אחר שבעה וכן כת' ר'ל'פ'א' ש'א'ה' מותרת ב'ט' לת'ש'ע'ר'
וה'ר'ק'ס' ה'ר'מק' ח'ס' כ'ן ת'א' מותרת ד'ב'יה'ין וכן כל מ'ט'ת'
ל'ל' י'ה'ו כ'ה'ג'ת' כ'ה' על כן כ'ר'ח'ה' כ'ד'ר'י' ה'מ'פ' ש'ים ד'כ'ט'
ד'נ'ט'לית' ש'ע'ר' ד'ש'י' כ'א'ה' ה'י'ינו כ'מ'ע'ר'ת' ס'ד'ק' על פ'כ'יה'
וטופ'ל'ת'י כ'ס'יד' ש'ח'ל' מ'ש' ת'כ'ש'י'ט' ש'ל'ח' ת'ח'נו'נ' על ש'ע'ר'
אכל' כ'ת'ח'ס'ר' מ'ח'ס' אשורה כל ל' יום כ'מו' ח'ח'ים וכן כת'ב'
ח' ח' ח'ר'ח'ס' ו'ל' ת'ביא' כ'ס'ס' ש'א'ש'ר' לגלח כ' מ'י' ח'כ'ל' כ'ן ח'ל'ו'
ל'טול' כ'כ'י'ס' ד'כ'ר'י' ד' יהודה ו' י'וס'י' מ'ת'יר' ו'ה'נ'כ'ת'ה' נ'ג'
כ'ו'ת' ח' מ'ת'יר' בין כ'ל' י'דים בין כ'ל' ר'ג'ל'ים וי'ה'יו ד'ו'
דוקא פ'ש'י'נו כ'ין כ'ידיו או כ'י'כ'יו אכל' במ'ז'פ'רים או כ'ס'
כ'כ'ין אשור כ'ת'ר' ר'ב' אל'פ'ה' ח'ז'י'כ'ל' ל'ק'נת' ר'בו'ת'א' ד'כ'ת'
ד'כ'ת'י' דוקא תיך ש'ל'ים אכל' תיך שבעה אשור ח'א'ן נ'ח'
ס'כ'יר'א' ל' ח'י' א'ל'ח' אפ'ילו תיך שבעה שרי וכן כת' הר'
ה'ר'מק' וכ'כ'ה' ה'ר'ין ג'י'ת' ד'אחר שבעה מותר ח'פ'ילו כ'מ'ס'
ב'מ'ז'פ'רים וכן כת' העל' ה'לכות גדולות וכן פ'ד'ק' ב'ש'פ'ר'
ה'מ'ט'ת' אכל' הרמק' כת' שאין ח'ילוק' בין תיך שבעה לח'ו'
פ'ל'ע'ול'ס' ח'י'ג' מותר' אל' על ידי ש'י'כ'יו

שצא חב'ל' ח'ס'ר' ב'מ'מ'ח'ת' כל ש'ל'ים יום
ח'פ' לו ת'י'כ'וק' ח'ין לו ל'ק'ח' כ'ח'יק'ו ש'מ'א' מ'ת'יך כ'ך י'כ'א' ל'
ל'די' ש' ז'וק' וי'ה'יו זה דוקא תיך שבעה ות'ביא' על כל ח'מ'
ה'מ'ת'ים כ'כ'ס' ל'כ'ית' ח'מ'ס'ת'ה' ל'ח' ש'ל'ים וי'ג'ל' ח'כ'יו וי'ח'מו'
ל'ח'ר' ש'ים ע'ש'ר ח'ר'ס' וא'ף ח'ס' ה'ס'נה' מ'ע'נ'כ'ר'ת' מ'ת'יר' ל'ח'
ל'ח'ר' ש'ים ע'ש'ר ח'ר'ס' ומ'ט'ע'ם זה א'ב'י' לו ל'ילך' כ'ד'ר'ך' ב'
כ'י'ר'ח' ג'דול'ה' כל ש'ים ע'ש'ר ח'ר'ס' מ'פ'י' כ'ה'יו' ש'מ'ח'ה' ש'
ש'מ'ז'ח'ים ה'ר'ב'ה' כ'ד'ר'ך' ול'ש'ח'ר' ק'רוב'ים ש'ל'ים יום ח'מ'ר'
ר'ב' ה'כ'ז' ול'ש'מ'ח'ת' מ'ר'יע'ו'ת' מ'ת'יר' ל'י'כ'ס' ל'ח'ל'ת'ר' פ'ירו'ש' כ'
כ'יו' ש'ע'ו'שים ר'יע'ים זה ע'כ'י'זה' פ'א'וכ'ל'ין וס'ו'ת'ין ע'ם זה ה'
ה'יום' וח'ז'ר'ים וא'וכ'ל'ים ע'ם זה ל'ח'ח'ר' מ'ו'ת'י' מ'י' ח'ף' על פ'י'
פ'א'וכ'ל'ין וס'ו'ת'ין זה ע'ם זה ח'ין כ'ו' כ'מ'ח'ה' כ'מו' כ'ח'ו'כ'ת' ח'ת'
ח'ת'ת'ים כ'מ'ה' ד'כ'רים ח'מ'ור'ים ש'כ'ר'יך' ל'פ'רו'ע' י'ומו' כ'ין ש'
ס'ג'ר' ח'ל' ע'ם ר'יע'יו וי'ה'י'ע' יום ח'פ'יר'ע'ון כ'י'מי' ח'כ'ל' ח'
ח'כ'ל' אשור ל'ה'ת'ח'יל' ול'ע'ש'ו'ת' ס'ע'ו'ד'ת' מ'ר'יע'ו'ת' ע'ד ל'ח'ח'ר' ש'
ס'ש'ים יום וי'ג'ל' ח'כ'יו ואינו ח'ס'ר' ח'ין ל'ה'ת'ח'יל' בין ל'פ'רו'ע'
ע'ד ל'ח'ח'ר' ש'ים ע'ש'ר ח'ר'ס' ת'ביא' כ'אכל' ר'ב'ת'י על כל ח'מ'ת'י'
ח'ס'ר' ל'ילך' ל'כ'ית' ח'מ'ס'ת'ה' ע'ד ל'ח'ח'ר' ש'ל'ים יום ול'ח'כ'יו ו'
ואינו ג'ל' ש'ים ע'ש'ר ח'ר'ס' וא'ם היה ח'כ'ר'יה' ל'ש' מ'ט'ע'ה' כ'ב'
כ'ין ק'דו'ש' ח'ר'ס' מ'ת'יר' מיד בין תיך ש'ל'ים לש'א' ק'רוב'כ'
ו'תיך' ש'ים ע'ש'ר ח'ר'ס' לאכיו ול'ח'מו' וכ'ת'ב' ה'ר' ח'כ'ר' וכן מ'ס'
מ'ט'י'א' י'ת'ס' או י'ת'מ'ה' או ע'כ'י'ה' ל'ש' ש'ים ש'ה'ם ל'
לא י'אכל' ש'ס' וי'ע'ב'ה' ה'וא י'ת'כ'ט'ל' ח'מ'ע'ב'ה' מ'ית' וכל זה ל'ח'

להיו' שוחל' בשלום חבלים בשבת שוחל' ר' אונסעיא רבה א
 חזל' אחד חתר וחמא תמן חבלא בשבתא ושאל בהון ואמ'
 חיי' יודע מנהג מק' מנהג חבל שלום עלי' במנהג מקומי
 חבל חייב בעטיפת הדאש פי' שיכסה ראשו
שפ ולא יהא ראשו מגלה ואמ' שמואל כל עטיפ'
 סחיכה בעטיפ' ישמעאל' חיל' עטיפ' ואמ' רב כחמן על גבי
 דיקבא ובת' רב האי דיקבא הוא שער שעל הלסתות ועטיפ'
 ועטיפ' זו למעלה וזה חוטם וישמעאל' כרחיק שמחזירין
 קצת המצנפת על פניהם ועל ראש החוטם שלהם לרב מת
 מת' יא' שאלת' עטיפת הראש בטל' או בסודר מתעטף
 בטל' או בסודר ושפיר דמי בת' הרמב"ם י"מ שצרי' עטיפ'
 בכל היום חבל בשבאי' אחרי' ומנחמי' מגלה ראשו מאותו
 עטיפ' לסבוד כדתיבא בחבל רבתי כשתם הגולל מכסה ר'
 ראשו בח' לעמוד בשורה מגלה ראשו פי' לסבוד העם יצאו
 חוץ לשורה משהה ראשו וכנסו לביתו באו אחרי' לבחמו ה'
 הרי זה מגלה ראשו וכו' **שפ** חבל חייב בב'
 בפייית הימטה פי' מוט' עץ הסרונה בחב'
 בהבלי' שיכסו ראשו למטה ורגליה למעלה ותביא חב' נת'
 נתנה על גבי ספדלי' או על גבי חבלי' שהיא גבוה הרבה
 מן הדרך ובהן עליה ג' או ד' מצעו' יצא רק שיהיו רגליה זק'
 זקופי' למעלה ואין טעם דכפיייה כדי שיצטער שחמ' חס'
 יאן על גבי הדרך זו על גבי המטה או על חבלי המטה בלא
 מצע ויהי זקופה שיצא חל' טעמא כדתיב בר קפרא דמו'
 דייקני' נתיב' בבה' ובעינותיהם השבועה הפכו הכל מ'
 מוט' עליה הילכך חס' מצטער עיניו וישן על גבי קרקע
 או על חבלי המט' והי' זקופה לח' יצא חבל חס' הפכה וישן
 על גבי קרקע יצא חבלי' שחיכו' ישן עליה והרמב"ם כתב
 ס' יצא עד שיסן על גבי מטה כפוייה ואח' הראש זל' כתב
 כסדרא ראשונה והי' מצע' סיכה או בעצה חבילה או יו'
 יושב על המטה כפוייה חבל כל היום חייב יושב חבלי' על ה'
 מטה כפוייה חל' על גבי קרקע וכן טעמא חממי' יושב עיניו
 על גבי קרקע דאמר רב מנין לחבל שחיכו' ראשי' ליטב על'
 גבי הדרך דכתיב וישבו חתני' לדרך יחמ' רב יהודה אמר ש'
 שמואל מכ' למכח' י' שחי' ראש' ליטב על גבי המט' דכת'
 דכתיב וישבו חתני' לדרך ולא מוטתו בלבד הוא כופה חל'
 כל מוט' שיש לח' בבי' ופירש ה'רמב"ם כגון מוט' חשתי' ובגין
 שמתחל' עיניו חבל חס' יש לו חכמה כחין כופין חבלי' שהם
 שהמט' סל' כיון שחיכו' ישן עליהם חל' מיוחדין לחכמה כח'
 והרמב"ם כת' חס' יש הרבה מוט' מיוחדין לחכמה כח' צריך
 להפיק כולן ואם באין חכמה כח' יזקק להם הצורך להם יוצ'
 יוצאין חוץ וכופין ואח' הראש זל' הסכים לסדר ה'רמב"ם ה'
 היה לי עשרת מוט' בעשרה מקומי' וישן על כולן פעמים
 באן ופעמי' באן כופ' כול' חבלי' שעיני' שכיבתו בבי' שהמת'
 דכתיב היה לי חמשה בתים בזמן שמשתמש בכולן כופה ב'
 בכלן ואם לחו' חייב כופה חל' בבי' שמשתמש בו בלבד ח'
 חמשה חבלי' ומת' אחד מהן וכולן שוכבין בבתייהם כולן כ'
 כופין שחי' שחין אחד מהם ישן בבי' שהמת' שחי' מיתת'
 המת' גרמיה כפוייה ח' חובת ה'רמב"ם היא ותביא ארבע
 חבלי' שהיו חבלי' חבל' חבליהם ומת' חבליהם בזמן' סבל' א'

אחד ואח' הולך וישן בביתו כופה בביתו ואם לחו' כופה ב'
 בבית שמשתמש בו הדר עם חברו באכסניא חס' לבו גם
 בו כופה ואם לחו' חייב כופה הדר בפירוק חייב כופה
 שחא יאמרו חרש הול' פירוש פירוק רבים נכנסין בו ו'
 ואם יראוהו כופה יאמרו עליו שהוא מכשף וכתב ח' ח'
 הראש זל' ועל זה חזו סומכין באשכנז וצרפ' שחי' כו' הגין ב'
 בבפייית המטה לפי שדרין בין הגוים וכל היום גוים נכנס'
 נכנס' ויוצאים בבתייהם וי' הטעם לפי שמוט' שלהן לח' ה'
 היו ראשיהם בגלגלי' העין שלהן והיה כיבר בהן הכפיייה ח'
 חבל מטות שלהן שראשיהם בלגטין ואינו כיבר בהם הכת'
 הכפיי' לא שייך בהם כפיייה מטה המיוחדת לכל' ח' ח'
 צריכה כפיייה דרגש והיא מטה שחיכה סרונה בחבלי' חל'
 סל' עור שקושרין אותו ברצוע' בארובו המטה חייב צרי'
 צריכה כפיייה חל' מתיר הרצועות שהעור קשור בהם ו'
 והוא כופל לאחר מטה שנקלטיה יוצאים פי' שצבים זקופי'
 לצד ראשה שחי' חייב' להביתה וזקפה על צדו ודיו וכשמ'
 וכשמצרי' את החבל מי' שלהם ג' בו מברו על מוט' כפוי'
 כפוייתו ושזין להו' גם בו מברו על מטות זקופי' ולמעלה
 בדין ההכרח פירש דיו **שפ** חבל חסור ל'
 להפיק תפילין ודוקא ביו' ראשון חבל'
 בשני מות' י' שחי' חו' ביום ב' שוב חייב לחולקן חב' ב' ח'
 פבי' חרש' וי' שחי' מות' ביום השני מיד חל' ח' ח'
 שיתגלו ויעמדו המכחמין מאנג' חבל רב חלפ' כתב ס'
 שחי' חס' חל' ביום הראשון וכן כת' ח' הראש זל' שמונת'
 מיד ביום שני אחר ההפחמ' כת' הרמב"ם ומצוי' ליה נח' ח'
 לא תיבי דע' לכוני' לביה תפילי' ס' ח' ישיח דעתי' מהם
 הילכ' מכח' להו' כיסוד דעתי' חבל בשעת חספ' ובבי' לח' מ'
 מכח' להו' **שפ** חבל חסור להבם כמותו כל'
 שבע' ימים חס' חבלי' במים לבד ולח' ח'
 שבעה מותר ור' יצחק חסר כל' ש' וכתב הרמב"ם כתב מו'
 מות' ללבוש חל' לבי' מיד אחר שבעה ובעולם כפוי' חייב'
 וכמה' שחזר חס' ללבוש תחלה וחל' ללבוש הוא המנהג
 עיקר עב' ואינו יודע טעם למנהג זה דאפי' גיהון מותר
 ביסטי' ל' ש' כיסוד וכשם שחס' ללבוש כך חס' ללבוש המכ'
 המכ' כפי' מקודם לבן חבלי' יס' וחי' צרי' למ' שחס' ללבו'
 חדשים כת' הרמב"ם דחיתי' על שם רפי' שהתיר ללבוש ב'
 ימי חבל' חלוק המכ' מקודם לבן ואינו כפון וגם הסר'
 הסריכי' והמצע' של מטה חס' ללבוש' ולהניע המכ' כפון
 וכן מטפחו' הידי' חבלי' שמונת' ללבוש' המועד וכן כבל' חל'
 ששכינו בהם שמונת' ללבוש' המועד כגון היוצ' מבית הש'
 השביה ומכ' האיסורי' ונפודה שהתירו לו חבלי' והנפחל'
 לחכס' והות' וחבלי' ממדי' חס' שהלך להרוחח ולא חייב לו'
 פכאי' לבגלי' אצרי' בימי חבלי' שחם אירעו אחר מהם קו'
 האבל' וכנסם מיד לתוך האבל' חס' ללבוש חל' חס' כן ח'
 אירעו אחר מהם ותבטוהו מיד שני חבלי' זו אחר זה או
 מות' ללבוש בין בחול חבלי' תוך שבע' ובלבד שיעשו כנגע'
 בתי' ביתי ואחר שתבטוהו חבלי' זה אחר זה מכבד במים
 חבל' לז' כדתיב וחל' כת' הרמב"ם זל' קרוב

להתיריו חלא משלשים וחילך באביו ואמו אבל תוך שלשים
הוא חסור לכל סעודת מצוה שבעולם והלחמן ה' ואינו
מחנור להתיר סעודה של משיא ותוס וית' מה ואח' הדאס
ז'ל תביא דברי הדאבר ויש נוהגין להקל בכניסת בית ה
המשתה ולהסב שם בשעת שמחה והוא חומר שלא אשר
אלא לחול עמהם בשעת שמחה אבל הכניסה שם מותר
סחן שמחה בל'ל אכילה ושתיה וד' יהדות חלברנלמי כ
כת' כן שבת' יש נוהגין ל'כס תוך שנים עשר חדש לחופ'
לשמוע הדבר'חו לבקר אבל לא לח'ל ויש מחמירין שחי'
כבד' בל'ל והלחמ' כת' שאסור ל'כס שם כלל בין בשעת
חגיגה בין בשעת טעובקים שם באומותי חתן וכו' וכן
כת' ח'ו' הדאס ז'ל וכן נוהגין באס'כו דכל שנים עש' חדש
עומר חוץ ל'ית לשמוע הדבר'כו ואינו' כבס לבית כלל

לַבָּיִת וּלְבָעֵז אַחֵר ז' שָׁהִיָּה שׁוּמ' עַל רֵת כִּי' שְׁדִּיָּה לֹא הָפֵךְ
בְּדַבַּר חֵם לֹא יִכְנוּם אֲבָ' בְּלֹא הַפְסֵד אֲמַר שְׁלֹחַ הִיָּה מִתִּיר

אבל לחזור הפרשה כיון שחייב אדם להשלים פרשיותיו ע
עם הצבור הוי בקורא את שמע ומותר ואם קראו חתה
החבל לעלות לתורה צרי' לעלות שאם היה נמנע הוי דבר
של פרהסיא ושמצעתי שאלת חיו קורין אותו בכל פעם ג' ו
ואירע בו אבילות ולא קראו החזן ועלה מעצמו ואח' כיון
שהורגל לקרות ג' בכל שבת הרואה שאיכ' עולה חומר שכ
שכחיל אבילות הוא נמנע והוי דברים שפרהסיא ע"כ
ושאלת שלום תלמי' במכה כדפרישי' בריכ' שאלת שלום זו
ווקפין המטות בערב שבת מהמכחה ולמעלה ואע"פ כן ל
לא יטב עליה עד שתחשך ולמוצאי שבת חזר וכופה חפ
אפי' לא נשאר לו אלא יום א' **תא** ח' מניחין המ
המטה ברחוב בחול המועד ולא קורע' בו
אלא קרובין של מת הראוי להתאבל עליו פי' לא שקי' מו' ש
פרוטה לקרוע בשביל כבודו של מת אבל מי שצריכין לקר
לקרוע עליו בשביל חכמתו או שהוא אדם בער או רבו א
או עומד עליו בשעת יציאת נשמה קורעין על כל אחד ב
כדינו במו' כדפרישי' לעיל ברי' קריע' ואי' חולצי' בת' במוע'
ואי' מברי' בו אל' קרוביו של מת אל' הקרובי' מיהא מברי'
וחיף בשמכרין אין מברין אל' על מעט' וקופו' ואי' מוליכין
לבי' האבל לא בטפל' ולא בחשקטל' לא בקנין ולא בשלים ואי'
בו ברכת אבלים שאומרים ברחבה אבל עומדין באורה ו
ומנחמין ופטרין את הרבים כאים בחול המועד מענות
פי' שכל' עונות כא' אבל לא מטפחות להכות כף אל' כף ב
בראש חדש חנוכה ופורים מענות ומטפחות אבל לא מק
מקוננות סתהא ח' מדברת והאחרות עונות' אחרי' סתהא
חמת לא מענות ולא מטפחות וה' מ' לחיכים דעלמא אבל ל
לתלמיד חכם בין בחול המועד בין ברה' בין חנוכה ופורי'
מענות ומקוננות בדרך בחול' וה' מ' בפניה אבל שלא בפ
פניה לא פתיב בתשובת האוכים ושאלתם היבא שמ
ס' ופסידין ברה' מהו שיאמרו צידוק הדין כך שכינו נסים
במועד מענות אבל לא מטפחות הילכך צידוק הדין אם
ענין בול' באחד מותר ואם אחד מדבר וכולן עונין אח
אחריו אסור וכת' רבינו האי מנהגנו לומר קדיש על המ'
ביט' ולומר כן תתפלל חרבא ולשאל בו טעם בחול' לטק
ח' א' ה' א' ו' ועל צידוק הדין לאומרו ברה' חנוכה ופ
ופורים בחלקו בו חכמי חשכו חכמי גרמיוא חומרים ד
דרך הילוך וחכמי' מבנוז' אף אומרים אותו חלף על הכ'
גדול וכן הסי' ר' משלם ב' משה שכינו אין מניחין המטה
ברחוב של' להרגיל ההספד ומתוך צידו' הדין כמי' ירגילו
את ההספד וכיון שאין צידוק הדין אי' קרי' ודי' לאר' מופל'
שמעפדין בחול המועד שאומרי' צידוק הדין וקדיש ובחי
ובחיל' מנהגין שכי' בגל' ובבי' אי' כתוב של דברי' שכי'
שהיה אין אומרים צידוק הדין בחול המועד והדין גיא'
כתב' אנו מנהגנו מימות זקנים הראשונים שלא לומר צי
צידוק הדין אחר המת ברה' חנוכה ופורים דלא עדיף צי
צידוק הדין דהיינו מצידוק הדין דמש' רבינו דמסלקין
ליה בשבת שחלה להיות פמועד וחפ' ברה' וחנוכה שחג
להיות בשבת דהללו יומי' שמחה כינהו דבתי' וביום שמח
שמחתכם ובמורדיכם ובראשי' חדשיכם וכל' ח' אומרי' בו

חלל זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו לפי' מבטל' בו צ
צידוק הדין ותלמידי' רשי' כתבו בשמו שאומרים ענ' המת
צידוק הדין יקריש בחול' של המועד שאין זה הספ' וחילול
יט' חלף הודאה וקבלת דין שמי' ע"כ וכן כתב הרמב"ם שח
שאומרים בחול' של מועד צידוק הדין וקדיש בדרך וכן
ביום טוב שני אבל ביום טוב רחשון כיון שאין מתעסקים
במת אין אומרים כלום כת' בשאלות שאם מת לו יום ב
בפרי' חס' להספיד ולנהוג בו אבילות ואם מת קוד' פורי'
ופגע בו האבלו בתוך ז' בטלה ממנה גזירות ז' ודוקה פי'
פורים אבל חנוכה ורח' מבטל' האבל' אלא שאי' מספיד'
בהן והרמב"ם כתב שנהגין כת' שנהגין בפורי' כל דין אבל
אבילות והדין מרוטבדוק כתב שגם פורים אין מבטל' ה
האבילות ואמ' אין אבילות נוהג בו לא ביד' ולא בג' חלף ד
דברים שבצנעא נוהגין ולאחר שיתפלל בבית האבל בלי' ל
ילך לבית הכנסת לשמוע מקרא מבינה וחיי' לשלוח מנות
ואע"פ שאיכ' מתאבל בהן עולין לו ומשלים אבילותו חס' ב
ויח' שאיכ' הולך לב' ה' וא' ז' כתב בדברי' הרמב"ם מרוט
מרוטבדוק **תב** ח' השומע שמת לו מת חס' הוא
בתוך ל' יום ויום ג' בכלל דינו כיום קבור'
לקריעת ולהבראה ולכל דין אבילות ואם שמע מי' ל' וחילק
אין צריך לנהוג חלף שעה אחת לח' שח' שמע ביום או כל
בליה ואפי' שמע על אביו ועל אמו וכת' הרמב"ם וה' מ' לנע
לענין בזיר' ז' אבל לענין בזירת' ל' נוהג על אביו ועל אמו
בתפירת עד שיגמרו בו חכריו ובביה' עד שיגיע הרגל
יגערו בו וכן בשאלת שלום ולכנס בבית המשת' ומנוה
מיום מיתה ולא מיום שמועה לפי' חס' באתה לו שמועה
על אביו ועל אמו לאחר יב' חדש אינו נוהג חלף יום ח' ח' ח'
בדין ל' וכת' עוד שהשומע שמועה רחוקה אין צריך לנהוג
כל דין אבילות אלא דינ' בחליצת מנע' ואין צריך לא בטיבת
ולא בפייט המטה ומותר במלחמה רחיצה וסיכה ותשמי'
המטה ובתלמוד תורה ואם אין לו מעבדים ברגליו צריך
שיכפה מטהו או יעטו' ראשו שצריך שיעשה מעשה שכי'
בו שיעשה משום אבילות ודאי חס' היה עוסק בתורה
או במלחמה או שהיה רוחץ וכך ובאתה לו שמועה מפסי'
שעה אחת משום אבילות וחזר למה שבידו אבל חס' היה
לבוש תפילין אין צריך לחולק' ואמ' אינו יוצא ידי אבילות ב
בהפסד זה וצריך שיעשה מעשה שכיכר שעושה משום אבל
אבילות בגין חליצת מנע' או בפית המטה ועטיפה ומי' ב
בחדא סגי אין קורעין על שמוע' רחוקה חלף על אביו וא'
ואמו קורע לעולם כדין קריעת שאינו מתחזה לעולם ה
השומע שמועה בשבת או ברגל ולמוצאי שבת ורגל כעשי'
רחוקה אינו נוהג אלא יום א' וכת' הרמב"ם דבשבת ורגל א'
אסור בדברים של צנעא ותשמי' שמועה רחוקה בשבת א'
או ברגל אינו נוהג אפי' דברים שבצנעא ולמוצאי שבת ו
רגל נוהג שעה ח' ודינ' וכת' בשפ' המצי' השומע שמועה ק'
קרוב' בשב' השב' עולה ל' ליום ח' ולמחר קורע והוא ל' יום
ו' ל' חלף וכן כת' בה' ג' וה' יחיאל בת' שחין שב' עילה' ג' ב
בתחל' תמכין אלא יתחיל' למכור ביו' ח' ו' ל' יום ז' ל' חלף'
ונוה' ג' דברים שבצנעא במקצת היום

תג

ו למיתת המת אע"פ שצדיקין לא כלו ז' ימי האבלות מלא
מלא בתו כעשית על ידי אחרים ואין רבי מתעסקין בו לב
לחמו כבון אס קברו בג' ימים האחרונים של הרג' מלאכתו
כעשית על ידי אחרים בג' ימים אחרונים של הרג' ואם נהג
ז' לפני הרגל והרגל פגע בו תוך ל' הרגל מבטל ממנו גזיר
ל' אפי' אם חל יום ז' בערב הרגל דמקצת היום ככולו ועו
וע"ל תחילתו לסוף ז' וסופי עולה לתחילת ל' מות' לספ'
ולכבם ולרחו' ערב הרגל וכן אם חל יו' שמונ' בשב' שמער'
הרגל מותר לספ' ולכבם ולרחו' בערב שבת ואם לא גילח
בערב הרגל או בערב שבת מותר לגלח אחר הרגל שבער
כתבטל ממנו גזיר' ל' חבל תוך הרגל לא יגלח כיון שהיה א
אפשר לו לגלח קודם הרגל ואם חל ז' שלו בשבת בערב ה
הרגל חסור לגלח בערב שבת ומותר לגלח אחר הרגל וכ'
בתוך הרגל כיון שלא היה יכול לגלח קודם הרגל ואם חל
יום ו' או יום א' שלו ערב הרג' מותר לשפר ולכבם כיו' שאי
אפשר לו לעשותה בלילה אב' חסור לרחו' עד הלילה כיון
שאפשר לו לרחו' בלילה אב' פ' שמותר לכבם מבעו' יום
אזר לו לגלח עד הלילה ורבינו יבא כתב כמו שאסור
לרחו' כך אסור לכבם כל היום ומיהו בער' סמו' לחשיכת
מותר בשניהם ואין צריך להמתין עד הלילה והלילה כתב
שאינו מתיר לא לגלח ולא לרחו' ולא לסוך ולא לעשו' שום
מלאכה עד שכתב יט ויט מפסיק שאר ה' ולאחר יט מ
משלים ל' ימים המיתה וסברא הראשונה היא סבר' הרחב
ולא הסכים א' א' הרג' ז' והא' דרגל מבטל גזיר' ל' דוקא
בשאר מתים אבל באביו ואמו אינו תלוי בל' חסור לא
לש' עד שיבערו בן חביריו ומיהו כת' בספר המצ' דוקא
שבינו ב' הרגל בתוך ל' אבל אם עברו ל' ואח' כך פגע בו
הרגל או אפי' אם חל יום ל' ברב' הרגל מבטל רח' השל' וי'
הכפורים חסוכין ברבלי' לרחות האבלות ועולין בשביל ז'
ימים אע"פ שאינו חלל יום א' בעצרת וזה הפל' לכל היוצ
המועדים כהג' שעה א' לפני תפוח אותה שעה חסוכה כ
בו ושמה ימי תפוח הרי טו ומשלים עליה טו שעה לפני
עצרת חסוכה בשבועה ועצרת חסוכה בשבועה כיון שהם לא
קירב קרבן עצרת בעצרת ים לי תשלומין כל שבועה חסוכה
בשבועה הרי ארבע עשר ומשלים עליהם ששה עשר וטו
מתעשר עשר שני של עצרת עולה למכין ששה עשר כיון ש
סאנו בקיאות בקביעותה דירחא ואין חנו' עושין תעשרה ע
ששה שני חלל משום מכהב חסוכה בחול ועולה למכין שס'
עשר שעה לפני ז' מבטל ממנו גזירת שבועה וזה הרי א
ארכב עשר ומגלח ביום הכפורים שמבטל ממנו גזירת
ל' שעה אחת לפני ששים עשרה עשר הרי ארבע עשר
ומגלח ערב החג שעה אחת לפני החג והחג יד ושמיני ע
עבר' שהוא רגל בפני עצמו חסוכה בו הרי כ' ח ויום שני ש
ס' שמיני עצרת שחול כמו חול בדפרי' הרי כב' ומשלים
עליה ח' וי' א' שהקובר מתו קודם ראש השנה אין ששים ע
עשר מבטל ממנו גזירת ל' וכן אם קברו קודם ששים עשר
אין החג מבטל ממנו גזירת ל' דתרי קולא בחדא אבלות ל
לא עבדין שיבא רגל א' ויבטל גזירת ז' ויבא רגל אחר ויב
ויבטל גזירת ל' וכן דעת בעל הלכות שכת' היבא שמת לו מ

יום כפור
יום כפור
יום כפור
יום כפור

מת שעה קודם ז' עולה לו למכ' ז' וזה ז' הרי יד וז' שבי'
ז' לבי' שהוא כרגל וחסוכה בו הרי כ' ח יום ונקוט בת' י'
הכפורים ב' ימים וסברא הראשונה הי' סבר' הרמב"ן וזה
הפכים א' א' הרג' ז' כת' הר' שמשון הקובר מתו שעה ח
לפני הרגל שאותה שעה וחרגל חסוכין כ"ד ומיד אחר ח
הרגל ים לו דין שבוע ג' לעכין שיושב במקומו ואינו מדב'
אפי' ב"ה ועצרת שאינו חלל יום א' כת' בה' ג' הלכה למעשה
הקובר מתו ברגל לא חילל עליו אבלות חלל אחר הרגל
ונקיט יומי דאבלות מייט האחרון אע"ג דלא כהיב ביה אם
אבלות עולה למכין ז' ולא נקיט לאחר הרגל חלל ל' ימים ו
גמאן דשביב ליה שכתב ביום שני שהוא יום טוב האחרון
או ביום שני דעצרת כהיב ביה אבלות דהוא יום מיתה ו
וקמרת דהבי אסכימו רבנן דאבל' יום ראשון דאורייתא
דדחי' עשה דרבנן וכן כתבו כל הגאונים וכן כת' הרמב"ן
וכתב וכת' פירשנו שאינו קורע ביום טוב ושירשנו לדעת
הגאונים שאין דין חלל בו מיתים המפורשים בתורה אב'
באותו שהוסיפו עליהן מדברי סופרים אין מתאבלים על
עליהם ב"ט וי' דביט' שני של רח' א' מתאבלו כלל דקדוש'
אחת הן אע"פ שער' אינו כהיב בו אבלות וזו היא דעת
הרמב"ם ולפי דעתו ודע' הגאונים כיון שהוא דרבנן אתי ח
אבלות יום ראשון שהוא דאורייתא ודחי' ליה הילכך כהיב
בבבאר יט שני של גלויות ע' כ' וי' א' הרג' ז' כתב חלל ר
דברי הראשונים אבל חכמים האחרונים כתבו שאין שום
אבלות דאורייתא אף ביום ראשון כי אם חסוכה ורחי' תיה'
ברורות וחזקות ולא תזו' מניח ע' כ' ומכל מקום לא היה
מוחה במי שנהג בדברי הגאונים **ת** שבת אינו
מפסיק האבלות כמו הרגל שאי' איפשר לשב
לשבעת הימים בלא שבת ואם היה מפסיק א' כ' לא יהיו לע
לעולם שבעת ימים ועולה שהרי קצת דייקי אבלות כהיבין
בו דקיימ' לן פ' חז' חוב' כת' רש"י פ' פריע' הרג' שנגנזה
מעטיתו וחזר' קרע לאחוריו וזקופת מיתה חסוכה שלח
לגהוג בהן אבלות בשבת לפני שהן של פרהסיא אבל כעילת
סכרל ותשמיש המטה ורחיצה בחמין שהן דברים שכתבנו
רשות ויכול לגהוג בהן אבלות הילכך חייב לגהוג בה' כמו
בחול כיון שאינו נראה כאבלות ואם יש לו מבטל ברגליו
אף פריעת הראש רשות שמכעלין מוכיחין עליו והרמב"ן
כתב ותשמיש המטה ורחיצה שהם דברים שכתבנו חמס
חייב לגהוג בהן אבלות בפניית המטה וחזרת רקיע לח
לאחוריו שהן דברים שכתבנו חסוכה אסור בהן חלל חייב בו
בזקופת המטה ובחזרת קריע לאחוריו כיסוי הראש וחלי
וחליצת הסכרל חייב לגהוג בהן אבלות בתוך ביתו ביום
אחריו להראות לו פנים פריעת הראש חסוכה שלח לגהוג
וכעילת הסכרל רשות ואם היו סכרל ברגליו אין פריעתה
הראש רשות ע' כ' וי' א' דחף חזרת קרע לאחוריו אינו חוב
חלל כשהוא בגלוי ארג' כשמטיל בתוך ביתו אין צריך לח
להחזירו לאחוריו וא' א' הרג' ז' כתב דברים שכתבנו כ
בבין כיסוי הראש ורחיצה בחמין ותשמיש המטה וכיוצא
בהן כהיבין והאידכא שאין רגילות לילך יחף הוי כעילת ה
הסכרל חסוכה ותלמוד תורה יראה דהוי דברים שכתבנו

יהי שם ה מבורך

מעשה ועד עולם מרומם על כל וכבודו מעין כל כסתר ו
וכעלם ואף כי כבודו מלא עולם איזה עין תשורהו ולשון
מי תבילה ולב מי ימצאו ואיזה שכל אשר ידעהו ותבונ
ותבונת מי תבינהו וחכמת מי תשיגהו עמוק עמוק מי
יעלהו גבוה גבוה מי יורידהו רחוק מי יקריבהו קרוב
מי ירחקהו חבל כח מעשיו יגדילהו עלילותיו יודיעהו ו
נפלאותיו ישיגהו כוראיותיו יסדהו בודל מפעליו יע
יודיעהו כי אלהי האלהי ואדוני האדוני הוא לבדו ואין
עוד כמוהו השמי' וכל כהאס כבודו יספרהו חיות ואופ
ואופני' יכסיהו שרפי' ואראלים יעריצוהו כרובי' ומלאכי'
יאמנהו עירין וקדישין יקדישוהו שמש וירח יצללוהו
הכוכבי' ממסילות' יסללוהו תבלי' ומלא' תחילותיו יהללוהו
בני יעקב בחירוהו ערב ובקר יחדוהו עדת לאומים ימלי
ימליכוהו קהל עם ירוממוהו מוש' זקני' יאמירוהו ישישי'
יזמירוהו נערי' יגדלוהו עוללים יקלסוהו גמולי חלב יפא
יפארוהו יוכקי' שדים יברכוהו גבורים יגבירוהו חלשים
יאמנהו ימים וכל רומם עם יסבחוהו עצי היער ירכנוהו
חית השדה יכבירוהו כל עוף כנף יטבחוהו עשבות הרים
יאדירוהו תבוכות שדי יחזקוהו דגת הים יעלוהו אילי כ
נב' ישרתוהו צאן קדר ימסילוהו בהמות בהרי חלקי יפ
יפחדוהו זיו שדי יתדרוהו כי שעת ימי' עשה את השמי'
ואת הארץ את הימים ואת כל אשר בהם הכל לכבודו בר
בראו ובחירתו כל ברא האדם יפה בעתו יצרו אף עשאו
בחתן ששפס סעידה ואח' כ' יביא קרואיו כי אחרי סבר'
השמים וכסיליהם הארץ ותולדותיה הימים וכל אשר ב
בהם ברא את האדם והמשינו על כל התחתוני' בדכתיב
תמסיליהו במעשה ידיך כל שמה תחת רגלי יוצא את הע
העליוני' כתיב לשמור כדכתי' והיו למאורות ברכיק השמי'
להאיר על הארץ ועוד הפליא והגדיל עמו בעזר אשר עז
עזרו ובעטרה אשר עטרו וכחתן פארו וישם עליו כ
כורו ועל כל האשה אשר ממנו לוקחה ולא כשאר הברואי'
אשר בראם שמי' שכי' חבל בראו לבדו ויקח חו' מצלעותיו
ויבן אותה לאשה ויביאה לו למען היות לו לעזר ולהעביל
כאשר כת' החכם רבי אברהם בר דוד בספר הנפש כי ל
לטובת האדם ולהנאתו גדולה עשה זה שאלו כבדו זכר ו
נקבה כשאר הברואים היתה האשה אצל האדם ספקות
הבהמה אצל הזכר שאינה מקבלת שלטנות הזכר ולא עומ'
אצלו לשמשו אך זה חוטף מזה וזה בועט בז' ואם לעברו
יפנו וגם אי' מיוחד' לפי סבתחיל' כבדו זה בפני עצמו
וזה בפני עצמו ולכן רא' ההירא יתבר' נורד' האדם זה
והאחרת' וברך אותי יחידי ולקח אחת מצלעותיו ובה
האשה ממנה ויהיאה את האדם להיות לו לאשה ולהיות'
לו לעזר ולמשער מפני שהיא כחשבת לו באחד מאבריו
אשר לו לשמשו וכי תהיה משהוקקת חלני' כאשר אבריו
משהוקקים להנחת גופו וזהו מה שאמר הכתוב ולאדם
לא מנח עזר כגברו מצי' זהו אינה אחר בדיקה וחיפוש

אחר כל המציאות שאין כבין לדבר כן כנגד הבורא ית
אך היא במציאות הממשבה הקדמוני' כאשר ברא חת ה
הכברא' מן האדמה זכר ונקבה והביט וראה בטוב' החד
ולא מנח עזר לאד' כברא' ההיא ואמ' לא טוב היות החד
לבדו - ימי' אין טוב שיהיה האדם מתבודד עם האס' ב
כמו הכ'. מות שזם מתגוררים ואין הנקבות מיוחדות ב
לזכרים חעשה לו עזר ממנו כגברו כלומ' אבראמו בענין
שיתהיה לו עזר ממנו ושתהיה מיוחדת לו וזהו כגברו כל
כלומ' שתעמו' חלני' יום ולילה עה' ל' הרב ועל כן הפליגו
רבותי ז' אחד לדבר במי שאין לו אשה עד שחמרו כל מי
סאין לו אשה שרני בלא טובה בלא שמחה בלא ברכה בלא
דירה בלא תורה בלא חומה בלא שלום בלא טובה דכתיב
לא טוב היות האדם לבדו בלא שמחה דבת' ושמחת כח
בחנך אתה ובתיך בלא ברכה דכתיב להניח ברכה חל ב
בתיך בלא דירה דכתי' חעשה לו עזר כגברו בלא תורה
דכתי' האם אין עזרתי כי ותושיה כדחה ממני בלא חומ'
דכתי' כקבה תשובה גבר בלא שלום דכתי' ודעת כי של'
חלך ופקדת כ'ך ולא תחטא והאדם בראותו אותה נד'
כי ממנה ליקחה חו' על כן יעזר' איש את אביו ואת אמו
ודבק באשתו והיו לבשר אחד כלומ' ראויה זו שתהיה מי
מיוחדת לאדם ואדם אלהי ועל כן ראוי לאדם להיות חת
אשתו בגופו ולבגדה יותר מגופו ולרעם עליה ולשומרה
כאשר ישמור אחד מאבריו וכן חייבת לעיבורו ולחובו
כנפשה כי ממנו לוקחה ועל כן צוה הכתוב על האדם ש
סאיה כשותה ועוכה לא יגרע ועוד מצות רבות כצטוו
בענין חבור האדם עם אשתו כל ימי היותם יחד עד הפ
הפרדס ועוד תקנות רבות נתקנו בהן אחרי כן ואמרתי
לחבר בהן שפר וראיתי בספרי' ובמנתי בדברי המחרתי'
ולקטתי בעמרי' מאחרי הקוצרי' וחברתי את הספר הזה
וקראתינו

אין העזר

וזה סדרו תחלה אבאר חיוב האדם לישא וגי' שברו ועם
מי ראוי שיש' ואינו חזין מעונ' לענין הבול' ושאינן ראוי'
לישא לישר ולהזין או מחמת פסול' שבגופן או חסרון שבג
שבגופן או מחמת מקרה שאירע בהן או מחמת איסור ע
ערוה ואיסור גייה ושפחה והיתר אשת איש בערוה סמת
בעלה ובאיזו ביאה מתחיי' האיש והאשה והרחקה מן ה
הערויות ואיסור הנזנח זרע לבטלה וכי נד יתבאג' עם א
אשתו וחיוב עונתי עמה והלכו קידושין וכל די' הארוס'
כל מה שחובה בה עד שתשא ודין השלכות וחסובה וק
וברכת כישואין ומצות שמחה וכלה ושיעור הכתיבה ל
לב' אחת ואחת וטענת בתולים וחיוב האיש בכתיב' וכל
תבאיה והיאך נגבים ומה שהיא זוכה מהח אשתו והלכו'
גירושין ומי'אין והלכות יהוס וחלינה והלכות חול' ומפתי'
ומוציא שם דע והלכות סוטה וראיתי עוד לעסל סימני'
להלל כל ענין וענין במילית קצרו ולכיתבם בתחילת ה
הספר במכין למען היות בקל למצוא כל ענין וענין והל' ה
אלרים יודע וישר' הוא ידע כי לא בעבור מעלה עשיתי

ואל תלקטם אתה בידך ש'א יהו בזוין בידך וכן עשיתי לו
 ככנס יוחנן וליקט ופירש עליהן את חפרסקל וכנסתי וק
 וקרעתי עליהן את קשרין וכנס
 מעשה לחביו כך
 עשיתי לו
 תכיל
 חמלקט עצמות והמשמר עצמות והמולך אותם ממקום
 למקום פאור מקרית שמע ומן התפ לה ומן התפילי ומ'
 מצות האמורות בתורה בין בחול בין בשבת לא שכן עצמ
 עצמות של קרובים לא שכן של רחוקים בין אם הוא בשם
 בפני כה או בדרך ואפלו אם הם
 מלקטין רבים ואם רצה
 להחמיר על עצמו
 לא יחמיר
 מפני
 כבוד עצמות המולך עצמות ממקום למקום הרי זה לא
 יתום שכן ולא ברשקיא ויכחם על גבי חמור וירכיב ע
 על הן מפני שנהג בהן מנהג בזין ואם היה מתירא מפ
 הבכרים והלשטין מותר תכיל
 היה ר' אומר טוב ללכת
 אל בית אבל מלב
 אל בית משת
 באשר הו'
 פו' כל אדם וזחי יתן אל לבו דברים של מיתה דיספר יס
 יספרו' דקבר יקברו' דיטעו' יטעו' כי דללי ידלליט
 היה ר' מאיר אומר גדול השלים שלא ברא הקבה מדה יפה
 מן השלום שנתנה לנדיקים
 ששעה שכתור
 האדם מן
 העול
 סלשה ביותית של מלאכי השרת
 מקדימין אותו בשלים
 הרחשוכה אומרת
 יבא שלום
 והשכיית
 אומרת יבואו על משכבותיהם והג'
 אומרת הולך כה חו ולא דיין
 לנדיקים שמיתת בירי
 כבוד של וכבוד'
 יאכסף חלל
 שחלקה' לשני
 יבוא שלום יבוא שלום

דברי ר' עקיבא
 פירוש לא
 יל'טס בידו אלף אחרים ילקטו לו ר' יוחנן בן כוראי אומר
 ליקט עצמו אינו חלל משיכלה הכשרכלה הכשר חין
 הצורה כיכרת בעצמות אף על דהלכה
 כה עקיבא מחבירו הכא
 משה' טעמה כה יוחנן מלקט
 עצמו שני מתים
 כאחד בראש
 אפרסקל
 מכין
 וברא אפרסקל מכין דברי ר' יוחנן בן כוראי עקיבא
 אומר סוף אפרסקל להתעבול וסוף עצמות להתעבול חלל
 מלקטן וכותהם בארזים פירוש סוף אפרסקל להתעבול וכ
 וכ' עצמות שני מתים מתערבין חלל מלקטן וכותהם כ
 כלאחר לעצמו בחרון של ארזים אומר ר' אלעזר בר' צדוק
 כך חמר לי אבא בשעת מיתתי מתחיל
 קברוני בבקעה ולבסוף לקטו
 עצמות ותנם
 בארזים

ואל תלקטם אתה בידך ש'א יהו בזוין בידך וכן עשיתי לו
 ככנס יוחנן וליקט ופירש עליהן את חפרסקל וכנסתי וק
 וקרעתי עליהן את קשרין וכנס
 מעשה לחביו כך
 עשיתי לו
 תכיל
 חמלקט עצמות והמשמר עצמות והמולך אותם ממקום
 למקום פאור מקרית שמע ומן התפ לה ומן התפילי ומ'
 מצות האמורות בתורה בין בחול בין בשבת לא שכן עצמ
 עצמות של קרובים לא שכן של רחוקים בין אם הוא בשם
 בפני כה או בדרך ואפלו אם הם
 מלקטין רבים ואם רצה
 להחמיר על עצמו
 לא יחמיר
 מפני
 כבוד עצמות המולך עצמות ממקום למקום הרי זה לא
 יתום שכן ולא ברשקיא ויכחם על גבי חמור וירכיב ע
 על הן מפני שנהג בהן מנהג בזין ואם היה מתירא מפ
 הבכרים והלשטין מותר תכיל
 היה ר' אומר טוב ללכת
 אל בית אבל מלב
 אל בית משת
 באשר הו'
 פו' כל אדם וזחי יתן אל לבו דברים של מיתה דיספר יס
 יספרו' דקבר יקברו' דיטעו' יטעו' כי דללי ידלליט
 היה ר' מאיר אומר גדול השלים שלא ברא הקבה מדה יפה
 מן השלום שנתנה לנדיקים
 ששעה שכתור
 האדם מן
 העול
 סלשה ביותית של מלאכי השרת
 מקדימין אותו בשלים
 הרחשוכה אומרת
 יבא שלום
 והשכיית
 אומרת יבואו על משכבותיהם והג'
 אומרת הולך כה חו ולא דיין
 לנדיקים שמיתת בירי
 כבוד של וכבוד'
 יאכסף חלל
 שחלקה' לשני
 יבוא שלום יבוא שלום

דברי ר' עקיבא
 פירוש לא
 יל'טס בידו אלף אחרים ילקטו לו ר' יוחנן בן כוראי אומר
 ליקט עצמו אינו חלל משיכלה הכשרכלה הכשר חין
 הצורה כיכרת בעצמות אף על דהלכה
 כה עקיבא מחבירו הכא
 משה' טעמה כה יוחנן מלקט
 עצמו שני מתים
 כאחד בראש
 אפרסקל
 מכין
 וברא אפרסקל מכין דברי ר' יוחנן בן כוראי עקיבא
 אומר סוף אפרסקל להתעבול וסוף עצמות להתעבול חלל
 מלקטן וכותהם בארזים פירוש סוף אפרסקל להתעבול וכ
 וכ' עצמות שני מתים מתערבין חלל מלקטן וכותהם כ
 כלאחר לעצמו בחרון של ארזים אומר ר' אלעזר בר' צדוק
 כך חמר לי אבא בשעת מיתתי מתחיל
 קברוני בבקעה ולבסוף לקטו
 עצמות ותנם
 בארזים

סיכור כרים וה' ל בית נ חניכס ול מדיננס מדי וכלא
ערינות וחייבי לאוין ועשה ושכיל וחציה שכו

וחניה בת חורין

חופשי לשכלות ולבתוטה

מח פבויה שני עליה קול שנקדש ופיצה הי' הקול
מז וינ עליה קול מחא' וא' ז' קד' השני ואם מבטלי את הקול

מז שני אומר' ראינו שנתקדש ושני אומרין' נח
מז ראינו שנתקדש' אח' או שני אומר' שנתקדש ואח' או שנים

אומר' לא נתקדש' או הי' אומר' נתקדשתי וחזרה זה

מח אומר' לה קדשתיך והיא אומר' לא קדשתי או

איכבא אחד שח' שקדש אחות אשתו קודם ל

לאשתו והיא יושבת תחת בעלה

מז קדש אחת מה' נשים כל אחת אומרת אותי

קדש וחזר בו בתיך כרי דבור

כ מתי חוזרין הקידושי והסבלונות ושאלת ב

נח בזה לא' ה'אש זל וקבכות שפוסין לקיים הסידוכין

כמה אתה נוהג לבגד כך וכך שקטה

באמירה אם כיתן ליכת'

כב הפוסק מעות לחתנו ואינו רוצה ליתן לו

כב הפוסק מעות לחתנו ומת החתן והפוסק

לכנו או לבתו

כד הכותן מעות לשליח ליקח בהן קרקע לבתו ל

לכשתבשא והיא אומרת לשליח ליתנם לבעל

כח דין הארוסה בהירוסין לענין מזומת וקטריה

מירשה ואם יש לה כתובה ואם כתארמלה מן האירוסין

כז כציה זמן כותכים לארוסה משתבעה האר'

כז ואם הגיע זמן ולא כיסת ואין פוש קין על הקטנה להסיח'

כז מהרה האב לבעל או לשלוחו או שהיה לה חז'

כז בדרך נכנסה עמו

כח כמה כסו יתן לבתו כשמש' בתם ואם פסק ל

לזכרים ערומ'

כח המשיא לבנו גדול בבית קמאו

כח דיכי הסומכיות

כח חופה לענין מה קובץ ואם היא נדה

כב צו בת התמן מרי נצ' כין הותה ואם אכלין

כב גהנה בתים

כב בעילת מצה וברכתה

כד זמן כישואי בתולה וברכתה ואלמנה זמן

השמיח' לכל אח' ואח' ואם אינו רוצ' לעשו' סעודה כראוי

כח מצוה לשמוח חתן וכלה ולעשות זכר לאבילי

כז ציץ ואסור לאתכל בה וחתן ומת שפגעו זה בזה

כז אסור להשהות אשתו בלא כתובה ואם הוא ב

בשבת או באברה או מחלה הכתובה ופסוס

הכתוב' וכל דיכ' והחלוין במנה' ודין הנדוני'

כתובת אלמנה שכתאלמנה ונתגרשה מן

האירוסין ומה כישואין וקטן וקטנה ובגרה סומ' ואילוכי'

חרש וחרשת שוטה ושוכה וגר שנתגייר

כח טיגנת בתולס כיצר ודמי ישנה ומתי בארע'

גלידה או מכבות על ידה כתובתה

כח צמה מיהייב האדם לפתו ובגיו כבנים וגב

כח זוכ' מנה

כח צמה מזונות הייב לאבתו ולא ינול לתנס עי'

כח פרנס ואם הייב להבכיר עצמו לברכה והלך לה' ינתה

כח הים והי' בע' מ' זוכ' או ל תה או פ' נסה

כח אור ולא בא ואמר הנתי לה

כח הייב לזון בכיו ובנותיו הקבנים ואם הלך

כח והיכס כחן או נשתנה

כח המדיד אבתו מליהמות לו או שהדידה פלא

כח הנענו' אהד מהמינים או שנדרה היח

כח הייב צבסו ומד' וכלי צי' להשתו ובגיו הקטני'

כח המדיד את אבתו שלא תתקסט או שלא תלך

כח לבית אביה או לבית האב' או לבית המפתה ולבי' המרהץ

כח חו שלא תנעול מנעול או שאסר הוא או היא בליהם על ש

כח פכיניהם או בלשביניהם עליהם חו הוא או היא רוצים

כח לפנות דירתם

כח הי' זוק הארצות לענין כישואים ואם הוא או הי'

כח רוצים לעלות לירץ ישראל והאחד מעבב

כח היוצ' עוננה

כח המורד על אבתו והר' ור' או אומר' ג' אי' עלי

כח הייב נגד' ונה' ולא גבדיין חל' נכר

כח הייב צ' כ' הנה

כח ג' עשה ידי הנהנה בהיה הייגת לבעלה והם ה

כח היא מניקה או אם איכה רוצה לעשות ולא לטול מזונות

כח ואם בצרה כלים בגת מלאכתה

כח המקד' מעבדה ידי אשתו או שהקדישה היא ח

כח חו הדירה לעשות מלהכה

כח נזרה שלא להניק ואם היא מניקה כפמגרשה

כח ונכס מי יהיה הולד אהר בגימל

כב הצלת אבת איש למי היא

כד מנ' את אשה לבעלה

כח הצעל זוכה בנכסי מלוג ונכסי צאן ברזל בלה

כח ממה נכרא נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל וצאיון פירותיה

כח אינו זוכ' ומה יקנה צ' בלעלין בלה והם יכול למכור צד'

כח סלה לפירות והכניכה לו שפחות

כז אין מקבלי פקדונות מנשים קבנים ועבדים

כח ואם תקף בעלה משה או למה ממנה והם היא נושחת ו

כח ונ' תג' בגית

כז אין מהזקין בגכבי אשת איש לא בעל ולא ארר

כח היוצאת ממחת בעל' בוט או במית' או במיאל

כח מונ' כל נכסיה והם הקביהו' או לא הסביחו'

כח חיוצ קביות אבתו

כז הצעל ירש ומה הוא שאימ יורש ואם עבתה

כח הצרה קודם לכן אין האשה יכולה למכור מנכסיה ורס

כח מכרה היא או הוא חו שכינה יחד חו מכרה חו נתנה לו

כח אם סלקה בעבירה נמנו

כח אשה שהכנים מליה לג' ולומר' לה חו שהיה

כח עליה מלוה ונבאת או אומר' נכסי לך ואהריך לפלוני

כח ה' כ' כ' עצמו ופירו' נכסי אבתו ומירוסת'

כח

כ

א' ח' הוצא זרעו לבטל והתרח' מדב' הגור' נכך
 ח' ישרה' חשון' על הרב' ע' על משכב זכור
 למדור מדר ולהתרח' מן העריות שלח ירבה
 בתשמיש חפ' עם חשמו וכיצד יתגהג צבעת
 תשמיש וזמה תהיה כוונתו

הלכות קדושין

כא' שלח לקדש בביאה וזמה מקדש ואיסור ביאה ע
 עם הפכיה חפ' הם יהיה נו
 כיצד לשון קידושין שיאמר הוה ויתן הוה ונתן ח
 הוה ואמרה היא חו איפבא
 קדש בגזל שלה או של אחרים ובכקדון ספקיד
 צורה או שהיה לו בידה וכו' ליה שיש לו חלה
 וחלל אחרים וכו' וה' ופרוטה ועשה לו שירים
 וחקדש לך ובס' הוה שהבירו שותף בה ובשאל
 ובחיס' הנחה וחוריינה ורובק וכו' מיהן
 צריך שיתן הבס' בג' תנה נ' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
 ת' מנה לפלו וחקדש לך והילך מכה יתתקדש לפלו וקדש'
 בדיכר ונתן לה משכון ובמנה ומצ' חסר חו דע וכו' חוה
 התקדש' לי במנה והיא אומרת במאת' והתקדש' לי בג'
 זה והיה מים או יין חו שמן וכו' נתן
 נזיזה מקום יתן הבס' וזרקתו לחו' חו שאמר'
 תנהו לפלו חו תנהו על הסלע חו לעני חו לרלב
 חס קדשה בכבר
 ח' מקדשין צפחות משה פרוטה ואם צריך פ
 שימא והתקדש' לי בתמרה או התקדש' לי כזו וכו' חס
 התקדש' לי לחצי וחצ' מקדשה לי
 צטור כיצד
 צביאה כיצד
 צרכת אירוסין ואם צריכה עשרה
 ח' חזים מקדש ע' שליח והוא נעשה עד ואם צ
 צריך עדות בשליחות ואם קדשה לעצמו ואם מתה שליח
 וכו' דיני השליחות
 ח' האשה עושה שליח נקב' קידושין ואם חזרה
 בה ועשתה צר' או אביה שליח וכל דיני שליחות שלה
 ח' האב זכאי צבתו לקדשה ואם קדשה עצמה
 שלא לדעת ואם הוא במדינת הים וקדשה חתיה ואמה ו
 ומקדש בתו סתם וכל דיני קדושי קטנה
 המקדש על תבאי וכל דיני תבאי
 המקדש על תבאי שאין עליה כורים או מומי
 ועל מי להביא ראיה כשנמצאו עליה מומין
 המקדש לאחר זמן בגין לאחר ל' יום או להח'
 שתתבאר או לאחר שתלדי או לאחר שתתגרס
 המקדש שתי אחיות ואם היו עמהם כבדיו
 אין מקדשין הלל' לרצון האש' ובכפי עו' כשר
 ח' קידושין לקטן חפ' מדרבנן ולקטנה
 תקנו כישואין ודיני חס הגדיל
 קידושין חרש שוטה וקטן וחורשת ושנוטה

כב' הדב' הזה וגם לא עשיתי דבר שיהיה כדי עילוי פאיני
 חלל' בתלמיד הלוי ד' מפי המלמד וכוונתו דבריו כדי להת
 להתלמד וכליקט מאחרי הקוננים ובמאסף מבי'
 העמרים אחת הכה וחזת הכה ביני הטו לקוטי בתר' נק
 לקיטו ואכקש מחל העוזר להיות לי לעזר כדכתי' עזרי מ
 מעם ה' עשה שמים וארץ וכו' יראי ה' בטחו בה' עזרם
 ומגינס הוא וכו' ח' עוזי ומעוזי צו בטח לבי וכעזרתי
 ויעלזו לבי ומסיירי אחרמו וכו' ואכי עבי ואכי' ה' יחשל
 לי עזרתי ומפגטי אתה אלדי אל תאחר וכו' ה' לי בעזרי
 וחצי חרחה בצוכאי וכו' רחה רחיתי לבטל וכו' עזרתי
 וכו' קומה ה' עזרת' לבי ופרמו למען חסדך וכו' הבה ל
 לבו עזר' מר' ושאל תשמעת אדם וכו' ויק' ח' שמו חבן
 העזר למר' עד הכה עזרתי ה'
 ח' חייב אד' לישא הילדותי ובזקמותי ביזה כשי' כוש'
 ומתי קיים פריה ורביה וביפין אות' לבך וחל' ח' מנוה
 ב' מי שכל וחול' כהן אכי או אכיו או עד אחד מע
 מעידין עליו וספק כהן ומי שיוצא עליו קול שהוא חלל ו
 וזחר בך העיד אחד שהוא כשר
 ג' לישא אשה ההוגנת לו ועם מי ראוי לישא ואם צ
 צריך לבדו' עתה חחר הבא לישא
 ד' איסור ממזרת וכו' מצי' וארומי עמופי ומ
 ומואבי גוי ועב' ושכח' וספק ממזר שתוקי ואסופי מותר
 ה' איסור פגיע דבא וכו' שטבה כשראית וכו' מי
 מותר ואיסור הסירוס בחדם ובבהמה
 ו' איסור גרושה זונה וחללה לכהן ומי כקראת ז' ל'
 ז' דיני טביה ואיזו היא חללה
 ח' כהני לויי וישראל' בירי חרורי או הנשואים בא
 בחיסור אחר מי הולך הולך
 ט' אשה שפא' לנשים ומתו
 י' איס' חזר' גרושתו ומנו' את אשתו משום

שם רע וכדר
 י' חיסור הנחמד על אשת איש שחזה וכברית
 י' איס' לישא משו' חסד' בגין המכיא בט ממדינת ח
 הים או מעיד על בעלה שמת חו' חסרה עליו משום דבר
 י' איס' לישא ת' ב' חדש' למיתה ולגירושין ולגרות
 ולשחרור ולזנות וכו' ח' חדש' ללידת הולד
 י' ח' סיר קידושין וכישואין ה' ימי החבל
 טו' חיס' ערוה דהוריי' ודרבנן והבא על חמות א'
 חשמו או נשואה או אחות ארוסתו והלכה חשמו וניסו
 י' חיס' גויה ונפח' מולד שפח' נג' שנתעבר כישר'
 י' היתר אשת איש שמת בגל' על פיה חו על פי עד
 אחד ואח' בבעלה חסר שנתקן פ' חו נשחת
 יח' חיסורי חייבי לחוין ועשה
 יט' פוקלץ על חזקה שהיה בחזקת ערוה
 כ' גזירה ביאה מתחייב הבח' כל ערוה
 כ' התרחק מן העריות ושלא להשתמש בשום אשה
 ולא לשחול בשלימה
 כב' חיסור יחור עם מי אסור להתייחד

קלן צריך שתרע שהוא גט כפעה שתקבלו ואינו ל
לשון יאמר לה וסכים בעיר ששמותיהן שוין ומגרשין ושכ' **קלן**
מרע המגרש והמגרש בשבת **קלן**
צריך שיתירנה היתר גמור שלא ישאר עליה **קלן**
שום איסור לשום אדם **קלן**
דין כתיבת הגט מידו **קלן**
דין קבלה מידו ואם זרקו לה ולאצרה או לג' **קלן**
אמותיה או כתבו ליד עבדה **קלן**
דין שליח לחלכה ולקבלה והבאה **קלן**
דין השליחות והחזרה ממנו ואם נערה או קטנ' **קלן**
עושה שליח ואם מתגרשת בקבלת אביה **קלן**
דין המכירה בגט בחוזה לארץ **קלן**
דין המגרש על תבאי' שתילה בו כגון אם לא **קלן**
באתי עד זמן פלוני **קלן**
דין תבאי' שמתנה עליו שאם יתקיים התבאי' **קלן**
יתקיי' הגט ואם לאו לא יתקיי' ודין אם יש טעם אוב' כגון **קלן**
גט שכתב מרע כיצד יתנה ואם עמד או נשכו **קלן**
כחש ומת **קלן**
דין המגרש לאחר זמן קצוב או לאחר מעשה **קלן**
שיעשה הדומה לתבאי' ואין דינו כדין התבאי' **קלן**
אין הותבין את התבאי' בגט ואם נכתב בו **קלן**
אין מגרשין בגט ישן ושכב מרע סגירש על **קלן**
תבאי' לא יתיחד עמה אחר כך **קלן**
המגרש את אשתו ובא עליה אח' כ' בעדים או **קלן**
בתייחד עמה **קלן**
באיזה פסולי גט שאם כיסת בהן תבאי' **קלן**
כתן הסופר הגט לאיש והסוכר לאשה וטעם **קלן**
וכתבו זה לזה **קלן**
האשה שאומרת לבעלה גירשתני והבעל אומר **קלן**
לא גירשתני שמים אומרים גירשת **קלן**
ושמים אומרי' לא גירש' ואומר' אשת איש הייתי **קלן**
ונתגרשתי או מביאה גט מקויים בידה או עדי גירוש' **קלן**
המונח גט למי יחזיר **קלן**
אלו שכותבין לחוציא וכמה כותבין וכשא' אשה **קלן**
ושמה עמה י' שמים ולא ילדה וכישואיה עם **קלן**
השמי ג' וד' והשואלת גט בטענה דחוטרא ליד' **קלן**
או שאין לו גבורת אנשים או מאים עלי' וסדר **קלן**
בתיבת הגט ובתיבתו **קלן**

קלן הלכות מיאון

קלן **הלכות יבום וחליצה** **קלן**
איזה זרע פטור מיבום וחליצה ואם הוא באמן לומר שים **קלן**
לו זרע ואשה הבאה ואומרת מת בעלי ואח' כ' במי או בית' **קלן**
לי בן ואשה שהלך בעלה וצרתה **קלן**
איזה אח זונק ליבום ואם הוא באמן לומר ים **קלן**
לי אח או אין לי ואם חושש' שמה ילדה חמותה **קלן**
באמנת בחינת בעלה שתתבס' ולא ב' מיתת' **קלן**
יבמה וצרתה אינה באמנת עליה ואם עד אחד באמן וש' **קלן**

ושתי צרות כל אחת מעידה על מיתת בעלה **קלן**
יבמה שנתקדשה לזר או כיסת לו או כתייבמה **קלן**
בטעות או זנתה יש זיקה ליאסר בקרובות היבמה אפילו **קלן**
בשמי יבמים ואפילו לאחר מיתתו ושומרת יבם מקדש אחיו **קלן**
את אחותה **קלן**
חיוב מוזכות היבמה והבורתה ולמי מעשה י **קלן**
ידיה ופירות כסיה וירושתה **קלן**
מי שהיו לו אחים רבים וכשים רבות ומתו ונ **קלן**
וכפלו בשותתיו לטביהן ליבום או שצתו **קלן**
אחיו וכפלו בשותתיהן בפניו **קלן**
איסור צרת היבמה ליבם ולאחיו כשהיא **קלן**
מתייבמת ואיסור צרותיה להם כשהיא **קלן**
חולצת ואיסור קרובות החולצת לחולץ **קלן**
המייבם זוכה בכספי המת וטענות היבם **קלן**
או בכיו או הכבא עם הספק **קלן**
היבמה לא תתייבם ולא תחלוץ תוך ג' חדשים **קלן**
ואם כתייבמה ונמצאת מעובר' בדה לא תתייבם אלא תחלוץ **קלן**
איזה קודם מצות יבום או חליצה ואם יש **קלן**
לה דין מורדת ונדרה הכאה מיבמה **קלן**
מצות יבום שיקדש תחילה ואין מקדש אלא **קלן**
לרצונה וביתב' לה כתובה ואם צריך לברך על נטילת **קלן**
יבמי' ואם כנס בלא קידושין באינו ביאה היבמה בקיט **קלן**
יבם קטן וחליצתו וביאת יבמ' קטנה וחליצתה **קלן**
יבמה שאומרת לא כבעלתי יהוא אומר שבעל' או איכבא **קלן**
כנסה היא באשתו במור' ועל מי חיוב בתובת' **קלן**
כל דיני חליצה **קלן**
גט אחר גט ומאמר אחר מאמר גט חליצה **קלן**
וביאה שאחר מאמר חליצה וביאה שאחר הגט ואין אחר **קלן**
חליצה וביאה בלום ואם חליצה פסולה צריכה לחזור **קלן**
קיצא דין שתי יבמות חרשות או קטנות או אחת **קלן**
חרשת ואחת פקחת או אחת קטנה ואחת גדולה שנפלו **קלן**
לפני יבם אחד **קלן**
דין יבם סרים או פסוע דבא וכרות שפחה **קלן**
וזקן וחרש שוטה וקטן ואילנות וחרשת שוטה וקטנה **קלן**
וסומא טומטום ואכד רגובי כוס **קלן**
דין היבמה האסור' ליבם באיסור ברת ודין **קלן**
צרתה ושוטה וצרתה ואיסור אשת אח שלא היה בעולמו **קלן**
וקטנה שמיאנה ביבם והמגרש אשתו והחזירה **קלן**
דין האסורה ליבם באיסור לאו ועשה ושכניה **קלן**
וזיקת יבמי' ואיסור חלוצתו **קלן**
דין יבמה שהיתה אסורה בשע' כפילה והותר' **קלן**
וחילוקין מאחין רביכ'נשואין לאחיות רבות **קלן**
דין יבמה שאינה בת יבום משום שפק זקיקה **קלן**
כגון מקד' אחת מב' אחיות וכשי קערוכות שנפלו לפני **קלן**
התערבות **קלן**

קלן הלכות אונס ומפתה

קלן הלכות סוטה

כב • חיוב מזונות האם שכתב רש"י או שכתב למכר
 עד מתי כיוצא ומה היא המפסילת המזונותיה
 ואם צריכה שבוטע ושתהיה כתיבתה בידה ואם
 היתומי' אומר' כתבנו ומה כיוצא ואם תפסה ה
 מטלטלי' וכ"ע מוכרת למזונותיה
כג חיוב ברירת חלמכה ובסמך נפל הבית או מכר
 מכריו או ואם אומר' שיתנו לה מזונות כבי' אביה
כד חיוב מעט' ידירה לירשם ואם מחסבין על מעט'
 ידירה ואם השכיחם הקרקע של היתומי'
כה סבועת חלמכה וגרושה על מה מפסיעים אות'
 להגבות כתובתן ואכה מפסיעין אותה והיא אומר' בתנ'
 כשאתי והוא אומר' חלמכה כשאתיך
כו אין הטעם יכול להשביע את חשה' באענת ספק
 חש' מיכ' אפיטרופ' חלח' ח' תובעת בת בתה
כז פחר' משביע' או יחד לה קרק' או מטלטלי' גבי'
 בלא שטעה ובאיה' לשון מושל' הפסוק
כח שמין' לאשה חלמכה בגדיה ולא לגרושה
כט • כתובה ממה בגי' מדיכ' דגמר' ומתקנת ה'
 הגאולה' ובאיה' מטבע איכה גובה כתיבה חלח' חס' כן
 כתובתם בידה ובמקום שאין כותבין גובה בעדי גירוס'
 ומיתה ואם הוציאה כריכה בלא גט או שני גיטין ושני
 כתובות או כתובה ושני גיטין או גט וכתוב' ועדי מיתה
ק עד כמה גובה כתובה כשכתובה בידה או
 כשאיכה בידה ואם היא משמעת
קב חלמכה ובעל חוה שזמן שוין וחלח' לגבות כא'
 באחד הערב לאשה בכתובה מתחייב קנין ואם מת ח'
 חייב ואם מגרשה ידירה הנאה וכן אם הקר' נכס ו
 חבל לחלקוחות
קג חלמכה שמוכרת לגבות כתיבת' אם צריכ' כ' ד'
 והרזה אם לקחה בעצמה ואם טעת ואם
 צריכה לפרס לצורך מת מוכרת
קד כ' ד' שמכרו או שלחם שמכרו לחלית לחלמכה
 שטעו או שזר שליח שמכר וטעה
קה המוכרת או המוחלת כתובה' לבעל' או לאחר'
 וכן שמכר כתובת אמו או מחל אחר שמכרה אמו
קו הוצתה כל נכסיו לבעל' וכתב לאשתו קרקע כל'
 שחול אכירה כתובה
קי הכותב כל נכסיו לאשתו ויצא עליה סטר חוב
 מוקדם הפסידה כתיבתה והפיתג כל נכסיו ל'
 לאשתו איכה חלח' אפיטרופ'
קיב שביב מרע' אחר תיול' אש' באחד מהבנים
 שביב מרע' אחר תב' ק' זהובים לאשתו כראוי
 לה דהו' בכתובה
קיג כיתרין סובר' לאשה אעפ' שאין בעלה עמה
 והמוני' או בשוק
קיד כתיב' בגין דברין ממה בגי' ומתי בגי'ת
קיו מזונות חבנות ממה כיוצא ועד כמה וכל דיכ'
קיא פרנסת הבת שהיא עי' נכסיו לפי אונ' דעתו
 ממה בגי'ת ומתי תפסיד פרנסתה

קיד קבל לזון בת אשתו היאך מתחייב ואם גירסה
 וכל דיכ' והמקבל עליו לזון את חברו
קטו היוצאה בלא כתובה ומה הפסידה מכתובת'
 והמפסדת כתיבתה משום שזיכרה בעדים
 או צעד אחד או על פיה או שקיבל לה
קיו דין הכתובה ותהיה כשנשוא באיסור בגין
 חייבי' לאונ' וחייבי' עשה ושכניה ואילונית וקטל הממחל'
קיא דין הכתובה בגי' שאין לה וסת' אי' שיש בה מו'
 מומין וכדרי' אשה ושהה עמה עשר
 שני' וכסת עוד לשנים ולשלושה ולארבעה
קיב תקנת הכישורין של קהל טולטולא יצ'
 והשאלות והתשובות לחל' הרשע' ול' עליה
 וכעבין המוכרי' וכעבין שבי' איש לאשתו

הלכות גיטין

קיס מה דבה ימצא באשה שכול לגרסה ומתגרס'
 שלא לגרסה ואם כתברת או כשתטית
קכ צריך שיכת' גיט' או שלוחו הגט ולא יכתבו
 עד שישמעו מבין שיצא לבתו ולחתום
 ואם אומר לרבים לבותבו
קכא צריך שיחל בדעתו משעת כתיבת הגט עד
 שעת כתיבתו ואם פשתק הו' אם הוא חרש או שוטה או
 שביב מרע וגוסס ומגוייר
קכב אמי' לגדי' לכותבו וכתבוהו וטעו בו או בא' גט
קכג מי ראוי להתבו וכתבה וכיתן בשבת או ביום
 הכפורים
קכד על מה ככתב ואם ככתב על קלף וכחת' ממנו
 או על יד העבד וטבלא ועל טס של זהב
קכה בזה ככתב ואם מחק בטבלא ותיקון הכתיב'
 והקלף והשירטוט' ואם יש בו מחקין קרעי' וקיומין
קכו כושח לשון גט ובעיני' ובאותיות שצרי' לרק'
 בהם ואם טעה בהם
קכז צריך להזכיר בו הזמן ואם הקדימו או איחרו
 או לא כתבו ומונין עתה לבריחת עולם
קכח צריך להזכיר בו מקום עמידת העדים בעת
 חתימתו ומקום דירת הבעל והאשה ואם
 שיפה בו ומסומד המגרס
קכט צריך שיחתמו בו עדים ובאיוז מקום חותמ'
 ושלא יחתום בו הסופר ואם אין יורעי' נחת'
 או לקרותו ולא נחתם כלל' שכתב' הגיט'
קל צריך שיהא חתימתו וכתובתו לשמה ושנים
 שחמותיה' שוין ושלחו גיטין וחמיה' וכל ממנו וכמנח
קלא צריך להזכיר כי שם האיש והא' ואם שיל' בו
קלב האומר כתבו גט לזרוע' ל' להשאכמים' אגרסם
קלג צריך סימסור בפני שני עדים כשרים
קלד צרי' שיכת' הבעל' מורע' וגט המיעוט' בירש'
קלה צריך שיקראו קול' כתיבה ואחריה ואם לא ק'
 קראוהו או כתב' לה כיר' חלק' או זרק' לה גט בין החביות

כחצת זכר דריכחלדוק אחר חזש שלא הוזדו כשרות
ליכסז לפשולין אבל ליוחסים שאין בו צד הזכר לא בני כ
בדיקה על כ' ומשמע מדבריו דליוחסים הזכר בני כרי
בדיקה וכן כ' דלמכסז ול כל הזכרים בזמן הזה בחזקת
כחצים הם ואיכסז אובלים אלא בקדשי הגבול והוא שיהיה
תרומה של דבריהם כגון חלה ותרומה בזמן הזה אבל ת
תרומה של תורה אין אובלין אותה אלא כהן מיוחס ואיזה
הוא כהן מיוחס שזעירו לו שני עדים שהוא כהן כן פלג'
הכהן כן איש שאין צרי' בדיקה והוא שאע"פ על גבי מזבח
שאינו לא בדקו כ' הגדול חחריו לא היו מביחין אותו ע
ע' וכראיה ראש' ליוחסים כחצים אין צרי' בדיקה דהא מ
מסיק על זהויה מסנה דהכנסא אשה צריך לבדוק בארבע
אמותיה אחר' יהודה אחר' רב וזו דברי ר' מאי' אבל חכמי'
אומרים כל המשפחות בחזקת כשרות הן ואמר רב אחא
בר גוריא אחר' רב אס קרא עליו ערער צריך לבדוק אחריו
חלמא דמסתמא אין צריך שום בדיקה ומיהו איפשר אף
על גבי דלמכסז יס אין צריך בדיקה הלכה כסתם משנה ט
סצריך בדיקה לכהונה באשה ובת' דלמכסז ול אף על גבי
סכל המשפחות בחזקת כשרות הן ומותר לישראל מהן לבת
לבתולה שתי משפחות מתגרות זו בזו תמיד או משפחה
בעל מנה ומריבית תמיד או איש שהוא מרבה מריבית
תמיד עש הכל והוא עו פנים ביותר ראוי להתרחק ממ
ממנו שחיל' הן סימני פלגות וכן כל הפוסל אחרים תמיד
כג' שבותן שמן פסול במשפחתו או ביחידים ואומר על
עליהם שהם ממזרים חוששין לו שמא ממזר הוא חס או
אמר עליהם שהם עבדים חוששין לו שמא עבד הוא שכל
הפוסל במומו פוסל וכן מי שיש בו עוות פנים ואבזריות
ושוא הכריות ואינו גמול חסד חוששין לו שמא גבעוני
הוא שסימני ישראל עם קדוש בייספין רחמנים וגמלי ח
חסד כל שקורין לו ממזר או כזין או חלל אג' עבד ושיתק
חוששין לו ולמשפחתו ואין כושחין מהם כשי' בלא בדיק' כן
כל המשפח' שקרא עליה ערער וחזא שיעירו ב' שנתער' בה'
ממזר או חלל או שיש בהן עבדות הרי זו ספ' ואם משפח'ו
כהנים לא יסא אשה ממנה עד שיבדוק עליה ד' אמהות
שהן שמנה אמה ואם אמה ואם אבי אמה ואם אס אבי א
אמה וכן הוא בודק על אס אביה ואם אס אביה ואם אבי
אביה ואם אס אבי אביה ואם המשפחה שקורין עליה ע
ערער לייסאו ישראלים מוסיף לבדוק וזו חסד ומכסז ב
בודק עשר אמהות שהעירוב צישראלים וכלי' יתר
מכהמים אבל אין צריך לבדוק במשפחת האב של אשה
א' ע' שקרא עליה ערער ואשה הכיסת לחס אין צריכה
לבדוק שלא הוזדו כשרות ליכסז לפשולים ע' כ' מה שם
שבת' כל שקורין ממזר או כזין וכו' פד' ול היינו דווקא
בשנתערב המשפחת ממזר או כזין ושומק חזו הוי הוכ
הוכחה שהוא חזא אבל אדם בבל' צח שקורין אותו ממזר
או כזין ושומק לא הויא שתיק' ו הוראה לעולם ישתדל א
אדם ליסא בת תלמידת' ול' יסא בתו לתלמי' חכ' שחס מ
מתאו בולה מוכסח לו שיהיו בכו' תלמידי' חכמים לא מ
מכסז בת תלמיד חכם יסא בת גדולי' הדור לא מכסז בתג
גדולי' הדור יסא בת ראשי' פסויות לא מכסז בת ראשי' ככ

כפסויות יסא בת גבאי' דדיקה לא מכסז בת גבאי' דדיקה יסא
בת תלמידי' תיכונות ואם יסא בת גבאי' דדיקה יסא סקן
וכסותיהן סקן ועל כנותיהן הוא אומר אומר שוכב עש בה
בהמה ולא ככל עם הארץ קאמר אלא כמי שהוא חסוד ל
לעבוד להכ' בים לא יסא אדם אשה לא ממשפח'ו ממערע'
ולא ממשפחת' ככצין וחזא שהחזקו ב' פנימים שכתבו ב
כניהם כך אבל אם לא החזקו אלא ב' פנימים שרי עש ה
הארץ לא יסא בהגת ואם כסא אין זיווגם עולה יפה סת
סתמות הוא חזי חזא מחרת או תקלה יבא ביניהם אבל ת
תלמיד חכם שגסא כזנת הרי זה כזה ומסוכח תורה כ
כהונה בתקום אחד לא יסא בחור זקנה ולא זקן ילדה עד
סדכר זה גורם לזנות לא יסא אדם חסה ודעתו לברכה ו
וכ' דלמכסז ול ואם תודיע תחילה שהוא כושא חותה לי
לימים ידועים מותר לא יסא אדם אס' במריבית זו וילך
ויסא אשה במריבית אחרת סצא ידועה כהנים זה לזה וכ
וכסזא אס כושא' אחרת ואדם גדול שצמו ידוע ודעונו
משרסם אחריו מותר מי שכל ואמר' כהן חס' אינו כצין
אש' בזמן הזה ואין מעלין אותו לכהונה על לקרות בתור'
ראשונה ולא יסא כפיו ולא לאביל אש' בתרומה חזא הזה
אבל חסד עצמו בגרושה זונה וחללה ואינו מטמא למת
ואם כסא או כסא' לוקה והכבידת לו היא ספק חללה ואם
הוא מסיח לפי תומו כצין כיצד כג' שצסיח לפי תומו ו
ואומר זכרתי בשהייתי תיכין מורכב על כתפו של חסד
הטבילתי לאביל בתרומה אבל חס עד אחר מעיד עליו כ
כצין להאביל בתרומה בזמן הזה ולקרות בתורה דחשן
ול' כפיו ואש' חסיו כצין עליו ואש' משפחות מ' כצין
לכהונה כצין הזה כיצד בתוב כשטר פלג' כהן לזה יסא
מ' א' כהן ועדים חתימים עליו הרי זה בחזקת כהן כול'
דברים אמורים בזמן הזה אבל אין מעלין משפחת' כצין
להחזיקו כס' ל' אש' על המזבח וכן מי ש' עירו עליו סר
סר' חס' כס' הוא בחזקת כהן כצין הזה חס' כצין
סנים לפגיונו וכל אחד מעיד על חסיו שהוא כהן כצין
ולא חייסין לבטולין כצין הגדול לומר זכרתי בשהייתי
תיכין סר' איתי לפגיונו טובל ואביל בתרומה ומעלין אותו
על פיו מי שכל ואמר' כהן חס' ועד אחר מעיד ס' ידע ב
כצין שהוא כהן אין מעלין אותו לכהונה על פיו שמא ח
חלל הוא עד שיעיד העד על עצמו שהוא כהן אבל אם ה
החזקו חסיו כהן ש' עירו עליו סנים שהוא כהן הרי הו
הוא בחזקת חסיו מי שהחזקו חסיו כהן ויכז עליו קול
ס' חס' כן ברובה חוששין לקול ומורידין אותו כ' עד אחר
והעיד שהוא כס' מעלין אותו לכהונה על פיו כצין אחר
כך סנים והעירו עליו שהוא חלל מעידין אותו כ' אחר
כך עד אחר להעיד ס' הוא כס' מעלין אותו לכהונה על פיו
סות האחרון מצטרף עם הראשון והרי ב' מעידים עליו
ס' הוא כס' מי שלא שדחה אחר בעלה ב' חדשים וכס' חס' נ
וילדה ואין ידוע אס' כן ט' לראשון או ל' אחרון והיה חס'
מתן כהן הרי זה ע' כהן וכן אס' כתערס הולד כהן ט' לר
יסר' חס' והגדילו התערובות כל אחר מהן ס' כהן וס' יתגין
עליו חומרי' ישראל וחומרי' כהן כושחין פס' ה' חס' חס'
לכהונה ואין מטמאין למתים ואין חס' כהן בתרומה חס' כ

לא טוב היות האדם לברו אעשה לו עזר כנגדו

יתברך שמו של הקדוש ברוך הוא חפץ בטוב בריותיו שאין טוב לאדם להיות לבדו ועל כן עשה לו עזר כנגדו ועזר כי כוונת האדם בבריאות כדי לפרות ולרבות וזה אי אפשר בלא העזר ועל כן צוהו לרבה בעזר שעשה לו לכהן חייב כל אדם ליטא אשה כדי לפרות ולרבות שכל מי ששאינו עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים : דכתיב שופך דם האדם ושמך ואתם פרו ורבו וכאלו ממעט הדמויות דכתיב כי בצלם אלרים עשה את האדם ואתם פרו ורבו וגדרם לשכינה שתתלק מיישראל וכל מי שששרוי בלא אשה שריו בלא טובה בלא בריכה בלא דירה ב בלא תורה בלא חומה בלא שלום ואמר ד' אלעזר כל מי ש שאין לו אשה אינו אדם וכיון שנשא אשה עונותיו משק מפקדים שכל מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' ומצוה גדולה היא עד מאד שאין מוכרים ספר תורה אלא כדי ללמוד ולשאת אשה ומצוה על האדם שיטא בן יח' שנים ד דחק בן יח' לחופה אבל המקרי' ליטא בשהוא בן יב' מצוה מן המובחר תנו רבנן המשיח בביו ובנותיו סמוך לפרקן עליו הכתוב חומר וידעת כי שלום אהלך וגו' וחמ' אביי הא דעדיפא מחצריא משום דנשיבא מבר שיתסר ואי כשיבא בר ארבער הוה חמיכה גירא בעימיא דסטנא א אבל קודם יב' לא ישיאם דהוי בזנות ובגסות ענין לא יעבור עשרים שנה בלא אשה דאמר רבא וכן תנא דבי ד' ישמעאל עד עשרים שנה הקצה' ממתיק לו לאדם שמה יטא אשה וכיון שעברו עשרים שנה ולא נשא חמ' הקצה' תפח עצמותיו : וכת' חמ' ז' דוקא שעברו עליו עשרים שנה ואינו רוצה ליטא ב' ד' כופין אותו ליטא כדי לקיים מצוה פריה ורביה ומיהו מי שאי אפשר לו ללמוד חס' יטא אשה אינו חייב ליטא במצות עשרים לשון הרמ' במזל ואם עסק בתורה וטרוח בה ומתירא ליטא אשה כדי שלא יטרח ביוזמות ויתבטל מן התורה מות' להתירא שהעוסק במצוה פאור מן המצוה וכ' ס' בתלמוד תורה : ומי שחשקה בפסו בתורה תמיד כבן עזאי ומדבק בה כל ימיו ולא נשא אש' אין בידו עון וחנא שלא יחא יצרו מתגבר עליו ואומ' א' ח' ז' לא דאמר ואם אי אפשר לו ללמוד וללמוד ואח' כך יטא אשה קצבה לחותו ללמוד לא ידענא שלא יתכן ש שיתבטל מפריה ורביה כל ימיו שלא מצינו זה אלא בבן עזאי שחשקה בפסו בתורה ע' כ' כיון שיש לאדם זכר וכקבה קיים מצוה פריה ורביה היה הבן סרים או הנקב' אינו נשית לא קיים פריה ורביה אבל אם מתו והניחו ב' כיון שיש לו לבן בן או בת או בן לבת או בת לבת קיים פ פריה ורביה אבל מת אחר מהם בלא בנים ויש לשני בן ובת לא קיים אבל היו לו ב' ב' בגינתו וכתגיר הוא והם קיים פריה ורביה אבל עבר שהיו לו בנים וכשתחר' הוא והם לא קיים ואעפ' שקיים פריה ורביה אסור לו לעמוד

בלא אשה דאמר רב פחמון אעפ' שיש לו לאדם כמה בנים אסור לו לעמוד בלא אשה שכל לא טוב היות האדם לבדו ו ואמר ד' יהושע כשא אשה בילדותו יטא אשה בזקנותו ה היו לו בנים בילדותו יהיו לו ב' בזקנותו שכל בבקר זרע זרעך ולערב אל תבא ירך ואין חילוק בין יש לו ב' לשאי' לו אלא לענין מכירת ספר תורה שלעולם צריך שיטא א אשה בת בנים אם יש ספק בידו אפי' יש לו כמה ב' ואם אין ספק בידו ליטא אשה בת בנים אלא אם כן ימכור ספר תורה אם אין לו בנים ימכור כדי שיטא בת בנים א אבל אם יש לו בנים לא ימכור אלא יטא אשה שאינה בת בנים ולא יעמוד בלא אשה וא' שאפי' אם יש לו בנים ימ ימכור ספר תורה כדי שיטא אשה בת בנים ואין חילוק אם יש לו בנים לשאין לו בנים אלא לענין נשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה שאלו אין לו בנים חייב לגרשה כ כדי לקיים פריה ורביה ואם יש לו בנים אינו חייב לגרש' ד' יהושע לא קאמ' אלא לבתח' יטא אשה בזקנותו שהיא בת בנים אבל אינו חייב לגרשה אם אינה בת בנים וכן היא מסקנת אה' הרמ' ז' נושא אדם כמה ב' דאמ' רבא נושא אדם כמה נשים והוא ידאיפשר למיקם בה בשיפוקייהו ואמ' כתבו חכמים עצה טובה שלא יטא אדם יותר מר' נשים כדי שיגיע לבל אחת עונה בחדש וכמוק' שיש תקנה שלא יטא אלא אחת הנלכין אחר המנהג אשה אינה מצווה על פריה ורביה לפיכך אם ש' חלת גט בטענה שאינה ראויה לבנות ממנו אין סומעין לה כאשר יתבאר לקמן בחילו שכיפין אותן להוציא כדאייתא בהלכו' גירוש' לא יטא אדם אשה אלא הונכת לו פי' שלא יהא בת שום פסול שכל הכושא אשה שאינה הוגנת לו כ כשהקצה' מעיד על השבטים אינו מעיד עליו וכאלו ח חרשו לעולם כולו וזרעו מלח פי' שמביא שממה לעולם והיו לו בנים שאינם מהוגנים אליהו כופתו והקצה' ר רוצעו ואין הקצה' מסרה שכינתו אלא על משפחות מיו מיוחסות פי' שאין בהן שמץ פסול ואייתו סימן היחס זה השומע חרפתו ושתק דאמר רב אדא יחסותה דבגל' שת שתיקותא אלא משפחה שנתעברה בה ספק פסול אין צ' לרחקה שכולן טהורי' לעתיד לבא צ' א' ליטא' אבל בהן לא יטא מהן כדלקמן והל' החרצת שתמה בחזקת כשרותהן עומדות ואיש או אשה שבאו ליכשא אין צריך לבדוק אח אחריו קודם שיטא וכן כת' הרמ' ופירו' הא דאמר כל המשפחות בחזקת כשרות היינו מאן דאית ליה חזקת כ כשרות אין צריך לבדוק אחריו אבל מאן דלית ליה חזקת כשרות כגון שאין משפחתו ידועה צריך ראיה ליוחסין ואין עד אחר כאמ' אעפ' דלא חזקהו כשרות ליכשא לפסולים הכי מילי פסולי' בהונה אבל פסולי' קהל אם בא ליטא ישראלית לא שכיין עד דמייתי ראיה שמה עבר הוא ע' כ' ולי' כראה דכל המשפחות בחזקת כשרות אינו משמע כדבריו דאיידי במאן דאית ליה חזקה וד' פיר' שאין בדיקה אלא לבהונה ודקתבי הכושא צריך שיטרוק בד' חמותיה פי' שאין כגו כשר לשמש על המזבח ואין בתו כשרה לכהן המשמש על המזבח אלא ח' כ' יטא אשה ביוק' ואפי' לבהונה דווקא האיש בודק אחר האשה אבל אשה כ

שנבעלת לו כשם שזינתה עם זה כך זינתה עם אחר ואם
אומרת לבשר כבעלתי באמת והולך כשר ומן מן אין אנו
מחזיקין אותו כבנו ודאי ליורשו אבל חוששין לבריה וא
ואמר בקרובות אותו פלו : ארוסה שבתעברה והיא ב
בבית אביה אם היא אומרת שמהארוס כתעברה אם הוא
מורה או שאינו בפנינו הולך כשר ואם אינו מורה אלא
מכחשה שאינו ממנו הוי ממזר והאשה איכה בחזקת ז
זוכה אלא באמת למזר לארוס כבעלתי אפי' הוא מכחיש
ואם ניסת לכהן לא תנא והולך ממנו כשר הוי העם מר
מרכיין אחריה שזינתה עם ארוסה ועם אנשים אחרים
אעפ"י שכל עליה ארוס בבית חמיו הולך ספ' ממזר ששם
שהפקירה עצמה לארוס כך הפקירה עצמה לאחריו ואם
בברקה ואומרת לארוס כבעלתי הולך כשר : חשת איש
שאומרת על העובר שאינו מכעלה איכה באמת לביטלו
אבל האב שאומר על העובר שאינו ממנו או על אחר מוב
מכיון שאינו בנו באמן לפסולו והוא ממזר ודאי ואם יש
בנים לבן אינו באמן שלא האמינה תורה אלא על בנו ולא
על בן בנו ואם היא אומרת מבוי או מעבר כבעלתי ה
הולך כשר שאין הכעל יכול להכחיש בזה : כת' הרמבם
האומר על עצמו שהוא ממזר באמן לאסור עצמו בזה :
ישראל ואסור בממזרות עד שיודע כוראי שהוא ממזר
וכמו במוהו ואם יש לו בנים אינו באמן לפסול בנים
בניו ולא יפסול אלא לעצמו ע"כ : אשופי שנאסף מן השוק
הוי ספק ממזר ובאין שאין הוכחה שלא הושלך לפסול מי
מיתה בין שיש הוכחה בטוב כגון שהוא מהול או שאבריו
מתקנין ומיושרין כמו שנושין לגברים או משום באמן
או ששמו לו כחול או תלג לו קמיע בין שיש הוכחה במקל
כגון שנמצא במקום שרבים מצויים שם או שתלוי בזיגן
מקום שאין החיה מבעת שם אין בו משום אשופי כיון
שחוששין עליו לשומרו ולא הושלך שם אלא משום רעבון
האשופי כל זמן שהוא בשוק בא אחד ואמר כפי הוא ואפי'
הפלתיו באמן וכן אם באתה אשה ואומרת בני הוא בא
באמת אבל לאחר שנאסף מן השוק אינן באמים שכל
החזק באשופי ובאמת רעבון אפי' אחר שנאסף מן השוק
נאמין ממחמת רעבון הושלך שם כנצח בעיר שיש בה
עובדי ע"ז בין שרובה עובדי ע"ז בין שרובה ישראל הרי
זה ספק לעבין יוחסין ואם קדש אשה נריכה בו מספק :
מי שהרגו אינו כהרג עליו היתה רוב העיר עובדי ע"ז
מותר להאכילו ובלגת רובם ישראל מחזירין לו אבדתו כ
בישראל מחצה על מחצה כנה להחיותו בישראל ומפקחי'
עליו את הגל בעצת ודאי הוא לעבין נזקי' ככל ספק ממזר
והמוציא מחבירו עליו הראיות כך כת' הרמבם ז"ל ונראה
דאפי' ברוב עובדי ע"ז ממי מפקחין עליו הגל בשם ואין
ממנו עליו להחיותו אלא ברוב ישראל : אם כגון תורה
דישראל לתורה דידה פטור ואם כגון תורה דידה לתורה
דישראל סגל מוטל ליה ואידך סגל אמר חיינו ראינו
דלא ישראל אלא ואתן לך אפי' במחצה עובדי ע"ז ומחצה
ישראל סתם נפיש אחת במרה ואחת כחולה סילריו כאח'
ונתערבו ולדמותיהן באמת אחיה למזר זה כן הוכחה וזה
מן הסמל או אם אחת כחנת ואחת : זרעית א' ל' :

זר' א' סל' קרא עליה ערער אבל קרא עליה ערער טובח
אין באמת כל אילו השפחות כגון ספק ממזר ואשופי וט
וסתוקי וכו' אחרין זה בזה ואם כשא יוציאוהו והולך
באבותיו ואין להם תקנה אלא שיצאו מהגרים והולך הולך
אחר הפבוס כיצד שתוקי או אשופי שנשב ביורת או מא
משוחררת או גר או משחרר שכל שתוקית ואשופית ה
הולך שתוקי ואשופי וממזרים וכתובים ודאי מותרים א
אילו באילו כת' הרמבם יראה לי שכל מדינה פיס בה שפ
שפחה או גויה שראוה לילד הוהיל והאשופי הנמצא בה
ספק גוי או עבד כשישא ביורת הרי זו ספק חשת איש וז
והבא עליה פטול שאין הורגין משם וכן יראה לי שהשתוקי
סכסא אשה שאיפשר שתהיה ערוה לו הריהא בספק ח
חשת איש שאין קידושין בעריות ואינו היא אשה שאיפשר
שתהיה ערוה עליו : כל אשה שאביה או אחיה קיים כ
כשנעברה אמו וכל אשה שנעברה או כתחלומה שיהא
חשת אביו היא או אשת אחי אביו ע"כ ודין הכתובה חס
עברה וכשאת אחת מאילו לאסור לה יתבאר לקמן בדין ח
היוצאת גלג בתובה **ה** פטוע דבא וברות שפחה
חשורים לישראל' ומותר' בביורת ומשומר' ואפי'
ואפי' כהן פטוע דבא וכן מותרין בכתובה והרמבם כתב
שאין מותר אלא בבית כהן ובספקות אבל אסור בממזרות
שהיא דאורייתא ואינו כראה דהא דשרי בכתובה דריש
לה מקרא לא יבא ממזר בקהל ה' דהיינו בישראל לא יבא
אבל באחריו שרי ואין חילוק ואינו פטוע דבא כל ספ
שנפצע הגיד בשכין או במכת חרב או הכנים תלוי בהן
וכן אם כתמעך הגיד או הכנים או החוט או שנכרת ה
הגיד או אפי' אחת מהכנים או אפי' ניקבה ביצה אחת או
חמרה כל שהוא בכל אילו אם נעשה בידי אדם או חפיו
מעצמו על ידי חולי פשו' אבל כולך כך ממציא חסו או
סגסא' בידי שמי' פגן ע"י רעם וכיוצא בו כשר והרמבם ז"ל
מכשיר בהעשה ע"י חולי ודאי פוסל וכן דעת חז' הרמבם ז"ל
ור'י מכשיר אם נטלה ביצה אחת אפי' בידי אדם וכלבד
סהיתא שלמה קודם שניטלה וגם שהנשאת היא ש' ימין
אבל אם נפצע ואח' כ' ניטלה פסולה ואין דעת רב אלא
כן כראש הגיד יש בשר ובחיבורו לגיד הוא גבוה מוקף
סגסא' תגיד ונקרא עטרת ואותו היקף אינו בעיגול ישר
אלא בעליונו של גיד מארכת העטרה כלפי הגוף ומתקנה
והולכת בתחתיתו עד קרוב לראשו של גיד ואותו הבשר
אין דינו כשאר הגיד שאפי' אם נחתך כולו ולא נשאר אלא
מלח החוט על פני רוב העטרה לצד הגוף כשר לפיכך
ניקב למטה מהעטרה לצד הקרקע כשר ניקבה העטרה
עצמה אם חכה גדול שסבבת זרע יוצא משם כשר ואם
קרי פסול ואי לאו כשר נסתם הנקב חוזר להבשרו ניקב
נקב מפולש כראש הגיד בעבין שבעליונו של גיד שהעטרה
מארכת כלפי הגוף הוא למטה מהעטרה ובתחתיתו של
גיד הוא למעלה מהעטרה פסול כחתך מהגיד למעלה מ
מהעטרה כשיפיע בקולמוס כשר במרוב שניטל חללו שג
גיד וכשאריו הרפג' פסול והרמבם ז"ל מכשיר כשברא ה
הראשונה וכן כת' חז' הרמבם ז"ל המטיל מים בה מקומות
במקו' הנזכ' מי רגלי' ובמקו' הנזכ' הזר' כש' מוקף הזר'

[illegible]

מרוכז פד"ס ואנו תולין ברוב האמונות שמותרין ואף
הלשון כ"ס ב"ס ומואבי ואדומי מותרין מיד חל
מכרי גם עתה הוא אצל עד דור שלישי עבר שזכר לשם
עברות זאל בישראלית וישראל אצל בשפחה שזה טבלת לש
לשם שפחות בין אם היא שגו או של אחד ולאחר ששחררו
רבו א' הפקירו חו שהניח לו רבו תפילין או שהיה רבו ש
ש' וקראו לעבדות לתור' הרי הוא בישראל לכל דב' אבל אם
הוא בעצמו הניח תפילין לפני רבו או קרא לפניו בתורה
לח' יצא לחירות ואם השיאו רבו ישראלית או אפילו הוא
בגדו כשהוא לפני רבו תופשין הקדושין דיראי שחררו
כיון שהניחו לשא ישראלית וכ"ס חס הוא הכנסא שפחתו
שקדושה תופשין לו בזה ואיחזו ממזר זה הבא על אחת
מכל העריות בין מחייבי מיתות ב' בין מחייבי כריתו'
חזן מהבא על הנדה שאינו ממזר אפי' מדרבנן כתב הר
ה' ובה היה בעלז במדינת חס וילדה הרי זה בחזקת מ
ממזר שזין הולד משתהה במעי אמו יותר מי' חודש וכ
וכ' ה' ב' כ' שאין בחזקת ממזר שאנו תולין לאחר שחל בזה
בכניסו בזה ובעל אשת חס שיצא עליה קול שהיתה מזנה
תח' נ' ב' וכל מרכבי' אחרית אין חוששי' להביא שמה הם
ממזרים שרוב בעילות תולין בבעל אבל היא בעצמה חוס
חוששין לה מסיס זונה ואם היא פרוצה ביותר חושש' אף
לביס' ה' שהלק בעלה למדי' חס ונשאת והרי בעלה
קיים הולד מהשני ממזר גמור ומותר בממזרת ואם הר
ה' אפן חזר ובא עליה וילדה הוא ממזר מדרבנן ואסור ב
בממזר גמור ומותר בממזר דרבנן כיוצא בו מי שחזר
עבר וחזר בן חורין הבא על אשת חס הולד ממזר וכתב
ה' מ' ש' ש' ש' בשפחה משום ד' כשרות שגו ובניו
בניוהו לעולם ישראל' ש' ממזר' או ממזר ש' ישראלית
הולד ממזר לעולם גוי ועבר ש' על הממזרת הולד מ
ממזר ואם באו על בת ישראל הולד כשר בין בפנייה בין
באשת חס ופ' ב' להנכח ממזר הבא על גייה הולד גוי
ואם כתביד הרי הוא בישראל ואם בא על שפחה הולד ע
עבר כשתחרר הרי כשר עבר המסוחרר לשיכך ממזר
כושח שפחה לכתחילה להתיר בכיו שיתחררו ויהיו מותר
מותרין בישראל גוי ועבר מסוחרר מותר' בממזרת וכן
ממזר מותר בגירות ובמסוחררת והולד ממזר ואפילו ה
היתה הורתו ולידתו בקדושה בגין שהיה אביו גר וכשר
גירות אפי' הכי מותר בממזרת ודוקא עד י' דורות אבל
יותר כבר כשתקע ממנו סם גירות ויבואו לומר ישראל
כושא ממזר' גר ש' בת ישראל או ישראל ש' ש' גירות
הולד הוא בישראל לכל דבר ממזר כושא ממזרת ב' אפי'
כש' היה וראין אבל אם האחר ודאי והשני ספק אפי'
ספיה ס' אסורין זה בזה ד' ש' האחד ממזר והשני חס
ממזר ופי' ספק מיו' כג' ש' מספק ערוה ש' אפי'
על אשה שנתקדשה ספק קידושין או שנתקדשה ספק
גידושין יבמה שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים ונתיבמה
וילדה ספק בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון הולד כשר והב
הוא ספק ממזר פבויה שנתעבר' וילדה אם אינה לפנינו
לבדוקה או שהיא שוטה או אילוני' הרי זה ס' ממזר' ופי'
אם אומרים של' פלג' הוא ממזר אפי' הכי אינה אלא ספק
אפילו מידה אחרת פלוגי

אשה שיצא עליה שם שהיא מזנה אין חוששין לה לפוסלה
לכהונה פגויה שראויה שבעלה והלק לו הבעל או אם יב
באת לפיכך מעוברת ואומרת שלבשר כבעלה כאמ' והיא
ובתה כשרות לכהונה אפי' רוב פסולי חבלה ודוק בדיעב
אבל לכתחלה שבה כהן לפיכך לימלק אין מתירין לו לישא
אותה עד שיהיו רוב כשרים אלה זר' א' כשאומרת לבשר
כבעלת' אבל אם אינה יודעת מי הוא הבעל או שהיא שו
שונה שאין בה דעת או אלת אפי' בדיעבד תצא עד שת
שתיה תרי רובי רוב העיר כשרים ורוב שירא של כש
כשרים הבאה ממקום אחר עובדים שם : כתב הרמבם
דיוקא שבעלה בפרשת דרכים שאין שם דבר קבוע אבל
ראויה שבעלה בעיר או נתעברה בעיר אפי' לא שוכן בה
אלא גוי או עבד אחד לא תנשא לכתחלה שכל קבוע צמ
כמחצת על מחצת דמי ואם כיסת לא תצא הואיל ואומר'
לבשר כבעלתי ע' כ' ומראה ראפי' נתעברה בעיר אם לא
הלק הבעל אליה תנשא לכתחלה כיון דאין רוב העיר ורוב
סייעת כשרים אלא א' כ' חלבה היא אליו ופתמא כמי ש
שאין ידוע מי חלק למי בראה דתנשא לכתחילה
שכניה שכנאית יתרה מכת ג' שנים ויום אחד חסור'
לכהן שהיא ספק זונה שמה כבעלה לגוי ואם יש עדי' שלא
כבעלה לגוי אפי' אשה או עבד או שפחה אפי' היא שפחת
בעלה או אביה ואמה ואחותה כאמ' אכל בנה ובתה ו
ועברה ושפחתה אין כאמ' ואם מסיחין לפי תומן כה
כהיה עובדה באחד שנשכה הוא ואמו והיה מסיח לפי
תומו ואמר כשבינו לבין הגוים אני ואמי יצאתי לשאוב
מים דעתי על אמי כאמ' אבל היא עצמה ובעלה אין כ
כאמ' אפי' מסיחין לפי תומם : היו השביות שנים וכל
אחת מעידה על חברתה כאמנות ולא חיישינן לגומלין כ
כהן שמעיד על השכניה שהיא טהורה לא ישאנה חיישינן
שמה כהן עיניו בה ואם פראה והעיד בה ישאלה שאינו
לא ידע שהיא טהורה לא היה כותב בה מעותיו : אשה ש
שאין לה עדים שכנאית ובאתה לפיכך ואומרת כשכנאית
וטהורה אני כאמ' שהפה שאזר הוא הפה שהתיר וא
אפי' היא אומרת יש לי עדים שטהורה אני אין צריך לה
להמתין עד שיבואו העדים אלא מתירין אותה מיד וכתב
הרמבם ז'ל אפי' יצא קול שיש עליה עדי טומאה מתירין
אותה מיד התיירה ואחר כך באו עדים שכנאית אפי' לא
לא נשא עדיין תנשא ואפי' ככנס השכנאי אצריה והרי היא
שכניה לפיכך ביד אדוניה לא תצא מהיתרה הראשון ומ
ומשמרין אותה עד שתפירה ואם באו עדי טומאה אפי' יש
לה כמה בנים תצא כת' הרמבם ז'ל אפי' עד אחד שמעיד
שהיא שכניה היא כאמ' אבל אם יש שני עדים שכנאית
אני כאמ' עד שיעיד עד אחד שהיא טהורה היו שני
עדים שכנאית ועד אחד מעיד שכנאית ועד אחד מעיד
שהיא טהורה מותרת אפי' זה שמעיד הוא בן עבד או בן
שפחה האב שאמר על בתו שכנאית ופיריתיה אינו כאמ'
לאוסרה בין אם היא קטנה או גדולה שלא האמינתו תור'
לאוסרה אלא כעבין אישיות דכתיב את בתי כתי לאיש ת
הוא אבל לא לפוסלה משום זנות אשה שכנאית בדי גוי

בשכיל ממון מותרת אפי' לכהונה בשכיל כשנות כגון ש
שבעלה רוצה וכגמר דינו להריגה חסור' אפי' לבעלה ישר'
ב' ד' א' שעל ידי ממון מותרת כשירא ישראל תקיפה אבל א
אם יד אומות העולם תקיפה אפי' על ידי ממון חסורה ל
לכהונה עיר שבאומות ונכבשה כל הנשים שבה פסול
לכהונה כשבויות שמה כבעלו לגוים לשון הרמבם עיר ש
שכנאית אם היו מקיפים אותה מכל רוחותיה כדי שלא
תמלט אפי' אשה אחת עד שיראו אותה ותעשה רצונם כל
הנשים שבתוכה פסולות כשבויות ואם היה חפץ שתמלט
אשה אחת ולא ידעו בה או שהיתה בעיר מחבואה אחת
אפי' אינו מחזיק אלא אשה אח' הרי זה מצייל על הכל אפי'
אינה אומרת שכנאית אלא אומרת לא נחבתי ואמ' טהור'
אני ויא' אם אין המחבוא מחזיק אלא אחת לכתחלה לא ת
תנשא ואם נשאת לא תצא רב אלפ' פסק שתנשא לכתחלה
וכן דעת א' הראה ז'ל כת' הרמבם ז'ל ב' ד' א' שהנשים א
אסורות בדוד של אותו מלכות שהם מתישבים בעיר ו
ואין יראים אבל בדוד של מלכות אחרת לא נאסרו הכ
הנשים לפי שהם פושטין והולכין ואין להם פבאי לבעול ו
ורב אלפ' לא חילק אלא אסורין בכל ענין וכן היא מסק'
א' הראה ז'ל אשת כהן שכאסרה עליו משו' שכניה מותרת
לדור עמה בחצר ובגד שיהיו בביו ובגי הבית תמיד ע
עמם בחצר לשמורם איזו היא חללה זו שכולדה מאיסורי
כהונה כגון כ' נ' שבה על אלמנה או כהן הדיוט שבה על
הזונה או על הגדושה הולד חלל לא שבה הוא זכר או נקב'
והיא עצמה כתחלה בביאתו משהערה בה בין שבה עליה
בשובג בין במזיד שבה עליה באונ' או ברצון והוא שיהיה
כהן מכהן ט' שנים ויום אחד ומעלה והכבעלת מכת שלש
שנים ויום אחד ומעלה אבל כהן שקדש אחד מאיסורי כ
כהונה וכתארמלה או כתגרשה מן האירוסין לא נתחללה
אבל מן הכשואין אעפ' שלא כבעלה כתחלה שכל כשואה כ
בחזקת כבעלה היא אעפ' שכנאית בתולה כהן שבה על א
אחת מן העריות אין הולד חלל אבל עשאה זונה ואם חזר
ובא עליה הולד חלל וכן אם בא על יבמה בשוק או גיורת
או משוחררת הולד חלל : חלל שנשא בשדה זרעו ממנה
חלל עד סוף כל הדורות וכן בן בן בן כולם חללים שכן הח
החלל הוא חלל לעולם ואם ילדה בת אסורה לכהונה אבל
בתה של אותה הבת כשרה לכהונה אם כיסת לישא' שישא'
שנשא חללה הולד כשר גוי ועבד הבא על בת ישראל אעפ'
שהולד כשר לבא בקהל פגום הוא לכהונה והיא כתחלה
בביאתו חלוצה אסורה לכהן מדרכין לפיכך אם בא עליה
הוי חללה מדבריהם וגם הולד חלל מדבריהם כהן הבא
על ספק גרושה או ספק חלוצה הרי זו ספק חלל והולד ס
ספק חלל ונותגין עליו חומרי כהמים וחומרי ישראלים
ואינו אוכל תרומה ואינו מטמא למתים ונושא אשה הר
הראויה לכהונה ואם אבל תרומה או נטמא או נשא גר
גרושה מכין אותו מכת מרדו וכן חרין בחלל של דברית'
אבל החלל של תורה הודאי הרי הוא כזר לכל דבר : בר
שנשא גיורת וילדה בת לא תנשא לכתחלה לכהן אפי' בת
בתה עד כמה דורות אעפ' שהורתה ולירדתה בקדושה א

ויוצא במקום יצאיתיו רבלי' אם הוא ממעב' אמו ממילא
כשר יצא הוא ע"י חולי או לקוי פגול כתב הרב ר' חליעו'
בזיק: הגיד דפזול וכן בגסתם מקום הזרע לאו אגברא
קחי חלז אולד קחי פי' פגול הולד הכולל לו שאינו מוניד
וביראי ממזר הוא חבל הוא כשר לבא בקהל ולאו כדוות
שפחה הוא ואין הלשון משמע כן אסור לפצוע הגיד או
הבצים או הגדין העלים בהם בין באדם בין בבמה
חיה ועוף טמאים או טהורים בין בארץ בין בחול לחרץ
ועובר בלחוד דבתי ומועוד וכתות וכתוק וכרות וגומר וכו'
ובארבעה לא תעשו ואפילו המסרם אחד המסרם לנקה:
בבן אחד כרת הגיד ובא אחד וכרת הבצים או כתקו ו
ובא אחד וכרת חוטי הבצים או שאחד מעד הגיד ובא א'
אחר וכתקו ובא אחד וכרתו כולן לנקין בין באדם בין
בבהמה חעפ' שלא פירס האחון אלא המסורס ואסור
לשתות בים של עיקרין אפילו אין מכוין אלא לרפואה:
וכן אסור להסקותו לבהמה ואשתו מותרת לשתות כרי
שלא תלך בת' הרמב"ם ז"ל דרי שפחה את האדם וסיפק בו
חת הכלב או שאר חיות עד שבעשה כרות שפחה או סזו
שהוא יכו במים או בשלב עד שנטל ממנו אברי התשמיש
חיכו לנקה עד שיסרם בידי וראוי להכותו מכת מדרות
ע' ב' חסור לומר לגוי לאדם בהמה של ישראל ואם מעצמו
עשאנו מותר ב' ד' א' שאין שום ערמה בדבר חבל חס הע
הערים ישראל בדבר או אפי' לא הערים והגוי מכירו ומ
ומכוין לטובת ישראל אסור וקונסין אותו למוכרו לאחר
ומיהו אפי' אם נכדו לבנו קטן שגו ואין קונסין אותו למ
למכרו לשחיטה חלז יבול לגורכו חף לשחיטה
כהן הדיוט אסור מן התורה בגרושה זונה וחללה
ואסור בחלוצה מדרבנן לפיכך אם עבר ונשא ספק חלוצה
אין ב' להנשא אב' ה' גרושה אפי' אינה אלא ספק גרושה
דרי להנשא ולא סבא כתב רש"י מן האירוסין או מן הסנאלי
ואפי' ריח פגול כה זונה היכי דמי ריח הגס כגו' שאמ' לא
דרי את מגורסת ממנו ואין את מותר' לכל אדם וא' ע' פ'
סלח הותרה בזה הגט אפי' הכי בפילה חבל אם כתן לה
גט על תבאי ולא כתקיים שתבאי אינו כלום ואינו פיסל
קטנה שמיאכה בבגלה מותרת לכתן ואם גרשה אסורה
ואם אחר סגרשה תחזירה ומיאכה בו מותרת לכהן סה
שחמיאון מבגלה הגט וכראה לי דהוא הדין נמי חס אחר
טברסה כשחת לאחר ומיאכה בו מותרת לכהן וא' על גב
דקיימא לן מיאון דחברי' לא מבטל גיטא דיריה' ה' נעבי'
סלח תחזור לי דטעמא משום דמכרת ברמיזותיו ובקרי
ובקריזותיו חול ומעבד לא ועבד דממאכה בחבריה והל'
חזיז ונדיב לה אכל לעיכין להתירה לכהן אין חילוק בין מ
מיאון דחבריה לתיאון דיריה' ינא קול פלוגי כהן גירסל
לחשתי והרי היא יושבת תחתיו ומשמשתו אין מוציאין מ
מידו שאין חוששין לקלח דבתי כיטואין ואם מתוכשחת ל
לכהן אחר תבא ינא קול פלוגי גירס לאשתו ואם אין קו
קדיין לגיטא גט כתיבה אין חוששין לו ינא קול על אשה
סנתקדשה וכתב רש"י מיד חוששין לקול לאסורה לכהן ודו

ודווקא שיצא הקול בלא שום אמת לא סלח כזכר בו שום
צד לבגלה קידושין או הגירושין אכל יש בו שום צד לבגל
בבן שיצא הקול קדשה או גירסה על תבאי או סורק לא
קידושין או הגט ספק קדשה לו ספק קדוש לה אין חושש'
ל' ול' וחס' יש אמת לא בגירושין ולא בקידושין חושש' לקול
הקידושין לחוסרה לעלמא ואין חוששין לקול הגירושין ל'
לחוסרה לכהן ודווקא שיצא האמת לא עם הקול מיד חבל
אם ינא הקול ברור ולאחר זמן ינא האמת לא א' כה מבע
מחללת הקול ואם אחר כך נתברר שחיה הקול סקר מב
מבטלן אותו וכל קול שלא הוחזק בבית דין פי' כש' נח ה
הקול ברקו ב' ד' אחריו ולא מצאוהו ככזן או שאינו ברור
כזו שמפיר' לקמן בשימון מה אינו קול לאסור בשבילו כהן
סגרסה לחשתי לא תדור עמו במכוי וחוז' למכוי מותר וח
ואם היו ויריס בשכירות או בחצר של שכניהם היא כדמת
מפניו ואם החצר שלה היא כדחה מפניה ליה ממכה קוד'
שג' י' לא יסרע ממנה חלז על ידי אחרים ואם שכניהם
באין לבגלו והוא תובעה מכדיין להו בלד' ח' סגרסה מ
מן יכסו זין חבל א' גירסה מן האירוסין לא ואם רגינו
זה עם זה חפ' גירסה מן האירוסין כמי חיוז היא זונה ש
שכבעלה לאחר מן העריות לא שכת חייבי מיתות ב' ד' ונח
ס' חייבי כריתות בין באונס בין ברצון בין בזדון בין ב
באונס בין בדרכ' בין שלא בדרכה משהערה בה כעשת זונ'
ובלבד שתהיה מנת ג' שנים ויום אחד ומעלה ויהיה הוא
מבן ט' שנים ויום אחד ומעלה חוז' מבא על הכירה שלא
עשה זונה אפי' מדרבנן חבל חבא על חייבי לחוץ אפילו
חייבי לחוץ דסאר לא עשה זונה כיון דתפשי בהו קדו
קדושין חוז' מהבא על יבמה שעשה זונה דחיה נמי נא
תפשי בה קדושין לשיכ' כעשית זונה בבית זר ויהלמכס
ז' בת' ההבגלת לאחר מחייבי לחוץ השנין לכל ואין מיו
מ' וחדים לכהנים או מחיסורין עשה זונה וא' הרמב"ם
כת' בסדר ד' חסונה והבגלת לבהמה לא עשה זונה ג' ו
גירות משיחררת אפי' כתבירו ונסתחררו פחותות מבת
ג' שנים יום אחד הויין כזונות ואסורות לכהונה חשת ב
כהן שבעלה אפילו באונס אסורה לו ולקה עליה משום
זיבה ומשום טמאה אשת ישראל שבאנסה ח' ע' פי שמוותרת
ל' גלה חסורה לכהונה חשת כהן שאמרה לבעלה כאנסתי
או סגגתי ונא עלי אדם א' או שבא עד אחר והעיד לו ע
עניה שזיכתה בין באונס בין ברצון אינה אסורה לו שמו
עייניה כתבה באחר ואסורה לכהן אחר בעדותה אחר מ
מות בעלה דשיתין להפשה חתיכה דאפי' ריח ואם היא כ
באמנת לו או העד כאמן לו וסמכה דעתו לרבירה' יוציא
כדי לנחת ידי ספק כהן שקדש אשה בין גדולה בין קטנה
ולאחר זמן בא עליה וטען שלא מצא לה בתולים כחכרתל
עליו מספק שמא לאחר הקדושין כבעלה חבל ישראל שטען
טענה זו ח' כה באסרת עליו כאשר יתבא לקמן בדי' טענת
בתולים בג' ה' אשה שקיבא לה בעלה ונסתרה ולא שתתה
אסורה לכהן משום ספק זונה בין שלא בזה היא לשתות
או שלא רצה הוא להסקותה בין שמונעה מ
מלשתות בין שהיא מן הנשים שאינן ראויות לשתות ואפי'

ג' חדשים אחר הגט הסמי וכן היא מסקנת א"ח ה"ח ז"ל
ואם אחר ביאת זכות כגון שנאכסה או נתפתתה צריכה
להמתין ג' חדשים ודוקא גדולה אבל קטנה שנאכסה או כ
נתפתתה או יוצאה במיאון אינה צריכה להמתין וביורת
שנתגיירה ושפחה שנשתחררה אפי' גדולה אין צריכה
להמתין ושבייות אפי' גדולה בת הרמה שאינן צריכות
להמתין ואח' ה"ח ז"ל כתב שצריכין להמתין ואם קדם
או כשאין תוך ג' חדשים צריך לברש ומשמתי' ליה אי לא
מנרש אבל אין כופין אותו בשוטים ואש' אם הוא כהן ש
מתאסר עליו צריך לברש ואם הוא ישראל יחזירנה אחר
ג' חדשים ואם קדם תוך ג' חדשים וברח לא משמתי' ליה
ואין כופין אותו ליתן גט כיו' שגיל' ברעיתו שאינו רוצה
לכנס' והורה ה"ח יחיאל כ"ד יוסף שלכתחלה אומ' לו בהח
וכהני סגי וכתב א"ח ה"ח ז"ל ויראה דבריה' זו צריכה ש
סתהיה למרחוק סירחיק עד שיהיה סיעור חזרתו אח' ג'
חדשים דלאו מסתבר שיקדס בעיר זו ויברח לעיר אחרת
דא' כ' בטלה תקנת חכמי' ולא ישא אדם מעובר' חזירו ומ
ומנקת חזירו עד שיהא לולד כ' ר' חדש' חוץ מיום שכולד
בו וחוז' מיום שנתאסרה בו לא שכל אם היא אלמנה או ג
ברושה אפי' אם במלה הנע' או נתכחו למינק' אסור' אפי'
נשבעה המינק' או כדירה על דע' רבי' שלא תחול' בה אפי' א
נשבעה לאד' גדול כמו חילו שהולכי' בחצר המלך ולא אמו
אמרי' כיון שאדם גדול הוא יראה המינק' לחזו' בה אב' אם
מתחולד או שגמלתו בחיי' הבעל או שאינה חולב' לבעולם
בגו' שיש לה צימוק רדים או שש' חולב' בחיי' בעלה או ש
פסברו לה מינק' בחיי' בעלה בת' א' א' ה"ח ז"ל יארינה צר
צריכה להמתין עבר' ונשאה או קדם' יגרשנה וצרי' ליתן לה
כתובת' אם תתבענה לו ולבטי' יע' זמנו לכנס' יכנס' אם
ישראל הוא וצרי' לכתוב לה כתוב' אחר' וכת' ה"ח ז"ל מרוב' ז'
אפי' אם הדייר הנכס' תשמי' עליו על דע' רבי' מעד' שעה
שיגיע זמנו לבעול' א"ח צרי' להוציא ואם ברח והרחיק כד'
נדרר עד מקו' שאינו יכו' לחזור תוך כ' ר' חדש' אין צרי' ל'
להוציא שאלה לא א' א' ה"ח ז"ל הבא על נערה ונתעברה
ממנו וחזרו שניה' שממנו נתעברה ואמ' שבה עליה לשו'
קידוש' ואח' כ' נהקדשה לשמעון וגירסה שמעון ורצתה
לישא' לראובן אם צריכה להמתין ג' חדש' אחר גירוש' ש'
שמעון כיון שידוע שהיתה מעובר' מראובן לא שייך הב'
הנכחה ואינה צריכה להמתין ג' חדש' או לא תשונה צריכה'
להמתין ג' חדש' שקידוש' ראובן לא היו כלו' כיו' שלא היו ב'
בערי' וקידוש' שמעון היו קידוש' גמורי' א' ע' ש' שהיתה
מעובר' מראובן תחילה לא חלקו חכמי' אל' בכל הנשים ב'
הצריכו להמתין ג' חדש' **ד** אש' לו לאדם
לאדם תוך ל' יום של א' אבג' ומי ש'
ל' בגי' קטני' ואין לו מי שיסמנו מוח' לבנוס' תו' ז' ומיה'
לא יבא עליה עד לאחר ל' יום ומי שאי' לו בגי' או שלא קיי'
עדיו פריה ורבי' אש' לכנס' תוך ז' אב' לאח' ז' מית' לכנס'
ולבעול' אפי' מתאבל הוא על אביו ועל אמו ונחל' לו כל'
אדם מות' אפי' קיי' פריה ורביה ואין לו בגי' קטני' אפי' א'
הוא מתאבל ע' אביו ועל אמו שדך אשה וארע' אבל ואח'

לא קיים פריה ורביה מותר לכנס' תוך ל' לאלמנה
אלו שאינן בגי' קידושין מחמ' ערוה מהן מן התור
ומהן מדרבנן חותן שהן מן התור לא תפסי' בהו'
קידוש' כלל ואותן שהן מדרבנן או שהן ספ' ערוה כהנ'
יתבאר לקמן בע' ה' צריכות גט חמו' אסורה לו מן התור'
ואם חמו' אסורה לו מדרבנן וכן אם אש' אמו עד עולם ו
ואם אבי אמו אסור' לו מדרבנן אבל אם אש' אבי אמו ואם
אבי אבי אמו מותרת לו אם אביו אסור' לו מדרבנן וכן
אם אש' אביו עד עולם אם אבי אביו אסור' לו מדרבנן ו
אבל מבאין ואילך כגון אם אש' אבי אביו או אם אבי אבי
אביו מותרת לו אשת אביו אסורה לו מן התורה בין שהי'
אשתו מן האירוסין בין שהיא אשתו מן הכישואין בי' בחיי'
אביו בין בשמית אביו או בירשה אבל אם חנם אביו אשת'
מוותרת לו ואשת אבי אביו אסורה לו מדרבנן וכן אשת
אבי אבי אביו עד עול' ואשת אבי אמו אסור' לו מדרבנן
אבל מבאין ואיל' כגון אשת אבי אביו או אשת אבי אש'
אמו מותרת לו אחותו אסורה לו מן התור' לא שבה אחותו
מאביו או מאמו בין אחותו מן הכישואין או מהזנות או א'
אפי' בא אביו על הערוה והוליד ממנה יחזרתו היא וחייב
עליה חוץ מאחותו מן השפחה ונכדית בד' ז' שפח' דעלמ'
אבל אם בא אביו על שפחתו והוליד ממנו אחותו היא ו
מוותרת בבת אשת אביו ואפי' חורג' הגדלה בבית מותרת
ל' אחיו ולא חיישינן למראי' היצין למיר' שבראית באחותו ב'
בתו אסור' לו מן התורה וכן בת בבו' ובת ב' בת בתו כ'
בת ה"ח ז"ל שהן מותרות לו ולא כדיר' לאח' ה"ח ז"ל אב'
כונן אסורות לו עד עולם בת אשתו חס' דירה לו מן התורה
וכן בת בזה ובת בתה ודוקא בת אשתו מן הכישואין אבל
בת ארוסותי מותרת לו לאח' מיתתו ובת בת בת אשתו
ובת בת בן אשתו אסור' לו מדרבנן אב' ונכאן ואיל' כגון
בת בת בת בת אשתו ובת בן בן אשתו בת ה"ח ז"ל
שמוותרת לו ואח' ה"ח ז"ל בת' שהן אסורות לו עד עולם
אם אשתו אסורה לו מן התורה וכן אם אש' אשתו ואם א'
אבי אשתו אב' אם אש' אשתו ואם אש' אשתו ואם
אבי אבי אשתו אסורות לו מדרבנן מבאין ואיל' כגון
אם אש' אש' אש' אש' אש' אש' אש' אש' אש' אש' אש' אש'
ה"ח ז"ל שמוותרות ואח' ה"ח ז"ל בת' שאסורות לו לבעול'
אחות אביו ואחות אמו אסורות לו מן התורה לא שבה ה'
היא אחותו מן האב או מן האם ומותר בבת אחי אביו ו
בבת אחי אמו ואחי אביו ואחי אמו מותר באשתו ובבתו
אבל הוא אסור מן התורה באשת אחי אמו ודוקא שהיה
אחי אביו מן האב אבל אשת אחי אביו מן האם ואש' אחי
אמו בין מן האב בין מן האם אין אסור' לו מדרבנן ומ'
מבאין ואילך כגון אשת אחי אביו מן האם ואש' אחי
אש' אמו בין מן האב בין מן האם מותרת ואשת אחי אביו
אביו מן האב ואחות אבי האב בין מן האם בין מן האב ו
ואחות אש' האם פס' ר' שהן אסורות מדרבנן וכשאלות
פס' שהן מותרות וכן פסק ר' ומסקנ' א"ח ה"ח ז"ל כד'
כדברי ר' אשת הגו' אסורה לו מן התור' ואש' בן בנו אם
אסור' לו מדרבנן וכן אשת בן בנו עד עולם אשת בן
בת אסורה לו מדרבנן אבל מבאין

אבל אם כיסת לכהן לא תצא ואם יש בה צד אחד של יסר' כבי' גר שנסא ישראל' או ישראל' סכסא גיורת הבת מותר' לכהן לבתחלה הבהבים דוקא הוזהרו שלא לישא גרושה זוכ' וחלל' אבל כהנו' לא הוזהרו לפיכ' כח' מותר' בגר ועבר משומר' משפחה שנתערב בה כפ' חלל' כל אלמ' שמאותה משפחה לא תנשא לכהן דשמה היא אלמנת החלל ואם כיס כיסאת לא תצא דהוה ליה ספק ספק' אבל אם נתערב בה ודאי חלל' אפי' אם כיסא' תצא עד שיברוק שאינה מאותה הת ערובת וכ' ש' אם נתערב בה ממזר או ספק ממזר ש' שאסור לפהן שיסא מאות' משפחה ואפי' ישראל' שנתערב בה ספק' איסור שאסור לישראל' כגון ממזרת ונתיסה אסור ליסא ממנה ואם נשא הוי הולד ספק ממזר **ח** כהנים לוי' וישראל' מותר' זה בזה והולד הולך אחר הזכר בן הכהן כהן בן הלוי לוי בן הישר' ישראל' וחלל' גרי' וחורוי' מותר' זה בזה וגם משומר' שנסא לו לוי' או ישראל' או חללה הולד הולך ב' אחר הזכר לא שכל גר שנסא ישראל' או ישראל' שנסא גיור' אבל כל הכיסת בליסו הולד הולך אחר' הפגום כמו המלוי' מפסולי' כהונ' או אלמנ' לכהן גדול גרוש' וחלוצה לכהן הדיוט הולד פגום לבהושה וישראל' שנסא ממזרת או ממזר שנסא ישראלית הולד ממזר : וולד שפחה וכברית ולדן במותן ל' ש' נתערבו מבשר או מפסול ודין הכהונה כאח' מיאלו שעברו ונשארו לפסולי' יתבאר לקמן כדן היוצאות בלא כתיבה בע' **ט** אשה שנסאת לשנים ומתו לא תנשא לשליש שכתב הוחזקה להיות אכסיה מתים ואם נשאת לשליש כ בת' אח' ה'ראש' ו'ל' שבוסין אותה להוציא דחמירתא סכבתא מאיסורא וכמו ש' ד' חייבין לחפריט האדם מאיסור כך חייבין למונעו שלא יפגע בעצמו ואם הכיר בה יש לה כתובה לא הכיר בה אין לה כתובה אבל משני יש לה כתובה אעפ' שלא הכיר בה ואם שמתו לו שתי כסות' אין צריך למכוע מלישא השלישית **י** המגרש אשתו ונשא לאחר וגירשה או מת אפי' לא כיסת לאחר אלא כתבתי לה אחר אסורה לחזור לראשון ואסור לו לדור עמה בכל השכונה ואם גירשה הפני או כתב להמה מותר לדור עמה בשכונה ובלבד שיתקן חוץ למבוי : ואם לוח ממנה קודם לכן דינה כדפריש' לעיל ככהן שלוח מאשתו גרושה אבל זכתה אחר הגירושים מותר לחזור לו : המצי' אשתו משו' שם רע שיצא עליה או מפני שהיא אילנית או שהיא כדרכית לא יחזיר ודוקא שאמר לה משו' שם רע או משום אילנית או כדרכית אפי' מוציאך וכפל דבריו למר' איל אילמלא השם רע או אילנית או הכדר לא הייתי מוציאך ואז יאמרו לו הוי יודע שהמוציא את אשתו משו' שם רע או משו' אילנית וכדר לא יחזיר אבל לא כפל דבריו יכול להחזירה : וה'מה ו'ל' כת' שאם אמר לה משום שם רע ו אילנית וכדר אפי' מוציאך אעפ' שלא כפל דבריו אינו יכול להחזירה ואח' ו'ל' כת' כסברא ראשונה אבל האיש ש שהוציא אשתו משום נדר שדרר להוציאה יכול להחזירה **יא** הנחמד על האשה ותוציאה כ'ד' מבעלה על זה לא יסאנה הנחמד ואם נשאה אם יש עדי טומאה

תצא אפי' יש לה בנים מחבעל אין עדים בדבר אלא שיצא הקול שזיכתה מפני שראו בה דבר מכווער כמו שראו ח אותה חוגרת בסינר אחר שיצא הנחמד מהבית או שראו דוק למעלה מהכילה או מפעלים הפוכים תחת המטה א אחר שיצא הנחמד ועבר ונשאה אם יש לה בנים מחבעל לא תצא ואם אין לה בנים מחבעל תצא אפי' לא ראו עדים הדבר המכווער אלא שהבעל ראה אותו ובלבד שיהא מ ממשות בדבר בקול כגון שלא הוציאהו אויבים ולא פסק עד יום וחצי אבל אם אין בקול ממשות כגון שהוציאהו אויבים או שכתב יום וחצי יצא קול על לעז הרשון שהו' שקר אז אין מוציאין ממנה אלא א' כ' ראו העדים דבר מ מכווער אבל לא בראיית הבעל ומיהו ע' י' עדים שראו ה הליעור אסורה בין לבעל בין לנחמד לדעת ד'ת' אבל לרב אלב' כשאין בקול ממש או אין מוציא' לא מבע' ולא מנחש' אלא בעדי טומאה וכשיש בקול ממש אז יש עדי כיסור מ מוציאין בין מבעל בין מנחמד אם אין לה בנים אבל בר בראיית הבעל לחוד לא מפקינן אעפ' שיש ממש בקול וכן היא מסקנת אח' ה'ראש' ו'ל' תוציאה הבעל בעדי כיסור וני נכסת לאחר וגירשה לא תנשא אחרי כן לנחמד לכתחיל' ואם כיסת לא תצא אפי' אין לה בנים הנחמד משפחה ונ נכרית וכתבירה ונכתב' לא יכנס ואם כנס לא יוצ' **יב** המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני כב ככתב וכפני כחתם או שיעיד על בעלה שמת או שאמר הרגתי לא יסאנה משום חסד ואם כנס לא יוצא אבל המביא גט בארץ ישראל' כיון שאין צריך למר' בפני ככתב וכפני כחתם יסא : אשה שכדירה הכזה מבעלה ולא היפר לה ובאתה לפני חכם להתיירה ואשרה שלא מצא לה פתח להתיירה לא יסאנה שמה יאמרו אסרה כדי שיסא' ואם כנס לא יוצא : מיאנה או חלצה בפני ב' ר' יכול אח' מהם לישלח ביון שסם שלשה לא היו האחרים חוטאים בשבילו וכל אלו שאסורין ליסא משום חסד אם היו להם נשים לחכם בשעה שאשרה ולזה בשעה שהביא הגט או מיעיד בה ומתו מותרים לינשא להם דהשתא ליכא חסד כיון דבאותה שעה היתה אשתו קיימת גרשו לגשותיהן אם גרמו הם הגירושים אסורות ואם נשותיהן גרמו הגירושים מותרות וכולן מותרות לקרוביהם שאינם חסודים להוציאן מבעליהם בשביל קרוביהם **יג** כל הנשים שמתו בעליהם או גרשו לא יתארו עד שיהו להם ג' חדשי' אחר מיתת הבעל או אח' הגירושי' חוץ מיום המיתה והגירושים וחוז' מן היום שכתב ארסו ט אפי' כתב למנה או כתב רש' מן האירוסין אפי' היה לה בעה עם בעלה או שהיה הוא או היא חולה שוראי לא שמשו או קטנה או זקנה או עקרה ואילנית כולן צריכות להמתין ג' חדשים ואם נשתהה חגט בין כתיבה לנתינה כתב רב אלפס שמונין ג' חדשים משעת כתיבה ואח' ה'ראש' ו'ל' כת' משעת כתיבה : מעשה באחת שכתבשה ויצא קול של פ פסול על הגט והצריכה ד'ת' בט אחר מפני הלעז א' ע' שכתב היה והתיירה ליכא מיר ולא הצריכה להמתין ג' ח חדשים אחר הגט השני כיון שלא הצריכה בט השני אלא לבטל הקול ור' חומר סצריך להמתין

ולאורה כדאחא דאזלין לחומרא והדמם בת' מצאו כת' כסטר מת פלג' כהרג פלג' וידוע שהוא כש' ישראל תנשא אש אשתו וכן מי שכתתה בודקין אותה אש מצא דעתו מכ מבינת וכת' מת פלג' בן פלג' סומכי עליו ותנשא חשתו וח ופ' שמענו מן התינוקות שאמרו מת פלג' בן פלג' בין כי כיונו לשם עדות בין כיונו שלא לשם עדות משיאין את אשתו ואם שומעין מהם שאומ' תרי אנו באים מקברו חי' סומכי עליהם להשיא אשתו אלף אש כן יאמרו כך וכך סופרי' היו שם וכך וכך הלכו אחר המטה פיש דב' שמור על הענין שהוא אמת גוי שמסיח לפי תומו שמת ואינו מכוין לשם עדות משיאין את אשתו וכן השומע ממנו וזכ' והעיד בפני ב' ד' משיאין את אשתו כיצד מסיח לפי תומו כגון שאמ' אני ראיתי לפלג' שמת כמה היה כזה וזו כמה טובה עשה עמי וכיוצא בזה שמוכיח שאינו מכוין לשם עדות אבל אם מכוין לשם עדות או שבראה שאמר כן לפי שראו מפניו כגון שאמר עשה דבר פלג' ואם לאו אהרוב אותך כמו שהרגתי לפלג' אינו כחמן כת' הרמבם יצא ישר וגוי מעמנו למקום אחר ובא גוי והסיח לפי תומו איש שיצא עמי מבחן מת משיאין את אשתו חשב' ש' שאין הגוי יודע את האיש והוא שאמ' קברתי ע' כ' ואיני יודע למה צריך שיאמר קברתי התחיל הגוי להסיח ל לפי תומו וחזר ושאלו לו ואח' כ' פ' כל הענין קדני שפיר מסיח לפי תומו כת' הרמבם ז' שמע מערכאות של גוים הרגנו לפלג' איכן באזכיר ויראה מדבריו שאם אמרו כה כהרג בדיון ושלח על יד' כחמני ומדברי אח' הראש ז' ירא' שפ' אמרו כהרג שלא על ידם אינם באזכיר כח אחד ואמר אמרו לי כשתלך למקום פלג' אמור להם שמת יוס' בן שמעון ובא ואמר כן ואנו מכירים פלג' הידוע בשם זה אשתו מותרת אצפ' שלא אמר בו סימן שגברנו על ידו ואין אנו חוששין שמא אחר היה ששמו כך ויח' דוק' כש' החזק אחר באותו מקו' בזה השם וגם לא שכיחי שיינו ששכרים שם הא איכ' חד מיכיהו אין משיאין ורב אלפ' בת' אפי' שכיחי תרי בהאי שמה או שכיחי שיינו משיאין עד דאיכ' תרנייהו לריעותא וכן היא מסקנת אח' הרמבם ז' כת' הרמבם ז' ישראל שאמר מת יהודי במקום פלוגי וכך נזרתי וכך וכך סימניו אין אומרים באומדן דעתו פלג' הוא עד שיעיד שהוא פלג' ויכיר שמו ושם עירו אבל אם אמר שיצא מעצמו מעיר פלוגית ומת מחבטין בחות' העיר אם לא יצא אלף הוא תנשא ע' וטעמ' משו' דקיימ' לן סימנין לאו דאורייתא ולא סומכין בהו לעבדן איסורא יש נשים שאין סומכין על עדותן אם העידה לחשה שמת בעלה מפני שסובאות זו את זו ומתכוונת לקלקל' לאוסר' על בעלה ואלו הן חמותה ואפי' איכ' חמותה עתה חלף מכ מצבה להיות חמותה כגון שהיא אם יבמה ו א אם בעלה מעידה שמת בעלה איכה באמת וכן הכלה לא תעיד לח לחמות' ואפי' באה ואמר' מת בעלי וחה' כ' מת חמי שלפי דבריה איכה עוד חמותה אפי' הכי אנה באמת וכת' ח חמותה וצריכה ואשת אחי בעלה שמא ימות בעלה או א אחי בעלה ויח' צרות זו לאו וכת' בעלה לא תעיד לה ולא

ולא היא לבת בעלה כל הבא להעיד על עדו' חשה אין ג' דרישה וחקירה ומעידין לחור הכר ולחור הלכה שהפ' לא ראוי אותנו אלף לחור הכר והלכה והכירוהו המעיד' עליו שהוא הוא ראוי אחד שאמר על עצמו שהוא פלג' בן פ פלג' ממקום פלג' והרי הוא מת שחש נשכו והלכו שם ומ ומצאוהו שגשגנה ולא הצירוהו משיאין את אשתו אין מ מעידין עליו אלף ח' כ' רחו פרצו של' עד פרחתו וחוטמו וכן כת' דת' דוקא כשאין שם אל' הרא' ח' אין יכול' להכירו בטביעת עין אם לא יהא כל הפרצוף שלם עם החוטם ח אבל אם כל גופו שלם אפי' אין כאן פרצוף ופרח' וחוטם יכולין להכירו בטביעת עין או על ידי סימנין מובהקין שיש להם בגופו ושאל' לא הוי סימנין מובהקין להפיר על ידיה לפי שישנה להשתנו' ואם אין מכירים אותה בטביע' עין אפי' יש להם סימנין בכליו ובגופו אין סומכין עליה אם אינן מובהקין אין מעידין עליו אלף ח' כ' ראה אותה תוך ג' ימים למיתתו בד' א' שהוא ביבש' אבל אם היה במי' אפי' שזה שם כמה ימים מעידין עליו שהמים מעידין אותה שלא ישתכ' צורתו והוא שראוהו מיד עליה וזו מן המי' וגם שאין בו מכה אבל יש בו מכה או שלא ראוהו מיד בעלייתו מן המים משתכ' ואפי' אם היה ביבשה אם אינו חבול בפניו מעיד' עליו לחחר כמה ימי' ע' טביע' עין של גופו וצורתו ואפי' היה חבול בפניו אין מעידין עליו אלף עד ג' ימי' אם מצאו הרוב ומכירי' אותו בטביע' עין ואין יודעין מהי כהרג תלפין שנהרג תוך ג' ימים ומ מעידין עליו ככל לגב אריות אין מעידין עליו שחי ח איפסא שלא אכלוהו ככל לחפירה מנחה נחשים ועקרב' או לתוך כבשן האש או לתוך יורה מלחה יין או שמן יזרו מרותחת על' גבי האש מעיד' עליו ראוהו כלב או מלח פ פצעים אפי' במקום שנעשה טרפה או שחיה חובלת בו ח אין מעידין עליו עד שראוהו שתצא נפשו וכתב הרמבם דוקא שראוהו מציין בהדין המלכות באור וה' כמיה' בשבין שזינה מלכות וכתב אחר כך בדקאמ' ר' שמעון בן אלעזר מפני שיכול לכוות' ולחיות אחרי כן אבל אם כחתבו גדי שוקיו ולא ככה מעיד' עליו כרעבן דפליגי עליה דר' שמעון בן אלעזר וכן הלכה ע' כ' ואין כדאח' כן מדברי אח' הרמבם ז' בד' ח' שאין מעידין עלמי' שחיה או אוכלת בו במקום שאין נפשו יוצאת בו חבלאם ראוהו או אוכלת בו החיה במקום שנפשו יוצאת בו כגון כלב או ב במוח או במעיים מעידין עליו ראוהו שנשחט בו שנים או רוב שנים מעידים עליו ראוהו שנפסל למים שאין להם סיף והרי הם גדולים כל כך עד שהעומד על שפתו אינו יכול לראות כל ד' רוחות אין מעידין עליו שמא יצא לצד אחר ואם עד אחד מעיד ראיתו אחר שהועל' והכרתיו על ידי סימני' שהיה לו בגופו כחמן חבלאם אינו אומר שהכירו על ידי סימנים אלף על ידי טביעת עין אינו כ באמן בד' א' שראוהו הער שנפסל שם דביין שראה הע' שנפ' שם חומר כדדמי ואמר שהוא ה' אפי' אינו ברו' לו לפיכ' אינו כאמ' אלף ח' כ' אמ' שראוהו מיד אח' שהועל' ומכירו על ידי סימני' אבל אחר שלא ראה שטבע כאמ' אפי' לא ראוהו מיד אחר שהועל' ואפי' לו בטביעת עין כל

ואילך כגון אשת הן בן בתי מותרת לו אשת בן אשתו מ
מותר לי וכן אשת מות' באשתו אשת אחיו אסורה לו מן
התורה בין אם הוא אחיו מין האב או מן האם בין מן
הכסות בין מן הזנות אלא שגם אחיו מן האם אסור לו
מן התורה לעולם ואשת אחיו מן האב מותרת לו אם מת
אחיו בלא בנים כאשר יתבאר צ"ח בהלכה' יבוס צ"ח
סני חורבין הגדלין יחד בבית מות' כל אחד באשת חטי
חברו ולא חיישינן למראית העין לומר שגדלה באשת א
אחיו אשת חמיו אסור לו וגם חמיו אסור באשתו ומות'
באשת בן אחיו ובאשת בן אחותו אשתו אסורה לו
מן התורה כל זמן שאשתו קיימת לא שגא אם היא אחות
מן האב או מן האם ואפי' גירש את אשתו אבל לאחר מ
מיתתה מותר באחותה הלכה אשתו למדינת הים ואמרו
לי שמתה וכשא אחותה ואח' כ' באתה אשתו אם היתה אש
אשתו כשואה מותרת לחזור לו שהכל יודעים שבטעות כ
כשא את אחותה ראין זכות שמזנה עם אחותה אדם חשתי
עליו אפי' במזיד וכן בכל הקרובות הנ' סדרות על ידי אש
אשתו אם מזנה עמו זה לא כזשה אשתו עליו ומותר בק
בקרובות שבייה היתה ארוסתו ואמרו לו שמתה וכשא ח
אחותה ואח' כ' באת' ארוסתו אסור בסתירה' מ' הרחמים
מותר בשבייה אמרו לו מתה אשתו וכשא אחותה ואח' כ'
אמרו לו קיימת היתה הולד ראשון ממזר ואחרון אינו
ממזר היתה אחות אשתו כשואה ותלכה אשתו ובגל' חסו'
אשתו ואמרו לי שנים מתה אשתך ובנים וכשא אח' אשתו
ואח' כ' באו אשתו ובנים אשתו גילו צריכה גט לא שגא כש
כשא לא בשני עדים או בעד אחד ואסורה לבוא ואשתו
אסורה עליו לא שגא היתה כשואה לו או ארוסתו
בייה אשתו שאין בה לאי אסורה מדרבנן ואם בא
עליה בזנות דרך מקרה מכין אותה מכת מרדות ואם י
יחדה לו בזנות חייב עליה מדרבנן משום בדה ומשום ש
שפחה ומשום בייה ומשום זונה כת' הרמבם ז"ל בא על ה
הגויה משאר האומות דרך אישות לוקה מן התורה או
ישראלית שגבולה לבן דרך אישות לוקה מן התורה משום
לא התחתן בה אחד ו' אומות ואחד ו' עממין בחיסור זה
ע"כ וכו' לי שאינו אלא ב' אומות דלת קל' כ' שמעון ד
דאמ' כי יסיר לרבנות כל' הנוסירים ואשי אומות חין לוק'
משום לא תתחתן אלא לאחר שנתגיירו אבל בגנות לא ש
סייך בהו חתנות ואינו לוקה עד שיבעל ואז לוקה עליה
משום לא תקח ואם בא עליה בפריה' לעיני' מישראל ק
קפאים פיגועי בו פי' הממה' וזריו להורגו הרי זה משום
והוא שמתגיירו יקפא לה ויפגע בו אב' אש' בא לב' ל' לאו'
חין מורין לו לעשות ואין רשין לפגוע בו אלא בשעת מע
מעשה אבל פירש ממנה חין הורגין אותו והורגו כהרג ע
עליו ולא עזר אלא אפי' בא הקפאי להרוג הבעל וכשמוט
הבעל והרג הקפאי להצי' עצמו מידו חין הבעל כהרג
עליו לא פגע בו הקפאין ולא הלכוהו ב' הרי עונשו מפ
מפיר' בקבל' שה' ברכ' שכל כי חילל יהודה את קדש' אש'
אהב ובע' בת אל כהר יברת ה' לחים אשר יעשנה וכתב
הרמבם עין זה אעפ' שאי' בו מית' ב' ד' אל יהא קל בעיניך

אלא יש בו הפחד שאין בכל העריו' כמוהו שכן מן העריו
בנו הוא לכל דבר ובכל לישראל הוא וכו' מן הגויה אינו
בנו ומסיר אותו להיות אחרי עז' ודבר זה גורם לידבק
בגוים שהבדילנו ה' מהם ולשוב מאחרי ה' ולמעול בו וש
ושפחה שהוטב' לשם עבדות אסורה לבן חורין אחד שפ
שפחתו ואחד שפחת חברו והבא עליה מכין חורו מכת
מרדות גס בזה כת' הרמבם ז"ל אל יהי עון זה קל בעיניך
מפי' שאין בו מלקות מן התורה שגם זה גורם לבן לסור
מאחרי ה' שהבן הוא עבד וכמצינו גור' לזרע הקד' להתחלל
ולהיותם עבדים והבא על השפחה אפי' בפריה' אי' קפאי'
פוגעין בו כתעבד ולא של ישראל בולד שפח' שניהם עבדים
וכפי' בעל שפחה ומשחרר שביה ואם היה הבן מן הארץ
של העבד כשיגדלו יסחררו זה את זה ויהיו מותר' לבא
בקהל היו התעורר' כמות שתיקן ספק שפחות והבא על
אחת מהן הולד ספק עבד וכן אם כתעבד ולא גויה בולד
ישראל' מטביל' את שניהם לשם גרות וכל אחד מהם גר
אשת חיש בכלל עריות ולא תפשו בהו קידושים ב
בר' ח' טרדאי אשת חיש אב' אש' אשת חיש בגו' שקבל'
גו' או קידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה או שגירסה ב
בגט ה' טוב בכתה ידו וחין עליו עדים כלל או עד אחד
או שיש עליו עדי' ואין בו זמן אם קדשה אחר צריכה גט
משניהם וכן כל שגול' שאירע בגט כגון שגירסה בגט ק
קדח והיה במזדח וכתו' במערה או ששלחו לה בח' ל' ולא
חמ' בפ'י ככת' ובפ'י כחת' ושא' פזולי גט דרבב' שיתבחרו
לקמן בהלכות גיטין כע' ה' אם קדשה אחר צריכה גט מ
משניהם ואם כשאת' לשני יש מהן שתצא ויש מהן שלא תצא
כאשר יתבאר לקמן בג' ה' אשת חיש שקבלה קדושין בגי
בעלה מקודשת דכאלו אמר' גרשתי כאלמנת שאין החסות
מעוזה פריה בפ'י בעלה אבל אם נתקדש' לאח' ס' א' בפ'י
בעלה או אפי' בפ'י ויש עד אחד שמועיד כדבריה אינה
כאלמנת שאז מעוזה כיון שהעד מסייעה ואין הקידושין
כגוס אשה שהל' בעלה למדינת הים והעידו עליו שמתח
אפי' עד אח' אפי' העד עבד או שפחה או אשה או קרוב מ
מותר' לנכסח ואפי' עד מפי' עד או אשה מפי' אשה או עבד
או שפחה כצדים לעדות זה ופזולי' מדרבנן כגון משחק
בקוביא' ומפריחי יוכי' וכיוצ' בהם כצדים לעדו זה אלא
פזולי' עדו' דאוריית' פזולים ואם משיחיס לפי' תומם כ
פצדים בא אחד מהם ואמר הרגתי תנשא ראין אדם מ
משום עצמו רשע ופ'גינן דבוריה כת' אח' הרמבם ז"ל בת
בתשובה אם שנים מעידים שמת אפי' אם יש הכחש' בד
בדבריהם כושאין את אשתו כיון ששניהם מעידים על מ
מיתתו אפי' לא שמע אלא קול שאמרה פלג' מת וחלבו פס
ולא מצאו שום אדם משיחיס את אשתו והוא שראו כלל
דאי' לאו הכי חיישינן שמא שר הוא בד' א' כצדק או בעיר
בביר' ופ'י כ' שח' מקו' חרוב אב' בעי' שלא כבוד אפי' לא
ראו כל משיחיס את אשתו כתב גאון האידכא לא בקיאות
בה' א' דבטא היכי הוי חילל לא עבדיל' בה עובד' כתוב
בשט' חיש פלג' מת חיש פלג' כהרג פלגי' בה בירושלמי חד
אמר משיחיס את אשתו וחד אמר חין משיחין אשתו ואז
הרמבם ז"ל הביא דברי שניהם ולא חסיק כחד מבייה וכל

אין אמו אלא חזקה זו בלבד איש ואשה סבאו ממדינת הים
היא אומרת זה בעלי והוא אומר זה אשתי אם הוחזקו
בעיר ליום שהיא אשתו הורגו עליה משום אשת איש חכ'
תוך ליום אין הורגין עליה משום אש' חכ' **כ** הלא על
אין העריות או שבעל ביאה אסורה בי' כדרכה
בין שלא כדרכה משחירה בת חייבים שניהם או ברת או
מלקות או מיתת ב' בין שהיו שוכבים או עומדים ומה
היא הערה משחכים העטרת מהג' חפ' שפירש מי' ולא
גמר ביאתו ולא הוכיח ורע חייבין חוץ משחחה חרופה
לפי שאין חייבין עליה אלא בגמר ביאה חבל מי שבעל בלא
קנאי בחבר מת והביאו בידו אין חייבין כל' וכת' הרמבם
ז' חבל מכין אותו מכת מרדות ואם בעל בעילת איסור כ
כמתעסק בגן שהיה סבור שהיא ביאת היתר ועל בידו כ
ביאת איסור חייב חטאת חבל הבא על הערוה והיא מת'
פטור והבא על הטורפת אפי' כשחט' ברוב שנים שודחי יט'
לה למות בחולי זה חייב עד שתמות או עד שיתני את רא
ראשה הבא על אין העריות לדרך אכרים או שחבק או ש
נשק ומהנה בקירוב בער הרי זה לוקה מן התורה שכל לא
תקדמו לגלות ערוה דברי המביא לידי גילוי ערוה והעש'
דבר מחוקות אילו הרי זה חטור על העריו' כפי' המעוללו'
זו כו' פי' מתחברות זו כו' דרך תשמיש אסור וזה מעשה
ארץ מצרי' שהזהירו עליו שכל במעשה ארץ מצרים חטור
יסבתם בה לא תעשו והאמרו חכמים ז' מה היו עושי' איש
משא איש ואשה כושא אשה ואשה כיסא' לשני אפס' ואפ' פ
סדור אסור אין לוקין עליו ואין האשה נאשרת על בעלה
בב' חבל ראוי למדות ולחכמה מכת מרדות החיל וע
ועשו איסור יש לאיש להקפיד על אשתו בדבר זה ולמנוע
הנשים הידועות בב' מליכבס לה ואלא לזאת היא חליהן
כל אשה האסורה איש היא בתג' שנים ומעלה גדול הבא ע
עליה חייב והיא פאורה אלא ח' היא גדולה חבל איש הינו
פחותה מזה שניהם פגור' שאין ביאתה ביאה וכן אשה ג
גדולה שבה עליה קטן איש הוא בן ט' שנים ומעלה היא חי
חייבת והוא פגור ואם ה' מתן ט' שנים ולמטה שניהם פ
פגור' הית אחר מהם עד ואחר יאן הער חייב וחיפן פג
פגור אחר מזיד ואח' פגור המזיד חייב והפגור מבא ק
קרבן אחר אכוס וא' רצני האכוס פגור ואין הערים המע
המעידים צריכים שיראו סיבבסו במכחול בשופר' אלא
משיראו אותם רבוקים זה כזה כדרך המנאפי' חרי אילו
בהרגין בראייה זו **כא** צריך אדם להתרחק מן
הנשים מאד מאד ואח' אסור' לקרן בידיו ו
וערגליו ולרמוז בעיניו לאח' מן העריות ואסור לשחוק ע
עמה או להקל ראשו כנגדה או להביט ביופיה ואפי' להרי'
בבגדים שעליה אסור ואסור להסתכל בגדים שעימדות
על הכבוס ואסור להסתכל אפי' בגדי כהנים על אשה
סחור מבינה אפי' אין עליה שמא יבא להרהר בה פגע ב
באשה כשוק אסור להקל אחריה אלא רץ ומסלקה לגדין
או לאחרי' ולא יעביר בפניה אשה וזכה אפי' ברחו' ד' אמו
והאם תהא אפי' באבב קט' של אשה וכה כוון ליהנו מאכז
באלו מכתב' בבי' התור' ש'ת ואסור לשמוע קול ערוה או

לראות סערה והמתכוין לא' מאילו הדברים מכין אותו מ
מכת מרדות ואלו הדברים אסורין גם בחייבי לחוץ לן יל
ילכו בבנות ישראל פרועות ראש כשוק ח' פגויה וא' חסד ח
איש ומוותר להסתכל בפני הפגויה לבדק' אם היא יפה שי
סימאכה בין שהיא בתולה או בעולה ולא עוד אלא פרחי
לעצ' כן חבל לא יסתכל בה דרך זנות ועל זה באמר ברי'
ברתי לעיני מה אתבונקאל בתולה וכן מותר לחדס להבי'
באשתו אפי' שהיא כירה והיא ערוה לו חפ' פיש לו הכ
הבאה בראיית' הוהיל והיא מותרת לאחר זמן אינו בא' בו'
לידי מכשול אכל לא יסחק ולא יקל ראש עמה ואסור להס
להשתמש באשה כלל בין גדולה בין קטנה בין שפחה בין מ
מסוחררת שמא יבא לידי הרחוק עבירה באי זה שמוס
אחרו ברחיצת פגיו ידיו ורגליו חפי' לזנוק לו נויס לרחוץ
פגיו ידיו ורגליו חפי' איכ' כיגע' בו והצבת המטה בפגיו
ומציבת הכוס שאין עשה לאיש דברים אלו חסדו ל
לברו אין שואלים בשלום אשה בלא חפי' עי' שלח חפי' עי'
בעלה אסור לשלח לה דברי שלמים חבל מותר לשלח לה
לבעל' ח' ש'גמ' והמחבק או המנשק אח' מהעריו' שח' לב
של אדם נוקצ עליהן כגון אחותו הגדולה ואחות אביו ו
וכיוצא בהן חפ' שאין לו שום הכאה כלל חרי זה מבלבד
ביותר ודבר זה אסור אפי' קרבי' לערוה כלל בין גדולה כ
בין קטנה חוץ מהאב לבתו והאם לבנה כיצד החט מותר
לחבק לבת' ולנשקה ולשן עצה פקידים כסד וכן חזם ע
עם כזה כל זמן שהם קטנים הגדילי שיש לבת יח סנה ול
ולבן י שנים זה יסן בהמותו וזו ישנה בהמותה ואם הבת
צושה לבגוד בבתי אביה ערומה או בתקדשה חפי' היא ק
קטנה אסורה וכן איש האם כוסה לעמוד ערומה בבתי כל
אסור חפי' הוא קטן **כב** אסור מן התורה לאיש
שיתייחד עם הערוה בין ילדה בין זק
זק' וחכמי' בדרו על כל יחודי חפי' של פגויה וגוי' ובגד פ
סתהא מכת ג' שנים ומעלה חוץ מן האב שמונת' להתייחד
עם בתו והאם עם כזה והבעל עם אשתו כדה וחקן ספר
שפירשה אשתו כדה קודם שבעל אסור להתייחד עמה וז
והמתייחד אפי' עם פגויה בין ביה בין ישראל' מלקין או
אותו חבל היא לא נפלה אס בתיהדה עם הפיסל בביתו
והמתייחד עם אשת איש אין מלקין אותו שלא להוצי' לעו
על בניה שהם ממזרים כת' הרמבם ז' לא מתייחד אשה
עם אנשים הרבה עד שתהיה עם אשתו של ח' מה' וכן אלא
יתייחד איש ח' אפי' עם נשים הרבה ונשים הרבה עם אי
אנשים הרבה אין חוששין משום יחוד ע'כ ואיכ' מכין רב
דבריו כיון שאסור אפי' עם אנשים הרבה מאי נפקח מי
מיכה שאשתו של ח' מהם שם אבתי איכ' למחס לאחריו
וא' א' ז' כת' שאשה א' מתייחד עם שני אנשים כשרי' בעיר
וכשהיה עם ג' חבל בעריו' חפי' בעיר וכשהיה נמי לא ור
ורשי מתיר לאיש אח' עם נשים הרבה אלא ח' עשקו עם
עמקן שאז אסור ואפי' עם נשים הרבה ור' פי' דאפי' איש
א' עם נשי' הרב' אסור אלא ח' אסור עמו ואם עשקו עמקן
סלבו גם בהן אסור אפי' שאשתו עמו שני בתיים זה לפני
מזה ונשים כפגיומי ואנשים כחיטין או בהפק ופירשה אס

הייתי ויהי שיראנו שלם בכל גופו אבל אם אינו שלם אל'
פרצוף פנים עם החוטם לא סמכין אטביע' עין לחו' בלח'
סימני' נשאת על ידי שהעידו עליו שנפל במים שאין להם
סוף לא תצא כפל למים שיש להם סוף ושהה שם כדי שתצא
כפשו תנשא לבתח' וכן אם כפל למי' שאין להם סוף ובאו
להעלותו והעלו ממנו אבר שאי אפשר שינטל אותו אב'
מן החי וחיה מעידי' עליו להשי' את אשתו עיר שהקיפה
ברקום וספי' כה המטורפת בים והיוצא לידון הרי הן ב'
בחזק' חיים לפי שאין מעידין על אחת מאילו שמת' להתי'
את אשתו ואפי' על מי שבעי' שבעה ברקום וספי' שט'
שטבעה בים והיוצא ליהרג במי' אין מעידין שהם נספק'
חיים ומתכין עליהם חומרי' מתים וחומרי' חיים עד א'
אחר אומר מת והתיריה להנשא ובא עד אחר ואמר לא
מת אפי' קוד' שנשאת מותרת לינשא אלא משום לזות שפ'
שפתיים לא תנשא אבל אם בא השני קודם שהתיריה לא
תנשא ואם באו שנים פשוטים לבסוף ואומרי' שלא מת ח'
חשובי' באחד ואם התיריה קודם שבאו לא תצא מהיתר'
פרצוף לא התיריה עד שבאו לא יתיר' אשה שאומר' מת
וסתי' חומרי' לא מת אעפ' שנשאת תצא סתי' אומרות מת
ואחת אומרת לא מת אעפ' שלא נשאת תנשא אשה אומרת
מת ואשה אומרת לא מת או עד אחד אומר מת ועד אחר'
אומר לא מת או שני' חומרי' מת ושנים חומרי' לא מת בב'
בבול' לא תנשא ואם נשאת למי' שאינו מעיד תצא ואם כ'
נשאת לאחר מעדיה והוא אומר ברי' ליה שמת לא תצא כ'
נשאת על פי עד כשר ואח' כ' באו שנים ואמרו לא מת או
נשאת על פי אשה ואח' כ' בא עד כשר ואומר לא מת אפי'
נשאת לאחר מעדיה תצא האשה בעצמה באמנת לומר ס'
סמת בעלה ותנשא או תתיב' על פיה ונותכין לה בתיבת'
ואם תתיבם ככנס היבם לגולה על פיה ברי' א' שאומרה
מת בעלי' והתירוני לינשא לבד אלא אם אומר' תנולי' כ'
בתיבתי והתירוני לינשא או אפי' התירוני לינשא ותנולי'
בתיבתי אין מתירין אותה לינש' והדמכם ז'ל כת' בטביה'
מתירין אות' לינשא אלא שיש חילוק ביניה' לענין הבתוב'
כדלקמן ואח' הדמ' ז'ל כת' כשברא הראשונה ישנה נרה
אין עדותה מועיל להתיר נרתה אעפ' שהיא מותר' הנרה
חסור' וחסדין ליה כחי' לגבי נרה ואוכלת בשביל תרומ'
אם הוא כהן כהן סתי' הצרות אחת אומרת מת ואחת או
אומרת לא זו שאומרת מת תנשא ואותה שאומרת לא מת
לא תנש' אחת אומרת מת ואחת אומרת כהרג סתיהם מ'
מותרות ברי' א' שהיא באמנת על עצמה בשם שלום בינו
לבינה ושלום בעולם אבל יש קטט' בינו לבינ' כגון שאמר
גרשתי בתי פלג' ופלג' ובאו פלג' ופלג' והעידו שאינו
אח' איכ' באמנ' אפי' אם יש שלג' בעול' לח' שכ' התחיל' היא
הקטט' או שהתחיל' הוא ואפי' עד מסייעה אינה באמנת
ואם נשאת בת' הדמכם ז'ל לא תצא כיון שהעד מסייעה
וכן אם יש מלחמה בעול' ואומר' מת אפי' נסתם אינה כו'
באמנת אעפ' שיש שלום בינו לבינה ואפי' לא ידענו שיש
מלחמ' אלא על פיה והיא אומר' מת במלחמ' איכ' באמנת
והדמכם ז'ל כת' בזה שחם נשא' לא תנ' ואח' הדמ' ז'ל לא

כת' כן כתב הדמכם כיון שיש מלחמ' בעול' אפי' אומרת
מת וקברתיו אינה באמנת ואינו כראה כן בגמרא אלא ח'
אפי' היא אומרת מת על מטתו באמנ' ח' ע'פ' שיש מלחמ'
בעולם כ' ש' מת וקברתיו ואם יש מלחמה בעולם ובא עד
אחר ואמר' מת במלחמה אינו באמן וכת' הד' מכם ז'ל שאם
נשאת לא תצא ואם אחר העד מת וקברתיו באמן וכת' ר' א'
אלפ' דה' ה' במיבשני' במלחמה דאיכס באמנ' אלא ח' כן
אומרי' מת וקברתיו והד' אבר כת' דאפי' אחד באמן אכילו
אם אינו אומר' קברתיו וא' ח' הד' ח' ז'ל כת' דבחד חיבו כח'
באמן אלא ח' כ' אומר' מת וקברתיו אבל כ' באמנ' אפי' א'
אם איכס אומרי' קברתיו ואם יש רעב בעול' ובאה ואמר'
ואמרה מת אינה באמנת אפי' אומרת מת על מטתו עד
סתי' מ' וקברתיו ואם באה ואמרה מת תחת המטות ס'
שנפל עליו או שיש שלום נחשים ועקרב' ואומר' שנשבו
כחש או עקרב' או שיש דבר בעולם ובאה ואמרה סמת
בכל חילו' דינו במלחמה ואינה באמנת ואם אומר' ע'שנו
עלינו את הכית והוא מת ואפי' ככלתי אינה באמנת כפ'ג'
עלינו גויס או לסטים והוא מת ואפי' ככלתי באמנת ס'
שאין דרכן להרוג הנשים בא בעלה אחר שניש' לא שנה
ניש' על פי עד אחד או על פי שנים עדים תנ' מזה ומזה
וצריכה בט' משניהם ואין לה בתיבה משניהם ולא פירות
שאכלו כבסי' מלוג שלה אעפ' שאיכס חייבי' בפרקוב' ודוק
שאכל השני קודם שבא הראשון אבל מת שאכל אחר שבה
הראשון צריך להחזיר ואינו חייב ליתן הכלאות מכבסי' נ'
צאן ברזל שלה והוא שכלו לבמרי' אבל מה שיש מהם בעין
נוטלתו ואם נטלה מזה ומזה בתיב' או פירו' צריכ' להחזיר
ודוקא שנטלה מהשני אחר שבא הראשון אבל אם נטלה מ'
ממנו קודם שבא הראשון אינה צריכה להחזיר ושניהם
חין מטמאלי' לה אם הן כהנים ואין זכאין במציאת' ובמעש'
ידיה ובתורת' נדריה ונפלה מהכהונה ומהתרומה ומ'
ומהמזב' אם היא בת לוי מתה חחין של זה ושל זה חולקין
ולא מיבמין והולד מן השני הוא ממזר מן התורה ברי' ח'
שלא גירשה הראשון אבל אם גירשה או מתה או לא הוי מ'
משני אלא ממזר דרבנן ואם החזיר הראשון הולד ממזר
מדבריהם ואם אח' שניש' אמרה בעלה היה קיים ומת
בן שנילר קודם שמת ממזר מן התורה ושנילר אחר שמת
ממזר מדרבנן ואם לא ניש' לשני' אלא כתיקדש' לבד ובא ע'
עליה אינה צריכה בט' מהשני ומותרת לחזור לראשון וכ'
וכן מותרת לשני אם מת הראשון או גירשה
חייבי' לחזין וחייבי' עשה וכ' ס' סבינות דרבנן
תשמי' בהו קידושין לתיב' אחר מאילו שכתקדש' כיון א' א' מ'
לכ' ג' גרנשה וחליצה לבהן הדיוט או ממזרת ונתיב' לישר'
או מחזיר גרנשה מנשיאת' לאחר כבול' צריכ' בט' ואפי'
מקדשת יבמה לשוק במי' כאשר יתבאר לקמן בעה'
י מי שהחזק בשאר כשר דכין על פי חזקה זו ח'
אעפ' שאין שם ראיה ברורה שזה קריב ומלקין
וחונקין וסולקין על חזקה זו כיצר הרי שהחזק סזו ח'
אחותו או בתו או אמו ובא עליה בעדים הרי זה לוקה ח'
או כשר' או כהקל' אפי' שאין ראיה סזו אחותו או בתו ח'

שתנא ביותר הנקף בלה וכחו בלה וחיו אוברים חזי סא
שחמר שלמה בחכמתו אל תתן לנשים חילך וכל
השטוף בבצילה זקנה קופצת עליו וכחו תשט ועיניו כה
בהות וריח רע נודף מפיו ושיחיו ושער ראשו ונבות עי
עיניו וריסי עיניו כושרות ושער זקנו ושיחיו ושער רגליו ר
רבה ושיחיו נופלות והרבה כאבי חוץ מחילי באים עליו
אמרו חכמי הרופאים אל מאלף מת בשאר חולאי והחנק
צרות התשמיש לפי צרי חרס לזיהר בדבר חס רונ' להיו
בטובה לא יבטול חלא כשימצא גופו בריח וחזק ביותר ו
והוא מתקשה הרבה שלא לדעתו ומסיח דעתו לדבר חז' ו
הקישוי כשהיה וימצא כובד מחמתיו ולמטה וכחיו חו
חוטיו הכזי' כמסכין ובשרו חס זה צריך לבטול ורפוחה לו
שיבטול לא יבטול חז' וה' שכל או רע' אל לחס' שיתעב' החז'
במיע' ויבדו' נקביו קוד' בעי' ואח' בעיל' ו' יבטול מעומ
ולא מייש' ולא בבי' המרח' ו' ח' ביום שכל' למרח' ולא ב' וס'
יציאה לד' חז' ביו' ביאתו מן הד' לח' לפניה' ולא לאחריה'
ע' ח' כשישמש בט' העונה לח' יכול להחזיק חלא בח
בארס השורע חוכו שהוא חייב בעונתו ולקיים מצות בו
צוראן בפריה ורביה ושיהיו לו בנים עוסקים בתורה ומ
ומקיימין מצ' בישראל ולא יבטול חלא מרצונה ואם אינה מ
מרצונה לבד' יפייסנה עד שתתרצ' ויהיה צנוע' מח' בט'
התשמיש ולא ישמש בב' כל חי גרסינן במדה ב' כל היד
רבה מקרקס גיוזי דכלתיה אביי בח' דרבי פי' היו מצרי
מכריחי אבי' הצע' והזכרים שסביב מטותיהם בשעת
תשמיש ומיהו הם היו מחמירי' על עצמן דגרי' במי' התם
אמ' נ' רבי יהודה לאמנאל אבי' בב' עבדים פי' שאנו לו ע
על מה שאין משמ' מטות בב' כל חי חס' אסור חפ' בב' ו
עבדים אמר לו כגון של בית בל' שמשמשים מטותיהם
בב' עבדיהן אלמא שמוות בב' עבדים חלא שהם היו
מחמירין על עצמן הילכך מותר אפילו בב' בהמה וח
ועו' ותיב' ש' אפילו יודע לרבר כבהמ' דמי' והא' דאסור בב' ו
כל חי דוק' כדעו' אכל' בישן שפי' דמי' ויש להסתפ' חי מהני
כהפקה מחי' ו' ומסתב' ח' דלא מהני ח' דמהני גבי
ס' ת' הכח כיון דטעמא משו' נביעות הוא לח' מהני ב' שיש
בו ס' לא ישמש עד שיעשה בפניה מחיצה י' ואם יש לו
בית אחר צריך שיוציאה ואם יש בו תפילין או שז' ספר'
לא שכל חומשין או ספרי תלמוד אסור עד שיתן אותם בב'
בב' תוך בלי' והוא שלא יהיה בלי' הב' מיוחד לו אכל' הוא
מיוחד לו חפ' ק' כחר חשיב ואם פי' טלית על האד' חסור'
בב' תוך בלי' ויעשה הדבר באימה וביראה לח' בתחילת
הלילה ולא בזופ' כדי' שלא ישמע קול' בב' אדם ויבא לחסור'
באשה אחרת חלא באמצע הלילה כדחיתא בקדרי' בב' חילו
דברים שאין לאימא שלום אשתו של ר' אליעזר מפני מה ב
בניך באים ביות' אמר מפני שאינו מספר עמי' לח' בתחיל'
הלילה ולא בסופה חלא באמצע הלילה פירו' מספר תשמיש
וכשהוא מספ' מגלה טפח ומכסה טפ' ודומה פמי' שכתבו
שד כת' הי' חסר ימ' מגלה טפ' ומכס' טפ' ודומ' במי' שכתבו
שד שלא הי' חסר האבר בשעת תשמי' כדי' למעט הנחתו
ודומה במי' שכתבו שד ששט' הדבר מאונס וכל' מגל' טפ'

באשה כלומ' מגלה אותה לצורך תשמי' ועשיו מכסה חו
אותה כלומ' שלא היה מאריך באותו מעשה כמי' שכתבו
שד וכנגעת והניח המעשה כל כך היה מקצ' במשמים וחי
תק' לך ח' לא היה משהה על הבטן ואמרו חכמים שכל
פרי הבטן שכל' שמה' עצמן על הבט' עד שיזרעו בשותיה'
היון ליה בנים זכרים ישל' לר' כי כל לבבות דורס' ה' וכל
המעשים שהם לשם שמי' טובים הם מי' שיודעו ב' ענינו פ
שיוכל לעשות המעשה ולא תכנס בו מחשבה אחרת הו
משהה עצמו כדי' שתהנה האשה מן המעשה ותזריע' ה
תחילה מכיון לעשו' מצוה ועושה אותה הקבה משלם לו פ
ש' ד' בבנים זכרי' ומי' שאינו בטוח בעצמו וממחר כדי'
להכניס מן הח' גם הוא עושה מצוה והקבה משל' לו שכרו
בבנים זכרי' ע' כ' ואם מגלה טפח על הסידר שהיא חוברת
בו שחק' בשע' תשמי' היה מצריכה לחגור בו ויב' דק' טפ'
ממנו ומכסה מיד לח' תשמי' כדי' למעט הנחתו גרסינן
במס' בלה הוא למטה והוא למעלה זה דרך עזות פמשו
סניהם זה דרך עיקש ואל' יספר עמה לח' בשעת התשמיש
ולא קודם לבן כדי' שלא יתן דעתו בחשה אחר' ואם כיבר
עמה ושימש מיד עליו כאמר חגור' לחס' מה שיחו הפינו
פיחה בטלה שבין חרס' לחש' מגידין לו בט' הדיון חבג
בעיני תשמיש יכול לספר עמה כדי' להרבות תאוהו בר
כדאית' בדבר' פי' הרוא' ר' כהל' עייל' גא' תוהי' פוג' ור' רב
סמיעה שח' ושיח' ועשה צרכיו חז' חס' היה לו כעס עמה
וצד' לרצות' שתתפייס יכול לספר עמה כדי' לרצות' חז'
הרס' במזל' אסור לשמש בשיוק' ובחוב' בב' ובפרדסי'
חלא בבית דירה שלא יראה בזכות וירגלו עצמן לזנות ו
והבועל אשתו במקומו' חלו' מכין אותה נוכח מדות' ג' ב
אסור לשמש מטתו ביום ובלילה לאור הכר ובבית חפ' מ
מוה' ביום ותלמיד חכם כיון שצנוע בכל דרכיו מחפ' ב
בטליתו ושפי' דמי' אסור לשמש בט' רעבון חלא לחשוב' ב
בנים חכמים אל' ישמש עד שיכח לביתו מידברי' הרחב
צריך לברר חי' זו מחשבה נכונה שצריך שתהיה לחרס' ב
בש' תשמיש ודרשתי והקדתי ומצאתי תוכן המעשה ה
הזה על הרבעה כוונות שלשה מהן עיקר קבול השכר וה
והרביעית קרובה לקבול שכר ושכר מועט מן השלשה ר
הנכונה לשם פריה ורביה והיא הנכונה שבכל' לקיים ה
עשה השבייה לתקון הולד כמו שאמרו רבותינו זל' שלשה
דורות הרחשונים לחשה וקשה לולד חמצניים קשה לחס'
ויכח' לולד אחרונים יפה לזה ולזה שמה' כך יצא הולד מל'
מנוכח ומזוהר וגם זו הנכונה נמשכת לכונת פרי' ורביה
הש' ישי' חס' ילדה אשתו והיא מכיקתו ומשתקקת אליו וה
והוא מכיר שמסדלתו ומרצה אותו והיא מתקטטת נכחו
כדי' שיתן דעתו עליה כן בצאתו לדרך שהיא משתקוקת
אליו גם באלה יש קבול שכר והיא מצוה עונה החמורה ב
בתורה והרביעית שהוא מכין לגדור עצמו מן העבירה
כדי' שלא יתאוה לעשות עבירה כי רוחה יצרו גובר ונות
ומתאוה על הדב' ההוא גם כן יש שכר חק' לא ברחשו
ברחשונות לפי שזיה יכול להיות חס' יצרו ול' בט' חיות

חשה לבין חכמים או איש לבין הנשים חוששים משו' יחוד
מי שחשתי צמח מותר להתייחד עם הנשים שחשתי משמ
משמתי חבל ישראל לא תתייחד עם הגוי חע' פ שחשתי
עצמי שחשתי של גוי משמתי לפי שאין לה בושתי חשה
שבעל צעיר חין חוששין להתייחד עמה מפני שאימת ב
בעלה עליה כת' הרמבם ז"ל ואם זה גס בה כגון שגדלה ע
עצמו או שהיא קרובתו לא ית יחד עמה חע' פ שבעל צעיר
בית שבתחו פתוח לרחבה חין וחשש להתייחד עם הער'
מותר להתייחד עם שתי יבמות או עם שתי צרות או עם
אשה וחמותה או עם אשה ובת בעלה או עם אשה ובת ח
חמות' מפני ששוכחות זו את זו ואין מחפיות זו על זו וכן
עם אשה שיש עמה קטנה שיודעת טעם ביחיה חיל' מוסר
עצמה לביחיה שחיל' מוסר לפניה לפי שהיא מגלה את סוד'
בת' הרמבם ז"ל תיכונן פחול' מבין ט' שנים מותר להתייחד
עם הנשים שלא גזרו חלא באיש הראוי לביחיה אכד' רובינ'
חינו מתייחד עם הנשים ואם מתייחד מבין חמות' מכת
מרדות לפי שהיא ספק חבל האי' מתייחד עם האכד' רובינ'
ועם הטומטום תקנו חכמים שיהו הנשים' משפר' זו עם ז
זו בבית הבשא כדי שלא יכנס עם איש ויתייחד עמהן לא
תלך אשה בשוק ובבה אחריה שמא יתפס בבה ותל' אחריה
להחזירו ויתענוגו בה הרשעים שתתגדלו חין ממין אפי'
אדם האמן וכשר להיות שומר בחצר סי' בו נשים חיל' הו'
עומד בחין שחי' אפי' טרופים לעריות לא ימכה אדם חפי
אפי' טרופים על ביתי שלא יכהיג אשתו לדבר עהירה לחי
ידור ת' ח' בחצר שיש בי אלהי' חפי' חינו מתייחד עמה
מפני החשד אלא ח' כחשתי עמו אלהי' לא תגדל' כל' ולא
תקנה אשה עהדים זכרי' חפי' קטנים מפני ההשד מי שא
שחין לא חשה לא ילמוד תיכונות מפני האחותיה של הבכ'
באות לבית הספר וכמנח מתגר' בגנים וכן חשה לא תלמ
תלמוד קטנ' מפני אבותיהם שחפיים בשביל בכיה וכמנח
שמתייחד עמה ואם יש לו אשה למלמד יכול למד תינו
תיכונות חפי' חנה עמו בבית הספר אלא היא בביתה וה
יהא מלמד במקומו **כ** אסור להוציא שבת' זרע'
לבטלה חפי' לא יהא דם מבפנים וזכר' מבחו'
ולא ישא קטנה שאי' חלילה לילד ואלו שמחפשים ביד ומו
ומוציין שבת' זרע' לבטלה לא די לו באיסור' הגדול' שעוש'
אלא שהוא בגדו ויעלי' דם באמר ידיכם דמים מלאו
וכחילו הנור' הנפ' ואסור' לאר' שיקס' לדע' או סיכ' עי' מו' לירי
הרה' ואם יבא לירי הרה' יסי' נפשו מדברי הבאי והשחת'
לרברי תורה שהיא חילת אלהי' ויעלת' חן לפי' אסור' לישן
על ערפו ופניו למעלה עד שיטה מע' כדי שלא יבא לירי ק
קישוי ולא יסתכל בבהמה חיה ועוף בשעה שמוקקין זה ל
לזה מותר למרביעי בהמה להכניס במכחל' בשפופרת מ
מפני שהם טרודין במלאכתן ולא יבאו לירי הרהור כתב
הרמבם ז"ל אסור' למי שאינו כשואי לשגח יד במכשיו כ
כדי שלא יבא לירי הרהור ואפי' מתחת טיכירו לא יכניס
ידיו כדי שלא יבא לירי הרהור ואם הוא נשוי מותר וכן
נשוי וכן שאינו נשוי לא ינשי' יד באמה כלל אלא בשעת ש
סנצק' לבקבו ואני כתבתי באורח חיים דאף נשוי אסור'

אם לא מהעטרה ולמטה לצד הארץ **כד** יס' ג'
כחשתי על משכ' זכר' ועל משכ' בהמ'
מותר להתייחד עמהן והמחמי' עצמו שלא להתייחד חפי'
עם בהמה ולא עם אביו הרי זה משובח האומות חשודים
על הכל לפי חין מוסרים להם תיכונן ללמדו ספי' או חמונ'
ואין מעמידין בהמה בבודקאות שלהם חפי' זכרים אלא
זכרים ולא נקבות אלא נקבות ואין מוסרין בהמה לרועה
חפי' חפי' זכרים לזכ' ונקבות לנקבה מפני שכולם הם ג
בחזק' מכאפים וכאיבא הזכ' לשכב עם הנקבה ישכב עם
הבהמה ורית פ' שמות' להעמי' בהמות אלא דקיימא לן
סא' כן חשודים על הרביעה **כה** כת' הרמבם ז"ל
חין לך דבר בכל התורה כולה שהיא קס'
נ' זכר' חפי' אדם לפרוש ממנו יותר מן העריות ומביאות ה
האסורות ואמר חכמים גזלו ועריות נפשו של אד' מתאו'
לזם ומחמדת' ועוד אמרו רוב בגל' ומיעוט בעריו' והל'
בזכק' לשון הרע לפי' ראוי לו 'אדם לבקף יצרו בו ב' הוא
ולארגיל עצמו בקדושה יתיה ומחשבה טורה וידעת כ
ככופה כדי להפגל מהם והזהר מהיחוד שהוא אגור' חנה'
גדולי חכמי' היו אומרים לתלמידיהם הזהירו בי מפני ב
בתי הזהירו בי מפני כלתי כדי ל' למד לתלמידיהם שלא ית
יתביישו בדבר זה ויתרחקו מן היחול' וכן יתרח' מן השחול'
ומהשכרות ומדברי עוגבים שחילו גורמים גדולים הם ו
והם מעלות של עריות ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גר'
לטהרה יתרה גדולה מכל זאת אמרו יפה אדם עצמו ומ
ומחשבתו לרברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחש
מחשבתו העריו' מת' בדת אלא בלב הפגיו מן החכמה וכח
ובחכמה מה הוא חונ' חילת אלהי' ויעלת' חן דדיה ירוק'
בכל עת בזהביתה תשגה תמי' ואשתו של אדם מותרת לו
לפי' כלמה שירצה לעש' תבאשתי עושה בעל עת סי'
סירצה ומנשק בכל' חפר סירצה ובא חלילה כין בדרכה כי'
בין שלא בדרכה בין דרך אברים וכלבד שלא יוציא שבת'
זרע לבטלה ולי' פ' דאפי' בהוצאת שבת' זר' נמי מותר ל
לשמש שלא בדרכה וכלבד שלא יהא רגיל בן אלא חקראי
בעלמא שמתאוה לאשתו לשמש שלא בדרכה אלא אסור' ל
להיות רגיל בכך עוד מדברי הרמבם ז"ל מרת חסידות ש
שלא יקל ראשו בכך ושיקדש עצמו בשעת תשמיש ולא יס
יסור מדרך העולה שאין דבר זה אלא כדי לפרות ולרבות
ולא ירבה בתשמיש להיות מצוי אצל אשתו תמיד מדבר ז
זה ה' יום הוא מאד ומעשה בורות הוא אלא כל הממעט ב
בתשמיש הרי זה משובח וכלבד שלא יטול עונה אלא מר
מדעת אשתו ע' כ ואי זהו העונה האמורה בתור' הטילים
שפרנסתם מצויה להם ואין פורעין מה עונתם בכל יום
הטילים ששנשין מלאכה בעי' אחרת ולבי' בכל לילה בבתי
פתייה פ' ב' ח' בשביל' ואם עוסין מלאכה בעירם פתי'
בשביע והחמירי' אחת בשביע והגמלי' אחת לל' יום והם
הספנים ח' ע' חרשי' ועו' כ' ח' מליל שבת ל' וכל אדם ח
חייב לבקד את אשתו כליל טבילתה ובשעה שהיא יוצא ל
לדרך כתב עוד הרמבם ז"ל בענין ריחוק התשמיש שכתב
זרע הוא כח הגוף ומאור ע' נ' וכל זמן

נו הלכות קידושין

אין האמה נחשבת אשת איש אלא ע"י קידושין שנתקדשה
בדמי אבא אם בא עליה אדם בלא קידושין לעז וגו' ליקח
מאדם לא תהיה קדשה והיא זוכה הזמורה בעורה וצ"ל
לא בא עליה לעז זכות אלא לעז חישות כינו לבינה איבה
בזמנת באשע צ"ל אם יחדה אלא אדרבה כופין אותי ל
להוציאה מביתו וכן כת' א"ח הראש ו"ל בתשובה פ"ייה ה
הנשנית פלג' או רחובן מתם בבית רחובן וינא קלא דלז
פזיל שצתייחד עצה לא מבעיא שבי משפחה יוכלין
למחול בידו שזנא פגם ל' וס' שתהיה ב'גסו אלא ב'ר כופי
אותו להוציאה מביתו שדבר ידוע שהיא נש' לטוב ולמח'
שביעל נדה ואפי' אם הכניסה לחופה אינו קונה להיות
כזשע ולח' כת' שאם הביסה לחופה נריבה גט משכך
ומשנתקדשה נחשבת כאשת איש לחייב הטה עליה וצ"ל
גט אבא איבה חסובה כאשת איש לכל דבר כאשר יתבאר
לקצ' בע"ה דבר תורה האמה מתקדשת בבסוף או בעטר
או ביצאה אבא חבמים אחרו לקדש בביתה משום צריעות
ולא עוד אלא שהמקדש בציאה מלקין אותו אבא קידושין
קידושין ואפי' המקדש בבסוף או בעטר ולא שדרך תצויה
חו' אפי' שדרך וקידש בשוק חמ' רב שזלקין אותו וכן כת'
המקדש ו"ל אבא חמ' הראש ו"ל כת' שאין הלה כדכ' אלא כ
בזא הלה כדכ' שזלקין על המקדש בציאה ולא בחיוב

כז כהנף היצר מותן כפני כפרוטה הו שזה פרוטה
 בין כהנף והיא משקל חצי שצורה בין כל דב' וחמ
 נה הרי את הרי את מקורסת לי אל הרי את מאורסת לי ח
 חו הרי את לי לאכתי וכן בכל לשון שצממנותי לשון קיר
 קירוסין ודאי באותי מקים וכלב' שדיא תשין שדוא ללן
 קירוסין ואם היה מדבר עצה תחילה על עסקי קירוסין
 ונבנו לה בטעיה הו קירוסין והיא שציינן עשוקים כח
 באות עין וכ' ש' אש אלזר לשון קירוסין ודאי אלז שחיב
 מביב חנותו דהו קירוסין אמ' הרי את אשתי הרי את
 זקוקתי הרי את קבניה לי הרי את ארוס לי הרי את שני
 הרי את ברשותי הרי את לן נחתי מקורס' אל' לה הרי את
 מיועד' לי מיוחדת לי יצדתי כגדי עלצתי סגודתי תחתי
 עצדתי תבשתי שהן ספק אם הם לשון קירוסין
 אם היה מדבר תחלה על עסקי קירוסין או היין ספק
 קירוסין ואם לאו איכס כלום אל' לה הרי את מקורס' ונח
 ח' לי חיוב כל' ואם היה מדבר עצה על עסקי קירוסין הו
 ודאי קירוסין ובת' הרמיה אבל אם קרס תחלה חסה חחת
 קירוסין במורי ואמ' לאחרת בבניה תדא מקורסת ולא ח
 ח' לי ידיס מוביחות כיסיו וחוסס' ל' קירוסין ח' לה הר
 הריני אישך הריני בעלך הריני ארוסך איכו כלום חפיל
 היה מדבר עצה תחילה על עסקי קירוסין כד' לה הו
 ואמרה לו הריני מקורסת לך בזה חיבה מקורסת ואם כ
 נתן הוא ואמרה היא אם היה מדבר עצה על עסקי קי
 קירוסין הו ודאי קירוסין ואם לאו הו שפך קירוסין ו
 ובת' הרמיה וכל שכן אם עכ' הכנול הן בטעיה כד' דהו

[illegible]

רצונו שאמר חכמים אחר קטן יט באר מרעיונו מפניו
 ומאן מי שזכותו לבך שיטבע מן ההיתר כדי שלא ירעב
 ויתאון אל האיסור כזכותו לטובה ויש לו שבר בחדש שי
 שיכול להתענות יום אחד בלא טורח גדול שלא יחלה וס'
 יצאנו הרבה אצפ' בן הוא אובל מעט בדרך שאר בני ח
 אדם שאינו נתתם באותה חללה ומקבל עניה שבר שם
 שמראה להפשו מעט הכאה ואינו רוצה לנער אותו בעני'
 מחומר בימל כפשו איש חסיד וכאמן צדיק אובל לשוכע כ
 כפשו אובל מי שאינו צדיק לרבר ואין יצרו מתגבר עליו ו
 והוא מעורר תאוותו מכאן עצמו לירי תאוות קיסוי כדי
 שיטביע את יצרו ולמלא תאוותו מתאוות העולם הזה הוא
 עניתי יצר הרע מן ההיתר יסיתנו אל האסור ועל זה א
 אמרו רבותי זל המקשה עצמו לדעת יהא בידיו ופריק
 ולימא אסור דמיגר יצר הרע בבהסיה וזה דומה לחדש
 שהוא טבע ואובל וסותה יותר מדאי עד שמסתב ומקיא
 ודומה לבהמה שאובלת עד שאחזקה דם ותמות ויש עו'
 מחשבות המפחידות את שכרו והם בני תשע מדות בני
 אנוסה בני סנואה בני כידוי בני תמורה בני מורד ע"ה
 בני מריבה בני שברות בני גרושת הלב בני עירובות בני
 בני חציפה ותביא לא תתורו אחרי לבבכם מכאן חמר ר'
 כתו לא ישתה אדם בבוס זה ויתן עיניו בבוס אחר ואמר
 רבינא לא כנר' אלא אפי' גשתי כסיו בני חנוסה אין זל'
 פאח אכס אשה והוליד ממנה בן אלא אפי' חכס אשת וכן
 פנינו במסתכלה מפני מה הוין לאדם בני בעלי מומי
 מפני שיתבעה ואינה נתבעת לו פי' אינה מתרצה לו ור'
 יהודה אומר מפני שאומרת לו בשעת תשמיש חכוס' חמי
 ואיכא ביניהן רוצה ואינו רוצה מצא כי האוכס גם כן
 באשתו אסור אלף אס הוא צריך לאשתו יפייס ואחר כך
 יבעול בני סנואה במשמעה והוא שסנאה בשעת התשמי'
 חכס רציה בשעת תשמיש שרי אצפ' שהיא סנואה ב
 בני כידוי בני דה אצפ' שאינו ממזר מן התורה וי' מ' ס
 פ' הוא חו היא בידוי שאסורין בתשמיש המע' וה' פמי
 חס חס' מהם אובל בני תמור' שהיה מכונן לעדוה וכדמנה
 לו אשתו וי' אפי' שתי כסיו סכתבין לזו וכדמנה לו חס
 אחרת בני מורדת דאמרה ליה לא בעינן לך ואצפ' כן מ
 משמש עמה וחרי היא אצפ' כסיו זונה אצפ' שהיא מדעת
 בני מריבה סחם מתקוטטו יחד בכל צעס דהוי ביחה זו
 כסיו זכות כיון שאינה מתוך אהבה בני שברות שהוא חו
 היא שבורין בני גרושת הלב שכלכו לגרסה אפי' אין בלב
 סנאה כגון מאותן שכושין להוציא וגמ' בלבו לגרסה ואחר
 כך בא עליה בני ערבותיח שמשמש עם אשתו וכתן דעתו
 על אחרת אפי' שתיקן כסיו בני חנופה שיתבעו בבה וזה
 והרי היא כזונה ואסור לקיימא אובל מי שאשתו מרצה א
 אותו דבר ריצי ומקטטת לפביו כדי שיתן דעתו עלי'
 על זה אמרו רבותי זל שיכאזו ממנה בנים חכמים כללח
 סינח ממנה ישסבר וכל אלו מדות אפי' צריכין לפריה ור
 ור' היה כגון שאינה מתעברת א'ה' באלו המדות פוגם ה
 הולר ונקרר רסע ויש עוד דברים שפוגמים המעשה ו
 ומקלקלי אותו והן מה שפירט בדברים א' יוחנן בן דה

דחבני ד' דברים שחול לי מלאכי השרת חג'ין מפני מה ה
 הוין מפני שהופכין סלחכס פי' סנוהג' כמעשה בהמה או
 סומין מפני מה הוין מפני שמסתכלים בחותו מקום ש
 בצע' שהם רוצים לשמש אצפ' שבע' המעשה מנביע ע
 עצמו אס ביום מאשיל בטליתו בלילה מכבה הכר מ' מ'
 כוהג בה' מכה' חפקר וכ' ס' כמסתכל שלא בשעת התשמי'
 שהוא מששה יצר הרע בעצמו אלמי' מפני מה הוין מפני
 סנוסקין באותו מקו' חרשין מפני מה הוין מפני שמספרי
 בשעת תשמיש הראשונים מפני סנוהג בה מכחג הפקר ח
 הרביעי' מפני שנותן דעתי באשה אחר' ומה שחר יוחנן
 אין הל' כ' יוחנן בן דהבאי שאוסר אינו חלל הכ' כ' ט
 שלחן חכל כל האחרים אסורין והפיכת שלחן כמי שהתירו
 דוקא שהיא מתרצ' לו חכל אס הוא בופה אונת' לבך קור'
 אי' עליו גם בלא דעת כפס' לא טוב שהרי אמרו חן רג
 צרגלים חוטא זה הבעול ושונה ופרי' והאמ' רבא הרוצה
 לעשות בנים זכרים יבעול ויטעה ומש' כאן לדעת כאן
 שלא לדעת השת' אפי' זה שבעול כדי לעשות בנים זכרים
 אס הוא שלא לדעת אסור כ' ס' אס הופך שלחנו שלא לדע'
 ספקר' חוטא ויש מקסי' מהא דאמר יצר תיכונ' ואס' תהא
 סמ' זל דומה וימין מקדבת כיון שנתנו חכמים עינה לבל
 איס' לפיכחו כדאית' בכתב' א' כ' מה תהא עיני דחיית
 השמאל והקרבת ימין ויש לתרץ שלא אמרו כן חלל עלת
 חטייל' ס' צותק' ככל יום שצליהם אמר תהא השמאל ר'
 דומה למעט מהן ברשות' כדי שלא יתגבר יצרו עליו חכל
 מעינות תלמיד חכם אין למעט וכ' ס' מעונות אחרו' כגון
 הגז'ים והספגין ועוד י' כי עומת שנתנו חכמי' למנחל'
 תשיקת האשה אינו ראוי למעט מהן שלא מדעתה חכל
 אס ינעור להרבות כדי להכלל מהעבירה הרעות כידו ו
 ועל הדרך הזה הזהיר שיעמוד כנגד יצרו ולא ימלא כל
 תאוותו אלא תהא שמאל דומה וימין מקדבת ולא דחיה ב
 גמורה כי שמיא מתו' הלחמו עם יצרו לרמותו יטול עינ
 עיניו אלף תהא ימין מקדבת לקיים עונתו ועוד י' ס' ל'
 לומר כי העונות שקבעו חכמים זל' ע' דרך סתם קבעו
 איתם כי אמרו דעת האשה שהיא מתביישת בכך חכל א'
 אס דמאה שהיא מבקשת יותר ע' י' קיסושה והשתדלותה
 לפביו חייב לשמחה בדבר מציה כדאיתא בתשמיש חמר
 רב' חייב אר' לזמח את אשתו בדבר מציה אפי' שלא בשע'
 עונתו ואפי' היא מעוברת וכשהיא צריכה לאותו מעשה
 קא' חמר ר' יהושע בן לוי היורע באשתו שהיא יראת ח
 חטא ואינו פוקדה נקרא חוטא ואס הוא בשעת עונתה
 פשיטא דאוריית' היא אלף אפי' שלא בשעת עונתה קאמר
 ואמרינן כמי חייב אדם לפקוד אשתו בשעה שיוצא נדר'
 אפי' בשעת וסתה ואיך כמי במסתכלה מה יעשה א
 אדם ויהיו לו בנים זכרים יעשה חפצי שמים וחפצי אס
 חשתי חפצי שמים יסור מעצמו לעמים חפצי אשתו רבי
 חליצור אומר יפתנה בשעת תשמי' ר' יהוד' חומ' ישמחה
 בדבר מציה ואחר שצריך לעשות חפצי אשתו לשמחה ב
 בדבר מציה בכל שהיא צריכה על כן הזהירו שת' שמיאל
 דומה כן תסיתנו לעבור על המידה הזאת ותמשיכהו אס
 אחריה לחכלי העולם ע' י' נדברי הרחב

לה דיכר הרי זו מקודשת מיד והוא יסלים לה המנה אכל
 חם אמר לה במנה זו ואפי' במנה סתם והיה מונה והולך
 אינה מקודשת עד שיסלים לה כל המנה ואם היה חסר ד
 דיכר אינה מקודשת ואם אמר לה דיכר החסר יהא עליה
 במנה מקודשת היה בו דיכר רע או של נחשת אם הכיר
 בו וקבלה אותו סברא וקבלה לא הכיר בו כגון שהיה לו
 לילה או שדרך המטבע להיות מעורב בו דעי ולא הכיר
 בו אם יכולה להוציאו ע"י הדחק מקודשת וצריך להחליט
 ואם אינה יכולה להוציאו אינה מקודשת ובת חרמה ואם
 אמר לה בתר הכי התקדשי לי בו ושתקה הוי ספ' קידוש'
 הוא אומר התקדשי לי במנה והיא אומרת לא אתקד' לך אלא
 במאמתי והלך הוא לביתו והיא לביתה ואח' כ' תבעו זה את
 זה וקדשה אם האיש תבע יעש' כדבריו ואם היא תבעו יעש'
 דבריו אמ' לה התקדשי לי בבוס זה והיה בו מים וכתבו לה
 זכתה בבו' ולא במי' היה בו יין זכת' ביין ולא בבוס היה בו
 שניה' זכת' לשניה' לפי' ור' חב' הרמב"ם ז"ל כת' היה בו
 מים זכתה לשניהם היה בו יין זכתה בבוס ולא ביין היה
 בו שמן זכתה בשמן ולא בבוס היה לו מיני פלים או מיני
 מאכל או שאר כל דבר ובאת אשה ואמרה תן לי מהם ואח'
 לה אם אתן לך מהן התקדשי לי אמרה הן וכתן לה הרי זו
 מקודשת ואם אמרה כתן תתן או תתן לבר וקבלה אינה
 מקודשת שרצונה לומר רק תתן פעם אח' לא נתרצת בק
 בקידושין וכל כיוצא בזה שמשמעו לא לתשחק עמי בד
 בדברים רק תתן וכת' א' א' הרמב"ם ז"ל אם אומר בשעה ש
 שכתבו לה הרי את מקודשת לי וקבלה מקודשת
 אין צריך שיתן הקידושין לתוך ידה אלא אפי' זרקו
 לה מדעתה לתוך חיקה או לתוך חצרה המשתמר לדעתה
 מקודשת אפי' איסה עומדת אצל ואם היא עומדת ברשו'
 העל צריך שיתבס' לתוך ידה או לתוך חיקה השאיל לה ה
 העל מקום חשוב הרי הוא כסלה ואם זרק לה בו קידוש'
 מקודש' היה במקום שהשאיל לה מקום חלוק בפני עצמו
 שיש בו ד' אמות על ד' אמות או שגובהו י' טפחים ואין בו ד'
 ד' על ד' או שהוא חלוק בשאר אפי' אין בו ד' על ד' ואינו גב'
 גובה י' אינו שאול לה ואם זרק לה סם הקידושין אינה מק
 מקודש' היתה עומדת בשימטא או בצדי ד' וזרקה לת'
 ד' אמותיה מקודש' ואם נשאר תוך ד' אמותיה אינה מקו
 מקודש' אפי' נכנסה היא לתוך ד' אמותיה כיון שקדם הוא
 לעיניו וזה בהם והם שלו כת' הרמב"ם ז"ל היו שניה עומדי
 צדדים הרבים וברשות שאינם של שניהם חרק' ל' קרוב
 לה מקודשת קרוב לו אינה מקודשת מחצה על מחצה או
 שהוא ספק אם קרוב לו אם קרוב לה הוי ספ' קידוש' כי'
 קרוב לו וקרוב לה כל שהוא יכול לשומרו ולא היא זהו
 קרוב לו היא יכולה לשומרו ולא הוא זהו קרל לה שניה'
 יסל' לשומרה זהו מחצה על מחצה ע' כ' אמ' לה התקדשי
 לי במנה וכתלת וזרקתו לאור או לכל דבר האבד או אפי'
 סל' לרבר האבד אלא זרקתו לסביו אינה מקודשת שזה מ
 מוכיח שאינה חפצה בקידושין אמרה תגהו לפל' או לאבד
 או לאתך וכתנו להם ואמ' לה התקדשי לי במנה שכתתי ל
 להם אינה מקודשת אכל אם אמרה תגהו לפל' או לאבד
 או לאתך שיקבלו לי מקודשת אפי' לא חזר ואמ' התקדשי

לי במנה שכתתי להם אמ' לה התקדשי לי במנה אמרה לו
 תגהו על הסלע אינה מקודש' ואם הסלע שלה מקודש' וכל
 ה'מה כגון שיחדה לו הסלע אכל אם אמרה לו תגהו על
 הסלע סתם אפי' כתנו על שלה אינה מקודשת אם הסלע
 של שניהם הוי ספק קידושין ומפרשי' התוספות דמיידי
 שכתנו לתוך חיקה חסר שאמרה לו תגהו על הסלע אפי'
 חכי אינה מקודשת דכיון שאמרה לו תגהו על גבי הסלע
 הוי כאילו אמרה איני חפץ בקידושין ואפי' זרקו לתוך
 חיקה בשתיקה כיון שגלתה בדעתה שאינה רוצה להתקד'
 יכולה לומר בתורת מתנה קבלתיו אכל אי אמרה תגהו ע
 על הסלע שהוא שלה וזרקו אח' כ' לתוך חיקה מקודשת
 שזה מוכיח שהיתה חפצה בקידושין ובסלע של שניה' הוי
 ספק אם חפצה בקידושין לעכין שאם יזרקנה לתוך חיקה
 סתם מקודש' או לאו התקדשי לי בכך זה ופירשו' לכל חיל'
 מקודש' היה שלה מקודש' אינו של זרן אחריה לכונס' מבעי'
 והוי ספק גם כזה ונפרשי' התוספות דמיידי בבי' הא' בוכא
 שזרקו לה לתוך חיקה אחר שאמרה תגהו לכלב התקדשי
 לי בכבר זו תגהו לפלוגי עמי אינה מקודשת אפי' בעמי
 המוטל עליה לפירוש גם זה מיידי ב' ה' ב' כת' א' הרמב"ם
 ז"ל יש חומרי' אם אמר תן כבר לכלב או תן מנה על גבי
 סלע ואקדש אפי' לך שהיא מקודשת כמו תן מנה לפלוגי ו
 ואקדש אפי' לך וכל שאינה מקודשת וראוי להחמיר בדב'
 אין מקדשין בפחות משנה פרוטה ומיהו אם
 קדשה בחפץ סתם אין צריך לשום אותה תחיל'
 אם שנה פרוטה אלא אם שנה פרוטה מקודשת ואפי' אם
 אמר לה התקדשי לי בחפץ זה ששנה כ' זו וקדשה בו ולא
 שמו אותה תחילה אם נמצא אחר כך ששנה כ' זו מקודש'
 וכתב ר' דונ' בחפץ ששימתי ידוע קצת כמו מלבושי' ואי'
 רבילות לטענות בו כ' אכל אבנים טובות ומרגליות וכו'
 בהן שאין בקיאים בשמותן ופועמים טועין בהן הרבה ואם
 לה התקדשי לי בחפץ ששנה כ' זו צריך שומא דנא שמכא ד
 דעתה ולכך נהגו העולם לקדש בטבע' שאין בה חסד וכת'
 א' א' הרמב"ם ז"ל ומיהו לא ברירא לי הא' טעמא למה נהגו
 העולם להסיר החסד מהטבע' דלא בעינן שומא אלא בש
 כשמוכרים הסכום ואין דרך להזכיר הסכום בטבעת ש
 של הקידושין קדשה בדבר שאינו שנה פרוטה הוי ספק ק
 קידושין וצריכה גמ' מספק להתיירא לעלמא ואם רוצה לך
 לקיימה צריכה קידושין אחרים ואם קדשה אחר קידוש'
 גמורים יגרש ראשון וכופא שני אכל לא יגרש שני וכופא
 ראשון וכת' הרמב"ם אם ילדה משני ולא יגרש הראשון הולד
 כשר דכדי דחיישינן לקידוש' הראשון להצריכ' בט' ולהוציא'
 משני אכל לא לשאול הולד ממנו והא' ששם שמוא שנה
 פרוטה בשום מקום וכת' הרמב"ם ז"ל אם קדשה בתבשי'
 או בירק וכיוצא בו שאינם מתקיים אם אינו שנה פרוטה
 באותו מקום אינה מקודשת כלל ש' ד' אינו מגיע למקום
 אחר עד שיפסק ויאבד ולא יהיה שנה שם כלום ע' כ' ולפי
 דבריו אם ידוע ששנה פרוטה בשום מקום מקודשת מן ה
 התיירה אכל ר' כת' אפי' ידוע ששנה פרוטה בשום מקום לא
 הוי קידושין וראי' ולעולם הוי קידושין ספק אפילו אינה

והצלה לגנות חשי' החזיר לה השט כח' הרמבם ז"ל שאיכח
מקודשת ואש' יש בו שיה פרוט' כיון דלא אדכרה בעידן
קידושין לקדושי ביה שתמא במקד' במלוא לחודיה דמי
חבל' חס' ח' התקדשי לי בשט' חוב זה וכתנו לה שמי' הכי'
אם יש בו שיה פרוט' מקודשת ואש' לאו הוי ספק קידוש'
אבל אם חמר התקדשי לי בהכאף מחילת מלוא מקודשת
אש' לא מחיל לה המלו' אלא אם לא הרי את מקודש' לי במה
שאני מרויח לך הזמן מקודשת שיש בהכאף זו שיה פרוט'
ואשור לעשות כן משום ריבית ובעל העיטו' כח' שאין בו
איש' אלא ח' כ' אם' לה הריני מלוא לך מכה עד זמן פלוני
ע' מ' שתקדשי לי בההיא הכאף וכיון דלא קץ לאו ריבית
הוא אלא חבק ריב' עד דאמ' לה זמן בהדיא וכן כת' ר"ח ש'
שאם היה לו מלוא בידה ומרויח לה הזמן ומקד' בה איכח
מקודשת אלא שמלוא לה עתה עד זמן פלו' וכת' הרמבם
וכיון דאיכ' פליגת' דרבוותא אם קדש' בהרויח זמן מלוא
דמעיקרא הוי ספק קידושין ולא שרי לעלמא בלא גט ואש'
קבלה קידושין מאחר צריכה גט משניהם אבל אם היה לו
משכון ממכה במלוא שיש לו אכלה וקידש בו מקודשת ו
ואש' משכנה בשעה הלואה ואש' לא החזיר לה המשכון א'
אלא אם לא התקדשי במלוא שיש לי אכלך כיון שיש לו מש'
משכון מקודש' והלואה כת' דוק' כשהחזיר לה המשכון וכת'
עוד דוקא דמט' לדידה דמקדש בתורת משכון אבל אי לא
מט' לדידה ברתור' משכון
אש' דמדי' מצי למתפשי' חזו' דכל כמה דלא גלי
דעתי דנקטיה ליה בתורת משכון איכח מקודשת ואש' יש
לו מלוא חבל' אחרים ויש לו משכון מהם וקדש' בו גם כזה
כת' הרמבם שכל' ענין מקודש' ואש' הרמבם ז"ל כת' דוקא
שמשכנו שלא בשעת הלואה אבל משכנו בשעה הלואה א'
איכח מקודשת היה לו מלוא על אחרים ואש' לה הרי את
מקודשת לי בחוב שיש לי ביד זה במעמד שלשה מקודש'
אש' היה מלוא על פה אבל אם לא אמ' לה במעמד שלשתן
אש' היה מלוא בשטר והקפה לה השטר בראוי בהתיבה
ובמסירה איכח מקודשת חלא שמי' בכייר אם יש בו שיה
פרוטה מקודשת ודאי ואש' לאו הוי ספק קידושין היה לו
מלוא אכלה וכתן לה עתה פרוטה ואמ' לה התקדשי לי במה
במלוא ופרוטה זו מקודשת ידעת' אפרוטה לפי' אם אמר'
לו עשה לי שירים וכו' ואתקדש אבי לך בשכר המלאכה
איכח מקודשת דישכח לשכירות מתחילה ועד סוף ומיד
כשעשה קצת המלאכה היא מתחייב' לו בשכירו' והיה ליה
מקדש במלוא וכת' הרמבם לא שכל' אם הוא שכיב יום על
המלאכה ולא שכל' אם הוא קבלן דקיימ' לן אין אומן קונה
בשכ' בלי דאין כא' מלוא דכשמות' לה הבלי מתקדשת בשכ'
שיש לו וכן היא מהקפה א' א' הרמבם ז"ל ואש' נותן שום דבר
משלו לצורך המלאכה מקודש דהוה ליה מלוא ופרוטה ו
קדש במלוא ובעל סתם בפבי עדי' צריכה גט דודאי לשם
קידוש' בעל מי שלקח מפירו' חבירו בלא דעתו וקד' בהם
אש' מצאו חבירו וא' ל' למה לא לקח מהיות' יפג' ומצא שם
יפג' מה' איכח קדוש' שאי' כאן הוכחה שהוא חפץ במה
שלקחן אלא מפני הכוונ' אומ' כן וכת' הרמבם ז"ל קדש ביד'

שאין מקדש' עליו כגו תמרה או אגוז הוי ספק קידושין
וכת' הרמבם ז"ל אריס שנטל מן הפירות קודם הלוקח ו
וקדש בהם אינן קידוש' ואש' כטל במדה וקדש הוי קידוש'
ומי' שיש לו סחורה בשותפות עם חבירו ולקח בלא דעת
חבירו וקדש בהם אינן קדושין כיון שצריך שומת ב' ד' הש'
השואל חפץ מחבירו וקדש בו כת' בעל העיטו' איכא מאן
דמדמי ליה למתנה על מתת להחזיר ואיכח מקודש' ואיכח
מ' סתם שאלה ל' יום ובההיא הכאף מקדשה ומספק לא
עבדי' בה עוברא עד כאן ורבי שמסון כתב
בתשובה שהיא מקודשת וא' א' ז"ל כת' אם השאיל החפץ ו
ולא ידע המשאיל שרוצה לקדש בו האשה איכח מקודשת
אלא ח' כ' השאיל זמן ידוע וכתן לו רשות להשאילו לאחר
וכשקדש בו האשה הודיע שהוא שאל עד זמן פלוני וש'
ושמין אם יש בהכאף אותו קישוט שיה פרוטה מקודש א'
אש' פי' שאין החפץ שלו ואש' לאו איכח מקודשת אבל אם
המשאיל יודע ששאל החפץ לקדש בו האשה
מקודשת בכל ענין דכיון שהשאילה לו אדעתא לקדש בו
האשה אין ספק בהדי' שגמר בלבו ליתנו לו באותו ענין שיוע'
שיוע' לו לענין הקידושין שתהא האשה מקודשת בו ואש' ל'
לא יועיל בלשון שאיל' שיהיה בלשון מתב' ע' מ' להחזיר ות'
ותהי מקודשת ותקנהו מהאשה ויחזירו או יחזיר דמי ו
שאם כתבה מתנה לאדם ע' מ' להחזיר וקדש בו האשה מ'
מקודשת רק שיחזיר המתנה למי שכתבו לו או דמיה כת'
הרמבם ז"ל המקדש באיסורי הכאף אש' דרבנן כגון חמץ
בשעה ששית איכח וקודשת עבר ומכרו וקדש בדמיו מ'
מקודשת אש' באיסור דאורייתא חוץ מדמי ע' ז' וא' ז"ל
כתב המקדש באיסורי דרבנן כגון חמץ בשעה ששית או
בשאר איסורי דרבנן מקודשת ומיהו המקד' בחמ' דרבנן
מו' שעות ולמעלה איכח מקודש' ובמכר איסורי דאוריית'
ומקדש בדמיהן דמקודשת דוקא כשמכרו לגוי או לישר'
ויודע הלוקח שהוא איסורי הכאף אבל אם אינו יודע על'
חל' המכר והמענות גזל ביד המוכר **בט** הבש' של
הקידושין צריך שיתנהו לה במתנה
במורה ואש' כתבו לה ע' מ' שתחזירהו לו אינן קדושין בין
אם החזירתו או לא החזירתו אמרה לו תן מכה לפלוני וא'
ואקדש חבי לך וכתנו ואמר לה התקדשי לי במכה שנתתי
לפלו' מקודשת אמרה תן מכה לפלו' ואקדש חבי לו וכתנו ל'
לי ואמר' לה אותו פלו' הרי את מקודשת לי באותו מכה ש'
שקבלתי מפלו' בשבילך מקודשת כת' הרמבם ואיכמי לא א'
אמר פלוני הרי את מקודשת וכו' אלא עשה לבעל המעו'
שליח לקדש לו אשה ואמ' לו האשה תן מכה לפלו' ואקדש א'
חבי לו וענה בתר' הן אי' כמי' היו עסוקי' באותו ענין אש'
לא ענה הן מקודשת אמרה לו הילך מכה ואקדש חבי לך
וקבלו ואמר לה את מקודשת לי במה שקבלתי ממך אם ה'
הוא אדם חסיד מקודש כדפרי' לעיל ואמר לה הילך מכה
והתקדשי לפלו' ואותו פלו' עשאו שליח או שלא עשאו שליח
ואמ' לה אותו פלו' התקדשי לי במכ' שכתן לך פלו' מקודשת
אמר לה התקדשי לי בדינר וכתן לה משכון עד שית' הדי' וכתן
איכח מקודשת חמר לה הרי את מקודשת לי במכה וכתן

אלא אם כן מכירה שמה אחרי כן ימצא בה דבר מנוכח ו
ותגבה עליו והשליח נעשה ער לפיכך אם עשה כ' שלוח י'
לקדש לו אשה אין צריך עדים אחרים ב' ד' א' בשאין שם כ
כפירת ממון כג' שקדשה בשטר או אפי' בכסף והפ' אומ'
אומרים שכתבוהו לשם קידושין והיא אומרת לשם פקדון
אבל אם יש שם כפירת ממון שאמרת שלא קבלתיו כלל
אין כאמרי' כת' ה' מ' כ' שאין צרי' עדות במיכני השליח
רק אם השליח והמשלח מודים בדבר אבל בשליחו' האשה
שאי' עושה שליח לקבל קידושית צריך שיהיה בעדים
וא' א' ה' א' ז' כת' כ' דברי' ה' מ' כ' והיה מפקד' למ' שאף
שליחות האשה אין צריך עדים וכת' א' ה' א' ז' דאפי'
לא מיכחו שליח בהדיא אלא שגילה דעתו שהוא חפץ בא
באשה פלגית ואמ' לו לשדכה לו והלך וקדשה בלא מיכני
שליחות שהיא מקודשת לו אבל אם לא אמ' לו לשדכה לו ו
הלך וקדשה לו אינה מקודשת ולא חיישינן שמה עשאו ש
שליח לא שכל אם המקדש אביו או איש נכרי ואפי' נתרצה
ע בקידושין כששמע אינו כלום וכת' ה' א' ז' אם האב ה
הרצה הדברים לפני הבן שהוא רוצה לקדש לו ושתק הבן
והלך האב וקדשה לו הו' קידושי' גמורי' דמחמת כ' שופט
דאב שתק ועשה שליח לקדש לו אבל באיניש אחריו כי ה
האי גנח הו' ספק קידושין כת' ה' מ' כ' ז' הכל כעדים
לשליחות זה חוץ מחרש שוטה וקטן לפי שאינן בני דעת
והגוי לפי שאינו בן ברית וכן העבד לפי שאינו בתורת ק
קידושין ע' כ' אמר לשליח קדש לי אשה במקום פלגית ו
קדשה לו במקום אחר אינה מקודשת וכן בכל מה שיטנה
אם אמ' לו לקדש סתם וקדשה על תבאי או שאמ' לו לקדשה
על תבאי וקדשה סתם או שיטנה בתבאי אינה מקודשת א
אמ' לו קדשה לי והרי היא במקום פלגי' וקדשה במקום א
אחר מקודשת שאינו מקפיד אלא מדאיה לו מקום הסולח
לחבירו לקדש לו אשה וקדשה לעצמו הרי זה רמאי ומת
ומה שעשה עשוי אפי' אמ' לה תחילה פלגי' שלחמי לקדשך
לו ונעשת כתיבת הקידושין אמ' לה הרי את מקודשת לי
סלק' דעת' אמיכאל לי דאמ' לעשות שליחותי לקדשך למי
ששלחמי לקדשך ותהא מקודשת לראשון אפי' הכי מקודש'
למי ודווקא מהאשה שמעה והבינה יפה קודם קבלת הק
הקידושין שאמ' הרי את מקודשת לי שאם לא כן אדעתא
שאמ' תחילה לקדשה לפלגי' קבלה הקידושין ואם טעה הס
השליח ובשהיה לו למי הרי את מקודשת לפלגי' אמ' לי אין
באן מיחוש ואם לא רצתה להתקדש למשלח וקדשה השליח
לעצמו אין נקרא רמאי ומיהו צריך להודיע אם מכל הע
העושה שליח לקדש לו אשה סתם ומת השליח אסור בבב
הכנים שבעולם שיש להם קרובות שיש להם ערוה כגון
אם אי' אחות שמה קידש לו השליח קרובות ובאשה שאין
לה קרובות פגיונות בעצת השליחו' מות' בה אפי' אם הם
פגיונות עתה קודם שמת השליח כיון שלא היו פגיונות בע
בעצת מימי השליחות לא חל עליהן השליחות כיון שהוא
עצמו לא היה יכול לקדשה בעצת השליחות אמר לשליח
קדש לי אשה פלגי' והלך הוא בעצמו וקדש את אמה או
בתה ואין ידוע איז כתקדשה ראשונה שתיהן צריכות גט
ואחרות עליו עשה שליח וביטל השליחות ואין ידוע אם

קודם או אחר הקידושין הו' ספק קידושין ו כת' ה' מ' כ' ז'
העושה שליח לקדש לו אשה והלך וקדשה השליח אמר לו
לעצמי קידשתי והאשה אומר' לראשון ששלחו כתקדשתי
אם לא עשה השליחו' בעדי' הרי השליח אסור בקרובותיה
והיא מותר' בקרוביו והאשה אסורה בקרוביו המשלח וה
המשלח מותר' בקרובותיה ואם הוחזק השליח בעדי' הרי
זו מקודשת לראשון אמר' איני יודע למי כתקדשתי
אם למשלח או לשליח אם לא הוחזק השליח בעדים הרי זו
מקודשת לשם ואם הוחזק שהוא שליחו' שניהם נותנים גט
ואם רצו א' נותן גט ואחד כונס ע' ב' וכת' א' ה' א' ז'
בירושלמי בריש פירקין מצאתי דברי' הללו ואינם מובני'
לי דכיה דהוחזק השליח בעדים היאך כתקדשה לראשון ה
הרי עומד וצווח א' ע' ש' שמיכני שליח בפני עדי' חזרתי
משליחותי ולעצמי קדשתי וברישא כמי' למה הות' המשלח
בקרובותיה הרי הוא אומ' שעשאו שליח וגם האשה אמר'
שכתקדשה לו ומאי נפקא מינה בזה שלא הוחזק השליח
בעדים הרי הודה שעשאו שליח ע' ב' וצריך עיון
האשה ב' כ' יכולה לעשות שליח לקבל לה קידושי'
ומצה היא שתתקדש ע' י' עצמה אם תוכל אבל
איסור' ליכא כמו שיש באיש כדפרטי' ואומר האיש לשליח
הרי פלגי' שאלמה אותך מקודשת לי וכת' ה' מ' כ' ז' שהס
סהשליח אומ' קידשתיה לך ואם אומ' הן דין ואפילו שתק
אם היו עסוקים באותו ענין וכתן לשליח ולא פירש ולא א
אמר דבר ואם מקדשה בשטר אינו כותבו' אלא מדעת ה
השליח וכן בגלגל דברים של הקידושין דין האיש עם השלי'
כדין האיש עם האשה אמרה לשליח קבל הקידושי' במקו'
פלגי' והוא קבלם במקום אחר או בכל דבר שיטנה בש
בשליחותה אינה מקודשת אמרה לו הרי היא במקום פל
פלגי' וקבלם במקום אחר מקודשת שהרי מר' אה מקו' היא
לו חזרה ובעלה השליחות קודם שקבל הקידושין הרי הוא
בטל ואינה מקודשת ואם אין ידוע אם בטלה השליחות
קודם קבלת הקידושין ואם לאו הו' ספק קידושין ואם היא
בעצמה קבלה הקידושין מאחר ואין ידוע איזה קודם אם
אסורה לשניהם וצריכה גט משניהם ואם רצו אחד נותן
גט ואחד כונס ב' ד' א' בדחוקים אבל אם קדש השליח וק
וקדשה היא עצמה לבן או לאח שניהם נותנין גט ואסור'
לשניהם האשה נעשית שליח לחבירתה לקבל לה הקידושין
א' ע' ש' שבעשת לה צרה שמקדש לשתיהן ולא מיבע א' אם
עשתה שליח בפירוש והיא כתרצת להיות שלוחה אלא א
אפי' לא כתרצת לה היא אלא כשאמרה לה חבירתה קבלי
קידושין בשביל שנינו ושתק וקבלה בסתם אפילו הכי א
אמרינן בשביל שתהין קבלה ואם היא שליח לקבל קידושין
לחבירתה ולאחר שכתן הקידושין גידה אמר' לה את כמי
או וכן את וכו' וצא בזה שתיהן מקודשות אבל אם לא אמר
לה אלא ואת הרי זו שקבלה הקידושין ספק מקודשת דש
דשאל לא כיון אלא לראות מה בלבה ובאילו אמ' לה ואת
מה תאמר בדבר זה כתב הרשב"א שאין האב יכול ליע
לעשות שליח לקדש בתו בוגרת והתב' אדוני אבי הר"ח
זיכרו לברכה יכול ליעשות שלוחו והביא מדברי בעל ה
הציטור ראיה לדבריו שכתב היבא הקדשה רחוק

מתקיימת להוליכו למקום ששוא פרוטה וכך היא מסקב'
א' ה'ה'א' ו'ל' ב' ה'ה'א' ה' קדיש במילי דלא ידעין אי
היה שיה פרוטה בעידן קידוש' או לא אזלינן בתר השתא
ואי אית ביה שיה פרוטה השתא הו' קידושין ודאי עד מ
מתבר' בהדי דלא הו' בעידן קדוש' שיה פרוטה ואם אי
איפ' ל'ה'תברר על ידי עדים שהיה שיה פרוטה בשעת
קידוש' י' חיישינן להו ולא שרינן לה' אפי' העדים רחוקים
מכאן הרבה לא מיבעיא אם ידוע שיש עדים שיודעו' אלא
אפילו יצא קול שיש עדים שיודעין' שהיה שיה פרוטה ח
חיישינן להו אכל לא אסרינן לה' על פי אשה או על פי קרוב
שאמר' שהיו יודעין' שהיה שיה פרוטה באותה שעה א'
אמ' לה התקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בתמרה זו אם
אין באחת מהן שיה פרוטה אינה מקודשת ודאי שאין מ'
מצטרפות כיון שהזכיר בכל אחת לבד קידושין אם אמ' לה
התקדשי לי בזו ובזו כלן מצטרפות לשיה פרוטה היתה א'
אובלת ראשונה ראשונה חות' שאכלה כבר אינן מצטרפו'
סאותן שאכלה כעשו במלכה שלא חלו הקידוש' עד שיצאו'
דבריו כמזא' שלא קבלתן בתורת קידושין והיו להו במלכה
ואין מקדש' במלכה ואם יש בכשאלות שיה פרוטה מקודש'
דהנה ליה במלכה ופרוטה שרעתה אפרוט' אמ' לה התקדשי
לי באילו ואכלה ראשונה ראשונה גם אותן שאכלה מצטרפו'
לשיה פרוטה כיון שגמר כל דבריו קודם שנתן לה כלים
א' כ' בשנתן לה הראשונה בתורת קידושין באה ליה ומו'
ומידיה קאכלה וכת' ה'ה'א' ה' נמי כי אמר בזו ובזו אם
גמר כל דבריו קודם שקבלה אותן כולן מצטרפות אפילו
אכלה ראשונה ראשונה ולי פי' דאפילו גמר כל דבריו שק'
שקבלה אותן אינן מצטרפות כיון שחלקן זו מזו אמר לה
התקדשי לי חציק בחצי פרוטה וחציק בחצי פרוטה או ש'
שאמר לה חציק בפרוטה וחציק בפרוטה
או חציק בפרוטה היום וחציק בפרוטה למחר או שני ח'
חציק בפרוטה או שאמר לחבירו שתי בגותיך לשני בגי' ב'
בפרוטה או בתך ופרתך בפרוטה או בתך וקרקעתך ב'
בפרוטה כולהו כת' ר' ח' דהוי ספק קידושין ועבדינן ל'
לחומר' והלמכס כתב דחציק בחצי פרוטה וחציק בחצי
פרוטה או חציק בפרוטה וחציק בפרוטה הו' קידושין ד'
ודאי ואידך הו' קידושין ספק ודעת א' א' ה'ה'א' ל' לדברי
ר' ח' הרי את מקודשת לחצאי אינה מקודשת אכל אי אמר
חציק מקודשת לי או את מקודשת לי לחציק אינן קידוש'
מי שחציו עבר וחציו בן חורין שקידש בת חורין הו' ספ'
קידוש' וצריכה גט מספ' המקדש מי שחציה שפחה וחציה
בת חורין הו' קידוש' לחייב עליה אשם וצריכה גט חצי
שפחה וחצי בת חורין שכתקדשה לראובן נשתחררה וא'
ואחר כך קדשה אחר פגיהן הו' ספק קידושין וצריכה ג'
גט משניהם או אחד מגרש ואחר כושא' ואם מתו אחד ח'
חולץ והשני מיכס קדשה בפחות משיה פרוטה ושלח לה
אחר כך סבלנות לא חיישינן שמא שלח לה לסם קידושין
ואפילו ספק קידושין לא הוי וכתב ה'ה'א' דחוקא דקדיש
בכסף אכל קדיש במידי אחריתא דיקירו' ולא אפי' אין
בי שיה פרוטה חיישינן שמא שיה פרוטה אכל אם קידשה

בפחות משיה פרוטה ואחר כך בא עליה סתם בפני ע'
עדים צריכה גט שגדלי בעל לסם קידושין

לב צטור כיצד כותב לה על הכייר או על החרס
אף על פי שאין בה שיה פרוטה הרי את מק'
מקודש' לי או באחד מהלשונות ונותנו לה בפני שני עדים
וצריך לכותבו מדעתו ולשמה ואם שלח לשמה כתבו אינ'
קידושין כתבו שלא מדעתא רבא ורבינא אמרי מקודשת
רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת ופס' רב אלפ'
ברב פפא ורב שרביא וכן כתב ר' ה' וכתב עוד ויש שא'
שאמר' שהלכה כרביא ורבינא וצ' וכן פסק ב' ה' ב' כר'
ורבינא וכתב א' א' ה'ה'א' ו'ל' וכיון דאפילו בה רבנותא
עבדינן לחומר' וכן כתב ה'ה'א' דמקודש' מספ' וכת' עוד
א' ע' פי' שהצטור פס' לקדש בו שמי' הכייר אם יש בו שיה
פרוטה מקודשת ואם אין בו שיה פרוטה הוי ספ' קידושין
בביאה כיצד אמר

לג לה הרי את
זו או באחד מהלשונות ונתייחד עמה בפני עדים ובעלת
בין בדרכה בין שלא בדרכה והויא לה בארוסתו לכל דבר
שאין יורשה ואינו מטמא לה ואם לא גמר ביאתו לא הו'
קידושין עד שגמר ביאה שאם קבלה קידושין מאחר קנ'
קודם שגמר הוא מקודשת לשני אכל הערה בה ופירש מ'
מיד או שאמר תחילה שרעתו לקנות בהעראה קנה מיד
המקדש האשה מברך וכן אם קדשה על ידי
שליח מברך השליח מאי מברך ב' א' א' מ' ה'

לד א' ק' ב' ו' על העריות ואשר לנו הארוסות והתיר לנו הנסו'
הנשואות על ידי חופה וקידושין ברוך אתה ה' מקדש
ישראל וכתב א' א' ה'ה'א' ו'ל' ונהגו האידכא לומר מקדש יש'
ישראל על ידי חופה וקידושין כתב ה'ה'א' כהגו העם
להסדיר אותה על כוס של יין או של שכר ומברכין תחילה
על הכוס ואחר כך מברכין אותה ואם אין שם יין או ש'
שכר מברך בפני עצמו וכתב עוד מברך קודם הקי'
הקידושין אם קדש ולא ברך לא יברך אחר הקידושין דזו
ברכה לבטלה היא דמה שעשה כבר נעשה וא' א' ה'ה'א' ו'ל'
כתב יש שכתבו שצריך לברך ברכת אירוסין קודם ה'
הקידושין כראמרינן כל המצוות מברך עליהם עובר
לעשייתן ויש שכתבו שצריך לברך אחר הקידושין די'
דילמא הדר בה החסה והוי ברכה לבטלה ועוד שכל
המצוות לפי שמזכירין עשיית המצוה מברך עליהן עובר
לעשייתן כתב רב שריא גאון המאמר כלל ברכה חיסר
את אירוסין ברכה שהיא מצוה והמברך ברכת אירוסין
בבית חתנים ברכה שאינה צריכה היא ועובר משום לא
תשא ורבו כ'ים הורה שאם לא ברך ברכת אירוסין
בשעת אירוסין יברך אותה עם ברכות של משואין וכן
כתב אדוני אבי ה'ה'א' ו'ל' כתב רב שמואל הגדול שאין
ברכת אירוסין צריכה עשרה ורבינו האי כתב שצריכה
עשרה ולזה הסכים אדוני אבי ה'ה'א' ו'ל'

לה האיש יכול לעשות ליה לקדש לו אשה
סתם בין אשה סתם בין אשה פלגית
ויאמר לה השליח הרי את מקודשת לפלוני אכל אם א'
איפסד לו לקדשה בעצמו אסור לקדשה על ידי שליח

מכאן תראה מקורו לאחד מבני וקבל האב הקדושין כלל
צריכה בט מכל האחין הנאיל וכולם נתנו רשו לקדש להם
מת אחד מהם כל אחת צריכה ר' גיטין וחליצה אחת מא'
מהן האב שאמר קדשתי את בתי ואיני יודע למי אסורה
לבד העול עד שיאמר כודע לי למי קדשתי ואפי' לא כודע
עד שבגין בא אחד ואומר אפי' קידשתיה כאמר' ומוותר'
לכיון שהאב אומר איני יודע אב' אס' תאב מכחישו אינו
כאמן חפ' להצריכה בט ממנו באו שנים וכל אחד אומר
קדשתיה שניהם כותבין לה בט ואם רצו א' כותב' בט ואחר
כונס בא אחד וכנסת' וא' ח' בא אחד ואמר אפי' קדשתיה
אינו כאמן לאוסרה עליו האשה שאומרת קדשתי את עב
עצמי ואיני יודעת למי ובא אחד ואמר אפי' קדשתיך בא
כאמן ליתן לה בט להתירה לעלמא אבל לא לכונסה האב ש
שאמר על בתי בעודה קטנה או בערה קדשתיה וברשתיה
כאמן לביטלה לכהונה אבל לאחר שבגרה אמר קדשתיה ו
ברשתיה כשהיתה קטנה אינו כאמן **לח** המקדש
על תבאי אס' בתקיים התבאי מקודש ואם לא
בתקיים התבאי אינה מקודשת בין שהיה התבאי מהאי' או
מהזשה ובלב' שהיה התבאי כהלכה אבל אס' אינו כהלכה
אינו בלג' והקידושין קידושין אפי' שלא בתקיים התבאי
וכי' הלכו התבאי צרי' שיהיה כפול ותבאי קוד' למעשה והן
קוד' ללאו ותבאי בדב' א' ומעשה בדבר אחר ושיכול לקיימו
ע' שליח כגון שאמר לה אס' תתני לי מנה הרי את מקודש'
לי בדינך זה ואם לא תתני לי לא תהיה מקודשת כתבה לו
מנה מקודשת לא כתבה לו מנה אינה מקודשת אבל אס'
אמר לה הרי את מקודשת לי אס' תתני לי מנה ואם לא ת
תתני לי מנה לא תהיה מקודשת אינו תבא כיון שהקדים
המעשה דהיינו הרי את מקודשת קודם לתבאי אפי' ש
שלא כתן הקידושין לידה עד שהשלים כל תבאו ומלשון ה
הרמבם יראה שאם השלים כל תבאו קודם שכתן לידה ה
הקידושין דהוי תבאי שכת' אבל אס' אמר לה הרי את מקו
מקודשת לי בדינך זה וכתן הדינך לידה והשלים ואמר' אס'
תתני לי מנה הרי את מקודשת לי ואם לא תתני לא תהיה
מקודשת הרי התבאי בטל מפני שהקדים המעשה וכתן
בדינך ואמר' כך התנה אפי' שכל היה בתוך כדי דיבור
הרי זו מקודשת מיד ואינה צריכה ליתן לו כלום ולא כה
כהניא דמילתא דשמיטא היא אס' כתן בידה בלא תבאי ש
שהיה מקודש' וכן אס' לא כפל אלא אס' תתני לי מנה תהיה
מקודשת ולא כפל או שלא התנה בדבר אחר אלא אס' אס'
הדינך שאפי' מקדשך בט שלי תהיה מקודשת ואם לאו לא
תהיה מקודשת או שהקדים הלאו שאמר' אס' לא תתני לי
מנה לא תהיה מקודשת ואם תתני לי תהיה מקודשת ככל
אילו לא הוי תבאי והקידושין חלין אפי' שא' יתקיים הת
התבאי וכן תבאי שאפי' לקיימו כגון אס' תעלה לרק
לרקיע או תעבור היס ברגליך תהיה מקודשת לי ואם ח'
לאו לא תהיה מקודשת אינו תבאי שלא כיון אלא להפליג
בדברים אבל אס' התנה על דבר שאפי' לקיימו אפי' ש
שהתורה אוסרתו הוי תבאי כגון אס' תאכל חזיר או חלב
תהיה מקודשת לי בדינך זה ואם לאו לא תהיה מקודשת

אס' לא אכלה אינה מקודשת שאפי' לא סתכל ות' קד' ו
ואין באן מתנה על מה שכתוב בתורה שהרי חפ' לה שלא
תאכל ולא תתקדש התנה עמה בשעת קידושין על מנת ש
סתכל ולא אכל הוי כמו שתעלה לרקיע ותבאו באל שחינו
בידה שיבא אפי' על הערוה וכמנח מתנה במה שאין בי
בידה לקיימו אבל אס' התנה עליה שיתן לו פלוני חזרו
או שישיא בתי לבנו וכיוצא בזה תבאו קיים שהרי בידה
לקיימו ונתן לפלוני ממון הרבה עד שיתן לו פלוני חזרו
או שישיא בתי לבנו כה' הרמבם כל האומר מעבשיו אינו כ
צריך לכפול תבאו ולא להקדים התבאי למעשה אלא חפ' ש
שהקדים המעשה התבאי קיים אבל צריך להתנות בדבר
שאפי' לקיימו וכל האומר על מנת כאומר מעבשיו דמי
ואין צריך לכפול ולא להקדימו למעשה ידח' בת' דאפי' לו
במעבשיו ובעל מנת לא הוי תבאי עד שיהיה בו כל דיני
התבאי ולזה הסכים א' א' הרמבם ז"ל וא' רל' ב' תבאי כפול
ולא שאר דיני תבאים אלא בקידושין ובגיטין אבל בממון ה
הוי תבאי בלא כל זה ואדוני חפ' הרמבם ז"ל בת' דכפל מקו'
שהזכירו תבאי בין באיסור בין בממון צריך כל דיני הת
התבאי וכן בת' הרמבם התנה בשעת קידושין שלא יהא
עליו שאר או בשות' תבאו קיים ואינו מתחייב לה כהס' ח'
אבל אס' התנה שלא יתחייב בעיניה תבאו בטל ומי יבכה
כתן לה פרוטה ואמר' לה על מנת שחתן לך מנה התקדשי
בשיתקיים התבאי יחולו הקידושין ל
למעשה אפי' שלא אמר מעבשיו דכל האומר על מנת כה
כאומר מעבשיו דמי ואם קבלה קידושין מאחר קודם ש
סתתקיים התבאי וא' ח' ב' בתקיים חין קידושין השני כל'
ואם חת' לה ע' מ' שאת' לך מנה תו' ליום חס' כתן לה תו' ליו'
הוי קידושין למפר' לא כתן לה תוך ליום אינה מקודשת ואם
לא חת' לה ע' מ' חת' אחר חס' אתן לך מנה תוך ליום תהא
מקודשת לי בדינך זה אין הקידושין חלין חלח מעשה שת
סתת' לה לביכ' אס' קדשה אחר קודם שיתקיים התבאי
מקודשת לשני חזר' לה תהא מקודשת לי על מנת שירצה
א' רל' על מנת שישתוק אבא בשיסמע לביכ' חס' סמע
וש' חל' הקידושין מיד אפי' אס' אמר בתר הכי לא ו
וכן חס' חת' ולא סמע מקודשת מיד אבל אס' מיחה כשם
כשמע אינה מקודשת חת' על מנת שלא ימחה אבא ח'
אפי' סמע וש' חל' הקידושין שחס' ימחה אחר כך
אינה קידושין אבל אס' אמר אין פעם אחת שוב אין יכול
למחות ואם חת' ולא מיחה מקודשת ואם חת' הבן מלמד'
את האב שחמה כרי' שלא תזקק ליכס' והרמבם כתב בעל
מנת שירצה אבא לא רצה חס' שתק או מת קודם שמיעה ח'
אינה מקודשת וא' ח' הרמבם ז"ל בת' דסברא ראשונה ואם ח'
אמר על מנת שיאמר חין כתב הרמבם חת' שיאמר אין מק
מקודשת אפי' אמר תחילה לא הילכך לעולם הוי ספק עד
שימות האב ואם חת' הבן אפי' אמר הוצא איני רוצה חס' ח'
חולצת או מתיבמת אבל לא מיפטר' בלא חליצה דילמא
הדר ואמר חין ומקיימו תבאי חס' לה תהא מקודשת ל
לי בפרוטה על מנת שאעשה עיך כשעור
או שאדבר

בתו בוגרת לשמעיה ולא שניתיה שלים וידוע מילתיה דאברהם
קדשה ושמעיה שדר סבלנות לבתו דרובין אע"ג דלית לא
לחברה רשות בה לקדשה אי קבלת לסבלנות חיישינן דיל
דילמא מצבתיה בהני קידושין וצריכה גט מספק ואפילו
לא שדר סבלנות צריכה גט מספק והכי שדר גאון עכו
וסיים ח"א הר"ש ז"ל מתוך תשובה זו שהאב נעשה שליח
לקדש בתו הגדולה **ל** האב זכאי בבתו לקדשה
משעה שתולד עד שתבגר בין בבסוף בין בג
בשטר בין בביתא ובסוף קדושה שלו וכן זכאי במציאות
ובתעשה ידיה חלל שבסוף יכול לקדשה מיד אחר שתולד
וקידושין קידושין נוצרין והיא באשת איש אבל אינו יכול
ליוסדה לביאה עד שתהיה בת ג' שנים ויום אח' ומשכבג'
אין לו רשות בה קדשה אביה בבק' והיא קדשה עצמה בע
בערב ושניהם ביום שנשאלו בו ו' חדשים של ימי נערות
ובדקיה ומצאנו בוגרת מחזיקין אותה בחזק בוגרת מ
מהבקר וקידושי האב אינם כלום חפ' אינה מכחישהו ל
לימ' שהיו השימנים בצוקר והלמה כת' דוקא במחישתו
אבל אם אינה מכחישהו צריכה גט משניהם אבל בתוך ו'
חדשים אם קדשה אביה שלא לדעתה והיא קדשה עצמה
שלא לדעת אביה ומצאו לה סימנים הוי ספק וצריכה גט
משניהם קדשה וכת' ארמל או כת' קדשה קודם שתבגר ח
חוזרת לרשות אביה חפ' כמה פעמים אבל אם הסיאה נכ
וכת' למנה או כת' קדשה קודם שתבגר אין לו עוד רשות
בה וכאם שיכול לקדשה בעצמו כך יכול לקדשה על ידי ש
סגחו או על ידי עצמה שיאמרלה זאי וקבלי קידושך בן
בבסוף בין בשטר ומ' מ' מציה שלא יקדשה עד שתגדיל ות
ותאמ' בפלוגי אני רוצה ואם כת' רשות לשלוחו לקדשה ו
והלך גם הוא וקבל קידושה אי זה מהם מקדש הוין קדו
קדושין אין ידוע איזה קודם אסורה לשניהם וצריכה גט
משניהם וכת' הר"מ אין שני שליח אחריכא לקידושין ולא
בטליה לשליח קמא חפ' ואזל כל חד מיניה וקדש דבתרא
הוין קידושי ולא דקמא דביון דשויא שליח לבתרא בטליה
לקמא וסיים דבריו הר"ן הוא סברא דילן ומיהו לעבין מ
מעשה לא מורינן הלכה למעשה אלא בעיא גט מתרנויהו
קטנה או נערה שקדשה עצמה או נשאת בלא דעת אביה
אינו כלים ואפ' מיאון אינה צריכה ואפ' שדכה אביה ת
תחילה וכת' רב אלעזר חפ' כתרצה האב כשידע ואפילו
כתקדשה בפניו אינו כלום ואם כת' רש' מאותן כישואין
מותרת לבהונה וכ' ש' אם מתה מקדש ונפלה לפני אחיו
שחי' צריכה לא חליצה ולא מיאון וא' ח' ז'ל תמה על ר' אלעז
שכת' חפ' כתרצה האב וכן כת' הר"מ דוקא סתם דלא
ידעינן אם כתרצה אם לא כגו' ששמע ושתק אבל אם כת'
כתברר שכתרצה כששמע הוין קידושי משעת שמיעת חפ'
אם לא שידך ואפ' אם לא כתרצה מיד כששמע אלא שתק
ולא מיחה ואחר כך כתרצה הוכיח סופו על תחילת והוין
קידושי משעת שמיעת חפ' אם כת' אלו המעוות קודם ש
שמיעה כ' ח' שלא מיחתה היא או אביה קודם שכתרצה
אבל אם מיחתה היא או אביה קוד' שכתרצה לא הוין קידושי
חפ' כתרצה האב אחר כך וקטנה שקדשה עצמה למי שב
טבילה האב דעתו שהיה חפץ לקדשה חיישינן שמא כתרצה

והוין קידושי כל זמן שלא שדכה עה אחר וטרח לחזור לה
לשדכה לשני ואם כתקדשה לרע' אביה נשאת שלא לדעתו
ואביה כאן או שהלך למדינ' הים אינן כשואי' ואם כה' הוא
אינה חובלת בתרומה ואם מתה אינו יורשה ואינו מטמא
לה קטנה שהלך אביה למדינת הים והשיאוה אחיה ואחיה
כת' בשאלת' דהוין קידושין וצריכה מיאון כדאיתי אבות
לא בעיא קידושי אחריכא והתוספ' כת' שזינן קידושי
ואפ' מיאון אינה צריכה ומכל מקום אין לאוסרה עליו
משום דתחשב כפנויה ועומדת אצלו בזנות כיון דדרך
קידושין וכישואין היא אצלו המקדש בתו סתם או שאמר
לו אחת מבנותיך מקודשת לי אין הבוגרת בכלל אפילו כ
כתבה לו רשות לקבל קידושה ושיהיה הכסף שלו והוין
קידושי הקטנה ודאי וכת' הר"מ דוקא דשויתיה שליח
לקבל קידושין סתם ולא אמרה לפלוגי אבל אמרה ליה מפ
מפלוגי מסתמ' כי קביל מיניה אדעתא דידה בלחוד הוא ד
דקבילי ואפ' חפ' לא מכרע מילתא לאפוקי שאר בלא גט
אלא היא וכל הקטנות והנערות מקודשות מספק ושאר
הבוגרות אינם בכלל וכן אם שידך בתו הגדולה והיו לו
בנות אחרות ואמ' לו המשרך בתך מקוד' לי ועשה אותי
שליח לקבל הקדושין חין דעתו על האחרות והוין מקודש'
קידושי ודאי ואפ' לא שידך ואמ' לו בתך הגדולה מקודש'
לי וחין לו בנות אלא מאשה אחת ודאי דעתו על הגדולה
והיא מקודשת בודאי ועוד היה איפשר לומר חפ' לא אמ'
לו בתך הגדולה אלא בתך סתם דעתו על הגדולה אפילו
בלא שידוכין דלא חשיב קידושין שאין מסורים לביאה א'
חלל בשאמ' אחת מבנותיך ואמ' לו להורות הלכה למעש'
אמר בן בשאלת' דאובן היו לו ד' בנות וכת' לו שמעון ק
קידושין סתם על אחת מבנותיו ולא פירש ליני היה כוונת
בתי הגדולה אינה ברשותו ואינה מקודשת ואיתן שהן ק
קטנו שהן ברשותו לקדשן כאמון לומר ליה כתבונתו ועליו
קבלתו הקידושין ואם אינו יודע ששכח כולן צריכות גט
שחלה לא' ח' הר"ש ז"ל על ראובן שהיו לו שתי בנות קטנות
רחל ולאה וקדש רחל לבן אחיו ושידך לאה עם כהן אחר
ושוכ' לא כשא' הכהן חן בעניו והשכים בדעתו לקדש לאה
לאחר לטבילה על הכהן ובה' אח' ראוב' למקום שראוב' אחיו
מצוי ולאה בתו והוציא טורטקיים ואמ' לראובן בתי עדי'
הילך קידושין לבתך ולא פירש אי זה מבנותיו ולא ליני קד
קדשה ולא דבר בענין קידושין כלום בפני עדים קודם ש
המעשה אך אחר שפירשו משם שאלו אחד מהעדים למי
קדשת והשיב לנעמו קדשה והשיב שאין כאן בית מיחוס
ואינה צריכה גט מי שיש לו שתי בנות מב' נשים וכולן כ
ברשותי לקדשן ואמר קדשתי את בתי הגדולה ואינו יודע
אם גדולה שבגדולות וחס גדולה שבקטנות או קטנה שב
שבגדולות שהיא גדולה מהגדולה שבקטנות כולן מותרו'
חון מהגדולה שבגדולות וכן אם אמר קדשתי את בתי ה
הקטנה ואינו יודע אם הקטנה שבקטנות או קטנה ש
שבגדולות או גדולה שבקטנות שהיא קטנה מהקטנה
שבגדולות כולן מותרו' חון מהקטנה שבקטנות מי
שיש לו חמשה בנים ועשו כולם את אביהם שליח לקדש
להם נשים ואמר חבי הכבים למי שיש לו ה' בנות אחת

רכל מעשה שנעשה על תנאי יבול לבטל התנאי ואשילג
 כתחללו הצעות היו קידושין למפרע בשנתקיים תנאי
 השני אמר לה תהא מקודשת לי חוץ מפני שלא תאסר עליו
 אלא תהיה כאלו היא לא! והעולה חוץ מפני שתהיה לו כפי
 כפייה אינם קידושין והלמכס בת' טהן ספק קידושין א
 אבל אם אמר ע'מ' שלא תאסר איכו תנאי והיו קידושין ב
 גמורים ואשורין לו **ל** קדשה ע'מ' שאין עליה
 כדדים וכמנא עליה אח' מנ' דברים א
 אילג שלא תאכל בשר או שלא תשתה יין או שלא תתקטט ב
 בגדי צבעונין איכן קידושין ואיכה צריכה גט אבל אם ב
 ממנאו עליה שחר כדדים היו קידושין אפי' אם הוא אומר
 שצקפיר בר'א שהתנה סתם על מנת שאין עליה כדדים
 אבל אם אמר לה שלא יהא עליה שום כרר אפי' כמנא עליה
 עליה מר כל שהוא בבין שדחה שלא לאכל חרובי איכה
 מקודשת היו עליה כדדים ותלכז חכל' חכ' והתיר' מקידש'
 ויפ' אם היא חשה חסוכ' צריכ' גט ולא אמ' חמריכ' לח' כח'
 לי' דליה וקידוש' כרי שלא יאס' בקרובו בקרובותי' בר'א
 שהתיר' ח' קידש' שפדשו לבטל' אבל אם ארעו לב' גלוקוד'
 שהתיר' מיר כתבטל הקידושין ואם קדש על תנאי וכעל
 סתם ויש עדים על תנאי צריכ' גט משכ' אפי' בב' לאלת'
 שאין אדם עושה בעצמו בעצ' זול' ובעל לשם קידוש' חכ'
 כתיבה אין לה ואם כאל' לזכ' צריכה גט משניהם וכן כמי
 בלג' אבל אם לא התנה בצ' קידושין וכמנא עליה כדדים
 צריכה גט משכ' ואין לה כתיבה וכן אם קדש' סת' וכמנאו
 עליה מומין צריכה גט משכ' אבל קדשה ע'מ' שאין עליה
 מומין וכמנאו עליה ח' מכל' מו' צין הפוסלי' כבהמים איכה
 מקודש' ויש מומי' שאי' פוסלי' בבה' בגון זיעה וריח הפה
 וקו' עבה ורדי' גס' עב' טפח מחברותי' וטפח בין דר' לדר'
 ונשיכ' כלבובעשה מקומו חלק' שכל' חילו מכטלי' הקידוש'
 אפי' שאין פוסלי' בבהמים ואם יש בה שומא שיש בה שני'
 אפי' אם היא קטנה הרבה או גדולה כאישר אפי' אין בה
 טיגר בכל' מקום שהיא בגופה הרי זה מום ואם היא קט
 קטנה מבאישר ואין בה טיגר ועומד' בפרחתה תחת ב'פ'
 טראשה פנמים כדאי' ופנמי' איכה כראת הרי זה מום
 ואם עומדת במקום אחר איכו מום ואם בכל' פגם כדאי'
 ס' וקבל' אין מומין מבטלים הקידושין אלא ח' הם ב
 במקום ס' ש' וכל' לומר לא ידעתי' אבל אם הוא במקום
 גלי' אין מבטלין הקידושין ואשט' מרחץ בצ' חפי' מומי'
 סתם צר' אין מבטלין וכתבו הגאונים אפי' הוא צר' שאין לו
 קרובות בעיר אי אפשר שלא יהא לו ריעים ומיודעים וכ
 וטורק צ' כמותיהן והלמכס בת' דוקא שיש לו קרובים ש
 שאין מונעו מה שבלבו מחילו הדברים אלא לקרוביו ועו'
 שזי' רעתי' שומכ' אלא לדברי קרוביו וא' ח' הרחש זל' בתה
 כדברי הגאונים כד'א שרר' ההבות לילך למרח' בגלי' חכל'
 במקום שאין דרכן לבאת ואף למרחץ איכן הולכות אל' ב
 בל' זה הזכר' אפי' מומין שגלי' מבטלים כבהם אם היא
 למן ידוע ה' מום שבה' ואם איכו למן ידוע ה' מום
 שבלגי' כמנאו בה מומין לאחר שכתב' ואם היא עדיין ב
 צבית אפי' והא' טוב' שלאחר שכתב' נולדו ומזלו ב

ברם עליו להביא ראיה ואם אין לו ראיה תנא בלא כתב
 ואפי' הקידושין צריכה להחזיר ואם לא ממנאו עד אחר ב
 שבהם זה הזכ' באמן ועל זכ' להביא ראיה מהיו בה ק
 קודם שכתב' אלא אם הביא ראיה שהיו בה המומין
 צבית אפי' לאחר שכתב' לא מהני ליה בר' ח' שכל' ח'
 להביא ראיה בגובה חכל' כוגרת אפי' היא צבית אפי' על
 הכעל' אפי' ראיה כמנאו בה מומין שגדלי' היא קודם
 כגון חטבע יתרה וכיוצא בו על האב להביא ראיה שידע
 בהן הכעל' וכתב' או שחוק צ' שד' בהן הכעל' ואם לא תל'
 בלג' כתיבה בת' הלמכס כז' עליה כמה ימים וטען שמוס
 זה לא כראיה לו עד עתה אפי' הוא בתוך הקמטים חו' בכה
 הרגל אין שומעין לו חוק' אין אדם שותה בכוס פגום חל' ח'
 ח' כ' בודקו יפה וחוקצ' שידע וכתב' כמנאו בה מומין
 והלכז' חכל' רופא וריפא אותה איכו מקודשת חכל' כתקדשה
 לו על מנת שלא יהא בה מומין וכמנאו בה מומין ורפאן ח
 הרופא הרי זה מקודשת **מ** קדשה לאחר זמן כגון ש
 סת' לו פרוטה ואמר **מ** לה תהא לי מקודשת ל
 לאחר ל' יום הרי זה מקודשת לאחר ל' יום אפי' כתב' לו ה
 המעו' שאין כעין לח' ל' יום והכ' חזר בו הוא ה' ה' ה'
 תוך ל' יום בטל הקידושין בא אחר וקדשה תוך ל' יום מ
 מקודש' לשני' ובטל קדושי רא' און אפי' מת השני חו' גרס'
 תוך ל' יום ויפ' שאם מת השני או גרסה תוך ל' יום שחזרו
 קידושי הראשון ולא נהירא לח' זל' חמ' לה מעבשיו ולח' ח'
 צ' ובא אחר וקדשה תוך ל' יום אסורה לשניהם לעולם חל'
 ח' כ' יתן לה האחד גט ותהא מותרת לשני' אבל לעלמא חס'
 אסורה עד שיתנו שניהם גט ואם אמר לה האחד מעבשיו
 ולאחר ל' יום ואמר השני מעבשיו ולאחר ל' יום ואמר ה
 השלישי מעבשיו ולאחר עש' ימים לרעת רביכו חכבאל
 ורב' חלפס צריכה גט משכ' צ' וכן בת' הלמכס ולדע' ח'
 הלכז' זל' איכה צריכה גט אלא מרחשון ומאחרון חמר לה
 תהא מקודשת לי לאחר שאצבייר חו' נאחר שתהגיירי לא
 לאחר שאשתחרר לאחר שתסתחררי לאחר שימות בעלך
 לאחר שצמות שחתיך איכה מקודשת ואם אמר ליבמת
 לאחר שיחלוץ לך יבמך היו ספק קידושין כתן לה שתי
 פרוטות ואמר לה באחת התקדשי לי עתה ובאחת לאחר
 שצגרשך הרי זו מקודשת ל' צ' צ' צ' הרי זו מקודשת ע
 עד שיגרשנה פגם שכיית מקידושי פרוטה שנייה חכל' חס'
 כתן פרוטה לאשת איש ואמר לה תהא מקודשת לי לאחר
 שצגרשך חו' חס' כתן פרוטה לאשתו ואמר לה תהא מקודש'
 לי לאחר שצגרשך אימ' כלום והלמכס בת' היתה חשת חס'
 חכירו מעיבת' והוכר העובר הבת מקודשת ויראה לי ש
 שצריך לחזור ולגרש ולקדשה מאשה לאחר שתלד כרי ש
 ש' כ' שכתב' בקידושין שאין בהן דוש' והרס' בת' דאפי' הוכ'
 העובר איכה מקודשת **מ** מקדש אדם כמ' טשי'
 באחת והוא שיהא **מ** כהס' שנה פרוטה
 לכל אחת ואחת מהן יכו' נקבל' וקידושין בשביל כונן צ'
 לרעת המקדש אשה ובתה חו' שני' חחיות כ' אחת שחומר
 הרי שני' מקודשות לי איכן מקודשות יאין שום אחת מ
 מהן צריכה גט ואם לא קדש חס'

א'יך ל'טון א'ס י'ס צ'ד'ס ס'פ'ד' ע'פ'ד' כ'פ'ע'ל ו'ד'ר א'ל'י
ח'ר'ז'ט'ן מ'ק'ד'ש'ת' ב'ד'ר'ז'י ו'ח'ס' ח'י'ן ע'ד'ים מ'ק'ד'ש'ת' מ'
מ'ס'פ'ן י'פ'יר'ם ה'צ'ו'ס'ת'ט'ס'י'ן ס'ד'ב'ר א'ל'יה ל'ט'ט'ון ו'ע'ס'ת'
ע'מ' י'ש'ע'ל מ'ק'ד'ש'ת' ו'ח'י'כ'ה י'כ'ל'ה ל'ומ' ל'מ'ל'ח'ה ז'ו'ל'ח'ה
ה'י'ד' ו'פ'ן ל'י'ס'י'ם ה'ל'ל'ו ל'ז' ח'פ'צ'ת'י ו'כ'ת'ו ש'פ'ת' ק'ת'ני א'ס'
ד'ב'י ע'ל'ה כ'ד'ר'ך ה'מ'ד'ב'ר'י מ'ק'ד'ש'ת' מ'ס'מ'ע' ס'ד'ב'ר'י י'ד'ו'ע'י'
ה'ס'ט'י'ס' ל'ג' ל'ד'ב'ר' ע'ל'יה כ'ס'א'מ'ר ע'מ' ס'ד'ב'ר' ח'ל'יך ל'ט'ט'ון
ל'ח'ס'ת' ל'ה ב'ל'ו'ס' ו'א'מ'ל' ל'ה ה'ת'ק'ד'ש'ת'י ל'י כ'ס'ב'ר' ס'ד'ב'ר' ח'ל'יך
נ'ט'ל'ן ח'י'כ'ה מ'ק'ד'ש'ת' ש'י'ס'ת'ה ל'ס'ב'ר'ו מ'ת'ח'יל'ה ו'ע'ד' ס'ו'ף
ו'ז'ו'ל'ח'ה מ'ק'ד'ש'ת' כ'מ'ל'ת'ה ע'ל' מ'כ'ת' ש'י'ס'ת' ל'י מ'כ'ה א'ס' י'ד'ו'ע'י'
ג'ב'ד'י'ס'ט' ל'י מ'כ'ה מ'ק'ד'ש'ת' ב'ד'ר'ח'י ו'ח'ס' ח'י'ן י'ד'ו'ע'י' מ'ק'ד'ש'ת'
מ'ס'פ'ן ח'פ'ת' ה'ח'ס' ח'ו'מ'ר ח'י'ן ב'ד'ר'י ע'ל'מ'כ'ת' ש'י'ס'ת' ל'י מ'כ'ה ב'ד'
פ'ל'ח'ת' י'ד'ו'ע'י' כ'ע'ד'ים ש'י'ס'ת' ל'י מ'כ'ה ב'ד'ר' פ'ל'ח' מ'ק'ד'ש'ת' ב'ד'ר'ח'י
ו'ח'ס' ח'י'ן י'ד'ו'ע'י' מ'ק'ד'ש'ת' מ'ס'פ'ן ח'פ'ת' ח'ו'מ'ר ח'ו'מ'ר' פ'ל'ח' ח'י'ן ע'
ב'ד'ר'י ע'ל' מ'כ'ת' ש'י'ס'ת' פ'ל'ח' ש'י'ס'ת' ל'י מ'כ'ה ב'ד'ר' ח'פ'ת' ח'י'ן ע'
מ'ק'ד'ש'ת' ל'ח' ח'מ'ר'י'ס' ל'י ב'ד'ר'י ח'י'כ'ה מ'ק'ד'ש'ת' ע'ל' מ'כ'ת' ח'ו'
ס'ט'ר'ח'ך מ'כ'ה ח'י'כ'ה מ'ק'ד'ש'ת' ע'ד' ש'י'ר'ח'ת'ה מ'כ'ה ע'ל'י ו'ח'ס' י'ס'
ל'י מ'ז'ו'ל'ח'ה כ'ע'ס'ק'א ח'י'כ'ה מ'ק'ד'ש'ת' ו'כ'ת' ה'ל'מ'ה ח'פ'ת' ח'י'כ'ה
ס'ט'ר'י'ס' ל'יכ'ל' ל'ח'ח'ו'מ'ר'י'ס' ל'ה ל'ח' ח'ו'מ'ר' ק'ד'ו'ש'י'ס' ע'ד' ד'מ'ח'ו'י' ל'ה ד'
ד'ל'ה ב'י'ח'ל' ל'ה ע'ל'מ'כ'ת' ש'א'ר'ח'ך ו'ז'ו'ל'ח' ח'מ'ר' ל'ה ע'ל' מ'כ'ת' ש'י'ס'
ל'י ד'ל'ח'ת' ח'פ'ת' ל'ה ל'י מ'ז'ו'ל'ח'ך ח'פ'ת' ע'ד' ד'מ'ח'ו'י' ל'ה מ'כ'ת' ח'ו'
נ'ח'ו'י' ל'ח' ח'ב'ל' מ'י'ל'ת'ת' ד'מ'י'ק'ד'א ת'ב'ש'י' ב'ה ק'ד'ו'ש'ת' ו'י'ס'
נ'ה ק'ל'ז' ו'כ'ד' ח'פ'ת' ד'ח'י'ע' כ'ע'ל' מ'כ'ת' ש'י'ס'ת' ל'י א'ס' י'ס' ע'ד'י' S'י'ס'
ל'י כ'ע'ל'ת' ק'ד'ו'ש'ת' מ'ק'ד'ש'ת' ב'ד'ר'ח'י' ו'ח'י' ל'ח' ח'ו'מ'ר' ק'ד'ו'ש'ת' ל'י
ד'י'ס'ת' כ'ע'ל'ת' ק'ד'ו'ש'ת' מ'ק'ד'ש'ת' ח'פ'ת' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר'
ל'ה ח'מ'י'ס'ת' ח'פ'ת' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר'
ח'מ'ת'ה ש'כ'י'ת' ל'י ח'פ'ת' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר'
ד'י'ל'ת' ח'ח'ו'י' ל'ה כ'ד'ר' ה'כ' ל'מ'ח'ז'י' ש'כ'ת' ק'ד'ו'ש'ת' ע'ל'מ'כ'ת' ח'ח'ו'י'
כ'י'ס' ח'מ'ר' ע'ד' ח'ס' י'ד'ו'ע'י' ל'י מ'ס'מ'ל' מ'ק'ד'ש'ת' ח'פ'ת' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר'
ח'ק' י'ד'ו'ע'י' ח'פ'ת' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר'
ט'כ'י' ח'י'ן כ'ד'ר'ד'י'ן ע'מ'ו ה'ו' כ'ק'ע'י' ע'מ'ו ק'י'י' א'ס' ה'ס' מ'ל'ח'ים
מ'י'ס'ת' ה'כ'י' ה'ס' כ'ע'ל'ע'י' ו'ח'י'ן כ'ד'ר'ד'י'ן י'צ'ו'ו ו'ח'ס' ח'י'ן מ'ל'ח'י' מ'י'ס'
כ'ד'ר'ד'י'ן ע'מ'ו ע'ל' מ'כ'ת' ש'י'ס'ת' ל'י כ'י'ת' ב'ד'ר' ע'פ'ת' ח'מ'ק' כ'י'ס' ח'ס'
י'ס' ל'י כ'ח'ו'ת'י' מ'ק'י'ס' מ'ק'ד'ש'ת' ו'ח'ס' ח'י'ן ל'י כ'ח'ו'ת'י' מ'ק'ד'ש'ת'
ה'ר'מ'כ'ה ד'ה'ו' ס'פ'ת' ק'ד'ו'ש'ת' ו'ח'י' ח'ל'ל'ח'ס' ח'פ'ת' ח'ח'ו'י' ס'פ'ק'
ק'ד'ו'ש'ת' ל'ח' ח'ו'מ'ר' ע'ל' מ'כ'ת' ש'י'ס'ת' ל'י מ'כ'ה כ'מ'ק'ל' פ'ל'ח' ו'י'ס'ת' ל'י
כ'ק'ל' ח'ח'י'ס' ח'ו'מ'ר'י'ס' ה'י'ח' מ'ק'ד'ש'ת' מ'ס'מ'ל' ד'ו'ח'ו' כ'ק'ל' ל'ה ל'י
ו'מ'ק'י'ס' ל'מ'ק'i'ס' ו'ה'ל'מ'כ'ה כ'ת'ט'ג'ס' ב'ו'ה ח'י'כ'ה מ'ק'ד'ש'ת' ו'כ'ן
ה'י'ח' מ'ס'ק'ל' ח'ח' ח'ל'ל'ח'ס' ח'פ'ת' ח'ח'ו'י' ע'ל' מ'כ'ת' ש'א'ח'י' ע'ש'י' ו'כ'מ'צ'א ע'כ'י'
ח'ו' ע'כ'י' ו'כ'מ'צ'א ע'ש'י' ל'י מ'ס'מ'ל' כ'ה'ן ו'כ'מ'צ'א ל'וי' ח'ו' ל'י ו'כ'מ'צ'
כ'ה'ן כ'ת'י'ן ו'כ'מ'צ'א מ'מ'ז' מ'מ'ז'ר ו'כ'מ'צ'א כ'ד'ר' כ'ה'ן ע'ש'י' ו'כ'מ'צ'א כ'ה'ן
כ'י'ס'ת' ח'ח' כ'ה'ן כ'ר' ו'כ'מ'צ'א ח'ן ע'כ'ר' ע'ל' מ'ס'מ'ל' ק'ר'ו'ב' ל'מ'ר'ח'ן ו'
ו'כ'מ'צ'א ח'ח'ו'ק' ח'ח'ו'ק' ו'כ'מ'צ'א ק'ר'ו'ב' ע'ל' מ'ס'מ'ל' ש'י'ס'ת' ל'י כ'י'ת' ח'ו'
ס'ט'ר'ח'ת' ו'כ'מ'צ'א ח'ח'י' ל'י ח'ח' ע'ל' מ'ס'מ'ל' ל'י ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר' ח'ו'מ'ר'
ה'ת'ק'ד'ש'ת' ל'י כ'ה'ס' ס'ל'י'ן ו'כ'מ'צ'א ס'ל' ד'ב'ש' כ'ב'ו'ן ס'ט'ר'י'ס'ת' מ'כ'ו'ס'ה
ו'ע'ל' ה'כ'י'ר'ה כ'ו' ע'ד' א'ח'ר' כ'ה'ן ש'א'ח'י' ד'א'ת'ה ח'ו'ת'י' ו'ק'ב'ל'ת'ה
ט'כ'ר' ו'ק'ב'ל'ת' ח'י' ד'ב'ש' ו'כ'מ'צ'א מ'י'ס' כ'כ'ו'ל'ן א'כ'פ'י' ח'ו'מ'ר'ת' כ'ל'ז'י'
ה'י'ח' ל'ה נ'ק'ד'ש'ת' ל'י ח'פ'ת' ל'ח' י'ת'ק'י'י'ס' ה'ת'ב'ח'י' א'י'כ' מ'ק'ד'ש'ת' ל'ח'
ט'כ'ר' ח'ס' ק'ב'ל'ת' ח'ח'י' ק'ד'ו'ש'ת' ל'ח' ס'ט'ר' ח'מ'ר'ה ל'ט'ל'י'ח' ל'ק'ב'ל'ת'

טב וי' חין במדרין עמו ה' וברקעי עמוקי י' אס הם מנחם
 נים הדי הם כאלע' ואין במדרין צמו ואס אין מנחם מים
 במדרין ע' ו' על מכת ש'ס ג' בית בור עפ' במק' כ'ג' אס
 יס לו בחותי מקיס מקודש' ואס חין לי בחותי מקוס בת'
 הרמבם דהו ספ' קידוש' ואל' הרמב' ז' בת' רחמי' ספק
 ק' דוס' ל' א' הו' על מכת ש'ס לי מכה במקל' פלג' ויס לו צו
 ב' וקל' חמי' אומר' שיהי מקודש' משו' דוחו נקל לה' ל'
 ונמקיס למקיס והרמבם בת' טגס בזה איכה מקודש' וכן
 הי' מסק' ח' א' הרמב' ז' על מכת ש'ס עש' וכמנח' עכ'
 חו ע' וכמנח' עש' ל' מ' שחי' בהן וכמנח' לוי חו ל' וכמנ'
 בהן כתי' וכמנח' מנח' ממזר וכמנח' כד' בן ע' וכמנח' בן
 כ' ד' ח' בן בר' וכמנח' בן עיר ע' מ' שבי' קרוב' למרח' ו'
 וכ' נח' רחוק' רחוק' וכמנח' קרוב' ע' מ' ש'ס לי בת' חו
 ס' זה' גר' נח' שחי' לו חו' ע' מ' ש'ס לי ויס לו חו' ש'ס
 הרמבם ל' ב' מ' ס' ל' וכן נח' ס' דבס' כבון שחי' מכוסה
 נח' הכירה בו עד אחר כך שחי' רחמי' חותי וקבלתי ס'
 טב' וקבלתי ח' דבס' וכמנח' מים כבולן אפי' חומרת בלגי
 היה לה נקדש' לי חפי' לא יתקיים התבחי איכ' מקודשת' ל'
 מ' א' אס קבל' י' א' הקידוש' ל' א' שפא חמרה לשליח לקבל'ס

בְּתֵבָאֵי וְשִׁינֵי הַסֵּלִיחַ וּבֵת הַיָּמָה דְּרִיּוּקָא שְׁאוּמְרֵבְלֵי הֵיִת
וְלֹא הוֹנִיחָהּ בַּשָּׁמַיִם אֲבָל אִם אֲחֵר כֵּן בַּשָּׁמַיִם קִדְּוִשֵׁן הוּוּ
קִדְּוִשׁ כִּיּוֹן שְׁמַעֲהֶם הִבְעֵל וְשִׁתְּ כִּתְהֵטֵל הַתְּבָאֵי וְכֵן חֵס הֵיִת
הַטְּעֵנִי חֵיכָה קִדְּוִשֵׁי אֲבָל אִם בְּנֶסֶד סִתֵּר וְאֲמִירָה בְּסִתֵּר
שׁ זִיחַ כְּהֵלֵךְ הֵיִת לֹוִיָּה חֹו וְלֹוִיָּה וְהֵיִת כְּהֵלֵךְ עֲשִׂירָה וְהֵיִת עֲבִי
עֲבִיָּה וְהֵיִת עֲשִׂירָה הֵיִת זֹו מִקְּדוּשׁ עִ'מ שְׁאֵי קוֹרָא חֵיכָה
מִקְּדוּשׁ אֲלֵף ה' כֵּן קוֹרָא ג' פְּסוּקֵי בְּתֵרֻס חֵיכָה וְאִם חֵי
קִדְּוִשׁ אֲבָל עַד דְּרִי אֲוִרִייתָא נְבִיאִי וְכִתְבִי בְּרִיּוּקָא עִ'מ
שׁ זִיחַ שׁ זִיחַ לְרַב חֵלְפֵה עַד שִׁסְכָּה מִשְׁכִּי וְנִדְעָ אֲלֵף ה' הֵיִת
זֹו חֵס יוֹדַע מִדְּרָשִׁי הַתְּלָמוֹד מִקְּדוּשׁ וְאִם חֵי תִכְלָה חֵיכָה
עַד דְּרִי הַלְבֵּת אִיפְרָח וְסִפְרִי וְתוֹסֶפֶת עִ'מ שְׁאֵי תִלְחִיד
אִיכּוּמוֹת כֵּן עֲזָאֵי אֲלֵף כֵּל שְׁשׁוּאֵי אֲוִיָּה דְּבֵר ח' בְּתִלְמוֹדוֹ
וְחִלְרוֹ וְחֵי בְּהַלְבֵּת הַחֵס שְׁהֵם דְּבָרִים קֵלִים שְׁמִלְמִידִים
חֵיכָה בְּרָבִים עִ'מ שְׁאֵי חֵס אֵין אֲוִיָּה כֵּר עֲקִיב וְחִיכְרִי
אֲלֵף כֵּל שְׁשׁוּאֵי אֲוִיָּה דְּבֵר חֵיכָה פִ' דְּבֵר הַתְּנִי בְּשִׁכְרָא
בְּכֵן מִקְּדוּשׁ וְאֲוִיָּה עִ'מ שְׁאֵי גִבּוֹר אֵין אֲוִיָּה בְּחֵיכָה וְיִזְכָּר
אֲלֵף בְּשִׁכְרָא עִ'מ יִרְאִים מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי גִבּוֹרָתוֹ עִ'מ שְׁאֵי
עֲשִׂי אֵין בְּחֵיכָה כֵּן חֵיכָה אֲלֵף כֵּל שְׁשֵׁי עִירִי מִבְּדִין
חֵיכָה מִפְּנֵי עֲשִׂירָה עִ'מ שְׁאֵי דְרִי אֲבָל הֵיִת רִשְׁעֵי גִמּוֹ הֵי
סִפְקָא קִדְּוִשֵׁי שְׁמֵי הַדְּהֵר תִּשְׁכַּח בְּלֵב עִ'מ שְׁאֵי רִשְׁעֵי
חֵיכָה וְאִם דְּרִי גִמּוֹד הֵיִת סִפְקָא קִדְּוִשֵׁי שְׁמֵי הַדְּהֵר עִ'מ גִּבּוֹ
עִ'מ שְׁאֵי כֵן עִיר וְנִמְצָא כֵן עִיר כֵּן בְּרִיךְ עִ'מ שְׁאֵי גִבּוֹ
וְנִמְצָא בְּשֵׁי וְגִבּוֹרָתוֹ עִ'מ שְׁשֵׁי יוֹסֵף וְנִמְצָא שְׁמֵי יוֹסֵף
וְשִׁמְעוֹן מִקְּדוּשׁ שְׁאֵי אֲלֵף כֵּן עִיר וְנִמְצָא כֵן עִיר וְכֵן כֵּר
שׁ זִיחַ חֵיכָה גִבּוֹר וְנִמְצָא שְׁהֵם גִּבּוֹר וְגִבּוֹרָתוֹ שְׁאֵי חֵיכָה
אֲלֵף יוֹסֵף וְנִמְצָא שְׁמֵי יוֹסֵף וְשִׁמְעוֹן חֵיכָה מִקְּדוּשׁ בְּתֵבָה
הַדְּהֵר חֵיכָה הַמִּקְדָּשׁ עַל תֵּבָאֵי וְחֵיכָה בְּחֵיכָה יָמִים וְכֵלָה
הֵיִת זֹו מִקְּדוּשׁ שְׁמֵי חֵיכָה שְׁשֵׁי בְּיָמֵי לֵבִיכָה בְּטוֹל לִבִּיכָה
הַמִּקְדָּשׁ עַל תֵּבָאֵי וְכֵן חֵיכָה כֵּן סִתֵּר חֵיכָה בְּעֵלְמֵיכָה גִבּוֹ
בְּחֵיכָה שְׁלֵף כִּתְבֵּיכָה הַתְּבָאֵי שְׁמֵי בְּטוֹל הַתְּבָאֵי כֵּן בְּעֵלְמֵיכָה
חֵיכָה וְכֵן שׁ זִיחַ גִּבּוֹר בְּעִ'מ שְׁאֵי לֵךְ מִחֵיכָה זֹו חֵי
חֵיכָה חֵיכָה הַמִּקְדָּשׁ שְׁאֵי רִשְׁעֵי לֵךְ תִּכְלָה לֵבִיכָה חֵיכָה
חֵיכָה לֵךְ לֵךְ אֲלֵף קִדְּוִשֵׁן בְּטוֹל וְחֵיכָה גִבּוֹר וְחֵיכָה
בְּשֵׁי לֵךְ יִשְׁכָּחָה בְּלֵב גִּבּוֹר שְׁמֵי חֵיכָה כֵּן יִאֲמֵר לֵךְ לֵךְ
הַתְּבָאֵי לֵךְ לֵךְ עַל שְׁמֵי וְאִם חֵיכָה שְׁעִידִין רִשְׁעֵי לֵךְ לֵךְ
חֵיכָה יִבְלֵן נְכוּסֵי כֵּן שְׁמֵי עֲשִׂרָה הֵיִת חֵיכָה זֹו מִשְׁכִּיכָה
לֵךְ לֵךְ וְשְׁמֵיכָה עֲשִׂרָה חֵיכָה וְחֵיכָה כֵּן חֵיכָה חֵיכָה
מִדְּרָשׁ וְחֵיכָה מִתְּקוֹדִים שִׁיכָה הַתְּבָאֵי חֵיכָה חֵיכָה לֵךְ
וְחֵיכָה חֵיכָה הֵיִת הַתְּבָאֵי חֵיכָה הַמִּקְדָּשׁ גִּמְרוֹ הַקִּדְּוִשֵׁן מִ
מִדְּרָשׁ חֵיכָה חֵיכָה וְכֵן חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה
כֵּן חֵיכָה מִקְּדוּשׁ מִדְּרָשׁ חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה
חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה
לֵךְ לֵךְ חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה
וְחֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה
יִשְׁכָּחָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה
וְקִדְּשׁ עַל תֵּבָאֵי חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה
מִשְׁכִּיכָה וְקוֹדֵשׁ חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה
יִשְׁכָּחָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה חֵיכָה

[illegible]

חייב חסד ואם כשתחזרה לבגדיו וקדשה אחר מקודשת
לשניהם וצריכה גם משניהם או א' מגרש וא' כושא ואם מ
מת אחיו של א' חולץ ואחיו של שני חולץ או מיבם

מה חוששין לשבטנו ופירש' שחם שדכה תחילה ו
ואח' כך שלח לה שכלונות בערי' אנו חוששין ש
שחם שלח לה לשם קדושי' וצריכה גם לפי' חס' רוב העיר
רגלים לקדש ואח' כ שולחים שכלונות חוששין שחם לשם
קידושין שלחם אבל אם רוב העיר רגלים לשלוח תחילה
ואח' כ מקדשין אין חוששים וזה פסק אפי' הרוב שולחים
השכלונות תחילה ואח' כ מקדשין חוששין למיעו' שמקדשין
תחילה להחמי' ופי' גם כן חוששין לשבטנו שחם קדשה כ
בפני עדים והלכו להם למדינת הים ולפי' זה אפי' לא של
שלחם בערי' חוששין להם ויצא גם כן קולא מתוך זה הפי'
שחם יש עדים שלא קדשה אחר השירובין שאין חוששין כ
באילו השכלונות משום קדושים לפי' חוששין הילכך ט
טוב לחוש לשני הפרושי' להחמי' וכן הי' משקל א' א' הראש
ולחוששין לבעיבה שחם ב' א' כתיבה ולא הבע עדיין ל
לד' רוח' א' א' דרך מקדש חשני העיר שמקדשין ואח' כ כו
כותה' כתיבה חוששין שחם נתקדשה אפי' שאין שם סו
פוסר מצוי ואין אומרים שחם הסיפר כזמן לו וקד' וכת'
וא' דרך ב' א' א' העיר שכותבים הכתיבה קוד' הקדושי'
אין חוששין לקדושין **מ** פה' שחם עליה קול ש
שנתקדשה חוששין לו וצריכה גם כן והוא שהק
שהקול ברור והחזק בפי' דין פי' כשיצא הקול בדקו ב' ד
אחריו ומצאוהו כהן אבל אם א' אינו ברור או לא הוחז'
בב' לא וביב' הקול הברור הבין שחם עדים והעידו ש
טרחו כרות דולקות ומטות מוצצות וכפי' שמחות לה ואו
ואומרות נתקדשה פלג' היום לפלג' או שיאמרו פלג' מ
מדיב' שחם מפלג' ופלג' ופלג' ופלג' ופלג' ופלג' ופלג' ופלג'
ל' א' כתיבה הים ורווקא תרי' מתרי' כדפי' כגון שחם רחוב'
שמעון ולוי ושמעון ולוי מיסעבר ויהודה אבל א' א' א'
א' תרי' אחד לא אבל א' מתרי' כתיבה ה' א' א' א'
אפי' חס' שחם א' א' תרי' ורווקא שחם בשנים שחם ל
למדינת הים והיום או לאחר א' א' א' א' א' א' א' א'
שמתי לא הו' קל' ע' כ' וא' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
מתרי' וכן א' חס' מוצצות שנתקדש' לפלג' א' א' א' א' א'
סתם א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
בעיר אחרת או ש' אומרים פלג' נתקדש היום לפלג' אינו ק
קול ואם יצא הקול שנתקדשה להל' וגירסה אין חוששין לא
לחזרה משום הקדושי' ואסורה לכהן משו' קול הגירושי'
ובל' קול שיש לו אמת' ששוכרת אותו כגון שיצא הקול שק
שקדש' על תבאי' או שזרק לה קידושים ספק' קרוב לו ספין
קרוב לה או אפי' א' יש לחוש' לאמת' לבטל הקול כגון
פי' להשת' א' יש בקדושי' שו' פירוט' או שחם קטן היה א'
חוששין לקו' וכגון שיצא האמ' לא מיד עם הקול אבל א' י
יצא הקול ברור ולאחר זמן יצא האמת' לא איכ' מבטלת ה
הקול וה' חס' כתי' יצא הקול שנתקדשה ולאח' ימים יצא ה
האמת' א' חס' הרגלים לב' ד' שחם סומכים על הא
האמת' לא החזקה מקדש' ואם לא הו' א' לא כשעשה הא

האמת' לא בעת שגשמו הקידושין אין חוששין לחזרה
ע' כ כתברר אחר כך ע' אותם שהוציאו קול שחם שחם
מבטלין אותו וכת' ה' א' דונ' א' שכתברר טרדאי' שחם
היה כגון אותם שחם כהן הקדושי' שנתקדש' בפניהם ח'
אחריו לא היה הדבר מעונ' אבל לא כתברר ששקר היה חל'
באמת' וא' ספק אפי' שכתברר שהיה האמת' מעיקר'
איכה מבטלת הקול ביוקש' יצא עם הקול ממס' וקול ש
סינא אחר הניסוחין שנתקדשה לאחר תחילה אפי' אחר ה
האידושין אין חוששין לו להצריכה גם כן מראשון יצא קול ש
שהיתה מקודשת לפי' וקדש' אחר קידושין גמורין כדפי'
על קדושי' הראשונים שהם בקול חס' כחז' עדים על קידושי'
הראשונים שהם בקול חס' גמור' חז' אין הקידושי' השני'
כלום ואיכה צריכ' גם כן לא כתיבה קידושי' הראשונים
מגרש ראשון דל' מבטלין לקול דקידושים הראשונים ח'
אפי' שנישחת וכשא' חס' ירצה ויתן לה עתה קידושין
גמור' ורווקא שנתקדשה השני' ולא כתיבה חס' כתיבה חס'
אסורה לו אחר שגירסה הראשון שכיין שמצריכין אותה ג
גם מראשון דרי' היא בחזקת שהיתה חשנה וכמנח שחם
עליה השני' בזמן ואסורה עליו עלוליה' אבל לא יגרש שגיו
וישא ראשון שלא יאמרו מחזיר גרושתו מן האידושין ח'
שכתברר לשני' אבל חס' לא קדש' השני' קידושי' גמור' ח'
שיצא לה ק' ב' חס' שחם שחם אחר שיצא לה קול מהראשון
א' מגרש וא' כושא בין ראשון בין שני' שחם לח' הראשון ול'
רחוב' היה לו בת ומיראתו עליה פייס משמעון שיתן לה
קידושין בשם לוי וכן עשה ולוי לא היה בעיר וכשב' נעיר
כתברר ויצא לה קול בעיר שהיא מקודשת ללוי תש
תשובה צריכ' גם כן חס' א' חס' הוא כופר וחומר שמעון
לא היה שלחו ואפי' חס' גם כן שחם א' א' א' א' א' א' א'
עליה קול שנתקדשה ולא הוחזק הקול בב' ד' א' א' א' א'
קול הטהרה שכל' ב' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
דעת קרובה ולא כשחם הדבר מפי' עדים וקרובים למת
הכריחו למקדש ליתן גם כן שחם כנתקדש' לאחר קידושין וד'
וראין וגרסה ח' ורובה' ליכשא' לראשון שיצא עליו קול בק
בקידושין והשיב שאסורה ליכשא' **מ** חס' אומ'
דאינו שנתקדשה וב' אומרים לא **מ** חס' אומ'
שנתקדשה דרי' זו מקודשת אפי' כולן דרים עמה בחצר ל'
לא דאינו אינו ראיה שאפשר שנתקדשה בביכשא' שכי' אומ'
אומרים נתקדש' ושני' אומר לא נתקדשה לא שחם שזרק
לה קידושים שנים אומר קרוב לה ושנים אומרים קרוב ל'
לה לא שחם אומרו השנים שמעולם לא היו לה ספ' קידושין
לא תבשא' ואם כשא' לאחד מעריה ואומ' ברי' לי שלח נתקד'
כתקדשה לא תבשא' ח' ל' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
וא' אומ' לא נתקדשה א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
קידושין תבשא' ל' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
לו וא' אומר קרוב לה לא תבשא' אומ' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
וחזרה ואומר פה' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
תוך כרי' דיבור איכה באמת' ואם כותבת אמת' ל' ח' ח'
שאמרה כן תחלה ברי' שחם יקצצי' עליה חס' ח' ח' ח'
מהגזרים וביב' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'

חרות ולא פי' אי' זו כגון שאמ' לחב' אח' משתי' צנותיך מק'
 מקודשת לי' או ס' עשתה שליח לחבירתי' לקבל קדושה יי'
 וכת' בידה ואמר לה' א' מכם תהא מקודשת לי' הו' קידוש'
 וחסור בשתייהן כג' א' שמא היא חמות אשתו ונותן גט לש'
 לשתייהן היו עמהן כהריו' ואמר כולכם מקודשות לי' וקב'
 וקבלה ח' מהן בסביב' כולן לרב' אלפ' אחיו' אי' כן מקודשות
 וכבריו' כולן מקודשו' ולבעל' ה' א' ח' כהריו' אי' כן מקודשו'
 אל' חס' יאמר הראויה מכם לביאה תתקדש לי' וח' כל'
 מן הכבדיות הו' מקודשות מספק וא' א' הראש' ז' כת' כל'
 אלפ' וכן חס' אומר כולכם מקודשות לי' והיה בהן שפחה
 או גויה או אשת איש או ח' מכל העריות **מב**
 האשה מתקדש' אל' לרצונה כתקדשה שלא
 לרצונה אי' כן קידושין כשאל' לח' א' הראש' ז' לאלה שאמרה ל'
 נראה תן לי' מנה שאתה חייב לי' וכתן לידה ג' פשיט' וכ'
 וכשנתנם לידה חמ' לה' הרי את מקודשת לי' וכשנמנה ה'
 השליכה המעו' ואמרה אי' רוצה לי' קד' ועדים מעידים
 בזה והשיב שאין כאן בית מיחוס ואינה צריכה גט וכתב
 הרמבם אל' החי' שאמרה וקדש קידושיו קידושין ורב'
 ח' כת' בת' שאין קדושיו קידושין וכן כתב בעל העיטור המ'
 המקדש שלא בעד' ואפי' בפני עד' א' אי' קדושין ואפילו
 שניהם מודי' בדבר ובפ' המצית בח' שחושבין נקידושין
 להצריכה גט אל' קדש בפני עדים אפי' לא חמ' נהם חתם
 עדי' שפיר דמי המקד' כפול' עד' דאורייתא אי' כן קיד'
 קידושין וכת' הרמבם אל' כפול' עד' דרבנן או בעדים
 ס' ספק פסול' תורה חס' רוצה לבנוס חוזר מקדש בע'
 בעדים כשר' ואם לא רצה לבנוס צריכ' גט מספק ואפילו
 חס' כפרה האשה ואומר נא קדשתי כופין חותו ניתן גט
 קטן שקד' או כשא' אי' כלום דלח' תקי'ו הבן כ'
 כיסוחין ל' קטן ואפי' שלא לה' כהלכות משהגדיל'
 חי' כלום דלח' חייסין שמא' שלא לה' ל' קדושין ולאחר
 שיגדל חלין הקידושין ואפי' אין עדי' שב' על' משהגדיל' אל'
 שכתבי' ע' צריכ' גט ואם קיי' משהגדיל' כתובה קיי'
 ואין צריך לכתוב לה' כתובה אחרת ודווקא מנה ומתים
 חב' תוספת אין לה' המקדש קטנה אי' קידושין חב' לח'
 שתגדיל' חלין הקידושים ואינה צריכה קידושין אחרים ו'
 ומיהו תקנו לה' כשואין על' ידי' אחיה ואמה שחם אין לה'
 חב' או שהשיאה חתיה וכת' למ' או כתבשה שאין לה' עוד
 הסות' בה' והשיאה אחיה ואמה לרעתה הו' קדושין ומא'
 חס' רצה לזאת ממנו אינה צריכה גט אל' יוצאה במיאון
 כאשר יתבאר לקמן בהלכות מיאון בע' ודווקא שיש בה'
 קצת דעת להבחין בין טוב לרע כגון שאם מתנין לה' צד'
 זורקתו חגוז נוטלתו ל' יש בה' דעת לשמור קידושה או'
 חס' אין בה' דעת בזה או אפי' יש בה' דעת והשיחה אמה
 ואחיה שלא לרעתה לא הו' קידושין כלל והרמבם כתב ד'
 דפחות מצת שס' אפי' היא כבונת לחם כיותר ומכרת ימ'
 וס' בכת' אינה קידושין ואי' צריכ' מיאון ואם יתרה מכ'
 י' אפי' היא סבלה ביותר הואיל וכתקדשה לרעת צריכה מ'
 גיהון היתה מכרת ששה ועד כוף עשר בודקין
 ונתה חס' מכרת ומכנת עסק הקידושין והניסוחין נרי

צריכה מיאון ואם לאו אינה מתקדשת ואינה צריכה מיא'
 מיאון וכל זמן שלא תמאן בעלה זכאי במציאתה ודמעשה
 ידיה ובהפרת כדריה וחיי' מזונותיה ובפדיונה כל זמן ש'
 שהיא תחתיו ואוכל פירותיה חב' חס' הלך למדינת הים
 וליחה וחבלה או לצורך פדיונה ועמדה ומיאה אי' חי'
 לאל' ח' פ' שאכל פירותיה ואפי' הן בעין עדיין שליטון
 ומוכחים ברשותו אי' מחזיקין וריכ' בענין הכתובה יתב'
 יתבאר לקמן בדיון היוצאות בלא כתובה **מד**
 חרש וחרשת אי' כן בגי' קידושים מן התורה
 לא שכל כשא' כיוצא בהן לא שכל חרש שנסא פקחת או ח'
 חרשת שנישאת לפקח אל' חכמים תקנו לה' קידושין וכ'
 וכת' הרמבם לפי' חס' בא' פקח וקדש אשת חרש פקחת ה'
 הרי זו מקודשת לשני קדושין גמורים וניתן גט והיא מו'
 מותרת לבעלה החרש ואין אינה יכולה למאן שהם
 היתה יכולה למאן נעולם נא היה שום אדם נושא חתיה ו'
 וכתובה לא תקנו לה' כאשר יתבאר לקמ' בע' וס'
 ושוטה ושוטה אין לה' קידושין לא מדברי תורה ולא מד'
 מדברי סופרים לא שכל כשא' עם כיוצא בהן לא שכל עם
 פקחים כת' הרמבם סיכ' שקדש קדושיו קידושין חפלו
 כשתכ' הרבה הגיע לשכרותו של ל' ח' קידושיו קידושין
 ומתיישב' בדבר זה וכת' עוד סרי' שקדש בין סרי' חמ'
 בין ס' י' אדם וכן חילוכית שכתקדשה הו' קידושין והתו'
 והת' ס' כתבו דחילוכ' שכתקדש' לא הוין קדושין חפלו
 מדריבין ואינה צריכה גט בד' ח' חילוכית שיש לה' סימ'
 חילוכית שאין לה' דדים או שהתשמיש קשה לה' חו' שקולה
 עבה בקול החי' או שאין לה' בשר גרה ועגל' כמין כן נ'
 למעלה מאותו מקום שבה' מאילו חס' חילוכ' חב' ס'
 חלוכ' צריכה גט וטומטום ואמדוני' ש' ד' או שקדש'
 אי' כת' הרמבם שקידושה' ס' וצריכ' גט מס' וכ' כת' ר'
 אלפ' והתוספות כתבו דאמדוני' כו' וד' וז' הו' וכן
 היא מס' כת' ח' הראש' ז' כת' הרמבם המקדש ח' מכל
 העריות לא עשה ולא כלום שאין קידושין תוספתין בהקדש'
 מהנהדה שהמקדש נדה מקודשת קידושין גמור' ואין י'
 רחוי' לעשות כן המקדש ח' מן הספיות או מאיסורי' נ'
 או מאיסורי' עשה וכן היבם שקדש צרת' יצאה הרי זו ח'
 מקודשת קידושים גמורים ח' פ' שאמרה לי' לבנוס ח'
 מכל' אל' הרי זה מגדש בגט חוץ מיבמה שכתקדשה ל'
 שהיא מקודשת מספק ע' המקדש גויה חו' שפחה חי'
 כלום שחיס' בגי' קידושין וכן עוד וגוי שקדשו ישראלי'
 אי' כלום ישרא' משומר שקידש קידושיו קידושין וצריכ'
 ממנו גט ויא' דמשומר לח' שכתב בפרהסיא ול' אין קדו'
 קדושיו קידושיו ולא כהירא וכות' הו' עיבד' ואצרכ' גט
 רב יהודאי ומר רב שמואל ריש גולה וכת' הרמבם מי'
 שחציו עבד וחציו בן חורין שקדש ישראלי' הו' קידושין
 ספק וצריכה גט כת' הרמבם המקדש מי' שחציה שפחה ו'
 וחציה בת חורין אינה מקודשת קידושין גמורים עד'
 שתשחרר ולאחר שתשחרר אינה צריכה קידושין אחרים
 וא' הראש' ז' א' ח' דהו' קדושין גמורים וצריכה גט ומ'
 ומיהו הבא עליה אי' חייב מיתה כמו על שאר ח' ח'

תנאי בשעת עשיית הקנס כיון שאירע אונס כזה דאקס
סהדי שאס היה יודע שדבר זה עתיד לעשות לא היה מ
מסדך בנו לבתו והוי כאילו פירש מעיקרא בשעת מעש'
שאס יאירע דבר כזה שיתבטלו השידוכי ואס חזקו פטרו'
על עצמם וכתבם ביד שליט יחזיר לבג אחד שטרו ואס ש
שלח סבלנות יחזירם לו כתב רי שכל קנסות שעושין בע
בענין שידוכין שמי שחוזר בו יתחייב לחבירו כך וכך ד
לא היו אסמכתא חילבך אס כל אחד עשה שטר על עצ
עצמו והשליטום ביד שליט כתבאי שכל מי שיחזור בו ש
שיתבטל מי שכתבנו יעשה שליט שליטתו ואס כל אחד כ
מותק משפח לחבירו על הקנס שמתחייב לו אס אומר זה
לזה אס אחזור בי אינו כלום דכי האי גונא לא קנסה במ
משכון כל זמן שלא נתחייב לו כלום שארס יכול לשעבד
גבאי דבר שכתב נתחייב אב! בדבר שלא נתחייב כל
לא יחול בי שיעבד אלא צריך להקנות לו בשודר דלא כ
באמרתא בב' חסוב כדי שיתחייב לו מן הדין אס יח
יחזור בו ואז יתן לו החפץ במשכון ואז יחול השיעבוד על
המשכון כיון שנתחייב לו בקנס אס יחזור בו או יאמר ל
לו אס אחזור בי תסבב בדך וכך מומן בגוף חפץ זה

נ שנים שיש ביניהם שידוכין בנו של זה לבתו ש
של זה ואמר זה לזה במה אתה נותן לבדך כך ו
וכך וכמה אתה נותן לבתך כך וכך עמדו וקדשו קנו ב
באמירה בעלמא בלא קנין ובלא כתיבה לא שכל בתו ג
גדולה ולא שכל בתו קטנה וכתב ה'מבם צריך שיהיו ה
הדברים שפסקו מציין ברשותו שאין אדם מקנה דבר ש
שלא בא ליגלה ודוקא שקדשו מיד ולא הפסיקו בדברים
אחרים אבל הפסיקו בדברים אחרים לא ואפילו לא הפ
הפסיקו בדברים אחרים דוקא בביטולין הראשונים אבל
באניים לא ודוקא באב הפוסק על בנו או בתו אבל מי ש
שפסק בשביל אחותו או אחת משאר קרובותיו או אשה
שפסקה בשביל בתה אינו נקנה באמירה בלא קנין והר
והרמבם כתב גם כן איש ואשה שהיו ביניהם שידוכין
ואמר לה כמה את מכנסת לי כך וכך וכמה אתה נותן לי
כך וכך שקונין באמירה ומכניא לן דברים הללו שנקנין
באמירה אס כיתבו ליכתב ואסיקבא שלא כיתבו ליכתבו
ופי' דמי שאס נכיתס רוצים לכותבם ולהחתיים עדים בד
בדבר אין שומעין להם כדי שלא יוכל לגרוף ממעבדי
וכן נר' דעת הרמבם שכתב דברים אלו לא כיתבו ליכתב
לפיכך אינו בטור שיטרוף בכך גזי פירש ודאי אס שכ
שניהם רוצים לכותבם הרשות בידם אבל מדעת אחד ל
לברו אין לבו לכותבם ולעשות שטר עד שירצו שניהם

נב הפוסק מעות לחתנו ולא רצה ליתן והחתן אינו
יכול להוציא מידו בגון בביטולין שמים או שאי'
לו והחתן אינו רוצה לכנס אלא אס כן יתן לו מה שפסק
יכולה היא שתאמר או כנס או פטור אני לא פסקתי לך
כלום אבל אס היא פסקה על עצמה או נתן או תשכ עד
שתלבין ראשה וכתב הרמבם במה דברים אמורים בגד
בגדולה אבל בקטנה שפסקה על עצמה כופין אותה לית'
גט או יבנום בלא כדוניהא עד כאן ויש אומרים דאפילו

פסקה היא אס בפני אביה פסקה אומרת לו או כנס או
פטור וכך היא מסקנתא' הרמבם ז"ל **נב** הפוסק
מעות לחתנו ומת חתנו אפילו יש לו אח והיה
זקוקה לו אינו זוכה במה שפסק שיכול לומר לאחיד היי
הייתי רוצה ליתן ולא לך ואפי' הכת חפצה ואפילו היה ה
הראשון עם הארץ והשני תלמיד חכם וכת' הרמבם וכן
הפוסק מעות לבנו לא קנס עד שיכנסו שכל הפוסק אינו
פוסק חלא על מנת לבנום וכתב רבי' החי' ז"ל דוקא בפוסק
לחתנו אבל בפוסק לבתו כיון שאמר בשעת קדושים הרי
אני נותן לבתי כך וכך קנתה הבת אעפ' שמת החתן שא
שאינו יכול לומר לא פסקתי לבתי אלא על מנת שתבא לב
לביטול החתן דמכל מקום לבתו פסק וקנתה וכתב אב'
הראש ז"ל משמע מתוך דבריו שאס מת החתן אפילו לא
יבמה אחיו שחייב ליתן לבתו מה שפסק לה והא לא מוס
מסתבר כלל דודאי לא פסק לה אלא על מנת שתבא ב
בהן ואס לא ניסת ומתה והיה לה בן לא ירש הבן חתנו מ
מומן אבל אס כתיבמה לא מצי למימר לאחיד הייתי רוצ
רוצה ליתן שהרי לבתו פסק ולא פקעי הקדושים שמכנס
יבמה אחיו פסק הגאון מי שפסק מעות לחתנו בשעת ה
הקדושים וכתבם לו קודם החופה ומתה הבת ויש לה בן
יחזיר המעות לאב שכל הפוסק דעתו על מנת לבנום א
אבל מי שמתן לבתו סתם שתבא בו ולא הזכיר שתבא
לפניו קנתה אותה מתנה וכיון שנתקדשה אעפ' שכתב
הקדושים בשמת הארוס אין האב יכול לחזור בו

נד מי שכתב מעות ליד שליט שיקח בהם קרקע
לבתו כשתבא בין בריא בין שכיב מרע ומתו
והבת אומרת לשליט שיעשה מה שירצה אס היא גדולה
וניסת שומעין לה אבל אס היא קטנה אפילו ניסת או ג
גדולה וכתארסה אין שומעין לה אלא מקיים דברי המת
אעפ' שצוה בשהיה בריא **נה** האשה משתחררת
אעפ' שהיא כאשת איש לחייב הכח עליה

ואינה יוצאה אלא בגט אינה חשובה באשתו שהרי חסור
לו לבא עליה ואס בא עליה מכין אותה מכת מרדות וא
ואפילו אס קדשה בביאה אסור לו לבא עליה ביאה שנייה
עד שתבאם לחופה ואינו חייב במזונותיה ומיהו יהומה
קטנה שמיזונות מן האחין וכתארסה כתב רב אלבם שהא
שהארס חייב במזונותיה ואח' הראש ז"ל לא כתב כן מתה
אין הארוס מטמא לה אס' הוא כהן ולא היא חייבת לטמא
לו אס מת הוא ולא יורשה ולא חייב בקבורתה אלא אביה
יורשה ואביה קובריה כתב לה אביה פירות בשות ובלים
שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה אינו יורשה פ'מי
אס מתה מן האירוסין ור' פי' אפילו אס ניסת אס מתה
קודם שיבואו לדי הבטל אינו יורש אותה וכן היא מסק
מסקנתא' הראש ז"ל מת הוא או גירשה מן האירוסין יש
לה מנה מאתים מתנאי בית דין אפילו לא כת' לה כתובה
ואפילו ממעבדי טרפה אף על גב שלא כתב לה ותו
ותוספת שהוסיף לה אינה גובה אפילו אס כתב לה במה
דברים אמורים שנתאלמנה מן האירוסין אבל אס ניסת
וכלל מנה מאתים עם התוספת וכתבם מומן הפיטולין

אכל עם שם שלחו לו לאכול בביתו כששלח הדורון או ששלח
הדורון על ידי שלחו והאכילו לשלח מבציה חם חסד ב
כאילו אכל עם ולא איכשטא ותו מבציה חם אכל עם שם
חצי דינר חם מחל על חצים ותו מבציה חם השביחו הם
הסבלונות חם אותי השבח חוזר עם הסבלונות כשהן מ
חוזרים ולא אפטיטא ואין מוציאין מהפק ואין חוזרים ב
כתב ה' חם הורו רבותיו חם מכה המריכה ששטה כל
אדם סעודה ויאכל לריעיו או יחלוק מעות לשמעון וכו'
וכיוצא בזה ועשה כדרך סעודים כל העם וחזרה בה מ
משלמת לו הכל שהרי גרמה לו לאחד ממנו וכל הגורם לו
לאחד ממון חבירו מס' לו והוא שדיה לו עדים כמה הו
הוציא שזין זה נשבע וכו' והשיב עליו ה' לחבר וכת' ח' ו
משה עם רבותיו בזה דברמא זו דומה מוכר זרעו לו
בזכה ונא נמחו שזינו מס' לו הוצא כללו של דבר ח' ו
ממון שבעל הממון עושה אצ' פ שזה גור לו פטור ע' ב ש
שאלה לא' ה' החס' ול' ראו' שידך בתו לשמעון ופסק עם
עמו ליתן סכום ידוע ומאותו הסכום כתן לה שלשה מחו'
זהובים ושמעון שלח למשורכת תבטיטין שבעל ק' ד' זהוב'
והלך ראו' ושידך בתו לאחר ותיבע משמעון שיחזיר לו
השלש מחות זהובים והוא יחזור לי בלאות התבטיטין שא
שאל ושמעון משיב אתה מתבקת ליתן לי סכום ידוע ומ
וממנו נתת לי ב' מאות זהובים והוצר כת' לשלח כשכל זה
תבטיטין והוצאות אחרות שוצר בתי וא' כך הזרת כך
וביישתי וא' עומד בדיבורי וכיון שחזרת כך סין לי נה
להחזירך הש' שזה מאות זהובים ותבטיטין א' חומר ש
שיש לך להחזיר לי וההוצאה שהוצאתי בתבטיטין והכלל
יהא שלך כי לא שלחתי לה אלא על דעת שתהיה חסד וכו'
וכיון שחזרה תחזיר לי עוד טוען כי שלח ש' טבעות ו
ולא היו שלי והיו מבקשים לו בהם סכום גדול וחומר ש
שתחזיר לו הכל ותפזיר ה' מאות זהובים בדמי כושר
תשובת מה ששאר ביד שמעון מהב' מאות זהובים יותר
מהסבלינות ששלח למשורכתי יחזיר לראובן שידוע ש' ב
פתח לו אלא חרע' שתיכסא לו בתו וכיון שנתקדשה לא
לאחר צריך להחזיר ודמי הסבלונ' יהיו בחסבו התבטיטין
ולא מצי ראו' לזימר החזר מעותי משלם נקח סבלינות
ס'ך כמו שהן שוין עתה דאמרינן דעתו של שמעון ש' ש
שלח הסבלונות אלא על מנת שתיכסא לו ונא שתכל' ותכסא
לאחר ותחזיר לו הכלאות הילכך כיון שחזרה
בה חסדינן דמי הסבלונות מעיקרו בחסבו וישבע שמעון
כמה חצי בקניית הסבלינות וכמה היו שוין הטבעות ומ
ומותר ישלם וא' הטבעות ישנן בעין תחזיר לו עוד שא
שאלה לו ראו' שידך בתו להן שמעון וקבע זמן לחופה ו
והתנו ביניהם סבל' שיעבור המועד שיפרע סכום ידוע לך
לקבץ וקודם שהגיע זמן החופה יצתה בת ראו' אחות ה
המשורכת מן הכל וכשרה בעיקר ונשאל פה זה לא' ח
אכה שמעון שיכניס בנו את משורכתי לחופה והעביר ה
המועד וראובן ייבע הקבץ ושמעון אומר דארעת' דחונ'
גדלת בזה שיש' בנו אחו' משומד' להשחית נחלתו ולפי' זה מ
משפחתו לא אתני ירא' שהרי עם שמעון אצ' פ של' פי' שום

חם לאו אינ' באמת בת' ההמצב ואם קד' עצמ' לאח' הוי'
סבך קידושין לפיכ' ניתן לה גט ותהא חסור עליו ועל' הכ'
עד ש' בא' וז' **מח** אמר לחסד קדשתי' בפני
פלוני ופלוני והל' ג' להם למדינת הים
והיה אומרת לא קדשתי' הוא אש' בקרובותיה והיה מות'
מותרת בקרוביו ואם היא אומרת קדשתי' והוא אומ' לא
קדשתיך היא חסורה בקרוביו והוא מות' בקרובותיה ה'
הוא אומר קדשתי' והיא אומרת לא קדשתי' אלא בתי' הוא
חסור בקרובי האם והיא מותרת בקרוביו והבת מותרת
בקרוביו והוא מות' בקרובותיה שזין האשה באמת עלב'
בתי' קטנה למ' שקדשה כדי לחסרה קדשתי' חת בתך ות'
והיא אומר' לא קדשתי' אלא אותי' הוא חסור בקרובי' הבת
והיא מותרת בקרוביו ומות' בקרובי' האם והיא חסורה ב'
בקרוביו וכשאומרת קדשתי' והו' אול' לא קדשתי' מבקשין
אותו שיתן גט לחתירה ואם מעצמו מתן גט בופין חונע'
לית' בתוכה מעשה בא' שאמר קדשתי' לאחות חשתי' בפני' פ'
פלוני ופלוני וחלבו' למדינת הים הודם שקדשתי' חת' א'
חשתי' ולא גרסתיה והרי היא באשה ויש לה בנים וכתה' ר'
דת' שזימ' באמן לחסרה על בעלה כל זמן שלא יבי' עדים
ואפי' חס' תאמר אמת שקדשתי' אינה מחמל' לאסור' עצמה
על בעלה ואפי' יבי' עדים שקדשה אס' הוא היה בחופת' א'
אחות חשתי' מותרת לבעלה כיון שבהקדש' לפלוני' שהחסד'
שבתקדשה לאחר בפני' בעלה הו' קידושין וזה אש' באס'
כיון שאמר שקדש' לאחותו תחילה ואסור' בקרובות שתיה'
מח המקדש אחת מה' נשים ואיכו יודע אי זו מהן
קידש' וכל אח' אומ' אותי' קדש' אסור' בקרובות
כיון ונותן גט לפל' א' ומפיח בתוכה כיבהן ומשתלק' במה'
דברי' אמורי' במקדש בבסוף או בסטר' אבל אס' קו' בבית'
קנסוהו חבתי' שיתן בתוכה לכל' א' וא' וכבדן שהדבר ידוע
סהכתי' של' א' מהם באברה' וכל' ה' אומר' קדשתי' ואברה'
בתעבתי' המקדש אשה והוא צומד ואמר' שהמענות יתנו
מתכח אפי' תיך כדי דיבור אין חזרתי' בלום ונריכה' גט'
כל מי שאינו יודע בטיב קידושין' לא יהיה לו עסק עמהן ל'
להורות בהן שבקל' יכול' למענות ויתיר הערונה ויגרס' להר'
להרבות ממזרים בישראל' **נ** קידש' האשה וכתבטלו'
הקדושין אין כסף הקדוש' חוזר אליו לא שאל' מ'
מת הארוס או הארובה או חזר' הו' או אבי' חזרה בה היא
והארונות שאלח' פעמים חוזרין ופעמי' אינן חוזרין כינ'
טלח' לה בגדים וכלי' מילת' דברים' שעומדים להשתמש' ב'
בהם בבית אביה ואיפשר שתאמש' בהן עד שיכלו' ושמשח'
בהם בגי' אביה וכן אס' טלח' לה מימי' מאכל' או משתה' אס'
חבל' או שתה' בבית חמיו טוה' דיכר' כששאלח' שכן דרך' לה'
להאכילו' כששולח' הדורין' או אינה צריכה' להחזיר' אפי'
הן עדיין בעיין ואפי' הן טוה' מאה' מנה' לא חבל' שש' כלל' או
שחבל' שס' פחות מדיכר' צריכה' להחזיר' כד' א' שחוזר' צו'
הוא חבל' אס' היא חוזר' בה אפי' כישי' דירקי' חוזרת' אפי'
אד' חבל' שס' וכשמשלמת' לו מנכה' השליש ממנה' סהיה' שות'
ופירעת' שני' חלקים' טלח' לה כלי' כסף' וכלי' זהב' ובגדים'
שאינם עומדין' לנצלות' בבית' אביה' חוזרין' בכל' ענין' אפי'

סוף מסא אשה יס לו לבא מעצמו לאכול ולשמוח עמו ול
 ולפדונו לא בא צריך לשלם לו משלם אעפ"י שלא אכל עמו
 וכתב הרמבם ודוקא במקום שאין דרך לקרות לכל אחד
 ואחד אלא כל השומע יבא אכל אם דרך לקרות לכל אחד
 צריך לקרותו קראו לו לאכול ולא בא צריך לפדונו משלם
 לא היה בעיר ולא במקום שיכול לידע משם שזה נושא
 צריך החתן להודיעו שיבא לא הודיעו משלם לו מה שה
 שזה חייב אלא שמעבד ממנו מה שהיה אוכל אילו היה
 מודיעו ופדונו המותר כיצד היה חייב לו וזו אינו משלם
 לו כלום שלא היה מאכילו פחות מדינר היה חייב לו שלש
 מנכה לו חצי משלם ומעלה כל אחד מנכה לו כפי מה ש
 שראוי להאכיל למי ששלם דורון כזה שלפי ריבוי הדורון
 מכינין לכל אחד לאכול ו מת המשלם קודם שיסא או
 שנשא ומת בתוך ימי המשתה אין מי ששלחו לו חייב לו
 להחזירו לירדסיו שיאמר הכו לי שושביני ואשמח עמו
 שמח עמו או שקרא לזה ולא בא או שלא הודיעו ושלחו
 ימי המשתה ואחר כך מת החתן חייב האחד להחזיר
 השושבינות לירדסין או כולה או בביכיו אם לא הודיעו
 כתב הרמבם מת מי ששלחו לו אחר שנשא המשלם ושלחו
 ימי המשתה ולא שלח כופין את הירדסין ומשלמין השו
 השושבינות בכל מקום שחרי נתחייב אביהם לשלם כולה
 משלם ואם היה חייב בביכיו משלמין בביכיו ואם מת מי
 ששלחו לו ואחר כך נשא המשלם ושלחו ימי המשתה
 במקום שנהגו לבנות השושבינות מן הירדסין כוכין יור
 יורדסין מי ששלחו לו להחזיר בביכיו ובמקום שלא נהגו
 אינן משלמין כלום והשיב עליה הראב"ד וכתב לא ראיתי
 בגמ' מכ"ז לשושבינות כתב הרמבם נשתלח לאביהם
 ומת חייבין להחזיר לא מעביא אם נשתלח לו בביכיו
 עצמו שחזרת מן האמצע אלא אפי' נשתלח לו באחד מכ
 מניסויא בכיו חזרת מן האמצע וכגון שהאב השיא את
 בנו ועשה לו צרכי אשה ומשתה אעפ"י שחזרת מהאמצע
 אין להן דין שושבינות לשמוח עמו אלא אותה שהיה שוש
 משכמו צריך לשמוח ולא האחרים כתב הרמבם השולח
 לחזירו כרי יין ושמן ופירות בעת הנישואין אין נגבית
 צד' שלא לאמר דבי השושבינות אלא במענות בלבד ו
 והשיב עליו הראב"ד וכן פירש הרמבם במשנה אכל השו
 השולח לחזירו כרי יין וכרי שמן אין נגבים צד' או ש
 שלח לו סלח בעצת חנופה או בעת החנופה ולא אכל ע
 עמו בדרך השושבינות אכל אם אכל עמו אין חילוק בין
 פירות למעיות אחד מן האחין ששעה שושבינות לרעה
 צחיי אביו ואביו נתן לו מה ששלח ומת האב ובא אחיו
 שנשעה לו שושבינות לפדונו אם יחד האב לזה כששלחו
 שחזר לו לק ותעשה שושבינות לפדונו עתה כשחזרת
 היא לו לבדו ואם לא יחד לשום אחד אלא אחר אח' מהם
 ישעה שושבינות לפדונו ועומד זה מעצמו ועשה חזרת
 לבולס ומלקין בו כשהוא כמי בשאר מלכות אביו ואביו
 צריך להחזיר הכל בביכיו תראשון שנושא אלא ראשון
 ראשון שנישא משלם חלקו המגיע לו ולעבדן שמחת המ
 המשתה עם האחין כתב הרמבם אם שמחו כולם עמו

בשמחזיר לכל אחד ואחד צריך לשמוח ואם אי אפשר לו
 לשמוח צריך לכבות לו ואם לא שמחו עמו אלא אחד
 האחין גם הוא אין לו לשמוח אלא עם אותו ששמח עמו
 ואם אי אפשר לו לשמוח מנכה לו מחלקו אכל לבל האחר
 כשיסאו נתן לכל אחד חלקו ואינו מנכה לו כלום
סא האיש סיבכים קשה לחופה היא באשתו לכל ד
 דבר ומה הוא החופה שתתייחד עמו חפילו
 לא בא עליה כיון שנתתייחדו לשם נישואין היא באשתו לכ
 לבל דבר ונכזה עיקר בתוכה ותוספת אם תתחלמן או
 תתגרם צד' א' רחמיא לביאה אכל אם פירסה נדה ואח' כ'
 כנסה לחופה אינה באשתו לגבות התוספת אכל לכל
 סא מיני איקרי ספיר חופה והרמבם כתב משתכבש
 לחופה בקרחת נשואה אעפ"י שלא נבעלה והיא שתהיה ר
 ראויה לביאה אכל אם היתה נדה אעפ"י שכנסה לחופה ו
 ונתתייחד עמה לא גמרו הנשואין והרי היא עדיין בארס'
 ולא תינשא נדה עד שתטהר עד כאן ואח' הרמבם ז"ל כתב
 סקראת חופה לכל דבר חוץ מזה שאינה גובה תוספת
 ויכולין להרך ברכת חתנים אכל אינה כהנסת עמו בבת'
 אלא הוא יסן בין האנשים והיא יסנה בין הנשים
סב מכריזין ברכת חתנים קודם כניסת חופה
 והן ששה ברכות באי' אמה שהכל ברא להבדיל
 באי' אמה יוצר האדם באי' אמה אשר יצר את האדם בב
 בגלגלו בגלגל דמות תבניתו והתקין לו ממנו כוכין עדי
 עד באי' יוצר האדם שוש תשים ותגל עקרה בקטן בניה
 לתוכה בשמחה באי' משמח כיון שבניה שמח תשמח רעי'
 וחסודים בשמחה יצירך בגן עדן מקדם באי' משמח ח
 חתן וכלה באי' אמה אשר ברא ששון ושמחה התן וכלה ג
 גינה רינה רינה חרונה אהבה ואחרונה שלג וריעות מהרה
 ה' חלדיו ישמע בערי יהודה ובחזנות ירושלם קול ששון
 וקול שמחה קול חתן וקול בלה קול מצהלות חתנים מח
 מחופתם וכערים ממשתה כניסתם באי' משמח חתן עם
 הכלה כתב הרמבם אם היה שם יין מביאין כוס של יין
 ומברך על היין תחילה ומסדר כוכין על הכוס ומצא מכ
 מברך ז' ברכות ויש מקומות שנוהגין להביא הדם עם ה
 יין ומברך על ההדס אחר היין ואחר כך מברך השם בר
 ברכות ורבי' כיסים כתב אם הוא במקום שאין שם יין מ
 מצוי יקח צימוקים ויטרה אותם במים ויסחוט אותם וי
 יברך עליו ואם לא ימצא צימוקים יברך על השכר שה
 שהכל דלף סגי בלא כשא אכל ברכת אירוסין אם לא י
 ימצא יין ואפי' יש שם שכר מברך בלא כוס ברכת אירוס'
 דלאו מנחה מן המזבח הוא אכל ברכת חתנים שהיא ש
 שכר ברכות חייב לברך על הכוס בורא פרי הגפן או ש
 שהכל אם לא ימצא יין כל עיקר ואם יש שני חתנים מת
 מתטרכים כאחד וכן הורה א"ח הרמבם ז"ל הלכה למעשה
 לברך לפני חתנים כאחד וכן כתב הרמבם יש לו לאדם
 לישא נשים רבות כאחד כיום אחד ומברך ברכת חתני'
 כאחד אכל לשמחה צריך לשמוח עם כל אחת ואחת ומ
 שמחת ארנויה לה עם בתולה שבעה ועם בעולה שלשה
 ולא מעריבין שמחה בשמחה עד כאן במקום שנוהגין

וכתל למנה או כתבשה בין ציקר בין תושפת אינה נכח
אלא מומן הכישרא אפילו חס כתל לה כת ביה מן האירוס
ורב שרידא גזון כתב אפי' כתב לה מנה מאת' וכתל למנ'
מן האירוסין לא טרפה ממעבדי וכן כתב הרמבם המ
המאיר אשה וכתב לה כתובה ומת או גירשה גובה הע
העיקר מבני חרי ואינה גובה תוספת כלל ואם לא כתב
לה אפי' מנה מאתים אין לה ולא נהירא לאח' הראש זל א
אלא מנה מאתים יש לה אפי' ממעבדי אפי' לא כתב לה
ותושפת אפי' מבני חרי לא גביא אפי' חס כת' לה המאיר
חת בתו וכתל למנה או כתבשה מן הכישראין אין לאביה
בה כלום אפי' בראשונה **ו** ארוסה שתבעה האר'
להנשא נותנין לה שנים עשר חדש משעת תב
הביעה לתקן עצמה ותבטייה אפילו חס ניסת לאלמן ו
וכשם שנותנין לה זמן כך נותנין לבחור שנים עשר חדש
אפי' נוסא חלמנה עשתה ששה חדשים לפני הראשון ומת
ונתארם לאחר נותנין לה שנים עשר חדש גם לשני ואין
משלימין לה על ששה חדשים הראשונים שעשתה בפני ה
הארוס הראשון ולחלמנה נותנין זמן שלשים יום בזה דב
דברים אמורים שנותנין לבתולה שנים עשר חדש משע'
תביעה בשנתארוסה בקטנותה או בכערותה ולא תבעה
עד טבירה אבל בגירה יום אחד ואחר כך כתארוסה או א
אפי' כתארוסה בכערותה ואחר כך בגירה אין נותנין לה ש
שנים עשר חדש אלא מיום טבירה ואם עברו עליה שנים
עשר חדש בגירותה ואחר כך כתארוסה אין נותנין לה א
אלא שלשים יום כמו לחלמנה ופד' משע' קדושין והרמה
פירש ומשע' תביעה וכן כתב א' הראש זל ואם לא עה
עברו עליה שנים עשר חדש שלמים בגירותה קודם ה
הקידושין משלימין לה שנים עשר חדש משעה חביר ואם
שנ' לה שנים עשר חדש כתיך שלשים יום של שעת תב
תביעה משלימין לה שלשים יום משעת תביעה חגיגה ה
הזמן שכתב' לה ואין הארוס כופה חייב במזונותיה ואם
נושאה ארכה בגן שחלה הוא או היא או שפירשה נדה א
או שחגיגה זמן באחד בשבת שאינו יכול לבכוס כדלקמן
אינו חייב לזונה אין פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא
קטנה ואם תבע הארוס שתגשא בין היא בין אביה יכול'
לעכב אבל פוסקין על הקטנה להשיאה לכשתגדיל ופד' משע'
דנזקא בלא קדושין אבל אין לקדשה עד שתגדיל ונתאמר
בפ' אפי' רוצה כתב הרמבם ואם רצה לבכסה כשהיא
קטנה כופה ואין ראוי לעשות כן **ו** מהרה האב ל
לשליחי הכעל או שמחרה שלוחי **ו** האב לשלוחי ה
הכעל או שהיה לבגל חצר בדרך וככסה עמו ונתיחדה
עמו מתמנה לשם קידושין ככסה ויורשה אם הגיע בר
דוכיתה לידו אבל אם לא הגיע לידו אינו יורשה לרעת
ד' כדפי' לעיל והרמבם כתב שיורשה אפי' מדוכית בבית
אביה ואם יש תקנה בדבר שיש מקומות שתקנו שחם ת
תמות בלא בכוס שהאב נוטל כל מה שכתן ויש מקומות
שחולקין הכל לפי המנהג אבל אם הלך האב עם שלוחי
הכעל או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הכעל או שהיה לו
חצר בדרך וככסה עמו מתמנה לא ככסה אלא ללון ול

ולא יצתה מרשות האב ואפי' אם מדוכיתה ביד הכעל יח
האב יורשה **נח** המשיא בתו סתם לא יפחות לה
מכסות ששנים כ' זהובים ממטבע סלע
מדוכיה במה דברים אמורים בעניי אבל בעשיר צריך שי
פיתקן לפי כבודו התנה עם החתן להכניסה לו ערומה לא
יאמר לבשתבא לביתי אכנסה אלא מכסה חותה ועוד
בבית אביה **נז** המשיא לבנו גדול בבית קנאו
סאמרו חכמים דעתו שמרוב שמחתו ג
גמר ונתנו לה במתנה ודוקא שיש לאב בית אחר לדור בו
ודוקא בנו הגדול והוא שיהיו כישורין ראשונים של זה ה
הבן ולא השיא בו אחר קודם לו אבל אם השיא בת קודם
לו אין לחוש ושישיא לו בתולה אבל אי בציר חד מהנך לא
קנאו ואפי' אי איתנהו כל הפי לא קנאו אלא אם כן פירש
לו כל הבית לבמרי שאפי' חסאיר בו כלי קטן כל דהוא לא
קנאי כי בזה גילה דעתו שלא כתבו לה ואם יחד לו בית
ובלי בית ושייר בבית בלי אחר בענין שלא קנה הבית א
אפי' הכי קנה הכלים שיחד לו ואם יחד לו בית ויש עלייה
על גביו או שני בתים זה לפריש מזה או בית ואכסדרא
לפריש לא קנה אלא הבית ולא העלייה שעל גביו ולא האב
האכסדרא ולא הבית החיצון **ד** שולחין לו דוריות
בשאר כישא אשה חביריו כרי פיתחוק בהן ההוצאה שהוציא על החופה ובאים וא
ואוכלים עמו ז' ימי המשתה או מקצתם וכשישאו גם הם
הוא פורע להם מה ששאו לו ושולח לכל אחד ואחד מהם
כפי מה ששלחו לו ואוכל ושותה ושמה עמהן זה נקרא
שנשכיות ב' מריעות ודין מלוה יש לו שאם אחד שלח לו
לחבירו וכש' הוא אחר כך ולא חזר חבירו ושלח לו יכול
לתבעו כב' מיהו אינו יכול לתבעו קודם שישיא ואפילו
כשכוס' אינו יכול לתבעו אלא אם כן נוסא כדרך שנס'
הראשון אבל אם משנה בתוספת שמחה בין בגירעין אין
חייב לשלוח לו בגן אף הראשון נוסא חלמנה וזה נוסא
בתולה יכול לומר בשתשא חלמנה אפרע לך או איפכא א
או אם הראשון עשה משתה בצניעא וזה עשה בגלי או
סהראשון עשה בגלי וזה בצניעא אינו יכול לתבעו שזה
יאמר לו איני עושה לך אלא כדרך שעשית עמדי כך פ
פד' ב' והרמה כתב דוק' אם בא המשלח לשמת ולפחו'
השמחה אין המשלח שומע לו אבל אם בא לשנות ולהרע'
בשמחה אין המשלח יכול לומר איני רוצה לשמוח עמך
אלא בדרך ששמחת עמו ואין בו משום ריבית אם יוסף
השכי לשלוח על מה ששלחו ואין שביעית משמטת אם
עברה עליו דלא קדיכן ביה לא יגוש שאינו יכול לתבעו
עד שיבא זמנו ואין הכבוד נוטל פי שנים בה כשחוזרת
ליורשיו ואין היבם נוטל בה בגן שאח' שנעשה שושבין לח
לחבירו וחזר חבירו לעשות לו שושבין ואכל ושמח ע
עמו ולא הפסיק זה לפורעו עד שמת החתן ויבם אחיו
את אשתו אין היבם זוכה בו דהוא ליה ראוי ואינו נוטל
בראיו וראובן ששלח לשמעון שנשכיו אין שמעון חייב
להחזיר לו אלא אם כן יקראנו שיאכל וישתה וישמח עמו
ימיהו אם הוא בעיר או סמוך לה שאפשר לו לירע משם

כדי שלא יהא בקונו קצין בשל וכן אין לבנוס את הצתול
 ביום ששי לבעול ביום שבת לפי שאין בתי דיין קצוים
 בשבת וכתב א"ה הראש ז"ל ומה שנהגו הידנא לבנוס ב
 ביום ששי משום דאף בכל ימי השבוע אין לנו בתי דיין
 קצוים ומי שיש לו עסק מקבץ ג' ומסד' טענותיו לפניה'
 וזה יכול לעשות אפי' בשבת כתב הרמב"ם אין נושאין נשי'
 בערב שבת ולא באחד בשבת בזירה שמה יבא לידי חילול
 שבת בתיקון הסעודה שהחתן טרוד בסעודה ואין צריך
 לומר שאסור לישא בשבת ואף ז"ל כתב ומסקנא דהלכתא
 מותר לבעול בתחילה בשבת ולא חיישינן שמה ישחוטנו
 עוף ואהא סמכין למיעבד סעודת בין במוצאי שבת בין
 בשבת אין נושאין נשים בחול המועד לא בתולות ולא חל
 אלאמות ולא מיבמין אבל מחזיר גרושתו מן הניסואין א'
 אבל לא מן האירוסין וטעמא משום דאין מערבין שמירה
 בשמחה או משום ביטול פריה ורביה פירוש שלא יסחה
 לישא עד המועד לפיכך מותר לישא בערב המועד דין
 מי שהכין צרכי סעודה ואירעו אבל כתבתי בספר יורה
 דעה בהלכות אבל **סח** מזה גדולה למח מחת'
 וכלה ולרקד בפניה ולומר שהיא נאה וחסוד'
 וחפ' אינה נאה ואמרנו על ד' יהוד' בר' אילעאי שהיה נוט'
 צד של הדם ומרקד לפני הכלה ואומר כלה נאה וחסוד'
 ואיתא במדרש למה לא אכלו הכלבים כפות של איזבל לפי
 לפי שהיתה מרקדת בהן לפני חתן וכלה וכל הנהנה מן
 מעשרית חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות דכתיב קול
 ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מנהלות חתנים
 מחוסתם וגו' ומכל מקום אסור להסתכל בה וכתב א"ה
 הראש ז"ל יש אומרים שביום ראשון מותר להסתכל בה ש'
 שהוא עיקר החיוב כדי להכנה על בעלה וליתא דאפילו
 טעה אח' אסור להסתכל בה אבל מותר להסתכל בתבשיט'
 טעמיה או בפריעת שערות וכתב השמחה צריך לעשות
 טום דבר זכר לאבלות ירושלם כדכתיב אכ' לא אעלה א'
 את ירושלם על ראש שמחתי ואמר רב זה אסר מקלה ש'
 שראש חתנים וכן מהגין באשכנז בשעת טרחה נותנין
 לחתן אסר בראשו במקום תפילין דכתיב לשום לחבלי צ'
 ציון לתת להם פאר תחת אפר ופאר חיינו תפילין אלא
 במקום תפילין מכח ליה ובספרד מהגין ליתן בראשו עט
 עטרה עשויה מעלה זית לפי שהזית מר זכר לאבלות יר'
 ירושלם ונהרא נהרא כפשיטתיה מת וכלה שפגעו זה בזה
 מעבדין את המת מלפני הכלה ליתן לה את הדרך
 אסור להתייחד עם הכלה קודם שיכתוב לה כ'
סו כתובה והבעל מתן שבר הסופר שחכמים תק'
 תקנו כתובה לאשה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה
 ואפי' אם ירצה ליחד לה כתובה במעות או באר מ'
 מטלטלין אין שומעין לו אלא צריך שיכתוב לה שטר על ע'
 עצמו בדמי הכתובה ויתיו כל כסביו משועבדים לה וא'
 ואם כתב לה כתובה ונאבדה או שמחלה לו עליה שכתב'
 לזה התקבלתי כתובתי צריך לכתוב אחרת כעיקר הכתוב'
 שאסור לאדם לשהות עם אשתו שעה אחת בלא כתובה
 ובמאבדה כתב בעל העיטור איבא מאן דאמר שכתב

לה זמן של עכשיו ואיבא מאן דאמר כיון דאיבא סהד ד'
 דאיתתיה הוה וידיע לסהדי זמנא קמא כתבי ההיא זמל'
 ואי לא ידעי כתבי מהשתא ובמוחלת אין כותבין אלא מ'
 מזמן של עכשיו וכן אם מכרה כתובה לה לבעלה צריך לב'
 לכ תוב לה כתובה אחרת אבל אם מכרה לאחר בטובת ח'
 הנאה אין צריך לכתוב לה כתובה אחרת שמכר זה לחת'
 מהא קלה בעיניו להוציאה שאם יוציאה צריך לפרוע
 הכתובה לגוף כמו שהיה נותן לה ומיהו אם חינו יכול
 לכתוב לה כתובה בגין בשבת או שסכח לכתובה יכול לי'
 ליחד לה מטלטלין בשבילה כדי שיבעול ויכתוב לה מיד
 אחר כך וכתב הרמב"ם וכן אי העיד עליו עדים וקנו מ'
 ממנו שהוא חייב לה מאתים או מאה זהובים הרי זה מו'
 מותר עד שיהא לו פבאי לכתוב לה וכמה שיעור הכת'
 הכתובה לכתוב מאתים ולא למאה מנה ואם ירצה להו'
 להוסיף מוסיף וזה התוספת שמוסיף יש דברים שדינו
 בהן כדין עיקר הכתובה ויש דברים שהם חלוק בהן מ'
 מעיקר הכתובה כאשר יתבאר לקמן בע' ה' כתב רבינו ה'
 האי שאין צריך קצין בשעת כישואין כמה שנתן לה דתפא'
 כתובה בכתובה דמי כי היכי דבשעת קידושין לא בגי'
 קצין מדרב גידל וכתב בעל העיטור ואי כתב לה בשעת'
 קידושין ומגרש לה גביא ולא אמרינן אדעתא לישקל ומי'
 ומיפק מיכיה לא אקבי לה וכן שידר רב שר שלום גיזון וה'
 והספיקו עליה כל בני מתיבתא וכל הפוחת משיעור הב'
 הכתובה בעילתו בעילת זנות לא מבעיא אם כתבה לו א'
 אחר כך התקבלתי ממך הכתובה או מקנתה דאין אין ל'
 לה כתובה כיון שמחלה דפשיטא דהויה בעילת זנות חלל'
 אפילו התנה בשעת קידושין שלא יהא לה כתובה או שפי'
 שפחת לה משיעור אף על פי שתפא בטל ויש לה כתובה
 משלם אפילו הכי בעילתי בעילת זנות היא כיון שהיא
 סבורה שאין לה ולא סמכא דעתה כתב לית דכתובת בת'
 בתולה מן המורה ומשערין אותה בכסף צורי והוח חמ'
 חמשים סלעים דכל סלע ארבעה דינרים וכל הגא'
 הגאונים כתבו שהיא דרבין ומשערין עשרים וחמשה דב'
 דינרי כסף ומשקל כל דינר תשעים וששה שעורים ואף'
 הראש כתב ודאי כתיבה דרבין אלא שתקנו חכמים חמ'
 חמשים סלעים של צורי כדי שלא תהא קלה בעיניו להו'
 להוציאה ואם מכרה אקרא במהרה הבתולות ומשום הכי י'
 יש מקומות שמהגין לכתוב כסף וזו מתקן דחזו לבי מ'
 מדאורייתא שלא יטעה אדם לומר כיון שהיא דרבין לא'
 תגבה אלא חמשים סלעים דרבין והכותב כסף וזו מא'
 מאתן דחזו לבי לא הפסיד עד כאן ואם יש משפחות ש'
 סנהגין לכתוב בכתובתן יותר משיעור חכמים אין למ'
 למחות בידם ולא עוד אלא אפילו אחד מבני המשפחה
 ההיא שלא כתב כתיבה לאשתו מבין לה בתנאי בית ד'
 דין לפי מה שרגילים לכתוב לפיכך אשה שאברה כתוב'
 כתובה ידקדקו בכתובות קרובותיה כפי שנהגו לב'
 לכתוב בגי המשפחה כותבין לה ואם כתובות כשי מט'
 משפחתו יתרות מכתובות כשי משפחתה עולה עמו וז'
 ואינה יורדת עמו אם האשה מככשת לו מעות או בגדי'

ס'החתן מתייחד עם הכלה אחר החירוסין מברך ברכת
חוקים מיד בשעת החירוסין והאידנא אין נוהגין ליארש
אלא בשעת חופה הילכך מברך ברכת חירוסין וברכת
כישואין יחד זה אחר זה וצריך כוס לכל אחת ואחת כת'
הרמבם הזאתם האשה וצריך ברכת חתנים ולא כתייחד
עמה בביתו עדיין אסורה היא שאין ברכת חתנים עוש'
כישואין אלא כשיסענה לחופה אירשם ופכנסה לחופה ולא בי
צריך ברכת חתנים הרי היא כגשואה גמורה וחוזר ומ'
ומצריך אחר כמה ימים עד כאן אין מברכין ברכ' חתנים
אלא בעשרה גדולים בני חורין וחתני מן המנין ומברכ'
אותה כל שבעה אחר אכילה והוא שיהו שם פנים חדשו'
שלא חבגה חופה אפי' היו בשעת ברכה ואינו כקרא פכ'
פנים חדשות אלא אם כן מרבים בשבילם ויש מקומות
סנהגין שהקהל הולבין עם החתן מבית הכנסת לביתו ב'
ביום שבת שחרית אחר התפילה ומברכין שם שבע ב'
ברכות ויראה שאינו מנהג טוב שאפי' אם יש שם מי ש'
שלא היה בשעת ברכה לא מיקרי פגים חדשות כיון שאי'
מרבים בשבילן וכן כתב רבי חאי שאינו מנהג יפה אלא
שאין איסור בדבר ושבת ויט' ראשון ושני היו כפנים חד'
ח' שות בשעודת הלילה ושחרית אבל לא בעעודה שלשית
וכתבו התוספות לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות
אין מברכין ברכת המזון וברכת חתנים על כוס אחר א'
אלא מביאין כוס ומברכין עליו ברכת המזון ולאחר שם
שניים ברכת המזון מניחו לפניו ומביאין לו כוס אחר ו'
ואומר עליו שם ברכות ומניחו ונוטל הכוס שצריך עליו
ברכת המזון ואומר עליו בורא פרי הגפן וכן נוהגין בא'
באשכנז ובצרפת ובאפרד אין נוהגין כן אלא אומרים ה'
הכל על כוס אחד ואין מברכין אותה אלא במקום חופה
וכתב הח' הדאש' וצריך לרקדק מה נקרא חופה אם
במקום שמברכין ברכת כישואין דהיינו תחילת הכישואין
ולא כפי קרי ליה חופה אי אפי' לומר כך שלפעמים מב'
מברכין אותו ברחוב העיר שהעם מרובים אלא במקום
עיקר ישיבת חתן והכלה קרי חופה ולא במקום העשוי ל'
לחקיראי בעלמא ושם מברכין ברכת חתנים כל שבעה ו'
ונוהגין באשכנז שעושין חפיריון למושב החתן והכלה וה'
והוא נקרא חופה ושם מברכין ואם יצא משם לאכול בב'
בבית אחר ודעתו לחזור אחר כך לחופתו אין מברך שם
שבע ברכות אבל אם הולך לגמרי לבית אחר וכל החבור'
עמו ונעשה אותו הבית עיקר גם שם נקרא חופה ומב'
ומברכין שם ברכת חתנים וכן לפעמים שהולכים החתן
והכלה לעיר אחרת צריך לברך שם ברכת חתנים ויש ח'
אומרים שאם אוכלין בשנים או בג' בתים שאין מברכין
ברכת חתנים ולא שהשמחה במעוננו אלא בבית החופה
ולי נראה שאם יש שם שמשמש בכל הבתים השמש מ'
מצדן ומברכין בביתו ברכות וה' יחיאל אומר בשם מר'
ה' יהודה שאפי' אין שם כיון שהתחילו אותם של שאר
הבתים לעמוד בהתחילת אותה של החופה כולם חסוד'
באחד לשמחה ומברכין ברכת חתנים כיון שאוכלין מס'
מסעודה שתקני החופה וכן עמא דבר עד כאן לא היו

שם פנים חדשות אין מברכין ו' ברכות אלא בעעודה הר'
הראשונה לא שם אבל בו ביום או בלילה של אחריו אלא
שהשמחה במעוננו ואשר ברא מברכין כל ו' ונר' דאפילו א'
אלמנה לא למנון שאין מברכין ו' ברכות אלא יום אחד אפי'
אי א' כח פנים חדשות שהשמחה במעוננו ואשר ברא מ'
מברכין כל שלשה בזמן שמחתן ואומרים אותה אפילו אין
שם עשרה ויש אומרים שגם אשר ברא צריך עשרה ולא
בהירא לה' הדאש' ו' משבעה ואילך עד תשלום שלשים
אומר שהשמחה במעוננו בין אם מומינס כהם בין אם מ'
מומינס בשביל החופה ומשלשים ואילך עד תשלום השנה
אם מומינס לאכול בשביל החופה אומר שהשמחה במעוננו
ואם מומינס סתם אין אומרים אותו ובני החופה מתחיל'
לאומרו משעה שמתחילין להכין צרכי החופה וכתב בספר
המצות והאידנא ערבה כל שמחה ואין לומר אותה כלל א'
אחר ו' ואחר בתולה ואחר אלמנה מברכין לה ברכת חת'
חתנים כל ו' בתולה אפילו נישאת לא למנון ואלמנה דוקא
פני נשאת לבחור אבל אם נישאת לא למנון אין מברכין אלא
יום אחד **סו** בעל בעילת מצה ופירש ומותר
לבעול לבתולה בשבת ובספר יורה דעה
כתבתי בהלכות נדה בעילת מצה וכיצד יתקנה עה הכ'
הכלה כל ו' כתב בהג' ברכת בתולים בא' אמה אשר נבא
אגוז בגן עדן שנסת העמקים כל ימשול זר במעין חת'
על כן חילת חתנים שמרה בטהרה וחוק לא חפרה ברוך
הבומר בזרעו של אברהם **סז** הכנסא בתולה
צריך לשמוח עמה ו' ימים **סח** שלח יעשה
מלחמה ולא כישא נותן בשוק אלא חובל ושותה ושחח ע'
עמה בין אם הוא בחור או אלמנה ואם היא בעולה שמח
עמה ג' ימים בין בחור בין אלמנה לפיכך תק' חתני ו'
שתבשא חלמנה ביום ה' ותבג' בליל ו' כדי שיהא שמח עמה
ג' ימים חמישי בשבת וששי בשבת ושבת במה דברים אמ'
אומרים בלילה מלחמה אבל אדם בטל שאין לחוש שילך ו'
למלחמה יבול לישא בהל' יום ולבתולה לא תקנו יום יד'
ידוע לכישואין בשביל זה שאין לחוש שמא יניחנה וילך ל'
למלחמה אבל תקנו שתבשא ביום רביעי ותבעל בליל ח'
חמישי לפי שבר' יושבין בדין ביום שני וחמישי וזה יהיה
לו טענת בתולים ישכים מיד בבקר לבר' אבל תיקנו שת'
שתבשא ביום ראשון ולבעול בליל שני אעפ' שבר' יושבים
ביום שני דסקרו חתמים שיהא טורח בעעודה ג' ימים ו'
ואחר כך כונסה ובין הנה שחין זמן קביע לשיבת בר'
יכול לישא בכל יום שירצה מימות החול ובלבד שיהיה לו
צרכי סעודה מוכן ואם אין לו מוכן לא ישא קודם יום ר'
רביעי כתב הק' אפרים אי אומר חתנא לא טריחנא אלא ב'
כניסנא בלא סעודת וקרוכי הכלה בעו דליעביד סעוד'
כיישינן ליה דליעבד סעודתא כפוס מכהנא דחוי לירד'
דקיימא לן עולה עמו ואינה יורדת עמו אבל אין כונס'
את הבתולה ביום שבת לפי שעל ידי החופה זוכה במצ'
במצאתה ובמצעה ידיה והוא ליה כקונה קנין בשבת ו'
ואלמנה אין חופה קונה בה אלא על ידי יחוד של ביאה ו'
זוכה במציאתה לפיכך צריך להתייחד עמה בערב שבת

המקום להעמיד עדים אבל אם מנחה המקום להעמיד עדים ואירע הדבר שלא העמידו עדים אז אינו יכול לטעון ומה היא טענת בתולים שמושא אשה בחזקת בת בתולה ואומר לא מצאתיה בתולה ושני סימנים יש לה ללכתה האחד שהדם שותת ממנה בסוף ביאה ראשונה בטענת תשמיש והשני שיתמצא דוחק בסוף ביאה ראשונה בטענת תשמיש וכשאין מוצא דוחק זהו שנקרא פתח פתוח וטענת דמים ישנה בין בקטנה בין בגדולה שכל בת בתולה יש לה דמים בין קטנה בין נערה או גדולה לפיכך אם בא ואמר לא מצאתי דם אם תאמר עדיין בתולה אינו נדקין אותה שמושיבין אותה על פי חבית של יין או אם היא בתולה אין ריחה נודף ואם היא בעולה ריחה נודף והלמה כתב שאין לבדוק בבנות ישראל תחילה אל אלה בתולה נדקין שפחה בתולה ובעולה אי סלק' מילתא על בורייה עבדינן מעשה בבנות ישראל או חז' ובעל בפני עדים ואם תאמר ודאי בעלתי ומה שלא מצא דם מפני שכך דרך במשפחתי שאין להם דם כד' ולא דם בתולים נדקין בבנות משפחתה אם מוצאין כד' כדבריה הרי היא בחזקתה ואם אין מוצאין כדבריה ר' רואין אם יש בה עד חולי או רעבון שאיפשר לתלות בו ממחמתו יבא לילחוחית טבה מאכילין ומשקין אותה עד שתבריא ותיבעל פעם שנייה ונדאף חס יוציא דם אם לאו ואין שם שום דבר ליתלות הרי זה טענת בתולים אם אפי' שלא מצא פתח פתוח כיון שלא מצא דם שכל בתולה יש לה דם בין גדולה בין קטנה לפיכך יש להם טענת דם דמים אפי' סומא או אילנית ויש שאין לה טענת פתח פתוח כגון בוגרת שמתוך שהיא גדולה כתרפו איברה לפיכך אם בא ואמר פתח פתוח מצאתי אם היא בוגרת אין טענתו טענה ואם אינה בוגרת שאלין אותה שמה ה הטית ומתוך כך כראה לך כפתוח או שמה לא בעלת ב נחת אלא בכח ומתוך כך לא הרגשת בדוחקא כראה לך בפתוח ואם אומר לא כי וראוי פתח פתוח מצאתי הרי זה טענת בתולים לבל בתולה שלא בגדה בין קטנה בין גדולה בין בריאה בין חולה שכל נערה פתחה סתם אף על פי שמוצא דם הוחיל ולא מצאה פתח סתום אין כאן ב בתולים ור' פי' כיון שמוצא דם אינו יכול לטעון טענת פתח פתוח וחרשת שוטה ומוכת עץ אין להם טענת בת בתולים כלל ופשוט טענת בתולים אם הוא כהן שאשתו אסורה עליו אפי' באונס או אם הוא ישראל וקבל בה אב אביה קידושין פחות מ'ג' שנים ויום אחד שוראי הזה תחיתו אסורה עליו שאין כאן אלא חדא ספקא שמה בא באונס היה או ברצון ובחדא ספקא הולכין להחמיר בשל תורה ואפי' בתייחדה עמו תחילה אסורה לו כיון שאומר שבריא לו שלא בא עליה הרי שניתא לנפשיה חתיכה דא דאיסורא אבל בישראל וקבל בה אביה קידושין יתרה מ מכת ג' שנים ומעלה אינה אסורה עליו דהוי ליה ספק ספקא שמה לא היתה תחתיו ושמה אונסה היתה וכתב הר' יונה הא דכאמין לאוסרה עליו דוקא במכחישתו וא ואומר שחיתה בתולה או שותקת אבל אם הומרת אחת

הדבר שלא מצאתני בתולה אבל כאכשתי תחתיו אם יסר' הוא מותר לו מפני שהיא טוענת טענת בריא והוא טע' טענת שמה שאינו יודע אם באונס אם ברצון ובריא וט' ושמה בריא עדיף ולענין להפסידה כתובה אין חילוק ב בין אשת כהן לאשת ישראל וכן אם קבלה אביה קידוש' קטנה או גדולה אלא בכל ענין האמינוהו חכמים דחזקה אין אדם טורח בעבודה ומפסידה ודוק' שהיא מכחישתו ואומרת שמוצאה בתולה או שותקת אבל אם אומרת תח תחתיו כאכשתי והוא אומר קודם לכן כאכשה או אחר כך כבעלה במזיד כאמנת ולא הפסידה כתובתה וכן אם היא אומרת מוכת עץ אני ויש לי מנה והוא אומר בעולת איש את ואין לך כלום כאמנת וכתב הרמבם והוא מחרי' סתם עלמי שטוען שקר לחייבו ממון כתבו הגאונים ס' שאין כאמין להפסידה אלא מנה ומחתי' אבל תוספת שכתב לה מדעתו אינו כאמין להפסידה וכן כתב הרמבם שאינו כאמין להפסידה התוספת אלא אם כן נודע לו בריאה לרורה שהיתה בעולה קודם שתיארם והטעתו לפיכך יש לו להשביעה בנקיטת חפץ בדרך כל הנשבעי' וכוטלין ואחר כך תגבה התיספת אבל היא אי' להשביעו שלא מוצאה בתולה ואחר כך תפסיד והעיקר ש' סחזקה אין אדם טורח בעבודה ומפסידה אלא היא תח תחרים סתם עלמי שטוען עליה שקר ואם רוצה לקיימו' אחר שהפסידה כתובת' חזר וכותב לה מנה לפי שחזור לשהות עם אשתו סעה אחת בלא כתובה עד כאן אין טע טענת בתולים אלא כשטוען מיד אחר שנשקרה עמו א' אבל אם אינו מערער מיד בין אם טוען בעלתי מיד ולא מצאתי בתולים או אם טוען לא בעלתי עד עתה ולא מצ' מצאתיה בתולה אינו כאמין במה דברים אמורים שבת דין מצוי לו כל שעה אבל אינו מצוי וטוען בבית דין הר הראשון שמוצא שבעל מיד ולא מצא בתולים כאמין ואין ט טענת פתח פתוח אלא בכשוי שהוא בקי אבל בבחור לא מביא שאינו כאמין אלא שמלקין אותו חס טוען טענת פתח פתוח מצאתי **ס** כשמושא אדם אשה ב בין בתולה בין בעולה בין קטנה או גדולה אחר בת ישראל או גיורת או משוחררת יתחייב לה בע בעשרה דברים ויזכה בד' דברי' העשרה שמתחייב בהן ג' מן העשרה דכתיב שארה כמותה ועובתה לא יגרע שא שארה מזונותיה כמותה כמשמעה עונתה לבא עליה כד' בדרך כל הארץ והשבעה מדברי סופרים וכולם מתבאי ב'ד' האחד מהם עיקר כתובה והשאר נקראים תבאי בת כתובה ואילו הן לרפאותה אם חלתה ולמדותה אם נשכ' וקוברה אם מתה ולהיות כזונת מכבדו ויושבת בביתו אחר מותו כל זמן אלמנותה ולהיות ענותיה ממנו כזונ' מכבדו אחרי מותו עד שיתארסו ולהיות בניה הזכרים ממנו יורשין כתובתה יתר על חלקם בירושה ששם אח אחיהם והארבעה שזוכה בהן כולם מדברי סופרים וא ואילו הן מעשה ידיה ומציאתה ואוכל כל פירות כהסיה בחייה ואם מתה בחי' ירשנה ועוד תקנו חכמים שיהיו מעשה ידי האשה כנגד מזונותיה ופדיונה כנגד אכלית

מקבל עליו וכתב אותם בכתובה דין כשאר הכתובה ו
נכתבת עמה וזה נקרא כדוכיא ויש מקומות שנוהגין כש
כסותבין כסום הדוכיא שמכנסת לו אם מכנסת לו מ
מטבע היוצא בהוצאה או מיני סחורות שרגילין לסחור
בהן. אמרסין שליש על מה שהכניסה בגון אם מכנסה ל
לו חלק כותבין עליו חלק וחמש מאות ואם מכנסת לו בג
בגדים הנשומים מקבלם כלזומם פחות ממה ששמו אות
לפי שרגילים להוסיף החומש באומתן ויש מקומות שר
סרגילים לכתוב כחובה יותר ממה שמכנסת לו שאם מכ
מכנסת לו חלק כותבין חלק ות' ק' לפיכך לעולם יבנו
אותה כפי המנהג אם ידוע שמוסיפי' וכותבי' חלק ות' ק'
כשמכנסת חלק לא תגבה חלק חלק ואם ידוע שפוחתין
וכותבין חלק כשמכנסת לו חלק ות' ק' תגבה חלק ות' ק' ו
ואם אין מנהג להוסיף באומת הדברים יגבה כפי מה ש
שמו אותם לשון הדמכה הנשאל סתם כות' לפי המנהג
וכן היא שפסקה להכניס כותבת כפי מנהג המדינה חב
אבל לגבות כותבתה מנבין לה מה לכתובת' לפי מנהג
המדינה ובכל הדברים האלו וכיוצא בהן מנהג המדינה
עיקר ועל פיו דין והוא שיהיה אותו המנהג פשוט בכל
המדינה עד כאן ועכשיו נוהגין לכתוב בכל הכתובות ב
שמה תוספת וכדוכיא חפי' לא הכניסה כלום ומגביה א
אותה לפי תקנת הביטולין כוסח הכתובה הוא ידוע בו
כוסח כתובה דאירכסא כדך וכך וכו' בא לפיכך פלג' בן
פלג' ואמר לנו דעו כי מקדם נשאתי את אשתי פלגית
בהגון ובתיקון חכמים בקדושין ובכתובה ועתה אירכס
ההוא שטר כתובה דהוה כתובה מההוא זימנא דנסיבת
בהלכות גבות ישראל דמינסכן לגבדייהו בקידושין ובכ
ובכתובה ואמרו חכמים אסור לאדם לשהות עם אשתו
אפי' שעה אחת בלא כתובה וכיון שכן הוא דאיתי לחדש
לה כתובה דאירכסא לה ושעברתי לה כל כספי כמו שהיו
משועבדין לה בכתובה הראשונה וקבלתי על עצמי מזון
מזונהא ובאותהא וסיפוקהא ומיעלעלה בארס כל אר
ארעא ואוספית לה מרילי עכשיו תוספת על עיקר הכ
הכתובה הראשונה דאירכסא סכום כך וכך ועוד רציתי
ונתתי לה במתנה סכום כך וכך ועוד קבלתי על עצמי
כדוכיתה שהכניסה לי מבית אביה כך וכך אגב ארבעא
אמרו קרקע וכעין הו' לי שהדי בהדין מאתן זוזי ובתוספת
החלק ובאותן האלקי שנתתי לה במתנה ובחלק שהכניסה
לי בגדוכיא כשנשאתי בחומר כל תבאי כתובה דכחגי בי
בישראל והשתא בגובת קדמיכון הדין כתובה חילופי כ
כתובה דאירכסא ותיהוי הק כתובה במקומ' בכל הסך
הנזכר בכל דיני כתובה ושיעבודיה וכך אמר פלוגי אח
אחריות חומר כתובה זו ותוספתא דילה ומתנה ומד
וכדוכיא הכל קבלתי עלי ועל יורשי אחרי ועל כל
מקרקעי ומטלטלי וכו' כוסח כתובה למי שמחלה
כתובה כדך וכך וכו' בא לפיכך פלג' ואמר לנו פלוגי
אשתי כתבתי לה כתובה כשנשאתי ומחלה לי ולפי
שאסור לשהות עם אשתו סע' אחת בלא כתובה כתבתי
לה אחרת והו' עלי עדים וכתבו לה כתובה מאתן זוזי
דחזי לה ואוספת וכו'

שאלה לאח האדאש זל היודע לחתום ואינו יודע לקרותם
חותם בכתוב' והשיב דבר זה תלוי במנהג כי יש מקומות
סרגילין לחתום בכתובה לבגוד ושני עדי' חותמין בראש
השיטה ועל פיהם מקיימין הכתובה ובאותו מקום יכולי
לחתום אעפ' שאינם יודעים לקרות אבל במקום שאין ר
רגילין לחתום בכתובה חלף הראוים להעיד לא יחתום מ
מי שחינו יודע לקרות **ס** מן האירוסין ונסת
כתובה או נחלה כתובה מאתים כתובה או כתובה או נחלה מן ה
הנישואין בגון שכנסה לחופה כתובה מנה דמשכנסה
לחופה היא בחזקת בעולה ואין לה חלק מנה אפי' יש לה
עדים שלא כסתרה עם הראשון אלא אומרים שבחזקת
בעולה כנסה ולפיכך אין עליה טענת בתולים הגורת
שהכחיה והשפחה שנתגיירו ושפדו ושנשתחררו פחות
מכתב' שנים ויום אחד כתובתן מאתים ומכתב' שנים ו
יום אחד ומעלה כתובתן מנה קטנה מכתב' שנים ויו'
אחד ולמטה שכתובה אפילו בא עליה גדול כתובה מא'
מאתים וקטן בן תשעה שנים ויום אחד ולמטה שכתב על
הגדולה ונשאת בכתובה מאתים שאין ביאתו ביאה עד
שיהא בן ט' שנים ויום אחד ודווקא שלא השיר בתולה
אבל אם השיר בתולה אין לה חלק מנה מוכת עץ כתוב'
מנה ואפילו לא הכיר בה וכנסה על מנת שהיא בתולה ונ
נמצאת מוכת עץ יש לה מנה אבל כנסה על דעת שהיא
בתולה ונמצאת בעולה אפי' מנה אין לה בתולה שהיא בו
בגרת או סומא או אילנית כתובה מאתים אבל חרש'
ושוטה אין לה כתובה לא שכל נשאו לפקח או לחרש ונ
ושוטה ואם נשאו לפקח וכתב להן כתובה יש לה מה ש
סכתב לה מפני שהפסיד על עצמו ורוצה לזון בבכשיו
אבל אם לא כתב לה אין לה כלום כתפקחה החרשת נ
כשתפית השוטה וקיימה אחר כך יש לה כתובה מנה וח
וחרש ושפחה שכתב לו כשים אין להן כתובה כרתבי' חרש
ושוטה שכתבו כשים פקחות אעפ' שכתפקח החרש נ
ונשתפה השוטה אין להן עליו כלום דנו לקיימן יש להן כ
כתובה מנה השיאו פקחת לחרש וכתבו לה כתובה על כ
כבשיו כוולת כל מה שכתבו לה דלא גרעי מאילו קנו לו
ספחה לשמשו אבל שוטה אין בית דין משיאין אותו שלא
תקנו לו כנישואין כלל קטן אפי' מבן ט' שני' ומעלה שחשיחו
אביו אין לה כתובה ואם הגדיל וקיימ' יש לה עיקר כתוב'
מאתים לכתולה מנה לחלמנה אבל מה שהוסיף בקטנותו
אין לה ואפי' העיקר אינה גובה מנה מכתובה חלף
מתבאי בית דין לפיכך אינה גובה חלק מבני חרי ולא מ
ממשעבדי שנמכרו בקטנותו וכן הדין בגד שנתגיירה א
אשתו עמו **ס** כל בתולה שכתובה מאתים
יש לה טענת בתולים וכל שכתובה מנה
או שלא תקנו לה כתובה אין לה טענת בתולים וכל המת
המתייחד עם ארוסתו קודם כנישואין אין לו טענת בתו
בתולים אבל בכל מקום שאין מתייחדין יש טענת בתו
בתולים אפילו אין מעמידין להם עדים למשמש שלא יכ
יכאנו מנהג רמאות במה דברים אמורים שאין מנהגה

היה לה להתפרנס ממעשה ידיה ואח'ה'ראש ז'ל כתב אם
לנותה בעדים אף בלא בית דין חייב לפרוע ומוציאין מן
הבעל ואם יאמר כשיבא צאי מעשה ידיך רשאי ואין מע
משלם מה שלותה אף על פי שאינה מספקת כל זרביה מ
ממעשה ידיה כיון שמספקת לדברי גדולי'היתה דוחקת
ומצמצמת עצמה כדי שלא תתבייש לבא לבית דין על עש'
מוזכותיה אבל בית דין אין פותחין בטענה זו אלא אומרים
לו צא ופרע מה שלות ואם מעצמו יטעון רשאי אם ידוע
שהיא מספקת לדברים גדולים אבל אם אינה בת מלאכה
לאו כל כמיניה לטעון כך ואם קדמו בית דין ופסקו לה
כיון שכחתה לפגי בית דין בלתי דעתה שאינה רוצה לה
להתפרנס בדוחק ואין לו עוד טענה על מעשה ידיה כי
מסתמא כשכית דין פסקו לה מוזנו דקדקו מה שצריך
יתר על מעשה ידיה שרגילה לעשות עד כאן ואם באה
הבעל ואמר הכחתי לה מוזנות כשיצאתי מכאן כאמן פ
פרי שנאמן להשביע'אם כ'ד' פסקו ומכרו ונתנו לה וחפ'
לותה ואכלה צריך לשלם מה שלותה על פי שבועת' ורשי
פירש שנאמן בשבועתו אפי' להוציא מידה מה שפסקו ו
ונתנו לה כל שכן מה שלותה והלמכס חילק בדבר וכתב
חס פסקו לה בית דין ומכרו ונתנו לה או שמכרה היא ב
בעצמה כאמן להשביעה וכשבעה בנקיטת חפץ שלא הניח
לה ואם לותה כאמן הוא בשבועת היסת וכפטר ונשאר ה
החוב עליה לא לותה ולא מכרה אלא דחקה עצמה ביום
ובלילה ועשתה ואכלה אין לה כלום וא'ה'ראש ז'ל הסכי'
לדעת רש' רביון שהוא מוחזק וטוען בריא אין מוציאין
מידו וכן יראה דעת רב אלפס שכתב בתשובה ששאלוהו
באשה שהלק בעלה למדינת הים ובעלה שגר לה מוזנות
ובחורתי מצא חשבון מהוצאות שהוציאו עליה אביה וא'
ואחיה והשיב שבעלה יחשב מה ששגר ומה שהניח לה ואם
יש צו כדי סיפוקה כשיעור שפסקו לה חכמים על הדרך
שאמרו עולה עמו ואינה יורדת עמו לעם מה שמתחייב
במעשה ידיה פטור במה שלותה ואם יפחות יפרע מה ש
שנפחת ואם האשה אינה מודה בחשבון ששגר לה בעלה
ישבע שביעת היסת וכפרע עד כאן ואם בא ואמר קודם
שהלכתי אמרתי לה צאי מעשה ידיך במוזכותיך ושתקה
אין לה מוזנות שאילו לא רצתה בדבר זה ולא סמכה דע
דעתה היה לה לתובעו או לומר אין מעשה ידיה מספ
מציקין לי חייב אדם לזון את בניו
ובנותיו כשהן בני שש וכתב ר'
מאיר מרוטבורק אפי' יש להם נכסים שנסגלו להם מכי'
אבי אדם חייב לזונם כיון דתקנת חכמים היא וכו' במ
במוזכותיהם אפילו אם יש להם להתפרנס משלהם ומש
ואילך מצוה לזונם עד שיהיו גדולים ועל זה באמר עושה
צדקה בכל עת ואם אינו רוצה אין כופין אותו אבל מפני
מפגרים בו ואם אינו מתרצה מכלימין אותו ומכריזין
עליו פלג' אינו רוצה לפרנס בניו והרי הוא גרוע מעוץ
טמא שמרחם על בניו ב'ד'א' שאינו אמור לבו בממון ל
ליתן צדקה אבל אם הוא אמור סיס' לו ממון ליתן צ
צ'קה לקחין ממנו בעל כרחו משום צדקה וזנין
אותם עד שיגדלו ואם הלך למדינת הים

והניחם כאן מוזכרין מנכסיו לפרנסם עד שיהיו בני ש
כמו שמוכרין למזון האשה למי שהלק למדינת הים אבל
אם הם בני שש ומעלה אין זנין אותי מנכסיו רביון שיצא
לדעת אם היה רוצה שיתפרנס לו מנכסיו היה לו לצוות
אבל מי ששאתה מפרנסין אשתו מנכסיו ונותנין לה ב
במה שתקטט ומפרנסין לבניו ולבנותיו אפי' יתרים מ
משש עד שיגדלו ומספקין כיחא ליה שיפרנסו לבניו ולב
ולבנותיו והלמכס כתב דבשכיהן אין מפרנסין לבניו ול
ולבנותיו מבני שש ומעלה אפי' אם הוא אמור ואינו כר
כראה לי כמו שכתבתי **עב** המדיר את אש
אשתו מליהנות ממנו אין הכרד חל ל
להפקיע מוזכותיה שהרי הוא משועבד לה ואינו יכול ל
להפקיעם ואם אמר לה צאי מעשה ידיך למוזכותיך והיא
מספקת לדברים גדולים ולא לדברים קטנים ואותם הד
הדברים קטנים נוהגין בהם בני אביה מפני שהוא עשיר
אבל שאר משפחתה שיש להם עושר כמו שיש לבעלה אין
נוהגין בהם אז חל הכרד שהרי אינו חייב לה באילו דח
דברים הקטנים כל זמן שהיא עמו אבל משהחזיר ידה וא'
ואינה עוד עמו צרי' להכריזה בבב' בית אביה אף באותן
הדברים הקטנים לפיכך אם הדירה עד שלשים יום יפ
יפרנסה באילו הדברים הקטנים על ידי פרנס שיאמר
לו כל הזן אינו מספיד אבל לא יאמר לו להדיח לך ותזון
אותה דאם כן הוה ליה שלוחו וכן אם הדירה סתם חו
זמן רב יפרנסה על ידי פרנס שלשים יום דשאר בתוך
כך יתיר בדיו אחר שלשים יום יוציא ויתן כתובה לר' כ
כופין אותו בשוטים ולר' אין כופין ולזה הסכים א'ח' ז'ל
בדירה שלא תטעום אחד מהמינים וקיים לה הוא או ש
שאמרה לו הכאת תשמישך עלי אם אוכלנו אפי' הוא רע ו
ולא טעם אותו לעולם יוציא מיד ויתן כתובה ואם הוא מ
מדירה שאמר לה הכאת תשמישך עלי אשתטעום מחותנו
המין יקיים שבעה ימים ואז יוציא ויתן כתוב' בת'הלמכס
בכרזה הוא וקיים לה הוא אם רוצה לשבועתו ולא תאכל
מאותו המין תשב ואם הוא אומר אי אפס' באשה כדרכית
יוציא ויתן כתובה שהרי הוא היה לו להתיר וקיים לה
מרצונו **עב** ואמר חכמים בעני שבישראל'
לפי כבודו ואמר חכמים בעני שבישראל'
שיתן לה בגדים שאינם חממים וזו מכסף מדינה שהם
ששה דיכרין ורביע של כסף ולא יתן לה שחקים בימות
הגשמים ולא חרשים מימות החמה אלא נותן לה חרשים
בימות הגשמים והיא מתבשה בבלאותיהן בימות החמה
והשחקים שהן מותר הבלאותהן שלה להתבשות בימי כ
כדוניה וכיפה לראשה וחגור למתנה לשמה ומעלים חד
חרשים ממועד למועד וכתב הלמכס ב'ד'ח' בימים ההם
וכארץ ישראל אבל בשאר זמנים ובשאר מקומות אין הד
הדמים עיקר יש מקומות שהבגדים ביקר ויש מקומות
שהן בזול אלא העיקר ששומכי' עליו שמחייבי' אותו ליתן
בגדים הראויין ליתן לה לימות הגשמים ולימות החמה כ
כשות שלובשת כל אשה בעלת בית באותי מדינה ובבלג'ה
הכשות שהוא חייב לה כלי בית ומרור שיושבת בו ומה ה
הן כלי בית מטה מוצעת ומפץ ומחלות

ב דות כבשה וקטרתה כנגד ירושה לכתובתה לפיכך
אם אמרה האשה איני כיוצת ואיני עושה שומעין לה וא
ואין כופין אותה אבל אם אמר הכעל איני זכך ואיני כו
נוטל ויעשה ידך שומעין לו שמה לא יפיקו ואשי' היא
אומרת איני כותבת לך פירות ואיני חפץ שתפרכי אם
אשכחתי שומעין לה כדי שלא תתערב בין הגוים וכל א
חילו הדברים חפץ לא ככתבו ככתובה חפץ לא ככתבו
כתיבה כלל חלף שמה שמה וכתה האשה בכל עשרה דב
דברים והוא בארבעה התנה הבעל כשנשא' שלא יתחייב
באחד מהדברים שהוא חייב בהן או שהתנית האשה שלא
יזכה הבעל באחד מהדברים שיש לו לזכות בהן התנאי
קיים חוץ מב' דברים שאין התנאי מועיל בהן ואילו הן
עובתה ועיקר כתובתה וירושתה כיצד התנה על מנת ש
שלא יתחייב בעובתה חייב בעובתה כיון שאינו תנאי ש
של ממון תנאי בטל וכן התנה לפחות מעיקר כתובתה א
או שכתב לה מנה או מאתים ומחלה לו עליה תנאי בטל
וכן אם התנה עמה אחר שנשאה שלא ירשנה תנאי בטל
אבל בכל שאר הדברים תנאו קיים כגון שהתנה עמה ע
על מנת שאין לה שאר וכמות או שלא יחבל פירות כבשה
וליוצא בו תנאו קיים ודל' ככתבו גם כן שלענין ירושה
אינו מועיל תנאי חפץ התנה קודם שנשאה שלא ירשנה
אינו מועיל וירשנה ורב אלפס פסק שגם לענין ירושה מ
מועיל תנאי ולזה הסכים חז"ל **ע** חייב במזונות
כיצד אוכלת עמו ממה שהיא אוכלת ושותה ע
עמו ממה שהיא שותה ואם משפחתה וכות אביה מנהגם
בגדולות יותר ממה שנהג הבעל אם כל בני משפחתה ב
בין אותם שהם עשירים בין שאינם עשירים מבקשים א
אותה הגדולה או צריך להנהיג בדרך שנהג' בני משפחת
דקיימא לן עולה עמו ואינה יורדת עמו ואם אין כל מש
משפחתה מבקשים אותם הגדולות או אינו חייב לה בהן
כל זמן שאוכלת עמו אבל אם אינה אוכלת עמו חלף כו
נותן לה מזונותיה לבדה או צריך להנהיג בדרך שהי
שהיתה נוהגת בבית אביה ברשותו הוא ליתן לה מזונות
והיא תחבל לבדה כל זמן שתראה דתכן המערה חשתי ע
על ידי שלישי פי' שמשפחה על ידי אחר לא יפחות לה מ
מעט קבץ חטין לשבע או ד' קטן מעירים ונותן לה חצי
לוב שמן וחצי קב קטנית וקב גרונות ומנה דבילה ואם
אין לו פוסק לעצמה פירות ממקום אחר ואם היא מבקש
נותן לה יין ואם היא רגילה בין נותן לה חפץ אינה מבקש
ואוכלת על שלחנו מליל שבת לליל שבת ונותן לה מעה כ
כסף לשבע לצורך דברים קטנים ואם אינו נותן לה מ
מה שעשה מותר על מעשה ידיה הקצוה שחייבת לתת לו
ברלקמן הוא שלה נאם צמצמה והותירה מאילו המזונות
הוא של הבעל במה דברים אמורים בעני שבישראל חבל
בעשירים הכל לפי כבודם ובירושלמי משמע שאין יכול ל
לפרנסה על ידי פרנס והיא תחבל לבדה חלף אם כן שי
סיהא מרצונה וכן היא מסכנת א' ה'אש ז' לשון ה'אם
במה מזונות פוסקים לחשה פוסקי' לה לחם שתי סעודו'
ובל יום סעודה בימינות של כל אדם באות העיר שאינו
לא חולה ולא רעבתן מאותו האכל של אכסי אותה העיר

אם חלון חטין אם שיעורים שיעורים וכן אורז או דוחן
או שאר מינין שנוהגין בהן פוסקין לה פרפרות לאכול ב
ב הפת כגון קטנית או ירקות וכיוצא בהן ושמן לאכילה
ושמן להדלקת הנר ופירות ומעט יין ושקין לה ג' סעודות
מנהג המקום ששמות הנשים יין ושקין לה ג' סעודות
בשבת בשר או דגים במנהג המקום ונותן לה בכל שבת
מעה כסף לצורכה כגון פרוטה לבגס או למרחץ וכיוצא
בהן במה דברים אמורים בעני שבישראל אבל אם הוא ע
עשיר הכל לפי עושרו אפילו היה ממונו ראוי שיעשה כ
במה תבשילי בשר כופין אותו ופוסקין לה מזונות כפי מ
ממונו ואם אינו יכול ליתן לה לחם הצריכה לה כופין א
אותו להוציא וקיהיה כתובתה עליו כחוב עד שתמצא יין
ויתן הבעל פרנסה ליתן מזונות הראוין לה ותהיה אוכלת
ושותה לעצמה והוא אוכל ושותה לעצמו הרשות בידו ו
ובלבד שיאכל עמה מלילי שבת לל' לי שבת עד כאן כתב
ה'ר' אליהו חייב אדם להשכיר עצמו כפועל לפרנס את
אשתו דמספר כתובה כלמנו' אבא אפלא ואוקיר ואזון ו
ואפרנס ואבאי יתיבי ודל' היה אומ' שאין צריך ומכתובה
אין ללמוד דאבא אפלא ואין פירושו שיסכיר את עצמו חלף
עבודה שדרך האדם לעשות בביתו כמו לחרוש ולרועץ ו
וכן כתב הרמב"ם לחיובין למיבעד לא מחייבין ליה אבל ה
היבא דעבד ושקל אגרא חף על גב דגבי בח' לא מחייבין
ליה למפרע מיכי חלף לבתר דשיימינן ליה מזון ל' יום וש
נשאר מילי דסידור גבי מזונות אשתו כיון דלאו זוי' אם
אשקא ביה חלף מזוני חיי' לזונה כפי כבודה אפילו אי לי
לית ליה חלף מזונא דחד יומא חייב למזנה מיכיהו חלף
למיכל בהדין במאי דאכיל מי שהלך למדינת הים ואשתו
תיצעת מזונות בבית דין שלשה חדשים הראשונים אין
נותנין לה שחוקה אין אדם מכיר את ביתו דיקן מבאן
ואילך פוסקין לה אפילו לא שמעו בו שמת ואפי' שבעה
אינה צריכה אבל אין נותנין לה במה שתתקשה דכיון ש
שאין בעלה בבאן אינה צריכה להתקשה ויש מהגאונים
שכתבו שאין פוסקין מזונות עד שתביא כתובתה דשמי
מחלה לכתובתה ואין לה מזונות וה'רמב"ם כתב שפוסקין
לה אפילו אין כתובתה בידיה וכן אמר חז"ל ה'אש ז' כתב
ה'רמב"ם שבית דין פוסקין לה מזונות ואין חושבין על מ
מעשה ידיה עד שיבא בעלה ואם מצא שעשתה הרי הוא
שלו וכן אם לא עמדה בדין חלף מכרה לעצמה למזונות מ
מכרה קיים ואינה צריכה לא שבעה ולא הכרזה עד שי
שיבת בעלה ויטעון או עד שתבא לגבות כתובתה אחרי
מותו ואז מגבלין עליה שלא מכרה חלף למזונותיה שהי'
צריכה לה ואז ה'רמב"ם ז' כתב שאין בית דין פוסקין לה ע
עד שידקדקו אם לא יפיקו לה מעשה ידיה שהיא רגיל
לעשות ששנפרעים מכבסיו של אדם שלא בפניו רחוי
הוא שיהפכו בזיתו ואם עמד אחר ופרנסה מדעתו א
אין הבעל חייב לשלם כיון שלא צוה לו לפרנסה אבל אם ל
ליתה בעדים חייב לשלם לזה שלותה ממנו ופירש ר' ד
דוקא שלותה אחר שפסקו לה בית דין אבל אם ליתה קו
קודם שפסקו לה בית דין אם ירצה לא ישלם כי יאמר ה

חבל אינו יכול להוציאה מעיר לכפר ולא מהכפר לעיר שיש
 דברים שישבת העיירות קשה להם וכשיצאה מעיר ל
 לעיר ומכפר לכפר לא יוציאה מנוה היפה לנוה הרע א
 חבל לא מנוה הרע לנוה היפה וכן לא יוציאה ממקום ס
 מרובם ישראל למקום מרובם גוים וכל מקום מוציאין
 ממקום מרובם גוים למקום מרובם ישראל במה דברים
 אמורי מחוזה לארץ לחוזה לארץ או מארץ ישראל לארץ
 ישראל חבל מחוזה לארץ ישראל כושין לעלות אפי' מנוה
 היפה לנוה הרע ואפילו ממקום מרובם ישראל למקום מר
 מרובם גוים ואין מוציאין מארץ ישראל לחוזה לארץ א
 אפילו ממנוה הרע מרובם גוים למקום היפה מרובם יס
 ישראל אפי' האים לעלות לארץ ישראל והיא אינה רונה או
 שהיא שם ומבקשת לצאת תצא בלא כתובה האשה שאומרת
 לעלו והוא אינו רוצ' או שרוצה לצא' משם יוציא ויתן כתוב'
 והוא הדין כמי לכל מקום מארץ ישראל לירושלים שהכל
 מעלן מארץ ישראל לירושלים ואין מוציאין משם ירו
 ירושלמי הוא רוצה לעלות והיא אינה רוצה כושין אותה
 לעלות היא רוצה לעלות והוא אינו רוצה אין כושין אותה
 לעלות וכתב הר' מאיר דירושלמי איירי בזמן הזה ומתבי'
 דקתני שבוסין אותו לעלות איירי בזמן הכית ואין
 תירוצו זה ממספיק דאי איירי בזמן הזה למה כושין אותה
 אלא כראיה שאין חילוק בין בזמן הזה לזמן הכית במתא'
 דמתכיתין כתב'ת מי שהוא ביהודה והוא אשה מגליל
 ליהודה וכשאה שם אז כושין אותו לעמוד שם עמה ואם
 האיש והאשה ממקום אחד ביהודה אף על פי שנשאה בב
 בגליל כושין אותו לצאת מגליל אפילו מעיר לכרך ומכרך
 לעיר ואם האיש מעיר והאשה מכרך או איפכא ושניהם
 מיהודה וכשאה בעירו אין האשה יכולה לבוש להניח מ
 מקומו כיון שאין המקומות שוין והוא נשאה בעירו וכל
 שכן אם נשאה בעירה שאין האיש יכול לבופה להניח מ
 מקומו כיון שאין שני המקומות שוין ונשאה בעירה א
 חבל אם מקומותיהן שוין שתיהם או כרכין או עירות כו
 כושין האיש לעזוב מקומו אף על פי שנשאה ממקומו ש
 שאלה לא' א' הלאש ז'ל ראובן שטוען כי קודם הכישואין
 התנה עם אשתו שישארה במקומה על תכאי שאחר הכיש
 הכישואין תבא אליו לרד במקומו והיא מודה בזה הת
 התנאי אלא שאומרת אחר כך כשנשאה וכתב בכתובה
 שלא יוציאה ממדינה זו למדינה זו בטל התנאי הראשון
 ואינה רוצאת לצאת ממקומה תשובה לא במחל תבאי הר
 הראשון בזה כי הכתובה נכתבה כמו שרגילין לכתוב ב
 בכל הכתובות ולא לעקור תבאי שהתבזה בפירות ועוד ש
 שהוצרכה לתבאי הכתובה שכתב שלא יוציאה ממקומה
 דהייכי מדינה שקבלה לרד וארעתא דחבי כישת לו שידור
 עמה ולא יוכל להוציאה משם אמצא שתבאי הכתובה אינו
 עיקר התנאי הראשון כלל ואם אינה רוצה לרד עמו במ
 במקומו אינו חייב במזונותיה
 חייב בעונתה כיצד כל אחד כפי
 כמו ובפי מלכותו חבולים שאין להם מלחמה והם כ
 טריאים ומעוננים ואין פורעין מהם אלא אוכלין ושותין
 ויושבים בהם ויהיה עונתן בכל לילה ומי שיש לו מלחמה כגו'

ע

חייט או אורג או באי וכיוצא בו ועושה מלחמה בעירו
 עונתו שני פעמים בשבת ואם עושה מלחמה בעיר אחר'
 ובא וכן בכל לילה בביתו די לו בעצוב' אחת בשבוע מפני
 עורח הדרך וחשיעלין שאין לבין בביתם יוצאים שבעה
 ימים וכיום שמיני שכן לביתם וכן לעולם משמנה לח'
 ימים שכן פגם אחת לביתם והחמרים פעם אחת בש
 בשבת והנמלים פעם אחת לשלשים ימים וההפנים פעם
 אחת לששה חדשים ותלמיד חכם פעם אחת בשבת מפני
 שתורתו אומנותו ומתש כחו ודרך לשמש מטתו מליל ס
 שבת לליל שבת כתב הר' אהרן ורבי מילי במי שגיש בריא ו
 ויכול לקיים העונה תקצוה לו חבל מי שאינו בריא אינו
 חייב אלא לפי מה שאומרים אותו שיכול לקיים אין האיש
 רשאי לצאת למחורה או לצורך דבר אחר בענין שמתבטל
 מעונתו המוטלת עליו אלא ברשות אשתו ואפי' אם תתן
 לו רשות אין ראוי לו להתאחר אלא חדש בחוץ וחדש בב
 בבית כי אף על פי שכותבת לו רשות על ידי פיוס או על
 ידי שמתביישת ליוצנו היא מצטערת בלבה והר' אהרן פס
 חדש בחוץ ושני חדשים בביתו וא' א' הלאש ז'ל פסק חדש
 בחוץ וחדש בביתו כת' הר' אבד' חבל מי שתורתו אומנותו
 יכול לילך בכל מה שתתן לו רשות והר' אהרן פסק דאפי' בלא
 רש' יכול לילך ללמוד דאמ' ר' אדא בר אבהו זו דברי רבי
 אלעזר דאמר התלמידים יוצאים בלא רשות שלשים יום
 חבל חכמים אומרים יוצא אדם ללמוד תורה שלשה או ד'
 סבים שלא ברשות אומר רב סמכי רבן אדרב אדא בר אב
 אבהו ועבדי עובדה בפשיהו שהיו יוצאין בלא רשות ו
 היו בענשין וכתב א' א' הלאש ז'ל רב חלפס לא הביא דרב
 אדא בר אבהו משום דהלכה בר' אלעזר והר' אהרן פסק כר'
 אדא בר אבהו ועבד עובדי בפשיהו ואף על גב דה
 דהלכה ברב אדא לא מיבעי להו לעגבי לנסותיהן כוליה
 האי דמתוך שדמעיה מצויה אובדניה מצויה עד' כאן ו
 וכן כתב הר' אהרן ותלמיד חכם יוצא שלא ברשות אשתו
 שלשה או ארבעה שנים אין האיש רשאי לשנות ממלחמה
 שעונתה קרובה לאחרת שעונתה רחוקה יותר כגון מח
 מחמר לבטל בלא רשות אף על פי שיש בה ריוח יותר ח
 חוץ מאדם בטל שיכול לחזו' ת' ח' בלא רשות דכיון שהוא
 אצלה תמיד וגם חוזר ללמוד תורה אינה מפקדת כתב
 הר' אהרן בפרק חמשה עשר מהלכות אישות האשה שח
 שהרשית לבעלה אחר הכישואין שימנע עונתה הרי זה
 מותר במה דברים אמורים שקיים פריה ורביה אבל אם
 לא קיים פריה ורביה חייב לבעול בכל עונה עד שיהיו
 לו בנים מפני שהוא מצות עשה של תורה שכתבמר פרו ור
 ורבו כתב הר' אהרן בפרק שבעה עשר נושא אדם כמה כ
 כשים אפילו מאה בין בבת אחת בין בזו אחר זו ואין א
 אשתו יכולה לעכב והוא שיהיה יכול ליתן שאר בשותו
 ועונה כראוי לכל אחת ואחת ואינו יכול לבוסן שיסבנו
 בחצר אחת אלא כל אחת ואחת לבדה כמה היא עונתו
 לפי המנין כיצד פועל שיש לו שתי נשים לכל אחת עונה
 בשבת היו לו ארבעה נשים נמצא כל אחת בשני שב
 שבתות ואם הוא שכן יש לו ארבעה נשים עונה כל אחת
 פעם אחת בכל שנים לפיכך צו חכמים שלא ישא אדם

ליסב עליה וכלי אכיל ושתיה כג' קדר' וקער' וכוס' ובקבוק
וכיוצא בהן וחמור שנותן לה בית של ד' חמו' ותהיה רחבה
ר' ל' כדי להשתמש בו ויהיה לו בית הכסא חוץ ממנו וכן
מחייבי' אותו ליתן לה תבשיטה כג' בגדי צבעונין להקיף
על ראשה ועל פרחתה ופוך ושרק וכיוצא בהן כדי שלא ת
תגבה עליו במה דברים אמורים בעני שבישראל אכלב
בעשיר הכל לפי עשרו וכבודו ואם קצרה ידו ליתן אפי'
עני שבישראל כופין אותו להוציאה ותהיה עליו הכתיבה
חוב עד שיעשיר ולא האשה בלבד אלא בגין ובנותיו ה
הקטנים עד ב' ש' חייב ליתן להם כמות המשפיק להם
וכג' בית ומדור לשכון בהם ואיכו נותן להם לפי עשרו א'
אנ' לפי ערכם זה הכלל כל מי שחייב המזונותיו בין ב
בחייו בין במותו חייב ליתן לו כמות וכלי בית ומדור וד'
ורין בעל עם חסותו במעגל הכסות וכלי בית ושכר המ
המדור כריסם בטעגת המזונות אם הוא אומרת נתתי וז'
והיא אומרת לא נתת במקום שדרך הנשים שלא לבזות ב
בטיפה שעל ראשה לבר עד שיהא עליה לדיד שהיא חופה
את כל גופה כמו טלית כותן לה רדיד בכלל הכסות הפ'
הפזות שברדידים ואם הוא עשיר נותן לה לפי עושרו כ'
כדי שתצא לבית האכל או לבית המשתה שכל אשה יש לה
לבזות לבית אביה לבקרו ולבית האכל ולבית המשתה לב'
לנמול חסד לריעותיה ולקרוביה כדי שיבואו גם הם לה
שאוכה כמי שהיא בבית הזוהר שלא תבא ולא תצא אכל'
באפי' לאשה שתהא יונחה תמיד בחוץ פעם בחוץ פעם ב'
ברחובות ויש לבעל למכור לאשתו מזה שלא יכחנה לבזה'
אלא כמו פעם בחדש או פעמים בחדש כפי הצור' שאין
אפי' לאשה אלא לישב בזוית ביתה שח' כל כבודה בת מ'
מלך פנימה **ע** הדירה שלא תתקטט ותלחז
בתשמיש **ע** שאמר קונס תשמיש עלי א'
אם תתקטטי היא תתקטט מיד ותיאסר בתשמיש ויקיים
שבעת ימים ואז יוציא ויתן כתובה כדירה היא שלא תת
תתקטט או שאמרה קונס תשמיש' עלי אם אתקטט ושמע
וקיים לה יוציא ויתן כתובה והלמכס כתב הדירה שלא
תתקטט בעניינה שנה אחת וקיים ויתר מכאן יתיר כדרו
חו יוציא ויתן כתובה ובעלירה שלשים יום וקיים יתיר ע'
על כן יתיר כדרו או יוציא והלמכס כתב דכל אחד וקיים
ובאשר כתבתיו כן נראה לה' א' ה' א' ז' א' א' א' א' א' א'
שבינו עליו חו כליו על שבינו כדי שלא תשאלם
ולא תשאל מהם או שאמרה היא קונס תשמיש עלי אם א'
אשאל משכבי כלים או אשאלם מכלי ושמע וקיים לה יו
יוציא מיד ויתן כתיבה ואם אמר הוא קונס תשמיש עלי ע'
עלי אם תשאל מהם כלים או תשאלם אי איתר לה שלא
תשאל מהם ולא תשאלם והרי היא באשרת מיד ויוציא ל'
לאחר שבעה ימים ויתן כתובה ואם היא אשרה כלי שם
סכניה עליה כדי שלא תשאל מהם או שאשרה על עצמה
כלי בעלה שלא תוכל להשאלם כדי שלא יחזיקו להם טובה
או שדירה שלא לארונם בגדים באים לבנו והוא אינו יכול
להפר שאין זה דברים שבינו לבינה ואשרה לארונם ולשאל'
ולשאל כלים לפיכך תצא בלא כתובה שמשאיו שם רע

בשבינו מדירה שלא תלך לבית אביה ותלחז בתשמיש' שאמר'
קונס תשמיש עלי אם אלק לבית אבי שאם לא תלחז בת
בתשמיש אלא אמרה קונס בית אבי עלי אינו יכול להפר
אלא כיון שתלחז בתשמיש יכול להפר וכיון ששמע ולא ה'
הפר אם אביה בעיר כדירה עד חדש יקיים יותר מחדש
או סתם יוציא מיד ויתן כתובה ואם אינו דר בעיר והיא
רדופה לילך לביתו רגל אחד וקיים שנים או סתם יוציא ו'
ויתן כתובה ואם אינה רדופה לילך לביתו שנים וקיים ג'
או סתם יוציא ויתן כתובה ואם הוא אומ' קונס תשמיש
עלי אם תלך לבית אביך יותר מחדש או יותר מרגל יוצ'
יוציא מיד אחר שבעת ימים הדירה שלא תלך לבית אב'
האכל ולבית המשתה אם כדירה היא שאמר קונס תשמיש
עלי אם אלק וקיים לה יוציא מיד ויתן לה כתובה ואם ה'
הדירה הוא שאמר קונס תשמיש עלי אם תלך יוציא לא'
לאחר שבעה ימים ואם טוען הדירתה בשביל ב' אדם פ'
פריצ' המצוי' שם אם הוחזקו שם כאמן ואם לא הוחזקו
אינו כאמן כתב הלמכס הדירה שלא תלך לבית המרחץ
של כרכים שבת אחת ובעפרים שתי שבתות שלא תגעול
מבעל כפרי' שלשה ימים ובכרכי' מעת לעת יתיר על כן
יוציא ויתן כתובה האומ' לאשתו אין רצוני שיבאו לבית
אביך ואמך ואחיותך שומעני' לו ותהיה הולכ' להם בשאר'
לזה דבר ותלך היא לבית אביה פעם אחת בחדש ובכל ר'
רגל ורגל ולא יכנסו הם לה אלא אם אירע לה דבר בגין
חולי או לידה שאין כופין את האדם שיכנסו אחרים כ'
ברשותו וכן היא שאמרה אין רצוני שיכנסו אצלי אביך
ואמך ואחיותך שומעני' לה שאין כופין האדם שיבאו א'
אחרים ברשותו האם שאמר אינו דר במדור זה מבני ש'
שכני אדם רעים או פריצים או גנים בשכונתי ואני מת'
מתירא מהם שומעני' לו ואפילו לא הוחזקו בפריצ' שכן
צו חבמים הרחק משכן רע ואפילו המדור הוא שלא מו
מוציאה ממנו ושוכן בין בני אדם כפרי' וכן היא שאמרה
כן אף על פי שהוא אומר איני מקפיד עליהם שומעני' לה
שאמרת איני רוצה שיצא עלי שם רע בשכונתי אילו
ע שלש ארצות בארץ ישראל חלוקות זו מ'
מזו לעבין כישואין יהודה ועבר הירדן
ובגליל שמי מאחד מאילי הארצ' וכשא' שם אשה אינו יכול
לכופה שתצא עמו לארץ אחרת אכל אם היא מאחת מא'
מאילי הארצות והלך לארץ אחרת וכשא' שם צריכה לילך
אחריו לארצ' וכרא' דה' בכל ארץ וארץ כיוצא בזה לפי
שהיא חל' וקה בגלותיה וכתב הר' רבי מאיר מרנוטבור'
אם הוא מיהודה וקדשה בגליל אפילו לא נשאל בגליל אלא
בעבר הירדן צריכה לילך אחריו ליהודה שהיה מקומו ב'
בשעה שקדשה וכמוצא אשה מיהודה והוא מיהודה שא'
סאינו כול להוציאה משם לגליל גם כזה כתב רבי מאיר מ'
מרנוטבורק שאינו יכול להוציאה מאותו הארץ להביאה
לארצה כגון אם הוא מיהודה וכשא' שם אינו יכול
להוציאה משם ולהביאה לגליל אפילו אם היתה מגליל בא'
באותה הארץ יכול להוציאה מעיר לעיר ומכפר לכפר

מחיים עלי אין לכוף לבעל לגרש לכן יזהר כל דין שלא ל
לכוף לגרש בטענת מאים עלי וכן אין כופין אותה להיות
אצלו ולעבין ממנו אש הכנים לה ממנו והוא עדיין בע
בעין שלא הוציאו יקח כל מה שהכניסה לה אבל ממנה י
ישאר בידה בין כבשי מלוג בין כבשי צאן גדול ומכל מה ש
סהכניסה לו לא יקח מאומה ע' כ' אפי' נדה וחולה שאינן
בנות מורדות וכן ארוסה שאינה רוצה לינשא דינה כשאר
מורדת ושומרת יבם שאינה רוצה להתייבם כתבו רבא
אלפס והלמבם שדינה כמורדת והם הולכים לשיטתם ש
שבושקים מוצת יבם קודמת ור' פסק שמצות חליצה ק
קודמת לפיכך אין דינה כמורדת ולזה הסכים א' א' ה' ראש
ז' כתב הלמבם איש ונאשתו שבאו לפני בית דין הנה או
אומר מורדת מתעמיט והיא אומרת כדרך כל הארץ
אני עמו או היא אומרת שמורד הוא והוא אומר כדרך
כל הארץ אני עמה מחרימין תחלה על מי שמורד ואינו
מורה בבית דין ואם לא הודו אומרים להם להתייחד לפי
לפני עדים כתייחדו ועדיין הם טוענים מבקשין מן הכ
הנטען ועושין פשרה כפי כח הדין אבל לפני עדים אי
אפשר שזכור לבעול לפני כל בריה

ע

בפדיונה כיצד כשכית חיי' לפדותה
ואינו יכול לומר הרי בטך ובתובותיך ותפדי את עצמך
ואפי' אם יאמר איני פודך ולא אטול פירותיה אין שומעין
לי אף על פי שתקנו לה פרקונה תחת פירו שאוכל משלה
אפי' הכי אין שומעין לו אלא צריך לפדותה אפילו אם פד
פדיונה עולה יותר מכתובתה ואפילו יותר מכדי שויה
אבל רב אלפס פוסק שאינו חייב לפדות אלא כדי שויה ו
כן כתב הלמבם וא' א' ה' ראש ז' כתב כשברא הראשונה
ואינו חייב לפדותה אלא פעם אחת כשכית שכיית אינו ח
חייב לפדותה ויש אומרים שאינו חייב לפדותה פעם שני
יותר מכדי כתובתה אבל עד כדי כתובתה קייב גם כ
בפעם השנית ולא כהירא לא' א' ה' ראש ז' אלא אינו חייב
בפדיונה כלל בפעם השנית והלמבם כתב כשכית פעם
שנית ורצה לגרשה הרי זה מגרש ויתן כתוב' והיא תפדה
את עצמה כשכית והוא במדינת הים ב' ד' יורדין לבכשין
ומוכרים בהרצוה ופודין כדרך שהבעל פודה בהן שכ
שכשית אשתו חייב לפדותה א' ע' פי שאסורה לו כיון ש
שאת חילה היתה מותרת ואיסור שכייה גרם לה ליחסר
חייב לפדותה ומחזירה לבית אביה אפילו הוא בעיר או
אחרת ונותן לה כתובה אבל אם גי' שאת לו באיסור כגון
אלמנה לבהן גדול גרושה וחלוצה לבהן הדינו ממזלות וכ
וכתיבה לישראל אינו חייב לפדותה כתב הלמבם המדיר
את אשתו כד' שהוא חייב בגלגל לגרשה וליתן לה כתו
כתובתה אין חייב פדיונה עליו אלא בחייו אבל אלמנתו
אינה כפדית מבכשין לא מבכשין אש כשכית אחר מותו א
אלא אפי' כשכית בחייו ולא חשפיק לפדותה עד שמת אין
היורסין חייבין לפדותה ואפילו אם היא זקוקה ליבם אלא
כפדית משל עצמה או תטול כתובתה ותפדה את עצמה
רשאתה כיצד לק' תה חייב לרפאתה בין
רשאתה שיש לה קצבה בין רשאתה שאין לה

ע

קצבה אבל אלמנתו אינה מתרפאת מבכשין אלא ברפאה
שאין לה קצבה שדומה למזונות אבל אם יש לה קצבה ד
דומה לפדיונה ואין חייב' בה כמו שאין חייבין בפדיונה
ובעל העיטור כתב שגם הבעל אינו חייב אלא ברפאה
שאין לה קצבה ולא כהירא לא' א' ה' ראש ז' רוצים היורסין
לקטוב עם הרופא כדי שיהא לה קצבה ויפטרו ממנה הר
הרסות בידם ואם ראה הבעל שהחולי ארוך ואמר לה ה
הרי זה גיטך ובתובתיך ורפאי את עצמך רפאי לשון
הלמבם אמר לה הרי כתובתיך או רפאי את עצמך בכת
בכתובתיך או הריני מגרשך ונותן לה כתובתה שומעין
לו ואין ראוי לעשות כך מפני דרך חרץ

פ

מעשה ידי האשה לבעלה ומה הן מעשה
ידיה שחייבת בהן כרת כן אינו מלאכות שהאשה עושה לב
לבעלה טוחנת פי' יושבת בריחים ושומרת ומחמרת או
אחר החמור ובמקום שדרך לטחון בריחים של יד טוחנת
בידה ואופה הפת מבטלת התבטיל ומבטלת הבגדים ומ
ומניקה את בנה וכתב רב אלפס שאם יולדת תאומים או
אינה חייבת להניק שניהם וכן כתב הלמבם וא' א' ה' ראש
ז' כתב שאם יכולה להניק שניהם צריכה להניק שניהם
אבל אם יש לו בן מאשה אחרת אינה חייבת להניקו כתב
הלמבם רצתה להניק בן חבירתה עם בן בעלה הבעל מ
מעבד וכראה לי דאפילו על בנה שיש לה מאיש אחר מע
מעבד דתביא הרי שנתנו לה בן להניק לא תביק עמו לא
בן חבירתה ולא בנה ואין חילוק בין אם כתבו לה בן להניק
בין אם מניקה בן בעלה ומצעת לו המטה ועושה בצמר
או בגל מיני פשתן בר מכתמא שהוא מוסיף לפה ולשפתים
וכמה עושה לשבוע מסקל חמשה סלעים שתי ביהודה ש
שהן עשר בגליל זה ה' יעור לא נתנו אלא במשרה אשתו
על ידי שלש שאינה עמו בבית ואין עושה לו שום דבר
אבל אם היא עמו בבית ועושה כל צרכי הבית אינה חיי
חייבת לעשות כל כך אלא לפי המנהג שדרך כשים לעשו'

אם היא מניקה פוחתין לה ממעשה ידיה ומוספין
לה על מזונותיה ונותנין לה דברים היפים לחלב כגו' יין
וכיוצא בו לא הוסיפו לה על מזונותיה צריכ' לאכול משלה
אם יש לה כתב הלמבם פזקו לה מזונות הראוי' לה והיא
רוצה לאכול יותר או מאכלות אחרות מפני חולי התאנה
שיש בה הרי זו אוכלת משלה כל מה שתצוה ואין הבעל
יכול לעכב ולמ' שאם תאכל יות' מדאי או תאכל מאכל רע
ימות הולד מפני שצער גופה קודם ואינו נראה בן דתבי
פסקה קמעא אוכלת הרבה ולא תאכל דברים הרעים לא
לחלב ירושלמי שבעה גופי מלאכות מנו חכמים והשאר
לא הוצרכו למנות דפאיטא שצריכה לעשות כל צרכי הב
הבית ולעמוד לפני בעלה לשאת אבן צריכה לשאת
לא לבנו ולא לחביו ואינה צריכה ליתן תבן לפני כוסיו
וחמוריו אבל צריכה ליתן לפני בקר וצאן של לפני ולד
ולדעת רב אלפס צריכה ליתן לפני בהמתי דמיוחדת
לו למרכבתו אבל לא לפני שאר בהמות ולא לבקר וצאן
של הכניסה לו שפחה אחת או שריו לקנותה מהן
או שמצאה לשפחה או דמיו

יותר מארבעה נשים אפי' לו ממון הרבה כדי שיגיע לו
 לאלף עובד בחדש והמריר את חשדו מתשמי' המטע
 בין שזירה סתם או שבעה ימים או יותר יקיים טבעה
 ולחזר כך יוציאה וי' ב' כותה אפי' הוא ספק שיצאנו לו
 לשם חדשים וכי' מרירה חומר הנאת תשמישך אסור
 עלי' שזו הוא כאשר שאין מאכילין את החדש דבר והאסור
 לי' חבל אם אחר הכאת תשמישי' עליך או כשבע שלא לשם
 לשמחה אינו חל כתב ה'מכס' אסור לאיש למכור מחשדו
 עי' בתה וחס מכשע כדי לגררה עובר בלא תעשה שפאמר
 ס' ארה כחותה ועי' בתה לא יגרע ואם חלה או תשם כחו ו
 וזין יכול לבעול ימתין ששה חדשים עד שיבריא שאין
 לך עובד גדולה מזו וחזר כך או יטול ממנה רשות או יו
 יוציא ויתן כתיבה האשה שמררה מדר על עיניו כש' או
 מרביים שבינו לבינה שיעלו להפר ואמר לה אני מישר ל
 לך על מכת שתאמר לפלג' מה שדברנו ביחד בדברים ש
 של שחוק שחדם מדבר על עיסקי תשמיש הרי זה יוציא
 ויתן כתיבה שאיכ' יכולה להעזי פניה ולומר אינו הדב
 הדברים וכמז' שלא הותר הנדר וכן אם אמר על מנת ש
 שתעשה כך בשעת תשמיש כדי שלא תתעבר או על מנת ש
 שתעשה מ'ב' שוטי' כג' שתמלא כדי מים ותערה לאשפה
 וכו' וז' ב'א' יוציא ויתן כתיבה

ע

המריר את חשדו שאינו רוצה לש
 לשמש עמה או שאינו רוצה לזונה אם היא רוצה כוסין ח
 חותי' מיד להוציא וליתן כתיבה ואם היא רוצה להמתין
 אולי יחזור כי ממתין לו ומוסיפין לה על כתובתה לבל
 סבוב שלשה דיכרין שהן לו' שבעים של באף וכל ימי ע
 עומדו במדרו כיפין חותי' לזונה ואפילו הכי מוסיפין לה
 על כתובתה והאשה שמררה על בעלה מתשמיש הרבה ת
 תקבות בתקנו בה בתחילה תקנו בימי חכמי המנהג ש
 שיפחתו לה מכתובתה שבעה דיכרין לטוב עד כדי כת
 כתיבתה ואז יוציאה ואפילו אם ישמש עמה במררה יפ
 יפחות לה כיון שזוהי בעל כרחו ושוב תקנו שיטלחו מ'ב'
 דין שתחזור בה לא חזרה בה מכריזין עליה ארבעה פע
 פ'מים בארבעה שבתות ואחר ז' שבתי' כנסיות ושבתי'
 מדרשות פלגיות מורדת על בעלה כדי לביישה לא חזרה
 בה שולחין לה הוי יודעת שאפי' כתיבתך ק' מנהג הפסדת
 ממגרשה ושוב הוסיפו לתקן שימתו לו שנים עשר חדש
 וז' יגרשה אם ירצה בלא כתיבה ובתיך השנה אם באל
 לגרשה צרי' ליתן לה כתוב' וכתו' השנה חין מות' לה מונו'
 ומ' ג' ידיה שלא חבל כו' פירותיה ויורשה אם תמות
 וחייב בפדיונה ובקבורתה וכשינא'ת לאחר השנה אין
 לה לא מנה ולא מאתים ולא תוספת ואפילו בגדים שקב'
 לה יפשוט מעליה דאדעתא למיסקל ולמיסקל לא זכין לה
 וככ' צאן ברזל שלה אם הכניסה לו קרקע ברשותו הוא
 כו' לטק ואם הם מוטללים מה שתפסח מהן אין מוציאין
 מידה ומה שלא תפסה אין מוציאין מן הבעל וככ' מלג
 צ'רשות הן וכו' ואלת' והאי תקנתא איתא בין באומרת ב
 בעי'א לה ומצ'רין ליה שאין מבקשת להתגרש מיד בין
 באומרת מאים עלי' ומבקשת שיגרשה מיד בלא כתיבה

ו'ש' פירש באומרת מאים עלי' לא כייסין לה שתהא ע
 עמו שנים עשר חדש אלא מגרשה מיד בלא כתובה בעל
 כרחו וכן כתב הרמבם שכופין אותו לגרש שאינה כפ'ו
 שתבעל נשכ'י לה וכתב דהאומרת מאים עלי' מוטלת כל
 בלאותיה קיימין בין מככ'י מלג בין מככ'י צאן ברזל
 וז' פירש דלעולם אין כופין אותו לגרש ואין ביניהם כ
 כלום אלא בכל דיניהם שוין שלעולם אין כופין אותו לגרש
 וכן היא מסקנת א' א' הרמבם ז' כתב הרמבם כתבו הנא
 הנאופי' שיש מנהגות אחרות במורדת ולא פשוט המנהג
 המנהגות ברוב ישראל על כן אין ראוי לרין אלא ברין
 התלמוד אבל רב אלפס כתב האידכא דיי' במתיבתא כדי
 איתא ואמר לא כע'כ'א להאי גברא לית' לה גיטא יהי
 יהיבא לה גיטא לאלתר ואי תפסי מיד' מכתובתה מת
 מפקין לה מינה ויהיבא לה לבעל וככ'י מלג ישק ב
 בעין או דבר הבא מכחם כגון שמכרו בתים וקנו שדות
 שקלה' להו אבל אם כלו למרי' לא מחייב בעל לשלמי' וב
 וככ'י צאן ברזל כל שיטקן בעין אפי' כל הרבה שקלה'
 לחו אפילו כפחתו מדמיה אינו משלם הפחת ובלבד שי
 סיהיו ראויין להשתמש בהן מעין מלאכתן ראשונה אבל
 אם אין ראויין להשתמש בהן מעין מלאכתן ראשונה ח
 חייב לשלם כל דמיהן וכל שכן אם כבדו או מאכסו דב
 דברשותיה קיימי' וכתב א' א' הרמבם ז' בתשובה אשה ש
 שהכניסה לבעלה מלבושים לבושים עליה אין חיי קורא
 בהם ככ'י צאן ברזל שאין דרך לשו' המלבושי' שעל הכלה
 וככ'י צאן ברזל היינו שומא שהאשה מכנסת לבעל
 עד כאן וחזינא לבאן דקאמר יהיב לה עיקר כתובה מ
 מנה ממתים כי היכי דל' לחו במת ישראל הפקר אבל
 מאי דכתיב לה מרילה בין תוספת בין מתבתה לית לה
 והדין תקנתה ליתא אלא היבא דאמררה איתת בעלה
 וכע'י' למיפק מניה משום דלא בעי'א ליה אבל אם חלתה
 או שהיה בה חשש מיתה וכו' להפקיע את עצמה מתחת
 בעלה פדי' שלא ירשנה לית להאי תקנתא וככ'י האי מילת'
 איבא למימר היבא דמעקרא כחלה דאורייתא לא תקון
 ואי מתה מקמי' דתיפוק מיניה דבעל ג' ידית לה בעל
 דלא מיפקע'א ירשנה דבעל אלא בגירוסים גמורים וכל
 א' א' הרמבם ז' על דברי רב אלפס איפשר לפי שמוכן הק
 הק לקול שבנות ישראל ואי משהי' תריסר ירחי' שתא אג
 ח'ט' תולין עצמן בגי' ויוצאות לתרבות רעה ב
 בטל הש'יה וכתבו רשות לבעל לגרשה מיד בלא שהיית
 חבל לא שיבטוהו לגרשה שלא להרבות ממזרים בישראל
 ומוטב שבנות ישראל תרעות יוסי' רעה על רעתן ואל
 ירבו ממזרים בישראל וכן היה דין ל' מאיר מרוטכורין
 בדיכא דמתיבתא אבל היה מצוה להחרים אם השיאה ש
 שים אדם ענה כדי להוציא מדוניתא מיד בעלה וכשהיה
 רואה ע'מה בדבר לא היה מצוה לחזור אפילו מדוניתה
 הילכך לא היה דין מ'א' עלי' אם לא שתתן אמת לא
 לדבריה למה לא היה מקובל עליה או שלא היה הולך בר
 בדרך ישראל ומכלה ממנו עד כאן ובאר עוד בתשובה
 וכתב והסכימו חכמי' אשכנז וצרפת שבטענת

אמר איני נותן לו והבית אצל האם לעולם אפילו אחר ששם
סנים כיצד היה האב ראוי לדקה מוציאין ממנו בעל כ
ברחו וזכין אותה אצל אמה ואפילו כיסת האם לאחר ב
בתה אצלה ואכיה זן אותה משום דקה עד שימות האב
ותיוון מכסיו כתבאי בתובה והיא אצל אמה ואם לא רב
רצתה האם שיהיו בניה אצלה אחרי שגמלתו אחד זכרים
ואחד נקבות הרשות בידה וכותבין אותן לאכיהם או מש
משלבת אותם לקהל אם אין להם אב והם מטפלין בהן

פאשת איש שחבלה בה השבת לבעלה כיון שמעשה
ידיה שלו וחרי היא מתבטלת ממעשה ידיה ול
ולא כל מה שמתבטלת ממלאכתה הראשונה שאם היתה ט
טווה מתחילה וחתך ידיה והרי איכה ראויה אלא לשמור
היטואין הייטוב כלל פגם שהוא נזק והוא שלו אלא כותבין ל
לי בל ימי חליה ביטול של שמירת קיטואין ואם חבלה בה ו
לא חפחיתא מדיפה כגון שמצתה ידה וסופה לחזור א
אין כאן אלא שבת לחוד ואותו כולו של הבעל והענין שלה
וחם אמרו שיתרפ' בחמשה יומי ועברו לה סמא חריפ'
ואיתסית בתלתה יומי היימ ככלל הענין שציערה עצמה
בשם חריף כדי להסתכל המותר והוא שלה והריפוי יכ
ינתן לרופא לרפאתה ובושת ופגם בזמן שבתה לי הלק
אחד ולה שני חלקים ואם הוא בגלי לה חלק אחד ולה כ'
חלקים וכן אם חירף אותה שום אדם ברבים בגלי לה
שני חלקים ולה חלק אחד ואם חרפה בעתה לה שני חל
חלקים ולו חלק אחד ושלה ילקח בו קרקע והוא אובל פ
פירות ואיפה יכולה למחול לו על חלקה ולא על חלקו ואם
מחלה איכה מחילה ומכל מקום אינו יכול לתובע אלא ב
בהרשעה כתב הרמב"ם שהריפוי לבעלה ולא להירא לה'
אבי הראש זל וכתב עוד ב' ד' א' שחבלה בה אחריים אכל א
אז חבל בה בעלה חייב לשלם לה מיד כל הנזק ונעדר והב
והטעם ואין לבעל בהם פירות ואם רצתה לעקן לאחר'
הדמים כותבת וכך הורו הגאונים והבעל מרפא בדרך
שמרפא כל חליה והראב"ד השיג עליו וכתב תימה למה ה
הוא יטלים הכל שחרי מטל בשל אחריים שליט אובל שלישי'
ובשחבל בה איהו למה ישלם הכל אולי טעה בדברי הגא
הגאונים שלא אמרו אלא על מה שראוי לקנס שלא יאכל
הפירות דבהכי לא תיקון דבגן דהוא עישה שלא כהוגן
דין הוא שלא יהא חוטא פסח

פדאשה לבעלה אפילו דחקת
עד שמצאה אותה דווקא אשת איש ודאי אכל ספק מבו
מגרשת כגון שזרק לה גט ספק קרוב לו ספק קרוב לה
אף על פי שחייב במזומתיה מצאיתה לעצמה כתב הרמב"ם
אם דמיציתה לבעלה דווקא בגיזמת אכל אם איכה כיו
ביצמת מצאיתה לעצמה וכתב אדוני אבי הראש זל לא ר
דק דלא משכחה איכה ביצמת אלא באומרת איני ביצמת
ואיני עושה או שאמר לה בעלה באי מעשה ידיך
במזומתך וכיון שהרשות בידם למר כן הוי במזומת
ומצייתה לבעלה

פהאיש אובל פירות
של כבשי אשתו כל
יתקבת חביתם היא שתקמו לו זה תחת

פדיונה סחייבנהו לפדותה ואם אינו חפץ בפדיונה
ולא חפדינה אין שומעין לו דכמא לא יספיקו ויני פיר
פירותיה לפדיונה ואף על פי שהתקנה לטובתה אם תא
תאמר איני חפצה בה אין שומעין לה כדי שלא תתערב
בין הצדים אלא אובל מכל נכסיה ששני מיני נכסים יש לו
לה נכשי מלוג ונכשי טאן ברזל נכשי טאן ברזל שמינסת
לו ושמיין אותו וכותבין אותה בכתובה ודא בדוכיתא דה
דהבעלת ליה בברי' ותכשיטו' ומקבל עליו אחרי' שאם הם
עבדי' ובהמות ומתי לו וא"ל הותירו הותירו לו ואם הם
מטלטלים ופחיתו או הותירו או עבדו או נאכרו הכל הוא
באחריותו ואם אינו מקבלן עליו באחריות או נקראים
נכשי מלוג ואם פחיתו או הותירו או נכסו או נאכרו או
הכל באחריותה ופיר' ר"י אם פגע בהם ונאכרו בהשיעה
פטור שהיא עמו במלאכתו ופשיעה בבגלים פטור כתב
רבינו אפרים דנכשי טאן ברזל לא מייחייב בעתמא ב
באחריותו עד דסימנהו עליה בדמים קטנים במ' ד' א'
בשתמא חבל אם קבל באחריותו בפירות חף על גב דלא ש'
שיימינהו עליה חייב באחריותו ובעל העיטור כתב בת
כתבינהו בכתובה א' ע' ג' דלא כת' אחרי' כמאן דכתי' דמי
א' ע' ג' דלא שיימינהו ובשניהם אובל פירותיהן ומשתמס
בהן כל זמן שהיא עמו לפיכך אם שום אדם מחזיק בשלה
ובא להוציאו מידו אין צריך הרשאה ממנה דמינו דנחית
לפירי נחית לבופא ואף על פי שאובל פירותיהם אינו כ
כבעליו לענין שאלה בבעלים שאם יש לה פרה של נכשי
מלוג והשאלה הבעל לאחר ונשאל עמה לא חשיב שאלה ב
בעלים פגע הוא בפדיתה פטור דהוה ליה פשיעה בבע
בעלים שברה פרה מאחר וכיסת ומתה או פגע בה ה
הבעל פטור באז לידה אחר שנשאה בין שפאו לידה בירוש'
או שמתה או שחבלה בה וכתבו לה הלקה ב
בבוסתה ופגמה בלראים נכשי מלוג באותי שהכניסה לו
ולא קבלם באחריו חוץ מאשה שמכרת כתובתה ומדוכית'
בטובת הכאת פירות בדבר מועט שאם תתאלמן או תהג
תגרש שיקחם הלקח אותן הדמים אין הבעל אובל יר
פירותיהן וכן אם כתבה מתנה לאחר קודם שניסת אף
על פי שאין המתנה מהגה בדלקמן אפילו הכי אין הבעל
אובל פירות וכן הבעל שנתן מתנה לאשתו בין קרקע ב
בין מטלטלים קתנה ואין הבעל אובל פירות ומיהו אינה
יכולה למכור מה שנתן לה ולא ליתנו לאחר אלא ישאר ב
בידה ואם תמות ירשנה והפירות שיוצאין לה ממנו דינו
כשאר נכשי מלוג וימכרו וילקח בהן קרקע והוא אובל פ
פירות והרמה כנה שאם מכרה או כתבה קיים כיון שאין
לו פירות ואם מתה עד שלא מכרה ירשנה אפי' אקני לה
ע' מ' שלא ליורשה והכי מילי שאיני אובל פירות כשנתן
לה אחר הכיטואין אכל אם נתן לה קודם הכיטואין אחר ש
סידוכין ואירוסין אפי' אם פירש במתנה בין קודם כישו
כישואין בין לאחר כישואין כיון שנשאה אהביא ליה זכות
בפירותיה והוי כשאר נכשי מלוג שאובל הפיר' הילכ' אם
כתבה ומכרה בטל ואם כתאלמנה או כתגרשה שקלה להאי

לקנותה אינה טוהבת ואינה אפה ואינה מבטלת כתבה
הרינופס היא חומרת ראוי לו לקנות או לשבור שפחה ו
והוא חומר אין ראוי עליה להביא ראיה ואין כאן מקום
לשבורה הבטלה לו שנים או דמיהן או שמנחה לו שנים
או דמיהן אינה מבטלת ולא מניקה את בנו שלשה אינה
מנעת לו את המטה לטרוח ולשכר את המצעות ולהפך
בהם חבל פירסת את הסדין ומסדרת לו את המטה שהוא
דרך חיבה וראוי להל' אשה נעשות דבר זה לבעלה אפי' יש
לה במה שפחות וכן למזוג לו הכוס ולרחוץ פניו ידיו ור
ורגליו וכן צריכה לנצות בצמר אפי' יש לה כמה שפחות
שהבטלה מביאה לדי זימה וכן כתב הרמבם אבל אין בו
כופי' אותה לנצות מלאכה כל היום אלא לפי רוב הממון
ממעטת המלאכה ומה עושה לו הכל כמנהג המדינה במ
במקנ' סדרכה לארוב חורגת לרקוס רוקמת לטוות פשתן
או צמר טווה ואם לא היה דרך חכמי העיר לעשות כלה
המלאכות האלו אינו כופה לעשות אלא בצמר בלבד שה
שפחת מזיק הפה והשפת' והטווי הוא המלאכה המיוחס'
לנשים שפ' וכל אשה חכמת לב בידיה טוו' וה' מלאכות הן
סג' אשה עושה להעלה טווה ורוחצ' לו פניו ידיו ורגליו
ומצבת לו הכוס ומצעת לו המטה ועומדת לשמש לבניו
ושם מ' חבית שמקצתן עושות ומקצתן אינן עושות כגון
טווחת וחופה ומבטלת ומבטלת ומניקה וכותבת תבן ל
לפי' בחצית ע' כ' דחקה ועשת' מלאכה יות' ממה שהחשה
חייבת שפ' רב' היא שהיא לבעל אפי' ביתרין שפ' על ידי
הדחק ודווקא שדחקה להרבות במלאכה כגון שעושה ב
הילה בשעה שבה אדם ישנים אבל אם עושה שנים ושלש
יאלף בית ביחד הנותן לעצמה ורח' פסק דלא הוי המיתר
לבעל אלא בחנות' שלא על ידי דחק אבל בכל מה שדחקה
בין שנים בלילה או שעושה שנים וג' ביחד הכל לעצמו
וה' י' א' ה' ה' דברי שפיהם ולא פסק במי והרמבם כתב
בזאת דחקה ונעשה יות' מהראוי לה חמורת' לבעלה וכל
וכל חילו המלאכה אין מחייבין אותה לא כבולן ולא במק
במקצתן אלא אם כן יהיה דרך משפחתו וממשפחתה לע
לעשות חבל' אם אין דרכן לעשותן אינה חייבת בהן כתב
הרמבם אשה ששכרה בל' בבית בעת מלאכתה בגוירה
ולא יין הדין אלא תקנה שאם אין אתה אומר כן אין שלם
בבית לעולם שזיח כוהרת' וכמנעת מרוב המלאכות וכא
וכמנחת קטטה בבית לעולם כל המלאכות שהאשה עושה
להעלה כרה עושה להעלה חוץ מהנצות המטה בפניו אבל
ש' בפניו מותר ולא תמזוג לו הכוס אפי' להניחו בפניו
על השלחן אם לא שיכתה כגון ביד שמאל או תניחנה על
על הארץ או על דבר אחר ולא תצוק לו מים לרחוץ פניו
ידיו ורגליו ואסור ליקח סוס דבר מידו לידה או ליתבו
לידה כתב הרמבם כל אשה שתמנע מלעשות מלאכה ש
ס' היא חייבת לעשותה כופין אותה ועושה אפי' בשוטים
וה' חכר חסיב עליו ואומר' משנ' לח שמעתי יסור שוטים
לנשי' אלא שממעט לה מזונותיה וצריכה עד שתבצע טען
הוא שאינה עושה וטענה היא שעושה מוסיבים אשה או
שכנים בביהם ודבר זה כפי מה שיראה הדין שאפשר
הדבר עד סוף יראה שפסק המורדת ממלאכה היא מור

מורדת ואם כן קשיא לדבריו למה לא יפחתו מכתובתה
כדין מורדת מת שמים וא' ה' א' א' כתב שחין כופין א
אותה דקיימא לן הרב הובא דאמר אשה יכולה לומר לבעל
איני כיוונת ואיני עושה לפיכך אם תרצה לא תעשה ולא
תזון כתב הר' יונה דווקא בעיקר מעשה ידיה אבל המון
המותר עלה' שלשים שהוא שלו ותקנו לה כגדו מעשה כ
כסף אינה יכולה לומר איני נוטלת מעה כסף ואיני נוט
נוטלת מותר לפי שתקנו לו מותר משום חיבא וכתב הר' י
תקנו לה כגדו מעשה כסף וה' א' כתב שגם במותר יכ
יכולה לומר איני נוטלת מעה כסף ואיני כותבת מותר

פא

המקדים מעשה ידי אשתו אין ההקדש חל
לא מבעיא על עיקר מעשה ידיה שאינו חל
סהרי ברשותו שאם תרצה לא תעשה ולא תזון אלא אפילו
עב המותר שהוא שלו על כרחיה כדפריש חס' שאין א
אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ואם היא חסרה מעשה
ידיה עליו כגון שאומר' קונם מה שאני עושה לפיך וכגון
שאומר' יתקדשו ידי לעושיהן דהשתא לא הוי דבר שאינו
בעולם גם שידיה ישנו בעולם שהוא מדברי' שבינו לבית
אף על פי שאין הנדר חל לאושרה עליו שהרי הם שלו ו
ואפי' המותר מכל מקום כיון שאם יגרסנה יחול הנדרו
ותיאסר עליו חסיב דברים שבינו לביתה המדיר אתה
אשתו שלא תעשה מלאכה יוציא ויתן כתובה הקד' לה מ
מלאכה כל שהוא כגון לשחק בבלבים וכיוצא בהן לר' א
א' א' יוציא ולדעת ח' ה' א' א' לא יוציא

פב

כירה שלא להניק בנו אינו חל שהרי חייבת
להניקו עד שיטלמו לו כ' ד' חרשים ואם היא חומרת אפי'
חניק והוא אינו רוצה שתניק כדי שלא תתכחול שומע' לה
שהחלב מצערת אותה ואם הוא אומר שתניק והיא אינה
רוצה אם אין בני משהחתו רגילים להניק שומעין לה וא
ואפי' בני משהחתו רגילים להניק כתב רש"י אינה חייבת ל
להניקו אלא אם כן מכירה שמינו רוצה לניק מאחרת או
כ' א' אותה וניתן לה שכרה ומניקתו וכתב' שלשה יום
ללידתו ודמי' הוא בחזקה שאינו מכירה ואין צריך לבדוק
אם מכיר ואפי' אם כריחה באילו אינו רוצה לניק מאחרת
אקראי בעלמא הוא ולא בעי בדיקה ומכן נ' ואילך אם א
אינו רוצה לניק מאחרת צריך לבדוק אחריו אם הוא מכ
מכירה כופין אותה אבל אם רוצה לניק מאחרת אפי' כן
סנה אין כופין אותה ואם אינו רוצה לניק מאחרת כלל א
אפילו קטק הרבה כופה ומניקתו מפני הסכנה ולחחרט
פיגמל הכער י' א' שכרשות החב' אם ירצה יקחנו אצלו
ואם ירצה יניחנו עם אמו דהא דאמרינן בת אכל האם ד
דווקא באלמנה לא שכיין לה כהדי קרובי אביה שראין
ליורשה אבל בגרושה שכיין לה אכל חביה וה' א' כתב
בגם הגאונים דהוא הדין כמי בגרושה וכן כתב הרמבם
סלמו כ' ד' חרשים וגמלתו אם רצתה המגורש' שיהיה בנה
אצלה אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן טשה שנים
במורים אלא כופין החב וכותבת לו מזונות חל האם לו
ולאחר טשה שנים יכול לומר האב אם הוא אצלו אינו
ניתן לו מזונות ואם הוא אצל

מירובות ומקרים לו המעות אין שומעין לו אפילו אם ה
הקרקע קרוב לו ומעין לו בכל יום שלם יפסידנו הלוקח
משום ריוח ביתה פי' שטוב לה יותר שיאיר בידו כדי ש
סיהיה חוצאת הבית מרווחת שאם מוכר הפירות לסכים
מירובות ונוטל הדמים ביחד ליכא ריוח ביתא אבל יכול
למכור הפירות בכל שנה ושנה אחר שלקטן דהא איכא ר
ריוח ביתא בכל שנה ושנה וכן אם ימכור פירותיו לשני
מירובות ועושה חזרה במעו' שפיר דמי כתב רבינו האי
אם הקרקע רחוק ומכרו לפירות מוכר כיון שהוא רחוק
ואינו יכול להביא הפירות לבית גם מעיקרא ליכא ריוח
ביתא ואע"פ שאם היה מוכר הפירות בכל שנה ושנה
היה לו ריוח ביתא בדמים כיון שהוא רחוק ממנו וצריך
להוציא יצאות ולטרוח בכל שנה ושנה טוב יותר למכרו
לפירות הכניסה לו שתי ספחות יכול ליחד אחד מהן
לאשה אחת שיש לו שתמשנה לדעת הרמב"ם אפי' בב' **פ**
אחר שבת' זה לשו' י' לב' לה' מקצ' עבדי אשתו ואמהותיו
סי' משמו אותו בבית אשה אחרת שנשא בין היו מכבדי מ
מלו' בין היו מכבדי' צאן ברזל אבל אינו יכול להוליכה לעיר
אחרת שלא לדעת אשתו אבל לפי דש"ם אינו יכול להוצי'
מן הבית אלא יכול ליחדה שתשמש לאשתו אחרת ולזה ה
הש"ס א"ר הראש ז"ל **פ** ואין מקבלין
פקדונות מן הכסים ולא מן העבדים
ולא מן הקטנים דמתמא הוא של הבעל ושל האדון ושל ה
האב ובבב' יחזירו אותו קבל מן האשה יחזיר לאשה אפי'
הבעל עומד וצווח אומר שלי הוא והיא אומרת משל פלו'
הוא אם היא בריאה באמנת בעגו שאם היא רוצה תקחנו
ותתנהו לו ואם היא חולה אם היא באמנת בעיני הנפקד
יעשה כדבריה ויתנהו לאותו פלוני אפילו אם הבעל מוח'
בידו ואם לאו יתנהו לבעל מתה ולא אמרה של מי הו'
יתנהו לבעל כתרסה ואחר כך מתה יתנהו ליורשיה קבל
מהעבד יחזירהו לו מת יתנהו לאדון אפי' כשתחרר קודם
סמת דמסתמי' גבנו מבית אדונו קבל מהקטן יקלה לו בו
דקל לאכול פירותיו מת יחזיר לאביו כתב ר"י אם היה לה
מעות או מטלטלין ותקפה הבעל אינה יכולה להוציאם
מידו שאינה באמנת למו' שלי או של פלוני הן ורבי' שמסון
חילק בדבר שאם היו המעות טמונים שלא ידע בהן הבע
הבעל ותקפה מידה אין מוציאין מידו ואם לא היו טמוני'
ותקפה הבעל מידה מוציאין מידו שנאמנת לומר שלי הם
וכן היא מסקנת א"ר הראש ז"ל לזה ממנה וברשה היו ה
המעות טמונים אין לה עלין כלום שלא כיון אלא להוציא'
מידה לא היו טמונים צריך לפורעה והאשה הנושאת ו
ונתבת בתוך הבית או אפי' אינה נושאת ונתבת בתוך
הבית אלא שהבעל מאמינה ומפקיד מה שיש לו בידה א
אינה באמנת לומר של פלוני הוא אבל שטרי חובות ו
וקביית הקרקעות שעשה הבעל על שמה הם פלה ואם ה
הם עמאיים על שמה ועל שם בעלה הם שותפות בין ס
סביהם **פ** אין לאיש חזקה בכבשי אשתו אם טוען
סמיה **פ** לו מכבשי מלוג שלא ואין לו פטר ואין
ל' עדים אלא שכל בענה חזקה שאכל חסירות שלשה

סנים אפילו סילק עצמו מפירותיה שבתה לה דין ודברי
אין לי בהם דמהכיא כדלקמן אפילו הכי אינה חזקה' ש
שאינה חוששת למחות בו אבל אם יש עדים שמכרה לו
מהכי ודוקא בכבשי מלוג אבל לא בכבשי צאן ברזל ולא
בשאר נכסים כדלקמן ואפילו אחר שיחזיק בכבסיה ב
בחיי בעלה אינה חזקה שלאמכת על בעלה ואינה מוחה
אפילו אם כתב דין ודברים אין לי בכבשיך כיון שאם מ
מתה הוא יורשה אבל אחר שהחזיק בהן שלשה שנים א
אחרי מות בעלה אפילו אם התחיל להחזיר בהן בחיי ב
בעלה וטען בפני מכתם לבעליך והוא מכרם לי הוי' ח
חזקה במה שהיה יכול לומר שקנה ממנה אחרי מות ב
בעלה ודבר זה מבורר עוד בספר חושן המשפט בדריני
חזקות **פ** האשה שיוצאת מתחת ידי בעלה ב
בין ב **פ** במתתו בין בגירושין נוטלת כל כ
כבסיה בלא שבעה בין כבשי מלוג בין כבשי צאן ברזל א
אף על פי שהלמיה אינה נוטלת בתובתה אלא בשביע'
כבסיה נוטלת בלא שבעה וכבשי מלוג נוטלת כמו שהן
אפילו בלו הרבה ואין ראוי לעשות בהן מעין מלאכה ר
ראשונה וכבשי צאן ברזל מדיכא דגמרא כיון שהם בא
באחריותו נוטלת כמו ששמו אותו תחלה ואם פחתו מ
משלימין לה כל הפחות וכך אם הותירו בחיי הבעל ה
המותר ליורשי' אלא שהיא נותנת דמים ונוטלת כגון
אם הכניסה לו שני כלים באלף זוז ושחזו ועמדו ע"ה
אלפים החד נוטלת בלא דמים והשני נותנת דמיו ו
ונוטלתו וכן הולדות של שפחה ובהמה וכבשי מלוג אף
על פי שהן של הבעל כשינצחה נותנת דמיהן ונוטלתן
ומטעים זה כתב הרמב"ם שאינו ראוי למוכרם אפילו ב
בעורה תחתיו ולא כהירא לר' א' הראש ז"ל דודאי בעורה
תחתיו עושה בהן כלמה שירצה אלא אם שירם נותנת
דמים ונוטלתו וז"ל אם הקדישו היורשים כבשי צאן ברזל
פלה אחרי מות אביה' או שהיה בגד ופרשו אותו על המת
באשר נותנים לו דמיו אלא שפדגו שכל זמן שרבונין ל
לעשות בהן מעין מלאכתם ראשונה שנוטלתן כמו שהם ח
אבל אם אין ראויין למלאכת' האשוק' משלמין לה כל דמיה'
וכן כתב רב אלפ' א' ע"ג דמדיכא דגמרא כבשי צאן ברזל
שפיחתו צריך לשלם כל הפחת אע"ג דראויין למלאכת'
ראשונה מכל מקום כיון דלא נהוג עלמא הכי כלמאן ד
דמקבל צאן ברזל אדעתא דמנהגא מקבל הלכך לא מקבל
אלא לפוס מנהגא וכל זמן שראויין למלאכה ראשונה חין
צריך לשלם ע"כ אבל בהותירו לא כתב כלל והרמב"ם ה
הוסיף לומר אף בהותירו שבתה הורו הגאונים כבשי
צאן ברזל אע"פ שפחתו על הבעל אם הבלאות קיימין ו
ועושין בהן כעין מלאכתן ראשונה נוטלת כמו שהן ואם
אין ראויין למלאכת' ראשונה' הוי כמו שגב' או שאבד וחייב
לשל' דמיה' כמו ששמו אות' בשע' כישורא' ומנהג פשו' הוא
וכל הנוש' על מנהג זה הו' מקבל עליו אחריו הנדוני' וכמו
שזכר מקבל הפחת כך אינו מקבל השבח אם הותירו י'
דמיהן לפי מנהג זה ע"כ הכניסה לו קרקע וכשינצחה יש
בו פירו' מחוברי' נוטלתו עם פירותיו אפי' הגיעו זמן

חכמה לבר מכתובת ודוקא שכתובת או כתבשה מן
הכישורין אבל מן האירוסין לית לה שלא כתב לה אלא על
מפת לבושה ואפי' כתובתה או כתבשה מן הכישורין ד
דוקא שלא מתוך נדרה אבל כתובתה או כתבשה מתוך
נדרה לאחר שכתבו עליו אגרת מרד שהפסידה כל כתו
פתיכתה הפסידה כלמה שניתן לה מכר לה קרקע אם ה
היו המעות שקנתה בהן הקרקע גלויים וידועי' לו קנתה
והבעל אובל פירות ואם לא היו המעות גלויים לו לא ק
קנתה שלא כיון במהירות לא להוציא המעות מידה וכ
וכיון שכתבו לו יקחם עם הקרקע והר' יונה כתב דוקא
דקא טען טענת בריא דידי אינון אבל אי טענת אידי ט
טענת בריא שהן שלה והיא טוען טענת שמה צריך להח
להחזירם לה דכי אמרין לגלויי זוזי הוא דבעי היינו דוק
בטוען דרי' כך וכך יש לה משלי אבל בטוען שמה צריך
להחזירם לה וילקח בהם קרקע והוא אובל פירות וכתב
הזמה היבא דלא ידעין אי מעות טעונין הוו אי לא הוו
אומר טעונים הוו והיא אומרת לאו טעונים הוו עליה ל
להביא ראיה דהא קרקע בחזקת בעליה עומדת אפי' פ' ט
גשם לה שטר עליו כל זמן שלא כתברר דלאו מעות טעוני'
הוו כמי שלא כתקיים השטר דמי אחר שניתן לה מתנה או
אפי' אמר לה על מנת שלא יהא כלום לבעל אני נותן לך או
אפי' הכי אובל פירות אלא אם כן אומר לה על מנת כך
אני נותן לך שלא יהא לבעל בהן כלום אלא שתכל אומר
חתה כתב הגאונים הבעל שחבל באשתו שמתחייב לה
חלקה בצדקה ופבמה קנסו אותה שאין לו צו כלום ואינו
אובל פירותיהם כתב הרמבם הרי שמתאזר ביד האשה מ
מעות או מטלטלין והיא אומרת מתנה נתנו לי והוא או'
ממעשה ידיך הם ושלי הם באמנת ויש לו להחזירם על מי
טענת שקר ואינו כן וילקח בהן קרקע והוא אובל פ
פירות ואם אומרת על מנת כן נתנו לי שלא יהא לבעלי
דשות בהן אלא שאשה בהן מה שארצה עליה להביא ד
ראיה שכל ממון שמתאזר ביד האשה בחזקת הבעל הוא ש
אובל פירותיו עד שתביא ראיה : אמרה חתה נתת לי
במתנה בטענת שבע' דסתם שכתבו לה הבעל ואינו אובל
פירותיהם ע' כ' כיון שאובל פי' נכסי אשתו אם כפלו לה ב
בירושה או נתנו לה במתנה במטלטלי דבר שאינו עושה
פירות ימכר וילקח בו דבר שעושה פירות לפיכך כשנא
ליקח בדמים דבר העושה פירות מואין דבר שפירותיו
מרוכבים ויצאותיו מועטין וקוצין אותו בין שיהיה הדבר
ברצונו או שלא ברצונו כיצד אם אחד מהן אומר לקנות
קרקע ואחד אומר בית שומעין לזה שאומר קרקע בתי
ודקלי דקלי דקלי ואילגי אילגי וגופי אילגי ואין ק
קוצין דבר שאין בו מעו מחליף ואם כפל לה דבר שבועו מ
מחליף אין צריך למוכרו שכיון שבועו מחליף אובל השי
הפירות והקרן קיימת לה ואפי' אין בו מעו מחליף אם יש
ישאר קצת מן הקרן אין צריך למוכרו כיון שכתב לה
אילן שקוצצין אותו לעצים ואין בו מעו מחליף קוצץ ואובל
כיון שיטאר לה המקום וכן אם כפל לה גלימא מכסה וה
והולך עד שתכלה כיון שיטאר לה השחוקים ומכל מקום

אם כפל לה מעות ובאים לקנות דבר שעושה פירות אי'
קוצין בה גלימא וכיוצא בה אלא דבר שבועו מחליף הכ
הכביסה לו עז לחלבה ורחל לגיזתה ותרנגונות לביצתה ו
ודקל לפירות אובל והולך עד שיכלה ופי' רב אלפס אפי'
אין גוף העז והרחל והתרנגולת והדקל שלה ואין לה בהן
אלא הפירות אי' אובל והולך ולא כהירא לאח' הראש ז'ל
דכיון דליכ' סיור כלל אין לכלות הקרן לגמרי אלא כפרש'
שבוק העז שלה ונקט עז לחלבה דסתם עז להכי קאי וה
והשתא כשאר לה הגוף לסיור וכן באידך כפל לה עבדי'
ושפחות זקנים שאין ראויין עוד למלכה ישתמש בהם כ
כמו שהם ואינה יכולה לכופו למוכרן ולקנות בדמיהן ק
קרקע כדי שיתקיים לה הקרן ואם ירצה הוא למוכרן ול
לקנות בהן קרקע אינה יכולה לעכב עליו והזמה כת'
כמו שהוא יכול למוכרם בעל כרחיה כך היא יכולה למ
למוכרם בעל כרחיה כדי שיתקיים לה הקרן ואפי' הראש
ז'ל כתב כשנא ראשונה רבן שמעון בן גמליאל אומר
יכולה לעכב עליו משום שבח בית אביה וכיוצא בזה פלגי
בבבלי לה זיתים זקני' ומדברי אפי' הראש ז'ל יראה שפוסק
בזיתים כחכמים שאינה יכולה לעכב עליו ולמוכרן וד
ודוקא כשאין כסושים בטועים בשדה שלה אבל בטועים בשדה
שלה או עושין כדי טיפולן יכולה לעכב עליו והרמבם כ
כת' כפל לה עבדים ושפחות אעפ' שהם זקנים לא ימכרו
משום שבח בית אביה כפל לה זיתים וגפנים זקנים או
אינן יכולה לכופו למוכרן ולא לעכב עליו למוכרן ודוקא
כשאין כסושים בשדה שלה ואינם עושין כדי טיפולן או
אבל אם בטועים בשדה שלה או אפי' אינם בטועים בשד'
שלה ועושין כדי טיפולן יכולה לעכב עליו למוכרן משום
שבח בית אביה ואיני יודע למה פוסק חר כחכמים וחד
כר' שם כ' כפל לה פירות תלושים דינם בבכסין וימכרו
וילקח בהן קרקע כפל לה פירות מחוברין הרי הן שלו
אפילו הגיע זמנו ליקצר כיון שהן מחוברין ובהן הן ע
עבדים ושפחות ובהמות של נכסי מלוג הבעל חייב ב
במוכנותיהם וכמו שמתמש בהן ואובל פירותיהן כך נ
בוטל ולדותיהן וולד ולדותיהם עד עולם אבל לדעת רב
אלפס אינו בוטל אלא ולדות ולא ולדי ולדות דפירא דפירא
לא תקינו ליה דבין והא דתבן אובל פירי פירותיהן עד
עולם היינו שמכר פירות וקנה בדמיהן קרקע דכיון ד
דלא אכיל לפירי דין דליכול פירי דפירי דקיימי במקל'
פירי אבל אם אובל פירות לא יאכל פירי דפירי וכן כתב
בעל העיטור שאם מכרה נכסי צאן ברזל בטובת הנאה או
אין הבעל אובל פירות מאותה טובת הנאה ולא כהירא ל
לא' הראש ז'ל אלא דוקא פירי דפירי דאיתו מעלמא כגו'
שמכרה פתובתה בטובת הנאה לא שקיל : אבל פירי ד
דפירי דלא איתו מעלמא בגין ולדי ולדות שקיל ועוד נ
בראה אם תמות האם בעוד הולד קיים והולד ממלא מ
מקום אמו וחוזר להיות קרן ואעפ' שהולד הוא לבעל ח
אם נכבד וכמוצא הגבא אין הכפל לבעל ואפילו האם בע
בעצמה אם נכבדה אין הכפל לבעל ואפי' רצה הבעל למ
למכור קרקע של נכסי מלוג לאחר שיקח פירותיו לשכ

אני סוכאה אותו ואני רוצה לעמוד עמו אין סומעין לא
עב כצל הכי עליו ועל אשתו ואין ידוע איזה מת תחילה
ואין לו בן ממנה יורשי הבעל אומרי היא מתה תחילה
וירשה ואנו כירשנו ויורשי האשה אומרים הבעל מת תח
תחילה וזכתה בכתובתה וכדוכייתה ואנו כיר' אות' וכגון
סיחור לה נכסים לכתובתה שאינה נריכה לשבע ראש לא
בן אפילו מת הבעל תחילה אין יורשים כתובתה יורשי
הבעל יורשים עיקר הכתובה והתוספת ויורשי האשה י
יורשים נכסי מלוג שלה ונכסי צאן ברזל יחלקו בין סב
סמיהם אשה שיש לה נכסים ורוצה ליכסא ונאנה במתנה
קודם לבן וכישאת הבעל אינו זוכה בהם וגם המקבל לא
קבאם לא שכל כתבתם לרחוק או לקר' שלא כיונה אלא לה
להריחם מבעלה אפילו לא הודיעה לעדים שמכוננת
להריח' רק שידוע שעומדת ליכסא או שניסת מיד אחרי
המתנה אנו אומרים דעתה שלהריח כיונה בר' שלא ש
שיירה לנאנה כדי פרנסתה אבל אם שיירה כדי פרנסתה
מתתה מתנה עד שתתייב לו היום ולכסא רצה פירוש
היום תחול זו המתנה ותהיה תלויה ועומדת עד שארצה
לקיימה אבל בכל פעם שארצה הרשות בידי לבטלה וכיון
שמתנה לי כל נכסיה או מקצתם וכתבה לי ה' ולכסא רצ'
אף על פי שהמתנה תלויה עד שתרצה ועדיין לא נבמרה
אין הבעל אוכל הפירות אלא המקבל ואם תרצה ליתנם
או למוכרם לאחר הרשות בידה אבל כל זמן שלא תמכרם
או תתנם לאחר אוכל המקבל הפירות ואם מתה בחי'
הבעל תשאר למקבל מת הבעל בחייה תחזור לידה וחפ'
מתה אחרי מות הבעל מיד קודם שחזרה בה כתב הדימה
שישאר למקבל וא' א' הלאש ז' כתב שתחזור ליורשיה כיון
שהבעל יורש את אשתו אינה יכולה למכור שום דבר מ
מנכסיה ואם מכרה אחר שניסת בין אם נפלג לא קודם
אירוסין או אחר אירוסין הבעל מוכיח מיד הלוקחון שעשו
אותו בליקח נכסיה והוא לקח תחילה לפיכך מכרה ב
בטל לזאת שהיא מיד הלוקח הגוף ופירש' אלא לענין זה
הוא מוכר שאל תתלמן או תתגרש יחזור ללוקח ואם
הינות בחי' ישאר בידו והלחם כתב הבעל מוכיח מיד
הלוקח פירו' כל ימיה אבל לא גוף הקרקע שאין לו כלום
בגוף נכסי מלוג עד שתמות מתה בחי' מוכיח הגוף מ'
הלוקח וא' א' הלאש ז' כתב כסדר' הרחשונ' ויש מהבחו' כי
שכתבו שהבעל צריך ליתן הדמים ללוקח כמו הכירן בה
שאינו שלו ולקחה שיש לו דמים ולא עוד אלא שאם השב'
הלוקח הנכסים נוטל השבח ויש מהגאונים שכתבו ש
שנוטלם בלא דמים וכן כתב ר"ח אלא שכתב וא' איתגאו
לרמי בידה ראשה בעידכא דמתה שקלינהו לוקח ולא מ
מצי בעל למימר אחריני כיכחו ומציאה אשכח וכן כתב
הרמבם ואין צריך ליתן ללוקח דמים שקבל ומיהו אם
הדמים שלקחה מהלוקחות בעצמם הם בעין צריך לה
להחזירם ללוקח ואינו יכול למר מציאה מצחה וה' חפרי'
כתב אפי' הודה הבעל שהם בידו אין צריך להחזירם אבל
אם הבעל מודה או שיש עדים שברשותו מכר' אינו מוכיח
מיד הלוקחון דכשלאחר דמי' וא' בעי לוקח מחזירם עליה

דבעל דלא עבד הערמה ומאי דמכרה להכחתי ולרעתו
אי לא מודה אית ליה דינא להחרי' כתם בכך וא' א' הלאש
ז' כתב אפי' נמצאו בידה מענות ואין ידוע אם הם אותם
אנו תולין שדמי מכר זה הן ולא מצי בעל למימר דינא
מציאה אשכח נפלג לה קודם שנתארסה ונתארסה מוכר'
לכתחילה נפלג לה משנתארסה לא תמכור לכתחילה בע
בעדה ארוסה ואם אכרה ונתנה קיים בר' א' נכסיהם
ידועים לבעל אבל נכסיהם שאינן ידועים אפי' נפלג לה
משניסת אם מכרה או נתנה קיים אלא שלכתחילה לא ת
תמכור ואיזה הן שאין ידועים כגון שנפלה לה ירושה ב
במדינת הים בין מקרקעי בין מטלטלי שאין הבעל מנפח
לזכות נכסים בגון שמתו מורשיה במדינת הים ולא הכי'
הבעל באותן היורשים וכיוצא בזה בגון שהיה לאביה כ
נכסים ביד אחר ולא נתברר שהיו של אביה עד אחר כי
כיוצאין עם זה שלא נאשה על דעת חילו הנכסים וגם כ
צרי' שלא נודעו לבעל בין נפילה למכירה דמיד כשנודעו
לבעל נעשו נכסי מלוג וכן הפירות שימצאו בידה מיד
שידעו לו יהיו נכסי מלוג וילקח בהן קרקע והוא אוכל
פירות וכו' שהיא אינה יכולה למוכר' כך חינו יכול למכור'
לבדו ואם מכר המקבל בטל מיד ואפי' הוא יכול לערער ע
עליו וכל שכן היא ולא מכעיא נכסי מלוג שהן באחריות
שאינו יכול למוכר' אלא אפי' נכסי צאן ברז' שהם באחריותו
אם מכרו לבדו מכרו בטל וכל שכן אם מכרה היא לבדה
ופירש' שדין נכסי צאן ברזל כדין נכסי מלוג שאפי' הבעל
מבטלו מיד ולרעת' רש' דוקא מכר האשה מבטלה מיד ה
הבעל אבל אם מכר הבעל הוא אינו יכול לבטל מיד אלא
אשה יכול לבטל מ' אם תרצה ואם מת' ולא בטל אותו חז
הבעל יורש בחה ויכול לבטל וכו' שהיא היתה מבטלת
אותו אם היתה חיה ורב אלפס פסק שהמכר שמכר הבע'
לבדו מנכסי צאן ברזל קי' ואפי' האשה אינה יכולה לבטל
עד שעת טירפא וכן פירש' רי' דבין בשדה שהבטיחה לו ש
שום משלה וכתבי אותו בכתובה ובין נכסי צאן ברזל הוי
מכר שלו קיים עד שעת טירפא ולזה הסכים פ' ח' הלאש
ז' וכתב דוקא בקרקע אמרינן שמכר הבעל קיים עד
שעת טירפא אבל המכנסת לבעלה מטלטלי' כסף וזהב ו
ובגדים אין הבעל יכול למוכר' א' ע' פ' שהבעל יש לו נכסי'
כנגד כדוכייתה וכל שכן שאין הבעל חוב יכול לטול בחובו
כן מה שזמנן פוסק לה אינו יכול למוכר' ע' כ' והרמ' כת'
מכר מטלטלי' של נכסי צאן ברזל א' ע' פ' שאינו רשאי מכרו
קיים ע' כ' מכרו שניהם ביחד או אפי' לקח מהא' תחיל'
ואחר כך מהאשה המכר קיים בנכסי מלוג אבל נכסי כ
צאן ברזל ובשאר כל נכסי הבעל אם לקח מהאשה ואחר
כך מהאיש המכר קיים אבל אם לקח מהאיש ואחר כך
מהאשה או שמכרו שניהם ביחד המכ' בטל מפני שיכולה
לומר כחת רוח עשיתי לבעלי ואפי' כתבה לו דין ודברי'
אי' לי עמך על שדה זו וקנו מיד אי' מועי' וטורפ' הלוקחון'
אלא אם כן קבל עליה אחריות אם יטרפיה ממנו שיחזיר
עלי' דבולי האי לא הית' עי' משו' נחת רוח וכ' א' מכ' לחמ'
ולא נתרצת במכ' ואח' כך מכר לחמ' לא שכל אותו קרקע

ניקצר והר' יוסף הלוי פסק שהפירות לבעל וכן כתב ה'
 הלמה וא"ח' הר"ש ז"ל כתב כשברא ראשונה תלשן הכעל
 קודם הגירוסין וכן בהן אפי' לא הביע זמנם ליקצר הוציא
 הוצאות על כבאי אשתו וגירסה ולא אכל ולא כהנה מהם
 כלום רוצין אם השבח שהשביח יותר על ההוצאה ישבע
 במה הוציא ויטול ואם ההוצאה יתרה על השבח אין לו
 אלא כשיעור השבח בשבועה במה דברים אמורים שלא
 אכל כלל אלא אם אכל מהן רב או מעט אפי' גרונת אחת
 מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל והוא שאכלה דרך כ
 כבוד בדרך חיש בביתו אכל לא אכל דרך כבוד כתב ה'
 הרמב"ם ז"ל שחבב דייג' וא"ח' הר"ש ז"ל כתב דכג'
 חשי' בפרוטת כפלו לה כבשים במקום אחד והלך אחריהם
 והוציא הוצאות מרובות והוציאן וגירסה אפי' לקח מהן
 אין זה כחובל מן השבח שנידון בו מה שהוציא הוציא ומה
 שאכל אכל שהרי מהקדק לקח אלא ישבע במה הוציא וי
 ויטול עד כדי השבח דהיינו ששמיין אלו המענות במה ש
 שני יותר ממה שהיו שוין במקו' שהיו תחלה כד' ח' במגרש
 מדעתו אכל במורד' שתיבעת בט' ומקניטתו עד שמגרש'
 בזן אכל בין לא אכל אם השבח יותר על ההוצאה ישבע כ
 במה הוציא ויטול ואם ההוצאה יתרה על השבח אינו כ
 כיטל תלם כשיעור השבח ובשבועה הוציא הוצאות על כ
 כבאי אשתו קטנה ומיחנה בו אם הוציא ולא אכל או אפי'
 אכל מעט שמיין לו כשאר אריסי העיר ואם חפץ יותר ש
 שיטול כשיעור ההוצאה הרשות בידו ואם אכל הרבה ו
 והוציא מעט מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל וכתב ה'
 הרמב"ם דחוקא קטנה ממחמת סבל' יוצאה בט' דינה כשאר
 מוציא הוצאות על כבאי אשתו ונכדי' אלוונת אם נתברר
 שהוציא ולא אכל אגב' היתומים ומה שנתברר שהוציא ו
 ואם לא נתברר שהוציא או הוציא ולא נתברר במה הוצי'
 לא יקחו היורשים כלום דליתיה לבעל' לישבע ולבעל ה'
 הוא דתקול' רב' דליתיה כב' בשבועה ולא ליורש' וכל זה אינו
 אלא בבכאי מלוג אכל בבכאי צאן ברזל כל שבח ששכחו בין
 יחמת הוצאה כי שלל מחמת הוצא' הכל לבע' מדיכ' דגמר'
 בע' שהוריד ארי' בבכאי מלוג של אשתו ומגרסה אחר שבע'
 חותה קודם שיטול חלק' אם לא היה יודע שהשדה של ה'
 האשה נוטל אריסותו משלם ואם יודע שהוא של האשה
 רוצין אם הבעל אינו יודע בטיב השדה לעוברו אז היה
 השדה עומד להעמי' בה אריס' ונוטל אריסותו משם ואם
 הבעל יודע בטיב השדה יכולה היא למר' לאריס' חף אם
 לא ירדת בה היה הוא עוברת ולא אתן לך כלום ודינו
 כדין הבעל שהוציא ולא אכל וגם הבעל לא יתן לו כלום
 כיון שידע שהיה של האשה ולא התגה אדעתא דהכי ככס'
 שישתלק כשיסתלק הבעל **פ"ט** מהה האשה בחיי
 הבעל חייב לקבורה ליטפל בה כל צרכי קבור
 קבורתה בכלל זה האבן שנותמין על הקבר ולהספידה ו
 וחי' עני שבישרא' לא יפחות לה משמי חלילין ומקוננות
 אחת ועשיר' הכל לפי כבודה ואם היה כבודו גדול מכונ'
 מכבודה צריך לעשות לפי כבודו ואפילו לאחר מיתה עולה
 עמו ואינה יורדת עמו לא רצה לקבורה ועמד אחר וקב

וקברה כד' מוציאין מיומו ונותמין לה ואם הלך למדינת
 הים ומתה כד' יורדין לבכסיו ומוכרין וקוצרין אותה
 לפי כבודה כד' ח' בחיי אכל אשתו אינה נקברת כ
 מכסיו אלא יורשי' כתובתה חייבים בקבורתה כתב ה'
 הרמב"ם ממה האלמנה יורשי' הבעל חייבים בקבורתה כ
 כשבעה שבועות האלמנה ואחר כך מתה יורשיה יורשים
 בכתובתה הן חייבים בקבורתה ע' כ' יראה שחושב ליורשי'
 הבעל יורשיה כל זמן שלא נשבעה כיון שאין יורשי' נוטלי'
 כל זמן שלא נשבעה ולא נהירא כיון שראויין לירש אותה
 אילו נשבעה חשיב שפיר יורשיה וכן כתב הרמב"ם
י האיש יורש את אשתו שמתה בחיי' משמסרה
 לו או ליד שלחו כדפרי' לעיל ויורש כל כבסיה
 בין בבכאי מלוג בין בבכאי צאן ברזל כד' ח' במחזק לה
 אכל בראי' לה כיון ירושה שראויה לירש ומתה בחיי' מ'
 מורשה אינו עומד במקומה לירש אכל שבה נוטל במה
 שירש ממנה שהרי ברשותה השביח ואינו יורש מלות א'
 אשתו ופירש' ד' שהלזתם מכסאי מלוג שלה בעודה תחתי'
 וא"ח' הר"ש ז"ל כתב ודאי מה שהלזתם בעודה תחתיו
 הוא יורש אלא אינו היא מלוג שלה שאינו יורש כגו' שמתו
 מורשיה והיה להם מלוג ביד אחרים כשנשארה ומתה ק'
 קוד' שגבתה אותה אינו יורש אותם וכן אם היה לה מלוג
 ביד אחרים כשנשארה ומתה האשה קודם שגבתה אותה
 אינו יורש אותה מי שאמר ככאי לפלוגי' ואחריו ליורשי'
 קיימא לן הוא הדין כמי ליורשי' יורשי' ואם היה לו בת ו
 ומתה בחיי' אותו פלוגי' והיה בן לבת הבן עומד במקום
 אמו לירש לפלוגי' אכל אם אין לבת יורש אלא בעל אינו י'
 יורש אותה פלוגי' דהוה ליה ראוי ואם אמר מעבסיו נכאי
 לפלוגי' ואחריו ליורשים הוה ליה מוחזק ובעל הבת יורש
 כתב הרמב"ם הכושא אשה שהיא אסורה לו הואיל ויש לו
 בה קידושין אם מתה תחתיו יורשה פירוש כיון איסורי'
 לאוין דתפסי' בה קידושין וכן הנשא קטנה חבפי' שאין
 קידושיה קידושין גמורים יורשה אכל פקח שנשא חרשה
 ומתה לא ירשנה והחרש שנשא פקחת ומתה ירשנה ש'
 שהרי היא בת דעת ולדעת כיסת וכתה לו ממנה קטנה
 שנתקדשה לדעת אביה וניסת שלא מדעתו כיון בפניו בין
 שלא בפניו שאביה יכול למחות בביטולאיה אם מתה אפי'
 שתק האב ולא מיחה אין הבעל יורשה אלא אם כן אמר
 האב שחפץ בביטולא' ע' כ' כתב הרמב"ם אפי' אשתו נשואה
 שהיא עמו בקטנה וכתן עלינו לגרסה ומתה אינו יורשה
 ולא נהירא לא' ח' הר"ש ז"ל שאין הירשה כפקעת אלא ב'
 בגירוסין גמורים אכל ודאי ארוסתו שאמר עליה שהיא
 בעלת מוס' והבישה בביתו לבדקה וכתך כך מתה וא'
 ואומר שלא מצא בה מוס' ומבקש ליורשה שאומר שהיה
 בדעתו בהכנסת' לביתו לשם ביטולאין דק' ל' סתם חצר ד'
 דירה לביטולאין אינו יורשה דכיון שהביסה לבדקה לא
 חשפינן דך כביסה לשם ביטולאין וכן כתב הרמב"ם הורו
 הגאונים אשה שחלתה ובקשה מבעלה שיגרסנה ונשא ב'
 בלא כתובה כדי שלא ירשנה אין שומעין לה ואפילו אחריה

ואקני לא חל אלא לאחר שיבואו הכבשים ליד
צא אשה שהכניסה שטר חוב לבעלה ומחלה אותו
 אינו מחולא' ע' פ' שהמוכר שטר חוב לחבירו
 ומחלו מחול והוא כמו לנקח בכבשה חפ' הכי אינו מחול
 מפני שידו בידה וכיון שהבעל בלוקח בכבשי אשתו מי
 שאמר לאשה כבשי לך ואחריו לבלוגי וכיסת הוי בלוקח
 ואין לאחריו במקום בעל כלום דקיימא לן כבשי לך וא
 ואחריו לבלוגי ומכר הראשון אין לשני חלל מה שסיר ר
 ראשן כד' א' באומר כן לבעיה חבל האומר לבעיה כבשי
 לך ואחריו לבלוגי ומתה אחריו קונה ולא הבעל דכיון
 שהוא אומר כן בשתיקה כשואה הרי סילק הבעל בהדיא
 לפיכך האומר לבעיה כבשי לך ואחריו לבלוגי ומכרה
 ומת הבעל יכול להוציא מיד הלוקחות ואחריו מיד הב
 הבעל והלוקח מיד אחריו הילכך מביחין אותו כמו שהו'
 ונשאר ביד הלוקח ועוד כפךא מיכא מאי דחשיב בלוקח
 שאם גבי לה קרקע מבעל חובה וכיסת ומתה וירשה ה
 הבעל א' ע' ג' דשומא חוזרת לעולם הכא אינה חוזרת ד
 דהוי כאילו מכרתו לאחר וכן אם גבו ממנה לבעל חוב
 וכיסת ומתה וירשה הבעל אינו מוציא מיד הלוקחות היה
 עליה מלוה על פה קודם שניסת וכיסת אינה כגבית מן
 הבעל דמלוה על פה אינה גובה מן הלוקחות היה עליה מ
 מלוה בשטר גובה ממנו ודשכס פ' שחף מלוה על פה ג
 גובה ממנו וכן פסק ר"ח והרמ"ה ורב אלפא כתבו בסברא
 הראשונה וכן כתב ח' א' ה' א' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
 לא וסלח לה סבלונות והלכה לה וניסת לאחר ועתה ת
 תיבע ראוהו הסבלונות והיא אומרת שאין לה לשלם כי
 היא כלתה ואכלה כל הסבלונות תשובה אם הכניסה ל
 לבעלה כבשי מליג ראוהו גובה מהן סבלונותיו דהוה ליה
 כמלוה בשטר שדרך לשלוח הסבלונות בשוממי הילכך
 גובה מכבשי מלוג שהכניסה לו **צב** אף על פי
 שהבעל אובל פירות כבשיאשתו
 עמה שלא יאכלם מהני תבאה כיסד כתב או אמר לה דין
 ודברים אין לי בכבשיך מהני תבאה שאם מכרה או נתנה
 בכביה לאחר שהוא קיים אבל כל זמן שלא מכרה או נתנה
 אובל הפירות ואם מתה יורשה כד' א' כבשת או אמר לה
 כן בעוד ארוסה והכבשי כפלו לה בעודה ארוסה אבל אם
 נפלו לה משכיסת ח' ע' פ' שהתנה בעודה ארוסה פ' שח' א'
 התנאי מועיל והרמ"ם כתב שהתנאי שהתנה בעודה א
 ארוסה מועיל לכבשי שיפלו לאחר כיסוחין וכן היא מסקל'
 ח' א' ה' א' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
 עקנין שאין לו דין ודברים בכבשיה הרי סילק עצמו מגוף
 הקרקע ואין לו בכבשיה פירות לעולם ואפי' ערער על
 קניינו ואמר לא היה בדעתו שלא יהיה לו פירות במכיל
 קנין זה אלא לענין זה היה התנאי שאם מכרה ונתנה ק
 קיים אין שומעין לו אלא מגוף הקרקע סילק עצמו וכן
 דעת רב אלפא ולא כהירא לא' א' ה' א' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
 במשמעו' לשון זה סילק אלא לענין שאם מכרה ונתנה
 קיי' אין הקני' גורם ליתן יתרו בלגל מה שאינו במשמעות
 יתב עוד הרמ"ם שאם קנו מידו מהני תבאה אפילו ה

התנה אחר הכיסוחין ואם מכרה ונתנה קיים וכן פרי
 ולא כהירא לא' א' ה' א' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
 שאמר לה דין ודברים אין לי בכבשיך ובפירותיהם אין
 אובל פירות בחייה אבל יורשה אם תמות ואובל פירי פי
 פירות וכתב הרמ"ם שהדין הוא שימכרו הפירות ויקנה
 בהן קרקע ויאכל פירות שהן פירי פירות וא' א' ה' א' ו' ו' ו'
 כתב דווקא אם מעצמה שיירה הפירות ימכרם ויקח ב
 בהם הקרקע ויאכל פירותיו אבל אין כד' אומרים נה ל
 לשייר אותם כדי שיאכל פירי פירות הוסיף להתנות גם
 על פירי פירות שאמר בכבשיך ובפירותיהן ובפירי פי
 פירותיהן אינו אובל לא פירותיה ולא פירי פירות אבל א
 אובל פירי פירי פירות כגון אם לקח מהפירות קרקע ו
 ומפרי אותו קרקע לקחה עוד קרקע אובל פירי הקרקע
 השני וכן לעולם עד שיאמר דין ודברים אין לי בכבשיך
 ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם ואם כתב דין
 ודברים אין לי בכבשיך ובפירי פירותיהן ולא הזכיר ה
 הפירות אובל הפירות ולא פירי פירות וכן אם שייר ה
 הפירות ולא אכלם וקנה מהם קרקע אינו אובל פירותיו
 שהם פירי פירות ועדיין אם מתה ירשנה כתב לה דין ו
 ודברים אין לי בכבשיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן
 בחיך ובמותיך אינו אובל פירות ולא פירי פירות ואם
 מתה אינו יורשה ואם לא הזכיר פירות אלא דין ודברים
 אין לי בכבשיך בחיך ובמותיך אובל פירות ואם מתה
 אינו יורשה ואם מכרה ונתנה קיים וכן אם התנה עמה
 אם תמות בלא בנים שיחזרו בכביה לבית אביה הכל לפי
 תנאה ודשכס פליג ואמר שאין תנאי מועיל לבטל יורשה
 שהיא דאורייתא ור"ח ור"י פסקו כדשכס ורב אלפא ו
 והרמ"ם פסקו כד' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
 שהתנה בעודה ארוס אבל אם הת' אחר שניסת אינו מ
 מועיל לבטל יורשה דאורייתא **צג** מת הבעל בח
 בחי אשתו או שגרשה גובה **צג** כתובתה חבל
 לא קוד' א' ע' פ' שהכתובה היא כמו שטר חוב אינה כגב'
 בכל עת אלא לבשתתא למן או תתגרש ואם תתגרש אין לה
 עסק עמו אלא נוטלת כתובתה והולכת כד' א' סתתן לה
 כתובתה בלא איחור אבל אם מעבב מליתגה לה חייב ב
 במזונותיה עד שיפרע לה עד פרוטה אחרונה וכן אם ז
 זרק לה גט ברשות הרבים ספק קרוב לו ספק קרוב לה ח
 חייב במזונותיה ודווקא בחייו אבל אם מת חין היורשי'
 חייבים לזונה כתאלמנה חייבים היורשים לזונה כתנאי
 כתובה את תנאי יתבא בביתי ומיתנא מכבשי כל ימי מ
 מיגר ארמולת' בביתי ואפי' אם לא ככתב בכתובה ואפילו
 אם צוה בשעת מיתתה אל תיזון אלמנתי מכבשי אין שומעין
 לו אבל אם התנה בשעת כיסוחין שלא תיזון אלמנתי מכ
 מכבשי הוי תנאי שומעין וקיים פליגי אנשי יהודה וגל'
 אנשי גליל אומרי' שכן הוא התנאי שהדבר תלוי בה להיות
 כיוונת כל זמן שלא תרצה לגבות כתובתה ואנשי יהודה
 אומרי' שהדבר תלוי ביד היתומים בכל פעם שירצו ליתן
 לה אין לה מזונות ופליגייהו בסתם שלא פירש אבל אם
 פירש הכל לפי תנאו וכן פסק רב הילכתא באנשי יהודה

ולא שכל אחר וכתוצאת וחתמה לו זכה ואיכה יכולה לומר
כחת רוח עשיתי לבעלי כיון שכל כתרבת לראשין וכל שכן
אם מפרה חו כתב לבעלה מכבדי נאן ברזל שאינו כלום
שיכולה לומר מפרה כחת רוח עשיתי חבל אם מפרה חו
כתב לו מכבדי מלך שלח קיי כתב ה' נכסי נאן ברזל
שגבני חו נאצי ומחלה חותן האשה לבעלה וקנו מידה
יראה לו שאיפה יכולה לומר כחת רוח עשיתי לבעלי חו
למה זה דומה לוי שקנו מידה שאין לו אחריניות ושהחזיר
כבסי חילו נכסי מלוג שהרי אין הבעל מביא ראייה זו ל
ליטול כלים ולא להחזיק בכבסים אלא ליפטר מתביעתה
מלשם חבל אם כתב לו מתנה מטלטלי נכסי נאן ברזל
הקיימין לו קנה מפני שיכולה לומר כחת רוח עשיתי ל
לבעלי ע' כ' שחלות לר' א' ה' אש' ז' רחל אש' יעקב כשתלקח
ליעקב בעלה מקרקע ידוע שהיה לו בענין שלא יהיה לה
שיעבוד כתובתה ולא שיעבוד שאר שטרות שהיה לה עליו
על חוטי קרקע הידוע שכתלקה ממנו סילוק גמור ונת
וכתב לו הקרקע הידוע שכתלקה ממנו במתנה גמורה
שלמה וקיימת מעשיו ולעולם ובטלה מחוטי קרקע ש
שכתלקה ממנו טענת כחת רוח עשיתי לבעלי ושאר כל
הטענות המפרדות זה הסילוק וקבלה בעדה ובעד כל
הבאים מחמת לבד יעקב בעלה אחריניות הקרקע שכל
שכתלק לו והתנת רחל בעיקר זה הסילוק שלא יתקלקל
לה שום דבר מכל מה שחל השעבוד שטר כתובה שכתב
לה על יעקב בעלה ולא שום דבר מכל מה שכתחזק עוד
משעבוד שום שטר שכתחזק לה עליו על שאר נכסיו חו
חוץ מקרקע הידוע שכתלקה לו ממנו אי הוי סילוק או
לא תשובה אין סילוק זה מועיל דקיימא לן בשמואל די
דיכולה לומר כחת רוח עשיתי לבעלי כל זמן שלא קבלה
עליה אחריניות ואפי' חמרה בשעת הסילוק על מנת שלא
אובל לומר כחת רוח עשיתי לבעלי אין מועיל כלל דכל זה
אומרת כדי לנצי' כחת רוח לבעלה וחי' לך דבר שכתב
מועיל כחת רוח אלא אם כן כתב ללוקח אחריניות שאם
יטרוף בעל חוב של בעלה ממנו שהיה תשלם לו דבולי ה
האי לא עשה לנחת רוח לבעלה אם לא שגמרה להקנות
ובסילוק זה שקבלה עליה אחריניות אין בקבלה אחריניות זה
כח וטעם לומר שיטול טענת כחת רוח דמה היא מפ
משדרת בקבלת אחרי' זה דמי' כולי האי לא עבד בשביל
כחת רוח דבשליח כשקבלה עליה אחריניות באיטרופוס
בעל חוב של בעלה מהלוקח שהיה תשלם לו דבר גדול הו'
סחבביסה עצמה לדבר זה ובשביל כחת רוח לא היתה ע
עושה דבר זה אם לא שגמרה בדעתה להקנות חבל בא
באחריניות זה מה היא משדרת ואם תאמר אחרי' שקב'
עלי קיימו שאם יכרה כתובת לראש ואם תתחלמן או ת
תתגרש ויבא הלוקח שלקח כתובתה לגבות מקרקע זה
שכתלקה ממנו שהיא חייבת לשלכו ותשרע לבעלה או ל
ליורשין ויהי שיגבה הלוקח מחוטי קרקע באותי אחרי' ו
לב היתה משדרת כלל דכיו' שמחלה שיעבוד חוטי קרקע
לבעלה לא יוכל הלוקח שקרה כתובת לבעד' מחוטי קרקע
דהוי כמובד שטר חוב לזכירו וחזר ומחלו שהוא מחול

סהרי היא מפרה כתובתה ללוקח וכתובה ליה קני לך ח
איהו וכל שיעבודה ומחלה שיעבודה שוב לא יוכל הלוקח
לגבות מחוטי קרקע הילכך יכולה לומר כחת רוח ע
עשיתי לבעלי ואפי' היה הסילוק מועיל כגון חילי מכרנו ל
לאחר וקבלה עליה אחרי' שאם יטרופו בעל חוב שהיה
תשלם לו אפי' הכי לא כתמעט חלק האשה בשביל סילוק ז
זה לפי תקנת טוליטולה שתטול האשה חצי עזבון המת ב
בכתובתה והיורשים חצי האחר כי חוטי קרקע שכתב
עצמה ממנו בכלל עזבון המת הוא לשלכו בין היורשים
ובין חאלמכה כי היא לא מחלה אלא שיעבוד כתובת' שאם
ימכרנו שלא יטרופו מן הלוקח או אם תתחלמן ויהיה
חצי עזבון המת יותר וכתובתה שאז יטרוף כתובתה
משלם לפי תקנת טוליטולה חו לא תגבה כתובתה מחוטי
קרקע כי מחלה שיעבודה מעליו אלא תגבה כתובת' משל'
משל' נכסי המת כי לא מחלה ולא פחתה כתובתה כלום
רק שיעבוד' שעל חוטי קרקע מחלה הילכך גם עתה שיש
לה חצי עזבון המת בכתובתה וחוטי קרקע בכלל עזבו
המת אף אם תאמר שלא תטול ממנו בחצי חלקה בשביל
סילוק שיעבוד' מן חצי עזבו' המת וכתב ויטול היורש'
חלקם מחוטי קרקע שכתלקה שיעבודה ממנו והיא תטול
ממקום אחר ואיפשר כיון שזוכה בחצי עזבון המת מכח
התקנה ואיכה באה לבית דין לגבות כתובתה חלף לגבות
חצי עזבון המת מכח התקנה כתשלוק מכאן מחילה שיע
שיעבוד כתובתה שמחלה על חוטי קרקע והיא זוכה מ
מכח התקנה אף בחצי הקרקע שכתלקה ממנו כי הוח
בכלל עזבון המת וששאלת בעל חומר לחשתו שתעשה בב
בבגדים ותבטיטה מה שתראה וכתב לה לאחר במתנה אי
הויא מתנה דע שאין במתנתה כלום שהבעל חייב לכסו'
אשתו והיא איכה יכולה למכור וליתן לאחר הכסות שהו
קונה לה ואפי' הכפיסה לו הבגדים מבית אביה הוי כאילו
קנאם שאם תגבה לאחר צריך לקנות לה חחרים והחל
ומלכוסים שהכפיסה לו בין אם הן נכסי מלוג או נכסי כ
נאן ברזל איכה יכולה לזכרם וליתבם ומה שאומר לה
שתעשה בתבטיטים מה שתראה אין הלשון מועיל שאינו
יכול לפרש שתעשה בהן מה שתראה להשלים חו להפקיד
ביד אחר כדי שלא יוכל הבעל ליקחם ואין מתנתה מתל'
וששאלת ראובן שהיה לחשתו קרקע של נכסי מלוג וכתב
עליו שטר לשמעון ואחר ללוי ולשמעון שהיה הרשון לא
כתביבה לו האשה עם ראובן בעלה בשטר וללוי שהיה ח
המאונח' כתחייבה ומתה בחיי הבעל מי קידם לגבות
תשובה לוי המאונח' גובה ולא שמעון דכיון שלא כתחייב
לו האשה החיוב שכתחייב לוי ראובן אינו כלל שאינו יכול
לשעבד נכסי מלוג של אשתו לאחר' אבל לוי שכתחייבה
לו גם האשה גובה א' ע' פ' שהוא מאונח' ביו' שהי' כתחייב
לו לא פקע שיעבדו א' ע' פ' שמתה בחיי הבעל א' ע' פ' שה
שהבעל שיעבד לשמעון המוקדם כל מה שעתיד לקנותו
והיה עתיד לקנות הקרקע של אשתו מכל מקום הרי סי'
סיל' עצמו ועשה דבר שגרים שלא בא לכלל ירושה ושעבדו

מהו למימר לה חוי מה שבידך תלמיד ר' יונה אמר אמ
אמרינן לה חוי מה שבידך אמר ליה ר' יוסי בר בון כיון
שיש לה ליטבע לבסוף אפי' חוי מה שבידך לא אמרינן לה
וכתב ר'בא דווקא סהדבר ידוע שתפשה פחות מכדי כ
כתובתה אבל אם היורשים אומרים שתפשה יותר מכדי
כתובתה צריכה ליטבע מה שתפשה ואפי' תפשה פחות
מכדי כתובתה אם בא אחר כך ואמר אבלתי הכל צריכה
ליטבע ורבי שמעון כתב אפי' תפשה יותר מכדי כתובת'
אין צריכה ליטבע וכן יראה מדברי הרמבם שכתב אלמנה
שתפשה מטלטלי כדי שתזון בהן בין שתפשה מחיים ובין
שתפשה אחר מיתת אפי' תפשה בכר זהב אין מוציאין מ
מידה אלא שכותבין לה כד' שתפשה ופוסקין לה מזונות ו
ומחשבים עמה והיא כיוצא ממה שבידה עד שלא יהיו
לה מזונות יותר או עד שתמות ויקחו היורשים השאר
ע' כ' וכן כתב ר' מאיר מרוטנבורק אפי' תפשה הרבה יו
יותר מכתובתה אין מוציאין מידה ואין משביעין אותה
אבל אם אחר כך שאלת מזונות יותר אפי' אם לא תפשה
יותר מכתובתה אלא שתפשה יותר ממה שראוי להגבות
בכד' בפניגם אחת דהיינו מזון שלשים יום לא יתבינן לה
עד שתשבע שמשביעין אותה שלא כשאר בידה ממה שפ
שתפשה ולא כתבה ולא כזוזה ממנו כלום ואפי' הרמבם ז"ל
כתב מתוך דברי הרמבם יראה שפוסק בתלמיד ר' יונה
סאומר לה חוי מה שבידך וכן מסתבר ע' כ' אבל לעולם
אין משביעין אותה עתה עד שתתבע יותר אלמנה שבאה'
למכור מכסי בעלה למזונות איכה צריכה שבעה ולא ה
הכרזה ולא לבא לפיכך מומחי' אבל צריכה לפחות שלשה
אנשים בקיאים בשומא לפיכך אם לקחה הקרקע לעצמה
בשכום ידוע אינו כלום ואם נתייקר אחר כך צריכה לה
להחזיר ליורשי' או אפי' לא נתייקר אם ירצו יבטלו המקח
ואם טעת' אפי' כל שהוא שמכרה שוה מכר ודינר במכה
מכרה בטל והאחריות הוא על היתומים אפי' הכי כשבא'
לגבות כתובתה אינה יכולה לטרוף מהלקוחות שמכרה
להם לצורך מזונותיה וכתב הרמבם וכן אם מכרה בינה
לבין עצמה שוה בשוה מכרה קיים וכשיבואו היורשים ל
להשביע נשבעת אבל ר"ח כתב אם מכרה שלא בכד' אפי'
הדיוטות מכרה בטל מוכרת כדי מזונות הצריכות לה
לשם חדשים והמשעתי יטארו ביד הלקוח שלא יתנם לה
הכל מיד שמא תיכשאו או תתבע כתובתה שאין לה עוד
מזונות אלא כותן לה מזונות' של שלשים יום וכן לעולם ו
וכתב בעל העיטור ומסתבר דווקא קרקע שאינו ראוי
לימכר דבר מועט אבל מטלטלין בזמן הזה אין למכור א
אלא חפץ אחד לרי' מתכתא כי אמרינן מוכרת לששה ח
חדשים שלא בכד' הדיוטות לאלתר דשכיב טאין אדם רו
דונה שתתבעה אשתו בכד' אבל מכאן ואילך מוכרת בכד' ר
אפי' לבמה שנים עד שתטול כתובתה והכי מילי פתמא
אבל היכא דיהיב ברשותה לזכוי וליתזוני מוכרת אפילו
סלא בכד' הדיוטות ולא בריר לן ומסתבר לעולם איכה מ
מוכרת אלא לששה חדשים ע' כ' וכל זה אינו אלא כשהיא
מוכרת או לא הרשנה למכור אלא כדי מזונות שבעה ח

חדשים אבל כשכד' מוכרי' אין קצבה לדבר אלא הרג' לפי
ראות עיניהם **צד** כדרך שחייבי' במזונות'
האלמנה כך חייבין ליתן לה מדור
לדור בו וכלים להשתמש בהן ועבדים ושפחות כדרך ש
סאיו לה בחיי בעלה ואם מכרו היורשים הבית לא עשו
ולא כלום אבל אם נפל אין חייבין לחזור ולבנותו ולא עו'
אלא אפי' אם תאמר אני אחזקנו ואבננו משלי כרי שלח י
יטל אין שומעין לה אלא תדור בו כל זמן שהוא קיים ואם
בית בעלה קטן מהכי' אותה ואת היורשים ובחיי אביהן
היו הבנים שוכרין בתים ועתה רוצים לחזור לדור בבית
או שהיה בעלה שוכר בית ובניו דרין בביתו כשמת אין
היורשים חייבין לשכור לה בית שלא התנה אלא את תהח
יתבא בביתו וכיון שהבית קטן מהבילה תצא היא ממנו
ואין צריכין לשכור לה בית אחר אבל מזונותיה יש לה י
וכן אם אין הנכסים מספיקין לזונה והיא רוצה לשבת ב
בבית בעלה בלד' מזונות וכלא תביעת כתובה תשכ' סי
שאין המזונות והדירה תלויין זה בזה ויש אומרים שאם
הבית קטן מהכיל שצריכה לשכור לה בית וליתן לה בו מ
מזונותיה משלם אלא שבוה יפה כח היורשים שאם היא
אומרת תשכרו אתם ואני אדור בית בעלי אין שומעין לה
אבל לעולם צריכין ליתן לה או בית בעלה או לשכור לה ח
אחר וכן כתב הרמבם נפל הבית או שלא היה לבעלה בית
אלא שכר כותבין לה מדור לפי כבודה וכן מזונותיה וזה
ובאותה לפי כבודה וכן היא מסקנת ח' א' הרמבם ז"ל ואם
היא אומרת תבו לי מזונות בבית אבי והיורשים אומרים
תשכ עמנו אין כותבין לה מזונותיה בבית אביה אלא רוח'
כמה תשפיק לה אם תשכ עמם כי ברכת הבית ברוכה
בר לאחר כד' למאה וכיוצא בזה ולפי זה יתנו לה ואם יש ל
לה טענה שאינה יכולה לדור עמם מפני שהיא ילדה ו
והם ילדים נותנים לה מזונותיה משלם וכתב הרמבם שא
שאין טענה זו אלא כשאין כניה בגין באשת אב או שלא
הכין כניה אלא אחיו יורשין אותה אבל אם היא חמה אי
אינה יכולה לטעון כך דגבי חמה ליכא למיחש להכי וח
וחייבים לפרוע בשבילה כסף גלגלת ומס' שעליה כדרך
שפרע בעלה בשבילה אבל אינם חייבי' בפדיונו ובפירות'
שיש לה קצבה ולא בקבורתה כדפריש לעיל **צד**
כיון שחייבים במזונותיה מעשה ידיה
שלהן ואם אומרי' לה היורשי' טולי מעשה ידיך במזונותי'
אין שומעין להם אלא אם כן תתצוה היא וכל מלאכות ש
שהאשה עושה לבעלה עושה היא להם חוץ ממזונות הכוס
והצעת המטה ורחיצת פנים ידים ורגלי' ומציאה ופירור'
כבסיה לעצמה צמצמה והותירה ממזונותיה כתב הרמבם
שהוא ליורשים והאבד הבא הירושלמי שהוא לעצמה א
אבל אם הותירה מכסות' ובגדיה לדברי הכל הוא ליורשי'
כתב הרמבם כשבאה לכד' לתבע מזונותיה אין מחשבי'
עמה על מעש' ידי עד שיבואו היורשי' ויתבעו' אם ימצאו
לה מעשה ידיה נוטלי' אותה ואם לאו ילכו לדרכם אני א
אומ' שאם היורשי' קטני' כד' מחשבי' עמה פוסקי' מעשה י
ידיה כדרך שפוסקי' לה מזונות ע' כ' כתב הרמבם אלמנה ח

וּשְׁמֹרֶתְכֶם מִכָּל אֲשֶׁר יִדְּבַר אֱלֹהִים בְּיָמֵי הַיָּדֹעַ וְכִי תִּזְכְּרוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר יִדְּבַר אֱלֹהִים
לְבַחְתֶּם אֹתוֹ יָדוּעַ מִכָּל יְדוּעַ הַיָּדֹעַ כִּי יִשְׁמַע יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל דְּבַר
אֲשֶׁר נִשְׁמָע יָדוּעַ מִכָּל יְדוּעַ הַיָּדֹעַ כִּי יִשְׁמַע יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל דְּבַר
וְאִין חִילָק בֵּין אֵם הַכֹּסֶם מִרְוֹכִים לְמַעֲוִטִין א' ע' ב' ד'
דגבי בת הַיָּדוּעַ יֵשׁ חִילָק בֵּין מִרְוֹכִים לְמַעֲוִטִין כִּדְּלִיקָתָם
הַבֹּא אִין ח' לִיק אֵלֶּה בְּכָל עֵשֶׂן אֵם יֵשׁ אֲלֻמָּה וְכֵן אִין אֲלֻמָּה
וְכֵן תִּזְכְּרוּ הַיָּדוּעַ עֵשׂ הַיָּדוּעַ אִין אֵם הַיָּדוּעַ עֵשׂ הַיָּדוּעַ אֵם הַכֹּסֶם
וְאִין אֵם הַיָּדוּעַ אֵם הַיָּדוּעַ אֵם הַיָּדוּעַ אֵם הַיָּדוּעַ אֵם הַיָּדוּעַ אֵם הַיָּדוּעַ
אֵם הַיָּדוּעַ אֵם הַיָּדוּעַ אֵם הַיָּדוּעַ אֵם הַיָּדוּעַ אֵם הַיָּדוּעַ אֵם הַיָּדוּעַ
וְהַכֹּסֶם מִרְוֹכִים שֶׁאֵין בָּהֶן כְּדֵי שִׁזְמוֹן הַכֹּסֶם וְהַיָּדוּעַ עֵשׂ
שֶׁתִּבְרָךְ הַכֹּסֶם אִין יִדְּבַר הַכֹּסֶם וְהַכֹּסֶם יִתְזַכֵּן הַכֹּסֶם לְבָרָה ע'
עַד שֶׁתִּבְרָךְ כְּתוּבָתָהּ אֲלֻמָּה שֶׁתִּבְרָךְ כְּתוּבָתָהּ בְּד' אֵין
לָהּ עוֹד מִזְמוֹת אֲפִי לָהּ פְּרִיעוֹת אֲבֵל תִּבְרָךְ שֶׁלָּהּ בְּד' לָהּ
הַפְּסִידָה מִזְמוֹתֶיהָ וְאִין בְּד' לָהּ הַפְּסִידָה אֲלֻמָּה אֵם כֵּן
תִּבְרָךְ מִעֲצָמָה אֲבֵל אֵם תִּבְרָךְ מִדְּוֹחַק שֶׁלָּהּ נִתְּנוּ לָהּ מִז'
מִזְמוֹת אִין שְׂדֵימָה וְאִין לָהּ פְּלֹגִי חֶפֶץ לִישָׁא אֲוֹתָךְ וְיָמ'
וּמִחֲמַת זֶה תִּבְרָךְ כְּתוּבָתָהּ אִין כִּינֹצָא בֹהֶה לָהּ הַפְּסִידָה מ'
מִזְמוֹתֶיהָ תִּבְרָךְ לִכְשָׁא אֲפִי מִתְּפִישִׁית לָהּ הַפְּסִידָה מִזְמוֹתֶיהָ
וְכֵן אֵם כִּחְלָה אִין פְּרִיעוֹת אִין זִכְרָה לָהּ הַפְּסִידָה מִזְמוֹתֶיהָ
מִכָּל אֲשֶׁר שִׁבְרָה כְּתוּבָתָהּ אִין שֶׁעֲשִׂיתָ כְּתוּבָתָהּ אֲפִיתִיקִי
לְבַעַל חֹב בֵּין בְּבִית דִּין בֵּין שֶׁלָּהּ בְּבִית דִּין בֵּין בְּחַיִּי בְּעֵלָה
אִין אַחֲרֵי מוֹת בְּעֵלָה הַפְּסִידָה מִזְמוֹתֶיהָ מִחְלָה כְּתוּבָתָהּ
לְבַעַל הַפְּסִידָה מִזְמוֹתֶיהָ וְדוּחָךְ אַחֲרֵי מוֹתֵי הַפְּסִידָה
מִזְמוֹתֶיהָ בְּיָחִילָתָה אֲבֵל בְּחַיִּי כִינֹצָא א' ע' פ' שֶׁמִּחְלָה וְדוּחָךְ
שֶׁמִּכְרָה אִין שֶׁמִּכְרָה אִין שֶׁמִּחְלָה כָּל הַכְּתוּבָה אֲבֵל שְׂיִירָה
מִקְצֵתָה כִינֹצָא אֲפִי לָהּ שְׂיִירָה אֲלֻמָּה תִּשְׁפֹּת וּמִכְרָה אִין מ'
מִחְלָה כָּל הַעֵינָךְ כִינֹצָא בְּכָל הַתִּשְׁפֹּת וְכֵתֵב אַדְּנִי א'
חֲבִי הָרָאשׁ ז'ל וְיִמִּיד אֵם יִרְצוּ הַיּוֹרְשִׁים יִפְרְעוּ לָהּ הַמִּוֹתָר
שֶׁל הַכְּתוּבָה וְיִשְׁלָקִין אֲוֹתָהּ אֲפִי לֹאנְשֵׁי גִלְלֵי דָחַם לָהּ כֵּן
כָּל אִשָּׁה תִּבְרָךְ כְּתוּבָתָהּ עַד תִּשְׁלֹם דִּינָהּ וְתִתְּפָרֵס כָּלִי
יָמֶיהָ בְּכָל הַיָּדֹעַ הַיָּדֹעַ אֵם תִּבְרָךְ כְּתוּבָתָהּ כִּשְׁמֵהּ לָהּ
אֲמִירָתָן אֵין דְּעִיתָהּ אֲלֻמָּה הַעֵינָךְ אֲלֻמָּה מִשְׁתַּמָּא הַכָּל תִּבְרָךְ
וְאִין לָהּ מִזְמוֹת כִּתְּבָהּ רַב אֲלֻמָּה בְּשֶׁאֵין בְּכֹסֶם שֶׁתִּתְּפָרֵס
מִן הַיּוֹם בְּגוֹן בְּשִׁירוֹתֶיהָ וּמִפִּירוֹת קִרְקָעוֹת אֲלֻמָּה
שֶׁבְּיָבִין לִישׁוֹר מִהַכֹּסֶם כְּדֵי לְפָרֵסָה אִין אִיכָּה כִינֹצָא
אֲלֻמָּה כְּדֵי כְּתוּבָתָהּ אֲלֻמָּה יֵשׁ בְּפִירוֹת וּבְשִׁירוֹת הַכֹּסֶם
כְּדֵי שֶׁתִּזְכְּרוּ כִינֹצָא לְעוֹלָה וְלֹא כִּיִּרָא לָהּ א' הָרָאשׁ ז'ל אֲלֻמָּה
לְעוֹלָם כִינֹצָא וְהוֹלֵכֶת עַד שֶׁיִּשְׁאָרוּ בְּכֹסֶם כְּדֵי כְּתוּבָתָהּ
וְכִשְׁלֹטָתָן בְּכְתוּבָתָהּ וְכֵן בְּתֵהּ הָרָאשׁ אֲלֻמָּה שֶׁהִיא עֲבִיָּה
וּפְרוּצָה שֶׁאֵיכָּה בֹּשֶׁה לְשֹׁחַל מִזְמוֹתֶיהָ וְשִׁתְקָה שְׂנִי שְׂנִים
וְלֹא תִבְרָךְ מִזְמוֹתֶיהָ וְדֹאִי מִחְלָה מִזְמוֹתֶיהָ בְּד' א' בְּמִזְמוֹנָה
שֶׁעֲבָדוּ אֲבֵל לְהַבִּיא לָהּ וְאִין שֶׁעֲבָדוּ אֵם יֵשׁ לָהּ מִשְׁכָּן מִה'
מִהַיּוֹרְשִׁים אִין שְׁלִיתָהּ מִמְּקוֹם אַחֵר לָהּ הוּיָא שְׁתִּיקָתָה מ'
מִחִילָה וְאֵם הִיא עֲשִׂירָה אֲפִי פְרוּצָה אִין עֲבִיָּה בְּנִיעָה לָהּ
הוּיָא שְׁתִּיקָתָה מִחִילָה עַד סוּף שְׂנִים שְׁלֵמוֹת וְהָרָמָה כִּתְּבָהּ
דְּבַעֲבִיָּה לְחוּד הוּיָא מִחִילָה בְּשְׂנֵי שְׂנִים וְא' הָרָאשׁ ז'ל כ'
שִׁתְּבָה כְּפִרְחָה הָרָאשׁוֹנָה וְאֵם הַיּוֹרְשִׁים אֲוֹמְרִים נִתְּנוּ לָהּ
מִזְמוֹת וְהִיא אֲוֹמְרָת לָהּ כְּטֹלְתִי לָהּ מִכְּעִיא לְהַבִּיא שֶׁאֵין ה'
הַיּוֹרְשִׁי כֹּאמְרִין אֲלֻמָּה אֲפִי לְשֶׁעֲבָרָה אֵם לָהּ שְׁתִּיקָה שְׁלֵמָה שְׂנִים

לא קבלתי אלא פעם אחת הרי עד ראשון מבחיש וצריכה
לישבע שבועה דאורייתא וצריך שיאמר לעד הראשון ש
שמכין לבך שחם לא כן תאמר באמת שקבלתי שתייהם
אבל היו עליך שתי כתובות והרי העד הראשון מסייעה א
אבל בשמורדיע לעד תחלה שאין כוונתו אלא להביא לדי ב
שבועה דאורייתא או אין הראשון מסייע כיון שאינו מס
מסייעה אינה יכולה לומר שתי כתובות היו לי דמלתא ד
דלא שחיבא היא הפחתת כתובתה אינה צריכה שבועה
הכי דמי פוחתת בגון שהוציאה כתובתה דאלף וזו והוא
אומר כפרעת והיא אומרת לא כפרעת כלום אבל אין לי
עליך אלא חמש מאות וזו כי אמנה היתה ביני לבינך שכ
שכתחייבת לי בקניין באלף וזו והאמנת בי שלא אתבע מ
ממך אלא חמש מאות נוטלת בלא שבועה אבל אם אינה
אינה אומרת אמנה היתה ביני לבינך חפלו חמש מאות א
אינה נוטלת דהאי שטרא חספא בעגמא הוא היא אומרת
אתולה בשחתי וכתובתי מאתים ובעל כמתגרסה או הי
היורסה כשכתחלמנה אומרים אלמנה כישאת ואין לה אל
מנה והכתובה באברה או במקום שאין כותבין כתובה א
אם יש עדיה שיצתה בהנמיה ורחשה פרוע פירוש ששאו
לה כמנהג הכתולות במלבוש שרגלין להלביש בהילולת או
בשאר דבר ידוע לפי מנהג העיר כתובתה מאתים אפילו
אחד מהם קטן כשראה העדות דכיון שהוא עתה גדול ו
יש אחר עמו מהני ואם אין עדים אינה נוטלת אלא מנה
כתב הראשון שהבעל צריך לישבע שבועה דאורייתא והא
הראש זל כתב שאינו נשבע אלא הסית מי שהיה בשו"ד כ
נשים שנסאם זו אחר זו ומת וכו' לנבות כתובתה הראו
להראשונה כשבעת לשכניה זשאין לה משל בעלה כל' והב'
לשלישית והשלישית לרביעית והרביעית כתבעת ליתומים
ואפילו אם הם גדולים אין כפרעים מהם אלא בשבועה ה
היו בילה יוצאות ביום אחד במקום שכותבים שעות הר
הראשונות תקדום ואם אין כותבים שעות אז שטבור כ
כולו אל ביחד ואם כתובתה של האחד מנה ושל ה' מאת'
ושל זו שלש מאות לרח בין הכיח רב או מעט כך הדין ש
שיחלקו כל עזבון המת לששה חלקים ונוטלת של מנה חלק
אחד ושל מאתים שכי חלקים ושל שלש מאות שלשה חלקים
של אחד ואחד נוטלת לפי מצינתה עד שתפרע כתובת
ולפי זה אם הכוח שלש מאות של מנה נוטלת חמשים ושל
מאתים מנה ושל שלש מאות מאה וחמשים ולרב אלפס ח
חולקות ממנו שיה בשנה עד שתפרע כל אחת מכתובתה
ו' ו' זה אם הכיח שלש מאות כל אחת נוטל' מנה ואם הכיח
יותר השתים הנשארות חולקות אותה ביניהם בשנה ולזה
הסכים אה זל בשבית דין או יורשים משביעין האלמנה
אין להשביעה בבית דין אלא חוץ לבית דין אבל מירצין
אותה אפילו בבית דין וצריך שיריכנה בדבר שיש בו עב
ענוי נפש ושתהיה באסור כל ימיה בגון שתאמר יאסר ע
עלי דבר זה אם כהנתי שום דבר מכתובתי והוא דבר שי
שים בו ענוי נפש אבל אם אין בו עינוי נפש או אפ' יש בו
ענוי נפש ואינה באיסור כל ימיה בגון שאומ' לה משביע'
אם עליך שלא תאכל דבר זה אם נגבית סיס דבר מכ
מכתובתך והיא אומרת אומת

בביתא לא מהני שאינה חוששת על העונש אלא בגדר כ
ענוי נפש שממדת בו כל ימיה ולא מהני מדרה אלא בל'
זמן שלא כישאת אבל אם כישאת אינה גובה בגדרה שה
שהבעל יפר לה אפילו מדרה על דעת רבים ואפילו אם כ
כתן לה רשות שתדור על דעת הבית דין יכול לחזור ממנה
שהרשה ויפר לה וגרסה שפאת לישבע בגון שהבעל אומ'
פרעתי או פוגמת וכיוצא בזה כשבעת אפילו בבית דין
וכתב ר' שהאידכא נהגו להשביע אלמנה בבית דין
הבעל משביע אשהו על כתובתה יכול להשביעה
גם כן על כל שנתעסקה בו כל ימיה היותה תחתיו
אבל קודם לכן אינו יכול להשביעה בעענת שמא דתנן ה
המושיב אשתו חנונית או שמנה אפיטורפא הרי זה משב
משביעה כל זמן שירצה מיום שנשא ונותנת בשלו יכול ל
להשביעה אפילו בעענת שמא אם הספק שתי כהן אבל א
אם אינה נושאת ונותנת אלא שמתעסקת בצרכי הבית ב
בפלגא ובעיסקא כדרך כל הנשים אינו יכול להשביעה ב
בעענת שמא אם לא בעענת בריח או על ידי גלגל ורבי
שמעון פליג ואומר דהן אם הנשיבה חנונית או מינה
אפיטורפא אינו יכול להשביעה בעענת שמא כל זמן שאינ'
תובעת כתובת' אבל אם גירסה ותובעת כתובת' משביע'
על הכל ופסק רב אלפס כת' ק שאם מינה אפיטורפא מ
משביעה כל שעה שירצה ור' פס' בר' שמעון והולדה הלה
למעשה באשה שמינה בעלה אפיטורפא והיא לה הרבה
מעות ואמרה של אחרים הם ורצה בעלה להשביע ופסק
ר' שלא היה יכול להשביעה כל זמן שלא תבעה כותבתה
ובת' א' א' הראש זל ובראין דבריו וגם כיון דחיבא פלוגת'
דרבנן עבדין עובדא לחייבה שבועה
צח פטרה הבעל משבועה גובה כתובתה בלא
שבועה וכפי לשון הפטור היא כפטרה כיצד כתב לה מדר
ושבועה אין לי עליך אינו יכול להשביעה שום שבועה' א'
שבועה אפיטורפה אם היתה נושאת ונותנת ולא שבועה
פוגמת אבל לענין עד אחד מעידה שהיא פרועה כתבה
הראשונה שזוה אינו מועיל הפטור וא' א' זל כתב שאף לזה
מועיל אבל לענין כפרעת שלא בבית דין כתב יש להספק' אם
יועיל דלכאור' כראה שלא יועיל דכיון דכפרע' שלא בבית
מעידה פניה אמנם יראה שהפטור מועיל גם כזה ע' כ' א'
אבל משביע את יורשיה אש גירסה ומת יורשיה נשבעין
שבועת יורשין שלא פקדנא בפעולת מיתה ולא אמרה לנו
קודם לכן שטור זה פרוע ואת הבאים ברשותה בגון כת
אם מכרה כתובתה לאחרים וכתגרסה ומתה והלקוחות
תובעין כתובתה נשבעין שבועה שלא פקדנא ודיוקא ש
שמתה אבל אם היא עדיין קיימת לא יתנו ללקוחות כלום
אלא א' כ' תשבע היא שלא כפרע' ואשביעין גם כן יורשיה
והבאים ברשותה אם פגמו הכתובה או אם נעשו אפ'
אפיטורפא ואפ' אם כתן לה רשות למנות אפיטורפא ל
ליורשיה או לאחרים אינו מועיל להם לפטור בפטור שפ'
שפטרה כתב לה מדר שבועה אין לי עליך ועל יורשיך ויג'
הבאים ברשותה אינו יכול להשביע לא אותה ולא ליורשיה
ולא הבאים ברשותה שום שבועה אבל יורשיה הבאים בר
רשותו בגון לקוחות שקנו ממנו משביעין אותה ואת י
יורשיה ואה הבאים הרשומה

שיעשורה רק מלוקח והלוקח מיד הראשונה שהרי הסיר
שעבודה ממוכו וחזרת חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם
שאלה לאח' הראש' ול' ששאלת חיש' ואשה שזכרו בית לא
לאחר וכתבו לו בטור שהורו המוכרים שלא שיירו לעצמ'
במכר זה שום זכות בעולם ואח' כך יצא על המכר שטר
חוב מוקדם למכר והבעל חוב הוציא הקרקע מיד הלוק'
בכח שטריו והאשה מצאה בדוכייתה שהיא מקדמת לזה ה
חוב כרי' לקיים המקח ביד הלוקח והבעל חוב טוען שכ
סבגר סילקה זכות בדוכייתה מעל זה הקרקע והיא טוענ'
חע' שאלקתי זכותי לענין שלא אתבענו אבל כל זכות שה
שהיה לי בקרקע מכרתי לו וזה זכותי שהיה חובי מוקדם
לשליך תשובה הדין עמה שלא סלקה מעל הקרקע חלא
לגבי הקונה שלא תוכל להוציאו בטור בדוכייתו אבל לגבי
אחר לא סלקה זכותו והי' דינא הכי בעל חוב המוקדם
מוציא מיד הלוקח והאשה מיד בעל חוב בדוכייתה והל'
והלוקח מן האשה וב' ח' מוצ' הלוקח וחוזרים חלילה עד ש
שיעשו פשרה ביניהם והלוקח עומד במקום האשה וכו'
ובמקומי' כ' נא הראש' עשויה בדיון זה כי הבעל חוב י
יוציאו מיד הלוקח והלוקח יוציאו מיד בעל חוב בטור
בדוכייתה שישארה לי האשה וישא' כך הענין כי לא יוסיף
אחר כך לזכות בבית מכר הקנייה ו אין הכתובה נבנית
חלא בפחות שצמט בעור כגון אם נשא במקום אחר ובר
וגרשה במקום אחר אם מעות של מקום הכי שואלים טובי'
מותן לה ממעות של מקום הגירושין ואם מעות מקום ש
הגירושים טובים משל מקום הכי שואל מותן לה ממעות ש
מקום הכי שואל אף על פי שבעל חוב מותן לבעל ממעות
של המקום שצמט עבר בו בכתובה הקלו ורבי' תם כה' שגם
כתובה נבנית לבעל לפי המקום שישתעבר בו אבל הרמ'
ב' ורב' אלתא וכל הגאונים כתבו כשברה הראשונה בת'
הלמבם כמה דברים אמורים כשהיה בכתובה מעות בת'
אבל אם פירשה בה מטבע ידוע בין בעיקר בין בתוספת
הרי הוא כדין המלוא לחבירו מטבע ידוע שיפרע לו מה
שהלואו במקום שכותבין כתובה אינה נבנית חלא אם כן
יהיה שטר כתובה בידה חלא נשבע שטבעת היסט ונפטר
ובמקום שאין כותבים עיקר התיבה גובה חלא כתובה ב
בתבאי בית' דין בעדי מיתה או חש' חלא עידים שהאשה
סאומר' מת בעלי כאמרת כרי' ועל גס מותבין לה כתובה
על פיה וברוכיא ותיספת אינה גובה חלא אם כן כתובתה
בידה חש' יש עדים כמה היה והלמבם כתב שצריכה ליש
לישבע שמת אב' אם אומרת מת בעלי תנו לי כתובתי אף
לינשא אין מתירין אותה שאינה אומרת כן חלא ליטול כת
כתובת והלמבם כתב שאל' אומרת התיר וכי לינשא ותנו
לי כתובתי מתירין אותה לינשא וכתבין לה התיבה ואם
אומרת תנו לי כתובתי והתירוני לינשא מתירין אותה לי
לינשא ואין כותבין לה כתובה ואם תבשה אין מוציא מיד'
ואני כתבתי למעלה דבשניהם אין מתירין אותה לינשא
במקום שאין כותבין כתובה והביא עדים שכתב לה כתוב'
כתב הלמבם שדינו במקום שכותבים ואינה גובה חלא ב
כתובה ואח' הראש' ול' כתב שגובה כיוון שבאותו מקום

לא נהגו לכתוב ולא מהימן לומר פרשתי דאיהו ראשון
אנפשיה שכתב לה ולא ישתנה הדין בכך ובשטר המצוי
כתב על שם דין אפילו במקום שכותבים גובה עקר כתוב'
וכל תנאיה בתבאי בית' דין וארזני חש' הראש' ול' כתב
כסברא ראשונה הוציאה גט ואין בידה כתיבה ריבה טרו
חלמנה שבמקום שאין כותבים גובה עיקר ולא בדוכיית ות'
ותוספת ובמקום שכותבים אינה גובה חלא ואם הוציאה
כתובה חלא גט שאומרת שאבד גיטה והוא אומר שכתב
הוציאה גט ונכתבה בו דהוא במקום שאין כותבין ואומר
מפני שאין רגילין לכתוב לא האזינו לי ביה שכתבתי לה
והוצרכתי לפרו' לה על פי הגט וכתבו לי שובר ואבד אם יש
לה עדי גירושין אינו כאמון ואם אין לה עדי גירושין כאמון
במנו שיכול לומר לא גירסתיד ואף על פי שהיא אומרת
גירסתני אינה כאמרת כיוון שתיבעת כתובתה ואם הוא
במקום שאין ראשים לכתוב גט מפני הסכסכה היא כאמרת
וגובה חלא חש' אין לה עדי גירושין והלמבם כתב בזה ח'
אם הוא טוען לא גירסתיה חייב ליתן לה עיקר התיבה
חלא לא תוספת עד שתביא ראיה שגרסה או שהוציאה גט
עם הכתובה ואם הוא אומר גירסתיה ופירשתיה חלא ע'
עיקר עם תוספת ואבד שוברי הרי זה כאמון ומפשיעה
בנקיטת חפץ ונותן לה עיקר והוא נשבע שטבעת היסט
על התוספת ולא כהירא שאל' הוא כאמון למת יתן לה עיק'
ואם אינו כאמון יתן לה חלא שהרי בתיבה בידה וכן הטיב
עליו הראש' הוציאה שתי גיטין ושתי כתובות וזמן כ'
כתובה ראשונה קודם לגט הראשון וזמן השנייה קודם ל'
לגט השני גובה שתיים הוציאה שתי כתובות וגט אחד ש'
שכתב לה שתי כ' וכתב ז' אחר ז' אינה גובה החמיונה ש'
שבטל הראשונה בשכת' לה האחרונה ואם האחרונה יתרה
על הראשונה ולא כתב לה ואוספת לך כך וכך על הרא'
הראשונה אם י' זה לגבות הראשונה גובה מזמן ראשון
או שכייה ממזמן שכי' ואל' כתב לה וחושפת לך כך וכך על
הראשונה גובה ראשונה מזמן ראשונה והתוספת מזמן
שכי' ב' רא' שששתיהם יון החירוסים או יון הכי שואל
אבל אם אחת יון החירוסין והשניה מן הכי שואל חלא ענין
אינה גובה חלא חותנו שמן הכי שואל הוציאה כתובה ושכי'
גיטין שהחזירה ולא כתב לה כתובה אין לה חלא כתובה
אחת שהמגרש אשתי והחזירה על דעת התיבה הראשונה
החזירה הוציאה גט וכתובה ועדי מיתה אם הגט קודם
לכתובה רואים אם אין דרך לכתוב בתיבה גובה בגט עק'
עיקר התיבה וכתובה גובה כל מה שכתובה שהרי זה
זכתה בה במיתת הבעל ואם כתובה קודמת לגט אין לה
חלא כתובה אחת שכל דעת התיבה הראשונה החזירה

קא

אמ' כל זמן ששטר בתיבה בידה גובה בתיבה
לעולם בין אם כותבין לה מזונות בבית אב'
אביה או בבית בעלה ואפי' לאחר שינשא ונפשיעה חש' ו'
שהיא נשואה ובעל התרומות בת' שחם כשזת טובה כה' כ'
כאמרת ואין מותנים לה חלא חש' תביא עדים שלא קבעה
וכן כתב בעל העיטור ואח' הראש' ול' כתב שצריכה להוציאה
ואפי' עברה עליה שמיטה אינה נפשיעה מפני שה חושפתה
בית דין

והם עשקים והוא כושף וכיתקן בחם ומכרם וקנה בדמיהם
סחורה חבל אם אינם בעין ולא אחרים שבאים מחמתם
צריכה שבעה חבל לרשי אפי' נגבנו או אברז אותם שיחד
אינה צריכה שבעה רביון שאברז אותן שיחד לה תו לא מ
מיחד לה אחריכא וכן היא מסקנת א"ת הר"ח ז"ל

שגברה מתקנה שכתבה לה בכתובה וכתב בעל העיטור דון
דיוקא שמוציאה מדעתו בלא טענה שמוצא אחרת נאה
המינה אבל סרחה עליו אדעתא דהכי לא חקני לה ע' כ' ו'
ואש' לרבריו כדאה שאין לחלק בין סרחה עליו למוציאה
מדעתו אלא בגדיה שקנה לה אבל מתנה שכת' לה גובה ל
לעולה וכן כתבו הגאונים' **ק** אין הכתובה פגמית
מדיכ' דגמול' אלא מקרקעי ומן הזיבורית שם

מהם ואם מכרם היו רשעים אחרי מותו גיבה מהם
בת ה'מכס כפר נהגו לכתו' בכל הכתיבית מקרקעי ומ
ומטלטלי ודבר זה תקון גדול הוא ואנשים חכמים ונכונים
נהגו כן והו' בכל תנאי שבאמנו' שהו' קיי' וכתו' הא'מל' גוב'
מן המטלטלין בתנאי זה ולא מתקנת האחרונים הרי שלח
בת' כן בכתובה חלף כסף כתם חס הו' יודע בתקנת
הנאונים גיבה ואם לאו אז שכשתפק נכו הדבר מתקנים
דבר זה שלח כח בתקנת הנאונים לדון בה לפי שלח נ
נתת' הדבר כדון תנאי כתובה שהוא תקנת סנהדרין ג
גדילה עד שנוציח בה ממון מן היו רשעים ע' כ' חס מוציא'
לו קרקע בן חורין מוכרים ומתבין לה ואם לאו טורפת מ
ממשעבדי שמכר או שנתן לא שכל נתן בנותנת בריח או
שכיב מרע שהרי כל נכסיו אחר לחין וערב לחין לכתובתה ח
אפי' אם כתרצית בקנינו שקנו מידה אינו מועיל חלף חס
כן קנו ממנה תחילה כדפ' לעיל מכר לאחר קרקע ולא נ
בתרצית שלח רצתה לחתום לו ואחריכן מוכר לאחר לח ש
שכל אותו קרקע ולא שכל קרקע אחר וחתמה לו קנה וא
ואיכה גיבה ממנו שאיכה יכולה לומר כחת רוח עשיתי ל
לבעלי שאל היתה רוצה לעשות כחת רוח היתה עושה ל
לראשון ולענין חס יכולה לבנות מן הראשו' איבא פלוגתא
לרשי איכה גובה ממנו וכן כתב הרמבם ובעל העיטור ו
ולר' ולר' גובה ממנו ולזה הסכים א' ח' הראשון ל'מי שהיה
כסוי שתי נשים ומכר שדהו וכתבה הראשונה ללוקח דין
ודברים אין לי עמך בענין שמועיל כגון שלקח מן המסד
תחלה ומת השנייה מוציא מיד הלוקח והראשונה מיד ה
השנייה שהיא קדמה ולא הסירה

בבגן חם כתגרסה ומתה חבל כתלמנה ומתה הודם שגם
שמוכנה אין יורשיה יורשים כתותה כדפי' לעיל כת' לה
כדר ושכועה אין לי וליורשי ולבאים ברשותי עליך ועל יו
יורשיך ועל הבאים ברשותיך לא הוה ולא יורשי ולא הב
הבאים ברשותי יכולים להשביע לא היא ולא יורשיה ולא
הבאים ברשותה ואפי' חם פלמיה כתובתה או היורשים או
או אפי' יורשים מן היורשים פטוים משכועה חבל חם
כעשית איפטורוכח לאחר מיתת בעלה לזה אינו מועיל ה
הפיטור חלל משביעין אותה על אותו אפיטורופכות חבל
לא פיטורופ' שכעשת בחיי בעלה מועיל שאפי' על ידי גלגול
אין יכולין להשביעה ורב חלפס כתב שאפי' לא פטרה אין
היורשים יכולים להשביעה על אפיטורופ' שנעשית בחיי
בעלה ולא כהירא לח' ח' ה' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
לצורך קבורה בין מיתה לקבורה מהני שאין משביעין את
אות' עליו אפי' ע' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ג' ח' ח' ח' ח'
מכא' שלא לצור קבור' בין מית' לקבור' מועיל הפטור שפטור'
וכבמרא דירין לא משמע כן וגמרא דירין עיקר פתב לה עי
דלא כדר ודלא שביעה או כקי' כדר כקי' שביעה מכבשי הו
הוי בחלו כת' לה שביע' אין לי עליו והוה אינו יכול להשביע'
חבל יורשי ובהי כחן משביעין אותה ואם כתב לה כקי' כ
כדר חו כקי' שביע' חו דלא כדר ודלא שביע' מכבשי חלון לא
הוה ולא יורשי ולא כחן חו יכולין להשביעה כתב רב חל
חלפס ח' פי' שהאינה על יורשי ועל הבאים מכחו אין
מועיל חלל לענין יורשין חבל אינו פטור מועיל לגבות מל'
מוחלקיות בלא שביעה לפיכך חם יש עליו בעל חוב אחר
או כתובה או לקיחות אין הפיטור מועיל לה וכן כתב ר' ח'
מעשים בכל יום שאין כפרשין מכבשים משועבדים חלל
בשכועה ח' פי' שיש לה כאמנות ומקורשים בלא שכועה
ורב' זרחיה הלוי כתב חם מכר קודם הכאמנות או אינו
מועיל דלאו כל בייביה לברוכי כל הקופות אחר שמכר
לחם כח חבל חם קודם הכאמנות ללקוחות לא פקע שבי'
שמכר כבשי אחר כן וכן כתב הרמיה ויש אומרים דהיינו
דיוקא שכתב לה הכאמנות בשטר וקנו מיניה שאז מועיל
אף גבי לקוחות משיח דאית ליה קלח וח' ח' ה' ח' ח' ח' ח'
החידוש דכפשי דמחי כהן להחמיר כרב חלפס וחבא שא
שחל פלוג חת' ק בשטור יורשים וקאמר דאפי' פטרה בפי
בפי' מן היורשים או כתב לה כקי' כדר כקי' שביעה מכבשי ו
חילין אינו מועיל גבי יורשים וחיבה גובה מהן חלל בש
בשביעה ופסק רב חלפס כת' ק דפטור מועיל אף גבי י
יורשים והני מילי בשפירש ויורשי חבל לא פי' ח' פי' שבי
שכתב כקי' כדר כקי' שביעה מכבשי חילין לא מהני וצריכה
שביעה ור' ח' ור' פסקו כאבא שאול דלא מהני כלל
גבי יורשים אפי' פירש' לי וליורשי ולזה הסב' ח' ח' ה' ח' ח'
זל וכתב ר' ח' דיוקא דלא קני מיניה אבלקנו מיניה אין
משביעין לא אותה ולא יורשיה דאלים כח קניין לפטורה
לגמרי ממכו ויורשינו יחד לא קרקע שתגבה כתובתה
ממכו אפי' לא פירש חרבע מיצריו חלל אחת מהם גובה כ
בלא שכועה דלא חיישי' תו לצדרי ואם יחד לא מטלטלי
אפי' אינן בעין גוב' בלא שביעה חבל לרב חלפ' צריך שיהיו
בעין או אחרים שביאים ונחתין בבגן שיחד לא מטלטלי ו

ונתקבלה כתובתה ואינה חוזרת לתומים וכן אם מ כרה
 שיה מנה במאיתם והוקר והלוקח רוצה לקיים
 המקח ונתקבלה כתיבתה והרינו ליתו מ'טענה ומכרה
 שיה מנה ודיבר במנה או טענה אפי' כל שהיה אפי' אם
 רוצה ליתן ליתומי' מה טענה מכרה בטל היתה כתובת'
 ר' חמות ומכרה לזה במנה ול זה במנה ולזה במנה
 ולחרון שיה מנה ודיבר במנה הראשונים מכרן קיים ו
 והחרון מכרו בטל כדא שהן ר' שדות חלקות חבל אם ה
 הכל שדה אחת ומכרה ממנו לר' לר' חלפ' שפסק במכור
 כור וחבין ליה לתבא שהמכר בטל וחשוב כמעביר ער
 דבריו חפילו הראשונים מכרן בטל אם עשתה לכל אחד
 ואחד שטר בפני עצמו אלא אם כן מכרה לכלם בשטר א
 אחד אז מכר הראשונים קיים אבל ר' מאיר פסק במכור
 שטר אחד וחבין ליה לתבא שהמכר קיים ולפי זה המכרה
 ר' בר' שטרות הראשונים מכרן קיימין לבד מהאחרון ו
 ר' יוח' מקפנת ח' זל **קד** ח' שמוכרין
 לבגד לחלמה כתובתה אין מוכרין ח
 המ' שהכריז ומכריזים שלשים יום רצופין זה אחר זה
 ואם ח' יום רוצים להכריז רצופי' אלא בכל יום שני וחמישי
 יכריזו שלשים יום בכל יום שני וחמישי כיצד מכריזין ה
 הכריז יוצא פעם אחת בבקר בעצת הכנסת פועלי' ופעם
 יצאת בערב בעצת הוצאת פועלי' שדה שלמי' שמיכיה כך
 וכן ומכריז כך וכך עומדת לימכר כל הרונה ליקח י
 יצא ויקח ויפרש הכרוז שמוכרין אותה כדי לפרוע לחשה
 ב' יכתה שלא יסגר הלוקח שמוכרת כדי לפרוע לבער
 יב' ט' מי שרוצה יותר ליתן לאשה מפני שלוקחת המ
 וצ' ת מעט מעט ואם הכריזו וטעו ומכרו אפילו שיה
 ז' תים במנה מכרן קיים אבל אם לא הכריזו אפי' מכרו
 ה' בשנה מכרן בטל כדא' בדברים מצריכין הכרזה ו
 ט' טענה שמוכרין ובמקום שמוכרין אבל דברים שאין
 י' מכריזין עליהן כמו עבדים ופסחנות ומטלטלין שמוכרין
 ג' עולם בלא הכרזה ושער שאין מכריזין חייבו להרבה ו
 ולמזוני ולהכרזה של צורך אילו מוכרין בלא הכרזה ואפי'
 מי שחלה לצורך אחד מאילו בספורעין לו מוכרין בלא
 הכרזה ובמקום שאין מכריזין שיש מקומות שנוהג' שלא
 להכריז מפני שיש בבי אדם שלא ירצו לקנות אם יכריזו
 שלא יקראו אותם אובלי ככאי דאכרזתא פירוש מצריכין
 למכור מפני הדחק בגין שאין צריכין הכרזה אם מכרו
 וטעו פחות משעות מכרן קיימי טעו בשעות מכרן בטל
 אם הכריזו בדבר שאין צריך הכרזה או בשער או במקו'
 שאין מכריזין כתב רב אלפס דבמאן רליתיה דמי ואם ט
 טעו בשעות מכרן בטל ואח' ה' ז' זל כתב כיון שהכריזו
 אף על פי שלא היו צריכין אם טעו אפי' בכפל המקח קיי'
 והיכא טעו בפחות משעות בדבר שאין מכריזין שמוכרן
 קיי' פ' ר' מצריכין להחזיר האובאה והלמכס כתב דהוי
 מחילה ולזה הסכים ח' ה' ז' זל והיכא דטעו ונתאנו
 בשעות שהמכר בטל כתב הלמכס אם ירצו בר' לקיים ה
 המקח ולהחזיר האובאה הרשות בידם ואח' ה' ז' זל כ
 כתב שאין שומעין להם דכיון שהרשות ביד בר' לבטל ה
 י' י' ז' זל כן הרשו ביד הלוקח לבטל ואם ירצו להכריז

סיתקיים המקח ויחזיר האובאה אין שומעין להם שלה
 שמכר וטעה וכתאנה המכר בטל ואפי' בכל שהו וכתאנה
 בין אם הוא שליח בר' או שליח בר' אדם ואם הטעה הלוק'
 כתב דבינו האי שגם בזה המקח בטל בכל שהיה וזה י'
 יונה כתב שאם טעה הוא וכתאנה המקח בטל בכל שהיה
 שיאמר לו המשלח לתקוני שדכתיך ולא לעוותי אבל אם
 הטעה את הלוקח וזה המשלח ב' תרון ושאלת על קרקע
 של יתומים שהכריזו בר' עליו למוכרו נהגגית חשה כת
 כתובתה ואחר החכמה מחלה ליתומים כתובתה ושנחה
 אחר מורשה שלה להגבות כתובתה ומוכרו בר' הקרקע
 וכתב אחריות המכר על היתומים ועתה רוצי' היתומי'
 להוציא הקרקע מיד הלוקח כי אמר שלא כרין מכרוהו
 שכבר מחלה להם כתובתה תשובה מרמה עשו ולא תע
 תעשה ידיהם תושיה כי בר' מכרוהו כי לא ירעו בחות'
 מחילה טמירתא ואחריות המכר על היתומי' ואי ח' י' ז'
 דעלמא היה הבא להוציא הקרקע היו היתומים חייבים
 לפרוע ועתה כמי שהם באי' להוציא מיד הלוקח האחריו'
 עליהם הילכך אינה מחילה וישאר הקרקע ביד הלוקח
 יכולה חשה שתמכור כתובתה לו ליתבה לחם **קה**
 לחרי' בין בנה בין מקצתה והלוקח והמקבל
 עומדים במקומה שחם תתאלמן חו תתגרש יקחו הם כ
 כתובתה ואם תמות בחיי הבעל חין להם כלום לפיכך
 אין הלוקח קונה אותה אלא בדבר מועט ואם מכרה לבע
 לבעלה המכר מכר ואסור לשהותה בדפי' לעיל אלא אם
 כן יעשו לה אחרת בעיקר הכתובה ואפי' אם מת הבעל
 בחייה אם מתה קודם שנשבעה על כתובת אין ללוקח ול
 ולמקבל כלום בר' ח' ככתאלמנה ומתה שהיה לא היתה
 יכולה לפרע מהיתומים אלא בשבעה שלא פקדנתו וכ
 וכוטלים ודוקא שמתה חבל אם היא חיה צריכה לישבע
 שלא כפרעה ואם אינה רוצה לישבע יפסידו הלוקחות ו
 ואם אמרה שפירעה אחר שמכרה כאמכת במגו שאם הי
 היתה רוצה למחול אבל אם אמרה שפירעה קודם המכר
 אינה כאמכת שאלה לח' ה' ז' זל ששאלת ראובן שמת ו
 והכיח בגים וחלמנה ומתה האלמנה קודם שנשבעה על
 כתובתה אם יש לבנות פי שנים דמספקא לן אם קריין
 בכסי האם כל זמן שלא נשבעה על כתובתה תשובה
 כל זמן שלא נשבעה האלמנה על כתובתה ולא
 הגבוה בר' הכתובה כל הכספים בחזקת בעלה ולא זכת'
 בהם כלום והבנים את אביהם הם יורשים ויש להם דין
 בבניה המוכרת כתובתה בין לבעלה בין לאחרים לא ה
 הפסידה שום דבר מתאפי כתובה אבל המוחלת כתובתה
 לבעלה חעפ' שאסורה לישב תחתיו ממ מחילה מחילה
 והפסידה כתיבתה בגין דברין וכי זה דהוא הדין כמי ש
 שהפסידה כל שאר תנאי הכתיבה וכן כתב הלמכס המ
 המוחלת כתובתה לבעלה הפסידה כל תנאי כתובתה וא
 ואפי' מזוני לית לה ויראה מדבריו שאפי' בחיו חין לה מ
 מזונות ואפי' כתבתי למעלה שיש לה מזונות בחיו ולא ח'
 אברה אלא מזונות שלאחר מיתה כתב הלמכס המוחלת
 כתובתה אינה צריכה לא קנין ולא עדים כשארמוחלין
 ותוא פיהיה דברים שהדעת הומכת עליהם ולא יהיה

פגמה אותה סגבת מקצת או אפי' שלא פגמה אלא שזקפה
במלתה יצאה מכלל מעשה ב' דין ושיעורית משמטתה ואם
אין כתיבה בידה וכזה לגבול בתנאי בר כגון במקום ש
שאלו כותבין אם כותבין לה מזונות בבית בעלה אינה גוב'
אלא עד סוף כה' שנים אבל שתקה כה' שנים ולא תבעה מ
מחלה ואם תבעה תוך כה' שנים מוכים לה כה' שנים מיו'
שתבע' וכן יורשי' צריכין לתובעה תוך כה' שנים למיתתה
ואם שתקו יות' מכה' שנים מחלו ואפי' אם כזונת בבית אב
אביה אם היורשים מכבדין אותה שמוליכין לה מזונותיה
בעצמה אין שתקתה מחילה שפגי הבושה היא שותקת
ולא מפגי שמחלה להם ויראה מדברי הרמבם שאין ה'
הוכחת השתיקה מחילה אלא לעיקר אבל התוספת לא וא'
א' הרמבם ז"ל כתב שגם התוספת מוחלת אבל הנדוכיה אינה
מוחלת ואם יש לה עדים ממנה גובה אותה לעולם ודווקא
באלמנה הויא שתיקתה מחילה כשאין כתובה בידה אבל
בילדסה גובה לעולם כשאר בעלי חובות **קב** מי
סית' ואלמנה בזה לגבית כתובתה
ועליו בעל חוב אם זמנו של אחד מהם קודם לכה הכיח א'
חלה קרקע כדי לגרוע לאחר מהם מי שזמנו קודם יגבה
והאחר ירחה בין אלמנה בין בעל חוב ואפי' תפס המאונח'
ונוציחין מידו לא הכיח אלא מטלטלי שאין בהם דין קדימין'
ובגון דלא חקני ליה מטלטלי' אגב מקרקעי יתבו' לבעל ח'
חוב חפילו הוא מאונח ותרחה האשה ומיהו אם תפסה א'
אפילו שלא בבית דין אין מוציאין מידה ואם זמן
שהיה שוין או שנפשו וליה ואח' כך קנה או שלנה וכשא' וא'
ואחר כך קנה שחל שיעבדום כאחד משעה שקנה בין אם
הכיח מקרקעי או מטלטלי יתבו' לבעל חוב ותרחה האשה
ואם קדמה האש' ותפס' קרקע אם קדמו וגבתה כד' בכו'
שהבטיחה בית דין קודם שידעו שהיה שם בעל חוב אין
מוציאין מידה אבל אם גבתה מעצמה אפי' על ידי שומח
דליכא לצימר מאן שם לך מפיקין מינה ואם קדמה
ותפסה מטלטלי אפי' שלא בבית דין לא מפיקין מינה ואם
יש שם כדי לפרוע לשניהם בקרקע ובמעו' אם זמן שוין
כיתבין לבעל חוב מעות ולאזה קרקע ואם קדמה לגבות
מעות כת' א' הרמבם ז"ל שמוציאין מידה וכותבין לבעל חוב
ולבאורה יראה שלא אמרו כן אלא מפגי תקנת בעל חוב
אבל אם חפץ יותר בקרקע וליתן לאשה מעות שומעין
לו ואם אין זמן שיה' המוקדם כותבין לו מעות ואם קדם
המאונח ותפס המעו' לפי דברי א' הרמבם ז"ל שבת' שם
שמוציא מידה אם קדמה ותפסה מעות כשזמן שיה' ירא'
דה' ק' כמי שמוציאין המעו' מיד המאונח אם קדם ות'
ותפסם כתב הרמבם היו כתובים בכתוב' ככסי' צאן ברזל
וטענה שאמרו או שלקחן הבעל הרי היא ככסי' צאן ברזל
כשאר בעלי חובות וכשבעת שלא לקחה אותה ולא נתנה ו
ולא מחלה וחולקת עש' בעלי חובי' ורשיל' פ"י כן אלא דין
ככסי' צאן ברזל בדין שאר הכתובה הערב לאשה בכתובתה
אמרו מתחייב אפי' בקניין אפי' אם אין ככסי' לבעל אבלה
הערב לבלתי בטיל כתובתה מתחייב בקניין אפי' אם יש
סה' ככסי' לבגד כד' א' הערב בעלמא אבל בקבלן שאמר לה

הכשאי לזה ואני קבלן או אני אמן לך משתעבד ולבאורה
כראה דווקא כראה בקניין אבל הרמבם כתב אפי' בלא ק'
קניין והכי משתעבד דהוי כמו ערב בשעת מתן מעו' דלא
בעי קניין והרמבם כתב דאפי' ערב גרידא מתחייב בק'
בקניין ולפי זה ערב לבלתי מתחייב אפי' בלא קניין והכי
משתעבד הערב לאשה בכתובתה וגרס' בעלה ואין לו ככסי'
לבעלה לפורעה ותיבעת כתובתה מן הערב לא יתן לה א'
אלא אם ידירנה בעלה הנאה על דעת רבים שאין לה הת'
שלא יחזירנה שלא יעשו קנוניא עליו שיגרס' כרי שתב'
כתובתה מהערב ויחזירנה א' כ' ואפי' לא הדירה בשעת
הגירוסין ידירנה א' כ' כשתתבענו הכתובה ואסור לאדם
שישיאנו ענה שיגרסנה כדי שתגבה הכתובה מהערב ד'
דשמא לא ידירנה הנאה מיהו אם האב ערב לבלתי כגור
בנו וחסן תלמיד חכם והשעה דחוקה לו אין האב מהנהו
מכסיו מותר להשיאו ענה לגרס' כדי לגבות הכתובה
מהאב וכן אם הקדיש כל כסיו ומגרסה לא תגבה מן
התקדש אלא אם כן ידירנה אבל מן הלקוחות גובה
אפי' בלא הדירה ואם ירצה להחזיר א' כך יחזירנה שכו'
שיבעו הלקוחות שיש עליו כתובת אשה חיבהו דאפילו
אכפשיהו שקנו ממנו **קב** אלמנה בין
מן הכי שואין בין מן האירוסין מוכרת מנכסי'
בעלה לגבות כתובתה שלא כד' ושלח בהכרזה לא שח' א'
אם מוכרת לגבות כל כתובתה ביחד לא שח' אם מוכרת
ג' או ד' פעמים לגבות מעט מעט בכל פעם מוכרת שלא
כד' מ' ומחין אבל צריכה כ' הדיוטות ג' אכסי' בקיחיס
באומת קרקע ואם מכרה בלא כ' הדיוטות כתב ר' ה' פ'
שמצברה בטל והרמבם כת' גבי מוכרת למזונות שקיים
וכשבעה שלא זלילה וא' הרמבם ז"ל כתב בתשובה כד' וז'
ואחריות המכר על היתומים בין אם תמכור היא חוב'
דין וגרסה לא תמכור אלא כד' דין ואם בית דין מוכרין
וכותבים לה חז' אינה נשבעת אלא שלא התפסה צדדי'
ושלא תפסה היא משלו ואם היא בעצמה מוכרת צריכה ל'
לישבע שבעת צדדי' ושלא גבת' יותר ושלא זלילה בכסיה
ואם לקחה לעצמה חיבו' כלום אעפ' ששמונה שלשה הדיוטות'
אלא צריכה להחזיר ליתומים אפי' אם הכריזה ובעה טוב'
היא לה שתפרש מזה שמוכרת לצורך כתובתה שלא יחמירו
שמוכרת הכל לצורך מזונות ויקראוה רעבתנית ואם א'
אינה חוששת שיקראוה רעבתנית טוב לה שלא תפרש שז'
שחם יכלו הככסי' האמר במכרה היא לצורך מזונות ותא'
ותטורף מ' הלקוחות ויש צד אחר שטוב לה יותר שלא ת'
תפרש דאם לא תפרש ויצא עליו שטר חוב תזמר של כת'
כתובתה מכרה ואם כתיבתה קדמה לא יוכל בעל השטר
לטרוף ממנה שמכרה ואם תפרש למזונות יטרפנו כ' ח'
מפגי שזמנו קודם שאין חיוב המזונות אלא עד אחר מ'
איתה איתה כתיבתה מאתים ומכרה לה שנה מאתים כ'
במכה והחל שחיבו' שנה אלא מכה והיא רוצה לקיי' המקח
כתקבל כתובתה ולא אחריכין כיון שהיה המקח בטעו' לא י'
יצא הקרקע מחזקת היתומים וכרשותם הוול אלא כיון
שנבעת שקבלה הקרקע להכניסו לרשות הלקוח היא שנה
מאתים כאלו כיונה לקנות הקרקע

באילו רונה סיבדרה או אינו חושש אם יבדור ודיו
מתנה ומסי' דאף באלו הויא אפטרופא ואלו ביורשין
רחוקי' מאלו פשיטא דהויא מתנה כל זה כתבתי בעביל
שכתבתי להודיעך כל הפרטים לפיכך כתבתי לך דין כ
כותב כל נכסיו בשם ואין בשטר מוכיח על הענין דהוי
מתנה גמורה או אינו אומדין דעתו שדעתו היה שיהיה
אפטרופ' על נכסיו כדי שיבדור יורשיו אבל שטר צאה
זו אינו רואה לשון המורה על הענין דהוי מתנה גמורה
שהרי אמר בו אל תחשבו לי לשטות שאני מותן כל נכסי
לאשתי שהרי אני יודע בה שלא יהיה לה בעל לעול והשטות
שחושבים לו לאדם שמכיר יורשיו ונותן כל נכסיו לאשתו
זה בעביל שהיו או מחר תבטל לבטל ותבטל לו נכסיו והיו
עגומת כפס שתאכל עמל עס איש אחר אכל המכיר ארץ
אשתו שלא תבטל לאיש באהבתו אותה מותן כל נכסיו לה
הילכך לשון זה מוכיח דהוי מתנה גמורה שאז לא היתה
כי אם אפטרופא מה שטורח יחשבו לו אם מיכר אפטרופ
אפטרופ' אף אם תבטל לבטל כי הדבר ידוע אם תבטל
לבטל שיש לקוח ביד דין מן האפטרופות שלא יאכלם ה
העל הילכך מוכיח לשון זה דהוי מתנה גמורה דכיון ד
דעמיה שחננו מכללי המתנה הוא משו' אומדנא בדפרטי
לעיל כל היכא שיש להוכיח מתוך השטר דהוי מתנה ג
גמורה הרי בטלה האומדנה

קח סביב מרע שאמר תטול אשתי ואחר
מן הכבים אינה חולקת אלא בבכסים
שיש לו עתה אבל אם קנה אחר כך נכסים אינה חולקת א
בהן ורואין כמה בגים היו לו בשעת המיתה מוטלת חלק
באחד בהם בין אם היו מרובים וכתמעטו או מועטים ו
נותרו מתו כל הכבים רואין כמה היו בשעת הצואה ו
מוטלת חלק הראוי לאחר מהם והשאר ליורשי
סביב מרע שאמר תנו מאתים זוז לאשתי

קט כראוי לה נוטלת לבד מכתובתה ואם אמר תטול מאתני
זוז בכתובתה לא תטול שתיהן אלא ידה על העליונה אם
מאתים זוז יותר נוטלת ואם כתובתה יתר נוטלת וכתב
הרשם דהוא הדין כמי אם אמר תנו מאתים זוז לאשתי
סתם דהוי מתנה לבד מכתובת' שכיב מרע שצוה שיתנו
לאשתי בגדיה נוטלת כל בגדיה בין של חול בין של שבת

קי האשה שבאה ליפרע מכתובתה והוא במקום
שאין כותבי' או במקום שכותבים וחיאה
עדים שאברהם כתובתה וצריכים לכתוב שובר לבטלה
שנפרעה מכתובתה ואל לשובר שיכתוב לה שובר כותב
לה אעפ' שאין בעלה עמה והוא שיכיר שם האשה ושם בע
בעלה וקבעו בותן שבר הסופר תלמיד חכם שחתם על ש
שובר של כתובה אשה שנפרעה ובא האשה שכתובה בו ו
וחומדת לא ציתי לכותבו אלא אחרת ששמה כשמי צותה
לכתובה והודה לרביה ואמר לא זו היא שצותה לכתוב
יכול לחזור בו מדבריו הראשונים ואין כאן מסוס חוזר ו
ומגיד אבל אם אמר תחילה בריא לי שאינה זאת אינו י
יכול לחזור בו המוציא שובר כתוב על שם האשה שכת
שנפרעת בכתובה בזמן שהאשה מודה שכתבה לבטל יחו
יחדרנו ל אינה מודה אלא אומ' מאי כפל לא יתכן לא

לאיש ולא לאשה **קיא** תבאי כתובה שיהיו בני
בניה זכרים יורשים כתובת אמן ומד
וכדונתה שהפניסה בתורת נכסי צאן ברזל ותעשה ש
שהוסף לה בעלה אפילו אם מתה בחיי הבעל ואחר כך
חולקים המותר עם אחיהם ואפילו לא בכתב בכתובה או
אין לה כתובה ובמקום שאין כותבין כתובה ודוקא זכר
זכרים אבל אם אין לה אלא נקבות לא אפילו אם אין שם
יורשים אלא בנות וזהו שנקרא כתובת בנין ד
דברין כיצד היו לו שתי נשים לזו בן ובתובתה חלף זוז
ולזו בן ובתובתה חמש מאות זוז ומתו בחייו כל אחד נו
נטל כתובת אמו ואחר כך חולקין המותר ואינה נגבית
אלא מבני חרי ולא ממעבדי כשאר ירושה ודוקא במק
במקרקעי שיש שם קרקע כדי שתי הכתובות חבל אם
אין שם אלא מוטל לא וצריך שיהיה שם מותר
על שתי כתובות כל שהוא אפילו דיכר ומיהו אפילו אין
המותר אלא מוטל שפיר דמי ואפילו יש בעל חוב שבר
שצריכין לפרוע לו המותר יש כאן כתובת בנין דברין א
אפילו אם תחוב יותר מהמותר שעל שתי הכתובות י
יפרעו לבעל חובו ומה שיותר יחלקו כפי שתי הכתובות
לא היה שם קרקע כדי שתי כתובות או שיש שם קרקע ו
ואין שם מותר דיכר אין כאן כתובת בנין דברין אפילו
יש עליהם חוב ולא אמרינן בפרעון חוב יתקיים כחלה ד
ראוריתא והמותר על הפרעון יחלקו כפי שתי הכתובות
אלא כיון שאין שם מותר אין כאן כתובת בנין דברין א
אפילו היה ראוי ליפול להם ירושה מאבי אביהן בענין
שיהיה שם מותר לא חשיב מותר אפילו מת אחיהם קודם
שיחלקו כיון שלא היה שם מותר בשעת מיתה אחר כך ה
הכתובה הגדולה הרימי מעלה על הנכסים דיכר כדי שי
סיהא שם מותר ואטול כתובת אמי אין שומעין לו אלא ש
שמין את הנכסים לבית דין כפי מה שיהיו שוין בשעת א
מיתת אביהן היו מרובין בשעת מיתה ויש שם מותר ו
וכתמעטו בשעת חלוק כבר זכה בן הגדול בכתובת אמו
והיכא שלא כשאר כדי שתי כתובות שמין לבל אחר כפי
חלקו שהיה לו בבכסים וכן אם היו מועטים ואין שם מו
מותר וכתב בו כבר זכה בין הקטנה ואין כאן כתובת בני
בנין דברין והא דבעינן שיהא שם מותר דיכר דדוקא כ
כששתיה' מתו בחייו ששניה' באי' מבח התקל לפיכך בעינן
מותר לקיים בו נחלה ראוריתא אבל אם מתה אחת ב
בחייו ואחת אחר מותו וכשבעה על כתובתה אותה שמתה
אחרי מותו קודם שמתה שאם לא כן אין בניה יורשים
בכתובתה נמצאת שבה אותה שמתה אחרי מותו אינן בא
באין מבח התקנה שמן קדין יורשין כתובת אמן או אין
צריך שיהיה שם מותר אלא במי כל אחת נוטלת בכתובת
אמן שהרי בפרעון כתובה השנייה מתקיים כחלה ד
ראוריתא ואותה שמתה בחייו אף על פי שלא נשבעה ב
בניה נוטלת בכתובת בנין דברין שאין עליה שביעה שלא
כתבה כתובה לגבות מחיים ובעל העטור כתב שגם בני
השנייה שמתה אחרי מותו נוטלת בכתובת בנין דברין אעפ'
שלא נשבע' אמן קוד' מיתת' ולכ' וכש' אם מתו שתיה' אחרי
מותו שבה כל אחד נוטלים בכתובת אמן אפילו אם אין שם

ש חוק והיתול או דברי תימה אלא ברעת כחונה המוכר
 שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוכר
 לפי כך מזה כתיבתה ומת הבטל ואחר כך מתה בנה
 יכול למחול והעבר בטל ואפילו אין לה יורש אחר אלא זה
 הכן וכחצו השירעון עליו יכול למחול לעצמו כדי לבטל
 המקדש וירש היתובת בן שטר כתוב אמו פי שוכרה בח
 בחיי חביו שזם ימות חביו ואחר כך תמות אמו וירש
 הוא את היתובתה שיהיה הלוקח עומד במקומו ליקח
 אותה והתבא שזם תגרער אמו על המקח שלא יסלקו מ
 מערער ומתה ולא ערערה אינו יכול לומר אני במקום
 אמי וימנו שהיה היתב יכולה לגרער על המקח גם אני מ
 מערער ואבטלנו שערער של עצמו ודאי קבל על עצמו
 המקח ככסיו לבביו וחלק לאשתי קרקע כל
 שזמו חברה בתובתה בין אם הוא בריא או
 סם ה מרע ואפילו אם לא חילק בפניה רק ששתקה בש
 בשמרה לה דחמרינה כיון שחלק לתבדור לחלק עם הב
 הבאים ודחי מחלה ורח' פירש דווקא כשחלק לה חלק א
 אחר באחר מן הבאים או מחלה בשתיק לחודה אבל אם
 לא כתב לה באחר מן הבאים או לא מחלה בשתיקה אלא אם
 כן כתב לה וקבלה עליה ורב אלף כתב כסברא הראשון
 ונח' הבאים זה הראשון וז' דווקא שחלק לה קרקע וחלק
 כל ככסיו חלק חס כתב מטלטלי או שלא חלק כל ככסיו
 לא חברה כתיבתה ומיהו אפילו לא כתב לה חלק דקל לפ
 לפירותיו או פירות מחוכרין וכן צריכין עדיין לקרקע
 חסית שטר קרקע ואפילו כתב לה קרקע וחלק כל ככסיו
 לא חברה חלק מחותן ככסים אבל אם קנה ככסים אחר
 אחר' ב' לידה מחותן הככסים כגון שמת אחד מהבני
 וירשו גיבה מהם ודווקא שחלק ככסיו בינה ובין בניו א
 חלק חס חלק ככסיו בינה ובין אחרי' לא חברה ורש' כת
 דהוא הדין ממי חס חלק בינה ובין אחרי' ולא חברה לח' וז'
 הנותה כל ככסיו לאשתי לא שכל בריא לא שכל
 שביע מרע ויבא עליו שטר חוב מוקדם למתנה
 הפזי דה בתובתה מכל הככסים שהיו לו אז בין מאותן
 שזיו בירו בין מאותן שצבר קודם לכן
 ממי שחלה שיעבור כתיבתה בשבתה לה חמתה אבל
 אם קנה ככסים אח' כך מהם לא מחלה וגיבה מהם ודווק
 שכתב לה ככסיו אבל אם לא כתב לה אלא פירות ככסיו
 או אח' כתב לה גוף קרקע אלא ששייר קצת לא הפסידה
 כתיבתה וביאר ח' הראשון וז' בתשובה הא דלא הפסידה
 ככסיו היינו כשכותב לה סכום מנכסיו ואפ' הסכום
 הוא גדול מכתב לה מחמתה או שני חלקי מהם אבל אם
 כתבו לה כל ככסיו ופירש השייר אפילו חס שייר הרבה א
 חברה כתיבתה מנכס' שיש לה שטור שעישה לה שכותב
 לה כל ככסיו גורס המחילה כד' א שחברה כתיבתה ב
 בשבתה לה כל ככסיו באשתו ארוסה או גרושה דבהנך ח
 הויה מתנה ולכך חברה כתיבתה אבל אם כתב כל ככסיו
 לאשתי נשואה לא חברה כתיבתה משום דלא קנתה
 דלא הויה מתנה שלא כיון אלא לעשות א
 אפטרופא על ככסיו כדי שיטבדוק לא שכל

קו

קו

אין לו בנים ממנה אלא מאחרת או אין לו בני כלל ואחיו
 יורשין אותו : היו לו שתי נשים וכתב כל ככסיו לעתיק
 לא קנתה שום אחת מהן ושתיים אפטרופסים כתב ח
 חצי ככסיו לאשתי פליכית וחצי ככסיו לאשתי פלוגית הרא
 הראשונה קנתה שחרי שייר והשנייה לא קנתה כתב כל כ
 ככסיו לאשתי ולבנו אשתו קנתה החצי ובנו לא קנה אלא
 הוא אפטרופה כתיבה לאשתו ולאחר האחר קנה החצי ו
 ואשתי הויה אפטרופא בשאר החצי : שאלה לא' הראש
 ז' ראובן חלה וצוה מחמת מיתה ואמר הונו עלי עדים ש
 שאני מצוה מחמת מיתה ואני כותב כל ככסיו לאשתי חס
 אמנם שיהיו כולם משועבדים לתת ולפרוע מהם בכל ש
 שנה עד עולם כל החלק משלם שיש עלי לתת לצורך בית
 המדרש הידוע לבני ואני משייר לעצמי שאוכל לתת מהם
 שארצו בעבור כפשי ובכלל דבריו אמר חל תחשבו לי ל
 לשטות שכתתי כל ככסיו לאשתי שאני יודע בה שלא יהיה
 לה בעל לעולם והיורשים אומרים שלא עשאה אלא חס
 אפטרופא שחרי כתב לה כל ככסיו ומה ששייר לצורך ב
 בית המדרש וגם להניח בעד כפשו אינו שויר כי כל היה
 חייב בראשונה לבית המדרש והיו הככסים משועבדים
 לרבר ואינו משייר כלום מחדש ועוד שחרי לא צוה לתת
 כלום בעד כפשו ואפ' ששייר הויה חס אמר כלום כמי
 שלא שייר דמי ועוד כי חביו של פלוגי הכפזר כשנפטר
 צוה לתת מנכסיו למדרש ההוא והרי הם הככסים משו
 משועבדים ועומדין והאשה אומרת סוף סוף הרי שייר
 מנכסיו אעפ' שכתחייב בראשונה לבית המדרש לרבריה
 הרי הוא מתחייב בעכסיו בכל הדורות ועוד כי על יורשי
 הכפזר להביא ראיה שכתחייב מקודם או שחייבו אותו
 מורישיו ועוד ששייר לתת בעד כפשו בשעת שכתב לה מ
 מתנה אעפ' שלא נתן כלום סוף סוף בשעה שהקנה לה ש
 שייר תשובה המתנה שנתן לאשתו היתה בלא שויר כי לא
 הכיח ליורשיו כלים ומה שנה לתת למדרש מוכיח מתו
 לשון הצוה שהיה חייב כבד מדקאמר כל החלק משלם
 שיש לי לתת ולפרוע אלמא פירעון חוב היה ואף אם היה
 מתנה חס באן שויר כיון דבשעה אחת חלק לככסיו כד
 בדאמר בפרק מי שמת שביב מרע שכתב כל ככסיו לחס
 לאחרים אם כמחלק מת קנו כולם עומד חוזר ככולם א
 אם כמחלק מת קנו כולם עומד אינו חוזר חלל באחריו ו
 ואמרין כמי התם אשתי ואחר לאחר במתנה ואשתי חס
 אפטרופא ומה ששייר לתת בעד כפשו לא הויה שויר אף א
 אם נתן הרבה דמתנה של האשה לא חיללת אלא לאחר מ
 מיתה ובאות' שעה לא שייר הילכ' לא עשאה אפטרופוס
 והיסק דין זה צריך שידע מי הם היורשים אם הם ב
 בביה או בבי הבטל או אחי הבטל או הויה אפטרופא חב
 אם הם בני אחי הבטל או רחוקים יותר או הויה מתנה
 דנצימא דכותב כל ככסיו לאשתו לא הויה מתנה משום ש
 שאנו אומרים דעתו של אדם שאין אדם מימח בבניו וב
 וכותב כל ככסיו לאשתו אלא שמיכה אפטרופא על ככ
 ככסיו לפרנס בבניו כדי שיטבדוק ומכעיא לתלמודה א
 אשה אלא האחין ואכל בני הבטל מהו מי אמרינן אף ב

שיזונו בהם ובעות עד שיבגרו הכות ירשו הכנים הכל
שישאר הכנים בחזקתן והם יפדו הכות מתחת ידם
ואין מחייבין אותם להפריש חלק הכות עד שיבגרו ו
בזונות ומכל מקום אם בית דין רואין שמכלין הממון ו
ואין משגיחין בישוב העולם חייבין ב'ל' להשגיח בתקון
הכנות ולהפריש להן חלקן ואם אין בכנסים כדי שיזונו ח
אילו ואילו עד שיבגרו הכות אז נקראים מועטים ומ
ומפרישים חלק הכות עד שיבגרו והשאר לבנים ואם א
אין סם אלא עד כדי שיבגרו הכות הכל לבנות והבנים י
ישאלו על הפתחים ארמון אומר לעולם ירשו הכנים הכל
ופסק השפס כמותו ור' אלפס פסק בת'ק' ולזה השנים
א'א' הראש ז'ל' ב'ד'א' במקרקעי אבל במטלטלי אם הכ
הכנים מועטים יזונו אילו ואילו יחד עד שיכל דכיון ש
שאפה כיוצא אלא בתקנת הגאונים די להם שתהיו כבני
ולא שיהיו כחן יותר מן הכנים ליקח הכל ואם יש מטלטלי
ומקרקעי והמקרקעי הם מועטים ועל ידי המטלטלים י
יהיו מרובים ירשו הכנים ואין הכות יבולות לומר כיון
ששיבגרו על הקרקע והרי הן מועטים יפרשו לבן מ
מוצאיתו אלא המטלטלים מעטרפין עם המקרקעי לע
לכות מרובים היו מרובים באע' מיתה ונת מעטו כבר
זכו בהן הכנים ויש להם דין מרובין ויזונו יחד עד שיכל
הכנים ורשום פיר' ששמן כמה הגיע לבנות בזונותיה
עד שיבגרו ולכנים בירושתן ורואין כמה נפחתו מזה
מתכנסים ויפסיד כל אחד בפחת כפי שיעור שהיה לו בב
כנסים ולפי זה איפשר שכלה חלק הכות ועדיין חלק ה
הכנים קיים ואפילו הכי אין הכות כיוצא עמהם וכן
פירש הרמב"ם וא'א' הראש ז'ל' כתב בסברה הראשונה וכן
אם היו מועטים באע' מיתה וכתבו יש להם דין מרובין
אפי' העמידוהו כבר בדין ופסקו להם ב'ל' נכסים מועטים
כיון שכתבו חזרו לדין מרובים ויעמידום בחזק' הכנים
והם יזונו הכות מדי יום יום ואפילו חזרו אחר כך וכב
וכתבנו יש להם דין ככנים מרובים וכתבנו ויזונו א
אילו עם אילו היו מרובים ויש עליהם ב'ל'אן חיוב מ
מוצאות את אשתו או חיוב מוצאות האלמנה או חיוב עי
עיסור נכסים לפרנסן בתו וכשיצא אחד מאילו ישארו
מועטים יש להם דין מרובים ויפרעו החוב שעליהם וי
יזונו הכות מתחת ידיהם ובאלמנה יזונו שלשתן יחד
אבל בתיבת האלמנה ממעטת ועושין אותן מועטין כתב
הרמב"ם הכיח אלמנה ובת אלמנה תזון והבת משאל על
הסתחים וא'א' ז'ל' בת' הניח אלמנה או בת או אלמנה וכן
יזונו יחד אבל אם הכיח אלמנה וכן ובת ואין בבכאי כדי
שיזונו אילו ואילו עד שתבגר הבת האלמנה תזון והבת י
ידחו כתב הרמב"ם שמזונות הבת קודמת לבתובה בגין
דכרין כיון שדוחין ירושת בן שהיה דאוריית' ב'ל' לבתוב
בגין דכרין שהיה דרבנן היו הכנסים מועטין וקדמו הב
הכנים ומכרוס מכרן מכר ונדחו הכות ובתב רב האי
כיון דהאידרא תקנו הגאונים שיזונו ממטלטלים כיוצא
מחדשים שקבלו בהם ולא כראיה ל'א' הראש ז'ל' שחרי אין
שיעורן אלא על נכסי אביהן וכיון שמכרוס ואינם יכולי

לערוף מהלקוחות גם במענות אין להם כנים והם של הב
הכנים ופירש' דווקא שמכרוס קודם שהחזיקו ב'ל' הכנות
בכנסים אבל מכרוס אחר כך חינו מכור ויש אומרים ש
שאפי' אם מכרוס אחר שהחזיקו ב'ל' בכנסים שמכרוס מ
מכר וא'א' הראש ז'ל' השנים לדעת רש"י הניח בנות גדול
וקטנות אין אומרים יזונו הקטנות עד שיבגרו ואחר כך
יחלקו הכנסים אלא נזיר יחלקו השנה וכל אחת תזון
ותתפרנס משלה **קי** מי שמת והניח בת להשיח
משיחין אותה מכנסיו וזה נקרא פרכ
פרכסת הבת ואינו כשאר תבאי הכותבה אלא תקנה שת
שתקנו חכמים לפיכך אם צוה בשעת מיתתו ליתפרנסו
בנותי מכנסי שומעין לו ואם התנה בשעת כישוראין שלא
יתפרנסו מכנסיו לפי' רבינו האי אין שומעין לו וכמה כו
נותנין לפרנסתן רואין אם השיא שום בת בחייו נותנין
לה כמו שנותנין לאותה שהשיא אותה בחייו ובת' הראש
אפי' לא הכיח אלא שיעור מה שנתן לראשונה ב'ל' חומדין
דעתו שיהיו לשכיה כל מה שהניח והוא טרח לחזור אחר
ככנים אחרים וכופין גם כן את היורש' ליתן להם כלם
ואם לא השיא שום אחת חומדין דעתו כמה היה נותן א
אילו היה חי ולפי עשרו ולפי כבודו ולפי יתרונותיו וכך י
יתנו לזאת ואם היה עשיר והעני או נתרן ונשתקה דעתו
חומדין אותו כפי ממונו ודעתו האחרון והם הן יורשים
לשער דעתו יתנו לה עיסור הכנסים וכנסותי' לפי חומד
דעתו אין חילוק בין מקרקעי למטלטלי שזה השיא בת ב
ככל מה שנתן לה בין מטלטלי בין מקרקעי כך יתנו לו
לזאת ואם לא השיא חומדין דעתו שהיה נותן מטלטלי ומ
ומקרקעי כך יתנו לזאת אבל כשאין יורדין לשער דעתו
ונותנין לה שיעור ככאי אין נותנין לה חלק מקרקעי חפ
לתקנת הגאונים שכתבו וכתביה ככנים ממטלטלים הם
הפרנסה אינה נכסית אלא ממקרקעי ואיננו נכסי חסיב
מקרקעי לבנות ממנו ושכירות כנסים חסיב מקרקעי וא
ואפילו מה שצבר כגון אם השכיר בית לשנה ודר' כו המ
המוכר חצי שנה מגבין אותה אפי' מחצי השנה שעברה וא
ואפילו עלה השכירות בחיי האב דכיון דשכירות אינה מ
משתלמת אלא לבסוף חסיב במקרקעי אבל אם כבר גבו
אותו היתומים הוי כשאר מטלטלי ודווקא לבג' אינה נכסי
אלא מקרקעי אבל בשמין הכנסים לידע העיסור שמין
בין מקרקעי בין מטלטלי ומגבין לה העיסור ממקרקעי
ובכ'א' כתב שתקנת הגאונים אף פרכסה נכסית ממטלטלי
וא'א' הראש ז'ל' כתב בסברה הראשונה יש מהגאונים ש
שכתבו כנסותבים לפי חומד דעתו נותנין לה כפי מה שי
שיערו שהיה נותן בין להוסיף על עיסור ככנים בין לב
לברוע ממנו ויש אומרים שאין הולכים אחר חומד דעתו
אלא לברוע מהעיסור אבל לא להוסיף עליו וכן הוי מהקל'
א'א' הראש ז'ל' אם יש בנות רבות להשיא נותנין לראשונה
עיסור ככנים ולשכיה עיסור מה ששיירה הראשונה וכן
כולן באו לישיא כאחת ראשונה נוטלת עיסור ככנים והם
והשכיה עיסור כמה ששיירה ראשונה והשלישית כמה ש
ששיירה שכייה וחזרות וחולקות כל העיסורים בשנה וה
והמותר לבנים הבת לגבי עיסור' ככנים חסיבה כבעל ח

פתור סהרי באין בתורת חוב וכן אם גירס אחת ומתה
 אחת בחייו ואחר כך מת והכניח בנים משתייהן בני המ
 ה ונתה נוטלין כתיבת בגין דברין אפי' אין שם מותר דינ'
 דכתיבת הגרסה שהיא חוב כעשת מותר לחבירתה לפ
 לשיכך בני הגרסה נוטלים תחילה ואחר כך בני המתה
 אין שם חלא כרי כתובה הראשונה לחאמרינן יפרעו לב
 לבני השנייה שבאין בתורת חוב והמותר יקחו בני הרא
 הראשונה בתורת כתובת בגין דברין חלא אין כאן כתוב'
 בגין דברין ובני השנייה יטלו כתובת אמן והמותר יחלקו
 סוה בשוה חלא אם יש שם מותר על כתובה הראשונה אפי'
 דיכר יפרעו לשנייה כתובת אמן והמותר יקחו בני הר
 הראשונה בתובת בתורת בגין דברין ובאשר הדין במת'
 אחת בחייו ואחת אחרי מותו כן הדין אם מתה אחת ב
 בחייו והשנייה קיימת שדין בני הראשונה עם השנייה ב
 בריכה עם בניה אם יש שם כרי שתי כתובות בני הר
 הראשונה נוטלים כתובת אמן והשנייה כתובתה ואם יש
 מיעט יותר על כתיבה הראשונה השנייה נוטלת כתובתה
 והמותר לבני הראשונה אעפ' שבני השנייה אינם נוטלים
 כלום ואם אין שם חלא כרי כתובה הראשונה השנייה נו
 טילת כתובתה והמותר יחלקו בני הראשונה ובני השני'
 ויש והגאונים שכתבו שאם השנייה קיימת אין בני הר
 הראשונה נוטלים כתובת אמן ואפי' הראשון זל כתב כסבר'
 הראשונה המוכרת כתובתה בין לבעלה בין לאחרים לא
 הפסידה כתיבת בגין דברין ואם תמות בחייו ואפי' כך
 מת הוא בגיה נוטלים כתובת אמן באילו לא מכרה חלא
 חס מחלה כתיבתה לבעלה הפסידו בגיה כתובת בגין ד
 דברין מי שצוה בשעת מיתתו שלא ירשו בניו כתובת בגי'
 דברין אין שומעין לו שאפי' אפשר לו לבטל תקנת חכמים
 חלא חס התנה כן בשעת נישואין הוי תנאי שבממון וקיי'
 ורבים מהגאונים כתבו שאין כתובת בגין דברין עתה כ
 כוהג כלל שפיקר התקנה היתה כדי שיתן אדם לבתו כ
 כספו ועבדיו כוהגים לתת להם יותר ויותר וכן כתב ב
 בעל השיטור ורבינו האי כתב שהיא נוהגת שאין לבו כח
 לבטל תקנת חכמים וכך כתב הרמבם ורבי' שמשון
 כתבו שנוהגת אפי' במטלטלי דכיון דתקין רבנן בתנאי
 דכתיבה נוהגת במטלטלי הוא הדין כתובת בגין דברין
 ואחרים כתבו דבמטלטלי לא נהגו האידרא שאין לעקור
 תקנת חכמים חלא כיון שמרבים ליתן לבנות בעמידה
 בחזקתה דמעיקרא דוקא במקרקעי ולא במטלטלי ולע
 ולענין מה שתקנו הגאונים דכתיבה בגיית ממטלטלין ל
 לענין זה לא עשו כתובה בגין דברין כתובת ולזה הסכי'
 אפי' הראשון זל **קב** תנאי כתיבה שהיו בנותיה
 כיוצא מנכסיו אחרי מותו עד שינשא או
 עד שיבגרו אפי' לא ככתב או אפילו אין לה כתוב ובמקו'
 שאין בנותיהם ואעפ' שכיוצא מן האחין מעשה ידיה ומ
 ומצותה לעצמה בגרה הבת או כתארה אפי' בקטנותה
 פ' אין לה מזונות וכתב הרמבם הני מילי שלא כתארה
 מרעת היורש חלא כתארה מדע' היורש' אית לה מזונ'
 דלאו כל כמיניה דיוורשין לה שיאה עי' זה להתארה דת
 דתפסיר מזוני ואי נמי כתארה

שלא מדעת יורשים והיו בי דינא דליכא מאן דיהיב לה מ
 מזוני מלמדין אותה שתמאן והקלא מזוני מחמי עד כאן
 קטנה שהשיאה האחין ומיחנה יש לה מזונ' וכן כתארה
 מן הארז' אפי' היא שומר' יבם יש לה מזונות וכירש א' ח'
 הראש זל דווקא כתארה או כתגרסה בחיי אביה שבשע'
 מיתת האב היתה ברשותו חלא אם כתארה בחייו ונת
 וכתגרסה או כתארה אחרי מותו שבשעת מיתת אביה
 לא היתה ברשותו אין לה מזונות בת יבולה בגין שיבם א
 חשת אחיו וילדה לו בת אם אין לאחי המת ככס' שאז חל
 עליו חיוב הכתובה וכל תנאי פשיטא שהבת כיוצאת מ
 מנכסיו אחר מותו חלא אם יש לאחים ככסים שלא חל ח
 חיוב הכתובה על היבם מבעיא אם הבת כיוצאת מנכסיו
 הצבם וכן מבעיא בגושא שנייה וילדה לו בת ובאנס נערה
 וכאזה אחר כך וילדה לו בת ובבת ארוסתו שבא על אר
 ארוסתו וילדה לו בת ואחר כך כשאזה בכל הכך מבעיא ו
 ולא אפשיטא ואין להן מזונות במה דברים אמורי אחרי
 מותו חלא בחייו חייב לזונם מתקנת ארשא עד שם שנים
 כתב הרמבם פוסקין לבת מזונות כסות ומדור מנכסיו
 חביה בדרך שפוסקין לחלמנה ומוכרין למזון הבנות חלא
 הכרזה בדרך שמוכרין למזון החלמנה וכוונתה חלא שח
 שהחשה פוסקין לה לפי כבודה וכבוד בעלה ולבת פוסקין
 לה דבר היחסיק לה בלמד ואין הבנות נשבעות עד כהן
 מדינא דבמרא חין הבנות כיוצא חלא ממקרקעי חלא מת
 מתקנת הגאונים שכתובה בגיית ממטלטלי גס הבנות
 כיוצאות מהם ואינם כיוצאות חלא מבני חרי חלא אם מכר
 האב חו כתיב חו אפי' הכנים אחרי מותו אם נזכרו חומס
 משכנו או כתבו אין כיוצאות ממנו ואפילו קבו מיניה והיו
 בשעת קנין בגין שגרסה והיו לו בנים ממנה והחזירה ו
 וקבו מיניה לפיכך חפילו הכי אינה כיוצאת ומשעבדי כ
 כיון דכתיב בית דין חלא יבם כיחא ליה בהרואה דרבה
 דחיישיל' לנדריו חלא מבני חור' כיוצאת אף על פי שגרס'
 ולא אמרינן בבר כדבטל תנאי בית דין חלא חייב לזון בג
 בנותיה שכולדו לה ממנו קודם שגרסה בתנאי בית דין
 אחרי מותו וכתב הרמבם חלא מהני לה קנין דווקא ד
 דקנו מיניה בשעת נישואין בכלל מאי דקנו מיניה בתנאי
 כתובה ולא כתב לבנות שטר באפי' כפשייהו חלא חס כתב
 להו שטרא באפי' כפשה אי נמי קנו ממנה לאחר נישואין
 סתם קנין לכתובה עומד ובני ממשעבדי דמעידנא דק
 דקנו מיניה נזיר ומשעבד כפשיה ואי איתא דתתביש כ
 צרי איבעי לי למקט שטרא מינה או למכתב תברח ע
 עליה ע' כ' ומיהו זוכין דמשבח לה דמית' כ' בנות ומש
 ממשעבדי בגין שפסק עמה שיתפרנסו אף אחר שיבגרו
 דכיון דלא חלא בתנאי ב' ד' לא חיישינן שמא התפשה כ
 צרי במה דברים אמורים שכתב האב מתנה בריא חלא א
 אם כתב מתנת שמה כיוצאת ממנו והרמבם כתבד
 דאף במתנת שמה אינה כיוצאת והרמבם כתב כסדרה ה
 הראשונה וכן כתב א' ח' הראש זל מי שצוה בשעת מיתת
 אל יזונו בנותי מנכסיו אין שומעין לו ואם התנה בשעת
 נישואין שלא יזונו הוי בהלל תנאי שבממון וקיים מי שח'
 והניח בנים ובנות אם הנכסים מרובין שיש בהם כרי פ

בגון דם או חלב שהבשילתי ואכלתי על פיה וכדע לך אחי
כך כגון שאמרתי פלוגי חכם תקן לי הכרי זהו או התייר
לי חתיכה זו או טהר לי הדם הזה וכמזאת שקרני ודווקא
שהבשילתי בעדים כגון שהעידו שבאותה שעה שאמרתי
שפלוגי תקן לה שלא היה אותי פלוגי בעיר וגם יש עדים
שאמרתי לו שהוא מתקין ושחזר אכלו על פיה אכל אס אין
עדים והיא כופרת שלא האכילתו או שמכחשת החכם שא
שאמר שלא תקן לה והיא אומרת שתקן לה כאמרת ודווקא
שהבשילתי ואכל על פיה אכל אס רצת להאכילו דבר א
אסור וכדע לך ופירש או שהיא בעצמה אכלה דבר אסור
לא אכזה כתובתה הוחזקה בידה בשכנותיה שראות
לובשת בגדי כדיותה ואמרתי לו טהורה אכי ובא עליה יו
יוצאה בלא כתיבה הנודר ואינה מקיימת תצא בלא כתיבה
דבעון כדדים בבית מתי ואי זו היא דת יהודית יוצאה ור
וראשה פרוע אפי' אין פרוע לבגדיו אלא קלתה בראשה כ
כיון שאינה מכוסה בצעיף צצא כתב ה'מכסה' אעפ"י ש
שמכוסה במתפסח כיון שאין עליה רדיד ככל הנשים תצא
בלא כתיבה ודווקא שיוצאה כן ברשות הרבים או במצוי
המפלט או בחצר שהרבי' בוקעים בו אכל במצוי שאינו
מפלט וחצר שאין הרבי' בוקעים בו לא תצא וכן הטווה ב
בזוק שמראה זרועותיה לבגדי אדם וכן הטווה לנדר כ
כגד פניה של מטה וה'מכסה' כת' שטווה בזוק וטווה ורד
וכיוצא בו כגד פניה על פדחתה או לחייה כדרך שעושין
הפרוצות וכן המדברת והמשחקת עם חבחרים וכן המ
המקללת אבינו בפניו או בפני רבו וכן התובעת מבעל
התעמית בקול רם עד ששכינותיה שומעות אותה או ש
שמריבה עמו עד שנשמע קולה בתובעת על עסקי ת
תשמיש בכל אחד מאלו תצא בלא כתיבה ומ'מ לא אכזה
כתובתה אלא אם כן יש עדים שהתירה בה תחלה ועברה
על התראתו ואם אין עדים תשבע שהוא כדבריה ואם
רצה לקיים אותה אח' כך אין כופין אותו להוציאה ומ'מ
מצוה עליו שיוציאה כתב ה'מכסה' אעפ"י שלא הוציאה אי
לה כתובה שכתובה תקנת חכמים היא שלא תהא קלה ב
בעיניו להוציאה ולא תקפידו אלא על בגות ישראל הנזכ
הצוננות אכל הפרוצות אין להן תקפה זו אלא תהא קלה
בעיניו עברה בינה לבית וידע שהיא מעוברת על דתו ו
והתירה בה בלא עדים וחזרה ועברה הוא טוען שעברה
והיא טוענת שלא עברה או לא התירה בי אס רצה להוציא
יתן כתובה אחר שתשבע שלא עברה אחר ההתראה שאם
תודה שעברה אחר ההתראה אין לה כלום ע'כ' כל אילו
אין להם לא עיקר כתובה ולא תנאי כתובה ולא תוספת
אכל תבול מה שהבכיסה אלו והוא בעין בין מצבסי צאן
ברזל בין מצבסי מלג ואם בלה או כגב או כאבר אין מו
מוציאין ממנו וכן הדין כמי שזכתה או יוצאה משום ש
דע שאכזה עיקר כתובתה ותוספת וכוטלת מה שהיא ב
בעין מכל מה שהבכיסה וכן הדין בכל אותן ששנינו בה ת
תצא מזה ומה שהרי מצד זכות היא מפסדת כתובתה א
אין עדים שזכתה אלא שהיא עצמה אומרת שזכתה אין
חוששין לדבר זה לאוסרה דשמה עיניה כתבה באחר אכל

אכזה כתובתה עיקר ותוספת מה שאינו בעין ממה ש
שהבכיסה לו אכל אס כחכמה לא הפסידה כתובתה לא א
אשת ישראל ולא אשת כהן ואם יש עוד אחר שזכתה אינו
חייב להוציאה בדיו אדם אכל משום לזות שפתיים אסור
לו לעמוד עמה אס הוא כומץ עליו ומהימן ליה בבי תרי
וצריך ליתן לה כתובה וכן כשאומרת שזכתה אס הוא מ
מאמינה וסומך על דבריה צריך להוציאה לצאת ידי שמי'
וכתב ה'מכסה' מי שראה אשתו שזכתה או שאמרתי לו אח'
מקדוב ותיה או אחת מקדוביו שהוא מאמינם ודעתו סו
סומכת עליהם שזכתה אשתו בין שהיה האומר איש בין ש
שהיה אשה הרי זה חייב להוציאה ואסור לו לבא עליה וי
יוציא עלי' ידי בגבול האומר לאשתו בפני עדים אכל תסתי
עם איש פלוגי ויש עדים שנכבשה עמו בסתר ושהתה ע
עמו כדי טומאה אסורה לבעלה עד שתשתה ואם מת ק
קודם שיסקנה אין לה כתובה לא עיקר ולא תוספת אעפ"י
שלא מצאו עליה דבר מכוער שאין לך דבר מכוער יותר
מזה ובזמן הזה שאין מי סוטה אסורה לו עולמית ותצא
בלא כתיבה שהרי אנשים הרעים מדמו לה להיחסר אחד
לה כינו לביתה אכל תסתי עם איש פלוגי וראה אותה ש
שכסתרה ושהתה עמו כדי טומאה אסורה לו בזמן הזה
שאין מי סוטה וחייב להוציאה ויתן לה כתיבה ואם הודה
שנשתרה אחרי שהתירה בה תצא בלא כתיבה לפיכך מש
משביע על זה ואחר כך נותן לה כתובה שאלה לאח' ה'מכ
ז'ל ששאלת ראובן השביע לאשתי שלא דבר לשלמי ולא ת
תכנס עמו לבית הסתר וקבלה שבעתי בפני עדים לזמ'
קצוב אס עברה על שום דבר משבעתי אס אכזה כתובתה
תעובה אס כחכמה עמו לבית הסתר ושהתה עמו כדי טו
טומאה בשני עדים אסורה לבעלה ותצא בלא כתיבה ור
ודווקא שיש שני עדים שנשתרה אכל אס לא כחכמה לבית
הסתר לא באשרה משה הקיבנו אכל מכל מקום עוברת על
דת היא כיון שמשבע' שלא לדבר עמו ועברה ודברת עמו
יוצאה בלא כתיבה ודוקא שהתירו בה תחילה אס תעברי
על שבעתה תפסדי כתובתה אכל אס לא התירו בה לא
לא הפסידה כתובתה **קו** הנושא אשה בעבירה
כגון חייבי לויין דתפסי בהו קידושין כמו אכל
אלמנה לבהן גדול גרושה וחלוצה לבהן הדיוט ממזרת
וכתיבה לישראל בת ישראל לממזר ולכתין או פצוע דכח ש
שנשא ישראלית אס חכיר בה יש לה עיקר כתובה ותוספ'
וכל תגאיה ומיהו מזונות אין לה אלא אחר מיתת הבעל כ
כגון שלא הפסיק להוציאה עד שמת אכל בחיו אין לה לא
מבעיא בעודו לפיכך דהא בעמוד יהוצא קאי ואם יהיב
לה מזונות שמה תתעכב אצלו אלא אפי' הלך למדינת הים
ולתה ואכלה אינו חייב כלום וה'מכסה' כתב שאם לנתח
ואכלה חייב לשלם ואכי תמיה על דבריו דבחדיה מסיק
בגמרא שהוא פטור בליתיה לא חכיר בה אין לה מ
מנה ומאיתים אכל תוספ' יש לה ואין לה שום תנאי מתבאי
הכתוב' ואפי' מזונות אחר מותו ואינו חייב בפרקו' אפי'
הכי אינו משל' פירו' שאכל משלה ואפי' אס הם עדי' בעין
משה מאכילתו שאינו מעישר או אחד מכל האיסורים כ

חוב של החמי' לשיכ' נוטל' מהן מן הכיסוי' בלא שבע' ומן
הרחמי' כגון אם מת אביה בחיי זקנה ולא היו כבשים ל
לאביה ואחר כך מת זקנה וירשנה אחיה נוטלת מהם שי
עישור כבשים ויכולים ליתן לה איזה קרקע ביטונית שיר
סירצו ושלוקה בזוי' אבל אם מתו אחיה קודם שנטלה עי
עישור כבשים אינה גובה ביטונ' אלא מזיבורית ובשכונ'
מכרו החזין או משכנו אחר מיתת אביהן טורפת מהל
מהלקוחות השייכות האחין ולא נתנו לה פרכסתה או שלא
נתנו לה כרחמי לה יכולה להוציא מהן כשתגדיל פרכסתה
הרחמי לה או באומדן דעת האב או עישור כבשים אפילו
לא מחתה בשעת הכיפואין לומר דעו שאיבי מוחלה על פ
פרכסת' וגם לא פסקו שיתנו לה עוד מזונות במה דברי'
אחוריים כשכשאת ועודה קטנה אבל כשאת נערה ולא נת
נתנו לה פרכסתה אם לא מחתה וגם לא פסקו ליתן לה ע
עוד מזונות אברה פרכסת' אלא אם כן מחתה או פסקו
ליתן לה עוד מזונות וכן כמי מיד כשגרה חפ' לא נישת
אברה פרכסתה אלא אם כן מחתה או שפסקו ליתן לה ע
עוד מזונות ואם בגרה ואחר כך נישאת אפי' אם יספיקו
ליקן לה מזונות אברה פרכסתה אלא אם כן מ
מחתה ומיהו בגיחה לחוד סגי אפי' אין פסקין ליתן לה
עוד מזונות וכתב הרמ"ה דאירוס' כעבר' חשיבי בגישואי'
נחם אין פסקין לה מזונות צריכה למחות וכן כראה דע'
התוספות כתב הל' יונה הא דבגרת לא הפסידה עישור
כבשי' אם מחתה היינו דווקא כשגרה אחרי מות האב א
אבל אם בגרה בחיי האב אין האחין חייבין להשיאה שלא
תקנו עישור כבשים אלא במי שמת והניח בנות קטנות
מפני שאמרו חכמים דעתו של אדם שאינו מניח בתו עד
שתגבר אבל זאת שגרה בחיי האב כיון דאשתהי אשתהי
והאמכס בנת דחפילו בגרה בחיי האב לא אברה פרכסת'
אם מחתה או אם נתנה לה מזונות ואם לאו' כתב' בתשוב'
כרברי' הל' יונה מי שמת והניח שתי בנות וכן ונטלה הר
הראשונה עישור כבשים ולא השפיקה שנייה לטול עישור'
כבשים עד שמת הבן קאל' יונתן הפסידה עישור שלה ור'
חכיכא אומר גם היא נוטלת העישור שלה ואח' כ' יחזקו
ופסק רב אלפס כר' יונתן וכן כתב הרמב"ם ואדוני' אבי
הרמ"ם ז"ל פסק כר' חכיכא כתב הר"ל יצחק קרקושא א
אי איכא אלהמה ובת אלהמה תובעת כתובתה מן מזונות
ובת פרכסת' אלהמ' קודמ' שהית' בעלת חוב דאב ובת בעל'
חוב דאחי ואפילו אין שם אלא מטלטלי דלא שייך בהו ד
דין קדימה כי אפי' שהיא קודמת כי איכא מקרקעי דכי
תקיני הגאונים לבנות כתובתה ומזונות ממטלטלי כעי
כעין דיכא תקון ולענין דיכא היכא דאיכא קרקע אלה
אלמה קודמת לבנות כתובתה לא תקנו פרכסתה לבת
אלא במקום בן אבל אם לא הניח אלא בנות לא תקנו אל'
יחלקו הכל בשוה ואפי' נשא הגדולת בחיי אביהם אומ
ואומרות הקטנות גם אנחנו כשא מהממון קודם חלו
חלוקה אין שומעין להן אבל אם נשא הגדולות אחר
מיתת אביהם מהאמצע ישאו גם הקטנות ואח' כ' יחלקו
כל אל' הדברים אינו חייב אלא בבת אשתו
שילדה לי אבל אם יש לה בת מאיש אחר אינו

קיד

חייב לה כלים אלא מה שהתנה עמו דתקן הכושא את הא
האשה ופסק עינה שיוזן את בתה ה' שנים חייב לזונה כ
חמשה שנים אבל אם לא פסק לא וכתב הרמב"ם דווקא
שהתנה עמו בשעת קידושין או מהני בדבור בעלמא אבל
שלא בשעת קידושין אינו מתחייב עד שיקנו מידו או עד
שיכתוב שטר עכ' וצריך לזכור ה' שנים הראשונים שאחר
הכישואים בין אם המזונות ביוקר או בזול לא זכה בהם ו
והזול המזונות אם הוא עכב לזונה צריך לפרוע לה בד
בדמים ביוקר של עכשיו ואם היא עכבה אין מותני' לה אל'
כדמי' הזול היו בזול והוקרו בין שעכבה היא או הוא אין
נותנין לה אלא כדמי' הזול ומעשה ידיה שלה אף על פי
סוכה ואם האם פוטרת אותה מזונות אחר שפסקה עמו
לזונה אין שומעין לה דלאו כל כמינה להפסיד בתה מת
הבעל הבת מוציאה מזונותיה מכבשים משועבדים כשא
ז' ודווקא שקנו מידו או שחייב עצמו במזונותיה בשטר
אבל אם פסקו בשעת קידושין ולא היה שם קנין הן הן
הדברים שלא ניתנו לכתב ואינה כיוזנת ממשועבדים
מתה הבת אין יורשיה יורשים מזונותיה כתגרסה בתוך
הזמן שקבל לזון את הבת לא יוכל לומר כשתבא השת' א
אזלי אתן לה מזונות אלא כותן לה מזונות משלם במקום
סתהיה חמה ולא לפי ברכת הבית כשאת' לאחר ופסקה
בה עיני' שיוזן את בתה אחד זכה ואחד כותן לה דמי' מ
מזונות משלם ואם גרסה גם השכי' וטכיהם חייבים
במזונותיה וכל אחד ואחד אומר אני אזון אותה ולא אתן
דמים כתב הרמ"ה מהר"ב תלמי' בה שכתבתי אי זה מהם
שתרצה שיוזן אותה ואם היא חרשת שאין בה דעת לבהור
זכין אותה לפרקים זה שכתב זה שכתב וכן מסתבר לה' א' ה
הראש' ז'ל נישאת הבת תוך הזמן הבעל חייב במזונותיה
והשנים כל אחד ואחד כותן לה דמי' מזונות כתב לה אני
אזון את בך כל זמן שאת עמי אינו חייב עוד לזונה וכן
וכן אם כתגרסה חפ' חזר ונשא דכל זמן שאת עמי מחל'
הנישואין משמע כתב הרמ"ה שאלה המזונות שנית' לה א
אינו כותן לה אלא כון את אשתו עי' שלי' ואפי' עשיר שב
סבי' רחל' אינו חייב ליתן לה לפי כבודו ואפי' היא עשירה
הרבה אינו חייב לזונה אלא בפחות שלא אמרו שנותן לפי
כבודה אלא באשתו שאותה לת' בתנאי' בת דין
אבל בבת אשתו שהוא חייב את עצמו יד בעל השטר על
התחתונה בת' ח' ה' הראש' ז'ל ולא כהירא לי דמי' שנותן מע
מענות לבעל הבית כרי' לפרנסו בסתמא דעתו שיתפרנס
כאחד מבני ביתו ולא שיסנה הוא לרע מכל בני הבית
שיאכלי הם האר וישתו יין והוא יאכל זרעונין וישתה מ
מים ולא נתנו חכמים קצבה במזונות' אלא במשרה אשתו
עי' שלי' אבל כשהיא אצלו מתגלגלת עמו במה שהוא סו
פוער הן רב הן מעט לפי' כל המתחייב בפרכסת אדם מת
מתחייב לפרנסו כשאר בני אדם ואם חלה אינו חייב ו
לרפאתו אע"ג דתקן במזון האשה דרפואה שאין לה קצבה
הרי היא במזונות המ' כשאוכלת בתכאי' צד שהוא חייב
להספיק כל צרכה אבל המקבל עליו לפרנס חבירו אין ה
דרפואה בכלל עכ' **קמו** ויהודי' ואי זו היא דת
העובר' על דת משה

ממנו שום דבר' שהוא' כשאר ולא יתעולל כזה שום עליה
סיתכין בה להפקיע זכות יורשיה והזוכה כמו שזכרנו
מזה התקון זהו כמה שיכתן בבישואי הבת או מה שתקנה
לעצמה ובשמה מממונה חבל מה שיקנה הבעל מממונו
בגדי מלבוש ומחלי ותכשיטי' שלה הוא ראוי קודם לזה
בה כשנפטרה ויקחנו כולו לזכרו בין שהייתה זרע בין ש
שלא הייתה בין שהיה לה אם אין יורש או לא יהיה לה ואין
תיכעין מהבעל לפרוע מה שיכתוב על עצמו לאשתו מכ
מכש' דרנא לפי שרוב בני אדם כותבין יותר ממה שה
סוים נוטלים כונתם דרך כבוד ואין לו עיקר ואשר יהיה
ממנו בודאי ויכתוב אותו על עצמו ויזקוף לה בו ממון
על עצמו בכתובה אינו חייב באחריותו כשנפטרה בעודה
תחתיו אלא יתבע ממנו הנמצא מהדרנא האמיתית ק
קרקע יהיה או טלטול ואין לחוש למה שכת' מזה בכתובה
וכשיפטר הבעל בעדו כשוי עם אשתו והוציאה שטר ב
כתובה כדין כל אלמנות אין לה לבנות מה שיתקיים לה
מסכום בכתובה אלא ממחצית מה שהניח מהכס' קרקע
או טלטול וישאר החצי משוחרר משיעבוד לזוכה בירושה
בעלה בין שהיה מצוי בין שאינו מצוי ואין לה רשות שת
סתבבה יותר מסכום בכתובה מהחצי בלבד בין שישפיק
בין שלא ישפיק זה בממונו ובקנינו אבל ממון דרנאית
ומה שהכניס לו או מה שנפל לה בירושה מקרקע לאחר
כישואיה או מה שקנתה ממנו בשמה ומת בעלה יחזור כ
כולו בעינו לה לבדה כי אין זה התקן אלא כמה שידוע ש
שהיה ממון חבול וקנינו והתכריכין וזכרי הקבורה י
יהיה מכלל ממונו ואז תקח האשה בכתובה מחצי ממונו
וישאר החצי השני ליורשיו ואם יצא באותו החצי שהיה
ליורשיו שטר שיעבור או הברחה בקנינו שלא בקנין אש
אשתו יבנה אותו בעל השיעבוד ויטול השאר היורש ואם
תהיה אותה הברחה מקודם לכן ויתקיים יזכה גם כן
בו המוציא אותו ואם תהיה אותו שיעבור או הברחה ש
סיצא בממונו בקנינו ובקנינה יוציא תחילה אשתו שיע
שיעבור מממונו ויפרשו אותו קרקע המוכרח מכסיו
לזוכ' בו שישא ומה שאחרי כן תטול היא ממחציתו מה שהי'
לו מסכום בכתובה וישאר החצי השני ליורשיו מי שהיה ת
תובעת לבעלה לברשה ויצאו הגירושין ממנה אין לה מן
הדין לבנות זולתי מה שהיא טוענת ותכרר מסכום כד
דרנאית ולא נחוש למה שימצא כתוב ממנה בכתובה כי
רוב הכתיבות נוהגין בהן להוסיף על מה שיטול הבעל
ולא יחוש הבעל לכתוב ולהוסיף על עצמו מה שלא קבל ל
לעבן שתשאר כשואה עמו ולא תבקש גירושין וכענין כ
כזה אמרו חכמינו ז"ל כי כתב לה אדעתא למיקס קמיה
דאדעתא למיפק ולמישכ לא כת' לה ויחזו' אז כזה לשכניע'
שנע' חזורה בענין זה על סכום מה שהכניסה לו בודאי
ושלא כתבה רשות למכור ממנו שום דבר ולא אחד פניו
במה שנלגש או בתקדש ואז יפרע וכל מה שאבר עימו כל
עלגושה וזה שתמש בו אין על הבעל אחריותו כשתכתב
היא הגירושין ואם כתבה הוא הגירושין אינו יכול לברשה
אלא לרצונה או לחזר שיפרע לה כל סכום בכתובה עיקר
ודרנאית ותוספת ומתנת בכתובה בין שזה הגירושין

אחי' זיתאו לא והנמצא ככרוב' זהו מטבע והיא תובעת
הגירושין תבבהו בשבעתה שהוא חמת ולא ככתב דרך
כבוד ושאל' אלמנה שיש לה לחלוק עם יורשי בעלה בבח
התקנה אם שמין מה שעליה כל בגדי שבת שמין לה חבל
בגדי חול אין שמין ושאל' ראובן גירש את אשתו סמ
סמוך למיתתה ותובעת כתובה ומתנתה כי אומרת ג
גרשה אבני והתקנה יאונה מדברת אלא מאלמנה וה
והיורשים אומרים כי לא נתן לה בט אלא שלא תזקק לבע
ולא שתגבה בכתובה אין כדברי היורשים כלום כיון שג
סנתן לה בט ומאזיה טעם שתהיה מגרשת זכתה בכת
בכתובה שלא הטיל תבאי בגט על תבאי שלא תגבה כ
בכתובה ושאל' בענין התקנה שכל אלמנה שתבא לח
לחלוק עם יורשי המת שתהיה יד היתומים על העלוכה
או יתנו לה בכתובה או חצי הכספים ומת ראובן והניח
אלמנה וכת ושאל' האלמנה חצי השנה קודם שתבעה כ
כתובה והיתה חזונת משל בעלה ועבשיו תובעת כ
כתובה ומזונותיה שכך התגס לי בעלי שאלה כיזונת
מהכספים כל זמן שאתעבב בשבילי וקרובי המת
טוענין תשובה לא אברה מזונותיה שביין
שכיר היתומים לשלוקה מכתובה אברה מזונותיה
סוים תבאי כתובה שתקנת הקהל אינה יכולה להפסיד ל
לאלמנה מזונותיה סוים תבאי כתובה אלא שתקנת הקהל
היא לתועלת היתומים לענין זה שאם בכתובה מרובה ש
סיכולה לשלוקה בחצי הכספים ואותם חצי הכספים היינו
הכתובה וכל זמן שלא תבעה בכתובה יש לה מזונות
ושאל' אשה שמת בעלה והיו עליו חובות לגוים ובאו ל
לגבותם מקרקעותיו והלכה האלמנה ופרעה אותם מכ
מכסיו כדי שלא יזלזלו במכירת הקרקעות ועבשיו חו
תובעת לאפיטרופה של היתומים כיון שאין עליו לפרוע
חובות של בעלה וסיתן לה מחלק היתומים כדי חצי שפ
שפרעו בחובות הכוזבות ואומרת שבעתה על כי אחר
מזקני העיר ויש לה מזה עדים וקיי' והאפיטרופה אומ'
שאין לו לפרוע לה כלום כיון שלא חמר לה שום אדם ל
לפרוע החובות תשוב' אם הדגד ידוע שהיו לגוים שטר'
על בעלה ורצו למכור הקרקעות יפה עשתה האלמנה ש
שפרעה החובות כדי שלא יזלזלו הגוים במכירת הק
הקרקעות אף על פי שלא עשתה על פי בית דין כיון שה
סויתומים היו סומכין אצלה הויה כאילו כתמנית אפ
אפיטרופא עליהם ויש לה לעשות תועלת היתומים בלא
בית דין ושאל' ראובן משכן בית לשמעון ומת ראובן
והיה עליו כתובת אשה ותובעת בכתובה והורידה בית
דין בחצי כספי המת בכח התקנה יבאה להוציא את ש
שמעון מחצי הכתים הממושכנים בידו בכח ההורדה ש
סוירידה בית דין בחצי כספי ראובן ושמעון או שאין ז
זכות בכתובה חל בחצי הכתים כיון שהיו משועבדים ב
בידו והמת הכניח בתים אחרים בני חורין והזכות שיש ל
לה תגבה מבני חרי שאין לה לבנות מן המשועבדים כן
זמן שיש בני חורי תשובה יראה שהדין עם שמעון כיון
סממנו לראובן ככספים בני חורין לפרוע להם לאלמנה ח
חצי כספי המת שהוא פרען הכתובה לפי התקנה שת ח

בענין שלקוחים ומוכרים חלגו אין צריך ליתנם לה ככסיה
שהכסיה לואם הם בענין בין ככסי מלוג בין ככסי צדן
ברזל תטלם ואם חסיה בין בענין שנסתמש בהם וכלה או
אותם של ככסי מלוג צריך לשלם ושל ככסי צדן ברזל אין
צריך לשלם והרב ר' משה בר' פיימון כתב דחייבי עשה
כיון שאיסורן קל אפי' אם הכיר בה דינא כחייבי לאין של
הכיר בה ודין ח' לנכית כדן חלו שלם הכיר בה יש לה הכל
וחס' לז' הכיר בה אין לה עיקר כתובה ותפאיה חב' ישל
לה תעצבת וכתובתה קיימים בין של מלוג בין של
צדן ברזל וחפילו שזיכין קיימים של מלוג חייב לשלם
אלא שבה חליקה מהם שזיכין במוזמית בהכיר בה אפי'
בחיינו והנשאת לש' ולא היו לה בנים וכשאת עוד לשלישי
ולא היו לה בנים דינא כיונא באלו והנשוא בחסור
דרבנן כגון שנייה בין הכיר בה בין לא הכיר בה אין לה
מכה ומחתים ולא מוזמל' לא בחיינו ולא אחרי מותו ואינו
חייב לפדותה וחובל פירותיה חב' תוספת יש לה וככסי
של ככסי מלוג מה שהן בענין תטלם ושזיכין בענין אין מו
מוציאין מידו ושל צדן ברזל אפי' שזיכין בענין חייב לשלם
לדמי' ומה שכתב רחוקי' פ' וחייבי לאין שהכיר בה וחייבי
עשה בין הכיר בה בין לא הכיר בה ושנייה דינן בשאר כ
כסים ככסי צדן ברזל חייב לשלם
אפי' ליתנהו וככסי מלוג ח' חיתנהו שקלח וח' ליתנהו
חינו חייב לשלם ח' חילי' ח' חייבי לאין שלם הכיר בה כ
ככסי צדן ברזל ח' חיתנהו שקלח ואי' ליתנהו אינו חייב לבו
נשאת וא' ה' הרחש ז' כתב כשברא רחשונה קטנה היונא'
במחיצין אין לה מכה מחתים חב' יש לה תעצבת וחייבי לו
לזוכה ולפדותה כל זמן שהיא תחתיו וחובל פירותיה חב'
אם הלך למדינת הים וליתנהו ואללה למוזמית' או לפדות'
ואח' כך מזה חינו חייב לשלם ח' ע' ש' ש' פירותיה
וחס' בענין צדן של קטן ומוכרים פירותיו אינו נותן

וקטנה היונא' בג' דינא כגדולה היונא' העגו
אשה שזין לה וסת' לא תשמש חל' ע' בדיקה כ
כיצר היא הבדיקה בודקת קודם תשמיש ומיד
אחר תשמיש אם נמצא צער שאחר תשמיש דם בג' תשמי
תשמישין זה אחר זה הוחזקה כדה כל ימיה ויונא' בלא
כתובה ואין לה פירות ולא מוזמנות ולא בלאות שאינן קי
קיימים דלחו בת תשמיש היא ויונא' ולא יסודר עולמים
אפי' אם תתרפח ומותרת לכשא' לאחר כמו שפרשתי בה
בהלכות כדה כשפר יורה דעה ואם שמש' ב' פעמים ולא
מצאה דם כתב רב אלפס שהיא ככל הנשים ואח' הרחש ז'
כתב שלעולם לא תשמש בלא בדיקה וכן כתב הרמבם וכ
וכתב עוד בר' ח' ש' ח' כך מתחילת נישואים ומביאה ר
רחשונה רחמה דם חב' אם אירע לה חולי זה אחר פס
שנשאת אם רצה לקיים יקיי' ואם רצה להוציא יוציא ויתן
כתובה כתב אח' הרחש ז' לאחומר על אשתו שאינה ראוי'
לחיים והיא אומרת שהיא ככל הנשים דבר זה יבדוק ע'
כסים הגנות ובשרות אם הן אומרות שאינה ראוי' לחי'
אין לה עליו לא כתובה ולא תבאי כתובה ואם הן אומרות
שהיא ראוי' לחיים הרי היא ככל הנשים וכל זמן שלא נבדק

קין

אינו חייב במוזמנותיה נמצאו עליה מומין או נדרים תצו
בלא כתובה אפי' נשאת סתם ולמעלה בהלכות קידושין
פירשתי באי זה מומין ונדרים איירי ודין הכתובה ונשא
אשה ושה' עמה י' שנים ולא ילדה וכן דינא בענין הכתובה
אם אחר כך נסתלק ולב' ולרביעי יתבא לקמן ב' ה' בסוף
הלכות גירושין בשימון ק' כד' **קין**
הנישואין של קהל טליטלה ותשוא
שהשיב עלה הרחש ז' כשתמות האשה תחת בעלה והכיח
ממנו זרע של קיימא בין שיהיה בן או בת שבוונתו בו
בזרע של קיימא שיהיה אותו הזרע בחיי האם ואחר פט
פגירתה ל' יום שלמים או יותר מכל מה שימצא מעצונה
שהוא מבגדים שלה או קרקע מדוכיתה או קרקע קנוי
בשמה יחלוק אותו הבעל עם אותו הזרע לחציו בשוה ו
ואם לא הכיח זרע של קיימא כמו שזכרנו יהיה כל מה ש
שביארנו מעבדיו עזבונה המצואין בענין בין הבעל ובין
הזוכים בירושתה זולתו ויתור החצי הזכר ממנו שהיה
לו לירש מן הדין לאשר יהיה לו דין קדימה בירושתה מש
משאר יורשיה חס' היה הוא כפטור בחייה וכשנפטר בחי'ו
היה כפטור בחייה לענין שיזכה הזוכה בירושתה בהצי' מה
שמצא שנסאר מעצונה שהוא עיקר נדוכיתה ומה שח
שהכסיה לו בנישואיה קרקע או מטלטלי וישאר לו החצי
השני וכתב ריבין וצרכי קבורתה עליו אם יש לו ממון מלבד
זה ואם אין לו ממון זונתו יוציא תחילה מכלל הממון
התבדילין וצרכי הקבורה ושיהיה החליקה בשאר כמו
שזכרנו ואם יש לה אז אם בחיים ויתבאר באר הטוב שא
שחזר ממון שהכיתה הוא ממה שהכסיה לה האם וממה
שכתבה לה כג' שתהיה אלמנה או גרושה מלבד שהכסיה
בבר' לבתה בנישואיה קרקע שלה או בגדים שקנתה וכ
וכתב בהכתובה שכתחזקה לה מה שכתבה לה פלוגי חמה
או רמז זה הענין בענין שיתבאר בירור וספיק שחזר

קרקע היה של האם או חותם חפצים כתבה משלה וכפטור
אחר כך הכת תחת בעלה בלא זרע של קיימא כמו שזכ
שביארנו יחזור כל מה שימצא שנשאר מכל זה לרשותה
האם שסתתם והכסיה לה ולא יטרוף אות' מי שאין לו
קורבה עם האם מירשי הכת ותש' היא זולתו ויתקיים
בה דברי הכתיב ע' ה' שורך טביח לעיניך ולא תחבל ממנו
אלא יחזור לה החצי וישאר החצי השני לבעל והתבדילין
וצרכי הקבורה מכלל הממון כמו שזכרנו זהו ענין הכ
התקין במה שימצא שנשאר בענין ממון האשה ברשות הכ
הבעל בין קרקע בין מטלטלי וחפילויאם כבר יצא אותו ק
קרקע כשיעבור או בהברחה ממנו שלא בקנין האשה אין
לחוש לכל מה שצושה מזה אלא שיבאר בו זה התקין זהו כ
בקרקע ובבגדים וחפצים שיהיו כראין בענין חבלמה שא
שאינו נמצא מהבגדים וחפצים והתבדילין והזהב ונ
וכעלם עינו וכחשד הבעל שהעלים דין זה הזוכה בחצי ע
על פי זה התקין ממנו שיביאנו לירי שבעה חמורה שי
שישבע שלא הכריח שום דבר מהם לאחר פטירתה ולא ב
בחייה אלא מה שהיתה במצותה ומרצונה ושלא החליף א

משאלת רחל שהיתה כשואה ולה בת אחת ומתה וציתה
 שיטול בעלה חצי נכסיה ובתה חצי האחר כפי התקנה וצ
 ונתנה עוד שאם תמות בתה קודם שתינשא שיהיו כב
 כנשיה לאחות רחל ומתה הבת ורונה אחות רחל לזכורת
 בכנשיה בחלק הבת בכח צואת אחותה ובעלה של רחל ש
 מהזא חצי הבת אומר שיש לו לרש את בתו הדין עמו כי
 הצואה שצותה אם הבת שאחר מות הבת תירש אחותה
 הממון אין באותה צואה כלום אלא האב יורש אותה
 ונשאלת על תקנת טוליטולה שהבת יורשת חצי המדוכיא
 אם יכול בעל חוב של אחי אב הבת ליקח מהבת או באמר
 לא זר שהבת איכה יורשת אלא מכח התקנה לא תפרע ח
 החוב של אחי אחיה תשובה דבריו סתמים אם הנד
 המדוכיא שנתן האב לבתו דבר מסויים כגון קרקע שחל
 שיעצור בעל חוב עליו לא פקע שיעצורו וכיד מי ש
 סימנא שיעצורו יטלנו ואין אנו חוששים היאך בא לידנו ו
 וזה אין מסויים היאך יגדל בעל חוב אינו גובה מ
 מטלנו בין מלקח בין ממקבל מתנה אי לא חקני ליה
 מטלנו אגב מקרקעי ואי חקני ליה מטלנו אגב מק
 מקרקעי יש למטלנו דין מקרקעי שאלה ילמדנו ר
 רבינו ראובן אומר לעדים הוו עדי בקיין שלם מעבדיו וכדמי
 מעבדיו וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותבול
 לאשתי להיות בידה לזכות ולראיה שרבינו ברעון נפשי ו
 ובגוף בריא ועשיתי אחיה עם אשתי שאם חס ושלום אם
 אבאר לבית עולמי קודם ממנה מהיום ולאחר מיתה ע
 עשיתי אותה יורשת בכל כבשי שקמתי ושחטי עתיד נק
 לקנות ומיהיום תלק עלגנית אשתי ותחזיק בכל מה שיש לי
 בעולם וכשאר ראובן לבית עולמו אם זכתה האשה בכ
 נכסיו לפי שצאחה אותה יורשת ואיכה יורשת אלא בעל
 חוב תשובה מה שנתן לאשתו כלשון ירושה אינו כלום
 כיון שאיכה ראויה לרש אמנם רואה אני להקים שטר זה
 מתוך תיבה אחת שכתובה ותחזיק בכל מה שיש לי בע
 בעולם ומילת ותחזיק היא לשון מתנה ותנן בבבלי יש כ
 נוחלין כתב לשון מתנה בין בתחילה בין באמצע בין ב
 צווף דבריו קיימין וקתנה בין מה שיש לו מעבדיו בין מה
 שיש לו אחר המתנה כי כתב לה ושעתיד אני לקנות יש
 מהגון לכתוב שטר חוב לכשותיהן בשעת כישוראין ש
 שחייבין עצמם בשאם ידוע וקורין אותו מדוכיא ויכול
 לגבותו בכל עת שתרצה וכתב א' הראש ז'ל שיש לו ר
 דין נכסי מלוג שמכחת החוב ביד בעלה כל זמן שהיא ר
 יוצה ובשטרצה תגבנו וילקח בהן קרקע והוא אובל פ
 פירות דכל הנכסים הממצאים ביד האשה היאך שבה ל
 לידה בין בירושא בין במתנה כולן זכה בהן הבעל כפירי
 ולא דמי להא דאמרינן הנותן מתנה לאשה קפתה ואין ה
 הבעל אוכל פירות דהתם מייירי שנתן לה אחר שצאחה
 שבעין יפה נותנו לה ואינו משייר לעצמו כלום אבל מתנה
 שכותב לה קודם שיצאה היא כאחת משלושה שדורת
 שהבנים לה שום משל אלא שאותן בקראים שיעבור כתיב
 ובחוב זה יש לה יפוי כח יותר שתיכל לגבות בכל עת ש

שתרצה ובשטרצו יחזור נכסי מלוג לפיכך אם יש עליה
 חוב שלותה קודם שניסת גובה ממנו חבל חס אין שאר ה
 המדוכיא עומד לגבות בכל שעה שתרצה אלא לשאול וק
 או תגדל שיעבדו הליקח וטובת הצדקה זו יכול בעל חוב
 בחובו או ימכרו בית דין להעל חוב המדוכיא בטובת ה
 הצדקה ויעבדו המענות בחובו דכל לגבי בעלה ודמי מחלה
 שאם היתה צריכה למכור היתה מוחלת איתו לבעל וא
 וזארוני כי דינא כדאי לא מטרמינן וזכירי חס שטר הנ
 המדוכיא עומד לגבות בכל עת שתרצה אם יש עליה חוב
 ש'יתא אר שניסת אינו גובה ממנו ואם נתן הבעל לה
 מצד אשתי בעל חוב שהלה לה אחר שניסת גובה ממנו
 וא' הראש ז'ל כתב שאלת ראובן הלה מענות ללואה וש
 ושאל מביית דין שיגביה משטר מתנה שכתב לה בעלה ש
 שזה כסחו הוו עלי עדים בקיין שלם מעבדיו וכדמי ו
 וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותבול לאשתי כך וכך
 בתים וכך וכך פירשים ועוד כתבו לה חלק ז'הבים כז
 במצד גמורה וכ' תשובה אם שטר המתנה כתב כ
 כהלכתו אז זכתה לזה בכל הקרקעות שנתן לה והן שלה
 ואף על פי שמכחת לבעל לאכול פירות זה תלוי ברעתה
 כ' זמן שהיא ר' צ' ובשטרצה תוציא מיד בעלה קרקע ו
 ופירות הילכך אם הית השטר ככתב בהלכתו ה' צ' בזה
 מן הקרקעות שנתן לה אבל מה שכתב בדעתו לה חלק
 ז'הבים בשל מתנה זו לא נוכל להוציא מן הבעל כלום
 מדר' כ' כי לא שער עבדו להתחייב לה כלום אלא שכת'
 לה מת' חלק ז'הבים ולפי לשון המתנה בזה היה בידה
 כ' זה שכתבתי לך אם האר היה כתוב בהלכתי אבל ת
 מעקף השאר היה כראה לי שזין בו ממש לפי שכתב בו
 וכתבו עלי בכל לשון של זכות ותבול לאשתי כך וכך
 בתים ואין כוכר בשאר שהוצו מותן לה כלום אם היו מ
 מטלנו וכדמי ליד העדים ואמר להם תנו ממון זה ל
 לאשתי וכתב הראש דתן כז' דמי חלקיך שלם שנתן ל
 ליד העדים לא זכתה החסה כי הוא צוה לעדים אבל הוצ'
 לא נתן לה כלום וכן רגילים לכתוב בשטרות הוו עלי ע
 עדים וכדמי וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותבול לאשתי
 להיות בידה לזכות ולראיה מחמת שרבינו ברעון נפשי
 וכתבתי לה כך וכך אבל מה שצוה לעדים לית אין זה כלום
 ושאלת שצוהג הוא כשצאחה מהכסף קרקע לבעלה
 היא כותבת לו שטר מתנה והוא כותב לה שטר חוב על צ'
 עבדו וקורין לי מדוכיא ואין מזכירין באותו שטר הקרקע
 שכתב לו אותו קרקע אם יש לו דין כבשי צאן ברזל או כ
 כדן שאר כבשי תשובה יראה כיון שקורין לזה השטר
 מדוכיא ויכולין לגבותה בכל עת שתרצה ודאי הקרקע ש
 שכתב לו הרי הוא כשאר כל כבשי דהיאך יתנו ביניהם
 ש'צי' תוציא ממנו החוב שהוצא דמי הקרקע ויהיה ח
 הקרקע בחזקתה שאלת ראובן הוציא שטר על שם
 שמעון ומכא לו מטלנו ורונה לטובה והוציא אשת
 שמעון מדוכיא מוקדם לשאר של ראובן ומכיו מלבבית
 המטלנו ואען ראובן שבין שתבנה מטלנו חילו ב

שתקנו שלח תנו ל כל כתובתה חלל חצי ככסי המת והוא
 פירעון כתיבתה לא היה להן לבית דין להורידה לכבשים
 משועבדים כיון שהיו לזנת כבשים בני חורין, שתגבה ש
 מהם זלזלתי חצי ככסיו כי אין התקנה כך שתגבה חצי
 כל הקרקע וחצי כל המטלטלים חלל שתגבה חצי ככסיו ו
 והוא תחת גביית כתיבתה הילכך אין להגבות מכבשים מ
 משועבדי במקום שיש בני חורין וזילג' ההורדה שהרדו
 בית דין לחלמה לבית שמסכן ראובן לשמעון לא היתה כ
 כלום ותגבה החלמה משאר ככסי המת כגוד סך הממו'
 שהורידוה באותם הבתים והבתים ישארו ביד שמעון עד
 שיפרעו יורשי ראובן לשמעון דמי המשכנתא כך יראה ה
 הדין מדין ההלכה אמנם באו לפני סופרי העיר ועדיה ו
 אמרו שכן נהגו העולם על פי התקנה ליתן לחלמה
 חצי הכבשים חלק כחלק בכל הכבשים קרקע וטלטול כל
 דבר ודבר חציו וחמירתי אס כן יעשו במנהגם ויתנו לה
 גה חצי הקרקע המשוועבד לשמעון שאלה ילמדנו רבינו
 השכימו קהל מוליכא שכל חלמה שתבא לחלוק עם בנים
 שיהיה יד היתומים על העליזות או יפרעו כתיבת אמן ו
 ומבטתה או יחלקו עמה לעולם שתהיה יד היתומים על
 העליזות לתועלתם כגון אס היו הכבשים מרובים יפרעו
 לה כתובתה ומתכתה ואס היתה כתיבתה יתירה על הכ
 הכבשים שיחלקו עמה עכסיו מת ראובן והכיח בנים מ
 ובנות והיה עליו שטר חוב מחלק זהובים לשמעון ועמדה
 לחז חסד ראובן והשיאה הבנות ולא מיחו בה היתומים
 והיתומים לא גילו דעתה אס היו רוצים לפרוע כתיבת א
 אמן או אס היו רוצים לחלוק אבל אומדן דעה היה שקודם
 ירצו לחלק כיון שהכתובה יתירה על הכבסי עכסיו מתו
 היתומים ובה שמעון לתבוע שטרות חובו שהיה לו על ר
 ראובן וטען שיפרעו חצי הכבשים עמדו היתומות ואמרו
 אין לנו רוצות לחלק עם חמנו חלל היא תטול כתיבתה
 ושמעון אומר כיון שהיתומים לא גילו דעתם חלל המכו
 על התבאי אכן סהדי דניחא להו כדי שיפרעו חוב אביהן
 טענו היתומות אנו במקום אחינו קיימא וכי היכי שהם
 היו יכולים ליתר גם אכחא יכולות לותר תשובה מה ש
 שכתבת שהצדירה תלויה ביד היתומים אס ירצו יחלקו
 עם החלמה ואס ירצו יעמידו הדבר על דין תורה שת
 שתטול החלמה כתיבתה והם יטלו המותר דבר ידוע ה
 הוא שלא יעקד דין תורה ממקומו עד שיאמרו היורשים
 רוצים אנו לחלק ולא שייך הכא אומדן דעתו לפי שכן
 היא התקנה של תועלת היתומים תקנו שיכולים לשלק ח
 החלמה בחצי הכבשים וכל זמן שלא סלקוה בעמידן על
 דין תורה והרי מתי הכבים ולא סלקוה והבנות שעומדות
 במקום אחיהן לירש אומרות שאין רוצות לשלק אמן ומי
 יסלקנה ועוד אדרבה אומדן דדעתא הוא יותר שהכבים
 היו חכמים שתטול אמן הממון בביטוחה ממה שיטלם ב
 בעל חוב אחר וזהו לפי מה שכתבתם שהצדירה תלויה ב
 ביד היורשים אס ירצו לחלק עם החלמה אס ירצו יתנו
 לה כתיבתה אבל בעיר הזאת אין התקנה כך חלל אס
 כתיבתה

מרובה מחצי הככסי ממילא כל חצי עזבון של היורשים
 וב' ח' גובה ממנו חובו ואס יאמרו היורשי תטול החלמה
 כל כתיבתה אין שומעין להם שאלה ושאלתם בענין ה
 התקנה שהחלמה והיורשים חולקים כל עזבון המת ויצא
 על יומת שטר חוב מאוחר לכתובת אשה והאשה לא שיע
 שיעברה עצמה באותו שטר אס יפרעו אותו מתפישת ה
 הבית קודם חלוקה או אס יתנו לחלמה חצי כל עזבון ה
 המת ומחלק היורשים יפרעו החוב : תשובה אחר שא
 ש"ן דבר זה מפורש בגוסס התקנה יד התקנה על ה
 התחבונה כי התקנה באה להוציא מדין תורה שהדין בו
 כותן שתטול החלמה כל כתיבתה הילכך אמרין משמאל
 כך היתה התקנה שכל הנמצא ברשות המת בשעת מיתה
 דבר שהגוף שלו יחלקו ולא יפחתו חלק החלמה בשלם ש
 שיעבור שהיה באותו הממון משועבד לאחר כי היכי
 שזס לא היתה התקנה לא היה השיעבור מגרע כח
 כתיבתה כיון שקדמה הכתיבה לחוב וגם החלמה לא
 כשתיגבה בחוב הכי נמי לא יגרע השיעבור חלק הראוי
 לה מכח התקנה כי התקנה שתטול חצי הכבשים היא ב
 במקום גביית כתיבתה הילכך כל דין שיש לה בגביית
 כתובה יש לה גם כן בחצי הכבשים שנטלת מכח ה
 התקנה הילכך יחלקו כל עזבון המת כל דבר שהגוף
 היה שלו ומחלק היורשים יפרעו החוב וכן נראה לי
 שנהגין שה בטוליטלה : ושאלת עוד יש בתקנה אס
 לא הכיח בנים ובנות ותבא החלמה לחלו עם יורשי המת
 תוציא הנדוכיא שהביאה לבעל כמו שהיא בשעת חלוקה
 ושאר הכבשים תטול החלמה חצים וליורשי המת נשאר
 החצי ונהגין שבשעת הכיטואין כותב לאשתו שטר
 מתנה במורה מלבד שטר הכתיבה ועתה באו לחלוק
 החלמה ויורשי המת כפי התקנה וטוענת החלמה שיש
 לה לקחת שטר המתנה קודם חלוקת הכבשים והיורשים
 אומרים שאין לה לטול שטר המתנה חלל יחלקו כל הכ
 הכבשים חוץ מכדוכיתא שתוציא תחילה תשובה הדין
 עם היורשים דכיון שכתב בתקנה שתוציא מדוכיא ש
 שהביאה לבעלה ושאר כל הכבשים תטול החלמה חצים ו
 ויורשי המת חצי האחר ומאחר שהוציא לשון התקנה כל
 הכדוכיא מכלל שאר הכבשים ולא שטר המתנה מכלל
 דחלוקה קיימא על כל שאר הכבשים כך נראה מלשון חת
 התקנה ועוד דיד בעל השטר על התחבונה כיון שב
 שבה להוציא מיד היתומים הילכך לא תטול חלל חצי
 הכבשים ששאלת אס האשה יכולה לתת בחייה לבעלה
 או לאחר מי שתרצה סיזכה אחרי מותה באותו חצי שר
 שראוי לירש זרעה או אחר הזוכה בירושתה והאריך ה
 הרבה בדבר וזה שיצא מכלל דבריו שאין בידה לשנות
 כלל לתתו לא לבעלה ולא לאחר ואס כתבה אותו אין מת
 מתגבה כלום חלל הראוי לירש ירש ודאי אס היתה בו
 מתגבה מעכסיו כבשים לבעלה בענין שלא היתה יכולה
 לומר כחת רוח עשיתי לבעלי היתה המתנה קיימת אבל
 אס כתבה לו מעכסיו ולאחר מיתה אין מתגבה כלום

הלכות גיטין

אדם מלבושיו לאחרים והגוי שאומר שהוא וגוים אחרים
 הרגום ואומרים הסימנים שהיו בכל אחד ואחד ושמות'
 לא ידע הא תקן אין מעידים על סימני הגוף כגון ארוך א'
 או קטן או חיוור או שומק לא הוי סימן אבל אם אמר סי'
 סימן מובהק כגון שהיה חסר אחד מחבריו או יותר בר'
 ברבלי או ביריו או שום סימני באחד מחבריו שומכין ע'
 עליו עדות על תלמיד אחד שמת והתיר את' הראש ז'ל א'
 את אשתו ואת גיסתו בהיותי במיורקא ראיתי תלמיד א'
 אחד והראה לי אברת חתומה בחתימת מוריכו הראש ז'ל
 והיה כתיב שמו של התלמיד אשר וסיפר לי שהיה בא מ'
 מטוליטלה ושלמד לפני מורכו ד' אשר והראה לי תוספות
 מקצת משכיתות שחבר מורכו הרב הכוזב ולפי הדבר ט'
 שהגיד ומצאתי אותה כתבבר לי שבא מטוליטולה ויצא מ'
 ממנו ללכת לארצו אחר כך בא תלמיד אחר ושמו ד' שמואל
 ובמסיח לפי תעמו אמר תלמיד חשוב אשכנזי שפירש מ'
 מכאן ושמו ד' אשר ולמד לפני ה' ד' אשר ז'ל בא באיטליא
 בעיר שהייתי וכתב בן עמי והיה עמי יום חן יומים וא'
 ואחר כך בטל רשותו ללכת ובטרתי אותו בלוי וראיתי
 שכתב בדרך ואמרתי לו תחזור כיון שאתה חולה ולא רצה
 לחזור אחר ימים מועטים בא אלי המגיד והגיד לי שאותו
 תלמיד היה חולה וכטה למות והלכתי שם לבקרו ואני ה'
 החזקתינו בדברים ובנייה שיכולתי ולא הועיל ואחר זמן
 מועט נפטר לבית עליו ועשיתי לו כבוד גדול במותו ו'
 וקברו אותו יראה לי שאשתו של ד' אשר מותרת ליכשא ב'
 בעדות זו כדאיתא בהדא בשילהי יבמות מעשה האדם
 אחר שבא והעיד עדות אשה לפני חכמים אמרו לו בני
 היאך אתה יודע בעדות זו אמר להם אני והוא מהלכין
 בדרך ורדפו אחרינו גוים וכתלה כיחות של תאנה ופס'
 ופסחו והחזיר את הגוי לאחריו אמרתי לו ישר בחד א'
 ארית אמר ליה מכיין אתה יודע שבה קורין אותי בעירי
 יוחנן בן יוחנן ארית דמכפר שחדא למימס חלה ומת זה
 והשיאו חכמים את אשתו אלמא אף על פי שלא יכירו א'
 אלא על ידי שסיפר לו שמו ושם מקומו התיירו את אשתו
 וכן בדרון זה שהגיד להם שמו ושלמד הכה אצלנו והדא'
 להם תוספות שידוע לנו שהולכים עמו מכאן הרי כתב
 נתברר לנו שאותו ד' אשר סיבא מכאן ומת ואנו מעידים
 וידוע לכל בני חבורותינו שמיוס באו לכאן לא בא שום
 אדם ללמוד לכאן ששמו ד' אשר אלא אותו ד' אשר בר סני
 והוא היה מארץ רוסיא ובא לכאן עם בחור אחד ששמו
 ד' יהונתן לפיכך כיון שידוע לנו שד' אשר בא מארצו ול'
 ולמד פה אצלנו והועד עליו שמת אשתו מותרת וששאלת
 אשה שמחלה כתובתה וכדוכיחא לבעלה מחילה גמורה ו'
 והיא טוענת שעשתה המחילה מפני שהיה מגזם לגרסה
 או לישא אחרת מפני שאינה יולדת אין זה טענת אונס
 לבטל המחילה כי ברין היה עושה לישא אחרת כדי לקיי'
 מצת פריה ורביה והיא שיחרתו בממונה מלישא אחרת
 ועוד שאין האונס ידוע דלא מסרה מודעא מעיקרא

קיט

כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו
 כי מצא בה עדות דבר וכתב לה ספר כריתות וכתן כי
 בידה ושלחה מביתו ויצא ד' מביתו והלכה והיתה לאיש א'
 אחר ותכן ב' ש' אומי לא יגרש אדם את אשתו אלא אם
 כן מצא בה עדות דבר דרשיל ליה לקרא כשטין אם לא
 תמצא חן בעיניו לפי שמצא בה עדות דבר ובית הלל סב'
 סברי אפילו הקריחה תבטלו דדרשיל לקרא הכי כי מצא
 בה עדות דבר או עדות או דבר אחר שפסעה כנגדו וד'
 עקיבא סבר אפי' מצא אחרת כזה הימנה דרשיל לקרא
 הכי והיה אם לא תמצא חן בעיניו פירוש חן של כני או
 שמצא בה עדות דבר והלכה בב' ה' שאם פסעה כנגדו
 יכול לגרשה אבל לא יגרסה כדי ליקח כזה הימנה ב'
 במה דברים אמורים בזיווג שני אבל בזיווג ראשון אין
 למהר לגרשה דאמר ד' אלעזר כל המגרש אשה ראשונה
 מזהב מוריד עליו דמענות לפיכך אין לו לגרשה בשביל ס'
 שפסעה כנגדו אבל אם מצא בה עדות דבר או פריצות
 מצוה לגרשה דכתיב גרש לך ויצא מדון והלמנה כתב א'
 אין למהר לשלח אשתו ראשונה אבל אם שכחה יסלחנה ו'
 ולא כהירא דהאי דכתיב כי שכח שלח מוקמינן ליה בזיווג'
 שני אבל בזיווג ראשון אין לשלח אלא אם כן מצא בה ע'
 עדות דבר בין בזיווג ראשון ובין בזיווג שני בכל ענין
 שגבר וגרסה אין כופין אותו להחזיר לא ישא אדם אשה
 ודעתו לגרשה וכן היושב עם אשתו ודעתו לגרשה עוב'
 משום אל תחרוש על רעך רצה ויכול לגרשה בלא דעתה
 אבל האיש אינו מוציא אלא לרצונו לפיכך קטנה מתגרשת
 אף על פי שאין בה דעת אפי' אם קבל אביה קידושין שה'
 מהן דאורייתא ד' חרשת שפ' דקדשה כשהיתה פקחת וכ'
 ובתגרשה אכל כשתנות שאינה יודעת לשמור עצמה לא
 יוציאה אפילו אם יודעת לשמור גיטה כדי שלא ינהגו ב'
 בה מנהג השקר לפי שאין בה דעת לשמור את עצמה וכ'
 וכתב הרמבם לפיכך מביחה ובושא אחרת ומאבילה ומ'
 ומשקה ואין מחייבין אותו בשאר כבוד ועונה שאין כח
 בהן ויעת לרוד עם השוטים ואינו חייב עוד לבריתה ול'
 ולרפאתה ואם גרסה הרי זו מגורשת ומציאה מביתו ו'
 ואינו חייב עוד ליטפל בה עד כאן ומדברי הרמבם יראה
 שחייב במזונותיה שהוא כתב שאפילו גרסה הייב במז'
 במזונותיה וכל תבאי בתובה לבר מתשמיש המטה שא'
 שאסור דאי אמרת פטור מה הועילו חכמים בתקנתו ו'
 ועוד כיון דאמור רבין לא יוציא לא מצי מפיק לה ולא גר'
 גרעה למגורשת ואינה מגורשת דבעלה חייב במזונותי'
 עד כאן ואם כן כל שכן כל זמן שלא גרסה שחייב בכל ו'
 וגם על מה שפטרנו מלרפאתה כתב הרמבם ואם בת ר'
 רפואה היא למה לא יתחייב לרפאתה וכמה יש משתטות
 מחמת חולי וחזרות ומתרפאות עד כאן אשה שכתגרש'
 משום פריצות אין ראוי להרש כשר ליסאכה שלא יבנים ל'
 לביתו רשעה

בדרכיך תקדש שטר בדרכיך שאם ישאר היום או מ
מ זל בדרך נזיכתי ותמנעני מלגבות מטלטלין אחרים
הדין צדק רביון שכלה לגבות מכח בדרכיך יגבוה ואם
יש מטלטלים שדי כל הדרכים תגבה ותקדש ואם אין ב
בהם שדי כל הדרכים יגבוה הקדש ויכתבו בידי שטי כ
כך וכך הגבהוה חפץ פלגני ותלמי שאם יבא בעל חוב
להגבות היום או מחר שידע במה הגבוה והמותר יקח
בעל חוב ששאלת ראובן היה חייב לשמעון מנה ולא כ
טלה לזה אשתו בקיץ באותו החוב ומתה לזה בחיי ר
ראובן והיה שטר בדרכיך שכתחזק לה על בעלה ולפי ה
התקנה כפטר ראובן מחצי הדרכים לפי שמתה בחייו ו
וחצי השני ירשו בניה ואחר כך מת ראובן והניח הרבה
כספים מעות וקרקעות ותובע שמעון שיגבהו חובו מ
מקרקעות ראובן ואומרים בני ראובן שקודם יגבו מק
מקרקעות ראובן חצי בדרכיך אדם שירשו מכחה שהיא
מוקדמת לשטרנו של ראובן וטוען שמעון שאין להם לב
לגבות מקרקעות ראובן כיון שבא לידם ממון ראובן כ
כפלים משטר הדרכים תשובה כיון שבני ראובן ירשו
והחזיקו בממון אביהם וירשו גם כן ירושת אדם הרי ש
שפרעו לעצמם מה שאביהם היה חייב לאדם כי הם עו
עומדין במקום אדם לירש בדרכיך ומה שבא לידם כ
כחילו בא ליד אדם וכחשוב אותו לפירעון ולא לירושא מ
מנר חסיהם ושמעון יגבה חובו ושאלת ראובן הוציא
שטר בדרכיך אחותו שהיתה אשת שמעון ומתה ותובע
חציה לפי התקנה שהוא יורש אחותו ושמעון חלם הכיחה
בן נח אחרים ימים רבי והוא ירשה ואחר כך מת ואני
יורש בני ראובן ואומר הבן מת תחילה תשובה עליו ל
להביא ראיה ושאלת ראובן כתחזק לו על שמעון שטר
חוב וכפא שמעון אשה ועשה לה שטר בדרכיך על עצמו ו
והיה פזקה להכניס לו סכום ידוע במעות ובשכיל שלא
היו לה המעות עשה לו אחד מגיסיו שטר משכונה על ב
ביתו בסכום המעות שפזקה לו וכפטר שמעון וזה ל
להחזיר שטר המשכונות לחסתי ועתה בא ראובן ותובע
שיגבהו מזו המשכונה השטר שכתחזק לו על שמעון
תשובה אין מגבין לו ממנה דאי חסבינן להך קרקע שה
פזקה ממנו לך לשמעון בשכיל מה שפזקה להכניס לו
כחילו הכניסה לבעלה בדרכיך הרי לא חל שיעבוד ע
עליו בדרך שלא יוכל למוכרו ואי לא חסבינן ליה כחילו
הכניסתי בדרכיך כיון שאינו אלא משכון בעלמא ולא
סייד למימ שיהאול החסה הקרקע משום שכח בית אביה
כי לא הכניסה לו הקרקע אלא משכון בעלמא בשכיל כ
בדרכיך הילכך ראובן שהיה חובו מוקדם יקח הקרקע
בחובו הא ליתא כיון שהקרקע אינו אלא שיעבוד בעלמא
בשכיל הדרכים שהיא חייבת לו והבעל מחל לאשתו אותו
החוב שהיתה חייבת לו כיון שזוה להחזיר לו השטר וכיון
שמחל החוב החוב ממילא פקע השיעבוד שהיה לו לבעל
על הקרקע ועוד חפילו אס לא צוה להחזיר שטר המשכונ
היה חזין עמו כמו שכתבתי שהרי האשה היתה חייבת

לבעלה בדרכיך שפזקה לו ומשכנה הקרקע בשכיל אותו
החוב וגם הבעל היה חייב לאשה בדרכיך אס יגרסנה או
ימות וכשמת הבעל עוד הדרכים ביד האשה הרי היא כ
כפרעת החוב שהיה חייב הבעל ממעות שבידה שהיא ח
חייבת אותם לבעל וכיון שהיא כפרעת מאותו החוב הרי
פרעה לבעלה החוב שהיתה חייבת לו וכפטר המשכון ש
ששעברה לו בעבור החוב ששאלת מה שנוהגין לכתוב
בכתובה על מנת שלא ישא אשה אחרת אי הוי כמתנה על
מה שכתוב בתורה שמה תהיה עמו עשרה שנים ולא תלד
ואז הוא מחוייב לישא אחרת והרי הוא כמתנה על מה ש
שכתוב בתורה תשובה דע דלא הוי מתנה על מה שכ
שכתוב בתורה דאף אס לא שהתה עמו עשרה שנים ולא
ילדה ורונה לישא אשה אחרת צריך לגרש הראשונה ו
וליתן לה כתובה וכן ממי המנהג שנוהגין וכותבין בכ
בכתובה על מנת שלא לישא אשה אחרת ואם יעבור וישא
אשה אחרת שיפטרנה בגט ויתן לה כתובה ושאלת א
אס שהתה עמו עשרה שנים ולא ילדה ולא התנה עמה ב
בפעת נישואין ועתה התנה בקיץ שאם ישא אשה אחרת
שיתחייב לה סכום ידוע אי הוי כמתנה על מה שכתוב ב
בתורה תשובה לא הוי כמתנה על מה שכתוב בתורה
הוא רונה לזקוק בפסיו ויקיים מצותי ויפרע מה שקבל
על עצמו ששאלת שנוהגין לכתוב למטה בכתובה שטר
שפלגני החתן כתן לפלגני כך וכך מעבשיו באחריות על
כל כחיו אס מתנה זו כדרכיך כשטר חוב תשובה פשיט
דהויא כשטר חוב במור ששאלת אלמנה שהיתה אמורה
בממון ומפני זה כתן בה שמעון עיניו וכפאה ונשבע שלא
ישא אחרת וקודם שכפאה פזקה מלרת וזה ידע שמעון ו
ואחר שכפאה ידע שלא היה לה ממון ורונה לגרש בטעם
שרונה לקיים פריה ורביה תשובה אין טענתו טענה ו
ואין יכולת להתיר לו שבעתו שלא מדעתה ששאלת
ראובן חייט כשבע ליתן לשמעון חצי מה שירויח ועתה אין
מספיק לראובן לפרכסת אשתו באותו החצי שהרניח וח
ואשתו תובעת מזונות או שיכפרהו לגרסה וכתבת שיש מ
מי שאומר כיון שהיה משועבד לאשתו לזונה לא היה יכול
לישבע ליתן מה שירויח לאחר והוי שבועה לבטלה
תשובה אין בדבריהם כלום דאפי' אס מוכר אדם נכסיו
אין מוציאין מהן למזון האשה והכנות כל שכן אס שיע
שיעבד גופו דאין שיעבוד חל על גופו של אדם בשום מ
ממון שהוא חייב ואילמלא השבועה לא היתה המתנה כ
כלום כי כתן לה דבר שלא פא לעולם אבל בשכיל השבועה
שנשבע צריך לקיימה וששאלת על יהודים שנהרגו בדרך
ולסוף ט' ימים מצאום והכירו ראשו של אחד מהן שהיה
עדיין שלה בשימכין מובהקים ושאר הגוף אכלהו חיות
תשובה דע כי אינו יצדות להתיר את אשתו דתנן בפרק
האשה בתרא אין מעידין אלא על פרצף פנים עס הח
החוטם ואין מעידין אלא עד שלשה ימים כי המת משתל
אחר ג' ימים ואותן שמצאו רגלו והכירו הבתי שוקים כי
היו שלם הימן מלבשויו לא הוי סימן שפצעים משחיל

על יד שרומז על תשובת לאו הרבנה כדרך בני אדם על
 נחו ועל הן הרבנות הן שלשה פעמים בכל אחת כותבין כו
 ונותנין ולא ידקדקו שלשה פעמים הן או שלשה פעמים ל
 נחו זה אחר זה חלף חר הן ותרין לחו ותרין הן וחד לחו
 ולא ידקדקו בדברים הנמצאים בזאת הזמן חלף בקיץ
 שחלף אחת חס רוצה בפירות של החורף ובחורף חס
 רוצה בפירות של הקיץ חס ישיבה ודאי שוטה הוא ואם
 ישיב לחו פקח הוא אבל אם שאלהו בקיץ חס רוצה ללבו
 בגדים חמים הראוין לחורף ומשיב הן אינו בחזקת ש
 שוטה שחלף אחו קור וכן חס משיב הן בחורף על בגדי
 הקיץ יש לתלות שחלף אחו חוס והיו ספק מערשת ודוק
 כשנשתתק יז חלף השומע ואינו מדבר סומכין על דמי
 רמיוזי להוציא אבל חרש שאינו שומע ואינו מדבר אינו
 מוסיף את אשתו ברמיוז במה דברים אמורים שנסאה כ
 כזויה פקח ונשתטה או כתחורש או שנסלה לו יבמה מא
 מחזין פקח אבל כשא כשהוא חרש אפילו היא פקחת מ
 מוסיף ברמיוז וגם פדסי שהוא חשוב במת ואינו מו
 מוסיף את אשתו וכן פקח רבינו חננאל אבל רבינו יצחק
 כתב שחשוב בחי ויכול לגרש וכן היא מסקנת ארזי חבי
 הרב רבינו אשר זכרו לברכה שחטו בו שמים או רוב ש
 סנים ראוינו לזכר והחיה אובלת בו ורמז ואמר כתבו גט
 לחזתי כותבים וכותבין כל עוד שנשמתי בו חף על פי ש
 סבוראי ימות מהמכה

קבב

חמר לשופר לכתוב
 הגט ולעדות ולחתום וליתנו לה וטעו בכתובת או ש
 סתבהו וכאבר יכולין לכתוב אחר ולא אמרין שלא
 עשאן שלוחין חלף לבטל אחד וכתב ח'א' ה'אש' ו'ל ומיהוא
 חס לא כאבר ומיהיפקין חס הוא כשר חס לאו מכמה חו
 חמדות סבהו להחמיר ואין להם שורה ועיקר מן התור
 קרי עשו שלחותן חס הוא כשר לשיכך טוב להחזיר ש
 מ'אמר הנוטל לעדים ולשופר לכתוב ולחתום עד שיהא
 הגט כשר לבי דעתם בלא שום פקפוק אמר לשופר ול
 לעדים כתבו וחתמו ותנו לשליח וכאבר מיד השליח ב
 זה ודאי לא עשאם שלוחים אלא להגיע ליד השליח ואיכן
 יכולין לכתוב גט אחר אפי' חס אמר כתבוהו ותנוהו ליד
 השליח ויוליך לא אמרין שעשאן שלוחין עד שיוליך אלא
 מיד כשכתבוהו ליד השליח עשו שלחותו ואין כותבין גט
 אחר עד שיסאלוהו ואם כתבו אחר וכתב גט בו קרי זו
 ספק מגרשת אבל אם כתבו גט פסול וכתבו לשליח ודאי
 יכולים לכתוב אחר

קבו

האשה בעצמה
 לכתוב את הגט ואפי' כותה' גיטה ומקצה אותו לבגל וחוז' ונותן לה וכת' הרמה
 ודוקא שיאמר לה הבעל תחילה לכותבו סעדיק שיכתבו
 הוא או שלחו דאי לא תבי אינו כלום ואפי' ריח הגט א
 אין בו חוץ מחדש שוטה וקטן ועבר וכברי וישראל מש
 משמך לב' או לחלל סבת בפריהס'א וח'א' יכולין לה
 לכתוב הטופס ויעמוד פקח גדול על גביו ויאמר לו לה
 לכתוב לשני ויניחו מקום התורף שהוא מקום האים ות

והאשה ומקום הזמן ומקום הרי את מותרת לכל אדם
 שיכתבו גדול פקח אבל אם אין גדול עומד על גביו לא
 יכתוב אפי' הטופס והתורף לא יכתו אפי' חס גדול עומד
 על גביו אבל כברי ועבר לא יכתוב אפי' טופס אפי' חס
 ישראל עומד על גביו ומדברי הרמבם יראה דלא כביעין
 עומד על גביו חלף לכתחילה שהוא כתב חס כתב עוד ח
 אחר מהש טופס והניח לתורף וכתבו פקח גדול לשמו כ
 כשר ח'א' ו' מותר להניח לכתוב טופס הגט לכתחילה וה
 והוא שגדול עומד על גביו אבל גוי ועבר אין כותבין ט
 טופס לכתחילה אפי' ישראל עומד על גביו ואח' הרמבם
 ז'ל כתב בסברא ראשונה כתב הרמבם כתב גט בטבתא
 או ביום הכפורים בשוגג וכתבו לה קרי זו מגרשת כת
 כתבו וחתמו בזרז ביום טוב וכתבו לה בפני עדים כש
 כשרים קרי זה גט פסול

קבר

דבר תלש כותבין הגט
 על איסור המאה חטולו על עלי של זית חף על פי שהוא
 דבר המזדייק בשר אפילו לזמן מרובה ולא חיישינן ש
 שחל היה בו תכאי וכחוק והוא שיהיו עדי מסירה לפי
 לפינו אבל בעדי חתימה אפי' הם לפינו פסול אבל ה
 בדבר שאינו מזדייק בשר בעדי חתימה לחוד וכותבין
 אותו על יד העבר וקדן הפרה וכותבין לה העבר והפרה
 והוא שיהיה בעדי מסירה חלף לחתוך לא יחתוך יד הע
 העבר וקדן הפרה ויתן לה דבעינן שלא יהא מחוסר א
 חלף בתיבה ונתיבה ינח זה שמחוסר בתיבה קציעה וכ
 ונתיבה וכתב הרמבם ודוקא שכתב על בעלי חיים ומ
 מחוסר לקרקע שעוקר דבר מגדולו אבל דבר אחר ל
 לא וכן כתב גמ' רשי שהיה מכשיר גט שכתב בקלף ג
 גדול וכחתך ממנו אחר כן : ומעשה היה בימי רבינו י
 יצחק בר' מנחם ופס' ונחלקו עליו בני דורו וכך הביא
 צנעל העיטור תשובה להכשיר וכה' ג' פוסל אותו חס כח
 כחתך ממנו כלים וכן כתב רבינו חס וכן מסקנת ח'א' ה
 הרמבם ז'ל לכתב מיהו דווקא כשחתך מקלף גדול הוא
 דחסיב מחוסר קציעה אבל חס חתכו ממנו דבר מועט
 כדי לפיתו לח מקרי מחוסר קציעה ומכל מקום כתב ג
 בשדר בתיבת הגט זה לשונו ויחתוך השופר הקלף למ
 למדת הגט שלא יצטרך לחתוך עוד ממנו עד כאן לה
 לשיכך חס טעה השופר בגט 'לאחר שכתב קצתו ומתמי
 בחותמו הקלף יחתוך תחילה המועט שכתב כתב בעל ה
 העיטור כתבו ג'ל שפר חף על פי שיש עכברים אחרים
 בתוכו ונתן לה הכל כשר אין כותבין אותו על המחוסר
 אפילו יתן לה המחוסר כמו שהוא דבעינן ונתן בידה
 כתב הטופס במחוסר ותלשו והשליך עליו התורף כשר
 אבל חס כתב גט התורף במחוסר אפילו בדיעבד פסול
 והרמה פסול כר' יהודה דפסל עד שיכתוב בולו בתלש ו
 ולא נהירא וכתב עוד כל היבא דפסלן מחוסר אפילו ת
 תלש ולבסוף חבירו פסול ואפילו כתבו וחתמו בתלש ו
 ואחר חתימתו חזר וחברו ואחר כך תלשו וכתבו לה פ
 פסול ולא מבעיא חס אשרוש אחר בתיבה וחתמה

סזוויא זה מביא : הגרסה לא היפא לאחר ככל אותה
 סכוכ : שרר בה המגרס ואם הכפר קטן אסורה לו ככל ה
 הכפר ואם גירסא דמיא אז איבה אסורה לדור אלף במ
 בזכרי שרר כי תדאקן אלף חוץ למכר מותרת ליה ממ
 ממנה קודם שגירסה לא תצבע ממנה בעצמה אלף על
 ידי אחר ואם שיה באים לפניו והוא תוכעז ממנו זינן
 להו במה דברים אמורים שכתבשה מן הכיטואין שחו ר
 רגילה ב י אלף מן האירוסין לא ואם ידוע שהוא רגיל
 עמה חצי מן האירוסין כמי לא **קב** וכתב
 האשה מהגרס אלף בכתב דכתיב
 לה שפר כריתות וכתן שיכתוב בכתב שהוא פטור אותה
 ומתירה לכל וכתב בידה ואומר לה שהיא מתירה בו וז
 וזהו שכתב גט וגב זה צריך שיכתבו הכעל או יצוה ל
 לאופר לכתבו וכותבין אותו על כל דבר וכלבד שיהא
 תלום וכלבד דבר שריטמונו כיבר ושיהיה כתיבתו לשם א
 א ס המגרס והאשה המתגרסת בו ויחתמו בו ב' העדים
 כשרים ויתנו לה הנז או שליחו לידה או ליד שלחה ויחמ'
 לה שנותנו לה לפטורה בו פטור גמור בלא תכזי או בת
 ב צמי כמו שירצה צריך שיכתבו הכעל דכתיב וכתב
 לה או שליחו יכתיב ואף אם שליחו כתב צריך שיהא מ
 מעל הכעל לכך צריך ש האופר יתן הקלף והדין לבעל במ
 ב וכתב קודם כתיבה והכעל יתן שברו ומפני תקנת עב
 עובדות תקנו חכמים שהאשה תתן הסבר של האופר ות
 ותקניה לבעל בזה הדמה האומר לעדים כתבו גט ותנו
 לאלף חין צריבין לזכות לו הכייר קודם כתיבה חלא חף
 על גב דכתבו מדירה ויהי לה כיון דבשלחות קעבדי
 מבי יהי לה בשליחותיה דבעל כחין דיהבו לבעל והדר
 בעל ויהי לה לזיתתא בשליחותיה חקוניי חקנו לבעל לגרו
 לגרסוי ביה וכחצא וביית הכעל וגירסוי האשה באים ב
 כ אחר ואי בזל כייר וכתוב ביה גיטה ויזיב לה כשר חס
 אשילי כתבו לה קודם יאוש שהרי איבה חייבת להחזירו
 לבעיה שיש באן סיכוי שם ושיכוי מעשה וכותבין לו ה
 הגט חף על פי שזין אשתו עמו שיהיו מכירין ויודעין ה
 העדים והאופר שהיו פלגי ואשתו פלגי וכשעת הסכל
 כותבים אף על פי שאין מכירים לא יכתבו האופר ולא
 יחתמו בו העדים עד שיאמר להם הכעל לכתוב ולחתום
 ובשיאמר להם הכעל יכתבוהו הם בעצמם ולא יאמרו ל
 לחזרים לכתוב ולחתום ואפי' שאמר לשלשה שיש עליהם
 תורת בית דין לא יכתבו ולחתמו אין להם יאומר לחזרים
 לבעיותו ואפילו אמר להם אמרו לאופר לכתוב ולגרוס
 לחתום לא יכתוב האופר ולא יחתמו העדי עד שיאמרו
 מכיו ואף אם הוא תרש אפי' הוא שומע אלף שאיכ' מדכ'
 או אפילו פקח וכתב להם בכתב ידו שיכתבו ויחתמו ל
 לא יעשו עד שיאמרו מפיו והדמה כתב נשתתק וכתב
 בכתב ידו שיכתבו גט לאשתו אם דעתו מיושבת עליו כ
 כותבים וכותבין שאין דין מי שכתבתק כדן החרס ואח'
 הדאש זל כתב כהכרח ראשונה והדמה כתב באומר לש
 לשנים אמרו לאופר לכתוב ולגרוס שיחתמו ואמרו להם

וכתבו וחתמו וגירס בו שהיה ספק מגורסת ורצ אלפס
 כתב שחינו גט כלל וכן כתב אף הדאש זל אמר לעשרה כ
 כתבו גט לאשתי אחד כותב ושנים חותמים ואחד כותב
 והרב רבינו משה בר מיימון כתב אפילו אם היה הכותב
 אחר משה העדים החתומים בו והוא השליח שנותנו לה
 הרי זה כשר וירצה מדבריו שהוא מכשיר כתב סופר ו
 ועד ולקצן בעינן לברורי שהוא פסול אמר כולכם חתמו
 כולם חותמים בו ושנים שחותמין בו תחילה והשליח ש
 שנותנו לה הרי הם משום עדים והאחרים משום תכאי
 לפיכך אם היו השאר פסולים או שחתמו זה היום וזה מ
 מחר אפילו בעשרה ימים כשר : מת אחד קודם שחתם
 הרי זה פסול היה אחד מהשנים הראשונים פסול הרי זה
 פסול ודווקא שחתם קודם שחתמו האחרים אלף חתמו
 האחרים למטה ואחר כך חתם פסול למעלה כשר בתח
 בתחתונים הכשריה והדמה כתב לכתחילה אין לקרוב
 או פסול לחתום עמהם אפילו חותם בסוף אפילו חתמו
 שנים הראשונים ביומו והקרוב או פסול אחר כך ואי ח
 חתום בדיעבד בתר דחתומי תרי כשרים כשר ותוא דח
 דחתומי הכך תרי ביומיה ואי אמר כולכם משום עדים
 לא מתבטל עד דהוו כולם כשרים וחתומי ביטמיה מנ
 מכחם שאמר אחד שני שלישי רביעי יחתמו גט לאשתי ו
 ולא אמר כולם יחתמו בחשבון בין אם היה שם יותר
 מחשבון שצנה בין לא היו שם יותר מחשבון שמה היקט
 חכמים בגט דכולכם כתבו כל חד מכתבן פירש רש
 תקן חכמים בגט שאדם מצוה לכתוב במעמד רבים שי
 שיכתבו בפ' סדך אמר כתבו כל אחד מכם שלא יטעו ל
 לימר מצוה לכולם ומשמע מדבריו שיפרשו סדך אמר א
 אפילו חמס סתם ושחר מפרשין פירשו שתיקנו שיפרש
 דבריו ומיהו כתב גאון דאפילו בתר תקנה אי אמר אתם
 ולא אמר כולם כשר חף על פי שאמר במעמד כולם

קבא

צריך שיהיה בדעתו בעצמה שמונה לב
 לכתוב הגט לפיכך אחוז רוח רעה ב
 בעצמה שצוה לכתוב חין כותבין אותו אפילו לבעיבריה
 וכתב הדמם וכן הסבור שהגיע לשכרות של לוט ואמר
 כתבו חין כותבין היה הדבר ספק אם הגיע לשכרותו של
 לוט הרי זה ספק היה בייא בעצמה מצוה לכותבו ואח' כך
 אחוז החולי חין כותבין אותו בעידו בחוליו ואם כתבו
 וכתוהו בחוליו אינו כלום לא שכל מת מתוך החולי לא
 שכל כתרפח חכל לבעייתפא כותבין אפילו חס בחוליו מ
 מיחה מלכותו חין באותו מחוי כלום וכיתבין אותו לה
 לבעיתרפח וחין צריך לימלך בו פנים שנית לפיכ' שכיב
 מרע שמונה לכתוב גט לאשתו צריך לרקרק בו שהיה ס
 שפוי בדעתו בעצת כתיבה ובעל העיטור
 כתב שאין צריך חלא כיון שצוה לכתוב כותבים אפילו א
 אם נשתתק ואח' הדאש זל כתב כהכרח ראשונה : מי סנ
 שששתתק ושאלוהו אם ירצה שיכתבו גט לאשתו וחרבין כ
 בראשו לימר הן בורקין אותו בדברים אחרים ששאלים
 אותו דבר שראוי להשיב עליו אם רוחין שדעתו מיושבת

דיתא על כהן פלגני וכל שום אחרון וחניכית דאית ליכי
ולאחתיכי ולאחתיכי ולאחתיכי דאחתיכי דהות אכ
אחתי מן קרמת דנא וכדו שביקית ופטורית ותרובית
יתכי ליכי דתהויין רשאה ושלטא בפשייכי למהך לה
להתבטא לכל גבר דיתצביין ואינש לא ימחה בידייכי מן
מן סמי מן יומא דכן ולעלם והרי את מותרת לכל אדם ו
ודן דיהוי ליכי מינאי ספר תרובין ואגרת שבוקין וגט פ
פטורין כדת משה וישראל בשלישי ברביעי בחמישי מל
מלאים יוד בשני בשמי חסר יוד כתב ה' פרץ ביום ראש
חדש יכתוב ביום אחד לירח פלג' בשני יכתוב בשני ימי
בשלם בארבעה כולם לשון זכר בהי לבסוף וכן באחד
ועשרים בשנים ועשרים וכן כולם ובחשכון השנים יכתו'
לשון ככה בגון בשבת חמשת אלפים ואחת לבר יאת עו
עולם שתיים שלש ארבע כולם בלא הי לבסוף וכן אחת ע
עשרה שתיים עשרה עד עשרים ומשם ואילך עשרים וא
ואחת עשרים ושתיים עשרים ושלש המין המועט לשון
נקבה וכן לעולם וכן אם יכתוב גט ביום אחד של חדש א
אייר יכתוב ביום ל' לחדש ניסן שהוא ר"ח אייר וכן בכל
ראשי חדשים שהם כ' ימים וכיו' שני של ראש חדש יכתוב
באחד לירח פלגני כי חשבונו מיום השני ואם השנה מ
מעוצרת יכתוב באדר הראשון לירח אדר הראשון ובשני
יכתוב לירח אדר השני כתב אח' הראש ז' ראיתי בגוסס
טופס הגט של רב אלפס שכתוב בו איך אלא פלג' בר פלג'
והן באחר טופסי גיטין ואינן כופל על הלשון דוראי בשא'
שטרות שכותבים העדים דבר שנתקיים לפיהם שייך ל
למימר זכרון עדות איך נעשה דבר זה לפיכך אכל לשון
נוסח הגט הוא ספירת דברים שהבעל מספר שבזמן הזה
אני פלג' מרגש את אשתי הילבך טוב שלא לכתוב איך ומ
ומה שנהגו לכתוב ולאחתיקי דאחתיכי תמהתי למה
נהגו לכתוב כך מאחר שאין מזכירין מקום אביו ומקום
דירת אבי האשה ע' כ' ולא יכתוב ודין מלא אלא חסר יוד
ולא יכתוב ואגרת מלא יוד אלא ואגרת ודתהויין ודת
ודתצביין כל אחת ג' יודין כתב אח' הראש ז' בתקון הגט
מל רבינו יוסף טוב עלם דיתיהויין דיתצביין כל אחד ו
ואחד ה' יודין כי די תיהויין הן ב' תיבות אשר תהיינה
ודי הוא תרגום של אשר וכן די תצביין אשר תצבה וא
ואפי' אומר דאף הכותב דתהויין תיבה אחת אימ טעות
ע' ב' ולרביה לגיו דתירובין ולגיו דשיבוקין ולגיו פכיה ד
דוכרו ולאו דוקא לרביה טפי צטאר וויין אלא שצריך ל
לדקדק בהן שלא יקצר בהן עד שיהו נראות כמו יוד ויכ
ויכתוב תרובין שבוקין חסר יוד ראשונה ופיטורין מלא
בב' יודין ולמהך חסר י' ויזהר יפה ברגל של הי דלמהך ש
שירח קנה יגבה וכן בכל תהיון צריך שיזהר שלא יגבה
הרגל למעלה אלא שבוה צריך לזהר יותר לפי שבוה מ
משתנה כל המשמעו' ולא לכתוב להתבטא אלא להתבטא
כתב ה' מכם ועל דרך זה צריך לזהר בכל כתב ובכל ל'
לשון שיכתוב שלא יהא בהם משמעות כ' עגיני ע' כ' כתב
ה' פרץ לא ימחה באלף וצריך שלא יהא בשיטה אחרונ'
לא ספר תירובין ולא גט פיטורין ולא אגרת שבוקין אלא
כדת משה וישראל לבר ויעשה ממנו אותיות ארוכות כ

פרי שלא ישיים באמצע השיטה דאיכ' למיחש אה ישיים
באמצע השיטה שמא יחתמו העדים מיד בחצי השיטה ה
הנשאר ואין ראוי לעשותן כן שאלו' לא' הראש ז' ששאלת
גט שהיה בשיטה אחרונה יותר מכדת משה וישראל אה
כפסל בכך דע כי לא כפסל בכך ומה שכתב וישראל חלף
למד באחד אינו כפסל ומה שכתב לא ימחה באלף אה כ
בא הגט לידה אין לפסלו בכך וששאלת אה כתבו עדים
כתגרסה פלג' בט' כשר ואחר כך כתב לה שהיה בו טעות
הדבר פשוט שאין עדות העדים מועיל להכשיר גט כשול
אלא תלינן שמא לא דקדקו העדים ולא הרגישו בטעות
או שלא היו יודעים בטיב גיט' ולא ידעו שצוה טעות ש
ששאלת גט שכתוב בו למינן אנו מוכין ודילג השין וכ
וכתב ברביעי כ' ימים לירח שבט ודילג ולא כתב בשב'
וגם יום ד' היה כא' יום לשבט והוא כת' כ' הגט כשר שאין
לחוש לדילוג השין דכיו' שאנו מכירין בגמון הדבר בשב'
דילוג אותה אין לפסלו וכן בשביל שדילג בשב' אין לפסלו
פי ברביעי אין לו פיר ושחרר חלה בשנה ביון דכתבי
בתריה כ' יום לחדש וגם אין לפסלו במה שכתב כ' יום
לחדש שבט והוא כ' א' וכמנא שהקדים זמן הגט יום אחד
והרי גט מוקדם דכיון שידוע שר' א' שבט היה ביום ה' ו
ורביעי בשבת אי אפשר להיות כ' בחדש חלה כ' א' תלינן
בטעות הסופר שלא היה זכור קביעות ההודש ולא הוי מ
מוקדם א' ע' ב' דקיימא לן דווקא עד רובו של חדש טעו
אינשי בקיבוע' דירחא אבל משעבר רובו של חדש לא ט
טעו בו אינשי הכא אין חילוק דעד כאן טעה שהרי דבריו
הותרין זה את זה אם הוא ד' הוא כ' א' לחדש ואם הוא כ'
בחדש כמו שכתב הרי הוא ביום ג' ועל כרחיה טעה או ב
בקביעו' או בין יום שלישי לרביעי ונניי' השבוע לא שכ
סכימי דטעו אינשי הילבך תלינן הטעות בקביעות החד'
ואין כאן הקדמה , הגט כשר כתב ה' מכם אה לא החריק
ביו' או שלא כתב יודין היתירות אה שכתב יודין שלא היה
ל' לכתוב הגט כשול ובעל העיטור כתב משמיהו דרבות'
כל הכי דקדוקי דווקא שהבעל כתב הגט או שהסופר כ
כותבו מפיו ובא הבעל ואומר פיוכתי לשנות כדי לקלקל'
אכל אומר לשופר לכתוב ולחתום גיטו סתם וטעו בחד
מאילו והבעל אין מערער הגט כשר ותנשא לכתחילה ו
וכן כתב רבינו האי אי ייחב בעל רשותו לסופר למכתב ו
וטעה בהן או במקצתהן אי איתיה לשפרא מתקן להו ו
ואי לא מתקן ושכסבא לא מפיק' לה ואי חתיא לחיכוכי
ומערער ואומר האי דכתיב ודין דיכא אמרו ולבך כיו
כיוכתי לא מיגבא ואי מיגבא לא מפיקא לה וכן היא
מסקנת א' א' הראש ז' תשובה לו ששאלה שליח הולכה ש
שהביא גט ולא היו הוויין ארוכין אה רשין ב' ד' להאריכן
והבעל רחוק מכאן לא הייתי פוסלו בשביל זה וכן אם יש
בו תקנת עגון בגון שהובא ממקום רחוק יאריכו הוויין
כי מסתמא הבעל צוה לכתוב כתקן חכמים ואם לא כת
הסופ' כראוי כיחא ליה לבעל שיתקנהו ועל זה יש לשמוך
בשעת הדחק **קבו** צריך לכתוב הזמן בגט
כיצד בכך וכך בשבת כך וכך
לירח פלגני כך וכך לחשכון פלגני שחכמים תקני

אלא חפ' לא אשדוש מי פסול כיון דמחוסר מעשה מקמי
כתיבה דבעינן וכתב ונתן שלא יהא מחוסר מעשה משע'
כתיבה עד שעת כתיבה כתיבה על חרס של עציץ נקוב כ
כשר ויתן לה החרס כמו שהוא ולא חיישינן שמה יקטום
ס' דממנו ויתן לה והוא שיהיו עדי מסירה לפנינו שחרס
דבר מסויים הוא כתיבה על עלה של עציץ נקוב פסול שו'
יקטום ויתן לה וכתב בעל העיטור אבל כשאנו נקוב כ
כשר חפ' חס קוטם ונותן לה אבל לה ג' ול' פסול עבר
שהחזקו כי שהוא שלו וגם חקוק עליו והיא מוחזקת בו
ואומרת שמסרו לה בעדי מסירה לה תגרש בו פסול חפ'
העדים חקוקים בכתיבת קעקע בענין שאינו יכול להז
להזדייק לפי שאינה באמת דשמה עכשיו ככנס לרשותה
וכתב הרמה דחיישינן מספק לחומר והוא ספק מנה
מגרסת וחי כיסת לש כי תנא בגמ' אבל לא היה העבר ב
בחזקה שהוא שלו והעדים חקוקים בו בענין שאינו יכול
להזדייק ויוצא מתחת ידה הרי זו מגרסת חפ' חס אין ע
עדי חתימה לפנינו ואין צריך לומר שאם מביאה עדי מ
מסירה שחז הוא כשר חפ' חס עדי חתימה יכול להזדייק
חס הגט חקוק על טבלא שהוא ידוע שהוא שלה ויוצא מ
מתחת ידה ואומרת שכתבתו לו וחזר ונכתבו לה מביאה
עדי מסירה הרי זו מגרסת דודא חקויי אקנו לה ואם
העדים חקוקים בענין שאינו יכול להזדייק חפ' חס אין עדי
מסירה לפנינו מגרסת כתבו על טס של זהב וחזר הרי
זה גיטך ותפרע בזה שבו מכתבתך נתקבלה גיטת
וכתבת' **קבה** כשר כדיו באיקרא בקוממו וב
ובקנקנתום באבר באחור ובאחור פי באבר חתומי אבר
מעורבין במי שחור פחמין מעורבין במים שיחור אר
אר רמיננו והלמבם כתב כתבו באחור ובאחור באבר
כשר ואין כותבין בהם לבתחילה ואין צריכה כן מלשון ח
חפ' ז' וכותבין חותמו במי עפזין והוא שלא יהיה הקלף מ
מעופץ אבל חס הוא מעופץ לא שאין מי עפזים כיכר על
קלף מעופץ אין כותבין במי פירות חקקו על הטבלא ח
חקק ירך האותיות שמצא הכתב שוקע פשר חקק תו
תוכו וסביבותיו ומצא הכתב בולט פסול חקק הגט בח
בחותרם והיה בולט על הטס עד שנראית כתיבת הגט בו
בטס פסול לשון הלמבם הפר יריכי האותיות כשר וכן א
חס חקק היריכות מאחורי הטס עד שבלטו פני הטס א
אבל חס חפר תוך האות עד שיראו היריכות גבהות מכ
מבאן ומבאן במין דיגרי זהב פשו' שאין זה כת' המקעקע
על העור תבנית כתב הרי זה כשר ע' כ' אין צריך שיהיו
האותיות מוקפים גי'ל ומ' נהג להחמיר לעשותו מוקף
גי'ל ויש שמצריכין לעשות בו זימין באותיות שיעטכו ג'
ובספר התרומה כתב אין צריך למנוע מלעשותן ואם יש
בו אותיות דבוקות יכול לגרר האותיות שביניהן להבד'
אבל חס נפלה טיפת דיו בתוך האות ואינה כיכרת אינו
יכול להעביר הדיו ולתקן האות דהוא ליה חק תוכות וכ
וכתב בספר התרומה ואף חס רוצה לעשות מ' פתוחה
ומחשבת ידו וכסתמה אין יכול לגרר הדבוקות לפתחה ד
דחת ליה חק תוכות וכו' הגין לשרטוטו וכת' רבי' האי לפי

ספקא ספר וכו' הגין לעשותו ז' שיטין רמז לדבר
בס' לתנו עולה ז' ואם חסר מ' י' או יתר עליהם לא נ
בפס' ו' חתוך הקלף שיהא ארכו יתר על רחבו וכתב בס'
בספ' התרומה ונא יהו האותיות עוברות מהשיטין ביו
ב' מין והשאל' לתוך הגיליון ולא יהא שום טשטוש ולא יכ
יכתבו על המחק כתב הלמבם צריך שיהא הגט מבוחר
היטב באותו כתב שיכתבו עד שידעו לקרותו הקטנים
שיודעים אותי הכתב שאינם לא נכונים ולא סבלים כן
בקטנים אבל בינוניים ולא יהא הכתב מעוקם ולא מכ
מבלבל שמה תרומה אות לאות ממצא הענין משתנה הית
בו משמעות שכי עכ"י או שהיה בכתבו עקום או בלבל
או שאיפשר שיקרא ממנו ענין אחר הואיל ופקרא לענין
גירושין ויש בו מענין גירושין הרי זה פסול ע' כ' : שאלה
לח' הר' ז' ז' ג' הבא מארץ מרחק ויש בו אותיות שח
שמשתנות ממדינה למדינה שיש מקומות שכותבין כן ז'
זקופה כמו זיין ורישא כותבים ג' ג' שאלה קצר עד שנראה
כזיין יוד : תשובה צריך שיהא נקרא כתב הגט במקום כ
כתיבת' לינוקא דלא חכים ולא טיפש ואם לאו אין כחן ג'
גט ג' כתב עיר הלמבם גט שמחק בו אות או תיבה ש
שתלה בין השיטין חס מוטפה הגט הרי זה כשר ואם מח
מהתיר אינו גט ואם חזר ופירש בסוף הגט שאות פלוגי'
תלגיה או על המחק חפ' מתורף הגט כשר וכן גט שח
שמצא קרוע שתי וערב שהוא קרע של כ' הרי זה גט כ
בטל אבל חס נקדע קרע שאינו של כ' כשר כימחק מ
שהרקים או ששעשה בבכרת כשר מחק או נקטט וכת
ובבא : שלי קיימת חס יכול לקרות כשר ואם לאו אינו ג'
גט כ' ח' כשר גט יוצא מתחת ידה בעדי חתימה ואין כ
כחן עדי מסירה אבל חס יש עדים שמסרו לה הגט לפ
לפניהם והיה כשר הרי זה כשר אעפ' שתירף הגט על המ
המחק או בין השיטין או שהיה קרוע שתי וערב כשכתבו
לה כתיבהם ע' כ' ורבי' סעדיא כתב דמחק כשמו ושח
פסול חפ' חס היא מקויים ושאר מחקים חס נתקיים כ
כשר בדיעבד אבל לא לבתחילה ורבי' כיסים כתב בדברי
הלמבם שכל מקום שמחק ונתקיים כשר ובטופה כשר
חפ' בלא קיום וכן כתב ח' הלמבם ז' בתשובה שגט שיש
בו מחקים וקיומים כשר **קבו** הגט כשר בכל
כתב וכל לשון שיכתבו ויהיה ענינו ש
שמגרש ופטרמה ממנו ומתירה לכל אדם כגון הרי את מ
מותרת לכל אדם ויהיה מבוחר שלא יהיה בו לשון המת
המתפרש לב' ענינים עד שאדם יכול לומר לבך נתכוון
או לבך אלף יהיו הדברים שאין בו ספק באותו לשון אלף
שמשמעותי אחד שאלו מגרש אשתו פלוגית וצריך שי
שיכתוב בו ודין דיהוי ליכי מינאי גט פיטורין וכו' ונהג
הכל המקומות לביתו בלשון ארמית וזהו כוסחו בבך ו
וכך בשבת כך וכך לבריאת עולם למכין שאנו מוכין בו
באן במתא פלוגי דיתבא על כהר פלוגי חכא פלוגי בר פלוגי
דממתא פלוגי דיתבא על כהר פלוגי וכל שום אחרון וחניכא
דאית לי ולחבתי ולא חרי ולא תריהון דאבהתי נבית' כ
צדעות כפשי בלא אכיסנא ושכקית ופטרית ותירוכית י
יתכי ליכי אנת פלוגית בת פלוגי דממתא פלוגית די

ראית ליה בר'א' לכתחילה אבל בדיעבד אפי' לא ככתב א
אלא אחר מהם כשר והלמכס פזל שכתב כתב השם שא
סאין יודעין יותר וכתב וכל שום וחכמ' שיש לו הרי זה פ
פזול ואח' ה'אם זל כתב ככתב ראשונה ואם חכמתו י
ידועה וכיכרת הכל מקום והכל קורין אותו בזה אל'א כש
בשמותם בשטר או קורא בספר קורין אותו בשם המוכ
המוכח'אז סני בחכמ'א לחוד אה' לכתחילה וכן בחכמ'
שם המעשה סני ודוקא עד ג' דורות אבל מכאן ואילך
לא והא' דכשר בדיעבד כשכת' שם הטפל וכל שום וחכמ'
דח' ליה דוק למגרש במקו' הכתיב' אבל אם עומד במקו'
אחר ומגרש במקו' אחר והחזק ב' המקומות' באיל' סני
השמו' סידוע הוא שיש לו סני שמות'אבל ב' מקו' זה אין
מכירין בשם שיש לו במקום אחר צריך לכתוב שניהם ו
וכותב שם מקום הכתיבה וכל שום וחכמ'כת אית לית וא'
ואם לא כתב כן פזול ואם כיכרת בו הולך ממזד וכל יז'
דרכים האיל' בה אל'א אם לא החזק בשני המקומות ש
סאין יודעין במקום הכתיבה שיש לו שם אחר במקום ה
הכתיבה או במקום הכתיבה אין יודעים שיש לו שם אחר
מקום הכתיבה אין צריך לכתוב אל'א השם של מקום ה
הכתיבה ולא כל שום וחכמ'כת ראית ליה ואפי' יודע אחר
כך שיש לו שם אחר במקום אחר הגט כשר סאין לכו אל'א
בשם שהחזיק לעצמו והלמכס כתב סאין חילוק בין אם מ
יודע' במקומו לשול'א הגט במקום אחר לעולם צריך ל
לכתוב שני השמות אל'א בשמגרש במקומו כותב שם הע
העיקר בפרט והטפל כולל וכותב אבי פלוגי וכל שום וח
וחכמ'כת ראית לי ואם כתב שם טפל בפרט וכולל שם הע
העיקר הויא ספק מגורשת ואם גירש במקום של'א המחז'
בו כלל'אע' ג' דכתב וכל שום וחכמ'כת ראית לי לא הוי גט
כלל'אשול'א הגט למקום אחר צריך לפרט שני השמות
בפרט שם מקום הכתיבה ושם מקום הכתיבה ומשומד
חזין ל' גירש אל'א בשם ישראל ואם גירש בשם גוי'אע' פי'
דכתב וכל שם שיש לו פזול וגר ששינה וכתב שמו של ג
ש'איותו כשר והוי ספרי דפלגי יקרא לבעלי זרועות וכ
וכתב פלג'א החכם או רב'אז כשיא אע' ג' דלא קרו ליה אינסי
הוי ואיהו כמי לאו בר הכי אין זה שינה שמו והגט כשר
כיון דקרי ליה בשמיה בפלג'אע' ג' דפלג'א יקרא דלא חזו ל
ליה לאז'א שמו השם הוא וכן כתב ר'א כתב א'א' ה'אם זל'
בשמונה שאל'א לא הוי כיר שם אבי האשה אל'א בבינויין או
אפי' לא החזיר כלל'א שהוא כשר וכ'ע' עוד על אחר ששמו
יוסף בן שמעון וכשתמיד אביו והבן היה לו לגרש ולא רצה
להוכיר שם אביו וכתב יוסף בן שמואל'א שהגט פזול שה
שהיראה אומר אחר חגרשה כי שם בעל'א יוסף בן שמעון
וזה היה יוסף בן שמואל **קל** צריך שיחתמו ס
שני עדים כשרים למטה **קל** משיטה התחתון'
של גט ולא יניחו כרי' אומר שני שיטין ואין חתימתם לש
לשיטה התחתונה ואם הניחו אומר שני שיטין הגט פזול'
והלמכס כתב שאל'א יש עדי מסירה כשר אפי' אם הכיחו
ב שיטין והלמכס השיב עליו כי שמו כתב תנאי בגט ב
שאל'א שני שיטין ותנאי'א גישה בעדי חתימה ונמצא זה

במזוייף מתוכו ראיתו למימר שחזקין על עדי חתימה
ויתחילו בראש השיטה שלא ישאר חלק בגליין הגט לפני
חתימתן ולא יהיה בין הגט לחתימת העדים כתוב שום
דבר אחר שאינו מעבין הגט דחכמ'א למיחס שמו'א לא כי
כיונו העדים לחתום אל'א על אותו דבר כדאמר'א כתב ל
למטה בגט שאל'א בשלמה'א פזול שמו'א לא חתמו אל'א על
שאל'א שלום אל'א אם כתב ושאל'א כשר שהוא חוזר על של
מעלה ועל הכל חתמו וכן כל כיוצא בזה חתמו בראש ה
הגט או מצדו בימיו או בשמאל'א או מאחור פזול אל'א ל
למטה דוקא ואף שהחתימים למטה צריך שיהא גב הח
החתימה כלפי הגט ולא תהיה רגלי החתימה כלפי הגט
לפיכך כתב סני שיטין באורך הרף ראשו של זה כשר רא
ראשו של זה וחתימו באמצע שניהם פסולים שהרי הם כ
בשני ראשי השיטין ואם כתבן זה תחת זה כשר והעדי'
בין שניהם העליון כשר ואם כתב סופו של זה כשר סופו
של זה והעדים באמצע את שהעדים נקרא ח'א'עמו שתבא
גב חתימתן כלפי כתב הגט כשר ובכולל כתב הלמכס ש
שאל'א יש כאן עדי מסירה שהוא כשר שייר מקצת הגט וכ
וכתבו בדרך השני שכתבו ב' דפין זה חזל'א זה והעדים ה
חתימים תחת חצי השני כשר והוא שיהיה כיכר בקלף ש
של'א וכחתיק ממנו כלום חל'א שהסופר כיון לכך מתחיל'א
אל'א אם אינו כיכר פזול דשמו'א שני שיטין היו כהגדים ז
זה חזל'א זה השמאל'א ככת'א בגובה של המגילה יותר מהימני
והיה שום תנאי בימני למטה וחתך התחתון מהימני זה
והעליון מהשמאל'א וכיון אותם ביחד וכת' הלמכס שאל'א
אם מסרו בפני עדי מסירה שהיא ספק מגורשת ואיני י
יודע למה כיון שיש כאן עדי מסירה הם זכורים אם היה
בו תנאי ואיפשר שר'א שאל'א חוששין שהסופר מעצמו ע
עשה בן מפני שזדמן לו העמין בכך כתב סני שיטין ב' דפין
דפין במגילה אחת זה חזל'א זה והעדים יוצאין מתחת זה ל
לזה את שהעדים נקרא ח'א'עמו כשר כגון אם שמו'א תחת
הימני ושם אביהם תחת השמאל'א אז הימני כשר ואם ש
שמו'א תחת השמאל'א ושם אביה תחת הימני כגון שחתמו
בשני שיטין בזה אז השמאל'א בשם חמשה שכתבו חמשה
גיטין לחמשה בשותיהן אם כתבו כולל שכתבו בכך וכך
בשבת גירש פלוגי לפלוגית ופלוגי לפלוגי פי' אחר שכתב
הראשון גירש פלוגי לפלוגית משיים כל ענין הגט וכן אם
אמר כל חד לאשתו אחר שכתב גירש פלוגי לפלוגית פט
פוגרית וספקית ותרובית יתיכי וכל טופסי הגט י שני ע
עדים חתומים למטה כולן כשרים ותיכתן המגילה ליד כ
כל אחת ואחת ודוקא שכתב ופלוגי כויו שהוא מחזירו
אל'א אם כתב פלוגי בלא ויו אין כשר אל'א האחרון וכתב
הלמכס ותבתן לכל אחת בעדי מסירה ואם אין שם עדי
מסירה כלל'א כ' מי שתבא מגילה זו מתחת ידה מגורשת
ולמאי דבעינן למכתב שכל גט שכתב לבינו חתום צריך
לבקש אחר עדי מסירה ואם לא נמצא בפני עדים פזול
אפילו עדים חתומי'א בו הכא כמי צריך שיהיו עדי מסיר'
לפנינו ואז כולם מתגרשות בו ואחת תתפוס אותה או ת
תתן אותה לכל אחת כשתצטר'א לו ואם אין שם עדי מסיר'

לכתוב בו הזמן משום שפעמים שאדם נשוי קרובתו ות
ותזכה תחתיו וירצה לחיות עליה ויתן לה גט אחר הזכו
ולא יכתוב בו הזמן והיא תאמר קודם הזכות כתברשתי
אבל כיון שתקנו לכתוב בו הזמן אם תאמר כן צריכה לה
להביא ראיה אבל לא הוצרכה לתקן זמן כדי לידע מתי ת
תטול פירות מכסהיה שהיו בידו דקל' ים לבגל פירות ע
עד שעה שיתן הגט לידה ובשינוי הגט לידה תלך לב' ד'
ותראה להם גיטה ויכתבו לה בית דין הזמן שנתגרשה בו
ואם כתגרש' בגט שאין בו זמן לא תנש' ומיהו אם כים' בו
לא תנש' אפי' אם אין לו כמים ואם הקדים הזמן פסול ואם
ככתב ביום ופחתם בלילה של אחרינו או אפי' מכאן ועד י'
ימים פסק אפי' ה'אש ז'ל שהוא כשר בשעת הדחק שאי א
איפשר על גט אחר וה'מה כתב שהוא פסול וכתב אפי'
ה'אש ז'ל כתשובה אם כתגרשה בגט מוקדם ולא נודע
פסול עד שקדשה אחר דלא תפסי בה קידושי שני ואיכ'
צריכה גט ממנו ומותרת לחזור לראשון ו השולח גט
אמקום למקום ח'עפ' שמקדים הזמן שהרי כותב הזמן מ
מיום הכתיבה שאינו יודע מתי מגיע לידה כשר כיון ד
ראית ליה קל' שהקול יוצא בשליחות הגט וכל אדם יודע
שכתב קודם שנמסר לה ואם תבא לבגונו הפירות שמכ'
הבעל משלה צריכה להביא ראיה מתי בא הגט לידה ופי'
ד'י דכל גט שלא נמסר ביום הכתיבה אין תקנה להכשירו
אלא על ידי שליח שימסרנו לה על ידי שליח דבהכי אית
ליה קל' דאמר' ג'י' גיטין דבאיש ממדינת הים אית להו
קל' לפי שיש קול להולכת השליח ולביאתו ומידע ידעי
איכנש' זמן המסירה הוא הדין כמי בגט שכתב קודם שכ
שנמסר ח'עפ' שאם היה מוסרו מידו לידה היה פסול מ
משום דאית' למיטדף מלקוחות שלא כדין מיום שכתב
כשכתבו ליד שליח ליתבו לה אית ליה קל' ולא כפי' מיכה
חורבה ואין כד'ה' כן מדברי ה'רמבם שכתב הרי ש'אמר
לשם לכתוב גט ולחיתום וליתבו לאשתו וכתאחר הדבר
ימים או שנים או שבמציא הגט בטל והוצרכו לכתוב לה
גט אחר כשכתבין הזמן והמקום אין כותבין לא הזמן ש
שאמר להם הבעל לכתוב בו ולא אותו המקום כיצד היה
צירושם כשאמר לה הבעל והיו עומדים בתשרי וכתאח'
ער' כיון והרי הן בל' כותבין זמן מניסן ובל' ו
ואפי' ה'אש ז'ל כתב דברי רבינו יצחק לתסוק הלכה סתם
גט הכא לפנינו ח'ני תולים שביום שכתב כמסר ואיכה צ
צריכה להביא ראיה מתי בא לידה אבל אם יש בו ריעות'
כגון שבמציא מושלך צריכה להביא ראיה מתי בא לידה ג
גט'אומר מחוחר כשר לגרש בו ופי' ה'אש כשר לגרש
בו מיד משעת הכתיבה ו'ח' פי' שאינו גט אלא עד הזמן
שכתוב בו אפי' אם נותנו לה מיד כי אין הגירושין חלין
אלא עד הזמן שכת' בו ויש לבגל פירות עד הזמן שכת'
בו וה'רמבם פסל גט המאוחר שכתב גט שיש עליו עדים
ואין בו זמן שהיה מוקדם או מאוחר או שכתב ביום וכ
ונחתם ב'ילה ח'עפ' שהיו עוסקין באותו ענין או שכתב
הגט בירושלם וטעה וכתב בלוד פסולים ואפי' ה'אש ז'ל
כתב כשברא ראשונה וכתב עוד שאין לסמוך על מה ש
שפסל ככתב ביום ונחתם בלילה ח'עפ' שעוסקין באותו

ענין כתב עוד ה'רמבם חתן ממנו הזמן וכתבו לה או ש
שלא כתב שם היום אלא בשבת ראשונה או שנייה בחדש
פלוגי או בשבת פלוגי ולא הזכיר החדש ואשילו בשבוע פ
פלוגי כשר וכן כתבו בו ביום גירשתיך שמשמע היום ה
הזה שיצא בו הגט ואיני יודע היאך מכשיר חתן ממנו
הזמן דהיינו אין בו זמן וכן השיב עליו ה'ראב"ד בימי חב
חכמי התלמוד היה דרפן לימנות לשנות המלכים ואם
שינה ומנה לחשבון אחר הגט פסול והאידנא נוהגין בכל
המקומות למנות לבריאת עולם **קב"ח** עומד
להזכיר בגט שם המקום שהעדי' **קב"ח** עומד
שם בשעת חתימה ואם שינה והזכיר בו מקום אפי' פסול
אבל על מקום עמידת הסופר בשעת כתיבה אין לחוש ל
לפיכך אם ככתב במקום אחד ונחתם במקום אחר יוכי'
שם המקום הנחתם בו ובספר התרומה כתב שצריך לה
להזכיר בו גם כן מקום עמידת הסופר ולפיכך אמר שצרי'
שיעמדו הסופר והעדים במקום אחד וכן כתב ה'רמב"ם ו
ואפי' ה'אש ז'ל כתב כשברא ראשונה שינה מקום עמידת
העדים כתב ר'ח' שאם ניסת בו הולך ממזרח וכן כתב ה'
ה'רמב"ם שאפי' אם ניסת תנא אבל הולך כשר מן השני וד
ודוקא מן השני אבל מן הראשון הוי ממזר ולא נהירא לא
לאפי' ה'אש ז'ל ו'רת פסק שהולך כשר אבל לא תינשא בו ל
לכתחילה וכן הוא דעת רב אלפס וכותבים שם מקום ה
הבעל והאשה פי' מקום עיקר דירתו כגון פלוגי ממקום
פלוגי ואם יש לה שתי שמות כותב שם מקום עיר פלוגי
וכל שום ונחיתת דאית ליה וכתב ה'רמבם כשגרש בע
בעירו כותב שם העיקר בפרט וכולל שם הטפל בכל שום
ונחיתא וכשמסלח הגט למקום אחר צריך לפרט שניהם
שם מקום הכתיבה ושם מקום הנתינה ואם רגיל בשני
מקומות כותבים שם מקום עיקר דירתו והוא אותו ש
שדר בו י'אמר ואם קנה בו בית דירה משפחא לן אי מ
מיקרי דירה ולפיכך טוב לכתוב וכל שום אחר דאית ליו
ולא תרי' זמן הדין היה צריך לכתוב שם העיר של הלידה
אלא דחיישינן שמא יטעה בעיר מולדתו ואם כתבה ולא
טעה בה כשר ואפי' ה'אש ז'ל כתב שאין צריך לכתוב אלא
שם מקום עיקר דירתו אבל אין צריך להזכיר מקום עמ
עמידת הבעל והאשה בשעת כתיבה ולא מקום לידתו ד
דעירו ועירה לא קאי אלא במקום עיקר הדירה וגם עי
עירו ועירה אין עיבור בכתובתן דמתני' לא קאמ' אלא א
אם שינה בהם אבל אין עיבור בכתובתן ומהגין באשכנז
ובצרפת לכתוב מקום עירו ועירה של עמידה ודירה ול
ולידה היכא דיודעים משום חששא דשני יוסף בן שמעו'
ואם טעה ושינה מקום הלידה זה היה מעשה והכשירו
ר'ת' דדוקא משום הדירה הוא דאיכא חששא משום שה
שהוא ידוע לכל וכל אדם נקרא על שם מקום דירתו ממ
ממקום פלוגי וכשרואים שינוי במקום אומר לא הוא גי
גירש אלא אחר שגירש הוא אבל מקום לידת האיש אינו
ידוע וגם אינו נקרא על שם מקום לידתו וליכא חששא
כותבין שם האיש והאשה בגט ואם יש לו
קב"ח לאחר מהם שני שמות כותבין שם העיקר
סל וכל שום ונחיתת

לגרם בו כיון שלא נכתב לשם ונחשלו ים לו שתי נשים
 שמוותיהן שוין וצוה לכתוב לגרם בו אחת מהן לא יגרם
 בו השנייה ואפי' אמ' לסופ' כת' ואיזו שארצ' אגרם בו וכת'
 הסופר על דעת זה פסול כיון שלא פירש לשם איזו היח כ
 כותבו ואפי' תלה ברעת אחרים שאמר' לו כתוב לאיזו ש
 סתם בפתיח תחילה אגרסה בו פסול דאין ברירה וכל
 לא הי' בו כלל דאפי' לכהונה לא נפלה חס כתגרסה בו
 חוץ מאיזה שארצ' אגרם או לאיזו שתצא בפתח תחילה
 שהוא גט לשם לה לכהונה ואם נכתב שלא לשמה והעביר
 עליו קולמוס לשמה לא מהמי ואפי' אם נכתב לשמו אם לא
 חתמו העדים לשמו פסול כתב הדמכס ים אומר שהוא
 בטל לגמרי מפני שהוא מזויף מתוכו ויראה לי כיון שאין
 העדים חותמין על הגט אלא מפני תקון העולם שחינו מ
 מזויף ממש והואיל וכמסר בעדי' היו גט פסול מדברייה'
 אמ' לסופ' בכתוב גט לארנסת' להשאכנסנה
קלב אגרסנה וכתב וגרסה בו היו גט כיון ש
 סידרו לגרסה עתה כמה דברים אמורים שכתב בו זמן
 הכתיבה אבל אם כתב בו זמן הכתיבה פסול צוה לכתוב
 בו לגרם בו אשה בעלמא להשיכנסנה כת' הדמכס שזין
 גט וליכמתו היו ספק מתגרשת וא' א' הדמכס זל כתב דאפי'
 לאשה בעלמא היו גט למאן דאמר אדם מקנה לרצ' שלא
 בא לעולם שנים שמוותיהן שוין ושמות נשותיהן שוין וש
 וסלחו שני גיטין וכתעברו זה בזה כותבין שניהם לזה וש
 ושניהם לזה בעדי' מסירה דממה כפסך יגיע לכל אחת נ
 גיטה בידה ואם כחבר אחד מהם גם השני בטל וכתב כ
 בעל העמוד ש' מ' ספק בערה ספק כוגרת ונותן גט לאביה
 ואחר כך כותב לה מתגרשת ממה כפסך ואיני יודע מה
 צריך ליתנו ליד אביה שגם בערה מתגרשת מקבלת גיטה
 כדלקמן המביא גט ונפל ממנו במקום שהשיירות מצ
 מנינות או אפי' במקום שאין השיירות מצויות ובעיר ש
 סבת' הגט הוחזקו שנים שמוותיה' ושמות נשותיהן שוין
 אם מצאו לאתגר שראה שלא עבר שום אדם שם משעה ש
 נפל עד שמצאו או אפי' לא מצאו לאתגר ויש לו סימן מ
 מובהק או טביעות עין בגט או אפי' אין לו סימן וטביעו'
 עין בגט אלא שמצאו בבלי שהיה בו הגט ויש לו סימן או
 טביעות עין בבלי ויודע שלא השאילו לאחר או שמצאו ק
 קסור בהים או בארנקי וטביעת' שלו או שמצאו בביתו
 בין בלי כשר ולא חייסין שמה אחר הוא ולא נכתב לשם
 זה האיש אבל לא מצאו לאתגר כגון שאינו יודע חס עבר
 אדם שם אם לאו ואין לו טביעו' עין וסימן בבלי ולא בגט
 פסול דמאן לא זה הגט שכחבר אלא אחר ששמו בשמו של
 זה כתבו וכפל ממנו ואפי' אם עדים מעידים שהאחד ש
 שהוחזק בשמו של זה לא היה בעיר כשנכתב הגט פסול ו
 וכן אם ראה שעבר אדם שם פסול אפי' לא שכיחי שיירות
 ולא הוחזקו שני יוסף בן שמעון ואפי' היה גי שעבר שם
 אלא אם כן עדי' הגט אומרים מעולם לא חתמנו על גט א
 אחד ששמו בשם האיש הזה אז הוא כשר אפי' אם אינם מ
 מעידים שזה התובעו הוא אותו שחתמו לו וכתב הדממה
 א' ע' שאינן מעידים בפי' שזה חתימת ידם כגון שאין

הגט עתה' כפינו אפי' הכי כשר וכגו' דלא איתחזק דאיכ'
 עדים אחרים ששמו בשמו של ואילו אבל חס ים
 עדים אחרים ששמו בשם אילו אינו כשר עד שי
 שיעידו שזה חתימת ידם או שיאמרו העדי' אינו מכשיר'
 הגט שיש בו סימן מובהק שגם בו נקב בצד אות פלוני ו
 ואפי' אינם אומרים הסימן עוד אחר שיראו אותו וחס ה
 התובעו אומר הסימן אינו מועיל אלא אם כן יאמר אותו
 קודם שיראה הגט אבל בטביעות עין אין מחזירין אותו ל
 לתובעו שאין מועיל טביעות עין להכשירו אלא בשמוצחו
 אותו בעצמו שאבר לו והיכא שלא הוחזקו שני יוסף בן
 שמעון ולא שכיחי שיירות מחזירין אותו בלא סימן חבלי
 סהה כרי שיעבור אדם שם וכל זה כשהבעל מודה שכתב
 לאשה או שהיתה נותנת בו סימן מובהק הא לאו הכי אין
 מחזירין לה כדלקמן בסימן ק' כ' ב' ד' ח' דמחזירין לפ
 לפסול בחד צד לריעותא בהוחזקו שנים שמוותיהן שוין
 או בשיירות מצויות בגט מפני שאיפשר לכתוב אחד אבל
 לענין חיתתו כמו שמעידין על יוסף בעל פלוני שמת חשתי
 מותרת אלא אם כן שיירות מצויות וגם הוחזקו באותה
 העיר שנים באותו השם והדמכס חילק שבמקו שהשיירות'
 מצויות השיב לאתגר כל שלא שהה אדם שם אף על פי ש
 שעבר שם ובמקום שהוחזקו שנים שמוותיהן שוין לא מ
 חשיב לאתגר אלא אם כן עבר אדם שם ואינו נראה כן ח
 אלא אין חילוק ביניהם כדפרשין וכן השיב עליו הדחבר
קלג צריך שיהיו שני עדים כשרים בשעת מסירה
 הגט שימסרנו לה בפני שניהם מסרו לה ש
 ס'א בעינים או אפי' בעד אחד או שמצאו בעדי' מסירה
 פסולים אינו גט וא' ע' פי שצריך למסרו לה בעדי' תקנו
 חכמים להחתים עליו ב' עדים שמה ימותו עדי' מסירה
 ויבא הבעל ויערער לקלקלה לכך תקנו חתימה ומסרוה'
 אותו חרשים בו תולין שבודאי כמסר כראוי בעדי' מסירה
 אבל אם ידוע שלא כמסר בעדים אינו גט עלל ורוב חלפס
 כתב ודאי להתחילה צריך עדי' מסירה או עדי' חתימה או
 שכתבאו עדי' מסירה פסולי סג' בעדי' חתימה ולא חמרי'
 עדיין היא אשת איש הואיל ואיבא עדי' חתימה והם השרי'
 והגט יוצא מתחת ידה גט מעליא הוא וכן כתב הדמכס
 חתמו בו שנים ועבר וכתבו בינו לבינה חס שמצאו עדי'
 מסירה פסולים הרי זה כשר הואיל ועדים שבו כשרים ו
 והדי הוא יוצא מתחת ידה ויש מהגאונים שהורו שהוא פ
 פסול וא' ח' זל כתב בדברי הגאונים
קלד צריך שיבטל כל מודע קודם שיתן הגט
 שחס מסר מודעה בפני שנים ואמר גט זה שאני רוצה ה
 הרי הוא בטל לאשתי דעו שאני אנוס ליתנו ולכן אני אומר'
 בפניכם שיהא בטל ח' ע' פי שלקח בקנין אף על פי שאין
 מכירין את אונסו ואפי' אינו אומר אמת שאינו אנוס כיון
 שכתבו אינו גט וא' ע' פי שנותנו אחר כך לא אמריכ' ש' טל
 המודעה שמסר עד שיאמר בפני שכתב המודעה ואז ה
 היא בטלה ואין צריך קנין כתב א' ה' הדמכס זל ואם מסר
 מודעה ואמר אף אם חטלנה לא תבטל חס בטל מודעה
 ומודעה דמודעי עד סוף כל מודעי בשם שמועיל ביטולו
 על מודעה אחת כך מועיל על כמה מודעות ועל כל תב

ערי מסירה כלל אין שום אחת מתגרת אפי' אותה שיוצ'
מתחת ידה כתב בכך וכך גירס פלוני לפלוני והשלים
הגט והתחיל אחר תחתיו באותה המגילה וכתב ביום זה
חו בכך וכך גירס פלו' לפלוני והשלים הגט וכן בבולם ו
והעדים חתומים מלמטה גם כזה כתב ה'מכם אם כת
פתה מגילה זו לכל אחת בערי מסירה כולם מתגרשות
ואם אין שם ערי מסירה אין מתגרשות בו אלא אותה ש
שגיטה באחרונה כתב אנו פלוני ופלו' מגרסי' בשותנו פ
פלו' ופלו' והשלים הגט אין שום אחת מתגרשת שאין ב'
פשים מתגרשות בגט אחד ואם חזר ופירש אחר כך בגט
פלוני מגרס פלו' ופלו' לכל כשרים ותבתן לכל אחת
ואחת וכתב ה'מך דהוא הדין ממי אם כתב פלוני מגר'
פלו' ופלו' לפלוני הויא ב' טעים בגט אחד אלא אם כן סי'
על כל אחד ואחד כל ענינו של גט כדפרי' לעיל בשמותם
הער צריך לפרש שמו ושם אביו כגון יוסף בן יעקב עד
כתב יוסף עד חו בן יעקב עד חו גוסף בן יעקב ולא ב
כתב עד אשר אכל כתב יוסף לבר ולא כתב עד פסול ומ
ומיהו אם היו שני ביטין בשלי דפין זה בצד זה וחתם הא
באחד יוסף לבר וחתם בשני בן יעקב עד תחת השני כש
כשר שער שכתב בשני הוא חזר גם כן על הדאשון והיה
ליה כחלי' כתב יוסף עד ולא יחתמו אלא זה בפני זה ו
ואם חתמו זה שלא בפני זה פסול ומיהו כתב ר'ת' חתמו
שנים זה בפני זה ורוצה להחתים בו שלישי שלא בפניהם
שפיר דמי ככתב הגט בכתב עברי ועדיו חתמו בכתב
יונית או איפכא או שער אח' חתם עברית והשני
יונית כשר וכתב ה'מכם והוא שיהו העדים מכירין לש
לשון הכתב והבתיב אבל אם היה קצת הגט בלשון אחד ו
מוקצתו בלשון אחר פסול עדים שאין יודעים לקרות א'
אחד קורא בפניהם והם חותמים וכתב ה'מכם והוא ש
שיבירו לשון הגט ובראיה דאפי' אין מעירין לשונו אם הק
הקורא לפניהם מתרגמו לפניהם שפיר דמי ודוקא בג
בגמטי פשים הקילו בכי האי גוונא משום עיגובא אבל ב
בשאר שטרות לא יסמכו על אחר שיקרא לפניהם עד ש
יהיו שנים כההיא דהה כחמן שהיה דיין מומחה ושופר
בית דין קורא לשני ואם אין העדים יודעים לחתום רנ
רושמי' להם צורת האותיות על הגט טאכראו בדבר אח'
שפסול לכתוב בו והם מוולאים אותה בדיו אבל אין רוש
רושמי' להם בדבר ששאר לכתוב שאם כן כתב העליון א'
איכו כלום ולא הקילו לעשות כן אלא פגיטי פשים אבל ב
בשאר שטרות דיין המחתיים אותה בבי האי גוונא מתגררי
ליה והשטר כשר וה'מך כתב דאפי' בגט לא שריקן לכת
לכתחילה אלא לקרוע להם כייר חלק אבל לזייר להם א'
אפי' ברוב לא רב ש' באברא או במי מילין אפי' על גב מי
מילין דלח דכיון שרישמו כיבר לפי שעה בזריקן אטו ס
סיקרא וכיוצא בו ודוקא לכתחילה אבל בדיעבר שצירי
להם ברוב או באברא או במי מילין כשר ותגרס בו לב
לכתחילה צירי להם במיא דאברא או בעפנא על גב מג
מגילתא דלא עפנא וכל כיוצא בזה שהתחתון סתם וח
וחתמו עליו אעפ' שהעליון כיבר יותר אינו גט ואם כת
בתגרסה בו פסולה לבהמה מקדשין להם תמידי פירוש

ה'מך לא שישרטו להם צורת האותיות של שמותיהם על
הכייר של הגט והם ימלאו הארטים דיו אלא חותכין צור'
האותיות אל שמותיהן בכייר חלק בפני עצמו וכותכין א'
אותו על גב הגט במקום שיש להם לחתום והם מוולאים
הקריעים דיו והוא עובר דרך הקריעים וכרשם בגט וכן
פ'ח' גט שחתמו בו כותיים חו שחר פסולים חו אפי' חו
כשר ואחר פסול הרי זה פסול אפי' יש כאן ערי מסירה ש
שהרי הוא מזוייף מתוכו חתם בו הסופר שכתבו ועד ח
אחד עמו פסול לרעת התיספות לפיכך אם חמר לשנים
כתבו גט ותבו לאשתי לא חמר כלום כי הסופר היה צרי'
לחתום עם השני וזה אי אפשר ואם חתמו בו השנים כ
כתב אח' ה'מך ז'ל לכתחילה אין לעשותו אבל בדיעבר כ
כשר אבל ה'מכם מכשיר חתם הסופר ועד וכן פסק ה
ה'מך כעשה בערכאות של גוים ועדי גוים חתומים ע
עליו פסול אפי' כתבו ישראל ומסר בערי מסירה ישראל'
ושמות ערי הגוים החתומים בו מובהקים וכיבר לכל
שהם גוים וליכא למיחש דילמא אחי למסמך עליהו אפי'
הכי פסול וה'מך מכשיר אפי' לכתחילה ור'ת' פסול לב
לכתחילה ומכשירו בדיעבר וא' ה'מך ז'ל כתב כדבר
דחשונה אבל אשה שהביאה גט לפניה שכתבשה בו לינש'
בו ושמות עדיו בשמות גוים אם הם שמות שאין דרך יס
ישראל לקרות בהם כלל תיכשא בו שודחי ישראל הם שח
היו טועים מחתימי הגט להחתים שמות באלו אם לא ש
מידעו שישראלים הם ואם הם שמות שדומי' קצת לשמות
ישראל חיישינן שמא טענו מחתימי הגט והם כדברי שהם
ישראל ש'ח' גוים היו ולא תיכשא בו גט שאין עליו שדים
אפי' כיבר שהוא כתב יד הבעל או שאין עליו אלא עד א'
אחר אפי' כיבר כתיבת הגט שהיא כתיבת יד הסופר עד
חו אפי' שהיא כתיבת יד הבעל פסול ומיהו אם כותבו
לח תנא אפי' אין לה כנים **קלא** צריך שתתא
כתיבתה גט וחתימתו לשם הדין ו
והא' לא שכל טופס לא שכל תורף לפיכך לא יכתוב
הסופ' טופסי ביטין כדי שיהו מצויין אצלו בכל עת שיראה
וכשיבחו להתגרס כותב התורף לשמו ואפי' בדיעבר ש
סכתבו כבר כתב ה'מכם שפסול לגרס בו וכן כתב ה
ה'מך ואפי' אם כיוס תנא וה'מכם מכשירו חב' לכת
לכתחילה לגרס בו אם כתבו וכן כתב אח' ה'מך ז'ל ולי
כדח'ה'לח כפסול אלא לכתחילה אבל בדיעבר שכתבו כ'
כשר לגרס בו ומ' מ' טוב להחמיר ולגרסה בגט אחר אם
הבעל לפניה לא ככתב לשמו פסול לכך צריך לזהר כ'
כשהבעל מצוה לסופר לכתוב שיאמר כתוב לשם פלנית
אשתי וכן יאמר הסופר בפיו כשמתחילו לכתוב והעדים
החותמים צריך שיהיו שם בעצה שהסופר כותבו ושיב
ושיכירוהו שזהו הגט שכתב הסופר לשמה ומיהו אפילו
אם איכס שם אלא בתחילת הבתיבה ושמעו שמתחיל נכ
לכתוב לשמה שפיר דמי כיצד שלא לשמה סופר שהיה כ
כותב ביטין להתלמד וכתב שם איש בעלמא ופס' אשתו
ופס' עירם וכו' האיש שכתב בשמו לגרס בו פסול ויוית'
מכן אפי' צוה אחר גט לגרס אשתו ונמלק ומנאו בן עירו
ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך פסול לו לג

ואמר לה בשעה שמסר לה הגט לראובן ושמועץ מבטיח א
אם באמר שחזר ממנה ששיר ומתירה אף לראובן ושמועץ
או באמר שלא רצה להתירה אלא לראובן ושמועץ או אם
חזר ואמר בעצת מסירה לראובן ולא הזכיר שמועץ או ל
לשמועץ ולא הזכיר ראובן או אם אמר אף לשמועץ בכלהו
מבטיח אי הוי שויר ולא אפטיטא והויא ספק מגורש
והרמבם כתב לראובן ושמועץ וראי הוי גירושין לראובן
אינה מגורשת לשמועץ או שאמר אף לשמועץ הוי ספק מ
מגורשת אמר לה הרי זה גיטך והרי את מגורשת ממני
היום ולמחר את אשתי כתב הרמבם שאינה מגורשת ו
ואל' הראש ז'ל כתב שהיא מגורשת

קלח

אע"ב דכתיב וכתב לה ספר כריתות
ונתן בידה אינו דומה כתיבת הכלל לקבלת האשה דסת
דנתיבות צריך שתהא מידו ממס או ליד שלוחו אבל קב
קבלה אינה צריכה שתקבלנו בידה ממס אלא לרשותה מ
מאלה בתיב ונתן לה אלא כ"ה דרשין לרשות כיצד אמ'
לה טול גיטך מעל גבי קרקע אינו כלום או אפילו היה מ
מוכח על גבי ידו והיא קרובה אליו לקחתו משם אינו גט
כיון שלא סייע בבטילתו או אפי' היתה ידו סגורה והגט
בתוכה ופתח הוא ידו ולקחתו מתוכה שסייע בבטילתו א
אפילו הכי אינו גט כיון שלא קירב אליה אבל אם אוחז ה
הגט בראש האחד ומושיטו לה והיא לקחה אותו בראש ה
השני הוי גט וכן אם הגט תחוב לו תחת חבורתו על מ
מתכו וצמצם מתכו וכתחלתו והטה עצמו ונטלתו קר
קרינא ביה שפיר וכתן אבל אם צמצם מתכו ולא הטה ע
עצמו אליה או שהטה עצמו ולא צמצם מתכו לא הוי כת
נתיב והרמבם כתב בזה שהוא גט ואל' הראש ז'ל כתב
בשטר ראשונה כתן הגט לידה ונשאר הגט שהוא קשור
עדיין בזה אם הקשר אמין עד שיכול לבתקו ולהב או א
אע"ב חילוק לא קבצו ידה אלא מחמת שקפצה ידה אינו
יכול לבתקו ולהביאן אצלו בזה כתב ר"ת דלא הוי כתיבה
כיון שבגמר הכתיבה היתה מכח שקפצה ידה ורי' כתב ד
הוי שפיר כתיבה כיון שהתחיל בכתיבתה ואל' הראש ז'ל
השנים לדעת ר"ת נתנו לה כשהיא ישנה וכבערה והנה
הוא בידה ואמר לה הרי זה גיטך אפילו אמר לצדיק ד
ראו גט שאני נותן לה אינה כלום וכן אם כפל מידה בעו
בעורה ישנה אף על פי שחזרה ולקחתו אינו גט עד שיח
שיחזור ויתנו לה ויאמר הרי זה גיטך כתב הרמבם דהוא
הדין אם מסר מודעא על הגט ונתנו לה ואחר כך בטל
המודעא מרצונו ואמר לה תתגרשי בגט שנתי לי כך
אין צריך לחזור וליטול ממנו כיון שמכח כתיבת הכלל מ
צא לידה אע"ב דמעינקא לא הוה בדעתו ליתנו לה בתו
בתורת גירושין אמר לעדים ראו גט שאני נותן לאשתי
ואמר לה בשעה שמסרו לה ככסי שטר חוב זה הרי זה ג
גט אף על פי שלא אמר הרי זה גיטך ולא שבטלו ואח' כך
נותנו שחרי הדיע לעדים שניתנו לה בתורת גירושין
אלא אמר כן אלא מפני הטובה או שהיה ירא שלא תקבלנו
וכתב הרמבם דווקא שלא אמר להו לעדים מעיקרא קמה
אבל אמר להו קמה ראו גט שאני נותן לה וחזר ואמר כ

ככסי שטר חוב זה ש' מ' לית ליה כיסופא מינה ואם כן צו
למה אמר ככסי שטר חוב ש' מ' בטולי בטליה וכל כי הרי
גבא עבדין לחומרא וצריכה ממנו גט שני ואם קבלה
קידושין מאחר צריכה גט מזה ומזה ואם מת אף על פי
שלא סתן לה גט אחר פסלה מן הכהונה עד כאן אבל אם ל
לא אמר תחילה ראו גט זה שאני נותן לה ואמר לה ככסי
שטר חוב זה צריך שיאמר לה הרי זה גיטך אבל אין צו
ליטלו ממנה ולהחזיר וליתנו לה וכתב הרמבם דווקא שא
סאמר ככסי דמשמע לשם פקדון בעלמא אבל אם אמר
לה מעיקרא זכי בשטר חוב זה מוגדקני ליה בכתיבה ק
קמייתא לצור על פי צלחיתו אע"ב דאמר לה בתר הכי
הרי זה גיטך לית לה תקנתא עד שיטלנו ממנה ויחזור
ויתנו לה

קלט

במצרה בין שהיא קנוי לה או שאול
או מושבר הרי זו מגורשת במה דברים אמורים שהיא
עומדת במצרה והיא משתמר לרעהא אבל אם אינה עו
עומדת שם אף על פי שהיא משתמר לרעהא אינה מגו
מגורשת כתב הרמבם אם כתן הגט במצרה ואחר כך בח
באה שם ואמר לה הרי זה גיטך אף על פי שעדיין הגט
שם אינה מגורשת עד שתטלנו משם או עד שיטלנו משם
ויתנו לה להתגרש בו דבעינן שתהא סמוכה לחצר בשב
כתיבת הגט לתוכה וכן בגיטה וחצרה באין כאחד בעינ'
שעומדת בצד החצר בעצת כתיבה ואף על גב דאזלה כ
בתר הכי והדר אתיה ואקבייה לה בחצר דירה בעינן ד
דתייהו סמוכה לה בעידן דלימא לה הרי זה גיטך ואי ל
לא סמיכא לה מתחילה ועד סוף משפיקא לן ולחומרא ע
עבדין בה עד כאן היתה עומדת על גבה וזרקו לה לר
לראש הגב אם יש לו מעקה כיון שהגיע לאוירו תוך מח
מחיצת המעקה או אפילו אין לו מעקה והגיע לתוך ש
שלושה טפחים סמוך לקרקעות הגב הרי זו מגורשת אפ
אפילו כשרף קודם שנה והוא שקדם גט לרלקה שהרי ר
ראוי לנכח חלמלא האש שבא אחר שזרקו אבל אם קדם
האש לא שלעולם לא היה ראוי למח ברשותה ומדברי ה
הרמבם יראה שאם כשרף אפילו אחר שהגיע תוך שלשה
טפחים סמוך לגב אינה מגורשת אפי' קדם הגט לרלקה
ואינו כראי כך בגמ' היה הוא בגג וזרקו לה לחצרה אם
מחיצות החצר גבוהות מהגב בעינן שמיד כשזרק הגט
מאויר הגב ככנס לאויר מחיצות החצר מגורשת אפילו כ
כמחק קודם שהגיע לארץ וכגון שנמחק לאחר שהתחיל
לירד דכשזרקו מידו כדי להעבירו המעקה צריך לזרקו
כלפי מעלה ואם כמחק בעורו דרך עלייה אפילו יבא מ
מתוך מחיצות הגב וככנס לאויר מחיצות החצר לא הוי
גט אלא אם כן הוא דרך ירידה לאחר שהתחיל לירד היה
לה קנה כעוז בחצרה והוא עולה למעלה ממחיצות החצ'
וזרק הגט עליו אינה מגורשת שאינו משתמר שם זרקו
לה לרשותה ועבר כל רשותה ויצא חוץ לרשותה אינה מ
מגורשת אף על פי שהיה בתוך ג' טפחים סמוך לקרקע
בתוך רשותה כיון שלא היה סופו לנכח ברשותה שתיח
מצרות זו לפנים מזו החיצונה שלו והפנימית שלה וכיהל
כ

תכאין שהתנה וכן עמך דבר דלא בהלמכס שבתה אחר
גם זה שחברו לחסה בטל הוא וכל דבר שאבטל בו מודעה
זו הרי זה בטל ובתה אורי כן בטל וכתבו לה א' ע' פי שבת
המודעה קודם שיכתוב הגט ויתנו לה הרי גט בטל א' ב'
מה תקפת יבר זה שיאמרו בעדים קודם כתיבת הגט א'
אומר בפנינו שכל דברים שמערת שבומדין כשיתקיימו
אותן הדברים לטל גט זה הרי הן בטלים והוא אומר כן
ואחר כך אומר להם לכתוב ולחתום וליתן לה ולא יניחנו
לילך עד שיגיע הגט לידה כדי שלא יבא לטל ולח' המום'
מודעה ולא המבטל מודעה צריך קצין ע' כ' והמגרש אשתו
מרכיבו אין כחן חשש אם לא יבטל מודעה דכיון דמדעתו
מגרשה אינו חשוד לקלקלה בידי שמי ע' כ' לח' ה' ראש ז'ל
ומ' מ' לבת חילה טוב הוא שיבטל מודעה ואפי' במגרש מ'
יורטיו והא דאינו גט כשהוא אנוס דווקא כשאנוס הוא ש'
שלא כדיון אבל אנוסיהו כדיון כגון שהוא חייב להוציא ואינו
רוצה ואכסויהו בית דין עד שהוציאה בוי גט ומצוה על כל
בית דין שכל מקום וכל זמן לכופו לגרש ואם מער מו
מודעה תחילה כדי לטל משמתינן ליה ואפילו אכסויהו
שלא כדיון פאינו גט להתירה פוסלה מיהא מן הכהונה ו
ואם אכסויהו גויס לגרש אפי' אכסויהו כדיון שחיי' להוציאה
אינו גט להתירה אלא לפוסלה לכהונה ואם אכסויהו שלא
כדיון ריח גט אינו לפוסל' לכהונה אבל אם ב' ד' של ישראל
כופין על ידי גויס ואומרים לו עשה מה שבית דין ישראל
אומרים לך וכופין אותו על כך הוי גט וכת' הדמה דוקא
בזה הלשון אבל אם גויס כופין אותו ואומרים לו הן גט
א' ע' פי שישראל אומר לו לכופי פסול ולא כהירח לח' א' ז'ל
דכיון שישראל אומר להם לכופי אפילו אם הגויס אימרי'
ליתן גט כשר **קלה** העדים שנותנין הגט
לפניהם צריכין לקרות קודם
כתיבה ולחחריה הוי גט ותנשא לבתחיל' לא קראוהו כלל
וכאבר והוא אומר טל' היה גט מה שכתן לה אלא שטר בע
בעלמא לא תנשא ופסולה לכהונה ואם כשאת לא תנא
והלמכס כתב אפילו אומר הבעל גט כשר היה הרי זו ספ'
מגורשת קראוהו וכתסוהו לבעל והבניסו לבין ידינו לב
לבתחילה צריך לקרותו פעם שביט קודם שיתנוהו לה ל
לא קראוהו וכתנו לה והוא אומר שהחליפו וכתן לה גט א'
אחר וכאבר הרי זו מגורשת ותינשא לבתחילה כיון שכן
שקראוהו פעם אחד ואם הגט בידו ומרחה אותו כחמן
כל זמן שלא נשאה ברלקמן כתן לה כייר חלק ואמר לה ה
הרי זה גיטך אם לא בדקו הכייר במי כידין לראות אם ה
היה סוס דבר כתיב בו או אם יבדקו ותפלט הכתיבה ה
הרי זו ספק מגורשת ואם יבדקוהו ולא תפלט הכתיבה
אין כאן חשש גירושין וכתב הדמה ואם כשרף או פאבר ק
קודם בדיקה אין חוששין כלל ושדיא אף לכהונה זרק לה
כתב בפני עדים בין החכמות ואמר לה הרי זה גיטך וכ
ובקשוהו ומנאו מזוזה או שטר אחר אין חוששין לגירושין'
סוזה ודאי שמנא הוא שזרק ודווקא שלא קראוהו אבל אם
לאחר שקראוהו סוזה גט וחזר הבעל ולקחו מידם וזרקו
ומנא מזוזה הוי ספק מגורשת כמנא שנים או שלשה מ'

מזוזה חוששין שמה גט שזרק ברדיו עכברים והדיון
ספק מגורשת **קלו** כותן לה גט הוא או שלחו
לידה או ליד שלחה ואומר כשעה ש
שנותנו לה הרי את מגורשת ממני בגט זה ומותרת לכל
אדם או הרי את משולחת ממני ואם שלחו כותנו לה אומר
הרי את מגורשת מפלגי בעלך וצריך שתדע בשעה ש
שמקבלת גיטה שהיא גיטה ושהיא נוקבלת אותו להתגרש
בו אבל אם כותנו לה בחזקת שהיא שטר חוב אינה מנ
מגורשת אלא אם כן יאמר לה אחר כך הרי זה גיטך אומר
שיודיענו לעדים תחילה ברלקמן כתנו לה בעתיקה והיו
מדבר עמה על עסקי גיטה והיו עדים עשוקים באותו ע
עבין הוי גט ואם לאו אינו גט ואם אומר לה איני חושך א'
איני בעלך אינו גט אפילו לפוסל' לכהונה אפי' היה מרש'
עמה על עסקי גיטה דכתיב ושלחה ולא שילח את עצמו
אמר לה הרי את לעצמך הרי זה גט אבל אומר לה הרי את
בת חורין לא אומר כלום ואפי' אחר בעיר ששמו כשמו
ושם אשתו כשם אשתו אינו יכול לגרש אלא בפני האחר
שמה יכתנו גט ויתכנו לאשת האחר ששמו כשמו ויאכסוהו
על בעלה אין מגרשין בשבת ואם השעה צריכה לכך כגון
שכיב מרע שתקף עליו החולי ורוצה לגרש כדי שלא ת
תיזקק ליכוס אם הגט ברשותו יתן לה הרשות ותוכנה ג
ובגט שכתבו אבל לא יטלטל הגט ליתנו לה מפני שהוא
מוקצה ואם אי אפשר בלא טלטול כגון שאין הגט מונח
ברשותו יטלנו בידו ויתנו לה שלא העמידו דבריהם במ
בזקוק שכיב מרע **קלו** צריך שיתירנה היתר
במור שתי' מותרת לכל אדם חל אלא
לה הרי את מגורשת ממני ותהא מותרת לכל אדם חוץ מ
מפלגי שתהיה אסורה לו או שאומר אלא למפלי אינו גט
ויטלנו ממנה ויחזור ויתכנו לה ויתירנה לכל אדם אבל
אם אומר לה על מנת הרי הוא כשאר תנאי גט והגט גט ו
והיא תתקיים התנאי בין אומר לה על מנת שלא תנשא לו
או על מנת שלא תהיה לו מותרת והדמה כתב על מנת ש
שלא תהיה מותרת למפלי לא הויא גט ולא כהירח לח' חטי
ה' ראש ז'ל היה אותו פלגי שהוציא מכלל גט אסור לבא ע
עליה משום ערוה כגון שהוא אביה או אחיה לא הוי שויר
והגט גט כיון דכלאו הכי לא תפשי בה קידושין אבל
אם שייר מי שתפשיין לו בה קידושין אפילו בעצירה
כגון חייבי לחוין הוא שויר התירה לכל חוץ מפ
מפלגי והוא קטן הוי שויר ואינו גט ולדברי רח' הוי ספק
מגורשת שייר בעל אחותה או שייר מה שעתיד עדיין ל
ליל או שאמר לה חוץ מזוונתיך פירוש שתהיה מותרת ל
לינשא אבל בזמנת תהיה באיסור אשת איש או שתהיה מו
מותרת לכל מי שיבא עליך בדרך כל הארץ אבל לא שלא
בדרך כל הארץ הרי את באיסור אשת איש או שתהיה מ
מותרת להתקדש בכסף אבל לעבין שטר וביאה תהיה כ
באיסור אשת איש או שאמר לה תהא מותרת לכל אלא ש
שיאמר לי רשות עליך להפיר כדריך ולירשך בבולוהו מי
מיבציא ולא איפשיטא והויא ספק מגורשת אומר לה ה
הרי את מותרת לכל אדם חוץ מראובן ושמעון וחזר וא

קמא

האשה יכולה לעשות שליח לקבל גיטת מ
מיד שליח בעלה כמה דברים אמורים
שעשה שליח אחר לקבלו ממנו אבל אם אומר לשליח ה
הבעל לפני עדים תהיה גם שליחי לקבלה הרי זו ספק מ
מגורשת ואם מת חולצת ולא מתיבמת ובספר התרומה
כתב סאניה יכולה לעשות שליח לקבל מיד שליח בעלה
ואף ה'ראש ז'ל כתב בספר הראשונה כערה המאורסה
אף על פי שמתגרשת בקבלת גיטה לידה כמו בקבלת אב
אניה איה יכולה לעשות שליח לקבלה כמה דברים אמ
אמורים כשיש לה אב אבל אין לה אב או שניסת יכולה ל
לעשות שליח לקבלה קטנה אפי' אין לה אב או שנסאת א
אניה יכולה לעשות שליח לקבלה אבל היא בעצמה מקבל
אותה כמה ד'א' שאין לה אב או שנסאת אבל אם יש ל
לה אב והיא ארוסה בהא' איבא פלוגתא דרש' פי' שהיא ב
בעצמה יכולה לקבלו וכן ק'וי וכתב א' ה'ראש ז'ל וכיון
דאיבא פלוגתא דרבותא ראוי לבו להחמיר שלא תקבלו
אלא על ידי אניה והא' דקטנה מתגרשת על ידי עצמה כ
כשיש בה דעת להטחין בין גיטה לחפץ אחר כגון בתו
ות' ד'היינו כפנינויות שמקחן מקח ומפרש' ליה כבר
סית וסבר שבע כל חד וחד לפום חורפיה אבל פחות מ
מכן א'יה יודעת לשמור גיטה ואניה מתגרשת בו ופירש
רש' אפי' בקבלת אניה אבל ר'ת' פירש דווקא בקבלתה א
אניה מתגרשת אבל אם יש לה אב והיא עדיין בגנותה מ
מתגרשת בקבלתה ולזה הסכים א' ה'ראש ז'ל וכל היבא
סי' לקטנה יד לקבל גיטה יש לה תורת חצר לקבלו שאם
ודקו ליתבו מתגרשת בשתיא עושה שליח לקבלה צריכה
לעשותו בפני שני עדים וצריך לקבל הגט בפני שנים א
אפילו אם השכים מעידים על קבלת הגט או אחד מעיד
על השליחות ואחר על הקבלה ואחר מצטרף עם כל אחד
להיות מעיד על זה ועל זה וכתב בעל העיטור מה שצד
סנים על הקבלה דווקא בשאין השליח כשר אבל אם הוא
כשר מצטרף עם עד אחד כתב הרמבם כמה דברים א
אמורים כשר אב או בקרע אבל אם יוצא מתחת יד שליח
קבלה אין צריך עדים כשרים אפי' נתנו הבעל ביטוי לבינה
כשר אף על פי שלכתחילה לא יתן לו אלא בפני עדי מסיר
וכן כתב בשליח הובאה שלכתחילה נתנו לה בפני שנים
עבר ונתנו לה ביטוי לבינה יטלנו ממנה ויחזור ויתבטל לה
פגי' שנים ואם מת הואיל והגט יוצא מתחת ידה מקויים
בחזותיה הרי זה גט כשר ולמאי דכתב'כ' לעיל דאף באשה
עצמה אם לא נמסר לה בפני עדים פסול אם כן הוא הדין
נמי בשליחה המקבל אותה ומיהו הא דבעינן מצריך שת
ס'ת'א כ' עדים שמוסר לה בפניהם מיירי בשאין מכירין
חתימת העדים החתומים על הגט אבל אם נתקיימו חת
חתימת העדים שעל הגט אין צריך שתביא ערי מסירה
פגי'נו רק שאמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם ואין
צריך בפני שנים ומתירין אותה על פי הגט שחתום בע
בעדים שאם תולין שבה לידו כראוי בדפירתה לעיל וב
ושליח הובאה והולכה כתב הרמבם שאין צריך לעשותו

בעדים שאין מקום לעדים בשליחות זה אלא להודיע א
אמיתות הדבר לפיכך אם הודו השליח והמשלח אין צרי'
עדים אבל בירושלמי יש עשה שליח להוליד לה גט צריך
להחזיקו בפני ז' ואין השליח משם השכים וא' א' ה'ראש ז'ל
הביאו לפסק הלכה ופי' אותנו אין השליח משם השכים ש
שהרי הוא בא במקום הבעל ע' כ' לשונות ויראה מלשונו ד
ראשי במקום אחד אינו עולה כיון שנתן טעם לדב' שהוא
במקום הבעל ויראה לי שעולה במקום אחד שהירושלמי
אינו אומר אלא במקום שנים אבל עולה במקום עד אחד
הילכך נראה שעולה במקום אחד ואם השני חתום עמו
על השליחות צריך שיתקיים חתימתו קודם שיתן השליח
גט לאשה ב'ד' א' בארץ ישראל אבל בחוצה לארץ אין צריך
כדלקמן כתב א' ה'ראש ז'ל בין שליח האשה בין שליח ה
האיש אין צריך שימנעו מפיה שממכים אותו שליח לפיכ'
בין האיש בין האשה יכולין לעשות בפני עדי שליח העומד
במקום אחד והעדים כותבים וחותמים שמינה לפלוני ש
שליח בעל שעשה שליח להולכה צרי' שיאמ' לו תן גט לאסתי
ושיאמר להופר ולעדי' שיכתבו ויחתמו גט ויתנו לאסתו
או לשון שמשמעו שיגרסנה כמו גרסיה או שלחיה או ש
שכניה או תרבותה או כתבו אגרת ותנו לה אבל אם אמר
פטרניה פרכסיה עשו לה כדת עשו לה כנימוס עשו לה כ
בראוי אין כלום ואם כתבו ונתנו לה אינו כלום אמ' להם
עזובה הוציאה התירוה הכיחיה הועיל לה הרי זה ספק
אם משמעות מילת אילו הוא לשון גירושין או לשון דבר
אחר לפיכך לא יכתבו ויתנו לה ואם כתבו ונתנו לה חיימ
כלום אבל אמר כתבו גט לאסתי ולא אמר תנו יכתבו וי
יתנוהו לידו אבל לא יתנוהו לידה שלא עשאו שלמים וא'
אלא לכתוב ולא לגרם כמה דברים אמורים בבבא א' אבל ב
בחולה לאחר ג' ימים או תוך ג' ימים וכתחזק עליו החולי
אף על פי שלא אמר אלא כתבו בכתבין ובתבין שדעתו ל
לומר תנו אלא שהוא בהול מחמת החולי וכן הדין ביוצא ב
בשיירא ומפרש בים וביוצא בקולר בין על עסקי ממון בין
על עסקי כפשות שנותבין אף על פי שלא אמר אלא כתבו
בריא שאמ' כתבו וכתבו ונתנו ואחר כך המית את עצמו
כגון שעלה לגב וכפל ומת הרי זה גט שדעתו לומר תנו א'
אלא שהיה בהול אבל אם עלה מדחפו הרוח וכפל ומת אינו
גט ספק אם הרוח דחפו או מעצמו כפל כת' הרמבם שהוא
ספק גט עד מידע בדאי שהרוח דחפו וה'ראש ז'ל הסיג ע
עליו וכתב שהוא מדאי גט והכי איתא בירושלמי וכך היא
מסקנת א' ה'ראש ז'ל וכן מי שהוא מושלך בבגד ואומר
כל השומע לי יכתוב גט לאסתי ופירש שמו ושם אסתי ו
שם עירו ושם עירה יכתבו ויתנו אף על פי שהעלהו ו
ולא הכירוהו שזהו בעצת הסכנה שכותבין ונותבין אף ע
על פי שאין מכירין וכגון דחזו ליה בבואה דבבואה הא
לאו הכי חיישינן שמא שד הוא כתב הרמבם שאם היו שם
סלשה ואמ' כל השומע קולי וכו' אחד כותב ושנים חותמי'
ואין צריך במעמד כולם אף על פי שאין כל השומע שלא כ
כיון לרבות בעלים אלא ליתן דמות לכל שנים איזה סירה
רשאי היו רבים עומדים ביחד ואמר הולכו גט לאסתי א

הרצוה גביהות מכותל הפנימית וזרקו לה לפנימית כ
כיון שהגיע כזו חזיר הפנימי חפ' למעלה ממחינותיה
והוא בתוך חזיר מחינות החיצוה מגורשת ובקופה כי
האי גיכא וזרקו לה לפנימית איכה מגורשת עד שיגיע ל
לתוך חלל מחינות הפנימי ויהיו כשיגיעו לחללן מגורש'
ח' על פי שצדין לא כח בשוליה כיון שסופו לבח ומיירי
שאין לחיצוה שוליים וכמזא שעומדת הפנימית על גבי
הקרקע שאם היה לה שוליים הוה ליה פליו של לקוח ברשות
מוכר והוי ספק מגורשת והלמכס כתב שאינו בט עד ש
שינוח בשוליה היתה בחצרו וזרקו לה שם אינה מגורשת
חפ' היא יושבת במטה אינה מגורשת אלא אם כן הגיע
לירה או לכלי מן הכלים שלה שאין הבעל מקפיד על מק
ינקומו בגון צלחית או כפיפה קטנה וכיוצא בהן וכן אם
כפל למטה שלה שהיא גבוהה עשרה טפחים מגורש' שהיא
חלקה מקום לעצמה ואין הבעל מקפיד על מקום רגלי כ
ברעי המטה שלה השאיל לה הבעל חצרו וזרק לה לתוכו
מגורשת היה בחצר מקום חלק לעצמו שיש בו ד' אמות
על ד' אמות או חפ' אין בו ד' על ד' והוא גבוה עשרה ט
טפחים או חפ' אין בו ד' על ד' ולא גבוה י טפחים והוא
חלק בשם לעצמו חשוב מקום לעצמו ואינו שאול לה ככל
החצר ואם כפל הגט שם אינה מגורשת אבל אם השאיל לה
בגט הגט וכפל על בג אחר שיש לו אצלו מגורשת כיון שאין
דינרין קביעים בגב אינו מקפיד עליו ומדברי הרמבם
יראה שאפי' כפל לה הגט על גב של כל אדם והיא יכולה
ליטלי משה שהיא מגורשת שכתב היתה עומדת על גבה
וזרקו לה וכפל לה על גב אחר הסמו' לו אם יכולה לפשוט
ידה ולטלי מגורשת שאין בה אדם מקפידין על מקום
זה היתה עומדת ברשות הרבים וזרקו לה בתוך הרבעה
איוותיה מגורשת ש' ח' שאין הבעל עומד עמה בתוך ד'
איוותיה אבל אם עומד עמה בתוכו חפ' קרמה היא זו
וזכתה בהן אינה מגורשת עד שיגיע לירה שנים חומרים
הגיע לתוך ד' איוותיה ושנים חומרים לא הגיע הוי ספק
מגורשת ורבינו הכחיל כתב חפ' זרק לה גט בחצרה לא
מסתריא לעלמא עד דמטא לירה ותמה א' ח' הרמבם ז"ל
על דבריו וכחם כתבתי היא השבחתו היתה ידה קטפרס
וזרקו לתוכה וכפל לחצ' ח' כח בתוך ד' איוותיה מגורש'
לא כח בתוכו אלא כתבגל מיד מתוכו לחוצה להן מבעי'
אי אוריד של ד' קוביות ולא ח' קוביות והוי ספק מגורש' ואם
עומדת על שפת הים או חלל האש שמיד בשכפל מירה כ
כפל למים או כשרף אינה מגורש' כתנו ביד עבדה ורגליו
קמורות בחבל והיא חוזרתו בידה ומשמרתו יש חומרים
שהיא גט חפ' כי עירגא' ח' הרמבם ז"ל כתב שאינו בט אלא
אם כן הוא יסן ורגליו כפותות וכן יראה דעת הרמבם ש
שכתב כתן הגט ביד עבדה והוא יסן והיא משמרתו חרי
גט פסול כפית חרי זו מגורשת עד כאן פתנו ביד עבדו ו
ד' הוא יסן וכפית וכתן לה העבד במתנה כיון שזכתה בע
העבד זכתה גם בגט והיא מגורשת וכן אם כתנו בחצרו
ונותן לו חצרו זכתה במה שהם אבל אם נתנו בחצרו של כל
אדם והאחד כתן לה החצ' או שקבחתו ממנו אינה מגורש'

האיש עושה שליח להוליד גט לאשתו וזהו
שנקרא שליח להולכה ואינו בט עד שיגיע
הגט לידה לשיכך יכול לחזור בו עד שיגיע גט לידה וכן
דין האיש עם האשה בענין כתיבת גט וקריאתו ודבורו
כן דין שלוחו עמה כתב בעל העיטור אמר לשליח הוליד
גט זה לשתי בתי עדים ואם יאמר תכתוב גט אחר עד
שיבא הגט לידה לית ליה דעות למימר לספרא למיכתבין
לכתחילה דערי מסירה כרתי בדיעבד ע' כ' האשה עושה
שליח לקבלה והיא מגורשת בקבלתו מיד כשיגיע הגט ל
לירו וכח' מספקא לן אם דינו כדין האשה לכל דבר לעני'
שאם זרק לחצרו או לתוך ד' אמותיו שתהיה מגורשת ומ
ומסתברא שדינו כדין האשה לכל דבר וכן אמרה לו הת
הנקבלני לי גיטי או טול לי או יהא בידך כולן לשון קבלה
הן ויכלה גם כן לעשות שליח להובאה שתאמר לו הבא לי
גיטי ודין זה כדין שליח להולכה של הבעל שאינו יכול לעשו'
שליח להובאה שלא מדעתה וחפ' אם היה קטנה ביניהם
ואמרה לאחר זכה בגט זה בשבילה אינו כלום דלעולם ח
חובה הוא לה עשאתו שליח לקבלה וכשכח לבעל ח' איני
רוצה שתהיה שליח לקבלה אלא להולכה כתבטלה שליחות
הקבלה שאין הגט בט אלא כפי רצון הבעל וחפ' לא אמר
לו איני רוצה שתהיה שליח לקבלה אלא אמר לו הולך גט
זה או תן לה לא הוי כזכי ולא כתגרסה עד שיגיע לידה א'
אבל אמר לה זכי לה בגט זה או התקבל והיא עשאתו ש
שליח לקבלה כתגרסה מיד בקבלתו ומדברי בעל העיטור
יראה היכא דאמר ליה זכי לה והיא רצה כי שנתגרסה מ
מיד בקבלתו חפ' לא עשאתו שליח לקבלה שכתב על שם
הבחונים יומר לו זכי לה בגט זה ובא לחזור אינו יכול ופי'
הוא מדבריהם כיון דאמר לו זכי לה והיא רצונה בו מת
מתגרשת אבל בעל ברחה איכה מתגרשת ואין נראה חלל
כל זמן שלא עשתה אותו שליח ואין יכול להיות שחוב הוא
לה כן יכול לחזור בו לא עשאתו שליח לקבלה והבעל א'
אומר תתקבל לה לכשיגיע לירה מגורשת שאדם
יודע שאין בידו לעשות שליח לקבלה והתקבל והילך לה ק
קאמר עשאתו שליח להביא לה גיטה ובא הבעל ואמר ח'
אשתך עשאתני שליח לקבל לה גיטה והוא חל' לך הילך כמו
שאמרה היא חפילו הגיע גט לידה איכה מגורשת שהרי
הוא עיקר שליחותו ממה שנתרצה להיות שליח להובאה
מפני שיש טורח יוחר שצריך להגיע גט לידה והבעל לא
עשא שליח להולכה כיון שאמר לו הילך כמו שאמרה ה
היא נמצא שאין כאן שליחות כלל ואפילו כחלק אחר כך
להוליכו לה אינו כלום כיון שלא בא לירו בתורת שליחות
ודווקא שאמר לו הילך כמו שאמרה אבל אמר לו הולך אי
זכי לה ודאי עתה עשאו שליח להולכה ואדעתא דהכי ק'
קבלו וכשיגיע לירה מתגרשת עשאו שליח לקבלה ובא ל
לבעל ואמר עשאתני שליח להובאה ואמר לה הילך כמו
שאמרה היא כיון שהגיע גט לידה מגורש' שהרי לא עקר
שליחותו אלא כתרה להיות אפילו שליח להובאה ואם כ
כשרף הגט או אבד קודם שהגיע לידה הויא חפ' מגורש'

להולכה אחד האיש ואחד האשה חוץ מחרש טוטה וקטן
עבר כברי שהם פסולים לכל עניני שליחות בין לקבלה ב
בין להולכה וה' יוסף חטן מבאש כתב דעבד חיבו פסולא
אלא לקבלה אבל להולכה סרי וא' א' ה'אש ז'ל כתב כשברא
ראשונה היה השליח קטן כשנותן לו והגדיל והביאו או ח
חרש ונתפקח טוטה ונשתפה עבד ונשתחרר כברי ונת
ונתבייר פסול אבל אם כיתן לו הגט כשהוא פקח ונתחרש
וחזר ונתפקח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר כיון ש
סתחלתו וסופו בהשירות כתב ה'אמנם הקרובים כשרים
לעדות זה וכן הפסולים מדבריהם בעבירה כשרי לעדות
זה אבל הפסולים מדברי תורה פסולים להביא הגט ואם ה
הביאו הרי זה פסול במה דברים אמורים כשנתקיים ב
בחזיתו אבל אם לא כסמך עליו אלא על דברי הפסולים
בעבירה מן התורה כלל אינו גט ואין דעת א' ה'אש ז'ל
כן שכתב כל הפסולים מדברי סופרים יכולי להביא הגט
אפי' בחוצה לארץ ואם היו פסולים מדברי תורה פסולים
להביאו וכתב ה'אמנם שפסולים בין בארץ בין בחוצה לארץ
וא' א' ה'אש ז'ל כתב שאין פסולים אלא בחוצה לארץ ואם
היו פסולים כשכתמו שלוחים וחזרו בתשובה קודם ש
שנתגוהו לאשה כתב ה'אמנם שכתמו וכן מסתבר דברי כ
בריתות כיכחו ואינן פסולין אלא דחשדינן להו דמחמת
מזון קא משהדי סיקרא וביון שעשו תשובה מהימני דלא
בעי תחילתן וסופן בהשירות ואם הגט מקויים אפילו לא
עשו תשובה כשר דברי בריתות כיכחו ולסיקרא ליכ' למיח'
ועוד כתב א' א' ה'אש ז'ל על מה שכתבו הגאונים בגט ש
סברוהו בבבד ונתן הכבד לגוי ואמר לו הולך גט זה לים
לשיראל ויתגבו לאשתי שלא תיכאף בגט זה ואם כישת לא
תא אף על פי שלא מינח הגוי שליח לגירושין וכתב הוא
ז'ל ודאי אם עשה הכעל את הגוי שליח ואמר לו שימנה ה
הוא ישראל במקומו הוי פסול דאין שליחות לגוי וגם לא
הוי בר בריתות אלא מעשה קוף בעלמא ואם ישנה הכעל
בכתבו שליח לישראל שפאותו מקום למה יפסל הגט וכן
נוהגים באשכנז ובצרפת על פי דת לשלוח גט וקידושין ע
על ידי גוי וממנה בכתבו ישראל שפאותו מקום שליח ה
השלוח גט לאשתו ואין השליח מכירה יתגהו לה על פי ז
שיעידו בפניו שהיא זאת אשתו אמר לשליח הולך גט
לאשתי ואמר לו איני מכירה או כיוצא בזה שאמר לו איני
מתבייש ליתנו לה ואמר לו קבחו לפלגוי שהיא מכירה וי
ויתנה לה ראשון לא' כעשה שליח לגירושין רק לחולק הגט
לאותי פלגוי ואותו פלגוי הוא שליח לגרש ונותנו לה או מ
משלחו לה ביד אחר אם באכס או חולה אבל אם עשה ש
שליח ליתן גט לאשתו לאחר שלשי' יום ואירעו אונס שאינו
יכול ליתנו לה לאחר שלשי' יום יכול לעשות שליח שיתגהו
לה לאחר שלשים יום א' ע' פ' שאינו עתה שליח לגירושין
ובלבד שיאמינה שאפי' אם יאמרת שבעל הגט יתן הזמן
סתהא באמנת לומר שלא בעלו שכל מי שנותן גט כי האי
גופא לאחר זמן אינו גט אלא אם כן יאמינה כהך כדלקח'
ובת ה'אמנם דווקא שלא יתן מיד הגט ליד שליח הסמי אלא
יחזור שליחותו לבית דין והם לא יעשו לשליח אלא עד

לאחר שלשים יום אבל לא יתנו לשליח אף על פי שמתגה ע
עליו שלא יתגהו לה עד לאחר שלשים יום שמיא לא ידקדק
בשליחותו ויתגהו לה קודם השולח גט על ידי ש' ח ואמר
לו אל יתגהו לה אחר אלא אתה וכתבו לה פש
פשיטא שאינו גט שחרי פירש שלא יתגהו לה אחר אלא א
אפי' אמר לו הולך לה סתם לא ישלח לה ביד אחר כל זמן
שיוכל להוליכו חלה או באכס שאינו יכול להוליכו ישלחו
ביד אחר אפי' אמר לו את הולך כיון שלא פי' שלא יוליכו
אחר וז'ח פירש דבהולך סתם יכול לשלחו על יד אחר א
אף על פי שלא חלה ובאתה הולך לא ישלחו אלא אם כן ח
חלה וז' חלפס כתב כשברא ראשונה וכן היא מסקנת א'
א' ה'אש ז'ל והשליח שיעשה שליח לה יכול גם כן לעשות
שליח אחר אם אירע אונס אפילו עד מאה וה'אמנם כתב ד
דשליח שני יכול לעשות שליח אפילו בלא אונס דווקא ש
שליח ראשון דתלה בקפידא דבעל יש חילוק בין חלה ללא
חלה אבל בשליח שני אין חילוק ורב חלפס כתב דווקא שא
שאירעו אונס כמו הראשון ואין צריך לומר שהשני שיעשה
שליח אחר שצוין במה שלוחין אפילו עד מאה אפי' שלא
בפני בית דין אם הוא בארץ ישראל או הגט מקויים וכן
יעשו זה לזה בפני עדים ואפי' מות השליח הראשון לא כת
כתבטל השליחות כל זמן שהבעל קיים מה הכעל בטלו בו
כולם כתב ה'אמנם שאם מות השליח השני לא כתבטל כהך
שליחות של ראשון ויכול ליתנו מיורשו של שני ויוליכו או
ישלחו ביד אחר ולא כאמר בזה כשר עשה שליח שליח וה
כדאמרינן גבי עדים שחתמו בשטר וכאשר השטר לפי שלא
במירה שליחות זה עד שיגיע גט לידה שאלה לבחון חסה
שעשתה שליח לקבלה וחלה השליח אותו שליח עושה שליח
אחר או לא עד דאמר לו בפירוש שני שליח בטר שליח זה
והיכא דשויתיה שליח להולכה ולא פירשו מי מצי שויח ש
שליח בטר שליח או לא ואיכמי שניא שני שליח לקבלה ואמר
איזה מהם שיגיע אל הכעל תחיל' וכן אם הגיעו ביחד הי
זה מהם שיתבענו יהא שליח לקבל' יש מן הדין ליחד אחד
מהם או לא וכן אם עשתה שליח לקבלה וחששה שמיא לא י
ימצאו אותו שליח ועשתה שליח אחר לקבלה אמרינן כ
כתבטל שליח הראשון או לא והסכימה דעתו עם חכמי ה
הדור כהי שידו בידה לעקן קבלה לענין שני שליח לא מצי
משוי עד דאמר ליה בפירוש דווקא לקבלה אבל להולכה
מצי משוי דשליח הולכה מכח בעל קא חתי וכאלו בעל ב
בעצמו עשה שליח ובעל העיטור כתב על דברי הגאון ו
ומסתבר דבמקום שהבעל עושה שליח ושליח שליח גם ה
האשה עושה שליח ושליח שליח ואם שלחה שני שליחי' או
שליח אחד שליח כיון שלא בטלה בפירוש קבלת השליח כ
כיון שהגיע הגט ליד הראשון מגורשת וה'אמנם כת' ושליח
קבלה אינו יכול לעשות שליח ואפי' אמר לו החקב סתמא
שלא אמר התקבל את ולא עוד אלא אפי' כתבה לו רשות נע
לעשות שליח אחר שלא מסרה לו חלף מילי ומילי לא מימי
מימסרן לשליח וכת' עוד בין אם עשתה שני שליחי' לקבלה
בזה אחר זה או שעשה הכעל שני שליחי' להולכה זה אחר
זה בטל שליחו' הראשון בעשיית השני אם לא שגילו דעתן

אחיה מהם פירצה יולך אותו בזכיל כולם ואם אמר פ
שנים מהם יוליכוהו אפילו היה בכללם אז וכמו דעתו
גם על הבן וכעשה הבן שליח במקום האב והאב או הבן
יצטרפו עם אחד מהם להיות שליחים אמר לחבורה כו
כולם הוליכוהו אינו גט עד שיוליכוהו כולם והאידנא
תקון חכמים שהאומר במקום מעמד רבי' הוליכו גט ל
לאשתי שיפרש בהדיא הוליכוהו אחד מהם ואפילו אמר
סתם ולא פירש אחד מהם סג' בחד בדפרי' לעיל בכולכ'
כתובו מדברי הר"ף מה שכתוב בתקון שטרות שטר הרש
הרשאה לשלוח גט ממקום למקום כרחיק שאין צריך אלף
לח' שכתוב בה שכותב הבעל לשליח רשות לעשות כמה ש
שליחים ואפילו לא יחלה ולא יאנס עד כאן בתשובת וז'
והורגלו לעשות הרשאה לשלוח גט וזה לשונו בפנינו ע'
עדים חתומי מטה בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פ'
פלוגי בשבת כך וכך לבריאת עולם למנין שאנו מניין בו
כאן במתא פלוגי אמר פלוגי בן פלוגי לשלוח בן פלוגי
הולך גט זה לאשתי פלוגי בת פלוגי ותהא ירך כירי ו
ופיך כפי ועשייתך כעשיית וניתן אני לך רשות לעשות
שליח ושליח שליח עד מאה וליתן גט לאשתי פלוגי בת
פלוגי כל מקום שתמצאנה אתה או שליחך או שליח פ'
שליחך הגט שבעשה עליו פלוגי בן פלוגי שליח להוליכו
ככל הכתיב למעלה נכתב וכחתם בפלוגי מתא בכך ו
וכך בשבת בכך וכך לירח פלוגי בשבת כך וכך לבריאת ע'
עולם ועדיו החתומים בו פלוגי בן פלוגי ופלוגי בן פלוג'
ובפנינו בטל פלוגי בן פלוגי הבעל כל מורעות שמסר
על גט זה וגם בפנינו קבל עליו בחרם פלוגי בן פלוגי ה'
הבעל שלא להגדיל את הגט ואת השליח ומה שראינו וכעש'
בפנינו כתבנו וחתמנו וימסרנו הבעל לשליח בפני ע'
עדים ויקראוהו לפני מסירה ולאחר מסירה וכך יאמר
הבעל לשליח הולך גט זה לאשתי פלוגי בת פלוגי ותה'
ירך כירי ופיך כפי ועשייתך כעשיית ותהא מגורשת
ממני ותהא מותרת לכל אדם וקודם מסירתו לשליח יב'
יבטל כל כל מורעי דאית ליה וגם יקבל עליו חרם שלא ל'
לעשות בטול בגט והשליח אומר לאשה הילך גט מתלוגי
בעלך המכונה פלוגי בן פלוגי ותקבלו גיטך והרי את
מגורשת ממני ומותרת לכל אדם ואם הבעל רך בשמים
טוב לה צריך לרקדק אחריו אם הביא סימנים כשעושה
שליח שאין קטן עושה שליח ומיחו אם יש לו זקן בפניו א'
אין לחוש שליח קבלה צריך שטר הרשאה וזה לשונו וזהו
עדות שהיתה בפנינו חתומי מטה בכך וכך לירח פלוגי
בשבת כך וכך לבריאת עולם למנין שאנו מניין כאן במתא
פלוגי דיתבא על כהר פלוגי איך מרת פלוגי המכונה פלוגי
בת פלוגי העומדת היום יומתא פלוגי דיתבא על כהר פ'
פלוגי מינתה בפנינו את פלוגי בן פלוגי להיות שליח לך
לקבל גיט מיד פלוגי בן פלוגי בעלה המכונה פלוגי בן
פלוגי ובפנינו אמרה לזה פלוגי בן פלוגי שלוחה התקבל
לי גיט מיד פלוגי ותהא ירך כירי וקבלתך כקבלתי ות'
ותזכה לי בו ותקבלה לי ומיד כשיגיע הגט לירך אהיה
מגורשת ממני ומותרת לכל אדם ומה שבעשה בפנינו

ושמענו וראינו כתבנו וחתמנו לראיה על מיכנו סליחות
קבלת גיטה והכל שריר וקים וחתמו בו פני עדים כס'
בפנים וצריך שיהיו בני אדם ידועים שיהיה חתומתם
כיכרת במקום הנתיבה ואף אם יקיימוהו בהנפק צריך
שתהיה חתומת הדיוכין כיכרות וידועות לבני מקום ה'
הנתיבה וגם צריך לזהר ולרקדק שיהיה האשה שעושה
שליח לקבלה גדולה בשמים ובסימנים ואם אין הנשים יד'
ידועות כי אם על פי האב צריך ריבוי שערות שחורות ו
וגדולות כדי לכוף ראשן לעיקרן ובעצת נתינת הגט ליד
השליח יושב הבעל בית דין בשמים שאין קרובים זה לזה
ולא לבצע ולא לאשה ולא לשליח קבלה ויראו שטר החד
ההרשאה אם החתומות כיכרות ואחר שיכירו חתומות
ההרשאה יביא הבעל הגט ויקראוהו קודם הנתיבה ויח'
יחזירוהו לו ויבטל כל מורעא ויתכנה ליד השליח ואמר'
התקבל גט זה לפלוגי אשתי המכונה פלוגי בת פלוגי
והרי היא מותרת לכל אדם ולא יטיל בו שום תבאי ויחד
ויקראוהו אחר הנתיב והדיימי יכתבו עדותן וימסרו ליד
השליח וזה לשונו בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פלוגי
בשבת כך וכך לבריאת העולם למנין שאנו מניין בו כאן
במתא פלוגי דיתבא על כהר פלוגי אנו ב' ד' חתומי מטה
במותב תלתה הויכא וזה פלוגי המכונה פלוגי בן פלוגי ה'
העומד היום בשלוחי מתא דיתבא על כהר פלוגי ויגדל
לאשתי פלוגי בת פלוגי ולא יכתוב שם מקומה כיון שאינה
עומדת שם קבל השליח גיטה מיד בעלה פלוגי בן פלוגי
ואמר לו התקבל גט זה לאשתי המכונה פלוגי בת פלוגי והרי היא
מותרת לכל אדם וקודם נתינתו בטל בפנינו כל מורעי ד'
דהוה ליה שאם מסר שום מורעי שתהא מוטלת ולא נתן
שום תבאי בגירושין אלא גירשה גירושין גמורים והגט
קראוהו וכאילוהו כשר בדת ופהלכה ומחמת שראים
גירושין פלוגי בת פלוגי מר' פלוגי בן פלוגי בעל שנתן
גט לירשלוהו לקבלה כתבנו לה שט' זה להיות לראיה
שריר וקיי' פלוגי בן פלוגי דיון פלוגי בן פלוגי דיו'
וגם הבעל יכתב תחת החתומות כך אפי' פלוגי החתום מטה
המכונה פלוגי בן פלוגי גירשתי אשתי פלוגי בת פלוגי
בפלוגי מתא דיתבא על כהר פלוגי בפני בית דין פלוגי בן
פלוגי ופלוגי בן פלוגי ופלוגי בן פלוגי החתומים בשטר
שלמעלה וגירשתי גירושין גמורים בגיטול כל מורעי ו
ובלא שום תבאי ככל הכתיב למעלה ושטרם וחתומתם
הוא אצתי ובעבור שהכל אחת כתבתי גם אני שטר זה
להיות להם גם כתב ידי לראיה ולזכו שלא יהא לי שתחן
לערער על דבר זה והכל שריר וקים פלוגי בן פלוגי ע"כ
מדברי הר"ף להחמיר ואחר כל זה כתב הנה פירשמו דין
שליח לקבלה אבל ככה שלא תעשה אשה שליח לקבלה שאין
אדם יכול לצאת ידי חובתו כפי וצריך שהג' דייכין שהן
בשעת נתינת שיכירו החתומות שחתמו בשטר שעשתה
אותו שלי' קבלה ולא סגי שיקיימוהו מעיר לעיר דשמה לא
יכירו החתומות מכולם וצריך לקיים כל שלשה בגט דק'
דקיים שטרות בג' לכך כיון להחמיר שלא לעשות שליח לך
לקבלה עד כאן הכל כשרים לשליחות הגט בין לקבלה בין

ושלחו לה בפני עדים והגיע הבט לידה ואיכה יודעת אם
 בעלה שלחו או שליח קבלה שלחו או שלחו של בעל הרי זו
 מגורשת בא הכעל ועדער שלא כתבו הרי זה יתקיים בח
 בחותמיו שהרי עדים שהבט שכתבו לה יבא מתחת יד ש
 שליחה שירו כידה ואף על פי שהיה איכה יודעת הרי זה
 העדים יודעים ואם לא יתקיים בחותמיו איכה מגורשת
 בעל שכתב בט לאשתו ואחר כך כתייחדה עמו דקיימא לן
 שלא תתגרס בו שזהו גט ישן כדלקמן ואם כתבשה בו ת
 תינשא לכתחילה הייכן דווקא כשהבט ביד הכעל וכתבו
 מירו לידה אבל אם שלחו לה על יד שליח וכתייחד עמה
 אחר שכתבו ליד השליח וכתבו לה השליח לא תינשא בו וא
 ואם נשאת לא תנא כיון שהשולח גט לאשתו על ידי שליח
 אינו בט עד שיגיע בט לידה הוא חייב במזונותיה ובכל ת
 תנאי כתובה עד שיגיע לידה ואם מת קודם שיגיע לידה
 לא יתסהו לה ואם בטלו קודם שיגיע לידה הוי בטל ואם
 בא גט לידה אחר שכתבו אותו גט ומשנא לידה אינו יכול
 לבטלו אפילו חזר בו תוך כדי דיבור ולכתחילה אין לו לב
 לבטל אלא בפני שליח ששלח או בפניה אבל בדיעבד אפי'
 בטל בפני שנים אחרים הוא בטל ואין צריך לבטל בפני
 שליחה שלחו על יד עשרה יכול לכתחילה לבטל זה שלא ב
 בפני זה ואפילו לא בטל כל אחד ואחד בפני שנים מן ה
 השוק אלא שכתבו בפני שליח לבדו מותר לכתחיל' ואותם
 שכתבו שליחותן בטל ואינם יכולים ליעשות שלוחים אלא
 אם כן יתחזק פעם אחרת ודווקא שלא יבטל שליחות בו
 בטל זה שלא בפני זה דכיון דאפילו אם בטל לבולן שלא ב
 בפניהם הוי בטל כפיק מיכיה חורבא דזימכין דבטיל לב
 לבולוהו שלא בפניהם ולא ידעי ויהבי לה גיטה ומכסהה ב
 בה ומיהו אם עבר ובטל כולן הוי בטל ולא פנא עשאם ש
 שלוחים לכתוב וליתן גט ולא שרא עשאם שלוחים להולב'
 אם בטל מקצתן לא בתבטלו כולם ול' ש' עדות ול' ש' שליחו'
 שכתבטלי מקצת' לא כתבטלו כולן אלא שכתבטלם שלוחי'
 לכתוב וליתן הגט צריך שישאר שליחות של שנים קיים ד
 דאי איפשר ליתבו לה בשחות משנים אבל כשעשא שלוחי'
 להולבה אפילו לא נשאר קיים אלא שליחות של אחד מהם
 יכול ליתבו לה אפילו עשאם כולם שלוחים ביחד כל שכן
 אם עשאם שלוחים בזה אחר זה והזמנאם כתב כיון שכתב
 שליחות כולם כתבטל כולם וא' ה'ראש ז' כתב כסברא
 הראשונה וכן השיג עליו הראבד במה דברים אמורים ש
 מחזא בטל כשכתבו במירוס אבל גילה בדעתו שחפץ בב
 בטולו כיון שברא אליו השליח ואמר לו לא כתבתי לך ע
 עדיין ואמר לו ברוך הטוב והמטיב סגילה בדעתו שהוא
 חפץ במה שלא כתבו לה וכיוצא בזה אינו בטל ולא עוד א
 אלא אפילו היה מחזר לרוץ אחר השליח לבטלו ולא תספ'
 להגיע אליו עד שכתבו לה לא הוי בטל ובאזיזה לשון מהבט
 מהבט אחר בטל הוא אי אפשר בו לא יועיל לא יתיר לא
 יעזיב לא ישלח לא יגרס יהא חרם הרי הוה כחרם באחד
 מאלו הלשונות שאמר הרי הוא בטל אבל אם אמר פשוט
 הוא אינו גט אינו מועיל אינו מתיר אינו מעזיב איסור מ
 משלח איסור מגרס חרם הוא אינו לשון ביטול ואם אמר ב
 בטל ולא אמר הוא מיבעי' אי הוי לשון בטול ולא איפשר

כשעשו חסדי עדיין חפצים בראשון ואין דעת א' א' ה'א'א'א'
כן שכתב בתשובה אשה שמכנה שליח לקבל גיטה מיד בע
בעלה בכל מקום שיוצאנו וכאשר ארכו לה הימי' עשתה
שליח אחר גם כן לבקשו ואחר כך בא שליח ראשון והביא
הגט ואין ידוע אם הגיע לידה מקודם מינוי השכי' חס' לאו
וכסתפקת אם מינוי שליחות השכי' הוא ביטול שליחות הר
הראשון דע כי לא כתבנו שליחות הראשון בכך ושכיהם
שליחים וחיה מהם שמביא הגט היא מגורש' בו וגם מה
שכתב שפ' חס' כתבה דמות לשליח קבלה לעשות אחר ש
שאינו יכול לעשותו משום דמילי לא מימסרין לשליח ולא כ
כהירא דלא חמרינן מילי לא מימסרין לשליח חלא בשמוסר
לו דבר לעשותו אינו יכול למוסרו כגון מי שעשה שליח ל
לחתום גט שאינו יכול לומר לאחר לחותמו אבל בשאומר
לו בהדיא לומר לאחר לחותמו יכול לעשותו כדאמרי' לקח
באומר לשכיס אמרו פלגני וכתוב ולפלגני ופלג' ויחתמו
דלא הוו מילי השולח ששינה בשליחותו ומה שאמר לו ה
הוא חס' הוא חס' הגט גט כיצד תגהו לה במקום פלג' וכתבו
לה במקום אחר אל תגהו לה חלא בעלגיה וכתבו לה בבי'
או איפסא אל תגהו לה חלא בימין וכתן לה בשמאל או א'
איפסא אינו גט כתב ה'מה אמר לו אל תגרסנה חלא
בימינך בזה ליה באילו אמר לו את הולך ואינו יכול לע
לעשות שליח שכי' חלא חס' כן חלה וכראה דאפי' חלה כמי
אינו יכול לשלחו ביד אחר דהוא ליה באילו פירש לא יגר
יגרסנה אחר חלא אתה אכלאמר לו תן גט זה לאשתי ודאי
היא במקום פלג' וכתבו לה במקום אחר הרי זה גט שאין
זה קפידא חלא מראה לו מקומה כתב ה'מכס אמר לו ת
תגהו לה ביום פלגני וכתבו לה בחיך הזמן אינו גט אל ת
תגהו לה חלא ביום פלגני וכתבו לה בין מלפניו בין מל
מלחוריו אינו גט שהרי הקפיד על עצמו של יום ומשמע
מדבריו חלא בשאומר לו תגהו לה ביום פלגני יכול לאחר
ובלבד שלא יקדים וכך היא שאמרה לשליח קבל גיטי במ
במקום פלגני וקבלו במקום אחר אינו גט אבל אמרה ה
הבא לי גיטי במקום פלגני והביאו במקום אחר הרי גט
אמרה לו התקבל לי גיטי במקום פלגני ופעמים תמצאנו
במקום אחר בכל מקום שיטולנו הרי גט וכל' להביא
למקום שאמרה היא אמר הקבל טול ממנה חפץ פלג' חס'
לא הקפיד שיטול ממנה החפץ תחילה אפילו הגיע הגט ל
לידה תחילה ואחר כך בטל החפץ הויא גט לפיכך יכול ל
לשלחו ביד אחר אבל חס' הקפיד לומר שיטול החפץ תח
תחילה אינו גט חלא חס' כן יגיע החפץ ליד תחילה לפיכ'
לא ישלחו ביד אחר שאפי' חס' תת החפץ ליד השליח ה
השכי' תחילה אינו גט כיון שלא הגיע ליד השליח הראשון
תחילה ואפי' חס' אחר שקבל השכי' החפץ וכתן לה הגט בא
ליד השליח הראשון אינו גט כיון שלא הגיע לידה בתורת
גירושין חלא יקחנו הראשון מידה ויחזור ויתבטל לה בתו
בתורת גירושין אחר שהגיע ליד החפץ כתב ה'מה ה
הוא הדין כמי בכל תנאי שהתנה הבעל עם השליח כגון
אל תגרסנה חלא בבית או בעלגיה שאינו יכול לשלחו ב
ביד אחר שמא לא ידקדק השכי' בשליחותו ויתבטל הגט ו

וה'מכס כתב שאם הגיע החפץ ליד השכי' קודם שכתן ל
לה הגט שהוא גט וכן פ'ש' וכתב שאפילו אמר לו תן לה
הגט ואחר כך קבל החפץ שלכתחיל' לא ישלחו ביד אחר
שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר ואם שלחו ביד אחר
הוי גט וא' ח' ה'א'א'א' אל כתב כשהרא ראשונה כת' ה'מכס
אפי' לא אמר קח החפץ והן הגט הוי קפידא שיקח החפץ
תחילה ואם שינה אינו גט וה'מה כת' שהיא ספ' מגרסת
ולא תיכשא ואם פיסה לא תצא שליח המביא גט מארץ י
ישראל כותבו לה ומגרסת בו וניסת אף על פי שאין מק
מכירין חתימת העד ים וגובה כתובתה מבני חרי' אבל
לא ממשעבדי ואם בא עד אחד וערער לומר שהוא מו
מזוייף אין שומעין לו באו שנים וערערו אפי' כישאת כ
כדי תצא בא הבעל וערער יתקיים בחותמיו ואם לא ית
יתקיים תצא אחר הגט הרי זו ספק מגרסת לפיכך נשים
שהן בחזקת טעונות זו את זו והן חמותה וצרתה וי
ויצתה וכת חמותה וכת בעלה אינן באמנו' להביא גיטה
בארץ ישראל דשמא מזוייף הוא והן מכונות לקלקלה ש
שתיכשא ותיאשר על בעלה אבל בחוצה לארץ כחמן ברל
כדלקמן וכתב ה'מה ואם אומרת בפני כהן ובפני נח
כחתם אפילו לארץ ישראל כשרות להביאו שאז אין הבעל
יכול לערער וכמנא שאינה יכולה לקלקלה עשהה שליח ל
לקבלה בעדים והגט יוצא מתחת ידו והבעל אמר מזוייף
ה' ח' יתקיים בחותמיו וכיון שכתקיי' בחותמיו או בעדי
מכירה כשר ואם הוא מודה שכתבו חלא שאומר שלא נת
כתבו לו בתורת גירושין חלא בתורת פקדון והשליח אומ
סקבלו בשכילה שתגרס בו חס' שלשין בעיר אחת הבעל
כחמן דאם חיתך דבתורת גירושין יהי לו לרידה הוה י
יהיב לה ודיוקא בשטען של פקדון כתבו לה חלא חס' טען
שעשו שליח להולכה ורצה לחזור בו קידם סיגוע לידה
אינו כחמן ואם אינו בעיר אחת השליח כחמן ומיירי שא
שאומר שחזרו לו בפני עדים ועל כן טוב לזהר שלא לג
לגרס על ידי שליח כשהבעל והאשה שניהם בעיר כיון ד
דמצי מיפק מיכיה חורבא שאם יטען שלא כתבו לו בג
בגירושין שהוא כחמן וה'מכס כת' כשהרא ראשונה ואם
היא אומרת בפני קבלו השליח לגירושין באמנת ויש אומ
דיוקא שהגט ביד האשה ואומר שהשליח קבלו לגירושין ו
ואחר כך נתני' לה וא' ח' ה'א'א'א' אל כתב דאפילו חס' הוה ב
ביד השליח באמנת נאבד קגט והיא אומרת שקבלתי מיד
מיד השליח כראוי וכתגרסה בקבלתו אף על פי שהבעל
והשליח שניהם מורים בדבר שבא ליד השליח כרי' שית
סיתבנו ליד האשה שתגרס בו אינו גט כיון שאין עדים
שראו הגט ביד האשה ואין כאן שני עדים חלא השליח לב
לבד ומכל מקו' כיון שחזק' שליח עושה שליחותו הויא ספ'
מגרסת ואם הבעלה כהן אסורה לו ולעלמא לא משתרי'
עד דיהיב ליה גיטא אחרניא ואם מת אסורה לכהן ואם
יש לה יבם חולצת ולא מתייצמת והתב' ה'מכס אפילו א
אמר בפני כתבו לשליח לגירושין וכתבו לה הויא השליח
והבעל מסייעין אותה איפסא שתעניז פביה ושמא לא נת
תגרסה כתב ה'מכס שליח קבלו שקבל הגט לאשה ו

בפני ככתב ובפני כחתם והשליח צריך לעמוד בפני
בפני ככתב ובפני כחתם אומנם שמעתי מן ה' מפחד
בה שמואל שיהיה מנריך להוסיף ה' דייקן לקבל עדות ה'
השליח וחלי לא אמר אלא לבתחילה אבל כדעבר אין לח
לחוש אם עיניו ואמרו בפני ככתב ובפני כחתם בשעת
סבתנו ליד האשה או סמוך לו מיד בתוך כדי דיבור לפי
לפיכך כתבו לה ולא הספיק למר בפני ככתב ובפני כח
כחתם עד שנסתתק פסול ולא תיכנס בו אלא אם כן ית
יתקיים בחותמיו ואם איחד יותר לאומרו לא מהני אלא
אם כן יטלו הימנה ויחזור ויתכנו לה ויאמר בשעת שם
שכתבו לה בפני ככתב ובפני כחתם והדמה כתב אי א
חיתנהו לעדי מסירה קמן או אפי' ליתנהו כלל ואיכא ע
עדים דידעי בהאי שליח דמסירה להאי גיטא מהלה ב
בגדים אין צריך לטלו ממנה וליתנה לה פעם אחרת ח
אלא אומר לה בפני עדי מסירה או בפני העדים פיודעי
סגור מסרו לה בעדים בט' סבתנו לה כתביכם או בפני
פליגי ופליגי בפני ככתב ובפני כחתם וכי אמר מצריך
לשטול ממנה ולחזור וליתנו לה איירי שאין כאן עדי מסיר
ולא פיודעים שמסרו בפני עדים וכתב עוד וצריך שיח
עפני ככתב ובפני כחתם בפני האשה ומסתבר דהי אמר
לחן לשאדי ולא אמר לרילה וליתית לשליח לחזור ולומר
לא מצרכי לה מירי אחריכא וא' ה' הראש ז' כתב בפני
ראשונ' אם עושה השליח שליח כגון שחלה או כאכא יעשו
בפני בית דין ואומר בפני ככתב ובפני כחתם בשעת ש
שנותנו לשליח וכן אחר לאחר עד ק' וכל אחר ואמר בפני
בית דין שליח בית דין אי ואין צריך ג' אלא שנים והוא
מצטרף עמהם וכן יאמר האחרון בשנותנו לידה וכשכא
לעשות שליח אחר אין צריך שיהיה בפניו אלא אומר בפני
בית דין הרי פלוני פלוני אפי' שלא בפניו וכן יכול למסר
שליחות לבית דין לעשות שליחים שהם יעמדו אחרים וי
יכולים לעשותו שלא בפני השליח הראשון לא אמר השלי'
בפני ככתב ובפני כחתם וכתבו לה לא תשא בו ואפי' אם
כסת כבר הצא אם לא יחזור ויתן בדפרי' ומיהו אין הו
חולד ממור ואם כאבר הגט הויא ספק מגורשת ואם בא
הבעל וערער הוי ספק ממור סמא פסול להביא הגט ב
בחונה לארץ שאינו יכול לומר בפני ככתב ובפני כחתם
לפיכך במר בא' וכן בחונה לארץ אם היה פסח בשנותנו
לא וכשתמא במר דלא בעינן תחילתו וסופו בכשרו' והוא
פיכיר האשה בטוביעות קול אפ' אם אין מכירה בטוביע'
קול לא ולא מהני מה שאחרים אומרים לו שהיא זאת אף
על גב דמהני בפסח וכתב הדמה אם יש עדים שחבעל
מסר לו זה הגט לגירוס' כשר שהרי בר שליחו הוא ואינו
פסול אלא משום שאינו יכו' לומר בפני ככתב ובפני כחתם
וכיון שיש עדי' אין צרי' לומר בפני ככתב ובפני כחתם דהייב
לה באפי' הנהו סהרי גופייתו דלא בעינן לקיומיהו אלא
עדי מסירה גירדתא בעינן והא דבצי באפי' הנהו סהרי
גופייתו דלא ליתוי סהדותייתו חצי דבר ואם נתקיים ב
בחותמיו אפי' הוא סומא מתחילה ועד סוף ולא מסרית
ניהליה במדי' כשר אפי' במדי' הים האשה עצמה מביאה

גיטא ואומר בפני ככתב ובפני כחתם כג' דאומרה ליה הוי
שליח להולכה עד דמטית חתם וכי מטית לחתם שוי שליח
להולכה וקבלי את לגיטך מיכך דהשתא הוי כמו שליח ש
שעשה שליח מצריך לומר בפני ככתב ובפני כחתם בש
בשעת שיצא הגט מידו אי כתי דאמר ליה הוי שליח עד
דמטית בבי דינה פלגינא וכי מטית לחתם איכא בבי די
דינא בפני ככתב ובפני כחתם ולשוו איכא שליח ליתנו
לך שאם לא התנה ע'יה כך אינה צריכה לומר דבר כיון
שגיטא יוצא מתחת ידה ועדי' חתומי' עליו ומקירי' חתמה
ליכנס א' ע' פ' שאין מכירין חתימת העדי' שעדי' החתומי'
על הגט כתי סתקרת עדותן בבית דין דמי כל זמן שאין
מצרער וכן כתב הרמא שהאשה המביאה גיטא וחומרת
סבעלה כתבו לה במקום פלגי להגדרש בו מיד כאמרת
וחיכה צריכה לומר בפני ככתב ובפני כחתם וא' ע' פ' שאין
מכירין החתימות ואפי' אמר לה אל התגרשי בו חנה עד
כ' פלג תבאה הוי וגם אם אומר אל תגרשי בו חנה עד
פלגים יום או לשבתא לבית דין פלוגי והגט ברשותה מ
מתגרשת בקבלה ראשונה ואינה צריכה לומר בפני ככתב
ובפני כחתם כתב הרמבם ככתב בארץ ישראל וכחתם ב
בחונה לארץ צריך לומר בפני ככתב ובפני כחתם ככתב
בחונה לארץ וכחתם בארץ ישראל אין צריך לומר בפני
ככתב ובפני כחתם ודלת כתב דהאידיכא בכל המקומות
חסידי כידי וצריך לומר בפני ככתב ובפני כחתם ואין
צריך שיעמוד השליח על כל כתיבתו רק שיתחיל הסופר
לכתוב בפניו או אפילו לא ראה מהכתובה כלל חלל בש
כשתקן הקלף והקולמוס לכותבו אמר לכתוב בו הגט לש
לשמו ולשמה שני ואין צריך שיראה אחר כך ויגידנו אם
הוא חותם שתקן כי משתמא כיון שאמר לכתוב את הגט
בשעה שתקן הקלף כן עשה ומיהו אם שמע שאומר לב
לכתוב את הגט לשמה ולא ראה תיקון הקלף והקולמוס
לא מהכיר דסיח לא בתבואה מיד וכתבוהו לאחר זמן ל
לשם אחר ששמו בשמו ולשי פירש לא ראה שום דבר אלא
שמע העברת הקולמוס על קלף שקולו כשמצע בשעת ח
הכתיבה שני וכל זה דווקא בהתיבת הגט אבל בחתימתו
כל מקום מצריך לומר בפני ככתב ובפני כחתם צריך ש
סיראה כל החתימות מתחילה ועד סוף וכן אם היה בב
בבית כשהתחיל הסופר הגט ויצא הסופר לחוץ והשליח
כשר ולא חיישינן שמא מצאו אדם אחר ואמר לו לכו
לכותבו לשמו ואם בא להחמיר ולכוין על כתיבה כולו א
אין שומעין לו שלא להוציא לעז על כתיבת גיטין הרח
הראשונ' אמר בפני ככתב ולא אמר בפני כחתם חן אמר
בפני כחתם ולא אמר בפני ככתב או שאמר בפני ככתב
כולו וכחתם חצי אינו כלום אפי' הוא בעצמו העדי' הב
אבל אם הוא ואחר מעידים עמו על חתימת העדי' השני
סלא חתם בפניו ספיר דמי ואין צריך לומר אם שנים א
אחרים מעידים עליו ואם היו שלשה מעידים בו וחמור
סנים בפניו ואחר שלא בפניו כתב ח' ה' הראש ז' כתב
שהוא כשר ואם שנים שליחים להביאו אין צרי' לומר בפניו
ככתב ובפני כחתם אלא ינתן לה אפ' באיני מקויי בחותמיו

מִיָּוֶם שִׁמְצָאָהָ וְאָמַר לְשָׁלִיחַ אֵם תֵּאֲכֶה הָאִשָּׁה לְלֶכֶת אִחֲרֶיךָ וְלֵבֶא אֵלַי אֲקִיִּימָכָה וְאֵם לֹא תֵאֲכֶה פֶּטוּר אֹתָהּ בְּבֹט וְהַשְׁלִיחַ הֵבִיאה עִמּוֹ לְאַשְׁכִּילָא וְהוּא מְקוֹם שְׂמֹמֶס בִּי הַשְׁלִיחוֹת וּבְבוֹחַם שְׂמָה הַשְׁלִיחַ וְהָאִשָּׁה כְּבֵר הַחוּזָק רִאוּבֵן בְּדֶרֶךְ וְהָאִשָּׁה תִּבְעֵת עֲגִרָשָׁכָּהּ הֵבֵא וּנְסַתְפַּקֵּת אִם יִכּוֹל לַגְרָסָה תַּשׁוּבָה הֵבֵא כִּסֵּר לַגְרָסָה בּוֹ כִּי לֹא כִּטְלָה הִכְעֵל וְלֹא כִּתְבָּטֹל כִּשְׁכִּיל שְׂבָחָת לְאַשְׁכִּילָא כִּי הִתְנָה אֵם תִּבְאֵר אֵלַי אֲקִיִּימָכָה וְהִיא לֹא בִּחְתָּה אֲלֵא לְאַשְׁכִּילָא כִּי פָגַה מֵעַם טָרָם בּוֹאֵם וְאִפְּלֹן אֵם הִיָּה עֲדִיין רִאוּבֵן בְּאַשְׁכִּילָא כִּשְׂבָחוֹ שְׂמָה הָאִשָּׁה וְהַשְׁלִיחַ וְלֹא הִיָּה רֹצֵחַ לְהַתְפִּיִּים עִמָּה הִיָּה יִכּוֹל הַשְׁלִיחַ לִיתֵּן הֵבֵא כִּי לֹא הִטִּיל תְּבִאִי בְּמִיכָנִי הַשְׁלִיחוֹת שִׁיתְבָּטֹל אֵם תִּבְאֵר הָאִשָּׁה לְאַשְׁכִּילָא אֲלֵא דְבָרִים בְּעֵלְמָא אֲמַר אֵם תִּבְאֵר עֲמִיד אֲקִיִּימָכָה וְגַלּוּי דַּעְתָּא לֹאֹן מִלְּתָא הִיא וְשִׁשְׁאֵלֶת בְּעֵכִין הַשְׁלִיחַ לְאַחַר שְׂכֵתָן הֵבֵא לִיד הָאִשָּׁה וְאָמַר בְּבָגִי כְּתֵב וּבְפָגִי כִּחְתֵּם וְעַדִּי הֵבֵא לֹא הִיָּה בְּעֵין אֵם יִכּוֹל לִשְׂחָכָה אֶף עַל פִּי שְׂכֵתָהּ הֵבֵא וּכְחֵתֵם בְּאַשְׁכִּילָא כִּיִּין שְׁלָח הִיָּה הַעֲדִים בְּעֵין בְּשַׁעַת כְּתִיכַת הֵבֵא לֹא יִתְּנֵהוּ אֹתָהּ בְּלֹא קִיּוֹם הַחֲתִימוֹת אֵם לֹא אֲמַר בְּבָגִי כְּתֵב וּבְפָגִי כִּחְתֵּם וְכֹאֵן דְּאֲדִיבֹרָא רִידִיה שְׂמִיכִין אֲסוּרָא לֹא וְאִפְּלֹן אֵם הִיָּה הַעֲדִים בְּעִיד בְּשַׁעַת כְּתִיכַת הֵבֵא אֵם לֹא הִיָּה בְּמַעֲמַד כְּתִיכַת הֵבֵא צִרִיךְ הַשְׁלִיחַ לֹאֹמַר בְּבָגִי כְּתֵב וּבְפָגִי כִּחְתֵּם וְאֲסוּרָה לֹא וְאִפְּלֹן אֵם כִּיסַת כְּבֵר תִּבְאֵר וְאֶף עַל גִּב דְּקִיִּימָא לֵן כִּהָּא אֵם כִּבֵּם לֹא תִבְאֵר חֲנִי מִיָּלִי בְּדִיעְבֹּר אֲבָל זֶה שְׁהִתְרִית בּוֹ וְעַבֵּר עַל הַתְּרָאֲתָךְ וּבְכֹסָה מִפְּקִיכִין מִיכָּה וּמִכִּין אֹתָהּ מִכַּת מִרְדּוֹת לִשְׁוֹן מִיכָּנִי שְׁלִיחוֹת קֵב קִיכָא מִרְבִּי יוֹכָה שְׂכֵתָן אַרְבַּע אֲמוֹת קִרְקַע בְּחִצְדוֹ לְרַבִּי שְׁלֵמָה וְאַבְנֵן מִיכָּהוּ שְׁלִיחַ לְהוֹלִיךְ גַּם לְזִשְׁתִּי וְכו' אֲלֵא שֶׁאֵם שְׂאֲחָר בֵּן כְּתֵב זֶה הַלִּשְׁוֹן וְיֹתֵר עַל זֶה ר' יוֹכָה מִיכָה עוֹד שְׁלִיחַ בְּעִירוֹ בְּבֹט הַכּוֹזֵר לְסוּפֵר הַכּוֹזֵר שְׂכֵתָהּ בְּעֵכִין פִּי שִׁיתְכָּהוּ בְּעִירוֹ לְר' שְׁלֵמָה זֶה וְאַחֲרָיִי יוֹכָה לְסוּפֵר תֵּן בְּעִידִי הֵבֵא הַכּוֹזֵר מִיֶּדֶךְ לִיד ר' שְׁלֵמָה וְתִבְּךָ שִׁיגִיעַ מִיֶּדֶךְ לִידוֹ תִּהְיֶה מְגוּרְשָׁת מִמֶּכִּי וּמוֹתֵרֶת לְבָל אֲדָם מִי אֲמַרִּיכֵן כִּטְלָה שְׁלִיחוֹת הָרִאשִׁין אֹן לֹאֹן תַּשׁוּבָה אֶף עַל גִּב דְּלִבְאֹרָה מִשְׁמַע שְׂבָטֹל שְׁלִיחוֹת הַהוֹלֵכָה וְעַשְׂאוֹ שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ שֶׁהִיָּה סְבוּר שִׁישׁ בִּידוֹ לִמְכּוֹת שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ יִרְאֶה לִי שֶׁאִין לְתִלּוֹת בּוֹהַ שְׂחֹזֵר בּוֹ מִשְׁלִיחוֹת הַהוֹלֵכָה אֲלֵא וְדִאִי תִלְכֵן הַעֲכִין בְּגִיעוֹת הַסּוּפֵר שׁוֹהַ הַמְּגֵרֶשׁ לֹא רָצָה לְהַחֲתִין עַד שִׁיכְתוּב הֵבֵא וּמִיכָה לְר' שְׁלֵמָה וּבְשָׁכִיל שְׂמִיכָה שְׁלִיחַ עַל שְׁלִיחַ טַעֲמָה וְאַחֲרֵי מִיד לְכַשִּׁיגִיעַ הֵבֵא לִיד הַשְׁלִיחַ תִּהְיֶה מְגוּרְשָׁת מִמֶּכִּי וְכִךְ תִּהְיֶה לֹא לֹאֹמַר לְסוּפֵר תִּבְּכָה לְשָׁלִיחַ שִׁיתְבָּחוֹ לְאַשְׁתִּי וּמִיד לְכַשִּׁיגִיעַ לִידָה תִּהְיֶה מְגוּרְשָׁת מִמֶּכִּי וְהַשְׁמִיט הַכְּבֵל זֶה אֹן אֲמַר וְהַסּוּפֵר הַשְׁמִיטוֹ הִילַכְךָ לֹא תִלְכֵן שְׂחֹזֵר בּוֹ וְעַשְׂאוֹ שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ דְּאֲדָם יוֹדַע שֶׁאִין בִּידוֹ לְעַשׂוֹת שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ וְאִפְּלֹן אֵם תִּבְאֵר לֹאֹמַר שֶׁהִיָּה עִם הָאֲרֶץ וְלֹא יִדַּע זֶה לְמָה יֵשׁ לָבוֹ לְתִלּוֹת בְּחִזְרָה יֵשׁ לָבוֹ לֹאֹמַר דְּלִיכּוֹת כְּחוֹ כְּבִהָבֹן אֵם הוֹעִיל שְׁלִיחוֹת הַקְּבָלָה שְׂתִתְגַּרֵּשׁ בּוֹ מִיד וְאֵם לֹאֹן יִשְׁאֵר שְׁלִיחוֹת הַהוֹלֵכָה בְּמִקּוּמוֹ וְהַלֵּאֵן שְׂכֵתָהּ וְיֹתֵר עַל זֶה שֶׁר' יוֹכָה מִיכָה עוֹד שְׁלִיחַ וְכו' מִשְׁמַע שֶׁל תִּשְׁפֹּת כְּכִתְבוֹן מִיִּמֵּר אֲמַר תִּתְגַּרֵּשׁ כָּל הִיכִי דְּמִיגְרָשָׁא לִכְן הֵן אֵם

קמב
המביא וגו' ממדינת הים והעל ע
עשאו שליח להוליכו לאשתו צריך ש
סיעמוד על בתיבתו וחתימתו ויאמר בפני כהנה ובפני
כחתם אבל בארץ ישראל אין צריך וטעמא משום דבחוזה
לארץ אין עדים מצויים לקיימו ואם תגשא בו היום אם
מחר יבא העל ויערער ולא תוכל למצוא עדים לקיימו
לכך תקחו שלח תתגרש בו עד שיאמר השליח בפני כהנה
ובפני כחתם והאמינוהו ואז לא כח' לערערו של העל
אבל בארץ ישראל שתוכל לקיימו תיגשא בו חף על פי שלח
אמר בפני כהנה ובפני כחתם ומטעם זה אפילו חמשה
כשם שאין באמנות להביא בט בארץ ישראל בדברשין ל
לע ל באמנות להביא בחוזה לארץ ולומר בפני כהנה וב
ובפני כחתם דליכא למיחש שמא מבונות לקלקלה כיון
שאין העל יכול לערער במה דברים אמורים כשמערער
אלא ראיה אפילו מביא עד אחד אבל אם מביא שנים ע
עדים שהוא מזויף הרי הוא בטל שלח האמינו לשליח ש
אומר בפני כהנה ובפני כחתם אלף לרחות ערעורו א
חבל במקום שמבחיטין אותו לא האמינוהו ובארץ ישראל
כמי חס אומר בפני כהנה ובפני כחתם מועיל לרחות ע
ערעורו של העל חף על פי שלח היה צריך וכמו שאין צ
צריך לקיים עדי הגט כשאומר בפני כהנה ובפני כחתם
כך אין צריך לקיים עדי השליחות אלף כאמן לומר שהב
שהעל עשאו שליח בעדים חף על פי שאין מכירין את
חתימת עדי השליחות או אפילו אין לו שום עדות ג
בשליחות אלף שאמר שהעל עשאו שליח כרחמי כאמן
והרמה בתב דחף בארץ ישראל שאינו צריך לומר בפני כ
כהנה ובפני כחתם כאמן על השליחות לומר שהעל ע
עשאו שליח ובסנותבו ליד האשה כשאביהו ממדינת ה
הים צריך שיתכנו לה בפני שלשה שיהיו דייטין אלף שא
שם הוא ראוי לרון שאין קרוב ולא אשה מצטרף עש
שנים זולתו והרף מחמיר וכתב חף על גב דקיימא לן כו'
יוחנן דאמר בפני שנים טוב ליתנו בפני ג' שלח יבחו לו
לטעות במהשליח קרוב או אשה וכתב עוד אין צריך שי
סימנו הג' אעפ' שהן בעין דייטין לקבל עדות השליח סאו'

חדשים אינו גט מת האב או הכן אחר שהתחיל לשמש א
אפילו יום אחד הוי גט אבל מתו קודם שהתחיל כלל אי
אינו גט פי' על מנת שתשמשו חו תביק ב' שנים מת בתו'
הזמן שאין העבדה מצדה או שאמר החז איני חפץ בשי
בזימושך לא מפני שהעבדותו אלא שהעבדה תלגיה בו
קאמר דשכב שהוא גט כיון שהעבדה אינו מצדה וחכמי'
חומרים אינו גט ופסק ד' כרש"ב וכן כתב הרמבם א
אמר לגבי שנים כשאמסור לך גיטך יהיה על תבאי שת
סתמימי את אבא ב' שנים ונז מסרו מיד אחר כך אמר
לה בפני עדים אחרים על מנת שתתני לי מאתים זוז ומ
ומסרו לה בתבי כולל בשתם לא בטלו דבריו האחרונים
את הראשונים אלא הוי כאומר לה עשי אחד מאילו הד
הדברים אם תרצה תשמימי את אבא או תתני לי מאתים
זוז ואין אחד מהראשונים ואחד מהאחרונים מנערפין
להעיר על תבאי אלא יתקיים בחותמיו בלא תבאי עד
סיהו שנים הראשונים או שנים האחרונים אבל אם אמר'
לה תחילה על מנת שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר על
מנת שתתני לי ש' זוז בטלו דבריו האחרונים את הראשונים'
וצריכה ליתן ב' מאות זוז וכתב הרמיה הוא הדין איפכא
שאמר תחילה ב' מאות זוז ואחר כך אמר מאתים הרי ז'
זה ביטול על מנת שתחזיר לי הכייר מגורשת ותקיים תב
תבאה הרי זה ביטול והכייר שלי אינה מגורשת לא שכל א
אמר על הכייר של עיקר הגט לא שכל על הכייר שכן הס
השיטות ל' ש' אם חותמי הגט מעוררות ודבוקו' זו בזו ל' ש'
אם איכ' דבוקות זו בזו התנה על דבר שאי איפס' לקיימו
כגו' ע' מ' שתעלי לרקייע או שתקדי' לתהו' או שתעלגי קכה
אינו תבאי וחבט גט אעפ' שלא תוכל לקיימו שלא כיון א
אלא להפליגה בדברים שאי איפשר לה לקיים כלל אבל
דבר שאיפשר לה לקיימו אפילו באיסור כגון על מנת ש
שתאכלי בשר חזיר הוי תבאה שאיפשר לה שתאכלנו ות
ותלקה ואין זה מתנה על מה שכתוב בתורה שאינו מת
מתנה שתאכלנו על כל פנים שזם לא תאכלנו לא תתב
תגרש במה דברים אמורים כשהאיסור תלוי בה לעבור
עליו אבל אם תלוי באחרים שאמר לה על מנת שתעלגי
לאבא לא הוי תבאה שאכיו לא ישמע לה לעשות איסור א
אמר לה על מנת שלא תעלגי לאבא ובעלה לא הוי גט א
אבל כל זמן שלא כבעלה לו מותרת לכשא לא חיישינן ש
שמה תבעל אחר לה על מנת שלא תבא לאבא וכיסת לה
הוי גט שאין לו בה כישואין אחר לה על מנת שתבא לא
למלכי ונשאת לו הוי גט כשאמר תבאים אבל אמרו חכמי'
לא תבא לא לאותו פלוגי ולא לאחר לאותו פלוגי לא שמה
יאמרו מחליפים כשותיהן זה לזה במתנה לאחר לא תבא'
כל זמן שלא בתקיים התנאי בבישואי פלוגי ואם כישאת לאו
לאותו פלוגי לא תבא כיסת לאחר קודם שניסת לאותו פלוגי'
תנא ואם תקיים התנאי שתבא לאותו פלוגי הוי גט למ
למפרע ואם לא תקיים התנאי הוי כניה ממזרים כתב
הרמיה דתנא ולא יחזיר עולמית ואפילו לאחר מיתת ה
הבעל אפילו נתן לה הבעל גט שני לאחר כישואי שני אם
לא יתקיים תבאה דגט ראשון ולא מצי לאהדורה דכי א
אינכסה לה מעיקרא באיסור אם אסת אינכסה לה וא

ואיתמר עליה איסור עולם כמו שזוה שזוהא לביעלה
אפילו לאחר מיתת הבעל אפילו נתן לה הבעל גט לעני'
חשש דאיסורא בחיי הבעל דמי דכי היכי דבחי הבעל
תנא משום דחיישינן דילמא לא תקיים תבאה ופגע בה
באיסור שזוהא אבעל ואי אקיים תבאה כמי אסירא אסר
דהא לא משכחת דמקיימה תבאה בחיי שני אלא אם כן
גירשה וכיסת לבעל התנאי ותו לא מצי שני לאהדורה וזה
והוא ליה מחזיר גרושתו מן הכישואין וזה מ' שניסת לשני
אבל כתקדשה תנא ולא יחזיר אלא לאחר מיתת הבעל או
סיתן לה הבעל גט שני בלא תנאי אבל בתר דמקיים תב
תבאה בגט ראשון לא מצי לאהדורה דהוא ליה מחזיר ב
גרושתו מן האירוסין אחר לה על מנת שלא תבשאי לפלוגי'
הרי זה גט ומותרת לכשא מיד כיון שבירה לקיימו שאי
איפשר לכשא לו אלא מדעתה ואין תקנה להתירה לו א
אלא אם כן יקדשנה המגרש ויחזור ויגרסנה אבל אין ת
תקנה להתירה במז' סיטלכו מידה ויחזור ויתבנו לה סת'
כי כבר אינו ברשותו שגט גמור נתן לה אלא שהטיל בו
תבאי ואם ניסת לאחר וגירשה האחר אפילו סתם לא הו
הותרה עדין לאותו פלוגי ואם כיסת לו בטל הגט וכניה מ
ממזרים מן הראשון וכתב עמו הולד כשר והגט כשר ש
סלא התנה אלא על כישואים על מנת שתבעל לפלוגי בתקיי'
התנאי שבעלה לו בין בזנות בין בכישואין הרי זה גט וכ
ובירושלמי קאמר לכתחילה לא תבעל לו דהא אינה מגו
מגורשת עד שתבעל לו כמנא תחילת ביאה באיסור וזה
והרשבא כתב כיון דקל האומר על מנת כאומר מעכשיו
דמי אם כן כבעל פגויה היא דלכשיקיים הגט פגויה
היא למפרע על מנת שלא תבעלי לפלוגי הוי גט ולא תב
תבא עד שימות אותו פלוגי דחיישינן שמה תבעל לו ב
באונס ומטעם זה כמי על מנת שתתני לי מאתים זוז לא
תבא עד שתתן שמה לא תתן סלא יהיה לה ממה סיתן
וצריך סלא יתנה עליה תבאי שעומדת בה כל ימיה הבין
על מנת שלא תאכל בשר ולא תלכי לבית אביך כל ימי ח
חיך שאם התנה כך אין זה כריתו אבל ע' מ' סלא תאכל
בשר עד זמן קצוב הוי גט ותנא מיד שהרי בידה לקיימו
סלא תאכל בשר ולא תבנס לבית אביה כל אותו הזמן וא
ואפי' אם הרחיב הזמן יותר מכדי חיי החדם כיון שהוא
דבר פשוט כתב הרמבם אומר לה על מנת שלא תבא לא
לפלוגי אין זה כריתות כמו ע' מ' סלא תשתי יין או סלא תל
תלכי לבית אביך ולא כהירא דכיון שאיפשר שימות אותו
פלוגי בחייה ויתבטל התנאי הוי שפיר כריתות ולא דמי ל
לסלא תלכי לבית אביך שאפי' לאחר מיתתו אסור לכנס
בו שנקרא על שם אביה וכתב עושה הרמבם ע' מ' סלא ת
תשתי יין זה לעולם וכפך היין אין זה כריתות משום ש
סלא הותרה במה שנאסרה ובתיספתא חיתא כהדיא ב
בהפך זה דקתני ע' מ' סלא תעלה באילן זה לעולם ונקצץ
אילן הרי זה גט כת' הרמבם כל תנאי שחינו במעכשיו
או בע' מ' אלא אחר לה אם תעשה כך וכך הוי גט יכול
סבעל לבעל התנאי או להוסיף על התנאי או להתנות ת
תנאי אחר כל זמן שלא בתקיים תנאי ראשון אף על גב ש
סחגייע הגט לידה אינה מגורשת ואם מת הבעל או כ

ותנשא בג ומכל מקום כשיבא הבעל יכול לערער ולומר
מזלייך הוה וצריך שיתקיים בחותמיו ואין צריך שיהיו
שניהם חרוקים בגט אלף חפי הוה ביד החור ונאמר שה
שהבעל עשה שניהם שלוחים להולי' גט זה לאשתו והאחד
נותנו במעמד חבירו ואפ' לנ' לא עשה שליח אלף אחד וה
והשני מעיד על שליחותו אין צריך לומר וכן כתב הרמ"ה
וכתב עוד היבא ששניהם שלוחים דלף סגי דלף מסרי
לה תרניהו ומיקיימת כולה מילתא בבית אחת אבל חרד
דמייתי חפ' ג' דחייבא דמסרהי אשליחותיה אי כמי דמנ
דמנארך בהדיא לא פסיל מילתא לאכסורי בית סתמא
דחא ודאי צריך ליתנו לידה בפני עדי מסירה חי לח' מס'
בפני עדי שליחות גופיהו חפ' ה' דמסר לה בחפ' סהדי
חאריכי לא מתבשר דהיה ליה שליחות דכל כתובת חצי
דבר וכהא חפ' רבנן מודו דלא מצטרפו ע' כ' לפיכך שכי
סוגי' חיים גט ואחד אומר בפני כתב ואחד בפני כח'
חס חין שניהם שלוחים לא יכתן דכל זמן שלא אמר אחד
בפני ככתב ובפני כחתם לא אומר כלום ואמירתי במאן
דליתא דמי והס שנים אומרים בפנינו ככתב ואחד שני
שג' חומר בפני כחתם חס חין שליח אחד לא יכתן
וחס שנים שלוחים יכתן אחד אומר בפני ככתב ושנים ח
אומרים בפנינו כחתם חס האומר בפני ככתב הוה שליח
חפ' חס ה' לברו הרי זה יכתן דכיון דשנים מעידים על
החתומה הרי מתקיים בחותמיו אבל חס אחד אומר בפני
כחתם והוא לברו שליח לא יכתן עד שיהא אחר עמו

קמ

המגרש על תנאי הרי זה כשאר כל מעשה
שנעשה על תנאי שאין המעשה מתקיים
אלף חס כן יתקיים התנאי וחס לא יתקיים התנאי חין כ
בחן גט כלל וחפ' חס הוא בהן מותרת לו וכלבד שיהא
כהנכתו שיהא פסיל ותנאי קודם למעשה והן קודם ל
ללחו ותנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר וסיכול לה
נהתקיים על ידי שליח וסיהיה בדבר שתוכל לעשותו כ
כדפירש בהלכות קידושין אבל חס לא נעשה בהלכותו ה
התנאי בטל והגירושין קיימים ולבסיתקיים התנאי מת
מתקיים הגט למפרע משנת נתינה לפיכך מת הבעל חו
כארץ קודם קיום התנאי הרי גט במה דברים אמורים ס
שאומר מעכשיו חו על מנת דהוי במעכשיו כיצד אמר
לה הרי זה גיטך על מנת שתהני לי מאתים זוז לאחר ל'
יום חל הגט מיד ולבשתתן לו תהיה מגורשת למפרע חפ'
אפ' חס כשארף הגט ומ' מ' לאחר לא תנשא עד שתתן וחס
כ' סת כת' הרמ"ה סיוניא עד שיתקיים התנאי ואם קיימת
בתנאי יקיים והרמבם כת' סיכולה ליכשא מיד ולא חיי
חייסין סמא לא תתן כיון שהיה התנאי במעכשיו או כ
כע' מ' ולא כהירא דבהדיא קתני בגדייתא על זה ולאחר
לא תנשא עד שתתן ואם לא כתבו בחייו שוב לא תוכל לק
לקיים התנאי אפ' חס תתן ליורשיו דע' מ' שתתן לי משמ'
ולא ליורשיו וכיון שלא תוכל לקיים התנאי בטל הגירושין
וחולצת חו מתייבמת והרמבם כתב חולצת ולא מתייבמ'
ולא כהירא אבל לא אמר ע' מ' אלף הרי זה גיטך חס תת
לי ר' זוז לאחר ל' יום לא חל עד ש' כתיבה ואם נקרע או
נאבד קודם כתיבה אינה מגורשת אחר לה הרי זה גט'

ע' מ' שתתני לי ר' זוז ולא רצה לקבלם וכתבה לו בעל כרחו
כתב רב' האי דהוי גט והרמבם כתב דהויא ספק מנו
מגורשת וכן היא מסקנת אה' הראש ז' לאחר לה על מנת
שתתני לי מאתים זוז וחל לה עליהם לא הוי כאילו נתנם
לו ולא הוי גט ע' מ' שתתן לי איכטלית ואברה אפ' לו חס
כתן לה דמיה אינו גט אלף חס כן היא מתרצה בקבלתה
הגט אבל כי מתרצה מיתא הוי גט אעפ' דאילו מחלצה
עליה לא הוי גט ע' מ' שתתני לי מאתים זוז בתוך ל' יום כ
נתנה לו בתוך ל' יום מגורשת לא כתבה לו מוקד ל' יום א
אינה מגורשת כת' הרמ"ה כהן אפ' לא כתבה לו עד ל' יום
בסופו מגורשת דער ל' יום שיהיו שלמים קאמ' ואם אמר
לה בתחילה יום ראשון לחדש וכתבה לו המעות בסוף ל'
ליל ראשון לחדש שני הויא ספק מגורשת דמסקא לן מי
בעי ל' יום מעת לעת או ל' יום כדאמרי אינשי דלא קפ
קפדי בהדיא ליליא דעבר לה מיומא קאמ' וצריכה גט
שני ואם מת קודם שיתן לה גט שני חולצת ולא מתיבמ'
כתב הרמבם מת בתוך ל' יום כיון ששלמו לו ולא נתנה לו
אינה מגורשת לא קבע זמן לבתיבתה ומת קודם סתתה
אינה יכולה ליתן ליורשיו שלא התנה עליה חלף שתתן לו
ולא בטל התנאי שהרי לא קבע זמן לפיכך אעפ' שאבד הגט
או נקרע קודם שימות הרי זו מגורשת ולא תנשא לאחר
עד שתחלוץ ואיני מבין דבריו כיון שאינה יכולה לקיים
התנאי לעולם חס כן למה לא יתבטל הגט התנאי עמה ס
סתעשה דברים ולא פירש במה כגון על תנת שיעשה לי
מלאכה או שתשמשני את אבא או תניקי את בני כתב
הרמבם דהוי במפרש יום אחד ואם עשת עמו מלאכה י
יום אחד או ששעשה את אביו יום אחד או הניק את ב
בנו יום אחד בתוך השנה שהתנווק יונק שהוה כ' ד' חדש
דהוי גט וכן הוא דעת ר' אבא לרעת אה' הראש ז' צריכ'
לשמש את אביו כל ימי חייו ולהניק את בנו עד שישלמו

כ' ד' חדשים ללדתו ובך כתב הרמ"ה ותוך הזמן אינה
רשאה לנשא במא' לא תתקיים התנאי וה' מ' דלף בעי כ
שנים שלמים אלף עד שיהא ולר שני שנים היבא דאית
מקמי דשלמו ליה כ שנים אבל לאחר ששלמו כ שנים עפ'
לאו לשיעורה זוטא דהיינו כ שנים איכוון אלף לכל זמן
סהתינוק ראוי לניק כ' יהושע דאמר אפ' ג' ד' שני ולא
כהירא לא' הראש ז' אלף חפ' לא הכיקתו אלף שעה אח'
קיימת תבאה כיון ששלמו שתי השנים כתב עוד הרמ"ה
אמר לה ע' מ' שתשמשני את אבא ושתניקי את בני יום א'
אחד חס שמשנתו והכיקתו יום אחד בגיל שבת ויומו הרי
זה גט ואם לאו אעפ' ששמשתי מעת לעת ומת הכן או ה
האב אינו גט והוא שיהיה יום אחד בתוך כ השנים של
הנכת הולד ע' כ' וכראה לי שאם אמר לה על מנת שתניקי
לבני ו' חדשים רואים חס כשאר לזמן הנכת העובד דהיינו
עד שתהיה לו כ שנים יותר מו' חדשים אז ודאי לאו לבני
לצעורה מיכוין אלף להקל מעליה שלא תניק עת שישלמו
כ' ד' חדשים ואם מת הכן תוך ו' חדשים אחר שהניק'
מעט הוי גט אבל חס כשאר ו' חדשים להנכת העובר או
ודאי כיון שפ' ו' חדשים לצעור קא מכיון ואם מת תו' ו'

ובתבג ונתגו לה אחר פני שבתות מחדש השם הרי זה פ
סגול ע' כ' וכתב א' א' ה' אש ז' על דבריו גם פ' זה אינו כ
כבן דאם צה לכתוב וליתן אחר הסבוע כותבין מיד א
אחר הסבוע ע' כ' ויראה שהוא מפרש דברי הרמבם שרו
סדורה לומר שלא יכתבו עד שזה אחר הסבוע ואינו כדא
כן מדבריו אלא אדרבה דל סיכתבו מיד אחר הסבוע וא
ואין להם זמן לבותבו אלא בתוך השנה וכן באינך אמר ל
לה הרי זה גיטך כל זמן שאעבור מכבוד פניך שלמים יום
שלא אראך יהא גט א' ע' פ' שהיה הולך ובה הרי זה גט כ
באר וראוי להתגרש בו לכשתקיים התבאי דהיינו שהיה
שלמים יום שלא ראה אותה א' ע' פ' שהיה הולך ובה לא חי
חייסין שמה כתייחד עמה בבתים והיו גט יסן והוא פה
שהאמינה תחילה פאף אס יאמר שכתבייחד עמה שתהא כ
באמנת להכחישו ולומר שלא כתייחד עמה ולא תגשף עד
שיעברו שלמים יום רצופין שלא יראנה וכתב הרמבם וד
ודוקא שחמך כל זמן שאעבור ולא אמר מעבשיו אבל
אמר לה מעבשיו אס לא אעבור או ע' מ' שלא אעבור כפלא
עבר חל הגט למפרע ואינו יכול לבטל תבאו ואין צריך ל
להאמינה ולפי מה שכתבתי בשם א' א' ה' אש ז' דאף כ
בתבאי דמעבשיו יכול לבטל אין חילוק וכן כל מי שכותב ג
גט למן קצוב שאס לא יבוא לאותו זמן שיהא גט אינו גט
אלא אס כן יאמינה להכחישו ולומר שלא בא אף אס אמר
שכא כד' א' במגרש מן הכישואין אבל במגרש מן האירוס
אין צריך להאמינה וכתב א' א' ה' אש ז' בתשונה אס כ
שהתגרש תלה ביאתו בעדים שלא יתבטל הגט כבואו א
אלא אס כן יעידו עליו עדי' שכא ועבר הזמן ואין מעיד
שכא הרי הוא גט א' ע' פ' שלא האמינה בת הרמבם דיוק
בזה הוא עמה במדינה וכתב לה גט לאחר זמן חייסין שמה
פיים עד שיאמר באמנת עליו שלא פייסתי ובקבלת התבאי
שתלויין ברצונה ואס רצונה מחלה אותה לטעלה בטל ה
הגט דחוששין שמה פיים עד שיאמר באמנת עלי' אבל א
אס אינו במדינה ואמר הרי זה גט אס לא באתי בתוך י
י' חדש אין חוששין שמה בא בשתר שאין דרך בני אדם
לבא בשתר ואס גם הזמן ולא בא הרי זו מגורשת ולא
נהירח לא א' ה' אש ז' אלא בבלי עכין צריך להאמינה וכן
כתב הרמבם **קמא** שכיב מרע שאמר לאשתו
הרי זה גיטך לאחר מיתה וכן אס אמר הרי זה גיטך מחולי ז
זה שיש במשמע לכשיפאוק חולי זה וימות וכן אס מתי
לאחר מיתה משמע אמר מהיום אס מתי או מעבשיו אס
מתי הרי זה גט וטוב לעשות שיאמר מעבשיו אס מתי
שאס אמר מהיום שמע מינה אין דעתו אלא משוף היום
ואילך ואס מת קודם שייעבור היום אין גט לאחר מיתה
והרמבם כתב דמהיום במעבשיו דמי ואס מת קודם
שיעבור היום מגורשת ודוקא שיש עדים שהגיע הגט
לירה בחייו אבל אס אין עדי' מתי בא לירה א' ע' פ' שכתב
ע זמן וכתב בו מהיום כיון דלא משתריא אלא בעדי ח
יתומה לא הו גירושין דעדי חיתומה אינם נגשים
אותו גט אלא אחר היום וכיון שמת קודם.

לבן הויא ספק גרושה וחולצת ולא מתייבמת והרמבם כתב
שחין מעבשיו כמו מהיום דאף על גב דמהיום ולאחר מ
מיתה הוי ספק מעבשיו ולאחר מיתה הוי גט והיבא דא
דאמר מעבשיו דהוי גט אפ' לא מת בחוליו אלא עמד הוי
גט א' ע' פ' דגבי מתבטו אינו כך אלא פירם פ' שאס יע
יעמוד שלא יהא גט לכך צריך לומר בשעת מסירת הגט
אס לא מתי לא יהא גט ואס מתי יהא גט מעבשיו ואס לא
מתי לא יהא גט ואז הוא בטל כשיעמוד ואס ירעה שלא י
יתבטל מיד כשיעמוד אלא עד זמן יאמר אס מתי עד זמן
פלגני יהא גט מעבשיו ואס לא מתי עד זמן פלגני לא יהא
גט עמד מחוליו והלך בשוק בלא משענת בתוך הכריזאים
אף על פי שחזר וחלה ומת מחוליו הראשון בטל הגט כיו
שכתבא ביבתיים לא הלך בשוק אפ' כיתק מחוליו לחולי ו
והלך ביבתיים בביתו בלא משענת הרי זה גט ואין צריך ל
אומר שדאי מחול זה מת ואס עמד והלך בשוק על מש
משענתו אס לא כיתק מחוליו לחולי אלא שהביד עליו חו
חוליו ומת אפ' היקל ביבתיים אין צרי' לומר שדאי מחוליו
הראשון מת והרי זה גט ואס לאו אינו גט לא עמד מחוליו
וגם לא מת מחמת החולי אלא כשבו כחש או כפל עליו ח
הבית ומת לא הוי גט שלא התנה אלא על מיתה כדרכה
אבל אונס כי האי לא שכיח ולא אסיק ארעיתיה ולא הוי ג
גט בין שיאמר מהיום אס לא אעמוד מחולי זה בין אס א
אמר אס מתי מחולי זה ור' פסק מהיום אס מתי מחולי
זה וכתב עליו הבית או כשבו כחש הוי גט והרמבם כתב ש
שאס לא אעמוד מחולי זה דהוי ספק מגורשת ולא כהיר
לא א' ה' אש ז' אלא כתרוייהו לא הוי גט שכיב מרע שכתב
גט ליד אחר ואמר לו זכה בבע זה לשתי כרי שלא תבול
לפני יבם ומת קוד' שהגיע לירה הוי ספק מגורש וחולצת
ולא מתיבמת **קמא** וחינו תבאי כג' חמבר
לאחר זמן שקבע שאמר לה הרי זה גיטך ולא תתגרש בו
עד לאחר שלשים יום הרי זה דומה לתבאי שאיכ' מגורש עד
לאחר ל' יום ואס מת הבעל הבעל תוך ל' יום או כסוף ח
הגט או סבד אינה מתגרשת ואינו תבאי שהמגרש עלת
תבאי מגרש מיד אלא שמטיל תבאי בגט וזה אינו מגרש
עד שיגיע אותו הזמן לפיכך המגרש על תבאי צרי' לבטל
תבאו וזה אין צריך לבטל תבאו ולא לשאר משפטי התבאי
הביחה הגט כדאי רשות הרבים בסוף שלשים יום ונבב
משם לאחר ל' יום קרי זו מגורשת הוחיל והיה קיים ביום
שהיתה מתגרשת בו ויחדה במקום שאינו רשות הרבים
שצרי' ל' אינו ברשות הרבים וכן אס תלה הגירושין במ
במעשה דינו כדין המגרש אחר זמן כיצד אמר לה הרי זה
גיטך ולא תתגרשי בו עד שתתגי לי מאתים זח מתגרשת
אחר שתתן מאתים זח ואין צריך לבטל תבאו ולא לשאר
משפטי התבאי שהרי לא פיר' על תבאי אלא שתל' הגירושין
בעשיית המעשה ואחר המעשה תתגרש ומה יש בין המ
המגרש על תבאי לזה שקובע זמן לגירושין או שתל' בע
בעשיית מעשה שהמגרש על תבאי יש שם גירושין ואיכ' ג
בזמין עד שתקיי' התבאי לפיכך במתקיי' התבאי מגרש

כפסד הגט קודם שיתקיים אינה מגורשת ולכתחילה לא
 תבטל עד שיתקיים ואם ניסת לא תצא אבל אם מעכשיו
 או על מנת כיון שיתקיים התבטל חל הגט למפרע משע'
 כתיבה ואינו יכול לבטל הגט ולא לחזקו על התבטל מש'
 משיגה הגט לידה ואם אברהם או פסדו אפילו מת ה'
 הבעל קודם שיתקיים הרי זו מקיימת התבטל אחריו מו'
 מותו וכבר היא מגורשת משהגיע הגט לידה ויש לה לה'
 להפסד אף על פי שערין לא כתקיים התבטל ואין לחוש ש'
 סהיה לא תקיים הוהיל והיא במעכשיו או בעל מנת ע' כ'
 וכן יראה מדברי רב אלפס שכתב בתשובה כתן גט על ת'
 תבטל ור' סימסור הגט ליד האשה בבדי שלא יוכל לב'
 לבטלו ור' משהגיע הגט לידה שוב אינו יכול לבטלו וכר'
 דמיה שחילק בן תבאי דמעכשיו לתבאי דאם דמעכשיו
 תהא מגורשת למפרע אפילו מת הבעל או פסדו הגט מ'
 מה שאין בן בתבאי דאם יפה חילק אבל מה שכתב רבנ'
 דמעכשיו יכולה להפסד מיד אף על גב שלא כתקיים ה'
 התבאי כראה לי שאינו תלוי בזה דאף על פי שחל למפרע
 מלמקום אינו יכולה ליכנס בתבאי שאין בידה לקיימו
 אף על פי שהוא חל למפרע אם יתקיים שמה לא יתקיים
 ור' יחזקאל הגט לעולם כתב א' ה'אש ז'ל בתשובה אחד ש'
 שכתן גט אם לא יבא תוך שתי שנים שיכול לבטל התבאי
 ותבטל מיד כי בביטול התבאי חל הגט למפרע משעת שי'
 סיבא הגט לידה וכתב הוא הדין בכל תבאי מתגה בשע'
 שנותן הגט ומבטלו אחר כך קודם שיתקיים התבאי שה'
 שהיה בטל אף על פי שהתבאי לא נכתב ולא היתה מקבלת
 הגט אלא בתבאי ואינה רוצה בביטולו אפילו הכי יכול ל'
 לבטלו דכיון שבה הגט לידה מגורשת דלא בעינן דעתה
 וכן כתב בעל העיטור שיכול לבטלו כל זמן שלא יתקיים
 כשם שקיים הגט תלוי בתבאי שתולה ב
קמ באשה כמו שביארתי בן הדין בתבאי ש'
 סמיתה עליו שאם יתקיים התבאי יתקיים הגט ואם לאו
 לא יתקיים כיצד אמר לה הרי גיטך אם לא תבא בתוך ל'
 יום או שאמר על מנת שלא תבא בתוך ל' יום אם בא בתו'
 יום כתבטל הגט למפרע אף על פי שמאכס ולא יכול לבא
 כגון שחלה או שפסדו כהר אין שומעין לטענת אונס שלו
 אפילו עומד וצוח ראו שאני אונס כיון שלא התפה חוץ
 שחם יקראני אונס וכן אמר הרי זה גיטך על מנת שלא
 אפייסך שתתני בתוך ל' יום יהא גט ולא כתרצית ואי
 אפסד שתתני אם היה לו ממון הרבה והוא אונס שאי'
 לי חפילו הכי אין אונס בגיטין במה דברים אמורים בא'
 באונס של חולי או שלא היה יכול לעבור הכהר דסביח ק'
 קצת אבל אונס דלא שביח קצת כגון אכלו ארי או הכיסו
 כחם כיון דלא סביח כלל לא חשיב ארעית להתנות עליו
 ומבטל הגט והיא זקוקה ליבם ואם לא אמר מעכשיו א'
 אלא אם באתי בתוך ל' יום יהא גט ואם לא באתי בתוך
 ל' יום לא יהא גט כתב הרמבם שלא חל הגט עד תשלים
 ל' יום כאלא בא לפיכך אם מת בתוך הזמן אינו גט כלל
 ומתייבשת והרמבם כתב דהוי גט ומותר לטוק והרמבם
 חילק על מה שלא כתב התבאי בגט אינו גט כלל ומתייבשת

ואם כתב התבאי בגט הוי ספק חולצת ולא מתייבשת וכן
 דעת התוספות שחולצת ובמעכשיו אם לא תבא תוך י'
 חדש א' ע' ב' דחל למפרע משע' כתיבת הגט אם מת בתוך
 י' חדש לא תבטל עד סוף י' חדש ואם באה ליכנס בתוך
 י' חדש צריכה חליצה ולא מדיכא אלא מפוסד דגורני' מת
 אטו לא מת כיוצא בזה כתן לה גט בלינה ואמר לה הרי זה
 גיטך על מנת שיזרח השמש ומת בלינה כשזרח השמש
 הוי גט למפרע ואם אמר לה אם יזרח השמש ומת בלינה
 לדברי הרמבם אינו גט ולדברי הרמבם הוי גט גמור ול'
 ולדברי הרמבם ספק ואם אמר לה לכתוב רח השמש ומת בלינה
 לכוליה עלמא לא הוי גט אמר לעדים אם לא באתי עד י'
 חדש כתבו גט ותנו לאשתי או שאמר כתבו גט ותנו לאשתי
 אם לא באתי עד י' חדש אין כותבין תוך י' חדש אפילו לא
 ירצו ליתנו עד אחר י' חדש כתבו בתוך י' חדש ונתנו
 לאחר י' חדש ומת אם מיתה קדמה לגט לא הוי גט ואם
 גט קודם למיתה הוי גט ספק איזה קודם חולצת ולא מת
 מתייבשת כתבו גט ותנו לאשתי אם לא באתי לאחר השבע
 לא יכתבו ויתנו עד שיעברו שני השמיטה ושנה ראשונה
 של שמיטה שאחר כך ואם אמר אם לא תבא עד אחר השנה
 לא יכתבו ויתנו עד שיעברו החדש משנה שנייה ואם אמר
 אם לא תבא עד אחר הרגל לא יכתבו ויתנו עד שיעברו
 טו' יום אחר הרגל ובכיון אין מקדימין ממה שאמר אבל
 אם אחריו אין בכך כלום וכן הדין אם כתן הגט בידה ואמר
 לה הרי זה גיטך אם לא תבא אחר השבע אינו גט עד ש'
 שיעברו שנה שמי' וכן אחר השכ' חדש ואמר שבת ואמר'
 השכ' א' ב' ור' פיר' שאם כתן גט לאשתו ואמר הרי זה גיט'
 אחר השבע אינו גט עד שיעברו שנה ראשונה של שמיט'
 וחדש ראשון של שנה שנייה וכתב א' א' הרמבם ז'ל על דבריו
 שהיא מתגרשת מיד אחר השבע ולא דמי לאומר הרי זה
 גיטך אם לא תבא לאחר השבע דלא מצי למימר שהיא גט
 אם לא תבא בתוך השבע דאם כן הוה ליה למימר אם לא
 באתי בתוך שבע ז' אלא ודאי מדתלה זמן ביאתו בלאחר
 השבע עד כאן רצונו לומר אם לא יבא בזמן הנקרא אחר
 השבע והיינו שנה משבת שבעה הבאה ובשנה חדש מח'
 מחדשי השנה ובחדש שבת אחת משבת' חדש שני ובשבת
 ליסבא דעלמא לחלק ימי השבעה חצין נקראין אחר שבת
 שבעה וחצין נקראין קודם שבת הבאה אבל הכותן גט
 לאשתו שתגרש לאחר שבעה למה לא תגרש מיד לאחר
 שתעברו השמיטה כי קביעות הזמן היה כדי שלא תתגר'
 בתוך השבע ואם היה ברעתו עד שתעברו שנה שמיטית
 היה אומר אחר השבע עד כאן כתב הרמבם אמר כתבו
 גט לאשתי לאחר שבעה אין כותבין אלא עד שנה של אחר
 השבע ובשנה אין כותבין ונותבין עד חדש של אחר השנה
 ובחדש אין כותבין ונותבין אלא עד שבת שבת השני א'
 אמר כתבו ותנו לה לאחר השבת מותבין מיום שבת עד י'
 יום שלישי אמר כתבו ותנו לה קודם השבת כותבין לה מ'
 מיום רביעי עד סוף יום שני אחריו הזמן שאמר ואחר כ'
 כך כתבו ונתנו כגון שאמר אחר החדש

שאין להו גס עליה ולא אמריקן שבעל לשם קידושין כתב א
 ח' ה' ראש ז'ל בתשובה באחד שבירש ונתיחדה עמו אח
 ח' כ' וקודם שגרסה פעם שנית קדשה אחר לשם פילגש
 שאחורה לשניהם וצריכה בט משניהם שוראי השני בא ע
 עליה ונאסרה עליו כיון שהיא אשת איש משום יחוד שלר
 ראשון וצריכה בט משניהם ואף עלגב דאמרין הן הן עדי
 יחוד הן הן עדי ביאה לא חשבינן לה אשת איש וראי' לנא'
 מן השני בלא בט כתב הרמב"ם וזו הנאונים שאפי' הכא
 על אשה בעלמא בעדים שצריכה ממנו בט שאין אדם ע
 עושה בעילתו בעילת זנות והוא כתב שאינה צריכה וכן
 כתב ח' ה' ראש ז'ל **קנ** כתב הרמב"ם כל בט
 שפסול מדברי תורה **קנ** אה כתב הרמב"ם בו ע
 עדיין היא באשת איש ואם נישאת בו תנא והולך ממזר ו
 וצריכה בט משני מדבריהם ומדבריהם מן התורה להתייר
 לעלמא ואחורה לשניהם לעולם וכל יג' הדרכים שפוסל
 באשה שה'ך בעלה למדינת הים ונישאת כוהנן בה אבל
 אם לא נישאת עדיין חלל כתקדשה מותרת לבעלה ואינה
 צריכה בט משני ואם היה בעלה כהן לא באסרה עליו משו'
 גרושה חוץ מהמגרש אשתו ואמר לה הרי את מגרשת מ
 ממני ואין את מותרת לכל אדם שאף על פי שזון התורה
 אין כאן בט כלל פסולה לכהונה וזהו ריח הגט שפוסל בה
 בכהונה וכל בט שפוסל מדבריהם לא תבטל בו לכתחילה
 ואם נישאת לא תנא והולך כשר וכתבין לה בט אחר והיא
 יושבת תחת בעלה ואם אי אפשר לכתוב לה בט אחר והיה
 הבעל ותיק וגירש מעצמו הרי זה משוכח ב'ר' ח' שאין לו
 בנים ממנה אבל אם יש לו בנים ממנה לא יוציא מפני ש
 שמוציא לבו על הבנים וכל שהיא ספק מגרש' בין מחמת
 פסול שבגט או מנדה או מצד התבא' לא תבטל ואם כיסת
 תנא והולך שפ' ממזר מי שגירש אשתו בבט שיש בו פסול
 מדבריהם או שיש בו צר ספקא ורוצה להחזירו הרי זה מ
 מותרת לבעלה ואין צריך לחדש הכישואין ולברך ו' דרכות
 ולכתוב לה כתיבה עד שתגרש גירושין גמורין ול' אלפס
 כתב ראשילי בט פסול דרבנן הולך ספק ממזר חוץ מכתב
 ואין עליו עדים או שיש עליו עדים ואין בו זמן או כתב י
 ידו ועד אחד ויש בו זמן שביאנו הג' אם כיסת לא תנא אכ"י
 אין לה בנים ורב האי כתב כשברא ראשונה כל פסולי גט
 ודבנן שזין אם כיסת לא תנא חוץ מגט ישן שתבטל בו לכ
 לכתחילה ולזה הבנים ח' א' ה' ראש ז'ל **קנא**
 כתב הסופר הסובר והגט ונתן הסובר
 לאיש והגט לאשה ונתקום זה לזה ושמדומה להם שכתב
 ולאחר זמן ערער הבעל לומר שלא כתבשה שלא נתן לה
 חלל הסובר והרי הגט עדיין בידו אם לא כיסת עדיין בא
 כאמן ויגרשנה ותהא מותרת מעתה ואם לא ג
 גרשה ועברה וכיסת תנא מזה ומזה וכל היג' דרכים בה
 לא ערער הבעל עד אחר שבישת אינו כאמן לאוסרה והרי
 הוא בחזקת גרושה שאנו תולין שבעל ממנה והוא מצאו
 הבעל שאומר גרשתי את אשתי אינו כא
 כאמן אפי' מכאן ולהבא וחוטטין לדבריו **קנב**
 שאם מת חולצתו ולא יתיבמת וכתב הרמב"ם אפי' הודתה

לו שגרסה אינו כאמן שהוא מכיון לקלקלה חו' גרסה גב'ו
 פסול והיא אינה יודעת חו' שמתעורר פניה כיון שהוא מ
 מאמינה לפיכך אומרינן לו אם אמת הדבר הרי אתם קי
 קיימין גרסה עתה בפנינו ואם היא אומרת לו גרשתי ו
 והוא מבחישה כאמל' שאין האשה מעיזה פניה לומר לבעלה
 גרשתי אבל שלא בפנינו מעיזה ואינה כאמנת אפילו אם
 כיסת או כתקדש' ובשבח החזיק בדבריה ואומר לישגרסה
 אינה כאמל' שלא חזיק בדבריה אומל' כן ואינה צריכ' בט מהב
 ואפי' אם היא בפנינו אם היה קטטה בניהם או שתיבעת
 כתובתה דאפי' לא למימר שאומרת כן כדי לבעות כתיבתה
 אינה כאמנת ואם שני עדים אומרים שכתבשה ושנים ח
 אומרים לא כתבשה הרי היא בחזקת אשת איש ואפי' אם
 הבעל לפנינו ואומר לו גרשתי אינה כאמנת כיון ששנים
 משייעין לה חיישינן שמוח מעיזה פניה ואין צריך לומר ז
 זכנה תחילה שאינה כאמנת ומ' מ' אם נישאת לא תנא אפי'
 אם נישאת אחר שכתב חותם שאומר' שלא כתבשה בניה
 דברים אומרים כשאומר' שכתבשה זה כמה ימים דחייב'
 למימר אבד גיטה וכינשאת לאחר מעדיה ואומרת בדיח' לי
 שגרשתי אבל אם היא אומרת שכתבשה היום חפילו אם
 נישאת תנא שאומרינן לה: אם אמת שגרשך היום הרהר ג
 גיטך וכן אם נישא' לאחר שאינו מעדיה חו' שאשה אומר'
 בריא לי שגרשתי אפי' אם כיסת כיון שהיא ספקא אשת איש
 הולך ספק ממזר שנים אומרים דאינו שכתבשה וב' ח'
 אומרים לא דאינו שכתבשה אפי' אם השנים שאומרים
 לא דאינו דרין עמה בחצר הרי זו לא תבטל ואם כיסת לא
 תנא והולך כשר שאיפשר שגרסה כשבעל אחר אומר כת
 כתבשה ואחר אומר לא כתבשה לא תבטל ואם כיסת ח
 אם היתה בחזקת אשת איש תנא בכל ענין ואם לא היתה
 בחזקת אשת איש אלץ על פיהם אם יש הכחשה בעדותם
 כבון שאחר אומר כתבשה ואחר אומר מעולם לא היו בה
 ספק גירושין תבטל לכתחילה ואם אין הכחשה בעדותם
 כבון שזרק לה בט אחד אומר קרוב לו ואחר אומר קרוב
 לה אם נישאת תנא לא היתה בחזקת אשת איש ובזה לפ
 לפיכך ואומרת אשת איש הייתי וגרושה חזי כאמנת כת'
 הר' יונה דנוקא בתיך כדי דבור אבל לאחר כדי דבור לא
 מהימנא חלל אם כן מותרת אמת לא לדבריה והלמה כת'
 שאין צריך כדי דבור ומ' צריך שתאמ' כן קודם שיסלקו
 מאותו ענין ונראה לי שאין צריך לא לזה ולא לזה כיון ש
 שאינה עוקרת דבריה הראשונים חלל מ'ספת עליה לומר
 כתבשה וכן שלא ידענו שהיתה אשת איש חלל על פיה
 כאמנת ואם יש עדים שהיתה אשת איש אינה כאמנת וא
 ואם כיסת תנא ואפילו אם נישאת קודם שכתב העדים ש
 שהעידו שהיא אשת איש אבל פסולה לכהונה על פיה לב
 לעולם ואם מת חולצתו ולא מתיבמת שחוששין לדבריה
 יש לה שני עדים שכתבשה מתירין אותה ליכשא על פיהם
 אפילו אינה מוציאה גיטה מתירין אותה ליכשא על יד
 ואם יבא הבעל ויערער ויאמר לא כתבתי לה חלל ממני כ
 כפל אינו כאמן כיון שמודה שכתב והרי הוא יוצא מיתחת
 ידה ערער לומר שכתבו על תבאי ולא כתקיים חו' בעדות

אפילו אין הגט ברשותה ואין צריך לחזור ולטול אחר ש
סיתקיים התבאי שהרי כבר הגיע לידה בתור גירושיו ואם
כיסת קודם סיתקיים התבאי לא תצא אכל גירושין בזמן
או בעשיית מעשה לא בא הגט לידה בתורת גירושין אלא
בתורת פקדון עד זמן שקבע או עד שנעשה המעשה לכך
צריך שיהא הגט ברשותה או שתחזור ותטלו או שיהיה
במקום שיחידה אותו ואם כיסת קודם הזמן שקבע או קו
קודם שנעשה המעשה תצא והולך ממזר שהרי היא עדיין
אשת איש במורה הנזקק גט לאשתו בידה ואומ' לה אם לא
תתני לי מאתים זוז אין זה גט או אין את מתגרשת לא אלא
כלום שאין כאן גט אלא על תבאי ולא גט התלגי במעשה
מי שכתב גט על תבאי וקדשה אחר קודם סתקיי' התבאי
אם כתקיים התבאי מקודם ואם לאו גט חגג ואינה צ
צריכה גט משני אכל אם כיסת ולא כתקיים התבאי בטל
הגט וצריכה גט משני ע' כ' והראב"ד כפ' במדומה לי שהוא
מרמה זה לאשה שהלך בעלה למדינת הים ואמר לה מת
בעלך שאם כתקדשה מותרת לחזור לו ואם כיסת אסורה
לחזור לו ואין תדק דומה לראיה דלעולם אסורה לחזור ל
לראשון דמאן מוכח שלא כתקיים התבאי שהרי בידה לך
לקיימו והיא מגורש' במורה ואסור' לחזור לראשון הילכך
בין כך ובין כך צריכה גט משני ואסורה לראשון

קמו

המטיל תבאי בגט צריך שלא יכתבו בגט
אלא יאמר אותו לה בשעה שמוסר לה גט
דכ' תבאי סכתה בגט קודם התורף דהיינו והרי את מו
מותרת לכל אדם פרטי שהוא פסול אפי' אם כתקיים ואם
ככתב אחר התורף כשר אם יתקיים ומוסף עליהם תבאי
דחזן מפלגי שפי' אם כתבו אחר התורף פסול אפי' אם
חזר ומחקו ואם אמר אותו על פה לפני התורף פסול ול
לאחר התורף כשר אם חזר וטולו אכל' פירש דשאר
כל תבאי ב' חזן מפלגי שפי' ככתב קודם התורף אם ל
לא במחק כשר אכל אם ככתב לפני התורף ובמחק פסול
א' ע' פ' שטולו וכגון שלא כתקיים דגזרינן אטו חזן מפלג'
דכהיהא לא מהכח ביה מחיקה כיון שלא ככתב לשם כר
כריתות והוא פסול אם ככתב בו אפי' אם במחק אכל ל
לאחר התורף אין שאר תבאי פסול אפילו אם ככתב בתוכו
אם במחק אפי' אם לא כתקיים כיון שמכטול וכתב א' א'
הראש ז'ל בתשוב' פירו' זה שאם ואקוב' אלא שלא מל' לבי
להקל כי ראיתי שהחמיר בי הראשונים שכתב כיצד מגרש
אדם לא יאמר בתוכו גט לאשתי על תבאי או כתבו ותכו ל
לה על תבאי ואין צריך לומר שלא יכתבו בגט על תבאי זה
גירס פלוגי לפלוגי אלא יאמר לסופר ולעדים לכתוב ול
ולחתום גט בלא תבאי ואחר כך כותב לה הגט ויאמר לה
הרי זה גיטך על מנת כך וכך כתב תבאי בגט אחר פגמ
לכתוב תורף הגט הרי זה כשר בין שכתבו קודם חתימת
העדים בין אחר חתימת העדים אכל כתבו קודם חתימת
התורף אפי' כתב על מנת כך וכך הרי זה ספק גירושין
כל המגרש על תבאי שמכטול חגג כגון חזן מפלוגי או ש
שהתנה עליה שאר תבאי קודם כתובה התורף אם היה ה
התבאי בתוכו בגט וחזר ומחקו וכתבו לה הרי זו ספק מ

קמח

מגורשת ואם היה התבאי על פה חרי זה מטל חגג ממנה
וחוזר וכותבו לה בתבאי כש' או בלא תבאי כלל ע' כ' ויותר
מזה מחמיר רב אלפס שכת' בתשובה הכותב גט על תבאי
צריך שימסור הגט לאשה כדי שלא יוכל לטולו ולא ימסור
ליד שליט ושטר התבאי ביד הבעל או ביד השליט אכל לכ
לכתוב התבאי בתוך הגט או מאחריו אינו רשאי שאם כ
כתבו בתוכו הוה ליה לבעל זכות בגט ואינו כריתו ואם
בא הבעל בתוך הזמן אפי' ריח הגט אין בו מכל מקום
הורה ח' א' הראש ז'ל הלכה למעשה בגט שהיה כתוב מע
מעכשיו אם מתו קוד' התורף וחזר וכתב אם לא מתו לא
יהא גט ואם מתו יהיה גט מעת שאני בעולם והכשרו מ
משום דלא חשיב תבאי מה שכתב מעכשיו אם מתו מחול
זה אלא הוי כאומר מעשה שאני בעולם והוי כאומ' לאשתי
בשעה אחת קודם למיתתו דהכי פ' ליה תלמודא נעשה
כאומר מעת שאני בעולם והוי כאומ' לאשתי הרי זה גט'
לאחר ז' יום דלא חשיב תבאה ואפי' אם תמצא לומר תבאה
הוי כיון שלא ככתב לית ליה דינה דתבאה והגט קיים ח' עפ'
פלא כתקיים התבאי כמצא שאין כאן תבאי קודם התורף
ולכך כפלו התבאי אחר התורף וכ' ש' ראש' תבאה ליכא א
אלא קביעות זמן למתי יחול הילכך הגט כשר

לא יפגור אדם את אשתו בגט ישן ונקרא
גט ישן כל שכתב ונעשה בין בתיב' לנתיב'
ואם כתב גט כשר לכתבילה והוא שכתב הגט מידול
לידה כדפרש' לעיל לגירוש שפירש מ' שכתב לאשתו מ
מעכשיו אם מתו לא יתחד עמה אלא בעדים דקיימין לן
כרבי יוסי שהימים שביין גט למיתה היא ספק מגורשת ד
דמספקא לן אם חל הגט מיד או בשעת מיתה לפיכך היא
כאשתו וחייב במזונותיה אלא שהיא עליה הוא באשם ת
תלוי כיון שהיא בספק מגורשת לפיכך לא יתחד עמה ש
ס' א' אין גט חל עד שצ' מיתה הרי הוא גט ישן ואם חל
מיד הרי הוא ככל אדם המתחד עם גרושתו שצריכה מ
ממנו גט דשמה בעל לשם קידושין לפיכך אם כתיבה ע
עמו צריכה גט שני מספק ודווקא מן הכיטואין ש' ג' ג
בה אכל מן האירוסין לא והוא שראו שני עדים ביחד ש
סנתיחדו אכל אם ראו האחד בבקר והאחר בערב אין מ
מצטרפין ואם פירש בפירוש שלא יחול הגט חל עד ש
סעת מיתה ונתיחד עמה בימים בעדים או שכתב לה גט
על תבאי ועדיין לא כתקיים אז ליכא למיחש שמה בעל ל
לשם קידושין ומכל מקום לא תתגרש בו לכתבילה אכל כ
כתב גט תבאי כג' אפילו לכתבילה יכול להתחד עמה א
אפי' על פי עד אחד אפי' הוא עבד ופסחה חזן משפחה
מפרי ש' בהגם בה

קמט

אשתו בין מן האירוסין
בין מן הכיטואין ובא עליה אחר כך בעדים קודם שגשאת
לאחר צריכה ממנו גט שני שוראי בעל לשם קידושין שאין
אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואם לא ראוה עדים ש
סבא עליה אלא שנתיחד עמה אם היא מן הכיטואין צריכ'
ממנו גט שני ש' יחוד הן עדי ביאה ובעל לשם קידושין
ואם היא מן האירוסין אינה צריכה ממנו גט שני

בתחילה כוונתה לחזק שלא בא עליה כלל וכושין אותו לה
להניח ויתן כתיבה מנה ומחיתם וכדומה שהכניסה לו א
חבל לא תושפת דאדעתא למיסקל ומיסקל לא אוסיף לה
סחלה רחובן שהיה עם אשתו עשרים שנה ולא ילדה והוא
כדי לירע חס העבדה ממנו לקח אשה אחרת בקדושין
וכדעברה ממנו ושוכה הכניסה לחופה ועיקר דירתו עם
הראשונה וכאשר ילדה השכייה נתן לה שכר היניקה מה
מהיר ופסק מלזונה תבעתו כדין והשביעיהו הדיונין ל
ליות עמה ולזונה וזה לשון השבועה ששים בית דירה ל
לשוכית וסידור עמה כיום ובלילה וכל מה שירוח שביח
נבית שהוא דר עמה ויוציאו ביציאתם בצורך חבילה פ
ושתייה ושאר הוצאות הצריכין לה ושיתן לה מלבושין כ
כפי יכולתו ועמד עמה כמו ו' חדשים ולא לתן לראשונה
וחין בידו לפרנס שתיהן ותובעת הראשונה סאר כמות
ועונה ואם היה יכול להיות עם הראשונה מחד הדין יר
יראה שלא נשבע לבטל עונתה אף כי נשבע סידור עם
השכייה כיום ובלילה מ' לא קבל עליו שלא יצא מן הבית
לק ים עינתה ויחזור אחס על המזונות יראה שנשבע ל
לעבור מה שקבל עליו כי לא היתה ידו משגת לפרנס פ
שיתן ויראה שלא תחול השבועה אחס לפי תבאי הכתוב
פאנתין אס עבר וכפא וכו' שיתן לה בגו ובתובה יראה ש
שאלה השביעה ויוציא הראשונה אחס אס רונה לישראל
על השביעה תורני אס יכול לעצית בלא דעת השכייה כי
פעתה לו טובה כי כתחייב לה מזונות ופטרותו בשביל פ
פביעה זו גם הוא מתחרט על שבועתו ואומר שאיימו פ
עליו ליתנו בבית ההואר על מה שכתחיי' לה מתוך הדחק
שבע לו עד הכה אפי כופא ומתן אס היתה הראשונה בת
צום הואיל ואינו כך כלאו הכי חייב להוציאה מדרך ה
הנ' אחס אין כוהגין כן אלא בדין זה שכבר נסא אחרת
וגם נשבע הנרי מה אגשה אס כאמר לו לגרש הראשונה
הואיל ואין לו ספק לשתיהן ואס יגרשנה מה יתן לה מנה
ומחיתם או יותר אס גם כדוכיתת וצריך לעשות שטר ע
עליו כי אין בידו מאומה ופועל ידיו לא יספיק להוצאתו
אס כן מתי יתרעה תשובה עובתה יכול לקיים אף על פי
שנשבע סידור עם השכייה כיום ובלילה יכול לכנס לבית
הראשונה ולשמש עמה כי לא נשבע שלא יכנס לבית הר
הראשונה אלא שיהיה עיקר דירתו עם השכייה וגם אס
אינו יאל להיות עמה בקבע כיום ובלילה בשביל זה לא י
יוציא דלא חסבחן אלא החומר אי איפשי אלא חני נגדי
והיא נגדיה יוציא ויתן כתובה הילכך בשבועה זו אינו
ביטול עובתה וחלתה השבועה לדבר זה אבל מה שנשבע
שיוציא עם השכייה כל מה שירוח לענין זה לא חלתה הש
שבועה כי כבר היה מחוייב לראשונה לפרנסה מכל מה
שיוצא ממנו מחוייב לפרנס השכייה אף על פי שהראשונה ק
קדמה הילכך כל מה שיותר על כרי חיינו יתן חצי לא וח
חצי לא וחין היתר לשבועתו כיון שנשבע לה על טובה
שעשתה לו במחילת המזון ואס הראשונה תבעת גג צר
שיכח לגרסה כיון שאין לו לפרנס שתיהן ויכתוב שטר ע
על נבל הנקוב בשטר בתוכה כתובת כדוכיא ותושפת

וכאשר תשיג ידו יתן לה שאלה על התשובה הראשונה
אינה סוחלת גג חלח מזונות ורואה חני שאינה מברעת
כחה אף כי אין בת בנים וכי אינה יולדת משבח' ושחלת'
למה לא תחול השבועה על המזון הואיל ויכול לקיים הת
התנאי הראשונה אס עבר וכפא וכו' ועוד שחלת' למה
מחוייב לפרנס השכייה הואיל והיה מחוייב לראשונה
תשובה אין לגרוע בח הראשונה כמה שאין לה בנים כיון
שלא הוחזקה בשלשה חדשים וכן מוכח בפרק הבא על י
יבמתו דלא גרע כמה לענין כתובה ח' ע' פי שיש לן בנים
מאסה אחרת כל זמן שלא הוחזקו ב' חדשים וששאלת ל
למה לא תחול השבועה על המזון וכו' מה קיום התבחינה
הוא אחר שאין לו לשבועה הכתובה כי תבאי הוא שיוציאה
בגו ויתן לה כתובה וששאלת למה חייב לפרנס השכייה
הואיל והיה משועבד לראשונה מה קדימה שייך במזונות
ופרנסה יכול לשעבד עצמו לבחם חובות דלא שייך קדימ
אלא בשיעבוד מקרקעי ובטענת מחים עלי אס כופין א
אותו להוציא בת' ח' ה' ה' אס ז'ל בתשובה ח' ע' ב' שהלמכס
כתב כי אחרת מחים עלי כופין להוציא דת ור' כתבו פ
שאין כותבין אותו להוציא וראיותם ברורות וחזקות וכיון
דחייב פאנתין דרבנותא למה ככמים ראשינו בין ההרים
הגדולים ולעשות בט מעושה שלא כדין ולהתיר חטת חיש
וכל המעשה בטענה זו מרבה ממזרים בישראל ועל להכח
חני אומר חבל אס לשעבד סמכו על דברי הרמבם ומה
שעשה עשוי ואס היא ארוסה ואינה רוצה ליכנס בטענת
מזים עלי ואכיה פסק ליתן עליה ממון והארוס שוחלמה
פסק ורחי כיון שכתב אינה רוצה ליכנס אינו חייב ליתן
שלא פסק לו אלא על מנת שתנשא לו והיא אינה ברשות
לכופז ש נשא לו וששאלת אסה שיראה מבעלה שילך ל
לחזן אחרת ושחלת' סיגרסדה חו שישבע שלא ילך תשובה
אס ירוע שדעתו לילך יסביעיהו שלא ילך חו יבטיחו פ
סיגרסדה לזמן קודם שילך וששאלת מי שטוענת שיכביהו
לבעלה סיגרסדה מפני שהיא מוכתב למלכות והוא כורח
מיוקים מקום ואינו רשאי לעמוד במקום אחר מפני פ
סכנת נפשות תשובה דבר זה תלוי בחקירת הדיונין אס
הדבר ידוע שאינו רשאי לעמוד במקום שנאזה מפני פ
סכנה נפשות אין לך טענה גדולה מזו כיון שאינו רשאי
לישאר חלה והיא חייב חייבת לילך אחריו לאחר אחרת
וכופין אותו לגרסה ואס רשאי להיות בעיר אף על פי פה
שהוא מוכתב למלכות בעיר אחרת אין כופין אותו להוצי'
כפא אסה ושהיה עמה עשר שנים ולא ילדה יוציא ויתן כ
כתובה או ישא אשה אחרת שראויה לילד ואפילו אמרה ד
דיירנה בהדיה בזהדי שלא איתייחד עמו או שהיה אומר
כן אין שומעין להס אלא יוציא ויתן כתובה הפילה תוך י
שנים מוכין לה משעה שהפילה הוצ' אומר הפילה תוך ע
עשר שנים ורונה נמנות משעה שהפילה והיא אומרת שלא
הפילה היא כאמנת הפילה שלשה פעמים יוציא מיד ויתן
כתובה שהוחזקה להפיל ומ' מותרת ליכנס לאהר ואס
הוא אומר שלא הפילה אלא שני פעמים ואינו רוצה
להוציאה והיא אומרת שהפילה עד שלשה פעמים

ממנו מוס דבר אחר כתיבת הגט ויהיה ארכו יתר על ר
 רחבו ונקר' ארכו דרך קריאתו מתחילתו לסופו וישרטטו
 בו יב' סיטין במכין גט ובתחילת כתיבתו יאמר הסופר א
 אני כותב גט זה לשם אשת פלוני ויהיו שני עדי חתימה
 בשעה שמתחיל לכתוב הגט כדי שידעו שנכתב לשמה וי
 ויכירוהו בעצת חתימה ויאמרו העדים שחותמין לשמה
 ויחתמו זה בפני זה ולא יחתום הסופר בגט ויתחילו בר
 בראש הסיטה שלא יפחו חלק בגליון ממין לפני החתימה
 ואם ירצו יחתמו זה תחת זה בשני סיטות ואחר שיחתם
 יתגדו ליד הכעל ויתגדו ליד האשה כשהיא פתוחה ידה ו
 ויקראוהו העדים קודם כתיבת הגט ואחר כתיבתו ואם
 לא קראוהו קודם כתיבה וקראוהו אחריה או קראוהו ק
 קוד' כתיבה ולא אחריה כשר אבל לכתחילה צריך לקרואו
 קודם כתיבה ואחריה וכשיתן הכעל הגט ליד האשה יאמר
 הרי את מבירשת ממני ומותרת לכל אדם ואם הכעל שו
 שולח הגט לאשתו מחוץ לעיר צריך השליח המביא הגט ל
 להיות אל הסופר והעדים כשכותבים וחותמין כדי ש
 שיוכל לומר בפני כתיבתו ובפני כחתם וכשיתן הגט ליד ה
 האשה יאמר תבך כתיבת הגט לידה הרי זה גיטך ששלח
 לך בעלך והרי את מבירשת ממנו ומותרת לכל אדם ואם
 סביב מרע מצוה לכתוב גט לאשתו יזהר הסופר שיהיה
 החולה שמו ומיושב בדעתו מתחילת כתיבת הגט עד ב
 גמר כתיבתו שאם תגרוף דעתו בינתיים ח' ע' פ' שחזר לר
 לדעת הגט פסול ובאצו סנותן הגט לידה יאמר הרי זה
 גיטך והרי את מבירשת ממני ומותרת לכל אדם על תבאי
 זה אם לא מתי לא יחא גט ולא יתייחד עמה אחר כתיבת
 הגט אם לא שיהיה אחר עמה ואפי' עבר או שפחה חוץ
 משפחתה מפני שלכה גט בה ושלח המביא גט ואומר
 שגט כתיבתו ובפני כחתם אין צריך להביא שטר שליחות
 שהכעל מיכחו שלח אלא כמו שהאמינוהו על קיום הגט
 כך הוא באמן על השליחות ואמר יש לכל אדם לזהר שלא
 ישלח בעצמו גיטין אם לא שיהיה בקי בהלכות גיטין כי
 רבי בהן הדקדוקין ובגלל יכול אדם לטעות בהן והוא פ
 פסול ממזרות וצור ישראל יצילו משגיאות כתב הו'
 פרץ שגם הקולמוס צריך שיתן הסופר לבעל קודם הכ
 חתימה וצריך לדקדק שיהיה כל הגט יצא היטב בעצת
 הנתיב וצריך לשום חרס על כל העמודי' שם שלא יוצאו
 לנו על הגט ואם כשבע הכעל לית גט צריך שיתירו לו ק
 קודם שלא יהא דומה לאונס אך יגרעת יתן אם ירעד
 שאין זה דומה לאונס

קנה

הלכות מיאון

קטנה שאין לה אב או שיש לה אב והשיאה אבי' וכתאלמנה
 או כתגרסה שאין לה עוד רשות בה והשיאה אחיה או אחיה
 לדעתה כיון שקידושיה דרבכ' אם איכ' חפצה בעלה איכ'
 צריכ' גט אלא יוצא' ממנו במיאון אבל השיאות שלא לדעת'
 ואינה יודעת לשמור קידושין אפי' מיאון אינה צריכה
 ולעיל טעמות קידושין פי' קטנה שנשאית ולא לדעת אביה

אם צריכה מיאון והמיאון הוא שתאמר אי אישאי בלוגי
 בעלי ואי אישאי בקידושין שקדשוני אחי ואחי ואפי' לא
 מאסה אלא סתקדשה לאחר חיבה צריכה מיאון אחר מ
 ומכעלת מעשה הראשון אפי' אם היתה נישאת כבר וממ
 וממאכת בין מן האירוסין בין מן הכישואין אפילו שלא בפ
 בפני הכעל ושלא בפני בית דין רק שיהא בפני שנים סי
 שיעידו על הדבר ור"ח כתב דלכתחילה בעינן ג' ובריעה'
 כשר בפני שנים וכן כתב בעל העיטור וממאכת כל זמן
 שהיא קטנה אפי' ד' ות' פנמים וכשם שממאכת בעל כד
 ממאכת ביבם אם מת הכעל ולא מיאנה בו והשנים שני
 שמיאנה בפניהם נותבין לה גט מיאון וחותמין לה ואינו
 כגט גרושין להיות כתיבתו לגרם לפיכך אין צריכה לא כ
 כתיבה ולא משירה ולא דבר ממשפטי הגט וחין כותבים
 בו טובה הגט שלא יראה כגט גמור ואפי' לא חלושי בגט
 וזהו כוונתו בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פלו' שכתב
 כך וכך לצנין פלוני מיאנה פלגית בת פלגית בפנינו
 ואמרה אחי חו אחי הטעמי וקדשוני או השיאוני ואפי'
 קטנה לפלגית בן פלגית והשתדלתי דעתי קדמיכון דלא
 צריכה ביה ולא קאימכא עמיה והשתדל בדקו פלגית וא
 וחתברר ליה דעריין קטנה היא וכתבא וחתמ' ויהיב'
 לה להיות לזכות ולרחיה בידה ואילו שממאכת בפניהם
 צריכין שיכירו אותה ואת בעלה לפיכך כל מי שירחה ש
 שמיאנה בפני שנים יכול לכתוב לה גט מיאון להחזירה
 אעפ' שאינו מכירה שודחי הכירה אותם שמיאכל בפניה'
 קטנה שממאכת אין לה כתובה מכה או מאתים אבל יש ל
 לה תוספת ואין לה מזונות ופירות כגון שהלך בעלה למ
 למדינת הים ולתתה ואכלה או פרטה עצמה ואחר כך מ
 מיאנה אינו חייב לשלם אבל בעודה תחתיו חייב לזכות
 ולפרותה וכן אם יוצאה במיאון והוא ליקט פירות אפילו
 הם מונחים בעין הוא נוטלן וכפסית שהביאה לו אם ה
 אם בעין בין של מלוג בין של צד כדל כוונתן ואם איכ'
 בעין צריך לשלם ומותרת בקרוביו ובשרה לבהונה וא
 ואינה צריכה לחמתין ג' חדשים מלהכאז ואם נישאת
 לאחר וברשה או מת מותרת לחזור לראשון וקטנה שכת
 סתגרשה יש לה כתיבה ואסורה בקרוביו ואסור לבהונ'
 אבל גרשה והחזירה בעודה קטנה וממאכת בו וניסת
 לאחר אחר שמיאנה בזה וברשה השני מותרת לחזור לר
 לראשון שבין שיצאה ממנה במיאון אחרי גרושין כתבגלו
 גירושין הראשונים אבל אם מיאנה בראשון ואחר כך הח
 החזירה וברשה ונישאת לאחר וברשה השני אסור לחזור
 לראשון ולקרוביו אעפ' שיצאה מן השני במיאון שכל יוצ
 שיצאה ממנו במיאון לבסוף מותרת לחזור לו וכל שיוצ
 שיצאה ממנו בגט לבסוף אסורה לחזור לו וממאכת ב
 ביבם אסורה לאכיו מפני שכראת לו כבלתי בשעת שמת
 בו אבל מותרת בשאר קרוביו לפיכך מיאנה מאחר מ
 מהיבמים מותרת לשאר האחין עד מתי הקטנה ממאכ'
 עד שתבא שתי שערות או עד שהלך שחם ילדה חשובה
 כגדולה אבל כל זמן שלא ילדה ולא הביאה שתי שערות
 יכולה למאן עד שתהא בת עשרים שנה שכל זמן שלא ה

ויחזקת וכתב הרמבם ועל כל זה משביעה שבועות הים
 שלא הכילה או שהפילה בפעמים שבועמה זו יתחייב לי
 ליתן לה כתובה יש דבר לתלות בו מה שאינה יולדת בוג'
 שזיה הוא או היא חולין בחילי שנים או שהיה חבוש ב
 בבית האסורין אין עולין להדמן המכין ופי' אח' הראש זל
 לא בחולי שמכנס מלמדם ולהוליד איירי דבחה לא הוה
 צריך למימר דפשיטא שאין עולין להם מן המכין אלא מי
 מיירי שהוא או היא חולה ומשמעין מטותיהן ודאין לה
 להתעבר אלא שאין כשאר בני אדם וכן חבושין בבית ה
 האסורין ומשמעין מטותיהן בבית האסורין אפילו הכי א
 אינם עולין להם מן המכין שאנו תולין להן העין שגם ל
 להם להיותם חולים או חבושים גם מכנס מלהוליד אין
 ישיבת חונה לארץ ממכין עשר שנים כת' אח' הראש זל
 יש חומרים שבחונה לארץ מין כושין להוציא אחר שנים
 דתלין בעונש דירתו בחונה לארץ כדחזיקן באברהם
 שישבת חונה לארץ לא עלתה לו מן המכין ולא מסתבר
 להורות כן שיבטל חכם מפריה ורביה בסברא רעועה כ
 בזאת דהא חזיקן רוצה דאיכא שפרין ודבין בחונה לארץ
 ומה שלא עלה לאברהם ישיבת חונה לארץ לפי שצוהו ה
 הקב"ה לך לך מאדצך כתעצל ולא הלך לפיכך כענש וה' ה'
 בבטל בחי' כזה שיש לתלות הדבר בטום עונש כמו בחולי
 חו' שזכרין בבית האסורין כדפרישו' תולין בו חבל כשא'
 סוף דבר לתלות בו אין חילוק בין בארץ בין בחונה לאר'
 והאיבה כתב שכך אנו למדין מאברהם שאם שהה אדם
 שנים בחונה לארץ ואחר כך כבש לארץ אין ישיבת ח
 חונה לארץ עולה לו מן המכין וכו' וכן לו' שנים מעת ב
 ביאתו לארץ חולי בזכות הארץ יבנה חבל מי שלא כבש
 לארץ ודאי גם הוא יוציא אחר שנים בא להוציא תוך ע
 עשר שנים בלא כתובה ואומר שהיא גרמת והיא אומר'
 שהוא גרם שאינו יורה כחץ באמרת וכריך ליתן לה כ
 כתובה וכתב הרמבם ויש לו להחרים על מי שטועמת ד
 דבר שאינה יודעת בודאי ואם הוא אומר אשא אשה אחר
 אחרת ואברוק עצמי שומעין לו דאמר רבא נוסא אדם
 כמה נשים והוא דאיפשר בהיטקיייהו ואם ילדה האחרת
 יוציא הראשונה בלא כתובה ואם גם האחרת אומרת ש
 שאינו יורה כחץ יוציא מיה ויתן לה כתיבה וגם לראשונ'
 רוצה לבדוק עוד בשלישית שומעין לו ואם גם השלישית
 אומרת שאינו יורה כחץ הוחזק ויוציא בול' ויתן להם כ
 כתיבה והלמה כתב שבקינ' לה למדבק בפשיה באחריתי
 ורשאי לשהות עמה שנים אם ילדה תנא הראשונה בלא
 כתובה ואם לאו יוציא שתיהן ויתן כתובה או ישא שלישי
 והוא דאיפשר למיקם בהיטקיייהו עד כאן וכאמר כת
 כתבתי כן נראה שחם גם השנייה אומרת שאינו יורה כ
 כחץ שיוציא מיד כיון ששהה עם הראשונה שנים או א
 אפילו לא שהה כיון שהוא בא להוציא את הראשונה מה
 מדעת דליכא למיחש שכתבה עיניה באחת יוציא כולם מ
 מיד כרין הראשונה ואם מבקשת תוך העשר ש' יוציאנה
 בטענה זו אינה באמרת אלא לאחר העשר באמנת ובגון
 שבה בטענה כדפרישו' לעיל גרסה לראשונה יכולה ל

ליכנסא לשכי כיהת לשכי ושהתה עמו י שכים ולא ילדה די
 ריכה עמו כרין הראשון ולאחר שתבא ממכו לא תגשא לא
 לשלישי אם לא קיים פריה ורביה עברה וניסת לו ולא ה
 הכיר בה אין לה כתובה הכיר בה יש לה כתובה ואם פ
 שהתה עם השלישי י שכים ולא ילדה לא חמרינן כיון שח
 שהוחזקה עקרה תחזיר מה שנטלה משכים הראשונים
 דשמיא עתה חלתה ומבלימקום אם עדיין לא גבתה מהם
 איכא מוציאה מהם ואם כיסת לרביעי וילדה אחר שהו
 שהוציאה השלישי בלא כתובה איכא יכולה לגבות כתובה
 משלישי דשמיא עתה נתרפית כתב הרמבם אשה שגאה
 לב' ד' וחומרת בעלי אינו יכול לשמש עמי שמונ' כדרך כל
 הארץ שמונ' שמונ' או שאינו יורה כחץ יעשו קדיינין
 פסרה ביניהם ויאמרו לה ראוי לך שתתנהגי עם בעלך
 עדיין עד שתשי י שכים ולא תלדי ואחר כך תתנעי ומ
 ומגלגלן עמה בדבר ואין כופין אותה לשבת עמו ולא ד
 דכין אותה כרין המורדת אלא מאריבין בדבר זה עד ש
 סיעשו פסרה עד כאן כל הנושא בעבירה בין באיבור ד
 דאורייתא בגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלושה לכהן
 הדיוט ממזרת ובתיבה לישראל בת ישראל לבתן ולמזור
 בין באיבור הרבה בגון שניות כופין אותו בשוטי' להוצי'
 וכתב רב חלב' דהוא הדין בכל הטק דקתני בהו יוציא ש
 שכיפין אותו אפי' בשוטים וכן פרש' כשנשא אשה וש
 ושה עמה י שכים ולא ילדה בית דין כופין אותו להוצי'
 ולח' כתב כל היבא דאמור רבנן יוציא ויתן כתובה אין כ
 כופין אותו להוציא אלא אמרים לו כבר חייבך חבמים
 להוציא ואם לא הוציא מותר לקרותך עבריינא אבל לב
 להצטו בשוטים נח אם לא שמפרש בו שכופין אותו לה
 להוציא בגין הנושא בעבירה והאומר איני זן ואיני מפ
 מפרכס וכתב א"ח' הרמב"ם ז"ל וכיון דאיכא בלוג' דרבותא
 דאורייתא לא להחליט שלא להדיק בשוטים כד' שלא יהא גט מע
 מעישא : סדר כתיבת הגט וכתובתו לא' הרמב"ם ז"ל הר
 הרוצה לגרש את אשתו יזמין לו סופר ושני עדים ויאמר
 לסופר כתוב גט זה לשם אשתי ויאמר לעדים חתמו עליו
 לשם אשתי ויאמר להם לכתוב ולחתום גט אחר גט כמה
 גיטין עד שיזמן להם אחד יהיה לפי רצונה ולא יכתובה
 השופר ויחתמו העדים עד שישמעו מפי הבעל שמה לה
 להם לכתוב ולחתום ולא מפי השליח ואפילו אמר לשלשה
 אמרו לשלשי שיכתוב ולפ' ולפ' שיחתמו לא יכתבו ולא
 יחתמו עד שישמעו קולו והסופר יתן הקלף והדיו לבעל
 במתנה ושבר הסופר יתן הבעל ואם נתנה האשה הגט כ
 כשר ויאמר הבעל קודם כתיבת הגט שמבטל כל מורעות
 ודברים שחסי פגורמים לבטל הגט ושהוא מגרש מדע'
 בלב שלם בלי שום אונס ותנאי טוב הוא שיהיה הבעל א
 אצל הסופר והעדים עד שיכתב ויחתם ויכתב הגט כד'
 שלא יצא וימסור מודעא או יבטל הגט ואם יצא אין לפסול
 הגט במיל זה כל זמן שלא שמענו שביטל ואם אין האשה
 בעין וצריך לשלוח לה הגט טוב הוא שישיעו את הבעל
 בשבעת התורה שלא ימסור מודעא ושלא לבטל הגט וי
 ויחתוך הסופר הקלף למדת הגט שלא יצטרך לחתוך מ

אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום ואפילו הכיח זרע ע
עובר עבירה או ממזר פטור כשיי מן החליצה ומן היבום
חזן מכן שיש לו מן השפחה והנכרית שאינו נקרא זרעו
ואינו פטור וכתב רב מנחם מייזל גאון דווקא בן שיש לו מש
משפחה שאינה שלו אבל בן שיש לו משפחתו פטור שאין
אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובורא שחררה קודם ש
שכח עליה ובזון אחר כתב דלמסקא ליה בהאי מילתא ו
חזלינן ביה לחומרא שאם אין לו זרע אלא בן שיש לו מש
משפחתו ויש לו אשה ומת בלא בנים חולצת ולא מתיבמת
ולענין ממונה חזלינן ביה לקולא ולא ירית אבל איהו גופי
לא מצי מזכרי ליה ירתי ואינו יכול ליטא לא שפחה ולא ב
בת חורין ואם קדם בת חורין צריכה גט והרמבם לא ח
חילק בין שפחתו לאחרת שכתב שאפי' יש לו בן משפחתו
אשתו מתיבמת וא' א' הר"א ז' ו' הסכים לרבי רב נדנאי
ואפי' היה הזרע גושא או פצוע מכות שאי איפשר לו לח
להיות פטור מן החליצה ומן היבום ואפי' זרע שילד אחרי
מותו בגון שמת והניח אשתו מעובר פטור ודוקא לאחר
שילד ויהיה בר קיימא בגון שידוע שכולד לתשעה חדשי
ולא משבח לה אלא כשפיר' ממנה אחר טבילתה ולא קירב
אליה אחר כן או אפילו אין ידוע וחייה שלשים יום אחר
שכולד שבמרו צפוריו ושערו אבל אם ילדה ולא חיה ל'
יום אחר שכולד אפי' מת ביום שלשים או אפי' חיה שלשים
ולא נצרכו צפוריו ושערו הרי זה ספק כפל ספק קיימא ו
וחולצת ולא מתיבמת' לא שכח מת מחמת חולי לא שכח כפל
מן הגבאז אבל ארי ומת ואם אין ידוע שכלו לו חדשיו א
אלא על פיה איכה נאמנת להיות מותר' לזר אם מת תוך
שלשים יום ואם הפילה כפל אחרי מותי מתיבמת' וה' פ' ד'
כתב היבא דאיכא לאיסתפוקי שצא בלי חדשיו או אפילו
ילדתי מת אסור להתיבם וחולצת בדמוכח בזויר גבי א
האז כזירא כשהיה לי ולר והפילה דהוי כזיר ספק לרבי
שמעון ש' ז' לא' א' הר"א ז' ו' על יבמה שביטאת לשוק כח
בחזקה שהיה לה ולר של קיימא והוציאו עליה לעז שלא ה
קיה של קיימא והביא שני עדים שהיה יותר משלשים יום
תצוה כיון שהביא שני עדים אפי' אם עדים אחרים מע
מעידים שלא חיה ל' יום מותרת לבעלה ואיכה צריכה ח
חליצה ואם אין העדים האחרונים מעידים עדות ברורה
שלא חיה שלשים יום לא אשרינן לה בקלה דכתב רישאין
האומר זה בבי או יש לי בנים כאמון לפטור אשתו מן ה
היבום אפי' החזק באחים אבל אם יש עדים שיש לו אחים
אינו כאמון לומר יש לי בנים להתיר את אמה בעצת קידוש'
יש לי בנים וחזר ואמר בעצת מיתה אין לי בנים כאמון ל
לאוסרה כתב הרמבם עד אחד כאמון להעיד שכולד בן לב
לבעלה להתירה וכתב עוד מי שזיכה עה פמית או עס א
אשת איש וכתב הרמבם ואמרה זה העובר ממנו הוא ואפילו
הוא מורה לה ח' ע' פ' שהוא בנו לענין ירושה הרי זה ספק
לענין יבום שבינו שזנתה עמו כך זנתה עם אחר ומאין
ידוע הדבר שזה בנו ודאי אין לו חזקה ולעולם ספק
הוא ולהחמיר דבין בו ולא מתיבמת ע' כ' וא' א' הר"א ז' כ'
כתב בתצוה על אחד שהיה לו משרתת בביתו והיתה מ
יויחדת לו וילדה ואמר שהוא בנו שפוטור את אשתו מן ה

איבום אף על פי שלא רצה ליבום למילה בשמלוהו גחציא
דברי הרמבם וכתב ודבריו תמוהין מאחר שקוראין סב'
למה כתב שישורשו ומוביא הממון מחזקת היורש' הודא'
ואי משום שהאב כאמון על בנו כרבי יהודה אם כן לענין
חליצה כמי יהא כאמון ואף לפי דבריו בנדרן זה שהיתח מ
מיוחדת לו וילדה ואומר שהוא בנו איפשר דבבי האי ג
גופא לא קאמ' שתחלוץ אלא באשה באקראי פגויה דומיא
דאשת איש האשה' שהלך בעלה ובגה למדינת הים ובאו ו
ואמרו מת בעלך מותרת ליכשא לזר שבעאיד הבן בחזקת
שהוא קיים הלכה היא ובעלה' ופכה ובאה ואמרה מת בע
בעלי איכה נאמנת שתתיבם אלא חולצת ולא מתיבמת' הלכה
היא ובעלה לזר ובאה ואמרה כיתן לי בן במדינת הים ו
ומת בני ואחר כך מת בעלי נאמנת ומתיבמת מת בעלי
ואחר כך מת בני איכה נאמנת וחולצת ולא מתיבמת' וכ
וכתב הרמבם ב' ד' א' בשה' תה פסולה מתחילה לבהוכה כ
בגון שהיא גרושה או חללה או שאמרה במערה היינו כש
בשמתו אבל אם אין הדבר כן אינה חולצת שמה יבואו ע
עדים ויעידו שהדבר כן כמו שאמרה שהבעל מת תחילה
כמצא שחליצה זו איכה כלים ותכשא לשוק ויאמרו חלוצה
מוותרת לבהן לפיכך לא תחלוץ ולא תתיבם אלא תשאיר ב
בחזקת זקיקה כמו שיצאת עד שיבאו עדים הסשה שחלק
בעלה וצרתה למדינת הים ואין לה בנים ובאו עדים שמת
בעלה לא תתיבם ולא תכשא לעולם עד שתדע אם ילדה כ
צרתה או לא ילדה ולא אמרינ' שתחלוץ אחר תשעה חדשי
למיתת הבעל ותכשא ממה כפסך שאם ילדה צרתה חולד
פטור ואם לא ילדה החליצה פטורת דשמה ילדה ולר שלק
קיימא והחליצה כמו שאינה ואולי תכשא לבהן ויאמרו ח
חלוצה מותרת לבהן לפיכך אם היא גרושה או חללה תח
תחלוץ אחר ט' חדשים ותכשא אבל לא תחלוץ בתוך ט' ו
ותכשא אפי' אחר ט' דשמה מעוברת היתה צרתה והפילה
ופינן שהיתה צרתה מעוברת לא היתה חליצה זו חליצה

קנו

מי שיש לו אח בכל מקום אפי' הוא ממזר וזקק
אשת אחיו ליבום בין קטן בין גדול אפי' הוא
גוסס או פצוע מכות שאינו יגול לחיות מהן לא תכשא כל
זמן שהוא חי וכלבר שכולד בחיי זו אפילו לא יצא אלא רא
ראשו ורובו לאויר העולם קודם שימות ואפילו עבר או
ספחה כאמנים להעיד עליו שהוא אחיו מאביו אבל אם כ
כילד אחרי מותו או שהוא אחיו מאמו אינו זקק אשתו ל
ליבום גרים שנתגירו ועבדים שנשחררו הרי הם כזרים
ואין להם אחוה זה עס זה לענין יבום אפילו אחד מהם ה
הורתי שלא בקדושה ולירתי בקדושה והשני הורתי ולירתי
בקדושה ואפי' הם תאומים וכולא בקדושה הרי הם כז
כזרים ואין להם אחוה עד שיהיו שניהם הורתם ולירתם
בקדושה כתב רב שרירא גאון כפלח לפני משומד כיון ש
סהורתי ולירתי בקדושה זקוקה ליבם ומתעבבה עד דח
דחליץ ורב יהודה כתב אי כר נשבה בעלה הוי יבם מה
משומד לא בעי חליצה מיכיה ואם היה הבעל משומד ויו
וישבת תחתיו ומת בשמדותו בלא בנים איכה צריכה י
יבום דהא לאו אחיו הוה ואין זקוק לה חליצה עד כאן ולא
כז

בת עשרים שנה ולא הביאה ב'שערות חסונה כקטנה א
 ח'פ' כולדו לח סימני חילוכית אצל אס היא בת עשרים ונ
 וכולדו בה סימני חילוכית חסונה כבדולה ואינה יכולה ל
 למאן וח'מכס כתב היתה בת עשרים פחות שלשים יום
 וכולדו בה סימני חילוכית הרי היא חילוכית עד כאן וכל'
 דטעות סופר הוא אלא כך י'ס לו להיות אס היא בת י'ט ס
 סכה ושלשים יום דקיימא לן דל' בעינן עשרים שנה ס
 שלשים כיון דלא תבי בת עשרים שנה ויום אחד כי היכי
 דתני ב' שנים ויום אחד ושלשים יום הפנה חשיב שנה אבל
 אין סוס טעם לומר עשרים שנה פחות ל' יום ואס היא בת
 עשרים שנה ולא כולדו בה סימני חילוכית ולא הביאה ב'
 שערות חסונה כקטנה עד שתביא פתי שערות או עד ש
 שתגיע לרוב שנותיה שהן לו שנה אז חסונה כבדולה ואינה
 יכולה למאן א' ע'פי שלח הביאה שתי שערות וסימני חי
 חילוכית יתבאר לקמן בה בהלכות יבום אין שתי שערות
 סימן גדלות אלא אס כן באו מ'כ סכה ואילך אצל אס באו
 קודם לכן פ' תוך שנת י'ב חשיבי בשומא ואינה נחשבת
 גדולה על ידם אלא אס כן הביא אחריו אחר י'ב שנה ומיהו
 כשמוצאין לה שערות אחר הזמן מחזיקין לה בגדולה ואפי'
 ל' ח'לצה ולא חיישינן שמה באו קודם הזמן ואפילו כשים
 בחמכות לומר שהביאה שתי שתי שערות אחר י'ב ול' כ
 כתב טאס הביאה שתי שערות כיום האחרון של שנת י'ב
 חשיבה שפיר גדולה ושתי שערות אין צריך שיהיה לבלא
 אחד בומא אלא ח'פ' שנים יונקות מבומא אחת וכן גס
 כן אס י'ס ל' שתי גומות ח'פ' בלא שערות חסונה גדולה
 וקאמרי חפזים שצריך שיהיו שתי שערות במקום אחד
 ורבי ישמעאל אומר ח'פ' אחד בגבה ואחד בבריסה או א
 אחד בקשרי אצבעותיה של יד ואחד בקשרי אצבעותיה
 של רגל ופסק רב אלפס כרבנן וכן כתב הרמבם שתי שער
 שערות צריכין שיהיו במקום בית הערוה ובית הערוה כ
 כולו מקום סימנים בין למעלה בין מלמטה בין על איברי
 הזרוע עצמן וצריכין להיות במקום אחד ושיהיו בעיקרון
 גומות וח'פ' שתייהן בבומא אחת חרי א'לג סימנין עד כאן
 ור' פסק בדברי שניהם להחמי' אחת בגבה ואחת בקשרי
 אצבעותיה ל' תמאן ולא תחלוץ עד שיהיו שניהם במקום
 אחד וכן היא מסקנת ח'פ' הד'אס ז'ל ולענין שיעור אורך
 השערות פלגי בהן תבאי ר' ישמעאל אומר כדי לבוקר
 ראשון לעיקרון ור' אליעזר אומר כדי לקרוץ בצפורן ורבי
 עקיבא אומר כדי שיהיו נוטלות בזוג ומיימא לן בדברי
 כולן להחמי' משיחיו נקרוץ בצפורן ל' תמאן ולא תחלוץ
 עד שיהיו כדי לבוקר ראשון לעיקרון והרמבם כתב משיחיו
 נוטלות כפי הזוג חסונה גדולה ויראה מדבריו שהוא קו
 קודם קריאתו בצפורן כ'ר' א' שיכולה למאן אחר י'ב שנה
 שברקו אותה ולא הביאה שערות אבל הסמא מסי' ל' י'ב
 שנה אינה יכולה למאן חזקה שהביאה שערות מ'ל' לא ת
 תחלוץ עד שיברקו אותה שהביאה שתי שערות וכו' ר' א'
 שיכולה למאן כסבורין אותה ולא הביאה כשלם בעל א
 אחד תיות ל' י'ב שנה ויום אחד אבל אס בא עליה אחרי
 כן אינה יכולה למאן ט' ע'פי שאין מוצאין לה סימנין חו
 חוששין שמה נסרו קודם שהיא בספק דאוריית' טאס היה

ידוע שהיה לה שערות קודם שכל עליה היו קידושין נ
 במורין שודאי בעל לשם קידושין ואס קדשה אחר אינה נ
 צריכה ממנו וגו' וכיון שהיא ספק דאורייתא חיישינן שמא
 הביאה סימנין קודם שבעל וצריכה גט מספ' ואס מייאנה
 בו אחר שבעלה ונבדקה ולא מצא לה וכתקדשה לאחר
 צריכ' ממנו גט מספ' ואסור לחזור לו ואס ביטת תנא מוח
 ומזה והולך ספ' ממזר יבאפ' התרומה החמי' וכת' דכאן
 הזה אינה ממאכנת אחר י'ב שנה ח' ע'פ' שאין שערות ראין
 אמו בקיאה בדבר הזה שלא יחו בו גומות ועוד שמה הכי
 הביאה ב' שערות ח'פ' אחד בגבה ואחד בבריסה או על
 קשרי אצבעותיה ומי יוכל לבדוק כל הנקף ולעמוד על
 חמדת דבר זה הביאה סימנין אחר י'ב ולא בעל אחר כך
 הזו ספק קידושין ואס בא להוציאה צריכה גט מדרבנן
 ומיהו אס לא גרס ועמדה וכתקדשה לאחר צריכה גט מ
 משניהם ואס ירצו מגרס ראשון ונושא שני אבל לא יגרס
 שני ונושא ראשון שמה יאמרו מחזיר ראשון גרושתו מש
 משנתחרסה וכתב הרמבם דווקא היכא שלא בעל אחר
 פגדלה וכתקדש' צריכ' גט מהשני ואסורה לחזור לראשון
 אבל בעל אחר שגדלה וכתקדש' לאחר ח'פ' גט אינה צריכ'
 מהשני ומותרת לחזור לראשון וח'פ' ל' בעל אחר שגדלה
 וכתקדשה שצריכה גט מהשני ואסורה לחזור לראשון ואס
 חטפה אחר דרך אונס וקדשה בביאה אינה צריכה גט מ
 מהשני ומותרת לחזור לראשון וכת' רב אלפס דווקא שלא
 בא עליה שני קודם גירוש' ראשון אבל אס בא עליה שני
 קודם גירוש' ראשון אסורה לשניהם וצריכה גט משניהם
 אצל ממוזר לית בה דנישואי דרבנן כי מהו ולא כישואי תורה
 וכן כת' הרמבם ושיים עוד אבל אס בא עליה ראשון קודם
 גירוש' שני הולך ממנו וא' ח' הד'אס ז'ל התיר ח'פ' בא עליה
 שני קודם גירוש' ראשון וכתב על דברי רב אלפס כד' ח
 הוא הרב לשמוך עליו ח'פ' אס יאמר על המותר אסור ונ
 וכתבין אין איסור חמור ולא לבזר בה משום חשה פהלך
 בעלה למדידת הים טאס בזר במקום שיש ערוה או ח'ס
 איסור לאו דבר תורה כגזר במקום שאין איסור ערוה
 ולא איסור לאו דבר תורה הילכך אס י'ס בו מי סמוכה ל'
 להיתר בשמע לו וכן היא מסקנת ח'פ' הד'אס זכרנו להרכח

קנו

הלכות יבום וחליצה

כי ישנו אחים יחדיו ומת אחד מהם וכן אין לו לא תהיה
 אשת המת החונה לאיש זר יבמה יבא עליה מצות עשה ח
 היא משמת אחיו מחביו בלא זרע אפילו היה לו זרע ומת
 שייבם אשת אשתו או יחלוץ לה ולקמן יתבאר חיזה מהס' ק
 קוד' לא שכל אשת אחיו מן החירוס' או אשתו מן הכינשוף
 וכלבד שהיה להם ישיבה ח' כענ' ושלח תהיה היבמה ערוה
 עליו אבל אס היתה ערוה עליו או סכולר אחרי מות אחיו
 מותר ל'ר בלא חליצה ולא יבום ואס הכיח אחיו זרע ל'ס'
 בן או בת או זרע הבן או זרע הבת עד סוף כל הדורות ח

ליבם ואירעו אונם שחלה או שהוצרך לברוח מחמת מ
ממון או מחמת מרדן חייב במזונותיה וכתב א"ה הראש
ז"ל דווקא ברח יש לה מזונות אבל לא ברח אפילו אירע
הדבר שכתאחר זמן מועט מליבם לא תקנו לה מזונות ד
לא שכיח שיתאחר מליבם כיון דאיתני קמן וכתרצה וא
וחין לה מזונות אם לא שתבא בפני בית דין ותתבע ממנו
שייבם או שיתן לה מזונות ואפילו אם ברח לא מחיי' אלא
בשנתרצה ליבם דכיון דסופי ליבם הרי היא כאשתו וחיי'
במזונותיה אבל לא כתרצה ליבם ולא לחלוק ואירעו אונם
שהוצרך לברוח לא מסתבר שתקנו לה מזונות משל יבם
עד כאן והלמדים חינו מחלק בין ליבם או לחלוק ומחייב
אפילו בלא כתרצה שכתב תביעתו לדין ליבם או לחלוק וב
וברח או חלה או שהיבם במדינה אחרת הרי זו כזונת
משל יבם בלא שבעה הכיחה מעוברת הרי זו כזונת עד
סתור ילדה ולד של קיימא הרי זו כזונת כל ימי אלמנותה
כשאר כל הנשים עד כאן בפלה לפני יבם קטן חין לה מ
מזונות עד שיגדיל מעשה ידיה שלה לעולם אפילו היא כי
כזונת נפלו לה נכסים בעודה שומר יבם מוכרת וכיתב'
וקיים שאין ליבם בהם כלום עד שיכנס ויפלו עשה בה
מחמר במה דברים אמורים בבכאי מלוג אבל בכאי כאן
ברזל לא תמכור שיש ליבם זכות בהם ואם מתה כתובתה
בחזקת יורשי הבעל ובכאי מלוג בחזקת יורשי האשה וב
ובכאי כאן ברזל איבא פלוגתא דרבנן לרשי יחלקו ב
בהן יורשי הבעל ויורשי האשה וכן כתב הרמב"ם ולד"ת כ
פגו בחזק' יורשי הבעל כמו הכתוב' ולזה הסכים א"ה ז"ל
וכי היבא דאיכ' פלוגת' דרבנן לאחר מיתה הכי ממי איכ'
פלוגתא בחייה ובפירות לרשי חולקין בהם היא והיבם ו
ולד"ת הוא נוטל הכל נפלו לה הנכסים בעודה תחת בעלה
ומת ונפלה לפני יבם אין צריך למר שלא תמכור בבכאי
כאן ברזל שהרי היבם אובל פירותיה אלא אפילו בבכאי מ
מלוג ממי לא תמכור שגם בהם יש חלק ליבם בפירותיהן
סמנין שלו והחצי שלה ואם מתה יחלקו בה יורשיה ויורשי
הבעל וכתובה ובכאי כאן ברזל הם בחזקת יורשי הבעל
והרמב"ם כתב שאפילו נכסים שנפלו לה תחת הבעל ומת
אין ליבם בהם פירות ואפי' בבכאי כאן ברזל ולא נהירא

קסא

מי שהיו לו נשים רבות ומת ולו אח
ביאתה או חליצתה של אחת מהם פג
פוטרת כלם ואין היבם יכול ליבם אלא אחת מהן ולא ח
חולץ אלא אחת מהן היו בהן פסרות לכהונה ופסולו כמו
גרושה או חלה בא ליבם מיבם לאיזו שירצה בא לחלוק ח
חולץ לפסולה ולא לבשרה כדי שלא לשפלה לכהונה בחליצה
היו לו אחין רבים ונפלו נשותיו לפניהם אחד מיבם או ח
חולץ לא רצה חוזרין על כל האחים זה אחר זה דרך גרו
גדולתן לא רצה חוזרין אבל גדול ואומרים לו עליך המצוה
או חלץ או יבם וכופין אותו לחלוק אבל אין כופין אותו
ליבם אמר הגדול המתים עד שיגדל הקטן או שהיה אחיו
חרם ואמר המתים עד שיצא אין שומעין לו אלא אומר
אומרים לו עליך המצוה או חלץ או יבם וכן אם היה הג
הגדול במדינה אחרת אין הקטן ממנו בשנים שהוא כאן

יכול לומר על אח הגדול המצוה המתים לו עד שיצא אלא
אומרים לזה שבכאן חלוק או יבם לא רצה הגדול ליבם ח
אלא לחלוק והקטן ממנו רוצה ליבם ביאת הקטן עדיפא
אבל אם שניהם אין רוצים ליבם אלא לחלוק חליצת הגדול
עדיפא מהקטן אף על פי שמצוה בגדול ליבם קדם הקטן
ויבם זכה היו לו אחין רבים ומתו נפלו נשותיהן לבניו
אם איפשר לו ליבם את כולם מיבם ואם לאו חולץ למי שי
שירצה מהן אחת מכל בית ובית

קסב

הכנס את יבמתו באשרו צרותיה
עליו ועל שאר האחין ואם בא הוא או אחד משאר האחין
על הצרה און עובדין אלא בעשה לפיכך תפסי בה קדושין
ואין הולד ממנה ממזר החולץ ליבמהו באשרה החלוצה
היא וצרותיה עליו ועל שאר האחין ואינה אלא בעשה לפ
לפיכך תפסי בהו קידושין ואין הולד ממזר וכשם שהחולץ
אסור בחלוצה כך אסור בכל קרובותיה כגון באמה וב
ובתה והיא אסורה בבנו ובאחיו ואפילו באיכור שניות
כגון אם אם אמה וכן בן בנו כמו בגרושתו לפיכך מתה
מותר בחנותה והאחין מותרין בכל קרובות החלוצה הח
החולץ מותר באחות צרת החלוצה ובשאר קרובותיה וא
ואסור בצרת אחות החלוצה ופרש"י אפילו אם נשואה ל
לאיש כבדי ור"י פירש אם היא נשואה לאיש כבדי מותרת
ואינה אסורה לו אלא אם כן נשואה לאחין וכן היא מסקל'
א"ה הראש ז"ל

קסג

המת ועומד במקומו ליטול חלקו
בבכאי אביהן ודווקא במחזק כגון שמת אביהם ואחר כ
כך מת אחיו קודם שחלקו אז נוטל חלק אחיו בבכאי אב
אביהם אבל לא בראוי כגון אם מת אחיו ואח' כ' אביה' לא
יטול חלק אביו ואפילו במחזק לא יטול חלק בגוף הכבאי
אבל אם ישיבחו הכבאי' אינו נוטל חלק אחיו באותו שבו
אפילו אם שבחו אחרי יבם קודם חלוקה החולץ הוא כ
באחר משאר האחין לבחלה ואם האב קיים הוא יורש הכל
ואם מת יחלקו האחין ביניהם ייבם היבם לבדו ב' חדשים
למיתת אחיו וילדה לבדו תשעה חדשים ספק אם הוא בן
תשעה חדשים לראשון או בן שבעה לשני ותוכב' הספק כ
בכאי המת שאומר שהוא בנו והיבם אומר אני יורשו כי
אתה בנו אם אבי המת קיים אז יחלקו היבם והספק ב
ביניהם אפי' אחד מהם מחזק אין שומעין לו לחזקתו ו
ואם מת הסבא אז יטול היבם הכל ואם הסבא קיים דהוי
דיבא דיחלוקה הספק והיבם ומת הספק קודם חלוקה יח
יחלקו הסבא והיבם ספק ובני יבם שבאו לחלוק בבכאי י
יבם לאחר שחלק היבם בבכאי המת ואומר הספק ממה ב
כפשך אם אחיכם אני תנו לי חלת עמכם ומה שלקחתי מ
מכבאי המת עם אביכם אעביר וחלוקה הכל ואם אינני א
אחיכם תחזרו לי בכאי אבי שלקחתם מכבאי המת בזה
מחלוקת בין הפוסקין אומרים שהדין עמו ייש אומרים ש
שהדין עם בני היבם וכת' א"ה הראש ז"ל כיון דאיכ' פלוגת'
דרבנן א לא מפקינן מבני יבם ספק ויבם שבאו לחלק
בבכאי סבא ואומר הספק אני בן המת ויש לי לטול החצי
אין שומעין לו ספק ופני יבם שבאו לחלק בבכאי הסבא

ידענא למה לא תהיה אשת משומר זקוקה ליבם וגם מה
חילוק יש בין אם היה יבם משומר בשנישאת או לא לא ה
היה מוחזק באחין ואמר יש לי אחין איבם באמן בא אחד
ואמר אחי אחיו איבם באמן ואפילו עד אחד מעיד עליו ש
שהוא אחיו איבם באמן להוציאם מחזקתה היה מוחזק בא
באחין ואמר אין לי אחין או שאמר על מי שהוא מוחזק ש
שהוא אחיו איבם כתב ה' זרעיה הלוי שהוא באמן ל
להתירה והלמכס כתב שאיבם באמן וכן דעת רב אלפס ו
וכן היא מסקנת א' ה' ראש ז' לא היה מוחזק באחין יצא
קול שיש עדים במדינת הים שיש לו אחין הרי זו חוששת
ותמתין עד שיבואו העדים ויעידו אשה שאין לה בן או
אחין וחמותה וחמיה במדינת הים ומת בעלה בבאן מן
מותרת ליכנסא ולא חיישינן שמא ילדה חמותה וזכר והיא
זקוקה לו יצתה חמותה מכאן מעוברת חוששין שמא יל
ילדה זכר **קנה** כשם שהאשה באמנת לומר מת
בעלה שתתיבם והיבם כפכס לנחלה על פיה אבל איבם בא
באמנת לומר מת יבמה שתנשא לשוק ואין האיש באמן לומר
מת אחי ואיבם את אשתו לפיכך הלכה היא ובעלה ויבמה
למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי
או מת יבמי ואחר כך מת בעלי איבם באמנת הלכה היא
ובעלה לבד ובאה ואמרה ביתן לי יבם ומת בין שאומרת
מת בעלה ואחר כך מת יבמה או יבמה ואחר כך מת ב
בעלה באמ' כתב הרמבם שער אחד באמן ביבמה להעיד
שמת בעלה שתתיבם או שמת יבמה שתנשא לשוק ואפילו
עבר ושפחה או גוי מסיח לפי תומו באמן להעיד במיתת
היבם כמו שבאמן במית' הבעל ודין עדות זה לענין עדים
המכחישים זה את זה במיתת היבם כדין עדים המכחישים
זה את זה במיתת הבעל וכן כתב רב אלפס דער אחד פא
באמן ביבמה בין להתירה ליבם בין להתירה לעלמא וא' ח'
ה' ראש ז' כתב להתירה ליבם דווקא באמן ובין אם אומר
מת בעלק ובין אם אומר מת בגד ואחר כך בעלק אבל ל
להתירה לעלמא לא מהימן בין אם אומר מת יבמך בין א
אם אומר מת בעלי ואחר כך יבמך חמס פשיט הן שא
סחינן באמנות להעיד לחשה שמת בעלה כדפרטי לעיל ח'
ח' כס באמנות גם כן להעיד לה שמת יבמה לפיכך נסי ב'
אחים שבאות וכל אחת ואחת אומרת מת בעלי ואין להן
בנים כל אחת אסורה מפני בעלה של חברתה שהוא יב
יבמה והיא זקוקה לו וא' ע' פ' שאשתו באמנת להעיד עליו
שמת לגבי עצמה אין עדותה מועיל לזו שהיא יבמה ואם
יש לזו עדים שמת בעלה ולזו אין עדים את שיש לה עדים
אסורה משום יבמה ואין לה עדים מותרת שעל בעלה כ
באמנת ועל יבמה יש עדים יש לזו בנים ולזו אין בנים ו
ולשתיהן אין עדים את שיש לה בנים מותרת ואין לה ב
בנים אסורה היו לה כאן שני יבמי ונתיבמו להן שהאשה
באמנת לומר מת בעלי שחתיבם ולענין יבם לא הוצרכו
זו לעדות זו ומתו היבמין אסורות ליכנסא לשוק זו מפני
בעלה הראשון של זו דשמא עדיין הם חייין והרי הן זקוקות
ליבם אף על פי שכבר כתייבמה מחזקת שמתו בעליהן כ

באמנות הן אבל עצמו אבל אי אפשר להתירה לזר אלא
בעדות יבמה שבעדה לה שמת יבמה ואין יבמות מע
מעירות זו לזו כתיבמו וכתגרשו חרי אילו מותרות לזר
אף על פי שהיבמה אסורה לזר קודם ש
שתתיבם או תחלוץ אם קדשה זר תפשי
קנה בה קידושין וצריכה גט ואם קדשה בחזיר קנסין ליה ל
לאסרה עליו אם ירצה היבם יחלוץ לה או יגרשנה ומו
ומותרת ליבם אם הוא ישראל וחפץ בה ואם הוא כקנא
אסורה לו וחלוץ לה ומתירה ואם קדשה בשונג שלא ידע
שהיתה זקוקה ליבם אם ירצה היבם ליבם כופין את המ
המקדש לגרש ואם לא ירצה לגרש חולץ לה ומותר למקדש
וצריך לקדשה פעם אחרת אחר שתחלוץ כתב הרמבם
אם חזר המקדש וקדש אחר שחלץ לה יבמה אין מונעין
אותה ממכה ומשמע מדבריו אפילו אם קדשה תחילה ב
בחזיר וא' ח' ה' ראש ז' כתב בסברא הראשונה ואם נישת
לזר בין בחזיר בין בשונג בין שיש לו בנים ממנה בין שא
שאינ לו בנים ממנה תצא וכתב בעל העיטור אפילו מת
היבם תצא ואפילו חזר ונשאה אחר שחלץ לה היבם תצא
ודיבה כדין האשה שהלך בעלה למדינת הים וכיסא ואחר
כך בא בעלה שתצא מזה ומוזה ואפילו חזר ונשאה אחר ש
שחלץ לה היבם וכל יב דרכים בה ויש אומרים אף על פי
שדיבה שתצא אין הולך ממזר וכן כתב הרמבם החשה שה
שהלך בעלה ובכה למדינת הים ואמרנו לה מה בעלק ואחר
כך מת כנך וכיסת ואחר כך אמרנו לה חילוק הדברים ת
תצא והולך כשר וכן היא מסקנת א' ח' ה' ראש ז' ונתה מן
מוותרת ליבם כתייבמה בטעות כגון ששמעה שמת בעלה
וכתייבמה ואחר כך בא אם היתה נשואת אחיו איבם נ
צריכה גט מהיבם ומותר לחזור ואם היתה ארוסה צרי
מהיבם שמא יאמרו תבאי היה לאחיו בקידושין ולא נת
כתקיים וכדון כשאה זה וצריכה גט ולכך אסורה לחזור ל
לבעלה אחר מיתת הבעל כזקוקה אשתו לאחיו וזו היא ש
שכקראת שומרת יבם ומחמת אותה חזקה חשונה באר
בארוסתו ליאסר בקרובותיה אפילו מת קודם שייבם או
יחלוץ ואפילו כפלה לפני שני אחים שאין ידוע איזה מהם
ייבם אותה או יחלוץ אפ' הכי שניהם אסורי בקרובותיה
לפיכך אם קדש אחר מהם אחות זקוקתו אסור לו לכנסה
שהיא באחות ארוסתו עד שייבם אחיו או יחלוץ לזקוקה
ותפקע הזיקה ופירש ר' דווקא במקדש לאחותה משום
שבשעת נישואין הווי כמנשא אחות זקוקתו אבל אם כנסה
לאופה אין צריך להמתין מלבעול דבשעה שכנסה אשתו ג
גמורה היא ופקעה לה זיקה לגמרי ודווקא קדש לאחר ש
סנזקקה לו סקדשה באיסור אבל אם קדשה קודם לכן כ
כיון שלא היתה אחות זקוקתה מעולם לא גזר רבנן מת
אחיו שלא כשאררה זקוקה מוציא את ארוסתו בגט ואת ה
היבמה בחליצה מתה ארוסתו חוזרת היבמה להתירה ה
הראשון רצה חולץ רצה מייבם
היבמה שלשה חדשים הראשונים
כיוצא משל בעלה מכאן ואילך איבם כיוצא לא משל בעל
ולא משל יבם עמדה כדין ותבעת ליבם או לחלוץ ונתרצה

קס

יבום קודמת אין לה דין מורדת שתפסיר בתיבתה כתב ח
 הרמבם יבמה שתבעה היבם לחליצה והיא אומרת איני
 חולצת ולא נוטלת כתובה אלא אשה בבית בעלי בשאר כל
 האלמנות אין שומעין לה אלא רצה היבם רצה חולצת ונותנת
 לה כתובה ולא עוד אלא אפי' אומרת אני כיוצא משלי ו
 ואשאר עבונה כל ימי אין שומעין לה שהיבם אומ' כל זמן
 שאת זקוקה לי אין נותנין לי אחר ואפי' היה כשוי איש
 פישא חסא אחרת או שתחיה לו מריבה בתוך ביתו מפני
 היבמה כל יבמה שדינה שתחליץ ולא תתתייבם הרי זו נו
 נוטלת כתובתה אם יש לה כתובה בשאר כל האלמנות וכן
 אם היה יבמה מוכה שחין או פישא בו שאר מומי אנשים ח
 חולצת לה ונוטלת בתיבתה כולדלבה מומין כשהיא שומרת
 יבם כשתחפה שדהו ואם אינו רוצה ליבם חולצת לה ונותנת
 לה כתובה עד כאן **קסו** מצות יבם וחליצה
 כך היא שתיקת היבמה אחר היבם
 למקום שהיה שם אפי' מצית דין הגדול לקטן ממנו ובא ל
 לרייבם והם קוראין לו ונותנין לו עצה ההוגבת לשניהם
 אם הוא עצה ליבם שייבם ואם הוא עצה לחולצת כגון שה
 שהוא זקן והיא ילדה או איפכא שיחלוץ בא ליבם דצד ת
 תורה חין צריך לקדש סמן השמים הקונה לו אלא בא ע
 עליה ובתובתה על כפיו בעלה הראשון ואם אין לראשון
 כפיים כתובתה על כפיו היבם וחכמים תיקנו שלא יבא
 עליה עד שיקדשה קידושין גמורין בפני עדים ובטוה פ
 פרוטה וזהו שנקרא מאמר ואינו קונה קנין גמור כדלקח
 ואין עושין בו מאמר אלא מדעתה כמו שהאשה אינה מ
 מתקדשת אלא מדעתה וקטנה שכתאלמנה מן האירוסין
 אין עושין בה מאמר אלא מדעת אביה וכותב לה כתובה
 כדן כל הנשוא אלמנה דעלמא ואם בא עליה בלא מאמר
 קונה קנין גמור ואין צריך לחזור ולקדש ומכין אותה מכת
 מדרות כדן מקדש אשה דעלמא בביאה וכותב לה כתובה
 ואם מולד לו בן ממנה אין צריך לקריתו על שם אחיו המת
 מדרבי בעל העיטור כתב הרב המחבר לעניות דעתי ה
 הנוכח יבמתו מצוה רבה היא ומכרך אקכו' על בעילת י
 יבמה ככל המצות אף על גב דפליגי גבי מצות בעילה דל
 דלאו דיבמה איבא מאן דאמ' דלא צריכה לברוכי ביבמה
 דברי הכל דצריך לברך ואיבא מאן דאמר דעל כניסת י
 יבמה כשקדש יבמתו צריך לברך וליתא דתא בריך ברכ'
 אירוסין וחי אסור דמוסיף מצות יבום הא ליתא למצוה
 אלא בביאה ואכן כתבינן דכל מצות התלויה באחר לא מה
 מצריכין עובר לעשייתו ע' כ' טופס כתובת יבמן ביום
 פלוגי כך וכך לשנת פלוגי וכו' איך פלוגי בר פלוגי אתא
 קדמא וכך אמר לבא אחי דמן אבא שביב וחיי לרבא ול
 ולכל ישראל שבין וברת מורית ומחשין מנוקים שמה
 בעשרה לא שבין ושמה דהיה איתתא פלוגית בת פלוגי
 דממתא פלוגי דהיה נסיבא לי וחיי ליה דאורייתא ליבומה
 כדכתיב בפר' אורייתא דמשה יבמה יבא עליה ואבא א
 אפלה ואזון וחפרכה יתיבי בהלכת גוברין יהודאין דפ
 דפלחין ומוקרין וזנין ומפרסין ומכשין ית פשות יהן בק
 טקוטא ויהיבנא לבי כסף עשרין וחמשה זוזי דחזו לבי
 כדוהו בתיבי בכתובת דכתב לה פלוגה קדמא ופלי מו

מזונייבי וכסותייבי וסיפוקייבי ומיעל עלייבי כארר ח
 ארעא וצביאת פלוגית בת פלוגי דכא וחתייבמת לפלוגי
 בר פלוגי יבמה כדי לאוקומי שמיא בישראל כדכתיבה וה
 והיה הכבוד אשר תלך יקום על שם אחיו המת ודא כד
 כדנסיא דהנעלת ליה מבי חבה כך וכך וצבי הוא ואוסין
 לה מדיניה כך וכך וקבל עלוהי פלו' דכא אחריות תוספת
 כתובה דכא עלוהי ועל ירתוהי בתריה מקרקעי ומטלטלי
 ואפי' מגלימא דעל כתפיה וכו' כדכתיבן בשאר כתובה
 דעלמא וצריך לשרטט אותה בשביל הפסוקים שכותבים
 בה והבא על יבמתו בין מזויד בין בשוגג כגון שחכמהו
 גוים והדכיקוהו ביבמתו בעל כרחו על ידי קושי בין בר
 ברצון בין שהיה הוא מזויד והיא שוגגת או אנוסה בין שה
 שהיתה היא מזויד והוא שוגג או אנוס בין שהיא ערה או
 ישנה בין כדרכה בין שלא כדרכה אפי' בהעראה קנה צמ'
 דברים חמורים שכתבונן לשום ביאה בעלמא וחפילו לא
 כתבונן אלא לביאת בהמה ובא על יבמתו קפאה חבל לא כ
 כתביו' לשם ביאה כלל כגו' שהוא ישן או סבור שאינו מכיר
 כלום או שכתבונן להטיח בהותל והטיח ביבמתו או שכת
 שכתקדשה לאשתו וכפל מן הגב וכתקע ביבמתו בלא קי
 קיטוי באבר מתלף קנה והא דביאת שוגג קנה ביבמתו
 בבל דבר דווקא בשכפלה לי מן הכישוף אין חבל כפלה לי מן
 האירוסין אינו קונה בביאת שוגג אלא כירש כככאי אחיו
 ולהוציאה בגט ולפטור צרתה חבל אינו קונה לעורסה ול
 וליתמא לה להפר כדריה אבא בהעראה קונה לכל דבר אף
 כי כפלה לו מן האירוסין **קסו** קטן פחות מכן
 ט' שנים אין ביאתו כלום ומכן תשעה שו
 שנים ואילך ביאתו ביאה וקונה ביבמתו ודווקא ביבמת
 ביאתו ביאה חבל באשה דעלמא לא לפיכ' כשא חשה ולא אח
 חשתו פטורה מן החליצה ומן היבום ואפי' ביבמתו חין ב
 ביאתו קונה בה קנין גמור אלא במאמר לפיכך בן תשעה
 שנים ויום אחד שכת על יבמתו קפאה חבל אינו יכול לפ
 לביטור בגט עד שיגדיל ויבא עליה אחר כך ואם לא בא
 עליה אחר כך ובא להוציאה צריכה בגט חליצה ואם בא ע
 עליה כשהוא קטן ומת קודם שהגדיל או מת אחר שהגדיל
 אבא לא בא עליה משתגדיל ולו אח חולצת ולא מתיבמת ו
 ואם משתגדיל כשא אשה אחר' ולא בא על היבמה משתגד
 ומת שתיק חולצת ולא מתייבמת קטן אינו חולצת עד ש
 שיגדיל ויבדקוהו שהביא שתי שערות אחר שהגדיל חבל
 אם היו לו שערות קודם שהגדיל אינו נחשב גדול על ידו
 אלא אם כן יביא אחרות אחר שהגדיל ומכל מקום אין מ
 מוצאין לו שתי שערות אחר שהגדיל לא חיישינן שמה היו
 לו קודם לכן קטנה מבת שלשה שנים ויום אחד ביאתה ב
 ביאה לכל דבר ואם בא עליה יבם קפאה קנין גמור שיכול
 להוציאה בגט אבא אינה חולצת יד שתגדיל ויבדקוהו אם
 הביאה שתי שערות יבם קטן שכת על יבמה קטנה יגדלו
 זה עש זה היבמה שכת יבמה ובא להוציאה ואומר שצדי
 לא בעל וצריכה חליצה והיא אומרת שכת על ידי לה בגט
 בתוך שלשים יום נאמן וצריכה חליצה ובין שהיא אומרת
 שבעל ולפי דבריה צריכ' גט אין דילת בחליצה מבקשין

אומר הספק אני בין המת ויש לי לטול החצי והם אומרים
לא אלה חצי ואין לך חלק השליש באחד ממנו בחצי שה
שמואל מודה להם יטלו הם והשליש שהם מודים לו יטול ה
הוא והשמואל הנשאר שהם חולקים עליו יחלקו ביניהם ו
יטול הוא חצי והם חצי כבא יבם ויבם בבבאי ספ' או
ספקא וסבא בבבאי יבם חולקים

קסד

היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם
עד שיהיו ב' יום ממיתת הבעל חוץ מיום המיתה ויום ה
היבום ויום החליצה חלצה או כתיבמה תוך ג' חדשים ולא
במצאת מעוברת הרי זו פטורה ואינה צריכה כלום אבל
לא תגשא לאחר א' ע' פ' שחלצה עד שיהיו לה ג' חדשים ומיהו
כשישלמו לה ג' חדשים למיתת הבעל תגשא א' ע' פ' שאין
לה ג' חדשים אחר החליצה אבל אם מת היבם תוך שלשה
חדשים או אפי' אחר הג' צריכה להמתין ג' חדשים אחרי
מיתתו חלצה וכמצאת מעוברת וילדה אם הולד של קיימ'
אין החליצה כלום ומותרת לכהונה ומותרת בקרובותיה
ואם הפילה או ילדה ולא חיה ל' יום צריכה חליצה אחרת ש
שחליצת מעוברת לא שמייה חליצה ובת' הרמבם וחולץ לה
או תצא או אחר משאר האחין וא' א' הרמבם ז"ל כתב שלא י
יחליץ לה הוא א' ע' ב' דחליצה קמייתא לאו כלום היא הו
הורעה זיקתו והרי הוא כאילו נתן גט ולא מצי חליץ חלי
חליצה כשרה ע' כ' וכן ביאת מעוברת לא שמייה ביאה לפ
לפיכך הבונם או חולץ ליבמתו תוך ג' חדשים ולמה צרה לא
תגשא עד שתלד זו דשמא תפיל ולא היתה הביאה והחליץ
כלום והולד אינו פטור עד שיצא לאויר העולם היבמה לא
לא תתיבם בעת כדוניה אבל חולצת היא ואם עבר ויבם
וגא עליה בעת כדוניה קנאה הבונם יבמתו וכמצאת מעו
מעוברת מפרישין אותה ממנו ואם הפילה יחזור ויקיים
ואם ילדה ולא שהה הולד ל' יום הרי זו ספק וצריכה גט ו
וחליצה וה'מה כתב בין דספק הוא אין מוציאין אותה מ
מ' ופ' ואם שהה ל' יום הרי זה של קיימ' וינצא ואינה צריכ'
כלום ואם יש להשקו בראשון כגון שבבאה לכוף ג' חדשים
וילדה לכוף ז' ספ' אם הוא בן ג' לראשון או בן ז' לשני יוצא
בגט והולד כשר ואם בא עלמה אח' כ' וילדה הוי ספק ממזר
יבמה שילדה אחרי מיתת הבעל ומת הולד בתוך ל' יום
או ביום ל' חולצת ולא מתיבמת ואם עמדה ובתקדשה ל
לשוק אם לישארל בתקדשה חלצת ואם לכהן בתקדשה ס
שתיאם עליו אם תחלוץ לא תחלוץ ואם כתיבמ' בת' הרמה
כיון דספקא הוא אין מוציאין אותה ממנו ולא כהירא דהא
טען דשרינן לה לכהן מספק משום דסמכינן אדרבנן דא
דאמרי א' ע' פ' שלא שהה הוי בר קיימא והיא מותרת לשוק
ואם כן אדרבנן מהאי טעמא נמי תצא מיבם דלרבנן הוי
ב' קיימא והיא חשת לחיו שלא במקום מצוה

קסה

רב אלפ' ספק שמצות יבום קודמ' למצות
חליצה וכן כתב הרמבם ור' ב' שמצות
חליצה קודמ' ומ' מ' אם שניהם לפנינו ורוצין ליבם שומע'
להם ולא חיישינן שמא איבם מכוונין לשם מצוה אבל אם
אמרה לא בעינן ליה ואמרה דברים הנכבדים אם יכולים
להטעותו שיאמרו לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מנה מט
מטעין ליה ואי לא כיישינן ליה וחליץ בכל אמתלא חתתן

לרב ריה ור' כתב דמצוה חליצה קודמת ואפי' אם שניה
רוצים ליבם אין שומעין להם חלץ חס כן ידוע שמכוונים
לשם מצוה כגון שבא לב' לחלוץ ואמרו לו אי צבית לך
ליבומי יבם מאז ודאי אי מיבמין מכוונין לשם מצוה כיון
שבא לחלוץ מתחילה וכיוצא בזה חס רוצה ליבם וידוע ש
שמכוונין לשם מצוה והיא ממאכנת אם יש לה טענה שהית
מועלת לה אפי' כנגד בעלה כגון שהיא מאותן שבפין או
אותו להוציא כופין אותו כלי לחלוץ ואם לאו אם יכולים
להטעותו שיחלוץ לה הרי טוב ואם אין יכול' להטעותו אין
כופין לחלוץ וכן היא מסקנת א' א' הרמבם ז"ל וכתב עוד ב
בתשובה על יבמה שכתלה לפני יבם נער ולא רצתה לה
להתיבם בטענה שאמרה שהוא נער ובעד ואין לו במה ל
לפרנסה והוא לא רצה לחלוץ עד שיתנו לו דבר קצוב וכת'
שאלם יכולים להטעותו שיחלוץ מטעין ליה ואם לאו כופ'
אותו לחלוץ בחנם ובשפר המצות כתב שאלם יש לו חסה
אחרת שבפ' אותו ומכדי אותו עד שיחלוץ מתוך שפסק
ר' אלפ' שמצ' יבום קודם שמעמ' שיבם שאינה רוצה להתיב
סדינה כדיון מורדת וכן כת' הרמבם יבמה הראו' להתיב
ולא רצתה להתיבם דינה כדיון מורדת על בעלה וכופין
אותו לחלוץ ותצא בלא כתובה ושאר צרותיה שלא כתבעו
כוטל' כתובת' כשאר האלמנו' היו היבומי דב' ותבע אותה
הגדול ליבם והיא אינה רוצה בו ורוצה באחיו אין שומע'
לה שמצוה בגדול ליבם אחר הגדול איני רוצה לא ליבם ולא
לחלוץ הרי אחי לפניך ותבע אותה אחר מן האחין לכוס
והיא אומרת איני רוצה בו ורצתה באח אחר והיא רוצה
בה אין זה מורדת מאחר שכשתלק הגדול שמצוה בו כולן
סנין הואיל והיא רוצה באחד מהם והוא לא רצה בה הרי
לא מרדה ולא עידי א' אם היה אחד מהם במדינה אחר'
ואמרה הריני מתתבת עד שיבא ויבם אותי אבל זה אי
איני רוצה בו אין זה מורדת ואומרת לה שאינו הגדול ו
ותבע אותה תצוה לחלוץ וליתן לה כתובה חלוץ ואם לאו
הרי רצתה שתשם עד שיבא אחיך הואיל ואין לך דין קד
קדימה עליו בא אותו שתלח בו ולא רצה בה חוזרין חל
זה שתבע אותה ליבם והיא אינה רוצה בו ואמרי' לה אין
כאן מי שירצה ליבם חלץ זה ומצות יבום קודמת או תת
תתיב' או תצא בלא כתובה כדיון בל' מורדת ע' ב' אבל לר'
שמצות חליצה קודמת אין לה דין מורדת חלץ כופין אותו
לחלוץ אם הוא מאותם שבפין ואם לאו מטעין אותו אם
יוכלו ואם לא יוכלו להטעותו אין כופין אותו אם ידוע ש
שמכוונין לשם מצוה חלץ תשם לבעלם יבמה שמרדה הנאה
מיבמה בחיי בעלה שיש הוכחה שלא כיונה לאחור עמ'
על היבם או שמרדה הנאה מכל העולם בחיי בעלה וכופ'
אותו לחלוץ ונותן לה כתובה כדירה מהיבם אחר מיתתה
הבעל או אפי' בחיי בעלה כתובה בגדרה כדי לאחור ע
עצמה על היבם מבקשין ממנו לחלוץ ואם אינו רוצה אין
כופין וכת' רב אלפ' שדינה כדיון מורדת וכן כת' הרמבם
שתצא בלא כתובה והרמבם כתב שאין כופין אותו לחלוץ
ומכל מקום אין לה דין מורדת שתצא בלא כתובה וכן הו
היא מסקנת א' א' הרמבם ז"ל ראשיתו למאן דאית ליה מצות

זה סומכין שאין צריך לברוק אם יש בהן גומות דאע"ג
דקיימא לן שצריך שיהיו בעיקר גומות אם יש ריבוי שם
סעודות או שהם ארוכות אין צריך לברוק על הגומות וי
ישבו הדייכין כמו שצריכין לישב בדיו ויעמדו לפניהם
היבם והיבמה שמצות חליצה מעומד לא עמדו אלא חלצו
מזמין או יושבין חליצתן כשרה וישאלוהו אם ירצה ליבם
או לחלוצו ואם חמר שרוצה לחלוצו יאמרו לו לבטל כל מו
מורעות שמסר כמו גבי גט שאם משר מורעה תחילה ה
החליצה פסול מי שכושין אותו לחלוצו בדיו ומשר מורעה
תחילה ולא בטלה משמתין ליה ויתנו לו מכעל
החליצה במתנה שצריך שיהיה לו אצט שמחזירו אח' כך
קריין ביה שפיר שלו ויש אומרים שצריך שיהיה בו מעט
כדי שיהא כראיה בפלו ואם לא כתבוהו לו כשר וחמכעל כ
צריך שיהיה כולו של עור לשיכך צריך לתופרו בעור או
אבל רצועותיו אין צריך שיהיו מעור וכתב בשפר האצט
צריך שיהיה העור קשה קצת שיהיה דומה קצת לסדר
שמן הדיו לא היה ראוי לחלוצו אלא בסדר אלא שאינו מכ
מצינו לכך צריך שיהא דומה קצת לסדר ולא יתפור בו
בגר בפנים ומאיה עור שיהיה הסדרל שפיר דמיילא ב
דבריו דת' שכתב שצריך שיהיה עור בהמה טהורה דוק'
ויהיו לו רצועות לקושרו בהן להדקו על הרגל וגם כמין
קשר באזנו האחר שיכניסוהו בהקב שיהיה לו באזנו הש
השכית כדי להדקו יפה וכתב בשפר המצות צריך שיהיה
הרצועות לבנות ושלא יהיו לו לשון כמו שרגילין לעשות
במכעלן כדי שלא יהא מעל דמעל ושיהיה התפירה מ
מכחון שיהיה עשוי לצורת רגל ויכעלבו ברבלי הימני וי
ויהיה למדת רגל שלא יהיה גדול עד שאין ראוי להלך ב
בו ולא קטן עד שאין מכסה רוב רגל ולא יהיה קרוב עד
שאינו יכול להלך בו היה בגר פשתן תפור בו מכשנים או
שתפירותיו בפשתן או שהוא של עץ או של סיב או שיעם ו
ומחופה עור או שהוא גדול ממדת רגלו ויכול להלך בו
אם שלא היה של עור או שהוא עשוי בצורת רגל שחמלי וכעל
בימין או שחלץ באפליא של עור או בשמיכת הדגלים או
גזוק החליצה כשרה בדיעבד והלצה כתר דמכעל הת
התפיר בפשתן פסול אפי' בדיעבד אבל חלצה בשלעף או
של שיעם שאינו מחופה עור או ברבלי שחמלי חן שיהיה המ
המכעל גדול עד שאינו יכול להלך בו או קטן שאינו מכס
מכסה רוב רגלו או קרע שאינו יכול להלך בו או בסדרל
שאין לו עקב או באפליא של בגד חליצה פסולה בת' ח
הלמפס חלצה במכעל של בגד אינן חליצה כלל אפי' לפסול
על החמין מכעל של ע' שמיחין אותו ברבלי השרה לא
תחלוצו ואם תחלוצו חליצה כשרה אבל סדרל של תת
תקדושת ע' או של עיר הכדחת או שגשגה למת שנקבר
בו אם חלצה בת חליצה פסולה פתרי אינו עשוי להלך
בו כתב בשפר המצות אפי' אטר חולץ בימין של ארס אצט'
שהוא שחמלי וי'א' שהוא חולץ בשפיהן במכעל של ימין כי
בימין ומכעל של שחמלי בשחמלי אבל אם שולט בשתי רגל
רגליו והיא בשתי ידיה או יעשו בשל ימין וי'א' שאטר חן
חולץ בימין שלו שהוא שחמלי כל אדם והכי משהדר דבכי

האי גב' אומרים בתפילין שמיח שחמלי שחמלי ימין כל
אדם ויכעל המכעל על רגלו כשהוא יחלוצו על בתי סו
פוקים שלא יהא מעל דמעל ומטעם זה יש מדקדקים ש
שלא יהא טיט דבוק במכעל בפנים שלא יהא מעל דמיגל
ויקשרנו קשר גמור ולא בעניבה וי'א' שצריך שני קשרים
זה על זה וכתב בשפר המצות צריך שיהא הקשר על שר
טוקו ולא על אזורי המכעל לכך כתב בשפר המצות שצריך
שיחתוך ממנו לפימולאחריו כמו פנימה ויכוין שיכח
הקשר באזורי המקום ולא באזורי המכעל כדי שיהיה על כ
בשרו ויכניס הקשר שבאזנו בהקב שבאזנו השכית וצריך
שיקראו אותו בעמידה מאן יכמי להקים לאחיו שם כי
בשראל לא אבה יבמי ואפי' אם היא מאותן שחולצות ולא
מתיבמות שלא התירו להתבסם אפי' הכי צריכה קריחה
ויקראו אותו מילה ביניה זו אחר זו בלשון הקדש רק לא
אבה צריך שיקראוהו בפנימה אחת גלגל הפסוק והרמז
כתב מלמדים אותה שתהא רגילה לקרות אף על פי שלא
קראה בפנימה אחת אין מקפידין על זה אבל אם אינה
יכולה מרגילין אותה עד שצריך עור כחן וכן ירא' מדברי
רב אלפס שאם אינה יודעת לקרות באחת חינו מעכב ו
ואף ה'ראש ז'ל כתב שצריך שתקרא אותה בלי הפסקה ויק
ויקראוהו מעומד לא חשנתי לקחתה ואין לחשם חס יפסו
בין לא לחשנתי וידחוק רגליו בקרקע ותבטיה היא בידו'
רגלו מעל הקרקע ותחלוצו המכעל ויעמוד היבם אצל ה
הכותל או אצל עמוד וישען עליו כדי שיוכל לדחוק רגלו
בקרקע וכיצד היא חליצת המכעל שתתיר היא קשירה
המכעל בידה הימנית ותתפוס רגלו בידה השמאלית ות
ותחלוצו המכעל בידה הימנית כדי שתהא התרה וחליצה
בידה הימנית דת' כתב שיולפתו בימין ושחמלי מסייעת'
ובשפר המצות כתב שצריך שיהא הכל בימין בלא סיוע
שחמלי ואם עשתה בשחמלי או אפי' בשיניה כשרה וגרמת
חולצת בשיניה לחליצה התיר הוא הקשר ושחמלי היא
המכעל מרגלו או שהתירה היא ושחמלי היא חליצת פסולה
עד שתתיר היא ותשמוט וכתב אפי' ה'ראש ז'ל הא רפסיל
בשהתיר הוא דוקא שהוא בענין שלא היה יכול להלך בו
אם לא שהוא קשור לפי שהתרתו הוי כאילו שומטו כיון
דאשט לפסול מעצמו אבל מכעל שיכול לעצמו ברבלי ולהל'
בו בלא קשירה וחלץ בו כשרה בדיעבד בלא קשירה לשו'
ה'רמבם וכעין בארץ רגליו היא יושבת ופושטת ידה בבי
דיו ומתרת רצועות המכעל וחולצת המכעל ומשלכת חן
אותו לארץ עד כאן ואיני יודע למה צריכה להשליכו לא
לארץ אחר אמימר מאן דחליץ צריך למדחסיה לברעיה
פי' צריך לדחוק רגלו בארץ ופי' רב אלפס שאם לא עשה כ
כן החליצה פסולה שהיא מדמה אותו לאידך דאמימר ד
דחמר דמאן דמסגי אלומתא דכרעיה וחלץ חליצתו פס
פסולה פי' מי שרגליו השוכות שבה רגלו למעלה ודורס
על גליוכו שפירש טעמה דלא חלץ מאן דמסגי אלומתא
דכרעיה משום דבעי למידחסיה חמירעא וכיון דלא מצי
למדחסיה לא חליץ וכן כתב ה'רמבם היתה רגלו עמוקה
לאחור או הפכה על צדה או שמהלך על אצבעות רגלו

לה כתובה או שמחלה כתובה וזה בכסף אחיו וכול
למכור וליתן כחפצו וכשיכנסו יבמתו יתן לה מזה ויחיו
כל כבשיו אחריו לבתו בתה כשאר כל הנשים וכתב עוד
יבמה שלא היה לה על בעלה כתובה מפני שהיבמה אסור
עליו והרי היא מותרת לאחיו אם רצה היבם ליבם כונס
ואין לה כתובה כדרך שלא היה לה על בעלה ודינה עת
יבמה בתוספת כמו שהיה לה על בעלה אבל לא כתב לה
בעלה כתובה או שמכרה לו או שמחלה צריך היבם לכתוב
לה כתובה כדרך כל האלמנות

קסט

הלכות חליצה

בא לחלוץ יועדו שלשה דיינין לחלוץ בפניהם שמעו חליצה
בשלשה דיינין ישראלים כשרים שלא יהיו קרובים זה לזה
ולא ליבם ויבמה ואפי' הם הדיוטות שידעו להקרות אתה
היבם והיבמה ממזל אחד מהם קרוב או פסול ואפי' היה
אביו גר ואמו מישראל פסול עד שיהא אביו ואמו מישראל
ובשם המצות הכשיר אמו מגדים רק שיהא אביו מישראל
ומיהו חליצה פסולה מיהא הוי לפסולה על האחין אפילו
ביחיד ואפי' בינו לבינה כמצאו עמי הארץ שאין יודעין
אפי' להקרות החליצה כשרה ולכתחילה מנה שוסיפו ב
על הב' לפרסומי מילתא ואפי' הן עמי הארץ חלוצו בשלשה
חליצה כשרה כתב בעל הלכות צריכי למיתב ה' בהוא כי
דיכא וכר כתב ביטא לכתבו במוותב תלתא הויכא וכן א'
אמר רב צמח באין ויקבעו מקום תחילה לומר לחלוץ כח
במקום פליגי וכתב אבי העזרי רבותי חומרים בההוא ו
יומא ואפי' ראיתי לאבא מרי שקבע מקום בצרצ' ביום פ'
שלשנו בתב הדמם צריכין דיינין לקבוע מקום וחד
בך תחלוץ לפניהם לא כועדו ולא קבעו מקום חלא נקרה
מקרה והקדל הוה והיה לפניהם וחליצה חליצה כשרה
ע' ב' חין חליצה כשרה חלא ביום חלוצו חליצה חליצה פסול
וצריך שיכירו אותם שאומרים שהם היבם שהיא אחיה
המת ושהיה בעילמו וזאת היא אשת המת ומיהו אפי' ח'
כאן חלא עד אחד שמעיד עליהם שפיר דמי ואפילו הוא
עבד או שפחה וצריך שידעו דיינין שיש שלשה חדשים
ממיתת הבעל ויבדקו היבם והיבמה אם הביאו שתי ש'
שערות ואם הוא בן יב' שנה ויום אחד והיא נברקת על
פי נשים ואם רואים שגדלו דדיה ושנתמלח זקנו אין צי
צריך לטרוק יותר בתב הדמם אין סומכין במטין השני'
לא על פי קרובים ולא על פי נשים חלא על פי עדי כשרי'
להעיד ובשפר התרומה כתב אם אין השנים ידועות חלא
על פי האב בגון שפחו ממקום אחר ואין מכירין אותו א'
אינו כאמן להחזיקו בגדול אבל במקום שהוה דר והחזק
בעיני השכנים שלא על פי האב שפא לכלל שנים או שיטח
עליו קול שפא לכלל שנים כאמנים להחזיקו בגדול אם ה'
הביא שתי שערות ולא חיישינן שמא עדיין לא בא לכלל ג'
גדול ושומא כיבדו ואפילו בלא חזקת השכנים אם יש להם
ריבוי שערות או שהן ארובות חזקה שפחו לכלל שנים ועל

חיותו סיתן גם אבל אין כופין אותו ואם היה אומרת לא כ'
כבעלתי והוא אומר שבעל כחמכת וכופין אותו לבעול או
לחלוץ ואם גט יונת מתחת ידה והוא אומר שבעל קודם
הגט ודיה בגט והיא אומרת שלא בעל עדיין והשתא אי
ליפטר לו לבעול כיון שלמי דבריה פסלה עליו בגט קודם
שבעל כופין אותו לחלוץ ואם אחר שלשים יום אומר לא
בעלתי וצריכה חליצה והיא אומרת שבעלתי באמנת ודיה
בגט ואם היא אומרת לא כבעלתי והוא אומר שבעל כא
כאמן ואין כופין אותו לחלוץ ומכל מקום היא שויתה עצ
עצמה חתימה דאסורא לה כדרך חליצה ומבקשים אותו
שיחלוץ לה ואפי' אם חזר והודה לדבריה שלא בעל ודי לה
בחליצה חין שומעין לו וצריכה גט וחליצה ואפי' אם יש לה
גט ממנו והוא אומר שכתבו לה קודם שבעל צריכה גט ש'
שני וחליצה ולעבין איסור הצרה לדעת ר' אינו כאמן ל'
לאוסרה אפי' הוא ר' והיא אומרת שלא בעל אפי' תוך ל' יום
ולדעת ר' א' הראש ז' תוך ל' יום אם שניהם אומרים שלא
בעל כאמן לאסור הצרה ואפי' אם הוא אומר שבעל אבל ל'
לאחר שלשים יום אפי' שניהם אומרים שלא בעל חייבם

כאמנים לאוסרה **קסט** משעבם היבם ה
היבמה הרי היא כחשתו לכל דבר
שיכלא להוציאה בגט ולהחזירה ולא אמרינן כיון שכתב ק'
קיים מצות יבם חזר איסור אשת אח למקומה וכתובתה
על כבשי בעלה הרשון ואם חין כבשים לרשון יש לה כ'
כתובה ונה משכי בדין אלמנה כדי ש' א' תהא קלה בעיניו
להוציאה אבל כל זמן שיש לרשון אפי' הן ביד לקוחות חין
לה מכבשי שני כלים גרשה והחזירה קודם שפרע לה כת
כתובתה דינה כחשה חחרת שגרשה והחזירה שאין לה
חלא כתובה אחת שהמגרש אשתו והחזירה על דעת כתוב
הראשונה הוה מחזירה וכיון שכתובתה על כבשי המת ח'
חין היבם רשאי ליובור כלים מכבשי אחיו חלא יהיו יכולים
קיימים לשיעבד כתובתה ואם מכר או נתן מהם מעב
מעבשיו בטלי לא שפא חס מכר או נתן קודם יבם או א'
אחרי יבם ואפי' אם הכיח מטלטלי בגון מעות או פירות
תלושין ימכרו וילקח' בהן קרקע והוא אובל פירות והגוף
יהיה קיים לשיעבד כתובתה ואפי' חיה הוא חייב לאחיו
מכה לא יאמר הוחיל ואפי' ירשנו אחיוק במה שבידי חלא
מוציאין אותו מידו והדמם כתב ראשילו בשאר מטלטלי'
שהביא אחיו משתמש בהן כמו שירצה ואינה יכולה לעבב
עליו כיון שאין הכתובה נגבית ממטלטלים חלא מתקנת
הנאונים אין כח בתקנה זו למוכרו מכבשי אחיו ולחלוטו
באחריות זו שלא ישח ויתן בהם ע' ב' ורב אלפס כתב כ'
בשטר ראשונה ולזה השכים ח' א' הראש ז' ואפילו גרשה
ובכסה אחר כך סתם אינו יכול למכור דכיון שכבש' סתם
לא נתחייב לה בכתובה חלא אם כן יתנה בשעה שמחזירה
שכתובתה על כבשיו ואז יכתוב לה כתובה באחריות על
כל כבשיו שנה וסיקנה ויכול למכור והוא הדין במי בלא
גרשוין חס מתרעה לו סימכור על מכה שיתחייב לה בא
באחריות מתוכה שיכתוב לה אחריות על כל כבשיו שק
ס' קנה וסיקנה יכול למכור כתב הדמם יבמה שלא היתה

לקושרו בהן על רגלו אעב' ראית ליה חומרתא כמין קסר
עגול ומכיסו בחור של רצועה וצריך שיהיו כל תפירות
המעל ברצועה ולא בפשתן וכו' וכלו ברבלי וקושרו ברב
ברצועות על רגלו בקשר ולא בעניבה וברגל של ימין
ומקרין ליבמה כלשון הקדש מאן יבמי להקים לאחיו שם
בישראל לא אבה יבמי מלה במלה זו אחר זו רק לא אבה
יבמי יקרוה בפעם אחת ומקרין ליבם לא חפצתי לקחת
והיא מתרת בימינה קשר המעל ושלפתי מעל רגלו כי
בימינה וזרקת דוק מפיה לפניה וצריכין הדיינין לראות
הדוק כשיצא מפיה ולא תאכל היבמה כלום קודם חלי
חליצה ומקרין לה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בני
אחיו וקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל וכל הנמצאים
שם חומרים חלוץ הנעל נ' פעמים ומשרטטין קלף וכו'
וביתין לה ביום פלוני כך וכך לירח פלוני בשנת כך ו
וכך לבריחת עולם למכין שאלו מוכי' בו כאן במקום פלו'
הנחבא דייבי דמקצת' חתימי לתחת במותה תלת בחדא
הויכא ושלוקת קרמנא פלו' בת פלוני ארמלת פלו' בר פלו'
והקריבית לקרמל חד גברא דשמיא פלוני בר פלוני וכך א'
אצרת לבא פלוני דבא בר פלוני אחוהי דפלוני בעלי הוא
דהויכא כשיבא ליה ושיכב וחי' לרבין ולכל ישראל שבין וב'
ובר' וברת וירתי ומחשין ומוקים שמו בישראל לא שבין ו
וקרין פלוני אחוהי חזי ליבומי יתי וכין רבין דייבי אחר
ליה חי צה לייבומי יתייבם ואי לא ליטלע לי קדמיכון רב
רגליה דימיכא ואשרי מאכא מעל רגליה ואדוק באפוהי
ואישתמורעיוהי דפלו' דבא אחוהי דפלו' מאכא הוא וא'
ואמריכא ליה חי צבית ליבומי יתה יבם ואי לא ליטלע לה
קדמ' רגלי' ימיכא ותשרי סינך מעל רגלי' ותירוק באב'
בזכך ועבי ואמר לית אבא צה ליבומי יתה מיר חקריכ'
חקריכונה לפלוני דא מאן יבמי לקים לאחיו שם בישראל
לא אבה יבמי ואחללהי פלוני חקריכ' ליה לא הפצתי לק'
לקחתה ואטלע לה רגליה דימיכ' ושרת סיכיה מעל רגליה
והקת באפיה דקרא דאיתחזי לבא בפומה על ארע' ותוב'
חקריכו' לפלוני דא ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בני
בית אחיו וקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל ואנחבא ד'
דייני וכל דהון יתבין תמן עביכא בתרה בית חלוץ הנעל
תלתא זימני ומדאיתעביד עבדא דבא קדמכא שריכונהא
לפלוני דא למהך לתעבכא לכל גבר דיתעביי ואיכא לא י'
ימחה בידה מן ימא דכן ולעלם ובעא מיכא פלוני דא
גיט' דחליצתה דבא וכתבא וחתמ' ויהיבא לה לזכות ול'
ולאיה כרת משה וישראל וחתימן עליה תלת' ולא בעי לא
לאמתוני לבתר חליצה תלת' ירחא אלא שרי' לאלתר לאיכס'
לאיכסובי לכל מאן דבעי

קע

אעפ' שמן חומריד כי
התורה גט לא מעלה ולא
ביבמה תקנו חכמים שכל גט שבוכל באשתו לכהונה כיו
כיוצא בו ביבמתו מועי' שאם אחד מאחין נתן לה גט שם
בשלה ואת כל צרותיה עליו ועל כל האחין איכה כיתרת
בו לז' עד שחלצו לה וכן המאמר שתקנו בה חכמים אי
אינו קונה בה קנין גמור שאם בא להוציא אחר המאמר
אינו יכול להוציאה בגט לבד שלא כפקעה הזיקה על ידיה
המאמר אלא צריכה גט למאמרה וחליצה לאפקועי הזי

הזיקה וכיון שאין מאמר קונה קנין גמור ולא גט דוחה
דחייה גמורה לפיכך מועיל המעשה שנעשה אחריה וי'
יש גט אחר גט בין ביבם אחד וב' יבמות בין ביבמה אח'
וב' יבמים בין בשתי יבמות ושתי יבמין כיצד יבם שכתב'
גט ליבמתו וחזר ונתן גט לצרתה כאשר בקרובות שתי'
או שני יבמין וב' יבמות כל אחד כתב גט לחת כל אחת
כאשר בקרובות של אותה שכתב לה גט וכשכא' להוציא'
למאן דאמר חליצה פסולה צריך לחזור על כל האחין בב'
יבמין ויבמה אחת צריכה חליצה מכל אחד ואחד וכתב'
והוא הדין כמי ביבם אחד וב' יבמו' וכתב גט לשתי' שם
שצריך לחלוץ לשתי' מדברי ר' שי ירמיה דאפי' אם נחמר
בשני יבמין ויבמה אחת צריכה חליצה מכל אחד ואחד ב'
ביבם אחד וב' יבמות כפטרת אחת בחליצת חבירתה ול'
ולמאן דאמר חליצה פסולה חובה צריכה לחזור על כל ה'
האחין בין בב' יבמין ויבמה אחת בין ביבם אחד ושתי יב'
יבמות סביר' בחליצת אחת וכן ה' דעת אדוני אבי ה' ר'
אשר זכרו לברכה וכן יש מאמר אחר מאמר שאם עשה
מאמר בזו ואחר כך בזו או אחיו בה או בחבירתה כל ח'
אחת צריכה גט למאמרה וחליצה לחת מהן לפטור שת'
שתיהן וכן אם עשה מאמר בזו ואחר כך כתב גט אל חלץ
לה או לצרתה או שבא על צרתה או שבא עליה מועיל מה
שנעשה אחר מאמר לאסור בעלת המאמר וליאמר בקר'
בקרובות המעשה שנעשה אחר המאמר ולהצריך גט ל'
למאמר וביאה שנעשה אחריו וזה תקבול עשה בה מאמר
וכתב לה גט צריכה חליצה עשה בה מאמר וחלץ צריכה ג'
גט עשה מאמר בזו וכתב גט לזו כותב גט לבעלת המאמר
והוא או אחיו חולצין לחת מהן לחיזו שירצה ותפטר ה'
האחר דקל בעלת גט ובעלת המאמר כי ה' די ופ' שי כי
ה' די כיכה וחולץ לחיזו שירצה ותפטר צרתה וה' די כי'
ששתיהן צריכות חליצה וא' הר' אש' ז' הסכים לפרשי ע'
עשה מאמר בזו ובעל אחיו לזו בעלת המאמר צריכה גט
וכן אם כתב לה גט ואח' כך על עליה או עשה בה מאמר
או בחבירתה או שחלץ לחבירתה או שאחר הגט של ע'
עשה בה אחיו מאמר או בא עליה או חלץ לה או לחבירת'
מועיל מה שנעשה אחר הגט ליאמר בקרובותיה ולהצרי'
גט למאמר שנעשה אחריו כתב גט ואחר כך בא הוא או
אחיו על צרתה או שעשו בה מאמר צריכה גט וחליצה ל'
לחת מהן לפטור שתיהן הצריכה קונה קנין גמור וכן ח'
חליצה דוחה דחייה גמורה לפיכך אין המעשה שנעשה ח'
אחריהם מועיל לא לפסול את זו ולא לחסור בקרובות כ'
כיצד בא על יבמתו וחזר הוא או אחיו וחלץ לה או לצרת'
אין אותה החליצה כלום וכן אם אחיו חזר ונתן לה גט או
לצרתה אינו כלום וכן אם חזר וי' עשה בה מאמר או בעל
אינו כלום שכבר היא אשתו של אחיו ואין הקידושין ע'
תופשין באשה איש אבל אם בא הוא או אחיו על צרתה ח'
או עשו בה מאמר צריכה גט וכן אם חלץ ליבמתו הוא ח'
או אחיו וחלצו לצרתה אין אותה חליצה כלום ליאמר בקר'
בקרובותיה או שני יבמים שחלצו ליבמה אחת זה אחר ז'
זה אין חליצתה האחרונה כלום ומותר בקרובותיה אב'
אם אחר שחלץ

אינו חולץ אחרון צריך לכוונת עקבו בקרקע וזה אינו יב
יכול לחלוץ לזי שהולך אלו חתך דכרעיה פסולה לפי שכל
כחלצת מעל כף רגלו ולא מעל רגלו וגם כשהוא הולך בע
כעצו הולך למטה מרגלו וכן כתב א"ה הראש זל טעם שצר
שצריך לרחוק רגלו אינו אלא כדי שתהא טו רחת לחלוץ
רגלו ולעצמים מכעל סל בית דין גדול ממדת רגלו וכו'
וכדא' כינצא מאליו אם לא ירחוק רגלו בקרקע מן האר
הארכובה ולמטה חליצת כשרה מן הארכובה ולמעלה ח
חליצת פסולה פי' רב אלפ' דאקשיר קאי שאם היה הקשר
למעלה מן הארכובה הרי החליצה פסולה וכן כת' הרמבם
ולרביהם לא מצינו חליצה לקיטע אפי' בקטעה רגלו מן
הארכובה ולמטה וכן כתב בשפר התרומה דקיטע פסול
לחלוץ וזה פי' דאקטעה רגלו קאי שאקטעה מהארכובה
ולמטה חולץ מארכובה ולמעלה אינו חולץ ולזה הסכים א'
א"ה הראש זל ובתב דווקא שיסאר כל כך משוקו שיכול לה
להכניס המכעל בשוקו ולקושרו למטה מן הארכובה אבל
אם כחתך שוקו סמוך לארכובה שאינו יכול לקשו המכעל
בשוקו אלא למעלה מארכובה פסולה קרעה המכעל מעל
רגלו חו ששרפתו פסולה היה לבוש שכימכעלים זה על גב
זה ומלצה שניהם כשרה קרעה העליון בעצמן שחלצה הת
התחתון וכשאר העליון במקומו חליצת פסולה ותרוק בא
בארץ כנגד פניו רוק הנראה לריינים כשיצא מפיה כתב
הרמבם לא רחו הריינים הרוק שיצא מפיה כשרה רקקה
וקלטתו הרוח קודם שהגיע כגד פניו אפי' לא הגיע לארץ
כשרה לפיכך אם הוא ארוך והיא קצרה קרינה ביה שפיר
בפניו יבמה שרקקה דם אינה צריכה לרוק פעם אחרת ו
ובתב רב אלפ' דווקא במיצת דאז אי איפשר לה בלא צח
צחצחי רוק אבל אם שותתת צריכה לרוק פעם אחרת א'
א"ה רבה יבמה שאכלה שום חו גרישתא וירקה לאו כלום
הוא ורב אלפ' לא הביא דברי רבה אולי רוצה לומר משום
שאי איפשר ולא צחצחי רוק סינצא עם תה שאכלה ונהגו
למונעה מלזבז כלום עב' והרמבם כת' אכלה שום וברבי
וביוצא בו חו מדברים המזיכין הרוק והיה רוק זה מפיה
אינו כלום עד שיהיה הרוק מעצמו יראה מדבריו שאין
לחוש אלא בדברים ידועים המזיכין הרוק ובשפר התרו
התרומה כתב שצריך שלא תאכל כלום ואחר כך מקרינ
אותה ככה יעשה לאיש אשר לא יבמה את בית אחיו ונקרח
שמו בישראל בית חלון הכעל ומצוה על כל העומדים עם
לומר חלון הכעל ג' פעמים במצא סדר חליצה קוראה מאן
יבמי וקורא לא חפצתי לקחתה וחולצת ורנקת וקוראה
ככה יעשה לאיש ואין הסדר מעכב שאפי' לא קראו תחילה
לא היא ולא הוא או שהקדימו ריק' לחליצ' או שקראוה ואח'
כך רקקה חליצתה כשרה ולא עוד אלא אפי' לא קראה ולא
רקקה אלא שחלצה בלבד החליצה כשרה צריך שיכוונו הי
היבם והיבמה שתהא מותרת לזר בחליצה זו כתבונן הוא
ולא היא או היא ולא הוא לא הותר ומיהו חליצה היא לפ
לפיכך על האחין לפיכך יבמה שגדלה בין האחין ואינו
שחלצה בעלו של אחד מהם אסורה להתייבם שם' כינו
לשחליצה חבל כל זמן

שלא ראינו שחלצה לאחד מהם מותרת להתייב ולא חייב
שלא חלצה וכן אם רקקה לפני היבם בפני בית דין אסור
להתייבם ומיהו דווקא כשרקק רוק אבל רקקה דם לפניו
אין כפסולת בכך אלא א' כ' יהא רוק מעורב בו ואם קראה
לבד לא כפסולה בכך מלהתכיי' ס' הסומא לבתחילה לא י
יחלוץ ואם חלצה מהסומא חליצתה כשרה והראב"ד כתב
שאם אין אח אלא הוא חולצת לבתחילה חליצת חרש ואלם
ואלמית פסולה ופוסלת אבל פוטת וקטן אין חליצתם כלום
קטנה שחלצ' לגדול כפסולה על האחין וא' א' הראש זל השוה
חליצת קטנה לחליצ' קטן חליצה מוטעת כשרה היכי דמי
חליצה מוטעת שאומר לו חלוצ' לה על מנת שתתן לך כך
וכך החליצה כשרה אפי' אינה כותבת לו כלום ואף על פי
שהחליצה כשרה אף אם לא נתן לו מא' היא חייבת ליתן
לו מה שהתנה בשאר שוכר שכיר לעשות מלחבתי שצריך
ליתן לו שכרו אבל אם יש טענה שאינה חפצה בו והוא חיי'
לחלוץ אלא שאינו רוצה וצריכין להטעותו כדי שיחלוץ לה
יכולה לומר משטח אני כך ואינה צריכה ליתן לו כלום ח
אמרו לו חלוצ' לה וכך אתה בונסה אינה חליצה להתיר
כיון שלא כיון להתירה ומא' כפסולה בכך להתירם וזהו
אותו לחלוץ חליצה כשרה חליצה מעיטת שלא כדין על י
ידי דייני ישראל שבחו לחלוץ פסולה ופוסלת וזה כדין
כפו כשרה וגוים שבחו מעצמן אפי' כדין פסולה ופוסל
כפיהו שלא כדין אינו כלום אפי' לפסולה כפיהו דייני י
ישראל על ידי גוים שכפיהו גוים לעשות מה שישראל
אומרים לו כשרה והרמבם כתב גוים שבחו מעצמן אם
הדין שיחלוץ חליצתה כשרה ולא כהירא חליצה פסולה ח
אעפ' שהיא פסולה פוסלת על האחין ופוסלת לכהונה וז'
ואוסרת עליו קרובותיה ואינה כיבת לזר עד שתחלוץ ח
חליצה כשרה והיא תחת בעלה ואין מונצחין יונה מיהו
לאחר שחלצה כותבין לה בית דין שחלצה בפניהם גו' לח
לחליצה להתירה לנכסא ואם לא כתבוהו לה כל שנים שר
שראו החליצה יבולין לביתם אעפ' שאינם מביישים לה
היבם ולא היבמה שכית דין לא היו חולצין לה אם לא ש
שהיו מביישים אותם וצריכין לשרטוטו מתבי מקראות שבו
לשון א"ה הראש זל סידור חליצה מצית חליצה בג' שידעו
להקרות ויקבעו דוכת' שאומר כלך למקום פליגי ונחלוץ
עם ומוסיפין עליהן עיר שנים אפי' עתי הארץ לפרסומי
מילתא וחולצין ביום ולא בלילה בבית דין של ישראל ולא ב
בבית דין של גוים וצריכים הריינים שיכירו שהיא אשת ה
המת והוא אחי המת מאביו והכרה זו סגי בקרובים וכו'
וכשים וצריכין לידע שהיא בת יב' שנה ויום אחד והוא ב
בן יב' שנה ויום אחד ושהביאו שתי שערות והיבמה נכ
כבדקת על פי נשים ואם רואים שגדלו דדיה ושנתמלא
זקנו אין צריכין בדקיה וצריך שיטבו הריינים והיבם וה
והיבמה יעמדו וראיתי לרבתי שהעמידו היבם אצל ה
הכותל או עמוד כי היכי דמצי למדחסייה לברעיה ואומ'
ליבם אם ירצה ליבם ואם אומר שרוצה לחלוץ אומר לו ב
בטל מודעה כמו בגט דחליצה מעושת פסולה ונותני לו
בית דין המכעל שיהא שלו ואחר החליצה יחזור ויתנהו
לרייכין והמכעל צריך שיהא בו כ' רצוצות

חרשת בל על הקטנה וחזר ונח הוא או אחיו על חרשת
 להשי פל הקטנה עליו וכן פירש הראב"ד ולפי זה יוציא
 שתיקן בגט והקטנה תמתיק עד שתגדיל ותחלוץ אבל לב
 לגירסת רב אלפס לא פל הקטנה עליו וכן היא גירסת א
 ה'ח' הלחש זל וכן כתב הרמב"ם ויוציא חרשת בגט בא
 על חרשת וחזר ונח הוא או אחיו על הקטנה כת' הרמב"ם
 דפסל חרשת עליו ומלמדיו את הקטנה שתמאן ויוציא ה
 חרשת בגט והשיג עליו הראב"ד דכיון ששתיקן יוצאות
 למה מלמדי אותה שתמאן וירא' מדבריו שזכר שחרשת
 תצא בגט והקטנה תצא אצלו וכן יראה מדברי א'ח'
 הרמב"ם זל אחת פקחת ואחת חרשת בא על הפקחת וחז'
 ונח הוא או אחיו על חרשת לא פל הפקחת והחרשת
 תצא בגט והפקחת בגט וחליצה אחת גדולה ואחת קט
 קטנה ונח על הגדולה וחזר ונח הוא או אחיו על הקטנה
 לאפסל הגדולה ומלמדיו הקטנה שתמאן בא על הקטנה
 וחזר ונח הוא או אחיו על הגדולה מלמדיו הקטנה סת
 שתמאן ותעקור קידושין הראשונים ויקיים הגדולה

קעב

יש יבם ויבמה שחיון בגי חליצה ויבם מ
 מפני שינוי שבטם ומהם מפני איסור
 שעליהם ובאותה ששינוי בגופם מהם לא מיבמין ולא ח
 חולצין ומהם מיבמין ולא חולצין ומהם חולצין ולא מיבמין
 ובאותם שהאיסור עליהם מהם לא מיבמין ולא חולצין ו
 ומהם חולצין ולא מיבמין כיצד הסרים והאילונית אינם
 בגי חליצה ויבם לפיכך אילונית שחלצה לא נפלה בכך
 לכהונה וכן הסרים שחלן או שחלצו לאשתו אינו כלום ה
 היה לאילונית צרה מותרת להתיבם ודווקא אילונית וד
 ודאית שיש בה סימני אילונית אבל שפק אילונית חולצת
 ולא מתיבמת ודוקא שדים חמה שלקה ממעי אמו אבל ס
 שדים אדם שהיה לו סעת הכושר חולצין לאשתו או מיב
 מיבמים והוא חולץ ואינו מיבם מפני שפסול לבא בקהל
 וחס עבר ונח עליה קנה ומוציא בגט ואילנה הן סימני אי
 אילונית כל שאין לה דמיון או שתאמץ קשה לה או שקולה
 כקול האיש או שאין לה טבאר גבוה ועגול כמין כף למעל'
 מחותו מקום ובאחת מאילו חסובה באילונית ואילו הן
 סימני סרים שיערו לקוי ורך או שמחליק בשרו ורך בשר
 האשה או כשמשיל מים בגומא אינו מעלה קצף או שחיון
 מחמיצין כששוהין לעמוד בבלי או שאינו עושה כיסח פי'
 שאין קילוח השתן הולך למרחוק ועושה כיסח כשמשיל
 מים כלפי מעלה אלא יורדין מיד או שאין בשרו מעלה ח
 הכל כשינח ממרחן בימות המזמים או שקולו לקוי וא
 ואינו כיכר בין איש לאשה או שלא נחלל זקנו אפי' הביא
 ב שערות בערוה ואין לו שערות בזקנו כלל חפילו אין בו
 אלא אחד מאילו הסימנים חסובה סרים אבל אם יש לו שתי
 שערות בזקנו לא חסוב סרים עד שיחיו בו כל הסימנים
 אבל אם יש לו כל הסימנים חסוב סרים א' ע' פ' שחם יש לו
 ב שערות במקום אחד בכל הגוף מוציאין אותו מחזקה
 שדים היינו טעמא לפי שבמקו' הזקן רגיל להיות שם שער
 לכל אינו יוסף על ידו מכלל סרים שאם יש לו כל סימני ס
 ה' י' דין סרים וא' ע' פ' שהביא ב שערות בזקן חסוב א

אין לו זקן פיון שלא נחלל זקנו ב' ח' פ' על ידי הסימנים
 אין כירוכין בסרים ואילונית כשהביאו שתי שערות חסוב
 תולין הדבר במה שהם קטנים ודין בקטן בפתחת הזקן ב'
 אבל מכן ב' ואילך אם יש בהם סימני סרים ואילונית כד
 כדונין בסרים ואילונית אפי' הביאו אחר כן שערות ואם
 יש בהם סימנים וגם לא הביאו ב שערות חזין כירוכי בסרי
 ואילונית אלא חסובין בקטנים עד רוב שנותיהן ומרוב
 שנותיהן כירוכין בסרים ואילונית אפי' אין להם הסימנים
 והרמב"ם כתב דמשהגיע לעשרים שנה פחות ל' יום ולא ה
 הביא ב שערות ויש בו הסימנים חסוב בסרים וכתב עוד
 ב' דא' בסרים חמה אבל מי' שכתבו או ניתקו בידיו או ב
 בציו הוא הנקרא סרים אדם בסיקיה בן יב שנה ויום אח'
 כקרא גדול שאינו מביא סימנים לעולם אחרונינום כתב
 הרמב"ם שאינו בסרים חמה שאינו כר חליצה ויבם וכן
 הוא לדעת רב אלפס אבל לדעת ר' דינו בזכר גמור לכל
 דבר וכן הוא מהקנת א'ח' הרמב"ם זל וטומאם כתב הרמב"ם
 חולץ ולא מיבם מפני שהוא ספק ואם נקדע ונמנח זכר
 רצה חולץ רצה מיבם וכתב א'ח' הרמב"ם זל חס כמנח זכר
 שחם הוא סרים הילכך אם יש לו אחים אחרים וחלץ הוא
 פל עליהם ואם אין לו אחין אלא הוא חולץ ולא מיבם

אחים מן האם וגוי ועד משוחרר חפילו הם יתמימים וה
 והורתן שלא בקדושה ולירדתן בקדושה אינם לא חולצין ולא
 מיבמין כצוה רבא וברות טפסה וסרים אדם והזקן לחז
 בגי יבם כי נהו אבל חולצין לפיכך מהו ולהם אחין מיב
 מיבמין או חולצין לבנותיהן מתן אחיהם הם חולצין ולא מ
 מיבמין ואם בעל קטן ופטור דכא וברות טפסה וסרים
 אדם יוציא בגט חרשת קטנה וטוטה לחז בגי חליצה הן
 אבל מתיבמות לפיכך אחת מאילו שנכלו לבני יבם אינו
 יכול לחלוץ אבל כונס ומוציא בגט אם ירצה וכן חרש שו
 טוטה וקטן לחז בגי חליצה הם חבל מיבמין והחרש אינו י
 יכול להוציא לעולם שאין גירושין גירושין ב' ד' ח' כשנכלה
 לו מאחיו פקח אבל ככלה לו מאחיו חרש כשם שנכלה לו
 אחיו ברמיזה כך יוציא ברמיזה והקטן יוציא בגט אם בח
 עליה לאחר שהגדיל שני אחין אחד פקח וא' חרש כשחיון
 לשתי נשים כדרינות פקחות מת חרש בעל פקחת אחיו ה
 הפקח רצה חולץ רצה מיבם מת פקח בעל פקחת אחיו ה
 החרש כונס ואינו יכול לחלוץ ואינו מוציא לעולם שני ח
 אחין פקחין כשחיון שתי נשים כדרינות אחת פקחת ואח'
 חרשת מת פקח בעל חרשת פקח כונס ואינו יכול לחלוץ
 ואם ירצה יוציא בגט מת פקח בעל פקחת אחיו רצה חז
 חולץ רצה מיבם ב' אחין אחד פקח ואח' חרש כשחיון לשתי
 נשים אחת פקחת ואחת חרשת פקח לבקחת וחרש לחרש'
 מת חרש בעל חרשת אחיו הפקח כונס ואם ירצה יוציא
 בגט מת פקח בעל פקחת אחיו החרש כונס ואינו מוציא
 לעולם הסומא מיבם ואינו חולץ ואם חלץ חליצתו כשרה
 אשת הקטן והטוטה פטורין מן החליצה ומן היבום אבל ח
 אשת החרש והזקנה והעקרה הרי הן כשאר כל הנשים וה
 וחולצות ומיבמות

קעב

ליבם והיא מחייבי כדית' או מיתות ב' ב'

לביטתו בעל או קדש הוא או אחיו אותה או צרתה תפשי
 להו בהן קידושין וצריכה גט בין קדשה לשם אישות כגון
 שקדשה סתם בין לשם יבמות כגון שאמרה לה תרי את מ
 מקודשת לי לזיקת יבמין והראב"ד כתב קדשה לשם יבמין
 אינו כלום ואינה צריכה גט וכן כתב הרמב"ם ור"ב חלפא
 כתב כסברא ראשונה ולזה הסכים י"א א' הראש ז"ל והא דא
 דאין מעשה מועיל אחר ביאה דווקא בביאה כשרה שלא
 קדם לה מעשה אחר אבל ביאה פסולה כגון שכתן גט לו
 ובעל את זו או מאמר בזו ובעל את זו מועיל מעשה שיע
 שיעשו אחריה שאם יחלוץ הוא או אחיו לשלישית יאסרו
 בקרובותיה וגם היא לא שבי לה בגט וכשאר בה זיקה א
 אבל חליצה אפי' היא פסולה שקדם לה מעשה אחר כגון
 שכתן גט בזו או מאמר בזו ואחר כך חלוץ לה או לצרתה
 חפ"י הכי אין מועיל אחריה כלום עשה מאמר ביבמתו
 ואחר כך כתן לה גט לזיקתה פסולה עליו ועל כל האחים
 צריכה גט למאמרה וחליצה לזיקתה כתן גט למאמרה ולא
 לזיקתה כשאר זקוקה כמו שהיתה ופרש"י שאינה מותרת
 חלוץ לשאר האחים אבל המגרש אסור בה וכן כתב הרמב"ם
 וי"א הראש ז"ל כתב שהיא מותרת אף למגרש וכן כתב ה
 הראב"ד ביאת בן ט' במאמר בגדולה לפיכך בא על היבמ'
 פסולה על כל האחים ואם אחר סבא עליה חזר אחיו הגדול
 ובא על צרתה או שכתן לה גט או חלוץ לה או לצרת פסולה
 על הקטן וכן אם חזר הקטן ובא על צרתה או שאחיו בן
 ט' בא עליה או על צרתה פסולה עליו כדין מאמר אחר מ
 מאמר וכן אם עשה הגדול מאמר ביבמה וחזר אחיו בן
 ט' ובא עליה או על צרתה פסולה עליו כדין מאמר אחר מ
 מאמר ומאמרו של בן ט' אינו חשוב במאמר הגדול ואינו
 מועיל אלא בתחילה אבל לא בשוף כיצד עשה הקטן מאמר
 מועיל לפסולה על האחים אבל אם עשה הגדול מאמר וחזר
 בן ט' ועשה בה מאמר או בצרתה אינו מועיל לפסולה על
 החזר הגדול אבל מאמרו של בן ט' אחר מאמר בן ט' איכא
 למימר שמועיל בין שמאמר הראשון מבן ט' וגם וחליצה
 חין לקטן כלל לא בתחילה ולא בשוף גדול שעשה מאמר ב
 ציטמה או כתן לה גט ולה צרה כשכא לחלוץ אחת מהן ול
 ולהתירין אין חליצת בעלת הגט או בעלת מאמר פוטרתה
 הצרה אבל חליצת הצרה פוטרת לבעלת הגט לבמרי ולבעלת
 המאמר מחליצה וצריכה עוד גט למאמרה ואם עשה מא
 מאמר בזו וכתן גט לו חלוץ לחיזו שירצה ופוטרת השנייה
 כדפרטית לעיל וכתב הרמב"ם וכן אם נפלג לבין איסור
 לאו או איסור עשה וצרתה חלוץ לאסורה לא הותרה הצרה
 חלוץ לצרה הותרה האסורה ג' אחיות יבמות שנפלו לבני
 שני אחין יבמין אם נפלו כאחת שלא הספיקה ראשונה ל
 לחלוץ עד שנפלה שנייה ושלישית קאמר רב ששלשתן צר
 צריכות חליצה מכל אחד מהאחים ואם נפלה האחת תחיל'
 וחלוץ לה אחד מהם כשתפול השנייה יחלוץ השני וכשתפול
 השלישית צריכה חליצה מכל אחד ואחד שחליצה פסולה צ
 צריכה לחזר על כל האחים וסמואל אמר בין שנפלו כאחת
 בין בזה אחר זה אחד חלוץ ואיכא תרי שטניין בגמ' לשיבוי
 קמח אחד חלוץ לאחת והשני לשנייה ואחד מהם איזה שי

שירצה חלוץ לשלישית דכל היכא דמצי למיחלוץ חליצה כ
 כשרה לא תחלוץ חליצה גרועה ולא ידך שיבויא אחד חלוץ
 לכולן בתחילה דלפטור כפשה פטורה אפי' בחליצה גרועה
 ופסק הרמ"ה כרב וכן פסק הרמב"ם ורמב"ם כתב יבמות
 רבות שנפלו מבית אחת שכבעלה אחת מהן ביאה פסול'
 או שכתן לה מאמר פסול כולן באסורות ליבום וצריכה גט
 אותה שכבעלה או שכתן לה המאמר כתן לאחת מהן חליצ'
 הותרה ליכשא לזר אותה שכבעלה אבל צרתה אסורה עד
 שתחלוץ גם היא או עד שיחלוץ כל האחים לאותה שנחלצה
 חליצה פסולה שאין חליצה פסולה מסלקת יבום עד שת
 שתחזיר על כל האחים ע' ה' ויראה מדבריו שפוס' כשמואל
 וכשיבויא קמח דלפטור כפשה פטורה בחליצה גרועה ו
 והראב"ד פס' ג' כ' כשמואל' וכשיבויא בתר' ראש' לפטור כפשה
 אי איקש' בחליצה כשרה לא תחלוץ חליצה גרועה לכתחיל'
 וזה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת ואחר מהם לשלישית ואי
 עבר חד וחלוץ לכולהו מאי דעבד עבד ולזה הסכים א' א'
 הראש ז"ל כתב הרמב"ם שבי יבמין שיבמו שתי יבמות הב
 הבאות מבית אחת ולא כודע מי יבם תחילה שביה יוציא
 בגט ויותרו לזרים ואסורות ליבמיהם לפיכך ראובן שהיה
 בירושלם ולו שתי נשים אחת בעכו ואחת בגור ושמואל
 אחיו בעכו ולוי אחיו בגור ושמואל שמת ראובן לא ייבם
 אחד מהם עד שידע מה עשה אחיו קדם אחד מהם ויבם
 אין מוציאין מידו ועד שידע שאחיו יבם תחילה רצה לח
 לחלוץ קודם שידע מה שעשה אחיו אין מונעין אותו

קעא

קטנה יתומה שהשיאה אחיה קדושה ר
 דרבנן כדפרש"י לעיל וכן חרשת קדושה
 דרבנן ממ אין קידושי שתייהן שוות אלא קידושין הקטנה
 הם בשפק אם קובין קבין גמור או אם אין קובין כלל וקד
 וקדושי החרשת קובין במקצת ומשיירין במקצת לפיכך
 מי שהיה נשוי יתומה וחרשת ומת ונפלו לבני אחיו ליבום
 אין ביאת א' מהם פוטרת צרתה וכי' תקנתו דחרשת לאו
 בת חליצה היא ואם יבם אותה ויחלוץ לקטנה כשגדלה
 תאסר עליו החרשת בחליצה דאידך שאין ביאת החרשת
 ביאה גמור' להפקיע כל הזיקה וכשאר עריו' זיקה בקטנה
 וחליצתה חליצה וקאמר רב חסדא' כגס החרשת ומוציא'
 בגט וחלוץ לקטנה לבשתגדיל וכן פסק הראב"ד ור"ב חלפא
 פסק כר' אלעזר שאלמדים הקטנה שתמאן ויבם החרשת
 ולזה הסכים א' א' הראש ז"ל ואם יראה אחר כך לברש החרש'
 הרשות בידו היו שתייהן חרשות או קטנות ביאת אחת מ
 מהן פוטרת צרתה אחת גיזלה ואחת קטנה ביאת גיזלה
 או חליצתה פוטרת הקטנה ואין ביאת הקטנה פוטרתה
 הגיזלה אחת פקחת ואחת חרשת ביאת הפקחת או חלי
 חליצתה פוטרת החרשת ואין ביאת החרשת פוטרת הב
 הפקחת ואם שתייהן קטנות ובא יבם על אחת מהן וחזר
 ובא הוא או אחיו על השנייה לא פסל הראשונה עליו אבל
 אסור לו לקיים השנייה אלא מלמדן אותה שתמאן ויקיים
 הראשונה וכן אם שתייהן חרשות אין ביאת השנייה פוסלת
 את הראשונה והשנייה אסורה לו מוציאה בגט אחת

קטנה ואחת

לעיל ואם עבר וכל עליה קנאה וכפורה צדקה ומוציא
בגד היתה אסורה לבעלה באיסור לאו או עשה או איסור
דרכה ומוותרת ליבם הרי היא זקוקה לו דכיון שלא היתה
אסורה לבעלה אלא בלאו תפסי בה קידושי וכו' שמונת
ליבם יכול ליבם אותה חוץ ממחזיר גרושתו משכסת שא
סאם החזיר אחיו גרושתו משכסת ומת חולצת ולא מת
מתיבמות מי שיש עליה זיקת פ' יבמים היא וצרתה חולצו
ולא מתיבמות כיצד ג' אחין נשואין ג' נשים ככריות ומת
אחד מהם ועשה אחד מהנשואין מחזיר ביבמות ומת ק
קודם שכתב בין שיש לה צרה או אין לה צרה היא או צר
צ' ת' חולצות ולא מתיבמות כתיב לה בט' ופי' שהיא למא
למחזרו הרי בטל המחזיר שעשה ואין עליה אלא זיקת י
יבם אחד ומתיבמות אכל אם כתיב הגט סתם אסורה קטן
טבא על יבמות ומת חולצת ולא מתיבמות שאין ביחוד ק
קונה קנין גיור ויש עליה זיקת פ' יבין מי שחזיה ט
טבחה וזניה בת חורין שכתב' ש' לריוחן וכסתה צדקה
וקדשה שמעון אחיו וינתן שניהם וכפלה לפי' ל' אחיה
מתיבמות לו שא' זה אשת שני מתים שאם קדושי רחובן ק
קידושין אין קידושי שמעון כלום ואם קידושי שמעון קי
יבמה שאינה ראויה להתיבם בעצת

קעה

כפלה משום איסור ערוה אסור' עילמית אפי' אם יפקע
האיסור כגון ג' אחין שנשואין שתי אחיות ומת אחד מ
מהם וכפלה אשתו לפי' השני שנשוי אחותה אפי' אם תמ
תמות אשתו אחד כך שפקע איסור אחות אשה אפי' הכי
אסורה ואפי' כפלה לפי' שפ' אחרת אחרי מות אשתו
כגון שהיה להם אח שלישי שלא היתה ערוה עליו וככסה
ומתה אשתו שלא זה שהיה נשוי אחות' ומת השלישי שכנס'
וחזרה לפי' אסורה לא שכל מתה אשתו קידם שכנס' ה
השלישי לא שכל מתה אחד שכנס' אעפ' שלא היתה אסור'
עליו ככפלה אחרונה אפי' הכי אסורה לו היא וצרתה ב
כגון שהיתה אשה אחרת לאח השלישי כיון שהיתה אסור
אסורה לו בעצת כפלה ראשונה אכל אם מותרת לו בשב'
כפלה אפי' אם תיאסר אחר כך אם פקע האיסור חוזר
להיתר כיצד ג' אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ומת
ומת אחת מהם וזקוקה אשתו לפי' ש' ש' ש' נשוי אחות'
ולא הספיק להכנסה עד שמת האח השני שהיה נשוי הא
האחרת והרי שתייהן אסורות עליו מתה האחרונה חזרה
הראשונה להיתר כיון שהיתה מותרת בעצת כפלה וב
ובן אם היו שם עוד אחין וקדש אחת מהן וחלק לאחרונ'
או שהיתה הראשונה אסורה לאחר מן האחין ויבם אתה
האחרונה שהרי היא מותרת לו הותרה הראשונה לשאר
אחין שהרי האחרונה שאסרה אותה עליהם גמלה או כ
פתיעמה למותר לה אכל אם האחרונה אסורה לאחר מ
מהם משום ערוה הרי הוא מותר ליבם הראשונה ושאר
האחין אסורין בעתיהן וחולצות ולא מתיבמות ד' אחין ג'
מהם נשואין לשתי אחיות ומתו הנשואין את האחיות ב
בבת אחת או בזה אחר זה קודם שהספיקו ליב' לראשונ'
פתיקן חולצות ולא מתיבמות שאי איסור לשום אחת מ
הן להתיבם משום איסור אחות זקוקה קדמו וכנסו וא

אין מוציאין אותם מידם היתה אחת מהם אסורה לאחד
מהיבמין משום איסור ערוה כגון שהיא בתו או אחת מ
משאר כל העריות מות' בשנייה שהרי אין הערוה זקוקה
לו וכמציא שאין זקוקה לו אלא אחת והשני אסור בעתה
היתה אחת מהן אסורה לזה משום ערוה והשנייה אסור'
לשני משום ערוה האסור לזה מותרת לזה טבא אחד חין
זקוקה לו אלא אחת אכל אם אין אסורות עליהם אלא בא
באיסור לאו או עשה לא כדחית הזיקה מהן כיון שמן הת
התורה הן בני חליצה ויבום וחולצות ולא מתיבמות ג' אחי
סנים מהם נשואין שתי אחיות ומת אחד מבעלי האחין
ועשה השלישי מחזיר ביבמות ואחר כך מת בעל אחות
השנייה וכפלה גם האחות השנייה לפי' האח השלישי אי
אינה כדחית מפני הראשונה שהיא אסורה כיון שלא ע
עשה בה אלא מחזיר ש' אינו קונה קנין גיור וגם חיוב יב
יכול לכנס הראשונה שהאחרונ' או צרתה שתייהן אסור'
עליו ויוציא בעלה המחזיר בגט וחליצה והאחרונה בח
בחליצה וכתב הרמבם מת זה שעשה מחזיר והיה לו חס'
אחרת וכפלה שתייהן לפי' בעל האח' השנייה בעל המחז'
פטורה מן החליצה ומן היבום שהיא אחות אשתו והאשה
האחרת חולצת ולא מתיבמות שאין המחזיר קונה קנין גי
גיור שיפטור צרתה ואח' הראש' זל כתיב אפי' לא בעשה ה
השלישי מחזיר באחת מן האחיות אלא אחר שמת אחד מ
מנשוי האחיות מת השלישי וכפלה אשתו לפי' בעל נשוי
האחות אשתו חולצת ולא מתיבמות כיון שהיה צרת אחות
אשה בזיקה ג' אחין שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחר
כשני ככריות וגירש אחד מבעלי אחיות ומת אחיו כשני כ
כ' דית וככסה המגרש ומת מותרת לאח הנשאר שלא הי
היתה מעולם צרת ערוה שהרי גירש אחיו הערוה קודם
שזקוקה לו הככרית אכל אם מת נשוי ככרית קודם ש
סיגרש אחד מבעלי אחיות את אשתו אפי' אם לא כנסה
הככרית ומת שכתב' שהיתה צרת ערוה בזיקה אסורה
לאח הנשאר אפי' גירש הערוה קודם שמת וכו' אם לא
גירש הערוה ומת אכל אם כנס בעל האחות את הככרית
וגירש הערוה ומת לא שכל גירש קידם שכנס הערוה לא
סנח אחר כך מותרת הככרית לאח הנשאר שני אחים פ
פקחים נשואים ג' אחיות קטנות או חדשות ומת אחד מ
מהן תצא משום אחות אשה אחד נשוי פקחת ואחר נשוי
חדשת מת בעל הפקחת בעל חדשת מוציא את אשתו ב
בגט לפי' שקידושי הפקחת לפקח שהן דאורייתא אסורות
את אשתו עליו משום אחות זקוקה שאין בה בקידושי ח
אשתו לרשות הפקחת משום אחות אשה לפי' כך מוציאין
את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה היתה אחת גדול'
ואחת קטנה מת בעל הקטנה תצא משום אחות אשה מת
בעל הגדולה היא אסורת הקטנה כדפי' גבי פקח וחדש'
מלמדן הקטנה שתמאן בבעלה ויבם הגדולה שני אחין
אחד פקח ואחר חדש נשואין לב' אחיות פקחות או אחת
פקחת ואחת חדשת והפקחת נשואה לפקח מת חדש ב
בעל חדשת או חדש בעל פקחת תצא משום אחות אשה
מת פקח בעל פקחת החדשת או בעל הפקחת מוציא את
אשתו בגט שאחות הפקחת אסורתה עליו אשת אחיו אם
אסורה לעולם שאינו יכול לחלץ לה כיון שחדש

אחיה זקוקה ליהם ומותרת לזר בלא חליצה כיצד הרי ש
שאחיו מייביו היה נשוי בתו או בת בתו או חמותו או א
אחתי מכל העריות ומת ונפלה הערוה לפניו פטורה מן
החליצה ומן היבום וכשם שהיא פטורה כך צרתה פטורה
שאל היה נשוי עוד אחת אעפ"י שאינה ערוה על היבום
פטורה כמו הערוה וכן צרת צרתה כגון שמת רחובן ולו
שתי נשים ואחת מהם היא ערוה על שמעון אחיו ולו ע
עוד אח לוי שאין אחת מהן ערוה עליו והלך לוי ויבם א
חותה שהיא צרת ערוה לשמעון ולו אשה אחרת ומת וכ
נפלו שתיהן לפני שמעון שתיהן פטורות מן החליצה וה
היבום האחת שהיא צרת ערוה לשמעון והשנייה משום
צרתה וכן עד עולם שאל כישת צרת הצרה לאחר ביעי ו
ומת אבל אחת מכל העריות שהיא נשוא לנכרי שאין אחיו
מאביו ומת מותר לישא צרתה היבמה שהיא ספק ערוה
ליבם כגון שקדש אשה בזפק קידושין ואחותה נשואה ל
לאחיו מאביו ומת אחיו ונפלה אשתו לפניו שהיא ספק
חמות ארוסתו הרי זו חולצת ולא מתיבמת ומוציא חסתו
בזו מספק ושתיהן אסורות יבמות שהיא ספק חמות אר
ארוסתו וגרוסתו שהיא ספק אחות חולצתו היתה היבם
באישור ערוה על הכעל כגון שעבר או טעה וכשא בתו א
חו חמותו ומת ונפלה לפני אחיו אין זו אשתו שאין קיד
קידושין תופשין לו בה ולא שייך בה לא חליצה ולא יבום
וחס היה לה צרה חולצת או מתיבמת חו שהיתה לבצל ב
באישור ערוה היא ליבם כמו אשה כבדית ומותר בה ר
רחיתי בדברי הלמכס שאל היתה היבמה בזפק ערוה
שחולצת ולא מתיבמת ויראה שאל טעות סופר דממה כ
כפסך תתיבם שאל לא היתה עליו ערוה הרי היא זקוקה
ליבם וחס היתה עליו ערוה לא תפסי לו בה קידושין וה
והרי היא ליבם כאשה כבדית היה לאחיו בערוה ספק ק
קידושין או ספק גירושין כגון שזרק לה קידושין או גיט
ספק קרוב לו ספק קרוב לה או שגירש בגט שכתוב בכת'
ירו ואין עליו עדים או שיש עליו עדים ואין בו זמן או ש
שיש בו זמן ואין בו אלא עד אחד והוא כתב ידו ולא אשה
אחרת ומת הצרה חולצת ולא מתיבמת מת הערוה בחיי
אחיו חו גירשה או שהיתה הערוה קטנה ומיאנה באחיו
ומת מותרת צרתה להתיבם ואפי' כנסה הצרה קודם שגיר'
הערוה כיון שלא היתה צרת ערוה בשעה שנפלה ליבום
אבל חס לא מיאנה בו בחייו ומיאנה בו אחרי מותו צרת'
חולצת ולא מתיבמת ספק אם מתה הערוה בחייו אם לא
כגון שאחיו היה נשוי בתו ונפל הבית על שניהם ואין יד
ידוע איזה מהם ראשון ולו אשה אחרת ומת חולצת ולא
מתיבמת היתה הערוה אילנוכית צרתה מתיבמת ולא מכ
מוציא אם לא הכיר לה דהוי מקח טעות שמצא שלא ה
היתה אשתו מעולם ואינה צרת ערוה אלא אפי' הכיר בה
מתיבמ' הצרה רכיון דאילנוכית לאו בת יבו' היא הרי היא
כמי שאינה ולא נפלה הזיק' אלא על הצרה לבר יבם הצר'
שהיה סבור שהערוה אילנוכית ואחר כך נמצא שאינה א
אילנוכית תצא מיבמה בלא גט והולך ממזר כיסת הצרה
לא שהיתה סבורה שאין הערוה אילנוכית ואחר כך נמצא

אילנוכית תצא מהכעל ומהיבם וצריכה גט מהכעל וחליצ'
מהיבם להתיירא לזר ואם כתקדשה לזר מותרת ליבם כ
כדפי' לעיל ביבמה שכתקדשה לזר מי שזכת' אשתו תחתיו
בעדים וברצון ומת בלא זרע ונפלה לפני אחיו דיכה כ
כדין הערוה והיא וצרתה פטורות מן החליצה ומן היבו'
במה דברים אמורים שזכתה בנדאי אבל אם ספק זכתה
אם לאו היא חולצת וצרתה חולצת או מתיבמת אשת אח
אחיו שלא היה בעולמו אינה בל' יבום דכתיב כי יטבו א
אחים יחדו שהיה להם ישיבה אחת בעולם וכיון שאינה
בת יבום הרי היא כאשת אחיו שלא במקום מצוה שהיא
ערוה ופטורת צרתה כיצד רחובן שמת ונפלה אשתו לפ
לפני שמעון אחיו ואחר כך נולד לוי אחיו בין אם נולד
קודם שיבם שמעון אשת רחובן שמת בין אם נולד לאחר
שיבמה שמעון ומת אסורה על לוי לעולם וכשם שהיא
אסורה כך צרתה אסורה כגון שהיה לשמעון אשה אחר
כתב הלמכס עשה שמעון מאמר באשת רחוב ומת קוד'
שכנסה הרי לוי חולץ לצרתה ולא מייבם שהיא צרת אשת
אחיו שלא היה בעולמו במאמר שקנה קצת ויח' הלאס זל
כתב דאפי' מת בלא מאמר חולצת ולא מתיבמת דקיימ'
לן יש זיקה קטנה שהיתה נשואה לאחיו מאביו או לאחיו א
אמו ומת וכשזה אחיו מאביו ומת ונפלה לפניו ליבם ו
ועודנה קטנה אינה יבמה למאן לעקור כישואי הרחשונ'
כדי שתתיבם וצרתה חולצת ולא מתיבמת שאף היא חו
חולצת אם תמאן היה אחיו נשוי קטנה שאינה ערוה עליו
ומת ומיאנה הקטנה ביבם אסורה לו ומותרת לזר בלא
חליצה ודוקא היא אבל צרתה מותרת לו ואפי' היא מת
מותרת לשאר האחים שלא מיאנה בהן היה לאחיו באשתו
ספק גירושין ומת ונפלה לפניו ליבום חולצת ולא מתיבמ'
דשמא הו' גירושין והרי היא גרושת אחיו שהיא כבדית
אבל אם היו לאחיו בה ספק קידושין מתיבמת שאל היו
בה קידושין ה"י היא זקוקה לו ואם לא היו קידושין הרי
היא כבדית המגרש אשתו גדולה או קטנה שהיא אשה אח
אחיה והחזירה ומת ונפלה לפני יבם מותרת לו אפי' ש
שהיתה אסורה לו בחיי אחיו משום גרושת אחיו משום
שהיתה אשת אחיו מזיקי' אותה ליבום ובאותה שעה לא
היה לה שום איסור אבל קטנה שהשיאה אביה וכתגרשה
בקטנותה על ידי אביה והחזירה ומת בעודה קטנה אסור'
ליבם שגירושיה גרושים גמור' ואין חזרתה חזרה גמור'
וחולצת וכן הדין במגרש הפקחת ובחרשה והחזירה ומת
והיא חרשת ולעבין צרתה פטור הלאס שהיא חמותו וח
וחולצת ולא מתיבמת ורב אלפס כתב שהיא מתיבמת וכן
כתב הלמכס ולזה הסכים א' ח' הלאס זל החזירה כשהיא
קטנה או חרשת וכתגדלה או כתפקחה אצל ואח' כך מת
מותרת להתיבם אחות גרושתה היא אסורה לו מן התיר'
באחות אשתו לפיכך נפלה לפניו ליבום פטורת היא ו
וצרתה מן החליצה ומן היבום **קעד** יבמה
שהיא אסורה ליבם בלאו או בעשה
או באיסור שניית דרכן היא חולצת וצרתה או חולצת א
או מתיבמת ואין חליצתה פטורת צרתה אבל חליצת צר
צרתה פטורת אותה כדפריש

מן האם חולצין ולא מיכתיין כגון יעקב כשא לאה והיה לה
בן מבועז ואשה אחרת שיש לו להועז ילדה עם לאה אשת
יעקב ועם ב' אחרות במחבוא מנזה שכן בועז מלחא יש
לו בתערוכו' אח מאם שלא מן האב שהיא בן לאה מיעקב
וכן בועז מאשתו האחרת הוא אחיו מן האב לפיכך אינו
יכול לבס' לשום אחת שמה היא אשת אחיו מחמו מקצת'
כהמים ומקצת' שיש להם אחי' מן האם אילו ואילו חולצו'
ולא מי במים

קע הלכות אונס ומפתה

המפתה או אונס בתולת ישראל קונסין אותו כ' סלע' צדק
בין אם היא בת גדול שבישראל או בת קטן שבישראל ויא
בזיוהו מפתה ואיזהו מאנס מפתה לרצונה ואונס שלא ל
לרצונה וכתב הרמב"ם כלה נכעלות בשדירה י' א' בחזקת
אנוסה ודין בי דין אונס עד שיעידו עדים שלרצונה כ
נכעלה וכל הנכעלות בעיר היא בחזקת מפתה מפני שלא
צנקה עד שיעידו שחיתה אנוסה כגון שאלף חרבו וחמ'
לה אם תצנך אני אהרוב אותך וכתב הרמב"ם חזקה זו א
איני יודע מה תועלת יש בה אם יש עדים יבאו ויעידו
ואם אין עדים אין סס קנס ואם לענין ג' דברים אם יש ט
טענה ביניהם כלל גדול בדין המוציא מחבירו עליו ה
הראיה והעיר והשדה שנים חס דין חמשים סלעים הם
קנס על המעשה הרע שעשה אבל מלבד זה צריך ליתן לה
נזיר ובזנות ופגם ואילו אינן שוין בכל אדם אלא חבל לפי
מה שהיה בזנות הכל לפי המכיים והמתכיים שאינו דו
דומה המכיים כערה חשובה ממפתח מיוחסת למכיים
בזויה וענייה ואינו דומה המתכיים מאד חשוב למתכיי'
מאדס בזוי ונקלה לפי זה רואין בית דין מעלתו ושמיך ב
במה היתה נותק' אביה ומשפחתה ולא יאדע להם דבר זה
מאדס זה וכמהו יתן לו פגם רואי' כמה שוה פחות ממ'
שהיתה שוה תחילה וצ"ע אונס בשדירה הנזכרת במו'
לפי יופיה ולפי משפחתה כיצד מי שיש לו עבד שחשונה ב
בעיניו וחביב עליו עד שירצה להשיאו אשה יפה ומיוחס'
כזאת כמה יוסיף ליתן לה כשהיא בתולה מעעלה נער ר
רואין לפי קטנו וקטנותה ולפי צריאותה כמה נטערה
וכן יתן מותר על חמשים של קנס וקונסין המאנס שצרי'
לשאל אותה חפ' היא חגרת או סומא ואינו רשאי להוציא'
לעולם אלא לרצונה לפיכך אין צריך לכתוב לה כתובה ו
ואם עבר והוציאה כופין אותה להחזירה דהוה ליה לאו ה
הניתק לעשה דכתיב ולו תהיה לאשה א' ע' ג' דכתיב קור'
לא יוכל לשלחה כל ימיו הכי פי' לא יוכל לשלחה שילוחים
שתהיה בה כל ימיו אלא יחזירה לפיכך אם עבר וגירש
כופין אותו להחזירה ואינו לוקה מתה גרושתו קודם ס
שיחזירה או שכתקדשה לאחר או שהיא כהן שאסור ב
גרוסה הרי זה לוקה שהרי עבר על לא תעשה ואין י
יכול לקיים עשה ומיהו אם היא אסורה לו אפילו אינה א
אלא חייבי לאוין ועשה או חפ' שנייה דרבנן אין צריך ל
לשאל אותה וכן אם נשאה ומצא בה ערות דבר יכור'

לגרסה ואם היא או אביה אינם חפצים שישראל אונסה יכ
יכולין לערבב אבל היא אינו יכול לעבב במה דברי חמור'
במאנס אבל במפתה בין הוא או היא או אביה יכולין לעב'
הנישואין ואם בנס המפתה אינו נותן כ' בסף אלא נותן ל
לאביה בזנות ופגם וכותב לה כתובה כמו לשאר הבתולות
אבל מאנס חפ' שנייה צריך ליתן מיד הקנס ובזנות ו
נזיר ופגם ומיהו אם מת או מוציאה לרצונה אין צריך ל
ליתן לה כתובה שספק קנסה יוציא בכתובה כתב הרמב"ם
אין האונס והמפתה חייב בקנס עד שיבא עליה כדרכה
ובעדים ואין צריך התראה באו עליה שנים אחד כדרכ'
ואחר שלא כדרכה את שבה עליה שלא כדרכה חייב בב
בזנות ופגם ולא בקנס ואם הוא האחרון אינו חייב אלא
בבזנות שכבר נפגמה וזה שבה עליה כדרכה בין הוא רח
ראשון או אחרון חייב בקנס ובשאר הדברים אבל אין ב
בזנות ופגם של בתה שלא כעלה כלל בבזנות ופגם של זו
שנכעלה שלא כדרכה עד כאן ואח' הרמב"ם ז' כתב שחייב
בקנס חפ' שלא כדרכה וכן כתב הרמב"ם ויחזיקתי יש לבת
קנס משתהיה בת ג' שני' ויום אחד עד שתבגר בין אם יש
לה אב או אין לה אב אבל קודם ג' שנים ולאחר שתבגר א
אין לה וד' פסק שאין קנס לקטנה אלא משנעשית כערה
עד שתבגר ואח' הרמב"ם ז' חסכים להבדיל ראשונה גזירת
ושבועה ושפחה שנתגיירו ונכדו ונשתחררו מבת ג' שני'
ולמעלה אין להם קנס כתאריסה וכתגרסה מן האירוסין
יש לה קנס כתגרסה מן הנישואין חפ' שהיה בתולה בג'
שנכנסה לחותה ולא כעלה אין לה קנס מי שיצא עליה ש
שם רע כגון שבהו שנים והעידו עליה שתבעתה לזנות
אין לה קנס אבל בשביל קול בעלמא על שם רע שיצא על
עליה אינה מתפסדת הקנס הבא על אסורה לו באיסור ל
לאו כגון ממזרות גמילה וכו' ויתית או באיסור כרת כגון א
אחותו ואחות אביו ואחות אמו ואשת אחיו ואשת אחי
אביו אם התירו בו לוקה ואינו משלם שאין אדם לוקה ו
משלם ואם לא התירו בו משלם כיון שאינו חייב מלקות
ואם בא על חייבי עשה או שנייה משלם לעולם כיון שאין
בהם מלקות ואם בא על חייבי מיתות בית דין כגון בתו
ובת בתו ובת בנו בת אשתו בת בנה בת בתה חפ' שלא
התירו בו פטור מן הקנס כתב הרמב"ם הממאנת והבוגר'
והאילונית החרשת ושנוטה אין להן קנס ולא נזיר' שהרי
הוא פסק כרבנו שקטנה יש לה קנס והאילונית דינה כן
כקטנה עד שתהיה בת כ' שנה ומסס ואיל' דינה כבוגר'
שמקטנותה יוצאה לבגר' וכן בחרשת ושנוטה יש לה קנס ו
וכן כתב הרמב"ם ואפ' במוכת עץ ומדברי ר' יראה שאין
קנס לחרשת ושנוטה ולא למוכת עץ כתב הרמב"ם כל בת
שיש לה קנס יש לה בזנות ופגם ואם היתה אנוסה יש לה
נזיר וכל בת שאין לה קנס אין לה בזנות ולא פגם אם נת
כתפתה וכן אם באנסה חוץ מבוגרת וממאנת וחרשת
ושנוטה כיצד האונס את הבוגרת ואת הממאנת חפ' ש
שאין להן קנס יש להן בזנות ופגם ונזיר והאונס השנוטה
והחרשת משלם את הנזיר בלבד אבל המפתה את כולן פ
פטור מכולן ע' כ' ואיני מכין דבריו דמה תלוי נזיר ובישת
ופכ' בקל' חפ' שאין להן קל' למה לא יהא להן שח' דבריו

הוא שני אחין חרשין כשואים לשתי אחיות פקחות או חרשות או אחת פקחת ואחת חרשת וכן שתי אחיות חרשות כשואות לשני אחין פקחין או חרשין או אחד פקח ואחד חרש ומת אחד מהם תצא משום אחות אשה דכיון דבר האחין חרשים או שתי אחיות חרשות קידושהן שו שוות וכמו שהן הקידושים כך היא הזיקה ויוצאה משום אחות אשה ואם היו כבדיות יכניסו ואם ירצו להוציא בג בגט יוצאו דכמו שקדם אחיו ברמיזה כך יוציא גם הוא ברמיזה שני אחין אחד פקח ואחד חרש והחרש כשני שתי נשים פקחות ואחת מהן ערוה על הפקח ומת החרש שת סתיהן פטורין מן החליצה ומן היבום שחם כי שואי הערוה כי שואין הרי השנייה צרחה ופטורה ואם אין כי שואי הערוה כי שואין גם אין כי שואי הצרה כי שואין ואיך זקוק ל : היו שניהם פקחים ואחד מהם כשני שתי נשים אח פקח ת ואחת חרשת והחרשת היא ערוה על אחיו השני הפקחת חולצת ולא מתייבמת שאין כי שואין החרשת שה שהיא ערוה כי שואין במורדים שתחשב זאת צרת ערוה

קע מי שקדם אחת משתי אחיות ואינו יודע א איזו קידש אפי' לא חזקו מעולם שלא כתבו לביזה הוה קידושין וצריך בט לכל אחת ואחת מת ולו אח חולץ לשתייהן שאינן יכול ליהב לאחת ולחלץ לשנייה ש שמת ישא אחות זקוקתו ולא לחלץ לאחת וליהב לשנייה ש יוצא ישא אחיות חליצתו היו לו שתי אחין אחד חולץ וא אחד מיבם לשניהן שחם היא זקוקתו הרי טוב ואם אי איכה זקוקתו הרי היא לו כאשה כבדית ואחות זקוקה א איכה שהרי כבר חלץ אחיו לאחותה קדמו שני האחין וכ וככסו את שת יהן אין מוציאין אותן מידו שכל אחד ואחד יאמר הזקוקה כדמכה לי ואפי' לא כדמכה לי הזקוקה פ פקע האיסור בשיבם אחי ובתה אף הלאש זל דווקא הכ הכא שכל אחד ואחד חזקו כהשתי הזקוקה אבל מי שע שעבר ויבם אחות זקוקתו בודאי יוצא כיון שכל עליה בחיסור בודאי צריך להוציא ואפי' הכי דוק א שקדמו וכ וככסו קודם שחלצו בבית דין אבל אם חלצו בבית דין ואמר להם שיחלצו האח' לייבם השני והלכו שניהם ויבמו יוצאין כיון שעברו על דברי בית דין שנים שקדמו שתי אחיות זה אינו יודע איזו קידש וזה אינו יודע איזו קדש ומתו ולזה אח ולא אח כל א' חולץ לב' ואין שום אח' מהם יכול ליהב כדפרי' לעיל לזה אחד ולזה שנים היחיד חולץ לשתייהם והשנים אחד חולץ לאחת תחילה ואח' כך מיבם השני לשנייה אבל לא ייבם קודם שיחלצו היחיד חולץ חליצת אחיו שמת יפגע ביבמה לשוק קדמו השני וככסו אחר שחלץ היחיד אין מוציאין מידם אפי' שניהם כהנים שכל אחת אינה אלא ספק חליצה שחליצת אחד מהם אינ' כלום וספק חליצת לא גזרו בה רבנן

היו לזה שני אחין ולזה שני אחין שכל זה חולץ לאחת ואחיו של זה חולץ לאחת ואח' כך בא האח השני ש סלזה ומיבם חליצתו של זה והאח השני של זה מיבם חל חליצתו של זה ואם קדמו ב' האחי' של האח' וחלצו לשתייה' לא ייבמו ה' האחין האחר' של השני לשתייהן אלא אחד חלץ ואחד מיבם לשנייה קדמו השנים האחרונ' וככסו

אחר שחלצו שנים הראשונים אין מוציאין מידם מי שהל בעלה למדינת הים ושמעו שמת וכיסת ומתו שניהם ול ולזה אח ולזה אח אחיו של זה ושל זה חולצין ולא מיבמין האשה שהיו לה בנים ולביתה בנים וילדה היא וכלתה ש שני זכרים במחבא וכתערהו הבנים וגדלו התערבותו וכשאו נשים ומתו בני הכלה חולצין לשתייהם תחילה ולא מיבמין שכל אחת משתייהן ספק אם היא אשת אחיו שה שהיא מותרת לו או אם היא אשת אחי אביו שהיא ערוה לו ובני הזקנה אחר חליצת בני הכלה חולצין או מיבמין שחם היא אשת אחיו הרי היא יבמה ואם היא אשת בן ה הכלה הרי היא אשת בן אחיו ומותרת לו שכבר כחלצו מ מתו הבנים הודאין של הזקנה והכלה והספקות קיימין הספקות לכשי בני הזקנה חולצין ולא מתייבמין שהיא ס ספק אשת אחי אביו ולבני הכלה אחר מהספקות קיימין חולץ לה תחילה והשני מיבם ממנה כשפקח אס זה שחלץ בו הכלה הוא הרי חלץ לאשת אחיו ואפי' הספק השני הוה בן הזקנה ומותר לו לישא אשת בן אחיו אחר שנחלצה מ מיבמה ואם זה שחלץ תחילה הוא בן הזקנה הרי חלץ לו לאשת בן אחיו ולא עשה ולא כלום א' הספק השני הוא בן הכלה והרי הוא מיבם את אשת אחיו מי שלא שהיה אחר בעלה ב' חדשים וכיסת וילדה ואין ידוע אם הוא בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון והיו לה בנים מן הראשון ומן השני וגדל הספק וכשאו אשה ומתו בניה מן הראשון ומן השני חולצין ולא מיבמין שכל אחד מהם הוא כשש שצו אחיו הוא מן האם ולא מן האב וכן הספק לשנותיהן חולץ ולא מיבם היו לראשון ולשני לבד אחד בן אחד מאשה אח אחרת ומתו זה הספק חולץ או מיבם לשנותיהן שחם ה הוא אחיו מאביו הרי היא יבמתי ואם אינו כבדית היא לו ומותרת בה כיון שאין לה יבם אחר שתהא זקוקה לו מת הספק אחד משני הבנים הודאין חולץ לה תחילה ו והשני מיבם ממנה כשפקח אס הוא אחיו הרי היא יבמתו ואם אינו אחיו כבדית לו וכבר כחלצה מהאח האחר ש שהוא יבמה חמם נשים שהיה לכל אח' בן ידוע וכתעברו חמשת' וילדו באחת במחבא וגדלו התערבותו וכשאו כ פנים ומתו ונפלו כשותיהן לשני ה' הבנים הודאין שאין א אחד מהם יודע איזו היס חסת אחיו זו היא תקנתו ד' מ מהודאין יחלצו לאחת והחמישי ישאנה אחר שנחלצה ד' חליצות שחם היא אשת אחיו הרי היא יבמה ואם אינה אשת אחיו כבדית היא לראשון כחלצה מיבמה שאל ד' מ מאילו הד' שחלצו לה היה יבמה וכן השנייה חולצין לה ד' והחמישי ישאנה כמצא שחמשתן כושאין חמם נשים אחר שנחלצה כל אחת ואחת ד' חליצות והוא הדין כמי שאחד יכול לישא לבולן אחר שיחלצו לה הד' אלא שזה יותר טוב שמת יס לכל אחד ליהב את יבמתו ואם מת אחד מיבמ' הודאין ד' הספקות יחלצו לה והחמישי ייבם היו קצת ה הודאין כהנים וקצתם שאינם כהנים הכהנים חולצין ש שאי איפשר להם ליהב שמת יפגע בחליצה ושאין כהני' מיבמין היו קצת הודאין שיש בהן זאילי הספקות אחרים שהם אחים מן האם שלא מן האב וגם יש לו בהן אחי מ

להתפתות בקלות הדעת עד כאן וכינר היא הסתירה
שנכתרה בפני עדים עם פלגני שקיבא לה עליו ושהתה
כדי טומאה שהוא שיעור כדי לנלות ביטח ולבמחצה קבא
לה משכיס שאמר לה אל תסתרי עם פלגני ופלגני וכשתר'
עם שניהם באחד ושהתה כדי טומאה אפילו הם שנים א'
אחים או אחיה או אחיה חסודה עד שתשתה אומר לה עם
בפני שנים אל תדברי עם פלגני אין זה קיבוי ואפילו כס
בשתרה עמו ושהתה עמו כדי טומאה מותרת או אומר ל'
לה אל תסתרי עם פלגני ודברה עמו בפני עדים מותר'
מאין זו פתירה וכן אם בשתרה בפני עדים ושהתה כדי
טומאה ולא קיבא לה בפני עדים מותרת שאין אסורין
על היחוד אפילו בשתרו יחד על דעת ערוה אלא אם כן
קיבא לה תחילה בפני שנים ומכל מקום לא תתיחד אשה
עם אנשים כדפרשין לעיל באיסור יחד כתב בספר ה'
המצות לא יאמר אדם לאשתו באמן הזה אל תסתרי עם
פלגני דשמה הלכה כדברי ג' וסי' דאמר קיבא לה בינה לבין
עצמו שלא בפני עדים הוי קיבוי ועכסין אין מי כוונת
ותיאסר עליו לעולם בא עד אח' והעיד לו שכשתר' י' עם
אותו שקיבא לה עליו ושהתה כדי טומאה אם הוא באמן
בעיניו ודעתו סומכת עליו יוציאה ויתן כתובה ואם לא
מוותרת לו ואם הוא בעצמו ראה שכשתרה עמו ושהתה
כדי טומאה הרי זו אסורה עליו ויוציא ויתן כתובה שא'
סאינו יכול להסקותה על פי עצמו לא קיבא לה וכא' עד א'
אחר ואמר לו וכתה ותיא סוקתת אש חוא באמן בעיני
ורעתו סומכת עליו בשנים יוציאה ויתן כתובה ואם ל'
לאו מותרת לו כתב א' א' ה'אש ז'ל בשוכה על אחד שהו
ס' צי' קול על אשתו סוכתה ואמר שכתבר לו לו הדבר
ואחר כך אמר אינו אמת אלא שמתחת חכעם שהב'
סהעיסתו הוציא עליה קול זה אם כותן אמת לא לרבריו
מוותרת לו ואם לאו חסודה לו עד כאן שמעם העם מרוב
מרכמים אחר הקיבוי והסתירה עד שהנשים מסאנות וז'
ונתנתבה שזכתה מהאיש שקיבא לה עליו אסורה לו וי'
יוציאה ויתן כתובה בעל שמחל על קיבוי קודם סתירה'
קיבוי מחול וכאלו לא קבא לה אלא לאחר סתירה אין קי'
קיבוי מחול גרסה הרי זו כאלו מחל לה ואם החזירה ב'
א' לקבאו לה פעם אחרת ואילו שבית דין מקבאין להם
ס' סתירה בעלה או כשתה או היה במדינה אחרת או
במדינה חבט בבית האיסורין ולא להסקותה אלא להפשיד'
בשתה כיצר שמעו בית דין שהעם מרכמים אחריה ק'
קוראין לה ואומרין לה אל תסתרי עם פלגני באו עדים
אחר כך שכשתרה עמו ושהתה כדי טומאה אסורין אותה
על בעלה לעולם וקורעין לה כתובה וכא' בעלה או
יציא או יצא מביט האיסורין יתן לה גט ואינו יכול ל'
להסקותה שהרי לא קבא בא עד אחד ודעיד שכתובת מא'
מאותו שקיבא לה אינה סותה ותצא בלא כתובה אפילו ע'
עד טומאה הוא עד אחד מעדי הסתירה ואפילו שבע'
או ספחה או אשה או קרוב כשר לעדות זו ואפילו כס'
נשים ססונאות זו את זו מעידות זו לא לומר שטומאת ו'
ואמנת עליה לאסורה על בעלה ואלא להסקותה אלא לא

להפשידה כתובתה אבל נוטלת כתובתה ויוציאה שא' עד'
אחד ואמר שטומאה ואחר כך בא עד אחר ואמר'
לא כטומאת אין שומעין לאחרין שער אחד
בטומאת סוטה הוא בשנים ואין דברי האחרון
דוחין דברי הראשון שהוא בשנים באו שנים באחד
זה אומר כטומאת וזה אומר לא כטומא'
או שכל אחד ואומר כטומאת
ואחר כך באו שנים ואומר לא כטומאת הרי זו סוטה פי'
בשעה שאתה אומר כטומאת ידענו שלא כטומאת לפיכך ש'
סוטה שכתבטל דברי האחר ואוקמא אחזקת ספק בא ע'
עד אחד ונשים רבות באחד הער הכשר אומר
כטומאת והנשי' אומרות לא כטומאת הרי זו
סוטה שער אחד כשר ורבים פסולים כמחצה על מחצה
דמי היו כולם פסולים הולכין אחר רוב דעות כתב
הרמבם כיצר שנים אומרות כטומאת וג'
אומרות לא כטומאת הרי זו סוטה
סלשה אומרות לא כטומאת וד'
אומרות כטומאת איכה
סוטה היו מחצה
על מחצה דרי זו סוטה עד כאן כל שאינה סוטה מפני ע'
עדי טומאה אסורה לעולם ותצא בלא כתובה כ'
כתב בעל הלכות גדולות שאין מוציאין על ידי
עד טומאה עד שיראה במכחול
בשטרפדת וד' כתב שאין
צריך רק סיראו אותם דבוקות זה בזה וכוהגין בדרך מ'
מכאפין וכן פסק רב אלפס ביבמות פרק כיצר וכן היא מ'
מסקנת א' א' ה'אש ז'ל אשה שקיבא לה בעלה וכשתר' מת'
אינה נוטלת כתובתה כל שאסורה לבעל משום קיבוי אש'
אסורה לבעל ואם כיסת תצא ואם אין עדי טומאה
אלא עדי ביעור פירשתי למעלה באמן יא'
כתב ר' ישראלי' שכשתמרה ובאשת
לבי ושוב חזרה בכתובה וכתבי'
הגוי עמה וגירשה בעלה
שמוותרת לגר שכתבי'
עמה וכן כתב א' א' ה'אש ז'ל וא' ע'פ' שבודאי אסור' לבעל
מוותר' לגוי כתב הרמבם מצות חכמים היא על בני ישראל'
לקבאת לבנותיהן שכל' וקיבא אתאשתו וכל המקבא לאשתו
ככס' בג' רוח טהרה ולא יקבא לה מתוך שחוק ולא מתוך
שיחה ולא מתוך קלות ראש ולא ראש ולא מתוך מריבה
ולא להטיל עליה אימה ואם עבר וקיבא
לה מתוך א' מאילן הדברי' הרי הוא
קיבוי ואין ראוי לקבא ולקבאת
בפני עדים תחילה אלא
בינו ובינה בנקיק
בדרך טהרה
ואחריה כדי להדריכה בדרך ישרה ולהסירה ממכשול ו'
וכל שאינו מקפ' על אשתו ובגוי ומוהירין וסוקר דרכיהן
תמיד עד שידע שהם שלמים מכל
חטא נקרא חוטא שכל' וספקית
את נזך ולא תחטא

בא עליה ומתה קורס שהעמידו האב בבין פטור כתב ה
המכס ג' דברים של מפתה ור' של אונס הם של אב כתב
פתאומה אחר סתפית אין האירוסין מוציאין מרשות
האב והם שלו ואם אין לה אב הרי הן של עצמה והלאה
כתב רצער לעצמה דבי היכי דאמר' בשאר חבלות צע
צער דגופי לא אקני ליה דחמכ' הוא הדין כמי הכא אפי'
אם יש לה אב ואם לא הספיק האב להעמידו בדין עד ש
סברה או כיסת או מת הכל לעצמה אבל אם העמידו ב
בדין ואחר כך בגרה או כיסת כבר זכה בו משע' העמדה
בדין והוא שלו ואם מת מורישו לכהן כערה שכתארה
וכתברה קנסה לעצמה לפיכך המאנס אותה חייב והוא
והמפתה פטור שמחלה לו וכת' הרמבם שהקנס לכד הוא
לעצמה אבל צער ובושת ופגם הוא לאביה ואח' הראש זל
כתב שהכל לעצמה אין אדם משלם קנס על פי עצמו א
אלא על פי עדים לפיכך האומר אכסתי או פתיתי בתו
של ב' ג' אינו משלם קנס אבל משלם צער ובושת ופגם כ
כתב הרמבם אם הבת תיבעתו ואומר אכסתי או פתיתי
אונאי והוא אומר לא היו דברי מעגל' הרי זה נשבע שבועו'
היסת שאלו הודה היה משלם בושת ופגם וצער על פי ע
עצמו אמרה לו אכסתי אותי והוא אומר לא כי אלא פתיתי'
הרי זה נשבע שבועות התורה על דמי הצע' ומשלם בושת
ופגם שהרי הודה במקצת הטענה והלאה כתב שהצער
לעצמה רצער דגופה לא אקני ליה דחמכ' הילכך אינו
מורה במקצת דהק' ג' דברי' דאביה כיסו ומה שהורה
לאביה ומה שכתב לה כפר ועוד אם טען אביה טענה ש
פגם הוא אונס ומפתה דבין אותה ב' לפיכך דבין אותה
בכל זמן ואפילו שלא בזמן הבי' אבל צריך מומחין לפיכך
אין דבין אותה בבבל ולא עבדין בתו שליחותיהו אבל מ
מתקנת הגאונים מדין אותו עד שיפיש' לחבריה וכך יהי
שיעור מאי דחוי למיתת שריק' ליה לאלתר בין איפיש'
בין לא איפיש' וכן נשאל מרב צמח גאון חילו בערות ש
סחין להן קנס מהו לבטחו כדי שלא יהא חוטא נסבר וש
ושלא יהו ישר' פרוצין בניזקין והשיב כ' אמרו חכמים א
אין גובין קנס בבבל אבל כדי שלא יהא חוטא נסבר ושלא
יהו ישר' פרוצין בניזקין נהגו חכמים האחרונים לבדותם
עד שיפישו בממון או עד שירבה עליו ריעין ויפישו ב
ברברים כתב א' הראש זל הנטען על הפנויה יש דעות
חליקות יש אומר שלא לכהנס משום לזות שפתים ויש א'
שמצוה לכהנס כדאשכחן באונס ומפתה ולו תהיה לאשה
ואח' אומר כהי דחייבתו תורה לבוכסה אחר שפגמה הני
מילי בגדא' אבל בקו' דעלמא אין להחזיר הקול לפגום ש
ש' הם כתב הרמבם אחי אומר זה שאמר' תורה אל תחלל
את בתך להזנותה שלא יאמר אדם הואיל ולא חייבה תו
תורה חובה ומפתה חלל שיתן ממון לאב הריני שוכב ב
בתי הבתולה לזה לכא עליה בממון בכל מקום שארצה
או חניח לזה לבא עליה בחנם שיש לאדם למחול וליתן מ
ממונו לבלמי שירצה לכך באמר אל תחלל את בתך לזה
להזנותה שזה שחייבה תורה לאונס ומפתה ממון ולא מ
מלקות כשאירע הדבר במקרה שלא מדעת אביה שדבר
זה אינו מצי' אבל אם הפקיר את בתו הכתולה לבלמי ש

שיבא עליה גורס שתמלא הארץ זימה סכמנא אב כושא ב
בתו ואח כושא אחותי שאם תתעבר ותלד לא יודע בן מי
הוא והמכין בתו לכך הרי היא קדשה ולוקה הבעל והנ
והכבעלת משום לא תהיה קדשה ואין קונסין אותו שלא
קדשה תורה אלא לאונס ומפתה אבל זו שהבינה עצמה ל
לכך בין מדעתה בין מדעת אביה הרי זו קדשה ואיסור
קדשה אחר הוא בין בתולה בין בעולה ולפיכך אמרו חכ
חכמים שהיוצא עליה שם רע בילדותה אין לה קנס כ
כמו שביארנו שהרי זו בחזקה שהפקירה עצמה לדבר ו
זה לרצונה המוציא שם רע על בתולת ישראל ומצא הד
הדבר סקר לוקה ומשלם מאה סלעין כסף לאביה ואם ה
היא יתומה הרי הוא של עצמה והמוציא שם רע על הק
הקטנה ועל הבתרת פטור מהקנס וכיצד הוא הוצאת ש
שם רע בא לבית דין ואומר בעלתי כדרכה ולא מצאתי
לה בתולים ומציא עדים שזכתה אם זכתה קודם אירוסין
פטורה ואין לה כתובה ואם לאחר אירוסין זכתה סוקלין
אותה והזמנו עידיו לוקה ומשלם מאה כסף אבל אם לא ה
הביא העדים אלא שהעידו מעצמן והזמנו הן נהרגין וה
והוא פטור וכן אם הוציא עליה שם רע שזכתה שלא כד
כדרכה והזמנו פטור לא בעל ואפי' אם בעל אלא שלא כ
בעל כדרכה והוציא עליה שם רע אפי' שבעלה כדרכה
והזמנו עידיו אינו חייב אלא מדרכבן ועוד יש בו דינן
הרבה ואין רצוני להאריך בהן לבי שאינו נוהג עתה שזי
דין אותו אלא בבית דין של כ' ב

קעח

הלכות סוטה

המקנה לחשתו וכסתרה ואינו יודע אם בעמאת בזמן ש
שבית המקדש קיים מביאה אל הכהן ומשקה אותה מי ת
המרים ובדקת על ידן אם במצאת טהורה מותרת אבל
אסורה לעולה עד שתברק כי רק ההיתר תלוי בהשקפת
המים בזמן הבית אבל איסור הסתירה אינו תלוי בזמן ה
הבית שאפי' אי איפשר להשקותה כמו בזמן הזה אלא שא
שאינה ראויה להשקות שיש דברים רבים שמונעים השת
השתיה ויש נשים רבות שאינן ראוין להשקות כולן אלו
אסורו ובלבד שיהא הסתיר' והקינוי כראוי כיצד הקינוי
אומר לה בפני שנים אל תסתרי עם איש בל' חפילו הוא
אביה או אחיה או גוי או שחוק פירוש שאינו מתקשה וא
ואיכרמוולד והוא שיהיה גר' אבל אם אמר לה אל תסתרי
עם בל' והוא קטן או עם בהמה לא היו קינוי ומקנה לה
בין אם היא חרושה או נשואה או זקוק' ל' כס כת' הרמבם
קטנה שהשיאה אביה אם זכתה לרצונה אסורה לבעלה ל
לפיכך מקפזין לה ולא להשקותה אלא להפסידה כתובת'
אבל קטנה בת מיאון אין מקפזין לה לפי שאין לה רצון ל
לאוסרה על בעלה ואפי' אם הוא כהן אינה נאסרת עליו
והלאה הסיג עלינו וכת' ואלא אמר' פיתוי קטנה אונס
הוא ועוד התראה לקטנה אינה התראה שצין לה דעתה
אלא אם זכתה אסור' וראי' לבעלה כהן ולא מצאתי הפרט
בין קטנה לקטנה לעבין פתוי לגמר בת מיאון אין לה רצ
רצון ויתן הצער כמו אנוסה ואלא כולן שוות

כח ריין שטענע מיני חור ומתי משלם מכיש
 ט אסור לרין בריימי גוים
 ט גלא לקלל דיין ולא שום אחד מישראל

הלכות עדות

כח כל אדם חייב להעיד וכיזר מעיד ומאיימין א
 ט אותו ואין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין
 ט און העדים יכולין לחזור טון לאחר שנחקרה ע
 ל עדותן בבית דין
 ל און עדי ממונות צריכין דריסה וחקירה וסמים
 טיעידו כאחד וכבית דין אחד וצריך טיעידו על דבר ס
 סלם ואם מכחישים זה את זה בבדיקות או בחקירות
 ל סתי כיתי עדים המכחישו זו את זו ומי שהביא
 הרבה היתי עדים והוכחשו ואחר כך הביא
 עדים וכוונתו עדותן
 לב המורה בפני עדים מתי כאמן לומר מטעה הי
 חיתי כך או שלא להשביע עצמו הודתי השוכר עדי סק'
 לב פסולי עדות מחמת קורבה ואשה ועבד
 ל הפסולין מחמת עבירה וחזרתן ושאלין עוסקין
 ביסוב העולם
 ל פסול בומה חרש פוסה וקטן ומי סי כול להעיד
 בגדלו מה שראה בקוטמו
 ל רבים שהעידו ונמצא אחד מהם קרוב או פסול
 ל הפסולים מחמת שיש להם המאה בבן פותק לח
 לחזירו ממנה וערב ללוא ומכר לו בית ונבל
 לבזק וללקוח ממנו
 ל קצת עניני הומה העידו פנידם אסמו
 ולא מתן לה כתובה

הלכות הלואות

ל כותבין סטר ללוא בלא מלוא והוא מתן הסטר
 ומתי כותבין למלוא סטר ועל אי זה הודאה כותבין לו
 מ האומר לחבירו חייב איך מזה בסטר
 מל מי שנחחק סטר חובו או אכר שאלין לעשות
 טופס לסטר
 מח כותבין הסטר בדבר שאיז מוויף ובכל כתב
 ובכל לשון ואם יש בו דברים שאותרין זה את זה ואם אי
 המטבע מסודר בו
 מח צריך לכתוב זמן בסטר ואם אחריו או הקדימו
 או דילג הכלל או הפרט ואם איחרו החתימה
 אחר הכתיבה או הכתיבה אחר הקצין או שלא
 ככתב במקום סתיה הקצין וסטר שזמנו בסל
 וסמי סעדות בא כתוב טה בריסן ובה' כסן סתם
 מ חזרת הסטר בשיטה אחרונה וקיום
 מחקין ותלגין
 מח צריך טיקראו העדי קודם שחותמין וסטר ה
 הטל על הכיר ועדיו על המחק ואיפכא ומל
 ייאלחו בפסולין וקרובין

מ הקיום ועדים סאומרים כתב ידיו הוא זה אכל
 קטמי או פסולים היינו או תכאי היה
 מלוא סאמר על הסטר אמנה הוא או פרוע
 מח כותבין טופסי סטרות וסטר פלוגה בו וכפר אין
 חוזר ולוא בו
 מח צריכי טיכירו העדים טס הלוא והמל ה ואם בו
 כותבין גם הליכמי ואם טעו במסמ חו במסוס או
 במסמותיהן שוין
 כ סטר סכתוב בו לוימי מחק מנה
 כח סטר שאין בו אלא עד אחד ואחד מעיד על פה או
 שאין כאן אלא אחד או שיש ב' ואחד מהן פסול או
 שאין בו שום עד ונמסר בפני ב' או שהעדים ק
 קרובים ליה ורחוקים ליה
 ככ סטר שיש בו ריבית או שהוא קרוע
 ככ אין משכנין סטר לעשות מסל מנה כ' או איפכא
 כד מי ספריה מקצת חובו והשליש סטרו שהיה דין ס
 אסמכתה
 כח דין שלימות
 כח אסור להשו' סטר פרו' וסטר של' בו ופרעו אין
 חוזר ולוא בו
 כח מי שהוציא סטר על חבירו
 כח מלוא שהוציא סטר חוב מקוים וסען הלוא שהוא
 פרוע
 ס כת' לו דקמי וסעב' מטלטלי אגב מקרקעי ומי ס
 שמשעב' בדבר שאינו בעול' או בדבר שאינו מצי
 לו ואינו חייב לו
 סל תשובות ושאלות מעבין סטרות
 סכ אשה הנשאת ונותנת בבית וסטרות יונחות על
 סמה
 סכ מי שהעיד עדים עליו סמחזר אחר זיוף
 סד כפקד שרצה לעכב בחובו סטרו' שהפקידו אצלו
 סה מציאת סטרות וחזרתן וסובר סממציא ביד שליט
 או ביד מלוא והאומר לבבו סטר פרות בירי
 מ מכירות סטרות היאך נקמה ואם מחלו המוכר
 דין אונאתן ושמירתן והאומר נכסי לפלוגי אם הם בבגל
 סז דין שמיט' או נהג האידך' וכל דיניו ודיני פרוצו
 סח דין סטרל' הכעסונ' צערכאות של גוים ובהדיוטי'
 סט הוציא עליו כתב ידו מקוים או אינו מקוים ואם
 כאמן לומר פרעתו ואם מורה במקצת ואם הוציאו
 על היורשין
 ע מלוא עפ' בעדי' ואם ח' לו אל תפרעני אל' בעדי'
 או בשבי פלוגי ופלוגי
 עכ ליה שהאמין למלוא במלוא על פה ובסטר או ליה
 שהאמין למלוא ולעבין מה מועיל באמנות
 עכ המלוא על המשכון אם ישתמש בו ואם כאבר או
 שהוא בעין וכתקלקל ותיכע מלוא ללוא או ליה
 למלוא ואם משכנו המל' ה ליד אחר או הורישו
 ליורשיו ומשכנו של גר ביד ישראל ואיפכא וס
 והמוטל משכון שמשכן ישראל לגוי
 עכ פמה זמן הלוא' שנים ואם הלוא לזמן ואם לרודן

מה במכר בכלל ודין אחריות המקח בכל משפטיו ומוכר
בתורה ובמשקל ושיעור המדות והמשקלות ואיך ימדדו ו
יסקלו וח' סו וגוי אכה שמכרו וכתיבת סטר על הקבייה
והמתנה במח תתקיים כבריאל וכתיבת מרע ומנוה מח
מחמת מיתה ובנותן מהיום ולאחר מיתה ואם הוא בתב
בת כאי או באונס או מוסר מודע או סאומר אחריו לפ
לפלוני וכל משפטיה והשבת אבדו ואיזה אבדה חייב לה
לשפוט וכיצד מטפל בה והמונח מציא' ופריקה וטעינה
והזוכה מן ההפק' ובגבסי הגר ודימי בחלת לבבור ולפס
ולפשוט ולשפק ומעביר בחלה מהיורש או שמעיד על אח
אחד מבניו שהוא בבור או על אחד שהוא בנו וכל משפט
וחס הכיח במס גדולים וקטנים והשביחו הגדולים הכס
הכססים והיאך חולקין ושבי סכסכה מה יעשו בכססיו ו
ורין אפיטרופוסות שומר חסס חסס ופטורו ודימי הפקר
הפקדון כיצד יתנהג בו הספקד ואם שלח בו יד או טוען
סכסכה או פגע בו ורונה לשלם וכל משפטיו ושומר שבר
חיובו ופטורו הסוכר חיובו ופטורו ואם סבר בחמה וכ
ובלים כמה יטעין עליהם ואם מתה הבהמה בחצי הדרך
והסוכר בית מחכירו או חוכר או מקבל שדה והסוכר את
השיעל כיצד יתנהג עמו ואם חזר בו בעל בית או חלה א
חו בסלמה המלאכ' בחצי היום וממה אובל הסועל וזמן פ
הדעין שברו ושלל לחסום פרה במלככתה וממה היא אוב
חוללת ודימי השואל חיובו ופטורו וכל משפטיו ודימי הכ
הבכב כמה יתחייב וכמה קונה סגסכה והלוק' ממנו ואם
הוא גבב מטרסס ואם יצא לב' עה' שס גבבה בעיר וכל מ
משפטיו ודימי הגולן כמה מתחיי' ומתי קונה הגולה ודין
הלוקח ממנו ודין השבת גולה וגולן דרכו ודימי דמלכות
והגולן קרקע והשביחה או סטפה כהר ואם הגולן בא לגו
לטורפה מיד הגולן ומיד הלוקח אחר שהשביחה ודין הל
הלוקח מנו' והיורד לשדה חכירו או לרורבתו שלא ברסו'
ורין חרס המזיק ממון חכירו וממונו שמזיק לחכירו או ל
לממון חכירו והם האבות הקרן והרגל והשן והצור והאש
ותולדותיה וארס החובל בחכירו או מביישו ודימי כפשות
הכידוכין בזמן הזה ודין הרודף אחר חכירו להורג או א
אחר אחד מכל העריות של חייבי מיתות בית דין וברית
והבא בצחצחת והמזיין והאפיקורסין וראיתי עוד לעמר
סימני' לכלול כל ענין וענין דמיל' קצרות לכותב' בתחילת
הספר במספ' ובמנין למען היות בקל לחפש כל ענין וענין
ולא מחבמה אשר כי עלתה בלבי לעשות זאת כי יודע אני
שאין בי דעת ומזמה ולא אתי יודע עוד מה אכל בחסדי
השס בטוחתי ומאתי אני שואל לתת מחבמתי בלבי לעשות
צדק ומשפט כי הוא חפץ בדרך צדקה ומשפט ויעיר לי א
חזן בלמודים ובמפת' שפתי יתן משרים להקס עדות ב
ביעקב ולהסס תורה בישראל כרתי' ויקס עדות ביעקב
והורה שס בישראל אשר צוה את אבותינו לתודיע' לביהם
וכתיב מגיד דבריו ליעקב חקי ומשפטיו לישראל וכתיב
כי ידעתיו למען אשר יטה את בניו וגו' וכתיב לא תכירו
במים במשפט כקמון בגדול תשמעון לא תגורו מפני איש
כי המשפט לחלשים הוא וכתיב ויאמר לשופטים ראוי מתי
יבנה עינים כי לא לארס השפוטו כי לא לחלשים ועיניהם ב

בדבר המשפט וכתיב למדו היטב דרשו משפט אשרו חזן
חמוץ שפטו יתום ריבו אלמנה וגו' וכתיב אשרי סומרו
משפט עושי צדקה בכל עת וכתיב עשות צדקה ומשפטו
בבחר לה' מוזהב וכתיב אמת ומשפטו ושלום שפטו כשער
בשערים וכתיב בה אמת ה' שמרו משפטו ועשו צדקה כי
קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות
א מינוי השופטים באר' ובח' ל' ועל מה דני' ואם תמ'
בדימי קנסות
ב בית דין מכין ועונשין לצורך פעה
ג בבמה דייכין דנין מומחין ושאיין מומחין
ד כיצד עושה אדם דין לעצמו וכמה
ה באיזה ימים דנין באיזה זמן ביום
ו על כמה ממון דנין
ז מי ראוי לדין והפוסלים מחמת אהבה ושנאה וקו
וקורבה ואין עוד בעשה דין ושלל ידיו בדבר שס
ח טו האהה
ח טו טלל להכות דין שאינו הגון וישיבתה תהיה באי
באימה בדין והנהגתו עם הציבור והם שמו ועם
סלחו וגדלו שבר הדין כשרן דין לאמיתו ועונשו כשר
כשאינו דין לאמיתו
ט הדיקתו מלקבל שוחד והיער שבר בטלע
י להיות מתקן בדין ולהתרחק ממנו כשיוכלו לקרב
לכ' כשאין זולתו ולימלק בגדול ממנו
יא כיצד הזמנה לדין ועל פי מי והכידוי למי שלל בא
והתרתו
יב דיין שבאו לסביו דך וקסה ומצוה להתחיל בפשה
והיא ביחיד וצריכ' קצין ומחילה אינה צריכ' קצין
יג אם אין שני בעלי דימי מסכימים על הדיינין כיצד
בגדריס חותם ושלל יהפכו בטענת האחר יותר
מול חכירו
יד אחד חומר בדין כאן ואחר אומ' בבית הועד ומתי
יתחייב המסרב להוצאה והאומ' מאיזה טעם דנתנו
איוזה דין דנין תחילה ואם בא לסביו דין מרומה
יז כמה זמן כותבין להביא ראיה ואם חומר שיטיל ח
חרס כל מי שיש בידו זכותו ואם אומר לאחר יט
לי זכות בטור סכידך
יז טלל יכבד הדיין לאחר מבעלי הדימי' יות' מלחצו
אלא יטוה אותם לכל דבר ושלל ללמד טענות לא
לאחר מהס
יח כיצד מתבין ונושאין בדבר והולכין אחר הרוב
יט כיצד אומרים לבעל דין הספק וכיצד כותבין אותו
ושלל יאמר אני מוזהב וחכרי רבו עני'
כ עוד מתי יוכל להביא ראיה לסתור הדין
כא מי סקבל עליו להשלים דין ליום ידוע וכאכס
כב מי סקבל עליו קרוב או שסול ומי סכתחייב שס
טכועה ורונה לשלם או להפשה על שסגדו או ל
לפטורו מטכועה מתי חוזר
כג עוד מתי הדיין מאמץ לומ' וכתיב לזה מחייבתי לוח
כד כזקקין לעכב תחלה ואי זילי ככמי כתבע כזקק'
ל' תחלה

מכר אחד מהם והשני לא מכר
 באיזה ענין נפרע מלנה ויורשין מיורשי לוח
 מלנה ע"פ שטר ועסקא ואם מת לנה בחיי מלנה ותפשו י
 יורשי המלנה ואיזה טבעה אדם מורי' לבניו ולנה שחזר'
 סיכר על קטלי' שכתב' בחיי אביה ואין נפרעין מן היתומי'
 אלא זיכרית ונשבעה
 קט מברזין על נכסי היתומין ואם המלנה רוצה
 ליקח השדה בלא הכרזה ואם טעו וכתאנא ואם מכרו ע"י
 שליח וטעה
 קי אין נזקקין לנכסי קטן ואם יש שם ערב ואם
 חמר חלש תנו מנה זו לפלגיו או שקרקע גולה בידו נזק
 נזקקין לו ואם לו ב' ד' או אשטרופה לנכס' או שתקף בב
 נכסיו אחר נזקקין להוציא מידו
 קיא מלנה בשטר גובה ממעבדי' בי ליכא בני ח
 חרי אי איסתדפו בני חרי ואם בא לבנות מסכי לקוחות
 שקנו באחד ואם הוא חתום על שטר המכיר ואם נתן ה
 הלנה מתנה ע"מ להחזיר וקאובן שהלנה למענון ע"פ וט
 ושמענון ליהודה בשטר ומכר יהודה ובא ראובן לטרוף
 מש"ח שים לנה על אחרים ומכר או נתנה לאחר ובא לב
 לבנות מהם
 קיב אין ב' ח' טורף מתה שקנה אחר מלנה ומכר א
 חלא אם כן כתב לו דאקמי ואם לא כת' ליה דאקמי וחלוקי'
 המלנה והלוקח או שני מלגין מתה היו לו הנכסים או ש
 שות והוריש כהניו לבתו כשאת
 קיג אין ב' ח' טורף ממטלטלין המשוועדין אלא א
 אם כן הקנה לו אגב קרקע וכיצד כ' קין אגב קרקע
 קיד דין ב' ח' עם הלוקח אם יכול לרחותו אגב הל'
 וטבעה סכסכה ב' ח' והלנה והשומא וההכרזה ואם רצה
 לשלוק במעית או לצלות על השומא ואם קנה אחד בק' ו
 ואחר כך אחד בק' והחוב' ד' וטורף של מאה תחלה
 קטו דין הפירות והשכח בטורף מלוקח ומקבל מ
 מתנה ויתומין
 קיו ליקח שטרף ב' ח' ממנו וכיצד כותבין לו הט
 הטרפה וכיצד טורף מלוקח ס' לקח אחריו ואם קנה שלח
 באחריות ומצקס מהלנה ליתן לו השטר סי
 סיחזיר ויטרוף בו מהלנה
 קיז עש' שדהו או עבדו אפיתיקי ומכרה או שחר'
 העבד והקדים נכסיו
 קיח כתב ללוקח שני דין ודברים אין לי עמך
 חוזרין חלילה
 קיט ראובן שמכר כל שדותיו למענון ואחר שמעו
 מכ' אחת מהם לגי ולנה שהתנה שיגבה מן העידיה
 ומכר תיא לו עידי' בינוכ' וזיכרית ומכרן לאחר או לב'
 כאחר או בזה אחר זה
 קכ זרק לו חובו סתם או סאומר זרקו לי סתם
 או בתורת גיטין או זרקו והפטר וזרקו וכאבר'
 קכא שלח לו חובו ע"י שליח שכתב בעדים או ש
 שלח בעדים וכתביוקמי או בכתב ידו ובפר שאינו בכתב
 ידו ואם השליח מכחיס המלנה או חלש
 קכב אין הלנה צריך ליתן ההלנה לשליח המלנה ע

עד סיכא בהרשאה ואם מת המלנה או שביטל הס' חסר
 או שהרשאה קודם שנתן הלנה לשליח או למורסה
 קכג הרשאה על מה בכתבת וכיצד בכתבת ואת מי
 מרשין ואם המורסה רוצה לצבכ הממונן או למחול או לה
 להרשות אחר ואם קרוביו ראויין להציר ואם הכתבצ מת
 מהפך הטבעה
 קכד כתבצ אם יכול לעשות מורסה
 קכה ס' לח לו חובו או פקדונו ע"י שליח ואמר לו ה
 הולך הוי כוכי ונמנהכה לא הוי הול' כוכי ואם תן במתנה
 הוי כוכי' או לא הולך לו מנה של מתנה ומנא שמת
 קכז פרע לו חובו במעמד שלשתן אם רצה לחזור
 בו או למחלו ואם הנפקד א' טענה ואם כתבצ בע' ב' של
 הנפקד ועל יד גוי או על ידי שליח
 קכו איש שלנה מאשתו או מעבדו וגירס וסיחרדו
 והלנה מן הגר שכתביירו כניו עמו
 קכח הפורע חוב של חבירו או שמעבדו בשביל חב
 חבירו
 קכט ערב בשטר וע' פ' ואיזה ערב צריך קצין ומתי
 נפרעין מן הערב והמקבל ומה כקרא קבלה ואם נשפ' ונ
 ונתן ביד ואם נכסי הלנה משועבדין וטע' הקבל' בגי חרי
 קל ערב שפרע ללנה כיצר נפרע מן הלנה ואם
 מכר לו הש' ח' או כתב לו כתקבלתי ואם הוא ערב לגוי ח
 או לישראל ומת והלך הוא ופרע
 קלא ערב שחזר בו אחר שכרצה להיות ערב חו
 שאמר לנה להוציא מן הערבות או
 שהתירה למלנה שיגבה חובו
 קלב עבד ואשה וקטן שיעבדו וב' סכסכו ערבין ב
 בשביל אחד ואחר בשביל שנים
 קלג מי שמוחזק במטלטלי' הידועי' לאחר ואחר ש
 שמכר לו נתנה לו
 קלד אומן שמוען בד' שהוא אומן שקבלו מבעליו
 קלז החוזיק בבעלי חיים כגון בהמה ועב' גדול
 כתחלפי לו בלוי בבי' החוזיק וכתב' החוב ומנא
 קלז מי שלוקח פירותיו של חבירו והאומר חלף ו
 מחלוקט פירות אילן של חבירו או אחרות אילנו
 קלח שנים אחוזין בטלית וחלוקין עליו או רוכבין
 על גב בהמה וחלוקים עליה ושנים
 שטרי מתנה הימאין ביום אחד
 קלט ב' חלוקין שדבר שאין שום אחד מוחזק בו ק
 קרקע או מטלטלין ואם בא שלישי וחטפה
 ומחלי' פרה בחמו' וילדה
 קמ החוזיק בקרקע של חבירו וטוען שהוא שלו מ
 מכח חזקה או מכח שטר ודין חזקת הבתים וח' כויות
 קמא חזקת המרחצאות ושפחות ועבדים ושדה
 הלבן והאילן
 קמב סיע המערער למחזיק בחזקתו
 ואם היה הסיוע בטעות
 קמג החוזיק שלא בפני המערער והוא במדינה א
 אחרת או ברח
 קמד החוזיק בו ב' זה אכלה א' גה' וזה אכלה ב' ד' א

שְׂעִיר הַזִּמְּן מִכֶּזֶב כְּכִסִּים וְאִם מִסֶּכֶס לְפָדוֹת לִזְמַן וְלֹא
 תִּבְעֵי וְעֵבֶר וְאִם אִירַע יוֹם הַזְּמַן בְּזִבְתָּ וּמִלֹּחַ עַל מִסֶּכֶס
 חֲתִי יִמְכְּרֶמָּה וְכִי' וְאִם הַתְּבָה לְהַחֲלִישׁוֹ לִזְמַן וְאִם מִחַל לֹ
 הַמִּסֶּכֶס

שם מודה ומקצת ושיעור הכפירה וההדחה וסוף
ומתהיה ממין הטענה טעמו חטין והודה שצרי וסתה
הטענה במסקל במדה במחין ואם הכפירה או ההדחה
צטטר או בהתב דו או בעדים

או לקח לו חטין וקנה שפודין ואם הזכירו לשלוח וסולח
 שלח לגוי לקבל לו מעות וטעה והוסיף לו או שנעשה לו
 ערב לגוי ונתן לו המעות ושכחם הגוי
קפ ג' שנתו מעות לאחר לקמת להם והקונה של
 על שם אחד ואחר כך אמר שהוא לעצמו
קפז סדרסור שמכר בפחמה ממה שאמר לו בעל ח
 חבית או ביותר או שמכר לו תחפץ ושאר טענות שכימ
 לבין בעל חבית
קפז הלוקח גלים מן החומן לשגור לבית חמיו או
 למוכר לאחרים
קפז שלח טעונן שאירעו אונסין
קפז אין שליחות לגוי וחרס שוטה וקטן ויש שליחו
 לזכר ואשה והשלח קטן לחנוכי ונלוחית ופודיון בדרו
קפז אין המקח יקנה בדברים
קפז קניות קרקע בבסקף ואם נתן משכר ודין עייל
 ונפיל חומי
קפז קניות קרקע בשטר
קפז קנין קרקע בהזקה וסביר קרק' בקנין קרק'
קפז הנוסחא לקרקע דינו כקרקע
קפז גוי שמכר קרקע לשטר ורכל כסף ולא כת' הסט'
קפז קניית קרקע בחליטין וכל די' ההל' ובי' קונה
קפז קניית עבד כנעני
קפז קניית בהמה גסה ודקה והיו ב' רוכבים או ר
 דגוב ומכתיב ובאיזה מקול קובין מסיכה משירה והבבחה
 או שאמר לו קנה כדרך שגבי אדם קונין או שאמר לו מ
 משוך וקנה לאחר ליום
קפז קניית מטלטלין איזה מהם במסיכה ואיזה ב
 במסירה ואם בלכסו ביד המוכר אחר שקבל המעות ומה
 דינו במעות שבידו
קפז יש מעות קונות ויש זמן שהן קונות וביתומי
 גם כן קונות
ר קניית מטלטלין על יד חצרו ואם הם ברשות
 התייר או אחד קדם והשכיר או נתן לו המקום וכיצד ק
 קונה בליו ומשך קודם שפסק או מרד ובור אבי מוכר ל
 ל' והיו מורדין בחדת הסדרסור או אח' והבנים חמור
 והתבואה לתוך ביתו המטל בלי לבקרו וכאם בידו
רז קניית מטלטלין בערצון כפי המנהג
רז קניית מטלטלין אבד קרקע והקנה לו עבדים
 וקרקע או עבדים ומטלטלין ואמר לו
 משוך בהמה וכלים שעליה
רז כל מטלטלין כקנין בחליטין בין אם מקפ' ליד
 סכמון או לו ומטבע אין בקנה בחליטין ואין עושין בו ח
 חליטין וכיצד בקנה ואיזה מהם
 נקרא מטבע אצל חבירו או פרי
רז אימתו מקבל החומר בו מי שפרע
 ומתי נקרא מחוסר אמנה
רז מוכר מחמת אונס ומסר מורעא ובעלח
רז כשאמכור אמכור לך בק' ומוכר לאחר בק' כ'
 או שאמר אמוכרה לך כפי שיסומן אותה ג' או ד'
רז הנוסחא נכסיו על דעת לדר במקום פלו' ולא

יכול לרד שם ושאר תבאים שמוכר שהתנו ליקח או מו
 מוכר ודיני אסמכתא ומחייב עצמו בדבר שאינו חייב
 בו או בדבר שאין לו קצבה
רי מקח שנעשה בצד איסור של ריבית
רי מקנה דבר שאינו מסויים או שלא-מא לעולם
 או משייר אותו לעצמו או לאחר
רי מקנה לעובד שלו או לעובד אחר וקני את וחמיו
ריא מה שאירש מאבא מבור לך הנותן ככסיו ל
 לבנו לאחר מותו ומוכר הבן ומת הבן בחי' האב והמית מ
 מטלטלי אבד מקרקעי לא היו לו המטלטלין
ריב מקנה דירת בית או חור חצרו או משיירו
 או מקדיש דבר שלא בא לעולם או נתנו לעדקה
ריב פירות כוורת ופירות שובך באיזה ענין יקח
ריב המוכר בית סתם מה מוכר עמו והיה סתם
 לו עומק ורומח או מארעית תהומא עד דקיע ואם אמ'
 על עגת שריטא עליונה שלי ומוכר בית בבירה גדולה
 והיו לו שני בתים זה לבנים מזה וכתבם או מכרם לב' זכ
 וכמה יהא גובהו ואם יכול ליתן לו עלייה
ריז המוכר חצר ובית הכר ומרחץ ועגור מה ש
 שמכר בכללם
ריז מוכר שדה מוכר אילנותיו ואם אמר יחון מ
 מרקל פלוגי או חון מהאילנות או ארעא ורקלי וקונה ח
 אילנות או בית ומוכר קרקע ושייר אילנות או קרקע לזה
 ואילנות לזה או קונה אילנות לקונן
ריז מוכר למקום אמת השלחין ודרך יחיד או ר
 רבים או מקום ליעו' שם הספר או קבורה או מוכ' קברו
ריח המוכר בית כור או שאמר בבית כור ויש בו
 פלעים ובקעים או שאמר לו מדה בחבל או הסיר או ית'
 או בהמניו ומצרו ומוכר שהלוקח מכירה
 או שאמר לו כרם ופרדס ואין בו רמומים ויב
 ועכבים או חצי שדה אבי מוכר לך או פלגא
 דחרעא דאית לי היה עומד בבקעה ואמר א
 שדה זו אפי מוכר לך או ארעא דבי פלוגי או כל ככסי מו
 מוכר לך
ריט כיצד מסיימין המצרים ואם לא סיים איתם
ריט במטלטלין כגון סבינה וקרון וצמד בקר
 ופרה וחמור ושפחה ובור ואשפה ושוכך
 מה מוכר עם חבירו
ריבא מוכר שאמר ר' ולוקח כותן ק' ואח' כך
 כתרצו סתם
ריבב שנים חלוקים על המקח כל אחד אמר מוכר
 לי ולקח מהן ואיני יודע ממי ושאר טענות
 שבין המוכר והלוקח
ריבב המחליף פרה בחמור וילדה וזה אמר
 מכרתי לך שדה ועבד
 וזה טוען גדול לקחת
ריבב המחליף פרה בחמור או שקנה פרה ופחמא
 נקב בבית הכנסת
ריבז אחריות טענת סופר הוא או פירש שלא

מבואות וה' חצרות פתוחות למנוי

קסב דברים שבה העיר כופין זה את זה וכל גזע
אותו ודברים שתלמידיו חכמי פטורין בהן ויתומי חייבה
קסד הבית והעלייה של שנים ומה יש על כל אחד
לתקן וכשפלה התקרה או כפל כולה
ואם באין לבנותו או שאין להם לבנות
מי שיש לו גינה תחת בד של חבירו ונפחה
מי שכתב כותל לגי' חבירו ואינו רוצ' לבנותו
קסה שתי גינות שהאחת גבוה מחבירתה וירק צו
קסז בגינה ואילן העומד על המיזב
קסח שטף נהר את זיתיו ושתלן בשדה
חבירו ומוכר זיתיו לעצם
קסט מי שיש לו בור לפני מבואו ושל חבירו וצניח
לפני מבואו
קעב חמשה גבות המספיקות מים ממעיין אחד
ואמה המושכת על פני השדה ומסקין ממנה
קעג איזה דבר שהשותפין כופין זה את זה לחלקו
ובחז' דבר אין חולקין אלא אומרי' גוראו איגד וכל דינו
קעז כותבין לכל פתח בחדר ד' חמות וכמות יתיה
בחדר שיש בו דין חלוקה
קעז שותפין שרצ' לחל' בדבר שאין בו דין חלוקה
וכבתו הירקש וגמה מתקיימ' החלוק' ומה שיש לחזק
זה על זה לאחר שחלקו
קעז אחד מהאחין שבא להעלות על אחד מהחלקי'
יותר ממה ששמוהו כדי ליטול בלא גרל או שמבקש פי
סיגיוהו לו שהוא סמוך לשדהו או שרונה לחלק כל שדה
לב' חלקין בביר או יבם אם יטלו ביחד ומי שיש לו פני
חלקי' ולחבירו חלק אחד
קעז לח היו כאן כל האחין ואותן שבבאן רנוס
לחלקו או שחלקו אוהן שבבאן וכל להן חל' או שכתב ב' ח
חלק אחד מהם שותף שמכר חלקו לאחר השותף חלקו
וכן המכרן מסלק את הלוקח וכל דיכ' דבר מבוא
קעז הסיתוף כיצר מתקיים ואם נתן זה ק' וזה ד'
וכיזר מהגין בשותפות ואם שנו בשום דבר ואם תדע
אחד מהם למי שחייב להם וכיזר נפרדין ואם חלק ב' ח
דעת חבירו ואם מת אחד מהם
קעז שותפין פירד אחד מהן לאומנות המלך חות
תלה או שרצה לילך לגמור תורה וחובות
קעז שותף שבתק מהמוכר שימחול לו או פירד
שלא ברשות
קעז שותפין חין להן חזקה זה על זה
קס שותפין שגדלו הכחה זה מזה
קסא שיירה שעימד עליהם גי' והניל אחד מהם
והוא שותף או פועל
קסב איסור שיתוף עם גוי ואם עשה בחור' כנגד'
או מרשות ושלחו בנותיו וכיזר נעשה שליח ואם עמד
על דעת משלחו או טעה וקנה ביוקר או קנה לו קרקע
בלא אחירות או שאמר לו מכור לי סאה ומכר לו סאה
או חיפכא
קסב עשה שליח לקנות לו ולא קנה או קנהו לעצמו

חו חב וכן ולקח או שאל סנה בפני האב ושנה בפני חב'
ושנה בפני הלוקח
קמא הכי עדי חזקה ולא כיונו עדותן בשמית או ב
בתיירות או כמצאו זוממן או שהעידו אחד על שנים שני'
ואחד על שלש שנים
קמא מחא' מבטל החזקה ובאיהא לשון היא ונמה
ומתי כל חזקה צריכה שיהיה עמה טענה וחילוקי טענה
פכין המוחזק והמעורר
קמא העורר על השדה והוא חתו' עליה עד או די'
או עשאה סימן לאחר
קמא מי שאברה לו דרך שדהו
קמא אילו שאין להן חזקה השותפין והאריסין והא'
והאפטרופסין ולא לאב בבבסי הבן ולאשה בבבסי בעלה
והנזלן והאלם והגוי וחרש טועה וקטן ומחא' בשל הקדם
קכ מי שירד בתורת משכונה וכל להחזיר או מ'
מלה ח'לה ולנה אחד לב'
קכא כולם שאין להם חזקת צדיקם מהני להם לבד
מגזלן ובעל בבבסי חשתי
קכב וכולם בגייהם יש להם טענה
קכב חזקת תשמיש ולא לבדן המקום כגון חוצאת
זיו ומחילה ומרוב והעמדת שולם ונשיבת קורות טבות'
קכד חזקת חלונות ונמה צריך להרחיק מהן ושלח
לפתיח לאחר השותפין חלון ולא חלון
בבד חלון ונדה' שפיר דמי
קכה הרחקת כוזקין בגון העמדת תבוא בביית וטע
ועלייה ועלין שמימיו יורדין לתחתין והרחקת מלח ו
ובבן וזבל וסיר ומי רבלי' וריחי' בורזקי' כבלות קברות
כבשיות דברים ושוכך מהעיר ואילן מאילן ובפנים מנ
מנפנים ואילן מנפנים ומשדה תבואה ואילן מעבשיו או
פרטיו כבבסין לשדה חבירו או לרה וירק ממשר' וכריס'
מכצנים וחרדל מדבורים ואילן מכר' ואם מותר לשמוך
סזין שם שום דבר הכוזק ואם סמך והזיק ואם החזיר
ייהם ומה היא חזקתו וכחיה מהן חין בהן חזקה
קכו אחד מבני חצר שבתקש לעשות רופא או גרדי
או להעמיד חנו' כפי עיני כופין לבני עיר אחרת שלא לי
ליר' לחוממת ולא להביא סחורת' לעירן ואין בן מבני מע
מעבב על בן מבני בעירו
קכז חלוקות חצר שיש בו דין חלוקה או שאין צו
דין חלוקה כיצר יבנו הכותל ואם קכו זה מזה לחלוק ב' ח'
באין בו דין חלוקה או שקמו לעשות כותל ואם אחד אחר'
שבבאן כולו ואם כפל הכותל
קכז חלקו גינה או בקעה כיצר עושין הגדר ומי
שגדר חבירו מג' רוחותיו וגדר מקיף או כיקף הרביעי'
קכז היזק רחיייה שמנג לבג וכיזר יסירה
קכז גב הממוך לחצר ושתי חצרות שאחת גבוה מ'
מחבירתה
קכז דברים שבה חצר כופין זה את זה ועל מה
מעבבין להשתמש בחצר וה' חצרו' ששופכו מים לביבא' או
קכז דברים שבה מבני כופין זה את זה ועל מה
מעבבין ולאיזה יכולין להעמיד דלתות וחצר הסתומ לב'

רס' פה'כ מרע שבקש שיעשו קצין במתנתו
 רס' מנה לפלוגי בירי או שאמר תנו לו מנה שבידי
 ואמר יתנומי' פרענו או אמר חזר ואמר לנו שפרע או א
 אמר על מעות שהטמין של פלוגי הן או אחד העיר עליהן
 מהן של פלוגי
 רט' גר שמתן במתנת ש"מ או הודה ש"מ סנה לי
 ליתן לגוי או לשאר עבדיו או לעשות לו קורת רוח או שלא
 לעבדו
 רכ' המנוח כבסין לבנו או לאחר מהיום ולאחר מ
 מית' ומתנת בריא שבתוכו זה מהיום ולאחר מיתת
 רכ' מתנה שבתוכו זה לאחר מיתת אס' יש בו זמן
 זמנו מוכיח עליו וקונה הנוף מהיום
 רכ' השבת אצל מחיצה מקום חייב להשיב וקאיזה
 מקום היה שלו
 רכ' המנוח דבר שמוכח שהוכח סס או ספק הוכ
 הוכח במקום המסתמר או מסתמר קצת
 רכ' המנוח בנקוד שניכר שאינה אצל כמנו פרה
 רועה בדרך או בריפת
 רכ' אכירה שאין בה שיה שרועה ואם כלה יונ'
 סותפין ועל איזה דבר חייב להכריז ואיזה דבר שהיה של
 מוצאו ויחוש שלא מדעת ועל איזה סימנין מחזירי ונת'ח
 בטביע' עין והשולח לחבירו בידו' מוצא בהן מעות מוצא
 חמור ואחכ' עליו הנותן סימן באוכ' מחזירין לו החמור
 וכן כלי מלא בירות ומעות בתוכו
 רכ' המנוח אכירה שמתבייש להשיבה
 רכ' אכירתו קודמת לכל אדם ואכירת רבו ושל אב
 אכירו של מי קודמת ואם חתם של ונחל של חבירו היה ב
 צדק מכית האיסורים ואמר לו טול דינר והעבירני
 רכ' אין ליעול שכר על אכירה ואם היה בטל מן ה
 הסלע ואם היה עם בית דין או הכעלים אול' היו סס
 רכ' דין אכירת עובד צד' ובאיהן ישראל ובאיהן א
 אכירה חייב להשיב ואם אמר אכירו אל תחזיר
 רכ' מעות השבה כיצר מכריז וכיצד מעטלה בה ב
 בעודה בידו וכיצד מכירה ומה דינה בה במעויות ולא
 ולהיכן מחזירה
 רכ' קניין בחצרי וב' אמותיו ואם כפל עליו ועב
 וגזלות שבהרה
 רכ' המגביה מציאה לחבירו ואם הגביהו שני חר
 חרסין או שני פקחין או פקח וחרס או שמונח' חניה על
 עמוד ובתקה אצלו ושאר לחבירו זכי לי בה או תנה לי
 רכ' מציאת ח' שו ובמ או בתו ועבדו ושפחתו וא
 ואשתו ושועלו
 רכ' מציאת בהמה שטר חוב ושוכר' וגו' אשה
 רכ' מצות פריקה וטעינת גמלים או שפימות טב
 טבשו זה בזה וחמורים שרגלין של אחד רעולת ושירא ס
 טבשו עם גיים הבא עליה או ששכרו תיור לילך עמהם
 רכ' חזקה מן ההפקד כיצר ובכמה
 רכ' תנאים שתקן יהושע כוהנים אףבחוזה לארץ
 רכ' חזקה בכבס' גר שמת בלא יורשין ואם' שמעו

כו שמת וזכו ואחכ' שמעו בלא מת והחזירו וזכו חמרי
 ומסבוכו של גר ביד ישראל ואיפ'הא וכיצד היא הזכיה
 וכל דיניה וגוי שמכר קרקע לישראל
 וקבל דמים ולא כתב השטר

משפטי נחלה וירושה

רש' פדר נחלת כיצר והאם אינה יורשת את ב
 בנה והוא יורשה אב' לא בקבר להנחיל לאח מאב וקריב'
 בעבירה יורשין
 רש' הבכור נוטל פי' שני' ומונדישו ליורשו ואיזהו
 בכור לנחלה וספק בכור ב' באומנין עליו ואיזה בן מיועט
 בחלק בכורה
 רש' אין הבכור נוטל פי' שנים בבכאי האם ולא ו
 ומלגה ולא בטבת ופירע פי' ב' בש' ח' ואם אמ' איני נוטל פי
 שנים ואיני פורע פי' שנים ואם מכר חלק בכורה או פס
 פשיטות קודם חלוקה או חלק יעמיהם בטוב בדבר אחר ה
 הפסיד בכורתו
 רש' אמר זה בני או אחי או אינו בני' ואיני אחי א
 או עבדי וחר ואמר בני או איני' ומי' שיש לו בן משפחתו
 רכ' אמר אחר זה אחיני או שכל אחר ואמר בני
 אחיך יורש ספק עם ודאי או ששניהם סס
 ספק או כפל הבית עליו ועל אחי
 רכ' המנוח כבסין יוכסין ליתנם לאחר או שז
 שזכה לאחר מהם או השיה להם הבכור כל
 בלשון ירושה או שאמר פלוגי לא ירש או סס
 שבתב לבכרי בלשון ירושה או מתנה עם ירי
 ירושה
 רכ' שלא להעביר נחלה ממנו שראוי לירש
 רכ' דין ירושה גוי וגר ישראל מסומד
 רכ' אין צריך עדות לירש שהוא קרוב רק בחז
 בחזקה אבל צריך עדות שמת המוריש
 רכ' שבי ובזרח מתנת מדרין והינוח לרעת מה
 יעשה בכבסיה
 רכ' יתמים גדולים וקטנים היאך כיוזבין מכבסין
 ואם שלח האב' שושב' למי' תחזור ואם נסת
 כשתלח לו משל מי תפרע
 רכ' מי שמת והניח בנים קטנים
 וגדולים או כולם גדולים
 והשכיחו הגדולים או קצת גדולים
 הכבס' בשת' או שפיר' לעצמי
 אני עישה או שהסבי' בחזקה שאין
 לו אח ובא לו אח
 רכ' היאך שמין מה שעליהם וכביהם
 ובנותיהם כשחולקים
 וזה האב ליתן לפלוגי
 רכ' אילן ולא כתמיהו לו וחלקיהו
 האחים שיש בהם גדולי' וקטני' והגדולי'

באחריות או קבל עליו כל אונס שיארע
רמז רחובין שמכר שדה לשמעון שלא באחריות וא
וחטפיה ממנו או שהזר ולקחה באחריות או
יבא עליו קול ערעור ולא כתן את המענות
והזקה דייט אמרי
רמז עד כמה הני מחילה אי חזרת האונאה וב
וכיטול מקח ודברים שאין בהם אונאה
ושליח שטעה ואחין שחלקו וטעו
רמז אסור ליהנות בדברים ולגמול דעת הכריז
ולרמות במקח כגון שמעיר רע ביפה
ולחשבה המקח פיראה יפה
רמז המוכר כמה עפר וטימפות מקבל הלוקח
בפירות ואם במצא יותר מן השיעור
המוכר לחכירו חבית של יין למקשה או
למוכרה בחנות או לתבוא במקום היוקר
והזול מוכר יין מבגס וישן מוכר
סבך והחמין תוך ג' ימים
רמז שלא לרמות במדה ובמשקל ולישר המדות
והמשקלנות והמאזנים וכיצד יעשו אותם וכיצד יסקול
וחייבין בית דין לממת באמנים על זה ולפסוק הפערים
ושלח להפקיד אותם
רמז המוכר דבר במדה במשקל ובמכין וטעה אם
מצא יותר אם צריך להחזיר או שטעה במני
המענות ומוכר דבר ומצא בו מום
וזרעוני גבה ולא צמחו
רמז מוכר מין ומצא מין אחר או רע ומצא יפה
רמז המוכר דבר איסור וחבלו הלוקח
רמז קטן מתי מוכר מטלטלי או מקרקעי של או ש
שירד מאביו ואם מוכר בקאנותו וחרש פוט'
ופיבור שזכרו ועבר ואשה ובית דין
ואפיטרופין שמוכרין והקונה בשבת וכיט'
רמז גוי שאנס קרקע מישראל או לקחו ממנו
בחובו או בעלילת דברים ומכרו לאחר
רמז המחזיר אחר דבר לקנותו וקדם אחר וקפא
פקדא רפצ
רמז בותבין שטר למוכר לבד
רמז ולא ללוקח והלוקח כותב הסבר
רמז מי שאבד שטר קנייתו ושטרי מוכר
המאחרין שפולין
רמז פני שטרי מוכר על שדה אחת מזמן אחד
סמא דדייכי
רמז המתנה שמה תתקיים וכן המחילה והנותן ד
דבר שאינו מסוים ועל מכת להחזיר
וסתהא מתנה לבל דבר
רמז מתנה באונס ומכירת מודעא
עליה ומתנה טמירתא
רמז המזכה לחכירו על ידי אחר או שאמר לו
תן לי ועל ידי מי מזבין ומת קטן
זוכה לעצמו והאומר זכה לשלמי ובתב לו

הסטר ונותן לתוך חצרו או תוך ד' אמות
מקבל ואייר שאין סופו לבח
רמז האומ' לב' לכתו' שטר מתב' לפלג' אין יכול' לעשו
רמז שליח ואם אומר להם אמרו לעדים לכתוב ולחתום לו
רמז הכותב כתתי שדה פלוגי לפלוגי או כתתי
לו או אתכנה לו והאומר כתתי שדה פלוגי למ
לפלוגי והוא אומר לא כתתי לי או מקבל מ
מתנה שאמר לאחר שבה לידי מבטל היא ת
מבטל אי איפשי בה אינה מתנה בטל היא או
סתק ולבטוק צוח
רמז סמיע שמתבנו וכתב בכסיו לאחר ובא גבו ו
וכתב כל בכסיו לבנו עשאו אפטרופא יס' מ
מייל' דאומדכא
רמז השולח חפצים לבני ביתו ולא פירש היחך יתל
יחלקום או שאמר בכסי לבני בכרי או שאמר
בכסי לפלוגי ולבני פלוגי
רמז נעמי לך ואחר כך לפלוגי ומכר ראשון ומתב
בחיי ראשון ואם אחר אחר כך לפלוגי מעכשיו
מטלטלי או בכסי לפלוגי
רמז הנותן מתנה וחזר בו ומתנה לעד וגוי
ואשה מדת חסידות שלא לקבל מתנה
רמז מתנה שכיב מרע במקצת או בטלה בלחץ
קנין ובקנין ומיפה את כחו ואם כתרפא או ניהק מחו
לחולו ואם חזר בו בבולו או במקצתו או בת' ומסר טהו
וכת' אחר כך לזה ואימתי שכיב ומצא מחמת מי
מיתה ושכיב מרע או בריא שאמר כתבו ותנו מנה לפל'
ומת ומצא דייתיקי קשורה בו וזכות שטר חוב או מתנה
בזם אחר וכתבו ביד שלי ומת
רמז מתב' שם' או בריא שכתב בה מחיים ובמותא
סאין בה מפיר' כלום והוא אומ' שמה היה ומקבל אייר ב
בריא היה
רמז מתנת שמה מוכיחין ממנו לזמן הרבה והבט'
וכתובתה וש"מ שהורה או הקדיש או מוכר או מצא לך
לקיים דברי המת
רמז ג' שנכנסו לבקר רע עושין דין חיזה לשון צו
לש"מ ואי חיישנן למתנות טמירתא ואם יחמר במדותיו
פיש לי בן ועבשיו שאין לי בן בכסי לפלוגי ואם חמ בכסי
לפלוגי והוא ראוי ליורשן ואמ' תנו מאתים לפלוגי בני כר
בראוי לו ואמ' תנו ה' זוז לפלוגי וש' לפלוגי ותנו לפלוגי ות
ותנו ר' זוז לפלוגי וישא בתי ותנו מאתים זוז לפלוגי מי
מימי ותנו לפלוגי בית מחזיק ק' חביות והוא מחזיק ק' ל
ותנו לבתי מאתים זוז בכתובתה ותנו שקל לבני ותנו מן
מכס לפלוגי והלואתו לפלוגי או ידור בבית פלוגי או יחבל
פירות דק פלוגי ואם צה לתת לפלוגי דקל ויש לי פני חז
חצאי דקל ואין היורש יכול למחול מתב' ש"מ ויחלקו כל
פלוגי בכסי או תנו לו בהן חלק אלהלך בכור ותנו לו
לעני' או לש"מ ואם ילדה אשתו זכר ויל' טמיר' ואם
אמרו גימ' ואמ' בכסי לטוביה ואל האפרוני ואל תקברו
מכבסי

ואם לא ידעו שמואל לך או ששכרו ב' הסלע וכדל'ל
ופייסו לב' או שהוקרו ופייסו ב' או ששכרו פחות
מהראוי והזולה או ששכרו ביותר מן הראוי והוקרה
סל' השוכר הפועל וכל הפועל לחזור קודם סל'
סל' שהתחיל המלאכה או אחר כן והחילוק שהין פועל לקבלן
סל' השוכר הפועל לחס' שדהו או להסקות וירד מטר
כלילה אולסעלה הכהר או שהתב' עם אריסו שיסקה יותר
משאר האריסין וירד מטר ושוכר מלמד לבנו וחלה בנו
סל' השוכר הפועל למלאכה שתם או למל' זכ' ידוע
ושלמה בחצי היום או שלחו להביא שליחו והלך ולא מנא
או להביא לו קנים ולא מנא או להביא דבר לח
לחולת והביא ומנא מהבדים
סל' השוכר הפועל לעשות בשל' והראו בשל' חבירו
או שאם לו טול מה שיעשית בשדך או שסלקה הפועל לג
לעבודת המלך
סל' דין אבילת פועל בשעת מלאכה ממנה אוכל או
מתי' אוכל וכל דיכיו ושל' יעשה מלאכתו רמיה'
סל' אבילת שהמה בשעת מלאכה ואיסור חסימת'
סל' לתת שכר אדם בהמה וכלים בזמנו ומתי' זמנו
וכל דיכיו
סל' שאל חייב טאוכסין ופבור במתה נוחל מלאכה
ומה נק' מתה מחמת מלאכה ומאיזה שעה כתחייב בה
ואם של' על יד בנו או עבדו ושלחו של שואל ומשאל
סל' השואל מחבירו חפץ שתם או לזמן קצת או
לגיסה לביטולין או לילך בו לבית האכל או לבית המטעה
סל' חין השואל ראשי להשאל
סל' דין השאל אחר כלות זמן השאלה
סל' טען השואל שמתה מחמת מלאכה או רוצה לא
לשם או לישבע ושמן לו השכרים
סל' השואל טרה ושכר אחרת זה חומר שאלה
מתה וזה חומר שכורה מתה וכל'
סל' פאור שאלה בטגלים עם כל דיכיו וטעל כנ
בבכס' חשתו
סל' הזיק שר של שאל לשל משאל או חיפה
סל' איסור גבה מי נקרא גבה ומאיזה שעה מתח
מתחייב וכי' הן תשלומין וכמה ואם הודה בקבם
סל' אשה ועבד וקטן שגבה ואם תתמו בטגלים ה
הכפל דה'
סל' אי זה גבה חייב בהפל' או בר' זה ואיזה פבור
והטעם בגבה או מהלוקח ממנו או שגבה עבדים שטר'
וקרקעות
סל' האובד בים טב' והבא במחת' פטו' ארמון הקרן
סל' הטוען טענת גבה בטקדון ובאברה
סל' פשתנתה הגבה ביד הגבה או שכת' יאסו בטגל'
ממל' או פיס' בו יאסו ושימי או שמת והוריסה לבגיו
סל' השכיחה הגבה ביד הגבה כמנו גבה פרה
מעובר' ויל' או ריקנית וכאשה אצלו וילדה או הוצי' עליה
יצאות והשכיחה או שהשכיחה מאליה או כת
בתיק' או הוצלה בין גבה להעמיד' בדין ושכר כלי חין

סמין לו השכרים וגבה והקדים הוא או העלים
סל' גבה שהחזיר בהמה שלא מדעת הבגלים
וסומר שגבה מרשותו
סל' אסור לקנות שום דבר מהגבה והקונה ממנו
כשהו' גבה מפורסם או אינו מפורסם
סל' המכיר כליו וקבריו ויבא לו שם גבה בעיר
סל' דברים האסורים לקנות מהרועיש ומשומרי
פירות ופס' משום גל' המכל' בעיר אומנות וחומנות
סל' איסור גולה אפי' על מנת להחזי' ומה נקרא ג
גולה או עושק ואיסור לח תחמוד ולא תתחזה
סל' מנחה על הבולן להשיב הגולה ואם חין בה שנה
פרוטה או כסתית סיני החזיר או שזינו חזר
סל' יאסו לבד אינו קונה ואם יש שני סיני השם
או סיני רשות שזכרו או הורישו לבניו וחבלום קודם י
יאסו או אחר יאסו
סל' השכיחה ביד הבולן ממל' או על ידי פיו
או בתיקרה או הוצלה ובול' חס' של תמרים וכל גזל כנ' ו
ושכרו חין סמין לו השכרים
סל' גזל בהמה ובעלי' והזקיקו או פירי והקיקו
יין והחמין חמץ ועבר הפסח מטבב וכתבנה התוקף
בעבר חבירו או במטלטלין ועשה כהן מלאכה והדר בזה
חבירו של' מרדעתי וגו' שר וסמין של' חבירו ובעב' בהם
סל' כהנס לבית של' כפזי ושל' כפזי בעדים הו
בעד אחד והוציא כלים וכפר בהם חן טוען של' חן
חטף מידו זהוב בעד אחד או בע' עדים והמר' ב' היו ושל'
היה וטוען גזלתי ואמר לח גזלתיך חן גזלתיך כך וכך
סל' גזל אחד מהם ואינו יודע מחיזה גזלתיך ואי
ואינו יודע אם החזרתים לך או אינו יודע אם גזלתי
סל' גזלן שכל לעשות תשוב' אם מקל' ממנו ור' ס
צריך פירע הכנול כשמחזי' לו ובול' בסיס והחזיר בזה
סל' גזלן שכל להחזיר ואין הכנול לפיכך והגזלן ח
את אביו חן את הגז' שחין לו יורשין וכשכב ומתו מה יע
יעשה בגולה
סל' המצי' חן קונה מלשטים ישראל או בני ושתם
גבה הו' יאסו בעלים אבל לח שתם גולה
סל' אסור לקנות יגזלן ולשטי' ולא להכל' משומן
ואם לקח מגזלן מפירסם או שאינו מפרסם ומוכס בגזלן
מוכס העומד מאליו ודיכא' מלכותא כי' זה הו' דיכא'
סל' דברים שהן גיל מדבריהם כגון פ' יחסי יוכי'
מעני הנזקק ברה' החיל' וכחיל' שישבע על עסקאילן של חבירו
סל' קרקע אינה בגזלת וחזר' לבעל' מיד הלוקח
בחסם ובולן צרי' לשלם כל פירות שלקח בה ואם שטפה בהר
או חפר בה בורות או גזלה מהגזלן או לקחות
אכסי המלך מידו
סל' גזלן שהפסיד השדה ואכל פירות כי' גזל' ח
אותם הכנול וכן אם השכיח מה דינו
סל' מכרה הגילן והשכיח' הלוקח והכנול טרפה מ
מידו מה דינו של לוקח עם הגזלן בשכח טה
טחזיר טח שהית' גזלה וכל' הכיר בה

מבקשם לחלוק או שחלקי וכל אחד מהם יוכל לחלק
אחד מהם או שהיה אחד מהם יוכל לחלק על שמו או
חלה או רוצה לילך למור
רז דין האפיטרופא מי ימנו וכיצד יתבאר וכל
משפטיו
רזא דין ש"ח מאימת מתחייב בממירה וכיצד ה
היא הממירה וחיוכו ופטורו ואם מסר פקדון ליד אחד
אז ליד אשתו ובכיו ואם מתנה להתחייב בחוכם' ולפטור
בפגיע' ואם המפקד' עמו במלכתו
רזב שלא לשלוח יד בפקדון ואם שלח בו יד או מעו'
שהופקדו חבל שילחמי וחכמי וב' ה' ואם בא עליו אכס' וכ
ונתן לו הפקדון ואם
היו מעות של פדיון שבויים ואם עירב הפירות עש' שלו
או לא עירבן ואם חסדים והולכין ואם הופקד אותו ס' ת
או כמות
רזג אנה ביתן הפקדו' ליתבע ואז' יכול להחזירו
ואם הלך המפקד' והנפק' רוצ' לילך ואם שלחו לו על יד שליח
רזד הכופר בפקדון או פטוען בגל במקום שאין ע
פ' י' מעו' כיצד כתבע ואם נשבע באמת או באקר' ואם ב
כגב' וחח' ב' הוכר הגבב
רזז סילס הנפק' כיצ' משביעין אותו ומתו וזה בבבל
המפקד' בעדים או בטור וטוען הנפקד' כגבב
או לא' ד' א' או החזרתיו או טוען המפקד' אי' זה פקדוני
או קלקלתי או קבלת עליך להתחייב בחוכסין
רזח הכופר בפקדון פטור' אפי' נתן המפקד' פיומן
ומתו מונציאין מיתומין
רזח כפקד' שאמ' חייבי יודע כמה חייב והמפקד'
טוען טענת בריא או טעניהם טועמן שמה
רזח פנים שהפקידו ביד אח' ואח' מהם בא לתבע
פנים שהפקידו אחד ק' ואח' ר' וכל אחד תובע
מאית' או פנים שהפקידו מאה וכל אחד אח' אפי' הפקדתי
רזא דין השומרים בבע' בדים ובקרקעות ובכל עני'
ומי שמסרו לו לאבד וכו'הג' בשל יתומים
רזב אחד האיש ואחד האשה בדין השומרים ואין ק
ואין קטן בכל'
רזג סומ' שבר' באיזה דבר חיי' או פטור' ומאימת מתחייב
רזד המעביר חבית ממקום למקום וכיצד מתו
חייב' או פטור' אם שנה ביו' השוק ה' ובשאר ימי' ד' כיצ' פורע
רזז סומ' סבסר או טוען כאכס' ובא לפטור או ל
לשלם או סבסר באוכל והוכ' הגבב או שא' שמו' לי ואשמו' לך
השאלילני ואשאלך
רזז האומנין שומרי' שבר' ועד מתו ואם קלקלו חי
חייבי' וטבח' שטבל והמראה דיכר לשלחמי וכמסא' רע' וכו'
וכותן סומ' לטבע' ושורפו או סיכה והמסתלקין בלא התרא'
רזז דיכר השוכר ושבעותיו וחיוכו ופטורו ואם
השאליל או השכיר לאחר ואם עשה מכה לבהמיה וסופה לה
להתרפאות
רזח השוכר בהמיה לרכוש עליה איש או אשה ובהמה
יטעין עליה אם הרכיבה או יצירה למשאני כמה משאה

ואם הוסיף וכו'מה משא' האדם ואם הוסיף על משא'
שט השוכר בהמיה לילך למקום ידוע והליכה למק
למקום אחד או מבקעה להר והיפכו ושכר' לרוס בתבואה
ורשה בקטנית
רזא השוכר החמור וכסתמ' או כאחו באגרי' או
מת או נשבר ואם אמר לו חמור זה או חמור סתם
רזא במה משא' סיכס' ותוספ' ואם שכרה למקום
הידוע וטבע' בחצי הדרך או פורקה בחצי הדרך
רזב המשכיר בית לחבירו לזמן קצוב או סתם ואם
כתייקרו הבתים או הוזלו ואם המשכיר מכרו לאחר או
השיח' בנו וצריך לו או משכנו וחזר ומכרו ואם נתעברה
הסכה ואם כפל הבית ואמר לו בית זה או בית סתם ואם
השכר לו עלייה סת' או עלייה זו שעל בית זה וכסתמו כ'
עליות זו על זו והשכיר לו אחת
רזב המשכיר בית לחבירו בבירה גדולה או חצר ס'
סתם או בית בחצר מה שכור בשלם
רזד מיד מה הדברים שעל המשכיר לעשות או על השוכר
שטו במה קרקע נשכרת ואם שכרה על תבאי
רזז שוכר שכל' להשכיר' בששכ' לבדו או בשותפו עם אח'
רזז שוכר אמר פרעתי ומשכיר אומ' לא קבלתי או
אחד עדין לא בלה זמן השכירות או הוא בכך וכך
ומשכיר כבר בלה או הוא פחות
רזז רחובן השכיר' ריחי' שיטחכו לו בשכר ופוח' לא
כנטרך לטחיל'
רזז מי שהטעה חבירו עד שהכניס פרותיו לביתו
רזז מקבל או חובר שדה מחבירו היאך יתנהגו
זה עם זה
רזא מקבל בית השל' חין ושדה האילן ובע' המעיין
וכקבל האילן
רזב מקבל שדה מחבירו ואכלה רגב' או נשרפה
רזב מקבל שדה מחבירו ולקח' בעומריה או שהיו
חטיה יפות ור' קבל לית' מתוכו ונתקלקל הענבים וה
והחמיץ היין
רזב המקבל שדה לזרע' מין ידוע ובא לשנותה ול
ולזרעה מין אחר
רזב המקבל לפחות לו' שני' לא יזרע' כשתן ואין לו
בקורו' שקמה ואם עלו בה אילנות מחילהם
רזב המקבל שדה לזרע' שומשמי' וזרעה חטין ועש'
ועשת' יותר משומשמיין
רזב מקבל שדה להסתלק והיו בה זרעים שלא נגא
וכמר' והיאך חולקין בתבן וקס'
רזב מקבל סרובה להסתלק מפני רעת הסדה או
פלא עבד' וכת' לו אשלם במוטבא או אשלם חלפא זווי
רזב המקבל שדה לזמן ידוע ומת והניח בן
רזב המקבל שדה לזמן ידוע ומת והניח בן
ואם הפס' ועם טוען למחז' ירדת ובעל' השד' אומ' לשלם
רזב השוכר פועלים ינהוג עמהם כמסדה המדיכ'
ואם אין מכהג' ידוע או ששכרם בדין פורה
רזב אומ' לשלחו טא שכור לי פיעל' בג' ושכרו טא' או

שפת חנה' עד כמה קוצצין אותם והטוב ב'ה

כ"ז יעשה

חזק אש פסודו וחיונו ואמון ואש וכל דרכי

גיה

תיט

תב

כ"ז נפרעין לבוקין מהחזיק ומיורטיו

אסור להכות את חבירו והחובל חייב בה דב

דבר'א' במקצתם חס אינם כלם וכ"ז משע

משערין אותם ונר' ל' לאמו' הדבר שהכה בו

והמקו' שהכהו עליו והחובל בעצמו והמבעיר

הב' ונמי סייך נוסת והמכיים עבדים וישן

וקט' והמכיים בדבר' ל' חולע'ה' וכל משפטיו

אין חוב נוסת אלא במתכין וד' דבר' אשיל

במונב ובחזק אש' באונס ואם נכנס לרשות

נ'ה וחבל בו או לרשות אלו וכת' לו בקעת' על פניו או כת

נתבון לדור' ד' וז'ה' ואמר לחבירו קטע ידו ונ' שחבלו זה

בזה ומותר להט' באחד כדי להחיל חבירו מידו

צריך החובל להביא הפחל' סימחון לו ולא יחא

אכזרי חלמחול

נבא האשה ויטאן ילדיה וכ"ז כיסמין מי

יורשה בשמה הכעל ואם נשאת לגר

החובל לחביו ולחמו בשבת ויום המעורים

והעבד עבדי או כבעל' שלו או של חבירו ומי

סחביו עבד וחזיו בן חורין ובעבד' נג' פי

סיחור' והחובל טבגו וטבגו חגול' אוקט'ה'

או סחבל'הם אחרי' או בעבד ואם נח'סו ונ'

סחבלו באחרי'

ד"ב ספ' המדנין באין הוא הבן הדור' אחר

חבירו להורגו ואחר אחת מכל העדיות והנא

במחשבת והנא ארמאית והמכין

והמסור' והפיקורוסין

הרואה חבירו טובע בנהר או למסין צלחן על

עליו חייב להחילו

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

תב

פונת רבנותי באמר' ול כל הדן דין אמת לאמתו כאלו

כעשה שותף להקצת במעשה כרחשיה כי הקצת ברא הע

העולם להיות קיים והרשעים שגולין וחומסין מחריבין

אותו במעשהו כמו שזכרנו ברור המבול שלא נחתם בו

ריבם אלא על הגל דכתיב פי מלחה הארץ חמוץ וכתוב ב

בתרי' הנבי משה' את הארץ כמנח' שהדין המעבד וזו

זרועות רמות הרשעים ולוקח מידם טרף ומחזירו ל'ה

לבעלי' מקיים העולם וגורם להסלים רעון הבורא ית' שמו

שבראו להיות קיים והרי הוא כאילו נעשה שותף להקצת

בבריא'ה ואברהם אבינו לא ידעו הסם וקראו אותה חמא

על אשר הלך בדרך המשפט יהדרי' בו בגי' דכתי' כי י

ידעתי' למען אשר יטה את בגיו וחת ביתו אחריו ופא

ושמרו דרך ה' לעשו' דרך' ומשפ' ומטה רבי' ע'ה' רצן מלכל

הנביאי' לקח עצת יתרו בעמי' המשפ' להעמי' שופט' להזהי

את ישראל ולגותם על דבר המשפ' וה' השכ' על ידו ויהושע

אחרי' בריתו ברית עש' ישראל לעבד את ה' סיים את דבריו

במשפ' דכתי' ויברו יהושע ברי' לעם ביו' שהוא ויסע לו חס

ומשפט בסכס כי המשפט הוא יסוד ועיקר גדול בעבודת

ה' ואחריו כל שופט ושופט שפם את דורו והסיב' מדרש

הרעה לעבודת ה' ללכת בדרך אשר דרך בה אברהם אבי

לעשות דקה ומשפט ובעבור זה כ'טו' מידי אויביהם ע

עד קס' שמואל לבכיא באמן ה' וישפוט את ישראל כל ימי

חיי' וילך מדי' שנה בשנה וסבב את ביתחל והמנצח והג

והגלגל ושפט את ישראל את כל המקומות האלה וחסד

חכמים סבדרך שהלך שנה זו לא הלך שנה זו למען השפ

לב כל העם לעבודת ה' וללכת בדרך אשר הלך אברהם א

אבינו ע'ה' וימשח את דוד למלך על ישראל וילך גם הוא

בדרכי' ה' מכל אשר חיו למינו דכתיב ויעש דוד משפט

וצדקה ויואב יחיה את שאר העם ואחריו חכמים בזכות

משפ' וצדק' שעשה דוד יואב יחיה את שאר העם ויקסכו

תחתיו ידיד ה' אשר אהב ללכת בחוק' דוד אבינו וישח מאת

ה' לב מבין שומע לשפ' את עמו בין טוב לרע ויטב צדיק

ה' אשר שאל את הדב' הזה ויתן לו לב חכ' וטב' אשר כוהו

לא היה לפניו ואחריו לא קס' כמות' ויירא כל ישראל מ

מפניו כי ראו כי חכמת ה' בלבו לעשו' משפט וגם יהושפט

שהלך בדרכי' אבינו וגבה לבו בדרכי' השם כתחוק צדק

המשפט והעמיד שופט' בכל עמ' ועיר ויאמ' אל השופט'י

ראו מה אתם עושים כי לא לאדם תשפוטו כי לאלהים י

ועמכם בדבר המשפט וגם יאשיהו שהכתוב מעיד עליו

וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שאל ה' בכל לבו ואמר

חכמי' שכל דין שדן עד שהיה בן יח' שנה החזיר לבעליו ו

וגם מלך המשיח שיגלה בתהרה בימינו משכחו הפסוק

דבר משפט דכתב ושפט בצדק דלים והוכיח במישור

לעבדי אדן וגו' וכפי גדול מסכורתו בן עונם המכבול וזו

והמענות כדתי' חרב' כל לעולם על עימי הדי' ועל עיון

הדין וכן את דוד עשיתי משפט וצדק כל תגיחני לגיסקי

מ כלל סמכיות המשפט יוכח ביד העושים ולא חרב

ירושלם ולא גלו ישראל' על שכלל המשפ' דכתי' מלחמה

ישפוט משפט צדק ילן בה ועתה מרצחי וכת' יתום לא

אייב אלמל' לא יבא אליה וכת' בתרי' הני אבתי' יצרי

אברהם הגדול וחור וקנחא מהנבול או פתח לו
 במתנה או מכרה
 לאחד וחור ומכרה לאחר ואח"כ קנחא מהנבול
 שעה היורד לתוך שדה חבירו או לתוך חורבתו ופ
 וכעצו או בגזו שלא ברשות
 שני המשיג גבול רעהו
 ש מי שדר פרטי עובד ביתו שדהו ונטל ונת' להם דר' מן הצ'
 שני אסור להזיק ממון חבירו ולא לגרות פוס היזק
 יאס הזיקו במקום שאניהם ברשות או שלא ברשות כגון
 אניהם רבין ביהא אחד רן ואחד מהלך או ככס לחצר
 חבירו ברשות או שלא ברשות
 שני זה בא בחביתו וזה בא בקורתו וכפזר החבית
 יחס מילא חצר חבירו כדי' ברשו' או שלא ברשות ושברה
 בעל החצר
 שני האומר לחבירו קרע כסותי או של חבירי והפ
 והפזר ורודף שהיה רודף ושבר כלים או ששבר המדרק
 או אחר ופזר שטכנה חרף אחד ממסאף לים
 להקל ממסאף
 שני ה' שישנו על ספסל אחד ולא נשבר ויס' עליו א'
 אח' ונשבר
 שני הק' צן אילן של חבירו העומד ליקצץ והאומנו
 חבירו לעשות מצה המוטלת עליו
 שני אדם המזיק לבהמת חבירו או העמיד בחמת
 או הכי' עליה בחל' או על עבד חבירו ושור שני
 שיעלה על' חבירו להורגי ור' שהמיתו בחמה או הניחו על
 עליה חבילות ובא אחד והוא יפזר עליה
 שני אדם המזיק שלא בגופו כגון זרק חץ או ברז
 ברקוק' או טור מים על גבי ובגאי ששטר הכותל והזק
 שני היזק שאינו כולל בבן מכא' יינו של חבירו ומ
 ומטמא טהרותיו
 שני חילוק שבין ברמי בחקין לו יכ' דגמתי והזור'
 כלי מראש הגב ובא אחד ושברו או שהיו כרים תחתיו
 וחצר סילקו
 שני שמין השברים לבזק ומפלים לו עליהן
 שני כיון כשכנו ונוטל ומשור מתי חייב לשלם ומ
 ומתי כחבר
 שני ממון האדם שהזיק וחילוק שבין תם למועד ו
 וחזיהו מוע' מת חלתו או תס' העש' מועד וקרן ותלדותיו
 ובאזיה מקום חייב קרן ופן ורגל ודין חצר השותפי' שהזיק
 שהזיקו בו אחד לחבירו ופועל'ין סככנסין למ
 לחצר כ' ה' וכבחו שורו
 שני כוויקי רגל ותלדותיו ודיכי צדירות ותרנגול
 שני ממנוט בחבל דלי וכלב ותרנגול שקפצו מראש הגב
 שני טן באזיה מקום ובאזיה אכילה משל' מה שהח
 שהזיק 'או מה שנהגי'
 שני כלב שנטל חררה וכלב חררה והדליק 'הגדיש
 שני הכנים פרותיו לחצר חבירו שלא ברשות וחזו
 והזק טהן בעל חצר או הזיקתו או אכלתו
 שני כסלה לנגה והפסידת' והמשיך בהמת חבירו
 בה' קמת חבירו וכידי' משערין ההיזק שמפסיד ביסדות

שני המפסיד כלביו סל חבירו בחיורו או כעסו
 שני כידי' שמי' תם ומועד ואם שמו' כראוי או תג
 מסרו לח' פו או הניחה בהמ' או הוציאו ליסטין או מסרין
 לשומר חכם ולשומר שבר או מסרו השומר לאחר והפזר
 גדר לפגי בהמת חבירו
 שני מי שבהמתו רגל' ליכב' לת' בין חבירו ומת'
 בו שישמרכ' ובהמת הקצבין שמזיקת שוחטין אותה ונות
 ומתכין להם הטור
 שני הכנים שורו לחצר חבירו שלא ברשות והזיקה
 לבעל החצר או סנבל לבור והכאיש מימיו או שחפר טור
 בחצר או ששורו של בעל החצר הזיק לשור טו
 ששכס ואם נתן לו רשות להכניס'
 שני פרה שהזיקה גובה מולדה ואם אין ידוע אם
 קודם גביח' לרבי' או אח' כ' ושור שגב פרה מעוברת כידי'
 שמין אותה ותרנגול' שהזיק' אין גובין מבינת'
 ת שור שהיה רודף אחר חבירו זה אמ' שור' הזיק
 זה אחר בשלע לקחה או שהיו קנדרפים כ' אחד תם ואחר
 מועד או גדול וקטן
 תא שור שגב וחז' וכבד ואם תפס כיון וחז' ונגח
 תב כ' שורין שחבל זה בזה והן תצין או מועדי'
 א' אחד תם ואחר מועד
 תג שמין השור' לבזק ואם פחתו או הותירו בין
 חק להצמד' ואם בדין השכיח המזיק בבתים
 תד שור שחבל בשור או השכיח חי פיב' או מזין
 או כיון קודם העמד' בדין
 תה שור שחבל באדם או ביישו או הדלי' תגדים נ
 בשב' או שגב אשה או שפחה ויבאו ילדיה
 תו שור של כבד והשקר או ח' שו או שהלכו בעלי'
 למרי' הים ונגח
 תז שור שגב ומכרו מזיק או כיון או טרפו כ' ה'
 קודם שהעמיד הכיון למזיק בדין או ששחטה המזיק קול'
 תח אין דבין דיבין כיוקין חלף בעדות ברידה
 תט אין מגרל'ין בהמה דקה בישוב וחזר וכלב רע
 בכל מקום
 תי טור באזיה מקום חיוכ' וכמה' שיעורו למי
 לעית' ובזקין ואם כשהו ואם הוא של שותפין ושור שדחף
 חבירו לבור או שרחפו שור לאחר כבור ונ'
 שמחזיקין ביחד כידי' משלמין וכל משפטי' ביר
 תיא תולדות הט' כגון סכנו סכינו ומסא' שהזיק
 והכנים שורו לחצר חבירו שלא ברשות והאי' כי בלגים
 תיב המניח הכר ה' וכתקל בו אחד או שברו ומי
 טהא טעון כר וכתקל וכשבר והזיק בו אחד והשופך מים
 לרה' והזיקו לאחרים
 תיג הקרדים שהולכין זה אחר זה וכתקל הראשון
 וכלב והשני כתקל בראשון וכלב והזק והשלישי בשמי
 תיד אין מוציאין תבן וקס לרה' וכלב' ואם הוציאו
 חכ' בהן אחד
 תטו חבד' בקוני' סמו' לרה' והמנבי' קוני' בבית חבירו
 תיו הכותל והאילן שהיו רעועין וכתלה לרה' והזיקו
 תיז אי' מוציא' זידי' לרה' ולא רב' המזי' לרבי' ואילגו סג'

דמסל' חזיק וסמכו חכמי' האחרוני' וראשי' ישיב' כי ראו
זק גדול משום שאין דין ריני קנאות ועשו תקנה לנדות
החובל עד שיפיים הנחבל בקרוב כי אין דרך לרקדק ול
למ' כך וכך קצבו עליך לתת כך וכך וגם לזה קצבו
לעול כך וכך כי זה היה דיני קנוס' חלל משערים בלבם
שיעור קרוב ואין מגלי' אותם ומכדין לחובל עד שיתפיים
לנחל ודוחין עד כמה מניע לתת לו אם קרוב לאמר כל
בלבם והנחבל אינו רוצה לקבל אומרי' לו אין בכו בחלל
לנדותי יותר מכאן ומתירי' אותו ואם רחוק ממה שהיה
בלבם אין מתירין אותו עד שיקרבו לאותו שיעור וכן
על המהייס בדברים דקיימ' לן שהוא פאור כתב רב שרי
שריאל גאון שמכרי' אותו עד שיפייסנו כראוי לפי כבודו
וכתב אל' הראש זל ומסתברא דיותר הול' עטות אל דברי'
משל בנשת חבלה שאין דבר גדול בלשון הרע ודיבה שאדם
מוציא על חברו ירוסלמי המכיים את הזקן כותק לו עש
בשתי שלם חד בר נש איספקר ל' יורא בר חנינא אתא ע
עובר קמי' דרי' לקיס וקבולה לטרא דהבא
אעפ' שאין דין בח' ל' דיני בפאות ודיני מכות
ולא קפאות אם רואי' בר' שצריך שעה הוא שהעם פרוצי'
בנבירות דין בין מיתא בין ממון בין כל מימי עובד ואם
הוא אלם חובטים אותו ע' גוים ואומרים לו עשה מה שי
שישראל אומרים לך וכת' רב אלב' ב' הגבול בהא דקנאיה
דבסמון לההוא גברא דגול עתיק' הנה שמ' דקנאין כפי
המי גנא אפי' בחוזה לארץ דוקא גדול הדור כמו רב כ
נחמן דחתיבה דבי כשיאת הנה ממונה לרין על פי הכפי'
או טובי העיר שהמחוס רבים עליהם אלב' דימי דעלמא
לאעד כאן ובר' שאפילו אין בדבר עדות במורה שהיה מ
מתחייב על פיהם דין בעשה שהמ דין דיני בפאות א
אלא שיש רגלים לדבר וקלא דלא פהיק חס נראה לדין ש
שיס צריך השעה לזנו בכך הרשות בידו וכן יראה מר
מדברי הרמבם שכתב יש לבית דין להלקות למי שאינו
חייב מלקות ולהרוב למי שאינו חייב מיתה ולא לעבד
על דברי תורה אלל לעשות סייג לתורה ובין שדוחין כי
דין שפרצו העם בדבר יש להם כח לדור ולחזק הדבר
כפי מה שיראה להם הכל הוראת שעה ולא שיקבעו הלכ'
לדמות וכן יש להם להלקות אדם ששמועתו רעה והעם
מרגעין אחריו שהוא עובר על העריות והוא שהיה קול
שאינו פוסק ולא יהיה לו איכים שמוציאים עליו דבה ר
רעה וכן מבזין את מי ששמועתו רעה ומבזין את יולדיו
בגמ' וכן יש להם לחסוקי ממון שיש לו בעלים ולאכדו
כפי מה שרואים לגדור פרצת הדור ולקמם אלם ולכדות
ולהחרים ולקללו ולהכזבו ולתלש שעריו ולאשרו בביתו
האסורין ולהשביעו בשם על כרחו שלא יעשה ואלא עפ'
את הדברים לפי מה שיראה לדין שזה צריך לכך והאפי'
צריכה לכך וכל יהו מעשיו לשם שמים ואל יהא כבוד
העיר קל בעיניו שהרי דוחה לא תעשה של דבריהם וכ"ס
בגד גי אברהם יצחק ויעקב האמוראים בתורת אמת
שהיה זהו שלא יתרום כבודם אלל ליהיה כבוד המקור'
אלב' אין כ' ד בפחות מב' וכל ג' בקראין כ' ד ו
הדיוטות וכתב הרמבם דוק דגמירי דיני

אעפ' דלא סמיכי ויראה מדבריו דבעי שלשתם במידה ח
אלל אל' הראש זל כתב ב' אי איפשר דלית בחו חד דלא ג
במיד ששמע או קרא בשפריס ויודע סברות בדיקין אלל
אם לית בחו חד דגמיר פשוטי לריכא ואלל הב' דין לחד
בעל כרחו במה דברים אמורים בזהנתבע מסרב לירד
לדין או שאינו רוצה לרין עם התובע בערו אלל אם רוצה
לרין עמו בעירו אלל שאין חפץ ב' סבירר התובע או זה
בורר לו אחד וזה בורר לו אחד כמו שיתבאר בע' ה' ופח
ופחות מב' אין דיניהם דין ואפי' לא טעו והוראה שמומים
בפניה' כמי שמורה חוץ לבית דין ולא הוי הוראה ח' א' כ'
סאמר אתם עדים ויכולים להחליף טענותיהם שטעבו
בפניהם ולטעון טענות אחרות במה דברים אמורים כ
כשאנים מומחין ולא קבלם עליהם אלל אם קבלם ע
עליהם או אפילו לא קבלו עליהם והם מומחין אפילו יח
יחיד ולא נקיט דשופא מריש גלותא דיכיו דין ויכול לב' ה'
האדם לרין לפגיו בעל כרחו וכתב רב שריאל גאון יחיד
מומחה היינו דחשיב כרב נחמן ברורו ופקיע במשנה ו
ובתלמוד ופקיע ממי באיקול הדעת ומציין בדיקין כמם
שנים ומכדין ליה זימני סגיאין ולא היו ביה טעות כגון
האי הוי מומחה לרבים עד כאן ואי נקיט דשופא מריש
גלותא אפילו אינו מומחה יכול לבדוק האדם לרין לפגיו ו
דוקא דגמיר אפי' אם לא סביר אלל אם לא גמיר ולא ס
פשוט לריבה ולאו על במיני' דריש גלותא לאכשורי פשוטי'
ולקמן יתבאר בע' ה' באיזה ענין ישלם אם טעה כתב ה
הרמבם אעפ' שיחיד מומחה או מי שנטל דשות מב' דין
הגדול מותר לרין יחיד מכל מקום אינו חסוב בית דין
להיות הוראה שכתבו כמודה בבית דין אפילו הוא סמוך
אלל ג' הדיוטות ההוראה לפניהם חסובה כלפני בית ד'
וכן הכופר בשביהם ואחר כך באו עדים חסוב כפרן ומ
מדברי אל' הראש זל יראה שאין חילוק בין יחיד מומח'
לב' הדיוטות לבל דבר וכתב עוד הרמבם חף על פי מי
שיחיד שנטל דשות שמותר לו לרין מבית חכמים היאם
שינסיב אחר עמו שאמרו ואל תהי דין יחיד ואל על פי
מבית דין של ג' כ' ד' שלם הוא כל אמן שהם רבים הרי זה
מוטוב ומוטב שיחתך הדין ב' א' מבית וצריך שיהיו כל
היושבים שם בבית דין תלמידי חכם וראוין ואחור לחדם
חכם שיטב בדין עד שידע מי יטב עמו אמר יצחק לאכ
לאנשים שאינם מהוגנים ונמצא בכלל קשר בוגדים ולא
עם בית דין עד כאן והאידנא שאין לנו כטילת רשות א
אלל מבית דין סמוך בארץ ישראל או מריש גלות בבל
ואין לנו לא זה ולא זה לפיכך יראה דרשות שכותן המלך
אינו כלום דהא דמחבי כטילת דשות ילפינן מקרא דלא
יסור שכת מיהודה אלל ראשי גליות שכתב אלל דשות ש
סכותן המלך אינו כלום וגדולה מזאת כתב הרמבם שא
שאפילו דשות מריש גלותא אינו מועיל לשאינו מומחה
שכתב מי שאינו מומחה ולא קבלו אותו בעלי דימין על
עליה חף על פי שנטל דשות הרי זה בכלל בעלי זרוע וא
ואינם בכלל דימי לפיכך אין דינו דין בין טעה בין לא ס
טעה וכל

והקמה מאחורי והמשפט עתידה לפרות דכתי' ציון במש
במשפט תפר' וסביה בצדקה וכתי' דרשו משפט חסדו ח
חמוץ שפטו יתום ריבו אלמנה וכתי' בתריה אם יהיו חט
חטאים כסמי' כאלג ילבינו והוא מקרב הבאולה דכתי' פ
סמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי
להגלות וחקקה חפץ בו יותר מכל הקורבנו דכתי' עשו
צדקה ומשפט כבחר לה' מזבח מחטאת ועולה לא באמר
אלה מזבח וככמה מקומו' הזהיר עלינו על ידי משה רבי'
ע"ה לא תבירו פנים במשפט לא תבורו מפני איש כי המ
המשפט לאלהים הוא ועד הזהיר עלינו בעשה בצדק
תשפט עמיתך ושפוטם צדק וזה למנות שופטים בכל
המקומות דכתי' שופטים ושוטרי' תתן לך בכל שעריך ש
שופטי' הן הדיינין הקבועין לשפט ושוטרי' הן בעלי מקל
ורצוע העומדין לפני הדיינין לרדות ע' פ הדיינין ואמ'
ל' ירמיה אשר תשים לפניו אשר תגמדם מבע' ל' אלף
אילג בל' הדיינין מקל ורצועה מבעל גופר וכתי' רב האי
בית דין צריך שיהא לו מזומן במושב בית דין מקל לרדו'
בו ורצועה להלקות בו ושופר לבדות בצושר תורה כתי'
צריך שתהא מזומן בל' ד כראמריק בתקנת עזרא שיהו
בתי' דיכין קבועין בשני ובחמישי ואמרי' מאי טע' משום
דשכיחי בהו רבים אי' אימ' משום טירחא לאפוקי ספר תו
תורה ותגן בפ' ק' דמכות סנהדרין כהגת בין בארץ בין
בחוצה לארץ ומסקי' הגמרא שאין ח'ל שיהא לארץ סנהדרין
חייבי' למנות אלף בכל פלך ובכל עיר ועיר ובח'ל אין חי
חייבי' למנות בכל פלך ופלך ולא בכל עיר ועיר ודו'
וירוק בזמן שיש המיכה אבל האידך לרבא סמיכה כל הדי
הדיינין בעלי מן התורה כדכתיב לפניו לפני אלהים ה
הכתובי' בפרשת דהיימ סמוכי' ודרש' לפניו ולא לפני
הדיוטות ואנו הדיוטות אנו לפיכך אין הדיינין מן התור'
חלף דשליחותיהו דקמ' עבדין ומסקי' דלא עבדין ש
שליחותיהו חלף במיד' דשכיח' ואית ביה חסרון כים בג
בגין הוראות והלוא' פי' שתבע אותו בעדי הורא' סהוד' לו
בפניהם או שחלה לו בפניהם אבל במדי דלא שכיח אפי'
אית ביה חסרון כים בגן אדם שחל בחזירו אין דבין או
אותו וכן מירי דלית ביה חסרון כים בגון נזשת אעב' ד
דשכי' אין דבין אותו וכתי' ה'מכם אב' ריפוי וטב' דבי' אותו
וכן הורו הגאונים ואמרו שמשמים בכל יום לבנות ריפוי
ושבת בבבל ומדברי אב' ה'לל'ם ז"ל יראה שאין דבין אותו ו
וכן שור שהזיק אדם אינו מצוי ואין דבי' אותו אבל אדם
שהזיק שור ושור שהזיק שור מצוי הוא דבין אותו ודוקא
שהזיק בגן ורגל בין שהזיק לבהמה בגן שנתחככה בה או
או אכלה פירות שדרך לאכול וכיוצא באלו וכן שהזיקה
אובלים שחייבת עליה חזק שלם דבין אותה אבל אם הזיק'
בקרן או בתולדותיו אין דבין אותה שאם הוא תם קיימא
לן פלגא חזקא קנסא ואין דבין אותו ואם במועד אין מו
מועד בבבל ואפי' הועד בארץ ישראל ובה לבבל אין דבין
אותו דמילתא דלא שכיח הוא כתובת אשה וירושות ומ
ומתבולת דיין בהלואות ודין אותו כדי לעבול דלת בפני
עושה עולה שלא יסמוך למר שכבדי לא ימצא מומחים
סידונו אותי וכן גזלות דבין אותו אבל כל קנס אין דבין

ומחמת עבירה כאשר יתבאר בע' ה' בהלכות ערות פסא
פזולים לרין וצריך שלא יהו הדיונים קרובים זה לזה דין
מידע בחכירו שהוא גזלן או רשע אין לו להצטרף עמו ו
וכן היו נקיי הדעת שכירושלם עושין לא היו יושבין בדין
אלא אם כן היו יודעים מי יטע עמהם כתב הלומים חכם
סאין מדיקדקין בב' ד' של ג' בכל הדברים שמדיקדקין במ
טענהדין צריך שיהו בהם ז' דברים אל חכמה עבודה וי
ויראה ושכחת ממון סאפילי ממון שלהם אין כטהלן עליו
ולא רודפין לקבץ ממון שכל מי שהוא טהול להון חוסר יט
וטאנן ואהבת האמת שיהו רודפין אחר הנדק מחמת ע
עצן ברעיתן אהבין האמת ושונאים את החמס ובורחים
מכל מיני עול ואהבת הבריות להם שרונ הבריות טוחה
מחם וכמה יהיו אהבים לבריות בזמן שיהו בעלי עין ט
טובה ונפש טהלה וחברתו טובה ומשאל ומתבס טובה ו
דבורם כבחת עם הבריות ובעלי טם טוב שיהיו נגזרים
בזנות ומדיקדקין על עצמן וכובעים את יצרם עד שלא י
יהא על הם שום גבאי ולא שם דע ויהא פקדן מאה ויהיה
לב אחיז להטיל עני מיד גזל ע' כל דבר שיש לדין בו כ
עד האזה אינו יכול לרין עליו כדמביא בני העיר סנכסב
להם ספר תורה אין דין אותו בדיני אמתה העיר והאו
והאומר תנו מזה לגבוי העיר אין דנים אותו בדיני או
אמתה העיר לפי שמוטל עליהם לפרנס ואפי' טעניים ס
שים להם קטבה אין מועיל סילוק למור יתנו להם אחרים
קטבתן וידונו אותם הדיונים שהמאה להם סיהיה להם כ
ברוח כיון שמוטלן עליהם לביכך כל עסקי האם אין דני
אותו בדיני אמתה העיר לפי שיש להם חלק בו אלא יסתל
יסתלקו הם וקרוביהם שלא יהנו מן הדבר שסאין לרין ע
עליו ועל ספר תורה אין מועיל סילוק כי אי אפשר להם
להסתלק שלא ישמעו קריאת הספר אלא אם כן יס להם ס
ספר אחר ואל' הלאש זל כתיב בתאוונה על ענין סלוק לב
להשיר בענין המס איכ' רואה שיועיל שום סילוק בענין
זה כי פריעת מס טהוב לעולם ואי אפשר להם להסתלק
לעיל מהמס שיתן ואם עשו תקנח או שיש מכהב בעיר
סדיני העיר ירונן אף על עניי המסים דיניהם דין כמו
מי שקבל עליו פזול או קרוב לרין שדינו דין
אין למנות דין שדינו הטון וכל מי שממנה מי
סאינו הבון וא' כו חכם בתורה ואפילו יס לו מדות אחרות
עניות הדי זה עיבר בלא תבזה ואחרו חכמים כל המון
הממנה דין סאינו הבון כאילו מקים מצבה ובמקום תל
תלמודי חכמים כאילו כוטע אשורה ועוד דרשנ חכמים
לא תבזון אתי אלהי כסאאלה הכא בטביל כסף וזהב וז
וזו דין סמימותו בטביל עושרו וכל דין המתמכה בטב
טביל כסףאשור לעמוד לעביו ולא עוד אלא שמצוה להקל
ט ולטל בו וכל בית דין מישראל שהוא הגון שכיכ עמהם
לפיכך צריכים הדיונים לישב באימה וכיראה ובעטיפת
ובסוד ראש ואסור להקל ראש ולישב לספר בדבר בטולה
טבית דין אלא בדברי תורה ובחכמה ויראה הדין כאילו
חכם מוכחת לו על צאדו וכאילו גיהנם כעומה לו מתחת
יתחתיו וידע את מי הוא דין ולפני מי הוא דין ומהוא ע

פתיך ליפרע ממנו אם הוא כוטע מקץ הדין שנאמר
אלהים כטב בעדת אל בקרב אלהים ישפט וחומר דעני
אתם עושים כי לא לאדם תשפטו כי לאלהים וכל דין
סאינו דין אמת לאמתו גורם לטכניה שתתלק מישור
וכל דין סנוטל ממון מזה ומתנו לזה שלא בדין הקכה מ
בוטל ממנו כפשות וכל דין שרן דין אמת לאמתו אפילו ס
טעה אמת כאילו תקן כל העולם כולו וגורם לטכניה ס
סתערה ב' שר' סמא' יאמר הדין מה לי ולצרה הזאת ת
ועמכם בדבר המשפט אין לו לדין אלא מה שעיניו רואות
כתב הלומים כך היה דרך החכמים הרחשונים בורחין
מלהתמנות ודוחקין עצמן הרבה שלא לישב בדין עד שיד
שידעו סאין שם רחוי כמותה ושם ימכעו עצמן מהדין
ת תקלל הסורה ואפי' כן לא היו יושבים בדין עד סהיו
מכדי דין עליהם העם והזקנים ומפס דים בס ע' כ' וז
ואסור לדין להתקבב בטורה ובאות הרונ על הצביר אלא
בעגמה ויראה וכל פרכה מטיל אימה יתרה על הצבו' שלא
לשם שמים איכורואה כן תלמוד חכם לעולם וכן אסור ל
לכחב בהם קל' ראש אעפ' שהם עמי הארץ ולא יפשיע על
ראש עם קדוש אעפ' שהם הדיוטות וסאליה בני אברהם
יצחק ויעקב הם וצריך שיסביל טורח הצבור ומסאליה
סדרשו ויטם אל בני ישראל על מנת שיהו מקללן חתבם
וסוקלים אתבם באכנים ובסם סנצטוה הדין לכהוב ס
במדה זו כך מצוה לצבור לכהוב כבוד בדין ויהיה אי
אימתי עליהם וגם הוא לא יתבזה ולא יסדוג קלות ראש ל
לפניה' סאין סנצמנה אדם פרכס על הצבור אסור לו לע
לעשות מלאכה בבני' ב' כרי שלא יתבזה בפניהם והלא הר
הדברים קו' אם מלאכה בדבי אסור לו קו לחכול ולטנות
ולהסתער בפני דנים וכבמסת ע'ה וכסעירות מריעות ח
אוי להם לאותה הדיונים סכהבי ככך ומועילן סתורת מ
מפס דבי' ע'ה סכיון דיניה והטבילו עד ארץ והביעוה ע
עד עזר וגרמו להם רע' ולבניה' טעולם הזה וכעולם הכא
ואףכא' יח בית ד' אסור לכהוב בו קלות ראש והמצערק' יס
להם רשות לבית דין להכותו מכת מדרות והטליח כחזון
בטנייה להעיד על מי סכיהו כדי לדרותו
ט מאד מאד צריך הדין לזהר שלא ליקח שוחד אפי'
לזכות הזכאי ואם לקח צריך להחזירו כשתכעבו הנותן ו
וכאם סזלוקחו עיבר בלא תבזה כך הכיתמו עובר מלב
מולתבי עוד לא תתן מכסאל ולא שוח' ממון לבד אלא אפי'
סוחד דברי' כהה' עובדא דאמימר דהוה יתיב ודן דיכא'
פרח גרמא יתיב ליה אריסיה אתא ההוא גברא וסקל ס'ל
מאי עבירך א' דינא אית לי ח' לטבילבא לך לדיכא' ותו
מר עוקבא הוה יתיב שרי רוקא קמיה אתא ההוא גברא
וכסנייה אמר ליה טבילבא לך לדיכא' וכל כיוצא בזה על כן
צריך כל דין להרחיק מזה לבן כל דין סצרי' לשאול כל'יס
משכניו פזול להם אכל אם גס הוא משאילם כשר סאינו
אלא פרעון על שמסאלים לו תשובה לבזון היכא דמיפר
דמיפר סעז תביעותא דאיכס גבי חכמים ובעי לאחזוני
לדיכא' וקדם תובע וסדר ליה מנחה אי אית ליה לכתב על
למיפסלית לדיכא' כהאי מילתא חו לא מרת חסידים ה'א

אחד מבעלי דיבין אם רצה חוזר ודן בפני בית דין אחר
ואם טעה וכשאז וכתן ביד חייב לשלם וחוזר ולקח מבע
מבעלי דין מה שכתן לו שלא כדיון ואם אין לו להחזיר או
שהחביל דבר המותר ישלם כדיון כל אדם המזיק ע כ' ומי
אצט' שאין מעייל רשות האלף כיון שמקלען אותם הקהל
על פי כתב המלך יכולים לדון **ד** אעפ' שיחיד אינו
יכול לדון עושה דין לעצמו פי' אם רואה את שלו
ביד אחר שגזל יכול לקחת מידו מה שגזל לו ואם האחר
עומד כנגדו למחות בו יכול להכותו עד שיכניחו ליקח
שלו לא מביעיא חס הוא דבר שאם יקחנו עתה מידו פי
סיהיה לו הפסד כגון שהאחר יוציאנו ושוב לא יוכל להוצ
להוציאה מידו דפשיט' שעושה דין לעצמו ופטור על מה
סמכהו אם הוא בענין שאינו יכול להוציא את שלו מידו אם
לא פי' תכאה אלא אפי' אם הוא דבר שלא יפסיד אם ימתי'
עד שיעמידנו בדיון אלא שאינו רוצה לטרוח להעמידנו בד
בדיון אפי' הכי כיון שפרור לו שהדין עמו ויכול להוציאנו ב
בדיון מידו יש לו רשות להציל את שלו ואפי' על ידי הכאה
אם אינו יכול להציל בענין אחר ואם בעל דינו מתרעס
עליו והביאו לבית דין ומצאו שעשה כהלכה אין סותרין
דינו אבל אם אינו יכול לברר שבדין עשה יכול להוציאנו מ
מצמו ולזה כל במיכ' לומ' שלי הוא ולהציל את שלי אם רוצ'
ורוקח שכל להציל את שלו שגזלו בדפרישי' או שכל לבזול
והוצ' עומד עליו להציל שלו אבל אין לו רשות למסכנו
בשיל חובו כאשר יתבא בע" **ה** מעשר תקנות ש
סתקן עזרא שיהו ב' ד' יושבין **ה** בב' וה' והאירכא ק
קביעות כל הימים שוין וכן כתב הר"ר יהודה ברעלמי ח
אעפ' שיעקר קביעות של בתי דיבין בשמי ובחמישי אם י
יש אדם שיר שצריך לשכב בה בית דין בכל יום מוסיבין בה
בתי דיבין בכל יום הכל לפי צורך השעה דבר תורה כל
הימים ראויים לדון אבל חכמים חסרו לדון בשבת ויום מ
מנוס בזירה שחא יבתו ואם עבר ודן בהם בין שוגג בין
מזיד דיבין דין וכן בע" ש ויט' אין דבין שטרודין להכין לב
לצורך שבת ויט' ואם הזמינו לבעל דין לבא לבית דין אין
צריך לבא ואפי' אם הזמינו בע" ש ויט' לבא אחריכך ולא
בא אין קונסין אותו וכן אין קובעים זמן לבא לדון וקביסן
ותשרי מפני סדרות המועדות אבל אם הזמינו במסן ו
ותשרי לבא אחרי כן ולא בא קונסין אותו וכת' הרמיה הא
דחין קובעים זמן במסן ותשרי ה"מ לבא מעיר לעיר א
אבל מי שהוצא בעיר קובעים לו זמן ודבין אותו אין דבין
בלי ל' ב' ד' א' בתחילת דין אבל אם התחילו לדון ביום
גומברי' בלי ל' זמן ישיבת הדיבין מהבקר עד חצי היום
מבאין ואילך אין צריכ'ם לישב אין יושב' בדיון שמוך למכ
למכזה גדולה דהיינו מתחילת שעה שביעית עד שיתב' **ו**
וכת' ר' דוקא בתחלת דין אבל בגמר דין יכול לגמור סמ
סמוך למכזה גדולה ואם התחילו אפי' תחילת דין סמוך
למכזה גדולה כגון שהתחילו בעלי הדיבין לטעון או שכת
טכתעטפי הדיבין אין מפסיקין אפי' לכשיג' מכזה קטנה
ובלבד סיה' להם שהות להתב' אחר שיגמרו הדיון אבל
אם התחילו סמוך למכזה קטנה דהיינו מתחילת שעה

פשיטית מפסיקין ולרב אלפס אפי' לגמר דין אין להתחיל
אפי' סמוך למכזה גדולה וכן מסקנת אה' הראש ז'
אין הדיבין יושבין לדון על פחות משנה פרוטה
וכתב הרמבם ואם הוצקו לדון על שנה פרוטה גמדין
אותו אפי' בפחות משנה פרוטה ואה' הראש ז' כתב דאפי'
אם הוצקו כבר לשנה פרוטה אין גמדין אותו בפחות מ
משנה פרוטה **ז** כל ישראל כשרין לדון אפי' ממזרי
וגר פסול לדון **ח** את ישראל אפי' בדיני ממונות עד
סתהא אמו מישראל אבל יכול לדון את גר חבירו אעפ' **ט**
פאין אמו מישראל קטן פסול לדון וי' שאינו ראוי לדון
עד סיהיה בן י"ח שנים והביא סתי שערות מהא דאמר **י**
סמואל דין שרן יאשיהו מבן ח' עד י"ח החזיר לבעליו אבל
ביר' מוכח דמן י"ב שנה ומעלה ראין לדון ואפי' לא הכי' ב'
שערות אם הוא מפולפל ובקי בחדרי התורה בין שמושי
סמוסיבין אותו עם אחרי' בב' או ביחיד מומחה ויאשיהו
סהחזיר חומרא יתרא בזה בעצמו שהחזיר מבן י"ב שנה
ומעלה וכת' הר"ר יהודה ברעלמי צרי' עיון אם הלכ' כמנהג
דא' עד י"ח או כד' אבהו דא' בירו' פחות מבן י"ח ולא הביא
סתי שערות' כשר לדיני ממונו' סומא באחת מעיניו כשר ל'
לדון אבל הסומא בשתי עיניו פסול אפס' פסולה לדון מי
ורבד' לא היתה דנה אלא מלמדת שופטי ישראל אין עד
כעשה דיין ודוקא עד שמעיד כגון אם העיד אחר מן חד
הדייפין בפני חבירו על מעשה שראה אינו יכול להצטרף
עמהם לדון על אותו מעשה אבל אם אינו מעיד כגון ש
ססלשתן הדייבין ראו המעש' אפי' אם כינוו ראותו כחול'
עדות אם רואהו בעצ' שראויים לדון כעש' דייבין ודבין על
המעש' ההוא אבל אם לא ראהו בעצ' שראוי' לדון אין דב'
עליו מי שתובעים אותו לדון לפני דיון שקטן ממנו כתב
רב האי באין אין הדיין יכול לכופו לילך לבגיו אלא שמכנ
פמכטיפין מה דחיבה התם מחכימי ומעייבי כיניו אין
הדיין יכול לדון את אנהבו ולא את שוכאז ואיהו סוכאז
פאינו יכול לדונו כל שלא דבר עמו ג' ימים מחמת חיבה
וחובה שהוא חבירו ורעהו ואם הבעל דין או שהדיין סו
סוכאז ואי' הדיי' מור' לו אין הבע' דין יכול לפוסלו מלדון
אלא א' כ' ביא עדי' שלא דבר עמו תוך ג' שני' באיה' ובאיע
אין דיביתם דין כמו שאר הפסולין ואם אינו אנהבו וסוכאז
אותו כ' כ' אין לרובו לבתחילה דאמר רבא לא לידר חינים
לא למאן דרחים ליה ולא למאן דסבי ליה דרחים ליה לא ח
חזי ליה חובתיה ולרסבי ליה לא חזי ליה זכותא ואפי' אם
אין מכונין להטות הדיון מתוך שלבו מטה לזכות לאנהבו ו
ולחייב את שוכאז אינו יכול להוציא הדיון לאמתו אבל א
אם דנו דיניהם דין כ' ת' ח' הסוכאזים זה את זה חסורין ל'
לישב יחד בדיון לשון הרמבם חסור לדון למי שהוא אנהבו
אעפ' שאינו שושבינו ולא ריעו אשר כפשוו ולא לשוכאז א
אעפ' שאינו אויבו לו ולא מתקש רעתו אלא צריך סיהו ב'
בעלי הדיבין שוין בעיני הדייבנים ואם לא היה מכיר סוס
אחד מהם ולא את מעשיו אין לך דין צדק כמוהו וב' ת' ח'
פסוכאזין זה את זה חסורין לישב בדיון יחד מפני הסכאזם
פבייתם דעת כל אחת מהם לשער דברי חבירו כל ה
הפסול' להעיד מחמת קורבה

מדין ר' יוסי בן חלפתא באו שם אנשים לפניהם אמר לו על
חנות שתרדנו דין תורה אמר להם איני יודע לרן אתכם
דין תורה א' עם שבתנו בעלי הדין בפערה יכולי לחזו'
בהן כל זמן שלא קמו מידם דפסר צריכי קנין אפי' בג' אבא
אם קמו מידם אינם יכולין לחזור בהן אפי' כיחיד אבא מ'
מחילה אינה צריכה קנין כת' קד' ישעיה מה שצריכי קנין
דווקא צריכי דמיני למחרת ביה בגון אתן לך או במחול ל'
לך ותפסם שטרא אבא במחול לך ולא תפסם שטרא אינה צ'
צריכה קנין וא' א' ה'אש ז'ל לא חילק **י** לא כתרנו
בפסדה אלא בדין ורצו לרן כאן אלא שאין מסב
מסבימין שניהם לפני איזה ג' ידונו כל אחד מבצלי הדיני'
טורר לו דין אחר והדיימין בררין להם שלישי ואין צריך
סיהא ברצון בעלי הדיימין השלישי וכו' וצ' ב' ביר' לפלו'
ופלוגי לפלוגי שכל זמן שלא כתבו יכולין לחזור בהם ומס'
ומשתבזו אין יכולין לחזור בהם הילכך אין כותבין אלא מ'
מדעת שניהם שניהם נותגין שבר הסופר ועוועגין לפב'
לפניהם באו לכתיב טעבותיהם לא יכתבו אלא מדעת ש'
סניהם ושניהם נותגין שבר הסופר וכתב ה'מזבז אפילו
היה האחד שרירר הבעל דין חכם וסמיק אינו יכול לבזק
לבעל דינו שידון אלא זה אלא גם הוא טורר את מי שירצה
ואני כותבתי למעלה שהמומחה דן את האדם בעל כרחו ו'
ואיפסא לומר דעת ה'מזבז ז'ל אינו אלא דווקא כשצריך
בבר אחר דחו אינו יכול לבזק חבירו דאם לא כן לא היה
הדין שזה דכמו סביר האחד כן יש לו לחבירו לברור אחד
אם ירצה אבא כל זמן שלא טברר המומחה יכול לבזק שם
סניהם לרן לפגיו ואם אחד בא לפסול דין שרירר חבירו
אין שומעין לו אפי' יש לו אחד שמעיד בדבריו אלא מיבעי'
אם פסלו לברור לומר שהוא בזלן אלא אפי' אם פסלו בכל
המשפחה אין שומעין לו שהוא נוגע בברר איתמר בגמר'
מתוך שזה טורר לו אחד וזה טורר לו אחד ופסלים טוררין
לחן עוד ג' יצא הדי' לאמיתו פ' ש' ד' צ' וצ' וצ' וצ' וצ'
הרי אני ביררתי לי האחר ואם היה יכול להפך בזכותי היה
מהפך והדיימי' עצמ' מוח להם להפך בזכו' שניה' מפני שהם
ביררום עד כאן יראה מלשונם שהדיין יש להפך בזכות מ'
מי שבררו וכן כתב ה'מזבז ז'ל סיהא זה מהפך בזכותו של
בעל דין שבררו וזה מהפך בזכותו של שני וא' א' ה'אש
ז'ל כתב ז'ל לפי שיש חסרי דעת טועים בדברי ר' סי' ולומר
ולמדיים ממנו שהדיין יש לו להפך בזכות מי שבררו וע'
ועמוד במקומו להפך דברים אשר לא כדן וכתבו במה א'
אנשים לברור להם דין בעל תחבולות וכתלי בדברי ר' סי'
שמשמע שיש לו להפך בזכותו וחלילה וחם שלא דקדקו ב'
טבריו שכתב דסברי הרי ביררתי שסופר כך סיהפך ב'
בזכותו יותר מכובות האחד ומתוך כך ציחק לדיימיהו א'
אבל הדיין עצמו חלילה סיהפך למצוא סברא לזכותו אלא
אם לא שיראה לו דין גמור אבא אם היה יכול להשעות את
חבירו שיקבל סברתו אף על פי שהוא ממוקפק בה הדי'
זה ככלל מטה משפט אבא דעת הרב ז'ל מתוך שזה ביררו
מביא דבריו לאסורו ואם יש לו שום צד זכות נושא ונותן
עם חבירו וכן עושה הדיין השני למי שבררו מצא שלא

ישאר שום צד זכות בעלם חבירי הדיימין שניהם והשלישי
שומע משא ומתן של סניהם ומכריע ביניהם ויוצא הדין
לאמיתו ואם לא יוכלו להשוות דעתן לברור להם שלישי
זקמי העיר ומטהיניה יתנו להם ושלטי ואם אין זקמים ומ'
ומטהיניה בעיר ילך התובע לפני ג' ויכופו הכתובע לברר
לדין בפניהם וכן אם הכתובע מערים לברור דין שאינו
הגון כדי לשבת אלא דין הגון כופין אותו לרן בפני ג' או
טיברור דין הגון **י** לא כתרנו לרן
בעירם אלא בבית הוועד מקום ק'
קיבוצ חכמים אם הכתובע אומר כן אין שומעין לו חלל כ'
כופין אותו ודן בעירו ואם יצטרכו לשחול כותבין ושלחתי
לבית הוועד ודין להם בעירם כפי שישלחו להם מבית ה'
הוועד ואם התובע אומר לילך לבית הוועד שומעין לו לא
סמא תובע על עסקי מלוגו או על עסק גזלות וירושות ומ'
ומתנות במה דברים אמורים בשידוע שיש לו תביעה על
הכתובע כגון שמחה מקצת או שטוען פרעתי אבא אם א'
אין ידוע בג' כופר הכל אין שום אחד מהם יכול לבזק חב'
חבירו ואם מסתלקים בבית דין של עירם לילך לבית דין
הגדול פירו' בית דין חשוב ומומחה שברורו כל דור ודור
לפי מה שהוא שומעין לשניהם לכתוב כמו לתובע ויש ח'
אומרי' לב' ד' הגדול אין שומעין אלא לכתוב דאם לא כן י'
יתנו העביים עיניהם בעצמיהם ויתבעוהו לילך למרהוק
ויתכנס להם תביעת' כדי שלא יצטרכו לילך אבא דבימ' תם
דקדק מלשון הגאון דאפי' תובע מצי טעין שכתב ואי טע'
טעין למה לאי' שמוט' לבית דין הגדול קחולין טענתו ט'
טענה וכיו' דלא מצי טעין לאי' שמוט' כל שכן מלוגו ואי'
ה'אש ז'ל כתב אם עמי יזמין עסיר לבית דין הגדול יכדר
טענותיו לפני דייכי עירו ואם יש ממם שי' בריו יאמרו לו
פילך עמו ועל זה הדרך כת' ה'מזבז בזמן שאין ביה דין
הגדול אבא יש מקומות שיש בהם חכמים גדולים מומחין
לרבים ויש מקומות שיש בהם תלמידים שאינם כמותם
אם אומר התובע כלל במקום פלוגי לפני פלו' הגדול וכדון
לפניו כופין הכתובע להלך עמו כתב בספר המצו' אם יש
פני תלמידי חכמים בעיר אחת ואחד גדול מחבירו יכול
אחד מבצלי הדיימין לומר לא ארון בפני זה אלא בפני זה
ואף על פי שהוא קטן ממנו כיון שסניהם בעיר אחת ולא
כהירא וכראה שאינו יכול להסתלק מאחד לחבירו אפילו
בזמין אלא מהקטן להגדול ממנו ואף במקום שאין שומעין
לכתוב להסתלק מן הדין אם אומר לדיין כתוב לי מאיזה ט'
טעם דכתובי כותבין ונותגין לו ואם יראה לדיין שבעל הד'
הדין חושדו שנטה הדין כנגדו צריך להודיעו מאיזה ט'
טעם דכו' אפי' אם לא ישאל כדי שיהיה נקי מהם ומישראל
אף על פי שהאחד מבצלי דיימין נסתלק מבית דין שבעירו
לב' ד' הגדול ויצא חייב אין צריך לפרוע לשכנגדו יצאוהו
סהו'א לילך עמו במה דברים אמורי' שאינו מסרב לב' ד'
לילך לב' דין הגדול אבא מסרב מליירד לדין והוצר הכתוב'
להוציא עליו יצאת לבופו לירד לדין צריך לפרוע לו כל י'
יצאותיו **ט** צריך הדיין שיקדים לרן הדין
סמא לבמו תחילה דכתיב כקטן כגדול ת

וזו רחי חזי ביה דינא דאיקרבא דעתיא לבניה תובע למא
 לממכר הוא מדעתו מן ההוא דינא עד דמרחקא אכלא
 מדינא לית ליה לכתב למיפסליה ואי דמי לרבה דהוא
 שאיל מדכי בר מוריו ולא הוה משאיל להו והוה מכין ל
 לאח שביכהו אפי' מדת חסידות ליה וכתב דרר יהודה ב
 ברצוני כהנו ברוכ מקומות לעשות לב' ד' קופה שפוסק
 ממון ב' ד' ופדכסת לבמה עולה בשנה ומגבי אותו בתחיל
 השנה או בסופה ואין בזו משום תורת שוחד ותורת אגר
 כי חובה הוא על ישראל לפרנס דיימיהם וחכמיהם וגם
 אם ים פס כדבית או הקדשות פתס לוקחין מהם ומיהו
 במקום שמוגבין אותו בתחילה אין צריכין הדייכין לטרוח
 לכך ולא לבקש משום אדם כלום כדי שלא יהא צריך לשום
 אדם ולא להחניפו ולא להחזיק לו טובה אלא דבר קנוב ה
 הוא על הצבור ומגבין אותו בעונתו כמו ארנוכת כדי ש
 שיהא מקובץ ומוכן לו ולא יהא צריך הדיין להחזיק טובה
 מוגביו לשם אדם וכתב הרמבם כל דיין שיושב ומגדל ש
 שבר לחזקים ולשופרים הרי זה בכלל הפוסקים אחר הצבע
 וכך עשו בני שמואל וכאמר בהם ויטו אחרי הצבע ויקחו
 סוחר הניטול שבר לדין דיכיו בטלים ואם אינו נוטל אלא
 שבר בטולתו מותר ב' ד' ח' שניכר לכל שאינו נוטל אלא שבר
 בטולתו כגוף שיש לו מלאכה ידועה לעשות בשב' שיש לו
 לדין ואם לבעלי הדין תנו לי מה שאבטל ממלאכתי או ית
 יתנו לי שבר פעולה של חותה מלאכה שאבטל ממנה או
 הוה מותר ובגין שיקבל משכיהם בשנה אכלאם אינו כיבר
 כגון שאין לו מלאכה ידועה אלא שאמר שמה יודמן לי ש
 שבר בקבית סחורה ובשרסרות ובבביל זה מבקש שבר א
 חסור אין לדיין להכניח לתלמיד בור לישב לפיו שלא ישא
 ויתן עמו ויטה מדרך האמת מתוך בורותו ותלמיד היושב
 לפי רבו ורואה זכות לעיניו והרב רוצה לחייבו צריך ללמ'
 עליו זכות ואם שותק עובר משום מדבר שקר תרחק ות
 ותלמיד היושב לפי רבו ורואה שטועה רצו לדין אל יאמר
 אשהיק עד שיבאור הדין ואסתורנו ואחזור ואבטל כדי
 שיקרא על שמי אלא יאמר לו דרך כבוד רבי כך וכך ל
 למדתי **ו** צריך הדיין להיות מתקן דיין שלא יפסיקנו
 עד שיחמיצנו עשא ויתן בו ויהיה ברור לו כ
 בשמם כי ברוב משא ומתן ירד לעומקו כמו שאמר אסף
 כי יתחמץ לבבי וכליותי אשיונן והגם לבג ההוראה וקופץ
 ופוסק הדין קודם שיחקרו שווכ בינו לבין עצמו עד שי
 שיהא ברור לו בשמש הרי זה שוטא רשע וגם רוח וכל מי
 שבר לידו דין ומדמהו לדין אחר שבר לידו בכר ופסקו ו
 ויש עמו חכם בעיר שיכול להמליך בו ואינו כמליך הרי זה
 שוטא רשע וגם רוח ודרשו חכמים כי רבים חללים הפ
 הפילה זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה ועצומים כל
 הרוביה הוא שהגיע להוראה ואינו מורה והוא שיהיה הר
 הדור צריך לו אבל אם יודע שיש אחר ראוי להוראה ומוכנ
 עצמו מן ההוראה הרי זה משובח וכל המוכנ עצמו מן ה
 הדין פורק ממנו איבה וגזל ושבע' שוא ואל ישים חילוק
 בין דיין קטן לגדול אלא יהא בעיניו דיין של פרטה כדין של
 יואה מר **ו** כיצד מומכין לבעלי הדייכין לדין
 שותפין לו **ו** ב' ד' שלמים שיכא ליום המזומן לר

לדין לא בא מומיכין אותו פסע פכית לא בא מומיכין אותו
 פעם שלשית לא בא בפעם שלשית מומיכין לו כל היום
 לא בא מדין אותו למחרתו ואשה שהזמינה ולא באה מן
 מכהן אותה בפעם הראשון כת' הרמבם פגם לאיש המנה
 בעיר מדין לו בפעם הראשון ואין מומיכין ב' פעמים א
 אלא למי שדרכו לילך על הכפרי והוא יוצא וכבש והסליח
 באמן לומר לא רצה לבא אן ביזה לב' ד' ומכין אותו על שפיו
 אכל אין כותבין הכדוי על פיו עד שיעירו עליו ב' שלא רצה
 לבא ואם הזמינו הסליח ולא הזמינו על שם שלשתן אין מ
 מכין אותו עד שזמינו על שם שלשתן ב' ד' א' שלא הזמינו
 ליום הירוע לשיבת הדייכי אבל אם הזמינו ליום הירוע
 לשיבת הדייכין אפי' לא הזמינו אלא על שם אחד כותבין
 עליו כדוי שהכל יודעים שהדייכים מקובצין מומיכנים על
 פי אשה ושכני' ההולכין לפי תומן אכל הכתב חעפ' שאינם
 פלוגים לשם כך אלא חומר להם לפי דרכך שאתה הולך א
 אכל פלוגי הזמינו לדין שיכא ומומכין עליהם שיעשו ש
 שליחותם ומכין אותו אם לא בא וכל שכן על פי שליח ב
 בית דין אף על פי שלא חזר לומר עשיתי שליחותי ביזה
 דברים אמורים שמומכין על פי כשים ושכמים שלא היה
 הכתב בעיר ואמרו לאילג הודיעוהו להשיבא שיכא לב
 לבית דין אבל אם הוא בעיר אין מומכין עליהם שמה יא
 יאמרו בלבם שמה כבר מצאוהו ואמרו לו ואכילג אינו ב
 בעיר דווקא כשים לו לבא בו ביום ואין דרשו עוברת על
 פתח בית דין אבל אם אין לו לבא בו ביום לא שמה שכתו
 מלמור לו ואם דרכו עוברת על פתח בית דין אין מומכין
 עליהם שיאמרו שמה בעוברו על פתח בית דין אמרו לו
 מי שכתבו עליו כדוי על שלא בא אפי' אם אבא אין קורעו
 הכדוי עד שיכא אבל מי שכתבו עליו כדוי על שהיה משרב
 לעשות צווי בית דין מיד כשאמר הריני מקבל עלי לעשו'
 צווי בית דין קורעין הכדוי והוא מתן שבר השופר
יב דיין שברא לפניו ב' בעלי דיין אחד רך ואחד ק
 קשה כל זמן שלא שמע דבריה או שמע דבריהם
 ואינו יודע להיכן הדין נוטה רשאי לומר איני כזקק להם
 שמה יתחייב הקשה וירדפני אבל משמע דבריה ויודע
 להיכן הדין נוטה אינו רשאי לומר איני כזקק להם שמה לא
 תבדור מפני איש ומצה לדיין להפחיל להם בפסרה שיאל
 במה אתם רוצים יותר בפסרה חן דיין חפילו חס שמע
 דבריהם ויודע להיכן הדין נוטה כל זמן שלא גמר הדין ל
 לומר פלוגי זכאי ופלוגי חייב אבל לאחר גמר דין אינו יכ
 יכול לעשות פסרה ומיהו אם יש שטועה ביניהם רשאי ל
 לעשות פסרה ביניהם אפי' לאחר גמר דין כדי ליפטר מ
 מעונש שבו' וכל דיין שטועה פסרה תמיד הרי זה משובח
 ועליו כאמר חמת ומשפ' שלום שפטו בשעריכם אי זה מש
 משפט שיש בו שלום זו פסרה וכשם שמוזהר שלא להטות
 דין כך מזהר שלא יהא נוטה בפסרה לאחד מתר מחבירו
 כתב בספר המצות צריכין הדייכין להתרחק בכל היכולת
 שלא יקבלו עליה לדין דין תורה כי מאד נתמעטו להטות
 וגרסינן בירושלמי פרק קמא דסנהדרין בימי ר' שמעון
 יוחי בטל דיכי ממוכות מר' שמעון בן יוחי לית וקכיס מ

חייב והעדים לעולם בעמידה ודיוקן לבתחילה אצל
 צדיק אשר יסכיף בשעת צורך דין או שהעידו העדים
 בישיבה הדין דין ותלמיד חכם ועם הארץ שחזין לדין מ
 מוסיפין לתלמיד חכם ואומרים גם לעם הארץ ליסב וחס
 לא יסב אין מקפידין בהך וכתב הרמבם וכבר נהגו בכל
 צתי דיני ישראל סלחא התלמוד שמוסיפין בעלי הדין
 והעדים כדי להסיר המחלוקת שאין בנו כח להעמיד מש
 משפט הדת על תלם אסור לדין לשמוע בעל דין האחד
 קודם שיבא חברו או שלא בפני חברו וכן הבעל דין מ
 מוזהר שלא ישמיע דבריו לדין קודם שבה חברו לשיכך
 תלמיד שיש לו דין לפני רבו לא יקדים לבא לפניו קודם כ
 בעל דינו שלא יהא נראה כאילו מוקדם לשדר טענותיו ו
 ואם יש לו זמן קטוע לבא לפניו ובה בזמנו מותר לשון ה
 הרמבם לז יהא הדין שומע מפי המתירגמן אלא אם כן
 היה מביא טענותיהם ויהיה מכיר בלשונם ואם חסר מ
 מכיר בלשון כדי להשיב להם יעמיד תורגמן כדי להודיע
 אותם פסק דין ומאליה טעם חייב את זה וזו את זה
 צריך הדין לשמוע דבר בעלי הדין ולשנות אותם שכל
 ואחר המלך זאת חומרת בדי החי וגו' ומכדיק את הדין
 בלבו ואחר כך חותכו ומכין לדין שלא יעמיד מליץ לרב
 לרבו שכל מדבר שקר תרחק חלף יאמר מה פיראה לו
 ושתיק ולא ילמד אחד מבעלי הדין כלל חפ' הביא אחד
 מבעלי הדין עד אחד לא יאמר לו חן מקבלין עד אחד א
 חלף יאמר למועץ הדין זה העיד עליך עד שיטען ויאמר
 עד אחד אינו כאמן עלי וכל כיוצא בזה ראה הדין וזאת
 לאחד מהם ובעל הדין מבקש לאימרו ואינו יודע לחבר
 הדברים או שראה עצמו מנוער להציל עצמו בטענת א
 אמת ומפני החימה והכעס כשתלקה ממנו חן כשתבט מ
 מפני השכלת הדין זה מותר לשערו ולהביא תחילת הדבר
 משום פתח פיה לאלם וצריך להתייבב בדבר זה הרבה
 שלא יהא כעורכי הדין ע' כ' ואינו מסמך כן בירושלמי
 דמיסין התם רב הונא כי היה חזי זבג אחד עד כס והוא
 לא היה יודע פתח ליה על שם פתח פיה לחלם וזו הלאה
 אל הביא בפסקין ואין לו לדין לרחם על דל שלא יאמר ע
 עמי הוא זה ובעל דינו עשיר וחייב לפרנסו אזהבו בדין
 ומנא מתפרנס כבודו ולא להדר פני גדול שאם באו לפ
 לתנו עשיר וחכם גדול עם עמי והדינו לא יכבדנו ולא
 ישאל בשלמנו שלא ישתתמו דברי בעל דינו ולא יאמר הלאך
 אחייבנו בדין ומנא יתבייש אלא אפטרנו ואח' כ' אומר
 לו שיתן לו חת שלג אלא יחתוך הדין מיד לאמיתו ואם באו
 לפניו אחד כסר ואחר רשע לא יאמר חזיל וזה השע ו
 יחזקתו מעקר וזה בחזקת שאינו משה דיבורו חטה ה
 הדין על הרשע אלא לעולם יהיו שני בעלי הדין בעיניו
 פרשנים ונחזק' שכל אחד מהם טוען שקר וידון לפי מה
 שראה לו מן הדברים ובשיטתו מלפניו או זהו בעיניו
 כשדמים שקבלו עליהם את הדין וידון כל אחד לבד זכות
 וצריך שיפזוק הדין מיד אחר שיתברר לו שאם אענה ומ
 מאריך בדברים הכבדו כדי לנער אחד מבעלי הדין
 הדין זה בכלל לא תבא עול

יח הביא אחד מבעלי דיני עדים לחבריו מכנים
 העדים ומקבלין עדות כראוי כאשר יתברר ב
 בהלכות עדות ולאחר שמקבלין יוציאו כל אחד לחופו וישא
 ויתנו בדבר אם יסכימו לרעת אחד מוטב ואם לא יסכו
 אחד הרוב פנים אומרים זכאי ואחר אומר חייב זכאי
 פנים אומרים חייב ואחר אומר זכאי חייב אחד אומר ז
 זכאי ואחר אומר חייב ואחר אומר א כי יודע או חייב
 פנים מוכיח או פנים מחייבין ואחר אומר איני יודע יום
 יוסיפו פני דייקן וכמנחא שהם חמשה נושאים ונותנים
 בדבר אם ג' מוכיח ופנים מחייבין זכאי ואם ג' מחייבין
 וב' מוכיח חייב פנים אומרים זכאי ופנים חייב ואח' חזק
 איני יודע יוסיפו עוד הדיקן בת' הרמבם אצל ד' אומרים
 זכאי או חייב ואחר אומר איני יודע או שאומרים ג' זכאי
 ואחר חייב ואחר אחד איני יודע בין שהיה זה שהיה חזק
 איני יודע תחילה בין שאמר אחד כך והלבים אחד הרוב
 היו מחזקה על מחזקה ואחר אומר איני יודע הדין חלף מו
 מוסיפין ב' אחרים וכן אם כשתפק הדבר מוסיפין והלכתי
 עד שיגיע לשפטים ואחר הגיעו לשפטים ואחר ז' א
 אומרים זכאי וז' אומרים חייב ואחר אומר איני יודע
 כושזין ונותנין עמו עד שיחזרו לבד האחד וכמנא ל' מ
 מוכיחין או מחייבין לחזק לא הוה ולא אחד מהם כמנא ה
 הדבר ספק ומעמידין הממוין בחזקת בעליו כל מי שאמר
 איני יודע חן צריך ליתן טעם לדבריו ולהודיע מחיזה ט
 טעם בא לו הספק בדרך שמראה המחזקה מחיזה טעם מ
 מוכה והמחזיק מחיזה טעם מחייב **יט** אחר
 פכשאו ונתנו בדבר מבקשין בעלי הדין
 והגדול שבהדין אומר איש פלגני חתה זכאי איש פלגני ח
 חתה חייב כדי שלא ידע אחד מבעלי הדין איזה דין ח
 חייב ואיזה דין זכאי וחסור לדין למר כשינא חפ' דין
 איני הייתי מוכה אצל חברי רבו עלי והענישה בן הוה כב
 ככלל הולך רכיל ומבלה סוד שאל אחד מבעלי הדין ש
 סיכתא לי הפסק דין אין מוכיחין שם מוכיחין ולא שם הא
 המחייבין אלא כותבין סתם פלוגי כח עם פלג בעל דינו
 לפני ב' ד' ומדבריה יצא פלג זכאי ופלג חייב ואחר שקבלו
 הדין ואמרו לו לך ושלם הלך ולא שלם ממתיכון לי שני וח
 וחמישי ופני לא בא לשלם מכדין אותי עד שיתן מה שח
 שחייבהו עמד בדינו ליום ולא תבט להתיר הכינוי מח
 מחרימין אותו **כ** מי שכתב חייב בדין ומנא א
 אחר בן עדים * יאז ראה לזכותו מביא וסו
 ופותר הדין חפ' אחר כמה ימים חפ' אש פרע כבר חפ'
 אם אמר לו הדין כל זכות שיש לך הבא תוך ל' יום ולא ח
 הביאו אלא לאחר ל' יום סותר הדין אצל אם חפ' לנהביא
 עדים או ראה ואמר אין לי ח' ע' פ' שמנא חפ' כ' לאו כלום
 הוא ואין צרי' לומר אם לחזק שאל' חן לי וכשרוא' שמתחיל
 אומר לבל' ובל' קרבי והעידונו או שהוציא ראיתו מכיסו
 שאינו כלום בד' ח' שהיה הראיה אצל והעדי' עמו במדינת
 אצל אם אינם עמו ואח' כ' באו לו עדים ממדינת הים חז
 שהיו שטרותיו מופקדי' ביד אחר' וכאז חלף שהיו מופקדי'
 בידו והוציאו לו ראיותיו סותר הדין שמנא שאל' חן לי ע
 עדים וראה דל' אין לי עדים ורשית מביין בדי' לעי' אם

הוא ממתין כדין ואינו דוחה עדותו וכו' וכו' וכו' עס
בעלי דינים עד שידרו לדברי העד או יעשה שורה או י
ישתלק מן הדין ע"כ וכן הביא א"ח הראשון על דברי גא
האון על ההיא כגון מר ברי דקיס לי בגויה מרענן שטר
אפומי והאידנא לית ליה לדין למימ' קיס ליה בגויה ולא
בריר לן קיס לי בגויה היכי הוא הילכך לית לן לחורשי
שטרות או לאפוכי שטועה אלא בעדות ברורה ואפי' הכי
בארס אשר מחמיצין הדין ודורשין וחוקרין עד שיתברר
הדבר ויבא הדין לאמיתו **ק** אמר אחד מעגלי
הדינים יש לי עדים ושאל זמן להביא נותנין
לו זמן שלשים יום ולא יותר ולאחר ליום פוסקים הדין ו
חאס מביאין אחר כן ישתם הדין הא דהדין זמן שלשים
יום דווקא כשתבטלו תחילה בלא ראיה וחייבוהו ב'ל
שישבע וזה טוען יש לי ראיה ואינה מצוי' עתה בידי ואי
רמז לקבל שבעתי או נותני' לו ליום אבל אם טען תחיל
יש לי ראיה ואינה מצויה עתה בידי מה צורך ליתן לי זמן
לכשירא ישיב לו הנתבע וכל זמן שלא יבי' לא ישיב לו טען
ואס חזר ואמר אין לי ראיה ישיב לו בלא ראיה וכשבע ונ
וכשטר ואינו עוד להביא ראיה כיון שאמר אין לי ראיה
ואס גלי וידוע לב' ד' שפלו ופלגני קן עד' בדבר הרחיקו
כדוד נותנין לו זמן עד זמן שיוכל להביא כתב א' הראש
על כתובה טען אחד מעגלי הדינים יש לי זכות בעדים
או בראיה ואיני יודע ביד מי הוא חייב הדין להטיל ח
חרם כל מי שידע לו זכות בעדים או בראיה שיראה א
אותו לדין חפ' אס הזכות של העדים והראיה ביד מי
שכנגדו רמאי שכל הוא מאחר ארבעה כל שכן הוא כן
גיש בידו זכותו של כנגדו והוא תובע ממנו שלא כדן ה
היחך יאכילתו דבר איסור להגבותו ממנו שאינו של אלא
מחזיקין אותו להראות כל מה שיש בידו זכות לכנגדו ע
עוד שאלה' לו ששאלת האומר לחבירו שטר שבידך זכות
יש לי ב' שהורו הגאונים שכופין אותו להוציא חס' צריך
התובע שיאמר בפירו' מה זכות יש לו בשטר או לא תשוב
הוראה זו של הגאונים לא פשטה בארצנו ואין כופין לשם
אדם להראות שטר שבידו בשביל טענות אחד שחזר שיש
לו זכות חס לא שיאמר בפני ב' ד' דברים שיש בהם א
אמתלא או יראה השטר לדין ויראו חס ימצאו בשטר
הזכות שטוען זה וכעין אחר אין כופין לאדם להראות
שטרות שחזן חס רוצה להשביע את עצמו שירע העולם
עומד וממונו **ק** צריכין הדינים לזהר שיש
שני בעלי דינים ולא יאמר לאחר דבר כל דבר ויחזר קצת
דבר ויאס האחר לבוש בגדים נאים והשני בגדי פחות
ובזוים יאמרו לזה לבוש כמותו או הלכיסוהו כמותך שכל
ישתמו דבריו שיחשוב שישאלו לו פנים בשביל בגדים ולא
יהא האחד עומד והשני יושב אלא שניהם עומדים וחס
רצו להוסיב שניהם מוסיבין ולא יהא אחד יושב למעלה ו
השני למטה אלא זה כסד זה כסד זה כסד זה כסד דברים א
אמורים בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין צריכין ל
לחיות שניהם בעמידה ואיזהו גמר דין פלוגי זה ויפלו

הוא ושלן אבל צריך להקדים דין של תלמיד חכם אפילו ה
התלמיד חכם בא לבסוף להבדל תורתו וכן מצוה עליו ל
לחפץ בזכותו מה שיוכל כתב הרמבם היו לפני הדינים
דין הרבה מקדימין דין היתום לדין האלמנה שכל שפטו
יתום ריבו אלמנה ודין האלמנה קודם לדין תלמיד חכם
ודין תלמיד חכם קודם לדין עם הארץ ודין האשה קודם
לאיש שטענת האשה מרובה הדין שכל לפני דין מרומה
לא יאמר אחתכם ויהיה העון תלוי על העד' אלא ידרשנו
ויחקרנו היטב חס יראה לפני דעתו שאין בו רמאל חותק
הדין על פי העדים אבל חס לבו נוקט שיש בו רמאות או
אין דעתו סומכת על דברי העדים ח' עפ' שאינו יכול לפ
לפסול או שדעתו כוונה שבעל דין זה רמאי והשיא את ה
העדים אף על פי שהם כשרים ולפי תומם הטעם או שכ
שכראה לו מכלל דבריהם שיש שם דברים אחרים ואינם
רוצים לגלות כל חילי הדברים וכיוצא בהן חס באו לדין
חסור לי לחתוך אותו הדין אלא יסלק עצמו ממנו וידון
אותו מלכו של עולם והדברים משורין ללב והכתוב אמר
כי המטעם לחללים הוא וזה דווקא כשהתובע רמאי אבל
חס' הנתבע רמאי כל שכן שישתדל בו להטיל דבר הרמאי
כתב הרמבם יש לדין לון דיני ממונות על פי הדברים
שדעתו כוונה בהם שהם אמת והדבר חזק בלבם שהוא כן
א' עפ' שאין ראיה ברורה ואין צריך לימר חס הוא יודע ב
בידיו שהוא כן שהוא דן כפי מה שידוע כיסד הרי שנת
פכת חייב אדם שביעה בב' ד' ואמר לדין אדם נאמן אלא
ושדעתו סומכת עליו שזה האיש חסור על הסכנה יהפוך
השכונה על שכנגדו ויטיל הנחיל וסמכה דעתו של דיין
אל דברי זה ואפילו חסא או קרוב ואין צריך לימר חס יו
יודע הדין בעצמו שהוא חסור וכן אס יצא שטר לפניו ו
ואמר לו אדם שהוא סומך עליו אפי' חסא או קרוב שהוא
פירע חס סמכה דעתו על דבריו יש לו למ' לזה לא תפרע
אלא בשטועת או חס היה עליו שטר חוב לאחר יתן לזה
שלא כפסם שטריו כלל ויגיע זה שפס' שטר דבריו האחד
או יס' שטר שטריו לפניו ולא ידון בו כלל כפי מה שיראה ו
וכן מי שטוען יש לי פקדון אבל פלוגי סמכת בלא צאה וכ
נכות בו סימן מובהק ולא היה זה הטוען רגיל ליכנס בב'
זה סמכת חס יודע הדין שזה החייב אינו אמור להיות לו
חפץ בה וסמכה דעתו שאין זה החפץ של מת מוצאו מן
היורשין ומתגו לזה האומר שנותן בו סימן יכן כל כיוצא
בזה סחין הדבר מסור אלא ללבו של דיין חלל למה העריכה
התורה שמי עדים שבוזן שיבאון העדים לפני הדין ידון
על פיהם אעפ' שאינו יודע חס העידו אמת או שקר כל
אלו דברי מעיק' הד' אבל משרבו בתי דיני' שאינן הגונים
בדעיהם ואס הם הגונים במעשיהם אינם חכמים כר
בראוי הסכימו רוב בתי דיני' שבישראל שלא יתבטו שבע'
אלא בראויה גמורה ולא יתבטו שטר ולא ישפירו חזקתן
בעדות אשה או קרוב או פסול וכן בשאר הדינים לא ידון
הדין הסמכת דעתו שלא יאמר כל הדיוט והדיוט לבו מ
נאמן לרבר זה ודעתו כסמכת עליו א' עפ' כן חס העיד א
חיס נאמן באחד מכל הדברים וכוונה דעת הדין שאמת

שיפסקו הדין כי שמה היום או מחר ימצא עדים או ש
שמעין יורה לו ושמעון תובע שיפסקו הדין נזקקי לראובן
שתבע תחלה ושמעון לו שלא לפסול הדין ואי זילי ככסי
מחמת שהוציא עליו קול שסייב לו נזקקין לשמעון לפסוק
הדין לפוטרו לבטל הקול מעליו **כה** דין שדן
דין וטעה אם הטעות בסיקול הדעת כ
בגון דבר שהוא מחלוקת תנאים או אמוראים ולא כפסק
באחד מהם והוא פסק באחד מהם וסוגיא דעלמא אזלא
באידך בגון שסתמא דתלמודא פריך ממילתיה וכיוצא ב
זו ורשי פירש וסוגיא דעלמא באידך פי' שרונה הדיונים
כראה להם דברי השכי' אם זה הדין יחיד שאינו מומחה
או שכי' שנים שאינן מומחין וקבלום עליהם מה שעשו ע
עשוי וישלמו מבייתם אפי' לא נשאו וכתבו ביד ואינו יכול
לומר לבטל דין שזיכה תחזיר מה שנתן לך כי טעית אפי'
אם יש גדול ממנו להחזירו אין הבטל דין שזיכהו צריך ל
להחזיר דקדם הוא שקנסו חכמים שיתקיים הדין וישלם
מבייתו ב' ד' א' שקבלוהו סתם אבל אם קבלוהו בפירוש בין
לדין בין לטעות הטור מלשם וכן הדין ביחיד או שנים מ
מומחים ולא קבלו עליהם ולא נקיט רשותא מריש גלותא
וטעו בסיקול הדעת מה שעשו עשוי וישלם מבייתם אפי'
לא בטל בידו וכן הדין בב' הדיוטות ולא קבלו עליהם ולא
נקיט רשותא מריש גלותא פאם טעו בסיקול הדעת מה
שעשו עשוי וישלמו מבייתם אפי' לא נשאו וכתבו ביד ואם
הסכימו לדעת אחד משלמין בין שלשת ואי גמר דינא ב
בתרי מיכיהו משלמי הכך תרי שני חלקי והשלישי פטור
ובטל דין מפסיד השלישי ואם היו ד' אז ה' וגמיר דינא בב'
משלמין הכל דלא מצי למימר אי לאו אתון לא הוה סליק ד
דינא בדין דב' יכולין לרון את האדם בעל כרחו אי ממי אי
הו' ג' וגמיר דינא בב' וחד מהכך תרי מומחה משלמה ה
הכך תרי כולה וחד מביהו מומחה מצי למידן ליה בעל כ
כרחו ויחיד או שני מומחין וקבלו עליהם אפי' לא נקיטו
רשותא מריש גלותא או אפי' שלשה הדיוטות וטעו בסיקול
הדעת פטורין מלשלם אפי' לא נשאו וכתבו ביד אפי' יש
גדול מהם אין מחזירין אלף קס דינא ופטורים וכן הדין
בשלשה מומחין אפילו לא קבלום עליהם ובהב' ה' וד
ודווקא שהיו סמוכים בענין סתן ראויים לדין מן התורה
אבל אם אינם סמוכין אפילו אי גמירי ושברי צריכין
לשלם ומחן דנקיט רשותא מריש גלותא אפי' יחיד הדיוט
ולא קבלוהו עליהם וטעה בסיקול הדעת דינו דין ופטור
מלשלם אפי' לא נשאו וכתבו ביד ודווקא דגמיר אפילו אם לא
סביר אבל אם לא גמיר ולא סביר פהול לדינא כדפירשתי
לעיל ויחיד או שנים הדיוטות שלא קבלום עליהם ולא כ
נקיטו רשותא מריש גלותא אפילו אי לא טעו אין דיניהם
דין כתב בעל העיטור משום דב' האי יחיד שאינו מומחה
וקבלוהו עליהם וטעה בסיקול הדעת שדינו שישלם מכתו
דווקא כשאין כאן בעל הדי' שזיכה או שישנו ואין לו לשלם
אבל אם יש לפיכך ויש לו לשלם חוזר ומוציא ממנו מה ש
שנתן לו וא' ה' אפי' לא כתב כל חובה דדינא שישלם מבייתו
בגון יחיד שאינו מומחה וקבלוהו עליהם או יחיד מומחה

ולא קבלוהו עליהם או שלשה הדיוטות ולא קבלו עליהם ב
בבולוהו אפי' אם הבטל דין לפיכך ויש לו לשלם אינם יכו
יכולים לחזור ולהוציאם ממנו חלף קס דינא וישלמו מבי
מבייתם והרמבם כתב מומחה שנטל רשות או שקבלוהו
עליהם הנאיל והוא מומחה חוזר הדין ואם אי איפשר לח
להחזיר הדין פטור לשלם היה הטועה מומחה ולא בטל ר
רשותא ולא קבלוהו עליהם או שלא היה מומחה אבל אם
קבלוהו וטעה בסיקול הדעת אם נשאו וכתבו ביד מה שעשו
עשוי וישלם ואם לא נשאו וכתבו ביד חוזר הדין ואם אי אי
איפשר לחזור ישלם מבייתו ע' כ' וכאשר כתבתי היא מ
מסקנת א' ה' אפי' לא ואם הטעות בדבר פשוט בגון דבר
המפורש במשנה בכל ענין חוזר הדין אפי' ב' מומחין אפי'
קבלום עליהם שאין כאן דין כלל כיון שהטעו בדבר הפסול
ואם אי איפשר להחזיר בגון שהלך זה שנטל הממון למדי' כ'
הים או שהוא אלם או שאין לו מה לשלם או שהורה בבשרה
שהיא טריפה והאבילות על פיו לכלבים כתב הרמבם שה
שהוא פטור מעב' סגס להיזק לא כתבונן להיזק וכן כתב
הרמבם אלא שחלק אם לא נשאו וכתבו ביד שהוא פטור ואם
נשאו וכתבו ביד אם הוא מומחה גמיר וסביר וקבלוהו עליהו
פטור ואי לא חייב והדיוט אעב' דקבלוהו עליהו חייב דכל
היבא שאם טעו בסיקול הדעת מה שעשו עשוי וחייב ל
לשלם אם טעה בדבר משנה בהאי גוונא ואית ליה פסידא
לבטל דין אם נשאו וכתבו ביד חייב וא' ה' אפי' לא כתב ד
דכלל ענין חייב אפי' מומחי ואפי' לא נשאו וכתבו ביד כת'
ה' אפי' שאין אדם עתה בזמניו רשאי לחלק על דברי ג
גאון כרי שיתבנה הדין מדברי גאון אלא בקושי מפורסם
וזהו דבר שאינו ממצא לפיכך החולק על דברי גאון הוי
כטועה בדבר משנה וכן אם טעה בפסקי הגאונים שלא ש
שמע דבריהם ואילו שמע היה חוזר בו זהו טועה בדבר
משנה וא' ה' אפי' לא כתב ודאי מי טועה בדברי הגאונים
שלא שמע דבריהם וכשאמרנו לו פסק הגאונים ישר בעיניו
טועה בדבר משנה הוא ולא מביעיה בפסקי הגאונים אלא
אפי' חכמי כל דור ודור שזחר הגאונים לאו קטלית קטיח
באגמי הו' ואם פסק הדין שלא בדבריהם וכפשטמ' דב
דבריהם ישרו בעיניו והודה שטעה טועה בדבר משנה
הוא וחוזר אבל אם לא ישרו בעיניו ומציא ראיה לדבריו
המקובלת לאכשי דורו יפתח בדורו כשמואל בדורו ואין
לך אלף כל שופט ושופטאשר יהיה בימים ההם ויכול לש
לסתור דבריהם כי כל הדברים שאינם מבוררים בתלמוד
ששדרו רביא ורב אשי יכול לסתור ולבנות אפי' לחלוק על
דברי הגאונים והיבא שנחלקו שני גדולי בפסק הלכה לא
יאמר הדין אפסוק באיזה מהם שארצה ואם יעשה כן זהו
דין שקר אלא אם הוא חכם גדול וגמיר וסביר ויודע לה
להכריע בדברי האחד בראיות ברורות וככוחות הרשות
בידו דאפי' אם פסק גדול אחד יכול החכם לסתור דבריו
בראיות ברורות ולחלוק עליו כאשר כתבתי למעלה וכל
שכן אם יש סיוע מאחת מהמחברים החולקים עליו נמי
לא בר הכי הוא לא יוציא ממון משפק דכל היבא דאיבא
ספקא דדינא אין מוציאין ממון מיד המוחזק ואפי'

פירם דבריו אין לי עדים וראיה כלל לא כאן ולא במדינה
 אחרת ולא בידי ולא ביד אחרים אינו יכול לסתור הדין ו
 דיוקא בגדול הוא שאינו יכול לסתור הדין אחר שאמר
 לו הניח ראיה ואמר אין לי אבל קטן אפי' כבי האז גנובא
 יכול לסתור הדין דמה שאמר אין לי ראיה מפני שלא ידע
 בעניני אביו ואחיו מנח וכת' הרמיה אפי' הוא גדול בשעת
 העמדתו בדין כיון שהיה קטן כצמח אביו אינו יודע בע
 צעקין אביו וכן כתב הרמיה וא' א' הרמיה כת' דיוקא בבא
 ל' ד' כשהוא קטן אבל אם הוא גדול בשעת העמדתו בדין
 וראי אמרינן או ידע קודם בואו לדין או חוקר אחר שת
 סתבע לדין כיון דבר דעת הוא ודינו כאחר
 כת' הרמיה מי שקנו מידו שאם לא יבא ליום
 פל' סיהא חבירו כאמן בטענותיו ויטול כל מה שטען ב'א'
 שביעה או שאם לא יבא ליום פלוגי וישבע ויטול אבד כל
 זכותו ויפטר כל זכותו ויפטר חבירו ועבר היום ולא בא
 כתקיימו התנאים ואבד כל זכותו ואם הביא ראיה שהיה
 חכם באותו היל' הרי זה פטור מקני' זה וישבע בשיתבענו
 חבירו כמו שהיה מקודם לכן וכן כיוצא בזה
כב מי שקבל עליו קרוב או פסול בין אם קבל
 התבע לקבל דיני לפטור לבטל ככל מה שידון עליו ויפט'
 בין אם קבל התבע לקבל דיני ליתן לתובע ככל מה שי
 שידון עליו ליתן לו אם קנו מידו אינו יכול לחזור בו ואם
 לא קנו מידו יכול לחזור בו ב' ד' א' קודם במר דין אז
 יכול לחזור בו אפי' במחול לק' אבל לאחר גמר דין אפי' לא
 קב' מידו אינו יכול לחזור בו אפי' באתן לק' לשון הרמיה
 במר הדין והוציא ממון בדין הפסול הזה אינו יכול לחזור
 בו יראה מדבריו שיכול לחזור בו כל זמן שלא הוציא ממון
 על ידו וכדאח' אפי' לא הוציא ממון רק שאמר פלוגי חייב
 נקד' גמר דין ואינו יכול לחזור בו ואם כופ' ואמר לא קבלתי
 עני' לדין ואין עדים בדבר ישבע שלא קבל עליו אפי' אם
 הדיין מבחישו ואמר שקבלו עליו והא דמהני קבלת פסול
 דיוקא שקבלו במקום אחר דליכא אלא חדא לריעותא וה
 והוא הדין דמי אס' קבל כשר אחר במקום שנים אבד קבל
 עליו פסול אחר במקום שנים כשרים דאיכא תרתי לרי
 לריעותא אפי' במר הדין על פניו יכול לחזור בו ואם קנו
 מידו אינו יכול לחזור בו אפי' שקבל עליו הפסול במקום
 שנים והוא דאמר ליה לחבריה מהימכת לי כל אימת ד
 דאזנת לא פרענא דמהניא כתב הרמיה דיוקא דאמר ליה
 הכי בשעת הלואה דאדעתא דהכי חייב עליה שיעבדא או
 לחזר הלואה וקנו מיניה אבל לא קנו מיניה לא כיון שק
 שקבל עליו פסול כבי תרי דאדס קרוב חזק עצמו וא' א'
 הרמיה ו' כתב דלא בעי קמי' דכיון דקבל עליו הלואה סיהא
 המלוא כאמן שלא כפרע ואפי' עדים מעידין עליו שפרעו
 הרי האמינו עליו ופסול כל העדים המכחישים דבריו וכל
 תנאי שבתמון קיים האדס האומר אל תפרעני אלא בפני
 פל' ופל' דלא צריך קנין אלא קבלה וכן מי שנתחייב לח
 לחבירו שבועה בב' ד' בין שאמר תובע לבתבע השבע לי
 בחיי ראשך והפטר או שאמר תבע לתובע השבע לי בחיי
 ראשך וחתן לק' לא קנו מידו יכול לחזור בו כל זמן שלא

כשבע שבע אינו יכול לחזור בו וכן מי שנתחייב שבועה
 בב' ד' ואמר איני רוצה לישבע אלא לשלם יכול לחזור בו
 כל זמן שלא שלם ולמי פ' שאם יצא חוץ לב' ד' אינו יכול
 לחזור בו דחשיב בגמר דין וכן משתכר לא' א' הרמיה ו'
 אפי' לפי זה בראה מי שנתחייב בב' ד' שבועה דרב' וסתק
 ולא אמר שירצה להפכה על שכנגדו ויצא מב' ד' ואחר כך
 אמר שרוצה להפכה על שכנגדו הרשות בידו וכן הדין ב
 בשבועת היסת אם נתחייב בה והפכה אם קנו מידו וגם
 וכשבע זה שהפכה עליו אינו יכול לחזור בו וכן מי שלא נ
 חייב שבועה ואמר אני אשבע שבועה חמורה חס קנו מ
 מידו אינו יכול לחזור בו ואם לאו יכול לחזור בו א' ע' פ'
 שקבל עליו כל זמן שלא כשבע **כג** כל זמן שבעני
 הדין עומדין לפני הדיין כחמון לימור ל
 לזה חייבתי ולזה זכיתי כשתלקו מלפניו אינו כאמן אם א
 אין בידו פסק דין ולוקא בשורה דדייני שאינו תלוי בטע
 בטענות אלא בראות הדיין ליתנו למי שיראה לו שדעתה
 הנותק היתה קרובה אליו יותר בהא חיישינן שמא נשתנה
 דעת הדיין ממה שהיה כבר אבל דין התלוי בטענות לא ש
 שייד' בו כאמנו שלפי הטענות שטענו יזכה לזוכה ובלגר
 שלא יסתור טענות הראשונות וכל זה דיוקא בדין אחר
 כמו מומחה או יחיד וקבלו עליו אבל שנים כאמינים לעו
 לעולם שאינם חסודים בגעים בדבר ואפילו יש שני עדי'
כד שמכחישים אותם הם כאמינים יותר מהעדים
 אין חזקין אלא לתובע תחילה ואי זייל כבדין
 דנתבע חזקין לו תחילה פי' ד' ב' בגון ראובן תובע משע
 משמעון מכה שהלוינו בשטר בעבין שאין שמעון כאמן לו
 לטענ' פ' עתי ושמעון משיב תפסת משלי החזיר לי ניה ש
 סתפסת או משבון היה לי בדיק וכפחת מדמינו בתחילה נ
 חזקין לטענת ראובן ומוציאין לו המכה ואח' חזקין לו
 לטענת שמעון לדין על התפיסה ועל המשבון ואי זייל כב
 פ' כ' שמעון חס' היה צריך למכור ככסיו או שיש לו קיפין
 לחפץ שתיכף מרחובן ואם לא ידנו לו להוציאה מידו יל'א
 מבין ויצטר' למכור בזה חזקין לו תחילה ומיירי בגון ש
 שמעון התבע אחר שיש לו עדים פלוגי ופלוגי שידע'
 שהוא בדבריו רק שאינן מציין לו להביא עד אחר שלמי
 יום ואכן ידעי שאומר חמת שפלוגי ופלוגי יודעין בדבר
 שאם לא כן אפי' אם זייל ככס' אין ממתינין לו יותר מע
 משלשים יום ואילו אמר להביא העדים תוך שלשים יום
 פשיטא דממתינין לו אפילו אי לא זייל בדין כל כשבע שני
 שנותנין לו זמן שלשים יום להביא ראיה וצור כתב א' א'
 הרמיה ו' שנתקף מיכה אפי' אם אמר להביא העדים תוך
 שלשים יום חזקין לתובע תחלה מיד לפסוק הדין ואם י
 יביא העדים תוך שלשים יום יסתור הדין ואם לא יביא
 אותם כמנח מהתחיל שלשים יום שנותני' לו לפרעון מומן
 הראשון שנתקף הדין וליכא כתב דחזקין לתובע תחילה
 מיירי כדי לשמוע דבריו ולקבל עדותו תחילה וכפח' מי
 מיכה אפי' ימותו עדיו של כתבע או ילכו למדינת היס' נ
 בעור שמקבלי עדותו של תובע והוא אבד פי' חזקין לתובע
 תחילה בגון ראובן שבע שמעון לדי' ולא מצא עדי' לרברי
 ואדי' כוטה לרברי שמעון לזכותו ואמר ראובן שאינו רוצה

ביום והוא שלא יהא ברבר הפסד בכבוד הבורא כגון ש
שהיו העם מבעטין בדרכי התורה וצדיקה' הואיל ופקרו
העם ברב צריכי' לחז' ולענו' כפי מה שירא' להם

כח

הלכות עדות

כל מי שידע עדות לחבירו וראוי להעידו ויש לחבירו ת
תועלת בעדותו חייב להעיד לו בין אם הוא לבדו יודע ב
בעדותו בין אם יש אחר עמו שבשם ששני העדי' מחייבי'
ממון כך האחר מחייבו שבועה ואולי ישלם ולא ישבע וכ
ומצא מריוח זה בעדותו במה דברים אמורי' בדין שבין
ישראל לחבירו אבל בגוי שתיבע לישראל ויש לו לגוי עד ח
אחר אסור להעידו מפני שמפסידו לישראל שלא בדין שה
שהגוי מוציאין ממון על פי עד אחד וישראל התובע לגוי
וכופר ויש לגוי עד אחד יכול להעידו שגם בדיני ישראל ח
העד המסייע עיטרו וכתב אה' הראש זל וכל זה בשלא יח
יחדו הגוי אותו לעד אבל אם מתחילה יחדו הגוי לישראל
להיות עד איכא חילול השם אם לא יעידו כש' בזמן הזה ש
שחק לישראל הוא שאין גוי כאמן להעיד על ישראל אם לא
שיהא ישראל עמו ואם הישראל יבחר עדותו יבטל זה ח
החק ויאמינו לגוי להעיד על ישראל ואינו חייב להעיד
עד שיתבענו שיעיד לו ואם כבש עדותו ולא העיד פגור
מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואם העד ת' ח' וגנאי לו ל
לילך אבל בית דין הקט' ממנו אינו חייב לילך בד' א' בעדו'
ממון אבל בעדות שיש בו צד אפרושי מאיסורא חיי' לילך
שאין חכמה ואין תבונה נגד ה' ואם הכעל דין אלם ובא
מי שיש לו תביעה עליו לבד ואמר פלג' בעל דיני אלם ויש
לי עדים עליו ואינן ראויין להעיד מפני אלהותו בד' כופי'
את האלם שיביא חותן העדים שאומר אותו שבכדו' שני
שיודעים ברבר ודווקא שיש הנכחה שהעדים צדיקין אבל
שירחים להעיד כגון שאומרים מה לנו ולצרה שבכשים ע
עצמנו על זה או דברים כיוצא באלו אבל אם אין רגלים
לדבר לא ראם לא כן כל מי שיש לו דין עם אלם יאמר כן
שנחייב האלם להביא העדי' וצריך שיעדו העדי' מעומד
ואם שאם העידו מיוס' אינו עדות ואין דבין על פיו וא' א'
הראש זל כתב שהוא עדות ואם העד תח' מעיד מיושב
לכתחילה לכבוד תורתו וצרי' שיבינו הדיוקין לשון העדים
שלא ישמעו מפי התורגמן ואיזהו אם מכירין לשונם א'
אפי' אם אינם יודעין להשיב שפיר דמי ומאיימין על הע
העדים שלא יערו סקר ומודיעין להם עונשו של מעיד ע
עדות סקר ושהוא בזוי בעיני השוכרו ובדקין כל אחד ל
לבד לומר' היחק אתה יודע שזה חייב לזה אם יאמ' שהמלה
או הלה אמר לו או חדס אחר הכשר לי בעיני ומאמיין א'
אפי' כן הוא אמר לי שראה שהלה אינו כלום עד שיעיד ש
שהוא בעצמו ראה שהלג' לו או שיאמ' כפי הירדה לו ואתם
צדי' כאשר יתבאר בע' ה' ואפי' תלמיד שאמר לרבו אתה י
יודע שאם בותקין לי כל ממון שבעולם איני מסקר מכ' יש
לעמוד בל' יש לי עד אחד כח והכרחי עמו לא יעשה ואפי'

אמר לו בא ועמוד עם העד האחד ולא תעיד אלא כד' מי
שיראה הלה ויפחד שיסבור שיש לי שני עדים ויגד' לא
ישמע לו ואחר שבדקו האחד בדקין חת השני חס' ויגדו
דבריהם מכוננין גומדין את הדין על פיהם ירובל' רב
כד' הנה חמי' שהדי' מכוננין הנה חוקר כד' הנה חמי' שהדי'
הכן והכן היה מכונן פי' כשהיה רואה עדים שהיו רואי'
עדותן מכוננין בלשון אחד היה מוסס לשקדם ובעיניה ח
אחת כיווננו לשונם והיה חוקר ודורס הנהם אבל אם לא
חמה בלשון אחד אלא זה אומר בבה וזה אומר בבה רק ש
שתהא עדותן מכוננת בלא הכחשה לא היה דורס כל כך
כתה רשי' שאין העדים יכולין להשי' עדותן בכתה וישלחו
אותו לבד' בראמדין מפייהם ולא מפי' בכתם וכן
יראה מדברי הרמבם שכתב דין תורה שאין מקבלי עדות
אלא מפי' העדים שנה' על פי שנים עדים מפייהם ולא מפי'
כתבם אבל מדברי הסופרים שהתמין בדיני ממונות ח
אעפ' שאין העדים קיימי' בדי' שלא תבעול לתבתי' לויין
הרי שלא ההיגו אלא להתקן בשטר הב' לת' התיר פני' להו
העדים עדותן לבית דין בכתב ולא קרינן מפייה' ולא מפי'
כתבם כיון שרחוין להעיד אבל חלם לבוניה עלמא אינו ר'
ראוי להעיד בכתב כיון שאינו ראוי להגיד כל זמן שזוכר
האדם העדות יכול להגיד לע' לא ואין לו לחוש חולני' בתי'
בתיסין הדבר ואינו זוכר הדבר על בוריו אלא כל כמה ד'
דרינו חכמים' ומידבר יכול להשי' ורפי' אינו זוכר לעדו'
אלא מתוך הכתב שבשמעוהו לו בכתבו בפנקסו לזכרון
דברי פלגי העיד אותי עליו ביום פלגי כך וכך ושכחה
הדבר ואינו זוכר אלא מתוך הכתב יכול להעיד ומיהו ד'
דווקא בשזוכר הדברים על די הכתב אבל אינו זוכר ל'
לדברים חק מתוך הכתב לא יעיד וכן אם זוכר לדבר על
ידי אחר שמזכירו לו יכול להשי' אבל אם הכעל דין בעצמו
מזכירו וזכר לא יעיד ואם העד תח' חס' הכעל דין
בעצמו מזכירו שפיר דמי שודחי' לו היה מעיד אלא ש'
שזכרו מעצמו והרמבם כתב חס' הכעל דין תח' שזכר ד'
דמי כיון שהוא תח' הוא יודע שאלו העד מעיד חס' לא
שזכרו מעצמו אין מקבלין את העדות אלא בפני' בעל ד'
דין וקטן אפי' בפניו כשלא בפניו דמי ומקא בכבשים ש
שהיו בחזקת חביו ובא אחר להחזיק בהם והוציאו הקטן
משם אפי' יש לאחר עדים שהחזיק בהם אין מקבלי' אותם
אבל חס' אין לקטן חזק' אפי' מוציאין מידו ואם קבלו העדו'
שלא בפני' בעל דין אין דבין על פיו היו העדים חולין או
רוצים לילך למדינת הים ובקש התובע שיקבלו עדו' קודם
שילכו או ימותו שולחין לכתובע שיבא לא בא מקבלי' העדו'
שלא בפניו אבל כל זמן שלא הודיעו אותו לא ויש מפרשין
דווקא כשהעדים רוצים לילך למדינת הים שיש שהות ל'
להודיעו אז אין מקבלין אלא חס' כן הודיעוהו אבל אם היו
חולים שאין שהות מקבלין אף על פי שלא הודיעוהו ואח'
הראש זל הסכים לסברא הרחבונה וכן אם התובע הולה
ומבקש שיקבלו העדות בחייו כי הוא יזכיר לעדים לבחון
את העדות ושלחו לכתובע ולא בא מקבלין את העדות קפ'
אכילי' שלא בפניו וכתב ריבא' אבל

ל ידע הפסק במוחלטת הגדולים ואחר כך נודע לו זה
והוא בר הכי שיוכל להכריע או שאינו יודע להכריע אם
כראין בדברי האחד לרוב החכמים והוא עבר כאידך ה
היינו שיקול הדעת ואם אי אפשר לעמוד על הדבר אין
כאן טעות ומה שפסק פסק עד כאן כתב הרמיה דיינא ד
דטעה ולא הספיק תובע להפנקי מיניה דנכתב עד דאי
דחית בדבר דטעה לא שפא הדיוט ולא שפא מומחה לא שפא
טעה בדבר מסכה לא שפא טעה בשיקול הדעת כל כמה
דלא זכי תובע בממונו הדור דינא ואפי' זכי בפלגא ופס
פלגא גבי אידך ההוא פלגא דזכי ביה אם טעה בשיקול
הדעת זכא לפסד הכך אנשי דפרישט בטועה בשיקול הד
הדעת וא דך פלגא דפסד גביה לא שפא טעה בדבר משכ'
לא שפא טעה בשיקול הדעת לא שפא מומחה ולא שפא הד
הדיוט לא מפיקין מיניה דחזיקן בההוא דהו קרי ליה ע
עבד דטעית חדיכרי כי קא שכיב אמר מאן פסיק בי
חלא פלגיא ופלגית אתח תבעינהו קמי' ד' ישמעל בר' י
יוסף אמר כי אמרין חדס עשוי שלא להשביע את בניו ה
ה' בחיינו אבל לחם מותו לא זיל פדעו חזול פדעו פלגא
ובאידך פלגא אתו לקמיה ד' חייא אמ' כשם שאר' עשוי
שלא להשביע את עצמו כך עשוי שלא להשביע את בניו א
א' כיחול ופיהדו בו מאידך פלגא דפריעין א' נ' כתר הור'
זקן עד כאן ואח' הרחש ז' כתב בזה דלא הוה ר' ישמעל ט
טועה בשיקול הדעת כיון שלא כחלקו תבא' ואמוראי' בזה
תחילה ור' ישמעל לפי סברתו חייב ואין בח' ל' חייא להו
להוכיח שטעה אלא בהכרח כחלק עליו ויראה מדבריו
שאם היה הטעות בשיקול הדעת מיד כשפסק הדין אעפ'
שעדיין לא הוציא מיד המתחייב קס דינא ומה שעשה ע
עשוי וחייב הדיין כל אחד לפי מה שהוא על הדרך שפי
שפירשתי לנעלה והכא היינו טעמא כיון שלא היו חולקי'
אלא כסברא מה שדן ר' ישמעל והוציא מכח סברתו אין ל
להחזיר אבל מה שפא הוציא עדיין אין להוציא כיון שר' ה
חייא חולק על סברתו בכתב הרמיה דין שטעה וחייב ש
שביעה למי שאינו חייב בה ופסה זה פסדה עם בעל די
דינו כדי שלא ישבע ואחר כך ידע שאינו בר שבועה אה
על פי שקנו מידו על הפסדה אינו כלום שלא קבל עליו ל'
ליהן חו למחול אלא כדי להפטר מהשבועה שחייבו זה ה
הטועה וכל קנין בטעות חוזר וכן כל כיוצא בזה
אשר לרוב בפני דייני גז' אפי' ד' שרין כדני ישר' כו
וכל הדין כדנייהם הרי זה ראש וכלו חירף והרים בידו
בתיר משה ואם בעל דברי' רידו חלם ואיכא יכול להוציא
ממנו כדניי' י שרחל יתבענו תחילה לדניי' ישראל ואם
אינו רוצה לבא כוטל רשות מבית דין ומציל את שלו מב
מבעל דינו כדניי' גוים כתב בעל התרומות למה שחייב
עצמו בקנין בבד וכך לילך עם המלוה לרוב כדניי' גוים
אם יש זכות למלוה בבד שיכול לזכות בדנייהם ולא בר
כדניי' ישראל אין הלוא יכול לחזור בו שאין מועיל אחר ק
קנין כלום והרי זה במקבל עליו עדות גוים בקנין שאינו
יכול לחזור בו ומבאין אפי' אמר הואיל וכתבין בשטר
יחוב שיחול לגבות חובו הן כדניי' ישראל הן כדניי' הא
האומות רשאי להביא לפני' דייני גוים בדין שאינו יכול

לכופו כדניי' ישראל כגון שעברה עליו שמיטה וכיוצא בזה
שהרי קנו מידו אבל בזמן שיכול לכופו כדניי' ישראל כנו
כדניי' גוים אסור להביאו בפני גוים והקנין אינו כלום ש
שאינו אלא קנין דברים וכמו שהקנין אינו כלום גם הקנס
שהתנה על עצמו בשביל הקנין אינו כלום ואין מוציאין מ
ממנו בבית דין אלא שאם התנה על עצמו להתחייב כך ו
וכך לעניים או לבית הכנסת מודיעין אותו שחל הנדר
עליו ואומרים לאו עליך ליתן מדעתך מה שפסקת על ע
עצמך כי זה הוא כמו נדר שאם לא יחלל שבת יתן מנה
לעניים שהוא חייב לשמור את השבת וליתן מנה לעניים
בקיום מצוה חייב באותו מנה אבל אין בית דין מחייבים
אותו עד כאן אבל אח' הרחש ז' כתב חע' פ' שכתב בשם'
לרוב כדניי' האומות אין בכלל זה שלא ישמט שאין האומה
בזה שאם הוא אדם ולא ציית דינא שמקבל על עצמו שיה
שיכריחוהו כדניי' האומות אבל לא שיעבור על דברי ת
תורה וכתב עוד בתשובה אפי' שכתב בשטר לרוב כדניי'
האומות אינו יכול לתבעו שם בל זמן שהוא ציית דינא ו
ולא דין ישראל רשאי לרוב כדניי' האומות ואפילו אם י
יש על המלוה שטר חוב לבני אינו יכול למסרו לו זה ש
השטר שכתב בו שיכול לתבעו כדניי' האומות כדי שלא
שיתבענו גוי כדניי' האומות ואם עבר ומסרו לבני ציף
לקבל עליו כל אונסא דמתיליד ליה ואם יעבור עליו הגוי
הדרך ויוציא ממנו יותר ממה שהישראל יכול להוציא מ
ממנו כדניי' ישראל באותו שטר או אם בא לו היזק מפני
סתבעו גוי כדניי' שלהם והוצרך ליקח מלץ שיטעון בע
בעדו וכל כיוצא בזה צריך להלקי הכל מעניו
אסור לקלל הדיין והמקלל עובר בלאו סג' אמר
אלרים לא הקלל כל המקלל אחר מישראל עובר בלאו ס'
לא תקלל חרש ופסד לן בחרש להשמיענו שאעפ' שאינו ש
סומע ואינו מצטער וכ' ש' הסומע שהוא מצטער בקללתו
לוקין עליו סתם הרמיה המקלל את הישן חייב כי לא גר
גרע מחרש המקלל את המת פסור ואפילו המקלל עצמו
חייב שכהשמר לך ושמור נפשך מאד ואינו חייב בכל
אילו עד שיקלל בשם או באחד מן הכינויין וכיון שיקלל
בכינוי חייב אב' המקלל בכלל און חייב שהשמות שקוראי'
הגוי להקבית הם בכלל הכינויין ואם אחר ארור יהא הוי
קללה כי ארור בו כדניי' בו שבועה בו קללה ובכל אילו הוי
חייב מלקות עד שיתרו בו בפני עדים ככל חייבי נאון
אבל אם לא היה שם התראה או שקלל בלא שם ובכל כינוי
כגון שאמר ארור פלוני או שהקללה באה מכלל דברים
כגון שאמר אל יהי פלוני ברוך לה' או אל יברכהו השם ו
וכיוצא באילו אינו לוקה אבל מיהא איסורא איכא ואעפ'
שאינו לוקה אם חירף תלמיד חכם מכריז אותו ואם רע
בית דין להבנותו מכת מרדות מכין אותו ועונשין אותו
כפי מה שיראו שהרי ביזה את החכם ואם היה עם החכ'
עונשין אותו כפי שהשעה צריכה כפי המחרף והמתחר'
אעפ' שמחל החכם או אחר משאר העם למקלל על קללתו
מכין אותו שכתב חטא וכתחייב אבל מי שחייב כדניי' מ
מפני שהפקיר הבית דין ורצו בית דין למחול על כבודם
ולא לנדותו הרשות

לך וכן אין צריך שיצידו פניהם באחד בבית דין אלא שו
 שומע דבריו של זה היום וכשיבוא חבירו לאחר שומע
 לו וכן אם העיד אחד בבית דין ואחר בעל פה מצטרפין לה
 להיות מלוג על פה העיד אחד בבית דין זה והשני בבית
 דין אחר שני הדיקין מצטרפין עדותן וכן אם העידו
 בבית דין זה ואחר כך העידו בבית דין שני וחזרו בבית
 דין שלישי יכולין כל אחד ואחד מכל בית דין ובית דין ל
 להצטרף ולעשות בית דין חדש ולרדן על מה ששמעו אבל
 דין שהעידו שנים לפניו אינו יכול להצטרף עם אחד מן
 העדים לרדן צריך שיעיד כל אחד ואחד על דבר שלם א
 אבל אם העידו על חצי דבר אינו כלום כיצד באו להעיד
 על אחד שהוא גדול והעיד אחד שראה לו שער אחד כי
 חמינו והשני בשמאלו אינו כלום שכל אחד לא העיד אלא
 על קצת השימכים אפילו העידו שנים בשער אחד ושני
 שני אינו כלום שהרי כל כת וכת לא העידה אלא על ח
 חצי דבר אבל העיד אחד שראה שנים שעריו בימינו ואחר
 העיד שראה שנים בשמאלו מצטרפין וכל כיוצא בזה
לא שתי בתי עדים המכחישים זה את זה כגון
 אחת אומרת פלוני לוג משלנו מכה ביום
 פלוני ואחת אומרת לא לוג דברי סכיהם בטלים אפס לוג
 לעדות אחרת כל אחת באה בפני עצמה ומעידה אבל ד'
 מכת זו ואחר מכת זו שהעידו עדות אחד אינו כלום ש
 שאחר מהם ודאי שקרן לפיכך סכים מלוים ושכים לויס
 ושני שטרות ואחת מחילן הכיתות חתומים על שטר של
 זה והשנייה על שטר של זה סכיהם כשרים מלוג שיש לו
 על לוג אחד שני שטרות מחילן שני הכיתות אם הוציאו
 כאחד ואחר ממאה ואחר ממאתי לא יגבה אלא של מאה
 ומוטחין אותו של מאתים מידו ושורפין אותו שהאחד
 מהם פסול ויד בעל השטר על ההחתונה וישבע על ה
 השני ויפטר וכתב הרמבם שצריך לישבע בנקיטת חפץ
 כדן מורה במקצת שהרי יש עליו שני עדים במקצת ה
 הממון ששפר בבולו וכתב אה' הראש זל ואם הוא פקח י
 יוציא השט הנדול לבדו ב' ד' אחד ויוציא השני ב' ד' אח'
 ויגבה בו ומיהו כשכח לגבות הנדול יטביעם הלמה שאין
 צידו שטר אח' שאחר מחילן הכיתות חתומין עליו לפיכ'
 טוב לו שישרוף הקטן ויגבה הנדול ב' מלוג שהוציאו כ
 כל אחד שטר על לוג שאילו הכיתות חתומין בו כל אחד
 שבע וכוטל אפי' אם טוען לכל אח' אין לך בידי כל' כ' ש'
 אם טוען אחד מהם יש לו בידי ואיך יודע איזה מהם ה
 הוא ואפי' אם יש באמנות בטירות צריכין לישבע וכתב
 הרמבם לא יציעיאל אם באו לבגות באחד אלא אפי' באו כל
 אחד לבגות לבדו צריכין שבעה מלוג ואחר שהוציאו על
 שני לויים אם הוציאו באחד ישבע כל אחד לאחד היסת
 ויפטר ואי מודה חד מביהו יגבה ממנו מבי חרי ולא מ
 מיושעברי הוציא בזה אחר זה מבין לו סכיהם שכל אחד
 ואחר מעידה בפני עצמה לא שכל על לוג אחד ולא שכל
 על כל לויין מי שהביא עדים והוכחשו מתוך עדותו ואחר
 כך הביא אחרים על אותה תביעה וגם הוכחשו אפי' עד
 ק' שני ואח' כ' הביא אחרי' ומצאו מכוונין על פיה דפי'

ולא אמרי' כבר הוחזק הדין להביא עדי סקרים אלא ד
 דכין לו על פי אלו כיון שלא הוחזקו סקרים
לב ראשון שתב' משעון מל' והוד' לו כן בפני עדי' אינ'
 יכולין להעיד בשביל זה שחייב לו מכה לא שכל אם תצקו
 והודה לו ל' ש' הוד' לו מעצמו אם תבעו והוד' לו לא יעידו
 שאם יטעון שמעון משטה הייתי כך בחזן ופטול וכת' הר'
 סעדיה שצריך לישבע שלא כיון בהודאתו אלא להסוות
 בו וכן מסתברא לא' הראש זל ואפי' טען לא קין דברים
 פטור דכל ה' מ' דברי' לא דברי' איכסי אבל אם לא טען מ
 משטה הייתי כך לא טענין ליה והא דכחזן לומר משטה
 הייתי כך דווקא שלא תבעו בשב' מיתה אבל תבעו בשב'
 מיתה והודה לו בבין חייבין לשלם אפי' לא חמר אתם עדי
 דאין אדם משטה בשעת מיתה אבל אם תבעו שלא בשעת
 מיתה ובא זה ותבע לירשין טוענין להם שאביהם היה מ
 משטה בו אפס' שלא היינו טוענין לו אם היה קיים אביהן
 אם לא שיטעון בעצמו ליתומין טוענין כל מה שאביהן ה
 היה יכול לטעון ובהודה לו מעצמו כמי לא יעידו דברי ד
 דאינו בחזן לומר משטה הייתי כך דלא שייך משטה הי
 הייתי כך אלא כשלאדם תובעו שכן דרך אדם להתל' בזה
 בחבירו להודות לו בזה בעד דבר שאינו חייב לו מ' יב'
 למ' שלא להסכי' את עצמי הודיתי אפי' הודה בפני האמ'
 שחמד לו מכה לך בידי כיון שלא תבעו יכול לומר לו שדי
 שלא להסכי' עצמי הודיתי אפי' אי לא טעון ליה אכן טוב
 טוענין ליה אפי' הודה בשעת מיתה אמרינן כיון שלא ל
 להשביע את בבין וטוענין להו אפי' אם לא טעני' איכס'
 הכי אבל בשתבע והודה אינו יכול לומר שלא להשביע ע
 עצמי הודיתי שלא היה לו להודות על טענת חבירו כרי
 שלא להשביע עצמו אלא יטעון משטה הייתי כך שזה הו'
 דרך העולם כדפריש לענין ס' געה אם טוען מן לי מכה ש
 שאתה חייב לי ואם תרצה לכפר הרי פלו' ופלו' שחמרת
 לפניהם שאתה חייב לי צריך לישבע היסת דדלעדי' מ
 מהבא צריך לישבע לו על תביעתו אבל אם אפי' לו מל'
 שחמרת בפני פלו' ופלו' שאתה חייב לי אף שבעה אין צ
 צריך ואיכס' יכולין להעיד שחייב בשביל הודאתו אלא אם
 כן שאמר הלוג היו עלי עדים שאני מודה שחייב חייב לו
 או שאמר המלוג אתם עדי ואמר הלוג כן תהיו עדים א
 או שסתק דווקא בפני המלוג אבל שלא בפני המלוג אפי'
 אמר הלוג הונו עלי עדים שאני מודה לו שאני חייב לו א
 אינו כלום והרמבם כתב המורה בפני עדים דרך הוד
 הודאה ויא' דרך שיחה זה יש לו חללי כך וכך חייב וכן כ
 כתב הרמבם שאם אמר הריני מודה לפביל אין צריך למ'
 אתם עדי דע' באן לא קאמרינן שצריך לומר אתם עדי
 אלא כשלא אמר לה בלשון הודאה אבל אם אמר בלשון ה
 הודאה אין צריך לומר אתם עדי דתו לא מצי למ' משטה
 הייתי כך וא' הראש כתב כשברא הראשונה וכת' הרמבם
 היבא דאורי' ליה קמי' שהרי בהודאה נמורה וחזי ליה ס
 שהדי אחריני אפי' ג' דליתיהו עדי הודא' כי אתו עדי ד
 דאיהו ומסהדי דאורי' קמי' הכך מחייב בהודאה בהלוגה
 דמיא וכי היכי דבהלוגה לא כפיין עד דמקבל להדי' א
 ארמסיה אלא מבי חזי ליה

הכתב שאל בפי' כד' סיחוקוהו בבכאי הכתב בחייו
שאל ימות יצטרך להמתין שיבדלו היתומים כי לא ישמעו
העדות בעודם קטנים אין שומעין לו לקבל העדות שלא
בפי' כד' סיגבה חוצה מיד כי מולדע שלו גרם שחלה
הכתב ואין מקבלין עדות שלא בפניו לחוב ליתומים שלא
כדין וכתב האבד אפי' אם אומר התבצע לדיינים הרי ע
עדי לפיכך לא שאיכס רוצים לקבלם לכל הפחות קחו
ממון הקטנים בידכם שלא יכלוהו הקטנים אין שומעין
לו וכן אם פתחו ליה בדיכא ולא אתא מקבלין העדות שלא
בפניו פי' סבב טעמו לפני דיינין והביא התובע את ע
עדיו ושלחו בית דין לכתב שיבא וישמע עדי התובע ולא
בא **כח** אחר שחקר עדותו בבית דין אינו
יכול העד לחזור בו ולומר דבר שפותר
עדותו ואם יאמר טעיתי או שגגתי אין שומעין לו אפילו
אם כותב טעם לדבריו אבל בדבר שמוכח שטעה בגון ש
סמיעד חובתו של המביא אותו שומעין לו דמסתמא אין
חרם מביא עד להעיד חובתו וכתב הרמב"ם וכן אינו יכול
להוסיף בעדותו תבאי כלל של דבר כל דבר שיאמר העד
אחר שחקרה עדותו שאל מהללו כיטול העד או תוספ'
תבאי אין שומעין לו ואף הראש זל כתב דכתבאי שומעין
לו ואפי' אחד אמר תבאי ואחד אמר לא היה תבאי שומעין
לזה שאומר תבאי ורב מתתיה גאון כת' דאעפ' דער אחד
אמר תבאי ואחד אמר לא היה תבאי קיימא לן דהאומר ת
תבאי כאמון כיון דאיכא רב בחמין דמחייב שביעה והתקין
היסת משתבע ליה היסת דתבאה הוה ומיפטר
אין צריך לדרוש עדי מאונות בדרישה וחקירה
בין עדי הודאות והלואות בין עדי ירושות מהבות וגלות
חזן מעדי חבלות כיצד אמרו בפנינו הלוח פלג' מנה לפלג'
בשבת פלג' אעפ' שלא כיונו חמודש שהלוח בו ולא המקום
ולא המנה אם היה ממטבע פלג' או פלג' בעדות עדות א
אבל אם נראה לדיין שחדין מרומה צריך דרישה וחקירה
להוציא הדין לחייתו ואף על פי שאין צריך דרישה וחקיר'
ואם הסמיטו זה את זה בדרישות וחקירות עדותן בטלה
אבל אם הסמיטו זה את זה בדריקות עדותן קיימת כיצד
אחד אמר בבית לוח הימנו והשני אמר לא כי אלא באייר
לוח הימנו או שאמר האחד במקום פלג' והשני אמר לא
כי אלא במקום פלג' עדותן בטלה וכן אחד אמר חבית
של יין הלוח לו ואחד אמר חבית של שמן עדותן בטלה א
אפי' אם תבע שניהם אבל אם אחד אמר מנה שחור והשני
אמר מנה לבן והוא אומר תבעו שניהם או אחד אומר ב
בבית וזשני אומר בעלייה והמקומו הם קרובין שאיפשר
לראות מזה לזה עדותן קיימת וכותן לו הפחות אחד אחד
ק' והשני אומר ר' כותן לו ק' וכן אם א' אמר דמי חבית של
יין והשני אמר חבית של שמן והוא תבעו שניהם כותן לו
הפחות ששניהם שאלה ראובן תבע משמעין חלף ות' ק'
זהובים ומביא עדים אחד אחד ראיתי שהלוח לו מאה ו
ואחד מעיד על ר' ואחד מעיד על ש' ואחד על ת' ואחד על
תק' כת' תרמין אם העידו כל אחד מהם בעדו מיוחד כג'
א' ור' ראובן בא' בביתן באצ' ראשונה והשני אמר בו

בזמן אחד וכן כולם משלם ת' ש' לפי שנצרך עד א' מה
עם עד של הש' ומשלם ר' מתוך ש' ועוד כצדק עד הת' עם
הת' ק' ומשלם ר' מתוך ת' ק' ועוד כצדק עד של הק' עם עד
של הת' ק' כן הנשארם בעדותו שמן הדין ראוי לצרם
שזה אחד הלוח מאה באחד בביתן וזה אחד הלוח ארבע
מאות ומאה בזמן אחד ולא גרענו מעדותו כי אם ת' א'
א' כ' כשאר לו מאה שראוי לצרפו עם עד הראשון וכן רא'
ראוי להצטרף עם עד של הש' שנשאר לו מאה בעדותו ש'
שלא בשתלם ויש עוד דרך אחרת להעלות החשבון לת' ש'
ולהזקיקו שבעה על המאה וכן עיקר להעלות החשבון
ככל מה שנוכל ולהצריך כל עדות העדים לתועלת הת'
התובע כיצד כצדק עד של הת' עם עד של הת' ק' ויתחייב
על פיהם ת' ואחר כך כצדק הק' שנשאר מן הת' ק' עם הק'
של העד של הש' ויתחייב בק' הדי ת' ואחר כך כצדק הדי'
של העד השני עם ר' שנשאר מהעד של הש' ויהיה בין ה'
הכל ת' ש' ועד של הק' אין לו צירוף וזקק לשבועת הקיר'
על הק' ויבגלו על הת' ש' שנשאר אבל אם העידו על כול'
ביום אחד בהכחשה אינו משלם אלא ר' שהרי יש באן שני
עדים שאין הלוחה זו יותר מר' אפילו אם ק' עדים מעדי'
ביות' מכן פטור וכן אם העידו סתם דבין הדב' מוכחיט'
להקל שהמוציא מחבירו עליו הראיה אין צריך בדיני מ'
ממונות שיראו המעשה כאחד כיצד אחד אחד בפני הל'
הלוח ביום פלג' מנה והשני אמר ביום אחד או אפילו
שאמר אחד בפני הלוח לו והשני אמר בפני הודה לו או
שאמר הראשון בפני הודה לו והשני אמר בפני הלוח לו
בכל ענין מצטרפין וכתב הרמב"ם דזק' איכא דלא מביחש
המלוח לאחד מיניהו בגון שתבע מיניה שנים מכין אחד
שהלוח לו בא' בשבת והמנה השני בב' בשבת והביחש שני ע'
עדים אחד על הראשון ואחד על השני אב' דאמנה דמי
דמסהיד האי לא מסהיד האי מצטרפין לחייב הלוח מנה
אחד אבל אם המלוח מודה דלית ליה גביה אלא חר מנה
ואתנו תרי סהדי חד אסהיד דאית ליה גביה חד מנה וחד
אסהיד דאית ליה גביה חד מנה חזיב' אי איכא למימר ד
דטעי חד מניהו בזימנא דהלוחה בגון שאמר האחד ט'
בשני בחדש ואחד חמר בג' בחדש דאיכ' למימ' דתרווייהו
אחד ימא מסהדי וטעו בגיבורא דירחא מצטרפי דאין
אחד מנה מסהדי ואי הוברר הדבר דבטרי מנה מסהדי
הא ודאי חד מנייהו הוי שיקרא דהא מלוח מודה דלית
ליה גביה אלא חד מנה הילכך משתבע ליה שבעה דא'
דאורייתא ומיפטור וכתב בעל התרומות דהוא הדין לע'
לענין פירעון כיצד תבעו ר' בטטר ואמר לו פרעתין ומ'
ומביא ב' עדים אחד אומר בביתן פרעו מנה והשני אומר'
בתערי מצטרפין ואם נעשה שטור קודם כיון מחזקין
בשדוע מנהסארי לדברי שניהם פרעו מנה וכן אם ה'
הודה בפני אחד שפרעו מנה בביתן והודה בפני השני ש'
ספרעו מנה בתערי או אחד מעיד שפרעו מנה והשני מ'
מעיד בפני הודה שפרעו מנה בכל ענין מצטרפין ולא י'
מכל המלוח לומר שטראי כינהו ממלוח על פה או מחול'
סהיה לי עלנך בטטר ותחזרתי לך

לפיכך אם היה נמצא בדבר בצעקת ראיות העדות מפני
 שהיה לו הכחה בדבר יכול להסתלק בענין שלא יחא לו ה
 הכחה בדבר ויעיד כתב אחר הרשע ול בתשובה אם הקהל
 מנו עדים ותקנו שלא יטוה שום עדות וזולתם יכולין לה
 להעיד אף לקרוביהם כיון שקבלום עליהם ערי הקרוב
 לערב פהלים ללוה לא שנה אם הלוה בא לפטור בטענת
 כפירה והם מעידים עליו פלוה או אם טוען שפרע והם
 מעידים עליו שלא פרע **לד** רשע פסול להעיד
 על אלו תשת ידך עם רשע להיות עד ח
 חמא ואפי' עד כפר היודע בחבירו שהוא רשע ואין הד
 דייטין מכירין את רשעו אסור לו להעיד עמו אף על פי
 שהוא יודע שהוא עדות אמת מפני שיוצטרף עמו ונמצא
 זה הכפר הפית ידו עם רשע איזה רשע כל העובר על
 עבירות שחייבים עליהם מלקיות וכל שכן אם עובר על ח
 חייבי ברייתות ומית' ב'ד' לא שנה אם עובר על העבירו
 לתאמן לא שנה לזכעים קבלה כאביו דלא בעינן רשע
 דחמא היתה העבירה שערב עליה מן התורה פסול מן
 התורה היתה מדרבנן פסול מדרבנן כי נד אכל בער להמה
 בחלב או חילל יט ראשון פסול מן התורה חבל בער עוף
 בחלב או שחילל יט שני פסול מדרבנן קוברי המת ביום
 שני ראשון פהלים לרב חללם ואח' הרשע ול הכפיר חפ'
 דנו אותם על כזה ושנו בחולתם ודוק קוברי מת משום
 גסרי מטה קעברי אכל מחללי יט בדבר אחר פסולין
 העובר על השטות אחר שטות שוא ואחד שטות שקר
 על ממון וביטוי פהלים ואפי' עובר על חרם שהחרימו
 הקהל הלא על העריות או על הזכר פסול לכל עדות אכל
 הקסוד על העריות שרגיל עם העריות ומתייחד עמהם
 וקוליונא עליו שטר נן בהם בער לעדות אחר ופסול ל
 לעדות חסד בין להכניסה לבטלה בין להוציאה מבטלה ט
 טכא שטות חסדיו טלח הרי הוח כאוכל סבלית לתיאב'
 ופסול לשון הרע טכא שטות לעצמו ומכר לחאריס
 ונאף טרפה מהחית ידו ירא ז מלשנו שהבדק' לאחר א
 אינו כפול חס יצאה טריפה מתחת ידו גבה ובלק א' ע' פ'
 סזן ב' תלומין ואין ב' מלקות פסולין לעדות והיינו
 רשע דקרא דכתי' עד חמא עד זומא פסול למפרע משע'
 סזע' פגון אם העיד בביתן והזום בתעדי על אלו עדות
 כל מה שהעיד מכיסן ואילך פסול ואם הוא עדות בטור
 פסול משחתם בטור והבי מיני שכתברר מתי חתם אכל
 אי לא ידעין מתי חתם לא פגליכן ליה מזימא דטטרא
 דכיון דזיין חיבא למימר השתה חתם על שטרא ולא מ
 מפדריכן לשטרי ראינא דהוא חתם בהו מספק ואם ה
 הנחזק שטר זה שמוזמין אוחו בו בב'ד' כפסל משעת סה
 שהחזק השטר הב'ד' כתב הרמבם א' עב' שהחזירו הגט
 וחבולן הממון שנבטו ובזלו וסלם עד הזומא הממו' שהזום
 עליו פסולים ואיני יודע למה לא יוכשרו אחר שהחזירו
 הממון ואיפשר שרונה למר חף על פי שאלמו כיון דכ
 דכפשיית בית דין סלמו פהלים עד שיטוב מעצמם
 המלה טריבית פסול אחר המלה ואחד הלנה אם בריבי

קטנה פהלים מן התורה ואם באבק ריבית פהלים מן
 מדרגן ור' כשתפק בערב וערי' חי פהלים או לא דחיה
 למימ' לא תשימון עליו כסף למליה וללוה יסמא כדחמרי
 בעלמא לא תאמר לאינסי ב'א' דמי משמע להו ואח' הרשע
 ול כתב מנאני כתוב בשם הגאונים שמו כל פהלי ע
 עדות ומנו חלנה והמלה ולא מנו עדים וערה עמהם
 העובר על גזל של דבאיהם כגון גזלי מביאות חרש שו
 שוטה וקטן וכגון החמסנים שגזלים משל חברים שלא
 ברצונו וכותן לו הדמים פהלים מדרבניהם ארים פגט
 מחלקו של בעל הבית דבר מועט דבר שבעמיה מלחכה
 אינו כפסל כהך שמורה היתר לעצמו להיות כמו פועלם
 שאוכל בדבר שבעמיה מלחכה ודווקא ארים שיש לו ח
 חלק בגוף חפירות אכל רועה שגנב משל בעל הבית ח
 אפילו כל שהוא פסול הרועים אחר רועה בהמה גסה ו
 ואחר רועה בהמה דקה סתמי פסול שחזקתן שארעין
 בעדות אחרים אפילו לא ראינו שישו כן דווקא ברועה
 בהמות שלו אכל של אחרים אינו פסול עד שדע שמורה
 בעדות אחרים המוכסין סתמן פהלים שחזקתן שביטול
 יותר מקטנת ונבאי מנת המלך סתין כשרין ואם נדרש
 אפילו בפעם אחת שנטלו יותר מהרצוי להם לבגות פס
 פהלים משחקים בקוביא פהלים ולאו דווקא בקוביא ח
 אלא אפי' בל מימי שחוק אפי' בקליפי רימונים אחרונים
 ודווקא כשאין לו אומנות אחר אלא הוא והטעם מפני ש
 סזח אינו מתעסק בישונו של עולם לידע טמה טורה הא
 האדם אחר הממון ונקל בעיניו להעיד שקר להפסיד מ
 ממון חבירו לפיכך אם יש לו אומנות אחרת כשר ומ
 זמפרימי יונים והוא שחומר לחבירו אם תקדוש יונתי
 לשלך למקום פלגי תתן לי כך וכך ואם שלך תקדוש ח
 חתן לך כך וכך והוא הדין העיסקין בן בכל מיני בהמה
 וחיה ועוף גם הילי חסן פסולין אלא כשאין להם אומנות
 אחרת כתב הרמבם מפרימי יונים בישוב פסולין ש
 שחזקתן שגזלים יונים של אחרים שהן של גזל וכן יוסרם
 טעמא לפי שאינו עוסק בישונו של עולם גבי קוביא יח
 וחזקתו שהוא אוכל מן הקוביא שהוא חבן גזל ולפי זה
 ואם יש לו ממון אחר שאוכל ממנו אינו פסול אכל לפי הט
 הטעם שפירשתי פסול לעולם כל שאינו לא במקרה ולא
 במשנה ולא בדרך ארץ פסול לעדות וכתן הרמבם טעם
 לדבר שכל מי שירד לכך חזקתו שיעובר על רוב עבירות
 שיבואו לידו לפיכך אין מוסרין עדות לעם הארץ ואין מ
 מקבלי עדות ממנו אלא אם כן הנחזק שהוא עוסק בתנו'
 ובגמילות חסדים ונוהג בדרכי הישר חלויט בו דרך ארץ
 דאו מקבלין עדותו אעפ' שהוא עם הארץ והוא אינו נח
 לא במקרה ולא במשנה ממצא בל' תלמיד חכם בחזקת כ
 בעדות עד שיפסול וכל עם הארץ בחזקת פסלות עד
 שיוחזק שהוא הולך בדרכי הכשרים וכל מי שמקבל עדו'
 עם הארץ קודם שתהיה לו חזקה זו או קודם שיבואו ע
 עדים ומעידין שהוא כזה במנות ידרך ארץ הרי זה י
 הדינו ועתיד ליתן הדין שהוא מחבר ממון ישאל על פי
 רשעים

מ'ימני לאזהרני לבה הודא כמי א'ע'ג'דלא מקבל לא
לאחריני עליה מהימני דמשעת הודאה מיחייב ליה והני
בגרי מילתא בעלמא כינהו כתב בעל המאור סחם הורה
בפ' מאחד חין בהודאתו כלום אפי' שאמר לו אתה עד ו
ולא משתבע חפזימיה אם הפ' בהודאתו ולא מיחייב אם
היה בהודאתו רמזי דכרי כינהו עד שאמר לשנים א'
אתם עדי ולא עוד אלא אפי' המטמין עדים לחברו והורה
לי כינו להין גממו והעדים שולעין לו מאחורי אבדר ו
ואמר לו הורה לי בפני עדים והוא נסיב לו הייתי מורה
לך אלא שירא חכמי שתפגי לפירוע אעפ' שהעדי' שומעני'
מזה מורה לפניהם אם לא שירא חכמה הודאה להעיד על
פ' ויכול למרר משטה הייתי כך ואם לאחר שאמר לו רב
רביך שצורה לי בפני עדי' א' נר לו הין כתב הלמה דהוי
היר זה ואח' ה'אש ז'ל כתב ש'ינה הודאה ודווקא כי האי
בונכז דלא איבעי ליה לחזוקי ארעתיא שהיו שם עדים
אבל אי איבעי ליה לחזוקי ארעתיא שהיו שם עדים בה
כהוא דאמין סהרי לחברי בכלתא ואמר לו מנה לי ב'
בדרך ואמר לו הין אמר לו עדי ושיכבי ליהו סהרי עליך
וש נק הוי הודאה בפני עדים דשתיקתו הוי קבלה דאיבעי
ליה לחזוקי ארעתיא שיש שם עדים כי למה אמר עירי ו
ושיכבי ליהו סהרי אם לא שהיו שם וכל כיוצא בזה אבל
כשאמר לו עירי ושיכבי הוי סהרי ואמר לו לא הרי מיחה
בהריא שלא יהיו עדי' השוכר עדי' סקר פטור מדיני
חם וחייב בדיני שמים **ל** כה הפסולין לרין
פסולין להעיד חוץ מאוהב ושוכח שכשרין
להעיד אעפ' שפסולים לרין ואילו הפסולין מחן מחמת
קורבה ומחן מחמת עבירה ומחם מחמת שחית' מתבטלי
בדרך יסוב העולם ומחם מחמת קטטה ומחם מחמת ר'
דיעות שבגופם ומחם מחמת שיש להם צד הנאה ואילו
הן הפסולים מחמת קורבה האב פסול לבגו והוא חשוב ר'
רחשין בראשון לפיכך שנים בשואים זה האם זה הבת א'
אמר להעיד זה לזה כדאמרינן געל באשתי וכראשון ב'
בראשון אמרינן אפי' תרי בעל באשתו ולבן בגו הוא חשוב
רחשין בשני לפיכך שנים ששואין זה האם זה בת בגו
או בת בתה מותרין זה לזה לרעת אח' ה'אש ז'ל אבל לבן
בן בגו מכשי' רב חל'א וכן כת' הרמבם אבל לר' דפוסל
רחשון בשלישי פסול ובשם ש'קרוכי האב פסולי' כך קרוכי
האם פסולי' כיצד הוא פסול לחמו ולבעלה ולחם חמו ואחי
חמו פסול לו אבל בעל אם חמו כשר לו אחים פסולים זה
לזה וכן אח' לחמותיו בין שהן מן האב או מן האם וכן ה'
השואין שתי אחיות דראשין בראשין אמרינן תרי בעל
באשתי בגי אחין בגון בן ראובן לבן שמעון או בגי אחיות
חשורין בין שהן אחין או אחיות מן האב או מן האם וכל
שן שראובן פסול לבן שמעון שהוא בן אח' א'עפ' שאינו ר'
דורו אלא מן האם וכן חת' ראובן פסול לשמעון ולבנו א'
אבל הנשואין שתי בנות אחין או שתי בנות אחיות כשרים
דראמרינן כ' בעל באשתו בשני בשני אפילו ראשון בשני
לא אמרינן שני בעל באשתו הכשוי בגין אם רחל כשר ל'
לשמו בת לזה אבל הרמבם פסול שבתה לא יעיד לבעל בת

אחות אשתו ורב אלפס פסול אפילו כשואין שתי בנות א'
אחין ואדוני אבי ה'אש ז'ל כתב כשרא' הרמבם
שלישי בראשון בגון ראובן לבן בן שמעון רב אלפס העמיד
ורבי' תם פוסל אבל לאשתו מכשיר בין שהוא מופלג כל
אשה שפסול להעיד לה פסול להעיד לבעלה אבל
מעיד הוא לשאר קרוביו בגון לבנו ולאחינו לפיכך פסול
לבעל אחותו ולבגו ולחתנו שיש לו ממנה ולבעל אחות א'
אחינו ובעל אחות חמו ולבניהם ולחתניהם ולבעל חמו ו
וחתניה ואפילו לחתן בנו וצתו אבל מותר לבניהם ולא
ולחתניהם שיש להם מנשים אחרות כל שפסול להעיד לו
כך פסול לאשתו אבל כשר לשאר קרוביה ולפיכך פסול ו
לחש' חמו ולבנה ולחתנה ממנה ולאשת אחי א'ינו ל'
ולאשת אחי חמו ולבניהם ולחתניהם ולאשת א'ינו ולכלתו
ואפילו לאלת בנו ובתו אבל כשר לבניהם ולחתניהם שיש
להם מנשים אחרים חמיו ובגו וכן בגו וחתנו פסולין
לו חל'א חבי חמיו כשר לו אעפ' שהוא פסול לאשתו אחי ח'
חמיו ובגו הן פסולין לו אבל לא חתנו וכן אחות חמיו ש'
פסול לו אבל לא חתנו אחי חמותו וכן אחי חמותו וכן
אחות חמותו פסולין לו ולא חתניהם חורגו פסול לו אבל
לח' בבריתו אעפ' שהן פסולין לאשתו חבי חתן ואחי כ'
כלה מעידים זה לזה בגון ראובן כשר רחל וילדה לו אחי
ימין והיה לו בן מאשה אחרת ושמו מנחם שהוא אחי ימ'
ימין מן האב ומת ראובן וכשאת רחל לשמעון וילדה לו א'
את חוהד הוא אחי ימין מן האם מנחם ואוהד כשרין זה
לזה אעפ' שימין הוא אח' לשניהם הארום פסול להעיד לו
לארוסתו כ'ד ח' לעצמה אבל לקרוביה בגין לבנה ולבתה
ולבעל אחותה כשר עד שישאנה כתב הרמבם האיש עם
אשתו ראשון בראשון לפיכך אינו מעיד לו לבנה ולא לו
לאשת בגו ולא לבתה ולא לבעל בתה ולא לאביה ולא לב'
לבעל אמה ולא לאשת אביה מה שפסלה תורה קרובים
לח' מחמת אהבה שכיניהם שהרי פסולין לו בין לזאת בין
לחובה לפיכך האוהב והשוכח כשרים להעיד אף על פי
שהן פסולין לרין הגרים חין להם קורבה חביל'א
שני אחין תאומין שנתגיירו מעידים זה לזה דגר שנת
סתגייר כקטן שטולד דמי כל קורבה שעל ידי הנשואין
מתה הטלה הקורבה בגון אם היה חתנו ומתה בתו מו'
מותר להעיד חפ' לו יש לו בנים ממנה היה יודע לו גע'
בעדות עד שלא שלא כעשה חתנו וכעשה חתנו פסול לו
אף על פי שהיה כשר בשעה שמסר לו העדות כיון שע'
שעתה הוא פסול וכן אם היה פסול בשעת שמסר לו ה'
העדות וכשר בשעת העדפת העדות דבעינן תחילתו
וסופו לפעדות לפיכך שכיב מרע שזנה בבני עדים ה'
הקרובים לו ורחוקים מכניו חין הצאה כלום כיון
שהיו קרובים בשעה שמסר להם העדות אבל הכשר ב'
בתחילתו וסופו כשר להעיד אף על פי שהיה פסול בא'
באמצע ותח' לבעינן תחילתו וסופו בעדות דווקא כ'
בפסול קורבה שהוא פסול חנוף אבל פסול ממון לא פ'
בעינן תחילתו וסופו בעדות

והכל חלו ממעיד בהן הגדול שידע בהן כשחיה קטן אם ח
היה גוי או עבר כשראה דברים אלו וכתבנייר או כשתחר'
חיונו נאמן להעיד עליהם שוטה שחול להעיד וזהו שוטה
שיוצא יחיד בליה והלן בבית הקברות וחקורע כמותו ו
ומאמר מה שנותנין לו ובאחד שנוטה מאלו דרך שוטה כ
נקרא שוטה והלמכס כתב ולא שוטה שהולך ערום ומס
ויוסבר בלוי חורק אברים בלבד אלא כל מי שנוטה דע
דעתו ומאמר דעתו משוכבת העיד בדבר מן הדברים אף
על פי שהוא מדבר ושואל כעבין כשאר הדברים הרי זה
פסול ובכלל שוטה יחשב הנכפה בעת כפייתו פסול ובעת
שהוא בריח כשר ואחר הנכפה מומן לומן או הנכפה תמ
תמיד בלא עת קבוע וחנח שלא יהא דעתו משוכבת תמיד
שיש כעבין טבס בעת בריאתו דעתו מטורפת עליה וצרי'
לתייטב בערות הנכפין הרבה הפתאים ביותר שאינן מ
ידין הדברים שנותנין זה את זה ולא יטנו ענין הדבר
הדרך שיכנו שאר העם וכן המנהלן והנחשטים בדעתו
והמפתגין ביותר הרי אלו בכלל השוטים ודבר זה לפי מ
מה שיראה הדין שאי אפשר לבוין הדעות בכתב א"כ
חיים פסול וחרש שאמר חכמים בכל מקום זהו שאינו מ
מוסר ואינו שומע ולבאורא כראה שאם הוא מדבר ואינו
שומע ששאר להעיד אבל הלמכס כת' אחד חרש המדבר
ואינו יודע או שומע ואינו מדב' אף על פי שראיתו ראה
מעלה ודעתו ככוכב צריך שיעיד בבית דין כפיו ויהא ר
חאו לשמוע דברי ידיינין והאיוס שמואיימים עליו וכן
אם כשתהא אף על פי שסביר בדרך שבודקין לגיטין וטמ
ומאמר שערותי מכוונת והעיד לפינו בכתב ידו אינו
עדות כלל חוץ מעדות אשה שבעיגונה הקילו עד כאן ש
שומא פסול ח' ע"פ שהוא מכיר הקול והאכסים ומכוונת
ערותו התירה פולתו דכתיב והוא עד או ראה אבל שוא
נאמר מעיכיו כשר וכל אלו בין שהיה חרש שוטה וקטן או
שומא בשעה שכתב לו העדות ובריא בשעה העדות העדות
אין חשבה פסולין עד שיהא בריא בשעת העדות העדות
יבשה שכתב לו העדות ואז הם כשרים אפי' הם פסולי
באמצע **ל** עדים רבים שהעידו בעדות א
חת ונמצא אחד מהם קרוב או פס
פסול כל העדות בטילה וכתב הלמכס כיצד בודקין אותם
חורשים להם כשראיתם המעשה לראות באתם או להעיד
באתם אותם שאומר שבה להעיד פסול כל העדות ואותו ש
שאמר שבה לראות אינו פסול כיה דברים אמורי בשיט
שיהם קרוב או פסול אבל אם כללם כשרים בין אותם ש
שמונו להעיד בין אותם שלא כיוונו להעיד חותכין ה
דין על פיהם כיון שראה הדבר וכיון עדותו והלמה ה
הוסיף לומר דהא דאמרינן בשאומר שבה לראות אינו פס
פסול זהו דיוקא שלא העידו ביחד בבית דין בתוך כדי ד
הביר אבל אם העידו ביחד בתוך כדי דבור אפילו אומר
שלא בדי אלא לראות ואפילו לא ראה זה את זה ונמצא א
חד מהם קרוב או פסול עדותן בטילה דהא עיקר קרא
בשעת הגדה קאי הילכך לא שבה כצורך עמהם קרוב או

פסול בשעת ראיה להעיד ולא העיד עמהם בשעת הגדה
ולא שבה כצורך עמהם בשעת הגדה ולא בא להעיד בש
בשעת ראיה או שלא ראו באחד עדותן בטילה ואדוני
אבי הראשון כתב אפילו אם כיון לראות כדי להעיד אינו
פסול אלא אם כן כיון לראות כדי להעיד ובא לבית דין ו
והעיד אבל אם לא כיון לראות כדי להעיד אפי' בא לב' ד'
והעיד או שכיון לראות כדי להעיד ולא העיד אינו פסול
ואם הזמין התובע עדים כשרים ועמדו עם עדים קרובי'
או פסולים אפילו אם כיוונו להעיד והעידו לא כתבול ה
העדות של כשרים דכיון שהזמין עדיו והוציא את החכמי'
מכלל העדות לאו כל מיניהו לבטל העדות וכן בשחרם
צריך לעדות ומצוה להחרים כל מי שירדע לי עדות שיבא
ויעיד והעידו כשרים ופסולים לא כתבול עדות הכשרים
שלא היה כוונתו אלא כראוי להעיד כתב רב אלפס שאם
העיד קרוב עם רחוק ואין הרחוק יודע בקורבתו של זה
סערות הרחוק כשר ומחייבו שבעה ובלבד שלא יהא רב
רגיל בו שאפשר שלא ידע בקורבתו ונאמן לומר שלא י
ידע בקורבתו ובלבד שלא יהא רגיל בו אבל אם רגיל בו
אז ודאי ידע בו ופסול וכן כתב הלמכס ויבי דתל' כ'
בדעת הפסולין אי למיחזי קא חתו אי לאסהדי קא חתו
הבי ממי תליכן בדעת הכשרים אם לא הכירו הפסולים ו
וא"א הראשון כתב לאו מסתבר לי כלל דכיון שהעיד ה
הפסול בבית דין כתבול גם עדות הכשר ואינו הלוי כיה
שמכיר הכשר בקורבתו או שלא מכיר **ל**
כל עדות שיש לו לאדם הכאה בו פסול
להעיד לביכך קרקע של שכי שותפין ובא אחר להוציאה
מתחת יד האחר לומר שאותה שמכרה להם בזולה ממנה ח
אין שותפו מעיד לו עליה לפסול עדי המערער ואפילו על
חלק השותף לא יעיל עדותו אלא אם כן שסילק עצמו ממ
ממנו וקנה מידו שלא כשאר לו כלום זכות בו ואפילו שלא
סילק את עצמו עד לאחר הערער וצריך להתנות אם י
יבא בעל חובי לבבנותו ממנו בשביל חובו שהוא יסלק בצי
במענות דאם לא כן שמה הוא מעיד כדי להעמידו בידו כ
כדי שיפר' ממנו בע' חובו אפי' יש לו שדה אחר כי מי יודע
במה בעל חובים יש לו וגם צריך להתנות שאם יבא לה
לחטפה ממנו בטענות אחרות לומר שהיתה בזולה בידו
וכיוצ' באלו שאינו מקב' עליו אחריו' אבל אם אין המערער'
טוען אלא על חלק השותף בלבד כגון שטוען שמכרה
לו השותף יכול להעיד לו שאז אינו כוגע כלל בעדות א
ארים אינו מעיד לבעל השדה להעמידה בידו בשים בה
פירות ושאר מעיד כדי להעמידה בידו כדי שיטול חל
חלקו בפירות ואם אין בה פירות מעיד לו ופירש רש"ם
והוא שלא טרח בה דאם טרח לא הניחא ליה דתיקון ב
ביד בעלה שאם יזכה המערער יטול הוא שבה ופירי ה
הכל ולא יתן לארים כלום והרב רבינו יונה זכרו לברכה
הוסיף לומר שאפילו אם אבל פירי מעולם אינו מעיד ש
שצריך לשלם לגבול כל הפירות היתרים על השבח שלקח
ממנו מעולם ומיהו אם אין עדים שלקח ממנו פירות

האוכל בשוק פסול לעדו' מפני שאין לו כוונת פנים ואינו
חושב להעיד שקר ופירש ר"ח דווקא בחוטף ואוכל ורבי
תם פירש דווקא בקובע סעודתו בשוק לשון הדמיון
הזוין פסולין לעדות מדבריהם והם האנשים האוכלים
בשוק בפני כל העם ובגן אלו שהולכים עדומים בעת
שהם עוסקים במלאכה מכולת וכיוצא באלו שאין מקפ
מקפידין על הכוונת כל אלו הם חפוזין ככלב ואין מקפ
מקפידין על עדות' שקר מקבלי דקא מהגנים במרהס'
אם היה איפשר להם להתפרנס בצניעה והם אינם חוששים
להתבייש לקבל במרהס' פסולין לעדות ואם אי אפשר
להם להתפרנס בצניעה כשרים כתב הדמיון המפורין
והחפיקרוסין והמייסין והמסומדין לא הוצרכו חכמים ל
למנותן מכלל פסולי עדות שלא מנא אלא רשעי ישראל
אבל אלו המורדים הכופרים פחותים הם מהגנים שהם
סהגים לא מורדין ולא מעלין ויש לחשידיהם חלק לעג
לעולם הבא ואלו מורדין ואין להם חלק לעולם הבא
כל הפסול מן התורה בגן בול דאורייתא וכיוצא בו פסול
אף על פי שלא הכריזו על פסולו פסולי דרכן אין כפולין
על שכיבדו עליהם וכל עדות שהעידו קודם הכרזה כ
כשר וסתם רועה מכריזין עליו כתב הדמיון כל הפ
הפסול בעבירה אם העידו פני עדים שעשה העבירה אף
על פי שלא התרו בו שהרי אינו לוקה מכל מקום הרי זה
פסול לעדות במה דברים אמורי' שעבר על דבר הפסול
בישראל שהוא עבירה בגן שנשבע לשקר או לשוא או גל
וכיוצא בו אבל אם ראוהו עדים שיעבר על דבר סקרוכ
העושה אותו להיות שוגג צריכין להזהירו ואחר כך יפסל
כינר ראוהו קופר או מתיר במדת צריכין להודיעו סמח
שמחלל שבת כזה מפני שרוב העם אין יודעין זה וכן אם
ראוהו עושה מלאכה ביום טוב או בשבת צריכין להודיעו
שהיום שבת סמח סמח וכן המשחק בקופיא תמיד ומי ש
שבעה מוכס או גבאי שמוסיף לעצמו צריכין העדים ל
להודיעו שהעושה דבר זה הוא פסול לעדות שרוב העם
אינם יודעים דברים אלו וכל כיוצא בזה כלל של דבר כל
עבירה שהדברים מראים לעדים שזה יודע שהוא רשע
ועבר בזדון אעפ' שלא התרו בו הרי זה פסול ואינו לוקה
אין אדם כפול בעבירה על פי עצמו הרי שכל לב' ד' ואמר
שגב או גל או לוח ברבית אעפ' שמשלם על פי עצמו או
אינו כפול וכן אם אמר שאכל טבלה או שבעל בעילה הא
האסורה לו אינו כפול עד שיהיו שם עדים שאין אדם מ
משים עצמו רשע לזה שהעיד על המלוא שהלך לו בריב
ויש עד אחד עמו מצטרפין לפסול אעפ' שעושה עצמו ר
רשע שלוח בריבית פלגין דיבוריה ומאמינן לו גבי מלג'
ולא לגבי עצמו כתב הר"ק הנשבע להכחיש העד הער
ואותו שנשבע לו מצטרפין להעיד עליו לפסול דלא חשיב
כסוגע בדבר שכתב נשבע וכפסור ממנו וכן מי שהעיד על
פלגני שדבעו בין לרצונו בין לאונסו הוא ואחר מצטרפין
להורגו וכן אם העיד פלגני בא על אשתו הוא ואחר מצ
מצטרפין להורגו ולא להורג פלגני רבע סורי הוא ו
ואחר מצטרפין להורגו שאין אדם קרוב אצל ממנו כתב

הדמיון שנים שהעידו באחד שהוא פסול באחת מן אלו
העבירות ובא שנים והעידו שחזר בו ועשה תשובה או
שלקה הרי זה השר אבל באו שנים והכחישום ואמר לא
עשה עבירה זו ולא כפול הרי זה ספק פסול לפיכך לא י
יעיד ואין מציאין ממון בעדותו ולא ידון עד שידע מע
שעשה תשובה כל מי סתחייב מלקות כיון שלקה בב' ד'
חזר לכפרותו אבל שאר פסולי עדות שהן מחמת ממון
שחמסו או שגזלו אעפ' ששלמו צריכין תשובה ודין הם כ
פסולין עד שידע שחזרו בהם מדרכם הרעה עד כאן מ
מציאתי חזרת מלוי ריבית משיקרעו שטרותיהם וחזרו
בהם חזרה גמורה שאפילו לגוי ילכו עוד בריבית וצריך
לחזור כל מה שלקח בריבית כל אחד לבגלו ואם אינו
יודע ממי לקח צריך לשנות בו צרכי רבים אם ירצה לע
לעלות תשובה שלמה מאימתי חזרת משחקי בקוביא מ
מששכרו כליהם סמוחקין בהם חזרת גמורה ראשונה
בחסם לא עבדי וכן מפריחי יונ' מששכרו כליהם העשו
לכך וחזרו בהן חזרה גמורה ולא יעשו עוד אפי' בחסם
ומאימתי חזרת מעלין בשבועו' משבא לב' ד' שאין מכירי
אותו ואמר חסוד אני או יתחייב שבועה בממון חשוב
בב' ד' שאין מכירין אותו ויטלם ולא ירצה לשבע וחזרת
סוכא שצתה טריפה מתחת ידו שילך למקום שאין מכירי
אותו וילבש שחורים ויכסה שחורים ויחזיר אבדתו במ
בממון חשוב או יצא טריפה מתחת ידו בממון חשוב ו
וחזרת עד זומם שהולך למקום שאין מכירי אותו ונותני
לו ממון חשוב להעיד שקר ואינו מקבל וכן כל כיוצא ב
זאת **לה** קטן פסול להעיד אפילו טקח וחסם ע
עד סיכיא שפני שערות אחר שיהיה בן יב
סכה מוס אחד ואפי' הגיע לכלל פנים אין מקבלין את עד
עדותו עד שיבדקוהו שהביא שתי שערות ואם משהין ל
לבדקו זמן סב אחר שיהיה לו יב שנים וצרכו מוצאו לו כ
שערות כתב א"ח הראש זל בתשובה שהוא בחזקת גדול מ
משעה שהיה לו יב סכה ואם צמח זקנו למעלה אין צריך
בדיקה ואם הגיע לשערות שנים ונולדו בו סימני פרים
לא יעיד עד רוב פנותיו בן יב סכה מוס אחד שהביא שתי
שערות ואינו יודע בטיב משא ומתן אין עדותו עדותה
במקרקעי אלא במטלגי ואפי' לאחר שהגדיל הקטן אינו
יכול להעיד על מה פראה בקטנותו אבל יש דברי שמעיד
עליהם בגדלו אעפ' שלא ראה אותם אלא בקטנותו בגן
שמעיד זה כתב יד אבי אהבת יד רבי או אחי כרי לן
לקיים הסטר אעפ' דכבר מתו בעוד שהיה קטן ודווקא
על אילו סלסה מעיד שהוא רגיל בהם ומצוי אצלם אבל
אם מעיד על אחר לא ודווקא שיש גדול עמו שמעיד בו
כדבריו וכן באמן להעיד באיג'ל על אשה שבאכסאית יצאה
בהיממה וכעשה לה כמנהג הבתולות וגובה בתובתה מ
מאתים כיון שהרוב בתולות כיסאות וכן באמן אפילו הוא
לבדו לומ' עד כאן פחוס שבת כיון שתחומי' דרכן וסאל
לו אחי משפחה זו בשירה או פסולה וסאלכלם בקצנה של
פלגני שהאכלנו להודיע שאמיהם כסא אשה שאינה
הוגנת לו

לדמיס מפוש תקנת הסוק והדר גבי להו מהאי מוכר
שהוא ראובן שגול שדה או טלית משמסין וטא לי להוציא
מירו למר שהיא שלו אם שמעון מעיד סיודע שסדה זו א
או טלית זו שהיא של ראובן שומעין לו שאז אינו יכול להוצ
להוציא מיד ראובן כיון שהודה שהיא שלו אבל אם בא לפ
לפסול עדי לוי כדי להעמיד תסדה והטלית ביד ראובן
אין שומעין לו שהוא מכרין להעמידם בידו ולחזור ולהוצ
להוציאם מידו בטענה שגול' למנו ואיפשר סמוח לו יות'
להוציאם מיד ראובן משאם תבא ליד לוי וכתב הדר יונה
חשיל אם אין יודעין אנו שנוגע בעדות אלא על ידי סבת
סותרעם על ראובן בב' ד' יש לו לפסול עלושי דבריו שיש
לנו לחוש שאם נוגע הוא בעדות אב' ל' פי' שמסוס חססח
סותרעם עליו בב' ד' שגולה ממנו אין לפסול בעדות אלא
אב' ידוע לנו שיש לו עדים שיכול לזכות בדין וכן הדין א
אם מכר ראובן את השדה הגולה ליהודה וטא לי לערער
עם יהודה אין שמעון יכול להעיד לו להעמיד בידו מוטע'
הראשון כוח לו והשני קשה לו שבסס שמוציאה מיד הגול'
כך מוציאה מיד הלוקח אפי' כתייזש קודם שזכרה אבל
אם מכר הטלית הגולה ליהודה וטא לי לערער אם אתר
ראובן ושמעיה ליה לגבול דאייזש קודם שזכרה יכול לה
להעיד ליהודה הלוקח להעמיד בידו שאין לו שום הסאה ב
בזה העדות שאפי' אם תשאר ביד יהודה לא תחזור לו סק
סקנא ביאזש וטיבי דשו' ואף דמיה לא יחזרו לו כיו' סמת
ראובן אבל אם ראובן חי לא יעיד שהוא כהנה בדבר
שתפאכיר יהודה דכיה שהטלית אינו חוזר לו מ' ראובן
מתחייב לו בדמיה ואם תבא ליד לוי לא יתחייב לו כלום
ואפי' מת דווקא שלא הכיח אחריו בגבסס אבל אם הכיח
אחריו בכסס חייב לשלם וכמונא בזה שנוגע בעדות וכת'
הד' והאיד' דתקינ רבנן לבעל חוב למיגבי אפילו ממ
ממלטלי דיתמי אעפ' סמת הגול' ולא הכיח אחריות כב
נכסס אין הגול' מעיד לג' דאכתי כונע בעידות הוא ואם
לא מכרו הגול' אפי' את' ולא הכיח אחריות בכסס חייב
הגבסס להחזיר אף מדיכא דקימא לן דשות יורש לא בר
צדשות לוקח וכוונע בעדות הוא כבי העיר שטא אדם לע
לערער על שום דבר משלהם כגון מרחץ או רחוב של עיר
או כל דבר שהוא צרכי העיר אין אחד מבני העיר יכול ה
להעיד עליו וגם לא אי אפשר לו להסתלק כיון שהוא צר
צרכי העיר אבל במקום שאיפשר להסתלק כגון סותבין
דלעיל משתלק ומעיד אעפ' שלא היה תחלתו וסופו כבשר
בשדות דלא כעיק תחילתו בסופו בשדות אלא בפסול
הנפץ אבל בפסול ממון כי הא' לא ואם באים להעיד על ספ
ספר תורה לא מהבי בה כמי סילוק דלשמעה עכירא ואי
איפשר שלא ישמעו אלא אם כן יש להם ספר תורה אחרת
בעיר מי שחייב מנה לנכבי העיר אם ענני העיר סומכין
עליהם ורגילין לפסוק להם צדקה בכל עת אין מהביאין להם
דאייזש מאכסי העיר אפי' אמרו סניהם מכבי העיר אנו כ
נת' הדבר הקצוב עלינו וכעיר אין סוהעין להן סקן כהכין
בזה שהיה ריוח לעבייהם בואיל והן סומכין עליהן כת'
הרמבם כל כיונא בזה לא יעיד עליהם ודברים אילו אינם

תלויין אלא בדעת הדיין ועונם בינתי שיבין עיקרי המ
המשפטים וידע הדבר הגורם לדבר אחר וידע לזעמיק
ליחות חס ידע פיס לו לעד שום דר הנאה בעלם בערין
זו אפילו בדרך רחוקה וכפ' אה הדי זה לא יעיד בה וכפ'
סלח יעיד בדבר שנוגע בעדות כך לא ידון וכל הפסולות
בדרך שפסול בעד כך פיסל בדין **לח** סני עני'
שהעידו באחד שהרג הנפש או **לח** סחייב
לפלוני מנה וכאז סניס והסחיסוס דברי סניהם בטלים ו
והוא והס פטורים אבל אם באו האחרונים והזימום או
האחרונים כאמנין ועדות הראשונים בטלים והס חייבים
בפי מה אשר רצו לחייב אותן שהעידו עליו אם באו לח
לחייבו מיתה כהרבין במית' שפלו להרנובה ואם לחייבו
ממון באו משלמין הממון כין סניהם ואין לוקין כיון שם
משלמין חוץ מחס העידו על כהן שהיה כן גרופה או ב
כן חלונה שחז' לוקין לפי שאי איפשר לקיים בהם ועפית
לו כאשר זמם וכך אם העידו באחד שהרג ס' נג' וכאז לח
לחייבו גלות והזמנו או שהעידו באחד בשור המועד שלו
שהרג וכאז לחייבו כופר והזמנו או שהעידו באחד שנגב
ואין לו לשלם והאז לחייבו להיותו סוכר בגבנתו והזמנו
באחד מכל אילג לוקין ומה סמת חייבין הכיזמין אינו חל
קבש לפיכך אין משלמין על פי עצמן שחס אמרו העדנו
בבי' דין פלו והזמנו אינס חייבי אבל אם אמרו והזמנו
בבי' דין פלו וכתחייבנו ליתק' לו כך וכך הרי אילו משלמין
סזה ממון גמור הוא כיון שכתב כתחייבו בו בבית דין א
אבל אם אמרו עדות שקר העדנו כתב רח' לא מבעיח ס
סזין משלמין על פי עצמן אלא אפילו העדות שהעידו ס
כבונה חסכין ליה ומתקיימת סכין שהגיד סוכ אינו ח
חוזר ומגיד ומה יש בין הכחשה להזמה הכחשה אינה כ
בגוף העדות אלא סמכסיסין אותן שאילו אומרין פלוגי ל
לנה משלמין ואילו אומרין יודעין אנו שלא לנה כי היימ
אננו כל היום וראינו שלא לנה והזמה בגוף העדות סז
סאומרים באותו סעה שאינם אומרים שלנה הייתה עז
עצמו ומכבי זה האחרונים כאמנים כיון שמועדין על ג
גושן של העדים והן אינן כאמנין על עצמן למר לא בשמי
כך וכך והוי כאלו העידו עליהם מהרגו הנפש או פסולו
סבת ואפי' היו הראשונים מזה כאמנין אילו עליה' להור
להורגם כין אם העידו המאה בבית אחת כין אם העידו ב
בזה אחד זה סכים אחר סכים ואילו המזימין הזימו כל כ
כתובת בזה אחד זה עדים זוממין אין צריכין התרעה ו
ואין מזימין אותן אלא בפניהם אבל מבחיסין אותן אפי' ס
פלו בפניהם ואם סוכססו ואחכ' הזמנו לוקין או משלמין
סהכסס' תחילת הזמה היו והזמת שלא בפניהם אעפ' סז
סאיכ' הזמה סכסס' מיחא הוי לבטל עדותן אין העדים
זוממין לוקין או משלמין עד סיהו כלס כסדים דחוס לע
לעיד ויגמר הדין על פיהם ויזמנו כלס אפי' מאה אעפ'
שהעדות מתקיים אפילו כשני אין חייבין עד סיומת כלס
והו שהעיד כל אחד ואחד תוך כדי דבור של סכידו או
סאמר אחד עדות סכידו ואם

פירותיו חן כחה לקח כחצן להעיד במוצא דלא לקחתי אלא
כדי ההוצאה ואין צריך שבושה כיון שאין המעורר טוען
בדאי סלקח יותר מההוצאה ואם טוען כרי אז הוא צריך
שביעה וליכא מיגו ואינו באמת אס לקח ממנו פירות מע
מצולס ורי פירש אפי' אם אית כה פירא בארעא מעיד ס
שאפי' אם טרפה המעורר יטול הארים חלקו דחסיב
ביוור ברשות אלא היכא שהתגדל בעל השדה ליתן לארים
יותר מלאריס העיר שאז אינו מעיד דפומא המעורר לא
ירצה ליתן לו אלא כמו לשאר אריסי העיר והרמה פתה
כשאין לו פירות מעיד לו חף על פי שטרם בה שהמעורר
צריך לשלם שגר טורחו כדון הסוכר הפועל לעשות בעל
והראתו בעל חבירו וכן כתב א' א' ה' א' א' א' א' א' א' א' א'
לקח בידו השכירות ואומר כל מי שתקיים השדה בידו
הרי זה יטול אז מעיד למשכיר ואם נתן בטר השכירות א'
אינו מעיד שאם תצא השדה למעורר חייב ליתן לו הפס
השכירות פגע אחרת ומיהו הרב ר' יונה כתב יכול המ
המשכיר לחזור וליתנו לשוכר ויאמר לו תהיו למי פוזב
כדון כרי שא' יהא כובע בעדות לזה שכל לערער עליו ל
להוציא קרקע של מידו אם לא יפאר בידו קרקע אחרת
כנגד ההוצא שיש למ'ה עליו אין המל'ה והערב יכולין ל
להעיד לו להעמידה בידו שהם מעידין להעמידה ביד
ה'יה כרי לבית ממנו חובו והערב כרי שלא יחזור המ
המל'ה עליו כשא' ימצא כלום ביד המל'ה אכל אם ישאר ק
קרקע בידו כנגד החוב אפי' אם היא זיבורית יכולים ל
ל'עיד אפי' אם הקרקע שמעידין עליה בינוני לא חסור
ל'עיד סקר משום חילוק שבין בינונית לזיבורית כיון ש
שמוצא כרי לביתו חובו אכל אם הערב קבלן סמן הדון
יכולין לבטל הימנו תחילה אינו מעיד אפי' אם ישאר ק
קרקע אחרת ביד המל'ה שהוא חפץ שימצא המל'ה לבית
ברוח מן המל'ה שמתוך כך לא יחזו' עליו אפי' אם השדה
שמעיד עליו עוריה חן זיבורית שמא כיחא ליה למל'ה ל
לקח בזיבורית שפי טורתא ושמוא כיחא ליה לל'ה ליתן
ליה בעידית בעיר פירא לקח ראשון מעיד ללוקח שני
להעמידה בידו והוא שתפאר למוכר שדה אחרת בת חן
חורין כנגד דמי שדה זו של לוקח ראשון או שתפאר שדה
אחרת ביד לוקח שני שאז אין ללוקח ראשון הכחה במה ש
שתפאר השדה ביד לוקח שני שאפי' אם יטרפו ממנו הש
השדה סקכה יש לו על מי לחזור אכל אם לא תפאר שדה
על מה שיחזו' לא יעיד וכן לקח שכ' לא יעיד ללוקח ראשון
אלא אם כן שתפאר ביד מוכר קרקע כרי חובו של לוקח
ראשון ראובן שמכר שדה לשמעון וכל לוי לערער עליו ל
לומר שראובן גולה ימנו פשיטא שראובן אינו יכול להעיד
ולפסול עדי לוי אפי' מכרה שלא באחריות ואוראי כונע
בעדות הוא דמיחא ליה דלא ליקרינה גולבא אלא אפי' אם
אין טוען לוי שראובן בעצמה גולה אלא שקבחה ממי שגולה
ממנו אפי' הכי אין ראובן מעיד להעמידה ביד שמעון חף
על פי שזכרה לו שלא באחריות ושמעון מכיר שזו השדה
היתה של ראובן ושל אחרתיו מעולם אלא שלי בא להוציא
יידו בעדים סק'ין והיה בזה ומצא שאפי' אם יוציאה

לוי מידו אינו חוזר על ראובן אי הכי אינו יכול העיד לו
עליה לפי שהוא חפץ שתפאר בידו שאם יבא בעל חובו
של ראובן לפרע מראובן ולא ימצא לו כלום שיטרפה ממנו
משמעון ולא יהיה לזה רשע ולא יפ'ם ולבני שמעון בלוקח
אינו לזה רשע ולא יפ'ם שהרי מכרה לו שלא באחריות ו
ואפי' אם קכה השדה ומכרה מיד ולא ליה ביכתיס אפי' לו
הכי חיישינן שמא ליה קמיס שקסאו וכתב לל'ה דאקני ו
וקיימא לן דאקנה וקנה וזכר מסתעבד ואפי' אם אין אנו
יודעין לו שום בעל חוב או שאנו יודעין שיש לו קרקע ה
המסתפקת כנגד חובו אפי' הכי אינו מעיד שאנו חוששין
שמא יש לו עליו חובות שאין ידועי' לנו או שמא עשה זה
הפדה אבותקי מפורש שנמצא אפי' שיש בידו עדות אם
אחרות אינו יכול לבטל אלא מזה ואם אין המעורר בל
מכח המוכר אלא מכח שמעון הלוקח כגון שיש לו חוב
או שום תביעה עליו או יכול ראובן להעיד שאינו טוען
בעדות כלל שבעל חובו יכול להוציאו מיד לוי המעורר
כמו מיד שמעון מכר לו ראובן פרה או טלית שלא בח
באחריות וכל לוי לערער עליה להוציאה מידו בטענה ש
סקכחה מגזלן יכול ראובן להעיד לו שאין לו בזה שום הנח'
סתפאר בידו שאפי' יבא בעל חובו אינו יכול לטוויס'ה ש
שאין בעל חוב גובה ממטלטלים שכיר לקח אפי' עשין לו
אשתיתקי במה דברים אמורים שיכול להעיד להעמידה
המטלטלים בידו כשעדים מעידים שלא היה לראובן קרקע
מעולם וכתב ר'ח טעריכין להעיד שזה האיש לא כפרד מ
ממנו מעולם וברור לנו במה שקנה ובי לא קנה קרקע
מעולם לא בקבייה ולא במתנה וה' יונה בת שאין צריכי
ל'עיד שלא כפרד ממנו מעולם ולא עשה שום מעשה מש
מש זגדיל שלא בפניה' אלא כיון סדרו בעיר אחת וחבירו
בעיר אחרת והוחזק אכלם בעיר שלא היה לו קרקע מעולם
ת' לו חיישינן אכל אם אין עדים שלא היה לו קרקע ח
אינו יכול להעיד גם על מטלטלים כי שמא הקנה אותם
לבעל חוב אכל קרקע וכתב לו דאקני שקנו לו מטלטלים
אכל קרקע והיה לו קרקע וכשתעבדו לו המטלטלים ימצא
בעל חוב יכול לטורפם מן הלוקחות ומעיד כרי להעמיד
לפני בעל חובו כתב הרמבם שאין מעיד לו עליה אלא
אם כן הודה שמעון שזו הפדה והטלית הן של ראובן והוא
יודע בידאי שהם שלו שאם לא כן ח' עפ' שמכרם לו שלא כ
באחריות היה צריך לשלם לו אם יטרפם ממנו שמכר לו
דבר שלא היה שלו יראה שפוסק כרבא דמוקי לה דמכיר
בה דהיא בת חמורו וא' א' ה' א' א' א' א' א' א' א' א'
צריך דכיון שמכר לו שלא באחריות חפ' כמצאת שלא ה
היתה שלו אין צריך לשלם לו והרמבם כתב דהא דמעיד ודק'
בההך עביכיס דלית להו תקבות השוק דלאו כונע בעיר
הוא דאי מערער זהה בטענותיו אין משלם כלום ואי ל
לקח זכי לה לא מהני ליה כלום אי כמי כשהמעורר טוען
שלי הוא וזה מעיד ללוקח ואומר אני מכרתיו לו ואינו
סלק' אי כמי כגון שאינו טוען שהמוכר גולה אלא סלקחה
מגזלן אכל אם טוען שהמוכר גולה ודאי כונע בעדות ה
הוא שהמעורר כשכא להוציאה מיד הלוקח צריך ליתן

בו שאמר להם כתבו וחתמו לו כשר דמסתמא לא היו בו
 כותבין אלא אם כן ציה במה דברים אמורים שהיה כתוב
 בלשון שמוכח שלא היו בית דין כגון זכרון עדות אבל אם
 כ' ז' בלשון בית דין כגון זכרון דברים ובתבינו בית דין
 הורה ואין חתום בו אלא שנים ואין כתוב בו וחד ליתיה
 פשוט רשאי טעם לומר ב' חתומים בית דין אלא אם כן מן
 מוכיח מתוכו ש' ז' ב' כגון שכתוב בו שבעש' בפני מומח'
 שלא היה טועה לומר בית דין בשנים ויש מפרשים אם יש
 בו לשון שמוכח שהיו ב' שפיר דמי כגון ואמר לנו הרי ב'
 שהשנים אמורים שהשלישי אמר להם כותבין שטר ללואה א'
 אעפ' שאין מלוא עמו ובלבד שיכירו הלואה כראיתא לקמן
 בדין כ' כיצד אמר קמו ממנו שאני חייב לשלם כך וכך ו
 וכתב השטר ותנו חותמי בדי הרי אילו כותבין וכתבין ל'
 ללואה ולא יזכה בו המלוא עד שיצא מתחת יד הלואה ואינם
 רשאים ליתנו למלוא אבל כשיצאה ליתנוהו למלו' כשתעבדו
 לו כבאי הלואה משעת הקנין ואם אמר קמו מאת' שאני ח'
 חייב לשלם כך וכך וכתב לו שטר או אפילו כתבו סתם
 הרי אלו כותבין וכותבין לו ואין כותבין אותו ליד הלואה כ'
 כתב הרמב"ם רחובן שהתבדל להלוות לשמעון מנה ואמר
 לו לך לסופר לכתוב ולעדים שיחתמו שאתה חייב לי מנה
 ומוסר לי השטר ואלין והלך והביא לו השטר באותה ש'
 ששכנו כותבין שטר ללואה אעפ' שאין מלוא עמו ואחר כך
 חזר בו ראובן אם היה מורה ראובן שמדעתו בכתב השטר'
 הואיל וכשתעבדו לו כבאי שמעון מעבדיו חייב להלוותו
 עד זמן שקבע לו ויקנה כבדיו לשעבדו ואם כפר ואמר
 שלא נהיו לכתוב אלא מדעתו עשה הכל שמעון התובע כ'
 צריך להביא ראיה שמדעת ראובן כתב השטר ואז יתחיי'
 להלוותו מעותיו ואם אין לו ראיה אז ישבע ראובן היסת
 שלא נהיו לכתוב השטר ויפטר ע' כ' ואינו כראה שכתב'
 השטר יתחייב להלוות לו בעל כרחו חייב עצמו לשנים ב'
 בקנין ואמר לעדים שיכתבו השטר ויתנו לי וכן עשו ו'
 ומסר החייב השטר לאחר מאילו שחייב עצמו להם אעפ'
 שלא ידע האחד מזה המסירה ואפי' מת ולא ידע ממסירה
 זו לעולם מכיון שיצא השטר מתחת יד החייב זכר בו שכ'
 שניהם ויגבו בו יתומים חלקם ואין כותבין שטר למלוה
 בלא לוא והלואה כותב השכר ואפילו הוא שטר עיסקא כתב
 הרמב"ם במה דברים אמורים בשטר שיש בו קנין שהרי
 מיד בשעה שקנה כשתעבדו כבאי אבל בשטר שאין בו ק'
 קנין אין כותבין אפילו ללואה עד שיהא מלוא עמו ויתן הש'
 השטר למלוה בפניהם שמה יכתוב בו ללוות קבוצ' ולא י'
 ילוא עד תשרי וכמציא המלוה טורף עתה מהלקוחו שלא
 צריך וכן כתב רב אלפס שאין הלכה כאב"י דאמר עדיו ב'
 בחותמיו זכין לו אבל ר' פסק הלכה כאב"י לפיכך כותב'
 כל שטר ללואה אף על פי שאין מלוא עמו ואפילו אין בו קב'
 קנין דמסעה סיגיגה השטר לידו יזכה למפרע משעה שכ'
 סתמא כין שהוא שטר הלואה בין שהוא שטר מכר זכה ב'
 בקרקע למפרע אפילו אם מכרו המוכר או כתבו ל'
 לאחר אחר כך קודם שמסרו לראשון קפאו ודווקא שניכר
 מזמן שכתב בו שקדם למעשה שביעשה אחריו כגון שהיה

בשני ימים אבל בשני שטרות שככתבו ביום אחד ומסר
 האחרון תחילה אותו שנמסר תחילה קנה ואפי' בשניכר מ'
 מזמן הכתוב בו דווקא שכל לידו לבסוף אז קנה משעת ח'
 חתימה אבל לא הגיע לידו לא קנה ומיהו דווקא בדבר ש'
 צריך מקפל השטר לצו' על ידי השטר דבר שלא היה נ'
 לידו כגון שטר הלואה שזוכה בבכאי הלואה על ידי השטר ח'
 אבל כשזוכה על ידי דבר שהיה בידו כגון שמחל לו על מ'
 מה שהיה חייב לו זכה למפרע משעת חתימה אפי' אם לא
 יגיע השטר לידו לעולם **מ** החומר לחבירו חייב
 אפי' לך מנה בשטר חייב **ו** פ' ט' שמסר לו שטר
 בבני עדים שכתוב בו פלוני חייב לשלם מנה או חני חייב
 לך מנה בשטר ואינו כתב ידו הוי הוראה וחייב לו אעפ'
 שלא אמר אתם עדים אף על פי שחילו אמר לו זה על פה
 היה צריך לומר אתם עדי אלא מאי מילתא דשטרא בכתב
 לו בשטר ומסרו לו בפני עדים שאין צריך לומר אתם עדי
 אבל המורה לשכירו בחזקת שהוא חייב לו ואח' כך נודע
 שטעה וכתב דבר בעדים או שהורה לו מלוא שאינו
 חייב לו הרי זה הוראה בטעות ואינה כלום אפילו מסר
 לו השטר בעדים ועדים חתומים בו ודל' פ' דל' מיידי
 בהוראה שמורה בדבר שחייב בו אלא מתחייב לו עתה מ'
 מנה וכותב בכתב ידו חני פלוני חייב לך מנה ומוסר לו
 השטר ובמסירת זה השטר מתחייב לו עתה במנה אם מן
 מוסרו לו בפני עדים גובה ממשע בדי וחם מוסרו לו ב'
 בינו לבין עצמו גובה מבני חרי והדמה פיר שאמר לו זה
 הלשון מנה אפי' חייב לך בשטר וכן כתב הרמב"ם כתב לו
 בשטר הריני חייב לך מנה אף על פי שאין שם עדים או ש'
 שאמר לו בפני עדים הרי חני חייב לך מנה בשטר אעפ'
 שלא אמר אתם כיון שאמר בשטר חייב אף על פי ששניה'
 מודים שלא היתה לו אצלו כלום שכבר שעבד עצמו במה
 שמסתעבד הערב וכתב עוד לוא שכתב שטר אעפ' שאין
 בו עדים וכתבו למלוה בפני עדים הרי זה מלוא בשטר ו'
 והוא שיהיה כתב שאין יכול להזדיין ויקראוהו העדים ש'
 שנמסר לפניהם ויש מהגאונים שהורו שצריך לומר לעדים
 שמסרו בפניהם חתמו והשירו שנמסר בפניהם

מא

מי שמחוק שטר חובו מעמיד עליו עדים
 ובאין לפני בית דין ועושין לו קיומו ושירט
 ר' שלא מחוק לגמרי אלא שרישומי עדיין ניכר אבל הנה
 ירא שמה ימחק לגמרי מעמיד עליו עדים שמכירין הח'
 החתימות באין לפני בית דין ומעידין שראו ביד פלוני
 שטר שהתחיל למחוק והכירו החתימות וכותבין לו ב' ד'
 אכחכו בית דין פלוני ופלו' הוציא פלו' שטר מחוק לפלוני
 שזמנו ביום פלוני ופלוני ופלו' היו עדי השטר ופלו' ופלו'
 העידו עליו שמחוק וגובה בזה השטר ממונו מזמן הרא'
 הראשון ורשום פ' שאפי' אם מחוק לגמרי כיון שיוודעין
 העדים מה היה כתוב בו ומאומתי בכתבוהו השטר שה'
 שהיה לו על פלוני יכולין להעיד לפני בית דין ובית דין ע'
 עושין לו קיום והבי' מסתברא אבל עדים בלתי בית דין לא
 יעשו לו שטר אפי' מזמן שנמחק ואם כתבו ב' ד' שעינור'
 על דברי המעידים שהעידו עליו שמחוק וכמציא מכוונין

בעדות אחת לענין הזמה שאם הזמה כולם שלמה אחת
משלמין דמי חצי הפרדה וזה סכצטרף עם כל אחד ואחד
משלם חצי האחר

לט

הלכות הלואות

המלוה את חבירו בעדים זהו נקרא מלוה על פה ואינו
נכזה מן המסועבדין ואם נתן לו כתב ידו גם זה דינו כ
במלוה על פה שאינו גובה מן המסועבדין ולקמן יתבאר
אם באמר לו פרעתי ואם מלוה את חבירו בשטר ג
גובה מן המסועבדין אפילו לא כתב בו אחריות דקיימא
לן אחריות טעות סופר הוא לפיכך אעפ' שראו העדים ש
שהלוה פלגני לפלגני לא יכתבו לו שטר למלוה אלא שיאמ'
להם הלוא כתב וחתמו ותמו שאלו אינו רוצה שיהא לו ש
סטר עליו אבל אם לקח לו בקצין כותבין לו סתמא דסת'
קצין לבתיבה עומד ואפי' לא ראו ההלוואה אלא שהודה נג
בפניה שחייב לו מנה ולקח בקצין כותבין לו אפי' שכתב
זמן מרובה ואפי' כ' בא המלוה וכתב עם שיכתבו לו הרי אלו
יכתבו ויחתמו לו ואפי' צריכי' לחוש שמא פרע ואפי' סתמא
הלוא קודם כתיבת השטר יכולי' לכותבו אחר מותו וכן אם
מת המלוה ובאו יורשיו לעדי' שיכתבו להם השטר כותבין
להם אבל אם הלוא מוחה בעדים שלא יכתבו אין כותבין
לו אפי' מיד ח' ע' פי שלקח קצין לפיכך אם יאמר המלוה כ
כיון שאיכך רוצה שיכתבו לי השטר תחזיר לי מעותי ש
סומעין לו כי ודאי לא הלוא לו אלא אדעתא שיהא לו שטר
בידו לראיה לטרוף לו ממסועבדי' לקח בקצין אפי' הודה
בפני ג' אין כותבין אפי' אמר חנו עלי עדים י' לא אם כן
קבעו חב' מקום להתקבץ בו לרין ושלחו לו לבא וכא' וא
והודה בפניהם אז כותבין אפילו לא חמר אתם עדים ו
וכתב הרמבם והוא שיכירו בית דין את שניהם כדי שלא
יערימו לחייב את איש אחד ב' ד' א' סתם כותבין ה
ההודאה כל זמן שלא לקח בקצין שהודה לו במטלטלין חפי'
הן בעין דהא מחסרא גביינא אבל הודה לו בחזקת קצין כ
כותבין ובמטלטלי' כמי' אם המודה חייב באחריות משנת
שהודה כותבין אפי' שלא לקח קצין ופירשו התוספות ה
דהוראה בפני בית דין חסוב במלוה בשטר דווקא לטרוף
מהלקוחות כל זמן שידוע שלא פרעו או שהיה מודה שלא
פרעו אבל אם טוען סתם כאמין בין אמר לו לא ת' לו כי
אם אמר לו חייב אתה ליתן לו לפיכך אין בית דין כותבין
לו אעפ' שהודה בהגיהם אלא ח' כ' ידוע שהוא לא פרע כל
פי עדים א' על פיו ואפי' אם כתבו לו פסק דין ועודנו כ
בידו וטוען האמר שפרע כל אבי הצמדי שכתבין וכן כת'
הרמבם שכים שבאו לרין ותבע אחד מהם את חבירו וא
ואמר לו מנה לי בידך ואמר לו הכתבתי הן יש לך בידי כי
סאמרו בית דין צא תן לו בין שאמרו אתה חייב ליתן לו ו
ויצא ואמר פרעתי כאמין וישבע שביעית היסת ויפטר
לפיכך אם חזר התובע ואמ' כתבו לי הודאתי אין כותבין
לו שם פרע ע' כ' שטר הוראה שחתמו בו סני' ולא פירשו

הפסק דין חב' אם יש ביניהם הפסק ידבר מכדי דבור אז כ
בהלכה העדות ואם שכים שהזמה כענשין ואחרונים שהיה
הפסק ביניהן ובין דברי הראשונים חייבם כענשין אעפ' ש
שכל העדות בטלה וכתב הר' ישעיה מה שצריך שיעידו
כולם בתוך כדי דבור זהו דווקא בשהעידו מאי' להם בלא
התרחות הדין לומר להם למיחזי קאתיתו או לאסהודי
קאתיתו אבל אם כשבאו להעיד אמרו להעיד כיונמו כבד
כעשו חבורה אחת בין לענין הזמה דבעינן שיוזמו כלם כ
באחד בין לענין שאם נמצא אחד מהם קרוב או פסול שע
שערות בטלה ובלבד פיראו כלם באחד ודווקא באחד הע
העדים בענין שיעידו תוך כדי דבור לצרפם עם שנים ו
הראשונים אבל בשנים הראשונים אעפ' שהפ' ק' בין זה ל
זה אין בכך כלום אבל אם לא הזמה כולם או שחזמו כ
קודם שנגמר הדין על פיהם או שמצא אחד מהם קרוב
או פסול פטורין העידו שכי' פלגני לזה מפלגני מנה במזרח
הבירה ובאו שכים ואמרו עמנו הייתם במערב הבירה א
אם העומד במזרח הבירה יכול להביט מה שעושין במע
במערב אינם זוממין אם לאו זוממין הם ואין אומרי' מאור
עניניה' של ראשונים גדול והביטו מרח' יות' משאר כל אדם
ובין אם אמרו פלגני לזה מפלגני מנה במזרח ביום פלגני
בבקר ובאו שכים ואמרו באותו יום הייתם עמנו במערב
במזרח אעפ' אם אדם יכול לרין בשום מסוריא לבהר
לבהרדעא מבקר עד ערב אינם זוממין הן ואין אומרים
ס' א' כודמן להם שום ר' יותר מכדרך הענין ובאו בו ביום
אזל מסעדין כפי דרך העולם ולא יותר שנים שהעידו כ
באחד שגירס את אשתו ובאו לחייבו ליתן לה כתובתה זה
והזמה אין חייבין לפרוע לו כל הכת' ב' שהרי אף דלמי מה
שהזמה נשאר ענין חיוכ הכתובה לבשתת אלמן או פת' ג
סתגרם אלא אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של
זאת אם היתה עומדת לגבות מיד ורואין כמה חיה פדה
וי' שכל לקמתה הפסק אם תתאלמן או תתגרם ומאי' דב
דביכי ביכי יתנו הם לבעל שכל כך באו להפסידו פרעו ל
לחייבו ליתן לה מיד ושומה זו תלוי' באש' שאם הוא זקן
או חולה שקרובה למות י' שנה יותר וכן לענין היורש
אם היא קטרתית בעינין שאין הכעל יבול' לשוכלה אז קרו
קרובה להתגרם יותר וגם שאין לפי מה שהיא השדה הא
המיוחדת לכתובתה אם היא עירית בימנית או זיבורית
העידו באחד שחייב לחבירו מנה ליתנו לו לאחר ל' יום ו
יהא אומר שאינו חייב ליתנו לו אלא לאחר ה' שנים הו
והזמה אומדין כמה אדם רוצה ליתן וישאר מנה בידו א
משלמים יום ואילך עד תשלום ה' שנים וכך יתנו לו וכן
כל כיוצא בזה שנים שהעידו לאחד שהחזיק בשדה חב
חבירו שלם שכים והזמה משלמין לבעל השדה כל דמי ה
השדה העידו שנים שאכלה שנה ראשונה ושנים העידו ע
על שנה שנייה ושנים העידו על שנה השלישית והזמה מ
משלמין ביניהם כל כתובת השליש לפיכך שלשה אחין וא
ואחד מצטרף עם כל אחד ואחד מהם והעידו שנה שנה
א' אילן שלשה עדויות ותתקיים בהם החזקה והם כצ

לא היה טועה בזה חיותות ויכתב לחן ואם איפשר לתלות
 המחוק בזכות כגון של מעלה כתב קפל ולמטה ספל דאיכא
 למי שמה זכות מחק רגל של ק' ונעשה ס' תולין למ' שהיה
 הספל שהיה הפחות דיד בעל השטר על התחתונה היה
 כתוב בו לשון משתמע כך וכך הולכין אחר הפחות כג
 כגון פלוגי ליה מפלוגי ק' וזו דחינון כ' סלעים אין לו
 כ' סלעים שיש לפרס ק' וזו דריעי שאינן שוין אלא כ' סלע
 סלעים ק' וזו דחינון ל' סלעים אין לו אלא ק' וזו שיש
 לפרס ק' וזו ששוין ל' סלעים גרועים שאינן שוין אלא ק' זו
 וזו דיד בעל השטר על התחתונה ואי תפיש מטלטלין מכ
 מיידי לא מפקינן להו מיידי כתב אלא ה' ראש זל בתשובה
 דווקא בהאי גופא שאין השטר בטל לבד אלא בדבר ש
 שהשטר בטל בו לא כגון שכתב בו פלוגי כתחייב לפלוגי מ
 מזה אחר הפסח צריך ליתנו אחר פסח הבא ראשון ואינו
 יכול לומר לא אתנש לך אלא אחר פסח הבא אחרון כתב
 בו מטבע פלוגי דאינון ו' מחק אין לו אלא ממנו כתב סל
 סלעין מלוג אומר ה' ולוג אומר כ' כותן לו כ' ונשבע לו הי
 היסת על השאר כתב בו פלוגי ליה מפלוגי כסף כותן לו
 חתימה של כסף כל דהו פחות שבמשקלות כתוב בו מטבע
 של כסף או פרוטות של כסף יוצאות באותו מקום כותן לו
 פרוטות ואם אין פרוטות של כסף יוצא לו כותן לו מטבע
 של כסף הקטן שיצא שם ואם כתוב בו דינרין כסף או כסף
 דינרין כותן לו כ' דינרין של כסף ואם כתוב בו כסף בדינ
 בדינרין זה כותן לו כסף שווה כ' דינרין זה ואם כתוב
 בו כסף בדינרין כותן לו שברים בכף שווה כ' דינרין של
 כסף ואם כתוב בו זה כותן לו חתימה של זה פחות שב
 שבמשקלות ואם כתוב בו מטבע של זה כותן לו מהמטבע
 הקטנה היוצא של זה כתוב בו זה דינרים או דינרי ז
 זה כותן לו כ' דינרי זה ואם כתוב בו זה דינרים כו
 כותן לו שווה כ' דינרין כסף ואם אין שום מטבע מפורש הו
 הולכין אחר המטבע של אותו המקום שכתב בו אם נכת'
 בבבל כותן לו מטבעת של בבל אם נכתב בארץ ישראל כו
 כותן לו מטבע של ארץ ישראל ואם אין מפורש בו באיזה
 מקום נכתב כותן לו מהמטבע הקטן היוצא במקום שיוצ'
 אותו ואם טוען הלוג המעות שאני חייב לך הן פחותין מ
 מזה ישבע המלוג ויטול היה כתיב בו חשבון סתם הולכי
 אחר המכה שרגילים לעשות בן באותו מקום סבס חש
 חשבונם בהחזק שטרא דהיה פתיב כיה שית ימאה וזווא
 דאיכא לספקי בשית מאה איסתר וזווא או בגית מאה
 זווי וזווא דאימריק שיתן לו שית מאה איסתר דהוא פ
 פחות אכל אין לספק בשית מאה פרוטות לפי שאין עושין
 סבס חשבון מפרוטות וכל כיוצא בזה כל הלשון שרגילין
 לכתוב בשטרות אפי' אינו מתקן חכמים זל אלא לשון הדי
 הדיוט שנהגו לכתוב במקום ההוא הולכין אחריו ואשיל
 לו נכתב דכין אותו כאילו נכתב **מ** כותבין בשטר'
 זמן הלוג כדי שידע מאיזה זמן יטורף **מ** זמן יטורף
 מהלקוחות שקנו מן הלוג ומיהו אפי' אין כתוב בו זמן
 השטר בער לגבות בו ממנו אלא שאינו יכול לגבות
 מהלקוחות שיכלין לומר לו קיימנו קדמה לתלוגה שלך
 וכתב די אם כתב הסופר והחשבון

כדינו הכלל והפרט אלא שדילג לבריאית עולם השיר כש'
 לטורף בו מהלקוחות שאנו תולין אותו בטעות הסופר ו
 וכן אם לא כתב חמשת אלפים אלא כתב הפרט דאורי'
 דילמא שבק לאלמא קמא ונקט לאלפא בתרא והוא הדין
 כמי שבק לכולהו כללי ונקט פרטא בתרא לחוד ואם הק
 הקדים זמן השטר פסול לגבות בו ממשעבדי אפי' לזמן
 ההלוגה שיבא לטורף בו מהלקוחות שלא כדין לפיכך ק
 קנסו אותו שאינו גיבא אלא מכני חרי שמה יבא לטורף
 מזמן הכתוב בו אבל מכני חרי מיהא גבי ששטר גמור ה
 הוא ואינו יכול לומר פרעתי דאמר לו שטרא בדי מאי ב
 בעי וכשבע מלוג וכוטל ואם יש בו נאמנות כוטל בלא ש
 שבעה ואם טוען לא היו דברים מעולם והחזק כפרן ו
 וזה לדעת רב אלפס ור' שי אבל ר' כתב שהוא פסול לבדרי
 וכן היא מסקנת א' הראש זל וכתב הרמיה דוקא כגון ש
 שלש באחד בדיקן והקדים הזמן באחד בתפרי שלא ניתן
 להכתב מזמן ידחשון אבל כתב ללוגת בדיקן ולא לוג עד
 תשרי אינו שפול לבדרי אלא טריף מלקוהו מתשרי ואיל'
 עד כאן ואין כראיה לחלק דתהי דניתן לכתב מכל מקו'
 איכא למיחש שמה יבא לגבות מכינסן שלא כדין וזאת יו
 יודע שהוא מוקדם י' א' כגון שהעדים החתומים בו מ
 מעידי שהוא מוקדם והן נאמנים אפי' אם כת' ידם יוצא
 ממקום אחר שהרי הולך ניתן לכתוב מזמן שבעשית הת
 ההלוגה לפיכך נאמנים לומר לא כתבנו כנו לחתום אלא
 מזמן שבעשית ההלוגה ולא הרגשנו בשע' שחתמנו שהיא
 מוקדם אבל לדעת ר' אם כתב ידם יוצא ממקום אחר ח
 אין נאמנים אלא אם כן מעידי עד' עליה שהיו אנוסים
 מחמת כפשות או שאין כתב ידם יוצא ממקום אחר ואמ'
 סטעו בשנת המלך וכן כתב א' הראש זל אבל המאוחר י'
 כשדים אפי' אם אין מפורש בו שהוא מאוחר במה דברים
 אמורים שכתב בו דאיכא אבל אם אין כתיב בו דאיכא
 אפי' מאוחרים פסולים אלא אם כן מפורש בו וכתוב וא
 ואיחרנוהו וטעמא משום שמה ליה בכינסן וקנה קרקע ב
 באייר ואיחרנו וכתב הזמן מסיון ואחר כך מכר הקרקע
 וכצמא אלו כותבין הזמן מכינסן לא היה טורף הקרקע ש
 שקנה באייר כיון שלא כתב לו דאיכא וכשכיל החיחור ש
 שכת בו מסיון גובה אותו שהרי קבאו קודם הזמן הנכתב
 בשטר וכל שטר הבא לפיכך אינו תולין שנמסר הזמן הב
 הכת' בו חוץ מהיכ' דאיתרע כגון שנכסל דכיון דאיתיל'
 ביה ריעותא אינו יכול לגבות בו עד שיביא ראיה שבא ל
 לידו בזמן הכתוב בו ואם נכתב בלילה ונחתם ביום של
 שלאחריו כשר שהיום הולך אחר הלילה אבל נכתב ביום
 ונחתם בלילה פסול במה דברים אמורים כשאין עסוקין
 באותו ענין אבל עסוקין באותו ענין כשר ודוקא כשלא ל
 לקח מיד בקנין אבל אם לקח מיד בקנין אפי' לא חתמו א
 אלא לזמן מרובה כשר לפיכך עדים שראו הקנין ואיחרו
 לכותבו עד אחר זמן אם זוכרין לזמן הקנין יכתבו חזון
 מאותו היום ואם לאו יכתבו מיום הכתיבה וכת' הראש פ
 לעולם כשכותבין יום שקנו בו סומכין הכתיבה לאותו י
 יום וכותבין קניא מפלוגי ביום פלוגין וכתבנו וכתבנו ל
 לפלוגי וכשכותבין יום שעימדין בו אז סומכין הכתיבה

גופה פה ואין צריך ראיה אחרת ואם לא כתבו כן צריך להביא ראיה על כל מה שהיה כתוב בטור וכתב הרמב"ם שצריך לכתוב בקיום שקרעו טור הראשון דאם לא כן פסול הוא דשם ילך לבית דין אחר ויעשו לו קיום אחר ויגבה ויחזור ויגבה אבל טור מתנה שמחוק כותבין לו אחר אעפ"י שלא נקדע הראשון דלאו כפסקא מיניה חורבא שאיכו אלא להעמיד המתנה בידו אבל אם היה במתנה אחריות וכן בטורי מקח וממכר צריך לקרוע הראשון או לכתוב בפ"י בשני זה השטר לא נכתב לטרוף בו ממנו ממעבדי ולא מכבי חרי אלא כדי להעמיד שדה זו ביד מקבל מתנה או הלוקח שלא יוציאה מידו הנותן או המוכר ודווקא שיש עדים שכתב באונס אבל מחקו מלניה מדעת או שהכחו במקום שאיכו משתמר וכמחק אין עושין לו קיום דביון שהכחו במקום שראוי למחק ודחי פרעיה ורופה שיעשו קיום כדי שיגבה בו פעם ב' אבל מי שהיה לו טור ואבד וכל לבית דין שיכתבו לו ש טור אחר אין כותבין לו אפי' אם הביא עדי שטר הראשון ומעידין שכתבו וכתבו לו הראשון דאיכא למיחש שמא פירע וכתב אף' הרשע ז"ל בה טובה על בן אין לבד לכתוב העתקת שום שטר אם לא שיראו שיש בו צורך כי הריא דמחק טור חוב וחס כתבו לאדם טופס שטר וכל לפי ב' ד' אין בית דין גובין בו עד שיוציא גוף השטר אם לא כתבו בו טעם למה עשו שטר אחר כי הריא דמחק שטר חוב וכיוצא בו בגון פירוע לעדים שאבד אבל אין ידוע לבעדים לא יכתבו לו וכתשוכה אחרת כתב אפילו באבד ב' בעדי' אין כותבין לו דשם ימצא אלא אם כן עדי' מעידים פסאדק ואפי' לפי זה אם היה ביד אחר ובאבד מטעם בעדי' כותבין לו אחר דליכא למיחש שמא ימצאו כיון שלא היה בידו כתב הרמב"ם הורו רבותי אפי' היה החוב לזמן ועדיין לא הביע הזמן הנאיל וכתבו לו שטר ואין בידו השטר והלא טוען פרעתי באמן וכש' היסת שפרעו שאנו חושש' שמא פרעו ולפיכך קדע השטר וכן הורו רבותי פאפי' השטר יוצא מתחת יד אחר והלא טוען ממני כפל אחר שפרעתי אף על פי שהא' בתוך הזמן כשכע היסת וכשטר שכיון שאין שטר ביד המלנה אין כאן חזקה ע"כ' אבל אם הפקידו המלנה אצל אחר אף על פי שיוצא מתחת יד הכפקד אין חלה באמן לומה שרעתי וממני כפל וחתה אבאנתו ואף על פי שלא הפקיד לו בעדים כי הכפקד כ' באמן לומר שהמלנה הפקידו אצלו במגו סתיה מחזירו לו בינו לבינו אבד שטרו וכתב את חלה בבית דין ואומר לא היו דברים מעולם ועדים מעידים שגלה וכתבו שטר ל' למלנה החזק כפרן ושוכ' אינו באמן לומר פרעתי כתב בעל התרומות יש מהמורים שהורו אם הלנה במדינת ה' הים והמלנה חושש שלא יולך שטרו בידו שמא יאבד לו בדרך כל לבית דין וכותבין לו אחר והוא מביח את שטרנו בעד בית דין זה שבעירו ובית דין שבמקום שהלנה פס יודיעו לבית דין שבמקום המלנה שמא נפרע מחובו ונקרעין השטר הראשון שבידם ואם באבד השטר כשהוא הולך לבעל חוב וידוע זה בעדים הולך לפני בית דין

ומחזירין לו השטר אבל על דרך אחרת אין מתפישין ש טור חוב על **מב** אין כותבין שטר חוב על דבר שיכול לה להזדייק ואם כתבו עליו פסול אפילו לגבות בו לאלתר אף על גב דאיכא למימר כיון שכל לגבות בו מיד אם היה בו שום זיוף היו העדים נזכרים לדבר אפילו חכי פסול ורבינו חננאל מכשירו אם כל לגבות בו מיד ולא נהירא לאל' הרשע ז"ל ונכתב בכל לשון וכל כתב רק שירקדק הסופר בכתב ההוא שלא יהא בו שום זיוף ואם כל לפי דיין ורואה בו שום סיכוי שאותיותיו רחוקים ויש לחוש שמא הוסיף בו או שאותיותיו מרווחין ויש לחוש שמא מחק בגון ה' או ח' שמחקה והכיח רגליה במקום ו' או ז' וכל כיוצא בזה צריך לרקדק ויש לו לדיין לבדק לבעל השטר להוציא הדבר לאמתו כתב ה' ומה צריך הסופר ל' לזהר בכתובת השטר שיהא אותיותיו דומות זו לזו ויהיה הכתב מיושר ושוה בכל דרשיו שלא ירחיק האותיות זו מזו יוקר מדאי ואל' ירחיק הכתב יות' מדאי ואל' ירח' במקום אחד וירחק במקום אחר לפיכך אין העדי' רשאי לחתום עד שירקדקו היטב בכל אותיותיו ולפיכך כשיבא השטר לפני הדיין צריך לעיין בכל אותיותיו ולדמות אות לאות ואם רואה בו שום סיכוי לא יגבה בו עד שיבדוק הדבר היטב ואם צריך לבדק בעל השטר ולהכות יעשה כדי שיבא הדין לאמתו ומכתבא דהכי מילי היכא דאמי לאפוקי מיורשין או מלקוחות דקיימא לן טוענים ליורש וללקוח אבל היכא דאמי לאפוקי מלנה או ממוכר ונותן גופייהו ולא קא טעין ותבע טענות דשייכא בההיא רי ריעותא דאשתכח בטורא לא טענין ליה ע"כ' וכרחה לי שאפי' אם לא יטעון הכתב חייב הדיין לטעון כדי ל' להוציא הדין לאמתו וצריך לזהר שלא יכתוב בסוף שיטח משלם עד עשר שמא יעשה מעשר עשרים ומשלם שלשים ואם חזרמן ל' בסוף שיטה מחזיר הדבר פנמים רבות עד שיבא בתוך שיטה וכן יזהר שלא יכתוב החשבון ט' באותיות בגון ב' או ד' שלא יעשו כ' או ר' היה כתוב צול למעלה דבר אחד ולמטה דבר אחר וסותרין זה את זה כ' בגון שכתוב למעלה מאה ולמטה מאתי' או איכא הולכי' אחר התחתון וכלבד שלא יהא בשיטה אחרונה וכתב הר' יעשיה אם למעלה היה פורט והולך ולמטה כתוב סכום הכל כך וכך ופיחת או הוסיף בזה אנו אומרים ודחי ט טעה בחשבון ואחר הפרט אלו הולכים כגון אנו שכותבי' בכתובה מכין כל מה שהכיתה כך וכך ואם נמחק מהה מהתחתון אית אחת שאיפשר להבין עכינו מן העליון למ' למדין ממנו כגון שכתוב למעלה שנתחייב לחכמי ולמטה כתוב לחכ' ילמד תחתון מעליון ויכתב לחכמי אבל שנים א' אותיות אין למדין כגון למעלה חכמי ולמטה חן ואפי' אם יש בתיבה הפליגה ששה אותיות ולא כמחק בתחתונה אלא שנים אין למדין הימנה אבל אות אחת למדין ח' ע"פ שאין לכל העליונה אלא שני אותיות וחכ' צריכין למוד חני תיבה וכיון שאין למדין וידוע שמחק ח' כ' השטר פ' פסול ואין גובין בו אבל אם היה חסרון כלל מחק פ' שלמעלה כתב חכמי ולמטה חן וראי חזרה היא שהסופר

מה שזוט כיון שעדין מתכוון כחציון שפיר שריר וקיסטובא
 העדים חותמין למטה בסטר ונריך שי
 סיקראוהו קודם שיחתמו ואם קראו אחד
 לפניהם לא יחתמו ואם חתמוהו הסטר פסול חבל שנים
 קוראין לפניהם והן חותמין או ראש בית דין וסופר שלו
 כההיה דרב כחמן דקרי קמי ספרא דדיינא והוא חתום
 וטעמא כיון שהיה ראש בית דין והסופר שלו ירא מפניו
 לשקר אבל חכמים דעלמא וסופר שלו או ראש בית דין וס
 וסופר אחד לא ואם אינן יודעין לחתום לא יחתמו על ידי
 שיטתו להם צורות תאנותיות והם ימלאו אותם דבגיט'
 דווקא שריבן כי האי גונא משום עיגונא אבל לא בשאר
 סטרות ואי חתום כהאי גונא הסטר כשר ומכריבין ליה
 והזמנא כתב שהסטר פסול ב' סטר הבא לפנינו מעדי'
 מעידים על חתימת העדים מקיימין אותו שחזקה אין ח
 העדים חותמין על הסטר אלא אם כן קראוהו ויודעים ל
 לחתום כתבו הגאונים אי איתגוהו לסהדי קמן וקיס לן ב
 בהו דלא ידעי למיקרי אעב' דאסהדו אחתימות ידיהו ד
 דייקין בההדותיהו על פה אי מכווני אסטרא מקיימין
 להו ואי אמרי אקריבין ליה למאן דידע למיקרי סמכין ע
 ענינהו וידקדקו העדים שלא ירחיקו מן הכתב דוחב סני
 שיטין ואם הרחיקו סני שיטין פסול אפי' כתב שריר וקיס
 אפי' ידוע שלא הוסיף ולא זייף בו שום דבר ואפי' טייטוהו
 בדיו פסול שלא יאמרו חתמו על הטיוט ולא על עיקר ה
 הסטר וכתב הר"ר יונה אעב' דפסלין ליה לשטרא היינו ד
 דווקא למגבי ביה ממעבדי אי כמי מוכי חורי אם הלוח
 טוען פרעתי דלאו שטרא הוא שיוכל מלגה לטעון שטרא
 בידי מאי בעי אבל אינו יכול לטעון לא היו דברי מעולם
 כיון שכתבה עדות זו להכשיר אלו מלחמה בקרובי ואפי'
 בשטרי חוב המוקדמים יכול לרין בן ע'כ' פחות מכאן
 שלא הרחיקו ב' שיט' כשר וז' שיט' חלוי מעשרין בכתב
 ידי עדי' שהיה גסה ולא בכתב יד סופר שכל המזייף ח
 אינו הולך אצל סופר ואינו פסול אלא ח' כ' הרחיק ב' שיטין
 וב' אפרי' כגון ל' בשיטה עליונה וק' בשיטה תחתונה ואם
 הסטר מקיים באמצע השיטה והכיחו אותה שיטה ועוד
 אחרת והתחילו לחתום בשיטה ג' הוא פסול שיכול לבתר'
 באותו חצי שיטה מה שירצה ויחזו מענינו בשיטה אחרת
 וכן אם מקיים בסוף השיט' והרחיקו העדי' שיטה שלמה
 והתחילו העדי' באמצע שיטה שניי' פסול אם יחתמו זה א
 אחר זה באותה חצי השיט' שיוכל לבתר' בחצי השיט' החלק
 שלפני חתימתו פלגני לוח מפלגני מכה ויהא סטר הבח
 הוא ועדין בשיטה אחת שהוא כשר ויחתוך כל העלין א
 אבל אם חתמו זה תחת זה כשר אם נאמר השני עדי' כג'
 שטרו' אין מצטרפי' אין למדין מחצי משיט' אחרת ומשיט'
 שלימה שלפניה לפיכך אין לחוש שמא זייף וכתב בשיטה
 עליונה וכן צריך לזהר כשחותמין ויש חלק לפני חתימתו
 שלא יחתמו זה אחר זה בשיטה אחת דשמא יכתוב בחלק
 שלפני חתימתו מה שירצה ויחתוך העלין ויהיה סטר ה
 הבא הוא ועדין בשיטה אחת וביצר יעשו יטיטו בדיו ו
 ולא אמרינן דאטיטא חתימי אלא היבא שהטיוטא עומד

בין סטר לעדים ואם התחילו לחתום באמצע השיטה ונ
 וחתבו החלק שלפני חתימתם פסול דשמא היה כתוב ש
 סם חותמו חו שום תבאי וזה חתבו ומיהו אם כתב למעלה
 בסוף השיטה שריר וקיס כשר ובלבד שיהיו העדי' חת
 חתימין זה תחת זה אלא אם חתומין זה אחר זה פסול ד
 דשמא היה סטר הבא הוא ועדין בשיטה אחת וחתבו זה
 והיה חלק מלמעלה וכתב עליו סטר זה הרחיקו העדים
 ב' שיטין חו יותר ומלחמהו בחתימות קרובים חו פסולים
 אם שנים האחרונים כשרים כשר ואם לאו פסול לפיכך
 סטר הבא לפנינו ועדים הראשונים פסול אם שנים ה
 האחרונים כשרים כשר שאנו תולין על סם מלוי חתמו כ
 כל הראשונים הפסולים אבל אם שנים האחרונים פסולי'
 פסול לפיכך סטר שעדין מרובים אין מקיימין חותמו אלא
 מעדין שלמה ודוקא בדריצבד מבשרין סא' הבא לפנינו
 שעדין הראשונים פסולים אבל לבתחילה אין לחתום ק
 קרוב או פסול למעלה וכשרין אחריו דאיבא למיחש ס
 שמא יאמר הרוחה לשם עדות חתמו ויבא להכשיר קר'
 או פסול בעלמא והגאונים לא חלקו בין אם הקרוב או פ
 פסול בתחילה או בסוף שכתבו סטר שהיו חתומים עליו
 עדים הרבה וכמנא קצתם קרובים או פסולים אם יש עד
 כדות גמורה שיטבו כולם לחתום פסול ואם לאו אין פ
 פוסלין אותו מספק אלא מקיימין אותו בעדות הכשרים
 והפסולים שמא רוחא שביק למאן דקשים מיניה וחתום
 סמיה בלא דעת חבירו ואח' הדחש ז' כתב בספר הראשון'
 וכתב בתשובה חשפ' שנפסל על ידי חתימת הפסולין אם
 הכשרים זוכרין לעדות על ידי ראיות הסטר יכולין להעיד
 ובית דין יכתבו עדות כמו שכתוב בסטר וחשיב כמו ש
 סטר הראשון כתב הר"ר יונה מלחמהו בקרובים אפי' אחר
 שבא ליד המלגה כשר ודוקא שמלחמהו מדעת הלוח אבל
 אם המלגה מלחמהו מדעת עצמו לא מתבשר בהכי דכיון
 דפסליה רבנן האי סטרא בהרחק שיטין כמנ' שהלגה סטר
 פסול כתן לו וכי משוי ליה מלגה סטר כשר בלא דעת הל
 הלוח לא כשתעבד הלוח מאותו סטר ודוקא שמלחמהו ב
 בקרובים ביום שכתב ונחתם אבל אם מלחמהו למחר ול
 וליומא אחרת אפי' במצות הלוח פסול דהא לא איתכשר
 להשתעבד בו אלא משעה שמלחמהו בקרובים והוא ליה מ
 מוקדם פסול וא' שאם הובא לפני בית דין קוד' שמלחמהו
 בקרובים פסול דכיון שבא לפני בית דין בעוד שיש בו ח
 חשש זייף טוב אין לו תקנה ומילתא בלא טעמא הוא ע'כ'
 ואח' ז' השכים לזו הסברא דכיון שנראה פסולו בב' דין
 טוב אין לו תקנה וכתב עוד אבל אם הוכשר על ידי מלוי
 קרובים קודם שבא לבית דין אפי' עשאו המלגה מדעתו
 כשר סטר הבא כלו בשיטה אחת ועדין בשיטה אחר' פסול
 דשמא הרחיקו העדים מהסטר שיטה אחת וחתך כל ח
 הסטר וכתב זה הסטר באותה שיטה וכמנא העדים חת
 חתומין עליו היה הסטר עם כל עדין בשיטה אחת כשר
 דליבא למיחש נמידי אבל אם הסטר ועדין בשיטה אחת
 ועוד למטה ממנו בשיטה אחרת ב' עדים יש לחוש שמא
 חתך כל הסטר העלין שהיו העדים התחתונים חתומי'

נחותו יום שחיתותו וכותבין קמינו מפלגני וכתבנו וחת
וחתמנו ביום פלגני וכתבנו לפלגני ואי לא מחזי כסקרית
עד כאן ואם אינן כזכרים ליום הקנין לא יאמרו ברור ל
לנו שקנינו וממנו בתשרי ואין לנו יודעין בבחי' בו ולפיכ'
ככתב וחתמנו מרחשון שזה מייחזז בשקרא ראו הקנין ב
בטבריא והלכו לצפורה וכתבו שם השטר יכתבו שכתב
בצפורה המקום שעומדים בו בשעת כתיבה ודוק בשאי'
זוכרין זמן הקנין וכותבין זמן הכתיבה אבל אם זוכ
זוכרין זמן הקנין וכותבין אותו אז יכתבו גם כן המקום
שנעשה בו הקנין אף על פי שעומדין בזמן הכתיבה כמ
במקום אחר שחם יכתבו מקום הכתיבה נמצא משקרי'
אלא נעשה שם הקנין כתב הרמה הא דאמרינן שכותבי'
מקום הכתיבה אף על פי שקנו במקום אחר דוקא שאי'
היטבע משתנה ממקום הקנין למקום הכתיבה חו חפי'
אם משתנה וכלבד שכתוב בשטר היטבע טיובא את כמ
במקום פלגני אבל אם היטבע משתנה ממקום המסיר'
למקום הכתיבה ואין כתוב בשטר היטבע היטבע במקום
פלגני אין להם לכתוב אלא המקום שמסרו להם הדברים
שם שמטבע אותו מקום כשתעבר ואם יכתוב מקום אחר'
היה משתעבר היטבע היטבע בנקום כתיבת השטר ו
שטר שזמנו בשבת הרי ודאי לא ככתב בזמן הכתיב בו ל
לפי שאין כותבין בשבת ואין חוששין שמא מוקדם הוא ש
שאלה לו בשני בשבת והקדים הזמן משבת שקודם לכן א
חלף מעמידים אותו על חזקתו וחזרינן שאיחרוהו וכתב
בעל העיטור ומסתברא דאי אמר ליה חישתבע לי דקא
משתבע ליה ודוקא בשטר מ קויים אבל אם אינו מקויים
על בעל השטר להביא ראיה דאמרינן ליה קיום שטרך ו
וחות לריכא ואף על גב דליכא מערער אכן טענינן ליה
עד כאן לפיכך אין עדי השטר נעשין וזממין עד שיאמרו
בבית דין שטר זה כתבנוהו בזמנו ולא איחרנוהו שאם
לא אמרו כן אף על פי שזמנו של שטר באחד בגיטין וכתב'
בטבריא ובאו עדים ואמרו באחד בגיטין עמנו הייתם ב
בצפורה השטר כשר ועדיין העדים כשרים שיכולו לומר
באחד באדר היינו בטבריא וכתבנו זמנו באחד בגיטין
אמרו בזמנו כתבנוהו והזמנו אם יש עדים שיודעים בא
באיזה יום חתמוהו או שראו זה השטר ביום פלגני חתו'
בחתומת ידם כיון שהזמנו כפסל להפרע מיום ש
שכודע שחתמו על השטר דעדים החתומים על השטר כ
כמי שנחקרו עדותם בבית דין דמי מיום החתומה אבל
אם אין עדים שראו חתימתן ולא ראו השטר מקודם אי'
כפסלין אלא משעה שהעידו בבית דין שזה כתב ידם וחמ
ואמרו בזמנו כתבנו שאיפשר שביום זה שחזירו בבית
דין בו ביום חתמו על השטר איש לו כמה שנים ואם שק
שקרו ואמרו בזמנו כתבנו וראובן ושמעון איש לכל אחד
מהם שטר על לוי בשל ראובן כתב בה כניסין ובשל שמעון
כתב בה כניסין סתם ואין ללוי אלא שדה אחת שאין בה כרי
חובת שניה כותבין אותה לראובן דשמה שטרו דשמעון
היה בדוק כיסין וכן אין שמעון יכול לטרוף מלקוחות שק
שקנו מלוי מאייר ואילך שיאמרו לו זמנך מאחד בגיטין

והנחנו לך מקום לגבות חובך והוא אותו שדה שגבה רח
ראובן כי שלא כד' גבה סאתה מוקדם לו לפיכך אם יכת
יכתבו הרשאה זה לזה יגבו מהלקוחו שקנו מאייר ואילך
סני שטרות שנעשו בשנה מעוברת אחד כתוב בו אדרס
סתם ואחד כתוב בו אדר שני ואין ללוי כבשים כנגד סנ
שניהם כותבין למי שכתוב בו אדר סתם וסתם אדר הוא
הראשון דלשני קורין לו אדר שני ואם שניהם נכתבוהם
סתם או אדר ראשון הרי הן נעשו באדר הראשון ומעמור
אותו ביד מי שזמנו קודם **מד** צריך להחזיר מ
מענינו של שטר בשיטה אחרונה לפי ש
שאלין למדין משיטה אחרונה משום שאין העדים יכולים
למצוא שיחתמו מיד סמוך לכתב ויש לחוש שמא הכינו
שם כד' שיטה וכתב שם מה שרצה ועל כן אמרו אין למ
למדין משיטה אחרונה ולפיכך תקנו שיחזיר בה מעמיו
של שטר מה שכתב כתיב למעלה ואין צורך בו ואפי' אם
יש חזיר כד' שיטה בין הכתב לעדים שאז ודאי לא הוסי'
בו דבר ותיא' לנו ללמוד משיטה אחרונה אפילו הכי פשו'
אם לא הוחזר בו מענינו שכל שטר שאינו עשוי בתקון
חכמים ז"ל פסול אעפ"י שאין בו חשש זיוף ממש והלכך
כתב שאין כל השטר פסול אלא שיטה אחרונה לבד ואין
למדין ממנה ואח' הרש"ש ז"ל פוסל כולו ואם יש מחקים א
או תלוינות בשטר צריך לקיימם שיכתוב למטה אות חות
תיבה פלוגית שעל המחק או תלוייה וזו קיומה והכל שר
שריר וקיים ואם לא קיים התלוי אין כל השטר נפסל כב'
אלא התלוי לבד פסול שאין למדין ממנו והרי הוא כמאן
דלית' אבל אם לא קיים המחק כפסל כל השטר דשמה ה
היה בו שום חובה לבעל השט' ומחקו אלא ח' ב' יתא מוכ'
ממה שלפניו ולאחריו מה הוא המחק כההיא דכסף זווי
דאיכאן ומחקו אז לא כפסל כל השטר ואם המחק בדוק ה
השט' במקו' שראוי לכתו' שריר וקיים וכשיעו שריר וק
או יות' פסול חפ' חזר וקיימ' דאיכ' למימ' שמה היה כתו'
שריר וקיים ומחקו וכתב ביה מה שרצ' וקיימו בריח סבין
הכתב והעדי' וכראה שאין לפסלו אלא דווקא כשאין ח
חזיר שיטה בין עדים לשטר דאיכא למיחש שמה אותו ה
הוסיף באותו חזיר שהכינו העדים אבל יש בו חזיר ש
שיטה כשר ולא חיישינן שמה הכינו חזיר ב' סיטין והוסי'
מה שרצה בשיטה נפסל עוד שיטה חזיר כתב רח צריך
לכתוב קיום המחקים ותלוינות קודם שיכתוב וקנינא
לפני שיטה אחרונ' דאם לא כן אין למדין מהם ואח' הרש"ש
ז"ל כתב האידנא נהג לכתוב קיום מחקים ותלוינות אחר
וקנינא לפי שהורגלו עתה לכתוב בכל השטרות שריר ו
וקיים דאי איפשר לזייף ולמדין משיטה אחרונ' ואין צריך
להחזיר מענינו של שטר משום חז' שטר שאין בו שריר
וקיים פסול ואין להם לעדים לחתום אלא אם כן כתב בו
שריר וקיים שאם יחתמו בלא שריר וקיים ימחקו למעלה
חובתו ויכתוב על המחק מה שירצה ויקיימו בשיטה א
אחרונ' ולפי זה חיה כראה לפסול אס כתב בו כ' פעמי' שריר
וקיי' דשמה אחר קיי' הראשון זייף וקיימו פעם שנית אבל
ה' יהודה ברנבני כתב

מעידי על כתב ידו השטר מקוים ולא אמריק על כתב יד
ידם הם מעידיים אלא כל אחד מעיד על קיום השטר שה
שהוא כשר והרי הן כשני עדים שמקיימין השטר וכן מ
מסתבר לא' הראש זל שלשה שיסבו לקיים השטר ב' מהם
מכירין חתימת ידי העדים ואחד אינו מכיר עד שלא כת
כתבו הקיום מעידיים הכל לפגיו והוא חותם עם השנים
האחרין לפי שער כעשה דין אכל משכתבו אפי' לא חתמו
עדיין אין יכולין להעיד בפגי השלישי כדי שיחתום עמהם
שרייכין שאין מכירין חתימת ידי העדים צריך שיעידו
בפגי כל אחד ואחד קודם שכתבו הקיום אכל אם העידו
בפגי שני מהם וכתבו אותם ואחר כך העידו בפגי השלישי
פבול משום דמיחזי כשיקרא שכתוב במותב תלתא הויכא
ואי שתמודעכא דהיא חתימת ידיהם ובעשה שכתבו לא י
ידע השלישי שהוא חתימת ידיהם אכל אם ידעו כלם קוד'
שכתבו אפי' אם לא העידו בפגי ב' כאחד אלא בפגי כל א'
אחד ואחר לבדו כשר שלשה שיסבו לקיים השטר וקרא ע
ערער על אחד מהם עד שלא חתמו מעידיים עליו וחת
וחותם ופי' דש' עד שלא חתמו השנים יכולין הן להעיד ע
על השלישי שהוא כשר ויחתום עמהם משחתמו יצא ה
הערעור אין יכולין להעיד עליו להשירו שהן כוגעין בע
בעדות שגבאי להם שיחתמו עם פבול ודוקא שיצא עליו
ערעור שהוא בזלן והעידו אלו השנים שעשה תשובה וה
השתא איכא נפקותא בעידותן אכל אם ב' אומרים בזלן
ואלו השנים אומרים לא בזלן אין נפקותא בעידותן שכל ת
תרי ותרי ספיק' דרבנן ופבול מספק ואם יצא עליו שם פ
פבול משפח' כגון שלא כשתחדר' אמו והוא עבד אפי' משח
משחתמו מעידין עליו שאינו אלא גילוי מילתא וסופו לה
להתברר ולאו עלייהו סמכין ולפי זה שנים מן השוק יכו
יכולין להעיד עליו אפי' משחתמו אכל דח וריקפי' משחת
משחתמו אפילו שנים מן השוק אין יכולין להעיד עליו ד
דבין דלאחר שחתמו השנים יצא עליו הערעור הרי כתב
כתבטל ועד הראשון סמועדו לקיימו והילכך אינו מצטרף
עמהם אלא אכ' יסבו פעם אחרת אכל אם יצא הערעור
קודם שחתמו השנים ובאים שני' אחרים ואומרים שהוא
כשר לא כתבטל ועד הראשון כיון שהוא כשר קודם שחת
שחתמו וחותם עמהם ודוקא שצאו לפסול בזלן או בשאר
עברה והשנים האחרונים מעידין עליו שעשה תשובה בר
כדפרישית אכל אם באין לפסול בפסול משפחה וכתברר
השתא שחזר כשר אפי' אם משחתמו צאו לפסול יכול לח
לחתום עמהם אחר שהוכשר שהוברר הדבר שלא היה פס
פסול מעולם ולא כתבטל ועד מוסב הראשון כלל שלשה ש
שיסבו לקיים השטר ומת אחד מהם קודם שחתמו צריכ'
לכתוב במותב תלתא כחדא הויכא וחד ליתיהי שלא יטעו
לומר קיום שטרות בשנים ופי' התוספות דוקא לבתחילה
קאמ' טוב הוה פכתבו כך אכל אם לא כתבו וחד ליתיהי
ובתבו במותב תלתא כחד' הויכן כשר אכל אי כתבו כי ד
דיכ' הויכא והזכירו בו שהיה הענין בפגי מומחה שידוע
הוא שלא היה טועה לומר קיום שטרות בפגי שנים אפילו
לבתחילה לא היה צריך לכתוב וחד ליתיהי והלמכס כתב

אפילו כתוב בו כי דיכא צריך לכתבו וחד ליתיהי ואם יס
בו משמענות שמוכיח שהיו שלשה כגון ואמר לכא' פלוני ו
ואמין ליה תו לא צריך שטר שאין כאן מי סיכר חתימת
העדים אם יס כאן שטרם שקראו עליו ערער וכתקיים ו
והוא חתום באותם עדים עצמן ומדמין החתימות והם ד
דומין מקיימין את זה מתוכו והלמכס כ' נב דוקא שקרא
עליו ערעור והוחזק דחז דקדקו בקיומו ולא 'קיימוהו ו'
אלא אכ' כתברר להם חתימ' עדיו אכל קיימוהו בלא ערע
ערעור לא וא' הראש זל פי' כיון שכתקיים חפ' לא קראו
עליו ערעור אפי' הכי מקיימין מתוכו סודאי לא קיימוהו
אלא אכ' עמדו על חתימ' עדיו והאי דכך קרא עליו ערע
ערעור אורח' דמילתא נקט' שלא היו רגילין לקיים שום ש
שטר בלא ערעור ואם אין כאן שטר מקוים שיהא דומה לו
אם יס כאן שטרי שוות או שתי כתובות חתומות באותן
העדים וזה דומה להם מקיימין אותם מתוכן אכל מאחר ל'
לא וכגון שאכלום בעליהם שלשה שנים בשופי בלא ערעור
והוא שיצאו שני השטרות מתחת יד אחד ולא מתחת יד
זה שכל לקיים השטר דשמיא זייקמתוכם ודוקא בפי' האי
גול' שאין מכירין החתימות בטביעות עין חיישינן שמא ז
זייקמתוכם אכל אדם אחר שיס לו שני שטרות מחתימת
ב' עדים שוות וביברות בטביעות עין בשנים ולא חיישינן
שמיא זייקאחד מתוך חבירו ופי' הרמה דדוקא שני שטרי
שוות או ב' שטרי כתובות שאכילת פירות של המזחיק ב' ש
שנים בשופי וכן כתובת אשה שישיבתה תחת בעלה שנים
בשופי מעידין ששטר כשר הוא אכל ב' שטרי חתומות אחרי'
או שני שוכרין אם לא כתקיימו אין מקיימין מהן דליכא מ
מידי דמחזיר להכי שטרי דאיפשר לזייפינהו מרייהו וללא
ידעו בהו הכך דליתבעינהו מיני' וכתב עוד דהכך ב' שט
שטרות שמקיימין מהן צריך שיהיו ביד ב' לקוחות אכל א'
אם הם ביד לוקח אחד לא חשוכי אלא בשטר אחד דבי הי
היכי דאיכא למיתלי בחד שטר' ה' ב' איכא למיתלי בתרי ולא
בהירא לי דכל היכא דיוצא מיד אחד לא חיישינן שמא זייק
כיון שאינו מצוי אכל היינו טעמ' דבעינן שני שטרי'
דאיכא למיחש שמא אות ובעצמו שאלו מקיימין מתוכו ש
שמיא מזוייף הוא ובתרי לא חיישינן שיהו שניהן מזוייפין
תדע לך שהרי משטר אחד מקוים מקיימין כיון שידוע ש
שאינו מזוייף ולא חיישינן שמא כיון וזייקובין דהכי הוא
אפי' ב' שטרות היוצאין מיד לוקח אחד מקיימין מתוכן כ'
כת' הלמכס ב' ד' שכתבו במותב תלתא הויכ' וכתקיים שטר
זה בפגיו הרי זה מקוים אעפ' שלא פירשן באיזה ענין פ
כתקיים אם העידו העדים בעצמן על חתימתם או שהע
שהעידו אחרים עליהן שאין חגשסין לב' ד טועין שמא יט
יטעו וכבר נהג כל בתי דינים בישראל שיכתבו הדרכ' ש
שכתקיים זה השטר בפגיהם ולעולם אין ב' דודקין אחד
ב' ד' אלא מחזיקין אותן בחזקת בקיאות שלא יטעו אכל בו
בדוקין אחד העדים ע' כ צריך שיהיה הקיום סמוך לחת
לחתימת העדים ואם הוא רחוק מהם אפי' שטיטה אחת פ
פבול שן יחתוך העליון ויעשה השטר ועדיו בטיטה אחת
דקיימא לן שהוא כשר והקיום

ובשיטה שזין שטר לעדים כתב שטר ועדיו ובעדים שב
שבשיטה שכייה יאמר כיונתי להרבות בעדים ולפיכך כ
בשיכא לפנינו שטר כזה אין מקיימין אותו מעדי שביט'
שכייה אלא מעדים שבשיטה ראשונה שט' הבא הוא ועדיו
על המחק כשר והוא שלא יהיה שום שינוי בין השט' למקו'
חתימת העדים שאם יש בו שום שינוי יש לחוש שמה מ
מחק וכתב מה שרצה ולפיכך הוא מסבכה שהרי מחקו ב
פעמים על כן לא יחתמו העדים על שטר מחקו אלא אם
כן נמחק בפניהם שאם לא כן יש לחוש מקום החתימות
מחק ב' פעמים ומקום השטר פעם אחת ונמצא כשחזר
ומחק פעם שנית וכתב מה שירצה בשטר ומקו' חתימת
העדים שזה הכל מחוק שני פעמים ואם יש בין חתימת
עד הראשון לשני ריוח כשיעור כתיבת אכחא סהרי ח
חתמו על המחק והשטר על הכייר פסול שמה היה השט'
על הכייר ועדיו על המחק והיה כתוב בין חתימת העדי'
אכחא סהרי וכו' ומחקו מחק השטר וכתב מה שרצה א
אחר כך שטר שהוא על הכייר ועדיו על המחק פסול שמה
ימחקו השטר ויזייפו ונמצא הוא ועדיו על המחק ואם
כתבו מעדים אכחא עדים חתמו על המחק והשטר על
הכייר כשר והוא שכתבו כן בין חתימת עד הראשון לח
לחתימת עד השני אבל אם כתבו כן לפני חתימתה או א
אחריה לא נמצא שטר שהוא על המחק ועדיו על הכייר
פסול אפי' כתבו אכחא עדים חתמו על הכייר והשטר
מחקו דסוף סוף ימחקו השטר ויזייפו ויכתוב מה שירצ'
אעפ' שכתב ב' פעמים אינו כיבר כיון שאין אצלו מקום
שמחקו פעם אחת שכלים להכחין בין זה לזה כתב אפי'
הראש זל בתשובה לפי מה שנהגין לכתוב פרעו ביני ש
שיטו צריך לזהר שלא יהא שום גדר ביני שיטו דאיכא ל
למיחש שמה היה בו פרעון ומחקו וב' ש' אם הפרעון שב
שכיני שיטו הוא על המחק דאיכא למיחש שמה היה יות'
ומחקו וכתב מה שרצה ואם יש עדים שהפרעון הוא כת
כתב יד הלזה כשר ותו ליכא למיחש למידי
מתקנת חכמים לקיים השטר שכל זמן שלא
נתקיים לא מיבעיא אם הלזה אומר שהוא מזויף ומעול'
לא צוה לכותבו שהוא באמן אלא אפי' אם מודה שכתבו א
אלא שאומר הוא שטר אמנה או פרוע באמן במגו שהיה
יכול לומר מזויף הוא וכתב בעל העיטור דווקא בשאין
בגמלויות אבל אם יש בו באמנות לאו כל כמיניה ובעל
התרומות כתב דאפילו אם יש בו באמנות באמן מסוס
מגו והכי ממי מסתברא לכן תקנו חכמים לקיימו ושופא
אין הלזה יכול לומר שום דבר וכיצד הוא הקיום באים פ
עדי השטר ומעידין לפני ג' אפי' הן הדיטות זאת היא ח
חתימתי וכותבין למטה בחותב תלתא בחדא הויכא וא
ואתא פלוגי ופלוגי ואם הירו קדמא אחתימת ידיהו ומ
ומדאיתברר לבא דהא הוה חתימת ידיהו אשכונה וקד
וקייממיה כדחזי וחתימין למטה ואין מקיימין אותו ב
בלילה שהוא כמו דין ומקיימין אותו אפי' שלא בפני בעל
דין שפי' עומד וזווח מזויף הוא אל תקיימוהו אין שום
הומעין לו דקל הוא שהי' לו חכמים בקיום שטרות ועדי'

החתימים על השטר כעשה כמי שנחקר עדותו בבית ד
דין דמי ומכל מקום אעפ' שהוא מקוים אם אין מכירין
חתימת העדים ולא חתימת הדייכין יכול הלזה לערער
עליו ולפסולו ומיהו נפקא מיכא בקיום כיון ששני עדים
חתומין עליו וג' דייכין יותר בקל יוכל המלזה למצא מי ש
סמכיר החתימות משאילו לא היה חתום אלא בב' עדים ו
ואם אין עדי השטר בפנינו ויש עדים שמעידים על חת
חתימת העדים שמכירים שהיא חתימתן מקיימין אותו
על פיהם ודוקא ששנים מכירין פתי החתימות אבל אם
אחד מעיד על כתב יד האחד ואחד על כתב יד השני ל
לא נתקיים לפי שצריך ב' עדים על כל כת' יד של אהר
ואחד אבל אם יש שלישי עמהם שמעיד על כתב יד שני ה
העדים נתקיים ואם אין באן לא העדים ולא מי סיכיר ח
חתימתן אלא עדי הקיום בעצמ' מכירין אותן או שחתמו
בפניהם מקיימין אותו שער הרוואה כעשה דין לקיום ש
סטרות לפי שהוא דרכן כשעדי השטר מעידים בפני די
דייכי הקיום על חתימתן אין צריכין שיעיד כל אחד על
כתב ידו ועל כתב יד של חבירו אלא כל אחד יעיד על כ
כתב ידו לבד דקימא לן על מנה שבשטר הן מעידין והרי
יש באן שני עדים שמעידים עליו במה דברים אמורים
כשזוכרין ההלואה ואפי' שאין זוכרין אותה אלא על יד ר
ראיית השטר אבל אם שכחו ההלואה ואין זוכרין לה אף
על ידי ראיית השטר אז ודאי על כתיבת ידם הם מעידין
ויכולין להעיד על כתב ידם אפי' אינם זוכרים שחתמוהו
מעולם אלא שמכירים שזה כתב ידם וכיון שמעידים על
כתב ידם צריך שני עדים על כל חתימה לכן צריך להעיד
כל אחד אכתב ידו ואכתב יד חבירו או שיצטרף אחר ע
עמהם שיעיד על כתב ידי שניהם כדי שיהא על כל חת
חתימה שני עדים אחר הראשון זה כתב ידי והעיד הוא
ואחר על כתב יד השני לא נתקיים לפי ששלשת רבעי ה
הממון יוצאין על יד עד אחד וכן אם העיד אחד או אבני
של הראשון פס אחר על כתב ידו של השני לא נתקיים ש
שערי שלשת רבעי ממון יוצא על ידי קרובים מת אחד מ
מהעדים והחי הנשאר זוכר ההלואה על ידי ראיית שטר
החי יעיד על חתימתו ועל חתימת המת צריך שנים מן
השוק להעיד עליו ואין העד החי יכול להצטרף עם אחר
להעיד על חתימת המת שאם כן יצאו ג' רבעי הממון ע
על ידו ואם לא נמצא אלא אחד סיכיר חתימת המת זה
החי יכתיב חתימת ידו על השטר ויטליכנו בפני בית ד
דין כדי שתתחזק כתב ידו בבית דין ומקיימין מתוכה
חתימת ידו כדי שלא יצטרך להעיד על חתימתו ואח' כ'
יעיד הוא ואחר על חתימת המת עד ודיין אין מצטרפי'
לקיים השטר פ' אם אין מכירין לא חתימת העדים ולא
חתימת דייכי הקיום ואחד מעדי השטר מעיד על כתב
ידו וב' עדים מעידין על כת' יד אחד מהדייכין או הדיין
בעצמו ואחר עמו מעיד על כתב ידו אינו מועיל דמאי
דמסהיד האי לא מסהיד האי העד מעיד על מנה שבשט'
והדיין מעיד על חתימת העדי לפיכך אין לחוש אם העדי
קרוב ללעדי הקין וכת' הר' יונ' אם ב' דייכי הקין כל אחד

חס אין זוכרין שלמה או שחתמו מעולם כיון שמעידים
 שזהו כתב ידם מקיימין אותם על פיהם **מז** מלנה
 שאמר על שטר שבירו שהוא חמנה או פרוע
 חס אינו חייב לאחרים שאינו מפסיד לאחרים כאמן ות
 ותבא עליו ברכה ואם הוא חייב לאחרים ואיכן יכולין לי
 לפרע חלף מזה השטר והוחזק השטר בבית דין או
 שהוא ביד שליט אינו כאמן כיון שבא לחוב לאחרים ואפי'
 לא נודע בשעת הודאתו שהוא חייב לאחרים ונודע אח'
 כך אינו כאמן כיון שבא לחייב לאחרים אפי' חס הוא מ
 מפסיד גם לעצמו כגון שחייב לאחרים ימנה והשטר שמ
 שמורה בו שהוא פרוע מחזיר מאתו אפי' הכי אינו כאמ'
 במה דברים אמורים כשיש כאמנות בשטר אבל חס אין
 בו כאמנות כיון שמלנה הראשון לא היה יכול לבטל ח
 חלף בשבועה גם מלנה השני לא יגבה עד שיטבע מלנה
 ראשון והרי הוא אומר שהוא פרוע ואם לא הוחזק השט'
 בבית דין נאמן לעולם בציבור דאי בעי לא נכנעני לשטריה
 ואם לא נודע שחזיר חמנה פרוע לבעל חובו וכל לבנות מן
 הלנה רואין חס שבא בעל חובו לגבות מזה השטר אמר
 ששטר חמנה הוא אז ודאי לא היה כוונתו חלף לרחות ב
 בעל חובו וחוזר וגובה את חובו אבל חס מעצמו אמר ש
 שטר חמנה הוא בלא תביעת בעל חובו אינו חוזר וגובה
 בו והודאת בעל דין כמאה עדים דמי

מח מוכר שכתב טופסי שטרות כדי
 שיהיו מצוין אצלו חרשות בידו ויכול לכתוב הכל שם הל
 הלנה והמלנה והמענות רק שיניח מקום הזמן שלא יהא מ
 מוקדם אבל שטר שנכתב על הלנה אחת ונפרע אינו י
 יכול לחזור וללוות בו ואפי' חס הוא הכל כיון אחד שאינו
 מוקדם שכיון שממחל שיעבדו אינו חוזר ולוה בו

ממ כשכותבין שטר בשם הלנה והמלנה חס יש
 להם שני שמות אין צריך לכתוב חלף הע
 העיקר ואם כתבו הטפל לחוד השטר כשר וכן אין צריך
 לכתוב החניכא או כהן ולוי חלף חס יהיו שנים בעיר א
 שמותיהן שוין וצריך שיכירו העדים ששם הלנה פלוני ב
 ב'ר' פלוני ושם המלנה פלוני ב'ר' פלוני דאם לא כן יש
 לחוש שמא יעשו קנוניא שיעללו להם שמות של אחרים וי
 ויכתבו פלוני חייב לפלוני וכל שהוחזק שמו שלמים יום
 בעיר אין חוששין שמא שינה שמו כדי לעשו קנוניא אבל
 כל זמן שלא הוחזק שמו ובא לפני בית דין ואמר כתבו ע
 עלי שחני חייב לפלוני כך וכך אין כותבין עד שיביא ר
 ראיה ששמו כך וכך ומיהו אין צריך עדות גמורה חלף א
 אפי' אשה או קרוב סגי דמילתא דעבירה לגלויי היא וב
 ובפחות מל' יום כמי כתב הרמיה אי קראו ליה ראובן ועמי
 מחזקינן ליה בההוא שמו לחובתו כגון שקרא את עצמו
 ראובן וכתב שטר עליו ראובן לנה משמעון וטעין השתא
 לאו ראובן שמי אי קראי ליה ראובן ועמי אף על גב דלא
 איתחזק שלמי יום בהאי שמו חייב וכל שטר הבא לפנינו
 וטעין הלנה אינו חייב לו כלום שמו אחר רמאי' הע' לה ש
 שמו כמאי והודה לזה או שאמר אינו חייב לזה כלום חלף
 לאחר וזה רמאי הוא שהעלה שמו בשם בעל חובו אין

שמעין לו שחזקה אין העדים חותמין על השטר חלף חס
 מכירין אותן הנזכרים בו וכתב חלף הרשע וכל בתשובה מי
 שהוחזק שם כנויו בעיר וכתבו עליו שטר בחותמו כימי ו
 ואחר כך נודע שהיה לו כינוי אחר יכולין העדים לעשות
 שטר אחר בשם כינוי השני ולא אמרינן עשו עדי' שליחותן
 וכן חס טענו בשם הלנה או המלנה וכתבו ראובן במקום ש
 שמעון או שטענו בשם המענות יכתבו אחר והפלי' חס לא
 כתבו אחר חס יתברר הדבר שיש בו טעות הופר השטר
 כשר ע'כ' היו שנים בעיר ששמותיהן שוין כל אחד יוסף
 בן שמעון אין שום אחד מהם יכול להוציא שטר על הבריה
 שיאמר לו שטר זה שאתה מוציא עלי שלי הוא והחזרתו
 לך כשפרעת לי החוב שהיה לי בידך וכתב ה'ר' ישעיה ד
 דווקא בעיר אחת אין מוציאין אבל בפני עיירות מוציאין
 חלף שצריך לכתוב פלוני מיעיר פלוני ליה מפני שחס
 לא כן אף חס יש יוסף בן שמעון בעיר החדת יחמר אותה
 שלמה ממנו לא אפי' לוייתו מן חלף חותמו שמעיר אחרת
 ליה מן מן לשיכך צריך לכתוב שם עיר כל הלנה והמלנה ו
 ואין חילוק בין שטרות לגיטין ולא אחר יכול להוציא שטר
 חוב עליהן שכל אחד יאמר לח עלי כהתב שטר זה חלף על
 חבירי חלף חס כן שבו עדי השטר בעצמן ואומרינן זהו
 אשר העדנו עליו וזה שהעדנו לו בהלנה ומה תקתקת י
 יכתבו שם זקנס ואם גם שם זקנס שוים יכתבו שום סימן
 אבל הם מוציאין שטרות על אחר ולא יוכל האחד לומר לח
 כתחייבתי לך חלף לחבירך ששמו כשמו שכל מי שהשטר
 יוצא מתחת ידו מחזקינן לו בשלו ואם יש בידו שובר מ
 מאחד מהם אין שום אחד מהם יכול להגביעו שיאמר לכל
 אחד מהם אתה כתבת לי זה השובר ומיהו חס יכתבו הר
 הרשאה זה לזה יגבה אחד מהם שהרי חס מורה שלא פ
 פרע חלף לא' ואם יטעון פרעתי לשנים וצויתי לכתו שובר
 אחד כי הוא יספיק לי להרחותי לכל מי שיבא מכם פי
 שיתבעני חובו טענתו טענה ולא יועיל הרשאה וכתב
 הרמיה ודווקא כשאין משולשין לא בשטרות ולא בשובר וב
 ובעל חוב הוא דאפסיד אנפטיה דאחזיק בשטר שאינו מ
 משולש אבל חס משולשין בשטרות ולא בשובר על בעל ה
 השובר להביא ראיה ואינו מבין מה יועיל שילוש שטרות
 לענין שובר זה ועוד מה צורך שילוש שטרו' והלא מוציאין
 שטר חוב על אחד מלוג' אחד שהלנה לשני יוסף בן שמעון
 בשני שטרות והיו משולשין שני שטרות של כל אחד ואח'
 וממא' אצל המלנה שובר מקנים ששטרו של יוסף בן שמעון
 פרוע ולא היה השובר משולש וממא' שני השטרות בין ש
 שטרותיו של מלנה הקדוועין הורע כהן של השטרו' ושניהם
 בחזקת פרוע' שני יוסף בן שמעון שלמה אחד מהם תאמר
 וממא' לאחד מהן שדה שקנה מיוסף בן שמעון השני או ש
 שהיו שותפין בו אין המלנה יכול לטרוף השדה ולומר חס
 לך חליתני מוטב ואם לחברך חליתני כיון שאין לחברך בן
 חורין הרי לקחת שיעבודי וכן כשהן שותפין לא יוכל לט'ו
 חס ממא' כפאך לפי שאין כהם' של בעל חוב משועבדים א
 חלף מטעם ערב והערב אינו משתעבד חלף במקום שי
 שיוכל לתבוע מהלנה בעצמו וכיון שאינו יכול לתבוע

מקיימו ואם הרחיקוהו ומלאוהו טיוטא כשר דכד' לא חת
חתימי אטיוטא וכתב אה' הראש זל הא דהרחיקו פסול ד
דוקא הקיום שאין מקיימין על פיו אלא על פי עדים דכי
דכין שאין ריעותא בין שטר לעדים אין לפסול אלא מהריע
מהרעותא ולמטה כתב הרמבם שזר הבא הוא ועדיו על
המחק והקיום על הכייר אין מקיימין אותו מעדי הקיום
אלא מעדים של מעלה דשמה היה הקיום רחוק מהשטר
הרבה והיה הרינוח מלא שריטות של דין וחקך בוקהשטר
ומחק השריטות וכתב השטר הוא ועדיו על המחק חתם
בכתב קודם שנעשה בזמן נעשה בזמן הוא אינו יכול להע
להעיד על כתב ידו אם אחרים מעידין שמכירין חתימתו
וראוהו קודם שנעשה בזמן כשר אבל אם לא ראוהו עד א
אחר שנעשה בזמן לא דאיכא למיחש שמה עתה זייקו וחתם
התם בכתב עד שלא נעשה חתמו ונעשה חתמו הוא אינו
יכול להעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידים עליה אפי'
לא ראוהו עד שנעשה חתמו שזה אינו חשוב לזייק שאינו
פסול רק מחמת קורבה חתם בהיה בריא ונשתתק הוא
אינו יכול להעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין עליה
עדות זו שמעידין על חתימה ידי העדים לקיים השטר א
אין צריך עדות גמורה שהקילו חכמים בקיום שטרות ל
לפיכך חפ' קרוב כשר לכך כיצר שטר שעדיו ראובן ושם
ושמעון ובא בנו של ראובן ואמר זה כתב ידו של אבי ובא
בנו של שמעון ואמר זה כתב ידו של אבי הרי זה ב' עדים
ואם יבא להם שלישי שמעיד על ב' החתימות מקיימין על
שהם ולא עוד אלא אפי' מת האב בעוד הבן קטן יכול לה
להעיד על חתימות אביו אחר סיגדיל להצטרף עם אחר כ
כשר וכן יכול להעיד על כתב יד אחיו או על כתב יד רבו
שהכיר בקטנותו ודוקא אילו סגדיל עמהם אבל על כתב
יד אחר אינו כאמן להעיד בגודלו שהכיר אותו בקטנותו
ב' חתומין על השטר ומתו ואין כתב ידם יוצא ממקום א
אחר ובזמן שנים ואמר כתב ידם הוא זה אבל קטנים היו
או פסולין היו הרי אלו כאמנין וקורעין השטר ואם כתב
ידם יוצא ממקום אחר משטר מקויים בב' ד' חשב' שלא ק
קר' עליו ערעור אין כאמני' ופי' ה'תום' הא דאין כאמני' דוק'
שאומרי' פסולי' היו כשחתמו ועכשיו הם כשרי' שאין באי'
לפסול העדי' אבל אם הם באים לפסול העדי' שאומרי' עכשיו
הן פסולין כאמנין אעפ' שכתב ידם יוצא ממקום אחר דלא
עדי' עדים החתומים ממה שהיו עומדי' לפניהם דהו' מ
מצי אמרי' פסולין הם ואה' הראש זל כתב דאפילו באין לפ
לפסול עכשיו אינו מועיל לגרע כח השטר כיון דכתב יד
ידם יוצא ממקום אחר ופי' רשי הא דקאמר אין כאמנין
לא דליהוי שטרא מעליא למיגבי ביה אלא דלא מקרעין
ליה ואי תפש מרידיה לא מפקינן מיניה ואפי' תפש בעדי'
והדר האי ותבש מיניה לא מפקינן מיניה ודוקא מטלטלי
אבל מקרקעי לא מהכי בהו תפיסה והר' ר' יונה כתב דלא
מכתיב להו תפיסה אלא לענין זה שאם התפיסוהו ב' ד או
שהתפיסו הגל קודם שבאו העדים אינו מחזיר והלמה
בת' דאף תפיסת ב' לא מהני דאם התפיסוהו ב' ד קודם
הפסק בטיבאו עדים האחרוני' מוניאין מידו ואה' הראש

זל הפכים לרעת רשי העדים שאין כתב ידם יוצא ממקום
אחר ואומרים כתב ידיו הוא זה ואומרים מיד תיד' כ
כדי דיבור אכנסין היינו מחמת כפשות או קטנים היינו
או פסולי עדות היינו מחמת קורבה וכתרחקנו או משר
מודעא בפגינו או תכאי היה בדבר ולא ראינו לשנתקיים
התכאי הרי אילו כאמנים ואפי' עד אחד אומר לא היה תכ
תכאי ועד אחד אומר היה תכאי ולא כתקיים בזמן והשטר
בטל כל זמן שלא כתקיים התכאי אבל אם אמרו שהיו אכ
אכנסים מחמת מומן או שהיה שטר אמנה או שהיו פסולין
בעבירה אין כאמנין לפי שאין אדם משיב עצמו רשע וז
וחפ' אם אומרים שפשו תשובה והם עכשיו פשעים דכ
דכיון שהעדנות מתבטל על ידי שפושין עצמן רשעים אין
להאמינם וכתב אה' הראש זל כהי דאין כאמנין לבטל השטר
ממ' לגבי דידהו כאמנין דהורא' בעל' דין במאה עדים דמי
וחייבין לשלם ללנה ההפסד שכל לו מכח חתימתן שחתמו
שקר מדיכא דברמי ואם אומרים שפשו שחתמו לא יר
ידעו שהיה אמנה ואחר כך כתברר להם שהנא אמנה נא
כאמנין ואם כתב ידם יוצא ממקום אחר בכל דבר חין כז
כאמנין ורבי' כסים כתב דבמודעא כאמנין אפילו בכתבי
ידם יוצא ממקום אחר והרמבם ואה' הראש זל כתבג' כס
בספר' הראשונה והר' ברעלובי כתב בשם רבי יחי' דבת
דכתבאי כאמנין אפילו בכתב ידם יוצא ממקום אחר דנ
דלאו חוזר ומגיד הוא שהרי השטר חל והשטר כשר חסי
י תקיים התכאי ואם כתב בשטרא ואכן שהדי משדיין ד
דנא הוי שום שזר בשטרא לא יבול למימר תכאי היה דנ
דברינו ואיכהו גופיהו מרעי' להעדוהו וכיון שהגיד שז
אינו חוזר ומגיד ומיהו אם העדים מעידים שהיה במכר
תכאי ואומרים מה שכתבו בשטר שלא היה בו שום שזר
לא כאמר לבטל התכאי אלא דנא נאמר שצדק המכר ליה
היה בו שזר לשלשיתקיים התכאי כאמנין כתב הרמבם בעד
אחד או היפ' תכאי ועד אומר לא היה תכאי אם על מטלט
מטלטלין מעידים כשבע חתבע שבעה דאורייתא עלפי
הער החסר שאמ' שלא היה תכאי אעפ' שהער האחד מכח
מכחישו לא אמרינן חוקי' חד לבהדי חד דרחמנא הימניה
לאחד לחיוביה שבעה וכל מקום שהאמינה ותורה לעד א'
הוה ליה כפכים והאי דקאמר תכאי הוה ליה חד ואין דב
דבריו של אחד במקו' ב' וכן הדין באחד אומר פרוע ואחד
אומ' אינו פרוע עכ' ואינו יודע למה נחסר דברי האומר
שלא היה תכאי בשנים יותר מדברי האומר תכאי ונראין
דברי רב מתתיה שכתב אעפ' שהלכה שער אומר תכאי כ
כאמן ממ' כיון דרב כאמן מחייב שבעה אפי' תכאי דליכא
דירא דממוכא משתבע ההוא דתכאי היה ובטל לשטרא
כתב הרמבם זל עדים שאומרי' כתב ידיו זה אבל מעולם
לא ידענו עדות זו ואין אנו זוכרי' שזה ליה מזה לא כתקי'
השטר עד שזכרו עדות' אבל אם כת' ידם יוצא ממקום
א' מקיימין השטר ואין משגיחים לדבריה' שאומרי' אין אנו
זוכרי' העדות שמה חזרו בהן וזה שאומרי' אין אנו זוכרי'
העדות כדי לבטל השט' כאילו אומרי' קטני' היינו שאינם
כאמנין הואיל ומתקיים שלא על פיהם עכ' ונראה שאפילו

החוק ולא נתקיים שכול כתב ה'מכם יכול הלנה להחרים
סתם על מי שכובש שטרו ואמר שאבד ואם טוען הלנה ט
טענת בריא שהשטר אבדו ועתה הכיחו בכיסו הורו רבות
רבותינו שיטבע המלה שאבד השטר ויכתוב לו שובר מי
שפרע מקצת חובו והשלים שטרו ביד שליט ואומר אם לא
אתן לך ביום פלוני תן לו שטרי גניבה כל חובו והגיע הזמן
ולא נתן אם עבדו אונס בגון חולי וכיוצא בו לא יתן ואם
לא עבדו אונס הרי זה יתן דאשמכת קביא היבא דלא חכים
אם קנו מיכיה ב'ד חסוב ודווקא שפירש אם לא אתן עד
יום פלוני תן לו שטרו ויהיו כל המענות הללו מתכח וישאר
השטר קיים כבתחלה שאם לא כן הוי שטר שנמחל שיעב
שיעבדו כדי המענות שנתן וכתב רב אלפס דווקא כי האי
גופא דאתתים שטרי אבד בעלמא לא וה'מה כתב אנג'ד
דאתתים שטריה לא מהני עד דאתתים בבית דין ואמר לי
ליבטלו זכותיה וקנו ממנו ב'ד חסוב ואח' ה'ראש זל כתב
דאפילו לא מתתים זכותיה קני אם קנה ב'ד חסוב וב'ד
חסוב כתב ה'ד מאיר דבקיאי בדיני אשמכתא דאנן לנה
מטמעון מנה האחד בביתן עד סכים עשר חדש ועשה לו
שטר מחר משהיה מעבסין בלא שום תבאי וספור אלא שה
שהשלים ראוהו שטרו ביד לוי וא' לו אם לא אפרענו מכאן
ועד זמן פלוני לו שטר מכירה זו וראובן אובל הפירות ת
תוך הזמן ומתוך הומן מחר שמעון השדה ליהודה קודם
שזכה בשטר המכיר שביד השליט וכשהגיע הזמן ולא פר
פרע ראוהו נתן השליט שטר המכר לשמעון והחזיק יהוד'
שדה ואכל פירותיו ובא ראוהו להוציא יהודה מן השדה לב
בשכיל שלקה קודם שזכה שמעון בשטר כתב הראב"ד ש
שליט שמעון לו **נה** שליט בזמן ששליטתו בידו כ
בזמן ב'ד עדי' אפילו אם הוא קרוב ואין צר
צריך ליטבע שחזקה אין אדם חוטא ולא לו ואפילו אם כר
דראה בבר ב'ד שהוציא השטר מתחת ידו סתם וסתק עד
סנתקיים ואמר פרוע הוא אפילו הבי באמן אין שליטתו
בידו הרי הוא כשאר כל אדם ומחייב שבעת התורה לשב
לשגגרו אם אינו קרוב כת' בעל העיטור בשם ה'ד יהודה
ברצלוני הא דחשוב בעד אחד דווקא בשכניהם כשתלקו
מעליו ואין להם עליו שום תרעומ' אבל אם יש להם עליו
שום תרעומת בענין השליטות הוה ליה כונע בעדות ואין
מקבלין עדותן הכחים אחד מהם את השליט ואמר פלוני
עשאו שליט מעולם יש אומרים שאין לו דין שליט ואינו בא
באמן במה שיאמר ובעל התרומות כתב שהוא באמן לא מ
מכאן אם טוען שלא עשאו אלא כתור' פקדון משרו לידו
סאין מועיל לבטל השליטות הנאיל והוא מודה שהאמינו ע
עליו דרך פקדון הרי הוא באמן בכל מה שיאמר אלא אפי'
טוען בזלת ממכר והלנה אומר לא כי אלא שליט מכתיבי
בינך וכין פלוני באמן ב'ד' א' כשאין בניהם הכחשה בסך
ממון שתחת ידו אלא שאחד מהם אומר או אפילו שניהם
אומרים דרך גולה תפשתו והוא אומר שהשליט בידו אבל
אם יש ביניהם הכחשה בסך הממון שהוא אומר לא השלשת
בידי אלא כדוכך והם אומרים או ה' מהם אומ' יות' הית' כיו'
שהוא חייב שבע' הוה לי כיגע בעדו ואינו באמן הכחשה

הכחשה והוה עדים ואומרים לו על תבאי זה הייתי סלש בי
ביניהם כתב הרמב"ן העדים באמנין בין שהזמינו העדים
שיעידו על השליטות בין שלא הזמינו אלא שאירע שהקנו
באותו מעמד ודאו בכל ענין חין השליט באמן ב'ד' א' כ
בשומר השליט ביום פלוני כמסר בידו השליטות בתנאי
כך וכך והעדים מכחישים אותו אבל אם חומר בתנאי כ
כדוכך הוא בדי' סתם אפילו שחומרים העדים כשנמסר
לידו לז' היו התנאים בין השליט באמן דשמח אחר כך באו
לפניו והתנו בענין זה חשפ' שאין השליט טוען בפירוש כ
כן אכן טענין ליה כן כדי שלא יהא מוכחש מן העדים כל
שליט שמת וכמנא בתיבת יד שליט או מכתבת אחר ש
שטרו זה המוכח אבדו פרוע הרי זה פרוע חשפ' שאין ע
עדים על הכתב כתב בעל העיטור חמר רבנותא אפילו
עבר הזמן שהיה לו להחזיר לחסר והן ולא החזיר עדין ש
שליט הוא וכתב הוא ומסתברא אם נעשה שליט לזמן ידו
ידוע ועבר הזמן אין לו ליתן השליטות אלא בפני בית דין
ויפרש להם ענין השליטות שמה יפול ביניהם מחלוקת וח
ואם יוציא השליטות מתחת ידו לא יהיה באמן אלא בעד
אחד לפי כך צריך שיכתבו בית דין ויחתמו הענין אלא
לא' ה'ראש זל ראוהו שהיה לו שטר על שמעון וכתבשר ה
ביניהם שיפרענו לזמנים ידועים ועשה שמעון שטר עליו
מ'תק זהובים ונתנו ליד באמן כתבאי שאם יעבור אחד מ
מהזמנים טקבע לפרוע ולא יפרע שיתן השטר לראובן וע
ועברו הזמנים ולא פרע שמעון וראובן תובע שטרו השו
תסובה הכאמן ישל' באמנותו ויתן השטר לראובן כמו שה
שהושלם בידו אבל קודם שיתן השטר לידו יעתיקנו ויקי
ויקרי מנו בעדים ויאמר לפני העדים הייך בא השטר לידו
ושאם צריך לקיים שליטותו ויכתבו ויחתמו העדים בלה
הדברים ויתבוס ביד השליט והשליט יתן כתב העדים וח
וחתימתן לשמעון וכשיתבע ראוהו את שמעון לדין לגבוה
ממנו השטר יטעון כל זכותו אבל השליט יקיים שליטתו ו
ואין לו לטעון בשכיל שמעון ושמעון יטעון בעצמו מה שי
סירבה שטר שיוצא מתחת יד שליט והלנה טוען כי הוא מ
מזויף או פרוע ואין יכולין לה' חתימת העדים והשליט
מעיד כי המלה והלנה מסרו לו השט' ואמרו לו שכתב וכך
כשאר עדין לפרוע משטר זה אינו באמן שאין השליט באמן
בשכיל תפישתו יותר מכעל דבר בעצמו ואילו היה השטר
ביד מלוה כיון שאינו יכול לקיימו אינו כלום שמורה בש
בשטר שכתב צריך לקיימו ואין כח ביד השליט לעשות מ
משטר מזויף כשטר שליט שהושלם שטר בידו לזמן ידוע שי
סיפרענו ביום פלוני ועבר הזמן וטען הלנה שפרעו בזמ
בזמנו או שמת הלנה הרי הוא בגזקת שאינו פרוע ומחז
ומחזירו למלוה שאינו פרוע היה מודיע לשליט בפני המל
המלוה והיה תובע ממנו שטרו ולא היה מכיח שטרו בידו
ואעפ' שהדבר מוכיח שאינו פרוע אם מת הלנה לא יפרע
המלוה אלא בטבעה מן היתומים שאיפשר שפרעו ויריא
אונס או ששכח להודיעו לשליט מי שחייב עצמו בשטר ב
בקני' לחבירו והפקידו החייב ביד אחר בסתם ולא פירש
לו באיזה ענין מוסרו לידו ומת המפקיד הרי זה לא יתב
יהבנו למלוה משני טעמים האחד

[illegible]

כרתי בין בביטוין בין בשאר שטרות לפיכך שטר שממשי
בפני בעדים גובין בו ממעטרי אפ' שאינן חתומין בו
ומכל מקום אם נמצאו עדי חתימתו פסולים הוא פסול
אף על פי שממשי בפני עדים כשרים **נב** שטר
שיש בו ריבית אינו גובה בו הריבית
גובה בו את הקרן אפי' ממעטרי שאין העדים נפלים
בכך אפילו אם הוא ריבית דאורייתא ודוקא שהריבית
מפורש בשטר דליכא למיחש שמה יגבה הריבית אבל אם
כלל הקרן עם הריבית פסול לפי שיבא לגבות בו הריבית
שטר שבה לפיכך קרוע קרע בית דין והוא שקרוע במקו'
העדים והזמן והתורף או שקרוע שתי וערב פסול ואם
אינו קרוע בזה הענין כשר ואף ה'ראש זל כתב בתפוצה
וכל זה דוקא שאין יכולין לעמוד על הקרע אם הוא
בסכין או ממילא אבל אם כיבר שנעשה בסכין ולא נעשה
ממילא כמו שדרך שטר ליקרע בפליו אפ' שאינו נק'
פתי וערב פסול וכתב בעל התרומה' הא דבשר בשאינו
קרע של בית דין דדוקא בשתהא מעורה קצתו אל קצתו
אבל אם נקרע ממשי לשנים גרע טפי מקרע בית דין ופ'
ופסול ממחוק או כעטמם אם רישומו כיבר כשר ואם לא
פסול תניא בתוספתא תרקיב ונעשה כהברה כשר במחוק
או כעטמם ושלדו קיימת אם יכול לקרות בשר ואם לאו
פסול **נב** מי שיש לו על חבירו שטר של מכה וחמר
לכית דין שיעשו לו שנים של כ' או שיש לי שנים
של כ' וחמר לו שיעשו לו אחד של מאה אין שומעין לו וא'
ואפילו יש לו אחד של מאה וחומר שיקרעוהו ויעשו לו א'
אחד של כ' אין שומעין לו דשמה פרע' לו אותו של ק' וכת'
לו עליו שובר ויוציא זה של כ' שעשו לו ויגבה לו **נד**
מי שפרע מקצת חובו אם רצה המלוה בית דין
יעשו לו שטר ממה שנשאר חייב לו ויכתבוהו מזמן הרא'
הראשון אבל עדי השטר אינם יכולים לעשות לו שטר מ'
מזמן הראשון יצא לכתוב לו שובר וישאר שטר פסול כמו
שהיה ואפ' פרע ה'לה כל החוב ואומר המלוה אבדתי פ'
שטרי אין ה'לה יכול לומר לא אפרע לך עד שתחזיר לי פ'
שטרי אלא יכתוב לו שובר אבל אם אמר המלוה אין שטרי
עתה בידי כי הוא בעיר אחרת ואכתוב לך שובר אין שו'
שומעין לו כיון שהוא בעולם לא יפרע לו עד שיחזיר לו
שטרו ובמכות' בין שובר אם זוכרין זמן השטר יכתו' שוב'
על שטר שזמנו כך וכך ואם אין זוכרין אותו יכתבו סת'
על שטר שסמכוהו כך וכך ולא יכתבו זמן בשובר שמה א'
אחר העדים זמן ההלואה בשטר וכמוצא א' בעמים זמן
השובר קוד' לזמן הסער ויחזור ויוציא סט' חובי המאומר
ויטרוף בו לפיכך אין לעדים לכתוב זמן בשובר אלא אם
כן זוכרין זמן ההלואה ושובר שנכתב סתם פלוגי פרע ל'
לפלוגי מבטל כל שטר שיש לו עליו סיד בעל השטר על ה'
התחובה וכן כתב אף ה'ראש זל אם זמן השטר והשובר
יוצאין ביום אחד השטר פסול ואם כתוב בו דיכרי סתם
מבטל כל שטר שיש לו עליו אבל אם כתוב כך וכך דיכרי
וממחק הסכום ונשאר דיכרין או שכתב הסכום על המ'

שטר
ל-76

חפץ כי אם בשטר ובאחריות כמו קרקע והיה הרבגדול
דבר כי דין זה היה נמצא בכל יום כמה פעמי' והיה הדבר
ידוע לכל בני העיר גם בתוך דברי הדיוטין מוכח שידוע
להם שפסע המנהג בכל הארץ אלא שראו לומר אחר שגשג
מעמה הדיין המוקדם והוציא מטלטלי מיד הלוקח וכתבו
למלה זו היא ראיה שלא פסע המנהג בעיר ההוא ואני או
אומר שזו אינו ראיה שמה הדיין ההוא דין תורה ולא ש
סם אל לבו המנהג ההוא שאילו לא פסע המנהג היה ידוע
מפורסם לכל בני העיר על כן אני אומר שאין להוציא המ
המטלטלין מיד הלוקח עד שיתברר בודאי בירור גמור ש
שלא פסע המנהג סם כי אומד' דמוכח הוא שפסע המכ
המנהג שמה שאם לא פסע סם רבו דיונים בכל יום בגדון
זה וכאשר עוד בתשיבה אחרת אעפ' שהדין בשאר מטלטלי
כן אם היה לל' שטר חוב על אחד ומכרו בעל חוב גובה
ממנו דטעמא שאין גובין מטלטלי שזכר משום תקנת הש
השוק אל בשטרות לא שייך תקנת השוק דלא שפירח ועו
ועוד לא יצא השטר מרשותו לבדני שערין כשאר ב' דו כח
למחול השטר הילכך חשיב שפיר ממנו לגבות כל ממנו
בעל חוב חזר השוואל ואמר שאי אפשר לו לברר המנהג
כיצד נהגו ועל זה חשיב לו סביר הייתן שאי אפשר שלא
תוכלו לעמוד על המנהג לבן כתיבתי שאין להוציא מיד הל
הלוקח עד שיתברר המנהג וכיון שכתבת שאין אפשר ל
לברר שפסע המנהג סם שלא להגבית לב' ח' ממטלטלי מש
מטעמי אלא אדרבה אירע מעשה פועמים שהגבה הדי
הדיין ממטלטלי משועבדים אומר אני כיון שאין בירור ל
למנהג יעמוד הדבר על דין תורה ויגבו בעל חוב ממטל
ממטלטלין הידועין שקדמו לזה קודם החוב שלמה עכ' כ
כתב הרמבם המחייב עצמו בדבר שאינו קצוב בגון שאם
לחברו הדין אני חייב לכסותך או לזכך לא משתעבד שא
שאין כאן דבר ידוע ומצוי שכתבו לו במתבס' והראב"ד ז"ל
השיב עליו וכן כתב הרמב"ם ז"ל המחייב את עצמו בדבר ש
שאין לו קצב בגון שאמר לחברו הריני חייב לפרנסך או
אתן לך כך וכך חטים בכל שנה אעפ' שאין לו קצבה שמה
יתייקרו החטים הדין זה כשאר חוב לפיכך אם לא קנו מ
מידו או שלא חייב עצמו בשטר גובה מבני חורין אבל אם
קנו מידו או שחייב את עצמו בשטר גובה ממנו שועבדין
והמחייב את עצמו בדבר שלא בא לעולם ואינו מצוי אצל
חייבא' ע' ב' דקיימא לן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעול'
ה' מ' שהקנה לו בלשון מכר או בלשון מתנה אבל בלשון ח
חייב לך כד וכך מדות של פירות שהוא חייב לו פהרי ה
הורה לו בהם אלא אפילו אם אמר הרי עלי עדים האל'
מתחייב לפלוגי כך וכך מדות של פירות שהיה חייב ודיוק'
בלשון חייב חל האחריות והשעבוד על החייב אבל הנותן
מתנה דבר שאינו מצוי אצל או שלא בא לעולם אפי' כתב
ל' שעבוד על שדה או קבל ממנה אחריות על כל נכסיו
אינו כלום שאין שצבור אחריות גדול ממעבדן ואפי' אם
כתן לו משכו' על מתנה זו לא קנה דמתנה אין כאן ומשכו'
אין כאן וכ' ש' שיעבד דברע ממעבדן ראובן הוציא שטר

על שמעון שכתב בו מחמת סתתתי לו ק' זהובים ושיעב
ושיעבדתי לו כל נכסי באלו ק' זהובים שיגבה אותם מה
וטען שמעון שבשעה שכתבו על עצמו לא היו בידו ואין
אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וגם העדים החתומים ב
בשטר אומרים שאינם יודעים אם היו ברשותו זהובים
אם לא כתב רב אלפס בתשובה אם זהובים שכתן בקנין
הוא מטבע שמושאין ונותנין בהם בדרך שמושאין ונותני'
במטבע של כסף הרי הקנין אינו כלום שאין מטבע כסף
בחליפין אבל אלאין נוסחין ונותנין בחותמו מדינה בזהו
בזהובים הכתיבין בקנין הרי הן פירות וכפי' בחליפין חל
אלא שצריך שיהא ברשותו בשעת קנין ואם אין הדבר יו
ידוע אם היו ברשותו בשעת קנין חו נח על התובע להב
להביא ראיה לפיכך אם טוען בעל השטר טענת בריא ש
שידוע שהיו בידו בשעת קנין צריך לישבע היסה שלא הי
היו בידו ואם אינו טוען חל טענה שמה מחרימין לו ס
סתם על מי שכתן זהובים במתנה וכחש בו והשעבוד ס
ששיעבד בו אינו כלום דכיון שהמתנה אינו כלום גם הם
השעבוד לא חל והראב"ד כתב על זה שלא כרא' לו תשובת'
הרב כי האומר כתתי לפלוגי כך וכך הורא' היא ללד הק
הקבאה ומי שהורה על עצמו שכתן אין בודקין אחריו הי
היחך כתן ויש לבו להעמיד השטר בחזקתו ולומר שזיבה
אותו לו על ידי אחר ונשארו בידו וכעשה שומר עליהם
וכת' אחריות עליהם בקנין והרי יש כאן זהובים ושעבוד
חל עליהם ואף הראש זל כתב ברישא פרק אעפ' שהדם
יכול לשעבד עצמו להתחייב בדבר שאינו חייב בו עתה
אעפ' שאין לו עתה נכסים כמו שנוהגין לשעבד בכתובה
גדולה אעפ' שאינו חייב בה ואין לו עתה הנכסים רחוקין
הלוא לשמעון מכה ולאח' זמן כתב לו שטר ובקנין מחמת
שליתי מפלוגי כך וכך וכתחייבתי לי בהן ומשכתי לו
קרקע פלוגי ובה במשכונא ולא אומרים כיון דמליה נהו
להוציא כיתב' לא קנה הקרקע ולא כשתעבד לו שהדין כ
כשתעבד לו כתבו בשביל הוראה שהורה שלמה ממנו מכה
ואין קנין המשכונא לבד הקרקע חל להחזיק בו ולחבול
פירותיו עד שיפרע מחובו ודומה למי שהלוח לחברו מ
מכה על פה ולאחר זמן מכר לו משכון על הלוחתו שאינו
יכול להוציא המשכון מידו עד שיפרע לו חובו ראובן הו
הוציא שטר שכת' בו שלמה שמעון מלוי וטען ראובן שלמי
סלוחו היה ושלמיחותו הלוא וכתב השטר על שמו ולא ה
הקפיד עליו ושמעון טוען לאו בעל דברים דידי את ש
פהרי אין לך הרשאה מלוי ולא מכר שטר זה לך ולא כתבו
לך אם הורה לוי לראובן ששלוחו היה הרי כתב לה הדבר
שממנו זה של ראובן היה והוא המלוח והלוא כשתעבד לו
אעפ' שלא כתב השטר בשמו ורופין הלוא לפרוע לו ויש
וישטר בכך שלא הוצרכו כתיבה ומסיר' אלא למי שכתב לו
לזכו ממנו למי שלא היה בו שום זכות עד עתה אבל כי
כיון שזה מורה לדבריו ואינו חב לאחרים בהודאתו יש לו
לבו להאמינו לפיכך אם בא לוי למחול ללוא אינו יכול ל
למחול לו כיון שיש כאן מסירה והוראה זכה ראובן בשל
וכאלו הלוא ראובן לשמעון מידו לידו ואין צריך

מחבר

שמאל לזה בו ופרעו לשיכך מצא בידו והפקידו החייב
 אבל זה והשני שמאל לא לזה בו מעולם והתנה על העדים
 שקנו מידו שיתנו השטר לידו ולא ליד המלוה שלא זכה בו
 המלוה לענין שיעידו בו העדים עד שיצא מתחת יד המ
 המתחייב וגם לא יחזירו ליד ארשי הלזה שמאל אחר לע
 לעדים בשתם קנו ממני לפלוני וכתבו השטר או שמאל אחר
 בפירוש וכתבו לו השטר ובמצא שזכה המלוה בהיותו ביד
 העדים ואיפשר שטעו ומסרוהו לזה שלא כדון שליש ה
 הכעסה על ידי שליח כגון שצא הלזה עם אחד שכירו מ
 משכון או שטר ואמר לזה המלוה עשאי שליח להביא איד
 משכון או שטר זה למוסרו בידך על עמך כך וכך וקבלו
 השליש מיד השליח בתכאי כך וכך ואחר כך בזה המלוה
 והכחיש השליחות ואמר שלא עשאו שליח לדבר זה מעולם
 אלא שלא מדעתי ככנס לביתי ולקחו וביון שאתה יודע ש
 שהשטר שלי ואני לא עשיתך שלישי עליו אלא שפלוני גזל
 ממני וכחש לך על שמי החזיר לי שלי בזה כתב הרמבם
 יעשה שלישי מה שאמר לו השליח שהרי השליש כאן שכן
 אמר לו השליח והשליח כאן בשעת שיצא השטר חו המ
 המשכון מתחת ידו במגו שחס היה רוצה היה אומר הו
 הישג בדי על תכאי כך וכך **נו נו** שטר
 לשות שטר פרוע בתוך ביתו
 שגה בו ופרעו אינו חוזר ולזה בו ואם אמר לו הלזה פר
 פרעתי והשיב לו המלוה כן היה אבל החזרתי לך הרי מ
 מורה שמתחל שיעבדו ואינו גובה בו אבל אם אמר החז
 החזרתי לך מפני שלא היו טובות או שתחליפם לי לא ב
 בטל השטר **נח** מי שהוציא שטר על חבירו ואמר
 לו פרעתיך והשיב לו אמת שקבלתים ממך א
 חבל מלוה אחרת יש לי עליך על פה ובשכילם קבלתים וזה
 השטר עדיין בחזקתו עומד אם לא נותנו לו בבני עדים
 כאן והשטר עדיין בחזקתו וגובה בו בלא שבועה אם יש
 בו באמנות ואם אחר כך יתבעו שלקח ממנו שלא כדון
 כשבע זה היסת וכפטר ואם אין בו באמנות אינו נוטל אלא
 בשבועה ואם לא נתן לו המענות אלא שלחם ביד שליח ח
 חייב השליח לפרוע למשלח ביד' א' שאמר לו בפירוש ליקח
 השטר מיד המלוה אבל אם לא הזכיר לו השטר וגם לא א
 אמר לו ליתן בפני עדים שטור השליח ואם כתבם לו בפני
 עדים אינו כאן ואיתרע שטורא וכת' הרמבם דלא איתרע
 שטורא אלא ככתבם לו בפני שני עדים אבל אם כתבם לו
 בפני עד אחד לא איתרע שטורא ור' כתב שלא איתרע ש
 שטורא אלא לענין שצריך לישבע אפי' אם יש בו באמנות א
 אבל בשבועה מיהא גובה בו ור' האי ור' פרידא פירשו
 שהשטר בטל לגמרי וכשבע הלזה היסת וכפטר ואמר הר' אש
 ז' כתב דלענין זה איתרע דלא גבינא ביה ולא קרעין ל
 ליה ואי תפיש לא מפקינן מיניה כתב הר' יוסף הלוי ז'ל
 הא דאיתרע כי יחבי' לי באפי' שהדי הכי מילי כשמעידין
 סבתורת פרעון כתבם לו ואינן יודעים אם מזה השטר ח
 אם מאחר אבל אם מעידין שכתבם לו ואינן יודעין אם ב
 בעורה פריעון אי בתורת פקדון אי בתורת מתנה לא אי
 איתרע ויכול לימר שיעראי כינהו דמיג דאי בעי אמר

בתורת מתנה כתבם לו וכן כתב הרמבם ז'ל אבל ראוי
 שכתב לו ולא ידעו אם בתורת פרעון אם בתורת מתנה א
 אם אחר בעל השטר לא היו דברים מעולם הוחזק כפר
 וכטל השטר ואם אומר על פרעון סל חוב אחר שהיה לי
 עליו כאן וכשבע וכוטל שהרי לא פרעו בעדים ומתוך ש
 שיכול לימר במתנה כתבם לי יכול כמי לימר פרעון סל ח
 חוב אחר הם ור' פי' אפי' לא ידעו בתורת מה כתבם לו
 כיון שראו כתבת המענות איתרע שטורא ולזה הסכים אפי'
 הר' אש ז'ל ואם אמר הלזה והלזה מענות אילו מודמי שור לק
 לקחתי ממך ואתה גבית דמי בשרו כשמכרתיו והשיב לו
 בעל השטר כן גביתי אבל מחוב אחר שהיה לי אצלך כיון
 שהורה שמדמי השור היה החוב ומדמי השור נפרע בטל
 השטר וכתב הרמבם אפי' אין עליו עדים שפרעו מדמי
 ישבע הלזה היסת שפרעו אבל הר' יוסף הלוי פיר' דווקא
 שיש עדים שפרעו לו דמי השור דאי לאו הכי היה כאן
 לימר סיטראי כינהו במיג דלא איתרעתי מדמי השור ו
 והכי משתברא **נמ** מלוה שהוציא שטר ח
 חוב מקוים וטוען הלזה שהוא פרוע
 והמלוה אומר איני יודע צריך להחזיר לו שטרו ואין עליו
 אלא חרם שהיה לו לידע בשטרו אם פרע אם לאו וביון
 שאינו יודע אין לו עליו כלום **ס** לזה שכתב
 למלוה דקמינא ודאכא עתיד למקמי וקנה
 ומכר או הוריש משתעבד ובעל חוב גובה מהלקוחות ו
 ומהיורשין ואם לזה לזה משכנים וכתב לכל אחד דאקמי ו
 וקנה חל שיעבד שניהם כאחד בשעה שקנה הכנסים ו
 וחולקין לפיכך לוקח שהשכיח את הקרקע וצא בעל חוב
 לטורפה ממנו עם הסכח אינו גובה חל חצי הסכח שזה
 הסכח דאיקמי הוא והוא ליה בעל חוב ולוקח גבי הסכח
 כלזה ולזה ואחר כך קנה ויחלקו שכיון שמכר לו באחריו
 חל שיעבד על כל מה שקנה ושיקנה ואם שיעבד לו מעט
 מטלטלי אגב מקרקעי כתב אפי' הר' אש ז'ל בתשובה על ש
 ששאלוהו בדיון סדן דין קדימה במוטלטלי שמכרנו משכן
 הלזה מדינא דגמרא או גם מכח המנהג בדרו אותו דין
 שהיה דיון בעין הוציא שפעי' מטלטלי שמכר הלזה ונתנם
 למלוה בחובו והשיב ודאי מדינא דגמרא יש למוטלטלי דין
 המקרקעי לכל דבר לגבותו מן הלקוחות ויש בהן דין ק
 קדימה ואף אם היו ללוה שטרות על אחרים וכתבם לו
 מכרם לאחר המלוה גובה אותם דשטרי בכלל מטלטלי
 הן ומשפיעבדי אגב מקרקעי כמו שאר מטלטלי אמנם מ
 מיום בגאי לארץ הזאת תמהתי על כי ראיתי שכותבין ב
 בשטרות שיעבד מטלטלי אגב מקרקעי שאם כן אין לך
 אדם שקונה חפץ מחבירו ורציתי לבטל ואמרתי חקעל פי
 שכותבין כן בשטרות כבר נהגו בכל הארץ הזאת שאין מ
 מגבי' לב' ח' ממטלטלי שמכ' או נתן הלזה מפני תקנת השור
 על כן לבי נוגף כי מאחר שידוע הוא שפסט המנהג בכל
 הארץ שאין מגבי' לב' ח' ממטלטלי של לוקח שאם היה מקו'
 סלא פסט בו המנהג ראוי היה שבאותו מקום לא יקנה א
 אדם מחבירו שום

בין בדין אומות העולם יש למרסו שלא לעקור דברי תורה בגון אי גברא אלמא הוא ואין כח בדיני ישראל לבו
לבוש אז יש לו רשות להביא אותו בדיני אומות העולם
שלא יסביר ממנו וכן בגדון זה אעפ"י שכותבים במטרות
שיש רשות למלך שירד לכבסי לזה ממ' אין לעבור על דב
דברי תורה דתקן המלך את חכיריו לא ימש כבנו אלא ב
בב' ד' ויש למרס מה שבהגו לכתוב שיכול המלך לירד לבב
לכבסי לזה בגון שלא מצי' המלך דין שרונה למשכנו אז
יש לו רשות לעשות דין לעצמו וכן הקרתי שניהגין בשני
דברים הללו פה לגולטלה ועוד רגילין לכתוב לכל מוצא
שטר זה אעפ"י כוהגין לכתוב הרשאה אלמא לא כהיג לר'
בלשון הכתוב במטרות כ"ש בדברים הללו שיש עבירה בד
בדבר ויש למרס הלשון בעבין שלא יהא בו עבירה ששאלת
שמעון שכתוב שטר לראובן עליו באחד בניסן שנת תת"כ
בכל סך ממון עד אלף זהובים סודת שמעון אחר זמנו של
שטר זה שיש לראובן עליו וכתוב ויחתום בחתימת ידו
בהודאה זו והוציא ראובן כתב ידו של שמעון שהודאה שי
שיש לראובן עליו ק' זהובים וזמן כתב ידו ב' כז בניסן וז
ונתקיימה חתימת שמעון באחד באייר ונסתפקתי מאי
מחיתי גובה ראובן ממון שטרו אז ממון שנתקיים חתי
חתימת יד שמעון בב' ד' יראה שראובן גיבה ממון שטרו ד
יאלץ יצא הקול שנתח' שטר של שמעון באלף זהובים והיה
להם ללקוחות לחוש שאלא לתר' ימסור שמעון כתב ידו
לראובן כי אין קול יוצא לבתב ידו שיאמרו אין אנו צריכי'
ליזהר אלא עד שימסור לו שמעון כתב ידו כי דונק העד'
הוא דמפקי' לקל' וששאלת ראובן שאל משמעון ואמר לו
אתה הודית בפני עדים שאתה חייב לי מנה חוב גמור ב
בשטר וקנו מידך קנין גמור ועתה גבנו ממני השטר ונת
וכתבוהו לך תן לי ממנו והשיב שמעון אתה לא מכרת לי
כלום ולא הלייתי אלא לי נתן לי משכון ושאל ממני לעש
לעשות שטר חוב בשמך והוא החזיר לי פטור והחזרתי לו
משכנו תשוב אם ההודאה שהוד' שמעון בפני עדים הוא
כיון שטען בזהרוב לאו הודאה היא כי לפי דבריו לא היה
עיקר הממון של ראובן מעולם ואף אם הודה תחילה בפני
עדים כמו שטען ראובן חייב לו מנה חוב גמור בשטר וע
ועתה שאין השטר יוצא מתחת יד ראובן והוא טוען שעי
שעיקר הממון לא היה שלו אלא של לי היה ובקש ממנו לב
לכתוב השטר לשם ראובן ופרעו ללוי והחזיר לו שטרו הו
הוא באמן כגועה זו במגו שיכול לומר לראובן לך פרעתי
והיה באמן בשבעה כיון שאין השטר ביד ראובן גם עתה
באמן כגועה זו שהוא טוען בשבעה ואינו סותר בטענה
זאת הראשונה כי שתיהן אמת כי היה חייב לו מנה חוב
גמור בשטר כיון שהשטר בכתב בשמו ויכול להוציא הימ'
בכל עת שירצה אעפ"י שאין עיקר הממון שלו ומה שטען ע
עתה אינו סותר דבריו הראשונים אלא מתיר דבוריה ו
וכאמן במגו כרפריפית שאלה ילמדו רבינו ראובן הוציא
שטר מאף זהובים על שבעה אכשים מהקהל ויש לו כמו ל
שלישים שנים ולא כשאר מהלגונים חי אלא אחר ובעל השט'
טוב לירשי הלגון ומכח לאחד מן הלגון אותו שהוא ח

חי עדיין ואינו תוצעו ויש לו ממנה למרס החוב והימ' ש
טועגין סבבותיהן עשו שטר זה בסביל הקהל והקהל שב
סבבותיו זמן פרעו השטר כי ראוב' לא היה אמור שילוח
משלו חלק זהובים לאלו הלגון ועוד למה לא הוציאו החי'
הלגון ובהיות הקהל קיים ועוד כי המלך הזה עברו עליו
עליה כמה שנים שהגיע לתכלית העומי ולא הוציח שטר זה
עד סמיתו הלגון וכל הדור ההוא ועוד כיון סליה אחד קי
קיים ואינו רוצה ללוצעו פ' מ' שטרא רעועא הוא ובפני
שהחי יודע מה טיבו של שטר זה אינו מצי' פניו כגברו ו
ואולי יכתשאר עמו תשובה מה פריצית לפסול השטר מפני
שלא הוציאו בהי' אביהם ועוד מפני שכל לתכלית העני'
ולא הוציאו אין זה טענה לפסול שטר אמנם אם יראה לר'
לדין שהדין מרומ' הוא ימנע מלהשתדל בו וכן אם עושה
כשמציחין פטרות ישנים אבי חוקר ודורס להוציא הדין
לאמתו אם אבי רואה באומדנא דמוכר שהדין מרומה וס'
ושקר אבי אומר שאין לשום דיין ישראל להשתדל בדין זה
וזה אבי כותב נחותם וכותן ביד הכתוב שאלה ראובן שי'
עליו שטר שזה נוסח' ביאור מה שהודה בפניו ראובן שי
שיש עליו ממון עובדן יעקב דמי חפץ פ' ג' כך וכך וגבה
משטר פלוגי כך וכך ממצי' סכום מה שהודה ראובן שי
עליו ממון עובדן יעקב כך וכך וכתבו זה בכך וכך ל
לירח פלוגי והעדים חתומין למט' וטען ראובן שלא הודה
הודאה זו על מכת שיכתב אלא שישב לעשות חשבון מה ש
סיהיה לו בידו ומה היה לו לקבל ואחר כך כתב לכל המ
המעמד ולא נגמר הדבר ושער היום הזה לא ידע שכתב
ובכתב ההודאה אין כתוב העדנו על עצמו תשובה כיון
שטען ראובן שלא הודה הודאה זו על דעת שתכתב אלא
לעשות חשבון לידע מה היה בידו ומה היה לו לקבל ממצי'
שאנו מפקד אלא על הכתיבה שכתבו בלא ידיעתו אבל
אינו מכחש בחשבון וגם אינו אומר משטה אבי באותו ח
חשבון שהודיתי או עשיתי שלא להשבי' את עצמי אם כן
מה קפידה יש בהתיבה זו ולא כיונו בכתיבה זו אלא לזכ
לזכרון דברים ולא לשם שטר וכן מוכיח הלשון ביאור מה
שהודה במעמדינו ולא כתבו העדנו על עצמו כמו שרבי
פרגילין לכתוב במטרות ולא הודה בפניו כמו שכותבין
בשטרי הודאות הילכך שטר זה אין גבין בו ממשעבדי כי
אין בו קנין ואינו שטר הלואה אלא הודאה בעלמה הוא ע
על חשבון שבינו ובין יעקב ולעמין זה היה עדות מעליא
לקיים מה שהודה בפני העדים **סב** אשה הכושאת
ונתבת בתוך חבית וחיו שטר' מקניית קרק
קרקעות ועבדים או פטרי חובות כתיבים על קמה והיא
אומרת פלי הן פליה להביא ראיה בעדים שהוא בדבריה
סאיה לא ממון מיוחד ואין צריך שייעידו על אלו הסטרות
שאן שלה וכתב ח'מה דהא' אם מצינו לה מטלטלין ברשו
ברשות פליה להבי' ראיה וכן אחר מן האחין פנושא ונות'
בתוך חבית ושטרות עשויין על שמו ואומר שלי הם מכב
מכבשים שנפלו לי מבית אחי עליו להביא ראיה בעדים ו
ואם מת והביח יתומים אין צריכין האחין להביא ראיה ו
ואם חלקו בשום דבר אז על האחין להביא ראיה אפילו ב

הקבוצה חדשה : ראובן הלנה מעותיו ללוי וכשעת הליאה
אמר ללוי ש חייב עמנו בקמין ובשטר על שם שמעון אך ש
סיתמו השטר ליד ראובן וכשתבע ראובן מלוי בזמנו ט
טען לאו בעל דברים ידי את כי כתחייבתי לשמעון במצ
במטיתך והשטר ככתב על שמו וראובן טוען ממני
קבלת המעות ואני הליתי לך ואתה חייב להחזירני לדי
ולא ליתני אותה ההלואה בשם שמעון אלא כדי שלא להס
להשיע את עצמי הדין עם ראובן ולא מבעיא אם חודיש
דבר זה ללוי ולעדים שלצורך דבר שכלבו הוא תולה הח
ההלואה בשמעון ושמעון אינו מערער כלל בדבר אלא א
אפי' עשה עכינו בשמעון ושמעון מערער ואומר אעפ' ש
סלא היה הממון שלי וכתתי בו מאח' שצוית ללוי להשתעב
לי בקמין וככתב השטר על שמי הרי כתת אותו לי אין מ
ממס בדבריו הואיל ואמר ראובן סיתמו השטר לידו ולא
לשמעון הרי גילה בדעתו שאינו לא לשון זכירה ולא לשון
הודאה שהיה של שמעון שהרי לא הוציא בשפתיו אלא ש
שעשה השטר על שם שמעון מדריך אמרה שהומך עליו ו
ואיזה לו כלל זכרון שמעון מורה שלא נעשית ההלואה
מאמונו כופין הלנה לפרוע לראובן שהלנה לו ואם תבע
ראובן לשמעון שכתב השטר על שם שמעון שיחזור ויע
ויעשה לו שטר מחד ממנו אין כופין אותו דמני חמ' לו ל
לא יקרחדיך בעינין ולא זילתא דידך בעינא ולא עוד
אלא אפי' אם הודיעו לשמעון בשעה שכתבו על שמו שעל
מכתבן כתבו על שמו שיחזור ויעשה לו שטר מחד עלמי
אפי' הכי אין כופין אותו שהרי לא עשה מעשה שיתקיים
התבאי ביניהם ואעפ' שהורה לו לעשותו אינו אלא כמס
במפלגה בדברים וחוזר בו אבל אם אמר ללוי בשעת ה
ההלואה על מכתבן אפי' מלוי לך שתעשה לי שטר בשם
שמעון ולבסארה תחזירנה לי על שמי כופין אותו על
כן אפילו לא פירש דבריו אלא אמר לעדים בפני הלנה ע
עיד שטר אחר תכתבו לי על ההלואה זו מחוייבין אותו ל
לכתוב לו שטר אחר על שמו כתב הרמבם האומר לחבירו
שטר שבידך יש לי זכות בו וזה אומר איני יודע אם יש לי
לך זכות בו אם לא אז איני מוציא שטרי כופין אותו להו
לוציא טוען ואמר שאבד השטר מחרימין לו חרם סתם
טען בראי שהיא יודע שהשטר שיש לו זכות בו הוא אצל
הרי זה כשבע היסת שאינו חצלו וכאבד ממנו וכו' הורו
רבתי **סא** שאלות לאח' הראש זל שאלת על
שתקנו הקהילות שכל חיזוק של יקח וממ
וממכר מתמית והלואות שלא יועיל שום שטר אם לא יה
יהיה תכתיבת יד סופרי העיר ואם יש בכלל זה מחילה
סמחל ראובן לשמעון והכתב אינו מכתב יד הסופרים ו
תשובה כל' שהתקנה לא כתבה אלא על שטר המתקיים
בעדים וכך רבילין לתקן שלא יתקיים שום שטר רק כב
בצתיבת יד הסופרים ובחתימת יד העדים המיוחדין ב
בעיר אבל שטר מחילה מעשה בכל יום שהמוחל כותב ב
בכתב ידו וחיתם וכן היה הדין אם כתב אחר וחתם ה
הוא מחוייב כמו שאם היה הוא כותב וחותם ושאלת ש
שטר שכתוב בו מתחייב כלל' לפלו כך וכך שיתנם לו לז

פלוני במאמנות ובאחריות ובכל יפוי שייפה סופר
תשובה אם אין תקנה בעיר שלא יגבה בזכירה יראה ש
סגובין בו שהרי העדים מעידים שנעשה הקמין בפניהם
על מכת שכתוב הסופר השטר בכל יפוי כח שרגיל הא
הסופר לכתוב שטרי העיר וכן מוכח הלשון שנקר' זכירה
לפי שכתובין העדים הענין מיד כדי שלא ישכחוהו ואחר
כך הילכין לסופר והוא כותב השטר על פי דבריהם ו
הילכך אם חירע כך שלא ככתב השטר מכל מקום נק
אחר עדות העדים החתומים על הזכירה ובחתימתן י
ישא הקול והיה מלוי בשטר וכדון בו כפי יפוי כח שרג
פרג' לין לכתוב הסופרים בשטרי העיר מה שכתבת סא'
כתוב בו באיזה מקום נעשה ולא מאיזה מטבע והוא
על המקום אין קסידא ועל המטבע הפחות הפקדא וא
זהובים יתן לו ושאלת אשה שיש עליה שטר חוב תתחיי
לישבע בתקנת הגאונים שתקנו להשיע ללוי אם יש לו
מטלטלין שיפרע מהם והיא מקרבת : תשובה אשה ש
לאיש לכל עונשין שכתורה ואיש צריך לדנות עד רצית
דינא דחס לא בן מה הוסיף חכמים בתקנתם כל אדם ו
יאמר איני רוצה ליתן מטלטלין או לישבע תבטל בעל מ
חובי קרקע ששאלת שטר יש לראובן ככתב על שמו אם
יוכל אחר לגבות בו בלא הרשאה לפי שרגילין לכתוב כל
הסטרות סגות רשות לכל מוציא שטר זה יהודי או גוי
ובמדרומה לי שבויליטלה אין מנבין בלא הרשאה כי אין
כותבין זה אלא לחיזוק בעלמא בלא נאות הלוי וגם חמו
באמנות רבילין לכתוב בסטרות אף כי לא יאמר לו הלנה
וגם הקב' שרגילין לכתוב בסטרות שיפרע כל האנשות
על הכפל היאך יגבו והלא אסמכתא הוא תשובה כך נה
כהגו פה שצריך הרשאה אעפ' שכתוב בשטר כל מי ש
סמוציאו אם לא שכתוב מפורש בו אף בלא הרשאה וכל
דבר שמהגובין יכתב לכתוב הן באמנות הן בתבואה בשוק
הן שאר סופרי דשטרי שגבר בהגו הסופרין לכתוב כל
מי שמקלה בשודר לכתוב שטר דעתו שיכתבוהו כמנהג
המדינה ואין צריך לפרש שיכתבו כל לישבי שפירודות
בה ואם היה בא לידו מעשה לגבות האוטאה לא הייתי
פוסק לגבותו אם לא נעשה הקמין בבית דין הסוב וכל
כאסמכתא ששאלת מלוי סידר מעמנו לבכסי ליה בלא ש
סומת בי' דין ומכר מכבסיו עד כדי חובו מחמת פרגיל
לכתוב בשטרי חובות שיש רשות למלוי למכור כל מה ש
סימציא ללוי מכבסיו בין שפגמו בין שלא בפגמו שלא ברש
ב' ד' וכלא שומא והברזה בין בשנור' בין כשהו' וראונ' את
סמו על המחיל' אם מועיל מאח' שאינו כתיב' יד הסופרי
תאמנה אמת הוא שנהגו הסופרים לכתוב בסטרות שיש
לגבוי על ש מה שנהגו לכתוב ומיהו בדון זה כל' דלא
כל במיניה דמלוג ונריר לבכסי ליה אלא בכח בית דין ו
וכיוצא בזה דכתי' כבר בכאן על מה שנהגין לכתוב
בסטרות בין בדימי ישראל בין בדימי אומות העולם וא
מאמרתי חלילה וחס שיהיה רשות למלוי לתדוע הלוי ט
בדימי אומות העולם ראפילו אם המלוי והלוי עומדים
בפגמו ואמר הלוי למלוי אם תרצה תתבעני בפני דיה
ואומות מחייבין למלוי ואמרין ליה סלא יתבעמ' הלא

כרובין ולכך ידע שהן כרובין או כשלוה הלוא שמה לקח
ממנו המענות בפעם אחת ונתן לו הסטרות כרובין ואותו
שכרן מכיר בכריכתן והאחר לא נתן אל לבו ולכך צריך
ממין עם הכריכה או הקסירה והני מלי שאין שניהם לפיכך
אבל אם הם לפיכך ואחר יודע בכריכה או קסירה או המ
המנין ואחר אינו יודע לא זה ולא זה כותבין עמי שיודע מ
מצא ג' סטרות יחד על לוח אחד שליהמב' אכסמים והם מקו
מקויימים ללוח אף בלא סימן שאילו היו של שלשה המלוים
לא היו נמצאים ביחד ולא יתבס למלוים אף אם יתנו בהם
סימן ואם אינם מקויימים לא יתבס ללוח למי שנותן
בהן סימן ואם מצא שלש' ביחד משלשה לווים שליו ממלנה
אחד והם כתיבת יד שלשה סופרים יתבס למלנה אף בלא
סימן ואם הם כתיבת יד סופר אחד יתבס למי שיתן בהן
סימן מצא אברות שום ששמו ב' ד ככסי לוח למלנה וחברו
מוזן שקבל עליו לזון בת אשתו אמשמכרו ב' ד קרקב למ
לזון האשה והכנות ושטרי חליצה ומיאוכלין וכל מעשה ב
ב' ד כגון שטרי חלטת טהח' לטו ב' ד ככסי לוח למלנה יח
יחזיר לבעליו המוצא שטר שיחרור אש חין החרון מודה
בו לא יחזיר לוח ולא לזה ואם החרון מודה שכתבו לעבד
להשתחרר בו יחזירו לעבד ומיהו אש יבא לטרוףכו ממ
ממה שמכר אדונו מכסיו מאחר זמן הכתוב בו צריך לה
להביא ראיה שהגיע לידו הזמן הכתוב בו כגון דאיתרע ב
בכילה המוצא שטר מתנת בריא או שטר מכר אפי' חומ'
הכותן או המוכר שיתבה למקבל או ללקוח לא יתבס לו א
אלא אפי' פירש במתנה ששייר לעצמו כח שיוכל לחזור בו
כל ימיו כגון שכתבו מהיום אש לא לחזור בו כל ימי חיי
ואם הוא שטר הקבאה שפירש שחקקה לו מיד אעפ' שלא ה
אגיע השטר לידו יחזור אפי' לא שייר לו כח שיוכל לחזור
המוצא שטר מתנת שכיב מרע אש הכותן קיים ואומר שי
שיתבנה למקבל יתנו לו אבל מת הכותן וכבר חומ' שיתבנה
לו לא יתבנה לו אלא אפי' יהא שטר הקבאה כדפריש' מלנה
ולוה שהם אדוקים בשטר כל אחד אחד חומר מלי הוח' ומ
וממנו כפל אש אינו מקויים הלוח כאמון וישבע חיסת ויפ
ויפטר ואם הוא מקויים ואוחזין בו שניהם בשניה בטופס
או בתירוף או ששניהן אוחזין בגיליון ואפי' כל התורף קרוב
לאחר יותר מלחכירו זה ישבע שאין לו פחות מחציו וזה י
ישבע שאין לו פחות מחציו ויפטר לו חציו אפי' אם יש בו
כאמנות שהורע כחו כיון שכתב ואם אחד אוחז בתורף וא
ואחד בתופס האוחז בתורף קמל יתרון הממון ששניהן יתנו
התורף על הטופס והשאר יחלקו בשניה בשבועה וביצר ש
שמן זה חיתרון שמין כמה שזה שטר שיש בו זמן יותר מ
משאין בו זמן שהרי לא תורף ולא טופס ראויין לגבות בהן
זה בלא זה לפיכך בעיקר הסטר הן שוין אלא שהתורף שו
שניה יותר בשביל הזמן שבו וכך נוטל תחילה מי שהוחזק
בו ואם יש כאן עדי מסיר נמצא שכין תורף ובין טופס ש
שניהם כשרים לגבות בו בלא עדי חתימה אלא שהטופס ש
שות יותר בשביל העדים החתומים דשמה ילכו עדי משי
חסיירה למדינה הים או ימותו הילכך שמין עיליו של טו
טופס ששיל עדי ויעליו של תורף בשביל הזמן ומאי דב

דכיכי כיני מוכין מעיקר המלנה והשאר חולקין בשבועה
ויש אומרים שחולקין בלא שבועה שלא נתקנה שבועה זו
אלא כדי שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותיקף את טעיתו
של חברו לפיכך לא תקנוהו אלא בטלית וכיוצא בו דשכ
דשכיח אבל לא בשטרות דלא שכיח המחזיר שטר שמין ה
הדין לא היה לו להחזירו כתב הרמבם שרףא כשר ונכין
בו ואין מוציאין מתחת יד הבעלים והראב"ד השיב עליו וכ
וכתב כיון שאוחזק בפסול בב' ד או נודע בעדים בטל וא
ואין נכין בו וכתב בעל התרומות אפי' אם ב' ד גבו בו וא
ואחר כך נודע בעדים שכתב מחזירין ב' ד הדין ומוציאין
מן המלנה להחזיר ללוח אבל אם פרע הלוח מעצמו ואחר
כך באו עדים שכתב אין מוציאין מידו הוהיל שמעצמו פ
פרע יודע היה שאינו פרו' ועכסיו שמצא עדים שכתב רוצ
רוצה לומר פרוע הוא ואינו כאמון ומהכיה תפיסה למלנה
שהרי בריא לו שעדיין חייב לו ואפי' אם פרע ליורשי המל
המלנה שאין התפיסה ברורה להם שהיא כדין אפי' הכי מ
מהכיה להם תפיסה כיון שמדעת הבעלים בזה לידם שא
שאלא לאח' הראש זל ראובן היה לו שטר על שמעון ולוי ש
שהיו שותפין בהרבה עסקים והיה השטר באלף ונ' שם ז
זהובים ומת שמעון וכשאריו בכיו בחזקת חסוכי אמון וי
ויצאו הרבה סטרות על שמעון ולוי והוצרך לוי לפרוע מ
מקצתו כי בני שמעון לא היו להם ממה לפרוע והרחיקו
בני שמעון לידו למרחוק בשביל נגישת החובות ונשאר ח
אמם חולה מוטלת על ערס דני ותבע מורסה של ראובן
ללוי והורידוהו ב' ד לבתים של לוי ואחר כך תבע לוי לחמ
לחמן של בני שמעון בשטר חיוב שהיה לו עליה ועל בכיה
שכתחייבו לו ככל מה שיוציאו ממנו בשטר הכוכר שהיה
עליו ועל שמעון בעלה שיערעו לו ובקש' שירויחו לה זמן
עד שתתרפא מחוליה ומיד אחר כך קודם שתתרפא יצא
קול הברא בעצור ששטר הכיזכר כפל מיד המורסה הכושא
בכיסו והוא צועק ומרדף ומחזר אחר אבירתו ובעידו מ
מחזר בשווקים וברחובות נודע שגוי מוצא והגוי אומר
שמכרו ליהודי פלוגי אלמוני ואותו פלוגי מכרו לקרובי
שמעון וקול אמתלא זו כתאמת קרוב לודאי כי בא שלחו
של פלוגי אלמוני ללוי ואמר לו אש הוא רוצה לקנות אותי
שטר שנתחזק עליו ועל שמעון והשיב לוי לפי תומו וצק
וצדקתו מה לי לקנות שטר שאכי יודע בודאי שאינו פרוע
חלילה לי מעשות כדבר הזה אף אם כפל השטר יודע א
אכי שעלינו מוטל לפרוע ממון זה ואחר כך באו קרובי
בני שמעון ואמרו שאיפשר שקרוביהם בני שמעון שלחו
הממון הכוכר בשטר על ידי שליח ופרעוהו וזהו חזר הש
השטר לשליח ומידו כפל ואחר כך נמצא כתוב ששלחו ק
קרובי בני שמעון להם שזה משהו הוו יודעין ששטר שכ
שנתחזק על אביהם ועל לוי שותפו כאבד ולא נמצא ול
ולא ימצא עוד וכך וכך טעננו בשבילכם והודענו אתכם
כל הדברי' שאם יגיעו דברי' אילו אליכ' שתדעו מה שתעשו
אחר הדברים ואומר והשיבה אשר אירע בשטר זה ליה
אכתוב אני את אשר עש לבני על פי חתימה אלא הנרוב
ולמדוני חכמי התורה אשר דרכיה דרכי צועס וכ

בחינו ואפילו אם השטרות יותר מרוב הדבר מחלקו וזו
 והוא שזמן השטרות אחר זמן החלוקה וכתב הרמבם דו
 דווקא בזה הדין דשמעתי אהרן אבן אחר שטען שכתבו לו או
 סקכאזי מבעליו גובה בו ואין צריך להביא ראיה ומלאכה
 הש"ג עליו שאין גובה בלא ראיה וכן פ"י זל
סו עדים שהעידו על יחובן שכתב להם פיזיט
 שטר של מכה על שמעון ואחר כך הוציא שטר של מכה על
 שמעון אין גבין לו בו אפי' אם הוא מקוים עד שיעידו ע
 עדיו שהם כתביהו וחתמוהו אבל שאר שטרותיו שיש לו
 על אחרים או אפילו על שמעון ואינם מזה הסכום הרי ה
 הם בחזקתו ואם לא הוכיחו העדים שהעידו עליו שם ה
 הלואה וסכום המעות רק העידו על שטר סתם שחזר עליו
 לזימנו כל שטרותיו אחריו ולא שמגבין בהו והלואה כתב
 אצלו אם עדי השטר מעידין שזו היא כתיבתו וחתמתו
 אינו מועיל ולא מגבין ביה ולא קרעין ליה דחיישינן ש
 שוהא זייף עד שהן בעצמן סבורים שהיא חתימתו אבל א
 אם עדי השטר מעידין שראו ההלואה או אחת מן מעידין
 עליה שראו שחתמו מגבין ביה דהא תו ליבא למיחם לזי
 לזימנא וזימנא לא משהינן ליה בידיה דילמא חתימתו וזו
 ואזיל ומפיק ביה מיתמי בבי דיל' אחרתא ולא איתברר ג
 גביה דהוא מהדר לזימנא אלא מיקמינן ליה ביד שליט ע
 כר דאיתברר מילתא בהדי **סד** מי שהפקידו ב
 בידו שטרות ומת המפקיד וטוען הכפקד
 מחיים תפסתי אותם למשבון בעביל חוב שיש לי על המפ
 המפקיד דאילו לגבותם לא היה מועיל תפיסה בלא כתיב
 אם יש עדים שתבעם ממנו מחיים ולא רצה להחזירם לו
 אז הויא תפיס' ואי לא לא ומיירי שיש עדים שהפקידו בו
 בידו וגם יש עדים שראו עתה בידו שאם לא כן היה כא
 באינן במגו דכאכחו או לה' א' וכל זה לדינא דמחרא אבל ל
 למאי דתקון רבנן שבובין ממטלטלי דיתמי גבין מסטרו
 משטרותיהן אפילו לא תפס מחיים **סה** המלוה
 שטר אצלו ואינו יודע מה טיבו אם הפקיד או הלואה או אם הפקידוהו בידו בתורת שליטתה
 ומקצתו פרוע יהא מוכח עד שיבא אליהו ואם שטר משו'
 משבוכא שכתב בידו ואינו יודע מה טיבו כתב א' ה'אם
 זל אעפ' שהמשבוכא מוחזק בקרקע אינו מועיל לו כלום ל
 לשום טענה לא לומר לקוח הוא בדי ולא לומר ממעבדה ה
 היה בדי בבד וכך כיון שידוע שכתורת משבוכא בזה ל
 לידו והורעה כח המשבוכא כיון שכתב ביד שליט ואינו י
 יודע כמה כפרע ממנו וקרקע בחזקת בעליה עומדת וה
 והוי כמלוה על פה ויהא השטר מוכח עד שיבא אליהו וזו
 ותחזור הקרקע לבעליה ואם טעה זה מצא השטר ונתנו
 לאותו שהוא כתוב על שמו כתב א' ה'אם זל כתשובה לא
 יפה עשה זה שמצאו שכתבו לזה שעבר על דברי חכמים ו
 ואם היה זה שהשטר עתה בידו מכחיש דברי אמת שכתבו
 לו היה יכול לגבות בו ואם הוא מורה לו שכתבו לידו צריך
 להחזירו לו ויהא מוכח עד שיבא אליהו וכן יורשי הכפקד
 לא יחזירוהו שטר שכתב ברשות אביהם אלא אם כן יו
 יורעין מה טיבו וכתב א' ה'אם זל ראיתי מפרטין שאפי'

שניהם רוצים לא יוציאם מתחת ידו אלא קרוע דחיישינן
 לקנוניא ולא מיסתבר דלא חיישינן לקנוניא ולשוא כתב
 ללוות בכיסן ולא ליה עד תשרי אלא בשטר שכתב דאיתרע
 דאיכא למימר משום דהוה ביה ריעותא לא כזהר בשמיר
 בשמירתו אבל שטר המופקד לא איתיליד ביה ריעותא אל
 אלא שאין הכפקד זכור מוכח מי בא לידו ואם שניהם רוצ
 רוצים יעשו כמאמרם פי' אם יתפסרו ביניה' שיאמין הא
 האחד לחבירו בשבועה כי המלוה יכול להשביע ללוה שה
 שהוא פרוע כלו או מקצתו והלוה יכול להשביע למלוה של
 שלא כפרע אעפ' שיש בו האמנות לשיכך כל זמן שלא נתפ
 כתפסרו יהא מוכח עכ' ואם יטענו היורשין על שטר ש
 שמוצאין ברשות אביהם שאביהן הלואה עליו מעות למלוה
 אעפ' שאינו יכול לגבות מקצתו מהלוה בלא כתיבה ובלא מסירה
 מכל מקום לקחו בעביל משבון טענתם טענה אבל חסן לא
 טענינן להו כיון שאין להם כתיבה ומסירה המוצא שטר
 חוב אפי' אין בו אחריות ולוה מודה לא יחזיר דחיישינן
 לפרעון ולקנוניא וכתב בעל התרומות ואפי' אחר הלואה או
 המלוה נקה יש בצד אות פלוני לא יחזיר לא לזה ולא לזה
 שהרי כשתהא ביד המלוה וידע בו חסימן ואפשר שכתב מ
 מיד הלואה והוא פרוע וגם הלואה שכתב שטר אעפ' שאין
 מלוה עמו עומד בזה חסימן בעוד בידו ואפשר שכתב מ
 מיד המלוה ואעפ' שאין בו אחריות טעות סופר הוא לפי
 לשיכך אם פירש בו בהדיא שאינו חייב באחריות וחייב
 מודה יחזיר או שיש ללוה ביד חורין שמשפיקין לשיעבוד ה
 החוב יחזיר וכן אם מצא ביום שכתב וחייב מודה יחז
 יחזיר אבל אם לא היה החייב מודה אעפ' שזמנו הוא בו
 בזמן לא יחזיר דחיישינן לפריעה אפילו בזמניה וכתב ה
 הרמב"ם שמעין מיניה דאפילו בקובע זמן לחבירו אי כפל
 שטרא ואי שתכח בו זימניה לא יחזיר דהא כתב הלואה
 שלמים יום ואפילו הכי כי אין חייב מודה לא יחזיר דחיי
 דחיישינן אפילו לפריעה דיומה וה' ה' נמי בקובע זמן אי
 איכא למיחששא הוא פרוע מצא בעין שטרות קרועין
 ושטר חוב ביניהן לא יחזיר ואם יש עליו שובר אפילו בלא
 עדים יחזיר השטר ללוה שאילו לא היה פרוע לא השליכ
 השליכיהו בין שטרותיו הקרועין והרי שובר מצא עמו
 סאומר שהוא פרוע המוצא שטר בכלי יתבנו למי שנותן ס
 סימן בכלי ואף על גב שאין מועיל סימן בגוף השטר לפי
 שהיה השטר ביד הלואה וביד המלוה לשניהם מכירין בו כ
 כשנותן סימן בכלי הוכחה גמורה הוא שהוא שלו ואפילו
 אם אין כותב סימן בכלי אלא בשוה מכריז שטר מצאתי זה
 אומר מצאת בכלי פלוני אם אין דרך העולם ליתן שטרות
 באותו הכלי חיי סימן מצא שלשה שטרות או יותר ברוכין
 זה על זה או שאחד ברוך בראש חבירו יכריז שטרות מצ
 מצאתי למי שיאמר לו מכינס יחזירם ואין צריך שיאמר לו
 היאך היו ברוכין והלואה כתב אף על גב דקימא לן דקט
 דקשר או מכין להודיה הוי סימן הכא בעינן מכין עס ב
 בריכה או קסירה וטעמא דהנך תרי שטרי דחד ליה ומ
 ומלוה אינון ושוא בשבועה אחת פרוע הלואה והמלוה כתב

והיו טוענים אותו טענה שדו קרוביהם מלבם היו ראוי
 ראויין לכופתם ולרדותם עד שיאמרו אמת הוא דעדים
 כל בני אומדנות מההיא אומדנא דמר זוטרא חסידא דא
 דאגביה כסא דכספא מאוספיוזיה הוה חזי להווא בר כי
 רב דמשי ידיה וכפר בגלימא דחבריה וכפתיה ואורי המ
 המוצא שובר בשוק בזמן שהמלכה מודה שכתבו לה יחזירו
 ללוא אינו מודה לא יתנו לא לזה ולא לזה ואם כמנא ציד
 המלכה שובר על אחד משטרותיו שהווא פרוע אינו כלום
 לגרע כח השט' אפי' אם הוא כת' יד הלוא או המלכה עצמו
 אלא א' כ' השער שהשובר כתוב עליו מונח בין שטרותיו ה
 הפרועין אעפ' שהוא אינו קרוע מ' מ' איתרע הילכך סמך
 סמכין אשובר אפי' אין על השובר עדים אבל לא כמנא עליו
 שובר אעפ' שכמנא בין שטרות קרועין לא גרע וגובין בו י
 יורטיו ואם עדים חתומים על השובר שמנא ביד המלכה
 ישאלו לעדים אם יודעין השטר פרוע אם לא ויעשו על פ
 פיהם ואם אין יודעין או לא ידעין לפיכך אינו כלום דמנא
 הפסיד שטרו והיה ירא כשיבא הלואה אם לא יתן לו השו
 השובר לא ירענו ולכך כתבו שיהא מוזמן לידו ואם הו
 הוא מקום או ודאי הוא כשר שהמלכה אינו מקיימו אלא ו
 ודאי כתבו ללוא וחזר והפקירו בידו ואם השובר ביד הש
 השליש ואומר שהוא פרוע כאן אפי' ראיהו כבר בר כי
 בידו ואפי' אין עליו עדים ואפי' חת השליש השובר כשר ו
 ודוקא שהשטר בידו עם השובר אבל אם אין השטר בידו
 ואין עדי' בשובר אינו כלום דלא עדיף שליט ממלכה עצמו
 שהוציא שובר בלא עדים שאינו כלום ואם ש' עליו עדים
 אעפ' שאינן כאן שיוכלו לשאלו אותם אם הוא פרוע אם ל
 לאו אם הוא מקיים כשר פוראי מיד הלואה בא ואם אינו
 מקיים יתקיים בחותמיו ואז כאן השליש לומר שהוא פר
 פרוע ואם השליש מת לא יחזיר לא ללוא ולא למלכה אפי' ש
 שהחייב מודה שמלח הפקידו בידו ועדין לאגברע החוב
 לפי שחושסין לקנותא לפיכך אין גובין בשטר תוב טזה ה
 השובר יוצא עליו ואין קורעין אותו שטר שמנא בו שובר
 בגוף השטר בין מלפניו בין מלאחריו שטר זה פרוע או ש
 שכפרע ממנו כך וכך עושין כמו שכתוב בשובר שהם לא
 היה פרוע לא היה כותב אותו בגוף השטר שאלה לאח'
 הראש זל ראובן כשטר ונמצא ביחד משטרותיו מכתב יד
 ידו שטר זה חזיו לפלגיו אם יזכה בו פלוגי באותו החצי
 תשובה אין לפלוגי חלק בו ולא דמי לשטר שכבש עליו פ
 פרעון דמגרע השטר דכסיונא השטר בג' לגבות דוא'
 עליו פרעון הילכך לא היה כותב אותו אם אינו אמת אבל
 מה שכתב עליו שיש לאחר חלק בו אינו מגר' כח השטר ה
 הילכך אין בו ממש שאפי' אם היה אומר לו בפני עדים זה
 השטר חזיו שלך אם לא היה אומר אתם עדי' יכול לומר שלא
 להשביע את עצמו עשה ואינו אמת ולא עדיף מה שכת'
 מאילו הודת לו בפני עדים האומר שטר בין שטרותיו פר
 פרוע ואיני יודע איזהו על שטרותיו פרועין מנא לאחר
 שם שנים הגדול פרוע ולא הקטן חסומה לחבירו שטר לי
 בידי שהוא פרוע הגדול פרוע והקטן אינו פרוע חוב לך
 בידי פרוע כל שטרותיו שיש לו עליו פרועין

סו הלכתא אותיות אין נקנין אלא בכתיבה קמסיד
 לפיכך האי מאן דחזקין שטרא להבריה צריך למו
 למיכתב ליה קנין לך איהו וכל שיעבודא דאית ביה אם ל
 לא כתבין לא קנה המלוה שבו ואפי' הנייר בעלמא לצד
 על פי צלוחיתו לא קנה אלא מקח טעות הוא ומחזיר לו ה
 הדמים וכן כתב הרמבם שלא קנה אפי' הכאיר לצד על פי
 צלוחיתו מפני שצריך מקחו לראיה והכל בטל ולא יתקיי'
 לחצאין ואפי' אם מסרו לידו וקנו מידו בקנין שמוכ' לו כל
 השיעבוד שבו אינו כלום אעפ' דסתם קנין לכתיבה עומד
 וכתבו לו העדים הקנין אינו כלום דכתיב' שהשטר נקנה
 זה הוא הקנין בעצמו שבוה הכתיבה נקנה השטר כשם
 כשמכרו לו חבל כתיבה שכותבין העדים שראו הקנין אי
 אינה אלא לראיה בעלמא לפיכך כיון שלא כתב לו השטר
 בטענה שהקנה לו אין כותבין אחר כך ואפי' אם כתבו לו
 העדים אינו שטר הקנאה אלא שטר של דאיה וכן כתב ה
 ראש' הראש זל בגטובה בראובן שנתן לשמעון כל כספיו בא
 במתכונת בריא מטלטלי אגב מקרקעי בקנין חשב' דשטרית
 בכלל ככסי אינון לא קנאם אעפ' שהיו השטרות כבית דא
 ראובן והקנה לשמעון כל כספיו ונמצא שקנה הבית טעה
 שהשטרות בתוכה ויש כאן כתיבה וחצרו י'הוי כמסירה
 אפי' הכי לא קנה השטרות כיון שלא כתב לו קני לך איהו
 וכל שיעבודא דאית ביה ואם כתב לו שטר מכירה קני לך
 איהו וכל שיעבודא דאית ביה ומסר לידו אלא שטר המכ
 המוכר לא היה מצוי אצלו וקנו מידו שמוכר לו שטר פלג'
 כתב הראש זל שקנה דחליפין הן במקום המסירה דכמו
 ששאר מטלטלין נקנין בחליפין כן שטר של שטר נקנה בחל
 בחליפין והכתיב' לקנות שיעבוד שבו והרמבם כתב שאינו
 מוציל אלא אפי' ימסור לו גופו של שטר ובכתיבה ושטר ה
 העשוי בערכאות של גוים ושטר של כתב ידו נקנין גם כן
 בכתיבה ומסילה ולא אמרינן דליחשבו במלוא על פה שח
 שחי' כקצת אלא במעמד פלשתן דשטר העשוי בערכאות
 של גוים אם עשוי כתיבין גובין בו אפי' ממעבדי וכתב
 ידו כהי דלא חשיב בשטר לגבות בו ממעבדי גובין בו מ
 מצבי דהי ובשטר משכונא אגב פלגיתא ה' יוסף מאג' ש
 כתב שדינו כשאר מלוא כיון שיכול לסלקו במעות וצריך
 כתיבה ומסירה והנאונים כתבו דמסירה בעלמא בלא כ
 כתיבה לא קניא אבל כהצבת קניא בלא מסירה דכיון שה
 שהחזיק בקרקע וכתב לו קני לך וכו' קנ' אעפ' שלא מסר
 לו שטר המשכונה ודוקא במשכונה מוחזקת אבל אינה מ
 מוחזקת הוי כשאר מלוא אבל שטר חוב על המשכון של
 מטלטלין כיון שמכר לו החוב ומסר לו המטלטלין אף על פי
 שלא מסר לו השטר קנה החוב שעליו במסיבת המשכון ו
 ואפי' מסירה דשטרות מפרטי התוספות לאו מסירה להו
 לחודה שימכרנו המוכר ליד הלוקח שלא הזכרה מסירה
 אלא טבעלי חיים וספינה דמסיר רידהו דמיא למשיכה
 דכסאוחז הספינה בחבל ומנענעה כל שהוא הולכת מכמה
 וכן טבעלי חיים הילכך אפי' בלא ניענוע כמי קונה חבל
 בשאר מטלטלי לא אלא הק' מסירה צריך הגבהה עמה הו

בתיבותיה שלם וכטוויכי בה לרון דין אמת לאמיתו ואף
על פישאין אנו נביאים לרון דברים שכלב חכם עדיף מ
מכילאנכא בעקבות הראשונים וכלמוד ממעשיהם מה
מהאנא עובדא דפרק חזקת הבתים החוא גברא דשמע
לרביתו דקאמרה לברתה אחאי לא נביעא ההיא איתתא
באסורא עשהה בנים אית לי ולית לי מאבוק אלף חד כי
קא שכיב אמר כל ככסי לחד ברי דאית לי כי קשכב לא י
ידעו איכסי להי ימיכיהו אתו לקמיה דר' בללחא חמר להו
זילו חבטו לקברא דחבובון עדי דקאי ומגלי לכולהי מכייכו
חזול כולו והוא דבריה לא חול אמר כולו ככסי להאי
כיהו דלא חזול וכן בבמה מקומו וכן הלכו חכמי התלמוד
בתי אומדנא דמוכח גבי שטר מברכתא וכן גבי כתב כל
ככסיו לאחר ואחר כך נודע שיש לו בן בן מתנת שכיב
מרע בכולה והוא דזבין ככסי אדעתא למיסק לחלעא ד
דישראל ובמל האחר בין הגמלים ודבר זה יש לו עיקר מ
מדברי קבלה מאכ החכמים אשר נזה ליתן הילך החי וגו'
וכן בכל דור ודור מציין לשכיר מתלעות עול והמטים ע
עקלקלות להדריכם בנתיבת יוסר נכון לחזק דעי כדון
זה מלי דיכו שחמרו חכמים בשטר שנכס מה דיכו וכחלקו
בו רבי מאיר גחמיהם בפרקא קמא דבבא מציעא רבי
מאיר אומר אם אין בו אחריות נכסים יחזיר שאין בית
דין כפרעין מהן יש בו אחריות נכסים לא יחזיר שבי דין
כפרעין מהם וחכמים אומרים בין כך ובין כך לא יחזיר
שבית דין כפרעין מהן וכחלקו בפירוש דבריהם ר' אלעזר
ורבי יוחנן רבי אלעזר אומר מחלוקת בפאין חייב מודה
רבי מאיר סבר שטר שאין בו אחריות אינו גובה לא מכ
מכסיהם משועבדים ולא מכסיהם ברי חרי ורבנן סברי
ממשעבדי הוא דלא גבי הא מבי חרי מיגבא גבי אבל כ
כשחייב מודה דברי הכל יחזיר דלפרעון ולקנוסא לא ח
חיישינן ורבי יוחנן אומר מחלוקת כשחייב מודה רבי מ
מאיר סבר שטר שאין בו אחריות ממעט ברי הוא דלא ב
גבי חבל מבי חרי גבי ורבנן סברי ממשעבדי מי גבי ה
הילכך אף על גב דחייב מודה לא יחזיר דחיישינן לפרעון
ולקנוסא אבל אין חייב מודה דברי הכל לא יחזיר חיישינן
לפרעון ותביא כוותיה דרבי יוחנן והלכתא כוותיה דסט'
שכלל אפילו אם חייב מודה אם אין לו נכסים ללוה חיי
חיישינן לקנוסא אבל יש לו נכסים ללוה ליכא למיחש לק
לקנוסא והיבא דאין חייב מודה בכל ענין לא יחזיר דח
דחיישינן לפרעון דאיתרע שטר זה דכיון סממא מוטל
באשפה כיכר שלא חששו לשמירתו מחמת שנפרע חרקה
וביון שהדבר מוכרע ושקול המלגה אומר ממני ככל והל'
אומר פרעתי וממני ככל חיישינן טפי לרבי הלוא כיון
סאין סברא מפרעת לרבי זה יותר מלרבי זה ומעמיד
ממון בחזקתו ואין לומר אדרבה העמד שטר על חזקתו
שלא כפרע לפי ששטר עומד ליפרע אבל כשיש סברא לומר
שלא כפרע לא חיישינן לפריעה כדאמר רבי אסי אמר ר'
יוחנן המוצא שטר חוב בשוק ובתיב בו הכסף וזמנו בו ב
יום יחזירו לבעלים אי משום שמה כתב לגנות ולא לנה

הא כתוב ביה הנפק ואי משום פריעה לפריעה בת יונה
לא חיישינן דלא שכיח לפריעה בו ביום וכן כדון זה יש
כמה סברות וידים מוכיחות דלא חיישינן לפריעה ש
שהאשה בקשה להרניח זמן החוב לה ולבניה עד שתתרפא
וכן עשו ובתוך חוליה אירע מקרה הנפילה והוי בקובע
זמן לחזירו דחזקה אין אדם פורע תוך זמנו ועוד שידוע
שיצאו הבנים מן העיר להשמוט מן הדין וידוע אם היו רוק
מתחילין כפרעון ופרעין מעט מעט היו מרניחין להם ז
זמן אחר זמן ואיך תוציאו כל כך ממון מידם בעין יפה ב
בבת אחת בלא נגיפה ורוחק ועוד יראה היבא שידוע ש
שאין הלוא בעיר בין כפילת השטר למציאתו שיותר ככסי
דברי המלגה שאמר שאינו פורע כל שכן כדון זה שהלכו
למרחקים שלא נחוש דילמא אתו בגמלא פרחא או שלחו
ממון כדי שליח ופרעו במסתרים שלא בידיעת שום אחד
מקרוביהם שהרי קרוביהם אף אחר שלמדות לטעון לא
אמר אלף שמה יכולין לטעון ששלחו הממון על ידי שליח ו
וחזירו השטר ליד השליח וממלא כפלא כלם היו ש
שלא ידעו כפרעון זה כלם והיאך איפשר שנפרע ממון
זה ולא ידעו כמה אנשים מחכמי העיר ועוד שהרי זקני
העיר מנו את החכם רבי שלמה ואתי אבטורופהיס על
ההקדש של רבי משה כ"ע ששטר הנזכר היה ממנו ואיך
כפרע השטר בלתי ידיעתו אף כי אנו מוסרים שטרות
ליד סלחנים לבגוש הנושים לפרוע מכל מקום חין השליח
מקבל הממון חלף לדינו בא הממון וסבור בחותמיו ועוד
ידוע כי לא היה שהות בין כפילת שטר זה למציאתו כטור'
כדי שיעור מכן האעות הללו ואיך יתכן שבאותו זמן בא
השליח והביא המעות ופרעם וכפל השטר מידו ועוד
כיון שידוע שכבר ככתב אדרכתא על ככסי לוי שותף של
אביהם בשביל ממון זה והם מחוייבין להלקו מאוננו תב
תביעה היאך יפרעו ממון זה בלא ידיעתו ושלא בפני בית
דין כדי לבטל מעשה בית דין שעשו על ככסי לוי ועוד ש
שהדבר ידוע שאינן אומדין לפרוע ממון זה כי כבר א
אמרו שאביהם לא הניח להם שום ממון ומפני זה הונ
הוצרכו לברוח מרחוק מפני נושיהם ועוד מי יסבן עצמו
לסלוח ממון כזה על יד שליח בעת כזאת שהדרכים מש
משועבים ולואי שיתגוהו למלוה במקום שהוא שם כי אם
רוצים לפרועו במקום שהוא שם ברצון היה מקבל המלגה
עליו אחריות הדרך לחביא אליו ועוד חין אנו מחמיכין ל
לסלוחנו שהוא אחר שכלל בשטר מידו כל זמן שלא נראה
השטר כדי מוצאו ושמה השליח כובצו ואינו רוצה להחזיר
לבו ולא איתרע שטר זה בשום כפילה דכיון שחוב זה יד
ידוע לבמה ברי אדם יכתבו לגו שטר אחר שכן הדין כותן
כמי שנמחק שטר חובו ורישומו כיכר שבית דין עושין לו
קיומו ואין לך רישומו כיכר יותר מכדון זה מכמה אמ
אמתלאות שאומדות ברורות וידים מוכיחות בגלוי וי
ידוע לכל שממון זה לא כפרע ומחוייבין בית דין לב
לכתוב מעשה בית דין ולקיים השטר ככתחילה ולכופ
לפרוע וחס היו הנושים בבאן

אונתו ליד הלנה ראובן הפקיד שטרי חובות אצל שמעון ואחמור לו שטרות שהפקדתי בידך תכס אותם ללוי במעמד שלשתן כל זמן שלא חזר בו ראובן יש לשמעון ליתגם ללוי חזר בו יש לו להחזירם לו שכל זמן שלא קנה השיעבוד שב שבהם לא קנה גופם בין במסירה בין בחליפין בין במעמ' שלשתם ואם כתב לו והקנה לו הן וכל השיעבוד שבהם והמחה זה אצל אונתו שמפקדים בידו הממחה זו כמו מ מסירה וממנא שהם קנויין לו בכתיבה ומסירה ראובן הי היה לו שטר על שמעון ולוי חתום בו או מכרו ללוי העד אין לוי חסוב כונע בדבר ולא חיישינן לחסדה שהוא חתם לו סקר כדי שיקניו ממנו אחר כך לפי שהעד האחר לא היה מחכים עמו להעיד סקר בשביל הכאתו של לוי ואם מכרו לשני העדים החתומים עליו חיישינן להבי ואם אין המלנה מורה בו אין יכולין לבנות ראובן שיש לו שטר על שמעון וכתבו ללוי בכתיבה ומסירה והיה שמעון אחד מע מעדי המתנה ואח' עמו ורוצה ראובן לחזור מן המתנה וטוען שהשטר פסול הוא לפי ששמעון כונע בעדות הוא סרוצה להעיד כדי שיפטר מעל דינו שהשני נזק לו הדי' עמו והדי' הוא חסוב כונע בדבר המוכר שטר לחבירו ב במכיר' במורה בכתיבה ומסירה וחזר ומחלו ללנה מחול ומה תקנתיה יפיים ללנה שיעשה לו שטר על שמו' שוב לא יוכל למחול כתב בעל העיטור ואח' עבד תכחה' דלא מצי מחיל לא מהכי ואפילו היורש של המוכר יכול למחול כתב בעל התרומות שאין היורש יכול למחול לעצמו להפסיד ל ללקח כיצד ראובן הלנה לבנו בשטר ומכרו לשמעון ומת ראובן לא יאמר הבן הואיל ואני יורש תחזקתי למחול לע לעצמי ואין לי לשלם כלום מדינא דגרמי שאני לא כיונתי להזיק ללקח אלא לפטור עצמי אלא פורע כל החוב ללקח אצל התוספות כתבו ראפילו לעצמו יכול למחול כתב הר' הראב"ד שאם כתב לנה למלנה משתעבד' לך ולכל דאתי מחמתך ומכרו שוב אינו יכול למחול וכן כתב בעל העי העיטור ולא כהיר' לא' ה'א' זל אלא אפילו שנתב לו הכ' יכול למחול וכן כתב הרמה כתבו במתנת שכיב מרע ומ מת אין היורש יכול למחול וכן המכנסת שטר חוב לבעל אינה יכול למחול שאין קנין לאשה בלי בעלה וכן הנותן ש שטר חוב אומד' במעמד ג' אינו יכול למחול וכתב בעל התרומות המוכר שטר משכונת קרקע לחבירו אע"פ שי סירד הלוקח למשכנו והחזיק בה יכול למחול הואיל ויכול הלנה לשלון במענות אצל המוכר שטר חוב לחבירו ויש מ משכין בידו ומכרו ביד הלוקח שוב אינו יכול למחול ללנה מה שכנגד המשכון שכבר זכה הלוקח במשכון עד כדי ד דמינו ואח' ה'א' זל כתב בתשובה שאף המוכר משכונת קרקע שהחזיקו ומכרו אינו יכול למחול ללקח שטר חוב מחזר ומכרו למלנה אינו יכול למחול שהדי' יכול למחול או של שטר כשאר מתחילה אצל המלנה שהדי' יכול למחול או חותי לפיכ' עכשיו כתרונן החוב לבמרי למלנה ולא כשאר אצל הלוקח מוס זכות ולא עוד אלא אם מכרו ללקח ראש ראשון ללקח שני שוב אין הלוקח ראשון יכול למחול שהדי' לא כשאר לי שום זכות בשטר שהקנין היה לו בו שמכרו כ

כבר לשני וכשמוחל המוכר או יורשו צריכין לשלם ללוקח ואם מת בנו משלם תחתיו שאין זה קנס לומר שלא קנהו לבנו אלא ממון גמור הוא וב' ש' שאם מחל היורש שצריך לשלם בד' א' שהמוחל חייב בתשלומין בזמן שהשטר בש' י והמלנה ראוי לפרע ממנו אבל טען הלנה שהיא מזויף וא ואינו יכול לקיימו או שהלנה אלא ולא ציית דינא או שהיא עבי ואין לו אינו חייב לשלם לו כלום הואיל ולא גרס לו ה הפסד ממון ומחילתו שלעולם אינו מתחייב מחמת מחי מחילתו עד שיתבדר שאין החוב נפסד ללקח אלא מהמ מחמת מחילתו של זה ואינו משלם דמי כולו אלא הדמים סנתן בו ספן כתב רב שרירא גאון המוכר שטר חוב לחב לחבירו ומחלו וקא הדר לוקח עליה דמוכר אינו גובה מ ממנו אלא אותם דמים שנתן לו ולא דמי לשאר זכונא דא דאית ביה ללוקח פבחה דהב' כיון דים בידו למחול ואפילו היורש שלו מעיקרא זכינו ריעי כינהו דאיבעי ליה לשנויי שטרא למכתב' בשמיה וביון דלא עבד הכי דין הוא שלא יטול אלא מה שנותן בשטר וכן מסתברא לא' ה'א' זל כ כתב בעל התרומות כי היכי דבעלמא אמרינן אחריות טעות שופר הוא הכי נמי אמרינן במוכר שטר חוב לפיכ' אם בא בעל חוב של מוכר וטרף זה החוב או שצו' אחר ו וחבירא ראייה ששטר זה שלו או שלקחו מהמלנה תחילה וכל כיוצא בזה חוזר הלוקח וגובה כל השטר מהמוכר או מוכ מכבשיו אבל אם הוציא הלנה שובר ששטר זה פרוע או שצ שמחל לו תלמלה קודם לכן הדי' זה מקח טעות והמענות חוזרין ואם היתה הלנה עני במענת מכירה בכלל חוכמה הו הוא ואם מכרו ביותר מדמיו אין לשטרות אינא' ואם הפע העמי אחר כך ואינו יכול להוציא ממנו כלום אין זה כלל אחריות דמזל דידיה גרס עכ' ואח' ה'א' זל כתב בתשוב' היכא דמחלו אע"פ שקבל עליו אחריות אינו גובה מכבשיו שמכר אחר כך אפילו אחר המחילה דכל אחריות שמקב שמקבלין בשטר היינו אם מצא שמכר דבר שאינו שלו או או אם טרפו בעל חוב מקודם אבל אינו מקבל עליו אחר אחריות אם יעשה שום היזק במה שמוכר לו דאם מוכר לו בית וקבל עליו אחריות ושטר המוכר אחר כך אינו גו גובה ממעבדי אלא מעמדי דין וגובה ממנו כאילו היה גובה מאחר שטרפו ומוכר שטר חוב ומחלו כמי הו כאילו שורפו באותו שעה שאין המחילה מבטלת השטר מ מעיקרו דלימא חספא לעלמא זבין ליה אלא שטרא מעליה הוה עד התיא שעתא דמחילה ועל אותו שעה הוא מת מתחייב המוכר שטר חוב לחבירו לגבותו אין בו דין חוב אונאה וכתב רב אלפא ואפילו ביטול מקח אין בו כלל ור דמינו תס כתב עד פלגא אין בו משום ביטול מקח ולא פ פלגא בכלל אבל אם הטעוהו בכת' המקח בטל ואין בהם דין שומדים שאם נתנו שטר לשומר בחנם או בשכר וזכנב או באבד שומר חנם אינו כשבע שלא פגע בהם ושומר שכר אינו משלם ומיהו מדרבנן כשבעין עליו עליהם וכתב הרמב"ם שאם פגע השומר בהם נפסדי חייב לשלם שאינו פטור אלא מדין גניבה ואכירה יי

משיכה חס הוא שק מלא שטרות שאין דרכו להגביהו והו
והוא דקרי ליה מסירה מעב' דבעי מסיכה או הגבה' עמה
משום דבעינן מסירה מיד ליד' עם ההגבה' או עם המס
המסיכה וטעמא משום דבעינן קנין חשוב לקנות שיעבוד
השטר אי כמי אפי' אי לא בעינן מסירה מיד ליד' כקט לשון
מסירה משום דבעינן דעת אחרת מקנה אותה כמו שאר
מסירה שחבירו מוסר לי לפיכך הזוהר בשטר הפק' שחבי
שחבירו הפקיד שטרו אינו קונה על ידו המלוה הכתובה
בו כיון שאין כאן דעת אחרת מקנה ובכתיבה איבא פלו
פלו בתא' ר' יוסף מאגש כתב דאפי' למאן דבעי כתיבה אין
צריך להביא ראיה וכאמון לומר שטר כתוב היה לי ואבר' ח
אבל ר' פסק כיון שדרך לעשות על אותיות שטר צריך ל
להביא ראיה ואינו כאמון לומר שטר היה לי ואבר' ואין נק
נקנין כמי אבא קרקע חף על גב דשאר מטלטלי' נקנין
חב' קרקע ה' כ' בעינן קנין חשוב כדפרישית ו
והא דתנן כיון שהחזיק בקרקע נקנה השטר בכל מקום
שהוא היינו דווקא שטר שכתב מוכר ללוקח שמכר לו שר
שדהו בההוא שטר קאמר שאם החזיק בקרקע נקנה לו
השטר אבל המוכר לחבירו שטר חוב שיש לו על אחר אי
אינו נקנה על גב קרקע אבל רב אלפס כתב שכל שטר כ
נקנה חב' קרקע יאפי' לרבריו פי' אפי' ה'א' בתשובה
שצריך לומר לו על פה קני' לך איהו וכל שיעבודא דאית ב
ביה ולא מהני אבא חל' שאין צריך כתיבה אבל על פה כ
צריך לאומרו וכן כתב הרמבם סנקפה אבא קרקע אין צר
צריך עדים לענין הקנייה אבל צריך עדים לענין התביע'
בהרי הנתבע יאמר לו מי לימא לן שבעל דברים ידי את
שמעו לך לפיכך דאורי' שהיה מוצא שטר חוב שיש לגוי
על שמעין וטוען שלי' כתבו לו בכתיבה ובמסירה ואבר' ה
השטר שהקנהו לו בו או שהקנהו לו אבא קרקע הרי זה גו
גובה בו כיון שיוצא מתחת יד ראובן טען שמעון שפרע לו
לגוי ואמר ישבע לי לוי ואחר כך יגבה ראובן הודה לוי ש
שפרע ישלם לגוי לראובן טען לוי שלא מכר ולא נתן לו שטר
זה כשבעה ימים וכתב עב' אבל ר' ח' כתב שצריך להביא
ראיה וגם אינו נקנה באגב' וכן דעת אפי' ה'א' ה'א' זל' כיון ד
ראותיות אין נקנות אלא בכתיבה ומסירה הנותן מתנה ל
לחבירו והחזיר לו השטר לא חזרה מתנתו עד שיכתוב לו
קני' לך איהו וכל שיעבוד דאית ביה כתב ה' ישעיה דבש
דבשטר שכתוב בו קנין נקנה במסירה אפי' שיעקר הקב
הקנין לא היה בשטר. חל' בקנין כי היכי דשטר חוב נקב'
במסירה חף על פי שיעקר החיוב לח'יהיה על ידי השטר ח'
אבל אפי' ה'א' זל' כתב שאין שטר נקנה בכתיבה ומסירה
אלא שטר חוב או שטר של קנייה שכתוב לו שדי מכורה לך
שהוא עיקר הקנין ובו קנה השדה ולפיכך כשמסרו הלוקח
לאחר ופתב לו קני' לך איהו וכל שיעבודא דאית ביה קנה
על ידו הקרקע אבל חס קנה הקרקע בבסוף או בחזקה או
בקנין סודר וכתבו לו שטר לראיה חס מוסרו לאחר וכתב
לי קני' לך איהו וכו' לא קנה שהרי גם הראשון לא קנה הש
יזדה בחותמו שטר והיאך ישה כח השני לקנותו בחותמו

שטר ולא דמי לשטר חוב דהתם לא שייך ביה קנין ח'
ממון שהלואו כתחייב לו על פה אלא שהשטר נכתב עמו
בו ממשיעבדי ובמסירת שטר חוב קנה בו שיעבוד חב'
הנכס' וגם החוב בתקנת חכמי' וכיון שקנה החוב קנה
גם כן שיעבוד הנכסים הכתובים בשטר חב'
בקניית שדה לא חלים כח שכי לקנות בשטר שגם לוקח
ראשון לא קנה בו לוקח שקנה מהמלוה שטר חוב שיש לו
על הלואה ומת הלואה חס אחד שלקחו מת כשבע הלוקח
שלא חמר לו המוכר כלום ושאינו יודע ששטר זה פרוע ו
וגובה ודווקא שמת המוכר אבל חס הוא חי עדין גם הוא
צריך לשבע קודם שיגבה הלוקח וכן כמי אפי' חס הלואה קיים
וטוען שהוא פרוע ואין בו כאמנות חס המוכר קיים ש
ישבע וגובה הלוקח ואם אינו רוצה לשבע יפסיד ואם מ
מת כתב ה' יהודה ברצלוני כשבע היורש שלא פקדנו ח
אבא ואם אינו רוצה חוזר על יורשי המוכר ויש חומרים
שהלוקח כשבע שלא פקדנו המוכר וכו' חס ואם מת הלואה
קודם שלקחו זה אינו גובה אפי' בשבעה כתב בעל הת
התרומות חס לא כתב המוכר קני' לך איהו וכו' שלא קנ
קנה השיעבוד והלוקח משתמש בכייר לצור על פי צלוחי
צלוחיתו ופרע הלואה למוכר בית דין כופין ללוקח להחזיר
השטר ללוה אלא שהלואה נותן לו דמי הכייר ואם אחר שמ
שמכר לו השטר חוב כראוי בכתיבה ובמסירה בחין המו
המוכר והלוקח לתיבעו מהלואה פשיטא שכל דאומרי' לו לי
ליתנו ללוקח ואדרבה חס יפרע למוכר הלוקח חוזר וגו'
וגובה ממנו ואם קדם הלואה ופרע למוכר אין ללוקח עליו
אלא תרעומ' אבל לעולם כפטר במה שפרע למלוה וכתיב
דין מחייבין את המלוה ליתן ללוקח מה שגבה מהלואה ואם
אינו יכול להוציא מהמלוה כגון שהוצי' וכו' מה שגבה מ
מן המלוה אין הלואה חייב ללוקח כלום ויש אומרים חס פ
פרע הלואה למלוה לא כפטר מזה מן הלוקח ליה שפרע ללו
ללוקח שמכר לו השטר ולא כתב לי קני' לך איהו וכל שיע
שיעבדי' אינו חייב למוכר כלום שחשפ' שאין המכר כלו
כלום מ' חס תשם הלוקח אין מוציאין מידו וכתב ח' ה
ה'א' זל' ודווקא שידע המוכר שגבאו הלוקח דכיון שידע
ושתק מחל אבל חס לא ידע המוכר חוזר וגובה מבעל ח
חוב דאמר ליה לא היה לך ליתן לו חובי עד שיראה לך שק
שקבאו ממני בדין קניית שטר ראובן שהיה לו שטר חוב
על לוי ואמר לו מכה יש לי בידיך בשטר תנהו לשמעון בן
במעמד שלמתן כתב הרמבם זל' שמעון קנה אותו אפי' ש
שלא נתן לו השטר ונשתעבדו לו הלוקחות פמו שכתב
שכשתעבדו לראובן אלא שאין שמעון הזוכה יכול להוציא
גוף השטר מידו של מלוה שאותיות יש בהן שני קניי' קנין
הגוף וקנין השעבוד ואין אחד מהם נקנית בהקנאת חבי
חבירו אלא שמעון הוא תובע ללוה חס כופר לו ואם הו
הוצרך לבגות מן המשועבדי' בית דין כופין למלוה להוצי'
לו השטר ודין לו על פיו שראיה של הזוכה היא אבל המל
המלוה ואין כופשין לו עדותו וראיתו ואם פרע הלואה לו
לשמעון הזוכה מוציאין גוף השטר מיד המלוה ומחזירין

לאשמו וכן על אשה אם יש קרקע לבעלה חמשה שליו מח' די לו בפרוזבול אחד שיכתב מוסרי לבס כל חוב שיש לי על פלוני ופלוני ואם לו בשט' אפי' אין קרקע אלף לאחד מהם כותבין פרוזבול על כולם חמשה שהלנו לאחד כל חד וחד צריך פרוזבול יתומים שיש להם מלוה ביד אחרים א' אין צריכין פרוזבול ואין כותבין אותו אלף עד סוף שנה ש' ששית ככנסה שנה שביעית אעפ' שאין משמטה עדיין א' אלף בשופה אפי' הכי כותבין אותו פרוזבול המאוחר פסול כגון שעומד בניסן וכתוב מאייר שאינו מועיל א' אלף לחוב שקדם לו ממנו שבאיחורו יפה כח המלוה וה' והמוקדם כשר שגורפ' כח המלוה אחר רב כאמן אדם ל' לומר פרוזבול היה לי ואבר כתב בעל העיטור שאין הלכ' כרב אלף בבתם משנה שאינו כאמן וכן דעת רב אלפס ואח' הר"ש ז"ל פסק כרב שהוא כאמן ולא עוד אלף שפ' שפיתחין לו שמוא פרוזבול תיה לו ואבר ואם אחר כן כ' כאמן וכן אם אומר המלוה תכאי היה בינינו שלא תשמ' תשמטנו שביעית או הקצת חנות היה או שאר דברים ש' שאין שביעית משמטנו כאמן במג' דאי בעי אומ' פרוזבול' היה לי ואבר והלמה כתב שהוא כאמן אבל צריך שכוונה ואפי' בשכונה לא מהימן אלף באתרא דהיגי למיכתב פ' פרוזבול אבל באתרא דלא כהיגי למכתב פרוזבול לא מהימן ואח' הר"ש ז"ל הביא בפסקיו דברי ר'ת שכתב שכ' שכלאמן בלא שכונה ולא חילק בו ובתשובת שאלה כתב ומה ששאלת אם כאמן לומר פרוזבול היה לי ואבר האמת שכתבו רבותי שכלאמן אפילו בלא שכונה ואפי' לא במכתב מעולם על זה משום דלא שפ'יחי האידנא כותבי פרוזבול וגם אין איסור לשמטות כספים ידוע להמון העם ולא מ' מחזיקין ליה איסורא ולהדורי בתר היתירא ולכתוב פ' פרוזבול וכשהיה בא לפני אחד וטוען פרוזבול היה לי ו' ואבר הייתי שואל מהו פרוזבול ולמה כתבת אותו ומי' שכתבו לך עד שהיה כתשם בשקרו ומעולם לא זכה לפני אדם באשכנז בטענה זו המחזיק חוב שעב' נליו שביעית צריך שיאמר לו המלוה משמט אפי' ואם אומר לו הלנה אף על פי כן אפי' רוצה ליתנו לך יכול לקבלו מיד ואין צריך להרב יותר ולא עוד אלף שיכול להיות עיניו תלויות בו א' אולי יאמר אף על פי כן שיקבלנו מיד ומיהו צריך שיאמר לו לא בחובי אפי' נותן לך אלף במתנה אפי' נותן לך שטר חוב שעבר עליו שביעית ולא ככתב עליו פרוזבול הואיל וכמחל שעבדו של שטר גופו של שט' של לזה הוא מוסיף אותו מהמלוה להחזירו ללגה המוכר שטר לחבי ו' ועבר' עליו שמיטה לאחר המכירה אין הלוקח חוזר על המוכר שהרי הלוקח פגע בעצמו שלא עשה פרוזבול אבל אם כ' כבר עבר עליו שמיטה כשמכרו טוענין ללוקח שהמוכר שמכרו היה לו פרוזבול ואבר שכל מה שיכול מוכר לטעו' טוענין ללוקח ואם הודה המוכר שלא היה לו פרוזבול אם חין למוכר ככסים אינו כאמן שאין אדם כאמן בהודאתו נחוב לאחרים ואם יש למוכר ככסים כאמן המוכר לחוב עצמו ומשלם ללוקח שהרי הטענה שמכר

סח לו שטר שנמחל שיעבדו בחזקה שהוא קיים שטרי מקח וממכר ושטרי הלוחות שנעשו בארבעאות של גוים ועדי גוים החתומים עליהם בשמים ואם לא ידעו ישראל לקרואו נותנו לשני צוים לקרואו זה שלא בפני זה וסומך עליהם וכתב הרמבם ז"ל צריך שיהיו חמשת בתייהם ושיהא כתוב בו בפנינו מנה פלוני נפל' כך וכך דמי מקח או מיעות החוב וחינו גובה בו אלף מ' מבני חרי וכתב עוד וצריכים עדים ישראל שיעידו עליו אלף הגוים שהם עדי השטר ועל זה השופט שקיים עדותו שאינו ידוע בקבלת שוחר ואם חסר דבר מזה הרי הוא כ' כחרם ויראה מדבריו שהוא מפרש שטרי גוים החתומים על השטר וערכאות שהוא דיין ממונה על פי המלך מקי' אותם וכן פי' הרמב"ם וכתב והוא דמיתחזקו בהימנותו ד' דלא מצלי דיכא ולא מחכמו לבר כשי' ולא מקבלי שוחר ד' ואף לא מקבלי סהדי אלף אם כן איתחזק להו בהי מנותח והך חזקה הוא דהנחזקו בה בגין דהו דייכי וחלי נח' ח' אישתבח עליהם ריעותא דלא יכלא לחפיקינהו מסתמח מחזקה דלא מקבלי שוחרא אלף בראיה וכתב גם כן דלא גבי בה אלף מבני חרי וכן כתב הרמב"ם וכתב אח' הר"ש ז"ל ולא נהירא לי דמי יעיד על זה סתם גוים מקבלי שוחר הם אלף דסתם ערכאות לא מקבלי שוחר וכיון שטענה כ' בשניהם גובין בו אפילו ממשיעדי בלא עדי מסירה ישר ישראל ופי' הוא ערכאות היינו שאין העדי חותמין השטר עד שיבאו בעלי הדבר בפני הערכאות ויראו וידעו הער הערכאות אמתת הדבר ואז יתנו להם רשות לעדים לחתום וכגמר כל הדבר לפני הערכאות ויכירו וידעו הערכאות ואזנו סומכין עליהם דאי לא יהי זוזי קמיהו לא הוי מ' מרעי כפשיהו לצוות לחתום ואפי' כי נפק עליהו קלח ד' דמקבלי שוחרא לא צלויי דיכא לעדות שקר לא הו' מרעי כפשיהו ע' כיראה מדבריו שאין צריך שיהא כתוב בו שר שראו כתיבת המעות אלף שאנו סומכין עליהם שוראי רח ראו ולדברי הב"ל חילו השטרות שכותבין הסופרים אין ל' להם דין ערכאות אעפ' שהם ממונים מפי השופטים כיון שאין נעשין בפני השופטים ואם לא נעשו בערכאות אפי' נעשו במקום הקיבוץ שלהם פסול אפי' כמכר בפני עדים ישראל כיון שעדים גוים חתומים ואינם ערכאות הנה לי ליה כמזויף מתיבחו וחספא בעלמא תוא אלף אם חין עדי גוים חתומים בו וכמכר בפני עדי ישראל כשר לגבות בו מבני חרי ומיתמי ואינו יכול לומר פרעתי והוא שידעו עדי מסיר לקרותו ויהא עשוי בהלכתו בכל ענינים שיהא ככתב על הדבר שאינו מזויף והחזירו בו מענינו בשטר א' אחרונה והלמכס כתב שאם נעשה בהדיוטות ועדי גוים חתומים בו ומסירו בפני עדי ישראל גובין בו מבני חרי ואח' הר"ש ז"ל כתב בספרא הראשונה אבל שטרי מתנות כ' כגון שדי פתוחה לך שעיקר הקצין נעשה על ידי השטר ו' והם חתומים בו וכן שטרי הודאות שפלוני הודה לפלוני שהוא חייב לו או שטרי מחילות ח' אפשרות שנעשו בב' בערכאות אינו כלום אפילו אם נוסדו בפני עדי יס' ישראל וכתב אח' הר"ש ז"ל

כמנחם כי כיון שאינו יכול לקיימו כי אם על פיו מי שהוצ
 שהוציא כתב יד הלוח על יורשיו אף על פי שמודי שהוא
 כתב יד אביהם אנו טוענין להם שפרוע הוא וכתב בעל
 הקרומות ונשבעין היסת שלא אמר להם אביהם שהוא ח
 חייב חוב זה ואם הוא תוך הזמן או שהורה החייב וזה
 בחוליו שהוא חייב לו כך וכך בכתבת ידו או שגדוהו כ
 כדי שיתן ומת בגדויו ולא נתן הוחיל ומודים שהוא כתב
 יד אביהם או שהדיח בכתב יד אביהם
 יוצא ממקום אחר או שיש עדים שהוא כתב
 ידו גיצין מהם ואם אין כתב ידו יוצא ממקום אחר וגם
 אין עדים שיקיימוהו מעפ' שהוא תוך הזמן או שיש אחד
 מחילו הדרכים אין נוכחין אותו דשמו מווייף הוא ונשבעי
 היסת שאינו בכתבת יד אביהם עד כאן ולא נהירא מה ש
 שכתב ונשבעין היסת שאינו כתב יד אביהם וגם מה ש
 שכתב ונשבעין היסת שלא אמר להם אביהם וכו' שלא מ
 מינו שבעת יורשין אלא לגבות שטר שהניח להם אביה
 חבל לפטור אין צריכים שבעה וכן כתב א"ה הראש ז"ל ב
 בהשוכה ששאלת ראובן הוציא כתב יד שמעון על יורשין
 שהוא חייב לו מנה והם אומרים מעפ' שהוא כתב יד אב
 חבינו שמואל פרע הדין עם היורשין ואם היה אביה קיים
 הוא נשבע שלא פרע והיורשין פטורים בלא שבעה שלא
 כתקנה שבעת היסת אלא בין טוען לנטען אבל לא על ה
 היורשין והא דנשבעין יורשין שבעה שלא פקדנו אבא ה
 היינו בשבאים לגבות בשטר שהניח להם אביהם אבל ל
 להחזיק מה שבידם אפי' שבעה לא בעי אלא מחרימי סתם
 במעמ' היורש' שכל מי פורע בממון זה אם פרוע שיעור
 ואם אינו פרוע שיעורו וגם היורשין יאמרו אם יודעין
 שהוא פרוע וגם השאלה שנייה שראובן הוציא פסק דין ע
 על יורש' שמעון שאביהם כתחייב לו שבעה על עסק ת
 תביעת ממון והם אומרים שמואל נשבע או פיע' לך היא ב
 בכלל תשובה זו כיון שאביהם לא היה חייב אלא שבעה
 הם פטורים אף בלא שבעה אלא מחרימי סתם במעמ'
 היורשים בדמפור' לעיל עד כאן כתבנו בכתב ידו וכתנו
 לו בפני עדים זהו שטר חוב גמור וגובה בו ממעבדי
 מעבד מסירה דקיימ' לן עדי מסירה כרתי ואפי' חס' שלא
 היה כתב ידו היה לו דין שטר גמור מעפ' שפ' רב אלפס
 שאין הלכה כד' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי אלא בגי
 בגיטין אבל לא בפאר שטרות ד' פסק כד' אלעזר אף בש
 בפאר שטרות וכן היא מסקנתא' הראש ז"ל
ע אסור לאדם להלוות מעות לחבירו בלא עדים
 אפי' לתמיד חכם אלא אם כן הלוהו על המשכון ואם עו
 עשה עליו שטר הרי זה משובח אבל בעדים יכול להלוות
 וזהו שנקרא מלוה על פה כיון שאין בו קנין ואם יש בו ק
 קנין חשיב כמלוה בשטר בדפידס לעיל והמלוה חת חב
 חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים אלא כאמין לומר
 פרעתיך טען ואמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני אומרים
 לו הוצא אותם ויעידו שצריך לברר דבריו ומיהו אם אי
 אישאר לו לברר כגון סמתו העדים או שהלכו למדינת ה
 הים ישבע היסת ויפטר ואם באו העדים ואמרו לא היו
 העדים מעולם כתב הרמיה שהחזק כפרן ואינו כאמין

שוב לומר פרעתי וזהו דאמרינן כפרן שטועת הדיונים
 מילתא דלא רמי עליה דאיניש לאו אדעתיה ולא הוחזק ב
 כפרן כשאמר פרעתיך בפני עדים והכחישוהו כ"ה ש
 שלא היה צריך לפורעו בעדים היינו דוקא כשאומר ד
 דרך תימה ולא פרעתיך בפני פלו' ופלוני שאין משמעו
 מדבריו שאומר אותם בלשון ודאי הילכך אף על פי שא
 שאמרו העדים לא היו דברים מעולם לח הוחזק כפרן א
 אבל כשהתקד דבריו ואמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני א
 אז צריך לברר דבריו והרמיה חילק כשאמר שהומינס ל
 לעדות אז צרי' לברר דבריו והוחזק כפרן אם יכחישוהו
 אבל בשלא הומינן לעדות אין צריך לברר דבריו ולמי כ
 כתב שאין צריך לברר דבריו אלא כההיא דשבעת ה
 הדיונים כל מילתא דלא רמי דאיניש לא אדעתיה ואין
 צריך לברר דבריו וכן יראה מדעת רב אלפס וכן כתב ה
 הרמבם האומר לחבירו מנה לי בידך ואומר פרעתיך ב
 בפני פלו' ופלו' אומ' לו הביאם ויפטר חו' הלכו למדי' הים
 ישבע היסת שפרעו שאין אנו מצריפי' להביאן אלא לברר
 דבריו להפטר אף משבעה שהמלוה לחבירו בעדי' ח' צ
 צריך לפורעו בעדים עד כאן אמר לו אל תפרעני אלא
 בעדים צריך לפורעו בעדים פרעו שלא בעדים אינו כ
 כאמין והמלוה גובה ממנו אפילו בלא שבעה וכת' הרמבם
 בין שאמר לו בשעת הלואה אל תפרעני אלא בעדים בין
 שאמר לו כן לאחר הלואה אין חילוק וצריך לפורעו בעדי'
 וא"ה הראש ז"ל כתב אם כשאמר לו אל תפרעני אלא בעדי'
 קבל דבריו אז אין חילוק בין בשע' הלואה ובין שלא בשע'
 הלואה אבל אם לא השיב לו על דבריו אלא שתק בזה יש ח
 חילוק בשעת הלואה אפי' לא אמר הן אלא שתק שתיקמו
 הוי הודאה דאדעתא דהכי קבל המעות אבל שלא בשע'
 הלואה צריך לקבל עליו בבירור ולא הוי שתיקתו הודאה
 כיון דהימניה מעיקרא לא חפש השתא להשיבו אבל אם
 כתחייב לחבירו בבית דין והתרה בו אל תפרעני אלא ב
 בבית דין אפילו אם אמר איני מקבל עליו תבא' זה ל
 לאו כל מיניה כיון שהוצרך להביאו לבד' בשביל ממון זה
 והתרה בו בפני' הוי התראתו התראה אמר ליה אל ת
 תפרעני אלא בעדי' ואמר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני
 ומתו או הלכו למדינת הים לדעת רב אלפס אינו כאמין ו
 וה' ישעיה חלקם שהוא כאמין לענין זה שאם הלכו למדי' ה
 הים שמתין לו עד שיבאו אולי אמר אחת ולא אמרינן ד
 דליפיעיה מיד ולבי מייתי עדי' ואמרי דפרעיה מיהדר
 ליה אבל אם אמר פרעתי' בפני פלוני ופלוני ומתו שאינו
 יכול להתברר לעולם אינו כאמין וצריך לפורעו מיד וזה
 והרמבם כתב שכל ענין כאמין נשבע היסת ונפטר וכן
 דעת ר' ולזה הסכים א"ה הראש ז"ל וכן כתב הרמיה אלא
 שחלק דוקא שאמר פרעתי בפני פלוני ופלוני אבל אומר
 בפני עדי' סתם אינו כאמין אמר לו אל תפרעני אלא בפני
 פלוני ופלוני ואמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני אחרים נ
 ומתו או הלכו למדינת הים אינו כאמין שמפני זה יחד ע
 עדיו שלא יוכל לרחותו ולומר פרעתיך בפני אחרים ו
 ואם אמר פרעתיך בפני

חס הכהן המלך שלא יעשה שום שטר אלא בפני הערכאן
אז היו כל שטרות הנעשים בערכאות כשרים אפילו שטר
שטרי מתנות והודאות משום דיכא דמלכותא אבל כיון ד
דהאידך ליכא דיכא דמלכותא שיהיו כל השטרות שלו כע
כעשין בערכאות הכי שטרי מתנות הנעשים בערכאותיהו
חספא בעלמא אפילו אם מוסרו בפני עדי ישראל אבל א
אם הנותן הקנה למקבל בקנין סודר ובתב הערכאות ש
שכפיהם הקנה נותן למקבל בקנין סודר השאר כשר דל
דלראיה בעלמא הוא אעב' דקנין סודר לא מחמי ליה בדיני
גוים כיון דבעלי הדבר ישראל מחמי עדותן דכל מיני דא
דאיתעבד קמייהו לא מרעו כפשייהו לאפסחורי שיקרא ע
עכ' והלמה כתב דשטר מכר והלמה שנעשה בחדיטות א
חו שטרי הודאות שנעשה בין בערכאות בין בהדיטות
אם נמסרו בפני עדי ישראל דידעי למיקרייה ומכריזין ה
השטר ומעידין שקראו אותו השטר בשעה שמס' לפניהם
ולא כתבה בו שום דבר והוא עשוי כהלכתו בכל תקין הש
השטרות ועדים החתומים בו שמות מובהקין שאין ישראל
ישראל קורין בשמן או במקום שאין ישראל רגילין לחתום
כלל בשטרות אז הן כשרים לגבות בו מבני חרי כדן שטר
שטרי מהר העולים בערכאות ואם חסר דבר אחד מכל
זה פסולים דחספא בעלמא כינהו ואח' הלאם זל כתב בסב
כשכרא הראשונה כתב ה'מכר שטרות העשויין בהטורין ש
סל מלכות פי' על ידי סופרי המלך ואפי' אין עדים חתומ
חתומים בו אלא אח' ממוכ' על פי המלך כשר ולא מן הדין
אלא משום דיכא דמלכותא וגבין בו מן המסועבדי דקלא
חית להו ואם חסר בו דרך מדרכי ההקפאה בגון שלא הק
הקפה מטלטלי אב מקרקעי או שלא כתב ואיקני וכיוצא
בי אין דנין בו לענין אותו דבר פחסר בו ואם הוא דבר ה
הפוסלו בגון שנותן לו מעות בלא אב או שטרות בלא מס
מסירה ובתיבה קני לך איהו וכל שיעבודא דאית ביה פס
פסולין לגמרי דלא עדיפי בערכאות מהסופרי ישראל ש
שאין דיכא של מלכים אלא להכשיר שטרות שלהן ולעשותם
סופר שלהם כאמון כמאה עדים שלנו אבל לענין דרכי הק
הקפאה לא עדיפי משטרות שלנו סוף הגוים במקומות
הרבה בדינין חלוקים דנין אותם וכשחסר להם דרך מה
מהכחמוסים שלהן לפי דעתו של דיין פוסלין אותם זה בור
בורר לו דיין וכימוס אחד וזה בורר לו דיין וכימוס אחד כ
כפי מחלוקת חכמיהם ומנהג מקומותיהם שאין המלכים
מקפידים אלא בחכמה שטרות שלהם **סמ** מי ש
סליה מחכירו ולא עשה לו שטר אלא כתב
בכתב ידו בגון שכתב אחי הבא על החתום מודה שאני ח
חייב לפלוני מנהגותהם למטה או שכתב בכתב יד אחר ו
והוא חתום למטה וכתבו לו כינו לבינו היינו דתכא הוצי
עליו כתב ידו גובה מבני חורין לפיכך אמרו חכמים לא
ליחתים איניש אלא יריש דמגילתא דילמא משכח איניש
דלא מעלי וכתב עליה מאי דבעי ותכן הוציא עליו פתח
ידו גובה מנכסים בני חרי וכתב ה'מכר דה' ה' נמי לא

חתם למטה אלא כתב אחי פלוני בר פלוני חייב לך מנה
אלא שבוזה יש חילוק בשחת' למטה אפילו כל העלין כתב
יד אחר גובה אבל בשחתם שמו למעלה צריך שיהא הכל
כתיבת ידו דשמא חתום שמו בראש המגילה ומצאו אחר
וכתב תחתיו אבל כשהוא הכל כתב ידו תו ליכא למיחס
לזיופא אפי' לא כתב שמו אלא שכתב אחי חייב לפלוני כך
וכך כיון שהוא כתב ידו לפיכך הפיתקות שהשותפין מו
מוציאין זה על זה הואיל והוא כתב ידו אפי' אין בו חתומ
כלל אלא קבלתי ביום פלוני כך וכך גובין בו מבני חורין
ואינו כאמון לומר ל' ה' ד' מ' ואפי' אם כתקיים כת' ידו בבר
דינו כמלוא על פה בעדים ואינו גובה מהיורשים ומן הל
הלוקחות אלא ממנו אם הוא הודה שלא פרע אבל אם טו
טוען פרעתי כאמון וכשבע היסת וכשטר ואינו יכול לומר
שטרך בדי מאי בעי שאינו חושש להניח בידך כיון שאי
פאינו שטר גמור וה' מה כתב כהי שאינו בשטר לגבות
ממשועבדים משום דלית ליה קלא אבל חשוב בשטר לענין
שאינו כאמון לומר פרעתי אבל רב אלפס כתב כשכרא ר
ראשונה וכן כתב אח' ה'ראש זל ואם מודה לו במקצת נס
כשבע לו שבעה דאורייתא שאין שטר זה שיעבוד קרקעו
שהרי אין גובין בו אלא מבני חורין ואם הוא כופר ואומ'
שאינו כתב ידו אם כתקיים בבית דין או שעדים מעידים
שהוא כתב ידו הוחזק כפרן ומשלם ואם לאו נשבע היסת
וכשטר ואם טוען ואומר אמת כי היא חתימתי אבל מעו
מעולם לא חתמתי על הודאת הלואה אלא שכתתי וחתמ
וחתמתי שמי בסוף המגילה ואיפשר שמצאה זה וכתב ע
עליה או שטוען אמת היתה הודאה זאת ביני לבניו אבל
לא לגיטי הלואה זו מעולם הואיל ולא כפר בחתימתו או
כאמון בהיסת במגו שאם היתה רוצה היה אומר פרעתי וכ
ובתב רב שרירא באון מקיימין אותה על פי עדים שיעידו
בבית דין שהוא כתב ידו אבל אם קיימוהו משני שטרות
או משני כתיבות לא כיון דקיום שטרות דרובן היכא דא
דאיתמר איתמר היכא דלא איתמ' לא איתמ' וכראה שאין
לחלק בין קיום דהכא לשאר קיומים ואם כתב בו באמנות
שהאמינו עליו ועל יורשיו וכתקיים בבית דין או שיש עד
עדים שהוא כתב ידו שוב אינו כאמון לומר פרעתי שאילו
פרעו לא היה מכיחו בידו כיון שיש בו באמנות ויש אומ
אומרים שצריך שיקנה בקנין על הכאמנות שאם לא כן א
אינו מועיל הכאמנות ובעל התרומות כתב שאין צריך ק
קנין וכן כראה ואם יש בו באמנות ואינו מקויים וטען פ
פרעתי כתב בעל העיטור שאינו כאמון שאין כמו מגו ש
שכאמר שיה' כאמון במיגו שהיה אומר אינו כתב ידי שהרי
דבריו סותרים כתבו שהוא האמינו שלא יהא כאמון לומר
פרעו ובעל התרומות כתב שהוא כאמון כיון שאין הכתב
כלום אלא על ידי הודאתו שמודה לו כאמון לומר פרע
השבעת היסת שאין טוענתו סותרת הודאתו באמנות ש
פאיפשר שהאמינו ואף על פי כן פרעו ולא תבע שטרנו ל
לפי שהיה בטוח

הן ממחנכי על דב' זה לא האמינו עד כ' וכן אין הכאמנו
מועיל שלא להחרים חרם סתם אפי' אם פירשו בפירוט
וכן כתב רב אחי גאון בתשובה תבא דחרם סתם והדר'
ראש לא מהניא באמנות ואין חבירו יכול לעכב עליו ול'
ולומר הוציאו מן הכלל שלא האמינו לבדול ואם לא בול
אין עליו חרם סתם וכי מחרים לא לימא כל מאן דבולין
אלא כל מאן דאיתיה לבזילה בידיה ולא מהדר הכי והכי
ליהוי דהווי יודעין שאין אנו רגילין ליתן רשות לכל מי שי
שיבא ויאמר כתבו לי פתקא דלטותא ותבו לי רשות להח
להחרים בצבור אלא כך חבו אומרים לו אם אתה תובע
אדם ידוע הרי דין ביניכם ואם לאו מסור אתה בדיקדק
דין על גדולך וקלל אותם ברצונך אבל יתומים שבאו ב
בטענת אביהם או אפיטרושא ואמרו אין אנו יודעין אצל
מי יש למורישינו כולם כותבין פתקא דלטותא ואם אחד
רצה לטות מבי' הכנסת כשה מחרים יש לבית דין לומר
לו למה אתה יוצא ואם לא רצה להתעכב אין מונעין אותו
ואפי' שיצא בטענת החרם חל עליו שכל חרם דבית דין ב
גזרין אותו אין צריך לבטל דין לענות אמן ואף אם יהיה
במחלוקת יס החרם חל עליו עד כאן שאלה לאח' הראש זל
ששאלת שטר שיש בו באמנות והלנה מוציא בת' יד המלנה
שקבתו פרוע והמלנה אחר שהתקף הוא מעסק אחר ו
הכתב עדיין בחזקתו אין שימעי' לו שהכאמנות מועיל
לענין שלא יוכל הלנה לטעון שהשטר פרוע אבל אינו מו
מועיל כנגד עדים שמעידים שנפרע אלף אה כן פירש
סיהא כאמן יותר מב' עדים והוראות בעל דין כמאה עדי'
דמו וסחלה לח' הראש זל ראובן כתחזק לו שטר על שמ
שמעין כל אלפים שיפרע לו מחציתם לסוף ב' חדשים ומ
ומחציתם לסוף ו' חדשים וכפטר ראובן בתוך הזמן ותב
ותבעי יורשיו לשמעון לפדות השטר וטוען שמעון שכל
פרע לראובן לפני מותו ומראה כתב פירעון גערים חת
חתומים עליו וסואל שיחזירו לו שטרו והיורשין אומרים
שהעדים מעידין שקר ומבקשים מבית דין שיבטל בהן
דרישה וחקירה ולכפותם ונותנין אמתלא לדבריהם ש
שאלו בין זמן השטר וזמן הפרעון אלף ט' יום ולא היה י
יכול המלנה לכבד לומר לא מצאתי ואכתוב לך שובר אם
כן למח לא כתן לו השטר לקרוע ועוד כי עדין לא הגיע
זמן פריעת השטר אללא לאחר פטירת המלנה ועוד כל ה
העומדים בבית מעידים שלא ידעו ולא שמעו מפרעון
שטר זה מעולם ואם היה אמת היו יודעין מפרעון שכל
מסא ומתן של ראובן היה על ידם : תשובה אמת הדבר ש
שאלו העדים צריכין דרישה וחקירה על ידי בית דין מו
יומח' מכל אמתלא שיש בדבר ואם ידרשו ויחקרו כדת
וכראוי ויכוון עדותן אין כח באמתלאות לבטל עדותן א
אפי' ב' דהקובע לחבירו זמן אינו כאמן לומר פרעתי תוך
הזמן אם יש עדים שפרע אין להכחיש העדים בשביל ח
חזקה שאין אדם פורע תוך זמנו ואעפ' שזמן השטר היה
תוך ט' יום לזמן הפרעון איפשר שהשטר היה במקום א
אחר וראובן היה צריך למעות ושמעון עשה עמו טובת
ופ' ב' בלא החזרת השטר על ידי שובר ומה שהעומדים

בבית ראובן ידעו ולא שמעו מפרעון זה לא ידעתי ולא ש
שמעתי חיבה ראיה וקמי' סמיא גליא לב העומדים אם ל
לעקל חס לעקלקלות אלף שאין לפהול עדים ולהוציא מ
מענות באמתלאות הללו ואלי' היו באים העדים לפני בית
דין מומחה יראי' שמים איפשר שיתבדר הדבר לאח' הו ב
בדרישות וחקירות ואם אחרי כל הדרישות והחקירות י
יראה לבית דין שהעדות מכוננת חייבין היורשין להחזיר
השטר ללנה ששאלת שטר שיש בו באמנות וכתוב בטור
שחייב עצמו בהוצאה ושומר וטוען הלנה שאין הכאמנות
אלא בגוף השטר ולא בהוצאות תשובה כל תנאי שבממון
תבא קיים ומועיל הכאמנות אף לענין הוצאות ושומר
כמו שמועיל לעיקר הממון שכתוב בשטר תשובה לרבי'
קלונימו' שטר שיש בו באמנות וכמנא המלנה כפרן בדב'
אחר ועל ידי עדים לא מהניא ליה הכאמנות אפי' ב' דקיי
לן הוצאות כפרן לאותו ממון לא הוצאות כפרן לממון אחר
אפי' הכי בהא בטל הכאמנות דהימניה לנה למלנה ולא ש
סקיל מיניה אלף בשבועה שטר שיש בו באמנות ואין עדי
השטר בפנינו וטוען הלנה כי לא כתב הכאמנו' בציווי
כי דרך השופרים לבית מעצמן שופרא דשטרי אינו מא
כאמן כיון שכתוב בו וקנינא מיניה על כל מה דבתי' לעי'
אינו יכול לבטל חבל אם העדים בפנינו ומעידים שלא
כתביו בציווי הלנה אלף מפני שופרא דשטרי למה שר
שרגילין השופרים לכתוב בכל השטרות חע' ב' דבתי' ביה
וקנינא מיניה על כל דבתי' לעיל אין סומכין על הכאמנו'
ואין באן מביד וחוזר ומביד דאיכא למימר אשאר מיני
דשטרא חתימי בדאיתא בירושלמי כאמנים העדים לומר
על זה חתמנו ועל זה לא חתמנו אלא אם מפרש בו סקנו
ממנו על הכאמנות ואחר כך אמרו לא אמר לנו מעולם
או בטעות חתמנו אינם כאמכין ועל כן כתב הר' יהודה
ברצוני שהיא מזהב טוב לכת' בשטר' קצין על הכאמנו'
מפירש ושוב אין לפקפק ואעפ' שכתבו לכת' וקנינא מיניה
על כל דבתי' לעיל ביה בעל התרומות דלענין הכאמנו'
אין צריך הקצין ובמקום שכתבו שלא לכותבו אלף בציווי
הלנה בשמחה הלנה מועיל אפי' בלא קצין תשובה לרבי'
אלבא שטרא דבתי' ביה כאמנו' וקבע לו זמן אעפ' שכבר
עבר הזמן עדיין הכאמנות קיים וכל אימת דכפיק שטר'
מידית כאמן בלא שבועה דמה דברים אמורים דמהני ב
פטור סתם לפטור משבועה בעוד שהלנה חי ובא לבנות
ממנו אבל אם מת ובא לבנות מיורשיו לא מהני אלף אם
כן שפירש שפטרו ממנו ומיורשיו והוא הדין כמי' אם ב
כתב תהא כאמן עלי ועל באי מחבי יורשיו בכלל ופטור'
מהיורשין וכן כתב רב אלפא בתשובה מי שהאמין בשטר
הוא וכל הבאי מכחו היורשין כמי' כאמנים כי הם באים
מכחו ומקבלי מתנה כמי' באים מכחו אבל אם אמר הוא
ויורשיו לא האמין אלף יורשיו בלבד אבל לא מקבל מתנה
ולקח והלמה כתב אפי' ב' היורשין הן בכלל הכוונ' מכחו
אם כתב הבאי ברשותו אין היורשין בכלל אלף קין מקבל
מת' דלקוח' ול' ל' לחלק פט' אם מועיל בשבט לבתי'
מלקוח' בהא איכ' פלוג' ר' ח' ד' אפי' מירש' גבי יורש'

פלוני ופלוני פייחדת ומתו או חלבו למדינת הים כאמן
בשכונת שחרי אחר שקיים תבאו ואם מודה שלא פדעו
או שחלבו לא אפרעך חלף עד שיבא פלוני ופלוני אשר י
יחדת לי נאפרעך בפניהם אין שומעין לו חלף פדעו ב
בבית דין וכותבין לו שפרעו ואם פרעו בפני עדי אחר
והם בפניו ומעידין שפרעו וכן אם אחר לו אל תפרעני
אלא בפני עדים תלמידי חכמים או רופאים והלך ופרעו
בפני אחרים בהא איבא פלוגתא לרפי אינו כאמן וכ
וכן דעת רב אלפס ולדעת ר' ואלפס כאמן ולזה הסכי
ח' ה'אש ז'ל אחר לו אל תפרעני חלף בפני פלוני ופלוני
ופדעו בינו לבינו והוא מודה לו רק שאומ' שקבלו בתורת
פקדון עד שיבא פלוני ופלוני שייחד לעדים ובתוך כך כ
כאזו בידו ותבעו שיחזור ויפרענו פטור מי שמכר סד
סרהו באוכס ומסר מודעא קודם לכן בעבין שהמכר בט'
המעוות של האכס שביר המוכר יש להן דין מלוה על פה
ואינו טורף ממעבדי בכח שטר שבירו שאין לו דין שט'
שלא נכתב כדן וגם כאמן לומר פרעתי
לוה שהאמין למלוה שיהא כאמן לומר שלא
כפר ידיו זה מטל בלא שבועה אבל אם הביא הלוה עדי
שפרעו פטור שלא האמינו חלף עליו ולא על העדים ואם
כתב תהא כאמן עליו בפני עדים אפי' הביא מאה עדים ה
הוא כאמן מהם וכוטל בלא שבועה והבי מילי דאמר לו מ
מהימנת ליה בבי תרי אבל אחר מהימנת ליה בתלתא ופ
ופרעם בפני ו' כאמן כיון דנחית לדעות חלפין בתר רי
רובא ובאמין כתב ה'אש ח' דאמין כאמנות' בלא קבין
דיוקא בשעת הלואה אבל לאחר הלואה ולא קנו מיכיה לא
יסתעבד כתב בעל התרומות טען המלוה כשהלוית' ה
התגיית על פה שאהיה כאמן עליך בפני עדים והלוה א
אומר הן אבל פרעתיך כאמן עד כאן ואם פרעו בפני ע
עדים וצריך לפרעו שנית כתב רב האי שמיא הפדים
שפרעו בפניהם ומוציא ממנו והו' יוסף מאגש בתב אפי'
יש עדים על הפרעון הראשון אין עדותן מועיל לגבי הל'
הלואה זו לעולם שכיון שבתורת פרעון כתנס לו וכבר פ
פאלס לזה אין לו עליו רק שפי' היסת כמו מזה לי בידך
ודווקא שהעדים מעידים בפניו פרע לו בהא אמרינן ש
סכאמן יותר מן העדים אבל אם יעידו בפניו הודה סכ
סכפרע כאמין שלא פאלס חלף לפרעון אבל הודא מילת'
אחריתי היא וזה לא פאלס וכן כתב רב אלפס בתשובה
וכן כתב ה'אש זה שהאמין למלוה בפני עדים מה ת
תקנתו בשיפרע יקדע הסטור או יעיד זה המלוה על עצ
עצמו שכוטל כל שטר וחוב שיש לו על פלוני וה' יפעי' כ
כתב דהלואה נמי פאלס חלף אם כן בפני בית דין פרעו
וכתב בו במוותב תלתא כחדא הוינא ופרעי' קמן או ה
הודה לו שפרעו כאמין דבהי שהתנה עליו שלא יהו עדי
כאמין על בית דין לא התנה וה'אש ח' חלף ודאי אם אחר
למה מהימנת לי כל אימת דאמרת לא פרעתי ובאו סכי
עדים וה' דו ואמרו בפניו הודה שפרע והוא אומר ל
לא המדיתי הוא כאמן דהא מהימנת כל אימת דאמר לא
איתפרע והא אחר הכי אבל אחר לא אל תפר עבי חלף ב

עא

בפני פלוני ופלוני ואתו סחדי ואמרו דאודי קמיינו כח
כאמנים שחרי לא פאלס חלף לאותו פרעון והוא לומסוס
תבאי הם פסולין אין לך חלף מה שהתנה וא' ה'אש ז'ל כ
כתב בדברי ה' יוסף מאגש וכתב בספר התרומות חלף
מחילה ודאי מילתא אחריתי היא ואי אתו סחדי ומסדי
דמחילה מל' לגוף כאמ' אעפ' שיש בו כאמנו והמדקדקי'
עושין פוסק מכתובת ידו של מלוה על שטר של כאמנת ו
ותו ליכא למיחש למידי וגם במלוה בסטר שיך כאמנת
ואעפ' שיש לו פטור אם טוען פרעתי צריך לישבע ואם הא
האמינו עליו גובה בלא שבועה אפי' לא האמינו חלף בסת'
ולא פירש בפני עדים ואף אם לא פיר' בהדיא שיהא פטור'
מהשבועה חלף כתב מהימנת לי למימר לא כפרעתי כתב
בעל התרומות מה שמהג' לכתוב בגופם דמטרות בלא ש
טוס שבועה קלה וחמורה לעולם ומה צריך כיון שהאמינו
בפני עדי הכל בכלל חלף כפקא מיכא שלא יוכל להשבע
לא בתחילת הפרעון ולא בסוף הפרעון שאפילו אחר הפ
הפרעון אם אחר לו השבע לי שלא לקחת ממון זה שלא כ
כדן זה יכול לומר לו השבע לך מכל ממון שבעולם חוץ מ
ממון פלוני שלא השבע לך עליו שפטורתי ממנה מכל ש
פבועה בעולם מה שאין כן בשלא כתב לו חלף שהאמינו
עליו בפני עדים שאעפ' שהוא מתחייב בממון ולא יועיל
לו העדים שמעידים שפרע כיון שהאמינו מ' יכול הוא
לתובעו אחר כן ולומר לו כבר אתה יודע סלקחת ממון
שלא כדן ופרע ליה והדר מיייתו ליה לדי שבעת היסת
וכן כתב ה'אש זה שפרעו שמי פעמים מפני האמנות
הלוה חוזר ותובע למלוה כדן ואומר לו כך וכך אתה חי'
לי מפני שפרעתיך ב פעמים אי הודה ישלם ואי לא הודה
וכבר יסבע לו היסת שלא פרעו חלף פיעס אחת ע'כ'
לפיכך אם כתב לו בגאמנות שיהא כאמן בלא פוס שבועה
קלה וחמורה תליגול לא משתבע לא בתחילת הפרעון ולא
בסוף הפרעון וכן כתב ה'אש ח' חלף פטור מועיל חלף לע
לעבין שלא לפרע או אם שטר שותפ' הוא פטור משבועת
השותפין אבל לא לכל דבר כמו שכת' א' ה'אש ז'ל בתשוב'
ששאלת ראובן סכתן לשמעון מענות להתעסק בשטרות וזה
והאמין שמעון לראובן עליו ועל יורשיו וכתב בו שחס יא
יארע בו דבר המעכב לישבע שבועות השותפין שהוא מ
מאמינו מעבשיו ב' עדים לומר שלא אירע הפסד בחותו
העסק ובכל אשר יאמר בעיק' הממון וכפ' שמעון והכיח
מענות ביד לוי כשיעו' של ראובן ובא ראובן כשט' השותפ'
לגבות מאותם המענות המצאים בעין ואומר שממנו
הס ואומר שיש להאמינו בדיבורו בלא שבו' על פי שטור
יראה שאין ראובן כאמן שלא האמינו שמעון חלף משבועת
השותפין שהי'ה מוטלת עליו לישבע אם היה טוען שא
סאירע הפסד בממון ולא הרויח כל כך דהיינו בכלל חלף
עייב מטל פלוס ואם יארע בו דבר שאינו יכול לישבע ש
שבועה זו כגון ששמעון היה טוען טענת שיהא ח' יהיה ר
ראובן כאמן בדיבורו אבל על טענה זו אם יפ' שמעון שי
יהיה טוען ח' שטרי חובות הן מממוך והיה ראובן ח'
אומר אינס ממנוני חלף המענות שכתבתיך

ומתו ויכלול בשבועה שלא היה שם שקל וישלם לו
ה' דינרין שוראי הוא חייב לוי' ואינו יודע אם פרעו
לאו ואם יש למלוא עדים שכתב בוטל שקל בלא שבוע'
שמחרים הלוא שנים על מי שכתל ממנו שלא כדי' ואם
התובע למלוא ואומר סלע הלוייתי עליי ושנים היה
ואכדתי בפשיעה ולרברי הגאונים אפילו נגב או נא
ד והמלוא אומר שלא היה שנה אלא סלע אם הלוא מ'
מינו שנאמר או שיש' לו עדים שנאמר נשבע
לומר דיסרת ונפטר ואם אין די' וד' מאמינו
אין לו עדים שנאמר נשבע המלוא בעין של
ה' שאינו ברשותי ומגלגל עליו שלא היה שנה יותר מ'
זה שהלואו ואם המלוא מודה במקצת שאמ' הלוא סלע
לוייתי עליי ושנים היה שנה ואמר המלוא שלא היה שו'
לא ה' דינרין משלם לו ה' דינרין שמודה וישבע שבועת ה'
תורה שלא היה שנה יותר מה' דינרין וכולל בשבועתו ש'
אינו ברשותו אם אינו מאמינו שנאמר וגם אין לו עדים
נאמר ואם אומר לו הילך הדינר שהוא שנה יותר ממנו
והלוייתך או שאמר היה לי בידך כדרי שחיה שנה יותר
על החוב הרי זה נשבע היספ ונפטר אם זה מאמינו או
אם יש לו עדים שנאמר ואם אומר הלוא סלע הלוייתי ע'
עליו ושנים היה שנה והמלוא אומר איני יודע כמה היה
שנה ישבע המלוא שאינו ברשותו ויכלול בשבועתו שאינו
יודע שהיה שנה יותר מדמי החוב ויפטר ואם יש עדים
שנאמר או שהלוא מאמינו נשבע היסת שאינו יודע שהיה
שנה יותר מדמי החוב ויפטר ואם השיב אפי' יודע שהוא
שנה יותר מדמי החוב ואינו יודע כמה הוא ליה מחוייב
שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם לו סלע ואם רצה המלו'
מחרים סתם על מי שכתל הימנו מה שלא היה לו לטול
ואם סכיהם תובעין זה את זה שאמר הלוא סלע הלוייתי
עליו ושנים היה שנה והמלוא אומר שלא היה שנה אלא ס'
שקל נשבע הלוא היסת שלא היה שנה פחות משלע והמלו'
נשבע שאינו ברשותו ויכלול בשבועתו שלא היה שנה יותר
משלם ואם היה הלוא מאמינו שנאמר או שיש לו עדים גם
הוא לא ישבע אלא היסת שלא היה שנה יותר משלם היו
סכיהם מודין זה לזה כגון שאמר הלוא סלע הלוייתי עליי
וסלע היה שנה ונא לפרותו והמלוא מודה אלא שאומר ש'
נאמר אם אין לו עדים ואין הלוא מאמינו נשבע שאינו ב'
ברשותו וישא זה בזה אם יש שם עדים שנגב והיה שנה י'
יותר על החוב והמלוא טוען שלא פשע בו ואין לו לשלם כי
אין לו עליו אלא דין שומר חכם לרצת ר' והלוא אומר כי
פשע בו ושאל ממנו מה שהיה שנה יותר על החוב ישבע
מלוא כשומר חכם שלא פשע בו ואם הלוא תובעו ביתרין
שהיה שנה יותר על דמי החוב ויש עדים לזה או שהמלוא
מודה לו אלא טוען שנאמר באונס ותובע דמי חובו ישבע
המלו' בעין תורה שאינו ברשותו וסלע שלא בו יד ושנאמר
באונס וגובה חובו מהלוא שהרי אין הלוא יודע כיצד נא
נאמר והוא ליה טלוייתי ואינו יודע אם החזרתיו לך אם
לאו וכל היכא שהמלוא צריך לישבע שאינו ברשותו אפילו
שומר הריני משלם בפי שתבע הלוא ואינו נשבע אין שו'
שומעין לר' דחיישינן עיניו כתן בו ואם היה דבר שמצי

בטוח לקנות כמותו באותם הדמים שרצה לשלם הרי זה
משלם ואינו נשבע כמה דברים אמורים כשהשבועה מו'
מוטלת רק על המלוא ואין על הלוא שום שבועה אבל הו'
בזמן שהלוא נשבע כמה היה שנה כדי לטול או לפטר או
לא יכלול המלוא לעולם מלישבע שאינו ברשותו אפילו חב'
ירצה לשלם הדבר מצי' לקנות דחיישינן שמא יוציא חתיה
המשכון אחר שבועת הלוא ואם לא נאמר המושכין וחולקי'
בעיקר ההלואה ואומר המלוא שהלואו סלע והלוא אומר
שלא הלוא אלא שקל אם בענין שהיה המלוא יכול להחזיק
במשכון ולטעון לקוח הוא בידי או אומר לא היו דברים
מעולם או החזרתיו לך כאמ' גם לומר שהלואו עליו עד
כדי דמיו בשבועה וכתבו הגאונים ח' על פי שחם היה
טוען לקוח הוא בידי או לא היו דברים מעולם היה כפטר
בשבועת היסת כפטוען שהלואו עליו עד כדי דמיו צריך
לישבע בבקיטת חפץ בעין הפשעין וכוטל' והראב"ד כתב
שם עתה נשבע שהלואו עליו כדי דמיו אינו נשבע אלא
היסת אפילו לרברי הגאונים דווקא כשתשם חפץ זה שכ
שצריך להחזירו לבעליו ויטול מעותיו אבל אם תשם מ'
מעות נשבע היסת ונפטר דהוא ליה כמנה לי בידך והלוא
אומר אין לך בידי כלום לשיכך אם המשכון שנה סלע הרי
זה נשבע וכוטל' אין המשכון שנה אלא דינר הרי המלוא ש'
בוטל דינר מדמי המשכון ופירע הלוא עוד דינר שמודה
בו ונשבע על השנים שכפר בהם ואם כפר בכל ואומר ח'
אין זה משכון אלא פקדון בידו ואין לו אצלי כלום הרי המ'
המלוא כפרע מדמי המשכון ואם אינו שנה עד כדי חובו
בוטל ממנו מה ששנה ועל השאר נשבע הלוא היסת וכפטר
ואם הוא בענין שאינו יכול לטעון לקוח הוא בידי או לא ה'
היו דברים מעולם או החזרתיו לך נשבע הלוא שלא הל'
הלואו אלא שקל ופירע לו וכוטל' משכנו כיצד דברים ש'
שאין עשויין להשאיל ולהשכיר ואין עדים יכולין לומר
היאך באו לידו אפ' ראוי עדים עתה בידו כאמ' לומר לך
לקוח הוא בידי וכן אפי' דברים העשויין להשאיל ולהשכיר
אין שאין עשויין להשאיל ולהשכיר אלא שיש עדים שכתל
לירו בתורת שאלה או אין עדים שראוי עתה בידו יכול ל'
לומר החזרתיו לך או לא היו דברים מעולם אם אין עדי'
שמסרם לידו אבל דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ויש
עדים שראוהו עתה בידו אינו יכול לומר לקוח הוא בידי
או החזרתיו לך ודברים העשויין להשאיל ולהשכיר פירע
הרמב"ם בגין שתחילת עשייתם שיה' להשאיל ולהשכיר ור'ת
ורב אלפס פירשו שאין צריך שיהא תחילת עשייתן להשאיל
ולהשכיר אלא כל דבר שמקפידין עליו להשאיל מפני חס'
חשיבותו או שמתקלקל הוא דבר שאין דרכו להשאיל ולס'
ולהשכיר ושאר כל הדברים הן דרכן להשאיל ולהשכיר והוא
שיהיה זה שהחפץ בידו רגיל אצל בעל החפץ שיהיה בעל
החפץ רגיל להשאיל כליו לאחרים והכל תלוי בההב' האיש
ובשנאיתו ולפי מנהגו ומנהג המקום ולפי ראות הדיין כי
יש אדם קסה שאינו משאיל כליו לשום אדם ויש שמשאיל
לכל אדם אף על פי שאינן רגילי' אצלו ויש שמשאיל לרבי'ת'
ואינו משאיל לשאין

אינו מועיל גבי לקוחות ואין גבין מהן אלא בשבועה ויא
שם קבו מידו וכתב שטר זה מועיל גם גבי לקוחות מ
משגם דאית ליה קלא והאבד ותרמה חלקו בין היבא ש
סקי ס' הנאמנות ללקוחות אם לאו שם קדם הנאמנות
למכירה מועיל גם גבי לקוחות ואם המכיר קדמה בגון
לאחר שמכר לתב לו נאמנות על ההלוואה שקדמה למכיר
או אינו מועיל וכתב א"א הראש ז"ל והאידך דכפשי דמאי
כבן להחמיר בדברי דח וכן אבי דן אבל גבי יורשי מהני
לפיכך אפי' מת לזה בחיי מלוה ואחר כך מת מלוה אם כ
כתב לו שטר אותי והבאים מבחו ממנו ומבאי כוחו כ
כונן יורשי המלוה בלא שבועה בד' א' דנאמנות סתם
אינו מועיל גבי יורשין כשהאמין הלוה למלוה סתם יומת
הלוה אין המלוה כאמן על יורשיו אבל מלוה שהאמין ללוה
סיהא כאמן לומר על השטר שהוצא פרוע מועיל כמי גבי
יורשין שם מת המלוה ובאין יורשין לגבות מהלוה כאמן
לומר שהוצא פרוע ומיהו הלוה צריך לשבע שהוצא פרוע
חס' בחיי מלו' כיון דלא כתב ליה מהימנתי לי בלא שבועה
דילמא הכי קאמר ליה מהימנתי לי לבטולי שטרא וליהוי כ
כמלוה על פה והוי כאמן דטעניה מנה על פה ואמר ליה
אידך כתיבתי לך דמשתבע אידך שבועת היסת דיד בעל
השטר על התחובה ולכך כאמן סלא יועיל הנאמנות אלא
לבטל השטר אבל לא ליפטר משבועה אם לא שפיר כתב
הדמכס אם התבה הלוה סיהא כאמן לומר פרעתי מועיל
גם גבי יורשי המלוה שם מת הלוה אינו גובה מיורשיו ו
זין צריך לומר מן הלקוחות שאין גבין חסי' חס' הלוה מ
מודה סלא פרע דחיישינן לקבוצא ואם טען הלוה פרעת
מקצתו והמלוה טוען לא פרעתי כלום משלם המקצת
סהודה וכשבע שבועת היסת ואם פטרו משבועת היסת
אינו כשבע כלל ע' כ' ובעל התרומות הוסיף לומר ובאמן
לזה לומר פרעתי חסי' תוך הזמן לפיכך אם מת הל' תוך
הזמן אין גובין מהיורשין שאנו טוענין שאכיהן פרע ש
ס' היה קיים היה כאמן לומר שפרע חסי' תוך הזמן מ
מכח תכאי הנאמנות אכן כמי טענין לחו ומיהו בשבועה
היסת דלא ידעי דלא פרע אבל א"א הראש ז"ל כתב מת ה
המלוה ואמרו היתומים אבינו אמר לנו שהוא פרע אין
בדבריהם כלום שאומר המלוה לאביהם האמנתי בשאומ
שהוא פרע ולכס לא האמנתי ואני אומר סלא אמר אבי
מעולם כלום לכס אבל אם הביאו עדים שאביהם אמר לפ
לפניהם שהוא פרוע כתבטל השטר תשובה לא"א הראש ז"ל
ששאלת שטר שכתב בו כתחייב פלוני לפלוני או לפלוני ו
והאמין למנציא השטר ואחר מהם הוציא השטר וטוען ה
הלוה שפרע לחבירו וחבירו מודה לו כיון שהאמין למנצי
את השטר לאו כל כמיניה לומר שפרע כל זמן שזה חובי
השטר ואם היו שותפין בחוב כיון שאחר מהם מודה שכ
ספרע אם יש לו כפסים למורה בית דין יורדין לבכסיו ו
ופורעין לחבירו חלקו ואם אין לו כפסים לא מהימן לה
להפסיד לחבירו כיון שהשטר בידו אבל על חלקו הוא כא
כאמן ובית דין מגבין לאחרים חלקם

עב

המלוה לחבירו על המשכון צריך לזהר
סלא ישתמש בו מפני שהוא כמו ריביתו
ואם הלוה לעב על מרא וקורדוס וכיוצא בו ששכרו מר
מריבית ואינו נפחת אלא מעט יכול להשכירו ולגבות לו
דמי השכירות החובו אבל בדברים אחרים שתשמישו מ
מריבית לא ויראה דאפי' במרא וקורדוס דווקא לאחרים
יכול להשכירם אבל הוא לא ישתמש בהן ויגבה לו בחובו
משום חסדא בדרך שאמרו פורטין לאחרים ואין פורטין
לעצמן כל הגזונים פסקו שהמלוה על המשכון שומר שטר
הוא וחייב בבנייה ואבירה ופטור מן האונסין וכן פסקר
רב אלפא וכן פתב דרמבם ופסקו גם כן דליתא לרשומא
דאמר האי מאן דאוזיף לחבריה אלפא זוזי ואנח ליה ק
קתא דמגלא עליה אי אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי
אלא לא הפסיד אלא כנגד משכנו וכנגד משכנו מיהא
הפסיד לא שכא משכנו סלא בשעת הלוואתו לא שכא מש
משכנו בשעת הלוואתו בין הלוהו פירות בין הלוהו מעות
ולגיטתם הוי פסקא הכי שם טבב או אבד המשכון וה
והיה כנגד דמי החוב אין לאחד על חבירו כלום ואם ה
החוב יתר על המשכון משלם הלוה היתרון ואין חילוק
בהן אם פירש המלוה שאינו מקבל המשכון אלא כבדי טי
שוויי בין אם קבלו סתם ואם דמי המשכון יתרים על הח
החוב כותן המלוה ללוה היתרון ואם כאבד המשכון באונס
פטור המלוה וגובה כל חובו אבל ר' פסק שהמלוה עלה
המשכון שומר חכם הוא ואעפ' כן כנגד דמי החוב הוי כ
כאילו פירש שמקבלו בתורת פרעון ואיתא לרשומא ולפי
זה הוי פסקא הכי אם המשכונות כנגד החוב וכנגד או
אבד יבא זה בזה ואין לאחד על חבירו כלום לא שכא מש
משכנו בשעת הלוואתו או סלא בשעת הלוואתו בין הלוהו
פירות בין הלוהו מעות ואם החוב יתר על המשכון הלו'
הוא כותן למלוה דמי היתרון בד' א' שהלוהו סתם אבל אם
פירש לא מיבעיא אם אמר בהדיא אם יפסיד המשכון ש
סיפסיד הל' חובו דסיפ' שאינו משלם לו היתרון אלא חסי'
לא אמר אלא אעפ' שאינו שות כנגד כל החוקבלי חסי'
הלוהו על קתא אלף זוז אם אבד המשכון אבד כל החוב ו
וכן אם הלוהו על טבי קתית אלף זוז או על קתא עס מש
משכון אחר אלף זוז ואבד הקתא או המשכון הפסיד חסי'
החוב אבד השני הפסיד השני האחר ואם דמי המשכון
יתרים על החוב אין המלוה כותן ללוה היתרון ואם כאבד
באונס ישבע המלוה בדיו השומרים וגובה כל חובו ולזה
הסכים א"א הראש ז"ל לפיכך המלוה לחבירו על המשכון
ואבד ואומר המלוה סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה ו
ושאל שקל כי הלוהו סתם ולא פירש שמקבלו בשבטל כל
החוב והלוה אומר שהיה שוה סלע ישבע המלוה כעין ד
דאורייתא פאינו ברשותו וישבע הלוה היסת ופטור אומר
המלוה סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה והלוה הודה כ
במקצת ואומר שהיה שוה כ' דיכרין ישבע המלוה שאינו
ברשותו וישבע הלוה שבועת התורה שהיה שוה כ' דיכרין
וישלם לו דיכר ואם אמ' המלו' סלע הלוייתך ושקל היה שוה
והל' אומר איני יודע כמה היה שוה ישבע המלו' שאינו

ברשותו ויכלול בשבועה שלא היה שיהי אלא שקל וישלם לו
הוא ב' דינרין שוראי הוא חייב ל' ואינו יודע אם פרעו
לאו ואם יש למלוא עדים שחבר כוונתו שקל בלא שבועה
לא שחבריהם הלוה אתם על מי שכתל ממנו שלא כדי ואם
הלוה תובע למלוא ואומר סלע הליתני עליו ושתים היה
מה ואחרתו בפשיעה ולדברי הגאונים אפילו נגב או כח
אחר והמלוא אומר שלא היה שיהי אלא סלע אם הלוה מ
מאמינו שחבר או שיש לו עדים שחבר כשבע
המלוא היסרת וכפטר ואם אין ה' דינר מאמינו
וגם אין לו עדים שחבר כשבע המלוא בעין של
תורה שאינו ברשותי ומגבגל עליו שלא היה שיהי יותר מ
מה שהלוהו ואם המלוא מורה במקצת שאם הלוה סלע
הליתני עליו ושתים היה שיהי ואמר המלוא שלא היה שו'
אלא ה' דינרין משלם לו ה' דינרין שמורה וישבע שבועת ה'
המורה שלא היה שיהי יותר מה' דינרין וכולל בשבועתו ש'
שאינו ברשותו אם אינו מאמינו שחבר וגם אין לו עדים
שחבר ואם אמר לו הילך הדינר שהוא שיהי יותר ממה ש'
הליתני או שאמר היה לי בדרך כדאי שיהי שיהי יותר
על החוב הרי זה כשבע היסרת וכפטר אם זה מאמינו או
אם יש לו עדים שחבר ואם אמר הלוה סלע הליתני ע'
עליו ושתים היה שיהי והמלוא חומר איני יודע כמה היה
שיהי ישבע המלוא שאינו ברשותי ויכלול בשבועתו שאינו
יודע שהיה שיהי יותר מדמי החוב וכפטר ואם יש עדים
שחבר או שהלוה מאמינו כשבע היסרת שאינו יודע שהיה
שיהי יותר מדמי החוב וכפטר ואם השיב אפי' יודע שהיה
שיהי יותר מדמי החוב ואיני יודע כמה היה לית מחוייב
שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם לו סלע ואם רצה המל'
מחרים אתם על מי שכתל הימנו מה שלא היה לו לטול
ואם שניהם תובעין זה את זה שאמר הלוה סלע הליתני
עליו ושתים היה שיהי והמלוא אומר שלא היה שיהי ס'
שקל כשבע הלוה היסרת שלא היה שיהי פחות מסלע והמל'
כשבע שאינו ברשותו ויכלול בשבועתו שלא היה שיהי יותר
משלם ואם היה הלוה מאמינו שחבר או שיש לו עדים וגם
הוא לא ישבע אלא היסרת שלא היה שיהי יותר מסלע היו ש'
שניהם מודין זה לזה כגון שאמר הלוה סלע הליתני עליו
ושלם היה שיהי וכל לפדותו והמלוא מורה אלא שאומר ש'
שחבר אם אין לו עדים ואין הלוה מאמינו כשבע שאינו כ'
ברשותו וישלם זה בזה אם יש שם עדים שנגב והיה שיהי
יותר על החוב והמלוא טוען שלא פשע בו ואין לו לשלם כי
אין לו עליו אלא דין שומר חכם לרצת ר' והלוה אומר כי
פשע בו ושואל ממנו מה שהיה שיהי יותר על חוב ישבע
מלוא כשומר חכם שלא פשע בו ואם הלוה תובעו ביתרין
שהיה שיהי יותר על דמי החוב ויש עדים לזה או שהמלוא
מורה לו אלא שטוען שחבר ברשותו ושלא שלם בו יד ושחבר
המל' בעין תורה שאינו ברשותו ויכלול בשבועתו שיהי יותר
בחוכם ובטה חובו מהלוה שהרי אין הלוה יודע כיצד כח
אחר והיה ליה להליתני חייבי יודע אם החזרתיו לך אם
לא וכל היטא שהמלוא צריך לישבע שאינו ברשותו אפילו
שומר חייבי משלם בפי שבועה הלוה ואיני כשבע אין שו'
שיתעין ל' דינרין שיתעין עיניו נתן בו ואם היה דבר שמצוי

בסוק לקנות כמותו באותם הדמים שרצה לשלם הרי זה
משלם ואינו כשבע כמה דברים אמורים כשהשבועה מו'
מוטלת רק על המלוא ואין על הלוה שום שבועה אבל הו'
בזמן שהלוה כשבע כמה היה שיהי כדי לטול או לפטר או
לא יכלול המלוא לעולם מלישבע שאינו ברשותו אפילו אם
ירצה לשלם הדבר מצוי לקנות דחיישינן שמא יוציא חתיה
המשכון אחר שבועת הלוה ואם לא כחבר המשכון וחולק'
בעיקר ההלואה ואומר המלוא שהלוהו סלע והלוה אומר
שלא הלוה אלא שקל אם בעיניו שהיה המלוא יכול להחזיק
במשכון ולטעון לקוח הוא בידי או אומר לא היו דברים
מעולם או החזרתיו לך כאמן גם לומר שהלוהו עליו עד
כדי דמיו בשבועה וכתבו הגאונים ח' על פי שחם היה
טוען לקוח הוא בידי או לא היו דברים מעולם היה כפטר
בשבועת היסרת כשטוען שהלוהו עליו עד כדי דמיו צריך
לישבע בבקיעת חפץ בעין הכשבעין וכוונתו והראב"ד כתב
פנים עתה שכתב שהלוהו עליו כדי דמיו חייבו כשבע אלא
היסת אפילו לדברי הגאונים דווקא כשתפס חפץ זה שם
צריך להחזירו לבעליו ויטול מעותיו אבל אם תפס מ'
מעות כשבע היסרת וכפטר דהוה לית כמנה ל' בדרך והלוה
אומר אין לך בידי כלום לפיכך אם המשכון שיהי סלע הרי
זה כשבע וכוונתו אין המשכון שיהי אלא דינר הרי המלוא ש'
כוונת דינר מדמי המשכון ופירע הלוה עוד דינר שמורה
בו וכשבע על השנים שכתב בהם ואם כפר בכל ואומר א'
אין זה משכון אלא פקדון בידו ואין לו אצלי כלום הרי המ'
המלוא כפיר מדמי המשכון ואם אינו שיהי עד כדי חובו
כוונת ממנו מה ששואל ועל השאר כשבע הלוה היסרת וכפטר
ואם הוא בעיניו שאינו יכול לטעון לקוח הוא בידי או לא היו
דברים מעולם או החזרתיו לך כשבע הלוה שלא הלוהו
אלא שקל ופירע לו וכוונתו משכנו כיצד דברים ש'
שאין עשויין להשאיל ולהשכיר ואין עדים יכולין לומר
היאך באו לידו אפ' ראוי עדים עתה בידו כאמן לומר לך
לקוח הוא בידי וכן אפי' דברים העשויין להשאיל ולהשכיר
אין שאין עשויין להשאיל ולהשכיר אלא שיש עדים שכתבו ל'
לידו בתורת שאלה או אין עדים שראוי עתה בידו יכול ל'
לומר החזרתיו לך או לא היו דברים מעולם אם אין עדים
שחבר לידו אבל דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ויש
עדים שראוי עתה בידו אינו יכול לומר לקוח הוא בידי
או החזרתיו לך ודברים העשויין להשאיל ולהשכיר פירש
הרמבם כגון שתחילת עשייתם שיהי להשאיל ולהשכיר ור' ר'
ורב אלפס פירשו שאין צריך שיהא תחילת עשייתן להשאיל
ולהשכיר אלא כל דבר שמקפידין עליו להשאיל מפני חס'
חשיבותו או שמתקלקל הוא דבר שאין דרכו להשאיל ולש'
ולהשכיר ושאר כל הדברים הן דרכן להשאיל ולהשכיר והוא
שיהיה זה שהחפץ בידו רגיל אצל בעל החפץ שיהיה בעל
החפץ רגיל להשאיל כליו לאחרים והכל תלוי בהקבלת האיש
וכשנאמרו ולפי מנהגו ומנהג המקום ולפי ראות הדיין כי
יש אדם קסה שאינו משאיל כליו לשום אדם ויש שמשאיל
לכל אדם אף על פי שאינם רגילי' אצלו ויש שמשאיל לרגילי'
ואינו משאיל לשאין

עב

המלטה לחבירו על המשכון צריך לזהר
אלא ישתמש בו מפני שהוא כמו ריבית
ואם הלואה לעמי על מרא וקורדוס וכיוצא בו ששכרו מר
מרוכז ואינו נפחת אלא מעט יכול להשכירו ולגבות לו
דמי השכירות החובו אבל בדברים אחרים שתשמישן מ
מרוכז לא ויראה דאפי' במרא וקורדוס דווקא לאחרים
יכול להשכירם אבל הוא לא ישתמש בהן ויבנה לו בחובו
משום חסדא בדרך שאמרו פירטין לאחרים ואין פירטין
לעצמן כל הגאונים פסקו שהמלטה על המשכון שומר שכל
הוא נחייב בגביה ואבירה ופטור מן האונסין וכן פסקר
רב אלפא וכן פתב חזמכס ופסקו גם כן דליתא לרשומא
דאמר האי מאן דאוזיף לחבריה אלפא זוזי ואנח ליה ק
קתא דמגלא עליה אי אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי
אלא לא הפסיד אלא כנגד משכנו וכנגד משכנו מיהא
הפסיד לא שכל משכנו שלא בשעת הלואתו לא שכל מש
משכנו בשעת הלואתו בין הלואה פירות בין הלואה מעות
ולשיטתם הוי פסקא הכי שאם עבד או אבד המשכון וה
והיה רבד דמי החוב אין לאחר על חבירו כלום ואם ה
החוב יתר על המשכון משלם הלואה היתרון ואין חילוק
בהן אם פירש המלטה שאינו מקבל המשכון אלא בבדי טי
שוויו בין אם קבלו סתם ואם דמי המשכון יתרים על הח
החוב כותן המלטה ללוא היתרון ואם כאבד המשכון באונס
פטור המלטה וגובה כל חובו אבל רי' פסק שהמלטה על
המשכון שומר חכם הוא ואעפ' כן כנגד דמי החוב הוי כ
באילו פירש שמקבלו בתורת פירעון ואיתא לרשומא ולמי
זה הוי פסקא הכי אם המשכונות כנגד החוב נגנבו או
אבד יצא זה בזה ואין לאחר על חבירו כלום לא שכל מש
משכנו בשעת הלואתו או שלא בשעת הלואתו בין הלואה
פירות בין הלואה מעות ואם החוב יותר על המשכון הלו
הוא כותן למלטה דמי היתרון כד' ח' שהלואה סתם אבל אם
פירש לא מיבעיא אם אמר בהדיא אם יפסיד המשכון פ
שיפסיד כל חובו דפשיט' שאינו משלם לו היתרון אלא חפ'
לא אמר אלא אעפ' שאינו שות כנגד כל החובותיו חפ'
הלואה על קתא אלף זוזי אם אבד המשכון אבד כל החוב ו
וכן אם הלואה על שני קתות אלף זוזי או על קתא עם מש
משכון אחר אלף זוזי ואבד הקתא או המשכון הפסיד חצי
החוב אבד השני הפסיד השני האחר ואם דמי המשכון
יתרים על החוב א' המלטה כותן ללוא היתרון ואם נחבד
באונס ישבע המלטה בדיו השומרים וגובה כל חובו ולוא
השכיס אח' הדאש ז' לפיכך המלטה לחבירו על המשכון
ואבד ואומר המלטה סלע הלוייתך עליו ושקל היה סוה ו
ושואל שקל כי הלואה סתם ולא פירש שמקבלו בשבט כל
החוב והלואה אומר שהיה סוה סלע ישבע המלטה כעין ד
דאורייתא פליגי ברשותו וישבע הלואה היסת ופטור אומר
המלטה סלע הלוייתך עליו ושקל היה סוה והלואה הורה ב
במקצת ואומר שהיה סוה כ' דיכרין ישבע המלטה שאינו
ברשותו וישבע הלואה שבעת התורה שהיה סוה כ' דיכרין
וישלם לו דיכר ואם אמ' המלטה סלע הלוייתך ושקל היה סוה
והלואה אומר איני יודע כמה היה סוה ישבע המלטה שאינו

אינו מועיל גבי לקוחות ואין גובין מהן אלא בשבועה ויא
שאם קנו מידו וכתב שטר זה מועיל גם גבי לקוחות מ
משגש דאית ליה קלא והדאבד והדמיה חלקו בין היבא ש
סקי' ס' הכאמלות ללקוחות אם לאו שאם קדם הכאמנות
למכירה מועיל גם גבי לקוחות ואם המכיר קדמה כגון
לאחר שמכר לתב לו כאמנות על ההלואה שקדמה למכיר
או איכאמועיל וכתב אח' הדאש ז' והאידכ' דכפיש' דמאי
כגון להחמיר בדברי רח וכן אבי דין אבל גבי יורשי' מהכני
לפיכך אפי' מת לוא בחיי מלוה ואחר כך מת מלוה אם כ
כתב לו שטר אותי והבאים מכחו ממנו ומבאי כוחו כ
נוטלין יורשי' המלטה בלא שבועה כד' ח' דכאמנות סתם
חייבו מועיל גבי יורשין כשהאמין הלואה למלוה סתם וימת
הלואה אין המלטה כאמן על יורשיו אבל מלוה שהאמין ללוה
סיהא כאמן לומר על השטר שהיה פרוע מועיל כמי גבי
יורשין שאם מת המלוה ובאין יורשין לגבות מהלואה כאמן
לומר שהיה פרוע ומיהו הלואה צריך ליסבע שהיה פרוע
חפ' בחיי מלו' כיון דלא כתב ליה מהימנתי לי בלא שבועה
דילמא הכי קאמר ליה מהימנתי לי לטולי שטרא וליהוי כ
כמלוא על פה והוי כאמן דטעניה מכה על פה ואמר ליה
חידך כתתיו לך דמשבע אידך שבועת היסת דיד בעל
השטר על התחובה ולכך כאמן שלא יועיל הכאמנות אלא
לבטל השטר אבל לא ליטור משבועת אם לא שפיר' כתב
הדמכס אם התנה הלואה סיהא כאמן לומר פרעתי מועיל
גם גבי יורשי' הלואה שאם מת הלואה אינו גובה מיורשיו ו
וצין צריך לומר מן הלקוחות שאין גובין חפ' חס הלואה מ
מורה שלא פרע דחיישינן לקנוניא ואם טען הלואה פרעת
מקצתו והמלטה טוען לא פירעתי כלום משלם המקצת
סהודה וכשבע שבועת היסת ואם פטור משבועת היסת
אינו כשבע כלל ע' כ' ובעל התרומות הוסיף לומר וכאמן
לוא לומר פרעתי חפ' תוך הזמן לפיכך אם מת הלואה תוך
הזמן אין גובין מהיורשין שאינו טוענין שאכיהן פרע ש
סאם היה קיים היה כאמן לומר שפרע חפ' תוך הזמן מ
מכח תכאי הכאמנות אכן כמי טענינן לחו ומיהו בשבועה
היסת דלא ידעי דלא פרע אבל אח' הדאש ז' כתב מת ה
המלוה ואמרו היתומים אינו אמר לבו שהיה פרע אין
בדבריהם כלום שאומר המלוה לאביהם האמנתי בשאומר
שהוא פרע ולכס לא האמנתי ואני אומר שלא אמר חביב
מעולם כלום לכס אבל אם הביאו עדים שאביהם אמר לפ
לפניהם סהא פרוע כתבטל השטר תשובה לאח' הדאש ז'
ששאלת שטר סכתוב בו כתחייב פלוני לפלוני או לפלוני ו
והאמין למוציא השטר ואחר מהם הוציא השטר וטוען ה
הלואה שפרע לחבירו וחבירו מורה לו כיון שהאמין למוציא
את השטר לאו כל כמיניה לומר שפרע כל זמן שזה הוכי'
השטר ואם היו שותפין בחוב כיון שאחר מהם מורה שכל
ספרע אם יש לו כפסים למורה בית דין יורדין לבכסיו ו
ופרעין לחבירו חלקו ואם אין לו ככסים לא מהימן לה
להפסיד לחבירו כיון שהשטר בידו אבל על חלקו הוא כא
כאמן ובית דין מגבין לאחרים חלקם

חוב דבר על לוי הפוע שאלה לאח'ה'ה'ש זל שאלת ר
ראובן שאל משמעון משכון שמשכן בידו והשיב משמעון ב
בכך הקטן בא ושאל אותו במדך וכתתיו לו וראובן אמר
שלא בא לידו תשובה שמעון פושע הוא שמסרו ליד בן רא
ראובן אפי' אם היה גדול מעבד ראובן כל המפקיד על ד
דעת חשתי ובניו הוא מפקיד מאד דווקא פקדון לבי שאין
דרך בני אדם לשמור ולסגר בל חפציהם בתיב' דחדעת
דהכי הפקיד דיכחשו ביד חשתי ובניו ומא' אם פשעו בו
חשתי ובניו חייב הכפקד לשלם אבל הממשכן או המשאל
חפץ ליד חבירו צריך להחזיר ליד הבעלים כדתקן השואל
את הפרה ושלחה לו ביד בנו ובולי' כל שכן הכא ששלחו לו
ביד בנו קטן ראובן מדעת היא שאלה לאח'ה'ה'ש זל
ראובן היה לו מעות ביד שמעון ובקש ממנו לוי שילנה א
אותם לו וכתרצה להלותם לו וכתן לו בהם משכון ושלח ר
ראובן כתב לשמעון שיתן המעות ללוי וכתבם לו וכאשר ה
המשכונות ביד ראובן תשובה ודאי דין מלנה על המשכון
יש לו כיון ששמעון כתן המעות שהיה בידו משל ראובן ל
ללוי בצווי וכתחייב ראובן בשמירת המשכונות ומיהו ל
לא נתחייב בשמירתם עד שבעטית ההלוואה דהיינו אחר
שהגיעו המעות ליד לוי ואם באשרו המשכונות קודם לכן
פטור ראובן ואם ישבע ראובן שנגבגו קודם שביאו המעו
ליד לוי יתן לו לוי מעותיו כי עדיין לא נתחייב בשמירתם
באותה שעה ואם הוא מסופק ואינו יכול לישבע אין מו
מוציאין המעות מיד לוי עוד שאלה לאח'ה'ה'ש זל ראובן
תובע ללוי ספרים שמסכן לשמעון ואמר ששמעון המחזיר
אבל לוי לתת אותם לו בעלילו כשהיה נותן לו המעות כמו
שהם ממוסכמים וכשהוציא לוי הספרים לתתם לראובן
אומר שפחתו וכפסדו בידו ותבע לשלם לו הפחת ולוי ח
אומר לאו בעל דברים ידיו את כי ממי שקבלתי הספר
הוא הרשמי ללמוד בהם כל זמן שיהיו ברשותי וצדי לב
לכשתתן לי המעות שאתם לך חס תרצה ליתן לי המעות
אתם לך ואם לא ישארו הספרים עד שיבא שמעון
והשיב ראובן משעה שהמכני אצלך לא היה לך ליגע בהן
ובכך למד בהן בענין שנפחתו ויש לך לשלם לי הפחת
תשובה מה שטוען לוי לחזו בעל דברים ידיו את מי שכתן
לי הספרים הרשמי ללמוד בהן טענה זו היתה מועלת לו
אילו היה סבור שהיו הספרים של שמעון אבל הוא היה
יודע שהספרים היו של ראובן כי שמעון צוהו ליתנם לו
לראובן כשיתן לו המעות הילכך אף אם הרסהו שמעון ל
ללמוד בהם לא היה לו לשמוענו כי מה כח יש לו לשמעו
להרשות ללוי להשתמש בהן בלא רשות ראובן והלא אף לו
לשמעון לא היה רשות להשתמש בהן בלא רשות ראובן ו
והוא לא טען שהרסה ראובן לשמעון ללמוד בהן הילכך ש
שלח בהן יד שלא ברשות וחייב לשלם כל מה שנפחתו הס
הספרים בתשמיש שנשתמש בהן ולא מצי למימר לאו בעל
דברים ידיו את אין לך דין כי אם עם שמעון דהוה ליה כ
בגזל ומאביל לאחר רעה מזה גובה רעה מזה גובה יורש
שהוציא מאד שיש למורישו כדלכך ממון אבל סלגני ושיש

לסלגני משכון ביד המוריש בהן וטוען היורש שהמשכון
כאבר מיד מורישו באונס ותובע המעות כשבע הנתבע
היסת וכפגור ולא אמרינן שיסבע היורש שבעת המורש'
ויטול דכל פטר שמוציא היורש הוא ודאי והפרעון שפק
אבל הכא כיון שהגיע ליד המוריש משכון בגד הלוואתו ו
וספק כאבר באונס או בפשיעה לביכך הפטר בטל ויסבע
זה היסת שלא פחזיר'ל המשכון ושהיה שוה כנגד חובו ו
ויפטר ראובן הכיח משכון ביד שמעון ומת שמעון והכיח
בבים קטנים וכא' ראובן לשלם משכונו מיד יורשי שמעון
ואומרים שהיא ממוסכן ביד אביהם כל וטוענין היתומי'
כי אביהן צוה שהיא ממוסכן במאה ח' שראובן מורה יתן
מיד ליתומים והכל האחרים יתן ביד שלם עד שיגדלו הי
היתומים ויסבעו שבעת יורשין שלא פקדנו אבל ושלח מ
ממכנו בין שטרותיו שמסכן זה פרוע וכוטלין החמשים
מיד השליש בר' ח' כשהיה המשכון שוה מאה ואם לאו אין
עליו לתת אלף פרי דמיו ועל השאר יסבע היסת שאילו ה
היה אביהן קיי יס לא היה יכול לטוען עליו יותר מכדי ד
דמיו בר' ח' שאין המשכון מדברי העשויין להשאל ולתקב
אבל חס הוא מדברים העשויין להשאל ולתקביר אצלו מ
משלם חלף הכ' ואפי' אם המשכון שוה יותר שהוא כאמון ב
במנו שהיה שאלו בידו משכונו של ישראל ביד הגמלת
הגר ואין לו יורש וכא' ישראל אחד והחזיק בו מוציאין א
אותו מידו ומחזירין אותו לבעליו שכיון שמת הגר פקע
שיעבודו וכן הדין ממי אם יש לו פטר משכונא על קרקע
כל ישראל ומחזיקת בידו ומת וכא' ישראל אחד והחזיק ב
נה לא עשה ולא כלום שמיד כשמת הגר פקע שיעבודו ו
וכ' שות בעל'ה עומדת וכתב ה'ס מרנוכטורק ככרי ש
שהלנה לישראל על המשכון וכאל הימנו ומצאו ישראל חיי
להשיב לבעל'ה לפי פטף המשכון שלו ולא היה לו לגוי ע
עליו חלף שיעבוד וכיון שכלל ממנו ומצאו ישראל אחר פ
פקע שיעבודו ראשון לחזיר אבדה לגוי ואם בא לומר
לסוס קדוש השם אחזירנו לבוי יקדש השם בשלם ולא יקדש
השם בשל אחרים בלא דעתם משכונו של גר ביד ישראל
ומת הגר וכא' אחר והחזיק בו זה קנה כנגד מעותיו שח
שהיה הגר חייב חת קנה השאר בר' ח' כשהיה המשכון ב
בחדר שאינה משתמרת ולא היה המלנה בחדרו בשעת מ
מיתת הגר אבל אם היה המלנה בחדרו אז אפי' לא היה ב
בחדרו והמשכון בחדר המשתמרת זכה לו חצרו בכל הח
המשכון שאלה לאח'ה'ה'ש זל ראובן היה לו בידו משכונ'
של שמעון ומת שמעון ובאו יורשיו ותבעו ממנו המשכונ'
טוען ראובן אותן המשכונות אפי' תופש בשלם שאמר
לי לוי שותפי ששמעון הוא חייב לו מרמי השותפות ורונה
ליסבע על משכונות שבידו כי אמר תפיסתי כתפיסתי כי
ידי בידו בכל עסק השותפות תשובה יראה לי שאין לוי
יכול לישבע על המשכונות שביד ראובן שוה'פ' כי אם היה
ראובן טוען שמעון היה חייב לי מעות ואפי' תופש המ
המשכונות בשלם המעות היה כאמון במנו דלא היו דברי
מעולם או החזרתיו לך אבל גבי לוי אין כחן מנו כי אין מנו
אלא במה שבידו לטוען אבל מה שביד אחר לטוען אין כחן

רבינו חנני' שאלה לז' הרחש זל שאלת התפס חפץ מ
מחבריו וטוען שיש לו עליו עד כדי דמיו מעסק משא ומ
ומאן שביניהם אם צריך לברר הדבר ככון הוא לברר ה
הדבר האך כתחייב לו משום דכפיש' דמאי אולי מתוך
לבריו יתבאר דמאותו וכן אם כוהג לפסוק וכן כתבו ה
הגאונים והיבא שמוחזק במשכון שלא בעדים שאמרו ש
שיכול לטעון עליו עד כדי דמיו ואם אינו שוא לשומת ה
הפקיין להחזי שהוא טוען עליו ואומר אני אטלנו בחובי
לפי שהוא שוא כעניי כרי חובי והאחד כופר שאינו חייב
לו כלום ואומר אעפ' שאני חייב לו אני רוצה לסלקו בד
דמיו ששוא שוא לשאר בני אדם כתב בעל התרומות פ
שהדין עם בעל הכלים שלא האמינו להחזיק אלא בשביל
תפישתו לפיכך אינו כאמון אלא ככרי תפישתו ולא יותר
לפיכך יתן לו כדי שווין לשאר בני אדם ויקחנו אם ירצה
ויש אומרים שהדין עם המחזיק והכי מסתברא כיון שאי
בין עדים ואילו היה אומר לקוח הוא בידי היה נוטל ב
בעל כרחו של השני גם עתה נמי שטוען עליו יותר מכדי
דמיו אלא שאמר שרוצה לטלנו בחובו נוטלו בעל כרחו ו
וחי' חזקת המחזיק מועלת לטעון עליו כדי דמיו אלא ב
הדבר שאינו יכול לילך מעצמו והוא עומד תחת יד בע
בעלים בבין מטלטלין ועבד קטן שאינו הולך על רגליו וב
ידיהם המסתמרת ביד הרועה דכיון שהוא שומר ביד ב
בעליו וזה מוחזק בו כאמון לטעון עליו עד כדי דמיו אלא
עבדים גדולים ובהמה שחיה משורה לרועה אלא מעצמו
הולכת ורועה אינו כאמון ואמר לקוח הוא בידי או משכ
יוא בידי אלא כשיביא עדים אחד שהם שלו יחזיר לו ה
העבד והבהמה והוא ישבע לו שלא מכר ולא משכן לו כל
כלום לפי שאין תפישתו תפישתו שמועצמן הולכין בכל מקו'
ובכל מקום ברשות בעלים הם ואם מחזיק בהם נ' שנים
ויש לו עדים בבך הרי זה כאמון וישבע היסת שלקחן ממנו
או שמסרו לו בחובו משכן לחבירו בליט שטוען בהן אוב
כשם או משכון אלאמה בלא עדים לא אמרן כיון שחייב
להחזירו אלא ליה מיגו ואינו יכול לטעון עליו כדי דמיו אלא
אלא כיון שאין עדים והוא יכול לכפור יכול לטעון עליו כ
כדי דמיו כתב בעל העיטור אם המלוה כופר במשכון ו
ושניהם מודים בהלוואה ישבע המלוה היסת שלא הכיח ב
בירו משכון והלוה ישבע היסת שהוא תופס משלו כגבר
חובו אם היה משכמו כגבר חובו או יותר ואעפ' ששוא י
יותר בבר כפטר המלוה מלכו שכתב כשבע עליו ואם ה
היה שוא פחות כשבע שמשכמו היה שוא כך וכך וישלם
השאר ו משכון שכתבו דמיו ביד המלוה וטוען הלוה ב
בריאל' שנפחת מחמת שכר או חבלוהו עכברים או
עש אם טוען המלוה ששמו במוקם שמשמך מעכברים
ורקבן וכישרו כראוי אב' אכנס הוא וכשבע היסת שהוא
ברכיו וכפטר ואם מודה שלא שם אותו במקו' המשתמר
מעכברים או לא כישרו כראוי חייב לשלם הפחות ואם י
יש מחלוקת ביניהם זה אומר כפחת כך וכך וזה אומר
לא כפחת כל כך אם הלוה מודה שמתחילה לא היה שוא א
אלא עדי החוב כגון שהלוהו כ' והיה שוא כ' ועתה שוא י'

והמלוה אומר שמתחילה לא היה שוא אלא ט' ושאל ממנו
ממנו ה' כשבע הלוה היסת וכפטר ואעפ' שהוא מודה ממנו
מקצת שהדי המשכון הולך הוא אכל מלוה אינו כשבע פה
שהדי גם מתחילה לא היה שוא אלא כרי חובי ואם מתחל
היה שוא יותר מכדי החוב כגון שטוען הלוה שהיה שוא
ל' והלוהו עשרים ועתה אינו שוא אלא ט' ושאל ממנו
והמלוה אומר שלא היה שוא אלא כ' והיין לו ליתן אלא ה'
כשבע המלוה שלא כפחת אלא עשרה ומבזה לו ה' מחוס
והשאר גובה מהמשכון שהוא כאמון בשבועה עד כדי ד
דמיו וכ' ש' אם אפי' אחר שנפחת שוא כרי החוב והס'
חלוקין בפחת או שאמר המלוה איני יודע כמה נפחת סג
שכשבע המלוה שבעת היסת וכפטר כתב בעל העיטור
מלוה אומר סלע הלויתך עליו וב' דינרין היה שוא ויש לו
אצלך דינר ולוה אומר מכרתי לך בב' דינרין ולא נתתה לי
המעותות וטובע אותו בהם סכיהם כשבעין שבעת היסת
זה כשבע שמשכנה הוא בידו וזה כשבע שמכרו לו והס'
רצו להפך שבעתן זה על זה הופכין ואם הם הלוקים על
ההיפוך זה אומר אני מהפכה וזה אומר אני מהפכה ש
עומד הדבר עד שיתרצה אחד מהם ואם לא נתרצו סג
סכיהם כשבעין כתב הר' יהודה ברצוני מלוה שטוען סג
שכאבד המשכון באונס והלוה טוען בריא לי שאת מכרתי
ולקחת דמיו כשבע הלוה היסת וכפטר במיגו שאין לך
בידי כלום או פרעתך ראובן שמשכן משכון ביד שמעון
וחלף שמעון ומשכמו לגוי או כתבו לו במתנה מה שהיה לו
עליו וכאבר מיד לוי ותובע ראובן משכמו מיד שמעון
ואומר כי סלע היה שוא ולא הלוה עליו אלא שני דינרין ו
ושאל ממנו ב' דינרין ושמעון אומר שלא היה שוא אלא ג'
דינרין ואינו חייב לו אלא דינר ובמחצ' שמעון מודה מקצ'
וצריך לישבע שלא היה שוא אלא ג' דינרין ואינו חייב לו א
אלא דינר עוד צריך לישבע שבעת השומרים שאינו צר
ברשותו ואלא פשע בו לפטר מהדינר דזה אי' איפשר לו
לישבע ביון שמסרו ליד לוי ולוי אינו יכול לישבע לפטרו
כי יאמר לו את מהימין לי ולוי לא מהימין לי לפיכך הוה לו
לית מחוייב שבעה ואינו יכול לישבע ומשלם וכן הדין א
אם כפחת המשכון ויש מחלוקת ביניהם כמה שיעור פח
פחיתותו ומודה שמעון שנפחת ואינו יודע אם בפחיתות
לוי כפחת או באונס הוה ליה מחוייב שבעה ואינו יכול ל
לישבע ומשלם ואם רצה שמעון להחריס על כל אדם שיו
סידע שמשכמו אינו שוא כמו שטוען הרשות בידו ואם
יש שם עדים ששמו לו כראוי וכאבר ממנו באונס כפטר
שמעון שהדי אין עסק שבעה ביניהם דמיא מתו' שאינו
יכול לישבע משלם ואפי' אין עדים והיה דרך ראובן לה
לתפקיד פקדונותיו ביד לוי שמשכמו? שאלוה הוא בעיניו ו
וטוען לוי שכאבר ממנו באונס ישבע לוי שבעת השומרי'
סאימ' ברשותו ושלא שלח בו יד ושלא פשע בו ויפטר ממ
שמעון ואם פשע לוי במירת המשכון ואין לו מחוץ לשלם
אעפ' שראובן רגיל להפקיד אצל לוי שמעון חייב לשלם לו
לראובן דינר אחר שישבע לו שלא היה המשכון שוא יותר
מג' דינרין שהדי שמעון הוא בעל דבר של ראובן וישאר לו

ומנו ערב שלא ניתנה מלגה ליתבע קודם הזמן כלל אבל
באלפס כתב בתשובת ראובן סקנה משהעון ויצאו
לגיה עדיקין יבא לב' דין וטוען אני חושש שמא תבא ה
שדה מירי ואני חושש שתאבד ממנוך ולא אמנא לך כ
גוס קנה באותו ממון קרקע כדי שאלטר' אותו שומע
ו וכן כתב אל' הר"ח זל מי שיש לו שטר על חברו ולא
הגיע זמנו ובא בהיקד הזמן לבד' ואח' מצאתי מוכסי פ
מל' ואח' ירא שמא יבואו לידו ויבריחם ממני ולא אמנא
מקום לבבות חובי ומקדש מבר' שיעבדו הכהנים עד ש
שיגיע זמן השטר אם רואה הדיין שזה המתלח לדבריו א
או שלא יוכל לבנות חובו כשיגיע הזמן מצווה הדיין
לעבד הממון עד שיגיע זמן השטר וביאר עוד בתשובה
שנשבע לפרוע ממון לזמן ידוע וירא בעל הממון שיעבד
הרייב על שבועתו ולא יפרע לו בזמנו ורגלים בדבר שר
שראו שיראה שזן הדין יש להטיל קכס עליו ולא יימו שי
שיפרע הזמן ולא יעבור על שבועתו ולאחר שעבר הזמן
שקבע לו או ליום במלגה סתם או הלגה על משכון סתם
יכול למכרו ע' כ' ד ויש אומרים שד' יודיעו ללגה הח
תלה אבל הרמבם כתב מלגה שכל לבד והביא משכונות
ואמר זה משכונו של פלגני ואח' רוצה למכרו וליפרע מ
מחובי אין ב' ד כזקקין למכר לו המתן עד שיבא הלגה ויט
וטעון שהרי אם ירצה לשקר יכול למכר לקוח הוא בידו א
אלא משיאין לו עינה למכרו בעדים כדי שידע הלגה בהם
בבמה ממכר אם המשכון בלה והולך יכול למכרו ב' ד א
אפי' תוך ל' יום בין שהיו שם בעליו בין שלא היו שם בעליו
ואח' הר"ח זל כתב בתשובה המלגה לחבירו על המשכון ס
סתם והוא דוחקו מיום ליום יתבענו בפני עדים שיפרע
שיפרענו ואח' יעבדו ל' יום דאלו היה תובענו לדין היו כו
נותקין לו זמן ל' יום ואח' ימכרונו בזמנת ב' ד יראה מרב
מדבריו אעפ' שעבר מזמן ההלגה ל' יום צריך להמתין מ
למכרו ל' יום אחר תביעה וביאר עוד בתשובה מי שיש
בירו משכון אין צריך להביא בעל המשכון לפני הדיינים ו
להזהירו שיפרע משכונו אלא לאחר שזהירנו בינו לבינו
שיפרע משכונו ואם לאו שימכרונו או יקח ב' שמאים וישו
וישמו המשכון כחית הוא סנה למכר באוק וימכרונו באו
באותה שומא ואם לא שם אותו אלא כתנו בפני עדים לש
לדסור גוי הממונה על פי השופט אם יודעין כמה הוא
סנה יעידו העדים ועל פיהם יפרע לו המותר ואם אין ע
עדי יודעי כמה היה סנה ותמלגה אומר היה סנה כך וכך
ישבע שהוא בדבריו ויפרע לו המותר על פי שבועתו ואם
אינו יודע כמה סנה או אינו רוצה לשבע ישבע הלגה כח
כחיה היה סנה ויפרע לו המל' מה שסנה יותר על חובו כ
כתב עיר הרמבם המלגה לחבירו על המשכון ומה הלגה ו
והמלגה בין שמת לגה תחילה בין שמת מלגה גמולה המל' א
וכפרע ממה שתחת ידו ואילו היה רוצה היה אומר לקוח
הוא בדי הרי זה נשבע בבקיות חפץ וכוטל שאלה לאח' ה
הר"ח זל ששאלת המלגה לחבירו על המשכון על מנת להח
להחליטו אם לא יפרע לו זמן פלגני אי הוי אסמכתא וראי א
האסמכתא הוא ויכול לפרועו מתי שירצה וששאלת אי שיי

סייך אסמכתא במשכון אם התנה עמו אם לא יפרעו זמן
פלגני סיגבה כדי חובו מהמשכון והמותר יהיה מתנה מ
מעבשיו אם מועיל תנאי שלא יהא אסמכתא אלא פשיט'
דהוי טפי אסמכתא כיון שהזכיר מותר במרצאם אובד ו
ולא איבעיר חששם אלפס זוי ושאלת מי שיש לו משכון מ
מחבירו מהלגה או הכר וכשהגיע הזמן אמר לא זה וזה
ומכרו והלך ומכרו אם יכול בעל המשכון לחזור ולתובע
ליתן דמיו ולומר לא כוונתי אלא לרחותך כל זמן שלא הק
הקכתי לך או אין צריך קנין דבר פשוט הוא אם חמר חרס
לחבירו ממכר חפץ זה וטול הדמים ומכרו שאין צריך קכ
קנין לדבר זה שלא הזכיר קנין אלא לקיים מבר או מתנה
או שכירות אבל בשארם מצוה לחבירו לעשות דבר ועוש'
ציווי אין צריך קנין וששאלת אם אמר לו המלגה אין כות
נותקין בו אלא כ' זהובים ואמר ליה הלגה תנהו וכדמין לו
דרך למדי והלגה עמו ומכרו שם כל זהובים אם התגש
התוספת לבעליו ואם יש חילוק בין מכרו כאן או מכרו ב
במדי ואם יש לו לבבות שבר טורחו הואיל והלך בלא זה
תשובה מילת' דפשיטא היא כל זמן שלא נמכר הוא ברשו'
הלגה כי לא מכרו למלגה אלא אמר לו תנהו כך הילכך ד
דמי המקח כולם של ליה הם ואין חילוק בין מכרו כאן או
מכרו במדי אבל אם יוציא יצאות לשפור חמורא הולכו ל
למקום היוקר יפרע הלגה אבל שבר טורחו אינו משלם ל
כיון דבלאו הכי אית ליה אורחא להתם וששאלת ראובן ש
סרונה לפרוע משכונו שכיר שמעון ואמר לו שמעון כ' ד
מחלת לי וטוען שמעון שאינו מחילה לפי שלא היה בקנין
מחילה לא בעי' קנין מיד מחילה לא שייך במשכון בשלמ'
בשארם חייב לחבירו מנה ומוחל עליו הוי מחילה במקו'
פרעון אבל כשיש לאדם חפץ ביד חבירו ואומר לו אחי מ
מוחל לך החפץ לאו כלום היא אלא אם כן שיאמר לו אחי כ
כונתו לך ששאלת ראובן הרב משכונו משמעון ושמעון מ
משיב הלגתי לזמן פלגני וכשהגיע הזמן הזהרתך לפ
לפרועו ואמרתי לי לך ותמסכנו ומסכנתו על פיך בריב'
תן הקרן והריבית ויחזרו לך משכונך שאל הדיין לשמעון
וכי אמר לך למסכנו בריבית אם לא והשיב בחמת לא ח
אמר לי אלא לך ומסכנו והבכתי מדבריו שאמסכן אותו ב
בריבית וראובן טוען שמעולם לא אמרתי לו למסכנו וכל
שבן בריבית כיון ששמעון מודה שראובן לא אמר לו לו
למסכנו בריבית אלא למסכנו סתם אין בלשון הזה במשמע
שימסכנו בריבית ושיפרע הוא הריבית אלא שיבקש מי ש
סילגה המעות בחנם על המשכון ומה שהוא אמר שהבין
מדבריו שימסכנו בריבית דברים שגלגל אינן דברים ולא
היה לו להמוך על מחשבתו עד שיפרע לו שיפרע הריבית
וכיון שלא פירש אינו מחוייב לו רק הקרן ויחזיר לו מש
משכנו **עד** המלגה ניתנה ליתבע בכל מ
מקום שאפילו הלגה בישוב יכול ל
ליתבעו במדבר ולא יועיל לומר לא אפרע לך עד שאגיע
לישוב וכתב הרמבם יראי אם הלגה בישוב ומכרו במדבר
אין יכול לבקש שיפרענו שם כי מי ימצינו לעשות שם
ואפי' שמודה שיש לו שם מעות אך אין לו אלא כדי שייך

כל נפי הענין להוציא חדין לאמיתו שאם יראה לדין
באין ברמאות יש לו לחפז ולפזע בין בטענת התובע
בין בטענת הכתוב כדי להוציא חדין לאמיתו טעמו מנה
בדרך וחשיב אין לך בידי אלא כ' או כפר בכל והעדים מ
עדידים שחייב לו כ' חייב לישבע לו מן התורה שאינו חיי
ב אלא כותב כ' ה' שהורה או שהעידו עליו העדים במה
דברים אמורין טעמו מנה של מלוה אבל אם טעמו מנה
של פקדון וכפר ועדידים מעידים אותו שראו כ' בידו הוחזק
בפירן והתובע כשבע וכוטל ואם מודה כל ויש עד אחד ש
שמעיד כדבריו פוטרו מן השבועה השיב אין לך בידי כל
או טעמו יש לך בידך כנגדו בשות או כלים או שחמר אמת
היה לך בידי אבל אתה מחלת או כתתו לי במתנה כיון ש
שכפר בכל פטור משבועה מן התורה אבל חכמים חייב
חייבוהו לישבע וזהו שנקרא שבועת היסת וכן אם אמר
אין לך בידי אלא כ' והכני כותבם לך אינו כשבע אלא מדר
מדרבנן ואפילו אם השיב איני יודע אם הלוייתי אם לאו
פטור מלשם אבל כשבע שבועת היסת שהוא כדבריו שא
שאינו יודע אם חייב אם לא ואם בא לזאת ידי שמים יש
ישלם ואפילו אם תבעוהו תחלה לטוען טענת בריא ואומר
אין לך בידי כלום וחייבוהו לישבע היסת וכשכא לישבע
יזכר לו ואמר איני יודע אם הלוייתי אם לאו כדי להקל ב
שבועתו ולפטור בשבועת איני יודע שנוטעין לו וכשכא
שאינו יודע אם הלויי אם לא ונפחד ואין באן טוען והחזר
וטוען אבל אם השיב יודע אני שהיה לך בידי ואיני יודע
אם פרעתיך אם לאו חייב לשלם כיון שיוודע שהוא חייב לו
וספק לו אם פרעו אם לאו והתובע אין צריך לישבע אבל
אם ירצה יחרים סתם על כל מי שכוטל ממנו שלא כדין ו
ואם לאותבעו שום אדם אלא מעצמו אמר לחבירו הלויית
הלוייתי או גזלתיך או הפקדת בידי ואיני יודע אם החז
החזרתיו לך פטור ואם בא לזאת ידי שמים ישלם אבל אם
בא תביעה אמר איני יודע אם הלוייתיך או גזלתיך
פטור אף לזאת ידי שמים כתב הרמבם אמר לואיני חייב
לך מנה והשיב לו ודאי לי שאינך חייב לי פטור יאמרו שני
טוענים בודאי שהוא חייב והרי כאילו מחל לו ולא הוי מח
מחילה בטענת דכיון שאמר לו אני חייב לך היה לו להשיב
אל לבי ולדקדק ולא עשה כן אלא אמר בודאי אינך חייב ל
לי מחל לו בלב שלם טעמו הלוייתיך מנה והלויי אמר איני
יודע אם הלוייתי או לא ועד אחד מעיד שהוא חייב לו מ
מתוך שאינו יכול לישבע משלם לא שכל טען איני יודע
אם לויתי אם לאו לא שכל טען איני יודע אם פרעתיך אם
לאו דכיון דער אחד מסייע לתובע בריא ושחמ בריא עד
עדין ומתוך שאינו יכול לישבע משלם וכן אם העיד עליו
הער שהוא חייב לו מנה והוא טוען כן הוא אבל אתה חיי
חייב לי כנגד אותו מנה הרי זה מחוייב שבועה להבחיט
הער ואינו יכול שהרי הודה לרבדי הער ומשלם וכן אם ט
טעמו חטפת חפץ מידי ויש לו עד אחד שחטפו והוא חז
אומר ודאי חטפתי לך אבל שלי הוא גם זה מחוייב שבו
שבועה ואין יכול לישבע ומשלם וכן אם טעמו מנה לי ב
בידך וכפר ואמר ל' ד' מ' וכו' עד אחד וכחישו והואיל

ראש היו באן ב' היה משלם על פיהם עתה שאין באן אלא
עד אחד כשבע חזר ואמר אין לויתי ופרעתי כיון שאם ה
היו שנים היה מחוייב לשלם דכל האומר לא לויתי כחומר
לא פרעתי דמי השתא דאיכא חד שהדא הוה ליה מחוייב
שבועה להבחיט הער שלא לוה ואינו יכול לישבע שחמ
מודה שלם לביבך משלם טעמו מנה לי בידך והלויי חזר
אין לך בידי אלא חמשים ושאר איני יודע מתוך שאינו יכ
יהול לישבע משלם והתובע אין צריך לישבע אלא אם יר
ירצה יחרים סתם על מי שכוטל ממנו שלא כדין אבל
אם השיב כ' לויתי ממך בודאי ופרעתיך והל' האחרים א
איני יודע אם לויתי אם לאו ישבע היסת שפרע' הכל' ושאי
ושאינו יודע מהכל שתבעו בהם שהרי אינו מודה לו עתה
בכלום כתב הרמבם דלא אמרין מחוייב שבועה ואינו יכול
לישבע משלם אלא בשבועה דאורייתא אבל בשבועה דרב
דרבנן כגון מודה במקצת וליכא כפירת שתי כספא דמי
ליכא דבר שבמדה ושבמשקל דמי ליכא הודאה ממין
הטענה או דל' הילך וה' דמי לכל הכך שאין כשבעין ע
עליהן מן התורה כגון עבדים ושטרות וקרקעות לח חז
אמרין בהו מחוייב שבועה הוא ואינו יכול לישבע משלם
וה' דמי גבי שבועה ועד אחד היכא שאין השנים מחייב
מחייבין אותו ממון אלא על ידי שבועת התובע אי חייב
חד שהדא דמי לא מחוייב שבועה הוא יש אומרים דכל
אמרין בשבועה הבאה על ידי גלגול מתוך שאינו יכול ל
לישבע משלם בין שיכול לישבע על עיקר השבועה ושעל י
ידי גלגול אינו יכול לישבע כיצד הרי טעמו מנה והשיב
לו אין לך בידי אלא כ' והל' איני יודע והתובע גלגל עליו ד
דברים אחרים והשיב הכתובע על הגלגול אין לך בידי כלום
אעפ' שאינו יכול לישבע על עיקר השבועה ודכין בה מנה
מתוך שאינו יכול לישבע משלם אין דכין כך על הגלגול ח
אלא ישבע על הגלגול אם ירצה או יתפטר על שכנגדו וכן
אם טעמו מנה והורה לו כ' וכפר לוק' וכשכא לישבע גלגל
עליו דברים אחרים והשיב על גלגולין איני יודע ישבע ש
שבועת התורה על הכל אשר כפר והיסת על הגלגולים שא
שאינו יודע בהם אבל הרמבם כתב כיון שכתחייב שבועה
מן התורה על הכפירה וגלגול שבועה דאורייתא הוא וה
והוא טוען על הגלגולים אינו יודע קרינן ביה שפיר מח
מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם ואח' הרמבם זל כ
כתב כשברא הראשונה נהא דאמרין בהשמים הכתובע א
איני יודע אם פרעתיך אם לא שחייב לשלם הני מילי בל' ר
בלוה גופיה אבל אם תבעו ליורש ואמר איני יודע שחבי
חייב לך ואיני יודע אם פרעך אם לא פטור כיון שאם ה
היה קיים היה יכול לומר פרעתי חסן כמי טעמין ליה ליו
ליורש שאביו פרע וכתב רב אלפס שכשבע היורש היסת
שאינו יודע לו אבל מורישו כלום וכן כתב הר' יהודה בר
ברנאי שם טעמו היורש איני יודע אם לוה מורישין א
אם לאו אף על פי שער אחד מעיד עליו שלם אין עליו ש
שבועה אלא שלא פקדני אלא אף על פי שכלוה עמוני כי
האי גבא הוה ליה מתוך שאינו יכול לישבע משלם דוקא

עבד מביע לשוב אינו חייב ליתנם לו שאף בשוב מסדרי
 לו ונתת לו מזון הראוי לו אלא מיירי שהמלוה אמר ליה
 פרע לי קצת יודע אני שיש לך דבר המספיק לפרעון
 שלי ולמחילתך והלוה אמר אין לי כאן מה מספיק לחובך
 כי אם למחילתך עד שאגיע לשוב הרי זה נשבע היסת
 שאין בידו ספק לפרעון חובו בא הלור לפרעו במדבר
 אם ירצה המלוה לא יקבל ממנו לפי שיכול למר לו לא לקבל
 ממך אלא בשוב כדרך שכתתי לך בשוב ומי בכל מקום
 ישוב יכול לכופו לקבל אפילו אינו מקום
 המלוה ולא מקום הלוה ולא במקום שהלוה יכול לכופו
 לקבל אפילו אם יש כמה מדבריו קודם שיגיע למקומו הלוה
 הגדול במדבר יכול לכופו לקבל במדבר ואפילו הלוה
 בשוב ואומר לו הלוה אני רוצה לצאת למדבר ואמר לו ה
 המלוה גם אני רוצה לצאת למדבר הוי כאילו הלוה במד
 במדבר וצריך לקבל במדבר ואם קבע המלוה ללוה זמן ור
 ורוצה הלוה לפרעו תוך הזמן כדי שלא יעמו הממו' בא
 באחריותו עד הזמן והמלוה אינו רוצה לקבל לפי שבמה
 קלקלות ואופנים מצויין במעו' בזה כתב בעל התרומות
 ודחי אם הגיע הזמן חע' שהלוה ממחר לפרוע חובו כדי
 להציל עצמו מן האופנים העתידים לבא כמו חילוף מטבע
 וגזירת המסים והתשחורת הדין עמו שאין עתה כראית
 הקלקלה לעג' שעתיד לבא למחר או ביום לאחר הפרעון
 אין לו להשגיח על תקלת חבירו לפי שאין דומה לפריעת
 מדבר ששם הסכ' מצויה וגלויה אבל אם לא הגיע הזמן
 אם מצוי וכיכר לעינים חילוף המטבע מיד וגזירת המס
 המסים והתשחורת ומפני זה רוצה הלוה לפרוע מיד כדי
 כדי להציל עצמו מן השכנה ולהכניס בה חבירו ועדיין
 לא הגיע זמן הפרעון הרי זה כפריעת מדבר ואין רחמי לו
 לפרעו קודם זמנו נקלקלתו ולהפסדו של מלוה אבל אם א
 אין שם חסד מכל החששות האילו חע' מטעה המלוה כי
 אין רצונו לקבל מעותיו כדי שלא יהיו באחריותו הלוה יכ
 יכול לבופי לקבלם תוך הזמן שקביעת הזמן הוא לתקנת
 הלוה בכל מקרה שאלה לא' הראש זל ששאלת ראובן חייב
 מעות לשמעון והגיע זמן הפרעון ואמר ראובן אין לי מע
 מעות ולא מטלטלין אלא קרקע טול אותו בחובך ושמעון
 אמר איני חפץ בקרקע שלך ואני רוצה להמתין לך עד ש
 יהיו מעות בידך ואם תרצה לפרוע לי מיד מכור הקרקע
 ותן לי המעות וראי אם הייתי תובע אותו לפרוע הייתי
 צריך ליקח קרקע כיון שאין לך מעות אבל כיון שאיני ת
 תובע אותו איך יכול לכופני ליקח ממך בפרעון דבר
 שאינו חפץ בו תשובה הדין עם שמעון דכל זמן שאינו תו
 תובע חובו אינו חייב ליקח דבר שאינו חפץ בו ושמור
 שטרו עד שיהיו לו מעות כמו שהלוה ואם הלוה על המ
 המשכון ישמרו עד שיתן לו מעות כמו שהלוה דמצי א
 אמר ליה אילו היה לי זוזי לא שקילנא קרקע כי איני צריך
 לי בשביל שמעו' אבל תכופני ליקח בהן קרקע ואם ב
 בא לפרוע תוך הזמן בפרוט רוט דיכר דיכר אין המלוה י
 יכול לעכב ולומר תן לי כל חובי בפעם אחת דאף פרעון
 כל דיכר דיכר נקרא פרעון אלא שיש למלוה תרעומת על
 שלי ומהיו אם מסכן לו שדהו

או אפילו עתי שדות כתב הרמבם שאינו יכול לכופו שיה
 שיחזיר לו חצי המשכונא בחצי המעות שיאמר לו על כו
 כולה כתתי מעותי לפיכך אינו מחזיר לו משכונותיו עד
 שיפרע לו כולו וכן כתב א' הראש זל בתשובה ששאלת ר
 ראובן מסכן בית לשמעון ודר בו בביתא ואמר ראובן ל
 לשמעון שיקח קצת יחבית בחובו בשומת בית דין ואומר
 שמעון כי על הבית כולו הלוהו ואינו רוצה לקבל קצתו
 תשובה הדין עם שמעון כי דבר פשוט הוא אם הלוה רא
 ראובן לשמעון כ' זהובים על משכונות ששום לו אינו יכול
 לכופו שיקח מהמשכונות כנגד חובו ויחזיר לו המותר כ
 כי יאמר לו אין לי מעות לקנות חפצי שלך ואני רוצה ל
 לטרוח ולמכור חפצך וכ' ש כדרך זה שהלוהו על בית ב
 בביתא כדי לדור בו ושיעבר לו הבית לדירתו עד שיפר
 שיפרע לו מעותיו שאין יכול לבטל שיעבדו עד שיפרע לו
 לו מעותיו ועוד אני אומר אפילו אין כל הבית שזה יוקר
 מן החוב אינו יכול לכופו שיקח הבית בחובו ויחזיר לו
 שטרו כי יאמר אין לי מעות לקנות בהם קרקע אני הלו
 הלויתיך על ביהך לדור בו וכשאצטרך מעותי שתפרעני
 איני רוצה לקנות קרקע וגם איני כוגסך שתפרעני ואם
 תרצה שאחזור לך שטרך מכור ציתך ותפרעני המלוה לו
 לחבירו על המטבע פירות שמכר לו סחורה או הלוהו מע
 מעות והתנה עמו שיתן לו מטבע לזמן פלוני וכינתים כ
 כפסל המטבע אם אינו יוצא בשום מקום צריך ליתן לו מ
 מטבע החדשה אבל אם כפסל באן ויוצא במלכות אחרת
 אם יש למלוה דרך במקום סיוע המטבע צריך לקבל מט
 מטבע הנפסל מאחר שיש לו דרך שם יוליכנו עמו אבל א
 אם אין לו דרך שם או אפילו אם יש לו דרך שם וקצרי המ
 המלכויות שמחפצין על כל מי שיש לו מטבע ונפסל צריך
 ליתן לו מטבע חדש ואם אין המלכויות מקפידות כלל
 שאפילו במקומו יכול להוציא צריך לקבל מטבע הנפסל
 אפילו אם אין לו דרך שם וכל זה לא איירי אלא כשהתנה
 ליתן לו מעות אבל בבתם שלא התנה כלל נותן לו מטבע
 הנפסל אפילו אם אינו יוצא בשום מקום ואם הוסיפו על
 המטבע כתבתי בהלכות ריבית בספר יורה דעה
 תשובה ל' א' הראש זל במי שהלוה לחבירו בשעה שהיו
 עשרה קורדנוס בזהוב ובשעת הפרעון ו' בזהוב שצרי
 ליתן לו בזהוב דהשתא המלוה סתם בלא תבאי נותן המט
 המטבע שהלוהו חע' שכסת' ואינו יוצא בשום מקום כג'
 בארץ הזאת שלא נפסל שום מטבע וכולם יוצאים אלא ש
 שזה שזה יותר מזה שצרי לפרוע לו מטבע שהלוהו

ע

התובע את חבירו בבית דין ואמר מנה לי
 בידך כתב הרמבם שבית דין אומרים לו בר
 בר דברך למה חייב לך הלוי' לו או הפקדת בידו שאי
 שהוא חושב שהוא חייב לו ואינו חייב לו וכן הכתב אם
 משיב אין לך בידי כלום או אינו חייב לך כלום צרי' לברר
 דבריו דשמ' טועה וסבור שאינו חייב לו והוא חיי' לו ואח'
 הראש זל כתב בתשובה שאין צריך לברר לא פרעון מתי
 פרעו ובמה פרע ולא הלוהה היאך הלוה ומתי הלוהו

והדיועהו משל מי היה המכה ומשל מי היה המאיתים וכ
וכסכאים לתובעו אומר כל אחד שלי הם המאיתים והוא
אינו יודע איזה הוא בעל הק' ואיזהו בעל הר' כת' הרמבם
כיון שהודיעוהו שלזה ק' ולזה ר' הנה ליה כפושע שלא דק
דקדק בדבר ואיזהו דאפסיד אנפסיה והנה ליה כאומר ל
לוי' מ'א' מ'כס' ר' ואיני יודע מי הוא ותבעוהו כל אחד
במאיתים שצריך ליתן לכל אחד מאיתים הבא כמי צריך ל
ליתן לכל אחד מאיתים שאין ספק מוציא מידי וראי אבל
כי הצי גונב במלוא בשטר אחד עליו מחזיק ש' והודי
והודיעוהו של אחד ק' ול אחד ר' כותן לזה מכה ולזה מכה
והשאר יהא מוכח עד שיבא אליהו דכיון שנטעשו שותפין
בהלואה אחת ובשיעבו' אחד וסמכו זה על זה והאמינו
זה לזה בתפיש' השטר שהרי הוא יוצא מתחת יד אחד מ
מהם והוא יכול לגבות בו כל החוב בלא הרשאה הרי לא
פסע הלואה בבלום שלא היה לו לדקדק ולכתוב כפוסקו מ
מי בעל הק' ומי בעל הר' לפיכך נותן לכל אחד ק' והשאר
יהא מוכח עד שיבא אליהו היו ב' תובעין אותו כל אחד ו
ואחד אומר הלייתך ק' והוא אומר לוית' מאחד נכס ו
ואיני יודע מ'איזה מכה צריך ליתן לכל אחד ואחד ק' שה
שהוא פושע שהיה לו לזכור ואי לא תבעי ליה אלף שזומר
אחד מכה הלואה לי מכה ואיני יודע איזהו שזור ויא' שלב
שלצאת ידי שמים צריך ליתן לכל אחד ואחד והרמבם כ
כתב דאף לצאת ידי שמים אין צריך ליתן לכל אחד ואחד
ומדברי א' הר"א זל יראה דמלוא על פה דתוי ליה למ
למידק אי תבעי ליה ישבע כל אחד ואחד ויטול כדבריו
ואי לא תבעי ליה פטור מדיני ארס שחייב ברא לצאת י
ידי שמים ובשטר אי תבעי ליה נותן לתק' ולזה ק' והשאר
יהא מוכח עד שיבא אליהו ואי לא תבעי ליה וכן באחד
מכה הלואה למכה ואיני יודע איזהו מכה ולא תבעי ליה
פטור אף ברא לצאת ידי שמים **ע** אחד שהלואה ל
לשנים יכול לגבות מאחד מהם הכל וכתב ב
בעל העיטור דוקא שאינו מוצא לגבות מהשני אבל אם מ
מריצה לגבות משניהם גובה מכל אחד ואחד חלקו אבל ה
הרמבם כתב שנים שלוו בשטר אחד או שלקחו מקח א
אחד וכן שני שותפין שהלואה אחד מהן או שלקח בשותכו'
יפרע ממי שירצה ואם לא היה לאחד כדי החוב חוזר ו
ותיבע מן השני השאר עכ' אלמא אעפ' שלכל אחד יש כדי
החוב יכול לגבות מאחד מהם כל החוב אם ירצה שהרי
כתב ואם לא היה כל החוב לאחד מהם חוזר ותובע את
השני וכן היא מסקנת א' הר"א זל כתב הרמבם שותפין
שלוא אחד מהם מאחד השני משתעבד ל' שהשני משועב
משועבד בזה שלוא חבירו אפי' לא היה עמו בקנין ודוקא
שהוא מודה שמה שלוא שותפו הוא לצורך השותפות וחז
הוא מתחייב אעפ' שלא נכנס עמו בשעת הלואה שהשות
שהשותפו כשלוחין זה לזה אבל אם כבר השתתף ואמר ש
שיושלם לא נכנס דבר זה בשיתוף ואין היראת שותפו מ
מזיקו ל' ל' ע' שיתגרר הדבר ש' לצורך השותפות לזה
יהא שלוא וא' הר"א זל לא כתב כך בתשוב' שכתב שחלת
ראובן ושמעון היו שותפין במעשה לזה ראובן מלוי ממור'

בשטר ועתה בא לי לגבות שטר חובו משמעון כי הו' אף
אם לא היית בקנין מכל מקום מה שהלויית לי כח לתובע'
פניהם ששותפין הייתם בכל ממוכסם ושמעון אומר לזו
בעל דבר' ידי את דרין עם שמעון כי לא הק' א' א' א' א'
עליו דכתי' שזיו שותפין בממוכס מ' מ כל זמן שלא שיעבד
גופו וממוכו לא חל השיעבוד עליו שזין שמעון משתעבד
במאמר ראובן כל זמן שהיה בעצמו לא היה באיעבוד ח
ממוכס אם יש ממון השותפות ביד שמעון יגבה לוי חובו
שחלקו ש' ראובן אחר שמעון השותפות ביד שמעון ראו
ראובן שהוצרך ללוות מכה משמעון ולא רצה ללוותו עד
שיכנסו יחודה ולוי ערבים ובעלי חובים והעני ראובן ו
וגבה שמעון כל חובו מלוי וחזר לוי לתבוע מ' חזית המכה
מ' יהודה וטען יהוד' לא נכנסתי ערב בזה הממון לך חלז
לראובן ש' ש' יסכי ליכנס עמו בשטר ואיני חייב לך חלז ה
השליש ש' חייבתי לו לשמעון והמות' יפסיד אין שומעני
לו דכיון שהלואה יכול לגבות החצי מלוי כמו מ' יהודה על
דעת כן נכנסו ש' יעני ראובן שיפרע כל אחד ואחד מ
מחצה וכיון שפרע לוי הכל יגבה מ' יהודה חצי אפרע ב
בשכילי ראובן שתבע משנים שלוו ממנו באחד ובפר ח
אחד והורה השני שלוו שניהם ממנו בתורת שותפות ה
הרי כתחייב בכל אכל אין מקבלין עדותו על חבירו להי
לחייבו שבעה דאורייתא מפני שהוא מוגע בעדות' וכן
אם היו הכתובין ב' וכתב האחד והורו השנים עליו ועל
עצמו אין האחד מתחייב ממון על פיהם אבל אם הוציא
ראובן שטר על ג' שיש לו אכלה כך וכך ממון וטענו כולם
ואמרו פרענו זה בפני זה אם כל אחד ואחד כתוב עליו
סך ידוע בפני עצמו בשטר ואין בניהם שותפות הרי הם
מביד' זה על זה ואין חוששין לגמולין לפי שאין אחד מהם
מוגב בעדותו של חבירו כתב א' הר"א זל ראובן ולוי ש
שללו מכה משמעון בשטר וכתב שטר חוב על שניהם ומ
ומחל שמעון לראובן כל תביעה שיש לו עליו מאותו הש
השטר כל החוב מחול וגם מלוי אינו יכול לגבות דכיון ש
שהיה יכול לגבות כל החוב מאיזה מהם שירצה בשמחל
לו כל שיש בידו מאותו השטר חייבו כל החוב והרי הוא כ
כאילו פרע כל החוב ושניהם פטורין ואין שמעון יכול ל
לומר ללוי לראובן מחלתי שלא לגבות ממנו אבל ממך אב
אגבה שהרי היו שותפין בחוב ומה שמחל לאחד מהם מ
מחל לכולם ואין הדין כן לראובן ושמעון שנטעשו ערבים
בשכיל לוי ופטר את ראובן מהערבות יכול לגבות כל הח
החוב משמעון כיון שלא מחל א' לא לערב וכשאר עדיין כל
החייב על הלואה יכול לגבותי מן הערב שלא מחל לו כ' שלוו
או הפקידו לאחד וברא אחד מהם ליטול חלקו אין שומעין
לו עד שיבא חבירו אבל אם חבירו בעיר ושמע ולא בא
אז צריך ליתן לזה שתובע הכל דשליחותיה קא עביד דכ
דכיון דידע חבריה דהאי תבעיה ולא אתא אלמא לא קם
קפרי אדדי וכיח ליה במאי דעביד כל חד מ' יהו איסו
ואשתו שלוו מאחד היא חייבת לפרוע החצי מתובעתה ט'
שהוא לענין חצי החוב כאילו לוותה בפני עצמה ואם ה
הבעל או היתומ' פרעו כל החוב חוזרין וכשרעין מ' חנה

בבעל דבר שהיה לו לידע ופיון שאינו יודע משלם אבא
ביושר לא היה לו לידע ולפי מה שכתב למעלה בסיומן סה
בשם אבא ה' ראש זל שאין חיות שבועה על היתומים אלא כ
כדי לגבות אבא ליטור אין צריכין לישבע שכל דבר שאב
שאר ה' שבע ונפטר הם פטורין בלא שבועה הכא
כמי אין צריכין לישבע וכן כתב בעל העיטור שאין צריך
לישבע לא שבועה היסת ולא שבועה שלא פקדנו אבא לפ
לפיכך התובע ליורש מלוא על פה לא שכל אדם אומר היו
היורש איני יודע אדם למה אדם לאו ויש עדים מלוא לא שכל
אמר איני יודע אדם פרע אדם לאו לא שכל אדם כ' ידענא ו
וכל לא ידענא בכל ענין פטור אפילו בלא שבועה אלא שמה
שחורים סתם על כל מי שידע שמוריסו חייב לו כלום א
אבא אדם הורה בכ' וכפר בכ' שאמר כ' חייב לך ולא יותר ה
הרי הוא הוא בשאר מורה מקצת וכשבע שבועה דאורי
דאורייתא כל טענת ספק אין משביעין עליהם כלל כיצד
אין לו במדומה לי שיש לי אבא מנה או מנה שהלויית' כמ
במדומה לי שלא פרעתי פטור אף משבועת היסת ואפי'
לכאן ידי שמים אינו מחוייב פיון שהתלוצע אומר שמה וזה
והכתב לא מורה לו אלא אומר ברי' וכן אדם אומר לחבירו
כתחייב לי מנה מפני שהודית לי שלקחת משלי אבא לא ה
היה ההודאה בעדים אין זה טענת כרי שאין זה יודע שח
שחייב לו אלא בהודאה פיו והודאה שלא בעדים או אפילו
בעדים ולא אומר אתם עדי אינו כלום שיכול לומר משטה
אבי כך אבא אדם טען לחבירו הודית לי בעצמך שאתה חי
חייב לי כך וכך ואמרתי לעדים אתם עדי או אתה אדם
אמרתי אתם עדי ואין העדים כאן זה הוא טענה בריא אף
על פי שאינו יודע אדם חייב לו אדם לאו ויכול להשביעו הי
היסת שלא הורה לו בפני עדים באתם עדי ואם יהפכנה
עליו ישבע הטוען שהורה לו באתם עדי ויטול טענו שני
שניהם ספק בבן שטענו הלויית' ואיני יודע כמה והשי
והשיבו אמת כי הלויית' ואיני יודע כמה כיון שאינו טו
טוענו בגדאי אלא באיני יודע אין על הכתב אפילו היסת
ומשלם לו מה שברור לו ויוצא בו אף ידי שמים שלא אומר
אמרין לזאת ידי שמים אלא בטוענו ברי' מנה לי בידך ו
והלה אומר איני יודע שאם בא לזאת ידי שמים ישלם א
אבא בטוענו שמה כיון שאמר איני יודע כמה או איני י
יודע אדם הלויית' אין לחייב הכתב לזאת ידי שמים מפני
שלא דקדק דיכל' למימ' דקדק וסבא שהרי התובע
שכח ומה היה לעשו ויא' כיון שהלא אומר שזוכר מלוא אינו
יוצא ידי שמים עד שיתפאר עם המלוא כמה שיוכל ובין
כך ובין כך יכול המלוא להחרים סתם על כל מי שידע
שהוא חשב לו ואינו פורעו טענו איני יודע כמה הלויית'
אבא לפחות הלויית' כ' כשפים ופרוטה או שטענו מנה ו
יהלה אומר אמת לוית' אמת אבא איני יודע כמה יש ל
לב' דלחקור ולמלא לו אעפ' שאינך יודע השכום אתה יו
יודע לכל הפחות כי אתה חייב לו פרוטה ואם הורה ה
הרי הורה במקצת ומתוך שאינו יכול לישבע משלם ואם
אמר אפילו בפחות משה פרוטה איני יודע בגדאי הרי
זה כשבע היסת וכפטר מדיני אדם ויש אומרים אף לא שא

שאלוהו ב'ר חייב לשלם שהרי אדם באת לגבות ממנו ה
הודאתו אינה בפחות משה פרוטה שהוא הפחות שכתב
שבממון והרי הורה בפרוטה ומתוך שאינו יכול לישבע
משלם ואין חילוק לענין טענת ספק בין תובע עצמו ליור
ליורשו אעפ' דגבי כתב יש חילוק בינו ליורשו לענין ת
תשובת טענת ספק בדפרישית לענין תובע אין חילוק ד
דכחו שאין כשבעין על טענת ספק של תובע כך אין נשכ
כשבעין על טענות ספק של יורשו שאם טוען אני שכום ש
שים לאבא מנה בידך לא שכל תובע ללוה בעצמו ולא ש
שכל תובע ליורשו אין לו עליהם שבועה כלל אלא חרם ס
סתם אלא אכ' טענו בריא לי שמנה לאבא בידך שאז כש
כשבע שבועה דאורייתא במורה במקצת והיסת בפטר
בכל לא שכל אדם תובע ללוה בעצמו לא שכל אדם תובע לו
ליורשו שאין חילוק ביניהם אלא כשמשביע היורש לידענא
וכל לא ידענא בדפריש' לעיל גבי תביעת הלוי בעצמו וא
ואם אומר אבי אומר לי שאתה חייב לו מנה כתב הרמבם
שהוא כקרא ספק שכתב ואמר היורש אבא אומר לי שיש לו
אבא מנה והלה אומר אין לך בדי אלא כ' הרי זה משביע
אבידא ופטור והראב"ד השיב עליו וכתב שהוא טענת כר
בריא וכן כתב רב האי גאון האומר הוגר לי שיש לי אבא
מנה אין מחייבין אותו לישבע אבא אדם טוען אבא אומר לי
שאתה חייב לו או שראיתו כתוב בפנקסו של אביו שהוא ח
חייב לו וברור לו שהוא כתב ידו משביעין אותו שבועתה
היסת ואם טענו בשפק על פי העד בבן פלוני אומר לי ש
שנאלת משלי מנה והוא פופר והביא את העד בהא אבא
פלוניא ד' יוסף מאגש כתב שאף על פי העד אין כשבעי'
אלא בטענת בריא וכן כתב הר"ר אפרים והראב"ד כתב מי
שטוען לחבירו ידעתי שיש לי בידך כך וכך מפי פלוני ופ
ופלוני שאמר לי שלקחת משלי כך וכך או פלוני לברר ח
אמר לי אדם פלוני ופלוני או אותו פלוני לברר הם כאן כש
בפנינו יבא ויעידו וכשבע מפיהם ואם אינן כאן וטוען
הוא על פיהם והוא אינו יודע אינו טענת בריא ויראה ב
כי הוא מחלוק בין אם העד לפנינו אדם לאו שכתב לזאת
לפנינו משביעו על פיו שבועה דאורייתא אבא כשאינו ב
בפנינו אין משביעין היסת ע' פ' מה שאמר שליח העד וכן
כתב רב אלפס שכתבין ע' העד בעסק חד גברא דאמר
לחבריה אית לי חד סהדא דאותית לבייתאי ופתחת לי דל
דלא באכפאי וסקלת מיכאי חד טעמא דכיתנ' ואמר אין ש
סקלי וידי שקלי דהוה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע
ומשלם וכן כתב הרמבם וכן היא משקנת אבא ה' ראש זל הא
האומר לחבירו מנה לי בידך והלה אומר אין לך בדי כלום
או פרעתיך ואמר התובע השבע לי היסת והשיב הכתב
ולא יש לך שטר עלי ואתה רוצה להשביעני תחילה ואחכ
תוציא השטר הפרוע ואגבה בו אומרים לו הכא השטר ו
ואם אומר התובע לא היה לי שטר מעולם או חיה לי שטר
ואבד כתבו הגאונים שאומר למלוא בטל כל שטר שיש לך
עליו קידם לזמן הזה ואחר כך השביעו היסת או תחרי'
חרם סתם ואחכ' צא ובקש השטר ע' אחר מלוא
מפני כבת אחת מזה מנה ומזה

ע

אמר לו מנה לי בידך ואמר ליה הן ולאחר אמר נתתיו לך
נשבע היסת וכפטר אבל אם אמר לו מעולם לא היס לך כ
בידי הוחזק כפרן שכבר הודה שהיה לו בידו והודאתו כ
נמחה עדים דמי אבל אם אמר לו אין לך בידי סתם לא ה
הוחזק כפרן שיכול לתקן דבריו הראשונים ולומר אין לך
בידי דקאמינא שהרי פרעתי לך ואינו סותר בזה דבריו
הראשונים ורב תמי כתר שלשון אין לך בידי כמו לא היו
דברי מעולם ולפי זה לא היה יכול לחזור ולתקן דבריו וא"כ
הראשון לא כתב כשברא הראשונה אמר ליה מנה הלוייתך
בזר עמוד פלגני ואמר ליה אידך לא עברתי בזר עמוד פ
פלגני מעולם ובאו עדים שראוהו שעבר בזה אבל לא רחו
שהלואו לא הוחזק כפרן וכאמן לומר אין עברתי ולא לוייתי
או לוייתי ופרעתי דמילתא דלא רמי עליה דאיניש אמר ו
ולאו ארעיתיה וכן אם אמר פרעתיך בפני פלגני ופלגני ו
ואתו פלגני ואמר לו לא היו דברים מעולם וחזר ואמר לו כ
פרעתיך בפני אחרים או בימי לבינך לא הוחזק כפרן וכ
נאמן חלא שלכתחילה צריך לברר דבריו בדפיר לעיל ב
באימון ס"ט אבל אם אמר לו פרעתיך מנה בשחורוני פלגני
שחמוכה כך וכך והביא עדים שלא היתה שוה כל כך ות
ותוכע ממנו המותר וחוזר וטוען פרעתיך חו באותה ס
סחורה או בדבר אחר הוחזק כפרן שכני אדם נותנים ד
דעתם לזכור סכום השער לפיכך אם הודה לו המלוה ס
סכמל הימנו חותה סחורה אלא שלא נפרע ממנו הכל לפי
סלא היתה שיה דומי כל החוב אינו כאמן לומר פרעתי לך
המותר אחר כך ונוטל למה שנשאר לו מן החוב בלא סכ
שנועה מי שנתחייב בבית דין בין אמרו לא תן לו בין אמ
אמר חייב אתה ליתן לו ויצא ואמר פרעתי כאמן בשבוע
היסת לפיכך אם בא הזכאי לבית דין ושאל מבית דין שי
סיכתבו לו פסק דין שזה נתחייב כך וכך אין בזה כח לומר
דשמו פרעו ויבא לבנות ממנו בעם שמת צפחך דין סכ
שכתבו לו וכתב הרמבם לפיכך בקיאי הדעת שכתב דין סכ
כשיוודה בלום בפני בית דין ואמר המלוה לפני אותו ב"ד
הנו עלי עדים שלא יפרע לי או שלא ישבע לי חלא בפני ע
עדים במה דברים אמורים דמיית דמינא אבל אם יוצא מ
מלפני בית דין בהרכבות וסחורתו אינו כאמן לומר פרעתי
וגובה חפילו ממעבדי שכל העומד בדין והוא משרב כ
כמלוה בשטר דמי לפי שיש לו קול לפיכך כותבין למלוה
אפי' בלא בדעת הלואה לא יצא מבית דין משרב אלא שאמר
פרעתיך כיום פלגני ועדים ואני דין שכל אותו היום היה
צמחה ולא פרע לו כלום אם אמרו לו בית דין לא תן לו
הוחזק כפרן ואינו כאמן שוב לומר פרעתי אבל אם אמרו
לו חייב אתה ליתן לו לא הוחזק כפרן שלא אמר פרעתי א
אלא כדי ליטמט מן התוכע עד שיצינו בית דין עוד ב
בדינו לפיכך אם חזר ואמר פרעתי ולא הכחישוהו עדי
על פרעון השני אעפ"י שהכחישוהו על פרעון הראשון כשכ
היסת וכפטר ואפילו אם אמרו לו לא תן לו אם
חיון מעידים שהיו עמו כל היום ולא פרע אלא אמר שת

סתבעו בפניהם ולא פרע לא הוחזק כפרן
פמי טוען בפני בית דין טענה אחת ונתחייב בה
אינו יכול לטוען טענה חמרת שסותרת הראשונה
אבל אם בא לתקן טענה הראשונה ויאמר ב"ד איתני
ויש במשמעותה לסון שסיבב זה התיקון שכתבנה שומע
לו במה דברים אמורים שלא יצא מבית דין אבל אם יצא
מבית דין אין שומעין לו חפילו לתקן חותה דשמוא למדוהו
לטוען שקר אבל כל מה שטוען מן לבית דין יכול לחזור
ולטוען חפילו לסתור טענתו הראשונה לפי שחזן אדם מ
מגלה טענותיו אלא בבית דין כדי שלא ידע העד דינו מה
סירצה לטוען ויחשוב שקרים על טענותיו להשיב ב"ד' ס
סאין טוען וחוזר וטוען לסתור טענתו הראשונה דנוקח
סנתחייב בדין בטענה ראשונה אבל אם יכול להביא עדי
גם בטענה הראשונה כדברי לעיל בסימ' פלגני לא יוכל לחזור
ולטוען ולזבל בטענה האחרת וכת' הרמבם והוא דלא חרז
ההדי בזה הכי אבל אי אתו סהדי בזה הכי ואכתיסיהי
בטענה קמיית' לא משגיח בטענה סתריית' עד דמיית' דמי
ורווק' ביה לבתר תוך כדי דיבור' אבל אם הדר ביה תוך
כדי דיבור' יכול לחזור ולסתר דבריו הראשונים והר' יוסף דהר
מאבש כת' דאין טוען חוזר וטוען חלא דנוקח בהכחישוהו
העדים בטענה הראשונה אבל כל זמן שלא הכחישוהו הו
חוזר וטוען אעפ"י דנפקא לברא במינ דמינ בעי קאי יט
אטעכתי קמייתא ואיפסר מי מי טעין טענה סתריית'
ומיפטר וכן כתב הרמבם שיכול לחזור ולטוען טענה ח
אחרת אעפ"י שסותרת את הראשונה שכתב אעפ"י שיצא מ
מבית דין יכול לחזור ולטוען כל מה שירצה עד שיכחשוהו
עדים ויכחישוהו אבל אחר ביאת עדי סהכחישוהו טענה
הראשונה שסמך עליה אינו יכול להשיגה לטענה אחרת
חלא אם כן נתן חמת' לטענה חמרת שסמך עליה ויש ב
במשמעותה באו שהשיח בטענה הזאת האחרת והוא שלא
יצא מבית דין אבל אם יצא מבית דין אינו יכול לטוען ח
אחר שפסדו עדי דשמוא חננשים רעים למדוהו לטוען שקר
וכן כל כיוצא בזה **פ**אמר לחברו מנה לי בידך
אמר ליה הן ובפני עדי לאחר אמר ליה תנה
לי והשיב מטתה הייתי כך כמו שהשטית בי לשחול ממני
דבר שלא היה לך בידי כן חמי העטיתי כך להודות לך ב
צדקה שלא היה לך בידי כאמן וצריך לישבע שהוא כדבריו
שבנוכחתו להשטות בו ולא צור חלא חפילו הכחיש לו עדי
אחריו הגדך ואמר ליה מנה לי בידך ואמר ליה הן ואמר
ליה רצונך שתודה לי בפני עדים והשיב לו הייתי מודה ל
לך בפני עדים אלא שאני מתיירא שחא הבכני שאשלים לך
מיד והעדים שומעין כל זה פטור ואפילו לא טען מטתה
הייתי כך אלא טען לא היו דברים מעולם לא הוחזק כפר
כפרן ואף על פי שהודה בפני עדים כיון שלא היתה הוד
הודאתו הודאה לא נזכר דמילי דכדי לא רבימי אכסי במ'
דברים אמורים בדריא אבל בשכיס מרע שתבעוהו והר'
אינו יכול לומר מטתה הייתי כך שאין דרך

החצי נחם הבעל קיים והיא טוענת אתה לקחת כל המעו'
אלא שאני כיבנתי עמך בשטר אינה כאמנת אלא במיגו
דפרעתי החצי סוף דבר הרי הם בטענות הללו כשאר ב'
ליקח מהדף ד' הקובע זמן לחבירו ותבעו תו'
הזמן או בתלוי' **ע** היום שכלה בו הזמן ואמר
לי פרעתיך אינו כאמן דחזקה אין אדם פורע תוך זמנו
אפי' מיתמי שמת הלוי בתוך הזמן והניח יתומים אפי' ק'
קטנים כפרעין מהן בלא שבועה אם היה מלוה בשטר או
אפי' מלוה על פה והעמיד חביון בדין וכתקבל העדות ל'
בפניו וכתב ה' יוסף אבן מאגש שגם מהלוי כפרע בלא
שבועה וכן כתב רב אלפא במשנה שאינו צריך שבועה
אלא חרם סתם ואח' הר"א זל כתב שצריך שבועה כשכח
ליפרע מהלוי געצמו אף על פי שאם בא לפרע מה יתומי'
אין צריך שבועה שאפי' התם שאין אדם מכחישו אבל הכא
שהלוי טוען שפרע צריך לישבע ואם מת תוך הזמן ובא
לטרוף מלקוחות במלוה בשטר כת' רב האי שצריך שבועה
וכן כתב אח' הר"א זל דאין חילוק בין מלוה בשטר למלוה
על פה ובלבד שיש עדים בהלוואה ובקביעת הזמן שאם א'
אין עדים כאמן בשבועת היסת במיגו דלא היו דברים
מעולם או לא קבעת לי זמן או כבר עבר הזמן ופרעתיך
בזמני תבעו ביום שנסלם בו הזמן בשופו כאמן לומר פר'
פרעתיך היום דעביד איניש דפרע ביומא דמשלים זמנ'
זימניה ואם כן כי אמר כמי צוה היום פרעתיך תוך' זמ'
זמני כאמן במיגו דפרעתיך היום וכל זה לא חיידי אלא
בקובע זמן אבל בסתם הלוואה אעפ' שזמנו ל' יום כאמן ל'
לומר פרעתיך בתוך ל' יום דעביד איניש ופרע תוך ל'
האומר לחבירו מנה לי בידך והלא אומר ל'
ע היו דברים מעולם ובא עדים שהלוי ופר'
ופרעו חייב לפרעו שכל האומר לא לייתי מודה הוא ש'
שלא פרע והרי יש עדים שלוי ואעפ' שגם הם מעידים ש'
שפרע הואיל שמתוך כפירתו הוא מודה שלא פרעהו הו'
הודאת בעל דין בק' עדים דמי לשיבך אם לאחר שפרע
חזר וטבע את זה ואומר פרעתיך ב' פעמים אין משביעי'
אותו היסת על טענה זו שהרי הודה בבית דין שלא פרעו
פנים אחרת מהלוואה זו כתב ה' יוסף אבן מאגש מי שהו'
סהודה בבית דין שחייב לחבירו ימנה שהלוי וחזר כך ט'
טוען ואומר שטעה בהוראתי כי זוכר הוא שפרעו והבי'
עדים שפרעו אינו יכול לחזור בו כיון שהודה בבית דין
ולא עוד אלא אפילו אם יש בהעדאת עדים דבר שיש לו ז'
זכות בו ודבר שיש לו חובה מקבלין מהם חובתו ולא זכו'
זכותו פזו שמקבלים עדות העדים שלוי ואין מקבלין ע'
עדות שפרע אבל הרמב"ם כתב מי שהודה בבית דין שח'
שחייב לפלו' מנה ואח' כ' אומר כזכרתי שפרעתי לו חוב זה
שהודיתי והרי אלו יגידים עדות זו מועלת לו ועושים על'
פיהם שהרי לא הכחיש עדותם ואינו כאומר לא לייתי ד'
דמי ובעל התרומות הכריע בדברי הרמב"ם אומר לו מנה
אלייתיך בפני בלוי ופלוגי וא"ל לא היו דברים מעולם
ובאו עדים שמנה לו והעידו אעפ' שלא ידעו אם דרך הל'
הלוואה כתב לו או דרך מתנה הוחזק כפרן ואם יטעון

אחר כך דרך מתנה כתבם לי או אם אומר פרעתיך
כך אינו כאמן אבל אם טען תחלה אמת שקבלתי ממך כ'
מנה אבל במתנה חיה או בפרעון חובי כאמן כיון שחייב
מכחיש העדים נשבע היסת וכפטר ואם הכחיש לו עדים
מכחושן ושמעו שנתנם לו דרך הלוואה וטען זה לא היו ד'
דברים מעולם ודאי הוחזק כפרן על פי העדים אבל אם
טוען אני לא קבלתי ממנו אלא בפרעון שלי ומפני שלוי
הייתי יכול להוציא ממנו הודיתי לו כל מה שחזר בו ל'
להוציא חובי ולא חששתי להודות לו ש' היה דרך הלוואה
כיון שלא ראיתי עדי' טוענתו טענה וכשבע היסת ונפטר
אמר לו מנה לי בידך ואמר ליה לא היו דברים מעולם ו'
ועדים מעידים ש' הלוואה וחזר ואמר פרעתיך הוחזק כ'
כפרן לאותו ממון ודווקא לאותו ממון הוחזק כפרן חט'
לא לממון אחר וכאמן עליו בשבועתו כשאר כל חרם וק'
כמי לטוען לא היו דברים מעולם והוציא המלוה שטר כ'
בעדים שהלוי הוחזק כפרן ואין תמלוג צריך לישבע ח'
אפילו אם אין כאמנות בשטר וכן כמי אם מוציא עליו כ'
ידו שלוי ממנו הוחזק כפרן ואין כאמן לומר פרעתי ע'
שיודה לו בעל דינו או שיביא עדים שפרע בפניהם שכל'
סהוחזק כפרן שסבגו כולל בלא שבועה וי' א' דהוי כפרן
חשוד על השבועה דשסבגו נשבע וכו' ורב א' הר"ם ד'
העיד דרב האי חזר מסברא זו ואמר שאין לו עליו הל' ח'
חרם סתם מי שנטול ממנו שלא בדין וכן כתב א' הר"ם
זל ואינו מוחזק כפרן אלא הכופר בבית דין והכחישו
עדים אבל הטוען לא היו דברים מעולם וחייבונו שבו'
וכשכח לישבע חזר וטען פרעתי או איני יודע הוחזק כ'
הכחישו עדים אלא שמדקדק בשבועתו לעשותה דתק'
בתקנה אפי' אם עד אחד מכחישו ישבע היסת שפרע זו
סאיני יודע ויפטר שאין זה חוזר וטוען כיון שסתי הטע'
הטענות באות לפיטרו וכן אפי' כמי הכחישו עדים אם
לא היתה הכפירה בבית דין לא הוחזק כפרן חט' חט'
התובע אומר לעדים שסבר בפניהם אתם עדי' טוען נח'
לויתי ואומר זה אתם עדי' כאומר לא פרעתי דמי וחס'
חזר ואמר פרעתי קודם לכן אינו כאמן אבל אם חזר
פרעתיך אחרי כן כאמן שלא הוחזק כפרן כיון שלא כפר'
בבית דין אלא שאינו כאמן לומר פרע שפרע קודם כיון
סהודה באתם עדי' שלא ליה הבל' אם אמר שפרע החרס'
כן כאמן וה' יונה כתב אפי' כפר חוץ לבית דין חייב לומר'
לומר אחר כן פרעתי וכאל' התרומות חילק וכתב געצו'
מנה והשיב אין לך בידי כלום או שקר חתה דוכר והק'
זה והביא עדים שהפקיד אצלו או שהלוי בפניהם ואמר
הכתב כן הוא אבל החזרתי לו פקדונו או פרעתי חובי
לא הוחזק כפרן שהרי מתקן דיבורו אבל אם החר העד
העדאת עדים אומר פרעתי אחר שטענתי אין לך בידי
כלום הוחזק כפרן שהרי הודה שטענתי היתה דרך נח'
היו דברים מעולם וב' ש' אם חזל הו' בית דין קודם זכ'
סבאו עדים מה רצונו לומר באין לך בידי כלום ופ'
ופירש שדעתו לא היו דברים מעולם שהוחזק כפרן

להשביע את עצמו והאחד כתב חס ושלום שנפתח לו א
 חכמו להשיב דבריו ולשכנתי שלא בטענה אבל אם חזר
 ואמר איני חייב לך כלום אנו טוענין לו וכן כתב ח'א' ה
 הראש ז'ל אפי' לא טען אלא בשזה תוכנו במנה שהודה לו
 ואמר איני חייב לך כלום הדין פוטרו ותולה הודאתו ב
 בזה שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו אעפ' שהוא לא ט
 טען כן הודה בקנין או במעמד פלגתן שוב אינו יכול ל
 לטעון טענת השטות ולא טענת השכחה תשובה לגאון
 אם הודה בב'ל' לא שאל אם הודה מעצמו לא שאל תוכנו
 והודה אינו יכול לחזור אלא תוך כדי דיבור והני מילי ב
 בפי' ג'אבל בפי' יחיד אפי' הוא מומחה אין הודאתו בפי
 בפי' כלום ואני בתבתי למעלה שיחיד מומחה דינו כג'
 הדינות לרבינו האי תבטלווהו בדין בחפץ פלוני והשיב א
 אינו שלך אלא של פלוני אינו הודאה להוציא השני מידו א
 אפי' אמר הודאה זו בב'ל' דכי אמרינן הודאה בבית דין א
 אין צריך לומר אתם עדי הכי מילי דכי מוכינן לאודווי' ב
 בהא מילתא אבל הכא שיחה בעלמ' היא ולא היתה הודאה
 שהרי יכול לומר אינו שלך ולא היה צריך לומר אלא של פ
 פלוני והרבה דברים שיחה בעלמא הם ואינו מויק לו ב
 כלום וכתב בעל התרומות ראובן שאמר לשמעון חייב א
 אתה מכה לגוי ואמר שמעון כן ואמר ראובן אתם עדי ד
 דהני הודאה וכשיבא לוי לתוכנו אינו יכול לטעון לא ט
 טענת השטות ולא טענת השכחה אעפ' שלא בא ראובן ב
 בהרשאת לוי ולא עוד אלא אפי' לא אמר ראובן אתם עדי
 אינו יכול לומר ללוי משטת אפי' כך שהרי לא תבעו לוי ולא
 השטת בו שיטתו בו בהודאתו גם הוא שאלה ל'ח' הראש
 ז'ל שאלת ראובן שאמר לשמעון ולוי מכה לי בידכם ואמ'
 ליה שמעון קן ולוי שתק אי הוי הודאת שמעון ושתיקת לוי
 הודאה גבי לוי או לא לגבי שמעון שאמר קן חס אמר ר
 ראובן לעדים אתם עדי ושתק שמעון הוי הודאה אבל לג
 לבבי לוי לא הוי הודאה דהודאת שמעון אינו הודאה לבבי
 לוי וגם בשתיקתו לא הפסיד כלום וכן כתב בעל התרומות
 אפי' לא הוי שמעון ולוי שותפין אין הודאת האחד מחי
 את חברו בהודאתו אמר מכה לפלוני בידי ולא אמ' אתם
 עדי וקפץ זה וכשבע על הודאתו בפי' עדים וכל המלוה
 ותבעו והשיב שלא להשביע את עצמו כיון וכשבע לשקר א
 אין שומעין לו וכן אם יטעון סכחתי וכשבעתי והייתי ס
 סבור שהייתי חייב לו ועכשיו כזכרתי שאיני חייב לו כלו'
 אין שומעין לו דחזקה אין אדם נשבע אלא באמת וכביר'
 המורה לחכמו בפי' עדים קבלתי ממך כך וכך מחוב ש
 שיש לי עליך אין צריך לומר אתם עדי לא שאל מלוה בש
 בשטר לא שאל מלוה על פה שאין כאן לא השטות ולא הש
 השטת הא למה זה דומ' לפירע חובו בפי' עדי' שהמעשה
 נגמר בראיותם ואין צריך לומר אתם עדי אף כאן ההו
 ההודאה נגמרת בעדותו ואין צריך לומר אתם עדי והוא
 הדין סמי למוחל חובו בפי' עדים שאין צריך לומר אתם
 עדי שהמחילה היא כפרעון וכשם שאין צריך לומר אתם
 עדי כך אין צריך לומר כתובו שאין צריך לומר כתובו א

אלא כשהוא מחוייב עצמו בהודאתו שלא תהא עליו מלו'
 בשטר בלא שיצו לכתוב אבל בענין מחילה ופטור אין צ
 צרי' המתעסק בשל חברו ונותן לו דיוח בכל שנה ולבסוף
 טען כי לא היה שם דיוח ורוצה לחשוב מה שכתב לו בש
 בשביל הקרן כתב הראבד שאם נתן הריג' בל' ע'א' ו
 ואמר אתם עדי אינו יכול לחזור בו אבל ק'א' לא אמר אתם
 עדי כן שאמר לשם דיוח כן שאמר סתם ישבע עכשיו ש
 שלא היה דיוח וכל מה שכתב לשם דיוח יעלה לו לשם קרן
 ובעל העיטור כתב אי יהיב ליה דיוחא באפי' סהדי חי' כ
 כמי מודה ליה דכי יהיב בשם דיוחא קאמר ליה לאו כל כ
 כמיכיה למיחשב ליה השהא לשם קרנא וגבי ליה כולה חף
 על גב דל'א אמר אתם עדי' חב'א' יהיב ליה בהתמח' מש
 משתבע דל'א הוה ביה דיוחא וזקיף קרנא אדיוחא שאלה
 לה' הראש ז'ל ראובן כהן מכה לשמעון ולוי להתעסק ועשו
 עליהם שטר וכשבעו שיתנו לו חצי הדיוח שאל ראובן את
 מעותיו וכתבו לו מנה שאל מהם הדיוח אמרו לו כך וכך
 הרוחנו ולא יתגר אמר ראובן לשמעון אתה אמרת לי ש
 שהרוחתה כ' ואמר לו שמעון לא אמרת לי כלום וכשבע
 ראובן שכך אמר ליה שמעון וכיון שכשבע סכך אמר ליה
 שיתנו לו כ' זהובים ומפני כח השטר שהיה לו עליהם ו
 ולא היה בו שום פריעון הוצרכו ליהן לו כפי מה שאמר ע
 עתה בא לוי ותבע לראובן בדין ואמר לקחת ממנו עשרי'
 וזה זהובים שלא כדן כי לא הרוחתים והוצרכתי לפירע
 בפ' השטר והשיב ראובן מה בלקהדי מריוח לקחתי כפי
 מה שאמר לי חזירך יראה כיון שהל' ראובן לשמעון ולוי
 בשותפות נעשו אחרת ופר'א' זה לזה והיה כח לראובן
 לתבע כל החוב מאיזה מהם שירצה והנה תבע לשמעון
 וכשבע ראובן שמעון אמר לו שהדיוח כ' זהובים וכתבו
 לו מהם חלקו אחר שכשבע ראובן שכך אמר לו שמעון ה
 הרי כשתלק ראובן משמעון ולוי כי פרעו לו חובן מדעתן
 על פי מאמר שמעון שאמר הוא עצמו לראובן שכך וכך ה
 הרווחו ומה שטוען לוי שאנוכים היו מרמת השטר לאו
 טע' היא כיון שלא מסר מודיע בפי' עדי' קודם שיכרע

פב

מלו' שהוצ' שטר שאין מקווי' ואינו מוצא עדי'
 לקיימו והלוא מורה שכתבו אלא שטוען שר
 פרעתי כאמ' שהכה שחשד הוא הפה שהתיר ואפילו חי' ב
 כתבו בו באמנות אינו מועיל לו כלום והוא הדין כמי' ל
 לבל מה שיטעון בו דבק שמבטל השטר כגון חמנה או כ
 כתבתי ללוות ולא לייתי אף על תנאי נעשה ולא כתקיים כ
 כאמ' דהאי' שטר חספ'א בעלמ' הוא אחי קא במכת חלוא
 ואיהו מבטל ליה כתב ה'מכס ואם אחר כך מצא המלוה
 עדים לקיים השטר בבית דין הרי הוא כשחר השטרות ו
 וגובה בו ואם השטר מקווי' וטוען הלוא פרעתי כולו או
 קצתו והמלוה אומר לא נפרעתי כלום אם יש בו באמנות
 אינו כאמ' ואפי' אם אמר השבע לי אין שומעין וגובה בלא
 סבועה ומיהו אם יש ב'א' המאומר ממנו לא יגבה אלא ב
 בשבועה שצריך לישבע ל'א' המאומר שלא נפרע מחובו כ
 כל' ואין המוקדם יב' לומר למאומר לא אשבע עד שתשבע

הזרע להשקות בצמח מיתתו ואפילו כבריית דווקא שהו' בעצמו טען משטה הייתי כך אבל אי לא טעין לא טעני' ליה במה דברי' אמורים שהו' קיים אבל אם טענו חבירו מנה' ליה' ~~הוא~~ ^{הוא} בריא והודה ומת טענין להו' ליתמי שלא כיון חלא להשקות בו דכל מה דמצי חיהו למיטען טענין להו' ליתמי כתב בעל הגרמות אם התובע תופס ממון הכתוב בשעת הוראתו כנגד המכה שהוא מודה לו בו חשב' שיש עדים שהוא ממנו של זה הכתוב שוב אינו יכול לטעון טענת השטות שהתשיטה עושה להודאתו הו' הודאה במורה ואם כשתבעו והודה בפני בי' דין או בפני עדים יהיו לעדים בין שאמר להם הכתוב אתם עדי בזה הודאה זו או שאמר תתבע אתם עדי ואמר הכתוב כן תהיו לי עדים או שסתק הכתוב שוב אינו יכול לומר משטה אני כך אבל יכול לטעון פרעתי אבל אם שלא בפניו אמר הלה לעדים אני חייב לפיכך מנה והו' עלי עדים לאו כ כלום היא כיון שלא היה ההודאה בפני המלה והא דמנהי אתם עדי דווקא כשתבעו מנה ואמר לי הן ואחר כך אמר אתם עדי וסתק לזה אבל אם אמר לו מנה לי בדרך ו והל' שסתק ואמר לעדים אתם עדי וסתק הכתוב אין ש סתיקו כלום דל' הו' סתיקה בהודאה חלא כשהודה לו תהילתו ואמר לו הן וכשאמר התובע אתם עדי שסתק חלא כשתתק מתחילה ועד סוף יכול לומר לא חששתי לה להאיך כתב הלה דהו' חרין כמי אם אמר הריני מודה בפניכם אין צריך לומר אתם עדי דער כאן לא אמרינן ד דצריך לומר אתם עדי חלא בשלא אמר כלשון הודאה חלא אם אמר כלשון הודאה אין צריך לומר אתם עדי דתו לא מצי אומר משטה הייתי כך והיכא שמודה בפני עדים כ בשדים הודאה במורה וחזו ליה סהדי אחריני חף על גב דליהי' לעדי הודאה כי אתו עדי ראיה ומסהדי ראורי קרי' הכך מחוייב בהודאה בהלואה דמיא נהי' היכי דבני הל' לא' לא בעינן עד דמקבל להו' להי' סהדי אכפשי' חלא מצי חזו ליה מהימני לאסהדי עליה גבי הודאה כמי חשב' דלא מקבל לאחריני עליה מהימני דמשעת הודאה אחייב ליה והכי גילוי מילתא בעלמא כינהו על' וכן כתב הרמבם הודה בפני שנים שיש לו לפ' כי חצלו מנה דרך הודאה ג במורה ולא דרך שיחה חשב' שלא אמר אתם עדי ואעפ' שאין התובע עמו הרי זה עדות ומורה תבעו בדין ואמר לא היו דברים מעולם אין סומצין לי חלא משלם על פיהם עכ' ואח' הרמבם ז' כתב דלא מהני חלא באתם עדי כדפי' לעיל וכתב בעל המאמר שהודאה בפני עד ח' לזו כל' היא אפי' שאמר ליה אתה עד ולא משתהב אפומיה אם כפר ב בהודאתו ולא מיחייב אם הודה בהודאתו דמילי דברי כי כינהו עד דאומר לשנים אלה עדי וכן כתב הרמבם משו' גזון חבל הרמבם כתב דהו' הודאה בין ליטבע על פיו אם כפר בין לפרוע אם הודה וכן כתב רב אלפס וכן כתב אחר' הרמבם ז' בתשובה ההוא דאבמין סהדי לחבריה בכילתא ואמר ליה מנה לי בדרך אמר ליה הן אמר להן עדי ושיבני לזון סהדי עלך אמר ליה לא ואסקינן דלא הו' הודאה כי

כיון דאמר ליה לא אבל אי שסתק הו' הודאה ודווקא כי בה אי גזוןא דאיכבי לי' לאסוקי ארעתיא שיש שם עדים דלמא אמר ליה עירי ושיבני להו' סהדי אם לא שהיו שם אבל אי לא איכבי לאסוקי ארעתיא שיש שם עדים כגון ש שאמר אתם עדי וזה אינו יודע שיש שם עדים וסתק לא הו' הודאתו הודאה לא תבעו שום אדם חלא הוא בעצמו הודה מנה לפלוגי בידי בין שלא בפניו בין בפניו שאמר ליה מנה לך בידי ואחר כך תבעו ואמר ליה תן לי המנה שאתה חייב לי ואמר ליה אין לך בידי כלום שלא הודיתי חלא שלא להשביע את עצמי שלא אראה כעשיר כאמון ופטור בין כבריא בין בשכיב מרע והרמבם כתב דווקא שלא בפניו שבת' הודה לו בפני עדי' וכשתבעו אח' ב' טען שלא להשבי' את עצמי הודיתי כאמון וכשב' היס' ואם כשהו' בפניהם היה התובע עמו אינו יכול לטעון שלא להשביע את עצמי הודיתי אבל אם טען פרעתי כאמון וא' א' הרמבם ז' כתב כשבאר הראשונה ולענין שבועה כתב א' הרמבם ז' לא אם טען תן לי המנה שאתה חייב לי ואם תרצה לכפר הרי פלוגי ופלוגי שאמרת בפניהם שאתה חייב לי צריך ליטבע היסת דל' מהכא עדים חייב ליטבע על תביעתו אבל אם אמר תן לי מנה שאמרת בפני פלוגי ופלוגי שא שאתה חייב לי חף שבועה אינו צריך כתב הרמבם חפיו אמר אתם עדי וסתק יכול לחזור ולטעון שלא להשביע ה הודיתי כיון שמעצמו הודה ולא כהירא לי מתא דאמרינ' שכיב מרע שהודה אין צריך לומר אתם עדי דמשמע אבל כבריא צריך שיאמר אתם עדי ומצי אומר מיהא אינו יכ יכול לחזור בו וטענה שלא להשביע אינה מועלת חלא כו בשמורה מעצמו אבל אם תבעוהו והודה אינו יכול לטע' בטענת שלא להשביע חלא היה לו להודות לטענת חבירו כרי שלא להשביע את עצמו חלא טענת משטה אני כך שי שייכא כשתקעין אותו שכך דרך להשקות בחבירו להודו' לו כשתובעו מה שאינו חייב לו וזה הכלל כשתובעין אותו סייך לומר קטטה ולא שלא להשביע וכשמורה מעצמו סייך לומר שלא להשביע ולא השטאה וכתב א' הרמבם ז' בתשובה שאם הודה בכתב ידו שחייב מנה לפלוגי או בת יד אחר והוא חתום עליו וחתימתו כיכרת אינו יכול לט לטעון שלא להשביע הודיתי דכולי האי לא הו' עבד שלא להשביע עצמו כתב הרמבם שמורת לחבירו מעצמו ועדים שומעין אותו מבחוץ וכן האומר לחבירו מנה לי ב בדרך והלה אומר הן כל אל' הדברים וכיוצא בהן כשיטא לפני בית דין אומרים לכתוב למה לא תתן לפלוגי מה ש שאתה חייב לו ואם אומר אין לו אצלי כלום אומרים לו ו והלא אמרת בפני אל' כך וכך אי משלם מוטב אם לא ט טען אין טוענין לו אבל אם טען לא היו דברים מעולם או משטה הייתי בין או שלא להשביע עצמי כיונתי פטור וכ וכשב' היסת עכ' ויש אומרים אפילו לא טען שלא להשבי' חלא שסתק בשוה חזר ותבעו טוענים לו שלא הודה א חלא שלא

והמלכה אומר שלא היה שום תכאי בדבר אם כתוב בו פס
שעשה בלא שום תכאי ובלא שום סיור בעולם אין הלכה
כאמן לומר בתכאי נעשה ואם אינו מפורש בו פסלח שום
תכאי היה והלכה אחר בתכאי היה וקיימתיו ואין המלכה
מורה לו שהיה שום תכאי כיניהם ואין העדים לפנינו כ
כשכח המלך בעין של תורה ונמלט חוטו שהרי אינו עוקר
בטענה זו גוף השטר והרי היא בטענת פרעון ואפי' אם
יש בו באמנות אינו מועיל שהרי אין הכאמות רק כנגד
הפרעון ואם הורה המלכה שבעשה על תכאי אלא שאומר
שעדיין לא קיימו הלכה הואיל ומורה לרברי הלכה ובא
להוציא מן הלכה על המלכה להביא ראיה ואינו כאמן במ
כמו שאין אומרים מנו להוציא מלון ואם אין לו ראיה
כשכח הלכה היסת וכפטר ואם יש לגה עדים שכתכאי כ
נעשה ואין המלכה מורה לו מקבלין עדותן שאפילו עדי
השטר עצמן כאמנין לומר תכאי היה דבריהם אפילו אם כ
כתב ידם יונא ממקום אחר וכפטר הלכה אפי' בלא שבע
ואם אחר מעדי השטר אומר תכאי היה ואחר אומר לא ה
היה תכאי בטל השטר וכשכח הלכה היסת וכפטר אכל אי
אינו כשכח שבעת התורה להכחיש העד האומר אינו ת
תכאי כיון שהעדים מכחישים זה את זה וכל אלו הטענו
שאמר שאין הלכה כאמן להשביעו כגון אמנה או ריבית
או לא לוייתי וצריך לפורעו אחר הפרעון יכול לתובעו כ
בטענות הללו אם יורה יחזיר לו ואם לא ישכח היסת ויפ
ופטר טען הלכה על שטר מקויים שחזו פרוע והמלכה
אמר שלא כפרע ממנו כלום ועדים מעידין שכולו פרוע
כשכח ונזכה מחצה שהרי הורה בחזיו ולא חשיב במשיב
אבירה שלא הורה אלא מפי השטר שעליו ואין המלך גובה
אותו אחזי אלא מבני חרי שיאמרו הלקוחות כסמוך על
העדים והם אומרים שכפרעת מפלגני במה יבר' חמורי
שאין בו באמנות או שהאמינו על עצמו ולא בשכח עדים א
כל אפי' האמינו בשכח עדים גובה כל חובו מבני חרי בלא
שבע' ואם אין לו בני חרי לרברי המפרש' שאין הכאמות
מעיל לבני לקוחות אינו גובה בהם ולרברי המפרשים ש
שאל קדם הכאמות ללקוחות מועיל הכאמות אף לגבי
לקוחות גובה ממי ממעבדי דאף הימניה ופסליכסו לס
לשהדי **פ** אפי' המלכה מורה שקבל ממנו דמי ה
השטר **פ** אלא שאמר שקבלם בשכח מלכה על
פה שהיה לו עליו ואין הלכה מורה בחותמ' מלך זה כתבתי
בשמן כ' ח' ואם הלכה מורה בשתי ההלואות ושתייהן עבר
ומן וכתן לו מכה בשתם ולא פירש והמלכה אומר שרונה
לחשוב אותן כפרעון מלכה פלגני מפני שאין לו כח על ליה
לגוסו ובאחרית יש לו יותר כח לגוסו כגון שיש לו ערב
והלכה רונה לחשוב אותה כפרעון המלך שאין לו כח ערב
כי אומ' על אותה כתבו' אין שומע' לו וכת' בעל התרומות
אפי' אומר הלכה בפירוש לא אפרע לך אלא מחוב פלגני
ש' לך ערב והמלכה אומר לא אקבלם אלא מחוב פלגני ש
שחיי בטוח ממנו כי כבר הדין עש המלכה שהרי עבר ל
ל' אפי' מלכה ואם יש מחלוקת ביניהם שהלכה אומר

מחוב פלגני שפלגני ערב בו נתתים לך ואתה על מנת כן
קבלתם והמלכה אומר מעולם לא כתבתי לך לקבלם חס
מחוב פלגני שאין לו בו ערב ואין אם החוב שחמ' הלכה
שפרעו בו הוא מלכה על פה כאמן בהיסת לומר פרעתי
וכפטר הערב אפי' אם היה קבלן ואם שני החובות יש לו
עליהן שטרות אף לא פרען בעדים כאמן המלכה במנו ו
ול' ד' ח' ואם אין בו באמנות כשכח על שטר ונוטל ואם
יש בו באמנות נוטל בלא שבעה אכל אם פרעו בעדים ו
ומעדין שכתורת פרעון כתנם לו ואין ידועים מאיזה ש
שטר יש אומרים דאיתרע שטרא כמו גבי ביטראי היבא
שכתנם לו בפני עדים ולדין מכתכרא חעב' דיש עדים
שכתנם בתורת פרעון כאמן לומר שקבלם בשכח החוב ש
שאין לו בו ערב כיון שמכרר שיש לו שני שטרות עליו שה
שהרי אינו מכחיש העדים בהלום דלא חמריכן בביטראי
איתרע שטרא אלא בזמן שאין המלכה מכרר דבריו שיש לו
עליו חוב אחר שאז נעכתי גרועה כיון שהפרעון ודאי ו
והחוב האחר שאומר שקבלם בשכח ספק ואין ספ' מוכיח
מידי ודאי אכל כאן שמוציא ב שטרות בכר ואינו מקחיש
העדים כלל הרי השטר שטוען עליו הלכה שהא שרוע עו
עומד בחזקתי לשיכך אם יש בו באמנות גובה מהלכה או
מן הערב בלא שבעה ואם אין בו באמנות כשכח ונוטל ש
שטרנו טוען הלכה על שטר מקויים שהוא אמנה או פרוע ו
ואומר המלכה אמת הוא כמו שאתה אומר אכל היה ל' א
שטר בצר ואחר אין טענתו טענה אעפ' שהוא בעצמו פו
טוב את שטרנו ואילו היה רונה היה אומר כשר הוא שה
שהרי הוא מקניים אפילו הכי אינו גובה והלכה כשכח הי
היסת וכפטר **פ** הפוגם את שטרנו לא
יברע אלא בשכחה אעפ' שלא
טען הלכה השכח' לי כיצר הרי ששטרנו היה חלק זון וטוען
הלכה פרו ע כולו והמלכה אומ' לא כפרעתי אלא מקצתו נח
לא יפרע השאר אלא בשכחה בעין של תורה אפילו היו
עדים בשעת הפרעון או שכותב לו סוכר במה שפרע ולא
אמריכן אי איתא דפרע טפי בעדים הוה פרע ליה כדפ
כדפרעיה מעיקרא או כותב לו סוכר דשמה כדמין לו מ
מעיקרא לפורעו בעדים או כשוכר ואחר כך פרעו בינו
לבינו וחפי דקדק לברך תשכחו אפי' בפחות ממוה פרוט'
ולא אמריכן כיון שדקדק כוליה האי ודאי קושטא קאמר ב
במה דברים אמורי כשאין בו באמנות אכל יש בו באמנות
אף על פי שלא פירש בין ככולו בין במקצתו אלא האמינו
סתם כאמן ונוטל בלא שבעה וכתב אף ה' אש ז' א' אש
טאם כתב בו פרעון ביני שיתי לת חשיב כפרעון לחייבו
שכיעה כתב ה' אש אף על פי שפוגם שטרנו היה החוב ל
לזמן ותבעו בתוך זמנו נפרע בלא שבעה עבר זמנו ל
לא יפרע אלא בשכחה ורבינו האי כתב שאפילו בזמנו ל
לא יפרע אלא בשכחה והפחת שטרנו נפרע שלא בשכחה
כיצר היה שטרנו חלק זון וטוען הלכה פרעתיך כולו והמלך
אומר לא כתפרעתי כלום אכל איך חייב לי חלק זון כמו
שכתב בשטר שלא הליתך אלא חמש מאות צמה שכתב

פלא נפרעת מחוכך אכל מחירים סתם על מי שיודע שהוא
פרוע אין שאינו פרוע ומשכיעו נחמס וכתב בעל התרומה
גאס יש בו באמנות מפורסם לראשון שאין צריך לישבע עד
באין וקראתו בן שאין מועיל באמנות גבי לקוחות הכי כ
כמי אינו מועיל לבעל חוב מאחר אין בו באמנות כל זמן
שלא יטעין השכל לי שלא פרעתיך אין משכיעין למלוא א
אלא אומר לגיה שלם ואם טען השבע לי שלא פרעתיך מש
משכיעין אותו בנקיטת חפץ ויטול לה רצה לישבע ותפס
מכסאי הלגה לאמפקינן מיניה שהפסד עומד בזהק שאינו
פרוע אעפ"י שלא נשבע המלוה אבל אם לא טען לא טענינן
ליה וזה החילוק יש בין פוגם שטרו למי שאינו פוגם כתב
הראב"ד ואם הנחזק הלגה כפרן באותו השטר כגון שאמר
לה' ד' מ' ובאז עדים שכתקיים השטר וחיובוהו ב' לפרוע
ש' אינו יכול לומר השבע לי שלא פרעתיך אעפ"י שאין בו
באמנות סבבה הורה שלא פרעו שכל האומר לא לוייתי כ
כאילו אמר לא פרעתי דמי אבל אם יחרים סתם על מי ש
פוטל ממנו ממון שלא כדן אין מוחין בדין שאלה לרב
אלפס אם לא טען השבע לי וגם לא פתחו לו לישבע אם י
ישאל מבית דין מה חייב לו תובע זה אם יש להם לומר ח
חייב לך שבעה אם לא תשובה אין אומרים למלוה בל"ס א
אלא אומרים לגיה פרע לו ואם שאל רעת ב' ד' מה חיי' לך
אין אומרים לו לכתחילה חייב לך שבעה חלף אומרים לו מה
אתה רוצה שיתחייב לך אם אמר רוצה חני שישבע לי מ
משכיעין אותו ואם לאו אין פיתחין לו היה המלוה תלמי'
חכם אין משכיעין אותו שאין אדם חושדים אותו שמוציא
שטר פרוע מל' לא מביינן ליה אלא אי תביט משל ליה לא
מפקינן מיניה ואם הוא מעצמו רוצה לישבע כדי לגבות
סלו שומעין לו ואם המלוה והלגה שניהם תלמידי חכמים
מסתברא חזר הדין לבמו שהיה והא דמשכיעין ליה דוקא
כפבא הלגה בטענת בריא שהוא פרוע אבל אם בא בטענ'
שמוא לא משכיעין ליה כלל אפי' אם גם המלוה משיב איני
יוזע אם פרוע הוא אם לאו ואם מת המלו' ויורשיו מוציאי'
השטרות והלגה טוען שהוא פרוע יש אומרים כיון ששבעו'
זו קילת שהרי אין פותחין בה אם לא שישאל הלגה לבייבך
כוטלן היורשים בלא שבעה ורב שר שלום כתב כיון שח
סאין המלוה באן שיהל לישבע נשבע הלגה ונפטר ורב א
אלפס כתב שהיורשין נשבעין שבעה שלא פקדנו אבא ו
ושלא מצאנו בין שטרותיו ששטר זה הוא פרוע וכוטלן ו
וכן כתב הרמב"ם וכן עיקר טען המלוה כיון שיש לי ליש
לישבע תאמרו ל' זה שביא ממנו לפיכך קדים שאשבע
כדי שיהא מוכן לבשאשבע הדין עמו ואם לאחר שבאו ב'
להסביע למלוה שאין שטרו פרוע טען הלגה שאין לו לפרו'
וצריך לישבע על זה בפ' תקנת הגאונים צריך עיון מי י
ישבע תחילה שכל אחד יש לו טענה הלגה יאמר למה אם
אשבע שמוא לא ישבע המלוה אחר כך שאינו פרוע וה
והמלוה יאמר למה אשבע שמוא ישבע הלגה שאין לו כ
המה לפרוע ונמצא שנשבעתי לבטלה וכתב הרמב"ם שה

מהלגה ישבע מיד בתקנת הגאונים וכשתשיג ידו ויקח
לבעל חובו ישבע המלוה שאין שטרו פרוע ואחר כך ית'
והגאונים כתבו שאין אחד מהם נשבע שהנשבע אינו ח
חייב כלום עד שישבע ההיובע והתובע אינו חייב שבע'
עד שיהא ממנו מזומן ואם רצה התובע ישבע אם נתן
לו מוטב ואם לאו ישבע שאין לו במה לפרוע היה המלוה
חסוד כתב הרמב"ם כל הנשבעין מדבריהם וכוטלן אם
היו חסודים הכתוב נשבע היסת וכפטר והלמה כתב
שכוטל בלא שבעה כיון ששטר מקוים בידו אלא שרבנן
הטילו שבעה עליו לא יספיד בשביל שאינו יכול לישבע
והכי מיהתברא לא היה חסוד ורצה להפק השבעה על
הלגה אין שומעין לו כיון ששבעה חמורה היא כעין דא
דאורייתא אין שומעין לו להפכה אלא אומרים לו השבע
וטול או לך בלא שבעה ואם יאמר המלוה אי אפטר לי
לישבע שאינו רוצה בתקנה זו שתקנו חכמים להנאתי א
אלא תהא תביעתי במלוה על פה וישבע הלגה היסת ויפ
ויפטר ואמר המלוה איני רוצה לישבע אלא אחר שאתה
מטיל עלי שבעת היסת לפי דבריך שהחזרת אותה היסת
הריני מהפכה עליך דהא ברבנן מהפכין הדין עמו ומ
ומחייבין התובע לישבע היסת ויטול ואם אמר התובע
איני נשבע ואינו כוטל אלא אחרים סתם הרשות בידו ו
ואין הלגה יכול לומר או השבע וטול או הוציאני מכלל הח
החרם ואם יצא הלגה מבית הכנסת ולא רצה לשמועה
החרם אין מכדין אותו בכך שהרי אין בחרם לא הזכרה
ולא אמן ומחרימין שלא בפניו וכוללנו בכלל החרם ואם א
אין הלגה טוען פרוע אבל טוען טענות אחר' כגון חמנה
או ריבית על זה כתב הרמב"ם הוציא עליו שטר מקוים
והלגה אומר שטר מזוייף הוא או מריבית או שטר חמנה
או בתבתי ללוות ולא לוייתי כלל של דבר אם טוען טענה
שאל הורה בה בעל השט' היה בעל המלוה עומד בשטרו
ואומר שזה לווען שקר והלגה אומר ישבע ויטול בזה יש
חילוק בין הגאונים יש מי שהורה שחייב בעל השטר ליש
לישבע כעין של תורה כמו שנשבע בשטוען עליו שפרעו
ורבותיו הורו שלא ישבע המלו' אלא בשטוען הלגה שהל'
פרוע בלבד שהרי הורה בשטר ולפרעון הוא עומד אבל
כל אינו הטענות לאו כל הימכו לבטל שטר מקוים אלא
ישלם אם אין בו באמנות ואחר כך יטען על המלוה ב'
סירצה אם יורה יחזור לו ואם כופר ישבע היסת ויפטר
ולזה דעתי כוטה עד כאן ואם טוען הלגה מחלת לי השט'
כתב ב"ה הע' טור שהוא כ'טו טענת חמנה וריבית ואינו
כאמן אבל הרמב"ם כתב דלא חשיב כמו חמנה וריבית דה
דהכך באין לעקור את השטר לפיכך אין שומעין לו אפילו
אין בו באמנות אבל מחילה אינו עיקר השט' וחשוב כמו
פרעון לפיכך אם טוען שמחל לו שומעין לו אפי' אם יש
בו באמנות שהבאמנות אינו מועיל אלא כנגד הפרעון ו
והמדקדקין כותבין והאמנותיו לומר לא נפרעתי וכל ע
עניני חוב זה ועדיין יש להקפך טען הלגה השטר נע
נעשה על תנאי שאלם אקיימו אפטר וקיימתי בכך

אחר עומד בשלל אפי' לא הניח להם אביהם כלום שאם יגבו מזה אפי' מעות חוזר וגובה אותם מהם וכתב ה' חמבן אפי' היועמים קטנים אין חומרין שהן יגבו מיד ולא יגבה מהם עד שיגדלו כיון שתפש מחיי אביהם שנים שנים לכל אחד מהם שטר במכה על חבירו והם שנים בבכ בכסיהם דריבא הוא שיעמוד כל אחד בשלל ומכר אחד מהם חובו לאחר והלוקח בא ליתו בעו וטוען הלנה כיון ש שלל אחד ואחר עומד בשלל הרי שטר כמו פדוע וכאם שהוא לא היה יכול להוציא ממנו כך אתה שצא מכחו לא קוציא ממני כלום כתב הרמבם שאין שומעין לו שאין ה' השטרות בחזקת פרושין אלא שאין בית דין כזקקין לתן מ משום אפרכי מטרתא תדע שאם אחר כך קנה זה עדיית ובינומית ואין לשני אלא זיכרית כל אחד גובה חובו אף על פי שפועל הלואה היו שניהם שנים בבכסיהם אלא כ כך הוא חדין הלוקח גובה מן הלנה וחוזר הלנה וגובה מ מן המוכר מבני חרי ואם אין למוכר בכסיהם אם גבה ה הלוקח קרקע מזה חוזר וגובה ממנו שהרי הוא משועב' לו לחובו ואם גבה ממנו מטלטלין רואין אם שיעבד' לו מ מטלטלי אבב מקרקעי שקנה ושיקנה חוזר וגבה אותם ממנו ואם לאו אינו טורף ממנו כלום **פז** ראוהו שמונה מכה בשמעון ושמעון בלי ונותני' לראובן לא שאל אם נתחייב לו כך כבר לשמעון בשעה ש הלנה מראובן לא שאל אם נתחייב לו אחר כך ואין חילוק בזה בין מלנה בשטר בין למלנה על פה כיון שסכי הלויים מורידים כל אחד למלנה שלו מוציאין מלוי ונותנין לראובן בכל ענין שיתחייב לוי לשמעון בין דרך הלואה שהלנה לו בין דרך שכירות מוציאין מידו ונותנים לראובן וכתב ב בעל התרומות דווקא דאין לשמעון בכסיהם לפרע ממנו ששדרו לו כ'ד' והשביעוהו ולא מצאו לו אלא חוב זה אבל אם יש לו בכסיהם אין בית דין כזקקין להוציא מזה ולתת לו לה ואף בזמן שאין לשמעון בכסיהם אין ראובן יכול לבזבז שיתבע מלוי ויפרענו שאין מוטל עליו זה הטורח אלא על ראובן לטורח ולהוציא מלוי ואין שמעון יכול למחול ללוי שהרי פקע השיעבוד שים לשמעון על לוי וכתב לראובן וכן אם אמר שטר אמנה או פדוע הוא אינו כאמן להפסי' לראובן כדפריש לעיל בסימן מ' ואם אחר סנתחייב לוי ל לראובן בבית דין הלק ופרע לשמעון חייב לפרוע לראוב' פעם אחרת שצדד נתחייב לראובן בבית דין ראובן הלנה לשמעון על פה ושמעון הלנה ללוי בשטר ומכר לוי כל כב כסיו וכא ראובן לטרוף מן הלוקחות של לוי בכח השטר שיש לשמעון על לוי אעפ' ששמעון היה יכול לטוען לראוב' פרעתיך אין הלוקחות של לוי יכולין לרחות לראובן ולומר לו פדוע אתה משמעון ואין שמעון כאמן בהוצאתו עלינו שלא פרע שפועל קנוניא עלינו לפי שסוף סוף הלוקחות חייבין לפרוע לשמעון שהוא מלנה של המוכר ואלהם והואיל שיכול שמעון לטרוף מהם הרי ראובן מלנה של ש שמעון טורף מהם הואיל ושמעון מודה לו מת שמעון וכ יפצחו יורשו וטוען לוי פדוע הוא כשמעון היורשין ש אלא בקדונו אבא וגבין מלוי וחוזר ראובן וגובה מהם

בשטונה אם היה חובו בשטר ואם לא רצו לישבע ואומרי יודעין אכן שפרוע הוא הרי זה משביעם היסת שהרי הוא טוען טענת כרין שירשו זה השטר מאביהם ניש לזכות בו ויא שכתב ראובן שלא פקדני שמעון הלנה הסכי ונ' מלוי ובעל העיטור לאבת' כן אלא לחא' הראש זל ששאלת ראובן יש לי חוב בשטר על שמעון ושמעון על לוי אחיו ו ובא ראובן לגבות מלוי וטוען לוי אחי גמלתי חסד והלני להחזיק ידי והתנה עמי שלא יכבדי לפרוע אלא לבשרתה ובד' מכירין טענתו קצת שהיא אחת מי הוי טענתו טענ' או לא יראה אם תבאי זה מפרש בשטר שלא יוכל לכופו אלא לכשירצה אין לו משועבד לראובן יותר מלשמעון ח אבל אם אין תבאי זה מפרש בשטר חעפ' שידוע הוא ששמעון לא היה כונן את לוי אחיו לפרוע מאז בכל עת ש שירצה יגבו מלוי אחיו ואותו כח יש לו לראובן ומה שכ שכתב הקת בשאלתך מי אמרינן כל זמן ששמעון חייב ל לראובן כלום עבדי הוא ולא כל במיניה לגמול חסד ב בממון דבר הא לאו מילתא היא כי היה יכול ליתן מטלטלי לכל מי שירצה ולא נשתעבד לוי לראובן אלא לאחר ההלנה' אבל לאחר ההלואה נשתעבד לוי לראובן בכל השעבוד שה שהיה לו לשמעון עליו ולא כל במיניה דשמעון למחול לו ולהרויח לו הזמן **פז** התובע לחבירו מיתגב' ח חפץ שהיה יכול להחזי' בו כפי מה שביחירתי למעלה אם הוא מודה במקצת או כופר בכל ועד אחד מ מבחיטו חייב לישבע מן התורה אפי' אינו יודע שחייב לו אלא על פי העד כמו שפירשתי לעיל אבל הכופר בכל ו ואין עד אחד מבחיטו פטור מן התורה בלא שטונה ואפי' במודה מקצת אם שאמר לו הולך המקצת שאני מודה לך ב: פטור מן התורה בלא שטונה ואינו נקרא הילך אלא ח חס כן יהא המקצת שהוא מודה לו מוכן בידו בפי' ב'ד' ליתנו לו מיד אבל אם אמר הרי הוא בביתי וחתכנו לך לא ובתב הר' יוסף אבן מ'א'ב' אפי' אם יתן לו משכון על מה שמודה לו לא חשיב הילך אבל בעל העיטור כתב דמשכו' חשיב שפיר הילך דהא אפי' שט' חשיב הילך והכי משתב' תבעו שכי בליס והודה לו באחד מהם ואמר לו הילך וט טוען הקיבע שפשתמש בזה שהוא מוד' לו וכפחת מדמיו או שים לו עדים בזה או שהוא בעצמו מודה לו אין זה ה הילך אם בראה לדיין שהתבע מעדים כדי לרחות ממנו השטונה צריך לישבע שטונה דאורייתא כתב הרמבם ב כיצר אמר לו מנה וכלי יש לי בידך אין לך בידי אלא הכלי והילך ואמר התובע אין זה חבלי שלי הרי זה נשבע הי היסת וכולל בשטונתו מזה כליו ואם הודה הכתב שאין זה כלי שלו אלא שנתחלף לו חעפ' שטונה כמו כליו צריך ל לישבע שטונה דאוריית' ע'כ' ואיפ' שהוא סובר דמשכו' חייב נקרא היל' אבל לפי מה שכתבתי דמשכון נקרא הילך לא גרע זה משאר משכון אעפ' שכופר בכל והילך פטורין מן השטונה מן התורה חבמים חייבוהו שטונה וזוהיא שנקל' שטונת היסת לא שאל אמר לו מנה לי בידך ואמר לו למחר אמר תגהו לי כתתיו לך או שאמר לו יש לי בידך כ הן כגדו כסות וכלים או

שכבת אלף אמנה היה בימינו נפרע שלא בשבועה אעפ' שאין כל הממות כיון שאינו מודה לו בפרעון כלל ואם יאמר המנה המכע לי שלא פרעתיך צריך לשבע : טען המנה ואמר לא פרעתי כלום אבל אין החוב אלא ת'ק' ו והעדים טענו וכתבו אלף זוז הרי הוא פוסל שטרו שהרי מודה שהעדים העידו שקר וכשבע הלואה היסת וכשטר עד אחד מעיד בשטר שהוא פרוע לו יפרע אלא בשבועה וגם בזה כתב הרמבם שבשבתנו בתוך זמנו שנוטל בלא שביעה ורכי הא כי כתב שצריך שבועה במה דברים אמורי במלוא בשטר אבל בוליה על פה שתבעו ואמר שפרעו ו ומכאן עד אחד סיוע לדבריו הלוא שטור כיון שהעד מוסייע ואין עליו אלא חרם סתם ובעל התרומות כתב אעפ' שהעד מסייע צריך שביעת היסת לפט' ולא כהיר' ויכין דער אחד מחייבו שבועה גם כן פוסל מן השבועה

פראובן הוציא שטר חוב על שמעון ושמעון הוציא שטר שראובן מכר לו שדה אח' שהגיע זמנו של שטרו ואומר אילו הייתי חייב לך היה לך לפרוע ממני ולא למסור לי שדך אם הוא במקום שנוהגין שמי ש מקונה שדה מות' מעות ואחר כך כותבין לו שטר טענתו טענה ולא היה לו להתיב שטר המכיר אחר שקבל המעות וכאמן הלוא לומר פרעתי ושובי היה לי ואבר חפ' שיש ב בי כחמנות אבל אינו כאמן לומר מוסיף הוא כיון שהנח מקויים אבל אם עדיין לא הגיע זמן שטרו אין יכול לומר' אלא הייתי חייב לך היה לך לפרע שלך שהרי עדיין לא הגיע זמנו ואם הוא במקום שכותבין השטר ואחר כך כ כותבין המעות אין טענתו טענה שזה יאמר לא מכרתי ל לך השדה אלא כרי שיהיו לך ממה לגב' חובי ויש אומרי' שהטענה זו אינה אלא כשחין לו שדות אחרים והר' יוכה כתב אפילו אם יש לו שדות אחרות יאמר המלוא הייתי ירא שהיו עליך חובות מוקדמים ולכך מכרתי לך זה ה השדה שאם יהיו עליך חובות מוקדמים חנו חקם חלקי מזה השדה שמכרתי לך דלוא ולוא ואח' כ'קנה משועבד לשניהם וכן היא מהקנא אח' הראש ז'ל ואם הלוא מכר ק קרקע מלוא אחרי שהגיע זמן פריעת שטרו יכול לומר ללו' אילו הייתי חייב לך היה לך לטרוף השדה כשמתכרתי לך ולא מיבעיא באתרא דכתב שטרי והדר יהבי זוזי ד דמי אמר ליה איבעי לך לאיעבדי זוזך בפרעון אלא אפ אפי' היבא דיהבי זוזי והדר כתבי שטרא מצי ליה למימר היה לך לבנות קרקע בחובך כדי שלא חק המעות וא ואוציא אותם ולא יהיה לך ממה לפרוע חובך ראובן הוציא שטר על שמעון ושמעון הוציא שטר על ראובן מאומר ל ל שטרו של ראובן והגיע זמן הפרעון של ראובן קוד' שלוא משמעון יכול שמעון לומר לראובן אילו הייתי חייב לך ל לא היה לך ללוות ממני אלא היה לך לפרע בחובך וכתב הרמבם לא שכל באתרא דיהבי זוזי והדר כתבי שטרא לא שכל באתרא דכתבי שטרא והדר יהבי זוזי יכול לומר ל לא היה לך לפרע מחובך ולא דמי למוציא שטר חוב על חב ירו ומכר לו השדה דבאתרא דכתבי שטרא והדר י יהבי זוזי שאינו יכול לומר אילו הייתי חייב לך היה לך

לפרע בחובך שיכול לומר חששתי שמא הוציא המעות ו ולכך מכרתי לך השדה שאוכל למשכנך אבל הכא אפילו באתרא דכתבי שטר והדר יהבי זוזי יכול לומר לו היה לך לפרע מחובך ויש אומרים רהבא כמי אם כותבין השטר תחילה אין הלוא יכול לטעון היה לך לפרע בחובך שיאמר המלוא הוצרתי למעות ולא יכולתי לפרע ממך והבי כ כמי מסתברא לפיכך אם הוא במקום שהמלוא ניתן ללוה את המעות ואחר כך כתב השטר יכול שמעון לומר לראובן אילו הייתי חייב לך למה לוית ממני דהיה לך לתפוס המעות בחובך ואפי' אם יש לראובן זיבורית ולס ולשמעון עירית אין יכול לומר לוית ממך כדי שאגבה ה העירית ממך ואגבה אותך הזיבורית שלי שאפי' אם לא ליה ממנו יכול לבנות העירית שלו ואם ליה ממנו כדי לה להגבות הזיבורית שלו אין דרך כדי אדם ללוות כדי למכור ככסיהם ואם יאמר כינפתי למוכרה ושפרע מ ממנה המעות כך היה יכול ללוות מאחר כדי להגבותו את הזיבורית שלו ואם הוא במקום שנוהגין לכתוב השטר ואחר כך כותבין המעות אז אינו יכול לומר היה לך לפר' מחובך כדפריש' אלא כל אחד ואחד גובה מוכך ומיהא אם יש לשכיהם עירית או בינוכית או זיבורית או פיש ל לאחר עירית או בינוכית ולשכי זיבורית עומד כל אחד ב בשלו שאפי' אם יבא בעל הזיבורית תחלה לגבות מהעירי או בינוכית של זה ולהגבות זיבורית אין שומעין לו כיון ששכיהם תובעין זה לזה אלא אדרבה מבין לבעל העירי או בינוכית מזיבורית של זה ותעשה הבינוכית שלו עירית דבשלו הן שמי' וחזר ומגשף לזה מזיבורית שלו וכן אם יש לזה בינוכית זיבורית ולזה זיבורית עומד כל אחד בשלו שהרי הבינוכית תחשב לו כעירית וכמו מגבהו מזיבורי אבל אם יש לזה עירית ובינוכי ולזה זיבורי זה גובה וזה גוב' ממה כפאך שאם יגבה בעל הזיבורי תחיל' יגב' בינוכי של זה ותחזור בינוכית שפאה ליד עירית מזיבורית שלו בינוכית ומגבין לו ממנה ואם יגבה בעל הבינוכי תחילה גובה הזיבורי ויבא האחד לגבות ממנו בינוכית שהרי יש לו עירי' בינוכית מזיבורית ואם זמן השטר שמוצי' שמעון על ראובן היה קודם שהגיע זמנו של שטר של ראובן אז כ בכל ענין יעמוד כל אחד בשלו שאין יכול לומר לו היה לך לפרע מחובך שהרי עדיין לא הגיע זמנו אפי' היה ביום אחרון בגון שראובן הלוא לשמעון בשטר לחמסה שנים וכיום שנשלמו חמשה שנים בא ראובן ולוא מן שמעון לי שנים אין שמעון יכול לומר לראובן אילו הייתי חיי' לך למה שיעבדת עצמך בשביל יום אחד לפי שאדם עשוי לשעבד עצמו להיות עבד ליה לאיש מלוא כשצריך למעות אפילו בשביל יום אחד וגובה זה שלג' לסוף חמשה שנים וזה ש שלג' לסוף עשרה שנים ואם מת אחד מהם והניח יתומי קטנים ולא הכיח קרקע מדינא דגמרא היתומים גובין מן השכי מטלטלים והוא יפסיד ואם הוא פקח יגבה מן אותם קרקע וחזר וגובה אותה מהם ועכשיו שתקנו ה הגאונים שגובין ממטלטלי דיתמי קל'

עם אומרים זה לזה הורו כל מעל אלהי האכזבים הרשעים
 האלה ואומרים לו לא על דעתך אנו משביעים אותך אלא
 על דעתנו ועל דעת בית דין מדברי ה'מבם שבועת ה'
 הדיונים בין שהיא של תורה בין שהיא של דבריהם בין על
 טענת ודאי בין על טענת ספק כך היא הנשבע אומז ס' ת'
 בדרונו ועומד ונשבע בשם או בכינוי בשבועה או באלה
 מפיו או מפ' הדיונים כיצד מפיל אומר הריני נשבע בשם
 ה'אלרי ישראל או הריני נשבע במי ששמו רחום וחנון ש'
 שאני חייב לזה כלום וכן אם אומר הרי הוא ארור לשם א'
 אלרי ישראל או הוא ארור למי ששמו חנון אם יש לזה אצלי
 כלום כיצד מפ' הדיונים שיאמרו אנו משביעים אותך בה'
 אלרי ישראל או במי ששמו חנון שאין לו לזה בדרך כלום
 והוא עוכה אמן או שיאמרו לו הרי יפלוני בן פלוני ארור
 לה'אלרי ישראל או למי ששמו חנון אם יש לפלוני אצלו מ'
 וזמן ולא יודה והוא עוכה אמן אין בין שבועת היסת לש'
 שבועת הדיונים אלא נקיטת חפץ שאין הנשבעי שבועת
 היסת אומזים ס' ת' בידן אלא משביעים אותם בשם או ב'
 כינוי בשבועה או באלה מפיו או מפ' כד' וכבר נהגו ה'
 הכל להיות ס' ת' ביד חזן בית הכנסת או שאף העם גם ב'
 שבועת היסת כדי לאיים עליו וכל מי שיתחייב שבועת
 הדיונים שהיא על ידי טענת ודאי וכפירה בין שהוא מן
 התורה בין שהוא מדבריהם מאיימין עליו ומי שיתחייב
 בטענת ספק בין מן התורה בין מדבריהם אין צריך איל'
 ואעפ' שאין מאיימין בשבועת טענת ספק ולא שבועת
 היסת צריפין הדיונים לפצור בבעלי הדיונים אולי יחזרו ב'
 בהם כדי שלא ישבעו כלל עד כאן וכתב ר'שי בדורותינו
 בטל הראשונים שבועה לפי שעונשה גדול ותקנו לבזור
 עליו ארור בעשה דארור גז שבועה וכן כתב הרמ"ה מ'
 מבי אתו רבנן בתראי דבתר תלמודה כהוב לאי שתבעי
 בגזירה בדאמרינן ארור גז שבועה משום דחזן דשבועה
 בשם אלקי טפי עונשה מיהו אירי ואירי צריך ליה לאכ'
 לאכזיטו ספר תורה בידיה כתב הרמבם הורו רבותינו
 כלמי שנתחייב שבועה בין של תורה בין של דבריהם אפי'
 היסת יס' לו להחרים חרם פתם קודם שינשבע על מי ש'
 שיטעון עליו דבר שאינו חייב בו כדי להשביע אותו בח'
 בחסד ויעשה המשביעו אמן הטוען את חבירו טענות ה'
 הרבה אין משביעין אותו על כל טענה וטענה אלא שבוע'
 אחת על הכל כתחייב שני שבועות על שני טענות קלה ו'
 וחמורה משביעין אותו בחמורה ומגלגלין בה שאר הד'
 הדברים כל הטוען לחבירו טענה שאפי' אם הורה לו ית'
 יתחייב לו ממון אעפ' שכתב אין מחייבין אותו היסת כי'
 אתה אומרת ליתן לי מנה לא היו דברים מעולם אין משב'
 משביעין אותו לא היסת ולא חרם שאף אם הורה לו חינו'
 חייב לו כלום אתה קללת אותי אתה הוצאת עלי שם רע'
 וזה בושר אין מחרימים על כיוצא בזה עד כאן ומסתבר'
 שמחרימים על זה שהרי אם יתבאר שהוא אמת קונסין
 חיותי אתה חבלת הי לא היו דברים מעולם נשבע היסת
 ב'אעפ' שאינו משלם קנס על פי עצמו מש'אם שבת וריפוי
 יזה ב'ישתלי וזה אומר לא היו דברים מעולם אם הוא

במקום שגובין קנס נשבע היסת שהרי אילו הורה היה ח'
 חייב לו הכנסת כ'ר'ח' שפטור במורה בקנס כגון חבלתי
 בפ'אני אכל אם הו' מורה שחבל בו והעמידו בדין וכתחיל'
 על פי שני עדים באותי בית דין כך וכך חייב לשלם לך
 לפיכך אם טענו בדין חייבונך לשלם ק' דינרי' על שחבלת
 בי והוא אומר לא היו דברים מעולם הרי זה נשבע היס'
 וכפטר מי שנתחייב שבועת בית דין ובא ואמר נשבעתי
 כאמן אלא אם כן'התרו בו לא תשבע אלא בפני עדים וא'
 ואם העדים מעידים שלא נשבע בו ביום שאומר שנשבע
 הוחזק כפרן לאותה שבועה ואינו כאמן לומר נשבעתי ח'
 אחר כך עד שיודה לו בעל דינו או עד שינשבע בפנינו ור'
 ורבינו האי חילק דווקא מי שנתחייב שבועה דרבנן וט'
 וטוען שנשבע לא ישבע דתקנתא לתקנתא לא עבדי'הכל
 חייב שבועה דאורייתא וטוען שנשבע ישבע היסת כתב
 רב אלפס בתשובה נשבע היסת ואח' כ'הורה מעצמו במ'
 במקצת הורה ליה חסוד ופרע מאי דאודי וסבגדרו הוא
 נשבע על השאר ונוטל ותמהו על דבריו איך יחשד על פי
 עצמו ורב שרירא גאון כתב כי אודי מדעתיה אם דרך
 תשובה הורה שמתחר' על מה שנשבע לשקר כפס' מהשאר
 ואם הורה שלא על דרך תשובה נשבע על השאר שאינו כ'
 כפס' לשבועה על פי עצמו מי שכתב בכל ועד אחר מהגז'
 מבחישו ונשבע להבחיש העד ואחר כך הביא התביע ע'
 עד אחר מצטרף עם הראשון ומשלים לו זה הממון אעפ'
 שנשבע הנקבע עליו ונעשה עוד חסוד על פי שני עדים
 אעפ' שנשבע הכתבע וכפטר על פי בית דין אם תפס הת'
 התובע אחר כך משלם בלא עדים וטוען שתופס אותו על
 אותה תביעה שנשבע לו עליה שלא נשבע לו באמת וזה ח'
 אומר כבר נשבעתי ויצאתי מבית דין זכאי הדין יצאו ע'
 עם התופס ובחזן דמגו שלא תפסתי מכלל כלום ונשבע
 היסת וכפטר ואין צריך לומר שחס הביא התובע עדים
 אחר שנשבע שמוציאין מידו ונותני' לזה בין נשבע שבוע'
 דאורייתא בין נשבע היסת וכפטר ונעשה חסוד על היס'
 השביעה על פי העדים בכתב הרמבם טענה שיש לו אצלו
 חוב בקצין או בשטר ואבר והוא אומר פרעתי אנו איני ח'
 חייב לך כלום ונשבע ואחר כך'באו עדי הקצין או שהוצ'
 השטר ונתקיים הרי זה משלם אחר השבועה שינשבע המ'
 המלוה ואינו חסוד שהרי לא העידו שלא פרע ולא טען ה'
 הנתבע ל'ה'ד'מ'ע'כ' ונראה שאם יש נאמנות בשטר או כ'
 בקצין נוטל בלא שבועה **פח** אין מורה מקצת ה'
 הטענה חייב לנשבע עד שיודה לפחות כ כסף לתיכך ח'
 אינו חייב עד שיתבענו ב' מעין ופרוטה והוא מורה בפ'
 בפרוטה וכופר בשמי מעין אכל תבעו שני מעין ופרוטה
 והורה לו בשמי פרוטות כיון דאין בכפירה ב' מעין או ח'
 אם הורה בחצי פרוטה פטור כיון שאין בהודאה פרוטה
 ושיעור הפרוטה כפס' ר'ח' ורב אלפס הוא משקל חצי ש'
 פעורה של כסף נקי ושיעור ב' מעין משקל ל' פעורות ש'
 של כסף נקי וכן אם לא תבעו כסף חלא מיכי בחורות וזה
 והורה לו מקצת'שמין הכפירה וההודאה אם יש בבפיר'

שאמר לו אמת שזיה לך בידי אבל אתה מחלתו לי או כיתנו
לי במתנה דאכא דררא דמוכא לא שכל מכה לי בידך ו
ואמר לו אמת לך בידי כלום דליכא דררא דמוכא בכל ע
עכין כשכב היסת וכלבד שיתבענו התובע טענת ודאי כ
כדפיד לגיל פי' דאי שאין כופר הכל פטור מן התורה אלא
בהגאה שתבעו מנה הלוייתך אבל תבעו בפקדון שהפק'
בידו אפי' כפר בהוליה חייב לישבע מן התורה אבל אין
דעת הרמבם כן סכתב אין אחד מהפומרי' צריך להודו'
במקצת כיצד הפקידו כלים וטען שכנגבו או כשבענוכפטר
אבל אם אמר לו הפקדתך וזה אומר לא הפקדת או הח
החזרתני ונסתלק מעלי שמירתך כשבע היסת וכן פירש ר'
יצחק שאף בפקדון אם כופר בכל ואומר אין לך בידי כלום
פטור מן התורה ולזה הסכים אב"ה הראש ז"ל וכסם שער א'
אחד מחייבו שבעה מן התורה כך פטורו ומוכה שחס ת
תבעו במנה והודה לו בכ' ועד אחד מסייעו פטור מן ה
השבעה ואעפ' שיש בזה דעות חלוקות ואב"ה הראש ז"ל ה
הסכים שהוא פטור מדברי הרמבם בביאור עניני השב
השבעות שבעה שמחייבין ב' ד' למי שכתחייב שבעה ה
היא הקראת שבעות הדייבין בין שהוא חייב שבעה מן ה
תורה בין מדברי סופרים ג' מיני סביעות חייבין מן ה
התורה מורה במקצת וכופר בכל פטר אחד מהחיסו וש
ושבעות השומרים שטען שאבד הדבר שהפקידו אצלו או
גנב או מת או כיוצא בו הרי זה כשבע משפק אעפ' שאין
בעל הפקדון מחסיו בודאי שאינו יודע אם טוען אמת
אם לאו כל שבעה חוז' מאילו הג' הם מדברי סופרים ומ
ומכל מקום הם כקראים שבעות הדייבין ובעל דבריהם
יש שכי מיני שבעות יש מהם על ידי טענת ודאי וכפיר'
בגון שבעות סביר ופוגם פטור וכיוצא בהן ויש מהם על
טענת ספק בגון טענת שותפין ואריסין וכיוצא בזה ויש
שבעה אחרת שכתקנה בדורות אחרוני' מחכמי התלמוד
והיא שבעות היסת ואעפ' שר' משביעין אותה איכה כן
נקראת שבעות הדייבין עד כאן ואילו הדברי' שבי' שבע'
דאורייתא לשל דבריהם מי שכתחייב שבעה דאורייתא ו
ולא רצה לישבע בית דין יורדין לבבסיו ונותבין לתובע מ
מה שתבע ומי שכתחייב שבעה מדבריהם אם מהנשבעי'
וכפטורין בגון הנשבעין על טענת שחא או שבעות היסת
ולא רצה לישבע מדרי' אותו ג' יום לא בא ולא תבע בדיו
מכין אותו מכת מרדות ומתירין לו כדוריו ואין יורדין לב
לבבסיו ועוד יש ביניהם שבעה דאורייתא ואם הפכה על
שכנגדו ואמר לו השבע וטול אין שומעין לו אלא אומרים
לבתבע התורה הטילה עליך שבעה או השבע או תק לו וכ
וכתב' שמואל בן חסנא דלא מהפכין כלל אפי' סניהם
דוניס בכך אבל רב אלפא כתב בתשובה אם שניהם דוצ'
מהפכין וחכי מהתברא והמתחייב שבעה מדבריהם אם
הוא מהנשבעין וכפטורין בגון שבעות היסת יכול להפכה
אל שכנגדו ולומר איני רוצה לישבע אם תרצה השבע וט
וטול ואם לא רצה ילק לי והנשבעין ונוטלין אעפ' שהם מד
מדבריהם אינו יכול להפכה על שכנגדו ולומר לו השבע
והפטור שזה יאמר לו השבע וטול כמו שתקמ לך חכמים

או תלק לך וכן סבוצת השותפין וכיוצא בהן שכתוב עלה
הספק אין מהפכין שהרי זה טענו טענת ספק וכתב הר
הרמבם אי טענו לישבע לי וחשיר לי בכך וכך הדין עמו
דהא לא רמי עליה שבעה דלא מצי לאישתבעי לפיכך א
אין שבעה שמתהפכת אלא של היסת אבל של תורה ושל
דבריהם שהיא כעין של הגדה אין מהפכין וכתב רב אל
אלפא דאף של היסת לא מהפכין אלא כשאין בה גלגול א
אבל הכתוב אבל כשיש לה גלגול שבעה לא מהפכין כת'
הרמבם הורו רבותינו אעפ' שאין מהפכין כנשבעין ומט
ונוטלין אם יאמר התובע איכני חפץ בתקנה זו שתקנו לי
חכמים אלא הריני כשאר כל התובעים וישבע לי הכתוב
היסת שומעין לו ואם יחזור הכתוב ויהפוך השבעה על
התובע שומעין לו ואם לא רצה לישבע ילק לו ופטור הפ
הכתוב כדון כל שבעות היסת וכן תשובה לבאון שבעות
הנשבעין ונוטלין שפכה על שכנגדו אעפ' שאינה נהפכת
צריך הכתוב לישבע היסת ועוד יש ביניהם דבשל תורה
היה הכתוב חשוד על השבעה שכנגדו כשבע ונוטל ובעל
דבריהם אם הכתוב חשוד פטור בלא שבעה אבל אם ר
רצה התובע לחזיר סתם ואין מוכעין אותו אבל אם הפ
הנשבע ונוטל חשוד יתבאר לקמן ועוד יש ביניהם דבשל
תורה צריך נקיטת חפץ ובעל דבריהם אין צריך נקיטת
חפץ וכתבו הגאונים דכל הנשבעין ונוטלין החמירו עלי
עליהם לישבע בנקיטת חפץ כעין של תורה כת' רב אלפא
כפר בכל וכשבע היסת בלא נקיטת חפץ ואמר כך הביא
עד אחד חוזר וכשבע דאורייתא בנקיטת חפץ והא חפץ
צריך שיהיה ספר תורה ומי' אם לא כת' בידו אלא תפילין
והשביעו בהן אין צריך יותר להשביעו ותלמיד חכם אפי'
לבתחילה אין צריך ספר תורה אלא שישיעוהו בתפילין
ופי' הרמבם דנוקא בפעם הראשונה אבל מכאן ואילך הרי
הוא כשאר כל אדם בספר תורה וצריך לישבע בשם או ב
באחד מן הכוונין וכעומד ותלמיד חכם אפילו לבתחילה
מינוש וכשאר כל אדם מי' אם כשבע מינוש אינו חוזר ו
נשבע ומשביעין אותו בלשון שהוא מבין בו כת' הרמבם
הורו רבותינו שאין משביעין אלא בלשון הקדש ואי' ראוי
לשמוך על הוראה זו אעפ' שנהגו בכל בתי דיני ישראל ל
להסביע בלשון הקדש ואפי' שבעות היסת כהגו להשביע
בלשון הקדש מ' מ' צריך להודיע את הפשט שביד לשון ה
השבעה ויאימו עליו קודם שישיעוהו ואומרים לו הוי
יודע שכל העולם כולו כודעו בשעה שאמר הקבה לא ת
תשא את שם ה' אלריך לשוא וכל עבירות שבתורה כאמר
בהן ינקה וכאן כאמר לא ינקה וכל עבירות שבתורה כפרעי'
ממנו וכאן ממנו וממשפחתו שמחפין עליו ולא עוד אלא
טגורם ליפריז משוכאיהם של ישראל שכל ישראל ערבים
זה בזה וכל עבירות שבתורה אם יש לו זכות תולין לו עד
ב' או ג' דורות וכאן כפרעין ממנו מיד ודברים שאין אם
ומים מכלין אותן שבעות סקר מכלה אותם ואם אומר א
איני כשבע פוטרים אותו וכותן מה שטוענו חבירו ומי'
כל זמן שלא יצא מב' ד' יכול לחזור בו אבל מיצא מב' דין
אינו יכול לחזור בו ואם אמר הריני כשבע העומדים שם

שם תבנו בחוב של אביו והודה לו בחוב של עצמו דהוה
לית כמו טעמו חטין והודה לו בשעורין ואף הלאש זל הם
הסכי' לרעת ה'מכס גם אינו כראה מה שדימה תבנו ב
בחוב של אביו והודה לו בחוב של עצמו לטעמו חטין והו
והודה לו בשעורים אלא נשבע היסת על חוב אביו ופיר
ופורע לו חובו שני בעלי דיכין שכל אחד תובע לחבירו
ואין תביעתו של זה כתביעתו של זה אלא אחד אומ' מכה
הליתיק וזה מודה לו בדינר והשכי טוען כור של חטין
יש לי בידך וזה היד' לו במקצת וכפר לו בשאר מי אמרי
כיון דלמבעתיה דכל חד וחד לא פש' ליה גבי חברה מאי
דתבע ליה מאי דאורי' ליה לאו הודא' היא אף דילמא כיון
דמאי דתבעי ליה אורי' ליה במקצת ולא טעי' בבי דיכ
תפסי' ליה במאי דתבעי' אלא אמ' הריני מזומן לפורעו
מודה מקצת הוא והפסי' הלאה שם הודא'תו של בני
סוה כמו שהודה הראשון פטור משבועה חמורה דהילך
הוא אכל' אס הודא'תו יותר מהודא'ת הראשון אז גם הוא
חייב בשבועה חמורה כיון שלא אמ' לו בשבועה שהודה לה
היו דברים מעולם שהרי יס' לך משלי כנגדו ובשבג'ו אכ
אפי' רוצה לתפשו אלא חודה לו כדרך הודאה במורה מ
מודה מקצת הוא וחייב שבועה דאורייתא מי שתבעוהו
ק' והודה ב' ובשבא' לישבע שבועת התורה טוען לפני ב'
דן איני רוצה לישבע אלא אשלם כל המכה וישבע לי ה
הסת' סיס' לו בידי מכה וזה אומר לא אשבע עד שיפרעו
תחילה ולטעמתי יש לי לזקק תחילה יש אומרי' שהדין ע
עם הכתוב ואין בזה משום כזקק' לתובע תחילה דהתם
מיייר' שהכתוב תבע לתובע תביעה אחרת אכל' הכא חד
תביעה וחד דיכא הוא דקאמר כתבע שלא כדיכא תובע
מחמ' הל' ובעל התרומות כתב שהדין עם התובע שזה
צריך לישבע שבועת התורה או ישלם אך אם ירצה יחרי'
סתם על מי שטוען עליו דבר שאינו כן ומשלם ואחר סי
ששלם יוכל להסביעו היסת סיטעון עליו שכל ממנו מ
מזמן שלא כדיון אכל' קודם שימסרו לידו אינו יכול להס
להסביעו כלל אין מודה מקצת חייב עד שטוענו דבר ש
סבד' ובמשקל ובמנין כיצד אמר ליה דיכריס או כור
תבואה או ב' ליטראות משי יש לי בידך והלה משיבו אין
לך בידי אלא דיכר או לתך או ליטרה אכל' ח' ל' כיש מלא
מעית' יש לי בידך וזה משיבו אין לך בידי אלא כ' דיכריס
או שתבע ק' דיכריס וזה אומר אין לך בידי אלא צרור מ
מעגת שמשרת לי ואיני יודע כמה הם כי לא מכיתים ומ
ומה שהכחת אתה טול פטור משבועה דאורייתא אמ' לו
צית מלא פירו' יש לי בידך וזה אומר אין לך בידי אלא י'
דוריס או שטענו י' כורין וזה משיבו איני יודע כמה הם
כי לא מודתים ומה שהכחת אתה טול פטור אפילו תבעו
בית זה מלא פירות אכל' תבעו בית זה שהיה בו פירות
עד הויו מברתי לך והלה משיבו לא היו אלא עד הח' לון
חייב וכגון שהדיק'ו בפשיעתו מחייב לשלם דאם לא כן
הוה ליה הילך ופטור תבעו מכור ה' גדולה והודה לו בן
בקטנה פטור אכל' תבעו מכורה בת' ליטרי' והודה לו ב
הלה ליטרי' חייב ואם תבעו מכורה של פ' דקים או ח
חייב בכל ענין תבעו אזור גדול והוד' הולו בקטן פטור וא

ואם תבעו אזור של פ' דקים חייב תבעו במהרה יריעה ש
של עשרה מדות והודה לו בשל' חייב אין הודאה טעור
חשובה הודאה להתחייב שבועה על הכפירה מן התורה
כיצד תבעו מכה כ' בשט' וכ' בעל פה לא מבעיא חס' הודה
ב' שבעל פה וכפר ב' של השטר שאין כאן שבועה כלל ח
אלא משלם כ' שהודה ושל השטר שכפר ישבע בעל השטר
ויטול אלא אפילו הודה ב' דשטר וכפר ב' שבעל פה אי
אינו נשבע דשט' חשוב כמו קרקע כיון שהוא על שיעבוד
קרקעות וכשם שאין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעו
כך אין הודא'תו מחייבת שבועה וכתב בעל התרומות לר
למודנו מכאן שם תבעו מכה הליתיק בביס' ומכ' בתשרי
והודה לו בחד מה' חשיב שפיר הודאה ממין הטענה ח
אעפ' שלא הלוהו באחד שאינו פטור אלא מפני שתבעו מ
מכה בשטר עם מכה בעל פה אכל' אס היו שניהן על פה ו
והודה לו באחד חייב אעפ' שב' הלוות הן ולא היה זמנו
סוה הוציא עליו שטר חוב שהתוב בו סילעין או דיכריס
סתם מלה אומר ז' ולוה אומר שנים פטור משבועה דא
דאורייתא שאין כאן הודאה דבלאו הודא'תו כמי מיעוט
סלעים שנים וכמנח שלא הודה אלא מה שבשטר ואין קח'
הודאה ואפילו אמר חלה ב' שהודה לו באחד יוקר על מ
משמענות השטר אפי' הכי פטור דהוי כמשיב אברה שם
היה רוצה היה אומר שנים וכל משיב אבירה פטור לביכך
ח' ל' מכה לך או לאביך בידי ופרעתיך מחנה והשיב זה לא
הייתי זכור אך אתה הזכרתי ויודע אני שלא פרעתי
כלום פטור משבועה ואפילו מדרכן שאינו אלא כמשיב
אבירה וכשם שהודאת מלה בשטר חונה הודאה כך הו
הודאת מלה בקנין ויש כאן עדי הקנין אינה הודאה דס
דסתם קנין להתיבה עומד ודינו בשטר לפיכך אמ' לו כ'
דיכריס יש לי בידך בקנין וכ' בלא קנין והודה לו באותם
של קנין וכפר באחרים נשבע היסת והלמכס כתב בר' ח
כשהעדים לפיכך אכל' אס אין שם עדי קנין אעפ' שהודה
הלנה שהיה בקנין הרי הוא כשאר תביעה על פה ונשבע
בשאר מודה מקצת וכן כמי בשטר אס אין יכול לקיימו ח
או משאר שטרות או מעדים שיכירו חילו החתימות אף
על פי שמודה הלנה כיון דק' ל' מודה בשטר שכתבו צריך
לקיימו הרי הוא כהודאה על פה ונשבע על הכפירה שבע
שעמה ואין צריך לומר למלה בשטר וטוען שטר היה לי
ואבר והודה לו הלנה ששאר עשה לו וכפר במקצת או שה
שהודה בכל השטר אלא סאומר שקצתי פרוע שנשבע שב
שבועת התורה בשאר מודה מקצת וכ' ש' אס לא הודה ה
הלנה לא בשטר ולא בקנין אעפ' שטוען הלנה שטר היה לי
ואבר אס הודה לו הלנה במקצת וכפר במקצת או שהעי'
עליו עד אחד שקנה ממנו על איתו המזמן והוא אומר ל
לא היו דברים מעולם מחייב שבועה דאורייתא כשאר מ
מודה מקצת וכשאר העדא'ת עד אחד אכל' התוספות כת
כתבו דאפי' במלה על פה ליכא שום שבועה דאורייתא
לא במודה מקצת ולא בהעדא'ת עד אחד כיון דקיימא לן
דשיעבודא דאורייתא אכל' כל מלה הוא שיעבוד קרקעו
דלא משכחא שבועת דאורייתא אלא ח' כ' אין לנה קרק'

שזה ב' מעין וההודאה שזה פרוטה חייב בדא' כשתבנו פ
פירוש או מיני סחורות אבל תבנו ב' כלים והודה לו בא'
מהם לא בעי שיהא באחד מהן שיפור כפירה והודאה וכ
וכתב הא' אפי' אין בניהם שוה פרוטה חייב וכן כתב
ה' מהם אפי' היו י' מחטין בפרוטה תבנו שנים והודה לו
בא' מהם חייב ואח' ה' אש ז' כתב דאף כלים צריך שלא
תהא ההודאה פחות משה פרוטה ולא תהא הכפירה פחו'
משה פרוטה תבנו כלי ודבר אחר וכפר צבלי והודה ב'
בדבר אחר חייב אפי' אינו שזה ב' מעין וצלבד שיהא שזה
פרוטה לדעת אפי' ה' אש ז' כתב בדבר אחר והודה לו ב'
בכלי אינו חייב עד שיהא הדבר סכר בג' שזה ב' מעין ו
זה דבני כפירת ב' מעין דווקא במודה מקצת אבל כופ'
בכל ועד אחר מחשבו אפי' לא כפר אלא בפרוטה חייב ו
וכשכונת שומרין איכא בלוגתא ביני רבוותא איכא מאן
דמחייב אפי' אין בהפירה שנים מעין ולזה הסכים אפי' ה' אש ז'
עד שיהא הכפירה שנים מעין ולזה הסכים אפי' ה' אש ז'
וכשכונת היסת כתב ה' ישעיה סצריך 'כפירת ב' מעין
דכל דתקון רבנן בעין דאורייתא תקון אבל ר' האי כתב
שמכביעין אותו אפי' על שזה פרוטה והכי מסתברא אין
מודה מקצת חייב עד שיהא ממין הטענה כיצד תבנו ב'
כור חיטין או כור תבואה והודה לו בלתיך שיעורין פטור
חבל אש' תבנו ככור פירות והודה לו בלתיך שיעורין חייב
שהכל בכלל פירות לפיכך אש' לא תבנו בדבר מסויים ח'
חלא אמר לו שזה מנה יש לי בידך אבל מה שיהיה לו חס'
שפיר ממין הטענה שכל דבר הוא בכלל שזה אש' אש' תבנו
שזה מנה מדבר מסויים והודה לו בשזה מנה לא חשיב מ'
ממין הטענה תבנו דינר בסף או דינר זהב כאילו תבנו
שזה דינר בסף או שזה דינר זהב וכל מה שיהיה לו חס'
שפיר ממין הטענה בד' א' כשתבנו דינר בסף או דינר ז'
זהב שהיה לו חבל תבנו דינר זהב או דינר בסף שזה
סהפיקד בידו דווקא קאמר דינר זהב ולא שזה דינר
וזה ה' אש' דווקא קאמר כשתבנו מטבע היוצא בהוצאה
בהא אמרינן בבתמא שזה דינר קאמר לפי שאדם עשוי ל'
לשום כל דבר במטבע אבל תבנו ליטרא זהב או מטבע ס'
שכחשלו ואינו יוצא בהוצאה לא חשיב כאילו תבנו שזה ו
וכן תבנו דינר זהב זהב יש לי בידך לא חשיב שזה דינר
אפי' שיוצא בהוצאה אלא דינר דווקא קאמר ואש' אש' אש' ה'
הודה במטבע של חצי דינר לא חשיב ממין הטענה תבנו
מזה דינרין ממטבע סלגני והשיב אין לך בידי אלא חמשי'
ממטבע אחר לרשי כל מטבע חד הוא וחשיב שפיר ממין
הטענה ילדח לא חשיב ממין הטענה אלא אש' כן יאמר לו
בתני לך דינר זהב להחליט לי במטבעות ותבנו מטבעו'
יהא אומר נתתים לך ח' ממטבע אחת אבל בענין אחר
לא מחייב אפי' תבנו דינר זהב והודה לו במטבע של חצי
דינר זהב וכן עיקר ואין צריך לומר תבנו דינר או ליטרא
יהב והודה לו בכסף שזה חצי דינר זהב שהוא פטור תבנו
דינר דברי בגין חיטים ושעורין והודה לו באחד מהן חייב
יתן לו מה שהודה לו ועל השאר כשכונת אבל תבנו חיטים
דינר לו בשעורים וכל הכך דפרישן פטור אף מדמי ה'

השעורין וטעמו דחשיב ליה כאילו הודה שאינו חייב לו
שעורין משום הכי כתב בעל התרומות אפי' יש לך עדו על
השעורין פטור דהודאת בעל דין כמאן עדי' דמו וכתב
אפי' ה' אש ז' דווקא בשאמר לו הלוייתי חיטין באותו יום
ובאותה שעה והלה אומר שעורין היו דאש' איתא שהלוי
שניהם היה טוען שניה' כיון ששנים אחת הלוי אלא ודאי
הודה שלא הלוי לו שעורין דאי לא תימא הכי פשיטא שה'
חייב שאין אדם מוחל על שאר תביעותיו אש' לא תבנו אלא
אחת ואש' תפס השעורין כתב ה' מהם דלח' מפיקין מיניה
ואח' ה' אש ז' כתב דמפיקין מיניה ויש מחלוק' אש' תפס
קודם התביעה מהניא תפיסה אפי' אש' יש עדים שתפס
שהטעם שפטור מהשעורין משום שהודה לו שאין בידו
שעורין וכיון שתפס לא חשיב כהודאה שיכול לומר מה
שלא תבעתי שעורין מפני שהייתי מוחזק בהם אבל תפס
אחר שהודה לו לא מהני דכיון שכבר הודה שאין לו בידו
שעורין לא מהניא תפיסה אחר כך תבנו כור חיטין יש לי
בידך וקודם שיטלי דבריו לומר אש' כור של שעורין הודה
הכתבני בשעורין מיהא הכתבני ואמר אלא של שעורין ומו'
התובע גם שעורין היה רצוני לשאול ממך אש' כמערים
שמהיה להשיב קודם שיגמור זה טעמנו חייב דחשיבן ל'
ליה כאילו תבנו כור שניהם ואש' עשה כן לפי תומו פטור
מכונתה ומתשלומין אפי' אש' חס' חס' תוך כדי דיבור אחר ה'
הודאתו אומר גם אפי' היה רצוני לבקש ממך השעורים ח'
אבל אש' אחר שהודה לו בשעורין אומר התובע ודאי בדברך
כן הוא שיש לי בידך שעורין אבל איני שואלם עתה רק ה'
החיטין שאיני רוצה לשאול עתה כל תביעתי כתבו הגמור'
שחייב לשלם לו דמי השעורין קודם הכתבני ואמר שעורים
יש לך בידי ואח' ב' תבנו הקובע חיטין וכפר האילו והודה
לו בשעורים קודם שיתבע החיטין אין כאן הודאה ממין
הטענה ומשלם השעורים וכשכונת היסת על החיטין וכן
אש' תבנו החיטין והודה בהן ואחר כך תבנו השעורים ו
וכפר כיון שהודה בתביעת החיטים קודם שתבנו השעורים
אינה ממין הטענה ומשלם החיטין וכשכונת היסת על הש'
השעורין ויא דבדק כמי רואין אש' הכתבני מיהא להודות
בחיטין קודם שיפסי' לתיבעו בשעורין חייב ואש' במתבון
להודות פטור תבנו חטין והשיב שאינו יודע אש' חיטין
חייב לו או שעורין כתב בעל העיטור דאפי' כבי האי גונ'
פטור מתשלומין ומשכונת דאורייתא אש' לא כבא לבא י'
ידי שמי' וה' מהם כתב שכשכונת היסת שאינו יודע ומשלם
לו שעורין אומר לוי כדי שמן יש לי בידך והודה לו בשמן ו
וכפר לו בקנקני פטור שאין בהודאה ממין הטענה חבל
אש' אומר ליה י' כדים מלאי שמן או י' כדים שמן יש לי בידך
יש במשמעו לשון זה שמן וקנקנים ואש' הודה לו בזה מקן
חשיב שפיר ממין הטענה כתב ה' מהם תבנו במנה של
מלוג והודה לו בכל אכל אומר שאינה מלוג אלא פקדו' שזה
הורו רבותינו שהוא מודה מקצת הטענה שהרי זה תבנו
בין והודה לו כל מה לי מלוג מה לי פקדון וה' אש' השג'
עליו וכתב דמלוג ופקדון ב' ענייני' הם ואפי' תבנו מלוג
ופקדון והודה לו בא' מהם לא חשיב מודה מקצת וכתב ע'

ונטול אלף זה נשבע היסת וכפטר שאינו מוחזק בזל על
 פי עד אחד כתב ה'מכס' אפי' אם יש עדים שראוהו ככ
 ככס אלף לא ראוהו שהוציא כלים ובעל הבית אומר כך
 וכך נטלת והוא מכחיש את העדים ואומר מעולם לא ככ
 ככסתי אפילו הכי פטור שאם אחר כן ככסתי ולא נטל
 נטלתי נשבע היסת שלא נטל כלים לפי שאיפשר שככס ל
 לבזל ולא בזל עכ' ויראה כיון שהעדים מכחישים אותו
 שאינו כחזן עוד בשבוינה אלף בעל הבית נשבע ונטול ו
 וכסס שבעל הבית כאמן בשבועתו ליטול כך האמינו אף
 לאומר של בעל הבית אפי' לאשת השומן להיות נשבעין
 שכן וכך בזל ונטול בעל הבית אלף לא האמינו לשכירו ו
 ולקטנו כתב ה'מכס' לא היה שם בעל הבית סיוכל להשבע
 והעדים אינם יודעין כמה הוציא כרי שנחייב הבזל חי'
 משביעין את הבזל שהרי הוא חסוד על השבועה וביד
 עושין מחרימין בית דין חרם אתם על כל מי שנטל כלום
 מביתו ואינו מודה בבית דין ואפילו אם הורה הבזל שכ
 שנטל קצת מחזיר המקצת שהורה בו בלבד סחרי חין ה
 בעל הבית טוענו טענת ודאי גרסינן בירושלמי על מתב
 מתביתין ככס לבית למשכנו לתוך ביתו ולא לתוך חצרו
 למשכנו ולא לדבר אחר וכתב הרמיה לבאורה פליגא אהל
 אתלמידי דידן דלא מסליג בין בית לחצר והרי להשוותו צד
 צריך לפרש הא דקאמי ולא לתוך חצרו לא ממעט חצר לב
 לבמרי אלף משום דקא פסיק ונתי נשבע ונטול אעפ' דלא
 ידיע אי הוה שכיח בביתא ההיא שעתה כשיעור מאי דט
 דטעון בגזל אי לא ולהכי קאמר בביתא עב' דלא ידיע למש
 משתבע ושקיל משום דסתמא כל מאי דאית ליה לאיניש ב
 צניתיה מנח ליה אלף בחצר לא משתבע ושקיל אלף היכא
 דידיע דשכיח ביה ההיא שעתה מאי דטעון בגזל מיהו ל
 לא ידיע כמה שקל אלף אי לא ידיע חזיקן אי טעין מידי ד
 דאורחיה לאכוחי בחצר מיסתבע ושקיל ואי לא לא וכת'
 בעל העיטור על הירושלמי שאומר למשכנו ולא לדבר א
 אחר שאם ככס לביתו לדבר אחר ולא למשכנו וראוהו ש
 שנטל כלים תחת כפיו נשבע וכפטר וכן במדליק חש כס
 של חבירו האמינו לכיזק ליטול כל מה שהוא ח
 אומר שיהיה לו משלו או שהפקידו בידו ודווקא שהבית ב
 צניתו חבירו כאמן הכיזק בכל מה שיטעון שכן דרך להכיח
 כל דבר בבית אלף הכיזק חש בדגיש של חבירו ואינו כאמן
 אלף בדברים שדרך להניחם בדגיש כמו מוריגים וכלי ה
 הנקר אלף אם טוען שהי' בו סג' דברים אינו כאמן ויר
 וראין מקום שאר דגרים שהוא טוען באילו הוא תבגאה
 וכן משלם לו בד'א כשהצית האש בשל חבירו אלף הצית ה
 האש בשלו והלך דלף בשל חבירו פטור על מה שהיה טע
 טעון בו אפי' שדרך להטמין בתוכו ובמסור מיבעיא אם
 עשו בו תקנת בגזל להיותו נשבע ונטול ולא איפשר וכן
 וכתב רב האי גאון דכל תיקו דממוכא חולקין ואח' ה'מכס'
 זל כתב דמספקא לא מפ' קין ממוכא ופי' דהא בעי' כג'
 שהמסור מכחיש את הנמסר אלף אם המסור עצמו ואינו
 יודע כמה הפסיד ישבע הנמסר ויטול ודי' פיר' אפילו חין
 המסור טוען ודאי לא ישבע הנמסר ויטול ולזה הסכים א

אח' ה'מכס' זל שאלה לאח' ה'מכס' זל ששאלת על לזה שטוענת
 על ראובן שמסרה ביד גוים וכו' הפסידה הרבה ו-צת
 ביררה בעדים וקצת בהוכחות כל מה שתוכל לבדד בע
 בעדים שהפסידה יפרע לה וישבע ראובן שאינו יודע מה
 ס' הפסידה יותר אלף בהוכחות לא מפ' קין ממוכא לפי ה
 ה'מכס' המזיק ממון חבירו ואינו יודע כמה הזיק הכיזק
 נשבע ונטול כתקנת הסמים כיצד לקח כס של חבירו ויה
 והשליכו לים או לאור או שמסרו ליד אדם ואחר בעל הב
 הכיס אומר זהו כס היה מלך והמזיק אומר איני יודע מ
 מה היה בו הכיזק נשבע בנקיטת חפץ ונטול והוא ש'טעו'
 בדברים שהוא אמור ודרכו להכיח בכיס אלף אם חין ד
 דרכו להכיח בכיס הרי זה פגע בעצמו ואינו נשבע וכו'
 ונטול ואם תפס חין מוציאין מידו אלף נשבע ונטול ידע
 הנוזיק שזהו כס היה בו ואינו יודע כמה והכיזק אומר א
 חלף היו בו נטול אלף בלא שבועה והוא שיהיה חמוד ש
 שהרי המזיק מחוייב שבועה ואינו יכול לשבע עכ' והר
 והראב"ד השיג עליו וכתב נשבע ונטול וכן כתב אח' ה'
 ה'מכס' זל ודבר זה מבורר עוד לקמן בדיני פקדון בדין
 ד'ס ובנפקד כתב רב אלפס שעשו בו תקנת בגזל שיפגע
 המפקיד ויטול וכתב אח' ה'מכס' זל ודבר קשה הוא מאד
 שמעש' בכל יום שאין הנפקד מדקדק כמה יש בהיסבוב
 ובאקו שמפקדין חצלו ושמעתי שהגאונים כהג' שעשו
 תקנת בגזל בפקדון ואין לזוז מדבריהם ויראה מדבריו ש
 פאיו מוכים לדברי הגאונים אלף כשהנפקד טוען שמח
 אלף אם טוען בריא לא והירושלמי שהביא רב אלפס חד
 צד כש הפקיד גבי חברה חד שק צרור אירעו אונס הדי'
 אחר סיגין הוה מלך והדין אומר שטיכסא הוה מלך אתח
 עובדא קמי דרב אמר הרי זה נשבע ונטול מיירי כמי כי
 האי גבא שטען הנפקד שמח היה מלך סיגין וכת' ה'מכס'
 שאם הנפקד ידע שהיה בו זהב ואינו יודע כמה שנטול
 המפקיד בלא שבועה והוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול
 ליטבע וכתב ואח' ה'מכס' זל כתב דלא קרינן ביה מחוייב
 שבועה ואינו יכול ליטבע שלא היה לו ידע מה היה במו
 בתוכו ראוי שאחר ככס לבית חבירו ריקן ויטען בלי'
 תחת כפיו ואומר שלקחו מעל הבית וכו' ה' אומר שהש
 שהשחילם לו אם הם דברים העשויין להשחיל ולהשכיר ב
 צנ' ה' כאמן והוא שאינו עשוי למכור את'כליו וזה היוצא
 הוציאם טמונין והם כלים שאין דרכן להטמין והוא איכ
 איכיש דלא צריע ולא בוס להוציא כליו מנטלן אלף אם ח
 חסר אחד מכל ח' שדרך ב'ה למכור כליו חו שהוציאו מ
 מגולה או שדרך להטמין כלים כאלו או שהוא צמח חו ה
 היוצא כאמן ובדברים שאינם עשויין להשחיל ולהשכיר כח
 כאמן היוצא לעולם אפי' איכא בלחי צדין לריעותא וזהו
 לדעת ר' יוסף הלוי ולדעת ר' סי והרמיה אלף לדעת ר' ח
 ור' בדברי העשויין להשחיל ולהשכיר ב' הוצאמן לעולם א
 אפילו עשוי למכור את כליו ואפילו כלים שדרך להטמין
 ואיכיש דצריע ואפילו הוציאם מגולים ובדברים שאינם
 עשויין להשחיל ולהשכיר אם אין בה עשוי למכור כליו וזה
 הוציאן טמונין ואין דרך כלל להטמין והוא איכיש ד

קרקע חוץ שחל לא המלך השיעבוד וכן כתב אה' הראש
זל כוכיח עליו כתב ידו שליה ממנו אעפ' שהחזק כתב י
ידו בבית דין הורה המקצת ובפר' צמאר חס' אין בו כח
באמצעות נשבע על מחצה וכן חס' תבעו מנה על פה ומנה
בכתב ידו ובפר' כהנא פה או שכתב בכתב ידו וטען ש
סעריע והורה כהנא פה נשבע שבועת התורה שלא אמרו
בשטר שחשוב כשעבוד קרקעות חלף בשטר שיפה כחו
לבדית מן המשוועדין אבל זה שאין טורדין בו מן המשו
המשועדין אין בו שיעבוד קרקעות והוי כשאר תביעו'
שבעל פה נשבעין עליו לפיכך חס' משר לנה למלך כתב
ידו בפדים אין נשבעין עליו חלף היסת פיון שטורף בו מ
מן המשוועדין **כ** כל הנשבעין שבטורה נשכ
נשבעין ולא משלתי **כ** חלף נשבעין להפטר ולא נש
נשבעין וכוטלין השכיר שנוסה מלחכה
אבל בע' ה' ואמר לא פרעתי בין אם יאמר לו בעל הבית
פרעתיך כל שכרך או קצתו נשבע השכיר בבקיטת חפץ
כעין של תורה וכוטל וכלבד מתהא הכפיר' בשתי כסף ו
וכן כתב הרמבם והראב"ד השיב עליו וכתב מה יעשה ה
השכיר שהשכיר עצמו כמע' ילך בפחי נפש ומסתבדא ב
כדברי הרמבם ועוד כתב הרמבם אפי' אם השכיר קטן
השכיר נשבע וכוטל והראב"ד השיב עליו וכתב ודאי אין
משבעין לקטן חלף יפכע בע' ה' אעפ' שתבעו קטן ורחיטי
בהסחור חפטי' השכיר קטן השכיר נשבע וכוטל ודוקא ש
שפברו בעדים ותבעו קודם שעבר זמנו דהיינו שכיר יו
יום כל הליל שלאחריו ושכיר לילה כל היום שלאחריו אבל
שכרו שלא בעדים כאמ' למ' פרעתיך בלא שבועה ופרי'
היינו דווקא כשעוין פרעתיך כל שכרך דאז הוא כאמון
במינ' דלא שברתיך ששתי הטענות שוות שיש בהם הע
העוה אבל אם מורה מקצת ליכא מעג דלא אמרינן יתא כ
כאמון במגו דאי בעי נאמר לא שברתיך מעולה דחיה ליה
העוה חילבך אם טוען ברי' שפרע קצת נשבע השכיר וכ
וכוטל ואם טוען ספק כוטל השכיר בלא שבועה ואבל הר'
הרמבם כתב שאין חילוק שכתב שכרו שלא בעדים כאמון
לומר כתתי לך שכרך וישבע בע' ה' היסת שכתן או שכו
שבועת התורה כשמודה מקצת והכי משתברא ואם יש
עד אחד ששכרו וכו' ה' אומר שפרעו כתב הרמבם שצריך
לשבע שבועה דאורייתא והר"ר יסעיה' כתב שהשכיר נש
נשבע וכוטל והרמבם כתב שער אחד אינו כלום נשבע
הבעל בית היסת ונפטר ומסתבדא כדברי הרמבם תבעו
אחר שעבר זמנו אעפ' ששכרו בעדים תמוציא מחבירו
עליו קראיה ואם אין לו ראיה ישבע בע' ה' ויפטר ואם יש
עדים שתבעו בסוף זמנו הרי זה נשבע וכוטל אפי' עבר
זמנו עד ברי' משך זמנ' כיצד היה עוש' עמו ביום ב' עד
העיר זמנו כל ליל ג' וביום ג' אינו נשבע וכוטל ואם י
יש עדים שתבעו בסוף ליל ג' הרי זה נשבע וכוטל כל יו' ג'
ומי' ג' ואי' אינו נשבע וכוטל וכת' הרמבם וכן אם הביא
עדים שהיה תובע והולך עד סוף יום ד' הרי זה נשבע ו
וכוטל כל יום ה' בר' א' ששכיר נשבע וכוטל בשאלוקים על
הפרעין אבל אם חלוקים על הקצנה שהאמון אומר קצנת
סנים ובע' ה' אומר לא קצנתי לך חלף אחד בעה' נשכ

נשבע ונפטר לא שאל אם כופר בכל שאומר קצנתי לך כ'
ופרעתיך לא שאל אם מודה מקצת שאומר כתתי לך חס'
מחס' נשבע כעין דאורייתא ונפטר וכתב הרמבם ברי'
ששכרו בעדים ולא ידעו כמה קצן לו וזה תבעו בזמנו
וכן אם יש עדים שתבעו תוך זמנו כדלעיל נשבע כעין
דאורייתא אפי' אחר זמנו כרי' משך זמנו אבל שכרו נש
בעדים ותבעו אחר זמנו אין בעל הבית צריך לישבע אל
אלא היסת שלא קצן לו אלא מה שכתב כתן לו או שלא נש
נשאר לו אלא חלף מה שאמר לו במינ' שלח שברתיך עד
בדין כל הטענות הנותן טליט לאומן והאומן חומר כ' ק
קצנתי לי וכו' א' אומר לא קצנתי לך חלף אחד נש' הטליט
ביר' האומן ויכול לטעון עליו לקוח הוא בידי האס' יתבאר
בחזק האומן בע' ה'. כאמון לטעון עליו עד ברי' דמ'
דמיהומי' צריך לישבע בבקיטת חפץ אעפ' דחילי משתבע
לקוח הוא בידי לא היה נשבע חלף היסת והם אין הטליט
בירו או שאין לו בו חזקה שאינו כאמון לטעון לקוח הוא ב
בידי המוציא מחבירו עליו הראיה ואם אין לו ראיה נשכ
נשבע הבעל בית היסת חס' הוא כופר בכל ודא ריית' חס'
מודה מקצת וחפ' שמגלגלן שבועה אין מגלגלים על ש
שבועתו שכיר לשון הרמבם שכיר שכתב לישבע אין מח
מחמידין עליו ואין מגלגלן עליו כלל חלף נשבע שלח
כטל ויטול וכל הנשבעין אין מקילין עליהן חוץ משכיר
שמקילין עליו ופותחין לו תחילה ואומרים לו חל תצער
עצמך השבע וטול אפי' היה שכרו פרוטה אחת וכו' א' א
אומר כתתי לך לא יטול חלף בשבועה **י**
באל נשבע כעין של תורה וכוטל וקכס
הוא שקבעו חכמים לבזל ודוקא שהחזק בזלן בעדים כ
בגון שראו עדים שנכנסו שלח ברשותו וכשנכנס רחש
היה לו כלום תחת כנפיו וכשיצא רחשו שהיו לו כלים ת
תחת כנפיו ואין יודעין מה הן ובעל הבית תובע תן
לי כך וכך סגולתי בין אם יאמ' הגולן כן כנסתי למשכנ'
אבל לא בטלתי כלל והכלים שהוצאתי תח' כנפי שלי הם
ובין אם יאמ' מעול' לא נכנסתי לביתי ויטול ממך כל'
ובין אם יאמר לא בטלתי חלף בלי זה ובעה' אומר בטלתי
עוד אחרים נשבע בעל הב' וכוטל ואפי' שהעדים מבירי
קצת הכלים ובעל הבית אומר שהטמין יותר דאיכא הו
הנכחה שלח היו יותר כיון שראו חלף ולא ראו יותר חפ'
הכי בעל הבית נשבע וכוטל כ' דא שכתב' חמוד בבית
שטענו בהם ואיפשר שינטלו תחת כנפיו חו' חפ' אינו מ
אמור' שהיו לו חלף הוא חמוד שהיו שקדון בירו ה' לוח
הכי לא וכתב רב האי חלף הנכתב נשבע ונפטר והר' י
ישעיה' כתב כיון שהכתב יש לו דין גולן כיון שנכנס לו
למשכנו שלח ברשות ח' כ' הוא חמוד על השבועה והריה
הוא בכל מי שכתב חייב היסת והוא חמוד שמעמידין אותו
על דין תורה ופטר כלל שבועה חלף שמחרימין שות
מי שכופר ממון חבירו ואינו משלם לו אבל חס' ל' רחוק
העדים שהיו לו כלים תחת כנפיו כשיצא חפ' שרחוק
סככס ואמר שרצה למשכנו או אפילו חס' אחד שרצה
יוצא וכלים תחת כנפיו ואינו יודע מה הם ויהא חומר
לא בטלתי כלום או בחובי בטלתיים אין בעל הבית נשבע

נשבע ונפטר מהם ונוטל מבעל הבית בלא שבעה עד כ
 כזן ולא כהירא וכתב אח' הראש זל בתשובה מרתן במת
 במתני' וחכמי על פנקסו וכו' ולא קתני החכמי אומר לב
 לבעל הבית חתה אמרת ליתן לפועליך כך וכך ש'מ' שאין
 החכמי טוען ברי' שכתן אלא אומר שמצא בפנקסו סכתן
 לפועליו כך וכך ואשמעין שאנו סומכין על מה שמצא
 בפנקסו אעפ' שהפועלין טוענין ברי' הוא אינו טוען ברי'
 כיון שאומר שכתן מצא בפנקסו הרי הוא כבדיא ומיהו ל
 לא הוא פנקס הוכח' כנגד כל אדם כגון אם יאמר מצאתי
 בפנקסי שאת' חייב לי כך וכך דלא סמכין אפנקסו אלא
 היכא דאיכא רבליס לדבר כגון שנה לו בעל הבית ליתן
 לבנו או לפועלו והוא כתב סכתן דהוא מילתא דשכיח ו
 ואוליין התר פנקסו אכל בעלמא לא ומתוך זה פסק שיש
 לזון על פי פנקס של אדם שרגיל לעשות בתוך ביתו לב
 לכהוב בו עכיו ואפי' להוציא מן היתומים היכא דיש ר
 רבליס לדבר שמה שכתב בפנקס הוא אמת כגון ראובן
 שמסר לשמעון אלק לעסקא בלא שטר תוך ד' חדשים לפ
 לפי מות שמעון ונפטר שמעון בלא צאה ואחרי מות ש
 שמעון מצא פנקס מכתב ידו שהיה כתוב בו זכרון המס
 המשכונות שלקחתי מהאלף זהובין של ראובן למחצית ש
 שבר והמס כונות ממציא באותו פנקס והיה כתוב בכל
 פתק ופתק שם ראובן והחזיר לראובן מעותיו אף על פי
 שהניח שמעון בן קטן אומר החכמי חתה אמרת לי ליתן
 לפועליך מכה ונתתיו והוא כופר ואומר לא אמרת לי כ
 כלום נשבע בעל הבית היסת ונפטר והחכמי עושה דין
 עם הפועלין ואם מורה בכל נשבע שבעת התורה שלא
 צוהו אלא כ' כדן מורה מקצת ויפט' ואם אמ' לי כ' צייתך
 ליתן וכו' לא ידעא מתוך שלא יכול לישבע משלם ואם לא
 כתן הבעל הבית לחכמי קצב כמה יתן לפועליו אלא אומר
 לו יתן לפועלי מה שצריכין אם אין הפועלין לפקדו או מתו
 החכמי כאמן לומר כך וכך נתתי להם ונוטל מבעל הבית
 בלא שבעה דחזקתו שצאה שליחותו והואיל דתלה הדבר
 ביחאמר הפועלין ושמע החכמי וקבל דבריו באילו קבץ ד
 דמי וכתב ה' יוסף הלוי קטן ששכר פועלין ואמר לחכמי
 לפרוע להם אעפ' שאין קטן חייב בתביעות אחרות הכח
 שיהיה נשבעין ונוטלין אעפ' דקרא מיעטיה לקטן מאיש
 כי יתן חיימו דוקא שלא לישבע על טענתו אבל שבעת ה
 הנשבעין ונוטלין דלא מחמת תביעה באה דיכא הוא דכ
 דנשבעין ונוטלין ומי' אין בהם שנשבעין ונוטלין אלא בש
 נשכיר לפי שיש בה הכאה לקטן אבל בחכמי דלא מטי
 הכאה לקטן לא וחכמי מי' אעפ' דלא מטי הכאה לקטן מה
 שהרי הוא צריך לפרוע לבעל לפועלין שהרי לא נפטר הק
 הקטן כמה שהמחה הפועל אכל החכמי וצריך לשלם לו א
 אפי' ה' נשבע החכמי ונוטל שאומר ליה מאי דאמרת ל
 ליתן לפועלין בהכחתי יהבית להו ויהלמכס כתב דוקא
 שכיר שיש בו לקטן הכאה נשבע ונוטל אבל החכמי אינו
 נשבע ונוטל כיון שאין לקטן בזה הכאה שהרי חייב ליתן
 לפועלין והחכמי יופסיד על עצמו סכתן ממנו על פי
 קטן בעל הבית שאמר ליה לחכמי' יתן לי בדינר פירות ומ

ומדד הפירות והניחן לפקדו בחנות ושאל הדינר מבעל
 הבית ואומר כבר נתתיו לך נשבע בעל הבית בנקיטת
 חפץ ולקח הפירות שאין דרך חכמי להוציא פירות מר
 מרשותו עד שיקבל מעותיו אבל אם היו הפירות עדין ב
 ברשות החכמי ובעל הבית תובע אותם נשבע החכמי ה
 היסת ונפטר ואם כבר הכניס בעל הבית הפירות לרשותו
 והחכמי שאל הדינר מבעל הבית נשבע היסת ונפטר ל
 לקח בעל הבית הדינר ונתנו לפקדו החכמי ושאל הפירות
 וטען החכמי כבר נתתיו לך נשבע החכמי בנקיטת חפץ
 ונוטל הדינר אבל אם הדינר עדין ברשות בעל הבית וה
 והחכמי שאלו ממנו נשבע בעל הבית היסת ונפטר ואם
 הכניס החכמי כבר הדינר לרשותו ותיבע בעל הבית ה
 הפירות נשבע החכמי היסת ונפטר **צב** החסוד
 על השפועה אין משביעין אותו לא שבונית
 של תורה ולא שבעה של דבריהם ואם אמ' התובע חקבל
 שבעתו אף על פי שהוא חרש שיטה וקטן אין שומעין לו
 ונקרא חסוד מי שנשבע לשקר אחד שבעת העדו' ואחד
 שבעת הפקדון ונבלעית שוא וביטוי ופי' דשי דוק' אכלתי
 ולא אכלתי שבעה ששבע מוציא שקר מפיו חבל חס
 נשבע שלא יאכל ועבר עליו ואכל אינו נקרא בכך חסוד
 על שבעת שקר להוציא שבעת שקר מפיו ולפי זה העוב'
 על החרש שבזרין הצבור אינו נקרא חסוד וכן במת' ה
 ה'מה וכן כתב הרמבם וכן דעת רב אלפס אכלת' פיר'
 אפי' העובר על החרש נקרא חסוד וכן דעת אח' הרמבם זל
 וכן הפסול לעדות מחמת עבירה בין בעבירה של תורה
 כגון מלוא בריבית או אובל נבלות ובידו בו בין של דב
 דבריהם כגון מפריחי יונקים ומשחקי בקוביא נקרא חס
 חסוד וכן מי שחשוד ליקח ממון חבירו חסוד על השבט
 השבעה ודוקא שיש עדים שלקח ממון חבירו אבל בלא
 עדים אי איתפלגה היות חסוד דשמי' מלוא ישכח יש לו עליו
 שבעתו תפס אותו התובע לחבירו מלוא שהלזהו וכבר
 אעפ' שמביא עדים להכחישו אפי' הכי אינו חסוד כל זמ'
 שלא נשבע אבל הכופר בפקדון הוי חסוד אעפ' שלא נשכ'
 וכגון שיש עדים שראוהו בידו בשבעה שכפר הח' לחי הכי
 לא כתב הרמבם אין אדם נשבע חסוד עד שכתב עליו ע
 עדים שעבר עבירה שנפסל בה אבל המורה מעצמו שהו'
 חסוד ושעבר עביר' שנפסל בה אעפ' שחושדין אותו ואין
 ראוי לעשותו עד להתחילה משביעין אותו שהרי חומרי
 לו אם אתה אומר אמת השבע ולא מפגי שעברת עבירה
 חסוד לישבע לך באמת ואם שקר אתה הורה לבעל דינ'
 וכתב הרמבם אבל אי כיח' ליה לתובע לישבע וליטול כי אם
 כתבע חסוד חני נשבע ונוטל והכי מילי דלא מהימן למימ
 חסוד חני בשבעה נשבע ונפסל אבל בנשבע ונוטל נא
 כאמן דהא לחיוביה כפסיה ממנוא קאתי והודאת בעל ד
 דין כמאה עדים דמי תשובה לחא' הראש זל שסאלת ראוב
 כתחייב שבעה לשמעון ושאל שמעון שיחרימו בבית הכ
 הכנסת על מי שיודע חס ראובן עבר על השבעה בדי ל
 לשלם חלילה וחס לא תהא בזאת בישראל לבייש בג' ברית
 פרבים ואף התובע החרש ראוי לבזיפה שהוציא עליו לעז

רלח צביע אז ב' ה' נאמן אכל אם חצר אח' מהצדדין האילג
שהכל בית עשוי למכר כליו הו' שדרך לחטמין כלים כאי
כאילו או שהוא צבוע או שהוציאן מבגדים או היוצא נאמן
ולזה הם כים אח' ה' אש זל וכל זה לא איירי אלא כשהבעל
הבית אומר שהן שאלין ויוצא אומר לקוחין אכל כשבעל
הבית אומר בזולין או בכל ענין אינו נאמן אלא כשבעל
שבעת היסט שהכלים לקוחין בידו ופטרור ואם הוחזקה
היוצא בבגד או אי' חיל' אם טוען בגדין או שאלין לפ
לפיכך כל אלו החילוקין שייכין גם כן בגזל שכבש אחד
לביטו למשכנו וכל היבא דנאמן בע' ה' הכא התם נמי כא
נמי נאמן בגזל וכל היבא דהבא אינו נאמן התם נמי אינו
נאמן אלא שזהו ביניהם שבגזל צריך לישבע בעין דאור
דאורייתא כדי ליטול והבא כל היבא דבעל הבית נאמן כ
נוטל בלא שבעה מיהו שבעת היסט צריך וזהו לדעת ה
ה' יוסף הלוי וה'מה אכל רבינו האי כתב שאין חילוק
ביניהם כלל דהבא נמי לא יטול בעל הבית אלא בשבעה
בעין דאורייתא והא דברברים העשויין להשאיל ולהשכיר
בעל הבית נאמן דוקא כשיש לו עדים שהכלים הללו היו
שלו וראו אותם עתה בידו אכל אם לא ראו אותם עתה ב
בידו נאמן היוצא במנו דהחזרתים לך וכך הא דאמר ב
ברברים שאינן עשויין להשאיל ולהשכיר דהיוצא נאמן דו
דוקא כשלא ידעו עדים שפאו לידו בתורת שאלה או ש
שכירות אכל אי ידעו עדים שפאו לידו בתורת שאלה או
שכירות אינו נאמן ולמעלה בסימן ע' ב' פירשתי דברי
העשויין להשאיל ולהשכיר וכל זה לא מיירי אלא בדאיתא
ביב' ה' התם בשעה שכבש זה והוציא הכלים אכל אם ראו
עדים שכבשם לרשות חבירו ונטלם שלא בפניו אינו נאמן
לומר לקוחין הן בידי וכן אם חטף חפץ מחבירו ואז
בחוכי בטלתי אינו נאמן אלא אם יש עדים שחטפו מידו
או מביתו צריך להחזיר ואם אין עדים אלא עד אחד וה
והוא כופר ישבע להכחיש העד ואם אינו כופר אלא שא
שאומר שמשכנו בחובו צריך להחזירו כחבלי גס כן נשכ
בעין של תורה ונוטל בזה דברים אמורים שיש עדים ש
שראותו שכבשם תחת ידו שלם ויצא חבול ולא ראו שחבל
בו וזה אמ' חבל בי וזה אומר לא חבלתי בו כשבע ונוטל ו
ואם יש הוכחה שזה חבל בו בגז שחובה בין חבלי ידיו ש
שאי אפשר לו לחבול בעצמו וגם לא היה שם אחר עמו
שמיחוס שזה אומר לו לחבול צו כדי שיתרע' מזה אז נוטל
בלא שבעה כתב ה'מה משתדל היבא דאיבא אח' עמו
דבריר' להו למהדי דלא חבל ביה ההוא אחר במאן דליבא
אחר דמי ונוטל בלא שבעה וכתב ה'מה והוא הדין אי
בריר' דלא איקריב לבי כותל כל היבא שאינו יכול לחבו'
נטל בלא שבעה והכי אילי דנוטל בשבעה בתרי דמכנ
אהדי וכבשם אחד מהם לתוך ידו של חבירו שלם ויצא ח
חבול דמוכח מילתא דאיתו חבל בית כיון דהוא קטוע
ביניהן אכל אם לא מיכנ אהדי לא מישתבע ושקיל א
אלא אי ברירא מילתא וכי היכי דאמרין גבי נחבל אי
אברירא מילתא דחבול ביה שקיל בלא שבעה הוא הדין
גבי נגזל אז בריר מילתא דגזלית אף על גב דלא חזו ד

דגזליה שקיל בלא שבעה והיבא משכחת לה כגון דמסח
דמסחדי סהדי דהוה ליה כך וכך כלים וחזו להאי דעיינ
לבתיה וכפך ולא עייל התם איכס אחריבא ומקמי דעיינ
להתם איכס אחריבא עייל לביתיה ומכיהו להחזא' כלים
ואישתבח' חסר ולא הוה התם דוכת' דליפלו הנך כלים בג
בגויה שקיל בעל כלים מההוא דמסחדי' בו סהדי דעיינ
להתם בלא שבעה וזהו עדות המתקיימת כידועה בלא
ראות ע' כ' כתב ה'מכס הודה החובל שהוא חבל משנס
כל ה' דברים שהרי עדים ראו שכבשם לביתו שלם בשעת
המריבה ויצא חבול אכל אם לא היו שם עדים שראו וזה
אומר חבלת בי בזה הודה מעצמו פטור מן הניזק והצד
נחייב בשבת ובכוסות וריפוי על פי עצמו לפיכך חס כפר
ואמר לא חבלתי כשבעה יסת צא חכמי על פנ
פנקסו נשבע ונוטל כיצד בעל הבית שאמר
לחכמי תן לפגמי שלם והוא מודה שאמר לו כן או שיש
עדים בדבר והחכמי אומר ככר נתתי להם והפועלים
אומרים לאוקלנו ממנו כלום שניהם נשבעין בעין שלם
תירה דנוטלין מבעל הבית וצריכין שישבעו כל אחד בפני
חבירו חכמי בפני פועלים ופועלים בפני חכמי כדי ש
שיתביישו יותר והוא הדין אם אומר הלוי כי מכה ופרע ל
לבעל חובי זה אומר כתתי וזה אומר לא חבלתי ישבעו ש
שניהם זה בפני זה ויתן ב' ה' לשניהן וכתב ה'מכס בזה
דברים אמורים בשכניהם לפגמי ותובענים מבעל הבית
אכל אם מת החכמי והפועלים לזדס תובענים או שמתו
פועלים והחכמי לזדס תובענו נוטל בלא שבעה שהרי אי
בעל הבית משפיר כלום שהרי אינו משלם אלא תשלום ח
אחד וה'מה חילק וכרב אי אתו פועלים מעיקרא בלא ח
חכמי ותבעי לבעל הבית או שמודה בעל הבית דהוה לה
להו אגרא גביה ולא ידע אי פרעניהו חכמי אי לא וליהי
לחכמי קמא דלישיליה שקלי בלא שבעה ואי חכמי חיתו
מעיקרא לחוריה וליתכחו פועלים דלישיליהו לית להו
למשקל אלא בשבעה אפילו אם מתו פועלים דליכ' למיח'
דילמח הדר שקלי מבעל הב' לא יהיב לחכמי בלא שבע'
דאיבא למיחש שפא לא יהיב לפועלים מידי והכי מסתבר
כתב ה' יוסף הלוי דוקא חכמי המקיף לבעל הבית ופ
ופרע לו חובותיו ואחר כך פגרע לו בעל הבית חבלהן
הקדים בעל הבית מעות לחכמי ואמר לו תן לפועלים ש
סלע אם המחס אכל חכמי במעמד ג' והפועלין נתרצו ח
אין לפועלין על בעל הבית כלום אכל החכמי כשבע היסט
וכפטר ואם שלא במעמד ג' המחס אכל חכמי נשבע תח
החכמי לבעל הבית שפעה שליחותו וכפטר והפועלים כ
כשבעין לבעל הבית שפא נטלו כלום מחכמי ונוטלין מבע'
הבית וה'מה כתב שהפועלים צריכים לישבע בעין דא
דאורייתא כיון שנוטלין ותר' ישעיה כתב מתבי' איירי דא
אמר לפועלים הפרעו מן החכמי לפיכך יביעם לומר לא
נטלנו ולא האמכנו לחכמי עליו אכל אם אומר להם ה
הפרעו מן החכמי ונתרצו שניהם הם ליטול ופא לתן לא
פא בהקפה ולא פא הקדים מעות ככר נסתלקו מזה
ואם יש כפירת ביניהם הוי כפיר תבע וכתב והחכמי

פי שחלקו אם יש עליו טענה משביע עליו ומגלגל עליו ה
השאר וכן אם לאחר זמן כתחייב לו טענה בין של תורה
בין של דבריהם בין של שותפות מגלגל עליו שותפות הר
הראשון וכתב בגל העיטור איכא מאן דאמר דוקא שחל
שחלקו סתמא אבל פטרו זה את זה משבועה אין יכולין ע
עוד לגלגל מדברי הרמבם חלקו השותפותין וכשאר להם ח
חובות גבי אחרים אין יכולין להשביע זה את זה משפק ש
טעמי חלקו והחוב ששאר להם אבל אחרים דבר ידוע ה
הוא וכשיפירע יקח כל אחד מהם חלקו ובחלוק דמי וכן
אם נשאר לאחר מהם דבר קצוב ביד חברו אעפ"י שלא נט
נטל הרי זה כאילו חלקו ואין משביעין זה לזה אבל כל זמן
זמן שנשאר כל שזה שלח חלקו אותו ואין יודעים משקלו
או שנשאר ביניהם מן השותפות שלא עשו בו חשבון ולא י
ידע כל אחד מהם כמה הוא חלקו עדין השותפות קיימת
ומשביעין זה לזה תבע אחד מהם את חברו ואמר לו הש
שבע לי כי עדין השותפות קיימת והנבע אומר חלקו
כבר או שאמ' התיבע בן חלקו אבל תכאי היה שאשביעך
בכל עת שארנה ועדין לא נבעת לי אין יכול להשביעו כ
בטענת ספק אפילו אמר הנבע חלקנו בך וכך נשאר ל
לך אצלי וזה שנשאר לך אצלי אינו אלא חוב שזקפת עלי מ
מלוא או הנחתו אצלי פקדון אינו יכול להשביעו בטענת
ספק וגם אינו יכול להשביעו היסת שכבר חלקו או שמע
שמעולם לא נשתתפו ואפי' על ידי גלגול לפי שאין משבי
משביעין היסת ולא מגלגלין אלא טענה שאם יודע זה
חייב ממון אבל דבר שאפילו אם הודה אינו חייב לו
משום אלא שבעה אינו נשבע עליו אפילו על ידי גלגול
טעמו עדין שותפי אתה וכשאר לי אצלך כך וכך וזה או
אומר כבר חלקנו ולא נשאר לך אצלי כלום או לא הייתה
שותפי מעולם הכתוב נשבע שאין לו בידו כלום ומגלגל
עליו שלא גזל מעולם אבל אינו מגלגל שכבר חלקו או
שהיה שותפו מטעם שאמרנו וכן יש שאלה לאח' הראש זל
ראובן שטען את שמעון טעיתי עמך בחשבון בחמשים ז
זהובים כשהיינו שותפין וכשאר מהם אצלך שלש' זהובי'
ושמעון השיב כבר תבעתי בזו ההביעה ורציתי אותך
בענין שלא נשאר לך בידי כלום ובית דין חייבו לשמעון
לשבע שהרצה לראובן ושמעון הפך השבועה על ראובן ו
וטען ראובן ימציא להם שלשים זהובים שהיו מוכרי ואפי'
אסבע תשובה הדין עם ראובן ישבע שמעון שהרצה ל
לראובן ופטרו מתביעה זו אי יתן משכון ביד בית דין
בשלמים זהובים וישבע ראובן שלא נתן לו כלום בשבילת
תביעה זו ולא פטרו ואחר שיסבע יתנו לו בית דין שלש'
זהובים או המשכון טען עדיין שותפין אנחנו ויש לי להש
להשביעך בטענת ספק והלה טוען לא נשתתפו מעולם
והתיבע הביא עדים שהיה שותפו וחזר הנבע ואמר ח
חלקו אין שומעין לו שהרי החזוק כפרן לשבעה זו
שותפי שטען אחד מהם כך היה התכאי בינינו ואחד אומר
לא היה כך או שטען שהקדן שלי היה כך וכך וזה אומר
אינו אלא פחות או שטען כבר נתתי לך מהשותפות וזה

אומר לא לקחתי או שטען על השחורה שהיא שנו לבדו ו
זה אומר משל השותפות היא וכל כיוצא בזה אם ירצה י
ישביענו היסת בפרט על הטענה שהוא תובעו ואם ירצה
יגלגל עליו כל אלו הדברים בשבועת השותפותין שישיעו
שלא גזלתי מעולם כל ימי השותפות ושהיה התכאי כך
וכך ושזו השחורה מהשותפות ונפתת לי כך וכך כתב
הרמבם ראובן שהגיל לבים ת' זהובים ושמעון הטיל ר' ו
ונשתתפו והממון כלו ביד ראובן וטען ראובן שחבר ה
הקדן תן זהובים אין אומרים ישבע ראובן שבועת השו
השותפותין וישלם שמעון חמשים מביטו אלא ישבע ראובן
שבועת השותפותין וילך במנה שבידו ולא ישלם לו שמעון
כלים טען ראובן ששמעון ידע ודאי בפחת זו שפחתו יג
יגלגל על שמעון שאינו יודע ודאי בכוס הפחת ואם לא י
עסק שמעון בשותפות כלל ישבע שמעון היסת שאינו י
יודע בודאי מזה ההפסד ויפטר ולא עיר אלא חיה המנה
הנשאר ביד שמעון חולקין אותו בטענה שאין השותף מן ה
הפסד עדין וכו' טען כרי שיסבע ויטול מה שביד חברו אלא
ישבע ונפטור או כו' מדבר שתחת ידו וכתב עליו ה
הראשון מה שכתב ישלם שמעון חמשים הולך על אדרכ
שכתוב למעלה העילו לבים זה מנה וזה מחתים הסבר
או הפחת לאמצע וכמו שאמר ראובן מפסיד רכ ושמעון ר' כ'
אלא שאינו מודה שיסלם שמעון כלום בכל ביטעון שהיה
שם שלא יקבל אחריות לזה ואינו כן אלא כל אחד מפסיד
ממה שהיה לו ולפי מעותיו והסבר נעולם לאמצע ומה ש
שכתב בסוף שאם היה המנה ביד שמעון שיטול ממנו ר
ראובן חמשים אינו דין אמת שההפסד לפי המעות שכי
חלקים לראובן ושלם לשמעון כמנה לראובן בהפסד ה' ק'
קריב לא לב' ולשמעון קס' נשאר לשמעון באותו המנה
ל' ג' והשאר לראובן וזה דין אמת וכתב עוד הרמבם טען
שמעון שיש לגי עליו חוב בזה השותפות במנה אם היה
בידו כדי החוב והיה יכול ליתנו לגי כחמן ונותבין החוב
ואחר כך מחשבין ואם אינו בידו אינו כחמן להוציא מר
מראובן או מן השחורה הידועה לשותפות שחם שמעון ו
ולגי עשין קריכיא על ראובן ואפי' שהיתה המלנה בשט'
אין ראובן חייב לשלם ממנה כלום אבל אם טען שמעון ש
פראובן יודע בודאי שזה החוב שעלי מחמת השותפות ה
הוא ישבע ראובן היסת או על ידי גלגול שאינו יודע ש
שחוב זה אצלו וישלם שמעון החוב משלו וכן אם יצא ב
שטר חוב על לוי בשם שמעון בן זהובי' מממון השותפות
ואמר שמעון כפרעתי והחזרתי לבים או שאמר שמעון ק
קבע לי זמן לשנה או לשנים אינו כחמן דשחם עשה קס
קנוכיא על ככסי ראובן וכיצד דנין בדין זה לוי נפטור זה
בהוראת שמעון ואם לא הביא שמעון ראיה ישלם מביתו
ויחבע לגי בסוף זמן וכל כיוצא בזה והראשון כתב מאמר
שהשטר שעל לוי מפורסם שהוא מממון השותף של ראובן
אם השטר ביד ראובן למד יפטר לוי מהכל בהוראת שמעון
כי אם מהמחצה שלו אם יכול להוצי' משמעון יוצי' ואם לאו
יתבע מלוי אבל אם השטר ביד שמעון כחמן למתכפרעתי
שאלה לאח' הראש זל

והזכיר עליו שם פסול' מי שכתב חייב שבועה והוא חסוד
על השבוע' שבגדרו נשבע וכו' וכל' אם טען עליו טענ' ודאי
ואם שניהם חסודין פסק רב אלפ' מתוך שאינו יכול ל
לישבע משלם וכן כתב הרמבם ורבי' האי גאון כתב שיח
סיחלקו וכן כתב אח' הרמבם ז"ל ולא אמרינן שמי שבגדרו
נשבע וכו' ולא בל' שבועה דאורייתא אבל בשל דבריהם ל
לא וכתב הרמבם שומר שהוא חסוד וטען שאבד הפקדון
או בגב' אין שבגדרו יכול לישבע וליטול מהרי' אינו טוענו
ודאי שחב' לפיכך אם טען בעל הפקדון לפני שלח יד ב
בפקדוני' אי' אכלו נשבע התובע כתקנת חכמים וכו' ו
והר' ישעיה כתב כרחק לפרש דכיון שהוא חייב שבועה ד
דאורייתא ואינו יכול לישבע מפני שחסוד משלם שחם ה
היה התובע טוען ודאי שלח בו יד הוינן נשבעין ליה וע
ועכשיו שטען הפק' הוא אינו יכול לישבע ושכנגדו מחוי'
שבועה ואין יכול לישבע ומשלם וכן דעת הרמבם מי שנת
שכתב חייב שבועה מדבריה' והוא חסוד אם הוא מהנשבע'
וכוטל'ן אינו יכול לישבע וליטול וכתב ר' אלפ' שהנשבע
פטור בלא שבועה ובעל העיטור כתב שנשבע היסת וכן
סת' הרמבם וכתב עוד שבפוגם שטרו או היבא שהלוא
טען אישקבע לי של' פרעתיך והמלוה חסוד נשבע הל'
ביסת וכפטר והרמבם השיג עליו וכתב שיטול המלוה ב
בלא שבועה כיון ששטר מקוים בידו ואין לבטלו בשביל ש
שבועה דרבנן וכן כתב הרמבם דבני פוגם שטרו אם הוא
חסוד כוטל בלא שבועה וכשאר נשבעין וכו' וטל'ן אם הם
חסודים ישבע הנשבע היסת חוץ מסכיר אם הוא חסוד י
ישבע בעל הבית כעין של תורה כתב הרמבם היה החסוד'
מן הנשבעין בטענת ספק' אינו נשבע לפי שהוא חסוד וא
ואין שבגדרו נשבע וכו' ואין טוען טענת ודאי שישבע
על טענתו החסוד על השבועה ומוציאה שטר על היתומ'
כיון שאין נפרעין מן היתומים אלא בשבועה והוא אינו י
יכול לישבע יפסיד כי' מת לוה בחיי מלוה ואחר כך
מת מלוה שאין בני מלוה נפרעין מן חלוה כיון שאין יכול
יכולין לישבע מי שכתב חייב שבועה היסת והיה התובע ח
חסוד אין הכתוב יכול להפק' עליו שבוע' שהרי אינו יכול'
לישבע אלא ישלם או ישבע היסת ואין שומעין לזה לתלות
בדבר שאי' איפשר והרי זה כמי שמתפק' שבועתו על הק
הקטן שאינו אמרינן לו או השבע היסת או תשלם לו מי שכ
שכתב חייב שבועה בין של הרשע בין של דבריהם ונשבע וא
ואחר כך באו עדים שהוא חסוד אין שבועתו שבועה ואם
נשבע וכו' יחזיר לבעל דינו ויטול מה שמתן לו ואם נשכ'
וכפא' ישבע זה שבגדרו ויטול ממנו לעולם דכין כזה לח
לחסוד עד סילקה בבית דין ואם היו עדים שלקה על ידם
ועשה תשובה חוזר לשארותו בין לעדות בין לשבועה
עב חלו נשבעין בטענת שמה' אעפ' שאינו ודאי אלא
אומר סבור אכי' שאתה תפשת משלי השותפין ש
שהיו שותפין ביחד ואחרים לבעל הבית והאפיטרוס יפס'
פי' רש' אפיטרוס' שמיכא' אדם בביתו להתעסק בשל' ד
דאינ' אפיטרוס' של יתומים קיימא לן מיכא' בית דין י
ישבע מיכא' אכי' יתומים לא ישבע והרמבם כתב דמיירי

כמי באפיטרוס' שמיכא' אכי' יתומים דהא דאמרין כיה
לא ישבע היינו דווקא דליכא הוראה מקצת אבל איכא ה
הוראה מקצת ישבע אבל מיכא' בית דין אפי' ליכא הורא'
במקצת ישבע ואפי' הנושאת ונותנת בבית בחיי בעלה ח
או שהנושאת בעלה חנוכי וכן הבית פי' אחד מן האחין ש
שמתעסק בבית אחרי מות אביהם כל אחד מחילו נשבע
אעפ' שאין טוענין עליו ורש' וטעם משום שמורים הית
היתרא לעצמן שבהיתר הם לוקחים בשביל שבר טרחם ל
לפיכך הטילו עליהם חכמים שבועה כדי שידקדקו ומיהו
אין נשבעין בטענת ספק עד שיחשדנו התובע בב' מעין
כסף ופרסי' שטוענו אכי' סבור שעבבת משלי ב' כסף ופר
ופרטות והוא כופר שכי' כספים ומורה בפרטות וכן כתב
הרמבם והר' ישעיה כתב שנשבעין אפי' בכופר בכל שהוא ו
וראשון עיקר כתב הרמבם מכאן הורו רבותינו שחם מת
השותף האחד שאין הירש יכול להשביע שותף של חביו ב
בטענת שמה' שהרי אינו יודע שחשדו אכיו בב' כסף ופר
מי שהורה שגם הירש משביע בטענת שמה' וכזה רחוק
להוראת שהירשין משביעין האשה שנעשית אפיטרוס' פי'
בחי' בעלה וכל' אינו אפי' אין עדי' שהיה שותפו או אריסו
אלא שמורה מעצמו שהיה שותפו או אריסו אלא שחומר
לא בזלתי כלום אפילו הכי נשבע בבקיטת חפץ שחין חמו
אומרינן מיג' לפטור משבועה וכן כתב הר' יוסף הלוי ולא
כחירא לא' הרמבם ז"ל שאין חילוק בזה בין ממון לנשבע ד
דשבועה אחי' לכלל ממון דשמה' לא ישבע ונמצא מתחייב
ממון המשלם ביד חבירו חפץ למוכרו או ששלח בידו מע
מעות לקנות לו שחורה אף על פי שאינו כותן לו שכר וא
ואין לו שום הכזה בשליחות זה הואיל שנשח' ונתן בממון
חבירו הרי הוא כאחד מהאחין שמתעסק בבכסים ויכול
להשביעו מספק שלא עכב משלו כלל השותפין ששמשין ו
וכותבין ביחד או שהיה אחד מהם נושא ונותן ומפקיד ה
הסחורה או מקצת או המעוה ביד השני בלא משקל וכלא
מכין וכלא מדה הרי שניהם נכנסים למפק' ויכול כל אחד
להשביע את חבירו אבל אם היה האחד נושא ונותן והשני
לא נתעב' כלל אין גשכ' אלא זה שנשח' ונתן חלקו השותפ'
אין משביעין עוד זה את זה בטענת שמה' אלא מחרימין
סתם על כל מי שתופש משל חבירו כלום וכתב רב אלפ' ש
הוא חדין לאיכך אם נשתלקו כבד' ולא אישתייר לגבייהו מ
מידת' אינו יכול להשביעו וכן כת' הרמבם חלקו השותפ'
והאריסין וכתגרשה האשה וכתפרדו האחין זה מזה לחת
תבעו זה מזה כלום אינן יכולין עוד לתבוע והרמבם כתב
מרבקט חלקו השותפין וכתגרשה האשה וכתפרדו האחין
זה מזה ולא תבעו ולא כקט חלקו שמה' משמע דווקא בא
באילו אבל באחריכ' אפילו חלקו ממי וטעמא משום דאילו
יש להם במיד' שחולקים הילכך כיון שחלקו וכו' כל אחד ח
חלקו ולא תבעו אחליה לשבועה אבל אינך כולוהו ממנו
דבעל הבית הוא ולית להו לדידהו מנותא בגייה' אעפ' רפ
דפרשי' מהרד' לא בטלה שבועה מיכא' דהא לא שכתבין
לבעל הבית למשקל מיד' דכימא מדלא תבעיה לשבועה א
אחיל גביה וא' הרמבם ז"ל כתב בסברא הראשונה אף על

רבידות דמי וחייבין אבל ה'מה כתב כל מאי דהרס לא
 לאפסודי דבר שלא בא לעולם אינו חייב עד שיקבל עליו
 בפירוש והיינו דתנן אם אוכיר ולא איבעיד אפסודי במיט
 במיטבא יש גאונים שכתבו מה שאין נשבעין על קרקעו
 דוקא בארץ ישראל אבל בחוצה לארץ נשבעין עליהם מן
 התורה שחשבוין עליהם כמטלטלין אבל ה'מכס כתב שא
 שאין חלוקטעו במחומר לקרקע והוא צריך לקרקע הר
 הרי הוא כקרקע ואם אינו צריך לקרקע כגון ענבים ה
 העומדות ליבצר ותבואה העומדת לבזוז שאומר לו עשר
 גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר לא היו אלא חמש
 כתב ה'מכס דנשבעין עליהם דכתיבין דמיו ומדברי א
 אה' ה'אש זל יראה שאין נשבעין עליהן אלא היסת דלאו
 כתיבין דמיו וכן ר"ח פסק ב"ר אליעזר דאית ליה כל ה
 המחומר לקרקע כקרקע דמי ופתיב ה' יוסף הלוי דוקא
 לענין שומרים אבל מאן דמזכין לחבריה ענבים העומדו
 ליבצר כיון דאדעתא למי שקל זכיכוו ניהלי טעונות דמי
 דמיו ודנין בהו דין מטלטלין בכל מיילי בגון דין אונאה ו
 וטענה וכו' וז"ל בהן דקיימא לן כל העומד ליבצר כבבזר
 דמי והבא היינו טעמא רגבי שומר לאו כהצורות דמיו כ
 כיון דלשמירה הן כשהן מחוברים לקרקע ואדעתא דהכי
 מסריכוו כיהלי חנו ליה כקרקע דהא לאו למיתלשיכוו מ
 מסריכוו כיהליה אבל ה'מה כתב דלאו דוקא לענין ש
 טענה דהוא הדין לענין כל מיילי דמייעטיה רחמנא לקר
 לקרקע כגון גזל ואונאה וטענה הפקדון וכתב בעל הע
 העיטור דוקא גידולי קרקע אבל תלוש ולבסוף חבירו כ
 כגון כותל בבין וכבוד סקטעו וכורות דבורים קיימא לן
 בחכמים והמחומר לקרקע לאו כקרקע דמי כת' ה'מכס
 הטוען לחבירו סכנת בביתו ב' חדשים ואיה חייב לי שכ
 סכרם וזה אומר לא שכרתי אלא חדש הרי זה מודה מקצ'
 שאם היה שכר החדש שנה ב' מעין הרי זה נשבע מן הת
 התורה שטר מסרתי לך ו' דינרים הית לי בו רחיה וזה
 אומר לא היו דברים מעולם ישבע היסת הפסדה עליו ה
 הרי זה נשבע היסת שהיו לו בו רחיה דינרים ואכדו לו
 באצרת הסטר ויטול ואם אמר הנתבנ אמת אתה מסרתני
 לי ואכד הרי זה פטור אף משבעת היס' וה' אכד השיג
 עליו וכתב אולי הוא ברשותי עדין וכפר בו ואם פטרוהו
 משבעת פשיעה משבעת שאינו ברשותו לא פטרוהו ול
 ולא כהירא דכיון דפטור מעיקר השבעה פטור כמי מש
 משאר השבעות טעמו כלים נקרקעות בין שהודה בכל ה
 הכלים וכפר בכל הקרקעות בין שהודה בכל הקרקעות
 וכפר בכל הכלים בין שהודה במקצת קרקעות וכפר בכל
 הכלים נשבע היסת ופטור אבל אם כפר בכל הקרקעות
 והודה במקצת כלים וכפר במקצתם נשבע שבעה דאו
 דאורייתא על הכלים ומגלגלין עליו שבעה על הקרקעו
 פתיב ה'מכס החופר בחדה חבירו בורות שיחין ומערין
 חייב לשלם בין שטענו שחפר והוא אומר לא חפרתי כי
 שטענו שתי מערות חפרתי והוא אומר לא חפרתי אלא
 אחת או שהיה שם עד אחר שחפר והוא אומר לא חפרתי
 כלום נשבע היסת ונפטור וכתב ה'אכד ודוקא שתבעו

למלאות החפירות אבל תבעו לשלם פחתו הרי זה כשאר
 תביעה ממון נשבע שבעה דאורייתא והא דאין משבעי
 על כל הכך דוקא שבעה דאורייתא אבל שבעה דרבנן
 נשבעין עליהם וכן על ידי גלגול נשבעין עליהן ועל ה
 ההקדשות כתב רב האי דאפי' היסת הין נשבעין עליהן כ
 בדחיתא בפ' ק' רבא בתרא אין מחשבין בצדק' עם גבאי
 צדקה ולא בהקדשות עם הגזברים וה'מכס כתב שעל כ
 כולם נשבעין היסת חוץ מהקדש שנשבעין עליו כעין של
 תורה מתקנת חכמים שלא יזלזלו בהקדשות וה' יסע'יה
 כתב ודאי הממונה על ההקדש אין להשביעו אפי' היסת
 אבל אדם אחד שגזל מן ההקדש דין הוא שיסביעוהו ומה
 שמקדישין בזמן הזה לבית הכנסת מעות או ספר תורה
 או המקדיש לקנות בהם קרקע לבית הקברות דינו כשאר
 כסבי הדיוט ואם יש תביעה לקהל עם אחד שגזל מהם הו'
 שמעכב על ידו ואינו מוסרו לקהל דין הוא להשביעו כי
 היסת בין דאורייתא כדן ג' ~~השבעות~~ שהרי לצורך הדיו'
 הם וחין כאן עמק גבוה עד כאן **י** אין נשבעין
 על טענת חרש שוטה וקטן אפי' **י** אם היה גדול
 בשעת תביעה אם היה קטן בשעת כתיבה אין נשבעין לו
 ופי' ר"י אבל אם היתה הנתינה בגדלות כגון סתן אפי' ה
 הקטן ומת והקטן תבעו נשבעין לו אבל ר' יצחק פי' דאפי'
 בבי האי גופא אין נשבעין לו וכן עיקר אבל גבול שחא ב
 בטענת אביו ואומר ברי' לי שמנה לחבי צידך וזה מודה
 במקצת צריך ליטע כדפי' לעיל ואף על פי שאין נשבעי'
 לקטן שבעה דאורייתא נשבעין שבעת היסת וכתב ה'
 יוסף הלוי ואפי' שבעה דאורייתא דוקא מודה מקצת וע
 ועד אחד מחבירו אבל שבעת שומרים נשבעין אפי' לו
 לקטן וכן כתב ה'מכס וה'מכס כתב שאין נשבעין ולזה ה
 הסכים אה' ה'אש זל ושבעת השותפין וכו' וז"ל בה שחא
 בטענת שחא נשבעין לקטן במה דברים אמורים כשיש
 עדים שהיה שותף או אפי' טורפא שלו בית דין מעמידין
 לו אפי' טורפא ומשביעין אותו בטענת שחא וכשהקטן מ
 משביע שבעת היסת אין הנתבע יכול להפכה על הקטן
 שאין משביעין לקטן ואפי' חרש אינו מקבל שאינו יודע ע
 עולם השבעה וכתב ה' יוסף הלוי אפי' אינו חריף בע
 בענין משא ומתן נשבעין על טענתו היסת בין במודה
 מקצת בין כופר הכל שלא יחא זה נוטל ממנו של קטן
 והולך לו וכן כתב ה'מכס וה'מכס כתב שבין היסת בין ש
 שבעת הנשבעין ונוטלין אי' נשבעין לו אלא אם כן הגיע
 לעונת פטולות וכן היא מסקנת אה' ה'אש זל כתב ה'מ
 ז"ס אין נשבעין על טענת קטן בין מודה מקצת בין כופר
 הכל ועד אחד מחייבו אבל למה שכתבתי למעלה דגדול
 התיבע על פי עד אחד חייב הפא נמי חייב שאין החיוב
 בא על תביעת קטן אלא על פי העדת העד וה'מה חילק
 שבעה מודה מקצת ועד אחד דבעינן בהו טענה אין כס
 נשבעין לקטן אפי' אם היתה הנתינה מכח בן דעת אבל
 כי איכא בהו תביעה כגון שתבעו כשהוא גדול אף על גב
 דכתיב היתה בקטנו חייב דכידהו תלוי הכל בתביעה ולא

ראובן. ושמעון היו שותפין מתעסקים ביחד והלך שמעון
וכשחר ראובן מתעסק וקנה בגדים חגי ומכרן לגוי ולוי
הקונה ממנו יצא לגוי במעות ועשה ראובן עוד שטר לב
לגוי על עצמו שאם לא יפרע לו לוי לזון שקבע לו שיפרע
לי הוא אחר כן חלקו ראובן ושמעון השותפות שביניהם
ובקש ראובן משמעון שיעשה לו שטר על עצמו שאם לא י
יתן לוי לגוי המעות ויצטרך הוא לפרוע לגוי שיפרע לו
שמעון חלקו מכל מה שיפרע לגוי ומכל שוחר והוצאה ש
שיצטרך לעשות על זה ושמעון אומר איני עושה שטר על
עצמי חלא כשיבא הפסד לראובן מזה אז יתבעני לדין
יראה אחר שראובן יוצרך לעשות עליו שטר בעסק הש
השותפות ותועלת שניהם ואילו היה שמעון שותפו שמה
היה צריך גם הוא ליכנס עמו בשטר ועכשיו שלא היה ש
שמה יוצרך ראובן לעשות השטר עליו יראה ששמעון ח
חייב לעשות עליו שטר לראובן שאם יבדר עליו ראובן ב
בעדים שלא פרע לוי שוקה הבגדים לגוי ויצטרך ראובן
לפרוע לגוי שיפרע שמעון חלקו ומכל מה שיוצי' על עסק
זה הוצאות ושוחר ובשאר דברים בכל מה שיבדר ראובן
בעדיו שיפרע שמעון חלקו עוד אירע בעוד שהיו שותפין
שכשאל וכתן ראובן עם גוים והטעם בחשבון ונתן הטעות
לשותפות ויראה שיזכרו בטעותם ובקש שיעשה לו שמעון
שטר עליו וגם בזה שאם יצטרך להחזיר שיפרע לו חלקו
עוד תיבעו כשהיו שותפין היו לו משכונות מאחרים ומ
ומכרם ויראה שיבא לו הפסד מזה שיעשה לו שטר שיפרע
לו חצי ההפסד שיבא לו מזה ושמעון אומר כשיבא נך ה
ההפסד או תצטרך להחזיר המעות חז' תתבעני לדין באלו
שתי התביעות יראה שאינו חייב לעשו' עליו שטר בדבר
הללו חלא שמעון יורה בבני עדים שהמעות ששכומן כך
וכך שהטעה ראובן לגוי פלוני שהכנים אותם לשותפות
והעדים יכתבו הודאת שמעון ויחתמו עליה ויתנו אותו
ליד ראובן ותהיה בידו לזכות ולרשום שאם יוציא הגוי ה
הטעות מיד ראובן שיכול לתבוע לשמעון שיפרע חלקו ו
וכן במשכונות שמכר ראובן יורה שמעון בבני עדים כל
הדברים כמו שהיו ויכתבו הודאה ויתנו לראובן עוד
אירע כשהיו שותפין שאחיו של ראובן היו לו מעות אחר
ראובן לאחיו תשתדל עמו בשותפות ויתאחז מעותיך עם
שלמו וקח ריוח כדרי מעותיך ושמעון ידע שאח ראובן
היו לו מעות בשותפות עמה עתה חמר שמעון מאחר
שלא הודעתני מזה אין לי ליתן לאחיד מן הריוח אם אתה
כתבשרת עמו תן לו מחלקך וראובן אומר כיון שהיינו ב
ביחד שותפין כל אחד ואחד היה לו בח לעשות כל מה שי
סיראה לו שהוא תועלת השותפות והיה כראה לי תועלת
בחברת אחי ועל כן לא הפסיד במה שלא חודיענו הדין עם
ראובן ויטול אחיו חלק בריוח כפי חלקו במעות ושאלת
ראובן ושמעון כשתתפו על תנאי שיתעסק ראובן בכל מ
מיני שחורות רק שלא ילנה לגוים בריבית וכשכחו לחלוק
הביא ראובן עסק השותפות קצת במעות וקצת בסחורה
קצת בשטרות שמכר ליהודי בהקפה ואמר שמעון שאין
לי לקבל השער אם מכהג בעיר למכור בהקפה צריך שמעון

לקבלם אבל אם אין מכהג למכור בהקפה אז סינה ראובן ופס'
ולא יטול שמעון חלקו בהקפה חלא במעות ובסחורה ואם
ירצה שמעון ישכיר לראובן שאלו ההקפות הם מעסק
השותפות ושעשאו לצורך העסק ולטובתם

צד

כל מי שנתחייב שבועה בבית דין מדרבנן
מגלגלין עליו לישבע על כל דבר שאם היה מודה בו מת
מתחייב ממון אבל אם אין לו חיוב ממון חלא שבועה ב
כגון שאמר לו כשתתפת עמי וכתחייבת לי שבועה וזה ח
אומר לא כשתתפתי עמך אם כתחייב לו שבועה ממקום
אחר אין מגלגלין עליו שלא כשתתף עמו ועד היכן גלגלו
שבועה אפי' אם יאמר לו השבע לי שלא במכרת לי בעבר
עבדי מגלגלין אפי' שבועה דרבנן על שבועה דרבנן חזן
משכיר שנשבע וכוטל שחין מגלגלין עליו ואפי' לא תבעה
התובע שיגלגל בית דין מעצמן מגלגלין אפי' שבועה דר
דרבנן ומיהו אין מגלגלין חלא כשהכתבע טוען ודאי ונת
וכתחייב שבועה אבל טוען טענת ספק וכתחייב שבועה
אין מגלגלין עליו אבל על טענת ספק של התובע מגלגלין
ובלבד פיהיה רגלים לדבר כמו שוטה שהרי קינא לת' וכ
וכפתרה וסכונת השותפין הא' לאו הכי לא מי' שנתחייב
שבועה וכא' התובע לגלגל עליו שבועות אחר' וכשדראה
זה שזה מגלגל עליו רוצה לשלם תביעה הראשונ' כדי שלא
יגלגל עליו ויצטרך לישבע על הגלגול כתב רב אלפס ש
שאין שומעין לו חלא צריך לפרוע הכל או לישבע אבל אם
הגדה קודם שידע שרצה לגלגל עליו הענינים האחרים
אינו משלם חלא מה שהורה וכתב אש' הראש' ז'ל וכיון שז
שצריך לישבע נשבע וכפטר מהכל אפילו מתביע ראשונ'
אף על פי שכבר כתרצה לפרוע אותה יכול לחזור בו אפי'
אחר שיצא מבית דין שלא כתרצה לפרוע רק לפטר מן ה
השבועה אבל אחר שצריך לישבע נשבע אף על תביעה
ראשונה כתביב לו שבועה מן התורה וכא' לגלגל עליו ש
שבועת הגזית יכול לומר לו שבועה דאורייתא אשבע לך
והגלגולים תשבע ותטול שאלה לא' הראש' ז'ל ששאלת מח

מחייב שבועה ואינו יכול לישבע שדינו לשלם אם רצה
הלנה לגלגל עליו אם יאכל או אם יאמר המתחייב הריני
משלם תשובה דבר פשוט הוא שאין כאן גלגול שלא כתחי'
לו שבועה מעולם חלא חייב לשלם לו מן התורה ואין כאן
גלגול

צח

התורה קרקעות ועבדים ושטרות ו
והקדשות לא שנה מודה מקצת לא שנה אם כופר בכל ו
ועד אחד מכחישו ולא שנה שבועת שומרין ואפי' אם ש
פגעו בהם ונאכדו פטורים מלשלם לא שנה שומר חנם
או שומר שכר ושואל והדומים כתב דכפשיעה חייבים ח'
אפי' שומ' חנם וכן כת' הרמב' אבל רב אלפס כתב בתשוב'
המפקיד שטרות חל חבירו ופגע בהם ונאכדו פטור מ
מלשלם וכן כתב אש' הראש' ז'ל וכתב הר' יוסף הלוי מי' ש
שמעון כרס לחבירו או הוריד ארס לתוכה והתה' עמו
לעובדו ופגע בו ולא עבדו חייב שלא פטרה חות' תורה
חלא בהיזק דאחי מעלמא או ממילא מחמת דלא כעריה
אבל זה כיון דלא עבדו בהיזיקא

נתת מחנך לאשת איש ושוקלן הדברים בלגם אם יראו
רגלים לרבה ומומין אותה ואם לא יראו פנים לרבה אין
מומין אותה כי תואכה הוא מבקש ולא באשת איש לרבה
עושין כן אלף גס למעלה חיוסבת בבית אביה שאין דרכ'
לצאת וטבא עושין כן
ל מצות עשה להלוות לעבדי ישראל ומצוה גדולה ה'
היא יותר מן הצדקה והמקבל הצדקה כבר כנר'
לשאל וזה שליח עדין לא הוציא לדי כד וקדושו עני הוא
קודם לעבדים אחרים ועבדי עירו קודמין לעבדי עיר אחר'
אחרת ואפי' עשיר מצריך ללוות מצוה להלוותו לפי שעה
ולהלוותו אף בדברים ולעצו ענה ההוגנת לו ואסור ל'
לנגוש את הלוה כדי שיפרע כשיודע שאין לו וחפ' להראו'
לו אסור מפני שהוא ככלם בראותו למלוה ואין ידו משגת
לפרוע לו וכאם שאסו' למלוה לתובעו כך אסו' ללוה לכבו'
ממון חבירו ולומר לו לך ואסור ומחר אתן ויש חתו' וכן
אסור ללוה לקחת הלואה ולהוציא שלא לצורך ולאברה ע'
עד שלא ימצא המלוה מלח יגבה חובו ואם עושה כן נקרא'
רשע ובשהמלוה מחיר את הלוה שהוא בעל מדה הזאת מ'
מוטב שלא ללוותו ממה שילווה ויצטרך לנכנסו אחר כך
ויעבור בכל העם משום לא תהיה לו כנושה ואם בא המ'
המלוה לבית דין למשכן ללוה או לפרע ממנו יש לבית ד'
לעשות לו דין ולא יאמרו פלגני עני ואין לו ופלגני עשיר
ואין צריך לו אלא אין מרחמין בדין ואם בא למשכנו לא
ימשכנו הוא בעצמו שאם משכנו בעצמו עובר בלאו אלא
בית דין ישלחו לו שלחם ואף שלחם לא יכנס לביתו למ'
למשכנו אלא אם ימצא לו שום דבר בחוץ יקחנו אלא לא י'
יכנס לביתו ואפי' בחוץ לא ימשכנו דבר שעושין בו חובל'
נפש כמו ריחים ודב פירו' ריחים של יד שהוא מטלטלי'
וסייד ביה משכן אלא בתי ריחים של מי הרי הם בקרקע
ולא סייד ביה משכן אלא גופיכא כשאר קרקעות דלא ש'
סייד משכן אלא במטלטלין שאין בית דין ממשכנין ליקח
קרקע למשכן ואם המלוה בעצמו נכנס לבית הריח'
וכמו הריחים העליזים או הכרזל וחשובהיה מטלטלין כדרכ'
נעשו מטלטלין ויש להם דין כלי אובל נפש ומחזיר אותה
בשעת מלאכה וכתב הרמב"ם דכל מיני כלים בין שעושין ב'
בהם אובל נפש כגון חרמש ומורג ורחת ומזרה נפה ובה'
וכסדה ועריבה ותנור וסכין של שחיטה ושמתכתין כו' פת'
ועגל וסירות ומגרפות ומזלגות ושפודין וכוסות וקערו'
וכיוצא באלו בין שאין אובל נפש אלא כלים שעושין בהן
מלאכה להתפרנס בהם כגון זוג של ספרים וצמ' של פי'
פירות כולם אסור למשכנם בין בשעת מלאכה בין שלא ב'
בשעת מלאכה אלא היכא דמסרינהו מדעתיה למלוה או
לשליח בית דין או מותר ליקחם והא דאין ממשכנין אובל'
נפש דלית ליה דוקא אלא חד מכל מיין ומין אבל חי איתל'
ליה תרי מחד מיכא שרי למשקל חד ולמשקל חד ודווקא
דברים שעושין בהם אובל נפש דלא עביר בהו' עבירות
דמיתין ואברהיה אבל כלי אומנות דעביר ביה עבירות ד'
דאיתן מאברהיה שביק ליה תרי מכל מיכא ומיכא כדאמר'
עבי שידור עד כאן ור' יצחק פירש דלא הוי אובל נפש אלא

כשעושין בהם אומנות אובל נפש כמו סכין של שחיט' וכיוצא
המרכבות וכיוצא באלו אבל שאר כלי אומניות כגון פירות
האומנות וזוג של ספרים אף על פי שמתכרים בהם נה'
לקנות אובל נפש מותר למשכנו וכן כתב ר"א הראש ז"ל וא'
ואם משכנו הרבה כלים של אובל נפש עובר על כל כלי ו'
וכלי בפני עצמו ואפי' שכל כלים המחוברים יחד לעשות
בהם מלאכה אחת כמו המספרים שגוזזין בו ירק עובר ב'
בשני לאוין ואובל נפש עצמו מותר למשכנו ובלבד שישא'
לו השיעור שמדדין לו כדלקמן והחלמנה בין שתהא עני'
ענייה או עשירה אין ממשכנין חותה וכל זה לא איירי א'
אלא במשכנו שלא בשע' הלוה אבל בשע' הלוה מותר ליקח
הוא בעצמו את המשכנו מביתה ורפ"י היא חלמ' והמשכין
שעושין בו אובל נפש והרמב"ם התב' דבחובל חלמנה וזו'
ואובל נפש עובר אפי' משכנו בשעת הלוותו וא"ר הראש'
ז"ל כתב כסברא הראשונה וכן השיב עליו הרמב"ם וחפ"ט
שלא בשעת הלוותו אינו נכנס במשכן ללוה ובהלוא'
שהלוהו אבל בבית הערב מותר למשכן ודוקא ערב סתם
אבל ערב קהל דלא כלוה בעצמו וכן אפי' בביתו אם לא
היה דרך הלואה אלא משום שכירות שהיה שכיר אבל או
שהשכיר לו בהמתו או כליו יכול ליכנס לביתו ולמשכנו
ואם זקפו עליו בהלואה חזר להיות כמו הלוה וכתב ה'
הרמב"ם דוקא לענין שלא יכנס לביתו אמו מוציאין בית הע'
הערב מכל אלו אבל לענין שלא לחבול אובל נפש והשבת
העבד ושדור דין הערב כדן הלוה וכתב עוד הרמב"ם כי
אזהיר רחמנא שליח בית דין שלא ליכנס לביתו כל לוה ה'
היינו היכא דאיפסד ליה לבגל לאישתלומי מיניה בחפץ
אחריתא מקרקעי או מטלטלי אבל כי לא איפסד ליה לאי'
לאישתלומי בחפץ אחריתא אלא בהכי כגון דלא משבח ל'
ליה מקרקעי או מטלטלי וטעין דלית ליה מיריה לפירעיה
למלוה והמלוה געין אפילו טעבת ספק דאית ליה מטלטלי'
בביתיה דיכא הוא דליעול שליח ב' דין בביתיה ואי משבח
מירי דהוא חזי מדיכא למשכניה אמשכן ליה חשב דהאי'
מילתא לא איתמר במרמא כדאירא ודביתו כמי לא חזי'
דאיירי בה חזינן למיכתב מה דמסתבר לן בה משום דת'
דמלאכה שמים היא ואפי' הכי לא חזינן בה הלכה למעש'
אלא היכ דאמיר ליה ולא משבח מירי מבראי לאישתלומי
לא מקרקע ולא מטלטלין שאין לך בעילת דלת גדולה מזו
וכן כתב רב אלעזר בתנא דהא הלוה חלם ורע מעללן
ומעביז פביו ולפרוע חובו מותר ליכנס לביתו לדעת מש'
מצמימו אפילו על ידי שליח גוי כדאמרין ממשכנין על
הצדקה וכן עושין בצרכי קהל עד כאן ובעל התהומות כ'
כתב ר"אין אמו עושין כן אלא בדוחק גדול דצדקה ומס'
שחבי שלא באו עליו דרך הלואה אבל מלוה שהתורה הז'
הזהירנו עליו אין כח בו לעקו' מצוה זו אלא בקושי גדול
ושיחא כוונת בית דין לשמים כדאמרין בית דין מכין ו'
ועונשין שלא כדן ולא לעקור דבר מן התורה אלא לעשות
סייב לתורה עד כאן ולרברי דת' אין אמו צריכין כל זה ש'
שהוא מפרש דכל זה לא איירי אלא במשכנו להיות בטוח
במצותיו ולא בא עת לפרוע וממנו אבל

בבית כח אכל שבעת שומרים דלא בעי בהו טעמה היתה
הכתיבה מכח בן דעת כשבעין על טעמת קטן ואם לא הי
היתה הכתיבה מכח בן דעת ואפילו תבעו כשהוא גדול א
אין כשבעין על טעמתו דכשומרי הכל תלוי בבתיבה ולא ב
בתביעה וכן בשבעין בטעמת שמיא שבעין על טעמת ק
קטן היינו דווקא היכא דהוי טעמה דלא אתיא מכח חינו
שמירה ואי אתיא מכח חינו שמירה לא משבעין ליה א
חלח היכא דהוי עיקר בתיבה בגדול הדין הוא דיכא דקט'
תובע לענין שבעה דכתב אכל לענין ממוכא כל חינוכי
דאתא ליה מחמת מעשה דעבד ליה כגון פקדון לא מחייב
שומר בבטירותה אלא מחמת דמסריה מריה כיהלית אר
ארעתא דכסורי אי כמי דאמר ליה דליסקלי ארעתא דהני
ישקלי לא מחייבין ליה אכתיבת קטן כלום דאיש כי יתן
ביתו וכל חינוכ דאתיא לכתב מחמת כפשיה כגון גזילת
וחבלות ומאי דדמי לחו מתחייב כתב לקטן בגוייהו וק
וקטן דאחזיק מידי לחיוביה לא חייב ליה חו אפסדיה בידים ו
ודאי חייב מידי דהוה אגזילות וחבלות אכל אי איתנים ב
ביד הלוא אחר שמעכו או הגביהו כיון דמחמת כתיבת ק
קטן אתא לידה לשקדון מדמיכן ליה וכיון דקיימא לן אין
כתיבת קטן כלום איסתבח דליכא כתיבה הרחוקה לחייב
עליה ואינו בא לידו לא בתורת שמירה ולא בתורת הלוא'
ולא בתורת מתנה אלא כל כמה דאיתה ברשותיה מיחייב
ליה לאדורוי ואי איתנים ברשותי דמריה איתנים אכל אי
חבליה או אחזיק בידים חייב עליה בגזלן והכי מיילי לדיכא
דאורייתא אכל אסתא דתקין רבבן לפעוטות דהיון מתב
מתתן מתנה במטלטלין מסתברא דהכי נמי הלואתן ה
הלואה ומאי משיך ליה לממוכא חייב באחריותה על בר
כרחי והיכא דהוי קטן כתב אס תובעין לו בדבר שיש ב
בו הנאה לקטן כגון שהלוא לו על עסק משא ומתן לאחר ש
שהגיע להיות כפעוט ודורה הקטן כפרעין מיד מכשיו
ואם אין לו ימתכו לו ער שיהיה לו וישלם ואם כופר ימת
ימתין לו עד שיגדיל וישכיענו היסת אכל קנינו אינו כלום
לפיכך עדים שראו קנין שלו לא יכתבו עליו שטר ואם תו
תובעין לקטן בדבר שאין לו הנאה ממנו כגון נזקין וחב
וחבלות אעפ' שמורה פטור אפי' אם יש לו ממה לשלם וא
אפי' לאחר שיגדיל בדתנן והא שחב לו באחרים פטורין
ואם תובעין אותו בדברים שבעין וכוטלין כשכיר וכי
זכיוצא בו פרשתי למעלה דין שכיר החרש והשוטה דייכ'
כקטן לענין חבלות ונזקין שהם פטורין אפילו אחר שיתר
שיתרפאו ולענין עסקי הלואה ומשא ומתן דין החרש כד'
הקטן שאם מלוהו בעדים או שמורה חייב לשלם מיד וא
ואם הלואה שלא בעדים וכפר ממתיכן לו עד שיתרפא ו
ומשבעין אותו אכל שוטף לאו בר משא ומתן הוא כלל וא
וחפילו אם כתרפא והורה אינו חייב לשלם ואפילו אם ה
הלואה בעדים שאבירה מדעת היא ואין צריך למור שאין
משבעין אותו להסתרפא והסומא הרי הוא כבדאי לכל
צריכו בענינין אלו וכשבע בכל מיני טעויות וכשבעין על
תעויות ואם איתא כתב רבי' האי שאין משבעין אותה
אלא כותבין לתובע שכתחייבה לו טעויה ואם תתאלמן א

או תתגרש תסבע שאלה לאו' הלאש ששאלת אסת ראובן
שהשאלה לאשת שמעון כלי כסף וכלי זהב ובבקר יצאק
קול שנגבכו הכלים ושאלה אשת שמעון את חפציה והשיב'
אשת שמעון אין לי ממה לשלם שהכל של בעלי ושמעון ב
בעלה אומר לא לשלם כלום שלא נתתה לי ועוד חוסדין ל
לשמעון שידע מה שכנסה בהם הא מילתא דפשיטא שאי
שמעון חייב לשלם מה שלתה חסתו אמנם אחרי שמורה
שבאו הכלים האלו לביתו חייב לישבע שאינם ברשותו ו
ושלא שלח בהן יד ושלא פשע במה שנגבכו וגם האשה ת
תשבע שאינם ברשותה ויכתבו עליה פסק דין שחייבת ל
ליתן דמי אותם הכלים לכשתתאלמן או תתגרש וששאלת
אשה שכתחייבת שבעה בשביל שטר חוב שיצא עליה כת
כתק' הבאוכי להשבי' הלואה אם יש מטלטלין וחיוב מכרבת
מה דינה תשובה אשה שזה לאיש לכל עונשין שכתורה וחי
צריך לדרותו עד דציית דיכא וכן הוא דין האשה וכן יש
תשובה לבאון וששאלתם לענין הזמנת אשת איש לדין שש
אומרים שאין מומיכן אותה דמאי כפקא מינה בהזמנת'
כשם שאם מורה אינה משלמת כך אם כופרת אינה נ
כשבעת כי השבעה במקום התשלומין לכך ימתין בעל
דינה עד שתתאלמן או תתגרש ויש אומרים שמומיכן ח
אותה לדין שאעפ' שאם תורה שלתה או גולה אין מחייבי
אותה לשלם שמה תורה דממון ההלואה או הגזל מצוי א
אזלה והבעל מורה גם הוא ואפי' אם לא יורה הבעל
לרבירה ישבעו אותו כי אינו יודע שיש ליה התובע ביד
אשתו דבר מצוי אזלו ואם ישבע בעלה ולא נמצא דרך
לדין עליה שישלם כותבין זכות לתובע שיגבה הוא אוני
יורשיה ממנה לכשתתאלמן או תתגרש ואם כפרה משבעו
אותה מיד שמה תורה ויקח התובע זכותו בידו ואם ר
רואין דברי האומר מומיכן אותה כי השוה הכתוב חסה
לאיש לכל דינין שכתורה ומה שאמרו כי השבעה היא ב
במקום ממון אינו אלא משבעין את הכתוב אולי יודה ל
לכן משבעין גם אותה אולי תורה ואם מצוי אזלה תחזור
לבעל ואם לחו יכתבו לתובע זכות שיהיה לו או ליורשיו
עליה או על יורשיה ומה שאמרת שאומר הבעל איכך רש
רשאי לבנות את אשתו אינה טענה ליקח הוא של אחרים
ולא יבנו את אשתו להוציאו מידו וכך ראוי לעשות מומיכ'
אותה ואת בעלה ושאלין אותה לבדה ואותו לבדו על א
אותו ממון אם הוא מצוי ואם אינו מצוי כמה הוציאו או
במה היה ואם לא מכונין דהריהם חוזרין ומדקדקין בד
בדרישות ובחקירות בכל דר סיוכל הדין אם יצא מזה ב
כלום מוטב ואם כפרה משבעין אותה ואולם בצינעא ו
ולפי כבודה ואם תורה ואומרת שאינה מצוי בידה או מ
משבעין את שניהם שאין ברשותם ממנו כלום ושלא עשו
קנויכא על ממונו של זה ויש מכהב כסממנין אשת איש ב
בזדקין בשכניהם אם היא רגילה לשאת וליתן עם אנשים
מומיכים אותה אלא שמצביעין אותה לפי כבודה שלא ת
תגבה ואם אינה רגילה בכך אלא צנועה ויושבת בבית
שואלין לתובע על מה תובעה ושואלין אותה איך

למטלטלי דהוא הדין אם אין לו מטלטלי וכל לגבות ממקד
ממקדקעי מניחין לו לצורך כל הדברים שפירשתי כתב ב
בעל התרומות התנה עמו שלא יסדרו לו בחוב זה לא א
אמרינן דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה אלא הוי ככל
תנאי שבממון וקיים אבל במה ששיעבר לו כל כסיו אין
בזה תנאי לבטל הסידור סלחיה ברענו אלא על כסיו
הראויין לו על פי תורה עד שיזכיר בהדיא תנאי והסידור
נאפי' אמר מבלתיא דעל כתפאי לא אמר אלא על איצטלא
בת' ק' זון שאינה כסות הראויה לו שימכרוהו ויתנו לו כ
כסות הראויה לו וכן אם אמר על מנת שלא יהא בחוב זה
וין סידור אינו מועיל דהוי ליה מתנה על מה שכתוב ב
ו על מנת שלא תהא שביעית משמיטתו דלא מ
זסדרין בחוב שאינו דרך הלואה כגון שביעית
ומתנו וכיוצ בו וכן כשבא ליפר' מן הערב בדרך
כל אילו אינם בכלל השבת העבט כך אין סידור
אם אכל קבלן דינא כלנה אבל הרמבם כתב שאין ס
העבט וכל אילו והראב"ד כתב בענין הסידור
רוב לזה שפירשתי אלא שהוא תלם ברעת הלואה
אמר הלואה לא בעינא לזכוכי מאפי דילמא מית
ל' זוני ופרעי ליה בהא אין מסדרין אלא שקיל מ
מלוא כוליה ומחדר ליה ללוא ואי אמר ליה בעינא דהסד
דמסדרין לי מסדרין ליה ומאי דפייס יהיבין למלוא ומל
ומחלטינן ליה עכ' ויש אומרים שגם בפעם משכונ מסדרין
ומניחים לו וכן כתב הרמבם לא יאמכנו דברים שעוש'
זהם אובל כפס ומביח לו מטה ומצע לנעשיר וכל הנמצא ב
בידו מן מאילו יכול למכנו ומחזיר לו לנעול כל יום ב
ביום וכלי לילת בלילה עד מתי חייב להחזיר וליקח עד ע
עולם היה המשכון מדברים שאין צריך להם ואין מניחין
אותו ללוא הרי זה מניחם אצלו ל יום ומל' יום ואילך מוכ
מוכרין בבית דין וק' לדבריו כיון שצריך להניח לו בשעת
משכון דברים הצריכים לו למה מחזירין והלא אין חזרה א
אלא בדברים הצריכים לו ואותם הכיח לו וגם לדברי הר'
הראב"ד קש' למה תלה הדבר ברעת הלואה מסתבר טפי לת
לתלות ברעת המלוא עלכן הוא ציקר כמו שכתבתי וכן כ
כתב אה' הראש זל סדר גביית החוב כך ה
הוא במהלוא מוצ' **צח** שטרות מקויימים בראוי
אומרים ללוא שלא אפילו שהיה כמה שנים ולא תבעו ולא
אמרינן מחל לו כיון ששתק כל אילו השנים בין שטר חובו
יוצא מתחת ידו בין שאין שטר חובו יוצא מתחת ידו א
אם החייב מודה ואם כתב הלוא כל כסיו לבניו וכתב ל
למלוא קרקע כל מהא ושתק לא אובד בזה זכותו דלא יא
אמרינן הכי אלא בכתובה אבל בשטר חוב לא ואה' הראש
זל כתב בתשובה שצריך לנעוה הדין דרישה וחקירה בש
שטרות ישנים שמוציאים אותם למה לא תבענו עד עתה
אם יראה לו דר רמאות כדי להוציא הדין לאמתי ואין יור
יורדין לבכשו עד שיודיעוהו תחלה אם הוא כאן או במק
מקום קרוב ולקמן יתבאר עד כמה נקרא מקום קרוב
ואם טעה הדין והורידו לכסיו קודם שיתבענו מהלקי'.

אותו טען הלוא מווייף הוא שטרו תנו לי זמן שיש לי עדים
לפסול שטרו כותבים לו זמן שלשים יום וכתב הרמבם אם
יראה לדין שיש ממנו בדבריו כותבים לו זמן ואם כראה ל
לדין שאינו בא אלא בעלילות ובתואנות ובטעמו של דוכי
אומרים לו שלם ואחר כך אם יש לך רחיה יחזיר ואם הי
היה המלוא אלא ופסא אינו יכול להוציאו מידו מניחאי ב
ביד שלם לא בא בזמן שקבעו לו ממתיבין לו עד ב' ו' ופ'
לא בא כותבין עליו דיו וממתיבין לו בדיו ז' יום ואם לא
בא מתירין לו כד יו וכותבין למלוא אדרכתא על כסיו ש
סיקחם בכל מקום שימצאם וכתב בעל העיטור הא דמש
דמשהיבין ליה ז' יום דוקא כשבא ליפרע מן הלוא בעצמו ח
אבל אם בא ליפרע מן הלקוחות אז ממתיבין לו שלשים
יום וכן כתב רב האי ואה' הראש זל כתב כיון דחיישינן ל
לפסידא דידיה וממתיבין ליה ז' יום כל שכן לפסידא דלקו
דלקוח' במה דבריה אמרינן דמשהיבין ליה ז' יום דאמר
חתיכא פידוס שהנא כשמש למר עתה חבא וחבא רחיה
ואבטל השטר אבל אם הוא מודה ואינו רוצה לבא כותב'
עליו אדרכתא מיד וכן אם התביעה היא מתקדון פסיל
אם כשמש למר עתה חבא אין ממתיבין לו אלא אם לא י
יבא כותבין עליו אדרכתא מיד ומכל מקו' יודיעוהו קוד'
סיכתבו אדרכתא עליו הוא שלא היה רחוק אלא מהלק' יו
יום אחד אבל אם הוא רחוק יותר אין צריך להודיעו והר
והרמבם כתב ב' ימים ואין נראה כן בגמרא דהא דכת
דכתבין אדרכתא על כסיו בשלם בא דוקא על מקדק
מקדקעי בלו דכשיבא אחר כך ראה לפסול את השטר
יקח את שלו אבל אין כותבין אדרכתא על מטלטלין דשמה
יבדחים המלוא ואפילו אם יש למלוא קרקע שיכול הלוא ל
לחזור וליקח ממנו במכיל מטלטלים שלקח ממנו שלא בד
בדין חיישינן שאלא יתקלקל בענין שלא יוכל לפרוע ממנו
כתב הגאונים אעב' דלא כתבין להו אדרכתא על מטלט
מטלטלין יהיב' להו ביד שלם ויהיב ליה זמן הראוי לבית
דין אי מרע ליה בגו ההוא זימנא לחיי ואי לא יהיבנא ל'
בידא דמלוא וכן בקרקעות אם המלוא חלם ולא יוכל הלוא'
להוציא מידו אחר שיפסול שטרו מאחרים את האדרכתא
עד שיודיעו ללוא אפילו אם הוא רחוק מכאן הרבה כתב
הרמבם הא דאין כותבין אדרכתא במטלטלין כשהוא כשמש
ואומר אתיכא אבל כשהוא אומר לא אתיכא כותבין אף ש
במטלטלין ואה' הראש זל לא חילק בזה זה נוסח הפתיחה
במותב תלתא בחדא הויכא ואפיק פלוגי קדמכא שטר ח
חוב הוה ליה על פלוגי ופתחנו ליה בדיכא לקיומיה שטר'
ואמר לן פלוגי דכן קביעו לי זמן עד דמרעכא ליה לשטר'
וקבעינן ליה יום פלוגי ולא אתא קדמנא ונמרינן ליה תרי
בשבתא חמשא בשבתא ותרי בשבתא ולא אתא והשתא כ
כתבין ליה פתיחא עליה ושמתין ליה שלשים יום וכתב
הכי שלשים יום אחריכיה ולא אתא קדמנא וכותבין אד
אדרכתא אחריכיה **צט** לא היה לו שום
טענה כנגד השטר אלא שו

שאומר שאין לו בזה לפרוע

השכל לי שרע מחובו והוא אינו רוצה לפרוע והוא בחזק
שים לו מטלטלין ומכריחין שליח בית דין ככנס לביתו למע
למשכנו ויפרע לזה חובו שפריעת בעל חוב מצות עשה
הוא ומכין אותו עד שתצא נפשו כדי לקיימה ומיחו אין
כופין אותו להשכיר עצמו ולא לעשות סוס מלאכה כדי ל
לפרוע וכתב אהרן הכהן ז"ל בתשובה אפילו התנה על עצ
עצמו שיתעשר המלוא את גופו וכתב לו זה בטור אינו מ
מועיל ואינו יכול לא לזכרו ולא להשתעבד בו במשכון
זה שמעבדו להיות בטוח בחובו ואומרים בו מצות השכ
העבד לא שייך ביה סידור אלא לוקח כל מה שימצא לו
בחזק ומחזיר לו כמות לילה בלילה וכמות יום ביום וכס
וכשבא לפרע מחובו לא באמר בו השבחה שהרי בא לפרו
ולקחת את שלו אבל סידור שייך בו כמו שאפרש וכיצד ה
השבת העבד כשבא למשכנו להיות בטוח מחובו ממכ
ממשכנו על ידי שליח בית דין ולקוח לו כל מה שיש לו בח
בחזק וחזר לו כמות ~~עבדו~~ בלילה בלילה וכמות לילה
בלילה וכו' ביום וכן מחזיר לו כלי אומצתו ביום ואפי
הוא עשיר הדבה בקרקעות ואין לו מטלטלין אלא חלו ש
מצטען צריך להחזיר לו אבל אם יש לו מטלטלין אחרים
שאין צריך לחזרו אין צריך להחזיר לו וכתב אהרן יהודה ב
ברצלוני שצריך להחזיר לו בעדים ולהתרות בו אל תח
תחזירהו לי אלא בפני עדים שאם לא כן יכול לומר הח
החזרתים לך אעפ' שכתבו לי בפני עדים ואחר כך באו
לומר שרעתך בהיסת במנו דהחזרת לי ואינו יכול ל
לזכרו לעולם כיון שלקחו בתור משכון אם לא שיחזירו
לו על מכת שלא לחזור ליקחנו בתורת משכון אלא בתור
פרעון וכל זמן שנוהג עמו בזה אין השביעי משמטנו וא
ואם החזירו ומת הלוה נוטל מהבנים ואין לו דין שאר
מטלטלי דיתמי ואין צריך להחזיר לבניו וכי' הוא הסידור
שליח בית דין ככנס לביתו ומכריחו לפרוע ואף אם אי
אינו רוצה ליתן מכין אותו עד שיתן ואשר יקח ממנו ית
יתנו למלוא ויחליטנו לו אלא שצריך לסדר לו לאן דאי
לית ולמאן דלית לית נוטל הכל ואינו מכין לו כלום ודל'
פסק שאין מסדרין לבעל חוב והגאונים פסקו שמסדרין
וכן כתב רב אלפס וכן היא חשקת אהרן הכהן ז"ל ואומרים
לו חבא כל מה שיש לך ולא תביא הלום אפי' מחט ומניחי
לו מזון ליום וכמות יב חדש כמות הראויה לו היה לבוש
בגדי משי ורקמה מעבירין אצתם ממנו ומתכין לו כמות
הראויה לו ל"ב חדש ותפילין וסנדלים ומטה לישב עליה
ומטה ומצב לעשיר לישן עליה עם כל צרכי המטה כגון
כר וכסת וסדינים וכסוי ומטה ומכס לצמי ואם הוא ח
אומן כותבין לו כלי אומנותו כ' מכל מין ומין כגון אם הוא
חרש כותבים לו כ' מעצרי וכו' מגרות היה לו מומין אחד
ב' או ד' וממין אחד לא היה לו אלא אח' מוכר מהמין שיש
לו הדבה עד שלא יאחר לו אלא כ' מהמין שאין לו אלא ח'
אין מוסיפין היה אחר או חמר או ספן אין כותבין לו צמדו
או חמורו וספינתו אעפ' שאינו מתפרנס אלא מאילו או
אינו כשאר כלי אומנות אלא בכלל שאר ככסים וימכרו
בבית דין ויקרעו מהם לבעל חובו וכתב אהרן יהודה בר

ברצלוני אפי' אם הוא תלמיד חכם ותורתו אומנותו אין
מכין לו ספריו ואפי' ספר תורה לפי שהם כשאר ככסי
שבעל חוב גובה חובו ולא אמרו סבותים לו תפילין אלא
שהם דרך מלבוש ומצוה המיוחדת ל גופו וכשם שנותני
לו כמות כך כותבין לו תפילין ואין מכין אלא לו לבדו
אבל לא לבניו ואפילו הם קטנים ומוטלין עליו לפרנסו ו
וכן לא לאשתו אעפ' שהוא חייב במזונותיה ולא מבעיא
שלא תטול אשתו ממזונותיה להבא אלא אפילו תפסה מ
מכסאי בעלה כגון שהלך למדינת הים ותפסה מכסין
סתיון מהם מוציחין מידה ונותבין למלוא ויש אומרים ש
שם קדמה היא למלוא שתשבע ותטול ורב אלפס כתב ב
בתשובה שאין לאשה מזונות לא מקרקעי ולא מטלטלי ע
עד שיפרע המלוא אפילו היתה קודמת ואפי' הלך בעלה
למדינת הים ולתת בשטר ואכלה חף על פי שקדמה ה
הלואת מזונותיה בשטר להלואתו של בעל השטר אין הלו
הלואת המזונות נכבית עד שיפרע בעל השטר תחילה כ
במה דברים אמורים במלוא בשטר אבל אם היתה המלו'
שעל העבד על פה והיא לותה לצורך מזונותיה על פה או
בשטר איזה מהם שיבא לבנות תחילה קודם ואם באו ש
שניהם כאחד חולקין במה דברים אמורים שאין כותבים
לאשתו ובניו כמות כמות שלא היו להם בגדים אבל אשה
היו להם בגדים שעשה להם הוא אין בעל חוב גובה חובו
מהם אפי' אם הם חדשים שלא לבשו מעולם כיון שקנאם
לזמם אין בעל חוב גובה מהם מכמות אשתו ולא מכמות
בניו וכתב אהרן יהודה ברצלוני הוא הדין אם קנה ספרים
לבניו ללמוד בהם הן ככל מה ששכרו ואין לו בכמות אש
אשתו ובניו ולא כהירא דלא עדיפי מספרים שלו כמו ש
סבת למעלה ואם כן כ' ש' ספרי בניו וכתב הרמבם במה
דברים אמורים בכלי חול אבל בגדי שבת ומועד בעל ח
חוב גובה מהם ואין צריך לומר אם היה בהם טבעות ו
וחלי זהב שהם לבעל חוב ויש מחלקין שאם היא מיוחס'
אין בעל חוב גובה אפי' מצדיק שבת ויום טוב ולא מכל
תבשיטיה אפי' זהב ומרגליות מפני שהיא עולה עמו וא
ואינה יורדת עמו ויש אומרים שאין חילוק בין מיוחסת
לשאונה מיוחסת ולא משל חול לשבת אלא מכלל חזקתו
בזמן לבע' חוב כיון שזכת בהם משע' שלקחן אין לבעל חו'
שיעבוד עליהם וכת' הרמבם הא דאין לבעל חוב מכסו'
אשתו ובניו אעפ' שעדין לא לבשו דווקא שקנאם להם
קודם שלוח אבל קנאם אחר שלוח אפי' לבשו כבר בעל
חוב גובה מהם והוא שכת' לו דאקבי ושיצטר לו מטלטלי
אגב מקרקעי אבל אם חסר אחד מכל הדברים האלו אין
גובה מהם וכל זה לא מיידי אלא בהגדים שהבעל קונה
לה אבל כל מה שהכניסה לו בין ככסי מלוא בין ככסי חזק
בדול אין בעל חוב גובה ממנו אם ידוע שהוא ממה שהכ
סהכניסה היא ואם אינו ידוע יראה שהיא כאמכ' בשבוע'
בבגדים ותבשיטים שדרך האשה להכניס לבעלה ואין ח
חילוק בענין סידור בין מקרקעי למטלטלי

שהכל שלו וכל בעל חוב להשביעו בתקנת הגאונים וסיג
ושיגבלו לו בסבועתו אם המתנה שכתן אם יש בה קבוצה
ורמאות או לא ועוד שאם יש בידו כח ליטול מכסמים או
אילו שהברית להגבותו חובו סיטול מרשות מקבל המתנה
בין מן המעות והמטלטלין עצמן שכתן לו בין מה שקנה ו
והריוח בדמיהם מקבל מתנה זו או שלחנו ובקש עוד שי
שישביעוהו שיגבהו מכל מה שימצא בידו מכאן ולהבא ו
ומה שיריוח מאיזה דר טיהיה ואומ' שישיביעוהו שיסתיר
במלככה שרגיל בה בפרקמטיא או בריבית ויגבהו חובו
ממה שיריוח אחר שיוציא ממנו צורך מזונו ואם אומר
איני מוצא מעות בריבית להתעסק במלככתי שהייתי ר
רגיל בה איני מציא לו מעות או יבא ויעשה עמי מלככה
מחובי במלככה זו בעצמה ואתן לו שכר הראוי לו כי יש לו
לבוש ולחכריו להתעסק כדי לפרוע חובו שפריעת ב
בעל חוב מצוה ונכין אותו עד שתצא נפשו ועוד שחייב
עצמו בשטר שכתן לו רשות לגבות חובו כפי דיני אומות
העולם ודיני אומות העולם להשתעבד בו כפי תבא ו
ועוד כתוב בשטר שכתן לו רשות לגבות ממנו כפי יכולתו
בין מן הדין בין שלא מן הדין לפיכך איני יכול לומר לו בא
ועשה עמי מחובי אפי' שאינו מן הדין כשאר בעלי חובין
בשכיל תבאו שהתנה ועוד יש תשובה לגאון שחייב אדם
להשכיר עצמו לזון חשתי משום תכאי כתובה גם לזה זה
שהתנה מה שכתוב בשטר חייב כפי תבא תשובה כיון
ששעבד ראובן לשמעון כל ככסיו מטלטלי אגב מקרקעי
דין הוא שיגבה חובו מן המטלטלין שמכר ראובן או כתן
כמו שהיה גובה ממקרקעי אם מכרם או כתבם אלא ש
סנהבו בארץ הזאת ובשאר מקומות ומשום תקנת השוק
שאין בעל חוב גובה ממטלטלי שמכר לזה או שנתן חפץ
שעבד לו מטלטלי אגב מקרקעי ובבדון זה שכתבת לא
טייך ביה תקנת השוק דאומדנא דמוכח הוא שמהברית
מבעל חוב עשה דחזקה אין אדם נותן פכסיו וימות ב
ברעב הילכך גובה שמעון מהמתנה שנתן ראובן לקרובו
בין מטלטלי בין מקרקעי וישבע מקבל המתנה על דעת
כי דין בלא ערמה ומרמה כמה קבל מתנה מראובן ויגבו
בית דין לשמעון את חובו מכל מה שקבל מראובן אבל א
אם הריוח כלום בסחורה או בריבית באותה מתנה אין
בית דין מנביין לו מן הריוח שעדיין לא זכה בריוח כל זמן
שלא הגבו לו בית דין דאפילו מקרקעי המשועבדים לזה
אם אכל לוקח או מקבל מתנה את הפירות כמה שכסו בא
על חובו טוב' את הקרקע שמו שהיא ואיני מוציא מידם
הפירות שאכלו וראובן ישבע שאין לו כסף ולא שוה כסף
יותר על הסידור שמסדרין לבעל חוב ויכלול באותה שכ
סבועה שאם יזדמן לידו שום ממון במציאה או במתנה
או באיזה ריוח שיהיה שיפרע לשמעון ואם ירצה שמעון
יוהירוחו באותה סבועה באיזה זמן שירצה וגם יכול לב
לכלול באותה סבועה אם נתן מתנה וכמה נתן ויגבו ב
בית דין לשמעון מאותה מתנה ומה שטוען שמעון שיע
סיעשה עמו מלככה כדי לפרוע חובו אין בית דין כופין

אותו לכך שלא אמרה תורה אלא שהאיש אשר אתה נושא
בו יוציא אליך את העבד החוצה ואפילו שליח בית דין ק
קאמר שמואל כתובי ואין משכונני לח כל שכן שלא ישלחו
יד בגופו להשבעד לפרוע חובו וכן כתב ר' תם ב
בתשוב' שאינו חייב להשכיר עצמו לשכיר חובו וחולק עם
ר' אליהו שכתב שחייב אדם להשכיר עצמו לפרנסא חשתי
ואיסר שגם ר' אליהו מורה בשאר חוב שאין מחייבין א
אותו להשתעבד לפרוע רק במזונות אשתו דמספר בתו
כתובה י' פ"ב דכתיב ביה ואכא אפלא ואוקיר ואזון ואם
ואפרנס תשובה לא' ה'אש ז'ל תורת אמת וחוקין טובים
ומשפטים ישרים נתן הקב"ה לישראל על ידי משה רבינו
ע' ה' דרכיה דרכי כועס וכל כתיבותיה שלום דריקים ילכו
בה והפושעים יכשלו בה והפושעים המתגבלים לעקבה הי
הישר ולהגדיל שקל במזני מרמה חייבין חכמי ישראל ל
לשכל עצתם ולבטל מחשבותם ועל זה נזכר דרך דרך תר
תרדוף ואמרו חכמים ז'ל דין אמת לאמתו לאפוקי דין מ
מרומה ויען אשר ראיתי מקצת חכמים שכתבין כהמיהם
לאחרים יהודים או גוים ואחר כך לזיוס' וכתב המלכה ל
לגבות חובו מצוה להוציא השטר ותולה ככסיו באחרים
והכל רואין שאף על פי שכתב כל ככסיו לאחרים הלא מח
מחזיק בהם ומושא נותן בהם ומעולם לא יצאו מרשותו
כמו דין שבא לפני בראובן שכתב לשמעון בשטר ותב
ותבעו לדין ובשרצה הדיין להורידו לככסי ראובן בא לוי
והוציא שטר שכתב לפני זה כמה שנים שראובן זה נתן
לאחד מכסיו כל ככסיו ושייר לעצמו זהוב שירשו מי שר
שראוי ליורשו והאמין בנו על עצמן שאם יאמר בשעת מ
מיתתו של אביו או בחייו על איזה ממון שימצא ברשות א
אביו שזהו הממון שכתן לו במתנה ועוד עשה לו שטר על
עצמו באלף כפולות והתנה שלא יתחייב בזאת המתנה א
אלא כל זמן שהשטר קיים ולא יועיל העתק ממנו וגם לא
יועיל אם יעליו עדים על הקבין אלא כל זמן שהשטר יוצ'
קיים מתחת יד בנו ובאתי לשכר מתלעות עול ולהפר מ
מחשבות עדומים ולהודיע ולבאר שאין במתנה זו ממש
לפי שידוע וכיכר לכל דאומדנא דמוכח שלא גמר להקב'
אלא להבריח ככסיו מבעלי חוביו ויאלל ממון אחרים ולא
ימצאו ממנה לגבות חובם דאכן בהדיה שאין אדם נותן ש
סלו לאחרים ויחזור על הפתחים ואף אם הכן עכשיו ק
קטן לכסיגדיל יתבע ככסיו ויוציאם מתחת ידו של אביו
ויצטרך האב לחזור על הפתחים ועוד רגלים לרבי' שהקב'
לו אלף כפולות יותר על ככסיו וכי לא די לו להגו האחד
שכתן לו כל ממנו אלא ששיעבד עצמו לו באלף כפולות
אלא כיון להבריחן שיקדים הכן לכל בעלי חובו ולא ימצ
ימצאו ממנה לגבות ולא כיון להקנות לו וצד' כי השטר נ
שעשה לכן מוכח דהמתנה לא היתה מתנה אלא למרמית
העין להבריח ככסיו ורצה שיסאר השטר בידו ובשיצטר'
להראותו ימכרו לאחר להראות ויחזירו לידו והיה יר
ירא שיעתיקו ממנו כוסחא מקוימת או יעידו העדים ע
על הקבין ולכך התנה תנאי זה ובכל דוכתא אזלינן ביה'
אומדנא והאריך הרבה להביא כל אומדנות שפיראמר

לפרוע כזה כתב הרמבם דין תורה אם מצאנו נכסים לל
ללוה מחדרין לו ונותנין השחר למלוה לא נמצאו לו נכסים
אם לא הוחזק ברמאי אין לבית דין לתור ולדרוש אחריו ו
ולא ליכנס לביתו ולא להכלימו בשום דבר ולא להזיקו ל
להביא ראיה שהוא עבד אכל מחרימין על מי שיש לו ונא י
יפרע לו אך אם נסתפקו בית דין בענין הלנה ובעסקיו
יש להם לדרוש אם רמאי הוא ומשרבו הרמאין ונכעלו ד
דלת בפני לווין עמדות הגאונים ותקנו שיהיו משביעין הל
הלנה שבעה חמורה כעין של תורה בבקיטת חפץ שאין
לו כלום יותר על הדברים שמסדרין לו ושלל החב' בבתי
אחרים ושלל כתן על מנת להחזיר כדי להבריח מבעל ח
חובו וכולל בשבועתו שכל מה שירויח או יבא לרשותו מ
מאשר תשיג ידו לא יאכיל ממנו כלום לא לאשתו ול
ולא לבניו ולא ילבישם ולא יטפל בהם ולא יתן מהם לאדם
בעולם אלא יוציא מכב חסד ישיג ידו מזון ליום וכסות
יב' חדשים מזון הראוי לו וכסות הראוי לו כדרכו וכל ה
היותר מצרכו יתן לבעל חובו ראשון ראשון עד שיגבנו כ
כל חובו ואם לא כלל בשבועתו על כל אשר תשיג ידו מכ
מכאן ולהבא יכול להשביעו סוף כל ליום ומחרימין תח
תחילה על כל מי שיודע לפלוני נכסים ולא יודיע לבית
דן ואם יש לו בעל חובות הרבה אין צריך לישבע שבע
זו לכל אחד ואחד אלא שבעה אחת לכולם שבעה זו ת
תקנת הגאונים היא ואין מדקדקין להחמיר בה אלא לה
להקל ויש אומרים שנותנין זמן לשבועה זו צ' יום שהיא
במקום אדרכתא שאין בו תכין אותה עד אחר צ' יום ויש
מחמין אותה לאומר לא אתיכח דלאלתר בתביק אדרכתא
ובן ניהבין להשביעו לאלתר : שאלה לאח' הראש זל ששאלת
ראובן הכיח כתוב כל מה שיש לו לישבע עליו בתקנת ה
הגאונים שכל חוב שיש לשמעון עליו ולען שמעון שלא
בשבע על כל מה שיש לו ושיכיר זה דבר פשוט הוא מאח'
שכשבע להביא לב' ד' כל נכסיו ולא הכיח בכתב שבער על
שבועתו ופסול לעדות ולשבועה אם לא שהשחיר דבר מ
מועט שכולל לרובו בשוגג ששאלת ראובן השביע לשמעון
שבועה זו בתקנת הגאונים ולא השביעו להבא ואחר כך
תבעו לו שטריו מאומר והשביעו להבא מה שירויח יותר
על ההוצאה הראויה לו ואחר כך בא ראובן המוקדם לה
להשביעו גם להבא ואומר ששכר בשבע לתתו לגוי וטוען
ראובן כי שטריו מוקדם הוא יקח תחילה לא שייך דין קד
קדימה בדבר שאינו בעולם ועתיד לבא לאחר זמן ואם ל
לא שכשבע היו חולקין וכיון שכשבע לתתו לגוי צריך לק
לקיים שבועתו גם אחר שתקנו שבועה זו אין בעל חוב י
יכול ליכנס לביתו של לוי לא הוא ולא שליח בית דין שלא
תקנו לעקור דברי תורה אלא לעשות סייב אלא הלנה עצ
עצמו יוציא בלוי או יאמר כך וכך אית לי ומכחיח לו הר
הראוי לו ויוציא השחר וישבע ואם כשבע והשיג ידו יותר
על הצריך להוצאתו ואומר שיש עליו חובות לאחרים לא
יטלו ממנו והאחרים שאומר שיש להם חובות עליו אלא
בעל השחר להד שאינו באופן בהוצאתו להכסיד לבעל הש
השטר וכן אם כראה לו ממון אחר שכשבע שבועה זו או

קודם שכשבע ואומר של אחרים הוא אינו באופן עד שיבי
ראיה שכל מה שכתב ברשות האדם בחזקת שלו הוא
שאלה לאח' הראש זל ראובן כתן חפץ לשמעון למכור ובא
לוי בעל חוב של שמעון ולקחו בחובו ובא ראובן ותבעו
מלוי ואומר ששלו הוא ואין לו עדים שכתנו ליד שמעון ח
אם לקח לוי מיד שמעון בעל חובו חפץ הידוע שהוא של
ראובן לאו כל כמיניה וצריך להחזירו לראובן אלא אם א
אין ידוע צדדי דשל ראובן הוא לאו כל כמיניה
הוא ואף אם שמעון מודה לו כי כל המצא בבי
אנו מחזיקין שהוא שלו עד שיתברר בעדים שא
והודאת שמעון אינה כלל להוציא מיד לוי ואין
שבועה אם לא שיטעון ראובן לגוי אתה יודע בו
שהחפץ שלי אתי ישבע שאינו יודע שהחפץ שלו וא
הוא סרסור יראה שהחפצים הנמצאים בביתו
למכרם אינם בחזקת שלו למשכנם בחובו והם
בעל החפץ כאמנים בשבועתם וכן אם מצא ב
חובו מדברים העשויים להשאל ולהשכיר ובא א
שהשאלים או המכירים לו ויש לו עדים שהיו שלו
ולא יוכל בעל חוב למשכנם בחובו ואם אין לו
אחר שהוא שלר אינו מועיל לו להוציאו מחזקת
שמשכנו כתב הרמבם מי שהחזיק עבד וכשר הולך
והדבר גלוי וידוע לדיין ולרוב העם ובא בעל חוב
להשביעו בתקנה זו והוחזק התובע שאינו מסתפק בעני
של זה אלא שהוא מכויין לעצרו ולביישו כדי לחקק ממנו
או כדי שילנה מגוים בריבית או כדי שיתן לו בגדי חסתי
לחצול מהשבועה אסור לדיין להשביעו סלח תקנו הגאונים
שבועה זו אלא מפני הרמאים ומאחר שהוחזק זה שאין ר
רמאי אסור להשביעו וכן מי שהוא רמאי ומקולקל דר
דרכיו ואמוש שיש לו ממון וטוען שאין לו והוא בח' לשכ
בתקנה זו אין ראוי להשביעו אלא אם יש בח' לדיין לעש
לשמועו עד שיפרע לבעל חובו או לכדונו עד שית' יעש'
כלל של דבר כל מה שיעשה מדברים אילו וכוננו לדר
אחר הצדק ולא להעביר הדיין על כל אחד מבעלי הדינה
הרי זה מורסא לעשותו ומקבל שבר והוא שיהיו מעשי
לשם שמים שאלות לאח' הראש זל ששאלת ראובן שהיה ח
חייב לשמעון מלוה על פה וכתן כל אשר לו לגוי להפקיע
חוב שמעון תשובה כ' ל' בזה דאזל בתר אומדנא דמוכח
וצולל בתים אדירים והעלה בידו חרס ואין לק' אומדנא
גדולה מזו סיתן כל אשר לו לאחרים ויחזור על הפתחים
אלא כתבון להערים להפקיע מלוה שמעון ולא תפק זמון
ולא תועיל ערמתו ויגבה בעל חוב מלוי שמקבל המתנה
שאלה לאח' הראש זל ראובן לוי משמעון מלוה בשטר ושי
ושיעבר לו כל נכסיו שקב' ושיקב' מטלטלי אגב מקרקעי
ואחר כך בתן כל נכסיו לאחר מקרוביו ולא שייר כלום לו
לעצמו ואוכל עש קרובו הוא ואשתו ולנכסים בדרים נא
כאים ונותנין מתנות לאחרים ואומרים שהכל מתן להם
קרובם ויושב בטל ואינו רוצה לתעסק בשום דבר ועד
שאשתו מתעסקת בפרק מטיא בבית קרובו ואומ' שהכל
סל קרובו וכשכא בעל חובו לבית ממנו בשבע קרובו

שים לבוי ערענער על כפסי הלוח וירא המלכה לטול קרקע
 מיראת ערענער של הגוי צריך הלוח לטרוח ולמכור כדי
 ליתן מענות וכל מה שיתן לו מקרקעי או מטלטלי ישמחו לו
 כפי מה שיוכל למוכרו מיד ואפי' בביתו לפי השעה ולפי
 הזמן ולא שיצטרך לחזול למוכרו בעיירו ובשווקים או לע
 לעכט עד שימצאו לו קונים או שיתיקר שום לא' כן כע
 בעלת דלת לפי לווין שיתן לו הפחת שבביתו אם אין לו מ
 מעו' והמלוח לא יוכל למוכרו לחלתי לשון הרמזם מנבין
 למלוח כל המטלטלין שימצאו ללוח לא יספיקו לו המטלטלי
 מנבין לו קרקע אחר שיחרימו על כל מישיש לו מטלטלין
 או על כל מי שיודע לו מטלטלין ואינו מביאם לבית דין וג
 וגבין כל קרקע שיש לו ואפילו אם הוא משועבד לכתובת
 אשה או לבעל חוב שקדם גבין מיד לזה ואם יבא דאסון
 ויטרוף ממנו היה לו מטלטלי או קרקע ויש עליו חובות ל
 לג'ים ואומר כל כסאיו משועבדים לג'ים ואם יטל אותם
 ישראל יבאו הג'ים ויאצרו אותו ויהיה בשביה הורו רבו
 לביתו שאין שומעין לו ואין משגיחין בו ויגדה הישראל
 ואם יאסרוהו ג'ים הרי כל ישראל מצווין לפרותו
 לזה שיש לו מקרקעי ובא בעל חוב ליפרע מ
קב ממנו מנבין לו את חובו מן הבינוניות ובעליו ה
 הן סמין כגון שאם היה לו עיריית ובינוניות וזיבורית אפי'
 אם הבינוניות שלו טובה כעיריית של שאר העולם וגבין ל
 לו מחכה היה לו ג'או ד' שדות בינוניות לא יוכל המלוח לומר
 תן לי משרה פלגני בינוניות סהיא חביבה לי אלא ברשות ה
 המלוח הוא תן לו מאיזה שירצה ואם חפץ המלוח בזיבורית
 ואומר לו תן לי זיבורית טפי פורתא כתב המלוח ששומעין
 לו ואפי' הדאס זל כתב שיכול הלוח למור לא אתן לך אלא כ
 כריכך אבל אם גם הלוח רוצה ליתן לו זיבורית טפי פורת'
 אלא שהיא עתה בזול ועתידה להתייקר ואמר לו אם חבי
 חביבה היא עליך קח אותה כיוקרא דלקמיה בזה דחוי
 אין שומעין לו צריך ליתנה לו בזול דהשתא שלא תבעול ד
 דלת בפני לווין ואמר ליה אילו הווי זחוי בבאי הויא סק
 שקילבא בזול דהשתא וגם אתה חפץ למוכרה לי אלא שח
 סאתה רוצה לרחוק אותי שאקחנה כיוקרא דלקמיה בזה
 בעליל שמענותי צריך ולבך. אין שומעין לו אבל אם לא גיל'
 טרעתו שרצו למוכרה אין כופין אותו ליתנה לו וכתב ה
 המלוח אם שואל עיריית בעיר פורתא אין כופין אותו נית
 ליתנה לו אפילו כיוקרא דלקמיה ויש אומרים שגם בעיר
 בעיריית כופין אותו ליתנה לו אפילו בזול דהשתא אם ג'
 גילה דעתו שרצו למוכרה אלא שרוצה לרוחקו שיקחנה
 כיוקרא דלקמיה ויש אומרים שאינו צריך ליתנה לו בזול
 דהשתא אבל אם ירצה ליקחנה כיוקרא דלקמיה צריך לי
 ליתנה לו והכי מפתגמא תשובה לבאון מי שחין לו אלא עי
 עיריית ויש עליו בעל חוב אינו יכול למוכרה ולקנות בינו
 בינוניות שכן שטנו אין לו אלא עיריית כולן גבין מהעי
 מהעיריית וחפילו אם יש לו עיריית במקומו ובינוניות במ
 במקום אחר אינו יכול למור לו שיטול מן הבינוניות שיש
 לו במקום אחר אלא צריך ליתן לו מעיריית שבמקומו ע"כ

אין לו אלא עיריית אוליכוכית או זבורית יקחנה עמה
 סהיא יש לו עיריית ובינוניות יתן לו בינוניות יש לו עיריית
 וזבורית לא יתן לו אלא זבורית יש לו זבורית ובינוניות אם
 היה לו עיריית בשעה שלח המכרה צריך ליתן לו בינוניות
 לא היה לו עיריית יתן לו מן הזבורית
 היה לו עיריית בינוניות וזבורית והתנה עמו
 עמו לפרעי מהעיריית הכל לפי תכחו וזה התנה עמו לפר
 לפרעי מעירי עיריית וכשצדה קיימ' עיריית במקום עירי
 עיריית וחינו פורעו חלף מהבינוניות כוסח האדרכתא על
 ככס: בני חורין אתה פלגני ואפיק שטר חוב על פלגני שם
 ששמו כן וכך וזמנו כיום פלגני וקבענו לו זמן בית ד
 דין ולא פרעי ובתבגו לו אדרכתא על שדה פלגני וקבענו
 שטר חוב **קב** כאשר יורידו המלוח לכסאי הלוח
 יכנסו סמחין לשום לו בה כשיעור חובו ו
 ואין להם בשומא זו אלא כפי הזמן וכפי השער שמוכרין
 הקרקעות ע"ה באותו מקום חלקו הג' בשומא ואם אחד
 בק ושנים כל אחד איפכא בטל היחיד במיעוטו חמר אחד
 בק בע' ואחד בק' הולכין אחד אותה שומא בק' וכן על ד
 דרך זה ע"ה שם ללם שמוה ג' ואומר הלוח ישומא חותה
 ג' אחרים הבקיאין יותר בשומא אין שומעין לו ואחר השו
 השומא יכריזו עליה ליום פעמים בכל יום בקר וערב
 שדה פלגני כך היא יפה ובכך כישומת כל הרונה ליקח י
 יבא ויקח על מכת לפרוע לבעל חוב בחובו לא הכריזו רב
 רבפי' רק כ' זה צריכין להכריז ס' יום בכל יום שפי וחמישי
 סהן וכל מי שיבא ויעלה בה על השומא יקחנה לא מ
 מנחו מי שיעלה שומתה מוכרין אותה בבדי שומתן לא מ
 מנחו בבדי שומתן מחליטין אותה למלוח בבדי שומתן ו
 וכן אם מוצאין קופה והמלוח רוצה ליקח אותה בשמו או
 שמוס' על שמו הוא קודם לכל אדם ומכל מקום משלימי'
 כל ימי ההכרזה אולי יבא מי יתן יותר ממנו ואין מחזיק'
 אותו בה לאכול פירותיה עד שישלמו כל ימי ההכרזה ול
 ולשון הרמזם ואחפ' שמין לר' ג' מאותו שדה כדי חובו ומ
 ומכריזין עליה כפי מה שיראו עד אשר יפסקו המוס'יפי'
 ומורידין אותו בחובו לחלק ששמוה עכ' יראה מדבריו שא
 שאין צריך להכריז ל' יום אלא בשל יתומים וכראה שאין ל
 לחל' בין שומא של מדעתי על פי בית דין צריך שומא
 והכרזה כיון של יתומים גבין שגריבים לעשות הכרזה
 חי טעו ומכרו בלא הכרזה מכרן בטל וכן לענין אם טעו
 ופחתו או הויתרו על סתות בדבר שאין צריך הכרזה מכ
 מכרן קיים כמו בשל יתומים אבל הרמזם
 כתב חס פחתו או הויתרו חפילו כל שהוא מכרן בטל וכן
 כתב רב אלפז ואם אין שיעור שדה באותו חלק ששמו ב
 בית דין למלוח הבטיל חובו יכול לומר ללוח או מכור לי מ
 מהכשזר לך כדי שיגיע לי שיעור הראוי לי או פרע לי מ
 מעותי וכן אם היה הדבר בהפך שלא כשאר ללוח כשיעור
 יכול לבוק' למלוח שיקחנו ממנו במעות שאלה לאח' הר' ית
 זל ששאלת קרקע ששמו בית דין שומא והכרזה להוריד בו
 המלוח וידע ששטתהא כמו ששה חדשים שלא הורידוהו
 כב

וזה סוף דבריו ומצינו בדברי חכמים שכתבו ענין המע
 המערימים כדאמרינן גבי דיכ' דבר מצרא זכין בריוא ד
 דארעא במציעא דאורחא חזינן אי עידיית אי זיבורית מ
 משום עידיית או משום זיבורית זכין ואי לא מסקינן מיכיה
 והדברים ק' ומה אותם דתקנת חכמים בעלמא היא מש
 משום דיכא דבר מצרא משום ועשיית הישר והטוב כתח
 כתחבמו חכמי התלמוד לטעם ענין ולא תעשה ידיו ת
 תעשה על אחת כמה וכמה הבא לבזל חבירו ולבטל דב
 דברי תורה שכתבו לא את ערמתי וכיבמות הוא עשה שלא כ
 כהונן לפיכך נעשה לו שלא כהונן וכהנה רבות בתלמוד
 שכל מי שמכנין להערים ולהפקיע תקנת חכמים ולעשות
 עול לחבירו ולבזל חכמים בערמו' ועמדו נגדו להפך עב
 עולו ומחשבתו הרעה ופרין אמו וכלמד דבר' מרבר כי ח
 חכמי התלמוד לא הספיקו לבתיב כל הנולדות העתידו'
 לבא המתחדשים בכל יום אלא שהבאים אחריהם יוצאים
 בעקביהן ומרמין מילתא דמי לת' כיוצא בזה ראיתי מר
 מרבה ורבה ה' מאיר ס'ן באחר סקנה קרקע והתנה
 בשעת הקנין שלא תהיה לחסה שעבוד כתובתה עליי וגם
 על אח' סקנה קרקע וזה לבתיב השטר בשם אחיו כרי
 להפקיע ממנה שיעבוד אשתו ופסק, שתגבה כתובתה מ
 ממנו אחרי שבינו להערים להפקיע תקנת חכמים לא תו
 תועיל לו ע'מיתו כל סכן בפדון זה שצורך שעה הוא ומב
 ומכדו מילתא ומלתא דשכיחא הוא ועוד שדין גמור הוא
 כמו שכתבתי שראוי שיבטלו כל שטרי הברחות ותחבולו'
 שכתבו עד היום הזה וכשיבאו לפני בית דין שיקדעו ותב
 ותכתן דת בטוליטל על הסופרים ועל העדים שלא יכת
 יכתבו ולא יחתמו שטר על מתנת כספים 'סירח' שיש בג
 תחבולה ומרמה אם לא שיציעו הדבר לפני גדולי העיר ו
 ועל פיהם יעשו ואם יעברו על זה יעבירו ממונותם
 לנה שאמר הריני משלם קצתו לי וזן שאלה או את
 אמסכן או אמכור ואביא המעות הרמבם כתב כו
 כותבין לו זמן ל' יום ואין מחייבין אותו ליתן משכון שחיל
 היו לו מטלטלי כ' ד' גובין אותן מיד ואם ירצ' המלך יחרי'
 סתם על כל מי שיש בידו מעות ומטלטלי אותו בדבר' ואין
 מחייבין את הלואה להביא ערב עד שיתן ע'כ וכראה שאם
 יראה לדיין שיש לחוס לו שמוא יברח או ישמע צריך ליתן
 ערב רב אלפס כתב בתשובה הזמן לפי ראות הדיין חס'
 יראה לו שלא יספיק לו ל' יום יוסוף או אם יראה לו שאין
 צריך כל כך יפחת ואם יאמר התובע אכי צריך לילך לדר
 לרבי ואינו יכול לישב ולהתעכב לזמן אומרים לו עשה ש
 שליח שיטב כאן וימתין עד שיגיע הזמן וכתב ר'ח שאין מ
 נותקין זמן אלא לזמ' סתם או שהתב' עמו שיפרענו כל ע
 עת שיתבענו כיון שאין לו זמן קבו' לפרעון אבל הקוטעו'
 זמן לחבירו והגיע הזמן אין נותקין לו זמן אחר שכתב יד
 ידע הזמן והיה לו לטרוח ולחזר אחר המעות לפיכך מ
 מורידין המלוא מיד לבכסיו אבל הגאונים כתבו שעל' כל
 מלוא נותקין זמן וכן כתב רב אלפס בתשובה בשם הזמן
 שנותקין לו ולא בא כותבין מיד אדרכתא על ככסיו ואם ל
 לא ימצאו לו כספים אין מרדין אותו שאין זה אפקירנותא

קא

אלא שהוא כחמט מלפרוע חובו אבל אם יאמר איני רוצה
 לשלם שהוא מסרב לעשות ציווי כ' ד' כותבין אדרכתא על
 ככסיו ואם אין מוצאין לו כספים מתירין בו שני וחמישי
 ושני ואח' מרדין אותו ועומד כדוריו עד שישלם לו ל
 או עד שיטעון שאין לו כלום וישבע על זה ואם עמד כ
 בדוריו ל' יום ולא תבע להעיר בדוריו מרדין אותו עוד ל' י
 יום ואם עמד כ' ה' מחרים אותו וכל זמן שהוא בדוריו א
 אסור לישב בתוך ד' אמותיו חוץ מאשתו ובכיו הסמוכין ע
 על שלחנו ומותר לכל אדם לדבר עמו אלא א' כ' הוסיפו ע
 עליו להחמיר שלא לדבר עמו וכאשר יבא המכור' לפי
 לב' ד' שולח בדוריו שיתירו לו חכמי' לפי שרונה ילקבל ה
 הדין מתירין לו לאלתר וכי' אם כדורו בפניו אין מתיר
 אלא בפניו ואומרים לו שריו לך מחול לך מותר לך ואם
 כדורו שלא בפניו מתירין לו שלא בפניו

צא לפרוע אם יש לו מעות צריך
 ליתנם לו ואינו יכול לרחותו חלל
 מקרקעי או מטלטלי ומי' היבא דליכא פסידא ללוה אם
 יפרע לו מעות יכול לרחותו ליתן לו קרקע כיו' רחוקן ס'
 שחבר לשמעון שרה באחריות ולא כתן לו המעות אלא ז
 זקפו עליו במ' לנה ומת רחוקן ובא בעל חוב של רחוקן לטו
 לטורפו מיד שמעון ופייסו בדמי הקרקע שכתבו שדין
 בידו כזה לא כשטר מכני' רחוקן וצריך ליתן להם מעותיהם
 שכתביהם לאביהן בשביל קרקע ואם יתן להם מעות לא יה
 יהיה לו במה לגבות דמי הקרקע שעליהם ליתן בשביל ה
 האחריות ואם יתן להם קרקע בחובם יכול לחזור לעת
 מהם לפיכך אם פקח הוא יתן להם הקרקע ויחזור ויטור
 ויטרפנו מהם אבל אם אין ללוה מעות אין צריך לומר ב
 כדי ליתן לו מעות אלא נותן לו מכל מקום שיש לו וכתב
 א' ה' ד' א' י' לו מטלטלי וחפץ המלוא יותר במטלטלי
 מבמקרקעי צריך ליתנם לו אלא שנותן לו מאיזה מטלטלי'
 שירצה הוא ואין המלוא יכול לומר מחפץ פלוני אני חפץ
 שהוא חבב עליי י' אומרים שאם יש לו מעות וקרקע או
 מעות ומטלטלים שיכול המלוא לומר במטלטלי חפץ
 במהרקעי איני רוצה ולא כה' ד' שאין דינו אלא על המעות
 כיון שיש שם מעות וכן אם אין שם מעות אלא קרקע ומ
 מטלטלי אינו יכול לומר תן לי מקרקעי אלא יתן לו מטל
 מטלטלין אם ירצה ואם אין לו אלא קרקע ובא ליתנו לו וא
 ואמר המלוא איני רוצה אותה ואיני מבקש עתה ממך כ
 כלום אלא אמתין עד שיחיו לך מעות כתבתי למעלה בשי
 בסימן ע' ד' י' א' ש' י' ללוה שטרי חובות על אחרים שחי
 שאינו יכול להגבותם למלוא בחובו שאין גופ' ממון ועוד
 שהקלוקל מצי' בהם וא' ה' ד' א' כתב שיכול להגבותם
 לו וישמו אותו כפי מה שהוא הלואה אם הוא אלא וכפי
 מה שהם ככסיו עידיית או זיבורית ואם יש לו מעות גוה
 ותולה אותם בגוי והמלוא חושש שהם שלו ואומר כן כדי
 לרחותו מהם מחרים אותו על כל מי שיודע לו ממון א' מ' מ' מ'
 מעות ויש אומרים שאם הלואה אמור אין שומעין לו וכפי
 אותו ליתן מעות ואם כודע שהממון שלו אלא שתלה ח
 אותה בגוי ואינו יכול ליתן לו כי הגוי מעבד כופין אותו ל
 למכור קרקע וליתן לבעל חובו מעות וכן א' הדבר ידוע

על תבואי שאם ירצה הלנה שיחזור ויקחנה אם לא ירצה לא
 יקחנה **קד** מי שיש עליו בעלי חובים הרבה כל
 שקדם זמן קנין של שטרו קודם הוא
 לבנות חפילו אם הגיע זמן הפרעון של המאחר קודם כ
 כגון שלנה מאוחר בשטר כפיסן וקבע זמן הפרעון לשנה
 ולנה משמעון באייר וקבע לזמן בחצי שנה אעפ"י שזמן פ
 פרעון של אחרון קודם לזמן פרעון הראשון ראשון שקדם
 זמן קנייתו קודם לבנות בין מלנה כעצמו בין מלקוחות ו
 ואם קדם המאחר ובה קרקע מוציאין מידו ואם מכרם
 קודם שהפיק הראשון להוציאם מידו אין המוקדם חוזר
 עליו חפ"י אם המענות פירו עדיין אלא חוזר על הלקוחות
 ששיעבודם בידו ואם מכרם לבני שאינם יכול להוציאם מי
 מידו אז חייב לשלם לו חפ"י אין המענות בעין מדיחא דגר
 דגרמי שאלה לאח' הראש זל ששאלת בעל האב שגבה חובו
 מבתי שמעון בכתב שלטון העיר שעשו הכרזה יום אחד
 אחר כך בא בעל חוב שמוקדם להוציא ממנו וטוען המ
 המאחר כיון שלא ערערת בשעת הכרזה הפחדת כחך
 אם היה הכרוז יוצא כל מי שיש לו זכות ושיעבוד על
 קרקע זה יבא ויערער וכל מי שלא יערער עתה יבטל
 זכויותיו כיון שגברו כן דיכא דמלכותא הנה ובטלו זכויותיו
 חבל אם בשעת הכרזתו כל מי שיש לו זכות יבא ויערער
 לא בטלו זכויותיו למי שלא בא בשביל השתיקה שאין כאן מ
 מחילה ושמה לא היה כראה לו שיש מקום וזמן בחזקה שע
 טעה במטלטלין אין בהם דין קדימה לפיכך אם קדם המ
 המאחר ובכה אין מוציאין מידו שאלה לאח' הראש זל לוי
 הוציא שטר על דחובו וקודם שהזמינו לדין שלח הדיין וס
 וסגר חנותו ואחר כך הוציא שמעון שטר מוקדם לשל לוי
 וטוען שאין זה בעל חוב מאוחר שקדם ובה מה שגבר הד
 הדיין חנותו של ראובן הדין עם שמעון מה שסוגר החנות
 אין זו גבייה כל זמן שלא שמו השחורה וכיפה לוי שיעבד
 לו מטלטלי אבב מקרקעי אז דינו במקרקעי ואם קדם ה
 המאחר ובה מוציאין מידו ואם קדם זה מאוחר ובה
 מעית אין מוציאין מידו שהרי מטבע אין בו סימן שיוכל
 עדים להעיד על חילו המענות שראוי אותן עצמן ביד הלנה
 והנה ליה כמו לנה ולנה באבב וקפה וחזר וקפה שזכה הת
 הטיפש בין אם הוא ראשון או אחרון ואם חפ"ש הדבר ל
 להתגרר בעדים זכאי הראשון והכל לפי ראות עיני הדין
 והא דמבקר קעי שייך קדימה דווקא שהיו בידו קודם של
 שלנה חבל אם קנאם אחר שלנה מכעלי חוב' הרבה אעפ"י
 ששיעבד לכל אחד מהם מה שעתידי לקנות אין בהם קדי
 קדימה וכל הקודם בהן זכה ואפילו הוא אחרון לנה וכתב
 לו מה שזכר עתידי לקנות משועבד לך ואחר כך קנה שדה
 וחזר ולנה מאחר השדה משועבד לראשון והיו עליו בעלי
 חובים הרבה ביום אחד או בשעה אחת במקום שכ
 שזכרין לשעית אין בהן דין קדימה וכל הקודם בהם זה
 זכה בין במקרקעי בין במטלטלי כתב הלומבס וכן הדין
 שלנה ולנה ואחר כך קנה שאין בהן דין קדימה ומי שקדם
 ובה מהם אפילו קרקע אין מוציאין מידו וכן כתב הר"י
 יונה וכתב ומיהו דוקא שגבה בבית דין כגון שהגבישו ב

בית דין קודם שידעו שהיה עם חוב אחר חבל אם מעצמו
 גבה חפ"י על ידי שומא דליכא למימר מאן עם לך מה ע
 שגבה לא גבה וכתב אה' הראש זל נראין דבריו במקרקעי
 אבל במטלטלי מה שגבה גבה חפ"י שגבה מעצמו וכיפה
 אכן העור פירשתי דין כתובת אשה ובעל חוב שקדם המ
 המאחר היו בעלי חובים זמנם שנה ובחין לבנות באחד או
 בעלי חובים שאחר מהם קדם לחבירו ובחין לבנות מהם
 ממטלטלי שאין בהן דין קדימה או שבחין לבנות ממקרק
 ממקרקעי שקנה הלנה אחר שלנה זמן האחרון ואין בבבסי
 כדי שיגבה כל אחד ואחד חובו חולקין הכבשים ביניהן ב
 כיצר לר' כל אחד ואחד נוטל לפי מדינתו עד שיפרע מ
 מחובו כיצר היה ח' במנה ואחד במחצית וח' בשלש מאל
 חולקין הכבשים לששה חלקים ויטול של ששה חלק אחד
 ושל מחצית שני חלקים ושל שלש מאות שלשה חלקים ולר
 ולרוב חלפה חולקין בשוה מיום עד שיפרע מחובו כגון ח'
 אם היו עם שלשה מכים טול כל אחד מהם ח' ח' ח' ח' ח'
 פחות משלשה מכים חולקין בשוה היו עם יתר
 משלשה מכים חולקים ש בשוה והשאר חולקין הכבשים
 כיצר היו עם חמש מאות או פחות חולקין ש' בשנה והשאר
 חולקין אותה השנים היו עם של חולקין ש' בשנה וישתלקב
 בעל המנה וחוזרין וחולקין מאותים בין השנים וישתלקב
 בעל המאות ומאה הכשחגס יה' ש' בעל הטלש מכים זה
 וכן כתב הרמבם ולנה הכבשים אה' הראש זל מי שהוציא שם
 שני שטרי חובות על אחד שנגשה ביום אחד משכום חח
 אחד הרי זה גובה שניהם ואין אומרים שניהם נעשו על
 הלנאה אחת ואם יש מלנה בשטר ומלנה על פה שהיא מיק
 מוקדמת למלנה בשטר כתב רב האי שמונה על פה קיד
 קודמת לבנות מכבי חרי כיון שעדים מעידין שקדמה ור
 ורב חלפה כת' שמונה בשטר קודמת אעפ"י שהיא מאוחרת
 ששיעבוד שטר דינו כמכר וכשם שמונה על פה אינו גוב'
 מלקוחות מאוחרים מפני שאין לה קול כך אינה גובה מה
 מכבי חרי שנסתעברו לאחר זמן מפני שאין לה קול אבל
 מלנה על פה מוקדמת קודמת למלנה על פה מאוחרת
 כתב הר"ב דרמב"ן שלנה על פה
 מנה משמעון בעדים ומת תוך זמן ההלנאה והניח קרקע
 לחכ"ך בכו שנה מנה וחנוך לנה לאחר מיתת אביו מנה
 מלוי בשטר והגיע זמן השטר לפרע ובה לוי לבנות הקר
 הקרקע פירש חנוך מלחצן אביו וטוען שמעון חני קודם
 שגבר היה משועבד לוי בחיי אביו ומלנה על פה גובה זמן
 היורשין הדין עם לוי אעפ"י שעדיין לא הגיע זמן של שיעבו
 וליכא למיחש לפרעון לחצן האב ולא זמן הבן חפ"י הכי ל
 לוי קודם לשמעון שהרי בשטר מאוחרת קודמ' למלו' על
 פה מקדמתו וכותבים ב' שטר חוב לשמעון על חנוך ב
 במנה שהרי המזיק שיעבדו של חבירו חייב מדיכא דגר
 דגרמי וכ' ש' זה שפרע חובו משיעבדו של חבירו ואם ע
 עבר זמן הלנאה שמעון אעפ"י שמת ראובן תוך הזמן יכול
 הלוי לטעון לשמעון שמה פרעך חנוך בשעבר הזמן ואף ח
 אם יאמר שלא פרע איני מאמינו כי הוא עיטש עמך קני
 קנאכא להפקיע שיעבדו ואף בשטרה סיני מאמינו ו
 ויטבע לוי לשמעון שלא פרע חנוך חס אין כאן זכות בשטר

כי חס יט להורידו על פי אותה שומא והכרזה או לא כל ז
 זמן שלא החליטו ב'ד הקרקע למלוה או אייקר' או זול ב
 ברשותא דלנה קאי' וצריך לעשות שומא אחרת ואם ירד
 המלוה לכבשי לזה והחזיק בה או מכרו בלא ב'ד אינה כלל
 אפי' היתה מש' זכה בידו או אפ' יקני מפורש בגון שיכ
 סיכול לשלמו ולסלקו במעות אין לו בה בלום למוכרה או
 לירד בה בלא ציווי ב'ד ויש אומרי' שאם עבר הזמן שקבע
 לו לפרוע או שהיא משכונה מוחזקת בידי המלוה סיכול ל
 למוכרה והלמכן כתב שבכל ענין אינו יכול למוכרה בלא
 ב'ד שאלה לא' הראש זל שאלת מלוה שרצה לירד לכבשי
 לנה בלא שומא והכרזה בשביל שכתוב בסט' שיהיה לו ר
 רשות לבגית חובו מכל מה שימצא ללוה בלא רשות ב'ד כל
 בלא שומא והכרזה בין בשוין בין בפחות ואומי' כל תפאי
 שבמזמן קיים ודאי כל תנאי ממון צריך לקיימו אם לא שי
 שיהיה מכתב לבטל כי בפ' חבי ר'נא שכותבין בהם שיה
 שיהיה לו כח לירד ולמכור כבשי בלא שומא והכרזה אף
 על פי כן מהנין ש'ד מורידין אותו בשומא ובהכרזה אף
 על פי ה'ש לרין על פי הלשון שכתבו השופרים לכתוב בס
 בשטרות צדאמרינן ר' מאיר היה דורש לשון הדיוט מיהו
 בדרון זה כ' ל' דלא כל כמיכיה לירד לכבשי לזה חלא בכח
 ב'ד מלוה שירד לכבשי יתמיים קודם שתבען לרין גולן ה
 הוי שזין כפרעין מכבשי יתמיים חלא בשבועה וקודם פי
 שיטבע חין לו שום זכות בכבשים דמי ימר דמשתבע וכל
 זמן דלא מישתבע קיימי כבשי בחזק' יתמי היכלך כל חפירי'
 שחבל מבין לו מחובו והשאר יבנו לו ב'ד' מכבשי היתומי'
 ובאשר יורידו ב'ד המלוה לכבשי הלנה קורעין לו האדרת
 האדרכתא וכותבין לו שומא וזו כושחה במונת תלתא הו
 הויכא ואפיק פלוגי אדרכתא דאיתעביד ליה על סדה פ'ג
 פ'גני מחוב פלוגי סדיה כך וכך ומזמן כך וכך כדכתיב
 באדרכתא דיליה וקדעמא ליה ואכחמא בתר הכי שמכ' ליה
 ואכרזמא ליה להאי ארעא ל'יום בתקון חכמים ולא חסיקו
 דמי דההיא ארעא כך וכך זוזי ולא חשפון מאן דבעי לו
 לזבא ושדרכ' מבי דינא תלתא איכשי מהימני ובקיאין בש
 בשומא ושמו ליה ההיא ארעא כך וכך זוזי דליהוי דליה
 למי כל פירי דארעא בלא כביתא וליהוי ליה רשות למכנה
 ולמישתר ולמישבר מינה כל רעות כפסיה ולא ימחה ביה
 איכיש כלום דהכי איכשיק דיכא קדנכא דייני דחתימי מ
 מתתאי ואי אתי איכיש מעלמא וטריף ליה מהדין פלוגי ד
 דשמיכן ליה בדינא אחריותיה על הדין פלוגי דהות דיליה
 מן קדמת דכא ובתר דשמיכן ליה הוא ארעא קרעבא לשט
 לשטרא דארכתא ובתבנא ליה הדין שטרא ומה דהות קר
 קדמכא אכחכ' בי דיכ' כתבנו וחתמנו להיות בידו לזכותו
 ולראית ב'ד' ששמו קרקע של לזה למלוה בחובו ואחר זמן
 רצה הוא או יורשו לפרוע וליתן לו מעותיו הדין עמו אפי'
 סההתה בידו כמה שכים ורוקא במקרקעי אכל שמו לו מ
 מכל'טלי כפרעין חובו אין צריך להחזירם כתב בעל התר
 התרומות מלוה ששטר וככה כרצונו בקרקע ולפי מראית
 העין לא השכיח הקרקע באותו חכמן חלא שהוא היה חפ
 חפץ לכונו כך אעפ' הוא במקולקל בעיני הלנה כשכא

לסלקו צריך לתת לו דמי הכין ויש חולקין בדבר ואומי'
 כיון שלא השכיחו מחזיר לו דמי חובו ונוטל הקרקע וחס
 השכיח הקרקע מאילו בגון דאייקור ושוה כפלים כיון ד
 דשומא חוזרת לעולם הרי המעות אכל הלנה עדיין ממל
 כמלוה ואם יטול המלוה אותו שכת דממילא הוה ליה כנוט
 כנוטל שכר מעותיו והוה ליה כריבית אכל שכח הכח מ
 מחמת הוצאה נוטל וכשבע כדין כל יורד ברשות וא' הר
 הדאש זל כתב שאם השכיחה המלוה אינה חוזרת כלל חפ'
 אם ירצה הלנה ליתן לו הוצאה שהוציא עליה וא' פתיקרה
 חוזרת לו אם ירצה לקחנה כפי היוקר ששנה עבשו כתב
 הדמכס ור' ה' ממי אם שמו כבשי לוקח למלוה דהדרא ליה
 או ליורשיו אימתי שירצה לוקח ליתן המלוה המעות ויקח
 ויקחנה וא' הדאש זל כתב דלא הדרא ליה ומה דשומא ה
 הדרא היינו משום ועשית הטוב והישר שיסחר הקרקע ב
 ביד בעליו אכל לוקח סלקח שיעבוד המלוה לא שייך ביה
 הטוב והישר כי כבש שיעבדו של מלוה ולקחו במעותיו
 יחזור ויקבל מעותיו מן המוכר וישאר למלוה שיעבדו
 שמו אותו לבעל חוב בחובו וחזר ב'ש הוא וכתנה לב' ש
 שלו בחובו ב'ש השני צריך להחזירו לבעליו ויכיה ב'ש הש
 השני ובין אם שמוה לבעליו הראשון במאה והוא כתנה לו
 לשני במאתים או אם שמוה לראשון במאתים והוא כתנה
 לשני במאה לעולם לא יחזירנה חלא ב'ד ואם לח' ששמוה
 לבעל חוב מכר' לח' או כתנה או הוריש' שוב אינה חוזרת
 לבעליה ודוקא שהוריש' בחיינו לאחר מירשיו אכל ירשה
 דממילא יורש במקום מוריש הוא וצריך להחזירו ובאדר
 ח' הדאש זל בתשובה דוקא שלא היה לו חלא יורש אחד ב
 ב'הא אמר' דהדרא אכל היו לו יורשים הרבה וחלק' ונטל
 הקרקע לחלקו של אחד מהם אפי' לא שמוה לזכיהם כח
 בחיינו חלא לאחר מיתתו שמוה ליורשין קודם שחלקו ינו
 ירושת אביהו וחלקו ונטל זה הקרקע לחלק' אחד מהם לא
 הדרא דקיימא לן חחין שחלקו לקוחות הם וכמציאותם
 שירם שדה אבי מכר חלק שיהיה לו בקרקע שגבה חביוק
 בחובו לאחריו ואחיו מכר חלק שיהיה לו בקרקע של חביו
 והוה ליה כמו זכיהא דלא הדרא ליה כי אדעתא דארעא
 כחית מי שנטל לחלקו השומא שיהיה לו בקרקע כמו לח'
 לאחריו ולא שירש אחיו קרקע והוא מעות שמו לח' כח
 בחובו ופ'אית ומתה וירש הבעל זכותה לא מיהדר ולא מהדרינן
 ליה שאין לו דין יורש שהוא חשוב כלקח הגבה אותו לזה
 למלוה מרצונו בלא ב'ד לא מהדרינן ליה כתב הדמכס קנ
 קנו מידו שלא לסלקו לא הדרא כיון שמחל כמו דיכא דבר
 מיצרא דמחכא ביה קנין היתה השומא בטעות בגון שו
 שומר חנם שפגע וחייבונו לשלם ושמו קרקע שלו ואחר
 כך כמציא שהפקדון היה ברשותו לא הויא שומא והדרא ח
 אפילו מכרו הראשון או הורישו והוא הדין כמי אם שמוה
 לבעל חוב בחובו ואחר כך כתברר שהיו ללוה מעות מכ
 מצויין דהוי שומא בטעות ואם ירצה המלוה יכוף הלנה
 שיקח' ויתן לו מעותיו אכל אם העמיד אחר כך אינו יב
 יכול לכופו שיחזור ויקחנה דהוה ליה כמו קנאה ממנו ע

שפרנו היום או מחר כראיה שאלתך כשהלך הלנה למדינ
הים שאל הוא בבאן כשאלה את פיו ויעשו כמו שאמר וא
ואם אינו בפנינו בית דין יעשו כאלו היה בפנינו ויחבש
זכותו ויטען טענה שהיא טובה לו כך יעשו בית דין וי
ויחפשו ויודעו כל דבר שהוא טוב לו זה יעשו לפי שזכין
לאדם שלא בפניו **קו** מצוה על היתומים לפרוע
חוב אביהן וכופין אותן בכך כמו שכופין את
אביהם במה דברי אמורי שהניח להן אביהם אחריו כפי
שאז נסתעבדו אלו הנכסים בחיי אביהם אבל אם לא הניח
להן אחריות נכסים מצוה עליהן לפרוע חובת אביהן מ
משום כבוד אביהן אבל אין כופין אותן דמטלטלי דיתמי ל
לא משתעבדי לבעל חוב מן התורה אפילו הם מופקדים
ביד המלוה או ביד אחרי וטעמא משום דמנות כבוד היא
מוצת עשה שמתן שכרה בצדה וכל מוצת עשה שמתן שכ
שכרה בצדה אין בית דין שלמטה מוזהרין עליה אבל אם לא
ירשו כלום מאביהם אין חייבין לפרוע חוב אביהן ואפילו
מצוה במי ליכא טען היורש שאביו לא הכיח לו ממון ואינו
חייב לפרוע חוב אביו משלו כתב רב אלפא בתשובה אם
טוען המלוה ודאי שאביו הורישו ממון נשבע היורש הים
ונפטר ואם טוען שאין עליו אלא חרם סתם כדין כל
הבא בטענת שמוא אבל אין להסביעו משום תקנת הגאונים
שתקנו להסביע ללוה שלא תקנוה אלא על הלנה בעצמו א
אבל לא תקנו על היורש יורש שמוכר כל הנכסים ודאי צח
טורף מהלקוחות אפי' אם יש בידי היורש נכסים משלהן
לפי שהנכסים שלהן אינם משועבדים לחוב אביהן ואם ה
היורש רוצה לשלם המלוה במעות יכול ללקוח מהנכסים ש
שמוכר אצלו שלא ירש המעות מאביו אלא אם כן עשה א
אביו נכסים אלו אפותיקי מפורש לבעל חוב אבל אם אין
לירש משל עצמו לא מטלטלי ולא מעות אלא קרקע ורוצה
ליתן למלוה כדי ללקוח מן הלקוחות יכול המלוה לומר א
חייב רוצה אלא בנכסים שהניח אביו שהם משועבדים לי
ואפי' הם פחותים מנכסי היורש שאין מבריחים לאדם לי
ל טול נכסים שאינו חפץ בהן ולא היה שיעבודו עליהם ו
ואם אין בעל חוב יכול לטרוף מהלקוחות כגון שמוכרם ל
לגוי או מלוה על פה או מלוה בשטר ולא שיעבד לו מטלטלי
אגב מקרקעי לדברי רב האי גאון שפירש בההיא דיתמי
שקדמו ומכרו בנכסים מועטות מה שמכרו מכרו דבתר
דתקנו מזוכי ממטלטלי דיתמי חייבים לזכר מן הדמים
הבא במי כיון דבעל חוב גבי ממטלטלי דיתמי גבי מי מ
מהדמים ואפי' ה'אש ז'ל תמה על דברי רב האי וכתב כיון
דהני זוזי לא אישתעבדו אבנות אלא שעבדויהו אינכסי
אבניהן וכיון שמכרו ואין יכולין לטרוף הפסידו מזכותיהם
למה הדבר דומה למלוה על פה שצא על היתומים ומכרו
הנכסים שאין בעל חוב גובה מן המעות שבידם ולאו הכי
זוזי שצח אבניהן ע'כ' מצא לפי דבריו אין בעל חוב גובה
מהמעות שבידם ונראה לי שאם מכרו קרקע שחייבין לש
לשם ולא מטעם חוב אביהן אלא מטעם מזיק שיעבדו
של חבירו דקיימא לן שהוא חייב ואין לך מזיק גדול מזו
שהביסו למקום שאינו יכול לגבותו ואם ימכרו מטלטלי

אין חייבין לשלם שאין שיעבוד בעל חוב על המטלטלין חף
על פי שתקנו הגאונים לגבות ממטלטלי דיתמי היינו ד
דיוקא בעוד שהם בידם אבל אם מכרו נוקמי' אדאוריית'
ואין חייבין לשלם ומיהו אפי' ה'אש ז'ל כתב בתשובה שזך
אם מכרו קרקע אין חייבין לשלם שאפילו מזיק שיעבדו
של חבירו ליכא כי לא קלקלו בוק' הקרקע כלום ע'כ' אין
על פי שבראש חלק כמו שכתבתי איני מסיב על דבריו ג
גבו קרקע בחובת אביהן אותו הקרקע משועבד לבי' של
אביהן כאילו היה גבוי בגד בחיי אביהן תפס המלוה מט
מטלטלין מחיים גובה מהם טען המלוה שמחיים תפסן ו
והיורש טען שלאחר מיתת תפסן על היורש להביא רחיה
או ישבע המלוה שכך וכך הוא חייב לו ויכול לטעון עד כ
כדי דמיתן וכולל בשבועתו שמחיים תפסן ואם תפס מט
משטרי חובת של הלנה שהיו לו על אחרים וזוהי שכתבתי
תפסן כתבתי למעלה בסימן ס' ד' כת' אפי' ה'אש ז'ל החידוש
שתקנו הגאונים לגבות ממטלטלי דיתמי כל שיעבוד וזמך
המלוה על מטלטלי כמו על מקרקעי כופין חף במטלטלי
וכן עמא דבר ע'כ' וכן כתב הרמבם בגד תקנו הגאונים
האחרונים שהיא בעל חוב גובה מהיתומים ממטלטלי
שירשו מאביהן וכן דין ישראל בכל בית דין שבעולם וב
ובמערב כותבין בשטר חוב שיש לו לגבות מהמטלטלים ו
ומן המקרקעי בחיי ובעמות ונמצא גובה בשביל התבחי
יותר על התקנה וסייב גדול הוא בדבר שמוא לא ידע הל'
בתקנה ונמצא גובה ממון של יתומים שלא כדין שזין בח
בתקנת אחרונים לחייב בהן יתומים ע'כ' ויש חוננים ש
שתקנת הגאונים לא היתה אלא במלוה בשטר אבל במלוה
על פה לא תקנו שאין בו משום כעילת דלת דלא שכיח ול
ולכך לא תקנו בה שיגבו מטלטלין שירשו מאביהן דאוקמו
אדאורייתא ולא נהגו כן אלא חף במלוה על פה גובין מהן
ואפילו קצתם הלנה אחד שלמה ולא כתב דחייקי' דירש ב
במקום אביו קאי וכן גובין ממלוה שהיה לאביו ביד אחרי'
בין אם גבו קרקע או מעות ואם ירשו קרקע ומטלטלין ו
ואין מפורש בשטר שיגבה ממטלטלי בין בחיי בין בעמות
והיתומים רוצין שיגבה ממקרקעי ולא ממטלטלי שומעי'
להן שלא תיקנו להסריח' ממטלטלי אלא בשאין להם קרקע
אבל כשיש להם קרקע דינו במקומו עומד שמטלטלין של
שלהם אינם משועבדים לבעל חוב היה על אביהם חוב של
מנה והכיח קרקע שנה חמשים זוז ומת וכל בעל חוב וט
וטרפו וכתבו לו היורשים חמשים זוז סתם ולקחנה ממנו
יכול לחזור ולטורפו בשביל חמשים זוז הנשארים אלא אם
כן פירשו אילו החמשים זוז שאנו כותבין הן בשביל הקרק'
שנה חמשים זוז ירשו האחי' קרקעו מאביהן וחלקום ו
ובא ב' לטרוף אם לא ירשו אלא שכי שדות ולקח כל אחד
שדה אחת איכן יכולים לומר לב' קח מכל אחד חצי שדה
סהן במקום אביהן ואילו היה אביהן קיים ואומר טול מכל
אחד ואחד שבשדותי חלק חובך משרה זה וחלק חובך מ
משר זה אין שומע' לו אלא ב' ד' מב' לי כל חובו משרה א'
כך כשכח לגבות שדה מהיתומי' טול שדה אחת מאיזה
מהן שירצה אבל אם ירשו ארבע שדות וחביו כגד שכי
כד

בשטר וכו' הבין לשמועו שטר על חנוך במנה ואם לזה ח
חנוך מלך בחיי אביו ואהר כך מת אביו או שמעון קודם
ללוי אע"פ שכתב חנוך ללוי דאקדא הואיל ובשעת חשעיו
לא היו הנכסים של חנוך מלוה שלא מצא נכסים ללוה לי
לפרע מהם חובו אלא מה שכתבו לו על תנאי שאמר לו ו
ואחר כך לפלוני יש אומרים שהוא גובה מהם דכי היכי ש
הם קנוים לו לענין שיכול למכורם דקיימא לן ירד הר
הראשון ומכר אין לשכי אלא מה ששייר ראשון כך יכול לש
לשעבדו והלמך חילק בין מכר לשעבדו שאע"פ שיכול ל
למכור אינו יכול לשעבדו ואין בעל חוב גובה ממנו אלא
הפירות אם בא בעוד הראשון חי ואם מת הראשון ואחר
כך בא בעל חוב לגבות מהם אין מנבין לו מהם כלום א
אפי' עשאן אפותיקי אלא הרי הם של שכי לזה שכתב העית
עליו ועל אביו או עליו ועל אחיו ואין שם יורש אלא הוא
וכי הלוא אומרים אביו מת ראשון וירש את מורישו ב
בקבר והורישו לבו ואין לבעל חוב ליטול מוכו כלום שא
שאינו נוטל כראוי והמלוה חומר המורש מת ראשון וכ
ומצא שזכה הלוא בנכסים מחיים ובעל חוב גובה מן
היורש גל בעל חוב להביא ראיה שהמוריש מת ראשון ו
ואם לא לא יטול כלום מאותם הנכסים
קה התופש לבעל חוב במקום סחב לאחרים
בגון ראובן שחייב לשמעון ולוי ואין לו כדי לפרוע לשניה
וכא יהודה ותפס לראובן בשביל שמעון אינו מועיל לו כ
כלום כיון שיש בו חובה ללוי שהרי לא ישאר לו במה שי
שיפרע ללוי ואפי' עשאן שמעון שליח וכתב לו הרשאה ל
לא מהני אלא הפוטורפא שתפס בשביל היתומים כתב ל
דמהני ואם ראובן חייב גם כן ליהודה מהני מה שתפס ל
לצורך שמעון אע"פ שלא תפס לצורך עצמו מנה דאי בעי
זכי לבפשיה זכי במי לחבריה ואם הלוא חומר לו זכה ב
בחפץ זה בשביל פלוני בעל חובי ודאי זכה לו ואפילו אם
יש לו בעלי חובים לאחרים ובמקום שאינו חייב לאחרי
בגון שאין לו בעלי חובים לאחרים מהני תפיסה וכתב רב
אלעזר דמוקא דאית ליה פסידא לבעל חוב בגון דמת לזה
ואם לא תפיס ליה מפסיד לבגדי דנכסיה דיתמי לא מס
משתעבדי אי ממי בגברא דמפסיד נכסיה או העבי וירד
מנכסיו אלא אם הוא חומר לפרוע לא מהני והר' פרץ כ
כתב דלא מהני תפיסה אלא בשעבד הזמן ולא נהירא ל
לחא' ה'ראש ז'ל אלא אפי' תוך הזמן ממי מהני אם אין לו כ
נכסים אחרים ויפסיד המלוה אי לאו הך תפיסה וכתב
ה'רמא דווקא דנקיט בעל חוב שטרף בידיה דכי' השתא
לקיימו בבי דינא אי ממי מיחייב בעל חוב שבועה לא מ
מפקינן מיכיה דתופס אלא אומרים לו ליטבע מיד ונוטל
התופס אלא אי לי' ליה ראיה מהדרינן ממוכא למריה ולא
מצי למימר קבעו לי זמן דמייתינא ראיה כתב בעל הע
העיוור התופש לבעל חוב במקום שאינו חב לאחרים ח
תנייב באחריותו דשוי נפשיה עבר ליה לאיש מלוה וכיון ש
ספקה כפטר הלוא וחייב באחריותו ומדברי אב' ה'ראש
ז'ל יראה שאינו חייב באחריותו שכתב אב' יאמר הלוא ל
לתופס קבל עלי' אחריות או החזיר לי מה שתפסת שמעני

לו דאפי' רב דאמר הילך מנה לפלוני שאני חייב לו אם נח
לחזור וליטלו אין שומעין לו ואפי' הכי הוא באחריות הנ'
שאני התם שכתבו לו מיד וירעת והאמינו אבל זה שתפס
שלא מדעתו יכול לומר לו לא מהימנת לי ע' כ' משמע אבל
בסתם אינו חייב באחריותו כתב ה'רמב"ם כפקד שתפס כ
בפקדון לתופסו לבעל חוב במקום שאינו חב לאחרים מ
מועיל לו תפיסתו לענין זה שחם מת המפקיד שאינו נע
כעשה מטלטלין אלא בכיו ושביעית אינו משמטתו ואם נ
כתבו לאחר אינו כתון ואם אם אין בעל חוב כאן אין הכסף
יכול לבעבד הפקדון בשבילו ואפי' אם הלוא מודה ולכשיב
המלוה יאמר אני תפסתי בשבילו וידונו בית דין ביניהם
ואם הכפקד חסרו ליד המלוה אין לו פשיעה ואפי' אם היה
שומר גבר אינו מתחייב בכך לפי שאומר למפקיד אילו
החזרתים לך היה גובהו ממך או משאר נכסיו
קו מלוה שכתב בשטר מקויים ואין הלוא בפנינו כתב
ל'ח שאין נזקקין לו שאין כפרעין כלל שלא בפניו אפילו כ
בשבויה האבל רב אלפס כתב שגובין לו בשבויה ולזה ה
הסכים אב' ה'ראש ז'ל וכתב ה'רמא דאפילו פטרו משבויה
אינו מועיל אלא אם כן פירשו בפירוש ובעל התרומות כתב
שאם כתב בו באמנות עליו ועל ב'א' כוחו ב'ד' בכלל ב'א'
כחו הם אבל אם כתב בו באמנות סתם אין ב'ד' הפורעני'
שלא בפניו בכלל וצריך לישבע ואב' ה'ראש ז'ל כתב בשויה
שאין צריך שבויה אפי' באמנות סתם וי'א אפילו אין נ
באמנות והלך למדינת הים בתוך הזמן כיון שחזקה שאין
אדם פורע תוך זמנו כפרע בלא שבויה חע"פ שעתה נ
בשעת פרעון עבר זמנו ולא נהירא כיון שעתה עבר זמנו
יש לחוש שמא שלח לו מעותיו ממקום שהוא על ידי שליח
והוא טוען שאבד שטרו וכתב לו שובר עליו כתב רב אלפס
ודאי אי מצי לשדורי ליה ולחזורני' מודעין לי וכת' ה'רמא
שאם הוא קרוב כדי שיוכל השליח לילך ולבא תוך קל'ח
ימי' מודעין ליה ולא כתבין אדרבא אבכס' דמשדרינן
ומודעין ליה ואם חזר השליח ואמר שלא היה רוצה לבא
בתבין אדרבא אבכסיה מיד ואם אמר השתא חתינא
אי ממי איטבע שליח ער האי שיעורא מנכרינן ליה טפי
לא מנכרינן ליה ואב' ה'ראש ז'ל כתב האי איפשר לחזר ועי
שכתב רב אלפס נראה לי כדי שילך שליח ויחזור תוך ל'
יום שהוא זמן בית דין דטפי משלשים יום אין לנו לאחר
פרעון הלוא והמלוה יתן שבר השליחות יוסיפנו עם חובו
ויגבנו עב חובו ואם אין השליח יכול לילך ולחזור תוך ל'
יום יורדין לבכסיו מיד ומנבין לו חובו כתב ה'רמב"ם ג' ר
ראיות צריך להביא לבית דין ואחר כך כפרע שלא בפניו
ראשונה לקיים שטרו שניה שבעל חובו במנינה אחרתו
ואינו מצוי כאן שליטת שכתבים אלג של פלוני הן וארובי
אב' ה'ראש ז'ל כתב בתשובה על דבריו כיון שהנכסים ה
היו בחזקת הלוא עד היום יורדין לבכסיו אע"פ שאין ידוע
היאך באו לידו אם בירושה אם בקנייה ואם יבא אחר כ
בשטר או בראי' מוקדמת לשטר המלג' יוציא ממנה ששאלת
אם ב'ד' יכול ל' למשכן לב' ח' קרקע בחובו כאן שיכולין למ
למכרו ועבדי ליה דמכא ליה כדי שיחזור לו קרקע

ליסבב שלא פקדני אבי יתומים אלא שלא מצא וכו' ואין ח
מוטעין לומר חס יצטרך ליסבב שצא ימנע מלהיות חס
אפיטרופא שלא ימנע בשביל זה שמצא הוא עושה בשב
בשבעה זו כרי שלא יפחדו היתומים את חובם ואם יש
לקטן אחין גדולים ואין רוצין להמתין עד שיגמיל הקטן
הם נשבעין שביעת יורשין וגובין הכל שאין שבעה מו
מוטלת על הקטן כלל כיון שיש לו אחין גדולים אהרי אין
עליו מוטל שלא פקדני אלא וכו' דלאו ער צוהה הוא וגם
שלא מצא אין עליו שהאחרים מצאו מה שמצאו ולא הוא ל
פיך גובין הכל בשבעה ונותנין לקטן חלקו וכן חס מת
הקטן וזכין כולם בחלקו ונשבעין היורשים ומוטלין חלקו
וחלקם ואם אומר אחד מהיורשים לי צוה שהשטר פרוע
ואחרים אומרים לא פקדנו רואים חס השטר יצא מתחת
יד זה שאומר שהוא פרוע הפסידו כולם שהוא כאמן בזה
במינו שחס היה רוצה היה שורפו ואם היה יוצא מתחת
יד אחד הוא הפסיד חלקו והאחרים נשבעין שביעת היו
היורשים ומוטלין חלקם שהוא אינו כאמן להפסיד ההודאה
לאחרים ואף ה' חס זל היה הומר אפילו חס היה השטר ב
בירו אינו כאמן להפסיד להם חלקם דכל שותפין סל עסק
אין כח ביד אחד להפסיד לחבירו כלום שהודאנו ולא ח
אמרינן אי בעי קלתיא אלא גבי שלי שהש' יסו שניה בירו
ואם יש עדים שצמר המלוג בשעת מותו שאינו פרוע נו
מוטלין בלא שבעה בין מלוג בין מיורשין וכל הדין שיש ל
ליורשין המלוג עמ הלוג בשבאין ליפרע ממנו כך יש להם
עם יורשין הלוג חס מת ובאין לפרוע מהם נשבעין שב
שבע יורשין ומוטלין מהם אלא שזה יש ביניהם שבעה עכ
עם הלוג או אין צריכין ליסבב אלא שלא פקדנו אלא וכו'
אבל אין צריכין ליסבב שלא נפרעו מחך שהרי אינו טוע'
שפרעו אבל בשטוענין עם יורשין הלוג צריכין גם כן לש
ליסבב שלא נפרעו עצמם מאחיהם שאם היה אחיה קיים
היה יכול לטעון פרעתי להם שהרי הם גדולים כיון שבא'
ליסבב וזהו נרעת הראשון אבל בעל העיטור כתב שאין צ
צריכין ליסבב שלא נפרעו אלא חס כן טוענין יורשין הלוג
אחינו לומר לנו שפרע לכם אבל לא טענו אין טוענין להן
שאין טוענין ליורשין במקום שיש חוב ליורשין אח' ומסתבר
כדברי הראשון שלעולם טוענין להחזיק הממון במקומו
כתב רב אלפס בתשובה אעפ' שיורשין נשבעין שבעת ה
היורשין ומוטלין הכי מילי היורשין בעצמן אבל חס מתו
היורשין שהיו להם ליסבב שבעת היורשין אין היורשין ש
סלחם נשבעין ומוטלין וכך כתב הר' יהוד' ברצלוני וכיוצ'
בזה תשיב הראשון בתשובה היבא שמת מלוג בחיי לוי ש
שזיה להם ליסבב שבעת יורשין וליטול ומת אחד מהם
קודם שנכדגו אין האחין גובין חלקו בשבעתם שמה להן
לא צוה ולא צוה והם אינם יכולין ליסבב שלא נפקד אח
אחיהם המת מאישו לפיכך נשבעין וגובין חלק' ומפסיד'
חלקו ואף הראשון זל כתב ודבר תימה הוא כהי דאין אדם
מוריש שבעה לבניו היינו שבעת בריא אבל גבי יורשין
זיורשין יורשין כולה שבעת שמה היא ונשבעין שלא אמר
להם מורישו ששטר זה פרוע וכן כתב בעל העיטור בזה
דברים חמורים מיורשין המלוג נשבעין ומוטלין מיורשין

הלוג שמת מלוג ואחר כך מת לוג אבל מת לוג בחיי מ
מלוג ואחר כך מת המלוג אין יורשין מוטלין כלום אפילו
בשבעה שהרי כבר כתבתי המלוג שבעה ליורשין הלוג
כדין הבא ליפרע מכבשי יתומים ואין אדם מוריש לבניו
ממון שאין יכול לבנותו אלא בשבעה ואין חילוק בין חס
מת מלוג והניח אקים או בנים או שאר יורשין שאף חס
היו נשבעין שלא פקדנו אחא ומוטלין הילך מת מלוג בחיי
לוג ועתה שמת לוג בחיי מלוג אינו מוריש שבעה לחסין
ולאחר יורשין ואפילו חס השטר משכונה והיה חביהם מ
מוחזק בה ואוכל פירותיה בגביתא אינה נפרעת חלף בט
בשבעה כיון שהיה יכול לשלקו במעות לא היה יכול לבג
לבנותו אלא בשבעה בחיי וכו' גם היתומים צריכין לי
ליסבב שלא פקדנו אלא ואם מת לוג בחיי מלוג אין אדם
מוריש שבעה לבניו ויש אומרי' חס היתה מוחזקת בזה
אביהם בחיי גובה בלא שבעה וגם היורשין גובין כיון ש
שהיא מוחזקת ביד אביהם והכי מסתברא בזה דברים
אמורים שאין יורשין מוטלין בשמות לוג בחיי מלוג כשהי'
כאמנות בשאר אבל יש כאמנות בשטר שהחמין לוג למלוג
עליו ועל גבי כחו נשבעין יורשין ומוטלין שה' יצא חס'
לא היה צריך ליסבב לא ללוג ולא ליורשין אבל חס החמין
גם לבני המלוג מוטלין בלא שבעה ואעפ' שלכתחילה דבי
ליורשין המלוג שלא ליפרע מיורשין הלוג בשמת לוג בחיי
מלוג חס י - - הדין והשביעם וגבו את חובו אי מוציאין
מידם לפיכך יתומים שיש להם שטר חוב על יורשין הלוג
שמת בחיי מלוג אין לאפיטרופא שלהם לקורעו וכן אין ל
לבית דין לצוותו שיקרעו ואעפ' שלכתחילה אין דין כן
כיון שאם גבו כבר אין מוציאין מידם יש להם לשהות ש
שמה ימצאו בית דין שיגבוהו לזן אבל ודאי חס בא לרי
בית דין יש להן לקורעו כיון שמהן הדין אין דין לבנות בו
לכתחילה ובתב' הדמה אפי' אי התא שטרא מעיקרא לידה
דבי דינא ועבד כרב ושמואל דלא חבבו ביה והדר חתכי ל
לידא דיינא אחריכא ומגבו ביה מאי דעבד עבד קדימו י
יורשין המלוג ותפשו מכבשי הלוג אעפ' שמת לוג בחיי מ
מלוג אין מוציאין מידם ודוקא בזו השבעה שהיה לו למ
למלוג ליסבב ליורשין הלוג חס אומרי' שאינה מורשה ל
לבניו אבל שאר שבעה מורישו לבניו לפיכך הפוג' שטרו
ומת אעפ' שהיה היה צריך ליסבב בניו נשבעין שלא חמך
אביהם שהוא פרוע יותר ממה שצמר ומוטלין ובגין שהלוג
קיים אבל חס מת לוג בחיי מלוג היינו יתומי' מן היתומי'
דאין אדם מוריש שבעה לבניו וכן הבא ליפרע שלא בפני
בעל דין או מן הלוקחות או עד אחד מעיד שהוא פרוע
ומת קודם שנשבע והיינו הלוג יורשין נשבעין שביעת יו
יורשין ומוטלין ואם שני עדים מעידים שקצתו פרוע נש
נשבעין שלא פקדנו אלא שיש ממנו פרוע יותר ממה שה
שהעדים מעידים ודוקא בכה' גיכא דכקיטי שטרא נש
נשבעין ומוטלין אבל שכיר וכנול שאין להם שטר וכן שבע'
היסת שנהפכה לתובע ומת אין היורשין נשבעין שביעת ה
היורשין ומוטלין שלא נתקנה תקנתם חלף בתבועה שטר
נשבע' ומוטלין אעפ' שאין אומרי' כשאר שבעת שלא ית'

שדות חגג יבול לומר אקח מאחד ב' שדות אלא יקח מכל
א' שדה אחת כיון שיכול ליקח מכל א' שדה שלמה צריך ל
ליטול מכל א' שדה אחת ואם עשה לא אפתיקי או ור
ודאי יבנה הכל מאחד מהם לא מייבני אש עש' אפתיקי
מפורש שאמר לא יתא כך פרעין אלא מוון שנוטל מאחד ה
כל אלא אפי' לא עשו לו אפתיקי מפורש אלא שיעבר
כל כבשיו' וסיים לו קרקע אחד במצויו להיותם תחלה
לפרעין אש ירנה גובה הכל מאחד והאידכא דסקיל בעל
חוב מהיתומים בתקנת הגאונים הי יתבי לו מעות או
מטלטלי שקיל מכל אחד ואחד כפי מכתת דיליה ב' ד' א'
שכ' ס מצויין לפיכך אכל אש אין כולם מצויין לפיכך אין
צריך לחזר חזרה אלא יקח כל חובו מאותו ש' פנינו ו
יתא יחזר אחר החברים ירשו קרקעות וחלקום ומכר א
אחד מהם חלקו או כתבו במתב' ובה בעל חוב חביהם ל
גטרוף מה' לוקח שקנה מהיורש ואומר הכחתי לך כבי ח
חורין ביד היורש האחר לגבות מהם כתב אש' הר' אש' זל
בתשובה שהדין עם הבעל חוב דלא אמרינן אין גובין מכ
מכסאים מעושרי' במקום שיש כבי חורין אלא כפשיעב'
בלתי ב' אלא ב' יורש או לוקח ששיעברו לא אמרינן
הבי הילכך יטול חצי החוב מה' לוקח וחצי החוב מהיורש
ק כיון שבסוף היתומים לפרוע חוב חביהן מל'
לכא לפרע מהיתומי' מחוב שכתחייב חביהם
אפי' לי הלא מל' על פה פאינו גובה מהלוקחות גובה מ
מהיתומים לדין תורה מקרקעות ולתקנת' וזכ' אף
ממטלטלין שלהן והוא שזדה חביהם לפי מית' שיש לפ
לפליגי חוב זה ע' או שזיתה ההלואה למזן ועדיין לא ה
הגיע זמנה שחזקה אין אדם פורע תוך זמנו וגובה הפ'
כל שבועה ואפי' מן הקטן ובגין שכתב העדות בחיי א
חביהם שאם לא בן אין מקבלין עדות בתי קטן אכל אש
היתה סתם אע" דסתם הלאה שלשים יום עכיר איכ'ם
דפרע תוך שלשים יום וכן אש כדוהו על מנת שלא רצה
לפרוע וית' כדויו באחד מאלו הדרכים גובין מהם אפי'
מל' על פה בלא שבועה אכל אש אין כאן אחר מאילו ה
הדרכים אין גובין מהן אפילו אש יש עדים סל'ה מאביה'
דש' אפרע שזמניה את חבירו בעדים אין צריך לפרוע
בעדים ואפי' יש לו כתב יד חביהן אין גובין מהם שאילו ה
היה חי חביהן היה באמן לומר פרעתי ואין טענין להם
ויש אומרים שהיורש צריך לישבע שאינו יורע לו שום ז
זכות במזמן שירש מאביו אע" שאינו יכול לתבעו בבר'
אביך צה לך שאתה חייב לי מנה מכל מקום כיון שטוען
בריא לי שילשת מאביך ממון שיש לי בו זכות מחמת ש
שהוא חייב לי צריך לישבע שבועת היסת שאינו יורע לו
שום זכות במה שירש מאביו ואפי' בתבתי למעלה שאינו
צריך שבועה שלא מצינו שום שבועת יורשין אלא לגבות
אכל לא לפרע ואם מת המל' והיורשין באין לגבות מי
מיורשי הל' מל' על פה אש היא על אחת מאילו השלושה
דרכים גובין מהן בלא שבועה אע" שמת לית בחיי המל'
שהדי א' יתא לא היה צריך לישבע ואם אינה על אחת מ'
דרכים האלו אש טענו יורשי הל' אבינו אמר לנו לויית

ופרעתי או שאומר שחא פרע אבינו אין יורשי המל' ג
גובין כלל אכל אש שותקין ואין טוענין כלל כוטלין יורשי
המל' אפי' בלא שבועה לפי שאין טוענין ליורשי הל' ל
לחוב ליורשי המל' והל'מה כת' אפי' לא טענו אכן טעני'
ל'ו והכי כמי מכתב ואם המל' מוציא על היתומי' שט'
חוב מקויים אש הם קטנים אין גובין מהם אי לא באחת
מאלו הדרכים ואם הם גדולים אין צריך אחת מאילו
הדרכים אלא אש אין באמנות בשטר כשבע בעין של תור'
בבקיט' חפץ ונוטל אפי' תפס משלהם בלא שבו' משביעי'
ליה ומיהו חי לא בעי לאישתבעי לא מפקינן מיניה אלא
משמתינן ליה עד דאישתבע כדן מי שהוא חייב לישבע
שבועת היסת ואם יש בו באמנות כוטל בלא שבו' כד' ד'
שמוצא שחאמינו עליו ועל יורשיו או על באי כחו ויורשו
הם בכלל באי כחו אכל אש כתב בשטר באמנות סתם ולא
פירש על יורשיו או על באי כחו אז צריך לישבע ואם מו
מוציא על היתומים שטר עיסקא יחצי יש לו דין מל' ו
וכשבע וכו' והחצי יש לו דין פקדון ואינו כוטל חפילו ב
בשבו' שאילו היה חביהם חי היה יכול לטעון החזרתי
במינו דכאכא ויהי כשבע וכשטר לפיכך טוענין להו כמי
חבי ופטורין בלא שבו' ואין עליהם אלא חרס סתם א
אכל אש אין יכולין לטעון להם שהחזיר כגון שהודה חביה'
שלא החזיר או שמת תוך זמנו אי כמי כגון שהימניה לב
לבעל העיסקא כל אימת דאמר שלא החזיר חייבין ללא ט
טענין להו שכאכא אע" שאביהם היה יכול לומר כן ואם
יש מהעסק בעין ויש עדים שהוא מאותו עסק כוטל הל' ו
בלא שבו' ואם יש בו ריוח יש ליורשי הל' באותו ריוח
חלקם ואם מת המל' ובאין יורשיו לתבוע השטר מהל' ו
הוא אומר פרעתי לחביכם והיורשים אומרי' לא ידענו
אומרים לו זיל שלם ואם אומר להם השבעו לי ישבעו הי
היורשים בבקיטת הפץ שלא צה להם אביהם על יד אחר
ושלא אומר להן בתי' ולא מצאו שובר בין שטרותיו ששטר
זה פרוע שאם מצאו עליו שובר הוון בחזקת פ' וע' ובגין
שמצא השטר בין שטרות הקרועי' דאי לאו הכי לא מיתרש
בשטל השובר ש' מצא עליו כדפרשי' לעיל וגם צריך לפר'
להם שכלל השבו' שלא אומר להם אביהם שהיה לו שטר
פרוע בין שטרותיו שאילו אומר להם כן לא היו יכולין לב
לגבותו ואם יש בשטר באמנות שהאמין את המל' וחת' י
יורשיו עליו כתב אש' הר' אש' זל גובין חוב חביהם בלא ש
שבו' כיון שהאמין גם יורשי המל' עליו ואיכ' צריבין
לישבע שלא פקדנו אבא דמשבו' זו פטרס דאין שבו' ו
מוטלת עליהם אלא שלא פקדנו אבא ומשבו' זו פטרס
אפילו היה היורש קטן כשמת אביו או אפי' כול' אחריות
אביו כשהגדיל כשבע שבו' יורשין וכו' ומיהו כשהיה
קטן כשמת אביו אז אין צריך לישבע אלא שלא מצאחי ח
אכל שלא פקדנו אבא ושא' אומר לי לא דלאו בר צאה הו' ח
כתב הר' אבא בתשובה אש יש לקטן אפי' טרופא שמיכ'הו א
אביו ומכאם חובותיו של קטן צריך לישבע שלא צהו ח' ו
יתומים ושא' מצא בין שטרותיו ששטר זה הוא פרו' ו
ואם מינוהו בית דין אינו צריך

מים לבית דין רשות לבטל המקח כן יש רשות ביד הלוקח
לבטל כתב הרמבם ז"ל בית דין שמכרו קרקע או עבדים
של יתומים שזו מנה במאית ים אין הלוקח יכול לחזור בו
אלא יהא כח הדיוט חמור מכח היתומים וכן הדין באפו
באפוטרופו שמכר קרקע ועבדים אין הלוקח יכול לח
לחזור באונס כדן הדיוט ואלו יונה כתב דב' שמכרו ב
בשל יתומים בין פחתו שותות בין הותירו שותות מכרן ב
בטל שותות משותות מכרן קיים וכן מסתבר ואלו ה' ראש ז"ל
והא דפחות משותות מכרן קיים כשמכרו הם בעצמם א
חבל מכרו על ידי שליח אפי' טעה בכל שהוא המכר בטל ו
וכתב רב האי שחן חילוק בין אם כתבנה השליח או הלוק'
בכל ענין המקח בטל וזה יונה בת' אם הטעה הוא ללוקח
עד שותות מכרו קיים וזה המשלח ביתרון כשאר כל א
אדם שמוכר שלו חבל אם כתבנה השליח בכל שהוא המכר
בטל ואמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ולזה הסכים
א"ל הראש ז"ל ואחריות המוכר הוא על כבשי היתומים וכ
וכאשר יכתבו האדרבתי על כבשי היתומי צריך שיפרשו
בה והכרנו ששדה זה היתה מכבשי המתנאס לא יכתבו
כן בתוך האדרבתי פהלה ואין אוכלין על ידה פירות ה
השדה חפילו אחר שישלימו ימי ההכרזה **ק** אין
בזקקין לכבשי קטנים עד שיגדלו ויהיו
ג' שנה חבל קודם לכן אין כפרעין מהם אפי' יש באמנות
בשטר חלא אם כן יש עליהם מלוה בריבית שלהם אביהם
מגוי שקהל עליו לרון בדיכי ישראל שלא יתבע ליתומים
עד שיגדלו ולא קבל עליו שלא יקח ריבית וכן כפרעין מהן
כתוב חסה כאשר פירשתי בשפ' אבן העזר והם יש יתומי
קטנים וגדולים המלוה כפרעין מן הגדולים חלק המגיע ל
לם וברי שיפרע ב' ח מחלק הגדולים צריכין ב' ד להעמי'
אפוטרופא לקטנים ולחלק עם הגדולים ויגדלו לב' ח מהג
מהגדולים חלקם המגיע להם לפרוע וטעמ' דאין כפרעין
מן הקטנים משום דחיישינן שמא התביש אביהם למלוה כ
צרי לשייך אם תפש משלחן אפי' אחרי מות אביהן והוא
בענין שיכול להחזיק בו ולטוען עליו לקוח הוא בדי מות'
לו לתפשו בחובו כיון שידוע וברור לו שלא כפרע
מאכיהן ואם שמתוהו ומת בשמתא על שלא רצה לפרו
או שמת בתוך הזמן או שהורה בעת פטירתו שלא פרע כ
כפרעין אפי' מהקטנים והיבא שמת הלוא והניח יתומים
קטנים ויש למלוה ערב כתב הרמבם בזקקין לכבשי ערב
חפ' שהיתומים קטנים ולא אמרינן סוף סוף ערבא בתר
יתמי חזיל וכמציא בזקקין לכבשי קטנים שהרי אין הערב
יכול לגבית מהן עד אשר יגדלו וכיון שאינן פטורין חלא ב
בעודן קטנים ולכשיגדלו יתחייבו נמצא שבני נחיובא נמי
כי נהו חלא אריא דרביע עלייהו והרי זה שמלוה שתבע לל
ללוה וכתחייב לו דין ואין לו במה לפרוע שגובה מן הער
מן הערב והרמבם כתב שאין כפרעין מן הערב אפי' הוא ק
קבל וא"ל הראש ז"ל חילוק בין ערב לקבלן וכתב שאין בזקק'
לכבשי ערב אפי' שאומר ממי שארצה אפרע דכיכסי דאי
דחיכיש איכין ערבא ביה וכאילו אמר על מנת שיפרע מ
מן הכבשים אם ארצה ואפי' הכי אינו כפרע מן יתומין ק

קטנים כיון שאינו יכול לתפוען בעודן קטנים והוא הדין
כמי אם אמר ממי שארצה אפרע הואיל ויש כבשים ללוה
וצריך לתפוע הלוא תחילה לא יפרע מהערב חבל בקבלן
יפרע מהקבלן והוא יפרע מהיתומים לכשיגדלו וזה חזי
אביהם וחמור תבו מנה או שדה לפלוגי כן אם אמר מנה ז
זו או שדה זו או מנה או שדה סתם בזקקין לכבשיהן חבל מ
מעמידין להן תחילה אפוטרופא להפך בזכותם לרשות ח
אם יוכל לערער ולבטל הצוה ואם תתקיים הצוה בזק
בזקקין לכבשיהם שהרי אין לחוש לו צדדי ולא לשובר ודי
ודוקא שצוה בשטר שכתב בכתב ידו תבו מנה לפלוגי וכיכר
שהוא כתב ידו חבל אם צוה בעדים אין בזקקין שאין מק
מקבלין עדות שלא בפני בעל דין וקטן בשלח בפניו דמיג
והרמבם ז"ל כתב דוקא במנה ושדה סתם מעמידין אפי'
אפוטרופא חבל במנה ושדה זו אין מעמידין אפוטרופא
כיון שצדק המנה והשדה טוב אין לערער והא' הראש ז"ל
כתב כבשרא הראשונה שהלה לחא הראש ז"ל ששאלת יורש
שנתן כבשי מוריש לקטן ויצא שטר חוב על המוריש מי כח
כחתינן לכבשי קטן או לא אם הפיוה מקויע בגדל' קבל
הבעל חוב לכבשים ואם אינו מקוים אין מארידין שחין מ
מקיימין שלא בפני בעל דין קרקע שהוא בחזקת היורש ש
שאביו היה מזהזק בה וכתב רב בעדים שהיא גולה בידו
ובא הכבול להוציאה מהיורש בית דין בזקקין להוציאה מי
מידו אעפ' שהוא קטן ואין מעמידין אפוטרופא להפך בז
בזכות היורש חולי יוכל לפסול העדים של כבול דהחזוקי
סהדי בשיקרא לא מחזקינן ודוקא שנתקבל העדות בהיי
האב או שהוציא שטר מקויים שהיה שלו שלקה מחביו ו
ואביו לא החזיק בה שלשה שנים אחר זמן השטר חבל לא
כתקבל העדות בהיי האב אין מקבלין אותו אחר כך במה
דברים חמורים שהקרקע בחזקת הקטן בדפרישית חבל
אם לא היה בחזקתו חלא שתקף בעבדיו וירד לתוך שדה
חבירו או שתקף ממנו בטליתו אין אומרינן כמתין עד שי
שיגדיל חלא מוציא ממנו מיד ולכשיגדיל יביא רחמי ויחזו'
ויטלנה וכן אם הורה האב בכתב ידו על מטלטלין שבידו
שהם מעסק שיש לו משל פלוגי או פקדון שהוא בידו משל
פלוגי מוציאין מן היתומים ואפי' הם קטנים וכן אם גזל א
אביהם אפי' חבלום שאין הגולה קיימת ואפי' חבלום אחר
יאוש' אם ירשו היתומים מהאביהם קרקע או אפי' מטלטלי'
שאף' הם משועבדים לבעל חוב מתקנת הגאונים גובין מ
מהם לפרוע כגזל אפי' הם קטנים כתב הרמבם שאם לוו
בית דין או אפוטרופא של יתומי לגרסם בזקקין לכבשיהם
ומוכרין בלא הכרזה וכפרעין מהם בבינונית כמו משאר
בעל חוב וכן בי דינא דזבין אחייותא חיתמי אי טרפה
מהלוקח גובה בלא הכרזה ורינו כשאר בעל חוב ולכל מ
מילי דבזקקין לכבשיהן בין מנה ושדה זו בין מנה ושדה
סתם מקבלין עדות בפני האפוטרופא שהאפוטרופא ח
הוא הבעל וכן עדי צוה מקבלין אותו בפני האפוטרופא
ורבינו יצחק פירש דאפילו לזה האפוטרופא לגרסם אין
בזקקין לכבשיהם וא"ל הראש ז"ל החכים לדברי הרמבם ד

יורשו לבלוי היבא שמת לוה בחיי מלוה ואחר כך מת מלוה והיה לו ערב ובאין היורשין לתבוע מהערב היינו כ כמו יורשין מיוורשין ואין גובין שהרי כל מה שגובין מן הערב הוא חוזר על יורשי המלוה לפיכך אין כשבעי וכוטלי מהערב בין אם הוא ערב או קבלן ולתב ה' זרחיא הלוי על שם ה' משה ב' יוסף לא מיבעיא אם ירשו בני המלוה ככסים מאביהם דפשיטא שאין פירעין מן הערב שהרי ה הוא חוזר על היורשי' אלא אפי' לא הכיח להן אביהן מלומה הואיל דמזנה על היורשין לפרוע חוב אביהם אפי' לא הכיח להן כלום הרי הער ב' הולך אחר היתומים הואיל ועשה חסד עם אביהן שבעשה לו ערב והרי דין היתומים ודין ה הערב הכל אחד ע' ב' ולפי מה שכתב למעלה שאם לא ירשו כלום מאביהן שאין עליהם לפרוע חוב אביהן ואפי' מצוה נמצא כרחוק כיון שלא ירשו כלום שיוכל לחזור עליהם אלא בשביל החסד שבעשה לו ערב אין לו דין יורשין וגיב' ממנו בשבועה וכן כתב ה' משה הכהן אפי' אי' לא ידעי כיבאי ללוה דלא חזיל ערבא בתר יתמי אפי' הכי לא גבי מ מערבא דחיישינן דילמא שבת ליה כבאי במדינת הים ו ואזיל ערבא דגבי' להו מיתמי אבל אי ודאי איתחזק האי ל ליה דלא הוה ליה כבאי כלל דליכא למיחש למידי גבינן מ מערבא ע' ב' ואם לא הכיח ככסים ליתומים ובאין יורשי המלוה לטרוף מהלקוחות כשבעין שבועת היורשין וכוטלי אעפ' שמת לוה בחיי מלוה ואין למדין דין לקוחות מדין ע ערב שלקוחות אדעתא דארעא כחית ועבד איכס דזכ' ארעא ליומיה ואין מצוה על היתומים לפרוע לקוחות מ מככסים שלא הכיח אביהן לפיכך כשבעין וגבינן מהן מלו' חו יורשיו שבאו לבבית מיוורשי המלוה וטוענין אמר לכא אבא לא לויתי שטר זה מעולם הרי אלו המלוה או יורשיו גובין בלא שבועה ואפי' האמין מלוה ללוה לומר פרעתי ש שהרי אינו טוען פרעתי אלא אומר לא לויתי וכל האומר לא לויתי באומר לא פרעתי דמי יורשי המלוה שהם קטני והוציאו על המלוה שטר והלוה הוציא שובר שכתב בחיי א אביה' ששטר זה פרוע הוא אין קורעין השטר וגם אין גובי' בו עד שיגדלו היורשין שרגלים ייש' לדבר שהשובר מווי' כיון שלא הוציאו בחיי אביהם כתב ה' יוסף אכן מאגש א אפי' אם לא הגיע זמן השטר בחיי אביהם שאם השובר ה היה אמת היה מוציאו בחיי אביהם ולבשיגדלו אם יוכלו לבטול השובר יגבו להם שטרם ואם לאו יקרעו שטרם ו וה' משה הכהן כתב דווקא שיש עדים שתבעו אביהם ב בזה השטר חקר זמנו של השובר אבל אם לא טבעו בו לאו ואז' הראש ז' כתב כדבני ה' יוסף אין גובין מהיתומים אלא בשבועה כדפריש לעיל וגם אין גבינן מהם אלא מן ה הזיבורית בין אם הם גדולים ובין אם הם קטנים בין מן היתומים בין משאר יורשין כגון שירשוהו אחיו או שאר ק קרוביו ואפילו התנה שיגבה עירית או בינוכית לא מהכי תנאה גבייהו וכתב הרמבם דווקא שכתב סתם שיגבה מ מעירית או מבינוכית אבל אם פיר' בפירו' ממנו ומיוורשי' מהכי תגבה וכן מסתבר לא' הראש ז' וכתב רב אלפס ב כתשובה דווקא מהזיבורי' עושה פירות יותר על עבודת'

אבל אם אינה עושה פירות רק בכרי עבודתה אין שם ק קרקע עליה אלא ארץ גזירה היא ואין בעל חוב כוטל הי הימנה והיבא דתפס בעל חוב בינוכית בחיי אביהם כג' שלוה אביהם ממנו מכה והוא לוה מאביהם מכה ויש לית ליתומים זיבורית ויש לו בינוכית ובאין לטו' ממנו בינוכ' בחוב וליתן לו זיבורית בחובו הרי הוא מעבב בינוכית ש שלו בחובו שהרי תפישתו מחיים אבל אם היתה תפישתו אחר מיתת אביהם כגון שקנה הוא בינוכית שלו א אחרי מות אביהם לא מהכיח תפישתו ואם כיוצא באלו לגבות כזקן מהיתומים כתב ה' יונה אם הם קטנים אינו גובה אלא מהזיבורית אבל אם הם גדולים גובה כרינו מהערי' כשגובין מככסי היתומים שמי' בית דין הקר קרקע ואחר כך מכריזין אותו שלשים יום ר רצופין ואם אין מכריזין רצופין אלא בכל שני וחמישי יכריזו ס' יום בכל יום שני וחמישי שבהם וביצר מכריזו' הברז יוצא בבקר פעם אחת ושעת הכנסת פועלים ופע' אחת הערב בשעת הנזאת פועלים שדה פלוגית שסימני' כך וכך ומיסריה כך וכן עומדת לימכר ויפרש שמוכרי' אותה כדי לפרוע לבעל חוב שלא יסבור הלוקח שנמכרת לפרוע ממנה כתופת אשה שיש מי שרוצה לפרוע יותר ל לבעל חוב מלכתות אשה שאינו מדרקק כל כך שיהיו המ המעות טובים כמו שמדרקקת האשה ואם יחמר המלוה אכי אקבל השדה בלא שומא בפרעון חובי והיורש אומר ל לא כי אלא ישומו אותה בית דין שומעין לירש וישומו א אותה ויכריזו עליה ויקבלה המלוה בשוניה דאי מזדמני לירש וזוי בתר הכי מסלק ליה בדמיה וכיון שהכריזו אפי' טעו ומכרו שוה מאתים במנה מכרן קיים אבל אם מכרו בלא הכרזה חפילו לא טעו ומכרו שוה בשוה מכרן בטל ב במה דברים אמורים בדברים שצריכין הכרזה ובמקום ש שמכריזין ובשעת שמכריזין אבל דברים שאין צריכין הכ הכרזה כגון עבדים ושפחות ושאר מטלטלין שנמכרין וע לעולם בלא הכרזה ושעה שאין מכריזין כגון שמוכרין ל לצורך מזוני וכדכא ולקבוצה שכל מי שהלוה לצורך אחת מחילו בשפורעין לו מוכרין בלא הכרזה ובמקום שאין מ מכריזין שיש מקומות שמהגין שלא להכריז לעולם מפני שיש בכי אדם שלא ירצו לקנות אם יכריזו שלא יקראו א אותם אובלין ככסים דאכרזתא פירוש שגבאי הוא שקונין ככסים שצריכין למכור מפני הדוחק וכיון שאין צריכין הכרזה אם טעו בפחות משתות מכרן קיים טעו בשתות מכרן בטל וכתב רב אלפס כשאין צריך הכרזה אפילו אם הכריזו כמאן דליתיה דמיא ואם טעו בשתות מכרן בטל ואז' הראש ז' כתב כיון שהכריזו ולא היו צריכין יש הו הוכחה שדרקדקו יפה ומכרן קיים אפי' מכרו מאתים במ במנה ואם טעו בפחות משתו' בדבר שאין מכריזין שהמק קיים פירש ר' ש' שמוחזירין האונאה והרמבם כתב שהיא מחילה ולזה הסכים א' הראש ז' והיבא שטעו וכתבו ב בשתות שהמקח בטל ורצו בית דין לקיים המקח ולהכריח הלוקח שיחזיר האונאה כתב הרמבם שהרשו ביד לקיימו ואז' הראש ז' כת' שאם ירצה הלוק' לבטל הדין עמו רכמו

הלוא לשמעון על פה ושמעון הלוא ליהודה כשטר ומכר י
יהודה כל כסיו וכא ראוכל לטרוף מהלקוחות שקנו מ
מיהודה מכר שטר שיש לשמעון על יהודה הדין עמו אף
על פי שמעון היה יכול לטעון לראובן פרעתיך אין הל
הלקוחות שקנו מיהודה יכולים לרחות ולומר פרוע חתה
משמעון ואין שמעון כאמן בלודחתו עליו שחנא עושה ק
קנוכיא עליו לפי שסוף סוף צריכין למרוע לשמעון שהנח
מלוא של המוכר לזהם והוחיל ויכול שמעון לטרוף מהם
גם ראובן שהנח מלוא של שמעון טורף מהם הוחיל ושמעון
מודה שהנח חייב לו לא תיו לזהם ככסים אלא שטרי חובות
שיש לו על אחרים לא מיבעיא בעודן בידו דפשיטא ד
דהמלוא שלו גובה מהם אפילו לא שיעבר לו מטלטלי אגב
מקרקעי ואין צריך לעשות בהם שום הקפאה לא כתיבה
ולא מסירה אלא גובה אותם מדרכי כתן דכי היכי דבעלי
חוביו של לוא משועבדים לו משועבדים גם למלוא שלו א
אלא אפילו מת הלוא ונכסו השטרות לפני הירדסין גובה
מהם לא מיבעיא אם נעשו השטרות שיש ללוא על בעלי
חוביו קידם שלוא הוא מהמלוא אלא אפילו נעשו אחר כן
ואפילו קנו בעלי חוביו של לוא מהכסים אחר שלוא הלוא
מהלוא שלו אפילו הכי המלוא שלו גובה מהם ומיורשיהם
מדר' כהן ואם מכר הלוא שטרי חובות או נתנם לאחר או
שכעני חוביו מכרו כצדיהם אחר שלוא הוא מהלוא רואי
אם יש בשטר שיש למלוא על הלוא וכן בשטר שיש ללוא על
בעלי חוביו שיעבדא דמטלטלי אגב מקרקעי או יש בהם
דין קדימה וכצדיהם של בעלי חוביו של הלוא משועבדים
למלוא שלו מכחו כיון שהוא קודם למכירה שמכרו ואם ה
היו ללוא שכי מלים שהלכו לו וכאין באחד לבגות מבעלי ח
חובים שלו רואים אם הלוא הלוא לבעלי חוביו בשטר ל
לאחר שלוא הוא משכיהם יחלקו ואם תפא אחד מהם ז
זה בתפסתו ואם חובותיו של הלוא קידם שלוא משכיהם
או קודם שלוא מהאחרון וכתב לראשון אגב זהם הר
הראשון שאלה לא הר' אש' לראובן היה לו שטר על ש
שמעון ונתנו ללוא בכתיבה ומסירה וכשכא לוי לבגותו
הוציא יהודה שטר שהיה לו על ראובן מוקדם לשטר שהי'
לו לראובן על שמעון ואמר כי השטר שכתן ראובן ללוי ה
הוא ממנו של בעל חובו וזה בו מדין קדימה ולוי משיב
השטר הוא מטלטלי ואין בו דין קדימה הדין עם יהודה כ
כיון ששטרו מוקדם ושעבר למטלטלי אגב מקרקעי אף
על גב דשאר מטלטלי שכתן ראובן לא הוה גבי מיניה אף
על פי שעבר לו מטלטלי אגב מקרקעי היינו משום ת
תקנת חסוק דאם לא כן לא היה אדם קונה חפץ מחבירו
מפני שעבר כושו אכל בכתבת שטר חוב לא שייך תקל'
הסוק דמילתא דלא שכיח היא ועוד שלא ינא השטר מרשו
ראובן לגמרי שעדיין כשאר בידו כח למחול השטר הילכך
חשיב שפיר ממנו לבגות ממנו בעלי חוביו
אין בעל חוב טורף משעבדי אלא אם כן הוו
הכסים ללוא בשעת שלוא ומכרם או נתנם אחר כך אכל
אם קנאם אחר שלוא ומכרם לא נשתעבדו לבעל חובו ו

ק

ואינו גובה אותם מהלקוחות ומיהו בעודן ביד הלוא גובה
מהם אף על פי שקנאם אחר שלוא ואם שעבר לו נכסיו
שקנה ושיקנה או חל השעבוד גם על מה שיקנה אחר כך
ואם קנה אחר כך ומכרו בעל חוב גובה ממנו ודיוקא ש
שפירט לו בפירוש אכל אם לא כתב לו דאקנה לא ולא בא
כאמר בזה אחריות טעות סופר הוא אלא כל מה שעבר
לו כתב ומה שלא שעבר לו לא כתב ויש אומרים כיון
דקיימא לן אחריות טעות סופר הוא ככל מה שראוי לה
להשתעבד אמרינן טעות סופר הוא וכן דעת אר' הר' אש
ז' ואם לא כתב דאקני ומכר ככסיו אחר שלוא והמלוא
בא לטרוף מן הלקוחות וטוען שאלו הכסים היו ביד ה
הלוא בשעת שלוא ולקח טוען לאחר שלוא קנה ומכר
כתב ה'מכרם שאם יש עדים שהלוא קנה קרקע זה ומכרו
או צדיק המלוא להביא עדים שקנאו הלוא קודם שיעבדו
אף על פי שהמלוא טוען טענת בריא והלקוח טענת שמא
כיון שלקח מוחזק וזה בא להוציאו מידו עליו להביא רא
ראיה אכל אם יש עדים שהלוא היה מוחזק בו ושהיה שלו
או צדיק הלקח להביא ראיה שהכסף הלוי נבאזה שעת ק
קנאו ואם לאו מעמידין אותו על חזקתו של לוא וכאמר
שהיה שלו ושל אבותיו מעולם וכן הורו הבאוכים בכותן
ככסיו מעבסיו ולאחר מיתתו ולא כודעו הככסים שהיו לו
באותה שעה ופסקו שאם לא נודע שקנה ככסים אחר כן
שהכל כחזקת מקבל מתנה ויש אומרים שלעולם על המ
המלוא להביא ראיה שהיו הככסים ביד הלוא בשעת הל
הלואה שהלקוחות הן מוחזקין בככסיהם וראי והמלוא
ספק אם חל שיעבדו עליהם אם לאו ואין ספק מוציא מ
מידו וראי שאפילו ידעם מאכיו שמא לאחר ההלואה כת
כפלו לו ולא חל שיעבדו של מלוא פליהן וכן בכותן מ
מעבסיו ולאחר מיתתו הורש וראי מוחזק והמקבל מתנה
ספק ועוד יד בעל השטר על התחתונה ועליו לברר שהיו
ככסי אלו לכותן בשעת המתנה והכי מסתברא ואם יש ש
שכי מלוין שהוציאו כל אחד שטרו ואין בשום אחד מהם
כתיב דאקנה ואין הככסים מספיקין לחובות שניהם וט
וטוען המוקדם כי בשלוא ממנו כבר קנה הככסים והמ
וחמאחר טוען שלוא ולוא משנינו ואחר כך קנה והוא מ
משועבד לשנינו כתב ה'מכרם אם יש עדים בדברי המ
המוקדם וראי יקח הכל ואם אין עדים בזה אלא יש עדי
שקנה ואין יודעים מתי קנה החצי שמורה המאחר למ
למוקדם יקח ובשאר החצי חולקים ואם אין עדים ש
שקנאם מעמידין הככסים ביד המוקדם ואומרים כי היו
של הלוא ושל אבותיו מעולם והוא הולך לפי שהרתו של
שלמעלה אכל לפי הסברא האחרת גם בבאן לעולם הוא ס
ספק וחולקין חצי שחולקין עליו אלא אם כן יש עדים
למוקדם שהיו ברשות הלוא בשעת ההלואה ראובן שלוא
בשטר ולא כתב למלוא דאקני ומת והיה לו בת וירשתה ו
ועמדה וכשאת אין המלוא גובה מן הבעל ממה שהכניסה
לו אשתו באותם הככסים אפילו למאן דאמר לוא ו
וחוריש משתעבד תבא לא גבי דבעל ככסה אשתו חסוב
כלקח

דכא מה' שעשו בית דין או אפטרופוסא לצרכם כזקקין
לכבשיהן ומקבלין העדות בפני האפטרופא אבל לוי הם
בעצמם אין כזקקין לכבשיהם עד שיגדלו ולא מעמידין א
אפטרופא לקבל העדות ובעדי צוואה כתב גם כן שאין מ
מקבלין אותם בפני האפטרופא **קיא** המלוה
את חברו על פה אינו גובה אלא ממנו
שימא ביד הלוה אבל אינו טורף לא מהלקוחות שקנו מ
ממנו ולא ממתנות שנתן אבל מכל מה שימא בידו גובה
בין קרקע בין מטלטלי אפי' קבאו אחר ההלוא' אבל המלוה
בשטר טורף מהלקוחות ומהמקבל מתנות שקנו ושקבלו
ממנו אחר ההלואה אפילו אם אינו מפורש בשטר שקבל
עליו אחריות ומיהו אם פירש בפירוש שלא קבל עליו חו
אחריות אינו טורף מהם ואם קדם המכר או המתנה לא
למלוה אינו טורף מהם ואם יש הוכחה שלא כיוון במכר
לובמתנה אלא להכריח בעל חוב גובה מהם אף ע"פ ש
שקדמו להלוואה כמו שכתבתי למעלה בדין וכן אם
נותן ללוה על תנאי שלא יחול עליו שום שעבוד לא חוב ו
לא כתובה בין שקדם למכר או למתנה ולא יחול עליו ל
ההפך כח' ה' ראש ז' שהתנאי מועיל ולא יגבה בעל ח
חוב מהם שהנותן יכול להטיל במתנה איזו תנאי שירצה
ובמו שיכול להתנות על מכת שלא תמכר' ולא תמשכנה
כך יכול להתנות על מכת שלא יגבה בעל חוב אפי' בחוב
שכתבתי כבר ואף על גב דכתב ליה דאקני הרי לא קנה
אית' לשיעבוד זה שאינו יכול לקנות אלא מה שהנותן ר
רצה לית' לו ואם היה הבעל חוב טורפו אם כן לא נתקיי'
התנאי ונתבטל המתנה מעיקרא והדרא למרה ונמצא ש
שהוא לראש ממון חחרים בחובו הילכך לא יגבוהו בית ד
דין ממנו וישאר ביד המקבל אבל אם קנה קרקע והתנה
עמו המוכר על מכת שלא יחול עליו שום שעבוד אינו מ
מועיל ובעל חוב גובה ממנו וראובן שנתן קרקע לבגד ו
והתנה זה התנאי שלא יחול עליו שום שעבוד ולא היה
לו בן ואחר ואחר כך ליה ביאר עוד בתשובה אחר שהבע'
חוב גובה ממנו וזה לשונו התנאי שהתנה ראובן הנותן ש
שלא יחול עליו שום שיעבוד היה קיים מטעם ששייר רא
ראובן לעצמו כח בקרקע שאם יבא בעל חוב של בגד לב
לגבות הקרקע שתתבטל המתנה למפרע ויחזור הקרקע
על המתן ואם לא נתקיים התנאי בתבטל המעשה כאילו
לא נעשה ואותו כח ששייר ראובן לעצמו בקרקע בשם ר
ראובן ולא הכיח אלא אותו הבן וזה הבן באותו כח ששיי'
אביו לעצמי וכשבא בעל חוב לטורפה כתבטלה המתנה
מכח אותו תנאי וחזר לבן מבח השויר שירש מאביו והוא
ליה הלוה ואחר כך קנה דמשתעבד מטוס דכתב ליה ד
דאקני הילכך בעל חוב של הבן גובה הקרקע בחובו בין
בחוב שלוה אחר מות אביו בין בחוב שלוה בחיי אביו ב
מזה דברים אמורים שטורף ממשעבדי כשאינו מוצא ב
ידי הלוה בני חרי לגבות חובו מהם יאכל אם מוצא ביד
הלוה בני חרי לגבו אפי' הם זיבורי לא יטורף ממשעבדי
לא שנא אם הם לקוחות או מקבלי מתנה לפיכך אם נתן
הלוה מתנה לאחרים וכתב להם מאתים לפלגני ושלשה

מאות לפלגני וארבע מאות לפלגני ואין בכבשיו כדי ש
שיספיק לכולם אין אמורים כל הקודם בשטר זכה אלא ח
חלקים הכבשים למשעה חלקים ויקח בעל מאתי' זוז ב'
חלקים ובעל ג' מאות זוז שלשה חלקים בעל ארבע מאות
זוז ד' חלקים ואם יצא עליהם שטר חוב גובה מכולם ו
וכפי החלוקה יפרע כל אחד ואחד מחלקו אבל אם אמר
ר' זוז לפלג' ואחריו ג' מאות זוז לפלג' ואחריו ר' זוז לפלג' כל
הקודם בשטר זכה לפיכך יצא עליהם שטר חוב גובה מן
האחרון ואם אינו מספיק גובה משלפניו ואם אינו מספיק
גובה משלפני פניו ואם מכר הלוה קרקע שיש לו בעירו
ויש לו קרקע עוד בעיר אחרת כתב אה' ה' ראש ז' שבעל
חוב גובה מן הלווקח ואינו יכול לומר לו הנחתי לך בני
חורין כיון שאינו בעירו שגם הלוה בעצמו לא היה יכול
להגבות למלוה מכבשיו שיש לו בעיר אחרת ולא עדיף ה
האי מגברא דאתי מחמתי הכיחו הלקוחות בני חרי עיר
הלוה ונתקלקלו בעל חוב טורף מהלקוחות ודוקא נתק
נתקלקלו אבל לא נתקלקלו אלא שאינו יכול לגבות מהם
מחמת פשיעתו כגון שסילק שיעבודו מהם ולקח מהלוה
בקנין שלא יגבה מהם אינו גובה מהלקוחות שיחמרו לו
הנחמו לך מקום לגבות ממנו ואם יש כאן שנים או שלשה
לקוחות שקנו ממנו כאחד ואין אחד מהם קודם למכירו
ובא בעל חוב לטורף כתב רב האי שגובה יחזיקה מהם ש
שירצה ואינו צריך ליקח חצי שדה מזה וחצי שדה מזה ו
ואם חלוקה שקנה מהלוה מכרו לאחר והאחר נזכר חצי
עוד מאה ובא בעל חוב לטורף מלקוח האחרון כתב ר
ה' ראש ז' בתשובה שאינו יכול לומר לי למה לא תגבות
חובך מהראשון דשמא לא רצה לתבוע עוד ענה שלפני
הלוה חלם ולפנימים המלוה אדם עשיר ויש לו שטחנות ה
הרבה ואינו זוכר לכולם עד שיזמן לידו ומיהו כשבא ל
לידי שטר ישן אינו דורש וחוקר על איחור הגביה לידע
אם יש רמאות בדבר לזה שמכר כבשיו וחתם המלוה על
שטר המכיר לא הפסי' בשביל זה זכותו וטורף מהלקוחות
סיוכל לומר השני נוח לי והראשון קשה ממני שאלה לחי'
ה' ראש ז' ששאלת ראובן קנה בית משמעון ולוי היה לו ש
שטר על ביתו של שמעון ולוי היה במעמד השקנה ראוב'
הבית ולא הוצי' שטרו וגם ראובן סתר הבית וכתב בו ומ
ומיכאל לוי על הבנין ואחר כך הוציא לוי שטרו תשיבה לא
איבר זכותו בשתיקתו לזה שליה ואחר כך כן במתנה כ
כבשיו על מכת להחזיר וראי' אין מתנתו כלום שהרי כבר
זכה המלוה בכבשיו בשביל חובו שקדם למתנה ואם המ
המתנה קדימה להלוואה וכתנה לזמן ידוע זכה המקבל במ
במתנה עד שיגיע זמנה ואם כתנה לו על מכת להחזיר ב
בסתם פירש לו באיזה זמן יחזירנה לו ואחר כך לזה בשם
שהמקבל יכול לעכב המתנה בידו אפי' לזמן מרובה בעל
כרחו של נותן לפי שיכול לומר לו אחזירנה לך לאחר זמן
ואקיים תנאי וכן יכול לדחותו בכל פעם כך הוא דוחה ל
למלוה הבא מכחו אך הו' לזה יכול לבטל מדר' כת' לב
לכשירצה להחזירה שלא יחזירנה אלא לו ולא לומר ראוב'

כמו שמונה והכריון עליה כראוי ושמחליטין אותה לו ו
וכותבין בה מהכירו בה שהיא של פלגני הלוי וסקרנו ס
סטר הדרכותא **קטו** השביח לוקח את השדה
כשנא המלה לטורפה טורף אותה כ
כמו שהיא עם שבה בין שבהא דממילא כגון שעל בה א
אילנות או כתיקרה בין שהשביח הלוקח מחמת הוצאה
שהוציא עליה ולא שיטול כל השבח אלא רק חציו דקיימא
לן ה"ב דכתב ליה דאיקני גלוי ואחר קנה חולקין מלוא
ראשון עם מלוא שני לפי ששעבוד שניהם חל באחד והא
שבה כאילו קנאו המוכר ומכרו ללוקח אחר שמכר לו הש
השדה וכתחייב באחריותו ונמצא אחריות הלוקח על ה
השבח לפי כך חולקין אותו כיצד היה עליו חוב של מאתי
וזו ומכר ללוקח שדה שוה מנה והשביחה ששוה מאתיים
טורף בעל חוב ממנה מאה וחמשים מנה של דמי השדה
וחמשים של השבח ולוקח יקח חמשים של שבח הכסארים
וחמשה הלוקח ובוטח הקרן מנכסי המוכר או המשועבד
שזכר לו נתן והשבח חציו גובה אלא מכני חורי והלמכס
חילק וכתב דווקא שבח הבא מחמת הוצאה אינו נוטל א
אלא החצי אבל שבח הבא מאיליו נוטל הכל וא"ל ה"אש ז"ל
לא חילק בזה וכתב עוד הלמכס ז"ל הורו חכמים גדולים
ואמרו לא יתא הלוקח רב כוחו מהינדר לשדה חכירו ס
שלל ברשות ששמן לו וידו על התחתונה לפיכך אם השבי
מאה והוציא חמשים נוטל כל ההוצאה וחצי השבח היתר
על ההוצאה עם הקרן טורף בעל חוב ויראה מרבינו אפי
אם החוב כנגד כל השדה עם השבח נוטל הלוקח כל ה
ההוצאה תחילה וא"ל ה"אש ז"ל לא כתב כן אלא אם החוב
כנגד כל השדה עם השבח נוטל כל השדה עם השבח וא
ואינו כותב ללוקח שום הוצאה ומיהו אם יש ללוקח מעות
וירצה לשלוק ברמים יכול לשלוק בין מן השדה בין מן ה
השבח במה דברים אמורים בשלל עשאה אפתיקי אבל
עשאה אפתיקי שאמר לו לא יהא לך פרעון אלא מזו אפי
אם יש לו מעות אינו יכול לשלוק אלא יכול כל השדה עם
שבחה ולא יתן לו כלום מן ההוצאה ואם לא היה החוב א
אלא כנגד השדה ולא עשאה אפתיקי אז אין בעל חוב כ
נוטל ממנו אלא כשיעור חובו והשאר ישאר ללוקח ורואי
במה שכתב ארם הוא יותר על החוב שיעור שהוא תשעה
קצין יכול בעל חוב לומר ללוקח טול חלקך בקרקע ואין ל
לוקח יכול לומר לו תן לי חלקי במעות ואין מלוא יכול ל
לכופר שיקחנה במעות ואם אין בו שיעור שדה אז תלוי
ברצון הלוקח אם ירצה יטול בקרקע ואם ירצה צריך ליתן
לו מעות ואם עשאה אפתיקי אפילו אין בחוב אלא כנגד
השדה בלא שבח יטול כולה עם שבחה ורואין אם שבחה י
יותר על ההוצאה נוטל כל ההוצאה מבעל חוב ומותר השבח
נוטל מן המוכר ואם ההוצאה יתרה על השבח אין לו אלא
ההוצאה שיעור שבח מבעל חוב והשאר יפסיד והפירות ש
פאכל הלוקח או אפילו לא אכלם אלא שהלשם כבד אין ב
בעל חוב נוטל מהם אבל אם עדיין מחוברים אפילו אם
נעמד כל זרען וקרובים ליתלם אז דינם כשאר השבח ש
אם החוב כנגד השדה והפירות גובה אותם עם השדה

ואינו כותב לו כלום ואם אין החוב אלא כנגד השדה ישארו
הפירות ללוקח במה דברים אמורים בשלל עשאה אפתיקי
אבל עשאה אפתיקי אפילו אין החוב אלא כנגד השדה ב
גובה אותה עם פירותיה וכותב לו הוצאת עידור ופכוס
כל אלו הדברים לא באמרו אלא בלוקח אבל מקבל מתנה
שהשביח השדה בידו ובא בעל חוב לטורפה אפילו אם ה
החוב כנגד השדה עם השבח אינו גובה כלל מן השבח וכ
וכתב רב אלפס דווקא שבח הבא מחמת הוצאה אבל הבא
מאיליו טריף וכן כתב הלמכס ז"ל וה"ז זרמיה הכהן כתב
דאפילו בשבח דאיתי ממילא כמי לא צריך ולזה הסכים ח
א"ל ה"אש ז"ל ואם הנותן קבל עליו אחריות אז דין מתנה
כדין לוקח לענין שבח ופירות ודין היתומים לענין שבח
כדין מקבל מתנה שאין בעל חוב גובה מהם שבח כלל א
אפילו אם החוב כנגד השדה והשבח אלא אם כן עשאה א
אפתיקי ואז גובה אותה עם שבחה ואפילו אין בחוב אלא
כנגד השדה לבד ורואין אם השבח כנגד ההוצאה או יותר
כותב ל"ל ההוצאה ואם ההוצאה יתי רה על השבח אנו כ
כותב להם אלא הוצאה שיעור שבח ואם בעל חוב אומר א
אביכס השביח והם אומרים אכחנו השבחנו אחרי מות
אבינו אם עשאה אפתיקי על היתומים להביא ראיה ואם
לא יביאו ראיה ואסיק ביה שיעור ארעא ושבח נוטל אותה
ושבחה ואינו כותב להם כלום ואם יביאו ראיה שהם הש
השביחה הוא כותב להם ההוצאה ואם לא עשאה אפתיקי
עליו להביא ראיה ואם יביא ראיה ואסיק ביה שיעור ארעא
ושבח נוטל אותה עם שבחה ואינו כותב להם כלום ואם
אינו מביא ראיה אינו נוטל אלא השדה בלא שבח

קיו לוקח שטרפו ממנו השדה כותבין לו בית דין
טירפא היאך טרפיהו ממנו בשביל חובו של ה
המוכר וחוזר וטורף מן המוכר ואם קצחה בחמש מאות
והוקרה ושנה חלק כותבין לו טירוף בחלק וכן אם היתה
שנה חלק בשעה שלקחה ובשעת טירפא לא היתה שנה א
אלא חמש מאות או שהיתה שנה חלק ולקחה בחמש מאות
בבולם כותבין לו טירפא בחלק וכל הדין שיש למלוא עו
הלוקח כך דינו של לוקח ראשון שטרף בעל חוב ממנו ל
ובא הוא לטרוף מלקוחות שקנו אחריו שהרי הוא כחיל
יש לו שטר חוב על המוכר בשביל אחריות שלו אפילו לא
מכר לו בשטר אלא בעדים בעלמא אפילו לא פירש לו הא
האחריות וכתב ה"ז יונה דווקא שמעידין העדים שלא ח
חתמו על שום שטר וגם לא היו עדים אחרים כי אם הם
דאי לאו הכי דינא טריף בעדים והדר טריף בשטר ומ
ומכבש הוא דכביש השתא ומכל מקום בית דין כותבין לו
טירפא היאך כטרף ממנו לראיה שיתבע הלוי שמכר לו
ואם לקח שלא באחריות ומכס' מהמלוא שיתן לו כחו מן
השטר חוב כדי שיוכל לתבע הוא מהלוא אם כבד טרף
ממנו שוב אינו יכול לעשות לו ממנו לא הרשאה ולא מכר
סבב ממנו שיעבדו וכתב של אבל קודם שיטרוף בו יכול
לפייסו שיתן לו כח' ואם ירצה המלו לעשותו מעצמו יעשה
אבל אם לא ירצה לעשותו אין בד' כופין אותו ואין להיב'
גם כן טירפא שהרי קנה שלא באחריות

קין

אין בעל חוב טורף מן הקונחות אלא בקרקע
שמכר הלואה אבל מטלטלי שמכר אינו גובה א
אפילו היו בידו בשעת ההלוואה לפי שאין דעת המלוה
המכרת על המטלטלין מפני שהלואה יכול להכריחם ואפילו
התירה המלוה בלקונחות ואמר חל תקנו ממטלטלי הלואה
המלוה אינו זוכה מהם מפני שלא חל שיעבדו עליהם כ
כלל דווקא שכתבן במתנת הריא אבל בתנא שמתנת שכי
מרע גובה מהם שמתנת שכיב מרע חשובה כירושה ואם
שעבד לו מטלטלי אגב מקרקעי או יש להם דין מקרקעי
אין לטורף במה שמכר אחר כך אם כתב לו דאקפי וכן ל
לכל דבר וכתבתי למעלה בשימון ש' שאעפ' כן אין חזקין
לטורף ממטלטלי המשועבדים משום תקנת השוק וכי מ
מקפי ליה מטלטלי אגב מקרקעי צרי' לכתוב דלא כאשמתא
ודלא כטופסי דטורי מפני שצריך להעביר על הקרקע
ושעבוד ממטלטלי אגב מקרקעי דומה לשעבוד העבד שהוא
באשמתא שאם לא יפרע הלואה יפרע העבד חף באין אם
לא ימסר קרקע שיפרע מן המטלטלין המשועבדים על כן
צריך לכתוב שדעתי שמתנת על המטלטלין כמו על המ
המקרקעי ואם יאמר לו מעבשיו אין צריך לפרש דלא כא
באשמתא אבל קצין מעבשיו קונה אפילו באשמתא ו
ובבית דין חשוב ודלא כטופסי דטורי פירוש שכתב ל
לשם שעבוד גמור ולא שטופס שטרות כך הוא ואם שעבד
ליה מטלטלי אגב מקרקעי אין צריכים להיות צבורים ב
בתורה ואפילו מטלטלי דבידי משתעבדי ואפילו בקרקע
כל שאין יכול לשעבד כל מטלטלין ואם אין קרקע לגוה
והמלוה זיכה לו בתוך שדהו בקצין או באחת מהקטנות
שקוצין בהם קרקעות או שהשאלו או השכיר לו קרקע כל
שהז' הרי זה מקנה על גביו כל מטלטלין שירצה ואין צריך
להיזק המקום שמקנה אגב המטלטלין ואם אין קרקע ל
לגוה וגם אין למלוה להשאלו או להשכירו יכתוב הקנתי
לו ארבע אמות קרקע כחצרי ואגב הקנתי המטלטלין לו
ואעפ' שאין אנו יודעים לו קרקע הנוראת בעל דין במאה
עדים דמי לחובתו ולא מיחזי כשיקרא שאיפשר שיהיה
לו קרקע במדינת אחרת ואין אנו יודעים בה

קיד

מלוה שיודע לקונחות שחייב המלוה אחר
שהלוה הולך וטורף מהם ואין צריך דבר א
אחר ואם אינו יודע לקונחות שקנו המלוה וצריך לחפש א
אחריו כותבין לו בית דין שטר טירפא שיסרו מהלקוחות
וקודעין שטר חוב וכותבין בטירפא מקדעו שטר חוב זה
ושאם ימסר לוקח המלוה בית דין כופין אותו לרונע
עמו ואינו יכול למר לו כך אלא הלואה וכאשר יתחייב כך
בדין יכתבו כך טירפא על הקונחות או אפרע כך אלא י
לך הוא אם ירצה אלא הלואה וזקיקו לבא לדין ומיהו היכ
דחיתיה מודעין ליה כגון דאית שליח בג' בעבת ואתי ב
ב' בעבת וקאי בריבא בה בעבת ואם מטרם הלוקח זמן
מתבין לו בית דין זמן שלשים יום ובלבד להוציא הדין לו
לאחר שאל יבא עליו בעקיפין ואם רוצה הלוקח לשלם
המלוה במעות הרשות בידו וישאר לו הקרקע ויחזור
וישאל מהמוכר מה שפרע למלוה בשבילו ואם עשאה

אפתיקי אינו יכול לשלם במעות ואם קנה שני מדות זו
אחר זו כל אחד במכה והחוב שהיה למלוה על הלואה הזה
מאתים וז' וטורף ממנו שדה שקנה ראשון במכה וכשכח
לטורף השנייה במכה הנשאר הביא לו מאתים ואומר לו
אם תרצה לקבל שדה הראשונה שבבית כבר בכל המאתים
הרי טוב ואם לאו קח מאתים והסתלק הדין עמו ואם ר
רצה המלוה לעמוד בה בכל המאתים אין הלוקח חוזר על
המוכר שמכרה לו באחריות אלא במכה צמו שהיה סוה ו
ואעפ' ששאלה קבלה במאתים איכה שוה אלא מנה אלא
שהמלוה קבלה במאתים מפני שחביבה היא עליו וכתב
ה' יונה דווקא בשלא עשה בה תחילה שומא והכרזה לפ
לפיכך יכול להכריחו לקבלה במאתים זח או להחזירה לו
חבל אם עשו שומא והכרזה שוב אינו יכול לשלם וכן
מסתברא לא' ה' דאש' ז' וצריך שיכתוב הלואה תחילה שצין
לו במה לפרוע קודם שיטורף המלוה מן המשועבדים לו
שכא אם הם משועבדים דמכר או דמתנה ומשביעין המ
המלוה בלקיטת חפץ שלא כפרע כלום וכולל בשבועתו ש
שאין זה שטר אמתא ואלא מברו לאחר ולא מיחלו וכתב
ה' דמכר אם השטר לזמן ועדיין הוא בתוך הזמן שהוא כ
כפרע שלא בשבועה אבל רבי' האי כת' אפי' תוך הזמן אין
כפרע מן הקונחות אלא בשבועה וכאשר יודעו המלוה
בקרקע שמצא לקונחות שמין לו קרקע כפי שיעור חונו
ושמין אותו כפי מה שנות עתה שאם השכיחה אחר טק
שקבחה או אפילו שבחה ממילא שמין אותה כפי מה ששנה
עתה ומכריזין עליה שלשים יום כמו שעושין בשיורדין
לבכסי יתומים ודכין לעבין טעות אם טעו כמו שדכין ג
לבבי יתומים וה' דמכר כתב שאם טעו בכל שהוא מכרין
בטל לפי שהם כשליח לטורף וללוקח ויש להם רשות לתקן
אבל לא לענות ממסתברא שאין לחלק בין יורם ללוקח ואם
לא ימצאו לוקח יחליטנה למלוה כמו ששמו אותה כתב ה'
יונה אם יבא שום אדם בתוך ימי ההכרזה יעלה הקרקע
יותר מאשר שמוה בית דין והמלוה רוצה ליקח הקרקע
צריך לקבלו באותו עילוי שהשומא וההכרזה לתועלת ה
הלואה הית' שאם ימצאו מי שירצה ליתן בה יותר הרי טוב
ואם לא יקבחה הוא באותה שומא אבל אם הלוקח בעצמו
רוצה לעלות השומא ששמו בית דין בדי שיפאר הקרקע
בידו אין שומעין לו כי בודאי לתועלתו הוה מכין שומ
מה אבי חושש שחוסיק ותפאר הקרקע בדי כי אחר ה' ד
אחוזת אלקה הכל מן המוכר הילכך בשביל העילוי שלו לו
ב' בעבת שומת בית דין ששנה לרובא דאיכסי ורב האי כתב
אש' צ' צ' חוב ולוקח באים להוסיף כל אחד על חברו נ
כותבין הקרקע לאותו שמוסיף יותר וזה כדחת חולק על
ה' יונה וכתב א' ה' דאש' ז' שאינו חולק שדברי רב ה' ד
בשאר מוסיף עד כגד כל דמי החו' אבל אם רצה הלוקח
להוסיף מעט על שומת בית דין ולא יהיה כל החוב פרוש
בהא חלוקין בתר שומת בית דין כדברי ה' יונה ואם יאמר
המלוה אקבל הקרקע בכל חובי בלא שומת ב' ויהלוקח
אמר' לא כי אלא ישומו אותה ב' ואני איתן כפי אשר ישומו
אותה בית דין אין שומעין ללוקח וכשחלטיין אותה ל' כ
כותבין לו אחרותא

מדינת בבת אחת אר' קנאס בזה אחר זה וקנה זיבורי
באזרונה איכ' גובה מלי וכאם שאם היתה הבינונית ע
עדין ביד ש' צעון היתה דוחה אותו ממנו אל זיבורית ש
מקנה באחרונה כך יכול לוי לרמותו אל זיבורית ש
מקנה ביד שמעון שהיתה בת חורין באחרונה לזה ש
היתה עם המלכה שיגבה מעידית שהכסיו ומכר הע
העדות ושייר בינונית וזיבורית אין בעל חוב טורף מע
מעידית שמכר מידי דהוה אכזק ששיעבדו מן התורה
מעידית ואם מכרה אין הכיזק גובה אל זיבורי שביד
המזיק שהיא בת חורין ראובן שהיה לו עידית ובינונית
וזיבורית והיו לו עליו כיזקין שדין בעידית ובעל חוב ש
שדינו בינונית וכתובת אשה שדינה בזיבורית ומכרן ל
למשה בני אדם באחד ביום אחד במקום שאין כותבין
שענת בולם כהכסו תחת העללים וגובה כיזק בעידית ו
בעל חוב בינונית וכתובת אשה בזיבורית ואם טען ה
בדלוקין ולקח לזה שכל לטורף ממנו אני לקחתי תחיל
והנחתי לך מקום לגבות הימנו בתה ה'מכר ששומעין
לו כיון שהוא ספק ואינו יכול לגבות עד שיביא ראיה מי
קנה באחרונה ור' יצחק פירש כיון שאינו כיבר מתו
השטר שזרי שלשם ביום אחד קנו ואין כותבין שענת
קנין שלשם לאחל אלל עד סוף הזמן ואז חל בולם באח'
משרן לבזה אחר זה בב' ימים או ביום אחד וכתבו הש
השענת בשטר אם אין בהן דין קדימה כגון שאמר ליום א'
אחד אי ב'י לאחר שכתבתי כל אולם קנה וכתב להם דא
דאקני בולם גובין מן האחרון לא הספיק גובין משלפניו
לא הספיק גובין משלפני פגיו ואם שטרן של אחד מהם
קודם לחברו ובין לגבות באחד פל מי ששטרן קודם י
יגבה מן האחרון תחילה בין אם הוא עידית או בינונית
או זיבורית והמחומר ממנו גובה משלפניו והמחומר מ
ממנו גובה משלפני פגיו ואם הכיזקין קודמין ואחריו ב
צ'ל חוב ואחריו כתובת אשה הכיזקין קודמין לגבות מ
מהאחרון אפילו הוא זיבורית ובעל חוב משלפניו אפילו
חל עידית וכתובת אשה משלפני פגיו אפ' עידית עידית
ואין הכיזקין יכולין למר אם כן הורע כחיכו שכל הוא
הדין מי סקדם שיעבדו צריך לגבות תחילה ואינו יכול
לגבות אלל מן האחרון ואם יבא לגבות משלפניו יאמר ל
לזה הכחתי לך מקום לגבות ממנו ומיהו אם הכיזק יפ
ישים ללקוחות הרשומים שיניחו לו לגבות מהם ולא יא
יאמרו הנחנו לך מקום לגבות ממנו לא יוכל בעל חוב וכת
ובתובת אשה למר כבר כשתלק שיעבדך מהם כיון שהם
שהיח בבי חורין אלל המוכר דכיון ששטרך מוקדם את'
צריך ליקח מבי חורי שהיח אלל המוכר משום דאמר
לזה כיזק בולחו משעבדי דידי כיכהו אלל שחכמים תקמו
לעבות הלקוחות שאין גובין מהם כל זמן שיש בבי חורי ו
וכיון שהן מחלו על תקנות שתקנו לטובתם אתם מה לבם
עמי אני אקח מחילה מהם שארצה מכרן לאחר בזה אחר
זה ל' זיבורית באחרונה כולם גובין ממנה לא הספיק ג
גובין משלפניו לא הספיק גובין משלפני פגיה לא שכל א'
אם המוכר מת או קיים ואם קנאס באהת או שלקח עי

עידית באחרונה אם המוכר עדין חי כולן צריכין ליקח
מהזיבורית שאנו רואין כאילו החזיר למוכר שטר של הזי
הזיבורית בבתיבה ומסירה וכמזל בידו בבי חורין וצרי
וצריכין בולם לגבות ממנו ולא דוקא שיחזיר לו שדה זו
אלא אפילו שדה אחרת ואפילו יתכנה לו במתנה או חפ'
מטלטלי דק שימצאו לו שום דבר לגבות ממנו חיב יב' ל'
לגבות מן הלקוחות ואין יכולין לומר לו לבי תהדר דכל
מה שאדם יכול לעשות רואין אנו כאילו הוא כבר עשוי ו
וכתב אלל ה'אש זל אפילו אי לא טעין חכן טענין ליה וא
ואם מת המוכר דלא מצי למיהדר ליתמי דיתמי לא פרעי
חובת אביהם ממה שקנו אחרי מות אביהם או דיכא הוי
הבי' אם לקח זיבורית באחרונה טולן גוב' ממנה ואם ל
לקח עידית באחרונה יקחו כולן בדין שיחזר לא כיהח
לי בתקנת חכמים שתקנו אין גובין מוכסין משועבדים
במקום שיש בבי חורין ואם לקח בינונית באחרונה כיזקין
ובעל חוב בינונית וכתובת אשה בזיבורית מכרן לח' ב
בזו אחר זו ומכר עידית באחרונה וחזר הליקח ומכר ב
בינונית וזיבורית ושייר לו עידית בולם גובין מהעידית
שבידו שהרי אין בידו בינונית וזיבורית שיוכל לומר לא
כיהח לי בתקנת דרבנן ואם מכר עידית ושייר בינונית
וזיבורית לפגיו או גובין בדין כיזקין בעידית ובעל חוב
בינונית וכתובת אשה בזיבורית כדרך שהיו עושין אם
היו שלשם ביד לקח ראשון **קב** הנה מענת מ
מענת מחברו הם באחריותו **קב** עד שיגיע ל
ליד המלכה או ליד שלחו ואם זרקם בפגיו וכאברו חייב
לא מיבעיא סתם אלל אפילו אמר לו זרקו לי חובי וזרקו
קריב למלכה וכאברו חייב דמשתמח זרקו ושומר קאמר
ליה אלל אם אמר לו המלכה זרקו לי חובי ושטר זרקו א'
אפילו רחוק למלכה וכאבר קודם שיגיע לידו פטור שהרי
חרשהו בכך ואם אמר ליה זרקו לי חובי בתורת גיטין או
יש לו דין גא שאם זרקו לתוך ד' אמותיו של המלך וכאבר'
פטור שבר זכה בו זרקו חוץ לארבע אמותיו אם יכול ל
המלכה לשומרו אפ' רחוק ממנו הרבה זכה בו ופטור ה
הנה ואם הנה יכול לשומרו ולא המלכה או לא יצא עדין
מירשותו וחייב ואם שניהם יכולין לשומרו אז היא ברשו'
סביהם ואם באבר משם כאבר לשניהם וכתב ה'מכר דכל
זה מיירי בהתם שלא גילה המלכה דעתו שאינו רוצה לק
לקבל לפיכך אם זרקו לו וכאבר חייב שאומר לו חילי כ
כתתם לי הייתי שומרם אלל אם אמ' הנה הילך מעותיך
ולא רצה המלכה לקבלם וזרקם לפגיו אם הוא במקום ש
שמלכה משתלמת שם כפטור ואינו צריך להביאם לבית ד'
דפרעון בעל ברחו הוי פרעון וכן נמי כי אמר לו הנה מ
מעותיך צוררים ומונחים בביתי בא וטול מעותי והלח
מסרב בו ונגבג או כאברו הנה פטור אלל אם כן פשע
בהם ונגבגו או כאברו **קכא** המלכה שליח וא
יד שליח אם עשאו **קכא** המלכה שליח וא
ואמר ליה ללוי לשלחו על ידו וכאברו פטור אפילו לא אמ'
לו פה אל פה אלל ששלח לי בכתב שלח לו על יד פלגיו וש
ושלחם לו על ידו וכאברו פטור ואפילו ששלח בו או ש

איש חילוק בין הולך מנה לפלגי או תן לו מנה שאתה ח
 ייב לי דע שאין חילוק הולך מנה לפלגי או תן לו מנה ש
 אתה חייב לי בשניהם הוא כשבע היסת שעשה מאמרו ו
 נפטר וכעל חוב כשבע בנקיטת חפץ וכוטל כת' הרמבם
 שלא המלוג שלוחו ללוג להביא חובו לו והחוב היה מנה ו
 נטען הלוג שכתן לשליח כל המנה והמלוג אומר שלא שלחו
 להביא לו אלא חמשים וזו ולא כתן לו אלא חמשים והשליח
 אומר שכתן לו כל המנה ישבע השליח היסת ללוג שכתן לו
 למלוג כל המנה והמלוג ישבע שבעה חמורה שלא שלחו
 לקבל אלא חמשים ולא כתן אלא חמשים כדיון כל מורה מק
 מקצת ויטול ב' מהמלוג ואיני מכין דבריו דמה עבין זה ל
 למורה מקצת דמורה מקצת כשבע ליפט' אבל היאך ישבע
 זה ויטול אלא כיון ששלח שלוחו להביא שלו והלוג אומר ש
 שכתן לו הכל והמלוג אומר שלא כתן לו אלא חמיו ישבע
 הלוג ויפטר **קבב** אעפ' שלוג ששלח למלוג ח
 חובו בצויו על יד שלוחו וכאבר פטור
 אם ירצה הלוג לא ישלחו לו על יד שלוחו אפילו אם יש ע
 עדים שעשו שליח להביאו לו עד שיכול בהרשאה וטעמ'
 משום שיש לו לחוש שמא בטל המלוג את השליחות או מת
 שאילו מת או בטל השליחות קודם שיתן לשליח ונתן אחכ'
 לשליח וכאבר חייב באחריותו אעפ' שלא ידע שמת המלוג
 או בטל השליחות ובעל העיטור כתב שאפי' בטל השליח
 קודם שהגיע המעונו ליד השליח ונתנם לו אחר כך וזכ
 וכאברו פטור הלוג שיאמר למלוג שמכתי עליך שהיית ע
 עומד בשליחותך שכשם שחזקה שליח עוסק שליחותו כך
 חזקה שבעל הבית עומד בשליחותו ולא היה לך לחזור כך
 ואין לי להפסיד בשביל חזרתך והראב"ד כתב כסברא הרח
 הרחשונה וכן כתב א"ח הראש זל לפיכך עצה טובה ללוג
 או לבפסק שלא יתנו לשליח אלא אם כן בא בהרשאה שהקב'
 לו בקבין הממון שיש לו ביד פלגיו והשת' ליכא למיחש למי
 למידי על כן כתב א"ח הראש זל כיון שהרש' לשלוחו וכתב
 לו זיל דון ואפיק לבפסק הוי' כאל' נתנם לו במתנה ותו
 לא מצי מבטל ליה אעפ' דקיימא לן שליח' שניה הייבן לעבני'
 דלא מצי למיתפס לבפסיה אבל ודאי אהני מאי דכתב ליה
 זיל דון ואפיק לבפסק לעבין זה שלא יוכל לבטל השליחות
 אבל הרמבם זל כתב מי שהרש' לאחר ורצה לבטל השליח
 ולהרשות לאחר ראוי וכן כתב רב אלפס משום ד' יהודת
 ואפי' לפי דבריהם כתב א"ח הראש זל אם בטל ההרשאה ב
 בלא ידיעת המורשה והלך וטען עם המחזיק בבכסים וכ
 ונתחייב ברין לא מצי מרשה למימר כבר בטלתי שליחותי
 דכיון דחזקין כ' ד לון על ההרשאה והיה כתוב בה זיל
 דון ואפיק לבפסק דכיהם דין וכן אם נתן לו הממון וכאכ'
 פטור ובלבד שלא ידע שבטל השליחות אבל אם ידע שבט
 שבטלו וכתן לו וכאכס חייב שלא היה לו ליתנו כיון שידע
 שבטל השליחות וכן כתב הרמבם ואם מת המרשה קודם
 שהגיע הממון ליד המורשה היה כראה לפי סברת א"ח הר
 הראש זל שאינו יכול לבטל השליחות גם כן לא כתבטל במ
 בזויתו אבל הוא כתב בתשובה שכתבטל כשמת אבל הקנה
 לו הממון אבד קרקע כבר זכה בו והיא שלו אפי' אם מת

המשלח לא זכו בו יורשיו והר' משה הכהן כת' אעפ' דבשחר
 השליח כשמת השליח בטל שאני גבי הרש' כיון דאוקמיי
 בדוכתיה כל זמן שאינו מבטלו במקומו עומד אפילו
 ואמת התובע כפ' הנתבע והוא שלא ידע הנתבע במיתתו
 קודם שכתן הממון מתחת ידו אבל בשאר שליחות אפי' נה
 ידע חייב באחריותו עד שיבא ליד השליח בחיי התובע ו
 וכן כתב הראב"ד שאם מת המרשה קודם שהגיע הממון
 ליד המורשה לא כתבטל ההרשאה אעפ' שאילו היה חי יכול
 לבטל המרשה את חבירו להוציא את שלו מיד המחזיק ב
 בו צריך ליקח לו בקבין שהרשאו וצריך לכתוב לו זיל דון
 ואפיק לבפסק שאם לא כן אם ירצה המחזיק לא ישיב לו ד
 דבר שיאמר לו לאו בעל דברים דידי את ומיהו אפי' אם
 לא כתב לו כן וכתן המחזיק הממון ליד המורשה וכאבר פ
 פטור דלא גרע משליח שכעשה בעדים והלמה כתב שאין
 צריך לחקנות לו בקבין אבד קרקע כיון דלאו לחקניי ליה
 גופא דממוןא מכיון אלא יהיב ליה רשותא למיתבע דיליה
 תשובה לרב אלפס הרשאה יצאה לפנינו וכתוב בה זיל סב
 ואפיק לבפסק ורצו מקצת תלמידים לבטל כיון דלא כת
 כתיב בה דון וזכי והשיב כיון שכתוב בה סב וזכי חדא מ
 מילתא היא אבל משום דבר אחר ראוי לבטל לפי שאין ב
 כתיב בה דון אלא שמצאו כתוב בה כל מאי דמתעני ליה
 מן דיכא בין לזכות בין לחובה על הדד והרי זה במקום ד
 דון וכשרה ואם לאו פסולה ואם כתב זיל דון ואפיק לבפ
 לבפסק ואין כתוב בה כל דמתעני ליה מן דיכא עליו כתב
 רב פרידא באון שאין הנתבע יכול לפסולה בכך שכל שכן
 שאינו יכול למר לאו בעל דברים דידי את שאין כותבין
 לשון זה אלא לתקנת המרשה שלא יכול המורשה להחזיק
 ממון ואעפ' שכתב לו זיל דון ואפי' לבפסק אפי' אינו
 אלא שליח ואינו יכול להחזיק בממון ולומר הקסיתי לי כב
 כבר שאינו אלא שליח וכן כל מה שינציא השליח על עסק
 זה שהורשה צריך המשלח ליתנו לו ואפי' לא הקנה המשלח
 לשליח אלא שליח או רביע שיש לו ביד המחזיק צריך לרון
 עמו על הכל כיון שהוא בעל דינו על החלק שהקנה לו כ
 צריך לרון עמו על הכל וכתב הר' אברהם דוקא שליח או
 רביע אבל אי כתב לו ק דיכרין ממה שיש לו ביד פלגיו יהא
 שלך אינו דן אלא על המאה הבעל שבא לרון עם אחד שמ
 המחזיק בבכסי אשתו צריך הרש' ואם יש פירות בקרקע
 אין צריך הרשאה שאלה לא' הראש זל ששאלת ראובן שהבכ
 שהכניסה לו אשתו שטר שיש לה על לוי והוציאו לגבותו ו
 והגבו לו ב' ד קרקע של לוי שאינה עושה פירות ורצה רח
 ראובן לבטל השומא ששמו לו קרקע של לוי בטענה שאומ'
 שהשטר אינו שלו אלא של אשתו והיא לא הרשתה ורצה לב
 לבטל השומא כי אין הקרקע ששמו לו עושה פירות תשובה
 כרא' לי שאין בדבריו כל' כי אם הכניסתי בבכסי צאן ברזל
 הרי הוא ברשותי ואין צריך הרשאה ואם בבכסי מלוג הר
 הרי המעית הכתיבים בשטר כשינציאם מלוי ילקח בהן
 קרקעות והוא אוכל פירות א' היה לו זכות בהן ויציגו
 דטעין בשביל חלקו טעין על הכל ואם שמו לו קרקע שאי
 שאינו עושה פירות אין בכך כלום כי יכול למוכרו ולקח

חם' ו' שאינן בני שליחות דכיון שאמר לו שלח לי על יד גוי
או על יד חרש סוטה וקטן פטור ואפילו לא יחד לו המלך
אדם ידוע לומר שלח לי על יד פלגני אלא כתב לו שלח לי
ביר מי שתראה ושלחם לו ונאכדו או שכשר בהם השליח
פטור והוא שלח לו ביר אדם כאמן ובדרך שכני אדם ר
רגילין להעביר שם ממונם אבל אם שלח לו על יד מי שה
שהחזק כפרן או במקום ששנת דרכים שאין הרבים רג
רגילים להעביר שם ממונם הרי פסע וחייב שעל דעת כ
כן לא הרשהו אלא אם כן פירש לו כי בפתם לא נתבון לפ
לפטור אלא מהחזקתן ואפי' לא אמר לשליח חמור לשל
שישלח לי על ידך מעות שבידו אלא אמר לו בפני עדים
מצות יש לי ביר פלגני לך ואומר לו שדעתך לבא לכאן וא
ואם יתגב לך הביאם לי וכתבם לו הלוא ונאכדו בדרך פ
פטור אבל לא עשאו שליח אלא חמור לו יש לי מעות ביר פ
פלגני ואינו שלחם לי אולי אינו מוצא שליח לשלחם על י
ידו לך והתראה אליי חולי ישלחם על ידך לי כי האני גופא
לא הני שליח ואם כתבם לי ונאכדו חייב באחריותם לא
עשאו שליח בעד' אלא מחר לו חותמו לסימן שהוא שלחו
ומסרו לו לאמר לך והבא לי מעותי והוא בא ללוא לומר
פלגני שלחני אליך לאמר שלח לי מעותי והנה לך חותמו
לסימן והלך זה והראה לסימן ותובע המעות שבידו לה
להוליכן לפלגני והעדים מעידים אותו שהוא חותמו אבל
אינן מעידים שעשאו שליח ושלחם לו ונאכדו בזה פלגני
שמואל אמר לא כפטור הלוא רבי יוחנן אמר כפטור ופסק
רב אלפס כשמואל ותינה עליו אף הרמבם זל רהא קיימא ל
לן הלכה ברבי יוחנן כגור שמואל וסייוס דבריו וראיתי
בשאל' דרב אחאי שפסק גס הוא בשמואל ואעפ' שדבריה
תמוהים אין לחלוק על דבריהם עד כן וכן כתב הרמבם
טעם המלה ואמר חבי לא שלחתי אלא אחר שליח ורימה ב
בך הלוא חייב באחריותם ומשלם אחרי סיחרי מי ששלח
כתב זה מדעתו ולא יודנו ויש מי שהורה שיטבע המלה
ברין כל הנשבעין וכו' וטעם כתב רב אלפס היבא דשדר ליה
בתא לחבריה ואמר ליה ההוא מידי ראית לי בבך שדר
שדרינהו כיהלי לא מחייב באחריותו והבי כהיגי חברי
ומשמע מרביו אפי' לא יחד לו שום אדם וכתב האר"א בד
ובמקום שאין מנהג ידוע חייב באחריותו שאין רא
ראיה מתבארת הכתב ליתן הממון למי שהביא הכתב שא
סאיטור שרונה לומר שלח לי במי שראוי לשלחו שיביאנהו
בלי סכנה ואם לא עשה כן חייב באחריותו אבל במקום
שיש מנהג ליחזרו ביר המביא הכתב אין לנו אלא מה ש
שכהגו אם הסכימו שניהם תחילה שישלח לו ממונו על י
יד מי שיביא לו כתב ידו ומשמעו לו כאכשו ואחר כך ב
לא בעל הממון ותבע ממונו מהנפקד או מחלוא וטעם ה
הלוא כסר כתתי למי שהבי' לי כתב ידך בשליחותך והלוא
אומר חבי לא כתבתי כתב זה מעולם אם יוציא זה כתב
ידו והוא ניכר לעדים שהוא כתב ידו או שכתב ידו יוצא
ממקום אחר וראי הוא פטור ואם אינו ניכר לעדים וא
ואינו יוצא ממקום אחר והוא אומר חבי מכיר בו שהוא
כתב ידך אם זה הממון כה קד אצלנו ולא בעדים או אפי'

בעדים על פה מתוך סיכול לומר לא היו דברים מעולם
או החזרתיו לך מידי לידך כאמן לומר חבי מכיר שהנח
כתב ידך ועל פי כתב ידך מסדתי ליד שלוחך חלף שצד
ליטבע שבועת היסת וכפטור ואם נפקד אצלו כשטר ממנו
סיכול לומר כאכשו כאמן לומר מסדתי ליד שלוחך אלא ש
שצריך ליטבע שבועת חמורה בעין של תורה ואם הנה ל
לוא שלא היה לו שום טענה לפטור אז אינו כאמן וחייב ל
לשלם אלא שהלוא צריך ליטבע שבועת חמורה שאין זה כ
כתב ידו והשליח שאומר כאכשו צריך ליטבע גם כן ש
שבועת חמורה מפני שהיא שבועת השומרי' ואם התובע
מודה שהוא כתב ידו אלא שאומר לשליח חבי מחמינך ש
שנאכשו ואיני מאמין לנפקד וללוא שכתבם לך הרי זה מ
מחרים על הלוא או על הנפקד חרם סתם שכתבם לשלי
וכטבע השליח שבועת חמורה שנאכשו מידו וכל זה מימי
שהשליח מודה שבידו אלא שאומר שנאכשו אבל אם כ
כופר במלה או במפקד שאומר לו כתתי לך והמלה או
המפקד אומרים לא קבלנו השליח אינו כאמן אפי' אם ה
הם שכים שהם כובעים בדבר לפי שצריכין ליטבע כדי לי
לפטור אלא השליח כטבע היסת וכפטור והלוא או הנפקד
מקבלין עליהם חרם סתם שמכרם ליד השליח ואם הוא
כופר בפקד או בלוא שאומר לא כתבם לי והוא אומר כ
כתבתי לך כטבע השליח ללוא או לנפקד שבועת היסת ו
וכפטור והלוא או הנפקד כטבע למלה או למפקד שטע
היסת וכפטור ואי' שאין על הלוא או על הנפקד חלף חרם
סתם וקמ' מסתבר במה דברים אמורים' ששטעם שליח ל
להביא חת של אב לא עשאו שליח אלא שאמר לו הלוא או
הנפקד תוליך לפלגני מעותי שבידי או שבי אחר ללוא
או לנפקד ואמר פלגני עשאו שליח להביא מעותי והא
והאמינו ומסר לו הממון והשליח אומ' כאכשו או נסדתי
למלה והמלה אומר לא עשיתיו שליח ולא קבלתי כש
השליח שכתבם למלה וישבע המלה שבועת חמורה שלא
קבלם ויגבה חובו מהלוא שהשליח אינו כאמן לפי שהוא
כובע בעדות שהרי צריך ליטבע לפטור לפיכך אם אין זה
השליח צריך ליטבע כגון שהמסלח הלך עם השליח ועמד
מרחוק וראה שעשה שליח שליחותו הרי אין השליח צריך
ליטבע לפיכך חסוב בעד אחר ומזיק למלה ליטבע ש
שבועת דחוריתא ואם הן שכים הן עדים ופטור הלוא אם
אבל כסלף ראה המסלח שעשה שליחותו אפי' אם רונה
למחול תביעתו כגור השליח כרי שיעיד על המלה אין ש
שמעין לו כתב הרמבם דוקא ששניהם לפרינו השליח וזה
והמלה ומכחישים זה את זה אבל אם בא השליח לבדו וא
ואמר כתתי במו שאמרתי לי אינו יכול להשביעו שטעם
שליחותו כיון שאינו טוענו וראי שלא עשה שליחותו וכן
אם בא המלה לבדו וטוענו אינו יכול להשביעו שלא פ
פרעו השליח שהרי אין כאן מי שטוענו עליו טענה וראי ש
סלקם אלא מחרים הלוא חרם סתם ומשלם שאלה לראי
הרמבם זל ראובן חייב לשמעון מנה ודר בעיר אחרת ולוי
היה חייב לראובן מנה אחר ראובן ללוי הן המנה שאתה
חייב לי לשמעון ולוי אחר כתתי ושמעון אומר לא קבלתי

חלק מורסה שיש לו חלק במח שמוציא מהנכתב קרוביו
 גוללים הם בין לדון בין לעדות לפיכך מי שיש לו עדים
 על תביעתו לא ירשה אחד מעדים חלא אם כן קצץ לו ש
 סבר ידוע וכן כתב שיש לו עדים בתביעתו לא יבא לדון
 עם המורסה בזמן שיש לו חלק בתביעתו אם קרוב לעדי
 שהרי יכול העדות יכול אדם להרשות נשים ועבדים א
 חלא לא את עבדו שאין קצין לעבד על ידי רבו שהרי גוש
 קנוי לו וידו כידו כמחא שאינו חלא שלמו ויכול הכתב
 לומר לו לאו בעל דברים ידי את חלא יכול להרשות את
 אשתו שהרי אם נתן לה מתנה קמה ואין הכעל חלא פי
 פירות כמחא כסכותב זכי לכפוף אין הכתב יכול לומר
 לאו בעל דברים ידי את דת' היה נוהג לשלוח הרשעה ב
 ביד גוי מרקאמר מכסף מקנתו הוא כקנה ואינו כקנה ב
 בתורת תבואות וכל'ים ומחא כיהו חליפין למדנו שבאחד ד
 דברים מועילין חליפין לגוי וצריך לזהר שלא יכתוב כה
 בהרשאה שביד גוי וקביא מייכה דאין שליחות חיייה ח
 חלא יכתבו וקנה הגוי ואע"ג דקיימא לו שליח שוייה ואין
 שליחות לגוי היינו דוקא לענין שלא יוכל לעכבם ואשר ל
 לא טוב עשה בעמיו זה הבא בהרשאה במה דברי אמורי
 כהכתב ותתבע במדינה אחת חלא אם התובע במדינה
 זו והכתב במדינה אחרת הרי זה עושה מצוה שאין לק
 מצינו ממון חבירו גדול מזה שאם אי אתה אומר כך כל ח
 אחד יכול ממון חבירו וילך למדינת הים
קבר בענין הכתב אי מצי למכות מורסה כתב
 הרמב"ם איבא בלוגתא ביני רבנותא איבא מחא דאמר אי
 בעי איבא דלא למיתי בבי דינא מצי למיה סליח בעדים
 למיטען בשבילי בבית דין מהא דאמרין בירושלמי דסב
 דסנהדרין כהן גדול לא דן ולא דנין אומתו ופריך וימנה א
 אנשלק הגב עצמוך אם יתחייב שבעה וכי חבטלק כשבע
 אלמח מצי למיה סליח וכן כתב בעל הערוך מהא שמעיל
 דמצי למכות סליח ואיבא מחא דאמר שאינו רשאי שלא ת
 תהא סב דדין שומעת טענת סקר מצי התובעמן והתם
 משום יקרא דכ'ג' שלא להזותו וכן כתב רב חלפא בהשוכ
 שאין להתבע למכות סליח וכן כתב רב סעדיה וכן חננים
 היקרות לא ויתר להם דין זה רב אלפח חלא לשגר להם
 סופרים דרייכין ולטעון בפניהם חלא לא למס' טענותיה
 לאחרים ואח' הראש זל הביא כל זה בפסקיו והסכים לזה
 וכן כתב הרמ"ה זל דמצי תובע למימר ליה לאו בעל דברי
 ידי את ולא כיחא לי למיקם בדיכא בהדך ואין המורסה
 יכול להפסד לתבוע למי שאינו רוצה
קבה ראובן שהיה חייב מכה לשמעון או שהיה
 לו פקדון בידו ואמר ללגה הולך מכה זה לשמעון אם בא ל
 לחזור וליטול ממנו אינו יכול להולך כזכי דמי ומיד כ
 פשהגב ליד לוי זה בשבילו לשמעון לפיכך בין אם מת ל
 ליה או חלה יתנוחו ליורסי שמעון ומכל מקום רחובן ח
 חייב באחריותו עד שיביע ליד שמעון ואם החזיר לוי המ
 המנה לראובן והעבי אחר כך ולא היה לו לשמוע בענין ש
 שישפיד שמעון שלו לוי חייב לשלם שהוא פשע במה שהח
 שהחזירו לראובן ואם נחמת אונסו החזירו לחובן שאינם

עליו ראובן עד שהוצרך להחזיר פטור והרמב"ם כתב ה
 החזירו לו שניהם חייבין באחריותו עד שיביע לו חובו
 והא דבפקדון אינו יכול לחזור וליטול מיד לוי דוקא שה
 שהוחזק הנפקד כפרן דאז זכות הוא למפקיד שיצ' מקרת
 ידו חלא לא תוחזק כפרן יכול הוא לחזור לטול כתב הר
 מפ' חכהן ואי שגייח מריה דפקדון דין שליח להביאו לו
 כיון דגלי דעתיה דכיחא ליה דליתבי כיהליה אם בא לח
 לחזור אינו חוזר ואפילו במחצית לו שליח דלא מיפטור ש
 שומר בהכי מאחריות או אפילו לא מחצית ליה שליח חלא
 דשליח מהימן גבי מפקיד והכל יומא הוי מפקיד גביח
 אם בא לחזור אינו חוזר כתב בעל התרומות אומר שליח
 למלוא הנה מעותיך ששלחלק פלוני בחובך בידי אד' אבי
 רוצה להחזיק בהן בשביל חוב שיש לי בידך אם המלוא מ
 מודה לשליח שיש לו בידו ואין לו שאר ככסים שיגבה זה
 מהם חובו והגיע זמן הלואתו אין כח ביד המלוא לערער
 על המשלח ולומר הפסדתני מעותי שמסרתם ליד מי שא
 שאינו יכול להוציאם מידו שהרי המשלח יאמר לו אף אם
 היו עדין בידי היו מוציאין מידי מר' נתן חואיל ואין לק
 ככסים אחרים חלא אם יש לו ככסים אחרים המשל' כופה
 לשליח ליתנם למלוא שכל זמן שלא נתנם לו לא כפטר המ
 המשלח מן החוב והשליח חוזר וגובה אותם מאנו וכל ש
 שכן אם אין המלוא מודה לשליח שחייב ליתנם למלוא אפי'
 אם אין לו ככסים אחרים אעפ' שהוא כאמן כנגד המלוא ל
 לומר אבי תופשם בחובי במיגו דפרעתיק הוחיל וכל זמן
 שלא באו ליד המלוא לא פקע שליחותו וכמחא שהשליח כ
 בעל דברים של המשלח הוא וכנגד המשלח אין לו מיגו ש
 שאינו כאמן לומר תחזרתים לק הוחיל והולך כזכי דמי ל
 לפיכך אם מת המשלח ולא הניח ככסים חזר הדין בין ה
 השליח ובין המלוא שנסתלחו לו ואפילו קבלם השליח מן
 המשלח בעדים מיגו שיכול לומר למלוא פרעתיק וכאמן ב
 בהיסת כאמן גם בהיסת לומר לו אבי תופשם בחובי שחת'
 חייב לי כיון שאין תובעו בהם המשלח ולא יורשיו חלא ה
 הרמ"ה כתב אם השליח בא להחזיק בהן בשביל חוב פישל
 לו ביד המלוא או המפקיד אינו יכול דכיון דאמר לו הולך
 כמחא דאמר ליה זכי דמי או הולך על מנת שתתנו לפלו'
 דמי ואי מקיים תנאיה זכי ואי לא זכי ובאילו לא יבא
 מיד הלוא או הנפקד דוקא במלוא או בפקדון הוי הולך
 כזכי אכל במתנה לא הוי כזכי אפי' שצטאו שליח לקבל ו
 ואמר לו הנותן הולך לו לא הוי כזכי לפיכך אם אמ' הולך
 מנה לפלוני שאני נותן לו יכול לחזור בו עד שיביע ליד ה
 המקבל ואם המקבל עבי אמירתו לגבוה כמסירתו להדין
 ואינו יכול לחזור בו ופי' דת' דהוא הדין כמי אם אומר תן
 מנה לפלוני במתנה שאינו כזכי ויכול לחזור בו כל זמן ש
 שלא הגיע לידו חלא אם כן אומר לו זכי לו ואז זכה לו וקב
 וכבון שהיה ברשותו חלא אם אינו ברשותו לא ומיהו אפי'
 אם אינו ברשותו לבשיבא לרשותו יזכה לו אם לא יחזור
 בו הנותן קודם לכן והרמב"ם כתב דתן הוי כזכי במתנה
 וכן כתב הרמ"ה וכתב ומיהו דוקא שנותן לו החפץ עתה
 בידו ואומר לו תן חפץ זה לפלוני דכיון שנותנו עתה בידו

ועוד תקנו שאם הרשהו לטול מעות שביד חבירו ואין לו
קרקע שיקנה לו ארבע אמות מקרקע שיש לו בארץ יס
ומקנה לו המעות אבבו ודברים אלו קלים מאד שנאמר
שיקנה לו ארבע אמות שיש לו בארץ ישראל והגאונים ב
בעצמן כתבו שאין אומרים בזה יקוב הדין את ההר ואינו
אלא כדי לאיים על הכתוב אם ירצה לרדן בהרשאו וליתן
כפטר דלא גרע זה משליח שנעשה בעדים אבל אם ירצה
הכתוב לרדן עמו אין כופין אותו וליתן ולא לישבע עד שי
שיבא בעל חובו והורו הגאונים שכונתים הרשאה אפילו
על מלוה שכבר בפר הלוה ודוקא כשטר או בעדי קבין שה
שהוא כפירת שבעבור קרקעות אבל מלוה על פה שכבר ב
בה אין כותבין ואח' הראש זל כתב שעל הכל כותבין לא ש
שנא פקדון וגול ולא שנא מלוה כשטר ובעל פה וחף על גב
דכפריה מדברי הרמבם היה לו שבעה על חבירו אינו י
יכול להרשות אחר עליו להשביעו שאינו דבר שיקנה בקב
שאינו אלא דברים בעלמא מי שהרשה לחבירו ורצה לבטל
השליחות ולהרשות ולומר לאחר ראשי ומכל מקום אין ה
הכתוב יכול לרשות את המורשה ולומר שמה המרשה ח
אותך בטל שליחותך שזה יאמר לו תתן לי מה שיש לי בי
בידך ותהא הרשאתי מוכחת אצלך ואם הרשה לאחר הוא
הפסיד לעצמו שהרי בהרשאתו נתת ואם הכתוב ידע ש
שנא שליחותו של זה המורשה והרשה לאחר ושניהם באין
בהרשאתו לפגמו אין לו להשיב אלא לשכים אין למורשה ר
רשות לכתוב הרשאה לאחר שזה יאמר אין רצוני שיהא פ
פקדוני ביד אחר לפיכך אם התכתב עמו סירשה לאחר זה
והאחר לאחר הכל לפי תבא הבא בהרשאה שמחל לכתוב
או שמכר לו או מחל לו על השבועה או שעשה עמו פשרה
לא עשה ולא בלום שזה יאמר לו לתקוני שדרתיך ולא לע
לעוותי לפיכך אם התנה עמו בין לתקון בין לעוות אפילו
מחל לו על הכל מחול וכל שכן אם פירש בה יחילתך במ
כחחילתי מורשה שכל בטעם בריא כגון בפני הפקיד לך
פלוגי כך וכך או בפני לויית ממנו כך וכך אם חודה במ
במקצת הרי זה כשבע שבועת התורה על מה שכפר וא
ואינו יכול להפק השבועה על המורשה ואם אמר לא היו
דברים מעולם ישבע לו היסת ויפטר ואם תבע שישבע
המורשה שהוא רוצה להפכה עליו מלביאין הממון מידו ו
ויהא מוכח ביד בית דין עד שיבא המרשה וישבע ויטול
וכן בכל הדברים שתולה במרשה ידון עם המורשה ויהא
הממון מוכח ביד בית דין עד שיבא המרשה ויטול ויש
כח למורשה להחריש על מי שטוען טענת שקר כדי לעכב
הממון ולאחרו ואם טוען הכתוב איני כשבע עד שאחרים
בפני המרשה על מי שטוען עלי שקר אין שומעין לו שאין
חרם זה אלא מתקנת הגאונים ואין מעכבין שבועה משו
תקנה זו ויש אומרים שכית דין יסלחו בתבם לבית דין ש
שבמקום המרשה ויחרימו בפני ואז ישבע זה כתב
הרמבם זל בתשובה מורשה שהורשה בשכר ידוע אפילו ח
אם לא יוציא הממון מיד הכתוב כשרים הם קרוביו בן
לעדות בין לדין שהפסד וההוצאה הכל לבעל הממון

קכב

ועוד שכתב פירות ועוד מתחילה היו עומדין המעות ש
שבשטר ליהנות מפירותיהן עד כאן אבל רב אחי כתב ש
שאינו יכול לרדן כלל הרשאה אלא כשיש בקרקע עצמו פ
פירות אבל אין בו פירות אעב' דבר ראוי לימכר ולי
ולקח והם קרקע ולאכול פירות והכי משתבא שני שו
שותפין שיש להן תביעה על אח' יכול אח' לתבוע מהם הכל
ואין יכול לומר זה לאו בעל דברים דידי את דוראי שלוחו
הוא לפיכך אם השותף שרן עם זה יבא חייב צריך שותפו
לקבל דינו ודוקא בדברים שאף אם הוא בעצמו בא לרדן
לא היה יכול לשנות בטענות חבירו לפיכך מתחייב גם ה
הוא בטענות חבירו וכפוף מיכה שיוודין מיד לנכסיו ואי
יכול לומר תבו לי זמן עד שארד עמו לרדן אבל אם יכול ל
לשנות בטענות כגון שהורה הראשון או שאמר אין לי רח
ראיה וזה כופר או יש לו ראיה לא הפסיד ואפי' בשאינו י
יכול לשנות הטענות שאמריכן שאינו יכול לומר תבו לי ז
זמן עד שארד עמו לרדן דוקא כשהוא בעיר דכיון שהוא
בעיר ולא בא ודאי כיחא ליה במה שטען זה בשבילו אבל א
אינו בעיר לא יפסיד ויכול לומר תבו לי זמן וכתב הרמ
הרמבם לפיכך יכול הכתוב לעכב ולומר לא ארדן עמך
אלא על חלקך או הבא הרשאה ושותפך שהרי יבא שותפך
ויתבע גם הוא וכתב אח' הראש זל מאי איכפת ליה אם ר
דון על הכל אם יזכה בדין כנגדו הרי כפטר מחלקו ועוד
מצי האי למימר ליה אם ארד עמך לרדן על החצי ואזכה ב
בדין חצוהך לחלוק עם שותפי שיאמר לי מאן פלג לך הי
הילכך כיון שאינו יכול לזכות בחלקו אלא אם כן ירד עמו
עמו לרדן על הכל צריך להשיב לו על הכל ומשתבא כדב
כדברי הרמבם דאיכפת ויכפת שאם יזכה לא יזכה אלא
בחצי ואם יתחייב יתחייב בכל אם כן לקתה מדת הדין ו
וכי בשביל שאין התובע יכול לזכות בחלקו אלא אם כן יר
ירד עמו לרדן על הכל כפוף למזיק שירד עמו לרדן על הכל
בדבר שיכול להפסיד ולא להרויח ויא' היבא שאינו בעיר
שצריך המחזיק לרדן ועמו פעם אחרת שיוכל להחריש עליו
עליו שמה ירע שירד שותפו עמו לרדן ושלל צוהו לירד ע
עמו לרדן **קכב** מריבא דגמרא אין כותבין הר
הרשאה אלא לתבוע פקדונו שביד חב
חבירו ולא כפר לו וכן יכול להרשות ולתבוע קרקע אפי'
אם כפר בו או מלוה כשטר אפילו אם כפר בו הכתוב לפ
לפי שהוא כפירת שבעבור קרקעות וכשם שיכול לקנות הש
השטר ושעבודו בכתיבה ומסירה כך יכול להרשות עליו
ולמסור השטר בידו כדין שיגבוהו וצריך לכתוב לו קני ל
לך האי שטרא וכל שעבדא דאית ביה אבל אין כותבין הר
הרשאה על פקדון שביד חבירו שכפר בו כפר שנראה כש
כשקר שנותן לו מה שאין לו ביד האחד וכך אין כותבין ע
על מלוה שבעל פה שלהוצאה כיתבת ואיכה נקנית אלא ב
במעמד שלשתן ואפילו פקדון שביד חבירו אם הוא מעות
חין כותבין עליו הרשאה שאין מטבע נקנית בחליפין כל ז
זה מדינא דגמרא אבל נהגו עכשיו לכתוב על הכל וכן כ
כתב הרמבם הגאונים תקנו שכונתין הרשאה גם על מל
מלוה שלא יטול כל אחד ממון חבירו וילך למדינת הים וע

קאן וכן כתב אל' הראש זל בתשובה דכיון דמעמד שלשת
תקנת חכמים היא הילכתא בלא טעמא אין לנו אלא מה ש
סתקנו מנה לי בידך תכנה לפלגיו חבל כשלם הזכיר המנה
לא מיחוי אלא בערבות היה לראובן ביד שמעון כור של ח
חטים ואמר לו במעמד שלשתן תן הלוי כ' דינרים שהרי י
יש לי בידך כור של חטים ונתתה וחכ' כך רצה שמעון
לחזור בו שאומר אין לך בידי כ' דינרים אלא חטין כזה כ
כתב הרמב"ן זל אס החטין פקדון ופירש לו תן לו דינרים
במענות מן החטין לא קנה לו ש יכול לומר שמעון איני ח
חייב למכור חטין של ראובן כדי לפרוע חובותיו ואפילו
אם יאמר לי תן לי חטין שזה כ' דינרים יכול לומר לא נזכי
ליתן לך חטים אלא מענות אבל אם אמר לו סתם תן לו כ'
דינרים מהחטין שיש לי בידך נעשה כאומר לו חטים שזה
כ' דינרין קנה ואם היו הלואה חצו האיל והלואה להוצאה
ניתנה ואם לא היו לו חטין נותן לו מענות אעפ' שאמר לו
כ' דינרין במענות קנה ונותן לו מענות או חטין שזה כ' דינ
דינרין בעבר שבטון שכל מה שנותן לו פירעון שזה כסף
כסף כתב ר"ת אפילו לא נתתה הלואה או הכסף ליתן לזה
שזה המלוא או המפקיד ליתן בעל כרחו צריך ליתנו לו כ
כיון שאמר במעמד שלשתן ויא' שלא קנה שאין כופין הלואה
או הכסף ליתן בעל כרחו ש יכול לומר אתה נח לי והשפי
קשה לי ממך ואיני רוצה להיות לזה או כפקד שלו והלמה
כתב בדברי ר"ת וכן דעת אל' הראש זל לא אמר לו במעמד
שלשתן לא קנה ויכול לחזור בו לא שכל מתנה מרובה ולא
שלא מתנה מועטת ואם קנה מידו בקנין אינו יכול לחזור
בו וכתב הר"ם וזי מהני קנין דוקא היכא דקנו מההו' ד
דאית' לממונא גביה אבל קנה ממריה דממונא לא אהכי
דמלוא להוצאה כיתבה ואינו מקנה לחבירו דבר שאינו ב
ברשותו ואפ' קנו מההו' דממונא גביה דוקא דקנו בתור'
הודאה דאית' ליה לההוא שכי גביה כך וכך וזי אבל בתור'
מתנה לא מהני ביה קנין גרידא לא שכל מלוא ל' פקדון
דאין מטבע בקנה בחליפין ואם לאחר שאמר לו תן במע
מעמד שלשתן חזר הנותן ומחלו ללוה פ' ר' שאינו יכול
למחול וכן כתב הר"ם משה כהן והרמב"ן כתב ש יכול למחול
והרמב"ן חילק שאם אמר לזה למלוא בעצת מתן מענות מ
מענות דא לך וכל דאית' מחמתך אז אינו יכול למחול ל
לאחר שמכרו חזר כתבו ואם לאו יכול למחול ואז' הראש זל
כתב שכל עבין אינו יכול למחול לו ואם לאחר שהעמיד
ראובן לשמעון אצל לו במעמד שלשתן לקבל ממנו מה ש
שהיה לו בידו כדי שיפרע שמעון מחובו ונתתה לו לית
לו ואח' דוחה לו לשמעון ורוצה שמעון לח
לחזור ולתבוע מראובן כתב רב אלפס שאינו יכול שיאמר
לו ראובן מעשה סתרתית ליפרע מלוי כפטרתי ממך וה
והכי איתא בירושל' ראובן היה חייב לשמעון מכה סמכית
אצל לו איפרסן לו פירוש העני ליה ראובן חייב תדא דת
דתימא בשלא עשו ערמה אבל עשו ערמה חייב אלמא כש
כשלא עשו ערמה כסתלק ראובן מיד כשהמחהו אצל לו ו
וכעל העיטור כתב דבהמחה לא כסתלק אס לא שפטר
ב' וכן כתב אל' הראש זל בפ' המקבל גבי המחלו אצל ש

שלחמי דיכול לחזו' ולתבוע מכה וביאר עוד בתשובה ראוב
שאמר לו שמעון מנה לי בידך תכנה ללוי במעמד שלשתן
כדי דקנה לו ממ' לא כפטר ראובן מלוי מחותנו שהיה חיי'
לו אס לא שפטרנו בפירוש אפי' אס סתק לו יכול לומר לו
לראובן נעובתך עשיתי סתרתית לקבל המכה סתרתית חיי
חייב לו משמעון כדי להקל מעליך אבל לא פטרתיך חס ש
שמעון לא יתן לי כי מעמד שלשתן הוא מילתא וכלא טעמ'
ופ' ר' יצחק טעמו אותה להקל' השוק דמי שקונה סחורה
ואין בידו מעות מעמידו חבל בעל חובו ואין צריך להמת
להמתין עד שיקנה לו בקנין ועוד יסוי כח המלוא ופ' ר'
בעל כרחו של הלואה משתעבד הוא למקבל חבל שיעשו ת
תקנה שיפטר ראובן מלוי המקבל בשתיקה בעלמא אין לת
לתקנה זו סברא וטעם אבל יראה שלא יתבע את ראובן ת
תחילה כל זמן שיכול לבנות משמעון כי הוא עיקר החייב
ולא כפטר על ראובן אלא דין ערבות וכן כתב בעל העיטור
שלא כפטר ראובן אס לא שפטרנו בפירוש חבל רב אלפס
כת' שפטר ראובן והביא ראיה מהירושלמי ובעל העיטור
דחה הראיה שלו ע' כ' ויא' ודאי אס העני שמעון לאחר ש
סתרתית לו ליפר' ממנו אינו יכול לחזור על ראובן אבל ח
אס היה עני באותה שעה ולא ידע לו היה מקח טעות וח
וחזר על ראובן ולוי מחריס סתם על מאן דידע ליה דע
דעני הוא דהשתא קא כפר ביה ואס טוען לו ששמעון ה
היה עני והטעהו וראובן טוען עשיר היה והעני אס היה
החוב שכתחייב ראובן ללוי על פה כאמין במיגו שאס היה
אומ' פרעתיך והיה כשבע היסת וכפטר כי אמר נמי הה
ההמחא שהמחתיך אצל שמעון כדין היתה כאמין ובשכוע'
אבל אס היה החוב בשטר על ראובן להביא ראיה שלא הט
הטעהו ואס לא יביא ראיה אס יש כאמנות בשטר גובה ל
לוי חובו בלא שכועה מראובן ואס אין בו כאמנות ישבעל
לוי ויטול שאפי' אס היה שובר ביד ראובן היה צריך לקיי
לקיימו אף כאן צריך לברר בעדים שלא הטעהו ואס לחז
לאחר סתרתית הלואה או הכסף ליתן למקבל אומ' עייכתי
בחשבוני ולא היה לי ליתן למקבל כלום וטעיתי במה שהו
שהודיתי לו אס יכול לברר בעדים שהו' אומ' חמת פטור
אפי' הוי בעדים כסתרתית ליתן לו וחייב הנותן ליתן למק
למקבל אס כתבו לו בפירעון חובו טענות היה מעיקרא וח
ואס אינו יכול לברר הטעות כתב בעל התרומות אס המ
המחה בפגי עדים וגם קבע זמן למקבל ליתנו לו לזמן יד
ידוע והוא בתוך זמנו אינו כאמין לומר טעיתי וגם אס יר
ירצה לומר משט' הייתי כך ולא עדיפת מגברא דחתית מ
מחמתיה וזי היכי דמצינא לומר לראובן משטה אפי' כך ה
השתא נמי מצינא למימר משטה הייתי כך לא שמענין ל
ליה בעב' דלא הוי בקנין דמעמד שלשתן הוא כהודאה בק
בקנין אעב' רלא אמר אתם עדי כי כל קנין הוא בשטר וה
והמחייב עצמו בשטר אין צריך לומר אתה עדי ועוד דל
דלא שייך לומר משטה אפי' כך אלא וכתובע ומחבירו לפי
כשתובע לו שלא כדין מודה לו כדי להשקותו ב' אבל הכח
אס רצה להשקותו בתיבוע למה ישטה בשלישי שלא ידע כל'
אס חייב לו אס לאו ואס לא המחלו בעדים כאמין לומר ט

כדי ניתנו מיד שכל לידו זכה בו המקבל אבל אם מתחיל
לא בא לידו על דעת לזכות לזה ואחר כך אמר לו תנהו ל
לפלוני לא קנה אלא במעמד שלשתן ואפילו הוה תופש הח
החפץ בידו בשעה שאמר לו תן כיון שלא בא לידו מתחיל
לשם כך והכי מילי שאמר לו תן אבל אם אמר לו זכה לקב
בדבור שהחפץ בידו זכה לו אעפ"י שלא בא לידו מתחילה ל
לשם כך או אפילו לא היה בידו בשעה שאמר לו זכה לו א
חלף שהגביהו אחר כך כדי לזכות לו זכה אפילו שלא בפ
בפני הכותן ושלא בפני המקבל דכיון שאמר לו זכה שלי
שליחותיה קעביר אבל אם לא אמר לו זכה מחד אפסי אפ
אפילו איתיה לשקרון בחצרו של שליח לא זכה למקבל מת
מתנה עד כאן רחובן שאמר לשמעון הולך מכה ללוי שח
סחי כותן לו מתנה והלך שמעון ליתנו ללוי ומצאו שמתח
חזיקן אי בריא היה הכותן ומת בחיי המקבל יתן ליורשיה
המקבל דקיימא לן מצוה לקיים דברי המת אפילו בבריא
מצוה ומת לפיכך בשמת בחיי מקבל זכה בו המקבל והו
והורישו לבניו ואם מת מקבל בחיי כותן יחזור ליורשי מ
משלח דהולך לאז כזבי דיוני ואעפ"י שמת כותן אחר כך ל
לא שייך ליורש מצוה לקיים דברי המת דכיון שמת מקבל
בחי כותן בטלו דבריו בחיי ואם ש' מ' היה הכותן חזיקן ח
חס מת מקבל בשעה שנתן המכה ליד השליח יחזי ליורשי
משלח דכיון שמת המקבל לא היה ראוי לקנות אבל חסה
היה חי בשעה שנתן המכה לשליח יתן ליורשי המקבל אפי'
חס הכותן מת בחיי המקבל ואפילו כולדו יורשי המקבל
אחרי מיתת הכותן אעפ"י שבשעת מיתת הכותן לא היו רח
רחיון היורשין לקנות למאן דאמר המזכה לעובר לא קנה
וגם המקבל לא קנה בחיי כיון שמת בחיי כותן חשי' הכי
קנו משום דדברי שביב מרע ככתובין וכמסורין דמי ל
למרע משעת כתיבה הילכך כיון דאיתיה למקבל בשעת
מתן מעות הוכרר הדבר שזכה משעת המתנה והורישו
ליורשיו ולבאורה נראה שאם ירצה הכותן יכול לחזור ב
בדין מתנת שביב מרע שאינו קונה עד לאחר מיתת אב
ה' משא בהן כתב שאינו יכול לחזור ולהביא חמר יתן לו
למקבל או ליורשיו אם מת ולא חמר שיסאיר ביד השליח
עד שיראה אם ימות הכותן אם לא כמו שעושין לשאר מ
מתנת שביב מרע משום דלא דמי לשאר מתנת שביב מ
מרע שאינו כותן במסירה ואינו מוציא הממון מתחת יד
ידו הילכך אינו קונה עד לאחר מיתת אב' זה שהוציא ה
הממון מתחת ידו ודאי דעתו היה סיקנה מיד ולא משום
דדברי שביב מרע ככתובין וכמסורין דמי וכל היכא דק
דקני מקבל מהשתא לא קני באמירה גרידא חלא הבא
כי קני במשיכה דידיה או במשיכה ההוא דזבי ליה הוה
דקני אע"ב דהולך דבריא לאו כזבי דמי הולך דשהיב מ
מרע כזבי דמי דמשתמא כי יהיב ממון לא שליח אדעתא
דלוצי ביה למקבל קאמר ליה והא דלא חמר זכי אב' כ
צריך לא דמי אדעתיה מירי דהוה אביטו דאע"ב דבריא
שאמר כתבו גט לאשתי אינו כלום עד שיאמר תבו גבי ס
שביב מרע כותבין אע"ב דלא חמר תבו עד דעתו היה למ'
תבו אלא שבהל היה הוה הדין כמי לבני מתנתו הוה לי

כאילו אמר מהיום אם מתי לפיכך כל זמן שלא עמד הדין
חוזר ואם יעמוד חוזר אפילו אם כבר בא ליד הכותן
ומכל מקום כל זמן שלא כתברר שכתרפא צריך השליח ל
לעשות שליחותו ואין לו לחוש שמא יתרפא אלא יתננו לו
למקבל ואם ימות הכו תן ישא' למקבל ואם יתרפא יחזירו
לכותן **קבו** רחובן שהיה לו מכה ביד שמעון ב'
מלנה בין שקרון ואמר לו תנהו ללוי ביוע
במעמד שלשתן קנה ואינו יכול לחזור בו אעפ"י שעדיין ע
עסוקין באותו ענין דלא אמרינן שיכולין לחזור כל זמן ש
עסוקין באותו ענין אלא בקנין סודר שאין הקנין נעשה
בגוף הדבר אבל בשאר קנינים כגון משיכה ומסירה וה
והבהה הוהיל ונעשה גוף הקנין באותו הדבר שנקנה ח
אין אח' מהם יכול לחזור בו הוה הדין כמי במעמד שלשתן
כבר כסתלק הזוכה מעל הממחה וממחה ככנס במקומו
וכמצא הכל עשוי ואין המומחה ולא הממחה יכולין לח
לחזור בהם ואפי' אם כולד לוי לאחר שהלנה ראוב' לשמעו'
קנה לא שכל כתבו רחובן ללוי במתנה לא שכל כתבו בפ
בפרעון חובו ודווקא שהיה לראובן מכה ביד שמעון אבל
אם לא היה לו מכה בידו אלא שאמר לו תן מכה ללוי בש
בשבי' ואפרענו לך לא קנה וכל אחד משלשתן יכול לחזור
בו ומכל מקום אם כתבו לו חוזר וגובה מראובן שהרי
על פיו נתן הוה ללוי שאלה לא' ה'ראש ז'ל רחובן קנה ס
סחורה משמעון ואמר ליה אעמידך א
אבל לוי שאני עושה לו מלאכה פלוני וכותן לי כך וכך' ל
לשנה ולביגיע הזמן יתן לך שצרי במקומו והעני מי ש
שהיה חייב ליתן לו המעות אם חייב הלוקח ליתן ליורכר
המעות או לאו חייב הלוקח למוכר המעות שזה שהיה
עושה לו מלאכה לא כתחייב לו עדיין מעות לראובן הלוקח
בשעת שקבל עליו ליתנם כיון שעדיין לא נעש' המלאכה
ואין מתחייב במעמד שלשתן אלא אם כן היו בידו העות
משל מי שירצה ליתן לו וכיון שקנה ממנו הסחורה נכמר
המקח ואם לוי לא יתן לו חייב רחובן הלוקח ליתן לו עוד
שאלה לא' ה'ראש ז'ל לוי חזן העיר חייב לראובן סחורה
והעמידו אבל שמעון שהיה גובה ופירע ממנו לחזן שיתן
בשבי' לראובן ב' זהובים וטען ראובן שיצא לו בהן בקי'
במעמד שלשתן והשיב שמעון יצאתי לך בהן אבל לא הי
היה שום קנין בדבר ולא היה ללוי באותה שעה בידו כל'
אלא שביים חותני לצאת לך בהן בשבי' להבא ומיד יצא לוי
מהעיר ולא היה לי ליתן לו כלום ועל כן אין לי ליתן לך כ
כלום בשבי' הדין עש' שמעון כיון שלא היה לו בידו כח
באותה שעה כלום לא כתחייב לו כלום מכח מעמד שלש
שלשתן אלא מכח קנין שטוען ראובן שהיה עש' כתחייב לו
ושמעון כופר ואומר שלא היה עש' קנין וישבע שמעון ש
שלא היה עש' קנין ויפטר אחר ראובן לשמעון ת' מכה ללוי
סתם ולא אמר ליה מכה שיש לי בידך תנהו ללוי ושמעון
מורה שיש לראובן מכה בידו אלא שאומר כיון שלא פירש
מכה יש לי בידך תנהו ללוי לא היה דעתו על מכה שיש לו
בידי אלא שאלנה לו מכה ואתכנו לך כתב ה'ראש דקנה
דמסתמא על מכה שיש לו בידו קאמר וה'ראש כתב דמי

מלכו ישבע כמה היה הפרעון שקבל מלוי מאותו מנה וי
 ופרע המותר סוחר שאמר לסרסור שיקבל בסכילו מעו'
 מן השולחני והעמידו אל שולחני ואחר כך השולחני ע
 עיטב המעות מחמת חוב שהיה לו על הסרסור אם הם
 הסרסור היה חייב מעות לשולחני הרי עכבם כדון והוי
 כאילו נתנם לידו וחייב הסרסור ליתן המעות לסוחר א
 אבל אם הסרסור אומר שאינו חייב לשולחני כלום וזה מ
 מעבבם שלא כדון ישבע הסרסור שאינו חייב לשולחני כ
 כלום ויפטר מן הסוחר ראובן השכיר חפץ לשמעון כסף
 ידוע ליום לזמן פלוני שיצטרך לו וראובן היה חייב ללוי
 מאה זהובים והמחהו אל שמעון ויצא לו בהן במעמד ש
 שלטתן על סמך אותם שכירות ולא נתחייב בשכירות אל
 חמשים זהובים כי לא כצרך יותר לחפץ ועתה קובע מ
 משמעון מאה זהובים כי יצא לו בהם כשתם בלא תכאי ו
 ושמעון אומר כי לא היה לראובן צידי אל שר החפץ א
 אם שמעון יצא ללוי סתם במעות ואמר מאה זהובים שיש
 לי משל ראובן חתבם לק ולא הזכיר לו שבר החפץ אז צרי
 ליתבם לו ואפילו אמר מאה זהובים שאני חייב לראובן מ
 משמכר החפץ חתבם לק חייב ליתבם כיון שהודה שהיה
 חייב לראובן מאה זהובים משבר החפץ לאו כל כמיניה
 לומר סמכתי על מה שהייתי עתיד להשתמש בחפץ אל
 כיון שאמר שאני חייב לראובן הרי מודה שנתחייב בהן
 ללוי אבל אם מודה לי שבע שבר החפץ הבטיחו לתת לו
 ולא היה שמעון חייב מעות לראובן אל שבר אותו חפץ
 אינו חייב ללוי כלום אפילו דמי השכר שכתמם באותו
 חפץ עד אותו היום דשכירות אינה משתלמת אל לבסוף
 והיינו כמיחזיר לו החפץ ואין כאן לא מלה ולא פקדון
 תשומה לזמן ראובן הקפה לשמעון מנה שיש לו ביד לוי
 במעמד שלטתן ונתן לו לשמעון ערב אעפ' שאינו ערב ב
 עקין משתעבד לפי שהוא ערב בשעת מתן מעות ש
 משתעבד בלא קצין שהרי לוי לא היה חייב לשמעון כלל
 ועכשיו הוא מתחייב לו בזה המעמד וכיון שנתעבר לו
 באותו מעמד עצמו מתחייב לו בלא קצין מעמד שלטתן
 על יד שליח כגון ששלח הנותן שליחו לכתב ליתמ למקב
 כת' הימכן דלא מהני דהלכת' בלא טעמא הוא והבורח
 מוסיף עלה וכתב אל' ה'אש ז'ל אבל במעמד שליח
 המקבל דלא' דמהני דלעבין הפקעת מימון הנותן הצורח
 לסיף עלה אבל לעבין זכירת המקבל שליחו כמותו ע
 ע'כ' ובראה דאפי' לרבירי אל' ה'אש ז'ל אם לא עשאו המ
 המקבל שליח אל שומר ראובן לשמעון בפני לוי מנה ש
 שיש לי בידך תנהו ללוי שיזכה בו ליהודה עד שיבא המנה לי
 שהרי לוי אינו יכול לזכות בו ליהודה עד שיבא המנה לי
 לידו ומצא שלא זכה יהודה בכלום כת' רב אלפס בתשוב'
 שאין חילוק במעמד שלטתן בין יהודי לגוי לפיכך ישראל
 שאמר ללוי מנה שיש לי בידך תנהו לישראל פלוני הואיל
 ונתרצה המקבל לחזור על הגוי סילק את עצמו מהישראל
 ואין לו לחזור עליו אפילו שלא יתן לו הגוי כלום איהו דא
 דאפסיד אכפסיה שנתרצה לשלם עצמו מבעל חוב ישראל
 וצא' כחבו על הגוי וכן ישר' ממונה בעי' פלגו' גוי ואמ'

לו השלטון מנה שיש לי בידך תנהו לישראל ואמר לו המ
 הממונה כן אעשה חייב הממונה ליתן לו ואינו יכול לומר
 אנוס הייתי אבל כתב שלא תקנו מעמד שלטתן אל
 בישר' אבל הגוי לא תקנו ורבי' יצחק כת' בו שלמה חילוק'
 שאם הנפקד חז' הלוי גוי ואמר לו ישראל תנהו לישראל
 אחד במעמד שלטתן לא קנה שהרי אפילו זיכה לו על יד
 גוי לא קנה שהרי אין זכירה לגוי ולא עדיף מעמד שלטת'
 מזכירה במורה ואם הנפקד ישראל והמקבל גוי כל זמן ש
 שאין ישראל הנותן חוזר בו יכול ליתנו לגוי שאפי' אמ' לו
 כינו לבי עצמו מה שיש ביד תנהו לגוי פשיט' סיתגהו לו
 כל זמן שאין ישראל חוזר בו אבל אם חזר בו הנותן אעפ'
 שאמר לו במעמד שלטתן לא זכה הגוי וחייב הנפקד להח
 להחזירו למפקד ומיהו אם אין הנפקד יכול להשטט מה
 מהגוי שלא ליתן לו לפי שבדיניהם הוא חייב ליתן לו כיון
 שאמר ליתן לו אז יתן לגוי והוא פטור מהנפקד דאיהו ה
 הוא דאפסיד אכפסיה שאמר ליתנו לגוי כיון דידע שצרי'
 הנפקד ליתנו לו ואם הנותן גוי והמקבל והנפקד ישראל ק
 קנה הישראל ויכול להוציאו מיד הנפקד בבית דין דכיון ש
 שהפקיעו חכמים ממונו של ישראל במעמד שלטתן כל ש
 שכן ממונו של גוי וכתב אל' ה'אש ז'ל אם מלה הוא והגוי
 הנותן אכס והוציא בכח מיד הלוי קודם שיתן לישראל ה
 המקבל חייב הלוי לפרוע גם לישראל המקבל שהרי כבר
 נתחייב לו ואם הגוי אכס וגזל את הלוי אין הישראל המ
 המקבל מפקיד בכך ואם פקדון הוא וככנס הגוי בבית ה
 הנפקד וכאלו בחזקה אינו חייב לשלם לישראל שאינו אל
 שומר לשכר כמה שהיה שומר לראסון ופטור מהאונכסים ו
 ואפילו אם אכסו הגוי עד שהביא הפקדון לביתו פטור ו
 ואין זה מציל עצמו בממון חבירו כיון שלא אכסו אל ש
 פקדון זה ודמי להוציא דהגזל בתרא הוא גבר דאפקידו
 גביה כסא דכספא סליקו עליה וגבי ויהבינהו כיהליה א
 אתא לקמיה דרבא פטריה אמר ליה אביי האי מציל עצמו
 בממון חבירו הוא אמר רב אשי כיחזי אכן אי איכיש אמיר
 הוא עליה סליקו גבאי ואי לא אהתיא כסא דכספא אתג' א
 אבל במלה לא שייך האי טעמא דמלה להוצאה כיתהה וכ
 ובאילו אכסו ליתן לו ממון אחר **קבו** האיש
 מלה מאשתו ואחר כך גירשה **או**
 לנה מעבדו ואחר כך פחדו אין להם עליו כלום סבלמה
 שקנה עבד קנה רצו וכל מה שהוא ביד האשה הוא בחזק'
 בעלה עד שתביא ראיה שהוא מדלייתה כך כתב הרמבם
 ז'ל ולא חילק וכן כתב בעל התרומה דאפי' במעות שאינם
 עמוסין ממי ורבי' שמסון כתב דווקא במעות עמוסין אבל
 אם אינן עמוסין צריך לשלם להם וכן כתב אל' ה'אש ז'ל
 הלוי מהגר שנתגירו בגיו עמו ומת או שהיה לו ממנו
 פקדון לא יחזיר לבגיו ואם החזיר להן אין רוח חכמים
 כמחה הימנו היו הבנים חורתן ולידתן בקדושה יחזיר ל
 להם **קבח** השורע חובו של חבירו אין ח
 חבירו צריך לשלם לו אפילו אם ה
 האמנה היה דוחקו לפרוע ולא עוד אל שפילו היה לו ללוי
 משכון ביד האמנה והלך זה ופרע למלה ונטל

אדם יתן במיניו דלא היו דברים מעולם או במיניו דפרעת
אם הוא אחר הזמן דבין שלא היו עדים בדבר לא חשש
להורות דמימר אמר אם אמצא שטעיתי הדרכא ביה כיון
דליכא מאן דמסהיד עלי נכשכע שבושת היסת למקבל וכ
נכשכעו המקבל הוא חוזר לתבוע לנותן לסברת א"ל הלא
זל שלא כשתלק המקבל מעל הנותן כשהמחזהו אצל זה ולא
ולא ברית רב חלפה סכמתלק גם הנותן ופטור אלא ששכע
שכע' היסת למקבל שהיה לו מנה בידו כשהמחזהו אצל אדם
המחזהו אצל בשכיל חוב שהיה לו בידו אכל אם מתנתן כתן
לו אז אין צריך לישבע לו וא"ל הלא זל כתב בתפוצה אע
אצ"ל שיכול לומר פרעתי אינו יכול לומר טעיתי במיניו ד
דפרעתי דהוי כאן מיניו במקום עדים דלא שכיח שיטעה
אלא אדרבה אדם מדקדק היטב קודם שיורה ואם הנותן
מורה שטעה בחשבון והמקבל אינו יודע אם טעה אם לאו
אם נתנו למקבל בשכיל חוב שהיה לו עליו והמחזהו אצל
ליפרע ממנו אם יש לו כהסים לנותן שיכול המקבל לפרע
ממנו כאמן הנותן למיר שטעה ויחזור המקבל ויגבה חו
חובו מן הנותן אכל אם אין לו כהסים לאו כל כמיני' לחוב
למקבל בהודאתו ואפי' אם יש לו כהסים והוא גברא אלמא
והשכי' נוח לו לפרע ממנו לא מהימן כיון שים למקבל שום
הפחד ואם מתנה הוא אינו כאמן כלל וצרי' הנפקד ליתנו
למקבל וחוזר ובובה איתי מן הנותן כיון שמורה שלא היה
לו בידו כלום ובגרמתי הוא כתחייב ליתן לזה ואין בזה חל
חיליק בין אם כתן הנותן מקבל בשכיל חוב שהיה לו בידו
בין אם כתן לו מתנה ואם המקבל מורה שטעה בחשבון ו
והנותן אינו מורה הנפקד פטור בלא שבעה שהרי מיר
כשהמחזה הנותן למקבל אצל הנפקד וכתרצה ליתן לו כשת
כשתלקא הוא ממנו ודינו עם המקבל והרי הוא מורה לו ש
סאין לנותן ביד הנפקד כלום והנותן צריך לישבע שבושה
למקבל כמה דברי' אמורי' שהמחזהו אצל בשכיל חוב שהיה
לו בידו אכל המחזהו אצל בשכיל מתנה פטור בלא שבושה
דהא לית ליה בביה ולא מירי' ואפי' שידה הנותן שלא היה
לו ביד הנפקד כלום אינו חייב למקבל כלום ומתנה בט
בטעות היתה שאלה לא"ל הלא זל ראובן קנה סחורה מל
מלוי והמחזהו אצל שמעון ואמר שמעון לפרוע ללוי אמפי
ס' היה סגור שהיו לראובן מעות בידו ופרע קצת ללוי ושוכ
עיין בחשבוןו ומצא שלא היה חייב לראובן כלום ולא רצה
ליתן יותר ללוי הדין עם שמעון כיון שהיתה הסחורה כבר
ביר' ראובן קודם שהעמיד לוי אצל שמעון וכדיר שמעון
ליתן ללוי המעות בלא קנין מטעם ערב לא מחייב דהוא ל
ליה ערב שלא בשעת מת' מעות ומשום מעמד' שלשתן לא
יחייב כיון שלא היה לו בידו כלום אכל המעות שכתן כבר
כבר ללוי אינו יכול להוציאם מידו בבענה שטוען וטעיתי
ולא היה לראובן בידי כלום דאמרינן שכתן לו כדן לקיים
דבריו שאמר ליתנם לו אפי' אם ידע דלא משתעבד כיון
שלא היה חייב לראובן כלום ח' ה' כיחא ליא דליקום בהי
בהימנותיה ואינ' דלא בעי למיתב ליה טפי מ' מ' אמרינן
דעתיא במאי דחייב ליה כבר כיחא ליה דליקו' בהימנות'
יער דלא מהימן לומר שטעה כדי להוציא מה שכתן כבר

אדרבה אמרינן דקד' יפה ואילו לא היה לו בידו משל י' וזו
ראובן לא היה נותן בשכיל ללוי ראובן חכר חכירות מהק
מהקהל והקהל היו חייבין לשמעון כ' והובים העמידו הק
הקהל לשמעון אצל ראובן שיתן לו מאותה החכירות כ' וזה
והובים וכתרצה ליתנם לו וכשאר החכירות עשה לקהל ו
סטר עליו אכל כתבטל החכירות ושאל שמעון כ' והובים
סלו מהקהל ואומר בשאמר ראובן לתתם לו בשכילכם חו
אבי שתקתי ולא סלקתי ידי מכס חלא אם יתן אקבל וכל
שכן שכתבטל החכירות והקהל אמרינן אעפ' שכתבטל הח
החכירות לך לתבוע את ראובן ה' והובים תפוצה כיון ש
שנתחייב ראובן לקהל סכום ידוע ממון החכירות והתנה
ליתן ממנו כ' והובים בפני הקהל ובפני שמעון ונאמר הק
החכירות בענין שאין בו חזרה אם לא מדעת כלום קנה
שמעון במעמד שלשתן וחייב ראובן ליתנם לשמעון אעפ'
שכתבטל החכירות ואפי' לא יכבו הקהל אונתם כ' והובים כ
כי כבר נתחייב ראובן לשמעון ולא יפסיד שמעון חס רח
ראובן בטל החכירות מדעתו ונא דמי' להיהא דעייכתי כ
בחסבוכי ולא פא ליה גבי ולא מירי' דאמרינן דהוי קנין
בטעות וחוזר אלמא כיון שמתברר שאין הלוי חייב מל'
כלום לא זכה המקבל אעפ' שהיה במעמד שלשתן ובקנין
דהתם כתברר הדבר בעדים שבע' מעמד שלשתן לא היה
חייב לו כלום אכל הכא בשעת המעמד היה חייב לקהל ז'
ונתחייב גם כן הוא לשמעון אם כתבוצ אכל לבטל החכ'
החכירות החוב שנתחיי' הוא בו לשמעון אי אפטר לו לה
להפקיע הילכך חייב ראובן ליתן לשמעון כ' והובים וצריך
היא לתבועו לרין ולהוציאם מידו ולא מן הקהל אמנם אם
ראובן גברא אלמא היא ולא ציית דיכא חו שאין לו כהסים
חייבין הקהל לפרוע לשמעון וכן אבי אומר אומר בכל ש
מעמד שלשתן אעפ' שאמר למקבל ליתן' במעמד' שלשתן
לא כפטור הנותן בשתיקתו של המקבל אלא ח' כ' פטורו בפי
בפירוש ראובן תבע ונכה משמעון והסיכו מנה היה לך כי
בידי אכל פרעתי שהעמדתך אצל לוי וכתרצה ליתנו לך
בשכילי ובגבית ממנו קצתו בפני והביא עדים על זה סלי
כתרצה ליתנו לו ושאמר לו שמעון אז מעתה לא תתבע מ
ממנו כלום שהרי לוי יתן לך בשכילי ושתק וראובן חומר
סלא כתרצה לגבות מלוי ושתק מפני שלא חשש לדבריו ומ
ומה סגבה מלוי הוא ממנה שהיה הוא חייב לו אכל מזה ה
המנה לא גבה ממנו כלום חייב שמעון לפרוע לראובן ואי
ואינו כאמן בשבועתו שפרע לו הוא או אחר בשכילי שהרי
מורה שהיה חייב לו מנה אלא שאומר שפרעי במה שחע
שהעמידו אצל לוי וכדיר לו ליתן לו המנה בשכילי וחשב כ'
כאילו פרעו' בזה וכפטר ממנו ח' כ' וראי' לא פרעו פעם א'
אחרת ואותו פרעון לא היה פרעון סלא כתחייב לוי לראו
לראובן במעמד שלשתן כיון שלא היה לשמעון ביד לוי כל'
אלא שאמר לפרוע לראובן בשכילי לפיכך חייב שמעון ל'
לפרוע לראובן אמנם מה שאמרת סגבית מלוי מקצת המ
המנה בפני זו טענה ודאית היא אעפ' שלא כתחייב לוי מן
הדין ליתן לראובן בשכילי כלום מכל מקום כיון שהוא ט
טוען טענת כריא שכתביו קבל פרעון

ומביאנו לב' ד' יפטר הערב עד שיסעף הלוה שאין לו
מה לפרוע הדין ערב שבת בין השמשות ובמוצאי שבת
וכרח לא נפטר הערב וכל זמן שלא בא הלוה יכול הערב
למנוע לא אפרע לך עד שתביא ראיה שלא פרעך ואם ה
התנה המלוה עם הערב שיהא כאמון לומר כל זמן שלא פ
פרעו הכל לפי תבא ואם אמר המלוה ממי שארנה אפר'
כתב ה' יוסף הלוי שיכול לפרע מן הערב תחילה אפילו
אם יש לו נכסים ללוה אבל דבינו תם פי' אעפ' שאמר ממי
שארנה אפרע לא יפרע מן הערב תחילה כל זמן שיש ק
קרקע ללוה אפי' הוא זיבורית חלף כותבין ארכתא על
נכסי הלוה ומורידין אותו לנכסיו אפי' אם היו משועבדי
גובה מהלקוחות קודם שיגבה מן הערב אבל אם אין לו
ללקח קרקע ידוע אז יתבע את הערב ואין צריך לחזר
אחר הלוה אולי יתן מטלטלי דלהבי מהני מה שתתנה מ
ממי שארנה אפרע דמספקא לא מטרחינן ליה לילך אחר
הלוה וכן כת' חז' הרמב"ם ז"ל ואם אמר בפירוש ממי שארנה
אפרע תחילה ודאי יכול לתבוע לערב תחילה אפילו יש לו
נכסים ללוה והלאה כתב שאפילו אמר בפירוש ממי ש
שארנה אפרע תחילה לא יתבע לערב תחילה אם יש נכס'
ללוה ואם לא' הרמב"ם ז"ל כתב כסברא הראשונה למעלה בסי'
קט בתבתי נזה דינו של המלוה עם הערב כשיש יתומים
קטנים וכן מן הקבלן יכול לפרע אפילו יש נכסים ללוה
ואיזהו קבלן כל שאמר תן לו ואני אתן לך אם הוא טע'
מתן מעות ואם הוא לאחר מתן מעות יאמר מה שנתת לו
לזה אני כותן לך וכן ממי אם אמר תן לו ואני קבלן אבל
אם יאמר לו הלוה ואני ערב הלוה ואני חייב לך הלוה
ואני קבלן או תן לו ואני פרע תן לו ואני חייב לך תן לו
ואני ערב ככולהו הוי ערב ואינו יכול לתבוע תחילה ולא
לפרע ממונו כל זמן שיש נכסים ללוה עד שיאמר לו תן לו
ואני כותן לך או תן לו ואני קבלן או יוכל לפרע מאיזה
מהם שירצה ואין שום אחד מהם יכול לרחותו על חברו
כתב בעל התרומות שאם אמר תן לו ואני חייב ליתן לך
דהוי ערב הואיל שאמר באמצע חייב אעפ' דאמר בסוף
ואני אתן לך אין זה אלא סיוס הדבר של ואני חייב וכתב
עוד שצריך לכתוב בטור הקבלנות ואני אמרתי לו תן לו
ואני אתן לך חב' אם כתב בהתם ערב קבלן יד בעל הש
הטור על התחתונה אולי אמר לו הלוה ואני קבלן שאינו
אלא ערב ואם לא' הרמב"ם ז"ל כתב אעפ' שאינו מפרש בו אלא
שפתח בו פלוני קבלן מהתמא בלשון המועיל להיות קבלן
קאמר והלמה כתב דתן לו ואני פרע או תן לו ואני חיי'
הוי ממי קבלן ואם לא' הרמב"ם ז"ל כתב כסברא הראשונה ואם
לקח הערב או הקבלן המעות מיד המלוה וכתבם ליד ה
הלוה או אין למלוה על הלוה כלום ואין יכול לתבוע אלא
את הערב ומיהו אם אין לערב גובה מהמלוה מדרבי נתן
והלמה כתב דהא דאמרין כסברא הערב וכתן ליד הלוה
שחין למלוה על הלוה כלום דווקא בקבלן אבל בערב אעפ'
שנשא וכתן ביד לא נפטר הלוה כיון שאמר לו בלשון ערבו'
המשעבדי ללוה ממי קא מכין ולא נהירא לא' הרמב"ם ז"ל
ג' דף ביה בין ערב לקבלן וכתב עוד דאם לא' הרמב"ם

וקבלנות היינו בשתבע הלוה מהמלוה סלנום וכנס ה
הערב עמו בדבר בלשון ערבות או בלשון קבלנות אבל ה
אם לא דבר הלוה עם המלוה כלום אלא רחובין אמר לו
לשמעון הלוה ללוי מעות ואני פרע הלוה ואני כותן לך
או הלוה ואני חייב לך אין לשמעון על לוי כלום אפילו כ
כתבם לו מידו לידו אלא על רחובין שחומר לו הלוה וכן
ובשליחותו של רחובין כתבם לו ביד כתב בעל התרומות
קבלן שלא נשא וכתן ביד ומכר הלוה כל נכסיו אעפ' שיש
נכסים לקבלן אם ירצה המלוה לטרוף מהלקוחות של ה
הלוה אינם יכולין לרחותו אבל בני חורין של הקבלן לומר
אין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני
חורין לפי שרשות ביד המלוה לגבות מהלוה או מהקבלן
מאיזה מהם שירצה והרי חל שיעבדו על נכסיו הלוה ש
שמכר להם ועל נכסיו הקבלן לתיכף יכול לגבות מאיזה
מהם שירצה וכן הדין בשנים שנכסו אחרתין זה לזה ומ
ומכר אחד מהם נכסיו אבל קבלן שנשא וכתן ביד חייב
יכול לגבות מן הלקוחות של הלוה אלא אם כן אין נכסים
לקבלן ערב או קבלן שפרעו למלוה טעמי
עדים אס' פרעו קודם שנודע אם פרעו
הלוה וטוען הלוה שכבר פרעו חייב לערב כלום שלא
הרשהו לפרוע אלא כשאינו פרוע עדיין אבל לא כשהוא פ
פרוע אבל אם פרעו אחר שהביא המלוה ראיה שלא כת
נפרע צריך הלוה ליתן לו כל מה שפרע בשבילו בין ש
סכתחייב הלוה למלוה בטור בין סכתחייב לזה למלוה על
פי' או בלא עדים כלל וכתב הרמב"ם ז"ל כמה דברי חמור'
שאמר לו הלוה בשעה שנכשה ערב ערבי ונשם אבל אם
מעצמו עומד ונכשה ערב או קבלן או שאמר לו הלוה ע
ערבני ולא הרשהו הלוה שיתן ויפרע החוב אין הלוה חיי'
לשלם לו כלום והלאה השיב עליו דרובה למר דבסתמי
כיון שאמר לו ערבני כאילו הרשהו דמי ואין הערב גובה
מהלוה עד שיביא עדים שפרע בשבילו אבל כל זמן שא'
לו עדים אינו גובה ממנו כלום אפי' אם שטר החוב בידו
אינו מועיל לו לגבות ממנו כלום שיכול לומר פרעתי לו
למלו' והחזירו לו וכפל ממני ומנחתו או לא פרעתי עדין
למלוה וכפל ממנו ומנחתו או הפקידו בידך או יכול לומר
לו פרעתיך כי אין שטר החוב שבידי ראיה לעשותו מלוה
בשטר ואם כתב המלוה לערב קבלתי ממך דמי החוב מ
מהני ליה לגבות מהלוה וכגון שחפרש הערבות בשטר
או שהלוה מודה בו דאם לא כן מה אנו יודעין בו שהוא
ערב ופירש דש' שאז הוי לבבי במלוה בשטר ממנו לטרוף
בו אפילו מהלקוחות שקנו מהלוה וה' יוכה פירש דאעפ'
דכתב לי קבלתי ממך לא מהני ליה אלא לבבי הלו' מעצמו
שאינו כאמון לומר פרעתי אבל אינו יכול לגבו ממשעבדי
שמכר הלוה עד שימסור לו המלוה שטר חוב ויקבנו לו ד
דרך קמן שטרות שלא תהא תביעתו הדיעה על פה היא
הדין ממי אם כתב הלוה לערב כשהכסיו ערב הריני מ
משעבד לך עצמי ונכסי מעכשיו שכל זמן שיתפרע חותנו
חוב שנכשית ערב עליו לפלוני המלוה כאילו קבלתי
המעות ממך הרי זה גובה מהלקוחות ומהיהיוני גדולים

המשכן צריך להחזיר ללוגה ופירש דבכל חוב איירי וכן
כתב הרמב"ם ז"ל אבל דת פירש דלא איירי אלא בפירע
חוב מזונות אשתו שאין חיובו כל כך ברור אעפ"י שהוא ח
חייב במזונות אשתו דאם לא היה זה מפרנסה לא היה ח
הבעל חייב שהיתה מצמצמת במזונותיה אם לא הייתה מ
מוצאה מי שמפרנסה אבל בשאר חובות לא וכן היא מ
מסקנת א"ח הראש ז"ל מי שמשכנו אותו לפירוע בשביל ח
חבירו פטור מלשלם לו אלא אם כן משכנוהו בשביל המס
שעל חבירו ליתן לו צריך זה שעליו חיוב המס לשלם לו
והרמב"ם ז"ל כתב דווקא שמשכנוהו בשביל מס הקצוב והוא
שלקח ממנו בפירוש בשביל פלוגי ובפני עדי' אבל תפשוהו
בשביל חבירו על מס שאינו קצוב אינו צריך לשלם לו
שאלה לא' הראש ז"ל ראובן ושמעון היו להם שטרות ב
בשותפות והיה כל אחד מהם חייב מס לקהל והיו השטרות
ביד ראובן ולקחו אותם ממנו בשביל מס שהיה חייב וגבו
אותם ושאלו שמעון מראובן חלקו מן השטרות ואומ' כיון
שפרעת בהם המס שלק' תפריע לי חלקי מהם וראובן אומ'
כיון שגבה אותה חייב במס ואותם שטרות היו של שנינו ע
עלה חלקי מהם בפירעון מס שלי וחלקך בפירעון מס ש
שלך הדין עש שמעון כיון שניכו לראובן מס שלו מפירעו'
אלו השטרות תרי פרע חובו בשל חבירו וצריך לשלם לו
ומה שאומר לפירוע בחלקו בשביל המס שהוא חייב אינו
טענה כיון שחייב לפירוע לו חלקו מהשטרות אינו פירעון
אם לא שיתנהו ליד שמעון או למקום שנה ליתנו אבל לי
ליתנו בעל כרחו של שמעון לפי שיש לו ממון ביד שמעון
לאו כל כמיניה ולא פירעון הוא ראובן תבע מנה משמעו'
וזומר אמת היה לך בידי אבל אני רוצה לתפשו בשביל
שמשכנו אותי בשביל מס הקהל ואני איני פורע מס בבאן
והקהל חייבים לפירוע לי ואתה מפורעי המס ואני רוצה
לגבות ממנה שיש לך בידי הדין עמו כיון שמשכנו אותו
בשביל מס הקהל אם הוא תופש בממון אחד מהקהל יתפ
יתפשו בחובו כי אינו מחוייב לגבות על הפקס מכל א
אחד ואחר כי הם שותפים לפירו' חובו והם אחרתין זה לזה
הערב לחבירו משתעבד מן התורה אפילו
קב"ט בלא קבין במה דברים אמורים בשערינו ב
בשעת מתן מעו' אע"ג דמשתעבד כפשיה בלשון אשמהכתא
אם לא יפרע פלוגי אפי' אפרע לך חייב דבההיא הנאה ד
דקא מחימין ליה גמר ומקנה משתעבד כפשיה אפי' אם א
אין נכשים ללוגה אבל אם לאחר שהלגהו אמר אני ערב או
שהיה אחד חונק את חבירו ליתן לו שלו ואמר לו הנח לו
ואני אתן לך או שהמלוה תבע מלוה חובו ואמר לו הנח
לו ואני ערב לך בכל איני אינו משתעבד אלא בקבין וערב
דבית דין לא בעי קבין ולכאורה נראה ערב דבית דין הי
היינו שנעשה ערב בפני בית דין והרמב"ם כת' אע"ג דאמ'
בפני בית אפי' ערב לא משתעבד אלא אם כן היו רוצין בי'
דין לגבות מהלוגה ואמר להם הכיחוהו ואפי' אתכם או ער'
לכם הואיל ויש לי הנאה דחיימכוהו בית דין באותו הנאה
משתעבד עצמו וערב היצא לאחר חיתום שטרות פירוש
שטרות פ' לאחר שחתמו העדים בשטר כתב ואפי' ערב

וכיבר דכתב ידו הוא זה או שהעדים מעידין עליו כתב
הראב"ד ז"ל שהוא משתעבד בלא קבין לבבוב ממנו מבני ח
חורין דהוא ליה כמו מנה אפי' חייב לך בשטר שהוא מס
משעבד לו וכן כתב הרמב"ם וה"ל משה הכהן כתב שאינו
משעבד וכן כי משתעבד וכשם שאין הערב משתעבד אלא
בקבין או בשעת מתן מעות או בבית דין כך הקבלן אינו
משעבד אלא באחד מהדרכים הללו שאין חילוק ביניהם
אלא לענין שיעבור כתובה כאשר פירשתי בהפר אכן הע
העור וכל היכא דבעי קבין אי לא קנו מיניה אינו גובה
ממנו אפי' מבכאי בני חורין אפילו כתב לו שטר כעשה לו
ערב בקבין וכתב לו שטר יש לו דין מלוה בשטר לטרוף מ
ממשעבדי לא כתב לו שטר אעפ"י שנעשה ערב בקבין דינו
כמלוה על פה ואינו גובה אלא מבני חרי והרמב"ם כתב ה
היכא דקנו מיניה טורף ממשעבדי אעפ"י שלא כתב לו ש
שטר וכן ערב בבית דין דלא בעי קבין גובה ממשעבדי ד
דהעמדה בבית דין והודאה בבית דין בשטר דמיא וכן ע
ערב היוצא קודם חיתום שטרות וכתבי ביה פלוגי ופלוני
ערב אע"ג דלא קנו מיניה משתעבד כיון דכתב ליה שט
שטרא וכן כתב הראב"ד דבקבין לחוד משתעבד אפילו לג
לגבות ממשעבדי ורב האי כתב כסברא ראשונה דכלא ש
שטר אינו גובה אלא מבני חרי אע"ג דקנו מיניה והכי מ
משתעבד לא עשה לו הערב שטר בפני עצמו אלא כתב ה
הערבות בשטר החוב יש לו דין מלוה בשטר במה דברים
אמורים שכתבו קודם חתימת העדים אבל אם כתבו ח
אחר חתימת העדים אעפ"י שהיה בקבין אינו גובה אלא מ
מבני חרי ואפי' שכתבו לפני חתימת העדים דוקא שכתב
פלוג' לוגה מפלוג' ופלוג' ערב בו שאז חוזר על כל מה שלמעלה ו
והקבין חוזר על הכל אבל אם כתב פלוג' ערב בלא וי"ו אז
הוא תחילת דבר ואינו חוזר על הקבין של מעלה והוא ליה
בערב בשטר בלא קבין אעפ"י שהערב משתעבד בשבט המ
המלוה ליפרע לא יתבע את הערב תחילה אלא יתבע ללוגה
ואם תבעו ואומ' לו פירעתיך והיה מלוה על פה כשכ' הים
וכשטר הוא והערב ואפי' אם אין ללוגה נכשים ידועים כמו
הקרקעות ויש נכשים ידועים לערב לא יגבה מן הערב א
אלא צריך לחזר אחר הלוגה אולי יש לו מטלטלי חזר אחר
הלוגה ולא מצא לו כלום צריך לישבע שאין לו כלום בתקנת
הגאונים קודם שיפרע מן הערב וצריך לכלול בשבעתו
שעדין הוא חייב לו חוב זה שלא יעשו קנוכיא על נכסי ה
הערב ואינו יכול ליפרע מן הערב עד לאחר ל' יום מיום
שכתב חייב הערב לשלם שלא יהא כחו של הערב גרע מכחו
של לוגה עצמו ואם התנה עמו הכל לפי תכאו ואם אין הלוג'
לפנינו צריך להודיעו אם הוא קרוב כרי שיוכל שליח ליל'
ולבא תוך ל' יום ואם לא יתן לא אז יתבע לערב ואם הוא
במדינת הים שאי אפשר להודיעו ואין לו באן נכשים או
אם הוא גברא אלמא דלא ציית דיכא אז יתבע את הערב
ואחר כך יחזור הערב על הלוגה ויוציא ממנו או יכדוהו
עד שיפרע לו מה שפרע בשבילו כתב רב כחשון אמ' הער'
תנו לי זמן ואביאנו לכ' אי ידיע היכן הוא יהיבין ליה זמן
כשיעורא דאייתי ואי לא ידיע יהיבין ליה זמן שלשים יום

ראובן שמכר שדה לאמעון וכל לוי וקבל עליו אחריות ה
המכירה אפילו בשעת המכירה לא נשתעבד שלא על אמ
אמונתו קנה השדה שפעמי' אדם קונה שדה שלא באחריו'
דעבד חייב דמכר דרעא ליומיה ואם קנו מידו לשלם
ללוי מחר זה בכל עת שיתבענו שמעון חיי' והלאה השיג
עליו וכתב שיכנס הוא זה שאם אחר כן בשעת מתן מעות
משתעבד שאין באחריות משום אסמכתא שאלה לאדוני
אני הראש זל ראובן קנה שדה משמעון ועשה לו שטר ו
ואמר לו שיעשה לו שטר גם על אשתו ולא היתה כאן כ
נתערב לוי בשבילו שלכשתבא שתעשה גם שטר עליה ולא
רצתה ותבע ראובן ללוי הערב שיעשה לו הוא שטר על כ
נכסיו בכדי דמי הקרקע וטוען הערב שאינו רוצה אלא
יחזיר לו מעותיו הדין עם הערב כי לא נדר לו שמעון ה
המוכר אלא שתעשה אשתו השטר ואם לא תעשנו תתבטל
המקח וכיון שלא כתחייב המוכר אלא בחזרת המעות גם
הערב לא נשתעבד אלא לדבר זה ואם ירצה ראובן הקונה
לבטל המקח יחזיר השטר שעשה לו שמעון ושמעון יחזיר
לו מעותיו כתב ה'מכר זל ערב ששיעבד עצמו על תבאי
אעפ' שקנו מידו לא משתעבד שזו היא אסמכתא כיצד א
אמר לו בשעת מתן מעות תן לו ואני ערב אם יהיה כך ו
ה'ך ואם לא יהיה כך לא ישתעבד שכל התולה שיעבד
שאינו חייב בו כי אם באם יהיה ואם לא יהיה לא גמר ו
ומקנה אעפ' דכל ערב הוי אסמכתא דאמר אם לא יפרע
הלוה אני אפרע ואם יפרע לך לא אפרע שאני כל ערב ש
שלא תלה שיעבדו בדבר אחר ובהיא הכאה דמיהמן ל'
גמר ומקנה אכל הכא כיון שתלה שיעבדו בתבאי לא ג
גמר ומקנה דסמכיה שיתקיים התבאי ולא שיעבד אכל אם
קנו מיניה מעבדיו שיתחייב לו בממון זה אם יתקיים ה
התבאי הכל לפי תבאו שכל קנין מעבדיו אין בו משום
אסמכתא ע' כ' ויש אומרים שמשתעבד אפילו בלא קניין ש
שאין בערבות משום אסמכתא וכתב עוד ה'מכר מי ש
שאמר לחבירו הלוהו ואערב לך לגופו של לווה זה ולא ע
ערב לו לעצמו של ממון אלא כל זמן שתדע אבי אביאנו
לך וכן אם אמר לאחר שהלוהו ותבעו הכיחכו וכל זמן ש
שתתבענו אני אביאנו לך וקנו מידו על זה אם לא יביא
לו הלוה יש מהגאונים שהורו שחייב לשלם ויש מי שהורה
שאפילו התנה עליו ואמר לו אם לא אביאנו לך או אם י
ימות או שיגרם אהא חייב לשלם לך הרי זו אסמכתא
ולזה דעתי כוונה ע' כ' והלאה כתב עליו דלא אסמכתא
מהכא שהרי סילק אותו בגמרא אלא אם אמר לו בשעת
מתן מעות הלוהו ואערב לגופו ואם לא אוכל להביאו א
אשלם לך לית דין ולית דיין שחייב לשלם לו ואם לא אמר
לו כך למה יתחייב לו ממון אכל יש לו שיביא גופו תחת ג
גופו עד יתפטר עמו וכתב עוד ה'מכר מי שלא פירש ד
דבר קצוב שערב בבין שאמר לו כל מה שתתן לי אערב לך
או מכור לו ואני ערב יש מהגאונים שהורו שאפילו מכר
לו בגזרת אלפים או הלוהו מאה אלף הערב משתעבד כ
בכל ונדחה לי שאין זה הערב חייב כלום כיון שלא ידעה
ה'בר משעבד עצמו בו לא סמכה דעתו ולא שיעבד עצמו

מדברים של טעם הן למכין עד כאן והלאה כתב אם כן
לא ברב ולא במעט עד שהרעת מבעת לשם שהוא רביל ו
ואמיר משתעבד וכתב עוד ה'מכר האומר לחבירו ערב
לפליגי בכך וכך ואני ערב לך הרי זה כמי שאמר הלוהו
ואני ערב וכשם שמשתעבד הערב למלוה כך משתעבד
ערב שני לערב ראשון ודין ערב ראשון עם המלוה ודין
השני עם הראשון אחד הוא **קלב** עבד
או אשת איש שערבו לאחרים חוב
כבכסו קבלים וכתחייבו לשלם אין חייבים עד שיסתחרר
העבד או תתאלמן האשה או תתגרש אבל קטן שערב לח
לאחרים הורו הגאונים שאינו חייב לו לשלם ח'ך להשיגדיל
שאין לקטן דעת לחייב עצמו בדבר שאינו חייב בו לא כ
בערבות ולא בכל כיוצא בזה וזה שנתן מעותיו על פי ה
הקטן אבד מעותיו ואשה פגויה שערבה לאחרים ונסחת
דיכה כחילו לותה ונשאת שאם ערבה על פה חניה חייבת
לשלם כל זמן שהיא תחת בעלה עד שתתאלמן או תתגרש
ואם ערבה בשטר גובה ממנה שהכניסה לבעלה כתב
ה'מכר שנים שערבו לאחד כשכא המלוה לפרע מהערב
יפרע מאיזה מהם שירצה ואם לא היה לאחד מהם כדי ה
החוב חוזר ותובע משני דמי שאר החוב ואחד שערב כ
בשביל שנים בשיפרע המלוה יודיעו בשביל איזה מהם ה
הוא פורע כדי שיחזיר עליו והלאה השיג עליו וכתב ח
אינו מחזור בלל שיפרע מאיזה מהם שירצה אלא לפי המ
המכה ולמדיו ממכה הגוים לישראל וכן כתב ה'מכר
שאם יכול לפרע משניהם לא יפרע מ' מהם הכל אלא
גובה מזה מחצה ומזה מחצה אלא אם כן שאין לאחד מהם
אז גובה מהשני הכל ואם אמר ממי שארצה אפרע יפרע
מאיזה מהם שירצה פרע אחד מהם כל החוב למלוה זכ
וכירר זה בעדים או בהתקבלתי שכתב לו שפרעו הכל ח
חוזר ותובע מחבירו את חלקו כדין ערב שתובע את ה
הלוה כשמצרר שפרע בשבילו כתבו הגאונים שנים
שנכנסו ערבים ופטר המלוה אחד מהם יכול המלוה לת
לתבע כל הממון מהערב השני שלא פטר אותו לפי שה
שהממון כולו כתקיים על כל אחד ואחד מהם ולאחר ש
שפטר פטור ולאחר שלא פטר לא פטר נשאר עליו ועל
הלוה החוב עד זמן פרעונו וזה כוונה לדברי ה'מכר זל
שיכול לבנות כל הממון מאיזה מהם שירצה
קלב כל דבר המיטלטל שהוא ביד האדם
כאמן לטוען עליו שהוא שלי אפי' אם
יביא המערער עדים שהוא שלו ואומר למיחזק הפקדתי
בידך או השאלתי לך כאמן המוחזק למר מכרתו או כ
כתתו לי במתנה ונשבע היסת שהוא בדבריו לפיכך אם
טוען המיחזק משכון הוא בידי כאמן עד כדי דמיו בש
בשבעת היסת בדפרישי' לעיל וכתב ה'מכר אעפ' שיכול
הוא לטוען לקוח הוא בידי וכאמן בהיסת אם טוען שלך
הוא אכל אתה חייב לי כך וכך נשבע בגקיטת חפץ וכוטל
כדין כל הנשבעים וכוטלים וכתב ח' ה'מכר זל בתשובה
שאם טוען כתחייב לי עד כדי דמיו מעסק משא ומתן ש
שביטנו שכתב הדבר

שאין לך מלוא בשטר גדולה מזו ערב שפרע למלוא ולא
 בקש ממנו השטר אין הלוא חייב לשלם לו מה שפרע בש
 בשבילו שהרי פגע במה שהניח השטר ביד המלוה ולא
 יפרע לו עד שיחזיר לו שטרות מת הלוא וקדם הערב ופרע
 למלוא קודם שהודי' ליורש' אם נודע שלא כפרע המלוה
 כבין שהודה הלוא קודם מותו שלא פרע לו שטרותו על ש
 שלא רצה לפרוע או שעדיין לא הגיע זמן הפירעון חוזר
 וגובה מהיורשין מה שפרע בשבילם אפי' הם קטנים ואם
 אין שם אחד מאלו הדרכים אינו חוזר על היתומים קט
 קטנים ואם הם גדולים חוזר ונפרע מהם אם היתה מל
 מלוא בשטר ואם היה ערב לבני ופרעו אז בכל ענין אינו
 חוזר ונפרע מהיתומים דאכא למיחש שאביהם התפיס
 צרי' לערב כנגד החוב קודם שנכנס להיות ערב מפני
 שדרך הגוים שתובעין לערב תחילה ולפיכך לא נכנס לע
 לערב עד שהתפיסוהו צרי' אבל אם הודיעם שהגוי תב
 תבעו והרי הוא נותן לו חייבין לשלם ומיהו צריך להביא
 רחי' שפרעו בין בשבא ליפר' מהיורש' בין בשבא ליפרע
 מהלוא בעצמו בדפידותי **קלא** תשובה לרב
 אלפס ערב שנכספיים להיות ערב וחזר ו
 ואמר למלוא חוזרני כי קודם ההלואה יכול לחזור בו ק
 קודם שיתן המלוה המענות ליד הלוא ואפילו קנו מידו
 ואם לא שמוע אליו המלוה ונתן המענות אפילו קנו מידו
 איהו דאפסיד אפסידה ואין לו על הערב כלום אבל לאחר
 מותן מענות שצריך קצין והמענות כבר נתונים אין לאחר
 קצין כלום כתב הרמב"ם ז"ל האומר לחבירו ערבת לי וה
 והלוא חומ' לא ערבותי או שאמר הערב ללוא אתה הרשיתי
 לערוב אותך וליתן והלוא אומר מדעתך ערבת או לא ע
 ערבת כלל או שאומר הערב ללוא פרעתי למלוה בשבילך
 והוא אומר לא פרעתי או שאומר כן פרעתי אבל נתתי לך
 מה שפרעת או שאומר המלוה ערבת לי במאתים והוא א
 אומר לא ערבת לי אלא במאה ובכל אלו הטענות וביוצא ב
 בהם המוציא מחבירו עליו הראיה או הכתוב ישבע פ
 שביעת הישת או שביעת התורה אם הוא מודה מקצת כ
 כשאר טענת ממון כתב הרמב"ם ערב או קבלן שתהא
 מהלוא להוציא מהערבות אין שומעין לו אפילו שהלוא
 מוכח ככשי' כמו שאין המלוה יכול לתבוע חובו תוך ה
 הזמן אף אם הלוא משפיד בכסיו כך אין זמנו של הערב
 על הל' עד לאחר שפרע בשבילו ע"כ ואני כתבתי למעלה
 שגם המלוה יכול לשאול מעיתיו תוך הזמן אם הלוא מכ
 מוכח ככסיו עוד כתב הרמב"ם בתשובה ערב שבא אצל
 הלוא בזמנו והתרה בו בפני עדים שיתבע ממנו מהלוא
 יאם לאו יפטר מהערבות ולא רצה המלוה והאריך הזמן
 ללוא אין הערב נפטור בכך ואין צריך לומר בקבלן שתוב'
 נמי שירצה ובזמן שירצה שאם האריך המלוה ללוא זמן ה
 הפרעין שלא כשטר הקבלן בכך ואפילו היו ככס' ידועים
 ללוא והערב אומר למלוה רד עם הלוא לדין וגבה חובך
 מככסיה הלוא והאריך הזמן ללוא וכינתי בשטרפנו הככס'
 גיבה מהערב כלל של דבר נכסוהי דאיכס ערבין ביה
 וככס שחרם מאריך ללוא וקובע לו זמן וחוזר וגובה מכ
 יבכס' בין שהוא במדינת הים בין שמכרן אחר כך כך ה

הוא גובה מן הערב ע"כ וכדאח' שאם תובע את הלוא נ
 בזמנו שיובאנו מן הערבות הדין עמו כי יאמר לו לא
 כתבתי להתערב בשבילך אלא עד זמן פלוני תשובה לרב
 אלפס ישראל שהיה חייב לחבירו בשביל גוי והערב נטל
 משכון מהגוי ונתכו למלוה וכל לו הגוי אצל הערב בערב
 שבת בין השמשות ואמר ליה היה ערב בשבילי לזה שאם
 חייב לו שיחזור לי משכוכי שאני צריך לו ואמר לו הערב
 כבר נכנס שבת ואני עומה שום ערבות פייסוהו גוי לער'
 עד שאמר למלוה הריני כמו שהייתי והחזיר המלוה לגוי
 משכוכו לאחר זמן תבע המלוה לערב טען בשאמרתני ה
 הריני כשהייתי לא היה ברעתי כקודם שבא המשכון
 לידך אלא כמו שהייתי לאחר שבא המשכון לידך שלא ה
 הייתי משועבד לך וראיה לדבר שבב' ראית סרבותי
 כנגד הגוי מלהכנס ערה בשבילך ותליתי הדבר באיסור
 שבת הדין עם הערב שהיה לו למלוה לפרש ערבותו ואף
 על פי כן חייב הערב לשיעור להוציא החוב מיד הגוי
 תשובה לרש"י ישראל שהיה כידו משכון מגוי והגוי שאל
 ממנו שיחזירו לו בערב ישראל והודה לדבריו וקבלה ה
 הגוי ישראל והתרה בו בלשון הקדש אני מתרה כך שלא
 תקבלני ערב ואומר בפני הגוי אני ערב לך הדין נותן פ
 שחייב הערב כיון שזה מסר לגוי משכון שכידו על פיו וז
 והרי הוא בערב בשעת מתן מענות שאין צריך קצין ותת
 והתראה שהתרה בו אינו כלום שהוא היה לו לישמע מן
 הגוי ולרחותי מלהיות ערב לו וכיון שלא עשה כן אלא שה
 שהודה בערבות בפני הגוי אינו יכול הלוא לשמוע ולומר
 לגוי אני מקבל לזה ערב שהכל יודעין שראוי הוא שיקב
 שיקבלוהו לערב והוא כבר הודה לגוי שיחזיר לו המשכ'
 על ידי ערבות שאלה לא' הראש זל ראובן חבר חבירות
 מפרש וככנס שמעון ערב בשבילו והלך לו ראובן והוצרך
 שמעון לפרוע בשבילו בשבא ראובן תבע שמעון מה שפר
 שפרע בשבילו ואין לו לא היה לך לפרוע כי כבר פרעתי
 ויש לי שטר פרעון ממנו אחר לו שמעון מצרפה לפרוע
 כל זמן שלא הנחת בידי שטר הפרעון או שהנחת עיקר ש
 שטר החוב כיון שמודה ראובן שהכסיו ערב חייב לפרוע
 כל מה ששומעון מברר שנתן לגוי אפי' שהגוי תבע ממנו
 הממון שלא כדין ואכנסו ליתן לו כי הדבר ידוע שידם תקי
 תקיפה עלינו וצריך ליתן לו כל מה שתובעו וזה ידע רא
 ראובן ששם אותו ערב לגוי וקבל עליו שיעבור זה לפנותו
 ולשלם לו מכל היזק שיב' לו מהגוי אעפ"א פ' כן בש"מ
 שטוען ראובן שיש לו שטר פרעון מהגוי אינה טענה כלל
 זמן שהניח עיקר השטר ביד הגוי ולא כתב בו הפרעון
 יכול לגבות בו מהערב על כן הוא צריך לפרוע לערב כל
 זה שיברר שפרע בשבילו והבירור יהיה ע"י עדים או ע"י
 פיתקא של הגוי נכרת שקבל מפלגני כך וכך או שכתב
 בשטר ביני שני שפרעו כך וכך וכן שנים שקבלו
 חבירות מגוי וכעשו ערבין זה לזה והגוי מצא אחר מה
 מהם ונכח ממנו חייב חבירו לפרוע חלקו מכל הפסד
 שבא לו מחמתו הגוי ואם הוא היה מזומן לפרוע חלקו
 והפסד בא לי מכח חבירו שלא פרע חייב חבירו לפרוע
 לכולם ההפסד כתב הרמב"ם

חין האומן באומן ודין זה פלא הוא צניני עכ' ירד האומן
 מחומותיו הרי הוא כשאר כל אדם ואומן אפי' בבלי שבא
 לידו בעורו אומן והוא שגשתהו בידו אחר שירד מאומן
 מחומותיו ומן שאין דרך להניח כל כך כלים בבית האו
 האומן אחר שגדע שירד מאומנותו בן האומן שאינו או
 אומן אם בא בטעות עמו שומר שקראו מבעליו הרי
 הוא כשאר כל אדם ואם אומר שירשו מאביו הרי הוא
 בחביו **קלה** אעפ' שהמחזיק בדבר המטלטל
 באומן אומן אומן דכיון שהיא מהלכת יש לחוש שמא מעצמה כ
 נכנס לרשותו או שמא לקחה בדרכו והחזיק בה אלא ח' כ'
 החזיק בה ג' שנים לפיכך אם יש למעצער עדים שהוא ש
 ס' נשבע היסת וכו' ואם אין לו עדים נשבע המחזיק
 היסת ועומד בשלל ובמקום שדרך למסור הבהמה לרועה
 שחרית ולקחה אותו מידו ערבית בענין שאינה הולכת
 לבדה כלל או רימה בשאר מטלטלין ואומן המחזיק לעומד
 שקנינה לו או שהחזיקה לו כרי דמיה ובשבעה עבר כנע
 פגעני גדול דינו כבהמה ואין לו חזקה עד אחר ג' שנים
 מאחר שהיא מהלכת ואם קטן הוא שאינו מהלך על רגליו
 או דינו כשאר מטלטלין ויש לו חזקה מיד אפי' יש לו אם
 טריג' לה לנאת ולבא לבית המחזיק ולא אמרינן שמא הני
 הניאנו שם ושכחנו שם **קלו** מי שנתחלפו לו
 כליו בבית האומן הרי זה ישתמש בהן עד
 שיבא בעל הכלי ויטול שלל דתליכן שמא אדם אחר נתן ט
 טליתו לאומן למוכרו וטעה האומן ונתן לו טלית זה במק
 במקומו ובשכח זה ושאול טליתו מהאומן ידע שטעה ונתן
 לו בעברה טליתו של האחר שצוה לו למכור ואין כאן תש
 תשמיש של מדעת ודוקא שנתנה לו האומן בעצמו אבל
 אם נתנה לו אשתו ובכיו לא ופי' אומן דוקא שאמר לו ה
 הילך טלית סתם אבל אחר לו הילך טליתך לא שוראי טע
 טעה ואם הוא שוה יותר על שלו כשיב' בעלה בעבילה ית
 יתן לו העדר או יחזיר לחבירו טליתו והוא יתן לזה דמי
 הטלית שלו שמכר ואם יבא בעל הטלית ויאמר לא צוית
 צוית לאומן למכור טליתו ולא לקחתי ממנו
 שום דמים באומן וקח טליתו מיד זה אם יש לו עדים ש
 שזה הטלית היה שלו או יתן בו סימן דמי שאני תולין ש
 שטעה לאומן למוכרו היינו כל' זמן שהדבר ספק אבל בשכח
 בעל הטלית וטוען בריא באומן נתחלפו לו כליו בבית הא
 החל או בבית המשתה לא ישתמש בהן **קלו**
 היורד לדרך שדה חבירו וליקט פירותיו
 ובעל השדה טוען שבטל לקחם וזה אומר שמוכרם לו בא
 באומן כיון שהוא מחזק בהן אפי' אם יש עדים שלקטם א
 אעפ' שהקרקע בחזקת בעלה עומדת באומן על הפירות
 כיון שלקטם כבר ואין צריך לומר אם לקטם שנים רבות
 שהיא באומן על הפירות בחג שהיה יכול לטעון גם על
 השדה לקוח הוא ברי ואם אין בעל האילן והשדה כאן ו
 ואחר אומר אלך ואלקט פירות האילן או השדה של פלוני
 שחבר' לי אין ב' צריכין למוכרו עד שיבאו הבעלי שמדע
 מהם אם הוא אמת שאין אדם חנוף ללקט פירות של אחר

ואפי' אם לאו הבעלים ומכאן בשרה קודם שהולכים ל
 לביתו באומן כיון שלקטם קודם שבאו הבעלים אבל אם יב
 באו קודם שלקטו מעכצין על ידו ואפי' אם לקטום כבר
 אם טוען שמכר לו גוף השדה אינו באומן אף על הפירות
 שאכל כיון שאין לו סטר וכתב הר' חזקיה לאו דוקא שאמר
 בפירושיה אלך ואלקט פירותיו של פלוני אלא הוא הדין כ
 כמי בצינעא והלמה כתב דוקא בפירושיה ולא בתורת ג
 גבזה וגולה והאומר אלך ואכרוז חילנות של פלוני ודאי
 מוחי בידו **קלה** שנים המחזיקין בדבר המ
 המטלטל כל אחד אומר כולה שלי
 הוא יחלקנו ביניהם ויטול כל אחד חצי אחר שיטען ש
 שאין לו בו פחות מחציו ואם אחד אחד לחבירו השבע וט
 וטול כולה שומעין לו ואם גם השני אינו רוצה לישבע חול
 חולקין בלא שבע ופי' רשי דוקא שכל אחד טוען שמצא
 דאיכא למימר של שניהם היא שהגביהה באחד וכן כוונ
 אם כל אחד אומר שקראו ונתן דמיו למוכר דאיכא למימר
 לשניהם כתבזה והוא של שניהם אבל אם הוא בגד וכל ח
 אחד אומר שארצו שוראי אחד מהם משקר יהא מוכר ע
 עד שיבא אליהו וכן כתב הרמבם דכ' היכא שוראי הא
 מהם דמאי בין תפשי ביה תרוייהו בין שהוא ביד שלישי י
 יהא מוכר עד שיבא אליהו וכל היכא דליכא חד ודאי דמי
 דמאי חולקין אפי' הוא ביד שלישי ורבי יצחק פ' אפי' היכא
 שאחד מהם ודאי דמאי כגון שכל אחד אומר אחי הרגתי
 חולקין בשבעה חוץ משנים שהפקידו 'ח' אחד זה מכה
 וזה מאתים וכל אחד מהם אומר מאתים שלי הם שנטע
 כל אחד מכה והנה השלישי שחולקין עליו יהא מוכר עד
 שיבא אליהו כיון שידוע לנפקד שהוא ודאי של אחד מהם
 אפי' קודם שבאו לפי כ' ד' לחלוק עליו לפיכך יהא מוכר
 עד שיבא אליהו ולזה מטה דעת אה' הר"ש זל זה אומר
 כולה שלי וזה אומר חצי שלי האומר כולה שלי ישבע שא
 לו בה פחות משלשה חלקים והאומר חציה שלי ישבע שא
 שאין לו בה פחות מרביע ויטול זה ג' חלקים וזה רביע זה
 והא דאמרינן בשכל אחד אומר כולה שלי שחולקין חותה
 בשוה או בשוה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי שיטול
 זה ג' חלקים וזה רביע דוקא בשאומן בשפתה שאין לביד
 שום אחד ממכה שלשה על שלשה ואז חולקין אותה בשוה
 אפי' שהטלית מזהבית והזהב לצד אחד מהם ואינו יכול
 לומר חלוק אותה לרחבה שיבא הזהב לחלקי אלא חולקין
 אותה לארבע כרי שיבא לשניהם בשוה אבל אם כל אחד
 ואחר אומר קצתה בידו כל אחד ואחד נוטל מה שבידו ב
 בשבעה והאמר חולקין לפי טענותיהן ובשבעה היה הא
 האחד אומר בה והשני תולה בה מעט כרי שיאחז בה גם
 הוא אינו כלים וכותבין אותה למי שאחז בה היו שניהם
 אדוקין בה ותקפה האחד מחבירו בפניו וצוה לא אחד ז
 זכותו שתק הרי הודה לו שהיא שלו ואבד זכותו ואפי' ע
 שתק תחילה ואחר כך צוה הוי כהודאת כיון ששתק תחי
 תחילה והיה אומר אה' הר"ש זל שאפילו אם יביא עדים
 אחר כך שהיא שלו לא מהני ליה דהודאת בעל דין כמא

לברר מהיכן נתחייב לו משום דנפיש רמאי וכן כתבו ה
הבאונים שצריך לברר מהיכן נתחייב לו דמאי הוא סג'
סנתחייב לו וכשרר דבריו כמצא שאינו חייב לו ע"כ וא'
ואפילו אם המערער אשר החפץ למחזיק בעדים' אם א'
אין עדים שהוא עתה בידו כאמון לומר החזרתיו לך או ל'
לקוח הוא בידי במגו שהיה יכול לומר החזרתיו לך' שה'
שהמפקיד לחזירו בעדים אין צריך להחזירו בעדים ואם'
אמר לו אל תחזיר לי אלא בעדים והוא אומר החזרתיו ל'
לך ביני לבינך כשבע שבועה ראוריתא במיגו שהיה יכ'
יכול לומר באכסו יהיה כשבע שבועה ראוריתא ואם טו'
טוען החזרתיו לך בפני פלוגי ופלוגי ומתו או' הלבנו למדי'
למדינת הים כשבע היסת וכפטר ואם לא מסרו לו בפני'
עדים אפילו אם ראו אותו עתה בידו כאמון לומר לקוח ה'
הוא בידי אבל אם מסרו לו בעדים וגם ראו אותו עתה'
בידו אז אינו כאמון ודוקא שהעדים מעידים שכתבו לו ב'
בתורת פקדון אבל אם מסרו לידו סתם יכול לומר בתו'
בתורת מוכר או מתנה כתבה לי כתב אה' הראש זל בתשו'
בתשובה אם ראו עדים החפץ ביד המחזיק קודם שתבעו'
המערער לדין אפילו אם אמר בפניהם קודם שהראהו ד'
דעו כי הוא ממושכן לי כהדי דמיו קרינן ביה שפיר עד'
עדים וראה אינו כאמון טוב כי הכל תלוי בשבועתו כי בי'
בית דין יפסקו לו שישבע שחייב לו כדי דמיו במיגו שהי'
שהיה יכול לישבע שהחזירו וכיון שראוהו בידו לא יוכל ל'
לישבע וצריך להחזירו ע"כ מצאתי כתוב על שם הר' יוס'
שאם אמר המערער למחזיק מה טיבו אצלך ואמ' לו אתה'
מכרתו או נתתו לי במתנה וטוען המערער לפלוגי הפק'
הפקדתי ואמרתי לו אל תחזירהו לי אלא בעדים ולא הח'
החזירהו לי וכתבו לך שלא ביצותי שהדין עם המערער'
שאין תפיסתו של זה ראייה שהרי יש לומר מן הכפקד בא'
לידו הואיל ואנו חושדין את הכפקד שלא החזירו הוא חי'
חייב בדין לבעל החפץ ע"כ ואני תמיה אם כתבו כיון ש'
שהוא מונחק בו ואומר שמכרו או כתבו לו מה טעמה שי'
שיאמר אני מחזרתיו לפלוגי ואמרתי לו אל תחזירהו לי א'
אלא בעדים כדי להוציאו מיד המחזיק יאמר אינן מודה'
שהך היה ואני אומר שהחזרתיו לך בעדים וקביתיו ממ'
ממך שהדי אם היה הנפקד לפיכך גם הוא היה כאמון לו'
לומר החזרתיו לך בפני פלוגי ופלוגי והלכו למדינת הים'
בד' א' שהמחזיק כאמון בדברים שאיכ' עשויים להשאיל ולהשכיר ויש' למ'
ולהשכיר אבל בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר ויש' למ'
למערער עדים שהוא שלו וראו אותו עתה ביד המחזיק'
וזה אמר שהשאילו או השכירו לו אף על פי שאין לו עדים'
היאך בא לידו אינו כאמון לומר לקוח הנה בידי ולא ממו'
ממושכן הוא בידי וצריך להחזירו וכשבע המערער היסת'
ונוטל אפילו אם טוען כנגד יתומים כגון שמת המחזיק' ו'
וכפ' לפני יתומים מוציא מידם וכתב הרמבם הורו הגו'
הבאונים שצריך לישבע לפי שטוענים ליורש וכתב בעל'
העיטור אפילו אם היה ביד המחזיק שלש שנים לא תוע'
תועיל לו חזקתו דכיון דמטלטלי לאו כבי שטרא ביכהו לא'
שייכא בהו חזקה וכן כתב הר' יונה שאין להם חזקה אפי'
אחר שלש שנים כי שמא שכח למי השאיל או השכיר ועו'

פעמים שמשאילים ליותר משלש שנים ולמעלה בסיומן ע'
ע"א כתבתי פרוש דברים העשויין להשאיל ולהשכיר והח'
דאמרין בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר שראמון הח'
המערער דוקא בשטוען השאלתי או השכרתי לך אבל'
אם טוען גבולי הם ממני אינו כאמון אלא אם כן יצא לו'
שם גנבה בעיר כאשר יתבאר בהלכות גנבה בע"ה כתב'
הרמבם מי שהיו בידו דברים העשויים להשאיל ולהשכיר'
אף על פי שמודה ואומר אני יודע שהיו סלך אבל פלוגי'
מכרם או נתנם לי במתנה אין מוציאים מידו אפילו הב'
הביא זה עדים שהיו ידועים לו שאדם עשוי למכור ואת'
כל בליו טוען זה ואמר אני השאלתיים או השכרתיים לך מו'
מוציאין מידו ע"כ ואני מוכין דבריו מה יועיל שיאמר פ'
פלוגי מכרם או נתנם לי אפילו אם היה אותו פלוגי לפי'
לפנינו והיה טוען שהמערער מכרם או נתנם לו לא היה'
כאמון אם כן מה יועיל למחזיק שטוען שפלוגי מכרם או'
נתנם לו כיון שהמערער טוען שהשאילם אוהשכירם לאו'
לאותו פלוגי וכן השיב עליו הראב"ד זל

קלד אומן ברבר שהוא אומן דינו כדברים
העשויים להשאיל ולהשכיר לשאר כל אדם שאפילו לא נמ'
כמסר לו בעדים אם ראו עתה בידו אינו כאמון לטעון לך'
לקוח הוא בידי אפילו אם שהה בידו כמה שנים והוא שי'
שיש עדים למערער שחפץ זה היה שלו אפילו אם מסרו'
לידו סתם ולא פירש לו שכתבו לו לתקנו שבארם אח' היה'
כאמון לומר לשם מוכר כתבו לי אומן איני יכול לומר כן ד'
דמסתמא לתקנו מסר לידו כמה דברים אמורים שראו'
עדים אותו עתה בידו אבל אם לא ראו אותו ועתה בידו'
כאמון לומר לקוח הוא בידי במגו
דלא היו דברים מעולם או החזרתיו לך וכשבע היסת ונפ'
וכפטר ואעפ' שמסרו בעדים אם העדים שראו החפץ בי'
בידו אין מכירין בודאי שזהו של המערער אלא שמדמה ל'
להם בסימניה כלו פלו אם טוען לא כתתו לי מעולם כא'
כאמון כיון שאין העדים מבחיטין אותו בודאי אבל אם טע'
טוען כהתו לי לתקן ושוב לקחתיו ממך אינו כאמון שאין ל'
להאמינו בטענת לקוח הוא בידי אלא במיגו דל' דמ' או'
החזרתיו לך ואין זה מיגו טוב שירא לומר כן כיון שעדים'
ראו כיוצ' בזה בידו ואם הטלית יוצ' מהחת יד אחר ואומ'
בפני אחרת לאומן למוכרו לי ולקחתיו ממנו כאמון במיגו'
שהיה אומ' אתה מכרת לי אבל כשטוען שהאומן מכרו לו'
שאמ' שאתה מכרתו לו אינו כאמון וזה כת' בש"ש עדים ש'
שמסרו ליד האומן אפי' אם לא ראו אותו עתה בידו אינו'
כאמון לומר לקוח הוא בידי אעפ' שאם היה אומר החזרתיו'
לך היה כאמון בלקוח במיגו דהחזרתיו אינו כאמון וכן כת'
רב אלפס בין ראה בין לא ראה אעג' דיכול למימר ל'ה דמ'
היבא דליכא סהדי או החזרתי לך כי איבא סהדי כי אמ'
לקוח הוא בידי אינו כאמון ואח' הראש זל הסכים להכריח'
הראשונה וכן דעת הרמבם זל שכתב יש גאונים שהורו'
אעפ' שלא הביא ב'ה עדים שכלים אלו הן שלו הואיל וראה'
כליו ביד האומן והאומן מודה שהיה שלו ומכרו לו אין ה'
האומן כאמון אבל אם אמר ל'ה דמ' ושל' היה כל' זה האומ'
כאמ' וכשכב הים' ואם הביא הב' העדי' שהכל' זה היה

ליום כל דבר כפי הכח והתאמתו שבוין שהחזק בו ב' סנים ולא מיחה בו שום אדם לא כזה עוד בטור ובאמ למר מכרתו או כתתו לי ואברתי שטרי הכתים שהם לר לרירה צריך להביא עדים שדר בו שלם שנים ומשהביא ע' ע' שדר בו שלם שנים הוי חזקה אעפ' שלא העידו בפי בפירוש על דירת ימים ולילות אין צריך לחקו עדותן אם מעידין גם על הלילות אלא מסתמח מעידין גם על הלילות כל זמן שלא יטעון המערער ואם יטע' המערער אבי יודע שלא בו דר בליל' אז צרי' המחזיק להבי' עדי' שיעידו בפי' גם על הלילות ועל פי השכח' שיעידו בו שלא הרגשו בו שיצא בלילות אלא כפי כיהוג העולם דאינו כבב' בו בערב ויוצ' בצקר ואם יוסף לטעון ראיתו שיצא ממנו בלילות אחר שיטנו השכנים לא הוי חזקה אלא א' כ' ביא עדים שיאמ' שיאמרו שברנו ממנו הבית ודרנו בו ימים ולילות וכגון ששכירות הבית עדיין בידם ראמרינ' כתן אותו למי שיזכה בו מן הרין אעפ' שצדין לא כהנה המחזיק מפירות זה הב' הכית כיון שדרו בו מכחו היינו הכחות פירותיו ואפילו אם השאילו להם בחנם וכל שכן עתה שהשכר בידם לית' ליתמ' לו אם יזכה בו אבל אם כבר פרעו השכר למחזיק אין יכולים להעיד שנובעין בדבר שחפצים להחזיקו בבית ש' יצא מתחת ידו צריכין ליתן השכר פעם אחת למער' למערער ואעפ' שהמחזיק צריך להחזירו להם מכל מקל' פעמים שאין לו ומיהו אפי' כתבוהו כבר למחזיק כתב ה' יונה שיכול הוא לחזור וליתנו להם ויאמר להם תכהו למי חזקה כרי' שלא יהו העדים נובעין בדבר וכתב עוד שאם יטעון המחזיק בבית דין קודם שיבא המערער יעידו לי השוכרים בביתם שדרו בו שלם שנים לפי שאם יבא שום אדם לערער שוב לא יהיו השוכרים כשדים כיון שפרעו ל' לי השכר טענתו טענה ולא הוי נובעים בעדות כיון דלא הוי מערער קמן ואעפ' שאין מקבלים עדות אלא בב' בע' בעל דין כיון דהשתא כשדים ואם יעידו משיבא חמ המערער יהיו נובעים בעדות מקבלים אפילו שלא בפניו וכתב ר' שם אין השוכרים דרי' בו עתה אלא שדרו בו שלם שנים ויצאו ממנו אם אין המערער יודע שדרו בו א' אלא על פיהם אפי' אם כתבו כבר השכר למחזיק אינם מ' מנעים בעדות כיון דא' בעו אמרי' לא דרנו בו מעולם ג' גם כן מאמן למר דרנו ופרענו למחזיק ואינו מראה לי ד' דכיון שביאם להעיד למחזיק להחזיקו בבית וא' איפשר להחזיקו בו אלא אם כן יעידו שדרו בו אם כן צריכים לה' להעיד שדרו בו ואין באן מנו כתב ה' אבר שאין עדות ה' השוכרים מועיל אלא ששכרו בטור ראית ליה קלא אבל ב' בלא שטר לא בדאמרינ' לקמן שלם לקוחות מצטרפים וכו' וכולם בטור וכן כתב בעל העיטור וה' ש' חילק שאם ש' שני שוכרים דרנו בו שלם שנים הוי חזקה אפי' ששכרו בלא שטר אבל אם שלמה ביתי עדים דרנו בו כל כת שנה לא מ' מהני בלא שטר אבל ה' יונה כתב אפילו שכרו לשלמה ש' שוכרים זה אחר זה לכולם בלא שטר מצטרפין דלא דמי ל' לקוחות דהתם אין שם המוכר נקרא על הקרקע ואם ל' לקחו בטור אין הדבר ידוע שלקחו זה מזה ויכול המ'

המערער למר לא חששתי למחות לפי שלא היו דרים בו אלא בדרכ' גולנים כל אחד שנה אבל שוכרים ששם המ' המסכיר נקרא על הבית וידע שמחמת המסכיר ידרנו ל' לתוכו היה לו למחות והבי' מסתברא וכתב ה' ש' ש' לא דרנו בו שני השוכרים ביחד אלא זה ח' ב' וזה ג' ה' ולא עוד אלא שהיו ששה אחד בכל שנה עלתה לו ח' חזקה דסבירא ליה כר' יהושע דערוותן מצטרפת אפילו ב' בעדות קרקע היה המערער רובל המחזיר בעיירות אף על פי שלא טען בריא לי שלא היה דר בו בימים ובלילות טענינ' ליה דשמיא מפ' שאינו דר בעיר אינו יכול לטעון טענת בריא וצריך המחזיק להביא עדים גם על דירת ה' הלילות זו שיטת רשכס וכן כתב ה' יונה ור' כתב שזין צריך שיעידו העדים בפירוש על דירת יום ולילה דהא מ' חילתא דלא איפשר הוא חטו הכפא תלח ליה דלא ביימי פ' פורתא ביממא ולא יצאו לפעמים מן העיר יום או יומים אלא די בעדות מקצת ימים ומקצת לילות שיעידו השכני' אנו יודעים שדר בו שלם שנים כמנהג שרגלין השכנים לידע אעפ' שפעמים יצאו השכנים לעסקיהם מהעיר ולא ידעו אם כש' בבית בעיר שלא היו בעיר אלא מעידים שש' יצאו מן העיר הכיחוהו בבית וכשכחו מצאוהו דר בו הוי חזקה ואם יאמר המחזיק לעדים סתם העידו שדרתי בו ג' שנים בחזקת ימים ולילות אעפ' שאינם יודע' שדר בו כל הימים וכל הלילות אלא שראוהו דר בו מקצת הימי' ומקצת הלילות טענתן טענה ומספיק עדותן אם יעידו כדבריו ואפי' שטעון המערער בריא לי שלא דר בו כל בלילות ואם היו עדים רובלים המחזירים בעיירות אפי' לא טען המחזיק העידו סתם אפי' טוענין לו כיון שמעיד' הרובלים שידעין שהבית היה בחזקתו שלם שנים סג' וכן היא מסקנת א' ה' א' ו' ר' כתב היה המחזיק או הדרים בו מכחו רובלין אעפ' שלא דרנו בו שלם שנים ר' רצפין אלא שהיה בחזקתן שלם שנים הוי חזקה אף על פי שהיו מחזרים ימים רבים ולא לבו בבית ואם הוא סבור שלא טענינ' לו חזקתו מדפ' שלא דרנו בו הרובלים שלם ש' שנים שלמות ואינו טוען י' לו עדים שהיה בחזקתו שלם שנים אכן טענינ' ליה שיביא העדים הרובלים שדרו בו מכח' וה' ר' כתב הפך הדבר שכתב היו המחזיק או העדים שדרו בו רובלין טוענין אותו לכתחילה וכשיביא עדי' חזקה אומרים לו הבא עדים שהיית מחזיק בו ביום ובלילה עד כאן וא' ה' א' ו' ר' כתב וכתב ומדבריו למדנו שאם המחזיק יוצא מן העיר לעסקיו וט' ושוהה מקצת ימים וכשחזור לעיר ככס תמיד לאותו ב' בית הוי חזקה שכן מנהג של עולם ולא מצי אידך למימר ליה לא אחזקת בי מחזקי איכא וגם אין צריך להשלים מה ששואה חזן לעיר אלא בתלת שני הויא חזקה ולא דמי לח' לחמותא דליממא עבדין ובלילה לא עבדין ובעינ' ש' ש' שנים דהתם זמן הטיטול ידוע וצריך להסלימו אבל הכא אין קצב לביטול דירתו פעמים רב ופעמים מ' מעט ואם לא יודמן לו עסק לא יצא הילכך אין צריך לה' להשלים וכן כמי מקומות כט

עדים דמי כתב ה'מכס זל שאם חזר האחד ותקפה מיד
זה התוקף אעפ' שצוה מתחילה ועד סוף יחלוקו ככתתי
ככתמילה עכ' וכל כיון שזבה התוקף מתחילה משום
הי'דאיתו של זה אין האחד יכול לתקפה ממנו בלא ראייה ו
וכן השגי עליו הראב"ד ז"ל ויא' דלא הוי שתיקה כהודאה א'
אלא בפני כ' ר' אבא' שלא בפני כ' ד לא הוי כהודאה שלא
חשש לבווח ואח' הראש ז"ל הית' אומר שאפי' שלא בפני כ' ד
נמי הוי כהודאה כיון שהיה בפני עדים באו לפני כ' ד
בשמייהם אדוקין בה ואמריו להם כ' ד לחלוק אותה וחזרו
אחר כך והיא כיד אחד מהם וטוען שהודה לו חברו ונס
וכשתלק ממכה וחברו טוען שזה חטפה ממנו כאמן ויח
ויחלוקו אבל אם טוען השכרתיה לו אינו כאמן והמוציא
מחברו עליו הראיה וה'מכס ז"ל כתב שגם בטענת חט
חטפה ממני איכא כאמן ואח' הראש ז"ל כתב שהוא כאמן ש
סכים שחלוקים על בהמה וסמיחם רוכבים עליה ומנהיג
ברגליהם או שאחד מהם רוכב ומנהיג ברגליו והשני מכ
מנהיג אותה לבד שניהם קנו אותה בשונה וימכרוה ויח
ויחלוקו דמיה וכן בכל דבר שאין בו כדי חלוקה ויפסד א'
אם יחלוקוהו ימכרוהו ויחלוקו הדמים אבל אם רוכב בלא
ההנהגה ברגליו אינו קונה כלום ואם אחד רוכב ומנהיג
ברגליו והשני תופס במוסירה הרוכב קנה אותה ובית פ'
פניה ותופס במוסירה קונה מה שתפס בידו והשאר לא
זה ולא זה ואם יבא אחד ויחזיק בה יקנה ואם חלוקים
ברכ' שאי איפשר לעמוד עליו כלל כגון שני סטרות של
מתנה היוצאים לשניהם על שדה אחת ביום אחד וכל א'
אחד אומר שהוא קודם שאין לעמוד על הדבר כי לא ישי
ישימו העדים לב לזמן המסירה לידע איזה מהם קודם ק
קיימא לן בשמואל דאמר שורא דריכא פירוש שתלוי יבד
ברעת הדין לראות למי שרעת הכותן קרובה אליו יותר
דאמר' משתת' לו מסר תחילה וכותבין אותו לו

קלט

סכים שחלוקים ברבר ואין שום אחד מה
מהם מוחזק בו כהתי' אדרבא דהו' מנכג
עליה בני תרי וכל חד וחד אומר דידי הוא ריכא הכי דכל
דאלים גבר ואותו שתגבר ידו תחילה הוא שלו עד שיביא
האחר ראיה ומיהו שכתבו יכול להשביעו וצריך לישבע
סהוא שלו וכל זמן שלא יביא האחר ראיה אף אם תגבר י'
ידו אין מניחין לו ליקח מזה שגברה ידו תחלה בא שלישי
וחטפה בטענה שאומר שהוא שלו אין לשכים האחרים בו
כלום כיון שזה שהוא מוחזק בו טוען שהוא שלו אבל אם
חטפה בלא טענה מוציאים אותו מידו ופירש רש"ם ש
סאין לו תקנה עד שיתן לכל אחד ואחד שהרי אינו יודע
למי יסיב וה'מכס ז"ל כתב שמוחזקו למקום שנטל ודין
ואח' הראש ז"ל כתב כשכירא חראשוכ' ומיהו פ' ר' דדוק'
במטלטלין שהן בגולים אבל אם הוא קרקע והחזיקו בו וא'
ואכל פירותיו גוף הקרקע אינה בגולת אבל הפירות צרי'
לשם לכל אחד ואחד ואם אחד מן השכים שחלוקים ע'
עליו אומר לבית דין לבו ותפשוהו עד שאביא ראיה אין
סומעין לו ואם תפשוהו בית דין מדעת שניהם או ששברו
ותפשוהו אין מוציאים אותו עד שיגבר על מי הוא

כתב ה'מכס סכים אוחזין בכלי או שהיו יושבין בצד ער
ערימה של חטין המונחת בסימטה וכן שאוחזין בכלי וכן
אחד אומר כולה שלי ישבע כל אחד בנקיטת חפץ שאין לו
בה פחות מחציה ויחלוקו עכ' איפשר שרונה לומר כיון
שמונחת בסימטה שהוא מקום הראוי לקנות וסניהם יו
יושבים בצדה חשוב כאלו שניהם מוחזקים בו ואם הם ח
חלוקים על שדה ואין אחד מהם מוחזק בה כגון שמת בעל
השדה ושנים באים ליורשו כל אחד אומר אני קרו וראו י'
ליורשו ואין לשום אחד עדים כל דאלים גבר ואם גבר הו'
האחר ואכל פירותיו ואחר כך הביא השני עדים שהוא
קרוכ ואין העדין יודעים אם זה שגבר קרוכ או לא מוני
מוציאים מזה שגבר שהוא ספק קרוכ והאחר קרוכ וראו
וצריך להחזיר כל הפירות שאכל ואפילו אם אין ידוע שא'
שאכלם אלא על פיו שהודה בהן ואין צריך לומר אם יש ע'
עדים שאכלם ויש דבר שחלוקים עליו ואין אחד מהם מו
מוחזק ואפילו הכי לא אמרינן כל דאלים גבר כגון המחל'
המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו ויטרה וב
וכל אחד אומר ברשותי ילדה דחזינן בטר חזקה דממונא
מוקמינ' להו בחזקת מרא קמא אפי' אם אינה עומדת ב
ברשותו אלא עומדת באבס ואפי' אם המוכר טוען שחא'
והלוקח בריא מוקמינן ליה בחזקת מוכר ואם הלוקח מו
מוחזק אז צריך המוכר להביא ראיה וכן כל כיוצא בזה ד
דאיכא דררא דממונא פירו' שיש שייכות ממון לשניהם ש
שאפשר שבעצת חליפין ילדה ויח' דררא דממונא 'שאפי'
בלא טענותיהן ראוי הדבר שיסתפקו בו בית דין ברש"ת
מי כולד אעפ' שאדם כאמן לטעון על המטל
המטלטלי' קמ' שבידו לקוחין הן בידו קרקע בחז
בחזקת בעלה עומדת ש'קרקע הידוע לראובן בעדים פי
שיודעין שהיה אפי' בחזקתו יום אחד והוא עתה בחזקת
שמעון ומוחזק בו ואוכל פירותיו וטוען לשלחמו וראובן
מעברער עליו לומר שהיא גזולה בידו כאמן וישבע ונטל
את שלו אלא אם כן החזיק בו שמעון בראשו ובעטנה אז

קמ

אין מוציא אותה מידו אלא כשבע ועומד בשלו ואם אין ע'
עדים לראובן שהיה שלו אז אין צריך שמעון חזקה אלא
כשבע ועומד בשלו אף על פי שלא החזיק בו טען שמעון
שיש לו שטר שמכרה לו וראובן כופר ואומר שסטרו מו
מוזוייף יתקיים השטר בחותמיו ואפילו שמודה שכתבו
אלא שאומר שטר אמנה הוא יתקיים בחותמיו ואם לא י'
יתקיים מוציאים השדה מידו דקיימא לן מודה בשטר ש
סכתבו צריך לקיימו טען שמעון שיש לו שטר שמכרה לו
כתבה לו וגם החזקתי בו שלשה שנים אומרים לו קיים ש
שטרך אם יכול לקיימו מוטב וצריך לחזר אחריו נקיימו
ואם אי אפשר לקיימו כגון שמתו העדים או חלבו למדי
למדינת הים ואין כאן שוכיר עדותן מועיל לו חזקתו א'
אבל אם ישנן לעדים לא תועיל לו חזקתו וצריך שיביא ה'
העדים וכתב רבינו חננאל שאם טען אחר כך אחר הש
השטר אינו כאמן וכן כתב רב האי שאם לא הביא השטר
או שהביאו ונמצא בטל כתבטלה ממי החזקה וביצר היא
תחזקה שישתמש בו ויהנה ממנו ב' שנים שלמות מיום ל

מפירותיה שחרי אין הנאה אחרת בשנים אלו וכגון שים
 בזמורות יותר ריוח ממה שהוציא עליה והדומה כתב
 אכלה ערלה ושביעית וכלאים אף על פי שאכלו באיסור
 חזי חזקה וכן כתבו הבאונים ואח' הדאש ז"ל כתב בהבדל
 הראשונה זרעה כולה חוץ מבית רובע ממנה לא קנה א
 אותה בית רובע שלא זרע ולא אמריקן שיהא בגל אגב ה
 השדה אפי' אם אינו ראוי לזרעה ודווקא ששייר בית ר
 רובע שהוא חשוב אבל פחות מבית רובע בגל אגב השד'
 היתה השדה כולה סלעים שאינה ראויה לזרעה חזקה
 כדרך תשמיסה להעמיד בה בהמות או לשטוח בה פירו'
 צדה האילן לא הוי חזקה אלא אם כן ילקט הפירות בידו
 אבל אם הזילנות משריין את פירותיהם קודם שילקטם
 לא הוי חזקה אף על פי שעמדו על האילן עד שיגדלו כל
 צדס היתה בטוהא אילנות שאין עושין פירות אלא אחד
 לשלש שנים כגון בבית שוח כתב אח' הדאש ז"ל אם התחיל
 בשני חזקה בשנה ראשונה שחטו ונעל וגדר השדה בכל
 השלש שנים ותקן צרכי האילנות ואכל הפירות בשנה ה
 השלישית הוי חזקה שדה האילן שיש בה שלשים אילנות ב
 בתוך שלש בית שאין ואכל עשרה בשנה ראשונה ועשרה ב
 שנה שנייה ועשרה בשלישית הוי חזקה לכולם וכגון שבכל ש
 שנה לא עשו פירות אלא העשרה שאלו כגון בכות שוח ש
 שעשה פירות לשלש שנים פרי אחד ועשרה שאוכל בשנה
 ראשונה חטו כבר לפני שלשה שנים ושל שנה שנייה ח
 חטו חשקד וסל שלשית חטו בשנה ראשונה שהתחיל
 להחזיק אבל אם עשו פירות בכל השנים ולא ח
 אכלה לא הוי חזקה והוא שיאכל בפירות שיאכל מכל שלש
 השאין בכל שנה שלש לכל סאה וסאה אבל אם אכל עשרה
 בשנה אחת ועשרה בשנה שנייה ועשרה בשנה שלישית
 לא הוי חזקה ופירש רבי יצחק שגם שלש שבכל סאה כ
 צריך שיהיו מפירות ששם היו בטועין במקום אחד ב
 בתוך הבית סאה לא הוי חזקה לכל הסאה לפיכך דווקא
 שלש כשיעור שאיפשר לפורס כדפרשתי אבל תשעה
 אילנות וקנים ממנו שלש לבית סאה ואכל שלש בכל שנה
 דהיינו אחד לכל בית סאה לא הוי חזקה והדומה כתב ר
 דהוא הדין במי תשעה וקנים לשלש שאין ואח' הדאש ז"ל
 כתב בהבדל הראשונה דווקא שנטועים עשרה לבית ס
 סאה אבל יותר מבית סאה לעשרה כיון שמפוזרים ביותר
 משיעור ימקתי לא קנה כל הקרקע באכילת הפירות א
 אלא מה שצריך לחילנות ורשם פירש שהוא הדין במי
 אם היו נטועים רצופים יותר מעשרה לבית סאה לא ק
 קנה קרקע באכילת הפירות ורבי יצחק פירש שקנה
 דקיימא לן אבל רצופים הוי חזקה וכן כתב הדומה
 ובלבד שלא יהיו נטועים על פחות מארבע אמות דאז ה
 הו כעקורין דנהי דהיכא דאכלינהו לכולהו שלש שנים
 רצופים דהוי חזקה השתא דלא אכל אלא עשרה מיניה ל
 אכל שתא לא הוי חזקה להכי אלא היכא דהוי בני קיימא
 דמטרי להו למיהוי כולה בשדה אחת עד כאן
 החזיק בשדה האילן שאילנותיו נטועים רצופים ואכל כל
 האילנות שנה כל שלשה שנים אפילו הם נטועים בפחות

קמב

מארבע אמות זה לזה הוי חזקה שדה האילן שהחזיק ח
 אחד באילן ואחד החזיק בקרקע וכל אחד בח בטענה ש
 סלקחו קיימא לן דזה קנה אילנות וזה קרקע וזה קנה
 חזי קרקע ופירש רשם לאו דווקא חזי קרקע אלא
 בעל האילנות קנה מה שתחת האילנות וביניהם וחוצה
 להם כמלא אורה וסלל ואפילו לא קנה אלא שנים והסאר
 קנה בעל הקרקע וכן כתב הדומה ורבי יצחק
 כתב שבעל האילנות אין לו בגוף הקרקע כלום אפילו ב
 במה שתחתיהם שאין לו כח בקרקע אלא לענין זה שאם
 יבאו יקח אחרים ויטעו במקומן ואין חילוק בין אם ה
 החזיק בשלשה או בשנים ראשיתו בשלשה אין לו בגוף הק
 הקרקע כלום כיון שמכרו לאחר ואפילו בשנים אם יבאו
 יטעו אחרים במקומן וכן הדין בלא טענה חזקה אלא ב
 בשנים שקבו יחד באתם מאדם אחד זה קרקע וזה חז
 אילנות אף על פי שהקנה אילן אחד בשדה חבירו לא קנה
 קרקע ואם יבא לא יטע אחד במקומו וגם המוכר יכול ל
 לחפור לו תחתיו למטה מהשרשין רק בענין שלא יזיק ל
 לאילן אם אכלו שלשה שנים ובא בטענה שמכרו לו על מנת
 ליטע אחד תחתיו טענתו טענה לפיכך המוכר אילן יח
 יחירי לחבירו צרי' למחות בו כדי שלא יחזיק עליו בקרקע
 אף על פי שאין חזקה בפחות מ
 משלשה שנים אם החזיק יבא
 עדים שהמערער סייעו ללקוט

קמב

את הפירות והולכים לביתו מיד הוי חזקה ורבינו חננאל
 פירש אם החזיק שלח למערער מהפירות דורון וקבלם
 מידו הוי חזקה שאם היה הקרקע שלו לא היה לו לקבל מ
 ממנו בתורת דורון אלא היה לו ליקח הכל ואם יטעון
 המערער לפירות הורדתיו ומפני זה סייעתי או לקחתי
 ממנו בתורת דורון לפירוש ד"ח מאזן ולא הוי חזקה עד
 אחר שלשה שנים והכי מילי בתוך שלש אבל אם יטעון ל
 לאחר שלש לפירות הורדתיו אין שומעין לו לפיכך אם ה
 הורידו לפירות צריך למחות בתוך שלש להודיע סלפירות
 הורידו ואם סייעו על ידי טעות כגון שנפל הכותל שכן
 ראובן לשמעון ובבא ראובן הכותל והכניסו לבבול שמעון
 שטעה שלא היה מכיר מקום הראשון של הכותל אפילו ש
 שסייעו שמעון בבנין לא הוי חזקה להחזיק במה סלקח מ
 מבבול שמעון כיון שהיה הסיוע בטעות וכתב
 הרב רבי יונה אבל אם שמעון המסייע מודה שידע שה
 שהכניס ראובן בתוך שלו הוי חזקה אף על פי שלא ידע ר
 ראובן הבנה וקנה המקום שהכניס לתוך של שמעון מ
 מיד אף על פי שלענין פתיחת חלונות כי האי גונא לא
 הוי חזקה שאם ראובן פתח חלון לחצר שמעון בסביו לא
 הוי חזקה אפילו שסייעו בפתיחתה לבני כותל הויא ש
 שפיר חזקה דכיון דראובן הסיג גבולו וכנס בשלו והוא
 ידע לא הוה לו לסייעו אלא ודאי גמר והקמה לו

אין חזקה אלא עד אחר שלשה
 שנים כדפרישית אפילו סה
 שהחזיק בפני המערער ול
 ולאחר שלשה הוי חזקה אפילו שהחזיק שלא בפניו

על בית הכנסת אם מעידים הער' שיטב עליה שלם פנים
 בכל עת שכתבם לבית הכנסת ולא ישב במקום אחר וזלתי
 אם סינה מקומו בדבר אבילות שלו או של אחרים אבל
 אם היה טרור בעסקיו ולא נכנס לפעמים לבית הכנסת
 הוי חזקה שכן מנהג העולם שלפעמים אינם נכנסים לבי'
 הכנסת מחמת טרדת עסקיהם ואם טען המערער דרתי
 בבית הפנימי ועברתי דרך עליך ולפיכך לא חששתי למ'
 למחות אם ידוע שהוא היה דר בבית הפנימי והיה לו ד'
 דרך לעבור על זה וגם דרך לבאת מוצר אחר אלא שאין י'
 ידוע אם עבר דרך עליו אם לאו טענתו טענה וצריך ה'
 המחזיק לברר שלא עבר דרך עליו אבל אם אין ידוע שה'
 שהיה דר בבית הפנימי אין שומעים לו דאם לא כן כל המ'
 המערער יטעון איך דרתי פתך בבית הפנימי וזה דבר
 שאין יכולין לעמוד עליו החבויות שאין דרך תשמישם אלא
 ביום הרי חזקתו בתשמיש הימים אעפ' שלא נשתמש בהן
 בלילות והלמכס כתב דהוי חזקה בשלם פנים בימים
 ואח' הלאש ז' כתב שצריך שש פנים בימים דהוי חזקה א'
 אף על פי שהן בפיוזר אעפ' שאם היה אחר שאינו חנוני
 היה מחזיק היה צריך שלם פנים רצופות בחנוני די הוא
 בשלם פנים מפוזרות החזיק במקום מסויים בחצר חבירו
 כגון שהעמיד שם בהמתו או מגדל תרנגולים שם או ש'
 שהעמיד שם תבואה או שנתן שם זבל וטעון אתה מברר לי
 מקום זה והחזיק בו שלם פנים הוי חזקה לא שכל עשה ש'
 שם מחיצה לא שכל לא עשה שם מחיצה אפי' בחצר שותפו
 דאפי' שותפין קפדי אפי' אהעמדה לחודה כל שכן בחצר
 איכס דעלמא דקפיד טפי וברחבה שאחרי הבתי שהיה
 בינו ובין שותפו לא הוי חזקה באחד מאלו אלא אם כן ע'
 עשה שם מחיצה גבוה עשרה או העמיד המקום שלשה ט'
 טפחים לזבל אבל תשמיש בעלמא שנסתמם שם לא הוי ח'
 חזקה אבל ברחבה של איכס דעלמא הוי חזקה אפילו בת'
 בתשמיש לחוד ולרעת רב אלפס אפילו בחצר אם היא של
 שותפו לא הוי חזקה אלא אם כן עשה מחיצה שאינו מקפד
 על תשמיש בלא מחיצה ובחצר איכס דעלמא הוי חזקה א'
 אפילו בתשמיש בלא מחיצה דאשתמיש לחוד קפיד וכן
 כתב הרמא ואח' הלאש ז' כתב כסברא ראשונה וכל זה מ'
 מיידי בחזקת שלם פנים וכא בטענה בדפריש' אבל לא ב'
 בא בטענה אלא נשתמש באחד מאלו בחצר שותפו חבירו
 מעבב עליו כל זמן שירצה לא שכל עשה מחיצה לא שכל לא
 עשה וכתב הר' יוסף הלוי דמבואות שאינן משולשין בחצר
 השותפין דמי ויכולין לעבב על העמדת בהמה שם

קמא

חזקת המרחבאות והשוככים ובי' הכדים
 ובורות שיחין ומערות ועבדים יביא ר'
 ראיה שכתתמם בהן ולקח פירותיהם שלם פנים חזקת
 השדה בין שדה ביתהשלחין שעושה פירות תדיר בין שדה
 הבצל ושדה האילן שאינו עושה פירות תדיר כולן חזקתן
 שלם פנים מיום ליום שתהיה בידו שלם פנים שלמות וי'
 ויאכל כל פירותיהם והלמכס כתב ששדה הלבן וש'
 ושדה האילן אין צריך מיום ליום אלא כיון שאכל שלם
 תבואות ממין אחד הוי שלם פנים וכן כתב ר' וזהו המ'

ואח' הלאש ז' כתב כסברא הראשונה וכן כתב הר' יוח'
 שלם פנים של חזקת השדה צריך שיחיו רצופות ומיהו ב'
 במקום שמוהגין לזרוע שנה ולהוכיר שנה ועשה כן גם ה'
 הוא הוי חזקה כחמש שנים שיאכל ראשונה שליטת
 וחמישית אף על פי ששני החזקה מפוזרות אפילו אם ה'
 סרגילין לזרוע כל שנה ושנה וזו עומדת ביניהם אפילו ה'
 הכי יכול למחר איך חפץ להוכירה למען תוסף כחה ב'
 בשני התבואות ואפילו אם יודע שהיא טובה ואינה צ'
 צריכה להוכיר אם השדות ששכיבה מוכרים יש לו ט'
 טענה דמי אומר חד ארעא כבולה באבא לא מצינא מינ'
 מינטר ומדברי ר'שכס יראה שצריך שיצטא כיר בשנה פ'
 שמוכירה כתב הרב רבי' ישעיה שאם אכל שלם פנים
 רצופות באתרא דמוכרי הוי חזקה דכל שכן דהוה ליה ל'
 למחויי דלא מיתביר ארעיה וכדאיה דלא הוי חזקה דמי
 מערער ולומר גילית ברעתך שאינה שלך שעשית כמו ג'
 בזמן ששומט ואוכל כל מה שיכול להוציא ממנה ואינו חושש
 לשכס הכאות מפני שידע שלא תשאר בידו הייתה השדה
 בחזקתו כמה שנים והוכירה שלא כהנה ומנה או שחרטה
 ולא זרעה או זרעה ולא הוציא ממנה אלא כדי הזרע לא ה'
 הוי חזקה ירושלמי ראוהו חורש וקוצר מעמר וזרה וז'
 ובורר ולא ראוהו מכבים פירות לא הוי חזקה שאין חזקה
 אלא בהכנסת פירות וכתב הרמבם משמועה זו לומר ה'
 הדייכים שאם בנה אדם חורבתו של חבירו שלם פנים או
 סנה משלם פנים לא עלתה לו חזקה וכתב עיר דמר לא
 הוי חזקה דאפילו באותן ימים שגר בהם אינם עולים לח'
 לחשבון שלם פנים של חזקה שאין מוכין אלא משעת זריעה
 ואילך לפי שבשעת כיר לא היה כהנה מן הקרקע אלא מ'
 מהנה ואין חזקה ליחזקת אלא לכהנה בדאמר בירושלמי ר'
 ראוהו חורש וכולי ואין דעת שאר המפרשים כן אלא
 משעת כרישתו לתקן השדה מוכים לו כיון שלבנוף אובל
 פירות וכן כתב אח' הלאש ז' לקמן על גבות שוח ועיר
 לרבריו למה התחיל למנות משעת זריעה לא היה לו לה'
 להתחיל אלא משעת הכנסת פירות אהלה שחת לא הוי ח'
 חזקה והוא שהמתין מלקוצרה עד שנעשה גבעולים ב'
 בעבין שאינו חוזר וגדל אבל קצרה בשדה ירק שחוזר וג'
 וגדל וקצרה אחר כך הוי חזקה ובמקו' שיש להם בהמות
 הרבה ודרכם לקצור תגאיתם שחת לבהמות הוי חזקה
 ואם באת לידו בעורה שחת השיגיע בשנה השלישית מיו'
 ליום הוי חזקה אף על פי שלא יאכלנה בשליסי אלא שחת
 החזיק במקום שאינו משתמר כגון חנוץ לגר שזרע שם
 וחזיק בו לא הוי חזקה תפתיח לא הוי חזקה ופירש
 ר'שכס ארץ רעה ומלחה בקעים שאין מוציאין ממנה אלא
 כדי הזרע ולח שירש שלא חרשה אלא הוגשמה וכמה ה'
 הרוח זורח השמש וכספקה כגון פתח חריטה וזרע כח'
 ורב האי פירש שפתח בו צינורי מים לתקן השדה אעפ'
 שההכה השדה כיון שאין הכחה למחזיק באותו עבודה
 אכלה באיסור כגון שאכלה צולה ושביעית לא הוי חזקה
 מדוקא שאכל הפירות שהם באיסור אבל אם כהנה מ'
 מזמרותיה שהם היתר הוי חזקה אעפ' שלא כהנה

מן השנים איזה מהם שתהיה משלמין למערער דמי הקקרקע שבאו להפסידו אבל דמי הפירות אין צריכין לשלם שהרי כתבול עדותן והמחזיק ממי אין צריך לשלם הפירות אעפ"י שמורה שאכלם שהרי אומר דידי אכלתי וואם יש עדים אחרים שיודעים שאכלן פחות מג' שנים ויודעין כמה היו אז צריכים המזומנים לשלם למערער הפירות על פי אותם עדים ואם הביא שני עדים על סנה ראשונה ושני עדים על השנייה ושני עדים על השלישית והזמין יפרע כל כתובת למערער דמי שליט הקרקע וואם הזמין כתובת אחת מהם משלמת פירות של שתי הפנים על פי שתי כיתות האחרות הביא שלשה אחים כל אחד מן מעיד על סנה אחת ואחר עמו הוי עדות והוי חזקה כממזל וזמין משלמין ג' האחין החצי והאחד החצי כתב הזמנים כל המתחייב להחזיר הפירות אם לא היו ידועין ואין בית דין יכולין לשער אותם כשכר הבתים וכיוצא בהן שהיו ידוע אלא פירות אילן ושדה שאין ידועין הוהיל ויש כאן טענה ודאי משלם מה שמורה לו ומחזיקין על מי שאכל יותר ולא ישלם וכל מי שצריך להחזיר אם שכרה ללאחרים בעוד שהיה מחזיק בה והסוכרין עדיין קיימים וצריכים אותה הסכר מהם פעם שנית ונותבין לבעל הקרקע וחוזרים ויתובעין לזה ששכרה להם **קמו** מחאה כתבולת חזקה אפי' מיחה המערער שלא בפני המחזיק ואפי' הוא במדינה אחרת אם השיירו' מצינו בביהמ"ד ובלבד שתהיה בפני עדים ודי' בפני שנים ואפילו זקנים או חולים בעצמן שאין יכולים לילך ולהודי' למחזיק מהם יאמרו הדבר לאחרים ואחרים לאחרים עד שיגיע למחזיק כתב הזמין כראה לי שאין מחאה בפחות משנים אבל באחד לא אפילו מיחה בפני המחזיק ואפילו שמורה במחאה דמיתוך שיכול לומר לא מחית בי באמן לומר ממי לקוחה היא בידי ואעפ"י שער אחד מכחישו הכא טענת קרקע הוא ועד אחד בקרקע לאו כלום היא ולא כהירא לאח' ה'ראש ז'ל דלא שייך הטא להזכיר מנו דהיה לו לזהר בטורו כיון שידע שזה מיחה אפילו אם יאמרו העדים שמיחה בפניהם לא הגרנו לשום אדם אפילו הכי הוי מחאה לכתול חזקה כיון שהיה מיחה בראוי ושמך ע עליהם שיאמרו אותו לאחרים ואחרים יאמרו לו ואפילו מחזיק לעדים כשמיחה בפניהם אל תאמרו או שהם אומרים מעצמם לא נאמר לו הוי מחאה מהם יאמרו לאחרים ואחרים יאמרו לו ואפילו אם יאמרו לא נוציא דבר זה מפינו הוי מחאה דמיתא דלא רמי עליה דאיכא אחר ואלו אדעתיה אבל אם הוא אומר לא יצא דבר זה מפיכם לא הוי מחאה וכיצד לשון מחאה שיאמר פלגני מחזיק ב טלי בגול או שיאמר משכונה או שכורה היא בידו אפילו לא סיים לומר לאחר אתבענו לדון וגם לא אמר פלגני בגולא הוא אבל ר"ח כתב צריך סייס לומר אתבענו לדי' וכן כתב ה'מכס ז'ל ואח' ה'ראש ז'ל כתב כסברא הראשונה ואם לא אמר אלא פלגני בגולא הוא לא הוי מחאה שאינו אלא כמזמין דבה מחה בטנה ראשונה אין צריך למחות כלל שנה ושנה אבל צריך למחות בסוף שלם שלא יהא בין מחאה למחאה שלם שנים ומתי' סימחה ימנה שלם שנים

מאותה מחאה שלא יעבור עליו שלם שנים בלא מחאה ודרוקא מחאה על פה אבל אם מכרה המערער לאחר ב בטור תוך שלם שנים אין צריך למחות עוד וצריך המחזיק לזהר בטורו לעולם ואם כשמיחה בסוף שלם שנים אחר גזולה היא בידו וכשמיחה אחר כך בסוף שלם אחר מ'ס מסכונה היא בידו אין כאן מחאה ופירש אח' ה'ראש ז'ל ה הטעם שהרי הורה שמחאה ראשונה בסוף שלם שני היתה סקר ואם כן חזקה שלם שנים הראשונה היתה בלא מחאה ויראה מדבריו דמסתמא כסמסנה דבריו כתבול מחאה הראשונה אבל ה'מנה כתב שלא כתבולה אלא כשמוכיח מתוך השנייה שמתבטלת הראשונה כגון סטען בשנייה שמעיקרא כשישר המחזיק בתוכה ירד בה בטענה שט טוען עתה אבל אם אינו מוכיח שמכול הראשונה אלא טענה טוען שירד בה בטענה שטוען עתה כל חדא וחדא הוי מחאה מעלייתא דמי לא עבד איכא דמחית אריסא לארעה' שלם שנים ובתר הכי ממסכן ליה גביה שלם שנים אחריכיה ובתר דאכיל לשני משכנתא חיפאר דכביש לטור וכעי' למיבזליה ולמטען לקוח הוא בידי מאי אית ליה למ למיעבד אלא למחזיקי בכל שלשה שנים מחמת ההוא אכפא דמחתייה למחזיק בההוא שלם שנים לגו ארעא ואפילו א אחרי' מעיקרא בתורת גולנות ובתר הכי מחי בתורת א אריסותא או משכנתא מחאתו מחאה ולא אמרינן עד הש הסתא חסדת ליה בגולנותא והסתא מחית ליה באריסותא ע' כ' וכתב ה'שכס הוא הדין אם מיחה בתוך שלם שנים שתי מחאות המכחישות זו את זו לא הויא מחאה לא ראשונה ולא אחרונה והויא חזקה בסוף שלם שנים שהרי במחאה שנייה הורה שראשונה היתה סקר ובטלה וכל ש שכן זו השנייה שהרי המחזק כפרן וכמי' שלא מיחה כלל דמי וכתב אח' ה'ראש ז'ל ולא כהירא לי שאין אדם מחזק ב כפרן אלא על פי עדים אבל אם אדם טוען בפני בית דין שתי הטענות המכחישות זו את זו לא כתבול אותם ט טענה אלא ביחד איזה מהם שירצה ויכול הוא לומר טעיתי במחאה ראשונה ע' כ' מיחה בפני שנים כותבין אותה אף על פי שלא אמר להם לכותבה כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה כיצד אמר לו המערער מה איתה עושה בתוך שלי והשיב המחזיק ירדתי לתוכה מפני שלא אמר לי אדם דבר אינה חזקה לפיכך אם יש עדים למערער שהיתה ש שלם כשכע וכו' את הקרקע מיד המחזיק ודין הפירות שאכל פירשתי למעלה מתי צריך להחזירם אלא צריך שי סיטעון אתה מכרתו לי או איתה כתת לי במתנה ואבד שטרי אבל אנו לא כפתח לטעון לו שמיא קנית אותנו או ש טור היה לך ואבד ומיהו אם הוא מעצמו יחזור ויטעון מחבת לי או כתת לי ושטר היה לי ואבד סומעין לו ואין זה חוזר וטוען ואם בא מחמת ירושה שטוען אפי' ירשתי ממורישין אין צריך טענה אחרת ובלבד שיביא עדי' שדר בה המוריש אפי' יום אחד והוא שלם שנים או שדר בה המוריש שלם שנים והוא יום אחד טוען המחזיר קביתיה מתוך ביום פלוגי והשיב המערער היאך תאמר שקביתיה היממכוס פלוגי והלא לא הייתי בעיר באותו היום שאהיה לא

ויגדעו ויהיו במדינה אחרת ואינו יכול לטעון לא ידע
 ידעתי בחזקה שלו ולכך לא מחיתי הוא שיש שלום בין ה
 המדינות ששירות מצויות בין זו לזו אבל אם אין שירות
 מצויות ביניהם וידוע שלא היה כהן לא היו חזקה יכול
 לומר לא ידעתי ואפי' שיש עדים שבה המערער כהן לשוק
 ושהה כהן ליום והיו אלו ליום בסוף צ' שנים בענין שאם
 לא ימחה עתה לא יהיה עוד זמן למחות אפי' הכי יכול
 לומר כל אותם להימים שהייתם כהן הייתי טרור בעסקי
 ולא ידעתי שהיית מחזיק בביתי ומיירי שיש לו בית אחר
 לרור צ' אבל אם טוען שלא ימחה מחמת טירדה שלא היה
 לו פנאי למחות אינו טענה שבקל היה יכול למחות בפני
 שנים והרמבם ז"ל כתב יראה לי שדין זה אינו אלא כבסייה
 שהעם טרודים בשוקים שלהם ע"כ וכל אלו הדברים לא כ
 באמר אלא כשהדבר ידוע שלא היה המערער במדינה א
 אבל אם אינו ידוע אין שומעין לו במה שאמר שלא היה כ
 כהן עד שיגדיר בעדים ברח המערער מחמת סכנת כפ
 בשנות אין מחזיקין בכספו שירא למחות פן יודע מקומו
 ויגדפי אחריו ואם ברח מחמת ממון מחזיקין בכספו ש
 שאינו ירא כל כך כתב הר"י יהודה ברעלגני ז"ל השבתיין וה
 והכטושים והרטושים והשוטין אין מחזיקין בכספיהן רטום
 מפני שאין אדם יודע אלא הוא שבו מפני שהוא טרור ב
 בשביו וטעם שהוא במקום רחוק דלא שכיחי שירא ואינו
 יודע מי מחזק בשלו אין צריך למחות אבל טעם שהוא ב
 במקום שיכול למחות צריך למחות כלל דמיתתא כל מי
 שיכול למחות במקומו בפני שנים אם לא ימחה הפסיד ו
 יהיה שהדבר יודע שזה מחזיק בשלו והוא אינו מפחד מ
 יגדיר ולא כפי טירדיה וכל הכך משתמא אינן יכולים ל
 למחות או משום שאין יודעין מי מחזיק בשלהם או דכפי
 טירדיהו **קמ** שנים מהחזיקו בסדה חחת
 אחד אבל סנה ראשונה ובשלישית וב

והחמישית והשבי חבלה שנה שנייה ורביעית ושלישית וכו'
 בטענה אינו חזקה שיאמר המערער לא חששתי למחות
 היות שלא החזיקו בראוי אחד לבדו שלשה שנים לפיכך אם
 עשו חלוקה זו בשטר לא יוכל המערער לומר כן דקלא ח
 אית ליה והיו חזקה בשלשה שנים הראשונות וכתב הר"י
 יונה דהוא הדין נמי אם טוענין שלקחו מפלג ועשה להם
 המוכר שטר מכר קלא אית ליה דמותפין כיכהו ושוב אין
 חזקתן כדרך הבולגים ומצטרפים דחזקתן חזקה וטועני
 להם שאמור קאחא מזה המערער אם יש עדים שדר בה
 יום אחד אבל האחד שנה ומכרה לאחר והחזיק גם הוא
 שנה ואחר כך מכרה גם הוא לשלישי והחזיק בו שנה א
 חחת לא היו חזקה שיאמר המערער לא ידעתי שהייתם
 בזים כל אחד מבח חבירו אלא הייתי בטור סבל אחד וא
 יזחר שומט ואוכל בגזלן לפיכך אם מכרו כל אחד לחבירו
 בשטר מצטרפין שיש בו קול וזה ידע שכל אחד
 בה מבח חבירו אבל האב שנה ומת וירשה חבן ואכלה
 זיתים או שאכלה האב שנים והבן שנה או שאכלה האב ש
 ג' והבן שנה והלקח שקאחא מהבן שנה אם קאחא ממנו
 בשטר הוי חזקה אבל המחזיק בחיי המערער שנה אחת

ואחר כך בחיי בנו שנה ואחר כך בפני הלקח שקאחא מ
 מהבן שנה הוי שנה ודווקא שמכר הבן כל סדותיו חוץ
 בפלג לפיכך לא הויא המכירה כמחאה אפי' שהזכיר ס
 סדה זו בפירוש דכיון שמוכר כולם לית ליה קלא אבל אם
 מכר זו לבדה אין לך מחאה גדולה מזו והיה לו למחזיק ל
 ליזחר בשטרו לעולם ויש אומרים דווקא שמכר הבן בשטר
 דאית ליה קלא ור' יצחק פירש אפילו בלא שטר דווקא ג
 גבי לקוח המחזיקין בעינן שטר כי אין למערער לחקור
 אם יחזיקו בראוי אם לא סתגרר הדבר ממנו בקול אבל
 הכא המחזיק יש לו לחקור שלא יזכור אחר סדה וכן כת'
 הרמ"ה ודברי אב"ה דאש זל לקמן בההיא דשני חזקה עונה
 משמע נוטים להכריח הראשונה **קמה** ביומו
 המחזיק עדים על חזקתו ולא

עדותן אלא העיר שאלה שנה ראשונה ושנה שנייה ושנה
 שלישית ורביעית מעיד שחבלה שנה רביעית ושנה חמישית
 ושנה שישית אם זה מבחיש את זה שזה מעיד שחבלה שנה
 ראשונה ושנה שנייה ושלישית ולא רביעית והשני מעיד ש
 שאלה רביעית וחמישית וששית ולא ראשונה ושנייה וש
 ושלישית עדותן כתבטלה ומחזיר הקרקע ולא הפירות ו
 ואם אינן מבחישין זה את זה אלא אחד מעיד דאית ח
 שאלה ראשונה ושנייה ושלישית והשני מעיד על שנה ר
 רביעית וחמישית וששית הוי חזקה ואם אחד מעיד ש
 שאלה שנה ראשונה ושלישית וחמישית והזכיר שנה ש
 שנייה ורביעית וששית והשני מעיד שאלה שני ורביעי'
 וששית והזכיר שנה ראשונה ושנה שלישית ושנה חמישי'
 דלא הוי חזקה אפילו בארתי דמוכרי ביון שמכחישין זה
 את זה ואם אינם מבחישים זה את זה אלא זה מעיד על
 שנה ראשונה ושלישית וחמישית והאחר מעיד על שנה ש
 שנייה ורביעית וששית יש אומרים אם הוא בארתי דמ
 דמוכרי דהוי חזקה וכראה לי דלא הוי חזקה ביון שלדברי
 פניהם חובלת רצופין והוא בארתי דמוכרי לא הוי חזקה

ביון שלא החזיק בדאחזוקי אינשי והן כמי אם בארתי דלא
 מוכרי לא הוי חזקה ביון שאין שום אחד מהם מעיד על
 חזקת שלשה שנים רצופות ביונו עדותן אבל חלוקים כפ
 צפירות שהאחד אומר אבלה חייטין והשני אומר שעורים
 הוי חזקה דבין חייטים ושעורים טעו אינשי לפיכך אם א
 אחד אומר חייטים והשני אומר קטנית אין מצטרפין דכ
 דבהכי לא טעו אינשי לא מצא עדים על שלש שנים שלמות
 אלא על שתי שנים צריך להחזיר הפירות שאלה והקרקע
 לא שאלה שנים מעדין על שתי השנים לא שאלה שנים אחד
 מעיד עליהם ומיהו פירות של שנה שלישית אין צריך לא
 להחזיר אעפ' שאומ' שאלה שנים כאמין לו שאלהם כצורך
 להחזיקו בקרקע ובן אם הביא עד אחר שאלה שלש שני'
 מחזיר הקרקע ולא הפירות מהאי טעמא ואין צריך לומר
 כשאין עדים כלל על אכילת הפירות שמחזיר הקרקע ו
 ולא הפירות וככל אלו ישבע המערער שלא מכר ולא נתן
 לו כלום ותחזור לו הקרקע וישבע המחזיק שחינו חייב לו
 כלום מהפירות שאל ויפטר הביא שני שאלהם ג' ערי' שני'
 והזמין לא שאל הזמין בכל ג' השנים ולא שאל שהזמין טאחד

שהיה שלל היתה בידו אלא שלמה שנים כהל העדים וה
המעידים על שבעה שנים ואין טוען וחוזר וטוען אף על
פי שהיה עדים להכחיש דבריו הראשונים ע"כ לפיכך
אם אמר שני חזקה סתם ויש לו עדים שהחזיק בו ז' שנים
סקדמה חזקתו לקביית המערער מחזיקין אותה בידו א
אבל אם לא הביא עדים אלא על שש שנים כמציא ממכרה
המוכר קודם שערך בזה הוא ג' שנים מוציאין אותה מידו
שאין לך מחאה גדולה מזה מה שמכרה לאחר קודם שגב
מכרה החזקה והיה לו לומר שערך במכרו לעולם ופתח א
הלאם ז' דיוקן שמכרה המוכר למערער במכר דחית ל
ליה קלא אבל לא עשה לו שטר אלא מכרה לו בעדים אין לו
קול ולא חשיב כמחאה ודי לו בחזקת שלמה שנים ומה ש
שאנו באמן לומר קביית קדמה לקבייתן כמציא שהיה יכ
יכול לומר לקחתיה ממך אחד סקנית חותה והחזקתי בה
שלמה שנים לפי שאין זה מציא טוב שהיה ירא לומר שלקחה
מזמן שלא היה יודע שיש לו שטר מהמוכר שמכרה לו ואם
יאמר שלקחה ממנו יתבענו המוכר לדין על כן כתב הר
ישיבה אם היו הטענות בענין שנודע לו שיפ לו
שטר עליה קודם שטוען טענתו בגון שיאמר לו מ
אף בעית בהיה ארעא והאיכא לו המחזיק וחת מאי בעי
דתבעי לי ארעא דהוית לטליא ואפיק ליה המערער שטר
דמציא ד' שנים וטוען המחזיק הבעת מקמי דזכרתי לך
זכרה לי חד יומא באמר בוציבו דאי בעי אמ' מיכך זכרתי
טוען המחזיק של אבותי היא והמערער גם כן טוען של א
אבותי היא ואין לאחר מהם ראייה יותר מלמכרו בגון ש
שאין לשום אחד מהם עדים או שיש לבא אחד ואחד עדים
לדבריו או שטוען כל אחד מהחזיק בה והביא המחזיק עדי
לדבריו והביא המערער עדים והכחישם ואומר אותה ג'
שנים שאמ' אומרי' שאכלם המחזיק היתה ביד המערער
הי דכא כל דאליס גבר ותשאר ביד המחזיק ואם לא ה
היתה ביד שום אחד מהם עד עתה כל דאליס גבר הביא
אחד עדי אבו' והם בעצמם העידו לו על החזקה והביא ה
השני עדי חזקה והכחישו עדי חזקה שלכנגדו עדיין כ
שאר עדיהם שהעידו בעדות האבות קיים ומעמידים א
אותה בידו כשגיל עדי האבות חזר השני והביא גם הוא
עדי אבות כמציא שלכל אחד מהם עדי אבות ועדי חזקה
מחזיקין אותה לבמו שהיתה תחילה אס זה שהביא עדי א
אבות בחזרה הנה היה מוחזק בה והוציא מידו בשלל היה לו
עדי אבות עתה שהביאה מחזיקין אותה לידו ואם האחד
היה מוחזק בה לא יצאה מתחת ידו לעולם ואם מתחילה
לא היתה ביד שום אחד מהם וכתובה לאחר על ידי עדי
האבות כשיביא זה גם כן עדי אבות יוציאנה מיד מי שח
סחזיק בה ותהיה בין שניהם וכל דאליס גבר ודח כתב
דיוקא שהיתה תחילה ביד מי שביא עדיו באחרונה או ש
שלקחה ממנו כשהיה לשכנגדו עדים והוא לא היה לו הי
הילכך כשחזר להביא עדים מחזיקין אותה לו כבתחילה
אבל אם לא היתה תחילה ביד שום אחד מהם והורידו לא
לאחר מהם כשהביא עדי אפ' שעתה מביא השני גם כן
עדים אין מסלק אותה מיד הראשון לדון כל דאליס גבר

אלא תשאר ביד מי שהיא וכן כתב הרמב"ן ז"ל ואח' הרמב"ם
ז"ל לא חילק בזה טען כל אחד מהם שהיה של אבותיו והכ
המערער עדים שהיתה של אבותיו מעולם ולא מחזיקין
והמחזיק מביא עדי חזקה מוציאין אותה מידו ומ' איר ג
גם כן כל הפירות שאכל אפי' חס' אין עדים שאכלם חלל
על פיו שאין כאן מציא לומר אין אכלית ודידי אכלית שהרי
עדים מהחזיקין אותה בין על גוף הקרקע בין על הפירות
אבל אם מעידין סתם שהיתה של אבותיו ואין מעידין ש
שלל מכרה אלא טוען המחזיק ירשתיה מחבתי לשון שא
שאנו משמע ממנו שהיתה של אבותיו מעולם ודחי היינו
סומעין לו והיינו מפרשים דבריו שחבתי לקחה מזה
או מאבותיו שאין העדים מהחזיקין אותה בזה שחזקתו ש
שאבותיו של זה שהעדים מעידים לו שהיתה שלהם מכרה
לאבותיו של זה והורישוה לו אבל עתה טוען של אבותיו ש
שמעמ' שרוצה לומר שמעולם היתה של אבותיו שהרי בא
להשיב על טענתו של כנגדו ולומר לא כי אלא של
אבותי ולא של אבותי והודה שלא לקחה אבותיו מאבותיו
של זה לפיכך אין מפרשים דבריו לומר שחבתי לקחה מ
מאבותיו של זה אלא אם כן יפרש הוא בעצמו ומיהו ד
דיוקא שאין לו עדים שאבותיו היו דרים בו יום. אחד ח
אכל אס היו לו עדים שהיו דרים בו יום א' כתב הרמב"ם
אעב' דלח טען חס' טענין ליה לפרש דבריו חזר המחזיק
וטען אמת שהיתה של אבותיך אבל קבייתיה ממך ומה ש
טענתו של אבותי רציתי לומר שאני סומך עליה בחיל
היתה של אבותי שומעין לו דקל' חזר וטוען כפי החי' גרסא
שאנו סותר דבריו אלא מפרש דבריו הראשונים דכ' ש'
אם יאמר של אבותי וקבצוה מאבותיך ששומעין לו והנה
שחזר וטוען כן בעודן בפני ב' ד' אכל חס' יצא מיד' וחוזר
וטוען אין שומעין לו דחיישינן שמא למדוהו לטעון סקר
וכן חס' מתחילה חמר של אבותי ולא של אבותיך חס' יכו
לחזר ולטעון של אבותי וקבצוה מאבותיך אפילו בעודו
בפני ב' ד' חס' שאין חוזר וטוען בשטוען תחילה בפני ב'
ד' אבל מה שאמר חס' לבר' יכול לחזור ולטעון בב' ד' חס'
בשנת דבריו הראשונים ופי' דסבס אפי' חמר חס' לבר' ד'
של אבותי ולא של אבותיך יכול לומר בב' ד' של אבותי ול
ולקחה מאבותיך והל' יונה כתב שאנו יכול לחזור ול
ולטעון של אבותי ולקחה מאבותיך שכל האומ' של אבותי
ולא של אבותיך כאילו אומר לא לקחה אבותי מאבותיך
דמי כמציא שהודה חס' לבר' שלא לקחה אבותי מאבותי
של תובע והורחית בעל דין חס' חס' לבר' על חובתו כמציא
עדים דמי אעפ' שהמודה לחבירו שהיב להבירו מכה כל
זמן שלא חמר אתם עדי יכול לומר משטה אני כך אבל זה
טוען של אבותי ולא של אבותי' חס' יכול לטעון ולומר משט'
היתי כך שהרי לזכות עצמו הוא בא והרי הודה בחובתו
מכלל טענה שבה לזכות בה חס' עצמו בא המחזיק מכח
שטרו שיש לו שטר שקבאה מהמערער והמערער
טוען שהוא מוזיק והודה לו המחזיק אלא שאמר
שטר כשר היה לי ואבד ואמר תי אקח בידי זה כדי לאיים
עליך אם הוא בענין שיכול לקיימו שהעדים שחתמוהו לו

חזר נד שקבית בו כתב הלמכס שצריך המחזיק להביא ר
ראית שהמערער היה במריכה בזמן זה שטען שמכרה לו
אפי' יום אחד כדי שיהיה איפשר שימכור לו וכן כתבר
אלפא: כתב הר' יהודה א' ברעלוי דווקא כשמוכר היום
שזכר לו אבל אם אינו מוכר היום אין צריך להביא ראי'
שהיה כאן ביום שקנאה לפי שאינו מוכר על היום ואפילו
אם יאמר המערער אמור באיזה יום קבית אותה אין מ
מזיקין אותו לכך וכן כתב הרמב"ם שצריך המחזיק להביא
ראיה ודווקא בשעת חירות אבל שלא בשעת חירות אעב'
דאמר לית זבתי ממך ביוםא פלוגי לא בעי לתנוי ראיה
דחזוהא יומא הוה בהדי' דמיג' אי בעי אמר ביומא אחריכ'
הואי בהדך או מילי מסרת לי כי אמר כמי בההוא יומא ה
הויכא בהדך וזכרית ממך כאמן וכן כתב אה' הרמב"ם ז"ל ש
שאל הוא במקום שהשיירות מצויות הוי חזקה ואין צריך
להביא ראיה שהיה המערער כאן שאפשר שמכרה לו על
יד אחר שמעשה בכל יום שאדם מוכר ככסיו על יד שליח
סבא בהרשאתו טען המחזיק מפלוגי קביתיה והוא קנאה
יומך בפני או אפילו לא אמר בפני ויש לו עדים שדר בה
המוכר אפילו יום אחד או שעה אחת בתורת דירה הוי ח
חזקה סמועין לנזקח זה מהחזיק בה שאותו שמכרה לו ק
קנאה מהמערער אעב' שיש למערער עדים שהיתה שלו ו
מיהו דווקא שיש עדים שדר בו בתורת דירה אבל אם א
איכס מעידין על הדירה אלא שראו שנכנס בו למורדו לא
מהי דמא חיה דעתי לקנות ולא קנאה ואם לא טען ק
קנאה ממך בפני וגם אין לו עדים שראוהו שדר בו לא הוי
חזקה אפי' אם יאמר הוא שדר בו בפני ואפי' אם אין ע
עדים למערער שהיתה שלו יחזירנה לו וישאל מעותיו מ
מהמוכר שמכרה לו ואם לאחר שטען קביתיה מפלוגי ש
שאפי' שקנאה ממך חזר וטען קנאה ממך בפני אין סומע'
לו אבל אם אחר מתחילה מפלוגי קביתיה סתם ושוכ הוסי'
לומר שקנאה ממך בפני שטען לו וכתב רבי' יצחק כיון
ס'ין למערער עדים שהיתה שלו אם יטען המחזיק קביתי
מפלוגי שקנאה ממך בפני אין מוציאין אותה מידו אפילו
ס'ין מחזיק בה שלש שנים במיגו שהיה אומר לא היתה ש
שלך מעולם והלמכס כתב גם כן אם יש לו עדים שדר בו
המוכר יום אחד אפי' אינו טוען שקנאה ממך בפני וגם לא
החזיק בו שלש שנים אין מוציאין אותה מידו כיון שאין ע
עדים למערער שהיתה שלו ע' פ' אבל לשבס פירש שאפי'
אם אין עדים למערער שהיתה שלו מוציאין אותה מיד ה
המחזיק אלא אם כן החזיק בה שלשה שנים וטוען קנאה
ממך בפני או שיש לו עדים שדר בו יום אחד אבל לא ה
החזיק בה שלש שנים אפי' שטוען קנאה ממך בפני או ה
החזיק בה ואינו טוען קנאה ממך בפני וגם אין לו עדים
שדר בו יום אחד מוציאין אותה מידו ופירש הר' יונה דב
דבריו דמה שמוציאין מידו אפילו שאין למערער עדים
דווקא במהרה המחזיק שידע שהיא של המערער אפילו
על פי המוכר לא אבל לא הורה לו בזה ולא ידע
שהיא של המערער אלא על פי המוכר אין מוציאין אותה
מידו ואפי' הרמב"ם ז"ל כתב שאפי' שלא ידע שהיתה שלו אלא

על פי המוכר צריך להחזירה ולעבין המעות סנתן למוכר
בשכילה כתב הרמב"ם שחוזר וגובה ממנו מה סנתן לו והר'
יוכז כתב שאינו חוזר עליו כיון שכפשיעתו הפסיד שאל
היה אומר קביתיה מפלוגי ולא יותר לא היה המערער
יכול להוציאו מידו אפילו אם לא החזיק בה עדיין כיון ש
שאין לו עד' שהיתה שלו וגם הוא לא הורה לו שהיתה שלו
לפיכך יאמר לו המוכר אעב' שיבא מתחת ידו אין לך
לחזור עלי שפיך הכשילך להודות לו ששלו היתה ואילו בא
לרן עמי הייתי פוטר עצמי בטענת שלך היתה ולקחתיה
ממך במיגו שלא היתה שלך מעולם אעב' שאתה אינך י
יכול לפטור עצמך בטענה שטענת עמו כיון שהיה לך לפ
לפטור עצמך וברוב דברייך כתבייבת לו אין לי להפסיד ב
בזה ואם עמד המוכר בדיון עם המערער קודם שמכרה
למחזיק וכפטר ממנו כיון שלא היה לו עדים שהיתה שלו
אעב' שאחר שמכרה לזה המחזיק עדער עליו המערער
והורה לו שהיתה שלו על פי המוכר שאמר לו שהיתה שלו
וקנאה הוא ממנו לא הפסיד בזה כיון שכבר יצא זכאי מ
מבית דין המוכר שמכרה לו כתב הרמב"ם הא דטענין ל
ליורש ולנזקח כי אית ליה סהדי דדר ביה אידך חד יומא
דווקא במהרה בעדי' פירש' או לקחה מפלוגי אבל אם
אין לו עדים אלא על פיו אינו כאמן לשוניה נפשיה לזקח
ויורש אבל כשטוען פלוגי זכנה ממך קמי דודי או אין נ
צריך עדים שהוא יורש ולקח הוין מהחזיק בה שלש שנים וכן
עדים שהוא יורש ולקח הוין מהחזיק בה שלש שנים וכן
דעת אה' הרמב"ם ז"ל הביא המחזיק עדים שדר בו המוכר
יום אחד ואחר כך הביא המערער עדים שהמחזיק
רצה לקנותו ממנו וטוען אילו קבית מפלוגי כמו שאתה
טוען למה רצית לקנותה ממני איכה טענה שאמר רציתי
לפייסך במעט מעות כדי לשלך תרעומתא ואם לא הביא
המחזיק עדים שדר בו המוכר יום אחד אלא שיש עדים
למערער שהוון המוכר בזמן על שדה זו וגבול אין לי חזקה
והביא המחזיק עדים סנתייעץ עם המערער אם יקנה
ייעץ לי לקנותה וטוען זה אילו היתה בזולה ממך למה יע
יעצתי לי לקנותה איכה טענה שיאמר המערער אתה נח
לי להוציאה מידך יותר מממה שאוציאה מיד הגבול אבל אם
כופר ואומר מעולם לא יעצתי לך לקנותה וזה מבי' עדי'
שיעצו כתב הר' יונה מחייבין ליה למערער שראיה גדולה
זו שאינה שלו ואפי' אם יביא המחזיק עדים שאמר לו המ
המערער לקחכה לו מיד המוכר איכה טענה לומר לו אם
היא שלך למה רצית לקנותה דעביד איכס דזבין דיניה
טען המחזיק מפלוגי קביתיה והחזקתי בה שני חזקה ויש
לו עדים שהמוכר דר בו יום אחד והשיב לו המערער יש
לי טאר שאותי פלוגי מכרה לי מהיום ד' שנים וקדמה ק
קבייתי לקבייתך וחזר המחזיק וטען שני חזקה שאמרתי
לא בשכילה ג' שנים אלא שנים רבות וקדמה קבייתי לקביית
סומעין לו וכתב הר' יונה דווקא שאמר תחילה שני חזקה
סתם אבל אם פירש שלשה שנים ואחר כך הוציא זה השט'
סל ד' שני אפי' הבי' עדי' שהחזיק בו ז' שנים אינו כלום וז'
ותודאת בעל דין כמאה עדים דמי ובהודאתי ראשונה

יורד אחד לבכסיה בחיי הכעל ומת הכעל ונשארו בידו ג'
שנים אחרי מותו וטען מכרתה לבעל בפני ואני קניתי
ממנו באופן כמגו שאם היה רוצה היה טוען קניתי ממך
אחרי מות בעליך עוד איכא איקומתא בגמרא דאשה כ'
צריכה למחור בבעלה כגון שחפר בו בורות שיחי ומערות
פי' שקלקל הקרקע דבהא ודאי אית ליה חזקה שלא היתה
מנחת לו לקלקלו אם לא שמכרה לו ירב אלפס וכן א"ל ה'
הל"ש ז"ל לח הכיחו זאת האיקומתא ואיני יודע למה דל'
דלפי הנראה הלכה היא וכן כתב הרמ"ה לשיכך אם קלק'
השדה והיא לא מחתה בידו הוי חזקה לטעון שקנה גוף ה'
הקרקע ודוקא שכתב לה דין ודברים אין לי בבכסך אבל
אם לא כתב לה הכי אין לו חזקה בהם הפי' בחפירות כ'
בורות שיחין ומערות עד כאן ונראה דאפי' אם לא כתב
לה כן יש לו בהם חזק' אם חפר בה בורות שיחין ומערות
כתב הר"י יוסף הלוי הח' דאין חזקה לאיש ולא לאשה בבכסי
אשת איש הכי מילי כמטוען על גופו של קרקע שמכרה או
שמתה לו אבל גבי ביזקין אין חילוק בין אשה איש לאחר
דודאי מחזיקין עליה בכל ביזקין כד מקוטרא ובית הכס'
והוא הדין פתיחת דלת וחלונות ומאי דרמי ליה כלל ד'
דמילתא כל חזקה דלית מחמת טענה אלא דדיעה ומחל'
כגון פתיחת חלונות וביזקין ומקום בשורי והודרי ומאי
דרמי ליה קיימ' עליה חזק' דהא איהי נמי ידעה ומחל' ד'
דדוקא חזקה הבאה מחמת טענה שהיא בגופה של קרק'
בהיא אין מחזיקין בבכסיה לא ולא אחר עד כאן וזו היא
כרעת הגדולים דכל חזקה שהיא בגוף הקרק' כגון ביזק'
ותעמיש שאינה צריכה לו טענה ולא שלש שנים אבל לר'
לרעת רבינו יצחק כל חזקה צריכה טענה ושלש שנים דבי'
ריש גלותא אין מחזיקין בבכסים אחרים מפני שיראים ל'
למחות בהן ואין אחרים מחזיקין בבכסיה מפני שבוטחי'
בחילם ואין חוששין למחות שאלה לא ה' הר"ש ז"ל שאלת
על הגדולים ההולכים בחצר המלך אם יש לרמות לרבי ר'
דש' גלותא לענין חזקה יראה שאין לרמות להם שהם היו
מורע המלוכה והיו נוהגין כעין מלוכה על ישראל הילכך
אימת מלכות עליהם אבל בדורות הללו אם ישראל מצא
חן בעיני המלך אין טענה יוצא כל כך שלא יהא רשאי בע'
הקרקע למחות ויכול לעשות מחאה בפני שנים הגולן א'
אין לו חזקה מפני שיראין למחות בו וגם אין מחזיקין ב'
בכסיו שאינו חושש למחות והכי דמי גולן אם הוא מו'
מוחזק שהורב בפאות על עסקי ממון אז אין לו חזקה בט'
במים דבר ואם המוחזק גולן על שדה ידועה אין לו חזקה
בה אבל יש לו חזקה על סדות אחרות אפי' אם אין ידוע ש'
שכחו הפעם בא לידו בתורת גולה כיון שפעם אח' המוחזק
עליה גולן ויצאה מתחת ידו בתורת גולה שוב אין לו בה
חזקה לעולם ויש אומרים שאם הדבר ידוע שעש' תשובה
גמורה באופן אף על פי שאין עדים שהשיב זה הקרקע כ'
כחמן למור החזרתיו לך וקניתי ממך אחר כך דלא דמי
לאומן שאין לו חזק' דהתם ידוע בודאי שכל לידו בתורת
אומן אבל הכא שאינו ודאי אלא שהמוחזק גולן עליה באופן
למור החזרתיו לך ולקחתיו אחר כך ומסתברא שאין ח'
חילוק בין שהמוחזק עליה גולן שוב אינו באופן גוי אין לו ח'

חזקה בשל ישראל אלא בשטר מפני זה הטעם בעצמו ש'
שהוא אלא וישראל הקונה ממנו קרקע ידוע שהיה של י'
ישראל דינו כמותו ואין לו חזקה אלא בשטר טען זה ישר'
המחזיק בפני קנאם הגוי או הראני שטר שקנאה ממך ג'
באופן כמגו שהיה אומר קניתי ממך ואם המחזיק צה ה'
הגוי וכתבייר ושחתה בידו שלש שנים אחר כך וטוען קב'
קניתי ממך אחר שכתביירתי יש אומרים שחינו כחמן ו'
וא"ל הר"ש ז"ל אומ' שהוא באופן מידי דהוה חישראל הכא
מחמת גוי שכתבן לומר קניתי ממך אין מחזיקין בבכסי
קטן וחרש ושוטה דינו כקטן וכן חזקתה בבכסי אחרים
אינה חזקה וכן כתב הרמב"ם חרש שוט' וקטן אין חילת'
ראייה מפני שאין להם טענה כדי שתעמיד הקרקע ביד'
וכן המחזיק בבכסיהן אין חילתו דמיא עד כאן והלמכין
ז"ל כתב שקטן יש לו חזקה דמיא כמי לחו כד חזקה דמיא כ'
בשטרי טפי מב' שנים והיה לו לבעלי למחות ומסתברא כ'
כדברי הרמב"ם שלא חשש למחות כיון שאין מעשה קטן
כלש ויהיב שירד לבכסי קטן והיה בירי המחזיק שני חז'
חזקה לאחר שהגדיל כתב הר"י יהודה ברעלנוי בהא איכא
פלגותא דרבנותא איכא מאן דאמר דהוי חזק' ואיכא
מ' דלא חזקה והלמב"ם כתב דהוי חזקה שכתב חכלה ג'
שנים קודם שהגדיל ושנה אחר שהגדיל אינה חזקה עד ש'
שיאל ג' שנים דצופת אחר כך וא"ל הר"ש ז"ל כת' שאיכ'
חזקה דכיון שירד לתובה בשהיה קטן לא ידע שהיתה של
אביו שמיחה ורב האי חילק בדבר בתשובה וכתב אם הח'
החזיק בבכסי קטן אפי' אם החזיק בו כמה שנים אחרים ש'
שהגדיל אינה חזקה והוא שכל המחזיק מבח טענה הר'
הראשונה שהחזיק עליו כשהוא קטן וטוען לו שמחל לו כ'
בצתיקתו אבל איכא שיכול לומר לו וליש' חזרתו ילקחתי
ממך אחר שגדלת והחזקתי אחר כך שני חזק' הרי חזקה
וישבע שעשה כך אי כמי אם החזיק ההם בפני הקטן חז'
שגדל ומת בבו יכול לטעון דחזר חזיו וקנזה מחזקת קב'
לאחר שגדל והיו בכלל טוענים לירש אבל אם אינו יכול
לכא מחמת זו הטענה כגון שידוע לכל שמחמת טענה ר'
ראשונה הוא בא אי כמי שניהם בחיים המחזיק והקטן ש'
שגדל אחר כך וזה טוענו קטן הייתי בשבא קרקע זו לרש'
לרשותך וזה טוענו אתה ידעת ומחלת ואינו טוען חזרתו
ולקחתי ממך לאחר שגדלת אינו יכול לישבע בכך ובהא
אמר לי אין מחזיקין בבכסי קטן אפי' שהגדיל עד כאן והר'
דאין מחזיקין בבכסי קטן דוקא כשידוע שהיה של אביו א'
אבל אם אינו ידוע הוי חזקה כמגו שהיה טוען לא היתה
של אביו מעולם ואם החזיק בה ג' שנים בחיי החס' ואחרי
מות האב בא בנו הקטן לערער ודאי אין טוענין לו ואם
צריך להביא עדים על חזקה מביאין מקבלין עדותה אף
על פי שחיה מערע' קטן וק' ל' אין מקבלין עדו' בפני קטן
הכא מקבלין כיון שהחז' כראוי והוא עתה בחזקתו ואפי'
אם יצא קול המערע' החזק כגון שיצ' קול שבתור' ונשכנח
באה לידו פי' דאין חוששין לו כיון שזכר' ג' שנים בחיי
האב ואין ידוע שבתורת משכנח בא לידו אין לגרע בח'
האזק' בשבי' הקול אבל רמב"ם פי' שהקול מבט' החז' וכן
כת' הרמב"ם ור' האי ופי' הר"י יוכל את דבריה' שאם יצא ק'

שֶׁהָיָה יְקִימוֹהוּ אוֹ שֶׁהָיָה בַּעֲצָמוֹ זֵיף אוֹתוֹ עַד שֶׁהָיָה
 שֶׁבָּרִי שֶׁהָיָה חֲתִימַת יְדֵיהֶם וְיִקְיִמוּהוּ אוֹ כְּשֶׁבַע שֶׁהָיָה כִּי
 כִּדְבָרָיו וּמַעֲמִידֵי הַקֶּרֶקַע בִּידוֹ וּפִי' רָח וְרַב אֶלְפֶּס לֹא שִׁי
 סִיטָבֶן מִזִּיף מִמֶּשׁ שֶׁאֵם כֵּן וְדָאִי הָיוּ מִזִּיפִּין מִידוֹ כִּי
 שְׁמוֹדָה לֹא אֶלֶף שְׁטוּעַן שְׁטַר אֶמְכָּה הִיָּה וְרַשָּׁם פִּי' אֶשְׁיֵנָה
 שְׁטוּעַן מִזִּיפִּין מִמֶּשׁ כִּיֹּן שֶׁהִמְחִיז יִכּוֹל לִקְיִימוֹ אִין מִזִּיפִּין
 נִידוֹ וְלֹא הִסְכִּי' אֶלֶף הֶרֶשׁ ז' וְהָיָה יְהוּדָה א' בְּרַצְלוֹנִי כֶּתֶב
 בְּשֵׁם הַגָּאֹן דְּמִשְׁנֵם שְׁטַר לְחֹדֶר לֹא הָיוּ מִזִּיפִּין בִּידוֹ אֶלֶף
 מִיִּירֵי שֶׁהִמְחִיז בִּגְ' שֶׁנִּי בְּרָאוֹי וְלֹא כִּהִירָא דָּאֵם כֵּן מִהָ צִי'
 שְׁטַר א' **קמ** בִּא הִמְחִיז בְּכַח שְׁטַר שֶׁקִּבְּלָה מִ
 מַפְלָגִי וְהַמְעַרְעֵר חֲתוּם עַל שְׁטַר הַמְּכִיר
 אֶלֶף שְׁטוּעַן שְׁפִלְגִי בְּזֹלָה מִמֶּנּוּ אֲבָד זְכוּתוֹ שֶׁאִילֹ הִיָּה אֲחֵת
 לֹא הִיָּה לוֹ לְחֲתוּם עַל שְׁטַר הַמְּכִירָה וְאִין צִדִּיק לֹא עֲשָׂא
 סִימָן לְאַחֵר שֶׁאֲבָד זְכוּתוֹ פִּי' שֶׁהַמְעַרְעֵר הִיָּה לוֹ שְׁדָה אֶלֶף זֶה
 וּמִכְרָה לְאַחֵר וּכְשֶׁיִּיִּם לוֹ הַמְּצָרִים כֶּתֶב מִיִּצֵּר שְׁדָה פְּלִגִּי
 שְׁדָה שֶׁל פְּלִגִּי וְהַזְכִּיר הַמְּחִיז אוֹ שְׁמֹכֵר הַמְּחִיז שְׁדָה שֶׁאֶלֶף
 זוֹ וּכְתֵב מִיִּצֵּר פְּלִגִּי שְׁדָה שְׁלִי וְחֲתֵם הַמְעַרְעֵר וְאֶפֶי' אֵם
 חֹדֶר הִיָּה לוֹ שְׁדָה אֶלֶף וּמִכְרָה לְאַחֵר וּכְתֵב לוֹ מִיִּצֵּר שְׁדָה
 פְּלִגִּי שֶׁל הַמְּחִיזִיק וְחֲתֵם הַמְעַרְעֵר אִיבָד זְכוּתוֹ וְכֵן מִי
 הָדִין אֵם הַמְּחִיזִיק מִכֵּר שְׁדָה שֶׁאֶלֶף וּכְתֵב מִיִּצֵּר שְׁדָה פְּלִגִּי
 שֶׁל פְּלִגִּי וְהַזְכִּיר הַמְעַרְעֵר אֲבָד אֶת זְכוּתוֹ צִדִּיק שֶׁחֲתוּם
 בַּעַד אֶבֶל אֵם הַמְעַרְעֵר דִּיִּין וְחֲתוּם בְּקִיּוֹם הַשֹּׁט' לֹא אֲבָד
 זְכוּתוֹ שֶׁאִי־בִּשְׁמֵר שֶׁלֹּא קִרָּא הַשֹּׁטֵר שֶׁהָדִיִּין חֲתֵם עַל קִיּוֹם הִ
 הַשֹּׁטֵר אֶעֱפ' שֶׁלֹּא קִרָּא וְכֵן הִיבָא שֶׁאֲבָד זְכוּתוֹ בְּהוֹדָא' אֵם
 חֹדֶר וְשְׁטוּעַן לֹא הוֹרִיתִי לוֹ אֶלֶף בְּתֵלֶם אֶחָד עַל כִּי בִּגְלוֹ שֶׁ
 שׁוּמַעִין לוֹ וּכְתֵב הָר' יִנְכָה וְהָיָה שִׁים בְּתֵלֶם ט' קִהִין שֶׁהָיָה שֶׁ
 שִׁיעוֹר שְׁדָה שֶׁהָיָה כֶּתֶב לוֹ מִיִּצֵּר פְּלִגִּי שְׁדָה פְּלִגִּי וְאִין שֶׁ
 שְׁדָה פִּחוֹ מִט' קִבִּין וְאֵם טֵעַן עַל הַתֵּלֶם שֶׁהוֹרִיתִי לוֹ חֹזְרִיתִי
 וְלִקְחֵתִי מִמֶּנּוּ אֵם אִין כֶּתֶב יִדוֹ יוֹצֵא בְּמִקּוֹם אֶחָד כֹּאמֶן
 בְּמִגְוֹ שֶׁאִין זֶה כֶּתֶב יִדִּי וְאִין צִדִּיק לֹאמַר אֵם הַמְּחִיזִיק ג' שֶׁנִּי
 אֶחָד הַהוֹדָא שֶׁהָיָה כֹּאמֶן וְהָרִמָּה כֶּתֶב אֶפֶי' אֵם כֶּתֶב יִדוֹ
 יוֹצֵא מִמִּקּוֹם אֶחָד כֹּאמֶן בְּמִגְוֹ שִׁיכּוֹל לֹא עֲלִי תִבְאִי מִכְרָתִי
 לוֹ וְלֹא כֶּתֶקִיִּים הַתִּבְאִי שֶׁמָּה שֹׁזְבָה בִּי מִכַּח הוֹדָאֲתִי שֶׁל זֶה
 שֶׁחֲתֵם בָּהּ אִין הוֹדָאֵה בְּמִוְרָה שֶׁלֹּא יִכּוֹל לֹא עֲלִי תִבְאִי הִיָּה
 וּכְתֵב עִיר הָיָה דִּכְאֹמֶן לֹאמַר חֹזְרִיתִי וְלִקְחֵתִי מִמֶּנּוּ הַתֵּלֶם
 אֶעֱפ' שֶׁכִּבֵּר הוֹדָה לוֹ עֲלִיֹ הֵיכֵן דוּקָא מִקָּמִי דִּכְפֵּן מִכִּי
 דִּיבָא אֶבֶל אִי כִּפֵּן מִכִּי דִּיבָא לֹא מִהֵימָן אֶמֹר טֵעַמִּיתִיָּה א'
 אֲגִמְרִיהָ **קמח** מִי שֶׁהָיָה ד' שְׁדוֹת שֶׁל אַחֲרִים מִ
 מִקִּיפִים סָבִיב שְׁדָה וְהִיָּה לוֹ דֶּרֶךְ עַל
 אֶחָד מֵהֶם וְאֲבָדוֹ שֶׁאִינוֹ יוֹדֵעַ עַל אִיזָה מֵהֶם הִיָּה דֶּרֶךְ לֹ
 לֹא מִיכְעִיָּא אֵם ד' הַשְׁדוֹת הֵם בִּיד ד' כִּי אֵדָם שֶׁאִין לוֹ ע'
 עֲלֵיהֶם כְּלוֹם שֶׁכֵּל אֶחָד וְאֶחָד יִדְחִנוֹ אֶלֶף חֲבִירוֹ אֶפֶי' לוֹ אֵם
 קִבָּאִם מֵאֵדָם אֶחָד אֶלֶף אֶפֶי' אֵם הֵם בִּיד אֵדָם אֶחָד אֵם ק'
 קִבָּאִם מֵאֵדָם אִין לוֹ עֲלִיֹ כְּלוֹם שִׁיכּוֹ לֹאמַר אֶחָד לְכֹל א'
 וְא' שְׁטַר וְאִין אֲתָה יִכּוֹל לַעֲבֹד עַל ח' מֵהֶם וְאֵנִי קִנִּיתִי מִכֵּל
 א' מֵהֶם עַל זְכוּת שֶׁהִיָּה לוֹ אֶבֶל אֵם הֵינִי הָד' שְׁדוֹת שֶׁל אֶחָד
 מֵעוֹלָם אִזִּי שֶׁ לוֹ דֶּרֶךְ עֲלִיֹ מִמָּה כִּפְשָׁךְ וְיִלְךְ לוֹ בְּקֶדְרָה בִּאִי
 זֶה מִקּוֹם שִׁדְרָה בַּעַל הַשְׁדוֹת וּכְתֵב הָרִמָּה אֵם הַמְּחִיזִיק בִּי
 בְּדֶרֶךְ וְאֶמַר זֶה דֶּרֶךְ אִין מִסְלָקִין אוֹתוֹ אֶלֶף בְּרָאִיָּה בְּרִוְרָה
 יֵם שֶׁאִין לֹא הִמְחִיזִיק שֶׁאֶפֶי' **קמט**

אֵם יִחְזִיקוּ כִּמָּה שֶׁכֵּס בְּשֵׁל אַחֲרִים אִין מוֹעִיל לֹא
 אֶבֶל אַחֲרִים מִזִּיפִּין בְּכִסְיָהֶם וְיֵם שֶׁאִין מִזִּיפִּין בְּכִסְיָהֶם
 אַחֲרִים וְלֹא אַחֲרִים מִזִּיפִּין בְּכִסְיָהֶם כִּיבֵד הַשְׁוֹתִים אִין
 מִזִּיפִּין זֶה עַל זֶה שֶׁאֵם הִיָּתָה בִּיד אֶחָד מֵהֶם כִּמָּה שֶׁמִּי
 אִין לוֹ בָּהּ חֻזְקָה בִּין אֵם הַמְּחִיזִיק בְּכֹלָה וְשְׁטוּעַן שֶׁמִּכְרָה לוֹ
 אוֹ כֶּתֶב לוֹ בִּין אֵם הַמְּחִיזִיק בְּחִצִּיהָ וְשְׁטוּעַן חֲלָקִי וְזֶה הַגִּיעַ
 לְחֲלָקִי אִינוֹ כֹּאמֶן וְיִשְׁבַּע זֶה שֶׁכִּנְגְדוֹ שֶׁהָיָה כִּדְבָרָיו וְשְׁטוּעַן
 וְדוּקָא שִׁדְרָה בַּעֲדִים שֶׁהָיָה שְׁוֹתֵב אֶבֶל אֵם אִין לוֹ עִיר
 שֶׁהָיָה שֶׁהָיָה שְׁוֹתֵב אֶלֶף עַל פִּי הַמְּחִיזִיק שֶׁאֵם שֶׁהִיָּה שְׁוֹתֵב
 אֶבֶל מִכְרָה אוֹ כֶּתֶב לוֹ כֹּאמֶן בְּמִגְוֹ שֶׁלֹּא הִיָּה שְׁוֹתֵב מִעוֹלָ
 צִדִּיק כִּסְאִין בָּהּ דִּין חֲלָקָה אֶבֶל אֵם יֵם בָּהּ דִּין חֲלָקָה מִ
 מִזִּיפִּין זֶה עַל זֶה וְיֵם מִפְּרָשִׁי דוּקָא כְּשֶׁמִּזִּיפִּין בְּכֹלָה
 אֶבֶל אֵם מִזִּיפִּין בְּחִצִּיהָ וְאֶמַר חֲלָקִי וְזֶה חֲלָקִי לֹא חֲלָקִי רָח
 כֶּתֶב שֶׁאֵף בְּחִצִּיהָ כִּמָּה יֵם לוֹ חֻזְקָה וְאֶלֶף הֶרֶשׁ ז' כֶּתֶב
 בְּכִסְיָהֶם הָרִשְׁוֹן וּכְתֵב בַּעַל הַעֵיטוֹ דִּכְאֹמֶן אִין כְּשֶׁמִּזִּיפִּין
 מִזִּיפִּין זֶה עַל זֶה שֶׁאֶלֶף לֹא הֶרֶשׁ ז' רָחוּב וְשְׁטוּעַן יֵם
 לֹא בֵּית בְּשׁוֹתֵפּוֹת וְלֹא הַמְּחִיזִיק בִּי כִּפְשִׁי רָחוּב וְלֹא מִיִּחָה
 וְשְׁמַעִין לֹא הִיָּה בַּעֲדֵי אֵם תּוֹעִיל חֻזְקָתוֹ לִגְבִי רָחוּב בְּחִצִּיהָ
 שֶׁלֹּא שִׁאֲמַר לֹא חֲשַׁשְׁתִּי לְמַחֲנוֹת הוֹאִיל וְאִין מוֹעִיל חֻזְקָה לֹ
 לִגְבִי שְׁמַעִין וְהִבִּית עֲדִין בְּשׁוֹתֵפּוֹת וְאִין בְּרִירָה תְּשׁוּבָה לֹ
 יִדְעֵתִי טֵעַם לִמָּה לֹא תּוֹעִיל חֻזְקָת לִי בְּחֲלָקוֹ שֶׁל רָחוּב הִ
 הִיאֵךְ יֹאמַר לֹא חֲשַׁשְׁתִּי לְמַחֲנוֹת כִּיֹּן שֶׁאִין מוֹעִיל חֻזְקָתוֹ ג'
 בִּי שְׁמַעִין וְכִי בְּשֶׁלֹּא זֶה יִשְׁתָּר וְיִכָּח לְאַחֵר לְהַמְחִיז בְּקֶרֶקַע
 שֶׁלֹּא וְעוֹד לִדְבָרֶיךָ מִי שֶׁקִּבְּלָה חֲלָק הַשְׁוֹתֵב הָאֶחָד וְשֶׁכִּבֵּר
 חֲלָק שְׁוֹתֵב הַשֶּׁנִּי לֹא יִהְיֶה לוֹ חֻזְקָה כִּי יֹאמַר לֹא מִכְרָתִי ח
 חֲלָקִי וְהִבִּית עֲדִין הוֹאִי שֶׁלֹּא שְׁוֹתֵפּוֹת וְאִין בְּרִירָה וְלִכְפֹּל
 לֹא חֲשַׁשְׁתִּי לְמַחֲנוֹת אֶלֶף וְדָאִי לֹא חֲלָקוֹ אֶלֶף אֵם יֵם לְשִׁמְתָה
 חֻזְק' בְּחֲלָק חֲבִירוֹ אֶבֶל אֶחָד הַמְּחִיז בְּחֲלָק אֶחָד מִהַשְׁוֹתֵב
 פִּשְׁטָא שִׁים לוֹ חֻזְקָה אִף אֵם לֹא תּוֹעִיל חֻזְקָתוֹ בְּחֲלָק הַשֶּׁנִּי
 הֵכֵן שְׁמַעִין עַל שְׁוֹלָחַן אֲבִיֹ אִין לֹא אֶחָד מֵהֶם חֻזְקָה עַל הַכִּי
 חֲבִירוֹ בְּשִׁמְתָה מִעַל שְׁוֹלָחַן מִזִּיפִּין זֶה עַל זֶה אִין לֹא חֲשַׁשְׁתִּי
 חֻזְקָה בְּכִסְיָהֶם אֶשְׁתָּר אֶפֶי' אִין לוֹ חֲלָק בָּהֶם וְלֹא בְּפִירוֹתֵיהֶם
 כְּבֹן שֶׁכֶּתֶב לֹא בְּעוֹדָה אֲרוּסָה דִּין וְדָבָרִים אִין לוֹ בְּכִסְיָהֶם
 וְלֹא בְּפִירוֹתֵיהֶם וְלֹא לֹא שֶׁהִיָּה בְּכִסְיָהֶם בְּעִלָּה אֶפֶי' לוֹ אֵם
 חִיִּיב לֹא מִזִּיפִּין כְּבֹן לֹא קֶרֶקַע בְּמִזִּיפִּין וְהִיָּה מִזִּיפִּין
 בְּשֶׁלֹּא בְּקֶרֶקַע אֶחָד בִּירְסָה יֵם לֹא חֻזְקָה זֶה עַל זֶה אֶפֶי' לוֹ
 לֹא בִּירְסָה וְדָאִי כְּבֹן שְׁוֹרָק לֹא בִּירְסָה סִפְקָ קְרוֹב לוֹ סִפְקָ
 קְרוֹב לֹא וְאֶפֶי' אֶחָד הַמְּחִיז בְּשֶׁלֹּא בְּחִי בְּעִלָּה אִינָה צְרִיכָה
 לְמַחֲנוֹת שֶׁהִיָּה סוּמְכָת עַל בְּעִלָּה שִׁימְחָה וּפִי' רִי אֶפֶי' כֶּתֶב
 לֹא דִין וְדָבָרִים אִין לוֹ בְּכִסְיָהֶם וּבְפִירוֹתֵיהֶם בְּחִיִּין וְשְׁמַעִין
 אִינָה צְרִיכָה לְמַחֲנוֹת שְׁעֲדִין סוּמְכָת עֲלִיֹ שִׁימְחָה שְׁעֲדִין
 יֵם לוֹ תּוֹעִיל בְּכִסְיָהֶם שֶׁאֵם הַמְּחִיז יִרְסָנָה וּכְתֵב הָרִמָּה אֶפֶי'
 אֵם טֵעַן זְכִיכְתָּא מִיכִיךְ וּבְעִלִּיךְ אִינוֹ כֹּאמֶן דְּכִיִּין וְחִיתָל
 לְבַעַל פִּירוֹת לֹא אִיכְכַּת לֹא לִידַע מִחֵץ אֶבֶל לֹא וְכֵן דִּינָה
 בְּמִחֵץ דְּכִיִּין פִּירָא בִּארְעָא דְּרָחוּב ג' שֶׁכֵּס וְחֲתָא שְׁמַעִין
 וְאֶבֶלִינָה לְפִירֵי דִּארְעָא הֵכֵן ג' שֶׁכֵּס לֹא קִיִּימָה לִיָּה חֻזְקָה
 לְמַחֲנוֹת כִּיֹּן דְּזִכְרִינָה מִרְיָה דִּארְעָא לְפִירֵי דְּרָחוּב כִּי
 דְּשְׁמַעִין בְּרִשְׁוֹתֵיהָ דְּרָחוּב קָא כִּחִית וְהִי מִלִּי שֶׁלֹּא חֲשַׁשְׁתִּי
 בָּהּ הַמְּחִיזִיק בְּרִשְׁוֹתֵיהָ שִׁיחִין וּמַעֲרֹת קִיִּימָה לִיָּה חֻזְקָה
 מִיִּדִּי דֶּהוּהָ אֶבֶל עַד כֹּאֵן וְאֵם

שסיר וחסני אין לו כלום דר בבית מיוחד' לאחייו אין יכול
להחזיק באותו הבית וגם בן הבית והשכיר אין מחזיקי
על בעל הבית בן הבית כל זמן שהוא בן הבית והשכיר כל
ימי שכיירותו דהכי כפלל אומנין ואריסין ואפיטרופזין ה
הן והמחזיק בהקדשות כגון הקדשאל עניים ושל ב' ה'
בזמן הזה אין להם חזקה שאין מוחת בעבד ההקדש שא
שם ירד בו שום אר' יאמרו העול' סירד בו לקבץ הפירל'
לברכי העניים ויתיו אלגו עד שינטרכו העניים ואם יט
יטעון קנייתו משבחה טובי העיר כדרך שמוכרין ההק
ההקדשות משבחה טובי העיר אם יורו שבחה טובי העי
יש לו חזקה אצ' שאין לו סטר ואם טוען שהלכו להם סכ
שבחה טובי העיר או מתו באמר לו ודאי אם מכרו ו' טובי
העיר הנה ליה קלא דכיון שאין עבשיו מי שיעיד בזה ויש
לקהל עדים אז סטר שאותו קרקע היה הקדש ולזה אין לו
לחזקות ולא סטר במה שהוא טוען לאו כל במיניה
ק מי סירד לתוך סדה אחת בתורת משכונא אי'
לו בה חזקה במה דברים אמורים שירד וע' פכ
ס' תורת משכונא ירד לתוכה אכל' אם אין כאן אלא קול ב'
בעלמא זה פירשתי למעלה ומ' מענה טובה לממשכן למ
למחות בסוף כל ג' וג' שמא יבבוש זה סטר המשכונא אח'
שיסתבח הדבר ויטעון לקוח הוא בירי בההוא דמשכן פ'
פרדסא לחבריה ל' שנים ולבת דאכלה ג' שנים א' ל' אי
מורכב' לי מוטב ואי לא אבהכא לסטר משכונא ואטעו'
לקוח הוא בירי כתבה הממשכן לבבו במתנה וחזר. ועשה
סטר מכירה לבעל המשכונא אשיקאא שסטר המכירה א'
אם כלום ואפי' המעות שכתן יותר על המשכונא איכא א'
חל' במלוג על פה וכתב ה'מכ' ז' היבא שידוע סירד ב'
בה בתורת משכונא אין לו בה חזקה לעולא אפי' אם ידוע
פסלמו ימי המשכונא והחזיק בה ג' שנים אח' כך והלמה
כתב שאם אכלה ג' שנים אחר שכלו ימי המשכונא יש לו
חזקה וכן כתב ה' יהודה ברעלמי ומדברי אה' ה'ראש ז'
יראה דבריה ה'מכ' וכתב ה' יונה הצידו העדי' שפדס
זו המשכונא אכלו ואין אנו יודעים לבמה שנים אפילו ה'
החזיק בה במה שנים אין לו חזקה העידו שמשכנה אכלו
ס'ס וחכלה ג' שנים משנה ראשונה ואילך יש לו חזקה ד'
דעת משכונא ס'ס ראובן סירד לתוך סדה שזעון בת
בתורת משכונא והיה לראובן אכל' שזעון עוד תביעה א'
אחר' על פה ואינו יכול להוציא מידו וכלו ימי המשכונא
ורוצה לבעב' השדה ולאכל' פירותיו עד כדי התביעה שיש
לו אכל' שזעון ולהחזירה לו אחר כך אם ידוע לנו סירד ל'
לה בתורת משכונא איס' כאמ' אפילו אם החזיק בה סלס'
סנים אלא טריק להחזירה מיד כיון שכלו ימי המשכונא
ואם איס' ידוע כאמ' על תביעתו האחרת במגו שהיה יכ
יכול לכתוב סטר המשכונא ולטעון לקוח הוא בירי וכס'
יטענה ומיחו כתב ה' יונה דוקא שאכל' כסר הפירות
כדי התביעה שטוען עליו אז הוא כאמ' לעבבם בחובו ב'
בזמן אכל' אם בא לתבעו קודם שאכל' הפירות אז אינו
כאין לעבב הקרקע בידו במגו דלעיל שלא מצינו מגו א'
אלא כמי סבא לזכות בממון מיתוך שהיה יכול לזכות בא'
הייתו ממון עצמו בטענה אחר' אכל' הכא מיד כשחזר

סכלו ימי המשכונא הקרקע היא בחזקת בעליו ואין להא
להאמינו בתביעה האחרת במגו דלקוח הוא בירי ואם א'
אין ידוע סירד בתורת משכונא אלא קול יבא סירד לה'
בתורת משכונא אם יבא הקול קודם שהחזיק בה ג' שנים
אינו כאמ' עוד לטעון לקוח הוא בירי כדפריש לעיל ואם
יבא הקול לאחר שהחזיק בה ג' שנים ודאי אם היה טוען
לקוח הוא בירי תיה כאמ' כיון שהחזיק בה סלסה סנים
בשופי קודם יציאת הקול אכל' אם טוען שיש לו עליו כתב
תביעה אחר' וירוצ' לעבב הקרקע עד שיאכל' כדי התביע'
במגו שהיה יכול לטעון לקוח הוא בירי אינו כאמ' סהור'
כס דמגו כיון שיבא קול סירד בתוכה בתורת משכונא ל'
לפיכך לא היה חפץ לטעון לקוח הוא בירי וכאשר הדין כ'
בין ראובן לשמעון כן הדין בינו ובין יורסי שמעון אם מ'
מת שמעון וכא' לטעון כנגד יורסיו שאם הוא בענין ס'
איכול לטעון לקוח הוא בירי כאמ' גם על הפירות שחכל'
עד כדי התביעה ואם אינו יכול לטעון לקוח הוא בירי
גם אינו כאמ' על התביעה האחרת אלא שבה כתב ה'
יונה שיש ביניהם האב משביעו בטענת בריא בין בעיקר
הטענה שהיא התביעה האחרת שיש לו עליו בין בטענת
המגו שהיא לקוח הוא בירי אכל' כנגד ייתומי' שאין להם
טענת בריא נוטל כלל שבעה ואח' ה'ראש ז' כתב כל מחי
דמצי אבהון למיטען ולהשביעו טענין להו ליתומים א'
אפילו בשמא ירד לתוכה בתורת משכונא ואכלה ג' שנים
ואין עדים שכל' לידו בתורת משכונא ואומר סעדין יש לו
להחזיק בה בתורת משכונא ב' שנים ואין לו סטר כאמ' ב'
במגו דלקוח הוא בירי וכתב ה' יונה דלא הוי מגו להוצי'
לפי סבב וזה בקרקע לפי טענתו משנה סירד בה והח
והחזיק בה לה' שנים בחזקת דעלל וגדר ופרץ ואפי' למח'
דפליג בפ' המקביל גבי מלוג אומר ה' ולזה אומר ג' הייס
בסטר דריע טענותיה דכיון דלגובייכא קאי מזהר זה'
ביה ולא כביש ליה לפיכך אם טוען הית' לו סטר משכונא
ואבד אינו כאמ' לפי שהמלוג מהר בסטר המשכונא עד
סיכלו ימי המשכונא שטריך לו לראייה שממושבכא בידו
כיון שאינו בא להחזיק בגוף הקרקע אכל' כלל סטריא דל'
דליבא ריעותא בטענת המלוג כאמ' במגו ורב אלפס פ'
פסק דאפי' אם טוען המלוג' סטר תיה לו ואבד כאמ' למ'
סחא לה' שני' במגו דלקוח הוא בירי וכן כתב אה' ה'ראש ז'
ובלם שאין להם חזקה הייס דוקא כשבא'
בטענ' חזקה אכל' אם יש להם עדי' סלקחו'
מבעלים אפילו לא ראו כתיבת המעות ולא עשו לו סטר א'
או שמעידים שכתבה לו במתנה מחזיקין אותה בידו חזן
מגולן וכעל בבבאי אשתו ואשה בבבאי בעלה שאפילו שם
שמעידים עדים שמכרו לא מהכי ליה ודוקא במעות טמ'
טמוכין אכל' אם קנתה ממנו במעות שאינן טמוכין מה פ'
סקנתה קנתה והגוף שלה והוא אוכל' פירות וכעל בבבאי
אשתו טמי בבבאי מלוג שלה מהכי ראייה אכל' בכל שאר
כבשיה בין בבבאי טאן ברזל בין בשאר כבשיה לא מהכי ד'
ראייה שיכולת למור כחת רוח עשיתי לבעלי והלמה בת'
שרין כבאי טאן ברזל כדין כבאי מלוג

הזרם שהחזיק בו שלם שמים שהיתה משכונא בידו לשמי
יזענות וכל העמים ההם אחרי מות אביהם לא היו חזקה
חזין לך מחאה גדולה מזה והיה לו לזיהר בשטרו כיון סי
שקול שבמשכונא בזה לידו שמפני הקולל לא החזיק א
חזיתם למחות אבל אם החזיק בה ג' שנים בחיי האב קו
קודם שיצא הקול ואחר כך מת הני חזקה ומקבלין עדי
החזקה אפי' בפני הקטן וכן היא מסקנת א"ה הראש ז"ל וא
ואם החזיק בה המחזיק שלם שנים בחיי האב ובשעת מ
מיתת האב היתה בחזק' האב אבל לא החזיק בה שלם שני
חזיר שהוציאה מיד המחזיק ומת והניח בן קטן כתב ה"ה
יהודה ברצלוני מעמידין אותי בחזקת הקטן ואין מקבל
עדות המחזיק לחזיקו בה כיון שהבן קטן וכמנח בחזק'
אביו בשעת מותו ולאחר סיביל הקטן יביא המחזיק ע
עדים אם מעידין החזיק בה ג' שנים כראוי בחיי האב מ
מוציאין אותו מיד הקטן ונותנין אותו למחזיק אף על פי
שבמנח ברשות האב בשעת מותו כיון שלא שהת ברשותו
ג' שנים חזר שהוציאה מיד המחזיק אבל אם שהת ביד
האב ג' שנים או מקצת שלם בידו ומשלוס הג' ביד בנו אח'
שהגדיל אין מוציאין אותו מידו אבל מה שהיתה ביד הבן
בעבור קטן אינו מצטרף לתשלום ג' שני חזקה של אביו כ
כתב עוד ר' יהודה ברצלוני היבא פאיכה רחובן את לוי א
אפיטרופא על בניו קטנים או שמימהו בית דין אחרי מ
מיתת אביהם רחובן דקיימא לן שהיה רשאי לעשות כל ב
צרכי היתומים ולמכור בתים ושדות וברמים להאכילם
ובעוד שהיה לוי אפיטרופוס על בני רחובן הקטנים הח
החזיק שמעון באחד משדות רחובן שנים רבות ולאחר ש
סגדל הקטן בן רחובן כשתלק לוי מהאפיטרופא תבע בן
רחובן לשמעון אותו שדה והביא עדים שהיה של אביו וש
ושמעון טוען שהבאה מרחובן והחזיק בה מפגיר רחובן
עד עתה סגדל הקטן בפני לוי האפיטרופוס ולא מיחה ב
בו רחובן אותו שנה שהחזיק בה בחייו ולא מיחה לוי הא
האפיטרופא אחר כך ואין לו לבן רחובן עדי מחאה לא מ
מאביו ולא מלוי האפיטרופוס חלל שטוען קטן הייתי וכ
ובין שלא החזיק בחיי אבי ג' שנים אין מחזיקין בבכאי ק
קטן ואיני חושש שלא מיחה האפיטרופוס כי איפשר שלא
ידע שזה הקרקע היה של אבי וכ' ש שהיית מחזיק שנה ב
בשאלה קודם פטירת אבי ועל כן לא ידע לוי שהיה של א
אביו כדי שימחה וכן פאי אם לא החזיק שמעון בשדה ב
בחיי רחובן כלל אלא שהחזיק בה לאחר מיתת רחובן יו
יותר מפני חזקה עד סגדל בן רחובן וכשתלק לוי מהא
מהאפיטרופוס ותיבע בן רחובן משמעון וטוען שמעון ק
קניתי מלוי האפיטרופוס וחזקתי בו ג' שנים ואבר שט
סטרי ולא מיחה בי לוי האפיטרופא וכן רחובן טוען אין
מחזיקין בבכאי קטן וכיראי הקונה מאפיטרופוס קרקע
סיודע שאיכה שלו לזיהר בהיה סטרא טובה יותר מב
מבטור אחר ואם הפסיד הסטור איהו דאפסיד אכעשה
ואפי' אם דבריק אמת אתה הוא דאפסידת אכפשך כ' ש'
סאין לי להאמיך על קרקע שלי כי איפשר שלא קניתייה מ
מעולם מלוי האפיטרופא ולוי האפיטרופוס ליתיה דכיש
דסיילית בגון סכפטר או שהלך למדינת הים ואפילו אם

היה כאן והורה שמעון בן רחובן טוען כזה כס
כשתלק לוי מהאפיטרופוסות ואינו כאמן ואיפשר שעשה
קנוכיא עלי ואין לי להאמיכו עלי ואיכא מאן דבעי למימר
כיון דאפיטרופא כמו אביהם ויכול למכור קרקע של ית
יתומים להאכילן דינו כדין אביהם ואם טוען שמעון שק
שקנה השדה מהאפיטרופא ויש לו עדים שירד באותו ש
שדה בשעה שהי ה לוי אפיטרופוס והחזיק בו ג' שנים ו
ולא מיחה דהוי חזקה ואינו כראה לבן דלא הוי חזקה לש
לשמעון שאין דין האפיטרופא כדין אבי היתומים לענין
מחאה כי אפיטרופא שהפסיד מהלוקין אותו וכיון שגא
מיחה הרי הפסיד והאפיטרופא שליח הוא ויכול השלוח
יכול שולחן לומר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי הקריס ש
שהוא ידוע בשדה פלוגי אין לו בה חזקה אבל בעל הבית
מחזיק בשל הארץ כמה דברים אמורים באריסי בהי א
אבות פי' שדרכן לעבוד כל השדות של המשפחה הן ואב
ואבותיהן ואינן יכולין לסלקו לפיכך אינו חושש שיאכלה
הארץ כל השירות ג' שנים ואחר כך יאכל גם הוא ג' שני
כנגדם אבל ארץ אחד שאוכל כל השירות ג' שנים יש לו
חזקה ואפי' אריסי בתי אבות אם הנוריד אריסים אחרים
לשדה והוא אינו עמהם הרי חזקה דלא עביד איניש דנח
דנחתי אריסי לארעיה ושתיק אבל אם הוא עובד עמהם
לא קפיד בעל השדה ולא הוי חזק' ירד הארץ מארסותו
ושהתה בידו ג' שנים אחר כך יש לו חזקה ההומנין שהם
בוכין או מתקנין בשל בעל הבית והיה ברשותן כמה שנים
אין להם חזקה אבל בעל הבית מחזיק בשלהן ירד מאומ
מחומותיו יש לו חזקה האפיטרופא הין לו חזקה בבכאי
בעל הבית אבל בעל הבית מחזיק בבכאי ובת' ה"ה יהודה
ברצלוני אין צריך לומר כשהתחיל אפיטרופא בעידן ק
קטנים שודאי אין מחזיקין בבכאי קטן ואפי' הגדיל הלא
אפילו אפיטרופא על גדולים כבון שמיכהו אדם בשעת מ
מותו על בניו הגדולים או שמיכהו בית דין בין על גוף
הקרקע או על הפירות היוצאין מן הקרקע בין שהיה אפי
אפיטרופא מיתומים שסמכו חלל בעל הבית בשלם אין
לחם חזק' עד שירדו מאפיטרופסותן ירדו מאפיטרופסו
ושהתה בידם ג' שנים ולא מיחה יש להם חזקה עד כאן ו
וכ' שאם הוא אפיטרופא בשדה ידוע יש לו חזקה בשדות
אחרות מידי דהוה גולן שהחזיק גולן בשדה ידועה שיש לו
חזקה בשדות אחרות אעפ' כן שאין כרא' מדברי הרמבם
זל שכתב האפיטרופא בין שהוא על שדה זו בין שהוא על
שאר בכסים בין שמיכה אותו בית דין בין שמיכה אותו א
אבי יתומים וגדל היתומים בין שמיכה אדם אפיטרופא
על הוצאתו והכבשתו הואיל ומשהמשים ברשות אין להם
חזקה כתב ה"ה יהודה ברצלוני האחין שאוכלים על שלחן
אחד וכים אחד לכולם הא מילתא ליתא בגמרא ומדאמר
באב ובן ואשה ובעלה בן שחלק ואשה שכתב רש"ה הרי הן
בשאר כל אדם משמע שאחין בין חלקו בין לא חלקו הרי
הם כשאר כל אדם אבל משיקול הדעת יש לנו לדקוק א
אם אין חולקין בעיסתו קרובין להיות כאב יב' לפיכך אם
כל הוצאתו ביחד אין להם חזקה זה על זה ולא שיר חלל א
אפילו אם מוציא האב' על אחיו בגין שחם אחד

עשיר וחשני אין לו כלום דר בבית מיוחד לאחיו אין יכול
להחזיק באותו הבית וגם בן הבית והשכיר אין מחזיקין
על בעל הבית בן הבית כל זמן שהוא בן הבית והשכיר כל
זמן שבידו דהני ככלל אומנין ואריסין ואפיטרופין ה
הן והמחזיק בהקדשות כבין הקדשאל עניים ושל ב' ה'
בזמן הזה אין להם חזקה שאין מוחה בעצור ההקדש שא
שם ירד בו שום אדם יאמרו העול שירד בו לקבץ הפירל
לזרכי העניים ויתנו אצלו עד שיצטרכו העניים ואם יט
יעזבון קפיתיו משענה טובי העיר כדרך שמוכרין ההק
ההקדשות משענה טובי העיר אם יודו שבעה טובי העי
יש לו חזקה אע"פ שאין לו פטר ואם טוען שהלכו להם שבע
שבעה טובי העיר או מתו כאמר לו ודאי אם מכרו וטובי
העיר הנה ליה קלא דכיון שאין עבשיו מי שיעיר בזה ויש
לקבל עדים או פטר שאותו קרקע היה הקדש ולזה אין לו
לחירות ולא פטר במה שהוא טוען לאו כל במיכיה

קי מי שירד לתוך סדה אחת בתורת משכונא אי
לו בה חזקה במה דברים אמורים שירד וע
סהתרת משכונא ירד לתוכה אבל אם אין באן אלא קול ב
בעלמא זה פירשתי למעלה ומ' ענה טובה לממשכן למ
למחות בסוף כל ג' שנים יבטל זה פטר המשכונא אח'
שיסתח הדבר ויעזבון לקוח הוא בדי בהוא דמשכן פ
פרדסא לחבריה ל' שנים ולבתר דאכלה ג' שנים א"ל אי
מזדבנת לי מוטב ואי לא אבטל משכונא שטר משכונא ואטעו
לקוח הוא בדי בתה הממשכן לבנו במתנה וחזר ועשה
פטר מזכירה לבעל המשכונא אשיקפא שטר המזכירה א
אין כלום ואפי' המענות שכתן יותר על המשכונא אינת א
חל במלגה על פה ובכתב הרי"ק ז"ל היבא שירוע שירד ב
זה בתורת משכונא אין לו בה חזקה לעולם אפי' אם ידוע
פסלמו ימי המשכונא והחזיק בה ג' שנים אח' כך והלמה
כתב שאם אכלה ג' שנים אחר שכלו ימי המשכונא יש לו
חזקה וכן כתב הר"י יהודה ברצלני ומדברי א"ה הר"ש ז"ל
יראה ברברי הרי"ק וכתב הר"י יונה הצידו העירי שסדה
זו משכונא אכלו ואין אנו יודעים לבמה שנים אפילו ה
החזיק בה כמה שנים אין לו חזקה העירו שמשכנה אכלו
סדה וחבלה ג' שנים משנה ראשונה ואילך יש לו חזקה ד
דסת משכונא סתא ראובן שירד לתוך סדה שמעון בת
בתורת משכונא והיה לראובן אכל שמעון עוד תביעה א'
אחר על פה ואינו יכול להוציא מידו וכל ימי המשכונא
מונח לעצב הסדה ולאכל פירותיו עד כדי התביעה שיש
לו אכל שמעון ולהחזירה לו אחר כך אם ידוע לנו שירד ל
זה בתורת משכונא אינו באמן אפילו אם החזיק בה שלש
שנים אלא צריך להחזירה מיד כיון שכל ימי המשכונא
ואם אינו ידוע באמן על תביעתו האחרת במה שהיה יכ
יכול לכתוב שטר המשכונא ולטעון לקוח הוא בדי וכת
יעשה וימחו כתב הר"י יוסף דוקא שאל כל הפירות
כדי התביעה שטוען עליו או הוא באמן לעצמו בחובו ב
בזמנו אבל אם בא לתובעו קודם שאל הפירות או אינו
באמן לעצמו הקרקע בידו במה דלעיל שלא מצינו מנהא
אלא כתיב סבא לזכות במזמון מיתך שהיה יכול לזכות בא
היתר מזמן עצמו בעצמו אחר אכל הכא מיד בשחרות

פסל ימי המשכונא הקרקע היא בחזקת בעליו ואין להא
להאמינו בתביעה האחרת במה דלקוח הוא בדי ואם א
אין ידוע שירד בתורת משכונא אלא קול יבא שירד לה
בתורת משכונא אם יבא הקול קודם שהחזיק בה ג' שנים
אינו באמן עוד לטעון לקוח הוא בדי כדפריש לעיל ואם
יבא הקול לאחר שהחזיק בה ג' שנים ודאי אם היה טוען
לקוח הוא בדי היה באמן כיון שהחזיק בה שלשה שנים
בשופי קודם יציאת הקול אבל אם טוען שיש לו עליו כתב
תביעה אחר וירצ' לעצמו הקרקע עד שיאכל כדי התביע'
במנו שהיה יכול לטעון לקוח הוא בדי אינו באמן שהור'
כח דמנו כיון שיבא קול שירד בתוכה בתורת משכונא ל
לפיכך לא היה חפץ לטעון לקוח הוא בדי ובאשר הדין ב
בין ראובן לשמעון כן הדין בינו ובין יורסי שמעון אם מ
מת שמעון ובא לטעון כנגד יורסיו שאם הוא בענין ש
סיכול לטעון לקוח הוא בדי באמן גם על הפירות שחבל
עד כדי התביעה ואם אינו יכול לטעון לקוח הוא בדי
גם אינו באמן על התביעה האחרת אלא שבה כתב הר"י
יונה שיש ביניהם האב משביעו בעצבת בריא בין בעיקר
הטענה שהיא התביעה האחרת שיש לו עליו בין בטענת
המנו שהיא לקוח הוא בדי אבל כנגד היתומי שאין להם
טענת בריא נוטל בלא טענה וא"ה הר"ש ז"ל כתב כל מחי
דמני אבהון למיטען ולהשביעו טענין להו ליתומים א'
אפילו במה ירד לתוכה בתורת משכונא ואכלה ג' שנים
ואין עדים שכל ידו בתורת משכונא ואומר שיעדין יש לו
להחזיק בה בתורת משכונא ג' שנים ואין לו פטר באמן ב
במנו דלקוח הוא בדי וכתב הר"י יוסף דלא הוי מנו להוציא
לפי סברא וזה בקרקע לפי טענתו משענה שירד בה והח
והחזיק בה לה' שנים בחזקת דבעל וגדר ופרץ ואפי' למח'
דפליג בפ' המקבל גבי מלוג אומר ה' ולזה אומר ג' היינו
בשטר דריע טענותיה דכיון דלגובייכא קאי מזהר זה'
בית ולא כביש ליה לפיכך אם טוען הית' לו פטר משכונא
ואשר אינו באמן לפי שהמלוג כזה בשטר המשכונא עד
סיכול ימי המשכונא שצריך לו לראייה שממושבכא בידו
כיון שאינו בא להחזיק בגוף הקרקע אבל בלא שטרא דל
דליבא ריעותא בטענת המלוג באמן במנו ורב אלפס פ
פסק דאפי' אם טוען המלוג שטר היה לו ואבר באמן למח'
סדא לה' שני במנו דלקוח הוא בדי וכן כתב הר"ה הר"ש ז"ל

קנא וכלם שאין להם חזקה היינו דוקא כשבא'
בטענ' חזקה אבל אם יש להם עדי' מלקוח'
מבעלים אפילו לא ראו כתיבת המענות ולא עשו לו פטר א'
או שמעידים שכתבה לו במתנה מחזיקין אותה בידו חזן
מגלן וכעל בבכאי אשתו ואשה בבכאי בעלה שאפילו שם
שמעידים עדים שמכרו לא מהני ליה ודוקא במענות טמ
טמוכין אבל אם קנתה מימנו במענות שאינן טמוכין מה ש
סקנתה קנתה והגוף שלה והוא אובל פירות וכעל בבכאי
אשתו נמי בבכאי מלוג שלה מהני ראיה אבל בכל שאר
כבשיה בין בבכאי שאן ברזל בין בשאר כבשיה לא מהני ד
ראיה שיכולת למר כחת רוח עשיתי לבעלי והלמה כת'
שרין ככאי שאן ברזל כרין ככאי מלוג

הזרם שהחזיק בו שלם שנים שהיתה משכונא בידו לשמי
ידועות וכל השנים ההם אחרי מות אביהם לא היו חזקה
מזין לך מחאה גדולה מזו והיה לו לזהר בשטרו כיון שי
שאל קול שבמשכונא באה לידו שמפני הקול לא חזקה א
חיהם למחות אבל אם החזיק בה ג' שנים בחיי האב קו
קודם שיצא הקול ואחר כך מת הוי חזקה ומקבלין עדי
החזקה אפי' בפני הקטן וכן היא מסקנת א"ח הראש ז"ל וא
ואם החזיק בה המחזיק שלם שנים בחיי האב ובשעת מ
היתת האב היתה בחזק' האב אבל לא החזיק בה שלם שני
חזר שהוציאה מיד המחזיק ומת והניח בן קטן כתב ה"ר
יהודה ברצלוני מעמידין אותו בחזקת הקטן ואין מקבלי
עדות המחזיק לחזיקו בה כיון שהבן קטן וכמנח בחזק'
אביו בשעת מותו ולאחר סיבדיל הקטן יבא המחזיק ע
עדים אם מעידין החזיק בה ג' שנים כראוי בחיי האב מ
מוציאין אותו מיד הקטן ונותבין אותה למחזיק אף על פי
שכמנח ברשות האב בשעת מותו כיון שלא שהת ברשותו
ג' שנים חזר שהוציאה מיד המחזיק אבל אם שהתה ביד
האב ג' שנים או מקצת שלם בידו ותשלום הג' ביד בנו א"ח
שהגדיל אין מוציאין אותו מידו אבל מה שהיתה ביד הבן
בבגדו קטן אינו מצטרף לתשלום ג' שני חזקה של אביו כ
כתב עוד ר' יהודה ברצלוני היבא שמינה רחובן את לוי א
אפיטרופא על בניו קטנים או שמינהו בית דין אחרי מ
מיתת אביהם רחובן דקיימא לן שהוא ראשי לעשות כל צ
צרכי היתומים ולמכור בתים ושרות וברמים להאכילם
ובעוד שהיה לוי אפיטרופוס על בני רחובן הקטנים הח
החזיק שמעון באחד משדות רחובן שנים רבות ולאחר ש
סגל הקטן בן רחובן כשתלק לוי מהאפיטרופא תבע בן
רחובן לשמעון אותו שדה והביא עדים שהיא של אביו וש
נשמעון טוען שקבאה מרחובן והחזיק בה מפני רחובן
עד עתה סגל הקטן בפני לוי האפיטרופוס ולא מיחה ב
בו רחובן אותו שנה שהחזיק בה בחייו ולא מיחה לוי הא
האפיטרופא אחר כך ואין לו לבן רחובן עדי מחאה לא מ
מאביו ולא מלוי האפיטרופוס אלא טוען קטן הייתי וכ
וכיון שלא החזיק בחיי אבי ג' שנים אין מחזיקין בבכסי ק
קטן ואיני חושש שלא מיחה האפיטרופוס כי איפשר שלא
ידע שזה הקרקע היה של אבי וכ"ס שהיית מחזיק שמה ב
בשאלה קודם פטירת אבי ועל כן לא ידע לוי שהיא של א
אביו כדי שימחה וכן כמי אם לא החזיק שמעון בשדה ב
בחיי רחובן כלל אלא שהחזיק בה לאחר מיתת רחובן יו
יותר מפני חזקה עד סגל בן רחובן וכשתלק לוי מהא
מהאפיטרופוס ותיבע בן רחובן משמעון וטוען שמעון ק
קביתי מלוי האפיטרופוס וחזקתי צו ג' שנים ואבד סט
סטרי ולא מיחה בי לוי האפיטרופא וכן רחובן טוען אין
מחזיקין בבכסי קטן וכידאי הקונה מאפיטרופוס קרקע
סודע שאינה שלו לזהר בה היא סטרי טובה יותר מב
מבטור אחר ואם הפסיד הסטר איהו דאפסיד אכעסיה
ואפי' אם דבריק אמת אתה הוא דאפסיד אפסדך כ' ס'
סאין לי להאמיך על קרקע שלי כי איפשר שלא קביתיה מ
מעולם מלוי האפיטרופא ולוי האפיטרופוס ליתיה דמיס
דפסיילית כגון סכפטר או שהלך למדינת הים ואפילו אם

היה כאן והורה שוכרה לשמעון בן רחובן טוען כזה נס
כשתלק לוי מהאפיטרופוסות ואינו כאמן ואיפשר שעשה
קבונא עלי ואין לי להאמיכו עלי ואיבא מאן דבעי למימר
כיון דאפיטרופא כמו אביהם ויכול למכור קרקע של ית
יתומים להאכילן דינו כדיון אביהם ואם טוען שמעון שק
שקנה השדה מהאפיטרופא ויש לו עדים שירד באותו ש
שדה בשעה שהי ה לוי אפיטרופוס וחזיק בו ג' שנים ו
ולא מיחה דהוי חזקה ואינו כראה לבן דלא הוי חזקה לש
לשמעון שאין דין האפיטרופא כדיון אבי היתומים לענין
מחאה כי אפיטרופא שהפסיד מקבלין אותו וכיון שלא
מיחה הרי הפסיד והאפיטרופא שליח הוא ובעל השלוח
יכול שולחן לומר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי הארים ש
שהוא ידוע בשדה פלוני אין לו בה חזקה אבל בעל הבית
מחזיק בשל הארים כמה דברים אמורים באריסי בתי א
אבות פי' שדרכן לעבוד כל השדות של המשפחה הן ואנו
ואבותיהן ואין יכולין ללקו לפיכך אינו חושש שיאכלה
הארים כל השדות ג' שנים ואחר כך יאכל גם הוא ג' שני
כנגדם אבל ארים אחד שאוכל כל הפירות ג' שנים יש לו
חזקה ואפי' אריסי בתי אבות אם הנריד אריסים אחרים
לשדה והוא אינו עמיהם הרי חזקה דלא עבד איניש דנח
דנחתי אריסי לארעיה ושתיק אבל אם הוא עובד עמיהם
לא קפיד בעל השדה ולא הוי חזק' ירד הארים מאריסותו
ושהתה בידו ג' שנים אחר כך יש לו חזקה הרומקין שהם
בוכין או מתקבין בשל בעל הבית והיה ברשותן כמה שנים
אין להם חזקה אבל בעל הבית מחזיק בשלהן ירד מאומ
מחומותיו יש לו חזקה האפיטרופא הין לו חזקה בבכסי
בעל הבית אבל בעל הבית מחזיק בבכסיו ובת' ה"ר יהודה
ברצלוני אין צריך לומר כשהתחיל אפיטרופא בעידן ק
קטנים שודאי אין מחזיקין בבכסי קטן ואפי' הגדיל הל
אפילו אפיטרופא על גדולים כגון שמינהו אדם בשעת מ
מותו על בניו הגדולים או שמינהו בית דין בין על גוף
הקרקע או על הפירות היוצאין מן הקרקע בין שהאב א
אפיטרופא מיתומים ששמו חזל בעל הבית בכולם אין
להם חזק' עד שירדו מאפיטרופסותן ירדו מאפיטרופסו'
ושהתה בידם ג' שנים ולא מיחה יש להם חזקה עד כאן ו
וכר' שאם הוא אפיטרופא בשדה ידוע יש לו חזקה בשדות
אחרות מידי דהוה גזלן שהחזיק גזלן בשדה ידועה שיש לו
חזקה בשדות אחרות אעפ' כן שאין כדאי מדברי הרמבם
זל שכתב האפיטרופא בין שהוא על שדה זו בין שהוא על
שאר בכסים בין שמינה אותו בית דין בין שמינה אותו א
אבי יתומים וגדל היתומים בין שמינה אדם אפיטרופא
על הוצאתו והכבשתו הואיל ומשהמשים ברשות אין להם
חזקה כתב ה"ר יהודה ברצלוני האמין שאוכלים על שלחן
אחד וכים אחד לכולם הא מילתא ליתא בגמרא ומדאמר
באב וכן ואשה ובעלה בן שחלק ואשה סתגרשה הרי הן
כשאר כל אדם משמע שאמין בין חלקו בין לא חלקו הרי
הם כשאר כל אדם אבל משיקול הדעת יש לנו לדקוק א
אם אין חולקין בעיסתן קרובין להיות כאב וב' לפיכך אם
כל הוצאתו ביחד אין להם חזקה זה על זה ולא שיר חלק א
אפילו אם מוציא האב' על אחיו כגון שחלק אחד

זה כופין על מדת סדום ותולה בו חפציו ואין בעל הגב
יכול למחות בו דאי מפוס היזק ראייה לית ליה לבעל הגב
מפוס חזקה נמי לית ביה דבין שאין בו טפח אין בו חז
חזקה ואי מפוס טענת היזק הכותל זיו שהוא פחות מט
מטפח מעץ או מלוח אין יכול לתלות בו מפא כבד כל כך
שיש בו היזק לכותל אבל בזיו טפח יש בו חזקה שאיזה מ
מהם שחזיק בו בין בעל הגב בין בעל החצר הוי חזקה ש
שאל החזיק בעל החצר בבעל הגב משתמש בו ובוכה ומ
ומטעין עליו כל מה שיכול לפי רוחב הזיו שהחזיק בו וא
ואם החזיק בעל הגב בבעל החצר יש לו חזקה בחצר במ
במקום שתחתיו שיכול לעכב בבעל החצר שלא יבנה תח
תחתיו כלום לא תחת ארצו ולא תחת רחבו ויכולים למ
למחות בתחילה זה בזה עד כאן ולא מסתבר כלל שבעל ה
חצר יכביש זה פחות מטפח בכותל בעל הגב בעל כרחו
והא דאמר פחות מטפח אין יכול למחות דוקא בשממש
קאמר בפירוש לעיל שבעל החצר מכיחו שם אי
בעל הגב יכול למחות בו מלהשתמש בו וככתב הר' ישעיה
דכל זה לא מיירי אלא בחצר חבירו שאין לו בו לא פתח ו
ולא חלון אבל בחצר של שותפין שיש עליו פתחים וחלונות
אם רוצה להוציא זיו לפי חלונו לשמש עליו לפי חלונו א
אין יכול למחות בו שהרי מחלכו רואה בו ומה ישעיה לו ה
היזק וגם לבנות כבדו בלא הזיו אינו יכול לבנות מפני ח
חלונותיו הילכך יכול להוציא גם הזיו ראובן שהיה לו ב'
אצל חצרו של שמעון ועשה בשפת גבו על פני אורך כל ה
הגב מוחילה שהיא מקבלת מי הגב ויורדין דרך עלייה
מראשה האחר לראשה השני ויוצאין שם וכיפלין לחצר שמ
שמעון והחזיק בה ג' שנים בטענה שטוען ששמעון מכר
או נתן לו רשות לעשותה או טוען שהגב והחצר היה לאח
ומכר לך החצר ולי מכר הגב ונמצא שזכיתי בחצרך לשפ
לשטוך בו מי גבי הוי חזקה ואין שמעון רשאי לבנות תח
תחתיו כלל דמוקי לה בגמ' במוחילה של אבנים דאמר ל
לית לא כיחא לי דתתירע אשיתאי אבל בעל עץ יכול לבנו
תחתיו ואח' הר"ש ז"ל לא הביא בשקיו ואיני יודע למחו
ואם נתן צינור בפי המוחילה לקבל ממי המוחילה להרחי'
קילוח המים מהכותל וזה הצינור בולט לאויר חצרו של ש
שמעון והחזיק בו בטענה אינו יכול למנוע לבעל החצר מ
מלבנות תחתיו אלא יכול לבנות תחתיו אבל אינו יכול ל
לומר לו להטותו לרוח אחרת ולא לבנות בו כלל שאפי' אם
הוא ארוך אינו יכול לקצרו וכתב אח' הר"ש ז"ל ומיחו דו
דוקא שיש לו קצת טענה לבעל המרזב שאין המים מקלחי'
יפה בבתחיל' אעפ' שאין לו בזה היזק אבל בלא טענה כופי'
אותו על מדת סדום רק שיקלחו מימיו יפה ובין במרזב
ובין במוחילה יכול לעכב עליו כשבא בתחילה לעשותו
באיר חצרו כתב הר"מ ז"ל כיון שיכול בעל החצר לבנות
תחת הצנור ואין עליו אלא לקבל מימיו לפיכך אם רצה ל
לקבל בבלי או בצנור הדין עמו ואם בא להשפיל וצנינור
בעל החצר מעכב עליו לפי שיש לו רשות לבנות תחתיו ו
ובסיפ' נמו אינו יכול לבנות תחתיו כל כך אבל אם רצה
להגביהו הרשות בידו להגביהו ואעפ' שקילוחו חזק יותר

ובעל העיטור כתב מאיכו יכול להגביהו ומסתבר כדברי
הר"מ דקיימא לן אחזיק לבטפי ולשופכי אחזיק לצרפא ד
דאורכני ואם לאחר שהחזיק בעל הגב בחצר שיקב' מימיו
רצה להסירה משם יכול בעל החצר לעכב עליו שהגב
שהחזיק בעל הגב בבעל החצר לקבל מימיו כן החזיק ב
בעל החצר במימיו בעל הגב כתב הר"מ ז"ל רצה בעל הגב
לעקור מצד זה לצד אחר הצינור או שהיה ארוך ורוצה ל
לקצרו אין בעל החצר יכול לעכב עליו שהרי לא החזיק בו
חלא במימיו הגב והרי באים לו מכל מקום ראובן שהחזיק
בחצר שמעון שיקבל מי גבו ובטענה יכול לשנותו מענין
לענין באיזה צד סירצה בין אם היו יורדין בלא צינור בכל
אורך הגב ובא לשנותו שירדו דרך צנור למקום אחר ב
בין שהיו מקלחין דרך צנור למקום אחר ובא לשנותו ש
סירדו בכל אורך הגב בלא צנור חפילו אם הגב בענין זה
שהטיפין תכופי זה על זה מאד שאין כח לשמש תחתיהן
אפילו הכי אינו יכול לעכב עליו שחלה לחא' הר"ש ז"ל ר
ראובן היה לו בית אצל חצר שמעון ומי גבו נוטפין לחצר
שמעון ונפ' ביתו של ראובן ושוכב בגו שמעון בית בחצרו
וקנה מראובן שיקבל מי גבו בחורבתו בכל מקום סירצה
ואחר כך בכ' ראובן חורבתו והחזיק מי גבו לחצרו של ש
שמעון בבתחילה ומי גבו של שמעון שקנה מראובן שיק
שיקבל נוטפין על גב ראובן וראובן החזיר לחצר שמעון
עם מי גבו של ראובן ושמעון טוען שאין לו לקבל מי גבו ד
דראובן אלא אדרבה הוא צריך לקבל מי גבו הדין ע
עם שמעון דכתי' דמתחילה היה לו לקבל מי הגב דראובן
מ' מ' בשכפל בית ראובן והתבאר שמעון שראובן יקבל מי ג
גבו בחורבתו בכל מקום סירצה צרי' לקבלם באותו מקו'
שלא יחזרו לחצר שמעון סולם קטן שאין לו ד' שליכות אין
לו חזקה ואם יש לו ד' שליכות יש לו חזקה ופי' הר"ש ש
שראובן העמיד סולם בחצר שמעון לעלות בו לראש גבו ו
והחזיק בו בטענה כיון שהוא קטן אין לו חזקה שלא חשש
למחות ורי' פי' דכתי' ג' אפי' קטן כמי יש לו חזקה דבין ש
טענה הו' על חצרו ודאי קפיד אלא מיירי ששמכו בחצרו
על כותל חבירו דבין שהוא קטן חבירו אינו מקפיד עליו
כתב הר"מ ז"ל לפיכך כשבא בעל הגב להעמיד סולם גבו'
יכול בעל החצר למחות בו שלא יחזיק עליו אבל אם הסול'
קטן אין יכול למנועו שהרי יאמר לו אין לך שום הפסד ב
בזה שכל זמן שתצצה תהטלנו עד כאן ואינו נר' דהיאך י
ישתמש בשל חבירו בעל כרחו כותל הידוע שהיא של ש
שמעון וראובן החזיק בה ג' שנים להכניס בה קורותיו הוי
חזקה להכניס בכל הכותל באיזה מקום סירצה או להכניס
בו קורות גדולות וכברות אעפ' שעד עתה לא היו לו בו
אלא קטנות אפילו אם לא חיבר ראשי הקורות בטיט לב
לכותל ואם אין לראובן קורות בכותל אבל יש בכותל מב'
ראובן מקומות חפורין להכניס בהן ראשי הקורות וטוע'
שקנה משמעון שהרשה לו להכניס בו ראשי קורותיו ועל
פן חפר המקומות אינה טענה שיכול שמעון לטעון חפי
חפרתים כדי שיהו מוכנים לך להשיקנה ממנו רשות לה
להכניס בו ראשי קורותיך ולא תצטרך לחפיר ולקלקל ה
הכותל פי' הר"ש שחזקה

ריבולה למר כחת רוח עשיתי לבעלי ואח' הראש זל כתב
 כסברא הראשונה וגולן אפי' אם מעידים שמכר לו ועשה
 לשטר אינו מועיל שמחמת יראה עשה לו גם השטר
 ופ' ה' יהודה אפי' עשה לו אחריות אינו מועיל א' ע' ג'
 דבלקח מסקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל א'
 אפי' עשה לו השטר וקיימא לן שאם קבל עליו אחריות מ'
 מהכי שאפי' סיקריקון שאינו מקפיד אם אין בעל בית מש'
 משעבד לגוף ככסיו הילכך כיון שמדעתו סיעבד לו ככ'
 ככסיו ודאי גמ' ומקב' אבל גולן שאכסוהו גם על האחריות
 לא קשה' בגולן שאינו הורג כפשות על עסקי ממון אל'
 שהחזק גולן על שדה זו ודאי כי היכי דאמר' שאם החזק'
 גולן על שדה זו יש לו חזקה על שדה אחרת שאין יראים ל'
 למחות בו אלא בשדה זו שמוסר כפשו עליה הכי כמי' אי'
 יראי' למחו' בו על שער' ככס' והשעבוד בשד' אחרת דמי'
 הילכך אם כתב לו שעבוד קנה ע' כ' ואם העדים מעידי'
 שראו שכתב לו דמי' השדה אזל' יוציא השדה מתחת ידו
 עד שיחזיר לו הדמים אבל אם מעידים בבנינו הורה שק'
 שקבלם ממנו וזה טוען שלא קבל' ממנו כלום צריך לחזק'
 לו השדה בלא דמים שמחמת יראתו הוצרך להודות והא'
 דלא הו' זכיית' זכי' אעפ' שכתב המעות דוקא כשמסר
 מודעא אבל לא מסר מודע' ק' לתלייה וחזן זכייה זכי' כי
 אפי' אכסוהו למכור שדה ידיעה ולא מנה המעות שקבלם
 שניכר שמחמת אונס מכר ולא הו' ליה לאיסתמוטי אפי'
 הכי הו' זכייה זכי' ומיהו אין מסירת מודעא מוטל ה'
 המקח אלא באונסא דאחרים אבל באונסא דאתא ליה מ'
 מכפשיה לא מהני ליה לבטל לכך צריכין שיכירו העדים
 האונס ואפי' באונסא דאחרים אם לא אכסוהו בפ' על מ'
 מכירת השדה אלא שאכסוהו ליתן מעו' ומחמ' שלא היה לו
 צריך למכור הו' זכי' ואעפ' שמסר מודעא ולקמן בסי' י'
 ד' ה' מבאר עוד דיני מסירת המודע' והלמכס כתב שאי'
 הכבול צריך למסור מודעא כשמוכר לגולן דאפי' בלא מו'
 מודעא המכר בטל כיון שהחזק גולן על שדה זו שאינו ה'
 דומה למאכס חבירו עד שמוכר לו שדהו סוה האכס אינו
 רוצה לבזול ולא גול עדין כלום לפיכך אם לא מסר המוכ'
 האכס מודעא מכרו קיים אבל שהחזק גולן המכר בטל
 בלא מודעא ואח' הראש זל לא כתב כן

קנב

כל אינו שאין להם חזקה בכיהם יש להם
 חזקה אם שהתה ביד הכן ג' שנים וטוען אתה מכרת לי א'
 אפילו אם מודה שבאה ליד אביו בתורת אומנות ואריסו'
 וגבולות אלא שטוען שקראה אחר כך יש לו חזקה אבל אם
 טוען שירשה אין לו חזקה וגם בן הכן אין לו חזקה אם ט'
 טוען שירשה מאבי אביו וכן עד עולם אבל אם טוען בן ה'
 הכן שירשו מאביו יש לו חזקה ואם טוען הכן בפני הור'
 לאבי שמכרת לו והוא בעצמו החזיק בו ג' שנים כאמן במ'
 במנו שהיה יכול למר אתה מכרת לי חוץ מכן גולן שאפי'
 אם הוא אמת שהודה לא ביו אינו מועיל אלא אם כן יאמ'
 בפני מנה לך אבי המעות והוא החזיק בה ג' שנים וכתב
 אח' הראש זל אבל החזק בו בן הגולן ג' שנים וטוען בפ'
 בפני הודית שמכרת לאבי אבי מהכיה הק' הודאה דכולי

קנב

האי אינו מטיל אימה בשביל בן בבו
 יש חזקה שאינה לגוף הקרקע אלא להשתמש
 בדרך שהחזיק להשתמש וכאשר יסיר תשמישיו יסחר ה'
 המקום פבוי לבעליו כיצד ראובן שהיה ביתו סמוך לחצר'
 שמעון והוציא זיו מביתו לחצר שמעון והחזיק בג' שנים
 וטוען שברשות הוציאו שקנה ממנו להוציאו או שכתבו לו
 במתנה הוי חזקה ומשתמש בוכל זמן שירצה ומונע את
 שמעון מלהשתמש בו ולכתחילה כשהוא להוציאו או לאחר
 שהוציאו ולא החזיק עדין ג' שנים יכול שמעון למחות בו
 וצריך להסיר ואמר' ובעוד שלא הסירו שמעון שמעון ש'
 שם מרצונו אין בעל הזיו רשאי להשתמש בו מפני שמזיק
 לבעל החצר בראייתו אבל בעל החצר יכול להשתמש בו כ'
 כל זמן שירצה להכניחו שם ואין בעל הזיו יכול לעכב עליו
 במה דברים אמורים בזיו בולט טפח אבל אם אינו בולט
 טפח אין לו חזקה שבעל חצר לא חשש למחות בו כיון שה'
 שהוא פחות מטפח לפיכך בין תיק' ג' בין לאחר ג' יכול ל'
 למונעו כל שעה שירצה וצריך להסירו ובעודו שם משת'
 משתמש בו בעל החצר ואין בעל הזיו מעכב עליו ובעב'
 שימוש בעל הזיו עליו פלגי רב הוכח סבר שבעל החצר מ'
 מעכב עליו ורב יהודה סבר כיון שהוא קטן ואין בו תשמי'
 קבוע אינו יכול לעכב עליו והלמה וה' יהודה ברצלני פ'
 פסקו כרב הוכח וכן כתב אח' הראש זל החזיק בזיו בולט
 טפח במשך ד' טפחים באורך הכותל או שכל' ד' במשך
 טפח באורך הכותל וטוען עליו שלקח ממנו עשות בולט
 ד' טפחים כשיעור משכו או לעשותו משך ד' כשיעור בל'
 בליטתו כאמן ויכול לעשותו ד' על ד' אבל אם החזיק בזיו
 בולט טפח במשך י' באורך הכותל אינו יכול להשלים ל' כ'
 כשיעור משכו אלא יכול לעשותו בולט ארבע ולא יותר
 ואם הוציא זיו בולט טפח במשך שלש אין יכול להשלים כ'
 בליטתו למשכו אלא יסאר כמו שהוא ורב אלעזר כתב כס'
 כס' בולט טפח במשך ד' יש לו גם כן רשות להשתמש בה'
 שתחתיו וה' יהודה ברצלני הוסיף למר שיכול לתלות
 בו חפציו יורדין לאויר החצר ואין בעל החצר יכול לעכב
 עליו לפי שאין בעל החצר יכול לבנות בקרקע שתחתיו
 הזיו ואח' הראש זל כתב שאין יכול להשתמש אלא על גביו
 אבל באויר שתחתיו אין לו שום חזקה והלמכס כתב דא'
 דאפילו אם אין בו טפח אם לא מיחא לאלתר הוי חזקה א'
 אלא שחילק כשיש בו רוחב טפח החזיק באויר כגדרו וא'
 ואם רצה בעל החצר לבנות תחת הזיו לבטל תשמיש בע'
 בעל הזיו מעכב עליו ואם אין בו טפח לא החזיק באויר
 החצר וכל שירצה בעל החצר לבנות תחתיו ולבטל את ת'
 תשמישיו אין בעל הזיו מעכב עליו כתב ה' יהודה א'
 ברצלני זיו פחות מטפח אין בו חזקה כלל בין שקבעו כ'
 בעל הגב בין שקבעו בעל החצר אין בו חזקה ולענין למ'
 למחות בו אין בעל החצר יכול למחו' כבעל הגב ולקובעו
 שאם ירצה לקובעו ולהשתמש בו כלפי פבוי אין בעל הח'
 החצר יכול למחות ובלבד שלא ישתמש בו בחוץ בחצר מ'
 משום הזק דאיהו וכן אם בעל החצר בא לקובעו בביתו
 של בעל הגב כיון שהוא פחות מטפח אין בעל הגב יכול ל'
 למחותו וכגון

ברצוני דמכני המפלט דינו ברשות הדברים ושאיין מפול
דינו כחצר שאלה לא הרחש זל למדנו דבי ראובן הוציא
בליטות עלייתו לחוץ וברוח הכליטה מן הצד פתח חלון
והחזיק בו כמה שנים לסוף כמלך שמעון שכנו להוציא ג
נח חוץ בליטות עלייתו ועתה טוען ראובן ואומר שירחי'
בנינו ד' אמות מכנגד חלוננו שלא יאפיל עליו ושמעון זה
בבר הרחיק בכינו כי רבו לו הדייכין להרחיק ולא שאלו
את פי חס חני מחוייב לומר לשמעון שאין צריך להרחיק
תשובה חזקה לא שייכא הכא דחזקה במקום שטר עומד
דער ג' שנים איכס מיזדהר בשטרי טפי לא מיזדהר ונא
וכאמ' נמי קניתי ואבד שטרי והכא ממי יקבל וגם אין צריך
לקנות משו' אדם מי פתח חלון לר' וכיון שאין לראוב'
חזקה אין שמעון צריך להרחיק אמנם צריך לרקדק ראוב'
ראובן שפתח חלוננו ברש' פתח שזכה לאורה מן ההפך
ואין שום אדם יכול לשלקו ומיהו לפי שאלתך משמע שם
שמעון בעיר שכל אדם מוציא זיוין וכוזיטרות ואי'
יכולין למחות בו דאם לא כן הראשון היאך הוציא בליטות
עלייתו וכיון שכל אחד יכול להציא בנינו לרשות הרב'
לא הוי האור מלפני ביתו הפך אלף הוי כחצר השותפין
וכשפתח ראובן חלוננו כנגד האור שלפני בית שמעון ש
סלא כדן פתח כיון שגם שמעון יכול להוציא בנינו ועד
הנה לא היה שמעון מקפיד כי לא היה מזיק לו ולא היה
יכול למחות בו הילכך אין לו חזקה לראובן ויכול שמעון
לבנות לפני חלוננו ומצוה לומר לשמעון שאינו מחוייב
להרחיק דהשכת חבירה היא וטעמו בדבר משנה וחזר הד'
הדיון מי שיש לו חלון פתוח לחצר חבירו והחזיק בו שלש
שנים בטענת שקנה ממנו שכתן לו רשות לפיתחו אם הו'
גדול כל כך שהאדם יכול להוציא ממנו ראשו חז' יש לו ח
חזקה בכל ענין אפי' שהוא למעלה מד' אמו' ואפי' שאינו
עשוי להאיר אלף להבנים אגיד ואם אינו גדול כשיעור
זה כזה יש חילוק שזם הוא למעלה מד' אמות ואינו עשוי
להאיר אין לו חזקה שלא חסם למחות בו כיון שאינו קבו'
ומכל מקום אם ירצה למנות אותו שלא לפיתחו רשאי וא'
ואם הוא למטה מד' אמות ואפילו שאינו עשוי לאורה יש
לו חזקה וכן אם עשוי לאורה יש לו חזקה ואפילו לוועלה
מד' אמות ואפילו הוא כל שהוא ועשוי לאורה פי' רח' שע'
מעשוי להבנים אורה פי' במקום אפילו ורשם פי' שאין לו
אורה ממקום אחר אלף מכאן וכן כתב הרמב"ם דבאור הא'
חלון לא כפיל בהורא בהיהא ביתא כמו דכפיל ברוב בתי'
אלא אי נפל בית אורה כמו דכפיל ברוב בתי' אע"ג דמפיש
באורה לאו עשוי לאורה הוא ובעל העיטור כתב עוד דו'
דוקא פניבר עשייתו לאורה כגון שצר מבחוץ ורחב מב'
מבנים אלף אם הוא שנה אינו עשוי לאורה והכל לפי ר'
ראות הדיון וכל שהוא פי' דת' שאין לו שיעור וים אומר ד'
דשיעור טפי יש מפרשים דאפי' היכא דאין לו חזקה אין
צריך לשותמו אלף להבי אהבי שאין לו חזקה לבנו כנגדו
ולא כהירא לא הרחש זל אלף כיון שאין לו חזקה צריך ל'
לשותמו כתב הרמב"ם דחזקת חלון זיוין וכיוצא בתן שא'
שחינו אלף חזק ואינו גזול גוף הקרקע כגון ע

פתיכת קורות ורפת וזבל וסיד וכל כזקי פדקים דלא יח
יחפור אינו חזקה ג' שנים אלף מכי מתברר נזקיה ושת'
מחל וכן כתב הרמב"ם וכן דעת הגאונים וכן כתב הרמב"ם
ור"ת פי' שלכל דבר צריך ג' שנים וטענה בין בחזקת תשמי'
בין בחזקת גוף הקרקע חוץ מלשמות שאלם בוכה ושותם
כנגד חלון בהיהא הוי חזקה לאלתר שאין אדם עשוי שם
סמותמין אורו בפניו ושותק ומיהו טענה צריך שאלם ב'
בע' החל' יש לו שטר על החלון או ראיה צריך פיטעון זה
שקנאו וסתימתו בפניו הוא ראיה לדבריו ואם אין לו ש'
שטר ולא ראיה אלף חזקה אין זה צריך טענה אחרת אלף
סיאמר שחזקתו היתה בטענות ולזה השכים אה' הרחש זל
ובעיקר חזקת החלון כתב הרמב"ם זל לא כשים בה היוזק
ראיה איירי לומר שאינו יכול למחות ולסלק היוזקו מאח'
סהחזיק אלף לענין זה יש לו חזקה שאין יכול לבנות ככ'
כנגדו ולהאפיל אעפ"י שאינו עשוי לאורה כיון שיש לו ממ'
ממנו אורה לאו כל היינו שיאפיל עליו וכשחזן בו היוזק
ראיה עסקינן אלף אם יש בו היוזק ראיה לעולם אין בו ח'
חזקה דבקיטרא ובית הכסא דמי וכן כתב רב אלעזר בת'
בתשובה וחפילו חס כתן לו רשות לפיתחו יכול לומר סג'
הייתי לקבל ואי אפשי לקבל ואפי' מחל לו הכזק כיון דו'
דודאי חסור למזיק להזיקו בראיה ואין אדם יכול לזוהר
ולעמוד כל היום בפצמות עינים על כרחנו כאמר לזה ש'
סתים חלוננו ואל תחטא תדיר וכן כתב הרמב"ם שאין ח'
חזקה להיוזק ראית חלון חבל אה' הרחש זל כתב שיש לו
חזקה וכן כתב הר"י יוסף הלוי וכתב אה' הרחש זל ראובן
סבא לפתח חלון לחורבת שמעון אין יכול למחות בו כ'
כיון שאין מזיקו וכיון שאינו יכול למחות אין לו חזקה ל'
לפיתך אם כמנא חלון פתח לחורבת אין לו חזקה חס לא
שיכא עדים שהחזיק בו שלש שנים קודם שנעשה חורב'
ואדם שיש לו חלון פתוח לרשות חבירו וכחצר המקום ט'
טוב הוא שיעמיד עדים שהחזיק בחלון זה ג' שנים ויכתו'
עדותן להיות בידו לזכות ולראיה דשמה לאחר זמן יבנה
זה חורבתו לפני חלוננו ויאמר פתחת חלונך אחר שנעש'
חורבתו ולא הייתי יכול למחות בך כי לא הזקתני וגם ח'
לך חזקה וכן בגין שלנו שהם מכוסין ברעפין ואין עליה'
תשמיש יכול לפתוח עליו חלון ואם אחר זמן יפתח זה ג'
גב ויכול לראות מאותו חלון לחצר כופתו לשותמו ואין ל'
לו חזקה הילכך חלון השתים לחצר חבירו והוא במקום
בטוח וכן חבירו לבנות תחתיו ולעשות על הבנין גב סל'
רעפין ואותו הבנין מונעו מלהסתכל בחצר יכול למחות
בידו מלעשות הבנין והגב כי יאמר לו היום או למחר ת'
תשתור הבנין שלך ותכופני לסתום חלוני כי תאמר אין
לך חזקה כי היה פתוח על גבי ואני לא אוכל למצוא עדי'
שהחזקתי בו ג' שנים בעוד שהייתי יכול להסתכל בחצרך
שאלה לא הרחש זל ראובן יש לו בית ושמעון יש לו בית
נגד ביתו של ראובן והיו בב' ראוב' חלונ' פתוחי נגד ביתו
של שמעון ולאחר זמן מכר שמעון לראובן את ביתו והיה
ללוי גינה אחת נגד הבית שקנה לראובן משמעון ובחזוה'
הבית היו חלונות פתוחות לגינתו של לוי ומן החלונות ש'
של ראובן לא היה ללוי היוזק ראיה לגינתו כי הבית שלקח

גזירה אין צריך ג' שנים אלא בדבר שיש בו חסרון קרקע
כגון פתיחת חלונות ומרזב ומזחילה שהם תשמישים גר
מילים ורגילים לכתוב עליו שטר חלוקה קטן כזה
אין צורך לכתוב עליו שטר חלוקה חזקה חזקה חזקה
טענה צריך והגאונים פירשו דאפילו הוצאת זיוין ומרזב
ומזחילה והעמדת סולם נמי אין צריך חזקה ג' שנים שה
שהטעם הוא מפני שהם מחילה וכיון שרואה אותם משתמש ב
בעליו ושותק לאלתר הוי חזקה אפי' בלא טענה וכן כתב ה
הרמבם ז"ל חפר שמעון בכותל ראובן והכניח בו קורה וש
ושתק ראובן ולא מיחה בו החזיק במקום הקורה אפילו ה
היתה קטנה ושמעון רוצה להחליפה בגדולה מחליפה ה
החזיק בקורה אחת אינו יכול להחזיק בשנייה שהרי לא
מחל חל חזקה אחת במה דברים אמורים כשהוא שאלו הכותל
שלו אלא שחבירו מחל לו על הכתה קורה זו אבל חס טען
כותל זה אני שותק בו הוהיל ונשתמש בקורה אחת כאח
ומשתמש בו בכולו אחר שיטבע שביע' היסת שהוא שות'
בכל הכותל עד כאן ודל' פי' שלכל דבר צריך חזקה שלשה
שנים ובטענה ולזה הסכים א"ל הראש ז"ל כתב הר' יהודה
ברצוני אפילו החזיק בו ג' שנים ובטענה לא הוי חזקה ל
לחלוק באבני הכותל ובמקומו שאין נעיצת קירותיו של ז'
זה חזקה במקום הכותל כיון שהדבר ידוע שהיה של א'
והר' יונה כתב שאם כתן על הקורה תקרה ומעזיבה וכע
ונעשה לו הכותל כאח' מכותלי ביתו הרי זה החזיק בכל
הכותל לנעוץ בו באי זה מקום שירצה ואפי' הוי לא הוי ח
חזקה אלא לחלוק באבני הכותל ולא במקומו אבל אם לא
כתן עליו תקרה חף לאבנים אין לו חזקה ואין לו בהם כ
כלום אם יטול וכן לנעוץ בו במקומות אחרים או להרחי'
אליו אינו ראוי אעפ' שאינו מכביר והרמבם כתב שאם ב
בא בחזקה ובטענ' הוי חזקה אפי' לבדו של כותל ומקומו
שאם אי אתה אומר כן גופו של כותל במה יקנה ובמה י
יחזיק שאין לך אבילת פירות גדולה מזו וא"ל הראש ז"ל כ
כתב דהוי חזקה חף לחלוק באבני הכותל חס יטול אבל ל
למקומו לא הוי חזקה כל זמן שלא פירש לו בפירוש

קנד

יש חזקה לראייה שאעפ' שאין אדם ראוי לפ
לפתוח חלון לחצר חבירו חס פתח והחזיק
בו מועיל אין אדם ראוי לפתוח חלון לחצר חבירו ואפילו
לחצר שותפו כמי לא יפתח וכן אם קנה בית אצל ביתן או
אוכו ראוי לפתוח לחצר השותפין שכל אחד מבני החצר
אין לו רשות לשנות בו כלל אלא כחו סבבאיהו או קבאיהו
או ירשאהו יש להם לנהוג בו ולא מבעיא שאינו ראוי לפ
לפתוח בית חדש לחצר אלא אפילו לפתוח לביתו ולצאת
ממנו דרך ביתו לחצר אינו ראוי אבל יכול לבנות חדר א'
אחורי ביתו או עלייה על גבי ביתו ופיתח אותם לתוך ב
ביתו אבל לחצר לא יפתח כלל ופי' רשם ראוי עלייה וח
וחדר לא שרי אלא כמי הא' גונא שטובה תקרה כחצי ג'
גובה ומנסיף בו עלייה או חולק ביתו לשנים ועוסה מח
מחיצה באמצע אבל הוסיף על חביון כגון לבנות חדר ח
חדש אחורי ביתו או להגביה כותלי ביתו כרי לחדש ע
עלייה חדשה אינו ראוי אבל כשאינו מוסיף בבנין שפיר

דמי סיכול למלאות כל ביתו אבככאין ודיוורים רק שלא
יוסיף עליו בבין חדש לא בגובה ולא במשך והרמבם כתב
שאף דיוורים אינו ראוי להוסיף אעפ' שאין מוסיף בבין ד
דבר חדש ולא שריכן עלייה וחדר אלא לעשות מהם חצר
אבל להוסיף לו בבין לבנות עלייה על גבה או לפתוח חדר
אחורי ביתו אעפ' ג' דלא הוי לאוסופי ביה דיוורים הרי מר
מרכה לעצמו דרך לחצר ליכנס לתוכה לרשות אחר ולזה
לא נשתעבד לו החצר וה' מ' להוסיף דיוורין אבל שלא להוסיף
דיוורין לא מצי מעבד דכיון שאינו מוסיף בית דירה החצ'
נשתעבד ליכנס עליה לבית ולא למכין אנשים ידועים נש
נשתעבד אלא לבתים שבתוכה לא שכל כתרבו דיוורין או
כתמעטו וכן פירש הר' יונה והרמבם ז"ל כתב שאפי' אם
קנה בית אצל ביתו ראוי לפתוח תוך ביתו שכל שהיה פ
פתוחה לתוך ביתו אינה עשויה להכניס שם דיוורין כיון ש
שאין עוברין אלא דרך עליו ומדברי א"ל הראש ז"ל יראה
שאינו ראוי לפתוח בית שקנה אצל ביתו אפי' לתו' ביתו
אבל יכול לבנות עלייה או חדר לפתוח תוך ביתו אעפ' ש
שמוסיף בבין חדש ואפי' אם יש לאחר פתח או חלון פתוח
לחצר אינו ראוי להוסיף עליו כלל ולא לעשות מאחד שני
אפי' שאינו מתרבה בפתיחתו כגון שעש' מאח' של ח' שני'
מדר' והרמבם כתב רצה לשנות חלונו בין למעלה בין למ
למטה אפילו היתה גדולה ואמר אשתום זו ונפתח אחרת
קטנה בעל החצר מעבד עליו עד כאן ורוצה לומר אפתח
אחרת קטנה במקום אחר וחלון כנגד חלון או פתח כנ
כנגד פתח לא יעשה כלל אפי' שיש לו רשות לפתוח החלון
או הפתח ופי' רשם שאין צריך להרחיק אלא משהיה זה
מכנגד זה ובתוספתא אומר צריך להרחיק ד' אמות וכת'
הרמבם דאפילו חזקה לא מהכיא ביה כיון דבאיסור עשא'
ומיהו דוקא פתח כנגד פתח אבל חלון כנגד חלון דלא ה
הוי כל כך קפידה מהכיה ביה חזקה עד כאן מותר לכתו'
פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון ברשות הרבים דכלאו
הכי צרי' לישמר מבני דה' שמסתכלין בו לפיכך בעלייה ג
גם ברה' אסור לפתוח כנגד חלוני חבירו שבעלייתו וכת'
הרמבם ז"ל ראוי בחלוני הבתים אם הם גבוהים קצת וא
ואין בני דה' ההולכין שם יכולים להסתכל אסור חף עלפי
סהרובים יכולים להסתכל שאין זה תדיר ואין מותר ח
אלא במוכין במקום שההולכין יכולין לראות שאלה לא'
הראש ז"ל ששאלת מה שהתירו חבמי' לפתח פתח כנגד פת'
ברה' אם צריך סיהיה רחב יו אמה ראוי ברה' של שבת לא
בעי רוחב יו אמה דאפילו שאינו רחב יו אמה כיון שיש
לכל אדם רשות לילך שם אין אדם רגיל לעשות תשמיש נג
צנוע פן יראו עובדי דרכים לפיכך מותר לפתוח פתח
כנגד פתח כתב הר' יונה שהראשון הבא לפתוח בעלייה
אין יכול לפתוח אלא עד חצי ביתו כרי שיאמר הסאר לם
לכנגדו אבל א"ל הראש ז"ל כתב שאין אחד יכול לעבד על
חבירו ולומר היום או למחר אפתח ותעבד עלי סרשות
הרבים הפקר הוא והראשון שפתח הוי כזוכה מן ההפקד
וחנות אסור לפתוח פתח כנגד פתח חבירו אפי' ברשות
הרבי' לפי פיושב סם תמיד ורואהו כתב הר' יהודה ב

סאסור לו לקונה לשתים שאין לו לעשות אלא דין תורה ול
לא אשכחון דקאי ישראל במקום גוי אלא לגריעותא מה ג
גוי אין לו חזקה אלא כמטר חקישראל אין לו חזקה אלא ב
במטר עוד תשובה לבאין בשרחל שהיה לו חלון פתוח לח
לחצר הגוי ושתם אותו מבחוץ והיחו פתוח לבד פנים ל
לאחר זמן מר הגוי חצרו לישראל ואותו הישראל בונה כ
כותל במזמן קרן כותלו לשתים החלון וטוען הישראל אפי
מפני הגוי שתמנה משום היוזק ראייה ועתה ארצה לפנות
לפיתחו אינו יכול לחזור ולפתוח כיון ששתם חוצה לו ושי
נשייר הכותל כולו לפנים גילה בדעתו שעקרה מלהשתמש
לאורה ועשה כחלון שארש עושה בתוך ביתו ועוד יכול
הקונה לומר אני מצאתי חלון זה שתמנה מכין שפתוחה ה
היתה וכשתמי יש לחוש שמא הגוי שתמה ונעשית חזקה כ
בדאמרן ולשתים לאלתר הוי חזקה עוד תשובה לבאין רח
ראובן היה לו עלייה ולשמעון יש לו בית בגר עלייתו של ד
ראובן ומצוי קטן כשיעור ג' אמות ביניהם לאחר זמן סתר
שמעון קצת מביתו ועשא חצר וראובן רוצה מעלייתו לח
לחצרו של שמעון ומזיקו ועל כן רצה שמעון להגביה כותל
חצרו למעלה מחלכו של ראובן ולהאפיל עליו אינו רשאי
כיון שהוא בתו ד' אמו לחלון ומה שטוען שמעון כיון שא
בין כותלי לכותלך אלא ג' אמות אם כן כבר החזקתי לה
להאפיל על הרלת הפתוחה מתחתית העלייה וכשם שהחז
סהחזקתי להאפיל הרלת כך אני יכול להגביה כותלי ולהא
ולהאפיל על החלון איכה טענה דלמה שהחזיק החזיק ולמ
ולמה שלא החזיק לא החזיק ראובן ש
סחזיק בחלכו שפתוח לחצר שמעון ובא שמעון לבנות כ
כנגדו צריך להרחיק ממנו ד' אמות שלא יאפיל עליו ואם
מגביה כותלו יותר מן החלון צריך שיהא גבוה ד' אמות ול
ולא פחות שלא יעמוד עליו ויטח בחלון ואם הכותל כמוך
מן החלון צריך שיהא כמוך מן החלון לכל הפחות ד' אמות
שלא יעמוד עליו ויכניס בחלון ואם בא לבנות כותל מצד ה
חלון כגון שהכותל שהחלון בתוכו הולך ממזרח למערב ו
זה בא לבנות כנגדו מצדן לדרום אם בא לבנות מצד את
אחר אצל החלון די לו בהרחקת טפח מכנגדו וצריך שיה
סיהא גבוה מן החלון או כמוך ממנו ד' אמות וגם צריך ש
שיטב ראש הכותל כעבין שאין ראוי לעמוד עליו שאם ל
לא כן אעפ' שהוא גבוה או כמו ממנו ד' אמו יכול להתרחק
ולהוציא כיון שהוא מן הצד ואם בא לבנות ב' כותלים מש
משני צדי החלון אחר מזה ואחר מזה צריך שיהא בין שני
הכותלים ד' אמות מלבד רחב החלון טפח מצד האחד ור'
אמות מצד טפח מצד הכותל השני ואם ירצה להרחיק ב'
אמו מצד זה וב' אמו מצד זה הרשות בידו או יחלק אותן
כפי מה שירצה רק שיהא בין שניהם ד' אמות ולא יסבך ע
על גביהם אלא אם כן ירחיק הסיבוכ מהכותל שיש לו הח
החלון ד' אמות כדי שלא יאפיל עליו שאלה לח' הראש זל
שאלת אם עשה גב משופב אצל חלון חבירו אם צריך לה
להשפיל ממנו ד' אמות לפי שאין עליו תפיס קבוע אלא
ש' אמות עולין עליו לתקנו תשובה צריך להכמיק מן הח
החלון ד' אמות ויותר הוא גרוע ממקום שעולין עליו ת

תמיד כי אז נזהרים צדי הבית לעשות תשמיש צנוע בפני
החלון שמא יעלו ויראו אצל בעליית עראי אין נזהרים דח
דאיכא חזק טפי וכל אמות שתמא שבתלמוד הם שזה טפ
טפחים והטפח הוא ארבע גודלים החזיק בחלון יצר ח
חבירו ובא זה לבנות כנגדו ואמר לו אני חפתך לך חלון
אחד בכותל זה למעלה אורי זה מעבב עליו שיאמר לו הכו
הכותל מתקלקל במה שפיתחי וכו' צו ואפי' אם יאמר לו
אסתור לך כל הכותל או אפי' כל הכי' ואבנו לך חדש ואפי'
ואפתח החלון מלמעלה ואתן לך בית במה שתדור עד שא
שאבנו לך מעבב עליו שיכול לומר איני רוצה לטרוח ול
ולבנות ממקום למקום אפי' אינו משתמש בו אלא בעצם כ
כתב הרמבם זל לפיכך אם לא היה שם טורח כלל לאינו ר
רוצה לבנות אינו יכול לעבב עליו וכגון זה כופין על מרת
סדום אחין שחלקו והגיע החצר לאחר והכית לשני והיה ל
לאביהם חלונות פתוחין מן הבית לחצר צריך לבנותם א
אעפ' שחלקו בשומא ונותן בעל הבית מעשית לבעל החצר כ
בשכיל שהכית יותר טיב מהחצר אפי' הכי צריך לשתים ש
שלא היה דעתם בעלי זה אלא על כיון הבית אצל לא הי
היה דעתם על כיון החלונות בשתם כל זמן שלא פירש ו
וה' יוכה כתב דוקא שפירשו שלא היה העליון אלא בשב
בשכיל חבין אצל בשתם היה דעתם גם על החלונות ואח'
הראש זל כתב באברא הראשונה במה דברים אמורים ב
בתוספ' אורה כגון באבסדרה שאורה רב אצל' אם הוא בי
בית שאין לו אורה יותר מהצריך לו אין צריך להותמו דח
דמסתמך כי עלו אהרדי ושמו הכתים והעניות זו כנגד
זו הית דעתם גם על עליו האורה כי בית אצל' אינו שות
כלם אצל' אם יש בו אורה כמו אבסדר' יכול למעט האור'
ובלבד שישאר בו אורה שיהא ראוי לדירה כי ארעה' רהבי
לא עלו אהרדי אלא שיהא ראוי לדירה וכתב הרמבם זל כפי
שאינו יכול לעבב על סתימת החלונות אם זה בא לבנות כ
בפריהם מיהו כל זמן שלא בנה בפריהם אינו יכול לומר לו
סתם חלונך אעפ' שיש להם היוזק ראייה ולא כהירא לרא
הראש זל אלא צריך לשתים תשובה לבאין שני אחין שירשו
קרקע ולאחד כפל חצר הראשון החיצון ובו אמת המים ש
שממנו משקה אביהם כל הגן והעביר הפנימי על החיצון
אמת המים כדרך שהיו עובדים בחיי אביהם אחר זמן
סתם החיצון האמת ולא הכיח לעבור המים עליו וטען הפ
הפנימי שסבב החזיק בהעברת המים על החיצון כיון שש
ששתק ולא מיחה טענתי טענה דכיון ששתק ולא מיחה מ
מחל לו והוי חזקה מיד ומה שטוען שלא הכיחו לעבור אל
אלא דרך שאלה אינו טענה אלא שתצא כיון ששתק מחל ו
ומה שטען שלא ירע שהיה לו למחול חדא לז מהימנין ליה
ועוד אפי' לא ידע מחילה בטענת כי האי דלא מוכח מילת'
דבטענת הוא הוי מחילה ראובן שזכר לו כתן הבית לשמו
לשמעון והחצר לגוי והיו החלונות פתוחים מהבית לחצר
הלוקח או מקבל מתכ' צרי' לזותתם ואם מר החצר ושייר
הבית לעצמו בזה כזה הר' יהודה ברנאני יש מי שזומרים
כיון שזכר בעין יפה מוכר כשמוכר לו חצר מוכר לו
לעצמו צו כל חסדיו ואינו יכול למנועו ולומר שלא יאפיל

מלקח משמעון מפסיק בכתים אבל מחלומות שהיו בבית
שקנה ראובן ושמעון היו רואים לבינה ולא היה כח לבעל
הענה לערער על זה כי כבר החזיק בהם שמעון ולאחר
זמן הלך הבית שקנה ראובן משמעון וכתבגלו חלונות מבי'
ראובן מרואין בהן גיבתו של לוי ומבע לוי לראובן סתם ח'
חלונות סתגלו עתה כשנפל הבית שקנית משמעון ואת
ואתה מזיקני בגיבתי בראייתך והרי כאילו בבית אותם
מחדש כיון שלא היו מזיקין עד עתה וחשיב ראובן כבר
היו חלונותי זה כמה שנים ועוד כמו שלא היה לך כח לש
לאתום חלונותי שהם בבית שקניתי משמעון קודם שנפל
אעפ' שהיו רואין בהן גיבתך ולא חלונות אלו מביתי כך ח'
אין לך כח ללותמם עתה שהיו פתוחים כמה שנים קוד'
גיבתך תשובה אני רואה שראובן בא בכח שני טענות שא
סאומר שהחלונות היו שם זמן מרובה ועוד טוען מפני ש
סלא היה לו כח ללותם חלונות הפתוחים מביית שמעון לב
לבינת לוי בטענה ראשונה איני רואה לזכות מה שהיו
לו החלונות הללו זמן מרובה אין חזקה זו מועלת לבינת
לוי כי עד הנה לא היו מזיקין ללוי ולא היה לוי יכול למח
למחות בו שיסתיים אותם וכל מקום שאין מחאה אין חז
חזקה אבל עתה שנפל ביתו של שמעון ורואה ראובן לת
לזקק בגיבתו מעתה כעשה מזיק אעפ' דעשה ממנו דקיימ'
לן על המזיק להרחיק את עצמו היכא דהו גירי דליה וזה
והיזק ראיה גירי דליה הוא ואעפ' שקדמו חלונותיו בה
בהיתר עתה שמזיקין חלונותיו לבינת לוי צריך להרחיק
לפי דסי ולרב אלפס שמפרשי שהמזיק צריך להרחיק אע
אעפ' פסחך אהיתר וחפ' לפי רבינו יצחק שאין המזיק כ
צריך להרחיק היכא שמוחק בהיתר וכן ציקר חפילו הכי
צרי הכא להרחיקו שלא חמר ה' יצחק אלא היכ' שהמזיק
סמך בהיתר ואחכ' נתן שם היזק הדבר היזוק בבין בע
בעל דבורים שכל לאמוך לחרול ו שקדם בהיתר לא כל
כמיה לאמוך דבר חדש להזיקין להרחיק חרולו אבל כ
בדיון זה שלא חדש בעל הגיבה כלום והחלומות מזיקין לב
לבינה שהיתה כבר והגיבה כפסדת כי אינו יכול להשתמ'
תשמיש צנוע מפני חזק ראיתו ליכא מאן דפליג שצריך
בעל החלומות להרחיק היזק ראיתו אמנם בטענה האחר
האחרת אני מוכה את ראובן כיון שהחלומות של ביתשמ
שמעון היו פתוחים לבינת לוי ולא היה יכול ללותמם אס כ
כן לא כיתוסף שום היזק לבינת לוי בגפילת בית שמעון
דמעיקרא מי הוי בעי לאי צמועי מהדרים בבית שמע
שמעון ולא היה יכול לעשות בה שום תשמיש צנוע ועוד
אס ירצה ראובן יחזור ויבנה הבית שקנה משמעון ויפת
ויפתח חלונות כבתחילה ומה לי חלונות של בית ראובן ו
ומה לי חלונות של בית שמעון עוד שאלה לא' הראש זל ר'
ראובן שיש לו חלון מביתו פתוח לחצר שמעון והחצר מה
שהחלון פתוח לתוכה רחב ב' אמות וארוך ז' אמות וגם
חלונות קטנים פתוחים ממרתפו של ראובן לחצרו של ש
שמעון ועתה בא שמעון לבנות כנגד חלונות של ראובן
העליונים והתחתונים ללותם אותם ורציתי לומר כיון
שאין בחצר שיעור חצר שהוא ד' אמות על ד' אמות לא חוי

לתשמיש ולא שייך ביה היזק דאייה ואילו היה בא ראובן
לפתוח חלונותיו לחצרו חצרוקטן של שמעון לא היה שו
שמעון יכול לעכב עליו וכיון שלא היה שמעון יכול לעכב
עליו אס כן אין חזקת שמעון הזקה וכן החלונות שחמר
שבמרתף כיון שהחומה מהלכת בפניהם ולא הורחקו מ'
מהם ד' אמות הרי אני רואה כאילו החומה דבקה ממנו
לחלונות שאילו היה למרתף חזקת אורה לחצר היה בעל
החצר צריך להרחיק מהם ארבע אמות תשובה דע אעפ'
שאין בחצר שיעור חצר שייך ביה חזקת ראיה ראיכא למ
למימר דנתי ללא חזי לתשמיש גדול חזי לתשמיש קטן דא
דאטו עני שאינו יכול לעשות חצר גדול ועושה חצר קטן
סבבו הקרוב אליו יפתח חלונותיו לחצר ויבטל תשמישתי
לפיכך כהי דאינו יכול למוכנו מלכנות בשביל החלונות ש
של המרתף לפי שלא החזיק בהם כיון שכונתו של שמעון
קרוב להן בתוך ארבע אמות הרי הוא כאילו רציק להן
ממש כדפירשתי מ' מ' מונעו לבנות בשביל חלון ביתו הפ
הפתוח לחצרו ובאותו צד אין הכותל לבנין והחזיק בו כ
כראוי עוד שאלה לא' הראש זל ששאלת על ראובן שפתח
חלון לחצר השותפין והחזיק בו ג' שנים בפני החצר והס
והשני אינו פה מי הוי חזקה אצל אותם שהוא כאן ונפקא
מיכה לבשיחלקו ויפול גורלם של אותו שבכאן לזה חצר ד'
דהוי חזקה אלו לא תשובה כראה לי שאינו חזקה אף אס
היה טוען קביתי ממך אורה זו אי נתת לי במהרה לאחר
שתחלקו החצר אתה ושותפך ויפול גורלך אצלי שלא תוכל
למחות עלי חדרא דאינה חזקה דקיימא לן האחין שחלקו
לקוחות הן דאין ברירה וכשיפול לו הגורל אצלו כמחש
שאומר חלון שנפל לו היה עד עתה של אחיו וחלק חבירו
היה שלו והחליפו עתה במחל שלא החזיק בשלו כלום אלא
בשל חבירו ועוד חפ' אס יורה השותף שמכר לו ביתו לו
האורה על תבאי זה אינו כלום דדמי לאומר שזה זל לש
להשאקחנה תהא קבוייה לך ללא קנה עוד שאלה לא' הרא
הראש זל ששאלת ראובן יש לו בית אצל שבוני ופתח
חלון על גבו של הגוי והחזיק בו כמה שנים לאחר ימים מ
מכר הגוי ביתו לישראל וכל הלוקח להגביה ביתו כנגד
שמות החלון של ישראל וטוען ראובן אתה מחפילו על
אורת חלונותי שהחזקתי בו כמה שנים טענת ראובן אינה
טענה דהכא מחמת גוי הרי הוא בגוי ואילו בעוד שהיה
הבית של הגוי אילו היה רוצה לבנות בפני חלונות של ראובן
ראובן לא היה יכול למחות בו דבדיני הגוים אין חזקה ל
לאורה אלא כל אחד הוא פיתח לרשות חבירו וכשרוצה ח
חבירו סוקם את אורו בפניו אפילו החזיק בו כמה שנים
וכל כח זכות שהיה לו לגוי קנה הישראל מהגוי ואין רא
ראובן יכול למחות ועוד יש צד אחר ברין זה אס מ
משופע הגב שאין משתמשין עליו אין לו חזקה באותה או
אורה דמתחלה כשפתח ראובן על גב של שמעון לא היה ש
שמעון יכול למחות בו שלא יפתח כיון שאין מזיקו לפיכך
אין לראובן חזקה דכל היכא שאין חבירו יכול למחות בו
לא שייך חזקה שלא הפסיד בשתיקתו כיון שאינה מועלת
מחאתו על כ' תשובה לא' הראש זל וראיתי תשובה לגיון

דירה דינו כגינת לפי שאין דרך בני אדם להלך בו אצל ח
הכותלים לפי שכותלים הם תבנית וספלים ואם כותל ח
חבירו הולך ממזרח למערב וכא הוא לבנות כותל כנגדו
מצפין לדרום אז אין צריך להרחיק משום דוושא דבר
מועט כזה לא חישבן לדוושא ולרברי הרמבם דרך אחרת
כזה שכתב רחובן שהיה כותלו סמוך לכותלו של שמעון ב
כמין גאס וכא רחוב לעשות כותל שני כגד כותלו של שמ
שמעון עד שיעשה ג' כותלי' כמין בית הרי שמעון מעכב
עליו עד שירחיק מכנגדו ד' אמות כדי שיהא המקום בין
שני הכותלים רחב כדי שידושו בו רבים ויתחזק הקרקע
ואם לא היה באורך הכותל שבעה כנגדו אלא פחות מר' א
אמות בונה כנגדו ואינו מרחיק חמש' שמונע הרגל מל
מלהלך שם שכותל פחות מר' אמות אינו צריך חיזוק הא
הארץ ע"ב אורזי שמן או כותשי דיפית וכיוצא באילן שמ
שמכח הכאתה מתרענן ומתברר כותל חבירו חייבין ל
להרחיק כתב הרמבם אם היוק בשעת הגדנוד חייב לשלם
שהרי מכחו בא הכזק היה לחבירו שובך סמוך לכותל המ
המפסיק ביניהם וכא זה להעמיד שם סולם צריך להרחי'
מן הכותל שיהא בינו ובין הכותל אורז ד' אמות כדי שלא
תקטן הכתייה מהסולם לשוכך ואת הכותל מהמזחילה
ד' אמות כתב הרמבם כגון שהחזיק במזחילה שמה צריך
להיחל לו מקום ד' אמות לתקנה ולא כהירא שלא כקניית לו
חצר חבירו ליכנס בה לתקן מזחילתו בשביל שהחזיק שמה
במזחילה ופי' ר"י שאם קנה ממנו מקום כדי לעלות למזח
למזחילתו צריך להרחיק ממנו ד' אמות שיעור זקיפת סו
סולם הכא לחפור בור בשוף סדהו סמוך למיצר חבירו א
אם אין סדה חבירו עשויה לחפור בה בורות חופר מיד ס
סמוך למיצר ואין צריך להרחיק ואם אחר כך כמלך חבי
חבירו לחפור גם הוא בור צריך להרחיקו טפחים כדי שי
שיהיה בין חלל בורו לחלל בור חבירו ו' טפחים ואם סדה
חבירו עשויה לבורות אז צריך להרחיק מן המצר ג' טפח'
חפ' אש חופר בור בלא מים וכאביא חבירו לחפור ירחי'
גם הוא ג' טפחי' ויסוד כל אחר כותל בורו כסיד לדעת ה
הרמבם שצריך הרחקה ג' טפחים וגם טיחת סיד אצל ח'
הרמבם זל בתה דבחד סג' אם הרחיק אין צריך טיח סיד ו
ואם ירצה יטיח כסיד ולא ירחיק החופר בור לתוך סדהו
ומה חצי הסדה וכא הלוקה לחפור גם הוא בור צריך לה
להרחיק כל שיעור הרחקה חפ' אש היתה עשויה לבורות
כיון שהראשון בהית' עשה שהרי בשל חפר שאלה לאח' הר
הראש זל ראובן חפר גומא בחצרו שמי גשמים יקלחו לת
לתוכה וכפרבו המים בוקעין ועוברין דרך חומו מרתף
שמעון וגם מסריח בחצר שמעון מריח המים כראה לי ש
סראובן חייב לשלם היזקו אף לו יוסי דאמר על הכיזק ל
להרחיק את עצמו היכא דלא הוי גירי דיליה מורה הכח כ
כיון דכפיש היזק דשמעון וגם השמים שמעון קבוע 'ואי
איפשר לו לשלם חת עצמו דאין דירה בלא מרתף וחצר ד
דלא קא' יוסי אלא בבור ואילן ואעפ' שהבור קדם לאילן
לא יקנאזה חופר בחין שלו זה כוונתו בתוך שלי משום ד
דסת' בור הוא מים מכונסין ובקל יכול הכיזק לשלם את

עצמו ולהרחיק את בורו מהאילן כ' ה' אמות ובור לא הוי
כולי האי תשמיש קבוע וגם לו כפיש היזקא כולי האי ולה
ולחבי קא' יוסי על הכיזק להרחיק עצמו חבל בכולהי חר
הרחקות דמתביתין מורה בהו' יוסי דעל המזיק לה' ח'
את עצמו והדבר ידוע דהיזק הזה גדול מכל הכך הזקות
דמתביתין דמורה בהו' יוסי וגם לו דמי לאילן של מים
רבים עתיד ההיזק לבא אחר אשר יגדלו השמים חבל בג
בגדון זה מיד כשהמים רבים ומתאספים בגומא בוקעין
לחצר שמעון והוי גירי דלי' והמרדק בפרק נא יחפור ש
שערו חכמים כל דבר ודבר לפי מה שרחמי להזיק והי
והיכא שידוע קצב וכאם עד היכן ראוי להזיק כתבו הש
השיעורים והיכא שאינו ידוע כתבו כהרי שלא יזיק כדת
כדתכן ומרחיק מנטיעותיו של חבירו ומכירו כדי שלא יז
יזיק כי דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום והפק
והקפידה תורה שלא יעשה אדם בתוך שני' דבר הגורם
היזק לחבירו ואמר חכמים של כל דבר מועיל חזקה לבד
מלב זקין גדולים ולהכי דקדקו הגאונים שר' יוסי מורה כ
בכל הרחקות דמתביתין כדי להחמיר בהרחקות וכן מר
מבאית' תשובה לרבי' מתתיה באין ראובן דאית ליה כיר'
בצר מיצר שמעון וקס שמעון וחפר בית הכסא והרחיק
ג' טפחים ואבתי מפסיד לבירא דראובן מי בעי להרחיק
טפי חו לא ואמר הא דתכן לא יחפור וכו' תנא בארץ ישראל
ישראל קחי ותנא בור סמוך לבור ולא בור סמוך לבצר ד
דבור מים מכונסין ודיין בשלשה טפחים דבהכי מחזיקין
מימיו דמחצבי בהרים ואין כופל כותל' שביניהם ואין יז
מזיקות זו את זו אכל בארות אחרות דרבו חרעהון ועב'
דמתגלחין ושואבות מים מזו לזו צריך להרחיק בית הכ
הכסא מבאר מים חיים של חבירו עד חמשים אמה ועל
המזיק להרחיק את עצמו ואין יכול לומר החזקתי שחין
חזקה לזיקין וכן כתב רב עמרם מדלא יהבי רבנן שיעור
שיעורא לכל כיזקין ג' טפחים אלא לכל היזק שיעור בפני
עצמיה' הלבך ירחיק בית הכסא עד דאמרי אינשי דלא כג
כגרי' שורייכי מן טעמא דבית הכסא דלרנחא דמילתא
ליהוי כ' אמה בגורסקי הרי כל הגאונים שנים בזה דילמ
דלמוד סתום מן המפורש וכל היזקות שלא נתפרשו בתל
בתלמוד שיעור הרחקותיהן כהרי שלא יזיק הילכך חס כ
כרחה לעינים המי' הכאפ' גומת ראובן עוברין למרתף
שמעון חייב ראובן לשלם היזקו מרחיקין האילן מן העיר
כה' אמה וחורב וסרקמה כ' אמה ואם מצא קרוב לעיר כפ
בפחות מזה השיעור אם העיר קדמה קוצן בלא דמים ו
ואם האילן קדם קוצן ונותן דמים ספק חיזה קודם קוצן
בלא דמים וטעמא ד הא מילתא משום כני העיר לבי' ח
אין דין זה כוונתו בחונה לארץ מרחיקין גירן' קבוע מן הע
העיר כ' אמה חפ' בחונה לארץ דטעמא משום שלא יזיק ה
המוץ לבני העיר ולא יעשנו בתוך שלו' אלא חס' כן יש נ
כ' אמה לכל רוח וכשיעור הזה צריך להרחיק גירן קבוע מ
מנטיעותיו ומכירו של חבירו מרחיקין הבורסקי והככלו'
והקברות והכפזכות והדבורים מן העיר כ' אמה וזין ע
עשין בורסקי אלא למזרח העיר מרחיקין השוכך מן הע

עליו דהוי כוונ שכל עליו בשעת מבידה שיאפיל עליו הו
הואיל לא פירש לו כירחיק מחלונותיו שיעור הרחקה וי
ישיא שאומר שזה צריך להרחיק והכרח הוא שאין
צריך להרחיק מן המרחק לן מוכר בעין יפה מוכר
יפה מוכר להרחיק שחייב כל אדם להרחיק א
אם לא יצונו עליו בענין שלא יגרום הזק לחכי
לחכירו ואם לא הרחיק והחזיק בזק מהני כאשר יתבאר
הטעם והעלייה של פנים לא יעמיד בעל הבית תמור אלא
א' פ' על גבי גובה ארבע אמות כי כן לתקרת העלייה ו
ובעל העלייה לא ישימו בעלייתו אלא אם כן יש תחתיו מ
משה' עבה ב' טפחים ועליו גובה ד' אמות ובכירה אם מ
משה' עבה די בעלייה טפח ושיעור הגובה שעל
גבה אינו מפורש וכתב הרמב"ם שהיא טפח השליש
של שיעור התחתון כמו שעל גבי שיעור המעזיבה בעלייה
הוא בכירה שליש של שיעור התחתון כן הוא בגובה של גבה
והרמב"ם כתב שבהירה אין פתיחה על גבה אלא מן הצד ו
ואין פתיחת גובה ממנו ואין צריך להרחיק אלא שכל ה
החום בין מלמעלה בין מלמטה כג' טפחים ועל כן כת'
סתמור' שלנו שיהיה מן הצד בין מלמעלה בין מלמטה שי
שיעורו ג' טפחים אלא כהירא לחא' הרמב"ם זל אלא תמורין
שלנו כיון שהם צריכים להרחיק יותר מארבע אמות
וק' יהודה בר' רבי כתב גם כן כיון שכתמור שיש עליו מ
מחיצות ואינו יכול ללכת כל כך צריך ארבע אמות גובה
כ' ט' בכירה שאין עליה מחיצות שצריך ד' אמות ובתמור ש
של כחתמור צריך שיהא עובי המעזיבה ארבע טפחים וז'
ובכירה של כחתמור השלשה טפחים ואם הזיק אחר ושהיר
שהרחיק כשיעור חומ' לשלם וכראשון אפילו כל אדם בגי
בביתו מ' להרחיק שיעורין הללו משני השבבים שמעב
שמעבבין עליו וכן כתב הר"ם שיעור היה לבעל העלייה אור
אוצר של תבואה או יין או שמן בעלייתו חין ב' ע' רשאי ל
לפתוח תחתיו חנות של כחתמור ולא צבע ולא רפת בקר
ולא יתן להם שחת ושינוא בזה מדברים המפריאים חוס' מ
מפני שהחוס מביד מה שבאוצר וכתב הרמב"ם אפי' היה
לו חנות של צבעים של כחתמור בבית אחר הסמוך לב
לבית שתחת האוצר לא יפת' אותו חנות לבית שתחת האור
האוצר לפי שההכל עובר מזה לזה ומפניד האוצר ואם ק
קדם בעל הבית ועשה אחד מאילו ואח' כחלק בעל העלייה
לעשות אוצר אינו יכול לכופו לשלוק ואפי' אם גיל' ברעתו
שחפץ לעשות אוצר כגון שיהיה וריבץ לכך או שריב' בה
חלומת בדרך שיעושין לאוצר או שבה העלייה לעשות ה
האוצר או אפי' התחיל לאור תבואה ורימונים וקדם בו
ב' ע' ועשה תחתיו חנות מאילו מבעינא אם צריך לשלוק
אי לא ולא איפשיטה לן ואין צריך לשלוק ואם מימי העליין
יורדין על התחתון ומזיקין אותו אם אין פס מעזיבה בע
בענין שמיר כששופ' מימיו יורדין לתחתון ומזיקין חייב
לשלוק היזקו ואם יש פס מעזיבה שהמים כולעין בה ואינן
יורדין מיר אלא לאחר כך יורדין ומזיקין אינו חייב לשלוק
היזקו מי שהיה לחכירו כותל בבוקר בבולו וטא הוא ליתן ב
בסוף בבולו גפת או ז' או מלח או סיד או סלעים או חול

קנה

לח צריך להרחיק שלש טפחים ומרחיקין את הזרעים וה
מהחרישה ומי רגלים מן הכותל ג' טפחים או כד בביד כ
כתב הרמב"ם זל מרחיקין את הגומא שמתקבצים שם מי
רגלים ג' טפחים ע' כ' וצריך להעמיד דבריו בכותל חכמי
דהא תניא לא ישתין אדם מים בצד כותל של חכירו אלא
אם כן הרחיק ממנו שלש טפחים אלא אפי' בלא גומא צרי'
להרחיק ג' טפחים אלא היינו דוקא בכותל לבנים אבל ב
בכותל חכמים אין צריך להרחיק שלשה טפחים בהטלת מי
רגלים אלא אם כן מתקבצים בגומא דקאמר בגמרא כמה
דברים אמורים דעני' ג' טפחים בכותל של לבנים חכמי
בכותל של חכמי' סגי בהרחקת טפח ואם הכותל של חכמי'
בכני על גבי סלע מותר בשמוך לו מיר וצריך למיר חור
דשני בטפח דוקא בהטלת מי רגלים אבל אם מתקבצין ב
בגומא אפי' בכותל של חכמים צריך להרחיק ג' טפחים וס'
וס' בביד וכן כתב הרמב"ם הכי מילי משתין או שופכין חכמי'
ביב של מי רגלים או גומא שהן נקוין לתוכו אפי' כותל של
חכמים צריך להרחיק שלשה טפחים וס' בביד מרחיקין
הרחיקים מן הכותל שלשה טפחים מהרחיקים התחתונים פ'
שהם ארבע מהעליונה לפי שהדבר נוד קשה לכותל ואפי' צר
ברחי' של חמור שאין בה דבר הקולק' ש' לו ומרחיקין
התג' שלשה טפחים מקרקעיתו שהן ארבע משה' ומס'
ומפרש בירושלמי שמורד משפה הפנימית שעובי' כותל
התמור בכלל השלשה טפחים כתב הר"ם שיעור דכל המך ה
הרחקות ששכנו בגי כותל דוקא בכותל של לבנים אבל ש
של חכמים אינו כיוצא בכל אלה וכן יראה מדברי רש"י והר
יונה כתב דאפי' בכותל חכמים כמי מיירי כתב הרמב"ם ל
לא יחפור אדם לא בור ולא שיח ולא מערה ולא יעשה ברי
ברכת מים לשדות בו בורים לבנוס בצד כותל של חכירו
אלא אם כן הרחיק מן הכותל ג' טפחים וס' בביד לכותל
הבור או לכותל מקוה המים או לכותל האמה מצד חכירו
ברי' שלא יבלעו בו המים ויזיק לחכירו ומקום שהכונה מ
מכה שם על הבגדים ברי' שיתלבנו צריך להרחיק ד' אמות
מפני שיתזין למרחוק עד כאן ובגמרא מהיק דמשה' ה
בירושלמי פי דכל הכי מתני' בענין ריחוקו מכותל בורו
של חכירו ולא איירי בהרחקתו מכותל' עלמא וזו' מ' מ
מסתבר שצריך להרחיק גס בכותל חכירו דשני' מוקי ה
הכך ממי רגלים שצריך להרחיק ג' טפחים והכך לשמוך
כותל בצד כותל של חכירו צריך להרחיק ממנו ד' אמות
אף על פי שאין לחכירו חלון בכותל שיעט' להרחיק ב
בשכילי אפי' הכי צריך להרחיק משום דוושא פי' שיהיה
שהולכין אצל הכותל כירוש הקרקע ומתחזק ומתקשה יש
יסוד הכותל ואפילו היה לו כפר' שם כותל זה ימים רש"ם
וכירוש הקרקע ופסל הכותל לא איריין כד כירוש המקל'
ההוא ואין צריך עוד דוושא ויכול לשמוך אלא אפי' הכי ל
לא יסמוך ואם העיר חדשה שעדיין לא כירוש קרקעית
או אין חילוק בין כותל גינה לכותל חצר ומכותל חצר מי
צריך להרחיק ואם העיר ישנה אז אין צריך להרחיק אלא
בבוקר גינה לפי שאין צריך בני אדם לילך בה וקרקעיתה
אינו כירוש אבל בכותל חצר אין צריך וכתב רת' שביית ד'

הזיוק ראוי לכל מכח מעשיו אלא פי' הרנוח והמצייה לפיכך לא חשיב גרמא בגיוקין הוא ופטור החזיק באחד מחיל
הדרכים הגיוקין הניח חזקה וכת' הרמב"ם ז"ל שאין צריך ג' שנים שכתב בכל אלף חס' לא הרחיק וראה חכמיו ושתק ה
הרי זה מחל וחין יכול לחזור ולהצריכו להרחיק והוא שבראה ממנו שמחל בג' שנים עמו מיד או שאלו ל' לעשות או
שראהו שגשגו כצדו בלא הרחקה ושתק אבל אף הלאש ז"ל כת' שאף באלף חין חזקה בפחות מג' שנים ובטענה וכתב
עיר הרמב"ם מי שהחזיק בחזק בג' שנים שפתח חלון או פתח חמית המים או שלא הרחיק מה שהיה לו להרחיק והחזיק ט
טוען אתה חמית לי לעשות או אתה מכרת לי או מחלת לי אחר שראית ושתקת ולא מחית והכיון אומ' עכשיו הוא
שראית ולא ידעתי מקורם או שאלו כשראיתי מחיתי ואתה חמית עתה ארחיק או אשתנר ואתה מרחת חותי מיום
אל יום כדי שתקבע היוקק בכל אלף וכיוצא בהן על הגיוק להביא ראיה ואם לאו ישבע המזיק היסת ויפטר ע"כ' חבל
לדעת אף הלאש ז"ל שלכל דבר צרי' חזקה ג' שנים כל זמן שאינו מברר מהחזיק בראוי אינו כלום וצרי' להסיר היוקו
יש כיוצאין להם חזקה בג' קוטרא ובית הכסא וחם החזיק בהן קודם שהיה שם דבר הגיוק כת' הר"ר' יונה דהוי
חזקה חס' ב' בטענה שמכר לו או שנתן לו דעות לעשותו והוא הולך לשיטתו שהוא כפוף כל אלפ' שחין המזיק רשאי
לתקן אצ"ל שחין שם דבר הגיוק ובין שהיה יכול למחול ולא מיחה הוי חזקה אבל אף הלאש ז"ל כת' שחין להם חזקה
לא טען אף החזיק קודם שהיה שם דבר הגיוק ל' ש' אחר כן חס' החזיקו קודם לכן חין להן חזקה לפי שלא יכול הגיוק
למחות בדי' ר"ת שג' דבר רשאי לשמוך כשחין שם דבר הגיוק חוץ מבור וכיון שלא היה יכול למחות בו חין לזה
חזקה וחם החזיק אצל לא הוי חזקה כיון שהיוק גדול הוא ודאי חין שום אדם מוחל עליו ועל זה סמך ולא מיחה וכן
כתב הרמב"ם ז"ל וקוטרא פי' ר"ת דוקא קוטרא דכבשן שהוא גדול אבל בקוטרא דעלמא הוי חזקה וכן כתב הרמב"ם ז"ל
בשמואל של כחיתומים ושל יונגין וכיוצא בהן אבל תבור שהיחיד אופה בו פת וכן כירה כיון דלז' שהי' קוטרייהו רובא
דימא לאו תדיר הוא ואית ליה חזקה ומיהו לכתחילה מצי מעבד חפ' בעשן שאין תדיר הוחיל וכיוקין הוי ועשן תדיר
במי דוקא היכא דמטיא לרשותא דחבריה ברנח מצויה אבל אי לא מטי ליה חלף ברנח שאינה מצויה לא מחיל ל' זלוקי
ואפי' ברנח מצויה במי דוקא דמזיק לאיכסי אבל אי לא מזיק לאיכסי אע"פ דמטי לבייתה ומשחיר לאיסייתה ה' זק הגוף
לא הוי אלא היוק ממון וקיימא עליה חזקה ומיהו הא כמי לכתחילה מצי מעבד דהיוק מ' זון ודאי הוי עכ' ובית הכסא
פי' ר"ת דוקא כעין בתי כשאות שלחן שהיו על גבי קרקע ומגילין אבל שלחן שהן מכוסין החפירות יש להם חזקה וכתב
ה' יוסף הגי' ה' דקוטרא ובית הכסא חין להם חזקה דוקא דעבד להו מזיק ברשותא דנפשיה וחיל מצייהו קוטרא
ורחא לבייתא דכיון אבל אי חזיק ועבד בית הכסא בגפיה דארעא דחפריה דפתח לבייתה דמזיק אי כמי דעבד
בית הכסא ברשותיה דנפשיה ועוקא דיליה חיל לבייתא דחבריה כיון דבגפיה דארע' קא מחזיק אית ליה חזקה ואי
עבד דוכה כיהליה מהימן ובכבועה וממ' אית ליה לבסווי לההוא בית הכסא או לההיא עוקא כי היכי דלשתק מי
מינה ריחא אע"פ דאחזיק ביה בהכי בלא ביסוי הא אמרינן חין חזקה לגיוקין ואי לא קא מסלק ליה לריחא כת' הרמב"ם
דלא הוי חזקה כלל אפי' אם אף מסלקין ליה לבית הכסא ומ' ציטא ביה במילתא דחריתי נאז כל במינה דלבית
הכסא אחזיק וכיון דלא הוי חזקה לגפיה לא הוי חזקה למילתא דחריתי ואינו כדחה דכיון שהחזיק בגוף הקרק' הרי
הוא שלם לאיזה תשמיש שירצה וכלבד שלא יביע לחכירו ממנו שום חזק ולאו דוקא קוטרא ובית הכסא חלף ה' כל כ
חזק גדול שאין דרך העולם לאוכלו כי ההיא דפטי דהו הכך עבדרי באיכסותיה דהו דייקי שומשמי והוה באיד אפר
אפרצ' וקאמ' דלא הוי חזקה דחין אדם שובל שיפיל חכירו חת ב' חלף וכן ההיא דר' יוסף דהוה ליה חילוי והוה איתי מ
מקויו דם ויתבי תחותיהו והוה איתי עבדרי ואכלי דמא וסלקי ב' חלף ומשחיר ליה וקאמר שהוצרכו להרחיק א' ע' פ'
שהחזיקו בהך משום דממי ליה לקוטרא ובית הכסא לפי שר' יוסף היה אישתמיס ולא היה יכול לאוכלו וכת' אף הלאש
ז"ל מכחן משע' דכל דבר שידוע שאין המערער יכול לאוכלו אצ"ל שאר בני אדם שובלן אותו חין לג' חזקה כגבר מ
מערער זה והיוק ראוייה דחלון כתב הרמב"ם ז"ל שאין לג' חזקה ואף הלאש ז"ל כתב שיש לג' חזקה וכת' ר"ת כל חזק שחין
ל' חזקה אפי' דקנה לו בעדים יכול לחזו' בו דקנין בטעות הוא דסבור הוא שיכול לסבול ואינו יכול לסבול ויש מחלקי'
שם יש לג' ראיה שמכר או נתן לו מהכי אבל חין מועיל ראיה שמחל לג' אבל ר"ת דכתי' דלא אהכי להו חזקה אבל חס'
יש ראיה שמחל לג' מהכי ולזה הסכים אף הלאש ז"ל וקנין גס' כן צריך שלא ברעת המפרשי' שאין צריך קנין שאינו אלא
מחילה ומחילה אינה צריכה קנין אלא ודאי צריך קנין ואז מהכי בין אם מכר או נתן או מחל וכן כתב הרמב"ם ז"ל הו
החזיק בחזק שאין לג' חזקה וטען שחקת מידו של חין על המזיק להביא ראיה וחלף יביא ראיה ישבע הגיוק היס'
שלא קנו מידו על כך ויסתלק זה היוקו שאלה לאף הלאש ז"ל ראובן יש לו בתים באלקעלה ותעיר עשויה חכסדראנ'
אכסדראות והחצרות הם פתוחות לאכסדראות ומקום הקצבים היה בחצר ששתיח לאכסדרה שבית ראובן פתוח ל
לתוכה ועתה מקרוב חזרו למכור הבשר חוץ לחצר סמוך לביתי ס'! ראובן וראובן מערער ואומ' שאינו יכול לסבול ש
שהיו קצבין סמו' לביתו מפני ריח רע של בשר ותכל' והחזירי' שמצוין שם במקום הקצבי' הדין עם ראובן ואפי' אם
המקום שחזרין עתה הבשר אינו של ראובן אלא של רבים כיון שצביע ריח רע לבית ראובן יותר ממה שיהי' מגיע לו
כשהיו מוכרין בחצר איכס' יכולין לקרוב ההיוק לבית ראובן ולא עיר. אלא אפי' אם היה המקום של קצבין עומן איכס'
יכולין לעשות בו דבר שיכא ממנו היוק לראובן ואפי' אם טועבין הקצ' ש' ש' המקום מראובן לקצב שם בשר והחזיקו
ע' ג' שנים היו צריכי' להרחיק שאין חזקה לגיוקי' בלא ואפי' קנו והחזיקו חזק' חזק' קנו
שקש לעשות רופא אומן או גרדי או מלמד תימקות של גויס או סופר שטרות של בני

אחד מבני חצר
העיר שרבים ב
ל

העיר ל' אמה ולא יעשו בתוך שלו אלא אם כן יס' לו א'
אמה לכל רוח ואם לקחו כמו שהיא אפי' הוא בתוך בית ר'
רובע הרי הוא בחזקתו ואף אם יכול לחזור ולבנות
שט' עבין לליקח לומר ראשון עשאו ברשות לא שכא כגר ר'
רבים לא שכא כגר יחיד היה לחזירו אילנות בטועין סמו'
למיצר וכא גם הוא ליטע אילנות בסוף גדרו צריך להרח'
להרחיק ממנו כדי שיעור חסוך המחרשה כל מקום ומ'
מקום לשי' ארבה ואם היה גדר ביכתיס מותר לשמוך ס'
סמוך לגדר מיד אבל אם בא ליטע שאר אילנות סמוך לג'
לבטי חבירו או סמוך לשדה הלבן שלו צריך להרחיקו כפי'
חומד הדעת כאשר יפירו העופות מן האילן כדי שיטת'
קורס שיכחו ואם לא הרחיק כזה הסיפור צריך לקוף ו'
והר' יוסף הלוי כתב על שם רב אלפס שגם אילנות לבטי'
אין צריך להרחיק אלא ר' אמות והר' יונה כתב ודאי צריך'
להרחיק ומי אין צריך להרחיק יותר מדרך בריח' העופו'
בבל עת מהאילנו לבטי ולא שיעשו כן במקד' והיכ' דלא יד'
ידע דייכ' לשיעור' אין לחיי' את המוטע להרחיק מספק ו'
ומיהו ח' אמות חייב להרחיק ואח' הר' אלפס זל כתב בסברא'
הראשונה היה אילן של חבירו נוטה לתוך שדהו קוצץ הע'
הענפים התחתונים שיעור גובה המרדע על גבי המחר'
המחרשה וכחרכו במקמה קוצץ כל המוטה לתוך שדהו וא'
ואם היה אילן של חבירו נוטה לתוך בית' השלחין שלו או ל'
לתוך שדה החילן שלו קוצץ הכל אף כאשר כל מיני אילנות'
אם היה נוטה בחוץ ר' קוצץ הענפים התחתונים כדי שי'
סיה' גמל ורכבו עובר וכת' הר'מה והוא הדין גבי זיו אם'
אחר מחגי המבוי רוצה להוציא זיו למעלה מגמל ורוכבו'
אין יכולין לעכב עליו לא שכא במבוי ולא שכא ברשות הר'
הרבים שאלה לאח' הר' אלפס זל ראובן יש לו ב' בתים במבוי ב'
בבטי צדי המבוי ורוצה לעשות בכין על רחב המבוי לעבו'
מזה לזה ובטי המבוי מעכבין עליו מפני שמאפי' עליהם ה'
המבוי הדין עמהן אפי' שהיה למעלה מגמל ורוכבו ורב א'
אלפס כתב דלמעלה מגמל ורוכבו יכול להוציא זיון שאב'
הכא שכא לעשות כגון גשר מבית לבית ובטי המבוי טוע'
טועבין שמאפיל עליהן המבוי טעבתן טעבה תשובה לגא'
לגאון ראובן יש לו תאנה ושרשיה בתוך כותלו של לוי וכו'
וכופו נוטה על גבי עלייתו ומעכבו מלהטיח אתגנו וורו'
ורוצה לוי לקוף גיף המעכבו הדין עמו שהתורה כתבה ר'
רשות לבזק לקוף כדי היזקו כדתנן אילן המוטה לתוך שד'
סדה חבירו קוצץ מלא המרדע ואין ראובן יכול לומר ללוי'
אתה גרמת היזקך שהגבהת את גגך ולא כל הימך שתג'
שתגביה את גגך לקוף את תאנתי ועוד אותם נופין ושמ'
שמוטין לרשות לוי שלו הן ואובכ' פירותיהן דאיתמר אילן ה'
העומד על המיצר אמר רב המוטה לבאן לבאן והמוטה לב'
לבאן לבאן וסמואל אמר חולקין אעפ' שכל מקום הלבית'
בשמואל בדיני הכא הלבית כרב שכן כהגו במי מצרא אילן'
המוטה לבאן לבאן היה חופר בור בתוך שלו ומצא שרשי ה'
האילן של חבירו רק שהשרישו בתוך שלו הרי חופר וקוצץ ו'
ואינו כמכע והשרשים שקוצץ אם הם קרובים לאילן בתוך'
משה עמר אמה הרי הן של בעל האילן ואם הם רחוקין י'

יותר הם שלו לא היה חופר בור אלא חורש ופגע בשרש'
אילן של חבירו קוצץ עד כדי עומק ג' טפחים כדי שלא י'
יעכב המחרשה היה לחבירו ידק בגינתו אצלו מותר ע'
לעשות אצלו בסוף שדהו משרה וכיצד שירחיק ג' טפחים'
כשיעור הרחקת בור שיח ומערה וטעמא משום שמין קו'
היזק באלידי היזק מיד כשעושה המשרה אלא לאחר ז'
זמן לפיכך צריך היזק להרחיק את עצמו וכן כל כיוצא ב'
בזה שאין ההיזק שעושה בא בעצת המעשה כגון שהיה ל'
לחבירו אצלו בגלים זרועים מותר לשמוך לו כדי שי' אעפ'
שמזיקין לבגלים אחכ' כשגדלי הכרישים וכן אם היה נח'
לחבירו אצלו דבורים מותר לשמוך לו חדרל אעפ' שמזיק'
לדבורים אחר זמן כשגדל החרדל והלמבסול כתב שצרי'
להרחיק משרה וכרישים וחרדל מירק ובגלים ודבורים'
ג' טפחים או מעט יותר כדי שלא יהיה ההיזק בידיהם וכן'
כתב רב אלפס ואין נראה כן בגמרא וכן אם היה לחביר'
בור אצלו שדהו מותר ליטע לו אילן סמוך לו ואין זה יכו'
לומר לו שרשי אילנ' מפשידין את בורי שאין זה הנזק חל'
לירו מיד אלא לאחר זמן כשיגדל אבל כל שאר הרחקות ש'
מדברנו בהם עד עתה משכינן להו כאילו הנזק בא לו מ'
מיד לפיכך חייב המזיק להרחיק ב' ד' א' כשיטנו שם דצי'
היזק חבל אינו שם דבר היזק מותר לזה לשמוך חוץ'
מחפירת בור באדה העשויה לדורות דחשבינן ליה מזיק'
בשעת חפירה משום דכל מדה ומדה מרע לאחר' דאידך'
ומצא' שמשפידו בידיהם אבל לרעה ר' שי ורב אלפס בגל'
הכך הרחקות אסור לשמוך אפילו אם אין שם דבר המז'
כיון שהוא דבר שחבירו עשוי עשיתו ואפי' אם בא לשמו'
לו דבר המטלטל אינו יכול לומר היכחי שאשמוך יתווס'
או לאחר כשתבא אתה לשמוך ארחיק את שלי דחיישינן'
שמיא יתעצב בהרחקתו וביכתיס יבא היזק לזה בהיכתיס'
לפיכך אינו יכול לשמוך ואפי' שעשאו בהדיה כגון שעשאו'
בשלו ואחכ' מכר חצי שדהו סמוך לדבר המזיק לליקח צ'
צריך לשלם היזקו ור' ור' ב' כתב בהבבא ראשונה ור' ה'
הסכים אח' הר' אלפס זל סמך באחד מאילני שיהיה לו להרחיק'
וגרס היזק לחבירו כתב הר' אביר זל שפטור מלשלם כיה'
היכי דפטרינן בהכך דהו כפטי כיתנא והוה אצל דקתלו'
ומזיק לאיכסי וכן גבי אם סמך כותלו לשוכך חבירו ומי'
ומזיקתו הכמייה בברמתו דחשבינן ליה גרמא בניזקין ו'
ופטור וה' ה' באיכך כולהו ומ' מ' לכתחילה לה שכא לשמו'
יכול חבירו לעכב עליו שלא יסמוך לו אעפ' שאין ההיזק י'
יכול להגיע אליו מיד אלא מן הרוח שמשיענו כגון שמכס'
הפטתן וההרוח מוליך המון למקום אחר ומזיק וכי' כ'
בזה אפי' הדי יכול למנעו אבל בעל העיטור כתב על זה'
ההיא דלא יעמיד אדם תנור דקתני בה ואם היזק חייב'
לשלם דה' ה' בכל איכך שיעדינן אם היזק אפי' לאחר שהיה'
שהרחיקו חייב לשלם ומשום דהיזק דנורא מיכבד' לבטי'
על מ' וירי' כזקיה הוא דתב' הכא אבל כזקי' דלעיל לא ירישי'
אבל אי ירישי ומיכבדא מילתא לרייכי חיי' דממנא דיריה'
אזיק וכן כתב אח' הר' אלפס זל שכלל חיי' לשלם חוץ מחיזק'
הכמייה ע' שמייכת כותל וחזיק דמכפיץ כיהתב' שלא היה

למחות כיון שאני מוסיף כמו שאתה מוסיף והייתי ממתין אולי תפתח אתה לתבוע וגם היזק תדיר הוא זה כמו קוטר
ולא דמי לחלון דהתם לאו היזק תדיר הוא שלאורה הוא עשוי ולא להסתכל בו לחצר חבירו שחסור לחדם להסתכל נחצר
חבירו אב"א. אם יש עדים שמחלו זה לזה על היזק ראיה שוב אין יכולין לחזור בהן דכונתו זה יבנוהו על מקום שניהם ובה
והנזאת שניהם אעפ"י שאין בו דין חלוקה ואין אחד מהם יכול לומר לא נתרצתי לחלוק אלא בתבאי שתבנה אתה משטק
וכתב הרמה ז"ל אפי' אם יש אחד פי שנים כחצר כגון שהאחד בכור והאחר פשוט אפי' הכי יעשו הכותל בין שניהם שכל
כך חייב לה"ק היזק ראיה מי שאין לו אלא חלק אחד כמו מי שיש לו שני חלקים לפי כך אם אחד זמן כפל הכותל המקום
והאכזים הן של שניהם אפילו שכתב כולו לרשות אחד מהם או שפנים והכניסם לרשותו אפי' שלא בעדים ושהו ברשותו
זמן רב ואפי' שאין בו דין חלוקה ואינו יכול לומר לא נתרצתי לחלוק אלא על מנת שחבננו הכל משלי וכתב הר"י יהודה דו
דוקא שהאכזים כיכרין שהן מזה הכותל אבל אם אינן כיכרין לא מכעיא אם טוען לקחתי ממך חלקך שהוא באמון במיג
פיכול לומר אינם מאכזי זה הכותל ואין כאן מיג במקום חזקה אלא אם טוען חכי בנתיני משני באמון במיגו כתב
ה"י יוסף הלוי שאם אין בו דין חלוקה ולא נתרצה האחד לחלוק אלא על מנת שיעשה חבירו כל הכותל אין לו תקנה אלא
בשטר ואין מועיל לו סימן חזית אבל אם האחד בנה עליו תקרה ומעזיבה הרי חזקה לדירה וכן אם יש לו בו חלכו' מנרו
וניכר שנעצו בעצת בבין ולא כהירא לחא' הר"א ז"ל דודאי מהני חזית בחצר כי היכי דמהני בבקעה וכן כתב הר"י יהודה
ברצלוני דמהני חזית בכל מקום בין בחצר בין בבית וכתב עוד אעפ"י שנשתנו המנהגות אם נהגו בשום מקום מנהג אחד
לעצמו לממור את כותליהן מן הרמחים ילכו אחר מנהגו ויבנוהו כפי מה שיש מנהג בעיר לעצול כותל החולין בין החצרות
שאין צריך בבין חוק כמו כותל יחבית ואפי' אם לא נהגו לעשות אלא מהוצין או מנשרים דקים אין יכולין לבקש יותר מ
מחצן כיון שמסיר היזק ראיה מעליהן וכתב הרמב"ם ז"ל דהוא הדין כמי אם נהגו בפחות מזה במחצלת שאין יכולין לבקש
יותר אבל ר"ת כתב שאם נהגו בפחות מזה אינו כלום ואין הולכי אחריו ואם אין מנהג ידוע ביר כתב הר"י יונה שאין חס
יכול לומר אני אעשה מהוצא ודפנא אלא צריך לעשותו בפחות שכותלין השכי' במשנה דהיינו בפנים ולבנים וש' עוד
עביד בגייל ששה טפחים עם הסיד ובגזיה חמשה ובכפאי ארבע ולבנים שלשה וחם יש מקום שנהגו לשכית באילו הש
השיעורים לפחות מהן או להוסיף עליהן אין הולכין אחריו וכת' הרמב"ם ז"ל שלא באמרו שיעורין הללו אלא ככותל של טיט
אבל בשל סיד אינו צריך בגייל ששה טפחים שהדבר ידוע דבנין מהכי קאי עד ארבע אמות הילכך בשל סיד אין לריי
אלא מה שעיניו רואות על פי מומחין ואם נהגו לעשות מהוצא ודפנא וקנו מידו לעשות מבין זה אינו יכול לחזור בו דל
דלאו קנין דברים הוא וכתב הרמה ומיהו דוקא דקנו מיניה דמיחייב ליתן כך וכך דדרך הדח' הוא חי כמי דרך שיעבר
דשיעבר כשניה להבי' ולא קנין דברים הוא אבל אם קנו מידו לתת כך וכך או לבנות בין שאין קנין כופל על החיוב ולא
על גוף הממון אלא על חבתינה עצמה והנתינה אין בה ממש אלא מעשה בעלמא הוי קנין דברים דמיג דהר ביה ואיכא מ
מיוכתא דסבירא להו קנין לתת לאו קנין דברים הוא דלא מיקרי קנין דברים אלא במי שקנו מידו לחליק או להשתתף א
או לילך עד כאן מיראה מדברי אב"א הר"א ז"ל דלבנות לא הוי קנין דברים ואם יש מנהג לעשותו מאכזים וחמר אחד חכי
אעשה כולו משלי בהוצא ודפנא י' שחבירו מעבב עליו לומר חמו כעשה בין שנינו כפי המנהג שהיוס או למחר יפול וא
ואצטרך לדון עמוך בכל פעם ופעם ויח' כיון שמסיר מעל חבירו היזק ראיה אינו יכול לבטל ביותר ולזה הסכים ח"ה
הר"א ז"ל שיעור גובה הכותל ארבע אמות וביותר מכאן אין כופין וכתב הר"י יהודה ברצלוני במה דברים אמורים ברר'
בהתם אבל אם דרים בעליהם צריכים משפח' מעזיבה העלייה ולמעלה ארבע אמות ואם לאחר זמן טען האחד שבהאזן
חמו לבדו וחבירו אומר שסייעו בהבין הרי זה בחזקת שסייעו ואפי' שידוע שאחד בנאו לבדו ושואל מחבירו שיפרע לו
את חלקו וטוען שפרעו כאמון בשבועת היסה ואפי' שטוען שפרעו קודם שגמר בבין הכותל כאמון ואין כאן חזקה אין הדין
טורע תוך זמנו דבכל שורה ושורה זמנו הוא ולא דוקא בכל שורה ושורה אלא הוה הדין קודם גמר השורה ואפי' אם יש
ערי שתבעו חבירו שסייעו בבבין ולא רצ' כאמון לומר כתתי אחר כך עד שיביא עדים שהיה עמהם מיום שכתב חבירו
הכותל שלא פרעו או שיעירו העדים שהעמידו בבית דין שסייעו בבבין ונזהו בית דין לסייעו וסרב מלעשות צווי ב' דין
יש אומרים דנה האחד להגביהו יותר מארבע אמות שהרשות בידו שיר שניהם שנה בו וכל אחד יכול להשתמש בכולו ו
ושעמים שזה צריך להגביהו או שזה צריך להגביהו אלא זה מבבית וטועין וזה מבבית וטועין שכל אחד מוגביה על שלו וכלב'
שלא יגביהו כל כך שיתקלקל הכותל בכך לרעת הבקיאים ואב"א הר"א ז"ל כתב שחבירו מעבב עליו לומר חמי מקול הכותל
שלי ואיני רוצה שתמעט החזיר שלי כי אם רוצה להשתמש על חצי המקום שלי וכן כתב הר"י יונה כותל המשותף בין שנים
וטא אחד מהם לבנות עליו ולהגביהו חבירו מעבב עליו כיון שלא התנו מתחילה להגביהו יותר משיעור הזה ואם נהגו ה
השותפין להגביהו כל זמן פירצה הכל במנהג המדינה לא מנעו חבירו מלהגביהו והגביהו אין חבירו חייב לסייעו
בבבין ואם אחר כך בנה השני כותל כגדר תוספת השני וכיכר שרוצה לעשות הדיר או אכסדרה בין שני הכותלים ונמצא
שכנה בתיספת שהוסיף חבירו מחייבין אותו לסייעו גם כן בתוספת כפי מה שכתב כגדרו באורך וברוחב אעפ"י שערר'
לא נתן התקרה מכותלו לכותל החולקת בין שניהם אבל אין מחייבין ביותר במה שכתב כגדרו ואם יש הוכח שרצו להוסיף
עוד ככותלו כגון שחפר בראשו מקום לראשי קורות או שהניח קורה ארוכה בראש הכותל ליתן עליה ראשי הקורות וכן
בארט שהניח אבן נכבשת ואבן יוצאה בדרך שטועין בבבין כשרוצין להוסיף עליו חייב לסייע בכל התוספת שהוסיף חב
חבירו ומיהו כתב הר"י יונה אם יטעון אין דעתי להוסיף אלא שורה אחת או שתים כאמון ואינו כן בגמר' אלא אינו
באמון וחייב לסייע בכל ואם לאחר שכנה כגדרו אומר שפרע חלקו בתוספת חבירו וחבירו אומר שלא פרעו אינו באמון ל

כיון חלו וצריכין לו כפי החז' מעבדין עליו מפני שכל להם היזק ממנו וכן מעבדין עליו שלא למכור ביתו או שלא להשכירו
לאחר מאילו אפי' שאינו מוצא להשכירו בכרי שיסכור אותו זה ואפי' שכל בני החבור' הסכימו לעשות כן חוץ מאחד שלא
הסכי' עמהם הוא מעבד עליה' וכן אם בקש אחד מבני החז' לפתוח חנו' בחצר יכולין לעבד עליו ולומר לו אין חנו' יכולין
לישן מקול הכבש' והיוצאין ודקדק הרשב"א מדתכן חנות שבחצר יכולין למכור בידו ולא קאמ' ולא יעשה אדם חנות בחצר
ש' מ' שחפ' חנות שבחז' שבע' ברשו' א' ה' יכולין זה למכור בידו ולומר סבורי' היינו שיכולין חנו' לקבל ועבדו אין חנו' יכולין
לקבל וכן כת' הרמב"ם ז"ל שהגאונים הורו שאם החזיק ובעשה אומן או גרדי ולא מיחו בו שכנו שאין לכזו זה חזקה דהוי
היזק קבוע כקוטרא ובית הכסא וכת' הרמ"ה דוקא בעלי אומנו' וכיוצא בהן שאין קצבה לכבש' ויוצאין דאין קביעות לב
לכניסתן ויציאתן אבל אי בעי' לאוגורי לכמה אינשי דדיירי ביה לא מצי מעבדו אבל הוא ענוה מלאכתו בביתו ואין בני
החצר יכולין לעבד עליו ולומר אין חנו' יכולין לישן מקול הפטיש ומקול הריח' וכן אין יכולין למכור בידו מלמד תנוקות כל
בית רבן ואפי' הן רבים וה' ה' כמי' לכל מיני דמזנה כגון לחלק צדקה או להתפלל בעשרה והרמב"ם ז"ל כתן למכור שאלו מפי
מפולש דין חצר שכת' אחד מבני חבוי שאינו מפולש מבקש לעשות רופא או גרדי בני מבוי מעבדין עליו כופין בני מבוי
זה את זה שלא להוסיף ביניה' גרדי או רופא ולא אח' מבעלי אומנו' פי' היה שם במבוי אחד מבני האומני אומן או גרדי או
שהיה לו שם חנות או ריחים ובא אחד לירד לאומנותו או לעשות שם חנות או ריחים יכול זה לעבד עליו בד' שאלו חנותו
הבא שבה מעיר אחרת אבל אם הוא מוצא העיר אין יכול לעבד עליו אעפ' שאינו דר עמו במבוי ואין לו שם אח' ממנו
המבוי רוצה לקבוע חנות או ריחים או לירד לאומנותו שאינו יכול למחות בידו ואפי' בן עיר אחרת אם הוא פורע מס
עמהם בעיר הזאת הרי הוא כבני העיר ואין יכולין לעבד עליו בני העיר ובלבד שלא יבנם במבוי שיש שם בני אומנותו
וכן יכולין בני עיר אחת למכור בני עיר אחרת שאינן פורעין מס עמהם שלא יביאו סחורתם למכור בעירם או שלא יב
יבאו לעירם ללוות בריבית לבגדים בד' ש' שמעבדין עליהן שלא למכור על יד על יד כדרך החנוכי אבל אם מוכרי' בבית אחת
אין יכולין לעבד וכת' הר"י יוסף הלוי הא דמעבדין עליהם דוקא בדליכא פסידא ללקוחין כגון שמוכרין כסא' בני העיר ו
וגם אין סחורתן טובה יותר משל בני העיר אבל אם כותבין יותר בזול או שסחורתן יותר טובה משל בני העיר לא עשו
חבמים תקפה למוכרי' כדי להפסיד ללקוחין ע' כ' וביום השוק אין יכולין לעבד עליהן כלל ובלבד שימכרו בזוק אבל אין ר
דשאין לחזר בעיר וכן לענין ללוות בריבית אין יכולין לעבד על הכאין בזוק מללוות בריבית לבני העירנות המתקבצים
שם לבא לשוק ואם בן עיר אחרת יש לו הקפות בעיר יש לו רשות לעמוד שם אפי' כשאינו יום השוק ולמכור בשיעור שיר
סירויח כדי פרנסתו מן הריוח עד שיגבה הקפותיו וכן לענין ללוות בריבית יכול ללוות עד שיסתכר כדי פרנסתו עד שי
שיגבה סטרוותיו לשון הרמב"ם ואם יש לו מלוה בעיר מוכ' כדי פרנסתו עד שיפרע את חובו וילך לו ועל הרובלן המחזיר
בעירות אין יכולין לעבד עליהן מלחזר ובלבד שלא יקבעו בעיר ואם הרובל תלמיד חכם אין יכולין למוכרו אפי' מלקט'
וכן על מלמדי תיכונות אין יכולין למוכרו אפי' מלקט' אבל בשאר בעלי אומנות אין חילוק בין תלמיד חכם לאחר תלמיד
חכם המכיר סחורה לעיר חייבין בני העיר למכור עד שימכור הוא את שלו וכתב הרמ"ה ז"ל דוקא דליכא
גוים דמוכרי' אבל אי איכא גוים דמוכרי' לא דהא לית ליה ריוחא לצורבא מרבנן ואעפ"י להכך יסראל בכדי לא מפרקינן
טאלה לאח' הר"א זל ששאלת יהודי שרוצה ללכת לכפר לדור שם להרויח ואומרי' לו אנשי אומנו' כפר קמפדת להיותי
ורוצים להרחיקו מעל גבולם אין יכולין למוכרו דלא קאמ' תלמודא אלא אדם הדר בעיר הזאת ובא להעמיד ריחים או
חנות במקום אחד ואינו שייך במה שנהם יכולין בני אומנו' העיר לעבד עליו אבל דבר פשוט הוא שאדם יכול לגור בכל
מקום שירצה ואין בני העיר יכולין לעבד עליו וכי קנו אותו הראשונים בחזקה

קנו

הלכתא היזק ראייה שמה' לבוק את חבירו לחלק ואפי' לכופ את חבירו לחלק ואפי' לקוח בקנין דקנין דברים בעלמא הו'
אחד מהם יכול לבוק את חבירו לחלק ואפי' נתרצו לחלק יכולין לחזור בהן ואפי' אם לקחו בקנין דקנין דברים בעלמא הו'
אבל אם בירר לו כל אחד חלקו וקנו על זה או לאחר שחלקו החזיק אחד מהם בחלקו אפי' שלא בפני חבירו ואפי' לא אמר
לו חזק וקני כתקיים החלוקה ואין אחד מהם יכול לחזור בו וכופין זה את זה לעשות כותל ביניהם י' א' הא דכופין לעשות
כותל ביניהם דוקא בשאין בעיר מכהג ידוע אבל אם מהג שלא לעשותו אין כופין ואח' הר"א ז"ל כתב שאפי' יש מכהג בע'
שלא לעשותו אין הולכין אחריו וכופין לעשותו וכתב הרמ"ה ז"ל מאן דמתחייב למיגרר בינו ובין חבירו ולא גרר ואחר ג'
בכדי וגבוי ליה מידי דרך הגרר חייב לשלומי ליה וכן כל הגרס' לאפבודי ממוכא דחבריה כי האי גופא אע"ב' דלא עבי
מעשה והוא דאתרו ביה מעיקרא ולא כהירא לאח' הר"א ז"ל דאפי' פורץ גדר בפני בהמת חבירו בידים פטור מדיני אד'
על הבהמה וכת' הר"י יהודה ברצלוני אם האחד עמי ואין ידו משגת לבנות אם השני רוצה ליכנס בשלו ולבנות בשלו אין צו'
דבר אח' אם לא רצה י' ח' שדין בזה כדן הבית והעלייה של שנים שפלו ולאחד אין ידו משגת לבנות ואם שניהם עניי'
ואין להם כרי לבנות הרי שניהם שוים כל אחד מוסיף ודרין ביחד עד סירויח להם המקום ומיהו צריכין להרחיק שלא יזי'
אחד לחבירו בכל מה שיוכלו ואם יכולין ליקח מן הצדקה לעשות כותל מהוצא ורפנא הרי הן עושי' וכן כך צריכ'
לשמור עצמ' מן ההיזק בכל מה שיוכלו ע' כ' כת' אח' הר"א ז"ל ואם חלקו ולא תבע שום אחד מהם לעשות הכותל ואחר ז'
תבע האחר לחבירו שיעשו אותו וטוען חבירו מחלת לי על היזק ראיי' שאפי' מוסיף או מכרתו או בתתו לי במתל' והחזיק
בו שלש שנים אינה טעם דלא שייך כאן חזק' דטעמ' דחזקה כיון שלא מיחה הפסיד והיינו דוקא היבא שהמחזיק מוסיף
ואינו ניזוק כגון מי שיש לו חלק פתוח לחצר חבירו אבל היבא שהמחזיק ניזוק כמו שהוא מוסיף יכול לומר לא חששתי

עשה כולו על שלק אלא שלא רצית לקלקל חומת ביתה להכביר עליה כבכין גם אני מטעם זה איני רוצה לעשות חץ חס
רחוקים זה מזה חפ' במלא ראות העין ויש בהן היזק ראייה ואם הם רחוקים הרבה בענין שאין מסתלק היזק ראייה כח'
שיבנה כל אחד חצי הערפה אלא אם כן יבנה אחד מהם הכל אם יכולים להסכים שיבנה אחד הכל ויכלל חצי ההוצאה
מחבירו הרי טוב ויבנה הכל ויעשה שטר לחבירו על חצי הבכין שהוא שלו ואם לאו יטילו גורל ביניהם מי יבנה הכל ויקח
חצי הוצאה מחבירו **קס** גב הסמוך לחצר חבירו בעל הגב מוזיק לבעל החצר ואין בעל החצר מוזיק לבעל הגב
לפיכך בעל הגב צריך לעשות ביניהם מחיצה גבה ד' אמות לזלק היזקו ואין בעל החצר מסייעו אלא כפי
סייע חלקו למחיצת טפחים כדי שיהיה כתפס כגב ואם קרקעית החצר גבה מן הגב צריך בעל הגב להכות על שלו
למטה עד שיהיה גבה ד' אמות למעלה מקרקעית החצר כדי לשלק היזקו ואם הגב כמוך מן החצר ד' אמות חסר
איכא היזק ראיה ממנו לחצר שאעפ"י שאינו יכול להסתכל בכל החצר מכל מקום כשבעל החצר עומד בזפת חצרו ירחיק
בעל הגב לפיכך צריך לעשות מחיצה גובה ד' אמות מקרקעית החצר מלמעלה ואם הגב כמוך מן החצר י' או חצי צריך
בעל החצר לסייעו לכלום שכיון שהוא גבה מן הגב י' הוא כתפס עליו כגב ואם אינו כמוך ממנו י' או יבנה בעל הגב
עד קרקעית החצר ודואין כמה חסר עדין להשלים לגבה י' ולזה יתן לו בעל החצר החצי שגם הוא חייב להשלימו עד
כדי שיהא כתפס עליו כגב כגון אם הגב כמוך ו טפחים יבנה הוא לבדו ו טפחים וד' הכותלים יתן לו מהם החצי והר'
יהודה בר גלובי כתב שאם הגב כמוך מן החצר ד' אמות אין צריך לעשות כלום דכיון דהחצר גבה ממנו ד' אמות שוב אין
לו היזק ראיה ואף ה"אש ז"ל כתב כשברא הראשונה שני חצרות סקרקעית האחד גבה מחבירו צריך העליון לסייע לית
לתחתון להכות למטה והתחתון צריך גם כן לסייע לעליון עד שיהא גבה ד' אמות מקרקעית העליון ולמעלה כדפריש טע
טעמא גבי גב הכמוך מקרקעית החצר לפיכך יקציעו העפר מקרקעית של העליון שיעור עובי חצי הכותל וכדין הכותל
עד קרקעית שניהם עד שיהא גבה ד' אמות מקרקעית העליונה ולמעלה והר' יוכב' כת' ודאי התחתון צריך לסייע לעליון
מקרקעיתו ולמעלה ומיהו אין לו שיעור אלא הכל לפי אורך החצר שאם חצרו של עליון גבה הרבה חס מחבירו של התחתון
אינו רחב לעמוד בו ולהביט בה מרחוק איפשר שבמחיצה מועטת יסתלק היזק ראיה שלו ומכל מקום בונה למעלה עד
שיראו בני אדם שאינו מוזיק עוד בריאותו עד כאן וגם בבאן כתב הר' יהוד' בר גלובי שאם התחתון כמוך מהעליון ד' אמות
אין צריך לעשות כלום חלל העליון יעשה כל הר' אמות ואם אינו כמוך ממנו ד' אמות שחפר מן הר' יעשהו בין שניהם ועליו
יפלים העליון לבדו להשלימו ד' מקרקעית חצרו ולמעלה ואף ה"אש ז"ל כתב כשברא הראשונה **קסא** בני חצר
כופין זה את זה לבנות דלת וכות שער לחצר וכתב הרמב"ם ז"ל וכן כל הדברים שהחצר צריך להם מדרך
גדול או הדברים שבהם המדינה לעשותו חבל שאר הדברים כגון סיור וכיוצא אינו כופהו עשה אחר מעצמו אם בילה
השני דעתו שהוא חפץ בו מנגלגין עליו את הכל ונותן לו חלקו בהוצאה מי שיש לו בית בחצר אחר ואינו דר עמהם חייב
לעשות ציודים דלת נגר ומכעול חבל לא שאר דברים ואם הוא דר עמה חייב בכל וכתב ר"ח כשגובין דברים אילו בחצר
גובין לפי המזמון ולא לפי קירוב בתים ודוקא בעיר דאיכא חצר דמקרבא ואיכא דמרחקא שייך לחלק חבל בחצ'ל ובהלמה
כתב שדין החצר כדין העיר וכתב עוד אם אומר אחד מבני החצר אינו רוצה ליתן בזה התקן ואינו רוצה להשכיר ביתו
סבבא יתקנו הם ויטבירו את ביתו ויקח השכירות עד שיפרעו מחלקו המגיע לו אחד מבני חצר שבקש להשתמש בחצר
תשמיש קטע או שאר כל דבר שאין דרך אנשי המקום לעשותו בחצרותיהן בני החצר מעבכין עליו חוץ מהכבוסה שאין
דרך לבנות ישראל להתבונות על גבי הכר ויראה מדברי רב אלפס שאין קררא קבוע אלא אם כן עשה מחיצה לפני בחמתו
או לתביר וכירים ועלמה לל לתרגליון חבל בהעמדה בעלמא שהעמיד בהמה או תביר או כירים או לל ותרגליון לח מ
מקרה קבוע ומדברי אף ה"אש ז"ל יראה דהאי כמי מקרה קבוע החצרות השוככות מים לבית אחד וכתקלקלו צריכין לה
לסייעו לתחתונה לתקפה ממצא עליונה מסייעת לכולן ואין שום אחת מהם מסייעת לו והתחתונה אינה מתקנת אלא
בני מבוי כופין זה את זה לעשות לחי וקורה למבוי חבל אם באו להעמיד לו דלתות איזו
קסב יכול לעכבו לומר אני רוצה ליכנס במבילתי עד פתחי ואפילו אם יסכימו כולם להעמיד
לו דלתות בני רשות הרבים מעבכין עליהם ואפילו אם ירצו להעמיד הדלתות בפנים במבוי הרבה לפי שפעמים דוחקין
ונכנסין לתוכו הרבה יש מפרסין דוקא בפתוח לרשות הרבים אבל אם פתוח לברמלית או לסיטומא אין מעבכין עליהם ו
והר' יהודה בר גלובי כתב דאפילו פתוח לרשות הרבים יכולין להעמיד לו דלתות אלא אם כן הוא מפולש בשני רחשין לרשול
הרבים ואף ה"אש ז"ל כתב שאין חילוק בזה אלא לעולם מעבכין ומיהו מבואות הקטנים הפתוחים לאותם הפתוחים לר'
לרשות הרבים או לסיטומא רשאין בני המבוי להעמיד להם דלתות כתב הרמב"ם ז"ל דוקא במבוי שפתוח לרחבו לרשו' הרב'
שאין בו פתח בדופן רביעית אלא כולו מפולש אבל היה בו פתח בדופן רביעית שאינו רחב ברחבו של מבוי ויש לו פצימין
ומלבן לעכב רגל רשות הרבים ממנו ומעמידין לו דלתות וכן מבואות המפולשות לדרך עיר אחרת ובקשו בני מבואות לה
לשיתין בני אותה העיר מעבכין עליהם אפילו אם יש דרך אחרת להם לעבור משם חצר העיר וזאת בין שני מבואות ופת
ופתוחה לאחר מהם ובא לפתוח פתח למי לא מיעביא שכי אותה מבוי שבאו לפתוח שם מעבכין עליהן אלא אפילו בני ה
המבוי שהיא פתוחה לו מעבכין עליהם שמרבה דריסת הרגל של בני מבוי

טמר שפרעו ואפי' אם יש לנר זה שלא רצה מתחילה לסייע בתישפת מקום חמור

לינתו כי ראשי קורות ח
איכה חזקה לטעון שסייעו עד שיביא עדים שפרע וכתב הרמבם ז"ל שחבירו כשנצב בנקיטת חפץ וכו' וזהו מה כתב שם
סנוטל כל שטועה דמי' הוא בחזקה. שלא כתב מקובע זמן לחבירו ואמ' לו פרעתיך בזמני דקיימא לן דסקיל בלא טבעה
ואם סמך על התישפת סוכה העשויה לכל עד ל' יום לא הוי חזקה לטעון שפרע בו חלקו לאחר ל' יום הוי חזקה ואם חברה
בטיט לאחר הוי חזקה ואם סמך עליו סוכה של מצוה תוך ח' ימים לא הוי חזק' לאחר ח' ימים הוי חזקה וכל זה מיירי
סידוע בעדים שזה התובע כנה כל הכותל חסר אם אינו ידוע הרי הוא בחזקת שכניהם שאין אחד מהם מחזיק בו יותר מ
מחבירו ואם התובע מודה לתובע שבכחו חסר סטוען פרעתיך כאמין במיג דאי בעי אמר בביתיה בהדך כי אמר מי את
בביתיה ופרעתיך לפלגא כאמין

קנה

אותם לגדור ביניהם אפי' שתמח
לגדור אין מחייבין אותו ובבקעה שתמח אין מחייבין אותו אלא אם כן יש מכהב ידוע לגדור וכתב הרמבם דשיעור גובה
הגדר בגובה ובבקעה י' טפחים רצה אחד מהם לגדור בבקע' כונס בתוך שלו ובגובה מסלו ועושה חזית לסימן שהוא בגאו
פי' יטוח בראש הכותל מבחוץ לגדר חבירו אמה על אמה ואם עושה גדר מהנצבים ישים כל ראשי הקנים לגדר חבירו שסימון
זה קבעו חכמים למי שיעשנו לברו לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו ואם עשאוהו שניה יעשה כל אחד ואחד
סימן בזה לגדר חבירו ואם אחד יפול הכותל המקום והאבנים של שניהם ופרש' דה' ה' מי את עשאוהו שניהם ולא עשה ש
שום אחד מהם סימן שתמח בחזקת שכניהם אפי' אם יפול לרשות אחד מהם חבל ה' יונה כתב אם אין לשום אחד מהם ס
סימן ויפול לרשות אחד מהם הוא שלו מי שיש לו ארבע שדות סביב שדה חבירו והקיפו בשלש רוחות בגדר אין הניקף היה
לסייעו כלום סהרי' לא ההכהו כל זמן שהוא פרוץ ברביעית גדר גם את הרביעי חייב לשלם לו חצי מכל מה שהוציא אפי'
בבקעה חשב' דמסתמח לא נהגו לגדור המ' גדר שבינו לבין חבירו משום היזק ראיה חבל אם הקיפו מארבע רוחות ומכע
ממנו רגל א' דם ובהמה חייב לשלם וכן אם גדר ניקף את הרביעית חייב לשלם חלקו בשלם כיון דגלי דעתיה דניח ליה ו
וכתב הרמבם ז"ל דוקא שבה המקיף הכותל על של שכניהם חבל אם היה הכותל על זה שבכחו בחלקו בזה אין מעגלגלן עליו
אלא דבר מועט כפי מה שיראה לדיין סהרי' אין יכול להשתמש בכותל עכ' בתב' הרמבם הא דמגלגלן עליו הכל דוקא כ
בגדר הרביעית כהמין לא' שחא מקיף ולא שחא ניקף חבל אם גדר הרביעי' בקנים אין כותן לו חבל דמי הקנים כת' הרמב'
חא אין המקיף יכול לברר כמה הוציא יספיע בעין דאורייתא ויטול כיון שברשות הוציא ואם שומנו לי כפחול ששומנו'
ואטול כל שטועה שומעין לו ולענין טענת פרעון אינו כאמין למר פרעתי עד שיביא ראיה ואם מתחילה אמר לו ניקף ל
לא את' לך כלום דלדידי סגי בכשור' בר זוזא אין כותבין לו חבל דמי בשורא ופי' הרמבם לאו דוקא שאמר לו כן בתחילת ה
ההיקף חבל אפי' לא אמר לו חבל לאחר שגדר השלישית כיון שאמר לו קודם שגדר הרביעית שעדיין לא נתחייב לו כלום ו
והוא מוחה בו פטור ואם החיצון הקיף בינו לבין חבירו בפנים כדפי' דמי' אתא כפשיטה ומשלם לו לעולם החצי כן אם ג
גדר מקיף או ניק' חבל רבי' יצחק פי' שהקיפו מבחוץ בינו לרשות הרבים לפי זה יש חילוק דבמקום שנהגו שלא לגדור אין
לחלק בין אם גדר המקיף את הרביעית בין אם גדרה ניקף חבל אם במקום שנהגו לגדור אף אם גדר המקיף הרביעי' ת
אין מחייבין לניקף שיוכל למר היום או למחר תזיקקני לגדור ביני לבינך וממנא שלא נהכתי מהקיפך כלום חבל אם גדר
ניקף הרביעית חז' גלי דעתיה דכיה ליה ואיפ' חושש שגריד לגדור בינו לבין חבירו ומגלגלן עליו את הכל ואינו משלם ח

חלקו בכל מה שגדר החיצון אלא כמה שבגדר שדהו דוקא חבל לא במה שאינו בגדר שדהו ופי' הרמבם דהכי עבדינן חזינן
לכולי דיבוע' דארעיתיה דחיצון בהרי פממי' כדקיימי השתא בתברתא כמה הוי וריבועא דפמימי' לחודיה כמה הוי בתב'
בתברתא וחזינן חושבן דתברתא לחודיה כמה הוי מכלל תברתא דהך ריבועא רבה דחיצון אי פלגא פלגא אי תילתא תיל'
תילתא והוא כיהו שיעור דמחייבין פמימי' למיתב לחיצון לפנים דאיתיהני לפנים חושבן ארעיתיה מכלל כוליה היקיפא והוא
כיהו שיעור היקפ' יתירתא דגרים פמימי' לחיצון וצריך למר לפי' י' יצחק דאף אם גדר ניקף בצד רביעית בגדר שדהו אין
מחייבין אותו אלא אם כן גדר המקיף מה שנשאר עדין פתוח בצד הרביעית בשני צדין כפי גודל שדות המקיף דאם ל
לא כן לא ההכחו כלום

קנה

מתוך שסמוכין זה
לזה יכול לראות מתי יעלה חבירו לגגו ויזהר ממנו לפיכך אין כופין זה את זה ל
למחיצת ארבע אמות חבל כופין לעשות ביניהם מחיצה עשרה טפחים כרי' סיהא כל אחד ואחד כתפס על חבירו כגנב א
חבל אם אינן סמוכים זה לזה לא שחא תפסיק ביניהם אויר רשות היחיד או אויר רשות הרבי' יש בהן היזק ראיה מזה לזה
זעם' שצריך לזהר מבני רשות הרבים יכול למר במי רשות הרבים אינן יכולין לראותי אלא כשאני עומד ביום אתה רוא'
חזיתי ביום וכלילה בשבתי ובקומי על כן כתב הר' יונה שאם הגב שפל ובני רשות הרבים יכולין לראות כמו מי שעומ' בגב
אין בה היזק ראיה וכיזר עושין לשלם ההיזק
פלא יראו זה את זה ואם אחד אומר החצי שלי אכנה אותו לרוח מזרח והשני אומר לא כי חלל אני אכנה אותו רוח יפילו
גורל ואם בא אחד לפיכך ותבע ואמר לחבירו כיון שנינו יש לנו לעשות מעקה לצורך גב או תעשהו כולו ואני נותן
לך חצי ההוצאה או תן לי ואעשנו שומעין לו שמרויחין בזה ההעדפה וגם שאין שום אחד יכול להשתכל כלל בשל חבירו ח
חבל אם תמתין עד שיעשה חבירו החצי שלו ואמר לו הוואיל והתחלת תבמור יכול לומר לו למה לא התחלת אתה והיית עו

הוא תקרה וכן כתב הרמב"ם ז"ל ודאי פי' דוקא בעובר ומשכיר קאי מצריך תחתון לתקן התקרה אבל השותפין לא דמשתמ
 אדעתא דהכי כחית בעל העלייה לעלייה שלא יתקננה לו התחתון כי התחתון חינו חושש לתקרה שהגב מנין עליו
 ואף אם ירצה בעל העלייה לשלם הגב כדי שיצטרך בעל הכית לתקן התקרה מוחין בידו שהגב משועבר לבעל הכית אף
 כשישם תקרה כי הדבר ידוע אם ידרו גשמים על התקרה יעברו גם לבית ואדעתא דהכי חלקו מעיקרא שיתקן בעל
 העלייה את גבו שלא ידרו מי גשמים לתחתון אבל התחתון חינו חייב כלל להעמיד רגל לעליין וכן פי' הר"ם יצחק וכן כתב הר"ם
 הר"ם ז"ל הוספת התקרה כולה וירדה למטה הגיע לי טפחים של תחתון חייבין שביהם לחזור ולבנותה אבל כל זמן שלא
 הגיע לי טפחי' אעפ"י שאין התחתון יכול ליכנס לביטא אלא א"כ ישחה ויכנס אין העליין צריך לביטאו ואפי' סיאל התחתון
 אינו אבד הכל משל ואין לך מקום לדור עד שאבדנו יכול העליין לומר איני רוצה לערוח ולבזות חש' אינו משתמש בו
 אלא בעצם ואם הגב מתחלה שסייענו לבנות כשתשפל כל זמן ששאר הבונה הכית כדי שיקח אדם משוי בינוני על כ
 כתמו ומתחשך לו אינו צריך לשייענו לא שאר בו כשיעור הזה חייב לשייענו כפל כולו חולקין בעצם ובאבנים וכעפר כל
 אחר לבי מיה שאלו גובה משל חבירו אבדנו ועצמו ועפרו מרובי' היו בו אבנים שלמות ושברו' וכל חס' אומ' שלי הן השלמו'
 ואין איזה מהן ראוי להשתבר כגון אם כפל למרחוק או העליין משתבר יותר ואם כפל תחתיו או התחתון משתבר יותר
 ואם אי' איפשר לעמוד עליו כגון שכל' בלילה ופיגום חולקין חש' אם הן ברשות אחר מהן דלח חשבינן ליה מוחזק בהן דם
 דשותפין לא קפדי אהדדי היה אחד מהן מכיר מקצת האבנים והן שלמות והשני מורה לו או שאמר על ג' ידענא ועל ג'
 לא ידענא כוונתו אפי' הן גרולות וטובות יותר משאר האבנים והשני כוונתו כל כך כנגדו שלמות ואם אחר בעל העלייה
 לבעל הכית שיבנה הוא התחתון עד התקרה כדי שיבנה הוא עליו עלייתו ואינו רוצה הוא יבנה לו בית וידור בו עד שית'
 לו כל יצאותיו ואם אין להם המה שיבנו העליין יטול שלי' הקרקע והתחתון יטול שני שלי' ואם מוכרין אותו מדעת שם
 שניהם יטול העליין שלי' הדמים והתחתין ב' שלי' כחו לבנות רצה התחתון לשנות בבנין בענין שמרבה בחזק הכנין
 כגון להוסיף בעיבי החומה או למעט בחלונות ובגובה הכותל ולעשות קורות חזקות יותר ממה שהיו הרשות בידו אבל
 אם בא לפחות בעיבי החומה ולהרבות בחלונות ובגובה הכותל ולעשות קורות קטנו' אין שומעין לו וכן עליין שבה להרחי'
 בחומה ולמעט בחלונות אין שומעין לו מפני שמרבה להכביר על כותלי התחתון ואם בא לפחות בעיבי החומה ולהרבות
 בחלונות שומעין לו שומעין לו שומעין בבוכר כתב הר"ם בענין סיכוי עובי החומה אין שומעין לא לתחתון למעט לו ולא לעליין לו
 להרבות בה אפי' אם יש מכהב בשניהם בגיל ובזית שאם היה גיל וכא התחתון לשנות בבזית ואמר העליין אנא כותל חז'
 בעינא כדמעיקרא וכן אם היה בזית וכא עליין לשנות בגיל אין שומעין לו אפי' אם הוא רוצה ליתן תוספת ההוצא' שיחמו
 לו התחתון איני רוצה למעט באייר ביתי טפח אבל סיכוי בבוכר הכנין כגון שבה לשנות בארז' או למעט בחלונות ולהרבות
 בגובה העליינה דוקא אם בא לשנות מהמכהב אין שומעין לו אבל אם בא לשנות עד המכהב שומעין לו כיון שאינו ממשכיר
 אלא בענין הכוכר והכי איתא בתוספתא בית לאחד ועלייה לאחר ורצה בעל העלייה לבנות דיוטא על גבה במקום שבהג
 לבנות ב' או ג' עושה הכל כמחצת המדינה **קסח** אפי' לא כפתחה אלא ר' טפחים במקום אחר בעל הבית ויורד
 צעין שאין בעל הבית יכול לזרוע גינתו למטה וזרוע עד שיעשה בעל הכר לבית כדי כיתה בענין שיוכל בעל הבית לזרוע לא שבה אם הם שוכר ומשכיר לא שבה
 אם הם שותפין שתחתון גם הוא צריך לתקרה שלא יתקלקל בית הכר שלו **קסו** מי שהיה כותלו סמוך לגינת
 חבירו וכתב כותל חותלו לפנות אבדו ואם אחר לו פנה חותם ויהיו שלק **קסו** אין שומעין לו ואם כתבה בעל
 הגינה בכך ופניה אותם וחזר זה ואמר תן לי אבני ואת' לך יציאותיך אין שומעין לו אבל כל זמן שלא פניה חותן חש' הן
 נמצאו של זה ואמר לו פנה אותם ויהיו שלק לא קנה חצרו שלא כיון אלא לדחותו **קסו** שתי גינות זו סמוך זו
 וקרקעות האחת גובה משל חבירתה וירק גדל באותה הגובה כל שהעליין יכול **קסו** לבנות ידיו וליטול הן
 על אעפ"י שגם ידו של תחתון מוגנת שם וכלבד שלא יאכס לפשוט ידו יותר מראי והשאר הוא של תחתון אפי' אם הוא גבוה
 ממוט הרבה עד שצריך לעלות בסולם כדי ליטול ואם ידו של עליין מוגנת עד למטה כתב הר"ם אברהם ב"ר דוד ז"ל שהכל ש
 על חוץ מפחות מב' סמוך לקרקע שהוא ודאי של תחתון ואם יד העליין מגיע לעיקר ולא לבוף או לבוף ולא לעיקר מבני'
 ולא חשבינא לביכך לא יטול אלא חולקין ואם נטלו מונחין אותו מידו אבל אילן הצומד על המיצר חולקין פירותיו חש'
 שהוא כוונה לתוך שדה של אחר מקם **קסח** שטף נהר זיתיו ושתלם בשדה חבירו אם נעקר מהעפר עמה ש
 שטף ידו יחלוק בעל הקרקע ובעל הזיתים בפירות במה דברים א' **קסח** על ידו יחלוק בעל הקרקע ובעל הזיתים בפירות במה דברים א'
 אחרים כתוב ג' שמים אבל לאחר ג' שמים הכל לבעל הקרקע ואם לא נעקר עמהם מהעפר שרחוין להתקיים על ידו אפי' לו
 תוך ג' שמים הכל לבעל הקרקע ואם בא בעל הזיתים ליטול אילנותיו בין תוך ג' שמים בין לאחר ג' שמים הרשו בידו בחור'
 לארץ אבל בארץ ישראל אין שומעין לו וזה כותן לו דמי זיתיו כמו שעומדין לימכר לבעיניו ואם זה אומ' לו טול אילנותיך
 שומעין לו המוכר זיתיו לקוח אם פסק עמו שיקצצו מיד והשדה אותו כל הפירות שעשו לבעל הקרקע ואם התנה שי
 סיקון כשירצה הכל ללוקח מכל שדה אדם עשו זיתים רעים שאין יוצא משדה מהם רביעית שמן הן של לוקח ואם הם ט
 עובים שמסאה מהם יוצא רביעית שמן מכלד ההוצאה יחלוקו **קסט** מי שיש לו גר לבנים ונכיתו של חבירו
 יש לו דרך עליו אין לו רשות ליכנס שם אלא כיום ששעה שדרך **קסט** בגי אדם ליכנס ואין לו רשות להכניס
 דמותיו שם אלא ממלא ומוציא לחוץ וכל אחר מהם עושה מפתח לבד שלא ליכנס שום אחר שלא לדעת חבירו מי שיש
 לו גינה לבנים מנכיתו של חבירו אין לו רשות ליכנס

[illegible]

בגורלות אחד משנה ואחד משכנים ואותו שיש לו ב' חל
חלקים ישתמ' בו ב' שכנים רצופים שמי אחין שירסו מרחץ
ובית הכר ואינו ראוי לחלק אם עשאו אביהם להשכיר ה
השכר לחמנע ואם עשין לעצמו אומר העשיר לעני קח ל
לך עבדים ורחוץ במרחץ וזישים ועשה בבית הכר ואם
אין לו יפזיר יש חומרים שהכל תלוי בדעת האב שאם עש
עשין להשכיר צריכין להשכירו אפי' שניהם עשירים ואין
אחד מהם יכול למיר כשתמס בו בעצמינו ואם עשין לעצ
לעצמו לא יוכל אחד מהם לומר להשכירו אפי' אם
ימצאו שוכר וזי פ' שאינו תולה בדעת האב שאפי' עשין
לעצמו אם ימצאו שוכר אין העשיר יכול למחות בעני מ
מלחשכירו וכן אשילו אם עשין לשכור אם אין מוציאין שו
שוכר להשכירו לו אומר עשיר לעני קח לך עבדים ורחוץ
ומפזיר העני בעיניו ואין תקנה לעני חלא שימכור חל
חלקו לעשיר או יתן חלקו לעשיר שיוכל לומר העשיר או ב
גור או איבוד או ישתמש בו אין בו דין חלוקה ואמר אחד
נעשה ב' חלקים האחד חלק גדול שיהיה בו שיעור והאחד
חלק קטן ואקח אני הקטן ואתה תקח את הגדול בחנם פ
פסק רב אלפס שאין שומעו לו וכן כתב הרמבם זל ורח פ
פסק ששומעין לו ולזה הסכים אה' ד'אש זל אבל אם יאמ'
אני אקח הקטן ואתה תקח הגדול והן לי הדמים מה ששנת
יתר על הקטן בזה בדאי אין שומעין לו אפי' אם יאמר קח
הגדול לפי שויו בדמים ואני הקטן לפי שויו או אני אקח א
את הגדול לפי שויו בדמים ואתה הקטן אין שומעין לו וכ
וכתב הר' יונה אבל אם יאמר לו קח אתה חלק הגדול ולפי
שויו ודמים ואני הקטן או אקח הגדול ואתה הקטן ואם א
אתה אומר שאיך חפץ בקטן אני אקח הכל שומעין לו א
אעפ' שאינו מניח להשכירו ליקח הכל והיכא דראובן יש
לו שיעור ולשמעון אין לו שיעור בבון חצר של ק'אמות וי
יש בו לראובן ד' חלקים ולשמעון ג' חלקים ואין שמעון רו
מונה לחלוק כתב הרמבם זל שיכול ראובן לומר לו לחלוק
עצך ואטיל כל חלקי חוץ לאמה אחת שאשתתף עמך ב
עצמי חלקך וסוב יאמר לשמעון גיד חר איבוד ואם אין ב
כל החצר חלא ג' אמות כתב הרמבם דאית ביה דיכא דגור'
או איבוד ולא כהירא לי דמצא למימר ליה כהי דהשתא ממי
לז חזי לי מ'מה שאתה אומר שאין בדמים דבר שמי'
ט כדי תשמישו איני רוצה וטעם כי כזה היא והלמה כתב
אם אין בחצר חלא ג' אמות כיון דלא חזי לתשמיש חצר אל
אלא לטוח בה פירי או למיעבד ביה עסקא לשופכין דיליה
השתאמי דפליגי מטי לכל חר וחד שיעור דחזי להכי ו
ושלגי וקריין ביה שפיר כל שאילג יחלק ושמו עליו ואח' הר
הלאש זל כתב דבחד לא שייך ביה דיכא דגור או איבוד ל
לפי שאינו דבר העומד לעצמו חלא משתמש הוא לבתים ו
ואין בית בלא חצר וכיון שהבתים מספיקין לשניהם צריכ
צריכין הן להשתמש בחצר בשותפות ע'כ' תשובה לבאון ר
ראובן שמעון ולוי ירסו בית שארבו יב' אמות ורחבו י' א
אמות וחד שארבו יח' אמות ורחבו י' אמות ומכר שמעון
חלקו לראובן ומת לוי וירסו ראובן ושמעון חלקו ועתה ב
באים ראובן ושמעון לחלוק חלק לוי שכלל לחם ודאי שס

חלקי ראובן חלקו וחלק שקנה משמעון כשתלקו מדיכא ד
דגור או איבוד שאין להם עסק בענין החלוקה כלל שכלל נס
כשאר ביניהם לחלוק חלא חלק לוי שכלל להם אחר כך וכ
וכיון שאין בו דין חלוקה אית ביה דיכא דגור או איבוד וי
ויאמר ראובן לשמעון אקח ממני חלקי עד כדי שישאר נח
בחלק המשותף בינינו שיעור חצר ובאותו שיעור גור או
איבוד ליה דיכא דגור או איבוד חלא ברבר שתשמישו שיה
ואין בו כדי לזה ולזה ויש בו בררני לחצר שחיה מהם ט
שיאבוד מספיק לו לתשמישו לשיכך יאמר לו גור כיון שמי
שמספיק לך או איבוד חלא דבר שחין לתשמישו שיה כיון
ב' שפחות חזי ב' כלים שאין מלאכתן שיה וכל אחד צריך ל
לשניהם אפי' אם דמיהן שוים אין האחד יכול לומר לחבר
טול אתה זה ואני השני או חיפבו לפי שכל אחד ואחד צר
צריך לשניהם ואין צריך לומר אם אין דמיהם שיה שאינו
יכול לומר טול אתה האחד ואני השני ומי שיקח הטוב ית
יתן לחבירו מחי דביני ביני וכן אם יש להם שדה או כרם
ואין בשום אחד מהם כדי חלוקה חפ' אם דמיהם שוים ל
לא יאמר לו טול אתה שדה ואני כרם או חיפב' וכת' הרמבם
זל אפי' אם יאמר לו גור או איבוד בשניהם כאחד חין שויו
שומעין לו שיאמר באחד מספיק לי שיהי כל אחד תשמי
תשמישו בפני עצמו חלא אם ירצה לו יאמר לו כאחד להם
גור או איבוד והשני ישאר בשותפות או יאמר לו בכל חר
אחד זה אחר זה גור או איבוד וב' דברים שתשמישן כוים
ודמיהם שוין ואין בשום אחד כדי חלוקה כהא ודמי חול
חלקין אחד כנגד חבורו כנגד או איבוד חלא חס' אין דמי
דמיהם שוים כתב הרמבם שאין אומר גור או איבוד חפ' חפ'
שתשמישו שיה דיפה ורע כל מיכין דמי והלמה כתב כיון
שתשמישו שיה אף על פי שאין דמיהם שוים יש בו גור או
איבוד בין אם יאמר לו כל מי שיקח המעולה יוסף לחבירו
דמים לפי שומא בין אם טוב יאמר שיקח חיה מהם פירט'
בלא תוספת דמים וכן כתב הר' יונה חס' יש להם עידיהן ו
ויצורית או גדולה וקטנה יכול לומר טול אתה מן העיר
העירית בשומא כדי שויו היצורית ומה שיסחר מן העיר
העירית יתיר על שויו היצורית חס' חללנו וחתן לך דמינו
אעפ' שאין בו שיעור או תעשה אתה כן וכן בשדה גדולה
וקטנה יאמר לו אני אקח הקטנה וטול אתה מהגדולה ש
שיעור הקטנה והיתרון אקחנו וחתן לך דמינו אף על פי ש
שאין בו שיעור או תעשה כן וכן כתב אה' הרמבם זל וכן ב
כתב רב האי בתשובה על חצר שיש בה בתים ואין בכל א
אחד דין חלוקה אם יש לחלוק בתים כנגד בתים או דייכין
בכל בית גור או איבוד והשיב פשיטא בבתים שבחד מת
מתחלקין בתים כנגד בתים במדה ובשום ואין אומרים ב
בכל בית בפני עצמו גור או איבוד עוד שאלה ראובן וס
ושמעון שירסו שני בתים בחצר אחד גדולת שיש בכל א
אחד ואחד כדי חלוקה יגס ראובן לחלוק זה כנגד זה וה
והאחר אומר בחלוק כל בית ובית בפני עצמו והשני אומ
אומר לא כי חלא בחלוק בית כנגד בית והשיב שלא יפזירו
על עצמן לחלוק כל בית אף על פי שיש לכל בית ב
כדי חלוקה

זה בלינה ולא להכניס לתוכה תבירין ולא יכנס מתוכה לשדה אחר והחיצון זורע הדרך כתן לו דרך מן הצד מדעת שיהיה ככנס זה באיזה שעה שירצה ומכניס לתוכה תבירין אבל לא יכנס מתוכה לשדה אחרת ושניה אינם רשאים לזורעו

קע

חמש גנות המסתפקו מים ממעין אחד וכתקלקל כולן מתקמו' עם העליונה כמנח התחתונה מתקנת עם כולן ומתקנת לעצמה והעלינה מתקב' אלא לעצמה וחילופיה' בה' חצרות המקלחו' מים לביב' א' וכתקלקל כלם מתקבין עם התחתונה כמנח עליונה מתקב' עם כולם ומתקנת לעצמה והתחתונה אינה מתקנת אלא לעצמה חמת המים המושבת על פני השדות ומושבין ממנה בדרך הליכה כולן מושבין על הסדר ואין אחד מהם יכול לעכב ולזמ' אבי חשקה תחילה ואם בא אחד לשתיים הילוך המים להמשיכה לבדו עד שיסקה תחילה ואחר מעכב על ידו כל דאל' גבר חטל

קעא

אם האמה מושבת דרך הליכה על פי אח' מעבלי הבורו ימלא בורו ואין צרי' לסתו' פי בורו מפני דרכי שלו' שותפין שיש להם קרקע בשותפות בין שקנאוהו בשותפות או ירשוהו או ניתן להם במתנה או זכו בו מן ההפק' או שאחד קנ' מחבירו חצי שדהו ותבע מחבירו שיחלקו ויהיה לו חלקו לבדו אם יש בו דין חלק כופה את חבירו ויחלק עמו ואם אין בו דין חלק אינו יכול לכופו לחלק ואין חילוק בזה בין קרקע למטלטל' ב' ד' א' בזמן שאין אחד מהם מכיר את חלקו אלא כולם משתמי' בו ככולן אבל אם כל אחד מכיר את חלקו יכול לבדוק חבירו להבדיל בין חלקו ובין חלק חבירו אעפ' שזין בו דין חלקה ואיזהו דין חלקה כל שאילו יחלק לפי השותפין ויגיע לפחות שבהם חלק שצדין ישאר מה הראשון עליו אבל אם יתמעט החלק שלא יקרא בשם הראשון אין בו דין חלקה לפיכך אין חלקים את החצר עד שיהא לכל אחד ד' אמות על ד' אמות ולא השדה עד שיגיע לכל אחד כדי חרישת יום אחד ולא הפרדס עד שיגיע לכל אחד ל' אילנות ש' הוא כדי עבודת אדם אחד ליום אחד ושד' שרניל' להסקו' עד שיגיע לכל אחד שיעו' שיוכל פועל להסקות ביום אחד וכתב הרמב"ם ב' ד' א' כשאין לו קרקע אלא אותו הראוי לו להצטרף עמו אבל אם יש לו קרקע אלא הראוי לו להצטרף עמו אם הוא בענין שאם היה בו דין חלקה היו צריכי' ליתן לו אותו שאל המיצר שלו כבון דאיתנהו תרוייהו אחד מצד עתה כמי יכול לכופו לחלק וכתב עוד שאם באין לחלק בית או תבור אעפ' שיש בו דין חלקה אם אין בו כדי שיגיע לכל אחד ואחד דרך כפי עצמו שלא יצטרך לעבור על חלק חבירו אין בו דין חלק אלא דכ' בו גור או איגור פי' שאם אח' יאמ' ל' חבירו מכיר לי חלקך בכך וכך או קנה אתה חלקי בחותמו סכום שומעים לו אפי' אם ישום אותו הרב ביותר מכדי שויה כדי שלא יקחנה שותפו שכונתו לעלותו כדי שתשאר לו אפי' הכי שומעין לו והר' ישעיה כתב שאין שומעין לו אלא בכדי שויה וכן כתבו הגאונים ששמיין אותו בב' ד' ואח' הראש זל כתב כסברא הראשונה ואם אין שום אחד מהם רוצה לקנות אלא למכור ימכרוהו לאחר ואם אין שום אחד מהם רוצה למכור אלא לקנות או שאין שום אחד מהם רוצה לא למכור חלקו ולא לקנות חלק חבירו ישארו שותפין והיו דיכא הכי אם הוא דבר שאינו ראוי לשניהם להשתמש בו יחד ישתמש בו כל א' חדר יומיו או ישכירוהו ויחלקו השכר כמו עבד ובהמה טמאה או חנות דכל חד וחד מפשיר לחיותיה דחבריה וכן בית סזי איפשר להם לרדור ביחד וכתבו הגאונים דאף בחצר אי אפשר להם להשתמש ביחד משום היוזק ראייה ונל' דבחד צ צריכין להשתמש בו בשותפות כיון שאינם יכולין לבכס לביתם אלא דרך החצר היאך יכנס לביתו בימיו של חבירו אבל ב דבר שאיפשר שישתמש בו ביחד כבון מרחץ ובית הכס וריבין להשתמש בו ביחד ואין אחד מהם יכול לומר לחבירו כ כשתמש בו לזמן שבפס' שאינו יכול להפקיעו ממנו שיתלק ממנו לגמרי כך אינו יכול להפקיעו ממנו אפילו שעה אחת כיון שאיפשר להם להשתמש בהם ביחד כתב הר' יהודה בר גלובי שאם יש לשנים בית בשותפות לאחד ב' חלקים ולשני שלי' ואין בו דין חלקה ואיזהו שיש לרשעים טוען תתן לי שלי' השכירתי או תשכב ב' חדשים ואפי' חרש או שאמר גור השלי' שלי אבל לא אמר גור או איגור שני השלישים שלך בעל השני שלישים אינו רוצה לא לקנות ולא למכור הדין עמו וכ' שאם בעל ב' השלישים חומר גור או איגור ובעל השליש אינו רוצה אלא שיסכור ממנו אין הדין שיסכור ממנו בעל שני השלישים כלום ובס' אין בעל השליש יכול לומר לו תשכב בו ב' חדשים ואפי' חרש או איגור שני שלישי' הכל ולא נהירא דאם כן לקחה מרת הדין אלא כיון שאילו ישתמשו בו ביחד יפסיד בעל השני שלישי' אם יתרוצו שניהם להסכירו ישכירוהו ויקח' כל אחד חלקו מהסכירו כפי חלקו ואם ירצו להשתמש בו בעצמם ישתמשו בו כל אחד יומיו אם הוא דבר שרגילין להסכירו למי' וזס הוא דבר שרגילין להסכירו לל' יום או לשנה ישתמשו בו כל אחד לפי תומן שרגילין להסכיר לא פחות ולא יותר ובגור' שיטילו גורל איזה ישתמש בו תחילה ואותו שיש לו שני חלקי' ישתמש בו זמן השמישו רצופין וכן כתב אח' הראש זל בשאלה סזי' אחין שיש להם מרתף וגת בתוכם לאחד ב' חלקים ולאחר חלק שלישי אחד אומר שישתמשו בו כדי חלקם אח' שתי שנים ואחר שנה אחת ושיטילו גורל איזה ישתמש תחילה והשני אומר שישתמש עמו ביחד בכל שנה ושנה כל אחד לפי חלקו וצתה משפך' לי אי מדמיכן ליה לבית ושתמשו בו לפי שכי' או למרחץ וכי' הכר מאח' שאינו עשוי אלא לאוצר יין ישתמשו בו ביחד ואם יהיה דינו בבית חיד יטילו גורל אם יעשו ב' גורלות ואיפשר שיפיל הגורל למי' שיש לו שני חלקים שנה רא דחשוכה ושלשית ולא יהיו שני רגופין או אם יפילו ב' גורלות ומי' שיש לו ב' חלקים ישתמש בו לעולם רצופ' ואם דינו בג' בצהחץ חיד ישתמשו בבית הגת לפי שאחד מהם אומר שאינו רוצה לקנות עבדים בשותפות תשובה דעו שאין חילוק בין בית ובין מרתף ובין הגת אלא כל דבר שבעולם שהוא של ב' שותפין ואין התשמיש נוח לשתיהם ביחד כופין זה את זה לא לחלק ואם כל חלק וחלק ראוי לתשמישו הראשון חולקין ואם לאו חלקים אותנו למכס ואם האחד עני ואין לו במה לה להשתמש בו ישתמש בו העש' לבד אבל אם שניהם עשירים ואין נוח להם להשתמש ביחד פשיטא שחולקין אותו לזמנים ו יכבדון זה נר' מתוך טענתם שרובן לקנות עבדים בימות הכציר ולרדוכן בבת וכוכסים היין במרתף למכורו כל השנה ואינם רוצים לקחית ולמכור בשותפות הילכך צריך לחלק לזמנים ואינו ראוי לחלק בפחות משנה ויעשו

סאין בו דין חלוקה ויש שם יתומים גדולים וקטנים
והגדולים רוצים לחלק ב'ד מעמידין להם אפיטרופוס ו
ורכין להם גור או איגור ואח' זל כתב בתשובה גל' שייך ב
ביתו' גור או איגור שאין אפיטרופוס רשאי למכור חל
חלקן וכן כתב ר' **קעב** חצר המתחלקת מ
מותן לכל פתח ופתח ד' אמות וזה
והאחר חולקין בשוה שכל פתח נריך לפי' ד' אמות לתוך
החצר ואפי' שהפתח רחב הרבה נוטל ד' אמות על פני' כל
רחבו לתוך חויר החצר ואם אין הפתח רחב ד' מטלים ע
עליו מערדין ד' כרי שיהיה לו ד' על ד' ואם יש לאחר בית
פתח לחצר שיש בו ב' פתחים ולשני אין לו אלא פתח אחד
אותו שיש לו ב' פתחים נוטל לכל פתח ד' אמות כפי מה ש
הוא פתחו ובעל פתח האחד אין לו אלא ארבע אמות ל
לפניו ופי' ה' יוסף הלוי דמיידי בשנים שקנו מן ההפקד
בגן סבנו במקום הפקר זה וזכה לו בית ופתח לו ב' פתחי'
וזה כזה בית ופתח לו פתח אחד ואחר כך הקיפו אותם
עד שבעה להם לחצר וכן כתב הרמבם אבל שנים שקנו
או ירשו ודאי קנו וירשו בשוה חלק בחלק בין בבית בין
בחצר ולא יטול האחד יותר מחבירו כלום ור' יעקב
נראה שחלק ככאן על פיו לבניו וכתב' לאחד בית שיש
לו ב' פתחים ולשני בית בפתח אחד וכן פירש ר' אבא שם
שנים שירשו או קנו ודאי חולקים בשוה הבתים והחצר ו
ח' אם קדמו וחלקו הבתים קודם חלוקת החצר לא אם
אמריקן אותו שאלה לחלקו הבית שיש לו ב' פתחים וזה ב
ד' אמות בחצר לכל אחד מפתחיו אלא חולקין אותו בשוה
ובתב' אח' הראש זל במה דברים אמורים בשאפי' הבתים ש
מים וחלקו בית כנגד בית ולא הוצרכו לשוה אותם ולהע
להעלות בדמים אבל אם אינם שוים ושמו אותם העולם
עדים ואותו שהגיע לחלקו הבית עם הב' פתחים נתן ל
לחבירו הדמים ששוה יותר על שלו בבל' זה העילוי גם כן
ד' אמות שבהצר וזכה בהם במה שזכה במה שביטו שוה יו
יותר משל האחר חשב' שבעוד שלא חלקו לא היו הד' אמות
על לבמרי' אלא לפרק בו משאו וחבירו היה משמש בו גם
כן כשהיה מוצא אותם פגוים עתה שחלקו הם שלו לבמרי'
וזהו כתב דמיידי ב' ענין בין באחין שחלקו או שותפ
שותפין שקנו ביחד וחלקו הבית ואחר כך חלקו החצר לע
לשולם נוטל לכל פתח ד' אמות בחצר חפירה דסופלי' ישאלה
ד' אמות בחצר לכל רוח פי' אם יש לאחר מהם חפירה בח
נצטרו סנותנין בתוכה גרעני תמרים או שאר תשמיש כ
מתנין לו ד' אמות בחצר לכל ד' רוחותיה ואם יחד אחד
מפתח ביתו שלעולם רגיל ליכנס לה דרך אותו פתח אין
מתנין לו בשבילה אלא הד' אמות של פני החפירה שנגד
אמו פתח והראב"ד אמ' לאו למימר שיהיה להפירה ד' אמו'
לב' רוחותיה אלא לענין זה אמרינן שיש לו ארבע אמות
לב' רוח שיש לה לבד רוחות לאיזה רוח שירצה ואם יחד
לו פתח ביתו אין יכול לבד אלא יטלם כנגדו אכסדרה א
אין לה ד' אמות בחצר ופירש ר' יעקב אכסדרה הפתוחה לחצ
רעה אין לה תורת בית ליתן לה ד' אמות בחצר ור' פי' ב'
אכסדרה לפניו אין לבית ד' אמות לפי שהיא פרוצה מר
"יוח אחת ואיפשר דענין בגוה ומפרק משאו ואם אין ל

לה ד' על ד' מטלים עליה מן החצר לו' על ד' ואם יש לה י
מחיצה גם ברוח רביעית אלא שהם ממוכין אז כותבין לב
לפניה ד' אמות בית שער יש לו ד' אמות בחצר ופי' הרמב
דמיידי בבית שער ממש שיעברין בו כשכנסין לחצר זה
והוא של אחד מהם אלא שהאחרים יש להם דרך לעבור
עליו ונראה יותר כדפי' ר' יעקב שהיה כמין בית קטן חצל בית
גדול ופעמי' עוברי' עליו ליכנס לגדול מרפסת יש לה ד'
אמות בחצר היו פתחי' עליו יורדות דרך מרפסת אח
אחת אין להם אלא ארבע אמות לול של תרכוב' אין לו ד'
אמות בית שחציו מקורה וחציו אינו מקורה בין שקיריו
כלפי פנים בין שקיריו כלפי חוץ אין לו ד' אמות בית שח
פאתים כל זמן שלא נפרצו פניו יש לו ד' אמות פרץ פני
פניו אין לו ד' אמות בית שאין לו ד' אמות על ד' אמות ח
אין לו ד' אמות בחצר הזב' שבהצר מתחלק לפי פתחי' הב
הבתים אבל חיל המלך המוטל על העיר לתת להם אכסד'
אינו מתחלק לפי פתחי' הבתים אלא לפי האכסדים הדריס
בבתים לפיכך יון שצריך ליתן לפני כל פתח ד' אמות הא
דיתן אין חולקין את החצר עד שיהא בו ד' אמות לכל ח
אחד ואחר מלבד חד של הפתחים קאמ' שצריך שיהא בו
עד שיגיע לכל אחד לפתחו ד' אמות ועוד ד' אמות לכל ח
אחד לשיעור החצר וצריך שיהא ח' על ח' מרובעות אבל ח
ארוך וקצר אפי' שיש בו יותר מזה השיעור אין בו דין ח
חלוקה וכתב ר' יוסף הלוי שאין צריך שיהא בו עד שיגיע
לכל פתח ד' אמות אלא אפי' אם יש בו פתחים הרבה אם י
גיע לכל אחד מהן ד' אמות לחצר מפתחיו ועוד ד' אמות
לאויר החצר יש בו דין חלוקה ואח' הראש זל הביא דבריו
לפסק הלכה ונראה לחלק דוקא בשפתחי' בתיהם שנותני
שים לאחר פתחים כמו לשני דהכי מסתברא למימר כ
כיון שיגיע לכל אחד ד' אמות לפרק משאו ועוד ד' אמות ל
לאויר החצר יחלקוהו אבל אם יש לאחר בית עם שני פת
פתחים ולשני בית בפתח אחד למה יפחיד בעל השני פת
פתחי' כיון שמדי' יש לו ד' אמות לכל אחד מפתחיו ח' ב' ג
למה כדריחמו לחלוק עד שיהא בו שיעור חצר מלבד החלק
המג' לו לצורך פתחיו **קעב** כל דבר שנתרצ
שותפין לחלק חולקין אעפ' שאין בו די
דין חלוקה הרשות בידם חוץ מכתבי הקודש שאין חולקי'
אותם אפי' אם נתרצו שניהם משום בזיון במה דברים ח
אמורים שהן כפרך אחד אבל בב' בריכות חולקי' ואם הם
שני עבדים אין בו דיכל דגור או איגור דתרוניהו צריכי'
להאי ולהאי ואם הם ענין אחד אמורים בו גור או איגור
כדפרי' לעיל במימין קע' ח' השותפין שנתרצו לחלק בדבר
שאין בו דין חלוקה יכולין לחזור בהן אפי' אם לקחו בקב
בקנין ש' כין דברים בעלמא הוא וכתב הרמבם זל אם ק
קנו מידם שזה רצה בריוח פלוגי וזה רצה בריוח פלוגי ח
אין יכולין לחזור בהם ואח' הראש זל כתב דכי האי גוה
קנין דברים בעלמא הוא אלא אם כן בירר זה רוח פל
פלוגי וזה רוח פלוגי וקנו מידם על זה וכן אם חלקו ו
והחזיק אחד מהם בחלקו אפילו שלא בפני חבירו נת
בתקיימה

יחזיקו בית הכבוד בית שחלה לאח האדם זל ראובן מת וזה
והכי אלהים וכן והניח בית ועל מקצתו עליה וגם חכונת
על מקצתו ותחתיו מרתף לחצור בו יין וכל אילו הדירות
כל אחד דירא בפני עצמה העליה עולין בה ברשות הרב
וגם החנית פתוח לרשות הרבים וגם המרתף והורידו ב
בית דין לחלמה ולבן לכל אחד בחצי הכבשים כפי תקנת
טוליטלה ובא היורש למכור חלקו ואומר שרונה למכור ה
הכל ביחד כדי שיהא סוה יותר ואומר לחלמה או גור ו
ותן לי חצי מה שמתבין לי בכל הקרקעות או איגור בשומ'
שמתבין לי כבולן ואקבל מעותיהם וחתן לק חצי הדמים ו
והאלמנה אומר חן לי מעות לקנות חצי חצי חקח הכית ו
ואתה תקח השאר וישננו בת דין הם ישנו שאר הקרק
הקרקעות כפי הבית שאני לוקח הרי טוב ואם ישנה חלק
אחד על של חבירו יתן אחד לחבירו ואי רבינו כימי תשנ
תשובה אם יש בבית כדי חלוקה שיהיה בכל אחד ד' אמות
על ד' אמות יחלקו הבית מתחום ארעא עד רום רקיעא ע
עם העליה והזנות שכל גבו והמרתף שתחתיו ולח שייך
בין גור או איגור כיון שיש בו כדי לזה ולזה ואם אין כפי
כדי חליקה והכן אומר שרונה למכור הכל ביחד כדי שי
שימכור חלקו יותר ביוקר ולומר לחלמה גור ותן לי הח
החצי מה שמתבין לי בכל הקרקע או איגור בשומא שנות
שמתבין לי כבולן ואקבל המעות וחתן לק חצי הדמים ה
הזי לאו טענה היא סחין זה גור או איגור כיון שאין לו מ
מעות לקנות משלו חלף שאומר לה למכור לאחר דלח חמ
חזרי גור או איגור חלף בשאומר חקנה חלקך לתשמישי
חן תקנה חלקי לתשמישך חלף כפי החי גיכא שאומר גור
חלקי כדי שאמכור כל הקרקע או חצי אמכור הכל וחתן
לק חצי הדמים כדי שימכור חלקו יותר ביוקר לא שייך ב
כיה גור או איגור ולא כדח' האחר מהשתפח כחלתו בשב
בשכיל תוסף הדמים של זה חלף ימכור חלקו כחן שיוכל ו
והלוקח ישתתף עם האחר וכל שכן בדרון זה שהעליה די
דירה כפי עצמו והחנות דירה בפני עצמו והמרתף לע
לבצמא שהדין עם האשה שאם ירצה הבן יקחם בשומות ב
בית דין ויעלו זה לזה בדמים ובתבא' הראש זל יש חומ
חומרים דלח אמרינן גור או איגור חלף אם כן יר שניהם
משנת לקנות חלף אם אחד אין ידו משנת לא ורב אלפס ב
בתה שחלף תלוי בתוכו ולא חיישינן אי לית ליה לכתב כ
כיון שהתוכו עשיר יכול לומר לכתב גור או איגור חלף
חם חן לכתב כמה לקנות ע' ב וכן כתב הרמבם זל יש א
חומרים סלף אמרינן גור או איגור חלף בגתית דמים מ
יור חלף אחר גור וחתן לק המעות ל' יום או איגור ות
יתחתן לי המעות ל' יום אין שומעין לו שיכול לומר לו אם
חצי כח לק ואתה קשה ממני והרמה חילק בזה וכתב אם
גאמר שאמר התוכו גור או איגור ואמר כתב אגודה
יהל לי זמן תלתין יומי זמן בית דין לפירעין כותבין לו חלף
זם השיב כתב לתוכו גור אתה ושאל התוכו זמן אין בו
כי נכין לי ולא מחייבין הכתב האידנא למיחת לריכא דג'
י איגור נכין מיכא דילמא אדהכי והכי איתרמי ליה לב
ל' זמן זמן למיגר בהן אי כמי דילמא משכח מאן דזכין

לחלקיה מיכא בדמי יתירי איכמי לבי מייתי תובע זון א
אי אחר כתב תכו לי זמנא דמרחא בתר זון יהיבנא ל
ליה זמן מהשתא ולא מתביעה קמייתת והכי מילי שנותני
זמן לכתב כשמתחלה אומר איגור והכו לי זמנא חלף לא
אמר מתחילה איגור חלף תובע בעי למיגר ואומר הכי לי
זמנא זמן הדין אין ליתן לו זמן כדפריך ובעל לו דיכא דג'
או איגור חם לאחר כך בא ותובע דיכא דגור או איגור וא
ואמר כתב אגודה והכו לי זמנא לא יהיבין ליה דמוכחא
מילת' דישתמוטי משמיט ליה כיון דלא בעי למיגר מעיק
מעיקרא ואי טעין כתב לא בעיכא למטרח בתר זון עד
דמוגידכא כיהלי מעבשין ולאחר ל' יום על מנת דמייתני
זון תוך ל' יום הדין עמו דילמא אזיל ומזכין ליה בזולוהד
והדר ביה תובע מדיכא דגור או איגור חלף אי לא טעין
לא טענינן ליה ואי טעין תובע לוגדיה כיהליה מהשתא ול
ולבתר ל' יום על מנת דאי לא מיתני לי כשבע זון תוך שלש
יום למיגר בהו דתיהוי דידי מעבשין ולאחר שלשים לא נ
צייתין ליה ואפילו אי שביק מהשתא זון כפי דיכא כיון
דכתב כתב זמן תוך ל' יום יהיבין ליה אי לא מייתי בתר
ל' יום חזר דיכו לשאל גור או איגור כדמעיקרא ובי תב
תבע חד לחבריה כדיכא דגור אי איגור חלף שנתרצה ה
השני לגור או לחבריה לחבריה כהכוס שהשנימו עליו יכ
יכול התובע לחזור בו ולומר איכי חפץ לחלק חלף כשאר
בכתחלה בשותפות כל זמן שלא הקנו זה לזה באחד מן ה
הקנינים וכן כתב כמי יכול לחזור בו מגור לאיגור או מ
מאיגור לגור כל זמן שלא יקנו זה לזה באחד מן הקנינים
ע' ב לשון אבי הראש זל כתב ה' יונה דיכא דגור או איגור
לא שייך חלף ביורשין או במקבלי מתנה חלף אם לקחו ש
ב' כ' סאין בו כדי לזה וכדי לזה חלף חלף יוכל למ' גור
או איגור שהרי לרעת שיהיו שניהם שותפין בו לקחיהו ו
ולא למוכרו חים אל אחיו וכדא' דכריו אם לא היו להן ב
בית דיר' ולקחו לדור בו או אם היה להם בית דירה ולקחו
להשכירו לאחר חלף אם היה להם ב' דירה ונפל או כשאר
דירתו של אחד מהם או הוצרך למוכרו מחמת דוחקו יכול
לומר לחבירו גור או איגור כיון שצריך לו לדור בו ואינו
רוצה לדור עם אחר וכן כמי אם הוצרכו שניהם ליכנס
לדור בו וכן כתב דיכא דגור או איגור אינו בטרה זון ה
היא סברתו דדוקא בדבר שמשותפין בו ביחד בשותפות
כמו בית דירה ומרחץ וטלית ושוכך ואין כוח לאחר להם
להשתמש עם חבירו בשותפות שייך ביה דיכא דגור או א
איגור חלף בטרה איפשר לעובדה בשותפות או למכרה
לאחרים ואין דבריו כדאין לי בזה ע' ב וכן כתב רב האי בת
בתשוב' דשייך בשותפין שנסתתפו גור או איגור והרמבם
כת' דבשכירו כמי איתריכא דגור או איגור שכתב
אחר השוכר מחבירו מקצת חצר או שדה שאין בו דין חלף
חלוקה או ששכרו מקום אחד בשותפות כל אחד מהם יכ
יכול לכיף חבירו לומר או שוכר נומני חלקי או אשכור ח
חלקך ואם יש בו דין חלוקה חולקין ע' ב ותימא היאך יח
יחלקו במחציה דבר שאינו שלהם חלף בשכירות תשובה
לרב האי היכא

ומיהו כשיבא חבירו יכול לעלות על החלק שיגיע לחלקו
 של זה ולומר אותו החלק שזה בעיני יותר ואפי' אוסיף ד
 חמים יותר ממה ששמתם אותו שומעין לו לבטל החלוקה
 אבל אם בא לבטל החלוקה בלא טענה ולומר כפיל גורל
 אחר אין שומעין לו ואם אחר שחלקו בא להם אחר שלא יר
 ידע בו בטלה החלוקה ואפי' שהיה להם ג' שדות ונטל כל
 אחד אחת מהם והשלישית חלקה ביניהם והשאר האחר ה
 השלישי כפל חלקו באותה שחלקו ביניהם לא כאמר יסאר
 כל אחד מהם בשלו אלא איזה מהם שירצה יכול לבטל כל
 החלוקה ויפילו גורל אחת לבולם וכתב הר' יונה אפילו כ
 נתרצה האחד השלישי ליטול מעט מזה ומעט מזה בלא גו
 גורל אפי' הכי יכול כל אחד מהשנים לבטל החלוקה כיון
 שהיתה באופות וכן אם בא בעל חוב של אביה וגבה חובו
 מחלקו של אחד מהם בגון שעשאו אשתיקי בטל החלק
 וחולקין חלקה אחר אחר מהאחין או מן השותפין שמכר
 חלקו לאחר שאר השותפין מסלקין ללוקח ואפי' אם קנאו
 המצרן כתב הר' הלל ז"ל שהשותף מסלקו דכל זמן שלא
 חלקו יש לו חלק בגוף השדה ועדיף טפי ממצרן וכן כתב
 ר' יהודה בר בון ולא מביעא ששותף נוסף ללוקח אלא
 אפי' המצרן מסלקו בגון ראובן שמכר שדה לשמעון ולוי
 יש לו שדה חלה השדה הנמכר לוי כותן הדמים ללוקח ומ
 ומסלקו ואפי' שהלוקח תלמיד חכם ושכן וקרוכ למוכר
 והמצרן עש הארץ ורחוק מן המוכר המצרן קודם ומסל
 את הלוקח והלוקח חסוב כשלוחו לבל דבר אעפ' שלא הו
 הוריע תחילה שהוא קונה אותו ועדי הקצין של לוקח יכ
 יכתבו השטר בשם המצרן ואין צריכין קצין אחר וכן אם
 הוקרה צריך ליתנו לו כמו שקבאה וכן אם הוזלה צריך ה
 המצרן לקח אותה כמו שקבאה אם חפץ בה ומיהו שליחו
 הוא לתקן ולא לקלקל לפיכך אם תקן בה או השכיח כותן
 לו ההוצאה וכתב באון דהוה ליה כיורד ברשות ושמיין לו
 וידו על העליונה ואי בתר דתבעיה הוה ליה כיורד שלא
 נשאת ואי עקר מכיה כטיעת או קלקל מגבה לו מן הדמי
 מה שקלקל אפילו אם קלקל קודם שבא המצרן ואם אכלה
 הבריות חותן שחבל אחר שבא המצרן צריך לשלם ושאל
 קודם אין צריך לשלם ואם ילגה הלוקח קודם שבא המצרן
 חין שעבוד הכעל חוב חל עליו ואינו טורף מהמצרן קצו
 הלוקח במכה והיא שזה מאתים אם היה כותנה כן לכל א
 חס בגון שמוכר מחמת דוחק לא יתן לו המצרן אלא מ
 מזה ואם לא היה כותנה כן לאחר צריך ליתן לו מאתים
 וכן כל כינוא כזה בגון שהרויח לו זמן הפרעון אם היה
 עשה גם כן לאחר אז גם המצרן לא יתן ללוקח המעות א
 אלא עד הזמן שקבע לו ואם לא צריך לי תנה ללוקח מיד
 אעפ' שהוא לא יתנם למוכר אלא עד הזמן שקבע לו ואם
 טען הלוקח שלא היה כותנה כן לאחר והמצרן אומר שכן
 הוא היה מוכרה גם לאחר על המצרן להביא ראיה קבאה
 במאיתים ואינו שזה אלא מנה לא אמרינן כיון ששלחוהו ה
 הוא לתקוני שדריה ולא לעוותי ואין כאן שליחות ויתבט
 המכר שאין זה עדות שפעמים אדם קונה שדה בהרבה
 ויתר מכרי דמיו מפגי שחפץ בו לפיכך אם המצרן רוצה

אותה צריך ליתן לו מאתים כתב הרמבם ז"ל אם טוען המ
 המצרן שעשו קנויבא ביניהם כשבע הלוקח בגקיטת חפץ
 וכוטל מאתים היו שם עדים שכת מאתים והמכרן טוען
 שאמנה היה בינו ובין המוכר והוא יודע בודאי שלא לך
 לקחו ממנו אלא במכה כותן לו דמי' כפי מה שהעדים מ
 מעידים ומסלקו ומשביעו שלקחו במאיתים וכפטר היה
 תגאי ביניהם בין שהתנה המוכר בין שהתנה הלוקח אין
 המצרן יכול לשלקו עד שיתקיימו התנאים ויזהה הלוקח
 בקרקע אחר שלא ישאר בזה הערמה כלל ואחר כך יסנק
 אותו בעל ברחו עד כאן היה לשדה הנמכר ד' מצרכין מ
 מר' רוחותיו יד כולם שזה בה ויחלקהו באלכסון כרי פי
 שיגיע לכל אחד חלק על פני כל שדהו ואם היו ה' מצרכי'
 כגון שהיו שלשה משלשה רוחותיו וכרוח רביעית פנים א
 אותם השנים חסובין כאחד וכוטלין בין שניהם חלק אחד
 כאחד מן החלקים שכוטלין השלשה בנה דברים אמורים
 שבאו כאחד אבל אם קדם אחד ושילק ללוקח זכה בה הו'
 לבדו ואפילו היו המצרכים הרבה ויש בהם שאין מצרן א
 חלק בחלק קטן מאד אם קדם הוא ושילק ללוקח או קדם
 וקטנה זכה בה באו קצת מהמצרכין ומקצתן בזה וזכה אחד
 אחרת אלו שבאין מסלקין ללוקח והוא שלהן לבדן : היו ה
 הרבה שותפין ביחד לרוח אחת לשדה הנמכרת כל אחד
 ואחד מהם יכול לבלק ללוקח ואם קדם אחד מהם ושלקו
 זכה הוא ואין שאר השותפין יכולין לערער ולא עוד אלא
 אפילו היה מצד אחד לשדה הנמכרת שדה משותף בין ש
 שנים ומצד אחד אצלה שדה של אדם אחר וקפצה אחר מ
 מהשותפין בשדה שאכל השדה הנמכרת אין בעל השדה ש
 שכר אחר יכול לומר לאחר מהשותפין אפי' מצרן ודאי ו
 ואתה ספק דשמיא יטל חלקך מצד אחר אלא חסוב ודאי
 כמוהו כיון שיש לו חלק בכל השדה וכיון שקדם זכה וא
 ואין צריך לומר ש'ם קפצה איכיש דעלמא שחח' מהמצרי'
 יכול לסלקו אעפ' שיש לו שותף ואין הלוקח יכול לומר לו
 שמיא יטל חלקך מצד אחר וכן אם שדה הנמכרת של ש
 שנים ומכר אחד מהם חלקו לאחר המצרן מסלקו ואין ה
 הלוקח יכול לומר כיון שאין החלק שקטיתי מסוים שמיא י
 יטל לי חלקי מצד אחר שאינו אצל מיצר השדה שלך כתב
 הרמבם ז"ל אחד שלקח משנים שדה אחת ונא המצרן לש
 לסלקו מחציו שלקח מן האחר אינו יכול לסלקו אלא אם כ
 כן מסלקו מכולה או מפיחו בכולה אבל המוכר קרקע לש
 לשנים יכול המצרן לשלק לשניהם או לשלק לאחד ונהניח
 לאחר בעל בכבשי אשתו יש לו דין מצרנות שאם יש לה ק
 קרקע מכבשי מלוג ובאו למכור קרקע שאכלו יכול הכעל
 לשלק הלוקח אפילו אם קנו מידה שמחלה ללוקח אינו כ
 כלום והכעל יכול לשלקו עמדה היא ושילקה ללוקח וכן ה
 העבר שהיה כושא וכותן בכבשי אדונו ושילק את הלוקח
 אם רצה הכעל או האדון מקיים על ידיהם ואם לא רצה
 לא יקיים ותחזור ללוקח ויחזור הדמים המצרים שבא לש
 לשלק את הלוקח וקודם ששילקו מכר את השדה שיש לו
 על המיצר איבר זכותו וגם הלוקח שקנה ממנו אין לו ד
 דין מצרן לשלק הלוקח שקנה סמוך למיצר מין שעישה ס

החלוקה וזכה זה שכנגדו בחלק השני ואין אחד מהם יכול לחזור בו חפזי לא אמר לו חבירו חזק וקני והלמכס זל כ כתה דוקא שהחזיק כל אחד בשלו ואז' הראש זל בת' כסב כשברא הראשונה ואם חלקו בגורל לאחר שעלה הגורל ל לאחר מהם כחקיימה החלוקה לכולם שאלה לא הראש זל ששאלת לאה ורחל שחלקו קרקצות בגורל בלא עדים ורב ורצתה אחת מהם לחזור הגורל אינו קונה כי אם לברר ה החלקים אבל אם החזיק אחד מהן בהנקה אז קיים החלג החלוקה אף על פי שלא היו עדים בגורל כיון שהן מודות החלוקה קיימת ולא איברי שהרי הלא לשקרי הילכך חס מודות שהטילו גורל והחזיקה אחת מהן החלוקה קיימת ו ומה שכתבת שישו תבאי שהטול רחל ולא הקבין שהתקיי בידה הבתים שלה אם יפלו בגורלה וכן לאה ל' חל' ורהנ' אומרת שאינה רוצה לקיים ללאה הבתים בגורלה וכיון שכ שכתבטל התבאי כתבטלה נמי החלוקה ולזה טענת כי ה הגורל לא כתבטל ואינה רוצה בקבינה של רחל לא ההתני תוכן הדברים אם הבתים היו של לאה ורחל מה היו צריכות לקבין אחד החלוקה והחזיקה דכיון דהחזיקה אחת מהן החלוקה קנו שתיהן ואם רוצה לומר שישו קבין לקיים החלוקה ולא החזיקה שום אחת מהן החלק שכתב ל לה כי היו סבורות שאין קרקע בקצה חלז בחליפין כיון ש שחזרה רחל קודם הקבין כתבטלה החלוקה אחין שחלקו חין להן זה על זה לח דרך שהם אשיהם היה עובר דרך ה שדה שעלה לחלקו של ראובן לחלקו של שמעון ראובן מע מעבב עליו ולא סולמות לא מבעיא אם נפלה העלייה לר לראובן והבית והחצר לשמעון שאין ראובן ראשי להעמיד סולם בחצר שמעון לעליית לעלייתו חלף חפזי ככל בחלק ר ראובן העלייה והחצר והבית לשמעון אין ראובן יכול לשמ לשמוך על בית שמעון לעלות לעלייתו ולא חמת המים שא שזם היא עוברת על שדהו לשדה אחיו הוא מעבב עליו ו ולא חלונות כדמפרשין לעי' שמשלקו לגמרי ושותם ל' ה החלץ שהם בשנים שקמו שדה מאחד וחלקוהו שאין לאחד על חבירו כלום וכתב הלמכס זל אבל שנים שקמו שדה מ משני אנשים אי משני אחין אין לאחד מהם להפסיק חמת המים ולא לשנות דבר מכל הניזקין שהחזיקו בהם המוב המוצרין ל' ואחין שחלקו ועלה לחלק האחד כרם ולשני שדה הלבן יש לבעל הכרם ד' אמות בשדה הלבן להפך בו מ מחרישתו **קע** האחים שצאין להל' ק ושמו ה החלקים זה כנגד זה ובאו להטיל גורלות ואחד מהם חפזי באחת מהחלקים ומעלה אותו ואומר אני אתי' בו כך וכך יותר על מה ששמוהו או אתם תקחו או אותי' בכך וכך שומעין לו ואם אינן רוצים באותו עילוי יטלינו הוא בלא גורל היה לאחד מהם שדה חלף שדה המשותף ואומר תנו לי חלקי חלף שדה שלי בלא גורל כתב הלמכס אם בולו שזה עירית או זיבורית שומעין לו ואח' פהק שאין שומעים לו אעפ' שאין חלק אחד שזה על חבירו כלם חלף יכולין להעליתו עליו הרבה אעפ' שאינו שזה כל כך לאדם אחד אמרו בעיבינו הוא שזה כל כך ומיהו אם הוא פהק יכול לפחות מעילוי ולומר אני אתן כה כך וכך

מעט יותר ממוינה או אתם תקחו אותה בכך וכך והם לא ירצו בה ותשארו לו באותו הסכום ואין צד' למר שחס החלק הטוב אל שדהו ושמו הטוב כגד הרע שאין שומעין לו ליטול בלא גורל וכתב הרמבם זל אבל אם חלק הרע אל שדהו ואומ'תנו לי מחצי מדתה מצד הרע בלא שמו וטולו אתם חצי הטוב כדי שיהא חלקי שמוך לשלי הורו ה' הבאנו' ששומעין לו ואם יש להם ב' שדות לחלוק ואומ'ת האחד שיחלקו כל שדה ושדה והשני אומר שיחלקו שיהיה ככגד שדה, אם שתייהם שוות שאין אחת טובה כלם מחצת מחברתה שומעין לו וחולקין שדה ככגד שדה ואם אומר ה' האחד אבי רוצה שיחלקו כל שדה ושדה חולי יפיל חלקי ב' באמצע ויהיה שמוך יותר אינו טענה אבל אם אחת טובה מחברתה בשום צד כיון שהאחת קרובה לזהר ואחת קרו קרובה לכגד קטן או כל כיצא בזה שומעין לו וחולקין כל שדה ושדה וכן אם יש לאחד שדה אל אחד מהם ואומר ש שיחלקו כל אחת לשנים בטענה שאומר אם יחלקו שדה כ ככגד שדה חולי לא יפול לי חלקי אל' מיצד שלי לכן אבי רוצה לחלק כל שדה ושדה כדי שיגיע לי לפחות חצי חלקי הצל שדה שלי שומעין לו ואם חולקין שדה אחת ויש לה נח כהר במזרח ונגד מצבינה חולקים אותה בחלוקה לח' חלקים כדי שיגיע לכל אחד קרוב לזהר ולכגד כמו לחצי לחבירו בכור שבא לחלק עם אחיו צריך ליתן לו כל חלקו ביחד כבן אם יש להם שדה להלוי חולקין אותו לב' חלקים וצ' יכול הפשוט לעמוד בפיל הגורל בשלשה' ואם יעלה גור גורל' באמצע תקח אתה שני החלקים החיצוני' אל' האם האמצעי של הבכור ממה נפשך ויפילו גורל על שני החלקי החיצוניים חזיה יעלה לגורלו במה דברים אמורים בשבט' שיהא אל' אם יש בו מקום טוב מחכירו לא אמרינן שיהא כל חלקו במקום הטוב בשומ' ככגד המקום הרע כדי ש' שיטול חלקו ביחד אל' יטול חלקו בכל מקום ומקום בטוב וברע ואפילו אם כולה שיהא אם יש לו טענה לפשוט כגון ש' שיש להם ב' שדות האחת שני ידות על חבירתה והפשוט מצד' לגדולה יזל למר לחלק בו כדי שיפול לי חלקי קרוב לשדה שלי אעפ' שלא יטול הבכור כל חלקו ביחד ויבט שמוטל חלקו וחלק אחיו המת ובעבדי חביו אינן כבכור ליטול שני חלקים ביחד אל' על פי הגורל אל' אחר יצא לו שמה הגורל יטול וכתב א' ה'אש זל ונקטינן מהבא שנים שקנו שדה בשותפות אחד שליט ואחד שני ח חלקים בשחולקים כוטל שני שלישים ביחד כיון שקנאום באחת אל' ג' שקנו שדה בשותפות ושם קנה האחד חלק חבירו בשבאים לחלק אינו יכול לבדוק לחכירו שיתן לו ש' שני חלקים ביחד כיון ששני החלקים לא היו מתחילה ש' שלו אל' בא מכחו ומכא חכיו אקנה הימנו השליש

קעה לא היו באן כל האחים ואותו שלבטנו מה מכאם לחלק מקבץ ג' שבקייאם בשומ' וחולק בבניהם ואם הם מעות שאין גריבים, שומא אין צריך ג' אל' ב' לראיה בעלמא וכתב ה' ישעיה דווקא יט מוטל אל' מקרקעי אין יכול לחלק בלא דעת חבירו ואל' ה'אש זל וכתב שאין חלילה דין מרדכי וכו'.

במה ימים תבא ממנו וכזה הורו הגאונים וכתב אל' ח
הלאם אל ומתוך לשונו משמע שאם לא סייע אותו ולא ר
ראונו משתתף יכל לשלכו אפילו לזמן מרוב ולא מסתב
כלל דכיון דטעמא משום הטוב והישר אין לנו לישות כחו
כל כך וכיון שלא גילה לו ללוקח מיד כשידע בקיין שהוא
חפץ שיעשה עמו טובה ויכח לו השדה יש לנו לומר שלא
ישרה בעיניו או שאין לו מענות לקנותה וה' יהודה בר
ברעלוי כתב בשם גאון שאם שתן יום אחד פוב אינו יכ
יכול לשלכו ומסתברא בדברי רב האי דכיון דשדה שיענו
מיזל ואמנוני וזו דשביחי ליה ואיתנוי ומתבטא בדיכא
ולא תבעה בריכא לשלוקיה תו לא מצי לשלוקיה ומיהו דו
דוקא משעה שכתגלה המכר לגבי העיר והחזיק הלוקח ב
בקרקע אבל אם לקחה בצבעא ולא החזיק אית ליה לבר
מצרא רשותא לשלוקיה עד כאן כתב גאון שאם היו המ
המצרכים רבים ומכר אחד מהם זכותו ללוקח אפילו ב
טקנין יכולין האחרים לשלכו ולא אמרינן שהלוקח במקו
המצרן כיון שמכר לו זכותו ויהיה כאחד מן המצרכים ש
סקדם וקנה שזכה בו וכן כתב אל' הראש אל מכר כל כך
נכסיו לאחר אין המצרן משרה אחד מהם יכול לשלכו הלו
הלוקח כיון שקנה כל נכסיו ביחד וכתב אל' הראש אל א
אפילו אם המצרן גם כן רוצה לקנות כל נכסיו בכל מקו
שם לפי שאינו מצי אדם שיקנה כל נכסיו ביחד לפיכך
כשיודמן לו אין לו להודיע למצרן דשמה בתיך כך ימלך
הלוקח ולא תקנו הטוב והיש למצרן להפסיד למוכ' מכר
לבעלים הראשונים פי' לאותו שקנהה הוא ממנו תחילה
אין המצרן יכול לשלכו וכתב בעל העיטור אבל חכמה ו
לכן בעלים הראשונים המצרן מסלקו וכתב הר' יהודה ל
מיהו אם קדם מצרן וזכין אין בעלים הראשונים יכולי
לשלכו דהנה ליה כחו ב' מצרכים שקדם אחד מהם וכן כ
מצי כל היכא דאמרינן אין בו משום דיכא דבר מצרא כגו'
לשמה וליתמי ולשותפין הקונה מן הגוי אין המצרן יכול ל
לשלכו מצרה לגוי גוי לאו דיכא דבר מצרא הוא אבל מ
מזמתינן ליה למוכר עד שמקבל עליה כל אונס דאיתילי
ליה לבעל המצר מהגוי עד שיכחש עמו כעל המצר שלו
דין ישראל לכל דבר בכל מיני הרחקות כיוקין וכת' גאון
אם בא לבעל המצר היזק מכח שכונת הגוי בחיי המוכר
ומת חייב הבן לשלם בזה שירש מאביו אבל אם לא בא ח
הזק בחייו לא קנסו לבן אחריו לשלם מה שזיק הגוי יש
מהגזוכים שכתבו שאפילו אם אינו מוצא ישראל שרוצה
לקנותה וגם המצרן אין לו סמך לקנותה אפילו הכי אינו
רשאי למוכרו לגוי אפילו שהוא עמי ואין לו מה יאכל ית
יתברכ מן הערקה ואל יגרס היזק לחבירו ויש מחלקי
דיכא שאינו מוכרו לפרכסו אלא להרניח כגון לקנות א
אחר יותר טובה או יותר קרובה או אינו רשאי למוכר ל
לגוי אפילו אינו מוצא ישראל שירצה לקנותה אבל הרוצה
למוכרה בשביל פרנסתו ואינו מוצא ישראל שרוצה לקנות'
יכול למוכרה לגוי ויקבל עליו אונס שיכא מהגוי אבל אל'
הראש אל כתב והוא שיכול למוכרה לישראל באותה הד
הדמים שקפאה הגוי אבל אינו חייב למוכרה לישראל כפ

בפחות ואי חזינן שהגוי מכוון לקנות במצר ישראל כדי
להשחית כחלתו כגון בשכונת היהודים או שיש ערמה ב
דבר הכל לפי ראות הדיין המוכר שדה דע כרי לקנות
בדמים שדה יפה או שמכר מקום רחוק כדי לקנות מקו'
קרוב לית ביה משום דיכא דבר מצרא שמה ביכתיס שיו
שירדע למצרן וק' זה אחר אותו שדה שהוא רוצה לקנות ב
כתב הרמבם החליף חצר בחצר אין בו דין המצר ע' כ'
ובתשובה לגאון רחובן שמכר שדה השנויה למצר שמענו
לגוי והחליפה עמו בחרם ורצה שמעון המצרן לשלך לגוי
ורצה ליתן לראובן גם הוא בחרם שהיה לו ואמר רחובן א
אינו חפץ בחרם שלך שאינו טוב כמו של לוי והשיב שהדי'
עמו ויראה מדבריו שאם היה בחרם של לוי טוב כמו של
הלוקח שהיה מסלקו ואיפשר שגם הרמבם ז"ל היה מורה
בזה שהוא לא כתב אלא החליף חצר בחצר אבל בשדה וב
וכרם היה מורה המוכר כדי לפרוע מם המלך או לצור'
קבוצה או למזון האשה והבנות לית ביה משום דיכא דבר
מצרא ואפילו אחר שלח לצרכי הקבוצה או למזון האשה
והבנות או שהלח לחבירו לפרוע המם בשמוכר לפרוע
למלוה לית ביה משום דיכא דבר מצרא כתב הרמבם ז"ל
טעם הלוקח מפני המם וכיוצא בזה מכרה לי והמצרן א
אומר שקר אתה טוען כדי להפסיד זכותי : על המצרן ל
להביא ראיה ואם לא יביא ראיה נשבע הלוקח היסת שאי
הלוקח מסתלק אלא בראיה ברור לפיכך אם טען הלוקח
למצרן בולן אתה בשדה זו או ארים או שכיר או מ' ג' ג' ג'
צריך המצרן להביא ראיה שהוא מצרן שקרקע זו בחזקתו
וכל כיוצא בזה והלמה כתב לא מבעיה חס שניהם כו' גבי
טענת בריח שעל הלוקח להביא ראיה אלא אפילו אם המ
המצרן טוען שמה ולקח בריח על הלוקח להביא ראיה ד
דאדעא החזקת מצרן קיימת ואח' הראש אל כתב בדברי
הרמבם כתב הלמה היכא דסלקין מצרן ללוקח ואחר כך
כודע ששדה זו לא היתה של מצרן יד הלוקח על העליונה
רצה מחזיק במענותיו רצה מחזיר למצרן מענותיו וחזר
למקנתו וחייב לשלם לו כל הפירות שאכל ואם הגבול ש
סבא הקרקע עתה לידו רוצה לשלך הלוקח משום דיכא ד
דבר מצרא חזינא אי ידע דזכניה והוא יכול לשלוקי בע
בעידכא דשלוקיה בזלמא ולא שלוקיה תו לא יכל ליה לשלוקי
ואי לא ידע ביה מקמי הכי אע"ג דאיתידע ליה לבתר דס
דסקליה בזלמא ללוקח לא בטלה מצרכותיה בהכי עד כאן
המוכר לאשה או ליתומים קטנים אין בו משום דיכא ד
דבר מצרא לפי שאין דרך החסה לחזר ולקנות וכן הית
היתומים אינם יכולים לחזר ושוב וישר הוא למוכר להם
כתב הרמבם מכר לטומטום ואחד רוג' כנס המצרן יכל
לשלכו לג' שהוא שפק אשה קטן שהוא מצרן ורואין בית
דין שזכות הוא לו יסלקו את הלוקח או יטלו לו חלק ע'
עם שאר המצרכים המוכר לשותפו המשותף עמו בשדו'
אחרות ואפילו אינו שותף עמו בשום קרקע אלא במשא
ומתן ובשחורה אין בו משום דיכא דבר מצרא שכני העי'
ושכני שדה שכני העיר קודמין שכן ותלמיד חכם או ק
קרוב ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם שכן וקרוב שכן
לח

שליח למכור שדהו אעפ"י שהשליח בעצמו מצדן אינו רשאי
לקנות בדאמרינן גבי חפצי טרופס שמוכר לאחרים ואינו
מוכר לעצמו ובשמוכר לאחרים כתב הרמבם ז"ל שאינו י
יכול לשלוק הלוקח שהרי הוא מוכר ואין לך מחילה גדולה
מזו וגאון כתב דלא אשכחן ראייה לכוונתה מצדנותיה ב
בהכי ומיהו אית למיחש ליה דלמא אישאל גבי לוקח כי ה
היכי דכי מסלק ליה איהו דלמטי ליה בדמים מועטין וא
ואע"ב דקנו מיניה שליחותיה דמוכר קא עשיד וכי קנו מ
מיניה לא לשלקו כפשיה קנו מיניה חלל לשלקו למוכר ק
קנו מיניה מת הלוקח קודם ששילקו המצרין כתב גאון ש
סאין המצרין יכול לשלק ליורש והוסיף הרמבם ז"ל לומר ה
הוא הדין אם נתנו לאחר קודם ששילקו סאין המצרין יכול
לשלק למקבל היכא דליכא למיחש לרמאותיה אבל ודאי א
אי זכניה לאחרים לא מכשיח היכא דזכנה לוקח ראשון
לאחריו דמצי מסלק ליה חלל אפי' דזכנה לוקח שני ממ
מוקבל מתנה או ונהיורש המצרין מסלקו ואפי' היכא דק
דקנו מיניה דבר מצדן ללוקח ראשון יכול לשלק ללוקח
שני עד כאן ואיכא מבין למה אין המצרין מסלק ליורש של
לוקח או למקבל מתנה ממנו שהרי אין הלוקח יכול להור
או ליתן חלל מה שיש לו בה בעל חוב שטורף בחובו המ
המצרין מסלקו לא שכח שמוהו לו בית דין בחובו לא שכח
אם הגביהו ליה מרעיתו כמה דברים אמורים סאין הלוא
חפץ בה אבל אם הלוא חפץ בה חוזרת לו כדקיימא לן ש
שומא הדרח לעולם כתב הרמבם ז"ל בעל חוב של המוכר
שטורף מהמצרין המצרין חוזר ונוטל מן הלוקח והלוקח חו
חוזר ונוטל מהמוכר והרמבם ז"ל כתב שאין המצרין חוזר
על הלוקח שאין עשיית הטוב והישר בממונו של זה אעפ"י
שהמוכר קבל עליו אחריות ללוקח פעמים לא ימצא למ
למוכר ממה לשלם ויהיה ללוקח הילכך אין אחריותו חלל
על המוכר שהלוקח אינו חלל בשליח עד כאן כתב הרמבם
ז"ל המצרין לא יביל לאונותיו לאיכיש אחריכא בדוכתיה לם
לשליק ללוקח כדיכא דבר מצדן חלל היכא דחקי ליה ב
בארעא קדמיא דקא תבע מחמתיה ואי לא לא מצי לא
לאורודי ומיהו הכי מילי לאפוקי מיניה דלוקח הוא דלא
מפיקין אבל למיהוי בדוכתיה דבר מצדן לאונותיו וזו ל
ללוקח בזמניה דלא מפקע מצדנותיה דבר מצדן אפי'
שדריכהו על ידי שליח שעשאו בעדים בדוכתיה קאי די
דיכא דבר מצדן תקנת חכמים הוא משום ועשיית הטוב
והישר הואיל שהוא רוצה למכור טוב וישר הוא שיקנה ה
הישר יותר מאדם אחר הרחוק לפיכך אם יש שום הפס'
למוכר לא תקנו שלא תקנו למצרין דבר שהוא הפסד מוכ'
בגון אם הביא המצרין והלוקח כל אחד מעותיו בין אם
היו מעותיו של לוקח טובים במשקל או היו חריפין יותר
לצאת בהוצאה בטל זכות המצרין וכן אם היו מעותיו של
לוקח מותרין ושל מצרין צרורין ואז' שכך ניתנו לו ואינו
רשאי לפותחן עד שיכאו בעליהם ויעמדו על המכין וכן
כל כיוצא בזה וכתב הרמבם הוא הדין מאי אם הקדים ה
הלוקח זכין בזוי טבו לא מצי לשלקי ליה חלל בטובי וא
אינו נראה כן מדברי הרמבם שכתב החליף השדה בב

בבבחה או במטלטלין רואין דמי אותה הבבחה או דמי ה
המטלטלין ונותן לו בן המיצר ומסלקו ואין יכול לומר תן
לי כמו שלקחתני בו שהערמה היא זו ואיכה מועלת לו כ
כלום וסיים אה' הראש ז"ל וכן כל כיוצא בזה שידחה לדין
שהוא ערמה אינו מבטל כח המצרין אמר המצרין אטרח ו
ואביא המעות לא כטריכין ליה ואבד זכותו אמר איזיל וא
ואייתי זוזי אי איכיש אמיר הוא כטריכין ליה ואי לא לא נט
כטריכין ליה וכתב הרמבם דוקא דאתא בר מצר למיזכן או
לשלק ללוקח לבתר דידע בזכניה ובדמי זכני אי מצי
בתר דידע דבעי מוכר לזכני חד מנייהו בהני דמי אבל
אי מקמי דאתו לבי דיכא או לגבי מוכר לא הוה ידע בהני
זכני אי מצי ידע בהני זכני ולא הוה ידע בסכום דמיה
כי אמר איזיל ואייתי זוזי אע"ב דלא אמיר כטריכין ליה ו
דוקא שיעור דאיזיל ואייתי מבו ביתיה חלל טפי לא נט
כטריכין ליה עד כאן קפאה הלוקח לבנות בה בית ומצרין
רוצה אותה לזריעה אינו יכול לשלקו לפי שיש יותר יש
העולם בבגידא דבתי' מבזריעה כתב אה' ז"ל אם המצרין
רוצה לכוונה שיכול לשלקו שחש' טפי מבתיס היה דבר
מפסיק בין שדה הנמכרת ובין המצרין כגון סלעאון וקפא
או רכב דקלים וכיוצא בזה אם יכול להכניס אשילו תלם או
אחד בתוך דבר המפסיק לערב סתי השדות יכול לשלקו
ואם לאו אינו יכול לשלקו קפה הלוקח מעט קרקע באצט
שדה המוכר ואחר מוכר לו שאר הקרקע שכבר אותה ש
שבזמנא רואים אם איתו המעט שקנה תחילה הוא דבר
הראוי למכר בפני עצמו כגון שהוא עירית או זיבורית
לגבי זו שקנה באחרונה יש לו דין כשאר מצרין אחר כך כ
כשקנה מותר השדה של המוכר ואם לאו שהוא כמו שאר
חשדה אז ודאי כיון להערים ואין לו דין מצרין ופי' רב האי
שאף אותה מעט שקנה באמצע אינו קנוי לו וישאר ביד ה
המוכר וכן פי' רש"י ואה' הראש ז"ל כתב שהמוכר של חומה
המעט קיים חלל שאין לו דין מצרין במותר השדה בקנה
אחר כך ואפילו לא ערערו המצרכים מיד ועומד איתו
המעט ביד הלוקח ואחר כך קנה המותר מהמוכר יכול
המצרכים לערער בא הלוקח למצרין ואמר לו פלגני שאל
המיצר שלך רוצה למכור לי שדהו האקנה אותה ממנו
והשיב לו לך וקח לך לא אבד בזה זכותו חלל אם בן לקח
ממנו בקנין וכתב הרמבם אם אמר בפני עדים הוה עלו
עדים טכסתלקתי אין צריך יותר שרונה לומר כסתלקתי
בדין בקנין ופי' ג' הוא דוקא דלא אימליך ביה מוכר חל
אימליך ביה מוכר לזכני ליה בהני דמי ואמר ליה זיל
זכין לעלמא דלא בעינן ליה לא צריך למיקבא מיניה עד
כאן כתב הרמבם ז"ל כמה דברים אמורים שצריך קנין ב
כשמחל לו קודם שקנה אבל אם מחל לו זכיתו אחר שלקח
כגון סכא המצרין ושייך אותו או שברו ממנו או שדחה
אותו בונה וסותר כל שהוא ומסתמש בו ולא מייחה ולא
ערער הרי זה מוחל וסוב לא יכול לשלקו היה בן המיצר
במדינת אחרת או חולה או קטן ואחר זמן הברית החולה
או הגדיל הקטן ובא למדינה אינו יכול לשלקו שחל אי ח
אתה אומר בן אין אדם קונה קרקע שיאמר הלוקח לא

בגדיי מממון עצמי ותופרין אותן ומוכרין ולוקחי השתי
והעלף במעוהיו ואורגין ומוכרין וכשתתפו בממון של
סלוקחין בו הרי חילו שותפין וכל מה שירויחו בשכר מל
מלאכתן ומשאן ומתכן הרי חילו לאמצע והלאה השיג ע
עליו וכתב ורבותי הורו שאדם יכול להקנות עצמו בקני'
כדין העבד וכפסם שמינו יקדשו ידי לעושיהן והלמכן
כתב בדברי הרמבם שכתב שנים שהתנו ביניהם כל מה
שנריוח יהיה לאמצע לא הוי תנאי ואין שום צד במה שי
שיתקיים התנאי בין אם התנו על מה שירויחו באומנות
סיהיה לאמצע בין אם התנו על מה שירויחו במשא ומתן
יכולין לחזור בהם ומתשובת אה' הראש ז"ל יראה בדברי
ה' אברהם ב"ר דוד ששאלוהו ראובן ושמעון ולוי שהיו ב
בבל דבר שותפין בין במלאכת ידם בין במשא ומתן ומל
ומלאכת שלשתן רצענות ואחר זמן השכימו סיהיו שותפי'
בכל דבר חוץ ממלאכת ידם וכונתם כרי' שירויח כל אח'
פרנסתו ממלאכת ידם לאחר זמן ועודם בשותפו' השכי'
נתן גוי אחד עורות לראובן לעבד' וכל זמן שעסק בעיבו'
העורות לא עסק ברצענות יעתה מבקשין חביריו חלקם
במה שהריוח בעורות ואומרין כי לא הוציאו מכלל השות
השותפות כי אם מלאכת הרצענות והשיב ראובן הלא לא
היה כונתו כלל שירויח כל אחד במלאכתו כדי פרנסתו
מה לי במלאכת העבדות מה לי במלאכת הרצענות תש
תשובה הדין עם ראובן כיון שהוציאו מלאכת ידם בבתם
העבד גם הוא בכלל מלאכ' ידם דז' אית' שהיה בדעת'
על מלאכת הרצענות לבד היה להם לפרש לפי שדרך הא
האדם להשתדל בכל מלאכת אומנות שהוא יודע לפיכך
היה להן לפרש דמלאכת ידם דוקא רצענות ומדל' פירשו
הפסידו ועוד דאם כן לקתה מדת הדין שהם יעשו לעצמ'
והוא יטרח ויתן להם וימות ברעב אפילו אם היתה מלא
מלאכת העבד בכלל השיתוף לכל הפחו' יקח מן העיבו'
לעצמו כפי מה שהיה יכול להריוח ברצענות ואם יש מו
יותר יהיה בשיתוף אלא חין הדין כך אלא כל מלאכת ה
העבד לעצמו שמו הדבר שנשתתפו בו וחייבו' שזה כ
כזה יש בו דין אונאה ערבו השיתוף בלא שומא ומכרוהו
ונשאו ונתנו בדמי' מחשבין השיתוף כמה היה שוה בשע'
נשתתפו ורואין כמה הוא השכר או ההפס' שנים שנשת
נשתתפו יחד וכתן זה מנה וזה מאתים השכר לאמצע ו
לא לפי המעות וכן ההפסד אם הפסידו הוא לאמצע וכ
וכתב הרמבם הכי מיני בגוף הממון שנשתתפו אבל להשת
להשתעבד לשלם מכיתו ההפסד לא כגון אם נשתתפו זה
מנה וזה מאתים וכפסד הכל לא אמרינן שישלם בעל המ
המנה לבעל המאתים חמשים מכיתו פי' רח ורב חלפ' הא
דאמרינן השכר לאמצע דוקא כשלקחו שור לחרישה או א
אפילו לטביחה ומכרוהו חי אבל אי טבחוהו שראוי ליחל'
לחביריו או שלקחו פירות או סחורה כיון שראוי ליחלק
חולקי' לפי המעות ורי' פי' שאפילו לקחו פירות או סחור'
השכר וההפסד לאמצע ולזה הסכים אה' הראש ז"ל וכתב
הרמבם הא דאמרינן השכר לאמצע דוקא שלא קבעו זמן
למקחו אי כפי קבעו זמן ועלה בו ריוח קודם שהגיע ז

זמן חלוקתו אבל אם עלה בו ריוח אחר שהגיע זמן חלוקתו
שקבעו כוללן לפי המעות ואפילו אם כזמן ומכרוהו
לאותו עסק ביותר שנתקיים אחר זמן הלוקה כל אחד כ
כולל לפי מעותיו עד כאן לקח אחד פירות במעותיו ו
וכשתתפו ועירבום חולקים לפי המעות ואפילו אם נשת
נשתתפו במעות אם לא הרויחו אלא שנשתנה המטבע
להם מרע לטוב או מחדש לישן חולקין לפי המעות ופיר'
הרמבם כגון שחוקר המטבע או הוזל או הטילו לביה ז'
זוין פולין והכסירן המלכות או שהטילו היוצאין וכפסלו
דאפילו לא נשתתפו אלא היה לכל אחד מעותיו בביטוי ה
היה עולה לו זה הריוח או ההפסד הילכך אפילו פרטיניהו
להכי זוין שתמא מקמי חלוקה וחלפניהו במעות או בשכ
בסלעים לא פלגי אלא לפי המעות דהא רוחא מקמי דפ
דפרטיניהו סליק בהו אבל אי זכבי עיסקא בזוין חדתא ו
וזכניהו בזוין חדתא וז' השכר וההפסד לאמצע דהכי ז'
זוין אחריכי כינהו והא ריוחא ופחתא ונחמות שותפותא ד
רידהו קא אתי אכ' ר' פי' שהטילו זוין חדתי לבים ונשאו
ונתנו בהם עד שנעשו שנים אעפ' שעל ידי עיסקא הרוי
הרויחו כיון שלא הרויחו אלא שכום המטבע וחין להם
אלא שכום הראשון חולקין לפי המעות וכן פי' רי' ומכתבו'
כפי הרמבם ז"ל וכתב עוד הרמבם מסתברא היכא שהטילו
לבית ונגבהו או אבדו כיון דלא חשתכא גופא דממונא ח
חולקין לפי המעות וכל זה לא חיידי אלא בכשתתפו סתם
אבל אם התנ' הכל לפי התנאי בין בריוח בין בהפסד הש
השותפין סומרי שכר הן שאם נגבה או נאבד מהשותפות
ברשות אחד מהן חייב באחריותו כמה דברים חמורים
בזמן שכל אחד ואחד מתעסק בשותפות זמן ידוע וכנגב
לו בזמן שמתעסק בו אבל אם התחילו להתעסק ביחד ח
אפילו אם אחד כך מתעסק בו כל אחד לבדו פטורין דשם
דשמירה בבעלים הוא ואם מתחילה נתעסק בו כל אחד
לבדו ואחר כך נתעסקו בו שניהם ביחד וכנגב הראשון
חייב שלא היה השכי' עמו במלאכתו כשהתחילה שמירתו
והשכי' פטור שהראשון היה עמו במלאכתו כשהתחילה ש
שמירתו אחין שהן שותפין יכולין כל אחד למחות בחבירו
שלא יקנה דבר לעצמו מהשותפות אם לא יגבה אותו מח
מחלקו ואם לא מוחו וקנו לעצמן כשכחו לחלק שמין הב
הבגדים שעליהם כפי מה שהם שוים בשעת חלוקה חבג
אם כלו לגמרי או אבדו חין מחשבין אותן להם ואם קנו
בגדים לכסיהם ולבניהם ולבנותיהם חין שמין אותם כ
במה דברים אמורים בבגדי חול אבל בבגדי שבת שמין כ
לזה אבל בגדול שבאחין אף בגדול שקנה לעצמו חין שמין
לו אבל לכתחילה יכולין למחות בו שלא יקנה ומשתכר
דהוא הדין כמי בשאר שותפין וכן כתב הרמבם ז"ל חחין
או שאר שותפין שמתעסקין ביחד הרי הם בשאר שותפי'
לכל דבר כתב הרמבם המשתתף עם חבירו סתם נח' יש
ישנה ממכרה המדינה באותה סחורה ולא ילך למקום ח
אחר ולא ישתתף עם אחרים ולא יפקיד ביד אחרים ולא
ימכור בהקפה אלא דבר שדרכו לימכר תדיר בהקפה ח

קודם ופי' רמי' לא כריכ' דבר מצד איירי אלא דרך מו
מוסר לוי ימכור תחילה ואינן מצרכים לא זה ולא זה אב'
אחר מחילו שבא לקנות וגם המצרן רוצה לקנות המצרן
קודם ואפילו שקנה כבר המצרן מסלקו וכן כתב הרמבם
ולכתב עוד שאם קדם אחד מהם לחבירו וזה ואין הא
האחר הראוי לקדם לו מסלקו הואיל שאין אחד מהם מצ
מצרן ור' פי' ששניהם מצרכים בגון שהשדה סמוכה לעי'
ואחר יש לו שדה בעיר סמוכה לה וחסני שדה מצד אחד
וכן סבן ותלמיד חכם או שכן וקרוי או קרוי ותלמיד ח
חכם ומיירי בשניהם מצרכים ובאין לקנות קרקע שיש בו
בבין והקרקע של אחד וחבין של אחד חס בעל הבבין י
לכח בקרקע להיות בבנינו בו עד עולם שאף חס יפול י
יחזור ויבכנו אז כל אחד ואחד הוא מצרן של חבירו לפ
לפיכך אי זה מהם שצבר חלקו לאחר חבירו מסלק הלוק'
ומראה שאפילו חס יבא המצרן שאצל זה הקרקע לקנות ח
אחר מאלו מסלקו דחסיב כמו שנתק שקודם למצרן אכל
חס אין לו כח בקרקע להיות בבנינו בו אלא עד זמן ידוע
או חס כפל שלא יוכל לחזור ולבנותו אז חס מכר בעל ה
הקרקע וזה הלוקח ואין בעל הבבין יכול לסלקו מכר בעל
הבבין בעל הקרקע מסלק ללוקח וכן הדין במי שיש לו אי
חלמות בשדה חבירו חס יס לו חלק בגוף הקרקע שאם
יבס: שיכול לטע אחרים במקומן אז כל אחד מצרן לחב
לחבירו ואם כשיבאו לא יכול לטע אחרים במקומן אז
בעל הקרקע מצבב וכן הדין במי חס מצד קרקע הש
השמוכה לזה הקרקע שהקרקע לאחר והבבין ל סכ' שכ
סכ' בעל הקרקע הוא קודם לקנותי מכיל הבבין אלא חס כן
סי' לבעל חבין כח בגוף הקרקע הדפריש בתים כתב
ר' שזין להן דיכא דבר מצד והלמה חילק שזס יס מקו'
ליכנס מזה לזה בעבין שחשובין כאחד לעבין עירוב לער'
אחת אית בהו דיכא דבר מצד ואי לא לית בהו דיכא ד
דבר מצד ואח' ה'אש' ולכתב על דברי ר' דבריו כבוכ'
אלא שלא כהגו כך וכן כתב הר' יהודה בר' ג' שכתב ש
דאין דיכא דמצדו אלא בקרקעות אכל לא כמטלטלין וכל
קרקעות שבעולם יש להן דין מצרכות בגון בית המרחץ
ובית הכס ושוככות ומגרלות וסודות וכדומ' ובית הסלח'
וכירות שיחין ומעורות והדומה להם והמחומר לקרקע כ
כלא דמילתא כל דבר שיש בו חזקה יש בו מצרמות חוץ
מהעבדים שיש להן חזקה ואין להן מצרכות ובמקומות ש
טבבית הכסות כתב הר' אברהם בר' דוד מ'ח הדין יש ב
בהן מצרכות שהן בקרקע אעפ' שאין מתקבל על הדעת א
אכל זה אנו רואין שאם היתה האצטבא רחוקה שרבו יוש
יושביה ואחר מבני האצטבא רוצה למכור מקומו שצריך
למכרו לבני האצטבא הנותן מתנה לחבירו אין בעל המ
המיצר יכול לסלקו ואם כתב לו אחריות יכול לסלקו שו
שודאי מ'ח הוא וכתב לו לשון מתנה להערים ולהפקיע ז
זכות המצרן וישומו בית דין כמה שזה וכך יתן לו בה וא
ואם מודה שביין להערים אלא שקנאו בכך וכך כסבב כ
בנקיטת חפץ ונוטל וה'מכס' כתב ויראה שצריך לטעון
דמים שהן רחוקין או יותר מעט אכל חס אומר על שזה מ

מכס' שקנאו בחאיתים אינו באמן ואם פירש בעצור המתכ
שקבל אחריות בכך וכך ואינו מודה שלקחה אלא אומר
מתנה היא צריך המצרן ליתן למקבל כל מה ששפורט ב
באחריות אפילו הוא מאתים והוא אינו שוה אלא מנה ה
היתה שדה שאלל המצרן השקר וכא' אחר והחזיק בה חס
ימצא כמותה במקום אחר של הסקר להחזיק בה יכול הא
המצרן לסלקו ואם לאו אינו יכול לסלקו מי שמשכן שדהו
ואחר כך בא המלגה לקנותו אין המצרן יכול לסלקו ולא
עוד אלא אפילו קדם המצרן וקנאו כתב א' ה'אש' ול ס
סחמלגה מסלקו וכתב הרמב' ול דוקא שקנאה ב'ח סת'
אכל בגו שתא איצדומי קא מערים ומי' חס אירע למוכ'
מקרה שצריך למוכרה ומוכח מילתא דלא קא מערים א
אפילו בגו שתא לית ביה דיכא דבר מצד וכתב ח'א' ול
חס בתחילת המשכונא בא המצרן לערער ולומר חס א
חלגה לך כי שמת כונתו להערים למוכ' למלגה יש אומרי'
שהדין עמו ויש אומרים דמ' ל' האיד' כיחא לו ללנות ממונ
כי ירויח לו הזמן ולא יגוש אותו וכן כראה אמנם דבר זה
תלוי בראיית הדייכין חס יראה לדיין שיש בו ערמה בגון
פלא במשך זמן המכר אחר זמן ההלגה או שאין רגיל' לל
לנות לו וכל כיוצא בזה דוחין את המלגה עד כאן ואם פ
סדה השמוכה למשכונא כמכרת כר' לי דלגה מעבב על המ
המלגה ואין המלגה מעבב על הלגה אכל חס אין הלגה חפ'
לקנותה ודאי לא גרע כח המלגה בה מכח שאר המצרכים
וחס קדם וקנה וזה וכן כתב הר' יהודה בר' ג' שכתב
כתב הרמבם שאין בו דיכא דבר מצד וא' ה'אש' ול כת'
בתשובה שיש בו דיכא דבר מצד דשכירו' ליומיה ממכר
הוא ומטעם זה יש בו אונאה והוא חדין לעבין מצרכות

קע סייד' ביה הטוב והישר כחו גבי מ'ח
השותפין שבאין להשתתף אין השיתוף
בגמר בדיבור לומר שאם אומר בואו ובשתתף יחד בכך
וכך שלא יוכלו לחזור בהם ואינן מתקיים חלל בקבין וכ
ובין שצריך קבין כל דבר ודבר לפי קנינו מתקיים שית
שיתופי לפיכך המטבב שאינו נקבי בקבין אין השיתוף מ
מתקיים בו בקבין שאפילו חס קנו מיד שניהם שיביא כל
אחד מעותיו וישתתבו בהם וכתבו שטר על זה והעידו
עדים אינו מועיל וכתב הרמבם שצריך שיביא כל אחד
מעותיו ויטליהו אותם לכיס אחד ויגביהו שניהם את ה
תכיס וכראה דהוא הדין חס כל אחד משך מעותיו של ח
חבירו דמהבי ואפילו לא עשו לא זה ולא זה אלא כשתתבו
והתחילו לישא וליתן בעצק השיתוף לקנות או למכור כר'
דמהבי וכתב הרמבם ול כשתתפי כשאר מטלטלי כיון ש
שקנו מידו שזה יביא חביתו של יין וזה כרו של דגש כשת
כשתתפו בהן ונעשו שותפין בהן וכן חס עירבו פירותיהן
או ששכרו מקום בשותפות והכין זה חביתו וזה כרו שג
שכשתתפו בהן הרי אלו שותפין האומכין שכשתתפו לא
לאומכותם אעפ' שקנו מיד' אינן שותפין כיצד שכי חייט'
או שכי אורגין שהתנו ביניהם שכל מה שיקח זה וזה במ
במלאכתו יהיה ביניהם כשותף אין זה שותפות כלל שאין א
אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אכל חס היו לקחין בג

בתחיי' השותף מת' טענותיו אבל בתחיי' מת' טענותיו
בג' שחור' או שאומ' אין לי ראי' לא הפסי' שותפו בהודאתו
ואם יש לראי' יביא וגם לחיי' שאינו יכול לשנ' בטענו' ממנה
משוען הראשון לפיכך חסדין ליה כאילו ירד כבר דין
ונות כי עליו פס' דין ויורדי' לכבסיו ואינו יכול לרחו' ולמ'
סימנינו לו עד שירד לדין וגם אינו יכול לומר אם הייתי
שם הייתי בודק בעדים יותר עד שיהיו מוכחשים אבל אם
אם יכול לשנות שומעין לו אעפ' שהיה בעיר ויש אומרים
היבא שלא היה בעיר שיכול לתובעו שיכול להחריס עליו
סלא ירע שירד שותפו עמו לדין כתב הרמבם ז"ל דכי א
אח' חר מתירי שותפי לריבא בהדי חד מצי אידך למימר
לא אדון עמך אלא על חלקך סהרי כפי'כא שותף אצטרך
לדין עמו ובת' אף ה'אש ז"ל וליתא דמאי איכפת לי' שידון
על הכל אם יזכה בדין עמו הרי כפטר מחלקו ועוד דמצי
אמר ליה האי אם ארד עמך לדין על החצי ואזכה בדין א
אצטרך לחלק אותי עם שותפי ומשום דאמר לי מאן פלגל
לך הילכך כיון שאין יכול לזכות בחלקו אם לא ירד עמו ל
לדין על הכל צריך להשיב לו ואמלא שאין לי להכרי' הייתי
אומר שמתגרר כדברי הרמבם ז"ל שאם ירד עמו לדין
על הכל ויזכה לא יזכה לא בחצי שותף השמי יתבענו לרי'
כפי'כא ואם יתחייב יתחייב בכל אם כן לקתה מדת הדין
וכי בשביל שאינו יכול לזכות בחלקו אם לא ירד עמו על
הכל כהוף לזה שידון עמו על הכל כדבר שיכול להפסיד ו
לא להרויח כתב הרמבם ז"ל דהוא הדין שני שותפי בקרקע
שתבע אחד לאחר מהם אותו קרקע מפני חוב שיש לו על
המוכר שמכרה להם או שיש לו עדי' שגזלה ממנו והורידו
לתובע בתוכה לא מצי שותפא מסתמא למיסתר דיבא אלא
אי אייתי ראיה סותר ואי לא לא סותר דהא שותף דקם ב
דינא בהדיה שליחותיה קא עבד ודווקא בממונא לא מ
מחסר גכייבא מהך שותפא דלא אתא בגין קרקע או ב
המה או עבד דהוה קאי ברשותיה דהאי דאתי לבי דיבא
אכל מידי דמחסר גכייבא לא גכייבא מיני' עד דקאי תובע
צהדיה לבי דיבא אחד מהשותפין שטא לחלק בלא דעת
חבירו חולק בפני שלשה ואפילו הן הדינות ובלבד שיהיו
צקיאם ורגלין בשומא ואם חלק בפחות משלשה לא עשה
ולא כלום במה דברים אמורים שחלקו פירות או שאר כל
מטלטלים שצריך שומא אבל אם יש להם מעות כחלקין ד
דמו ויכול ליקח מהם חלקו ואפילו בלא בית דין ויתן חלק
חבירו ביד בית דין והוא סיהיו כל המעות מטבע אחד ו
ופוין אבל אי קצתם חדשים וקצתם ישנים לא ואין צריך
לומר אם מקצתם רעים ומקצתן יפים שאז הם כפירות
ואין חולקים אלא בבית דין וכתב הר' ישעיה דווקא פה
שהשלימו שותפותן אבל אם שמו מעות בשותפו' להתעסק
בהן לזמן אין אחד מהם יכול לחלק וליטול זוזיו ולומר כל
מה שאסתבר בהם יהיה שלי עד שיודיע לחבירו או לשלשה
שהן בית דין ע' כ' ומסמע מדבריו שכל אחד יכול לבזק ח
חבירו לחלק אפילו בתוך זמן השותפות ואין זה כדברי הר
רמבם שכתב שכל אחד יכול לעכב מחלקו תוך הזמן ו
כן כתב הרמבם שאין אחד מהם יכול לחלק תוך הזמן

ואם חילק בלא דעת חבירו והרויח או הפסיד הכל לאמנע
כאילו לא חלקו ויש אומרים שכל ההפסד שלו מחבירו לא
יעכב על חלקו והוא בעצמו אינו יכול לערער ולבטל
חלוקה שחלק הוא ולא נחירא לי שלא חלק אלא על דעת ש
שהיה סבור שחלוקה היתה כדין וכיון שלא היתה כדין
יכול לבטלה כתב הרמבם מת אחד מהשותפין או אחד מן
המתעסקים שמתבטל השותפות או העסק א' ע' פ' שהתנו
לזמן קבוע שכתב יצא המזמן ליד היורשין וכזה הורו ה
הגאונים וכן כתב אף ה'אש ז"ל סאלה לא ה'אש ז"ל ר
ראובן ושמעון היו שותפין ומתעסקים והלך ראובן ונשחר
שמעון מתעסק וקנה בגדים משחר בגי ומכרה ליהודי
והיהודי יצא במעות לסוחר ליתנם לזמן פלוגי והוצרך ש
שמעון לעשות שטר עליו לסוחר שאם לא יתנם לו היהודי
לזמן פלוגי שיפרע לו הוא אחר כך חלקו ראובן ושמעון ש
שותפות שביניהם וכקם שמעון מראובן שיעשה לו שטר
על עצמו שאם לא יפרע היהודי הקונה לסוחר ויצטרך ה
הוא לפורעו שיפרע לו חלקו מכל מה שיפרע הוא לגי ו
מכל שוחד והוצאה שיצטרך להשחיד או להוציא על זה ו
וראובן אומר שאין לו לעשות שטר על עצמו אלא כפי'כא
הפסד על שמעון בעבין זה אז יתבע לו לדין ויעש מה שי
שיצה עליו הדיין יראה אחר ששמעון הוצרך לכתוב ש
שטר בעסק השותפות ובתועלת שביניהם ואילו היה ראובן
עמו היה צריך לעשות גם הוא שטר עליו ועכסיו שלא ה
היה שם הוצרך שמעון לעשות לו שטר עליו חייב ראובן ל
לעשות שטר עליו לשמעון שאם יכרר שמעון בעדים שלא
פרע היהודי לגי ויצטרך שמעון לפרוע לגי שיפרע רא
ראובן חלקו מכל מה שיוציא על עסק זה בהוצאות ובשו
ובשומד ובשאר דברים כל מה שיכרר שמעון בעדים שי
שיפרע ראובן חלקו עוד אירע בעוד שהיו שותפין שקנה
שמעון סחורה מנגים וכסא ונתן עמהם וטעו בחשבון וכ
ונתן הטעות לשותפין ועתה אומר שירא שמה יזכרו טע
טעותם וכקם שיעשה לו שטר עליו גם כזה שאם יצטרך
להחזיר שיפרע בו חלקו ועוד תובעו כשהיה מתעסק ה
היה לו משכונות של אחרים ומכרם וירא שיבא לו מזה ה
הפסד שיעשה לו שטר גם כזה שיפרע לו מההפסד שיבא
לו מזה וראובן אומר כפי'כא לך הפסד אז אפרע לך כאילו
התביעות יראה שאינו חייב לעשות לו שטר עליו חלא ר
ראובן יודה בפני עדים שהמעות ששכומם כך וכך סח
שהטעה בהם שמעון לגי שהכסים אותם מעות לשותפות
והעדים יכתבו הודאת ראובן ויחתמו עליה ויתנוה ליד
שמעון ותהיה בידו לזכות ולרחיה שאם יוצא הגוי המעו'
משמעון שיובל שמעון לתבוע מראובן שיפרע לו חלקו ו
וכן במשכונות שמכר יודה ראובן בפני עדים כל הדברי'
ויכתבו הודאתו ויתנוה לשמעון עוד אירע כשהיו שותפי'
שאחיו של שמעון היו לו מעות אמר לו שמעון השתדל ע
עמנו ותקח מהריוח כדרי מע תיך וראובן ידע בזה ש
שאחיו שמעון היה לו מעות בשותפות עמהם ועתה אומר
ראובן כיון שלא הודעתני בזה אין לי ליתן לו חלק כריוח
אם אתה כתפת עמו תן לו מחלקך ושמעון אומר

ואם הם כן חתנו תחילה או שיעשה מדעת חבירו עבר וע
ועשה שלא מדעת חבירו ואחר כך הודיעו ואמ' לו עשיתי
כך וכך והסכים למעשיו הרי זה פטור ואין הדברי האלו
צריכין קצין אלא בדברים בלבד ואם שיבה מכל אילו הד
הדברים שהלך למקום שלא היה לו לילך או שמכר בהקפ'
או נשא ונתן בסחורה שאין דרך לשחור בה כל פחת שי
שיבא מחמת זה הפחת חייב לשלם לבדו ואם יהיה בו רי
ריוח יהיה לאמצע כגון שנתן לו מעות לקנות חטים והלך
וקנה שעורים וכן אם הלך ונשתתף עם אחד בממון הש
השותפות אם הפסיד הפסיד לעצמו ואם הרויח השכר
לאמצע ואם התנו הכל לפי תנאם שאלה לאח' הראש וז' ר
ראובן ושמעון נשתתפו על תנאי שיתעסק שמעון בממון
במה שיראה לו ביומי הסחורות ושאר עסקים מלבד ש
שלא ילנה בריבית לגב'ים ובשיטלם השותפות וירצו לחלק
שיתחייב שמעון להביא כל מה שיהיה לו ממון השותפות
במעו' ובסחורה וזולתם משאר דברים מלבד שטרי חו
חובות לאומות העולם ויקח כל אחד חלקו ועתה עבר ז'
זמן השותפות ושמעון רוצה לחליק והביא מקצת הקרן ב
במעו' והמוותר בבגדים וחובות על יהודים וגו'ם בלא
ריבית ואומר שזה ממון שמוכר בהקפה וראובן אינו רו
רוצה לקבלם כי אומר שלא הרשהו למכור בהקפה הדין
עם שמעון כי היה לו רשות להתעסק בכל מיני סחורה ח
חוץ משטרי חובות לגב'ים ומה שאומ' ראובן שלא הרשהו
למכור בהקפה תנאי זה אינו רואה לו הוכחה מתוך הש
השטר אלא שהרשהו להתעסק בכל מיני סחורה בדרך ה
הסוחרים ואם מכנה למכור בהקפה אז לא פגע שמעון ח
אבל אם אין מכהג למכור בהקפה אז פגע שמעון ולא יט
יטול ראובן חלקו אלא בממון המזומן במעו' ובסחורה ב
בין קרן ובין ריוח אבל אם מכהג הסוחרים למכ' בהקפה
אז יחלק גם ההקפות כפי תנאם ואם ירצה ראובן יכול
להפסיד לשמעון שאולי ההקפות באו מעסק הסחורה וס'
ושעשאו לטובת העסק עוד שאלה לאח' הראש וז' יעקב
ושמעון בנו היו שותפין בחנות ולקח יעקב מעי' מראוב'
להתעסק בהן בחנות בסחורה ידועה הנמכרת בחנות ו
ועשה שטר עליו ועל שמעון בנו וכשטר יעקב ונתבע רא'
ראובן לשמעון שיתן לו מעותיו וחלקו בריוח ושמעון מ'
משיב איני יודע ששיתף אבי עמך חכי אשרע השטר לפי
שהוא עליו אך ריוח לא חתן לך וראובן הביא עדי' שיעק'
לקח הממון בתורת עסק להתעסק בחנות ואמר לשמעון
אתה שותף עם אחיך וחביך היה מתעסק בשלי והרי את'
באחיך וחייב לשלם כיון שיעקב ושמעון היו שותפין בח
בחנות והביא ראובן עדים מהסחורה שמכר ליעקב היא
מן הסחורות הנמכרות בחנות וגם השטר ככתב על יע
יעקב ושמעון כמו כל זה מוכיח שרברי ראובן בנים הן ו'
ואיני יודע שמוען שמוען שהוא שמוא גרוע כי דבר ברור
הוא שכיון שהן שותפין בחנות הדבר ידוע שכל מה שיק
סיקנה אחד מהשותפין מהדברים הנמכרין בחנו' בחזק'
שניהם הוא קונהו וגם נותנו בחנות וגם שמוען מוכר ב
בשטר עם אחיו הילכך מה שמוען איני יודע בשיתוף א

אבי עמך אינה טענה' עד כאן אחד מהשותפין שומר נו
כולך הסחורה למקום פלוני שחזא ממכר ביוקר חבירו י
יכול לעכב עליו אפילו אם יקבל עליו כל האונס וכל הפח'
שיבא לו שיאמר לו חבירו איני רוצה ליתן מעותי שארדו'
אחריו לדין להוצי' מידך וכן כל כיוצ' בזה אחד מהשותפ'
פכא לישן פירות עד הזמן הידוע אין חבירו יכול לעכב
ואם אין זמן ידוע חבירו מעכב עליו וכן פי' רש' שכל זמן
זמן שלא הגיע הזמן למכור אין אחד יכול למכור בלא דע'
חבירו אבל מהגגיע הזמן למכור יכול למכור ואם מכר ב'
בלא דעת חבירו ונתייקר אחר כך אין לחבירו עליו כלל
וכתב עוד הרמבם ז"ל שותפין מהתנו בניהם שיעמדו ב
השותפות עד זמן קצוב כל אחד מהם מעכב על חבירו ו
ואינו יכול לחלוק עד שיגיע הזמן או עד שיכלה כל ממון'
השותפות ואין אחד יכול ליטול חלק לא בקרן ולא בריוח
עד סוף הזמן כשתתפו סתם ולא קבעו זמן כל זמן שירצ'
אחד מהם יחלוקו ויטול כל אחד מהם חלקו מן הסחורה
ואם לא היתה בזה סחורה דין חלוקה או שהיתה בחל
בחלוקתה הפסד הרי אילו ימכרו אותה וחולקין הדמים
היה זמן ידוע לאותה סחורה כל אחד מעכב שם יחלוק
עד שתמכר הסחורה בזמן הידוע במסירתה ואין אחד מ'
מהם נוטל לא מן הקרן ולא מן הריוח עד זמן החלוקה
אלא אם כן התנו בניהם היה להם חוב על אחרים אינו
יכול למכר לא בחליק עד שגבה כל החוב אלא חולקין וב'
וכשיפרעו החובות יטול כל אחד חלקו היה עליהם חוב
לזמר אם אינן אחראין זה לזה חולקין וכשיגיע זמן החוב
ליפרע יפרע כל אחד חלקו ואם הן אחראין זה לזה כל א'
אחד מעכב לחלוק עד שיגיע זמן השטר ויפרעו החוב ו
ואפילו אמר אחד בחליק וטול אתה דמים כנגד כל השטר
ועשה בהם סחורה לעצמו ושלם כל השטר חבירו מעכב
עליו ואומר שמוא אפסיד שהשכים מריוחין יותר מהאח'
יאח' הראש וז' כתב בתשובה אחין או שותפין שבאו לחלוק
וישלם שטרי חובות ישומו בית דין השטרות כל שטר ו'
שטר לפי שווין לפי קירוב המון וריחוק המון ולפי נכסי'
הלנה ובטוח החוב ויחלקו בגורל אם חין בו שיע' חלקו
חולקין בגורל או איגור ואם אחר ששמו בית דין וחלקו ב'
בגורל נתקלקל חוב של אחד מהם מזל רע רידיה גרס ומ'
ומכל מקום מחמת חששא זו שמוא יתקלקל אח' מהחובות
אין לבטל החליקה מעיקרא המותן מעות לחבירו לילך לו
למקום פלוני לסחורה לקנות בהן פירות או לישב בחנות
אינו יכול לחזור ולתבע ממנו הממון עד שילך למקום ש'
שהתנו ויחזור או עד שיקנה אותם פירות וימכור או ש'
שישב בחנות הזמן שקבעו וכן כתב אה' הראש וז' המקנה
עיסקה מחבירו לזמן קצוב המקנה יכול לחזור בו כדין פ'
פיעל שחז' אפי' כחז' היו' אבל המותן אינו יכול לחזור בו
פני שותפין שיש להם תביעה על אחד ונתבעו אחד מהם
ויבא השותף חייב אם היה על עסק שבועה שהיה חייב לו
ונשבע לו אין שותף השבי יכול לתבעו דשבועה לאחר ש'
שבועה למאה היה להם תביעת ממון עליו ויבא השותף
חייב אם לא היה שותפו בעיר יכול לתיבעו פנים אחר ה'
היה בעיר אינו יכול לתיבעו במה דברים אמורים שלא

יהיה לאומצו ואם אין דרכו לטול אלא היסוד בעיניו הריו' והתפטר לעצמו וכתב הרב רבי יוסף הלוי דוקא לאומצות המלך אבל לאומצות אחרת אעפ"י שזכוהו מחמת אחיו ה' הוא לעצמו וכתב הר' יונה אפילו לאומצות המלך אחרת חול נוטל שבר פועלת כל היום כר' ח' לפועל ופאר הריוח חול חולקין ודוקא שותפין אבל חלקו אמרי' לא כתבין המלכו' להריוח אלא לזה עד כאן חלה אחד מהם באונס אם יש ק קצבא לרשותו מתרפא בשל ואם אין קצבא לרשותו מת מתרפא מהאומצו ואם חלה בפשיעה בבין שהלך בשלבו בחורף או בחום צימיות החמה וכיוצא בזה אפילו אין לו קצבא מתרפא בשל וכת' רבי יוסף הלוי דוקא זה שמתעסק' באומצות או בשחורה וחלה אחד מהם אפילו באונס מת מתרפא בשל עצמו שאלה לא' הראש' וז' רחובין ושמעון הי' שותפין וכספה ראובן ושרהיו שמעון ומתני ראובן ו שמעון ובאו כזית לחלו ותובע' אלמנ' שמעו' כשיעל פדיו' ראובן סבטל מן האומצו והסיכה אלמנת ראובן בעלדער פ' אהיו מהאומצו וחיה אחר כך כמה שני' ולא תבעו ועל כשכסה הלך בעסק השותפות וראוי להדיחו מהאומצו י יראה לי כדברי אלעזר שמעון כי לא כתבי' שמעון בפ' שדיין ראובן דדוקא בדי רפואה ש' אין לה קצבא אמרי'ן שהיא כמו מוזכות אבל אונס תפיסה ושכית אין זה כמו מוזכות ושותף אינו חייב באחריות חבירו דשותפין הן ש שותפי' ש' זה לזה בעסק המשותף אבל בעסק שמירת גופו כל אחד שותף גופו עליו ואין חייב בשמירת חבירו ואע' ואעפ"י שאל תבע שמעון כל ימיו בשביל זה לא מחל כי רצה להמתין עד שעת חלוקה עד כאן רצה אחד מן השותפין לילקלל מורד תורה או אומצות ישומו כמה יגיע לחלקו בה הונחיתו כשהם ביחד וכך יתנו לו אעפ"י שצריך יותר כש נאמר לבדו **קעח** שותף שבת אחד מהם מוזכות **קעח** סימחול לו ומחל לו הוא לאומצו באילו הוא שליח לטקס כשכיל כולם ואם מעצמו נלא פיוס אמר אני מוחל בשביל פלוני הוא שלו לבדו שו שותף שכתבם לשדה המשותפת ועבדה חשוב כדור בר גרשות וכוטל כדון אריסי העיר אפילו בקמה העומדת ל לקצור ואפילו בשדה שאינה עשויה לטע ונראה דהוא ה דין כמי' אם משתלם בלא רשות בדבר המטלטל המשותף **קעט** ד בר הירוש' שהוא משל השותפין אין לאח חזקה בו על חבירו ואפילו כשתהא בידו זין רב חינו יכול לטעון שלקחו ממנו או שכתבו לו במתכ' אלא בר' איה וכתב הר' אבד לא מבעיא מילתא דיריע לתרר לתרוייהו שמה בשוה אלא אפילו לא יריע לתרוייהו שוה בשוה בבון דחזו דחאי אייתי זוזי וחאי אייתי זוזי וזכנו ב שהוא עיסקא ולא יריע במא' אייתי האי או האי ולבתר יומין כפך האי עסקא מירא דחד ואמר תרי תלתא דירי ותלתא דחברי לא מהימן אלא פלגי לה בשוה והוא דלא מי' למיטען לא היו דברים מעולם או החזרתיו לק' כגון דחוי לית סהדי תחות ידיה וידעי דהיא עיסקא דזכני **קפ** שותפין שגדלו הכאה זה מזה ויש להן חצר **קפ** בשותפות אם יש בו דין חלוקה

אסורין ליכנס בו ואם אין בו דין חלוקה מותרין ליכנס בו אבל אסורין להעמיד בו רחיים ותבוא ופירות ולגדל בו תרנגולין הדיר אחד מהם אחד מן השוק אסור לו ליכנס בו לצרכו היה אחד מהם מודר מחבירו הוא אסור ליכנס בו אם יש בו דין חלוקה ולהעמיד בו תבוא ופירות ולגדל בו תרנגולין אם אין בו דין חלוקה וחבירו מותר בכל וכו' וכופין את המדיר למכור חלקו לחבירו בין שהדיר עצמו מחלקו חבירו ובין שהדיר את חבירו מחלקו ואפ"י אם שכ שניהם הדירו זה את זה אם אחד מהם רגיל יותר להדיר כופין את הרגיל למכור והרמב"ם ז"ל כתב שאין כופין למי למכור אלא בשאוסר חלקו על חבירו אבל אם אוסר את חלקו חבירו עליו אין כופין והרמב"ם ז"ל כתב כהיפך שאין כופין אלא בשאוסר חלק חבירו עליו אבל אם אוסר חלקו על חבירו אין כופין וא"ל הראש' ז"ל כתב כהיפך הראשונה וכן הדין נמי בשותפין בדבר המטלטל שחם אין בו דין חלוקה מותרין בו ואם יש בו דין חלוקה אסורין בו **קפא** שיירא המהלכת במדבר ועמד עליהם ג' גייס לבורפה ועמד אחד מהם והציל את ה' הם יכולין להציל אפ"י אמר לעצמי אני מציל כל מה ש שהציל הוא לאומצו פי' ויקח כל אחד את שלו לא היו יכולין להציל כל מה שהציל הוא לעצמו אפ"י לא אמר לעצמי אני מציל ואם יכולין להציל על ידי הדחק בזה יש חילוק אמר לעצמי אני מציל הוא לעצמו לא אמר הוא לאומצו ואם הם שותפין ואמר לעצמי אני מציל אם הם יכולין להציל מה ש שהציל עד כדי חלקו הוא לעצמו ואם הציל יותר הוא שלה' ואם אין יכולין להציל הכל לעצמו לא אמר לעצמי אני מציל אפ"י אין יכולין להציל הכל לאומצו ואם הוא פועל שלהם ו ואמר לעצמי אני מציל והם אינ' יכולין להציל הכל לעצמו שפועל חזר אפ"י בחצי היום לא אמר הוא שלהם **קפב** אסור להשתתף עם עובד ע' שמה יתחיי' לו שבועה וישבע לו הגוי בשם ע' ואם ע' עבר וכשתתף עמו וכתחיי' לו שבועה לשבש בשם שחין לו לקבלה ולת' כתה שמונת לו לקבלה כדי שלא יפסיד ממ' ממנו ולזה הסכים א"ל הראש' ז"ל כתב הרמב"ם ז"ל אסור לעשות סחורה בגבולות וטרפות שקצים ורמסים ואם עב' השותף ועשה בהן סחורה השב' לאומצו ואם הפסיד ה' הפסיד לעצמו מפני שבער עבירה שלוחו של אחד במותו לכל דבר חוץ מלדבר עבירה דקיימא לן אין שליח לדבר ע' עבירה וכתב הרמב"ם ז"ל האומ' לשלוחו נא ומכ' לי קרקע או מטלטלין או קפה לי הרי זה מוכר ולקח ועושה לו שלי' שליחותו וכל מעשיו קיימין ואין העושה שליח צריך קנין ולא עדים אלא באמירה בעלמא בינו לבין חבירו ואין צרי' עדים אלא לגלות הדבר אם כבר אחד מהם עבר השליח על דעת משלחו לא עשה ולא כלום וחילק הרמב"ם ז"ל דוק' שהוריע שהוא שליח של פ' יכי לפיכך אף על פי שמסך חו המשיך אם במצא שבער על דעת משלחו בטל המקח ומח ומחזיר אבל אם לא הוריע שהוא שלוחו של פלוני כקנה ה המקח ויהיה דינו כינו ובין

היום הזה להוציא בשנה ולמצאם שלא יוציא האחד יותר מ
מחבירו גם עתה תטול אלמנת שמעון כנגדו מאחר ש
שהוציא יותר אבל אם לא נהגו למצאם עד היום חלף כל
אחד הוציא כרי צרכו גם עתה לא יקפידו אם הוציא ר
ראובן יותר שעל אלמנת שמעון היה מוטל דבר זה לפרס
ולומר הוצאתך גדולה מהוצאתי כיון שבאתה לשנות המ
חמכהג וכל זמן שסתקה חמריכן יודעת המכהג שהנהיג
עד היום הזה וסתקה ומחלה עוד תובעת אלמנת שמעון
כך וכך מעות כותל לפלגמי בחיי בעלך תני לי כנגדו
והשיבה אלמנת ראובן כתתים לו לתועלת להתעסק בהם
ולריוח כיוונתי ואם נאכדו מה אני יכולה לעשות תשבע
אלמנת ראובן שהוא כדבריה נכתבם לו להתעסק בהם ל
לצורך השותפות וברשות ראובן בעלה ואם היתה נוספת
וכותבת בתוך הבית מדעת עצמה בלא ידיעת בעלה אם
נתנה חלו המעות להתעסק בהם לשותפות בלא ידיעת ב
בעלה לא פשעה בזה ואם נאכדו פטורה בשבעה ש
שהוא כדבריה ומה שטובעת אלמנת ראובן בעלי ו
ובעלך כתנו לי כך וכך מעות וכשבענו לו שלא יקחום מ
ממני כל ימי חיי ואני הוצאתים בבית באמצע ואני חנה
עתה ליטלם קודם חלוקה כיון שאלמנת ראובן מ
מוחזקת בבכסים תשבע שהוא כדבריה ויטול אותם המ
המעות במגו דאי בעית אמרה נקתי לך חנקך
ומה שטובעת ששמעון פשע שהחזיר שטר חוב לגוי שהיה
חייב להם שהיה רובו פרוע ומתוך כך באו לירי הפסד ו
וחי רוצה ליטול מן הבכסים קודם חלוקה כנגד הפסד
שהפסיד שמעון בפשיעה ואלמנת שמעון אומרת שאין זה
פשיעה כיון שפעה בו כשלא אם תברר בעדים שפעה ש
שמעון בחזרת השטר חייב שמעון לשלם כל הפסד שכל ל
לראובן באותה חזרה דפשיעה גמורה היתה להחזיר שטר
שהיה רובו פרוע ושותפין הן שומרי שבר וחייבין לשלם
כל אחד לחבירו אף בגביה ואכידה וכל שכן בפשיעה ו
ועל הרפואה שאומרת אלמנת ראובן שהוציאה חלונת ש
שמעון ברפואת בעלה רפואה שאין לו קצבה היא כמו מ
מזונות וכדין הוציאה אותה ומה שטובעת שהקדיש ש
שמעון בשעת שטירתו והיא רוצה ליטול כנגדו דין הוא
שתטול כנגדו כי ההקדש אינו בכלל הוצאה עוד שאלה
לאז' הראש ז' שאלת ראובן ושמעון שהיו שותפין לעשות
מרדעות וחלקו והלך אחד מהם ובא לוי ותובע לזותו
הנשאר ואומר נתתי לחבירך בגד לעשות מרדעת תנהו
לי שאתה שותפו וזה משיב לא נתת לי דבר ושאלוהו אם
ראה בגד בזה בחנות ואומר כן אבל איני יודע מה נעשה
בו ולא לקחתיו יראה שאין ללוי עליו כלום אעפ' שהיו
שותפין וראה הבגד בחנות מה בכך דרך הוא שאחד מה
מהשותפין מכיח שלו בחנות ואין שותפו מקפיד בכך ואם
הכוחו שמה ונטלו בשביל זה לא כתחיי' השותף ואין לתובע
שום טענת ודאי על זה **קע** אחין השותפין
או שאר שותפין שמיכה המלך את אחד
מהן לחיות גבאי או שוטר אם דרך המלך ליטול ח' מכל כי
ונטלוהו בשביל כולם כל מה שירויח או יפסיד באותי מיכה

היון שהיינו שותפין וג' אחד ואחד היה לו כח לעשות כל
מה שהיה בראה לו תועלת השותפות והיה בראה לו תו
תועלת בחבורת אחיו שלא הפסיד במה שלא הודיעו הד'
עמו ויטול אחיו חלק בריוח כפי חלקו במעות עוד שאלה
לאז' הראש ז' ראובן ושמעון היו שותפין ומת שמעון והכי
חשה ובעים ונשארו הבכסים ביד ראובן אחר כך מת גם
ראובן ותובעת אלמנת שמעון שיתנו לה חצי בכסי בעלה
כפי התקנה ועוד חומרת לחלוקת ראובן בעלך השיא ית
יתומה אחת אחר מות בעלי ונתן לה כך וכך ממון ואני
רוצה ליטול כנגדו השיבה אלמנת ראובן בעלי כתחייב ב
בחיי בעלך להשיאה וכפני מחל בעלך לבעלי כל מה שיר
סירצה לתת לה ואני מוחזקת בבכסים ולא תוציא מידו אף
על פי שאין לי רחיה על המחילה יראה לי בדברי אלמנת
ראובן שהיא נאמנת בשבעה שהוא כדבריה ששמעון מחל
לאחיו כל מה שירצה לתת לה במיגו שהיתה רוצה ליטבע ח
אין לך בירי חלף כך וכך ממון כי לא היה להם חלף כך
וכך ממון או כתתי לך מק צת ולא נשאר לך בירי חלף כך
וכך עוד תובעת אלמנת שמעון יתומה אחת השיא בעלך
וכן לה כך וכך ואני רוצה ליטול כנגדו והשיבה אלמנת
ראובן באותה שעה כבר חלקנו מקצת הבכסים ומחלקנו
השיבנו אותה אעפ' שאחר כך פייסתינו לבטל החלוקה כס
בשזכרנו לערבה כבר היתה נשואה אם הוא כדברי אלמ
אלמנת ראובן שהתחילו לחלוק וראובן השיאה מחלקו ו
אחר כך חזרו וערכו ממנוס הרי זה שותפות חדשה מ
מבאין ולהבא וכל מה שהוציא כל אחד מהן משעת חלוקה
עד שעה שחזרו נכסת תפז מסל עצמן הוציאו אבל אם אחד
שלקחו כל אחד מהם קצת מהממון השיא ראובן היתומה
מממון השותפות שלא נחלק עדיין תטול אלמנת שמעון כ
כפי מה שכתן ראובן ליתומה ולא הפסידה במה שחזרה ו
ו גרבה עמו כי מיד בשלקח ממון השותפות כתחייב ליתן
לאלמנת שמעון כנגדו ואחר כך נשתתפו כל אחד בכל ח
הממון שיש לו ולא הפסיד זכותו במה שלא פירש כך וכך
יש לי בממון כי כשיביאו לחלוק שנית אז יש להם לברר לב
לכל אחד במה יש לו בממון עוד תובעת אלמנת ש
שמעון תקרית העיר לפטור האלמנות בהם שותת ממה ש
שיש להם לפרוע ארבע שנים ובעלך ככתב מן המס בע
בעדרי תנהו לי השיבה אלמנת ראובן בעלי היה נוסא ו
ונתן בבכסים כשם שכתבית במה שהריוח כך כהנה הוא
ועל מנת בן היה נוסא ונותן וטרח להרוויח בבכסים לע
לעשות בהם כשלו יראה לי שעל ראובן היה מוטל דבר
זה לומר לאלמנת שמעון הוי יודעת שאם תרצה לחלוק ע
עמי ומה שיבד לך במס מחלקך אני אטרח בממון לי ולך
ואם לאו טול חלקך כי איני רוצה לטרוח יותר בחלקך כי
דרך אחין השותפין אם נפגד אחד מהם הנשאר טורח ב
בכל הממון בשביל יתומי אחיו ואלמנתו וכל זמן שסתק ו
ולא מיחה הריוח לחמצע ולא שיטול בשכר טרחו ממה שמ
שמעון הקהל לאלמנה ומה שטובעת אלמנת שמעון שם
שהוציאו ראובן ובעי ביתי אחרי מות בעלה יותר ממה ש
שהוציאה היא וכני ביתה אם נהגו ראובן ושמעון עד

המותר ותימיה הוא לומר שלא היה יכול להחזיר לו ולזה
הסכים אף הראש ז"ל תשובה לז' מאיר מרוטנבורק ר
רמב"ם שם לשם בין שיקנה לו בגד מגוי בהקפה ובשהגיע
מן הפרעין כן רמב"ם המעות לשמעון לפרוע וממנו
מגוי שגחם בדיק שמעון להחזירם לרמב"ם ואינו יכול לו
לומר חכי רוצה לעבדה שמה אחר זמן יזכרם הגוי דכיון
דהימניה שמעון לראובן מציקרא וכעשה ערב בשבילו ב
לא משבין גם עתה לא יעבדם על השפק בשביל ערבון
וגם אינו יכול לומר חכי רוצה לקדש את השם ולהשיבם ד
דכעל יכול לקדש השם ולא בשל אחרים אבל ה' אפרים
כתב על כיוצא בזה בראובן שקנה חפץ מגוי והאמין לו
הגוי ליתן מעבת ליום המחרת ולחזרתו היה ראובן כחון
לנזת מהעיר וכתן המעות לשמעון ליתכס לגוי ושכחם ה
הגוי וכתב שם הדבר ברור ששכחם הגוי וזה שמעון ב
הם אבל מי יוכל לברר זה ויכול ראובן לומר לא שכחם ה
הגוי והיום חן למחר יתבעם וכיון שלא שכחם הגוי אין ש
שמעון יכול לומר כבר זכיתי לגוי שאין שליחו לגוי הילכ
טורת הדין שיחזור לראובן אם הוא פקח לטעון כך וזה
והדמה סתם דבריו וכתב שאף אם היה ידוע ששכחם וכ
הגוי צריך להחזיר לראובן מעותיו
קבר מלמה שגשו שליח לאחר וכתבו לו כל
אחד מעותיו שיקנה להם אם כל אחד כתן לו צרור כספו
לברו למי שיקנה במעותיו הוא שלג וכתב הרמב"ם ז"ל אף
על פי שהיה בלב השליח שיהיה זה המקח לכולם וזה כתב
למענות מעורבים מה שיקנה הוא בין כולם לכל אחד
לפי מעותיו גם כזה בזה הרמב"ם אפילו שהיה בלב שליח
שהיה של האחד לברו וכן אמר הרמב"ם אפילו אמר בהדיא
דפלוני זכין לא קנה וה' ישיעיה כתב ואם קודם שקנאו ה
יזא מפרש בהדיא אע"פ שזתחילה קבל המעות לקנות ב
יחד זה קנה לברו שהרי חזר בו משליחותם ולא רצה לק
לקנות חלל לזה והרשות בידו לחזור ע"כ והכי משתבר
לזון הרמב"ם ב' שכתבו לאחר מעות לקנות להם מקח אם
המעות מעורבות וקנה במקצת הדמים המקח לכולם ה
היה כל אחד מעותיו צרורין וחתימים לא קנה חלל זה ש
פנה במעותיו ע"כ ולפי זה אינו תלוי במה שכתבו לו הן
מעותיהם מעורבין או כל אחד לברו חלל בשליח תלוי ה
הדבר אם הוא קנה בהן מעורבין או בשל כל אחד ואחד
וכן פי' רמב"ם ראובן שקנה שיהי משמעון ואומר שהוא שלוחו
של לי שיכתבו לו השטר בשם לי ואחר כך אומר לעצמי
קניתי ומבקש משמעון שיכתוב לו שטר אחר על שמו א
חן מחייבין לשמעון שיכתוב לו שטר אחר ואם אומר לע
לעדים תחילה בפני המוכר יש לכתוב לו שטר אחר
על שמי כפיין אותו לכתוב לו שטר אחר אע"פ שלא אמר ל
למוכר על מכתבן **קפה** כתב הרמב"ם ז"ל
הדבר שלח הוא חלל שטעל שטר
על שליחותו לפיכך אם שינה מדעת הבעל משלם מה ש
הפסיד כיצד כתבו לו חפץ למכור ואמר אל תמכרהו ב
בשדות ממנה ומכרו בחמשים משלם החמשים מכיתו מ
יכרו במחמשים הכל למשלחו שאלה לא הראש ז"ל ילמדם

יכרו ראובן כתן חפץ להסדרו למכור בארבע וחברו נ
כעשה אם חייב ליתן לו התוספת ומה הדין אם אמר ה
הסדרו כשכח החפץ לידו הא לך ארבע בשבילו אם יוכל
ראובן לחזור בו אחר שמסך הסדרו החפץ או שמה אר
אדעתא דהכי לא כתבו לו וכראה דהא תליא נשוכח
מזאתי שכתב ה' אלה כן אדרת בפרק חלמנה כיוצת ה
מאן שם לך כלומר מי מכרו לך לפי שהיה שליח למוכר
אבל לרידך מי מכרו לך ומכחן נראה שאין שליח יכול לקנו
לעצמו אפי' באותן דמים שהרשאו הבעלים למוכרו לפי ש
שנעשה שליח לחקנות הקרקע ללוקח חבל לעצמו אינו י
יכול לזכותו ולקנות דאין אדם מקנה לעצמו דאין המוכר
אלא הזכות דבר מרשות לרשות וזה לא יצא מרשותו שהיה
במקום בעלים עומד עד כאן תשובה יראה לי שהתוספת
הוא של ראובן שהרי לא הקנה ראובן החפץ להסדרו חלל ב
בשליחותו מכרו לקונה ומיד כשקבל המעות זכה בהם ר
ראובן כאילו באו לידו כי בשליחותו קבלם וכיון שקבלם ב
בשליחותו הקנה הקונה המעות לבעל החפץ והסדרו
אינו יכול לעבדם ומה שאמר לו למוכרם בארבע היה ש
סבור שלא היה שוה יותר ואפילו היה ידוע שהיה שוה י
יותר ומחמת דוחקו בזה למוכרו בזה מכל מקום לא כיון
להקנות להסדרו המותר אם ימכרו בוותר ותבא עליו ב
דרכה שנעשה שליחותו בדאמנות ומכרו בוותר סוף דבר
אין להסדרו במותר כלום כתב עוד הרמב"ם ז"ל אמר ה
המשלח חכי אמרתי למוכרו במנה והסדרו אמר בחמשי
כעשה הסדרו שבעת התירה שהרי הורה לו במקצתו
ואם כבר כתן לו חמשים כעשה היסט שנעשה שליחותו ו
זוכה הלוקח והראש הש"ג עליו וכתב שאין כאן שבעת
התורה שהמשלח אינו תובע אלא חפצו ואינו יודע ש
סמכר אלא מפי הסדרו ואינו טוען לא במדה ולא בשום
דבר מסויים אלא החפץ שלג וכתב עוד הרמב"ם ז"ל ואם
ידע הלוקח שחפץ זה של ראובן הוא וזה המוכר לו הוא ש
סדרו יחזיר החפץ לבעליו ויחזירם עלמי שכתן לו רשות
למכור בחמשים או שירצה בחמשים וחזר בו אחר שק
ספקיתי וגם בזה השיג הראש וכתב שלא יחזיר ולא עוד
אלא אפילו אם יורה לו הסדרו יאמר הלוקח קיבוצי א
אתה עושים עלי וה' משתדל וכתב עוד הרמב"ם ז"ל
כל סדרו שהוריע ללוקח שחפץ זה או קרקע זה של ר
ראובן הוא ואחר שקנה הלוקח אמר ראובן איני רוצה למ
למכור בדמים חלל מחזיר הלוקח שהרי לא פסק עמו הד
הדמים לאומר מכור בכך וכך וכל סדרו שאמר החפץ מ
מידו או בגב או באבר חייב לשלם מפני שהוא שומר שטר
וכתב ה' אברהם בר דוד ז"ל וכשהפקידו לא אמר כלום
אבל אם אמר לו מכור לי חפץ זה בבמה שתמצא והרי מ
מצא והיאך יחזור ויאמר איני רוצה בדמים הללו

קפו הלוקח בליס מכית האומן לשלח לבית ח
חמיו והתנה שאם יקבלהו ממנו שיתן
דמיהם ואם לאו שיתן לו כפי מ' סכמה בו שהראה בבית
חמיו שהיה חפץ לשלח להם דורון ונאכס בהליכה חייב ב
באכסין בחזרה פטור מן האכסין וחייב ב'פסד' ואברה
בעל למוכרו לאחרים והתנה שאם ימכרנו במקום

ונטלנו טעם וקמה במוקד אפי' בכל שהוא המקח בטל בין
 במקרקעי בין במטלטלי שיחמר לו לתקוב סדרתיך ולא ל
 לענותי לפיכך אם התבה עמו שעושהו שליח בין לתיקון
 בין לעיוות אם חדר לו שות מנה בדבר או לקח לו שות ד
 דיבר במנה אינו יכול לחזור בו וחייב המשלח ליתן כפי
 התבאי וכתב הרמיה כל זמן שלא יברר המשלח שעשהו
 שליח לקנות לו סתם יכול המוכר לומר שהתבה עמו בין
 לעוות בין לתקן והמוציא מחבירו עליו הראיה וכתב רב
 האי דהוא הדין כמי אם הטעה השליח את הלוקח בכל ש
 שהוא שהמקח בטל והר' יונה כתב שלעכין טעות הלוקח
 דינו כפאר אדם שהמכר קיים עד שתית וזה המשלח כי
 ביתרון וכן מסתבר לאף הרשע זל עשהו שליח לקנות לו ק
 קרקע וקפאו לו שלא באחריות הרי זה טעות וכתב רב
 המקח וקאמר בגמרא שצריך שליח לחזור ולקנותו שלא
 באחריות ולמוכרו למשלח באחריות וכתב הראב"ד שכן
 הדין בכל שליח טעות שאם ירצה משלח לקיים המעשה י
 יתקיים וצריך השליח לתקן מה שעוות אבל אף הרשע זל
 כתב בהוא שקנה שליח באחריות שאם ירצה השלי' יחזיר
 לו מעותיו אבל אם אין לו מעות להחזיר למשלח צריך לק
 לקבל עליו אחריות ואילו קנה השדה סתם היה המקח ק
 קיים דכין שלא אמר לו שקונה אותו לשלכו לעצמו קפאו
 ע"כ וזה נוטה לדברי הרמב"ם דכשלא הודיע השליח שהוא
 שליח שדינו כפאר כל אדם שלוקח או מוכר הפוסק על ה
 השטר פי' שנותן מעות לחבירו ופוסק עמו סיתן לו בהם
 פירות כל השנה כשער של עכשיו דקיימא לן שצריך להת
 להתנות עמו אם הוזלו סיתם לו כשער הוזל ואם לא הת
 התנה צריך שיקבלם כשער שהיו בעת כתיבת השטר ואם
 יחזיר בו צריך לקבל עניו מי שפרע ואם פסק ע"ה שליח
 וטעה השליח ולא התנה סיתם לו כשער הוזל והוזל הרי
 זה עיוות והמשלח יכול לחזור בה ואין צריך לקבל מי שפר'
 לא השליח ולא המשלח חומר לשליח מוכר לי משרי בית ס
 סחה ומכר לי בית סחתים סחה ממכר מוכר ואינו יכול
 לומר הרי עבר על דברי ואין כאן מכר כלל ומיהו אם יר
 ירצה הלוקח אומר איני רוצה לקנות אלא בית סחתים ב
 ביחד אמר לו מוכר לי בית סחתים ומכר לו בית סחה או
 שחבר הסחתים לשכ"ס הרי זה עובר על דבריו והמכר ב
 בטל כמה דברים אמורים שמכרו בשני פעמים ועשה ב'
 שטרות אבל אם מכר לשנים בשטר אחד אפי' אמ' לו מכור
 לאחד לא הוינן עובר על דבריו וכל שכן אם אמר לו מכור
 לי סתם אבל אם פירש לו לאחד ולא לשנים אפי' מכרו לשני
 בשטר אחד לא קנו וזהו לדעת רב אלפס אבל לדעת רב ה
 האי אם אמר מכור לי סתם אפי' אם מכר לשנים בשני ש
 שטרות קנו ואף הרמב"ם זל הביא דברי שניהם ולא הכריע
 והרמב"ם כתב אמר מכור לי בית סחתים ומכר לו בית ס
 סחה לא קנה ולא חילק וכתב עוד חמר לו מכור לי שדה ו
 ולא פירש אפי' מכרו למאה מכרו קיים עשה שליח לקנות
 לו שדה ואמר המוכ' לשליח על תבאי שיחזירהו לי כשהיה
 לי מעו' ואמר המוכ' לשליח אתה והמשלח חבירי בטוב תתפסרו
 אינו מכור אלא על זה הפנאי וצריך להחזיר לו כשירצה ת

קפג

המוכר והפירות שאכל היו אבק ריבית ואינם יוצאים ב
 כדיוכין הנותן מעות לשלוחו לקנות לו
 סחורה ידועה ולא לקחה לו אין לו עליו
 אלא תרעומת לקחה השליח לעצמו מה שעשה עשוי אלא
 שנקרא רמאי אבל אם יהמוכר' אינו מתרצה למוכרה למ
 למשלח יכול לקנותה לעצמו ומכל מקום צריך להודיעו ת
 תחילה למשלחו ואם הוא מפחד שחא בתוך כך שיודיענו
 יקדימו אחר אין צריך להודיעו כתב הרמב"ם זל הורו
 מקצת המורים שאם קנה לעצמו במעות חבירו אחר ש
 סוקפה עליו במלוא הרי זה קנה לעצמו ומקבלין ממנו כ
 כשאומר זקפתי עלי אותם המעות במלוא ואפי' אומ' שאי
 זה דין אמת אלא המקח הוא של המשלח כתב הרמ"ה ר
 ראובן שאמר לשמעון זכין לי האי מידי וזכין ליה מסתמא
 קביית ראובן משעת משיכה כיון דאמ' ליה זכין ליה לזכין
 מעליא קא מיכוון וכמו דאמר ליה זכין לי דמי ואפי' שחזר
 שמעון אחר משיכה ואמר לעצמי כיונתי לקנו' אינו נאמן
 אע"פ דיהיב שמעון דמים של' קניה ראובן ויהיב לשמעון
 זוזי דכחאן דאזכריהו דמי ודוקא שלא חזר שמעון קור'
 משיכה אבל אי חזר בו קודם משיכה ואומר שקונה ל
 לעצמו אפי' חזר בין מתן מעות למשיכה קנה כיון שמעו'
 אינו קומת כחצ' סעדיין לא קנה ראובן וכשעת משיכה
 זכה לעצמו ואפי' מי שפרע ליכא שלא תקנו מי שפרע א
 אלא בין מוכר ולוקח אבל בשליחו לא דדוקא היכא דיהיב
 שמעון למוכר זוזי מדיליה אבל אי יהיב ראובן לשמעון ז
 זוזי למזכן ליה מיד ואזיל ויהביהו זוזי למוכר ארשת
 דראובן ומקמי משיכה חזר בג' שמעון חבניה לנפשיה לא
 קני שמעון עד דמידע למוכר ומיכוון מוכר לאקנוי ליה
 לרידיה דמעיקרא לא איכוון אלא לאקנוי לבעל המעות ו
 וכי לא הדר ביה מקמי משיכה לא אמרין דקנה ראובן אלא
 דאמר ליה זכין לי אבל אמר אייתי לי דחזבין וזל זכין ז
 זכה לנפשיה דלא שויה שליח אלא לאתניי והא הדר ביה
 כתן לו מעות לקנות לו חטין בין לאכילה בין לבחורה וקנה
 שצורין או איפכא אם פחתו לשליח פחתו ואם כתיקרה ה
 הרינו למשלח נתנם למחני שבר ושיכה בהן והרני' הרינו
 של שניהם ואם הפסיד ההפסד לו לבדו היה השער ידוע
 וקצוב וכתן לו המוכר הדבר הקצוב והוסיף לו עליו מד
 מדעתו חולקין השליח והמשלח ואם הוא דבר שאין לו ק
 קצבה הכל למשלח ופי' דת במה דברים אמורים כשהוסיף
 לו מדעתו אבל אם טעה וכתן לו יותר הכל למשלח וכן
 כה' במי שעשה את חבירו שלי' לקבל לו מעות וטעה שהכל
 למשלח ור' יונה כתב דגבי מקח חין חילוק בין שהוסיף לו
 מדעתו בין שטעה ואלא שחילק בין טעות שבמקח ובין ה
 היכא שטעה בחשבון דגבי מקח היה סבור שאין המקח ש
 סוה יותר מן המעות סקבל וכתן הכל לבעל המעות לפיכך
 אם אין לו קצבה הכל לבעל המעות וחולקין בשיש לו קצבה
 אבל בטעות שחשבון טעות בעלמא הוא שידע בסך ש
 שהוא חייב לו והיתרון דבר בפרי עצמו הוא כחיל' ס
 נכב' ל' תדע שאילו היה רוצה היה אומר טעות בחשבון
 והיה מחזיר לו המותר

והכל לחזור בו אפילו אי עייל וכפיק אזורי וכן אם מוכר ה
 חסדה מפני שהיה רעה ונתן הלוקח קצת מהדמים קנה
 הכל ואין אחד מהם יכול לחזור בו אפילו אי עייל וכפיק
 אזורי בקש למכור שדה במאה ולא מצא קונה לשדה שוה מ
 אחת והוצרך למכור במאתים וקבל קצת מהדמים ועייל
 ונפיק אשאר לא קנה ושניהם יכולין לחזור בהן אבל אם
 הוא בענין שאם היה רוצה לטרוח היה מוצא למכור שדה
 במנה ולא טרח ומכר במאתים מכעיא אי הוי כמו מוכר
 שדה מפני רעתו ואין יכולין לחזור בהם ולא איפשיטא
 וכתב הרמבם ז"ל לנפיק לחזור מהמכירה אינו יכול
 לחזור בו ואם תפא המוכר ממוקח שמכר כגדר המצות ש
 פטרו אין מוציאין מידו וכתב הרמבם הוא הדין כמי אי ש
 מוכר כהשיו מפני שרוצה לילך לדור בעיר אחרת כמוכר
 שדה מפני רעתה דמי כיון דלא כיחא ליה בהאי מתא אין
 לך מוכר מפני רעתה גדול מזה כתב אשאר הרמבם ז"ל פי' דמי
 הא דאמרינן כי עייל וכפיק אזורי לא קנה היינו דווקא ד
 וגלי מוכר ארעיתיה דלא מוציאין אלא משום דצריך לדמי
 השתא בדיחא חבל אי מוציאין לאשתלמי למחר וליומא א
 אחרת בלא כחיצותא מעידנא דאחזיק קנה וזווי מקבל
 לחו בתר הכי דכעשו עליו כמליה אפי' עייל וכפיק אזורי
 והרמבם כתב אפי' קבעו זמן לפרעון וכשהגיע הזמן ד
 וחזקו לפרוע לו מעותיו וזה דוחה גס זה נקרא עייל וכ
 ונפיק אזורי ואם לא יפרעו אז יכול לחזור בו ואפי' אמר
 הכל לפי ראות הדין כי לפעמים אדם חייב מעט ומוכר
 קדש זמן חסרעון סלא יראוהו דחוק למעות ויזדלג כס
 נכסיו ואינו רוצה לקבל דמי המקח עד שיצטרך לפרוע
 חובו פן יוציאם וכשהגיע הזמן אין לך עייל וכפיק אזורי
 ע"י מזה הילכך בבל עת שיראה הדין שהוא דחוק למצי'
 ונפיק ועייל אזורי בטל המקח ע"כ והרמבם כתב פיר' עייל
 ונפיק אזורי שהלך אליו לבקש מעותיו שמי פצתי' לא סבא
 ונצא ובקש ממנו לא סבא לא מצאו רק סגילה שהלך לבק
 לבקשה ופי' עגד דווקא דעייל וכפיק ביומי דאוקימו להו
 לכבי או ביום שקרוב לו לפרוע דאמרינן משום דדחיק
 למצי זבין ולא זבין אלא ארעיתא לאיפרועי מיד ביומיה ו
 זבין סלא כתבו לו באותה שעה יכול לחזור אבל לא עייל ו
 נפיק ביומיה לא תליק דמשום דדחיק זבין אפי' עייל וכ
 ונפיק עלייהו למחר לא מצי הדר ביה ומיהו כי עייל ונפיק
 ביומיה אפי' שעתק באותו פנים ולא גלי דעתיה ולאחר כ
 כמה ימים חזר הרשות בידו ואי עייל נפיק ביומיה פרי
 ומצי ולא יהיב ליה וקא חדר ביה מוכר ומקמיה דסליס
 יומיה אייתי ליה לוקח וזווי קמי ולא מצי חדר ביה דכל שפ
 שפרע ביומיה כמי שפרע מיד בשעת מכירה דמי ע"כ
 ומטלטלין דין באקרקעי לדבר זה שאפי' אם משך הלוקח
 פירות וחכרים לרשותו והמוכר עייל וכפיק אזורי לא קמי
 וכן כתב רב האי מטלטלין שמסכן לוקח או קבאן בחליפין
 אי עייל וכפיק אזורי לא קמי וכן בקרקע לא מהמי חזקה אי
 עייל וכפיק אזורי ע"כ אלא סבא יש חילוק במטלטלין אם
 הוא דבר שאינו ראוי לחלק כגון שמכר לו חמור וכיוצא בו
 ונתן לו קצת מהדמים ועייל וכפיק אזורי המקח בטל לגמרי

לפי שאינו ראוי לחלק והמוכר אינו רוצה להיות שותף ע
 עמו אבל במידה דבר חלוקה הוא אין המקח בטל אלא כ
 כגדר מה שחייב לו והלמכס לא חילק בזה אלא שנתן לו
 למטלטלי כל דין מקרקעי ואשאר הרמבם ז"ל כתב כשכרס ה
 הראשונה וכתב הרמבם ז"ל הקונה דבר מחבירו וטעה ב
 במעות במכנס ולאחר זמן תבעו המוכר ואמר לו המעו'
 פכתת לי היו חסרין נקבה המקח ומשלים לו מעותיו אפי'
 אחר כמה שנים **קצא** בשטר כיצר כתב לו
 בנייר או על **קצא** החרס או על העלה ש
 שדין מכורה לך או נתונה לך קנה משהגיע השטר לידו
 אפי' אם אין עדים כלל חשפ' דלית ביה שוה פרוטה ב' ד' א'
 במוכר שדהו מפני רעתה אבל בשאר קרקע לא קנה בשט'
 עד שיתן הדמים וגם יכתוב לו בשטר במקום שנוהגים ל
 לכתוב סטרות והשטרות שבותבין עתה אינן אלא לרשיה ו
 ואין הקרקע נקנה על דין **קצב** בחזקה כיצר
 מכר או נתן לו בית או **קצב** סדה כיון ש
 סכמל או ג'ר או פרץ כל שהו הוי חזקה וכגון שהגדר בע
 בענין שהיא עולין בו בריוח וגדר בה כל שהו ונתקן בת
 בתוספת שהוסיף שאין יכולין לעלות עליו אלא בדוחק ו
 וכתב הרמבם ז"ל שצריך גם כן שמתחילת לא היה גבוה ו
 טפחים והשלמנו לו וכן כתב אשאר הרמבם ז"ל ויש אומרי' פאי'
 צריך דהא דקאמר בגמרא כגון שלא היה גבוה עשרה וח
 והשלמנו לעשרה אורחא דמילתא נקט דכל שהשלמנו לו
 הוי הכי והוא הדין כמי בפחות מי' אם הוא בזה הענין וכן
 פרץ כל שהוא מיירי בזה הענין שמתחילת לא היו יכולין
 ליכנס בה אלא בדוחק ועתה כפגסין בה צריח ופעל פיר'
 דשכס שתקן המכעול אבל אם היה מתקן ולא עשה כלום
 אלא שסגר הדלת לא קנה ולי' פירש דבנעילת דלת לחוריה
 קנה וכן כתב אשאר הרמבם ז"ל דבחד מהם לחודה בהעמדת
 דלת או שהיה הדלת עומד ונתקן לה מנעול או שהיה הכל
 מתקן ולא עשה אלא שסגרו קנה ויש אומרי' שגש בפתיחת
 דלת קונה לפי שאין דרך כמי אדם לפתוח בית נעול אם ל
 לא שהוא סגור ולא חסדברא לי כלל דלא דמי לפרץ דהתם
 תיקון פתח הוא ליכנס ולנאת בו אבל פתיחה לחודה שמי
 שמכחו ליכנס בה אינו מראה חזקה אלא דווקא כעילה ה
 הוי חזקה לפי שמוכר כל אדם מליכנס בו והלמכס כתב
 כעילה הוי חזקה כגון שהיה הפתח פתוח וכעל לוקח ה
 הפתח וחזר ופתחו ואיני מבין דבריו מה צריך לפותחו א
 אחר כך וחד חזקה לא מהניא אלא בפניו בין במכר בין ב
 במתנה אבל סלא בפניו לא מהניא אלא אם כן סאמר לו ל
 לך חזק וקפי ורשכס כתב דמסירת מפתח נמי קונה ולא
 כחירא אלא להכי אהני מעירת מפתח דהוי כאילו אמר לו
 לך חזק וקפי וכשיחזיק אפילו סלא בפניו קנה וכן בביר
 אם מסר לו כיוסיו דהוי ליה כאילו אמר ליה לך חזק וקפי
 וקנה סלא בפניו וכן אם תיקן בה שאר מיני תיקונים כגון
 שפתח בה מקיס כרי שיכנסו שם המיס להסקותה או שח
 שהיו בה מים להסקותה והיה פס מקו' שיכאז משם וסאמו
 כרי סלא יצאו הוי חזקה וכל כיוצא בזה אבל אם ראה סוע
 מים וצאטף ליכנס לתוכה ומכעו מלהכנס או שהיה כנר

פלוני עד זמן פלוני חתן לך דמיו ואם לאו אחזירנו לך ו
 וכאם בין בליכה בין בחזרה חייב וכתב ח' הראש ז'ל
 והוא סיהיה דבר שיש לו קונים הרבה ויכול למכרו מיד
 בדמים שקצב אלא שמחזיר למוכרו ביותר כדי שישתכר בו
קפו וכתב הרמבם ז'ל כל שליח שאירעו לו אונס ו
 והפסיד נשבע על טענתו ויפטור ואם האונס
 במוקדם שאיפשר להביא עדים או דבר שבגלי שהרי ימצא
 ראיה צריך להביא ראיה ואם לאו חייבו נאמן ומשלם כהנהוג
 דיהב זוזי לחבריה למקני ארבע מאה דמי דחמרא וחמור
 לו קניות לך ואחמיצו ראש קינן שזהו דבר שיש לו קול פ
 פלוני החמיצו לו ארבע מאה דמי דחמרא ואינו נאמן חלל
 בראיה וכן הדין בכל טענה שיטעון השותף כיצא בו
 והזמה כתב ד'לח אמרינן הכי חלל בשכועת שומרינן אבל
 בעלמא כגון בטענת פרעון והטעה וכיוצא בה דעבדי ח
 איכסי למפרע בצינעא אפי' יש רואה מפטר בשכועה וה
 וההיא עיבדא דארבע מאה דמי דחמרא פי' שפקדון היה
 שחמר לו לקנות ממעות שהפקיד אצלו לבסוף אמר ליה ש
 שקצאם והיו פקדון בידו והחמיצו **קפח** ח' ח' ח'
 ס' יחונת לגוי לא שיעשה הוא שליח ליש
 לישראל ולא שיעשו ישראל שליח אבל אשה ועבד ושפחה
 בני שליחות הן כיון שחייבין בקצת מצות ויש להן דעת א'
 אבל חרש שוטה וקטן כיון שאין להן דעת לא בני שליחות
 הן לא שיעשו הם שליחים ולא שאחרים יעשו שליח לפיכך
 השולח בנו אצל חביו וצ'לוחית בידו ופוכדיון בידו שהנא
 סני חיסרין כדי שיתן לו החביו באישר שמן ויחזיר לו א'
 אישר ומרד לו באישר שמן והחזיר לו אישר ושבר הצלוחי'
 ואבר האישר החביו חייב על האישר והשמן שלא שלחו א'
 חלו להודיעו והיה לחביו לשלוח ביד בן דעת ופטור על
 הצלוחית אפי' אם כטלה בידו למרד בו לתינוק שאבידה
 מדעת היא כיון שמסרה ליד הקטן ואם כטל מיד הקטן
 למרד בו לאחרים חייב גס עליה אפי' נשברה אחר שהח
 שהחזירה ליד הקטן כתב הרמבם החומר לחכמו מזה ש
 שיש לו בידך שלחתי לו ביד קטן ושלחו ואבר פטור ולמעלה
 בסימן קב' ח' בתבתי השולח לחכמו מצות על יד שליח ש
 שהיו לו בידו מלוא או פקדון **קפט** ח' ח' ח'
 כגמר בדברי שהחומר לחכמו היחך ח'
 חתה נותן לי חפץ זה ואמר לו בכך וכך ונתרצו שניהם ו
 ופסקו הדמים יכולין לחזור שניהן אפי' שהיה הדבר בפני
 עדים ואמר לעדים הונו עלינו עדים שפלוני מכר ושפלוני
 לקח אינו בלום עד שיגמור המקח כל דבר ודבר כראוי
 לי קרקע לבי קנינו ובעלי חיים כגון בהמה לפי קנינה וש
 ושאר כל המטלטלין לפי קנינם ולאחר שנגמר כראוי אין
 שום אחד מהם יכול לחזור בו אפי' נעשה בפניה לבד ולא
 עדים היו בדבר דלא אברי סהרי אלא לשקרים ואין המקח
 מתקיים לקונה אלא אם כן יקנה לו המקנה אבל אם היה
 לו פקדון בידו וכיוון לקנות בסכום ידוע שאמר ליתן בו
 למפקיד לא קנה **קצ** קרקע בקנה בכסף בשטר
 בחזקה ובקמין בכסף כיצד מכר לו בית
 או שדה וכתן לי הכסף קנה ואין אחד מהם יכול לחזור בו

ואין נקבה בפחות משנה פרוסה ואפי' כתן לו הכסף על מ'
 מנת שיחזירנו לו קנה אמר המוכר ללוקח תן הכסף לפ
 לפלוני וקנה לך הקרקע שלי וכתבו לו ואמר לו יקנה לי ק
 קרקע שלך בכסף שנתתי לפלוני קנה וכן אם אחד אחד
 אמר למוכר כסף השדה קח לך ממני ומכור שדך לפלוני
 ואותו פ' ג' עשאו שליח אלא שהנותן כתן את הכסף משלו
 או אפי' לא עשאו הלוקח שליח ואם הוה למוכר שדך קנוי
 לי בכסף שנתן לך פלוני קנה ואפי' אמר המוכר לחזר תן
 כסף ללוקח ויקנה בו שדה שלי ואמר הלוקח למוכר שדך
 קנוי בכסף שקבלתי מפלוני קנה ואפי' אם המוכר כתן ה
 הכסף ללוקח ואמר לו קנה שדה בכסף שנתתי לך וקבלו
 אש הלוקח אדם חשוב מהמוכר כהנהוג בזה שהלוקח מקבל
 ממנו מתנה קנה שאותה הכאה חשובה כאילו קבל ממנו
 פרמיה בזה דברים אמורים שקנה בכסף לבדו במקום ש'
 שאין דרך לכתוב שטר אבל במקום שכותבי שטר חין קונה
 בכסף עד שיכתוב גם השטר אלא אם כן שטרש לוקח אם
 ארצה שיקנה לי הכסף יקנה ואם ארצה לא יקנה לי בכסף
 עד שתכתוב לי שטר אז הדבר תלוי בו אם ירצה יחזור
 בו כל זמן שלא ככתב השטר ואם ירצה יקנו מיד בגמיות
 הכסף ואין המוכר יכול לחזור בו וכתב הרמבם ז'ל וכן
 הזמה וכן הדין אם התנה המוכר בזה אז הדבר תלוי בו
 אם ירצה יגמור המקח מיד בגמיות הכסף והם לא ירצה
 יחזור בו עד שיכתוב השטר ואינו תלוי בלוקח קנה ממנו
 קרקע ולא כתן לו בלום מהדמים אלא כתן לו משכון בש
 בשבילם לא קנה בלום ואם נתן לו קצת מהדמים לא קנה
 אלא כנגד אותן הדמים ולא יותר בזה דברים אמורים ש'
 שלא כתן לו אותי מקצת בתורת פרעון אלא אמר לו הנה
 לך ערבון ויקנה לי ערבוני לפיכך לא קנה אלא כנגד ה
 הערבון שהרי המוכר לא אחיל גביה למכור לו כל הקרקע
 באלו הדמים לא שכל עייל וכפיק אזורי לא שכל לא עייל ו
 וכפיק אזורי ואין חילוק בין אם המוכר חוזר בו או הלוקח
 לעולם לא קנה אלא כנגד המעות ומהמקור הגרוע שגשגה
 אבל אם מכר להם שדה באלף זוז וכתן לו מהם חמש מחו'
 בתורת פרעון בזה יש חילוק אי עייל וכפיק אזורי פירוש
 שתבע המוכר מעותיו מהלוקח פעמים ושלש ויחזרו ב
 בלך ושוב אפי' נתן לו כל מעותיו חוץ מזוז אחד כתבטל
 המקח כנגד המעות ששאר לו עדיין ליתן אפילו אם ה
 החזיק כבר בשדה או קנהו בשטר או בקנין סודר וכנגד
 המעות שנתן כבר איזה מהם שירצה יכול לחזור בו חלל
 שהחזר בו ידו על התחתונה שאם המוכר חוזר בו יד ה
 הלוקח על העליונה לומר תן לי מעותי או קרקע כנגד מ
 מעותי וצריך ליתנו מעידית שבכסאו ואם הלוקח חוזר
 בו יד המוכר על העליונה לומר לי הן לך מעותיך או ק
 קרקע כנגד מעותיך ומגבהו מהזיבורית ואי לא עייל וכ
 וכפיק אזורי אין אחד מהם יכול לחזור בו וה'אבר ז'ל כ
 כתב דאפילו כי עייל וכפיק אזורי לא מצי לוקח הרר ביה
 אלא מוכר וא' הראש ז'ל כתב בסברה הראשונה ואם
 מכר לו השדה באלף זוז וכתן לו מהם חמש מאות וזקף ע
 עליו השאר בהלואה קנה הכל ואין אחד מהם

נדבר חס מודה זה לזה לשון ה'מכס נותן הקונה למקנה
 הכלי ואומר לו קנה כלי זה חלקי החצר או היין שמכרת לי
 ואין מהגבש עתה שיאמר לו הקונה כן כי מסתמ' אדעתא
 והי הוא כותב לו אפילו לא כתב לו מתנה במורה אלא על
 מנת להחזיר קונה בו אפילו לא תפס המקנה בכל הכלי
 אלא המקצתו וכשאר מקצתו ביד הקונה קנה בו והוא ש
 שיאחז ממנו שיעור כלי דהיינו סעור ג' חבבעו וה'מכס
 כתב אפילו אינו תופס בו כדי שלשה חבבעות חס הוא ב
 בעבין שיכול לכתוק ולהביאו אצלו קנה אפילו לא כתב הקונה
 למקנה הכלי אלא אחד כתבו לו בשבילו ושלח בפני הקונה
 קנה ויש אומרי שאינו קונה אלא בפני הקונה ואח' ה'מכס
 ז' כתב כשברא הראשונה וכתב ולכך הורגלו לעשות הק
 הקנין בשודר של העדים אפילו בפני הקונה לפי שרוב ק
 קנינים הם שלא בפני הקונה קונין בכלי אעפ' שאין בו שוה
 פרוטה וכלבד שיהא עשוי מדבר החשוב לאפוקי מרוקא
 פי' כלי העשוי מגלגל הבקר אין קונין בדבר שהוא אסור ב
 בהכזה ולא בפירות ולא בשאר כל המטלטלן שאינו כלי
 חבל בהמה פי' ר' יצחק שהוא כמו כלי וקונין בה אין קוני'
 במטב' אעפ' שהוא כמו כלי ולא בכליו של מקנה מהקנין
 אין מועי' אלא חס כן מקל לו החפץ הנמכ' או הכיתת מיד
 אבל חס אמר לו הקונה קנה סודר זה ונתנה חפצך לו א
 אחר שלשים יום לא קנה דבשעה שיש לו להקנות כבר ה
 החזיר הסודר לקונה אבל חס אמר לו קני על מנת שתקנה
 לי מעבדיו ולאחר שלשים יום קנה אעפ' שנבמר הדבר ב
 בקנין כראוי שניהן יכולי' לחזו' בהן כל זמן שעבדקי' בחותי
 עבין מה שאין כן בשאר דרכי הקנאה הפסיקו העבין אין
 אחד מהן יכול לחזור בו כשם שקרקע נקנה באחד מאילו
 הד' דברים כך שכירות נקנה בהם ובשאלת הקרקע יא
 שאין מועיל חליפין ואח' ה'מכס ז' כתב שמועיל בהם חל
 חליפין **קצו** עבד כנעני דינו בקרקע ונקנה ב
 בשטח וחזקה וחליפין ונקנה גם
 כן במשיכה כגון שתקפו והביאו אליו אבל חס קדמו וכל
 אליו או שהמר לו רבו הראשון לך אבל הלוקה והלך חלו
 לא קפאו אלא חס כן הוא קטן או הוא נקנה בקריא' שקור'
 לו והוא בא אליו ובידו הוא חזקת העבד שיסתמש בו כ
 כדרך שמשמשין בעבדים כגון שיתיר לו מעבד או ינעלהו
 או יוליך כליו חמוריו לבית המרחץ הפשיטו או הלבישו ס
 סכו גרדו או שהגביה את רבי קפאו ובהגביה רבו א
 אותו כתב ה'מכס שגם כן קפאו בהגביה ואיני יודע ל
 למה מדברי יחיד הן דר' שמעון קאמר לה אבל לרבנן לא ק
 קפאו בהגביה וכתב אח' ה'מכס ז' דרוקא במלאכה של ש
 שימוש גופו אבל במלאכה אחרת כגון שתפר לו את בגדיו
 או עשה לו אחת מהמלאכות לא קפאו וצריך שתהיה ה
 החזקה בפני רבו או אפילו שלא בפניו חס יאמר לו לך חזק
 וקני **קצו** בהמה בין גזה בין דקה נקני' במשיכה
 ואין צריך להגביה ומה היא משיכת' חפ'
 לא תפס לה אלא קורא בה והיא באה או שהבישה במקל או
 שההיגה בקול מסעקר יד ורגל קנאה ואין צריך שת הלך
 מלא קומתה כתב ה'מכס שגמל וחמור שניהם נקנין בין

במשיכה בין בהנהגה אבל אח' ה'מכס ז' כתב דרוקא גר
 במשיכה וחמור בהנהגה אבל גמל בהנהגה וחמור במשיכה
 איכא חד מינייהו דלא קני ולא ידעין הי מינייהו קני ו
 וחי לא קני הילכך במכר ובמתנה לא קנה חד מינייהו ד
 דרוקא' ממונא בחזקת מריה ובמציאה והפקד קנו שניהם
 וברכיבה שרובב עליה אינו קונה אלא חס כן מנהיגה בד
 ברגליו ושנים שרובבין עליה ומנהיגים ברגליהם קונים
 שניהם זה כזה ולא אמרינן שהראשון עיקר והפני טפל לו
 וכן חס אחד רוכב ומנהיג ברגליו והפני מנהיג לבד קנו
 שניהם וה'מכס כתב שברכיבה לחוד קונה וכן דעת רב
 אלעזר ואח' ה'מכס ז' כתב כשברא הראשונה ואם אחד ר
 רוכב החמור והפני תופס במוסרה הרוכב קנה החמור
 וכי פגיה ותופס במוסרה קונה מה שתפס ממנה בידו וה
 והסאר לא קנו לא זה ולא זה ואם יבא אחד ויחזי' בו יקנה
 ומסירה גם כן קונה בבהמה ומה היא מסיירתה יש אומרי'
 שצריך המוכר למוסרה מידו ליד הלוקח ויש אומרי' שצוין
 צרי' למוסרה מידו לידו רק שיאחזו בה ברגלה חו במשחני
 או באובך שעליה במצות המוכר אפילו שלא בפניו חס חיל'
 לו לך חזק וקני ולזה הסכים אח' ה'מכס ז' וסירה קונה
 קונה אלא ברשות הרבים ובחצר שאינו של שניהם חבל לו
 לא בשמטא ובחצר של שניהם ולא ברשות המוכר ומשיכה
 אינה קונה ברשות הרבים ולא בחצר שאינו של שניהם חלו
 בשמטא ובחצר של שניהם והגביה קונה בכל המקום והא
 דמסירה קונה דרוקא שאמר לו קני סתם או חזק וקני ח
 אבל חס אמר לו משוך וקני הני קפידא וחילי' קונה עד ש
 שימשכה ואפילו עומדת ברשות הרבים צריך שימשכה
 למקום הראוי למשיכה ואם עומדת ברשות המוכר יסכ'
 את מקומו וכתב ה'מכס דרוקא היבא דספי' לברעינותה ס
 כגון דבר שקנינו במשיכה ומסירה נאמר ליה משוך וקני
 או שני ממשיכה למסירה אבל חס שני לקנין השוט כגון נה
 להגביה קנה אבל ודאי אי אמר ליה לא וקני חלל במשיכה
 לא קנה בקנין אחר אפילו אי עבד הגביה דעדיף מיניה ב
 בין דגלי דעתיה דלא בעי דליקני' חלל במשיכה וה'מכס ז'
 נמי בשוכר מקומה אינו קונה חי נמי קיימא ברש' לוקח
 ולא קבל עליה מוכר דזבין ליה סתמא חלל המר ליה משוך
 וקני גלי דעתיה דלא כיחא ליה דנקני' ליה רשות לוקח עד
 כחן ולדעת רי' אפילו סיכה למעלה ויתא כגון שחמר גיה
 משוך וקני והגביהה או שחמר לו קני במסירה ומשיכה ל
 לא קנה וכן דעת רב אלעזר ואח' ה'מכס ז' משך פלג בפני
 המוכר לא קנה עד שיאמר לו משוך וקני ואם מער לו מ
 משכובית והיא בהמה המהלכת ב' חס העדר והכל הולכי'
 אחריה אין צריך לומר לו משוך וקני דבמחן דאמר ליה ד
 דמי וקונה חפ' שלא בפניו המוכר או כותב בהמה לחמורו
 ואמר לו קנה כדרך שבני אדם קונין חס מושכה או הנה
 הנהיגה או הגביהה בכל מקום קנאה ואם רכב עליו עשדה
 או אפילו בעיר בשמטא קנאה ואם רכב עליה ברשות ה
 הרבים חס הוא אדם חשוב קנאה שכן דרשו לרכוב בעיר
 וכן חס אדם מוולג' הוא שאינו מהגביש לרכי' בעיר קנה
 ופירש ה'מכס כגון המטלטלן בגידול' הנהיגה והעבדים
 אבל אח' ה'מכס ז' כתב אדם מוולג' קנה ובכנעי

בתורה ופתח לו מקום לבאת איכה חזקה אבל בהילוך פ
שהלך בה אפי' כל חרכה ורחבה לא קנה ואם מכר לו דבר
שתשמישו להילוך כגון שהילסל כרמים כיון שאמר לו לך
חזק וקני והלך בו קנה וכמה שיעור רחב הדרך שיקנה
בהילוך אם אינו מסוים במחיצות לא קנה אלא כרי שיוכל
לילך שם דהיינו כרי שיבניה רגל ויכיה רגל ואם הוא מ
מסוים במחיצות שיעורו כרי שיוכל לילך שם טעון במשא
סל ומורות התב' הרמבם ז"ל המוכר שדה לחבירו כגד ש
שרהו או כתנו לו במתנה כיון שדש המצר סבין שני השדו'
וכעשו שתיהן כאחד קנה הכל היתה הקרקע צחיח סלע
שאין בה לא גרידה ולא פירצה ואינה בת זריעה קונה או
אותה בטעחת פירות או בהעמדת בהמה וכיוצא בה מ
משאר תשמישין המוכר קרקע וכבשם בה הלוקח וזרעה או
כרה או אסף פירו' ההילך או זמרן וכל כיוצ' בו קנה ואין א'
מהם יכול לחזור בו וכן אם נתן המוכר ללוקח פירו' קנה
הלוקח מיד בחזקה זו פ' דרי גילה דעתו שהקנה לו פרה
זו קבין גמור וכעשו פירותיו שלו והלכבר הש' עלי' וזכת'
דהעמדת בהמה ואפ' לת פירות לא מהכיר אלא כגד ט
טענה אבל למיקני ביה ארעא לא מקניא אלא במידי דמי
דמהכיר לארעא כגון בעילה גרידה ופריצה והכי מסתבר
כתב רב האי כל מה דמפלגין דהיכא דעבדא ארעתא
דארעא דאז הוי חזקה והיכא דלא עבדא ארעתא דארעא
דלא הוי חזקה היינו דווקא בבא להחזיק בכבשי הגר אבל
בכבשי חבירו לא שכי' הכי ולא שכי' הכי קנה דלעול' איכא
הוכחה דארעתא למקני עבד דאי בפניו כל זמן שעבדא
באותו ענין ודאי ארעתא למיקנא עבד ואי שלא בפניו
ואמר ליה לך חזק וקני מסתמא שליחותיה דמקני קא ע
עבד וארעתא למיקנא עבד ואעב' דלא עבד ארעתא ד
דארעא כיון דלא שגי' דלא מהכיר לארעא כל שה' הוי חזקה
והרמא כתב דהוא הדין בכבשי חבירו בחזקה לקיי' המקח
חוי' דיכא בחזיק בכבשי הגר ומסתברא בדברי רב האי
מכר לו עשר שדות בעשרה מדינות חס נתן דמי כולן כיון
סהחזיק באחת מהן קנה כולן לא נתן דמי כולן לא קנה ח
אלא כגד מעותיו חשילו הן סמוכות זו לזו ומיהו כגד
מעותיו קנה אפי' במקום שמוהגין לכתוב סטור שאין המ
המענות לגד קונות אפי' הכי חזקה קונה וכן אם היו בג
בשכירות והחזיק באחד מהן קנה את כולן וכשם שקרק'
נקנה בכסף בשטר ובחזקה כך שכירו קרקע נקנה בכסף
ובשטר ובחזקה לזמן השכירות היו מקצת הקרקעו במקח
וימקצת בשכירות כיון שהחזיק באחד מהן כין בשל מוכר
בין השל בשכירות וכתן המעות קנה כולן וכתב הרמבם ז"ל
דה' ה' ממי אם היו של מתנת קונה בחזקת אחד מהם את
כולן אבל אפי' ה' ז"ל כתב דמתנה הוי כמו מכר ולא כ
כתן המעות ולא קנה את כולן אלא אם כן שאמר לו החזיק
באחד וקנה את כולן ולפי זה אינו קונה בחזקת שדה אחד
אלא כרי שיעור מקום החזיק בכבשי הגר כאשר יתבאר
במקומו בעז' הצד האחין שחלקו הוי כמו מכר ונתן דמי
כילו כיון שאותו שכגדו זוכה בחזקתו של זה
כל המוכר לקרקע דינו בקרקע ונקנה

קצו

בכסף בשטר ובחזקה אפי' לא כיון לקנות הקרקע אלא ה
החזיק בקרקע לקנות המוכר בה קנה וכן ממי אם מכר
לו קרקע בכסף כרי לקנות המוכר בו קנה אעפ' שלא ק
קנה הקרקע וכתב הרמבם ז"ל דווקא שצריך לקרקע אבל
אם אינו צריך לקרקע כגון עבדים העומדות ליבצר דייס
במטלטלין לעבין קניייה ואוכאה ונראה דבמחור דמי ד
דחא לעבין שבועה חשבי להו רבנן כמחור' אעפ' שעומדו'
ליבצר **קצו** גוי שמכר קרקע לישראל וקבל המעות קו
קודם סבתו לו השטר אותו השדה הוא כהפקר שהרי ג
בסתלק הגוי והישראל לא קנה בה זמן שלא כתב לו השטר
לפיכך אם החזיק בו אחר זכה ב' ד' א' במקום שאין משפט
ידוע למלך אבל אם דין המלך ומשפט שיזכה בקרקע מי
סנות' דמינו עושי' כפי משפט המלך שכל דיני המלך נצמז'
דין על פיהם וכתב הר' שלמה בן אדרת שהוא הדין ממי א'
אם החזיק בו לוקח לא קנה דמאי שכי' חזקה מכסף רכס'
דאי בגוי קונה ואפילו הכי אמרינן שאינו קונה שאין מ
משום דלא סמכא דעתיה עד דמטא שטר לדי' משו' דסת'
גוי אנס הוא אם כן הוא הדין בחזקה ע' כ' וכתב אדוני ח
חבי' הרמבם ז"ל אם פקח הוא חס נתן המעות יחזיק בו מ
מיד בתורת הפקר קודם שיקדימונו אחר כתב רב האי ז' ח'
על פי שזכה בו המחזיק צרי' ליתן הדמים לראשון שח' עפ'
שלא קנה הראשון גוף השדה מכל מקום חלה עליו זכות
הלוקח לתורת משכונה בעצת מתן מעות ואפי' הרמבם ז"ל
כתב שאף המעות אין צריך ליתן לו ולשכסם כתב שנקרס
רשע כעמי המהפך בחררה ובא אחר ולקחה ואפי' הרמבם
ז"ל כתב דאפילו רשע לא מיקרי דלא אמרינן דהוי רשע א'
אלא במכר ושכירות שניצח במקום אחר חבל במשכנה ו
והפקר שאינו כמכר במקום אחר לא ואפי' אם יכתוב הגוי
שטר לראשון קודם שיחזיק בו אחר אינו כלום כיון
שכבר כשתל' אם כן הרי הוא באחר אלא צריך שיכתוב ה
השטר קודם שיקבל המעות ואם כתב לו השטר אחר ש
שקבל המעות והחזיק בו כמה שנים ולא לשם קנייה ביה
היה סבור שיספיק לו שטרו ובא אחר וחזיק בו זכה בה'
הרמבם אם יוכל הראשון לרדן עם הגוי ולהוציא מעותיו
יעשה ואם לאו יפסיד וכתב ח' הרמבם ז"ל ודבריו אינם מ
מוכבים היאך יכול להוציא מעותיו מן הגוי שבידיה' וגם
בדינינו בגמר המקח על ידי כתיבת הכסף וסוב' הינו הוי'
להעמיד לו מקחו בידו אם בדיני ישראל וזה המחזיק וזה
בא לעשות תחבולה עם הגוי שיכא בעלמיות ויבכח לביק' ה
המחז' להחזיר הקרקע לאשר קנהו מאתו יראה שעבירה
היא בידו ודין מסור יש לו כיון שזכה ב' מדין תורה וכל
זה לא איירי אלא בקרקע שאין דעת הלוקח נקנות אלא כ
בשטר אבל במטלטלין קונה בכתיבת המעות

קצה

בהכין כיצד הקונה יתן כלי למקנה והוא
יקנה לו החפץ שלו חליפי' הכל שהוא נתן
לו והוא הנקרא חליפין וכיון שמשך המקנה חכלי' נקנו ח
חליפין ללוקח או למקבל מתנה בכל מקום שהיא ואין אחר
מהם יכול לחזור בו אפילו אם אין עדים

המנה דק' ל' רהוי באומר סנה' זו אכל אס אחר לו שנה א
אחת אין לו אלא יב' חדש ברוב השנים שאינן מעוברות
השכיר לו לחדשים צריך להוסיף לו בשביל חדש העיבור
הזכיר לו חדש ושנה בין שאמר לו דיכר לחדש יב' דיכרי'
לשנה בין שאמר ביב' דיכריס לשנה דיכר לחדש חדש הע
העיבור הוא של המשכיר דמשפך' לן אי תפס לשון ראשון
או לשון אחרון וקרקע בחזקת בעלה עומדת ואין מוציא'
אותו מידו ואפילו לא בא לשאל השכירות עד סוף החד'
שכבר דר בו צריך ליתן לו השכירות וכתה הרמבם וכן א
אמר בעל הבית לזמן זה השכרתי לך והשוכר אומר בסת'
השכרתיני או לזמן ארוך על השוכר להביא ראיה ואם א
אינו מביא ראיה ישבע המשכיר ומוציא השוכר מן הב'
כפל הבית לאחר שהשכירו אס אחר לו בית זה אני משכיר'
לך איך חייב לבנותו אלא מחשב עמו מה שנסתמש בו ו
ומחזור לו המותר וכן אס לא פרעו עדין צריך ליתן לו כל
מה שנסתמש בו וכתה הרמבם שאס יש בעניו ובאכיו כ
כדי ליקח אחר יקח ואס אין בהם כדי ליקח אחר ויש ב
עין כדי לשכור ישכור ואח' הראש ז' כתה שאפילו אס יש
בעניו ובאכיו כדי ליקח אחר או לשכור אינו צריך לית
לו אחר ודוקא כשנפל כולו כהא אמרינן כיון דנפל חזרה
ליה אכל אס הוא קיים אלא שנתקלקל עד שהיה סכנה לר
לדור בו חייב המשכיר לתקנו דהשתא לא שייך למימר ח
אזרח ליה דמשתמא הוא עומד לתקן שעדין כקרא בית א
אלא שהוא מסוכן לדור בו הילכך חייב המשכיר לתקנו ע
עד כאן ואס המשכיר סותר הבית חייב ליתן לו אחר אמ'
לו בית סתם חייב לבנותו או יתן לו אחר מיהו יכול הוא
למיתו ולעשותו קטן מהראשון שהרי סתם בית אחר לו
בד' סיני' בקראת בית ואמר לו בית כזה אני משכיר ל
א' כי יכיל' שנותני אלא צריך לעשותו במדת ארכו ור
יכיל' ש' ראשון ואינו יכול לומר לא אמרתי לך כזה אלא
הוא קרוב לבהר או למרחץ אלא חייב להעמיד לו במותג
לפיכך אס היה קטן לא יעשנו גדול היה גדול לא יעשנו ק
קטן ולא יפחות בו מהחלונות ולא יוסיף בו אלא מדעת
שניהם וכתה הרמבם הא צריך להעמיד לו בית כי אחר
בית סתם לאו למימר שיבנו אותו לבנות לו בית או להס
להשכיר לו דאע"ג דקנו מיביה שישכיר לו או לבנות לו ל
לא היה בעולם ולא חל עליו הקצין אלא להכי קאמר שחיי'
להעמיד לו בית שאס קבל כל השכירות שחייב להחזירו ל
לו עד שיתן לו בית ואפילו כפל בחצי הזמן שאינו מוצא ל
לשכור אלא בכל השכר שבתן לו צריך להחזיר לו כל השכר
או ליתן לו בית מיהו אס היה למשכיר בית אחר שלא היה
משועבד בשעת שכירות לאדם אחר חל הקצין עליו דבית
סתם אחר לו וצריך ליתנו לו ולפי מה שכת' אח' הראש ז'
גבי שוכר חמור דבמה שמשכו נשתעבדו לו הנכסי' ליתן
לו חמור אחר הכא כמי כיון שקנו מיביה כשתעבדו לו כ
כסיו להשלים לו תבאו אפילו לבנות לו בית אחר מי שיש
לו בית ועלייה על גביו והשכיר לחבירו את העלייה ואמ'
לו עלייה זו אני משכיר לך וכפלה אין צריך ליתן לו אחר'
נותן לו ושכירות כפי הזמן שדר בו אחר לו עלייה סתם

חייב ליתן לו עלייה מיהו אס ירצה יתן לו עלייה אחרת א
אבל אס אחר לו עלייה זו שעל בית זה אני משכיר לך הרי
שעבד הבית לעלייה לפיכך אס נפתחה בד' טפחים או יו
יותר חייב המשכיר לתקן לו ואס לא יתקנו ירד השוכר
עם בעל הבית וככנס ויוצא דרך פתח הבית עד שיתקן
לו העלייה אבל אס כפל הבית והעלייה אין צריך ללכות ל
לו אחר כיון שאמר לו בית זה כהוא דאמר לחבריה דלת
שעל גבי פרסקיה אני משכיר לך וכעק' הפרסק ממקומו
ואסיקנא שחייב להעמיד לו פרסק כל זמן שהיה לו קיימת
והרמבם כתב דוקא כפחתה העלייה יורד לבית חב' אס כ
כפלה לא שלא שעבד הבית לעלייה אלא בעוד הקיימת וב
וכתה עוד אי כפל ביתא וקיימא עלייה כגון דקיימא על
גבי קובדיסין לא מחייב למכנא בית כי היכי דאמר גבי
עלייה זו אס כפלה אזלא לה הכא כמי כיון דאמר ליה בית
זה כי כפל אזרח ליה אע"ג דאמר דאמר גבי פרסק שחיי'
לו להעמיד פרסק אחר שאני התם אע"ג דנעקד הפרסק
ממקומו איתיה לפרסק מ'מ' ולא פקע לשעבודיה מיביה
כל היכא דאיתיה אכל בית סכנא חזל ליה ופקע סיעבודי'
מיביה לגמרי והא ליתיה כלל והוח הדין כמי גבי פרסק א
אי נקצץ לא מחייב לאוקמיה אחרינא ואפילו היכא שכת
שנפתחה העלייה או נעקד הפרסק דשיעבודיה בית לע
לעלייה ופרסק לרלת ה'מ' גבי בית ופרסק גופיה בית למ
למידר ביה שוכר עד שיתקן לו העלייה וגבי פרסק לאה
לאהדרוריה לרובתיה אכל להוציא יצאות לבנות לו העלייה
לא מחייב ליה והא דאמרין שחייב להעמיד לו פרסק לח
להחזירו למקומו אלא סלא היה רשאי להכריתו והיה צרי'
להעמידו בפני השוכר בענין שהשוכר יכול להחזירו עכ'
ואין נראה אלא בע' ה' חייב לבנות לו את העלייה וכן אס
כפלה כולה חייב לבנותה לן כל זמן שהבית קיים היה לו כ
עליית זו על גב' זו והשכיר לו העליונה וכפחתה יורד ו
ודר בתחתונה השכיר לו את התחתונה וכפחתה מבעיא
אס יורד ודר בבית או אס עולה לדור בעלי' ולא איפשיט'
לכך לא ירור בב' ואס דר אין מוציאין מידו

שני

המשכיר בית לחבירו בבירה גדולה יש לו
רשות להשתמש בבית חוץ לבית חף שלא כנגד ביתו בא
באורך הכותל ובזיון עד ד' אמות וכן בגינה שבהר וב
וברחבה שאחורי הבית ובמקום סנהג כל אדם להשתמש
בשלו על עיבי הכותל ישתמש השוכר גם על עיבי הכותל
המשכיר לחבירו חצר סתם לא השכיר לו רפת שבה הש
השכיר לו בית בחצר אין לשוכר בחצר כלום אלא דריסת
הרגל לעבור עליו לביתו כל הזבל המתקבץ בו משאר הב
הבהמות הוא של המשכיר אבל המתקבץ מבהמות השוכ'
או שמוציאו מביתו לחצר הוא שלו ואפילו המתקבץ מס
משאר הבהמות אס לקטו השוכר בכלי מן האויר ולא כח
בחצר הוא שלו והיוצא מן התכור וכירה של השוכר ופירס
הרמבם דמיירי בתכור וכירה העומדים בחצר ושכורים לו
לכל בהם ואשמעין כיון ששכורים לו אפילו אס באו ח
אחרים לכל וללפות בהם האשר של השוכר

לא קנה לפי זה דווקא כינוי לא קנה אבל כל שאינו כינוי
אפי' אינו עבד קנה דבכלל מוזול הוא ואשה קונה בכל מ
מקום שכן דרכה לרכוש ובמציאה דהפקד בכלעכין קנה
וכתב הרמבם האומ' לחבירו משוך ותקנה או חזק ותקנה
ומשך או החזיק לא קנה שתקנה משמע להבא ועדין לא ה
הקנה לו כלום חלף צריך המוכר או הנותן לומר משוך ו
וקני או חזק וקני דמשמע שיקנה עתה בעת שימשוך או
יחזיק וגדולה מזו פירש ר' שפי' אם אמר לו משוך חפץ
זה לקנותי לא קנה עד דאמר ליה קני אותי דמשמע משו'
לקנותי אבל איני מקנה לך חבל אף' הר'אש ז"ל כתב א
חם אמר לו משוך חפץ זה לקנותי קנה והר'אבד הש"ע עליו
גם כן וכתב במשוך ותקנה שקנה האומר לחבירו משוך ב
בהמה זו ולא תהא קנייה לך חלף לאחר ל"יום לא קבחה ו
ואם אמר לו מעבשני ולאחר שלשים יום אפ"ל שעומדת ל
לשוף שלשים יום באגם שאינה ברשותו קבחה

קצח

דבר תורה מעות קונות בכל המטלטלין א
אחד בעל חיים ואחד שאר כל המטלטלי
סביון שפסקו סכום הדמים ונתנו למוכר חזר המקח לו
לדמות לוקח נכל' דבר וחזן אחד מהם יכול לחזור בו נפיכך
משקבל המוכר המעות הן של מן התורה ואם קדש בהם
את האשה מקודשת וחכמים תקנו שלא יהו מעות קונות
עד שיגביה דבר שדרכו להגביה או שימשוך דבר שחזן ד
דרכו להגביה וכיון שמשך או הגביה או שפסק לו זכה א
חב"ש שלא נתן המעות ואינו יכול לחזור בו וכופין אותו ל
ליתן המעות ור' הרמבם שאפי' משו' גדול של פשתן או של
עצים שאינו יכול להגביה בקרא דבר שדרכו להגביהו שא
שזיפאר להתיר החבר ולהגביה כל עץ ועץ לבדו ואינו כ
בקרא דבר שחזן דרכו להגביה חלף כמו משו' של פלפלים
או חנוזים וסקרים וכיוצא בהן והוא גדול שאין אחד מהם
יכול להגביהו ואם יתירוהו יהיה בו טורח בו גדול ויראה
כיון שהוא משו' כבד בקנה במשיכ' שלא הצרכוהו להתירו
ולתגביהו אחד אחד ואם הגביה דבר שאין דרכו להגביה
קונה חב"ש שאין דרכו בכך ספיכה נקמית במשיכה או ב
במסירה ואם בא לקנותה במשיכה צריך שימשוך את כו
כילה שיחזיר סופה למקום שהיה ראשה וכתב חז' הר'אש
ז"ל יש אומרים דהוא הדין כמי בשאר כל המטלטלין צריך ש
שימשוך את כילו וכדאח' לי דווקא ספיכה צריך למשוך
כולה וכן ביגלי חיים איבא מאן דאמר צריך שתהליך מלא
קומתה משום דכי משיך לה כל דהו אזלה ממילא להכי
אין משיכת כל דהו דידהו חשיב משיכה אבל משיכת שחר
כל המטלטלין שישיכתה מכח אדם המושכן משיכה כל ד
דהו דידהו חשיב משיכה כתב הר' יונה יש אומרי' דמשיכ'
אינה נקמית במשיכה חלף בדרך משיכתה כגון שמוכחת
במים או ברוק מים שחיא באימטא ובחצר של שניהם א
אבל אם היא ביבשה אינו קונה עד שיגביהנה כת' הרמבם
ז"ל ספיכה כיון שיש בה טורח במשיכת' לא הצרכו משיכה
חלף מסירה וכן כל כיוצא בזה ואם אמר לו המוכר לך מ
משוך וקני לא קנה עד שימשכנה כולה כיון שמקפיד ה
המוכר שלא יקנה חלף במשיכה ע' כ' וכן כתב הרמבם

מטלטלין נקמין במסירה חלף שחילק היבא דלא מסר ליה
מקנה לקונה מידו לידו חלף אמר לו חזק וקני ואזיל ותפז'
בה אפי' שלא בפניו אי כמי תפס בה בפניו בטר דארכי מ
מוכר לאקנויי ליה כי האי גוונא אמרי' מיד' דבר משיכה
הוא אינו נקנה במסירה אבל היבא דמסר ליה מקנה גופו
לקונה מידו לידו כדי לאקנויי קנה אפי' במסירה חלף רבי
יצחק פי' דלא מקני במסירה חלף ספיכה ובעלי חיי' וטעמ'
משום דמסירה דידהוהוי כמו משיכה ובשאר חז' בספיכה
באכל מעכנעה כל שהו הולכת מכחו על פי המים הילכך
אפי' לא הלכה כלל קני לה במסירה וכן בבעלי חיים אבל
בשאר מטלטלין לא מהכי מסירה וכן כתב חז' הר'אש ז"ל ו
וטעמא שתקנו חכמים שלא יהו מעות קונות משום שא
פעמים אחר שיתן הלוקח דמי החפץ וקודם שיקנהו יח
יאבד באונס כגון שתפול דלקה בבית המוכר ואם יהיה א
באחריות הלוקח לא יטרח מוכר להחילו נכך תקנו והע
והעמידוהו חכמים באחריות המוכר כדי שיטרח ויחילו
וכיון דתקנו חכמים שיהיה ברשו' המוכר אם כן לא נבאר
המקח עד שימשוך לפיכך אפי' אם כאבד באונס ולא היה
כח במוכר להחילו ולא כתעצל בהחלתו אפילו הכי הפסיד
שיאמר הלוקח או תן לי מקחי או החזיר לי מעותי ואפילו
מי שפרע אין צריך לקבל כיון שחזר בו מחמת הפסד וט
וכיון שטעמא משום הכי הוא אם היה ביתו של לוקח מ
מוסכר למוכר והמקח שם אין הלוקח יכול לחזור בו ואם
יאבד באונס הוא באחריותו שהרי חס תפול דלקה הוא י
יטרח להחילו ביתו וכן אם המוכר השכיר ללוקח מקום ב
בביתו והוא דר בו מעות קונות דכיון שהוא דר בבית ה
המוכר אם תפול דלקה הוה טורח להחילו פירותיו סבבית
המוכר אעפ' שהנותן דמים על המקח אינו קונת לו כתב
רב אלפס משום דבי' האי כיון שקבלם המוכר כדי להשלים
ללוקח מקחו הרי קבלם להוציא ולעשות בהם צרכיו ל
להתחייב באחריותם והוה להו כהוצאה גבי אפי' אי אמר
למרי' זוזי תא ושקול זוזך איתפסו איחייב בהן שהרי צרי'

לקבל עליו מי שפרע הילכך כל זמן שלא קבל עליו מי ש
שפרע ברשותו הם ויכול להוציא' הילכך חייב באחריותו
באונסיהן אפילו אם הם בעין ואין צריך לומר אם הוציא'
שאו הם כמלוה אצלו וכן כתב הרמבם ז"ל ויראה מדברי
רב אלפס שאם קבל עליו מי שפרע ואמר גול מעותיך א
איכס יותר ברשותו ואם באכנסו יפסיד הלוקח וכן כתב
הרמבם ז"ל שהוא פטור אפילו אי אפקינהו ויהיה ליה ז
זוזי אחריכי ויש מחלקים אי איתגהו להכי זוזי או באכנסו
ללוקח ואם הוציאם אפילו יחד לו אחרים וקבל עליו מי ש
שפרע באכנסו למוכר והרמבם כתב אפילו שקבל עליו מי
שפרע ואמר לו טול מעותיך חייב בכל האונסין כדין מ
מלוה גמור עד שיעשה הסבה שמועלת כמלוה והכי מש
מסתבר וכתב הרמבם ז"ל שאם חזר בו הלוקח ואמר לו ח
המוכר טול מעותיך שאז הם אצלו כמו פקדון ואם נגנבו
או באבדו אינו חייב באחריותו ע' כ' ויראה שאין חילוק ב
בין אם חזר בו לוקח או מוכר וכן קודם שקבל עליו מי
שפרע או לאחר כן חלף לעולם הן עליו כמלו' עד שיחזירם

ראובן אינו מונח לטחון לרעת די יכול לחזו' בו מהסכיר
 אם חין שמעון רוצה ליתן לו דמים ואח' ה'אש ז'ל כת' אפי'
 מראובן אינו מונח למי יטחון אינו יכול לחזו' מהסכירות
 וגם אין שמעון כותן לו דמים אלא טוחן לו כמו שהתנה

שיט
 מי שכתב מחבירו שיסביר לו ביתו להכיר
 בו פירותיו לא רצה וטעמו עד שהכחיסם
 לביתו רשאי בצל הבית ליקח מהפירות להסכיר טעמים
 שיפליכום לטחון אפילו אם הוא חצר דקיימא לאגר' שיכול
 לומר איני רוצה להסבירו לו כיון שהטעמי ומיהו צריך ל'
 להודיעו ואם כאנס לאחר שהודיעו פטור וכתב ה'אמנם
 ומדת חסידות הוא סיודיע לבית דין ויסבירו ממקצת דמי
 דמיהם מקום משום השבת אכרה לבעלים אף על פי ש
 טעמו של כהונן **שב** החוכר סדה מחבירו
 ליתן לו ממונו דבר קצוב מן הפירות למנה
 דינו כאלו שברה ממנו במעוץ קצובים בכל שנה ואין ב'
 ביניהם אלא השם שזה נקרא סוכר וזה נקרא חוכר וקב'
 וקבלמות הוא שמקבל סדה לעבודה והוא יתן לבעל הסדה
 חלק ידוע מהיוצא הסדה כפי מה שיתנו וזה דינו חלק
 מסוכר במקצת דברים ובין בחוכר ובין במקבל ח'פ' ש'
 שכבר התנו ביניהם לקבל חת הסדה אין בותבין שטר על
 זה אלא מדעת שניהם שכל זמן שלא כתבו יכולים שניהם
 לחזור בהם ומשנהה ח'כן יכולין לחזור בהם ואם התנו
 שיטלם לו כלום מסכתו קבו והיה ליה כמלוג בשטר זה
 והמקבל כותן הסכר אפי' אם הוכיר ודינו של מקבל שיתן
 בעל הסדה עיקר הדברים הצריכים לעבודת קרקע כמו
 הקרדום שחופרים בו והכלים שמוציאין בו העפר והדלי
 והכר שדולין בו והדברים שאינן מעיקר העבודה אלא ל'
 להקל מעבודתו כגון היאור' שעושין להמשיך בהם המים
 על פני הסדה על המקבל לעשותו וכל דבר שאין הסדה כ'
 נשמר וולתו כגון הסייג והחפירה שסביב הסדה הוא על
 בעל הסדה וכל דבר שהוא כדי לעשות שמירה מעולה על
 המקבל הוא וכתב ה'רמיה דהוא הדין במי בחבירו ויש א'
 חומרים דבחוכר אין על בעל הסדה לתקן כלום והכי מם
 מסתבר ובין בחוכר ובין במקבל במקום שנהגו לקצור ה'
 הת'ואה אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור ואי
 זה מהם שכל לשנות חבירו מעבד עליו ובמקום שנהגו ל'
 לחרוש אחר הקצירה צריך לחרוש אפילו אין מנהג לבכס
 עשבים הרעים והוא כיכס וה'רמיה כתב שאם פיר' בשעת
 חמיטט טעושה זה כדי שלא יחרוש וסתיק בעל הסר' גלי
 דעתיה דניח ליה ואם כותבין לבכס והוא אינו רוצה אין ש'
 פומעין לו אפילו אם ירצה לחרוש אחר הקציר כדי לעקו'
 העשבים ואם כוהגים מהחוכר סדה סתם כוטל חלקו בא'
 באילנות שבו יש לו חלק בהם אפי' אם הוסיף בעל הסדה
 בחלק החוכר ואינו יכול לומר הוסיפתי לך בחלקך כדי ש'
 שלא תקח חלק באילנות ואם כהגו שלא ליטול חלק באילנו'
 או הן של בעל הסדה ואפי' אם הוסיף בחלק של בעל הסר'
שבא החוכר או המקבל סדה מחבירו והוא
 בית השלחין או פיש בה אילנות אפי'
 קצצו כל האילנות שלא כשאר בה' ממטע עסירה לבית ס'

סאה ויבם כל הכזר הקטן אין מנכה לו מחבירו כיון שח
 שאיפשר להביא מהכזר הגדול להסקותה ואם יבם גס ה'
 הכזר הגדול מכת מדינה הוא ומנכה לו מחבירו בין אם
 הוא בחבירו או בקבלות שאם קבלה ממנו ברכיע עת'
 סיבם המעיין צריך להוסיף לו בחלקו היה עומד בתוכה
 ואמר לו בית השלחין זו או סדה האילן זו אפילו יבם הכזר
 הקטן ונקצץ האילן מנכה לו מחבירו במה דברים אמורי'
 שלא כשאר בו ממטע' לבית סאה ויבם הכזר כולו אבל א'
 אם כשאר בו ממטע עסירה לבית סאה ולא יבם הכז' כולו
 אלא אם היה עמוק וכתייבם עד שחזר עמוק ג' אין מנכה
 לו מחבירו אבל אם אינו עומד בתוכו אעפ' שאמר בית
 השלחין או ש'עומד בתוכו ולא הזכיר לו בית השלחין ח'
 אין מנכה לו מחבירו ופי' ה'רמיה הא דאמרינן דבי אינו ע'
 עומד בתוכה אינו מנכה מחבירו דוקא כי אמר מחביר
 לחוכר בית השלחין אינו מחביר לך חבל אמר חוכר למ'
 למחביר בית השלחין אינו חוכר ממך מנכה לו אעפ' שח
 סאינו עומד בתוכה ואח' ה'אש ז'ל כתב שאין חילוק אלא
 אף כי אמר ליה חוכר למחביר אין מנכה לו אלא אם כן
 עומד בתוכו ובתוספתא משמע כרדכי ה'רמיה ועוד מח'
 מחלק בתוספתא כי אמר ליה חוכר למחביר בית השלחין
 זו אינו חוכר ממך ויבם הכזר מנכה לו ואינו חייב להע'
 להעמיד אחר כיון דאמר לו זו אבל אמר לו סתם בית הס'
 השלחין אינו חוכר ממך ויבם הכזר צריך להעמיד לו אחר
שבב החוכר סדה בין בפירות בין במעוץ וא'
 ואכלה חגב או כסדרה אם מכת מדינה
 היא מנכה לו מחבירו ואם אינו מכת מדינה אינו מנכה
 ואינו היא מכת מדינה כגון שלקו רוב הסדות של אותה ה'
 הבקעה ובאש צדוף ד' סדות לר' רוחותיה כתב ה'ראבד ד'
 דהוי במי מכת מדינה ולרעת רב אלפס לא הוי מכת מדי'
 מדינה וכן כתב אח' ה'אש ז'ל לא לקו רוב סדו של הבקעה
 אעפ' שלקו כל סדותיו של מחביר אינו מנכה לו מחבירו
 דאמרינן מולו גרים וכן אם לקו כל סדות של חוכר אעפ'
 שלקו רוב סדות של הבקעה אינו מנכה לו דתלינן במולו
 של חוכר ואם המחביר התנה עמו לזרעה חטין וסיכה ו'
 וזרעה סעורין או שלא זרעה כלל או שזרעה ולא כמחה ו'
 ולא זרעה פנים אחרת אעפ' שכל חגב או מדפן ולקו רוב'
 הסדות אינו מנכה ועד מתי חייב לטפל בה ולזרעה פנ'
 פנים אחרת אם לא תצמח כל זמן סדאוי לזרעה באותה
 מקום **שבב** החוכר סדה מחבירו ליתן לו כך
 וכך חטין לשנה לקתה שחיו חטין רענת
 כותן לו מתוכה כמו שהיא אפילו לא לקתה במחוכר אלא
 שלקו העומרים במדה אחר סנקצו ואם היו חטים יפג'
 לא יאמר לו אקנה לך מן השוק אלא נותן לו מתוכה בין י'
 יפות בין רעות במה דברים אמורים שלא סיכה אבל אם
 סיכה כגון שהתנה עמו שיזרעה חטין וחוא יתן לו כך ו'
 וכך סעורין שיקנה לו מן השוק וזרעה סעורין ולקתה
 צריך לקנות לו סעורין טובים קבל ממנו כרם כך וכך
 ס' עכבים והקריטו בעודם כהרם אפילו אחר שנקצרו
 כותן כמו שהן אבל אם קבל ממנו בכך וכך יין והחמיץ
 בחבית צריך ליתן לו יין טוב סא

שיד

המשכיר בית לחבירו חייה לעשות לו כל דבר שהוא מעשה אומן כגון להעמיד לו דלתות ולפתוח לו חלונות אם הוא צריך להורה והלאה כתב אפילו אם יש בו אורה הרבה אם יש בו חלונות שנס סנסתמו ולא כפרצו פנימיהן צריך לפותח לו וצריך לחזק לו התקרה ולשמוך הקורה שנסברה ולעשות נגר ומכעול וכיוצא באלו וכל דבר שהוא מעשה חדיוט כגון מעקה ומרזב וסולם ולהטוף הגב ומקום המזוזה על השוכר לע לעשותו ומכל מקום לא יטול המזוזה כשיוצא אם הבית של ישראל ואם כפחתה המעובה והתקרה בד' טפחים חיה לתקנה שמעובה ממי חיזוק התקרה היא וכתב הרמבם בכל אלו הדברים הולכין אחר מנהג המדינה ובשמות הידועים להם כדרך שאמרו במקח ובמכר

שמו

כפס שהקרקע נקנה בכסף ובשט' ובחזק' כך שכירות קרקע נקנית בכסף ושטר וח וחזקה וכפס שמתנה אדם כל תבאי שירצה במקח מ כך מתנה בשכירות שהשכירות מכורה לזמן קצוב היא ו וכל שממכרו ממכר בכסף שכירותו שכירות וכל שאין לו למכור כך אין לו להשכיר אלא אם כן יש לו פירות בלב' באותי קרקע חרי זה שוכר ואינו מוכר ששאלת שמעון ש שכר בית מראובן ואומר ששכרו על תבאי שאם ירצה יש ישכור מהבית לאחרים שידורו עמו ויעשה להם דיוורן שידורו בבית וראובן אומר שלא השכירו הבית אלא שידור' בו הוא ובני ביתו ונסתפקת מי יהא כאמן בשכרעתו דע כיון שראובן השכיר ביתו לשמעון שתמא לרירת שמעון ובני ביתו קא משכירו כי כן דרך כל שוכרין ביתן והרוב' להכניס עמו דיוורין בבית הוא מתנה בפירוש ואם אין לו עדים שמתנה קרקע בחזקת בעלה עומדת לכל ספק הכ הטולד בימיהם ועל השוכר להביא ראיה וכל זמן שלא יב יביא ראיה אין לו לשנות ממנהג השוכרין וישבע ראובן שלא התנה שמעון להכניס עמו דיוורין לבית ששאלת רא' ראובן שוכר נגר לשמשו ואמר לו שמעון לשמוך עליו מי פישלם לו כל מה שיפסיד בחיות הנגר בביתו ולא היה ק קמן בדבר אם יכול ראובן ליטול משמעון בהיתר דמי ה הפסידו תשובה שכירות הוא וכל תבאי של שכירות אין צ צריך קמן **שיו** כתב הרמבם המשכיר בית לח לחבירו לזמן קצוב ורצה השוכר להשכירו לאחרים עד סוף הזמן משכירו לאחרים מהם במכין בני ביתו אם הם ד' לא ישכירו לה' שלא אמרו חכמים ז"ל אי' השוכר רשאי להשכיר אלא במטלטלין שהוא אומר לו אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אבל בקרקע וספינה שהרי בעלה עמה אין אומרים כן וכן אבי אומר אם אומר בע'ה' לשוכר למה תגורף ותשכיר ביתי לאחר אם לא תרצה לע לעמוד בו המחויב וצא ואתה פטור משכירותו אינו יכול להשכירו לאחר ויש מי שהורה ואמר שאינו יכול להשכירו לאחר כלל ויתן שכרו עד סוף זמנו ולא כל' לי שזה דין אמת עד כאן שאלה לא' הראש ז' ראובן ושמעון שכרו שכי ב בתים זה אצל זה ולהם ב' חצרות ומלבד חצרות אילו עג' להם חצר בשותפות והיו כל אחד משתמש בחלקו והלך ר

ראובן והשכיר ביתו ללוי ושמעון מעבב עליו ואומר חייב חפץ בשותפות של לוי כי ירא אבי שנתקוטט ביחד ואם על כל פנים תרצה להשכירו הנח לי החצר השותף ואמן לך שכירות כפי חלק המגיע ממנו' אם שומעין לו ואם ר ראובן יכול לגלגל עליו הרבה שכירות כי יאמר שהוא נג צורך גדול לבית תשובה יראה שהדין עם שמעון חדא שט טוען ליתן לשכירות החצר כפי המגיע כי הוא מצרין וט ושכירות שייך ביה הטוב והישר כמו גבי מוכר כיון שר שראובן אינו מפסיד בדבר דשכירות ליומיה ממכר הוא ועוד אבי אומר דשנים ששכרו בית בשותפות לדור בו יח יחד אין אחד מן השותפין יכול להוסיב אחר במקומו אפי' יש לו דיוורין פחותין ממנו כי יכול לומר לו אותך יכול א' אני לקבל אבל אחר איני יכול לקבל כי ידוע שאין לקבל כל אדם בשוה יש מפני חשיבותו שאדם בוש מפניו ויש מפני גריעותו שאדם בוש לדור עמו ויש שהוא בעל קטטה ויש שאינו באמן הילכך אדם הרוצה לדור בשותפות מדרקק תחלה עם מי הוא חפץ לדור ולא יכול אותו שקבל לדור ע עמו להוסיב אחר במקומו וגם אינו יכול לכופו לחלוק ס שהבית אינו שלהם אלא הוא שוכר להם לזמן **שיו** אומר השוכר פרעתי שכר הבית והמשכיר אמ' לא פרעתי אם תבעו בתוך הזמן שקצב לו כגון ששכרו לו לשלשים יום או לשנה ותבעו בתוך הזמן על הסוכ' להביא ראיה או יתן ויחרים על מי שלקח ממנו או יטעון עליו ל לאחר שפרעו תביעה בפני עבדיה בדמים שכתן תחילה ו ישביעו שבעת היסת תבעו לאחר זמנו אפילו ביום ש ששלים הזמן על המשכיר להביא ראיה או ישבע השוכר ש שפרעו ויפטור ואין חילוק בזה בין אם היה שכירות על פ פה או בעדים או בשטר השכירו לו בשטר לעשרה ח' ולא הזכיר בו זמן המשכיר אומר דבר כל' והשוכר אומר עדין לא כלו על השוכר להביא ראיה ואם לא יביא ראיה יפסד המשכיר היסת ויוציאו מן הבית המשכיר לו השכר בשטר וכתוב בו שנים סתם המשכיר אומר שנים ושוכר' אומר שלשה וקדם השוכר ודר בו שלם שנים **שיו** מידו עד שיביא המשכיר ראיה שהיום או למחר יביא השוכר עדים שהוא כדבריו והיינו צריכין להחזיר לו ול לאטרוחיו כי דינ' כהדי לא מטרחינן לביב' כת' א"ח הראש ז' אם מתו העדים ונסתבך הדבר מפי אחרים ויראה ל לבית דין שלא יוכל השוכר לברר עוד דבריו מוציאין מיד השוכר מה שדר בו ואם דר בו השוכר דבר ג' שנים וכל' השטר ואמר להם שנים שכרתיו והמשכיר אומר לב' ואומר לו הבא שטרך וטוען שנאמר כאמן במיג' שהיה יכול לומר לקוח הוא בידי כיון שהיתה בידו שלם שנים **שיח** ראובן השכיר ריחים לשמעון שיטחנו לו בשכרם כך וכך שאין לשנה לצורך מאכל ביתו והעמיד ראובן וקנה ריחים בצכין שאין צריך שיטחון לו שמעון ומבקש משמעון שיתן לו דמים כדי הטחינת אם שמעון מוצא הרבה למי יטחון בעכין שלא יפסיד בדבר צריך ל ליתן לו דמים ואם אינו מוצא לא יתן לו דמים אלא אומר אני אטחון לך ואתה תטחון לאחרים ואם גם ראובן

אמר השוכר פרעתי שכר הבית והמשכיר אמ' לא פרעתי אם תבעו בתוך הזמן שקצב לו כגון ששכרו לו לשלשים יום או לשנה ותבעו בתוך הזמן על הסוכ' להביא ראיה או יתן ויחרים על מי שלקח ממנו או יטעון עליו ל לאחר שפרעו תביעה בפני עבדיה בדמים שכתן תחילה ו ישביעו שבעת היסת תבעו לאחר זמנו אפילו ביום ש ששלים הזמן על המשכיר להביא ראיה או ישבע השוכר ש שפרעו ויפטור ואין חילוק בזה בין אם היה שכירות על פ פה או בעדים או בשטר השכירו לו בשטר לעשרה ח' ולא הזכיר בו זמן המשכיר אומר דבר כל' והשוכר אומר עדין לא כלו על השוכר להביא ראיה ואם לא יביא ראיה יפסד המשכיר היסת ויוציאו מן הבית המשכיר לו השכר בשטר וכתוב בו שנים סתם המשכיר אומר שנים ושוכר' אומר שלשה וקדם השוכר ודר בו שלם שנים **שיו** מידו עד שיביא המשכיר ראיה שהיום או למחר יביא השוכר עדים שהוא כדבריו והיינו צריכין להחזיר לו ול לאטרוחיו כי דינ' כהדי לא מטרחינן לביב' כת' א"ח הראש ז' אם מתו העדים ונסתבך הדבר מפי אחרים ויראה ל לבית דין שלא יוכל השוכר לברר עוד דבריו מוציאין מיד השוכר מה שדר בו ואם דר בו השוכר דבר ג' שנים וכל' השטר ואמר להם שנים שכרתיו והמשכיר אומר לב' ואומר לו הבא שטרך וטוען שנאמר כאמן במיג' שהיה יכול לומר לקוח הוא בידי כיון שהיתה בידו שלם שנים **שיח** ראובן השכיר ריחים לשמעון שיטחנו לו בשכרם כך וכך שאין לשנה לצורך מאכל ביתו והעמיד ראובן וקנה ריחים בצכין שאין צריך שיטחון לו שמעון ומבקש משמעון שיתן לו דמים כדי הטחינת אם שמעון מוצא הרבה למי יטחון בעכין שלא יפסיד בדבר צריך ל ליתן לו דמים ואם אינו מוצא לא יתן לו דמים אלא אומר אני אטחון לך ואתה תטחון לאחרים ואם גם ראובן

אמר השוכר פרעתי שכר הבית והמשכיר אמ' לא פרעתי אם תבעו בתוך הזמן שקצב לו כגון ששכרו לו לשלשים יום או לשנה ותבעו בתוך הזמן על הסוכ' להביא ראיה או יתן ויחרים על מי שלקח ממנו או יטעון עליו ל לאחר שפרעו תביעה בפני עבדיה בדמים שכתן תחילה ו ישביעו שבעת היסת תבעו לאחר זמנו אפילו ביום ש ששלים הזמן על המשכיר להביא ראיה או ישבע השוכר ש שפרעו ויפטור ואין חילוק בזה בין אם היה שכירות על פ פה או בעדים או בשטר השכירו לו בשטר לעשרה ח' ולא הזכיר בו זמן המשכיר אומר דבר כל' והשוכר אומר עדין לא כלו על השוכר להביא ראיה ואם לא יביא ראיה יפסד המשכיר היסת ויוציאו מן הבית המשכיר לו השכר בשטר וכתוב בו שנים סתם המשכיר אומר שנים ושוכר' אומר שלשה וקדם השוכר ודר בו שלם שנים **שיו** מידו עד שיביא המשכיר ראיה שהיום או למחר יביא השוכר עדים שהוא כדבריו והיינו צריכין להחזיר לו ול לאטרוחיו כי דינ' כהדי לא מטרחינן לביב' כת' א"ח הראש ז' אם מתו העדים ונסתבך הדבר מפי אחרים ויראה ל לבית דין שלא יוכל השוכר לברר עוד דבריו מוציאין מיד השוכר מה שדר בו ואם דר בו השוכר דבר ג' שנים וכל' השטר ואמר להם שנים שכרתיו והמשכיר אומר לב' ואומר לו הבא שטרך וטוען שנאמר כאמן במיג' שהיה יכול לומר לקוח הוא בידי כיון שהיתה בידו שלם שנים **שיח** ראובן השכיר ריחים לשמעון שיטחנו לו בשכרם כך וכך שאין לשנה לצורך מאכל ביתו והעמיד ראובן וקנה ריחים בצכין שאין צריך שיטחון לו שמעון ומבקש משמעון שיתן לו דמים כדי הטחינת אם שמעון מוצא הרבה למי יטחון בעכין שלא יפסיד בדבר צריך ל ליתן לו דמים ואם אינו מוצא לא יתן לו דמים אלא אומר אני אטחון לך ואתה תטחון לאחרים ואם גם ראובן

יכול לכופם להשכים ולהעריב אפי' שמוסיף להם על שבר' כיון שלא התנה כן בשעה ששכרם ב' ד' א' שיש מנהג ידוע אבל אם אין בעיר מנהג ידוע או אפילו יש מנהג שלא להשכים ולהעריב והוא אומר להם אני שוכר אתכם כדיו תורה חייבין לנאת מביתם בזריחת השמש ולעשו' מלאכה עד זאת הזכרים ירושלמי ב' ד' א' בחול אבל בערב שבת בין השמה בין הערבה משל בעל הבית פירוש שאין צריך להעריב כמו בחו' עד היכן כדי למלא' לו חב' של מי' ולגלו' לו דג ולהדליק את הנר אחר שיבא לביתו ואם אומר להם אני נותן לכם באחד או שנים מן העיר משמכין ביניהם כ' כפי' דפי' שנותכין להם כמו שנותכין לבינוכים והדמה פ' מחשיבין הגדול שבשכירות והקטן שבשכירות ומזה שביניה' נותן החני כגון אם גדול בשא וקטן בארבע נותן להם ה' **שלב** האומר לשלחו צו ושכור לי פועלים ב' ושכרים לו ב' אינו נותן אלא ג' לא שכר א אחר ששכרם עלי לא שכר אחר ששכרם על בעל הבית ו ואפילו עשו מלאכה ששנה ד' ויש להם תרעומת על השליח ואם אומר לו בעל הבית ב' והוא שכרם ב' ד' אם אומר להם ששכרם עלי נותן להם ד' וחוזר ונוטל מבעל הבית מה ש שהתנהו וכתב הרמב"ם דוקא עד ד' אבל יותר אינו נוטל מ מבעל הבית ואפילו שהמלאכה שנה יותר שלא יהא עושה סחורה בשבתו של זה ואם אומר להם ששכרם על בעל הב' נותן להם כפי מה ששכרם הפועלים בעיר אם ד' ד' וחס ב' ג' ואפילו שהפועלי בעלי בתים שיש להם מלאכה בעצמ' ואין יכולין לומר לא היינו בשכרים אלא על דעת ליקח ד' אין להם אלא ג' אפילו אם יש ששכרם ב' ג' ויש ששכרם ב' ד' אין להם אלא ג' ותרעומתם על השליח במה דברים א' אומרים כשאין מלאכתם שנה ד' אבל אם הוא שנה ד' נות' להם ד' אפילו שהפועלים בשכרים ב' והוא שיכולין לברר שמלאכתם שנה ד' אבל אם אי אפשר לעמוד על המלאכה במה היא שנה אין להן אלא ג' ותרעומתם על השליח וכת' הרמב"ם אפילו שחזמו' בעל הבית אינו יודע אם שנה ד' אם לאו דכל היכא דלא רמיא עליה לידע אפילו אם אומר אינו יודע לא מחייב ואינו יכול להשבע ואם הבעל בית אומר לו ב' והוא אומר להם ב' ואמרו כמו שאמר בעל הבית ו ודאי לא היה דעתם לפחות ממה שאמר להם אלא בוכתם לומר מאמיבין אנו לך שהבעל בית אומר כך ואם אומר ל להם ששכרם עלי' נותן להם ארבע וחוזר ונוטל מבע' הב' ואם אומר להם ששכרם על הבעל בית נותן להם ארבע א' אם יש ששכתברו ב' ויש ששכתברו ד' או אם מלאכתם ש שנה ד' אפילו כולן בשכרים ב' ואם בעל הבית אומר ב' והוא אומר להם ב' והם אומרים כמו שאמר בעל הבית אין להם אלא ג' ואפילו מלאכתם שנה ד' שכרם בעל הבית בעצמו בצלע וכתלולה המלאכה והראה להם בעל הבית פנים זועפות ותייסוהו בדברים אינו יכול לומר לא כתפייסתי אלא על דעת שתפתחו בשכר' כפי הזול שהם יעשו לא פייסנו אלא לדעת שנעשה מלאכה טובה וכן עש' עשינו וכן אם הוקר המלאכה והם הראו לו פנים זועפות ופייסם בדברים חכסם יכולין לומר לא כתפייסנו אלא על

דעת שמוסיף על ששכרנו כפי הוקר שהוא יענה להם לא פייסתי אתכם אלא על דעת להוסיף לכם אכילה ושתייה וכן עשיתי ואז המלאכה שנה חמשה דינרים ושכרם ב' והוא לו ועמדה על ד' אינו יכול לומר כמו ששכרתי אתכם בפחות דינר מהראוי גם עתה שהזולה אפחות להם פח פחות דינר ממה ששנה עתה וכן אם שכרם ביות' דינר מהראוי והוקר המלאכה אינו יכולין לומר גם עתה תוסי' לנו דינר יותר מהראוי לפי הוקר של עכשיו **שלב** השוכר את הפועל איזה מהם שכל לחזור המועל או בעל הבית הרשות בידו שיכול בעל הבית לומר לפועל השכיר עמך במקום אחר וגם הפועל אומר לבעל הבית צא ושכור לך פועל אחר אלא שיש על החוזר תרע תרעומת בשביל הטורח ומיהו כתב ר"ת אם משך בת כלי אומנות שעיטין בו המלאכה נגמר קצין השכיר ואין בע בעל הבית יכול לחזור בו ולא הפועל אם הוא קבלן במה דברים אמורים שיכולין לחזור בהן כל זמן שלא משך כלי האומנות וכן בדבר דלא שייך ביה משיכה כשלא הלכו א' אבל אם הלכו החמרים להביא תבוא' ולא מצאו או שהלכו הפועלים לעבוד את האדמה ומצאו שדה לוח כותבי' להם ששכרם כפי' בטל ששמיין מי שהשכיר עצמו למלאכה זו ו וכן חמור שהשכיר חמורו להביא משוי כמה היה רוצה ל לפחות משכרו ולישב בטל ולבא ריקן וכן יכבה לו משכרו ואם אומר לו לך והשכר עמך כמה שתוכל ואני אעלים על שכרך השיעור ששכרתי עמך צריך לעשותו וכתב ר' א' הרמב"ם ז' לאו דוקא הלכו ולא הלכו אלא הוא הדין כמי אם הלכו ולא שהו כל כך שערין מוצאין להשכיר עצמם שאין להם עליו אלא תרעומת וכן אם לא הלכו ועבדם עד עד שאין מוצאין להשתכר צריך ליתן להם שכרם כפועל ב בטל כיון שגרים להם השכר אלא חורחא דמילתא כקט ד דמשתמא בשלא הלכו מוצאין להשתכר ומשהלכו חין מן מוצאין ומיהו לפעמים איכא כפקות במה שהלכו אם הו' בצינ' שאינו מוצא להשתכר ואף חיל' לא הלק' לא היה מן מוצא להשתכר במקום אחר ואם הלק' הוה ליה כחילו התחיל במלאכה ואין בעל הבית יכול לחזור בו ואם חוזר בו צריך ליתן לו שכרו כפועל בטל ואם לא הלק' חוזר בו ואפילו תרעומת אין לו עליו אי כמי בגון ששאר פועלן בשכרים ב' והוא שכרם ב' כיון שהלכו הוה ליה כאילו התחילו ואין יכול לחזור בו ואין יכול לומר' השכירו עצמכם כשאין פועלים אלא צריך ליתן להם כפועל בטל לפי התכאי הגדול שפסק עמדם או ישכירו עצמם כשאר פועלים והוא ישלים להם בתכאי שפסק עמ' במה דברים אמורים כשלא התחילו במלאכה הילכך יכול הבעל בית לחזור בו כל זמן שאינו גורם להם הפסד אבל אם התחילו במלאכה אין בעל הבית יכול לחזור ואם חוזר נותן להם ש שכרם כפועל בטל והפועל אם הוא שכיר יוס' יכול לחזר' אפילו בחצי היום וידו על העליונה ושמיין במה שנה מה שעשה וכ'טל אפילו אם כתייקר המלאכה שאינו יכול לבו לגומרה בחצי השכר הנשאר בידו כגון ששכרו ב' דינרי' ל ליום ועשה עמו חצי היום ואפילו אם כתייקרו שצריך ל

שכר

החוכר שדה מחבירו על מנת שיזרעה
שעורין לא יזרעה חטין שמכחישין
השדה יותר וכן אם התנה לזרעה תבואה לא יזרעה קט
קטנית שמכחישין את השדה יותר חטין יזרעה שעורים
קטנית יזרעה תבואה כמה דברים אמורים כח
בכירות לפיכך אין לו לשנות מדבר שאינו מכחיש לדב'
המכחיש כגון משעורין לחטין ומתבואה לקטנית אבל ב
בקבלנות יכול מקבל לשנות לדבר המכחיש אם הוא טו'
יותר ואינו יכול לשנות לדבר שהוא פחות אפילו אם
אינו מכחיש כל כך כמה דברים אמורים בארץ ישראל א'
אבל בבבל וביוצא בה שהיא לחה יכול לשנות מחיזה מין
שירצה **שכר** החוכר שדה מחבירו לפחות מ
משכב שנים לא יזרעה פשתן ואין לו
בקורת סקמה פטקוצצין אותה אינה חוזרת לבמו שהי'
שהיתה עד אחר ז' שנים ואפילו בשבח שהסביחו העכפי'
בעודה גרשותו אין לו קבלה לו שנים יכול לזרע שנה ר'
ראשונה פשתן וקוצצין קורת השקמה בין אם ירד לתוכה ל'
בסוף ז' משקצצה בין אם ירד לתוכה בשנה שליטית או ר'
רביעית קוצצנה כשישלימו לה ז' שהרי יגדלו לבסיצא ממכ'
עד שיחזרו לבמו שהיתה כשירד לתוכה ופי' רשי דזה לא
איירי אלא בכירות אבל בקבלנות יזרעה כל מה שירצ'
אפילו תוך ז' בין שיש לו לבעל השדה חלק בו קבל השדה
לזרעה ובמחו בה אילנות מאלהן אם עלו במקום שאין
ראוי לזרעה כמו על המיצר אין לו בהן כלום ואם עלו ב
במקום הראוי לזרעה אם אמר שחפץ כמה שעלו בה א'
אילנות ואפילו אם לא עלו היה נוטען שמין לו האילנות כ'
כאילו נוטען ונותן לו שוין בסיצא ממנה אבל אם אמר שי'
שיתר היה חפץ לזרוע במקום האילנות ממנה שחפץ ב'
באילנות רואין את האילנות אם היה בענין שאם יעקרו
אותן יהיו ראויין לטע במקום אחר צריך ליתן לו בשבילן
דמי כטיעות העומרים לטוב ואם אינו ראויין לטע אינו
נותן לו אלא דמי עצים **שכר** המקבל שדה מ
מחבירו לזרע' שוממיה והן מכחישין הק'
הקרקע יותר מחטין גם דמיהם יקרים יותר מזרע חטין'
וזרעה חטין ותצליח עד ששנים כאילו זרעה שוממיה או
יותר אין המקבל יכול לומר אילו זרעתייה שוממיה היה
כבחס הקרקע יותר וגם לא היתה מצלחת בזרע' החטין
אם לא שטרחתי בה הרבה לפיכך חכמה לך מחלקך מה ש'
סהררחתי שלא כבחס הקרקע וגם אקח היתרון ששוין ה'
החטין על שוממיה אלא יחלקו לפי תבאם אם הוא בקב'
בקבלנות ויתן לו כל מה שקבל עליו אם הוא בכירות ל'
לשון ה'מכס המקבל שדה לזרעה שוממיה וזרע' חטין
ועשת' חטין ששוין כמו שהית' ראוייה לעשותה מהשוממיה'
אין לו עליו אלא תרעומת עשתה פחות משהיה מה שהיא
ראוייה לעשות מהשוממיה משלם המקבל כמו שהיא רח'
ראוייה לעשות מהשוממיה עשתה חטין יותר ממה שהיא
ראוייה לעשות שוממיה חולקין לפי מה שהותנה ביניהם
אעפ' שהוכר בעל הקרקע **שכר** מקבל שהג'
זמנו להשתלק וים בשדה ודעין שערי'

לא נגמרו או אפילו נגמרו ולא הגיע יום הסוק שיכול לו
לזוכרם שמין אותן כמו הן שוין עתה ונותן לו בעל השדה
דמיהן וכסס שחולקין בעל השדה והמקבל בתבואה כך ח'
חולקין בתבן ובקט וכסס שחולקין ביין כך חולקין בזמור'
ובקנים שמעמידין תחת הגפנים אם עשאים בשותפות י'
יחלקום ביניהם ואם אחד מהן עשאו לבדו יקחם הוא לבדו
המקבל שדה מחבירו ורוצה להשתלק מ'
ממנה מפני שהיא רעה אם יש להוציא מ'
ממנה כ' שאין אחר כל ההוצאה אינו יכול להשתלק ואם ל'
לאו יכול להשתלק ב' ד' א' בקבלנות אבל בכירות אפילו א'
אינה עושה כלום צריך ליתן לו חבירתו לא עברה אלא ה'
הוכירה שמין כמה ראוייה לעשות אם עברה ונותן לו כ'
כפי תבא שכן בותב לו אם חוביר ולא אעביר אשלים לו כמ'
במיטבא ואם כתב לו אם חוביר ולא אעביר אשלים לך אלא'
זווי הוי אשמתא ולא קנה וכמו דלא כתב לו דמי וישלם
לו לפי מה שראוי לעשות **שכר** המקבל שדה
מחבירו לזמן ידוע ומת והניח בן לא
יאמר לבן תן לי מה שאכל אביך וכן הבן לא יאמר לו תן לי
מה שעשה אבי אלא שמין מה שעשה עד עת מותו ויהן לו
אפילו שהתנה עמו לזמן קבוע **שכר** המקבל שדה
מחבירו שיטעה לו צריך בעל השדה לקבל
י' אילנות בורי' לכל ק' מהם ואם יש בהם יותר מכן מגביל'
עליו הכל וצריך לטעם כולם יפית כטע והסביח נוטע וה'
והפסיד ועדיין יש שבח בגטיעות רואין כמה הוא המנהג
שים לו לטוב בשבח ומכבין לו מחלקו כשיעור שהפסיד וכ'
נוטל השאר ומשתלק ואפי' אם התנה על עצמו על מנת ש'
סלא יטול בהן כל' אם יפסי' אפי' הכי נוטל שהרי הסמיכא
היא ואין מכבין לו אלא מה שהפסיד שתל סרונה להשתלק
אם המנהג סבכל שנה נוטל הבעל בית את החצי והשתל ה'
החצי וארים היורד לסדה כטועה נוטל השלים ורוצה הש'
השתל להשתלק צריך לראות סלא יפסיד בעל השדה כיצד
אם יש שם שבח שנים עשר דיכרים יטול בעל השדה חציו
ומחצי השני יקח הארים ארבע שהם שלים והשתל ס'
שני דיכרים כדי שיסאר לבעל השדה חציו סלו משלם כל
שתל שנוטל החצי כמו שנוטל החצי בפירות כך נוטל הח'
החצי בגפנים שהזקיפו דהוי כזמורות הגבן אבל אם שט'
סטפן כהר או עקרה הרוח אין לו בהן אלא השתיות טען ה'
הארים שהתנה שיטול החצי ובעל השדה טען סלא הנדירו
אלא ליתן לו השלים חולקין אחר מנהג המדינה

שלא

השוכר את הפועלים במקום שיש מנהג
ידוע אינו יכול לשנות עליהם ממנהג
המדינה לכל דבר בין לעבין המזונות שצריך ליתן להם כ'
כפי המנהג ואם יש מנהג שנותנים להם מזונות ואף על
פי כן פסקו עמו בפירוש שיתן להם קאמר תבא קמא ס'
שצריך להוסיף להם על המנהג דלהכי אהבי מה שפסקו
ורבן שמעון בן גמליאל אומר שאין צריך לכאורה כראה ש'
סהלכה כתבא קמא וה'מה'פסק כרבן שמעון בן גמליאל ו'
וכן לענין המלחכה יעשו כפי המנהג שאם כהגו סלא להס'
להשכים ולהעריב אינו יכול

ואילך כלום חבל אם עלה הכהן והשקה המדה פמידא ר
דב'ה הוא ונותן לו סכרו כפועל בטל לפי שהוא מכיר ש
סדחו והוא והיה לו להתנות שאם יעלה הכהן וישקנה ש
סלא יתן לו כלום חבל הפועל אינו מכיר הסדה אפילו הוא
מן העיר בדא' כפועל חבל מי שהתנה עם אריסו שאם יש
יסקה הסדה שלשה פעמים שיקח חצי הפירות ושאר האר
האריסין שאין מפקין אלא כפעמי' אין נוטלין אלא הסלים
ובא מטר ולא הוצרך לרעות ולהשקותו נוטל חצי הפירות
סאין דין האריסין כדין הפועל לפי שהוא כפועל בסדה ו
וכיוצא בזה כתב הרב ר' יואל הלוי מי שסבר מלמד לבנו
וחלה התלמיד אם אינו רגיל באותו חולי או אפי' אם רגיל
והמלמד מן העיר ומכיר בו פמידא דמלמד חבל אם רגיל
בחולי ואין המלמד מכיר בו כגון שאינו מן העיר פמידא
דב'ה הוא ונותן לו סכרו מפלס ולא כפועל בטל וכל לומ
לומדי תורה כסאין לומדי' הכטלה גורם להם שכחה ודמי
לאכילסי דמחזא דבי לא עבדי חלמי' **שלה**
הסוכר הפועל למלכה ידועה כגון
לעדר וכשלמה בחצי היום אם יש לו מלאכה כמותה' או
קלה ממכה צריך לעשות לו חף על פי שאינו אותה מלאכה
ממש כגון מככוש לערור כיון שאינה כבדה ממכה חבל א
אינו כופהו לעשות הכבדה מומח ונותן לו מחצי היום וא
ואילך כפועל בטל ואם הוא אדם שהכטלה קשה לו נותן
לו שכרו משלם ודיקא שלא הראה לו המלאכה תחילה חבל
אם הראה אותה לו וראה שלא היה בה מלאכת יום ולא ה
התנה אינו נותן לו כלום לאחר ששלמה כדפריסית לעיל
וכל מה ששמיים יודעים יש לו לפועל להתנות ואם שכרו
סתם למלאכת יום אחד יכול לשכרו ממלאכה קלה לכבד'
הסוכר הפועל להביא לו שליחות ממקום למקום והלק' ול
ולא מצא נותן לו שכרו משלם להביא לו קנים והלק' ולא מ
מצא נותן לו שכרו כפועל בטל להביא קנחים לחולה וה
והלך והביא ומצאו מת או שהכריא לא יאמר לו טול למה

שלו הסוכר הפועל לעשו
בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו
משלם וחוזר ונוטל מחבירו מה שהתנהו ואינו יכול לומר
לו טול מה שעשית בסכרך אפילו לא אמר סכרך עלי אלא
שכרו סתם חבל אם שכרו לעשות בשל חבירו סתם יכול
לומר לו טול מה שעשית בסכרך כיון שאין שכרו עליו א
אלא על חבירו חבל אם אמר לו סכרך עלי אע"פ ששכרו
לעשות בשל חבירו אין יכול לומר לו טול מה שעשית בסכרך
הסוכר את הפועל לעשות בשלו או ללקט לו דבר של הפקר
אינו יכול לומר לו טול מה שעשית בסכרך ואם נתדצה ה
הפועל ליטלו בשכרו ואחר כך חזר בו אין סומעי' לו וכת'
הלמה דוקא דעבר משיכה או ההגבהה דאי לאו הכי במ
במאי קמי חבל ודאי אי קאי ברשותיה דפועל אינו מקיט
לית אפתייה לא עבי משיכה אחריתי ואם שכרו לשמור
לו דבר של הפקר יכול לומר לו טול מה שעשית בסכר לפי
סעדיין לא זכה בו ב'ה וילך הוא ויזכה בו וכתב הלמה
הכי מילי דליכא מירי אחרינא גבי בעל הבית לאסתלומי
חבל אי איכא מירי אחרינא לבעל הבית לאסתלומי מיכיה

או מירי דקפוצן עליה זכיה טפי אין סומעי' לו ואין כרהה
דטעמא סיכול לומר לו טול מה שעשית בסכרך כיון שע
סעדיין לא זכה בו בעל חוב ממציא שאין עליו חיוב שכר לה
לכך יכול לומר לו טול מה שעשית בסכרך הילכך אפי' אם י
יש לו הרבה משלו יכול לומר לו כן הסוכר הפועל ונאחז ב
באגריא לעבודת המלך אינו יכול לומר לו הריני לפניך
אלא אינו נותן לו אלא כפי מה שעשה עמו **שלו**
פועל העושה מלאכה לבעל חוב הרי זה

אובל ממה שהוא עושה אפילו אינו מוסיק לא ידיו גולא רב
רגליו רק כוסא על כתפו ומיהו אם חסיו שלא לאכול פט
פטור ופי' רשי בין אם קצץ עמו שלא יאכל בין שחמנו ב
בעל כרחו ודוקא לעבין מלקות קאמר שהוא פטור חבל
איסורא איכא אם חסמו בעל כרחו וכן כתב הלמה דבע'
כרחו לא מצי למחסמיה ואם חסיו ליה שלא מדעתו ש
שלומי משלם מלקא לא לקי במה דברים אמורים שאוכל
כשהוא עושה בדילוי קרקע במחוכר בשע' גמר מלאכה
כגון טצר בענבים ומוסק בזיתים ואורה בתאנים וגורר
בתמרים ובתלוש מן הקרקע קודם שיגמר סוף מלאכה ה
המחייבת אותו בחיוב אחרון שבו חבל העושה בדבר שא
סאין גידולי קרקע כגון החולב והמגבן והמחבץ אינו א
אוכל וכן העושה במחוכר שלא בשעת גמר מלאכה כגון
העורר בפבים או מכסה שרשי האילנות ואפילו המכסה
בבצלים ושומין כגון שעוקר את הקננים מן הגדולים לא
יאכל מהם ואע"פ שהוא גמר מלאכת הקטנים שעיקר המ
המלאכה לצורך הגדולים להרחיב להן ועדיין לא נגמר מל
מלאכתו כתב הלמה העושה המחוכר כגון ביצר וקוצר
אינו אוכל אלא כשיגמור עבודתו כגון שיכנור ויתן לשל
עד שימלאנו ויכפץ הסל למקום אחר ויחזור ויכנור וימ
וימלאנו אינו אוכל אלא אחר שימלא הסל עד כאן ואיני
יודע למה לא יאכל בעוד שמתעסק בבצירה וקצירה שלא
אסדה תורה אלא בדבר שלא נגמרה מלאכתו חבל העושה
בדבר שנגמרה מלאכתו יכול לאכול כל זמן שמתעסק בו
העושה בתלוש לאחר שנגמרה מלאכתו למעשר כגון כורל
בתמרים ובגרוגרות אינו אוכל שכל דבר שאין אחר חיוב
מעשר חיוב אחר כגון תאנים וענבים לאחר סנתחייבו
במעשר אינו אוכל ממנו וכדבר שיש בו חיוב אחר כגון
חטין העומדין לעשות פת שחייב בחלה אוכל עד שיגמור
מלאכתו להתחייב בחלה ולאחר מכן אינו אוכל ואפי'
האידנא שאין חיוב מעשר כיון שנגמרה מלאכתו במקום
שיש חיוב מעשר השתא נמי לא יאכל הבורל בתמרי' רעים
שלא כתבשלו כל דרכן ומחבין אותם בשל ומתחממין ומ
ויתר בין סע עדין לא נגמרה מלאכתו ויכול לאכול מ
מהן כשתחו חביותיו ונתפרצו עיגוליו וסכרו לבעו' בהן
לא יאכל מהם שכתב' בתחייבו במעשר במה דברי' אמורי'
שיודע הפועל סנתפתחו חבל לא ידע סנתחייבו במעשר
וסכור שעדין לא נתחייבו במעשר כגון סנתפתחו לגת וס
וסכור שעדין לא הועלו מסס חייב למעשר ולהאכילו אין
הפועל אוכל אלא כשעושה מעשה חבל אם הוא יוסב ומ
ומשחר אפי' במחוכר בשעת גמר מלאכה אינו אוכל ואי'

וזוהי מחצית היום הנשאר ו' דינרים אפילו הכי צריך לית' לראשון ד' דינרים מחצית יום שעשה ולא אמרי' לא יתן לו אלא ב' דינרים כדי שתבמר לו מלאכת היום בח' דינרים כפי מה שהתנה והוא הדין במי אס הוצלה סיכול לגמור חצי היום הנשאר בשני דינרין צריך ליתן לו ו' דינרים ו ואינו מעכב עליו אלא ב' דינרים כדי שתבמר מלאכת היום כפי מה שהתנה ומיהו אומר ר' דוקא כשחוזר בו סתם אבל אם חוזר מחמת היוקר אין שומעין לו ואם הוא קבלן שקבל עליו מלאכה בכך וכך גם הוא אינו יכול לחזור בו ואם חוזר בו ידו על התחתונה ששמין לו מה שעתיד ל לעשות כפי מה שצריך לגמור את המלאכה שאם קבל לעשות המלאכה בח' דינרין ועשה חציה וחז' בו וכתייק' המלאכה שאי איפשר לגמורה אלא בששה דינרים לא יתן לו אלא ב' כדי שתבמר מלאכתו בח' כפי מה שהתנה ואם אינו יכול לגמורה בפחות מח' דינרין אינו כותן לו כלום ומיהו אם כתייקרה הרבה שצריך ליתן עליה יותר מממה שפסק עמו אינו צריך לשלם לו מכיסו כלום לשיכך אם ה התחיל במלאכה וחזר בו אעפ' שהלך דהוי כמו התחיל במלאכה וכתייקרה אין מפסיד אלא טורח הליכתו כיון ש שאינו תופש משלו והוא אין צריך ליתן לו מכיסו כלום ה הוצלה סיכול לגמורה בשני דינרים אפילו הכי אינו כותן לו אלא ד' דינרין וכן הדין בבעל הבית החוזר בו שידו על התחתונה שאם הוצלה המלאכה ויכול לגמורה בב' דינר' צריך ליתן לו ו' דינרין על מה שעשה ולא ישאיר לו אלא ב' דינרין כדי שיוכל לגמור בהן מלאכתו כפי תכחו ואם ה הוקרה צריך ליתן לו ד' דינרין במה דברים אמורי שפועל יכול לחזור יותר מקבלן כשאין הדבר אחר סיכול להמתי' עד שיזדמן לו פועל לגמור מלאכתו אבל בדבר האבד הבין שפשתנו לעלות מן המשרה דבפסד אם לא יעלנו וכל כיוצא בזה בין פועל בין קבלן אם הם אנוסים כגון שחלה או מת לו מת יכולין לחזור בהן וידו על העליונה לשלם ל להם כל מה שעשו ומיהו אין צריך ליתן להם כל שכרם ו וכתב אה' הראש ז' הכי מילי שאינו כותן להם כל שכרם ד דוקא כשבא להם האונס בחצי היום האחרון אבל אם בא להם האונס בחצי היום הראשון ואחרי שעבר האונס קב קבלן הבעל בית למלאכתו סתם כותן להם כל שכרם ואינו מוכה לה מה שבטלו בסביל האונס אבל אם אינן אנוסים וחזרו בהם ידם על התחתונה כיון שהוא דבר אבד ומטע' אפילו אם עדין לא התחילו המלאכה ביצר מטען אומר ל להן סלע קצצתי לכם בואו וטולו ב' כדי שיגמרו מלאכתן ולא יתן להם אלא מה שקצץ להם וכתב הראשונים אפילו אם נתן להם ב' צריכין להחזיר לו התוספת במה דברי אמורי' בזמן שאינו מוצא פועלים אחרים לשכור אבל אם מצא פועלים אחרים לשכור והטעה את אלו כתב אה' הראש ז' צריך ליתן להם כפי מה שפסק ע עמיהם באחרונה ואם אינו יכול להטעותו שוכר פועל' אחרים וכל מה שמוסיף לאלו יתר על מה שפסק עב הר הראשונים נוטל מהראשונים אפילו עד כדי הכפל משכ' הראשונים ואם היה בידו משלהם יכול לתפשו לשכור ב ו הפועלים לגמור מלאכתו שלא תפסד אפילו עד מ' או

עד כ' דינרים וככל זה אין חילוק בין פועל לקבלן במה דב דברים אמורים כשאינו מוצא פועלים אחרים לשכור אבל אם מוצא פועלים אחרים לשכור ואומר לו צא ושכור פועלים אחרים לגמור מלאכתו שלא תאבד ב' פועל בין קבלן אין לו עליהן אלא תרעומת ושמין לשכיר י יום מה שעשה לפי שידו על העליונה ולקבלן שידו על התחתונה שמין לו מה שעתיד לעשות וכתב הראשונים שם שמיירי גם כן שהיה מוצא פועלים אחרים לשכור בשעה ששכר אלו ועכשיו שאינו מוצא כמצא שמפסיד לו אבל אם לא היה מוצא אחרים פטורים שהרי לא הפסידו כלום שא שאלה לאה' הראש ז' ראובן קבל משמעון בגד לזרונה' א אמות בדירי ובשהתחיל לזרוב אחר המטו' גרוע וגזים לו להביח מלאכתו אם לא יוסיף לו ומפני חשש זה נדר לו להוסיף לו שכרו ארבע אמות בדירי ועתה יורכו רבי' אם שמעון חייב לתת לו התוספת כי מחשיבו בדבר האבד ד דקיימא לן שוכר עליהן או מטען לא שצא פועל ולא שצא קבלן כי אם היה מביחו כך לא היה מוצא אומן שהיה נכ כבס למלאכת חבירו והוא ליה בדבר האבד תשוב' כיון שקבלן אינו יכול לחזור בו ואם חזר בו ידו על התחתונה יכול להטעותו ואפילו בדבר שאינו אבד אם אינו מוצא פועל אחר לשכור שאלה לאה' הראש ראובן אומר לאומן ע עשה לי כך וכך דבר פלוני ואקחכו ממך ועשה אותו הא האומן ואומר לראובן ליקח המלאכה ואם לא יקחנה מיר תפסד וראובן אומר איני צריך לזה תשובה חייב ראובן ל לפרוע לאומן משום דיכא דברמי מירי דהוא אהלכו חמ חמרים ולא מצאו תבואה פועלים ומצאו שדה לחה נותן להם שכרם כיון שהפסידו על ידו מלאכת היום הבא נמי על פי דיבורו הפסיד **שולד** השוכר הפועל ל לחפור בשדה ובא בענין שאינו יכול לחפור אם הראה לו השדה בער' פהידא דפועל הוא וכיון שראה אותה והכירה שאינה ראויה לח לחפור אם ירד עליה מטר לא היה לו לבא ואינו כותן לו כלום לא הראה לו תחילה כותן לו שכרו כפועל בטל לפי שבעל הבית היה מכיר את שדהו והיה לו להודיעו שלא יבא והלמבס כתב אם ביקר בעל הבית מלאכתו מכערב ומצא שצריכה פועלים אין לו לפועל כלום דמה היה לו ל לעשות לו ביקר אותה מכערב כותן להם שכרם כפועל ב בטל וכן כתב הראש דכיון שלא ראה אותה פגע השוכר הפועל להשקות שדהו מן הכהר ופסק הכהר אם אין דרך הכהר לפסוק או אפילו שדרכו לפסוק והפועל יודע דרך הכהר פסידא דפועל ואין בעל הבית כותן לו כלום אע"ג שגם בעל הבית יודע דרך הכהר אבל אם הפועל יודע ד דרך הכהר והבעל בית יודע כותן לו שכרו כפועל בטל דלעולם לא יתחיי' בעל הבית' אלא אם כן היה יודע והפועל לא ידע אבל אם שניהם יודעין או שניהם אינן יודעים ה הפועל מפסיד שהמוציא מחבירו עליו הראיה וידו על התחתונה לשיכך אם שכרו להשקות שדהו ובא מטר כל בליה בענין שאינו צריך אינו כותן לו כלום וכן אם בא בחצי היום אינו כותן לו מחצית היום

כתב הדין דאין עובר דדרשין כל אסר בארץ ולא כל
ארץ וכל הכובש שבר סביר כאלו נוטל בשמיתו ועובר
בזמנה לאוין ועשה ואין זמנו סביר יום יס לו זמן ליתמו
לו כל הלילה לא כתבו לו בבקר עובר משום כל תלין סביר
לילה זמנו ליתמו לו כל היום לא כתבו לו בערב עוב' משום
ביומו תתן סבירו ושכיר שעות אס כלל שכירותו ביום יס
לו תשלום כל אותו היום אס כלל כלילה יס לו תשלום כל
אותו הלילה סביר שבת סביר שנה סביר חדש יצא ביום
גובה כל אותו היום יצא כלילה גובה כל אותו הלילה כתן
טליתו לחומן לתקפה בקבלות וגמירה כל זמן שהטלית ב
ביר האומן אינו עובר כתבו לו אפילו בחצי יום כיון שס
שקעה עליו החמה עובר משום כל תלין שקבלות היא
כשכירות לפורעו בזמנו האומר לשלוחו דא ושכור לי פ
פועלים ושכרם ואמר להם שכרכם על הכעל בית אין פ
שום אחד מהם עובר על כל תלין ומיהו על כעל בית עו
עובר משום אל תאמר לרעך לך ושוכר ומחר אתן אס אי
אינו טרוד ומכוין לרחוקת ואס לא אחר שכרכם על כעל
הבית אפילו לא אחר להם שכרכם עליו אלא שכרכם סתם ה
הוא חייב בשכרם לפיכך הוא עובר משום כל תלין וכתב
הדין דוקא ששכרו לעשות בשלם והרחהו בשלם חבירו בה
בהוא קזמר שאס לא אחר להם על מי חיוכ שכרם סתם
חייב אבל שכרם לעשות במדה סתם כך וכך ולא פי' על
מי שכרם אינו חייב בשכרם והיה אומר אף ז' שכן הוא
כדבריו אס הפועל יודע שאינו סלג אבל אינו יודע של מי
הוא חייב בשכרם משעבר זמנו אין כעל הבית עובר מש
משום כל תלין ומכל מקום הוא חייב ליתן לו מיד וכל ש
סעה שאינו כותבו לו עובר משום אל תאמר לרעך לך וש
ושוכר סביר שחכיר בבצל הבית שאין דרכו להיות בידו
מעו' אלא כיו' השוק אינו עוב' בבצל תלין אפילו יש לו מעו'
ומיום השוק ואילך אס אינו כותן לו משום אל תאמר לר
לרעך לך ושוכר אין כעל הבית עובר משום כל תלין אלא א
אס כן תבעו הסכיר לא תבעו או שתבעו ולא היו לו מע
מעו' ליתן לו או שהמחהו אצל שולחני ליתן לו וקבל עליו
ליתן לו אינו עובר אפילו אס אין לבצל הבית ביד שולחני
כלום ואס המחהו אצל שולחני ואין לו בידו כלום וזה לא
אמר בפירושינו פטור אלא בשתם ולא קמו מידו יכולת
השולחני לחזור בו מליתן לו ואז הוא דבר פשוט שחוזר
ותובע מכעל הבית אלא אפילו אס אין השולחני חוזר בו
יכול לחזור ולתבוע מכעל הבית דין שבעת השכ' שנשב'
ונוטל כתבתי למעלה בסיומן פ' ט' **שמ** השואל
מחבירו בהמה או כלים או כל **שמ** מטלטלי'
וכאכסו בידו כגון שמתה או כסכה או כסכע חייב ואין צ
צריך לומר שחייב בגובה ואברה אבל כל קלקול שאירע
בו מחמת מלאכה ששאלה בשכילה לא מכעיא אס הוכחש'
מחמת מלאכה שהוא פטור מכל אלא אפילו מתה מחמת
מלאכה פטור והוא שלא יסכה לעשות בה דבר אחר חוץ
מהמלאכה ששאלה בשכילה וכן נכחש הכשר מאליו ופוט
לחזור פטור אבל אס נכחשה מאליה ומתה אחר כך סתם
חייב לשלם כיון שאינה בעין משלם כמו שהיתה בשעת פ

שאלה כתב הרמבם השואל מחבירו בהמה לילך בה למקו'
פלוגי ומתה באותו הדרך או ששאל רלי למלאות ונקרעו
ונפל לבור בשעת מילוי וכל כיוצא בזה פטור שלא שאלה ח
אלא לעשות מלאכה זו והרי לא שאל עד כאן לשונו ויראה
חדבריו שאינו פטור אלא אס כן מתה בשעת מלאכה ממש
אבל אף הרמבם ז' כתב מתה מחמת מלאכה כגון שדרך
הילוכה נכשלה ונפלה ומתה והשואל לא שינה בה ולא פס'
בה או כתייגעה וכתחממה ומתה אבל אס מתה בדרך ולא
הרגיש בה עייפות טורח הדרך לא יוכל ליסכע שמחמת
מלאכה מתה דמא אס היתה עומדת על אכוסה היתה
מתה אבל היכא שכנס בה חלשות ועייפות מטורח הדר'
אפילו שלא מתה מיד אלא מתכוונת והולכת זמן מרובה ו
ומתה מחמת מלאכה קדיקן ביה כתב הרמבם מי ששואל
בהמה לילך דרך ידוע ובאו עליו לשטין באותו הדרך או
חיות רעות ואכוסה ממנו חשיב ספיר מתה מחמת מלאכה
כיון שמחמת הדרך ששאלה לילך בה הולכה נכנסה כי
היכי דפטריקן להווא דשאל שוכר מחבירה ונכסלה עב
עכברים טובא ומתה אעפ' שלא הרגתו המלאכה גופה כ
כיון שכתלכה ששאלה לזרקה מתה בגרמתה ואף הרמבם
ז' אומר דאין נראה דלא דמי לשוכר ששאלה להרוג מכ
עכברים דבאותה מלאכה עצמה נכנסה והיו כשואל בה
בהמה למהלך יום אחד ומחמת ההילוך מתה אבל אס כא
כאכסה ממנו בדרך אכוס אחר ואינו מחמת מלאכה שאף
בלא מלאכה איפשר שתאכס ממנו הילכך חייב השואל את
הפרס מיד כשנסתלקו הכעלים משמירתה חייב הוא בש
בשמירתה ובמזונותיה אעפ' שעדין לא מסכה ואס שלא ל
לו המשאיל על ידי עבדו או על ידי בנו או על ידי שלוחו א
או על ידי עבדו או בנו או שלוחו של השואל ומתה בדרך
פטור והך שליח מוקמיקן ליה בשכירו ולקטו שאינו שליח
ממש אבל אס עשאו השואל שליח בעדים ושלחה לו בידו
בתחייב בה השואל משעת הגעת' ליד שלוחו ואס אחר לו
השואל שלא ביד אחר מאלו או שאמר לו המשאל הריני
משלם לך ביד אחר מאלו ואמר לו הן ושלחה ומת חייב ה
השואל במה דברים אמורים ביד עבד עבדי אבל אס של
שלחה לו ביד עבד כנעני ומתה בדרך פטור סירו ביד ר
דכו ועדין לא יצאה מרשותו כתב הרמבם אחר לו השואל
הביסה במקל והיא תכא מאיליה ועשה כן המשאל אין ה
השואל חייב עד שתכנס לרשותו אבל אס מתה בדרך פט
פטור אבל אף הרמבם ז' כתב שהוא חייב וכן בחזרה אס
החזירה השואל על ידי אחר מאלו ומתה חייב עד שיאמר
לו המשאל להחזירה על ידי אחר או שיאמר לו המשאל הריני
מחזירה לך על ידס ואמר לו המשאל הן במה דברים א
אמורים כשמחזירה תוך יומי שאלתה אבל לאחר יומי שא
שאלתה פטור בכל ענין מלהתחייב באכוסים כשואל אבל
חייב בגבה ואברה במה דברים אמורים סהיא ברשות
השואל מיד כשנסתלקו הכעלים לענין להתחייב באכוסיה
אבל לענין חזרת הכעלים ברשותו הוא לחזור עד שעת
משיכה או אחד מהדברי הקונים במקח **שמיא**
השואל מחבירו חפץ סתם כתב ר"ת

כדי לומר הסומר במחבר שלא בשעת גמר מלאכה אבל
הסומר בתלום קודם שיגמור מלאכתו למעשה אוכל מה
מהלכות מדינה שנהגו בו יכול הפועל לאכול אפילו יותר
משכרו כגון שכל שכרו אינו אלא דינר יכול לאכול קישות
שניה סלע ומכל מקום מלמדיו אותי שלא לעשות כן כדי ש
שלא ימנעו מלהשכירו במה דברים אמורים כששכרו כל
היום אבל אם לא שכרו אלא ללקט קישות אח' לא יאכלו
ואפילו שכרו לכל היום לא יאכל קישות הראשון שלקט א'
אלא יתן תחילה לכליו של בעל הבית ואחר כך יאכל הוא
היה משמר ד' או ה' ערימות של ה' בני אדם לא ימל' בריסו
מיוחד מהם אלא אוכל מכולן לפי חשבון היה עושה בתא
בתאמים לא יאכל בענבים אפילו שכרו לעשות בעניהם
אבל מוכנע עצמו מלאכול עד שיגיע למקום היסוד ואוכל
לפיכך הפועלים עד שלא הלכו שתי וערב בגת אוכלין מ'
מענבים ואין שותין התירוש שאין מלאכתו כיכר בתירוש
משהלכו שתי וערב אוכלין בענבים ושותין בתירוש ומכ
ומכניא לן אם עושין בגתן זה ואוכלין בגתן אחר ולא אם
אפסית' לן לפיכך לא יאכל ואי אכיל לא תפקינן מיכה ולא
מכנינן ליה באגריה ומיהו גפן שמור לית על גב חכירתה
ועושה באחר מהם יכול לאכול מהשהי ואינו ראשי לאכול
אלא בשעת עשיית מלאכה ולא שיטב ויאמ' מנעתי עצמי
עד עתה ולא בטלתי לאכול ועל כן אשב עתה ואוכל אבל
מפני תקנת בעל הבית שלא יתבטל ממלאכתו אמרו חכ'
חכמים ז"ל אחר סגמור מלאכת שורה זו והולך להתחיל ש'
שורה אחרת יכול לאכול אעפ' שאינו בשעת מלאכה שטוב
הוא לבעל הבית כדי שלא יתבטל ולא יאכל
הענבים פת או דבר אחר כדי שלא יאכל הרבה מהענבים'
ולא יאכל במלח ואם קצץ עם בעל הכי' שיאכל עד שימור
כך וכך אוכל בין בפת בין במלח בין בכל דבר שירצה ול'
ולא ימנעו בענבים ולא יהבהם על גב סלע אפילו אם
אינו צריך לבטל מלאכתו בכך כגון ש' שלו אשה ובנות ש'
שיהבהם לו ולא יאכל אפילו גסה אבל ראשי פועל לטוב
פתו כד' שיאכל ענבים הרבה וראשי בעל הבית לה'
להסקות הפועל יין כדי שלא יאכל הרבה מן הענבים' אפי'
בן יהודה אומר הרוצה לעשות מלאכה בשדה ובחרם חב'
חבירו כדי שיוכל יכול לעשות ואוכל ואין חלבה במותו פ'
פועל שאמר לבעל הבית תן לאשתי ולבני מה שהיה לי לא
לאכול או קבת ממנו אין שומעין לו שלא ובהת' תורה לו א'
אלא מה שיאכל הוא ואינו יכול לזכותו לאחר ואפי' כזיר
ועושה בענבים ואומר לבעל הבית תן לבני מה שהיה לי
לאכול אין שומעין לו ויש אומרים אם כבר בטלו הירו לא
לאכול יש לו רשות ליתנו לאשתו ולבניו לפי ששבר זכה בו
בעצמו וכד' שאפי' הכי אינו יכול ליתנו לאשתו ולבניו ה'
היה הוא ואשתו ובניו עושין והתנה על מנת שלא יאכלו
אשתו ובניו אם הם גדולים ומרעתם מהני תבאו כיון ש'
שיש בהם דעת ומחלין אבל אם הם קטנים לא יכול להת'
להתנות עליהם שלא יאכלו שלא משלו הם אוכלים אלא מ'
משל אביהם ששמים כתב ה'מכס ז'ל המבטל מלאכתו
ואוכל בשעת מלאכה או שאוכל שלא בשעת גמר מלאכה

הרי זה עוב' בלא תעשה וכן אם הולך בידו ממה שעו'
או שנותן לאחרים עובר בלא תעשה עד כאן לשונו חין ה'
הפועל ראשי לעשות מלאכה כלילה ולהשכיר עצמו ביום
ולא ירעיב ולא יסבך עצמו ויאכיל מזכותיו לבניו מפני
ביטול מלאכתו של בעל הבית שהרי מחלים כחו שלא יוכל
לעשות מלאכת בעל הבית בכח כתב ה'מכס כדרך ש'
שמוזהר בעל הבית שלא יבזול שכר עני ולא יעכבו כד' מ'
מוזהר העני שלא יבטל מלאכת בעל הבית ויבטל מעט כ'
כאן ומעט כאן ומוציא כל היום במאיר' אלא חייב לרקוק
על עצמו שהרי דקדקו חכמים בזימון על ברכת רביעית
שלא יברכו ברכה רביעית בהרכת הזמון וכן לעבוד בכל
כחו שכן יעקב אמר בכל כחי עבדתי את אביכן לפיכך כ'
בטל שכר בעולם הזה על כן שכאמר ויפרץ האיש מאר'

שלח

בגידולי קרקע בין במחבר בין בתלום
כך בהמתו אוכלת בין במחבר בין בתלום ואוכלת ממנו
אממאני שעליה בעצת הליכתה ובלבד שלא יעול כידו וי'
ויאכילה ומותר הבהמה מן האדם שהחוסם' עובר בלאו
דכתיב לא תחוסם סור בדישו אחד השור ואחד כל שאר
בהמות ולא שכא ריש ולא שכא כל שאר מלאכות של גידולי
קרקע אלא שדבר הכתוב בחיה ואחר החוסם ודם בה או
שהיתה חסומה כבר ודם בה לוקה ואפילו חסמה בקילס
שגער בה ומנעה מלאכיל לוקה חסמה אחד וכא אחר וד'
ודם בה אין לוקין אלא הדם ולא החוסם חסמה ודם בה א'
אעפ' שלוקה משלם ד' קבין לפרה וג' לחמור ישראל הדם
בפרתו של גוי אפילו אם הדישה של גוי עובר משום לא ת'
תחוסם גוי הדם בבהמת ישראל מעצמו שלא אמר לו הי'
הישראל כלום אין בו איסור אפילו הדישה של ישראל אם
הוא שלא בפניו ואם אמר לו הישראל חסום פרתי ורוס כ'
בה מיבעיא אם איכא איסורא אי לא ופי' הרמב"ם דלא חס'
אפסית' ולקולא ואח' הרמב"ם ז'ל כתב דאיכא איסורא ופי'
ראשי שהבעיה היא באומר לו הקום פרתי ודום בה אפיל'
תבואה שלה דאפילו בזה איכא איסורא וכיטב לה קוץ ב'
בפיה מעצמה שאינה יכולה לאכול או שפירש עיר על גבי
הריש כדי שלא תאכל או שארי הולך בגדה ומשחרת וא'
ואינה אוכלת או שהיתה צמאה ואינה יכולה לאכול ככולן
מבעיא אם לוקה או לא ולא אפסית' ואינו לוקה אבל אי'
איסורא איכא אבל הסומר ראשי להאכילה פקיעי עמי'
כדי שלא תאכל הרבה מן הדישה וראשי בעל הפרה להרע'
להרעיבה כדי שתאכל הרבה מן הדישה היה לה לפד' חולי'
מיעים וקשה לה שתאכל הרבה מן הדישה מותר לחוסמה
שלא הקפידה תורה אלא להנאתה והיא אינה כהנית ש'
סעודים שהושרו בחים ומייבשין אותם בתבוא ואחר כך
דשים אותם בפרות להשיר קליפות אין בהם משום כלל ת'
תחוסם לפי ששבר שכתחייבו במעשר חעל משום מרחית
העין שלא יאמרו שחוסם פרתי מכי' מעט מאותו המין
והול' בהחירה שתאכל ממנו
שלח
מצות לתת שכר שכיר בזמנו ואם אחרו
עובר בלאו אחד שבר אדם בהמה וכלים ועל שכר קרקע

מחנה אחרת ומתה אחת מהן זה אומר שאלה מתה וזה
אומר שברית מתה או שטוענים שניהם איני יודע או שא'
אומר בריא והשני אומר איני יודע
שמה שאל מחנה ב' פרו' היום בתבאי שלמחרתו
יהיו סביהם בשבירות וטוען המסאיל שתייהם מתו ביום
השאלה והלה אומר אחת מתה ביום השאלה ואותה אטלס
והשנית איני יודע חתי מתה מתוך שאינו יכול לישבע מ'
משלם וכן אם אחר לו ב' פרות ב' בשאלה וא' בשבירות וטוען
המסאיל ב' של שאלה מתו וא' השואל אחר של שאלה וראי מ'
מתה והשנייה איני יודע אם של שאלה מתה או הנשאת
היא של שאלה מתוך שאינו יכול לישבע שהרי טען איני י'
יודע יטלם השמים **שמו** השואל פרה והיה המ'
המסאיל עם
סוּסך הפרה פאור אפי' פשע בה או כגבטה או כאברה' לאל'
סנא היה עמו בשאלה כגון שהשאל את עצמו לעשות בה'
מלאכתו לא שאל שהיה עמו בשבירות שהשכיר את עצמו
לו לא שכר שהיה עמו באותה מלאכה של הפרה ממש ל' ש'
במלאכה אחרת ואפי' אחר לו העסקי מים והסקה והשאל'
לו פרתו בעוד שהוא מסקהוהו שאלה בבעלים אבל מסך
תחילה ואחר כך הסקה לו הוי שאלה בבעלים ולא שכר
אם באו שאלת הבעלים עם שאלת הפרה כאחד לא שכר
היה הוא שכר לו או שאל לו ואחר כך השאל לו פרתו פ'
פאור אפי' לא היה עמו בשעת שכירה ומיתה אבל אם לא
היה עמו בשעת שאלה ואחר כך שאל הבעלים או השכירו
אין זה שאלה בבעלים אפי' שהיה עמו בשעת שכיר ומית'
ומיהו אם שאל את הבעל וכתרה לו להיות שאל לו אפי' ש'
סלא התחיל במלאכת השואל בשעת משיכת הפרה אלא מ'
מזמין ומזין עצמו ללבת חשוב שמיר עמו במלאכתו אבל
באמירה שאומר להיות שאל לו ולא הבין עצמו למלאכתו
לא הוי שאלה בבעלים וכן כתב הרמב"ם אחר לו השאילני פ'
פרתך והשאל אתה עמה כיון שהתחיל ללבת עם פרתו אף
על פי שצריך לא יצא מביתו כבר התחילה שאלתו וכן כת'
הרמב"ם אלא שחילק דוקא שלא פי' לו זמן אלא אימתי שירצה
השואל יעשה לו מלאכתו לפיכך כיון שאם אומר לו עתה ל'
לעשותה יעשה כמצא שמעתה הוא שאל לו למלאכתו אף
על פי שצריך לא עשה אבל כשאומר לו לעשות מלאכה יד'
ידוע' מיד כל זמן סלא התחיל לעשותה אינו קרוי עמו ב'
במלאכתו ואפי' לו כתב כשכר הרשונה השאילני פרתו
או השכירה לו למשאוי והלך עמה למערה ולהטעין המ'
המשוי הוי שאלה בבעלים אפי' שמעצמו כשאל לו ואם לא
הלך אלא לראות סלא יוסיף עליה המשוי אין זה שאלה בה'
בבעלים אחר לו שמור לי ואשמור לך הוי שמירה בבעלים
שהמפקיד הוא עם הכפקד לשמור לו גם הוא אבל אחר לו
סמור לי היום ואשמור לך למחר אינו שמירה בבעלים
אבל הם שומרי סבר זה לזה וה' כמי אם אחר לו שמור לי
היום ומחר ואפי' אשמור לך למחר חייב כיון שלא היה עמו
תחילה כשמסך האומר לשלוחו דא והשאל עם פרתו פסק
רב אלטא דלא הוי שאלה בבעלי' אלא אם כן אחר לעבדו ה'
הכעני לישאל עמה דעבדו כגופו דמי וכן כתב הרמב"ם

והרמב"ם כתב דשלוחו של אדם במותו למהוי שאלה בבעלי'
סותפין ששאלו זה מזה וכן השואל מאשתו הוי שאלה ב'
בבעלים סבל אחר ואחר במלאכת חבירו והאשה במלאכת
בעלה שאל מהאשה פרת ככסי מלגב וכשאל לו בעלה או ח'
אשה ששאלה פרה לצורך ככסי מלגב סלה וכשאל בעל הפר'
לבעלה לא הוי שאלה בבעלים שאל פרה לרבעה וזו לרשות
בה או לעשות בה פחות משנה פרוטה או ששאל שני פרות
לעשות בהן שנה פרוטה מבעי' לן אי יס' לו דין שואל אי לא
ולא איפשיטא לן וכתב אפי' דלא מיחייב דין שואל אבל
אי איכא שנה פרוטה לשואל חייב בגבטה ואברה כדין שומ'
סבר הוואיל וכתב וכן כתב הרמב"ם שחייב בגבטה ואברה
כל היכא דאיכא שנה פרוטה לשואל אעב' דלגבי פרה ליכא
שנה פרוטה ואף לענין אונסין אי תפס לא מפקינן מיניה
שאל משני סותפין וכשאל לו אחד מהם מבעי' לן אי הוי
בזלך של אותו ששאל לו שאלה בבעלים או לא וכן סותפין
ששאלו וכשאל המס' זיל לאחר מהם מבעי' לן אי הוי לזותו
השואל שאלה בבעלים או לא ולא אפשיטא לפיכך אין מוכיח'
משפך ואי תפס לא מפקינן מיניה וכתב הרמב"ם הכך ב'
בציון לא אפשיטו ולא מפקינן מספק ואם פשע בהן הסומר
הרי זה משלם ואיני מבין מה חילוק יס' בין פשיעה לחוסם
כיון דקיימא לן פשיעה בבעלים פטור מקרי דרדקי סנ' ב'
בני העיר וסת לא נעכחא ומקויו דם וכופרי והעיר שהם
סבורים לל' בני העיר לעשות להם מלאכתם אם בני ה'
העיר שואלים מהם בכל פעם הוי שאלה בבעלי' כיון שאם
יבארו ל' באותה שעה יבארו ל' לעשות לו מלאכתו אפי'
אם צריך לתת לו סבר מ' מוכרח הוא לעשות לו מלאכתו
בשאר שנותן לו מידיו דהוה אשנותפין ששכרו שכיר חדש או
שנה דבכל שנה הוי שאלה בבעלים לכל אחד מהם הרבה
השוכה לתלמידו אם הם דריכים ללמוד עמו בכל מסכתא
סירבה הוא ואף אם התחילו מסכתא אחת יכול לסנותה מ'
מצאכא ל' צאכא אז הוה הם כשואלים לו שהם עמו בה'
במלאכה ואם שאל מהם הוי שאלה בבעלים ואם הוא צריך
ללמוד עצמו בכל מקום שירצה אז הוא כשאל להם ונאשילו
סלא בשעת הלמוד כיון שצריך ללמוד עמם בכל עת שי'
סירצו ואם הרבה תלמי' בשניהם שהמסכתא שהתחילו יגמ'
יבארו ואין הרב יכול לשנות המסכת' בלא דעת התלמיד'
ולא התלמידים בלא דעת הרב אז אינן שואלים זה לזה כלל
ולשני המועדים שדרך לדרוש לעם מהלכות מועד הוא ב'
כשאל להם שאל פרה בבעלים ואחר כך קודם שהחזירה לו
סברה סלא בבעלים ובגבטה בימי שכירות או סברה בבעלי'
ואחר כך קודם שהחזירה שאלה סלא בבעלים ומתה בימי
שאלה מבעי' אפי' הוי שאלה ושכירות בבעלים ואיפשיטו ד'
דהוין בבעלי' אבל שאלה בבעלי' ואח' כ' קוד' שהחזיר סברה
סלא בבעלים וחזר ושאלה סלא בבעלים ומתה בימי שאלה
אחרונה או שסברה בבעלים ואחר כך שאלה סלא בבעלים
וחזרה וסברה סלא בבעלים ובגבטה בימי שכיר' אחרונה
מבעי' ולא איפשיטא ואי תפס מפקינן מיניה והרמב"ם
כתב דלא הוי שאלה בבעלים אלא בשאלה בבעלים ואח'
כך סברה סלא

שאינו יכול לתוכנו בתחנות מל' יום אבל ימי כתב שיכול ל
לתוכנו מיד ולזה הסכים אל' הראש ז'ל וכן כתב הראש
השואל מחבירו כלי או בהמה המשאיל תוכנו ממנו כל ע
עת שירצה שאלו לזמן קצוב כיון שמעבר וזכה בו אין הב
הבעלים יכולים לתוכנו להחזיר להם עד סוף זמן השאלה
עד כאן תביא השואל פונדוק מחבירו לליכה אי פחות מ
מיום אחד לשביתה אין פחות מכ' ימים לביטול אין פחו'
מל' יום כתב הראש שאל מחבירו חלוק לילך בו לבת הא
האכל אין פחות מכרי' שילך ויחזור שאלו לבית המשתה
כל אותו היום שאלו לעשות בו משה'ה שלו אין פחות מל'
יום עד כאן ואל' הראש ז'ל הביאו בלשון אחר לבית האכל
אינו רשאי לטלו עד שיצאו ימי האכלו וכרגל יעד שיצאו
ימי הרגל ובמשת' עד שיצאו המשת' ימי הכי' להם: ואביהן
פרה שאלו משתמשין בה כל ימי שאלתה מתה אין חייבי'
באונסין וכתב אל' הראש ז'ל ומיהו חייבין בגבנה ואברה
ויראה לי דבשתם איירי אבל אם המשאיל אמר ליתומי'
החזירו לי הפרה שהשאלתי לאביכם או קבלו עלייכו אונ'
הדין עם המשאיל היו סבורין דשל אביהן היתה וטבחה
ואכלוה משלמין דמי' בשר בזול שהוא שני שלישים והעור
ישלמו כולה ואם הכיח להם אחריות כבשים או מטלטלים
חאידרא חייבין לשלם וכתב הראש דלא שפא טבחה או
מתה חייבין לשלם אבל אל' הראש ז'ל כת' דוקא בטבחה
ואכלוה אבל אם מתה טורים אף על פי שהכיח להם אם
אחריות כבשים השואל כלי לעשות בו מלאכה פלו' או כלי
לילך בו למקום פלו' כיון שמשך השואל אין המשאיל יכו'
לחזור בו עד שיגמור אותה מלאכה או עד שילך למקום
פלו' שואל אדם מחבית בטובו לעולם פי' אמר לו השאילי
כלי זה בטובך השאילו לו שאלו הוא לעולם כל זמן שהו'
ראוי למלאכה דבטובו משמע כל זמן שהוא טוב ואפילו ה
החזירו למשאיל חוזר ונוטלו ממנו כשיצטרך ודוקא של
שלקח ממנו בקיץ על השאלה הילכך חוזר ונוטלו ממנו
אבל אם לא לקח ממנו בקיץ אינו יכול לטלו ממנו אם
החזירו ולבשיטתבר מחזיר לו שבריו דאינו יכול לומר א
אחזור ואתקננו ואשתמם בו שלא השאילו אלא כל זמן שה
פיהו בטובו ורב אלפס כתב בשם גאון שהאומר לחבירו
השאילי כלי זה שהוא בטובתך ולא קבע לו זמן לחזרתו
ישתמש בו ואינו חייב להחזירו לבעליו אלא
ישתמש עד שיכלה הכרז' ויחזיר לו הקתא והוא דקנו מ
מיכיה דאשולי' סתם ולא לזמן וכן פי' הראש ולא כהירא ל'
לא' הראש ז'ל ובבביל שאמר לו בטובתך לא יצא מכלל ש
שאלה סתם אלא כך הוא לשון בבי אדם עשה עמי טובה
והשאילי כליך ומשפךא להראבד אם יכול המשאיל לקחת
שלא בשעת מלאכתו של שואל והראש כתב מהסתברא ש
שאין יכול לקחת אותו שלא בשעת מלאכה דאמר ליה חי
חיישינן דילמא מתביר או מתבר מיהו לית ליה רשות לא
לאשולי' לחריני דעל כרחיה בתורת שאלה הוא דקאי
גבי ואין השואל רשאי להשאיל ותו דחיישינן דילמ' מיתבי'
גבי שואל שני ומפסיד לקתא עד כאן האומר לחבירו ה
השאילי קורדוס לחפור בו כרם זה אינו רשאי לחפור ב
בו כרם אחר אפילו אם הוא כמוהו אמר לחפור בו כרם

סתם חופר בו כרם אחר איזה סירצה אפילו אינו כרם
שלו ואפילו הוא גדול הרבה אמר לחפור בו כרמים או כר
כרמי חופר בו כל הכרמים שלו אפילו אם יפחת הכרז'
סלא ישאר בו אלא הכי' יד ודוקא אותה שנה אבל לא בשנה
אחרת האומר לחבירו השאילי שוקת זה ופלו' אינו יכו'
לחזור ולבנותו אמר לו השאילי שוקת סתם ופלו' חוזר וכ
ובונה עד שיטקה כל שדותיו אמר לו השאילי מקום ש
שוקת הרי זה בורר בכל מקום שירצה בקרקע המשאיל ו
ובונה מקום השוקת שיספיק לו להשקו' ממנו כל שדותיו
או כל בהמותיו לפי מה שהתנה עם המשאיל והוא שלקח
ממנו בקיץ על זה **שםב** אין השואל רשאי ל
להשאיל אפ' שאל ס'ת' שעושה מצוה
בשאלתה אינו רשאי להשאיל לאחרים ואם השאיל לאחרים
אפילו בתקלקל מחמת המלאכה ששאלו בשבילה חייב אלא
אם כן שיש לו ראייה שיכול לפטרנה אלו היה בידו כרם
כדפירסתי לעיל **שםב** השואל חפץ או כל דבר
לזמן מיד כשיכל' הזמן חוזר החפץ הש
השואל לרשות המשאיל לפטר השואל מאונסים אפ' הוא
עדיין בביתו ומכל מקום הוא חייב בגבנה ואברה כדין
סומר שבר ואם שלחו לו בתוך הזמן ביד עבדו או שלחו
של משאיל או של שואל כתבתי למעלה **שםד**
טען השואל שמתה מחמת מלאכה אם
הוא במקום שעדים מצויין אינו כפטר עד שיביא עדים
שהוא בדבריו ושלא שינה בו ואם הוא במקום שאין עדים
מצויים ישבע שהוא בדבריו ויכלול בשבעתו שאינה בר
ברשותו ואם התנה שלא ישבע או שלא ישלם או בגבנה או
באכזה הכל לפי תנאו לא רצה לישבע אלא אמר הריני מ
משלם ואחר כך מצא הגב' לא נקבה לו הכפל באמירתו
שאמר לו לשלם וחרי' הוא לבעלים ומי' אם שלם ואחר כך
מצא הגב' קנה הכפל ובאשר ישלם שמין לו השכרים ש
שאל כלל וכשבר שמין לו השכרים כמו שהיו שוין ב
בשעת שביירה ומוקיף לבע' לים ומשלם עליהם ואם הוצו
בין שעת שביירה לשעת העמדה שמין אותה כמו שהיו ש
שוין בשעת שביירה וכן אם שאל בהמה ומתה שמין כמה
היתה שזה הטבלה בשעה שמתה וכותבה לו ומשלם לו ע
עליה שאלה לא' הראש ז'ל ראובן השאיל חפץ לשמעון וה
והפסידו אמ' שמעון לראוב' השבע כמה היה שנה ואשרעמ
לך והשיב בעל החפץ השבע אתה והפטר תשובה ישבע ב
בעליו ויפרע שכנגדו על פי סבועתו ואם לא ישבע לא י
יפרע שכנגדו ואינו נקרא מחויי' סבוע' ואינו יכול לישבע
שמשלם השואל פרה מחבירו יום אח' על תבאי' שלום הב'
תהיה אצל בשכירות ומתה ואמר המשאיל בימי השאלה
מתה והלת אומ' איני יודע או שאמ' הסוכר בימי שכירות
מתה ואני פטור מלשלם והמשאיל אמר איני יודע או כל
אחד אומר איני יודע המוציא מחבירו עליו הראיה ואם
אין לו ראיה ישבע הסוכ' שבשע' שכירות מתה וכשטוען
איני יודע ישבע שהוא בדבריו שאינו יודע אמ' המשאיל
בימי שאלה והסוכר אמר בימי שכירו' מתה ישבע הסוכ'
פמתה כדרכה ויגלגל עליו שכיום שהיתה שכורה מתה ו
וכן הדין בשאל ממנו פרה אחת ושכר

לחזונו ממונו כדון ולא דמי לשומר אכרה מצריך להשיבה
 ליד בעלים כיון שמעון אמר שמון הדין בטלה מכית לוי מ
 מחמת תביעה שיש לו עליו ואם היה ראובן מחזירו ללוי
 יהיה שמעון עדין עליו כל ימיו ואם יתפוש שמעון משל ר
 ראובן לא היה מחזירו לו אין ראובן חייב להחיל ממון לוי
 בממונו שסילת ראובן תבע לשמעון סכמה לחדרו וגב
 ספריו והוציאו מרשותי והשיב שמעון אמת היה שהוצאתי
 אבל כך היה המעשה שבקשני קרובתי בלתיך להוציאם כי
 לא יכלה שאתם ולא ידעתי של מי היו שלה או שלך וגם לא
 לא לקחתים ולא הגבתה ממקומם אך היא הגביהת וכת
 וכתבתם לי וטרחתו בשכילה וכתתי לאביה תשובה שמעון
 חייב להחזיר הספרים כי מה היה לו ליכנס לחדרו ולהוצי
 ספרים שלא מדעתו כי כל המוכח בביתו של אדם הוא חז
 בחזקת שלו וגם כיצד הרבה שכיון לאייש לקרובתו לבזול
 חמיה ומה שטיען שהיא הגביהתם וכתבתם לו מכל מקום
 הרי טוען סויו כבדים ולא יכולה שאתם וכיון שלא יכלה ל
 להוציאם משם אם לא ששיענה הוה ליה כאלו הוציאם ה
 הוא ויגבה ראובן ממנו שירצה מכלתו שהודתה לו שהם ב
 ברשותה ואם ירצה יגבה משמעון

שחמט

אחר הדין ואחר האשה שגבה חייבין
 לשלם ד' וזה' אלא שאם איש שגבה אין לה לשלם לשיכך א
 אם תקרן בעין מחזירים לבעלים ובכפל ממתינ עד שתת
 שתתאלמן או תתגרש ויתבענה שאלה לא' הדין אל חסד
 ראובן השאלה לזאת שמעון כלי כסף וכלי זהב ויצא קול
 בציר שגבנו החפצים ושאלה זאת ראובן חפציה ואמר
 זאת שמעון אין לי ממה לשלם שהכל של בעלי ושמעון ב
 בעלה אמר גם כן לא אשלם לך כלום שלא כתת לי כלום וג
 וגם חושדין לשמעון עצמו סיידע מה כעשה בהן ושאלה הן
 עדיין ברשותי ומודה שבאו החפצים לרשותו וחיו יודע
 מה כעשה בהן תשובה הא מילתא פשיטא שאין שמעון חיי
 לשלם מה שלתה אשתו אמנם אחרי שהודה שבאו אליו הח
 החפצים לביתו צריך לישבע שאינם ברשותו ושלא שלם ב
 בהן יד ושלא פגע בזה שגבנו וגם האשה תשבע שאינם
 ברשותה ויכתבו עליה פסק דין שחייבת לשלם לה החפצי
 לכשתתאלמן או תתגרש קטן שגבנו פטור מהכפל מחזירי
 הקרן לבעלים אם הוא העין ואם אינו בעין פטור גם מה
 מהקרן אף לאחר שיגדיל ועבר שגבנו מחזירין הקרן ל
 לבעלים אם הוא בעין ובכל אין לו דאין לו משלו מה לשלם
 וגם אין בעליו חייב לשלם בשכילו ולא שאר כל דבר דמזי
 כיון שהוא בן דעת ובעלים אינו יכול לשומרו שאם יק
 יקניטו וידליק גרישו של חבירו וכמצא מחייב רבו ק' מנה
 בכל יום אלא אם ישתחרר חייב לשלם כתב הרמבם ראוי
 לבית דין להכות הקטנים כפי כח של קטן על הגבה כדי
 שלא יהו רבילין בה וכן אם הזיקו שאר כוזקין וכן מכין ה
 העבדים אם הזיקו מכה רבה שלא יהו מושלחין להזיק
 מפני שאין דמיון עתה דימי קנסות אין רצוני עתה להאריך
 צדין כפל ותשלומי ארבע וחמשה אבל משום דלא מפקי
 מיכיה אם תגא אכתוב מהם מעט בדרך קצרה אף על פי
 שכתב הרמבם הא דאמרינן בקכשא אי תפש לא מפקינן מ

מיכיה היו דווקא כדי כוזקין אבל טפי מכדי כוזקין כגון
 כפל וד' זה' מפק' כן מיכיה דתקנתא עבדו ליה רבנן לכיון
 וכי עבדו ליה תקנתא דלא ליפסד ממוניה אבל לחרוניה
 ממונא דחבריה לא תקינו ליה רבנן ולא כהירא לא' הרמבם
 ז"ל וכתב דלאו תקנתא היא אלא דינא הוא דמרחורייתח
 מיחייב אלא שאין לנו דין בגבול שיכנסו ליתן וכל כי החי
 בונח עבד איכס דינא לכפשיה ולא מפקינן מיכיה עד ד
 דיהיב ליה כל מאי דמחייב ליה מרחורייתח ע"כ' ולמעלה
 בתחילת הספר הארבעי כדמי קנס **שז**
 סטבח ומכר לא שטח לפני יאוש ולא **שז**
 לאחר יאוש חייב ד' זה' היו מעדיין אותו שגבנו בין שאותם
 העדים מעידים עליו סטבח ומכר בין שהעידו בו אחרי'
 סטבח ומכר משלם ארבע זה' היו ב' עדים על הגבה ואין
 על השחיטה אלא עד אחד או שהודה בה מעצמו משלם כ
 כפל ולא ד' זה' גבנו שור של שותפין וטבח או מכרו והודה
 לאחר מהן וכפר לשני ואח' כ' באו עדים סטבח או מכר מ
 משלם לזה ששפר ה' חצאי בקר גבנו וכתן לאחר במתנה או
 שהקיף לו או שפרע בחובו או שהחלישי באחר או שלחו ב
 בסכנות לבית חמיו חייב עשה שליח סימכונה או יטב
 יטבחה ומכרה שלחו או טבחה המשלח חייב כתב ה
 הרמבם גבנו ומכרה לאחר שלא תהא קמיה לו אלא לאחר
 ל' וכתן ל' הוכר הגבנו אינו משלם ד' זה' אלא הכפל מכרה
 חוץ מחלק א' מק' שבה או חוץ מידה או חוץ מרגלה או ש
 ששייר כל דבר היתר עמה השחיטה אינו משלם ד' זה' א
 אבל אם סייר קרבה וגזתה משלם ד' זה' ואח' ז"ל כתב אבי'
 סייר קרבה וגזתה פטור מד' זה' גבנו קיטעת או פומא או
 טרפה או שגבנו מהשותפין ומכרה חייב אבל אם היה לו ש
 שותפות בה וגבנה ומכרה פטור מד' זה' לפיכך גבנו משל
 אביו ואחר כך מת אביו ואחר כך טבח ומכר פטור מד'
 זה' שהרי יש לו חלק בה אבל אם טבח ומכר ואחר כך מת
 אביו חייב גבה פלמה וקטע ממנה אחר ומכרה או שמכר'
 חוץ משלמים יום או חוץ ממלחכתה מכעיא אי חייב ד' ו
 זה' ולא איפשיטא וכתב הרמבם ואם תפש אין מוציאין מ
 מידו ואח' ז"ל כתב ראש' אם תפש מוציאין מידו שותפין ש
 שגבנו אם טבח אחד מהן או מכר לדעת חבירו חייבים ל
 לשלם ד' זה' שלא לדעת חבירו פטור אף על חלקו גבנו ו
 ועמד צדין ואמר לו הדין צאתן לו ואחר טבח ומכר פט
 פטור מד' זה' ואמר לו חייב אתה ליתן לו ואחר כך טבח ו
 ומכר לו חייב שחטה הגבה וכתבנה בידו או כוחרה או מ
 מעקרה פטור אבל הסומח לרפואה או לבלבים או שמצאת
 טרפה וכן השוחט כלאים חייב גבנו ברשות הבעלים וט
 וטבח ומכר חוץ מרשותן או איפבא חייב גבנו וטבח ומ
 ומכר הכל ברשות פטור היה העדר ביער כיון שהביש
 הבהמה והטמיסה בין האילנות חייב בכפל ואם טבחה שם
 חייב ד' זה' גבנו ומכר בשבת או לעז' חייב שאין כאן חיוב
 מיתה ואם נעשית המכירה באיסור כגון סורקה המוכר
 מזה לחצר הלוקח ואמר ללוקח לא תקנה לך הגבה עד ש
 שתכוח כחצרו או שאמר הלוקח למוכר עקוץ תאנה מתא
 מתאכתי ותקנה בה גבנתך פטור

בבעלים ובכל אישך כתב דהוי ספק ואח' ז' כתב כסברא
הראשונה שכרה בבעלים וחזרה וסכרה שלא בבעלים פס
פשיטא כיון דמיהם בכירות הוי שמה בבעלים כמו ה
הראשונה מיהו אם ראשונה שלא בבעלים ושמה בבעלים
לא אמרינן דראשונה תברור למהייה להיות שלא בבעלים
דלהקל אזלינן בסומרים בעל בכבסי מלוג של אשתו אפי'
פשע בהן ונאכדו פטור דבין אי חטיב בהן שואל או שוכר
או שומר הוה ליה פשיעה בבעלים שהיא עמו במלאכתו ו
אפי' היו שאלין או שכורים בידו קודם שנשאה שלא ב
בעלים ואחר כך נשאה מאותו שעה ואילך חשוב שאלה
או שכירות בבעלים ונכתלן שאלה או שכירות הראשון
שלא היה בבעלים ופטור ואפי' סכרה פרה מאחד ואח' כ'
כשאת לו ומתה או אפי' פשע בה ונגנבה פטור מפני שהוא
חשוב בה כלוקח והיא חייבת לשלם לבשתתאלמן או תתגד'
והזמנם כתב ואם הודיע לבעל שהיא בידה הרי זה נכבס
תחתיה והגיה עליו הראשון והוא שקבל אותה על עצמו ב
בשכירות כתב ר' אעג' דבעל בכבסי אשתו הוי לוקח יס' ל
ל' דין שומר הנס וגבי בעל בכבסי אשתו ולא נפקא מינה
שאפי' אם פשע בהן ונגנבו פטור דהוי פשיעה בבעלים ו
ומיהו כפקא מינה ללוקח בהמה לל' יום דלא שואל הוי ולא
שוכר דנלשו מקח לקחה והוא ש' ח' עליה וכל אלו החילוקי'
של שאלה בבעלים כוהגין גם הן בכל השומרים

שמו

שאל פרה בסקס והזיק שורו של שואל לש
לשורו של משאיל אפי' אם הוא תם משלם
כזק שלם שאפי' אם הזק משור דעלמא צריך לשלם דמס
דמסתמא צריך לשומרו שלא יזק וסלא יזיק ואם קבל על
עליו שמירתו שלא יזיק אבל לא סלא יזיק והזיקו לשורו של
שואל תם משלם חצי כזק ומוע' משלם כזק שלם ואי אוקיה
תורא דמשאיל לתורא דשואל והשאלה היתה בשתם בין ת
תם בין מוע' פטור דאי אזיק לתורא דעלמא שואל בעי לש
לשלומי שוליו מוטל לשומרו שלא יזיק אם קבל עליו לש
לשומרו שלא יזיק אבל לא סלא יזיק והזיק לשורו של שואל
משלם לו המשאיל תם חצי כזק ומועד כזק שלם

שמח

אסור לגנוב אפי' ב' שהוא אפילו דרך ס
סחוק ואפי' על מנת להחזיר או על מנת
לשלם הכל איסור שלא ירגיל עצמו בכך וכל הגונב אפילו
שנה פרוטה עובר על לאו דלא תגנובו וחייב לשלם אחד
הגונב מישראל בין קטן בין גדול ואחד הגונב מעובר עו'
סגבתו אסור אבל טעותו כגון להטעותו בחשבון או לה
להפקיע הלוואתו מותר ובלבד שלא יודע לו דליכא חילול
השם ואיזהו גנב כגון הלוקח בסתר ואפי' רואין אותו כיו'
שמטמין עצמו להסתיר דבריו בקרא גנב ובולן זה הלוקח
בגלוי ובחזקה ומשעה שמשך הגנבה כעשה עליו גנב במ'
דבריו אמורי' שמשכן חוץ מרשות הבעלים אבל כל זמן שה
שהיא ברשות הבעלים אינו חייב עד שיגביהנה ואם ה
הקניסה לרשותו אפי' לבגו חצרו וקדפיפו אם הי' משתמר'
חייב אעפ' שלא משכה ולא הגביהה ומה משלם הגנב כפל
דכתיב אם המצא תמצא בירו הגנבה סכים יטלם וכל דבר
כתובה לענין כפל ומוסף עליהם שור ושה שאם טבחם או

מכרם משלם ד' תחת השה וה' תחת הסור ב' ד' ח' סבאו ע
עדים שגנב וטבח ומכר אבל אם הודה מעצמו אינו משלם
אלא הקרן דכתי' אשר ירשיעון אלדים ודרשינן פירו' למ
למרשיע את עצמו ואפי' הודה בקנס ואח' כ' באו עדי' פטור'
ובלבד שמחייב עצמו בקרן כגון שהודה שגנב וטבח או מ
מכר שגנבא סחייב עצמו בקרן ואח' כ' באו עדי' שגנב וט
וטבח ומכר אבל אם אמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב וט
והודה שטבח ומכר ואחר כך באו עדי' שטבח ומכר חייב
ד' וה' ומיהו אין מודה בקנס פטור אלא דוקא בפני ב' ד' ו
ובמקו' ב' ד' אבל הודה בפני ב' או אפי' בפני ג' חוץ מקו' ד'
אינו מועיל להפטור מקנס לפיכך האידנא שאין לנו ב' ד' ה
הראוין לדון דיני קנסות אין מועיל סוס הודאה ליפטור מ
מקנס ואילו התשלומין בין קרן בין כפל אם יש לו מוטל' ו
יורדין להן ואם אין לו מוטל' אלא מקרקעי יורדין לחס' ו
וגבין מהעדי' שלו כשאר כיוקין ואם אין לו מקרקעי ולא
מוטל' בזמן שהיוכל כוהג דבר תורה מוכר את עצמו וי
ואשלם לזה את הקרן אבל בזמן הזה אינו מוכר ש אין תור'
עבד עברי כוהג אלא בזמן שהיוכל כוהג שאלה לבחוק מי ש
שנחמד בגנבה ויש עליו עדים על גנבה אחרת קודם לכן
מה דין יס' עליו כך ראינו שאין עליו לא דין ולא חלקות. ס
שלא צותה תורה חלקות אלא בב' עדים אלא גוזרין עליו כ
בגזירת ס' ת' וכשנשדו' וכן הלכת' שאלה לאח' הראש' ז' ש
ראובן שאמר לשמעון הכרחת ממנוי הסיבו שמעון וראי'
זה א' לראובן לא אלא כך אפי' סבור טוב בר' ראובן דבריו
שאשתו לקח חפצים מביתו והשליכתם דרך חלון לחצר אח
אחרת ושמעון סייע לאשתו להוליכו משם שהיא אחותו וכ
וכתבת שחייבת לשמעון שבעה שלא גנב מאומה ושאין ב
בידו כלום מראובן תשובה מן הדין לא היה לך לחייב לש
לשמעון שבעה דכיון שאמר לו ראובן לא ראיתי אבל אני
סבור שגנבת הוה ליה טענת סמא ואין כשבעין על טענת
סמא אלא אם כן אמר בריא לי שמנה לי בידך או עברי ג
גבבת ואף על מה פסייע לאשת ראובן להוליך הכבדים אין
לחייבו כי מיד שהגביהה החפצ' על דעת לגנבה קראתם
אפי' ברשות הבעל' וכיון שנתחייבה בהגביתה תו לא מ
מחייב שמעון במה פסייע להוליכם והא דאמרי' גל ולא כ
כתייבאמו הבעלים רצה מזה גובה רצה מזה גובה היינו ד
דווקא כשהשמי גולם מהראשון דכיון שלא כתייבאמו הבעל'
הוה כאילו גזלו מהבעל' אבל היבא סלא בא לגנוב אלא לס
לסייע לאחותו והיא כבר קצאתם בהגבהה לא מחייב דגנב
אין כאן סלא כתבון לקצות בהגבהה ועוד כיון שאין ל
לראובן עדים שלקחה אשתו האפצים אם היתה אומרת ו
ודאי לקחתי אבל היו עלי שהופקדו אצלי היתה כאמנת ית
והיאך יתחייב במה פסייע לה להוליכם ואין לומר כתי' ס
שאין ראובן יכול להוציא מיד אשתו כיון שאין לו עדי' גנבה
מ' מ' שמעון טראה יודע שאחותו גנבתם מבעלה יס' ל
להחזיקם בתורת גולנות שהרי החוטף חפץ מחבירו בפני
עדי' לאו כל כמינ' לומר אין חטפי ודידי חטפי הא ליבא ס
שהרי טוען שמעון שברין לקחה החפצים ועוד אני אומר
אם ראה ראובן שמעון כבש לבית לוי וגנב חפץ אחד וכ
ובא אותו חפץ ליד ראובן והחזירו לשמעון אין לוי יכול

שמכרה או כתנה לאחר והלמכס כתב דאינו קונה אלא ל
לענין שאין צריך להחזיר גוף הגטת אבל צריך ליתן דמי'
וכן כתב הלמכס והל' יצחק כתב שקונה לגמרי ואין צריך
ליתן אפי' הדמים והכי מסתברא ודוקא שנתייאשו הבעלי'
קודם שמכר או נתן אבל אם יחבר או נתן קודם יאוש אי
חינו קונה אעפ' שנתייאשו הבעלים אחר כך והלמכס כ
כתב שקונה ואח' הלאש ז' כתב כסברא הראשונה ואין כ
נקרא שיכני רשות אלא במוכר או נתן אבל אם מת והו
והורישו לכני לא רשות יורש לאו ברשות לוקח דמי לפ
לפיכך אם כתייאשו הבעלים ומת והגבה קיימת חייבים
הכנים להחזיר ודבר זה יתבאר עוד לקמן בדיני גזלה

תנוד

הסביחה הגבה ביד הגבה השבח של הגבה
לא מבעיא אם גבה פרה ריקנית ונתעברה
אצלו וילדה או רחל ריקנית ונטעיכה אצלו וגזזה שהגזזה ו
והולדות שלו אלא אפי' גזל פרה מעוברת וילדה ורחל טע
טעונה וגזזה הכל שלו ואינו חייב לשלם אלא כמו שהיו סו
סוות הפרה והרחל בשעת הגבה שקנאה בשינוי דמיה סי
שילדה וגזזה חסיב שינוי במור ולא עור אלא אפי' תבעום
הבעלים בעוד הפרה והרחל טעונות כל השבח של הגזזן
היכא שגבה ריקנים ונתעברה הפרה ונטענה הרחל אצלו
והלמכס חילק בין סבח דממילא ובין סבח שעל ידי הוצא'
דבעה דממילא אינו קונה חלל אם כן הסביחה לאחר י
יאוש ובעה שעל ידי הוצאה קונה אפי' קודם יאוש שכתב
הסביחה הגבה מאליה כגון כבשה שילדה וגזזה אם לפני
יאוש משלם אותה ואת ולדה ואת גזזתה אפי' אם כטענה
ונתעברה ביד הגזזן הנאיל ולא כתייאשו הבעלים ולא כס
כשתגית הגבה הרי הוא ברשות בעלים ואם אחר יאוש ה
הסביח משלם בשעת הגבה כיצד גזל פרה מעוברת
וכתייאשו הבעלי' ואחר כך ילדה משלם דמי פרה העומד'
לילד והפרה והולד ישארו לגבה גזל או גבה פרה ריקנית ו
וכתייאשו הבעלים ונתעברה אצלו משכס בשעת הגזלה כ
כיצד אם ילדה כבר בשעה שהבעלי' תובעו'

אותו הולד של הגבה ואם עדיין לא ילדה שמין לגבה וכו'
וכוטל השבח מן הבעלים ומחזיר לו הפרה: עם עוברת ה
הוציא עליה הוצאת והסביחה כגון שפטמה השבח של הגב'
אפי' הסביחה לפני יאוש וכשמחזיר הגבה והכפל כוטלה
השבח מהבעלים או מכנין לו מן הכפל ואח' הלאש ז' כתב
כסברא הראשונה וכן השיג עליו הלאש גבה בהמה או כ
כלים ובשעת גבה היה שוה זון ובשעת העמדה בדיו שוה
ד' אם שפחה או מכרה או סבר הכלים או אצלו משלם הכל
קרן וכפל בשעת העמדה בדיו וד' וה' בשעת טביחה ואם
מתה הבהמה והכלי כשבר מאליו משלם קרן וכפל בשעת
גבה ואם היה שוה ארבע בשעת גבה ובשעת העמדה ב
בדיו שוה זון ושפחה או מכרה או סבר הכלי או כשבר מא
מאליו משלם קרן בשעת גבה וכפל בשעת העמדה בדיו
וד' וה' בשעת טביח' ואם הוקר או הוזל בין טביח' או שחירה
להעמדה בדיו לעולם כתר' טביחה או שחירת הכלי אזליקן ו
ואם הכלי בעין שלא כשבר משלם הכפל כפי העמדה בדיו
וכחשה ופטמא דהוי ממילא ביוקרא וזולא דמי סאם הי

היתה כחושה וכתפוחה מאליה וטבחה ומכרה משלם ה
הכל לפי מה ששוה עכשיו היתה שומה והוכחשה משלם ה
הקרן כדמעיקרא וכפל וארבע וחמשה כדהשתא הכל הט
הוציא עליה יצאה והשמיכה בין קרן בין כפל וארבע וה'
אינו משלם אלא כדמעיקרא וכן חס הכחישה הוא משלם
הכל הקרן והכפל וארבע וחמשה בשעת הגבה גבה כלי
שברו או פחתו או נסבר או כפחת מאליו אין חומרים יתן
לבעלים השברים וישלם עליהם אלא הוא יטול את השבר'
ויתן לבעלים כלי שלם או דמיו ואם ירצו הבעלים ליטול ה
הסברים שיסלם עליהם יחזיר להם גבה או גזל ולא כת
כתייאשו הבעלים אינו יכול להקדישו ולא הבעלים אפילו
אם יש לה' עדי גבה שיכולי' להוציאו בדיוכי' כ' דא' במטלטלי
אבל במקרקעי אם יש לבעלי' עדי' שיכולי' להוציאו בדיוכים
יכולים להקדיש **שנה** הגובה חפץ מבית חבירו
והחזירו למקומו ולא ידעו הבעלי'

שהחזירו אם יודעים הבעלים שנגב מהם אף על פי שח
שהחזירו הגבה לא כפטר והוא באחריותו עד שידעו הב
הבעלים כגון שימכה חפציו וימצאם שלמי' ומיהו כשמכר'
כפטר אעפ' שלא ידעו הבעלים בשעה שהחזירו לפיכך ג
גבה לו מעות והכליעם לו בחשבון וכתנס לתוך כיסו אם
יודע מכין המעות שבהם יצא כי סופו למנות המעות וי
ויודע לו המותר אבל אם זרקם לתבתו או לכיסו שלא ידע
מכין המעות שהיה לו לא יצא ואם לא ידעו הבעלים שגבה'
מהם מיד כשהחזירו למקומם יצא אעפ' שלא מכאן הבעלי'
במה דברים אמורים בדבר שאין בו רוח חיים אבל הגובה
טלה מהעדר ולא ידעו הבעלים שנגבה והחזירו למקומו
אפילו מכו הבעלים הצאן ומצאן שלמים חייב עד שיודיע
לבעלים שנגבה כדי שיסמרכו שצריך שמירה מעולה מפני
שהרגלו הגבה ללכת בדרך אחרת אבל אם ידעו הבעלים
שנגבה כפטר משידעו הבעלים שהחזיר במה דברי' אמורי'
שכפטר כשמחזירו למקומו בגבה הגובה מבית הבעלים או
אבל שמו' שגב' מרשו' עצמו בגו' שהופק' אתו כים או טלה' ויש
עדים שגבהו אעפ' שיש עדים שהחזירו למקומו חייב ב
באחריותו עד שיודיע לבעלים שהרי בלתי שמירתו וא
ואינו עוד שומר עליו והרי הוא כאילו לא החזירו עד שיו
שיודיעו לבעלים **שנו** אסור לקנות מן הגבה
שום דבר והקונה ממנו עין גדולה הוא ש
שמחזיק ידי עוברי עבירה שגורם לו לגבוב פעם אחרת
שאם לא ימצא קונה לא היה גובה והקונה ממנו לפי יאו'
והוכר הגבה ויש עדים שזה החפץ שמכר לפלוני גובה הוא
צריך להחזירו לבעלים אפילו אם כתייאשו אחר שקכאו ס
שאין שינוי רשות קונה אלא אם כן שהיה היאוש קודם זה
והבעלים כותמים ללוקח מעותיו שנת' לגבה אעפ' שהוכר
הגבה והיה הלוקח יכול לתובעו מעותיו אפילו הכי תקנו
חכמים שאינו צריך להחזיר לבעלי' אלא עד שיתן לו מע
מעותיו משום תקנת השוק ואין צריך לומר כשלא הוכר ה
הגבה שצריך ליתן ללוקח מעותיו ואין חילוק בו בין אם ק
קנה שוה ק' בר' בין שוה ר' בק' במה דברים אמורים בגבה
שאינו מפורסם אבל גבה מפורסם לא עשו בו תקנת השיק
וצריך להחזירו לבעלים בלא מעות יהיה יוצא

אסור לקנות מן הגבה
ממנו עין גדולה הוא ש
שמחזיק ידי עוברי עבירה שגורם לו לגבוב פעם אחרת
שאם לא ימצא קונה לא היה גובה והקונה ממנו לפי יאו'
והוכר הגבה ויש עדים שזה החפץ שמכר לפלוני גובה הוא
צריך להחזירו לבעלים אפילו אם כתייאשו אחר שקכאו ס
שאין שינוי רשות קונה אלא אם כן שהיה היאוש קודם זה
והבעלים כותמים ללוקח מעותיו שנת' לגבה אעפ' שהוכר
הגבה והיה הלוקח יכול לתובעו מעותיו אפילו הכי תקנו
חכמים שאינו צריך להחזיר לבעלי' אלא עד שיתן לו מע
מעותיו משום תקנת השוק ואין צריך לומר כשלא הוכר ה
הגבה שצריך ליתן ללוקח מעותיו ואין חילוק בו בין אם ק
קנה שוה ק' בר' בין שוה ר' בק' במה דברים אמורים בגבה
שאינו מפורסם אבל גבה מפורסם לא עשו בו תקנת השיק
וצריך להחזירו לבעלים בלא מעות יהיה יוצא

שאיסור, גבנה ואיסור מכירה באין באחד וכן הטובה בש
בשבת או לעז' פטור אפי' לא התירו בו שאין חייב מיתה כ
כיון שיש בו חיוב מיתה אילו התירו בו ואפילו היתה גבנה
לו קודם שבת שכבר נתחייב בקרן דאין חיוב בא בשבת
אלא חיובו של כפל וד' וה' שהוא קנס אפי' הכי פטור ואין
צריך לומר דפטור היבא סגס חיוב הקרן בא בשבת כגון
שהיתה שאולה בידו וטובהה בשבת לשם גבנה הטובה ביום
הכפורים והתירו בו פטור דקיימא לן אין לוקח ומשלם ע
עסק שליח לסחוט לו בשבת והשליח שחט בשבת כתב
ה'מכסם שהוא חייב שהרי אין בו חיוב מיתה ולרעת א' ח'
ה'ראש ז'ל פטור משום שחיטה שאינה ראויה כרבי יוחנן ה
השדלר גבנה שגב מן הגבנה אפילו לאחר שנתייאשו הבעלי
אינו חייב בכפל ולא בארבע וחמשה לא לבעלים ולא לגבנה
הראשון גבנה וטבח ובא אחר וגבנו ממנו אחר טביחה הר
הראשון משלם לבעלים ארבע וחמשה והשני משלם כפל לר
לראשון שהרי קבלו בשינוי מעשה גבנה ומכרו ובא אחר וג
וגבנה הראשון משלם ארבע וחמשה והשני אס גבנו אחר ש
שנתייאשו הבעלים חייב בכפל ואס גבנו קודם שנתייאשו
פטור מן הכפל וכן הגבנה עבדים שטרות וקרקעות פטור
מן הכפל וכן הגבנה את הגבוי ואת ההקדש אינו משלם את
הכפל אלא הקרן גבנה פטור חמור קודם שגבנה משלם כפל
אעפ' שעבדיו אינו שלו ראוי להיות שלו אחר שיפדה הגבול
חלבו של חבירו וחלבו משלם לו דמי חלבו
שנה יש גבנה שפטור משלם ואיזה זה זה סבא
עם התשלומין חיוב מיתה כגון הגבנה כים בשבת ולא הג
הגבניה ברשות בעלים אלא היה מגברו ומוציאו מרשות ב
בעלים לרשות הרבים וחבר ידו למפתח הכית תוך שלשה
סמוך לארץ והפילו לתוכה שאיסור שבת ואיסור גבנה ב
באין באחד אבל אם הגבניה תחילה בבית הבעלים חייב ש
שכבר נתחייב בגבנה קודם שיבא איסור שבת וכן הבא ב
במחתרת וגבנה בלים והוציאן וסבין פטור אעפ' שסבין א
אחר שהוציאן מרשות הבעלים שכל המוציא את הגבנה בשע'
שחותר את הכית לגבנה מותר להורגו לפיכך כל דבר שע
שעושה שיש בו חיוב ממון כגון שהזיק את ממון חבירו או
שטבח ומכר פטור ודוקא שאין הכלי בעין כגון שסבין א
אבל אם הוא בעין צריך להחזירו דברשותיה דמריה קאי
וה' ישעיה כתב דאינו פטור אלא אם כן שברם בעודו ב
במחתרת אבל שברם אחר כך חייב לשלם דברשו' דמריהו
הווי עד שעת שבריה ובהיה שעתא לאו חיוב מיתה איבא
והבי משתבא ויש בא במחתרת שחייב לשלם כגון אם ש
שחותר על הכן שאותו אין בו חיוב מיתה כאשר יתבאר ל
לקמן בדיני כפשות **שוב** הטוען על הפקדון ש
שכביתו שגבנה ונשבע על זה ואח' כ'
באו עדים שנשבע לשקר שהיה הפקדון בידו דינו כגבנה ו
וחייב בכפל ואס טבח או מכר משלם ד' וה' אבל אם לא נש
נשבע קודם שטחו עדים לא כתב ה'מכסם שאס שלח בו יד
תחילה פטור אף על פי שאחר כך נשבע ובאו עדים ואח'
ה'ראש ז'ל כתב דחייב טען באכר ונשבע על זה ונפטור וחז'
ואע' כגבנה ונשבע ואחר כך באו עדים והכחישוהו פטור

מכסל שכבר נפטור בשבועה ראשונה הטוען טענת גבנה ב
בפקדון ונשבע ובאו עדים וחזר וטען טענת גבנה ונשבע
ובאו עדים אפי' כמה פעמים זה אחר זה חייב על כל ש
שבועה ושבועה ואס כפר ונשבע ה' פעמי' משלם הקרן וה'
כפלים על ה' שבועות כתב ה'מכסם הפקיד לשנים וטענו
כגבנו ונשבעו שניהם יהודה האחד ועל השני באו עדים
בין שניהם משלמין הקרן וככפל מבעיא לן ולא איפשיטא
לפיכך אין מחייבים אותו ואס תפס לא מפקינן מיניה וא
ואין כראה כן בגמרא אלא כפל פשיטא דמשלם אותו שטחו
עליו עדים ובחומ' מבעיא תבע המפקיד פקדונו לכפקד
ונשבע שגבנה והוכר הגבנה ותבע הכפקד לגבנה ויהודה שג
שגבנו ואחר כך תבעו המפקיד וכפר ונשבע ובאו עדים
שגבנה אס באמת נשבע הכפקד כשנשבע שגבנה וממנא ה
הוא שיש לו לתבע לגבנה שאעפ' שיצא לידו בעלים מכל מ
מקום עליו מוטל להחזיר אחריה להודיע פגשבע באמת ו
ובשהודה לו כפטור מן הכפל ואין לו עסק עם המפקיד לפ
לפיכך אינו חייב על הכפירה שיכפור לו ואס לשקר נש
כשבע כגון שגבנה בפשיעה או שטען באנסה וכמנא סג
שגבנה כתב ה'מכסם אין מוציאין הכפל מהגבנה ואס תפ
תפסו הבעלים אין מוציאין מידם ע' כ' ולפי גרסת ר'מי
יראה שהבעלים מוציאין הכפל מיד הגבנה תבע המפקיד
לכפקד ושלם ואחר כך הוכר הגבנה ותבעו המפקיד והור
לו שגבנה ואחר כך תבעו הכפקד וכפר ונשבע ובאו עדים
שגבנה אין מוציאין הכפל מיד הגבנה ואס תפס הכפקד אין
מוציאין מידו הטוען טענת גבנה בפקדון של קטן פטור ח
אפילו כתבו לו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול דכתיב כי
יתן אים אל רעהו עד שתהא תביעה ונתינה בגדלות מי ש
שמצא אברה וטען כגבנה ונשבע ואחר כך באו עדים שה
שהיתה בביתו גם זה דינו כגבנה להתחייב בכפל וד' וה'
וכתב ה'מכסם והוא שטען שגבנה בליסטים מזויין שאס לא
כגבנה באונס לא מיחייב בכפל שהרי לא נפטור זה בהוראתו
מן הקרן שהוא בשומר שבר ולפי מה שכתבתי למעלה ד
דשומר אברה כשומר חנם מיידי שפיר בהתם גבנה שהרי
פטור עזמו בטענת גבנה **שנה** כשתכית סס ה
הגבנה ביד הגבנה כגון שגבנה טלה ונעש'
איל עגל ונעשה שור קבלה בשינוי השם ואין צריך להחזי'
אלא דמיה ומשלם הכפל כמו שהיתה שנה בשעת הגבנה
לפיכך אס טבחן ומכרן אחר כך פטור מארבע וחמשה ו
וכן כל שינוי כיוצא בזה שאינו חוזר לברייתו קונה ואין צ
צריך להחזיר אלא הדמים אבל שינוי החוזר אינו קונה ול
ולקמן בדיני גולה יתבאר איזו שינוי החוזר ואס נתייאשו
הבעלים מהגבנה קיימא לן שאינו קונה מן התורה וצריך
להחזירה וכראה לא' ה'ראש ז'ל כיון דרבה מספקא ליה אי
קמי דאורייתא או דרבנן כהי דלז קיימא לן כוותיה בהא
דמספקא ליה אי קנה דאורייתא אלא בעולא ורבי יוחנן ד
דסברי דלא קמי אלא קדש בו אשה צריכה גו מספק ד
דשמיא קונה מדרבנן ואפי' אין ידוע בודאי שנתייאשו הכ
הבעלי דק' ל סתם גבנה יאוש בעלי' היא ואס יש עם היאוש
שינוי הש' אפי' הוא גרוע שחז' לברייתו קול' מן התור' ואין
צרי' לתחזי' אלא הדמי' ואס יש עם היאוש שינוי רשו' קול' פ'

מהחוט מלא מחט וחוז למחט כמלא מחט וכן אם סייר
 מהטלית כשחותכין אותו להשוותו ב' אצבעות קן של ב' ה'
 פחות מכן הוא שלו כסורת שהחרס מוציא במעצר וכן ה'
 היוצא מתחת המקדח ומתחת הרהיטני והנגדר במגירה
 הוא שלו ומה שמוציא בפסיל וכן הנפסל במגירה הוא של ב'
 ב' ה' ודוקא כשקבלו לעשות בביתו אבל אם עושה בבית ב'
 בעל הבית הכל נבעל הבית ומסתמי אברים ומפסגי אלגל'
 ומפסקי גפנים ומקפני זיתים ומכבשי זרעים ועוד רי יר
 ידקות בזמן שבעל הבית מקפיד עליהם אסורין משום גזל
 אין בעל הבית מקפיד עליהם אין בהם משום גזל כתב
 הרמבם וכל הדברים הללו וכיוצא בהן הולכין אחר מנהג
 המדינה **שנו** אסור לגזול אפילו כל שהוא לא
 שאל מייסדאל ולא סכא מגני שגול ה'
 הגני אסור וכל הגזול את חברו אפי' שיהיה פרוטה כאילו כ'
 נוטל כששו ואסור לגזול אפי' על מנת לשלם וכתב א"ה הראש
 ז' דוקא שאין התשלומים בעין כהיה דמייתי עליה שרצו
 אכס' דוד ליקח גדים של שעורים ולתת במקומו של עדשים
 ועדיין לא היו בידם העדשים אלא רצו ליקח גדים של שע'
 שעורים של ישראל ולכס' זרמן להם גדישי עדשים של פלג
 פלגשים יתנו לישראל במקום גדים השעורים אבל אם ה'
 היו מזומנים העדשים אפילו אין בעלי גדים שעורים לפ'
 לפיכך מותר לזכות להם גדישי עדשים דעדיפי מהשעורי'
 וחזין לאדם שלא בפניו ודוקא סידוע שזכות היא לו כגון
 בדבר העומד לימכר אבל מחפצי ביתו לא ואפי' אם הוא
 בשכנת מות וכל לגזול את חברו ולהציל נפשו אסור לו ל'
 לגזול אם לא על דעת לשלם ודאי אין דבר העומד בפני פ'
 פיקוח נפש לכך הוא רשאי ליטלו ולהציל נפשו אבל לא יק'
 יקחנו אלא על דעת לשלם ואפילו הלוקח מחבירו בתורת
 סחלה אם אינו מדעת הבעלים כקרא גזלן וכתב הרמבם
 אפי' החוטף משכון מיד חברו למשכנו שלא ברשות ב' ד'
 נקרא גזלן ואין צריך למור אם נכנס לביתו למשכנו
 והראב"ד השיג עליו וכתב שאינו נקרא גזלן בכך וכנס ש'
 שאסור לגזול כך אסור לעשוק ואיזהו גזל ואיזהו עשוק גזל
 זה הלוקח של חברו בחזקה כגון שחוטף מה שבידו או ש'
 שכנס לביתו שלא ברשותו ונוטל משל או תוקף בעבדיו
 ומשתמש בהן או נכנס לתוך שדהו ואוכל פירותיו ועשוק ז'
 זה סבא ממון חברו לידו ברצון חברו כגון בהלוואה או ב'
 בפקדון או סברות וכסבא לטובעו אינו מחזירו ומחזיק
 בו בחזקה ואפי' אם כופהו שמוכר לו שלו ומקבל דמיו אם
 הוא שלא מרצונו אסור אבל אין לו דין גזלן ליפסל מדאורי'
 אלא מדרבנן כתב הרמבם כל החומר עבדו או ביתו של ח'
 חברו או כל דבר שאיפשר סיקחנו ממנו והרבה עליו ר'
 רעים והפציר או עד שלקחו הרי זה עובר בלא תחמוד ו'
 ואינו עובר בלא עד סיקפה החפץ שחומר כל המתאווה ב'
 ביתו או אשתו או כליו או שדהו של חברו וכיוצא בהם מ'
 משאר דברים שאי אפשר לו לקנותו ממנו כיון שחשב כל
 בלבו היאך יקנה דבר זה עובר בלא תחמוד שאין תאוה א'
 אלא בלב בלבד התאוה מביאה לידי חימוד והחימוד מביא
 לידי גזל שאם לא ירצה הבעל למוכרו לו בדמים יבא לידי

גזל והגזל מביא לידי ספיכות דמים כי כשהבעל ירצה לה'
 להציל ממנו מן הגזלן יבא לידי ספיכות דמים כח ולמד מ'
 ממעשה דאחאב ונכות הא למדת שהמתאוה עובר בלאו
 אחד והקונה דבר שמתאוה בו בהפצר שמפציר הבעלים
 או בבקשה מהם עובר בשני לאוין לכך נאמר לא תחמוד ו'
 ולא תתאוה ואם גזל עובר בשלשה לאוין **שנו**
 מצות עשה על הגזלן להשיב הגזלה דכתיב
 והשיב את הגזלה כמה דברים אמורים שהיא שיהיה פרוטה
 אבל פחות משה פרוטה אינה בתורת השבה ומיהו אם ב'
 גזל ב' אגודות שוות שלשה פרוטות והולו עד ששלשתן אינן
 שוות אלא שני פרוטות והשיב לו שנים חייב להשיב גם הג'
 כיון שמתחילה היתה שיהיה ב' פרוטות וכל שכן אם גזל שני
 אגודות שוות שני פרוטות והולו ועמדו על אחת והחזיר
 לו אחת מצריך להחזיר לו גם השנייה שהרי לא קיים מצות
 השבה כלל גזל שני אגודות שוות פרוטה והחזיר לו אחד
 קאמרינן גזלה אין כאן השבה אין כאן ופירש הרמבם אעפ'
 שאין כאן גזלה ואין ב' ד' חוקקין לכופו בתורת ממון מצות
 השבה אין כאן מכין אותו עד שתצא נפשו או מקיים מצות
 השבה וכן כתב הרמבם גזלה יש כאן השבה אין כאן ומהו
 משלם לגזלן הקרן לא שאל הודה מעצמו לא שאל בחו עדי'
 דאם הגזלה בעין שלא נשתנית מחזירה כמו שהיא ואפילו
 היא קורה ובבאה בבירה דבר תורה הורם כל הבירה ומ'
 ומחזירה אבל הכמים תקנו שיתן דמי הקורה ולא יהרוס
 דבר משום תקנת השבים גזל קורה ועשה הימנו סוכה ל'
 לחב כותן לבעל הקורה דמיה לא תבעה עד אחר החב כ'
 צריך להחזיר לו הקורה בעצמה כיון שלא נשתנית שהרי
 לא חברה בגיט נשתנית הגזלה אעפ' שלא כתייחסו הבעל'
 אין צריך להחזיר אלא דמיה כמו שהיתה שיהיה בשעת גזלה
 והוא שלא יהא סיכוי החומר לברייתו אבל סיכוי החומר ל'
 לברייתו אינו קונה כיצר גזל עצים משופים לעשות מהם
 כלי וחברם ועשה מהם כלי לא קנאם שאיפשר לפרק הכלי
 ויחזיר העצים לבמו שהיו ואפי' סיפן אינו נקרא סיכוי א'
 אם לא שישתנה שמה על הסיכוי כגון שעשה מהם מכתם
 לכתוש בו או שעשה מהם כסרין או קורות וכיוצא בזה ש'
 שמשתנה שמו מחמת מעשה גזל עבר ועשה גינה או זלז'
 לבכה לא קנה שאיפשר שיתקן הלכנה ויחזור העפר לבשה'
 לבכה ועשה עפר קנאה שאם יחזור ויעשה לבכה פנים ח'
 חדשות באו לבאן ומטעם זה כמי גזל כסף ועשאו מטבע'
 לא קנה מטבע ועשאו כסף קנה גזל מעות ישנות ושיפם
 וחדשים לא קנה שמתיישבים והולכים וחוזרים לבמו שהיו
 אבל צרפם בכור ועשאו חדשים קנה גזל מעות חדשים
 וישנן קנה שאם יחזור ויחדם אותן הרי הם פנים חדשות
 גזל אכנים וסתתן קסה צמר ולבנו בגפרית או צבעו בעכ'
 שחינו חוזר לברייתו קנה טווי ועשאו בגדים קנה גזל דקל'
 מחובר וקצצו לא קנאו אפי' עשאו חתיכו קטנו' עשה ממנו
 קורות קנה גזל קורות גדולות ועשה מהם קטנו' לא קנה
 עשה מהן לחות קנה גזל לולב והפליג העלין מן הסדרה ק'
 קנה גזל העלין כשהן פרודין והפריד כל עלה מרבץ לשנים
 קנה חלק התיומת קנה גזל טלח ונעשה איל עבל

מעותיו מהגב כך כתב רב אלפס והלמבם אבל די כתב
דאף בגב מפורסם עשו בו תקנת השוק אלא הם ידעו
הלוקח ודאי שהוא גבב אז צריך להחזירו בחנם והן כתב
אח' הראש זל כתב הלמבם כתיאשו העבליס מהגבנה קב
קבאו הלוקח בשינוי רשות ויאוש ואינו מחזיר הגבנה עב
עצמה לבעלים אלא נותן להם דמיו מכני תקנת השוק אם
לא היה המוכר גבב מפורסם ואם לקח מגבב מפורסם אז
אינו נותן ללוקח כלום וצריך להחזיר לו הכלי בלא דמים ו
וקוח הולך לשטתו שאין יאוש ושינוי רשות קובץ לגמרי ח
אלא לענין שאינו צריך להחזיר גוף הגבנה רק הדמים ח
אבל דעת רי כיון שיש יאוש ושינוי רשות קונה לגמרי כתב
הלמבם כשהעבליס צריך ליתן ללוקח הדמים ואין ללוק'
עדים בכמה לקחו נשבע הלוקח בנקיטת הפך וכוטל וכ
וכשהלוקח צריך להחזירו בחנם והוא תובע מעותיו ו
הגבב והוא אומר בכך וכך לקחתי מיך והגבב אומר נח
מכרתיו אלא בפחות מזה הלוקח כאמן לומר בכמה לקחו
ונשבע בנקיטת הפך אבל אין הגבב כאמן בנקיטת הפך ש
שחשוד הוא על השבועה גבב ופרע בחובו או בהקפו נח
עשו בו תקנת השוק ר לא העבליס כוטליס הגבנה מהלוק'
וישאר החוב על הגבב כשהיה משכן הגבנה בין מלק' עליה
מעויות כשוויה או יותר או פחות משויה עשו בו תקנת ה
השוק וצריך ליתן ללוה את הדמים שהלגה לגבב היה הגבב
חייב ללוקח ה' דינרים והביא לו הגבנה ונתנה לו ונתן לו
עוד ה' דינרים אין אומרים ה' דינרים הראשונים הוו ליה
גבב ופרע בחובו ואין צריך ליתנם לו אבל ה' דינרים הא
האחרונים יתן אלא צריך להחזיר לו בחנם שיש לומר כמו
שהאמינו בה' הראשונים כך האמינו בה' האחרונים ולא כ
כתנם לו בשביל הגבנה ראובן שקנה מגבב שאינו מפורס'
בק' וחזר ומכרה לשמעון בק' כ' והוכר הגבב העבלי' כותני'
לשמעון הק' כ' ולוקחין הגבנה והחזרין וכוטלין מרחובן כ' ש
שהרויח ומהגבב ק' והוא הדין אם מכר שני לשלישי ושלישי
לרביעי עד ק' כוטלין מכל אחד ואחד מזה שהרויח והקדן
מהגבב וחס גבב מפורסם הוא כוטל הגבנה משמעון בגב
דמים ושמעון כוטל ק' מרחובן ורחובן חוזר וכוטל המאה
מהגבב **שנו** המכיר כליו וספריו ביד אחר והוא
עשוי למכור כליו ויצא לו שם גבנה
בעיר כגון סבאו בני אדם ולכו בביתו ובלילה עמד וצווח
כלי גבבנו ועדים ראו אותם בני אדם שחתרו להם בקיר
ורחו אותם יוצאים וחבילות על כתפן הרי זה מוצא כליו
מיד המחזיק בהן ויתן לו כמו שאומר שהוציא עליהן אחר
שנשבע שכן וכך הוציא עליהן אעכ' צאין העדים מכירים
שהן כליו במה דברים אמורים שאינו עשוי למכור כליו ח
אבל עשוי למכור כליו אינו כאמן עד שיעידו העדין שהן
אותן הכלים שראו כושאין אותן שחתרו בקיר וזה נותן ב
בהן סימן והלמבם כתב דמיירי אפילו לאחר סכתיאשו ה
העבליס שגם הוא סוכר שאין יאוש ושינוי רשות קונה אלא
לענין שאין צריך להחזיר הגבנה אלא הדמים אבל לדעת רי
צריך להיות שלא כתיאשו שחם כתיאשו אין הלוקח צריך
להחזיר לו כלום אעכ' דקיימא לן סתם יאוש בעלים היא מ

מיירי בידוע לנו שלא כתיאשו העבליס כמו שהעבליס מ
מדרפין אחריהם כתב הלמבם כשאין עשוי למכור כליו
אם יבואו עדים שהן כליו של זה ישבע הלוקח בנקיטת ח
חפץ בכמה לקחו ויטול מהעבליס ומחזיר לו כליו ע' כ' ורונה
לומר כיון שעדים מכירים שהן כליו אין צריך שיעידו שר
שראו אותם האנשים שחתרו ויבאו וחבילות על כתפיהם
והכי משתבא וכתב עוד שחם הם כלים העשויין להשאל
ולהשכיר אפי' לא יצא לו שם גבנה בעיר כאמן וישב המחז'
בהן כמה הוציא ויטול ויחזיר לזה כליו ולא כהירא לא' ח' ה
הראש זל דכיון שהוא אומר שהם גבובין אתרעליה חזקה
ועשויין להשאל ולהשכיר שהרי טוען שגבבנו לו ולא יתנו
מתחת ידו השכירות ולמעלה בסימן כ' כתבתי גבב שגבבנו
לכית חבירו והוציא כלים תחת בגדיו
שנו כל דבר שחזקתו בגבב או שרוב הדבר
ההוא גבבב אסור לקנותו לפיכך אין לוקחים מהרוגים ח
חלב טלאים וגדיים ולא צמר תלגס אבל הם הוא תפור מו
מותר לפי שקבאו בשינוי ואין לוקחין מהן חלב וגבנה כ
בישוב אבל לוקחין מהן במדבר מפני שטורח הוא לבע' ה'
להביאו לשוב ומכירו לו ולוקחין מהן ארבע צאן וארבע
גיזות מעדר קטן וה' מעדר גדול אבל לא שלשה במה דברי'
חמורים בבהושות שאין עיניו של ב' עליהן ואינו מרגיש
בהן אבל שמנות שמקפיד עליהם ג' מותר ליקח מהם ור'
אסור כלל של דבר כל שהרועה מוכר וז' ה' הבית מרגיש
מותר לקנותו ואם אין העבליס בית מרגיש אסור ואין לוקח'
משומרי שירות או ענים אלא בזמן שהן יושבין על פתח ח
הגינה והסלים והמשקל לשביהם כדרך כל אדם בשלו שאין
זה דרך גבנה אבל אם מוכרין אחורי הגינה דרך גבנה ה'
הוא ואסור וכולן שאומרים ללוקחין להטמין מה שקנה אסו'
בכל ענין ומותר ליקח מהארים לפי שיש לו חלק בשירות
ב' ד' ח' בשתם שתליכן לימר שסבב חלקו ומחלקו מוכר אבל
חם ידוע לו שלא חלק אסור ליקח ממנו ואין אנו תולים
לומר ודאי שיתן לב' כ' כגבב ללוקחים מהנשים כלי פשתן
בגליל לפי שרוב עסקן בפשתן תליכן שמרצין בעלה מוכ
מוכרתו ועבדים בשארין וכן בכל מקום ומקום לפי ענינו
ולוקחים בנים ומרכבולין בכל מקום מכל אדם וכולם שא
שאומרים להטמין אסור מן הצדדים לוקחים זתים או ש
שמן במדה אבל לא דבר מועט שחזקתו גבו' מוכין שהגבב'
מוציא כשרוחץ הכבד אין בעל הבית מקפיד עליה והן ש
שלו אבל אותן שמוציא השורק כששורק הכבד בקוצי הרבה
הן ומקפיד הכב' עליהן ואסור לקנות ממנו דרך אורג'
בגדים לארוב בשפת הכבד ג' חוטין והן של הכובס כי דר
דרכו ליטול ואם הן יותר מג' כולן לה' ואם הן ממין אחר
כגון שחור ע' ג' לכן אפי' הן יותר מג' הן של הכובס אין
לוקחין מהגרדי לא אירין ולא כימין ולא שירי פקעיות אבל
ליקחין ממנו בגד ואפי' הוא מכוס וטווי או ארוב אפילו ח
אינו טווי ואין לוקחין מהגרדי לא אותיות ולא דוגמאות ול
ולא תלישין של צמר אבל לוקחין מהם בגד וצמר צבוע מה
שהעבדן חותך מהעצ' להשוותו הוא של ב' ה' ואסור לקנות
ממנו אבל גיזה העולה משטף המי' הוא שלו החייט ששייר

מתן שבר דינו כגולן כיון שאין דעת בעלים להשכיר ואינו
מסלם לו אלא מה שקלקלה דכל הגולנים מושלמין בשעת
הגולה ואם עומדים להשכיר ונטלו זה על דעת ליתן שכר
או תלוי ברצון הבעלים רצו נוטלין שכרה רצו נוטלין מה
שקלקלה לא נטלה על דעת ליתן שכר דינו כגולן ומסלם מ
מה שקלקלה וכן הרין אם נטלו על דעת שאלה דשואל שלא
מדעת הוי כגולן וכתב הרמב"ם ח"ב מ"א הל' א' מלאכה
הוא בעצמו אבל השכירו לאחר אפי' שכבש בתור' גולנות
כיון דקיימא לאברא השוכר מן הגולן צריך ליתן השכירות
לבעלים שעדיין לא קבאה הגולן קנין גמור אלא להתחייב
באונסיה כמנא כשנטל הגולן השוכר מן השוכר ממו' הנגז'
הוא נוטל וצריך להחזירו לו ע' כ' הד"ר בחצר חבירו שלא מ
מדעתו פי' שרואהו דר בו ולא אמר לו כלום שאם אמר לו
על ולא יצא ודאי חייב ליתן לו כל שכרו אלא לא אמר לו ד
דבר וזה דר בו ופי' דשכר שאם הד"ר בו לא היה צרי' לשכר
בענין שאינו נהנה פטור אפי' אם החצר עומד להשכיר ורב
אלפז כתב אם עומד החצר להשכיר צריך ליתן לו שכר א
אפי' אם הד"ר לא היה צריך להשכיר ולזה הסכי' א"ה הר"ם
ז"ל והרמב"ם הוסיף לומר דאפי' לא היה דר בו כיון שעומד
להשכיר וגולן מומנו חייב וא"ל כתב על זה דפטור ואם
אין החצר עומד להשכיר אין צריך לתת לו כלום אפי' שהי'
זה הד"ר בו צריך לשכור כיון שלא חסרו כלום לפיכך אם
חסרו אפי' דבר מועט כגון שהיה הבית חדש וזה חסרו ב
במה שהשחירו צריך לשלם לו כל מה דאיתתהי מיכ' ודוקא
שלא גילה הד"ר בדעתו שהיה רצונו ליתן לו שכר אם לא היה
הכחול לדור בו בחנם אבל אם גילה בדעתו שאם לא הכיחו
לדור בו בחנם היה נותן לו שכר קודם שהיה יוצא ממנו ב
צריך ליתן לו שכרו ואין צריך לומר בהצר דלא קיימא לא
לאברא וגברא דלא עביר למיגר שהוא פטור ואפי' אם שכ
סברו מאחר שהי' סכו' שה' שלו וכמנא שאינו סלג' אין צרי'
ליתן לו שכר אעפ' שכבש על דעת ליתן לו שכר ואפילו אם
כתבו ליה ששכרו ממנו צריך להחזירו וזהו דקיימא לאברא
לאברא וגברא דעביר למיגר שחייב ליתן לו שכרו אפילו
סברו מראובן ונתן לו השכר וכמנא שאינו סלג' שהוא שלם
שמעון צריך ליתן לשמעון שכרו ויחזור ויתבע מראובן מ
מה שכתן לו ואפי' שכרו מראובן בפחות מכרי דמיו צריך
ליתן לשמעון כל השכר כראוי ליתן לו ואינו יכול לומר לא
כשנתי בו על דעת ליתן כל כך שכר ויחזור ויתבע מראובן
מה שכתן לו מי שהיה לו חמר וסמכין סרויין וכא' א' גולן ו
וצע העמר בסמכין והחול חמר הצבוע בענין שאינו סוה' א
אלא כמו שהיה סוה' בהיותו לבן ושואל הגולן סמכין מכע'
אם חייב לשלם אם לא ולא איפשר ואין מוציאין מהגולן
ואם תפא הגולן לא מפקינן מימיה אבל אם גול סמכ' אפי'
אם הן סרויין בענין שלא סיכה בהן וצבוע טחם חמר חייב
לשלם דמי הסמכין אפי' לא השכיח בחם חמר

שם

גולן כשכבש ונטל כתבתי למעלה בם
בסימן ז' כגון שיש עדים שכבש לב
לכיתו של פלוגי לפירו ונטל כלים ואין ידוע כמה נטל אבל

אם ראו עדים שכבש לבית פלוגי שלא בפניו ונטל מסכ
כלים וכשמודע לו טען סדרך גולה לקחן וזה טוען שלי היו
או נתנם לי או בחובי לקחתים או מכרת לי אינו נחמן הפ
אפילו הוציאן מגולים והבעל בית עשוי למכור כליו שכל
מה שהוא בבית האדם הוא בחזקתו ואין אדם יכול להוצי'
משם אלא בראיה ומי שמוציא משם דבר אם יש עי' יס שה
שהוציאוהו וכמה היה אין כאן עסק שבועה אלא צריך לה
להחזירו כפי מה שיעידו העדים ואם אין סם אלא עד א
אחד והוא כופר ואומר לא נכבשתי או נכבשתי ולא לק
לקחתי כלום נשבע שבועה דאורייתא להבחיט העד ואם
מודה שלקח אבל טוען שלי היו או בחובי לקחתיו הוה ליה
מחוייב שבועה להבחיט העד ואינו יכול לישבע להבחיט
פארי מודה לדבריו ומסלם כההוא גברא דחטף כשכא מ
מחכריה בפני עד אחד ואמר ידי חטפתי ואסיקנן דהוה
ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומסלם סחם לא היה
סם עד כלל היה נשבע היסת ששלו היה ואילו היה טוען לא
חטפתי היה נשבע שבועה דאורייתא להבחיט העד חטל
עתה שמודה שחטף אלא שטוען שלו היה מסלם כתב ה
הרמב"ם חטף זהובים בפני עד אחד ואמר ידי חטפתי
ועשרים היו אף על פי שאין העד יודע כמה חטף מסלם
העשרים שהרי ידע בדאי שזהובים חטף ואילו היו ש
שנים מסלם וכמנא בעד אחד מחוייב שבועה ואינו יכול
לישבע אמר החוטף עשרים היו והגולן אמר מאה היו הו
הואיל ואין העד יודע מכינס מסלם העשרים שהוא מודה
בהן שחטפן וכשבע שבועת התורה על השאיר פארי כתב
כתבתי במקצת ודעתי נוטה בזה שנשבע היסת שהרי לא
הודה בכלום אלא שאומר ידי חטפתי נטל מבית חב
חבירו כלים בפני עד אחד ואין העד יודע כמה נטל וכ
וכעל הבית אומר עשרים כלים היו לי בביתי והגולן א
אומר לא נטלתי אלא עשרה והיו שלי חייב להחזיר העשרה
מפני שהוא מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ואינו נשבע
על השאיר אפילו שבועת היסת מפני שאינו יכול לטעון על
הגולן טענת ודאי ע' כ' והראב"ד השיג וכתב אם טענת ב
בעל הבית איכא ודאי היאך יתחייב זה שבועה ולמה מס
מסלם היה מכח מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע וכתב
עוד הרמב"ם הטוען חבירו גולתני מאה דינרים והוא א
אומר לא גולתניך נשבע היסת כדיון כל הנשבעים ואם ה
הודה שנטל כ' מסלם כ' נשבע שבועה דאורייתא על חידך
כ' כדיון כל מודם מקצת סחרי לא הוחזק גולן בעדים וכן
הטוען לחבירו שכבש בביתו כגולן ממנו כלים והוא אומר
דרך מסכין לקחתיו בחוב שיש לי עליך וכ' אומר אין לך
ידי כלום אעפ' שהודה שמשככו שלא ברשות הואיל ואין
שם עדים הרי זה נשבע וגיבה חובו מן המסכין שהפסד שא
פארי הוא הפסד שהתיר וכשבע בבקיטת חפץ כיון שכשבע
ונוטל שאלה לא' ז' ראובן היה דר בחצר ולאה דרה בו גם
כן בבית אחר וישא ראובן מן העיר וסגר ביתו וחזר ומנא
סריו חסרין כליו בביתו אמר ללוא מי נכנס בביתי אמרה
לו אמרת לי כזאתך אם תשמעי דבר רע עליו תשמר את
שלי ותשמעי שכתפסת הוצאתי חפצך מביתך

וְנִשְׁמָה סוּר קִנְיָה וּמִשְׁלָם בַּשְּׁעֵת הַגּוֹלָה
כָּל זֶמֶן שֶׁלֹּא כִסְתִּיתָ הַגּוֹלָה צִדִּיק לַחֲזוֹי'
אֲעַפְּ סִכְתִּי יֵאָשׁוּ הַבְּעָלִים דִּיאֲשׁוּ לַחֲדוֹר לֹא קָמִי וּמִיָּהוּ קֹדֶם
בּוֹ חַת הָאֵשׁה צִרִיכָה גַּם כִּדְפִרִיסָנָה לְעִיל בְּדִין גִּבֵּר וַיֵּאָשׁוּ
וּמִיָּהוּ הַשֵּׁם אֲפִי' אִם הוּא שִׁכְנִי הַשֵּׁם גְּרוּעַ שְׁחֹזֵר לְבִרְיִיתִי
כִּיּוֹן דִּאִיכָא יֵאָשׁוּ בְּהִרְיָה קָמִי מִדְּאֹרִי יִתָּא בְּד' א' בִּידוּעַ ט
סִכְתִּי יֵאָשׁוּ אַבְל סִתְמָא קִיִּימָא לֵן כִּתְסָ גּוֹלָה לֹא הוּי יֵאָשׁוּ ב
בְּעָלִים וַיֵּאָשׁוּ וּשְׁכִנִי רְשׁוֹת קִנְיָה שֵׁאִם מִכְרוּ הַגּוֹלָן אִו כִּתְבוּ
לְאַחַר קִנְיָה וְלִרְעֵת הָרִמְכָּס צִדִּיק לִיתֵן הַדְּמִים אַבְל דִּי פִי'
שֵׁאִפִי הַדְּמִים אִין צִדִּיק לִיתֵן וּכְתַב הָרִמְכָּס בֵּין סִכְתִּי יֵאָשׁוּ
הַבְּעָלִים קוֹדֶם סִמְכָר אִו נִתֵּן בֵּין נִתְיֵאָשׁוּ אַחֵר כֵּן קוֹנֵה
וְאִח' הָרִאשׁוֹן ז'ל פִּירֵם דְּוֹקָא סִכְתִּי יֵאָשׁוּ קוֹדֶם קִנְיָה אַבְל מ
מִכְרָא אִו נִתֵּן קוֹדֶם לֹא קִנְיָה וְכֵן הַשִּׁיב עָלָיו הָרִאשׁוֹן וְלֹא ה
הוּי שִׁכְנִי רְשׁוֹת אִלָּא אִם כֵּן שִׁמְכְרוּ אִו כִּתְבוּ לְאַחֵר אַבְל אִם
בֹּא אַחֵר וְנִטְלָה מִכִּית הַגּוֹלָן שֵׁלָא מִרְצוֹנוּ כִּאִילָּו נִטְלָה מִכִּית
הַבְּעָלִים אִם יִרְצֵה הַגּוֹלָל גּוֹבֵה מִהֲרָשָׁן אִו מִן הַשִּׁכְנִי אִו א
אִם יִרְצֵה יִגְבֶּה חֲצִי מִזֶּה וְחֲצִי מִזֶּה וְאִם פִּרְעָם הַב' לְרִאשׁוֹן
אִו שְׁגוֹלָן הֲרָשָׁן מִחַל לְשִׁכְנִי אִיכּוּ כְּלוֹם כִּי אִין דִּינּוּ סָל שִׁכְנִי
אִלָּא עַם הַבְּעָלִים לֹא שָׂנָא פִּירֵעַ הַשִּׁכְנִי שֶׁהִיא גּוֹלָה בִּיד הַג
הַגּוֹלָן לֹא שָׂנָא שֵׁלָא יִדְעַ וְאֲפִי' אִם אַכְלוּ הַשִּׁכְנִי חִיִּיב לְשַׁלֵּם ל
לְבְּעָלִים בְּמֵה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֵׁלָא כִּתְיֵאָשׁוּ אַבְל כִּתְיֵאָשׁוּ
וְבֹא אַחֵר וְאַכְלוּ פִּטוֹר כֵּהִי נָמִי שֵׁאִם הִיָּה בְּעִין הִיָּה חִיִּיב
לְהַחֲזִירוֹ עֲתָה שֶׁאֲכָלוּ פִּטוֹר וְכֵן אִם מֵת וְהוֹרִישׁוּ לְבָנָיו לֹא
הוּי שִׁכְנִי רְשׁוֹת אִלָּא הוּי כִּאִילָּו הוּא קִיִּים שֵׁאִם הוּא בְּעִין
וְלֹא כִסְתִּיתָ צִדִּיקִין לְהַחֲזִירָה אֲפִי' כִּתְיֵאָשׁוּ הַבְּעָלִים וְאִם
כִּסְתִּיתָ וְהִיא קִיִּימָת נִוְתִּינָן דְּמִיָּה אַבְל אִם אַכְלוּם בֵּין ב
בְּחִיָּי הָאֵב בֵּין אַחֲרֵי מוֹתוֹ אִם קוֹדֶם יֵאָשׁוּ אַכְלוּם חִיִּיבִים
לְשַׁלֵּם לְאַחֵר יֵאָשׁוּ פִּטוֹרִין בְּמֵה דְּבָרִים אֲמוּרִי' כִּבְנָה הִכִּיחַ
לֵהֵם אֲבִיהֶם אַחֲרִיּוֹת כִּכְסִים אַבְל הִכִּיחַ לֵהֵם אֲבִיהֶם אַחֲרֵי
כִּכְסִים אֲפִילּוֹ אַכְלוּם אַחֵר יֵאָשׁוּ חִיִּיבִים לְשַׁלֵּם וְכֵן אִם מ
מִכְרָן הָאֵב אִו נִתְנָם לְאַחֵר וְהִכִּיחַ לֵהֵם אַחֲרִיּוֹת כִּכְסִים ח
חִיִּיבִים לְשַׁלֵּם וְהִאֲדִירָא דְּמִטְלָטְלִי מִשְׁתַּעֲבָדִי אֲפִי' לֹא הִכִּיחַ
אִלָּא מִטְלָטְלִים חִיִּיבִים לְשַׁלֵּם וְאִין חִילּוּק בֵּין אִם הֵם גְּדוּלֵי
אִו קֻטְנִים וְאֲפִילּוֹ בְּגְדוּלִים אִם אַכְלוּם פִּטוֹרִים וְאֲפִילּוֹ ב
בְּקֻטְנִים אִם הִיא קִיִּימָת חִיִּיבִי' וְאִם אֲמוּרִי' הַגְּדוּלֵי יִדְעוּ
שֶׁעַתָּה אֲבִיכּוּ חֲסִבּוֹן עִמָּךְ וְלֹא נִשְׁאָר לָךְ כְּלוֹם בִּידוֹ אִם אִין
יִדְוֹעַ שְׁגוֹלָה אֲבִיהֶם אִלָּא עַל פִּיהֶם כְּחִמִּים וְאִם לֹא חִיכָם
כְּחִמִּים **שִׁסְב** הַשְׁכִּיחָה הַגּוֹלָה כְּגוֹן פִּרְיָה וִי
וִילָדָה רַחֵל וְגִזְזָה כִּתְבִיתִי לְמַעַנָּה ב
בְּדִין גִּבֵּר שֶׁהִסְבִּיחַ שֵׁל גּוֹלָן וְאִין צִדִּיק לֹאמַר שֵׁאִם הוֹצִיָּה ע
עָלֶיהָ יִצְחָק וְהַשְׁכִּיחָה שֶׁהִיא שֵׁלָא וְאֲפִילּוֹ לֹא עָשָׂה בּוֹ אִלָּא ט
סִיכְמִי הַחֲזוֹר כְּגוֹן עֶפְרָה וְעֵשָׂאוֹ לְבָנִים עֲצִים מִשׁוּפִין וְעֵשָׂא'
כְּלָם דִּכְהִי לֹא קִנְיָה גּוֹלָה שֶׁהָא מִיָּהָ קִנְיָה וּמִחֲזוֹר לוֹ הַג
הַגּוֹלָה וְהוּא יִתֵּן לוֹ שִׁבְחָ שֶׁהִשְׁכִּיחוּ וְעֵשָׂאוֹ כְּלִי וְכֶסֶם ט
שִׁבְחָ הַגּוֹלָה הוּא שֵׁל גּוֹלָן כֵּךְ אִם לְאַחֵר שֶׁהִשְׁכִּיחָה מִכְרָה
אִו הוֹרִישָׁה לְבָנוֹ אֲפִילּוֹ לְפָנֶי יֵאָשׁוּ קִנְיָה הַלּוֹקָח וְהַיּוֹרֵד הֵם
הַשִּׁבְחָ בֵּין שִׁבְחָ שֶׁעַל יְדֵי פִּיטוֹם בֵּין שִׁבְחָ לִידָה וְגִזְזָה וְכִתְבָה
הָרִמְכָּס וְכוּ' דְּמִי הַסְבִּיחַ מִן הַכְּבוֹל וּמִחֲזוֹר לוֹ הַגּוֹלָה וְח
וְחִיזָר הַכְּבוֹל וְכוּ' דְּמִי מִן הַגּוֹלָן שֶׁהָרִי לֹא כִּתְיֵאָשׁ

אכל לפי מה שכתבתי למעלה שהוא שינוי מעשה אין צריך להחזיר הגזלה אלא דמיה כמו שהיתה שוה בשעת הגזלה וכן אם השביח' הלוקח או היודש' הסבך' שלו מכרה הגזלן לגוי אעפ' שהגוי השביחה הסבך לבעלים ואם מכרה הגוי לישראל אחר שהשביחה מכעיא אם אותו הסבך של גזול או לא ולא חששיטא לשיכך אין מוציאין מיד הלוקח ואי תתם בגזל לא מפקינן מיני' בח' דברי' אמורי' שהשכ' של גזלן בגזיה וולדות ופיטום מעל ידי הוצאה אכל אם נתייקרה או נתפטמה מאליה כל זמן שלא נשתכית הסבך של גזול וצריך להחזירה כמו שהיא אבל נתייאשו בעלים קודם שכ נתייקרה או שנתפטמה הוי של גזלן לשיכך גזל חכית של יין והיה שוה דינר בשעת גזלה והוקר עד שעמד על ארבע וסברה או שתאה או מכרה או כתבה משלם ד' כמו שהיתה שוה בשעה שמוציאה מן העולם נשברה מאליה משלם כש בשעת גזלה היתה שוה בשעת גזלה ד' וכסעה שמוציאה מן העולם לא שוה אלא דינר משלם ד' לא שבה שתאה לא סנה נשברה מאליה הגוי ולומחכירו אשכול של תמרים וכו' ג' ת תמרים ואם ימכרו כולם ביחד אינו שוה אלא מ' ע' פרוטו' ואם ימכרו כל אחד בפני עצמה ישנו חמשים אינו משלם לו אלא מ' ט' ואין הגזול יכול לומר הייתי מוכרם אחת אח' הגזול כלי ושברו אין אומרים יתן השברים ויפלים עליהם לבמו שהיה שוה אלא צריך ליתן לו כלי שלם או דמיו וה השברים שלו ואם ירצו הבעלים לקבל השברים ויפלים עליהן מוטב וסומעין להן **שם** גזל פרה וה הזקיקה או בחסה כחם או יין והחמיץ או פירות והרקיבו כולן הוי כמו שגזל כלי ושברו שמשלם בשעת הגזלה אבל אם בחסה הפרס כחם סיכול לחזור או לא הרקיבו כל הפירות אלא מקצתן או גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך כמה דברים אמורים שהוא בעין אבל אם באבר אחר שפאשר ב בהכאה חייב להחזיר לו דמיהם כשעת הגזלה גזל מטענו וכסדק משלם כשעת הגזלה ואם נפסל כתב הרמבם אם פסלתו מלכות שאינו יוצא כלל משלם כשעת הגזלה ואם פסלתו מדינה שאינו יוצא במדינה זו ויוצא במדינה אחר' או מרים לו הרי שלך לפניך ואח' ה'ראש' ז' כתב אפילו פס פסלתו מלכות אומר לו הרי שלך לפניך ובגזל עבדי' וכחשו בחסה דלא הד' כתב רב אלפס דמשלם בשעת הגזלה ד דעבדי כמטלטלי דמי וכן כתב ה'רמבם' ואח' ה'ראש' ז' כתב דאומר לו הרי שלך לפניך וכן כתב ה'ראב"ד' וה'רמיה' גזל בהמת חבירו ועשה בה מלאכה והחזירה אחר כך א' ע'פ' שעובר בלאו אינו חייב לתת לו כלום כיון שהחזירה בעי' בלא כחש ובלא פחת ומיהו אם רגיל לעשות כן או כיוצא ב בזה קובעין אותו אפי' בחוצה לארץ ומשלם לבעלים כפי מ מה שבהם מבהמתו התקוף עבדו של חבירו ועושה בו מ מלאכתו אם היה עושה מלאכת רבו ובטלו ממנו חייב לש לשלם דעבדא במקרקעי דמי ואינו בגזל ואם לא היה עו עושה מלאכה לרבו פטור ואם היו בעליו חייבין לו מעות חסוד להשתעבד בו דמחוי כריבית התקוף בשפיכתו של חבירו או בשאר מטלטלין ועשה בה מלאכה וקלקלה אם א אינן עומדים להסכים אפילו אם נטלו על דעת סיתן מ

ב'לסטין אפילו אם היא ישראל סתמי לא היו יאז' אבל מדברי
א' ח' ה'אם ז'ל יראה דבלסטין ישראל סתמיא היו יאזש ול
ולסטין ג' סתמיא לא היו יאזש אלא אם כן ידוע סתמיאם
ולפי זה בגב' אפילו אם היא ג' סתמיא היו יאזש סתמיא ל
לרב פרידא גאון ראובן סתמיא כליו או נגב' או נטליתו
לסטין ובאז' ליד ג' וקבאם ישראל אחד ממנו כפחות מ
מסווי ובאז' הכעלים ותבעום מיד זה סקבאם ואמר לו כ
כבר נתייאשת מהם והשיב ראובן י' עדים שלא נת
נתייאשתי וחששתי אחר הכלים עד עתה ועוד כי מנהג א
אזלינו כל מי שיאמר ממנו ממון בין בגב' בין בלסטין וי
ויפיל ביד ישראל אחר שיחזירונו לבעלי ויטול מה שהוציא
עליו וחתה בא לשנות המנהג ואם המחזיק טוען נתייאשת
והתובע טוען לא נתייאשתי ואסבע שלא נתייאשתי ואין
עדים בדבר צוה יתברר סתמיאם תשובה אם הכעלים
מרדפינו אחר הכלים סתמיאם לא ודאי לא נתייאשו וזה סק
סקבאם צריך להחזירם ואם אומר בעל הכלים דברים ס
סניכר מהם סתמיאם אין לו לחזור על הקופה לתובע וא
ואם אינו כיבר או מודע מדבריו סתמיאם ואינו מרדף א
אחריהם ואומר לא נתייאשתי והקופה אומר נתייאשת א
אין סומכין לא על דברי זה ולא על דברי זה ואין באין ס
סבעת אלא בית דין אומדין ופוסקין את הדבר אם ראוי
ליאזש אם לא ואם רואין הדבר סתמיאם ליאזש מעמיד ביד
הקופה ואם רואין הדבר סתמיאם ליאזש מוציאין מ
מהלוקח לפיכך אם יתברר הדבר שבעל הכלים היה מרדף
אחריהם לא היו יאזש וחייב הקופה להחזיר אף על פי של
סלקין כפחות הדבה מסוויין וכן אם הציל בלא כלום חייב
להחזירם כחכם והלוקח מן הלסטין אם בא לבחור ידי ש
סמים מחזיר לבעלים הראשונים ואם נתכוון לקדם הבע
סבעלים ולקוח גזול הדבר מסור ללב ומן השמים כפרעין
ממנו ומה סכתבת שיש מנהג במקומכם שהקופה מהלסטין
וגבבים מחזיר לבעלים ומטל מה שהוציא אם ודאי כך הוא
חייב כל אדם לבטל סנות מנהגיהם דאמריק מכלל דמנהג
מילתא היא שכל אדם אל יתבייב גבול רשע אשר בגבול ראש
ראשונים וכל שכן בדבר שיש בו תקנה גדולה והסרת רי
ריבית לפיכך עשו במנהגכם ולא תשנו וטלם

שם
אסור לקנות שום דבר מהגזול ואסור
להחזיק ידו ולסערו בשום דבר מפני
שהוא מחזיק ידי עובדי עבירה והלוקח ממנו מעלעלים ל
לפי יאזש דינו כלוקח מהגב' שאם הוא גזול מפורסם צ
צריך להחזירו לבעלים והוא יתבע לגזול ואם אינו מפורסם
עשו בו תקנת השוק שמוטל דמיה מן הגבול ומחזיר לו הג
הגולה והגבול חוזר ותובע מן הגזול ואם נתייאשו הכעלי
קודם סלקח קנה לרעת הדמם קנה גוף הגולה ומחזיר
דמיה לבעלים ולרעת ד' אין מחזיר כלום כתב הדמם ז'ל
אסור ליהנות מדבר הגזול אפילו אחר יאזש והוא יודע ב
בוראי מדבר זה גזול כיצד ידע בוראי סתמיאם זו גזולה א
אסור לרכוש עליה ידע בוראי סתמיאם גזול אסור ליכנס
בו וכל כיצד צוה ואין מראה כן מהא דאמר סתמיאם דינא ד

דמלכותא דינא תרע דקטלי דקלי וגברי גברי ועבדין
עלייהו ואי לא דינא היכי עבדין ופרידן אביי ודילמא מ
מסוס דאיוס מרייהו אלמא לאחר יאזש שרי מי שהחזק
גזול אסור ליהנות ממנו דכל מה שיש לו הוא בחזקת גולה
ואם יש לו דבר שידוע לנו שאינו גזול מותר ליהנות ממנו
אעפ' שהוא מיעוט ממנו עד שידע בוראי שהוא גזול
ור' פסק עד שיהא רוב ממנו שאינו גזול ואח' ז'ל הראש
כתב במברא הראשונה וכן כת' הדמם וע' כת' המוכסין
והלסטין בחזקת גזלים הן וכל ממנוס מן הגזול ואסור נ
ליהנות מהן וכראין דבריו בלסטין אבל לא במוכסנים שלא
חסרו אלא להחליף ממנו מתוך תבטו דכל מה שיש בה הו'
בחזקת גזל לפי שמוטל יותר מקטבתו אבל מה שיש לו בבי
בביתו או אפי' בשוק שלא בתבת המוכסנים מותר ליטא ול
וליתן עמו ואפי' מתבתו אם הוא חייב לתת לו חצי דינר ו
ואין לו אלא דינר סלם והוא מחזיר לו חצי דינר מתבתו
פוטל לו מוכסין חמור או כמות וכתבו לו חמור או כמות א
אחר הרי זה שלל אפני שהבעלי מתייאשין מהן והרי הוא
ממנו כאלו מכרו לו וכתב הדמם ואם ע' ח' ותיק הוא
ומחזיר על עצמו מחזירו לבעלים כ' ד' א' שהמכס הוא ב
בגזל במוכס העומד מחליו או אפי' מטעם המלך ואין לו
קצבה ולקוח מכל אדם מה שירצה אבל אם פסק המלך לי
ליקח קצבה ידועה מכל אדם והעמיד מוכס לגבות דבר ז
זה אם ידוע סזה המוכס כאן ואינו מוסף ליקח יותר מ
סחוק המלך אינו בגזל דדינא דמלכא דינא ולא עוד אלא
שאסור לאדם לעבור על המכס וכל המכריח עצמו מן המ
המכס הוא גזול לפי שגזול מכת המלך בין שהוא מלך עוב'
ע' בין שהוא מלך ישראל וכן אם ישראל קנה המכס מה
מהמלך המכריח עצמו הרי גזול ישראל סקבה אבל אם ק
קבאו עבד ע' מותר דהוי כהפקעת הלואה דשרי במקל
דליכא חילול השם מלך שברית אילמות של בעלי בתי ובע
מהם גזר או הרס בתים ובעה מהן חומה או דרך מותר ל
ליהנות מהן לפי שזהו חוק המלך ואפי' שצוה לעבדיו לברנ'
מכל אחד ואחד דבר ידוע והלכו הם וברתו הכל מאחד
מותר וכן המס שיש לו לגבות מעלי השדות אפי' הכמסו
כולם תבואתם ולא כשאר שם רק אחד וגב' ממנו בשביל
כולם אינו גזול לפי שאין עליו לטרוח לגבות מעט מעט מ
מכל אחד ואחד וזה שמוטל ממנו יגבה מכל בעלי השדות
מכל אחד חלקו כ' ד' א' בבעלי השדות אבל האדנים אין להם
למשכמו בשביל בעלי השדות וכן רשות ביד גבאי המלך ל
למשכן אחד בשביל כל המס כ' ד' א' בתוך סתנו שהמס למ
למלך אבל עבר סתני והגבאי פרע כבר המס למלך אין לו
כח למשכן אחד בשביל חבירו גבאי המלך שמוכרין שדות
בשביל המס שעליהם אינו גזול ומותר ליקח מהן אבל המס
שעל ראש האדם אינו מוטל אלא על האדם עצמו לפיכך א
אם מכרו שדהו בשביל מס הראש הרי זה גזול ואין לקנות
מהם ואם צוה המלך שכל מי שלא יתן המס הקטוב לו סת
סתיה השדה למי שיפרע המס ובר' בעל השדה ובא אחר
ופרעו ואכל פירותיה אין זה גזול אלא אוכל פירותיה עד ס
שיחזרו הבעלים וכן אם צוה שכל מי שלא יתן מס שיטעב'

אמר יבשרו והם בבית פלוגי והוא אומ' מעולם לא צויתך
דבר וכנסת לביתי שלא ברשותי אם באמת בשבועה
שלא לקחה יותר ממה שהיא מורה במיג דלא היו דברים
מעולם או באמר הואיל והודת בעדים שהבמין לה קודם
שבאו לרין אין כאן מיגו תשובה האשה תשבע שלא כעלה
יותר אלא כמו שאמרה שאין זה כגול שתקנו חכמים שנס
שכבע וכוטל דהתם מיירי סעדים מעידין אותו סכנס
לביתו של כגול ולא היה מאומה תחת כנסיו וביציאתו היה
לו כלים תחת כנסיו ולא ידעו כמה היו דלא מצי הכנס ל
ליסבע שהרי עדי' מעידים אותו שגול והי' כמו גולן הי'
הילכך נשבע שכגדו וכוטל אכל הכא שאין עדים בדבר
היא כשבעת שלא כעלה יותר ואינה צריכה מיגו אלא בא
כאמת בשבועתה כיון שאין עדים מעידין סכנסת כלם ו
וגם היא אומרת שברשות כנסה

שם

הגזל לאחד מהם ואינו יודע מי הוא
הגזל וכל אחד ואחד אומר הוא כגול כל אחד נשבע וכוטל
וכתב ה'מכס אפי' אין כאן עדים שגולו וכן כמי אם גול
משכס ק' ומאחר ר' ואינו יודע של מי הר' וכל אחד ואחד
אומר שלי היו כל אחד נשבע וכוטל ר' ב'ד'א' בשתוככים
איתו אכל אין תובעין אותו אלא הוא בעצמו אומר גזלתי ל'
לאחד מכס ואיני יודע איזה או של מי היו הר' אין בית די'
מחייבים אותו אכל אם בא לצאת ידי שמים צריך ליתן ל'
לכל אחד ואחד אומר לאחר גזלתי ואיני יודע אם החזרתי
לך אין בית דין מחייבין אותו אכל אם בא לצאת ידי שמים
צריך ליתן לו אחר איני יודע אם גזלתיך אם לאו פטור
אף לצאת ידי שמים

שם

תשובה ולהחזיר
אין מקבלין ממנו כדי לפתוח לו פתח לדרכי תשובה זה
והמקבל ממנו אין רוח חכמי' נוחה הימנו ואינהו אם רצה
לצאת ידי שמים ולהחזיר אין בית דין מוחין לגזל מלקבל
ויכול לקבלה ופי' רפי' שלא תקנו חכמים אלא כגנב או גולן
מפירסם שעסקו בכך מפני שקשה לו לפרוע עשו לו דרך
לשוב אכל הגזל באקראי מקבצין ואפילו בגולן מפורסם
דוקא בשאין הגזלה קיימת והוא בא מעצמו לעשו תשובה
אכל אם הגזלה קיימת או אפי' אינה קיימת והוא עומד ב
מורדו והגזל תובעו מחייבין אותו להחזיר הדושים ו
וחבבאין והמורשין תשובתן קשה מפני שגזל' הרבי' ואין
יודעין למי יחזירו לפיכך יעשו בו דרכי רבים כגון בור'
סיחין ומעצות עשה תשובה והחזיר הגזלה לרשו' הכעלים
אעפ' שלא ידעו בעשה שהחזירה אם אחר כך מודע להם
כגון שמה כליו ומצאם שלמים יצא כדפרי' לעיל ברין ג'
גב' לפיכך גזל מעות והכליעם לו בחשבון וכתמו לו תוך
הישן יצא סודאי ימנה מעות סכסיו וכשימצא יותר ידע
בהן לפיכך אם לא ידע דמים סכסיו לא יצא וכת' הרמבם
וכן אם החזירם לבים שאין בו מעות לא יצא עד שיריעו
שהחזירם לבים פלוגי וכן החוטף בלי מיד כמו של חבירו
ומסתמם בו שחשוב כגולן מפני שהוא שואל שלא מרעת
אפי' אם החזירו ליד הכן שחזר קטן לא יצא עד שיחזירו
ליד העלים הגזל את חבירו כישוב וכו' להחזירו במדבר

לא יצא ואם ירצה הגזל לא יקחמו עד שיגיע לשוב אכל
אם מחזירו כישוב אעפ' שאינו באותו מקום שגולו יצא
אין הגזל לפיכך וכו' הגזלן להחזיר אין צ'
צריך לילך אחריו להגיע לידו אפי' אם כפ'

שם

בו אלא יודיענו לומר כך וכך גזלתיך בא וקחנה ב'ד'א' ס'
שלא נשבע אכל אם כפר לו ונשבע אין לו תשובה עד שיג
סיגיענו לידו אפי' אם הוא רחוק ממנו הרב' צריך להגיענו
לידו ולא יתן לא לבנו של כגול ולא ליד שלחו בד'א' שלא ע'
עשאו שליח אכל הוא שכירו או לקיטו או ממכר לו שליח
ולא עשאו שליח בעדים אכל עשאו שליח בעדים יתנו לו ו
וכן עשאוהו ב'ד'א' שליח וכתן לו יצא ואין צריך לומר אם כת'
לב'ד'א' שיצא החזיר לו כל הגזלה או שמחל לו עליה חוץ מפ'
מסחות משנה פרוטה אין צריך לילך אחריו אפי' שהגזלה ק'
קיימת ולא חיישינן שמא תתיקד ותשנה פרוטה ודי' פירס'
אפי' תתיקד אין צריך להחזירה לו כיון שפעם אחת לא ת
היתה שנה פרוטה והרמיה כתב שצריך להחזירה לו אכל כ'
כל זמן שנשאר בידו שנה פרוטה צריך להחזירה לו או ליד
שלחו או ליד בית דין או שלחה מת הגזל כשכא הגזלן ל'
לעשות תשובה יחזירו ליד הבנים אם היא בעין ואם אינה
בעין או פכסתבית יתן להם דמיה הגזל מחביו ופכסתב' לו ו
ומת אביו יתכנה לבדו של אביו שהם אחיו ואם אין לאביו
בן אלא הוא יתכנה לאחי אביו ושהם יורשי' אביו כתב ח'
הרמבם הגזל את אביו ונשבע לו ומת אביו אם אין הגזל'
קיימת עישה חשבון עם יורשי' אביו על הקרן ואם הגזלה
קיימת חייב להוציא הגזלה עצמה מתחת ידו לפיכך מתן
הגזלה לאחיו ועושה עמהם חשבון ואם אין לו אחי' שמת'
זה הגזלן לבדו יורד מוציא הגזלה מתחת ידו לבדו ואם
אין לו בנים לזה הכן הגזלן מתנה לבעל חובו בהלואתו או
לדקה הואיל ויוציאה מתחת ידו כפטור אעפ' שנתנה במ'
במתנה או פרעה והוא שיריעם ויאמר זה גזל אכל ואין
זה מדרך המשנה אלא כמו שפירשתינו שיתכנה לאחי הגזלן
או לאחי אביו אם אין לאחיו וגם מה שכתב ויעם' חשבון
עם אחיו משמע שכוטל חלק בגזלה זה אינו דלא כוונ' זה
מאומה ואם אין לו ככסים סיביל לוותר חלקו ממנה לזה
מאחרים ומשיב לאחיו כל הגזלה כדי לקיים מצות השנה ו
וכעלי חובו באין וכשרעין מן הירושה כגד חלקו כגון אם
היה לו ב' אחין והוא השלישי כשרעין בעלי חובים מהירמיה
סליס החוב והשאר יגבו ממנו ואם אינו מוצא יורם לאביו
יתבאר לדקה וכתב מי שיתכנו צריך שיאמר לו זה גזל אכל
הגזל הגד ונשבע לו ומת אפי' וקטן עליו במלוא דהשתא ח'
הוא ליה ככסי הגד וזהו במה שכידו אפי' הכי צריך לחזו'
הגזל מידו ליתנה לדקה

שם

סתם גזלה לא הוי יאוש
לפיכ' המציל מן הגזלן או הקוב' ממנו לא קנה וצריך להחז'
לבעלים אכל סתם גזלה הוי יאוש כעלי'ל פיכך תקן הקול'
מן הגב' קונה ופי' הרמבם ש קונה גוף חגבנה אכל צריך ל'
ליתן לבעלים דמים ודי' פי' שקונה לגמרי ואפי' דמיה אין
צריך ליתן ויש מפרשים הא דבגב' הוי סתמיה יאוש דין
בגב' ישראל אכל בגב' גוי לא הוי סתמיה יאוש ולפי' זה

דמלכותא דינא תרע דקטלי דקלי וגשרי גשורי ועבדין
עליהו ואי לאו דינא היכי עבדין ופריך חבי ודילמא מ
חסוס דאיהוס מרייהו אלמא לאחר יאוס שרי מי שהוחזק
בזל חסור ליהנות ממנו דכל מה שיש לו הוא בחזקת גולה
ואם יש לו דבר שידוע לנו שאינו בזול מותר ליהכל ממנו
אעפ"ה הוא מיעוש ממנו עד שידע בודאי שהוא בזול
ור"ח פסק עד סיהא רוב ממנו שאינו בזול ואח' ז"ל הר"ם
כתב בסברא הראשונה וכן כת' הר"מב ועו' כת' המוכסין
והלשטין בחזקת גולים הן וכל ממנוס מן הגזל ואסור נ
ליהנות מהן ונראה דבריו בלשטין אבל לא במוכסים שלא
חסרו חלא להחליף ממנו מתוך תבט דכל מה שיש בה ה'
בחזקת גזל לפי שמוטל יותר מקצבתו אבל מה שיש לו בבי
בביתו או אפי' בשוק שלא בתבת המוכסים מותר לישא ול
וליתק עמו ואפי' מתבתו אם הוא חייב לתת לו חצי דינר ו
ואין לו אלא דינר סלם והוא מחזיר לו חצי דינר מתבתו
פטול לו מוכסין חמור או כסות וכתבו לו חמור או כסות א
אחר הרי זה שלו מפני שהבעלי מתייאסין מהן והרי הוא
ממנו כאילו מכרו לו וכתב הר"מב ואם פ' ח' ותיק הוא
ומחזיר על עצמו מחזירו לבעלים כ'ד' א' שהמוכס הוא
בזל במוכס העומד מחליו או אפי' מטעם המלך ואין לו
קצבה ולוקח מכל אדם מה שירצה אבל אם פסק המלך ל
ליקח קצבה ידועה מכל אדם והעמיד מוכס לבבות דבר
זה אם ידוע מזה המוכס באמן ואינו מוסיף ליקח יותר מ
מחוק המלך אינו בזל דדינא דמלכא דינא ולא עוד אלא
שאסור לאדם לעבור על המכס וכל המכריח עצמו מן המ
המכס הוא גזל לפי שגזל מכת המלך בין שהוא מלך עוב'
עו' בין שהוא מלך ישראל וכן אם ישראל קנה המכס מה
מהמלך המכריח עצמו הרי גזל ישראל סקדו אבל אם ק
קצאו עבד עו' מותר דהוי בחסקעת הלאה דשרי במקל
דליכא חילול השם מלך שברית חילנות של בעלי בת' ובסה
מהם גזר או הרס בתים ובה מהן חומה או דרך מותר ל
ליהנות מהן לפי שזהו חוק המלך ואפי' שנה לעבדיו לברו'
מכל אחד ואחד דבר ידוע והלכו הם וברתו הכל מחחר
מותר וכן המס שיש לו לבבות מבעלי השדות אפי' הכמיהו
כולם תבואתם ולא כשאר שם רק אחד וגבה ממנו בשביל
כולם אינו גזל לפי שאין עליו לטרוח לבבות מעט מעט מ
מכל אחד ואחד וזה שכתב ממנו יגבה מכל בעלי השדות
מכל אחד חלקו כ'ד' א' בבעלי השדות אבל הארים אין להם
למשכן בשביל בעלי השדות וכן רשות ביד גבאי המלך ל
למשכן אחד בשביל כל המס כ'ד' א' בתוך סבתו שהמס נ
למלך אבל עבד סבתו והגבאי פרע כבר המס למלך אין לו
כח למשכן אחד בשביל חבירו גבאי המלך שמוכרין שדות
בשביל המס שעליהם אינו גזל ומותר ליקח מהן אבל המס
שעל ראש האדם אינו מוטל אלא על האדם עצמו לפיכך א
אם מכרו שדה בשביל מס הראש הרי זה גזל ואין לקנות
מהם ואם צוה המלך שכל מי שלא יתן המס הקצוב לו ש
שתייה השדה למי שיפרע המס וברח בעל השדה ובא אחר
ופרעו ואכל פירותיה אין זה גזל אלא אוכל פירותיה עד
שיחזרו הבעלים וכן אם צוה שכל מי שלא יתן מס שיטעב'

אנא יפסדו והנס בבית פלוגי והוא אומ' מעולם לא נזיתך
 דבר וכנסת לביתי שלא ברשותי אם באמת בשבעה
 שלא לקחה יותר ממה שהיא מורה במיג' דלא היו דברים
 מעולם או נאמר הואיל והורת בעדים שהכחין לה קודם
 שבאו לרין אין כאן מיג' תשובה האשה תשבע שלא נטלה
 יותר אלא כמו שאמרה שאין זה כגזל שתקנו חכמים שנס
 שבעה ונטול דהתם מיירי בעדים מעידין אותנו שנסכס
 לביתו של כגזל ולא היה מאומה תחת כפיו וכיציאתו היה
 לו כלים תחת כפיו ולא ידעו כמה היו דלא מצי הנכנס ל
 ליבעה שהרי עדי מעידים אותו שגזל והי' כמו גזלן הי'
 הילכך נשבע שנגדו ונטול אכל הכא שאין עדים בדבר
 היא נשבעת שלא נטלה יותר ואינה צריכה מיג' אלא בא
 באמת בשבעה כיון שאין עדים מעידין שנטלה כלום ו

שם

וגם היא אומרת שברשות נכנסה
 הגזל לאחד מהם ואינו יודע מי הוא
 הגזל וכל אחד ואחד אומר הוא גזל כל אחד נשבע ונטול
 וכתב הרמבם אפי' אין כאן עדים שגזלו וכן מצי אם גזל
 משבים ק' ואחר ר' ואינו יודע של מי הר' וכל אחד ואחד
 אומר שלי היו כל אחד נשבע ונטול ר' ב' ד' א' בסתובעים
 איתו אכל אין תובעין אותו אלא הוא בעצמו אומר גזלתי ל'
 לאחד מהם ואיני יודע איזה או של מי היו הר' אין בית ד'
 מחייבים אותו אכל אם בא לצאת ידי שמים צריך ליתן ל'
 ג' אחד ואחד אומר לאחד גזלתי ואיני יודע אם החזרתי ל'
 לך אין בית דין מחייבין אותו אכל אם בא לצאת ידי שמים
 צריך ליתן לו חמור איני יודע אם גזלתיך אם לאו פטור
 אף לצאת ידי שמים

שם

תשובה ולהחזיר
 אין מקבלין ממנו כדי לפתוח לו פתח לרבי תשובה זה
 והמקבל ממנו אין רוח חכמי' בוחה הימנו ואיזה אם רצה
 לצאת ידי שמים ולהחזיר אין בית דין מוחין לגבול מלקבל
 ויכול לקבלה ופי' רפי' שלא תקמו חכמים אלא בנסכ או גזלן
 מפירסם ששקנו בכך מפני שקשה לו לפרוע עשו לו דרך
 לשוב אכל הגזל באקראי מקבלין ואפילו בגזלן מפירסם
 דוקא בשאין הגזלה קיימת והוא בא מעצמו לעשו תשובה
 אכל אם הגזלה קיימת או אפי' אינה קיימת והוא עומד ב'
 במורדו והגזל תובעו מחייבין אותו להחזיר הדושים ו
 ותבאין והמוכרין תשובתן קשה מפני שגזל' הרבי' ואין
 יודעין למי יחזירו לפיכך יעשו בו צרכי רבים בגין צור'
 שיחין ומעצות עשה תשובה והחזיר הגזלה לרשו' הנעלים
 אעפ' שלא ידעו טעם שהחזירה אם אחר כך מודע להם
 בגין שמנה כליו ומצאם שלמים יצא כדפרי' לעיל בדין ג'
 נגב לפיכך גזל מעות והכליעם לו בחסכון ונתנו לו תוך
 היסוד יצא מודאי ימנה מעות שביסו וכשימנה יותר ידע
 בהן לפיכך אם לא ידע דמים שביסו לא יצא וכת' הרמבם
 וכן אם החזירם לבים שאין בו מעות לא יצא עד שיודיעו
 שהחזירם לבים פלוגי וכן החוטף בלי מיד כמו של חבירו
 ומסתמש בו שחשוב כגזלן מפני שהוא שואל שלא מרעת
 חפי' אם החזירו ליד הכן שחנא קטן לא יצא עד שיחזירו
 ליד העלים הגזל את חבירו כישוב וכל להחזירו במדבר

לא יצא ואם ירצה הגזל לא יקחנו עד שיגיע לישוב אכל
 אם מחזירו כישוב אעפ' שאינו באותו מקום שגזלו יצא

שם

צריך לילך אחריו להגיע לידו אפי' אם כפ'
 בו אלא יודיענו לומר כך וכך גזלתיך בא וקחנה ב' ד' א'
 שלא נשבע אכל אם כפר לו ונשבע אין לו תשובה עד שיג'
 סיגיננו לידו אפי' אם הוא רחוק ממנו הרב' צריך להגיע
 לידו ולא יתן לא לבנו של כגזל ולא ליד שלחו ב' ד' א' שלא
 עשאו שליח אכל הוא שכירו או לקיטו או ממציא לו שליח
 ולא עשאו שליח בעדים אכל עשאו שליח בעדים יתנו לו
 וכן עשאוהו ב' ד' שליח וכתן לו יצא ואין צריך לומר אם כפ'
 לב' ד' א' החזיר לו כל הגזלה או שמחל לו עליה חוץ מפ'
 מסחות משה פרוטה אין צריך לילך אחריו אפי' שהגזלה ק'
 קיימת ולא חיישינן שמא תתייקר ותשנה פרוטה ור' פירס'
 אפי' תתייקר אין צריך להחזירה לו כיון שפעם אחת לא ת'
 היתה שנה פרוטה והרמיה כתב שצריך להחזירה לו אכל כ'
 כל זמן ששאר בידו שנה פרוטה צריך להחזירה לו או ליד
 שלחו או ליד בית דין או שלחה מת הגזל כשכא הגזלן ל'
 לעשות תשובה יחזירו ליד הכבים אם היא בעין ואם אינה
 בעין או פכשתית יתן להם דמיה הגזל מאכיו ונשבע לו ו
 ומת אכיו יתכנה לבניו של אכיו שהם אחיו ואם אין לבניו
 בן אלא אחא יתכנה לאחי אכיו ושהם יורשי אכיו כתב ה'
 הרמבם הגזל את אכיו ונשבע לו ומת אכיו אם אין הגזל'
 קיימת עבישה חסכון עם יורשי אכיו על הקרן ואם הגזלה
 קיימת חייב להוציא הגזלה עצמה מתחת ידו לפיכך מותר
 הגזלה לאחיו ועושה עמהם חסכון ואם אין לו אחי' שמת'
 זה הגזלן לבדו יורד מוציא הגזלה מתחת ידו לבניו ואם
 אין לו בנים לזה הכן הגזלן מתנה לבניו חובו שהלואתו או
 לצדקה הואיל ויוציאה מתחת ידו כפבור אעפ' שכתבה נח
 במתנה או פרעה והוא שיריעם ויאמר זה גזל אבא ואין
 זה מדרך המטנה אלא כמו שפירסנו שיתבטל לאחי הגזלן
 או לאחי אכיו אם אין להאחין וגם מה שכתב רש"י חסכון
 עם אחיו משמע שנטול חלק בגזלה זה אינו דלא כנטול זה
 מאומה ואם אין לו ככסים סיכל לוותר חלקו ממנה לזה
 מאחרים ומשיב לאחיו כל הגזלה כדי לקיים מצות הפנה ו
 וכעלי חובו צאין וכפרעין מן הירושה כגזר חלקו בגין אם
 היה לו ב' אחין וחנא השלישי כפרעין בעלי חובים מהירמיה
 סלים החוב והשאר יגב ממנו ואם אינו מוצא יורם לאחי
 יתבטל לצדקה וכל מי שיתבטל צריך שיאמר לו זה גזל אבא
 הגזל הגר ונשבע לו ומת אפי' זקפו עליו במלגה דהשתא ח'
 חנא ליה ככסי הגר וזהו כמה שכירו אפי' אכיו צריך לחננו'
 הגזל מידו ליתנה לצדקה

שם

סתם גזלה לא הוי יאוש
 לפיכך המציל מן הגזלן או הקוב' ממנו לא קנה וצריך להחזיר
 לבעלים אכל סתם גזלה הוי יאוש בעליה על פיכך תכן הקוב'
 מן הבטב קונה ופי' הרמבם ש קונה גוף חגבנה אכל צריך ל'
 ליתן לבעלים דמים ור' פי' שקונה לגמרי ואפי' דמיה אין
 צריך ליתן ויש מפרשים הא דכגב הוי סתמיה יאוש דוק
 בגב ישראל אכל בגב גוי לא הוי סתמיה יאוש ולפי זה

הסדה עובר משום לא תבזול וכן אם נשתמש בביתו ולא העלה שבר להעליו עובר משום לא תבזול

שעב

בשכר הנבזל ליפרע מן הגזלן מה שהפסיד לו בקרקע או הפירות שאכל אינו גובה חלא מכבי חרי דהיה ליה כמלטה על פה ב'ר'א' כמלא עמר ברין אכל אס עמר ברין וכתחייב לו לשלם ההפסד והפירות ואחר כך מכר גובה מכסבי' משועבדי' אכל אס לא עמר ברין על שביהם אפי' עמר על אחר מהן אינו מועיל לו לשבי להיותו טורף מחשעבדי' וכן כמי אס טלה מירב'לן מחמתו שחייב להעמיד לו סדהו אס עמר ברין ואחר כך מכר גובה הנבזל ממה שמכר גזל והשביח והנבזל בא לטורפה שמין לו השבח וידו על התחתונה אס השבח יתר מההוצאה אינו נוטל מהנבזל אלא ההוצאה ו

שעב

שכר הנלקח חבול לטורפה טורף אותה מיד הלוקח כמו שהיה עם ס סבחה ואינו נוטל לו כלום בין אם השביח הוא בהוצאתו בין שבחא דממילא והוא חוזר על הגזלן לטול דמיו הקקן והשבח כיצד אס הוציא והשביחה והשבח יתר מ מההוצאה נוטל כל ההוצאה מהנבזל ומותר השבח עם ה הקקן נוטל מהגזלן קרן מכסבים משועבדי' אפי' אס לא כתב לו אחריות ושכח נוטל מכבי חרי ואס ההוצאה יתר על השבח אין לו אלא הוצאה שיעור שכח מהנבזל ואס הוא שבחא דממילא כגון דקלא ואליס ארעא ואשקא סרעון כ נוטל הנבזל ואינו נוטל ללוקח כלום והוא חוזר ונוטל מן הגזלן ואס ידע הלוקח שהיה גזלה ולקחה כשכח הנבזל ל לטורפה טורפה עם שבחא ואינו נוטל ללוקח כלום והלוק' יחזור ויטול מהגזלן רק קבא ולא שבחא דכיון דידע דב דבזלה היתה לא כתן לו הדמים בשבילם בתורת מקח לא בתורת הלואה ואס היה נוטל יתר ממה שכתן לו היה מח מחזי כריבי' ורב אלפס כת' דוקא בשבח דאיתי ממילא אכל בשבח חבא עי' הוצאה אינו מפסיד אלא השבח היתר על ההוצאה אכל הוצאתו נוטל מהנבזל ור' פי' דאפי' שכח דע' הוצאה אין לו כלום כיון סידע שבזולה היא ולזה הסבי' א'א' ז'ל וכת' הרמב"ם א'א' דלא קביל עליה אחריות השבח בפירו' אי כמי קביל עליה ולא קנו מיביה ולית ליה למוכר קרקע אכל קביל עליה אחריות השבח וקנו מיביה אי אית ליה ק קרקע משתעבד ליה לא פכא קביל עליה אחריות דעיקר זכינו לא שכח לא קביל עליה ואי לא קביל עליה אחריות ד שכח כפי' אעב' דקביל עליה אחריות דזכינו סתמא מאי ד דקביל עליה קביל ושאד דלא קביל עליה לא קביל דכיון סידע דבזולה היתה לא אמרינן דקביל עליה אחריות אלא כמה שפי' בהדיא ע'כ'ל וא' ז'ל כתב לא משתברא לי דכ דכיון דידע סאינו של אפי' זכינו ליומיה אין כאן ולא כת נתנון לעולם לשם מכר אלא לאכול הפירו' והמעב' פקדון ומחזי כריבית ולכך אינו נוטל שכח אפי' קביל עלי' אחריות ע'כ'ל ואס יטעון המוכר שהלוקח ידע שהיתה גזולה ואין לו לטול שכח והלוקח טען שלא ידע כתב הרמב"ם שעל המ מוכר להביא ראיה ופירות שאכל הלוקח בעוד שהיתה

בירו צריך לשלם אותם לנבזל ודינו כהן עם הגזלן כדינו של שכח שאס לא ידע שהיתה גזולה טובה אזהרה מהגזלן מנכסים כבי חורי ואס ידע שבזולה היא אינו גובה מהם כלום

שער

הגזלן שרת ומכרה או כתב לו לאחר סזין מעשיו כלום ויחר כך קב קנאה הגזלן מן הנבזל כתקיים המכר והמתנה סעשה ולא אמרינן סקנה כחו של נבזל וזמנו שהנבזל יכול להוציאם מהלוקח כך יכול להוציאם גם הו' ויתן לו מעותיו שלא כ כיון בלקיחתו אלא לעמוד בבאמנותו סתמא ביד הלוקח או ביד מקבל המתנה לפיכך אס לא קנאה עד שתבעו הל הלוקח ברין שמכר לו שדה סאינו שלו וכתחייב לו לשלם ו והתחיל ב'ר' להכריז על כסביו לשלם ללוקח ואחר כך קב קנאה מהנבזל אז לא אמרינן שקבא' כרי' לעמוד בהימנותי' סהרי אינו חוסס לעמוד עמו בבאמנותו ויכו' הוא בעצמו להוציא מיד הלוקח ולתת לו מעותיו וכן אס אח' שמכרה הגזלן לראשון מכרה עוד גם כן לאחר או כתב לו במתנה או הודיטה לאחר מכביו ואחר כך קנאה מהנבזל אין כ כאן הוכחה לקיים המקח הראשון אלא לקיימה ביד הב' לקחה והשבי מוכיא מיד הראשון והגזלן מחזיר לו מעותיו ומלשון הרמב"ם יראה ה' ה' כמי אס קנאה מהנבזל קודם ש סמפרה חו כתב' לאחר ואחר שקנאה מכרה וכתב' לאחר דאמרינן כמי שלא כיון לקיימה ביד הראשון ואס כרחה ד דמיר כשקנאה כתקיימה ביד הלוקח ואינו יכול למוכרה עודן לאחר כתב' א' ז'ל ראיתי מפרשי' להוא הדין כמי כל היכא דאיכא טענה בלקיחתה של סדה זו כגון שסמוכה למיזר שלג או שזיא עירית וכיוצא בזה דכל דאפשר לת לתלות בדבר אחר יד לוקח על התחתונה דלא אמרינן לא לחוקמה קמי' לוקח בעי' אלא כשטרחו והשתדלותו אחריה מוכיח שכתוון להעמיד בפניו ולא משתברא לי דאי איכ' מידי אחריות דמוכח דלאו לחוקמה קמיה לוקח בעי' ת תלמודא הוה מפרש ליה כי היכי דמפרס בזבבה אורתה ויהבה במתנה אלא כשכר כל דהוא לא אמרינן הכי אלא היכא דמוכח בפירו' כמנ' באורתה וזבבה ויהבה במ מתנה עכ' כסלה לפכיו בירושה מהנבזל אחר סמכרה חו כתב' לאחר אין כאן הוכחה לקיים המכר והמתנה שהרי לא טרח אחריות דממילא כסלה לו ויכול להוציאה מיד ה הלוקחה גבאה הגזלן מהנבזל בחובו אס היה לנבזל קרקע אחר שהיה יכול לגבות חובו ממנה ולא רצה אלא זאת וד דאי כתבון להעמיד ביד הלוקח ומקבל מתנה ואס אין לנבזל קרקע אחרת לגבות חובו ממנה אין כאן הוכחה ל לקיים המכר והמתנה ואס כתב' הנבזל לנבזל במתנה פליגי בה רב אחא ורבינא אי חשיב כאילו קנאה ממנו א או לא וכתב' הרמב"ם דלוקח מוחזק ודאי מוכר ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי וא' הרמב"ם ז'ל כתב דלא מפיקין מ מן הגזלן ועל הלוקח להביא ראיה שכתוון להעמיד בידו גזלן שמכיא עדים סלקח סדה מהנבזל כתבתי למעלה כס בסיומן קב'א' וגוי סאכס קרקע מישראל ומכרה לישראל אח' כתבתי למעלה בסיומן דל' ליתוך שרת חבירו שלא טרמו' היורד וכו' עו

שעה

היורד וכו' עו

והגזול כחיל של דבורים או שמעך מבעלי הרי זה גזול מר
מדבריהם לפיכך מי שינא כחיל של דבורים שלו מרשותו
לרשות חבירו יגזל בעל החיל ליכנס בתוך כחיל של חביו
חבירו ליקח נחילו ואם הזיק משלם הנזק אבל אם ישנו ע
על עקף חילן של חבירו לא יקצצו על מנת ליתן לו הדמים
ולמעלה כתבתי שהרשות בידו לקצצו על מנת ליתן דמיו
ואם לא קטן באמין לומר מכאן ינא כחיל זה והוא שיהיו
הבעלים מרדפין אחריהם וגם משיחין לפי תימן

שע

קרקע אין דינה כמטלטלין שאם נתייאשו
מהם הבעלים ואחר כך קנאם הלוקח ס
סקנאם בייאוש ושינוי רשות אבל קרקע אינה בגזלת חשול
נתייאשו הבעלים קודם שמכר הגזול ולעולם ברשו בענה
עומדת ומטלה מיר הלוקח בלא דמים והלוקח יכול דמיו
מהגזול שמכרה לו ואפי' נמכרה חלק פעמים זה לזה וזה ל
לאחר לעולם הגזול כמטלה מיד מי שמונחה בידו בלא דמי
וכל לוקח כוונת דמיו ממי שמוכרה לו עד הלוקח הלוקחה מ
מהגזול שכוונת דמיו מהגזול לפיכך אם אירע בה
קלקול בגון שטפה נהר הפסד הכא מאליו אין אחריות ה
ההפסד על הגזול שבחזקת בעלה עומדת ואומר הרי ס
סלק לפיכך ב' דא בהפסד הכא מאליו אבל הפסידה ה
הגזול בגון שחפר בה בורות שיחין ומערות או סקנן ה
האילנות או הרס הבתים חייב להעמיד בית חו שדה
כמו שהיה בעת הגזלה או ישלם לו דמיו בגזלה מהגזול או
שכטלה המלך ממנו אם מכת מדינה היא שגזלו גם כן ס
שדות אחרות וכן המלך לקח שדות משל אחרים אומרים
לא הרי סלק לפיכך ויהא לא אירע כן לאחרים חייב לו לה
להעמיד שדהו ברשותו אכסו המלך לגזול שיראה לו כל ס
סדותיו ויראה לו גם את זאת וכטלה המלך חייב להעמי
סדהו וכסם שהקרקע הגזלת היא באחריות הגזול שאם
תתקלקל אחרים לו הרי סלק לפיכך כך היא לטובתו בא
באחריותו שאם גזל מטלטלים ונשתמש בהן חפ' הדין חין
צריך לשלם לו מה שנהנה אלא בעת הגזלה גזל קרקע ו
נשתמש בו ואכל פירותיו צריך לשלם מה שנהנה ממנו ו
כתב אה' ז' כתשובות על ראובן שהבע לשמעין גזלת ס
ברמי ואכלת את הפירות ימים רבים ועוד הפסדות עי
עיקר הכסם שלא עבדתו בראוי ושמעין כופר הכל אם
אין לראובן עדים ישבע לו שמעין ויפטר ואם יש לו עד
ישלם לו ענבים של אותן השמים כפי שיבע שמעין שסו
בעת הכזיר והפסד קרקע לא ישלם הקרקע אלא בגזלת
ואומרים לו הרי סלק לפיכך עי' לעין אה' הראש ז' בתשוב'
שלמה עבירות הן בעגין גזלת קרקע הראשונה במחשבה
שחמד ממון חבירו בלבד והשני בדבור מדבר אלו היה א
אותו ממון של זה שלי והשלישית זה פומציא מחשבתו לה
לפועל והולך וגזל ממון חבירו ומטלטלין משמטלטלין מיר
מרשות הבעלים ומכאן לרשותו בנזל אבל מקרקעי
כתמעטה מדין גזל לפיכך אם גזל סדה ולא חרטה ולא זר
זרעה או בית ולא נשתמש בו אין כין לא תגזול דברמות
בעלים הן עומדים אעפ' שמעו הבעלים מהשתמש בהם
ברמא בגזקין הוא ואימ חייב לשלם אבל אם אכל פירות

בו כל מי שיתנו ופרע ארר בשבילו מותר לו להשתעבד
בו ובלבד שלא יעבור בו עבודה עבד מדין המלך דין בכל
מה שיגזיר בכל מלכותו ב' ד' ח' בדבר כללי שגזר על כל ב
בני מלכותו כגון שמטיל מס דבר קצוב בכל שנה וסנה או
על חיס ואיס או שגזר כל מי שיעבור על דבר פלוני שיהיו
נכסיו למלך וביוצא בזה או סכעם על אחד ולקח חצרו או
סדהו אינו גזל ומותר ליקחנה ממנו שכן חק המלך ליקח
ממון המורד בו אבל מלך שלקח חצרו או שדהו של א' שלא
מדין חק המלכות הרי זה כשאר גזל ואסור ליקח ממנו
והרמה כתב אפי' הוא מטיל על כל בני המדינה אם דבר ח
חרם הוא פומציא על קצתו שהורגו ליתן בכל שנה וסכ'
לחו דינא דמלכותא הוא ואפי' ז' כתב בסו דא הראשונה ו
וכתב הרמבם ב' ד' ח' במלך שטבעו יונא באותן הארצות ו
והסכימו עליו שהוא אדונייהם והם עובדים לו אבל אם א
אין טבעו יונא הרי הוא בגזלן בעל זדוע לכל דבר הוא וע
ועבדיו

שע

כתב הרמבם דברים רבים אמרו
חכמים שיש בו מפורס גזל והפסד עליהם
פסול מדרבנן כגון מפריחי יונים וי שחקי בקוביא מס
מפריחי יונים כגון שמסלח בישוב יונה זכר להביא בקבה
עמו או משלח בקבה שתביא זכר עמה ומנא שגזול מאח
מאחרים ולא ביונים בלבד אלא הוא הדין נמי בכל מיני ב
בהמה בישוב אסור לעשות כן וכן אמרו לציד יונים ביב
דשל אחרים הן ואין פורסין רשתות ליונים אלא א' כ' הרחי'
לתיך המדבר ד' מילין ובמקום כרמים אפי' הרחיק ק' מיל'
לא יפרוש לפי שהולכין למרהוק עי' הכרמים וכן חס יס
טובכין אפי' הם סלו או סלגוי לא יפרוש חפילו בדחוק מאה
מיל לפי שהולכין למרחל על ידי טובכין ומרחיקין הסוככי'
מן העיר כ' אמה ולא יעשמו בתוך סלו אלא אם כן מרחיק
כ' אמה לכל רוח ולמעלה בדין הרחקת כיוקים בארתי דבר
זה משחקי בקוביא כגון אלו שמסרקים געצים או בצנור
או בעצמות וכיוצא בזה אלו אלו במריצין בהמותיהם וכל ה
הקנה במרובה והגז' חבירה שיקח כך וכך וכל כיוצא
בזה גזל מדבריהם הוא ואסור והרמבם כתב המשהק עם
הגוי בקוביא חין בו מפורס גזל אבל יס בו משום שעוסק ב
דברים בטלים שאין ראוי לאדם לעסוק כל ימיו אלא ב' ד
בדבר חכמה ובישוב של עולם ויראה שפוסק מסח' בקוביא
גשום גזל אפילו שים לו מלאכה אחרת ועל כן מחלק בין מ
אסחק בקוביא עם הגוי או עם ישראל ואפי' הראש ז' פוס'
דאינו כפול אלא אם כן אין לו אומנות אחרת ואותו פסול
אפילו משחק עם הגוי הפורס מצודה וסד חיה או עוף או
בבים אם יס למצודה בית קיבול סעסויין כבלי או קוכה לו
מליו וחמוטל ממנה הרי הוא גזלן גמור ומוציאין מידו ואם
איס עשמה ככלי אין על המוטל ממנה דין גזל דאוריית'
ואין מוציאין מידו אבל גילן מדרבנן הוא ועבי המפיר שי
פירות של סבחה מן האילן וכפל לארץ אם באו ליד העני ק
קודם הגעתם לארץ ובא אחר ונטל הדי זה גזל גמור ו
מוציאין מידו ואם לא הגיעו לידו קודם שהגיעו לארץ א
חין בהם גזל ואין מוציאין מידו ואס' מדרבנן כת' הרמבם
הדבורים אינם ברשותו ואעפ' כן יס להם קמין מדבריהם

כז חמיו' ממנו פלא ברס' והזיקו ל'ט' בבוט' ול'ט' בממונו
חייב למלך דכ'י' שיש לו רשות להוציאו אין לו רשו' להזיקו
ומה' דוקא בחזיקו בחזיר אבל אם באוג' הזיק בו פטור
כ'ה' ואם כ'ה' הזיק בבכר' אפי' באוג' חייב הכנס בין ש
פנכנס שלא ברשות וכתב הרמב"ם דוקא פלא ידע כע'ה'
פנכנס בו אבל ראשו פנכנס והזיק וגו' פטור דאיהו דא
דאזיק אפספיה אעפ' פנכנס שלא ברשות היו פניה ברס'
בגון שנתן בעל החצר לשכניהם רשות ליכנס אין פה' ש
פניהם שלא ברשות והזיקו זה בזה בין בגוף בין בממונם
אם לא ידעו זה בזה שלא ראו זה את זה פטורין דאז זה
את זה אעפ' שלא כיומו חייבים לפיכך פנים שהיו רצים
צ"ה' אז שהיו מהלכים שניהם והזיקו זה בזה פטורים הו
הזיקו זה את זה חייבים היה אחד רץ ואחד מהלך והזיק
מהלך רץ חייב מפני שרץ שלא ברשות כ'ה' בחול אבל
כע'ט' בין השמשות פטור מפני שרץ ברשות כתב הרמב"ם
אם שכניהם פטורין חייבין זה את זה פטורים והא' ד
דאמרין דהזיק זה את זה חייבין היינו דוקא שהזיק
עשה מעשה שחזק זה והכזיק לא עשה כלום אבל גב' כ
רבים דהזיקו עבדו מעשה והזיקו זה בזה פטורים
פלה' לא' הלא' ח' חתן היוצא מחופתי ומיחדיו הלבו
שמו ורכבו בשופר' כמסג' תכחור' ועבר החתן לפניה'
ס' אחרי' אחד בשופר' ופ' בפר' שהחתן רוכב עליו ו
חצא' וכל' לו לחתן הפסד פ' חצא' כשיה' זו שהפסד ה
היה ס' ג' וטוען המזיק כיון שהיה ב'ה' פנים רשות לכל
אדם לילך בו שאם חייב לשלם למאי מרמיק ליה מאחר
שהכח' בשופר' הוי כמו חצו' או לרג' מרמיק ליה מאחר
שנעשה בשליכת האוכף או מאחר כיון שכחו מעורב בו
ס' ג' של הרכב חולך בשליכת האוכף כאלו עשה הוא
בבצחו אפילו שהיה אדם כיון שנתחלתו בפשיעה חייב
תפוסת מה שטוען שהוא פטור כיון שהוא ב'ה' והיה לו
לביק' לשמור עצמו לא טענה היא שאין לו לרץ ב'ה' וא'
ואפי' ברג'ו סיכול' לעמוד כשידנה כל סכן הרכב פנס
שאין לו לרץ במקום שבו אדם רוכבין סמא' לא יוכל לה'
להעמיד האדם כשידנה ומפני שפוסע בו מזיק בגופו ה'
הוא כמו שרוב' על הכהמה ומזיק בגוף הכהמה או בא'
נאכף סיגליה וחייב למלך כל מה שיטענו בית דין פנ
שפחת דמי' הפרד בשביל הכהמה או אכל' אס' הפרד ס' ג'
ונריך המזיק למלך לגוי יותר ממה שפחתו דמי' הפרד
אין המזיק חייב לפדו' לו אם הגוי מעביר עליו הדרך
בשביל זה אין לחייב לזה כיון' שלא כיון' **שעט**
שנים שמתלבים ב'ה' זה בחביתו וזה
בקורתו ופגג' זה בזה ונסכרה חכית בקורה פטור לפי
שהיו שכניהם ברשות ודוקא ששיע' בעל החכית בעבדות'
סדרך הילכו הטיח חכיתו בקורה אבל אם עמד בעל ה'
החכית ובעל הקורה בא בקורתו וסכרה חייב היה בעל
קורה ראשון ובעל חכית אחרון ונסכר חכית בקורה פטו
באור ואם עמד בעל קורה לבנו מכוסד משאו חייב אפי'
אם אין הקורה ממלאת את כל הדרך ואם הזיד לבגל ה'
החכית ואמר לו עמוד פטור ואם עמד לתקן משאו אעפ'

פלא הזהירו פטור דעודד היה ולא היה יכול להזהירו ה'
היה בעל חכית ראשון ובעל קורה אחרון ונסכר חכית כ'
בקורה חייב ואם עמד בעל חכית לבנו פטור ואם הזה'
לבעל הקורה שיעמוד חייב אעפ' שסכרה בעל החכית וע'
ועמד לבנו ואם עמוד לתקן משאו חייב בעל הקורה אף
על פי פלא הזהירו כתב הרמב"ם מי שמילא חצר חבירו
כדי יין וכדי שמן אפי' סכסכו ברשות אס' לא קבל עליו ל'
למנוחן הרי זה ככנס ויוצא כדרכו וכל מה פסיבר בהכ'
בכניסתו וכניסתו פטור עליהם ואם סכסכו בבונה אפי'
שהכנס שלא ברשות חייב וכן כל כיוצא בזה ע'כ' ותימה
הוא כיון שהכנס ברשות איך יפרע על מה שמסכר בה
בכניסתו וכניסתו וכן השיג עליו הראב"ד וכתב איפשר
כדי' זה סל' נתן לו רשות למלאות אבל נתן לו רשות לת'
למלאות חייב **שפ** כתב הרמב"ם האומ' לחבירו
קרע בשותי' וסכר כדי והלך זה וקרעו ו
ושכרו הרי זה חייב למלך אעפ' שהרשהו אלא אם כן סחמ'
לו קרע בשותי' והפטור במה דברים אמורים שחיי' כשלא
אמר לו קרע ותהיה פטור כשלא לידו בתורת סמירה או
בתורת שאלה ופקדון אבל אמרתי קח כלי זה ושכרו בגדי
זה וקרעו וזה הלך ועשה כן פטור אבל אמר לו קח כלי ז'
סל' פלוגי ושכרו אפילו אמר לו על מנת שתפטור הרי זה
חייב ואעפ' שהמסכר בידיו חייב מא' האומר לו שיסכרו
שותפו הוא כעבדן ודע' הוא שהכסיל עור והזקן ידי עג'
עובדי עבירה ע'כ' ואפי' ז' כתב אפי' לא אמר לו כפי' ע'מ'
לפטור אלא המזיק אפי' כפי' כפי' וסחל' חות' המזיק אתה
אומר ע'מ' שאהיה פטור ואפי' הכזיק לא ואפי' אס' כראה
קצת בגיחוח' שמתחש' שאם כותן לו רשות ע'מ' לסט'
א'ה' יס' למ' למור דבתמיה קאמר לא שטיטא היאך לא הי'
הייתי אומר לך על מנת ליפטור אלא ודאי על מנת ליפטור
אמרתי לך ולכן פטור ובאל' חבירו וכיוצא בזה חיי' דודק'
שהיה דודק' אחר חבירו להורגו אחר אחר אפי' מכל העדי'
לאוכס' בין חייבי בריתות בין חייבי מיתו' כ'ה' או אחרי'
הזכור לרכבו ושכר כלים בין סל' כדרך בין סל' כל אדם פ'
פטור שהרי הוא חייב מיתה ולכך פטור מהתשלומי' ואם
הכרך סכר כלים סל' דודק' פטור פלא' יהא חמור ממנו
מנוט' ואם היו סל' אדם אחר חייב שהחזי' עצמו שחמון
חבירו חייב לשלם ואחר סדרך אחר הדרך להחיל את ה'
הדרך ושכר כלים בין סל' דודק' בין סל' כל אדם פטור ו
לא בין דודק' אלא חמור תקנה כדי סל' ימנע מלהחיל ה'
הדרך כתב הרמב"ם שפיס' סוכנה מכוסד משאו ועפ'
אחר מה' והקיל ממשא' והסליך לים פטור שהמס' סכ'
סכמוכה הוא רודפה להורגו ומנה' רבה עמה המסלי' סכ'
ואפי' ע'כ' והראב"ד השיג וכתב שאין זה דודק' כלל דלא
דמי' להאומ' מעשה דשרק הגזל ודין זה שהעיל לים אעפ'
שהעיל משל' אפי' אחד מחסב' על כולה כפי' משא'
שפא כתב הרמב"ם ה' סימט' על ספסל' א' ולא
כסדי' וכל' אחר ויטב עליו ינפטר אעפ'
שהיה ראוי ליטבר קוד' שיטב אצלם הואיל וקירצ' שבידו
האחרון חייב שהם יאמרו אילו לא כסמכת עליו היינו ע'
עומדין קודם סימט' ואם ישנו כולם באחד ונסכר כולם
כח

אינו יכול לומר נטיעותי אפי' מוטל ואם בעל הסדה אומר
 לו עקור נטיעותיך ולך יא אם היא סדה העשויה ליטע פי'
 סיותר טובה ליטע מלזרעה אין שומעין לו ואם לאו שו
 שומעין לו ואפי' הרשע זל כתב שאפי' אם היא עשויה ליטע
 שומעין לו וכן כתב הרמיה ולא עוד לא דמחייבין לבעל א
 אילנות למיגר אגורי לאפוקיבהו מארעיה דהאיך ע"כ
 אחר כ'ה שחפץ בנטיעות אפי' אחר שאינו חפץ בהן ו
 ואחר כך עשה מעשה דמוכח שחפץ בהן כגון סגדר סב
 סביבם וכיוצא בזה והיא סדה העשויה ליטע שמיין כמה
 אדם רוצה ליתן בשדה ליטענה וכך כותב לו ואם אינה ע
 עשויה ליטע ידו על התחתונה שאם השבח יתר על היצא'
 כותב לו היצאה ואם ההוצאה יתרה על השבח אין כותב לו
 אלא ההוצאה כשיעור שבח והרמיה כתב שאפי' בסד' שאיל'
 עשויה ליטע אי גלי דעתיה דכח' ליה בהן שמיין ליה וידו
 על העליונה ואי לא גלי דעתיה דכח' ליה בהא איכא לפל'
 לפלוגי אם היא סדה העשויה ליטע שמיין כמה אדם רוצה
 ליתן בשדה זו ליטענה ואם אינה עשויה ליטע ידו על ה
 התחתונה ואפי' זל כתב כסברה הראשונה והיורד לפדה
 חבירו ברשות אפי' בשדה שאינה עשויה ליטע כתב
 הרמבם ידו על העליונה ובעל בכבשי אשה שות' כיורד
 ברשות דמו הטובה חורבתו של חבירו שלא ברשות שמיין
 לו וידו על התחתונה אחר בעל הבבין עצי ואבבי אפי' כ
 כוטל שומעין לו ואם אחר בעל החורבה טול עצי ואבביך
 וצא סדרי ממתכתא דשומעין לו אבל אי שביק ליה בעל
 הבבין ואזל ליה וחזין לבעל החורבה דגדר ליה ומכטר
 ליה ודאי כיחא ליה ומחייב דמי בהן עד גמירא וידו על
 העליונה והרמבם כתב שאין שומעין לו דכל חורבה עומ
 עומדת ליכנו' וזה מוזיק הוא וזה ישב בתוכה עד שיטלם
 לו יציאותיו ואפי' הרשע זל כתב מפתברא טעמיה היכא
 שלא היה משתמש בחורבתו ויש לו מסלו שראוי לבנות ב
 בבין כזה בלי קפוח פרכסו דאז ודאי תואכזה הוא מבקש
 כדי להפסיד לבעל הבבין ואין שומעין לו הא לאו הכי ש
 שומעין לו ע"כ שאלה לאפי' הרשע זל ראובן היו לו בתים
 והלך מעירו ובא שומעין ודר בהם וראה שהיה הבית ר
 רעוע ונטוי ליפול וככה בו והחזיקו והצילו מסכנת כפ
 כפילה וסיידו וביידו וכשבא ראובן הוציא לשמעון מהיתו
 כי אחר שבתחילה נכנס שלא ברשות אפי' חייב ליתן לשמ
 לשמעון השבח כי אילו לא כבאם היו כופלים או אם אין
 לו אלא הוצאה תשובה כיון שהיה רעוע וקרוי ליפול אי'
 ראובן יכול להוציאו עד שיתן לו כל יציאותיו שהוציא לה
 להחזיק הבית ולהצילו מפילה אבל מה שבה שלא היה
 צורך לבנות כגון שבה חדרים וסייד ובייד זה עשה לה
 להבאת עצמו ואין ראובן חייב לפורעם לו אלא אומר לו
 טול עציך ואבביך שומא זו יהיה על פי בבאין סיראו מה
 שהיה צריך שומעין מחמת כפילה להוציא וישמו אותנו ו
 וכשראובן כותב לשמעון זה אז יצא שמעון מבית ראובן
 עוד שאל השואל ילמדנו רבינו למה לא נחשוב בבין המ
 המועיל אעפ' שאינו סכנה ועוד כי הסיד הוא היה בבתי
 מקודם לכן ומכבדים לסיד היה הכותל מעומם ורעוע ו
 והוצרך שמעון להרוס הסיד כדי לתקן הקיר ותקנה כמו

שהיה קודם לכן ותקן פשרים וחלונות וגבות הדולפים ו
 ומכעולים תשובה כל כיון שאינו סכנה שהבית היה יב
 יכול להתקיים ולעמוד ולהשמר מפילה וקלקול למה נת
 נתחייב לב'ה' לפרוע יכול לומר איני רוצה להוצי' מעותי
 בו כיון שהבית היה יכול להתקיים בלי אותנו כיון אם כ
 בבית להנאתך טול עציך ואבביך כתב הרמבם המצר'
 הרי הן ראויות לבבין ולהפסיק בהם בתים ועלויות לפיכך
 הורו הגאונים שהטובה כחצר חבירו שלא מדעתו הרי ז
 זה כמטע סדה העשויה ליטע ושמיין לו כמה אדם רוצה
 ליתן בבבין זה לבנותו והוא שיבנה בבין הראוי לאותו ח
 חצר באמהבאותו המקום כל מה ששמיין לו בין שהיתה י
 ידו על העליונה או על התחתונה אינו כוטל כלום עד ש
 סיטצע בבקיטת הפך כמה היציא ואם יאמר יבוא הב
 הבבאין וישמו ההוצאה והרי היא גלויה לעינים וישערו
 העצים והאבנים והסיד ושכר האומרים בבחות שבערי'
 שומעין לו ויטול בלא שבעה וכן זה שביטל השבח בלבד
 והיתה ידו על העליונה אין צריך שבעה כל ששמיין לו כ
 כוטל ושומעין בעל הסדה נתתי והיורד אומר לו כטלתי
 היורד כאמן וכשבע שלא כטל כלום וכטל שהרי אומר לב
 לבעל הסדה והרי עדיין לא שמו לך ולא ידעת כמה היית
 חייב ליתן ואיך כתת אבל אם שמו לו והוא אומר כתת אף
 ע"פ שערדיין לא נשבע היורד בעל הסדה כאמן וישבע סב
 שבעת היסת שכתן ויפטר שהקרקע בחזק' בעליה ע"כ
 המסיג גבול רעהו והכנים מתחום רעהו
 לתוך תחומו אפי' מלא אצבע אם בחזקה ה
 הרי זה גולן ואם בסתר הרי הוא גבול ואם בארץ ישראל
 עובר בלאו דלא תסיג גבול רעך
 מי שהיה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו
 וכאלה ונתן להם מן הצד הדרך שכתן להם הוא שלהם ו
 וגם הדרך הראשון היא שלהם ואינו יכול למנוע מהם א
 אפילו נתן להם דרך טובה וישרה

שע

שע

שע

הלכות נזיקין

כסם שאסור לגבול ולגזול ממון חבירו כך אסור לחזק
 ממון של אפילו שאינו כהנה כיון שמזיקו בין במזיד בין
 בשוגג חייב לשלם וכלבד שלא יאז אדם כגון אם סגל מן
 הגב ברוח שאינו מצויה והזיק אבל אם כפל ברוח מצויה
 והזיק חייב דלא אונס הוא כתב הרמבם היה עולה במ
 בשולם וכשמטה השליכה מתחתיו ונפל והזיק אם לא הי
 היתה חזקה ומתהדקת חייב ואם היתה חזקה ומתהדקת
 והתליעה פטור שזו מכה בידי שמים היא וכל כיוצא ב
 בזה והרמבם הסיג עליו ואומר דאין זה אונס ליפט' טפי
 מרוח מצויה ואפילו לגרום חזק לממון חבירו אסור אלא
 יש צד גרים שחייב לשלם ויש צד גרים שפטור כאשר י
 יתבאר בע"ה ואפי' בראייתו אם יש בו הזק לחבירו אסו
 לו להסתכל בו ואפי' רב יהודה אסר' לאדם לעמו' על שדה
 חבירו בשע' שהיה עומדת בקמותי' כל מקו' שמזיק חייב
 לשלם בין בזה בין ברשול הכי' ואפי' ברשול המז' אם הכנים

חייבין הזורק והמסלק שפיהם נרמו לאחד ממנו של זה
עד כן ואחרי תורה איך מחייב הראשון דכחדיא אמרינן
בגמ' בעידנא דסרא פסוקי מפסק גיריה אלף ודאי תור
פטור לעולם אם סלקו אחר ואם סלקו הוא לרע' רב אלפס
חייב ולרעת' ר' פטור אף על הסיל' וכן השיג עליו תלמוד
הזורק כלי מראש הגב ואין תחתיהן כרים וכסע' וכבוד
צאיר בא אחר וסבין במקל הזורק חייב והמסב פטור
דחשבינן ליה כשבור מטעת סורקו
שפ כאמר יטלם המזיק שמין לו השכרים שאם
סבר לו כלים או הרב שור אין אומרים יקח השכרים והג
והנבלה ויטלם לו כלי וסור אחד אלף הכיזק יקח השכרים
והנבלה והמזיק יטלם לו עליהן מה שכתבתו בעבירות
ובהריגתו **שפ** כמו שהנבל כשבע וכו' וכל
כך כיזק כשבע וכו' שאם זרק כיסו
לס' הכיזק אומר שהיה מלא זהובים והמזיק לאומר חייב
יודע מה היה לו כשבע הכיזק בקיטת חפץ וכו' והוא
סיטעון עליו דכח'ס שהוא אומר בהן מהא' לו חז' סדר
להיות פלוגות בידו ובגון סיטעון בדבר הרגיל בגון
שטועב' שהיו מעות בכיסו אבל טועב' בדבר שאיננו רגיל
בגון שטועב' סורק' לו סל מלא מעות לס' ואין דרך ליתן
ב מעות מבעי' לו ולא אפשיטא אי האמן בשכר' וזה
המחב' אם תפס אין מוציאין מידו אלף כשבע והמזיק
ואל' הלאס' לו כתב כיון דספק דדינא הוא אין מעביל' בו
תפיסה ודבר זה מבוחר יותר למעלה בשימין כ' המוסר
ממון חבירו ביד אדם בין אדם גוי בין אדם ישראל חייב
למלם לו מפני שגם לו הפסד ממנו ודין כשאר מזיק ל
לכל דבר אעפ' שלא נשא וכתן ביד כד' א' שהראשון בעצמו
בלי חונס או שאכנסו להראות סלו והרא' סלו וסל חבירו
או שיסרו אותו ולא אמרו לו על מה והרא' ממון חבירו
וכפוד בו בכך חייב אבל אם אכנסו האדם שהרא' לו ממון
פלוני והרא' פטור ואם כטלו בידו וכתב לו חייב חסר
אכנסו גם על הכטילה שיטלבו ויתנמו לו כיון ששעה מעט
חייב והרא' כ' כתב שהוא פטור ואל' הלאס' לו כתב כשכר
הראשונה וכן כתב רב אלפס והמחב' ומיהו אם כ' האכנסו
האדם להראותו והרא' לו אחר כך כטלו וכתב בידו פטור
אם היה במקום סיכו האדם לטלו מעל מה שהרא' לו פ
פטור כיון שהוא אדם וגם לא עשה מעט ועל מה שטעב'
ונתנו לו אחר כ' פטור דכיון שהרא' האדם ויכול לטלו
חשוב כאילו כטלו לפיכך אינו חייב אלף אם כן שאלם מ
מאכנסו לילך ולחביא אותו הממון מכית פלו' ואפ' כזה כ
כתב אל' הלאס' לו סאינו חייב אל' כ' לא ידע האדם סיס ל
לפלו' ממון אלף ע' פ' המסור אבל ידע האדם שהיה לסלו
ממון ואם לו לילך לביתו ולחביאו פטור כ' שמריבין על
דבר אחד קרקע או מטלטלין כל אחד אות' פלי הוא ואלך
האחר ומסרו ביד אדם מכדין אותו עד שיחזירו כמו ס
שהיה ויטלם האדם מעליו ויעשה לו דין ראובן שהיה חיי
מענות לגוי ואנס הגוי את שמעון עד שפרעם במכיל רא
ראובן אין ראובן חייב לשלם לשמעון מה שלקח ממנו הא
האנס במכיל' אלף א' כ' היה החוב שהיה לאנס על ראובן
יון המס' ואנס לשמעון שיפרע במכיל' או חייב

לפרעו ודבר זה מבוחר עוד למעלה בשימין קל' ח' מסור
מכע' לו אם כשבע וכו' ולא אפשיטא וכתב הרמבם סל
שאם תפס המסור אין מוציאין מידו אלף כשבע ומחזיק
מה סבירו ולרעת' אל' הלאס' לו כיון דספקא דדינא הוא
לא מהכי תפיסה ופ' ד' לא מבעי' אי כשבע וכו' ולא
כשהמסור מכחיס המסור אבל אם המוסר אינו יודע כ
במה חזיק אז יטעב' המסור ויטול אבל ר' פירס אפי' אין
המוסר טען ודאי לא יטול המסור כשכרעה ולזה הסכים
אל' הלאס' לו כתב הרמבם אין המוסר כשבע לא שבעה
דאורייתא ולא שבעה דרבנן שהוא רשע ואין לך פסול יו
יותר מזה בד' א' שהרא' מעצמו בלי חונס אבל אם אכנסו
להראות או להדיא אותו ביד אף על פי שחייב לשלם אינו
רשע אלף בד' תשלומין הוא ומשכעין ליה כשאר הכשר'
עד כאן סאלה לאל' הלאס' רחל שטועבת את ראובן שמסר'
ביד גוי והפסידה הרבה וקצת בירדה בעד' וקל' בהוכחו'
והוא אומר לא הפסדתיך תשובה מה שתוכל לברר בעד'
שהפסידה יפרע לו ויטעב' ראובן סאינו יודע שהפסיד
יותר כיון דפליק בתיקו אם עשו בו תקנת נגול במסור ל
לא מסקי' ממנו ובהוכחות אין כ' לחייבו ולא חוקי' ממ
ממנו כתב הרמבם אסור למסור ישראל ביד גויס בין
בממנו בין בגופו ואפילו היה רשע ובעל עבירות ואפילו
היה מיצר ומצער וכל המוסר ישראל ביד גוי בין בגופו
בין בממנו אין לו חלק לעולם הבא ומותר להרוב את המ
המוסר בכל מקום ואפי' האמן הזה ומותר להרוב את המ
המוסר קודם שימסר' כ' כשאר המוסר הריני מוסר פלוני
הדי זה התייר עצמו לית'ה ומתירין בו הסמר ואל' תמסור
ואם העיז פבו ואפ' המוסר מזה להורגו וכל' הקדס
להורגו זכה עמה המוסר כאשר זמס ירא' לו דאין להורגו
אל' כ' המוסר המוסר הדי זה יהרב שמה ימסור אחרים ל
לפיכך מותר להורגו או למסרו ביד גויס וכל' המיצר לז
לכבוד ומכאשר מותר למסרו ביד גויס להכותו ולקבצו
ולאדו אכל' חסדי צער היחיד אסור למסרו ולאדו ממ
ממנו סל' המוסר אסור אעפ' שמותר לאדו גופו מממנו ד
ראוי לנורטי' פ' ד' אן נאום וכן כתב' אחר מלוגיל אעפ'
סמורדין המוסר מכל מקום אסור להורגו כפסס ראסון'
סכיתה וסלישית עד סיתחוק במסור או שמתירין בו ולא כ
בית אבעל העיטור כתב דוקא ביד הוא אסור לחברו אכ'
גרמ' אפי' להיעבד ליה ואף ברימא דגרמי סרי ליה לאיכיס
לחזקיה שאלה לאל' הלאס' לו ילמדו רבינו מה לעשות' כ
סנתפרסם עליו שהוא מלשין ביחידין מישראל ובקחל לא
לאחיות הכהן והוא מבוזס תמיד סילך ואומר אכסים יח
יחידים וקהילות ישראל דברים שיוכל להגיע להם כזק ב
בגוסם ובממונם והם כיתן רשות לקחל מיד המלכות ל
לרין כסתר ואם מוצא שמחויב מיתה חן הדין סמיתעיהו
על זה בקצו והעמידו כ' ד' לחקור הדבר אם יתאמת ה
הפירסום הכזב סיקבלו העדות ועל פיהם ידמו ויטל'
לפניהם עדיות וזה מססס העידו בד' ראובן ושמעון ס
סנתברר שהאיש הזה היה מוחזק שהוא מלשין ומסור וס
וסנסס במלשימות פעמים רבות וסמיהוס חרס ועד הכה
עדות דין פירדו בבאן באסכיל' שהיה

חייבין ע"כ ואח"כ כתב סתם בני אדם היושבים על ה
הספסל וכשבר תחתיהן פטורין לא שכל יסכו כאלה ול'ט'
בזה אחר זה דמקום ספסל עשוי לכך ליטב עליו ואין צד
בעליו מקפיד עליו והוא ליה כשואל הבהמה ומתה מחת
מלאכה אבל אם היושבים עליו גדולים ושומרים שאין פת'
ספסל ראוי לשובגן ויטבו כולם באחת כולם חייבים ואם
יטבו זה אחר זה אם לא היה כשבר אלה לא יפיע האחרון
אז הוא לבדו חייב ואם הוא כשבר מיד אף אם לא יט' זה
עליו אז הוא פטור ואם הענין כך שכולתו היה מתקיים
סעה וע"י שיש עליו כשבר מיד אם כשיטב עליו כשען ע
עליהם ומכען מלעמוד הוא לבדו חייב ואם לא כולם ח
חייבין **שפב** הקוצץ נשיבותיו חשב' שאינ
רשאי אחרים טקצצ חייבים ואם ה
האילן ראוי להקצץ כגון שהוא מוסיף את הרבים וקדם זה
וקצץ אז שיש לו טור העמוד ליהרג כגון שמוסיף את הכ
חבריות וקדם אחר והרג שלא מדעת בעל' חייב לשלם
כפי מה שיראו הדיונים מפום שהפקיעו מלקיי' המטה
ואם יטען אתה אמרת לי לקצץ את האילן או להרוג את
הטור באופן ופטור ביון שפוטרי' לקצץ ולהרג אבל שאר כ
כל מוסיף הטוען אתה הרישתי אינן באופן וכיוצא בזה
הטוען חיה ועוף ובא אחר וכסה שלא מדעת הטוען ח
חייב ליתן לו י' זהובים שמכעו מלעשות מטה והדין כן
בכל מצות עשה שהיא עליו למעשה וקדם אחר ועשה
ומנע את זה מלעשות חייב ליתן לו י' זהובים

שפג כשם שחייב על ספי' שאר ממון חבירו כ
כך חייב על ספי' הממון לשיכך אם הכי'
נחלת על לב טור חבירו וכסדף או סדף לו לים חיי' באילן
עשה כן לכנגד חבירו אבל אם הכיח נחלת על עבר חבי
חבירו וכסדף פטור שהיה לו לסלק ולקמן בבזקי האש י
יתבאר שאינן חייב בהנחת נחלת על לב טור אלא בכבות
וכעבד פטור אפי' בבהאי גופא אבל אם אינו כשות בעד
ממי פטור ומ' מ' כסדוף הפור לים וכיוצא בזה חייב לו
לשלם טור שעלה על גבי טור חבירו להורגו ובא בעל ה
טור התחמתו ושמט את טורו להזילו ונפל הענין ומת פ
פטור דחף לענין ונפל ומת אם היה יכול לשומטו חייב
לא היה יכול לשומטו פטור כתב הרמב"ם ב' שהמית בהא
או סברו בלי באחד מכללן כימיהם ה' שהכיתו ה' חבילות
עליה ולא מתה ובא אחרון והכית חבילותו עליה ומתה א
אם היתה מתלכת באחת חבילות וכשהכית זה חבילותו
עומדה ולא יכלה לילך האחרון חייב ואם מתחילה לא יכ
יכלה לילך האחרון פטור ואם אין ידוע כלום מסמנים ב
טעם היתה בהמת חבירו במים ונכנס עליה שלא תעלה
ומתה במים או שהיתה בחמה ואחזה שלא יכלה לנחת ע
עד שמתה חייב ודוקא שאחזה בידו אבל סגר עלי' הדלת
שלא תצא כראה ספגור מדיני אדם

שפד אדם המוסיף הוא א' מאבות מוסיקין ובזק
העושה בידיו או בגופו הוא האב ובזק שאינן עושה בג
בגופו הוא תולדתו כגון זרק אבן או ידה חץ או פטור מי'
על חבירו או על כליו והזיקו או שרק והזיקו בזריק' הדו'
קודם שגח אבל אם הזיק אחר שגח הנה ליה תולדת בור

כאשר יתבאר בבזקי הבור הבה בפנינו וי"א מתחת ידו
כיצוד והזיק חובי הכבאי טקבל עליו לסתור הכותל וסתר
וסבר את האבני' או הזי' חיי' היה מכה בצד זה ונפל בצד
אחר פטור ואם מחמת ההכאה סיי' החוצצ' שחצב אבן ו
ונתנו לסתת והזי' בו הסתת חיי' מסרו הססת לחומר הח
החומר חיי' מסרו החומר לכתף הכתף חיי' מסרה חכתף ל
לבאי הכבאי חיי' מסרו הכבאי למסדר המסדרו על טור
הכנין המסדר חיי' ואם אחר שמסדרו על טור הכנין
כפל והזיק אם הם קבלים כולם חייב' ואם הם שכירי'

שפה יום האחרון לבדו חיי' וכולן פטורין
המוסיף לחבירו הזיק שאינו מכר כגון
המטמא טהרותיו או פוערב לו יין כסך ביינו מן התורה
הוא פטור אבל חכמי' קנסוהו לשלם כרי' שלא ירגיל
עצמו לכך לשיכך אם מת המוסיף קודם ששילם אין קנסו'
במ לשלם וכן אם היה סוגג פטור' שלא קנסו' אלא מיד
המכסך יין חבירו לע' לא כאשר שאין אדם יתבאר דבר ס
שאין טל' ואם היה לו בו מותש' או מ' מ' מ' או סה
שחברו בו וקבל ההתראה שחשוב כמו המומר וקדם ח
חיי' לשלם אע"פ שמתחיי' בפסו' שחיי' למלמין חל' מ' מ' מ'
שהבטיחו ועדיין לא נתחיי' בגמ' **שפז** י"א ע'
במוסיף ממון חבירו ואינן שוים

מנשה אלא שבהמותיו בא המוס' לחבירו וק' כל מ' מ'
רדיין דינא דגרמי' לשיכך כתב הרמב"ם הדוחף מוטע
של חבירו עד שספג לים חייב לשלם אע"פ שלא הגביה
וכן הפוחם מוטב' כל חבירו והעב' נורתו חיי' אע"פ שלא
חסרו והמוכר ס' ח' לחבירו וחזר בו המוכר מחלו דק'
סחא מחול ונדי' לשלם ללוקח הפסדו וכן הפורק סט' ח'
של חבירו חייב לשלם כל מה שהיה מחוי' אע"פ שלא טק'
אלא ביד ובגון שמלמין למלח סנה שאח' שהיה מקוים
וכמה שכתבו ומיירי' שאין עדים שיודעין כמה היה כח'
בו שאם יש עדי' שיודעין אינן חיי' לו כל' שהעדים יעו'
למלח טור אחר וכן הזורק בלי מראש הגב והיו תחמי'
ברים וכשתו טראי' ליטול עליה שלא יסברו ובא אחד וס'
וסלקם המסלק חיי' אע"פ שלא עס' סכום אלא שבהמותיו
בא לו וזי' פי' בין דק' דגרמי' כבזקין פטור וגם ק' כ'
במאן רדאין דינא דגרמי' צריך לחלק ביניה' והיו' מכלל'
דבריו דסירף טור חבירו והמוכר טור חב' ומו' ומחל'
ומראה ממון חבירו לגבי ומראה דינא לשולחני ואולי' לו
טוב הוא ומנ' רע ומסכך גפג' על קבוצת חבירו ואמר
ודיין סדן ועשה וחייב שלא כדין אבל חלו חייב חסום ד
דינא דגרמי' אבל המסלק ברים מתחת בלי פורק חבירו
והדוחף מוטב' חבירו עד שספג לים או שפיחם נורתו ו
והכותן סס' האונות לטבי בהמת חבירו והסולח בעירה ב'
ח' ס' והפורץ גרר בפני בהמת חבירו והטומן קמת חב
חבירו בפני הדלקה והמכע' את חבירו או שתקע באוזנו
ומרסו וליבא ולבטו הדוח ופיסה בו את הכלב כל אילני פ
פטורי' חסום דינא דגרמי' וכן כתב אה"ל כתב הרמב"ם
הזורק בלי טל חבירו מן הגג על גבי כרי' של בעל הכלים
וקדם בעל הכל' וסלק הכרי' הזורק חיי' מזריקתו הוא ח
מגור' הראשון לטביר הכל' ואם קדם אחר וסלקו סביהם

חייב אפי' שמצוי בע"ה בשוק וכן ורגל אין חייבין אף כ' ה
הזיקו ברשות הכיזק אבל ב"ה פטורין ואין צריך לומר כ'
ברשות המזיק ומיהו אם התירה אכנים ברשות הרבים ו
והלכו והזיקו ברשות הכיזק או עץ ארוך מקצתו ב"ה ומ
ומקצתו ברשות הכיזק ודרסה עליו ב"ה ושברה כלים כ'
ברשות הכיזק חייב וחצר שאינה של שום אחד מהם או ש'
שהיא של שניהם להכנים בה כל דבר בין פירות בין שוורי'
או שהוא של שניהם לשוורים ואין שום אחד מהם רשאי ל'
להכנים בו פירות דינה ב"ה לפטור בה סן ורגל אבל אם
היא של שניהם רק להכנים בה פירותיהן ולא שוורין הנכ
הנכנס בו שורו של אחד מהם ואכל פירותיהן וחבירו
או שהיא של שניהם רק להכנים בה שוורים ולא אחד מהם
לפירות והכנים בה הוא פירותיו ואכלת שורו של חבירו
חייב ואם הוא של אחד מהם לפירות ולא לשוורין ושל שני
לשוורים ולא לפירות והזיק אותם שהיא מיוחד' לו לשוורי'
לאותו שהיא מיוחדת לו לפירות כשן ורגל חיי' דלגבייהו
היו חצר הכיזק ובקדן פטור דלגבי ידיה היו חצר המזי'
ואם' הזיק אותם שמייוחדת לו לפירות לאותי שמייוחדת לו
לשוורים בקדן חייב דלגבי ידיה היא חצר הכיזק כשן ור'
ורגל פטור דלגבייהו היו חצר המזיק וראונו שהכנים פ'
פירותיו לחצר שמעון שלא ברשותו וכנס שורו של לי סם
ואכלתם פטור וחצר שהיא של שניהם לשוורים ולא אחד מ'
מהם לשאר דברים והכנים בה טליתו וחבירו שמייוחדת
לו לשוורים הכנים בה שורו והזיק השור לטלית וגם הטלית
לשור אין אומרים יצאו זה בזה אלא שמין הכיזקין בבית ד'
דין וכל מי שהזיק יותר ישלם קרן ורגל כקראי' חבית לפי
שכתובים הם בפסוק ויהן תלדות שכל דבר הדומ' לאחד
מכל אלה הני תולדות ודינו כמותו לכל דבר כיצר שור הא'
האומר בפסוק הוא סגח בקדן ואין דרכו אלא דרך מק'
מקרה ואין לו הנאה בהזיקו וכל הדומה לו דינו כמותו
כגון שגפה בגפה או נסכה בטכיה או כעטה ברגליה או
דבנה על כלים ושברתן ל'ט' על כלים גדולים או קטנים
כל אילו דיוק בקדן תחת לכל דבר והלמה כתיב דוקא שר'
שברנה על כלים גדולים אבל על קטנים אורח' היא ודינו
כרגל ואף' תראה ז' כתב בספר הראשונה וכן כתב רב
אלפז וכל דבר שאין דרכו בכך אעפ' שהוא דרך אכילה כ'
כגון שאכלה בשות או כלים דינו בקדן ואינו משלם אלא
חצי נזק בין ברשות הכיזק בין ב"ה ועוד יש דברי' שמזק'
ברגליה או בפיה ודינה בקדן ולקמן יתבאר טריכי' סן ורגל
שה שרצה ב"ה ופיה אחרת הלכה דרך עליה וכעשה
זה חייבת אעפ' שזאת שנתנה ורצנה אין להלכת דמות
לבעוט בה אבל אם הזיק דרך הילוכה פטורה **שמי**
רגל הוא אב דושלח את בעירה דכתיב בקרא
הוא שהלמה הלכת ברגלה ומזקת דרך הילוכה והוא ד'
דבר שדרכה בכך ואין לה בה הנאה וכל הדומה לדברים
אלו הוא תולדות ודינו כמותו כיצר כגון שהזיקה בגפה
דרך הילוכה או בעשה או בשליף שעליה או באוכף שע'
שעליה או הפרומכין שפיה או בזוג שבגד או במשאוי
שעליה ותרגילים שהיו פורחין ממקום למקום ושברו כ'
גלים בכניהם או שהיו מהדסין על גב עיסה או פירות

וטינפון או נקרו בהם וכן כל דבר המחובר בגיפה
כגון עבלה המושכת בקרון והולכתה על גב כלי' ונשברו
כל אילו דינו כמו רגל כשכסה בזנבה בדרך כל' הבהמות
ודאי אורחה היא אבל כשכנס רב מצעיה חי הני אורחה
אי לא הני אורחה והני תולדה דקדן וכתב הרמבם דלח' ה'
אפשיטא אבל אף' ז' כתב ראפשיטא והני אורחה ותולדה
דרגל היא אבל כשכסה באמתה מצעיה ולא אפשיט' וכתב
הרמבם אם כשכסה באמתה ב"ה פטור שמה רגל הוא וא'
ואם תפש הכיזק גובה חצי נזק דשמה קדן הוא וחייב בר'
ברשות הרבים חצי נזק ואם הלכה ברשות הכיזק והזיקה
גובה נזק שלם אם תפש ור' פירש כיון שהפקא דריכא ה'
הוא לא מהניא ביה תפיסה ואפילו תפש מפקינן מיניה ו'
ואם הזיק ב"ה שמה רגל הוא וברשות הכיזק אם תפש ג'
בזק המזיק מנבין לו ממנו חצי נזק ואפי' אם הזיק לאחר'
אחר ב"ה וברשות הכיזק דינא הכי ואינו יכול לומר אם
תאמר שהוא קדן תתחייב ב"ה ואם תאמר רגל' תן לו נזק
שלם ברשות הכיזק אלא הולכים בטכיהם להקל בהמה שה'
שהלכה ברשות הרבים והתירה ברגליה אכנים או צרור'
ושברה כלים אורחה היא ופטור ב"ה ותולדה דרגל הוא
ואפי' הכי אינה חייבת ברשות הכיזק אלא חצי נזק אבל מ'
משלמת מן העלייה דודאי תולדה דרגל הוא אלא שהלכה
למשה מסיני שאינה משלמת ברשות הכיזק אלא חצי נזק
וכן כל ביוצא בזה דמידי דאורחה לא סכא צרור' כדפי'
לא סכא תרגולין שהרשו והעלו עפר או צרורות ושברו
כלים לא סכא צרור' דשן כגון חזיר כוכר באשפה והתיו'
צרור' והזיק בהמה שהטילה גלג' לעיסה וקלקלה היינו כ'
צרור' וכגון דחיל' על צאן שאין מקו' לבטו חכה ואכל דחי'
לאו הכי הוי שינוי בהמ' שהלכה ב"ה והתירה סם צרורות
והלכו לרשו' הכיזק ושברו סם כלי' משלם ח' הית' מהלכת
ברשו' הכיזק ודרסה על כלי' ושברתו וכיתו ממנו שבר על'
כלי' אחר ושברו על הראשון משלם כ'ט' ועל השני חצי נזק
ואין חילוק בין כח ח' לכח כחו שאם הו' צ' שבר מהכני' ס'
סכא שר' תחת על כלי' אחר ושברו חייב עליו גם כן ח' כ'
דרסה על הכלי ולא נשבר וכתב רגל' למקו' אחר ונשבר סם
משלם נזק שלם אעפ' שלא נשבר תחת רגל' חשבינן ליה
כאילו שברתי בשעה שדרסה עליו הלכה ברשות הכיזק ו'
וכעטה ברגליה ומכח הביעו נהנו צרורות ושבר כלי'ם
מצעיה לן אם יש סיכוי לצרורות ואינו משלם' אלא רביע'
נזק או לא ולא אפשיטא וכתב הרמבם חייב רביע ואי ת'
תפש חצי נזק לא מפקינן מיניה וזהו בזמן שרינן קנס אבל
החידוש דל' דין קנס אלא אם כן תפש ג' ג' ג' חצי
ולרעת ר' שאין מועיל תפיסה לספקא דריכא אפילו אם
תפש אימ' גובה אלא הרביע ואם הלכה במקו' שאי אפשי'
לה ס' תיו' ובעטה והתירה מצע' חי אורחה היא ומשלם
פלגא חי לאו אורחה וים סיכוי לצרור' ואינו משלם אלא
רביע וט' אפשיט' וכת' הרמבם שאם הוא ברשות הכיזק
חיי' רביע ואי תפש חצי אין מנציאין אותו מידו ואם ב"ה
פטור דשמה רגל הוא ואי תפש רביע נזק אין מנציאין מ'
מידו דשמה סיכוי הוא ואינו תולדה דרגל אלא צרורות
בשינוי ולרעת ר' דלא מהניא תפיס' אם תפש ב"ה מפק'

מבוס כזה גלגל עמו אחר מגדולי הקהל פיסור מזה הק
הגיוס ולא רצה להזכר וגם העידו עליו אנשים רבים מ
מלכד אלה שהוא מוחזק בחזקת מפור ומלשין ושגיוס לפ
לפניהם במלשינות פגמים רבות עתה מורינו ורבינו א
אם יט לרצו כרין דודק ואם פיתק להציל בפשט תשובה ג
גם כי בטל ד' מיתות היינו דוקא שאין לדון את האדם ל
לחייבו מיתה על אחת מהעבירות שחייבין עליהם מיתה
אבל כל אותן שניתנין להציל בפשט שאין להדין לפעבר א
אלא להציל הפדוף אותן לא בטל שאין מיתתם תלויה ב
בעדים אלא בראיית כל אדם שהרואה אותם חייב להורג
והרודף למסור ממון חבירו ליד גוי השואו חבמי' לרודף
אחר גופו להורגו הי' לכך הוה ליה רודף וניתן להצילו בב
פשטו ובגדון זה שכתבת שהיה מבוס להלשין ושד' אליו
אחר מגדולי הקהל פיסור מזה ולא רצה לשור מודכו ה
היינו לגמרי עובדא דרב כהנא מההוא גברא דבעי אח
אחמי' אתבבא דחבריה ואמר ליה לא תחמי' דר אחר ליה
אחמי' יתיב רב כהנא קמיה קס שמיטת לקושיה קבא כ
פמי' דמו מותר לכל ישראל וכל הקדוש להורגו וזה לשמי'
וכל שכן אם צו להורגו ע' גויס סיפה עשו דאפילו שלא
בשעת מעשה אחרי המסורות מורידין ואעפ' שאמר דח'
דאין הורגין אותן בדיה אלא מורידין אותן לבור ולא יי
יובלו לג' ג' חסם וימותו מעצמן וזה שאומ' לגוי להורגו
היינו כמו הנדרה לבור שאינו מעשה וכן ראיתי בתשובה
דמסור אף שלא בשעת מעשה מותר לשכור עליו גוי לה
להורגו כ' כ' כדון זה שהיה מבוס שחייבו לו ד' ליימ'
הדי' זה בשעת מעשה ורשות ביד כל אדם להורגו ואין צ
צריך לקבל העדות בבגיו ואף שלא בשעת מעשה כמדין
עליו להורגו כד גוי אין צריך לקבל העדות בשב' כי ה
הדבר ידוע מי שהוא מוחזק מסור ומלשין תגוס מקרב'
אותו כמכיל תשאלו ואילו רצה לקבל העדות לפניו ולדרו'
ולחקור בדימו לעולם לא יעשה לו דין כי יבול ע' גויס כ
כי אפילו כמאיוס במכסה מוסר יחידים ורבים כל פסן כ
בשרואה עצמו במכסה גופו פיסור ויגלה סתרי' ארבים
ויסכן כל ישראל לכן פהגו ככל תפוצת הגולה בשיט מסור
מוחזק ככך פגמים מסר ישראל או ממורה ביד גוי סמ
סמכתסין עזה ותחבולה לבשרו מן העולם מסוס מוגר
מילתא טיפוסו אחרים ולא ירבו מסורין כישראל' וגם לה
להציל את ישראל הפדפין מתחת ידם הי' לכך בגדון זה ש
שהעידו עדים שהיה מוחזק מסור ומלשין וגם הי' כמס'
מעשה יפה עשו שירנוהו שיתגדלו לתלייה וכן יאכדו כל
אויביהם ואחריכו כזאת העמם בגמרתו
שפוט
כשם שאמר' לאדם סיזיק את חבירו ואם
הזיק חייב לשלם כך צריך לשמור מחמתו שלא יזיק ואם ה
הזיק חייב לשלם ל' י' כ' רוח חיס ל' ס' אין כ' רוח חיס
י' כ' רוח חיס בהמה חיה ועוף אין כ' רוח חיס כגון ב
ביר ואם ותל' ומיתן וכלבד' שלא יחא כן דעת אבל עבר
שיטמו כן דעת אין רבו חייב על חזקיו שאם היה חייב על
חזקיו אם יקמיטו רבו ילך חזק לחייב את רבו בהמה ר
דב' כ' כי יגוף שור את אים ונחמר ותקן אחר השור ואח'

כל שאר בהמה וחיה כמסמיע אלא מדבר הכתוב בהמה ו
ואין חזין שיה כבולם י' סמועדין לבתחילה ככל מה שיע
סיפא וי' כ' דברים שמועדין בהן מתחילתן וי' דברים
סהן תמים כ' מתחילתן ואח' כ' כעשו מועדין ידן המועד
שישלם ככל מה שיזיק ותם אינו משלם אלא חצי כ' לסיכך
דבר שהוא תם מתחילתו וכעשה מועד בעודו תם משלם
חצי כ' ונאחר פיעשה מועד משלם כ' וועוד י' כ' תם
למועד מועד שהזיק חיוכ החזק הוא על ככסי בעליו לשל'
לכיון כל היזקו אבל תם אין החיוב על ככסי בעליו אלא ע
על גוף שור המזיק אפי' המית שור שוה אלק ד' כ' והוא א
אינו שוה אלא דימד אינו כותן מסל' כלום אלא כותל השל'
ואם מית השור ואין הכבלה שוה כלום יפסיד המזיק הכל ו
ותם פיעשה מועד ע' ג' נביחות סיגח זה אחר זה ואין רב
רצו' להאריך בהעדאתו כיצר כעשה מועד או כיצר מו
חוזר לתמותו שאין מועד בזמן הזה מפני שלא כעשה מו
מועד אלא על פי סמוכין לפיכך כשאר לעולם תמותו וג
וגם אין רצו' להאריך בדימי שור שהמית אדם ל' חזין
דין אותו עתה מפני שצריך כ' ד' כל כ' ב' חזק' שג' ח' כ'
דיתם קנס הוא ואין גזין אותו מ' מ' כיון שאין מוס' א
אותו אם תפסו חוצרתי למרשו ואילו מועד' מית' ה' חזק'
והארי והדוב והכדלם והממר ואפי' אף הם בני תרבות
אם המיתו או הזיקו אפילו בהמה גדולה מהם חייב לשל'
הכל וכתב הרמבם שכל חייבן לשלם חזק שלם ככל מימי
הזיק סיזיקו אבל די' כ' דלא ככל מימי הזיק קאמר אלא
כל אחר מועד דברך מדברו כ' להזיק כגון הארי לדרוס
ולאכול או למרדף ולהביח לפיכך כאחר מילתו הוא מועד
וחייב עליו ברשות המזיק חזק שלם ופטור בר' הר' כדן ר
רגל אבל אם ערף ואכלו לאו אורחיה הוא והוה ליה כקר'
ממה וחייב חצי חזק בין בדיה בין ברשות המזיק וחזק וס
ושאר חיות דרכם בטריפה ולזה הן מועדין וחייבין עליו
ברשות המזיק חזק חזק שלם ופטור ברשות בדיה אבל בדרים'
לא אורחיהו והוה ליה כקרן תחת ונחש ממי מועד מת
מתחילתו מדברו ככל מימי הזיקות לפיכך באיזה ענין ש
סיזיק קאמר כרגל ופטור בדיה וחייב ברשות המזיק חזק
שלם וכן כתב א' תראם ז' ופאר כל הבהמות י' כ' כ' ד'
סהן תמים כ' מתחילתו וכעשית מועד כגון קרן אבל כגון
ורג' הם מועדין בתחילתן וקרן תמה משלם חצי חזק בין
שהזיק בדיה בין ברשות המזיק או בחצר השותפין באיזה ע
ענין שיהיו שותפין בו או בחצר שאינו של שניהם ככל עב'
חייב ואילו פטור אלא אם כן ככנס המזיק ברשות המזיק
והזיק סס ט' ל' לומר אילת' ככנס' לרשות' לא היה שור'
מזיקק ומי' פועל' פככסו לרשו' בע' ל' לשאלו סכרס ונכח'
סס שורו של כ' ה' או ככנס אס אין כ' ה' רגל' לטאת לשוק
או אפי' שחורג' לטאת לשוק לפעמי' כיון שאינו מצוי ככל
פגם כחזק חייב כ' ה' בגזיק' סכרסות ככנס ואם ח' מצי
כחזק ככל פגם שגור שאו ככנסין שלא ברשו' וכתב א'
תראם ז' בזמן הזה מכחג פשוט סככס' הפועל' לבית כ
בע' ה' לתבוע סכרס וגם אין מצוי לאדם ככיסו מעות כס
כחזק לפרוע לפועלים הי' לכך על פי המסרג' חייב

לשון הרמזם כלב שנטל בחצר הכיזק והוציאו לזה ואכלו
 שם משלם מה שנהנה אכלו בעדה של בעל החצר משלם כ
 נזק שלם כיון אכלו בתוך החצר שהרי ברשות הכיזק אכל
 אכלו כל מה שנקר' חז הכיזק לבני רגל כפי מה שפירשתי
 למעלה חייב בו על הסך אכלה ברשות הרבים משלם מה ש
 שנהנית פליגי דה כיצר משלמת מה שנהנית רבה אומר ד
 דמי עמיר פי' כל מה שאכלה אינו משלם אותו אלא כאילו
 היה תבן רבא אומר דמי שצורין בזול שלש פחות משווי ו
 ואינו מבין דברי הרמזם שכתב רואין אותו כאילו היו ש
 שצורין או עמיר ומשלם דמי עמיר או שצורים היאך פ
 פסקו כדברי שניהם דהא פליגי ורב אלפא כתב איכ' מאן
 דפסיק כרבא ואיכא מאן דפסק כרבה והרשבד פסק כר
 ברבא וכן היא מסקנא אח' ה'אש ז'ל וכיון דאינה משלמת
 אלא מה שנהנית אש אכלה דברים הרעים לה פטור היו
 הפירות מוכחין בדרי רחבה והיא בתוך הרחב' אף על פי
 שאינה יכולה לטלטל אלא אש כן תחזיר ראשה בדרי רחבה
 והחזירה ראשה ונטלתם ואכלתם ברחב' כן דרך הליכת'
 בין שני מדות שם ואכלתן אינה משלמת מה שנהנית אכל'
 יח' מן הרחבה לצדי רחבה ולקחתם שם ואכלתם שם מש
 משלם כל מה שהזיקה אכלה מפתחתהכות משלם מה שכ
 שנהנית מתוך החנות משלם מה שהזיקה הקצה מקום מ
 מדותיו לרשות הרבים והיח' שם פירותיו ואכלתם שם
 כתב אח' ז'ל דחשו' כ'ה היתה מהלכת ב'ה ופגעא צ'אר'
 ולקחה פירות מעל כ'המה אחרת חשוב כ'ה ואינו משלם
 אלא מה שנהנית אכל' אש אינה יכול' להגיע ולקח הפירות'
 מעל גבי חבירתה אלא א' ב' תקפצו ותקחם אז חשוב כח
 נחצר הכיזק ומשלם ל' ש' וכן כל כיוצא בזה בגז' שהיו ה
 הפירות מונחין ב'ה' במקום שאי אפשר לטלטל אלא אש
 כן תקפצו או שהיו פירות בקופה מופשטין מאחוריו בע
 נעבין שאי אפשר לה לטלטל אלא אש כן תקפצו חשוב כ
 נחצר הכיזק ואש איפשר לה לטלטל בלא קפיצה אז חשוב
 צ'ה וה'מה כתב דבאכלה מעל גבי חבירתה חו מתוך ק
 קופה המופשטת מאחוריו חייבת אפילו בלא קפיצה דכ'ה
 אש קפצה משלם כל מה שהזיקה ובלא קפיצה כל מה שכ
 שנהנית וא' ה'אש ז'ל כתב כשברא הרחשונה מתגלגל מ
 מבעיה לן אי חשוב נחצר הכיזק ולא איפשר ואש תפס
 אין מוציאין ופי' ר'שי בגין לקחה ה'המה האוכלין ונגלגל'
 ל'ה ורוקא כ'ה ב' שהיו בולס מונחין ברשו' הכיזק ונגלגל'
 לחוץ אכל משאוי שהוא ארוך ומקנתו מוכח בפדים ומ
 ומקנתו בחוץ ובשמונת ראש האחר ראש השני נגד ח
 אחריו בכל מקו' שהיא מתחלת למוסכו חשבינן לה כאילו
 אכלתו שם בין ב'ה' בין ב'ה' וד' פי' שהיה הא' מתגלגל
 מרשות הכיזק ל'ה ועבדתו ה'המה ואכלתו ב'ה' ואש לא
 עבדתו היה סופו למח ב'ה' לכך מבעיה אי חשוב כ'ה'
 אי לא **שצב** כלב שנטל חררה ובה גחלת וחל' **שצב**
 לגדים **שצב** של בעל החררה ואכל החררה
 והדליק הגדים משלם על החררה כ'ש ועל הגדים ח' כ'וא
 ואש הכיח החררה על הגדים משלם על מקום החררה כ
 נזק שלם ועל שחר הגדים ח' כ'ואש זרקה על הגדים משלם
 על כל הגדים חצי נזק אפי' על מקום שזרק הגחלת ב'ה'

כססמר בעל הגחלת את גחלתו אלא שהכלב חתר הדלה
 ונטל החררה אכל אש פשע ולא שמרה כתב הרמזם בעל
 הגחלת חייב על שרפת הגדים ובעל הכלב חייב על אכיל
 החררה ועל מקומה וכן כתב הרמזם שבעל הגחלת לבד ח
 חייב על כל הגדים ולא כהירש אלא היחיה על הגדים על
 מקום החררה משלם כל אחד החצי ועל שחר הגדים משל'
 בעל הכלב רביע ובעל הגדים ג' חלקים ואש זרקה על הג
 הגדים אז משלם בעל הכלב רביע בין על מקום החררה
 בין על שחר הגדים ובעל החררה ג' חלקים **שצב**
 הכנים פירותיו לחצר חבירו שלא ברשות
 ואכלתן בהמתו של בעל החצר פטור ואפילו אש בעל הח
 החצר טחן וכבסם זה עם בהמתו טעונה להביא חטין לט
 לטחון שבעל החצר משתבר בהכנסתו ח'ה' חסיב שלא בר
 ברשות ואש הנזק בהם בהמת בעל החצר בעל הפירות
 חייב ברא' שנגפה בהן או הוחלקה וכיוצא בזה אבל אש ח
 אכלה מהם עד שהזיקו לה פטור בעל הפירות ואש כתב כ
 בעל החצר לו רשות להכניס אתם אבל לא אחר לו לשומר'
 אש הוא עשה דבר של נביעות פצרי' בעל החצר להסתלק
 משם חייב בעל הפירות אפי' אש אכלה מהם בהמות בעל
 החצר הרבה עד שהזיקו לה כההיא אתתא שכבסה לבית
 חבירתה לגוש ברשות והוצרך בעל הבית לבוא משם כדי
 שלא יסתכל בה ואכלה בהמתו מן העיסה עד שמתה וחי
 וחייבה לשלם מפני שהוצרך בעל הבית להסתלק משם ו
 ואש אינה עושה דבר נביעות או אינו חייב אש חבלתם ב
 בהמת בעל החצר והוצקה באכילה אלא אדרבה בעל הח
 החצר חייב בשמירת הפירות שלא תזיק בהמתו לעצת ר'י
 דבשתמא מקבל עליה נטירות בדלקמן אבל אינו חייב לש
 לשומרם מהיזק של אחרים ברא' שאח' לו כגון שתם אבל
 אחר לו כגון ואשמוור לך חייב לשומריו מכל היזק שיבא
 לו וכיוצא בזה שהגדים בשדה חבירו שלא ברשות חייב ח
 אש הנזקה בהם בהמת בעל שדה ובעל שדה פטור אש ה
 הזיקתו בהמתו ואש אחר לו שומר השדה כגון ותגדים ח
 אשפ' שלא אחר לו בעל השדה כגון הוה ליה כאילו נתן
 לו רשות ליכנס ופטור הוא בזוקי בעל שדה והשומר חייב
 בזוקי פירותיו אשפ' שלא קבל עליו שמירת **שצב**
 המעביר בהמתו אכל גיבת חבירו אש
 איפשר לה לירד וליכנס לגיבה אפי' לא ירדה אלא בפלה ב
 באונס והזיקתו בין ע' אכילה שאכלה מן הירקות בין ע'
 בפלה שנפלה על הירקות ונפסדו משלם כל מה שהזיקה
 ואפי' ילדה וטפסה פירות במי לידה ואפי' שאי אפשר לה
 שתירד ונפלה שלא באונס משלם כל מה שהזיקה אבל אש
 אי אפשר לה שתירד ונפלה באונס אז אינו משלם אלא מה
 שנחבית ומה היא המיתה שהירקו' שנפלה עליהם הן רבי'
 והצילנה שלא נחבטה בבח ולא כתרסקו איבריה ואפילו ש
 שהיתה שם כל היום והלכה מערונה לעריבה ואכלה ח'יג
 משלם אלא מה שסחב' אבל אש יצאה משם והוא ידע אפי'
 חזרה אפי' כ' שלא לעצת שמירה כראוי וחזרה משלם מה
 שהזיקה דלא שגי' לה תו בשמירה פחותה ובעיה שמירה
 מעולה שלא תחזור לשם כיון שלמה הדרך לילך לשם ומ
 מזה כ'רא' אונס שפגור אש נפלה בגין שהיחלק' בחבין

מיניה וברשות היוזק אי תפס גוף המזיק גובין לו ממנו
רביע וכו' ש' סחייב על כח שיש בו ממש כמו שהתיר צדורו
כך חייב על כח שאין בו ממש כגון סוס שצנף וחמור סב
שטיער ושברו כלים כהח קולס ותרכגול ששכ' כלים צדור
כפסיו או שהוסיט ראשו לאויר כלי ותקע בו ושברו כדל'
סיס בו זרעונים דהשתא הוי אורחיה אבל אין בו זרעוני'
הוי סיכוי ולא דייכין ליה השתא ואם תפס גוף המזיק ג
גובין הימנו רביע והלמכס כתב שאף אם אין בו זרעוני'
משלם ח' כ' שהוא משוכה ולא כהירא דכיון שהוא סיכוי דר
דצדורות אינו משלם אלא רביע וכן השיב עליו הלאה ת
תרכגול שהיה הולך ושבר כלים דרך הילוכו אורחיה הוא
ומשל' כזק שלם היה חוטין או רצוע' קשור' ברגלו ושבר בה
את הכלי אם גררה ושברה דרך הילוכו הוי כגופי ומשלם
כזק שלם זרקו ושבר בה את הכלי משלם חצי כזק בד' א'
בחוט של הפקר או שיש לו בעל' והצניעוהו ונקשר מאליו
אבל אם החוט של בעל' התרכגול ולא הצניעוהו אפי' נקש'
מאליו וזרק' התרכגול ושבר בו חייב כזק שלם דלא אמר ב
בצדורות דמשלם חצי כזק אלא כשהתירו דבר הפקר אבל
חם מתנת דבר שיש לו בעלים ולא הצניעו ושבר בו הכלי
יש בו חייב כזק שלם אבל הצניעו בעליו או שהוא הפקר
ונקשר מאליו ושבר בו דרך זריקה חייב בעל' התרכגול ח
חצי כזק ואם הזיק החוט אחר שבה פטור דהוה ליה בור
וכתיב כי יכרה איש בור ודרשינן ולא שור בור לפיכך ה
החוט שיש לו בעלים ולא הצניעו ונקשר מאליו ברגל' תר
תרכגול של הפקר חייב בעל' החוט הכל' בין שבר בו דרך
גרירה בין זרקו ושבר בו וכתב הלמ' אלא שיש לחלק ש
שאם הזיק אחר שבה חייב משום בור המתגלגל ונפקא מ
מינה לפטור בו הכלים ואם בחרי דאזיל אזיק חייב בו מ
מיס' אשו ואם יש לחוט בעלים וגם לתרכגול בעלים וה
והזיק בו דרך גרירה משלם כל אחד תחמי ואם הזיק בו
דרך זריקה משלם בעל' התרכגול רביע ובעל' החוט שלשה
חלקים ואם הזיק לאחר שבה פטור בעל' התרכגול וחייב
בעל' החוט הכל' ואם קשר אדם החוט ברגל' התרכגול הקו
הקושר חייב בכל' ל' ש' יש לו בעלים ולא הצניעוהו ול' ש' אם
הוא של הפקר אפי' שלא כתבון הקושר לזכות בו תרכגול
שהיה מחטט בחבל' דלי ונפס' החבל' וכשבר הדלי אם עיס'
דבוקה בחבל' דהשתא אורחיה הוא או אפילו אין בו עיס'
והוא בלוי שדרכו ליפסק על ידי חטיות התרכגול חייב ב
בין על החבל' בין על הדלי' כ' ש' ואם החבל' חדש ואין עיסק
דבוקה בו משלם הוא ואינו חייב אלא ח' כ' בין על החבל'
בין על הדלי' ואם הוא הולך אח' הדלי' ומגלגלו עד המקו'
שנסבר סס' חייב כ' ש' הכלב והגרי' סקפצו מן ראש' הגבו'
ושברו כלים משלם כ' ש' ואם נפלג והכלים שמוכים לכותל'
סאין ראוי ליסבר על ידי קפיצה פטור דאונס הוא ואם ה
הכל' ארוך וראשו האחד קרוב לכותל' וראש' השני רחוק
בענין שראוי ליסבר ע' קפיצה ונפלג קרוב לכותל' ושברו
חייב דתחילתו היה בפשיעה ע' קפיצה לפיכך חייב אף
על פי שסופו באונס ואם הכותל' צר אפי' אם קרובים לב
לכותל' ונפלגו סייב ואם דלגו ממטה למעלה ושברו כלים
אונס הוא ופטור לגמרי ורצ' אלמס כתב סחייב ח' כ' ולא כ

כחירא לאח' ה' ראש' ז' אלא פטור לגמרי בד' א' דאמר ומו
ממעלה למטה דחייב כזק שלם כשקפצו כדרכם אבל אם
סינו כגון שהכלב קפץ בקיריה והגרי' כשריב' אינו משלם
אלא ח' כ' ואדם ותרכגול בין מלמעלה למטה בין וממטה ל
למעלה אורחיה הוא וחייב כ' ש' ונפקא מינה מי סמ
סמסר ביתו לחבירו לשמור והיו בו חש' ו' צריך לשמורם ס
שלא ידלגו מלמעלה למטה ולא מלמט' למעל' והלמכס כת'
קפצו ממטה למעלה משלם ח' כ' מלמעלה למטה כ' ש' והוא
שכתלה הגרי' ונקשר וקפץ הכלב אבל אם כסרך הכלב וק
וקפץ הגרי' בין מלמעלה למטה בין ממטה למעלה כ' ש' ולא
כהירא לאח' ה' ראש' ז' דהיאך יתחייבו ע' סיכוי טפי ממי
אורחיה **שיעור** סן הוא אב דהא ושלם את ב
בעירה דכתיב בקרא מוקמינן לה כ
במי כבהמה שאוכלת פירות חבירו דברים הראויין לה ונ
וכחית באבילתה וחייב כזק שלם בין אם אכלתן בין אם
לא אכלתן אלא שהפסידתן ולא כלתה אותן לגמרי לפיכך
כל הדומה לזה סחייב בדבר שהוא כהנה הוא תולדתו כג
כגון כתחכבה בכותל' להכאתה והזיקתו או שטפסה כליו
ופירות להכאתה כגון שכתגלגלה עליהם בד' א' שאוכלת ד
דבר הראוי לה אבל אכלת דבר שאין ראוי לה כגון כסותו
וכלים סיכוי הוא ואינו משלם אלא חצי כזק בין שאכלה א'
אותן בחצר המזק בין ברה' אכלה דבר שאין דרכה לאכול
אלא ע' הדחק כגון פרה שאכלה פעורין וחמור סאכל כ
ברשינן וכלב שלקלק את' השמן וחזיר סאכל חתיכת בצר'
וחתיל סאכל תמרי' חשי' שפי' אכיל' אבל כהמ' סאכל' כ' א'
תכשי' לאו אורחיה הוא ומשל' ח' כ' אבל כת' הוי אורח' ו' א'
בהמה אבל חיה לאו אורחיה לא בבת' ולא בתפסיל' בהמה
שראתה לחם בשל' ושברה הסל' ואכלה הלחם משלמת כזק
שלם גם על הסל' שגם דרכה לשבר הסל' כדי לאכול הלחם
אכלה הלחם תחילה ואחר כך שברה את' הסל' אינו משלם
על הסל' אלא ח' כ' וכגון שתפס גופה של בהמה דמשונה ה
הוא והוי קרן ואינו משלם אלא מגופו וכן אם ראתה אוב
אובלין על פי חבית ונפתכת לעלגת בחבי' ולאחר' האובלי'
ושברתי משלם גם על החבית כ' ש' שכן דרכה לעלגת עליו
כדי לאכול האובלין חיה שטרפת בהמה ואכלתה או שאכ
סאכלה בצר' חי אורחיה הוא וחייב כזק שלם אבל כלב סס'
סהמית כבש' ואכל' או חתול' שהמית תרכגוליס גדולים ו
ואכלה משוכה הוא ואינו משלם אלא ח' כ' וכתב א' ז' ד
דוקא בפחת ספחתה מיתה אינו משלם אלא ח' כ' דאמר
סימי חזק' שאין דרכו להמית אבל דמי הכלב משל' ברס'
המזק כ' ש' וצ' מה סכנה שהאכילה אינו סיכוי סכן דר
דרכם לאכול כבלות אפי' של נבלות גדולות אין חייב הסן
אלא אם כן אוכלת ברשות המזק אבל לקחה בחצרו והו
והוציאה משם ואכלה צ' פטור אבל לקחה ברה' והלכה
ואכלה ברשות המזק כתב הלמכס סחייב פי פרה בחצר
המזק דמי ונפקא מינה אפי' במקו' שאין לחייב על הנטילת
כגון שהיו הפירות מונחין במקום סאי איפשר לישלם ת
משם וכא' ראובן והוסיט פירות של שמעון סבחר סמעל'
לפי פרת לוי חייב לוי המוסיט חש' ו' או סאין לו לשל' סאם
היה איש' לתת' ממנו היה הוא חיי' ובעל' הפירה פטור

מתרין כבעליה ג' פצמים ויס רשות לבעל הפרה למוחטה
ואומר לבעלים נא וחכור הבשר שלך מפני שאסור לאדם
להזיק ולשלם מה שהזיק ואפי' לברוס חזק אסור עד כאן מ'
מסמע מדבריו מזה הדין מזה הכלל הבהמות ואפי' ז' כת'
דוקא באותן העומדות לשחיטה אבל עו' לחלבה ורחל לב'
לגזותא לאו כל כמיניה אלא אי מפסדת משלם וכן השיב
עליו הרמב"ם **שע** הכנים שורו לחצר חבירו
שלא ברשות ונכחו שור של בעל החצר
פטור וכן אם הזיקו בעל החצר פטור שיכול למר כיון ש'
שהכניסו שלא לדעת לא ידעתי בו עד ששגיתי בו ומיהו
אם הזיקו לדעת חייב לשלם כ' מפני שיש לו רשות להז'
להוציא מרשותו אבל אין לו רשות להזיקו הזיק שור ה'
הכנס לבעל החצר או לשורו דינו כאילו הזיקו ברשות ה'
הדכים ומשלם תם חצי חזק ומועד חזק שלם קילקל את
החצר כגון שחפר בו טרות סיחין ומענות בעל השור
חייב בנזקי בעל החצר ובעל החצר חייב בנזקי הבור ש'
שהיה לו לאותו נזק לבור שחפר והבאיש מימיו אם ה'
הבאיש בעצת כפילה חייב בנזקי המים ואם הבאיש א'
אחר כפילה פטור שהרי נעשה בשאר תקלה שחשיב כבור
והמים חסוכים בכלים ובור פטור בנזקי כלום כדלקמן ו'
ואם הכריסם ברשות בעל החצר פטור בעל השור בנזקי
בעל החצר והרמב"ם כתב שאינו פטור אלא מפני שהוא סגור
שורו אבל לא מהבאשת המים שהרי חצר שותפין הוא ולא
עוד דלגבי מי הבור חצר הכיזק הוא שהרי יש לו רשות לב'
לבעל החצר בחצר לשוורים ולפירות ולזה אינו אלא ל'
לשורים עד כאן ואם הזיק שורו של בעל החצר לשור הכ'
הנכנס אחר שכתן לו רשות לכנוש בהא איכא פלוגתא דר'
דכוותא רב אלפס פסק כ' שאינו חייב בשמירתו עד ש'
סיקל עליו לשומרו וכן הרמב"ם ור"י פסק כחכמים דא'
דאמר' כיון שכתן לו רשות ליכנס הוי כאילו קבל עליו ש'
שמירתו מיהו דוקא בזיקין דאיתי ליה מחמתיה חייב ב'
בהן אבל בנזקי דאיתו ליה מעלמ' אינו חיי' עד שיקבל עליו
שמירתו וכן היא מסקנת אל' ז' **שע**
אף על פי שהתם אינו משלם אלא מנזק
פריה מעוברת שהזיקה גובה חצי חזק מחמת ומוולדה מפ'
מפני שהיא בגופה אפילו ליתא לפריה משתלם כל חצי חזק
מהולדה אבל תרנגול' שהזיקה אין גובין מביצתה לפי שא'
פאיסה בגופה פריה מעוברת שגבהה ומצא עובר' כצידה
ואין ידוע אם קודם בגיחה הולדה ואז אין להשתלם מן הו'
הזול' או לאחר שגבהה ילדה ויס להשתלם מן הוולד ואי'
הפריה לבגין המוציא מחבירו עליו הראיה ולא יכול מן
הוולד אלא אם כן יביא עדים שגבהה קודם שילדה וכן ש'
שור סגור הפריה ומצא עוברת מת כצידה ואין ידוע אם
מחמת בגיחה הפילה או אם הפילה קודם המע'ה ואפילו
שהזיק טוען דרי' והמזיק שמוא ואפי' שאין המזיק מוחזק
בגן שעימדת באגם מוקמינן לה ברשותיה ואזי ליה כיוזק
מוציא ועליו הראיה ואם לא יביא ראיה פטור אפי' משכוע'
דלא רמינן שבעה אכתוב אלא כי היכי דלדרי אבל היכא
דקנסא הוא ואי מודה חפזר אכפירה כמי לא מחייב שב'
שביע' וכתב הרמב"ם דאפי' תפס כלל שהדי לא מהכי דאפי'

מהמנינן ליה מטעם חזק אינו כלום דכיון שהוא קנס לא
מייך ביה חיובא אלא בעדים ולא כהירא' (אח' הד'ס ז' א'
אלו כל היכא דתפס כלל שהדי באמין במיגו דלא היו דב'
דברים מעולם אפילו בקנס אם הכיזק טוען ברי שור שב'
סגור פריה מעוברת והפילה אין סמין פחת הפרה בפני
עצמה ופחת הילד בפני עצמו שאם כן מפסיד המזיק א'
אלא סמין הכל ביחד כמות היתה סוף קודם בגיחה וכמה
היא סוף עתה היא והפסד ומשלם אם הוא מועד כולו ואם
הוא תם החצי היה הפרה לאחר והולד לאחר מה שפחת'
מחמת חיסרון שוממה שאינה שמינה כבת חילה הוא לב'
לבעל הפרה לבד אבל מה שפחתה מחמת שמתחיל הית'
כראית יותר גדולה ממנה שהיא עתה הוא של שניה והפסד
לבעל הולד **ת** שור שהיה רודף אחר שור אחר וה'
והזיק זה אומר שורדף הזיק וזה אומר לו כי
אלא בסלע לקח המע'ה אפילו כיזק טוען ברי' ומזיק טוע'
פמיא כתב הרמב"ם ואם טען הכיזק איתא יודע ששורדף הז'
הזיק בשכע היסת שאינו יודע כמה דברים אמורים במו'
במועד אבל כתב פטור אף מהיסת שהרי אם הודה
מעצמו היה פטור הנאיל והוא קנס היו שכים רודפים א'
אחריו ועדים מעידים שאחד מהם נכחו ואינן יודעין מי
הנזכח וכל אחד אומר שלי לא נכח שניהם פטורין עד ש'
שיביא ראיה ואם שניהם של איש אחד נוטל ח' כ' ממנה כפ'
כפסק מהפחות שבמניהם ואם היו מועדים משלם כ' ש'
מכסיו כד' ח' שפיהם לפיכך אבל אם מת אחד או כחבר
והם תמים פטור אעפ' ששניהם של איש אחד שאומר לו
הבא ראיה מזה הזיקך וכתב הר"י יודא ברצלוני על שם ג'
גאון דאין פטור בשמת אחד מהם אלא מחצי אבל משתנ'
מן החי רביע נזק ולא כהירא' לא' ז' אלא הוא פטור מה
מהכל היו שמי' הדורש' א' גדול וא' קטן או א' תם וא' מועד
הכיזק אומר גדול הזיק או מועד הזיק והמזיק אומר קטן
או התם הזיק המע'ה' וכל זמן שאין ראיה איזה הזיק חלל
עדים מעידין שאחד מהם הזיק ואין יודעין איזה כתב הר'
הרמב"ם משלם מה שהמזיק אומר וכדלחייבן הוא כדבריו
אם אין הכיזק מברר דבריו לומר ודאי זה שהזיקי אז אם
אין לו עדים נוטל כדברי המזיק אבל טוען ברי' לי שזה ה'
הזיקני או הוא מודה שהאחר לו הזיקו למיב' אם אין לו ע'
עדים אינו נוטל כלום מזה שאומר שהזיקו אינו נוטל ש'
שהדי המזיק מבחיטו ומחשבי כמי אינו נוטל סתרי הוד'
לו שזה לא הזיקו ודומה לטעם חיטין והודה לו בשעורים
שפטור אף מדמי השעורים אבל ירחם מרבריו שאף כש'
כשטוען הכיזק ברי' אינו נוטל אלא כדברי המזיק רשאין
לו עדים וזהו תימה שזהו טעם חיטין והודה לו בשעורים
ויאמר מזה כתב אל' ז' א' שאפי' אם תפס הכיזק התם או ה'
הקטן לא מהכי ליה תפיסה ומוציאין מידו ופטור לגמרי
כת' הרמב"ם טען הכיזק איתא יודע ודאי שזה הזיק לפיכך
הרי המזיק כשכע שבעת התור' ומשלם כמו שהוד' שהרי
הוד' במקצ' והגיה עליו הרמב"ם ואתם ומועד קאי ו'
ורצמו לומר דוקא בתם מועד שהחיוב הוא על כסיו ח'
חשיב הכל כפי' אפי' הילכ' הוי תורא' במקצ' אבל אח' גדול
וא' קטן ששניה' תמי' שהחיל הוא על גו' השוורים כל' ח' חס'

חו בתי רגליה וכפלה אבל אם דחפה חברותיה וכפלה פ
פשיעה הוא ולא אונס וחייב לרעת רב אלפס והלמכס א
אבל ר"י דחפה חברותיה לא הוי פשיעה ופטור וכן כ
כתב הרמ"ה וכן א"ל ז"ל המעמיד בהמת חבירו על קמת ח
חבירו או שהכיסה עד שהלכה על קמת חבירו אותו סת
שהעמידה או שהכיסה חייב בהמה שאכלה או הפסידה פ
פירות מחוברין כיצד מעצרינן הנזק רואין מה שהפסיד
וסמין מי שכל לקנו"ס חלקי כרי מה שאכלה כמה היה כ
נותן בהם עתה קודם אכילתו ובה פחות בשביל אכילת
וכן נותן לגזק וכן הדין אם אכלה מעט או הרבה שמין ל
כך וא"ל הרמ"ה ז"ל כתב שערין פוחתין מזה ששמין כמה
הרויח הכיזק שלא הוכחם מזהו כמה שלא נשארנו בה הפ
הפירות עד שנבגדו וכן מכבין למזיק והלמ"ה כתב שאין
מכבין אותו ואם אכלה פירות שנבגדו ואין צריכין לשדה
משלם דמי פירות גמורין בשוין אם סאה סאה ואם סת
סאתים סאתים הפסידה אילן וכן הקוצץ אילן חבירו אם
לא נבגר גדולו ולא הגיע לבק שיהא ראוי לעקור ולשתול
במקום אחר אז דינו כפירי שלא נבגדו ושמין אותו בש'
ואם נבגר גדולו וראוי לשותלו במקום אחר אז דינו כפ
כפירות גמורין ושמין אותו בפני עצמו לשון הרמ"ה אם
אכלה פירות דקל אם אין פירותיה יפין מעצרינן כס' ואם
יפין הן מעצרינן בפני עצמן כמה היו יפין קודם וכמה ה
הן יפין עתה **שעה** המעשה כלבו של חבירו
בחבירו פטור מדיכ' אד' וחיי' בדיכ' שמי'
וכעל' הלכך חייב וכתב הרמ"ה חזי נזק וטעמא משום ד
דהוי שיכמי ואם ששהו בעצמו פטור לכל המעשה וכל אחר
ושינה בו פטור **שעו** שיר המועד וכן רגל וסן
סהן מועדין מתחילה די להו בשמיר'
פחותה לשיכך אם קשרן בעליו במוסדה או שמרן שמירה
פחותה וינאו והזיקו פטור ברא' במועד אבל תם לא סגי
ליה לא במוסדה ולא בשמירה פחותה עד שיסמרכו שמיר'
מעולה ואיזהו שמירה מעולה דלת סיכול לעמוד אפילו
ברוח שאינו מצויה ושמירה פחותה שאינה יכו
יכולה לעמוד אפי' ברוח מצויה דהוי כאילו לא שמר כולה
וחייב אפי' לא כפלה חללת על ידי הרוח אלא ליסטים הו
הוציאוהו או חפרה או חתר חללת והפילתו דתחילתו ב
בפשיעה לגבי כפילת חללת וסופו באונס לגבי חתירה וק
וק' לכל שתחילתו בפשיעה וסופו באונס הבא מחמת הפ
הפשיעה חייב אבל אם חתר בה פרצה ויצאה מעם פטור
אע"פ שהוא רעוע שאין האונס בא מחמת הפשיעה אבל
שמירה בראוי וכפרצה כלילה או שחתר הדל' ויצאה והזיק'
פטור אפי' ידע שפרצה שאינו חייב לנצ' ולטרוח אחריה
ומקא כפרצה כלילה אבל כפרצה ביום חייב דקלא איתא
למילתא ומסתמי' ידע ומיהו כלילה פטור אפי' ידע שפרצה
שאינו חייב לנצ' ולטרוח אחריה כלילה כיון שהוא אכנס
הוציאוהו ליסטים הם חייבי' מעטת משיכה או שהכיסוה
במקל כרי להוציאה מדוקא שהוציאה כרי לגזלה אבל הו
הוציאוהו כרי לאברה פטורים הפירץ גדר לפני בהמת
חבירו וברחה וכפירה אינו חייב לשלם הבהמה אפילו ס

סיהת הכותל בריא אבל על הכותל חייב והלמ"ה כתב' סח
סחייב גם כן לבעל הבהמה לשלם בהמתו והר"ם כתב סח
סחייב בבזקי הבהמה אם הלכה והזיקה והלחבר כתב ס
סחייב חייב בבזקי הבהמה אלא אם כן הכיסה והזמינה ל
לזק ואם הכותל רעוע פטור מדיכ' אדם בין על הכות'
בין על הבהמה לא שכל אם הזיקה לא שכל אם הזיקה וח
וחייב בדיכ' שמים הייתה בחמה או שמסר' לחס' ו' ויצאה
והזיקה חייב אפי' היתה קטורה בקשר חזק וכפרצה כליל'
או שחתרה והלחבר כתב שאם היתה קטורה סהרה פטור
ודעת א"ל ז"ל כשברא ראשונה מסר שורו לחמשה לשומרו
ופשע בו אחר מהם ויצא והזיק אם אינו כשאר אלא ש
בשמירתו של זה שפשע בשמירתו הוא חייב ואם הוא כ
כשאר בשארם אם הנשארם נסתלקו משמירתו הוא פ
פטור והם חייבים אבל אם אמרו לו כיון שאיננו רוצה לו
לשומרו גם אנו נסתלקין משמירתו כולם חייבים משרו
לשומר חנם או לשומר שכר או לשואל או לשוכר משתמ'
קבל עליו שלא יזיק ושלם יחזק וזה מ' כשור סתם אבל אם מ
מכיר בו שהוא נגחן אינו מקבל עליו חלא שלא יזיק אבל
לא שלא יזק ואם לא שמרנוהו בראוי ויצא והזיק ככנסו ת
תחת הבעלים וחייבים לשלם תש' ח' ממועד כזק שלם ו
והבעלים פטורים ואם אחר שהזיק התם ברשותו אומר
הבעלים הרי שלק לפביו לא אמרה כלום שהרי בית דין ל
לוקחין אותו להשתלם מגופו כתב הרמ"ה ז"ל שמרנוהו כ
בראוי שמירה מעולם השומרים פטורים והבעלים חייבי'
ואיבי דברין כיון ששמרנוהו בראוי למה יהו הבעלי' חייבי'
וכן השיב עליו הרל"ב שמרנוהו שמירה פחותה אם שומר
חנם הוא הוא פטור והבעלים חייבים ואם שומר שכר ה
הוא או שואל הם חייבים והבעלים פטורי' מסרו השומר
לשומר והזק חייב ששומר שמסר לשומר חייב אלא ח' כ'
שמסר לבנו או לתלמידיו ואם הזיק כתב הרמ"ה ז"ל והר
הראשון חייב לשלם לכיזק שיאמר לו הכיזק למה לא שמרת
אתה ומסרת לאחר שלם לי אתה ותעשה אתה דין עם הש
השכר' מסרו השומר לבנו או למסערו ככנסו תש' השומרי'
וחייבים והשומר פטור והלחבר השיב עליו וכתב שחזק
גובה מהשכר או מאיזה שירצה ולמעלה בדין השומרים כ
כתבתי אם הזיק שורו של שואל' לשור' של משחיל' או איכפא
מי שבהמתו רגילה ליכנס לשדה חבירו ומ
מזיקתו כת' ר"י סיכול בעל השדה להחיות
בבעל הבהמה שישמור בהמתו וצריך לשומרה ואינו יכול
לומר לו גירור שדך כרי שלא תכנס בו אבל ר"ח כתב סיכול
בעל הבהמה לומר לבעל השדה גירור שדך ואם לא גיררה ו
הזיקתו פטור בר' א' בגד' למי שמתבטטין לרעות ואין ה
הרועה יכול לשמור כולם שלא יכנסו בשדה אבל בעיר אם
ככנסה לחצר הכיזק והזיקה חייב שאין אדם יכול למעול
ביתו ועל הרועה מוטל לשמור הבהמה כשמוליכה בעיר
שלא תכנס לבית הכיזק וכן היא מסקנת א"ל ז"ל הקצבים
סיים להם בהמות לשחוט ביום השוק אם הם מזיקות אפי'
בר' ה' מתרי' בבעלים שיסמרו' ואם לא יסמרו' רשאי הכיזק
לשחוט' ויתן אות' לבעלי' שחוט' לשון הרמ"ה בהמ' שהיתה
רועה וככנסה בשדה אחרת אף על פי שערין לא הזיקה

או

מדבריו יראי ה' אים אלה עהו ויקסב ה' וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו בהתגדב עם לחזק בדיק הדת ולהוסיקה
יחמוכה על מבינה כי ה' חפץ למען בדיק יגדיל תורה ויחדיר: הוי כל נחל לבו למים וחשר חין לו בסף התבינות
לפניו מהתלמוד להוסיף לאור דין האיסור וההתר והחיוב והפטור וההכרחי והמוותר מזה טורח הגלות כי הרבו
לו עם הימים לבו טברו בלא טורח יין התורה וחלבה מהספר הזה הנכבד ד' טורים מחברת החכם הרב
יעקב בן הר"ר חשר וכו' תשאלו מי הדינים בשון מכלתי נער לבחור החמת מהפכו ולעשות אזכרה
כאשרכסת כי טבחיו טבוח ויכו מזוג הלכה רווחת מצדף לבסוף החיוב והפטור וכו' לזה
האיסור וההתר ולהיות שראינו מעלת זה הספר ואת יקר תבארת גדילתו משחר
ספרי הפזקים כי הדור רחמי לבך השתדלם להרכיץ תורה בישראל על
יד החומשים ל' דודן' נחמיאש וד' שמואל חחיו תהי מסכורתם
שלמה כי יש סבסלפצולתם להיותם סבת החזקה

כבר כתבאר זה כל היה קודם בברכות והשתדלתי בהשלמתו בהסרת הטעות כפי האפשר אני הדל בחלבי חליח כב' ה'א
במחן חלוי כ'ע וחמסם להיות שמחוק זאת המלחכה להעתק חלקיה מיד חל' יד לח יכקה כל חנוכה מהסגירה חמסם ר
רק השתדלות כחוק החפזר הוא סלמות מזה מה גם חמר כעים ויירות ישראל סגירות מי יבין ולהיות שסבר) כתבאר
כפ' מצטרפין בעקלים ופ' חאשה שהלך בעלה כיכמות ת' ח' האומר דבר הלכה מפיו בעולם הזה ספתיו רובבות כל' אומר
על דד הכחות והסימן שחיתה השלמת חל' הטורים פרשת ופתי רוח יעקב חכיקם יום ל' ל'אבת שכת חמשת חלפים: ומ
מחיתים וחמסים וארכבה פה בעיר קוסטנטינא רבה תחת מלכות ישמעל המלך הגדול שולטן ביזנט יחי לעד יהי ח'
בעזרו ותגשח מלכותו חזון

היה בפי עמנו וזין כחן מודה מקנת ולדעת א' ז' חין כאן שבעה כלל דהוי ליה טענו חטי והודה לו בעורה היו הכיזקין שנים אחד גדול ואחד קטן והמזיקין שנים א' גדול ואחד קטן או אחד תם ואחד מועד הכיזק חומ' גדול או המועד הזיק את הגדול וקטן או התם את הקטן ומזיק אומר לא כי אלא קטן או התם הזיק את הגדול וגדול או מ מועד את הקטן המ' ע'ה אין שם רחיה פטור לגמרי אם ה הכיזק טוען בריא דהוי כמו טענו חטי והודה לו בעורה ובה כתב ח' הראש ז' שם תפס הכיזק משתלם כמו ש שאומר המזיק לגדול מהקטן ולקטן מהגדול כיון שיש לו ת תביעה על שניהם ואפי' תפס בפני עדים כוטל כמו שאומר המזיק אבל אינו כוטל כפי דבריו כיון שתפס בעדי דוקא שתפס קודם שכל לב' ד' אבל לאחר שכל לב' ד' לא מהכיל ל' תפיסה אפי' ליטול כדברי המזיק ואם תפס שלא בעדים כוטל כדבריו **תא** שור שנגח וחזר ונגח הכיזק והבעלים שותפין וכל אחד מפסיד לפי חלקו כיצד שור שור ר' שנגח שור שור ר' ואין הכבלה שור כלום הכיזק יטול ק' ובעל השור מאה חזר ונגח שור אחר שור ה' והכבלה איכה שור כלום האחרון כוטל מאה והכיזק שלפניו והבעלים כל אחד כ' חזר ונגח שור אחר שור ר' ו ואין הכבלה שור כלום האחרון כוטל מאה והכיזק שלפניו כ' והכיזק הראשון והבעלי כל א' כוטל כ' ה' שכל אחד מפסיד בכל גביחה החזי שיש לו בו אבל תפסו כיון ל' פירע ממנו אחר שנגח שנעשה שומר עליו להיות חייב בגזקיו כתב רב אלפס שנעשה שומר על הכל ואין הבעלים מתעדידים מחלקם כלום וכן פ' ר' אב' ר' פ' שאעפ' שתפסו אינו מ מפסיד אלא לפי חלקו ואין חילוק בין תפסו ללא תפסו ול ולזה השבים א' ז' **תב** שני שוורים תמין שחבלו זה בזה משלמים הזיק בחבירו שור ק' והב' הזיק שור חמשים יצאו חמשים בחמשים והחמשים הנותרים ישלם לו חזים ואם שניהם מ מועדין משלמים במותר כ' א' אחד תם ואחד מועד מועד בתם שהזיק המועד לתם יותר ממה שהזיקו ישלם ב במותר כזק שלם כגון אם הזיק מועד בתם במאה והתם לא הזיקו אלא חמשים משלם לו ע'ה תם במועד ישלם לו ח' כ' כגון שהזיק תם במועד מאה והמועד לא הזיקו אלא עשרים וחמשה משלם לו עשרים וחמשה וכתב ח' הראש ז' דמיירי דוקא שהתחילו בבית אחת או לאחר שנתפדרו זה מזה חזר השני וחבל גם בראשון אבל אם אחד התחיל המתחיל משלם ח' כ' והאחר פטור שכל המטנה וכא אחר ו וסיכה בו פטור וכתב עוד היכא שהתחילו כאחד גם התם ישלם כ' ט' כמו המועד כגון אם המועד הזיק בתם חמ חמשים והתם הזיקו בארבעים היה מן הדין שישלם המ המועד שלשים לתם שהתם חייב לו עשרים שהיה חזי כ כזקו והמותר שם שלשים פריע לו אפילו הכי כיון ש ש התחילו כאחד אין כאן חבלה אלא במותר ויצאו בארבעה וזינו משלם לו אלא עשרה כך דקדק מדברי ר' וזין ד' ג' ר' כן אלא בין שהתחילו בבית אחת בין בזה אחר זה

מועדיו משלמים במותר כ' א' אחד תם ואחד מועד מועד בתם שהזיק המועד לתם יותר ממה שהזיקו ישלם ב במותר כזק שלם כגון אם הזיק מועד בתם במאה והתם לא הזיקו אלא חמשים משלם לו ע'ה תם במועד ישלם לו ח' כ' כגון שהזיק תם במועד מאה והמועד לא הזיקו אלא עשרים וחמשה משלם לו עשרים וחמשה וכתב ח' הראש ז' דמיירי דוקא שהתחילו בבית אחת או לאחר שנתפדרו זה מזה חזר השני וחבל גם בראשון אבל אם אחד התחיל המתחיל משלם ח' כ' והאחר פטור שכל המטנה וכא אחר ו וסיכה בו פטור וכתב עוד היכא שהתחילו כאחד גם התם ישלם כ' ט' כמו המועד כגון אם המועד הזיק בתם חמ חמשים והתם הזיקו בארבעים היה מן הדין שישלם המ המועד שלשים לתם שהתם חייב לו עשרים שהיה חזי כ כזקו והמותר שם שלשים פריע לו אפילו הכי כיון ש ש התחילו כאחד אין כאן חבלה אלא במותר ויצאו בארבעה וזינו משלם לו אלא עשרה כך דקדק מדברי ר' וזין ד' ג' ר' כן אלא בין שהתחילו בבית אחת בין בזה אחר זה

תג שמיין הסברים במקום שאם פטר לו כלי אין לו כלל שלם ויקח הסברים אלא שמיין כמה כפחתו דמיו בשלל השכירה ויקח הכיזק הסברים והמזיק ישלם עליהם וכן אם חמית שור יתן מה שנפחת מחמת המיתה ותשאר לו הכבלה ושמיין אותה כמה שהיתה שות כפעה שנודע לו הכיזק ואם כפחתה בין שעה שנודע לו להעמידה בדין ה ההפסד לכיזק כגון שהיה שורו שור ר' וכפעה שנודע לו היתה הכבלה שור ק' וכפעת העמדה בדין אינו שור אלא פ' משלם לו ק' אם הוא מועד ואם הוא תם כ' לפי שלא היה לו להשקותה עד שתפסד אעפ' שטורח הכבלה הוא על המ המזיק כגון אם כפל שור לבורו חייב להעלותו וליתנו לגי לכיזק מל ממועד לו לכיזק היה לו להשתדל בו להעלותו ועל המזיק ליתן לו שהוצאה וה' נמי אם הוצלה בין שעה שנודע לו להעמידה בדין אין שמיין כפעת העמדה בדין א אלא כפעה שנודע לו ואם השכירה כגון כפעה שנודע לו היתה שור ק' וכפעת העמדה בדין היתה שור ק' כ' חולקי ואם הוא מועד משלם לו כ' ואם הוא תם מ' ה' אבל אם הפ השכירה כל כך עד שאם יטול חלק בשבח יעלה יותר מ מהזקו כגון שור שור ה' סלעים שנגח שור שור ה' סלעים ו והכבלה שור ל' וזו בהא ודאי לא שקיל שבח' שאין לו להרויח שור שור ר' שחבל בשור שור ר' וחפחיתו שור כ' ושבח הכיזק עד ששנה כפעת העמדה בדין ת' אין המזיק יכול לומר לא הפסדתך כלום שהרי שור י יותר ממה שהיה שור תחילה וגם אין הכיזק יכול לומר א אלא שנגח בו היה מפסיד עד שהיה שור ת' ת' אלא כותן לו כפעת הזק בין שבח דממילא בין שבח רעל ידי פטוס כיחם מחמת הנגיחה שכפעה העמדה בדין אינו שור אלא ק' שמיין הפחת כפעת העמדה בדין וכגון שלא כיחם מחמת מלחמה אלא מחמת עצמו השכיר המזיק בין גביחה להצמדה בדין אם השכיר מעצמו כוטל הכיזק חלק בשבח שמשעת גביחה כחלט השור לכיזק וברשותו השכיר וכן אם כיחם ברשותו כיחם ואם מחמת הוצאה שהוציא עליו המ המזיק השכיר אם ההוצאה יתירה על השבח אין לו לכיזק בשבח כלום אלא כוטל כפי מה שמגיעו בסעת הזק ואם השבח יתר על ההוצאה המזיק כוטל הוצאתו ושבר טורחו ועמל כדין היורד לשרה חבירו וכפעה שלא ברשות ובא' השבח כוטל הכיזק חלקו **תה** שור שחבל באדם דינו כשור שהזיק לשור אם תם הוא משלם ח' כ' ואם מועד כ' ט' ואפי' נתכוון לבהמה וחבל באדם ופטו' מצער וריבוי וטבת וכושת שלא חייבה תורה ב' דברים אלא אלא באדם חסודל לפיכך שגר שבייש האדם פטור ים ושורו שחבל באביו ובאמו או שהדליק גדים בסבת חייב ב בזקיו אעפ' שאילו עשה הוא היה פטור חייב על מעשה ש שור דמה שהוא פטור לפי שמתחייב בפסאו וקים ליה ב בררבה מיכה נגח האשה ויצאו ילדיה פטור מדמי ולדות אפי' שמועד הוא לגבוה דלא חייבת תורה דמי ולדות אלא אדם ומיהו אם נגח שפחה ויצאו ילדיה חייב בדמי ולדות כאילו נגח בהמה מעוברת ושמיין אותה כמה היתה שור מ

תד שמיין הסברים במקום שאם פטר לו כלי אין לו כלל שלם ויקח הסברים אלא שמיין כמה כפחתו דמיו בשלל השכירה ויקח הכיזק הסברים והמזיק ישלם עליהם וכן אם חמית שור יתן מה שנפחת מחמת המיתה ותשאר לו הכבלה ושמיין אותה כמה שהיתה שות כפעה שנודע לו הכיזק ואם כפחתה בין שעה שנודע לו להעמידה בדין ה ההפסד לכיזק כגון שהיה שורו שור ר' וכפעה שנודע לו היתה הכבלה שור ק' וכפעת העמדה בדין אינו שור אלא פ' משלם לו ק' אם הוא מועד ואם הוא תם כ' לפי שלא היה לו להשקותה עד שתפסד אעפ' שטורח הכבלה הוא על המ המזיק כגון אם כפל שור לבורו חייב להעלותו וליתנו לגי לכיזק מל ממועד לו לכיזק היה לו להשתדל בו להעלותו ועל המזיק ליתן לו שהוצאה וה' נמי אם הוצלה בין שעה שנודע לו להעמידה בדין אין שמיין כפעת העמדה בדין א אלא כפעה שנודע לו ואם השכירה כגון כפעה שנודע לו היתה שור ק' וכפעת העמדה בדין היתה שור ק' כ' חולקי ואם הוא מועד משלם לו כ' ואם הוא תם מ' ה' אבל אם הפ השכירה כל כך עד שאם יטול חלק בשבח יעלה יותר מ מהזקו כגון שור שור ה' סלעים שנגח שור שור ה' סלעים ו והכבלה שור ל' וזו בהא ודאי לא שקיל שבח' שאין לו להרויח שור שור ר' שחבל בשור שור ר' וחפחיתו שור כ' ושבח הכיזק עד ששנה כפעת העמדה בדין ת' אין המזיק יכול לומר לא הפסדתך כלום שהרי שור י יותר ממה שהיה שור תחילה וגם אין הכיזק יכול לומר א אלא שנגח בו היה מפסיד עד שהיה שור ת' ת' אלא כותן לו כפעת הזק בין שבח דממילא בין שבח רעל ידי פטוס כיחם מחמת הנגיחה שכפעה העמדה בדין וכגון שלא כיחם מחמת מלחמה אלא מחמת עצמו השכיר המזיק בין גביחה להצמדה בדין אם השכיר מעצמו כוטל הכיזק חלק בשבח שמשעת גביחה כחלט השור לכיזק וברשותו השכיר וכן אם כיחם ברשותו כיחם ואם מחמת הוצאה שהוציא עליו המ המזיק השכיר אם ההוצאה יתירה על השבח אין לו לכיזק בשבח כלום אלא כוטל כפי מה שמגיעו בסעת הזק ואם השבח יתר על ההוצאה המזיק כוטל הוצאתו ושבר טורחו ועמל כדין היורד לשרה חבירו וכפעה שלא ברשות ובא' השבח כוטל הכיזק חלקו **תה** שור שחבל באדם דינו כשור שהזיק לשור אם תם הוא משלם ח' כ' ואם מועד כ' ט' ואפי' נתכוון לבהמה וחבל באדם ופטו' מצער וריבוי וטבת וכושת שלא חייבה תורה ב' דברים אלא אלא באדם חסודל לפיכך שגר שבייש האדם פטור ים ושורו שחבל באביו ובאמו או שהדליק גדים בסבת חייב ב בזקיו אעפ' שאילו עשה הוא היה פטור חייב על מעשה ש שור דמה שהוא פטור לפי שמתחייב בפסאו וקים ליה ב בררבה מיכה נגח האשה ויצאו ילדיה פטור מדמי ולדות אפי' שמועד הוא לגבוה דלא חייבת תורה דמי ולדות אלא אדם ומיהו אם נגח שפחה ויצאו ילדיה חייב בדמי ולדות כאילו נגח בהמה מעוברת ושמיין אותה כמה היתה שור מ

Jacob Ben Asher

□ 710

Constantinople

1792